

ARA2521

5042

I.R
9768

5

THESAVRVS
ANTIQVITATVM
ET
HISTORIARVM
ITALIAE,
MARI LIGVSTICO & ALPIBVS VICINAE.

TOMI TERTII PARS POSTERIOR.

THE NEW YORK

LIBRARY

THESAVRVS
ANTIQVITATVM

ET

HISTORIARVM
ITALIAE,
MARI LIGVSTICO & ALPIBVS VICINAE;

quo continentur

Optimi quique Scriptores,

Qui

LIGVRVM ET INSVBRVM,

Seu

GENVENSIVM ET MEDIOLANENSIVM,

Confiniumque Populorum ac Civitatum Res Antiquas, alias-
que vario tempore gestas, memoriae prodiderunt:

Collectus Cura & Studio

JOANNIS GEORGII GRAEVII.

TOMI TERTII PARS POSTERIOR.

LVGDVNI BATAVORVM,

Excudit PETRVS VANDER AA, Bibliop.

M D C C I V.

DE CVRIONIBVS
VBI VBI VBI

2 A

OTHONIS MORENAE,
ET
ACERBI OTHONIS F.
RERVVM LAVDENSIVM,
TEMPORE
FEDERICI AENOBARBI CAESARIS,
HISTORIA

Cum Notis, & Emendationibus

FELICIS OSII,

Artis Oratoriae Interp. in Gymnasio Patavino.

AD AMPLISSIMOS VRBIS DECVRIONES:

VIRIS AMPLISS. ET ILLUSTRISSIMIS,
LAUDENSIS VRBIS
DE CVRIONIBVS
NICOLAVS CRASSVS, J. V. C.

S. D.

PLENDIDISSIMAE atque nobilissimae istius Romano-
rum Coloniz res gestas, dum Fridericus Enobarbus
Imp. Insubriam vexavit, ac pene evertit, Morena
Otto, & Acerbus filius, vestri Cives, æternis lite-
rarum monumentis memoria commendarunt. Has
multis post annis Sigismundus Boldonus publici juris
fecit, & Felix Ofius emendationibus ac notis illustra-
re coepit, quod immatura morte præceptus perfici-
ere nequivit. Apud me vero non modo erant histo-
riæ typis excusæ, sed etiam quicquid Ofius ad eas perscripserat, pergra-
tum munus Dominici Molini, non minus in Venetis, quam in Literatiz
Repub. Senatoris, dum vixit, amplissimi. Cum Franciscus Puteus, qui
inter primos Fori nostri patropas cunctorum oculos & admirationem in se
convertit, quique non vulgarem familiæ suæ laudem arbitratu ab ista
perantiqua & eximia civitate originem ducere, & in vestrarum civium
albo relatum esse, petiit à me, pro ea, quæ inter nos vetos & ætissima
intercedit, necessitudine, ut hæc omnia vobis, qui tantæ Urbi præsides
estis, offerrem. Quibus enim res vestræ, nisi vobis, consecrari debue-
rant? qui non solum in Cæli felicitate, fluminis, qui propter urbem fluit,
irrigatione, agri optimi, maximi fertilitate, sed etiam in civili, atque
adeo bellica virtute nemini concedere, fascesque submittere videmini: ma-
gnosque olim heros ex historiis vestris petitos cum iis, qui inter vivos
numerantur, non sine ingenti fructu & gloria componere valetis. Ecquis
Joannem Franciscum Medicæum, doctrina & vitæ innocentia præclarum,
cuilibet ex antiquis sacris viris undique patem non iudicabit? Ecquis aut
heroica virtute Marchionibus Corradæ, & Vistarino, aut eruditione &
doctrina Maffeo Micolio, & Jo. Baptistæ Codatio J. C. aut omni virtu-
tum genere & celebri nomine Petro Petracino, Regio Senatori amplissimo,
qui Mediolani modo non sine ingenti gloria vitam degit, audebit quemli-
bet ex omni antiquitate præponere? Quod cum omni ævo civitatæ vestræ
domesticum & familiare fuerit, haud sane injuria factum est, ut civitas tan-
tis laudibus exaggerata non hoc, aut illo genere laudis, ut aliz solent, com-
mendetur, sed cunctis ad eam celebrandam ipso nomine admonitis, LAVS
ab omnibus audiat, & merito audiat: Ejus vero non dicam res gestæ, sed
ne nomen quidem sine laude vel ab hoste pronuntiari possit. Accipite igitur
rerum vestrarum historiam, & Francisci Putei politissimi J. C. debitum
erga vos obsequium æqui bonique ducite, meque ipsum, qui Putei vestri,
immo vero nostri, causa cuncta velle & debere profiteor, inter Lau-
densis nominis studiosissimos, pro vestra benignitate, censeo.

LAV.

LAVDENSES DECVRIONES,

Viri Amplissimi & Illustrissimi,

QUI MODO REIPUBLICAE PRAESUNT.

DD. Eques Bartholomaeus Mezianus,
 Marchio Lancelotus Conradus,
 Petrus Franciscus Vilanus J. C.
 Joannes Vignani Capitaneus,
 Julius Fuggera J. C. Collegiatus,
 Jo. Baptista Cadenius J. C. Collegiatus, Confaliter S.
 Offici.
 Tiberius Alzatus J. C. Collegiatus, Crimenis Lau-
 da Mediolani Orator,
 Aligerius Caderaga,
 Antonius de Alenis J. C. Colleg.
 Jo. Paulus Baranus J. C. Collegiatus, Confaliter S.
 Offici.
 Franciscus Fuggera J. C. Colleg.
 Franciscus Maria Caderagius,
 Jo. Mathias Summaripa,
 Julius Fuggera Capitaneus,
 Eques Alexander a Landa, Commendatarius,
 Hyacinthus Vignani J. C. Colleg.
 Joannes Licanus,
 Bartholomaeus Baratterius,
 Georgius Maldatus,
 Cerni Franciscus Mezianus,
 Basilius Maffius,
 Ludovicus Caderagius,
 Jo. Jacobus Papulus,
 Hieronimus Summaripa J. C. Colleg.
 Antonius Baranus J. C. Colleg.
 Antonius Bonarus,
 Jo. Petrus Mezianus,
 Franciscus Vilanus,
 Joannes Petrus Veggiani,
 Martinus Corrada,
 Julius Bonarus,
 Alphonsus Micalis J. C. Collegiatus, Confaliter S.
 Offici.
 Marchio Ludovicus Fistorius, Tribunus Militum,
 Petrus Paulus Cernuscolus, Capit.
 Jo. Paulus Prius Carpanus Pleud.
 Comes Basilius Fistorius,
 Ferrantes Gavatus Oratorius J. C. Collegiatus,
 Vincencius Baldoni J. C. Colleg.
 Paulus Amilias Tradatus,
 Ludovicus Berengarius, Dect. Physicus Collegiatus,
 Camillus Penterius,
 Jo. Stephanus Sophianus,
 Colus Medeganius,
 Paulus Camillus Cernuscolus, Eques Aureatus, Co-
 mes Palatinus, J. C. Colleg. Confaliter S. Offici.
 Petrus Martinus Baldoni, Urbana Militia Praefectus,
 Franciscus Mamerius,
 Martinus Marefcalcus,
 Alufius Fistorius,
 Ludovicus Micalis,
 Basilius Bagatus Capitaneus,
 Jo. Baptista Bignarus,
 Hieronimus Medeganius Capitaneus,
 Julius Caf. Incogni Dect. Phys. Coll.
 Franc. Martinus Baldoni J. C. Confid.
 Christophorus Brunerius,
 Paulus Camillus a Cambus de Biffone Pleud.
 Joseph Penterius,
 Hyacinthus Sabius,
 Marchio Carolus Ollerianus Caf.
 Bartholomaeus Gandinus,
 Ludovicus Gavatus J. C.

LAVDIS VRBS

*Certa semper litteris & ar-
 mis sedes.*

De laude hinc Mavors certant, hinc docta Mi-
 nerva,
 Hic chalybe, haec olea fronde revincta co-
 mas:

Sed quis erit tanto dignus certamine campus?

Quis iudex inter Numina tanta decens?

Te campum unanimis statuant, Urbs inclita

LAVDIS.

Et LAVDIS tu iudex diceris ipsa Deis.

Nec mora, dispersibus longe concurrunt armis;

Virtute te contra statum utrinque pari.

Par igitur paribus sit laus, (sic arbitra censet

LAVDIS ipsa) &c certent semper honore pari.

Convenerunt ambo, mansura & laudera jungunt.

Et certos ponunt LAVDIS in Urbe latus.

De Laudis Urbe.

Quis te, quis dignis, Urbs Laudis, laudibus
 aequet?

Quonia sunt meritis ora minora tuis.

Tollere qui Laudem coneredit laudibus ipsam,

Addere aquas vasto nititur Oceano.

Egregia qui laude cupes te extollere, nomen

Egregium tantum proferat ille tuum.

M. ANF. ROMITUS, J. C.

VRBS. LAVDIS.

VIRTVTIS. DOMVS. ET. DIGNITATIS.

DOMICILIVM. GLORIAE.

LVX. TERRARVM. ORBIS.

RERV. GESTARVM. MONVMENTIS.

IMMORTALITATI. CONSECRATA.

VT.

NON. ARMIS. NON. TOGAE. NON.

LINGVAE.

A T. L A V R E A.

LAVDI.

Vivite felices qui LAVDIS degitis urbe,

Laus donec terras, &c moderatur honos.

S. C. J. V. D.

'OTHONIS MORENAE, 'ET ACERBI OTHONIS F. RERV M LAVDENSIVM, TEMPORE 'FEDERICI 'AENOBARBI CAESARIS, HISTORIA.

QUICUNQUE res à sanctissimo Domino nostro Imperatore Federico, religiosissimo ac prudentissimo, seu dulcissimo viro, divina favente misericordia in Lombardia prope gestas sapienter ac dire dederas, quascunque etiam civitates, & quae loca sua potentia cepit atque destruxerit; quascunque etiam civitates, & quae loca destruxit suis pietate ac benignitate ad Imperii totius honorem in suo statu relevaverit, ac pleniter in suo honore reformaverit; quae etiam, & quantae bella, & quo tempore in lais peregerint, quomodo etiam hostes Imperii suae ditiori subjugaverit; quosque amicos, & maxime Lombardos, sublevarit, ipsosque multimodis honoribus atque divinis replevit; quoniam etiam calamitates & tormenta Laudensibus à Mediolanensibus se ferre per quinquaginta annos illata ipsi Laudenses sustinuerunt; hunc libellum à me Othone Judice, qui dicitur Morena, & Missio Domini tertii Lotharii Imperatoris, & secundi Conradii Regis, scriptum perlege; in quo supradicta omnia, & alia multa compendiose ac veraciter, prout melius ab aliis dicere potui, ac membris propriis oculis vidi, scripta reperas.

Itaque à primo initio pietatis ac benignitatis, quam sanctissimus Dominus Imperator Federicus circa primum exhibit, incipimus; causam & occasionem, quia praedictus Imperator in amore Laudensium, ac odium Mediolanensium primum exarserit, oblivioni tradere non putavi. Accidit namque, quod non post multum tempus, quo sanctissimus Federicus in Regno fuit electus, ipse Rex maximum colloquium cum suis Principibus apud Constantiam se habere ac tenere disposuit. Evenerat etenim eo tempore, quod duo Laudenses Cives, Albernardus Alamanus videlicet, & Homobonus Magister nomine, rogatu Constantiensis Episcopi Erymanus nomine apud Constantiam civitatem in Alamaniam jerant; & in veniente dico non propterea quod ipsi iam dictum colloquium ibi tunc fieri debere scirent, non quod ipsi in toto illo anno se praedictum Regem visuros existimarent. Constantiam ambulaverunt, sicut ipsosmet Albernardus nihil reulit, sed divino quasi spiritu eos illic tunc ducere, ut aperias ex post facto apparuit pro quodam servitio Constantiensis Episcopo fiendo Constantiam pertraxerant.

Qualiter Laudenses imperatorem literas contra Mediolanenses.

CUM autem ipsi Laudenses ipsum Regem, & hosque Principes Constantiam venturos, ibique colloquium habituros praesensuerat, visum fuit eis, bonum esse, si colloquio intererent, & Regem sanctissimum viderent, quem nonnumquam

derant, & quae in ipso colloquio dicta, aut facta cognoscere, Civibus de Laude beneficiarent. Itaque Rege, aliisque Principibus Constantiam existentibus, maximum inceptum colloquium, in quo multi tam pauperes, quam divites de injuriis eis illatis Regi conquebantur. Rex vero iustitiam faciebat plenarie.

Quae praedicti Laudenses, qui ibi aderant, considerantes, placuit eisdem, de mercato, quod Mediolanensibus Laudensibus abstulerant, ante ipsum Regem querimoniam proponere; statimque in quendam Ecclesiam introeuntes, duasque inde maximas cruces ad humeros levantes, coram ipso Rege, caeterisque Principibus roderunt, & pedibus ipsius Regis cum ipsius crucibus prostrati sunt maxime lugentes, & hoc fuit in quadam die Mercurii capitis jejunii, quae fuit anno ab incarnatione Domini millesimo.

Principes vero ante Regem cruces portantes cernentes, & quod videre ausi non fuerant, valde mirati sunt. Tandem autem Rex ait illis, ut sursum levarent, & ob quam causam cruces ante ipsum debuerant, sibi narrent. Ipsi vero sursum erectis, & coram ipso Rege plorantibus, tandem iussu Regis, Albernardus, qui Theutonice linguam optime dicerat, voce prorumpens sic ait: Domine Rex sanctissime, nos pauperes Cives de Laude Dei & vestri universa Curia conprocuramus de Mediolanensibus, qui nos ac omnes Cives Laude, qui vestri eramus, aliam de ipsa civitate Laudensi in ipsa expulerunt, ac moxque nostras tam masculas, quam feminas expulerunt, multas etiam ac ipsi interfecerunt, ipsam civitatem nostram penitus destruxerunt, ac cives Laudenses ac amplius in ipsa civitate, vel quae suburbiis habitarent, jurare compulerunt. Postea vero multis ex ipsi Laudensibus per universas terras cunctibus, reliquisque remanentes extra Burges ipsius civitatis circa ipsam civitatem in sua Burgi habitare coeperunt, & mercatum, quod extra civitatem ex antiquaque die Martini habere consueverunt, in quadam ipsorum Burgerum, qui vocatur Baijaci Placentiam, & qui major est civitate alibi Burgeri, similiter in antiquaque die Martini fieri constituerunt; ad quod ipsi Mediolanenses, atque Papenses, Placentini quoque, atque Cremenses, ac Cremonesi, & Persegranes in omni hebdomada venientes in Laudensibus domibus habitabant, unde ipsi Laudenses multum inde proficerent, discurrunt. Cum autem carissime Domine, Mediolanenses proficerent, ipsi Laudenses ibi rebus ac personis valde multiplicatis, maxime vendebant, atque quorundam Septuaginta Mediolanensium convocat Conflilio ad dominatum Laudensem, ac in rebus ac personis decreverunt, iam dictum mercatum de Burgo Placentiam, in quo promissus fieri solitus fuerat, abstulerunt, & in quadam campo apertis, ubi nullas habitabat, ipsum fieri decreverunt, ac ipsi Laudenses ibi mercatum deinceps facere coeperunt; id quod causam, Rex sanctissime, ego, & complures homines de Laude ad ipsam delatavi sumus. Quapropter deprecor carissime Rex, ac universos Principes vestros hic adfuerint, quatenus regem vos carissime, ac per literas vestras, ac amicum vestrum Mediolanensibus precipiamus,

Ppp 3 quod

quod praedictum mercatum Landolfus refraxerat, ut in eam locum, ¹⁰ quod fieri consueverat, adhuc eis facere permittit. ¹¹ Quod namque omnes Principes amonentes unanimes Regi persuaserunt, ut sicut Albernardi dixerat, ita perficeret. Rex itaque, qui ¹² prius fuerat & misericors, ¹³ statim Cancellarium suum vocavit, ac literas, quas sic dicerent sicut Albernardi dixerat, cum statim facere precepit, & eisdem suo ¹⁴ Legato Sicerius nomine iussit, quatenus literas susciperet, Mediolanumque decerneret, ac ¹⁵ viva voce Mediolanensibus ex parte ipsius praepiceret, ut ¹⁶ sicut eis literae ostenderent, ¹⁷ ita peragant omoi modo. Quo sic peracto praedicti Laudenses & Caria discedentes, Laudamque redeuntes, ac ¹⁸ convocato Consulum Consilio aliorumque Sapientum de Laude, qui ¹⁹ credentiam Consulum parentem, omnia, quae ²⁰ ad Regem fecerant, per ordinem ²¹ eis patefecerunt. Cum autem ²² Laudenses Consules alique de Laude Sapientes hoc ²³ audierint, quavis non firmiter crederent, tamen ²⁴ valde ipsos omnes increparunt, ac multas injurias & turpia verba ipsis dixerunt, ipsos etiam ²⁵ de terra se dejecturos, si verum esset, minati fuerant; insuper etiam illis firmiter preceperunt, ²⁶ ne cuiquam inquam illud amplius dicerent, ²⁷ nisi statim mori deciderant.

Qualiter Imperator misit Legatum cum eis literis Mediolanum.

POST paucos vero dies praedictus Sicerius Regis Legatus cum literis ipsis sigillatis, sed tamen apertis, Laudam magno cum gaudio venit, & omnes Consules, aliosque de Laude Sapientes, qui de Credentis fuerant, ad se ¹ infirmos venire praepcepit, quibus congregatis propter quod venerat, aperit, literasque Frederici Regis publice ostendit, atque Mediolanum cui deferre debere ait. Laudenses autem ipsas literas videntes, & quod prius per verba praedictorum Albernardi & Humoboni non crederant ² oculata fide videntes, & per literas Regis summe credentes, quasi ³ se mirari omoi effecti, valde dolentes, ⁴ quodve dicerent, vel facerent effuscentes, ⁵ per nimium obstupuerunt, ac ⁶ unus versus alium prospiciens ⁷ per quoddam tempus ⁸ quasi muti obstupescerentes omnes prae nimia tristitia effecti sunt, ⁹ praeterea maximo Mediolanensium ¹⁰ timore nihil loquentes ¹¹ steterunt. Tandem unus ex Consulibus surgens ¹² quasi lugendo, & ¹³ voce mutata versus Sicerium sic ait: *Domine Sicer,* ¹⁴ de istis rebus, nec omnes miramur, quia ipsum Deum ¹⁵ in veritate testemur, Albernardum, nec epu ¹⁶ sicum in Alemaniam nostrae castris, nec etiam scientia aliquam voluisse, nec has literas, quas nobis ¹⁷ ostendisti, a Domino nostro Rege unquam impetrasse in veritate scimus; unde multum admiramur, quod duo tam insignes viri tam magnam & periculosam rem, qua non solum ad auxilium veram omnium nostrarum pertinet, sed etiam etiam ad destrucendum & interitum omnium personarum nostrarum sitis, sine nostra consilio ¹⁸ praeparare ausi fuerint. ¹⁹ Dicite mihi, quid sit, quod si res haec fieri debet, non tamen ²⁰ aperte adhuc tempore facta fuerit, quia postquam hoc Mediolanensium pro certo cognoverunt, Rege ²¹ praesentium a nobis adhuc desistat, nec aliquod auxilium nobis tunc praebere valeret, sciamus nos omnes, quae capere ²² poterant, interfecimus, reliquos vero, qui manus operum ²³ effugerunt, ²⁴ de terra eiciunt, ac omnia operum bona sine dubio ²⁵ eis auferunt, quapropter ipsum ²⁶ Sicerium valde rogant, quatenus Mediolanum ²⁷ non profecticeret, nec literas illas, quas sicut attulit, ibidem deferret; ²⁸ nisi ipsi omnes mori desiderarent; sed cum modo ²⁹ deprecantur eum, ut ipse ad Regem rediret, gratissime multis de hoc, quod ³⁰ erga eos fecerat, ³¹ ad eorum parte referret; ³² tunc inquit, quoniam in Mediolanensibus habebant, Regi ³³ miseret, & literas ipsas, quas a Caria reportaverat,

rat, ipse Laudensibus ¹ dimitteret; decernit ei, ut si aliquod tempus venerat, quod ad ipsas literas Mediolanensibus ² dandas aptum ³ fore ipse videretur, Rege videlicet veniente in Lombardiam, & ad ipsas Laudenses appropinquante, ⁴ suis ipsi illas literas Mediolanensibus tunc sine aliquo timore ostenderet.

⁵ Quae verba ut ipse Sicerius talia a Laudensibus proferri audivit, ac eorum voluntatem, ne Mediolanum appropinquaret, cognovit, ⁶ quia multum eis servivile, & eis maxima domi a Laudensibus reportare putabat, & eos magis ostendisse praesentem, quamvis inde multum dolens, tamen sit illis, se ⁷ pro centum ⁸ Marchis non dimissurum, quin Mediolanum pergeret, Legationemque Domini sui adimpleret. Quod si aliter faceret, ⁹ se ad ipsam amplius redire nullatenus fore solum dixit, quo dicto, quavis inde valde molestus ¹⁰ foret, tamen ab eis discessit, Mediolanumque perrexit; & ¹¹ ad Consules veniens ipsas literas eis ¹² representavit: Consules vero palam, & in communi cunctu literis ipsis perfectis, valde ira & furore commoti, ipso Sicerio, aliosque videntibus ¹³ ipsas literas pariter cum ipso sigillo in terram proiecerunt, & pedibus suis fregit, atque concucaverunt; insuper etiam super ipsum Sicerium omnibus unanimitur ¹⁴ irruerunt, ipse fugiendo se abscondens, vix evasit, nocteque proxima veniente extra Mediolanum exiens Laudam venit, & omnia quae ¹⁵ ei acciderent, per ordinem Laudensibus narravit. ¹⁶ Idemque ad Regem reversus est. Laudenses vero hoc audito tam maximo timore perterriti sunt, quod aditus eorum de Laude ad habitandum ¹⁷ alibi processerunt, alii autem in die ibi morantes, & in nocte circumquaque iacentes quasi intrones vagabantur, alii namque in die fugientes quasi fures in nocte veniebant, & die veniente recedebant. Hoc vero tormentum & passionem miserabiliter Laudenses usque in adventum iun dicti Frederici Regis sustinuerunt. Mediolanensibus itaque de interficiendis Laudensibus, ac omnibus bonis ipsorum auferendis, valde machinantibus, & multa consilia inveniuntibus, ¹⁸ tandem Dominus sua divina providentia atque misericordia eis utpote miseros semper liberavit. ¹⁹ Sicerius autem cum ad Curiam venit, Regi pedibus se prostravit, omnia, quae & qualiter sibi contigerant, per ordinem Regi, omnibusque adstantibus exposuit, rogavitque ipsum, ac universis Curiae Principes, quatenus eum & se ipsos de hac injuria vindicarent. Hoc autem Rege, & universis Principibus audientibus, maxima ira & dolore commoti sunt, ²⁰ altiusque in corda eorum haec verba adscenderant, quam quicquam iratus unquam faceret, ²¹ & sicut sciamus, totam domum accenderent; statimque se in Lombardiam cum exercitu magno venturos esse ²² decreverunt.

²³ Interes Laudenses quandam clavam ex bono & pretiosissimo auro factam per ²⁴ Marchionem ²⁵ Guilermum de Monte Ferrato, qui eos adjuvare promiserat, ²⁶ clam Regi direxerunt; mandantes ei, quod ipsos & civitatem Laudensem ²⁷ sibi commendaret, & in sua protectione, utpote sui semper esse, & munere vellet. Ipse vero Rex cum magno gaudio suscipiens Laudenses, & eorum civitatem, quamvis destructam, in sua custodia & protectione suscepit. ²⁸ Mediolanenses autem, & ipse unus ²⁹ copam auri, & denariis plenam ipsi Regi portaverunt, ³⁰ quatenus tam gratiam & bonam voluntatem recuperarent, ³¹ quamvis hoc minime facere ³² poterant. ³³ Circumconferens quoque, & sapientes, & ipsi ³⁴ sua munera Regi afferentes, ac pro ipsis Laudensibus sepe Regem deprecantes ³⁵ ipsum infensum esse Mediolanensibus reddebant; Rex itaque suos Legatos per Alamannum, Saxoniam ³⁶ Pro-

yu.

vinciam Durbandiam Tusciam, & per universum Rom. Imperium misit, ¹²⁹ Jobens Archiepiscopus, Episcopus, Abbatibus, Comitibus, Marchionibus, Ducibus, ac universis aliis dictarum provinciarum Principibus; quatenus ipsi cum suis equitibus, quam honorifice possint, usque ad ¹³⁰ festivitatem sancti Michaelis proxime venturis, ¹³¹ & unum tantum cum ipso in Lombardia in ¹³² Roncaglia essent, ¹³³ qui locus est inter ¹³⁴ Placentiam & ¹³⁵ Cremonam. Quae res (Deo annuente) sicut iussit, ita bene peracta est.

¹³⁶ Venit itaque D. Fredericus in ¹³⁷ Lombardiam ¹³⁸ anno MCLIV. ab incarnatione Domini ¹³⁹ mense Novembris ¹⁴⁰ indictione prima, hospitatusque est in die Mercurii, ¹⁴¹ qui fuit secundo die sancte Kalend. Decembris, ¹⁴² in quo fuit vigilia sancti Andree Apostoli ¹⁴³ apud sanctum Vitum de Castilione in ¹⁴⁴ Lodensia, & ipso die venerunt Theutonici ¹⁴⁵ de praedictis Albergariis, & ¹⁴⁶ expugnaverunt Burgum Placentinum de Laude, in quo omnes alii Burgi insulam conveniunt; sed ipsi Laudenses tunc ¹⁴⁷ viriliter se defendunt, ¹⁴⁸ sequenti vero die Jovis, in quo tunc fuit festivitas praedicti sancti Andree, ¹⁴⁹ ipse praedictus Rex cum omni exercitu suo ¹⁵⁰ in Roncalium, & hospitatus est ibi, mansitque illuc per ¹⁵¹ sex dies, ¹⁵² residente enim tunc in honore ¹⁵³ Apostolicae ¹⁵⁴ Domini Eugenii Papa Tertio. Mediolanenses vero Regi obvium euntes, & secum ¹⁵⁵ fraudolenter insentes sedulos, ¹⁵⁶ quatuor milia Marchas argenti ei dare ¹⁵⁷ spondederunt, ac ¹⁵⁸ in Roncalium ¹⁵⁹ cum ipso fuerunt. Interes Rex ¹⁶⁰ in Roncalium existens, misit quendam suum ¹⁶¹ Capellanum Laudem, ¹⁶² qui fidelitatem ab omnibus ipsa Laudensibus exigeret; ¹⁶³ Laudenses etenim alii cum suis uxoriibus & filiis cum ipsorum ¹⁶⁴ mobilia, timore Alcanotum, ad ¹⁶⁵ Pizzighetum ¹⁶⁶ fugerunt, alii autem ad Mediolanum, plerique etiam ad Cremonam & Placentiam, ¹⁶⁷ sed ipsi fere omnes Laudenses cum suis personis idcirco redierunt, quia praedictus Rex suum proprium ¹⁶⁸ tentum in ipso proprio Burgo Placentino posuerat. ¹⁶⁹ Postremo cum praedictus Regis Capellanus Laudem venisset, & fidelitatem ab ipsa Laudensibus petisset, responderunt ei Laudenses, dixerantque, se non esse suos hoc sine Consilio & ¹⁷⁰ parabola Mediolanensium, in quorum potestate & virtute erant, peregere. Dato igitur ea termino venerunt Laudenses ad Consules Mediolani, & eis qualiter Rex legatum ¹⁷¹ ad eos Laudem miserat, qui ab eis fidelitatem exigebat, per ordinem narraverunt, & dixerunt, se omnes ipsi Legato respondisse ipsum fidelitatem sine voluntate, & consilio ipsorum Mediolanensium nullo modo se facere velle. Ipsi vero Mediolanenses maximo consilio valde diu inter eos agitato, tandem Laudensibus respondentes, parabolam eis dederunt, quod ipsi de ¹⁷² eorum bona voluntate fidelitatem Regi facerent, ¹⁷³ referentes insuper & eis gratias de tali responsione, quam Regis Legato fecerant. Laudenses itaque Laudem reversi sunt, & nuntiantes aliis, quae a Mediolanensibus audierant, omnes ¹⁷⁴ laeto animo fidelitatem Regi ¹⁷⁵ fecerunt.

Postremo in Roncalia ¹⁷⁶ expleto ¹⁷⁷ parlamento petit Rex ¹⁷⁸ a Mediolanensibus, quatenus ipsi per optima & meliora loca cum usque ad ¹⁷⁹ Pontem ¹⁸⁰ Vicum ducerent, ipsi vero sic se facere velle respondentes, ¹⁸¹ duxerunt ipsum & ejus exercitum ¹⁸² per loca ¹⁸³ valia, & quae deserta fuerant ¹⁸⁴ propter bellum, quod ineptum fuerat inter Mediolanum & ¹⁸⁵ Papam praeterito proximo mense Augusti; in quo mense Mediolanenses cum Comensibus, & Laudensibus, & Cremonensibus ¹⁸⁶ super Papam equitaverant, & tam magnam exercitum super eam duxerant, quod nec ipsi,

A nec olla alia persona, vel Lombardie civitates recordentur unquam amplius talem infirmam habuisse, nec collegisse, ¹⁸⁷ & hoc fuit in die Mercurii, ¹⁸⁸ qui fuit decimo mense Augusti in festivitate sancti Thiburtii Martyris, scilicet primo die ¹⁸⁹ post festum S. Laurentii: qui castrametati sunt ¹⁹⁰ ad Lardisagum super flumen ¹⁹¹ Olone ¹⁹² ex illa parte fluminis versus Papam. Altera vero die Jovis factum est tunc praedium ad ¹⁹³ Laverisagum inter Mediolanum & Papam, in quo praedio multi homines mortui, alii vulnerati, ¹⁹⁴ etiam erant ab utraque parte fuerunt; dirempto itaque praedio, quod a mane usque ad vesperras ¹⁹⁵ tenuit Mediolanenses, ad castra remeaverunt.

B Ipso vero die Jovis cum omnes fere Mediolanenses jam consensissent, quoddam divinum ¹⁹⁶ miraculum super Mediolanenses & eorum exercitum evenit. Accidit namque, quod cum quidam ex Mediolanensibus, qui in praedio vulneratus fuerat, a sociis ¹⁹⁷ ipsius Mediolanum duci vellet, ipsi socii ejus ¹⁹⁸ tentorium eorum, quod in capite ¹⁹⁹ Albergariae versus Papam fixum fuerat, ²⁰⁰ deduxerunt, & in terram deiecerunt. Hoc autem videntes omnes alii equites, & pedites, & quid ²⁰¹ in veritate ageretur ignorantes, putantesque, Papenses omnes exercitum Mediolanensem invasisse, & illos timore Papienium tentorium eorum deduxisse, ²⁰² fere omnes maximo timore perterriti in fugam versi sunt, nihil fere portantes nisi sola arma, multi etiam sine armis, ²⁰³ atque Mediolanum fugientes abierunt, reliquerunt itaque fere omnia plaustra tentoria, lorices, pane, vino, aliisque rebus, quae secum portaverant, onusta, per viam autem omnes simul euntes, dum flumen Olone transire festinarent, ac invicem se praepedire, plaustrorum magna multitudo in ipso flumine corruerat. Bubulae vero ibi morari non audentes cum solis bobus, plaustra relicta fugiebant, pauci vero ex Mediolanensibus in Campo per totam noctem steterunt, & maximum praedium, quae a recordentibus ²⁰⁴ dimissi fuerat, recuperaverunt, sed tamen ipsi ante diem fugientes plaustrum decem nullis marcharum argenti valentia in Campo reliquerunt. At revertantur ad historiam.

C Cum autem Mediolanenses per loca ²⁰⁵ ut diximus deserta ipsum Regis exercitum duxissent, in ipso die castrametati sunt prope ²⁰⁶ Landanum: in illa vero nocte equi ipsorum nihil fere ad comendendum habuerunt: alia vero die duxerunt cum prope castrum, quod dicitur ²⁰⁷ Roxate, ibique tentoria ²⁰⁸ affixerunt: ²⁰⁹ morantes vero ibi per duos dies, fere omnia ²¹⁰ victualia sibi, eorumque equis ²¹¹ necessaria defecerunt, nec ad comendendum ad sufficientiam ²¹² unquam invenire poterunt. Viso autem hoc a Rege scilicet, quod ²¹³ Mediolanenses cum deceptant, ²¹⁴ & fraudolenter cum per loca deserta duxerant, ²¹⁵ tunc Rex Mediolanensibus ait, iussisque, quod ipsi extra praedictum Castrum de Roxate ²¹⁶ exire facerent omnes Mediolanenses, ²¹⁷ qui causa studiendi illud totus erant: quoniam ipse & sui equites, cum aliter ²¹⁸ miseram ²¹⁹ famem evadere non possent, omnia, quae intra dictum Castrum erant ad comendandum apta, sustinere volebant; Mediolanenses autem haec audientes, & inde valde contristantes se, nec Regis praecceptum infringere audientes, statim omnibus illis, qui in ipso Castrum erant, ut exirent, iussurum, & omnia, quae intus erant, Regi & ejus exercitui dimiserunt, quod audientes hi, qui intus erant, quamvis Sol ad occasum jam ivisset, & ²²⁰ quam fero esset, & etiam fortiter tunc plueret, omnes de terra illa, tam masculi, quam feminae, & tam magni, quam parvi cum maximo dolore & luctu foras exeuntes, omnia, quae intus erant, ²²¹ lacrymabiliter dimiserunt.

D E Cum autem Mediolanenses per loca ²²² ut diximus deserta ipsum Regis exercitum duxissent, in ipso die castrametati sunt prope ²²³ Landanum: in illa vero nocte equi ipsorum nihil fere ad comendendum habuerunt: alia vero die duxerunt cum prope castrum, quod dicitur ²²⁴ Roxate, ibique tentoria ²²⁵ affixerunt: ²²⁶ morantes vero ibi per duos dies, fere omnia ²²⁷ victualia sibi, eorumque equis ²²⁸ necessaria defecerunt, nec ad comendendum ad sufficientiam ²²⁹ unquam invenire poterunt. Viso autem hoc a Rege scilicet, quod ²³⁰ Mediolanenses cum deceptant, ²³¹ & fraudolenter cum per loca deserta duxerant, ²³² tunc Rex Mediolanensibus ait, iussisque, quod ipsi extra praedictum Castrum de Roxate ²³³ exire facerent omnes Mediolanenses, ²³⁴ qui causa studiendi illud totus erant: quoniam ipse & sui equites, cum aliter ²³⁵ miseram ²³⁶ famem evadere non possent, omnia, quae intra dictum Castrum erant ad comendandum apta, sustinere volebant; Mediolanenses autem haec audientes, & inde valde contristantes se, nec Regis praecceptum infringere audientes, statim omnibus illis, qui in ipso Castrum erant, ut exirent, iussurum, & omnia, quae intus erant, Regi & ejus exercitui dimiserunt, quod audientes hi, qui intus erant, quamvis Sol ad occasum jam ivisset, & ²³⁷ quam fero esset, & etiam fortiter tunc plueret, omnes de terra illa, tam masculi, quam feminae, & tam magni, quam parvi cum maximo dolore & luctu foras exeuntes, omnia, quae intus erant, ²³⁸ lacrymabiliter dimiserunt.

Mante autem facto, Thrononici in ipsum Castrum profuscentes, omnia, quae intus reperiebantur, cito abstrulerunt, posteaque totum Castrum comburentes, penitus dissipaverunt. Mediolanenses vero ¹²¹ quumvis tunc Regi palam ostendere non auderent, tamen maximo dolore & ira perciti, ¹²² aequo animo se ferre publice demonstraverunt. ¹²³ Rex itaque iode discedens venit ad Castrum, quod ¹²⁴ Abiate ¹²⁵ Grassum dicitur, ibique ipse ¹²⁶ se sedidit. Alio vero die ¹²⁷ equitavit cum omni exercitu suo ¹²⁸ ultra pontem Ticinensem. ¹²⁹ Cumque omnis ejus exercitus pontem pertransisset, statim ipsum ¹³⁰ pontem destruxit, & ibi ultra omnes hospitium fuit. Deinde Rex ad Castrum, quod ¹³¹ Vandrate dicitur, pergens, ibi etiam castrametatus est. Mediolanenses vero ad ipsum Regem pergentes, & pecuniam, ¹³² quam sibi dare promiserant in Roncaglia, offerentes ei dare voluerunt. ¹³³ Rex autem quia observasset, & ¹³⁴ quis eos ¹³⁵ subdolos, & ¹³⁶ malinos, ac deceptores, & ¹³⁷ parum fidei esse cognovisset, nec cum tam ¹³⁸ perfidis & ¹³⁹ nequissimis hominibus aliquid agere se vellet referens, pecuniam ipsorum ¹⁴⁰ omnimodo refusavit, ac eos de Curia sua statim exire precepit,iciens etiam insuper eis, ipsos disceps nullum fiduciam in se habere, nec tenere, ¹⁴¹ nec ullum fœdus, seu pactum cum ipsi Mediolanensibus amplius se facturum, nisi de Laudensibus, ¹⁴² atque Cremonesensibus se omnia ¹⁴³ absque amore sibi substiterent. Mediolanenses vero cum hoc ¹⁴⁴ facere nonnullent, tristissimi statim abierunt, Mediolanumque reversi, omnia, quae egerunt, & audierunt, narraverunt. Mediolanenses itaque has auditis nolentes quidem, quod Laudenses, ¹⁴⁵ vel Cremonesenses de ipsorum jugo, vel potestate exirent, valide ¹⁴⁶ condoluerunt. Rex autem ¹⁴⁷ post quatuor dies ¹⁴⁸ una cum Papiensibus & Novariensibus ¹⁴⁹ duo ¹⁵⁰ nobilissima ¹⁵¹ Castra Mediolanensium, ¹⁵² quae ultra Ticinum habebant, ¹⁵³ unum quorum ¹⁵⁴ Galate, alterum vero ¹⁵⁵ Treccae, cepit, ¹⁵⁶ atque penitus ¹⁵⁷ destruxit.

Quo cognito Mediolanenses ¹⁵⁸ per mortui se reputantes, deinde omnia quaecumque potuerunt mala de Rege, utpote Hoste, dicere conati sunt. Rex vero ¹⁵⁹ inde discedens cum ¹⁶⁰ Marchione Guillelmo de Monte Ferrato ad ¹⁶¹ Astem ¹⁶² perrexit. Astenses vero civitatem suam ¹⁶³ descendentem ad quandam eorum ¹⁶⁴ Rocham, quae vocatur ¹⁶⁵ Novum ¹⁶⁶ quodam moeste super ipsam civitatem non multum longe positam, cum omni ipsorum ¹⁶⁷ mobilia ¹⁶⁸ fugerunt. Rex itaque ipsam civitatem ¹⁶⁹ capiens ¹⁷⁰ tradidit eam ¹⁷¹ praedicto Marchioni, pro quo ipsos Astenses ¹⁷² in bonum posuerat, civitatemque ipsam propterea cepit, ¹⁷³ quia pro eo ¹⁷⁴ iustitiam eidem Marchioni facere ¹⁷⁵ renuerat. Ipse vero Marchio ¹⁷⁶ partem muri ac quamplurimas turres ipsius civitatis destruxit, ¹⁷⁷ sedus cum Astensibus fecit.

Propterea ¹⁷⁸ Papienses, qui cum Terdonensibus tunc ¹⁷⁹ guerram ¹⁸⁰ habebant, ad praedictum Regem venientes graviter de Terdonensibus ¹⁸¹ conquesti fuerunt, dicentes, ipsos maximam injuriam eis intulisse, & ¹⁸² Castrum eorum invasisse, petierantque ab eo, ut faceret eos ¹⁸³ iustitiam sibi facere. ¹⁸⁴ Rex autem, ut haec audivit, Terdonenses ad iustitiam Papiensibus plene faciendam per suos Legatos convocavit, admonens eos, quatenus se de huiusmodi negotio sub ipso & Curia sua ponerent. Terdonenses verorum quia Regem ¹⁸⁵ amicum efficiebant, & ideo cum in hoc suspicatum habebant, tam qua sorte de iustitia discebant, tum etiam, quod minus verum est, quia in virtute & potentia Mediolanensium, qui eos ¹⁸⁶ acriter adjuvabant, ¹⁸⁷ plurimum confidebant, talijudici ¹⁸⁸ colla supponere repudiaverunt. Rex vero ¹⁸⁹ semel & pluries

in ius vocatos ipsos Terdonenses, & semper vel nunc recusantes, publice bannivit, ¹⁹⁰ & minas postmodum eis, quod nisi resipiscerent, super eos equaretur, & ipsos, & civitatem caperet, ac penitus destrueret. Sed Terdonenses multa inuentis consilia tandem tortis, & consilio, maximoque Mediolanensium impulsu ¹⁹¹ verba ipsius Regis vilipendentes, ac ¹⁹² ad eorum perniciem & interitum ¹⁹³ suam proximam fortunam, ac ¹⁹⁴ ex post facto apparuit, propterea cupientes, Regi parere ¹⁹⁵ aliquatenus noluerunt. Rex igitur super ipsos ¹⁹⁶ cum exercitu suo se iurum ¹⁹⁷ proposuit, bellumque super eis se facturum indixit. At Mediolanenses hoc audientes se praeparaverunt, & multos ¹⁹⁸ equites ¹⁹⁹ Terdonem obviam Regi miserunt. ²⁰⁰ Rex atque Federicus una cum Duce ²⁰¹ Henrico de Saxonia, qui in Lombardiam cum ipso Rege fere non cum minori copia equitum, quam ipse Rex venerat, nec non etiam cum ²⁰² Papiensibus versus Terdonem veniens, castrametatus est ²⁰³ circa ipsam civitatem in anno ab Incarnatione Domini m.clv. ²⁰⁴ primo die Quadragesimae, qui fuit tunc ²⁰⁵ scti. mensis Februarii, indictione tertia, ²⁰⁶ obituque eam cum ²⁰⁷ Machonis & Precheran ²⁰⁸ usque in diem ²⁰⁹ sequentis mensis Aprilis, ipso vero die ²¹⁰ Ugone Vicecomite, ²¹¹ aliisque quampluribus Mediolanensibus, & Terdonensibus, Machinis, & ²¹² Precheran, & alias armis interfectis, vivis etiam maxima ²¹³ atque penuria ²¹⁴ contractis, Terdonenses & Mediolanenses, ²¹⁵ qui ibi aderant, & intra fides ²¹⁶ civitatem se omnes rediuxerunt, quam Dux Henricus cum suis Saxonibus jamdudum ²¹⁷ Burgum ipsius civitatis ²¹⁸ ceperat, & illum comburendo penitus destruxerat, se amplius ²¹⁹ Regis manus evadere non posse cerentes, ²²⁰ Regi omnes se penitus traderunt, ²²¹ & eo videlicet pacto, quod ipsi omnes, tam masculi, quam feminae extra civitatem cum omnibus rebus, quas ipsi portare possent, exirent, alias vero res, quas inde portare non possent, ipsi Regi, ejusque exercitui penitus dimitterent. Cumque omnes ²²² foras exissent cum rebus illis, quas portare potuerunt, exercitus Regis, ac ²²³ Ducis, & Papiensium intra civitatem pergens, totamque eam ²²⁴ expoliavit, ac postea ²²⁵ coiburentem eam penitus ²²⁶ usque ad fundamentum ²²⁷ dissipavit.

Hic itaque peractis Rex Terdonem deservens, ²²⁸ Papiensesque ibi, ut ipsam civitatem bene dissiparent, relinquens, ²²⁹ Romanam cum suo exercitu perrexit, Papienses vero muros civitatis, turres ac domos omnes destruentes post ipsum Regem ipsi per octo dies steterunt, & deinde Papiam cum magno gaudio reversi sunt. Mediolanenses igitur, qui in auxilium Terdonem, antequam capta fuisset, ²³⁰ ambulaverant, cum ipsam civitatem intrare non possent, apud Castrum, quod ²³¹ Sarzanum dicitur, quod distat ²³² a civitate per duo miliaria, morati sunt. Cum autem Papienses a Terdona recessissent, statim illi Mediolanenses, qui ²³³ apud Sarzanum a Terdona fuerant, ²³⁴ in destructam civitatem Terdonem ²³⁵ intraverant, ²³⁶ Mediolanumque, quid egerant, miserunt. Mediolanenses hunc audientes, & ob id valde dolentes, ²³⁷ quia jam inviti Papiensibus se tenere posse dicebant, miserunt illis, qui erant Terdona, quatenus eam descenderent, Mediolanumque redirent, qui hoc agere recusaverunt. Papienses itaque cum cognovissent ²³⁸ Mediolanenses intrasse Terdonem, ²³⁹ ac eis illam velle reddicare, ²⁴⁰ Terdonem revertentes, ipsos tamen invadere ²⁴¹ non sunt ausi, ²⁴² deinde nihil proficientes reversi sunt. Cum autem Mediolanenses, qui erant Mediolani, audissent, Papienses cum eorum exercitu invisse Terdonem, nec fuisse ausos invadere Mediolanenses, qui in Terdona puncti erant, tunc corda omnium Mediolanensium ad Terdonem eorum proprio ²⁴³ dispendio

dio ¹⁰⁹ testitudinem mirabiliter exarserant. Quare eligentes omnes equites, & pedites portarum ¹¹⁰ Ticiensis, atque ¹¹¹ Vercellensis, statim illos miserunt Terdonam, qui muros civitatis suis propriis expensis restituere confectum ceperant, ac ibi per tres hebdomadas permanerunt.

Postea vero aliarum duarum portarum ¹¹² Romanæ, & ¹¹³ Arentinæ omnes equites, & pedites iuverunt Terdonam, & primum in quadam die ¹¹⁴ Mercuri, in quo fuit ¹¹⁵ festum Sancti ¹¹⁶ & quæ fuit xiv. ante Calendis Junii, apud Terdonam in ¹¹⁷ brolio Episcopi extra civitatem fere omnes catrametati sunt. Sequenti vero die Jovis omnes pedites dictarum quatuor portarum, & equites ipsarum iuverunt ad Salam, ut eam caperent; sed aethici & pauci etiam equites, qui in ipso loco erant, ita viriliter se defenderunt, quod viliam ipsius loca capere non poterunt; multis tamen utraque vulneratis, Terdonam redierunt. Alio vero die Veneris omnes equites, & pedites portæ Ticiensis, & Portæ Vercellinæ, Mediolanum redierunt; aliarum ¹¹⁸ duarum portarum equitibus, & pedibus Terdonæ remanentibus cum magno gaudio; quamvis postea hoc ¹¹⁹ versum sit eis in gemitum & dolorem. ¹²⁰ Sequenti ita proximo ¹²¹ die Mercurii, ¹²² in quo fuit festum sancti Urbani ¹²³ Papæ, Papienses cum magno exercitu Terdonam iuverunt; ¹²⁴ & Mediolanenses robusto & alacri animo extra ¹²⁵ fossitum Burgi ipsius civitatis excurrentes usque ad Ecclesiam sancti Martini, & etiam ultra, ¹²⁶ forsiohram eis in campo exierunt; ibique in manus Papiensium inciderunt; sed in prima omnes ex utraque parte sibi obviam excurrentes, ita acriter se invalerunt, quod ultra centum milites inter utramque partem ex equis eorum dejecti fuerunt, tandem omnibus ab utraque parte dimicantibus, cum Mediolanensibus tanta viribus resistere non possent, in fine terga verterunt; & usque in civitatem Terdonæ fugientes fere omnia tentoria, omneque eorum mobilium, totumque etiam mercatum, quod in Castris habebant, amiserunt; quoniam ipse fere omnes necum quoque ipso in brolio Episcopi, & alibi extra civitatem, hospitatii fuerunt; maximamque copiam equitum & pedum Mediolanensium Papienses ceperunt, multoque etiam ibi in Campo interfecerunt: altero vero die Jovis Papienses, qui primo die per tria milliaria longe à civitate Terdonæ hospiti fuerant, prope ipsam civitatem hospitium mutaverunt; se postea in ipso die tam maximum ab omni parte civitatis prælium cum Mediolanensibus fecerunt juxta ipsam civitatem, quod ubi ultra Mediolanensium voluntatem in loco, ubi Turris Blanca dicitur, deinde in civitatem cum duobus vexillis intraverunt, quapropter multi ex Mediolanensibus perterriti tunc fuerunt taliter, quod bello ab eis derelicto, cum omnibus armis in Ecclesiam majorem confugerunt; sed alii Mediolanenses acriter tunc pugnantes, & maxime cum lapidibus se defendentes, extra civitatem maxima vi eos repulerunt; Papienses vero iterum viriliter pugnantes omnes Mediolanenses tunc debellantes, ac maxima curstella eos cepissent, nisi Dominus sua pietate & clementi misericordia quandam pluviam eis tribuisset adeo magnam, quæ sic terram madefecit, quod Papienses ultra ¹²⁷ super fossitum civitatis ¹²⁸ inhaerere non valuerunt. Itaque Papienses circa civitatem commorantes usque ad proximum diem Sabbati, Terdonam obliderunt: ipso vero die Sabbati à Terdona recedentes, cum magno gaudio Papiæ sunt reversi: sed in eo quodam die tam magna pauci & vini inopia, ceterarumque rerum comedendarum, fuit in Terdona, ¹²⁹ quod aqua etiam fere tota penitus in ipsa civitate tunc defecit; quod viæ ad comedendum aliquid in ea ¹³⁰ inveniri potuisset; ¹³¹ ita quod si quatuor solammodo dies adhuc ibi Papienses sta-

tissent, sicut egomet, qui tunc in ipsa civitate Terdona cum Mediolanensibus erant obsecravit, ¹³² videri, & cognovi, sine prælio, sine periculo Papienses possent capere omnes Mediolanenses ibi tunc existentes: sed quia hoc tunc fieri non erat à Deo dispositum, ideo nullatenus est impletum. Mediolanenses itaque Terdona morantes ¹³³ totum murum ipsius civitatis eorum propriis facultatibus reedificaverunt, & ipsam civitatem, ubi oportebat, fossatis aliisque rebus necessariis optime munierunt.

Sequenti igitur festo Sanctorum Gervasii, & Protasii, quod fuit xix. sequentis mensis Junii, ¹³⁴ ceperunt Mediolanenses ¹³⁵ Staranos ¹³⁶ de Pavia, qui ¹³⁷ Sexsanum deprecidit fuerant, pluresque ipsius loci domos ¹³⁸ exarant, & multos ex ipsis interfecerunt. Ab eo autem die cum fere per totam ¹³⁹ guerram omnia prospere Papiensibus accessissent, mutata est adversus eos fortuna, ita quod fere semper postea, donec D. Federicus Imperator in Lombardiam rediit, omnia bene & prospere Mediolanensibus evenire. Post paucos vero dies ¹⁴⁰ factum est prælium ad Porzolum inter Mediolanenses, qui erant in custodia Terdonæ, & Papienses, qui jam ad dictum locum causâ custodiendi eum ierant. Ibiq; in eo prælio multi ex Mediolanensibus & Papiensibus ab utraque parte capti ¹⁴¹ in carcerem reducti sunt. Sed tamen plurimi ex Papiensibus tunc fuit capti.

Inter Rex Federicus cum à Terdona discessisset, tunc eo ¹⁴² Romam pergente multa Castra, multique Principes ¹⁴³ Lombardie, ¹⁴⁴ Tusciæ, Romanie & ei ¹⁴⁵ subdiderunt. Qui Rex cum Romam pervenisset, ibi à D. ¹⁴⁶ P. P. ¹⁴⁷ Adriano ¹⁴⁸ honorifice susceptus est, & ¹⁴⁹ apud sancti Petri Basilicam ¹⁵⁰ coronatus Romanorum ¹⁵¹. De favente misericordia ¹⁵² Imperator est effectus: qui ibi postea permansens ¹⁵³ à Senatoribus Romæ, aliisque ipsius civitatis ¹⁵⁴ majoribus ¹⁵⁵ suum jus, & rationem, seu usum ¹⁵⁶ plane, & humiliter exagebat. ¹⁵⁷ mali aliis eis facere non intendens: ¹⁵⁸ Romani vero ¹⁵⁹ omnino se eis facere recusantes, ¹⁶⁰ & colla, jaggo quasi abjecto, temere adversus eum erigentes, non solum in civitate, sed ultra ¹⁶¹ Tyberim se nolite, vel non debere ei hoc facere præterdunt: fuit maxima ¹⁶² superbia commotus, ex hac parte Tyberia ¹⁶³ per pontem, qui est supra ipsum flumen in ¹⁶⁴ Insula, cum armis ad bellum faciendum ¹⁶⁵ parati, ipsi ¹⁶⁶ obviam Imperatori venerant. Imperator vero ¹⁶⁷ cum exercitu suo, ut eos omnes tam equites, quam pedites sic armatos contra se venire ¹⁶⁸ prospexit, omnes suos protinus ¹⁶⁹ armari præcepit; ¹⁷⁰ qui cum arma ¹⁷¹ festinanter accepissent, in bellum omnes ¹⁷² alacriter proficiscens se ¹⁷³ cum ipsis Romanis ¹⁷⁴ commiscuerunt. Imperator itaque cum Teutonici aliisque omnibus, qui in ejus exercitu erant, ¹⁷⁵ dimicantibus acriter cum Romanis, ¹⁷⁶ multi ab utraque parte ¹⁷⁷ interfecti, multoque vulnerati, plerumque etiam ex equis sunt dejecti. ¹⁷⁸ Tandem Romani vim Imperatoris, ejusque exercitus ¹⁷⁹ subfluere non volentes ¹⁸⁰ terga verterunt. Imperator vero cum suo exercitu eos ¹⁸¹ acriter persequens, ¹⁸² & multos viros in ipsa fuga capiens, multosque interficiens, usque in Tyberim eos ¹⁸³ fugare non cessavit. ¹⁸⁴ Romani vero cum ad Tyberis fluvium pervenissent, eorum ¹⁸⁵ multa militum cum armis, alii vero sine armis in ipsum fluvium se ¹⁸⁶ precipitaverunt: quorum plurimi ¹⁸⁷ in ipso flumine perierunt; eorum vero, qui in ripa fluminis remanserunt, multi ¹⁸⁸ capti fuerunt, alii vero per dictum pontem ultra Tyberim in ¹⁸⁹ Insulam fugientes, ¹⁹⁰ in Romanam se recollegerunt. ¹⁹¹ Postera vero die Imperator cum Romanis ¹⁹² feros iniecit, ¹⁹³ Roma discessit; qui procedens ¹⁹⁴ usque ad Anconam, ¹⁹⁵ multas civitates, multosque Principes, suæ ditioni & potentie subiugavit: ¹⁹⁶ in Apulia etiam, & Romania per totam ætatem, & etiam per byzantinam partem versatus, tandem ¹⁹⁷ in Alemaniæ reverti ¹⁹⁸ proposuit.

Itaque cum ipse Imperator in Alemannum rediret, ⁴⁴¹Spoletem veniens, ibi ⁴⁴²non multum longè à civitate ipsa hospitatus est: qui quamvis ⁴⁴³Spoletem ⁴⁴⁴nullum adhuc dñm iustulisset, illi tamen ⁴⁴⁵tanquam stulti, Imperatore cum suis ad prandium sedente, Spoleto, ut mihi relatum fuit, ⁴⁴⁶exierant armati. ⁴⁴⁷Imperator vero hoc audiens, ⁴⁴⁸valde turbatus, ⁴⁴⁹ipsi praecepit, quatenus incontinenti arma falciperrot, & cum eis ⁴⁵⁰viriliter pugnarent: ipse ⁴⁵¹Imperator vero cum exercitu suo fice robuste pugnavit, quod ipsorum Spolethanorum multos cepit, multoque ⁴⁵²campi ⁴⁵³victor exiens in praelio ⁴⁵⁴interfecit; denique ipso intra civitatem fugientes sic periculator est, quod ⁴⁵⁵una cum eis civitatem ipsam intrans, ⁴⁵⁶eam cum hominibus cepit: ⁴⁵⁷quam exercitus ejus ipsolans totam combulit. Cives vero ipsos civitatis, qui capti fuerant, ligatos ad tentoria deduxit. Sed Imperator tanquam ⁴⁵⁸pius & misericors cum ipso populo ⁴⁵⁹foras iovit, & multa pecunia ab eis praestita, captos abire, ⁴⁶⁰civitatemque intrare permisit.

Post hac vero Imperator inde discedens, ac ⁴⁶¹iter suum faciens, dum Veronam ⁴⁶²appropinquasset, indeque ⁴⁶³humiliter ⁴⁶⁴pertransire vellet; Veronenses, qui ⁴⁶⁵eorum ⁴⁶⁶mala fortuna cum Mediolanensibus jam cooveniant, & pecuniam ab ipso, ut Imperatori obstant, acceperant, extra civitatem vocantes ⁴⁶⁷armati in viam, per quam transivissus erat exercitus Imperatoris, obviam eis se ponentes, ⁴⁶⁸ac inde transierunt, ⁴⁶⁹prohibere voluerunt. Imperator autem, & ⁴⁷⁰omnis ejus exercitus ⁴⁷¹ita commoti arma robuste ceperunt, & super Veronenses acriter irruentes, fortiter cum eis pugnaverunt: qui ⁴⁷²Imperatoris viribus ⁴⁷³aquecentes resistere, ⁴⁷⁴in fugam torpescere ⁴⁷⁵converserunt. Imperator vero ipsos acriter persequens, ex eis ⁴⁷⁶cepit fere mille: quorum ducentis ⁴⁷⁷naum cum labris amputavit, & ⁴⁷⁸totidem, & plures in arboribus suspendit; ⁴⁷⁹exteris vero captos in theatro ducens catenis firmatis alligavit: ceteri vero Veronenses, qui in civitate remanserant, maximo timore perterriti, mox cum Imperatore ⁴⁸⁰foras incurrunt, & ei ⁴⁸¹magnam pecuniam tribuentes, ⁴⁸²captivos de carcere liberaverunt; ⁴⁸³quo pacto Imperator inde discedens in Alemannum ⁴⁸⁴est profectus.

Interea dum Mediolanenses ⁴⁸⁵maximam guerram facerent cum Papiensibus, ipsorum Mediolanensium equites & pedites ⁴⁸⁶pro commune ⁴⁸⁷ultra Ticinum ad devastandum ⁴⁸⁸Lumellinam perreuerunt: quibus ⁴⁸⁹venerunt obviam Papienses; tunc vero ⁴⁹⁰volentibus Mediolanensibus, Papienses super eos irruerunt, maximoque cum ipso praelium commiserunt; in quo praelio utriusque partis multi equites fuerunt interfecti, multique capti, & retenti: denique Papienses, qui multo pauciores Mediolanensibus erant, bellum tam gravissimum non valentes, usque ad Castrum ⁴⁹¹Viglevani ⁴⁹²fugerunt, semper tamen, prout melius poterant, se defendendo: ubi se colligentes viriliter Mediolanensibus obtulerunt; & Mediolanenses ad ipsum Castrum venientes, & illud ⁴⁹³obidentes, manserunt ⁴⁹⁴per tres dies circa illud: tandem, quin Papienses ibi victualem maximam patiebantur inopiam, ⁴⁹⁵sedes cum Mediolanensibus coierunt, ⁴⁹⁶inque tamen postea in ipso fuedere sunt veriti. Hoc autem contigit anno Domini ⁴⁹⁷mcvii. de mensis ⁴⁹⁸Junii indicione quarta.

Mediolanenses igitur, quia ⁴⁹⁹tunc temporis eis cuncta prospera accidebant, super opinendos Laudenenses ⁵⁰⁰nimium ⁵⁰¹videntes illos multiplicari quotidie ⁵⁰²in persona, & in rebus pariter: ⁵⁰³Inter enim cetera mala, quae ipsi Mediolanenses Laudenensibus intulerunt, hoc terribile, & iniquum, atque in ⁵⁰⁴saeculo inusitatum ⁵⁰⁵induxerunt: ⁵⁰⁶noviter super eos ⁵⁰⁷praeceperunt eorum

A publice in ipsorum concione, quod nullus hominum Laudeosum terram suam propeam, & quem pater, ⁵⁰⁸seu avus ejus dimiserat, & per l.x. annos, & etiam ultra, quiete ⁵⁰⁹possideret, deinceps sine consilio & ⁵¹⁰licentia Consulum Mediolani aliquatenus ⁵¹¹venderet, nec aliquo alio modo in alium transferre praesumeret: contra quod preceptum si quis faceret, tan emptor, quam venditor ⁵¹²in bonorum publicum coneretur, & insuper etiam, venditor preno carente, emptor rem ipsam amitteret; & quod deterius erat, pretium & res vendita in flicum Mediolanensem pervenirent. ⁵¹³Hoc autem audientes ipsi Laudenenses, quamvis de re tam gravi valde dolerent, putantes tamen se magis ⁵¹⁴servatis posse vivere Mediolanenses, nihilominus postea ea plurimum servarunt. Alio quoque nimis detestabile statuerunt super ipsos Laudenenses, videlicet, quod quicunque inveniret aliquem Laudemem, qui extra Laudem ad habitandum exiret, vel aliquid de rebus suis alio dediceret, ipsam capere, & omnia ejus bona auferre posset; & insuper Laudenem, qui deferret, & omnes ejus res in publico banno essent: propter quam occasionem ipsi Mediolanenses bona plures tercentas sori libras valentis ipsi Laudenensibus abstulerunt.

In sequenti vero mense Novembris anni praedicti indicione sexta Mediolanenses Consules Laudem venerunt, & ⁵¹⁵sedem ipsi Laudenensibus perierunt; minantes eis, quod nisi darent, ipsos ⁵¹⁶in publicum bannum conerent, & ⁵¹⁷insuper accusantes ⁵¹⁸de terra ejicerent, sine spe aliquae redeundi. Laudeos autem eorum bonorum, & minas valde timentes, ac eorum adventum, ac ⁵¹⁹nam voluntatem scientes, adeo perterriti sunt, quod statim plures eorum de Laude recedentes per ⁵²⁰diversas terras postem suum vagati. Qui autem ibi remanserunt, quamvis dolentes nimium, quia veteres & nobiles Lombardiae civis se exstimabant; eis ipsum sedem denegare Mediolanensem timore non fuit ausi: quod si qui forte dare recusarent, eorum domos intratos, ipsos exspoliabant, auferentes inde omnia ⁵²¹mobilia, quam poterant, & viam ipsorum per terram efflucentes, eos de terra penitus ejeciebant. His itaque sic peractis, Mediolani Consules iterum anno ⁵²²mcviii. mense Januarii Laudem venientes duxerunt ipsi Laudenensibus; quatenus omnes eorum ad quindecim annis supra usque ad centum ⁵²³abique ullo timore ⁵²⁴jurarent stare sub ipso, & eorum praecepta omnia observare: Laudenenses vero inde maximo timore perterriti, cognoscentes, illos occasionem adversum ⁵²⁵eos querere, quibus ab eorum amicitia possent sine ignominia recedere, eosque de terra sua ejicere, ac ipsos bonis suis exspoliare, quasi ⁵²⁶exanimis tempore effecti. Tandem dixerunt eis, se super hoc velle habere consilium cum Sapientibus de Laude, & eis cum ipsorum consilio respondere. ⁵²⁷Cumque Laudenenses super hoc consilium habuissent, Consules ⁵²⁸Mediolanensibus ⁵²⁹respondere, se velle jurare, stare praeceptis eorum, & quaecunque ⁵³⁰illis praecipere, observare: ⁵³¹salva tantummodo fidelitate Domini Federici Imperatoris, quam ei jamdidum ⁵³²fecerunt, ipsorum Mediolanensium ⁵³³paribola & consensu. ⁵³⁴Mediolanenses autem praedictum sacramentum cum illa conditione, scilicet, salva Imperatoris fidelitate, recipere oultitudo voluerunt; sed graviter eis minantes dixerunt; quod nisi ipsum sacramentum abique ullo tenore facerent, eos in bannum publice ponerent, ac eos de terra ejicerent, & omnia sua bona eis auferrent. His autem dictis Mediolanensium sunt reverfi. Consules itaque ⁵³⁵Laudenenses accipientes ⁵³⁶dictum Lanfrancum Laudemensem Episcopum, & alterum Dominum Lanfrancum Ecclesiae Majoris Praepositum,

D
E
F

firmum, & ¹²⁹ alios omnes Praepositos, & Abbates, & Presbyteros de Laude, ¹³⁰ una pluribus sexaginta ¹³¹ Sapientibus de Laude, nec non & ¹³² Dominum Abbatem ¹³³ Claravallensem, & Dominum Abbatem ¹³⁴ de Cereto, & Dominum Albertum de ¹³⁵ Pontia Priorem, cum D. tunc temporis de Climes, venire Mediolanum cum eis. Quibus omnibus existentibus in Palatio Domini ¹³⁶ Uberti de Pirovano Mediolanensis ¹³⁷ Archiepiscopi, praedicti Laudenses, tam Clerici, quam laici ¹³⁸ se pedibus dicti Archiepiscopi, & omnium Consiliorum Mediolani, se quamplurimorum aliorum Mediolanensium civium tam majorum, quam minorum flectis amarissime prostraverunt; deprecantes eos omnes suppliciter, quatenus ipsos non cogèrent perjurare, dicentes, & promittentes, se animo paratos esse stare, & obedire omnibus eorum praeceptis; dum tamen perjurium non committant; & recordantes eis, quomodo, sicut bene sciebant, ipsi Laudenses Imperatori fidelitatem juraverant, ¹³⁹ requisita prius ab eis de hoc licentia, & concessa. Dicebant, quod si ipsi ¹⁴⁰ praedictum juramentum facerent, & Imperatoris fidelitatem, quam prius juraverant, non intemperarent; ipsi derelicti, & postea ¹⁴¹ interfecti, & omnia bona sua perdere mererentur. Archiepiscopus itaque, & Episcopus Laudensis una cum praedicto Abbate de Claravalle, & Priore de Pontia, & Domino de Climes omnes unanimiter rogaverant, & admonuerunt praedictos Mediolanenses, quatenus ab infestatione Laudensium cessarent, & quod eis volebant facere, libenter acciperent, qui sibi fuisse non videbatur. Sed neque preces, vel lacrymae aliquid profuerunt. Quare praedicti Laudenses cognoscentes, quod se apud ipsos Mediolanenses nihil proficerent, Laudam cum magno dolore ¹⁴² reversi sunt.

¹⁴³ Interim duo Cardinales Romae Sedia Legati, ¹⁴⁴ videlicet D. Arnaldo de ¹⁴⁵ Rinotella, & D. ¹⁴⁶ Otho de Brixia Laudem venerunt; ad quorum pedes prostrata Laudenses eos valde ¹⁴⁷ deprecati sunt, quatenus Mediolanenses rogaerent, ne ipsos cogèrent ad praedictum perjurium faciendum; recitantes eis ea, quae ipsi Mediolanenses ab eis requirebant, & quae eis facere volebant, & causam, quare praedictum sacramentum eo modo, quo petebant, facere recusabant. Cardinales tamen misericorditer moti, audientes ea, quae sibi Laudenses de Mediolanensibus retulerunt, & ¹⁴⁸ per nimis gravi reputantes ea, quae Mediolanenses à Laudensibus sibi fieri requirebant, specialiter perjurium suum indecens, & iniquum, promiserunt eis; quod quam cito Mediolani, quo tendebant, essent, statim pro eis ipsos Mediolanenses precarentur, quantum possent; qui si eorum precibus obtemperare nollent, ex parte omnipotentis Dei, & D. P. P. ipsos praeciperent, quod ipsos Laudenses aliquatenus non compellerent ad huiusmodi perjurium faciendum, sed pacifice reciperent illud sacramentum à Laudensibus eo modo, quo facere valebant; quia hoc eis non satis solum esse, sed superfluum videbatur, cum Laudensibus Mediolanensibus non aliter quam per violentiam subpositi dignoscantur. Post haec cum Cardinales Mediolanum pervenissent; ipsos Mediolanenses deprecati fuerunt, quatenus Laudenses praedictum perjurium facere non compellerentur; cum hoc non posset facere absque Deceptione gravi, & ipsorum tam personarum, quam rerum omnium periculo vehementi; sed potius ab eis pacifice reciperent, quod eisdem de iure facere poterant, & volebant. Mediolanenses vero nec Cardinalium preces exaudire volentes, illud se nolle Laudensibus facere responderunt. Quare ipsi Cardinales eisdem Mediolanensibus ex parte Dei, & Apostolice Sedis publice praeciperunt, ne Laudensibus ex tam prava & iniqua occasione bonus sua sufferrent,

A nec quicquam mali eis inferre deberent: & his dictis à Mediolano tamen post multum temporis recesserunt. ¹⁴⁹ Mediolanenses vero, donec Cardinales prope Laudam, vel Mediolanum facere, praecpta ipsorum, quae sibi de Laudensibus fecerant, optime servaverunt. Cum autem Cardinales inde longe recessissent, Mediolanenses statim ¹⁵⁰ in festo proximo die Martis ¹⁵¹ sancto, in quo etiam pravi homines à multis operibus solent desistere, omnes ¹⁵² Laudenses posuerunt in bannum, nisi ab ipso die Martis sancti usque ad proximam diem Jovis post Pascha iuraviderent omnes ¹⁵³ simpliciter, nulla conditione interposita, suis preceptis omnibus obedire. Laudenses vero hoc audito, cum illud iuramentum non vellent aliquatenus facere, quod dicerent, quidve agerent, penitus ignorabant. Sciebant enim, quod nisi illud facerent, Mediolanenses eos de terra ¹⁵⁴ expellerent, & eorum bona omnia rapere scintillarent. Denique cum undique sibi adflecti tristitiae, nec in hoc scirent, quomodo se haberent, ad ¹⁵⁵ Deum auxiliorum verum Consilium recurserunt. Quare ipsum omnipotentem Deum magis, quam Mediolanenses timentes, ac cum omnibus suis personis ac rebus praeposcentes, noluerunt aliquatenus facere illud nefandissimum sacramentum. ¹⁵⁶ Proximo itaque die Mercurii post Pascha Mediolanenses non expectantes ¹⁵⁷ praedicti die Jovis, ¹⁵⁸ in quo erat terminus banni, cum plausura, bobus, atque sacculis Laudem venerunt; & violenter Laudensium domos ipsi praesentibus, & violentius, se contradicere non audientibus, sed magis ¹⁵⁹ dolore morientibus, intrantes ¹⁶⁰ equis ¹⁶¹ blasiam, atque vinum, omnemque alium eorum mobiliam ¹⁶² abstulerunt, absque aliqua ratione. Insuper etiam graviter eis minati sunt, summa adulatione firman-tes; quod si ipsi ibi morarentur, immo non cito ab eorum conspectu recederent, eos omnes tam masculos, quam feminas, & etiam parvulos adhuc in cubilibus jacentes, absque dubio interirent. Laudenses vero haec audientes, & scientes ipsorum corda adversus se graviter indurata, timentes carcerem, & quod diceretur eis, mortem, quam miscebantur, proposuerunt sibi animas & corpora magis, quam divinis conservare.

¹⁶³ In sequenti die Jovis proximo, ¹⁶⁴ qui fuit ultimus, ab Incarnatione Domini, cum Sol ¹⁶⁵ jam ad occasum esset, ¹⁶⁶ omnes Laudenses masculi, & feminae, tam magni, quam parvi, relictis eorum domibus, & omnibus aliis suis rebus, immo suorum domorum claudentes, solis canibus se gatus ibi relictis, ad ¹⁶⁷ Praegitoniam Castrum, quod est inter ¹⁶⁸ Abbatum & ¹⁶⁹ Scrum, per totam noctem unanimiter fugerunt. Sed qui tunc viderent mulieres ¹⁷⁰ parvulorum suorum alium in collo, alium in brachio suo deferentes, alioque ad ¹⁷¹ gaudes vestium suarum se tenentes, ceteroque post eas ire lagentes; ipsi etiam seipsum cum ipsi infantes in fossas cadentes; ¹⁷² grandisque captivantes, se eorum uxores, qui non habentes equos ¹⁷³ pedibant, prout melius poterant, multique ex ipsis in fossas cadebant cum uxoris suis, vociferantes, qui nunc erat, & etiam pueri, haud quidem tam letus esse possent, quam peccare motus mortis inde non eliet, & ¹⁷⁴ lacrymae non fuisset, ¹⁷⁵ compatiuntur datus. Cum ergo ad Praegitoniam venissent, non habentes ibi domos, nec alia receptacula, in quibus recipi possent, quia locus ille parvus erat ad multitudinem recipiendam tres familias, aut quatuor in una parvula domo ibi ¹⁷⁶ infirmal hospitabantur; quae illis, ¹⁷⁷ districte habebant, quod tunc ¹⁷⁸ unus super alium iacebant. Ex hoc itaque tunc ¹⁷⁹ districto, & ¹⁸⁰ ex melione terrae, quam maverant, quoniam aestas tunc erat, tum etiam ex ciborum mutatione, & maxime propter aquam, quam ipsi sere omnes bibeant quotidie, cum non aquam

sed bonum ⁴¹⁸ vinum soliti fuissent bibere; maxima ipsorum multitudo tam femininarum, quam masculorum, & specialiter ⁴¹⁹ parvulorum, sic moriebantur, quod fere in tota die non poterant sepeliri; neque scdum est, quod terra non inveniretur apud Ecclesiam ipsius loci, ad sepeliendum tot cadavera mortuorum; immo ex hac parte Abduae apud sanctum Petrum de Pirolo sepelendi mortui ferebantur. Multi autem hoc videntes, quia ibi manere non poterant, Cremonam processerunt; ubi eorum quamplures ⁴²⁰ infirmati cum magno dolore ⁴²¹ de hoc seculo migraverunt. Mediolanenses itaque in ipsi die Jovis, quo Laudenses ad Laude, ut dictum est, recesserant, Laudam venerunt; & primo omnia suburbia ⁴²² spoliantes in ipsa nocte, & in sequentibus duobus diebus totam ⁴²³ succenderunt; postea ipsas domos ⁴²⁴ diruperunt; ⁴²⁵ vires quoque, & arbores Laudensium incididerunt, hominque Laudenses, qui adhuc ibi remanserant, capientes, eos in carcerem deduxerunt. Præterea ⁴²⁶ in hac eadem astate Mediolanenses iterum Laudam redeunt ⁴²⁷ totam eorum septem in Laude, & ⁴²⁸ per totam etiam forte ⁴²⁹ Lodensiam ad suam violentiam collegerunt. Deinde turres de ⁴³⁰ Moncello, & turrem de ⁴³¹ Castellano, & turrem ⁴³² de Sancto Vito, & turrem de Camarigo diruperunt. Venientibus postremo ipsi Mediolanensibus in campos super costam de Cavacuta, obviam eis ierunt cum vexillis, & alias insignibus levatis usque ad campum de Salvaterra Laudenses, qui ad Pinguetionem ⁴³³ fugerunt una cum ipsis de Pinguetione, & cum forte triginta equitibus Cremonensibus. Mediolanensibus igitur, & Laudensibus in aperto Campo morantibus, & bene se ad invicem prospicientes, nolle nemore, ⁴³⁴ nullisque vitibus, ovulo etiam festato, aut ⁴³⁵ cocta, ⁴³⁶ nullis arboribus inter utramque partem existentibus, quamvis Laudenses multa pauciores essent, Mediolanenses tamen eos invadere tunc aliquatenus non sinit auri; sed cum magno timore ad eorum Castra, quae erant ad ⁴³⁷ Castellionem, redire, deinde Mediolanum reversi sunt.

Hac eadem astate, quae fuit in MELVUS. ⁴³⁸ in mensis Julii ⁴³⁹ venit Dominus Federicus Imperator ⁴⁴⁰ una cum Rege Bohemiae, maxima multitudo ⁴⁴¹ Archiepiscoporum, ⁴⁴² Episcoporum, ⁴⁴³ Ducum, ⁴⁴⁴ Marchionum, & Comitum, aliorumque Principum plerum ⁴⁴⁵ cum maximo & innumerabili exercitu in Lombardiam: qui cum ⁴⁴⁶ venisset, & appropinquasset ⁴⁴⁷ Braxia, & ⁴⁴⁸ nullum detrimentum Braxiensibus facere decrevisset, nec fecisset; ⁴⁴⁹ nisi forte quod ipsorum scutiferi consuevit, nec levius aliud esse potest, Braxienses ⁴⁵⁰ pecunia magis, quam amore Mediolanensium ⁴⁵¹ super ⁴⁵² scutiferis Regis Bohemiae, qui prius, quam Imperator, venerat, irruentes, equos ipsorum abstulerunt, pluresque interfecerunt; ipsi vulnerati, pluribus feminis relictis, fugerunt. Quod cum audisset ⁴⁵³ Rex Bohemiae, valde ira commotus est; ac deinde cepit ipse, & omnis ejus exercitus, qui insignis nimis erat, totum Episcopatum Braxiae quantum poterat ⁴⁵⁴ devastare. Interea Imperator cum maximo ejus exercitu ibi in Braxiensis Episcopatu cum ipso Rege Bohemiae hospitatus est; qui ibi per ⁴⁵⁵ quindecim dies morantes ⁴⁵⁶ multis Villas, multaque Castra, innumeraque Braxiensium loca ⁴⁵⁷ dissipaverunt utque igne cremaverunt; insensit etiam Braxiensibus usque prope ipsam civitatem abstulerunt: tunc vero Braxiensis ⁴⁵⁸ maximo timore perterritus, ac etiam ne caperetur, sunt penitus dissipaverunt valde dubitantes, statim cum Imperatore ⁴⁵⁹ pactum inientes, quod tunc optavit Imperator fecerunt.

Inde iterum Imperator discedens, Mediolanumque se vellet ⁴⁶⁰ disponere; cum ad portum, qui di-

ctur de Cassino, qui super Abduae flumen positus erat, pervenisset, indeque per cum pertransire vellet, quamplures Mediolanenses una cum multis villanis ex alia parte ipsius fluminis super ripam fuerunt Imperatori obviam, ei per ipsum pontem transiitum prohibentes. Imperator autem, & omnis ejus exercitus hoc prospiciens, ac nesciens, quae parte posset tunc dictum flumen transire, valde condoluit. Bohemenses vero una cum Theutonicorum parte deorsum ad pontem juxta ipsum deambulantes, tandem perrexerunt, quousque venerunt ad quendam locum, ubi aqua ita eis videbatur parva, quod satis inde ipsum flumen transire per ipsum aquam putaverunt. Cum autem illuc pervenissent, ubi aqua eis tam parva videbatur, statim in eam, ac si nulla ibi tunc esset aqua, se projecerunt; uode multi eorum cum equis & aliis arma in ipsa aqua perierunt, alii vero ex alia fluminis parte foras exeuntes versus Mediolanum ire ceperunt cum vexillis levatis. Mediolanenses igitur, ut eos ultra flumen transire, & convenire ad longe profecerunt, statim terga vertentes ire ceperunt versus Mediolanum, ponte superius derelicto. Imperator vero, ac Bohemiae Rex, omnique eorum exercitus dum per pontem transierant, & jam maxima pars exercitus esset ultra pontem ipsum, totiusque adhuc pars ab una parte usque ad alteram hominibus & equis onustis esset; valde tunc fracta quidam parte pontis, omnes, qui super ipsum pontem erant milites scutiferi, atque equi, intra ipsum flumen Abduae ceciderunt; quorum ibi multis periculis, alii, prout melius poterunt, foras exeuntes una cum Imperatore, ac Rege Bohemiae, & his, qui pontem jam transierant, Mediolanenses sunt scriber persequuti. Deinde multos ex villanis, qui cum Mediolanensibus fuerant, nec non & plurimos ipsorum Mediolanensium occiderunt, & Alcherium de Vicomercato, Ardivi Viccomitem, Robo Castrum, & Monacum de Abonis, & Trinchetium Batabelletum, aliosque quamplurimos Mediolanenses capientes, amnes alios fugaverunt. Mediolanenses itaque, quia Imperatori transiitum Abduae se leviter prohibere posse putabant, posteaque Imperatorem & ejus exercitum Abduam tali virtute pertransisse cognoverunt, & suos se esse intersectos, captos, atque fugatos audierunt, valde timuerunt. Sed Imperator cum omni suo exercitu ad Castrum Trevis ambulavit; atque illud graviter expugnans devicit ipsam, & cepit; suosque Theutonice milites in ipso Castrum custodiendo posuit; deinde Imperator die Jovis, quae tunc fuit pridie Calendae Augusti ad Lamburum in prae de Caltigina veniens, ibi castrametatus est. Tenuerunt autem Castra ejus ipsi ab utraque parte Lambri ad Caltigina usque ad Salevanum.

Laudenses itaque cum civibus illius ante Imperatorem venientes, pedibusque suis se projicientes, rationem de Mediolanensibus, qui eos de propriis laibus expulerant, omniaque ipsorum bona abstulerant, ab ipso Imperatore quaesierunt; petierunt insuper etiam ab eo, ut amore Dei, & honore totius sui Imperii locum eis traderet, in quo possent ipsi Laudenses ad ejus totius Imperii honorem & servitium permanere. Qui hoc totum se libenter velle facere promittens, interrogavit eos, in quo loco morari, aut quem locum sibi dari vellent. Laudenses vero sibi dari velle Montem Ghetonem responderunt. Imperator autem se respondens ait, in crastina die post prandium illuc cum Principibus meis veniam, locumque vobiscum video; & si vobis apertum mihi esse videbitur, ipsum libentissime vobis tradidum. Laudenses hoc audientes, cum magno gaudio ad eorum hospitia reversi sunt, sperantes ab eo adhuc posse majora servitia impetrare.

F

† Loca corrupta.

Postera vero die, quae fuit Dominica, & tertia die Augusti in festo sancti Gaudensii, & in inventione sancti Stephani Protomartyris, & quae fuit anno mclviii, ascendit Dominus Federicus Imperator equum suum una cum pluribus ex Principibus suis, insensum etiam & cum Laudensibus militibus & pedibus; omnesque in montem Ghezoniem perreperunt. Cum vero super ipsum montem essent, & cum undique conspicerent, quoddam divinum miraculum tunc accidit ibi: nam tunc cum Imperator montem ipsum ascendisset, & in Caelo aëne, magna serenitas appareret, subito in uno oculi momento fortiter pluviae coepit, quod pro omni dono est acceptum ab omnibus. Pluvia vero recedente, Imperator cum quodam vexillo Consules Laudenses, qui tunc praestant, videlicet Kolmann Morenam, & Archembaldum de Summaripa, & Loterium de Abonis, aliosque eorum socios de terra, in qua nunc edificata est civitas nova, ipsa Laudensis ad proprium investigavit. Furcuntque termini ipsius civitatis sic constituti, videlicet, Accia quae dicitur nunc A. Vincentis ab Abibus usque ibi, ubi incipit est fossatum puris imperiali supra paladem, & ab ipsa palade sicut vadit dictam fossatam usque in aliam paladem, quae est versus Sylvam Grincam supra coltam ipsius Paladis, & eam sicut vadit fossatam à Colta Palatii Imperatoris usque ad flumen Abduis versus mare. Hoc itaque sic peracto Imperator & Laudenses cum magno gaudio ad castra sua remanserunt.

Sequenti autem die Martis cum Imperator iam castra sua posuisset ultra flumen Virabio ab ipso flumine usque ad Ecclesiam sanctae Mariae, quae dicitur de Ugino per totos campos ab utraque parte viae, quae vadit Mediolanum, ierunt Theutonici invadere civitatem Mediolani sere usque ad Castrum Tomadi. Mediolanenses vero foris excurunt, praeliumque cum eis commiserunt; in quo plures ab utraque parte capti, pluresque interfecti fuerunt.

Postea sequenti die Mercurii, quae fuit anno mclviii. indictione sexta, & quae fuit tunc sexta die Mensis Augusti, equitavit Dominus Federicus Imperator una cum Rege Bohemiae, & Cremonensibus, atque Papiensibus, nec non & Laudensibus, aliorumque Principum maxima multitudine, ac super Mediolanum castrametatus fuit. Itaque ipso die Mercurii ipsemet Dominus Imperator apud Ecclesiam, quae dicitur Omnes Sancti, quae est Ecclesia templi, & exstat ipsa Ecclesia in capite Brolii iuxta ipsum Brolium; Rex vero Bohemiae intra Monasterium sancti Dionysii hospitatus est: ceteri autem Principes ab ipso sancto Dionysio usque ad Pusteriam sanctae Euphemie iuxta Mediolanum hospitati sunt. Tunc autem Mediolanenses armaverunt turrem, quae dicebatur Arcus Romanus, quae valde erat magna, & ad videendum mira, & quae adificata erat in capite Burgi Portae Romanae; super quam ipsi Mediolanenses ascendissent; & cum sere per octidies ab exercitu Imperatoris defenderunt. Theutonici vero cum tota die expugnantibus cum malleis & securibus sub arcem ipsius turris maxima vi intraverunt, & cum firmiter dissipabant. Hi vero, qui super ipsam turrim erant, videntes eam sanctius destrui, non amplius se defendere valentes, valde etiam timentes, ne in terram cum ipsa turri nec eis Mediolanenses darent, nec dare auderent aliquod subsidium, Imperatori se continuo tradiderunt. Deinde Imperator Mediolanenses de ipsa turri descendere, iussitque ascendere iussit, ita utque ad ipsam turrim fecit apponi; posteaque super eam fabricari fecit quandam optimam Petriam, quae intra portam, quae prope Ecclesiam sancti Martini fabricata erat, ipsides maximos ju-

stabat. Ipsi equidem Mediolanenses duas petrias alias intra ipsam portam habentes, quandoque super ipsam turrim, quandoque etiam intra ultra projectabant. Interca quodam die Mediolanenses per Pusteriam per medium sanctum Dionysium fossa praesidentes, Bohemenses acriter ioverunt; qui cum aliis Theutonici, & Papiensibus, & qui ex ea parte similiter erant hostiati, contra Mediolanenses armati viriliter exentes, sic eos expugnaverunt, quod Gherardum Vicecomitem, & Azonem de Mandello, duos nobilissimos Mediolani Capitanes, aliosque etiam complures ex illis interfecerant; plurimisque vivos captivos in castra deduxerunt. Reliquos vero usque ad portam, per quam exierant, variate magna fugaverunt. Postea alio die quodam Mediolanenses per Pusteriam, quae dicitur Porta Tosis, ad praedium exierunt; quibus Theutonici una cum Cremonensibus & Laudensibus obviam ierunt: maximo igitur praedio incepto, multisque ab utraque parte interfectis, pluribusque etiam capsis, tandem Mediolanenses, resistere non valentes, terga vertunt, super quos Theutonici, & Cremonenses, atque Laudenses acriter irruentes, magnamque multitudinem ipsorum capientes, magno robore usque intra dictam Pusteriam de Porta Tosis omnes reliquos fugaverunt. Plerique etiam ex ipsis etiam ultra fossatam intus per ipsam portam pugnam maxime vi intravere, sed ibi stare non valentes foras redierunt. Mediolanenses itaque tunc fugientes cum praee multitudine fugientium per ipsam portam redire non possent, ipsorum ploranti in fossatam ab utraque parte pontis, uno super alium cadente, praecipitaverunt quotum plures in aquam ipsius fossati usque ad colla repentes ab his, qui supra ipsam fossatam erant, adjuvabantur, & intro trahabantur. Alio quodam die Mediolanenses exierant armati per portam, quae erat per medium arcum Romanum: quo cognito Theutonici cum Laudensibus statim obviam eis fuere, maximumque praedium cum eis inierunt, in quo quodam praedio multi Laudenses, videlicet Joannes Tadesia, & Petrus de Pusterla, & alii complures usque ad mortem vulnerati fuere; etiam qui dicebatur Bononus Laudensis in ipso praedio vulneratus, paulo post obiit. Postea quodam alio die Dominus Imperator cum maxima parte exercitus circa Mediolanum pergens omnes segetes, quas invenit, devastavit, vires & arbores laceravit, domos combussit, molendina destruxit. Mediolanenses itaque hoc totum videntes, exire ultra fossatam non sunt aosi. Milites vero Imperatoris, easque Principum, & eorum scutiferi per Comitatum Mediolani, seu per Martesiam & Seprium euntes, omnia castra, omnesque Villis, & Burgos expoliaverunt, & postea comburentes penitus destruxerunt. Unde sere totam terram Mediolanensem ita ceperunt ac devastaverunt, quod pauca loca Mediolanenses habebant, quae omnia vel destructa, vel devalata non forent. Mediolanenses itaque videntes, totam eorum terram destrui, scientes etiam, se non posse defendere, timenterque insuper, ne Imperator ab obsidione discederet, donec ipsos caperet; cum ipso Imperatore pepigerunt, ac se in ejus manibus ponentes, ei de suis praecipitis observandis plures ducentis obsequiis tradiderunt; post haec itaque ab obsidione discedens, ibique de suis reliquiis, qui fidelitatem à Mediolanensibus exigerent & recipere, Modestum perrexit, ibique milites de Martesiam & Seprio conveniens, & pactum cum ipsis mentibus, omnibusque sibi fidelitatem facientibus, eos in sua tuitione suscepit.

Interca Dominus Federicus in Roncaglia colloquutus in sancto Martino proximo veniente maximum se constituit habitum, praecipiente omni-

bus fere Italiae Principibus, atque civitatibus Con-
sulis, ut ipsi colloquio interficerent: ad quod
etiam quatuor principes leges doctores, videlicet
DD. Bulgari, atque Martinus Grosiam, Jaco-
bum, atque Ugionem de Porta Ravegnani Bono-
niae magistrorum interesse fecit: istorum autem qua-
tuor doctorum, & quampulcherrimorum aliorum fuit
Magister Dominus Guarnieri doctor antiquus,
ad quem, cum in extremis laboraret, accesserunt
sui Scholares dicentes, Domine, quem vultis post
mortem vestrum doctorum nobis constituere, qui-
bus ipse respondit per haec duo carmina:

Bulgari et artem, Martinus cupia legum,

Artem legum est Ugo, Jacobus ad quod ego.

Et sic dictus Jacobus fuit doctor. Post ista cum
Dominus Imperator semel equitaret super quadam
suo Palafreno in medio DD. Bulgari & Martini,
exquisivit ab eis, utrum de iure esset Dominus
Mundi; & dictus Dominus Bulgari respondit,
quod non erat Dominus quantum ad proprietatem;
Dominus vero Martinus dixit, quod erat Domi-
nus, & tunc Imperator, cum descendisset de Pa-
lafreno, super quo sedebat, fecit cum praesentibus
dicto Martino; Bulgari autem hoc audiens dixit
haec elegantia verba; *Amicus equum, quia dixi equum,*
quod non fuit equum. Omnes praedicti convenierunt
ad colloquium nono Calend. Decembris ultra Pa-
dum prope Ecclesiam sancti Petri de Conurbis
MCLXIII. indictione septima. Cum autem Domi-
nus Imperator, universisque Principes, ac civita-
tum Consules ibi simul convenissent, in primis
vocavit Imperator omnes praedictos Bononienses
Magistros, iussitque eis, quod ipsi iudicarent sibi
in veritate omnia iura regalia, quae ratione Imperii
in Lombardia ad ipsum spectarent, & sic esse
deberent: qui respondentes Imperatori dixe-
runt, se hoc nolle facere sine consilio aliorum
Iudicum universarum Lombardiae civitatum ibi
tunc existentium. Imperator itaque duos unius-
cujusque civitatis Lombardiae Iudices elegit, ius-
sitque eis, quod ipsi omnes cum praedictis quatuor
Bononiis Magistris ad Consilium irent, omnisque
iura regalia, quaecumque essent, diligenter investi-
garent, & cum à consilio recederent sub nomine
fidelitatis, quam sibi iuraverant, & ea omnia re-
cto tramite, prout melius possent, publice demon-
strarent: ipsi autem Iudices cum XXVIII. exceptis
Bononiis magistris, itatum, ut Imperator iussit,
ad Consilium cunctis, de omnibus regalibus iuri-
bus inter se diligenter contraxerunt. Qui postmo-
dum ad Imperatorem redeuntes, coram omnibus
Principibus, omnibusque civitatibus Lombardiae
Consulibus narraverunt in scriptis omnia iura, quae
in iure regali noverant pertinere. Hoc autem sic
peracto, D. Ubertus Mediolanensis Archiepis-
copus, una cum Consulibus Mediolani, omnes-
que alii praesentes Lombardiae Episcopi, Comes,
Marchiones, Duces, ceterique Italiae Principes,
ac omnium Lombardiae civitatum Consules ibi ad-
stantes, publice in colloquio ipso surgentes, in
manu ipsius Imperatoris, omnia, quae praedicti
Iudices iura regalia esse dixerant, refutaverunt,
& ei fidem de ipsis omnibus fecerunt; itaqueque
Imperatore eis omnibus sub nomine fidelitatis firmi-
ter precipiente, ne ipsi amplius de ipsis rebus intro-
mitterent, omnes, unusquisque tamen per se, am-
plius de ipsis rebus non intrinsecus unanimitate
opponerunt. Insuper etiam verum & perpetuum
pacem ibi omnes inter se, & cum omnibus aliis per-
sonis deinceps se firmi tenere iuraverunt, & pro-
miserunt ponere signum Aquilae super Campanile
Ecclesiae maioris in signum fidelitatis; ac etiam quod
Mediolanenses liberarent centum nonaginta Pa-
piensis, quos habebant carceratos. Ultra hoc Me-
diolanenses privare se de multis rationibus di-
gnitibus, obtentis à diversis Pontificibus & Impe-

rioribus, ac etiam praecipit eis Imperator, ut se-
verant pacem perpetuam sibi vicinis. Tamen hoc
Mediolanenses atque Cremonenses paucioribus se-
ptem mensibus servaverunt: immo ne hoc spa-
tium Laudenses, cum nullum alibi illis malum
intulissent, invadentes, pacem ipsam violare.
Deinde Mediolanenses, atque Cremonenses, Pa-
piensis quoque, ac Placentini de stando, & per
omnem attendendo ipsius Imperatoris praecipit, ut
tunc multos obseques tradiderunt: ibique Imperator
multas leges, quas fecerat, in scriptis reliqui fecit,
multaque etiam praecipit hortari suorum Princi-
pum custodiri praecipit. His itaque peractis, cum
Imperator omnia se bene peregride, & Imperium
suum, sicut se debebat, in pace quiete obtinere
putaret, quoniam in contrarium ibi paulo post
contingit, de Roncalia tandem discessit.

Sequenti vero Ianuarii mense, qui fuit MCLXIII.
indictione septima, praecipit Dominus Imperator
Placentinis; quod ipsi omnes turres, quae in eo-
rum civitate habebant à viginti brachiis supra, de-
struerent; atque omnia fossata, quae pro se defen-
dendo ab eo fecerant, penitus devastarent; & deinceps,
quamvis eum nimis graviter offenderint, in
sua bona voluntate & quiete pace, remissis
omnibus offensis, viverent & manerent. Placenti-
ni autem hoc audientes quamvis modicissimum,
tamen fossata explauere, & turres destrucere coepe-
runt; sed fraudulenta tenti occasione, ut ad id
perveirent, quod ex post facto apparuit, non
persecerunt. Eodem mense Ianuarii Dominus Im-
perator Legatos suos misit Cremam, qui ex parte
sua Cremonensibus praeciperent; quod muros &
fossata Castris Cremae ab eo dis iugue ad sanctam
Mariam, quae dicitur Cerasalis, destruerent. Ipsi
vero Cremonenses hoc audientes, & in magnum de-
dectus accipientes, super ipsos Legatos fortiter ir-
ruerunt, & eos interficere volebant, sed ipsi su-
gentes & se abscondentes, vix evadere potue-
runt. Quod cum evenisset, valde tristes ad Im-
peratorem redierunt, remanentes ex, quae sibi Cre-
monenses fecerant. Imperator vero, ut hoc audi-
vit, quamvis moerens ille foret, in pace tamen subsi-
stuit. Ipso etiam tempore cum Imperator Papias
primum, deinde Placentiam, atque Cremonam, at-
que etiam Lavade suos Potestates de civibus ipsa-
rum civitatum confidit, Rainaldum Can-
cellarium suum, & Odonem Falgarnum misit
Mediolanum; iussitque eos, quatenus ibi de civi-
bus Mediolani, sicut in praedictis aliis civitati-
bus ius fecerat, suos Potestates crearent: omnes
enim Lombardiae civitates tunc temporis regeban-
tur à Consulibus, sumptis de civibus ipsarum civi-
tatum. Mediolanenses itaque eos videntes, & quod
agere vellet cognoscentes, maximo ramore fatis-
simi inter eos habito, super eos irruerunt, & quosdam
equos eis abstrulerunt, ipsosque interficere minati
sunt. Sed Janus Palatii, super quod erant, clausa,
vix evaserunt; sequenti vero nocte Falgarnus
privatim exiens de ipsa civitate, fugit: Can-
cellarius vero quamvis aliquo ad diem steterit, ta-
men & ipse nihil proficere valens, de Mediolano
recessit Imperatorem reducit, & ei, quid
eis acciderat, retulisset; Imperator quasi vilipen-
deret, & pro nihilo hoc habere, tacuit.

Mediolanenses itaque nequissimum suum compe-
scere non valentes, in primo die Sabbati, quae fuit
post Pascha Resurrectionis Domini anno MCLXIII.
cum Dominus Imperator nullum malum fecisset
Mediolanensibus, postquam pacem fecerant cum
eis, ad Castrum Trevis perrexerunt; ibique il-
los obsequentes, ligneoque Castrum assidue Pe-
trerosibidem levantes, & graviter ipsam expu-
gnantes, plures homines interfecerunt, in sequen-
ti vero die ipsum Castrum ceperunt, & illud to-
tum expoliante, maximamque pecuniam, quam

in eo Imperator cœnabatur, asserentes, totum Castellum, ipsiusque murum destruxerunt, omnes Theutonicos, quos in ipso Castro Imperator pro ipso custodiendi posuerat, qui plures ducentis erant, & una cum Rotogensis aliisque villanis, qui in ipso Castro morabantur, captos & ligatos turpiter deduxerunt, & reversi Mediolanum omnes in carcerem posuerunt.

Imperator itaque hoc audiens, quævis de pace sibi facta, ac de suo Castro circo, suisque hominibus capis, & in carcerem absque ulla ratione ab his, qui fidelitatem ei iuraverant, positis, valde condoleret; tamen nec propter hoc saper eos infurgere alicui, nec aliquid malum eis inferre curavit. Interca Imperator Laudam veniens, cum Castrum Treui jam captum esse audivit, Boconum reversum est.

In sequenti vero Paschate Pentecostes, quod fuit tunc vigesimo septimo Maji indictione septima, equites Mediolani primo Laudam post pacem factam invaserunt; sed Dominus noster Jesu Christo anxietatem Laudensium misericorditer præcedente, & ipse in tam præclara, jucundaque festivitate malum injulisse & sine ulla ratione fieri non ignorante, Laudenses sunt de manibus Mediolanensium liberati. Nam tunc Laudensium equites foras adducere præsumentes, & cum Mediolanensibus acriter pugnantes, ac ipsos in campo, Deorogæ quæ eorum virtute, maximo robore devincunt, quatuordecim de ipsis Mediolanensibus vivos ceperunt; duos vero ex eis, scilicet Arnaldum Capitoledum equitem nobilem & fortissimum, & quendam alium interfecerunt; reliquos autem plures quinq; milibus viriliter fugaverunt, & de equis plures quindécim habentes, domum cum magno gaudio sunt reversi. Qui statim ad Imperatorem Legatum direxere, qui ei omnia, quæ eis acciderant, per ordinem enarravit. Imperator vero, & tota ejus Curia audientes, & quæ libenter audire cupiebant, ipsos Laudenses magnos & mirabiles equites esse dicentes, ipsa verba alacriter receperunt, ipsosque Laudenses valde commendaverunt. Post hæc vero D. Imperator non multum moratus Laudam venit, ipsosque Laudenses in concione publica valde ac valde laudavit, ac eis magnas gratias de eo, quod ipsi tam male Mediolanensibus resistissent, retulit. Laudenses vero omnes Mediolanenses, quos ceperunt, equites, ipsi Imperatori representaverunt. Imperator vero ipsos omnes Papiam in carcerem deduxit.

Postea autem die Jovis, qui fuit undecimo sequentis proximi mensis Junii, & in quo fuit festum sancti Barnabæ Apostoli, Mediolanenses civitatem Laudæ fraudulenter, ac sub dolo capere se putantes, fecerunt Cremenens ab ipsa parte Abbatem, quæ est versus Cremam ad pontem, qui tunc levabatur, sed nondum erat completus, invadere prius Landenses; ut ipsi Mediolanenses, Laudensibus omnibus propter timorem pontis illic concurrentibus, ab ipsa parte, quæ est versus Mediolanem, venientes, antequam Laudenses, qui ultra Abbatem cum Cremenensibus pugnarent, illi parti, in qua Mediolanenses essent, occurrere possent, leviter civitatem intrarent. Quæ res licet nefaria esset, tamen de invasione sicut tractaverant, ita ad finem perduxerunt. Laudenses vero se ab utraque parte viriliter defendentes, filium Vasilidæ Porta Cumana in loco, qui vocabatur in Sylva Græca, quæ ipse ex illa parte profuerat, interfecerunt. Ex Cremenensibus autem multos vulneraverunt. Ipsi autem Cremenens multos ex Laudensibus, qui fortiter pontem defendebat, fauciverunt. Sed cum à mane usque ad meridiem acriter ab utraque parte pugnantium esset, Mediolanenses atque Cremenenses, & ex hoc, quod optabant, nihil proficere posse videntes, & civitatem, quam levi-

ter se posse capere putabant, in aliquo lædere se non posse cernentes à prælio discesserunt, & mox quæ nimis ac graviter dolentes domos eorum sunt reversi.

Postea autem die Jovis, quæ fuit septimo sequentis proximi mensis Julii, invexit Cremenens ad obsidionem circa Castrum Cremæ, absque Imperatore. Post octo autem dies Imperator cum omni exercitu suo ad ipsam Cremam obsidendam perrexit. Interca die Lunæ, in quo fuit festivitas sanctæ Margaritæ, & fuit undecima die ejusdem mensis Julii, venit Imperator à Castro Cremæ ad civitatem Laudæ, cum Sol jam esset ad occasum, cum pluribus trecentis suis militibus Theutonicis: qui cum illac pervenissent, per totam sequentem noctem cum ipsis his militibus & Laudensibus equitibus versus Landrianum equitavit. Mandavit autem tunc ipse Imperator Papienensibus, quatenus centum de suis militibus Mediolanum, quam propinquius possent, acriter invaderent, alii vero Papienens omnes equites in abscondito loco se ponerent. Illis vero, qui Mediolanum debebant invadere, iussit; ut cum jam ipsi reverterentur, & Mediolanenses fortiter persequerentur, quod ipsi redirent per illam viam, in qua ipse Imperator cum Theutonicis suis una cum Laudensibus atque Papienensibus esset absconditus. Papienens itaque centum milites, ut Imperator eis mandaverat, viriliter Mediolanum per viam fere miliare prope invadentes, quamplures homines etiam interficientes maxam prædam levare. Mediolanenses vero, ut hæc audierant, statim equos ascendere, ac tam graviter persecuti sunt Papienens, quod ipsi per illam viam, per quam redire debebant, & in qua Imperator cum suis erat absconditus, reverti non potuerunt. Mediolanenses igitur Papienens persequentes, multos ex eis ceperunt, pluresque etiam vulneraverunt. At Imperator cum suis expostis redire Papienens, videntique illos per illam viam non redire, quem eis indicaverat, putantque etiam, eis illud accidisse, quod acciderat; statim Papienensibus, qui cum eo erant, præcepit, ut ipsi per eam viam, quæ similiter versus Mediolanum tendebat, perirent. Papienens itaque cum Mediolanum irent velociter, in Mediolanenses incidere, qui super ipsos Papienens fortiter invadentes, & cum eis pugnantes, multos ex eis ceperunt, reliquos vero fugaverunt. Interca Imperator, cum ipsi Mediolanenses valde læti à prælio jam redirent, eis obviam robuste veniens, se in Theutonica lingua fortiter vociferans, statimque super eos irruens, mirabiliter invasit. Mediolanenses igitur Theutonicam linguam nescientes in nullo se defendere, sed statim terga vertere ceperunt. Imperator itaque ejusque Theutonica cum Laudensibus ipsos Mediolanenses acriter persequentes, plures trecentis militibus Mediolani de melioribus ceperunt, equos etiam quadringentos habuerunt; cepit namque Dominus Imperator tunc Codemalum de Pulstera, Gaudonem, & Henricum germanos de Landiano, Passipandum de Setra, Abbatem de Mediolano, Marcellinum Ugonem, Crustam, & Manfredum Bandem, Ardericum Nalcium, Nigrum Grissum, & Paganum Borram, & alios plures ducentis quinguentis, quos omnes per civitatem Laudæ epomet captos & victos in carcere viâ detrudi. Postea vero cum per aliquot dies Laudæ permansissent in carcere, ipsos omnes à Laudæ Papiam transduci fecit, ibique eos iterum in carceribus poni præcepit.

His itaque sic peractis, Imperator ad obsidionem Cremæ rediit. Erat autem ibi ad illam obsidionem quidam magna societas solummodo pau-

perom & equeorum tunc infimul congregata, qui derisione *sibi Amaldi* appellabantur; & qui quotidie ac nocte Cremenſes, omneſque qui intra caſtrum Cremæ erant, ſic inſectabant, quod nullus intra ipſum Caſtrum prope murum Caſtri ſe movere poterat, quem ipſi cum rompis & lapidibus non fuſciunt. Idcirco ipſi magis, quam alii, multum timoraverunt ipſos Cremenſes: interdicebant enim quotidie multos eorum, qui tum parum aliquem vulnerare non poterant, quin interiret, prout ipſemet Cremenſes poſt ipſam Cremam captam ſepe mihi, multiſque alieni retulerunt. Interea Cremenſes quoddam Caſtellum, ex optimis lignis fabricatum, tam miræ magnitudinis conſtruxerunt. quod citra mare unquam per nec ſimile viſum fuit. Tres manganos enim ira magnos ibi fecerunt, quod nunquam ab aliquo talis viſi ſunt. Inſuper etiam & alios multos manganos, quavis non tam magnos, multiſque petrieris, duolique etiam magnos mirabiles guttos ibi circa Caſtrum Cremæ fabricaverunt. Imperator quoque, & Dux Conradus frater ipſius Federici, Dux quoque Federicus filius Regis Conradi, Comes etiam Otho, qui & Falcigranus dicitur, Comes quoque Robertus de Baſſavilla, multiſque alii Duces, & Principes, innumerales manganos, petrieriaſque, & guttos ibi circumquaque fecerunt. Imperator vero à Porta Serii ultra ipſum Serium, & ſere uſque ad Portam de Rivolta cum ſuis caſtamentis eſt; Cremenſes autem ante ipſam Portam de Rivolta hoſpitati fuerunt. Supradictus vero Dux Conradus frater Imperatoris cum ſuo exercitu, Conſequi Otho Falcigranus, aliique etiam cum eo Principes ante Portam de Umbriano, & Portam de Plavengo cum aliis Ducibus caſtamentati ſunt.

In diebus vero illis Domina Imperatrix uxor Imperatoris, quæ Betrix vocabatur, cum ſuo exercitu, & una cum Duce Henrico de Saxonia, qui maximum exercitum ſecum duxerat, ad eandem obſidionem Cremæ in die Lunæ, quæ fuit xxi. Calend. Auguſti, venerat; deinde ſequenti die, quæ fuit ſiſtium ſanctæ Præſedis, ipſa Domina Imperatrix reſcdo ibi ad obſidionem prædictam Duce Henrico de Saxonia, cuiusque exercitu, primo Laudam venit; cui omnes Laudenses tam equites, quam pedites, tam mâculi, quam femine parvulique obviam cuntes, eam cum magno gaudio, maximaque lætitia receperunt. Prædictus vero Dux Henricus ad obſidionem remaneens, ante Portam de Plavengo cum toto exercitu ſua caſtra firmavit. Papienſes autem intra Portam de Plavengo, & Portam Serii & cum ſuis tentoriis poſuerunt. Imperatrix itaque cum per plures dies Laudæ ſiteſſet, deinde recedens, Pergamam petierit. Poſt hæc Dux Guelphus de Bavaria cum ſuo exercitu ad dictam obſidionem Cremæ venit. Imperator vero locum, in quo prius ante Portam Serii hoſpitatus fuerat, ipſi Duci Guelpho penitus dereliquit, & ex hac parte Serii veniens, inter Portam de Rivolta, & Portam de Umbriano per medium Caſtelli, quod Cremenſes adificaverat, ſua caſtra poſuit. Tunc vero Cremenſes ſic uodique obſidi erant, quod nullus extra caſtrum ultra fugitum omnem ire, nec aliquis extraneus mihi per medios hoſtes tranſire poterat. Ipſi tamen Cremenſes cum Mediolenſibus, qui intus erant, ſicpe foras ad prælium excurrentes maximum certameo quodcumque cum Theutoniciſ, quindocumque cum Cremenſibus & Papienſibus, qui ibi tunc erant, commiſtebant. Inter externa ſitem certamina, quæ ibi fecerunt, unum quidem maximum, cuiusque pernicioſum, cum Theutoniciſ commiſerunt. Quidam enim die ſuſmo mane antequam homines erectos de leſſia forgerent, Cremenſes cum Mediolenſibus, qui intus erant, cum igne accenſo

A foras per Portam de Umbriano armati proſilierunt, & ad manganim Imperatoris, qui ante hoſpitium Ducis Conradi fratris Imperatoris, & Othonis, qui Falcigranus dicitur, erat, ut eum comburerent, iuverunt. Hi vero, qui ipſum caſtrobabant, ut eos cum accenſo igne venire viderunt, obviam eis, ut ipſum manganim ab igne defenderent, valde voſiferantes exierunt: qui quavis non poſſent reſiſtere, quin ipſi Cremenſes manganim ignem ſupponerent, ſecum tamen prælium commiſerunt. Dux igitur Conradus Imperatoris germanus, & Comes Otho, Conſequi Robertus de Baſſavilla, aliique Duces, & Comes, æque Principes, qui erant in illa parte Cremæ, una cum ſuis equitibus hæc audientes, & citiſſime armati, foras de ſuis Caſtris excurrentes, ſuper eos irruerunt vinliſter, & ex ipſis quatuor ceperunt. Quorum quatuor capivorum ſtrem uti ubiſoderent caput, alteri vero utroſque pedes à corpore penitus proſecerunt, tertio autem utrumque brachium truncaverunt, quartum vero multis plagis impoſitis interfecerunt. Relictis omnibus his in campo mortuis, ex aliis plures ceperunt, aliisque omnes tam graviter incurſi ſunt, quod eorum pluri per Portam, per quam exierant, redire non valentes, in foſſatum ipſius Cremæ, quavis in eo maximum eſſet aqua, ſic præ nimio mortis timore proſecerunt; qui quavis gladiorum mortem vitaverunt, tamem in aqua ſere omnes perierunt; alii vero Theutonici ad prædictum manganim currentes, ita vinliſter ipſum ab igne defenderunt, quod mihi tres, vel quatuor crates, quæ ante ipſam manganim erant poſite, ex ipſo mangano combuſte ſunt, & cætera omnia ipſius mangani ligna, permanserunt. Cremenſes vero per foſſatum ipſius Caſtri cum manuſculis & campis cuntes, ſuos, qui in foſſato necati erant, quos venire poterant lugendo, & maxime ſe contriſtando, foras extraxerunt. Poſt hæc vero Imperator gatum maximum, cuius par, nec ſimilis unquam viſus fuit, uſque ſupra foſſatum ipſius Caſtri una cum ſuo mones gatto duci fecit, foſſatamque ipſius Caſtri de terra repleri præcepit. Sed cum nimis grave foſſatum ex ſola terra impleri videretur, venit ipſemet Imperator; petenteque à Laudensibus in concione publica, quatenus ipſi Laudenses pro eius amore vegetes, ſi qui vacua haberent, quas ſibi ſine ipſorum incommodo dare poſſent, ei tribuerent; ipſique etiam Cremam deſerri facerent. Laudenses vero læti, omnes magno gaudio, ſe multis ei daturos; ſtrem ſopponerunt. Alio namque die ipſi Laudenses plures docemſis vegetis Imperatori Cremam miſcunt: qui eas omnes de terra impleri præcepit, poſſeq; in foſſatum Caſtri plenas ſecit projici; & ſuper ipſas plures duobus millibus pluſtris terræ & lignorum, quæ Laudenses conduxerant, jactari præcepit; & ita viam prædictam gatto deſtinavit facere, per quam ipſe gatus uſque ad murum ipſius Caſtri deſtrandum facile duci poſſet. Gatrum igitur via ſic ſibi præparata Theutonici per medium foſſatum ducere ceperunt. Præterea Imperator Caſtellum maximum, quod Cremenſes conſtruxerant, verſus murum Caſtri Cremæ duci per eam partem, per quam gatto foſſatum implendo viam fecerat, præcepit. Cum autem Theutonici & Cremenſes ipſum Caſtellum ſermiter ducerent, & ad foſſatum jam appropinquarent; Cremenſes una cum Mediolenſibus, qui intus erant, cum quinque magnis manganis, quos intra dictum Caſtrum conſtruxerant, cum pluribus etiam petrieris ſuper ipſam Caſtellum, ut illud omnino frangerent, maximos lapides, & mixte magnitudinis projicere ceperunt. Imperator itaque hæc videns, timens etiam, ne frangeretur Caſtellum, juſſit Cremenſes atque Mediolenſes obſides, col-
que etiam, quos enſibus in bello ceperat, ad ipſum Caſtel-

castellum duci, & super eum, ac etiam ex latere ipsius castelli eos poni precepit. Putabat enim Imperator, ut postquam ipsi, qui intus ipsum castrum erant, & lapides foras projiciebant, eorum filios, & parentes, germanos, & consobrinos super ipsum castellum positos esse cerneret, nec in ipso castello leviter ferire possit, quin ipsos, qui super ipsam castellum erant, percuterent, & sic in ipsos lapides trahere cessarent. Quibus obediens in ipso castello positis, tunc iussit Imperator, ipsum castellum in antea duci. Cremonenses vero, & Mediolanenses, ut obfides super ipsum castellum proficerent; cum jam dictis quinque magnis, & cum petriis pluribus super ipsum castellum à tribus paribus lapidibus praegrandis, mirumque magnitudinis acriter projicere ceperunt, ac super ipsum castellum foriter diu nocturne trahere non cessaverunt, donec ex his, qui super dictam castellum erant, novem de melioribus & majoribus Mediolani & Cremae interfecerunt. Illi de Mediolano, qui tunc interfeciti fuerant, sunt hi, Codemalis de Pusterla, Henricus de Landriano, & alii duo; de Cremonensibus vero fuerunt, presbyter de Calasio, Tinctus de Bonate, Hymnus de Galsio, & alii duo: Alberto autem Rubeo de Crema crura fregit, Joanni vero Garenio brachium ruperunt. Cum autem nequitiam tam magnam Imperator cognovisset, videretque illos nec patribus, nec filiis, nec parentibus, nec amicis parere; nolens illos, qui adhuc super castellum vivi remanerent, interficere, dimittere; quia Cremonenses lapides maximos die nocturne super ipsum castellum projiciebant, ut jam ipsum in quadam parte paulatim collisissent; iussit ipsos obfides, qui vivi erant, de castello deponi; & ipsum, et melius fortiusque, quam erat, aptaretur, & cooperiretur, retroduci; quod ut Imperator iussit, ita factum est. Super ipsum castellum erant adhuc vii Niger Gratius, Squasaparte de Binate, Ugo Crusta, & plures alii de Mediolanensibus; de Cremonensibus vero remanentes Joannes Garsius, Ardericus Blancus, Albertus Russus, Sozzo Branonis, & alii multi, quorum nomina ignoramus. Sed postquam Mediolanenses, qui erant in Crema, atque Cremonenses patres, & filios, parentes, & amicos suos, quos super castellum lapidibus interfecerunt, mortuos conspexerunt, valde dolentes, & maxima ira commoti, statim Theononici, atque Cremonenses, & Laudenses, quos capto habebant, de carcere super scismalis & machinas ipsius castriduxerunt, atque irruentes phares ad dedecus Imperatoris, ipso valente, interfecerunt inter quos fuisse Albrighonis Locabassa de Laude, & Balerius Manicus de Cremona: Imperator autem magis captus, ut Cremonenses sponte se sibi suos traderent, quam eos capere violenter: sequebat enim ipsorum plurimos petrosos, si eos insuperaret, & castrum ipsum vincere expugnando: & ideo duos eorum, quos in campo ceperat, fecit prope portam de Sepis in Curiam adduci. Qui cum essent adducti, conquisitum est eorum omnibus Principibus in adiutoribus de illis duobus, dicens, se velle Curiam consulere, si ipsi, tum qui in banno positi sunt, tum qui contra eum pugnant perjurum fuerant effecti, mori deberent, an non: itaque tota Curia hoc audiens, consilium maximum super hoc ab eis est habitum: tandem à consilio ipsi Principes redeunt, indicaverunt, eos iure supradicto mori debere, quod cum audivissent Cremonenses, minores sunt suspendere suos, quos habebant. Imperator vero hoc audiens, & non putans, eos tam devotos esse, quod licet verbis hoc facere minaretur, facto adimplerent; ex hoc solo, quod quos suspendere minati fuerat, utrumque illorum, qui de sua parte erant, suspendi precepit. Cremonenses igitur, ut videns suos suspensos,

A statim Imperatore cernente ad ipsos dedecus & injuriam ambos illos, quos illuc adduxerant, suspendenda. Imperator autem ira commotus incontinenti iussit obfides atque alios, quos capto habebat, adduci; quibus deductis, alias multas furcas, supra quas suspenderentur, levare precepit. Episcopi vero, & Abbates, alique religiosi viri ad Imperatorem venientes cum valde peccati sunt, ne ipse, qui fons misericordiae esse debebat, ad malitiam & malignitatem eorum, qui destructionem suam procurabant, attenderet. Imperator autem eos audiens, nec ex toto eis credere volens, nec omnes eorum consilium atque preces recusare disposens, novem ex ipsis, videlicet Cremonensibus atque Mediolanensibus, qui ibi erant, suspendi fecit, reliquos autem omnes propter Deum & religiosos viros vitae donavit.

B Postea Imperator castellum suum, ut bene reductum fuit, statim bene aptari, firmatque ex duplicibus fastiis viminum cooperiri fecit; ex simplicibus enim in primis erat cooperum; deinde optimis feltris, coriis, pannis cum insuper laneis illud armari precepit. Cum vero cooperum aptatumque mirabiliter fuit, precepit idem Imperator ipsum castellum in antea duci. Cum ergo duceretur, Cremonenses super ipsum maximos lapides die ac nocte trahere non cessabant; sed nihilominus Cremonenses ac Theononici cognovissent, tunc castellum ipsum bene firmatque aptum, in antea usque ad medietatem fossati ipsius castrum per viam illam, quam gressus jam fecerat, virtute magna ipsum deduxerunt: gressus quippe jam viam per medium fossatum faciens jam antea prope murum ipsius castrum praefecerat. Erat autem in ipso gatto quadam trabes ferrata, quam *Berkelium* appellabant, quam trahentes hi, qui intra ipsum gatum erant, foras plus viginti brachia projicientes, in murum ipsius castrum mirabiliter feriebant, ac tandem es tantum scierant, quod de ipso muro plus viginti brachia in terram projecerant. Cremonenses vero cognovissent, se non posse defendere murum castrum, quin destrueretur, travacham magnam, ex lignis & terra miscul compositam, ibi intus in ea parte, in qua ipsum murum destrui videbant, iuxta eum construxerunt. Fecerunt etiam quandam cuniculum sub terra, qui subter pedem ipsius muri usque foras in fossatum per medium gatum pergebat; per quem ipsi foras exeuntes ignem praedito gatto, ut eum comburerent, supponebat, sed his, qui super castellum ligneum de foris erant, super eorum capita magnos lapides trahentes, & his, qui in gatto erant, vixit se defendentibus, ipsi Cremonenses non potuerunt in aliquo nec cum igne, nec cum aliqua alia re nocere ipsi gatto; immo Theononici & Lombardi, qui intus sub ipso castello, & hi similiter, qui erant in ipso gatto, foras exeuntes, sic cum ipsis foriter pugnant, quod vix poterant ipsi Cremonenses defendere, quos eorum adversarii intra ipsum castrum foras per medium ipsum cuniculum intrarent. Quae res ita Cremonenses timore, quod ipsum cuniculum cito de foris clauderent. Interem Imperator castellum in antea prope ipsum gatum duci fecit, multoque petriosis in eo composuit, per quos ballistarii suis foras trahentes, sere nullus ex Cremonensibus ibi ad firmatos, seu machinas ipsius castrum appropiare poterat, quos ballistarii, qui in ipso castello erant, non interfecerant, vel ad mortem non succurrant; nec etiam ibi intra castrum ultra murum ipsius castrum per terram plantam ad ipsum murum aliquis appropinquare poterat, quem hi, qui supra castellum stabant, lapidibus, vel pilis non vulnerarent. Erant enim ipsum castellum plus septuaginta brachia altum, & plus triginta latum & longum; unde in ipso castrum Cremae fere nullus se movere poterat, quem

Rxx

quem

quem hi, qui supra dictum castellum erant, videre non possent; per totum etiam castrum Cremae lapides atque pilotas projicere leverant. Quae res ipsos Cremonenses nimis pavidos reddebat.

Interea quadam die, in qua fuit Pascha Epiphaniae, venerunt Cremonenses supra quandam machinam, quam fecerant supra travanciam, quam ipsi ex lignis et terra itaque juxta murum castris compoluerunt; et adduxerunt cararias multas plenas lignis siccis, sulphore, lardo, oleo, axungia, et pice liquida madefactis; quas cum haberent super ipsam machinam, ignem accenderunt in eis cum manticis, quos ibi habebant; et postea ipsas bene accensas super quandam pontem ligneum, quem super ipsam machinam ita fabricaverant; quod foris de ipsa machina plus decem brachia jacebant, versus ipsum gatum, ut cum comburent, mittere intendebant. Quare ipsas cararias sic undique accensas, et maximum flammam jactantes, unam post aliam juxta gatum Imperatoris projectabant. Imperator itaque, qui tunc sub ipso gatto erat, et alii, qui tunc erant cum eo, projectantes aquam et terram super ipsum ignem, et ab hora tertia usque ad vespere ipsum ignem semper extinguentes, ita se viriliter defendere, quod, gatto manente illato, nullum malum inde habuere. Inter eos autem Dux Conradus frater Imperatoris, Comes Robertus de Bullavilla, Comes Otho, qui Falciagnus, alioque multi Principes à Castello Imperatoris usque ad Portum de Umbriana multos gatos et crates fecerunt; ex quibus fossatum multis partibus implebant terra et lignis. Theutonici tamen, sub ipsa cratibus cum arcibus et balestris occulte morantes, Cremonenses intus juxta murum ipsius castris sive de subter eantes, sive super Scutalios, et machinas, ipsi ignorantibus, mirabiliter fuscabant. Inter eos quidam Magister valde ingeniosus super omnes Magistros, qui tunc erant in Crema, qui Marchisius vocabatur, et qui fere omnes manganos, et petrias, Scutalios, ses machinas, ceteraque defensionis Cremae instrumenta suo mirabili ingenio compoluerat, Imperatorem, et partem ejus, magis quam partem Mediolanensem et Cremonensem, et de parte Imperatoris esse potius quam ipsorum, quibus scribitur, cupiens, tum Imperatoris et Cremonensem amore, tum Mediolanensem et Cremonensem, qui ipsam invitum retinebant, odio, tum etiam per pecuniam sibi promissam, cum Imperatore et Cremonensibus pepigit, et quadam nocte Crema exiens, desuper murum ipsius castris, et per medium aque, quae erat in fossato ipsius castris, transiens, ad Imperatorem confugit. Imperator vero cum cum magno gaudio suscipiens statim optime induit ipsum, bonumque dextrarum duodecim libris denariorum veterum comparatum illi donavit. Ipse vero Marchisius quando de Crema exiit, statim quandam suam machinam mirabilem ex lignis fabricavit, super quam quandam pontem plus quadraginta brachia longum, et plus sex latum constituit, quem extra dictam machinam plus viginti brachia, nemine sibi contradicere valente, poterat ejicere. Cum vero ipse Marchisius suam machinam, suumque pontem optimis cratibus cooperivisset, tunc fecit cum in antea perducere, usque dum fere fuit juxta castellum Imperatoris. Gatus enim jam prope murum ipsius castris processerat, fossicam ab ea parte usque ad alteram lignis et terra impleverat, et viam planam atque latam fecerat, per quam castellum Imperatoris, et machina Marchisii procedere debebat. Castellum eundem post gatum sic cum persecutum fuerat, quod ipse gatus nec antea ambulare poterat, nec redire, castello praedicto sibi obstante; quod Imperator considerans, tum quia machinas Cremonensium sibi intus contra gatum factas comburare noluit,

tum etiam quia praedictum castellum in antea dare non poterat, nisi gatum combureret, in ipso gatto ignem apponi precepit. Qui gatus ita exarsit, machinas Cremonensium ab ipsis defensis, et illarum conservatis. Quo gatto sic combusto, precepit Imperator, castellum eo loco duci, in quo gatus erat; quo illic ducto, praedictus Marchisius fecit, suam machinam duci ad latum ipsius castris; deinde Imperator publicum prelium super Cremonenses faciendum certa die indicxit. Camque ea die Imperator Principes suos, sicut voluit, ad bellum ordinasset, fecit Ducem Conradum fratrem suum, et qui Comes Palatinus erat de Rheino, cum suis militibus ascendere super praedictum castellum, alioque Principes Theutonicos et Lombardos super machinam Marchisii fecit ascendere. Jussit eis, ut quacunque hora pontis machinae super murum castris Cremae jactus esset, quod ipsi omnes Principes et equites per pontem exemplum currentes viriliter robustique hostes invaderent, et cum ipsis fortiter pugnarent. Qui si hoc totum bene peregerint, ut eos instruxerat Imperator, castrum tunc caprum fuisse dicebatur. Bello itaque sic ordinato, et pontibus supra murum castris projectis, praefatus frater Imperatoris cum suis militibus per pontem castris usque supra murum castris pergit, Cremonenses viriliter invasit. Sed alii Principes et equites per pontem, quem Marchisius super murum castris jallaverat, ita viriliter, sicut debeuerat, non concurrerunt. Cremonenses autem, qui subter suas machinas stabant intus juxta murum, praedicto Duci, ejusque militibus occurrentes se optime defenderunt. Quodam vero vexillifer ipsius Ducis, nobilissimus atque fortissimus miles, de muro castris se in terram projectis in medio Cremonensium, putans, omnes alios et sequentes similiter fecturos, magnum praelium cum ipsis Cremonensibus super cum irruentibus fecit, se ab eis, prout solus erat, diu mirabiliter se defendit. Sed hoc licet fortissimus esset, tantae multitudinis non valens resistere, aliquibus Cremonensibus ab eo vulneratus, tandem ab eis captus, et terram projectus est, et multis ei plagis impositis interit: alios etiam tres ipsius Ducis milites cum rampinis ferreis de ponte in terram trahentes ipsi Cremonenses vivos retinuerunt. Pars vero Cremonensium cum mangans lapides non modico super pontem jactando sic eum in quadam parte frangerant, quod alii Theutonici, qui post Ducem currere debebant, ipsam posses sequi non sunt ausi. Sed Cremonenses ut pontem ruptum praesenserunt, nec alios Theutonicos viderunt sequi Ducem, qui cum paucis praecesserat, super ipsam Ducem ejusque milites fortiter irruentes, sic eos lapidibus, et ensibus, atque lanceis eo maxime cum contibus urgebant, quod ipse Dux aliquantulum succutus cum parte suorum equum rediit in castellum; pars vero per pontem usque ad castellum redire non valens, de ipso ponte extra castris murum in fossatum se project; ceteri quoque, qui pontem Marchisii intraverant, Cremonensibus eis robuste resistebant, nihil proficere, intra machinam, de qua exierant, se recuperant.

Licet autem Imperator, ejusque Principes, quod statuerunt, plenarie non perpetraverint, assidue tamen diu noctuque Cremonenses cum ballistis et arcibus oppugnabant; et tum boni ballistarii quatuordecim castris Imperatoris latibant, quod fere nullus Cremonensis poterat contra castellum super machinas se opponere, quia ab ipsis ballistarum interficeretur, nihil proficiente lorica. Ipse Imperator optime sciens sagittare, prout extimo, multos de Cremonensibus interfecit. Quocirca Cremonenses maxime perterriti, et intolerabilibus vigiliis, quas faciebant, assidue fatigati, et ex magno parte succuti, ac iram et dolorem Ducis Conradus, qui suos

suos milites amiserat, metuentes plurimum; videntes etiam, quod multi, qui ab initio Castrum Cremæ defenderant, eam de ipso exierant. Imperatori & aliis Principibus se tradentes, ac illud magna ipsorum copia eam exire properabant, paventes etiam, ne per vim caperentur, quod si eis accideret, scirebant, ipsorum magnam partem, & à Theutoniciis, & maxime à Cremensibus, quos per longum tempus offenserat, gladio fore perituram; consilium iniecit cum Imperatore facilius insendi, ac de manibus ipsius, qualitercunque posset, se eripendi. Quod Imperator per Legatos ipsorum audiens, quousque pius & misericors erat, Legatis respondit, dicens, *Ut si Adalaceres & Brixienis omnes, qui intra Castrum erant, aliisque civitatibus armis, quæ habebant in Castro, egredi velint, & Cremæ omnes masculi & femina cum tantis silammenda velint exire, quantum una vice extra Castrum portare possint, quod ipsi eis omnes sic immunes exire permittit, ac ipse talem viam, quæ privata digna erant, concedit. Quod nisi fuerint, nullam aliam viam, nullamque viam, nullamque viam, si ipsi alii in toto tempore vite sua salutarum promissi.* Legati vero verbum Imperatoris sic firmum audientes, intra Castrum statim reversi, & per ordinem, ut ab Imperatore audierant, Mediolanensibus, & Cremensibus atque Brixienibus simul convocatis recitaverunt. Consules vero Cremæ & Mediolanenses cum Sapientibus Mediolani, qui aderant ibi, & Cremensis, ac Brixienis consilium inientes, & omnia, quæ à Legatis audierant, iuxta se conferentes, scientes etiam Imperatorem esse tam confutatus animi, quod fere omnia, quæ incoepit, donec ad finem perduxit, nunquam desinit, sicut in destruendo Tardone, & Mediolani obsequiose, & in multis aliis cognoverunt firmaverunt, pacem potius sic esse faciendam, seque omnes cum Castro Imperatori tradendos, & ipsos vires exire de Castro, quam ipsam castrum per aliud tempus defendere. Postremo vero in bello captos esse debere, & ultimas tam ambiguum subire fortunam vite, quod & capta, & omnem suum suppellectilem, ipsam quoque Castrum amitterent, si per vim caperentur. Consilio itaque ab omnibus sic firmato, statim Legatis direxerunt ad Imperatorem, per quos omnia, quæ Imperator eis mandaverat, se omnino velle facere nuntiaverunt. Imperator vero quod optaverat audiens, ac Deo omnipotenti cum magno gaudio gratias referens, statim per suos Legatos ad Cremenses missos fœdere inito, cum Cremensibus pacem, & Mediolanensibus, atque Brixienibus, sicut eis ante mandaverat, stabilivit. Hoc autem factum fuit in anno m.c.l.x. ab Incarnatione Domini, die Martis, sexto Calend. Februarii, octavo die post festum Beati Bassiani Confessoris, Laudensis Episcopi. Sequenti vero die Mercurii Cremenses masculi & feminae, atque Mediolanenses, & Brixienis Imperatori se tradiderunt, qui excurrentes de Castro, quia totam suam suppellectilem amittebant, nili quantum una vice poterant deferre, ingenti dolore frementibus, quia vita vero eis confirmata & conservata fuerat, id præ gaudebant. Donavit autem Imperator Laudensibus ultra trecentos loricas, & multas gambrias, quæ de prædictis suis hostibus habuerat. Nec esse permittendum opinor, quod Imperator Christianissimus omni ferocitate & severitate deposita, hostilique obiecto, ipsos Cremenses per quandam locum angustum, unde egrediebantur, adiuvans exire, & suis propriis manibus quandam ipsorum languidum cum aliis militibus exportavit. Quæ tanta benignitas, tantæque Imperiali mansuetudinis actio omnibus hominibus maximum præfari debet exemplum. Theutonici vero, & Lom-

† De his phasi vide Not. 101.

A bardi Castrum introcentes prope quoque sortiti erant, unus solus tamen unam viciniam occupabat, & de rebus, quæ erant in illis domibus, quæ occupant, nulli alii permittent accipere. Quod alii, & maxime scutifici, qui postremo intraverant castrum, considerantes, nec aliqd de rebus ab aliis occupatis accipere audientes, dolore simul, & invidia concitati, in quampilumini Castris partibus ignem apposuerunt, & totum Castrum subito combusserunt cum his rebus tam vastissimis, quam alii, quæ in eo erant, cum adhuc plenus esset, nec exsolaturn. Postea vero omnibus fere domibus Castris destructis à Cremensibus, & partim à Laudensibus, & fossato complanto, murum Castris totum in terram prostraverunt. Insuper etiam Cremenses avidi nimis dispositionis Cremæ etiam quoddam Ecclesiæ ipsius Castris destruxerunt. Imperator autem per quinque dies ibi moram faciens postea discessit, & Laudam cum omni exercitu suo reversus est. Cremenses vero, & Theutonici in Castello Imperatoris, & in omnibus manganis, & petrenis, seu gatis, & machinis, quamvis per longum tempus fabricatis essent, & in eis ultra duo milia marcharum argenti esset erogatum, ignem apponentes, omnia velociter combusserunt. In sequenti autem die Mercurii, in quo fuit festum sancti Blasii, & quæ fuit tertio die Mensis Februarii, Cremensibus omnes sunt reversi Cremam, Imperator cum omni exercitu Papiam perrexit.

In illo tempore erat magna discordia inter Papam Victorium, qui prius vocabatur Octavianus, & Raynaldum Cancellarium, qui in electione sua vocatus fuerat Alexander, qui similiter ad Papam honorem levatus erat; ob quam discordiam Imperator olim mandaverat suos Legatos, scilicet Comitem Palatinum, & Comitem Gundone de Blanditz†, & quendam alium ad prefatos electos, rogans eos, quod vellent usque ad proximum Caput Ieiunii Papiam venire, suas rationes allegaturi coram Archiepiscopis, & Abbatibus, aliisque viris religiosis, & coram ipso Imperatore Romanæ Ecclesiæ advocato; ut ibi per Dei virtutem inter deos debilius dissensio sopiretur. Mandavit etiam ipse D. Imperator Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus de Alemania, de Burgundia, de Lombardia, de Tuscia, de Apulia, & de Romania, & de aliis partibus Imperii, Patriarchæ etiam Aquilejensi, ut in prædicto Capite Ieiunii deberent esse Papiæ, audituri rationes utraque prædictorum electorum; ut ipsis auditis, quis iustus, & esse deberet Apostolicus iudicaret. Octavianus vero Legatos Imperatoris audiens, eos magno gaudio suscepit, atque prædictæ dissensionis desiderans rodere sententiam sanctorum virorum, promissit Legatis, ad proximum terminum se venturum. Raynaldus autem cissim Legatis renuntiavit, se minime venturum ad talem consilium; dicens, se à nemine debere iudicari, cum ipse potius omnes alios deberet iudicare; & se respondit, ac si esset in concordia & sine aliqua dissensione ad Apostolicum honorem sublimatus. Octavianus itaque ad terminum statutum veniens, & alii prædicti similiter, pro quibus miserat Imperator, Papiæ omnes congregati sunt, secundum quod ordinaverat D. Imperator.

Cum igitur Orthodoxorum Papiæ congregationem universitas in nomine Domini scilicet, causa Sedis Apostolicæ per aliquos dies, remoto omni seculari negotio, iudicioque ipse questione legitime & Canonice agitata, & diligenter inspecta; sufficienter in conspectu Concilii per testes idoneos esset probatum, Dominum Papam Victorem, & nulum alium in Basilicis Beati Petri à saniori parte Cardinalium ad petitionem Populi Romani, cum

† Legatum Blanditz.

consensu & voluntate Cleri immanitatem; & quod praesente & non contradicente Raynaldo quondam Cancellario, in Cathedra Beati Petri fuit collocatus, & quod ibi, & à Cardinalibus, & Clero Romano, *Te Deum laudamus*, gloriose est decantatum; & quod ipse ad Palatium cum blandis & aliis iniungibus populibus est deductus. Probarum est etiam, quod eo tempore, quo electio Romae celebrabatur, erant in urbe tantummodo xxx. Cardinales. Cardinalis autem Sancti Petri ad Vincula erat Anagninus infirmus, qui consensum & voluntatem suam speravit Domino Cardinali sancti Martini, & Domino Guidoni Conense. Ex quibus omnibus Cardinalibus, cum Dominus Victor, tunc Octavianus, & Raynaldus segregati fuissent, remanserunt tantum xx. electores, quorum novem senioris consilii, & nulla conparatione fectati, prima vox erat in electione D. Victoris: & una cum capitulo D. Petri petitione populi, consensu, & desiderio Cleri, annuente ordine Senatorum, & Nobilibus Romanis Dominum Victorem elegerunt, & electus, & secundum consuetudinem interrogatus per scriptum, *Si placet*, tribus vicibus clara voce respondit, *Placet*. Probatum est etiam, quod Raynaldus duodecim dies post Domini Victoris promotionem ab urbe egressus apud Cisternam prope terram Seculi in loco non celebri est primo immanitatus. Probarum etiam fuit, quod in secundo die post promotionem D. Victoris Raynaldus interrogatus à Recloribus D. Romani clerici, & à clericis de suo Cardinalatu, si Domino Victori esset obediendum, expresse confessus est, se nunquam fuisse immanitatem, & expresse dixit: *Ite, & obedite ei, quoniam immanitatem effemineis*. Super his capitalia fuerunt testes, & sub stola Sacrosanctis tactis Evangelii iuraverunt D. Petrus Christianus Decanus Basilicæ Beati Petri, cuius plenum testimonium ibi receptum est. Iuraverunt etiam honestissimi Reclores, & Praelati Clerici Romani, quia omnia viderant, & tradiderunt, & fuerant ultra inter Archiepiscopos & alios Clericos. Praeterea Petrus Illustri urbis Praefectus, & alii quam plures Romani nobiles in conspectu Concilii super omnes similiter testimonium perhibuerunt, & iurare voluerunt, sed quia praedictorum testimonium visum fuit Concilio esse sufficiens, à sacramento sunt excusati. Deinde venerabiles Episcopi Hermannus Verdensis, Daniel Praegensis de Bohemia, & Otto Comes Palatinus, quos D. Imperator de consilio viginti duorum Episcoporum, & multorum aliorum Religiosorum tunc praesentium Romam destinaverat, ut primates ante Concilium peritiam evocarent, testimonium perhibuerunt, quod Raynaldum Cancellarium, & eius partem trans editis per temporum intervalla, & solemniter ad praesentiam Ecclesiae tunc Papae congregandae vocaverunt; & quod ipse Raynaldus, & sui Cardinales una voce & manifeste dixerunt, iudicium, vel examen Ecclesiae se nolle aliunde recipere. Ius igitur, & alii quamperturbis rationibus auditis, quia longum esset enarrare, communicato Concilio praedicti Patriarchae, & novem Archiepiscoporum, & triginta octo Episcoporum, & multitudine magnae Abbatis, qui omnes aderant Concilio, D. Victoris laudaverunt, & electionem Raynaldi cassaverunt; post quo omnes Christissimus Imperator electionem D. Victoris comprobavit; & post cum omnes ejus Principes, videlicet Dux Henricus de Saxonia, Dux Bertoldus de Arviga, Dux Federicus de Rotemburgo, Comes Palatinus de Rheno frater Imperatoris, Comes Palatinus de Saxonia, Comes Palatinus de Bavaria, & alii quam plures Marchiones & Comites, tam Lombardi, quam Theonici, electionem Domini Victoris firmaverunt.

His itaque sic peractis, dedit licentiam dulcissimus Imperator Duci Henrico de Saxonia, & Duci Bertaldo, ac etiam omnibus sacre Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & aliis Praelatis, qui secum erant in exercitu, cum suis militibus ad suum patriam remeandi. Quibus recedentibus, remansit Imperator Papae cum Federico Regis quondam Corradi filio, & cum Corrado Comite Palatino de Rheno fratre suo, & cum Othone Palatino Comite, & cum aliis quibuscumque Principibus. Postea vero Imperator cum Domina Beatrice conjugis suae, & Principibus suis, se exercitu, qui sibi remanserat, ultra Padam in partibus Gomo-dii, & Marengi, atque Terdonse perrexit; & in illis partibus in Quadragesima remansit. Mediolanenses autem destructionem Laudensis civitatis summe desiderantes, & de Marti sancti praedictae Quadragimae tam milites, quam pedes cum multitudine vexillis, & pluribus Laudam venerunt, & summo dilectulo ipsius aggressi fuerunt. Pars vero pedum Laudensium per portum egrediens, cum Mediolanensium praelium inceptit; qui per longum tempus bellantes, ex Mediolanensibus plures interficientes, & multos saucientes, maximo impetu in eos unanimitate irruperunt; hi vero ipsos Laudenses praesentibus ad comparationem hostium, tanto robori resistere non valentes, utque in fossatum civitatis acriter impulerunt, & ipsi quinque ceperunt, tres vero interfecerunt. Sed Mediolanenses suos interfectos & vulneratos recolligentes, quamvis etiam nimis dolerent, quod civitatem, quam sine gravi labore perant capere, illasam relinquebant, & de suis multos vulneratos, & multos interfectos reportabant, Mediolanum tandem reversi sunt. Laudenses vero suos Legatos ad Imperatorem direxerunt; qui omnia, quae eis acciderant, eidem Imperatori per ordinem nararaverunt. Imperator vero congratulatus, quod Laudenses quoniam pauci in tanta multitudine hostium sic se viriliter defenderent, & cum ipsa in campo praelium fecerant, statim post paucos dies Laudam cum suis militibus est profectus. Quo cum pervenisset, ipsi Laudenses multas gratias in concione retulit de hoc, quod ita viriliter pugnaverunt cum hostibus Imperii. Eos tamen admonuit, atque iam praecipit, ne ulterius contra Mediolanenses in campo extra civitatem ad pugandum se opponerent, sed civitatem solummodo defenderent, non agros; dicens, se meto-tere, ne nimia Laudensium audacia, & praesumptio perducet eos ad civitatem amissionem. Deinde cum Laudensibus equitibus atque pedibus est profectus ad pontem, quem Mediolanenses ad Pontiorum readificaverunt sui maximis sumptibus; Castrumque Pontiorum cepit, & ipsum concremavit dissipavit; ipsumque pontem de Pontioro destruxit, & in Abduum projecit, atque ad civitatem Laudam rediit.

Post paucos vero dies idem Imperator, qui multos poterat peti labores, cum Laudensibus equitibus, atque pedibus, & cum parte equitum Cremonensium, qui ex mandato Imperatoris Laudam venerant, & cum quadam petraia Laudensium ad diripiendum Pontiorum reversis est; ubi quondam Ecclesia bene armata & munita hominibus remanserat; quam partim bello, partim ipsius petraiae pavore captes, homines, qui ibi aderant, cepit, & ipsos bonis suis spoliatos Laudam duci praecipit. Post haec Farum venit, & Castrum ipsum post duo factum praelium cepit. Qui cum homines de Fara captos, & magnam praedam bonorum, quae in dicto Castrum erant, Laudam conduceret, multitudinem magnam equitum Mediolanensium ex alia parte Abduae super ripam conspicit:

• De hoc modo vide Notam I.

qui

quei milites illuc venerunt, ut ipsum Imperatorem offenderent, si possent; putantes, eum cum solis Laudensibus Pontrolum venisio, sicut alia vice fecerat. Et tunc Mediolanenses ad quendam Abduces quidam nimis altum venerunt, fingentes se vellet transire, & Imperatorem invadere, ut milites, qui cum Imperatore erant, allicerent ad flumen transiendum; ut in aqua, que nimis erat ibi discurrens & alta, periclitarentur. Imperator vero omnium suorum militum periculosius praecepit, ac aliquis currens ad Mediolanenses, neve aquam transiret. Quidam tamen bellorum nimis avidi veritas Mediolanenses per medium vadum currere volentes, in aquam se projecerunt; ex quibus evaserunt aliqui, & multi in ipsa aqua perierunt, inter quos fuit Henricus Saccus de Lauda, & Obertus Venulus de Cremona, & quidam alii.

Post paucos vero dies D. Imperator cum Cremonensibus, & Papiensibus, aliisque civitatibus Lombardiae, ad Comitatum Mediolanensem devastandum perrexit, & ibi multa devastavit, qui postmodum per Norvicensem Episcopatum Papiam rediens Italiam milibus, qui secum iterant, domum redeundi licentiam concessit. Post haec vero quampulchrum milites Mediolanenses quodam die Jovis, quae fuit nona dies mensis Junii indictione octava, in qua fuit festum sanctorum Primi & Feliciani, Laudam venerunt, & per anum & dimidium militare se occulte posuerunt; mittentes etiam intra Villam Corneliam, quae parum distat à civitate Lauda, plures XL milibus ad civitatem Lauda invadendam. Quo praeterito, Laudenses equites audito clamore persecuti sunt Mediolanenses se fortiter, quod antequam ad socios redire valuissent, ultra viginti ex eis cum equis & armis capti sunt. Mediolanenses autem cognoscences, socios suppetes scriber argen, unanimiter Laudensibus occurrerunt, & cum eis magnam praemul interceperunt. Sed Laudenses utpote multo pauciores non valentes resistere, in fugam sunt reversi, & usque prope civitatem partem se defendendo repulsi sunt. Quocirca Mediolanenses multos ex ipsis, qui capti debebantur, recuperaverunt; ac etiam de Laudensibus ceperunt decem & octo milites; inter quos fuit unus filius Lenfranchi de Trifino, Bernardus de Bagnoio, Arbertus Lombellus, Ottobellus Cagamullus, Otto Metapercentus, & quidam alii quatuordecim. Plures autem de Mediolano in carcerem sunt ducti, inter quos fuit Codeguerra Vicecomes, & Mamus de Palatio, Brusius de Concorcio, & filius Barri de Burris, & Joannes Salcrius, Ambrosius Paisarius, Joannes Feroldus, Ugo Camarus, Otto Bella Basica, Obrazo Paganus, & quidam alii. Mediolanenses autem non multum longe à civitate cum milibus, & pedibus, ac sagittariis aliquantulum fortiter dimicantes, quia viderunt, se non posse superare Laudenses, cum pluribus ex suis vulneratis, & cum aliis Laudensibus, quos ceperant, valde mortali recesserunt, Mediolanum revertentes. Quo dolore ipsi Mediolanenses commoti, cum se vindicare, nec etiam Laudenses per vim habere possent, saltem dolore illos ex parte cupientes, statim alia sequenti die Veneris invenerunt non solum milites, qui Laudenses invaderent, & alia parte Corneliam, usque ad portam Cremonensem; quibus militibus praecerant Mediolanenses, ut cum Laudenses eos persequerentur, versus Invernium fugerent in Lodigianum; fingentes, se non posse redire versus Mediolanum; ut Laudensibus longe à civitate remotis, ex improvviso exercitus Mediolanensium ipsos extra civitatem comprehenderet. Quibus, ut statuerant, civitatem aggredientibus, cum Laudenses eos scriber protequerentur, illi, qui supra Castellum erant, versus Mediolanum

* Vide Notis 134. & 424.

A] à parte fossari, quod dicitur *de panno perdisse*, praecaverunt, viderant plurima vexilla equitum venire festinantem. Orto autem clamore maximo, cum Laudenses non multum adhuc à civitate distarent, & suorum elamore audirent, & pulvinum maximum conspicerent, subito revoluti ab eis ad civitatem, antequam Mediolanenses possent ibi esse, reversi sunt usque ad portam Cremonensem; ibique cum pedibus, & arcutoribus, & ballistariis Mediolanenses expectaverunt. Mediolanenses vero cum robore magno se frenituri viderent, & per sumpsum ante civitatem currentes, non fuerunt nisi Laudenses aggredi circa propugnacula commorantes; nec etiam Laudenses ipsos invadere in campo sunt valsi; siquae Mediolanenses à mane usque ad horum tertiam prospicientes, quod ipsos Laudenses non possent in campo ad pugnam perducere; tum quia hoc non potuerunt facere, cum magno furore ab eis posito igne in quodam pulstro stipulae, quod erat in campo relictum, Mediolanum reversi sunt.

Postea die Lunae, in quo fuit festum Sanctorum Marci & Silvestri, & fuit xiv. Calend. Augusti anno m.c.l.x. indictione octava, venerunt Mediolanenses tam milites, quam pedes cum arcutoribus, & ballistariis, & cum caraxolo suo, atque petretris, & gatis ad civitatem Lauda obsidendam, à costa, quae est supra paludem Portae Imperialis, usque ad mediam Portam Cremonensem tentoria ponentes, nec multum longe à civitate summo mane castrametati sunt. Deinde multi ex eis tam equites, quam pedes, sine equis & sagittariis prope fossatum venerunt, causa ballandi. Pars quorum ivit ad Portam Imperialem, & pars ad Portam Papiensem, pars etiam ad Cremonensem. Ex contrario Laudensibus obvium illis occurrentibus, aliquandiu praebati sunt, & multis ab utraque parte vulneratis, & duobus de Mediolanensibus capti ad Portam Papiensem, dirempto praebio ad praedendum utrique recesserunt. Cumque Mediolanenses comedissent, omnibus ad concionem per sonitum tubarum convocatis, atque collectis prope caraxolum ipsorum, praecerant Consul Mediolani omnibus hominibus de Porta Vercellina, & Porta Ticinensi, ut ex illa parte Pusterlae sancti Vincenti Laudenses scriber expugnarent; illi vero de Porta Orientali & de Porta Romana praecerant, quod invaderent ad Pusterlam de Sylva Graeca; & illis de Porta Cumana & de Porta Nova praecerant, ut ante Portam Imperialem, Papiensem, atque Cremonensem se ponerent, & gatum, & petretris illuc adducerent, & agnem cum petretris in civitatem traherent; & sic omnibus constitutis, à concione discedentes, cum ingenti clamore ad accipiendam armam concurrerunt. Qui postquam fuere bene armati, omnes per illa loca, quibus fuerat eis praecceptum, cum vexillis & magno sonitu sunt profecti. Quod Laudenses considerantes, & per portas, & pusterlas, & alia loca, prout melius visum est, se armatos dividendes, & se obviam Mediolanensibus opposcentes, magnam praemul inter se commiscuerunt. Ipsi namque Laudenses, qui ad pusterlam sancti Vincenti concurrerant, cum lanceis, & ensibus, atque lapidibus se valenter defendentes, statim duos de Mediolanensibus interfecerunt; quorum unum quidam alius ad se trahere conatur, rursus Abdacus, supraquam stabat, desiciente, ipsam Abdacus corruit, ibique necatus est; multi etiam ex illis sunt ad mortem vulnerati. Sed & Laudensium multis vulneratis, nemo tamen tunc interfectus fuit. Illi autem, quid praebat portas ierant, magnam praemul à Laudensibus ceperant; à quibus multi ex eis cum sagittis & petretris, quae erant intra civitatem, morti sunt traditi. Sed illi

* Pro ar, & alibi puerum.

Mediolanenses, qui ad portam Papiensem duxerant greges & pecoraria, fere usque ad fossatum recepti, projectiles ignem cum ipsis petierunt, & pilotas seu sagittas igne accensas intra civitatem, Laudensibus se robuste defendentibus, copulante Deo nihil eis nocere valuerunt. Illi quoque, qui ad pulcrum de Sylva Graeca, quae de *Serravalle* dicitur, adeo robuste Laudenses, quos ibi invenerant, expugnaverunt; quod ipsi intra portam ipsius pulcrum vi maxima impulsu vix potuerunt ipsam portam claudere. Quia clausa, Mediolanenses forsutpra fossatum juxta collum euntes, in quibusdam partibus ipsum collum exstirpaverunt; ita etiam, quod aliqui ipsorum in *Serravalle* intraverunt, Laudensibus resistere non valentibus. Quod Laudenses considerantes, maximo timore perterriti, plurimi eorum usque ad alium fossatum fugerant, alii vero potius mori volentes, quam civitatem sic amittere, Mediolanensibus acriter occurrendo, illos, qui intraverant, summa vi eiecerunt; duobus de his occisis, & duobus alius foras exire properantibus, in *Abdum* currentibus, ibi motus: alii vero omnes praeter timore nimio de fossato transientes, vix de fossato exire valuerant. Ibi fuit interfectus *Theobaldus Bardonus* a Mediolanensibus, & multi alii Laudenses fuerunt ibi vulnerati; *Levachellus* quoque *Gambardus* Mediolanensis estu petrae fuit occisus. Quodam vero alii de Mediolanensibus per medium paludem de Sylva Graeca intrantes, & fossatum transgredientes, supra collum civitatis ascendentes ex ea parte, ubi est *Domus Henrichi*, quae dicitur *Serzozani* filii *Ricardi*. Ibi fuerunt eis obviam pauci, inter quos fuit *Ligabos*, qui dicitur *Scampigus*; qui cum magno lapide sic animus de eis percussit, quod ipsum fecerunt usque in fundum fossati in aquam projecti; quem vix tunc de fossato extraxerunt loca. Sed cum maximum praedium per magnam partem duci Mediolanenses cum Laudensibus commisit, videntes, & se parum posse Laudensibus nocere, tum propter fossati maxima, tum propter paludes, quibus civitas erat circumdata, tamen etiam propter multitudinem Laudensium bene armatorum, & se fortiter defendentium; a praelio recesserunt ad sua tentoria revertentes. Laudenses vero Cremonam, atque Papiam, quam primum suos nuntios miserunt; qui illa nuntiarent, atque Imperatori, qui tunc erat Papiæ, quae fuerant acta; & intimarent, etiamque ab eis auxilium postularent. Sero autem factio venerunt *Placentini* in auxilium Mediolanensium, per medium portae Cremonae fere usque ad pulcrum Castra ponentes. Laudenses autem per totam noctem civitatem undique cum multis armis custodiri fecerunt. Interea unus de *Placentinis* ad portam Papiensem ea nocte veniens, multis injuriis verba Laudensibus, qui portam custodebant, inferre non cessabat: ex quo Laudenses dolore commoti, & tamen quasi verba illius vilipenderent, offendentes, tandem privatim per fossatum, & per aliquam turbam egredientes, & post terga ipsius *Placentini* ex improviso irrumpentes, ipsam fugere nequeunt multis plagis interfeceunt.

Altero vero die, quae fuit *Martis*, ipsi Mediolanenses & *Placentini* ad praedium bene armati venientes, summo mane viderunt Cremonensium partem ex alia parte *Abdum* venire in succursum Laudensium. Quapropter Laudenses laeti valde, contra Mediolanenses & *Placentinos* clamare coeperunt, ut ad praedium venissent. Sed ipsi perterriti statim signo dato tentoria coeperunt depone; omnesque pedes cum pluvistris, & carozolo*, supra quod maximum vexillum album cum Cruce rubra deferabatur, abire coeperunt: deinde *Placentini* primo recesserunt, timentes plurimum,

A ne Imperator cum Papiensibus eos inveniret. Postremum omnes equites Mediolanenses se simul congregantes, post pedes suos & pluvistris abierunt. Qui cum octo diebus ad obsequium civitatis Laudis stare disposuissent; nec unumquemque diem & dimidium timore Cremonensium, & etiam Imperatoris, stare fuerunt ausi; qui se maxime praeparabant ad succursum ipsorum. Sed ne frustra Laudam venissent, laboreque patenter, legatos miserunt Papiam, qui omnia qualiter acta fuissent eis indicarent.

Postea vero die *Mercurii*, quae fuit tertia dies mensis *Augusti*, & in qua fuit festum sancti *Gaudenti*, & inventio sancti *Stephani* Protomartyris, fuit interceptus murus civitatis Laudae a *Timo Mastia* de Gava de Cremona in angulo civitatis supra pedem de Sylva Graeca prope portam Cremonensem; & *D. Albericus Laudensis Episcopus*, qui fuit de progenie procerum de *Merlino*, primum lapidem in fossatum ipsius muri sua manu projecit. Octavo autem die predicti mensis in festo sancti *Ciriaci* Martyris invenerunt Laudenses equites & pedes cum duabus coram petriis, & cum parte Cremonensium equitum, qui aderant tunc Laudae, ad pontem, quem Mediolanenses reedificaverant ad *Cropellam* super flumen *Abdum*, ut ipsum pontem destruerent; quem maxima vi caprum partem combusserunt, partem in aqua precipitando totum dissipaverunt; capientes aliquos de his, qui pontem custodiebant, ceteris fugando evadentibus.

Sequenti vero die *Martis*, in quo fuit festum sanctorum *Formi*, & *Rustici*, & *Agilii* *Beati Laurentii*, factum est praedium inter Imperatorem & Mediolanenses apud Castrum *Carcani*; quo etiam *Brixiensis* equites in succursum Mediolanensium venerant in ultima hebdomada predicti mensis; & Castrum magnum, & manganos construxerunt ad Castrum ipsum *Carcani* capiendum, quod erat de parte Imperatoris. Quapropter Imperator sanctissimus* cum suis fidelissimis amicis ivit ad auxilium illorum de *Carcano*, cum paucis equitibus *Papiensibus*, & cum equitibus, & pedibus *Novariae*, atque *Vercellarum*, & *Cremonensibus*, & parte illorum de *Sepino*, & de *Manfiana*, & cum *Marchione de Monferrato*, & *Comite de Blandrate*, & cum paucissimis *Theutonici*, inter quos fuit *Dux Bertaldus de Zarugo*, qui cum paucis suis milibus venerat ad Imperatorem de terra *Theutonica* cuiusdam filii negotii causa, & *Dux Bohemae*, & *Comes Conradus de Balamite*, & quidam alii. At vero Mediolanenses & *Brixienses* ita circumdederunt Imperatorem, quod victus eis ferri nullatenas poterat. Quapropter Mediolanensium multum petentibus, qui Mediolanum reverti non poterant, nec ibi stando victum habere valebant; quid facere deberent ignorantes; tandem tamen, ut saepe solet accidere, necessitas consilium peperit, & fortunata pugna potius tentare proposuerunt, quam ibi morantes sane perire. Unde ipsi Mediolanenses in ipso die *Martis* predicto praedium cum Imperatore coeperunt. Imperator vero cum suis *Theutonici* & aliquibus alii robuste contra Mediolanenses irruens, fere usque ad carozolum ipsorum, ubi erat multitudo pedum Mediolanensium, eos impulit; & magnam ipsorum pedum copiam, maxime de *Porta Romana*, & *Porta Orientali*, quae vulgariter dicitur *Porta Ricca*, interfecit; & boves ipsius carozoli occidit; ipsumque carozolum incidit, & Crucem destravit, quae super porticum carozoli erat, atque vexillum ibi positum abstruxit; & multos ex ipsis tunc equites, quam pedes ad tentoria duxit. Ex alia vero parte praedii, ubi major pars equitum Mediolanensium & *Brixiensium* erant contra *Novariam*,

* Praedium est. lit. B. scribitur carozolum, & seq. col. lit. E. scribitur, abstraxerunt, & correctum.

* De hoc praedio videlicet *Nitum* 4.

fas, & Cumenies, & alios multos, qui erant ex eo capite parati, unanimiter irruentes cohortes Brachias, & Mediolanenses, maximam de eis stragem fecerunt, & maxime de Novariensibus, multos ex ipsis capientes, & multos inefficentes, ut plures duobus millibus fugaverit. Interes orta magna pluvia redierunt ad castra. Paulo vero post Mediolanenses & Brachias armis resumptis ad pælium currunt. E contrario Imperator videns se cum paucis Theotonicis & non multis aliis reliquum, decrevit potius bello fore cedendum, quam pugnando superari: sicque versus Comas† cum illis, quos adhuc secum habebat, profectus est; multa tentoria, multoque, quos ceperat in bello, ibi reliquens. Mediolanenses vero, & Brachias castris Imperatoris expulsi, & multis de suis, qui capsi fuerant, recuperatis, deseruere eis campo, cum ingenti gaudio, ut in talibus fieri solet, cum magno clamore ad castra redierunt; suorum cadavera colligunt, & multa plaustra ex eis onerata Mediolanum mittunt. In illo autem prælio Mediolanensibus orta est letitia magna, atque magna tristitia, puto tamen gaudium tunc superasse dolorem.

Interes Cremonenses equites & pedes erant Laude parati ad occursum Imperatori, sicut eis ab ipso literis mandatum erat. Qui hæc, quæ gesta erant apud Carcanum ignorantes, timentes etiam tam ipsi, quam Laudenses, utrum secare & sine obiculo Mediolanensium ad Imperatorem possent accedere, & avisi nimis honoris, & victoriæ Imperii, multum dolebant, si Imperator sine eis cum Mediolanensibus bellum inciperet. Quocirca maxime desiderabant ad Imperatorem quam celsissime proficisci; in hac tamen ambiguitate de communi consilio decernant, ut ducenti equites de Cremonensibus; & octoginta de Laudensibus in Imperatoris auxilium pergant; alii omnibus tam peditibus, quam equitibus Laude remanentibus. Die igitur Mercuri, in quo fuit festum Beati Laurentii, omnes prædicti equites circa vespæras iter arripunt; copiam viualium* Imperatori maxime necessariorum, sicut per literas Laudenses acceperant, secum ducentes; quod quidem in maximum eorum detrimentum redierunt: propter enim animos pane onustos, & pigritate incedentes, tutum in itinere moram fecerunt, quod ipsa die & in nocte proxima tota ambulantes non potuerunt ire nisi ad Marlianum: in quo loco quidam miles Mediolani videns eos ire ad Imperatorem, & prædicti belli confusus, per aliam viam subito ad exercitum Mediolanensem currendo equitavit, & eis aperuit, quæ inter Cremonenses & Laudenses belli prædicti neicii ad Imperatorem pergerent. Quo sedito, Mediolanensis dato signo statim ad eos equitavit, ipsosque inter locum Caneuri, & Castrum, quod dicitur de Baradello, inveniunt quasi circa horum tertiam die Jovis super quandam aquam & paludem, ubi dicitur ad *apertum ripam*: ubi clamore magno super eis irruentes ex improviso cum aliquibus Cremonensibus & Laudensibus subito revertentibus bellum incertum est; & aliquibus utrinque mortuis, aliis vero capsis, Cremonenses & Laudenses non valentes resistere in fugam sunt prorupti: quorum aliqui sortuito per quandam viam fugientes bene evaserunt; alii vero, magna pars, per medium aquæ paludis, quam parvam extimabant, transeuntes, præ magnitudine luti, quod erat in aqua, vix transire poterant, equis & armis in luto relicta. Ibi fuerant capsi de Laudensibus decem equites, & quatuordecim de Cremonensibus, ducentes equos ibi amissos. Imperator vero, qui tunc erat in Baradello, subito quæ gerebantur cognovit.

† Apud Othoneum Forstigerum & alios Coma cognita: nomen dicitur, alioque modo per Comam, hodie Cane.

* Vide Not. 192.

A scens, confestim in succursum Laudensium & Cremonensium veniens, quantum cepit de Mediolanensibus, qui paludem transierant, reliqua in fugam convertit. Quidam Laudensis, qui dicitur Carnevalis de Erizzo, inter frondes cum equis suis præ timore latans, quandam probum militem, qui dicitur Bugerius de Sancto Seprio de Mediolano, cepit, & in terra cum suffocavit; ut à suis, qui erant intra frondes, multum quærentes, si quos possent capere, non possent habere auxilium clamando. Laudenses itaque, & Cremonenses, qui evaserant, cum Imperatore Comas ierunt, Mediolanensibus ad sua castra redeuntibus. Ibi quæ prædicti Cremonenses & Laudenses accepta ab Imperatore licentia, die Veneris discedentes à Comis per Novariensem Episcopatum Papiam venerant, Laudemque reversi sunt. Tertia decima autem die Calend. Septembris, qui fuit dies Veneris; qui obidebantur in castris Carcani, ex improviso castrum egredientes, & ignem supponentes in castello ligneo, quod ibi Mediolanenses construxerant, Carcani capiendi causa, totum combusserunt, Mediolanensibus, qui illud custodiabant, defendere nequeuntibus. Quo dolore Mediolanenses commoti, & ipsum castrum nequaquam posse capere cernentes, timentes etiam, ne Imperator resumptis viribus cum Papiensibus, Cremonensibus, atque Laudensibus, aliisque Lombardis civitatibus, ibi eos comprehenderet, vel ad civitatem Mediolani devastandam ipsis absentiibus pergeret, sequenti die Sabbati Carcanum deserentes Mediolanum revertantur.

C Sequenti vero die Mercuri, in quo fuit festum sancti Bartholomæi Apostoli, ivit Imperator cum maximo exercitu Cremonensium, Papiensium, Laudensium, Marchionum, & Comitum, & cum Papæ navigio, & cum petris duobus Laudensium ad pontem Placentinorum, quem ex navibus per medium Placentinam construxerant, destruendum; & in die Jovis summo diluculo cepit pontem expugnare: quem Placentina ab initio defendentibus, dum petrie subito exiguuntur. Quapropter Placentini pontem se integrum se non posse defendere considerantes, ipso toto destructo ad suam ripam mores omnes integras conduxerunt. Ipso quoque die maximum detrimentum accidit Mediolanensibus, & maxime illis de Porta Romana, scilicet quod bene tercia pars Mediolani rociis combusta est; nec fuit aliqua Porta in toto Mediolano, quæ ex aliquo latere non comboreretur, & magna aura tunc ventillaret, quæz domus optima, in quibus valde confidebant, combustæ sunt; & idcirco ad inopiam & summam necessitatem pervenerunt, amissis in igne omnibus viualibus tam hominum quam iumentorum, & vestibus.

E In sequenti die Veneris reversus est Imperator Papiam; ubi fecit ipse Imperator eo tempore jurare Episcopos Novariensem, Verceilensem, & Astensem, & Marchionem Guilelmum de Monte Ferrato, & Marchionem de Albisco, & Marchionem de Langusto, & Marchionem Obizonem Malispinam, & Comitum de Blandrate, & Comites de Cavallate, aliosque multos Lombardis Prælatos & Principes, ad dandum sibi milites, & arcatores, atque ballistarios; qui secum Papæ habitarent à festo sanctæ Mariæ de Septembris usque ad Pascha Resurrectionis.

F Post hæc autem Imperator cum Cremonensibus, Papiensibus, partique Laudensium, & cum Papæ navigio, & cum duobus petris iterum ivit ad pontem Placentinorum capiendum, & destruendum in die Mercuri, quæ fuit die xiii. Calendæ Novembris indictione p. clava. Quod Placentini presentientes, ipsum pontem destruxerunt, rotas ducentes omnes naves usque ad ripam Padis, quæ est

est versus Placentiam. Sed Laudenses ibi in quodam maximo, quæ insula dicitur, prælium cum Placentinis incipientes, unum ex ipsis interfecerunt.

Eodem die captus est Bagua Gatta, qui in itinere Papæ lætabat die ac nocte in memoribus cum multis aliis suis sociis, ad capiendum Theutonicos, & omnes qui erant de parte Imperatoris: & qui audacissimus depredator erat, & multos ceperat, & etiam interfecerat de his, qui fuerant amici Imperatoris; & qui magis timebatur, quam aliquis alius Mediolanensis. Cumque Laudam duceretur, quidam Placentis pedem ibi tunc truncavit. Imperator vero confidens, se tunc Placentinos non posse multum ledere, Cremonensem est profectus.

In die vero Veneris, quæ fuit quarta Calendæ Novembris, Mediolanenses, qui pontem custodiebant de Ponticolo, qui tunc lababatur, cum Comite Henrico de Crema, aliisque militibus Cremonensibus à Dovaria versus Laudam venientes, fere usque ad portum publicum velociter concurrere; maxima ipsorum parte in Villa Dovaria relicta, ut ibi lætarent, & Laudenses cepissent. Laudenses autem, ut eilemorem audierunt, cum magno fremitu ultra pontem Abduæ subito armati equitantes, & serier Mediolanenses insequentes, antequam Dovariam redire possent eos ceperunt; & cum de Laudensibus non essent ibi congregari plures viginti, qui alios præcesserunt, inter Mediolanenses ferientes, aliquos ex eis prostraverunt ab equis, & Albertum de Enaxo; reliquis Mediolanensibus in fugam conversis, qui nolabant resistere, donec ad ipsos latrantes confugissent. Interea latrantes, aspicientes quis Laudenses jam appropinquaverunt, repente profiliere super Laudenses, qui adhuc ibi pauci cum essent, resistere non confidentes, terga subito vertunt. Ubi de Laudensibus quatuor sunt capti, videlicet Arnaldus Ariago, qui fuit Mediolanensis, sed post captiorem Crema civis Laudæ fuerat effectus, & Bernardus de Bagnolo, qui de alia captione jam fuerat redemptus, & Otto Denarius, atque Manfredus Morca filius meus. Quibus captis Mediolanenses & Cremonenses reverti ceperunt. Interea Laudenses tam in, qui præcesserant, quam qui sequebantur, insimul collecti, usque prope Castrum Ripaltæ post Mediolanenses equitaverunt: quos Mediolanenses conspicientes revoluti ab eis flecterunt; Laudensibus quoque stantibus, & eos à longe prospicientibus, & utraque acie alteram formidante, neutra fuit alteram invadere ausa. Laudenses denique cum per aliquod tempus se dubi stitissent, videntes, quod nihil possent ledere Mediolanenses, tum quia plures illis erant, tum etiam quia Castrum Ripaltæ erat eis ad tutelam, cum jam nox esset, domum reverterunt. In tota autem illa hyeme stetit Imperator Papæ cum militibus, quos Episcopi & alii Principes Lombardie sibi tribuerant, & cum paucis Theutonici.

Dominica autem prima Quadragesimæ, quæ fuit anno MCLXI. Mens Martii autem duodecimo die, indictione nona, & in qua tunc fuit festum sancti Gregorii, venerat milita Placentinorum in Lodensiam in quodam nemore, quod dicitur in Butignano; & prope Merignano se occultaverunt, ut Laudenses cepissent, si quos invenirent. Ex contrario vero Laudenses præcedentes nocte equitantes versus eisdem partes, ut Placentinos offenderent, si quos invenissent in Lodensiam: & cum ipsi quoque in prædicto nemore se deberent occultare, in primo diei octo viderunt Placentinos in nemore latitantes. Tunc videntes Laudenses inermes ad hoc usque hujus latitacionis ignaros, velociter bene armati super eos currunt; qui improvisi hujus rei, & sine dextris, & abiecerunt venientes, non valentes Placentinorum multi-

* Val. Notæ 105.

tudini resistere, in fugam convertuntur, & ex eis multi capiuntur. Inter quos fuit Ugerius de Villa, Oldrinus Mondasiani, Petrus de Pusterla, Gualterius de Riccio, Oliverius, Jacobus & Zerbis de Abonis, Castelles de Enaxo, Madozus de Vignare, Otto Medius parent, Vivianus de Vaven, Albertus Barbusus, Anselmus de Corello, Musius Garbarus, Zanvilius de Gungio, & de servitoribus communis Laudæ fuerunt capti Gratianus Pomesanes, qui dicitur de la Torre, Guffredus Arsanus, & quæ plures tunc; Albertus vero de Sexto fuit ibi occisus: ex Placentinis autem duo capi sunt, Ubertus de la Porta, & unus alius, & quinque ipsorum equi.

Deinde sequenti die Veneris, quæ fuit die XVII. prædicti mensis Martii, proficiscuntur Mediolanenses, oblidere castrum de Castillione, quod est in Comitatu Seprensi cum * mangani, & petri, & gatti: ipsique graviter expugnare ceperunt. Ex converso hi, qui erant in castris, se pro posse muniant, suos edificantes mangani, & cum optimis ballistis saepe sagittantes, ac Mediolanenses multoties ex improvise aggredientes, multos capiunt, pluresque occidunt, & quidam capiunt. Postremum autem non valentes, usque ad murum castris tantum reducentes, adeo coarctant eos, quod ipsi non poterant accedere ad aquam, quæ erat extra castrum, nec intra castrum, quicquam aquæ habebant. Quocirca ipsi oppidum ad maximam necessitatem aquæ deficientem deduci sunt. Castrum tamen Mediolanensium summa vi necunt, multosque ex his, qui erant intus, capiunt, & alios detruunt. Legatos deinde ad Imperatorem nocte mittunt, qui es, qui geruntur ad castrum, sibi denuntiant, ab eo auxilium sibi impetrandum. Imperator igitur ut hæc audivit, Laudam venit die Martis sancto, & ibi maximum colligens exercitum ex Parmensibus, & illis de Regio, Cremonensibus quoque, ac Pergamentibus, & his de Vercellis, & de Novaria, & de Papa, & Duobus etiam, & Marchionibus, atque Comibus, aliisque Principibus, ad castris auxilium ire disposuit. Quod Mediolanenses intelligentes, qui putabant, quod Imperator parvum exercitum congregasset, factum Imperatoris pervidere ceperunt, palam in concione dicentes, se ab obsidione castris non discessuros propter Imperatorem, nec ejus exercitum, quem pollet de Lombardis colligere, donec ipsum castrum caperent. Die vero Veneris sancto cum dicto exercitu, qui supra Laudam castrametatus fuerat, inclutus Imperator, & cum Comite de Barolles, qui ad ipsum venerat cum sexaginta militibus, ad prædictum castrum tendit auxilium. Cum autem Mediolanenses pro certo cognovissent, scientes Imperatorem esse tam robusti animi, quod nullatenus dimitteret, quin prælii fortunam cum ipsis experiretur, metu maximo compulsi reteriti sunt Mediolanum die Sabbati, relicti apud castrum mangani, & petri, atque gatti, aliisque eorum machinis igne combustis. In die autem Pasche majoris Cremonensibus, aliisque militibus, multis, qui cum Imperatore iterant, Laudam reversi, in festo magna pars Portæ Imperialis usque ad ipsam Portam combusta est per Scutiferum ejusdem milita Cremonensis, qui non suspexit in quadam domo portabat ignem. Eodem mensis Martii fuit incceptum Palatium Christianissimi Frederici Imperatoris Laudæ prope monasterium sancti Joannis supra collem fluminis Abduæ. Post hæc vero die Martii, quæ fuit quarta die sequenti mensis Aprilis, in festo sancti Ambrosii, Placentini equites, qui venerant usque ad sanctum Mariam, quæ dicitur in fraze prope fossatum album, cauti deprecandi; ex Laudensibus in occurrentibus ceperunt Trincasolum de Pusterla, qui tunc esset Po-

* De his machinis consule Notam 138.

testas Laudensis, & Ugionem de Pusterla, & Joannem de Overgate, & tres alios. Laudenses vero quendam nobilem militem de Placentia, qui vocabatur Jacobus Viccedominus, interfecerunt.

Interim gens Thutonica maxime fremens, quod Imperator adeo cum paucis Thutonicis relictis erat in Lombardia, quod plene non valebat expugnare Mediolanensem, ad ejus auxilium obnix se preparavit. Inter quos fuit Lamgravius cognatus Imperatoris, & Conradus Comes Palatinus de Rheno frater Imperatoris, atque Federicus frater Regis Conradi, qui fuit patruus Imperatoris, Dux de Rotemburgo, qui duxerat secum ultra sexcentum milites bene armatos. Raynaldus quoque Cancellarius, & tunc electus Archiepiscopus Colonie, duxit secum ultra quingentos milites. Filius quoque Regis Bohemae una cum Duce Bohemae patruo suo ultra trecentos equites secum duxit. Alii etiam multi Episcopi, Marchiones, Comites, & alii nobiles in Lombardiam ad Imperatoris auxilium venerunt.

Imperator itaque in die Lince, que fuit tertio Calendis sequentis mensis Junii in festo sancti Maximi, cum dictis Principibus, & maxima quantitate Lombardorum supra Mediolanum tendit, ad eorum segetes devastandas; & devastaverunt ipsas segetes usque ad sanctum Careolum, & ad Ecclesiam omnium Sanctorum, que est in capite Broli, & Ecclesiam sancti Barnabe, & monasterium sancti Dionysii, fixeruntque castra ea die a Cassina Guazane de Alate usque Morfengum; ibique per biduum stantes, omnes segetes ac partem Mediolani devastaverunt. In sequenti vero die Mercurii castrametatus ad sanctum Dionysium hostipes fuit; & tunc Mediolanenses ab alia parte armati excentes, magnam praelium cum Papiensibus, aliisque Lombardis inceperunt; & captes ibi quidam nobilis Mediolanensis, qui vocabatur Adam de Palatio; quem statim Imperator videns ibi Mediolanensibus fecit suspendi.... utrinque captes, & alius vulneratus, quibusdam mortuus praelium est disruptum.

Item sequenti die Jovis Mediolanenses &que ad castra pergunt; quibus Papiensibus, aliisque Lombardis acriter obstantibus, post magnam inter eos pugnam, tandem ipsi Mediolanenses utpote pauciores usque ad fossatum volentes expulsi sunt; ex eis aliqui capientes, alii morti donantur, partique magna vulneratur, alii vero in fossatum currentes necantur, ceteris inter propugnacula receptis. Ex parte didorum quoque Papiensem, aliorumque Lombardorum, qui fuerant ad praelium, alii captes, plerique vulnerati, alii etiam mortui sunt. Thutonicis vero tunc tenentes preceptum Imperatoris, qui preceperat, ne quis praelium cum Mediolanensibus inciperet, ad praelium non accesserunt. Imperator vero inde discedens ad Portam Vercellensem cum exercitu suo confedit. At Mediolanenses, densa belli fortuna tentantes, cum exercitu Imperatoris praelium incipiunt. Multi ibi utriusque partis succubant, gladius res gerant, maxima vi certant, alii consolantur. Postremo inde Mediolanenses, qui civitatem covebant, non valentes resistere tante multitudini, intra Portam repelluntur; alii in vallum precipitantur, ut fosses in angustis locis fieri, dum omnes properant invicem ibi occidere.

Deinde Imperator circa Mediolanum usque ad Portam Ticinensem proficiens, totas segetes devastavit; vites & arbores succidit; & circa Mediolanum fere per decem dies se revolvens, omnia, que circa Mediolanum erant, devastavit. Denique a civitate recedens blada, vites, & arbores, & loca per decem, & etiam per quinquaginta miliaria a civitate distantia dissipando, cum

omni suo exercitu Comatum & Cornelianum, quod dicitur Bertani, revertitur; ibique pene toto exercitu Thutonicorum relicto, Crononensibus, & Papiensibus, aliisque Lombardis licentiam domum redeundi concessit; & cum paucis suis Principibus Lavadam venit ad Concilium * a D. III. Victore Papa, die Sabbati, que fuit vigesima septima mensis Junii.

Sequenti vero die, in quo fuit festum sanctorum Gervasii & Prothasi, inceptum est sacrum Concilium, quod a principio Papae, deinde Crononae fieri dispositum fuerat. Postremum tamen ad honorem Laudensem ex voluntate Imperatoris Lavada est celebratum. In quo Dominus Imperator cum suis Principibus, & Dux Bohemae, & D. Pellegrinus Aquilegensis Patriarcha, & D. Guido electus Ravennae Archiepiscopus, & D. Raynaldus electus Archiepiscopus Traverensis, & D. Vivrentis Archiepiscopus, & multi Episcopi, & magna copia Priorum, Abbatum, Praepositorum, aliorumque Clericorum, qui venerunt ad Synodum, seu Concilium, unanimiter confirmationem approbaverunt, quae in praeterito anno Papae jam facta fuerat de ipso D. Papa Victore. Fuerunt autem in ipso Concilio recitatae literae excommunicationis Regis Dacie, Regis Norvegiae, Regis Ungariae, & Regis Bohemae, & sex Archiepiscoporum, & viginti Episcoporum, multorumque Abbatum tam Clarae Vallentis, quam aliarum Congregationum, atque Praepositorum; in quibus omnibus literis continebatur, ipsos Reges cum universis eorum Provinciis, & praedictis Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, & Praepositos velle se tenere praefatum D. Victorem pro Papa, & Domino, & se velle eum habere hoc totum, quod D. Victor statuit in ipso Concilio cum aliis ibi praesentibus.

In ipso etiam Concilio fuerunt examinati Dominus Ubertus de Provano Archiepiscopus Mediolanensis una cum Consulis Mediolani, & Episcopus Placentinus, & Episcopus Brixienfis, & Placentiae, & Brixiae, Consules, omnesque ipsorum Consilarii, ac etiam omnes illi, qui interfecerant Moguntinum Archiepiscopum, & qui in ejus morte concenserunt, & Episcopus Bononiensis &..... depositi fuerunt irreparabiliter. Episcopus vero Paduanus, & Episcopus..... usque ad Calendis Augusti termino eis dato ab officio suspenduntur; & haec acta sunt in die Jovis, cum Concilium usque ad ipsam diem perdurasset, in qua die fuit tunc festum sancti Jacobi Alphi.

Finis denique Concilio, D. Vercellensis Episcopus una cum multis aliis Episcopis Papam tendere volentes, a Potestatibus Lavade postulant socum Laudenses milites, ut securus incedere valeant. Quibus ad Episcoporum placitum a Potestatibus nullis, cum jam per decem miliaria equitabant versus Papam, apparuerunt eis viginti quatuor milites Mediolanenses; post quos currere coeperunt; Mediolanenses vero putantes, quod Laudenses, qui non erant nisi viginti duo, factis plures essent, terga subito vertunt ad nemora fugientes; & Laudensibus eos cum magno clamore persequentibus, de equis se deiecerunt, ut in nemore se occultent; & ab oculis Laudensium, qui adhuc longe distabant, penitus disparetur. Laudenses vero ad nemus pervenientes de equis descendunt, & Mediolanenses interficiendos quaerunt. Postremo novem de equis ipsorum invenerunt, & quatuor Mediolanenses captes in carcerem Laudem ducunt, videlicet Flammeum de Hermenulphis, & Suardum de Corezo, & Othonem de Froidis de Mulmasto, &c.

In sequenti vero die, in quo fuit festum sanctorum Prosperei, & Severae Virginis, cepit D. Im-

* Videtur aliqui desiderare.

perator Rocham*, quæ dicitur de Corna, cum pluribus centum hominibus, qui erant intus inter rusticos; quos, tota Rocha exarsa & dissipata, fecit in carcerem detrudi. Sequenti etiam mense Julii cepit Comes Gzolinus Theutonicus, & quem Imperator propulerat illis de Seprio & de Martesana, castrum de Blandrone, & omnibus dimissis, quos intus invenit, totum ipsum castrum combussit, & omnino destruxit.

Postea quoque die Lunæ, quæ fuit septimo die sequentis mensis Augusti, ceperunt Piacentini quatuordecim milites Laudenses, videlicet Margotum, & Grucum de Abona, & Guisclum de Fiffiraga, & Vergondum filium Oldrati Morenae, & decem alios. Ipso eodem die cum Imperator inclytus cum suo duxit Theutonicorum exercitum & Bohemensem prope locum, qui dicitur Cerrum, hospitatus est, Mediolanensis ad Langravium, & Ducem Bohemæ, & ad Palatinum Comitem fratrem Imperatoris, Legatum mittunt, denunciantes, Mediolani Consules velle cum ipsis Principibus colloquium habere: & sic utrinque fide data invicem, Consules Mediolanenses nihil molesti timeant, dum ad præstatum colloquium veniant, milites Cancellarii, colloquio statuti & fidei datæ ignari, Consules occurrentes, prope monasterium de Bagnolo eos ceperunt. Milites autem Mediolani, putantes Consules suos esse perditos, post milites Cancellarii pro suis Consulibus recuperatis velociter currunt, prælumque inter eos inceptum est. Quibus sic dimicantibus, Langravius, & Dux Bohemæ, atque Comes Palatinus de Rheno audientes, Consules esse captos, quibus fidem tribuerunt, non modice indignati, Cancellarium huius rei ignarum, qui adhuc erat in castris, proponunt interficere. Quod Cancellarius audiens, ad Imperatorem subito proticiscitur, & quomodo se intus Consules Mediolani à suis militibus capti fuerant asseverat. Imperator prædictis Principibus.... nec quod molesti contra Cancellarium præstant. Postmodum ipse Imperator cum suis, & Ducis Federici de Rotemburgo, aliorumque Principum militibus ad prælium currit. Dux vero Bohemæ & Langravius propter iram & indignationem ipsum Imperatorem secari non sinit. Cum prope prælium venisset Imperator, præcepit Duci de Rotemburgo, ut à motis parte via per ipsos cum suis curreret, & quosdam alios Principibus ab alio latere. Similiter per campos cum vexillis currebant, hostes ex duabus partibus alacriter & intrepidè aggressuri; ipse vero per viam, in qua bellum fiebat, fortissimum prope locum, ubi dicitur ad Castrum Græve de Abate, cum suis hostes invadere disposuit. Quibus omnibus sic factis, ut statuerat, Mediolanensis ex transverso ab utroque latere videntes præparare Theutonicos, & non posse ipsis resistere cognoscentes, quia maxima pars equitum Mediolani detinebatur, versus civitatem fugiunt. Imperator autem cum aliis ipsis acriter incipit usque ad Portam fossati, & ex ipsis triginta milites, & cævi pedes cepit. Quos omnes postea Laude in carcerem detruxit. Plures vero milites & pedes cum gladio in fossato precipitandum interfecit, & super Portam fossati, dum acriter Imperator inter hostes præliaretur, equus ejus ibi confoditur, & ipse aliquantulum vulneratur. Tandem Mediolanenses intra Portam se recipiunt, & ipsorum quamplures in Ecclesia sancti Laurentii confugiunt, non audientes ad Portam accedere, & ipsi Ecclesia ipsa quia fere non erat, tam etiam quia non poterant expugnari, nisi per ostium Ecclesie, vincler se defendentes, illis permanserunt. Imperator igitur cum suis ad castra cum gaudio ingenti revertitur.

* De hoc loco vide Notam 35. † De hoc loco vide Notam 35.

A Sequenti vero die Mercurii prope sanctum Donatum castrametatus est, segentes Mediolanensem quotidie devastant; deinde proximo die Sabbati prælio commisso inter Theutonicos & Mediolanenses ante Portam Mediolani, tres milites Mediolani interfecti sunt, scilicet Caccagnerra de Sorocina, & filius Guarnieri Grassi, & quidam alius.

Sequenti vero die Lunæ Imperator in brolio non multum longe à fossato Mediolani à Porta Ticinensi usque ad Portam Rentræ castra collocari præcepit; deinde omni die Mediolanensem segentes depopulans, civitatem circum ibat, & si quos de Mediolanensibus, qui pro ligna accipendis erant, capiebant illi de exercitu Imperatoris, manum cuique ipsorum detruant præcipiebant; ut tam divites, quam pauperes timerent, nec civitatem egredierentur. Et sic quasi omnes Mediolanenses segentes, & vineas, atque arbores devastans, fere omnem vivendi spem abstulit eis, & postea Papiam reversus est.

B Peritissimus tamen Imperator, considerans, se plenarie inhibere non posse Mediolanensibus, qui à Piacentia & Bricia mercatum victualium haberent, si Papiæ moraretur, statuit hyemare Laudem cum Beatrice Sereissima conjugis sue, & cum filio Ducis Guclphi, & cum Frederico de Rotemburgo consobino suo, & cum Comite Rodolpho de Lando, & cum Episcopo Parvi Iengi, & cum aliis paucis Principibus. Nam Langravio, qui conduxerat secum quingentos milites, & fere omnibus militibus Cancellarii, qui fuerant similiter plures quam quingenti, & militibus Ducis Bohemæ licentiam domum redeundi concesserat, Conradum vero Palatinum Comitem de Rheno fratrem suum, & Guilericum de Monteferrato, atque Guidonem Comitem de Blandrate, Castrum de Membrene manire, ipsumque custodire cum ipsorum militibus præcepit. Circa Ecclesiam de Ripalta magna propugnacula fossatorum, aliarumque machinarum ad defensionem utilium fecit fieri; relictis ibi quibusdam suis militibus, qui eadē nocte custodirent. Comitem vero Marcondidum de Gapharana posuit cum aliquibus militibus in castris de sancto Gervasio, quod est prope Tricium; ut sic undique viam quasi occlusis non auderent Mediolanenses mercatum ducere à Bricia, vel à Piacentia; nec Brictenses, vel Piacentini, amicissimi Mediolanensium, & hostes Imperii, quicquam victualium auderent ipsis Mediolanensibus deferre.

C Proximo vero mensis Decembris, dum Imperator esset Cremonæ, venit Imperatrix à Papiæ Laudem; & infra proximos tres dies venerunt ultra quingenti milites Mediolani, ut Laudenses invaderent. Quorum parte plurima latitante in nemore, quod dicitur sancti Joannis, carentes, magnam prædam levaverunt. Laudenses autem, & Dux de Rotemburgo cum militibus suis, & cum militibus, qui cum felicissima Augusta venerant, alique milites Theutonicos, qui tunc erant Laudem, vociter egredientes, eos ita persecuti sunt, quod fere totam prædam recuperaverunt; aliquibus de Mediolanensibus captis, & eos fugaverunt usque dum viderunt Mediolanenses, qui latrarent, in auxilium suorum currere. Deinde Mediolanenses, fugientibus Theutonicis atque Laudensibus, fere totam prædam recuperaverunt; plurisque de Theutonicis ac Laudensibus capientes, unum bellicosissimum militem Imperatoris occiderunt; prope vero Ecclesiam sancti Martini de Callatis utraque acies inter se diu dimicavit; sed neutra parte super alteram plenarie currere audente, utpote se invicem timentibus, prælium tandem direptum est.

Imperator vero Laudæ hystians, nocte dieque, tam Laudensibus, quam Theutonibus strata cultodire fecit, per quæ à Brizia & Piacentia confueverant victualia Mediolanensibus afferri. Et si qui mercatum aliquod Mediolanum deferre inveniebantur, dexteram manum amputabant eis; sique propterea & perterriti sunt Mediolanenses, Brizenses, & Piacentini, tam quia strata, per quæ ire assueverant, à Papiensibus, & ab his, qui morabantur apud *Mundionem, & à Laudensibus, & equitibus Imperatoris Laudæ habitantibus, & à Mercoldo assidue custodiebantur; tam etiam quia manus amputabantur his, qui mercatum inveniebantur deferre; Mediolanumque ad se invicem profectici non audebant; & ad tantam inopiam victualium devenirent Mediolanenses, quod in sextario falsi dabantur duodecim denarii Mediolanenses, in sextario vero frumenti dabantur duo solidi ad sextarium Mediolanensem. Quocirca Mediolanenses, considerantes, se non habere tantum, quod ulque ad novas frigetes vitam perducere possent, scientes etiam, Imperatorem esse tam constantis animi, quod ulque ad longa tempora non cessaret ipsos opprimere, donec Mediolanum haberet in sua potestate, consilium inter se habuerunt, utilius esse, cum Imperatore ad ipsius placatum pacem componere, siquæ de offensis satisfacere, & ab eo misericordiam implorare quam ultorem in tantis angustis & necessitatibus consistere. Itaque ad Imperatorem veniunt, per quos denuntiant, se pro honore ipsius velle marm civitatis, & solium à sex partibus destruire, & per eum potestatem recipere. Imperator autem habito consilio suorum Principum, & Cremonensium, Papiensium, Novariensium, Comensium, Laudensium, & aliarum civitatum, & Principum Lombardiæ; legatis respondit, se nolle Mediolanenses aliquatenus recipere, nisi sub eo se ponerent inamissam sine aliquo tenore, & absque ulla conditione fuit, quicquid eis preceperit. Legati vero Mediolanum reversi, quæ ab Imperatore audierant, sapientibus Mediolani aperunt. Qui diu inter se revolventes, & dentium stridore frementes, quod faciendum sit, titubant; subversum civitatem metuentes, si sic Imperatori jam penitus se submittant; pavores etiam, si se taliter Imperatori submittere denegaverint, ne post magna detrimenta iterum velint, se ipsi supponi coguntur; & dum eorum animi sic ab invicem luctantur, postremo quasi omnes in hanc declinant sententiam, se velle potius voluntatem Imperatoris parere, & clementie ipsius expectare sortum, quam alterius in t guerra permancere. Remittunt igitur ad Imperatorem Legatos, qui Mediolanensium voluntatem sibi aperiant.

Inter hæc die Mercurii, quæ fuit primo die Calendæ Martii anno Domini incarnationis mclxxii. indictione decima, hora noctis vento plurimum ventitante, ortus est ignis Laudæ in Valle Sella, qui combustit quasi medietatem Valle Sella, & Ecclesiam sanctæ Mariæ Magdalene, & Ecclesiam Monialium sancti Joannis cum aliquibus domibus.

Sequenti vero die Jovis in Calendis Martii venerunt Consules Mediolani, scilicet Otto Vicecomes, Amico de Porta Romana, Anselmus de Mandello, Gottifredus Maygenius, Ardericus Calsimassus, Anselmus Orten, Aliprandus Judex, Ardericus de Bonate, & octo alii milites Mediolani cum Dominico & Serenissimum Imperatorem in Palatio ipsius, quod est Laudæ, cum spathi nudis in manibus; residentes hæc Imperator nomine, & vice totius civitatis eorum, & juraverunt o-

mines, prout placuit Imperatori, quod preterent omnibus precepta ejus, quod facerent similiter jurare omnes cives Mediolani. Dominica vero proxima sequenti venerunt trecenti milites Mediolani ad ipsum Imperatorem in præfatis Palatio; inter quos fuerunt triginta sex vexilliferi, qui vexilla in manibus Imperatori tradiderunt, osculantes illi pedem; ibique fuit Quintelinus Magister Mediolanensis ingeniosissimus, & in qua maximam spem habuerant Mediolanenses, & claves Mediolani Imperatori tradidit in signum totius civitatis. Omnes vero tam vexilliferi, quam alii juraverunt, quod ulterius bona fide sine fraude observarent nomen mandata, quæ fecerit eis Dominus Imperator, vel ejus certus Missus*, tam de personis suis, quam de civitate. Itaque precepit Imperator Consilibus Mediolani, quod ipsi adhuc facerent venire omnes illos, qui fuerant Consules Mediolani à tribus annis retro, & etiam partem pedum Mediolanensium. Igitur in proximam diem Martis venerunt quasi mille pedes cum carrozolo suo, & vexillo maximo super carrozolum, & cum novingenta quatuor aliis vexillis, quæ omnia in duas cubas, quæ habebant, Imperatori tradiderunt, in signum totius Reipublice Mediolani. Omnesque superscripto modo juraverunt. Prima vero die Mercurii abstraxit benignus Imperator Mediolanenses de bello, & precepit Mediolani militibus, quod adhuc facerent centum quatuordecim milites, ut haberet ex eis quadringentos obseques, inter hos centum quatuordecim, & alios, qui venerant jam in die Dominica, & qui erant ducentum octoginta sex. Omnibus autem pedibus tribuit licentiam redeundi domum; præcepitque eis, ut tantum de fofato & muro Mediolani demolirentur per namque portam Mediolani, quod cum exercitu suo possit largiter civitatem intueri. Elegit quoque Imperator sex Lombardos, & sex Theutoncos, qui Mediolanum irent, & universos Mediolanenses præfatis modo jurare facerent. Et ego A-

cerbus Morus, filius Othonis Moranz, qui deinceps hanc Historiam dictavi, qui tunc eram Potestatis Laudæ, fui unus de prædictis duodecim, & ulque ad Sabbatum proximum fecimus jurare quasi omnes Mediolanenses, quos invenimus. Ego quidem, & Fridericus de Alia, Camerarius Imperatoris, fecimus jurare habitantes in Porta Nova; Comes Conradus de Balamite†, & Girardus Camazano fecerunt fieri sacramenta per Portam Romanam; Guido de sancto Nazario Papiensis, & Ugo Theutoncus per Portam Camanem; Monachus Otterici de Cremona, & quidam Theutoncus per Portam Ticinensem. In primo autem die Dominico venerunt centum quatuordecim milites de Mediolano ad inclytum Imperatorem, sicut ipse præceperat, & etiam viginti sex plures, qui præfatis modo juraverunt eorum Imperatorem.

Sequenti autem die Martis recessit clementissimus Imperator Fridericus de Lauda, & ivit Papiam, una cum benignissima conjuge sua Beatrice; & cum omni quasi suppellectili sua, & cum Duce Bohemæ, & cum Friderico Duce de Rotemburgo, qui fuit filius Regis Conradi patris Imperatoris, & cum Marchione Friderico de Saxonia, & cum duobus fratribus ipsius Marchionis, & cum Comite Oldrico de Lanzaburgo, & cum Comite Rodulpho de Lando, & cum Raynoldo Cancellario, qui electus erat Archiepiscopus Colonie, & etiam cum multis aliis tam Episcopis, quam Marchionibus, & Comitibus Theutoncis, qui omnes erant Laudæ cum Imperatore, & cum omnibus fere militibus, quos Laudæ habebat; duxitque secum omnes prædictos Mediolanenses, quos pro nobilibus retinuerat.

* Paolo ante Mundionem vocat.

† Vide Notam 31a.

* Id est, Legatus, vide Notam 31a.
† Septuagesima 31a. li. di. Balamite.

Sequenti deinde die Lunae praecipit Imperator Consulibus Mediolani, ut usque ad octavo dies facerent omnes personas, tam masculas, quam feminas, exire civitatem Mediolani. Quod equidem, licet iustissime, plenarie adimpleverunt Mediolanenses, cunctos Papam, Landam, Bergomum, atque Cunas, & per alias civitates, & loca Lombardiae: maxima pars tamen ipsorum stetit circa civitatem circa fossatum, Imperatoris misericordiam expectantes, atque putantes, quod Imperator civitatem intrare subito eis concederet, & in ipsa solito more habitare. Verum ipse Imperator die Lunae, quae fuit sexta die ante Calendas Aprilis, Mediolanum venit cum Principibus suis, & cum Cremonensibus, Papiensibus, Novariensibus, Comenibus, & Laudensibus, & cum illis de Seprio, & Martesana. Qui illuc cum pervenisset, praecipit Laudensibus, ut Portam Orientalem, quae vulgo *Roma* dicitur, totam destruerent; Cremonensibus vero Portam Romanam demolendam commisit, Papiensibus Portam Ticinensem, Novariensibus Portam Vercellensem, Cumana Portam Cumanam, illis vero de Seprio, & Martesana Portam Novam. Qui omnes ad destructionem sic consti sunt, quod usque ad proximam diem olivarum tantum de muro civitatis conficiantur, quod ab initio ad terminum crederetur in duobus posse mensibus dissipari. Et vere, ut eripio est, quinquagesima pars Mediolani non remansit destruenda, remansit tamen totus murus civitatem circumdantis. Qui adeo bonis & magnis lapidibus constructus fuerat, & quasi centum turribus decoratus; quod, ut existimo, nunquam tam bonus fuit visus in Italia, nec deinceps videbitur, praeter fumentum murum Romanum. Remansit etiam campanile majoris Ecclesiae mirae pulchritudinis, & magnae latitudinis, atque mirandae altitudinis, quale nunquam dicitur fuisse in Italia; quod post paucos dies Imperator in terra deponi fecit, qui tunc super majorem Ecclesiam suam magnam ipsius Ecclesiae partem dissipavit. Laudenses autem praetoriarum & innumerabilium ditionum muros, quos à Mediolanensibus olim sustinebant, non solum Portam Orientalem eis commisit ad destruendum plenarie demoliti sunt, verum etiam de Porta Romana magnam partem ad terram prostraverunt. Ipso die Dominico olivarum reversus est Imperator Papam, & quicumque cum Imperatore Mediolani fuerat, domum reversus est.

Proximo die vero Paschae fuerunt Papae sacre omnes Lombardiae Potestates, & quamplym Episcopi, & Marchiones, & Comes, atque multi nobiles Italiae; fuitque et de Imperator incoronatus Papae ad Milium in Ecclesia majori, una cum Scendissima Augusta cum magnis solemnitatibus, maximoque letitia, quod Imperator ipse annis retro minime fecerat. Proposuerat enim, quod ipse nunquam coronam sumeret in capite, donec Mediolanum superasset. Post illam vero Imperator dulcissimè fecit invitare ad praedium suum omnes Italiae Episcopos, Marchiones, Comites, & civitatum Consules, qui ibi aderant; inter quos fuit ego Acerbus Morena, filius praedicti Othonis, qui hunc librum composui, qui tunc eum Potestas Laudae. Comederuntque Imperator & Imperatrix cum coronis in capite cum quibusdam Episcopis, qui erant in mensa sua à dextris, & à sinistris cum matris in capite, & aliis ornamentis Episcopalis; & fuit ipsum convivium in Curia Episcopi Papiensis, ubi Papienses faciunt concionem; fuit autem illa maxima letitia, maximumque gaudium propter fortunam, quam Deus super donarat Imperatori.

Sequenti proxima die Martis fuit iura obsecro Placentiae coram Imperatore in brachio sancti Salvatoris de Papia ab Episcopis, & Marchionibus,

A etque Comitibus, & proceribus Lombardiae aliquibus, & à Potestatibus Cremonae, Novariae, Cusumae, Vercellorum, & Pergami, & ego juravi pro civitate Laudensis. Quo audito Brixienis, iam Imperatoris timentes quamplym, die Dominico post octavam Paschae, mactant Consulibus suos, & plures alios milites Brixiae ad Imperatorem; qui se Imperatori addiderunt ipsi die, vix totius civitatis cum multis spathi in manibus suis. Imperator vero eos benigne suscepit, sub his pactis, videlicet; quod ipsi destruerent omnes turres Brixiae, & totum murum civitatis, totumque fossatum, & quod per Imperatorem potestatem reciperent quicumque vellet eis dare; & quod eis darent totam illam pecuniam, quam nunc à Mediolanensibus receperunt, ut Imperatori resisterent, & ultra hoc sex libras Mediolanensium denariorum veterum; & insuper quod redderent Imperatori omnes arces, & omnia fortia castra, quae sunt in Episcopatu Brixiae, & quod jurarent omnes Brixienis obedire omnibus praecipit Imperatoris, tum pro faciendo exercitum Romae, vel in Apulia, & ubicunque praecipiet Imperator, quam tam pro omnibus aliis rebas.

Interea Placentiam, potiusquam hanc audire, non leviter terrefacti sunt; tum propter Mediolanensium & Brixienis, qui ipsorum sustinentaculum fuerant, & Imperatoris iugo se supponebant; tum etiam propter praesentem obsequium, quae super eos jurati fuerat; partem quoque quia Cremonensibus, & Papiensibus, atque Laudensibus, aliisque Lombardis civitatibus, quae cum Imperatore erant, inimicos suos esse cognoscebant. Quare ne per totum ab Imperatore, aliquo Lombardiae capere coram civitate formidantes, exinde qualiter apertam Imperatori, ejusque gratiam recuperare possent, tentare assidue non cessabant. Tandem vero ab Imperatore sibi multis datis iudiciis, intervenit Domini Coeradi fratris Imperatoris quidam die Veneris duodecima mensis Maii se reddidit Consulibus Placentiae cum aliquibus militibus Imperatori Clarissimo apud sanctum Salvatore, qui est extra civitatem Ticinensem, cum spathi evagatis in manu; & iuraverunt dare Imperatori sex millia marchas argenti, & destrui omnia fossata civitatis, & muros Cirules, & recipere potestatem, qualem eis daret vellet Imperator, & restitui sibi omnia iura regalia, & dare sibi omnia castra Episcopatus Placentiae, quicumque vellet ipse Dominus Imperator.

Quibus omnibus feliciter actis, dedit Imperator nobilissimis Brixienibus & Pergamenibus in potestatem Marcolandum de Gambara, Mediolanensibus vero Dominum Episcopum de Lego; Placentiae autem primo dedit Anginalium, deinde Arnaldum Barbararium; Comitem Conradum de Balanite praeposuit Ferrariae; Cumeni Comitatum magistrum Papiam; & sic in multis aliis civitatibus & castris alios praeposuit. Cremonensibus, & Parmensibus, atque Laudensibus, & quibuscumque aliis praeposuit se sub propriis de ipsi civitatibus regi Consulibus. Deinde sequenti mense Iulii felicissimus Imperator cum Duce Austriae avunculo, & cum Comite Palatino fratre ipsius Imperatoris, & cum copiosa multitudine tam Ducum, quam Comitum, Marchionum, atque Episcoporum, aliorumque militum Theutonicorum & Lombardorum, versus Bononiam, quae nondum Imperiali iugo plenarie fuerat subdita, iter arripuit. Qui dum utraque partem Rhemi castris occupasset, Bononienses terrefacti sunt; quoniam non multum fideliter servivisse Imperatori cognoscebant, & ignorantes, quid facerent, & Bononiae rursus tentantes, si se Imperiali castrum subderent. Dehinc cum se tanto exercitu non posse resistere cernerent; timerentque plurimum,

ne sicut Mediolanum, quod fuerat flos Italiae, si rebelles Imperatori cesserent, funditus subvertentur; colla magis Imperatori submittere, quam resistere, decreverunt; & ad placitum Imperatoris iurantes de foissio, & de muro civitatis explandae, de pecunia ei tribuenda, ac de potestate pae cum recipiendo, sunt ipsi Domino Imperatori subiugati. Possedit eadem tunc Bononia in liberalibus studiis prae cunctis Italiae civitatibus, quoniam legum Columnis inter ceteros magnifice radiantibus. Subiugata est igitur plenarie ipsa civitas Bononiae Domino Imperatori his quatuor Doctoribus tam excellentibus, scilicet Domino Martino Goria, & Balgare, Jacobo, atque Ugone de Porta Ravegnana. Post haec Imperator profectus est Imolam, deinde Faventiam, civitatibus ipsas ad placitum ejus colla decedentibus. Similiter omnes civitates Lombardiae, & totius Italiae, & castra, & arcus in illa zeltate Domino Imperatori subdite sunt, praeter Guardam, quae est prope Veronam; quam tunc tenebat procer quidam Tirifendus nomine, qui se Imperatori parere quasi dedignabatur. Contra quem Comes Marcolaudus cum Pergamenibus, & Veronenfibus, atque Mantuanis veniens, & quasi per annum ipsam arcem obsidens, tandem cum ipso Tirifendo federe composito obtinuit ipsam arcem. Atilia vero praedictae mensis Augusto statum est maximum colloquium in Lombardiam apud Beremzonam à Domino Papa Victore, & ab Illustrissimo Imperatore Friderico, & à Rege Franciae, & à Raynaldo quondam Cancellario, qui & ipse Apostolicum nomen assumpsit; ut quis dignus in Apostolice honorem sublimandus esset, dilucide discuteretur. Fuitque ad ipsum colloquium praefatus Papa Victor, & Serenissimus Imperator cum immensa multitudine Archiepiscoporum, Abbatum, aliorumque Clericorum, & Principum, atque militum; ibique cum statum fuisset per decem religiosos Episcopos, quorum quinquae ex parte Papae Victoris, & quinquae ex parte Raynaldi praefati, ac Regis Franciae, qui Raynaldo favebat, electi essent, ut discuteretur veritas, atque plenarie ex utraque parte indagaretur; praedictus Raynaldus ipsorum decem Episcoporum examini se subdere recusavit. Ita disrupto colloquio Dominus Papa Victor Cremonam ivit; Imperator vero cum Serenissimo conjuge ejus Augusta, & aliis Principibus, ac immenso exercitu proficiscitur in Theutonicam.

Post paucos vero dies reverit Dominus Imperator in Italiam Raynaldum Archiepiscopum Colonie, & electum Archiepiscopum Colonie; ut vice sua, quae forent ordinanda in Italia, statueret ipse. Archiepiscopum aliquid in Lombardiam, & in Marchiam, deinde Tuscia, & Romaniam singulas civitates perambulans, sua solertia extimis omnes civitates & Principes Marchiae, & Tusciae, atque Romaniae ad Imperatoris amorem & obsequium mirabiliter provocavit, & ad honorem Domini Papae Victoris quondam Episcopos rebelles ei deposuit; alios in locum eorum subrogavit. Deinde misit in Italiam Christianissimus Imperator quasi curae fectum sancti Andreae Hermannum Verdensen Episcopum de Saxonia; dedidit ei potestatem, ut de omnibus causis Italiae, tam de principalibus, quam de litibus appellationum sua vice cognosceret, easque legitimo tramite definiret. Qui & ipse partim Laude, partimque inquisitu, tam Marchiae, quam Lombardiae civitatibus sapienter & moderate mandatum Imperatoris adimplevit.

Sequenti vero proxima zeltate, quae fuit MCLXVII. ab Incarnatione, cepit Rodolphus Theutonicus, quem Imperator monitus fuit, quae fiebat in burgo Novegia, praefectus, quondam maximam Turrim in ipso burgo, ad gubernandum ibi intus motum Domini Imperatoris; & apud Maguntiam

A inceptum est maximum Paladium ad ejusdem bonorem. Archiepiscopus vero electus Coloniae fecit Castrum de monte malo, quod est in Episcopo Laude, refundit. Eodem anno reditum est Castrum Guardae à Comite Marcolaud Turifendo, cujus ipsum fuerat; & qui usque nunc Imperatori resistit, omnibus aliis civitatibus, & castris, atque arcibus Italiae Imperatori tum suppositis; & quam arcem Guardae praedictus Marcolaud partim cum Braxienfibus, partim cum Pergamenfibus, tum etiam cum Veronenfibus, & aliis Lombardis quasi per annum obsederat.

Die vero Laude, quae fuit quarta dies ante Calendas Novembri praedicti anni, reversus est de terra Theutonica Christianissimus Augustus in civitatem Laude cum Serenissima conjuge sua, & cum electo Coloniae Archiepiscopo, & cum Hermannus Verdensis Episcopo, & Conrado electo Magantiae Archiepiscopo, qui frater erat Othonis Comitis Palatini, & cum ipso Comite Gabarulo, & Comite Marcolaud, & Comite Conrado de Balamine, atque cum filio Ducis Guelfi, & cum multis aliis Principibus, & Baronibus Alemaniae.

Deinde proxima die Sabbati, quae fuit secunda dies mensis Novembris venit Laudem Dominus Papa Victor cum suis Cardinalibus; & proximo die Laude fuit dictum à Laude veteri in novam civitatem Laude corpus beati Basiliani Confessoris, cum maximo honore, maximeque letitia. Ipse etiam cum Apostolicis, & Imperatoris nunciis, & Patriarcha Aquilegensis, & Abbas Clunienfibus cum aliis quibusdam Episcopis & Archiepiscopis extra majorem Ecclesiam Laude corpus ipsum praefatum sui humeris portaverunt, & ab illis deinde tam Clericis, quam laicis ad novam Laudem transfatum est. Obiit autem ipse clementissimus Imperator ad fabricationem Ecclesiae triginta libris denariorum Imperialium, Serenissima vero conjux ipsius obiit ipsi beato Basiliano libris quinque.

Deinde quadam die Sabbati xvi. praedicti mensis Novembris ivit Imperator cum Imperatrice, & universo exercitu suo Papam, ibique per aliquot dies moratus est. Papenfibibus autem ipsam multum rogantibus, iussit morum civitatis Tordone totum destrui; eo quod Mediolanenses ipsum olim contraxerant ad dedecus Imperatoris, & Papenfibes. Papenfibes vero magno repleti gaudio non solum murum civitatis, verum etiam domos universas intus edificatas celeriter destruxerunt. Hymnavit denique clementissimus Imperator partibus illis. Die autem Mercurii, quae fuit Calend. Aprilis anno Domini MCLXIV. indictione XII. reversus est Laudem, & proxima die Jovis Papam profectus est. Praefata vero hyeme fuit inceptum refundicare castrum de sancto Columbo ex precepto Imperatoris ad ejus honorem & utilitatem, magnamque suburbium ibi fieri precepit. Ex eadem temporibus Veronenfes, & Paduani, ac Vicentini, ceterique de illa Marchia, praeter paucos Imperatoris fideles, Imperatori se oppugnaverunt; partim etiam, quia dicebant se à Comite Palatino, cui Imperator Guardam donaverat, & etiam ab aliis Milis Imperatoris enormiter gravatos esse. Quod ut Imperator cognovit, multum doluit, & Nuncios de Cremona, de Pavia, de Novaria, de Laude, atque de Cumis Veronam misit; qui Veronenfes, & Milis de Marchia commoverent, ut de Italia, quam inceptorat, resciperent; & si quod eis molitus Nunti Imperatoris mulierent, plenam inde iustitiam ab Imperatore reciperent in Laude.

F Sapientes Lombardiae, qui Veronam sunt profecti, convocatis Sapientibus Veronae, & Marchiae, ibi sicut eis Imperator mandaverat, omnia retulerunt; denique post multa verba hinc inde dicta ad Imperatorem cum Nuntiis ipsius venerunt. Coram quo Papam cum venissent, & ad invicem de concordia

cordis die tradidit; tandem, Imperatore iustitiam facere sub nulla potestate volente recesserunt.

Domnus vero Papa Victor die Lunae primo mensis Aprilis in civitate Lucie sui manus implevit: *(pro hoc mandatis fidei duo subsecutiones autem in gratiam fidei maturatione, ut affert Baronus Annal. tom. 12.)* cuius sancti meritis dicitur, Deum multa fecisse ibi miracula. Deinde in locum ipsius D. Guido Cremenfis substituitur à Cardinalibus tunc ibi existentibus, & à Domino Raynaldo Archiepiscopo, ac Episcopo Laudensi, & aliis quibuscumque Episcopis in Apostolica Sede honorem sublimatur est.

Proximo vero mense Junio profectus est Imperator cum malitibus civitum Lombardiae, & cum paucis Theutoniciæ quæ prope Veronam; & multa Veronensis castra & villas dissipavit; & contra Veronenses cum multo majori peditum & equitum agmine se Imperatori opposuerunt. At Imperator considerans, paucos Theutonicos secum fore, & Lombardos tepide ad ejus auxilium venire, bellumque, si tunc committeretur, damnosum sibi futurum, perversum, cum toto suo exercitu reversus est. Quo dolore commotus in Alemannum causâ congregandi maximum Theutoniarum exercitum ire disposuit.

Es vero tempestate quidam Juxda de Sardinia de civitate Ebona, maxime opulenta, ad majorem dignitatem provinciæ desiderans, ab Imperatore cepit implorare, ut regio folio decoraretur. Tandem Principum, ac non modice pecunie interventus, pro posse licet restitit, ac rogantem populi, ne illum Regem constitueret, die Lunae tertio mensis Augusti ipsum Imperator Regem Sardiniae instituit; promittentem, & juramentum Imperatori fidei iuratum. Sequenti vero mense Septembris Imperator cum Imperatrice causâ collegendi exercitum, ut superius dictum est, in terram Theutoniam cum omnibus fere, qui secum erant ex Theutoniciis, perrexit; suosque Milites & Procuratores per omnes fere Lombardias civitates, qui sua jura, suasque rationes, quas in Lombardia habere debebat, colligere, dimisit.

Qui cum in Alemannum profectus esset, ibique causâ congregandi exercitum plurimum moraretur; praedicti sui procuratores non solum jura & rationes Imperatoris in Lombardia exigebant, sed in septuplo plus, quam sibi de jure deberetur, à Lombardia inique & irrationabiliter extorquebant; & in tantum ipsos Lombardos omnes tam Clericos, quam laicos, magnos, & parvos opprimebant, quod se quasi mortuos reputabant; & cum tam graviter ab ipsis Imperatoris Nuntiis comprimerentur; se ab eis, licet possent, defendere non volebant, Imperatoris magis amore, quam timore, dicentes intra se mala, quæ sibi fidebant, Imperatoris displicere; & cum ipse veniret, eos à tantis oneribus adjuvabit. Quare adventum suum quotidie expectantes, mala omnia, quæ sibi ingerebantur, pacifice sustinebant.

Interea dum hæc in Lombardiis agerentur, tandem Imperator cum sua nobili conjuge in anno MCLXVI. mense Novembris, indictione quintadecima reversus est in Lombardiam; & Laudam veniens cum conjuge, multaque etiam suis Principibus tam Theutoniarum, quam Lombardiarum, & Alemannorum habuit; & in ipso colloquio cum toto exercitu Romano ire disposuit. Tunc vero Episcopi, Marchiones, Comites, Capitanei, & alii proceres, & magnates Lombardiae venientes ante Imperatorem, de praedictis suis Procuratoribus & Nuntiis durissime conqueruntur; & mala

ab eis sibi illata Imperatori, ejusque Curiae ordine retulerunt. Imperator vero, hoc audiens, in primis multum se dolere monstravit; sed tamen in fine querimonias Lombardorum quasi vilipendens, pro nihilo habens, nihil inde fecit. Hoc autem videntes Lombardi, plurimum doluerunt; & quasi exultantes, quod de Imperatoris voluntate & consilio, qui de suis querelis parum curare videbatur, tantas injurias sibi fecissent Procuratores sui, timerunt nimis, ne sibi majores fierent in postea, deterioraque contingeret.

Finis itaque colloquio, & transacta sanctissimæ Dominice Nativitatis festivitatis, Imperator cum conjuge sua, & cum toto exercitu suo, die Mercurii XVI. mensis Januarii in anno MCLXVII. indictione quintadecima, Romam versus profectus est; qui cum Bononiæ pervenisset, à Bononiensibus obediens positus. Bononienses vero petitioni suæ libenter obtemperantes, ei plures triginta obides concesserunt; quos omnes Imperator Parmam misit, mandans, ibi eos omnes diligenter custodiri. À Bononia vero discedens cum apud Imolam pervenisset, ab Imolensibus, quos eos destruire manebatur, & à Faventibus, & ab illis de Forlivi, & à Forlivi populo multas pecunias exegit; & ibi circumquaque usque ad Quadragessimam, & usque ad solum sancti Petri permansit; deinde ad civitatem Anconæ perrexit, & cum capere volens fortiter expugnavit; sed quia ipsa civitas fortis erat valde; & etiam bene murata, cives ipsius cum viriliter defenderunt. Sed tamen quampiluribus ex eis vulneratis, multisque mortuis, & etiam captis, cum Imperatore fœdus inierunt; magnam sibi pecuniam promittentes, pro qua sibi solvenda ei quindecim obides tradiderunt. Hoc vero fœdere ito Imperator inde recedens, versus Romam cepit iter.

Dum hæc autem Tuscis & Romanis ab Imperatore agerentur, Procuratores ipsius, quos in Lombardiis reliquerat, super ipsos Lombardos iniquius solito severientes, ipsos tantis, & tum gravibus contumeliis & injuriis affligebant, quod nullo modo sic gravatos se posse vivere exultabant. Quare Mediolanenses, qui durius aliis opprimebantur, cum Crimonensibus, Pergamenis, Braxiensibus, Mantuanis, & Ferrariensibus colloquium stituerunt; in quo cum omnes infimæ congregationi mala sibi à Nuntiis Imperatoris illata ad invicem retulissent, magis mori quam honore, quam miserabiliter vivere eligentes, hoc pactum ibidem cum juramento inter se firmaverunt; videlicet, ut nequeque civitas alteram adjuvaret, si Imperator, aut Procuratores ejus de cetero eis, vel alicui eorum, aliquam malitiam inferrent, vel eos contra rationem in aliquo molestant; salva tamen Imperatoris omni fidelitate, quem per hoc pactum infringere nullatenus intendebant. In ipso etiam colloquio certum terminum statuerunt, in quo omnes Mediolanum pergerent, & ipsos Mediolanenses in sua civitate ponerent, & cum eis in ipsa tamedia manserunt, & eos ad fossata eorum relevandi adjuvarent; quædam ipsi Mediolanenses se solos ibi manere secutariter posse minime dubitarent. Quibus sic peractis, omnes ab ipso colloquio recedentes ad suas civitates cum ingenti gaudio redierunt. Appropinquante vero ipso termino, praedictæ civitates Mediolanum venientes cum vexillis & armis, ipsos Mediolanenses in civitatem Mediolani cum magna lætitia mense Aprilis introduxerunt; & eis omnia, quæ promiserant, impleverunt. Quando vero Mediolanenses putaverunt, se ibi posse manere secure, praedictas civitates, maximas gratias referentes, omnes redire domos suas concesserunt. Hæc autem cum ad Imperatorem pervenisset, palam se habere.

† Forum Cælestis. * Forum Livii. † De variis significationibus hujus vocis vide Notam 14.

re pro nihilo, & quasi de hoc non curare monstravit. Tamen hoc cum graviter accipiens, doluit vehementer.

Posthac vero Cremonenses Ambasciatores Laudam miserunt; qui cum venissent Laudam, & totam infimul Laudensium credentiam * habuissent, rogaverunt eos ex parte Cremonensium, quod ipsi cum Cremonensibus & aliis civitatibus se cum conjunctis fœdus inirent, salva tamen Imperatoris fœderate; dicentes eis, quod si Imperator, vel ejus Nuntii vellent eis de cetero aliquod malum inferre, prædictæ civitates eos in omnibus adjuvarent. Laudenses vero id, quod nunquam audire volebant, nec putabant, audientes, & in magnum dedecus, magnamque dolorem accipientes tunc ipsa verba, inde simul omnes vociferati sunt, dicentes, si magis velle mori, & eorum bona omnia smittere, quam hoc tale scelus perpetrare. Et sic nullo bono verbo à Laudensibus super hoc tunc audito, nec habito, Cremonenses, qui putabant, Laudenses omnia sine dubio facere, quicunque sibi suggererent, discesserunt. Qui cum pervenissent Cremonam, & omnia, quæ à Laudensibus audierant, per ordinem enarraissent, omnes inde valde condolerunt †. Post paucum tempus iterum Cremonenses alios Ambasciatores Laudam miserunt; quibus hoc idem, quod primis, persuadentibus, acius quam prius responderunt. Ambasciatores vero talia audientes, quamvis moesti, statim domum sunt reversi. Postremo igitur Cremonensis multum inde turbati, convocatis aliis civitatibus, & se cum colloquium habentibus, sicut cum Laudensibus egerant, & qualiter eis responderent, narraverunt. Qui omnes tam gravem responsionem Laudensium audientes, statim communicato consilio, statuerunt exercitum quem magnum poterant facere super ipsos Laudenses; antea tamen eis eis nobiles & sapientes Ambasciatores miserunt; qui ipsos Laudenses ex parte eorum omnium intime rogarent, quatenus pro totius Lombardiæ sustentatione & honore cum eis fœdus inirent, & pactum, & concordiam, sicut etiam per alios Ambasciatores rogati fuerant, se cum firmam in perpetuum facerent; & hoc si facere renuerent, scient, ipsas omnes civitates super eos proculdubio venturas, & totum Episcopatum Laudensium igne, præda, omnique alio damno, quoque potuerunt, vastituros; & cives ipsius belli manganis & omnibus aliis ad prælium faciendum, & civitatem expugnandam necessariis, prout melius poterunt, oppressuros; & si civitatem violenter caperent, sicut bene posse facere putabant, totam ipsam in prunis expolarent; deinde eam igne accenderent, & penitus dissiparent; homines insuper, & facinoras, quas in ipsa civitate invenirent, occiderent.

Ambasciatores autem cum Laudem pervenissent, cum ipsi Laudensibus colloquium facientes, narraverunt sibi per ordinem omnia supradicta. Laudenses vero hoc audito, quamvis moesti nimis inde forent, animo propolium suum firmiter tenentes, his Ambasciatoribus hoc idem, quod alii responderunt. Qui tali responsione habita, statim ad eos, à quibus missi fuerant, revertentes, eis voluntatem & responsionem Laudensium narraverunt. Qui cum hoc audissent, adversus Laudenses multum irati, incoincitum super eos exercitum facere decreverunt. Tempore vero inter eos statuto, Mediolanenses, Pergamenenses, Reutonenfes, Mantuani, & Cremonenses multum exercitum simul colligentes, cum navibus cooperitis, & discompositis, atque cum pluvibus, & balistariis, & cum artamentis, & manganis, & aliis ad prælium faciendum necessariis, die Veneris duodecimo mensis Martij ipsidem anni, in ditione decimasquinta, venerunt ad obsidendam civitatem Laudensem. Cre-

* De hoc v. *Chron. Nove* 36. † *Consid. Nove* 197.

A) monenses namque per totam Syllam Græcam cum navibus & tentoriis hospitati sunt. Mediolanenses autem cum omnibus aliis, exceptis Pergamenensibus predictis, à Curte, quod dicitur de *Lila*, usque ad hospitale sancti Blasii, quod est situm supra costam paludis de Sylva Græca ante portam Imperialem, & portam Papientem, & portam Cremonensem castrametati sunt. Pergamenenses vero pedes ex alia parte Abduæ postea plures dies applicuere. Sequenti itaque die Veneris maximum prælium inter Cremonenses & Laudenses ad Cantonem de Serra Valle juxta flumen Abduæ, & etiam in ipsa commissum est: in quo multi ab utraque parte vulnerati sunt. Sed tamen Laudenses fortiter pugnantibus viriliter se defenderunt. Ipso etiam die Veneris prædictæ civitates fabricare coeperunt quendam pontem super ipsum flumen Abduæ prope portam publicum ex navibus infimul confectis. Sequentibus autem diebus Sabbati & Dominicæ ipsos Laudenses ex improviso cum pilosis & lapideis, plerumque etiam cum ensis & lanceis plurimum die, noctuque infestabant. Denique Laudenses cum tante multitudinis se nequaquam posse resistere cererent; viderentque, sibi imminere periculum mortis, quam eis minabantur ipsorum inimici, si eos per vin vincere conarerent; post damna plurima eis in rebus & personis illata; pactum & concordiam cum prædictis civitatibus, salva semper Imperatoris fidelitate, proximo die Lunæ sequenti fecerunt, prout ab eis ipsæ civitates requirebant. Sequenti vero die Martis omnes ab obsidione civitatis Laudæ cum magno gaudio recesserunt. Sed alia domum sic letantes redierunt, Mediolanenses & Pergamenenses cum manganis & petreis ad obsidendam Castrum Trevis, in quo Imperator dimiserat quendam suum militem Theutoniscum, nomine Ruinum; & ipsum Castrum optime muro grossissimo & turte altissima muniri fecerat; multisque divitis & pecuniis ibi congregaverat, valde lazi pertraxerant. Ipso etiam die Martis Lambertus in Lauda Procurator & Milites Imperatoris una cum Comite Lantelmo de Crema, epulæ filius, & Joanne della Montagna, & Bellone Pius * impulsæ, qui dicitur de Curte tunc Consule Papie, qui omnes in occursum Laudensium tunc venerant una, & cum Medio presbytero de Summaripa, & Manfredi Morera, & Petrusio Muntio, & Arialdo Focaldo, & Malfaxado de Luxano Laudensibus equitibus † tenia Cremonæ litum ierunt ad civitatem Papie, qui tunc parvo tempore cum ipso Lamberto Papie morati, domum reversi sunt. His itaque Laudæ sic peractis, Mediolanenses & Pergamenenses, qui ad castrum Trevis obsidendam pertraxerant; castello ligneo, & manganis, & petreis quampluribus ibi edificatis; quodam etiam ponte ligneo super flumen Abduæ, quæ fere circumquaque deambulabat post castellum fabricato; ab obsidione castris ipsius usque ad festum sancti Laurentii tunc proxime venientis steterunt, satequam ipsum capere possent. Sed cum prædictis Ruinis, & Theutonici, atque Lombardi, qui amore Imperatoris castrum ipsum causâ defendendæ intraverant, plures Imperatoris mississent, quod nisi eis succurreretur, ipsum defendere nequaquam possent; & ab eo, nec ab eis amici succursum aliquem haberent; scientes Mediolanenses & Pergamenenses firmiter ordinasse, eos omnes interficere, si per fortiam ipsos caperent; tandem ipsum castrum dolentes multum hoc modo reddiderunt, videlicet; quod omnes, qui in ipso erant, relicto castris, omnibusque etiam rebus, quæ intus erant dimissis, sine & incolumes extra castrum abiierunt; præter jam dictum Ruinum, & omnes Theuton-

* Vivum in exemplis. † Falsi hoc de voce Nove 217. & Abduæ.

cos, & paucos Lombardos, qui illud intraverant; quibus solummodo virum concesserunt, & eos Mediolanum in vinculis ducentes in carceribus detulerunt. His itaque extra castrum ire praemissa, Mediolanenses & Perganenses, & alii, qui ad obsequium ejus fuerant, ipsam intrantes, in primis totam expulserunt, deinde totum combusserunt. Postremo muros ipsius, & Turrim pulcherrimam, quam in tunc Lombardiam tunc fuisse, in terram prostraverant. Haec autem omnia cum Imperatori fuissent relata, quamvis inde se multum dolere non monstrasset, tamen graviter nimis fuissecepit.

Inter ea dum haec in Lombardiam sic agerentur, Raynaldus Coloniae Archiepiscopus electus, qui Imperatori Archicancellarius fuerat, & Christianus Imperatoris tunc Cancellarius, Comes Robertus de Ballivilla, Comes Macharius, & Braymerres, qui erat medius fortissimus, & alii primates Tusciae tunc temporis cum eorum exercitu in Romaniam apud Tusculanum erant: qui omnes non erant ultra mille equites. Dux vero Fridericus, Regis quondam Conradi filius, homo pulcher, multum fortis, sapiens, & ingeniosus, cum suo exercitu in illis partibus tunc manebat. Sed tamen cum praedicto Archiepiscopo apud Tusculanum non erat. Romani vero, qui Imperatori, cujusque fidelibus tunc adversabantur, adhaerentes praedictum exercitum apud Tusculum fore, & ipsum invadere cupentes, ubique pro suis amicis & fidelibus mittunt, ut delectum habentes, exercitumque praeparant, proficiscendi diem statuunt. Statuta vero die, omnes tunc equites, quam pedites parvi, qui fere innumerales erant, versus Tusculum ire coeperunt. Contra quos Colonienfis Archiepiscopus, Christianus Cancellarius, Comes Robertus, & Comes Macharius, exterique Principes, qui cum ipsis erant, cum eorum parvo exercitu, tam Theutonorum, quam Tuscorum, & Lombardorum, quamvis essent paucissimi respectu Romanorum, qui plus triginta milibus extimabantur, sudatim & intrepide perrexerunt. Cum vero utraque para in campo fuit, & una aliam diligenter inspicit, vexillis levatis, signoque dato, & maximo clamore hinc inde levato, acriter se invadunt, fortiterque pugnant, & ab utraque parte multi vulnificantur, multique interficiuntur. Sed quia Romani erant pro uno xx. respectu adversariorum, impetum magnum super eos fecerunt; Theutonici autem, quia paucissimi erant versus illos, propter multitudinem ipsorum vix sustinere poterant; sed tamen viriliter se defendentes firmiter permanserunt. Archiepiscopus autem, & Cancellarius, alique Principes, qui secum erant, hoc videntes facile perterriti sunt; sed tamen ipsi videntes, se non posse evadere, missero iterisperitur, ipsosque Archiepiscopus & Cancellarius vexillum in manibus afferentes acriter nimis irrumpunt super ipsos Romanos. Quibus equites Romanorum pedites suos in campo deferentes fugere coeperunt. Pedites vero videntes, sic se delecti, terga verterunt similiter & ipsi, super quos Theutonici graviter irruentes, atque frequentes, plures duodecim milibus interfecerunt, pluresque tribus inter equites & pedites ex ipsis ceperunt; quos omnes victos ducunt Viterbiam, & in carcerem introducunt ibidem. His quidem sic perterritis, Archiepiscopus, & Cancellarius, quamvis possint ad Imperatorem Numos dirigant, qui sibi per ordinem nuntiant supradicta. Qui cum hoc audisset, Deo multis gratias agens valde gavisus est.

Tunc vero temporis Rex Siciliae quoddam castrum Imperatoris volens capere, cum suo exercitu fortiter expugnabat. Quod Imperator audiens, assumptis solummodo equibus, privata die & nocte equitans in succursum praedicti velociter ire

A festinavit. Cum autem jam per plures dies equitasset, & prope exercitum Regis venisset, nuntiatum est eis Imperatorem appropinquare cum exercitu suo. Quod ut Rex audiret, statim castris desertis atque relictis cum suo exercitu cepit abire. Imperator autem hoc audiens ita cum periculis est, quod apud transfretum ejusdem aquae, plures ex ejus equitibus, qui tam cito ipsum flumen transire non poterant, cepit. Cumque flumen idem Imperator transire non posset, revertens praedictum castrum bene manavit; & postea castrum quoddam aliud, quod praedictus Rex Comiti Roberto de Ballivilla jam abstulerat, obsedit, & devicit, ac jam dicto Comiti Roberto alacriter restituit. Deinde letus ad castrum remeavit. Ad locum autem, qui dicitur permansens, & ibi circumquaque fere omnia oppida, villasque depradatus est, combussit, atque dissipavit, inde etiam multam pecuniam extorsit.

Inter ea Dominus Guido Cremonensis, qui Vicerbi mortis ab Imperatore, & a multis Archiepiscopis, Abbatibus, Prioribus, aliisque quampluribus mundi hominibus tunc pro Papa habebatur; Imperatoris adventum diu expectans, & affectu nimio desiderans; ad eum quamvis saepe alios misisset, novissime Legatos suos quamplures destinavit; mandans, ut quam citius posset, ubique dilatione Romanam veniret, hostes debellaret, & Raynaldum Cancellarium, qui tunc pro Papa in Roma, & in quibusdam aliis partibus multis tenebatur, qui tunc Romae morabatur, de Roma expelleret, & ipsum Romae in possessione Papatus poneret, & manerent. Imperator vero volens & consilio dicti Domini Guidonis, qui dicebatur Papa Palchalis, annuens; Romaeque cum magno gaudio veniens, in anno mcccxxv. die Lanne, ix. Cal. Augusti, Indictione xv. in monte prope Romam cum suo exercitu castrametatus est. Deinde cum omnibus suis equitibus, sicut armati venerant, ad portam Romae, quae dicitur Porta Vindictae, quae est ex parte sancti Petri versus montem Graduum veniens, ibique maximum praelium committens, tandem eos superavit, & devicit, atque fugavit; totumque locum, qui Cortina sancti Petri dicitur, & etiam portum sancti Petri cepit, & domos expulavit, atque combussit, plurimisque etiam hominibus interfecit, multos cepit. Romani igitur intra civitatem ex illa parte Tiberis se recipientes, & multum pavidi stantes, ex hac Tiberis parte venire non sune ausi. His autem, qui ex parte jam dicti Papae Alexandri tunc tenebant, & ipsam Ecclesiam bene muniverant, se defendentes viriliter; Imperator jam intrare nullo modo tunc potuit, sed per totam hebdomadam ipsam eos quotidie invadens, & praebio infestans, eos vincere nitabatur. Theutonici vero, cum se eos per sortium capere non posse proficerent, proximo die Sabbati infra Ecclesiam sanctae Mariae Virginis, quae dicebatur de Laboribus, & quae sit est supra Ecclesiam sancti Petri ante atrium ipsius Ecclesiae apponentes ignem, totum ipsam Ecclesiam sancti Petri ipsa vero Ecclesia beatissimae Virginis tota est combusta, & penitus dissipata. Tunc etiam liquefacta est, & combusta quaedam mirabilis Imago facta in muro ipsius Ecclesiae versus Ecclesiam sancti Petri, & vero purissimo, & splendidissimo decorata, cui similis in Italia nunquam fuerat visa, & quae facta erat ad imaginem Domini nostri Jesu Christi; ante quam stabat quaedam alia pulcherrima Imago facta ad imaginem sancti Petri, quae similiter liquefacta est penitus, & combusta. Quod videntes illi, qui supra Ecclesiam sancti Petri stabant, non illum succursum a Romanis posse habere cernentes, maximo timore perterriti, statim Imperatori se, & ipsam Ecclesiam

reddiderunt, iurantes etiam fidelitatem sibi, sicque eos Imperator abire permisit.

Sequenti igitur proximo die Dominico predictus Papa Paichalis cum suis Cardinalibus in ipsa Ecclesia sancti Petri Missam honorifice & cum magno gaudio celebravit. Ipsaque die in capite Imperatori arcubum aureum tanquam modo impoluit. Sequenti vero die Martis, in quo fuit festum sancti Petri ad Vincula, predictus D. Papa Paichalis D. Federicum Imperatorem, & Serenissimum Augustum Beatricem conjugem suam ex coronis auro purissimo & multis pretiosissimis gemmis decoratis coronavit in ipsa Ecclesia sancti Petri, Romani itaque hoc cernentes, & cum Imperatore pugnare se minime posse considerantes, nec etiam flumen Tyberis transire audentes, factus cum Imperatore pugna, quam bellum facere decreverunt. Ambasciatores igitur ad Imperatorem dirigit, fidenterque cum eo faciunt, Papamque Palatium in perpetuum se pro Papa habere & tenere firmiter cum jurando promittunt, ac amicos, prout Fracapanes, & quamplures alios Romanos nobiles, qui maximas turres, & domos, & fortitudines habebant in Roma, nec leviter capiti tam cito possunt, fidelitatem Imperatori facere disposuerunt. Hoc itaque sic peractum, Imperator suos Nuntios ad fidelitates Romanorum suscipiendas in Roma ultra Tyberim direxit: inter quo fuit Acerbus Morena Laudensis civis, & Imperialis Comes Dux; qui iussu Imperatoris in Roma ultra Tyberim praefectus, per plures dies innumerabiles fidelitates Imperatori facere suscepit.

Hucusque pertinet Historia Acerbi Morenae, quam, morte correptus, ulterius producere non potuit.

Interca dum haec Roma agebatur, quidam maxima, ac molestabilis, & moralis pestilentia super Imperatorem, ejusque totum exercitum divinitus accidit. Sequente namque die Mercurii proxima cum maxima caeli serenitas esset, statim quasi in ictu oculi mirabiliter pluvie coepit; deinde post equum serenitas magna & clara nimis facta est; statimque infinitas super Imperatoris exercitum talis excrevit, quod equites, & pedes, atque scutides corruerant & moribantur; ob quam rem Episcopi, Archiepiscopi, Comes, Marchiones, & Duces, alique multi nobiles, & ignobiles, qui in ipso exercitu erant, corruerant. Obiit namque Dux Fridericus in Rotemburgo, Regis quondam Conradi filius, & Imperatoris germanus consobrinus, de quo immensus dolor fere per totum inolevit; quoniam ipse homo erat magnae virtutis. Deceffit etiam tunc Dux Guelfus Ducis Guilelmi filius, & Raynaldus Archicancellarius, & Coloniae electus Archiepiscopus, homo maximi ingenii; & ejus scientia & probitate Imperium multum fuerat subleatum. Episcopus etiam de Lexo vita privatus est. Tunc etiam mortuus est, hujus libelli hucusque auctor, Acerbus Morena; qui cum fabricaria cepisset in Roma, domum redeundi ab Imperatore licentiam per plures vias petere; atque sibi concessa usque ad Senam lavagelam in quodam lestrulo super duos equos facto à scutiferis suis se duci fecit, ibique plures duodecim hebdomadis infirmus jacebat, postremo die Mercurii, quo fuit xiv. ante Calendia Novembrii in anno mcccxxv. Indictione prima, in festo sancti Lucae Evangelistae, ibi mortuus est, & apud Ecclesiam sancti Petri suam in suburbio civitatis Senae prope viam Romeam sepultus est.

Imperator vero videns, gentem suam strage corrumpere, relictis multis infirmis, Romam deseruit,

& versus Tuscaniam ire coepit. Deinde jam dicto Papa Paichali relicto, quam citius potuit Lombardiam intravit. Sed tamen antequam Lombardiam artingeret, plures duobus milibus ex his, qui secum fuerant, in ipso itinere gladio solimmodo dei perierunt. Hi autem, qui tunc mortem vincere poterunt, omnes infirmos usque ad necem, tandem totius capite vix evadere potuerunt; & tamen qui evaserunt per totam hyemem omni colore perditionis pulsi sunt. Ad locum autem Pontremolus compropinquasset, Pontremolensis cum nequaquam per locum suum transire permiserunt. Scitis vero Imperator, se per sortem ipsis nolentibus inde transire non posse, cum suis, qui infirmi & pauci erant, cum hac parte castris, quod Malmium vocatur, jam transisset, versus Marinam portem tendens, per terram Marchionis Malaspinae Obizonis, ipso Marchione cum ducente, iter arripuit; & inde die Martis xi. Septembris eadem indictione Papam intravit. Postea vero eodem mense Septembris eadem indictione quadam die Jovis, quo fuit decimo die ante Calendia Octobris, in festo sancti Matthaei Apostoli, in anno mcccxxviii. postquam dictus Imperator palam in concione omnes civitates Lombardiae, quae sibi erant contrariae & adversus eum juraverant, in banno, propebo ibi eos omnes omnino quanto, exceptis Laude & Cremona.

Sequenti autem die Martis ibidem Imperator una cum Papientibus, Novamentibus, & Vercellensibus equitibus, & Marchione Guilelmo de Mome Ferrato, & Marchione Obzone Malaspina, & Comite de Blandrate, qui omnes cum eo tunc apud Papiam erant, super terram Mediolanensem equitavit; & totum locum de Robore, & de Albione Grallo, & de Maxena, & de Corbena, aliaque etiam multa Mediolanensem loca prope Ticinum manentia devastavit, & maximam cum suis praedam reportavit. Hoc autem Laudenses, & Pergamentes, atque Brivenses equites, qui tunc per custodia Laude erant, & Cremonenses & Parmenses, qui tunc etiam pro custodia Placentiae erant, cognoscens, Mediolanum in succursum eorum concurrerunt. Quod Imperator ut audivit, quam citius potuit ad Ticinensem civitatem rediit; & non descendens de equo, sed stans super eo ad sanctum Petrum Caelum Aytum, qui suos est parum contra Portam Palacensem civitatis Papiae, parum comedes, statim cum omnibus suis jam dictis milibus, qui secum tunc erant, ultra Padum per pontem quendam, quem Papientes super ipsam flumen Padi ad locum, ubi dicitur *Portus Pichius*, ex navibus jam antea construxerant, super Placentiarum territorium equitavit, ipsorum oppida & loca plurima devastavit, combussit, multamque etiam praedam inde extorxit. Haec autem Cremonenses, Mediolanenses, Laudenses, Pergamentes, Brivenses, atque Parmenses audientes, statim iterum versus Placentiam in succursum eorum. Quod ut Imperator audivit, quam cito potuit Papiam cum suis exercitu est reversus. Interea Papientes super Laudem multos equitantes maximam inde praedam extorquerunt. Laudenses sibi Ambasciatores mittunt, mandantes eis, quatenus praedam, quam abstrulerant, reddant, & eos amplius non offendant; dicentes etiam, ipsos Papientes secum in perpetuum fore conjunctos, nec ipsos per se unquam offendisse, nec offendere velle; sed Papientes nullum bonum verbum Ambasciatoribus responderant. Quod cum audissent Laudenses, magno furore commoti super Papientes itum equitant, & magnam praedam saepe extorquent Imperatori post parvum tempus ad Catum Marinonis cum Papientibus, ac suis milibus Theutonibus equitavit; totam villam ipsius castris de-

* Clusiocha.

Ttt

pro-

praedicta, posteaque combussit. Imperator itaque in Lombardia quinduoque in partibus Papae, quandoque Novariae, & Vercellarum, aut Montis Ferrati, vel Aitenfis fere per totam hyemem stetit. Sequenti vero mense Martii privatum, ita quod nec ipsi Lombardi, qui cum eo fuerant, nisi forte paucissimi sciverunt, per terram Comitum Amodet, qui dicitur Comes de Moriana, iter arripens in Alcaniam est profectus. Post cujus recessum supradictae civitates, quae simul juraverant in prima cum Novariensibus & Vercellensibus, postea cum Cremonensibus, & illis de Belforte, & cum Sepianensibus conveniunt, & pacem omnes inter se facientes unum corpus sunt effecti.

Interea Dominus Galdinus de la Sala, Mediolanensis Civis, & Clericus; & qui quondam Cancellarius Domini Robaldi, & Domini Uberti de Pirvano Mediolanensis Archiepiscoporum per annos multos fuerat, & in locum jam dicti Uberti ad Archiepiscopatum Mediolani fuerat sublimatus à Domino Alexandro Papa; in Lombardia ipsius Papae tunc legatus constitutus, suos Nuntios, kaiser Abbatem sancti Ambrosii, & Abbatem sancti Vincentii de Mediolano, misit Domino Alberto de Casano majori Ecclesiae Laudensis tunc Praeposito, ceterisque Praepositis, Abbatibus, Presbyteris, & Clericis, & eorum Consiliis de Laude; dicendo atque monendo, quod ipse parum Papae Paschalis & Domini Frederici Imperatoris omnino reliquerent, & parti Papae Alexandri faverent, & ipsi Papae de injuria sibi facta satisfacerent, atque Episcopum Catholicum eligerent; & nisi hoc facerent, ab officio & beneficio Ecclesiastico abstererent. Dicitur vero Praepositus, ceterisque Clerici hoc audientes moesti valde fuerunt; tum quia magna pars eorum mandato Imperatoris jusserat, scilicet Papam Paschalem pro Papa in perpetuum tenere, tum etiam quia omnes fere fidelitatem juraverant Domino Alberto Merlino, tunc temporis, ut eis videbatur, Laudensi Episcopo Catholico, nec adhuc Canonice jure deposito, & ideo hoc facere timebant valde; & sibi in maximum dedecus reputabant: inter se etiam conferentes, quod si iam dicti Papa Paschalis & Imperator victores adhuc existerent, ipse in perpetuum se dunnarent, & quilibet eorum dignitate & gratia privarentur. Formidabant omni mandato supradicti Galdini obedire; hoc etiam recitare, quod eis mandaverat dictus Dominus Galdinus. Stupebant plures, tum propter Papam Alexandrum, & secundum Dominum Galdinum Archiepiscopum, qui quasi tum illis partibus victores existerent, tum propter civitates Lombardiae fere omnes in simul conjurantes, quia sciebant, quod si de Laude expellerentur in Lombardia habitalium, aut locum, in quo se possent reducere, non haberent. Tandem dubio angustis hinc inde suis diu revoluit; cum nullam misericordiam à dicto Archiepiscopo invenire possent, nisi, quod eis mandaverat, adimplerent, eligentes potius vivere, quam mori, magisque etiam stare in sua patria, quam in aliena vagari, in Papam Alexandrum credere, ejusque parti favere, & Episcopum novum secundum voluntatem Archiepiscopi eligere disposuerunt. Ignotis die Jovis Sancti, quae fuit tunc quarto Calendas Aprilis, indictione prima, in anno mclxxvii. supradictus Dominus Albertus Laudensis Ecclesiae majoris Praepositus communicato insinual consilio, cum Laudensis civitate Abberum, Praepositorum, Presbyterorum, aliorumque Clericorum, quam etiam illorum, qui extra civitatem in Episcopatu Laudensi fuerant, ad honorem Dei, & Beatissimae Virginis Mariae, atque Beati petri Confessoris Basiliani, Dominum Albertum, & tunc temporis Ecclesiae de Ripalta Praepositum, virum honestum

& religiosum elegit in Laudensem Episcopum, & Pastorem. Proximo vero die Mercurii, post Pascha Laudenses, Abbates, Praepositi, Presbyteri, alique Clerici multi, Consules etiam Laudenses, multique Judices, & Sapientes de Laude Pergamum, ubi tunc dominus clesius aderat, ierunt; & ipsum in sequenti die Jovis proximo Laudem cum ineffabili gaudio conduxerunt. Qui ibi honorifice nimis ab omnibus tam Clericis, quam laicis est susceptus.

Nunc de qualitatibus tum Serenissimi Imperatoris Augusti, quam aliorum Principum aequantissimè dicurram. Lectores vero obsecro, ne obnoxiis, vel inuile reputent, quod invenient de eisdem.

De figura Imperatoris.

Imperator igitur de nobilissima prosapia ortus erat, mediocriter longus; pulchre staturae; recta & bene composita membra habens; alta facie, rubeo colore suffusa; capillis quasi flavis & crispis; bilari vultu, ut semper velle ridere putares; dentibus candidis; pulcherrimis manibus; ore venusto; bellicosissimus; tardus ad iram; suavis & inexpectatus; velox; sciendus; largus, non prodigus; in consiliis catus & providus; velocis ingenii; in sapientia multum abundans; amicis & bonis dulcis & benignus; malis vero terribilis & quasi inextinguibilis; Justitiae cultor; legum amator; Deum timens; in elemosinis promptus; maxime fortunatus; ab omnibus fere dilectus; & in omnibus sic perfectus, quod à longevitate temporibus nullus fuit Imperator, qui sibi potuerit rationabiliter comparari.

De figura Beatricis, uxoris Imperatoris.

Beatrice vero conjux ipsius Imperatoris fuit & ipsa nobili genere orta de Provincia Burgundiae; mediocriter staturae; capillis fulgentibus auro; facie pulcherrima; dentibus candidis, bene compositis; erectum habens staturam; ore pulchro; vultu modesto; oculis claris & suavis; & blaudis; sermionibus pudica; manibus gracilis; & consorti suo plenissime subdita, cumque rimen ut Dominum, & diligens omnifarum ut virum; literata, & Dei cultrix.

De figura Conradii, fratris Imperatoris.

Conradus, frater Imperatoris, & Comes Palatinus de Rheno, erat spissius corpore, mediocriter staturae; capillis blondis; virtuosus multum; modestus, non multum loquens.

De figura Raynaldi Archiepiscopi.

Raynaldus electus Archiepiscopus Coloniae, qui Canonici prius vocabatur, sed postea fuit Italae Archiepiscopus, erat mediocriter staturae compositus, & spissus; venustam & coloratam habens faciem; membris bene compositis; capillis quasi flavis; disertus & optime literatus; sciendus; providus; & significativus; & ad sublimandum Imperatoris honorem cupidissimus; adeo quidem, ut nullum magis quam sui consilium sequeretur Imperatori; eretque largus, bilaris, affabilis, alii cordis maxime, patiens laboris; & cujus sagacitate & opere decus Imperii plurimum sublimatum est.

De Hermanno Verdensi Episcopo.

Hermannus, Verdensis Episcopus de Salsonia, erat non multum longae staturae; benignus, misericors

corde & pius; sapientia imbutus; dulcis & affabilis; hilari corde; amator iustitiae; timens Deum, & mandata eius servans; & in cuius providentia & consilio maxime confidebat Imperator.

De Henrico, Duce Saxoniae.

Henricus, Dux Saxoniae, erat mediocriter magnus; bene compositus; viribus corpora valens; magnae facie; oculis magnis, & nigris; capillis quoque quasi nigris; albi coloris; in divitiis & potentia pollens; genere nobilissimus, & filius quondam Lotharii Imperatoris filius.

De Friderico, Duce de Rotemburgo.

Fridericus, Dux de Rotemburgo, qui Regis Conradi patris Imperatoris Friderici fuit filius, erat pro aetate fortis; iustitiae cupidus; bene compositus; grassus & spissus, albus, pulcher, atque formosus, hilari, jucundus; capillis quasi albus & nigris.

De Comite Othone.

Comes Otho, Marcondus de Grebar, erat & ipse similiter longus, & bene formatus, nigri capillis & longis, & in praedictis omnibus probacibus erat Comiti Gabardo similis.

De Marchione Montisferrati.

Marchio vero Guilelmus de Montisferrato, qui Lombardus erat, fuit mediocriter stature, bene compositus & spissus, facie rotunda & subrufa, capillis quasi albis, ore sacundo, virtuosus & sapient, hilari atque jucundus, munificus, non prodigus.

De Comite Guidone de Blandrate.

Comes Guido de Blandrate erat parvae stature, grossus in pectore, & membris, facie quasi subeuga, capillis nigris, calvus aliquantulum, miles optimus, providus in bello, lingua sacundus, audax vehementer, consilio pollens, magnos labores sustinens, Imperatori fideliter serviens, & ab eo plurimum dilectus.

De Comite Conrado de Belamite.

Comes Conradus de Belamite erat stature non magnae, albus, formosa facie, capillis albis, litteratus & sapiens, dulcis & affabilis, providus & in bello strenuus, lingua Theutonice, Gallice, & Italica doctus, & in Consilio Imperatoris maxime potens erat.

Explicit Chronicon Rerum Laudensium per Othonem Patrem, & Acerbum filium, Morenam conscriptum.

D E O G R A T I A S.

A D D E N D A.

In libello antefcripto, ubi est hoc signum ✠ col. 1003. desint ne haec sub-scripta verba, vel potius in aliis codicibus sint auxilia, nesciens, hic in calce Operis ponenda esse judicavi. Pacifice sustinebant.

IMPERATOR siquidem apud Cuneum Magistrum Paganum reliquit, Comitum Septemcentum Comiti Gazolino donavit; Mediolanensibus autem Girardum pacifice iussit; Laude autem Lambertum de Vignate suum procuratorem esse constituit, qui etiam omnes Cremonenses distrin-gebat, apud Castrum Treccii Riuem disposuit; quique suas rationes per totam Martesinas, & per totum Bergomensem Episcopatum, & etiam usque ad Ripalem rivam exigerent. Placuitque Agimalphum, quandoque Arnaldum Bavariam precepit. Apud Brixiam Beroldum praefecit iussit, sicque etiam per alias Lombardiae civitates, quas enumerare longum esset, suos procuratores ordinavit, atque reliquit. Sed cum Imperator in Alemaniam profectus esset; ibique legendi exercitus causa moraretur; procuratores illi, quos Imperator in Lombardiam, ut supra diximus, reliquerat, non solum huiusmodi Imperatoris, de quibus solummodo exactis nullum malum, nec scandalum accidisset, neque Lombardi mortis iode fuissent, exigebant; sed etiam plus de septem, quam Imperatoris iure deberetur, ab omnibus iniuste exercebant. Ac in tantum Episcopos, Comites, Marchiones, civitatum etiam Consules, Capitaneos, omnesque fere alios Lombardos, tam magnos, quam parvos opprimebant; quoniam ipsi, tui pro amore, tum etiam pro Imperatoris timore ab eis se defendere volebant. Quod ipsi Lombardi sine maximo periculum &

rerum incommodo, atque opprobrio, nullo modo sustinere poterant; & maxime Mediolanenses, quibus de omnium terrarum suarum fructibus non nisi solummodo tertium de tertio relinquerebant. Atque item Cremonenses, quibus omnium terrarum suarum tertium, ac si ipsi Domini eorum fuissent, auferrebat. Praeterea per omnem focum, tam bonorum ac nobilium civium in villa seu potius castris manentium, quam villanorum, seu rusticorum tot solidos veteres, vel Imperiali monetae per unumquemque annum solvere ipsos nobiles ac rusticos compellebant. Insuper etiam pro unoquoque molendino, quod in aquis navigabilibus macinabat, & Dominis ipsum molendinorum in aliis aquis macinantium tres solidos veteris monetae accipiebant. Piscatores vero tertiam partem omnium piscium auferrebat; & si aliquis praeter eorum praecceptum aliquam feram belliam, vel volucrem capiebat, & ipsi forte hoc poterant, & belliam & volucrem captori auferrebat. Praeterea omnis districta, quae Capitanei, vel aliqui alii Domini alienius castris solvi fuerant ipsi, & eorum antecessores per trecentos annos à retro temporibus habere, & tenere in ipso castris, aut in villa ipsius castris habitantes; Imperator ipsi Dominis omni modo abstulerat; nec eos ipsos districta uti, nec ipsum exercitum exercere permittent; sed ipsi totum iudicabant. Sed quid ad ultimum dicam? nisi quod insuper etiam tanta mala eos quotidie opprimebant, quae si per ordinem narrari

deberent, nimis difficile redderetur, ac in fastidium praenimis multitudine verteretur.

Inter ea namque, dum Lombardi, sic, ut supra dictum est, & citius multo magis opprimerentur; cum ipsi bene, ac large, & sine districtu siculus in sui libertate vivere ac manere soliti fuerant, & res ipsorum secundum eorum libitum & voluntatem disponente consueverant, nec sub imperio, vel conditione siculus retro temporibus sic districtus steterant, in magnum dedecus, maximumque opprobrium, & ultra etiam quam dici, vel excogitari possit, acceperunt. Docentes inter eos, melius esse eis penitus mori, quam hanc talem turpitudinem, taleque dedecus eos pati, sed tamen vindictam facere, vel aliquod malum agere,

A vel excogitare semper differebant: nec aliquis Lombardus fuit, (quod ego eoquam vidissem, vel ab aliquo audissem) qui aliquam vindictam inde faceret. Quoniam semper Imperatoris adventum quotidie expectabant; dicentes infamem non credimus, hoc malum & dedecus permissio Imperatoris fieri; sed bene credimus, quod, cum Imperator venerit, sibi hoc displicebit; & omnia mala, quae nobis ingerunt, penitus removere faciet; nec unquam sit aliquis interim, qui ante Imperatoris adventum aliquod malum alteri ingerat, sed totum pro Imperatoris amore, donec venerit, in pace sustineamus.

B Inter ea dum haec in Lombardia, &c.

F I N I S.

FELICIS OSII,
ARTIS ORAT. INTERP. IN GYMNASIO PATAVINO,
IN HISTORIAM
RERVM LAVDENSIVM
· OTHONIS MORENAE ET ACERBI F.
EMENDATIONES, ET NOTAE.

ILLVSTRISSIMO ET EXCELLENTISSIMO,
DOMINICO MOLINO,

SERENISSIMAE REIP. VENETAE
SENATORI AMPLISSIMO,

ACADEMIAE PATAVINAE TRIVMVIRO, ERVDITORVM
OMNIVM FAVTORI MAXIMO,

FELIX OSIVS

S. P. D.

SENATOR AMPLISSIME, SAPIENTISSIME III VIR.

*P*AVCIS omnino diebus, ne horis subceſſis dicam, me-
dicas MORENIS DVOBVS Historicis, juſſu tuo, ma-
nus adhibui, & aliquot in iis alte defixa vulnera perſe-
navi. Dixiſſem omnia, ni copia eorum nimia vetuiſſet,
ſatis ut curandis omnibus eſſe vix poſſent Aſculapii, vel
Apollines decem. Parvi, & hoc mihi ſatis ac ſuper, ut
omnes ſciant, in aere me tuo totum eſſe pridem, nihilque
non velle, Te duce & auſpice, cauſſa literarum, qua-
rum ſic ubique cauſſam agis, ut nihil tum demum agere
videaris, cum aliis rebus intereſſe cogeris, vel præſſe. MOLINAEI du-
dum id eſt ſanguinis, eo literas amore complecti, ut nihil amet ardentius.
Habet enim Acadēmia noſtra ſuis inſcriptum Faſtis Juris utriuſque conſulti
longe clariffimi, ſibiſque longe cariffimi Interpretis in Scholis ſuis, PETRI
MOLINI nimen, quo ſe perpetuo jactet. Habet TE nunc eadem, unum
ex TRIVMVIRIS, Praſidibus, & Moderatoribus ſuis, à quo ſibi certo
certius ſecunda, felicia, fauſta omnia pollicetur. Eam TV præ ceteris, VI-
RORVM MAXIME, poſt graves Sereniſſimæ Reipublicæ tuæ curas, benigna,
qua ſoles, fronte ſpectare perge; meque minimam Syderum illius faciem illuſtra
patrocinio tuo,

Mearum grande decus, columenque rerum,
quod æternum Orbi Deus Opt. Max. ſoſpitet ac conſervet.

Patavii Antenoris, XIII. Kal. Aprilis, Anni ſalutaris CIO. DCC. XXIX.

SENECA

STVDIORVM SALVTARIVM
ETIAM CITRA EFFECTVM
LAVDANDA TRACTATIO EST.

FELI-

Pacere sublevis, & bellaturs superius.

Hinc Aetioras notat in laudem illius contra: *Amis & bonis delictis & bonis, male vero terribilis & quasi moribundus; cui plena terra subscipit* Matus, et loquens in *Bonitatis* Nona.

9 SAPIENTIA. Aut id adverbii hic abundans; aut certe *bonis foris, fidei, non facite.*
10 QUACUMQUE ETIAM CIVITATES. Habet manentem raras Ambronas apud Mediolanenses Babilonem, non inter Italiae nostra nostra, sed Europa & Orbis totum mactata reconducit, sumptibus & munificentia Magis Mediolanensis Ecclesiae Archiepiscopi, Cardinalis, & Principis, FEDERICI BORKOMANI, Codex, certis excerptis, quae sepe ac lapsus Indulgentiae decernant bonitatem iuris universalis consilii, & S. Theod. Doct. examini. Jo. Anthoni Castelloni, Vicarii perpetui Albanis S. Vincentii in Prato, beneque de Re nostra litteraria meriti, & meritis: Quosque etiam civitates, & quae loca destruxit sua sanctissima potestate ac benignitate ad Imperii terras honorum in sua state reverteretur, ac plerum in suo bono reformarentur. Quae de re, & aliis, quae sequuntur, plane pleneque, ut ambo, Gravata in Flamma Mediolanensis, Ordinis Praedicatorum scriptor, in *Antiquitatis patris*, 3. cap. cxxvii, usque ad cxxviii. quoniam adeant, quibus est ad mactat.

11 ET QUAS LOCAT. Retenit praecedentibus verbis, Quosque etiam civitates, longe melius fuerit legere, Et quosque loca.

12 PIETATE. Occurrunt FEDERICI PIETAS, & BENIGNITAS final col. 953. lit. D. sola vero PIETAS alibi non uno in loco. Praeter Nostrum, ab hac illam virtutem celebrante imagine Ecclesiarum tres, Gunderici, Alagni Chancelii Regni Consensum, & Cario. Prima verba sunt, Legimus genio:

— supplicibus facit, Justis PIVS.

Secundo:

Nay quod in bonum reperitur accipere adu,
Savito firmatus PIVS & tempore Regem?

Obdov:

Natus honor fignatum populi, vel gloria major,

Regem Dominum ferunt PIVS.

Idemque lib. 111. Picum consistit idem Imperator dicitur ab eodem. Alterius illa pag. 113. *Ipse in Italia commoratur, PIVS, & Justus ab omnibus appellatur, & secundum post Carolum III. Justitia, & PIETATE est habitus; interum tamen sua aia pax Regi. neptim perennat.* Et in fine: *Unde sua PIVS, & dilectus ab omnibus est habitus, in Deo, & Comiti Wilhelm Regi Sicilia, Denominatum fuisse deferunt, & ad ipsum se deferunt.* Tertio, quae describitur: *Ipse fuit innotuit Opere Promptu, de quo Magnam ad omni & consilio, Fidei, Consilium, Moderantia, PIETAS adeo excelsitum, ac multum Varat, magno Fidei, & Opere Principis digna, descripte voluerat.* At amplius quod ibi voluit videtur Altitate illius expostionem Scriptori, cum, expressum aperius fuit Principis ac Ceteris Potentum, ut voluit superius fuisse gradu. Habet illi scilicet pag. 61. *Petitionem Imperatoris lachrymans, ut pro gaudio, suorum tam desiderata celebraretur adventu.*

13 BENIGNITATE. Benigni, Tranquilli, Lenis, Mansueti tituli quatuorque ibi placuerunt Imperatores omnes, non uno ex Scripserunt Greco, Latino cordat. Eusebium lib. 17. de Vita Constantini: *Missa sine terra a nostra Mansuetudine, Iulianum in Dignitatem & Eclitiam ad Aior.* Et quae de nostra Mansuetudine illius accepta. Maximus in Epistola ad Valentianum: *Qua tunc agi decerneret in partibus Tranquillitatis tuae.* Liberius Episcopus de Consilio: *Tranquillitatem tuae respectum.* Decretum & in Editio Consensum Imperatoris apud Aldemum & Hincmarum, Imperator Celsus Flavien Consensum Fidei, mansueti, benigne, & Tranquillitatis Imperatoribus datur. Ad hac Symmachum lib. 2. epist. xlvii. *Tranquillitatem Imperatoris appellat, & alibi sepe: nec alium ibi citandum videntiam Gochorum Reges apud Callidorem lib. vi. Form. 16.*

Debita et re Miti & Benigni quatuorque tituli Federico I. et alius Duxifim, Placid, Myrensis, Latio, exordium Benignus alibi celebrata. Utque ipsi Abbas in illo, pag. 131. *Atque, fuit tunc officio, de regis BENIGNITATE maxime, & parvulus conjunctus creavit.* Pag. 136. *Idemque mare regis fudisti fuisse illi.* VII. Et 259. *Imperator dicitur effectus, usque Virtutem Deum, misericordiam promissi, ut de castro, & de terra cum molitione, & parvulus creavit.* H. Martin lib. xviii. Chronici Formos. Tem FACILIS, ET BENIGNUS in fignatum, quoniam fuit in fignatum, & fignatum. Et Aetioras notat Opere extremo: *Amis & bonis delictis & bonis, male vero terribilis & quasi moribundus; cui plena terra subscipit* Matus, et loquens in *Bonitatis* Nona.

27. Quod videtur MANFREDI IMPERATORIS, super his

Apertate mactat, talia verba fuit dixisse voluitis memorare. Quam & Notis 196. Soldani nemp Natus, apud Scripserunt eundem, hac illam infini laude cumulatam pag. 31. *Soldani capam fiam, & TYAS MANFREDI IMPERATORIS LITATATIS attendit, alibi apud 11. de vicia non digna.*

14 RELINQUERIT. Relinquerit. Ita L. prima de fund. patronum. L. 21. *relinquere pignus*, ac pignus fuit, quae cum essent palustria, elevata sunt, & terrena fuit, ut explicat Athenicus. Nec alio sensu Symmachus & Ovidius uti relevandi verbo. Primum lib. 12. epist. cxlii. *Solus equis relevandum meum veri facilius relevabit.* Aliter lib. 12. *Metamorphosis:*

— presumpsit ipsi Dea fere capitis
Tremat, & 4 terra corpus relevare voluitur
Aeneas.

Alia relevare, liberare est: nec delatere, quibus in laudat L. prima de fund. patronum. *relevare pignus* etiam fuit, quae quidem ex palustribus terrenis facta fuerit, atque non idem relevata dicit, quod elevata; sed quod aquis liberata sint. Inde Ovidius *monte relevare* lib. 1. *Trist. eleg. 14. mont est ante cura libera, & soluta*, quibus sententia amica multis relevata Tullio lib. 1. de Divite. At hanc beneque verbum cum non nisi machina adhibuit istuc tractat. Pausan: *Religare in fignatum*, apud Morenam nostrum locutio est, eadem praesentis praeterea, quae bise illa ferme ibi genitrix ac genitrix, *Reformare fignatum, Reformare in fignatum*. Quamvis prima in Symmacho est epist. xlvii. lib. 1. & epist. lxxii. lib. 2. Musaeusque lib. 17. de *Gestis Honoris VII. Aug. Rab. x.* La Reland altera copiamque Grammaticae, lib. 111. Chron. de *Edictis in Marchia Tarentina* cap. 17.

15 REFORMARE. Duplex bene quoque verbum fuit. Aut enim, reformare, *duos confingere est* aut de aliam, loca autem formam revertere, revertere. Prima facie se spectandum prodeit id verbi apud Hermogenem l. *Poligraia de publi. Indus* teste: *Ulpianum in l. Jura gentium 5. ubi autem de publi. Symmachum a Patro reformatum, lib. 111. epist. lxxii. & lxxviii.* Prouleum Luculentum adan. ut cxxvii. & alios fortasse places. Altera aut. *Principis de Edict. capit. 1. 1. 1. de apud. Maffius l. 1. de Gestis Honoris VII. Imp. Rab. x.* Benvenuto de Randaldis in Augusti, ubi de eodem Henrico VII. & insignem in illis Quamvis lib. 111. cap. 71. *Apollinis Molis Rhodae reformatum, ac voluit reconditum se delat.* Et aliosque hanc toti loco splendor: atque tenebris eius omnes longe latetque dispellit Henrico VII. Aug. fignata, contra Paduamque laa, quoniam fortis factum conservare voluit Maffius Rhod. vii. lib. 17. de fignis Gitis.

Quoniam habetur hoc loco, *Indulgentiam l. civitatis in fignatum plerumque reformare*, talis a prima eius fortis fortis licet accipit, qualem aliunde haurit fortis fortis possit. Huc igitur illa manifestum non gravare, quod esse Nostrum paraphrasia quaeque, & eundem mentem apertius aperit: *Postquam Republica tunc in Divina Infinitate nobis diffusus commendandum, potestis festinamus, quae per Praetorem immo pacis paludatorem operante, diffusus reformare perita Italiam reformare, in quibus saccent Imperatoris universis Communitatibus, ac civitatibus Italiae per Romanum Imperium occupaverunt, & inter ipsi interfuit bellis dicitur fatigata, cupiditate habundantiam excelsitum, quodlibet civitas, repleta atrocium nefanda, exstiterit, more tyrannorum repleta, & infestis carum civitas explantibus ad ipsum ac bona proprii tyrannos ac exstiteris infestis, repleta per civitatem extiterit mendicare, &c.* Et hanc et verborum face merita iam ipsa luce clarius apparet, nil aliud ibi voluit Nostrum, cum dicit, *Indulgentiam reformat in bonum suo plerumque reformare*, nil ad bonum Romanum Imperium iura primum est, ad alia occupata, fortis & constanti peccare reformatis; sublati demum Tyrannus ac bellis, pacem & securitatem populi astitit parit demum & arius laudis reformatis, civitatem uno verbo mactat ad statum & formam alteram pietate & benignitate sua miris tradidit. Quomodo demum enim rebus huiusmodi petis Henrico VII. Augustus Italica pietate, sine in Italiam advena, reformatis tradidit, sic demum reformati habuit Federicus I. eas ipsas pariter plerumque reformare, quoniam ad illa accessit, quod horum uterque Romanorum Celsus fuerit acclamatus temporibus in, quibus propter abentiam Caesarum religiosum; com omnis Italia, tum ipsa praecipue Lombardia, plus debito nova rebus & libertas statum, co reformatis evaserat, ut ea minimum quidem obsequia speciem, quae fortissimum aliquem sufficeret, Rom. Imperio praestant, caetera reformatione plane plenaria videretur. Hic Nostrum meum, quoniam fortis possit breviter indicere, nolui tamen, ne brevis est laboris obsequia form. Edii, quod est interpreti, & hoc non est?

Tamen omnino operam

Vv 8 30

plenberg & Arnoburg, crantique stirpe Comitem Quorond ad Herzmanum, non Virtutisolum, sed etiam quique Placite fuisse. Sicut et enim Regno potius est, Pontifici Romano dedimus, nomenque se Ecclesie defensorum fide publicis professus est. Affecit Caesar idem Italiani beneficia statumque, restituit illi, cum possideret, dilectissima Pace et lingua et asperum bellum, nec non de Iuliana et Lepidus et magis perturbationem rerum. Mortis ejus cum Virtutibus hinc coloribus apud Urspergensis Scriptore anonymi adhaerebat: *Enat ut illi fuisse belli ductor, praecipuus in armis, providus in consilio, terribilis inveniit Deo, et sancta Ecclesie, Virtutis amator, Justitiae foveus, hostis iniqui: inquit praestitit in Sicilia, viginti et in Sardinia: Quo quando vivit, totum Romanum Imperium, quaeque capta depulsa fuerat, restituit non parum. Illi expositi Petrus Lucius, Innocentium Papam suum fecit, inquit hostibus et adversariis, in suis sanctis restituit: ab eo quoque restituta consecrationem imperialem accepit. Benevenerat de infanti Sapiens et indolens fuit, amicus et devotus Ecclesie, pulchre devotus, et videris magis. Quibus istius fuit, qui tradidit Robertum de Monte in Appendice ad Chron. Sigheberti. Pacata demum Italia Caesar idem fuit, et in Lombardis Italiae populi omnes una iure Civili Romano intertulerunt, et eodem iudice in Italiae Gymnasii, Romanis in primis, ius Civile explicari coepit. His actis, cum ex Italia in Germaniam rediret per Tralaminum vallem, morbo correptus est, conque propeare vellet, ingravescens morbi favina superavit, inter Euxum et Lycum amnes, in Pagognobili, vivere desit VIII. Id. Decembris. Anno Domini CII. CXXXIII. Imperii anni. Sequitur locus quod attinet, cum demumque videtur in Lechitis Calata, Monasterio Sarnen, cui a se nomen indidit. Vivens ante postquam Italiani expeditionem coercent simulantes in vicinia Regis, Almagum nempe Danicam, et Brabantium Oberrum, in cuius vicinia memoriam trophaum erexit Bugiburgum arcem, deinde confinis Provincias ejus Germaniae, quae cum Hercyniam parit. Ex amore Roka suscepit Lotharium F. qui circa pubertatis annos occubuit, illi Gertrudis, et Holmstis, quarum illam tradidit Henrico Superbo Bavaro, hanc Ludovico Babuano Comiti Thuringiae, quo ex fove nobilissima Landgraviom Thuringiae stirpe.*

ad IMPERATORIS I. E. Saxoniae Duce, Ioan ab Augusti LXXXIX. an. filium CII. CXXXI. ut prodidit Urspergensis, et alii CII. CXXXI. Quo vero ille ordine pervenit ad Imperii cultum, decem et octavo in anno laudis suae libro. Cum Principes cum Imperatore dicerent, quod quidem testatam et frangit de Egnatus tradit, contra Kirinatus et Beneveneris. Nelerius cum primis fuit, adduxit ex Frisingensi, Henrico V. defuncto, a Principibus Regni (ac de Septembris tantum intelligitur) apud Maguntiam quatuor Regni Ornatibus delegatos fuisse in in Commis, quibus Lotharius Caesar nunciatum est, Lotharium ipsum, Fridericum, fratre Conradum Sive Dorem, Leopoldum Marchionem Orientalium, id est, Austriam, et Capitem Com. Phlandrae.

ad SECUNDUM I. Herbit ad hanc vocem quosque non desit legitur, qui Lotharium ejus nomen Secundum, Conradum vero ejus nomen Tertium, Romanorum Reges fuisse forsan. Nomen enim in numero Gertrudis Vicecomitis lib. XIII. Siffridus Presbyter lib. I. Teichmuis in Hofing. ad an. CII. CXXXI. et CII. CXXXII. Naclerus Ger. XIII. et XIII. Kirinatus lib. VI. Saxoniae, Mutius lib. XVIII. Chron. Germ. Guilielmus in Tab. Chouan. Stearns Enkise, Sculo XII. Carro lib. II. Benedictus forma in Histor. de Monachis lib. I. pag. 33. Turcilungus Epist. Hist. lib. VIII. et alii praeter mutum. Vivam enim vera, si hanc malisim Beneficentio in Augusti, Othoni Frisingensi in Chronica, Martini Polono in Septuaginta, et Othoni nostro, nonnequam hactenus. Nam haec omnia, qui Caesarum inter tempora propius attingit, Conradus ejus nomen Secundus est, Lotharius vero Tertius appellatur. Unus Magnus Chron. Belgici Concordat, sibi parum in Conradum constans, cum tunc Secundum, tunc Tertium ejus nomen vocat, alii nec Tertium, nec Secundum, et Conradus I. Conradus melius, ut Conradus malis, ut infra tot, quod Lotharius fide liberis vita et imperio defuncto, praeparavit Hagino Superbo, Noricorum Duci, bellum est Caesar, anno CII. CXXXVII. Cistercium genus, aliam nempe Conradus filius, Henrici IV. Imp. ex fove nepos, Friderici Dacis Alstia frater. Juvit haec Crispus, post elatos propinquos et agnos domi, laborant in Alia Republicam Christianam, D. Bernardi Clairvauxensis Abbatis impulsu, anno Domini CII. CXXXI. apertoque Mante congressus cum ingentibus Tarcasum

capit ad Mazandrum durum, tantum egidit sororis stragem, ut cruor suum intus, et triplex latorque castrorum cada verbum impleret fiat. Ea victoria confestim hostibus, et in fugam versa, per strata a latorum et incuriosibus hostibus liberata, tamen ad urbem Hierosolymam accessit deinde. Inde in Gregorianum reversus, cum novis exortibus ad pacandam Italiam effugisset, inopia morte praeventus, expeditionem, quam animo conceperat, non absolvit. Vixit moram atque Bambergae xv. Kal. Mart. cum imperatit annis xv. restat latius anno CII. CXXXI. hoc enim fuit, quod eo regnante inter, quae a Barbaris fovebae pacerent, oculis aliquando tollere coepit. Tum primum enim in Graecia Eustathius Hemoni Interpres, in Hispania Averroes, Avicenna, et Rabbi Moses, in Francia Rogerius, et Ricardus 2. S. Victorius in Germania Ordo Episcopos Frisingensium, in Italia Gratianus, Petrus Lombardus, et alii floruerunt. Interfuit, mortis Bambergae condita prope Henricum Sanctum. Cadaver Laurencium delatum, quod aliqui Eboracum vocant, Siffridus Epist. Chronologica Compilatiois Auditor, quoniam Poliovis addit Tom. 2. Scriptorem Historem Germaniarum rerum, Historia Landgraviom Thuringiae, Murus, et alii, in Monasterio Lant, in Suavia sepulchrum tradit. Filios reliquit deos et Gertrudis, sibi Constan Salubris filii, Henricum, et Fridericum, quorum primum, quem ante expeditionem Hierosolymitam pone peritum confectum Imperia fecerat, ante reditum anxit, aliter in Italia militans cum patrie Federico Ansburo, post sublatum est in oblatione Roma, ut Acerbus indicat in illic mortuorum censu, col. 109.

ad REGIS I. Quondam Germani Caesares Regis, quando Imperatoris nomenclaturam assumentem, docet patribus ad Misiam, nec minus tem eandem Misiam ad illa Not. 43. Apud sancti Petri Basilicam curantem, Romanorum Dei foveat miterumque Imperator est fuisse. Conradus, quia bello domestico dilictus Romanus adire nequit ad Imperii insignia capessenda, proque vivendi ratione fuit, quam inter imperiali benedictione a Romano Pontifice innotuit, in ipso nempe apparuit rerum, quae expeditionis hujusmodi necessitate erant. Imperatoris nomine curat, restituit de re locupletissimum Roberto a Mon. 2. Trimbodo, Kirinatus, Turcilungus, et alii, super tunc Historico Benedicte Jorio, cujus veritas nota nonnulla mutum in modum illustrat ex lib. II. Novumque ejus Historia, quae prodico Bile Mediolanensis a Conrado primo Imperatore gisse (sicut aliter Conradus beneperit, qui, quae legimus non electi, non confirmati sunt, ut vix nomen Imperatorum non habuit, hic ideo primum appellatur, quoniam in historia secunda habetur) circiter annis Decem mille regnavit, in quo fringensibus Vicecomitis, Mediolanensis Patria, egregia virtute, foveam dedit, non pauci Mediolanensis capiti ad ipso Imperatore in Germaniam dedit fuit.

ad CONFIDENTIUM I. Nempe Romanis praecipua narrationis historica virtus, in ipsa quoque litteris et consilio patet.

ad VERACITATE I. Historia foveam (ut recte scripsit Plinius in Epist. lib. VII.) non ostentat, sed fide, veritateque tingitur.

ad MEIS PROPRIS I. Vocem hanc anam, vel aliam dampnis, nihil dampnis. Ceterum auctoritas illius Notae conciliat, et aequo. Vide me ad illa Not. 417. Fide, et cognosce.

ad CIRCA TRIVITI I. Addere, si audierit, aliam sed audio nihil.

ad QUAE PRAPICIT I. Habet Mediolanensis Ambrosianae Bibliothecae Codex, Quae praedicat, ut placet. Si mei res arituri foveat, pro Qua. Quae legem non solum.

ad ODIVM MEDIOLANENSIVM I. Memoramus hujusmodi castra, nec leve, multum. Locum inter illas principum apud Notram tenet col. 957. h. e. Deu. Christoph. Federico cum exercitu Papam versus per loca vasta. Deinde et quoque castra primas Episcopos Frisingensium lib. II. de Cesaris ejus Gesta cap. XIII. 950. et alii dicit adiecit: Viam, quod exerceat, non tam et modum in locis vastis, quam ad effluens subitum marem, graviter exortu, mudi, prout possunt, Principes adversus Mediolanenses emittunt. Aliter, quod idem Mediolanensis, crederet, quod destruxerat, per nos redierat, per nos subit. Notum autem eo causam Federicum Mediolanensem fuisse successu illud, quod, cum ejus Landi foveam, quae in Italian venit, legati foveam exortum, legi ipsas nomen infirmam, ut crederet, crederet, nempe poci atque legem, latorem prout latorem, quoniam Civium habitationem, et inde restituit. Si enim ante illa Scriptores de Parva loca, Foveam de familia sua prope mare, ut ipsorum subit restat, additum nia.

Mementis curandis quædam non col. 957. atque post
primam, non post secundam (ut Bosius) expeditionem
italicam Federici. Ioannes Dufrius lib. 27. *Italiæ
Historia*, jam accessum Anasorbi anticum in Mediola-
nensis, deabus hinc facibus alomus validum existisse re-
fert: Una, quod eam per *Isolariam*, *Derventum*, *arcti o-*
ribus, *episcopatus*, *et progressum in Italian longam in-*
pedirent. Altera, quod *romulum in urbe ceciderat*, *Rom-*
anisque ad arces ceciderant, *et silvium fidem* *in* *Mediola-*
nanam perag. ferebat. Federicus ipse fuit in Italia ad
Othoneum Episcopum Frisingensem hinc ore suo de causis
loquitur ad hunc modum: *Post hac expeditionem Roman-*
orum movimus, et voluit ante Longobardum intravimus. Har-
que propter longam absentiam Imperatorum ad insolationem
declinaverat, et sui consensu veribus aliquotum revolvare ce-
perat, nos ante indigebat omnia fieri Castella curam, suare
delecta et iuda, non militem, sed fortissimum destruxim.
Mediolanensis veritas et superverba per se habet de-
derunt, et, ut infra concessit super Comiti et London dom-
inium habere meritorum, moliam penamque nobis promissum.
Sed cum nos prope, ut prelo floreret nos posset, et cum ad
terram nostram transivimus, a terra capta sua declinavit, tunc
decem in fidelitatem adhaerent, quosque tandem contra volun-
tatem eorum iuxta Mediolanem ad militem Tarentum contra-
mittimus officium. In domo ad eis mercedem quæramus, et ipsi no-
biscum negant, nobiscum capsum eorum, Refugium vident,
quod quædam videtur armata habuit, capere mem-
bris debemus. Quo vero Gualteri, in allocatione ad
Proceres Regni, carminibus lapsu ferocissimi. Legimus vii.

Sed jam tempus adeo, quo certe postore posse
Vestra aures fieri, ad magna negotia rerum
Procuris, rogatus bello concupis erat:
Nec ubi res agitur, nec cessare solent
Aggerat, belli curam, namque rectus
Accepto, ipsique mentis consilio. Biberet.
Constitit in quoniam se ipsi interbo fessat
Urbe Ligarum, regnumq. minit, mandataque nostra
Rubi, et antiqua a Regibus ista iura
Que cum legibus statim reverenda Othone
Civitas, ab pudat: nunc demum tempore nostra
Respici, abque foras cervicis sperba
Imperat iugum, manifestat bella fatetur.

At Gualteri ipse Legimus it. Mediolanensis odia in se
quædam Federici præsens erat, quod *Canem de Land-*
um a se videt gravi ditione prement: cum fœderis elati
rebus valde in ipsi Principis erat incressit, re delicti dote
per loca fœderis et egredi. Quæ quidem non longe abo-
ut a Mœcenæ dition. Eadem Abbatis Ulstergensis mo-
numenta continere, quod a fœderis Cavillibus baus-
it, Mediolanem in iram et odium Federici Castria
locutisse, quod illi parva annuum summistraverat: i-
fines enim de morte, ut habet proverbium verus, bitem
in natam concutit: et ob id etiam, quod transiret em-
erant. Neque enim de Land, ipse est ditione, inflantur.
Longe alia Merula lib. 27. et. ob id felicit Federicum
Mediolanensem adhaerent esse, quod in Alexandrum
Pontificem unice amant: partes Ecclesiæ pertinetur tur-
rentur. Sed Marianus Merula bonorum pace, non hanc
gratia fuisse scilicet odii Castri in Mediolanensis. Quæ
vere idem subicit fuit: Mœcenæ adhuc saltem, et
antique fœderis, et prout rescripti anni, nec alibi rui-
cus simitum cum civitatis queris, quibus Imperator
notas sub specie libertatorum Sœdorum Mediolanem
oppressit. Alia fœderis apud alios odit hinc Castri
causæ in Concilio mox: at an omnia tole-

Nos, non homines, non transiret Canem.

SE OBLATIONE TRADERE NON PETAVI. Aut hic,
aut nescimus obvis, quod apud, alius estipendus Ambro-
sianæ Bibliothecæ Codex, quippe qui castigari et accom-
modari fœderis legationem traderet *non pœna*.
Quam esse quæque licentem vel in nominis deest? Li-
teris illic dæ, committenda perperam, totam peno
Scriptoris mentem de fæ fœdis insilio, deturbant.

97 IN REGNO FUIT ELECTVS. Post Contradum II.
Patrem, quem natus legibus fatisfisse ditionis anno
c15. c. 111. Patrem, inquam, non, ut habet, mendo-
se Beneventum, Patrem. Ad eodem illo anno Federi-
cus I. in Regem Romanorum lectus, quo vivere desinit
a Contrado I. Ita plane certo cum Othone Frisinger
lib. 11. de *Federici Gestis* cap. 1. ex quo Mœcenæ etiam
de electionis Dicit liquet, 22. nescio non. Marti, hoc
est, Fœris terra Oculi non. Suffragantur Othone omni-
nis Erphestordensis Monachis in *Adit. ad Schafna-*
burgensem, Doderibus in *Append. ad Marianum* Scot-
um, Robertus de Monte ad *Sigebertum*, *Completis*
Chronologis laudata sapia, *Historia Landavarum* The-
ricum, *Trithemius* *Historia*. *Civis*. *Adigenensis* apud
Harum in *Gesta* III. Princeps Bebatino, Crispi-
anus, Aventinus, Gesehardus, Palmerius, Cavil-

lus, Canisus, Bosius, Dabarius, Carrio, Kranzins,
Baronius in *Annal. Ecclesiæ* cap. 200, Cæconius in *Es-*
grove III. Gondosius in *Opere Chronologicis*, Gualterius in
Tob. Chronographicis Status Ecclesiæ, Seculo 228. Benedi-
ctus Jovius lib. 1. *Novecentis* *Historia*, et qui non?
Libuit tamen aliquotum quali consensum agere intue-
re, ut aliorum contra paginatum ceteri opponi validius
posset. Viterbiensis enim Part. 2716. Cives, Federicus I.
anno dom. c15. CALVI. Casertan reformation tradit: Pule-
maris patris Laceria, Torcelli Episcopus, *Idemque* per-
am afficit trionto post: Otho 5. Blasio, in *Append. ad*
lib. vii. Othone Episcopi Frisingensis, assignat eadem-
ditionis annum c15. c111. quod & Nancien fecit, & M.
Chravi Belgii Concinator cap. 179. Siffidus enim in
sequenter antum restit, cui Maritus Polonus, & Horatius
Turicilius latente. Jacobus demum Philippus Bergo-
mus in *Suppl. Cives* lib. 221. insuperatorem eundem
condicit ut annum c15. c. 15. Attende, Mœcenæ Optum,
Sodalo, & mutare Scriptorem diffidentem meam in U-
nionis rei gratia tempore profectio, ne Ladaris eorundem
ditionis in teben ipsi ad libellam & tranam revocan-

98 MAXIME COLLOQUIUM. Tenius hinc Colloquio
locum Signos daret inter ea, quæ post inaugurationem
Federici habuit, summeque ditionis Scriptori erudita &
eloquenti Mediolanensem monumentum in acceptum re-
fere. Suffragatur autem Mœcenæ ditionis una ex parte Bos-
sius, idemque ex altera refugatur, si quidem hac illius
verba ad annum c15. c111. suis librorum produbus de
momentis: *Constitutio Imperii, cum publicis Orbis terra-*
rum conventum in Constantia civitate ordinasset, cepit jam
deposuerat querelæ Crisacum apud se fœderis, quo Land-
um Cives publicæ nesci nomine gratior de iustitulis fœa ci-
vitatis profusa, et servatus adhaerit Mediolanensis con-
cessit fœris latius, i. scilicet, ut locum multum interceperit
luis relictis ex Sigonio, fœde, nequebatque fœpiti, ut
cum quibuslibet fœpis, velut argumentum, calamitatis fœa
probat. Suffragatur enim in ista, quæ primo loco de
Convento Constantie indito affert: refugatur in aliis,
quibus affert, Laudenses Cives ad cum Conventum
nemine publico concessisse: nos autem rogata Constanti-
ensis Episcopi, aut divino quod spiritu cum illis tunc
docuit, ut habet Noster, & ex eo Corne, ne itam
quidem negent ab eys velut ipsi recedent.

99 HABERE AC TENERE. Verbum primum eleganti-
ter, secundum barbarie Colloquio notum, ut Secali quæ
notas non habuit in scribendo.

40 CIVIS. Ita Bosius. *Confiteri* *Constantia* vocat, cu-
jus verba demum infra Not. 40. *Sed dicitur quod spiritus*,
idemque multo ante Gualtherum scriptor Frisingensis
lib. 11. de *Fid. Gestis* cap. 221. Signum est Mediola-
nensem monumentum, quod laudat lib. 221. de *Isol. Regis*,
Hinc licet ita argui videatur condicione homines fuisse rectis,
contra sententia manifeste Nostro, cum scilicet hic indit-
um non vocatur, cum nos notis ponitur habuerit &
perspectus, ut testatur statim.

41 ALBERNARDVS. Albericus hic, & Bernardus alibi
Cotio nuperrime laudato, qui fuisse fuit ad manus ab-
solutor MS. Codex.

42 MAGISTER. Ambigo, quid hoc sit nomen, &
unde dedum, Frustilare, Velgo, vel Mœcenæ, quod
hæcmodi notaretur voc, alior ex fœre mihi adhuc
clauso post adeo longa temporum intervalla. Florent enim
adhuc non in in Vite *Familia Magistro*, domi fœic-
que conspiciat Sigo & Toga, ac sub altero postissimum
Ticimeni celo, quod, inter Vitos alios malos Amplifi-
cos, CARDVM in primis ANTONIVM MAGISTREVM,
Regium apud Mediolanensem Senatorem, Literarum
interatissimum Mœcenarum fœpiti. *De Magistro* dicitur
hodie passim Sententiam laudes decerni, superque
ceteros in videri aliis tradendis fœi. Quosque denum,
vel imi subfelli bilis, hinc emententendoc, *Mag-*
ister aulit apud imperium vulgus, peno quod tamen
est *ius*, nec norma liquendo, uni legitum quique Centores
erigunt. Fœat igitur per me, qui volit, interpretationi
nos vocis bup palmam. Haud enim ego Tiedias, vel
Apollo.

43 ERYMANVS. Mediolanensis Ambrosianæ Bibliothe-
cæ Codex, quem Mediolanensem autem Noto in reli-
qui nominibus, *Erymanus* prefert. Vitiis proinde
non fœas ac ille, ad eum excipiat excusos Venetis
Noster. Non longos legut. *Erymanus* testum, pro-
prie, & incorruptum eum est Episcopi nomen, eys
hic Mœcenæ meminit, qui, Vir nobilis de Arboza, Con-
stantinensium tandem in sedem clatus est post Vitarum
II. loco eandemque, amittente consilio, sed fœstra,
Contrado Rom. Regi, qui cum aliis quibusdam elegit
Bianquandus anno c15. c111. Inter ceteras Hæran-
as virtutes commendata *Profectus*, nec proli Hæno
fo.

Item initio dicitur in fine *Lana Pompeia* simul, five *La Landon*, agnoscitur in eam *Pompeia* mansisse *Lexander* adfuit: in *Cn. Pompeio Strabone*, *Cn. Pompeio Magni* patre, qui vel *Colonus* illuc deduxit, vel *Urbem* restituisse existimatur. Nam cum Romanorum *Colonus* fuisse pulum *Onuphrius* tradit. Illud certissimum, *Landon* Pompeianam inter *Urbem* relictam à *Constantio II. Romano* rege, precibus *Erberni*, five *Uberni*, *Mediolani* *Præfati*, in hoc illi debet onustatum, perpetuis debetur.

53 *ALIIQUE PRINCIPALIS* Frisingensis *Amicitia* lib. II. cap. XIII. de *Gestis Federici*: Et ex *Principum*, ut de *universis* pene civitatibus *Consilium*, five *Majorem* consensum *Curiam* celebrante, &c.

54 *CONSTANTIA* A manu Typographi palmare mendium. Quare in *Constantia* constantissimi lege. Nam aperte fuisse *Mediolani* *Mediolanensis* *Codes*, & ipsa quoque rite loquendi ratio perit. At *Romana* *gella* memorat *Frisingensis*, quæ *Constantia* *Nofter*. *Gumbertus* à *Frisingensi* tranzire non aheret. Aditis illis. *Norden* enim liquet, quam in partem eam, cum utrique sui insigniores adfuit. *Amicus* enim *Mutula*, *auditus* à *Federico* *populorum* *querelas*, *finis* ex *Italiam* *ingressus* fuit: affirmat à *comite* *Bodius*, eundem *Regem* in *Constantia* *civitate* *cogniti* *per* *depositionem* *querelas* *civitatibus* *apud* *se* *fixisse*. *Comptatus* *per* *nos*, qui *nostris*, hanc *lineam* *judet*. *Nec* *enim* *non* *est* *hodie*, cum *Lauris* *Feris* in *Albano*.

54 *MYATI* Gumbertus *Ligurini* II.

undique multi *Cremonesi*, *propter* *quodam* *finis* *exponere* *causas*, *Factaque* *maiores* *magis* *effere* *querelas*, *Impensæ* *de*: *quæ* *longo* *tempore* *totæ* *Invenit*, & *severum* *capitis* *absque* *Regis*.

Et lib. VIII. *ex* *amicis* *capitis* *multis* *Urbis* & *viciis* *adversis*, *querelisque* *foribus* *humorum* *claves* *reverti*.

55 *TAN PATRENSIS* *Radevici* de *rebus* à *Fed. Roncalis* *gestis* lib. I. cap. v. *Sequentibus* *debitis*, *plene* *atque* *fulcrum* *Curie*, *iudicia*, & *justitia* à *mane* *effuse* *ad* *responsum* *curatæ*, *querentibus*, & *proclamationibus* *tan* *devenit*, *quoniam* *populum* *deliquerat* *antibus*.

56 *QUAM DITTES* Gumbertus in *primis* *Monasterii* *Marchie* *Adonis* *Episcopus*, *pene* *ex* *universis* *civitatibus* *Consilium*, ut ex *Frisingensi* liquet.

57 *COOPERABANTUR* Tale quid à *Guthero* *traditum* lib. v.

Findere *multiplures* *ex* *omni* *parte* *querelas* *affertur*.

58 *JUSTITIAM* Celebrata non tantum *Scriptoris* ore, *Justitia* *Federici* I. *Gumberti* *maxime*, qui in obsequio *Mediolanensi* à *Caroli* *adversis* *dictis*, eo *libro*, quo *Scipionis* *Senatus* in *Africa* *Comes*, *Immo* *ad* *Carthagine* *Polybium*. *Labor* *semper* *primo* *ab* *hacillam* *Virtutis* *ita* *celebretur*:

Supplicibus *finitis*, *justis* *finis*.

Et aliquando post:

Nec *retrahere* *libri* *quodam* *manifesta* *severa*

Peperce *Justitia*, *strictique* *exempla* *rigoris*.

Et libro III.

Nec *inixis* *per* *sub* *iudex* *proderit* *apud*?

Et v.

Oppressa *relevari*, *penna* *gravioris* *superbis*

Peractis, *afflictis* *humis*, & *mercedibus* *iniquis*.

Accutis his expeditionis illius *Africæ* *Scriptor* pag. 53.

Nam, ubi legere est in vulgus, *Imperator* *vire*, ut *vir* *multitudine* *circumspiciunt*, &c. habet *scriptura* *verum*, et *armis* *adversæ* *Castili*, *Imperator* *vire*, ut *vir* *Invictus* *circumspiciunt*. Et in fine *Operti*, ubi *more* *quidem* *Caroli* *deploratur*: O *nam* *deum*, *quoniam* *maioribus* *Christifide* *Gentis* *infectionem*, *capit* *potius* *causantibus* *his* *Turris* & *Fidis* *colubæ* *delectat*. Accedit *Magni* *Chronici* *Belgici* *Concinnator* *hædætes* *ante*: *Ipsi* *in* *Italia* *commerci*, *finis* & *Justis* *ab* *omnibus* *appellatis*, & *severitas* *post* *Carolum* *Magnum* *Justitia* & *Fortis* *est* *habitus*.

Hinc illa *Frisingensis* in *Prologo* *librorum* *de* *Robis* *ab* *egressis* *Tempore* *per* *in* *prospere*, *scriptis* *in* *adversis*, *justis* *in* *iudiciis*, *Prodes* & *autem* *in* *causis* *est* *recognoscitur*.

Et lib. II. cap. III. de eodem *Consuetudo* *five* *amicis* *patris* *non* *personæ* *de* *his* *specimen*, *ducent*, *quæ* *ex* *alio*, *sed* *justitia* *invenit* *item* *à* *gratis* *five* *reclutis* *fuisse*. Dedit & *Justitia* *in* *ex* *more* *specimen* *idem* *Caroli*, *cum* *amicis* *post* *est* *invenit* *uenerit*, eodem *Frisingensi* *testis*, cap. XI. *epistolæ* *libri*. *Permittit* *huc* *illa* *præterea* *Mutii* *lib. XIII.* *Chron.* *Germanorum*: *Sed* *cum* *apud* *Imperatorem* *apud* *et* *justitia* *est* *peram* *prescriptis*, *non* *potest* *inducti*, *ad* *adversis* *gloriam*, *illæ* *adversis*. *Et* *libro* *per* *et* *apud* *amicis* *alibi* *valde* *prodes* *finis* *facere*, *per* *quod* *non* *alibi* *invenit* *de* *his* *est* *est*. *Caroli* *lib. v.* *Caroli* *legum* & *disciplina* *in* *ex* *sanctionem* *finis* *colligit* *ex* *enclitica*

ab eo legibus, & exemptis. Significat ore *Laudensibus* eandem in illo *Virtutum* *enclitica*, cum inquit: *Non* *effere*, *ut* *illæ* *recognoscitur*, *quoniam* *per* *finis* *in* *omnes* *Reparatis*, *atque* *Justitia* *nam* *amicis* *Urbis* *apud* *effertur*. *Parco* *inquit*, *concordem* *his* *imposui* *pariens* *ad* *Acervo* *Nostris*, *qui* *pariti* *tail* *cofecit* *Elegiam* *ad* *Legem* & *Justitia* *cultu*, *Justitia* *enim*, *legum* *omnes*.

59 *FACEBAT* Gumbertus *Ligurini* VIII.

Rez *amicis* *apud*

Commodat, & *querelis* *iudex* *clavibus* *idem*

Equos *adest*.

Enim autem, *Justitia* *facere*, *Just* *sumus* *utriqueque* *reddere*, vel *jurisdictionem* *exerere*. *Ado* in *Chron.* *Legatus* *regis*, *qui* *tunc* *ad* *Justitiam* *faciendam* *cum* *in* *verisimili*, *comprehendit*. *Auctoritas* *lib. IV.* *cap. 4.* *Leibniz* *vire*, *cum* *jurisdictionem* *patris* *justitiam* *in* *Italia* *justitiam* *facere*.

ent. *Holmudus* in *Hyl. Siles.* *cap. XVIII.* *Super* *has* *omnes*

factus *est* *Comes* *honore* *Comitis*, *factusque* *justitiam* *populo* *suo*. *Ceterum* *lib. I.* *End.* *Tit. XXI.* & *XIV.* *5. 4.* & *lib. II.* *Tit. XXV.* *nec* *non* *de* *in* *Legibus* *Bapoz.* *cap. XVI.*

Tit. II. *Justitiam* *facere* *dictur* *inter* *in*, *qui* *si* *iudicis* *fuit*: & *lib. End.* *Tit. XXV.* *5. 4.* *qui* *si* *Legibus* *invenit*, *ut* *ante* *non* *alii* *docuerunt*.

60 *PLENARIUM* *Rolandinus* *lib. VI.* *cap. XVI.* *initio*: *Adhuc* *videtur* *plurimum* *respondere* *ad* *viam*. *Licet* *Nicolaus* *III.* *Pont.* *max.* *ad* *Bonomini* *datis*, *ut* *apud* *Gherardum* *causam*, *libro* *VIII.* *extremo*: *Voluntis* *igitur*, *quod* *in* *istis* *et* *omnibus* *circumstantiis* *plurimum* *repositis*.

61 *PRÆDICTI* *Albericus*, & *Homonibus*.

62 *ADHUC* *Frisingensis* *lib. II.* *cap. XII.* *Adhuc* *etiam* *Comitum*, *five* *Landgraviis* *Consilio*, &c.

63 *DE* *MARATO* *Mercatum* *genere* *novum* *erat* *apud* *vires*, *quæ* *Mercatoribus*, & *alii* *multi*. *Gualterus* *Nicolaus* *in* *Adhuc*. *Præter* *Secundum*, *ut* *mercata* *ad* *Frisingensem*, *Gregorius* *VII.* *Pont.* *max.* *in* *Diplomate* *ad* *Bonomium*, *datis* *x. Kal.* *Aprilis* *anno* *M. LXXII.* *Consilium* *namque* *stabilium* *Curiam*, *quæ* *nominatur* *Milano*, *cum* *portis*, & *reparatis*, & *mercatis*. *Et* *ante*: *Cum* *mercata* *S. Joannis* *Baptiste*, *alique* *tenentur*, *Mercatum* *pro* *Mercato* *occidit* *lib. III.* *Sectionis* *Formularum* *Tit. LXI.* *Latinius* *Mercatus* *legitur* *in* *Legibus* *Langobardorum* *Regum* *lib. II.* *Tit. XXVIII.* *L. II.* *in* *Frisingensi* *lib. II.* *cap. XIV.* *Donque* *à* *predecessoris* *Consilio* *per* *apud*, *ubi* *non* *spem* *invenit*, *nec* *ex* *mercato* *haberi* *posse*, *concluditur* *locus*. *Hinc* *illa*, *mercatum* *consistere* *lib. III.* *Langobardorum* *legum* *Tit. XV.* & *in* *Prælog.* *Ecclisæ* *Berom.* *consuetudinis* *mercatum* *in* *locis* *Berom.* *nominatur*. *Quibus* *affinis* *est*, *quæ* *habentur* *in* *Chronico* *Lauribach.* *ad* *annum* *MDCCXII.* *Rez* *publicum* *mercatum* *in* *Villa* *Wetzlar*, & *in* *Stem* *omni* *redita* *ex* *aliquibus* *hæris*, & *alii* *invenit* *ad* *Mercatum* *debetur*, *propterea* *ad* *annum* *D. CCCXVIII.* *hæris*, *mercatusque* *publicus* *per* *apud* *concessit*.

64 *ALIAS* *Mercatus* *annona* *est*, & *quod* *ad* *viam*, *five* *Forum* *verum* *vulgarium* *scilicet*, *quæ* *clare* *conspicitur* *ut* *in* *voce* *Noller* *col. 941.* *lit. C.* *cum* *inquit*: *Omnesque* *rum* *mobiliis*, *etiamque* *inter* *mercatum*, *quod* *in* *causis* *habetur*, *enclitica*. *Et* *col. 997.* *lit. A.* *Et* *qui* *mercatus* *ad* *quod* *Mediolanum* *deserit* *intercomitibus*, *ducentem* *namque* *omnes* *omnes* *est*. *Federicus* *etiam* *luis* *in* *litteris* *ad* *Frisingensem* *vocem* *eandem* *addidit* *ex* *fontis*: *Dans* *ab* *in* *(Mediolanensibus)* *mercatum* *querimus*, & *est* *notum* *cum* *vergetur*, *mobiliis* *enclitica* *curam*, *Repositum* *videtur*, *capit* & *mercatus* *descriptio*. *Sic* & *Scriptor* *expeditionis* *apud* *in* *Adam*, *pag. 54.* *Præter* *hæc* *alias* *ad* *Imperatorem* *legatus* *describitur* *in* *Langobardum* *ad* *Regem* *Beloni* *per* *mercata*, *in* *hoc* *est*, eodem *libro* *interpretare* *non* *multo* *post*, *ut* *progreui* *ex* *promissum* *fructus* *arborum*, *alio* *à* *barbarum*, *legem* *ad* *genem* *his* *vastationem* *ducentem*, *gratum* *et* *palat* *ad* *apud* *apud* *descriptur*, *notum* *compositur* *fructus*, *in* *Chronico* *Regum*, & *omnibus* *originibus*, *tempore* *invenit*. *Et* *alibi*: *Legibus* *Due* *adversus*, *quod* *apud* *omnes* *liberalitatis* *præsentis* *sententia* *et* *cellis* *habetur*, *accusati* *Persecutionem* *indulgentie* *consilium* *tunc* *in* *manifestationem* *mercatus*, *zum* *de* *his* *propterea* *liberaliter* *largiendo*. *Nec* *multo* *post*: *Ut* *in* *hædætes* *Vitram* *procuratorem* *mercatus* *cum* *bonis* *de* *fructibus* *exhiberet*. *Idem*: *Ullique* *saga* *enclitica* *inducta*, *frangi* *multum* *propter* *et* *mercatus* *subditi*. *Intra* *Sequentis* *etiam* *Principum* *hæris* *apud*, *verum* *fructum*, & *hereditatem* *enclitica* *enclitica*, & *mercatus* *omnibus* *manifestantur*. *Et* *in* *alio* *pagini*: *Enclitica* *describitur* *transitum*, & *mercatus*. *In* *causis* *suppliciter* *per* *mercatus* *promittunt*, *hoc* *est*, *fructus* *enclitica* *enclitica*, *ut* *habetur* *pag. 74.* *Inter* *quod* *enclitica* *per* *preparationem*, *enclitica* *pag. 77.* *Unde* *illa* *apud* *eandem* *alia* *eandem* *notæ*: *Rezi* *mercatus*, *receptis* *mercatus*, *PAG. 76. 77.* *Sequentis* *forum* *equorum*, & *vulgarium*, *PAG. 71.* *Mercatus* *nam* *in* *equis*, *quam* *vulgaribus*; *mercatusque* *promissus*, *pag. 92.*

65 *AD* *hæc* *de* *duplici* *hæc* *Vocis* *usuratus* *est* *super*. *Ram* *apud* *amicis*, *quæ* *de* *Landgraviis* *ad* *Federicum* *quæ* *libro* *Nofter* *adest*, *non* *omnes* *pro* *libro* *inductum* *enclitica*.

66 *PRÆDICTI* *Albericus*, & *Homonibus*.

67 *ADHUC* *Frisingensis* *lib. II.* *cap. XII.* *Adhuc* *etiam* *Comitum*, *five* *Landgraviis* *Consilio*, &c.

68 *DE* *MARATO* *Mercatum* *genere* *novum* *erat* *apud* *vires*, *quæ* *Mercatoribus*, & *alii* *multi*. *Gualterus* *Nicolaus* *in* *Adhuc*. *Præter* *Secundum*, *ut* *mercata* *ad* *Frisingensem*, *Gregorius* *VII.* *Pont.* *max.* *in* *Diplomate* *ad* *Bonomium*, *datis* *x. Kal.* *Aprilis* *anno* *M. LXXII.* *Consilium* *namque* *stabilium* *Curiam*, *quæ* *nominatur* *Milano*, *cum* *portis*, & *reparatis*, & *mercatis*. *Et* *ante*: *Cum* *mercata* *S. Joannis* *Baptiste*, *alique* *tenentur*, *Mercatum* *pro* *Mercato* *occidit* *lib. III.* *Sectionis* *Formularum* *Tit. LXI.* *Latinius* *Mercatus* *legitur* *in* *Legibus* *Langobardorum* *Regum* *lib. II.* *Tit. XXVIII.* *L. II.* *in* *Frisingensi* *lib. II.* *cap. XIV.* *Donque* *à* *predecessoris* *Consilio* *per* *apud*, *ubi* *non* *spem* *invenit*, *nec* *ex* *mercato* *haberi* *posse*, *concluditur* *locus*. *Hinc* *illa*, *mercatum* *consistere* *lib. III.* *Langobardorum* *legum* *Tit. XV.* & *in* *Prælog.* *Ecclisæ* *Berom.* *consuetudinis* *mercatum* *in* *locis* *Berom.* *nominatur*. *Quibus* *affinis* *est*, *quæ* *habentur* *in* *Chronico* *Lauribach.* *ad* *annum* *MDCCXII.* *Rez* *publicum* *mercatum* *in* *Villa* *Wetzlar*, & *in* *Stem* *omni* *redita* *ex* *aliquibus* *hæris*, & *alii* *invenit* *ad* *Mercatum* *debetur*, *propterea* *ad* *annum* *D. CCCXVIII.* *hæris*, *mercatusque* *publicus* *per* *apud* *concessit*.

69 *ALIAS* *Mercatus* *annona* *est*, & *quod* *ad* *viam*, *five* *Forum* *verum* *vulgarium* *scilicet*, *quæ* *clare* *conspicitur* *ut* *in* *voce* *Noller* *col. 941.* *lit. C.* *cum* *inquit*: *Omnesque* *rum* *mobiliis*, *etiamque* *inter* *mercatum*, *quod* *in* *causis* *habetur*, *enclitica*. *Et* *col. 997.* *lit. A.* *Et* *qui* *mercatus* *ad* *quod* *Mediolanum* *deserit* *intercomitibus*, *ducentem* *namque* *omnes* *omnes* *est*. *Federicus* *etiam* *luis* *in* *litteris*

non enim Legem demandant eam provinciam falsae, quod et Sigonius prodit.

93 VIVA VOCE! A Symmacho voces istae lib. 121. apud. 328. *Supplementa de fidei eius à Theodorico Episcopo fuisse scriptas, qui fidei praefatae significationem daret. Apud istum enim agitur mox antea vincta vocis indicium. Locutus est tunc pado Tertullianus libro de Praescripturis: ubi adnotat Hæreticus cap. 12. ad insinuationem Apollonii filii ad Episcopum. 11. Quod enim ibi ab Apollonio expressum est per firmum, in illis: Scitis fratres, ac tenetis traditionem, quam accepistis, fide per firmum, fide per episcopalem: Tertullianus causam per mox vocem, quia et Apollonii praedicabat Evangelium Dei. Vix quoque episcopos adiectum helle in conditionibus, quibus Gulianus Montiferrati Marchio Comiti Capitanus à Comuni Comiti creatus est, anno c. d. c. xlii. Benediclus Iovius lib. 1. Hæc. Nomenclaturæ initio pag. 47. Refertur peritum in Urbe, & tunc agere Comiti ad huiusmodi desideret, ac helle vocem (sic enim scriptum est) curam meae gereret.*

94 SICUT RES LITTERAE INVENTI ERANT? Quis facit harum Litterarum tenor, neminem latere potest, qui Bostium legat, nempe, ac attulerunt à Landensium curia, neque Populum liberum ultra premere pergerunt firmiter.

95 ITA PERAGANT OMNI MODO? Rectius Mediolanensis Codex, ita omnia peragant.

96 CONFIDAT CONSVLYN CONSVLIO? Corvis idiomate suo vernaculo, *Consecrate la Causa de Primate* iuxta consuetudinem Primate.

97 CREDENTIAM CONSVLYN PARABUNT? In Mediolanensi, *Credentiam Consulium parant.* Quod autem efficit, *parant credentiam Consulium, vel parant, tam demum consilium approbati, cum, quod olim officio Credentiam Consulium, habuerat explanationem. Ne moras noceant. Mediolanensis Historici non id aperte docent, quod ex res Mediolani viguerit maxime, ubi & S. Ambrosii Credentia celebris habebatur. Neque itaque studiosi Lectores, ex Longobardorum insinuatione quidem olim urbes athenas Consules, qui curam Reipublicae gererent, deque bello ac pace decernerent: sed & viros alios in istis uribus exstiterunt, qui nullo habito discrimine horum, generis, ac consilii negotia publica expedierunt, rebus civilibus intereffere, rogantibus sententias quondam ferrent. Hæc profectum Genui hominem Credentia nomen erat, à quo taciturnitatis & fidei monachatus: ita profectus, ut ex huiusmodi videretur eam fidei potius existeret, quam Curia: et si iam istos Consules regressus. Probe Benediclus Iovius, & dicitur lib. 1. *Historia patris pag. 41. Consulium habebat per Duodum fidei edictum, qui Latine Descriptores: tunc autem Credentiam appellabant, tunc eorum Prædicti & Fidei publici eorum credentiam, postea Sapienter Providentiam nuncupari sunt. Meminerunt præterea Fadoles huius, fide Collegii, Casares in Egidius, & Lepidus patris: & hoc ipsum nomen optimo adhuc consilio adusit Scriminiam & Felicissima Reipublica Tria, quoniam abundantibus de Curia Patribus silentium indicit eorum, qui proinde capitale sit. Nihil enim taciturnitatis salubris rebus in publicis, magisque ponderis ac momenti. Credentia pro Consilio Mediolani fuisse testatur aperte Robertus Merula, qui & ac in illius urbis cultu reponit. Tertium quoque nomen exstiterit, quod iam in locum Teniores eorum forent, deliberantes de rebus magnis fide publice dignitatis gratia: fide demum, ut fide, neque sua farsa testis à Potentiorum fide in injuria valide tuerentur. Illud plane constat, cum ea in urbe ferret aliquando gravissime Teniores à Potentioribus servit potius, quam parere, correptos denique fidentem eandem non addito cognomine contraxit, eoque *Sacris Ambrosii Credentiam appellavit.* Locum enim cum dedisset, in quem sublimi vicerolito signo, veluti in Concilio Lani, Piscatores, Pastores, Summos, Tutores, & ut genus Sellastris Opifices congererent. In admodum D. Theod. sacra multitudine huiusmodi à Martino Turriano eandem, itaque prædicta ab eodem dicta, ad fide conciliandum Populum, obsequantique curam illam, qua male plebsque habebat, quod *Idem appellatur, oratorum plurimissima maxillam, qui pariter ad fide obsequantur suam, quocumque via dona, quo fide agi oportere, et fide ad Concilium Credentiam relaxatur, quo tenente in Mediolanensi veritatis fide & integritas monumenta erant. Quamvis idem ille viribus subinde actis, ut omnia fide parit & arbitri faceret, nihilque de silentio Populi generet, sublimi Credentiam Consilium penitus univocis, non esse multo, quam Ocho Viscontis, eo cum rebus Turriano pullo, Pontificum urbis tenere cepit, id quod anno salutis c. d. cc. lxxv. acci-***

difficiliter. Tandem anno c. d. cc. et. eidem Credentiam Consilio renovando causam dedidit tumultus, quoniam in urbe Henricus VII. Casaris milites exortantur. Tunc enim convenire potius simul mille dedidit Mercatorem, & fide qui alii potius erant à fide factorem, subleventes fide gram et nigro & albo, cupi in medio Aquila videretur (itaque factio Imperatoris dicta) persequendo addidit omnes, quoniam Imperatoris parit confusum, nec non & dederunt, fide qui de Henrico obsequantur, aut aliquid novi consilii interire, accepto Prefecto Casario Theobaldo de Barro, Episcopo Lodovici.

Par est igitur credere, apud Landenses talem quoque Credentiam Consilium Mox tempore viguisse, & hanc parant, hanc est, qui iussu Albertum & Homobonum reveris & Curia Federici, in e Consilio, qui fide apud Romanorum Regem acciderant, aperirent. Nam tale quoque Consilium Comi tunc veris, Benediclus Iovius de Patris fide scribit in *landata lib. pag. 18. Acta Lucine, & Landensium Consilium: de Consilio vero, quoniam Credentiam appellabant, Consilium Salente, & Consilium à Fontanella, Resp. nomine in Casaris veris parantur, Imperatoris anno et. Et docet infra pag. 43. præcipue quoniam Consilio fuisse partes, diffidentem inter fide Civium animi fociant. Quod & Credentiam Consulium parant, non parant, in Alterna leges, præstant Mediolanensi Codex Manacipio, huius ubi loci fidentem referat optima Mediolanensis Antiquarium afferet & videt Jo. Antonius Callilionius, qui lationem huiusmodi præstant prima, na fide de illo tenent, datis ad me lirin, testatur est: *De Credentia Consulium, ita plane legationem arbitrat, uti legem alior, & scribitur ex Ambrosio Episcopo Coler MS. (qui Credentiam Consulium parant) Turris fidentem Credentiam Consulium erat et, tunc, tunc parant, & tunc cum primo Officium, qui fide videntur nomen & opere comparant. Huius enim prædicta Tribus fuit, quod voluit Credentia Consulium, Mediolani vero S. Ambrosii Credentia dederunt, quibus Capis & Praef. Amiani Credentia nomen signavit. Ex novis potius olim Martius à Turriano tenet, nomen inde fidentem ad imperium Mediolanensi urbi. Credentiam autem tale quoque Tenent apud Landensium Populum extitit Martius, ubi, quod in Populo non extitit, quibus Mediolanensi, fidentem ad legem tenentur. Ex quo igitur in huiusmodi Tribus Consulium administrant, quibus in Credentiam Consulium fidentem, hoc est, fide tenent quoniam in in Consilio dicit, uti adde fidentem, ac connotantem ipsam in prædictis voluit. Hæc Callilionius: quibus addidit incommode potius, quod de Florentinorum Credentia Ubbi Eremus scripsit lib. v. *Chronicarum Romanorum*: Designat item xli. in his fidentibus, quibus prædicta non omnia, fide huiusmodi tenent, adque per Antiochiam huiusmodi. Sumus vero in adde fidentem lxxi. quod Consulium Credentia nuncupatur, & prædicta non alior, quod Sumus Virorum c. lxxi. in eam civem tenent, adde fidentem in partes fide, qui consilium non huiusmodi, & Credentia Consulium consilium Consulium Generale. Mediolani pro Tribunal oppositum Credentiam Tribunalis consilium huiusmodi, qui Consilium (Catani alior) & Fide fidentem erat. Quippe Nobilissimus solis Tribunalis illius addidit potius Scriptorem Mediolanensem docent. Legitur præter hæc Sigonius lib. vii. de Rebus fidentem, ad annum 994. & lib. 8. initio, ubi de Credentia quoniam non propterea.**

98 AD REGEM? Ad pro apud Mox nomen, in Tullio pro Calor, Ad Tullium, Pro Flacco, Ad fidentem: Secunda in Verum, Ad Severum: In Episcopo ad Arrium lib. 12. Ad me: Plauto Africo. Ad. v. Sc. 11. Antium virum. Mox. Ad. 11. Sc. 1. Ad Fortem: Cept. Ad. 111. Sc. v. Ad parum, Casari lib. 111. Bili Civ. Ad Antium. Livio 111. ab V. C. Ad Severum, & alior alior, quoniam omnia.

99 Etsi Mediolanensis Et. Pudet, pignus tangere minima ista, sed Lectorem ista quoque nolle opere protium, ne caliget.

100 LAVDENSES CONSVLYS? Idem Codex, Landensium Consilio.

101 AVDSERVIT? Idem, & melius, Antiochiam.

102 VALDIPROS OMNES INCERPARANT? In eodem, *Valde omnes officio incerpantur.*

103 DEXERVIT? Habet ex eodem hæc, & proxima fide concepta: *Illi dixerunt, ipsosque etiam de terra fide decesserunt, fide verum esset, nomen fidentem. Infans & illi fidentem præcipere, in eam sequens in consilio dederunt, est fidentem nomen decesserunt.*

104 DE TERRA DEXERVIT? Expulsi ex urbe: in huiusmodi publicum potius, ipsosque Urbes noster (ut ipsos interprete col. 95. lib. 8. Sicut in omnia, quoniam expulsi potius, nuncupant, reliqua vera, qui nomen ipsosque expulsi, de terra dederunt. Et col. 94. lib. 8. fidentem.

ex Est milibus Colonoium, et opposuerunt Gallis, ex
loca Terentibus, Præbato tulle. Quæ quidem Colonoium
græci κατὰ ἰανδρινε quæquegræci nomini, deservit
græci κατὰ ἰανδρινε. Paterfamilias, Paterfamilias, Con-
sulio Spargo, paterfamilias primo, et T. Sempronio
Longo Conf. Dedecatur autem III. Viri, P. Coen-
dus Asia, P. Papirius Matio, Con. Pompejus, et
Coenclius Sicut. Occupata promissa à Valentinis, pō
tū Longebardis, cum anxia labe fuisset, variis fabulae
causis agitari capit, ab Anodorbo, rebellioris om-
nis, quoque dignitas, et turbis afflictae ex Nostris
infra, et Volaterrano libro Geographia. Nomen ad-
hibe primarium obiter, à Placentino Tristone condire
dedit, in adfere Bentius Alexandrino. Siquidem hoc
nomen ab Albertina. Bononiensis in libro de civitatibus
Italiæ, et in libro de rebus antiquis, Paterfamilias
fabulae fuisset, videtur, vel, ab huius Genuensis, et affi,
à Placentio, et ammentano folio, et pulchritudine
loca, equivoque remanentem adspirationem.

Phacelia quidem appellatur prima Rei Luteritix in-
numa. Liviū. non uno in loco, Tacitū libris xv. xvi.
xviii. & alibi, Siliū lib. viii. Trebelliū in *Aureliā*,
Strabō lib. v. Appianū s. & st. *Phacarchus* in *Vita Se-
ptimii*, & *Hamulidū*, *Phacius*, *Antiochus*, *Polybius*,
Protonotus, & alii; *Phacellium*, quā quidem hactenā
videmus. nemo.

cliffi Cheloniæ. Antiquæ et hoc ævæ non arbo-
stratiffia nomen fuit: nec ignotum Lirio, Straboni,
Tacito, Plinio, Ptolemaeo: æque non omnino primæ.
Teges enim rivis ditam, et hic Hæreticæ, Jalonæ
conditi, in memoriam deditur ex Gogæ, ad Padem
conditi, mactide: necne Cheloniæ, den lapide
tæm. Præterea associantur docet veridiculus rerum
historicus, et præcipue in his, quæ de Cheloniæ
Romani, dicitur ad nos XXVII. T. Semp-
son, et P. Coelho hoc ingruere in Italiam Hani-
bale, ut ejus prognosticatum efficit, Lirio Patavino
te. Sequitur rivus, ad exterris belis urata, cir-
cibus infusa, et inquit Tacitus, multas magnasque
calamitates effudit, Antiquos præterea temporibus,
et præcipue in his, quæ de Cheloniæ, et Crotone
et Mædanti. Deinde non Mædanti Variæ.

Post ad Gorchum missus valitus, ut vocat, ab Longobardis
dilectus erexit, concedit anno DCC XLI. Mox, cum aliquo
Regibus Italia pariter, iussu eius inceptis ab
Impere nomine. Urbium altissimum exemplo: nam deo
tamen perperam fidei. Nam ipsa vix peritum
barbari, merces agere solo. Crulli post hac implica-
ta bello, quod inter Gualion et Gublines exaruit,
fledens amice gratiam sua cum rebus omnibus
prostitit, quod in hoc tempore quod ex
Pulvinis, Devastant, Cavallibus, paucis
quod ablati ab exilio ultimo hic Henrico VII, Rom.
Rege, nisi Augusti clementia i praeda, populacionis,
tanti, et mercedis debeat esse, ut aperit nos
Mithras daret lib. III. de *Cajuri sine Goffis*, Rob. I.
Tandem in *Calaturnum*, inde in *Sforzandis* diuitem re-
dita, a Ludovico XII. Galliarum Rege occupata, et
postea legibus Venetiis cedit, a quibus postea decennio
postea in *Medice*, quibus, ex Italia pergitur
Mediceo digne, quibus, ex Italia pergitur
Carolum V. et barbares eius, Hispaniarum Reges, de-
voluit. CONFINIA. HIC. IMPERIO. NAT.

Itē LUMBARIDIUM. Ad nomen cum primis Italia dicitur, cum Barbarorum, qui, ex Scania Insula venientes cum Albino Duce, Paenonia inhabitantem, iterum fons et imperio subicere cepit. Ab his enim, qui (quod, ad augendum exercitum facinus reflectit) cives ad mortem, sic, ut videtur, et barbarum faciem mortem

Itē LUMBARIDIUM. Ad nomen cum primis Italia dicitur, cum Barbarorum, qui, ex Scania Insula venientes cum Albino Duce, Paenonia inhabitantem, iterum fons et imperio subicere cepit. Ab his enim, qui (quod, ad augendum exercitum facinus reflectit) cives ad mortem, sic, ut videtur, et barbarum faciem mortem

A tur i Longobardi à longi barbis diti fuerant, idcirco quippe ipsi Longobardi primum, deinde Lombardi corrupti sunt. Longobardi autem, quod nomen illi in omni Italia habere, et nomen designare post annum à Longobardis Italia regnum. Nam, et Anstius scribit, et ex Roma facile potest intelligi, regnabunt Longobardi nulla fuit ex sua, peculiarique Longobardi. Placuit enim imperatori Carolo, et Leon Pontifici Max. ex nomine Tertio, nomine Longobardis censui, quicquid inter Apenninum et Alpes à caetera Italiae latus, Rhaetia, et Minio, in viros Longobardum Scriptura tradidit, Atri, Pado, Rheno Bononiensium ditingu-

[illegible]

IN DIE MARTIS NOVEMBERIS) Facite hoc apud vos
scilicet et pars, que Felicitum ex mente Rovenca per
perhominem suffragium hospitem tradit ad Olencio III.
Trifone, primarius tum nobilitas Vicentina viri. Ex
istis alio apud Paulum Benuum lib. 1. de Antiquitate
Origine famula, Iulius cap. III. depremitur et archiep
Bontifex Trifone, Magnus domus vicentinae episc
piscopus, et alii, qui in hoc diebus, et in hoc diebus
Placida, Ordine Placida, Vicentina, Bona filia, gen
Olencio, qui, quod dicitur, est. Hoc Felicitum Imperator
hospitem in castella Rovenca, exat et Damius, de
anno mediusse (alio refertur) quodqueque quarta, et
tertia mensis Novemberis, et hoc est motus dignitatis di
nit, pro hoc depremitur, et cum eadem Imperator
in Rovenca, et cum motu alio, Censum, et Bonis, ad

190 INDICTIO PRIMA | Cuius, *Indictione secunda.*
191 QVAE PVIT SECVNDO DIE | Mediolanensis Codex,
Qua fuit secunda die, viginti nampe nota Novembris.
192 IN OVO | Idem. le ova.

193 APVD SANCTVM VITVM DE CASTILLIONE) Legitur hoc etiam in eodem nos eadem forma, nimirum, *Apud Vitem de Cast. Eborac.*

194 **LODESANA** Que *Lausana Argentiniensis* ad an.
CIC. COCCENT. Nunc *Papa* per *Delphinum* per *montes* *per*
uflor *perdufti*. Et *Matthias* lib. 1. de *Gu.* *Henricus* VII.
Rud. 111. *Sacrum* *male* *com* *transformationem* *Alpium*
præfite *in* *Lausana*, *vicini* *diffugi* *ad* *Lambard* *ple-*
nitum: *Lausana* *vero* *Conrado* *Venerio* *in* *Caftro* *cy-*
fod *Vita* *Apfti*, *univerfa* *Germania* *froni* *filio* *denun-*
tum, *cum* *ad* *ad* *grandem* *conatus* *regriffe*, *Alpifque*

[illegible]

194 EPTONATERINT BYGOM PLACENTINTX] Co-
tium, Ira (cylindrus) acutif, exfragantibus

197 VIRILITER SE DEFENDUNT] *Modolantibus* &
Cott MSS. *Viriliter se defenderunt*. Rolandus in No-
tice, lib. I. cap. VI. *Palmarum est ibi grexque Julex qui*

Humilis oportet facie, & obscurus, ob idque nominis
causa summa nullis fere literis ad posterum emanavit.

34] TIVIT] *Tower* hoc loco line controversa *durare* est, *Aspicio*, *inspicundus*, ut apud Caelum lib. 19. Soli Gallici, tū memoria labor, *Roma fœdus incedum per* dicit *metus* & *dux* *omnes* *tenet*.

344. MIRACVLVM.] Quodq[ue] admirationem olim quādoq[ue] vultuisset, id inter *Miracula* confabatur. Livius lvi. 11. *Admirant miracula hui[us] p[ar]te.* Suetonius Caligula cap. 11. *Pergragationis quidam Suetonii, iussu militum hui[us] mirandis, regante à Melpina dicit profugis.* Eo sensu Nothi *Allegacion* usurpat hoc loco, licet *Miraculum*, quod utitur, à nullo, quod noverim, alio memoratum.

245 ITALY.] Pro *seu* pronomen *quibus* hoc quoque lo-
co notum, ut apparet.

146 TINTORIVM EORVM] Cum de Sociorum tenuio
ferrobus hic in parat fit, *sum* rectius, quam *eorum*
tintorivm carabiat. At amon hic Nobis scribere, ne im-
priet. Itaque in hoc aut eundem leges col. 941. It. C.
tintorivm eorum de feris, pro *tintorivm sum*: *Eorum* *equi*,
pro *equi* *sum*, ibid. It. D. *Eorum* *rectius*, et *castrum*
pro *rectius*, et *castrum* *sum*, col. 959. It. D. E. *Eorum*
malis *fortius*, pro *sum* *malis* *sum*, col. 963. It. B. At
eorum *perissimus*, pro ad *perissimum* *sum*, col. 966. It. C.
et alia hic assina sequuntur fere pigniti omnibus con-
formata. *sum* locis istis *fulvioris* *augustis*.

247 ALMERGARIAN] *Hesperia*, pari sensu, quo col.
not. de H. Monum. Tarentini à tradidit almergarum. Sic

197, lit. B. *Vincens Testatus a predictis altergaris*, etc. "248 DEFLIXERVAT" *Reformans*, quo sensu in his etiam alius usurpatur nomen, *Videtur alius tenere Papiephrasinorum curam deflexisse*. *Deflegere* liquidum his in locis adversus affigendi verbo, quod habetur col. 97K, lit. D. *Hucus tenentia offerunt*. Quo nomen hoc in verbo notatione digna, cum apud Scriptores alios *Deflegere* possit et alia *figere*, quum, quod antea fuitum altatueri, *reflegere*, *fulgere* de *fulgore* emere. Sed fuit, quo ratio nulla hujusce differentiam habereur. Unde Virginius *Genes*. IV.

Id est, *valde*, sive *rursus* *figunt* ex *Servio*: cum apud alios nullum *Refugere* contrarium sonet.

149 IN VERITATE | Italiciſmus noſſificus, repetitur
tertiſ: duas petite paginas alias iam infedit.

360 SAC OMNES] Jure particulam Sac-Scriptura Mediolanensi Codici non assensit.

241 ARQUE MUSEOLANVM PVGENTES ASSERVNT]
Exemplum antiquae scientiae Codicis prioris & junioris habet

Ex eodem quoque scriptura Codicis patet & litterae hac
in parte, *Ubiq; Mediolanum abierunt, fugerunt.*

24. DIMINUTA. *Reclusus* quo scilicet alacris color. 95.
Et. F. *Extensio* officio dimittitur: Non dimittitur, quia
medicamentum pergitur. Et color. 94. lib. E. *Qualis*, quia
inter erat. Rept. & quo exortitur dimittitur. Et ibid. lib.
E. *Qualis*, quo inter erat, *lechrymatus* dimittitur.
Et *Caustica* lib. 2. Rept. Quo. *Dimittitur* Italianum, non reli-
quos off. nec aliud libellum: *Dimittitur* liberatior, officio,
curam, *quiescentia*, *felicitas*, *cephalicus capitis*, *exortitur*,
familias, *judicium*, *conmemoratio* non tenet, *nilum*; &
alii lib. 2. *scutus*, *inveniente* popperum *infinita*.

254 **LANDRIANVM** : Seruat adhuc id nomen Castrum
istud nobis Mediolanensis agri, ad duodecimum ab ur-
be lapidem fons, Papiam veritas. Excavati non procul
Lambus; nec longe Landiragum distat. Monuit ejus
Sipontus lib. VIII, de Italia Regis, ad anrum CIO. XXVVI,
aliquis nonnulli.

344 [ROKATE] *Mediolanensis Codex, Refert, Refert*
alii. Pediculus ut ipsum antequam Caprum, Fri-
lingensis, Oppidum fatis populifera, Martini, Caprum e-
gyptium vocant. Etiamnum hodie audit Vetus infamia,
Caracenis et Praepotura clara, nec non et rursus Co-
munis et Caprum phobis. Quis olim fides qua efficit, Aro-
barbo Capare imperatore, Gumburba hinc meritis ostendit
Thuribus, de vultu bene fortibus omni

Infide medicum diffidit ab urbe Refectum,
Mentem fecura domas, tutique reoribus.

*Namque prope domos, laticumque peripat,
Sed quid est interfectum satis esse valeat
Tantum. Rorante enim contingere possit.*

In Carvellino, quæ Rafarum nominat, Galpicius est man-
di. cum aliis aliis quædam scribant. Et est Barbarismus.

246. **ASTHMA** 1 Medicamentis Codex. **Exempt.**

346 AFFIRMANT] *Requiememur* Codex, *Flower*.
347 MORANTE VERO IM PAR DVO OIB] *Petrus*
omn. d. et cunctos circumdanti. in officio fere.

248] VICEVALIA] Non invidenda Morena vox, nec
illud cadens ufu. sacrum longa marceſcit numerus, quod

his cadens illi, quorum longa maior est numerus, quam ut omnes à me perconferri possint. Dabo tamen aliquos ad diffusiorem solam. Carolus & Ludovicus Ireni in

ad dictorum idem. Carolus & Ludovicus Imp. in
Capitulo lib. III. Tit. XXIV. Confirmatum est, ut secundum
unanimem consensum ac autoritatem ad hunc faciendam in

aliquam conjunctorem praeponit ad finem faciendam indi-

Hoc (Rosarium) tunc quingentes, & in eadem sedere
 Hicque loci instruit, utique, & fortibus armis,
 Munitur Ligures (sic quo minime Regni
 Auspicio digne quoniam) decessit ab ore
 Cum à se, non sine malis, procedi abire iussit Fede-
 ricus idem Mediolanensem ipsorum Consules, Obsequio
 de Otto, & Gerardum Nigrem. Scripsit enim in
 precedenti epistole Frisingensis: Indignatione motus (Fe-
 dericus) ipsi primo, ut ad proprios rediret, Consules,
 in Mediolanensem aera convertit. Et Guntbertus de Con-
 sultibus istis loquens:

— tum fortibus ira
 Exerxit, iustique sua excedere castra
 Domosque, utique sua sine laude vixit.
 Inde Sigonius: Quo fronde percutis Federicus, equino
 Consule à se dimisit, quae exercitus in loca opulenta
 perdant. Et mox de periculo, quo Rosarium eruit: In-
 que cum Rosario dicit, quod oppidum commentum referunt,
 ac quingentes armatus praefectus erat munitio, praefectus
 decessit, locum necesse, atque exercitus, fuit, fringens
 consensum, referunt.

265. QUI CAUSA CYRTOBENDE ILVUD INTVS A-
 RANT? Quingentes scilicet Episcopi, ca verbis laudati su-
 perius Frisingensis Auctoritas, & Guntberti, aliaque
 Scriptorum erant rerum, quoniam illa dabo Nec. 271.
 Castra commentum, penitus destruxerunt.

266. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

267. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

268. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

269. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

270. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

271. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

272. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

273. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

274. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

275. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

276. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

277. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

278. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

279. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

280. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

281. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

282. MISERAM! Deuote hoc Frithonem Famia in Mo-
 rone scripsit ex Horatii lib. 1. Carm. ode xxi.

Hic bellum lacrimans, hic miserram famem,
 Populorum à populo, & Principe Caesare in
 Populo atque Britannia
 Vestra omnes agere fecit.

Inuenio nihil usquam miseris famem. Tellus ad Antioch
 lib. v. Item quoniam ita per Asiam fuit: ut etiam famem, quae
 nihil miseris est, quae tam erat in hac mea Asia (miseri o-
 minis nulla fuerit) rebus optanda fuerit. Horatius etiam O-
 dyssa p. scriptum reliquit, mores omnes hominum regis,
 & archas exercebat, sed omnia miserrimum est perierunt.

ipse maximè injuriarum suu intulisset, & Castrorum inter-

331 CASTRUM MS. Corii, ut apparet, Cofiro.

332 JUSTITIAM SIVE PACEM. Abunde hac de formula, & epistolae notione dictum in Nota 31.

333 REX AVSTRI, &c. Paullo aliter Frisingensis lib. 31. cap. xviii. Tugla (i. Tordana) a Principe ad Mediolanenses considerari videtur, Pauciores faciat.

334 AMICVM ESSE SCRIBAM. Adde ex Corio, Pauciores, sed ut sententia salva.

337 ACERITAS ADUVERSARII. Acriterque & alii rem casidem. Frisingensis. Eram antem praedicta Rex non factum sui viribus, sed inter Mediolanenses fortitudinem, & quoniam ducem, quorum summo Mercurio Opinio, Mala-fra cognomento, fuit, praedictis monito, obque tanta opus confidantiam ad praedictum Principem iram inferri ausu. Paria Gautherus ait, quoniam idem non exscribo, nec abundat Verbis illa.

Amala Tordana caprem recitare daturum, Quia Mediolani viri jubere foveat, Conspiciat more vultu innuere fore.

338 PAVIMENTVM CONFUSUM. Habet his affinia Urspergensis. Hinc (Tordana) in ipso itinere aggregatis Imperator, oppugnavit, & fide adeque, nihil ei valens auxilio Mediolanensem, in quibus plerumque confidit. Habet & Gaudemium Merula lib. 11. Ant. Gall. Cap. cap. 3. Derthona, Romana Colonia inter Insidit & Legatos, quorum arma semper fere caespedia fuerant, debilita, ut aliter alteri auxilio essent, sublevis Romanorum armis, & Semani postulare, in insubrem amicum declinavit. Caesare porro cum ad Insulam, hoc est, Mediolanensem, amicum Tordana descendit, tales fuisse tradunt, quales nobis aperit urbis epistolum Clerus in supplicatione sua nobili ad Foleris pedes, cum illi supremum exitum immineret. Sic enim illi, contra Papinimum castrum in Tordana posuit: At, inquit, munda civitati, fuisse communita fidebus vixit quosque primum fidei nati, ad ipse Principis fere pariter fidei debet. Ipse Mediolani afflictae est Tordana. Quare i non illis gratis, sed non metu non, ut per illi potentiam imperaret, sed, ut per quae vixit a sua civitate violentia, sed i non meum (impet Tordana) est, dum pueri praeceperit, Lucem dicit, ordo, fuit Mediolani confusi alia, Videtur huius de causis & alius Frisingensis cap. xix. lib. 11. nec non & Gautherus Legatus 111. causas easdem, & complures alios uberrime persequitur.

339 COLLA SUPPONES RESPICIANT. Congruum hac, & alia, quae sequitur de banno publico, cum his, quae prodit Frisingensis: Quod dum facere recusat, quomodo magis fidei & civitati, quam pacis & civitati Regibus, evitari debuerit decessit, tempore majestatis sua & ipse inter hostes Imperii admonuit praefigere. Gautherus etiam hac respicit:

Viribus tui, vultuque tui munere frui Insanabili civis, nec morte debet, nec se.

Post mala tanta fide dignum fidei Regi. Urspergensis utique calculum alijci, & abolvit hanc Notam: Et tunc monuit Tordanae fidei relictum.

340 SAMUEL PLEBES IN JVS VOCATVS. Gautherus: — nec adhuc tunc, revocata rediit.

Ex interit: Jam tunc revocare poterat, monuitque salubri Imitari vult ad ducem fidei civi.

341 ET MINANS POSTMODVM ES. Mediolanensis Codex, detracta copula, & adjecto adverbio fape, Minans postmodum fape est, &c.

342 VERBA IPSIVS REGIS FILIPENDENTIS. Definit & Nobis Corio, nec casum fidei. Quam enim inter hac Nobis, Verba fape adfidentem, & illa Corio Securus in parole non pueri communijs verbi si Re. Eruperat in verba communijs non pauca adverbis Regem, diffinitis intercedit. Minori fere casum a Tera diffidit intervallo.

343 AD DORTVM FRANCICVM ET INTERITVM. Eadem Gautherus plane:

Perfuit & incepta fidei foveat, inque ruitum Tordis, & ad certum praegrat gen parat cladem.

344 STAM PROBIT. (S. A. T. M. H.) Longe reddidit Medi. Codex, Sua pissa foveat, quod & Corio testatur legit.

345 EX POST FACTO APPARUIT. Formula Nobis & Massiro gratia. Recurre ad superiores Notas.

346 ALIQUANTVS. Aliqua ex parte, ut & alibi apud Notum est, & apud alios celeberr. Quoniam, Forum hac aliquantus praegrat notatum est conditione. Finia. Canibus plerumque adfidentem aliquantus rubentem. Symmachus. Accusatus fidei non, quae nec alia confusa sunt, fidei vult aliquantus reddidit non, foveat praemissa vacuam, & alia sententia parcat.

347 CVM SIERCITVS SVO. Quam hi quoque Principes notabant, Corio faveat, Berolius Baginodorum Dux, Ordo ex Bistria, Palatinus Comes Venzlifer, & omni foveat Germania nobilitatem.

348 PHOSPVSIT. Eo nempè consilio, ad Tordanensem, foveat & Altemum, insubrem videretur. Ita plane loquitur Frisingensis.

349 MVLTOS EXVITES. Ductos, ut transisset Obitione Malassina Dux. Ita Cavellus Annali, & Chronica Bostiana.

350 PARAGONAR. Casus pro casu, ut apud Rolandi non, Padua pro Padua, lib. 11. cap. viii. Padua literas foveat mittit, Castella pro Castellan, lib. 2. cap. xv. Volens videri foveat de fide conspiciat ex hoc, quod videret Castella. Et alia id genus multa apud Scrip-tor alios ejus xvi.

Ceterum, quod ad hujus urbis nomen attinet, ut & Nobis Tordana dicitur, sic eodem notum nomen Frisingensi & Viciensi laudant auct. Tordana notat eadem in Notarum libro, unde Italium, Tordana; Tordana-fa, & memoratius Tordana-fa Cretus in Paolo War-nofino, quam reddidit Flinio. Derthona vocat lib. 111. Nat. Hist. cap. v. Nam & Probus Apertum est, Sic-phano auct, Straboni auct. Condit perhibetur a Li-guribus, vel, ut alii placeat, quo Albertus erat, & a Gallis, & ab his primis Antis, dein Tordana, a Tordis dicit, id est, miraculis ejus delectata, quorum primum in faso, quod copiose oleum emittat; secundum in fonte, quoniam foveat Natalis D. Joannis Baptista largissime fuerit, certum, quod totis paulo ante, quam Nobis aliquam notum esset oportuit, panti foveat foveat foveat. A Flinio in laudato loco inter Romanorum Colonias recensetur, & in Galtrii Aduersus legio, Colonia Julia Derthona. Sicut ejus olim ad Crepitem Apertum, campos Papinif & Mediolanensis tanquam & foveat praefigunt, in monte teneat, foveat faciem praefigunt laetum praefigunt. Tordis, & una praefigunt laetitia, & Tardum Superbo facta, quae & Rota ad indigent dicitur, in declive montis foveat, ex montum ambu, ac turrim cellarum, populiq; multitudine, capillum amicum per medium transeunt indiguit. Ita foveat de ille locum Episcopus Frisingensis. Quo insubrem Urspergensis, Tordana permixtum Legatus utem foveat tradit, per quem Mediolanensis iter habent Gratum ufque, & deo illam foveat, quasi potum, magis existeret rolae.

351 REX ITAQVE FOLERICVS. Gautherus Legatus 11.

Tordis loca abierat, tunc cum viribus iter Belus foveat foveat.

352 FRISINGENSIS LIB. 11. CAP. xviii. Princeps nobilis, capto foveat, Arcem ipsam, foveat civitatem obfideis clausit. Ex Rex quidem ipse constitit in Occidentali parte. Idem Frisingensis lib. 11. Princeps ipse residet in Occidentali parte. Et adfidentem Gautherus in memorato libro:

Qua Lephorus clausum gentium praefigunt arcem Montis a targo foveat foveat foveat, Regis foveat foveat, & clausit foveat, omni Agrestis, adfidentem negat.

353 HENRICO DE SAGONIA. In foveat ad Meridiem foveat, Apertissimi veritas. Gautherus ait:

— qua praefigunt foveat Enripa, utque foveat obfideis Apertissim, Sacrae indomitae, & Noris capto foveat foveat.

Apert foveat, peritiora foveat foveat.

Vere apparet, quod non foveat tantum, sed & Leo conspiciat Henricum fidei, non totis, Canalis, Covindus didit. Hoc uno pueri notis Dux teneat, quod non committit patera foveat, qua exagrat inter Dux, ut Irenocum ait, Sol in Germania tantum praefigunt, nec vidit, aliam apparet, ut tradit Krantzius, Italico vero corruptus, ab Anobis decessit. Quae res summo illi tandem exitum ausu, burs uno mense Ducibus exaro ob foveat Anobis consumptum, exprefum & Chronographis Germanorum, licet Krantzius hac intra modestis limitibus circumscribit. Sed alibi non hac, & alia pluribus de hoc Duce.

354 PAVIMENTVS. In campis, foveat foveat orientalem & foveat foveat plagam. Gautherus:

At, qua plana foveat, & foveat foveat foveat, Accusatus pueri popularia foveat, foveat.

Palabra Papa locat numeris molit viret,

Quippe ad Papicellum proce Tordana erentem foveat foveat Anobis. Georgius Merula lib. 111. Ant. Virorum. Derthonam regat Papicellum foveat. Hxzebanus Papicellum Comenat ex obo, quod adfident Mediolanensis tunc temporis adfident. Bostius: Accusatus Mediolanensis, & voveat Tordana ad Papicellum foveat, foveat foveat Comenat ad Mediolanensem adfident, aggreffus in.

Inde est, quod Viterbiensis scriptoris lib. xvii.

Captus horribiliter Prætorum Iordanis labor.

114 CIRCA IPSAM CIRCUMSTANTIAM MS. Corii. Circa circumstantiam. Frigidusque, ut Noller: *Transgressio anni, qui Tarento vulgo dicitur, usque ad ipsum civitatem dicitur, ac omnia circumspicienda, non longe ab eo, supra prædictum annum, interius capsa.* Guntherus:

— *Interiusque prætorum*

Transgressi, annus et portus urbis ad offer

reperitur.

Sigonius: *Sabulosis capitis, Rerum urbis hic ostendendum est: fonsque, cum suis vicibus suis, rem Mediolanensem ostendit, & Opianis Maribonis Molestia manum.*

115 PRIMO DIE QUADRAGESIMAE Ita Corii; ut Frigidusque: *Initium est huius Iordanis obsequii missi Februaris incipiente, post caput Iugurii, proxima Quadragesima hebdomada.*

116 XIII. MENSI FEBRUARII Idem Sigonius verax, cui debemus ista: *Obsequio capta est Iordanis Februaris. Cavellus tunc habuit indicasse mentem: Debetur enim de mensi Februaris obsequio.*

117 OBSERVATUM: Præter Cavellum, audient in proximo superiori Nota, Jacobus Philippus Bergomas, qui Paulo Langio in *Chronicis Criticis*, Jacobus de Bergamo in *Chron. Supplemento*: *Torquem, civitatem tunc infirmam, eidem non occupatam, aliquando obsequio. Et animo quidem bilis, & cretus.* Felicitas ipse Guntherus ait, *Lugurii x.*

Quod restat prompta suspensio mentis laboris,

Item Torquem dicitur

Bollius: *Torquem combusit, Torquem obsequio.* Mutius lib. viii. *Chiron, Grom, Torquem obsequio et capitis urbis, prædicti & huius natura manifestum.* Nemo vero descriptus uberior obsequio istum Episcopo Frigidusque, quippe qui rei totius istius datus à cap. xviii. in eadem narratione perstitit usque ad xxi. Guntheri Pauli Lantini pariter hic excurrit, nimirum à pagina 113. lib. ii. usque ad 120. lib. iii. adeoque rem graphicè expressit, ut certi videtur potius, quam deservit.

118 MACHINIS ET PRÆCIPUIS Legendum in primis, *machinae de potioris Mores moris, non alii necum perierit, quam perierit probare magis.* Deinde huius bellicis instrumentis differendum alius, quod eorum frequens uso Noster merito, nec rara in ejusdem scriptis.

A *Machina* ut incipit docem, primitus *Instrumentum* omne, quod quod artificis molientur homines: mox & *Artificium* ipsum, quod quod efficitur: *Machina* dictam, fabule scilicet invenit quodvis, ingenio potius, quam industria elaboratum: nota. Quomodo enim ipse quosque operum huiusmodi Opifices, *perierit*, operante ipsa *ingenio*. Latine non pauci appellata constat. Alconius: *Machina est, alium tam materia, quam ratio artus, atque ingenium habet: vel, (ut alii legunt) alii non tam materia ratio, quam manus, atque ingenium habet: ita perit, ut Machina proprie sumpta Alconio sit opus, quod fieri solent maribus, & ingenio sumi, à ingenio non in pado pado, & inveniendo, & sapiente, ut Etymologici Auctores placeat.*

Frondes etiam, *debi*, & *debi* in huius nominis possessionem facile devenire apud Comicos, & alios passim, quemadmodum apud Grecos *debi*. Plinius *Rustici*. Aliquam *machinam* machinam, *Militar*: *latius parati magnas machinas. Pignolo: Disturba, quas statim machinas. Et Amphir, illas machinas meae novae stupulas.* Tullius etiam eodem sensu lib. 111. & Nat. Deorum: *Nec quid inde asseram, nec quon dolum ad cum machinamque commulor, scio quidem.* Et Quintilianus: *Omnes ad amplificandum orationem quasi machinas.*

Ex his, *Machinas* apud Nostros capio pro quilibet *instrumento*, quod tempore repellendis, fallendis, oppugnavit copias hostium, sive castris, sive pugnationem cura committitur. Moyses *Deuteronomio* cap. 22. ut *instrumentum* huiusmodi antiquiorem etiam antiquitatem notat: *Sic quæ autem signa non sunt possidere, sed agere, & in ceteris opta fieri, sicut & infra Machinas, donec capis civitatem, quæ contra te dimicat. Athenæus de Romanis: A Græcis Machinas & instrumenta bellica cum dixerint, ipsi cum agere fieri, Livius: Generat enim *Patrum* dicitur, quæ *Machinas* in bello ferunt. Aristoteles lib. vii. Polit. cap. 3. *Machinas cum more reportis fieri exat, quæ ad torquent, aut Machinas faciant, artibus oppugnavit.* Et et recentioribus numero propemodum infirmi. Rolandus lib. 1. cap. 211. de exercitio Patavino loquens: *Bergom & Rurham obsequio habilit machinas quibusque.* Mutius lib. 111. de Gest. Henrici VII. *Arg. Rub. vii. Capis in castris cum Rurham cum Longobardis populo ad obsequium intentus, machinis, artibus, quæque torquentur genere obsequio inter-**

viere fatigant, & ipsi ab ipsius annulis incurvantur, machinasque grandibus impetant. Maurus Rolandus totam pag. 18. *Exercitum tunc guidem de Capra, & guidem venient ab altera parte contra illis, quibus acciderent, & locis obsequio, & machinis.* Et postea ante: *Obsequio illis, qui erant in Capra, & cum machinis, quam posuerant in domo sua propria, lapidibus inter Capram. Et in calce Operis: Apud Maurum Capram Ugatam Fili, qui antea fuit consanguineum contra Deumque Imperatorem, confestim illi, illudque per quidraginta diebus obsequio, de, machinis cum machinis, & trabibus, & caligis: milibus & postibus capugnavit, tandem obtinuit. Monachus ANTONIUS PAVLINUS ad an. CIO CXIII. Cum milibus Marcis Albradensis solis Communitati Padua fessore, Padua eveni *Infirma cum machinis obsequio.* Et et recentioribus Bonedicius Jovius lib. 1. *Historia Nervorum* pag. 13. *Interius Canister intra Urben, Vicus, & Colomus militis contrahant, machinas ferant, turres, & propugnacula machinis communitati, lib. pagina 31. Mediolanensis obsequio turris, huiusmodi, & obsequio ab hostium impetu turbant, huiusmodi machinis nota inter lapidum fessore inter. Et alii quamplurimi, quorum ex verbis Machinas, prædicto sensu, capio universi.**

Signate scilicet alios alios instrumentum bellicum *Machina* dicta. Ea nempe *Vicarius, Mare tormentum, urbis obsequio, & obsequio mare, quæ instrumentum Artem alii nominantur.* Sic enim in Scripser clare lib. 3. cap. 113. *Construunt autem in ea artem machina, quæ Græci *antem* dicunt, in qua cibusque turris possidet in turri, in qua resque constructæ sunt. Itaque tunc trabantur ab hostibus bellicis ab eruditissimo Julio Lantini lib. 1. Pallor. cap. 1. Dionysii illi, ad annum V. C. CCLII. ubi loci et Scripseri sermo de Romanis Consule Constantino oppugnavit: *Artem, & scilicet parat, & omni genere obsequio obsequio.* Et illa de eodem Consule, in Corneliano expeditionem parant: *Artem etiam, & scilicet parat.* Resulit enim inter machinas *Artem* Prosperius, cum ceteris lib. sv. elog. xi.*

D *Dumque artem curam morum pulchritudine obsequio.* De Machina locutus, & eodem sensu, Claudianus lib. 1. in *Rugia*. y. 217.

Hæc si nota fuerit, fructum simpliter calis,

Classis non fructum, non fructus fructus iret,

Nec ventis quæretur poppe, non machina moris.

Et Vall. Maximus lib. v. ubi de C. Metello Celibereum in Hispania gente bellum, quippe qui, cum urbis Consistent obsequio, & jam admodum machina, ut ipse loquatur parum mari, quæ sola corvelli poterat, disceptare videtur, humanitatem propinquæ victoriæ præstulerit, prohibens, ne Rhetorici illi, obsequio machinarum istibus, in conspectu patris crudeli genere mortis confunderentur. Sed omnium apertissime Machinas cum Arsenibus necuit Diodorus, nec uno in loco. Habet ille scilicet lib. 11. de Sardaniapolo loquens, qui frustra Nitivem obsequio, propter impium machinarum: *Nondum cum Ballista, aut Testudo, aut Artem, aut mare corvelli, illa impetibus adhuc reperta erant.* Et lib. 1111. ubi Pericles Machinarum apud Grecos actionem facit his verbis: *Græci machinas primis omnium ante se, & ut, qui Artem dicunt, & obsequio, Artemque Clavensque fabricant.*

At Arietes à Machinis alii sequuntur. Occurrit primo loco Seneca in *Epistulis*: *Molti invenimus, qui ignem infertur urbi, qui incipit quibus scilicet, & per aliquos etiam nota profertur, qui aquam artem egerunt artem, & maris in mare multitudinem addidit artem, & machinis parat.* Itaque Machinas ille dicit Seneca fessore, instrumenta bellica, quæ sagitta, saxa, & omnia quo generis missilia, tum in urbe ipsam, tum ad veritas terrestres copias incredibili celerrime, magnoque fragore torquent. Moyses ad finem mentem *Paraly*. 11. cap. xvi. de Oria Regi: *Fieri in Hierosolimis diversis generis machinas, quæ in turribus collocantur, & in angulis murorum, ut mittuntur fessore, & grandis saxa.* Iosephus lib. 111. *Belli Iudei*: *Machinas machinis fessore minus infertur, & frangunt impetu turrim.*

Verum autem multi tam fessore confugati erant, ut non usque ad extrinsecum circumfessore, & omnia fessore. Sicut enim alius, huius machina ut quoniam valent, ex his, quæ ille vult corrigere. In mare eodem ex circumfessore Ioseph caput *antem* obsequio, obsequio ad tertium statum, velis fessore, ex fessore calceis. Interdum quoque prænavigis fessore lib. vii, ad diuidend statum infans obsequio, tanta tormenta vii fuit. Ergo machinis torribus erat impetura, & obsequio fessore. Idem ibi lib. vi. *Omniaque agnoscit contra ex fessore erant machinas comparata mirabili, præcipue vira*

E *Artemque Clavensque fabricant.* At Arietes à Machinis alii sequuntur. Occurrit primo loco Seneca in *Epistulis*: *Molti invenimus, qui ignem infertur urbi, qui incipit quibus scilicet, & per aliquos etiam nota profertur, qui aquam artem egerunt artem, & maris in mare multitudinem addidit artem, & machinis parat.* Itaque Machinas ille dicit Seneca fessore, instrumenta bellica, quæ sagitta, saxa, & omnia quo generis missilia, tum in urbe ipsam, tum ad veritas terrestres copias incredibili celerrime, magnoque fragore torquent. Moyses ad finem mentem *Paraly*. 11. cap. xvi. de Oria Regi: *Fieri in Hierosolimis diversis generis machinas, quæ in turribus collocantur, & in angulis murorum, ut mittuntur fessore, & grandis saxa.* Iosephus lib. 111. *Belli Iudei*: *Machinas machinis fessore minus infertur, & frangunt impetu turrim.*

Verum autem multi tam fessore confugati erant, ut non usque ad extrinsecum circumfessore, & omnia fessore. Sicut enim alius, huius machina ut quoniam valent, ex his, quæ ille vult corrigere. In mare eodem ex circumfessore Ioseph caput *antem* obsequio, obsequio ad tertium statum, velis fessore, ex fessore calceis. Interdum quoque prænavigis fessore lib. vii, ad diuidend statum infans obsequio, tanta tormenta vii fuit. Ergo machinis torribus erat impetura, & obsequio fessore. Idem ibi lib. vi. *Omniaque agnoscit contra ex fessore erant machinas comparata mirabili, præcipue vira*

F *Artemque Clavensque fabricant.* At Arietes à Machinis alii sequuntur. Occurrit primo loco Seneca in *Epistulis*: *Molti invenimus, qui ignem infertur urbi, qui incipit quibus scilicet, & per aliquos etiam nota profertur, qui aquam artem egerunt artem, & maris in mare multitudinem addidit artem, & machinis parat.* Itaque Machinas ille dicit Seneca fessore, instrumenta bellica, quæ sagitta, saxa, & omnia quo generis missilia, tum in urbe ipsam, tum ad veritas terrestres copias incredibili celerrime, magnoque fragore torquent. Moyses ad finem mentem *Paraly*. 11. cap. xvi. de Oria Regi: *Fieri in Hierosolimis diversis generis machinas, quæ in turribus collocantur, & in angulis murorum, ut mittuntur fessore, & grandis saxa.* Iosephus lib. 111. *Belli Iudei*: *Machinas machinis fessore minus infertur, & frangunt impetu turrim.*

Verum autem multi tam fessore confugati erant, ut non usque ad extrinsecum circumfessore, & omnia fessore. Sicut enim alius, huius machina ut quoniam valent, ex his, quæ ille vult corrigere. In mare eodem ex circumfessore Ioseph caput *antem* obsequio, obsequio ad tertium statum, velis fessore, ex fessore calceis. Interdum quoque prænavigis fessore lib. vii, ad diuidend statum infans obsequio, tanta tormenta vii fuit. Ergo machinis torribus erat impetura, & obsequio fessore. Idem ibi lib. vi. *Omniaque agnoscit contra ex fessore erant machinas comparata mirabili, præcipue vira*

Artemque Clavensque fabricant. At Arietes à Machinis alii sequuntur. Occurrit primo loco Seneca in *Epistulis*: *Molti invenimus, qui ignem infertur urbi, qui incipit quibus scilicet, & per aliquos etiam nota profertur, qui aquam artem egerunt artem, & maris in mare multitudinem addidit artem, & machinis parat.* Itaque Machinas ille dicit Seneca fessore, instrumenta bellica, quæ sagitta, saxa, & omnia quo generis missilia, tum in urbe ipsam, tum ad veritas terrestres copias incredibili celerrime, magnoque fragore torquent. Moyses ad finem mentem *Paraly*. 11. cap. xvi. de Oria Regi: *Fieri in Hierosolimis diversis generis machinas, quæ in turribus collocantur, & in angulis murorum, ut mittuntur fessore, & grandis saxa.* Iosephus lib. 111. *Belli Iudei*: *Machinas machinis fessore minus infertur, & frangunt impetu turrim.*

sermo nominis Mariana uoluerunt. Virgilius lib. 12.

perculsus Alectores

Fecimus in mare, aut tormenta panditis acti,

Præcipue longe, et ceterum diffugi in aera.

Et lib. 12.

marali cunctis nunquam

Tucenta se facis frenant.

Seneca lib. 12. *Quod. Nam. Nihilum inter si comprehensum angustia modum spiritum cunctis, & hoc ipsa collatione, ac temperata modum cunctis. Mithras lib. 19. de Gylis Hicris VII. Aug. Rith. 111. Ceterique ad expugnandum cum hostibus, tormentorum omnia genera apparatusque ingenui ad Gylis apparatusque fieri praestant. Tormenta pariter militum infirmitatem fieri, & torquendo dicta. Firmianus lib. 17. contra Gentes: Ubi de Gylis occupata, obliqui in Caputla Romana, cum ex muliere capilli tormenta fecissent, adu Veneri Calus confiterant. Seneca lib. 1. de ira: Quam ipsa est, concutitur remittiturque, non aliter, quam, qui tormentis supponitur tela, inopassu mittere facit, quantum arguerant. Casus, & pro Macho, & pro Ido Tormentum addidit. Primo sensu lib. 12. Com. Ad extremam fuisse castelle confinit, utque tormenta collocat. Altero lib. 12. Boli Cui ad Tormenta mittit, aut ali aliud, quam tela mittit, ut omnes torum.*

Fuerunt & alia eisdem fere generis in ista praefixa legia, alii & alii huiusmodi nominibus insignita; sed ignota nobis, siue, quod libi multi de Mechanicis adhuc in Bibliothecarum tenebris delitescant; siue, quod ex fere omnia delitescit in usu, aut peno nullo post inventum, ad humani generis perniciem, Bombardam, machinam vere fulminem, & omnium impetuosissimam, phaeorum (in ille fere loquitur) Cyclopeum.

Verum enim vero multum aliud adhuc bellandum relit, post non educta machinas bellicas, & tormenta Maris, atqueque Nox huius bellicae receptum canam. Concilianda scilicet dñs Morens fides et aliorum scriptis, & eorum maxime, qui Terdonam, ut ille, Machinam & Petroni (cujus ergo de bellicis, & similibus instrumentis diffusi sunt) eadem & oppugnantem erant. Bello bellum illud libere, ac libens, nec legibus ad Frisingensium rubrum, qui clare de Terdonia obiecta claudit: Nec mora machina dirissemus tormentorum genera fabricantur. Septimaria, Balistaria, Fandulorum arcum circumscriptum obiectis. Et infra de Terdonensibus: Urganus jaculis, argenteis balistis. Succint Frisingensium Guntheri, nec minus sono.

Præterea ingenti morali pandere Principe

Atque tormenta paret, qui grandis facis

fontem, saltem agitate uoluit moris.

Supra superius hostes machina turres

Gylis, nulli & deperit impetui hostis.

Quae trinitas soluta ruit, aut fronde laetati

Segestis ualidis, aut pulvis uoluit moris.

Tunc jaculis frident aera, levissimae sagittae

Silites exaltant hostis uoluit calum.

Fandulae sacrae tenent fuit aera plumbis.

Quibus addito calculum Godefridi, quid eadem urbe, cum obediunt.

Inde parant

Talpa eorum, ariis mangonibus ingenuis.

Et Sigoni, qui ex his: Aera proinde machinas addidit, qui perit magis ingenuis uoluit, oppugnat. Et infra ex Frisingensium: Quodam etiam de lapsu impetu hostis, quam Mangonem uoluit: propulsi, singuli ex parietum perfractis confectis, una idem tres milites armatos praestant inter principes ciuitatis, qui prope Basilicam de summa urum capitebus confectis sunt.

319. *Uxor in diem.* sequente mense Aprilis) Cuius, Uxor in diem faciem, decemque tertiam sequente mense Aprilis. Frisingensium lib. 12. cap. xxi. Uxor ad tertium post Paschalem solennitatem habundantem mense Aprilis. Cavellens, cujus ex Annalibus expleri Morens iam exipit lacuna commodi possit: Uxor ad diem quantum decem Aprilis, qui die Scipiorum idem Terdonam equantem solo prodidit, saltem idifferente hostis decimo adfuit Mense eiusdem die: Folietia vero, post decem circiter menses oppugnationem.

320. *Uxor Vicecomitis*) Consistent hoc in Equite nominando cum, Morens nostro Cavellens, Boffas, & alii perique Scriptores omnes Mediolanensem & Italianum urum.

321. *Aliscenti* quampluribus Mediolanensibus) Zamoni, & Joannem Magyria: Lanfranco Crucis, & 2. Cruci: Alberto Carate, qui alii, de Carate, Lanfranco Cuzenfi, & de Curo: Olyrio, fuit Regisio sancta Maria; quorum nobis omnium nomina, decui, & Floriam, penemiores igit quoriam ac maxime licet confervant. Acqui tum et Germaniam, non pauci delapsi sunt,

A) & in his signate summe nobilitatis adolefcenter duo, Kaldus ac Sigaria, & Joannes de Sarenia, compluribus alia vulnerata, ut eadem, namquam immemorata, litteris tradidit.

322. *Frisingensium*) Mandato pro Petroni, fuit Petroni, ut monebatur ante.

323. *AQUA FENYRIA CONSTRUCTA*) Quo pacto eo penam dederunt Terdonensium, abunde satis pertinet; quoniam, Frisingensium cap. xxi. lib. 12. uique ad ista, quodam libi, Gunthero Legumii 12. extremo, Sigoniis lib. 12. qui in promptu omnes. Immo causa postrema, ob quam ad obiecta Terdonensibus auri sero capsum ferant de tradenda Cifarum Arce, fuit delatatio scis ob aqua penam, clare rem docent Frisingensium cap. xxi. insulari libi, alique idipsum scribentibus ex eodem.

Sic fuit adiecta Godefridis: Hinc ubi oritur, fuit collatur, &c. Et ex illo Sigoniis: Interce omnes fuit, fuisse incommuni opulenti affluant. Famis & solis alique incunere. Boffas: Hic praefixa (Mediolanensem) ubi quoriam omnia obiectis mala experta, duo tanta off.

Tandem fuit argente, dolerunt si Imperatori. Nobis peror verbis gemina phae sunt & germana Frisingensium: Urganus aqua amantia opulenti, miterabilis patus miter, & perit singulis, &c. fuit singulis, &c.

324. *CONSTRUCTA*) De voca huius corruptione dubitant sobius nullus potest. Lezio Mod. Codicis est, Constructa, qui licet mihi & ipsa suspensa sit, propius tamen accedit ad loquendi formulam utram. Ob id inde, non male fortassis, effecimus, Constructa.

325. *Qui ibi aderant*) Guntheri:

Hic praefixa Cui, & signa demissa, miter

Interce Arce, patus qui ante debet

Ubi Legumii, tanta summas causa ruit,

Fama laborant soluta uoluit ubi.

Addideratque tunc illi locum Malapira Marchio, quem perperam idem Guntheri, Apianus, Boffas Caracum, pro Olivum, fuit Opium vocant.

326. *CIVITATEM*) Arce alii, Guntheri:

celerique reliqua

Eadem, utrumque fuit reserantur in Arce,

Godefridis:

Cuiusque Rex arce, populi fredit ad Arce.

Sed Arce, & Cuius Terdonensium, ut mihi pueris & eadem Scriptoris cap. xvi. Frisingensium cap. xvii. lib. 12. Principi nobili Arce ipsam, fuit Civitatem, obiectis clausi.

327. *BYRON*) Haud alium Burgum intelligit, quam qui respicit Meridum, Apenninum veritas. Sequendum in eo temeraria Saxone Ducis, ut ostendit supra.

328. *CEPISAT*) Inducit id apostrophe Frisingensium cap. xvii. & alii ex eodem ponit.

329. *RECEPIT* MANUS BRADON NON POSSE) Quoriam ante ex desperatione audaciam uis fupplens. Clare de appolus Frisingensium cap. 12. Tat amplissimum, ac maxime fuit delatatione praefixa, ultimumque delatatione caput Terdonensium, tandem de reseranda per delatationem praefixa, pertractant arce. Inde est, quod Federici ipse suis in litteris, ad eundem Frisingensium datus, Terdonam se per delatationem accepisse liquido testatur est; ideoque sic illi accinat Radewicus: Derdonem, Civitatem monissimum natura & arce, obiectis, & post tres dies Burg capis, populi milites affatus, multoque alio bono idem aliter, Arce per delatationem accipit. Nec dissente ad illa fuit in cantibus Godefridis:

Proximo jam morti edicti Gens subditi fuit,

Interce Regi patuli dedit indeque portis.

Nec Boffas, cujus & calamo haec habemus: Hic praefixa (Mediolanensem) Ubi quoriam omnia obiectis mala experta, duo tanta off, tandem, fuit argente, dolerunt si Imperatori. Paulo alter Guntheri Legumii 12.

Tandem, post multos bellorum hinc inde laboris.

Et infra claudum, mangonibus fuit soluta.

Expugnata magis, quam reddita, moris nostris

Coferant.

Et Unipergensium, qui eadem mente: Hanc aggressus Imperator, expugnati. Itaque Pajartius per vim omnino, fuit per delatationem, captam Terdonam affert lib. 1. Vi. utrumque eorum: Federici I. cui regnum fuit Barbarossa, Imperator creatus, magno exercitu congregato, in Italian venit, in Lombardiamque ingressus, Derdonem, tunc temporis urbem, qui mandatis non obtemperantem, per vim armis capis, cumque in praedam militibus fuit dedit. Et haec huius propositum omnia ex Supplemento Chronicae, ubi legit, Terdonam civitatem tunc ingens, si dem non obtemperantem, aliquando obiectis: quod cum tandem vi obtinens, mittendo suis in praedam dedit. Scilicet omnibus per arce, qui Federici ipse de se de Terdonam scriptis, nam scilicet & si obiectis, capis praefixa, nisi non ex maxima temporis si calidus, sed demum receptum fuit.

fuisse per deductionem, ut initio dictum. Inde proprie subiecit
Notetur

170 REGIOMONTANI DE FINITIVIS TRADIDITUR. Quia-
 171 propter istud proprie deducendum vocat. Ex vero fa-
 172 ctis laudent, uno cogere graviter, exiliter, que, U-
 173 llyls Homericis testificatio, non sunt unquam quicquam
 174 obliivici fu- Mortalibus ad omnia sunt ferenda, turn
 175 faciendi, folet compellere. Certeu ha decausa Tendo-
 176 num deducendum fidum, quum quod certissimum: non e-
 177 que deducimus illas tempus. Valente ante mirum in mo-
 178 dum Historici in illis die. Quomobrem, *Liber de Africi*
 179 *facibus* Corius & Sigonius docent: nonnulli vult. fvevit.
 180 *Kal. Mai:* alia demum, *verius* populi *Paphlagonum* *glematarii*
 181 *habundant.* *Africi* *Manti.*

371 **EO VIDELICET FACTO**] Fuit pactum idem ob oculos Fuffingonũ, cum ſcripſet, *animabus ſalutem et uſurpationem & manſuetudinem Principis ſalutis & libertatis datam, diſcretam urbem & reſtitit datam.* Guancherus:

— *Intempeste vis pro munere summo,
Id quoque vis Procarum precibus, multoque rogatu,
Est concessa solus.*

Codefridas:
 ===== aldis mēdels tēms - vīstus šals mēms.

Quod & alius a Federico fadum. Unigenitus: *Axiomata
hinc capimus, non vixit, quam multosque, alios imperatores
eff. Et alibi: Axiomata, sunt res affluens, de regis bene-
ficio multos & parvulus confectus conficit. Et pagina fe-
cunda proxime consequenti: Quibus Imperator melius effi-
ciat, apud nos alius Deus, imperioqueque permittit, ut
de Caelis & de terra cum multisque & parvulis coeuvant.*
Fuit etiam cum prilline libertatem reddidit, liberalitatem
fecit, quodam & gratiam pueris Principi, quem
Marchio Malapina creperat, & alius locis inculum
in istam arce servavit, ut ex aliis dico.

q. 372. FORAS ESTATIM? SUMMITUS PONTIS, QUAM VOI? FIRMAMENTUM, INQUAM, & VIVACUM BASSIUM SPINALIS. IESU FRIGIDUS ANTIQUE, EGREGIUM BAPTICOMODI DELICIAS DE-
ELLINGER: FIDERE MIJVS APPONDE, CUM JAM FICINANT
CUMQ. DOMIFORA CLAUSTRUM ERGAULIS AD LIBERAM PRUDEN-
CIA TEMPERUM, SIMILIS FACIE SANGUINI DE BOSTIS AGREDI-
TUS INIATUM, IN SIMIS PRATENDENTE, QUOD DICTUM, CUMQ.
MICROBIOUS EST CLAUDO OBSCURE. 885.

173 DVCIS] *Henricus de Saxonia*, qui Bergom iacet ante
ceperat civitatis.

374 **EXFOLIANS**] *Gummi* post illa, *saturumque rei*
pre munere flamma, &c. *Epiconcissa salit*

— in furtum cetera prae
Omnibus, & longi praetium venere laboris.

Capreolus Hoff. parva lib. v. *Pauli vero popl.*, quam *Fiducius* cognominem *Barbaricis* in *Italiam* formidatissimi pene cum *castris* transfudit, *Turdumque* primo *testatui*, *Mithridati* lib. xxi. *Suppl. Cluver.* ad ant. 1155. *Fiducius* *que* *nomini* *primo*, cognominem *Barbaricis*, *Ac.* *Augulus* *falsus* *cum* *seffus* in *Italiam* *deferendi*, *agrisque* *Lucumbarum*, *Der-*
donum, *violenter* *tum* *inferunt*, *ut* *idcirco* *non* *obtemperantem* *augulum* *defudit*, *quam* *cum* *tandem* *in* *vicinissimis* *millibus* *in* *prædæ* *duxit*. *Qua* *repta* *et* *stolata* *reliis* *grævis* *Romani* *castris*. *Et* *ad* *39.* 1163. *Deridionem*, *verum* *qui* *falsus*, *ab* *inde* *Fiducius* *Italiam*, *et* *deridionem*, *augum* *perirent*, *ab* *inde* *Fiducius* *peractumque* *colunt*.

375 COMITES[us] Fellingensis: Civitas prima directio-
ni capessit, excidio & flamma non traditur. Godefri-
dus:

Infusa telluri Rex munia precipit uri.
Sigonius: *Federicus ingressus urbem, primum deceptione, deinde incendio vallavit.*

376 USQUE AD FUNDAMENTUM] Utque gressus de
civitate loquens. Nam in illis simul agnoscitur locus
republicae et solus adaptatus, ubi cum
republica, et in qua primum habebantur. C. Cæcilium: Ter-
tullianus in sui peroranda rediit, et solus equarum illi de qua-
tuor dicitur. Pollens libro Cæcilii Historia III. A.
Africæ, Laurenti Cæsar, cum Cæsaribus, dicitur et Po-
puli atque in Longobardiam rediit. Diviana urbs, po-
pulus civitatis antequam oppugnaretur, sapie, et solus e-
gatus, tuncque sui corporis castre proximo urbis in-
venit ante discessum cunctis, trinitis aliter dicitur. Et al-
bi dicitur et alibi habetur prodromus.

177. DESSAUPAVIT) Fodericus ipse fuit in literis ad Fal-
singentium: *De fracta Foderica, Papirius, et gloriosum po-
tissimum triumphum nobis faciens ad civitatem nos invitavit.*
Gustavum Ligurum III.

*Infantes diuictis belluliter undique muris,
Morsus puluere possum federe ruina.*

Offavol
Example: *toñate fua Tordos ruinas*

En obiter decimo de eadem clade:

*Statet adhuc fluidis harret & fixa refandit
Urbs Ligurum, nec dum capitis desistere, vel tot
Cladibus ipso suis, vel Crenae forte recenti,
Vel fatio, Irredens, tunc scelus valeret.*

Ortho-4-S. Blaflo cat. VII. *Alston* are white congeneric?

[illegible]

Inde cadunt novi populi digni pariteri.
Sic Ircenia ruit, quæ satis alta fuit.

*Inclyta Tardone, nimis irascente Cerone
Valla est prona, sapientis tres trillia dona.*

Quinta milia vicibus dicitur ante domat.

* 178 HIS ITAQVE PERACTIS] Dehinc hic à femina Noſtro Corus, quam hacque Preſtitit, & ad ea tranſiſſi, quæ Genocentis caſſe ferantur, ut occurrerent Anobarbo, ſi foris in Genam acciſſiſſet, mox in eandem rediſſet, & una cum Noſtro gradiens incoſſu pari, proſequitur hic & alia, ena ſeruantur.

[illegible]

pluribus. ROMANA CIVITAS VOI SERVICIIS PERVENIT. Vnde
mances ac mycen hoc loco Nodifer, et consilium
nobis ad Anababro gelafum Scripserunt, cumque
nobis ipse interu confecerat. Habent illi, falciter,
Federicum, defuncta Terdonia, et Papienibus, et
placitum soli post viciniam triumphum facient, inuolu-
tum ad Tichonem trahit, ibique in corona, et tunica
lutea, et agens seruitio ciuitatis, 1005 dies susti-
detur. Postea tamen de eius maxime vocatus a Pa-
pienibus Anababro ad triumphum in Tichonem ve-
nit, quod et equum esse dicunt, ut Kest, tam nobi-
li pars videri, mensum triumphum agere, nec in-
dignum, ut ubi ipse quondam Kest fidesi, Derch-
onem triumpho ab Hage fidei colonellat. Accedit et
aliter, natus, in quorum gratia bellum suscepit
et gratulatur. Et quod in gratia bellum suscepit
ad accedat Cagliardi dicit ad Tichonem, et in avit.
Kal. Map, (sequens habebat Signum fidei) Coronatio-
nem vult celebrari, in tam Dominicam, qui cantat
Fahler, addita re peragend. D. Michaeli dicit, apud
quam olim Kest Longobardorum fides.

Seniit et hic contra. Merula lib. III. *Antig. Sc.*
nonnulli alii, tradentes. Foderunt in Derrubis danti-
meda petiiffe Mediolanorum urbem, ubi et factis ibi
ligno Antifire, Uberto Pirovano, diademate ferro, li-
to et plaudente populo Corotus, quod accendere nullo
paufo potest, tradente Nostru col. gpp. lit. E. Fer-
hardus filii propofuisse, quod pfi unquam corotum fume-
ret in capite, donec Mediolanum superiret. Quid quid tem-
pore, quo Merula Foderunt Mediolani corotum
tradit, nondum bene conveniret interire, Pafforem,
et Populum quos urbu, et ibi cum plaufo penerit corotari.

scribunt alii, Federicam, antequam ad Ticinensem urbem Dyrthonensi triumpho cohortandam accederet.

misso in agrum Braccianum milite, Senice Castrum, quam Senigam Cavatellum, Senicium Supplementum Chronorum vocat, igne de medio fustulit: & in agro Veronensi cum esset, amicis Crenobensibus, honoris ergo, per signanda pecunie concessit, quo primat Mediolanensis ipsius una cum regalibus aliis quibuscumque.

Verum enim vero hac indicia Nostris, utalia multis, quae post Derthonensium victoriam, & accessum ad Romanam urbem, Feliciter egi: five, quod ea parum ad Ligures attineret: five, quod non illa, quae quodammodo in provincia, quam ab eadem ab alia etiam benesio fuerat involuta. Non igitur proficior Urspensis Nostris, non Golefidus, non Otho à S. Blasco, non Auditor Suppl. Chronorum, non Krazzius, non Dubatavia, non alii fortasse aliis non ignoti. Primi siquidem pauci hac omnino fuit, sed quae (Terdona scilicet) progressu, Romanam pervenit. Secundi lib. XVII. Titulo, Qualiter à Terdona Romanam consecrandum concessit.

Retz bonus regit, Apulie deinde ad urbem. Fuit enim quam celebris vocatur à Pontifice Terdona Romanam, ut idem ante praemittit Urspensis. Tertii cap. VII. Appendix, addebat Claverie Frisingensis: Terdonem, quae sola esset, nihilominus, expugnatumque regis & defuncti: tamen ad urbem tendit, Romanam restituit, ubi avocet. Quarta lib. VI. Sarum cap. XVI. Quam à Terdonem) obsequi, ut non multo post capere, revocandi maxime celeritate Romanam. Postremi lib. XII. Historia Romanorum rerum, sed Casar, Terdonem obsequi, & vi tendit capta, iter magis via Romanam consequitur. Quae cum ita sit, necnon non vides Feliciter lapsum, cum lib. III. Genuisii Hyl. scripti, Terdonem urbem à Romanis capere, & equalem ipsi post acceptum à Romanis regionem diuina. Equis enim dicitur hic illius partes, contra fontembris Viris Reip. literarie confusibus reliquis, quae additi? Accedunt hac Acta ipsa Pontificis Adriani, quae sic apud Baroniem habent: Interca Foderici, & Tancianorum Rex, magno cum exercitu Longobardum intravit, & civitatem Terdonem de obsequi, quae subacta celeritate preparata ad urbem, & tertia sequitur, ut merito credi possit magis begratitudo, quam pariter.

§31 AMBULAVANT] Iterum, ut alibi non uno in loco.

§32 SARZANY] In Mod. Codice, Sarzanum, & Sarzanum est, nec damari potest. Coris Sarzanum habet, Cavatellum Sarzanum affert, quibus non aucti valde refragat.

§33 APUD SARZANY A TERDONA PYRANT] Si quid iudico, duo illa verba, à Terdona, glossata esse, tam mihi certum, quam non vivere, cum & à Mod. MS. affert, & sententiam subvertit. Quare valde velim illarecti, & haec tamen, apud Sarzanum ferunt, retracti.

§34 IN DISTRICTUM CIVITATIS TERDONAE INTERVENIRE] A modo non esse liberum locum illum, clare arguit sententia non solida dictionis. Verum enim vero praesens illi remedium à Mod. Codice, qui combusta sententia prima habet hic elicit, & absterge, & districtum civitatis Terdonae intrantem.

§35 INTRAVANT] Dissertis aliquibus inuemptis, quorum ante catalogus confectus est.

§36 MIDDIOLANENSIS, quid essent, miserrunt] Fieri nullo pacto potest, quin hic quoque lateat attentus Lector. Potius de hac scriptura Codicis illius urbis, Midiolanensis, quod essent, miserrunt: potius, inquam, ut ipsa non omnino proba, nec clara, & dictionis structura pariter hic spectent. Logram itaque, subacta quae copula, non levius: Midiolanem, quod essent, miserrunt, ut haec proba loci totius structura sit: Cum autem Papensis à Terdona regressus, statim illi Midiolanensis, quae apud Sarzanum fuerat, & districtum civitatis Terdonae intrarent, Midiolanem, quod essent, miserrunt. Quia haec plane probe se habent, ne Caracades quidem ipse dubitavit, qui silebat in omnibus dubitare. Haec tamen indicia iterum, totam istam sententiam ita quoque posse esse concepti, & effusi: Cum autem Papensis à Terdona regressus, statim illi Midiolanensis, quae apud Sarzanum fuerat, in districtum civitatis Terdonae intrarent, Midiolanem, quod essent, miserrunt. Quae Lector magis ipse probavit, amplius. Siquidem quod de his ita pronuncio, ut Valerius legis beneficium nequaquam melior.

§37 QVIA JAM] Cui tam obesse est usus, qui non odoratur, hac igitur Morone cura? Potius est ab eo scriptum, quae non.

§38 MIDDIOLANENSIS] Non, qui apud Sarzanum, memorat erat, sed qui Mediolanensis erat, ut iniquis infusa.

§39 AC HIC] Non inferre fecisse? Verisimile & illa. Nemo non videt, sed amandis Mod. Codex, qui distat praesent, ut illa ipse tradidit rem, &c.

§40 TERDONAE REVERTENTES] Scriptura Codicis laudat, Terdonem rediit.

§41 NON SINT AVI] Quippe cum Papensis longe imparet Mediolanensem auri de viribus, adeoque tum ab illis graviora passi. Clare Merula his de populi, sola invicem Derthonae causa lacessitibus, lib. III. Fraxionem Augustatium: At Mediolanensis Derthonam regressus, Papensem graviter infestat fere & igne. Urspensis apud vestigantur. Papensis graviter infestata, aspectu viri & armis imperii ibat. Quae volui, ut credat Nostris locum Oracula, cum paginis in proxima castris, Mediolanensis totius à Papensibus in legem apud Terdonam veritas.

§42 DEIXO NIHIL PROPOSUIT, &c.] Vel ipsi Vantatissidierum, nec manui, scriptis Nostris, ut est in Cod. Mediolanensis, Duxerunt ipsi proficere, &c.

§43 DISPENDIO] Sumptus. Plautus Menaech. Act. III. Sc. II. Minus augere bene sui dispendio. Plinius, Magnus ad ligurum dispendio sit. Inde mox in Nostris, Mores civitatis jussu propriis expensis redificare coepit. Aliis dispendio idem est, quod damnum, five quod invaditur & immolatur dispendio, ut in eo particula, de, sonet male. Ambrosius lib. I. Off. cap. XXX. Res sua dispendio est, quae recta est dispendio.

§44 RESTITUENDAM MIRABILITER REARZANVM] Quod & mirabiliter peregerunt. Hinc Nostris col. p. 17. lib. I. Mediolanensis itaque, Terdonam intravit, statim eorum civitatis rerum propriis facultatibus redificavit. Et alii plerique Scriptores omnes consensione iura. Frisingensis, eorum quasi familiam ducos, lib. II. cap. XXX. Midiolanensis statim, mox redificata Terdona, Papensium reversionem solam. Guichardus Ligerio vi de Mediolano loquens:

Longum renat, Terdona moenia regem
Ergit, atque avas perferat ferre ruam.
Et VIII. ore Comitum Blandensium, adhaerent Mediolanensis ad pacem cum Anobis Cesare incunant.
Exemplo, infusa fuit Terdona ruam.
Est postquam, quae non vetita de pulvere fregit
Fugit avas ille nostra refovere moris,
Hinc medius iter est.

Urspensis: Quocirca contra imperatorem istum Terdonem, ab ipso creatum, eximius redificavit moris. Capto à p. 17. Nunciatum Gra. 1211. Ann. saluti n. 1119. Fridericus rader perit in Italian, quae maxime discordis effluere. Nam Mediolanensis rebolet cooperat, in auxilium molat Lombardia civitates invadunt, Derthonam civitatem tamis redificavit moris. Alique ceterorum multo, quorum à numero Mendae, Georgius, & Guadecent, dant. Primum lib. III. Mid. Augustatium: At Mediolanensis Derthonam regit. Aliter lib. II. Ansp. Goli. Cyplicus cap. I. Derthonae, subacta Romanorum avas, & Senatus postulat, in Insulam amissionis declinat, quam cum Ruberibus, in Tancianis gravitatur, vestigat, immisit avas iniquis Mediolanensis repaerant, annis à Virgine porta MCXV. in ferdus Aerbas Morone. Vera Guadecent omnia, prater Aerbi nomen, liquet hac non ab Aerbi, sed ab Aerbi patre Othone Morone, scripta, ut hic locus indicat, qui Othonia est, Prodox oanc reliquit, qui occurrunt. Carro lib. IV. in Federico ipso: Quod erga Mediolanensis Derthonam raris ab Imperatore duratum infestavit, & Papiam ac Nevariam disjunctis, & paulatim procedent, uterque Italia in armis esset, initia matris occurrunt raris, quante paulatim celeritate Alpibus sperant, traderet exortum in Insulam. Extravit itaque Bolus errorum gratum, cum scriptis ad annum 1117. Mediolanensis, aucte Imperatorem proficere in Almanniam, Terdonem redificare coepit, cum ea alia coheret, Mediolanensis et rei navat coepit operam biennio ante, utque adeo quoniam tempore Anobis Romano itineri & accipere.

Fuit autem redificata Terdona principum auctor & fustor Gualvagnus Vicecomes, at hac indicant lib. II. Supplementi: Similiter & Derdonem urbem, ipsi subacta, ab eodem Federico spoliata, durata, & interfecta ipso Gualvagnus magnanimitas effudit.

§45 TICINENSIS] Quod Thimem ducat.

§46 VIX CALLIDUS] Quod & ipsa Mediolanensis, Ferreus cognomen, emittit: Ferreus infra.

§47 ROMANAE] A domina rerum Urbe, quo mox inde Concivibus egressus patet.

§48 ARENTIA] Mediolanensis Codex, qui melior, Arima. Uade Rome vulgo Pona nunc eadem nomen, & apud Nostrum col. p. 17. lib. I. E. Arima, quae & ab eodem alibi Roma vocatur. Signateae Porta est, quae cum Solem orientem spectat, Orientis audit apud cotraque, vocat apud corruptissimos operas, ac bonos mores. Huc huc ex ore, Orientis primum, mox Arima, dein Roma, Roma domum dicit, quae vox nunc etiam apud Nostris viget.

411 FORIS] Siccol. 969. lit. C. *Mediolanensis vera fore* *exierunt*. Qua tempore libertate Un pro Quo usurpatum *olum ostendimus ad illa Not. 87. Quo fieri conseruaret* *eodem fore etiam pro fero additum*, conuincitibus tum *ostentat* Centoribus Latine linguae. Rolandus etiam *fic loquens lib. 2. cap. 1. Nam qui postea pagani possi-* *modum intra quidam fuerunt*, forte *exierunt* ut *portu-* *monum*, *fieri postea magis deformis potius manifeste*.

412 SYPER FOSATV] Nihil hic corrigo, nihil mo- *to*, monco namque, *supra fassum*, MS. Mediolanensis *lectionum esse*.

413 INHAERERE] Non recte verbum hoc Coria L- *talice reddidit ad vi*, qui *prædicta* tranandi verba. Sic *enim ille*, *Pausi non nisi* *de fide* *Citapontium* *pos-* *fer*.

414 QVOD AQVA STIAN FERRE VOTA, &c.] In *Mod. Codic* longe plane melius huc descripta, *Con* *aqva etiam fieri tota in ipso citatis penitus tunc obli-* *vis*, &c.

415 INVENIRE POTVISSET] Non dubicite, saltem *non* *hulismum* *quisque*, *legendum* *ex modo laudato* *Co-* *dice MS. inueneri* *posset*.

416 ITA QVOD] Locutio seculi, formulæ illæ, *tam* *quod*, *taliter* *quod*, *adeo* *quod*, *quibus* *referre* *Notas* *pa-* *gina* *precedentes*, & *frequent* *conuenit*, *genua* *penam* *&* *germana*. *Cicinius* *de* *in* *alioquin* *scriptis*. *Proleptum* *Laurenti* *ad* *an. 1384. Definitio* *publiabatur* *in* *monachis*, & *prædicta* *propter* *gatos*, *ita* *quod* *vis* *celebrabat*. *Henric* *VII. Aug.* *in* *sententia* *lata* *contra* *Robertum* *Siciliæ* *Regem*, *ut* *apud* *Musæum* *existat* *Rob. IV. lib. XIII.* *de* *Caroli* *illius* *gobis*: *Alyfimus* *penitus*, & *in* *tu-* *tem*, *ita* *quod*, *ne* *civitas*, & *c.* *casus* *fidelitatis*, & *sub-* *jectio*, *vel* *obediencia* *ratione*, *causa*, *vel* *terro*, *libi*, *vel* *sub*, *vel* *heredes* *quodlibet* *inuenit*. Et *in* *al-* *tera*, *quam* *idem* *Castar* *contra* *Pedunum* *notit*, & *in* *dem* *epus* *Hiliorum* *Rubrica* *libri* *proximi* *sequenti* *con-* *figurat*: *Ita* *per* *patrem* *evidentem* *ipsum* *crimen* *notari* *curam* *fulge*, & *epus* *conuincens* *reatum* *prædictum*, *quod* *nolle* *posset* *tergiversationi* *celari*. *Carolus* *IV. Imp.* *Henrici* *prædicti* *apost*, *in* *Commentario* *de* *Vita* *sua*: *Fassata* *&* *propaganda* *inter* *civitates* *&* *castros* *civis* *fecerunt*, *ita* *quod* *exgressi* *ad* *ea* *non* *poterit*. *Willelmus* *epus*. CLXII. *Molitorum* *montes* *ita* *sunt* *in* *diuisa* *passe*, *quod* *incurre* *epus* *et*, *de* *falso* *guerram*, & *facti* *quid* *fieri* *dicitur* *in* *sauro*. *Trichonius* *in* *libro*. *ad* *an. 1364. Annuit* *omni*, *quam* *operatur*, *quam* *uere* *tandem* *construit*, *ita* *quod* *atque* *construat*, *Clivense* *videtur*, & *de* *Marche*, *offense* *in* *proximum* *dom* *conuincit* *per-* *manet*. *Alique* *fecerunt*.

417 VTOI ET COQVQVI] Peruenit huc ad historice *fidem*, *non* *focatus* *illa* *col. 95. lit. C. In quo* *supradicta* *omnia*, & *alia* *multa* *respondendi* *de* *veritate*, *quoniam* *ne* *his* *ad* *alios* *potius*, *ne* *mei* *propriet* *necesse* *visi*, *fieri* *reperit*. *Nemo*, *ut* *habet* *decima* *illa* *Missa*, *Flaccus*, *in* *Troisville*.

Florus *est* *sceleratus* *testis* *meus*, *quoniam* *auris* *deum*. *Qui* *audire*, *audire* *deum*, *qui* *videt*, *plene* *fecit*.

Ob loque dicit Gellius ex doctrina Veterum, *Historiam* *esse* *verum*, *quibus* *generis* *interferitur*. Quod indicat *et* *ipsius* *nomen*, quippe *quod* *ab* *inuis*, quod *est*, *invis* *enunci*, videtur *dicit* *vel* *ab* *invis*, *vis*, *videt*, *ut* *alibi* *placet*. Clamat *de* *idipsum* *ratio*. Cum enim veterum *Historia* *desideret* *maxime*, *fieri* *via* *potest*, *ut* *verum* *in*, *fine* *illa* *mendaci*, *non* *falsitate* *suppensione* *dicit*, *qui* *ne* *rebus* *ipsi* *interferit*, *quas* *enarrat* *in* *ec* *eodem*, *non* *generetur*, *oculis* *ut* *supra*. Inque *de* *Verio* *Flacco* *visum* *Historiam* *desine*, *ut* *diceret*, *eum* *esse* *narratorem* *verum* *efforum*, *quibus* *interferit* *is*, *qui* *narrat*. Quo respiciens *Plutarchus* *in* *Pericle*, *eandem* *laudem*, *id* *est*, *rationem*, *appellare* *voluit*, *quod* *equum* *maxime*, *id* *est*, *verum*, *qui* *rebus* *separatim* *interferit*, *inducitur* *requirere* *videatur*. Galenus *in* *eadem* *secundaria* *sua*, *non* *in* *libro* *de* *Solis*, *ad* *præter* *expo-* *sitionem*, *veritas*, *id* *est*, *proprie* *intentione*, & *speculatione*, *et* *com* *Historia* *notit*, *non* *in* *libro*, *quem* *de* *Em-* *piria* *substantione* *conuenit*, *in* *quo*, *post* *varias* *His-* *torie* *deductiones* *ad* *Veteribus* *traditas*, *eo* *conditas* *spe-* *ctare* *docet*, *ut* *monetur*, *Historiam* *eorum*, *que* *narratur*, *speculatione*, & *experientia* *maxime* *con-* *uenit*.

Nam ita tamen præsentia, *de* *oculis* *subiecta* *scriben-* *dis*, *Historia* *maxima* *parum* *fieri*, *ut* *non* *posset* *eti-* *am* *præterita*, & *ab* *hominum* *memoria* *longe* *diffica* *de* *remota*, *narrationis* *historice* *deservire*. Clarum *id*, *quam* *quod* *clarissimum* *as* *Tullio*, *qui* *propterea*, *non* *quam* *veritas*, *et* *commemoratio* *antiquitatis*, *veritas* *maxime*, *reflexa* *tempore*, *memoria* *visum*, *hæc* *me-* *meretur*. *HISTORIARUM* *autem*, *ut* *intelligeremus*, *non* *res*

præsentis modo, *sed* *de* *ante* *actas*, & *ob* *veritatem* *interitum* *mentes*, *Historia* *beneficio* *deum* *postiora*, *illustrari*, *vivere*, *propagari*.

Sed verior omnino *as* *narratio* *est*, *quia* *res* *prædictas* *existunt*, *nam*, *que* *præteritis* *ob* *oculos* *ponit*. *Idcirco* *Notus* *hic*, *qui* *videt*, *scriptis*, *etiam* *con* *indica-* *memor* *de* *visibilibus*. Sic *de* *infra* *pra. lit. E. Nam* *plene* *de-* *coris* *quæqueque*, *quis* *enim* *per* *civitates* *Lauda* *quis* *enim* *capit* *&* *vinces* *in* *carcerem* *deum* *deradi*. Sic *de* *Be-* *nedictus* *Jovius* *lib. III. Nervonensis* *Historia* *pag. 157. Quæ* *enim*, *con* *ille* *crisis* *conuincit*, *et* *de* *metaphor-* *icam* *adhibere* *epus*, *non* *ab* *alio* *accepti*, *sic* *epus* *vidi*.

418 TOTVM SVRVM] Firmum iam illudque, *ad* *illa* *Not. 354. Ad* *Terdonem* *eorum* *proprie* *dispendio* *refutatio-* *dem* *modiciter* *conuincit*.

419 CONFERVIT] Refertur primo, *reperit*, *dein* *addo* *causam* *capitulis* *buen*, *quæ* *non* *alia*, *quam* *quod* *Imperator* *Terdonem* *oblatione* *civitate* *ad* *Papianum* *pro-* *ceci*. *Bosius*: *Accepta* *igitur* *Medulani* *curia*, & *ve-* *ligio* *Terdonem* *ad* *Papianum* *proci*, *succurritur* *Medu-* *lanensis* *ad* *Medulanensem* *adum*, *aggritur*. *Hic* *epus* *ferunt* *Medulanensis*, *per* *quos* *idipsum*, *et* *inter* *idipsum* *libris* *multas* *capitulos* *dixerunt*.

420 STABARVM] Litterarum secundam *muto*, & *cum* *Medulani* *MS. Stabari*, *lepo*. *Corius*, *Historia*, *habet*, *sed* *Scaram* *omnino* *præter* *Historiam*. *Etiam* *2-* *tem* *Scaram* *militis*, *fic* *dicit* *ab* *acit* *Scara*, *qui* *de* *Lon-* *gobardorum* *leges* *Tit. 1. §. 2. Si* *qui* *Scaram* *ipso* *pro-* *uincium* *elegerit*, *non* *amorem* *debit*, *omnis* *sua* *in-* *curat* *periculum*. Et *Hincmarus* *ad* *Dioecesi* *Rimensem* *Episcopos*: *D. Carolus* *beatarum* *acit*, *quæ* *vulga-* *ri* *serunt* *Scara* *vocantur*, *dispositi*, &c. *Vulgari* *sa-* *ne* *sermo*, *sed* *proprio* *Germanorum*. *Scher* *quap-* *pe*, *hic* *Schara*, *met* *Germanica* *vox*, *sermo*, *ca-* *uent*, & *cauentum* *sonant*, *unde* *Eggenre*, *Eggenre*, *Eggenre*, *Eggenre*, *id* *est*, *sermo* *Confessio* *apud* *Willelram* *instat*. *Armoine* *de* *Glossis* *Francorum* *lib. IV. cap. xiv. Galgus* *ad* *Francis* *beatarum* *Scaram*, *quam* *non* *sermo*, *vel* *enunci* *apparet* *possum*. *Pari* *sentu* *vor* *eadem* *ut* *supra* *Scriptor* *Vita* *Caroli* *Magni*. *Ac* *primo* *quidem* *pag. 138. Carolus* *non* *con* *Francis* *per-* *sonatibus* *est* *ad* *epus* *idipsum*, *misque* *Scaram* *fieri* *per-* *ceptionem*. *Secundo* *pag. 139. Primum* *in* *locum*, *qui* *dicitur* *legendum*, *misque* *quæ* *Scara* *in* *Saxonia*. *Tertio* *pag. 243. Scara* *Francorum* *non* *notant* *alioquin* *id*. *Quarto* *pag. 246. Caracorum* *ad* *Scaram* *Francorum*. *Quinto* *pag. 249. Meliores* *Scara* *misque* *super* *Saxonia*. Et *alibi* *epus*. *Sed* *alii* *quoque* *Scriptores* *meminerunt* *Scara*. *Armoine* *iterum* *lib. v. cap. xxvii. Ordinatio* *Scara*, *qui* *audem* *Carolinianum* *con* *seis* *conflictibus* *regis* *proprie-* *ram*. Et *cap. xlii. quidem* *libi*: *Scara* *Normannorum* *plenum* *exercitum* *prouenit*. *Regino* *lib. II. Misque* *scu-* *lar* *et* *omni* *Scaram* *de* *vicis* *vicis*. *Idem* *lib. iij. quæ* *Scara* *in* *Saxonia*, *qui* *tres* *pagas* *con* *Saxones* *con-* *uenit*, & *Des* *antiquis*, *videtur* *existere*, *quæ* *re-* *re* *Scara* *non* *habet* *pagam*. *Ado* *Vienneis* *ad* *Quæ* *re* *Scara* *in* *Saxonia* *dirigit*. *Capitula* *Caroli* *&* *Ludouici* *Imp. lib. iij. Tit. 46. Ut* *non* *per* *aliquem* *scalam*, *ut* *pro* *Walto*, *ut* *de* *Scara*, *ut* *de* *Wardo*, *non* *pro* *hi-* *dergare*, *ut* *pro* *alio* *hære*, *beatarum* *Comes* *statuere* *prosumit*.

421 Scara igitur Scarami Papieffe Nostris, nihil et aliud *Scarami* *Papieffe* *effine*, *quam* *forma* *militum*, *fic* *dicit* *Germanorum* *more*, *qui* *militum* *turmas* *Scara*, *five* *Scharas* *vocant*, *apud* *nostrum* *etiam* *Italicum* *Schara*. *Inde* *sine* *saltem* *Scara* *acit* *nomen* *Viri* *longe* *diffusi-* *um*, *idemque* *clarissimi*, *Barthias*, & *Lindembrogii* *tradunt*, *quorum* *ultimo* *Ordinem* *facit*, *quam* *pro* *te* *citat* *Samuel*, *lib. IV. cap. LVII.*

Verum enim vero, *id* *quid* *hic* *arbitrari* *mihi* *licet* *ad* *Mores* *idipsum*, *cum* *in* *subiicit* *Itam*. *Seracum* *ad* *Scarami* *Papieffus* *depredatum* *pariter* *&* *combustum*, *centuriam* *epo*, *Scaramum* *Papieffus* *aciem*, *turmas* *equidem* *Papieffum* *militum* *ultissimæ*, *ut* *non* *qualem-* *cunque* *ritum*, *sed* *quæ* *ad* *concordandis* *hic* *inde* *perdis*, & *obvia* *quælibet* *exordia* *solent* *excitare*, *fic* *dicitur* *ad* *Scara*, *quam* *Papias* *ignem* *&* *combustum* *reddidit*. *Festus* *Ephorem* *vocat*, & *ficem* *proprie* *confer*, *unde* *forte* *nati* *Corii* *hærent*. *Sic* *lib. iij. fuit* *inter* *Cyrillo* *in* *Glossis*, *ibique* *Vulcanum*, *Scara*, *vel* *Scara*, *fuit*, *per* *omnino* *frequens* *in* *libris* *Græcorum* *medicis*, *pro* *crusta*, *cadente* *ferro*, *vel* *medicamento* *caustico* *inducta*, *quod* *idipsum*, *ubi* *aliqui* *addunt*, *est*, *ibi* *fic* *focis* *factis*. *Quæmòdo* *Seneca* *Januensis*, *qui* *facem* *Vulcanis* *paratit* *de* *accedit*, *in* *fonatione* *clauis* *Scara*, *inquit*, *vel* *scara*, *crustula*, *ad* *adhibe-* *re* *ipso*, *vel* *epus* *conuenit* *aliorum*. *Eandem* *ob* *causam* *dicitur* *ad* *Altare*, *Ephora*, *tanquam* *focis* *hostia*: *de* *Cratidia*, *tanquam* *focis* *hostia* *epus*, *inde* *inde* *idipsum* *hære* *Vitru-*

B b b 3

Via

vo lib. 7. cap. xvi. qua nempe subiacet, & in qua fides infirmum, quod ipsum caritatem amittit: *iniquitas uolens, ferus et asper prout cetera*, Hippocrati: *Conuersionis denique multorum effertur; habens impati-
entia transierit, ut erant, quod de videndo patrum duo
Rei Literarum Patres, Terentius lib. 11. Advers. cap. 1.
& Callimachus in Athenaei lib. 5. cap. 18.*

Hac mea de *Securibus* hoc loco dirivato est, nec fortasse vana, nisi valde iudicii fallor. At qua falli homi-
ni in prociui, mihi Delius hac in parte Vani Apol-
lo faverit, Attus Securus ipse literarum Rei, quem ar-
bitrum capio non inuenio.

412 DE PAVIA. Indebit prout hoc opem Operarium
est, cum de Pavia ex fide MSS. cadere debuisse. Ita
plane Mediolanense MSS. habet, non vitiis Auctoris pa-
tes, qui urbem illam, *Papiam*, sicut & eisdem accolat,
Papius, perpetuo vocat. Posset & hoc ipsum officina-
re Scribae conspiciam impurari.

413 SERAPIANUM. Non idem vico nomen apud
Scriptores emet. Coetis *Serapianum* nominat, *Serapi-
um* Merula libro *Cyngaphia* quarto, alii aliter: de
fortasse *Serapione* hic corrupte positum pro *Serapio*,
quod habetur col. 96. in E. *Et apud Serapianum a Tordi-
ne fuerit*, &c. Quod & Vici idem *Serapianum* audit
in Med. Codice MS. quod uti proprium ac germanum
ejus loci nomen cognoscit, vir antiquarum regionis il-
lum omnis appone doctus, Jo. Antonius Castellonius,
paratque ductum a septima Legione militum Romanorum,
tum, quod eo in loco subistit, quod & alia quibus-
dam ejusdem regionis oppidis, vicisque conscriptis natus
Castellonius aliter, Bonaventura nomine. Libro de *ur-
bis Castellonij inscriptum fides* pagina multi typ. odiosa
Bergomensis, anni MD. LX. XCIII. Contra Ventura
typis.

415 ENARRHANT. Nota adnotum hanc verbo datam
a Noctone nostro, ut ad Poetarum Latinarum patre, Ge-
org. IV.

*Tum rapidis terrens siccitate Sirius Indus
Arctus celo.*

Quod & aliquid fassum in his aliis ab eodem voluit:

Perfusa postea Cordis arctus Arctus.

Et ab Huxano, qui clare, *erret exst*, Graecorum imi-
tatione dicit, Graeci nempe suo *arctus* tribuunt adnotum
possum. Graece quoque dixeris, *arctus* & *arctus*. Adm
verbo Sylv. Statii:

— nunciale istos venter in aegre

Africanus, miserrime patri sagratis Elifem,

Id est, *accendit in amorem patri.*

416 GERRAM. Dicheat alii beuvis rem eandem,
Verum, sed certe respecta vocis, prima, *Verum* Re-
currit ad superiorem Notam 133. & hac illi adice ex
Martho Fardis in *Whitney II. Vito: Vitis virens, &
erectissima officina provocat.*

415 FACTVM EST PARALIUM AD FORZOLVM. Con-
venit hic cum Nostris Coetis in narratione rei, nec non
& in appellatione loci nobilis in pugna. Io alii eandem
se requirit, oleum de operam perdat.

416 IN CACEREM REDUCTI SUNT. Med. Codex,
In carcerem reducti sunt. Inclinat animus credere, scrip-
tiss. Nostrum, in *carcerem reducti sunt*.

417 ROMA PERGENTE. Ubiq. ubi alioibi Nostris,
brevis hic nimium fuit, consilia rebus ad Anobis per-
fusa toto illo spatio temporis, quod abit inter exordium
Dionysianum urbis, & ejusdem accessum ad Romanam
urbem. Quomodo hic & me sumum rem illam
habe, ne quad forte desideres hac in parte.

Dethona relicta Sontiam Anobis evertit, inde
Papiam ad triumphum it. Moratur ibi tradito, Pla-
centiam attingit, & obediit XIV. Kal. Maj. sed occurrit
auxilio Mediolanensibus, longam & difficilem urbem il-
lus expugnationem ratio, Romanam iter arripit, III.
Non. Maji in rura Turi condit. Rhegium illuc, &
Muniam se recipit, quibus praerogativa, Penicillibus
sistunt prope Bononiam epia, iustitiae tunc a Bono-
nensibus refici Medicinam castrum. Iter hinc in Tu-
sciam, Apennino superato, cepit, ibique Pisani, quo
obvius habuit, naves ut armarent contra Gualtherum
Siciliam Regem, in maadum dedit. Consulit ibi quo-
que loci Archidia Hanelbergensi Episcopo, tum & Gra-
cia legatione reverso, Ravennam Archiepiscopatum,
paula cum ejusdem provinciae Ecclesiis, demumque li-
berate Clusini datus, Viterbium ingressus est. Accessit
eo Rom. Pontifex, Adrianus IV. Urbemque direxit
cum Romana Ecclesia universa, proditque Federicus
obvium veniens, & strepam defendens ex equo tenui-
se dicitur est, miraque prebentium in sua temoria deduxit.
Vari Viterbi sermones inter Caesarem & Pontifi-
cem hinc inde facti. Periturum iter castra Imperia-
dia Caesari, Episcopo Bambergensi ore, cui patuitio

ae annis Adrianus, ut sibi vicum amicum Caesari
posuissent adversus Romanos, contra se graviter inole-
scerent. Affatus est Pontifici Caesari, campo ambo li-
bi fidem invicem obligasse finem, ex agro Viterbiensi
profecit simul, simulque gradientes, & beoptantes simul,
Suntur unanimis attingere: deinde progredientes Romanos,
non proci ad illa Romanorum legatos obvium habere,
eo hinc mullos, in Caesari animam percuterent. Audita
Romanorum legatio est, subitumque tepidum, quod
Fringentis affert. Ausp. Federici, inquit Romanorum
volente ut legationem verbis appropinquat, concepta
istio cum Pontifice consilio de ingrediendo urbe, nocte
proxima equites armatos mille, pro castris Romanorum
insidiis, Octaviano Cardinale duce, praemittit. Qui
fornio diluculo Leonianum iocantes urbem, Ecclesiam
B. Petri, vestibulum & gradus ejus, Romanis inscien-
tibus, occupavit. Poltride, VI. nempe Cal. Junii,
Romanus Pontifex, ut in Basilice gradibus Caesari op-
prettare advenit, urbem eandem ingressus est. Quam
motu castra sublegetur Anobis, perque declivem
montem *Gualdi* delapsus, una cum fide porta & ipse ac-
ceptus fuit.

Iteneri hac Caesari summa Demibis Romanis, re-
ruoque in eo gestarum pericula, ex ipis praecipue li-
bris Anobis, & Fringentis, scriptura fastidum qui
& inseram accurati, libris.

Variis nihilominus in hanc narrationem rerum Scilicet
propterea alii. Viterbiensis enim, Placentiam non obli-
gam modo, sed qui quaque rura ciemata tradit, eque
dimissa, prius Anobis Parmam, mox inde Bono-
niam adit. Cavatibus ipsum scripsit, deindeque
Bononiam Federicum per Hetruriam, & Larium, Sontiam
usque, oculis facta Viterbi memorare. Quid, quod in
Proleptis Lucens *Anobis*, non nisi post acceptum
Imperii diadema Roma, villam ab Anobis Pla-
centiam legere est, tradidit Trehemus in *Herzog*,
Chrono ad an. 1154. & ex illo Bodin pag. 74. Spoliet
desolationem inaugurationis Romanae solennia praefest-
e, quod ut peractis factum clare demonstrat Nostris in
Nota 414. quae infra conspiciatur, alique, quod dabi-
mus ibi loci Ad hac Cavatibus. Pontifex non ex
Urbe Viterbi, sed ex Albano vico discessit praefest-
e ut obvium procederet Anobis. De loco patet, in
quo Pontifex occurrit Federico, non una & eadem Scrip-
torum omnium qui vii mens, scribente Federico ipso,
Pontificem sibi occurrit Sontiam, habentque similia Ca-
vatiellus, Munier, Naucerus. Praefertur & hoc ipsum
Adm Pontificis Adrianus, in quibus ibi, quo produco,
verbis apud Bononiam legit: cum Rex Federicus cura
vacante territorium Sontiam pervenisset, & castrum
tutus esset in campo Gualdi, Pontifex in urbem Ne-
pepinam descendit, de secundo die, occurritque mo-
tis Teutonorum Principum, compluribus Laicorum &
Clericorum multitudine ad Federicum cum Episcopis &
Cardinalibus, usque ad ipsum territorium cum joculari-
tate deduxit. Liqueat illud etiam ex *idem* Adm
Aulis, Regem Sontiorum officium exhibuisse Pontifici juxta
Tubulum, territorii Nepepinum locum. Quae praefertur
occurrit illam, modo memorata Bononiam indicat ad
locum notum. Ceterum quam ob causam Romanum
adit Anobis, quam distuldarit Episcopus Fringentis,
satis apertum in literis apertis voluit, & alii,
quod suos illas & fontibus hostiles arripuerunt. Quibus
hic etiam Krutius lib. VI. *Sontiae* cap. XVI. quae de-
cebat, legationis Romanae capta fuisse multa, quod
Mutius & Sigonius unanimis asseverant. Federici diplo-
ma de relicto Medicinæ castris apud Gherardacum
exstat lib. III. *Bononiensis* Hfl. ad an. 1156. De praefest-
is equibus armatis Romanis ita meminit Godesfridus:

Regis praevenerit totorum plorare Romanos.

Nec non & de accessu Federici ad eandem urbem inter-
pella mole per declivem montem:

*Rex omnia fure movet agmina multa coherens,
Papa dolis patulis adit per devia parvis.*

Tede beata Petri node sui capsi parvis.

Quibus accitit, quae Otto a S. Blasio ex de re lo-
quenti, capiti Chroni sui VII. consignavit, Romanis
nempe resistentibus, Romanum imperium prohibere Anobis
barum, quibus fortis aggressio in brevi expugnata,
modis occidis, urbem tandem suaverit. Nec omittam in
hac interitus Anobis Nota, Regem illam, adiutorem
Romanum Imperatoris coronationis ergo, diversimode
Comitum, quod in Benediclio Jovis repeti lib. primo *Neon-*
comensis Hfl. pag. 13. cum illam, nunc praesentem & ten-
bris enatum, typis eisdem publicis adnotavit: *Federicus
electus anno quarto ad Adrian IV. Pont. Max. Roma
in Imperatoris coronationis ergo. Quo cum profecturus
Comitum faciens, reuenerit quae Roma, & ceteris miferis
pauca nomen refertis, Sontiaeque regiamen civitas*

tem per Imperiali munificencia privilegio ornavit. Eaqua privilegia fecerit Augustus, & alia praeferre solita, quae sunt in ubi & Ecclesiae Comensis favorem Anobis benignitas fecit. Viscentur illa, & liber, omnia in periculo loco.

418 LOMBARDIAS, TYSICIAS, ROMANIAS] Peragrata scilicet, Lombardia, Tysia, Romania, quibus Regionibus episcopatus Italici Anobis, post relictam Tardisiam urbem, Romanis utique complexus est Nolles, non solum ad ipsorum fidei Anobis fuit in litteris ad Frisingensem: *Directo amice*, (ut illis inquit in litteris) *transit per Longobardiam, in Romaniam & Tysicis contra, Saturnum asque pervenimus*. Idemque in Mox scriptum, eodem illic peritiam facit: *Discedis illuc per Longobardiam, Romaniam, Tysicam, & Saturnum Roma appropinquavit*. Nec aliud à Nanclo, quae Federici litteras ob oculos habuit, & descripsit.

419 TYSICIAS] *Etruria sibi, Tyrrenia Graecis, Tofonia vulgo*. Fuit olim opulentissima Italiae provincia, fortissimae virtutum mater, cujus ergo Guntherus cum bellatorem dicit. Tercium illius Noura, Tyberis, & Apenninus Civitatem equidem à Ludovico Pio Imperatore una cum Palschia Pontifice divite sunt. Plura de illa Geographi, Cosmographi, Historici, quos alicui terram huiusmodi dedit.

420 SYRDIENSI] *Modulamenque cum primis, Florentini, Parmensis, Beneventi, alia. Godefridus: Rex hunc exstergit, Aquilam duxit ad urbem, Dentis Placencia rursus ornata venit.* Servit in Parma, Etruria transire arva, Alpe fatis parva Florentia percolat arva.

Nec multo post:

Tysia devota sibi debet undique toto, Nona vel quatuordecima regna veniet.

Ad Vindictam Aquae praedae castra facit.

Ad viae incertum veniens castra, Viterbiam,

Unde patris Erubis fontem facit quo proteverat.

Quibus addo, quae scripti pag. 179. Magni Chronici Belgici Concinator: *Imperator Federicus, anno III. regni sui, Romanam venit, multis in itinere laboribus arduis, & diversis hostilitatibus, quos omnes tam superaverat, quam victor superavit, & ad desiderium sublevaruntque campum.*

421 P. P.] P. genitum non raro pro Papa receptum inter compendiosas Notas. Docuimus id alibi peculiari Lutetiae de his ipsi Notis, & exemplis appositis illustratum.

422 ADRIANO] Nominis aequi Querto, natione Anglicus, primo Mediceus S. R. usque Abbat, post hac Albanensis Episcopus Cardinalis, Nicolaus nomine, subiecto in Anastasi IV. Pontificis locum 111. Non. Decembris anni CXC. CIV. post obitum Sedis Apostolicae nomine legationem ad populum immisitante barbaros, & dissolutionem Barones & Norvegiorum nationum.

Quae cum ita se habuerint, corrigas licet primo Chronologicam Compilationem, quam post Sistrum Picturam editum, alii loci tradit, *Adrianum m. mclxxx. ordinatum Papam.*

Martinum Poloniam secundo, scribentem in Supputacionibus suis, *Eugenium renunciatum Papam anno mclviii. & anno sibi s. vi. vel in aliquibus aliis eisdem exemplaribus legere est* VIII. M. IV. D. XX.

Tertio, quae Sazo Grammaticus lib. XIV. *Dantes Hiberna prodidit, Nicolaum, scilicet, Cardinalem, & Danielem Roman receptum, decedente Eugenio Maximam Pontificem sublevarunt esse, sic omnino capies, ut Nicolaum Eugenium protulimus non impeditur, successorem fuisse potest, cum Anastasius Nicolaum praecessit, ut apud omnes constat.*

Paulitico & Innocentium III. afferentem apud Gregorium IX. ubi agitur de in integrum restitutione, *Alexandrum successorem Augusti, officio legitimum in Hispaniam fundum, intelligit, in non Alexandrum, sed Adrianum IV. exhiberi Anstasi proxima succedere, et quae ari Scripserit Neubrigensis, laudatus à Massono, notat.*

Ceterum inter Adriani Pont. dicta duo praecipue recensentur; quorum unum est, *Romanus Pontifex annuum imperatorem esse*. Alterum, *Saturnum Pontificem ambire, & non sui fratrem fore, sed ad eundem advenire, esse Romanis succedere in parochia, non Petro in vrbis pastorem*. Et horum quidem dictorum meminere Salustianus familiaris eius, Eginardus, Massonus, qui & primus in Anodi *Videtur* non impeditur, tradit, *Servatum Hispaniae Viscens cap. 4. lib. xix. alique orationi*. Obiit deum Anagrus angustia morbo, Kalendis ipis Septembris, vel, ut alii putant, Frid. Kal. ipas Septembris, hoc est, Octobris mense, (quod & Dodachius, & Trithemius scribunt) cum sedisset annis IV. mens. VIII. diebus xlii. nullis magno in prelo Ecclesiastica di-

tionis indeque delatus Romanis in Ecclesia S. Petri, iuxta tumulum Eugenii, praesentibus Clero, Senatu, Populoque Rom. honorifice sepultus est, ut Kadervicus docet. Fuit vir omnino integer, benignus, mitis, & Ecclesiasticis patrimonibus meritis propagator. Sum & apud Arnaldum, Lenovium in secunda Lombardensi Gallia Episcopum, Epistola quatuor, ad hunc Pontificem data, quibus illam iustitiam laudat & emulit.

423 HONORIFICE SUSCEPTUS EST] Miro plane contentis, & quae fere verborum ambros, rem tandem Scripserunt aliorum non pauci prodidit. Frisingensis lib. II. cap. xxviii. *Mox Principi ad gradum Ecclesiae S. Petri veniens, à summo Pontifice honorifice susceptus, ut aspe ad Confessionem S. Petri adductus est*. Trithemius Hystoriarum Chronicis, ad an. 1154. *Versus mare cum exercitu pontifice transire, Romanam pervenit, ubi à Pontifice Romano, & omni Senatu honorifice susceptus in Imperatorem consecratur*. Massonus in Adriani IV. Pont. Vita: *Venerunt Caesaris honorifice obviare progressus est*. Liguarius enim libro tertio de Federici epistolam refert, *Adrianum à curia, bis quidem versibus*:

Solus Apostolica Praefat, summusque Sacerdos, Tunc Adrianus erat, qui summa laeta cadunt, Prostratus, eximia Christi sibi quae corona, Occurrit.

Sed hac fore postrema intelligenda de occurrente primo, cum adhuc Viterbi Federicus esset, de Romano discedente, praeter laudatos hostes, Posteriori Janus in Genua: *Ubi Roman veniens, quatuor à Adriano honorifice exceptus, & Imperio corona creatus esset, pagetum tam ante curi & Caesaris, &c.*

424 ADRIANO SANCTI PETRI BASILICAM] Prolemae Lucensis. Anales: *Federicus ad Adrianum venerat in Ecclesia S. Petri, Viterbiensis*.

Itene sub aurore fidem tenet, atque Ceremoniam Munera, Basilicam Petri reverenter honorat.

Unpergens: *Ad Adrianum Papa consensu totius Cleri, cum dudum regis imperialis honorificum accepit in Ecclesia S. Petri. Jac. Philippus in Sept. Chron. Ingressus est, & ex more Pontificis salutato, ab eodem Imperatore coronatus apud S. Petrum accepit*. Magni Chronici Belgici Concinator: *Imperator vero curam & Receptorum à magnifico semper auxilium respiciens, Romanam armatam manu adversit, & Papam Adrianum amicum sibi & operum* (sic ut melius paratum) *invenit in Ecclesia S. Petri honorifice conformatum, & coronatum*. Altera dicit, *quod fuit*.

Kal. Julii, Pontifex in Basilica S. Petri Imperiali imperialis corona donat. Aventinus lib. VI. *Annel. Boyerum: Ad Adrianum IV. Pont. in Templo S. Petri invitatus Romanus inauguratur, postquam Dei regnum declaravit*. Mutius: *In Basilica S. Petri impunitus Imperialium cursum Federicus Pontifex, in magna hominum frequentia*. Massonus in Adriani Pont. Vita: *Tertium vi capite, magnis miribus Romanis fere extirguit*. Flosus *sublevarunt à terroris sui tam impunitus adversus*. Federicus tenet, *quod optavit, obtinuit, & VI. Kal. Jul. anni CXC. CIV. in sede Apostoli ad Adrianum exornatus est*. Nec sicciora fella, quae Platinus tradidit in eisdem Pontificis Vita, nempe coronationem Anobis solennem in D. Petri Basilica corpore, ob exactionem subinde tumultum Populi, postea in Lateranensi ade. Siquidem illi se rem habuisse, multo ante scriptum, Federici ipsius *evangelium*. Frisingensis lib. II. de illis *esset cap. xxix. & xxv. quod sine populi Romani adulatione in D. Petri basilica coronatus esset*: idemque post Placitum Baronis restitit in *Anales facere*.

425 CORONATUS] Firmius ad abundantiam, quae dedimus in proxima superiori Nota, quare nondum data quendam (sic facit hic assero. Martinus Polonus in Supputacionibus: *Cum pro coronatione Roman venisset, & pontifex cum magna gaudio ad Adrianum Papa coronatus fuisset, &c.* Palmerius: *Federicus Imperator Romae ad Adrianum coronatus*. Benardus Jovius lib. I. *Nevostrum illi pag. 11. Federicus claudens anno quarto ad Adrianum IV. Pont. Max. Romae in Imperatorem coronatus est*. Quo vero paulo rota Coronationis ejus celebrata peracta fuerit, manifestum liquet ex Actis Pontificis Adriani, quae Baronius edidit hac in parte. Simul ac enim istum Federicus ingressus est, ante horum tertiam ad gradus S. Petri confectus, ibique depositus vestitus, quae gerebas, folemaiori debita se munit, & ad Ecclesiam S. Mariae in Turri, in qua cum Pontifex expectabat, processit est. Illic confectum processionem & plenarium securitatem Pontifici exhibuit, secundum quod in ordine consuevit. S. Pontifex, ibidem relicto Rego, ad altare S. Petri condescendit. Cuius vestigia subsequente cum processione Rego ad altare per portas Argos, orationem inter Ecclesiam in Rocca porphyrea super eandem diat: prius Episcopus Cardinalis: alius ex Episcopis alium: tes-

tiam vero tertius Episcopus, & audientem ante Confessionem B. Petri confitetur. Deinde, incipit Missa, & Gratiana post Epistolam docet, Rex ad Pontificem coronandus accedit, & praeerat Imperilibus signis, gladium, & sceptrum, atque Imperii coronam de manibus eisdem Papa suscepit. Quo facto, statim tam vehementer & fortis Tronem coram conclamant in vocem laudis & laetitia vos omnia conceperit, ut terribile concitum de celo crederetur cecidisse. Rex tunc fere verbis de coronatione Federici I. solenniter Alia Pontifici Adriano. Eius vero Tempus ita nos quoque docuit Felix: *Con benedictione deus Imperii coronam accepit ante Regem sui IV. mensis Junii, XIV. Kal. Julii. Et ex eo Guntbertus Legatus IV.*

*His Regi similes, hoc clari memore bonae
Quartus ab ingressu regnum curulis annis.
Plaque fere antea Juvencum sui mensis ageret,
Ut quatuordecim prodire Julius oris.*

Quin & illius Dux habebat cum ipsius litteris Federici: *Magistraliter, ad aliorum SS. Apolloniam, Petri, & Pauli, in honore S. Alae Virginis, quia Suburbanum erat, benedictionem curiae Romanae imperii largitur super capite nostrum effusa. Quae quidem, vel tacente ore, designat Problemata membra, qui Coronationem illam celebratam afficit anno Domini MCXVII. Novembris, qui VI. Kal. Julii tunc eundem peractum memorat, Messini denique, evadentes in ipsius verbus, quae dedimus in praecedenti Notae.*

Apparet ex his etiam hallucinatum inferior fuisse Petarcham, cum in *Vite Rom. Pontificum* de Federici I. coronatione loquitur, Eadem III. tandem vias prodire, ut ab eo Federicus fuerit coronatus. Quae habet sedentem pariter prodire Chaeologiam vocatissimam Anonymi MS. cuius mihi copiam fecit doctissimus & amabilissimus Iosephus JOHANNES RHODIUS DANVS, cui non leve aliquando debetur, quia habet nos littera volente Deo. Habet illa scilicet virosissimam, sed dicitur: *Federicus primus, Coram accepit, Imperator LXXXVII. His coronatus fuit ab Eugenio tertio.*

Quo scilicet Apolloniorum Petri, & Pauli die, vigesimo nempe mense Junii, coronatum Federicum tradunt, quorum in numero praeter ceteros Cavellianus fuit, diem illum specificasse putanda sunt, quo petenda, non incerta, fuisse dicunt Coronationis illius solennem, universo eidem applaudente Romano populo, quem ante reclamantem habuerat, quod XIV. Kal. Julii fane sua adimplatione, clausit Locius portus, coronam imperii a solo Romano Pontifice restituit.

416 DEI FAVENTE MISERICORDIA? Aventinus quid amplius, ut ante vidimus, Deo iussu. Dodechimus, *Favente fide Adriano IV. Sigonius, Fausis acclamantibus, praesensque ferebatur.*

417 IMPERATOR EST EFFECTIVUS? Vere ac proprie, si eadem aliat, non loquens Noster. Dabat enim id nominis, sive tituli, Rom. Regibus Roma delatum imperii diademata, simul atque ceteros illorum ac tempora redemptis, cum ante Casus dicerentur, sive Romanorum Regni. Observe, firmoque rem istam pluribus in Henrico VII. Coronatione Romana ad Kal. VII. Id. VIII. de illius gressu, quae Missus scripsit. Ea re se loquens de Romana Federici I. Coronatione Vicerbani, ut illam hinc elatum scribat, a regio nemine falligio ad longe sublimiorum Imperatoris culmen inapertum:

*Regis personae percipit Papae dona,
Unguentis, erigitur, tam in urbe fuit.*

Majorque reversion in Alemannum Guntbertum Ligurini v.

*Ergo sui reditus gaudens Alemannia regis,
Majorque videns, quam misit ipse, rediit,
Feliciter, & summa regimine laeta unum,
Ergo in oceanum praeterea, populosque fideles
Evocat, &c.*

Indeque reliquit, quo Noster, mentem & calumiam intendentes, & in his Tribus in illas laudum Chronicis ad an. 1114. A Pontifice Romano, & cum Senatu honoris suscepit, in Imperatorem configuratur. Krantzio lib. VI. Senatus cap. XLII. A Pontifice suscepit, in statu Petri benedictionis fideles manus accepit, Imperator Romanus populum benedixit. Epistolae dicitur, igitur nominis Monachum, in Adalt, ad Schaffsburchensem: Anno 1114. Federicus Romanus Imperator factus. Dodechimus ad Appendix ad Martianum Scorum, ad eundem annum: *Federicus Roma ab Adriano Papa Imperator factus.* Osio a S. Blasio cap. VII. Favente fide Adriano IV. Applausus, ubi innotuit ab eoque configuratur, Imperatoris, & Augusti nomen unguentis quartis ab Augusti fortior. Georgius Merula lib. 111. Vi. annis. Antiquitatum, pag. 19. ab Adriano Pont. titulum, & nomen Imperatoris accepit. Benedictus Joannes: *Electus cum quartis ab Adriano IV. R. M. Roma in Impera-*

torum coronatus est. Idem contra ferentibus Romanis, ut innuunt supra. Vicerbani:

*Prospice Adversus, Romanique curia vota,
Tunc fuit Romanis completus regis vota.*
Robertus a Monte ad Chronographum Sigeberti: *Federicus Rex Almanorum Romanus petri, & ab Adriano Papa contra Romanorum voluntatem receptus, & in Ecclesia B. Petri in Imperatorem ab eo est consecratus.* Aventinus lib. VI. Annal. Eborum: *Ab Adriano IV. Pont. in templo B. Petri missis Romanis inauguratus, iussu Dei regare deditur.* Scriptique legere Debitum lib. XII. Romanos ad Mediolanensem ad arma concitos, ut Rhodius coronationis impedimento essent: *Hi curiae Mediolanensis tumultum in urbe exarant, Romanos ad arma concitant, qui saltem diademati impediendi peragere non possunt.* Et hac illa de Coronatione facta.

418 A SENATORIBUS? A Consulibus alii. Vide Platina in Adriano IV. Vicerbani lib. 11. cap. XIII. ad lucem & fidem Notae: *Dum hoc ageretur Romanus populus cum Senatoribus fuit in Capitolio convenerunt.* Haud enim ab alio tam jam fuit exire possit Anonimus.

419 MAJORIBUS? Ad Pontificem Adriano de his ipsi Majoribus, quae loco fuit postmodum uberior proceduntur: *Sive consilio, & deliberatione Majorum, &c.*

440 SYN JVS? Imperatoris scilicet, Imperator factus. Atque non jam factum petrum, tunc ab Anobis tradunt, ut Noster, omnes, sed potius, tributa tantummodo graviora. Ea sane de causa Merula, Georgius nominat, lib. 1. Flor. Anrip. quod tumultum in Anobis excitatum Roma fuisse dicitur memorat bisque verbi: *Sed cum in gravitate a Romano populo tributa exire voluerit, aliorum tumultu, ubi cum Germanis Praetoribus petitis, Gubernis eodem, quo Noster, specificat vires, cum ceteris Romanum populum ob id in Anobis Caesarum insultu, quod scab illo fuit non crearetur, uti dicebant clarum illius verbi, quod habebat haud multo post ad illa. Not. 443. Romani vero, &c.*

441 PLANE? Valde ut adverbium hoc loco idem petunt, quod modeste. Nam & illa Federico tributa vires, praeterea in senatibus tam publicis, tam petitis. Apparet, & quis ad id illius, Vicerbani qui in reposito Casus legitur Roma, dant: *Ad hoc Rex, tunc Imperator, quoniam confusio senatus tunc iussu indicationis reformata, cursum arborum illorum de sua Republica, ac imperii iussu, quem Italiae longe contraxerat, periculoseque circumdatis firmamentum proditorum interpreti, & cum corporis modeste, quod videretur regulari fortis animi imperio non improprie respondit. Argue & adverbio isti tubelle minorem dictam, adverbium humiliter, quod haec illi proximis copulatum.*

442 MALI ALIQUID NISI FAVORE NON INVENIENDUS? Dicitur illa petita ad autem Anobis, quem ad Veritatem mentem, ut & illa col. 963. lib. A. *Quoniam Spiritus illius adde dantem maxime: alique peroris eisdem multa, quae passim hoc in Opere de spechanda dicitur: Ledor non legenti ut legat, velut oia fallat, sicut Plurimum tellus, aut pluri, sed ut intelligit, & imitatur quasi verum sine Prudencia, sive Eruditionis iade mel caligat in usus rei tum publice, tum private.*

443 ROMANI VERO? Senatus & Populus universus. De Populo Guntbertus Legatus IV.

*Tunc fuit Populus, princeps fide jure ergato,
Imperioque fuit sumptus a Principe fuisse
Indignus, rapide transisse pante innotuit
Irracit.*

Ex eadem accensit Auctor Chronici Supplementi: *Populus Rom. indignatione commotus, ut per Adriano postea in Vaticanum crept: & Trithemius in Hist. Chronicis ad an. MCXIV. Post solennem ordinationem fide fidei ad quibusdam vulgaribus temporis meridianis, bella et impetui impetum.* De Senatu Vicerbani:

Adventu iustus confertur ad arma Senatus.
Ex Guntberti Scholiosis Spiegelium, qui ad illa: *Tunc fuit Populus, &c. Ius & Senatus, qui tunc de illi Populi contraxerat applicatione, ac dicitur.* Ob id notanda Curiam placitum alia, & de re loquentibus, completum tum Populum, tum Senatum. Urripentia: *A Consulibus fidei contra Imperatorem commota est. Romanorum illa, ut Noster. Sigonius de ab Ochone de S. Blasio cap. VII. scriptum, ut ab Orthodoxis: Romanis inter, fidei in nota, cum curato Imperatoris configuratur, &c. Sic & ab aliis, Mario maxime, & Polonio, quoniam illa loquentes dabo. Enimvero clarissime notum Vicerbani Romanam tum Populum, tum Senatum Editionis hujus auctorem fuit, cum scriptis: *Dum hoc ageretur Romanus populus cum Senatoribus fuit in Capitolio convenerunt.* Audient autem, Imperatorem fuit adimplatione curiam Imperii accepit, in fuisse verbi cum impetu Vicerbani transferant, inde Sigonius: *Dum hoc ageretur, Populus Romanus cum**

Seo.

Senatus in Capitolium venerat, ut Res. prout a se posuissent, consuleret. Verum illi adit, Federicus sine auctoritate ut praesentia sua in Pontifice coram, prope in sacrum addiderit, magno impetu Thibero ingressi. Liberatus militem hic nota Maurus ubi in Adm Pontifici Adriani. Habet illa scilicet non obvia, Populum tamquam fecerunt confilio de deliberatione in Caesaris imperio consilio. Hicigitur ante horum amem in pace de transposita praesentia, Populus Romanus, qui clausis portis apud Castrum Crescentis respiciat armatus, ignem qui facta fuerat, sine castris de deliberatione Magerum, ad civitatem Lucanum paulatim ascendit, et eorum, qui remanebant in portu, spolia vultu detrahit, omnes, quos reperit, usque ad Imperatorem castra persequendo fugavit. Nota illa discrimina circumspiciat Leobus, nec abire pacem improvidi non expedit.

444 OMNINO SE PA TACERE RECUSANTES Med. Codex, Omnis id si facere recusant.

445 ET COLLA, JUGO QVASE ARRECTO Idem, Et colla erant, jugo quasi arrecta, &c.

446 TYBERINA Fluvii nomen, qui de Tyberino datus Gualtero Legimus etc.

— Juvencus creatus solus

In cinere, Tyberem, tunc qui fluvius in medio.

Et Floro lib. 2. de Anco Maro: Ille quippe de meritis vestra complens, et, ut interpretatur, ubi Tyberem, puerum, Tyberinem enim, Albarum Regem, & latronem insignem, ejus in fluvii trajectu meritis, nomen illi dedit ferunt, cum prius Alula diceretur, quae de re Maro, & cum fecerit Gualtero Legimus et alique Poetarum & Mythologorum multi.

447 SYRTERIA Furem, seu indignatione alii, proximo se de Nois loquitur.

448 PER POSTUM Accinit his Gualtero, plenius audire super: Jamque fuerat populus, &c. rapido transmissis parte tumultu, &c. interpretatur ubi Tyberem, puerum, Tyberinem enim, Albarum Regem, & latronem insignem, ejus in fluvii trajectu meritis, nomen illi dedit ferunt, cum prius Alula diceretur, quae de re Maro, & cum fecerit Gualtero Legimus et alique Poetarum & Mythologorum multi.

449 SYRTERIA Furem, seu indignatione alii, proximo se de Nois loquitur.

450 INDREA Mediolanensis, & Corti MSS. Istelle.

451 PARATI, ISTE omnium Imperatorum vocatur. MS. Mediolanensis excepta, Praeparati ipsi Imperatoris virum vocatur. Mutui, Romani parati Germani opponit se.

452 OBVIAM IMPERATORI VENERUNT Imo cum fuisset, magnoque impetu tunc in ejus familiam, qui in Vaticano remanebant, tam in eis, qui inde discederent Caesarem sequebantur, praecipue irruerunt. Jor. Philippus in Chronico Supplemento: Populus Rom. indignatus convenerit ut per Hadrianum pontifem in Vaticanum eripit, ut Imperatoris familiam evocet, & multos vulneraret. Et in Supputationibus Polono: Romani armata manu familiam sequebantur in porta S. Angeli erantur invenerunt, usque ad territorium (lege naturam) Imperatoris persequende: simulque corripit Proletum, in quem, hac eadem afferrent & Poloni pene, centurionem pro interiori intercepti.

453 QUI IMPERATOR in Romanis factus in ipsam Anabaptistam, contra persequo regis majestatem. Mutui: Romani vero tuncque exercitum Imperatoris in se pressis appropinquat: quare per totum (lege, uti mox, per pontem). Ita per totum Adriani circumspicit magno vulnere de impetu in Germanos. Quia de in ades sacras, ne gloriā religionis loci. Frisingensis: Juxta Ecclesiam S. Petri praeparaverunt, quosdam ex fratribus, qui ibi remanebant, in illa sacrosancta Ecclesia morari non sinerunt. Et inde Sigonius: Ad adrem Petri progressus paucos fratres, qui ibi remanebant, interfecit, & Cardinales aliquos stabavit. Quia de contra delectatus disceptum Pontificis voluntatem. Nascitur: Populus Romanus per Adriani portas vi eripit, Testamini contra voluntatem Pontificis ead. Anst. multos hic. Histories fide dignos Federico ipso, cujus in hunc, & de Romanorum suis, & hoc facti, de quo loquitur ipso, & in illa crisi, & spoliat, copiose scriptum: Quo rite facta & peracta, dum omnes animi labores & assa consilio ad tentum redierunt, & eorum caperent, Romanis de pace Thibero profuerunt, & in Monasterio S. Petri dabantur usque accipit, & Cardinales solutis. Papam capere intendebat. Abest inde fructus Federicus, reversus post acceptam Imperii coronam per eandem, quoniam invenerat, portum in castra, relicto Adriano Furem, in Vaticanam Sede, ut Corus & Sigonius tradunt.

A Atque hac de Romanorum imperio, cujus in narratione etiam Scriptorem omnium consensum videri, cum in ejusdem eodem causa sumum & contra dictum causam consensum. Habet hic scilicet Frisingensis, Romanos in sacrum veros, quod sui sua adsignatione Federici coronare esset, quodque Gualtero, Chronico Supplemento auctor, Placina, & Sigonius plura cura sollicitudine: nec abire illa Golefendus, cum post illa, quibus Federicum contra Romanorum voluntatem coronatum dixerat:

Præfatus Adriani, Romanique curia nota, Tunc sui Romanus complerit regia nota, subjicit illam,

Adit deus conspectus ad omnia Senatus, nullum se aliam ob causam Romanos ad arma convellere prodere, quam ob Caesarem eorum integrum coronatum. Semis ab his Morla diversis place, nec aliter obortum Romanorum tumultum putat, quam ex tribus, quae graviter traxerit ab illa exister Federici. Furem pariter, qui Romanos in Mediolanensibus in Caesarem excitatos diceret, Dubitavit tunc in superiori Nota 437. quae incipit, Chronicon. Atque & hoc contra negat fuit in litteris Federicus, Romanos fuit tunc, sed ipsi vim inter Pontificis voluisse, quod & Corio voluit. Ambigunt nihilominus Pontificum junior in Gualtero, utrum illi Romanorum facinus movet, adit, an ut in Pontificem referri debeat in acceptum, et indicent, quae ex illo deducitur in Nota 437. Historico scriptor q. Ea Placina, Prolamarius, & alii, tamen tunc originem perficere flectunt: nec aliud ex Adm Adriani constat, quoniam insensum, quod adum esset, Populum ad arma tenere curavit.

453 CVM EXERCITV Qui in praeis Normannis erat. Placina in Histories IV. Exister quidem tanta tumultu imperator, intravit exiret, qui in praeis Normannis confederat, Romanos ex Vaticano in urbem reitrat.

454 EXERCITV Haud igitur omnino propria Sigonius hic loquitur: Urbem tumultu de castra evexit, Federicus Pontificem, & Cardinales armis in Romanis oppressis sequebatur, multum, qui corperat curare, usque ex q. se reversa parabat, armis iussit. Vident cum, oculis qui innotuit, omnes, longe aliud esse proficere, & significat.

454 ARMARI PRÆCIPIT Frisingensis, à quo magnum mox aliorum partem Sigonius haust: Adit deus haud imperator, multum ex assu magnitudinem, usque ad urbem defugationem interire exponit, armis pedit. Gualtero.

Horatius verum finit, usque furem Caesar, & innotuit furem interire laborum Compellit, tunc edocui agnosce confert.

Federicus ipse de se ipso scribit: Nisi vera deseri strepitum audiret, armis per muros irrumpit. Et ejus ad urbem de auram Golefendus:

Proflis armatus Caesar, feriat citatus. Daes enim hic partes probi, passu sua facto praevenerit, & armatis exemplo milites asperit, exemplo praevit (verbo cum in expirant) universi.

455 QUI CVM ARMA sequebantur accepissent Med. Codex una non innotuit dicitur dictum, Qui una arma omnes sequebantur accepissent.

456 FESTINANTIA Tale quid habebat in Adm Pontifici Adriani: Invasiventer ante clarioribus, armis, & sequebantur impetu tumultu, Tunc tunc exortus ad arma veliter evenerit. Et affect in his, qui innotuit, sequebantur tunc castra Frisingensis: Festinavit eo impetu (miles) qui innotuit, fuerunt peditum in Romanum Pontificem, Cardinalesque transiit.

457 ALACRITER Ita proleus, ut vel cibos fusi & enoti fume capere recularit. Frisingensis Scripser: Difficile ut cibos, hostis fugientes mabant.

Delatum satiare faciem, feruntque locum Territis ubi exortus, & in arma feratur.

458 CVM UTIS ROMANIS Idem: Cuius hostis hostis sed prius praesentia firmo Excepit.

Et hac quidem gesta juxta Crescentii castrum et sequenti Nota.

459 COMMISSURV Proprie. Quippe cum pugnam commisit, non enim, ab utraque parte. Modo laudat Vates:

— missi bellum committitur hostis, Et levis peditis, & quae pedit ora sagittis. At fuit incalens finitibus gravibus ira, Confunder mox, adnotaque comitans arma.

Frisingensis initio breviter, Pagos confertur, mox ubi rae, locum pugnae duplicem ut assignet, & ex una parte juxta Castrum Crescentium cum Romanis, ex altera latere juxta pignam cum Transylvicis. Quoniam & hac Ligetius habet de loco uno:

Masi.

fingerent illis: Finis tam magnifica triumpho, Imperator ad capta rebus, dique & se, & suis fissa laetitia respicientibus membra, nulla illa comparat. Profecto enim mirum in modum Sigonius ex spatis Scriptores hujus, cum res Anobardi Caesaris essent, ne quis nobis solum vicio verat, firmare dicitis eundem fluctantibus res casidem.

476 POSTERAVERO DIS] Utioribus & alii hac in parte Nostris, sua ipse suspensio in literis Federici: *Mors facta, quae veritas aulis decessit, assumpta Papa & Cardinalibus, cum triumpho victoris laeti dissimulat, & omnibus capitis de munitionibus, quae circa urbem erant, in praesentem aspectum dedit, & ipse Albiem vocavit, & per aliquot dies ibi cum Papa morari fecit. Atque persequens & hac ipse est fusa Frisingensi, quae brevis & ornatus scriptorum illius epistolator Sigonius dabit: Post hoc, Romanis convocat assensum decessit, cum Hadriano ad montem Sacratum processit, atque in campo veritatis conspectus fessum multum cum & quare recessit, atque ibi fessum dem Apollini Petri celebravit, & Hadrianum rem divinam fecit, curamque honoris caelestis suscepit. Inde multo capitis, inter Tuguriam, urbemque, promouendam Romanorum causa consistit. Hac quo Sigonius se longe, quam par erat, brevior Frisingensi, quippe qui praeter memoriam consignavit, Persequens inter Hadrianum solennem, quae fissa D. Petri de praesentibus, caelestis, qui fortassis in conspectu cum Romanis habito iugurium faderent, adfuisse, quo de facto Sigonius flet. Permittit autem hac, & his similia, ad platiorem seriem, pleniorumque notitiam gestarum ac temporis rerum, quare distulanda negotiorum hic facit.*

477 FOLDS IMENS] Prolemaus basilignate spediunt: At perit Papa Adriani Imperator capivis resistit, & per reformatur.

478 ROMA DISCESSIT] XIV. Julii, ut Trichemio placet, siquae ipse, latus ac videtur, non ferro pulvis inde, ac videtur, quod Merula testatur sit. Causa vero potissima dilectus huius Syrii casus ardor fuit, Iherusalim omnibus, sed imprimis istis, qui cum Anobardo erant. Gloriamque quippe, non aliam ex aeris intercepte delicta, (ut eo Sigonius loquitur ex Frisingensi & Guntheri fide) Germanis exercitibus, Romanis calis insularum, moribus tentari testatibus coepit. Quorum vim cum sustinere Federicus se posse distulit, relicto in suburbani oppidi Ponsio, ad montem Tyberinum recessit, & valentem salubritate aeris, & medicamentorum opportunitate tueri contempsit. Dederant enimvero sese Federico, suaeque omnia, Tyburini (ponit. Qui cum non nostro post ubi illum Pontisii quae esse fecit, eundem statim resistit Hadriano, hucdem nobis ea de re rite Plariana, cui magnum quoque Baronius attulit. Facti illud etiam ad hunc locum, quod Pulpon & Prolemaus tradunt, praecipue scilicet inter Quinibus Anobardum, in eandem urbem, quam dissipat invenit, separatim.

479 USQUE AD ANCONAM] Cavellius hoc de progreffu locutionis inierit: Anobardi: Omnia ista, quae inter decessit movere Gualtero Normannum, & ibi in Gualtero Gualtero. Habet hic ferme similia Georgius Merula de eodem: *Item Federicus per Picenum in Umbriam, atque inde in Transylvaniam transiit, in Germaniam rediit. Ancona sequens Piceni ubi, fortis nomen a forma de fura, testamento Plani & Melae. Avena enim Gracis tum cultum, tum eminentem locum, non fessum locat, fureque Graci conditores ejus, Syracusani scilicet, qui Graci Dorici cum essent, Dionysii tyrannidem fugientes, eo se recepisse ferunt, ut tradit Strabo, unde juvenalis illa Sat. iv.*

Quam Dorici fessum Anconam
erexitur vero Sarcata, qui claram illam insigni cumprimis porta, quem excubantem Tigranem Princeps Imperatorum Lotharii Carolingis temporibus, incedere. Meminit & literis sui Anconam versus Federicus ipse, sed eo (longe fessum ac Nostris) se recepisse scriptis, nimirum a Spoletino capto, & Palaeologo, nobilissimum Gracorum Principem, & Maroducum (quem Meradachum Guntherus nominat) socium illius cum ceteris Constantino-politans omnis obvis habuisse, qui se, ut eo Apuliam iret, & hanc utriusque Imperii Gallicum potentia virtutis fuit contere velle, in fessis promissa pecunia fessis adhortari, quod & alii Scriptorem ejus descriptores tradunt, Frisingensis potissimum, Sigonius, & Guntherus.

480 MVITAS CIVITATIS, multumque Principis fessum dicitur, & potentia fessumque. Multo mihi non nomen & numero civitates omnes, nec Principes, quos tunc fessum in ditionem potestatem redigisse dicitur Anobardum, ad illud a Nostro traditum ad fessum Nostris, Anobardum per aliam Italiam viam peder-

sum domum, ut rebelles adhuc sibi regiones Italianas edomaret: Spoletico ditione civitates multas rebus fessis illis & Impetio, tali exemplo territus, sua sponte paritatus esse promissum affirmasse. Quinimo fessum nec autem libere, juris non Caesaris illam Anconitiam urbem ob Platiorem fessum scribentem in Alexander III. Pontifice Max. ad annum MLXV. Federicus imperator magnus exercitus in Italiam venit, prae fessum, nulli mori, trajecit statim Pado, in agrum Romanensium defendendi, quare partem. Cohortes enim quaeque Lucina missa, quorum praefectus fessum Antipapa efficit, qui tunc Luca erat: Ipse vero cum reliquis exercitus Anconam profectus, urbem aliquandiu depulsi, in fessum tandem redigipossunt. Quare stylum hanc ad ceteros, quod fieri licet, traducamus.

481 IN APULIA, & versatus est] Negat id aperte fessum literis Federici: Qui (Palaeologus, & Maroduc) ut in Apuliam irent, & hanc utriusque Imperii Gallicum potentia virtutis fessum contere velle, in fessum potentiam nobis dicit fessum. Quia vero militum nostrorum multos labores & illa non attrita fessum, placent magis Principibus redire, quam in Apuliam defendere. Negat & Ordo de S. Hilari cap. vii. Sacerdotibus Colonis Episcopis, & fessumque Capistrano Episcopo, ad aliorum contra Wilhelmum filium Rogerii, qui Apuliam fessum regis nomine tenebat, progreffu depulsi, sed ab alio depulsi, hoc se postremo diffusus, ad Capistrano revertitur. Quorum de sententia postmodum Avemius scribit: Ceterum Federicus, Imperator atque Caesar appellatus, in Apuliam adfessum Rogerium Siculum arma movere appropinquavit, sed, Principibus hanc militum detestantibus, ex Italia in Germaniam, & per fessum, ad congreffum de eo Ducem contraxerunt, praefectus. Et Naulacius: Imperator apud Albiem Papam videtur, & amissa id tempore Sicilia, in Germaniam properavit. Nec alia multo ante tradidit Frisingensis, apud quem cap. xiv. legitur, Andream Apulie Comitem, ceteroque eadem Provincie caelestis, Campaniam & Apuliam cum legatione Imperatoris ingreffus, civitates suas, castella, municipiaque cetera sine contradictione recepisse, paribusque terra accolis, Imperatorum vestigio ipsos subsecutus: sed illam, excedentem amplius in exercitum suo Caesari rubeo, non incedendis amaritudine ad Transylvaniam redire coadit. Nihil platiorem hic ille moribus de Literis re, qui Scriptorem illam una cum Nostro dederit in Concordia temporis.

482 IN ALEMANNIAM REVERTI PROPRIUM] Ex de causa maxime, quod illic rebus novis studere novis Henricum, Bavarum Ducem, quae de causa Cavellius testatur: Cum Henrico, & Bavaria, Catali nescipiam, & de causa fessum in Germaniam, & ibi decessit moti concitaret, in fessum, quod videtur inter Gallicos Normannos, in fessum, & ibi in Gallicos Capistrano. Et infra: Proprius in Germaniam adfessum fessum fessum, Gallicos nescipiam. Cui consensit Avemius laetitia nescipiam: Ex Italia in Germaniam, atque Bavariam ad congreffum de eo Ducem contraxerunt, praefectus.

483 PROPOSITUM] Ita plane Martius, in Nostris: Omnia Roma diffusa, & Papa fessum, Federicus in Germaniam petere consilium.

484 SPOLETINUM VENIENS] Tondem istipsum verbis fessum in literis Federici: Inde veniens Spoletum: tondem Prolemaus, Eodem anno veniens Spoletum, civitates decessit. Spoletum autem Colonia Romanorum olim Plinio testis. Theodorici primus Gothorum Rex nobis alie Pratorum exultant, sed illud Successores eorum una cum urbis moribus exierunt, quoniam potissimum a Narfina struuntur fessum. Et decessit notit Longobardi, sedem illis fessum Ducem, & Principem fessum, potissimum eadem Cephis, regnum & regnum nomen repandunt, unde regnum tunc nomen apud potissimum permansit, ut scribit Merula, qui Ducem illum cum eribus alie insignibus, Romano scilicet, Narfensis, & Beneventano, in fessum tradidit.

485 NON MVLTVM LONGE A CIVITATE] Scilicet in illius arvis, Godefridus,

Dum veniens lani, residens super arva Spoletis.

486 SPOLETANIS] Revertens hic a Nostro loquendi usus. Nemo enim Veterum Spoletanus, sed Spoletinus, dicit. Sed & a Gunthero scriptum ex eodem uso Ligurini 12.

Et Spoletinus sub eodem jure Ducatus.

487 NVLLVM ADHVC DAMNVM INVENIENS] Sed fessum, fessum fessum ad ea regalia quarentur, uti non Frisingensis & Guntherus docent. Nihil quoque minus

Italiam alias adfisse Cæsar idem dictus Platina, cuius testimonium doctissimus Noto 450. *Multis civitate, multisque Principes sua detulit ac potestate subjugavit. Quamvis hæc de aliis his afflatis de Federico, alioque fero, dicta videri possint eo plane fine, quo superius illa Noto 448. *Mali aliqui eis forent non interduci, ut ibi pariter innuuntur.**

448 TANQUAM STYLIT] Cetero precum impetu præcipit ad arma capere, quoque iure, quare ducerentur in iuria neficentiam plane, quod illecebrum est.

449 ELISIVIT ARMATA] Comprimitis sanctibus & agnoscitisque terrarum novarum multitudinem non contenti, extra muros cum sanctibilibus & sagittariis egressi, occurrentem Principi percutitis, quo potenter fugebatur. Et hostis, ut Guntherus canit:

*Ante fovea ipsos clauso vix totus in urbe
Occurrentes populos, fanda, lrasque sagittis*

Prælo pressa recedunt, & mox ceciderunt hostes.
Sine ulla de: missilibus & Sagittis scriptis: Spolitanis adha viribus sua cunctis fuit, ut non solum a munit, ut turribus (non prope citius habebant) telis, missilibusque hostem arcebat, sed etiam ex portis egressi castra ipsa invadunt.

450 IMPERATOR VERO NOC AUDIENS] Habes hæc, & alia, que sequuntur, à Frisingensi pari stylo prope-modo exarata. Habet ille felices pro illatis Nostri: *Valens hoc Principis, Ludus, ait, hic parerem, non virum videtur concordare.* Pro proximis: *Valde turbata. Pias de capitibus Procerum sua, quam de frondentibus præterea manus.* Pro frequentibus: *Sunt præcipit quatuor meminerunt arma suscipiunt, & cum eis arduos pugnant. Dixit: fuisse fortiter in adversarios rursus pugnare.*

451 VALDE TURBATUS] Atque & Guntherus indignationem illam de populo Spolitino loquens:

Et moris iustus, & moris Principis ira.

Necesse tantum eo causam, quam expresse Noster, sed ubi talis præterea gravior dicit, si par hic fit credere Federico. Proferunt scilicet plane diversa namque alteram in hoc verba: *Inde vocant Spolitum, & pro rebus rest, & Livonem Gudonem Guernam, & ceteros multos hostes in captivitate tenebat, effugit ad urbem sanctam.* Accipiente dictum illud non dubie pro causa prima principis Rati litterarum quatuor, Procerum, Nauclerus, Munus, Godefridus. Primi quidem hæc habemus: *Unicus Spolitum civitatem decessit ex quodam relictione, quam fecerat.* Secundi: *Spolitum dicitur, relictioneque incerta, funditus evertit.* Terti: *Spolitum, virum relictione, & multa scilicet castra magnifice Cæsarem conatens, caput ei, & sub æquoribus. Politenus.*

Quam remansit latè, relictione super arce Spolit,

A dibus & Cæsar dicitur erit.

Falsa moventi vixit, falsum tunc Cæsar ademit.

Namque hæc in fraudatione pecunie sua rebellio populi Spolitanis, Federici verborum interprete Frisingensi, qui de causis, prius ab illo produxerat, meminit cap. xlii. *Can subram à nemine civitatis, & assidue, & oppidis exiguere, Spolitum indignationem Principis incurrent.* Dupliciter enim peccaverant, cum Uocce, libereque facti essent civitas, prius de frondendo, priusque hostem morant. Meminit & aliterque ibidem Historicus, tamque prima gravem facit: *Advenit hæc indignationem comitum, quod Gaudenem Comitem egredientem Guernam, inter omnes Testes præterea optulerunt, de Apollio in legatione Imperatoria ad ipsum redire voluit, in sua civitate hospitium, comprehendere, captumque tenere cæsi fuit. Quodque hic prius erat, præceptum Principis, non relaxari solutus, & concessum.* Quo tandem plane numeris, qui videtur, qui solutus, Guntherus, & Sigonius habent. Undeque fortior fuit, Spolitum eo dictis incurserat indignationem Romani Cæsaris incurrit: *Imperatore vero redire voluit, in statu Spolitum dicitur & temporis peritula incurrebat, quæcumque Spolitum applicant.*

452 SVIS] Peregrini comprimit Aquilicis Patriarche, Eberhardo Babenbergensi Episcopo, Bernolico Comiti, Henrico Caranorense Ducem, Odoacro Sireni Marchioni, Tufcia, & Italis Proceribus multis.

453 VIRILITER PUGNANT] Nec aliter, ac jussu fuerunt, pugnare, si Gunthero fides, apud quem habemus Legem IV.

— incivite notis

Viribus, & Socii, consensum ad munus civem

Præterea, paratissimè fieri prior accepti hostis.

Dixit, & accepto gaudio à Principe signis

Tantum hostium cum civibus ierit urbem.

454 IMPERATOR VERO, &c. sic rebus pugnatis, &c.] Itaque pariter non Federicus gessit, si Frisingensis verus. Nullus enim, eo Scriptore teste, in illa concensatione pri-

us Princeps strenuior: nullus, nec gregarius miles, ad sumenda arma promptior: nullus ad periculorum excitationem nec condiditior eo paratior. Denique ex parte, qui majoris Ecclesiæ pontificalium sedem vestis ex conveto montis inaccessibilis curvas videbatur, ipse non solum sua ad assiduum adhortationem urgebat, minus cogitabat: verum etiam alia exempla præbebat, non sine maximo periculo montem in propria portis adfocens, campum irrupit. Non alium de Cæsar idem exhibuit adversus Christianæ schismatis hostes. Siquidem, ut apud expeditionis illius Afacæ Scripserunt cælit, velut crux aper fulmineo dente de ingens modis Canam lazaribus, sic vir magnanimus audacter in aedibus hostis viam sibi ferro aperuit. Hinc illud eodem non assensum elogium, sed adscriptum proprie à V. C. Joisepho Ripamanno, Ambrosiani Collegii Doctore, avi nostri Livio, linguarum notitia pernigiti, lib. I. partis II. *Hyl. Medulensis Ecclesiæ pag. 71. Federici ardoris animi juvenis, & ob illos naturæ bono digni habuit, ut autem etiam animi obtingere debuerit.*

455 CANE] Dicitur hæc de voce in Noto 461. *Mali ab utroque parte interfecit, &c.*

456 VICTOR] Frisingensis: *Transfusa Spolitum armamento, Principis castris ibi videri remansit.* Godefridus, *Imperat Augustus.* Quam ob causam nite nobis hoc loco locutionem istam offert. Mod. Codex, *Comp videri castrum, non exiens, quam in Nostro Typographorum Opera perperam exciderit.*

457 INTERFECIT] Frisingensis: *Federici obfcuris, temporis plano, ex serventis amorem fortitudinis transfugit, cadentes Spolitum.* Godefridus:

Prælo omnes gress, multos de plebe premis.

458 UNA CVM IIS CIVITATEM IPSAM INTRANS] Tributum id ab illis Federici milibus, non Federici ipsi, Frisingensis: *Spolitum aliquando videri resistente colore egredior. Urbs repleta sic recipere volebat, miris, qui à tergo imminuit, simul recipit, fortissime vocant auctorem.* Guntherus:

Suavis hostium cum civibus irruit urbs.

Quinimo, non in illam intrasse, fed irrupsit, Federici à Frisingensi dictis verbis illis, quo addimus ad ea Noto 454. *Imperator vero sic rebus pugnatis, &c. Sibi, que porta ad illam effractus aditus aperavit, ut Guntherus canit:*

Principis exemplo miles virtute cœdit

Ande, & audaci pueri sub fide Regis timore,

Nec modis, non reperi, duceretur supremo

Effractus potius suas aditioris arce.

459 EAM CVM HOMINIBUS CEPT] Primus ejus fed victoris subdixit Federici: *Mirabilis & infervibile prodigium Dei. A tergo nique ad montem montisque civitatem, que pene totum castrum habebat, ut egerant, igne videlicet, & gladio, & lassitudine præterea, plurimique consensum, funditus eam destruxit.*

460 QUAM EXERCITVS EIVS SPOLIANTEM COMMISSO] De Spolitano castris, incendioque, rebus ibi sese militi ultro offerunt, quos producat, præter Federicum supereminere laudantem. Frisingensis: *Crucis deceptum datur, & antiquam aperturam ipsi hominem profusus passus, à quodam appropinquante concurrebat.* Guntherus:

Præterea advenit mensis subdixit tache

In cunctis collatis fluit, amplexus ferentes.

Nec prælo completis amor, non regia aedem

Exaudire viri parant mandata morari.

Impulso quidem, multique mitemis gressu,

Non expedire flammis sunt tradita figa.

E. E. paulo post:

— rapti omnia videtur

Præterea sumerentur deceptis effera trophæa.

Godefridus:

Superat Augustus, perat loca igne profusa.

Quo fovea vinctis, miles reuocant omnes:

Delicta qui sperant redire, cunctis delicta.

Polemum: *Feuicis Spolitum, civitatem decessit. Polum: Spolitum destruxit. Nauclerus: Spolitum dicitur, rebellatum incendio, funditusque evertit. Trithemius: Spolitum, apertissimum Umbria civitatem, nunc incendio concrevit. Ulpigenus: Spolitum applicuit, nam deinde succendit, & funditus evertit, parulis tantum ac mulieribusque Imperatori sine ulla liberata. Mutin: Spolitum urbem relictione, & multa seditione contra marcellum Cæsarem conatens, caput ei, & sub æquoribus. Advocat: Fe Gaudenem Merula lib. II. Antig. Gass. Cytophane pro argumento naturæ barbaræ Ancharis, vastitas ab illo preterea urbes, Agram, Derbonum, Laumellum, & cum his Spolitum.*

461 PVS IT MISERICORDIS] Frequens hæc in Nostri scriptis Federici laus. Occurrit enim illa primo cap. 954. lit. A. recurritque rursus cap. 961. lit. B. licet illam

114 MAGNAM PECTINAT) Cavetillius, *Et max bali-
ta pectina*. Quin tunc etiam Regi jurare Veronensis casti,
de Mediolanensibus illarum arma. Clarissime omnium
Fringingius: *Pacta, sunt exequenda, in gratiam recepta
est Verona. Nam de maximo premium dedit, et militum,
quam habere passus, contra Mediolanenses ducere sacramenta
firmavit.*

115 CAPTIVOS DE CARCERE LIBERAVIT) Ca-
veticillius, *Veronensis data venia*.

116 QVO FACTO Imperator inde discedens in Alen-
tium est profectus) Haad alia Gumbertus occasione via-
ta post aliam conditionem fideris tunc percussit:

*Et huc causula Procerum fuit nomini certo
Exigit, ut fister parent appender foverum,
Et tunc contra Legationem verbat orationem
Regis castra signis, de domus, pace reposita,
Ad patris fisa vobis laus retergunt.*

117 EST PROFACTA) Ob causas memoratas ante,
dimisso Verone Vicario Gulielmo Marchione Montisfer-
rati, ira me docente Cavetillio, cuius iure diligenter
hic admittit. Rediit autem tunc in Alenianum floobab-
bas Cefar per Tridenstem fines, primoque Baunem
hic, qui Frisingensi Pifa: Avonno Ubi, & Pajonem di-
cta: debuit altissima Rojaria, Vandiclatiarum pectri-
rit, & Raginoburg in conventu celebri Henrico, de
Ducatu Boycon dilectissimum audire, causamque co-
gnovit, praesentibus Proceribus, Dynastis, Tetrarchis, &
Episcopis illis, quos nominat et Imperatoris ipfius diploma-
tes Aventinas.

118 MAXIMAM QUERRAM FACERENT CVM PAPIENSIBUS) Meminit inter ceteros huius quoque belli Frisingensis
cap. XXXI. in hac verba scribit: *Mediolanenses, max re ad-
fusa Terdena, Pajonem reuocant bellum.* Et abierunt illo
te alia Signorum, *Et loquuntur: Mediolanenses quoniam Fede-
rit in Italiam aduenit exterritis, tantum diffuso confusa-
viti. Itaque illo profecto ingentem armorum apparatum fecerunt,
et primum Derthonenses, quorum via causa euerfion
appidum erat, fuis fubleuando, deinde Papienses, & Lan-
denfes, qui Federicum in fuis mercedem, appropinquandi decre-
uerant. Reperit hoc quoque bellum Carro, cum scrip-
fit: Imperator diffufa domifica bellis, Mediolanenses
causis Pontificum infestis, & patriciis, & peruenit lami-
tatem Imperatoris, necnon etiam quibus eorum inuenerunt,
quod imperium Longobardis certe fuis defideratum, di-
tina proxima oppida alio ingenti uocare, alia ad fortissimum
adgere, peltitit in fortissimum potentissimis civitatibus,
conuenit. Cuiusmodi autem illi bellum Galuagino ducis, tem-
ta ita tradente Cavetillio ad annum 1156. Mediolanenses Gal-
uagino Ducis, cum eis deiecit, euerfionem igni, & ferra
denique Montisferati, & Galuagino illi Marchione debellata,
reuegit fuis in agrum Pajonem. Causa pecto potior re-
ditu huiusmodi Mediolanensium in Papiensem agrum,
bellique Papiensis tunc illi (ut qui cum Urbsingensi
fuis utrumque defefio Imperii, vel cum aliis, fuis libidini
dominanti, in acceptum ferat) non alia fuisse putanda est,
quam ubi Derthonensis clades, cuius auctores extime-
ram, f bene fupiora meminitur, Papienses: aut cer-
te, quod illi fuis valide aduerfari efflent, ne referent ean-
dem urbem. Quippe verbis illis diferte Sigonius attulit
hanc potteriam: *Caterum, Derthonam urbem cum fuis em-
na fuda referendam papiensium, paffera anno mense Mayo
aguit, peltitit primum Trionfem, & Verdenfem tri-
buit, deinde Romanam & Grisenfem inuenerunt, ac fupior
certatim pectit, & maximo omnino opus inuenerunt. Et,
cum hoc apud Galuagino Marchio Montisferati, legatus a
Federico redierat, adhibitis Papiensibus impudens contemderet,
verba non peltitiam fultis, f sed etiam abfultum incommenda
maxi qui rei peltitiam, id est, offitii fupior fuis proban-
dus collata, fultituerunt. Qua rei ad certum peltitiam, col-
lata voluta max, Marchionis detinuit huiusmodi interuenit, et
quoniam apud anno fude veltitiam. Inde domum redierunt
Cavetillius peltitiam expugnavit, quod a Papiensibus treu-
it, & fectitiam, ac reliqua quoque regionis loca, pectit
fuerunt. Max autem, euerfionem capitis fectitiam, affum-
pti Brizimorum auxilium adhibitis Papiensibus euerfion fuit.**

119 PRO COMITIBUS) Med. Codex, *Pro Comibus*.
Comitum vero utrumque hic plane comitum more pro
eo, quod illi fectitiam a vulgo agitur, fiva terroritiam, di-
cite maluit.

120 ULTRA TICINENSE) Per pectitiam fuper illum euef-
tionis dicit et Frisingens, per annum tamen, iuxta Alen-
tium, ex Bollio, cum Sigonius tamen producatas ef-
fita.

121 LEMULANEN) Lemulda horum, ut appellant
Noftri, Frisingens Lemulda, Sigonio Lemuldan dicitur,
cum propriis Lemulda vocandum foret, fic quo nobis
eiyman produm Sacco lib. IV. Ticinensis Hif. cap. 111.
Lemulda regis Ticinensis dicitur illi, a Lavin alia po-
pula, & uicta dicit, quod eamdem cellare est contra Impe-

rum mectis, a pectitiam milium, pectitiam a Veronem milium ap-
pellatum. Quod cum cogit, ita fectitiam ambio ifta re-
gii a tribus lauribus circueat. Lemuldanigitur circueat
propria Lemulda fectitiam, ut lib. 111. & cap. 111.
reuit. Quare nifi necellario corrigendas Cavetillius hac
in Annalium fectitiam pectit, pectit Legem ualle, quam
hic altemidem nobis aggerit, reponenda Lemulda val-
lit.

122 VIKENRYT ORIAM PAPIENSIS) Cavetillius
emendatim modo rem eandem tangens, locum in fuper
attulit occurtus huius: *Cum inuola Pectit Legem (Lemul-
da utique, ut monetur) ab eis, quorum pectitiam prius
fuctitiam, defefionem & Papiens de fuis occurtus de
quarta fectitiam in campo Radolphi, ita attingit commiffio pra-
litia pectitiam.*

123 VALENTEBUS) Ignorat et valentibus Med. Codex,
habentque illius loco redubentibus. Noftiam hac in
parte liberata infigni modo. MS. Cori Mediolanensis
fcripturam fectitiam, cum in illo pariter legentur redub-
entibus cum praed.

124 VIGLEVANI) Proprium quoque uane Urbs, olim
Cefar, nomen Viglevani, a vili pectit, ab aretium illi
agrum. Quam ob caufam nectio quam habuerunt
Viglevani Bollio, ficut & Viglevani Urspingens, Vi-
gremum Frisingens dicit. Ab hac huius illa pectitiam a
Ticino fluuio, a Mediolano uero & Papa uero no. M. F.
interuallum diftat. Donavit illam Epifcopus infula Statum
IV. Pont. Max. attribuit Ecclefiae Cathedrali praedicti a
Mediolani Ducibus, ad quos Epifcopos nominare fectitiam.
Celeberrimus illius fectitiam & amonitiam Saccus, Pa-
pensis Hiftoria fectitiam, & hufce coloribus pectitiam
pectitiam, Viglevanum vocata, fectitiam ac alii nominatur: Ab
ita (Cavetillius) redubentibus Viglevanum pectitiam, cuius fectitiam
varietatem inuenerit fectitiam. Nam fectitiam ambicofum & pectitiam
ocurtus, pectitiam fectitiam in uide habet, uenerunt pectitiam.
C. *Reuegit in elio eminet, ab amonitiam in pectitiam
populus pectitiam fectitiam inuenerunt pectitiam euerfion. Comfita
mictit, & adfultionem apparatu longe elatiorum. Verdenfem
in Epifcopum dicit elegitiam eminet, fectitiam fectitiam
in centro quoque per aquaeductum inuenerit, fectitiam infigni
urbs eminet, Galuagino Pectitiam pectitiam fectitiam, qui
primo illud Ecclefiae Epifcopus pectitiam fectitiam, & uicta
tortuefita ac fectitiam uenerit aquibus amonitiam. Reuoluit
uero agitur, a Ticino dedit, oppidum eminet, ac pectitiam
dedit, & comitum Viglevanum euerfion.*

125 EVGERVNT) Med. Codex, ut alibi, fectitiam. Ita
vero rem eandem Sigonius pluribus enarrat: *Medio-
lanenses, euerfionem capitis fectitiam, affumpti Brizimorum
auxilium, aduerfari Papiens euerfion fectitiam, ac Kal. Julii,
pactit iuxta Aleniam, quoniam Federicus inuenerit, inuenerit,
Ticinense pectitiam, Cavetillius ducis fectitiam Comite Elu-
denfem, uenerit. Reuoluit ab fectitiam Papiens, contra
fctitiam reuoluit Montisferati, alterumque Cafarianum auxilium,
Viglevanum inuenerit.*

126 OBSIDENTIS) Frisingens, ut Noftri: *Medio-
lanenses reuefita Terdena Papiens reuocant bellum, ducit
fuper Ticinam fectitiam pectitiam, fectitiam eorum inuenerit.
Oppidum quoddam Vigremum, alii eminet in fctitiam cum
Marchione Galuagino fuerunt, abfultionem tectitiam. Et adfultionem
urique Cavetillius verba: Galuagino ducis de primo Julii ca-
fctitiam apud Cavetillium, abfultionem Viglevanum, ad ca-
fctitiam pectitiam eorum Marchio Montisferati, Ordo Malafina,
& alii fectitiam Marchionem, & Papiens.*

127 PER TRES DIES) Adpicti hic Cavetilliusm decem
alio die, de nempie tertio decima pectitiam attingit
commiffio narrat: fctitiam in illo fortissim abundat ea vox,
E. quod dierum illorum comertus agitur, cum pectitiam
triam quoque dierum tantum meminerit Corius fctitiam
Cod. MS.

128 FORDVE CVM MEDIOLANENSIBUS COMVNT) Narratur
hic eadem locum diffiditiam ab alii huc inno-
dum, & in primis illud, Viglevanum autem hoc fectitiam
non obfultionem modo, fctitiam expugnavit fctitiam pectitiam,
de euerfion. Urspingens: Viglevanum, & alia Papiens
oppidum eminet, pectitiam urbs pectitiam fectitiam
deuefionem. Bollio: *Primo de Julii Mediolanenses iuxta
Cafulum castrametati, Viglevanum, abfultionem Galuagino, Mar-
chio Montisferati, cum alii fctitiam Marchionem, & uicta
pactitiam pectitiam, ac populi Papiensiam, fctitiam uicta
pactitiam. Et paulo post: Hic ita gectitiam, reuefita
a Mediolanensibus, ut dicitur off, Terdena, euerfionem funditus
Egremum, &c. Sigonius: *Mediolanenses Julii castrametati 111.
Nomen et (Viglevanum) pectitiam, pectitiam tamen fctitiam
comfita, ac Marchionem in fctitiam comfita, Papiensiam
pactitiam captives fectitiam, oppidum in diffiditiam adfultionem.
Viglevanum dicitur, captives Mediolanum oppidum
deuefionem.**

Adpictur fecundo, post Viglevanum deditiam, & cla-
dem, datam a Mediolanensibus fctitiam euerfion, et fctitiam

penitus imperio subiceretur Papiensis. Sigonius post illa, quæ mox ante docuit, ex eodem: *Inde novis usque exercitiis, cum in servitium adducenda Papiæ ratio, per mensis Octobrem ad eam non exercita universa procedunt, at, Lammelli ruptis, agere longe, lateque discurrunt, ac divinus casibus ad urbem locatis omnino expugnatione appropinquat expromunt.*

Inde factum, ut Papienses delaberentur ad prædictum fœdus. Quam ob causam hæc idem inibi Sigonius subdit: *Papiensis, cum se satis verum ad tanti belli modum præparandum non habere sentiret, propterea vero, quia Sacrum altare, & prædicta clade delibata esset, expugnatione non expectata, utroque se deliderat.* Vidique præstatum ad hæc illi scribenda faciem Historicis clarissimis duos, Cavellium, cujus ista sunt: *Papiensis præter morem delibata mensi Octobri compleretur in juxta: & Bosium, qui dicitur: Papiensis, auxilia maxima juvenitatis ac historiam virorum parva, decrevit electissimis militibus per urbem data, obsequium Mediolanensibus porripuit jurant.* Et 78 multum ut discurreret urbi animosa, consensum a vulgo est factum, ut eam obsequio gratia, eadem, qua Laudensis & Comensis, condicione relinquere, pace civibus illius hactenac data: ac more urbi Mediolanum vergentes dicerent, *Præterea fœdus à Mediolano datum recipimus, Consilia fœderum à Consilio Mediolani non habuerunt, inter pagos Mediolani referuntur, obsequia ac nobilitate certum, et plene decemur darent, ut Cavellius habet, sive ex electissimis militibus decemur, ut Bosius scripsit.* Et hæc multa postquam ordine necesse, post ut commodius fuit libere ponderibus Ledur, quæ Frisingensis ex de Papiensi doctrinae litteræ exaravit, necque, *Papiensis tandem à Mediolanensibus ad decemur missi, ipsi exules, pacem patere, & obsequia dante compulsi, dolo scilicet, non virtute, quod a veritate longissime distat, nisi quis artem illam ad obediendum trahat.*

[33] *INTEGRO ITAQUE PACE IN IPSA FADERE VERSATI SUNT* Tangit hæc omnino Mediolanenses Nostræ, licet clare pagum ac ipsa verborum structura contes, quantum primi fides hujusmodi videretur. Inde Corius, *Quantumque pueris durasse littera fœderat.* At enim Frisingensis Papienses ipsos rebellasse refert, quod daret omnino pacis conditiones audisset. Bosius, quod videretur, si Mediolanensibus, non subderetur, sed videretur mancipium sua habere atque possiderent, utque missi eam civitatem ad Imperatorem claret, ipsi illam imperio jussisset. Dodonius illius incerto favore excepere valuit Mediolanensibus contra Ticinensem urbem, & imperium fecere proximum in illius argum, quo rite spectans calamitas Frisingensis, *autem pueri territorium Papiensem crediderit depopulasse jussu Mediolanensibus scriptis.* Cavellius vero, *ipse quæque urbes morum apud sole, relataque inter pagorum numerum Mediolanensibus urbi.*

[40] *MCXVII.* Congruit hoc in anno cum Nostræ Bosium de Vigevano loquim. Claret scilicet ab eo scriptum, *anno Domini 1117. prope de Julii Mediolanensis juxta Casileum captramates Vigevano expugnasse, puer ut mirer, idcirco à Sigoneo retellum ad 11. Dionis ipsi præcedenti anni. Sed usum errandi reliquit a de Scriptis Cavellius dedit, qui se annus rei gestæ suis in Annalibus invenit, ut Historici scilicet eveniret, Veritatem.*

[41] *JUNI.* Vigevanum quoque mense, nocte nempe noni diei captem & erantam Cavellius scripsit. At fœdus, post Vigevanum cladem Papiensis inter & Mediolanenses solum, Octobri mense, quod & alii firmare, quorum sanas oculo ferentiam infirmam.

[42] *TVNC TEMPORIS.* Nescit illud tempore Med. Codex.

[43] *NINTYM VIDENTES, &c.* Tollit Codex item quoque lacunam istam scriptorale nat, *Nintym are deservit.* valentes. Unde Corius è suo quoque Codice MS. *Non pueris la morte rivigilantem supra de Lodovici.*

[44] *VIDENTES ILLOS MVLTIPlicari, &c.* Non mirum Laudensem civem solus hic illas causâ meminit, quæ gravem condare Mediolanensibus, sibi cum missis, invidiam posset. Juxta istas causas et alia auras perferre, quibus illam minime Mediolanensibus erit. Hæc enim solentur finemuram urbem invadente Conceret iteo, sed ut alio deserte tradiderit à Laudensibus iure, sive, quod Papiensibus nominis sui hostibus adhaerissent i fœdus, quod in se accessissent, & accessissent Federicum ipsum, post odmosum Papiensis, illos etiam suo sibi subigendo imperio, degente procal ab Italia Casare, statore. Ea re Cavellius Cremonensis civis: *Navigantem à Laudensibus, & Cremonensem agere, quia Papiensibus eorum missis, concurrebant, ac depopulati sunt.* Et Sigonius, *Papiensis & Laudensis, qui Federicum in se succedunt, oppugnatione decurrerunt.* Et ista post leges

una cum pace Papiensibus datas: *Quibus rebus administratis, inde nos aduersus Laudensium curia, qui fœdus fœdus, sive Papiensium causa ad Federicum hac omnia deliquit, eamque ad auxilium in Italiam accersisse conpererat.* Subscribit igitur fœdus me quicunque voluerit alius Urspergensis, tradiderit, Mediolanensibus Comes, ac Laudis Papiam, atque Noricam egregias urbes ad Imperii despectum exterrimare fundum, & depopulati pariter appropinquat, ac sic Lombardum suo imperio paulatim subicere instigat. Hæc enim ab illis scripta. Quia, & alia ab aliis litteris exarata, ut quoque causa, quam attulit diffidentissimus SACRÆ Mediolanensis Historiæ scriptor, Josephus Rapamontius, levius nimis aliam videri possit, cum præferam non sine Mediolanensium assensu Laudenses fidem suam Capellano Casaris obligassent. Ea vero verba ab illis talibus est expressa: *Lodovici, cum in verba Casaris jussisset, refert ab id Mediolanensibus primis delere oppidum puerorum, ac ne moram quidem, & obsequio illa quæ missis militum resque respicerent.*

[45] *HE PERSUASIT, & in verba pariter.* Diverso paulatim ordine Med. Codex, *He peripio pariter, & rebus a qua de formula Nat. &c. fuit ac super dictum.*

[46] *INTER OMNIA MATERIA MALA.* Codex idem expers secunda vocis, inter cetera mala, &c.

[47] *IN SACCTLO.* A fœdus probatur magis, si puerit ludarius Codex: at ille quoque habet in fœdus non obducere.

[48] *INDIVERTUNT.* Indivertunt peripue legimus in eodem.

[49] *NOVITER SUPER EOS* Abundant hoc hic puncta frustra, & manum nobis iuxta lacunam exarant. Juxta itaque nostro puncto continetur esse memoriam Codex à scribandamque, *Noviter super eos. Præterea enim, &c.*

[50] *PRÆCEPERUNT.* Manum hic indubie verba Sigonii, quæ subnecto: *Cassio habito jussurunt, ne Laudensibus rerum suarum aliquid esse videretur, aut quoque pueri aliter, neque inde ipsos Mediolanensibus migrare facerent.*

[51] *SEI ATQUE DE DIVERSERAT.* Picinus Med. Codex, *Sed omnia que fœdus dixerat.*

[52] *POSSIDERE.* Typographi non obcurum mendum. Tollas igitur, ac legas licet, possideret, ac neque relinqueret.

[53] *LICENTIA.* Corius, *Parabola.*

[54] *VENERUNT.* Depositi utique modum sibi similem, quod pueris loquere, infinitum verbum. Nihil itaque videri legere, quoniam videretur, aut transire loquere proximum, non transire.

[55] *IM BANIUM PONTERRIT.* Ut ante Nat. 118. ubi formulam istam exaravit, & in sequentiis pueris.

[56] *HOC ATQUE ADVENTES, &c.* Præterita Coria, & ad illa transe, *Atque quoque nuntio, &c.* Sed eorum habuerunt, ut hic prioris causam, in Med. Codice MS.

[57] *SERVITIIS POSSE VIVERE.* De servitio voce videnda nobis alia annotata Non 41. ut vero servitio venere dictum ab Orsianis lib. 111. Elog. 11.

[58] *Obsequio vinces aptus ipse non.* Nihil ut hic aliud servitum, quam obsequium sonet, cujus vim Vates idem alibi fœdus capessit:

Obsequio obsequio curvatus ab arbore ramus, Frangit, si vices experiret tunc.

Obsequio transeunt aqua, nec vincere possit Flumina, si contra, quæ rapit unda, nates, Obsequio igiturque duntaxat, transigunt Lentis,

Obsequio paulatim tunc omnia jussit.

[59] *FOEDVM.* Notatur illi, vocem istam usitatum olim pro amono militari, sive pro extraneis custodiens ad sibi finem regalis nominis expugnationem, quæ de Frisingensis lib. 11. de Pœd. I. pœdus cap. 1111. Petrus de Vineis lib. 11. ejus. art. Aymoni Appendix lib. 7. cap. 111. & Ann. Martellianus, à quo scriptum lib. 111.

[60] *ut antiquitatem antiquissimam consuetudinem notet.* Joanne Imp. vehiculo subditi oblati, ut Principibus fœderet, amono militari indicia, ut ipsi nominant fœdus: fœderatque tunc etiam nobilium equorum caponis Germanie passim: at in Nostris fœdus, ut videri, tribuitur urbi ab urbe gravissimum imperium. Inde Sigonius ex de fœdus loquens & Nostris peni: *Consiliumque Novembri mensi Laudis preselli, utrumque civitati gravissimum immineret.* Sic de Corius ex eodem fonte: *La Granda militis fœdus à Lode, à qui duntaxat omnia causa exaravit.*

[61] *IN PUBLICVM BANIUM PONTERRIT.* Occurrit eodem formula paulo inferior formæ in calce Chronologicæ ultimæ, adjecta Chronos Relandus: *Eodem anno incurrens fœdus*

fuist gladius D. Polycarpi de Biscaria de Batona, Petrius Pa-
dra, &c. in qui posuerit in honore D. Uictorini de Corra-
rio, &c.

(60) INsuper ACCUSANTES] Quid hoc insuper amen-
sentia? Obsecro damus vocem istam, eaque subleu-
tissimam, subleu. Cod. Mediolanensis loca, quod de ius-
tione suspensa vocis qui scripra versiculo istam con-
sequitur, quod se qui facti dicit conseruat, &c.

(61) DE TERRA EGERUNT] Habundantem formam
explicatam supra Not. 102. & hic in pagina fensit, ac
iterum, & alibi sepius repetitum.

(62) MALAM VOLUNTATEM] A mala plene voluntate
mala voluntas illa. Equi enim aliam talem voluntatem
Mediolanensibus hic appropinquit?

(63) DIVERSAS TERRAS] Habuit hic ob oculos sine
dubio Noster de Trojani casibus Marius illa lib. 111.
Aeneid.

Diversa auxilia, & defensas parare reuocet

Imperio agnosce Ducem.

(64) MORILLAM] Ut col. 957. lit. C. Ad illius No-
tam 213.

(65) ABSQUE YLLO TIMORE] Timore reponendum hic
utique pro timore. Sequitur enim haud multo post: Quod
visi ipsam sacramentum absque ulla temore faceret. Nec ali-
ter locum istum alteram aliter col. 919. lit. C. Nisi
de Ludovico atque Germanico si comes absque timore
fili solentur, iuxta Mediolanensium scripturam Codicis
enclaudam Nota 294.

(66) IURAMENTI] Memini huius quoque iuramenti
Sigonius ad Noster momentum: Duxque, ut officium aliquem
profunda velis causam uincere, soluit & singulis populi-
re iuramentum, fore, ut hac in perpetuum obseruaret.

(67) EOS] Multum & hic se, non ea, exarare No-
strum, sed enim dicit adhuc eas abbas vocis apud La-
tinos, molam Semi-Latinos molos.

(68) EXANDRIS] Semicus supra col. 955. lit. C. &
partur col. 967. lit. E.

(69) CVMQVE LAVDENHIS] Mentor hic ab eruditissi-
mo, & amantissimo viro, Jo. Antonio Castillione, ex
de re tota localiter agere Joannem de Monte, qui non-
dum cum inter modo laudat Bibliotheca thesaurus asser-
tuerit, cap. CXXXIII. Et debet grato solum animo
percepti illam quoque causam nostram, ut quando Scrip-
tor ille locum alipuerit, ab eo quoque locum accipiet
Noster.

(70) MEDIOLENSIENSIS] Ambrosiana Bibliotheca
Codex, Mediolanensis.

(71) RESPONDERE] Talia plura Sigonius praesente No-
stro: Quibus illi se dilatare dixerunt, factores se omnia,
quo imperatoris; verum, ne quid tale iuravit, sile
imperatoris obligata se impulerit.

(72) SINE PRAEPOSITO] Abest à Med. MS. Sibi.

(73) SALVA (sunt) salute] Sic & Codus, Cum
gustia clausula, Saltem Imperatoris sollicitus.

(74) FILIUM] Peruenit longe rectius, ut in Med.
Cod. MS.

(75) PARABOLA] Differunt hac de voce satis superio-
ris NOX, & signat ad illa Nota 218. Cum praedictus
Rex Capitulum Londini uisisset, & sollicitum ab ipsi
Londinenses praesentis, responderet ei Londinenses, dixeruntque
non esse eas hoc facere, & parabola Mediolanensium,
quorum in praesentis & verum erat, parare. Quae testi-
ficat, quod ad illa respectit hoc loco Noster.

(76) MEDIOLENSIENSIS autem praedictum sacramentum]
Mediolanensium scriptura Codicem, Mediolanensium autem
Confiter praedictum Sacramentum.

(77) LAVDENHIS] Eadem, Londinensium.

(78) DICTVM LANFRANCV] Eadem D. id est, Do-
minum Lanfrancum, cupitum Episcopo Laudensi memini
Paul. Boteti, Antecessor Noster in Praeivit Scholae,
lib. 1. cap. vi. Traditum est, quem de nobilissima inge-
norum familia scriptis, ex publicis Laudensi Ecclesiae do-
cumentis, & Confessionem conuenienter vocat. L'emo 1147.
et Riccardus, Lanfrancus Lugonis, alium Viscera de Lodi
Vobis, & primo de Lodi Nemo, in ipsi Lanfrancus Trifun-
tum, de qua Carta cum tunc la sua defunctio de Vice-
comite della Chiesa Lodigiana. Occurrit de eisdem Episcopi
eodem in Litteris Alexandri III. Pont. Max. ad
illius Successorem Anagnini datus Kal. Jan. anni 1176,
quibus ille praedicti Vicecomitis concessionem verbis
illis innuit: Alexander Episcopus servus servorum Dei. Lan-
francus, frater A. Landensis Episcopi salutem, & Apostolicam
benedictionem. Et quia frater A. nos de ingenuitate, quod
cum L. (Lanfrancus) nostrisque tui, Victimam tuam Ger-
fina tua Lanfrancus de Trinitate Militis Landen, irrationabiliter
concessit, &c. Occurrit & de sacra Ripamontis Historia
italica.

(79) ALIOS OMNES PRAEPOSITOS] Med. Cod. Alia
Dumtaxat Praepositi.

(80) VNA PLVRIBVS SVAGINTA] Idem, Cum com-
pluribus sexaginta. Haec igitur minus hac recte Codus
affertur, cum & suo Codice MS. dicit, circa a sexaginta,
& ex illo Ripamontis, ad sexaginta.

(81) SAPIENTIVS] Promittit tunc hic Corio & Ripa-
montis, qui Sapiens Noster; quoniam hic Sapiens vltim,
eisdem Ciceronis principis appellatur.

(82) DOMINVM ABbatem LANCENSIUM, & Dominum
Abbatem de Corro] Mendose plane Corro hic loquens,
L'Abbat de Corroale, & Corroale. Cum ex ipsi Codicem
MSS. hoc loqui sic utique debuisset, L'Abbat de Corro-
le, & de Corro.

(83) CLARAVALLENSIS] Cum essent nominis huius
celeberrima Cornobis duo, alterum in Langresiorum
agro non procul ab ripa Albis fluvii; alterum ad qua-
tum ab vbe Mediolanensi lapidum, à D. Bernardo con-
dum, seu potius audiam & arculum, faveat pui Viti
conatus Guisone Capitano, qui arcam adificat, iam-
pamque & agrot insalutem Monachorum dedisse ferat,
de potestati, quodetiam tunc ex frequentia colligitur est,
ut aliter concedat nemini, loquens hoc loco Noster, cum
Abbatem eius comitem Episcopo Landensi dedit.

(84) DE CERATO] MSS. Mediolanensis, & Corri le-
git, de Cerato, flecto: nam etiam Cornobium istud
ad Abbatem in agro Landensi fuit in regione Cremis pro-
prie Caventum pagum, cum multi loci fada super indi-
cino advocato tunc Gaspard Trifun, Somalicensis Com-
itis advocato tunc Gaspard Trifun, Somalicensis Com-
& gregatius Praeposito, cum facta miam Historia, &
Erudito debet. Redat ille scilicet is ex locis, post la-
stratum Visitatoris imperio Provinciam suam, eo me de
Cornobio medietatem inviat, & decon modo tradita per-
urbane. Locavit idem quoque Cornobium non procul à
Cremis finibus Paulus Morosus verbi illi, lib. iv. par.
11. Geographie sua: Ad Abbatem ripam laram sursum ad
osium huius anni qd Noster dedit, & de Abbat de Cer-
to, & Rastus: non opidum Cremis.

(85) PONTIA] Pontis hodie; nuncque non raro visum
Cornobium istud in D. Martini valle, cum Bogomto,
primus illic Collegii, & Academia Marianae recent in-
stitutae Rector, Mediolanum item. Quippe nominis quid-
dam pagus ad Abbat ripam fluvii, solum sedem habet
D. Jacobo sacram, & Cornobium proximum, quod cla-
ret etiam in hodiernum diem. Meminit eius quoque Cor-
rius Sigonius lib. 11. de Italia Reges, & Adelbertum
Bergomatorum; Virum & Abbatem sanctum, patrem
illius agnosce, cui tunc crepus anni 1096, beatus Hen-
ricus successit patria Cremonensis. Drus inde Bernar-
dus, cum Cornobium illud viris & opibus nimium atqui-
litate, impetravit à Mediolani Confidibus & Sena-
to, qui ex Collii pradia & villas immunes liberatque
esse iuberet, qui ex de re privilegium tulit, utique
scribendo inter ceteros tunc urbis illius principes &
reclones, quod ad unum omnes Ripamontis nominat lib.
1. secundae Partis fere Mediolanensis Historiae pag. 62. In-
co quarto à primo, VARIATIS Ovis, cum & sanguine
de fipre propagata domus daret, acitque hodie post
tantum avi. Sed ante multo Ulberti Offi tempora magna
alia multa domus quidem Capita in urbe nostra, &
ingentes utique amix florant, Ovis illi exemplis, quo
Duce Arrasorum vices à D. Ambrosio fratre penitus,
& evertit, Jo. Marco Fanziano tunc, qui fuit in libris
de Arras huius fape Dacis eius meminit, & cum hono-
re semper, huius tempore 11. pag. 53. in Ducem fortissi-
mum consili, qui ex in pagina sacrosancto Pratali navi-
tate affert, sic illum locat.

Successit aliis, à quibus Ovis beret,

Agus feris Ovis.

Libro vero 111. p. 30. sic illi vici fortis provinciam mandata:

Ta fere hostiles latere munus fere

Forti Ovi.

Et lib. 11. pag. 97.

Non darent Ovis facit, & Curtius urbes,

Adhibere annis.

Et plenius pag. 97.

Non sicut est Ovis viciis, per gloria montem

Accidit, vici in respicit, fere, impetit, infat,

Non galea, non futa ferat tet voluta, mors

Praepitunt nunc huius Ovis, nunc Curtius illis.

Exstat & ad D. Francisci fiam peratologia Inscrip-
tionem in eodem urbe, qua Ovis vici Patria, laci, & patri urbis,

nomen & ossa levat cum tucis, quibus vici inclaruit;

ad extremum Genus nostrae dicit, & memia inscra:

Lac patria, falam duci per, Ovis vici urbi;

Munda fiam iacuit conditio hoc nomen;

Hinc insi (Mediolani) ex Theatro Infancia Magnificencia

Hieronymi Borieri V. C. & Amici populi nunc

legat omni;

Novit et tanti pignus obissi Pui

Communis, placidus, hilaris, iocundus, bonifas,

Me.

431 PARTYLORVM] Partylorum, ut ante Ner. 420.

431 INFIRMARI] Inde Infirmaria, & Infirmaria, quarum prima vox in Catulio lib. viii. cap. 333. & lib. ii. cap. 11. altera in Petro Cellensi lib. 11. ep. vi. Ita in Infirmaria proprie locus olim est, ubi acri curantur, qui hodie cunctis idiotam dicitur Hospitalis. Propter, inquam, nam & Infirmarium pro Dementia utpote repertum Petrus Hispanum in faculo Clinicocephali Can. 187. Statuitque, ut loco Infirmorum, qui morbo victoriam faciente inferius inferius in inferius vocare solent, sibi ad hoc in sibi inferius loco inferius posita possint. Infirmaria nimirum hominum esse consuevit Viri sanctissimi & doctissimi, cui notandum ad finem, neque possit perperam deinde officio Monachi vocari.

434 DE HOC FERRE MIGRANT] Sacra phrasia, ut scias, olim qui crederetur, sacras potius voluisse paginas, quam prophetas.

435 SPOLIANTUR] Ideo Caricellus auditis ante, Laude decepta & decepta. Quia & Novocentum tum à Mediolanensibus vallibus vallibus Matulio lib. 11. Chron. Germ. Mediolanensis, adeo memores malorum, quae illis Imperator in prima in Italian expeditione fecerat, rebellare cupiunt, & alii sibi imperantem rebellantem, quae erat Lombardiae civitas quondam, quibus & viribus palantes, Camano & Landau, quae erat sibi Imperatoris commissa, defrauerunt. Addit & Corin, & Laude tum decepta loquens, quod indicium Notitiae, & amandebat dignum. A perperam memoria delle sue defrauzioni ne lo principi torve di questa Contea gli Milanesi fecero condurre li murelli della mura Lodigiana, quale erano d'un solo pezzo, si come anche apparisce li questi giorni. Ex inde Sigonius: Deum vultis membra deruunt, poma, quae ex uno lapide erant, ad prius ergo Mediolanensis castra ad perperam rei monumentum transiit: Sed & harum pinnarum mentio in adhuc indeo Victorio Cadamastro: nec desunt, qui Vi-comitatu, Mediolanensis regionis oppidum, imo & Mediolanum ad D. Angeli, reliquis eorum aliquos reperti docent, Laudeque nemulus apud Pissavon, Cadamastro, & alios Defensio Laude restit, cuius & sententia est, pinnis buquicomitatu privatum Laudensem urbem, cum pinnis exordium perit, quo de Notitiae col. 954 lib. D. non secundum, cuius hic eadem sermo.

436 SVCCEDERENT] Officium vetus Translatiois S. Basilii Lectione prius: Non famerit (Mediolanensis) sanguinem effusum, succedentem civitatem, ut dolorem suo affert ad consanguinitatem. Cui subscritus V. C. L. & p. talitibus Souaheffis Congregatus Praepositus Gaspar Tridant in Adia Savina Matris: Aque Martis, inquit (Laude vetus) quo Mediolanensis consilio, sustinuitque diffidit, ubi hoc tandem adveniens fortuna accitissimum elatione posse, exopta ad potest esse. Fortunae tum ubi illius tulerit Nemen inter ipsorum incendium asfaltis sine laetione illa, inque in Monicium receptis, in quem, nova Laude coacta, sacra illius essetis sunt tradidit, ita me docente Officio veteri memorato an-
tu.

437 DERIPERVNT] Basilianus Catalogus in Descriptio Laude: Ab urbis solitudo ad solam affert aqua-
te.

438 VITAE QUOQUE ET ARBORIS] Sigonius: Laudensibus perire delectantibus urbe exardere imperarum, bona Mediolanensis offerantur, arboris in agri, vitisque, atque officio solis religiosum.

439 IN HAC RADIX ARISTAE] Proxima affert Corin: ad scripturam Notitiae liquido praesent, & firmat Med. Codex.

440 TOTAM NOTAM SIGETAM] Nemo non videt signum pro signum respondendum esse, uti casile legendum admonet Med. Codex, qui & ipsorum habet eorum loco.

441 ET PER TOTAM ETIAM PIRE] Codex idem, Et per totam fere.

442 LODIVIANAE] Sic & hodie dicta vulgo regio Laudensis tota.

443 MONTESSIO] Med. Cod. Montegile.

444 CASTELLION] Pius Alciator, Cultum istud fuisse quondam Sikelis castrum, à quo familia Castellionum per longa temporum intervalla originem traxit, cuius deinde familia domum, ab Athila multis ante annos cum ipsam ubi direxerat & aquarum solo, reparavit Auspiciu Mediolanensis Amicitia. Illud enim Corin notat, hoc de Castro loquens, à Cremontibus eandem in Cremontis.

445 DE SANCTO VITO] Vel hic locus arguit Sanctum Vitem, & Castellionem, Vicum non eundem esse, ideoque recte parum exaratum in Notitiae col. 157. lib. B. Apud Sanctum Vicum de Castellione.

446 FUGERUNT] Med. Fugerunt.

447 NVLLISQVE VITIERS] Med. Cod. Nalis viti-
bus.

448 COSTA] Beneficio modo laudati Codicis noncor-
repti corruam & estentiam vocem semonem & inco-
gnati (saepe restitua, & restitua, Costa, sive Cysa, Cysa quippe, sive Cysa, mora tum Vulgi vox pro Sops, mutamento hortens, rubris aut ignis circumstantis (saepe, ad arcenda peccata, capis ergo fides in his hucus Col-
lamella dixit lib. 8.

Talis tenuis, ut parietibus, ut fides horti, Clanditi, ut fides horti, ut fides horti. Hodieque nostri monumentum idem Sponsum vocant. Quenadmodum agitur monumentum idem Sponsum à fides de Lucini dicere voluerat, non (in opus) male fuit aliqui ex his (sibi) verbis, Sops amonem (saepe) fuit, aut & appellata à fere: sic à cadendo eorum appellavit Vulgus, quod eadi quoniam foleat, ne sibi, aut excoctat nimis, factum fatis in ambum, quorum talem gerit. Eo plane sensu Cysam Morena nostri seculum utipbat.

449 NVLLIS ARBORIBUS] Med. Cod. Nullis arboribus.

450 CASTILLIONVM] Castellionem ante Nota 151. & Castellionem Nota 444.

451 IN HENNO [VILI] Sic & Corin, alii alia. Habet nempe Sigonius, venisse circa Pontaeum ipsum, Mayo mense extremo, quod & praefert Dodicum Appendix ad Mar. Secum, & Hysingius Triebium ad an. 1158. probatque Vir Cl. & eruditissimus Odavian Ruben, Britannicus Hysingius, transmissa ad nos fides ex de re nota, nec non & alter Ruben, Historiae Ravennatis scriptor. Cavendish extra hanc omem, Nemoque venisse memorat, prima scilicet Anobis expedio Italica tum in Mentem incidit, ut ostendat alibi, non secunda.

452 VENIT] Ad praesent, in quaerenda malis, civitatem Mediolanensibus inferant, Laude postquam, & Papia, quarum illam legimus duci, Alvarus Anonem, qui Notitiae col. 151. lib. D. Alvarus dicit, & Magister Alvarus, ad eum contra Mediolanensibus transiit Castellionis scriptis: Papiam vero, & Alvarus de Ruben, Langfrancum fortis, Faciem de S. Nascere, Vicum de Casupavia, & Alvarus de Perre. Sed enim itaque quoque Legati praefecti putandi fuit expeditionem Italiam Anobis primam, qui de Notitiae col. 457. lib. A. non secundam, cuius hic eadem sermo. Adhuc Notitiae, Anobis auditis praedictam, & aliam Civitatem Inferat, quae, quas in Mediolanensibus per Legatos suos effuderat, ut erat ingerto, natura, atque experientia rerum sagaci, cogitare capisse de rollenda fundam Mediolanensibus, ideoque quicunque Mediolanensibus habere poterat, quicunque trisset, locum vinculis trasset, ve canes, qui praefecti pariter expeditionem Italiam Anobis primam fatis sic super indicant, qui Scripsit idem statum audit de Rosato incolo, Ticius postibus defrastris, Galliano evicto, Treteate combato, Tordona obfisa, cum hac omnia primam illius expeditionem per praefecti, non secundam. Praemittit autem multo ante, quod iter illud alium in Italian arripere, Federicus Raynaldus Cancellarium suum, & Obissem de Wundpach Com. Palatinum, unde genas Ducibus Boia, periculum Flavio Boparis, & Signiferum suum, qui de Legum 11. Guntherus & Radivici petu:

Signiferum suum, quon Nescio nisi, Obissem Terra, nam magni gestibus suis periculis, Praefecti jubet.

Et hic quidem ambo, suo in Italian ingressi primo, receperat Castro Kivole supra claudens Virocentum firo, & tunc ab incolis, mox & à Virocentum, subditi-
tiam sacramento, Mutuum, deus Cremontis progressi fuit, ubi habita celebri Cursu cum Pindulio Ravennate, Mediolanensibus, & alius transfugis av. nec non & Matichiano, Comitibus, Consulibus, & Legatis circumstantium omnium civitatum, sequentium Anobis partes, Ravennatem exarchatum invasere decreverunt, nupquam incauti peragere, qui roventes regem Principis, & Regni utilitatem profutura. Gratia enim, ipse fultus amonem Anobis, Ravennatem, Arimantem, finitimas civitates, transactum, Italia palis, Villamque Ravenna Dynastis in viscula consilio, quod ex Orientis Principis Oratores, qui in Legatos Occidentalis Imperatoris, honorificum habuisset. Secunda porro Anobis expedio in Italian per Alpes fatis Kadevico teste, perque Vallem Camocam, uti me docuit fuit in Schedis Odavian Ruben Briantia.

453 VNA CVM REGE BOEMIA, &c.] Talem quoque comitem Radivici attribuit Anobis cap. xiv. Praefecti fuit habere in comitibus regem Boemia, &c. Cuius & fortibus Guntherus, fuit Boemum regem, &c. Secundo Rector habere. Ea vero de causa maxime fuit Federico parerat Boemorum rector, quod, cum Dacis tantummodo somine audiret, coronatus ab illo fatis Boemum

mis Rex, data in matrimonium viduo illa Lamegravi Principi Julicha, regioque insigni Leonis rubi biturata cauda in clypeo collecta alba. Ut crum sola viximus gessum illa praeberet, focum enim adiacent ad bellum, quod adversus Mediolanenses aggraviatus erat, testibus ea de re locupletissimam Ulrpergens pag. 184. Enea Sylvo cap. xxiv. Dubravio lib. xii. pag. 94. & Historicis o-mnino reliquis Boemiarum rerum. Fuere nihilominus, qui Boemae regem praefecisse maluerint Anobardum, & in his praeter Ulrpergens Imperator cum ingen-
tibus exercitus Helens apparuit esse, cui praevius fuit Boemorum Rex accersimus, ab eodem Imperatore participi effectus prima regia designatus. Quin & Delavreus in alia laudato libro scriptis, ab eodem Reg. Imperatoris, principatum vocant Cefar, Alpbis, Veronensis edicimus, quod alii solum attribuant Othoni Com. Palatino. Ea re Signo-
nitis Praecedat Rex Boemia cum capis fuit. Nec alius Rex ibi Boemae fuit, quam Vladislavus (Laudislaus alius, & Vladislaus) primus Boemorum Rex & Dux xxiv. cap. xxiv. virtutis cum alibi saepe, tam in expugnatione Mediolanensis Urbis egerit fuisse.

614 ARCHIEPISCOPUS. Tres ibi est Ordine recent-
fuerit Radewicus, federicus Galonensis, & Galvus Magni-
fimusque alterum Kerandis, quippe qui Part. xi. Ann. Trevirensis urbis pag. 135. Mellinum minus comode
audivisse prodit ab commendationem castri Nefstare,
Marcherum Comit Natuensis concessam, beneficium
quod clauditorum vixit Rembero de Borge praestitum,
quod in illam magnis fuit sumptibus comitatus effe-
cit. Metuisti & episcopi Archiepiscopi Frisingensis lib.
11. cap. 19. de prim. Federici p. 184. dicitur narrari,
ab eo Cefaro cuncto Banne legatos missos ad Rom.
Pont. Eugenium, Urbem, & Italiam totum, Hiltum
Trevirensis Electum, & Eberhardum Babenbergensem
Episcopum, viros prudentes, & literatos.

615 EPISCOPUS. Cuarrdi Episcopus, Dominus Prae-
fatus, Hermannus Viridius, Gaherardus Heripolensis, & Rade-
vicus centu, qui & his Episcopis Abbatregalium Com-
mendationem dux, Fuldaensis, & Augstensis adp. 184.
616 DUCES. Nepota composita in Saeta Ducis,
Fiderici collect, fili Contradi regis, qui de prater Ra-
devicum Legatus Scriptus.

617 Boemorum regem, multaque potentes
Althegrum, Sarowicum ducem, fulminemque
Tuo Frederici Jun. Cuarrdi regis creatum
Secum Rex fuit datus.

Alii enim Duxes diversis intentiones praefecerint Anobardum, & Austria sine Dux Henrico, & Henrico
aliter Dux Carantanus, cum Ungarorum copis, Comi-
tes & Barones oronem per Canalicum Forum
Juli, atque Marchiam Veronensem: Dux Benotius
de Zatinum, cum Lotharingis per viam Juli Caesaris,
qui mox alia Jovis dicta, Bernardi hodie, non quid-
am illius Abbatu celebra: sed quidam Augustus
Archidiaconi, qui non in monte memora per sancta de-
gisse fecit: multa denique par Francorum, Ripario-
rum, ac Severorum per Clavoniam, & Carnatam la-
cem.

618 MARCHIONIS ET COMITUM. Quid hoc ego quid-
am praecedentem numerandi, cum ipsi non neglexit Ra-
devicum, necesse fuisse comitum ac Comitibus Cuarrdi u-
nam, Comitem Pelatum Ribi, Anobardum fratrem? Tuo-
re igitur, cum ipso Radewico loquens, Marchionis,
Comites elegerunt, & valde potentes, quorum nomina
fuit persequere, delicate, fuit persequere, necesse est
fuit.

619 Cuius maximo, & immensum exercitus. Proprie,
& apposite Radewico idem Jovis erat exterruere
p. 184. quod plerumque nomina interit ut pra multitudine
fuerit potest, videtur Francorum, Sarorum, Ripario-
rum, Burgundionum, Severorum, Burgundionum, Lotha-
ringorum, Boemorum, Ungarorum, Carantanorum, &
eum his alia maxime Gallicis, fuit Germaniae natum: vi-
ri fortis & bellatrix, infesta multitudinem, varia arma-
rum apparatus: juvenes valde, & ad bellum mores im-
portantia. Ea re proprie panter Ulrpergens, Nascto-
rum, & Metum, testati sunt, legimus Anobardus caput
tum fuisse: Tintinnus quaqueque nomine pagetorum
Cavallibus equum militem equitum, & postquam: per
formidabile Capetum: immensum Signatus: magis
per Ripariores: caput alii, quorum copia propemodum
obscure infans.

620 VINCISSET ET APPROPRIASSET BRITIA? Med.
Cod. Vincisset, & appropriasset Britia, ut mox io-
ra per decessisset, ut iussisset: decessisset, non fessisset.
Rem quod antea, quod alia Dubravio praefecisse
meret accedens Boemae regis ad Britaniam urbem, si-
cut illuc recepit Veronensem bellum, quod insidiam

Notra. Verba hic illius habent: Paulum Vladislavum
intererat, praefatus superius aliquid Veronam, quam Ca-
sar, venit. Cuius Veronensis, uti Cuius fuit in agro ad
Boemiam decessisset: praefatus, mox qui Vladislavum de-
erat, fuit cum ipse agro in fide & potestate esse Cefar,
aque tanta magis agere, quam alia regis. Ceterum, si
populari, praefatus agro ibi, Britiam aliquid decessisset,
civitatem Cefari perinde, atque Mediolanensem rebellum.
Adcautur tunc peratam Calchum, & Galvum.

620 BRITIA. Civitas ampla, ditius, amena,
populosa, valdis munitis moribus, insuperabilis ar-
cis praefatus superbo, nobilis adfuit tam publicis, tam
privatis, nomina: Stradoni, Protenzo, ut & alii
Plinio, Nasario, Wacredino notum, & Britia, qua-
si a gaudens arboribus fuit pandere, dulcium aliquid,
un Caprolo placet. Britia aliquid Benedicto Jovio
lib. 1. Novum, Hist. nomem est Gallicum, & de Hispania
Drebrum, est Galus per Taurum, & Alpes Iulias
hagium transgressis, condidit Britiam, & eandem
gnatilibus Commemoravit Caput. Quo Iphodas Baptista
Mantuanus sic apud Urbem in laudis exercit:

Britia magnorum gentium amica Veronam
Gallic fuit genus, fuit et Germania mater
(Non genus aliquid tunc adp. adoptis vestis)
Tuo Commemoravit quondam Regina fessit.

Vine d. Virent fuit magis fessit, nam,
Agro agi fuit ibi magis fessit, nam, fessit.

Pura dabant Caprolos in fessit perat, Paulum
in fessit, Plinio lib. 11. cap. 112. Summus in
fessit, Cefar, & qui de illa patria fuit longe castris,
du probe doctique meruit, Odavus Kubus, cum
Hilicium avide opparet.

621 NULUM DISTRINGIT BRITIA? fessit decessi-
fessit? Talia passim in ore Nostris ad Anobardum palam.
Nam & ante dicitur Nat. 442. de Romanis loquens. Alia
is aliquid fessit perat: & de Syolentis Nat. 416.
Quo quoniam Spilantem animum aliquid decessit perat. Ha-
bet hic nihilominus per Capetum & fessit: N-
le vire (Federicus) aliquid, nam fessit Italiam regis
fessit, nam, fessit perat: fessit, nam, fessit.

622 NISI FORTE quod ipsum fessit fessit? Locum
mutatis, non corruptis, quippe hic habetur in ab-
solutissimo Codice Med. Nisi forte, quod ipsum fessit
aliquid fessit perat: fessit, nam, fessit.

623 NISI FORTE quod ipsum fessit fessit? Locum
mutatis, non corruptis, quippe hic habetur in ab-
solutissimo Codice Med. Nisi forte, quod ipsum fessit
aliquid fessit perat: fessit, nam, fessit.

624 PECTUS MAGIS QUAM ANORE MEDIOLEMAN-
SITUM. Adde, quae desideratur, et Med. Codex, per
corrupti. Corru enim hic & suo diversa penitus affere-
bat, fessit perat per non bene considerat, eperat fessit per-
fessit a Milano, & C. Cavallibus & contra Federicum
tulla laceratum apud Britaniam adorem refert, ob id-
que tantum, quod societatem cum Mediolanensibus in-
fessit: nec alia Capetum, Signatus, & alii tradunt, qui
Britiam cum Imperii rebellum vocant, & alii a quo re-
bellibus iudicant, quorum & natus Godefridus.

Urbis amica fuit hac, quae omnia viret,
Dux fessit viret, expone omnia viret,
Britia, Tirdona, Croma, Placenta bona.

At Dubravio, de solo regis Boemae loquens, popelaban-
dam illam profectum esse scribit Britiam Veronensem
impulsa, & accepti decessisset ab istem. Ea de re
denique Radewico: Primum venisset, inquit, & apud
Britia tunc in duci nomina, & multum fessit fessit-
et fessit, arma nio fessit fessit. Quomodo par hic
D d d 3 et

est in variate tamen diligentiam Octavii Rubi sic amplecti, et eandem laudatam modo Scripturibus omnibus percurram. Habet ille felicitatem, quod cum Rik Boemum Borgonarium, quos tunc Britannici homines habebant loco, precibus et bonarum lacus Ribi villas copis tunc di-
pendias facile concessisset, darumque famens ab li-
dem esse hanc ipsam, compositos et re graviter huius-
modi aliquos, qui Rasi collatam praeferant, fortiter huius-
modi impetum in hostium confusio agnoscat, huiusmodi
Germanorum, et tunc Upone, et tunc Marre
Germanorum, et tunc Upone, et tunc Marre
Britannici praeferunt infestis, moris ac magis ab
eandem illam, indeque villas Britannum reliquis valitima-
tunc illarum, obitum urbem, rapinis et incendio de-
ferantur Episcopatum omnem, donec age de pace corp-
fiam, qui concessa Civitas omnem abici in Imperatoris
fiam. Sui hac in Schola Rubi, quorum ex ungi
metri tunc facile possunt hanc locum.

[illegible]

des REI BOHEMIÆ) Desideratur in Corio secunda
vog, sic ut illa Regi Romanorum, non Bohemorum,
adhibere videatur: bene sibi negotium facillime, quæ
sequitur: *Latvia Imperator non maxime qui exercitus*,
&c. ut sic inverteat potius, quam patrum in formam
vertit. *Pol. auctoritate P. Imperatoris apud.*

666 DEVASTARE } Rodovicus, *Princeps Regi Barmorum*
gravior struxit. Naalcorus, *Bohemia Rex Britanicae* ap-
preffo. Et alii, quos adducimus in *Nota* proxime con-
ducunt.

607 INTITUTUS IMPERATORIS. Alio tunc itum ordine
redit Urtergensis: *Quoniam Imperator cum ingenti
exercitu Italiam oppedit atq. cum praefata fide Bormio
Reve accorrit, ad Imperatorem eodem in regnum dispositum
primo fulminavit. Et ille Brizonis oppedit, & demum
castris, quae subfignis de Federici Duce fupradicti Com-
muni regis fuit. Post haec Imperator adventavit. Et cum locum
proxime Nucerinam, ubi fupradicti Imperatoris
castra erant, per Brizonis oppedit, quae fignis
de Federici Saraceni. Concedi regis fuit, post haec Imperator
appropinquavit. Dubitavit continuo in Nothe, post occi-
dem Boletium regis: Advertitque interea Caefar, nullum
magis fignis regis, reliquum tunc Brizonis regis duxerat.*

605 QUINQUEM DIEB: Ruben Schöda, *Madre do Deus*,
606 MOLTA VILLAS: *My Iacon*, & *Mycon ipsum* est
laudat Schöda. Polyvium etiam, oppidulum Brasinien-
sis per Bergomates datum, eversum tunc fuisse Capre-
olus scribit. Sed ea in Historiæ Capreoli paræ munda-
mentum inique duplex. Unum, quæ tradit, heri, et plures
ferunt, ædæ anno Dromica MCLXII. alterum, quæ
præstat, Brasinien quæ relictis Impericentibus per-
fide fidei per æqualem fide Mediamque ædæ, quæ
ædæ ædæ inque inque. Hæc enim multo an-

* Refertur, confertur. † Legendum videtur motu, vel
quod fecit.

te grā, anno nempe Theoponia MCLVIII. & ob id etiam multo ante diuicam, & aequant solo Mediolanensem urbem. Partem quoque firma sum, & solida, quae de Mediolanensi Carrocin tum in rus Barlammum ducto, capto, & direpto Scriptor idem inibi subditus, ut apparet ē Noſtro col. 008. li. F.

670 DISSIDENTIATVS ATQVE IGNE CRIMATVS. Scilicet Rubens *Hyl. Ravennatis* audire, cum etiam Joannem Ravennatum Ducem, militum virtute clarum, egregiam operam impendisse Federico, non Ravennatibus modo cohortibus, sed et aliis pluribus finitimum populum proficuum, qui debere obire ad Trichum in oppugnatione castris. Eum Radevici *Mayorem de exarchatu Ravennatis* vocat.

671 MAXIMO TIMORE PERTERRITI) Unipergeat:
Terris igitur tanto exercitu Brucius, Imperatoris iussa
jurati se salubres promiserunt. Et erat milia vobis
Nauclerus: Terris itaque Brucius, Imperatoris iussa se

[illegible][illegible]

*Morsibus acceptis Dominum, quam fecerat hostem,
Vixque redemptis, quis nullo laetare tueretur.*

*Castellum: Bona, effugis ager deserta, compulsi in ar-
sum, et fide per iugiter ducti fragrantia confidit, ac precum,
et votum dedit, ipse tu murem ad eodem scriptum ad an-
num 1160. Federico ac Italia in Germaniam properantem
per Brizzenz agrum, iussit silles diripi, ne vellent,
quod scien Bononiam alacri transiunt inuicem. Ulter-
per: Brizzenz Imperatoris pulsi iurati se fiduciam
promitterent, ad valent tamen fragantia millia march-
orum aene vulgum inuicem.*

Hucusque stripserat Felix Ofius, vir multa, etque non vulgari eruditione, ac in Patavino Gymnasio publicus humaniorum literarum Professor, cum immatura morte in Caelum repositus, aeternam clarissimi nominis gloriam, & acerbum sui desiderium reliquit.

F I N I S

ERYCI PVTEANI
HISTORIAE
CISALPINAE

LIBRI DVO;

RES POTISSIMUM CIRCA LACVM LARIVM
A JO. JACOBO MEDICAO
• GESTAE

MAGNO ET INCLYTO
PRINCIPI
PHILIPPO GVILIELMO,
PRINCIPI AVRAICAE, COMITI
NASSAVIAE, ETC. EQVITI AVREI
VELLERIS,
HEROI INCOMPARABILI,
ERYCIVS PVTEANVS
MEDICAEVM SVVM
CONSECRAT.

MAIORIS MINERVAE DATVVS MVNIRA, MAGNE ET INCLYTE PRINCIPS, FIGNVS
PRAEMITTO: HOC SVVM HISTORIA EST, QVAM NON OMNES TAMEN MO-
LIVNTVR: ET CBAFINA EST: QVAE QVIDEM IO. IACOBVM MEDICAEVM IN-
VYBRLM, ET RES AB EO CIBICA LACVM LARIVM POTISSIMVM GESTA IM-
PL-
STAT, DESIGNAVI OLIM VELVT SPECIMINE QVODAM, NVNC DESCRIPTI VI-
AVM, SED EA DVNTAXAT VTAE PARTE, QVA HAETENS LATVIT, ET STRE-
NVVS TAMEN PVIT. ENIMVERO NVLLVS ETIAM ESSET, NINI VILEM, AVT MA-
LYM ALIQUI DICERENT, VELLENTQVE IGNORARI. VT LIBERE DICAM,
TENTARE AVVS EST, QVOD PACE HINE CLEDET: AVTENS VIRTVTVM IL-
LUSTRAVIT. AN EXTOLLO ARGVMENTVM: DIGNVS ILVSTRIVQVE CAERE
POTERAM, FACERE NON FOTERAM. ET TAMEN RES VNIVS HOMINIS, VELVT
PROVINCIAE TOTIVS SVNT. PROVINCIAE, SVO QVODAM FATO BELLIS OMNI-
CIAE, ET CVI HISTORIOGRAPHVS A REGE MEO DATVS ERAM: HOMINIS, SVO
MARTE AD SPLENDIDVM FORTVNAE FASTIGIVM EVCTI. MAIORIBVQVE TVIS
ALIQVANDO NOTI IN CASTRE CAESAREANIS. ANIMVM PRINCIPS ADVIC TRIAVM GESSIT, VIRI, ADOL-
SCENS, AVT ETIAM PVER. VT OMNIA AVDEKET, MEDICAEVS ERAT: FORTIS ATTEM, VT IN GLORIAM GEN-
TIS PATRIAEQVE CRESKERET, INVICTVS QVQVQVE, POSTQVAM LACVM LARIVM DESELAVIT. ERGO SVAVE
NVNC TIBI ERIT, INCLYTE PRINCIPS, AD ILLAS AQVAS, LITORA, COLLES, ET SEVERIORE FACIE RVFVS AL-
PESQVE MENTIS ITINERE VEH. LOCI AMOENITAS MARTE HORRIDA, ET SVO TAMEN GENIO BIDENS, HE-
ROICVM ANIMVM TVVM DIVIDET, NVNC PACIS, NVNC BELLII AFFECTV. OPTABIS PACEM, SED QVEM
COMVNEM RESP. CHRISTIANA HABET: RVFVS AD TRANQVILLITATEM VOIA STVDBAQVE CONFERS, VT
ET TVOS VELVT PVIS PATER REGAS, ET ALIOS VELVT MAGNVS CADVCEATOR SOCIJS. SED ARMA CQVIENT:
AGIS NOBILISSIMA QVETE TVA, QVOD OMNEM SVPERET MARTEM, ET HISTORIANI FACIAT: IMO IAM EGI-
STI, QVOD OMNIVS VICTORIS PVLCRIVS EST, QVODQVE MAIORES TVOS, ILLOS LONGA SEXIE STRE-
NVOS, ILLOS, VT OMNIA DICAM, CAESARES ILVSTRAT. ET EXPRIMM: OMNI FORTVNA VNDAM OSTEN-
DERE VLVTVM POTVISTI, TANQVAM NON SATIS CORPORE FORTIS INVICTVSQVE, NISI ET ANIMO ESSES.
VT RES HYMNIAE SVNT, PROMISCVAM OMNIVS PVORAM NECESITAS TEMPORVM ASSIGNAT, NON OMNI-
VVS ADORIAM. NC MISERI PERIQVE SVMVVS, CONSTANTES NON SVMVVS. AC SANE SI RECTE CALCVLVM
FONIMVS, VITA MORTALIVM VELVT MARE EST, ET NAVIGAMVS OMNES. EST QVI ALTVM PETAT, QVI
LITVS PREAT. ET TERRAE PELAGIQVE CONFERNA METIATVR. VERVMENIMVERO TVIQVE VIM SVAM CA-
VS EXPLICAT. HIC VENTORVM INIVRIA QVIVITVR, HIC SCOPVLO ILLIDITVR. HIC IN VADO HAERET: AD
SVMMAM, NAVRATIO PVLES ITER, QVAM POETV TERMINANT. ET TVAM IGITVR RATEM, MAGNE PRIN-
CIPS, HIC TEMPESTATE REAVM NON VNA FACIE NEPTVVS EXERCIT: SED VNDIS ET PROCELLIS MAIOR.
• VIVISTI QVICOQV ASTRA MINABANTVR, ET • PROGRESSVS ES, VICISTI MARE, ET SINE IMPED-
MENTO NAVIGAS: VERE MAGNVS, QVIA TRANQVILLVS INTREPIDVSQVE, VERE FELIX, QVIA VIRTVTVM
LACTVS. ALIVM TE QVIA FORTVNA NON VIDET, POTENTISSIMVS REGVM PHILIPVS PRAESENTEM ADMI-
RATVS FVIT, BELIGVSQVE REDDIDIT, VT VNIVERSO GENERI HYMANO RELVGERES. SED ET HENRICVS MA-
GNVS NON PLENVM ADVIC MAIESTATIS SVAE FVIGOREM CINXIT, NISI INTER GALLIAE DEOS, HVC HE-
ROES TE HABERET. ET SPLENDIDISSIMIS NVPTIIS SANGVINI REGIO INSEDERET: FICIT: CVMQVE SVAM NON
POSSET, ILVSTRISSIMI PRINCIPS CONDAEI SOROREM IN MATRIMONIVM DEDIT, SIC QVQVQVE BORO-
NIAM, TVS TAMEN NAVIS GLORIAE AN SPARSERIS, DVBITO. PROXIMVM CERTE VELVT SOLI SIDVS
VNIQVE EXISTITIT. MEHERCLE, APTAM SATIS IN TERRIS IMAGINEM NON REFERO, QVA VIRTVTVM
TVARVM SVLENDOR EXPRIMATVR: CAELO OPVS, VT MAIESTATEM SVAM SERMO ACCIPAT, SIC IGITVR
SVRIVM TE, ET QVODAM DVNTATIS IVARE CIRCVMFVSVM SVRIGIO, ET MAGNI CVLTV, QVAM DO-
NO VENERO. SED FLORENTIVM TVVM, ADMIRANDI INGENS ET FACVNDIAE VERVM, SI NVNC QVQVQVE AV-
DVS, BENIGNVS POST BENEFICIVM NVPERVM ERIS, ET TVO HOC OPVS PATROCINIO, TOTAMQVE SIMVL
FALLACIEM TVAM PATRIBVS COMMENDARE AMPLIVS ERIT, PROTEGI A TE MEDICAEVM, QVAM CELIBRA-
TVM A ME EVE. SCRIBI VRO SI TVAS VIRTVTES HINES, AIDAM PORTASSI TANTO FASTIGIO PANAM,
DVN IPSE CAPIAM, ET IN LVCEM EFFERAM MONVMENTA, QVAE HOC AEVVM VINCENT, VALE, MAGNE ET
INCLYTE PRINCIPS, ET VIV, VT DIV FVIT BONITATE TVA POSSIMVS. LOVANI, IN ARCE, IV. KAL. APRILIS, 96. ID. C. XIV.

• Allusion ad Symbolum Principis, quod Navis est, venis apparens, cum Solis SVSTENTANDO PROCESSIONIS.

illulsi & æterna gentis Virum, ejus ut alio seculo virtus respiciatur, ita nunc extra gratiam atque ambrosionem gloria erit. Quantum ego, sibi quisque post sua vindicat: videlicet nature beneficio obsecratoribus, dentum Auctor famam invenit, cum Scriptori vero esse licet. Mortuus nemp claritatem invidet, & magnæ virtutis, cum præconem facta, post omnia tandem hostili livorem conficit, cujus unius postuma victoria est. Non recedam vero ab Insulubris, bellorum quodam futo olim, & nuper jactata, cum pro una hac provincia maximi Europæ Principes paribus pæne votis viribusque consentirent. Longum gravemque Cisalpinæ æternitatis Martem tunc, nec interit: quantique momenti ad res magnas stus ipse esset, hostes confecti sunt, postquam debellati. Atque alibi suo regionis spatio bellum desinuit: hic de pugnantium magnitudine, de quiete & securitate Italique certatum est. Porro ut generosum præca nobilitate censeat populum, quiescere nisi sub ipso Cæsare recubavit, non alium post tot clades passus Principem, quam qui orbis terrarum esset. Magnam totæ fortune partem Jo. Jacobus M. D. C. A. V. gessit, pæne mihi dicendus: ille non itaque nuper jactata expertus, & sic aut non satis adhuc, aut aliter notus. Parum quibusdam erat, neque magnam, nisi & multas affirmaret, quasi facillius gloriam destrueretur, si mores reprehendissent. Verum ita se fieri habet. Vir militari ingenio, qui Scriptoris blandus non est, pulchritudineque putavit, mereri famam, quam capere; alibi negligi, alibi etiam vellicari cepit, & in culum minime servitæ ac jemeritatis nati, tanquam nulla virtute, sed cæco fortune beneficio erectus. Stupore deinde & silentio odia excepta sunt, custumque profecti oblitati injuri, ut cum male cessaret fama, ne bona quidem sperasset. Proh nefas! tanta via animi pulchritudine favore desituit, primum facta circa fidem cepit: morte oblivioni quodam potere oppedita, propemodum succubuit. Quippe rati mortales, fieri non posse, que rerum ordinem excedere, oblivisci maluerunt, quam inquirere, admiratione in silentium converti. Sed non diutius latere potes, moxque Heros. Cessavit odia, oblitio expugnanda est. Humani generis inereit, in omni posteritatem factorum tuorum memoriam extendi. Et quid in misculis veteris ævi heremus? Alexander esse potius, si te Philippus aliquis genuisset: paria gerere, si tam fortunæ, quam virtutis fuisset filius. Magnam tamen deinceps mortales omnes dicent, qui in uno lacu, & adhuc juvenis, terrarum velut orbem videri debellasse. Terribi ego reddam, sume & simul veritatis mysta, nulloque corruptus beneficio, pari ingenio & fide ab æterna virtutibus tuis omnem temporis hominumque injuriæ depellam. Vos qui nunc viris, & qui victuri postea, amatæ immortalitatis curam: tum si hæc gesta, & hæc scripta placent, gerite ipsi que sic scribi possunt, aut scribere que sic gesta: ut rara sint, & scribi digna, cum nulla facundia celebrantur, fama & æternitate excidunt. Favete, & legite: excessi invictique animi exemplum refero, equestrum Insulubris, Italique decus. Heroem, non hominem, qui relictam alibi vasto armorum molimini fortunam freno ingenii coercuit, intrepida fiducia testatur, quancum ingens hominis unius animus in rebus humanis possit. Sed habet breviter cunctipaque completi magnitudinem argumenti, & velut rursi mætu designare rerum ingentem, quam didicim colorem varietate & expoliam.

Natalibus inclutus, sed temporum malignitate depressus, generosam indeolam gloriæ desiderio imbutus, & a se exegit quicquid Majores fuerant. Adhuc puer virili vindicta fortis, valdum inimicum

A confecit. Mediolano pulvis, rudes adhuc annos militie tradidit, & vasto animo virtutem meruerit, pulchrum exitum fecit. In Gallos mox animosus, pugnando Patrum meruit. Multa confilio & manu patravit, virtute & dolo: quin & in perniciem civem terram strinxit, magnanimum Principis causâ discrimen subit, obsequio gratus, & tam fucinare invisus fuit: quasi morem gerere, virtutis, gessisse, lecleris opus esset. Sed ille etiam post sudaciam felix, nec falli insidiis, nec vinci armis potuit, etsi & injuriæ obnoxius, tanquam amicus, & imper, tanquam hostis. Ergo Principis violentiam bello fulminat: unicoque præcipue castello munitus tutusque, velut & spithama ruptis, universam provinciam populolique vicinis conterruit. Ita incredibilis industria & innato vigore animi, plane superne Europa, ad excelsa belli potius perituri: gloriosus quidem, quod ex ipso silentio profundo emergere tam felici conatu poterit: gloriosior autem, quod modum felicitatis posuerit, & cum summa virtus promitteret, mediocria amplectus sit. Ut magna gessit, ita gloria sua dignus fuit, & famulæ iussit. Namque Mediolani Martem, eos est, mirari Hæturia desit, postquam prudensissimus in Insulubris bellator tam illustri no-
mini par fuit. Deinde, cum dare famam suis omnibus posset, tam benigno fato usus est, ut in fratre & propensius æternus quoque efflet. Fratrem cum dico, Postilem dico Mictum, PIVM IV. sacrum rerum humanarum caput: & hunc proximo sanguinis atque dignitatis gradu DIVVS CAROLVS BORROMÆVS, cælestis in terris spendor, exceptit, & sorore utroque munus. Atque ut ambo hi Antistites fuere, scire inagnum, alter fratrem, alter arunculum potuit, quem insecti; si nihil dignum fama ipse designasset. Sed suis armis, suorum postea toga & facultate inclutus, quancum paraverat notam, invenit.

Gentem igitur, ut dixi, MICEAM habuit, antiquæ origine illustrem, scriptæ & imperio dignitas destinata, que diffusis olim per Italiam, adeoque Græciam radicibus, Formosæ æternitatem fuisse, & Mediolani cum luce floruit. Etenim inter fideles Legatos ab Frederico Imperatore ab Insulubris missis, Joannes & Lotharius Medicei fuere: alter anno M. CLXII. alter mox M. CLXXV. Vixit quoque & palatium hodie Medicorum, etsi sic dici desit, postquam vetus illi familie dignitas inimiga. Nam ille à Morsalis hodie appellatur: palatium nisi vetera insignia gentis superioli limini inscripta generet, pæne nescitur. Patre BERNARDI nomine fuit, vir prudens, gravis civibus, natus negotiis, qui in cura vespigillum provincie præcipue consensuit, nullo detrimento honoris sui fuisse; cum & olim laudabili ritu, in æternam virtutis urbe, *Florum equitum Romanorum, æternitatem civitatis, formosamque Republicam*, quemadmodum M. Tullius testatur, *Palatiumque urbs contineret*. Florem & pæne rebus vitæ celestis egit. Inclinate vero ætate posteros cogitavit, CARCILIAM SERABELLOHAM, & patris & nobili familia uxorem dedit, splendide & mox fecundo conjugio. Liberi superstitis utriusque sexus fuerunt: mater quinq; Jo. JACOBVS, Jo. ANGELVS, BAPTISTA, AUGUSTVS, GABRIEL. filix dux: CLARA, que postea WOLFGANG THODERICO ALTENHO nupta; & MARGARITA, uxor GILBERTI BORROMÆI, quibus Patribus D. CAROLVS natus est. Ante reliquos Jo. JACOBVS Mediolani, anno M. CCC. XXVIII. * ac deinde ANGELVS in lucem effecit, qui lucem reliquis, atque adeo familie laboranti darent. Id sub infans mox ita prodigio promissum. Quippe luxma, que in cubiculo noctu alebatur, repente, pueri domesticibus,

Ex ee j

existētia est; sed reliquis ignis pyralis confectus & circumvolitans, ut contractis tandem gyris lucernam contingit, novo lumine animavit. Res mira: vix plenum flammam Lychmus conceperat, atque cubiculum illustravit, cum denovo exspiravit. Nec interpretatio vatū defuit: *Prometheus fortis arietem periculi: paratū afflicti familia rebus certum aliquando, at non diuturnum lumen profectumque fore: & quasi Medicas apud Infantes gloria in casum creverit, culpa quadam tempore hominumque denovo prelasuram.* Verum pater spe dubia plenus, ut viam satis fleret, honestum artium cultu ingenium utriusque nutrit: & sic alium uterque *ipsum*, nec fractus deliciis, nec indulgentia solutus, diverso docente genio, per diverſum vitæ iter ad paterna vota properavit: alter literis, alter armis experturus, quid summum in rebus humanis esset. JO. ANGELVS pleno desiderio quietem amplexus, cum per continua & tranquilla pacis studia pueritiam adolescentiæque transiisset, Jurisconsulti titulo Ticini publice donatus est, ac deinde Mediolani in Collegium Jurisconsultorum doctriæ & antiquæ nobilitatis suffragio aditus. Mox pari prudentia & sanctitate componens animum, sacram togam religioſe suscepit, & tranquillissimam vitam cælibatus tradidit. Ita egregie commendatus, & per omnes honorum gradus, celeritâ virtute evectus, ad cultum humanæ vocem, sed fratre jam defuncto, concedit, & gratissimo publice nomine PIVI QUARTVS appellatus est. Sed JO. JACOBUS, cum primum gustum literarum haussisset, Romanæ Historiæ serio inhærens, militaris gloriæ cupidinem animo impetisse. Hinc ad arma conversus, luxuriam ingenti corripit, corpus exercere, discere à peritis, sequi optimos, ac potentiorum amicis studio & obsequio necesse. Erat in vultu blanditiæ & gravitas, in moribus severitas, in animo virtus, in omnibus fervor, & supra cetera omnia: quibus in turbulenta civitate malorum invidiam aique inimicitiam provocavit. Nam melior omnia vicia, & virtute emergens, odium apud inertes habet: ignavis nemo invidet. Vix ephebus Paulus Pannanus juvenis nobilis & acer cum armatorum manu ex insidiis adortus, pæne oppressit: atque hic primum invicti animi rudimentum eruit. Circumfusi adversarii incautum adolescentem infesto petebant ferro: ille in repentino periculo facilius gladium, quam consilium promens, gradu ad præliandum composito, primam vim viriliter sustinuit: mox ipsi vulneribus stimulatus (quique jam gravissima acceperat) perripit & efficit. Vicisse putares, qui sic fugeretur, & corpore viribusque integrum, qui gloriolo confunderet sanguine vestigia, nec tinsideret. Quam fortiter pupillat, lesus ostendit, periculi magnitudinem atrocissima vulnera. Evestigio igitur in vicinam Castellatorum domum receptus, & corona cinctus amicorum civiumque, qui confugerant, Spartaco proſus & heroico animo moderatis sustinuit manus, & continere potuit, quicquid hostes inflixissent. Vixit affectum quoque circumstantium generosa juvenis indoles, & cum nemo non ingemisceret, solus hic qui læta, feroces circumferebat oculos, velut doloris expertus. Parum etiam crudelitatis jam ferre plura, nisi & spectaret: quia ignis gravissimo vulnere dorsum patebat, tridente propædum corporis discit, poposcit specula, & constantibus oculis hiatum arbitratus est; hoc tantum triflor, quia æverum. Vix ita periculo vitam virisq; recuperaverat, cum magis & magis stimulare injuriæ memoria, inimicum nobilium juvenum cetera sepeum solus aggressus, interemit.

Hæc cæde universa familia irritata, illico urbe excessit, & ad Lacum Larium, ea tempestate par-

atium tumultu & armis varie inquietum, exulatum ivit, tanquam ad occisionem magnæ virtutis evocatus. Factionis GIBELLINÆ hic tunc caput JOANNES MATTEUS erat: quem per varia discrimina secutus, sepius ipse duxit, & manu consilioque servavit. Helvetiis, Rhaetisque gratus fuit, & Thegami cohortium Rhaeticarum præfectum, corpore pariter & animo maximum, insigniter sibi conciliavit. Quæ via rectæ & generosæ indolis labore, vigiliis, inedia deliciarum cupidiniq; ipsam pæne memoriam delevit, jam sine onere ad gloriam anhela. Num qui voluptatis blanditiis capel, obtruncque corpori indulgent, humi serpsit, vitæque infamæ silentio confusant. Tanti erat urbem relinquere: neque tamen cum aspera illa locorum diutius incoleret, mores inhorrere: comis & blandi inter amicos, & sevitium sociorum Clementiæ officio temperare solebat, ad gloriam, non ad prædam hortari: cum auctoritate, sine imperio erat. Itaque in longiori ac difficili exilio, prius fortune, cum nullum à patre auxilium esset, mox sume cura indultum acuit. Quod boni nominis fecunda etiam femina per stæples rupes sparsa. Jam tum honesta quadam cupidine domandi tentare animum coarperat, & fortunam quasi tandem accusare. Haestenus enim in umbra tantum militiæ arma, sacramento soluta, indoluit, per publicum tumultum & ipse pariter secutus: virtuti plenum occasionem bellum non dederat.

Interera Mediolani non una rerum facies. Vix sub Maximiliano Sfortia, Ludovici filio, Francisci nepos, civitas respirasse viâ, & in Gallorum denovo potestatem cessit. Franciscus I. Valesius, post suspecta mox regni, in Italiam exercitum duxit, & feliciter ad Marinianum commissis prælio, provinciam sibi vindicavit. Parum erat vicium esse Sfortiam, nisi & abduceretur. Ludovici patris calamitas in filio Regi grata. Nam & ille antea post infusam pugnam captus à Gallis, diem in carcere misere oberat. Sed hæc dederat Maximilianus solidæ mentis princeps, & à Majorum indole degener, amavit, qui ut imperium, negligenter administratam, turpis etiam amitteret, hostem fecerit: liberque ut sic dicam, paternam sibi vix ignominiam, pari fide, majori dedecore apud hostem moriturus. Unicum traditæ provincie præmum erat, ne egeret: sic quidem non sua tantum, sed patris fortuna dignus: nam quo ire voluit, meruit rapi. Galli deinde, tanquam in provincia armis subacta amplius liceret, violenter egere, victoria & Clementis Regis sui abuti. Et dubites tamen, à civibus alibi, an à militibus plus mali, ubi exteris, an indigenis.

Res novæ & nulla disciplina composuit, occasione scelerum placuit. Plures ergo Mediolanensem è nova mutatione rerum audaciam colligentes, quia Victoribus adhærant, cum Patria debellatæ quoque leges cedere, omnia sibi permittere, aliena rapere, quasi injuriam facere, id demum esset libertate uti. Juvenis ipsa annis ingenioque ferax, & turbido imperio læta, lascivire, turbare, vi agere. Atque in illa corruptela etiam qui juri potestate eminebant, posito patriæ virtutisque affectu, rebus suis studec, Justitiæ sanctissimam manum prostituere, noxiis facies, infonibus graves, si emptori placuisset: pecunie cunctis obnoxia erant. Proſus suis quoque vitis læstibus Gallorum sumam onerabant: ut non immerito dixerim, vetera tum vulnera omnia, partim vernaculo, partim externo scelere recruduisse, & velut unam plagam universum Reipublicæ corpus factum esse. Virtutis ingenique cultus ludibrio erat, boni doctique odio. Sic ipsi malorum remediis amotis, audacissimæ quoque fucinae impunitatem, at-

que adeo premium inveniebant. Imperium crudele, impium, intolerandum: ambitio, avaritia, & denique libido, per leges, jus & fas pro ludo: & jam post arma ferior pars erat. Sed cetera dominantium vitia populus, tot malis subactus, tolerare utcumque potuit; cum libido accessit, universis urbis status, velut gravi procello, concussus est. Venus ipsa, furore armata, faciebatur: ad oblectandum fœdumque usumque stupri palam matronæ virginæque poscebantur, & patriciæ, & plebe: si reculerent, per vim rapi. Sic, quod extremum in tyrannide, sanctissima thori jura violenta libidine corrupta ac deleta sunt; nec in ipsa privatorum ædibus laribusque ultima libertatis umbra remansit. Truem & atrocem istam rerum scenam cum intueri bonus quisque nequiret, & reprehendere capitale esset; alii, ut quam domi Republicam legem non licebat, foris ferro vindicarent, sponte exilium amplexi, alii, qui liberi aut ferocius se gererent, per justitiam speciem pulsi & proscripsi: ita neque grave cuiquam exilium, assidua civitate, & frequens erat, cum furore quidam minime quoque culpas tanquam maxime plecterentur. Flos fere juvenutis ac nobilitatis erat: hos Medicæ excipere, fovere, in armis habere; ac jam brevi temporis spatio robustum suis manum confisterat, ad rei Gallorum interficiendum.

Hic publicus terror: sed in urbibus occulta civium contumacia ad rebellionem. Auctor stimulatorque HIRACONIVS MORONVS erat, & nobilium animos continuis literis sollicitabat, vir prudens, & per ad tempus Tridens agens; ut Galli obesset, Franciscus Stortia Maximiliani fratri imponere addidit. Franciscum, qui in Belgis apud Castrem erat, promissum quique votis exoptabat: *Fratre meo rem esse, & jure in antiqua fortuna sustinere vobis, ex quo iste turpissima pœlione excidisset. Quem amplecteretur Principem, ipse omnino mereri omnes; Franciscum esse, cui ingens & virtute ad imperium venire. Maximilianum nec mente formam, nec rebus apium, felicitas in sua consisteret: potius amittere provinciam, ut ad incertum se recuperet, non perdere, cum verum Stortia superesset, heres exisset, Principis optum, cum & probus & callidus imperium mereretur.* Cur igitur abentem adhuc potentia jugum sustineret? cur legibus moribusque nuper hostis, nunc gravem domum invenerat? *Nec Regi hoc imperium, sed genti esse: omnium dominam libertatem omnium; ac plures propemodum perturbare hoc rerum statu regere, quam regi.* Ad summam, *Assidendum esse Principem, qui natalibus Insulæ esset, assidua Patris, interea profusus, cuius indeles in majorum placuisse.* Cum vero omnium arderent animi, imprimis exules prompti paratique per Stortia fuisse, partim odio in Gallos, partim spe recuperandæ Civitatis.

Inter ea Medicæ rem æterna dignam fama ausus est, & ut consilia Moroni promoveret, fortis videri voluit. Quatuor itaque consiliis assumptis, Mediolanum perrexit: urbemque ingressus sub mediæ, conjurationis tessera amicis detulit. Inde rediens in tabernaculum Gallum, epistolam sarcinæ onusum incidit, fortuna velut ad novum facinus invitante. Digna discrimine præda visa, arcana hostium penetrare. Ergo ut sarcinam raperet, Gallum confodit; hoc quasi cruoris libramento oppressit Penitus vindictam libertatis coram pollicitur. Novum victoris genus, & pulchrum, quia fugere licuit. Epistolæ velut manubie erant, tanquam ab universâ gente capte; quibus mox lute lætæque dolose hostem, & gliscientem conjurationem vidit animavit. Manaverunt Insulæ vota ad defectionem, & recubant omnes sub alio deinceps dominio miseri est. Summa consilia erant, illud die per provinciam universam arma capere, pro

A Stortia pugnare, eicere Gallos, & quantum usque malorum pulsi, summis viribus ulcisci. Itaque ad matronarum facinus Morones cum pauci Tridens in Italiam profectus est, & e via uni Medicæm dedit. Neque clari tamen hoc iter potuit, aut suspitione magni moliminis curere. Propterantibus Rhegium Lepidi, quo frequentes jam cæsules conveniant, Stortia additi, insidiat in Fusio Præfecto Regio struere, & agerime vitare sunt. Infelicitur etiam exitus aliorum alibi pro patria conatum prodidit ac repressit. Communi, exiguo Gallorum præsidio munitum, Palavicinus & Mattius dolo tentarunt, collectis Germanorum Italorumque auxiliis. Sed casu, an culpa proditi, cum circa mœnia haberent, noctu a Gallis oppugnati, & cum terrestri itinere fugerent, facibus montium intercepti, in potestatem hostium venerunt. Palavicinus Mediolanum productus, postquam detexit conjurationem, securi percussus est. Martius Comi, hostiam ludibrio traditus, inter cruciatus exspiravit, vir feroci ingenio, & apud Insulæ omnes bellandi audacia clarus: quem ita Medicæ luxit, ut armis affectum testatus sit, parum amicus, nisi de vindex exilaret. Sero cognitum, majorem jam Gallorum potentiam esse, quam ut domellibus posset armis excindi. ubique in conjuratos sevitum; & oppressa libertate, sub graviori jugo provincia genuit, ut Leo Pontifex, & ipse Cæsar bellarent. Justis uterque cæulis stimulator, ferre diutius in Italia Gallos non potuit. Itaque percussio federe, ingentibus copiis Franciscum Stortiam per duces manu reducebant. Per Prosperum Colaninam, & Ferdinandum Piscarium Cæsar: per Fredericum Gonzagum Pontifex. Stortia rerum summam Hieronymo Morono commisit, paullisper spectator belli. Igitur junctis copiis viribusque, etiam sub libertatis signis agmen exulium se movebat, Franciscus Morono dux, Hieronymi fratre, viro perquam strenuo, & militari prudentia insigni. Huic curus imprimis assalutque Medicæ, ob præfectum animi corporisque robur, & e tota exulatu turba ad ardua patranda, velut in exemplum, facilius assumptum. Nam quasi justis in armis virum robustior esset, jam pro patria nihil formidabat: & sic, non solum in periculum ire, nulli amore & simili emulatione sequi. Quæ facta, imo miracula! pro fabulis sunt, nisi publica & oculata obsequia daret. Neque tamen Medicæ in suam famam gestis exultare: ad Moronum velut auctorem & ducem, ut miles ministrisque fortunam referebat: ita virtute in obsequendo, verecundia in prædicando, extra invidiam, nec extra gloriam erat.

Galli interim minime legnes aut trepidi, sed ad repentinum belli nubem excipendum, Lauretum sequebantur. Pugnam certamen abduca dedit, primæque sanguinem hausit, ut toti provincia propinaret. Cui flumen Lauretus exercitum retraxerat, cunctisque ad citiorem ripam subducas navibus, hanc viis aggeribusque munivit. Cæsariani ad flumen usque secuti, per alveum vada frustra tentarunt. Tum Franciscus Morono, transfretus Bembæ vicino ante duabus scaphis, navique oneraria juxta ripam reperta, quam sub vigiliâ frondeque piscatores abstrulerant, transverse suos noctis silentio flauit, vallumque aggredi. Facilius insiluit, & prope pugnam Vaprima evadere. Contra Galli strepitu excitati, ad ripam procurant. Primus in terram hostesque se Medicæ effuderat, quasi solus pugnaturus, pœne temerario conatu, nisi plus fiducia in viribus, quam numero habuisset. Atque hoc ipso auxilium miraculo obfuscatum omnes tenuit, liberiorumque comminationibus exultum fecit. Actoris dante pugna, exorta clamore periculoque auxilium hostium: cum.

cumque major vis ingrueret, tumultuario consilio Medicus fugam cum suis simulans, proximam in ripa demum occupavit: ergo dum eodem vim hostilem trahit, & virtute perniciam lacessit, jam trajectum naviculae iterant, ac subfidium submissum est. Tandem Helvetiorum & Huppanorum copias traductis, domum, vallumque ipsum fuga hostes deserant. Nox & caligo terrorem maxerant. Itaque Lautrecus, mutato repente belli consilio, exercitum Mediolanum duxit, sive ut proclium declinaret, sive ut armorum praesentia nutantes civium animos in fide teneret. Sic fero intellexit, *agratum iniquis populum cupiditate libertatis incendi.* Sed Caesariani, quasi fugientes sequerentur, ad urbem pueri advolant, rui civium auxilio expugnari posse. Primam aciem Picarius ducunt, & ex ipso itinere mox in maena direxit, tanquam in urbe quiescent. Exules, qui diutius ferre desiderium patriae non poterant, ante reliquos festini, per vallum, recenti & interrupto opere hiancem, irumpunt; istius miscuit, vi perculsum pellunt, sternuntque. Sic in urbem ipsum illatum proclium, dum pugnando hostes cedunt; & quod victoriae omnes erat, Trivulcius, exercitus Veneti praefectus, capitur. Medicus inter primos fortissime dimicns, in conspectu Larii Penatiumque tot annorum exilium hostili sanguine expiabat. Ad armorum furorem cives quoque profluentes sed, dubio etiam Marte, dabii ipsi antiquique, utri se pari jungerent. Qua fortuna rem daret vires incensare, mali exempli erat: se tamen excutere Gallicum jugum geliebant, in ipsa occasione trepidare. Dux uxorique libertatis deorat: & sic in causa publica privatum quique discrimen pensabat: hinc memorem injurarum, istinc metum. *Attilium utrumque esse: & insulsiorem, avidioremque novum. Hailanus si quid passi, non Regis culpa, sed Praefectorum visus habuit, qui natura avidi, Remp. tanquam praedam saltem: illum, benignum iustaque esse: hic, tyrannum, avaritiam & superbiae feros: prout illum summum Imperii esse: hic moveri posse.* Cundatione civium Medicus non ferens, alios rogat, alios increpat, & ut suspectos hostibus reddat, nondum fopite monet conjurationem. *Itaque, inquit, libertatem ab his ac fides, aeterni facinoris spectatores vos Patria habet? quis metus obfedit animos, quis torpor artus? manum, quam in auxilium fidem nuper porrexisti, nunc arma possunt. Conjurare honestum fuit, si gloriam nunc patibimur, aut necessarium pugnare. Vobis quidem hoc bellum geritur, hic sanguis funditur: & nonne cesset? totum hoc agmen ex urbe vestra, & gens est: per vim & crudelitatem excusum & emisum. Recipite cives vestros, sanguinem vestram: alius fratrem, alius filium, alius patrem, quisque civem: urbem arbi iungite. Illi, illi hostes sunt, quos in gentralibus amissis: in hoc sevitie armis, qui vultorum amicum incrementis in stramine, conjuges, liberisque vestros faciant. Nobis quidem hoc patria est, in hac nati abique sumus: in hac si vivere non licebit, mors saltem liberabit. Quid amplius vicimus an moriamur, in vestra manas: sed via libertatem ipsam, salutemque urbi: mors, servitium, exitumque una trahit. Expedite seque ferrum.* Haec effatus, magno impetu in adversos fertur. Antec juvenis correpti cives, cum nullo impio tenerentur, pariter in Gallos magno fragore decommere. Sic Medici suspicio, civium auxilio capta civitas, non sine nautes sentum tot calamitatum effudit. Sed per provinciam major iam istius belli, & pertinax armorum tempestas Stortiae incubat: is in urbem, imperiumque accitit, magna pietate subditos tanquam pater complexus est: clemens, sollicitus, liberalis; quibus virtutibus potentiam auxit. Tan-

quam arma non impedirent, Rempub. ordinare coepit, corrupta corrigere, inveterata mala sensim tollere, bonos fortique laude ac premio fovere. Hac occasione etiam Medici varietem novus exceptit honor & evexit, favente Moreno; qui velut inarta solertia fortium virorum aestimabat facinora, ut ingenia occuparet; ad splendendum otium neminem nisi ignavam traducere solent, & cuius ad pompam duntaxat nomen ut potentia valeret. Trahebantur vero, ut dixi, graves adhuc belli reliquiae, & cum his calamitates. Victi Galli, gravius jam nocebant, quia per provinciam sparsa; & qui proclius non sufficerent, latrocinia exercebant, opida pulsim arcibusque adhuc tuta. Lacum praecipue Larium cruciatum partium furore aggrat: & his aquis velut refocillata lascivum hostium, melioris aliquam fortasse fiduciam admittit. Valida manu Guelhorum factio grassabatur: litora omnia infesta classe domita. Multum Trivulcius, Leucum Galli, Minacium ediles & transfige tenebant: qui omnes locorum suu feroces, facilius viribus usi fuisse, & prout in Regem Rheus, Helvetiisque, crudelia ubique ausi. Medicus igitur in Matui suffectus locum, à Gallis paulo ante ignominiose necati, Praefecturam lacus accepit: munus egregium, & occasione belli aestimatum: quod cum plures ambirent, nemo tamen capessenti invidit: ita illum & favor publicus sed ut emulationis eximeret: parentem jam honoribus maximis fecerat fama. Non possit insignis virtus auctorem abscondere: premia tribuit, & savi pollicitatione inter labores blandit. Sed non omnibus extra nubem fortuna ridet: multum confectus est, qui egregia facinora ad gloriam sine invidiae obstaculo promovit. Aestimabat provinciam suam Medicus, primum, quia non ad quietem aut delicias, sed ad discrimina vocatus: deinde, quia ad manus amici ut successores, & simul ultor esset: postremo, quia ad loca quae amabat. Irit igitur, & selecta stipatus amicorum manus, cum nullam in praefectura pompam afflaret, laborum omnibus locus esset coepit: praecipere singulis, & ipse exsequi: in hostem malis ducere, & una pugnare: rapere praedam, & dividere. Initium munus vindicta Matui nobilitavit, non sine crudelitatis sumptus: ita amici & successores animum inulsi adhuc manes flammabant; & quam hostes exercebant armorum truculentiam, passi: quasi non in praefectum, sed dignitatem peccalere, puniti sunt; & auctores atque confectores criminis, ut sine macula Praefectura esset, aut multis, ut cunctis levitiae exstinxit. Primum quidem exules oppugnavit, & Minacium exustum. Hinc villae laetae sparsae, vicina aliquot opida, pulsimque lacum corripuerunt. Crederes alibi, & ipsa quoque aqua ardere: sic quasi ferrum laes non esset, in reos hostilique ignis sevitie debuit; & ut magis rerum natura turbaretur, clementia pugnarent. Sed Medicum cum causa absolveret, & ardere in Principem affectus, acriorem quoque pernicia hostium fecit, & quae invaluerat Guelhorum factio, rebus adhuc Stortiae infesta. Sic igitur armis retundi, & vi summa comprimi coepit, quo ipse Gallicae concederetur. Vicia tandem & prostrata, postquam terrorem crudelitatis implevit. Atque Gabelinus tam animi viresque adhuc, qui tali duce vim iraque effundere, & moliri toto lacu potuere, quicquid vincens militie votis fortuna solet indulgere. Medicus, ut in solum hostem seivus esset, immenso humanitatis affectu suos complexus est, largus, facili, familiaris, tam misericors Praefectus, quam acerbus Victor. Quin & Matui matrem, fratres, liberosque, tanquam suos habuit, filius ipse, frater, pater. Quantum alibi natura solet, hic affectus praestitit: morem Mat-

si scire poterat, qui non lussare: quibus perierat, superfluis fuit. Hic vere amicitia fructus est, benefacere, cum possis omittere; & amare, cum fructum nullum speres. Erga viuentes plerique benigni sunt, qui in mortuos, rari omnino existunt. In conjugia, liberis, atque adeo propinquis amicus vivit, etiam cum desit: in ius amandus, ne temporis potius, quam virtutis affectus forviat. Medicus autem, postquam ultione pariter & beneficio placasset amici manes, genitricem in Gallorem reliquit, iterum crescentes, iuxta, deductis ad benevolentiam Rhetorum Helvetiorumque animis. In ipso lacu classis adhuc obibat, à Lautreco coacta; & foveri bellum poterat, quandiu infestis navibus hostis veheretur. Visum est insidiis petere, quod vires negabant, & intendere delere rates, ut tempestatis officium flamma peragere. Pars classis in portu Mustiano consistebat: huc noctu Medicus cum armata manu venit, clam penetrat, ignem navibus injecti, vi & strepitu incendium necum aditum suget. Galli constricti, & jam flammis velut obseci, arma corripunt, iam hostem & simul ignem confuso consilio pugnant. Quia inter somnum & trepidationem, pro portu & opido divisa erat opera, utroque victi & fugati sunt. Opidani ejulatu magis quam armis fortes, Penates desebant, quos tutari non poterant: felices erant, si à tectis incendiis arcessissent. Sed supervacuum Medico vitium, in muris domoque ferre, cum prompta esset praeda, ut ultra ferro hostes persequi, quos navibus excaisset. Armorum tumultu ac tempestate liberari lacus poterat, solis si Medicus imperasset. Interca Morosus majore velut belli pondere res Gallorum depreffurus, militum partem Bilacium misit, classem intravit, & Praefectum Germanum Vicocontem addidit, sive ut auxilia Germanorum, quo adventum, sine impedimento lacu exciperet, effunderetque in Lautreco, sive ut novis auspiciis, rem jam relicto corceptam geri gloriosius perficeret, tanquam melioris ubique fortunae auctor. Verum illa consilia in locoerem eventum imperitia novis praefecti detorsit. Nam Lautreco, pugnae occasione querens, cum rudi adhuc classe decertare constituit. Ergo quicquid erat navium lintriumque Leuci armat, Praefectus militumque ad praedium conlocat: Fortes essent, ad gloriam & simul praedam erant; hostem sibi vincere, quomodo non pugnares, audacem sola fortuna esse. Aquas sibi vendicarent, quibus terra crepta esset. Si Alpes claudunt, ubi in armis praedici fore; nec sine periculo fugam insidui, qua sola salvi esse non possent. nisi ad ignem simul mysticumque resisterent. Quos necessitas urgebat, levis festus animavit. Educae sunt naves, & concitato romigio verberari lacus coepit. Pueri suspicium pugnae cum ipsis unda esse, Juvit navigantium impetum spirans à Bruma venis, quia scopulis angustisque impeditus, nunquam non ferrox, classisque totam praecipitibus hostis ad promontorium Bilacium propulit. Hermes imparatus ad pugnam, & quod pavidi ufluere solet, consilio fluctuans, cum iustare hostem cerneret aciem, & jam portum imminere, classem deseruit, ratus non infeliciter se cum fortuna paucis, si mallem in tam incipit diciturine servasset. Sic turps fuga totum in uno portu hostibus lacum cedens, formidina socios Comam reduxit. Galli strenue invecti sunt, & classe, ripsa, opido occupata, fugientium turbam infecit. Retentio eo tempore Medicus venerat, & terrefacti itinere Bilacium tendebat, lacum trajecit. In via igitur de prospero Lautreco progressi edocui, & supra Hermetis, naufragae gloria hostis quam dedecore suorum stimulat, in ipsa parte Gallorum vestigia belli strepitum effudit, ferro ignique violentiam adumbrant: ad quem tumultum repente hostes converfi, intellexere tandem, vano tempore successum plene victoriae interruptum. Ubi tanta fortunae beneficio; & quia abunde

A. damum Mustiano classis pensatum, infesta navigatione vindicare lacum corpore, cum pulchrum etiam, & ad speciem gloriae, pugnare navibus, quas vicissim. Sic paulatim ad vici Lautreco rediit, & ut in agrum Mediolanensem viam aperiret, tentare Comam statuit. Itaque Turnum coque ducit, quod opidum lunato promontorio munitum, & opportuno situ bello morando apum, rebus Gallicis fidebat. Quinque duntaxat passuum milibus Como disjunctum, litore & lacu infestum erat: & propemodum in conspectu Hermetis classis hostilis stabat. Galli nunc aqua, nunc terra ad moenia Comenium effusi, crebris excursionibus violentiam explicabant. Sed terris Sfortis, & ab his scintillis novam belli flammam memens, cum levi successu immensum foret hostium animos erigi, reprimere insultum vi majori statuit, & quia inselictis Hermetis imperitia cessaret, opera & ingenio Medici uti. Hinc tempore haurimus momenta incito Orbium tralla, & rerum occurrentia explorata esse: nomen ad formidinem valere. Quam & Praefectura Laurae hunc locum meritis adjuget. In partem tamen oneris Bartholomaeum Claravillam misit, & praefecti Comenium reduxit, ut in urbe & in lacu vis auctoritatis valeret. Bismile circiter pedes secum ille ducit: sed perverso consilio moram rebus injiciens, cum Turno vi pellendum hostem censeret Medicus, temeritatem navit cohortes committere, & tanquam opido parceret, expeditionem dilinquit. Sic honesto velo malignitatis tecta, quantumque sibi Praefectus thaduit, & obvis militum votis, & Principem retardavit. Nam rem trahit, quo diutius imperaret, discederent; & vicinam habere hostem, utile arbitratu, ut armatus consideret. Urbem si liberasset metu, supervacuam manus videbatur: nec pellere Gallos poterat, nisi ut Collegae potentiam suggeret.

Medici contra, cui cunctatio hae suspecta, omnia agere, ne otiosum munus haberet, & ut Gallis parem se ostenderet, suis viribus aggredi Turnum decrevit. Collecto igitur undequaque iusto militum numero, quos & desiderium praedae, & fortuna Ducis promptos ferociter redebant, & quantoliter periculo pares, recta ad hostes advolat: quo muncio ad novam, calliditatem traducit Claravillam, sine mora eduxit, copias: nec minus calide quaeriv prelium, quam antea detrectarat. Etenim si vinceret Sfortiam, in partem veniebat gloria; rem quoque gestaret: si vinceretur, culpam removeret, securus erat. Itaque prout res eveniret, aut velat auxilior accedebat, ut temeritatem Medici corrigere; aut velat pugnae auctor, ut in eadem moram verteret, tanquam consilio ad occasionem usus. Jam ecce opido Medicus imminet, cum Claravillam adesset: crederes ex compacto consilia fuisse, & ad hostem facilius tegendum, opidanque expugnandum agmina divisa. Tanto impetu inperant, cum & simul vincere Gallos, & praeveri utrique suos conarerent, ut nulla vis irruentium ardorem sustineret. Cade & sanguine cuncta impleta sunt: & duravit acensis rabies, donec & essent qui occiderent, & in cineres tecta confunderent. Magna pars tamen primo itumultu ad portum effusi, & in naves recepti, dum miserabile opido spectant fatum, in tutum evaserunt. Praeda inter militum flammamque divisa: quicquid rapti non potuit, incendium hausit. Atque ad hunc modum Turmentis, Principi suo infens, dum huius contumacia, sive constantis rebus Gallicis stabant, extremam belli calamitatem exceperunt.

Sed Medicus, dissimul sine mora manipulis, quos post praedam alere grave erat, ubi facilitio familiari Herbam profectus est, ubi stationem suam eo tempore habebat. Non longo, sed clivo itinere lassus, ad opidum, & ad novam pugnam venit: sic jam ardore vehementer, quia copias non ducebat, & hostem praeter optationem in-

Et ff venif

venisset. In ipso introitu atrox occurrit, immo dolo-
 roris gestu querelas exulcerati pectoris exonerans.
 Tanquam turpissimam suam ipsi corpore injuriam
 accipit, unquam debellat filiam, promissa libe-
 ratice à pœdonibus conspuant. Intellexit Medi-
 cæus totam in opidum coherere, & cum opima
 præda venisset, tanquam confectum. Itaque de que-
 relis motus mulieris, & magis audacia latronum in-
 centus, qui contuberni sui penates violarent, si-
 gno potius quam sermone pugnam comitibus
 commendavit; sed fuorpe ingenio prompta. Irruere si-
 mul omnes, non sine clamoris audipio, ne tanta
 vellemus primos aliquot parvis iterant, partem
 vulnerant, rapto quoque vexillo, ut ingens omnes
 pavor opprimeret. Quia Medicæ nomen audiebat,
 letum opidanis, & in adventum Præfecti ef-
 fusis, tota illa latronum manus, armentis omnique
 præda relicta, dissipat. Infubres ergo, sed pug-
 nae rudes, & sola perulantiæ strenui, qua in tum
 confuso rerum statu latrocinia militie nomine vi-
 gebant, ad scelus sacramento, ad rapinae armis u-
 si. Hæc in locis, & circa lacum à Medico gestis;
 sed pulis Turno Galli, mox Blacii animos vires-
 que instauravit. Majori clavis aique vindictæ, in-
 festam Sitorianis navigationem reddidere. Omnino
 alere minime reliquias vel in his latebra necessum
 erat, ut in fide præditi teneantur: ne jam provin-
 ciæ fines gravius atrocisque quam bello crucia-
 bantur. Dispersi per litora rupesque hostes, inge-
 nium magis effundere & lascivire, promissa rube-
 nunt spoliate quocunque & affligere, nunc vi &
 stupris militum pollicere: in omne fas nefasque a-
 vidi, hostie erubescit, quicquid ali-um erat.

Interea Laurence, ut nova curaret rei gerendæ
 præditi, per Helvius in Galliam abiit, solam fa-
 miliam ducens, Fusio fratris rerum summa commi-
 ssa. In eam diffundens tandem, & sine fide victorie
 mortem Cremonæ trahebat, ad conditiones induci-
 rum descendit; arces, paucissimas exceptas, capi-
 volesque Sitoria reddidit. Quæ temporum necessita-
 te, & Leuco, & reliquis larum Larin castellis, opidi-
 que Galli excessere. Mussium à Trivulzianis retentum,
 Gæstie inebrians reliquis, exulibusque Co-
 mensibus patuit: qui ad omnem mox violentiam
 prodito ledere, plus quam Galli nocuerant, in
 locis audebant. De prius vi summa à Medico re-
 jecti, & tandem in latebris suas pulsi, furtivas tan-
 tum agitant prædas, cum & si eis, & portu tantis-
 mo uterentur. Constat igitur peditem trecentorum
 manu, infidus expensæ benignitatem fortunæ stu-
 tit, & qua Christi Natalis Bruma reduceret, ea
 ipsa nocte, qua in opidum templumque sacrorum
 causa ventis: erant, hostes opprimere. Sed non
 tam felix hæc, quam auxilium Medicæ, ut funesta
 compleret vota, qua Lucum neglexit, & meliorem
 militia noctem occidit deprimat, bono successu
 indignus fuit. Sic & latronibus impetris profua:
 cumque pro ingenio profui essent, & annuum Dei
 in ternis nati memoriam negligenter, casu discrimen
 evitavit. Paucissimi enim ad iterum descendere:
 & ab his, ne sacra turbaret Medicæ, vim cohibuit.
 Pari jam virtute, ne ad prædum quidem dilabi mi-
 litum passus, cum invicta rerum omnium copia opidum
 instructum esset: non cædi, aut capi quem-
 quam; in perire incola, petere latrones videretur.
 Mirari plene consilium Præfecti, sed imperium
 veriti, aviditatem suppressere: quique Ducis quasi
 affectum induens, qua capidine venerat, abstinentia
 resistit. Sed ille obsequio suorum laudato, ad ve-
 rum decem omnium animos confirmavit: Fortiter a-
 gerent, circumstant famam opibus anteponebant: non præ-
 da quaerit, sed gloria mittere: plus esse servare opidum,
 quam diripere; immo diripere non esse, ad expugnandum
 quondamque arces solitum. Et, Cur, inquit,
 prædæ movet arcem prout? Ibi tunc, in prout
 aliquando militia vestra erant: his tota præditi

A virtus, ad potentiam exurgeret. Latrones tollere, mi-
 hil hic hostis. Si quid prædæ opidanis, pariterque
 capellam velut jugum habent, & tristissima forte sui
 flagitium hominum imperium sustinent, non obsequia
 prompti, sed servituti oppressi. Extra vim imperiumque
 habendum esse locum crepit, quem multi, & sic volis
 videntur fata designasse. Itaque negare opes, qui rap-
 non poterant, nisi ut perirent: quicquid rebellum est
 servastis, & in vestra hac totum potestate pote, qui per-
 sonas occupare. Jam, quoniam hac arma sumptis
 & in quo dactis meo consilii Trivulzianis, sed latro-
 nes: arce solitum classem, & ignavia sua manes. Sed
 vestra hac consilia quia videri carcerum, autem mo-
 deratione afferenda sunt, non laudem fidemque ingratam.
 Quæ potentiam hostes, ignorare arces poterit: quida
 potius, prædum contemplantur: & quia incite, non latro-
 nes ad eadem obsequia, ut arderet subsiderant. Ergo
 jam ignobilis ista scelus non manet, nisi enses, tela, ru-
 burque corporis: sic magis virtutem & innocentiam ve-
 stram timebit. Et vos ego majori fortiori, sine mini-
 stris, sine sociis validis multis sacramentis iuratis: qui præ-
 dam potestatem servare, & quoniam videri, nulli am-
 plius hostium succumbent. Longiori oratione opus
 non erant, Medicæ loquebatur: & miles quoque, cu-
 jus fortunam suspicabat, imperium abluant: quia
 ipsa non legat, mulieri verbi prout, & dicentis
 exemplo regi. Ille vero per amicos Sitoriam at-
 que Mororum urgere non desistit, Latronum mure-
 res, arces abluant obsequia ingratum, & auferre
 jam semel latronum lacum liberant. Frustra effugit
 Galli, nisi Gæstie exstinguatur. Ut Trivulzianis
 essent, ad hoc Galli dominari. Paucissimum hominum
 audacia & servile commercia arces navigantium im-
 pedire, infubres à Rheno Helveticis, aique ad id
 Germaniam Italianam dividi. Sed & magis momenti ar-
 cem esse, nevisque moribus, si quid Galli iterum tenta-
 rent, opportunitatem. Sola servituti bellica relinquimus
 in arce apparatum his sumptibus crederi, quo non sua
 maximo provincia domus, in hostium persequitur ven-
 rant. Denique non desistit militum, non longam fore.
 Latrones esse qui oppugnantur, & vel repentinis
 terris, vel si perirent, seu mora cap ad deditionem
 posse: quippe homines natura potentes: quæ & militis
 rudes, & rapina tantum affert. Aggre tamen indu-
 ctus Sitoria, ut novis jam sumptibus affligeret vires
 exhaustas, aut ignobilis cædo exercitum faceret. In
 excessu raptum suam esse, animi despectibus fidem
 loci exstinguere: arces claudere, sed sola vestra expugna-
 re posse. Moram agitur & militum si crederet, pari
 momento periculis libere. Quod si vestigia non labris
 perferret Fortuna laici, necesse laborum fere, & vinctis
 nris ad condidit, qui plane hostes adhuc non
 essent. Sed, quod summum, nec debellari aut exstingu-
 iam posse, nisi Rheno irritatis, a quorum tutela arces opidum
 ducunt penderet.

Cum magis militaret Medicæ, quem desiderium
 loci stimulat, non tam volente Sitoria, quam non
 prohibente, arma Prosper Columna morit, & tan-
 quam suam adhuc victoriam sequeretur, quoniam co-
 hortis Hispanorum, & aliquot tormenta bellica mi-
 sit, quibus & fixa & mœnia quaterentur. Huius pa-
 rum cepta facilius Rhazorum promovit: à quibus
 postquam impetiri potuit, ne latronum paucorum
 excidium impedirent, obsidionis fortuna majori ap-
 paratu tentata, etiam Sitorianum auctorem parum au-
 buit. Dubium interim obsequium indubium ma-
 chinalque securitas loci faciebat. Nam rege fecti Trivul-
 zianis, etsi instructum vim belli commere, & tor-
 menta jam subiecta, hostem tamen, quem & sublimi
 despicerent, irridente nati, pervicacioris etiam, qua
 tantum latrones habuerant. Accessit & spes suppo-
 narium, quasi pro Gallis adhuc Rheno flarent. Arce
 quidem vel parva manu laqueis exercitus violentiam
 apta, in verrucosa crepidine velut universi
 lacus specula erat, & à sublimi fastigio, quoniam
 meminit loci, triplici toria, toudemque calceus

munia & velut suspensa & afflicti difficilia, errore potius quam gressu per aspera angustisque ambages: si aequae atque alimenae fuissent, nulla vi aut ingenio expugnanda. Obsidionis totius, non muneris, sed solacii dux dux Medicus erat, consilio, ope, industriis tentans omnia & explorans, quae ad compendium laboris bellique facerent. Sed clausi, vix adhuc terribi hostes, vim quoque suam effundebant in subiectos: donec mores paulatim corrumperet perniciem, & vix desperatione subditorum languerent. Periculum erat, ne si traheretur obsequio, invidiam arcem tormenta inedia expugnant, & ad turpissimas condiciones devoluta virtus, citro necessitate coheretur pacisci. Sed Praefectum arcis avaritia imprimis ad dedicationis consilia egit, ne concessam tot periculis praedam constantia perderet. Itaque vocatus in sermonem militibus, imminuent culumantem exposuit. De omnium his saluti agi, aquam deferre, annuum summi, non aliam, iam subsistam a Rheno ferari. Ut hostem sustineret, cum summa fuisse pagandam esse, & amplius cum natura negari fore. Praeinde trage, dum deceret, factum advertit: corporibus, armis, sarcinisque salvis, arcem tradere, & meliorem praevincendo faceret deditionem: non enim perire ope, si quantum quisque desit buplantes, suum faceret: nec trilles videri, qui cum praeda abiret. Pro suis quoque viribus qui ferrent, reliquam apparatus belli, vitiaque omnia fortuna redderet. Non in una rupe virtutem habitare: eandem si militum fraternitas arguas, & rem nonnullam augere, hand deservit summus locus. Ceteri quidem sine mora dedicationem armabant: soli exules, quibus enormia facinora gravi conscientiae stimulo metum incusserant, desit in terram oculis saluare, & jam nulla se fide potos arbitrari, silentio simul & ipso pallore dicebant sententiam. Sed refragari frustra erat: plurimum viti consensu, & nova ducia oratione delinisti, qui communem salutem pacemque fudebat, necessitatem amplexu sunt. In hacione rugarumque obsidentium turpiusiorum etiam consilii victoria periclitabatur. Miles, rei morum figurarumque damno peritus capsi, & inter socia horridaque cautes querulas, tribunos accusare, meliorem rei gerendae occasionem pollicere: Quod alia naturam facerent, cum peira, non hoste metum esse; alii, non armis fieri in praerupta aditum. Securus in altissime fastigie, & supra damnum latronis agere, si angustissimos, meminumque sterilitate septis, quicquid obissi solent, pati. Cum serperet tumultus, & ipsi quoque tribuni potentiae arcis spem abijcerent, legatus, penes quem summa rerum erat, retrahere ad lacum tormenta, & solvere obsidionem statuit.

Quae res gravissime Medicum afflixit. Dolebat ignavia paucorum pulcherrima vox destrui; lobi & manibus praefectum fortissimum, & in hostium potestate manere locum, qui tam difficulter vincebatur. Praevalere tamen fata humani consilii, corrigente eventum casu; & quia iam arcem capi, latrones meruerant, tam felices non fuisse, ut non merita non perirent. Nam Praefectum, ad dedicationem praepes, & jam consensu militum alacer, nullam consilii moeam indidit. Ea ipsa nocte, quam ultimam in obsidione flauerant Stortiani consumere, tympanotribum, pulso ante & latronibus captem, cum mandatis mittit, Se parvis cum hoste, & tradere arcem velle; sed conditiones terram distulam. Venimus quia, quibusque transgressi: ratum colloqui fidem ferro. Captivus & rupe demissus, & tympanum fecunditatem velut signum buplantes, jam nuncio etiam quam liberet felicitas, cuncte cessavit arcana, & ad solum agnitionis sui ducem properavit. In tam forte cum Medico Aduci erat: quod opidum Musio proximam, placida amenitate adherentem reduci litora sium occupat. Postquam accepta mandata,

A aellare non una cogitatione Medicus corripit: sed animo obfirmato, cum fortune haecum non fallaci crederet, obviam ire rebus tam repente flantibus statuit, & experiri facinus, quod unus omnium usurparet gloriam, ut obsidionis nactus, ita & victoriam patrorum. Conversus deinde ad Centurionem, Virtutis aequum, inquit, fore tandem perficere, ne fortiter militum latronis videamur. Nec me fata salant: divites esse constanter non poterant, qui praeda, non gloria arma manciparunt. Si & vincere non jam infelices videamur hostem, postquam turpissima fuga consilio invidiam esse confessi sumus: pante magno eventu prospero, quia vultus solacium capere nequimus. Potestatem tamen fortuna est, & latronibus extorquet arcem, si nostram nobis iustitiam exhiberet. Verum si tam lenis animus pacifera, quam vincimus, singula ignari hostes sunt, & perire capimus. Adjuvare in ragem est animus, & latronum experiri fidem, postquam metum adjuverunt. Sed tua aut vena avar, si tandem suffragari aut opera, si comes esse non vult, & pulchre facinore non minus utroque actum. Hoc ruper, reliqua adeo lacus celeritatis iam praeruptum est. Si debetiamus, & ab arbitrio pendemus legati atque tribunorum, aut moram fortuna injuncta cuncta iam ad fugam confessa, aut ne agi cum hoste placet, occasio gloria ad alios transferret. Ergo namque nulli, & communi vocationi committendum dederat, belli imperia contraximus. Quantum omnes desiderant, nostra avaritiaque industria audacique persequi: & quia molitibus praefectusque desistere neque & solvere obsidionem statuerant, non iam obijci, sed abire ad condonatus dederamus. Centurio nullum meum discrimen quod loco Medico subiret, laudare consilium, & protensa dextera, comitem se, ut glorie, sic & periculi obtulit. Nec mora: famulo uterque filii adunato, Musium progressi sunt, & inde ad arcem agniti silentio tollentes gressum, vix ducent tympanotribum sequebantur. Ac huc erat sustinens in obsidione fallere, quos disciplina solent, trahimus loci ad inertum flexerat, ad hoc intentos unum, ut conditus armis, parate ad discessum latronum essent. Facinus tamen Medicum, eventum malum, quam ratione metit. Creditur hosti, qui vi & fraude lesus, in consuetudinem scelus venerat: nec falli metuit, qui crudelis fuit. In ipso jam audire tot sanorum vulnere caedisque puniri poterant, ac decem cepi metus exlingui. Nam ut ad civitatem haecum Medici munus fuerat, sic ad terrorem nomen valebat. Plerique mortales quem timent, odisse solent; quem odierunt, dolo infideliique captant: & quam securitatem & latronibus exigat, gravi amorem injuria amittit? Improbis cum vindictam moliantur, fidem impendant. Sed Medici audacia exitu reprehensionem effugit: & ad causas caeci, felicitatem rerum prudentiam insignimus, & cum temeritatis sufficit auctor, in laudem vertit equid ausus est. Ventum ad moenia erat, cum, signo dato, adesse qui ad colloquium venient, sine obstaculo aditus patuit. Et vestigiis in primam arcem admitti, & latronibus septi responsus Praefecti perfolantur. Sermo internus de praesentis rerum statu nascitur; & de militibus unus qui adibat, vehementius belli culumantem incutit, Medicum, de facie quidem ignotum, acriterum omnium iudicem nominat, Fallacium esse, crudelium esse, & sceleris evellam. Audit ille convitia, & tanquam infra iram ducet, ingenio contemptu ultus est. Nam constanti animo vulgare militem intem, sciscitatur an cujus mores accitaret, nullum noverat. Mites negat. Me igitur vider, inquit Medicus, in ego sum: sed quis quoniam tibi, etiam facinus fui, & si amicus. Alas, si quid distans est, audiam, nec arbitrium commolitionis meum desinam. Et ut sciam, alia videri me audere facinusque

esse, manu armisque, & in arena, cum volis responsum promam. Hac libertate pudor homini ignavusque silentium inaccusabile est, Medicorum auctoritas crevit: namque ceteri tam generosum admirari studium, conversis velut studii, vultum praefens verbantur. Rumor mox in superiorem delatus aulam, adfuit Medicarum, pavore quodam, & Praefectum, & reliquos multitudinem detinuit. Conveniunt omnes: adfuit ille, & ut orationis illecebris ferociter etiam reliquos deleteret, tanquam salutus interpres, & ad non hostes verba fecit, *Adjicerent moras, veniam & securitatem admitterent: qua fide venerat, eam promittere. Refut, nihil perniciacia profuturum, melioribus satis reservarent: plura acquiri libertatis, quam pallione amitti: quamdiu obsequia premebantur, captivos esse, & in potestatem tamen hostium lapsuras: quia liberet, salus, & fas esse vellent.* Sed facilis oratio victos jam necessitate animos impulsi: desinit agitata est, & conditiones conceptae, *Ut salus abiret militis, arma se circumque ferret: Praefectum integra fortuna sequeretur.* Quocirca pactus est Medicus, in castris ratum fuit, ac postea ad omnia in potestatem Hispanorum venit. Ceterum quinquaginta latrones erant, quos & victos temeraria indultura Medici, & pacti fide servatos, varia deinde fortuna excepti, & consumpti. In reliquis apparuit viginti duo tormentis bellum fuisse, & quibus duodecim Mediolanum transfusa: Medicus autem ad Praefectum arcis ingenti cupiditate anhans, cum dolo ageret, magis arduum prebendit praefici, quam vincere, faciliusque latronum, quam militum animos expugnari. Ergo qua invita voce, indultum ad summam consilia convertit, & perire ad Moronem stultit, quod adhuc fortuna calliditas negaret. Mediolanum ignis venit, obsequium succellum, totiusque belli statum exposuit: *Huc se laborum praemium expectare, ut quam extinguit hostium arcem reverteret, & ita in rupe Praefectum transferret.* Neque rejectis petentis vota Moronem, sed distulit.

Interea cum Prospero Columna de Musso actum: evocatur Hispani, qui magna jam ex parte dissipati erant: mortuus praefidum, designato, & mox missio, qui vires Praefecti gerat. Sed aliam jam viam, sic volente numine, ad vota Medicarum invenit, ut periculo obnoxiam, sic nec à scelere, si rumor accedimus, remotam. Perique tamen quod in gratiam Principis, & pro tranquillitate publica patrumque, turpitudine liberant. Inter proceres urbis Aitor Vicecomes, luce familiaris clarus, ceterum ingenio turgidus auctus factiosus. Is, quod à Gallis praedem magnorum rerum momento deciverat, Stortia inter amicos fuit: sed esse vile habuit, nisi emineret: parum ferre Moronem non poterat, superiorem oderat. Unde cum Principi primus non esset, plebi Principis haberi voluit: per clementiae speciem scelera protegere, de rebus summis graviter censere, nihil sub, nihil cuiquam denegare. His studiis, mirum, quam facile ingenia omnium trahit. Stortia insulgere primum, tanquam amicos: mox, quia in novo adhuc imperio subditi audaciam timeret, donis argrogantiam frustra placare. Atque ista semiohbus avaritia crevit, dum prodigum esse de alieno licebat. Ita Aitor natura profusus, cui civis deferret quod absumeret, quam quod pereret, liberalitatem Principis, mox amicitiam ipsam prodegit. Hanc ferociter, turbare Republicam cepit, fievire, omnia pro libidine agere, novum statum criminari, odio, non tam Principis, quam Moroni, qui Principem flectebat. In hunc igitur obicem irae & furoris machina omnes directae: quo remoto, pervia omnia audacia & licentiae essent. Sed Moronem, solertissimi ingenii vir, ut manifesta signis insidiarum periculum scilicet, convenire statuit: *Astorem iussu criminibus in-*

visum Principi, innoxium urbi esse: quia innoxium, compans: quia noxium, meritis sublatum: ut: ad id consilio non privato solum, sed publice etiam periculo se argere: addidit, & voluit emptam largimentum Astorem plebem esse: huc famule novam artem incendiarum alii. Supererat, consilio, an innoxium Principe tentaret: incoisulto maluit, ut impedimenta vitaret, quae nasci poterant, & solus facinoris conscientium periculumque sustineret. Sed interim Stortia ipse, quasi quidem cogitationibus agitata, auctor ultro accessit, facinuram maturavit. Nec mora: quocirco stremus aliquis, animo erectus, manique promptus, qui glorie quodam illicio negotium Reipublicae agit, & sancta silentii fide. Itaque placuit cum Medico agi. Huic in secretum sermonis advocato, Moronem suppressio imperio Principis, per ambages verborum insinavit magis cadus consilium quam aperuit. Haerente etiam Medico, *Molite animo, inquit, quanti facinus Patriam, quid Stortia, quid mihi tribuas, iam intelligam. Qua arte, vi, dolo, expende: Astorem tollendum est.* At ille ipse imperii fulmine actus, aggre ad responsum animum expedit. Metus & periculum utrobique: si Moronem respiceret, iam Principem vocabatur, si Aitorem, famulum Vicecomitum, & universam plebem. Namque si reculeret eadem, suspectus erat, ne prodiret, si pararet, pro nobilissimo cive prompta vindicta.

Sic dubius, Principem, an populum iraret, patet Principem movit, & incruentus incurere periculum, quam cruentus vitare. Evicit tamen generosum pectus Patris amor, ut in perniciosum civem hostiliter fieviret. Ergo silentium rumpens, *Ardum, inquit, & plenum periculi facinus: sed ulla iube, tuo, & Reipublicae causa audebo.* Ille vero dexteram inspicere, audere prorsus iussit: *Suo patre tuo non inulium modo facinus, sed sacrum fore. Quocirca timere possit, cum ipse Astorem suum extinguit. Hanc ob superbia aliaque vitia non mihi una familia, quam universa urbi gravem esse.*

Sic consilio factus, qui fuisse eadem, tantum non patuit: grave interim Medicum obsequi culpa. Ne praemium desset, Praefectura Mustapha promissum, quae turpis etiam facinoris sine periculum, sine turpitudinem videbatur posse abscondere. Dicta & decreta caede, opportunitas quae coepit. Sed cum difficile esset, clandestino ferro nobilissimi jugulum vari petere, frequentis satellitio domi forisque septi, violentia tentare facinus Medicum maius, quam in occasione differe. Minus etiam turpe ratus, quod à fraude insidique remotum: tutius denique, quod moram non timeret. Saepo enim per custoditionis ambages destituta consilia, priusquam ardua esse desisterent, detecta sunt. Sic vero, qua unius manu tanta res perfici non poterat, in societatem auctore veterem sibi amicum, virum fortem, & expertum fidei, per sacramentum adiungit, Jo. Antonium Putzium Insulvrem, cuius in proelio Picconis virtus singularis exstiterat. Is quoque auctor eia, sine dilatione fortuna suscepti operis tentaretur: tempus locumque, qui audet, facere. Postero die, cum pro expozitionem nunciam esset, prodie solis caetera suspensam Aitorem, non tam ad caedem, quam ad pugnam se parant Medicus, statim redeuntem quocumque eventu aggredi: faciliore cessurum, quod fortiter fieret: re petita, consilia securitatis non desinunt. Jam crepusculum nobis erat, & ex adibus Taurisli bi cum fidelissimo illo facinoris socio, duobusque in subsidium famulis Medicus erupit. Equo robustissimo sedes, ensis vibrato satellitum dissipat: mox in ipsum Aitorem, vult publicum hostem, impetum faciens, viam effudit. Praefectum

oritur. Dum alii pugnant, Aflor plurimis vulneribus conficitur. Cauda commissa, tumultu magis, quam violentia vindicta queritur: alii voce, alii terrore, alii pediculis collectis, exprobrationem sceleris adhibent. Sed periculosos, postquam corruisse exanimem videre hostem, fugam paucis cepit, & sine discrimine elapsi sunt.

Mors Afloris varie urbem affecit, & quasi ad sanguinem nova libertas exhorruisset, ingratum publicum alius libero affectu, alius simulatione in gratiam Principis familiaris explicuit, quique in icteris audorem, quia adhuc incertum, funesto iudicio servus. Sfortia ipse, qui Moguntiaci natus erat, eventum expectans facinoris, ut suspitionis à se invidiam removeret, publice vultum voceque doloribus induit, & ne iniuria credes videretur, in Medicum, iocisque inquiri iussit. Ille vero jam abierat, & pene ut iniquus periret. Princeps enim, quasi nullo silentio tuto, Morono malaverat, novam jam hostem subito & ex urbe, & à vita amoveretur: *E Republica esse, animi illam cum universa foletis morte clam tuli.* Sed qui eodem adornabat, discrimini proximus erat, & domesticum scelere propemodum oppressus est. Mediolanum Moguntiaci redeuntem Bonifacius Vicecomes stricto pignore invadit, majori perfidia quam successa. Nam qui equo sublimis vehebatur, Sfortia autem humili sedere nula, incelcus feriens manus lapsa, & à cervice aberrans, leve duntaxat vulnus humero intulit. Percussor consumpta post primum illum audacia, & jam saluam circumspiciens, omne robur ad fugam convertit, satellitumque insequendum diligentiam vincens, evasit.

Interea vero Medicus, tanquam ad Praefectum arcis Mussinae mitteretur, diploma accipit, & necis suae imperium litteris inferum ad Praefectum ignarus deferat. Sed ordinem Providentiae quis pervertat? ut inane cum facinus animo expendere, velut suspectam exanimare fortunam suam cepit, nihil Morono, nihil litteris fidere: *Callidum illius ingenium esse, & adusum amicum, quem timas, sua fidei maximum factus commissum esse: se vero, superesse periculum, quod auctorem iniquitatis: primam crudelitatem hoc pudore ac metu esse, ut sceleris scelus operari: locum viderique hostis, patrio favore, percursoris fove.* Sic glisciente suspitione fraudis, cum Gemonium pervenisset, litteras Moroni in manus sumptas, eorumque oquino pilo disceptans, illuso sigillo, aperuit: porro, ut infidus legit, & tam vicinum facinus, contraxit sanguinem, & ad conspectum funeris sui expulit. Nam et si terrorem suspicio minuerat, scit tamen injuria animi, & stupore percussit. Mox erectus composuisset in vindictam fraudis, non jam vitare discrimen, sed eludere stetit, dolum dolo tollere, suam arcem, vel cum periculo, facere, quasi vivere jam daucepe nolet, nisi ubi mortem inimici infidus paraverat. Ignor consilium fratri (si in comitatu erat) apparet, & conquisita suspectibile scri-

A bendi, manum Moroni scilicet sequens, ex animi sententia epistolam refecit. Summa haec fuit, *Præfatus, non abesse mori, Attilianum videri, arcem Mediceam occupasset.* Parvo dolo, quam ipse Mussinum concedit, ut si quem forte Moronius submisisset, praeveniret, & amicus ad Praefectum, magna vultus vocisque consuetudine litteris ac mandata promptis. Ille signo delusit, amoque obsequio peccans, epistolae credidit, & ut pondus suum diploma haberet, consignata Mediceo arce, iecit quicquid scripsisset Moroni, iussisse Sfortiam putavit, & è vestigio Mediolanum profectus est. Atque ne hic quidem ab ingenio deflexit Moronus, aut alieno errori succubuit. Nam frandis damnum severitate corrigens, & increpuit Praefectum, tanquam incautum ignavumque, & jam culpa sua exactionum ab omni militum munere removit, ne Principi iussa tradita arce Mediceo, & premium caedis Praefectura videretur. Sed validior jam sanæ malignitas erat, quam ut his consiliis cederet: summi rumor negotium egit, & auctores invenit. Nemo Aflorem laxit, qui novam tyrannidem non accuset: & jam è similia casti temerarius vindex ferro ostendat, cujus sanguine expandum esset scelus. Sfortia vero, qui letus, imminuere natam invidiam poterat, & jam sine periculo ultionem in tutelam vertere, iustitiae manu familie adversarii obiecta. Populus mutari facili, affectum temporis accommodat: scelus detestari, imo suspicari desuit, postquam in Principe ipso vulnus vidit. Amplius etiam Moronus egit: quia conditae exitium Mediceo paraverat, innocentiam testatus est: *Natibus dolo culpa se abnoxiam, non meum, non maxum sinistra & sceleris scripturae iniquitatis: de aliena & occulta fraude queri, sanis audacissimam facinore beneficium corruptum.* Ergo litteras, principum traderetur, convulsas esse, primum in penam transscriptum: ad credentes daturum se integerrimis animi pignus, si non quoque, deleta suspitione, & amicum & benefactorem vellet experiri. Cursumque pariter, ne, quoniam felici recita infidus deesse esset, auctor lateret. Non minus libenter admittit excusationem Medicum, quam egrege injuriam ultra erit: arcem possidebat: quis post facinus ambigue fuisse tunc, ad majorem iortum animum erigret, dissimulare maluit, quam iurari. Itaque tanquam missus à Morono, furtim sparsit: Praefecti manus sic aggressus, ut Sfortiae quasi nomine suspicioque omnia ageret, relique suae securus firmaret. Tum vero ad praesidium è vicinis vallibus ripisque adiciis amicis, exemplo Romuli arcem alyham aperuit. Conflutere partem extorres, partem Gibellinae factionis robustissimi quique: & novi duci quodam amplexi, Lacum Alpesque militie terrore quidem impleverunt. Hostes vero Galli atque Guelfi erant, passim adhuc validi, aut quicunque opem his operantque ferrent. Sic Patriae affectus finem novis belli molitionibus fecit.

ERYCI PVTEANI HISTORIAE CISALPINAE

LIBER. II.

BREVIARIUM.

MEDICAEVS ad maiorem fortunam actus, ut
strenuam praeceptum habere mitem, discipli-
nam ordinavit. Etiam ibidem videret, super vici-
tatem commisi aulicos palam pariter, scilicet au-
que turpitudine velut arcem capias, quam mu-
ret; & memis, viciuque rapti incisa. Inde
in latrone hostesque communiti acer, brevis ad ar-
bitrium suum vicina & quida, & litera redegit:
Sforza, cupis hoc ansticus videbatur agi, non
fastis tam strenuam caliditque militum timent,
arces, postquam blanditque redimere non potuit,
statu exurgens. Sed via iam non i Galia bello
impedita. Tremebant infestis metis; & Pausas,
Cesar, libertasque Italia urbes sedera faciant, vi-
rei jungunt, pro Sforza pagatur. Galli, dace
Gausferis, in Italiam irrumpi, feliciter ad Ticinum
amum veni gerunt; sed mox tamquam impetu
consumpti, lenti, & circa oppugnationem quodam
occupati, elanguerunt. Commis Leucumque pre-
fide Medicum iuravit. Principi sue in occasione si-
dae. Gausferis iacta Cremonam in viciu oppu-
gnet, frustra Mediolanum obsidet, animum capisse
labantibus. Nova tamen auxilia Rhodi subministrant,
in Regem prius: hac a Medicis laca prohibita &
opugnata, pro iure iterum habuerunt. Finis
tam quoque Alpium cum & ferro vastati: qui ter-
rare tota illa manus compulsa, ad domesticum in-
cendium extinguendum recurrit. Hinc propius
magis fortuna Sforza, immensi Gallorum reliquias,
tandemque Italia praesidio expulsi. Cum Rhodi mox
fugas. Caesaris hostem in Galliam fecit,
quod regaleris bellum, inferre properam, Massiamque,
sed viciu inferre, tentant. Per hoc viciu
Sforza Medicis molestus. Iterum ad Gallos Rhodi
deficiunt: & ille statim. Rex ipse Franciscus,
Caesariani i Galia dilectus, cum nova in Italiam
exercitus venit, Mediolanum capit, Ticinum ag-
greditur, obsidetque; sed horrent iterum fortuna.
Medicis fidei commisi, patriaeque addidit, con-
ditores a Rege oblati restitit, nova a Sforza ad-
mittit, & maiori auxillioque Praefectorum abii.
Ergo in Rhodi vim denas movet: Clavenna arces
strategemate, quidam vi capis; nullam sine pericu-
lo voluerim esse, valere testatur. Ut suum sa-
ceres quod vicisset, Sforziana subsidia, dum mo-
dica, admittit, & regnum depulsiatur; cum vi-
cica, callide caussa arces. Demum obsidu
suum temperare ausu deliquit, timere incipit. Sum-
mus ardore ad arma consergit Rhodi, & Thega-
num cum capis revocant: in relicto & evocato a-
xetum Regis, Patria succurrit. Summus igitur a-
nimis regerit, & exitum ad pagam militibus,
fortunam tentant. Utinamque concutitur copia, ster-
nuntur Galli, & fortius quam felicitas Rex dimi-
cans, capitur.

IACTO fortunae fundamento, ad maiora
virtutum necessitas compulsi. Arx do-
lo occupata, retineri armorum perti-
nencia debuit, cum pulvis Praefecti ti-
tulum Medicis usurparet. Prima
quidem circumspectioque cura fuit, ut nihil nisi ex

A lege fieret; apud omnes fama, apud militem aucto-
ritas valeret. Sed facile obsequium, primo affi-
ctus fecerunt: nam in novum decem promissum
erant animi: post affectum spes gloriae quae pre-
maiorum, quae hoc potissimum loco parari poterat,
denique & necessitas quaedam: nonnullis cum exi-
lii calamitas ad arma & sacramentum stimulari,
partim vindictae causa, quae praescriptis, partim
egetatis, quia patriae subsidio deficiente. Mirabili
vero humanitate severissimam disciplinam Medicus
temperabat: non minus puniendo, quam ignoscen-
do gratus. Atque in ipso Praefectus suspicio, ta-
lem se exhibuit militibus, qualem & amare possent,
si boni essent, & videri, si mali. Mox exemplum
quoque exhibuit. Nam neque hac sine dedecore
diu maris fuit: & quia corruptum aliqui turpi vi-
ta indolem novae militis considerabatur; tanquam
sceleribus libertatem nacti, & cum numero licentia
cresceret, pro lubidine omnia agere ceperunt, &
plane istorum morte feroces esse. Via ista vir-
gini, ornamenta extorta, vindicem Iustitiae minum
irritarent. Querele apud Medicum deposita,
& exaudita: qui rei, expulsi & manu nominibus
in crucem palam scis. Percussit quorundam
animos tam inopinatum rigor exemplum, cum ra-
dem adhuc militum supplicia terrent, & qui cul-
pa exortet, in parte sustinerent poenam, quia spe-
darent. Medicus igitur, ut sine periculo seve-
ritas esset, sine invidia terror, melius suos stricta
ad verum decus oratione coho tatus est, & affluen-
tes lenivit. Quamvis abiquosque scelus commisi-
sum sit, Committentes, praesens disciplina rigor indi-
cat: quod admiratione delicti statu, immittit ad-
ferbis: superius ad supplicia, qui sagitta ignorat: &
quid citius referre, quod dila quoque statim est?
Istam virginis flagram, quem fonsam ego sacrissimam
vestram designaveram, monita mandataque eripit &
absumpsi, qui in datur veniebat: vestra erat, qua
violata, in vos inpari, qui parvi. Sed vult cupis-
quam cupidinem incendere: damnum exagget, ne-
gligens feratu: probum vere aeternumque militum de-
decus, nisi damnetur, locum viciu non invenit. Eten-
im ut bene de omnibus meretur, severitas statui; ne
serperet malum, sustuli aulicos: imo ut infestis a-
fenderem, quos gloria ardor ignavus effecit fuit, pau-
cos parvi. Vestram ab infamia nomen vindicandum
fuit, ne impigeris amolitis rumor faceret, a paucis
commisum. Date haec veniam, mihi non erat, qui
imperium neglexerunt: nec pietatis salus esse, nisi ut
iterum peccarent. Nam ad scelus impunitum ferunt,
reditusque ad paratum facinus, quosque remissum vin-
dictae manam expertus. Ut simul cessis improbus, au-
liverum facit: undere incipit, quicquid evasit. Etiam
cum severitate securitas convulsa est: quem timere
dax potest, disciplina non tolerat: senes ibidemque a
segete vult agricolae, ne fecunditas retardatur: n-
ri facitque medicus, cum istellam depulsiaturque
geram membrum universi corpori principem dicit.
Quam ignavos corruptissimosque sustulit, scelus indi-
cat: ne fortiter agerent, ibidemque effuderunt; ut di-
sciplinam corrumpere, virginem violarent; cum bo-
sis non esset, praeda rapuerunt. Et statim extorsit
voluptatem posse, separata detegenda est. Nemo mor-

non sumus exiles: milites conseripsi, non latrones: ut virtutis, non sceleris foveas habuerim, docem me cursum. Sui quoniam officii sacramentum monuit: quicquid cum damna disciplina agitur, plebendum est. Deinde ut communis esset fortunarum conditio, sanguinem obstraximus: nisi gloriari expetimus, preda indiga estis: nisi speramus, docem me habere quod potestis. Nec minus qua defendendi, hac arma quo gerendi, advenire omnes virtutes debent. Scitis utrum mihi, si quem casus dedit hostem, vivitque gloria cunctis, praedem amicum in laborum praemia assummam. Sic vero ut prompti fuis, assilum potui vestram posui, quam obsequium: & ut omnia velitis, amovet faciet. Quisdam etiam necessitas adhortantur: ut quod indignum militis legibus admovent: omnes condidit. Qui extorres estis, necessitatem expugnatis: hostemque nisi exitum facitis, meriti pariam non potestis: qui cives, condonamus: fas quoque iure Romanum potestas saltem. Mercede nunquam vivitur, nisi sub imperio: quia militis placuit, & asperiri mercedem Flavio quantum civitatis fortuna largiatur, calcasse scietis, & quos ex hoc ipso numero audax improbitas transgressa agit, in hostium numero habet. Nunc ut quisque damnatorum ferri accret, aut brevium in me assilum sum, aut infestum aperiet.

Quos oratio non potuit, virtus dicentis expugnavit: & paulatim disciplina, qua sine crudelitate, auctoritas, qua sine superbia, Praefecti partem metus, partem reverentia vires accepit. Primum praefecti robur septuaginta circiter iuvenes consolidant, plerique & nobilitate: qui lince velos, strenuo agere, defectum sanguinis induria & vigilia supplere, egregii facinoris causa vilem vitam habere. Medici, ut qualem haberet militem, etiam locum faceret, munire castellum aggressus est, & hac opera velut ipse sibi vindicare. Murorum hiatus sedulo labore explorat, tellus, iaculis, & omni armorum genere turres infestis, arborum arboribus. Tum rem placidum tentant, quod unum, eoque nata virtus arci obiceret, amoliri corpus, & palatrem marmoreoque diviso iugo rupem, confringere, quae amula veit altitudine verticem efferebat. Tanquam novus Hannibal rupit Alpes, sed ut infidens: & ut tumens adversus iam otium haberet domicilium, despiceret debuit, quicquid in tota vicina Alpium eminet. Tanti mirere difficultatem operis, nisi majus etiam, vastissimis cotactibus pueri sumptus invenire. Sed quid desset, ubi qui extorqueret poteras opes, rogabat, ille securitatis publice causa? deinde ubi petens rursus fortuna fuit commiserat, qui rogabantur? Id enim summo consili Mediceo nitebatur, ut proxima Musio opula, totumque adeo lacum ab infesta eo tempore exilium violentia, & Guelfae factionis hominibus liberaret: quos nisi ad disciplinae modestiam reducere, rebas suis fautores, licet ubique arripere persequeretur. Hoc belli genere, qui hostes esse poterat, facti socii: subiecti populi, cum arma non vidissent, redacti in potestatem opida, quae non oppugnata. Ut humanitas suggeret meliores auctoritates, subditi tanquam amici habiti, nec viis subditorum conditionem recalcabant. Imperabat omnibus Medicus, tanquam debellanti: praeebat, tanquam amico: qui clientis solertia, novissima virtutis sumam brevissimum tempore immensus auxilium. Sed cautissimo consilio tenax potentis vota: ut in Sfortia gratiam agi cuncta videretur. Ego iussu multumque saepe, arcem muniri, murali imperari, pecuniam coram, facile omnibus persuasum: quicquid Princeps fecisset, Praefectus exsequeretur: illius auctoritatem hac assumpserat. Sed Sfortia cum tantam indultam, tam visis molitiones retardare minime posset, intellexit suam arcem non esse, quam Medicus tenet. Itaque ad nova consilia conversus, hostem

A experiri noluit, quam timere ceperat. Praedem blanditiis tegeret, munera misit: solentis auctoritate confirmat Praefecturam, crepundia. Alia opus erat, ne fidem scena periret: ac iam delecto offensus vestigio, ad plenum Principii gratiam honorumque fastigium via Mediceo patebat, si magnum esse sine Musio vellet. Sed ille dubio primum responso moras necitare, cum urgeretur, detulit: Recentem Astori arcem esse, daturo audaciae mercedem; maliorum se ita & ferro peti, nec intum esse, nisi difficillima rapti elanderetur. Jam nec quoniam hoc operam fuisse fore, ad omne duci imperium promissum. Fideret arcem, quam indulgeret: plus esse, iudicio, quam tempore Principi crederet. Sic ubi irrite vires & infidus fuit: qui cogi non potuit, nec exorari: ipse fortunaeque suis uno castello Mediceus atillabatur.

Interea novus & Galia rumor belli. Rex infesto Italiam exercitum natusurus, regni vires collegent, & iam fovebimus pondum pugnantium apparat erat. Exciis imminens fragore temperatus, nova funderet Haerianus Pontifex, Carolus Caesar, Franciscus Sfortia junctae vires, & conspirentibus Florentinis, Genuesibus, Senensibus, Lucanibus, propugnare Italica fines & rejecte Gallos statuerunt. Lux eligunt Propter Columna, qui est corpore minus valde, seduli muni imperatoris implet: copias & provinciam huius, & momenti loci temporisque expensis, castra ad Ticinum flumen locat, aquarum obice hostium impetum facilius propulsurum. Sed interim & fortuna negotium suum agit: Rex domestico Borboni diffidit, ac deinde dejectione impeditus, Guelficum Gaudium, maria praefectum, cum triginta pedibus, quatuor equitum milibus in Insulbes mittit: nec sine terrore primus incurrit fuit, pulsus ad Ticinum Gaudium. Ceterum tantam capere fiduciam Gallos non potuit, ut primo evenia fortune crederet: custodiam cepit, & cum in manu victoria esset, deliberare, quomodo vinceret. Columna sufficiens copias, cum Mediceanum pro Sfortia adhuc ardentem animi, bellandi aulicam inflammavit, rursus frangi hostem aut lassari brevi mora posse, si praecursum urbium pertinacia duraret, agmina resisteret. Itaque dispartito exercitu, Antonium Levam cum valido milium numero Ticinum mittit: Cremenense praedium mille pedibus aget: reliquis copias Mediceanum contrahit, urbem munit, comestum coquebat: quae ipse adversa correptus valitudine non potest, per alios exsequitur, insigniter interim pro salute urbis Morono satagente.

Gaudium porro, cum in agro hostem non haberet, urbes aggressus est, & tanquam experimenta adhuc fortunae faceret, minuta, via munita aliquot loca cepit: mox alubeccente magis successu, Moguntiacum, & Laudem Pompeium adortus, adhuc sine impedimento vincebat. Timere hostem vicina opida, praesentem Comum Leucomque ceperant, iusto adhuc praesidio destituta: sed Medicus in tanto rerum tumultu, parvus quid Patriae deberet, & quo potissimum obsequio firmaret res suas, selectam de militibus super coactis militum in opidum utroque mittit: cum rebas ludere nova posset, Principem, etiam male de se meritum, asseclibatur: gloria dignus & imperio, qui tanti fides fuit. Belli deinde fragor infestis turbis per provinciam universam provolvitur est. Terribili sonorum machinarum fulmine Cremenca a Gallis quaestita, expugnata: tamen non potuit: Spatio exemplo atque robore, cum mun jacerent, hostes arcuit. Ut ceterum favere crederet, non arcem solum, sed repetens & infesto pluviarum quodam diluvio Galli impediti, propugnatum modum accendit. Nam intumescens quotidie subulis, cum vis comata aquarum proteret, ab

omni oppugnatione cessatum est, & murorum ruinæ sine impedimento instauratae. Accessit exercitui annonæ difficultas, cum è Laudensi duntaxat agro, & ora Transibudina comestus esset. Diuturnum esse obsequium celum solumque noluerit. Traductis igitur copiis, Mediolanum, sed invito quoque molimine, cinctum est. Nil pertinax armorum contentio, nil solerti fraude emptæ proditio hostibus profuit: & longior hic jam propinqua moram negabat, cum interea Prospero exstincto, summum imperii Carolus Lanoyus cepisset. Posuit & Mediolanensibus ab astris seraeque libertas tribui: quippe tantam nivis exasperata subito frigore rursus sparsit, ut relicta urbe in hiberna Galli compulsi sint.

Jam & fringere bellum inceperat, Abiato à Sfortiano & Geriaco opus vi acceptis, cum nova pedatus fomenta ab Helvetiis, & mox Rheti Gausferius petiit. Atque ab his jam copias spes omnis victoriæ pendebat. Sed Helvetiorum, quia tarda, parum prospera auxilia: Rheti, quia difficile invenire iter, ut pervenire quidem poterunt. Quinque milia pessum Theganus conscripserat, & ut compendio profectiois uteretur, ad Larian ducebat. Medicus, explorato Rhetorum consilio, impendentem belli flammam toto lacu arceret statuit: quia vires non poterat hostium, viam infringere; & virtutis famam paucissimo facinore propagare. Ita novo obsequio Principem demereri facile censuit: honestum autem, ut patris placeret, armis & ingenio uni. *Sed ausum quoque artem esse, quia imperium non existeret: refragari potentiam, nisi omnia terrore liera possideret.* Nec mora, scapham expediti præcipiti jam die jussit, & noctis silentio adjunctus, cum selectissimis aliquot militibus extremum percursum lacum, quocid circumquaque hostili litore cymbarum hippogonumque seu calus, seu tempestas collegere, rapti, & pernici fuga Mussum abduci: quo facinore prima Rhetorum destinatio fracta, & quo facillimum iter erat, obicem impetus invenit. Itaque cum posthinc ex Alpium faucibus statim agmine copiae descenderent, & quasi horrore hiemique perterritæ, ad delicias & ver Italice proleptæ, ut vespugulam subire asperitatem in altum quoque montibus coactæ sunt: cum naves decissent, arduo ac leno per Trocias rupes circuitu Bellanum proficisci. Hic mora deinde sex dierum fuit. Bellanum indigne & naturæ artifice emulatione pernobile opidum, obliquo litore adversum secretumque lacu Mussum respicit. Medicus igitur, nullam rei bene gerendæ occasionem negligens, infesta hostes classe, & miliaæ vexæce cepit, commeatum avertere, manum conferre, damna inferre: putares totum hic jam bellum geri. Movit se tandem hostium agmen, postquam cum clade prima fuisset, & vallem dextram subant, amera raris felicitate opulentem, frondosique inclusum montibus, è qua Turriani, Insulbrum quondam Principes oriundi.

Et quia ad me quoque affinitatis jure sera magnitudinis hujus memoria spectat, Genium loci & simul famulæ venerit, generose crevit, & varia tandem cum fortuna lactare, ut decideret. Sed in reliquis Heroici sanguinis postuma adhuc vivit indoles, & majores suos spirit, digni fortunæ fastigio, quo dejecta. Turriani ut semper viverent, exstingui, etiam cum crudeliter victi, non poterunt, nunc illi quoque futurum inclementis pareat, à quibus attrita. Quippe Vicecomitem potentiam cum exceperat Sfortia, represserunt. Sfortias Galis secuti: inde Auftriacæ manufacturæ fides provincæ subieci, & simul Italice securitas restituit. Nunc tamen origines suæ dignitatem Turriani repræsentant: & ut sciret posteritas, quanti fuissent, sigis magnitudinis atque vestigia in ruina

servant, misera, si nihil fortunæ concedamus, gloriosa autem, si meminisse virtutis doceat pulchrum sit. Plures eadem infelicitate familiæ populorumque humani generis factum involvit, quæ ceteris: nec quicquam omnino fuit, quod in culmine opum viriumque confusionem sibi promitteret; aut sublimis esset, & casui non obnoxium. Solem ipsam dies unus evehit, & lucis cinctum majestate medio sistit caelo, ut præcipitem iterum, & in noctis silentiumque mergat. Nimirum oriuntur omnia, ut occidant, incipiunt, ut desinant, rebusque cunctis vires agnatae. Sed præcipue circa magna & alta fortuna ludit, & cum potentiam indulget, minari incipit, in ipso fastigio lubrica, & mox præcipit. Tamen respicere majores laudabile est, & memoria generis atque magnitudinis ad pulchra & honesta erigi. Ex hac igitur stirpe & sanguine, frustra tot stragibus imminuto, castissimam famulæsimamque vitæ confortem bona mihi fata adiunxerunt; datis quoque felici thalamo libera, qui, cum magnarum rerum exempla in materna origine admirabuntur, patris adjuti nomine præsidioque, magnos virtuti (sic voto) applicabant animos, & majorem si non fortunam, certe indolem possidebant.

Sed Rheti, ut ad seriem argumenti revertar, per fragoras montium reliquia elacti, in agrum Bergomatum descenderunt, jam sine obstaculo transiituri Abduam, Gallicique jungendi copias, cum molestissimo fessis, circuitu novus labor excepit. Nam Sfortia occurrente, & præsentis militiæ vires objiciens, velut agger influentem excepit undam & litat. Variæ ultro citroque vexillationes erant: ac de libere de eventu communis adhuc Mars videbatur, cum totam rerum faciem suis armis Medicus converteret. Atque hoc brevioris belli momentum fuit. Vix Bellano hostes discesserant, & cohortes illæ suæ educens, fines Rhetorum fulminis instar simul & terret, & invadit: Triplem occupat, vallemque totam populatur. Bello igitur novissi Alpium calles arserit, cum hostis nesciretur: quia defensores aberant, ac resingendum patris incendium Theganus cum copiis revocatus. Sic la balicere magis vires Gallorum coepere, & animi opida aliquot à Caesarianis capta: hostili exercitus primum variis minutisque præliis acutus, ac demum, ut summam rebus iniquis manibus fortunam imponeret, pulsus, vix reliquia copiarum domum remisit. Ultima ad Sessitem amnem cladem accepta, qua & Petrus Bajardus, & Joannes Cabanatus fortissimi equitum duces occiderunt. Ac nisi jam victus fuisset Gausferius, discere infelicitatem suo ipsam vulnere poterat: nam graviter in brachio fasciatus, è proelio, & simul Italia excedens, ad fugam suis iter ostendit.

Rheti interea temporis fines suos occupatos armis reperunt: cumque parum felicitis via procederet, postio placuit, & condictionibus pacis patriam vindicare. Missi ad Medicum, & inde ad Sfortiam legati, qui amicitiam peterent, sordus ferirent. Statutum est, *Non in Ducem, aut Mediolanenses deinceps arma sumerent, aut hostibus auxiliarentur: contra Mediolani naves & opida resisterent.* Atque ille dum Sfortia obsequitur, res sua firmat: navesque obsequio foderat Rhetos sibi conciliat, quam armis exulcerant. Amicitia imperiis Thegani profuit, quo in viro procedam & postea gigantes corpore molem invicta, & ad omnes fortunam belli stressus animas insigniter commendabat. Hujus consuetudine quando Medicus usus, subdole expertus est: nec divitiis hoc virtutis vinculum, nisi communis iterum causa.

Caesariani recenti victoris feroces, quasi sitis non esset, pepulisse Italia Gallos, belii vindictam in Galiam transulerunt, auctore Borbonio, dace Plica-

rio: prospera sperare militum quoque fiducia jubebat. Proflus felicitati proximi erant insubres, nisi gravissima pestis liberam tantis bello Metropoli afflisset. Interea tamen Laus Pompeja, & Alexandria, quæ à Gallico adhuc praesidio tenebantur, receptæ. Sfortia cum leniori rerum statu frueretur, minus ferre Medicarum coepit, jamque posita simulatione, arcem Medisiam repetere: & quia post superas insidias via reliqua erat, mirari. Non deerrat enim, qui bello agendum censerent, Principemque impellerent: *non subditi hostis crimen esse putandum. Sed pro hoste Medicarum censeri, quæ & benevolentiam Principis & manus iuncta habet: manifestissima arce ferri consilio, quæ in provincia damnum erumpit. Denique, ut periculum esset, telendum exemplum, quæ sceleratissimum audacia hominum accendat.* Sic Medicarum ad res novas insitibus Principis amicus compulsi, & qui extorquere arcem coacti, perdidit. Andor ille & ignis ingenti quiescere non potuit, irritatus. Ac place periculum erat, ne si externa in Sfortiam ceciderent arma, Sfortia in Medicarum venturum. Ignis securus peti ab hoste debuit: missique in Galliam Theganus, sollicitus ad Rege Rhetorum animis, qui societatis fide Gallia Medicarum jungeret, gentisque fuit auxilia ad novum bellum sponderet. Atque tum audaci obsequio Masiliam Pilecius & Borbonius urgebant, sed qui in hostili pugnant solo, non pro voto felices, quæ inferre volere damna, expecti sunt. Urbs valido praesidio munita hostium viribus par erat: & fides civium militumque integra, praecipuum victorie spem incidit: obidentibus, cum nihil ad pervertendos Gallorum animos nomen Borbonis valeret.

Re ipsa vindictæ cupidinem induens, & supplicia misit, & cum dilaberetur hostes, cum ingentibus copiis fugientes incutatus est, perque Peninus apud Cottias Alpes in Italiam intravit, melioribus auspiciis infelicem ducum suorum fortunam correderunt. Sic exigua admodum interposita quietis moras, cum deliberare de Sfortia imperio & felicitate facta viderentur, insidiorum omnium tempestas accioni bellos iniecit. Regis nomen quoniam ponit? Urbs ipsa Mediolanum suorum hostium non ausu excipere, quia parat, clementiam experta est. Sane cede sub rapina victoria fuit: quippe sine labore. Nam Pilecius praesidium educerat, cum incertum bello urbem infrequenter civium fecisset: Sfortia autem rebus suis discedens, per provinciam, quasi nullo loco tutus, errabat. Deinde quam inferre stragem Mediolanensibus Galus posset, ubi omnia propemodum levissima laes straverat, quinquaginta hominum millibus proxima cessare sompni? Miserimus urbis status, non crudelitatem modo hostium, sed & avaritiam colubuit: necno sub sanguine, aut preda manum inquinavit. Puici quoque praeter eos, qui ad arcem obidentem missi erant, intraverant: ceteros in castris Rex continuit, ut praesente exercitu de summa terra statueret, cum Metropoli nisi devota provincia nollet visere. Missi interea qui Comum, praesidio destitutum, occuparent, vimque per lacum Lurum Rhaetis praebuerent, nuper non sine damno impedita. Nam hi jam palam à Sfortia iterum alieni, eorum fortunam despicerent, societatem adspicere, & jam nova auxilia Regi Theganus adduxerat, operum quoque fidemque Medici. Sed ille in tanta rerum hominumque conversione consilia sua suspenderit, periculolum ratus, ad primas fortunæ blanditias flecti: *Nam eorum Mediolanum, sed telitum: potentem quidem Regem esse, sed imperia magis, quam consilio bellum gravi manifestissima à Caesaris urbes arceri: accipiem adhuc Martis esse aliam, quandoque pro Caesare Pilecius, Leva, Borbonius bellarent.* Quod

caput consilio, Principem deferere, cum principi hostis voluntas esset, usas visum: quoniam memore desiderii, iam dignum auxilio: virtutem inviolam, explorata sepius fide, exspugni. Decevit igitur flumensibus opem rebus ferre, quantum armis ingenioque posset, juvare Sfortiam, & Mussium, totomque adeo lacum Galis obpungere. Vires pecunia collectæ sunt, & hanc necessitas severius exortit. In tanto dissidio, civium hostiumque discrimen arma confuderant, laqueisque habitus miles, ut prius allectus, pugnam appeteret: belli vico corradere numerum, quos virtute mereretur. Quantum quique rapere, unam arrium capiebat, inde stipendia, pecunia, iterumque subsidia promissa. Sic quantum omnes debebant patriæ aique Principi, Medicus impendebat: Fortunatum cuiusque misisset, rem curabat publicum, sui velut auspiciis, sed omnium viribus hostes propulsi.

Primum igitur cum aliquo è Regio exercitus cohortes Comum peterent, ingenti fiducia in subsidium civium, iterum Baptiziam cum insigni agmine iussit proficisci, hostemque arcere. Galli jam rati laetum orbem solo terrore capi, quia non pugnavit Mediolanum adfuerat, daretis edulibus, tantum sine obsequio pedem & simul violentum illaturum, signa producere. Sed postquam praesidio teneri muros deprehendunt, & intentia in adversos arma, gradulo retulerant. Rex Metropoli positus, nihil adhuc profecerat: quia sine bello pugnam, nulla victoria erat. Iu juga adhuc fortes Caesariani, etiam tenui, meliori occasione bellum parabant. Castra deinde Regia Ticinum, sed insuspicio incepto promota sunt: cujus urbis defensionem Antonius Leva cum Germanis susceperat. Ille in promptu militum suos habere, excubas itationesque per mania disponebat, ipse circumire, & hostes, itaque se gererent, & ut omnia diceret, *Germanos se esse memississimos, quos armis & fide mortalium omnium prius saculorum cuspis habuit.* Sed

facile fortis pectora sermo virtutis accendi: ardore omnium animi desiderio pugnae, hostem ultra lacessere, nullum periculum reculare: laeto urbis vultu obsidio excepta est. Galli contra omnia agere, quæ aut vires Caesarianorum, aut animos labefacerent. Machinæ adnotæ sunt, muri consulti, itaque ruinae, cumque amplius ferri aditus pateret, & Regis iussu signa carent, instructa coepit acies fossas transire, vallum ascendere, tam clamore quam armis pugnare. Torum huiusmodi praesidium implebat, & promissio sanguine madefacta terra lubricum pugnantium faciebat statum. Sed facilis Gallis fuit terra, quam vincere: quem straverant aditum, occupare non potuerunt: & quia robustiores militum Germanorum pectora, quam urbis moenia erant, summo vi & strage hostes rejecti. Rex ingenti suorum damno motus, protinus mutata belli ratione, claudere urbem statuit, & cruentam victoriam mores redimere. Urbis industria in arrendendo à muris fluvio consumitur, qui è summis Alpibus per Lepontios lacumque Verbanum vultus, & jam proximus urbi, io duo cœna scinditur, alteroque moenia aliena, post breve iterum divortium, coit. Ergo summo ostio iacuumur moles, ducitur agger, ac tandem ripa ripae jungitur. Sic uno alveo via aquarum coacta, totum urbis lacus radaverat, cum spissæ humore subitaneas nubes, vehementem coepere aquarum vim effundere, terramque velut imbribus flagellare. Ticinus omnia colluvione tumidus, & quasi obicem indignatus, vasto impetu perstruxit molem, & effracta compagibus diiecit. Achum de urbe erit, nisi fluvis pugnasset. At Caesarianis periculo moniti, neque his iam aquarum praesidio tuti, quippe quæ novo subditi diverticulo pœcerat, totum secundum ripam murum vallis & fossa amittit. Duræ tamen obsequio perennia, norumque aggenem incredi-

bili opere & sumptu hostis orbi, extrema minabantur.

Atque per id tempus à Rege Thegus redit, conditionis quam voto majores passus, & quales dare Franciscus poterat. Sed animum severiori jam consilio Medicus mutaverat, & sperare potuit, quantum Thegus pacis. Is ingentibus abundantem promissis sollicitus, quem amicum, eam fortunæ socium exoptabat. Blandus igitur fuit, nec commemorat, moram excusat, & communem facit societatis fidem. Addidit jam Regi Rhatorum auxilium, in armis provinciam esse, struere infideli: ut repugnaret occasione invitanti, admitteret conditiones, quas petierat. Alium prædixit imperium, adhuc infernum, stabilires: sine periculo sedem esse, cui universa simul Rhavorum gentes solvunt committeret; hancam esse, quod ad liberandam simul bella patriam foretur. Cum maximo Regem exercitum adeff, super non decessum eladibus, sed simulatam à armis vindicari provinciam, ad Aureliam olim Principis pars devolutam: usque non nisi in fuga aut lacra inter Casariensis esse, Metropolim captam, Ticinam clausam, itam terrore regnum obsequium. Belli causam i successu differre, in rei novum, languente cum armis faderet, Pontificem Veneris propeudere. Igitur in speraret periculis fortuna manum, qui summa promittitur; stabilires aliena potentia partem patria vorare daret, obsequio fortis, quia nullo lauri obsequio pariter, bello existeret: Principem tam esse rei fortunam debeat. Atque ad hunc modum, rerum humilio sermonem accitum, consilia fortiorum exaggerat, & injuriarum senem ferre verborum acrimonia extendit. Medicus nihil dicente conatu motus, libere & profuso affectu animi sententiam promittit: In rem, inquit, consilium hominum nisi parvultu letum sit, conditionis vestra immemores, divinum aspernam. Deliberare est usque, statum ex hinc, pace belique olim hinc, & quondam turpitudinem videtur excludit, cupio profecto. Nulla adhuc necessitas sacramentum meum fegit: tali conditione, nullam pacem sum, & tunc si affert non obsequio, ille in communis causa suspicari inter labor, damnum desinationem meam possunt. Frustra vero mutatum rerum faciem, frustra auxilium fortis motuque producit. Quid aut? fortis fuit? calamitas Principi injuriarum jubet obsequio. Lusu fuit mercede odium videtur, in affluum nunc & profum si infernam. Extra periculum nulla est vindicta causa debet, nulla offensa eam memoria. Noverit quoniam, animosque sumunt, eam impune grassantur. Jam vero profum felicitas Regis blanditur quidem, sed interemptum conditionis fuit: non sine infamia desilio, qui iustu causam desiliens esse. Quondam trans montes alterum Gallorum erat, Italia libera & exercitum consilium poterat; nunc occupata provincia, in partes fortissimè si transsum Regi, ipsi fortunam vincit vider, vult causam deferre. Tam sedam igitur ut à urbane maculam amulet, vel rusticiter phagandam esse. Succumbere, ut turquet rucis, gloriosum. Hæc manum, hæc arma constanti militis fide Principi meo, Casarius devoret. Multa ad hæc iterum Thegus: neque tamen obsequium virtute animam orationis potuit suadela flectere. Ergo militaria & opportuna alioqui Medico amicitia, que vix, morum, & armorum similitudine coalescit, consensuere non potuit; etsi in dissidio publico semina privati affectus duxerunt. Thegus ad sua reversus, strenue extorquetur, quicquid Regi patriæ nomine promittat, & qua suo ductu rem gereret publicam, auxilia manere.

Superius iterum armorum socers convalles im-

A plevet, & ab agro ad signa Rhæti reversi erant, cum toto vix anno initum Casaria societas fides stitisset. At Moronem ea tempestate labentem passim fortunam omnibus fulcire auxilium aggressus, insigniter pro Principe suo nitebatur. Milites abib, ubique ad seditionem præceptis prudenti facundia conspexit: Casarianos, cum ob pecuniam defectum de provincia defendenda cogitarent, restituit: denique Germanis Ticinam obsequio solerti frangemate per media Gallorum castra partem stipendiorum submisit. Rebus adhuc deesse Mediceus videbatur, grande momentum, focus, aut advertus: quippe qui Lano velut habens impercerat, & Rhæti vicinam, prout inclinasset, Fiduciam victorie esset allaturus. Auctor igitur Stortie Moronem fuit, Ut urvis condensatione Altiticam pulchret: meritis strenui bellorum virtutibus, quibus ut urvis meritis poterat, si generose ignoscere: non perisse Altiticam, quondam vel sui in Gallos auspicio imperioque Prefectum paraverat. Nec sperata consilia, cedentibus periculo odia. Missus ad Medicum Gerardus Archiam, & hoc interprete constanti amicitia conditiones agitate. Nuperam simulata causam spele silentio placuit, favoris obsequioque vix amica fida pigore ordiri. Factionem etiam concordia necum rumor jam de Rhæti fecit, in partes & culta Gallorum transgressus. Nam versa indignatione, totum Stortie odium in desertores erupit. Medico perperam Castellis presidium Missian, & utriusque ripæ Larii lacus, vallique Sedne Præfectura, item Clavennæ, si ea potuerat, concessa, adjecto quoque stipendio, ut rerum angustias erant, loculento. Neque is otiosum aut inutile munus habuit: milite & pecunia vias est, certaque ad victoriam Casarianam viam aperuit. Ut frangi Rex posset, Ticinensi jam obsidione lassus, auxilia diverenda erant. Qui suo pulso ante milite fortis, aliena belum viribus traheret. Sed Medicus occasione momento ponderato, ut Rhæti lacessere, vim inferre agros statuit: Imperata deus arma esse, ad Patria periculum max Thegus tam cupio recurrerunt. Communi consilio depopulatione destinata, & qua vi majore opus erat, submissi in auxilium à Stortie pedibus quadringenti, ad prædam eademque patitur prompti, qui in homines neque adeo rapies ipsa facient. Agmine instructo, cum magno digna facinore virtus militum valeret, & quorum audacia regocii fuisset, amplexum præda victoriam concepit: Semel igit & ferro vastatus esse finis; capi & occupari posse: gloriosus esse divitias, quas ubi rapit, simul possides: non armentum jam, sed montis placere populari, in consilia, pulchrum esse: sed ignem stilia, qua fuga servat.

Clavennæ igitur artem opidumque tentare dolo, velut suspicio placuit, & hinc, quid arma naderent, experiri. Clavenna in reducta & potente valle sita, radicibus montium, qua Sol oritur, adjacent, & quadringentorum modum cinctu armentum. A capite lacus decem milibus passuum remota, Merum amnem, varia fontium rivorumque scatebra collectum, latere uno excipit, & amno antichia in Larium emittit. Arx gemina, in tuncam velut opidi, proximam modico intervallo rupem occupabat: altera sublimis, & supra vix omnem respectum posita, insulam exulcrat; nec ultri, nisi angustio & umbræ excito centum quinquaginta graduum assensu poterat: altera inanis, & prope otiosa, ad radicem montis velut procumbens, continuam murum ambulacrum in turrim oppidi pervium suspendebat. Ut ipsam loci estimare, veteris struere ruinas robusto adhuc ambitu mœnium complectebatur, vix in crepidinem perbebat. Insulam olim hoc opus fuit, & dignus caelestis mone, qui intra facies sua nivique Rhæti conerret. Sed

Sed cum vicinum limitem ferre gens Alpina non potuit, quia libera, indolique ferax, jugum putavit, quicquid ante oculos urgeret: adeo verum est, exasperari populum animos, si contruigi incitant. Quaecunque homines terra dedit, mater est, omnibusque Patriæ affectum natura indidit. Sed nulla gens majori contentione delicia, & fertilissimi soli glebas, quam ista cautes & sterilia saxa propugnavit. Non loco, sed ingenio libertatem Rhetii meritiuntur, & adspersari locorum squalorem antiquissique incipiunt, quoties clausi. Si recte tamen naturæ dotes arbitreris, etiam rigentibus vallibus campis, asperissimisque montium jugis sua potentia est: in ipso horrore invenias quod placeat. Ubi cuncta desit æstus, maxima varietas est. Ætherum alibi nivium omnes vertices fulsant, alibi vernaculum candorem fronsiosa distinguunt juga. Jam civitates rupium summi arctate, cunctis adulta hinc, venerandum senii quondam dignitatem repræsentant. Altitudo deinde scopulis cidentibus, & effuse in spumam aquæ, cum strepitum raurit, & impellat saxa velut iramensia incitatur, rursus subsistunt, donec leniori pulsatim alveo receptæ, injuriam vincunt loci, coloremque, posita violentia, vindicant, & in limpidissimos rivus effunduntur. Surgunt hinc inde muremores montium moles, murorum turrimque velut immines, & structuræ quædam muracula mensiuntur. In vallibus sparæ villæ, & opusculi alibi glebas, in sterilitate fertilitas, in horrore amenitas, in solitudine frequentia: oculorum delicias hic pictura invenit, & omnem tamen artificis indubitan natura vincit. Jam rupium fissures, callium anfractus, fontium scaturigines, torrentium nunc impetus, nunc ignavia, positum formices, lacum æquora, pratorum colores, arborum proceritas, denique nova ubique telluris ætliche facies spectantium rapit oculos & moratur. Accedit itinerum securitas, ut tota provincia, tanquam una in urbe peregrinaretur. Ut scias decorem hac quoque Penitus religionem esse: pro Patria, quoties incurret hostis, pugnatur: & soli presum æstimari, inveniat miles, quod ferro & igni vult: etiam in abdita & coelestia excelsum montibus loca antrum congestis avaritia, tanquam secus possessura. Nulli prorsus sine opibus mortales agunt, & ne hostis desit, cumulant omnes quod ad rapinam avaros animos accendat. Divitiis florere Rhetos, virtus & venustas indicant, & libertas ab origine gentis adhuc superflua. Atque ut veterem rerum memoriam revolvam, Vastæ olim, non domiti à Romanis, fudore & sanguine vires atque fortunas intusaurant: strenua quædam, quod rapere ab hostibus manibus potuerit, opulenti, quod amittere. Ergo quorum animi omni bello majores erant, concludi potest libertas non potuit: etiam insubribus restiterunt: & ne provincie limitem finis libris hostis tam vicinus figeret, struam & obiectum sibi à Mediolanensibus arcem Maximilianæ Sistorie ademerant. Omnino quasi situ loci & opportunitas cogent, producere terminos, cum ab una hac arce non timere Rhetii possent, aut timere, tunc nec ferri præsidio, hostili & alieno obesse.

Sed Medicæus, ut universam regionem concuteret, arcem petere infidus statuit. Cohortes in promptu erant, confusa in expensu, quibus, si fortuna fiveret, nomen & potentia crescerent. Solum est toto numero novemdecim, fide & robore præstantissimi: & hæc ductor, invicta indole juvenis, origine Rhetus, nomine Riccius, rerum & locorum peritus, quem peculiaris affectu Medicæus pridem sibi junxerat, magnus apud rebus, & perennis dignum fama, nisi Patriæ charitatem civis violasset. Gentis suæ oblitus, strenui laudem quam

boni inhæret, & malum soli natalis beneficium censuit, modo militem se præstare. In damnum popularium sortis, hanc tamen veniam impetrat, quod Medicæo oblectatus. Summa hiems erat, & celsi rigore aspera omnia atque concreta gelu, cum paulo ante continua imbribus Mera acies, curique volentis, præcipiti impetu murum jussa turrim straverat, quæ ex urbe in arcem clausa ac suspensa via transire pulebat. Riccius explorato in antecessum situ, noctu cum suis ad opidum venit, & vadito anixe, qui nulla sit temis adhuc glacie sterneretur, immo cum glenico per muros istum scandens ambulacrum, in arcem inferiorem evadit. Reinas igitur milites subire, ut & in occulto, & extra injuriam rigentis cæli laterent: sed quis madidi, asperius per quietem frigore ventu, æreus & felici dignus luce exambulare nobiscum. Summa consilii erat, aut in arcem erumpere, aut Præfectum capere, & deditionem extorquere. Summo mane e rupe descendens satellites, clamumque sacro basulam, per archem & Hypæthum ad opidum pergit, ut iussu Præfecti, & ex more portas refraret. Riccius ad omnia intentus, quæ superiorem arcis aditum animadvertit non sine custodia esse, & ex re sua putaret opidum aperiri, fœcos continuit. Suspiciari etiam coepit, ea nocte Præfectum in opido cubasse. Ergo hac obfcurulo satellites transit, mittere suo sanguine, & mox Rhetis nonnullis comitibus redit, qui salutarum Præfectum venerant, officii quoque causa deducunt. Fabulis intenti, incante incedebant, cumque jam proximi ruina effugeret, & latebra Medicæum struam pugionibus exiliunt, Præfectum rui adesse. Errore deprehensio factum tamen peragunt, manus & mox vincula non repugnantibus induunt. Ac silentium quidem primum stupor, deinde vis imperavit. Ne carcer desesset, visum ruinis & capiti & libera latebant. Præfectus, ignarus eorum quæ acciderant, etsi accusare moram famuli poterat, ultra investigare desist, à suspitione infortuni alienum. Nam quod periculum, ubi hostis non erat? Finibus rati, in Italiam & bellum & saul memorem Rhetos effuderant.

Ex arce igitur ipse Præfectus descendit: inurum ad opidum, filium adhuc puerum ducit, quem satellites sequebatur. Dies solennis erat, & partim animi, partim rei divinx causis maturus abant. Quis ubique fortune ludus? Inferiori altibus castelli montibus sepi, & tamen hostili impetu repetita obviti, scire non poterant, in quorum venirent potestatem. Riccius sine mora Præfectum raptum, infesto jugulum gladio petiit &, *hæc*, inquit, *ubi ante ferrum fatale vobis, nisi præsentem mortem castello redimus: percissi, nisi confestim fortissimum agnosce, ademptumque pœdis. Quid cæcitas? hostis, & armatus adsum, crudelis quoque, nisi vicem assumat. Iterum, quid cæcitas? ubi anima, aut Præfectura paranda est: tu elige: ubiqueq; audaciam tentatum est, ut perficeret. Sed temerem nimis Præfecto, qui mortem honestam rapti vita posteriori doceret, magis urgere Riccius coepit, & furoris persona vultum induens, *Vincit*, inquit, *severa perniciam: sed vos committitis, ferrum una frangite, non ferris: ut unum cadat manibus, qui cunctis spernit. Non fieri unum valent, nec mora una fieri, nisi modo perire possit, quæcadi. Sic ille, cui parere staverat, minus & arma intenuabat. Ductus igitur sub iuga arcti moenia capere, cum sicla crudelitate scena lanienam Medicæam adornarent, ingenti armorum strepitu Præfecti famuliam contrerunt. Uxor & morum pinis dispiciens, cum subiectum macronibus minantium chlamidum videret maritum, tussu ejulans lacrymisque manantibus deprecari vim coepit: *Crudele solvere ferrum, non autem cade dote perierunt?* *fiam***

suam in maris corpore animam vivere; se tam maxime haurire voluerat, cum spectaret: nec ladi virum pisa, nisi ut in mulierem seui esset. Si latrocinio uisisset, praedam spectaret, non sanguinem: si moliret, annis capere parceret, lyris contenti. Vocem contra Riccius tollens, *Molitor*, inquit, *sumas, non latrones: sed vis ut crudelitatis in hostem permissa. Arcem posuimus: tu esse, plerumque marium, an domesticum facias. Quid esse negas, tu praesens: non hac rupa amari tunc redimus. Id nunc capere praesens est. Sed Praefectus generosum promens animum, uxorem ad constantiam adhortatur: *Negligens marium, quoniam suo scelere servare non potest, non quoniam servare iure, ut occideret. Vincula, mortem, aeternamque a Patria sibi probrum immineat, si arcu dedatur: periculum se turpius, si vitam deberet latrociniis, sibi praestitit. Alter in malis non esse, omnibus coniugibus se perendum, referre tamquam quae caussa, aut culpa; multo, an carnificis manu: se paratum, quoniamque hostibus crudelitatem scilicet diffuset, intercipere excipere: proinde non vitam modo spectaret mariti, sed famam: tueretur arcem, quae salva, nihil amitteret. Riccius, quia ex sententia minime non procederent, & cum periculo mors esset; acutus urgere coepit, leviterque, quem proximis impellere miles, Praefecti filium vulnerans, hoc velut ultimo immanitatis ludibrio paternum maternumque affectum stimulavit: &, *Sentis igitur*, inquit, *quae mercede perniciem excolit: ut sapienter occumbas, spectabis pater filii funus, prosequamur maritis, & arcumque occideris devoti namque nec materque, quia non servabis. Simul vero truces componens oculos, imbuendum innocentem sanguine censum sustulit, tanquam percussurum. Non diutius nanque finibus repugnare Praefectus potuit. Victus & pallentis patris discrimine, & monstruosa conjuga plenebat, arcu salutem passus est, & necessitatem sustinuit. Ut pius esset, peccare in patriam sustinuit, difficultate in gemina arcum patri fuit, spectare mortem filii, quoniam occumbere. Haud mora, intra moenia Mediceam recepit, transivit in custodia Praefectum familiamque habuerat, dum lustrantem penetralia, & felici iam sudacia insidiarum caliditatem sequeretur. Nam quasi amplius successum fortuna promitteret, victoriam absconderat: cum minor intervallo strepitus, prodere hostes opidanum non posset, & viae facinorae arboris novus adhuc dies ardesceret. Dispositi, qui ingressum adiuturque custodirent, paulisper in arce cum suis Riccius tanquam in ruina aeternam latuit. Etsi tunc, sciri tamen videtur: ut imperitorem Mediceus hostem jam adveniens reperiret.***

At in urbe publica pietas populum collegerat, & sacrorum solennia mysta adorabat, cum nec pro more, nec pro die Praefectus veniret. Mirari omnes, & adversae valetudini moram adscribere. Missi igitur quatuor de primoribus, qui exploratum irent. Hi funguntur officio, gressum ad arcem dirigunt, scanduntque: mox, tanquam ad Praefectum admittentem, introduci sunt, vinculisque exemplo mancipati. Sequuntur & alii, pluresque eodem dolo delusi, qui partim ex urbe, partim aliunde ventitabant. Tradunt, quadraginta quatuor in arce & vincula venisse, super & fortunas praecipuas: & hac velut belli pignora idem caecum detinebat. Civium si numerum sortemque aestimas, jam magna ex parte opidum quoque Mediceam ceporant: vinculis haecenas, non armis pugnabatur, & quod pulcherrimum victorie genus est, nemo occumbens. Non potuere tamen diutius fortunam suam opidani ignorare. Frangit illam in meridie destitit, quia nemo rediret. Ergo quod in tumultu solet, armis nemo non corripuit: illi per urbem discurrebant, alii, quos furor & pra-

A pinquoque arcum simulabat, ad artem concludere, clamore fremituque hostes provocare, & verba proficere. Nec ulterius sua fere ludaria vociferantur Riccius potius, aut arcu ferociam claudere. Ut pares doli vires ostenderet, in subiectos sparsoque cum paucis aliquot suis euntes. Facinus, etsi temerarium atque impetuosum, tamen, quia successu non caruit, haud indigna gloria fuit. Atque hoc ipsum adversarius terret, quod tam pauci pugnarent, sudicia in suspitionem insidiarum deducit. Ergo dum in disceptatione praedicti opidani deliberant, animos hostibus addere. Nihil facilius, quam percussus retere. Mediceam autem, cum pervenisset proximam, quoniamque, reliquis in fugam dislapsis, etiam spolia corperunt legere. Sic vero natus ingruit pudor virtutem revocat, & renovata sudicia maiorem colligit, hostium munus se reducit. Quia pulchrum putant omnes, defendere Patriam, gloria aestimant, & quia facile paucos vincunt, consensum uolunt. Ergo & numerus vires facit: ac dicere velut impulsam ventorum vi procellem, in adversos multitudine agi. Qui resisterent? cum fessis omnes pugnando, & duo gravissime vulnerati, in arcem si receperunt: quam armis sustinere vim non poterant, rupe arceunt. Res ad obidionem spectabant, & quia alimentis auxilium, expugnari fustim fane poterat. Satis igitur, aditum claudere, & tamen ne exercitus decederet, ante Solis occasum mille quingenti pedes in vicinis vallibus ad opidum convenerunt.

Mediceam, relicto in arce Musiam fratre, eo nocte agmen suum movit, quod ad septingentos jam pedes creverat, & Clavennam verius iter instituit, etsi remoriam validam arcu calumnique objicerent. Ipse miles exemplo suo trahens, viam pedibus ingressus est, cum ne sic quidem frigidissima rigorem noctis possit vincere. Sed terra quae alpeior gelu, magisque vestigio cantis resisteret, amplius odurabat ad iter animum. *Arctos arcum gloriae algorem omnem mitigabat: nam occupatum a suis arcem in via intellexerat. Sed nisi amplius eam capis adges, pulcherrimam & membris villoriam lobi: aliquot jam vallibus interitis in nos cum armis opido esse, nullam in castris animum, arcu adeo adversum pugnare cum fume captum. Perrexit igitur, felici eventu gressum: & ducis alacritate milites incaluit, cum turpe quique putaret non sequi. Sic vero pauci horis & parvo itinere totam hiemam injuriam cineris, ad Clavennam moenia pervenire, non minus pugnae avidi, quam praedae. Ut praevius pavor hostes percelleret, cum strepitu & clamore cohortes iussu incedere. Plura tota agmine pulsa tympana, arma coacusta, & cunctis ad simulationem magorum virum instituta. Non parum apud rudes fallacia terrore valuit, exercitum aliquem mentis. Metu confirmati, cum suspensa essent omnia, fugere maluerunt, quam expugnari, quos timerent. Igitur tumultu magis magisque gaudent, pauci ad pugnam se parare, alii interea quere, & periculo vitam subducere; nemo in commune consulere, quod quique evenerat, nolle. Tanquam in opido nequaquam tuti, moentes suos penum, & penetralia Alpium, excessere. Sed Mediceam, interpede irumpens, extremum fugientium agmen adoritur, & militum libertati iram indulgit. Sic non sine strage, nemo in commune consulere, quod quique evenerat, nolle. Tanquam in opido nequaquam tuti, moentes suos penum, & penetralia Alpium, excessere. Sed Mediceam, interpede irumpens, extremum fugientium agmen adoritur, & militum libertati iram indulgit. Sic non sine strage,*

F & ut experirentur qua invenerant, coacti repugnare. Sed virtus semel electa vim suam esum ostendit, obijcitque vincens quos formidarent. Nam magno animo in hostes invectus Mediceus, cum pugnaret ipse, militibus simul & ducis impleret munia, discernens
subit.

subiit, & victor, ut omnem fortunae vulnus suspensum haberet, aliquam victi conditionem sustulit: glaudie plumbae vulneribus, subsistere cohortes iussit, & ad opidum, incisio velut successu, reverti. Ne mollitas referret gradum, quam protulerat, vehiculum reculavit: virtute formidolosior, quod laesus rediret. Vultus exanimarum, & quia periculo caruit, tum quidem neglectum. Nihil igitur de vigore remittere animi, ipso dolore & cruciatu fortis, tantum sibi otia non permisit, ut decumberet. Hostem pepulserat, sed reversurum: & tali ingenio Rhæti sunt, ut nisi omnes victi, non quiescant. Tanquam tota in membris provicia vivat, virtus habet, & ut saepius pugnet, robur colligit. Abbi eladibus miscuit incolae, & submitunt annos, la partem iadole, partem sinu firociunt.

Sed Medicæus arce & opido potius, ab eventu voca ausit, omnemque majori virtute perturbare Rhætum statuit: non expectare hostem, sed lascere. Simul mœnne opidum cepit, & insilustrata ruma, Merum robustiore muro coercere. Arx vero & milite & contenta infracta. Diffudit mox fama letum aliis, aliis tristem victoriam, ut partes erant, & in cas insubres inclinabant. Sfortia & frangi Rhætum hoc tempore, & occupari Medicæum, uile arbitrat, aut ille acquireret. Ergo ut singulis utroque collideret, & haurias iterum causis acrior injuria daret, fulcare vires Medicæi novo subsidio decrevit. Ratus quoque, quod caput erat, *Proffo domi Rhæti, reponam cum auxilio Theganum viri Regem tam firma de Medicæum robore, pelli Tusco possis aut certe sperte distorsum.* Nec mora: selectum podium Crenocentium agmen Clavennam Franciscus Martius duxit, numerum Medicæorum Sfortiano milite auctum. Atque opportuna hæc subsidia, cum universa pro via locique Rhætus innoveret. Medicæus, ut nova clade annos hostiles & vindictæ apparatus frangeret, effudit terrorem suum, & in vallem usque Bergellensem excurrunt, cuncta populatus est. Quicquid rapuit, militi cessit, atque ille prædæ dulcedine dilectus, & ex eventu ipem sumens, longum etiam bellum exoptabat.

Interea Medicæum cum tertis copiis Archianus appulsa, à Sfortia assurgens peritus Rhætus submissus, de cujus adventu Medicæus accepto nuncio, jussu ut cuncta quicunque explorabat fortunæ insidias suspecta habere coepit auxilia, quæ abundarent: atque ut nova expeditione in hostem diverteret, & consilia sua metu liberaret, occurrere Archiano, adhuc amico, statuit: & maturo remedio moram propterea mittere. Itaque quinquaginta subito equitibus instructis, quos è toto militum numero selegerat, celeritudo itinere obviam ire coepit. Cum Surcum pervenisset, ripam opidumque deprehendit frequenter milite implerum. Morantem igitur Sfortianum illic copias appulsa, equites suos mox redire Clavennam iussit: ne diutius infimior præsidii manus esset: ipse cum pueris opidum intravit, ad Archianum venit, & quantum designaverat cillide mœnibus, maligno affectu hoc epie, ne tam pulchra dætu, quam usu necessaria, & quæ maxime spectarent Principem, loqui videretur. Verborum hæc fere sententia fuit: *Proffo fortunam pulcherrimam ante cuneri: facta hoc tempore proffo Clavennam esse: majordam in non hoc capis alimentum non suffellura. Opidum arceque viribus Rhætum parem. Itaque argendum nova errogatione vultorum, quæ sub incrementum sumerit, servitute desinuit. Recente adhuc piagæ vultus accidet, dabim creffere. Hostem, majore etiam injuria quam domus vultuam, vultuac clade percelli debere: annui devotus, vultus lobi.*

A) Nihil minus, quam devotus capis ant. In partem gloria & esse ventus, occupatus atque dispersus vultus. Proffo ferro & igni agrum esse, & quicquid furor atque aversus militis funderet. Frangit in cunctis tellis lobi, non Alpes missusque arserunt. Frustra ali incrudum, sparge debere: daturum si longe latetque famula, servant. Proffo vultuam capietur vultus, in glæba facundam, in injuria opportuna. Vultuam esse, in strepitu lobi videretur: in damnum relinquit, quicquid aut non rapuerit miles, aut non consumpsit. Atque in his præcigne campis palisusque vires Rhætum fias esse: frangi peris animus pisse, si mæsti esse hic incipiant. Cogaret etiam, in Rhæti jam Gales vultus: in Alpibus ipsi arceum Regem erroris: Theganum cum capis rediturum. Subit, Sane servitute quoque jam ambiguum servitutum esse. Terrasse hostem, partem vultuam esse & causam eladit, si ultra nihil vultus. Atque momentis apud Rhætus fore non amittere servitute errogatione cavallium plantum, quam rapis omni arceum recuperaret. Archianus persuaderi sibi possum quicquid delinaret Medicæus, agmen pro lacum transiret, & in Vultuam ducibus, Morbonium petuit: neque inde Medicæus modico præsidio alipsum ad summum lacum pervenit: tum remissis militibus, sine contemptor pericula, sine qua totus vultus, saltere hostem, quam peringere, tanquam vultus ignotique iter ingressus est, Thoma Hostio Medicæi, egressis & antiquo stirps viro, quem familiarem olim habuerat, velut comite assumpso.

B) Rhæti interea moram Morbonio discessit cum præsidio Medicæum, Clavennamque redire, valida instructa manu, viam insidias occupant, ut incutiam interpererent. Sed dum in labebris hærent, & summo cum silentio hostile aliquid agmen operiuntur, Medicæus Bosuissus villi jumento uterque insidens transeunt, aut non vult, ut negligit, ut fallere, sine etiam latere potuerit, qui sic soli vellebantur. Hostes igitur dum insidias tegunt, vim amplexat multitudinis obiectum, incrimis è manibus perda clapsa est. Proffo in potestatem Rhætum Medicæus venisset, si quis posuisset vultus sine præsidio proficisci, qui maxime capi potuit, evadit, & qua comitatum ferevit, extra discerneret fuit, insidiasque sine fortum, sine caliditate audentis delulse. Sed frustra consilium facionis ad examen deduco: tam felicitas elabi merus, qui periculum contemptis. Quo gaudio, etiam admiratione à suis exceptus: & virtutum præ fortunæ estimantibus amplius propemodum erat, solum, quam saluum rediit. Nam de consilio hostium certiores facti, insidiarum mœnibus miserant, sed illi partim iserecepti, partim metu in diversis partes dilapsi, medicum nullum pertulere.

C) Interea vario tumultu provincia affluat Rhætum, cum & Clavennam Medicæus mœnibus, & Vultuam immiseret Archianus, novam calamitatem suam accedens, summis viribus propulsare bellum aggrediantur. Litteræ igitur ad Theganum missæ: *Itorem illic gereret, castroque relictis Regis universa domum capis rediret.* Clavenna Alpium à Sfortianis, dacti dactis, restituta esse, vultus provincia gravissimis vulneribus obvoluta: nisi propter, patriæque auxilium ferat laborum, exterrum vultuac esse. Agnus ari, epida capis, omnia ferro & clade deformari. Non subsidio Regi militem, aut facramentis solvi: sed id incrudum remanere resistendum tuncper occupari. Formatus dabim rebos, & sine vultu summo, auxilio ad Gales reditura. Adeo apud Theganum reliquumque adventum imperium vultus, ut sine mora signa, Reges militum oppugnata, è castris evulserim, neglecto stipendio, pro fortum domi periclitantibus dimittant. Ductamen autem oculos erat, ne dum alienæ

D) Rhæti interea moram Morbonio discessit cum præsidio Medicæum, Clavennamque redire, valida instructa manu, viam insidias occupant, ut incutiam interpererent. Sed dum in labebris hærent, & summo cum silentio hostile aliquid agmen operiuntur, Medicæus Bosuissus villi jumento uterque insidens transeunt, aut non vult, ut negligit, ut fallere, sine etiam latere potuerit, qui sic soli vellebantur. Hostes igitur dum insidias tegunt, vim amplexat multitudinis obiectum, incrimis è manibus perda clapsa est. Proffo in potestatem Rhætum Medicæus venisset, si quis posuisset vultus sine præsidio proficisci, qui maxime capi potuit, evadit, & qua comitatum ferevit, extra discerneret fuit, insidiasque sine fortum, sine caliditate audentis delulse. Sed frustra consilium facionis ad examen deduco: tam felicitas elabi merus, qui periculum contemptis. Quo gaudio, etiam admiratione à suis exceptus: & virtutum præ fortunæ estimantibus amplius propemodum erat, solum, quam saluum rediit. Nam de consilio hostium certiores facti, insidiarum mœnibus miserant, sed illi partim iserecepti, partim metu in diversis partes dilapsi, medicum nullum pertulere.

E) Interea vario tumultu provincia affluat Rhætum, cum & Clavennam Medicæus mœnibus, & Vultuam immiseret Archianus, novam calamitatem suam accedens, summis viribus propulsare bellum aggrediantur. Litteræ igitur ad Theganum missæ: *Itorem illic gereret, castroque relictis Regis universa domum capis rediret.* Clavenna Alpium à Sfortianis, dacti dactis, restituta esse, vultus provincia gravissimis vulneribus obvoluta: nisi propter, patriæque auxilium ferat laborum, exterrum vultuac esse. Agnus ari, epida capis, omnia ferro & clade deformari. Non subsidio Regi militem, aut facramentis solvi: sed id incrudum remanere resistendum tuncper occupari. Formatus dabim rebos, & sine vultu summo, auxilio ad Gales reditura. Adeo apud Theganum reliquumque adventum imperium vultus, ut sine mora signa, Reges militum oppugnata, è castris evulserim, neglecto stipendio, pro fortum domi periclitantibus dimittant. Ductamen autem oculos erat, ne dum alienæ

F) Rhæti interea moram Morbonio discessit cum præsidio Medicæum, Clavennamque redire, valida instructa manu, viam insidias occupant, ut incutiam interpererent. Sed dum in labebris hærent, & summo cum silentio hostile aliquid agmen operiuntur, Medicæus Bosuissus villi jumento uterque insidens transeunt, aut non vult, ut negligit, ut fallere, sine etiam latere potuerit, qui sic soli vellebantur. Hostes igitur dum insidias tegunt, vim amplexat multitudinis obiectum, incrimis è manibus perda clapsa est. Proffo in potestatem Rhætum Medicæus venisset, si quis posuisset vultus sine præsidio proficisci, qui maxime capi potuit, evadit, & qua comitatum ferevit, extra discerneret fuit, insidiasque sine fortum, sine caliditate audentis delulse. Sed frustra consilium facionis ad examen deduco: tam felicitas elabi merus, qui periculum contemptis. Quo gaudio, etiam admiratione à suis exceptus: & virtutum præ fortunæ estimantibus amplius propemodum erat, solum, quam saluum rediit. Nam de consilio hostium certiores facti, insidiarum mœnibus miserant, sed illi partim iserecepti, partim metu in diversis partes dilapsi, medicum nullum pertulere.

potentia ubi adiaceret, suis ipsi sumeretur, & majori damno quacrentur condendi preda, quam a finibus hostium non arcerent. Illa quoque cognatio subibat: *Atque fuisse per omne cadere, arma abstulit esse: nullam fore celeritatem fore, si domi arces vincerent.* Sic honesta velut avaritia, affectusque Penatum commendata, glorie nesci retardat, quasi & pietas cunctans patrem, & ceteris lacrimanti nexui, ubi perire necessitas fidem interpellari. Non mittit auxilium satius fuerat, quam revocare, & Sfortiano sedere colore pacem, quam, munitis armis, in novam partium fortunam transire. Nunc atrobique pictura est: quem nuper deseruerant locum, hostem faciunt, & majori inconspicua munus, quem secuti. Igitur & castris, Rege nequaquam obnoxiis, sex nulla Rhatorum excelsere, rotas exercitus, unicuique victoriae praedium atque colunt. Qua desolatione concussa reliquorum animus, a metu & torpore ad spem novam educantur Sfortia erectus, pugnae cogitationes insiluit. Lanorum reliquosque ducta Mortonus incitabat. Quia belli adea testare placuit, exploranda jam militum quoque voluntas erat, qui speranda nuper flagrantem, per inopiam oblitescere & ad tumultum prout. Piscarius igitur glorie desiderio maxime flagrans, in unum undique copias conseruit, & conficendi belli occasione commendat, magnis promissis variisque oratione omnium animos implens, obnoxios libi reddens, & ad pugnam capessendam animat: *Ne resisteret fortis esse, aut summam bello manum impetere. Si virtute certum foretum, qua plura semper gloria, quam pecuniam fecisset, nunc, cum maxime stipendia numeranda essent, ad desertum adhortari. Sed Celerem esse, qui debet: qui utrumque iniquam militiam fraudi fuisse: brevem dilatarem aut liberalitate periculum. Adjungens, Certissimum se annos advenit, integritas pecuniae vim in Hispania jam transscriptam esse: ne ambigeret, periculum maxime Imperatoris animi fide vinci: ut bella sua, impedimenta quoque obis: in angustiis autem perit amplius esse, moram ferre, quam stipendium meruisse. Hae se illi dicere, qui sevis fama desidero daret: sed si fructum militis scilicet, suorumque post villam ad fore. Prada necessitate explorare, mercedem in fortunam transmutare deinde advenire. Bello igitur conficendi certissimum spem offolgere. A via nunc caperent, parva post stipendia. Ut amplius possiderent, ferro aurum rari posse, ut periculum esse, modo auderet vincere. Notum & insularum sua contemptum evulsi hostem: sustineri & fugari posse, nuper virtute ipsorum villam atque Italia expulsum. Ipsum quidem iam adesse Regem, post in clades, non praedium certum, si fortis essent: sed augmentum prada, si vincerent. Circa murum ut nunc arbijs desidero, lenis agere, & velle imaginem indidisse. Exhansum robore exercitum; abis Rhatorum: cum reliquis tantum equarum rem fore; & huius obsequium talis potius, quam alio elapsisse. Nihil se de ingenio quidem dicere, omnem in prout impetu vim esse: hunc suscipere, faciem successum fore. Ut flamma quaedam de palis aut flupa plus laici quam igni habent: qui terroris omnem esse, ostentare magis, quam offendi: offendi iram, ut delicias, quaedammodum & animalia quaedam amissa aculeo torpent: mox in pavorem minus commutari. Haec animos sumerent, Caesaremque excitarent, pro tanto nomine sortem fore. Facili ardet Hispanos corripuit: & horum exemplum Germani secuti, pollicentur operam, generosum rati, tremelli obsequio obsequi popularibus opem ferre.*

Sed amplius quoque fura deliniant: praecipue Gallorum voca, & prostrato atque excito exercitu Regio, nova diffusam armilique Italiam distingeret. Ut talis fortunae vultus est, repetu-

nam rebus mutationem una dies unumque praedium stultit, cum magna pecunie inopia duces Caesaris premere, & non pugnare quoque elades esset. Egeitatem sedicio sequitur, & hae corruptum spem relicto poterat. Sic vero Piscarius, quae in promptu non erat suspensa, rapere statuit, & quicquid miles flagrant, hosti extorquebat. Unumverum exercitum in duo equant, quosque positum agmina distinxerat, Hispani ex Hispani, Germani, Italique, secundum & sola Hispani, tertium quartumque & Germani constabant. Rex contra, cum audisset advenire hostem, copias omnes circa Tucinum amnem contraxit. Castra a fronte, a tergo, & sinistro latere praesidio fossis valloque munita erant: dexteram muro Carci fatis tunna videbatur; praesidium Mirabelli, quod in medietate palatum erat, olim veritatis causa extructum, praesidio equitum positumque ad tutelam disposito. Media vixit, cum in pugnam duces omnes denuo confluxerant, agmina promotata sunt, & ut ad hostem via succederet, muri partem repentinum impetu fabrorum militumque narus demolitur. Tum in Circum effusus exercitus, hostem infestis signis petiit. Primum pedum agmen Mirabellum ab introitu petiit: atque ibi, praesidio intro, scilicet pugnam Caesaris orbi. Reliquae acies in castra Regis diriguntur. Fit praedium, auspicio ipso atrox, & primo Galli, qui in praedium Hispanorum incurrent: cum strage rejecti sunt. Succedens & Castra Helveti, velut irritati, & a fuga suorum iam sumunt: simul a latere equites Galli tanto impetu invadit, ut videri illa Hispanorum acies recto desisteri, sed tamquam spiritus colligeret, & motu acris abruptis non sustinuisse impetum, irritamentum magis pugnae, quam dampnum erat, & jam ut vincere, aut perire omnes decreverant, si ipsa non raperent, cum gloria decumbere. Silbant igitur gradum, & ad vulnera iam immobiles, quasi incitante Borbonio, in cuneatam frontem acie exportata, subsidio Germani veniunt, acriterque victoriam molantur. Gliscit pugnantium ardor, ut primum equites hostium cuncti sunt: Helveti quoque post cunctantem eadem profligati. Rex suorum strage perturbatus, ad reliquos exercitus circumdedit oculos, & nobdem illam scilicetque ultimam fiduciae manus, qua signum erat, compellam, Praeterea, inquit, verba emisso, Amici & Commilitones, ubi amplius jam virtus vestra, quam rabies hostium possit. Quid salis esset, tristis fortuna movet, ut & fortia puerorum corrigenda. Neque animam consuevit atque imperio certo: saltem quid exis, ad praedium hostis: & ut solus pugnam vestram implere opem, & simul fidem exis: nunc enim non tantum an strenui sitis, sed an Regem amitis, sine sollicitas mea, sine calamitas intelligi. Atque communi hac jam causa est: qua non de imperio, sed pro salute dimicandum. Hae agere, irritare, & ab ultimo dedecore omnem vindicant gentemque Gallorum. At quidem signum praedictum daret: & si quid tristis accideret, sicut omnes, non virisim & vnam mayorem erant. Spreto interitum incitum villam est. Ad sane si robur ostendimus, parvi adhuc hosti sumus. Ut vero iam fugam nostram operari, cum strata sessis, & praedia subire, qui straverit, non a quibus situm possit, numerat. Sed nihil adhuc esset, qua vestra iam dextera feriant, superari possit. Prout ecce, & ut commune periculum parvi excipiat, postea velut mox, miles sit: experientia, ut in seipsum, sic & eum geram. Vltima max beatorum Rex iterum est, aut non est. Longumque orationem nec vestra patitur virtus, nec necessitas petiit: sed idemque

omnes accitum. & dispersos collegam, exemplo per-
ram loqui. Simil vero equum concitans, in ho-
stem fertur. Tota nobilitas oratione & simul for-
tuna Regis mota, ingenium una facit, omneque
infra virtutem discrimen habuit. Atque jam in

rupto ac pane victo exercitus vigor iterum erat,
 qui Rex pugnabat. Hunc integri fascique sequi:
 quo capto, aut capto, nec volebant incolumem esse,
 nec poterant. Omnis igitur equitatus Caesaris
 aciem in Gallos impetu conuersus est, & vi ma-
 gnos universam aciem confudit. Cadunt ex hos-
 tibus plurimi, & tanquam stragi sufficerent, gradum
 servant. Inflat miles Caesarianus, & iam vincen-
 do sedit. Ubique clamor, horror, & morientium
 gemitu calantia tristior. Sanguine maderant cam-
 pi, vix primo adhuc colore versu vestiti, & litra
 atque congesta calavera feritiam quoque occiden-
 dum remanebant. Vacillant adhuc Gallorum
 fortium Antonius Laus impulsit: in eductis ex ur-
 be Germanis, & pugnandi avidis, hostes à tergo
 aliorum est, valideque pressit: non finem ante ce-
 dendi fecit, quam turbata & dissipata undique acies
 Gallosum succumbere. Regem fortiter dimican-
 tem equis labore fatiscens destituit, tandemque
 vulneribus confossum, & prostratum pugnam effu-
 dit. Putares exercitus totius robur simul concu-
 sisse. Sed ille dum se erigit, à Caesarianis com-
 prehenditur, & mox agnitus, in potestatem La-
 ei venit. Tum credi omnes, aut capi male-
 runt, quam fugere, & quisque morte turpi cen-
 suit, gradum sine imperatore referre. Solus tamen
 Alencipius, rebus desperatis, fuge dolocum susti-
 nuit, agmenque equitum prostratum, cui praeter
 ducem tuba duxit. Ceciderunt praelio octo mil-

lia Gallosum, aut qui pro Gallis pugnarent, sive
 regni & nobilitatis. Paucos ad flumen usque reje-
 ctos aquarum gurgites hausere. F. Ducibus Go-
 guelimum Gaurium, Thomam Fufium, Jac-
 bum Cabanum, Lpudovicum Tremellum, Galcanum
 Sanfeverum, aliosque mors invidiā nobilitavit.
 Quae summa clavis, Rex capto, humores fragili-
 tatis exemplum dedit. Sed tanquam rebus afflictis
 maiestatis indulgeret speciem trux fortuna, pari
 belli habebat opumates reliquos Galliae introivit.
 Trahebantur & in eandem calamitatem Navarra
 Rex, magnus Allobrogum Nothos, Summi Pon-
 tificis Clementis Legatus, & capto Francisco vehit
 pompam faciebant. E. Caesarianis vix septingenti
 desiderati. Duces omnes eorumque, praeter unum
 Castrionum, Scanderbeci pronepotes, ab ipso
 rege interfecit, victoriam superantes, sed pleri-
 que sauci, virtutis indicia ipso sanguine ostende-
 bant. Piscarius vultu, ventis, & sinistra tibia ho-
 stile feratū excepit, & se vulneribus in vindi-
 ctam ferocior, magna victoriam causā exstitit, nor-
 molior quoque deinceps, qui quocumque faciem pro-
 ferret, & miles & fortis appareret.

Reliqua Italia bella si confiteris, vix vero nobis
 nobilior clades. Tanta e captivis castrisque praeda
 fuit, ut avaritia sufficeret, villique videri sangui-
 nis effusum posset, comparatione divitiarum, quibus
 paupertatem miles evasit, gloria quoque non in-
 temeritatis opulentis. Amplius tamen Medicus
 fecit, tanta victoria non minus ingratum, quam
 threnus auctor: quippe, ut feliciter pugnarent
 Caesarianis, sex milia Rhætorum fugavit. Sex uno
 praelio bellum confectum est, & gravi hoste In-
 sabres liberati.

E. RYCI PVTEANI ANACEPHALAEOSIS MEDICAEANA, TANQVAM FVSIOR EPITOME, IN CONSPECTVM VNVM CONGESTA.

ANACEPHALAEOSIS

LIBRI I.

VERBUM de nostra sua genus
 humanum, & merita blandius,
 praesentia fassit, remota quaerit,
 quasi meliora. Sed Rerum & In-
 geniorum vicissitudo est: nec desit,
 aut defuit virtus, sed laetis
 meritis aut ignorantia sepi. Sed
 & Historia impeditur, tanquam vult,
 sed non ignovet. At, ut nescitur, virtus,
 et inmerita: quisquis velle agi,
 aeternum est: & natura talis,
 atque indefessa, curis quae avo prodaxi,
 meritisque: etiam nostra, fassit deservit. Ego id
 audo, in Historia Cisalpina, & pro numero inuolun-
 do. Opus hoc ipsum bellicum est: Per, qui celebra-
 tur, magis magnus: nam et fama operis, in veritate
 testimonio dignus: nec secundus ab Insubrum
 fortuna, qui in bella sua pax Europam traxit, ut
 provinciam tandem novi Caesar peteretur: id vero auxi-
 lio quoque JO. JACOBI MEDICAE, qui hoc di-
 citur, sed quendam jactant, cum elegit non au-

diat: iam obliuione propemodum missus, cum ma-
 jorem fide gereret. Nunc in locum redit, etiam vir-
 tutis militis miracula ascribenda: in exemplum Hi-
 storiae & Posteritatis: ut sciamus omnes, quae inde-
 stria fama confert, & fortuna corrigitur. Si con-
 pendium placeat: MEDICAEVS super nobilis, vo-
 lute militaris, exilis honestas, manu fortis, ingenio
 callidus, audacia flex, militis clarus: vix sapient,
 medicorum fortissimus maxima praesens, & summa
 illustravit, frater Piusque PII QUARTI, avunculus
 D. CAROLI BORROMAEI. GREG. MEDICAEI Me-
 diciam inter primis. Pater Bernardus, Vir egregius,
 & aequis dignitate munus: inter à Serbelloni,
 & alios quantos: fortis dux. Clarus prodigio signi-
 ficata, sed in familia non permansit. Pater, circa
 educationem diligens, non seque filiorum modestus
 expertus. JO. ANGELVS deam annis praeter,
 rarissimulus titulum cepit, in Collegium Medula-
 nensium adeptatur, si Piusque Maximus. JO. JA-
 COBI arma toga interpositi, egressi se gerit &
 exercet, & hostes invenit. Circumvenit, graviter
 vulneratur: sed credit, & contumax plagas, do-
 lere moeror. Nondum periculis vulneribus, adversa-
 rium conficit, & exiliis amplius, ad iterum La-

viam fecerit, Obbellius adhaeruit. Amicus factus, ad omne robur corpus accingamque duras: facti vestimentis, alivum moris corrigis. Viros facti non erat, immiserere voluit, atque imperio cedere. Sed occupat adhibe ducit: et in mutatione rerum nascitur. Franciscus Rex provinciam armis subigit, hostem villam Maximilianus Sfortia in Galliam sequitur, patrius fortissimè voluntarius dedecore admittitur: velut captivus, quia vivendi subsidia suppeditum. Provincia vincitur administrata: & tam indigena, quam Galli acrius, impunitate audaces. Juvencius ferat: Praefecti jura avari. Sui sceleris aliena infamia Infabris Rempub. laetant. Imperium promissum vitis quassatum, libidine eversum. Plerique domus publicae in exilium vel sponte eam, vel perantur: à Mediceo excepti, arma in Gallos sumunt. Samit arbor ad rebellionem princeps, incitante Merone, & Franciscum Sfortiam principem expulsum, Maximilianum nequissimum. Omniaque ardem viciantur exules. Medicus Aristideum inire arripit, conatus adit: item tabelarium hostium rursus, & epistolas rapit. Rebello decematur. Tridacem Meronius venit, cum Mediceo Rhegum Lepido se confert, & vix infidias evadit. Sfortiani, & alibi inebri, frustra Cuman amant. Conjurato à Palatinis decessit: in supplicio vitam finit: item Martius, pluresque conjurati. Piusfex & Casper pro Sfortia in Gallos transfugerunt. Belli daces, Prætor Calceana, & Fredericus Gonzaga: exsultant Meronius præf. in inter omnes Medicum affinitas, qua sororem, & simul mediam Galli, ducit Laurence, bellum capessunt, Aldeus ripam manum: à Mediceo nullo oppugnant, & impedit, erudit hostibus, & Mediceum se recipiunt. Insequuntur Casarum, sine mora munus accipiunt, primis exules percurant. Trivulcius capitur. in urbe Mediceis pugna. Croci accipit obsequio haren: quippe capite desituit: mirumque firmamque perficit, & in Gallorum partes inclinant. Prohibet Mediceus, evadit, & simul exemplis arbitrio capta voluit antior fuit. Sfortia imperium caput, adhuc bello diffusum: Rempublicam ordinat, vari fortibus pramia dant: & etiam Mediceo, sed Merone calido infestissimè. Galli urbe, non provincia possi, bello servanum sustinent, circa lacum Lariano ferocet. Huius Praefectorum Medicus caput, saepe suffragante amicum, & variis occasione affinitat. In administratione strenuus, & simul severus, Martii meritis abis est. Minutius exoritur, in hostes abique ferit, sed iusta causa simulata. Ergo crudelitate vici Gualios: aique contrariam salutem vorante exoritur: in sui benigni, in amicum defusillam puit. A Galis Rhari Heliothique avertit: Laurence classem infidias perit, & in parva Massimè incendit. Galli repugnantes superat, & in suam conicit: vix & flammam epide diffinit. A Merone major apparatus, & cum classe Meronius Viennam mittitur, inauspicio evadit. Laurence pagana avodis, navis contra ingredit, militibusque combatur. Edacis classem, Blacum vici, & imperatorem Hieronymum adior. In evadit desertis, impetis fugi, quam non pagani: peni capti, in casu supervenit Mediceo, terroris Galli perculsi. Laurence igitur lacum vindicant: attrinquit ad bellum accipitur: Turnam copias ducit, Comensum infestum. Sfortia fortissimè à lacu tempestivum reprimere statuit, impetis Mediceo infestis, utique Claravillo: qui Comensum Praefectura ornatur, & maligae expeditionem trahit, in rem suam calidus. Ergo Mediceo, colligae nequissimè, militum audigae congreget. Turnam, hostigae peni. Claravillum, in a villoria extrudat, ridem advolat: tam pagana affinit, quam alia mala. Hinc graviter impetrit, amulatione urrumque. Vici Galli, evadit exercitum, evitamentia punam dedit. Mediceo, nullis dimisso, statim suam peni, à Laurence oc-

Ampatam. Huius adiorum parva man, & expetit, Galli a frage amiserunt, lacum turbam, omniaque infesta habent. Laurence, anxius adducitur, in Galliam abiit. Sed sacra indocia à Fago cum Sfortia tota: arce tradita. Massimè Gualios, exsultatque retinuit, & sceleris vix exerevit: repressi à Mediceo, tamen Laurence, vixit etiam infidias impetis declinat. Mediceo igitur Massimè patet, & a prada suis continet: gain & gloria virtutisque memore reddit. Miles obsequi, decem exemplis fortis est. De obsequio arce Massimè cum Sfortia allam à Mediceo: rei necessitas expost, sed reprobata. Urget ille tamca, & Coleman impellit: ab eo milites missi, & tormenta. Quia Rhari obsequio favent, subsidia Sfortia addit. Laurence tamen impetis, loco solacia: & obsequi, quia tamquam ad punam obsequi, quia arce manit & manitio bene, neque inopugnabilis. Agit tamca sacratque Mediceo, vix medius coram. Merone tandem infestissimè hostis: quia subsidia desinit, & inedia obsequi, desinit paciscendi tempestivum peroratio. Praefecti avortia expugnant, milites ad deditionem adhortatur. Illi prompti, praeter exules, pama mora perturbat, frustra tamca ausi refragari. Sfortiani interem deliberant de differt, & tamulatur. Sedulo ad ignavia consilio Legum caput, sed Mediceum affigit. In facti erat. arce caput. Praefecti diu ditionem per capivum infestis. In Aldeum propter ad centurionem suum, & mandata explicat, Mediceo namque confert, amicum erigit, & simul obsequio arce concepit, audaci consilio ad villoriam riam ambelant: deatorem exortit, ut in arce am assendat, & cum hoste pacificatur. Audet erit: pariterque eam, ab arbitrio scerit, an assu laudabilis? certe successu felix. Mediceo in primis arce firmamentum cum statuariis misert, adhibe exortas: comitibus praefecit, nec movetur. Responso fortis impetis, confundi calumniam, amulisse amicum viciis, & periclit. De deditione agit, & peragat: atque apud Sfortianum palla valent. Arce traditur, Laurence deservit. In manitionibus xxx. tormenta laetant. Mediceo frustra dolo praefectorum capiat, ad penitorem descendit: sed vici suspensa sui, alioque interem missi, qui vocatis manere arce praef. Fata vero abiam viciam servant. Affert Vicecomes, Sfortia inter amicum, Meronius infestis, plebsculum sibi semis, & favorem populi capiat, dissimulante primam Sfortia, deinde remedia frustra querant. Brasicio Principis audatur, Rem. turbas, & infidias Meronius frant. Hic praverit, cadem deliberat, & consilio Sfortia confirmat adior. Huius facinori Mediceo desinit, tamquam forti fidaque. Rei magnitudine avortit, amio responsoque finit: sed Patria necessitate expugnati, erueam adducti sperant, simulante interem Merone, qua verba, qua promissa. In pramiam arce Massimè venit. Mediceo omnis infidias, vix perat: consilio facinorosi scerim affinit, que antior moram quogit amant. Explorat infestis, Ergo invaditur, confecturque. Huius tamulatis dolore confusis, quos populi angit. Perceffores elabuntur. De cede Astoria varia iudicia. Sfortia ad finalitatem vindicta completis, deborem praefert, & in perceffores inquiri: atque interem alitimi consilio Mediceum paberi à medio tolli, cum demulisse ipse ferro penit, idque in viat. Loru valent sui, & ad sagam perceffor eler. Sed Mediceo Massimè mittitur, occidendi: tamque succum imperium litteris, & ignatit amicit: rei maturo examina praeficit, suspensas habet, imo reprobata. Meron exortit viciis, dignam vindicta inam crepuit, & audaci dolo ad vici affigit. Responso interem, ferit, tradit arceque amicit. Calid à Merone Praefecti exceptit, & exauditor. Sed ratur cadu manit, Sfortiamque ratur, nec leuit,

lenior, quia laesum. Hoc populi natura est, velut ad aurum stelli. pluvius periculum Principis, quam civem facit. Atroxque est periculum non attatis, se amicum fugit. talenque Medicus admittit, injuria invenitur, ut res subditi. Praefectorem igitur Sfortia voluit necesse admostrat, in auxilium undique collectis milite, & simul terrorem.

ANACEPHALAEOSIS

LIBRI II.

MEDICI necessitas stimulus est. Medicus artem dolo capiam, armis tueri cogitur: Lege & disciplina militum firmus est & obsequium sibi juvenientem facit, lenis, nec auliciorum emulorum se fecerit, ut magis amicit. Nesciunt, & se timeri. Sed in eorum camera aliqui mali. His super ingratum prodant, & mox paminant. Alii insuper rigore terris pari efflu & facundia Medicis alligantur, & ipsi vultu vincit. Ergo disciplina confirmatur, & amantique animi pulchra emulatio ad virtutem surgunt. Atque quoque manus cupit, & proxima rapis incidi, diffusi ornata, majore sumptu. Medicus pecuniam humanitate invenit: cum rapere putat, rogat. Scdulo pro publica quiete lacus etiam, rigidi in exules Curiosus. Sic dum alii pugnat, sibi vincit. Subjicit, quos defendit, & amicus habet, quos subiecit, dominus omnium, quia deservit. Sfortia tamen nemine, quo ad potentiam abhorret. Ille obsecula parat, & a frande orditur. Confertur Praefectum, tantum amicus: deinde magis promissa evocat, sed tergiversantem, tunc remittit: plus arci, quam Principi Medicus fides. Atrox verum a Gallis bellum, pro Sfortia Caesarem, reliquosque in novum sudas Italian exciuit. Praefecti Columna capis dux datus, diligenter se gerit, postquam ad Teuticum castris, hostem oppugnat. Ille capis venit, Caesario dace, & terrerem assens, cladem inferit: hinc evallant. Rediunt Sfortiani animi: muniantur arbes. Has Gaesarii aggreditur, Alagranthum & Landem Pompejam capis. Cumque Lencumque, quia periculatur, Medicus praefecti firmat, sua quoque militum Principi utilis, tametsi laesit. Cremonam porro hostes petunt, tamen viribant, & appropinquat frustra. Nam pluvia repente effusa impedit, ac diu capis deinde per pluvias ducit, cum interius ad obsequium soluit. Ergo Metropolis petunt, sed infelices quoque moluntur: pro Medulancubus hinc: pagant. Deserunt incertum Gelo, Abiatum & Gerlas. Item Sfortiani recuperant. Et tamen vires infirmas Gaesarias, & auxilia petis, ad Helvetios, qua vada fuere, a Rhetis, qua impedita. Nam Medicus, velut explorat omnis fortuna, ut Principem sibi obtingeret, & vix magis suam quoque extendit, advenientiam incidunt iter, nevidis & lacu undique subditi. Rhetis, quia ut lacu non puerant, per rupes viam quaerunt. Bellum vident, adversum Messio quidam, & hic infirmis quoque Medicum experiantur, fado vallem Saxiam subeunt, amicum illum, & origine Territorum eleant. Herum non alium memoriam colo. Paere principes olim, & in reliquis tamen maiestatem nominis servant. Idem factum Vice-comes, & aquo deinceps Sfortis magnusque exiit: ne miseri videntur qui decepti sunt: magisque alibi familias atque populis concussit. Ne quid aeternum aut firmum in rebus humanis esset, vices insigne Deus esse voluit. Perum meminit Maquam, ut vortumque innotuit, pulchrum est. Alibi & Territorum conque, ex hac dicit: ut boni sint & origine sua digni, votum est.

A Progreffi diuinde Rhetis, a Sfortia oppugnantur: sed datus adducit eorum. Nerva igitur indolentia rebus Medicis consilio, Rhetorum vires depopulantur: quia necessitate Theganis copias reducit. Involuntateque Caesarii, rem sollicitur geram, hostesque paulo ex Italia depellant. Sed Rhetis ad pacem conversi, fodere Patriam vindicant, Medicis magis additis, ut ipsi Theganis, vir corpore animoque marum. Translati in Galliam a Caesariano bello, Medulancum posse affligitur, & post arma infelix est. Sed Sfortia Laude Pompeja & Alexandria receptis, Arcem quoque Mediam a Medicis urget, & ad bellum descendunt excitant, non bene consilio. Ille cum ut volente resistat, in parvas Galliarum cum Rhetis inclinat, missi ad Regem Theganis, qui condicione ferat. Obsequia Medulancum frustra se tempore a Caesariano tentata, bellum Italia reddidit. Res ipsa cum exercitu Alpes transiit, Medulancum a Praefecti rebellum capis, nec vult: videri quoque differt. Alitum manum ad capendum Cremona mittit, Rhetis per lacum viam fructus. Hi in auxilium adveniant. Sed Medicis Fortunam expudent, & rapera consilia damnant, Gallos se oppugnat. Ad hanc rem pecuniam partium colligit, partium exorquet, & quia Principis impendit, excusantem dicitur. Fratrem cum praefecti Cumum ire iubet, & Gallos arere: id fallum. Rex Theganis aggreditur, sed manum Praefecti Hispani, milites Germanos urbem. & hic illius exemplo aique formos evincunt. Galli frenati, muros quaerunt, aditum perunt, & ut invadunt a sed cum frage rejiciunt. Obsequia ergo placent, & fluvius ab arce evolvitur, marique undantur. Ad repetenda ubi aquarum aggerem rumpit, & fructum reducit. Interim Caesariano vallo & fossa ripam manant: neomigne aggerem hostes moliantur. Theganis redit, condicione patitur: alitum jam Medulancum, efflu & oratione malit, sed frustra. Contra Medicis consilio rationem constant exposit, a sententia vero non abditum, amicumque illam dicitur. Theganis auxilia Regi promissa infirmis, & ad terrerem omnia agit. Atrox vero tam industria evincit: si suspitionis pericula avertit, Caesariano adversumque rivit, Teuticum sibi pecuniam submittit, denique Medicis Teuticum evocatis, constant deinceps amicitia: tantum in alium Rhetorum, & condicione benignis, Praefecti vallo Saxia adit, & signum affigat. Medicus ad omnia tentatur, ager Rhetos depopulatur statim, volente Sfortia, & subditi mittere: quibus ferre, attellu vult, occupatur quoque ferro vastaret. Ausitum & dolo est, & Cleverna arx petunt, incitante fin, & quoniam alim subditi affimant, ut Rhetis evincerent. Sed frustra: in praedum cessit, quicquid tantum obsequium possunt. Genua Patria amant, & libertatis, confringe recessat. Atque in hoc horrore Alium natura ridet, & amicitia miracula habet: aeterni nomen, frondosa iuga, calvas rupes aut canas, elisas aquas, marmoreas moles, velles opimas, aculeum delicias, fauces, astratum, fontis, torrentes, pontes, lacum, praeta, silvas, siccitatem in huius. Pro his omnibus Rhetis pugnant: Praetere deservant, discipulae ab origine vernaculas, ipsi alim vult, nunquam deinceps a fortis & aquales, & sic postea subditi ferret, quibus Cleverna artem eripere, simul, quia petunt. Hanc suam infelix facere Medicus cogitat. Seliguntur milites, & negat summa Retic caidam committitur, fide & frenis jurat: ut Aeternam amem nulla cum sui transi, & per mare raptum in arem resistere praetant, in indit laet, ut aut in regem rodat, aut Praefectum capiat, artem evincant. Enim dolo consilio fortuna faveit: errorum audacia corrigit. Praefectus cum sibi capiat, hostes adducit suos ignorat. Postea artem tradere, aut occumbere, vortem eligit.

Hh hb

Sed

Quod amplius Rhoenae moratur; seseque ad crudeli-
tatem excitat. Docetur sub munia Praefectus, tan-
quam vitium casum. Uxor ex arce periculum ma-
gis cernit, vim deprecatur, huncque effert. Sed
arces hostis posuit, non alio prelo captivum dimissi-
mus. Ille contra equum moriens, auri custodiam
commendat: Arce servat, maritum negat: am-
plius Republica, quam matrimonium debet. Ultima
ceteris paratula muna, non sine volente: quibus per-
motus Praefectus, & necessitati succumbens, arcem
tradit. Secundum Medicam, & villoriam abstinen-
dum, maiora etiam valentes. Adum sileas &
custodia movetur; ipsi latro. Quia Praefectus ad
epidam non venit, ad arcem epidam eam, & capian-
tur. Plures eadem fraude decit, iam carcerem
impulsi. Re delecta, arma Rhoenae capiunt, ad ar-
cem advenit, strepitus & conviciis agunt, hostemque
ebriant, nec sustinent. Nullis deinde numeris, in-
gruenti utitur, & in arcem Medicam pellunt, ob-
sidemque, tamquam famem debillat: Medicam sub-
fidio venit, abscessum tunc, nobis exempla sua
docuit, ad pugnam praedemque evadat. Clamorem
& strepitum hostium percussit Rhoenae, sustinent, & salutem
in fuga ponunt. Insuperat Medicam, frangiturque
infert. Sed ipsi voluerant, reditu agere, & ad
bellum exspectandum se parat; atque adu interdu-
cant: epidam mittit, arcem infrenat, & varia sa-
ma incutitur. Sfortia natum incendium alet, no-
va subsidia Medicae decernit, uno moitu, atque ea
opportuna, provincia iam commota. Quem militem
in agrum hostium Medicam emittit, praeda incitat.
Perveniunt & terga subsidia, ducunt Archibani, sed
Medicae suspensa. Hic agn ignis, ut devoraret. Cum
sestili obvenit Archibani in, Surcam venit, quo ille
jam apparuit; & calide consilium promittit, suadet,
diversi caput utendum esse: hoc natum in Villoriam
verrenda. Persuadet quoque. Nova agmina Me-
dicam ducit. Medicam Clavennam redit, & a
summa laca sine praefectus iter ingressus, insulas salus
hostium, & saltem ad facit, quia solus erat. Rhoenae
genio districti malo, & hostis, venam saltem em-

ser, Theganum revocare. Scribunt littera; mot-
rem ille gerit, & i Casbris Reguipetias suas educit.
Tanti Patria erat; quam servare, primam villoriam
pateat, summamque sacrum. Sed hoc curat
cum insipiditate sui, iam tam datus, quia cum
effusa Regu. Sex milia Rhoenae abest, magnum
momentum terram, cum & amicus cadit Galle, &
Casariani trigerant. Alterius reliquis Ducibus pa-
gandi auter est. Infest & Pstarni apud milites,
qui flagitantes pridem stipendio levi, & alioquo
prompto reddit. Hispani addunt operam: item
Germani, popularium obsequio necessitate mo-
sati, iam erat, viam Regem, & arce diffidit nam ap-
eriri. Tantum una dies, namque primum patuit.
Exercitus Casarius in duo agnitus, quatuor pedum
agmina divisi. Rex suas quoque copias contrahit,
& manibus solit. Media nocte Pstarni: arce
moveri, & parte mari dirigit, in Circum involat.
Mirabellum occupatur: primum accenditur. Gallos
Hispanos pedibus, hunc Helvetii, & in locis im-
mota agniti rejuvant; sed transierunt. Contra Ger-
manos in concitum stratum explicat arce, quatuor-
que pagani, caduntur equites hostium: item Helve-
ti. Rex non desinit animo, generosa irante sua
fortes esse iubet; & simul in pagani ruit. Omnes
tam extrema trahit, & pri Regu omnia. Hic im-
petus ab equitata Casarii frangit, cum multa strage.
Reliqui milites vocat ut servet. Sed Levo ma-
gnam robur pondus addidit, in terga hostium Ger-
manos indocuit, & inebriat. Rex equi graviter illi
effusus, capitur. Ceteri aut egi, am capiti, prater
Alaricum, qui cum facit evadit. Obis milia Gal-
lorum, partem in prelio, partem in summo absum-
pti. Perique Ducis interfecti. Incensuram esse ser-
vantem Rex educit, in miseria tantum speciem ma-
gnae servavit. E Casariani septuaginta perierunt,
Ducis fore amicus salvi, sed facit, impuniti Pstarni,
tribus vulneribus palior, & villoria magna
pars. Primum elata, & praeda nobilissima: sed
industria Medicae solita: ut cum non pagaret, vi-
ci

VIRI STRENI ET MILITARES, QVORVM OPERA ET VIRTUTE PECVLARITER MEDICAEVS VSVS EST BELLO LARIANO.

BAPTISTA MEDICAEVS, Jo. Jaco-
bi frater, torrens Militie confors.
GABRIEL MEDICAEVS, item
frater, juvenis supra quam dici
potest, strenuus, qui praelio na-
vali victor occubuit.

GABRIEL SERBELLONI, Me-
dicis animatus, robore & virtute animi egregius,
postea bello quoque Senensi clarus.

LANFRANCVS MANDELLI, cui nupta erat Lu-
cia Serbelloni Gabriels foror.

ANTONIUS MARIA NIER, Medici cognatus,
contra fidem ab hostibus datam trucidatus.

ALONZVS BONAERIVS Comensis, Vir bellica
virtute prestantissimus, elissi Medicarum Prae-
fectus, cui & vitam impendit.

RICCVS RHYET, arce Clavennensis Praefectus,
quam insigni stratagemate cepit.

JO. JACOBVS PORRVS, Centurio,

NICOLAUS PELLICIONI, Centurio, vetus Mar-
tis pulvis.

ANTONIUS CRIMINALIS, Pellicioni Signifer.
N. CRAEVS, Centurio, à Rhacis interemptus.
DOMINICVS MATTIVS, Centurio.
BAPTISTA GORDONIVS, Centurio.
N. PORRIVS, Centurio.
DOMINICVS RIATIVS, Centurio.
PEDRAGVS HERBIVS, Centurio.
BAPTISTA MEDA, Centurio.
CAIPARIVS SAROV, Miles.
GIBERTVS CASTELLIVS RHYET, è primariis,
qui ultro capti à Medico voluit, ut adesset & ad-
haereret.

Accesserunt hu:

CASAR NEAPOLITANVS, Chiliarcha, in Hi-
storis clarus.

GEORGIVS CAPTIVIANVS, Equitum Ductor.

N. ELVERA, Centurio egregius virtutis inter
Hispanos.

N. CARAVACCA Hispanus, Corymbus atque
Explorator avi sui solentissimus.

Mali praeura, qui summo obsequio recedunt.

STEM-

S T E M M A T R I P L E X:

- I. JO. JACOBI MEDICAEI.
II. DVCVM MEDIOLANENSIVM.
III. REGVM GALLIAE.

IN PRIMO vides, LECTOR, quem describo: ejus AVVM, Patrem, Fratres, Sorores, reliquosque ejus benignae, rursusque iratae Fortunae Heredes atque Posteris: & vides duo praecipua stirpis luminis JO. JACOBVM Marchionem Marinianum, & JO. ANGELVM Pontificem Romanum, illum ego, hinc toga maximam, quorum alter ALTEMMIAE, alter BORROMAEAE familiae addictus fuit, ut gembo velut fulcro DOMUS MEDICAEAE nitetur. Sic igitur in ALTEMMIA jam, & potissimum BORROMAEI inclitum MEDICAEI sunt, quos & D. CARO-

LVI, & perfectissimum ejus hodie simulacrum FREDERICI Cardinalis BORROMAEI, Archiepiscopus Mediolanensis, Bibliothecae Ambrosianae Auctor, illustrant.

IN SECUNDO Duci Mediolanenses sunt; qui praecipuum Historiae Cuspiniae partem faciunt, & sciri hic imprimis debent, ut bellicum motuumque causae & origines appareant.

IN TERTIO Reges Galliae, sed & VALANUS censetur, & qui arma Mediolanensibus movit, provinciamque occupavit.

S T E M M A JO. JACOBI MEDICAEI. A B E J V S D E M A V O,

QUI fuit JO. JACOBI MEDICAEI Mediolanensis, griseo familia splendore clarus. Uxor: RAINOLDIS, quorum classis quoque & nobilitas ab antiquo stirpis est.

BERNARDUS MEDICAEI, Vir in Reipub. negotiis ad senectutem occupatus. Uxor: CAECILIA SERRELLONA, & ejus frater JO. ANTHONIUS Cardinalis titulus S. Gregori, & in alios mutatus. GABRIEL SERRELLONIVS, vir bello strenuus, MEDICAEI nostri alumnus, qui Comes deinde SERRELLONIVS dedit. Sed BERNARDUS & tredecim liberi quinque filii superstitibus fuerunt, duae filiae.

FILII ISTI:

1. JO. JACOBUS MEDICAEI, Marchio I. Marinianus. Uxor MARTIA VRBINA & Comitibus Praeliant: quas fortorem habuit matrem. Alexander Ferrusius Cardinalis, & Otho Duci Parmensis. Obiit aetate.

JO. ANGELVS, Puerus Maximus PIVS IV.

BAPTISTA, cum fratre JACOBO, & pro eo militavit.

2. AUGUSTVS, Marchio II. Marinianus. Uxor BARBARA MAINA, nups COMITIS MAXIMILIANI STAMPAE.

GABRIEL, qui aetate praesens in loco Loris Vidor occubuit, adhuc adolescenter.

CAECILIA, nups OCTAVIO GONTAGAE Ferruati filio. Superstitis liberi.

3. JO. JACOBI, Marchio III. Marinianus. Uxor CATALDA, Alphonso, Princeps in Hungaria bellatoris, filia.

4. FERDINANDVS, Marchio IV. Marinianus. Uxor filia Senatoris MENTAGORAE. Fratres, & sorores plures etiam sunt.

F I L I A E
BERNARDI MEDICAEI,
CLARA ET MARGARITA.

Quas ipse Frater JO. JACOBVS, cum Musfam teneret, in
matrimonium elocavit.

*V*tramque cum Sororem, & simul LUCIAM SERBELLOHAM, amitam suam, duasque copulas, epe-
gia formae & pudicina praeclaras, ad radicem capitis Musfianae domo in formam monasterii struere, sollicitus
& tamquam Pofules habuit, occasionem negotiorum expellens. Amicitiam quippe LANFRANCI MANDELLI
doxit: cognatam alteram JO. BAPTISTA CRIBELLI, alteram NICOLAI CASTILIONAEVS.

*C*LARA MEDICAEA, nupta WOLFANGO THEODERICO Comiti Aboens, Marci Sittici Clarissimi bello vi-
tri filio.

MARCUS S. R. E. Cardinalis:
natus Duce Galeffi.

AMIRAL, militis Brenani, qui
sub Avunculo JACOBO adolevit,
pessima Ecclesiastici anathematis jam-
mus Professus. Uxor HORTEN-
SIA BORROMAEA, Comitis Gi-
berti & secunda auctoris filia.

GABRIEL.

GASTAR, Comes Aboensis, flori-
bus virtutisque activa felix propa-
gator.

MARCUS, Archiepiscopus & Pri-
nceps Saluburgensis.

WOLFANGVS THEODERICVS,
Comes Galliarum, Vir elegantius
additus, quicum suavititer ali-
quando pariter Mediolani, par-
tium Galliarum in omni Litterarum
viciis, carnis & suavis primam in-
dultus sum, ut MEDICAEVM de-
scriberem. Ad hunc, & obiter
de familia est Epistola XXXI. Pro-
mulgata mea. Cuius & adhuc
juvenis obit.

A L T E R A
BERNARDI MEDICAEI
F I L I A,

*M*MARGARITA MEDICAEA, nupta GIBERTO Comiti BORROMAEO, viro ut spero nobilissimo, ita vita mo-
ribusque integerrimo; qui Patris sui mei jam Margaria FRIDERICI Cardinalis BORROMAEI, An-
tistitis optimi doctissimique, & bene Reipub. aequae litterarum nati. E Margarita duo filii nati, una filia.

FILII ISTI:

FRIDERICVS Comes. Uxor Virginia de Rovere, filia Gui-
dohaldi Ducis Friulianorum.

CAROLVS, S. R. E. Cardinalis, Viriis ipse &
pictus, à PAULO V. in Diversum numerum re-
latum.

FILIAE ISTAE:

CAMILLA, nupta Casari Gual-
ga Ferranti filio, Principi Mal-
fello & Vastalla.

HERPONTIA, nupta Fabricio
Jesuualdo Principi Vranfano.

ANNA, nupta Fabricio Columae,
M. Antonii filio.

FERRANTVS II.
Princeps. Uxor Vi-
CTORIA AVRIA, Jo-
andreae Principis fi-
lia.

N. JESUALDVS Prin-
ceps. Uxor ex Au-
larum familia

MARCUS ANTONIVS
II. Crispabilis Re-
gis Neapolitani. V-
xor, Soror Cardina-
lis Mediolani.

PHILIPPVS Come-
stabilis. Uxor Neapo-
litana.

JOANNA nupta AN-
DREA AVRIAE
Principi.

CAROL. *Pro f-*
ba Virgini Vitis
Datus Bracciani.

N. JESUALDVS.
Pro Rukma t-
bilissima stirpe.

M. ANTONIVS III.
Comestabilis obitu
adlescenti.

Illustrissima haec, ut vides Lector, propagatio est; quam sic unumque opera & directione Charissimi V. JULI NIROMONI S. I. designavi. Pleniorum nomenclaturam alii dabunt.

STEMMA ET SERIES

D V C V M
MEDIOLANENSIVM.

JOANNES GALEATIVS VICCOMES, 1. Dux Mediol. m. CCC. LXXXI. Uxor ISABELLA CAROLI V. Gall. Regis filia: qua post liberum defuncto; CATHARINAM patrunculam suam duxit, BARNABAE filiam. Ex hoc nati,

1. JO MARIA, II. Dux Mediol. a domesticis trucidatus. Dux à MALATESTIS.

3. PHILIPPVS MARIA, III. Dux Mediolan. Uxor BEATRIX VENDA; ac deinde MARIA SARAYDA, utraque sterilis. E concubina AGNETA MAINA.

VALENTINA non maxima, Duci AVERLANENSIS, CAROLI V. Gall. Regis filia nupta. Vile tam. 53; ubi est altericus *.

BLANCA, 4. FRANCISCO SPORTIAR nupta, bellorum duceps causa exfuit. Franciscus, IV. Dux Mediol. fuit.

5. GALEATIVS MARIA, V. Dux Mediol. Uxor BONA SARAYDA. A LAMPONIANO occisus.

7. LYDOLVICVS MOEY, VII. Dux Mediol. Captus à LYDOLVICO XII. Gall. Rege, in carcere perit. Uxor BEATRIX, Heredi Datus Ferraria F.

ASCANIVS MARIA SPORTIA, S. R. E. Cardinalis.

6. JO. GALEATIVS, VI. Dux Mediol. Uxor ISABELLA ARAGONIA, ALPHONSI filia.

8. MAXIMILIANVS SPORTIA, VIII. Dux Mediolan. In Gallia obitu cecidit, ubi liberalitate Regis FRANCISCI alebatur.

9. FRANCISCVS SPORTIA, IX. Dux Mediol. Uxor CHRISTIENNA, CHRISTIERNI Duci Regis F.

Post LYDOLVICVM MOEY Provinciam tredecim annis LYDOLVICVS XII. Gall. Rex armis occupatam tenuit. Post MAXIMILIANVM SPORTIAM aliquot nem annos FRANCISCVS Rex. Post FRANCISCVM SPORTIAM X. Dux Mediol. CAROLVS V. Imperator Provinciam sibi vindicavit, posterisque tradidit: qua post PHILIPPVM II. tunc sub optimo maximoque Regem PHILIPPO III. fuit, cum Italia quiesce. Longa, una aeterna ea sit!

STEMMA ET SERIES

REGVM GALLIAE,
A VALESIIS.

49. PHILIPPVS VALENTS Caroli Comitis Falsi filius, Gallia Rex XLII. Avo m. CCC. XXVII. Uxor Joana Burgunda.

50. JOANNES Gall. Rex, totum captusque ab Anglis. Uxor Joana Comitissa Beringensis.

Hh bb 3

fi Cas

51. CAROLVS V. Gall. Rex, LVDOVICVS Andegavens. JOANNES Ambarrum PHILIPPVS Andax, Dux
primus Delphin. Uxor Joan. Dux. Burgundia.

53. CAROLVS VI. * LVDOVICVS Acrebazarum Dux, *Lamie a JOANNE Burgundia Dux interfecit. Ho-*
 Gall. Rex. Uxor *ius nux VALENTINA GALEATH F. in duem talis ATREXAR artem, & sub condicione*
 HABELLA, filia *Provinciam Mediolanensem, & sine liberis frater atque decedens.*
 Dacis Savaria.

53. CAROLVS CAROLVS Aurel. Uxor JOANNES Angelformam PHILIPPVS Virtutis Comes,
 VII. Gallus Rex. MARIA Cluvio. Comes, Uxor Maria Bur-
 Uxor Maria gunda, deinde Margare-
 Andegavens. ta Dacis Britannia F.

54. LVDOVICVS 56. LVDOVICVS CAROLVS Angelformam Comes, exor LVDOVICA Sabauda.
 XI. Gall. Rex. XII. Gall. Rex,
 Uxor Carotia Dux quoque Med-
 Sabauda. dul. Uxor Carot
 VIII. vidua.

55. CAROLVS CLAVDIA, 9ma 57. FRANCISCVS I. Gall. Rex, Dux quoque Medul. Ingeniorum Littera-
 VIII. Gall. Rex. FRANCISCO I. ramque summas affimator, & facio, delictum sai fecali.
 Uxor ANNA
 Dacis Britan-
 nia F.

58. HENRICVS II. Gall. Rex. Uxor Ca-
 THARINA MEDICAEA.

59. FRANCISCVS II. Gall. Rex. U- 60. CAROLVS IX. Gall. Rex. Uxor 61. HENRICVS III. Gall. Rex. Uxor
 xor MARIA Regina Scota. HABELLA Maximilian Imperat. LVDOVICA LOTHARINGA, Comitiss
 filia. Padamentis filia.

Hinc ad BORROMIO sanguinis iure venerunt scripta, & post 62. HENRICVM MAGNVM, aterni nominis
virtutis Regem, 63. LVDOVICVS XIII. Diadema sasmine; quem MAIRE MEDICAKA nosci Deas velat, ut
Italia splendet Gallia felicitatem augeret.

C E N S V R A.

HISTORIARVM hi libri, à Cl. V. ERYCIO PYTEANO, Serenissimorum Belgii Principum Consiliario,
 & Historiographo Regio conscripti, non mediocrem cum voluptate conjunctum utilitatem habere:
 ut qui ex continent, unde Reges ac Principes, Praefecti & Milites, Magistratus ac Populi, meliores vel
 cuiusque redduntur, quem vel principum Historiam fructum esse M. Tullius testatur est, cum VITAE
 MAGISTRAM eandem appellavit.

GUILIELMVS FABRICIVS Noviomagus, Apostolicus & Archidiaconus
 librum Conser,

F I N I S.

ALEXANDRI DVKERI
COMI VRBIS

BREVIS HISTORIA ET DESCRIPTIO,
EX VARIIS AVCTORIBVS CONCINNATA.

VT ET

CAMILLI GHILINI,
ROMANI,

TELINAE VALLIS

AC

LARII LACVS

PARTICVLARIS DESCRIPTIO.

NEC NON

PAVLI IOVII,

NOVOCOMENSIS, EPISCOPI NV CERINI,

LARII LACVS

(hodie COMENSIS)

DESCRIPTIO.

AD FRANCISCVM SFONDRATVM.

ALEXANDRI DVKERI COMI VRBIS

BREVIS HISTORIA ET DESCRIPTIO,
EX VARIIS AVCTORIBVS CONCINNATA.

COMVM, Gallie Transpadanae urbem, non longe à Mediolano, Coronellus in *Insulario* vult conditam fuisse jam anno MDCCCL. ab orbe condito à quodam *Comere Gallo*, aut secundum alios ab *Orsino*, anno ejusdem epochae MDCCC. Sed hoc quidem neutiquam est veri-

simile, cum illis jam temporibus, hoc est, jam ante Abrahami aetatem, Italiam vicinamque terras adeo fuisse incolae frequentatam, procul ab omni ratione sit alienum. Verumtamen antiquissimam fuisse ejus originem, tum ex variis *Historiis*, quae ibidem fuerunt inventae, colligitur, teste Andrea Scoto in *Insulario Italiae*, tum vel inde apparet, quod ejus initia non satis sunt certa. Addit Coronellus, Orobios deinde à Tuicis Como fuisse expulso, Tuicos à Gallis, eosque amplius hanc urbem, menibusque cinxisse. Livius *lib. xxxiii.* ejus facit mentionem, ubi M. Claudium Marcellum, consulent Romanorum, cum Galli Boji circumjunctas terras peropularentur, prope Padum flumen transisse narrat, & cum legionibus, quas secum habebat, in Comensem agrum perrexisse contra Insubres, qui & ipsi pars erant Gallorum, & quibus se Comenses etiam adjunxerant. Inde Marcellum, ingenti victoria ab hostibus positum, Comum urbem obsidione cinxisse, eamque paucis diebus post cepisse refert. Postea cum Cn. Pompejus Strabo, L. Porcius Cato Coss. cum aliquandiu ante ab Rhietis devastata esset, restituerunt anno ante Servatoris ortum LXXXV. nullis eo nova colonia, quibus deinde Julius Caesar v. millia colonorum adjunxit. Atque adeo hanc ob causam ex illo jam tempore ipsi urbs *Novus Comus*, civisque ejus *Novocomensis* nomine corpori sunt appellati.

Augusto imperante, ut ex Strabone colligitur, illa mediocritas erat fortunae coloniae. Aliquanto post Augusti tempora Sancti Apostoli, Marcus & Barabas, Comensibus praedicavisse evangelium, multoque eorum ad Christianorum sacrorum communionem perduxisse traduntur. Deinde autem labe factato Romanorum Imperio, Comum una cum aliis vicinis urbibus in Gothorum potestatem pervenit, quorum rex Theodoricus anno epochae Christianae CCCXCV. multa Comensibus privilegia & immunitates concessit. Hinc Longobardi, qui post Gothos ea loca tenuerunt, subiecta fuisse, eundemque Longobardorum regno in Italia, seculo post Christum viii. victori Caroli Magni, episcopus succellorum imperio parasse videtur. Intersequentibus temporibus, ut in *Historia* suis indicant Merula & Corius, eadem in Mediolanensem potestatem concessa, quae res illi excidit causa fuit. Nam cum elegere sibi atque recipere Comenses episcopum quandam nolent, quem ipse commendaverat & obstrudere nitentur Anselmum Pustella, Mediolanensis Archiepiscopus, eorumque utrinque bellum est exortum, quo ultra centum millia hominum perisse dicit Coronellus in *Insulario*. Sed cum Comenses variis inferioribus essent Mediolanensibus,

denique Pulveria ipsius Comum urbem expugnavit, eamque funditus everit a. d. v. Cal. Aug. anni post Christum MXXVII. ut vult idem Coronellus; cum prius omnes incolae ipsius iussu excessissent urbem. Itaque miseri Comenses, patrios lares deferre coacti, in vicinis se valles contulerunt, ibique nova sibi coeperunt extruere domicilia, quae paulatim in urbem coalescere ista forma, quae hodieque Comi urbis apparet, figuram circiter non absumit. Coronellus eam Frederici Barbarossae auspiciis anno MCLII. de integro conditam fuisse, & ab ejus successore Henrico VI. inter alia privilegia hoc quoque jura accepisse scribit, ut ipsa suos sibi consules eligeret. Ceterum ille de ipsa urbe in alium locum transiit nihil omnino addit, etiam hanc in rem plerique scriptorum consentiunt.

Sed neque hac gravi poena expiari potuit Mediolanensium in Comenses odium. Nam anno MXXIII. denovo illi bello aggressi sunt Comenses non sine horum clade, & anno MXXVIII. totum Comensem agrum devastaverant. Exinde per Guelforum & Gibellinorum factiones in Italia exortas, quarum partium infesto pertinacique inter se odio pleraque Italiae civitates misere sunt afflictae, & ipsa Comensis urbs per aliquod tempus inestis discordiis varie jactata fuit, magnisque damnis afflicta. Dux erat apud Comenses nobilissime familiae, Rulfearum sive Rulconum, & Vitanorum, quorum hi Guelfi, illi Gibellini partes sectabantur. Primus civium patrum praestati fuisse subiecit Luthero Rulfa anno MCCCXXXIV. ut vult Corius, ut vero Merula *lib. iv. de Foenis*, anno MCCCXXXVII. licet Coronellus jam ante annum MCCCXXX. Rulfones tyrannidem in patria occupasse scribat. Mox Rulfonibus ejectione Vitani patriae urbis imperium ad se traxerunt, quibus vicissim expulsus illud receperunt Rulfones. Deinde Philippus Tyrannus Vitanorum opera Rulfonibus denovo ejectione, Comum occupavit. Anno MCCCXXXVIII. Azo Vitanus, & Rulfonibus in auxilium vocatus contra Vitam, eorundem opera Comi imperio potius est, utque postea sua illud propagavit. Sed post mortem Joannis Galeaci I. Ducis Mediolanensis, gravissimo, ut nunquam alias, conflagrare coepit bello intestino civitas Comensis, ita ut dimidium fere urbis una cum suburbis devastaretur, & ad necem homines occiderentur, interque eos Balthasar Rulfus, caput gentis ejus, etiam ad ultimum Vitani pulsus fuerit urbe. Deinde Philippus Maria Vitanus, Dux Mediolanensis, iterum Comum occupavit, & post ejus mortem Franciscus Sfortia. Et ex hoc tempore Comum una cum aliis vicinis urbibus usque in hunc diem ad Mediolanensem Ducatum pertinet, & modo Sfortiarum, modo Galliae regum parit imperio, usque ad Carolum V. ejusque successores, Hispaniarum reges. Ab ejusdem Caroli V. Imperatoris exercitu misere direpta est haec urbs anno MDXX. ob receptas Gallorum copias, quas inde expulerunt Caetarii.

Atque haec de Comi urbis historia summam dixisse sufficiat. Nam de turpis quidem intestinis, & Rulfearum Vitanorumque inter se contentioni-

bus, in quibus exponendis potissimum Franciscum

Sanctiovinum *De stasibribus Italia urbibus* sequi vultum fuit, adeo sunt diversae Scriptorum narrationes, ut plura de illis in medium asserere, aut paucis illis, quae de hoc argumento docimus, certa assignare tempora, religio fuerit, atque adeo jejania videri maluerim, quam lectoribus dubia pro certis obtrudere.

Jam vero ipsa urbs sita est in amena planitie, quae montibus fere cincta est. Et in hanc illa per prius urbem eversionem à Mediolanensibus factam, de qua supra diximus, est deducta, cum antea in editiore loco fuisset. Vicinum habet lacum Larium, cuius satis amena, plurimisque villis ad voluptatem ornata est ora, quae ab ipsa urbe hodie *lacus Comensis* (*lago da Como*) appellatur. Octo portas habet, & ad Septentrionem portum elegantissimum, cui *il Moro* nomen: & insuper satis valida munimenta, inter quae primum locum obinet castellum, quod *Torris veranda* nomine dicitur, ab Jeanne Vicoctio, Archiepiscopo & principe Mediolanensium, exstructum. Praeter majus sive *cathebrale* templum *M. J. J. J.* templa seu parociae in hac urbe numerantur, & insuper multa alia aedificia, ad pios aut publicos usus destinata, quae post restitutam urbem variis temporibus exstructa fuere. Cives ejus moerum elegantiae & ingenuitatis notantur, nec minus industria & ad opes quaerendas sunt apti: unde fit, ut ipsa satis sit nobilis atque opulenta.

Ex veteribus hanc urbem nobilitaverunt Caelius poeta, & Plinius junior. Hunc Comensibus suis donavisse statuas operis Corinthia, ingenti pretio Romae emptam, scribit Coronellus, easque in templo Jovis positam fuisse, deinde solum anno post Christum CCCCLXV. eversum, ad abolendam

A Gentilium superstitionem. Caelium portam patria Novocomensem fuisse, Catalus indicat hoc carmine:

*Porta, teneo meo sedali,
Felix Caelius, pappo, dicar,
Ferenam vniat, Nervi relinquunt
Comi mania, Larianaque litus.
Nam quastiam volo cogitationis
Amici accipiat sui, meique.
Quare si sapiet, viam vorabit.*

Idem probatur ex marmore, quod olim Comi inventum est, & haec verba habet:

B L. CAECILIUS. L. F. CLIO. IIII. A. P. QVI
TESTAMENTO SVO IIS. XXXX. MVNICI-
PEVS COMENSIBVS LEGAVIT QVORVM
REDITV QVOTANNIS PER NEPTVNA-
LIA OLEVVM IN CAPO, ET IN THERMIS,
ET BALINEIS OMNIBV Q. SVNT COMI
POPVLO PRAEBEBETVR.
T. F. I.

C Ex recentioribus Benedictus Jovius, vir Graeco & Latine doctissimus, cujus magnificum sepulcrum exstat in templo majori, ejusque frater Paulus Jovius, Nucernus episcopus, & Historiarum scriptor perceleber, hanc patriam suam eruditionis laude illustraverunt. Praeter hos ex nobilibus apud Comenses familiis maxime viri illustres prodire, Innocentius XI. Pontifex, ex gente Odescalcorum, & hi Cardinales: Petrus Rufca Georgius Rufca, Ptolemaeus Gallius, Octavianus Paravicinus, Franciscus Mantica, & Augustinus Cicerus, qui etiam inter cives suos episcopatum gessit.

F I N I S.

CAMILLI GHILINI TELINAE VALLIS

A C

L A R I I L A C V S

PARTICVLARIS DESCRIPTIO.

POST imperii migrationem non confluere Cæsares, nisi raro admodum & propter graves causas, in Italiam descendere. Itaque operae pretium vsum est Cæsaris Maximiliani (quem nos post factum à Ludovico Siortia cum Galis ad Novariam pacem venisse in

Italiam vidimus, & cui operam dare contigit) adventum ejusque causas, & quae egerit, non perpeti in oblivionem caligine tecta minere: non minus etiam de re communi fuerit, particularium regionem, qua veniens iter habuit, ostendere; ut regio, quae in Italia haecenas proter viam famam nihil habuit, unde celebris haberetur, hujus magnitudine Principis, cujus vestigia calcata sunt, inter alia celebris loca nomen habere incipiat.

Alpes, quae Italiam à Germania dividunt, ab ortu solis in occidentum porriguntur, alio aliis locis nominatae. Farum saltus, quo Dux Mediolanensis Cæsarem Maximilianum adivit, & quo idem Caesar paulo post in Italiam descendit, vulgo nunc mons Bralius vocatur: Adulam putant esse, qui vetera nomina sectantur. In alium surgit longo spatio, propter celi inclementiam sine cultoribus, ac propter novam magnitudinem hyeme aliquot menses inhius: quae ad Italiam vergit, Burmio insinuet. Ab eo inter Meridiem & Occasum Telina vallis extenditur. Ita nomen est, five quia in tali specie porrigitur, five quod à Tello vico accolae sic appellaverunt. Ab itinere Solis ortu Braxiensis, ab haberno Bergomensis agri fines attingit, à Septentrione & Occasu usque in Italia Grismi (de quibus dictum est) gens Germanica possident, continetur. A fumoso Adula annis Adua cadit, qui totam vallis longitudinem cursu suo emensis in Larium procurrit. A dextra laevaque praetuli montes, atque inter eos, quod planities est magna in parte soli feracia.

Montes autem quantum eos meliore anni parte sol inspicit, non coluntur modo, verum optima viti quoque ferunt. Ubi situs cultores non patitur, pecus alit, aut materiam alendo igni aut edificatione praebet. Metalla quoque his montibus Natura, quin etiam mammae non negavit. Patuit hoc praecipue Ducis Ludovici Siortie tempestate, defectis in magnarum columnarum atque tabularum usum lapidebus viridi colore, aliusque, qui gemmarum fulgorem nittentes, etiam carbunculos variis in locis ostendunt. Quod mortalium multi persequere, & nos, qui haec tradimus, quia rem vidimus, nisi vero testimonium subtrahere velimus, pro explorato ponere debemus. Populi per hanc valem frequenter, & longe quam pro loci spatio majores divitiae. Haec summaria Vallis descriptio.

At Larium primo à Septentrione in solis ortum hibernum simplex procurrit. Inde in duo brachia diffunditur, altero Comam Urbem inter Occasum & Meridiem, altero ad Orientem Leucum petit, ubi Adula ab initio acceptum smittit. Lacus non

piscatione modo, & quod navigatione commodum se ultro citroque à Germania atque Italia commenatibus praebet, verum etiam populorum frequentia numero & hominum industria admodum insignis. Ad ripam marginis frequens est olea, nec minus vitis. Forti etiam Laurum, atque alias arbores maritimis locis calidioribusque plagis adhaeret.

Ad Telinam igitur redeundum, ut distinctius nunc cetera enarrentur. Eius longitudo ab Alpibus ad Larium in sexaginta passuum milia porrigitur. Mons Bralius, five (ut ante dictum est) Adula vallis initium, inter Rhætorum partem (Agerodina dicitur, & Illyriensis surgit. Eius aquae Septentrionem versus Aethiis primordia, ad Meridiem Adium effundunt. In ejus montis radicibus, qua Italiam spectat, calidae aquae multorum generibus morborum salutares putantur. Inferius vicus Burmium planiciem inter praetulos montes triquetri figura explicat. Montes ab aethivo Ortu proximiores duobus antitribus, altero ad Tridentinum fines pertinent, altero Camonicae valem agri Braxiensis partem atque Olli amnis fontes aperient. Vallis Camonica longo se cum Telina tractu porrigit, donec Bergomensis agro excipitur. Eadem etiam Olio perliatur, quod in Sebunum lacum se cōdit, atque ab eodem etiam emittitur. Ab alia Adula parte montes ad Germanos Rhætos five Grismos pertinent, in duas lacerati valles: prima sine nomine Burmiensium juris, altera Venetia dicitur, quae Rhætorum possessio est, à Burmi fronte Meridiem versus in Aethiam planities restringitur, nisi quancum coeunt inter se montes Adua repellit.

Hunc Fredulius amnis auget, qui ab Ortu soli Burmium cingit. Hujus ager frumenti aliarumque frugum, quae Alpium ferre regio potest, praeterquam vini, ferax. His comede, atque re pecuaria simul, sed multo magis etiam hominum industria adjuvi Burmienses magnas omni congregate opes: & qui à Germania atque Lario iter ad ipsorum vicum per angustias petet, olim adificatis pilis loca munierant, ut nisi pacato petere Burmium non liceret. Liber olim fuisse dicitur, sed cum luxuriant fortuna suorum non contentus Vallis infestam faceret, Vicecomitum armis libertatem amisit, accipit: malo oppressus. Nam cum ad Grossum, ubi Vallis clausuram, Burmienses Vicecomitem extercitii resisterent, dum eo in loco acriter pugnaret, per occultam Vallis, quae post Venustum ad Grossum porrigitur, cognatum partem Vicecomites miserunt, quae vicum sine ulla praefidio nacta, populatris omnium telis, arcem quoque in Adula ad vicum tuendum positam ceperunt, cujus ruinae in hanc quoque diem duraverunt. In Burmiensibus montibus ad etiam insigne, quod in eis inventa proximis annis rubentes atque caelestis coloris pigmenta, haud dubia (ut permitti putaverit) signa dederunt, argento atque auro montes illos gravidos esse. Post angustias, ubi Burmiensium coarctati planiciem diximus, vallis ad Larium benignius aperitur. Frequentiora hinc tecta, frequentes etiam vici, in quibus propter numerorum populorum referendi Sondia, deinde Grossum. Hic aperti montes ad Germa-

niae

niae

niae

nos Bruffum atque Baulfium offendunt, qui cum dispendium hostibus vallem preberi confueverint, effecerunt ut Vallis fauces duplici arce munirentur. Utriusque etiam integri conspicuatur muri. Aditum huic aliud monumentum, ducta per transversum vallem mole, quæ ab inferiore parte, utpote locupletiori, hostes penitus atteret. Sed hanc quoque molem Rheti cum temporibus nostris intulissent, subverterunt. Ab his faucibus Crotius unius in Aduam se condit. Post Grossum non latus modo verum etiam latus vallis patet. Vici in eo Matianæ & Alparagus, Tovum post, deinde populi numero Tovo majus Loverum. His minus inclinata frigidioribus regio: itaque etiam vineta alit. Sequitur Tirannum Telinæ totius firmamentum. In eo non frequens solum populus, verum magnæ quoque opes. Immensumque superiorem temporibus, Dux Mediolanensis Ludovicus Sfortia valido muro sepit, atque à Solis ortu arcem imposuit. Idem etiam Petre male monumentum auxit, cum turris antiqua ad arceos Germanos à Pulcillavo parum valida putaretur. Tiranni ager almodum ferax. Ejus colles ante alios vici copia insignis, qua Sol eos plurimus irradiat. Nec vero vini copia colles ipsos magis quam bonitas memorabiles facit. Invenitur ultra sexagesimum annum si cura adhibeatur, perdurare, auctis viribus, quæ alioquin senio nisi in optimis minuantur: tunc quoque odore magis quam pota ad excitandam in aëthere corporibus valetudinem inter efficacia remedia numeratur. Post Tirannum pagi sunt in montium radicibus ad Germanos pertinentium, Villa & Biemum, & in parte adversa alius pagus Stationa. Inde rursus à parte, quæ Germanis est contemina, in mediam vallem collis erumpit, in cuius summo Telium vicus, idcirco referendus quia frequens est populus, & multæ ejus opes, & quod ab eo nomen sumpsisse vallem putant. Omnia in hoc colle culta, sparsæ in Aduæ marginibus casæ permixtæ magis quam pagi. Telium præterquam occurrunt vici Giaca & Curium, interjecto torrente, qui illic in Aduam cadit. Ab eadem parte alius sequitur pagus spatio divisus, Pons nomine, accolarum divitiis atque elegantiori cultu maxime memorandus. In parte in adversa & pauci & ignobiles pagi, atque sterilitate patrum lati. Inde iterum in collibus ad Germanos pertinentibus * Trivium, mox Pendulusta montana, Grumellumque, inter montium juga atque radices mediæ, adeo omnium frugum copia leti atque feracis, ut regio, quæ aliquam abundantiam est, hic se ipsam superare frugum copia & bonitate videtur. His succedit Sondrium arce insignis, in cæteris ab illis, quæ dicta sunt, minime dispar, mediam intersecat fluvius Mala, qui se illic in Aduam condit. Ab eo loco saltus patet ad Rhætorum partem, quam Malengam vocant. Telina ab eo loco minus culta, ac minus plana, & nihilominus non experti vitium, & qua ad Germanos pertinet, quantum cadentes à proximis montibus aque eoli loca patiuntur, ut in montana planicie non profus infuscant. In parte adversa pagus Cajolu propter ordinem solum referendus. Ab eo ad Canoniam vallem saltus pervius est. Nec aliud ea in parte memorabile dignum. Cæterum ex adverso post Sondrium vici sunt Catholium, deinde Pons à proximo fano Sancti Petri dictus: indeo referendus, quia lapideo opere. Aduam jungit, & Verbeno unte, quem illic Aduæ accipit, aliaur, & quod decimo anno ante Cæsaris adventum eo in loco Ludovicus Sfortia, cum nepotem rem gereret, facta pace Rhætorum incursionibus coercuit. Inde Ardemus vicus, & ignobiles casæ sparsim posite, magnus flexibus Aduæ planiciem secante, donec à montibus, quæ in dextra parte sunt, collis Tartaro à Bergomensem montibus in Aduam ca-

dem ceu se oppositurus occurrere velle videtur. In torrente longo tractu planiciem occupat, atque infuscandam facit. Tum ab ea parte Telamon pagus late tellis sua spargit. Ex adverso in colle, quem diximus, Camlanum vicus, & morbos salutare, ut in Aduæ radicibus calentes aque. Aduæ tum late se diffundit, in cævas margines, unde Sol oritur, Morbum. Is populus & numero hominum & divitiis ante alios in Telina insignis. Sed cultiores quoque mores atque adificiorum elegantia longius ab Alpina duritie quam cæteros abuisse ostendit. Medium fecit vicum torrentis Bithus, in præceptis ab altis montibus ex Bergomensi agro cadens, novumque accolarum tellis infudit. Loco nomen cævi intemperiem, hæc agrum occupante Aduæ, fecisse fama est. Hinc ad Larium solus pagus Delebium. Nec plura in Telina velle referenda. Hinc enim in Larium Aduæ nomen suum relinquit, & pro vallis lacus esse incipit. Larium ad hæc initia in dextra parte ab Aduæ venientibus Alpes versus cunctatur. Illic per Clavennæ vallem in Larium Mera amnis decurrit, & turris posita Mozelle cognomento. In valle vicus Clavennæ idcirco insignis, quod Barbarorum incursionibus sæpe infestatus, sæpe etiam gravibus eos proeliis afflixit. Cum ad arceos hostes non sufficere sola in monte arx posita videretur, valido muro multis in locis egregie turrito Dux Ludovicus, regnante adhuc nepote, cunctis. Interorfas magis in Alpibus vicus, plurimum hominum numero nequaquam Clavennæ inferior. Ultra ad saltum Bregalam S. Jacobi vallis, Curienfis Episcopi (qui unius Grifanorum Procerum habetur) finibus continetur. Larium ad hæc initia finitur, quo magis ad Meridiem tendit eo laetius patet. In latere ejus ad Occidentem prima à Meræ hostes Olonæ turris occurrunt. Arx est in medio aquis posita. Hinc vici, Glarea, Saricum, Domasium, deinde Grabelona, & Doncum. Ab his Musocum atque Bellacionem per montium culmina iur.

Sequitur Massiam fodina & candore marmoris insignis. Tum Arciona, & ultimum in ea parte Menasium, in promontorio situm. Ab ejus tergo ad Proletiam via patet, in ultio Logani lacus sinu positum. In Laris parte huic, quæ dicta est, adversa post Aduæ ostia pagus Collum, inde Sancti Nicolai sanum, vulgo Pione Prioratus nuncupatur. Post vici Corenam, Delphus, Bellanum, Varena, à tergo Vallis Saxina, atque in ea Bujedæ Arx Bergomensi agro, ubi Sancti Martini vallis appellatur, contigua. Usque ad Menasium Varenamque Larium simplex restatque procedit. Neque eadem ipsius latitudo: ubi major, ad quatuor se passuum millia pandit: ubi minor, ad duo millia, ac quatuordecim etiam in locis angustius coarctatur. Tum à Menasio atque Varena in duo se cæ brachia diffundit, ut ante ostensum est. Alterius ad Occiduum finis urbs Comum: alterius oppidum & arx Leuicum. Inter hæc duo Brachia à Meridie in Larium, tanquam isthmus, collis Bellasium nomine procurrit. A Varena ad Leuicum sunt Foss Lacteus, & eodem nomine amnis, quamvis brevi cursu, nomen à candore fræctum per fixa aquarum affecum. Tum oppida Mandellum atque Leuicum; hoc loci munimento insignis, nec minus quod sub Duce Philippo emans Vencus vires fassuist, egregieque virtute ac fide præstita æternam fide perlatæ fortiter duræ oblationis famam comparavit. Illic tanquam Lauri partus Aduæ emittitur, lapideo ponte junctus. In adversa Laris parte vicus Kligranum, & Vallis quæ ab eo nomen accepit, inde Onum, Civenna, Valenna, Lamonza. Tum Bellasium collis, qui (ut ante dictum est) in medium Larium procurrit. In ejus radice ad occidentem soli eodem nomine vicus. A vertice tres ipsa prospectit partes, in quas Larium se expandit, & propterea magni tur-

bulentis apud Laurium rebus momenti semper habitus. Ita fuisse ostendunt reliquæ magnæ olim artis in summo posite, & quod mortuo Duce Philippo pertinere ad publicam quietem valum est arces munimenta demoliri, nec perperam, ut à reliquis continenti, ut cogitarum fuerat, collis rescinderetur. Hinc fuit quod sine cultore diu mansit, quoad præfens loci dominus fretus Principis gratia arcem quidem restituere non tenebat, sed magnis in requiere colle excitatis ædibus consilique arboribus, atque adjecta hortorum amenitate, loco veteris famæ nitorem restituit. A Bellaso Comum tendentibus primo Læstem occurrit, nullare magis quam austeri vini infansia notum. Tum pagus Nexum, eodem nomine duplex populus. Haud longe ab eo fons est non semper scærens: ista dicitur habere tempora, atque opusio invahit religioso die, quo pro hominum salute Christus in ligno pependit, dum sacra mane peraguntur, aquas hunc fontem ante amentem ex anni parte præteritam emittere. Vis etiam medica colubendis impetiginibus & scabiei, eidem ineffe putatur. Hinc pagus invenitur, Palantia atque Molendina. Huic molendi usus nomen invenit, & ut molere possit aquæ efficiunt pluviani fontes, quas non solum auctoris nomen fecit insignes, verum etiam illud, quod dictum mirum, non statim hinc (ut in vulgo est) sed per incerta temporis intervalla ut ex fonte evomat, mox se ipsas etiam contrahunt atque reforescent, ut maritimum in Alpibus undarum reciprocationem edere videantur. Ultra vicus Tornum Iusticiæ insigne, & Parallia, tam obliquante se lacu in eminenti dorso sancti Nicolai sanum ultimis in Lario locus ex parte Comum constituit.

Superest nunc in Lario dicenda pars huic adversa, à Mensis se Comum extendens. Ignis post Mensium vici fons ordine, quo referuntur: Granum egregia vini fama insigne, inde Tremetium, Lenum, & in Leni tergo Aquæ frigidae monasterium, nomen loco scaturientes frigidissimas aquas fontes dedere. Tum surgens in Lario dorsum peninsulam facit, in cujus vertice sacellum, cætera sine cultoribus: ovis tamen vitibusque vestiuntur. In continenti patent campi, & in eis vicus Insula, ita appellandi dorsum (quod diximus) parvo amovet continenti adherens causi fuit: populus veterum malorum fama memorabilia. Nam cum locus fiduciam faceret natura atque manu munitus, conspirantibus propinquis populis, non infestare modo, sed etiam in potestate sua Lacium totum continere, ac urbem Comum navigatione prohibere ausus est, quoad Comensis civitas indigentia atque incommodis simul permota, communicatis viribus atque consilio cum is populis, qui superne lacum incolentes paria cum urbe incommoda atque mala patiebantur, adversus Insulam à fronte tergoque eodem tempore arma movit: sed inimicum populum non contenta oppresse, victis leges imposuit, ne imposterum unquam locum munitur.

Post Insulam Sala Colonia, tum Arzena atque Briona pagi. Inter duos posteriores Intellecti amnis ad Lacum Lacum vallis porrigit. Inde sequuntur Aluum, Coracianum, deinde Moltrasium, atque Cernobbium. A Moltrasii tergo mons surgit Bibianus, à cujus vertice futuras prænotici tempestates æcolarum opinio est. Hinc ad Meridiem statuat

lacus, & in ipso flexu Vicus, ita pagum illum incolæ vocant. In eo nunc sacre virginis sanum Humilistorum ordinis. Hic quædam Rusti villam fuisse à Plinio celebratam fama est: & gemmeus curipus, atque nonnulla ita fuisse spectantibus fidem facere conantur. Cernobbium inter ac Vicum Bregia fluvius in Larium decurrit, ponte insignis, Longobardorum Regis id opus, ut fama est. In ultimo finis urbs Comum, & vetere fama & præfati fortuna inter Italas urbes minime negligenda.

Lario duo sunt peculiares venti, quotidie non simul, sed vicissim ac statim hinc spirantes, tanquam navigationis ultro citroque adiutores ac magistri, Tyranum vocant à Septentrione flantem, à Meridie venientem dicunt Brevam. Hæc ad Larii infans naves propellit: Tyranus inde venientium navium implet vela. Alterius flatus, cum aurores surgit. Breva post meridiem incipit, & cum sole vires plerumque amittit. Larius præter fons bonitatis atque magnitudine insignis. In eis præcipui Tormæ atque Perlicus, & in nequam conferrandis Agon, toto tamen Lario frequentior.

Hic quæ dicta sunt, haud alienum fuit regionem annexere inter Adue cursum atque Comensem viam, quo ad in colles ad Meridiem surgere definit. Nam & Cæsaris itinere lustrata est, & à tergo imminentes Lario montes habet. Hunc pagum à Lario in Meridiem tanquam limite sub Lambro nomine fluvius dividit, & quo Lario vicinior, altius in montes surgit. Ad Meridiem minus editis collibus aut potius tumulis suspenditur. Pars, quæ ad Adue pertinet, Brianus mons nuncupatur, in eo magnus hominum numerus, & frequentes vici: gens ipsa armis gaudet: quod longo tractu Bergoniensi agro concernina, cum saepe hostes essent, minus eorum morum uls fuit interdictum: vino laeta & propter copiam & propter magnas vires celebris. Inter ejus vicus notiora nomina, Clivate, & eodem nomine lacus cum Sala Galbiate, Oggionum atque Annonum. Ad occidentalem partem, quæ ad Larium vergit, sub nomine est Vallis Affine: ei major vicus Affium nomen dedit: minus etiam Brianus mons ferulis, quia inter facta minus etiam coli potest. Post Affium vici Cantium, Casidinum, Scarena, ut minus ignobilia numerantur.

Quæ à Lario pars magis in Meridiem tendit fertillior, nomen est ei Incini Plebs: media Lambro sinne perlatum, qui à montibus Lario imminentiibus cadit. Eum Eupulus excipit lacus: recentior ætas à vico proximo pro Eupulo Pusianum nominat. Huic amni proximiores pagi ad Brianum montem, Luragus, Inveriga, Mongueus, atque in editiori parte Peucinum, & unde Lacu præfens nomen Pusianum: tum Boxifium atque Cornellum. Sed Lambro inter ac Comensem viam notiores vici, Cantucium, Fabrica, Brucinum, tum Cassanum, Albium, Coracianum, Herba, Orzanigum, inter multa, in quibus etiam Lacus, ut minus ignobilia.

Eupulo emissus amnis, quem ab eo dextris exceptum, inter colles labitur, nulla re quam molendo regioni commodior, donec Moguntiam attingat. Tunc plana jam regione etiam irrigationi servire incipit, neque ante definit & molendo & irrigando utilis esse, quam in Laudensi agro Padus eum excipiat.

F I N I S.

NICOLAO SFONDRATO.

COMITI RIPERIAE, REGIOQUE SENATORI AMPLISS.

DIONISIVS SONENTIVS

S. D.

CVM proximo superius diebus Larium mihi lacum adire contigeret, illic ab amplif-
simo ordine vestro tui gratia missus, ut quendam maleficentiam hominum, homicidi-
orum dictum tua causam cognoscerem, magna animi voluptate viridum illorum, &
vere genum lacum inflexi, pulchritudinem ejus, totiusque era illius amantissimam,
crebra oppida, frequentissime populi admiratus, inter alia ad adhaerentem salutis, ejusque
aliquis promontoria, duos vix potius tres lacus profluentis, obliqui. Ados tunc a-
nimum, varisque modis affici, & delicias largitionis ille vultus aquarum, dextra
levaque jucundissimum oculis spectaculum praeberet. Quid dicam de magnificentissimis
adibus ac Regis, quos ad mediam fere celum habes, quantavis numerosa familia
capaces? quid de perenni saluberrimaque in superiore montis parte aqua? quid de paup-
cherimis horis a ceterorum & medicorum pauperum amantissime benignissimis? Quid de tuo colle, fice, olea, con-
junctis generis facundis arboribus, vitisque in primis generose vine exuberante, vestita aque venae? Ut prae-
teream mirabilem istum aditum, adhaerentemque ab uno lacu ad summum montis per scalam, qua per obliquos am-
plius gradus miris artificibus & durissimis lapide fabricatis facilis adhaerentis vixit profectus. Ad summum nam-
quam alias jucundariem vidi lacum: quem in per jocum, cum me faceret humanarum rerum egeris, gratissi-
mam mihi sedem, laborumque quietem designas, ac efficit. Munera ille familiae demum cum redisset, ubi-
que quid mihi de regione ista visum foret, percontantem, quantam copiam voluptatem, expensam, discessu,
vel te mihi delectationem eandem reuocare, oculisque loca eadem sine ulla via labore subire, proferreque
statim ex bibliotheca tua Pauli fecit libellum quendam misisti, quo ille jucunde simul & eleganter totius Larii
lacus amantissimum finem, lacuum ac hominum utramque ripam habitantium, nomen ingeniumque describit.
Hunc ille libellum in gratiam patris tui, viri clarissimi, & nunquam satis laudandi, olim scripserat. Ac de paucis
horis totum perlegi, visusque mihi dignus est, qui publicis oculis legendus praeberetur, pulchrumque in primis
tibi, & honoris esse judicavi, si in manus hominum exiret. Magna enim ex parte in describenda distine
tua est occupatus, quam ad Larii dexteram ripam magnam amplectens summa cum dignitate obviis, & pas-
sissime regis. Recte itaque judicis me feceris, cumque tibi ac nobilissimi familiae tuae honorificam, si tam ele-
gantis opusculi copiam tibi quamprimum imperieris. Quod te salutarum summa praedantia tua, amantemque erga
gentis studium genera mihi facile persuades. Vale. Mediolani, Calendae Junii MDLVIII.

PAULI JOVII, LARIILACVS

(hodie COMENSIS)

DESCRIPTIO.

AD FRANCISCVM SFONDRATVM.

COMENSEM Lacum, Fran-
cisco Sfondrate, Senator
amplissime, ab Etruscis La-
rium, uti omnium Italiae
principem, antiquitas ap-
pellatum fuisse, Cato in O-
rganiis tradit. Ad quod
Virgilius Maro, antiquita-
tem eruditissimus, quem in
Georgiis, TE LARI MAXI-
ME, diceret, allusisse videtur. Eius oram, in qua
eximie nobilitas tetrarchiam tibi & posteris tuis
virtute quatuorvis, peragenda navigatione percu-
rariis, annotavimusque diligenti commensuratione
utrinque litorea lambendo, sinus, promontoria, pe-
ninsulas, fontes, singillatimque oppida & vicos, ac in
his, quae litterarum memoria & laude digna vide-
bantur, ut id, quod a me proximis diebus optimo
jare postularas, cumulare, nec sine celeritate gra-
tia solvere. Efficit quidem Larium, aut certe in
immensum adauget Abdua, impudissimus amnis,
qui ab Abdua monte, a quo nomen accipit, excel-
so Rhodiceum Alpium jugo delapsus, raptis secum

A multis torrentibus in Larium per Voltureniam val-
lem evolvitur. Aditum pro Abdua corrupte legimus
apud Ptolemaeum: assen & ea vox Graeco mace-
donum significat, ita ut hinc liquido constet, montem
à Graeco nomen accepisse. In enim & hodie Graeco
appellatur, maximorum amnium fontibus nobilis:
siquidem Danubio Rhodiceque origines in adversa A-
dria regione referuntur. Adjacet Graji radicibus
Barnium oppidum, ad urbis effigiem maxime tur-
ritum, aquarum calidarum balneis ad pituita mor-
bos percelebre: nec multum inde abest Abduus
fontes, argenti fodinae, scilicetque ferrariae, & in
rigentibus gelu cauebis crystallis, puri periculo,
quaevisque à montanis hominibus colligitur. Has
Adus supes Claudianus Poeta, quum Silliconem
adversus Gothos armato exercitu in Germaniam pe-
netrantem celebraret, jucundissime descripsit his
versibus:

*Præcis umbrosa vestit qua litus abdua
Larius, & dalei montis interius fluita.
Parva pupae lacum praetervolat ocyri, inde
Scandit inaccessis brumali fidere montes.*

Il li 3

Et

1 De Belli Ge. 3. 119:

Et alio in loco :

— *sublimis in Arden*

Promissus Heropis confusus Rhodis fluvio,
Quæ si Denavio jussit Rhegus pariem.

Et alio in loco :

Sed lacus ille Heropis, quo Rhodis jungitur ara,
Præruptis fœvis ostia juxta, pandique tremenda
Vix æstare vixi: multis cum Gurgene visis
Obriguere gelu: multos hauserunt profunda
Passa mala vires: cumque ipsa sæpe juvenis
Naufragæ candenti mergentum plangstra baratra.
Interdum subitum placebat labente riuam
Adni: dedit, et trepidis fundamina fœvis hæsi,
Pendens molesta sita: per talia tendis
Frigeribus medius Sticcho loca.

Ab his Alpibus Abdon sexaginta millium cursu in Larium decurrit, mediam Volturenam vallem præfens, adeo multus maxandra tortuosus, ac ingentibus impeditus fœvis, ut nec tuto rates sine remige profectui committantur. Eam vallem celebritate insignitum oppidorum & præstantissimi vini fecunditate ditissimum, C. Sempromio, verustissimi Italicarum terrarum scriptori, notam videmus. Id vinum facile inveteratur, & in multis sæpe annos perdurat, fitque odoratus, quam maxime caniscent, tanta potest ut ab honore mensuram in varios medicinas usus transferatur, melles utique liquoris, quam peripicio vino similis. In infima vallis parte ad ossum Abdonæ, Larium influens, Volturenam urbem florentibus Etruscorum rebus edificatam fuisse, Paulus Longobardus asseverat, de cujus situ, ruinisq; suo loco dicemus. Deceat enim à Como patria, unde et hodie nomen, descriptionem lacus exordiri. Nam portu urbis egressi ad levam enavigamus usque ad extremum lacum, ut inde per adversa demum littora confecto circuitu revertemur.

Orobiorum stirpem esse Comum, Cato in Origines tradit. Nam Græcos, qui colonis suis terrarum orbem compleverunt, auctore Cornelio Alexandro, magnam Italiam partem imperio tenuisse constat. Hi crescentem à parvis initiis urbem, Græco nomine Comum, id est, vicum appellaverunt. Cæterum à Gallis Senonibus, qui Etruscos, Græcorum gentem, victoribus armis summa Italiae parte depulerunt, Comum, aliudum, & plane conditum fuisse, Trogius Pompejus auctor est, eo fere tempore, quo Mediolanum & Bergomum, & Briziam ab iisdem Senonibus edificatas legimus. Verum Comenses, supra vetustatem originis, Cæsaris dictatori magnificentiæ & patrocinio nobilitantur, quando incomparabili judicio viri, opportunitate, amœnitæque situs, ut credi par est, invitatus, in eam urbem novos colonos deduxerit, in quibus ad quingentos nobiles Græcos fuisse Appianus & Suetonius tradunt: unde & Græcorum familia honestissimi nominis apud nos adhuc viget: & id Græcis literis inscripti scilicet abunde testantur. Verum non aliunde magis claritas appetimus, quam ab ipsi Romæ magnificentiæ monumentis, quæ posita & in urbe, & in agris vel nihil tale indagantibus occurrunt. Ea diligenti eruditæque studio Benedicti Jovii fratris excerpta, reliquæque in justum volumen, quam historiam patriam scriberet, apud exteras gentes læstantur. In sedes quoque nostras imper transulimus ingentis epistylis fragmenta, Cæsarum, uti arborum, theatri tectam exaltibus literis longe pulcherrimis exprimentis, ejusque triumphum memore candido caelata effigies in amplissima tabula è ruinis emerit: & ad nos quoque summa cum voluptate delatum est Cæsaris dictatori caput, coloræque propemodum statuae, habitu pontificis maximi, insula velatum, uti peris-

1. *Id. p. 339.* 2. *Id. p. 340.* 3. *Leg. lacus.* 4. *Repos. a. Idem.*

A milens videre licet in numismatibus argenteis: ita ut aliquando speremus, ad publicum dignitatem, ex eodem loco statum truncum, & non inulta quidem operis cruentum.

Orta igitur à Græcis urbs nostra, condita à Gallis, à Romanis illustrata, duos Plinius æternæ dignitatis viros protulit, & paulo ante Cæcilium poetam, Cæcili sodalis sui carmine celebratum, Attiliumque Grammaticum, Plinii Cæcili laude, & immortetæ base apud nos illustrem. Promeruit enim ille virtutis & pietatis ergo à gratissimis civibus, quum liberaliter artem profectus, ex testamento universum substantiam suam ad Rempublicam pertinere voluisset. In ejus basi latere & hoc quoque præter titulos suavissimum dictichen incusum est,

Attiliam vicia & vicia mala maxima fuge:

Nunc cæres parvis, pace fruar placida.

L. quoque Fabii, qui Plinii Cæcili profector fuit, extimæ magnitudinis elogium visitur. Is fortuna & dignitate amplissimus, auctore Cornelio Tacito, adversus Neronem orbis portentum, vel hocuno consilio illustris, generoso spiritu conjuravit. Et ejus Canini quoque liberalitatis memorata monumenta exstant, qui sub Trisone bellum Dacicum Græco poemate exoritur, crebris Plinii corroborantibus accendebatur, ut aliquid ederet, quod esset perpetuo suum. Neque mirum est, Cæarem hunc potissimum dedecore colonis seum decessit, inhabitatæque eam, aut frequentasse summe claritatis viros, quem Plinius Cæcilius & Cæssidorus ad copiam rerum omnium præcellentes, ad incomparabilem subventionem commoditatem, ad cœli temperiem, & denique ad ipsi humani generis delicias constantem fiteantur. Quicquid enim mirum in montium excelsis montium radices ferunt, quicquid sylvas, excelsæque nemora humanis utilis præbent, quicquid in herbida ac infesta cœlo

Alpium jagis æmentia progenierat, subiectus & servitus lacus excipit, urbesque domine facili convectione dilargitur, qui demum undique piscibus, & passim olea, vite, lauro, citreisque nemoribus littora redimita, lætissima facie navigantibus mœdunt, in qua urbem ipsam fluvialis cuncto persimilem poticam, ab alto conspicimus. Duobus enim suburbis, Colonisla scilicet, & Vico influentem, lunato firm Larium dubius veluti chelis amplexatur. Ab adversa vero parte suburbium, quatuor ferme stadiis inter Orientem atque Meridiem expositum, molliter insensum extendit caudam. Ubi vero coeuntium inter se montium fauces iteare coarctant, prænotæ quadrati lapidis ingentes porte, singulos aditus præcludunt, opportunitate totidem in excelsis arces ingressus milites tuentur.

Ab Orta Castrum novum apparet, insidente jam subitæ tota rupe, ruinæ modo collapsam. A Meridie Baradellus, Luitprandi regis opus, Turrianorum Principum carcere insigni, in edito jugo conspicitur faxosæ viæ, quæ tendit ad Helvetos. Ab Occasu insidet Carnesium castellum, cujus conficietæ turris in privatae villæ præteritum abissi videmus. A Septentrione autem Larius consumpto cursu in urbem diffusio, veluti mole sua, summois late montibus, ipsi porta subiectæ urbis excipitur.

F Intra hæc circumstantium montium septa, campipi aliquot stadium urbem circumdant, aut segete nobiles, aut virentibus præis jucundi, aut hortensibus deliciis florentes, quæ omnia ad oculi voluptatem, & hippodromon, & gestationes, & æmœna ambulantiis spacia præbent. Montes ipsi castagnis apicibus, & compresso ad æquissimum planitiem dorso vel in summa jagis carnis permeabiles, ab aprico liore vacuæ & frugiferis arboribus exarcti, ornatique frequentibus villis & templis, fœ-

spectantium oculis mire implet, nec tamen ex-
istat: quia ad salubritatem ventos arcent, Bo-
reisque praesertim flexuosis obicibus frangunt, ita
ut mirum videatur, novis inclusis montibus in-
tioribus experiri hyemem: & diversa puerit ratio-
ne, neque ætulosi solis dies, ingentibus proce-
cti umbri, neque per noctes auriæ Caniculæ ves-
tigia, sed ærem suavis auri mitigatum sentia-
mus, quando Mediolani tam prope per hybernæ
dies rigidior matutina aura, uti ab expedita plui-
tie repulsiu incidente, gelata ora hominum abradan-
tur, & in refectissima urbe immolice ætate ferro-
ribus torreamur. Porro ab adversa parte, qua in
seipso objecti solibus cadentes umbra excipiunt,
præalta memora obstant ad venatices, ad aucu-
pæ opacissimæ recessus, ita ut pulvis veluti æ-
fivus volutibus ardeente matra, & tignis fon-
tes subilans, & aviculæ decemant, & umbrosa
diverticula ad quiescendum viatores aliciant.

Sed ne dulcedine patriæ fufius lascivire videamur,
subijciamus Epistolam Cassiodori, qui hæc
poetico more jucundissimis tractibus celebravit. Cas-
siodorus *Quadragesimo, Theoderici Regis Epistolam magistro, salutem dicit. Cum multis itineribus Com-
munitas exoptaret, in se ejus possessores pro ve-
redorum assidue suggerant esse fatigatos, ut equo-
rum sumis capsa ipsi potius atterantur, quibus ma-
nuis regalis beneficium precipimus conferre, ut ubi
positum sua liberat habitabilis rarefieri inco-
let, frequenter laetetur. Est enim præter mentium de-
votæ & loci purissimi vastitatem, quæ maris quidam
plana Ligaria, qua læti maritum clausura præ-
terit esse provincia, in tantum paludum densum per-
ducitur, ut ad silas delicatas indigita esse videatur.
Hæc post rugum, campetris calda transmitti amens
voluntatem agis, & villaribus capis seduliter
accommodata. A fronte sergentium militibus delictis
aquas amicitia præstatur, ut & eius venerabili
delectationis faciat, & piscium copia nullo tempe-
stibus subducatur. Merito ergo Coma nomen accepit,
qua tamis lætatur tempus moriturus. Hæc prole lac-
tas nimis opacissima vallibus præfuditur, quæ
conbarum formas deceter imitatur, flumens lacus
altius depingitur, circa quem conveniunt in cornu
speciem excellens montium paludum summis: cuius
ora prætorum limbus deceter ornata, quæ
quodam cingulo Palladia stiva perperis videritibus
ambulant. Super hæc frondosa vinea lætæ montis
adscendunt. Apex autem, quæ quibusdam capillo
cassidum densitate erigunt, ornate natura de-
pingitur. Hinc rivus naves candore volentes in ar-
dem lacu abundant præcipitari descendunt, cuius
salubris ab Austro ventus Abdonæ fœvius faucibus
aperit excipitur. Qui ideo tale nomen accepit, quod
dubius fœvius acquiritur, quasi in propriam mare
devolvitur, qui tanto impetu vastissimi aquarum soci-
dis, ut nomen retinet, & calorem ad Septentrionem
effluere alius ventus generat, putes quendam in-
neam fœvium in aqua albidum esse descriptum,
mirique modo insularum discolor natura conficitur,
qua misera posse simili liquore sentitur. Hæc & in
marinis quidem fluitibus fluctum inundatione con-
tingit. Sed raris ipsa vulgariter patet, ut torrentes
præcipit lætæ facit corrupti, vitæ sui aquæ dis-
coloris. Hæc autem vallis præbuit suspendam, quod
simile tanto qualitatis elementum per pigrum fla-
gum videri esse ceterum, ut amicum per solida
sanguis potes decavere, quæ se peregrinus vadis non
videtur colore posse misere. Quapropter incerti harum
verum patet, quando amena omnia decavere
sunt ad laborem, & fœvius una afflicti sunt, qui
in similibus decavere consueverunt. Fugiant ergo
monere regali perperis, ut sint gaudii navis epu-
la, ita est insularum facit manifestum principalis.*

Hanc urbem beatum deliciis, florentem opibus,

& libertate, fortunæque sua gaudens, conspici-
tione quatuordecim civitatum Mediolanenses adhuc
annus quadringentes, imperante Lethario in cineres
redegere, auctore & principe Jordene Clivio eo-
rum antilite. In tribus castris post diu obseffum
oppugnantemque urbem eo Comens, ab insularum
locis desertis adegit, ut desperatis rebus cum li-
beris ac uxoribus classe profugerent, & urbs de-
serta, spectante civium classe, cremaretur. Cujus
diti bella historia incipit, sed robusto carmine de-
cantata, in archivis Comensium religiose custodi-
tur: cujus auctor est M. Comens, qui bello in-
terfuit, & plerique alii pedestri demum stylo in
tanta ejus seculi Scriptorum orbiare, nobis gratissi-
ma interpretavit: sic enim tumido versu opus ordi-
tur:

Bellem, quod possit populus cum gente superba.

Annis ab ea clade viginti tribus, quam ingenti in
Isrlam Federico Anobardus Cæsar, Comens vi-
dictæ libidine, prelio fuissent, in quæ solati parte
Mediolanum Barbarorum lævita deletum viderunt?
Tum vero Cæsar, ut sociis gratiam referret,
Comam restituit: immutante, libertatem dona-
vit. Eam vero liberalitatem Cæsar Augustus di-
plomate ex latissimis membranis, quæ adhuc incor-
ruptæ servantur, benigne testatus est: ejus quoque
auspicis, quæ videmus, memini, & turres extimi
operis Comensæ edificavit, auctore demum est
ipibus civitas, mercatorum, laudis quoque præstunt
industria, quam laneos pannos in Orientem usque
vastanteret. Industria ergo opulentiam fecit, &
qua mox superbia orta est, quæ interitis bella pe-
pexit: atque in insulas factionibus servientes Vici-
ni, Rusticæque familie principes, alternante for-
tuna parium successus, urbem evertent. Eo mo-
do atris muris claudis, urbs hæc incendia de-
formata, tandem calamitosa libertas, ultro in di-
tione Actii Vicecomitis concesserunt. His ab
Actio decem annis ubi nostra redidit opibus
resurgunt, direpta est, semel à Pandulpho Mala-
testa, imperante Insularum Joanne Maria, cum in-
humana crudelitas dignum vitæ exitum paravit, in-
terum ante sexdecim annos ab Hispanis, quem si-
nere deitis aviditate præde fidem violant. Se-
cutum demum est præcabile id bellum inter Ca-
sarem & Franciscum Sfortiam, quod toti Italie fa-
tale fuit, ut omnium simul fortune concederent:
quo tempore Petrus Arma Hispanis insulata ty-
ranide ita Comensæ afflixit, ut sub hoc prægra-
vi tributum pondere fatiscerent, quo nunc pre-
mimur, nihil iam de salute speramus, nisi hoc Gal-
lico bello Cæsar ut optinem pacem, sit optimus
victoriam sibi & nobis atulert, sed cum hæc as-
sumores nos reddant, ad Larij delicias revertemur.

Igitur ad largam è Vici suburbano solentibus,
ubi opacissima Pami Platanus olim fuit, Epistolis
eius celebrata, in cujus memoriam honoremque
Musarum, & Apollinis, jucundissimi prospectus
Museum nostrum edificamus, occurrunt quinque
villæ ad radices Olympi montis, qui contra por-
tem respicit, Grumellia, Succota, Cersia, Ta-
bernaia, Gerentia, aquis sine spacia inter se di-
stantes. Hinc vertente le in orbem Olympio in
Larium effunditur Blesia flumen, & lapideus ponte
oblongo, & fumentaria mola, & in ostio Trocia
piscis captura insignis. Eam piscem antiquitus Lu-
rum appellatum fuisse, in libro de Romanis piscibus
abunde monstravimus: datur enim ei palma, qui
Majo mente in ostio Blesie sit caput. Ultra pon-
tem canebium, oppidulum ex amburbis adificiis,
& structura interrupti portus paucis ante annis o-
pulentum. Paulo supra canebium, ad secundas
excelsi Babinii montis radices, visumur Platea,
Rubena, Toldinum, rara, sed eximi tritici tru-
ge

ge gaudentes. In summo cacumine cum templo
 Desparæ Virginis specula est admirabili prospectu.
 Inde Larii fluctibus alluuntur Garinia, & Specia-
 ra, honestissimorum civium villæ. Sequitur no-
 bile fœditis, & regulari lapide Multarium in valle
 algida fontanis amniculis unibrosos cotibus imposi-
 tum. Inde recto itinere sequuntur Furiæ geminæ
 sacræ turres, & mox Caracallæ, lapicidæ & avari-
 tibus fabris frequens. Hinc paulum inde Larius ter-
 ris infundit, & dum rursus refugit, Lellium cal-
 gus cuspidem in undâ porrigitur, olivæ passim &
 in primis Curtianæ elegantes villas ostentans. Inde
 demum lauatâ utrinque ripis Turregiæ promontori-
 um excurrit, adeo ut à Carenæ oppositi littoris
 non amplius decem stadiorum spatium distet: neque
 alibi Larius angustior reperitur. Is vicus agrum
 habet accivi, & ob id gradatâ planitie, vite, oleæ,
 lauræ, & fontibus peramantem, ita ut is finis toto
 loci mihi potius videatur, qui ab aliquo præfæ-
 elegantæ & ariditatis fontane: viro luculentis ædi-
 ficiis debeat exornari. A Turregiâ rursus litora
 sensim curvantur, prolatoque sinus visitur Bien-
 nium in ardua & aprica montis radice propendens.
 Inde duodecim ferme stadia adest Arcennium, in
 intimo recessu perampli sinus positum, ædificiis,
 arce, privatis turribus, & lapideo ponte nobilis vi-
 cuit. Interitur eodem medium amnis ex umbrosa val-
 le delapsus: quæ iter est octo millibus passuum ad
 Luguni lacum, per Intelevariâ vallem multis fre-
 quentem campis, venationeque & aucupii jucundam.
 Ab Arcennio superius ducunt Lavizari, rigente o-
 lim Vicenâ fœdione Comi opibus potentes: quo-
 rum unus hodie Arcennii Georgius multa hospita-
 litate nobilitatis nomen tuetur. Dum Arcennii si-
 nu evaditur, ad levam in arduum montem, &
 subamaro quidem ascensu, unde illi Græcum no-
 men, suspicant Picra oppidum cum arce, frumen-
 ti cædoris & magnitudinis exitus ferax. Glori-
 osius & rapia Nurisii æque similibus. In ora cum
 fornicato ponte, qui regiam viam sternit, Cano-
 gia torrens, atque inde Colonium ignobilis pagus:
 cum vero foris largus, frigida, percursu, ab olive-
 tis inuabuntibus nomen accipiens. Is saxo na-
 turali crateræ tantisper retentus, dum vatores &
 mutæ potant, in lacum effunditur. Sala demum
 pagus occurrit, cum venusta arce in edito, nego-
 tioris piscatoribus frequens. Hinc enim incipit
 Euripus ille Gemmeæ Cæciliæ Plinii, à multa in-
 tercurrentium picinam capere permodis. Contra
 id Salenianis littoris spatium porrigitur Insula, pro-
 tensa in longitudinem dorso, cædaver antiquæ urbis
 decreto Comenianis navigantibus ostentans. In
 ejus pœne exemplo Lariani populi parentem fustam
 Comum urbem fidelius coire moneantur.

Fuit hæc clara Gothorum temporibus, qui tan-
 tam in ejus urbis munitione confidebant, ut in ea
 totius gentis thesauri condenderent. Paulus Longo-
 bardus in *Hypothese* scribit, Comacinum Insulam in
 Lario lacu ab Ariperto, Longobardorum rege,
 captam eversumque fuisse, quam forte in eam Au-
 strupandus, Luperiti pueri regis nutricius & tutor,
 prelio ad Novariam vicibus profugisset. Cæterum
 post Caroli Magni adventum, qui Longobardorum
 regnum everxit, instauratam Insulam invenio. Ab
 hac Joviorum familia nostra originem trahit, ex-
 stantque opulentæ majorem nostrorum monimen-
 ta, divæ Mariæ Magdelinæ templum, in Stabio
 vico contra Insulam per Euripum brevissimo duo-
 rum stadiorum trajetû distans. Ei majores Jovii
 agros ex fundis suis in alimenta egenorum vito-
 ratorum liberali pietate contribuerunt: & per sex-
 centos annos minet apud nos incorrupta dicendi
 præfecti & sacerdotis prærogativa. Propterea &
 hodie quoque in gentilitio insigni, ad argumentum
 originis, castellum Insule ambicte Lario, im-

positum gestamus, additis Romanæ Aquilæ, quæ Fe-
 dericus Asobardus domum nostram honestavit:
 sicut & dudum columnas Herculeas, munere Ca-
 roli Quinti Cæsaris, studiis nostris imponere faven-
 tis addidimus.

Post delectum vero Mediolanum, Comensis, &
 A. nobis opibus adjuti, recentem Insularum per-
 fidiam vindicantes, Insulam sanctitatem everterunt,
 Insulanis Varenam migrare iussit, ad publicum feve-
 ritatem decreto adjecto, ne quis unquam in Insula
 ædificaret: ita ruinis ingentibus detrita; qua-
 dringentis annis permansit: hodieque durante tan-
 tum templo, quod religione inviolatum fuit, solâ
 cucullis habitanda relinquatur. Contra Insulam
 Sparanam, Stabiumque, & ulterius Canonica voca-
 tum templum archisacerdos & reditu celebre. In-
 de Balbianum, quod Insule suburbanum fuit, ubi
 majorem nostrorum reliquias, fundum scilicet &
 ruinosis magnificentie singularis ades possident.
 Balbianum à Campo vico, interlabente, Perlana,
 infestissimo torrente dirimitur. Is à valle prærup-
 ta defluit, in qua antiqui monachi in sylvestri ad-
 modum loco divi Benedicthi templum posuerunt,
 non longe ab Officium vico, largissimi fatis & o-
 leorum copia celebri. Cæterum à Campo oppidu-
 lo Insulam incipit, quo promontorium Lanathum,
 nemoroso dorso & excellit arcis vestigia superbum,
 terris inestitur. Id magno ambitu adeo in diver-
 sa litora porrigitur, ut superioris Larii tractus, &
 ipsi Insule, & is, quæ notavimus, quinque pagis
 penitus abscondatur. Humani capitis effigiem id
 Lanathum præbet, ita ut Insulam cervicis locum
 obtineat: distant vero litora minus stadia quinque,
 intercedente per amena planitie, cuius jugera pro-
 pter eximiam rerum omnium fertilitatem viginti
 auris avidè coemuntur. In angusta cervicis mar-
 gine turris Vacanæ visitur, Aquilonibus hyeme per-
 sata, sed æstate umbris jacentior. Sequitur con-
 cavo litore Lennum, templo, & sacerdotibus,
 ædificiisque pluribus, & præfæ antiquitatis moni-
 mentis memorabile. Ad Lennum proculdubio vil-
 lam Plinii fuisse jadicamus: quum ille Lario incur-
 rentem, à depresso litore *Comedian* appellare so-
 lebat, atque inde facile è fenestris & è lectulo pi-
 scabatur. Supra suspicimus cœnobium, ab algida
 fonte *Aqua frigida* nuncupatum, unde ab excessa
 peramantemque porticu cuncta litora, & navigantium
 cursus dispendere licet. In extremo vero promon-
 torio divi Joannis templum fluctibus altius, è quo
 per turbidas tempestates noctu, tanquam è Pharo,
 sacerdotes navigantibus lumen præbent. Inde rus-
 sus litora recedunt, efficiturque Larius laro pelago
 similis. Nec multum abest à Lanno Busaniciam,
 & mox divi Laurentii templum ad litus. Hinc mol-
 li flexu terreni colles, confati vinitis, psallum ex-
 currunt, donec producta cuspidem ad levam recedant
 introversi. A Tremorio pago Griantei vici præstantia,
 & fecunda planitie præcelebri, aliud
 æpomontorium, nequaquam scopulosâ, aut mon-
 tuosa collium prominentia, sed plana, redimitaque
 oleis, & vitibus, in Larium procurrit. Hinc Ca-
 tenæ Apie nomen naturam temulentia fœcisse vi-
 detur: qui ibi, veluti expleto modo navigationis
 cursu, à remigii labore libertissime conqueſcunt,
 quum nullibi liberalius, aut menacius caupones præ-
 ter navigantibus propinent.

Inde se litus ad Occasum recurrit, sinuque effi-
 cit, in quo positum est Minacium, Francisco Cal-
 vo poeta nobile, & maxime clarum, marmoribus
 prius, quæ Minici flaminis Titi Vespasiani titulos
 ostendunt: memoria nostra honestissimis variis, at-
 que divitiis florebat: nunc factionibus & bellorum
 incommodis diu quassum, exusta magna testorum
 parte, pene funditus interit. Minacianis finitimi
 sunt Canepionei, quæ vallem incolunt ad Luguni la-
 cum

com pertinentem. Id genus hominum ingenio fiducia, sagaci, & maxime eruento, perpetuas disruique in ea vicinis contentiones exercet. Sequatur Nobilissimus vir, atque inde abrupte cautes, quae Saxa raucida vocantur: per eas incita est via militaris, quae in Germaniam ducit, de Regia vocatur. Illac, ad fugiunt pium, nemo sanus eques transit, quam saltem vigilans in subsecutum à praesidiis rube lacum, horribili despectu vertente oculos, facile provolvantur. Inde Cajeta acclivi & aprico sinu gaudet, patrum memoria confuso Cretico vitibus, his etiam nunc dignitatem originis praeduli sapore tumentibus. A Cajeta statim illae rupes, sed iam amorofo, nec iumentis omnino difficiles, in Larium exant timido quodam procaru, donec Aque Seriae profusum impetu frangantur: ita Saxa raucida desinunt. Supra Seriae vallem ejusdem nominis, & paulo editius posita videntur Breja. Inde recto litore Calaguritan Ordinis cucullatorum cenobium adit, cum Desipae Virgus insigni templo, in vestibulo populeum habens, quod fluctibus altius, hortoque citreis & medicis arboribus longe laetissimum. Ibi vestitus argentis arcis radice videri est, quibus opportune superaedificatum esse templum animadvertimus. Duobus inde fluvius, aequilino, peramenoque litore, Rhetioni cum abest, oppidum variis ac edilicis frequentibus, & copias multarum rerum abundans: nam montes, qui supra sunt, egregie percolantur ab indigene hominibus maxime laboriosis, & faciendae fabrilis operae longinquae regiones magno quaestu petentibus. Commendatur & id oppidum Turnanae familiae antiqua stirpe, è qua nomen ducit Paulus contribulus noster, à scilicet hominum literarum elegantia medicus insignis. Oritur statim à Rhetionico ejusdem nominis promontorio, turrita arce conspicuum, ut quae inde litora sinuato tractu ad Musium oppidum reflectuntur: in medio sinu duo templa, quae inter se paucis stadiis distant, salubriter eleganter sacris turribus conspicua Vio & Martino diva dicata. Porro Musium, ab fere infestae arcis memoria cunctis fere Lari accolis excrebrabile, portum habet quadratis silicibus exstructum. Adiungit vero supra adscensu molis gyris & flexibus verrucosa rupes, in qua sita erat summa arx & specula totius lacus, tamen per gradus castellorum munitionumque Coronis circumdata. Eam paucis ante annis extruxerat Trivultus, bello clavis, & demum Jacobus Medices Insulher, per occasionem bellorum custodiam impositus occupavit. Hunc demum gravi bello domitum inde expulsi Franciscus Sfortia, ad ius Helvetiorum Rhetorumque auxilium, qui eas arces finitimas fenesceas, cum ingenti ruina tantorum operum radicibus evertent. In Musium promontorii latere majores nostri candidi marmoris fodinas avenerunt, quo templum maximum Comi, magnifice constructum exornatumque unius seculi labore, conspicimus. Ea vero rupes, uti diximus, in ostentationem tot castellorum exprorecta, alterum sinum aperit, Musio adversum intervallo, per convexa montis mille passuum. In hoc Aduncum oppidum cubit, & ipsum multis vicis exiguus, per latera montium sparso, opulentum. Rursum ab Aduncum, quod ab effugie litoris nomen accepisse videtur, aequa planities, vineis constata, proficiscitque aratro, terrenum linguam sensim effert, absconditque Grabodonum, quae secundum Bellanum, de quo mox in dextro litore dicemus, toto Lario summum obtinet claritatem. In prominentia sunt geminae sacrae aedes conspicuae turribus, & paulo altius à litore Augustiniani Ordinis cucullatorum cum exinio templo carobium. Inde ipsa sinuata ripa Grabodon in longum producat. Ibi super Clartorum familia domesticis apparatus laetitia, honestissimae opibus, & claretum vireum hospitium florens,

intestina rabie per mutas cades se ipsam ad non dubium interitum conficit. Sequitur in proximo Domatium, Grabodonem par, si utraque agri doctes aestimemus. Inde rursus planum & arborosum litus paululum prominet, occultato Gerac vico, ad quem paucis inde stadiis Suricum succedit, quod ultimum consummat cursum portum navigis gravioribus praebet.

E regione Surici Volturum vallis petitur, brevissimo trajectu, sed maxime vadofo, propter Abduas supra irrupentis impetum. Suis enim vorticibus, nihil prope committit, sed discolora Larianis aquis, aeneae cumulos trahit. Propterea avorum nostrorum memoria Picinus, clarissimus Imperator, quam acce democritus cum Venetis copiis, exercitus trajicere properaret, tardantibus navigiis, subituri operis tubicium pontem incredibili celeritate construxit, atque inde mox proventus, insigni porta victoris, hostes excedit. Earum tubicium exest stupens adhuc apparet apud Oloniam turrem, quam nuper Rhæti diruerunt. Non longe ab Olonia Volturacum urbem antiquissimam fuisse constat, quae Valli nomen dedit: visunturque hodie vestigia struxit urbis ad Burgum Francorum, unde fossa navigabilis ad Delebium usque perducitur: sed ea per astatem tabanis & cultibus infamis flagrantibus ibi Lario, & inclementem reddente aerea. Existimant id fuisse opus Francionis, qui Maurici Caesaris auspiciis, cum Longobardis ad Comum, & in Comacina insula, Volturacum velle bellum gessit. Ab Olonia turre ad Livinonem excelsum montem, recta margine definens Larius paludes relinquit, quae Volturacum vallis frontem aperit. Ea in dextram inter Aquilonem & Orientem solum, ut diximus, ad Abduam montem Burniamque oppidum extenditur. A proximo autem Lari litore octo millibus passuum distat Morbonum, ab intemperie earum paludum nomen accipiens. Id magnitudine, & divinis arboribus perfumile, nudinis, & frequenti mercatu celebratur. Medio ferme sinu montibus adiacet Delebium, ut diximus, Venetorum clade & templo, quod in ipsa victoria dixi voverat, insigne. Ceterum de Volturacum aliis sit peculiare negotium: nos ad Larium convertimur.

Abdua tota valle demissa, nequaquam recta per campos in Larium discursus habet, sed ad levam in saxa Coderie montis distortus invehitur, devoratque radicibus tandem ingentium cauium obice restructus in Larium pellitur, adeo irato & contumaci cursu, veluti indignatus, ut permisceri nolit, & inter vitreae & liquidissimas undas spumosis & turbidus deferatur. Ab ejus ostio excutitur Larius ad Boream, alio veluti alveo per octo millia passuum inter diffusos montes usque ad eum vacum, qui è re nomen habet *Sammolacum*. Ibi desuperius excipitur Mera Surium, qui Clavennum oppidum praeteribit, octo millium spacio per valem cursum intendit. Haec per interiora Alpium iter habet ad Curium Rhetiarum. Porro à leva, redeuntibus Suricum non longe ab ostio Merae amnis, Metola vicus, & Novatum materiae copia & dissolutis machinis notum. Coderie enim montis juga, quibus Volturacum & Clavennum vallis dirimuntur, & laeice, & proceris abietibus sunt repleta. In asperissimis autem faxis caprearum & ibicum greges vitulos, & ejus generis sylvestris caper, cui *Scambaco* nomen est: is colece & magnitudine, vel procerum asinum aequat, oblonga & fulcata in humeros cornus demittit, quibus admirabili naturae subsidio, morte se eripit, quam à venatoribus in extremam rupium eram compellitur, contractus siquidem pedibus, intertactu pedum cervicem, in orbem se convolvit, atque ita cornuum abside protectus terga,

nobili decreto præcepti rote modo illas per de-
rupta provolvitur. Hujus generis esse putaverim
caprea, quas in tetricæ Salomæ jugis Rotæ ap-
pellari M. Varro prodidit. Cæterum à Novato
Rhæti dudum per latera cautum, ultra Abduæ
otium præcævis, excavatæque cauitibus viam duxe-
runt, ut inde pedibus Volturæ intentent. A
dextro vero latere, petentibus Suricum, Dacium
ignobilis pagum videmus. Ignis descriptoris ad-
versum è Surico regionem, interjacentem Lario, Li-
neronis montis cacumina spectantur. In altissimis
omnium perhibetur, à quo ferunt reliquorum mon-
tium seriem perpetua veluti catena usque in Dal-
matiam extendi. Sub Lineone sunt uberis campi,
à capite lacus nomen fumentes, accipitrum aucu-
pils (nam coturnicibus abundans) ad oblectationem
aptissimi.

Cæterum tria omnino promontoria ab his cam-
pis in Larium effluunt, quæ totidem piculos si-
nus efficiunt. In his piscatores vimineas caveas
per autumnum in profunda vada demittunt: &
quum hyeme in hù piscas stabulantur, ad prima
veris signa omni piscium genere plenissimas funi-
bus educunt. In primo Valsellum cum turre con-
spicitur, & interioris sinu in medio situm est Cole-
cum vicus. Secundum vero promontorium ædifi-
cium caret. At tertium cætera amplius, ac ances-
sum, buxum pedis similitudinem repræsentat, ve-
lut per extremam tibie partem litonibus adjuncti,
ita ut talo Cosum, planta Aduncum litus, di-
gitis vero superiora duo promontoria respiciat,
tanta litoris coarctate, ut à digitis ad tibie jun-
cturam oblongo & angusto sinu lacus irrumperet,
pene effusa insula in Euripum ibitum, si præci-
sæ cervicæ paucorum passuum isthmum æquaretur.
In ejus promontorii digitis cornubium, quod *Pla-*
nam vocant, ædificia agrisque opulentum videtur,
cum viridarii perpetuo muro præcinctis, & pec-
uliaris ad ea delicias exstructæ mole, quæ portum
efficeret: sed ea per contemptum Christianæ reli-
gionis avarissime neglecta, discepta penitus obso-
lescent.

Ab hoc vero Plonæ promontorio regna tui pan-
duntur, in quæ pervenimus. Incipiunt enim ab
Isthmo isthm Doræum vineta Mulsium promon-
torio adversa, sicuti Plonæ cornubio è regione Gra-
badona conspicitur. Inde stadiis ferme duodecim
fazo adject Coræum cum arce, unus Sigismundi
Medici jucundis ædibus clarum: nam ex perenni
& largissimo fonte, qui in hortis multo cum mur-
mure mulcosa è caute profilit, hilariter potat, &
è fenestris, hamis & arundine piscantur: ita ut eam
villam non ineptis conjecturis esse arbitret, è qua
ille apud Plinium sedulissimi morbi ulcere consum-
ptus, vitæ tudio in Larium fe projecit, frequente
viri casum admirabili charitate uxore fortissima. A
Cornio sensim littora cuneantur, & in campos
abteunt: in his situm est Delphinium, fertili plani-
tie oppidum, in proximo monte arcem vetustam
offendens. Inde Varro desinit amnis, qui campos
interfecat. Aperitur sese montes paulo super ac-
cem, atque inde est iter in Inroccium vallem. Se-
quitur Bellanum ad parvæ pernobilis urbis effigiem,
omnibus eruditæ artis ornamenta, & nature doti-
bus admodum illustre, quod veluti in ditione tua
Metropoli, portum habet è quadrato lapide clas-
sum capscum, insignique prætorium juri dicundo,
aque item augusta sacre templum, quæ Actii Vi-
cecomes, & Joannes patruus Mediolanensis Ar-
chiepiscopus, pari magnificentiâ & religione con-
diderunt. Adjuvat Bellano Cultonius ager, gene-
roso vino percelebre: quem demissis è præalta val-
le, ubi ara est, Pluvieris fluvius inundat. In ter-
go sunt nemorosi montes cum opulenta Saxina val-
le, è qua Turrianus, Infubrum Principes, orien-

dos fuisse constat: qui postea à Vicecomitibus pul-
si, imperio deciderunt. Bellanensis hyeme pluri-
mum aigent: sed eorum frigora propinquitate syl-
varum facile ludentis ignibus superantur. In eo
oppido cæteris præcellunt, quum salubri admodum
culo æstates verna temperie lætissimas traducunt
Hieronymus, & Dantes Stupani fratres, à multo
splendore urbanæ vitæ elegantissimi fenes: famam
quæ oppido ingenti ditibus affert Nicolaus Boldo-
nius, in gymnasio Ticinensi medicinam docens:
quo comite, monitoremque tetrarchis tuæ oram
descripsimus.

A Bellano Varenam petentibus in medio fere
curva, promontorium Marca: ad id Cultonius ager
finiur. Inde Saxia in circulum fere flexentibus
imposita occurrit Varena: cujus oppidi vinetis ni-
hil generosius, nihil hortis à citreorum & medicor-
um pomorum amoenitate beatius. In aprico enim,
& erecto litore odoratis sylvæ perpetuo virent, ita
apte exceptis in orbem folibus, ut Varenatibus
Bellanensium, alterna sorte, autumnus prælongus,
& suo tempore suavis, comita duritie hyemis,
cum verna temperie conjungatur. In ea fæca colo-
nam Varenam ducere coacti sunt Insulani, Co-
mensum prodicione infames: qui & sacra secum
tulerunt, quum illi uni eja tractu, Ambrosianus
ritus non sequatur. Adificiorem nova in sede bi-
nas arces, alteram in humero dextro ad Larium,
alteram in edito montis jugo, imminet ædifi-
cia, & speculam tota à lacu præbentem. Ibi
enim maxima Larii læticio, trifariam se in diver-
sa profunditatis, ad Pythagoræ literæ similitudi-
nem, uti mox in descriptione Biliaci referemus.

Negat se ortum ab Insulani, quem genus suum
altius deducat, Joannes Maria Scorus, Juriscon-
sultus inter Varenates facile princeps. Porro in Me-
ridiem molli flexa, circumacta Varenæ fæxa pera-
mentum suum aperit: in quo sacratum virgini-
um templum, & mox Læstus amnis, qui stas
temporibus oritur, & deficit. Effundunt medi-
mos ingenti occulto specu, per tubum magnæ
fenestree perimillem, ipsumdem & propætas ad-
spectu lacum amnem adultæ vere. Siliur vero
totus paulo ante drumam, adeo exhaustus, ut cre-
di per eam, interminet cavernis, ut sine humoris
vestigio, arduus ille in acervi alveus penitus inar-
rescat. Cupivere nonnulli periculosa curiositate,
cum simulibus per fauces intrare aërum, ut ejus
profueris admirabilem ortum, atque obitum de-
prehenderent: sed in tenebris ad multum spatium
progressu reverberatus in ora spiritus cum sibilo fa-
ces extinxit. Perunt autem pastores, in illa na-
scentium Alpium congerie, ingenti amphitheatro
parem, inter montes depressis, & concavam plani-
tatem reperiri, in qua vernis folibus ligatae ni-
ves veluti subiecto cratere excipiantur, poroso
quidem fundo, & sensim conceptas aquas in pro-
fundos specus insillantes, exspertæque obiter oc-
cultas quasdam mensuras: unde postea redundanti-
bus labris expansis, & præcipiti momento tem-
poris decidens effundatur. Læsti amnis aque na-
tura est, ut erecti pises in ea demersi durante ri-
goris in triduum perseverent, vivi autem, vel diu-
dum capti, contracta lymphæ, celeriter expirent:
propterea ad litus infra molis frumentariæ, quas
suo impetu decidens convolvit, adificata sunt mo-
nentium vivaria, ut inde piscem jumentis ad fora
Infubrum exclusa tale deferantur. A Læsto, sub
perpetuis vinetis, Veterumnum exile promonto-
rium, & post id, paucorum stadiorum intervallo,
aliud ejusdem nominis multo minus, navigantium
occurrent. Tum vero prominet Lærna: & pe-
ninsulam in Larium extendit, in qua vestigia mu-
niti olim castra, & privata item ædificia viden-
tur. Hic ager culture nequaquam ingratum, ad-
spe-

specu & fertilitate singularis videtur. In eo enim tractu, quem hinc Larius, atque inde subducti montes certatim recedunt, placentiam oleæ & vitibus pulcherrimam relinquunt. Inde sequitur Oleum olei ferax, nec lapidinis ignobile, è queis nigerrimus lupus exciditur, quo pilares columnas in templo maximo Comi majores nostri adhibere solebant, quem eodem Muliana marmora reperiunt. Ab Olivo vico statim abrupta illa cutes ad Larium intumescit, ita ut contegat ex propinquo Mandellum oppidum, positura, celo, campis ubertate nulli potterendam. Despectat subiectum portum eximii operis quadrangula turris: quam tu integre, ornateque assue prætoris domus cogitas, sed meo judicio rectius & luculentius feceris, si designatam in id opus pecuniam feliciter sumptu in alium locum facili substitutione transferas.

A Mandello longe maximus eo tractu sinus oritur, ad Roboreum usque promontorium pertendens. Insuper sunt divi Georgii templum, mox Teolium, atque inde Laurentiana aedes, Abbatique vicus, & juxta promontorium canobium Serviliani ordinis. Hinc ultima cuspis sex tantum stadiis ab adverso litore distans, è qua Sforziani duces super initio successu, ceterum in adversum litus protendere cogitantur, ut hostilium classium excursionem impediunt. Reflextæ se fluvium Roboreum, panditurque lacus in suam latitudinem. At in intimo cubi flexu divi Martini templum eminet, & in alto procul à litore Dorbinum oppidulum cum torrente, qui in duas partes Roboreum diffidit: inde asperæ glabraque cautes viam militarem ad litus cœtant, ita ut propugnaculo, & porta aditus præcludatur, qui dicitur Calodrius. Sequitur Cessima regio, vino subsultu jucunditate admodum clara: desinit ibi in præcis Ludovici Sabelli cautes, miserabili interitu infames. In Calendis Maji, quum in excelsis montibus, festa hilaritate, fronsdem ad ornamenta domorum arborum de more à Leuceniis juvenute succiderentur, fallente vestigio propositus in sinum excelsissimæ turris decidit, suspensusque exili ramulo tam diu hæsit, donec, natuscuto à præternavigantibus casu, qui pendente conpeterant, ad ferendam opem ab universo oppido concurreretur: verum infelix, quum nec demissos funes occupatis manibus deprehendere, nec ardentissimum solem diutius ferre posset, quinque horarum cruciatu superatus, inter suspensientium parentum, amicorumque lacrymarum stragem despondit, & corruit, frustra ante substrato solo, quum pene prius, quam isideretur, vi ipsa profecti aeris exanimatus cecidisset. Circumvehi eas rupes Leucum aditus, munitionis fama & forti celebritate frequentatum: à Clarentio & Calendano annibus includitur. Cingitur muro, & propugnaculis, arcque turrita ad portum opportune hinc: nam in proximo fuit Veneti imperii limites. Inde Abduis è Lario auctores undas trahens se ipsum rapit, perveniente ad incomparabili struere pontem: quem tribus inter se diviso exemplis ponte castellis & turribus, totidemque custodum fidei commendatum Vicecomites armis magnitudine præcipue Romanis compendit, ab hinc decemtis annis edificatum. Inde Abduis, pluribus angustiarum excipulis strangulatus, isdem efficit ad Pescarenum vacuum, rursumque artibus succibus erumpit, & in lacum contentu cursu diffunditur.

A summo lacu, Menegoe ostio per Varenam, & inde ad exitum, ad Abduam triginta octo miliarum iteraria colligitur. Contra Leucum montis Rari excelsa cacumina assurgunt. In dextro Barri humero, Michaeli templum constituit Desiderius, Longobardorum Rex ultimus, sicuti & alii

superiores Christiana pietate memorabiles, divæ Mariæ humi in jugo, quod hodie pro specula visitur, & canobium Clivatense in proximo opulentia cum dote condiderunt. In ea montis parte, quæ vertitur ad Occasum hyperbæum, Barre versutissimæ urbis vestigia spectantur, non longe à Galbato pago: de Barre interitu Plinius meminit. At emissio jam Abduis, Larius molliter affluens Barri ipsius radices fluctibus aluit, & ad Malgratum vicum pulatim latiore pelago se infundit, sed mox excurrente promontorio castigatur: in eo castellum eminet. Sequitur autem in cavo fluxa cœtera Melgratum per isthmum nomine Parietes vicus, veteris oppidi speciem præbens. Inde radices in fertiles campos sequuntur, pertinentque à Parietibus frons perveniente ad Eupylim lacum, qui, uti alio loco ostendimus, subito tremore, qualitas telluris, cæco aliquo telluris hantu repente haussit, in minores aliquot lacus abiit, altioribus scilicet vadis subsidente aqua, quum eminentiores deiceret. Ex his maximus est Putianus tæx ditissimus, ab eo Clivatenis & Annonus fere conjuncti, demumque Serius ipse, qui piscosus ostio Lambrum emittit, omnes Percarum præcipuum captura neabiles. Plebs Infini lacus, corrupto vocabulo, hodie dicitur, quum ibi nobis civitas fuerit Licinoforum, quam Plinio notam videmus.

Ceterum Larius, ubi camporum margines lambendo præterit, latera demum regalis montis fluctibus pulsata, ita est editissimus, contra Roborem adversa litore promontorium, ubi brevissimum trajecum esse, superius ostendimus. Inde recto, memoratoque, & nunquam vite confuso litore Ovium sub rupe excelsa, monosyllabo nomine vocatur, unde aperitur vallis Aline regio, Lambrum fontibus, & familiaris ex verustissima Romanorum nobilitate insignis. In illa enim flores Curiones, Carbones, & Billienis, qui omnes imperio tuo late parent. Id, intercedente lacu, apicem Mandelliani agri frontem respicit. Sequitur Vallensia agro sylvo, & vineis Ovio melior. In ejus portu quadrata facie scopuli pedamentum ingentis turris ad nobilitatis indicium ostentant. Inde Almonte Ambrosianorum cucullatorum secessus, Liernæ opposita. Moxque Piscalium cum sacris virginibus, aquæ è modico sinu erumpens Bilicium promontorium: qui nihil spectatius, jucundius, salubriusque reperitur. In jugo Planiana fuit villa, quam ille *Trogadum*, quod grandibus scopulis, veluti foculis sustineretur, appellare solebat, quum inde duos lacus, veluti duo maria despectaret. Consta demum fuit in eo cacumine æx nobilis è lapide quadrato, quum uti asylum maleficorum hominum, ante centum & quadraginta annos Joannes Gelescius Vicecomes, Philippi pater, subitri consilio diruit, decreto adjecto, ne in posterum instaurari posset. Propter Marchesinus Stumps, quum Ludovici Sforzæ, è summo gratis loco, fortunis uteretur, nox in lumen, sed media montis regione, ad Meridiem versa fronte Regium villam constituit: quam nefaria Cavemionum libidine incendio deformatam aliquot annis videmus. Infra ad Occasum Bilicium oppidum undas aluitur, totius Larii præfectura, & nobilitate adscisciorum, mollisque præsumptæ aræ interflua bella clarissimum. Eo promontorio Larius defluens ab Olonia turri, veluti ingenti rostro discinditur, exinque in longe maximam æquorem planitiem, tribus in diversa vicibus Pythagoræ literæ figuram repræsentant. Triquetrum siquidem intervallo, & ferre æquali, Bilicum, Varenæ, Minacium, sex miliarum passuum occupante pelago, dirimuntur. Inde ad lavam in adverso Piscali litore, Lopia vicus cum templo amulatione religionis sacratarum virginum domo insignis. Inde sancti Joannis pagus, cucullis divi Dominici uberrimis

mas vindemias reddens. In cervice quoque Bilacii promontorii, quod pene præterieram, quum à li-
tore distet, cononibum Augulianorum cucullato-
rum conspicitur, medicis arboribus & cultissimis
vinctis relictum, ita ut sacratæ virginis Piscalia-
næ, Lopianæque horum cononiorum severitas
etque præsidio pudicitiam commodissime tuean-
tur.

Inde sesdecim ferme stadiis Grosallia Saxa cre-
bris repulsi à Lanactio Larii fluctibus verberantur:
ex Saxa ingentes habent specus, in quos burburi
piscæ, statuarum hominis magnitudinem æquantes,
assate se recipiunt, spectanturque tantum, vitreo
in fundo captantes umbram, quum retia vehemen-
ti impetu frangant, & gravique squamarum sæ-
re thoracati sagittas vitent. Sequitur Lecenium, in
quinque tenues divisum pagos, quos inter densissi-
ma vincta directæ litore conspicimus. Aquoâ inde
vina, sanæ vapor proxima, agris expendantur: qui-
bus sanam auctoritatemque attulit Ludovici Stor-
tiebus gailus probantibus medicis, qui ætuoſis viscè-
ribus, calidissime podagris æquissima judicabant.
Nos autem Grianteo, aut Vareniano, cum musta
ferrent, ad medietatem Leceniana nobili tempera-
mento permixcentis, quæ demum delicatas vincti spi-
rant, & nitido cæcio colore salienti in poculis si-
tientiibus arident. Succedit Cavanæolæ promon-
torium Arcentanio sinu, quem diximus, ad inter-
loquenda litora avido procurru inferunt. In co
templum est cum uberrimo fonte, & quadrati la-
pidis parva mole. Aedius lacernam cum lumine,
prædentibus oleum nautia, ad subdita tempeſta-
tum, paucis ante annis protendebat, ut corriva-
rent qui à Lanacteo pharo turbida noctibus de-
scendebant. Hinc ille sinus maximus incurvus ad
Turnium usque promontorium per quadraginta sta-
dia distenditur. In quo præcipuum Nessum oppi-
dum, in algida cuncte suspensum, ad nectiss volu-
ptates obtinet claritatem. Id præcipiti, frigidissimo-
que amne divisum, lapideo ponte conjungitur: ibi
capture perennes sursæ, & conspectu Larii, fron-
dolorumque montium placide frui, festivoque item
ad inarmorem mensam cœnentis pingui eo sceſſu
gaudentibus licet. Non procul à Nessio recurvi
montes cubitum ostentant, in quo fontem à fuga Se-
ria nuncupatum, multo murmure strepentis aquæ
nautia frequentant incumbentes supra castaneæ ar-
bores connexis inter se ramis decemter à foliis de-
fendunt: nec postea toto illo sinu redificia ad litus
visuntur, præter exiguas ad stationes navium do-
mos, quæ superioribus pagis certis tramitibus re-
spondent. In conspectu enim sunt Carenum, Quar-
tianum, Pomposiana, & cæteris fortunatus sita
Palancia, eximarum exparum fertilitate permobili,
atque item Lemna, Molinæque. Supra hæc nequa-
quam ardui & pabulosi montes in acutos apices at-
tolluntur, per quos postioribus læpissime agnina cer-
vorum occurrunt. Hinc ad pauca stadia fons ille

A duorum Pliniorum præconio & admirabili fluxus
& refluxus varietate memorabilis, quem descrip-
tione attingere, non inceptum modo, sed neſus esse
putaverim: ne acuminatione parum ingens, aliquid
recte addere videamur: quando illi, divino floren-
tes ingenio, cuncta, quæ hodie nihil immutata na-
ture miraculo contemplantur, incomparabili styli
jocunditate nobis expresserunt. Succedunt inde syl-
væ, vinctæque Turconium, & supra ea in edito
mons Platus, sacratarum virginum templo & præ-
alta specula longe spectabilis, & mox ipsum lanato
litore Turni promontorium: in quo oppidum per
gradus ædificatum, nova insaturatione reflorescit.
Quum enim afflictis adverso belli successe Gallicum
rhemon contumacius, vel, uti videri voluit, con-
stantius coluissent, incendio patriæ interceptivi stu-
dii sui penas dederunt: eandem quoque fortunam
tulit Parthica, paucis ante annis oppidum insigne
incolarum nobilitate, & excelsis domorum structu-
ris, quod modo singulari cum dolore lætuoſe cla-
vis præterieramus. Inde sequitur Blennum, & ipsum
vinctis suis, quoniam orientem solem non vident,
apud languentes stomacho, dignitatis & gratiæ si-
mam inveniens, quum vini levitate quædam inno-
xia à tenui innatoque vigore refracta & diluta præ-
ferantur. A Bleno pervenimus ad uberrime sca-
ruriginis fontem, quem ab aquarum copia jure o-
pimo Magnum appellant. Inde sequitur Mirabella
domus pendenti imposita scopulo, & mox duobus
inde stadiis Genium promontorium, in quo vastæ
amplitudinis sedes cum templo, & viridaris, De-
curionum decreto pestilentia morboſis reservatur.
Inde statim stœtentibus seise ad lavam ripis: urbs
ipla Comum undique turrita conspicitur.

Nos vero ad suburbana Coloniole vertendo pro-
rum, vincta, villas, hortos legimus, & sexto die
completo universæ adnavigationis cursu, qui per o-
ram centum & viginis milibus passuum conficitur,
unde solveramus: utra potius facies navem insuli-
mus. Tu vero, qui harum rerum præclarus es es-
timator, quæ fide scripserimus, facile videbis. Ni-
hil enim tributum est sibus, ita ut hæc dissolu-
te, vagæque narrationis veniam impetret non de-
sperem: quando etiam abs te jussa emagistræque non
meo quidem, sed alieno potius stylo tractaverim.
Nec tamen dispudet tunc, si per aliorum severitatem
discessisse, ut studium nostrum vel hæc una erga te
liberali comitate testemur: nam qui tanto ore rap-
eam Helenam cecidisti, remissiore fortasse mu-
la Larium decantabam, vel uno Bembæ exemplo, qui
Benacum Guberto, Moncerati nostro, jucundissi-
me descripsit. Tabulam quoque huic joculario
labori nostro conjungimus, ad locorum mensuram
exactissime delineatam: quæ fortasse erit ipsius Co-
mentarii, lenocinantæ pictura, jucundior. Sed hoc
impeniti videbunt. Tu certe intelliges, mutas &
inanes fore tabularum figuras, nisi literarum lumen
accesserit.

GALEATII CAPELLAE
DE
BELLO MVSSIANO
LIBER ADOPTIVVS,
E BIBLIOTHECA AMBROSIANA.

GALEATII CAPELLAE
DE
BELLO MVSSIANO
LIBER ADOPTIVVS,
E BIBLIOTHECA AMBROSIANA.

BREVARIUM.

Primum fortuna motum MEDICAEVS excipit, adversus Rhætos, Sfortianaque pugnatum. Belli ejus causa, & confilia: sed antiquum ab expeditione in Volturenos & tanquam Sfortia convenire. Igitur cum Rhæti confugerant Helvetiis: nec contenti finibus ejecisti hostem, insequuntur: arcem Mediciam obsident, subveſti in proximam montem turmentis. Hæc a Medico expugnata, & per præcipitæ rapa dejecta sunt. Belli deinde nova Sfortia suscipit, acia cum Rhæti Helvetisque fuderat: milites navisque mittit, & terræ ac lacu vim infert. Mediciis nova velut tempeſtas preſtat, trahere bellum statuit: & ut sumptus immoventur, auxilia Helvetiarum dimittit: satis arbitrat, claffe inferre locum, Mediciam Leucorum civitate ac præſidio munire. Contra Sfortiam, Duce Brivioſo, arma expedit: sed diſſoſo bello moritur: arcem Mongatiam Gonzaga tenet: Ocellum Cribellum deditione capti: natus Medicas Viſtariis obicit. Mongatiam acriter Medicam propugnant, magna virtute hostem repellant, & mox evadunt. Hinc expugnatio lacus a Sfortianiis adnervatur. Sed Mediciis aſſu & virtute remanent omnia, Legati ad Caſtrum mitti, quique auctoritate pacem querit: alius in Galliam, qui ad novum bellum Regis animam invitent, Leucum, Mediciam, claffeque adducat: sed frustra. Quomodo enim a pace Sfortia alienus, ſe a bello Rex Francicus fuit. Ergo Sfortiani Lacum claſſe claudunt, Lacum circumvallant, pontem Abduæ, gemum caſtellæ munitionem, occupant: & mox remiſſe iterum agunt. Mediciis primum libera excuſſu Lacum vindicant: deinde caſtra hoſtium noſtra invadunt, metum, cado, & ſuga omnia replent: Gonzagam capti, munitionis diſcipiunt, tormenta vobis, ſimul pontem Abduæ recuperat. Caſtra tamen Viſtariis reſecti, & nova obſidione Leucum urget: quid viſi Medicam irritant? Surgit acriter, copias augeat, Sfortianiis cadit, & jam velut vultor graſſatur: cum frater pila ferrea iſtum, & paulo poſt Berſarius, Claſſi Praſectum, pari caſu leſus occidit: magnum utroque momentum belli. Sic variante exitum fortuna, ipſi Sfortia pax placuit. Conditiones ſcriptæ ſunt, pro quibus viſſe Medicas nollit. Muſſum, Leucumque tradidit: ſed in vocem Marſianum opudam, & grandem pecunia ſummam accepit. Sic Marſio creatas eſt, & virtutis ſortemque ingenua maxime deinde reſem per univerſam Europam applenit.

APERTA agebatur, intra quod temporis ſpatium in Bononiæ reſtitutione conventum erat, ut Comum civitas, arxque Mediolanenſis Franco Sfortie redderetur. Quocirca Hiſpani, qui ambobus locis præſidio poſiti fuerant, cum à Sfortia impetrare non potuiſ-

ſent, ut ipſorum opera in aliquo militari munere uteretur, ſe abſque ſtipendio remanent, JOANNEM JACOBVM MEDICAEVM ſecuti ſunt: qui per ſuperiores bella occaſionem rati, præter Mongatium & Leucum, totum firmæ Larii lacum occupaverat: ac Ocellum cum ejus juriſdictione ab Antonio Leva traditum poſſidebat: & cui oportunitas erat, milites paratos tum habere. Jamdudum enim animo agitata, quomodo Volturenam vallem, armentis viſſeque diſſimam, in poteſtatem redigeret: quod quando in expeditione Clavennæ parum ſuccederat, (quoniam Caſtiani debellato & capto apud Ticinam Gallorum Rege noluerat bellum per ipſum inchoſtum adverſus Rhætos persequi) nunc adiunctis ad eos, quos ante diverſis in locis delegerat, noningentis leſtiſſimis poſitibus (tot enim erant Hiſpani, qui præſidio arcis Mediolanenſis & Comi impoſiti erant) & tribus milibus Germanorum, quos Pandulfus Sitticus, ipſius ſervitus, vir opibus & gratia apud Ferdinandum Romanorum Regem pollicens, mittere in auxilium promiſerat, ſperabat cum vallem, antequam quicquam ſuppetias ferre poſſet, percurrere: opida & villas diripere: & captivis ingentem auri ſummam extorquere: poſtremo quodcum ex opida ejus vallis, quod magis idoneam videretur, vallo & foſſa ſtatim munire, præſidioque firmare: ita ut ſi Rhæti tantum in numerum veniſſent, quibus ipſe potenti acie par non eſſet: ſi, quos introduxiſſent, munitionibus tuti eſſe poſſent. Atque ita ubi hoſtes poſcunt, aut commotus inopia in bello perſeverare (quod brevi fore ſperabat) nequiſſent, ipſe denovo villas & opida circumjacentia invade- ret, & tandem ſive vi, ſive belli tacto totam vallem victor poſſideret. Hac igitur ſpe ductus, cum non ignoraret ſibi à Franco Duce timendum eſſe: quippe cum necceſſe eſſet, conditionibus pacis fruſtra cum eo tractatis, honoris utilitatique cauſa rerum ſuarum reintegrationem armis tentare: tamen exiſtimans ipſum ob ingentem pecuniam, paulo ante Caſari numeratam, its exhaustum eſſe, ut non niſi poſt multum temporis ad bellum gerendum neceſſaria in promptu habere poſſet, expeditionem in Volturenos ulterius diſſerre noluit. Quin ut majorem hoſtibus terrorem incuteret, quocumque proſiciſcitur, varios rumores jactat, impulſore & auctore Franco Sfortia bellum ſe moliri: quod quidem Rhæti acque Helvetiis (ut utraque gens eſt ad ſuſpicionem proclivis) tanto magis perſuaſum eſt, quanto id veriſimilius erat: cum Rhæti Clavennæ & Volturenorum valles temporibus Ducis Maximiliani Sfortie nullo legitimo jure, ſed quia ipſi ob vicinitatem & locorum fertilitatem utile erat, occupaverant.

Accreſcit inſuper ad confirmandam huiusmodi opinionem mors Martini Baulini, eorum Oratoris, qui tunc ad Sfortiam miſſus erat, ad percuſſendum. An vera eſſent, que Medicus de bello ipſius juſſu nato jactabat: & dum Mediol-

no Comum verſus rediret, de via à quatuor exiis, qui præſidio Morguthi ſtabant, trahiſis in proximum locum virgultis & dumis conſtitum, una cum ſilio itineris comite, crudeliter occiſus fuerat. Ita ut crederet in diſtione Mediolanenſi non ſine ipſius Sfortie voluntate tantum ſaciſis patrum fuiſſe. Quamobrem Princeps, ne aliena culpa ſibi impingeretur, homicidii veritate explorata, muſcium ad Rhætos conſeſſum mittit, qui huiusmodi ſuſpicionem purgaret: & ut declararet qualiſ eſſet erga eos animi, omnia referret que antea per Martianum de explorato Medici aduerſus eos belli apparatus referri mandaverat. Quibus illi ita credendum reſponderunt: ſi per Ludovicum Viſſarianum, quem cum magna militum manu Comum intraiſſe ipſius Sfortie nomine intellexerant, aut per alium quempium, loca, que à Mediceo tenebantur, nudata præſidio invaderet, & cum rebus ſuis metuere, ac ab incuſpo aduerſus Volturenſis bello deſiſtere cogeret.

Per illud tempus Mediceus ad lacus ſumum perveniret, itaque vallem ingreſſus, Morbonium (opidum eſt à capite Lacus octo millibus paſſuum) occupat: quod conſta ingenti ſolſorum manu vallo & ſoſſa, quem celerius fieri poſteſt, munire, & quicquid conſectus ſibi prope reperit, introducere properat. At Volturenſis, qui illo inferentem hoſtem non habebat, continuo in armis fuerunt, & ad opidum Sondram, quod ſupra Morbonium eſt, ſeſe recipiunt. Ita ut Mediceus longius cum ſuis progredi non auſus ſe; præſertim cum Germani, quos eo evocatos diximus, nondum veniſſent, quo poſtea Bernardus Cardinalis Tridentinus, pro Ferdinando Romanoſum Rege agens, in Sfortie Ducis gratiam, ad ſilum tranſire prohibuit. Interea Rhæti, aulico bello Mediceo appaſata, coaſto domi concilio, non amplius tolerandum eſſe ejus audaciam decernunt: neque ſatis eſſe exiſtimant, ſi injuria ſua tueri, niſi hoſtem perpetuum, eundemque inſenſum, uſque ad extremum excidium perſequantur. Et propterea ad Helvetios opem in bello aduerſus Medicum gerendo imploſeum mittunt; quorum octo pagi, Tarregium ſcilicet, Berna, Clarona, Baſilea, Apzel, Scaffuſum, Friburgum, & Solodorum, comprobata Rhætorum ſententia, electis Ducibus, & delecta ſtatim habito, magnam numerum poſitum conſcribere: quos ad bellum una cum Rhætis progredi aduerſus Medicum juſſerunt. Reliqui, videlicet Vrania, Lucerna, Zurich, Suith, & Undervaldum: quod ſuperiores octo pagi amplius quam necesse eſſet auxilii miſiſſent, bello ſeſe immuſcere ſupervacaneum duxerunt. Atque ita in hanc expeditionem præter Volturenſis Rhætorum & Helvetiorum ſupra quatuordecim milia proſeſſi ſunt.

Quocirca Mediceus, qui nunquam crediderat, eos propriis ſumptibus bellum moturos, falſa ſpe ſe ductum agnoſceat, coaſta præda, quam in valle pluribus ex locis ſecerat, ad lacum cum ſuis omnibus, præter eos quo præſidio Morboni cum Gabriele fratre reliquerat, regreſſus eſt: primumque Muſſium rebus omnibus, que ad ſuſtinentiam oppugnationem obſidionemque tolerandum pertineant, firmavit. Mox claſſem demum conſecit, ut ad unumquemque locum, quo belli opportunitas exigeret, occurrere poſſet. Jam Helvetiorum & Rhætorum phalanges Sondram applicuerant; primaque acies Morbonium uſque præcurſebat. Quod ſentiens Gabriel Mediceus, cum opidum nondum eſſet communium, & milites, qui lacus erant, ad propugnandum contra

tantum hoſtium numerum ſufficere non poſſent, depoluſita omni opidnorum ſupelleſte, antequam iter ſibi ab hoſtibus præcluderetur, lacum verſus iter dirigit. Itaque ab his, qui in claſſe erant, procul viſus, cum plerique ſuorum in navibus exceptus eſt. Deſuere tamen nonnulli, qui prædam querentes ad diverſa montis loca diverterunt, & tardius agens hoſtium advenſa conſpiciat, pars dum ducentes ſuos inſequitur, in manus hoſtium devenit: inter quos huius Crallus Centurio, qui in odium Medici à Rhætis laqueo ſuſpenſus, vitam ſuavit: pars meliore conſilio, quoniam totam vallem jam hoſtes tenebant, per ardua montium abſcondens evaſit. Expulſis è valle uniſque Medici copias, Rhæti uſque Helvetii iter capellat ad arcem Muſſi: quam primum circuire, mox loci munitionem diligenter luſtrare ceperunt, ſi qui ipſes eſſet expugnationis: cumque arci montem oppoſitum conſpexiſſent, ex quo moenibus quaſſari poterant, eo tormenta & machinas, licet diſſicillimis ſubverſionibus adduxerunt. Sed cum ea oppugatio in dies remiſſas fieret: hinc occaſione ſacta, Mediceus navibus Muſſium proſeſſus, culmen aſcendit, expugnatione hoſtibus, machinas per montis præcipitia devolvit.

Dum hæc agerentur, Franciſcus Sfortia, qui decreverat non modo Rhætia & Helvetii ſuſpicionem, cujus ſupra mentionem fecimus, non relinquere; ſed etiam occaſionem obſcuram non amittere, Ducatus ſui redintegrandi, alium Oratorem ad eorum in exercitu duces mittit, qui ſignificet, eſſi ſallus magis quam ſui interſit, Medicum exturbari; tamen bellum ſibi inchoandum viſum non fuiſſe, niſi prius de ratione belli gerendi, & de locis per Medicum occupatis conveniſſent. Proinde Oratorem conditiones aſſerre, ſuper quibus quid in huiusmodi re cum ipſo agendum ſit, deliberare poſſit. Rhæti uſque Helvetii tunc primum Medici vaſte ſiſtum agnoſcere, & de Sfortie erga ipſos optima voluntate non amplius vereri. Quare octo ex primoribus, qui in exercitu erant, deligunt, qui Mediolanum proſeſſicantur, & quomodo melius eis videatur, fœderis aduerſus Medicum percutiendi poſteſtatem tradunt: quod poſtea iis conditionibus initum eſt; ut Franciſcus Sfortia tot milites conſcribi curet, qui numero & virtute Medici copias ſuperiores ſint, naves quoque tam onerarias, quam ad celeritatem aptas, que Comi erant, quamprimum eſſe inſtrandas, aliæque inſuper ſubricandas, curandæque imprimis, ut remiſſis non deſint: ita ut non minus in navali, quam in terreſtri negotio res ſecundas exitus habere poſſit. Reliqua etiam, que ad proſecutandum bellum pertineant, per ipſum Sfortiam eſſe præparanda. Rhæti autem & Helvetii duo milia tantummodo poſitum cum eorum ducibus deligunt, qui uſque ad ſinem in bello perſeverent, illique parent, qui per Sfortiam Ducem toti rei bellicæ Præpoſitus fuerit: quorum mille & ducentis ſtipendium ab ipſo Sfortia, reliquis octingentis à Rhætis & Helvetiis numeretur. Cæterum quicquid locorum ante præſidium bellum à Mediceo tenebatur, Sfortiam recipere debere: modo tamen Rhætiſſimum tigrina millia intra triennium æquæ portionibus perſolvat, pro ſumptibus hæcenus per ipſos in bello factis: ac Muſſi arcem poſt conſectum bellum ſtatim diſeat, tanquam ipſis noſſium & deſeſſabilem, ne propter quam toties de rebus ſuis periclitati ſint. Quibus peractis, Sfortia, ut ſuos aduerſus Medicum magis irretiret, publice edicit, Ne quicumque ex

ho-

hostibus capivus fiat: magnæque proponit præmia, si quispiam Joannem Jacobum Medicum, aut aliquem ex fratribus occiderit, vel vivum comprehenderit; quod tamen nemo inventus est qui patrare ausus fuerit.

Per eos dies Carolus Cæsar, qui in Belgica inferiore tum agebat, certior redditus, Helvetios & Rhetos, exceptis paucis, domum remeasse, ut & ipse incerto bello solummodo alimere, Mediceo scripsit, ut Hispanos quamprimum dimitteret. Hispanorum autem ducibus, ut nulla interposita mora discederent; nec & amplius huiusmodi bello immiserent. Quod quidem iudicium ipsi cupiebant. Nam cum de magna spe dejectos perperissent ex parum felici belli principio, legitimam causam discedendi ex Cæsaris iussu eis habere visum est: neque id tamen Medico molestem fuit: quippe qui mutata rerum gerendarum ratione, nil nisi quomodo bellum trahere posset, meditabatur. Quod facile successurum sperabat, si classe, qua tum superior erat, hostes in dies infestare non intermitteret: & Leucum ac Mussium, quæ parvo præsidio contineri poterant, teneret. Hæc igitur facta deliberatione, instructis duabus & viginti navibus, totum lacum Larium percurrit: & quicquid comestus in unaqueque regione lacus reperit, partim Mussiam, partim Leucum mittit: homines etiam quotquot nascuntur, comprehendit ad usum remorum. Interea Joannes Baptista Specianus à Francisco Sfortia delatus erat, ut huic bello assisteret, providereturque, ut naves quæ Comi erant, armarentur; remiges, fabri, operarii, comestus, arma, tela, vestimenta, & alia ad bellum opportuna non desissent. Atque ita Comum veniens, quinque pedum cohortes cum suis Centurionibus ad arcem Monguti adfluxerat, ex qua præsidium ab hoste deductum fuerat, ut Leucum & Mussium cum toto lacu commodius tueretur. Sed postea incognato exercitus Helvetiorum & Rhetorum discellu rebus suis magis Medicum confusus, iterum præsidium introduxerat, nihilque magis laborabat, quam ut comestis quoque arcem muniret. Quod quidem difficillimum erat: tum quod eo anno in tota Cisalpina Gallia maxima fuerat annonæ caritas, tum quod maturæ in agris nondum erant segetes, & circumjacentium villarum incolæ metu Helvetiorum, qui usque ad ea loca venerant, cum iumentis & omni suppellectile, in diversis regiones aberant: ita ut subvectionem usum aliam habere opus esset. Sfortiani igitur, quoniam arx præsidio firmata erat, in villa ad duo milliaria propinqua subsisterunt, donec oppugnationi necessarii pararentur. Cæterum Sfortia, ne Visitarium à negotio lacus dimoveret, Alexandrum Gonzagam tribunum pedum deligit, qui expugnandi Monguti curam gerat. Mittit insuper Comum Alexandrum Benivolum, ad quem totius belli gerendi summa referatur. Apud Ocellanos vero, summam Alpium incolæ, cum præter Præfectum & sex aut octo ad summum in arce nullum alium esse cognovisset, eo cum mandatis Franciscum Cribellum, unum ex sulcis suis ire voluit, qui missus intra arcem tubicine, Præfecto nuntiavit præcipit, nisi statim Franciscus Sfortia Duci arcem reddat, omnem salutis spem, cum in potestatem ejus venerit (quod haud diu poterit differre) illi esse relinquendam. Quamobrem Præfectus diffusum auxilium sibi ob longinquitatem itineris missum iri, arcem Cribello reddidit: qui postea tota ea regione Francisci Ducis nomine potius est.

A Interea Visitarium cum classe, quæ Comi erat, Minacium opidum, in sinistra lacus ripa situm, ad circiter viginti milliaria profectus: roque etiam Helvetiorum & Rhetorum duo milia, quæ ad gerendum una bellum remanserant, per adversum montem terrestri itinere ire contendunt. Et quamvis & numero & robore navium Medicum æquare non posset, tamen Sfortiani classis præsidio suorum, qui juxta lacum ripam stativa habebant, tanta erat: & Mediceæ naves, ut antea, divisim opida & pagos tuto adnavigare ad agendum prædium non poterant. Nam si quæ Sfortiani ex eis prospexissent procul à reliquis, in eam invehebantur, istinque postquam consta perfectissimè, Minacium ad suos revertebantur. Per eos dies cum Monguti oppugnationi redderetur difficilior, quoniam hostes aggerem quindecim pedes latum, qui muros altitudine æquabat, ante fossam arces extruxerant: ita ut tormentorum ictus moenia contingere non possent: Gonzage & Sfortiani visum est, ipsum aggerem operatorum manu suffodere, donec effuso fundo totus rueret. Quo in opere, cum multos dies consumere necesse fuisset, Mediceus occasionem nactus, omnes segetes, quæ jam maturiscebant, ad multa milliaria circumjacentes, intra Leucum comportari iussit.

C Interea Comi quamplures naves refectæ erant, novæ etiam ædificatæ, atque plura minora navigia ex Verbano lacu carris imposita Comum advehebantur, & remigum coactus erat ingens numerus, nihilque Sfortiani, quin lacus aggredierentur expeditionem, demorabatur, præterquam Monguti expugnatione: quam quidem Benivolum sedulo procurabat, & ferme quotidie in castra commisit ad urgendam hostilis aggeris demolitionem. Quæ tandem perfecta, cum omnes Gonzage copie, quibus additæ erant duæ Rhetorum cohortes, in armis essent, ad arcem coronam invadendam, ipseque Benivolum spectator & hortator operis adfuit, ferreis pilis arx peti cepta est: jamque fortissimè quilibet Sfortianorum aggerem & regione arces erectum confecerat, parique ingentibus scutis, pari cratibus terra opertis tectis, hostes à muro totis viribus summovebantur, dum alii ex suis murum suffoderent, alii per quasiata tormentis moenia iter sibi intra arcem facerent. Sed hostes obducto inrus vallo, à telis nostrorum tuti, ingentia saxa, fides, rotasque plantarum, tanta vi demitebant, ut Sfortiani, ter irrumpere conati, ter coacti sine gradum referre. Ignis cum supra obstruunt & fortioribus cecidissent, multi ceteri essent suavia, reductis in castra militibus, visum est, rem in alium diem differre. Sed Nicolaus Pellicionus arces Præfectus, cui satis erat, dum hostes Monguti oppugnant, spatium Mediceo dedisse communiendi Leoci, perrupto arces muro, ab ea parte qua Rheti stationem agebant, per noctem cum suis omnibus tanto silentio evasit, ut ne ab excubitoribus quidem strepitum quispian abeuntium fuerit auditis. Medicus derelicto à suis Monguto, cum minime dubitaret, quin hostes ante omnia lacus expeditionem aggredierentur, sine qua Leucum, aut Mussium tenere non posset, antequam Sfortiani classis Comi instructa esset, navibus Minacium adversus Visitarium contendit: sed cum parvum invenisset, populus quicquid in villa juxta lacum repertum est, Leucum rediit.

Dum hæc agerentur, jam classis à portu Comensi, instructa omni belli apparatu, esset: &

LII loca

opida populari aggreditur. Sed quia loca montana & sterilia erant, & quibus rei familiaris domi erat jandudum ob incuriosos militum abierant, nullum ferre commetum præter castanea, panicum, & pauca hujusmodi reperibat intra domos pauperum, qui in alienis terris abire cum cæteris ob egestatem non poterant. Dum autem nonnullæ Medici naves Mandellum prætervehrentur, Vistarius quando elasse sua hosti transitum prohibere non valeret, tormentis saltem eminus hostium naves infestare non intermittebat; forteque pila ferrea Gabrielem Medicæum, ipsius Joannis Jacobi fratrem, qui in navi erat, interfecit. Paucos etiam post dies cum Aloysius Borserius Comensis, cui gubernandi totius Medicæne classis munus injunctum erat, è superioribus lacus locis, lembi celeritate, quo vehabatur, fretus, nullo alio præter remiges comite Leucum rediit, in nonnullas Vistarini naves paulo supra Mandellum incidit: è quibus cum plures scloporum & tormentorum ictus excussis essent, trajecto lembo Borserius grave vulnus in crure accepit. Quod ubi remiges perspexerant, metu percussis, abjectis remis, ipsum jam sensimanimem, & qui paulo post vita excessit, seque ipsos in manus hostium traderunt. Utrunque casum gravissime Joannes Jacobus tulit. Nam Gabrielem supra cæteros fratres amore prosequabatur: & Borserio, ob summam rei navalis peritiam, unice confidebat. Nec desinit, cui existiment cum adeo animo consternatum fuisse, ut amissa in duobus, quorum potissimum opera in bello usus semper fuerat, nullum nisi tristem rebus suis exitum accidere posse postea crediderit.

Interca dum hæc agerentur, Augustinus Ferrerius Antistes Vercellensis, qui sæpius ad Franciscum Sfortiam Ducem venerat, hujus rei componende causâ, denuo ad eum rediit: cumque plurimas adduxisset rationes, quare non minus ipsi, quam Medicæo expeditet rem aliquibus ho-

A. nestis conditionibus componi, neque ad id alienum offenderet Principis animum, Jo. Angelum Medicæum, ipsius Joannis Jacobi fratrem, Medicæum ad se quamprimum venire curat, qui in initio belli, quod armis tractandis minime affectus esset, in Taurinos abierat, & à fratre discedens habuerat mandatum, totius controversiæ, si qua daretur occasio, cum Sfortia componende. Is igitur quamprimum Mediolanum venit, adhibito Marino Caracciolo, qui Caroli Caesaris Legatum Mediolani agebat, evocatisque è castris duobus Helvetiorum Rhetorumque Ducibus, ut in re communi adesset, cum Francisco Sfortia ad has conventiones devenit: ut Joanni Jacobo ipsius fratri quinque & triginta aureorum millia exsolveret: è quibus decem millia io præsens, reliqua æquis portionibus in annos duos numerarentur: & de quod debitas pecunie solvendæ impedimentum aliter posset, sponsores darentur idonei extraditionem Mediolanensem. Præterea Princeps eundem opido quopiam donaret, cum reditu annuo saltem aureorum mille. Tormenta insuper bellica, & res omnes ipsius & fratrum non solum exportari sineret, sed etiam jumenta & vehicula, quibus id fieri posset, præberet: bona quoque jam publicata restitui juberet, & præterea omnino oblivio esset. Joannes autem Jacobus intra decimum diem, nisi interea insignem aliquam occasionem rebus suis faceret, arcem Mussi Leucumque redderet. Cumque uterque ad postorum observationem scripto, & jurejurando sese obligavisset; pro ita, quæ ad Sfortiam pertinerent, Caracciolo & Maximilianus Stampa arcis Præfectus sponponderunt: Jo. autem Angelus tanquam obis fœderis in custodiam traditus est: ita ut ipsi lendum esset, si frater promissa rata non haberet. Re igitur in hunc modum composita, Medicæus, cum bellum ad decimum mensem protraxisset, Leucum, arcemque Mussi Francisco Sfortiæ reddidit: cujus jussu arx ipsa Mussi, quæ tanorum malorum occasio fuerat, post paucos dies exciâ est.

F I N I S.

LODOVICI CAVITELLII,
PATRITII,
CREMONENSES
ANNALES:

QVIBVS RES GESTAS MEMORABILES A PATRIAE
SVAE ORIGINE VSQVE AD ANNVM SALVTIS
MDLXXXIII. BREVITER ILLE COMPLEXVS EST.

AVCTIORES ET EMENDATIORES.

PERILLVSTRI VIRO
PE. MARTYRI PONZONO,

APVD CATHOLICVM REGEM SOLERTISSIMO
RENTI, AC SENATORI INTEGERRIMO DITIO-
NIS MEDIOL. CASTELLETTIQ. COM. OPTIMO,

GAESAR CAVITELLIVS

S. P. D.

Hoc opus, Perillustis Vir, Auctor sub tui nominis tutela edere decreverat, ut ab Historico cive civica historia civi historiarum amator donaretur. Ejus voluntatis, ut rei familiaris, hæres esse volui, quod igitur à patruo summa ratione expetitur fuerat, & Cæsar nepos summo jure donat, tu summa animi hilaritate accipias, & foveas. Vale. Dat. Cremonæ VI. Kal. Mart. 1588.

LECTORI

Caudide Lector, hic Chramographus, quem senex erat, quanto magis elegantior scribendi stilum neglexit, tanto veracior emere fudat historiam. Id ut adimpleret, nullis sumptibus in perquirendis, nullis laboribus in evolvendis amabilibus pepercit. Unde antiqua monumenta tam facile sermone familiariter referebas; ut si cum audisset, Nestorem revivisse dixisset. Vale.

JOSEPHI OLIVAE,
PRAEPOSITI SANCTI MICHAELIS VE-
TERIS CREMONAE.

Quam veri color extorreat, non illita fuso
Pulchra Cavittelli est hæc senis historia.
Nuncius hic vegenus referens præclara, sculis
Mira est fidelitas, mira erat integritas.
Vidisset hominem culta non velle nunciem
Sæleno similem, cui minor intus erat.
Pallio saepe obteguntur sapientia vili;
Aurea suboque rudi cortice forma latet.

JO. JACOBI TURRESINI,
J. C. CREMONENSIS.

Dum fueris felix, multos numerabat Alumnos,
Quos sibi, quos Patriæ gens Cavittella dabat.
Hinc tot ubique Duces, Equites, & Jura profelli
Orbe peragrato sidera cæla tenent.
Occidit illa tamen: murmurque ex itipite tanto
Cæsare progenitam vix superesse domum.
Cæsarides Lodovicus adest, & junior alior
Thoma ex fratre nepos, nomine clarus Avi.
Quis Lodovicus adest? Immo simul occidit ille,
Ipsæque vin Erdamus funere signa dedit.
Sum memor. Ergo non credis, quos cernas abire?
Verebunde rati, quos absille liquit.
Vixit adhuc; vivitque diu, quo ad pignora certa,
Que tibi suppositi, sicut Cremona leges.
Hæc tamen hæc prestitit, ne quis sibi tunderet aures,
Quod discenda silet, quodque tacenda refert.
Cæsar stem superest, nullo quo prole sequaci,
Extollet rursus gens Cavittella caput.
Auguror. Ecce iterum Padus agros Tauræus ambit,
Atque iterum, atque etiam, fractus mundat agros.
Citra, ultra; supra, infra; late, alte; intrus, & extra;
Dum sunt, & cessant, illic Cavittella viget.

EJVSDEM

DE PE. ANTONIO TOLENTINO,
LIBRI EDITIONEM PROCURANTE.

Vide Tolentini genio suffultus, & aura
Docte liber: tanto Vindice tutus eris.

CLAVDII BURGII,
JVRIS CONS. CREMONENSIS.

Justitia, atque senis par est industria; solers
Hæc quasi Thesaurum repercit historiam.
Qualis effudit opes præfens de annalibus ultro
Pulchra tuis, has vult esse Cremonatus.
Ad hoc itaque etiam multum, cui forte talentum
Qui sibi curavit, multipliciter datum.
Tam novo, justoque senis que denique laudes?
Ostibus illius que satis apæ quies?

HECTORIS ALEGRI,
CREMONENSIS.

Aetherei si forte plaga dum lumina torques
Despectans urbemque tuam, claresque nepos
Exultas, pater Alcide, que gaudia mentem.
Nunc rapient? antiqua tæx primordia gentis
E tenebris cum jam videas educita sub auris
Hujus ope, & notis pugnas, celebresque trium-
phos.
Præclarosque viros, æternæ nomina quorum
Commisit hæc æternam vigiliam per ævum.
At vos Herculei cives gaudeat, Cremonæ
Periegat hæc populus, majorumque inclita discas
Fæda sequi, & lato laudum percurrere campos.

EJVS.

E J V S D E M.

Majorum hic pugnas, & dextro ut Marte phalanges
Fuderit hostibus saepe Cremona, docet.
Atque urbes bello capitis, partisque triumphos,
Maximaque in ripis fixa trophaea Padi.
Eloquio, ac bello insignis in luminis oras
E praeis referens evocat è tumulis.
Quantum huic posteritas debet, qui stemmata patrum
In lucem caecis eruit è tenebris.

ALFONSI MARNII, CREMONENSIS.

Vis ne cibo perquam lauto futurarier emptor?
Emerere ne puget te caput hoc vitula.
Mira si necis pinguedine diffusa; atque
Condium multo jam sapit ecce fide.

JO. BAPTISTAE TURRESINI, CREMONENSIS.

Impressus tantum liber hic erit, obitus annis,
Scribendo, & fessis cura Ludovicus obit.
Luce liber fruatur, quae vivo auctore carbat,
Atque diem functo donat habere dies.

E J V S D E M.

Annus, Ludovice, tuos tua funera ad usque
Duxisti: exactum mortuus esis opus.
Non hoc tra Jovis, non ferrum, flamma, nec unda,
Non aquilo, tempus non abolebit edax.
Congressus hominum vitula vivis, & usui:
Mortuus evolans docta pavora virum.
Non te plebeo vixit Labina sepulchro,
Nec rapuit nomen nigra furibilia tuum.

DIONEI MVSONII, CREMONENSIS.

Quid foret clare soboles Cremonae
Aucta Romanis ducibus, nisi Orco
Invadens lucem Cavitellus illi
Ex sibi ferret?
Cui fides, nullisque adopena pannis
Veritas condi est; malicia ne laus,
Dedecus ulli nocet decoro
Frangis amici.

E J V S D E M.

Priscum Cremonae sustulerat docus
Dias, colendus ni Cavitellus
Scriptis in inculis notum
Tempore temporis opem tulisset.
Tanto labori par quia deficit
Merces, benigno nulla prior feni;
Quam tali ut exemplo decoris
Si patrie sua cuique cura.

INCERTI AVTHORIS AD CIVIS.

Accipite o civis propens frontem benigna
Signa animi, vivus quae vovi, en dicto vota.
Spectate crepusc parva sub imagine vivos
Majores, spectate genus, spectate triumphos,
Sulla haec grata senis, sunt civis pignora nostri.
Aequis ergo animis, aequa perpendite lance.

ALIVS INCERTI AVTHORIS AD LVD. CAVITELLIVM.

Surge, o magne senex, & tuum decora alta tuorum,
Res gestas, genus & nomen, meritorique triumphos

Majorum, & laudes omnes circumfer; & illos
Mortuus ad vitam revoca, teque eripe morti.
Quis vetet hoc, quando revoces tu tempus ad annos
Praetereitum nostrum? tibi sunt libenter laeta?
Mortuus jam per te non interitum refurgant?
Felix, o senor, vives qui mortuus, atque
Nunc Aeson aliis veniens juvenescis in ævum!

FRANCISCI ZAVAE; CREMON.

IN CLARIS. LVDOVICI CAVITELLII ANNALES

EXAMETRON.

Exiit, non exit Cavitellus arce locatus;
Quae cupit heroes, semidesique beat.
Hujus dum vident volitantes agmine donis
Æra sublimem, fama superstes, ayes.
Sic igitur cavit patrie Cavitellus iste
Cum patria ut vivat, clarus ubique loci.

MATHAEI CATANET; CREMONENSIS.

Tempora dum patrie hanc Annalibus eruta servas;
Sæcula ne perant tot prius acta caves.
Curatibi, Cavitellæ, caver tua, sacra Cremonae
Nunquam deficient, ipse perennis eris.
Præmiisque illa feres, Patavi quæ gloria magnus
Jam fert Romane conditor histories.
Felix Roma minus quam filia, namque Cremona
Auctorem peperit, non nati illa suum.
At non letamini, quia tecum æterna Cremonae
Sæcula non poterunt hac sine matre legi.
Nec tu aliam mercedem inhiis; nec te æquius ullum est
Accipere hac, merito quæ tibi certa manet.
Tempora te ut fervent, per te servata nec obliat
Tanto ingrata operi, nec facis æqua tibi.

E J V S D E M.

Ne lector hostes semper effes, aut puer;
In qua urbe natus tandem vivis senex;
Cavitellus unus cavit officio, & fide
Plenus, suorum nec parentum degener.
Vides sub uno quam prope aspectu locat
Velut in tabella, quicquid & lago, & toga
Tot pene ab ipsi sæcula origine
Gessit Quintum nobilis Colonia.
Que car Cremona dicta sit mox videris
Contra, aut secusdam vota susceperit sua;
Sive hinc secunde, sive res fluxæ forcat?
Vales locorum, & temporum passim notis
Ut cuncta sunt insignia absterio situ?
Hæsterna dicas, imo hodierna, sic palmæ
Spectantur acies, praelia; eventus boni;
Tristive paces, tum sequatæ, tum rate;
Theatra; ludi; ferie; cantus; sacra;
Hæc dum obsoletis evoluta annalibus,
Ex pene ab orci vindicata fascibus
Spectanda lector elaborat optime
Proferre, quantos hic labores pertulit?
Quantum diurnum & nocturnum absumpsit volens
Tui juvandi cupidus, oblitus sui,
Suam senectutem ocio fraudans, tuum
Dum te ocio conficit negotium.
Tamen hic coloflos, æreæque imagines
Jum non morantur, nec sibi tantum arrogat;
Satis relatas gratias putat, sua
Sipro vixit præsuisse hunc publice
Putes, & ipse comprecetur ultimæ
Partem senectæ, nec inhonestam, nec gravem;
Et post fructum reditum in æthereis domos.

LODOVICI CAVITELLII.
P A T R I T I I,
CREMONENSES ANNALES.
DEI IGITVR OPT. MAX. AVXILIO INVOCATO.

A quo omnis scientia, & intelligentia procedit, & sine cujus gratia quid fieri non potest, & quem summopere deprecor, ut mihi adsit, quo hoc opus incipere, & perficere valeam, neque taceatur ab invidis, & malignis, quorum studium est alienis laboribus, & sine invidere, & detrahere, illud inchoando dico.

CREMONA inquit civitatem Gallie Cisalpine Transpadane, Carnonensium, seu Insulorum, nunc Longobardie, conditam fuisse (ut reperi) in Valle Padana, & juxta ripem fluminis Padi, ubi nunc exstat, anno mundi 3825. secundum Euticium, sed secundum Hebræos 3578. & post primam Troje destructionem, & ante adventum Dominici annis 1375. vel, ut aliqui ajunt, annis mundi 3954. Juno commorante tunc Genue. Qui, cum ibi opes suas reposuisset, eam Crumenam nominavit, illic in foro tunc parvo repositis ejus ac uxoris fide statum marmoris, & seu ab Hercule filio Jovis ex Alcmene uxore Amphitruonis Theban, & socio Jelasini Thebæ. Dum tempore, quo judicabatur Hebræi per Deborah Prophetissam de Tribu Ephraim, & Baruch de Tribu Nephthali, ab Hispania, inde abducendo boves Geryonem, facto recessu descendisset in Italiam, profecturus in Latium, ubi mox captiva fuit Roma, & se recepisset in vallem Palatinam tunc à latronibus occupatam, & singularem certamine congressus cum uno ex illis statum giganteæ, & qui pro telo utebatur pilis tribus terribilibus tercentum, eoque prostrato, & occiso juxta ripam Padi, ab ipsius liberam reddidisset eam regionem, in unam potestatem coaductis ibi accolis, & sparsim inter ipsum flumem, ac Abduæ, & Olii, condita tunc ibi tantum arce prope templum Dædæ Februe, ubi nunc est porta sancti Michaelis, quam denominavit Alcmenam à nomine matris sue. Quæ Arx, dum post illuc multos consuetibus ob nudius, quæ tunc ibi sepe fiebant, ampliata fuerit, & juxta illam constructis domibus, & agger, ac foveis, & moenibus circumdatis pro earum defensione, ibi facta fuit civitas, ac nuncupata etiam Alcmena, Latino tunc in Latio Aboriginum Regi. Et hinc est, quod de more quoniam in mane diei solemnitate B. Marce Virginis Assumptæ ad æthera Laniones cum Tauro, & Navite cum navi fora Cremonæ incursum filibus abique ferro, & congressu solebant annis superioribus more antiquorum, ad demonstrandam & conservandam memoriam, conditam fuisse Cremonam per Herculeum congressum cum gigante ob occiso, ut præfatur, sol Taurum circumduci per Laniones adversus Navitas opinor ob insignem victoriam habitam per Cremonenses, quorum insigne tunc fuit navis, de Parmensibus, eis ablato Tauro ipsorum insigne secum commisso prælo, ut inferius suo loco referetur: quævis & Iudis ipsa possit adscribi alia causa, eos fieri ad demonstrandum agros Cremonensium esse soli feracis ob aquas fluviatiles, pro illud, & prope civitatem ipsam habentes, & civitatem quoque esse rebus abundantem, & vel ut aliqui volunt fuit condita

à Cremonæ ei indito suo nomine, & seu ut alii volunt, à Brenone socio Palantis filii Euandri ex urbe Palantis Arcadiæ expulsi, & qui sub Rege Fauno juniore in Latium mediocri turba se contulit, & ibi sibi à Fauno concessis agris, & monte postea Palantino mancipato urbis Romæ post conditam habitavit. Et Breno sedibus suis ad flumen positis ibi civitatem condidit, & de nomine suo appellavit Brenoniam. Et vel ad annos circiter octuaginta post excidium ultimum Troje, ut reperi ex quibusdam fragmentis auctoris huius celebris, dum per Alcanium filium Æacæ ex Troja demolita per Græcos, ut præfatur, multis Trojanis appulsi in Latium ibi condito Lavino, mortuo Æacæ sibi petita opæ per Thelamonem filium Musæus etiam procreta Trojani multis aliis etiam diruta Troja profecti in Italiam, & Galliam Catalpnam, & ibi per eum à Verginio ex descendenti Saturni tunc dominante civitatem civitati nominatæ Vegæ, fitez ad fines agri Cremonensium prope municipium Calvanum per passus circiter mille, & inter ipsum, ac flumen Olii, mox demolite per Hunnos, & alios barbaros socios, Athala Rege ingressos Italiam anno circiter quadringentesimum quinquagesimum secundum, impetrato solo pro ejus & Trojanorum, qui eum fecuti fuerant, habitatione in territorio Vegæ, & condito oppido nominato Mosio, secus & intra flumen Olii ad fines agri Briconis per passus circiter mille, dum bellum gereret cum Mantuano, & Mantuani, dum bellum Thelamonem, agere ferentibus Thelamonem & Trojanos habitare ad eorum fines, destinata fuerit Breno ex procrebus suis multis Trojanis ad opem Thelamonis, & finis bello Brenone una cum Sencino filio, & Thelamone profecto Alcmenam, seu Arctem, ut memoratur in ipsius fragmentis, ad Palmonem illi tunc dominantem, & socerum Thelamonis ei nupta filia, & Brenone, cum Sencino filio, ei nupta altera filia nominata Serena, secum ibi tenuit, & à quo Brenone ab ejus nomine mox ipsa civitas nominata fuerit Briconia, Hebræorum tunc Judice † Labdone de Tribu Ephraim, & quæ dum mox condita Roma fuerit demolita per Ezechiam Regem, & Judam Sciambrum, & Mediolanensis invicem confederatos, fuit instaurata, ut aliqui etiam volunt ad annos circiter septemcentum quinquaginta à Gallis, dum Kellovelius, coacto exercitu ex Brungibus, Avernis, Senecibus, Heduis, Avaris, Camutibus, & Aulentiis tercentum milibus ex Gallia Celtica irrupisset per Taurinos silvas, ac Julæ Alps Italiam, vel Germaniam, qui etiam Elstovio duce postea Alpes ipsas transcendentes, & Italiam ingressi regionem ipsam occuparunt tempore Tarquinii Prisci v. Regis Rom. anno ab urbe condita 164. dum Hebræi essent captivi in civitate Babylonæ Assyrie, & prophetarent Daniel & Ezechiel. Et mox Gallis, dum duce * Brenone Senoglesi anno ab urbe condita 407. per Romanos prælio super præfente in Lano Gajo Sulp. Dictatore superant, illinc, ac ex Hetruria abeuntes Cremonam applicuerunt, ipsamque voluissent ingredi, eisque obstitissent Cremonenses, utriusque prælio atroci commisso, in quo ex Gallis deliderata fuerunt circiter quinque nulla, facta in eam irruptione ipsam in ultionem occisorum solo æquant: & deinde Mar. Clau. Marcel. & Gn. Cor. Romæ Consulibus & Gallia

Mm m m 3 Caf.

† Legendum, Alabone. * Et est Breno.

Cisalpina caespis Gallis caupo Mediolano iborum metropoli post plures confictus factos cum ipsa, tam in Insubria, quam apud Clastidium, ubi à Marcello fuerit interceptus eorum Rex Viridomarus, seu Brittonarum, ac obditionem, & demolitionem Aazarum inter Alpes, ac Padum, & ad ipsum flumen tunc litarum dacti fuerunt coloni ab urbe Cremonam, civitatisque ipsa insaurata, & circumdata fossa, muro, & propugnaculis, ut esset una cum Placentia etiam tunc Colonia Rom. facta adversus Gallos adhuc degentes trans Padum, Abduum, ac Olum flumina. Et si qua vis ingruisset ab Alpibus anno mundi tunc corrente 4585. seu 3736. juxta computum, ut praefertur, & ab urbe condita 536. & primo secundi belli Punici, & ante adventum Domitium 216. & Olympiade 140. Rom. Consulibus Pub. Corn. Scip. & Tib. Semp. & apud Heberon Machabaeis dominantibus. Et dum colonia ipsa tunc assignaretur super Cremonensis, ac Placent. per Gn. Lucr. Au. Ser. & Mar. Aur. seu Quin. Acc. & Gn. Aecidium, & vel Pub. Cor. Asin. & Gn. Pap. Naionem Triumviros ad id munus electos, Ga. Flam. Trib. plebis audire sub adventum Annibalis in Italiam, Galli tum ob veteres iras, tum quod egre ferrent deductos fuisse colonos Rom. in has civitates, à Rom. defecerant, & arreptis armis impetum fecerunt in Triumviros. Qui dacti moribus Placentiae confugerunt Mutinam, quam Galli obsederunt. Et dum mox Annibal delevisset exercitum Rom. eorum Coll. Tit. Semp. & Pub. Corn. Scipio. ad Trebiam prope Placentiam, Scipio ipse quicquid Poenis tacto agmine trajecto Pado Cremonam traduxit exercitum, ne duorum exercituum hyberna Placentia premeretur. Et anno proximo Gn. Servil. & Quin. Flam. Consulibus senes Traferunt, & illinc ad biennium Lu. Pa. Aemil. & Ter. Var. Coll. ad Cannas transierunt Flam. ac Var. & alii Annibalis delevis exercitum Rom. Dum eorum colones requisiti forent ad mittendum sibi milites ex formula, Cremonenses fideles erga Rom. auctores suos sibi responderant medio Mar. Sex. Fregetius, Fabi. Maxi. & Quin. Ful. Romae Coll. habere milites paratos ex formula, & si pluribus opus esset, plures duros, & quocumque aliam imperasset Po. Rom. enixe facturos, & ad id sibi opes esse, & animum superesse. Et anno tertio decimo ejusdem belli Punici Lu. Vetur. Phil. & Quin. Coci. Met. Conf. Romae, & jam Gn. Clau. Neroe & Mar. Liv. Salu. ibi Coll. eorum prudentia in Piceno ad Meturum caelo Alidreale fratre Annibalis, ejusque exercitu deleta, quo venerat in Italiam, ut jungeretur copiis Annibalis. Dum Cremonenses & Placentini missis legatis Romam conquisiti forent agrum suum ab accolis Gallis quotidie incursari, migranteque partem colonorum dislapiam esse, & frequentes urbes habere, ac desertum ipsum agrum, mandatum est Mal. Prax. ut colonos Cremonenses & Placentinos ab hoste tueretur, & ex Sen. Conf. per Coll. factum edictum, ut qui cives Cremonenses & Placentini forent, ante certam diem in colonas ipsas reverterentur.

Et facta recessu per Annibalem ex Italia ad opem ferendam Carthagini patrie suae oppugnatae per Pub. Cor. Scip. Et Rom. impeditis bello Macedonico. Galli Insuabres, & Cernomani, & Boji trans Padum, Abduum & Olum degentes excitis Scelimbis, Iluaribus, & ceteris Ligustici populi, Amilcare Poeno duce, cum Placentiam intrassent, eaque direpta, & magna parte incensa, vix duobus milibus inter incendia ac ruinas relictis, trajecto Pado ad diripiendum Cremonam peregressi, & quae vicinæ urbes sedita clade clausis portis, praesidioque per muros disposito, dum obsideretur, nulla nutuisti ad pop. Rom. & munivit adversus eos

A) Gallos ac Ligures, & cum Lu. Fur. Pretor Rom. ad eis opem ferendum exercitu fuisset profectus, inter eum ac hostilem constum ex agris, per quos sub adventum exercitus Rom. passim vagabatur, nullo factis firmo praesidio ad castra sua relicto, factus fuit confictus, in quo fuerunt superiores Rom. & Cremonenses egressi civitate, & ex uniti Rom. castra, & captis ex hostili exercitu supra triginta quinque milia una cum septuaginta quinque signis militariibus, carpentes, multa praeda onusta plus diacentia, occisique Amilcare Poeno, & tribus Gallorum imperatoribus nob. & capivis ad duo milia Placentianorum recuperatis, & redditus eorum patriae, & ex hostibus vix aufugerunt sex milia, & Romae de hoc allata literea facta fuit supplicatio per triduum. Et Luc. Fur. Triumphum egit Pub. Sul. Gallo, & Gn. Aur. Cotta Coll. & locus, in quo factus fuit confictus extra portam Moesia Cremonae, & inde ductus per mille passus usque in hodiernam nuncupatur *Battaglia* ex hoc confictu, & Gallorum, & Ligurum caede. Et Sex. Ne. Peto. & Tit. Quint. Flum. Coll. anno secundo belli Macedonici, & ab urbe condita 552. Cremonenses dissipati belli casibus coacti fuerunt eo toto anno per Aelium Consullem redire in eorum coloniam, & Tit. Semp. Lon. seu Fla. dum esset Consul Romae una cum Pub. Cor. Scip. Africano, sexto anno belli Macedonici, confuissetque cum Boji prope Lituaniam Sylvan secundo praelio ex eis occisus sex milibus, & reliquis in vicos suos atque agros dislapsis, exercitus sui ibatua habuit Cremonae & Placentiae, restituique in eas iussit, quae bello diruta fuerant. Et Lu. Cor. Scip. & Gn. Lael. Africano Coll. Romae legati Cremonensem ac Placentianorum introductis in Senatum per Lu. Aur. Praetorem querentibus inopiam colonorum, aliis belli casibus, aliis morbo affluantibus, quosdam tado accolarum reliquias colonos, ex decreto Sen. & Gn. Laelii Africani consilia crentis Triumviris Mar. Acil. Ser. & Val. Gra. Mar. filio, & Lu. Val. Tucco Gaji filio, deducta facere per eos Cremonensem ac Placentiam sex milia familiarium Romae conscripta. Et Lu. Aemilio Pa. & Ga. Lici. Graffio Coll. Rom. anno quinto belli Macedonici adversus Persem in exercitu, quem habuerant ad eam expeditionem Rom. & quo vicebant, ac debellabant Persem ad Petram sub Lu. Aemilio Pa. sunt cohortes Cremonensis, quae cum duabus aliis, scilicet Firmata ac Vethna, & duabus turmis equitum Placentianorum, ac Effermentorum stetit ad praesidium castrorum Rom. sub Mar. Elvio legato, dum Romani ac Macedones castrametarent ad Petrum flumine tantum intermediente, unde aquabatur praesidius utrinque positus, ut id tute facere possent, & ad praesidium pro Romanis exsisterent duae aliae cohortes, scilicet Marciniana ac Peligna, & duae turmae equitum, quibus praerat Mar. Ser. Sextus eorum legatus.

E) Et Helveti, & Rharri Lac. Corn. Cina, & Lu. Cassio Longino Ra. Rom. Coll. & ab eis condita anno 627. dum irrupissent Insuabrum eam contrarium, ac repones circumvicinas, & ibi Cremonam, ac multa alia municipia occupassent, eam diriperunt, ac ferro & igne everterunt, & in illos ad eis opem ferendam ex urbe profectus Cina, & firmatus castris in agro Cremonensi ad vicum nunc ob id vocatum *Calaturnanum*, cum Helveti ac Rharri castrametantibus in alio ibi vico, distante à castris Rom. per tria milia passuum, nunc *Tribus* vocato, commissa atroci pugna, eorumque duce capivano, ac ipsi fugatis multa caede, ipsorumque spoliis effusis ad vicum nunc etiam nuncupatum *vicus Alae*, ibi juxta illud templum iussu condi oppidum, ac nuncupari *vicus Alae*, & illinc per lapides quinque in vico tunc Aquaria nuncupato loco alius demoliti etiam tunc per Helvetios ac Rharrios alios, & novissim Succum, & mox Cremonam, illuc accedens

cedens inflamari, in eam conductis nonnullis ex ipsis, qui ex ea asugerant, & se eripuerant ab hostibus, & cum fuerit cremata, Cremona nuncupata, & seu, ut aliqui dicunt, ita nominata, quia, dum de more fulcicaretur ejus pomarium aratro, ut ibi construeretur moenia, illis reperta fuit crumena.

Et Mar. Ant. apud Mutinam, in qua obsidebat D. Brutus ex interfectoribus Ga. Jul. Cæs. primi Rom. Imperatoris, cum Aul. Hæ. & Ga. Panfa Coss. Rom. & Ga. Octaviano, qui copiis militibus D. Bruto opulari volebant commisso prælio, in quo succubuit, reliquo suo exercitu aufugit Cremonam, & per ibi incola uti fideles erga Rom. suos progredientes, quorum erat Dux, ac Proconsul, receptus fuit, & mox contracta amicitia inter Mar. Ant. ac Oct. prepotens ac hæredem Ga. Jul. Cæs. & Mar. Ant. Lep. adversus Mar. Brut. & Ga. Cassium, & alios homicidas Juli Cæs. eorumque partes sequentes, & alios sibi infensos, & ex illorum jussu occisis inhumaniter plumes Senatoribus, patribus, equitibus, & popularibus Romæ, & aliis ex eis, & devicta, & ad humana subacta Mar. Brut. & Gajo Cassio, commisso alio prælio inter eos, & Mar. Ant. & Octavianum apud Philippum oppidum, Pæneque & Symbolo montibus adjacent in Macedonia, & deinde inter Mar. Ant. & Octavianum suborta discordia, & commissa utranque pugna maritima ad Adiacum promontorium Achæ, & superato Mar. Ant. Octavianus victor Romam reverfus indignatus in Cremonenses: quia Mar. Ant. receperant, ut præfuerit, eis ex Cremona expulsi ipsorum fundos possit dari aliquibus ex militibus suis, & olim Ga. Jul. Cæs. avunculi sui veteranus, & cum non succederent, partem agri Mantuam eis proximi anno ab urbe condita 724. & ibi Coss. eo Octaviano, & Ga. Sosio, ac Mar. Lu. Mar. filio Crasso.

Ex mox assumpti Imperium Rom. & Imperium ipsum obtinuit annis xlv. cum dimidio. Et anno ejus xxx. per ipsum pacato toto orbe, & elatus Templo Jani, eo Augusto, & Pub. Vinc. seu Ga. Lent. Genulico Romæ Coss. & ab ejus primordio 752. & orbis 2200. seu 2210. vel 2299. aut 2296. vel 3071. & quarto Olympiade 194. & Indictione tertia decima, natus est ex MARIA Virgine in Bethleem Judeæ, & præsepio atri inflat pauperis pruna vigilia noctis præcedentis diem vigintiannam quintam mensis Decembris D. Noster JESU CHRISTUS ad redimendum genus humanum à peccatis, & è postestate Sathane. Et tunc Romæ à Taberna meritoria tota die fons olei effluxit, & in sere circa solem aureus circulus, & tres soles in unum converte visi sunt, & Romuli statua, & templum Pacis convertebant ex miraculo omnipotentis Dei.

Et ad perpetuam memoriam hujus diei Nativitatis Domini Nostri JESU CHRISTI, & unigeniti omnipotentis Dei, salutaris toti humano generi, facta ordinatione per sanctissimos Rectores Ecclesiarum ipsius annos numerari debere secundum eorum cursum post ipsam ab ejus fidei cultoribus. Idcirco, ut disformetur tempus, quo memorabilia per nos exaranda in posterum in hoc opusculo congerunt, in eo notabuntur, & suis locis in ejus margine describentur anni.

Et ex Cremonensibus insignibus Romæ tunc cogniti fuerunt. Gens Maggus, qui in bello inter Jul. Cæs. & Ga. Pomp. gesto fuit præfectus fabricarum in exercitu Pompei, & in sinere prope Terracina deprehensus per Cæsarianos, dimissus per Cæsarem ad Pompeium cum mandato ipsum alloquendi pro communi bono Reipublicæ, & sedando ipso bello.

Alpheus Verrus, qui fuit unus ex J. Conf. ex quorum responso fuit confectum Jus Civile, mox redactum in unum ex ordine Justiniani Imperatoris,

& dum esset adolescens exercitavit tonforia Cremonæ, & Romam profectus sub Sulpricio J. Conf. doctrinam legum ac juris affectatus fuit, & ibi consul factus anno tertio nativitatis Dominice cum Pub. Veni. patrito Rom. & promeruit de publico jusfultura.

Furius Bibaculus Vates. Et fuit Cremonæ gymnasium, in quo publice docebantur, & addicebantur artes liberales, & omnes scientiæ, & ad eas addiscendas multi ex populis finitimis accedebant, & Pub. Virgilius Maro Mantuanus, celeberrimus Vates, accepti primarudimenta Grammaticæ & Humanitatis.

Gajo Octaviano Cæsare Augusto igitur mortuo anno ætatis sue septuagesimo septimo, & die decima septima Augusti Nolæ, seu Atellæ in Campania ex profusio ventris Cla. Tib. Nero privignus suus successit, & qui imperavit annis viginti duobus, & mensibus septem.

Et eorum anno quindecimo Dominus N. JESU CHRISTUS ætatis sue trigesimo cepit prædicare in Judæa & regionibus finitimis pœnitentiam & remissionem peccatorum, & baptizans fuit in flumine Jordani per divum Joannem ejus Præcursorum, & magnum Prophetam, & illuc ad annos 33. & mensis iv. ex invia & accusationibus falsis Sacerdotum & Scribarum gentis Judæicæ per Pon. Pilatum ipsius pro Tibeno procuratorem ad mortem damnatus, & Cruci affixus in monte Calvario extra Hierusalem de mense Martii, sua nos ex totumque humanum atrocissima passione à peccatis redemit, & tertia die resurrexit, & illuc ad quadraginta dies in Galilæa adunatis omnibus discipulis suis utrumcum B. Genitrice suæ, eis videribus ad celum ascendit, & illuc ad descendium transiit in orbem ad Apostolos suos Spiritum Sanctum ad eos docendum, & corroborandum in ipsis fides, &c.

Et mortuo Tiberio die quindecima Martii, & A. C. anno ætatis sue septuagesimo octavo in villa Luculliana Campanæ, dimisso successore Ga. Cla. Ne. Calpurnia filio Germanici, prænepote suo ex Druso Nerone fratre, omnium impietissimo, & nefandissimo, & qui vixit in Imperio annis tribus, & mensibus decem, & diebus octo, & ob illius tyrannidem die vigesima quarta Januarii, & anno ætatis sue vigesimo nono à suis domesticis fuit interceptus, eique surrogatus Tiber. Cla. Drusus Nero patruus suus.

Et ejus imperii primo anno Divus Barnabas Cyprius ex discipulis D. N. JESU CHRISTI, & per Apostolos unicum divo Paulo electus comes ad prædicandum Evangelium, & religionem Christianam Gentilibus à divo Paulo facta recessit una cum Ga. Rom. & Anatholone Græco seditatoribus Christi accessit Mediolanum, & ibi, & in tota Gallia Cisalpina per annos septem, per eos divulgato verbo divino, & Anatholone facti Episcopi Britæ, Cremonenses receperunt fidem Christi ad eorum prædicationem, & sic divi Apollinaris Antiochenus ex discipulis quoque D. N. JESU CHRISTI, dum anno secundo imperii ejusdem Cla. Ner. accesserit una cum divo Petro ex Antiochia, postquam illi resistisset annis septem, & Galatiæ, & Cappadociæ, Asiæ, & Bithyniæ ecclesiis fundasset, Romam profecto oppugnandi gratia ibi Simonem magum, qui illic præstigas suas circumvenebat Rom. & eo subactis ibi humanis ibi gesto Pontificatu annis decem & octo cum dimidio, illuc interim transiit divo Apollinare Ravennam, ubi religionem Christianam publicavit, & multis miraculis edidit ex ejus incolis multos ad ipsum perduxit, & mox per infideles inde expulsus in Æmiliam se recepit, & apud ejus incolas & Cremonenses, ei regioni finitimos, religionem ipsum ampliarit, & mox, dum redierit Ravennam, & illuc etiam rursus expulsus ivit in Thraciam, & Myliam, &

& illinc etiam expulsi per ibi acolas infideles remigravit Ravennem, multumque ex iussu Vespasiani tunc Imperatoris ex investigatione Ravennatentium infidelium, Demosthenes ex eorum patris iudice, affectus fuerit apud Clarense oppidum Ravennem propinquum, ubi ejus corpus sepultum fuit anno Domini octogesimo primo.

Cludius Nero, postquam imperasset annis tredecim, & mensibus octo, agens annum sexagesimum quartum die tertia decima Octobris anno Na-

A. C. 51- talis Domitrii quinquagesimo quinto boletia veneno infecta sibi in cibum datus erat, & ex veneno sublati Britannico filio suo ex Messalina, dolo & opera Agrippinae secunda uxoris, factus fuit Imperator Cla. Domitius Nero privignus, & per ipsum adoptatus, & natus die tertiadecima Decembris in ortu solis ex ipsa Agrippina Germanici filia, & Gn. Domit. Ner. & qui imperavit annis quatuordecim, & mensibus septem, omniumque flagitiosissimus & crudelissimus, jussit ipsum occidi, & Lu. Aeniam Senecam praecceptorum suum veneno tolli, multosque alios Rom. diversis generis, ac concessa prima persecutione in Christi fideles cultores, Divo Paulo, qui primo anno ejus imperii captus Hierosolyma

A. C. 69. Rom. perductus fuit gladio percussus, & divo Petro imperii Apostolorum cruci affixo anno ultimo ejusdem imperii, eique substituto Lino de Mauria Volaterrano, & duo Rom. incendio tollere tentasset, omnibus in visus ob illius humana flagitia ad evitandum mortem, quam ei optimates Romani dare decreverant, sibi manus concessit anno sexagesimo

A. C. 71. primo Natalis Domitrii, & die vigesima prima Maji, & ab exercitu Romano, qui erat in Hibernia fuit electus Imperator Scripius Sulpitius Galba, ibi rector pro eo, qui illinc profectus Romanam, & ibi cum esset octuagesimus, & sine prole adoptato Pisoni Laciniano die nona mensis Januarii, die quarta decima ejusdem mensis octavi Imperii sui fuit occisus per milites fraude & indignatione Mar. Sallii ↑ Othonis per eos electi Imperatoris. Et dum, & tunc per alios milites, qui essent in Germania inferiori per Imperio Rom. die secunda Januarii apud Agrippinam electus fuisse Aul. Vitellius, eorum rector, Imperator Rom. & uterque contenderet imperare, Fabius Valens Anagninus exercitus quadraginta milium per Germaniam, & Aul. Caccina Vicentinus alio exercitu triginta milium pugnatorum per Galliam & Germaniam per Vitellio adversus Othoneum Italiani irruerunt. Et Otho electus exercitus sui duobus

Sactionio, Paulino, Marco, & Celsio, & Anno Galba, coque sub ipsis delinquo in Galliam Cisalpinam adversus Vitellianos, & ex ipso transiit Vinctio Sparina cum Praetorianis ad praesidium Placentiae, Caccina prius appellatus exercitu suo in Galliam Subalpinam praemissa nonnullis ex ejus cohortibus, & per ipsos interceptis inter Placentiam & Ticinum centum equestribus, & mille classicis, & apud Cremonam Pannoniorum cohorte, reliquo exercitu eis subsecutus, & Placentiam progressus, eo ipsum obsedit, & oppugnavit, & illinc repulsus, inde ibi embusilio amphitheatro vertit iter suum Cremonam, & ad eum ab Othone deficientibus, & secum conjunctis Turris Ceraui cum pluribus classicis, & Julio Brigantio cum nonnullis equestribus, & in ejus copias praemissas, & appellus Cremonam destinatis gladiatoriis per Celsum ex duobus Othone deputatum ad praesidium Cremonae, & trajectis ibi flumen Padis, & utrinque confectis

manibus Vitellianis fuisse, & affectis aliquis strage, ad eam ultionem dispositis in insidias turris equestribus velocissimis, ex magis electis in viro nuncupato Caistro prope Cremonam per duodecim milia passuum inter lyvia ibi viae imminentes, eisque repulsi praeco per Othoneanus, illuc progressus Paulino & Celsio duobus,

↑ Logo delat.

A & supervento Fabio alio exercitu una cum eo firmavit castra in agro Cremonensi, & cum Otho die quarta decima Martii ex urbe ibi confectus rector Flavio Sabino abiisset ad exercitum suum, castrametum ad vicum Babracum, inter Vitracum*, etiam agri Cremonensis, & feru Cremonam & Veronam, & disstantem a Humiliis Padi & Abduz per sexdecim milia passuum, Caccina, & Valens inchoato ponte super flumine Padi, & co trajecto exercitu ipsum Cremonae admovent, & ponte ipso in ripa ulteriori fluminis Padi mansit turre, cum Marc. contructa alia turre in adversa ripa ejus copias occurrisset, & repulsus fuisset, & in ejus auxilium Velox ipse Spurina ex Placentia, parte copiarum ad ibi praesidium dimissa, reliquis supervenisset, substituit apud, & ultra ipsum flumen, & cum Otho Titiano fratre, Sabino, & Licinio Proculo substituit Paulino, Celsio, & Gallo, eorum omnium consilio a vico Vitracico sicum ducta valida manu praetoriorum, spiculatorum, & equestrum invisset Brissellum, inter reliquis copias suas, & Vitellianis intentus perfectionis pontis, prope ipsum confectis manibus, & in auxilium Vitellianorum supervenit Batavia Othoniani inobedientes & contumaces eorum ducibus sibi insensu succubuerunt plurimi ex ipsis, & Vitellianis tamen desideratis, & reliqui, cum pedem retulissent Vitracum, Vitellianis eos insensu prope ipsum per lapides quoscunque permiscuerunt. Et Otho his auditis, licet haberet alias copias multum integras, & sibi fidas, & belli avidas, & alias expectaret, quibus potuisset illud sustinere, ad evitandum Italiae, & Reipub. Rom. exordium

B & ipsum pugnare confodit Brisselli, die vigesima Aprilis annorum triginta octo cum dimidio, tunc natus die vigesima octava Octobris, & nonagesima quinta Iuperi sui, ejusque cadaver illinc de mense Octobris transiit Volaterras, ibi sepultum fuit, ave inusitatae speciei apud Regium Lepidi die praeterea confecta, & quae cum inde certa hominum, & circumvolatio aliarum avium abigi non potuisset, mortuo Othone evanuit.

C Ex Senatoribus aliquibus, qui Othone fecuti fuerant, & substituit Murem, illius audita morte profectis Bononiam, & mox reliquis Othonianis adherentibus, Vitellius audita suorum victoria octo milibus armatorum, & aliorum qui se ei coadjunxerant in itinere ex Germania per Galliam Alpes Cotis & Poeninis trajectis in Italiam properavit, & apud Ticinum, dum ibi substitisset, orto tumultu inter Gallos & Italos milites, facta lucta inter Gallum & Italum quartae legiois, qui succubuerat, & utrinque commissa pugna, in qua multi occubuerunt, convertit iter Cremonam versus, & ibi viso gladiolorum spectaculo ibi edito per Caccinam accitit ad vicum Vitracum, parte viae latere, rursusque contraxit, & etiam erodis ars, & caelis victurus in morem regum per Cremonenses in ejus hororem, & ibi confecta strage cadaverum Othoneorum, illinc flexit iter Bononiam, & ibi viso alio gladiolorum spectaculo illic facto per Valentem, illius exercitu sexaginta milium armatorum, cum triumpho progressus fuit Romanam, dimisso in agro Cremonensi, & prope Cremonam per triginta milia passuum magno numero laxarum, virorum, & multarum inbellium. Unde loco ipsi, in quo confederant, impositum esse nomen *Vitelliana*, ibi condito mox opido, quod valde crevit, & est suppositum Gonzagius Principibus Mantuae, & olim per multos annos parvi Cavalcabobus ex primoribus Cremonensibus. Et est alius vicus ad fines ejusdem agri juxta flumen Olii, & distans Cremona per lapides viginti, *Celsus Otho* nominatus, & ut creditur, ab Othone, qui erat calvus, quia forte ibi fuerit,

D & ibi confecta strage cadaverum Othoneorum, illinc flexit iter Bononiam, & ibi viso alio gladiolorum spectaculo illic facto per Valentem, illius exercitu sexaginta milium armatorum, cum triumpho progressus fuit Romanam, dimisso in agro Cremonensi, & prope Cremonam per triginta milia passuum magno numero laxarum, virorum, & multarum inbellium. Unde loco ipsi, in quo confederant, impositum esse nomen *Vitelliana*, ibi condito mox opido, quod valde crevit, & est suppositum Gonzagius Principibus Mantuae, & olim per multos annos parvi Cavalcabobus ex primoribus Cremonensibus. Et est alius vicus ad fines ejusdem agri juxta flumen Olii, & distans Cremona per lapides viginti, *Celsus Otho* nominatus, & ut creditur, ab Othone, qui erat calvus, quia forte ibi fuerit,

E & ibi confecta strage cadaverum Othoneorum, illinc flexit iter Bononiam, & ibi viso alio gladiolorum spectaculo illic facto per Valentem, illius exercitu sexaginta milium armatorum, cum triumpho progressus fuit Romanam, dimisso in agro Cremonensi, & prope Cremonam per triginta milia passuum magno numero laxarum, virorum, & multarum inbellium. Unde loco ipsi, in quo confederant, impositum esse nomen *Vitelliana*, ibi condito mox opido, quod valde crevit, & est suppositum Gonzagius Principibus Mantuae, & olim per multos annos parvi Cavalcabobus ex primoribus Cremonensibus. Et est alius vicus ad fines ejusdem agri juxta flumen Olii, & distans Cremona per lapides viginti, *Celsus Otho* nominatus, & ut creditur, ab Othone, qui erat calvus, quia forte ibi fuerit,

↑ See pointa Britannum,

seu ejus exercitus confederit, antequam concurre-
ret cum Vitellianis.

Et Fabius Vespasianus Phlegrinis †, etiam Roma-
nus, sed origine majorum suorum Hispanus, &
natus die sextadecima mensis Novembris in agro
Resino ex Sabino & Vespasia Polla, in Ægypto
apud Alexandriam, successit Tibo Alexandri, &
Martiani rectoris Syriæ, per illic exercitum Orien-
talem, cujus parti pro Nerone etiam præerat, die
prima Julii fuit electus Romæ Imperator. Et Mar-
tianus ex eo susceptus tredecim milibus ex Syria di-
rexit iter in Italiam, & Ant. Primus ex Tholosis
Gallie Narbonensis allectus in partes Vespasiani se-
petem legionibus Romæ que erant in Myria, Panno-
nia, Illyrio, & Dalmatia, eis quoque illic propa-
navit. Et cum Cæcina & Valente ex urbe adversus
illum exercitum destinata Cæcina parte cœqustrum
transmissa Cremonam ivisset Ravennam ad classem
ibî degentem, & mox Patavium, Ant. eis legio-
nibus appulsa Veronam, cum obsidet, & Cæcinam,
dum cum clausurâ adhaesisset Vespasiano, per milites
ob id in eum indignatus captivum, ipsique surro-
gatis Fabio Sabulo, & Caffio Longo, ipsi milites
ex Hostilia, ubi castrametabantur, disjecti ibi
ponte imposito super flumine Padis cum Cæcina in
vinculis prosperante Cremonam, ubi erat ad præ-
sidium legio prima Italica, & undevicesima Rapax
transacta, cum nonnullis turmis cœqustris, di-
missa Verona, illinc eis incensus, & agrum Cremon-
ensem ingressus, & ad vicum Vetracum appulsi,
ibî castra tenuerunt, & postea die cum legionibus
ad ea manenda dimissa, & auxiliariis cohortibus
agrum Cremonensem incurantibus & populanti-
bus, illuc progressus fuisse quatuor milibus eque-
stribus ad octo lapides, cique Vitelliani equestris
occurrerunt, & utriusque prælio inchoato victoria
inclinate ad Vitellianos, & in eorum opem Ra-
pax & Italica Cremona ad quartum lapidem co-
gressis per eos dimissa victores pedem retulissent,
substitit, & cohortibus, & alius copus illuc appul-
sis, & ex legionibus castrametata tertia decima
in agere Postumie Viri, & ad aliam levam septi-
ma Galbiana, & septima Claudia ad pagum a-
grestis fuisse, & à dextero latere octava per aper-
tum limitem, & à mox tertiadecima inter densa ar-
busta, & prætorianis firmatis prope terminos, &
auxiliariis in cohortibus, & equestribus latera &
terga circumstantibus, & Sidone, & Italico Sue-
via cum primis ibi suis delectis ex Vitellianis
legiones quinta Macedonica, dextero cornu, ac
secunda, quarta, nona, quindadecima, & vigesi-
ma Britannica media scie, & prima, sextadecima,
& duodevicesima sinistro cornu, & Rapax dispo-
sente, & Italica cum manipulis eis mixtis eis præ-
cedentibus, sequentibus, primis excubis ex Cre-
mona adversus Flavianos irumpentes, eos tertia
hora noctis irruerunt, illosque urgentibus legione
septima à Galba conscripta utrumque murebus con-
fessus fere usque ad hanc diverso Marte repulsa
fuerunt, & Flaviani eos incensus appuli Cremonam
vallum ibi ante moenia erectum bello Othoniano op-
pugnatum, proxima ex eo Vitrisceni via teretiana,
& septimiana, & dexteriora octava, & septima
Claudia, & tertia decima ad Britanniam portam
impetum facientibus, & ex ipsis, & Vitellianis
utrinque congregentibus quamplurimum cadentibus
expugnant; & cum Vitelliani ob id terris, &
dimis viabus suis, licet forent triginta milia, &
ducentum ad præsidium Cremonæ, que haberet
moenia ardua, fixas turres, ac serratos portarum
obices, & ibi populum eorum fidei adstrictum,
& pro quibus, dum oppugnaretur vallum, occidit
fuerunt nonnullæ miliores, dissoluta Cæcina se
eis permisissent, cum quadragesis milibus armatis
cum ampliori numero litarum & calorum irupe-

† Hic est Phlegrinus viri scilicet.

run, ibi tunc congregata parte Italica, statim in
eos dies mercato, Luna deficiente, & obscurata,
& facta atra, ac sanguinolenta, fardare colora.
Et cum Ant. Primus, qui pacto agmine se do-
centibus Vitellianis timore percussus ingressus fuerat
vicitatem, se ad balnea recepisset, ut à cruore se
ablueret, & incensando teporem balnearum disij-
ceret, ut statim foret, quod se incalcescente voce il-
la sancta excepta per milites, quasi eis datum
fuisset signum dispende & incendende urbis, ibi
illis ea fuit directa ac combusta, eam discurrenti-
bus militibus armatis ex Germania, & Gallia, &
alarum regionum cum litis & calombus utriusque
exercitus, ut ex ea tamen fuerit servatum templum
Memphytis, extra portam Braxianam ante moenia,
suo, seu numine, ex exercitu ipsius Antonii qua-
tuor milibus quinque centum desideratis, & ex
Vitellianis & Cremonensibus quinquaginta mili-
bus, anno quo prius facta fuit colonia Rom. 126.
& Nativitatis Dominice 70. & que habuit Ro-
mæ insignie vacce luc leviter exprimentis, ejusque
incolæ habuerunt jus dotali suffragia in tribu An-
tonien. Et Vitellius ex Lu. Vitell. & Sextilia na-
tus Agrippinæ die vigesima quarta Decembris non-
decimo mense, & die octava imperii sui, & post
mortem Othonis mense octavo, & die tertio, &
ætatis quinquaginta septimo per Flavianos ex-
palatio Romæ extractus ad scalas geminas, & ibi
rupit excarnificatus perit. Et Fabius Vespasia-
nus solus remansit in Imperio. Quo adhortante po-
pulus Cremonensis, qui ad urbes vicinas & à tan-
ta clade vix se eripuerat, rediit in civitatem ipsam,
& per eum fuerunt restituta fora ac templa munici-
palia municipum. Ceterum cum assidere sepul-
turi urbis ruinis deinde tabo huius diu permisit.
Et deinde illic rediit, & canque instauravit, & per-
sistit in fide Imperii Rom. cum plurimi praefuerint,
& plerique Barbari, qui illic occupant favore
& vi militum ejus stipendiariorum, multas eis
occidit, una cum Philippo Arabe, & Gallo Jul.
Saturnino filio per eum Cæsare electo, quæ una
cum Serena uxore Philippi, opera Pauli præfuit
Nictæ fidem Christi receperunt, & baptizati fuisse
per Fabianum summum Pont. anno 249. & A. C.
Constantinus filius Constantii Clori cognominatus
ex Diva Helena Britannica, ejusque successor in
Imperio Occidentali valde amplavit, è medio sub-
latis ejus persecutoribus, & impiis tyrannis infi-
delibus Imperium ipsum ac Orientale occupan-
tibus, ea recepta baptizans per divum Sylvestrum
summum PP. anno 319. & per ipsum ejus iussu
instaurato Byzantio in Thracia, & sibi, & postea
suis sede electa, dimissa Roma divo Sylvestro,
& ejus successoribus, concessis etiam indomitis,
& ornamentis imperialibus, & admittis per divum
Sylvestrum præter didicim, & Constantino mor-
tuo, & sepulto Byzantio in sede ibi Apollolorum A. C.
anno 342. supersubstitus altero Constantino, Con-
stante filio.

Ex quibus Constantius, Liberio summo PP. A. C.
Constante anno 360. annorum triginta, & impe-
rii sui quarto decimo in oppido Helæ Aquitanie
occiso per Gallonem opem Crispi, & Marcelliani,
& Julii Magnenti * ex Augusta civitate Germani-
ca, & per eum occupato Imperio in Gallia, & re-
gionibus propinquis, dum ultimus Constantis ne-
cem, & repulsiurus Magnentium †, & factores
suos omisso bello, quod gerbat cum Parthis, illinc
exercitu septuaginta milium armatorum per Illy-
rium & Italiam transivit in Galliam adversus
Magnentium, & cum illius exercitu commisso his
prælio, & scilicet semel in agro Lugdunensi, ubi
hinc inde occubuerunt circiter quinquaginta milia,
& iterum ad Lugdunum, ubi Magnentius habebat

* Magnentii deus habet Orosius.

† Legi Magnentium.

triginta octo milia, quae sibi ex exercitu suo supererant, & victus in ipsum gladio confoderunt eorum quinquaginta die quinta decima Augusti, & Decimus frater suos laqueo se suspendit, & Gerontius alius frater eius factus fuerit, & Constantius ibi recuperato imperio ex Gallia regressus Italiam Mediolanum ivit anno circiter 367. Cremonae fieri iussit fabricam, cujus qualitatem percipere, ut conquiret acquiri ex historia Ammanni Marcellini, in qua hoc legi, aut alius auctor, & nec quid aliud factum fuisse ibi & per ejus incolae memorabile post ipsius memoriam excidit.

A. C. 376. Et Valentinianus primus anno 376. Zosimo Capadocae summo PP. ex Alemnia multus, dum ejus metu ex illorum regione in Rhaetiam aufugisset, & illic vagaretur, in illos destinatus Theodosio Hispano ex duobus sui exercitus, capivitatem per eum, ipsos illic iussit duci in Italiam, & ibi eis agros fertiles ad ipsos colendum assignari fecit flumen Padis, & ut opinor ex agro Cremonensi, ex quo mox progressus temporis aliqui ex eorum descendentes se receperunt in civitatem Cremonae, & ibi in parte ipsius vicus sanctae Agathae denominata Alemanorum ab eis habitant.

Eusebius ex religiosis divi Hieronymi, & per eum valde dilectus, & ad quem saepe scripsit, & dum ex humanis decessit loco sui constituit Abbatem ob ejus vitam probam, & mores laudabiles, monachorum cenobii per eum constructi apud Bethleem in Palaestina, & commendavit bibliothecam, & Eusebius scripsit ejus vitam, & anno circiter 429. obiit, & ejus corpus fuit sepultum penes corpora divi Hieronymi in eo cenobio, Caecilino Capadocae summo PP. ex quo post mortem suam corruerunt miracula, & descripta sunt in Catalogo Sanctorum Confessorum omnipotens Dei, ejusque solennitas quotannis celebratur Cremonae die quinta Martii.

A. C. 451. Et anno 451. cum Athila Rex Hunnorum exercitus ex eis, & Ostrogothis, Sarmatis, Gelonis, Neiris, Rugis, Malgetis, Hunsis, & aliis populis Scythiae, & Quadii, Turgis, Suevis, Marcomanni, Herulis, Turcelingis, & Saxonibus, anno superiore primo vixit per Illyrium, & expulsi ab Alpibus Julius Vigostus, Alarici & Athila duces per Valentinianum ibi impoliti ad praesidium, & Tragurio, Salonicco, Belgrado, Jadera, Signa, Pola, Parentio, Ragusio, & Erimona nullo praesidio firmatis, directis, & solo aequatis, & sibi occurrentibus quinque centum equestribus Foreste Estense duce fratre Arcadii, & Emanuelis, & aliis Italia ad finem Trigintum, & fauces Italiae, ex iussu praefecti in ea regione etiam repulsi Estense, & plurimis aliis occisi, progressus in Italiam Aequilam obdidit per multos menses, ac oppugnasset, & diffusus ea potius, cum ipsam voluisset deferre vixit ciconia ab ejus turribus maxime apportare pullos suos in agros ibi propinquos, capto omne ipsum expugnasset, & caque directis, & solo aequata summo cum terrore, & gravi strage iter suum profectus fuisse, & Elio exercitu Valentiniani Minco transfrello in locis propinquos flumini Padi subsistente, Concordia, Altino, Ostergo, Piazio, Treviso, Anthe, Vincenza, Verona, Brixia, Bergamo, & Mediolano directis & evertis, Cremonenses ei progressu ad vicum Monachorum eorum agri una cum Mediolanensibus, Placentiens, & aliis populis finitims ad reprimendum illius, & militum suorum ferociam, & impetum, & ulterius progressum occurrerunt, & ibi secum confertis manibus fusi fuerunt, & Athila Cremonam properavit, cepit, diripuit, ac subvertit una cum Vegra ad ejus, & Mantuani, & Brixianis equi ultra vicum Calvotoni per mille

passus versus flumen Olis, & inter ipsum, ac tunc vicum situta, & Mantua, & max. everso itinere, & flumine Abdras transito, Laude, Novicomio, Tacino, Novaria, Vercellis, Eporedia, & Turisio, & supervenit hyeme Raycho Pado Placentia, Parma, & Rhegio, & apud Mutinam ex omnia Elio exercitus cum subsequente, converso itinere ad flumen Padi, & coque transito progressus usque ad flumen Minicio, & Gualterum oppidum agri Veronensis, & cum Leonianus PP. in gratiam Valentiniani cum altero Consule, & multis Finitis Romae illi ibi occurrisset, ejus locum ac reverentia illuc, Roma, ac tota Italia fide facta tribuere, & decessit per Noricum & Austrum, & ibi interpellatus per Honorium amicum Valentiniani de contrahendo secum matrimonio regressus fuit Pannoniam, Joanne tunc Episcopo Cremonae.

Et cum anno 476. Hilario summo PP. Odoacer Ruthenis, seu Saxo, & Pannonia etiam per 474. Noricum egressus exercitu Herulorum, Savorum, Turingorum, & Sciorum Italiam, & progressus per agros Tervinchium, Vicentinorum, Veronensium, Brictinum, Cremonensium, & Laudensium usque ad flumen Lamburum adversus Orestem ipsum occupatorem alio exercitu ibi subsistentem, & cum dimissis per milites suos illic natusque Ticinum, cum illic insecutus occupato Ticino, directo, & everso, eo captivato, & ducto Placentiam, & ibi infectante exercitu, & populo ipsam gladio confesso, & Julio Romulo, Momio, seu Tornizio, & mox Augustulo nuncupato ejus filio, & per ipsum praepolito Italiae imperio ejus insignis exuto ipsam occupasset, ex ejus agri per ipsum assignata scitis parte Herulis, & aliis militibus, qui cum secuti fuerant, Cremonenses ipsi suppositi fuerunt.

Et mox eo, & peritico Herulis, & aliis illius militibus ex humanis sublati, & reliqui relegati in Galliam Subalpinam apud Augustum Turinensium per Theodoricum Ostrogothorum Regem illorum exercitu etiam egressum Pannoniam, Italiam adversus Odoacrem, & ad Herulos, & socios Julius Flavi Valerius Anastasius Imperatoris Byzantii ad illius illuc expellendum anno 490. Felice Rom. C. summo PP. etiam per Theodoricum Ostrogothis assignata agri concilia per Odoacrem, & socios, Theodoricum paruerunt.

Et anno 499. Anastasio summo Pont. substituto A. C. Gelasio mortuo die vigesima secunda Septembris, 499. anni septimi sui Pontificatus, Eulafius fuit Cremonensium Episcopus.

Et anno 506. Vigilio summo Pont. Ostrogothis fere omnibus extinctis in Italia per Romcos ex iussu Flavii Justiniani, eorum & Byzantii Imperatoris, Bellisario & Narsete ducebatur, & ab Ostrogothis vendicata Italia per illos occupata, ejus facti Reddore Narsete, Cremonensis Justiniano & Narseti suppositi fuerunt.

Et anno 568. Joanne summo PP. Longobardi A. C. exhortatione Narsetis ad investigationem nonnullorum Rom. invidentium ejus virtuti & gloriae, & in gratiam Sophiae uxoris Flavii Justiniani Justiniani nepotis, & successoris in imperio Byzantii, per eum depositi a regimine Italiae, & revocati ad eum Byzantium Longino facto Italiae Exarcho, in Justinianum indigni, dimissi Pannonia, ex ea Albino Rege viginti milibus Saxonibus, dum in Italia sevirant pestis ac fames praeter modum, & infestis homines amilio sensu nocte taba gravi sonitu sonante, & visis aciebus in aere militibus, & illis cruce defixis, dimissis propriis laribus transfugerunt ad loca sylvestria, Padusque & alii flumines ibi praeter modum creverunt, cum exoribus, & filis, ac tota populi scilicet caribus impositis, ac multa copia equorum,

rum, etiam ad foras concipiendos, dimissi Pannonia Hunnis Avibus, illinc anno Domini corrente 568. die prima Aprilis, & secunda Paschatis, per Noricum Italiam irruerunt, & ibi occuparunt Laborum, Venetiam, ac totam fere Galliam Cisalpinam, obiecta Papiæ, Cremona, Pavia, Montebellum, Mantua, Vulturena, ac Brissello in fide Imperii Romæ. Perfluentes, ibi impositis prædiis per Longinum. Et Ungaris, seu Ugris, ex Scythia ingressis Pannoniam, eaque illinc expulsi Hunni occupata, & vastati finibus Imperii Romæ. per Persas, & Mediolani Duce Azone filio Idagini, & co moctao Alexio filio, ex Catana urbe Siciliæ per presbyterum Cremonensem tabula Divæ Agathæ cum ejus humero fuit asportata Cremonam, & reposita in templo tunc erecto in ejus honorem prope portam Persulii. Et cum multis ex Papientibus, Mediolanensibus, Placentinis, & Laudensibus ad evitandum viam & impietatem Longobardorum, Papiam obsecrarent, & illinc curantur, ac ferro, & igni, prædæque exponerent horum populorum agros, cum ipsorum mobilibus aufugerint in loca paludosa prope Abduam & Serium Innana ad fines agri Cremonensis, Laudensis, & Bergomensis, ibi ab ipsis una cum Cremonensibus illic latinis, ad contrahendum & tendendum semet, & eorum bona ab illis Barbaris, & aliis hostibus, qui eam regionem irrupissent, conditum fuit oppidum, & nuncupatum Crema in agro Cremonense, ut reperi exaratum fuisse per auctorem aliquis fides, quod mox valde crevit alius molis, & multum fuit opibus, & ex quo processerunt plurimi tum armis, tum scientia, & artibus eximia præditi. Alboinus recepta Papiæ obiecta per triennium, & mox Verona, ibi anno tertio, & mense facto sui regni occisus fuit per Alchimedem adolescentem Longobardum, ope Peridici etiam Longobardi in gratiam Rofmundæ uxoris, ex odio concepto in ipsum, dum voluisset cogere eam ad bibendum in crano Boemundi patris sui, olim Regis Gepidarum, & occisi per Alboinum, auro contexto ad usum poculi, ac in ultionem occis ipsius Boemundi, & Alchimedæ, & Rofmundæ, ac Alfuinda filia succisa ex Alboino, aufugientibus Ravennam ad Longinum.

A. C. 610. Et anno 610. Agilulphus illorum Rex, Bonifacio tertio summo PP. indignatus in Gallinicum Exarchum in Italia pro Phoca Imperatore Byzantii, sibi per Gallinicum occupata Parma, & ibi captivata Gilla Agilulphi filia cum Gondelafcho illius marito, & Pirasæ Duce Cremonam suppeditam ex Gallia Cisalpina imperio Romæ. una cum Vulturena, Pavia, Mantua, & Brissello tantum, exercitu Mediolani cœdit ex Longobardis, Sclavis, & Bavaris per eorum Cachatum ad Agilulphum transfugis, eo die xxxi. Augusti obedit, & intra mensem cepit, diripuit, & solo aequari jussit, conditio odiosa, ne unquam habitaretur, sub pena capitali, & quæ ob id datus remansit inhabitata, & mox Mantuum illuc conducto exercitu die xxxi. Septembris redegit in sui potestatem, & permissa illinc abire militibus, qui erant ad ejus præsidium, mœnibus exclusi jussit, & cum Vultureses ob id territi, se ei suppeditarent, & milites, qui crevit Brisselli, demolitis præpugnaculis, & vallibus ibi erectis illinc abiecit, eo dimisso Longobardis, inducias fecit cum Longino Exarcho per biennium.

A. C. 623. Et anno 623. mortuo Agilulpho, Honorio Campano summo Pont. & Heraclo Sergio Imperatore Byzantii, heros Gallicus, ut conscribi ex quodam fragmento, accessit Cremonam, & cum ad pedes ipsius, qui ibi hospitarentur prope locum, ubi nunc est forum majas, & turris altior, se prostrasset Leo gremebandus, ex cujus altero pede veprem evulsisset, & Leo mox inde abiens, illinc

A que ad modicum rediens cum damula in ore, cum prostrasset ad pedes herosi, eumque mox inde abiecit Roman, & illuc redeuntem Cremonam secutus fuisse, & cum Cremonam pervenisset, ibi obstitit, detracta pelle ex eo, cum ipsa & illius ossibus, illuc rediit in Galliam Transalpinam, & mox illinc cum ossibus regreßus Cremonam ex responsi fecit in basi ipsius turris, & in ejus summitate statum ipsius Leoni ex ære conflatum ad perpetuam memoriam hujus facinoris versus plagam Meridionalem, qua adjicitur versus Parmam, & Cremonensibus adhuc post devaluationem Cremonæ factam dispersis, in unum coactis illuc conductis, eam permittente ac auxiliante Theudelinda r. Agilulphi subalterni ac habitare jussit, & nomen, & cognomen, & unde fuerit ille heros adhuc reperire non potui.

B Et anno 646. Theodoro Græco summo PP. in A. C. ea civitate erecta fuerunt duo templa invicem propinqua, unum scilicet ad memoriam sanctorum Cosmæ & Damiani, & alterum Divi Vitalis martyrum, sumptu & opera familie Equitum eorum de Robuldis Longobardis, ex eis morio Lanet. A. C. mino die xxviii. Januarii an. 676. ejusque corpore translatum in templo sanctorum Cosmæ & Damiani.

C Et anno 772. Carolus Francorum Rex requisitus per Adrianum summum PP. ad opem ipsius, 772. & Ecclesiæ Romæ. quibus infestus foret Desiderius Rex Longobardorum, ex domino Ecclesiastico per eum occupatis Ferraria, Favenna, Comacino, Senogallia, Eugubio, Blera, Spoleto, & Vinculo, ac obiecta Ravenna ob indignationem per eum conceptam in summum PP. quis, dum Berta, relicta Caroli Marci fratris Caroli invidens Aldegrandi filie Aldegrandis Ducis Savæ uxoris Caroli, ex consilio cujusdam Adovarii ex suis consulentibus, cum filiis, & co Adovario ex fuga prolapsa è Gallia Ticinum ad Desiderium, Desiderius cum ipsa, & filius profectus Spoletum petiisset ab eo summo Pont. ut eos filios Caroli Marci iniret in Reges Francorum. Summus Pont. id recusavit facere, & Desiderius transmissis ad eum legatis per Carolum Gregorio Episcopo, & Fulgido Abbate, & Alboino cubiculario suo exhortatum, ut per illam occupata Romæ. Ecclesiæ ei dimitteret, in minus in ipsam exercitu transivisset, & quod sponte nollet facere, ad id armis cogebatur, coactis copias suas multaribus, quas divisa habebat, in unum, ad versus Carolam se accinxisset, comparato per Carolum exercitu ex Gallia, & aliis populis sibi suppositis, eo ex Gallia descendit, & occupatis Alpibus Jovis, parte ipsius Anselmo patre, seu Bernardo patre suo ducis, reliquo per montem Zinifum, illis Alpibus occupatis per Longobardos coactos apud Augustan Prætoriam ac Turinam comitatus Rolando Canoniense, Oliverio Gebennense, Amata, & Aurelio Burgundionibus eadem die natis ac baptizatis, Namo Duce Bavarie, & multis aliis præcibus Gallicis, Anglis, & Germanis. Et cum Franci & Longobardi sibi invicem occurrissent in regione Sylve Belle prope Novariam in Gallia Cisalpina, & utrinque facto conflitu Longobardi succubissent, multa hinc inde cadentibus, unde mox locus ille fuerit nuncupatus *Monsus*, & cum Desiderius reliquo exercitu pedem retulisset Papam, & illic se munisset, illuc transmissis Aldigio filio suo, cum Berta, & filiis, ac Adovario Veronensi, Carolis Yporegia, Vercellis, ac Novaria, & aliis intra Ticinum receptis, cum infocutis, & parte exercitus obiecta Papiæ ducibus Anselmo, Rolando, & Oliverio reliquo profectus Veronam, eam quoque obedit. Et cum non multo post Berta & filius inclinatus in partes suas, & Aldigio illinc fuga prohibito Byzantium ad Constantinam Quindum, Copronymum nominatum, ibi Imperatorem, Veronensem

set se ei sponte permisissent, brevi tempore suppeditavit omnem armam Transpadanam, Bargione itaturus aggratari prope Viam singularem pugnae occisio per Oliverum, & conversis armis in Rachi-fum Ducem Beneventi, generum Desiderii, eo-que debellans, & per ipsum filii datus duobus filiis obidiis pro fide ei servanda, ac Benevento & in foro Julii constitutis rectoribus, supervento Pafchae una cum illegrande uxore, ac Pipino, Ludovico, & Carolo filius ivit Romam, & ibi Pipino & Ludovico baptizatis per summum Pont. ab ipso ei quoque concessa auctoritate eligendi in futurum summum PP. Rom. & alios ubique Episcopos, omniaque, quae Ecclesiae Rom. concessa fuerant per Pipinum patrem suum, confirmavit, ac concessit Ducatum Spoleti & Beneventi, una cum Sicilia, Corsica, Sardinia, territorio Sabinese, & Ducatu Hetruriae, & Papam rediit, eaque obfissa terraquis, habuit viginti triecimibus a Venetis, Joanne filio Maurisii eorum datus earum praefecto, potius fuit, ipsiusque, ut aliqui dicunt, everti iussit, habito in sui pontificatus Desiderio, & ibi occisi Aurelio & Aminta eadem die, & dum separatim sepulti fuissent, invicem mirabiliter conjuncti, ac profectus Mediolanum illud expugnavit, ac quoque everti iussit, alioque exportata iure coronae Modenensi ibi die xv. Augusti se coronari fecit, & constructa civitate Barn apud Clivate, & cum ex Ravenna voluisset conduci facere Regiolem in Galliam, & nec potuisset, eo dimisso Papae, Britiae rectorem constituit Namum Ducem Bavariae, ex Italia una cum uxore ac filiis, secum quoque ducit Berta, ac filius, ac Adovaro, & Desiderio cum uxore & filiis praeter Aldigisum, rediit in Galliam, & Lugdunum, seu Aquilgratum, relegavit Desiderium, ac filios anno Regni xviii. & Longobardorum in Italia xox.

A. C. 771.

Et cum durante eo bello inter Carolum, & Francos, ac Desiderium, & Longobardos multi ex Cremonensibus, & Placentinis, ac Brivensibus salutis suae gratia se receperunt ad fines agri Cremonensis Mantuano propinquos per passus circiter decem milia, & scias flumen Padis intermediantes eos agros ab agro Parmensi, & ibi constructis adificiis pro eorum habitatione, subsistissent per Carolum finito eo bello, dum Cremonenses & alii populi Transpadani ejus domino supposito remansissent illis, eis dimissis vicus ipse tibi habitatus per plures populos fuit mancipatus *Caes. magis.*

Et Stephanum Cremonae praefectum constitutus, ante quem Stephanum dum Gothi & Longobardi domum facerint in Italia, fuerunt Cremonae Episcopi Grigogonus, Felix, Crestus, Sixtus, Sabenus, Bernardus, Eulchius, & Zeno, ac Silvius, qui ob ejus probam vitam est commemoratus inter sanctos confessores, & ejus solemnitas celebratur Cremonae quotannis die xv. mensis Februarii, & Grigogonus, & alii, dum adhuc Cremonae non esset ecclesia, in cuius domibus residere possent, & Gothi, & Longobardi omnes Christi religionem non susceperunt, & qui susceperunt in ea nec firmi fuerunt, sed plerique infecti haereticis, catholicos, & praesertim religiosi, & eo magis supercos ubique inveniuntur, inveniosque occiderent, habitabant coacti, ut se afferant in incolibus ab impiis religionis Christianae persecutoribus extra Cremonam, & in ejus suburbis ibi contractis facillis adhuc ab eorum nominibus nuncupatis, ubi alii orthodoxi etiam transibant sacramenta ecclesiastica, ipsique documentis optimis ac exemplis in ea religione conservantur. Nec tempora, quibus fuerint Episcopi, & qui eorum praesent, & qui cum se-rvatum secuti fuerint, adhuc apud aliquos reperire nequimus, & ut auctori ante eos circa annum 422. fuit Sisinus, qui martyrio fuit affectus ob religionem Christianam.

Et anno 799. dum Leo Rom. summus Pont. A. C. celebrando Romae, cum ibi clero & populo regno 799. tionem per eum instituta fieri per triduum ante Ascensionem Dominicam imitando Divum Gregorium olim summum PP. apud eadem divi Sylvestri, fraude & opera Paschalis Primicerii, & Capuli praebysteri, & exultis vestibus pontificalibus adeo celsus, ut erederetur lingua & oculis privatus, & carceratus in redibus monasterii divi Erasmi, illic opera Alboini cubicularii sui evaserit in Vancanum, & ex eo per Vitiagium Ducem Spoleti Spoletum incolum perductus fuerit, & inde accesserit ad Carolum conventum apud Pambrunum in Saxonia, Paschale & Capulo domibus Pontificis, & Alboini, cum in eos levare non possuissent eorum opera, per ipsorum sequeas directos & eversis, ipsum insequentibus, ut cum Carolo accusarent, Carolum ipsum summo cum honore suscepit, & datus sibi comitibus reduci iussit Romam, ubi ei clero & populo occurritus suscepit, & reductus fuit in aedes Lateranenses die xxix. Novembris: & Carolus debellans ac compulsi ad fidem Christi Saxonibus, & Saracenis in Hispania repressis, & Basileae Bavariae Rege, & Ratchio Duce Beneventi generi Desiderii, novis moribus in ipsum concitatus in jus suum compulsi, & mortuo Ratchio per Childebrandum & Grimoaldum ejus filios moto bello Romae Aquilum & Calabriam pro Imperio tenebant, ac in Gallia dimisso Reatore Ludovico filio Aquilgratum abiit, & per Mogantium, Viennam, Noricum, & Hiltum profectus fuit in oram Fori Julii Italiae, & cum ibi compisset Henricum Praefectum suum apud Tarvisium fuisse occisum per ibi accolos, sumpta pena de eis homicidis, & ibi continuus Caecobredo reatore, illic navigio maritimo accessit Ravennam, & cum Longobardi Beneventi Grimoaldum ibi Duce, ac Algidio filio Desiderii per Graecos ibi accolos solliciti biennio exacto in Romanos, eos bello agitalit, iussit Pipinum ejus filium in illos ac Graecos exercitu praefectum, cuiusque per ipsum praefectum prodigiosa, & capto Aldigio, & tormentis affecto, & mortuo, accessit Romam die viii. Octobris, & ibi discussa accusatione Capuli & Paschalis in summum Pont. ejus juramento, ac Pipino, per eum & populum Beneventanis, & ne quid adversi molirentur in Rom. dimisso adversus eos Vitiagio Duce Spoleti copiis suis, quibus usus fuerat adversus Lucernam, profecto quoque Romam, ibi dum adiret multae, quam celebrabat summus Pont. in templo, & ad reliquias Divi Petri, per eum habito voto populi Rom. ibi congregati, ac interrogati, effusique precibus ad omnipotentem Deum, fuit declaratus Imperator Rom. & unctus, & iniquitas Imperiali diademate, & Pipitus ejus filius Rex Italiae, ac corona Regni decoratus, ibi magna cleri ac populi assistente multitudine alta voce ter clamantibus, A. C.

Carolo, a Dei coronato, magno & pacifico Imperatore. Ita & videri in manu divi Natalis Domini, sibi quoque concessa auctoritate creandi in futurum summum PP. Rom. & filios Episcopos ubique, & habuit quaestiones de Paschale, & Capulo, & alius conjuratis in summum Pont. eductis & latere, in quas se receperant, eis data venia, & relegatis in Galliam Transilpitanam, concessisque habitatione Longobardis in Gallia Glisipia, & cum Hiren Imperatrice Byzantini missis utrinque legatis contracta pace, & positis finibus inter utrumque Imperium in Italia, ex qua pars, quae ad dextram Neapolim, & sinistram Manfredum supero & infero mari clauditur, cessit Imperio Orientali, & reliqua Imperio Occidentali, exceptis locis Venetorum, ac Beneventanis, cuiusque, quae subiecta forent Ecclesiae. Et Hiren, dum inanderet Carolo nubere, die prima Novemb. fuit intercepta, & relegata in lo.

armatorum, factum in eum transitu, & dum illis occurrit alio exercitu apud Coloniam non procul Ardenico, ibi commisso utrique praebo fuit superatus, & dum illuc pedem retulisset in Italiam, & ibi munus salubris Tridentinis ad impediendum ipsos cum insequentes, ne exercitu irrumperent Italiam, iter suum convertisset Veronam, ut eo loci conficeret, & mox direxisset Mantuam, ibi, seu, ut alii volunt, Veretis, vel, ut alii asserunt, in Pago Brionis montis Senni, ex veneno sibi propinato per Sodechiam Hebraeam, quo medico utebatur, seu, ut alii ajunt, metu nepotum suorum die v. Octobr. anni xi. imperii sui, & regni xxxvi. ex hac vita migravit, ejusque cadaver factis exequiis solemnibus Verellis, illuc fuit translatum.

A. C. 879. Partis, & ibi in templo Divi Dionysii sepulchrum, Ludovico Balbo filio superhite una cum Lothario, & Carolo Balbo Aquitanie Rege. Et Joannes summus Pont. Carolo Mano regis in Bevarium, & ibi asserunt & Regem Italiae, dum anniveretur Ludovico Balbum praeparare Imperio, & Lambertus & Albertus Duces Spoleti, & nonnulli nobiles Romae assiderent ei praesentibus Carolum Crastum, per ipsos fuit carceratus, & ex fuga prociptus in Galliam Ludovicum ibi factum Regem Galliae insignita Judith noverca sua in eum indignata, apud Treas die xxvi. Augusti imperialis diademate insignivit.

A. C. 880. Et Lando Cremonae Praeful procuravit conducti ex urbe Portus Cremonan corpus Divi Archelaus martyris, & repositi in Ecclesia ibi majore, mox reformatam, & nunc existentem in arca marmorea reposita in parte subterranea ipsius, & ejus festum celebratur quotannis die xxv. Augusti, qua passus fuit martyrismum apud Portum una cum Diva Hippolyta, & Quirio anno 187. Mar. Au. Probo imperante, & archiepiscopus Cremonae insignitus, & promissus in ecclesia assignavit proveniunt beneficia Ecclesiastica.

Et Joannes summus PP. habita synodo apud Treas in Gallia, & ibi Flamings tunc egressi sylvas, & factis Christianis dato Episcopo, illuc Romam reverfus Carolum Crastum Mediolani coronatum, Romae in festis natalis insignivit imperatorem, Romae in festis natalis insignivit imperatorem, Romae in festis natalis insignivit imperatorem.

A. C. 881. Et anno 888. Stephano V. Rom. PP. dum bellum gereret cum Germanis & Moravis, junctis armis Galliam diripientibus, ejus tedio & labore declaravit Caesarem Arnulphum nepotem suum ex Carolo Mayo, Richilde uxore sua uti suspecta de adulterio repudiata, & ingressa monasterium, & anno x. imperii sui die xii. Januarii obiit, dimissus Bernardo filio naturali, & Arnulphus Dux Carinthiae remansit Imperator, & Berengarius Fori Julii, & Veronae Roma orundus, & Guido Spoletici Duces diverserunt inter se Imperium Occidentale, & Guido dimissa Italia Berengario, & sibi electa Gallia illic vocatus per Fulconem Praefulem Rhemensem exercitu cum ingressus illuc per Gallias repulsi sunt. Et Stephano summo Pont. die xxi. Maji, & ix. anni vii. sui Pontificatus mortuo, coque illuc ad daci v. occupato per Formosum Episcopum Portuensem, Sergio Comite Tusculano presbytero Cardine electo per ejus factionem, & ex Longobardis in Italia aliquibus sequentibus partes Berengarii, & aliquibus Guidonis, & per nonnullos Italos apud Ravennam Lamberto, seu Alberto, filio Guidonis, Rege Italiae creato, & ibi inter Berengarium & Guidonem commissa praesens, expulso Berengario in Germaniam.

A. C. 891. Arnulphus Caez cum eo sordore percussio, eique transfuso in auxilium Senebaldo, seu Ludovico, vel

A. C. 892. Arnulphus Caez cum eo sordore percussio, eique transfuso in auxilium Senebaldo, seu Ludovico, vel

A. C. 893. Arnulphus Caez cum eo sordore percussio, eique transfuso in auxilium Senebaldo, seu Ludovico, vel

A. Arnulpho filio Carinthiae Duce, & per eum, dum inde in Italiam descendisset, agnibus per montes Tridentinis in Italiam adversus Guidonem expulso usque Spoletum, & mox regresso, dimisso Berengario, in Galliam Arnulphus illuc Italiam exercitu irrupit, & Verona, & Brixia, ac Bergamo captis, cum ibi Ambrosio duce furcis suspensus in Guidonem profectus, eum captivum, & in exilium egit, Papia & Mediolano se ei permittentibus, & Othone duce Saxonie, marito Luthildae filiae suae, Mediolani constituto rectore, ex Italia profectus fuit Vorniam Germaniae, & accersitus per Formosum summum Pont. in sui auxilium adversus Rom. cum infestantes rursus exercitu Italiam ingressus Roman munitionum praesidio per Guidonem Ducem Spoletici obsedit, & cepit, & in gratiam summi PP. data venit Rom. & illuc ejus adversarius expulsi per ipsum insignitus fuit diademate imperialis, & inde abiit Firmum, illudque obsedit, & per

B. Ageilandum uxorem Guidonis, quae ibi erat, sub data potione soporifera, ex ea excusatus illuc, cum copis insequente Guidone, recessit, & per Berengarium, dum coniecta in eum suspitione decrevisset ipsum capi, & excusari facere, dimissus, & qui aufugit Veronam, accessit Papiam, & per ibi incolas in eum arreptis armis, & plurimis ex suis occisus properevit Ypoegam, eamque, dum ab eo defecisset ad Ascarium olim ibi Marchionem, obsedit, & Ascario ex fuga illuc prolapso, cepit, & transgressus illuc Alpes rediit Vorniam. Et mortuo Guidone Berengarius solus remansit Rex in Italia, & Lambertus filius Guidonis coactis exercitu ex suis adherentibus, eo in ipsum profectus Papiam, ubi erat, & cum inde aufugisset Veronam, ipsius Dominum occupavit.

Et Stephanus VI. summus PP. Lambertum Ducem Spoleti coronavit, & qui, cum Manfredus Comes Mediolani, & multi alii Italiae Regibus exosi ejus tyrannidem, in ipsum conjurassent, & Manfredus coactis copis militibus irrupisset ad fines agrorum Mediolanensis ac Papienfis, in eum transfusus alius copis militibus, & ab ipsis, dum in illis incidisset, eo capto, & conducto Papiam ad ipsum, eum decapitavit. Et mox, dum Albertus Lucie Marchio in Hetruria insignitus per Bertam ejus uxorem, & Comes Aldobrandinus ex Regulis Italiae coactis agnibus ex Hetruria per Alpes Berlonis descendisset in Galliam Casalinam, & motis castris ad oppidum Tarso summi propinquum irent Papiam adversus ipsum, hinc auditis ex Maringo oppido agri Papienfis omnia venatione, cui ibi vacabat, coacta rapem acie malitum, quatenus poterat, illis apud Burgum sancti Domini, ubi castrametabatur, occurrit, coque imparatus & inordinatus noctu invasit, ipsorumque copis fuis, & Alberto captivato, & ducto Papiam, reversus Martingum ad venationem, ibi, dum sopore oppressus jaceret in gremio Ugonis, filii Manfredi Comitis Mediolani, statim pueris, ex ejus cubicularibus per ipsum in ultionem patris faculoque vespertinae evulsum, seu fuisse fuit occisus, & Berengarius, Alberto, & alii, qui erant cupivi pones Lambertum, dimissa, solus remansit adhuc Imperator in Italia.

Et cum Ludovicus filius Bufonia alim Regis Bur. A. C. gendonium incitatus per Albertum Marchionem Ypoegiae generum Berengarii, ducta uxore Gisella ejus filia, & multis alios proceres Italiae egregios Berengarii ibi dominum adversus ipsum, & ad Italiam regnum occupandum ex Burgundia illuc exercitu descendisset, alio unito exercitu auxilio Alberti Marchionis Pistorum, & aliorum sequentium partes suas, ei occurrit, & commisso utrique praebello, ipsiusque strato exercitu cum captivavit, & dimisit hac lege, ut ab illa abstinere.

Et Joannes IX. Rom. Praeful Ravennae, & filius A. C. Guidonis, factus summus Pont. Albertum fratrem suum

D. Et Joannes IX. Rom. Praeful Ravennae, & filius A. C. Guidonis, factus summus Pont. Albertum fratrem suum

E. Et Joannes IX. Rom. Praeful Ravennae, & filius A. C. Guidonis, factus summus Pont. Albertum fratrem suum

F. Et Joannes IX. Rom. Praeful Ravennae, & filius A. C. Guidonis, factus summus Pont. Albertum fratrem suum

Et Joannes IX. Rom. Praeful Ravennae, & filius A. C. Guidonis, factus summus Pont. Albertum fratrem suum

A. C. suum Spoleti Ducem constituit, & anno sequen-
te Ludovicus Bulois filius, dum insignatus per
911. Albertum ipsum, etiam Marchionem Pifarum, &
alios Principes Italiae inimicos Berengarii, & orta
inter eum ac Albertum tumultus, Italiam adversus
Berengarium praeiuramentum ei praestitum exerci-
tu per montes Tridentinos respectit, & Papiam
occupasset, & Berengario in sua fere omnibus di-
missio, & vicibus sua dissiu, Veronam ingressus,
cum obediisset, & Berengario illuc transfugente, ex
ac uno regno Italiae potius fuit. Et anno proximo
912. ex Verona profectus Roma, & ibi per Benedictum
IV. summum Pont. coronatus Rex Italiae, & illuc
revertens in Hetruriam ad Albertum Marchionem
Pifarum, generum Rodulphi Regis Burgundio-
rum, & inter eos ex insignatus Bertr uxoris Al-
berti orta similitudine, illuc regressus Veronam, &
die xxi. Julii, dum ibi in sedibus Divi Petri noctu
abique metu cubaret per Berengarium ex Bavaria
regressum Veronam, eoque ingressum, captivus
tutus, & eo iubente excoecatus, & illuc abire per-
missus in Burgundiam rediit, ubi non multo post
perit.

Et Arnulphus Imperator die xxi. Novemb.
& anno imperii sui xxi. ex morbo pediculari etiam
obit apud Ratisbonam, & ibi in templo Divi E-
merentiani cadaver ejus sepultum fuit; superstitu-
tus filio sui nominis cognominate Malo, & Var-
ferio ex Agnete uxore filii Imperatoris Graecorum.

Et Ludovicus filius suus naturalis occupavit im-
perium, & ingressus Italiam exercitu, & ibi cum
Lothario filio Lamberti Duce Spoleti praeco con-
gressus, per eum superstitis regis sui in Germa-
niam.

Et Lothario non multo post mortuo Ugo filius
confirmatus fuit Rex Italiae per Spoletinos, ac He-
truscos, & Landulpho Cremonae Episcopo confir-
mavit privilegia concessa praecedentibus suis per Im-
peratoris Rom. & Reges Italiae.

A. C. Et anno 907. iuxta pugna cum Berengario, il-
lusque copis occisus fuit duxissio post se Guidone
910. filio.

Et cum Ungari fere singulo triennio tunc ex
Pannonia irruerent Italiam, & illuc in Panno-
niam abigerent praedam, & captores adversus illo-
rum impetus cepta fuerunt fieri propugnacula in
Gallia Calupina, & regionibus circumvicinis, quas
irruerent.

A. C. Et anno 913. Ludovicus Caesar insignatus in
911. Berengarium per Sergium III. Rom. summum
Pont. profectum fuit ad eum in Galliam, dum
esset insignatus in Berengarium, adhuc exercitu
descendit in Italiam adversus ipsum ibi occupantem
imperium, & cum eo & Guidone Duce Spoleti
praeco congressus, eoque copis suis, rursus
praelio utrinque praeco per ipsos vicibus ex Italia re-
gressus fuit Germaniam, & ibi anno 913. & x. im-
perii sui de mense Decembris nunquam coronatus
perit apud Ratisbonam, & ibi sepultus in cenobio
divi Emerentii, nulla datus prole. Et Cor-
radus Dux Francorum, nepos suus ex fratre, Cas-
sar fuit designatus, & Landulpho Cremonae Prae-
fecto mortuo ei farrogatus fuit Joannes Scriba
a secretis Berengarii, cui Conradus Caesar confirma-
vit quaecunque concessa per praecedentes suos Im-
peratores Occidentales ecclesiae Cremonensi, ac con-
cessit comatuum extri civitatem per quinque millia
passuum.

A. C. Et anno 916. Lando Rom. summus Pont. Beren-
914. gario & Guidone Duce Spoleti utrinque bellige-
rantibus invicem compositis, Berengarium insigni-
vit corona imperialis.

A. C. Et anno 919. Joannes Rom. summus Pont. Coli-
917. radus Caesar, dum vellet perseverare in bello, quod
geriebatur inter Francos & Saxones, multique ex
suis proceribus, ac ducibus ab ipso defecissent, obiit

A die xxi. Decembris anni vii. imperii sui ex mor-
bo pediculari, ipsique imperium dimisit Henricus
co nuncupato Aucupo, filio Othonis, Duci Saxo-
niae, Grimoaldo Cremonae Comite, & Duobus
ibi Praefule sufficito Joanne tunc mortuo.

Et anno 921. Rodolphus, filius Ricardi, Dux A. C.
Burgundionum, acceptus adversus Berengarium 911.
per Lambertum Praefule Mediolani, & multos
alios proceres Italos in eam insignatus adversus
ipsum in Italiam exercitu descendit. Et cum Beren-
A. C. gario ab omnibus defensionibus in Germaniam su-
914. rugisset, & deinde multos proceribus Italia & Ro-
dolpho deficientibus, utrinque parvis copis con-
misto praeco apud Fidentinam succubisset, & Bo-
nificius Princeps Camerini ac Spoleti, maritus
Guilfridi filius suus, & Comes Gerardus coequis
agminibus in ejus auxilium properant, eisque
junctis cum Rodolpho exercitu Berengarius ex
Germania alius copis ei opposuisset, eis inordinatis
& impuratis aggressus, ipso fudit, eum inordinatis
illuc transfugente Veronam, & dimissis praeculis in
Gallia Calupina anno tertio ingressus fuit in Italiam,
illuc rediit in Burgundiam. Et Berengarius nocte in
domo propria Verone fuit occisus per Flambertum
Veronensem comitem suum, nulla post se dimis-
914. si prole, sed superstitibus Berengario, & Ascaro
filio Alberti Marchionis Yporegae ex Gisella filia
Berengarii prima uxore Alberti. Et Milo etiam Ve-
ronensis dux Berengarii Flamberti & multo alio
complebis necis Berengarii capis, & ultimo ap-
plico afflicta, domum Veronae occupavit. Et
Rodolphus intellexit morte Berengarii, & Emere-
gardum relictam Alberti Marchionis Yporegae,
receptis in ejus partes multis proceribus Italiae ju-
vencibus accensis amore ipsius, quae erat formosi-
sima, coram auxilio occupasse Papiam cum reliquo
ibi dominio, ex Burgundia exercitu properavit in
Italiam, & ope Lamberti Praefule Mediolani, &
aliorum ibi procerum sequentium partes suas, pos-
sibus castris ad ripam Ticini prope Papiam per quin-
A. C. que millia passuum, eum, ubi erat Emeregardum, 914.
obedit, & dum per Emeregardum in ejus manus
ac amplexus dolo redactus fuisset, vocos per Lam-
bertum & alios Proceres Italos adversus ipsum in I-
talia Ugone Arletense, filio Lotharii ex Bertr re-
lictis Alberti Marchionis Pifarum, in Hetruria ad
ibi assumendum regnum, illum, postquam tentat-
set illud recuperare, rediit in Burgundiam. Et
cum anno sequente Ungari Salardo duce ex Pan-
A. C. nonia Italiam irrupissent, & ibi directis, ac fer-
917. ro, igneque everitis Liburnia, Venetia, Flami-
nia, ac Hetruria, & illuc regressi in Galliam Cis-
alpinam, & ibi depopulatis Mantua, Brissia, ac
Bergomo, obsequaque, & capta, & combusta Papis,
una cum ceteris divi Saxi in suburbanis Placentiae,
cocto exercitu in Burgundia inde adversus
ipsum una cum Bernardo duce Savie socio suo,
adhuc in Italiam, ut ei succurreret, properavit,
& Ungaris coactis praeco regressis in Pannoniam,
firmavit castra apud Yporegam, & illuc destina-
to socio Mediolanum ad Lambertum ibi Prae-
fulem, eoque, dum illuc ad Rodolphum, factis
misis Lambertus & alios proceribus Italiae de eis
perendis, revereretur, oculo apud Novariam per
anulites Italos eum iussu Lamberti & aliorum pro-
cerum, quibus miratus fuerat, infensum accelera-
vit in Burgundiam.

Et anno proximo Ugo Arletensis ex Gallia A. C.
Narbonense una cum Lothario & Manse filio in-
914. gressus Italiam, & profectus Pisa ad Guidonem
ibi Marchionem nepotem suum, ejus ac Joannis
summi Pont. & aliorum procerum Italorum auxilio
duces Papiam, ibi fides fuit Rex Italiae, &
Mediolani comitatus per Lambertum alie Prae-
fulem, & habitis comitis Marcae per Regulo
Italos pro expellenda Saracenis ex Fraxento oppo-
do

da munitissimo ad fines Italie & Gallie Narbonensis per illos egressus Africam Sigeo duce jam xxxiii. annis occupato illic incolarum fidelium ope nacta occasione discordie tunc vigentia inter Arnulphum Casarem, & Guidonem Ducem Spoleti, & Berengarium Fori Julii, illic profectus fuit anno sequen-

A. C. 997.

A. C. 999.

Et anno 629. Goisone Marchione Pisarum mortuo, superstiti Alberico ejus, seu Alberti patris sui filio ex Marozia uxore Lamberto fratre successore, Maroziam ipsam Guidonis nepotis sui, dum teneret molem Adriani, duxit uxorem, & Romæ dominum occupavit, & dum Romani incitati per Albericum ejus privignum in ipsam, qui cum alapa percussisset, indignatum, ac eo dace illum obediens in arce Adriani, ex ipsa suffugit dimisso dominio Rom. Alberico ibi facto Consuli.

A. C. 999.

A. C. 999.

Et anno 931. Stephano Rom. summo Pont. dum Rodolphus Rex Burgundie & Gallie per Lambertum Præfulem Mediolani, & Milonem Comitum Verone, & alios Proceres Italie, quibus erat infensus, & invisus Ugo, adversus ipsum accersitus fuisset ad eum avertendum ab Italia, ad ipsum transfugis legatis, eique concessis omnibus, quæ habebat in Gallia Transalpina, secum perevit socius, eoque anno sequente mortuo Berta cum duxit uxorem, & Adalardum filium suum nupsit Lothario primo genito suo, ei assignata Papia pro dote. Ex anno secuto Joanne XI. Rom. cum summo Pont. Arnaldo Bavariæ & Carinthie Duce vocato per Lambertum Mediolani Præfulem, & Proceres Italos adversus Ungonem, Lambertumque, dum per Laburnum exercitu descendere in Italiam, Ungaria apud Aquisgranum, eoque occupata ibi, & circumcirca omnia evictentibus, facto obvio, & illinc

A. C. 999.

A. C. 999.

utrinque facto ostendit repulsi, Veronam, profecto, & in eam recepto, Ugo alio exercitu conchito in ipsum transivit, & hunc inde facto conficta eum illinc repulsi, & Milonem ibi Comitum, per eum Arnaldo, qui cum decreverat secum abducere, dimisso, relicto fratre cum milibus ad præsidium arcis Veronæ per Milonem expugnatum, & dum Bavari illinc absisteret eo abducto, recepti in sui gratiam, & ingressi Veronam, illinc Rachenium ab Præfulem relegavit Papiam, & Rodolphum filium suum ex Alda Franconia ejus prima uxore fecit coronari Regem Italie, & Manafem alium filium constituit Præfulem Mediolani, & Theobaldum alium filium ex Maxinele Rom. amafia Archidiaconum, & Bulonem susceptum ex Bemola Suevæ præfulem Placentiæ, & Ubertum susceptum ex Guadamila Principem Hetruræ, à quo descendit familia Ubertinorum, & à Lamberto Lambertinorum Florentiæ, & Berengario Marchione Ypo-regie nupsit Guisilmi nepotem ex Bulone fratre, & Gilla uxore Burgundicæ.

A. C. 999.

A. C. 999.

Et anno sequente, dum cum decrevisset ex humanis tollere, & Berengarius re patricha per Lotharium filium Ugonis, cum Gilla uxore assugisset in Sueviam ad Herimanum ibi Ducem, & eo ductore per Othone, Ducem Sueviæ, susceptum fuisset in sui protectionem procuravit ei oblata pecunia per ipsum cum sibi prodi. Et habita classe ab Imperatore Byzantia ejus auxilio obediit Fraxinetum occupatum per Saracenos, ipsumque cum illis redegit in sui portum, ipsosque locavit in exentibus ibi propinquos ad præsidium adversus Berengarium, re illæ adversus eum Italiam ex Suevia intrinsepert, & cum Berengarius habens copias ad Herimanum in eum transivisset, & in ipsum paratis armis per Ugonem illinc diffusis in Sueviam rediisset, & ille ad biennium, per ipsum in partes suas susceptus, Ardricco Cotra præfule Mediolani, Manse Veronæ, & Guadone Martine, & multis aliis proceribus Gallie Casalpæ orate Amidei familia sui ex Suevia in Italiam descendisset, multos co-

A. C. 999.

A. C. 999.

pia Barbarorum per montes Tridentinos, & propugnaculo Rivole ad fines Italie constructo, habito ab Adelardo illic depositato præfule per Manafem fuisset introductus in Veronam per Milonem ibi Comitum, Ugo coacta copias transivit in Guidonem Præfulem Mutine, & ibi Vigolæ oppidum suum obediit. Et Berengarius properavit Mediolanum, illadque ingressus fuit. Et dum Ugo reverens. A. C. 999. fuit Papiam illinc cum ejus thesauris aufugeret, cum revocavit, & domino illius inter ipsos diviso, ejusque titulo dimisso penes Lotharium filium Ugonis, & regimine penes Berengarium cum titulo Marchionis, & rectoris, Ugo ex Italia ibi dimisso Rodolpho rediit Arctatum anno x. regni sui, & ibidem non multo post perit, instituta herede Berta nepote sua ex Bulone fratre, mox nupsit Raymond Comiti Tholosano. Et Berengarius expulsi Josephum præfulem Braxie ex ibi Episcopatu, ei que substituit Anonem ejus familiarem, ac constituit Adalardum præfulem Rhegi, & Bohelonem familiarem præfulem Mediolani in ejus gratiam Novicomis, & habita pecunia à Buxiano Episcopo Papiæ, & Luthprando Parmæ, eos ibi dimisit præfules. Et Lotharius Ugonis filius, dum Otho A. C. 999. filius Henrici Casaris Italiam exercitu introisset, & Romam proficisceretur, in eum profectus alio exercitu ei obstitit, & biennio regni sui obiit, nulla post se dimissa prole, sed Adalaida uxore, & Berengarius solus remansit Rex in Italia. Et Henricus Casar Ungaris quadraginta milibus curantibus ac diripientibus Italiam, & Germaniam postpositis inducus, quas cum eo habebat, surgens e lecto, in quo jacebat egrotans, conchito exercitu illa occurrentes, ibi utrinque facto confictu ipsos illinc repulsi gravi strage, ex illis occisis circiter triginta milibus, Lothariæque, dum intendere cum armis vendicare, sibi densata, ac imperio unita, ac habita lincea, quæ dextrum Christi sanguis fuit consiliu, & utebatur Constantinus Magnus, à Rodolpho Duce Burgundie, & constituto Brandeburgi Marchione alio Henrico, ex hac vita migravit anno xviii. imperii sui, & ex ejus ordine sibi successit Otho filius suus, & ex Matildæ filia Theodorici comitis ex dachibus Saxoniæ, & fuit coronatus Aquisgranum per Præfulem Montanæ.

A. C. 999.

A. C. 999.

Et anno 942. Stephano Germano summo Pont. cum Berengarius coactis copias descendisset ex Foro Julii in Adelindam relictam Lotharii Papæ dominantem, ut ipsa cum exloeretur, Landulphus Othonia filius accersitus in ejus auxilium, adversus ipsum exercitu descendit in Italiam, cumque secum prælio congressus in Hortum insulam lacus Novariensis compulsi, & oppida plurima ex Gallia Casalpina receptis, plerumque ibi populos secum conjunxit, & dum bellum prosequeretur repentina morte, & non fuit fupiciatum, veneno opera Be- A. C. 999. rengarii ei propinquo decedisset, ejusque cadaver Mogoniam conductum ibi sepultum fuit in ecle divi Albani ex ordine Gulielmi fratris sui ibi Præfule. Et Berengarius se Augulfum, & Albertum filium Casarem nuncupari fecit. Et ex Foro Julii ibi dimisso Alberto una cum Conone, Guidone, & Alberto aliis filiis exercitu albac irrupit Galliam Casalpina, & Adelindam captam Papiæ ibi, seu in oppido Gardæ Veronensem carcerari jussit, & mox debellarit Anonem Estensem tutentem partes Pontificias. Et cum Adelinda ex oppido Gardæ op- A. C. 999. Meauritis sacerdoti sui ex fuga prolapsa ad Adanardum Episcopum Rhegi confuigisset, & ex ejus consilio se recepisset Canosiam ad Anonem officium suum: & Berengarius, cum eam petitam ab Antonio sibi prodi habere non potuisset, Canosiam exercitu obediit.

A. C. 999.

A. C. 999.

Et anno subsecuto agros Cremonensium & Placentinorum invicem limitibus distinxit, Cremon-

A. C. 999.

A. C. 999.

namque insulariavit & amplavit, & dum Italiam tyrannide opprimeret Otho Cæsar accersitus per Agapertum summum PP. & Alamanum Menclotium præfulem Mediolani, & proceres Italos in ipsum ex Germania per forum Julii una cum Alione Faliscis ejus cognato, ei supra Alida forere sua cum dote Frimbargi in Saxonia, exercitu quadraginta millium armatorum in Italiam descendit adversus eum, ipsoque, ac Alberto filio sibi exercitibus occurrentibus in Foro Julii, & apud Papiam victus prælio, Adelindum duxit uxorem ex consilio Leardi Episcopi Veronæ, & Berengario ac Alberto si ei permittentibus data venia, dimissioque domino Gallie Cisalpinæ, & Fori Julii præter Veronam & Aquilejam, ibi, ac in tota Italia constituit rethorici Conradum Ducem Franconie ejus generum, & qui in Apulia residit, & ex Italia rediit in Germaniam una cum Adelinda, ex qua infra annum suscepit filium etiam nominatum Othonem, qui ei succedit in imperio.

A. C. 954. Et cum Anthoponiorphorum hæresis, asserens omnipotentem Deum habere membra humana, insurrexisset in Gallia Transpadana, & quam Pantinus Episcopus Veronæ & Rainerius Monachus constarent, & incolæ Cremæ oppidi, ubi, ut aliqui dicunt, erat Civitas Paradisi, ex infecto bello, & bello finitimos infestebat, & ab ea nolent respicere, Alamanus Menclotius præfule Mediolani, Dabertus Cremonæ, & Guido monachus Cisterciensis, Placentiæ coactis in usum copias illam ceperunt, eaque direpta & demolita, ejus solum & agros inter se dividerunt, & ex qua procreverunt Comes de Curte, & de Camisano.

A. C. 954. Anno 954. cum Albertus Comes Gallie cum altero Alberto, & Henrico filius inde exercitu in Italiam descendisset usque ad Athesensem urbem, & dolose simulata pace cum Mediolanensibus Mediolanum occupasset, & Mediolanensibus irreptis armis adversus eum insurrexisset, ipsumque vulnerasset, & inter eos ac Gallos commisit pugna facilius. Et Valpertus coram Præfule ad Othonem confugisset, Otho rursus exercitu in Italiam descendit, & ex Gallia Cisalpina prælio expulso Albertum in Insulam Corsicæ, & Mediolani coronatus per Valpertum Rex Italie, illud insulari iussit, & illuc rediit in Germaniam, & Berengarius indignatus in Athonem Regulum Canoni, qua adversus eum Othoni auxilium fuerat in bello contra eum gesto per Othonem, ut præfetur, ac Adelindam, dum ad se confugisset, recepit, ipsum obediit in eo oppido: & dum Joannes summus PP. contaminatus omnibus probris, ac venationibus, non solum sacris intentus esset, ac publice sortis teneret, & Berengarius, & Albertus Italiam opprimerent, Athonemque obsiderent in Canosio, Landolphumque filium Othonis quoque, ut ferebatur, veneno iussissent, Otho vocatus in eos per Valpertum Præfulem Mediolani, Guidonem Novicium, Clerum Romanum, & nonnullos alios prælatos, & proceres Italie, ad eum transiisse legito Joanne Scrinario Apostolico, dum esset Vornate in Festis Natalibus Othone filio adnorum septem electo Rege Germaniæ, & apud Aquinratum in die Pentecostis coronato, inde cum uxore, & Lothario, & Carolo filius Ludovici olim Regis Francorum, & Ugone Capeto, & Othone, & Henrico filius Othonis Comes Parisiensis nepotibus suis, exercitu per montes Tindensis adversus illos descendit in Italiam, & Berengarium, & Albertum, & fratres redegit in sui potestatem, & recepit Mediolanum, & Papiam, & concessit præfule Mediolani Comitum Parabuchi, Seprii, & Ducum Burgarie, & Marchionum Marchiæ ex agro Mediolanense, & in ejus tribubus & plebibus constituit Capitanes & Valvulones, Berengarium una cum uxore in Austriam, & Al-

bertum Byzantium relegavit, & ex Mediolano coronatus per Valpertum ubi præfulem, & Opiotem Comitem Anglie, Rome accersit, & cum Joannes ipse bonis & blandis verbis exhortatus per Othonem ad bene & religiose vivendum, vitam suam commutare noluit, & vocato Concilio prælatum in eum mente quarto anni noni ubi Pontificatus ex urbe aufugisset in Henrico, ubi aliquandiu in sylvis more ferrarum latavit, Cleo persuasente elegit summum PP. Joannem Scrinarium Sedis Apostolicæ, & diaconum Lateranensis Ecclesiæ, qui nominatus fuit Leo Septimus.

Et Diambertum præfule Cremonæ mortuo, ei sub- A. C. stituit Luitonem ex superius suis consularibus. 954. Qui illuc asportare fecit corpus Sancti Hymerii Episcopi & Confessoris, furtim acceptum ex oppido Flaviano Umbrie, seu Ducatus Spolet, vel Campanie Romæ sibi datam per Episcopum Melientium, seu Ilnerice ejus regionis, cujus fuit Episcopus divus Hymerius. Otho, dum esset in Germaniæ, Alberto filio Berengarii ex Corsica, A. C. in quam aufugerat vocatus per Sigilgolphum Epi- 955. scopum Placentinum, & nonnullos alios, in Galliam Cisalpinam regressus copis, in eum delin- vit exercitu Sicardum ducem suum, & ad flumen Padi collatis signis ipsum repulit, orelio Guide- ne fratre suo, & regionem Monteferrat concessit Aladrano filio Ducis Saxonie, & genero suo ob Alexiam filium suum, ac constituit reditorem Ita- liæ, dum uacante Anstibite Alburgicæ eos co- gnovisset, qui aufugerat ex Saxonia in Italiam jam decennio lapsio, & delituerat penes Galerum agri Albigenis in Gallia Subalpina, ducta Alexia uxore clam patre, qui dederat ei præceptorem Alaramum, dum in Saxonia, & in ejus aulam se A. C. receperat ex Italia, in qua in loco, ubi nunc est 957. Alexandria, in lucem productus fuerat parentibus ex Saxonia cunctibus voti gratia in Hispaniam ad templum divi Jacobi, & educatus, etiam tunc cognitus. Et etiam Albertum filium Athonem Re- guli constituit Marchionem Athesie in agro Pata- vino, & Guidonem Malatram Comitem in Fla- minia. Et Luitone Episcopo Cremonæ defuncto surrogavit Luitprandum, eique mortuo infra breve tempus Odenicum Gallum, & Papiam profectus Sigilgolphum & comites rosi conjurationis in eum factæ cum Alberto filio Berengarii, cau- sa cognita, ex eis aliquos in Galliam, & aliquos in Germaniam relegavit. Et Odenico Episcopo Cremonæ confirmavit privilegia præcessorum suo- rum, & qui in æde tunc majori Cremonæ cor- A. C. pus divi Hymerii reponi fecit, una cum corpore 970. divi Gregorii presbyteri, & Martyris Cremonam conducto ex Spolet, ubi pulsus fuit martyrium anno 287. Et Joanne summo PP. mortuo die v. Septembris, & xv. anni octavi sui Pontificatus, & illuc ad dies xiii. seu xvi. Benedicto etiam Rom. suffecto, & per eum Othone secundo, Theo- phiniae uxore conducta Roman coronatus corona Imperiali, Otho pater una cum eis rediit in Germa- A. C. niam, & anno xxxvii. Imperii sui, & partus Dei- 971. paræ Virginis 974. in die Pentecostis, apud Mel- burgum in Austria obiit, & Viennæ in Templo divi 974. Marci, ejus opera & sumptus constructo, sepultus fuit, & Otho filius ut Imperio perseveravit. Et an- no x. Imperii sui, & die viii. Decembris ex veneno sibi propinato per Italos, ob ejus daritatem in ipsos, A. C. fuit exstinctus, seu ut aliqui dicunt ex veneno sibi 974. illato sagitta veneno infecta in prælio habito cum Sa- racenis, Romæ, & ibi sepultus in vestibulo basilicæ Vaticanæ, superstitibus filio ejus nominati, U- gone Duce Carinthiæ Odenico, & Federico. Et Bertoldus filius Ugonis fuit primus Comes Sabau- diæ, & Mathilde nupta Ezalmo Capiti Palatino Rheni, & Odenicus nuptus filium Theodorico pri-

primo Comitum Hollandie. Et cum aliqui ex proceribus Germanie, qui Romæ erant, intenderent eligere Imperatorem Romæ. Henricum Bavarie Ducem, & primi Othonis ex fratre nepotem, alii Othonem filium defuncti, & nonnulli Itali proceres impetum ipsorum suffragium contemderent, Otho filius tertius annorum xii. Imperator fuit electus. Et Theobaldus vicarius suus Mantua, in ejus agro inter Padum & Laronem flumina construxit tunc fecit monasterium in honorem Divi Benedicti, & multas, & opimas possessionibus dotavit, & Gotifredo Prefule Mediolani mortuo, & auspicio Othonis ei furrogato per Bonitium ibi Ducem Landulpho filio, & nec admisso per Mediolanenses electo per eos Arnulpho ex Castellonensi de Arago, & ob id exitio tumultu per sequaces Bonitii, Tacio ex illis primoribus occiso, & Landulpho ob id profecto Centurium, & Reginaldo fratre suo ad picem Mastales de Pirovano, & Uberto filio fratre Melegnam, & Benzono, Riparian, & Guardastallum, & inter acies Arnulphi, & ibi incolis sibi adversantes collatis manibus in campo Carbonarie, & Arnulphi prodigatis, Otho Cesar, dum ad eum confugisset Arnulphus, exercitus profectus Mediolanum illud obsedit, coque infesto facta per presulem, & Mediolanensem invicem concitatione Mediolanum ingressus, ibi ad Arnulpho fuit coronatus corona ferrea.

A. C. Oldericus prefat. Cremonæ procuravit erigimasterium, & Ecclesiam in honorem divi Laurentii, ex suo proprio patrimonio & aere, in loco, ubi erat sacellum ei dictum extra civitatem, ibi depositis monachiis, cuique Guzone Abbate dato ad servendum omnipotenti Deo sub regula Divi

A. C. Benedicti. Joanne summo PP. anno x. cum dimidio fuit pontificatus defuncto, Othone auctore ei furrogatus fuit Gregorius V. Saxo patre Othone in feudo nominatus Bruno. Et dum Othone Cesare

A. C. ex Italia per Galliam in Germaniam revertere exagitatus seditionibus Crescentii, & nonnullorum aliorum Romanorum ex urbe abisset in Hetruriam, & illinc in Germaniam ad Othone, per Crescentium ei substitutus fuit Joannes Græcus Episcopus

A. C. Placentie. Et Otho cum Gregorio summo PP. exercitu properavit in Italiam, & Romam profectus, ipsum munivit presidio per Romanos & Crescentium ab eis factum consensu summa cum potestate, obsedit ac oppugnavit; & dum Crescentius cum Antipapa ingressus fuisset arcem Adriam, per eos etiam invitam presidio, & Romanis notentibus resistere Othoni, sibi apertis portis urbis in ipsam fuit introductus. Et dum eum accessissent Crescentius & Antipapa spe venie, egressi arcem Antipapam sibi oculis efflosa, vita & Pontificatu, postquam cum occupasset per dies x. iussit exsul, & Crescentio valenibus per turbem ibi popularem illius, Gregorium rebusit Sedi Apostolicæ, & per eum una cum Maria uxore die octava Maji insignitus fuit corona Imperiali, & ipso anno ante facta fuit constitutio, qua perpetuo jus Imperii Romani penes Germanos remaneret, data auctoritate in futurum eligendi Imperatorem prefatis Mouguntino pro Germania, Treverensi pro Gallia, & Colonienfi pro Italia, Marchioni Brandeburgensi post illius electionem ejus Camerario, Comiti Palatino Rheno dapifero, Duci Saxonie Ensisfero, & Regi Boemæ addito ad tollendam discordiam inter electores, si que inter eos in electione oriretur, quæ eum elegissent, & summas PP. confirmasset, Augustus Imperator haberetur, & habito conventu per eos Electores, & alios prelatos, & proceres Germanie, in aliqui ibi civitate per eos legitime suffragis eligatur aliqui ex ipsis sapienter, & excellens vir rex Germanie, & conductus Aquilgranius ibi in Ecclesia divi Marie, & in solo Caroli magni locus, coronatur doctrina argu-

tos gladio cum baltheo deinde armillis, cum chlamyde, & sceptro, & baculo ei porrectis, sacro oleo undas per Archiepiscopum Moguntinum uti Regni Germanie Cancellarium, licet Aquilgranius sit antequam alius in Germania; & mox ductus Mediolanum ibi eligatur Comes Italie, & coronatur corona paleæ tritici contexta spica purpureis, qua nunc coronari debet Alexandrie, & mox eligatur Rex Italie, & Mediolani in sede divi Ambrosii, seu Modetæ in sede divi Jo. Baptiste per Archiepiscopum Mediolan. sacro oleo ungiatur, & corona ferrea coronatur, ibi assistentibus prefatis Cremonæ, Papiæ, Placentiæ, Brixie, Parmæ, Novicomæ, Savone, Vintimiliæ, & Albignani ad finitima, & ad dextram Verceilarum, Novaræ, Laudæ, Derthonæ, Taurini, Aquis, ac Genæ, qui sunt xvii. & deinde de habito conventu per eum Ducum, Marchionum, Comitum, Vassalorum, & aliorum Magistratum Italicorum pro Imperio, & legatorum civitatum ibi liberarum, in vico Roncalarum prope civitatem Placentiæ, & auditis ac intellectis, & sublati eorum controverfius, & stabilitis ipsorum junibus, & sibi datis legibus, conductis Roman per Archiepiscopum Mediolani sibi singulis populus in itinere occurrentibus eum facili, & factis acclamationibus, & per eos prefatis debitis obsequiis in sede Lateranense oblatas per ipsum Archiepiscopum summo Pontifici, per eum eligatur Imperator, & ungiatur sacro oleo, annuo ei in digito dextero imposito, & ante nudo tradito coronatur corona aurea, & sceptrum Imperiale cum orbe ei porrigitur, ac datur, & postea per ipsam creantur Duces, Marchiones, Comites, Vassalli, Equites, & Magistratus pro Imperio in A. C. Italia, & dum in ea est, ibi incolæ tentent ei pen-

A. C. dere fodram, quod est quædam quantitas frumentit, quæ sæpe estimata commutatur in pecuniam. Et ad usus paratæ, quod est sumptus in viâ utendū, & pontibus faciendis, quibus ipse sit transiturus, & ad onus mansionis, quod est in terris, & cæteris, quæ sunt exercitui in agro hospitanti necessaria, siquidem Regi Italie tantum jus terre est attributum, ut ex omnibus, quæ ipsa producit ad usum hominum necessaria, quantum opus sit militibus suis, exceptis bobus, & fenumibus ad colendum terram necessariis, & idoneis: Regalis autem, quæ ei spectant, & sæpe conceduntur ad jus arbitrium aliquibus de eo benevolentibus dignitates, & præta, & scilicet vestigalia, telonea, portus, ripatica, pedagia, pulcherie, molendina, salina, fluminum usus, & jus monete cudiende, & omnis redditus ex eis proveniens, & quæ sunt hujusmodi.

Et anno 998. Otho Cesar profectus Cremonam A. C. de mense Februarii concessit Oldorio jus ripaticæ, portuum, ac piscationum fluminis Aduse, & confirmavit privilegia eidem concessa per Predecessores suos in Imperio, & suscepit in sui protectione monasterium, per Oldericum ipsam ex suo proprio aere de recentu erectum ad honorem & memoriam, & sub titulo divorum Sixti & Laurentii martyrum, ejusque Abbatem, & Monachos in eo locos, & decentes sub regula divi Benedicti, cum omnibus bonis & prædictis ei assignatis in vicis & pagis Colles Columbarie, Lupariz, Bulgari, Dalmone, Benedici, Revaldichi, Velchrengli, Camporelarum, Randalinghi, sancti Prudenti, Cassibatanis, Ragodæ, Lorenzenghi, Vultici, Platinæ, Camen, Raufeste, Quistri, & Curieslarum, eorumque colonas.

Et anno 1003. & decimo nato Imperii sui, die vigesima Januarii ad Paternum vicum Gallie Citali-1003, punit destinato Byzantinum ad Constantiniam ibi Imperatorem legato Arnulpho de Arago Prefule Mediolani penitus uxorem Zeon ex filibus ipsius

Con-

Constantium, & obiecta, & nec desponsa, duobus chirothecis veneno infectis sibi dono transmissis per uxorem Crescentia, ex eo veneno perit, & illuc ejus cadaver in Germaniam abductum fuit Augustam, & ibi in templo majore sepultum.

A. C. 1009. Et anno sequente Henricus secundus, elusus participatus, Dux Bavarie, & Othonis primo ex fratre nepos, per Electores ex auctoritate sibi attributa à memorata constitutione Gregorii olim summi Pont. electus fuit Cæsar, & Arduinus Marchio Yporegie habito conventu Papis procerum Casalpinorum, per illos fuit electus Rex Italie, & per ibi Præfulem coronato Arnulpho Archiepiscopo Mediolani invito, per eum dono habito à Constantino Imperatore Byzantii serpente arceo per Mosim in deserto fabricato, & illuc allato Mediolanum, & ibi in templo majore repositus. Et Henricus Cæsar Oldericus Cremonæ Præfule mortuo suffragari Landulphum ex ejus consultiorebus & capellanum, eique confirmavit omnia concessa antecessoribus suis per prædecessores suos.

A. C. 1014. Et anno 1014. à duodecimo electionis sue ex 1014. Germania in Italiam exercitu descendit, & ibi in Gallia Subalpina, dum Arduinus Marchio Yporegie, ibi occupans regnum, si occurrisset acie militari, secum prælio confectus, fuit superatus; & mox repanto prælio apud Veronam cum superavit, & profectus Mediolanum ibi fuit insignatus per Herpertum illic Præfulem corona ferrea, & illuc Romanum profectus, ibi quoque per Benedictum summum Pont. in die Paschatis fuit coronatus coronis aureis.

A. C. 1015. Et Herpertus præful Mediolani Cremonen. dum Ugono, & Belingerio, seu Berengario, Comitibus vallis Mercurio, & plebis Arzate fautoribus latrocinum diripiunt Ducum Mediolani, auxilium fuissent in eum, adversus illos copias militibus profectus, ut ipsos tolleret, & expulsa ex eorum dominio, & Cremonam profectus, & dum eos insecutus fuisset, prælio victa una cum Cremonensibus, suppetavit, & à quo pari vicus majores Cremonæ denominata fuit, & Dovaria nunc ibi cives, & olim potentissimi, ex Dovara Insule Fulcherie oppido denominati, & de familia illorum de Anselmi, & affines Herperi, & per eum sibi concessi multos oppidis, & vicis agri Cremonensis sub A. C. 1015. feudo Cremonæ subditurunt. Et Landolphus præful Cremonæ valde infestus Abbati, & Monachis divi Laurentii, cui grave damnum intulit, & cum etiam molitum fuisset populo Cremonensi, ob illius arrogantiam per eum expulsus fuit extra civitatem, & ejus pelatum dupliet muro ex lateribus coctis, in quo erant turres septem, eversum, & mox insubaurum, & ampliatur, ut Corrado mox Imperatori restitueretur, & dum mox alios induisset mores, ac mutasset vitam, & cum populo Cremonensē rediisset in gratiam, receptus fuit per eum in Episcopum, & ob damna per eum illata Abbati, & Monachis divi Laurentii confusus fecit Ecclesiam, & ædes in honorem divi Victorii Martyris extra civitatem ad alteram ripam torrentis Rhodani, & erexit in procerum, & quæ anno corrente 1469. ibi factio claustrum parco nominato animalium sylvestrum coarctat, & insubaurata fuit in loco, ubi nunc existat.

A. C. 1015. Henricus anno imperii sui xx. & mensē v. die 1015. xv. Julia obiit Hambergæ, & ibi in templo ejus sumptis erecto cum osse salvendi quocunque Ecclesiæ Rom. octo marchis sunt, cum equo fulceto fulcrantibus albis, & ab eis dimisso Benevento redempto, fuit sepultus una cum Sanguina, seu Sigismunda, uxore, filia Sigifredi Comitis Palam, non sine nomine sanctificata, dum una cum uxore fœdæ ac calce vixisse dicitur, nupta filia Leopoldo Duci Austriæ filio alius Leopoldi. Et Corradus Suevus Dux Vormacæ, & qui ordines

A. militat sub Henrico duxerat, electus fuit Cæsar, & qui prope Spiram habitabat in arce Liburpica, & habuit uxorem Gisellam Burgundicam ex descendibus Caroli Magni Imperatoris Rom. R. Henrici olim Suevici Ducis. Et dum illi de Gambria de Modetia, & Præconibus, & multi alii nobiles Mediolanenses ab Herperito Mediolani præfule ob illius tyrannidem defecerunt, & percussio fœdere cum Laudensibus, & ad fines eorum agri & Mediolanensis, per eos erecto oppido Moete illuc incurfarent, & diriperent agrum Mediolanensem, & Herpertus copias militibus coactis eis adversus illos transiisset, & facto utrinque prælio pari Marte, in quo occubisset Oldericus factus Episcopus Laudæ, expulso Ambrosio per eum electo, Laude obiecta & capta, & ibi in sede Episcopali reposito, accessisset in Germaniam ad Corradum Cæsam: Corradus Henrico filio suo infante Cæsare designato ex Germana ductus per Herpertum una cum Brunone præfule Colonie, quatuor regalibus, Hermello privilegio, Guadone Comite Indie ejus venilicito, & Ugone Comite, tram Padum exercitus per montes Zanthos descendit in Italiam, & Veracellis celebrato Paschate Mediolanum profectus fuit, & rebellibus Herperiti repressis, coque privato auctoritate eligendi Episcopum Laudæ, & cum ipse, & alii populi, & Principes Italie ab eo defecerunt, & se vendicarent in libertatem, & Mediolanenses in eam arma cepissent, illuc properavit Corbetum, & inde Papam, & illuc ad vicum Roncalarum, & ibi habito conventu mox accessit Cremonam, & Landolpho ibi Episcopo mortuo subistit Ubalduum, & illuc Mediolanum regressus, illud obedi, & ibi commisso equestri & singulari certamine per Herperandum Vicecomitem cum Bavaro Germano Corradi nepote, coque ab equo dejecto, & sibi amputato capite, occiso, & Herperito præfule exstincto, eique successit Ambrosio Mediolanensē Cardinale, & in templo divi Michaelis extra Mediolanum seu Modetia, ut aliqui ajunt, coronis pileæ, & ferrea à Brunone præfule Colonie acceptis, ipsius privilegio existito

D. Mediolano, & concessis Modetia, & dum vellet consecratur Ambrosium in die Pentecostis ex visione divi Ambrosii in foras illa facta, & ex frequentibus motibus & suburgibus, quibus percussus fuit templum ipsum, & multi ex illis multibus caedi intererunt, visque per acra trita ignita habi super solem in ejus oculi, & cadere in terras, petteque mox subscuta, territus disrepsit ibi suburbis pedem retulit Corbetum, & illuc Papam, & inde Lucam, & Rameno ibi Marchione sibi occurrente Romanum profectus, ibi à Joanne summo PP. in solemnitate Paschatis aliofcentibus Aledemondo Rege Angliæ, & Rodulpho Burgundico Duce, propinquas Giselle uxoris suæ, coronam auream habuit inter Romanos, & Corradi milites ibi orta rixa, & commissa pugna, in qua multi utrinque occubuerunt, regressus fuit in Germaniam, & illuc an. 1030. Nunti Dominico, ibi celebrato cum A. C. Giselle uxore, & Hermanno privilegio Giselle filio, & Conone Francorum Duce, & multi alii Principibus per montes Tridentinos excreti ingressus Italiam, Brixiam accessit, & illuc Cremonam, ibi A. C. Ubaldo præfule Cremonensē confirmans ejus Ecclesiæ 1030. quibuscunque concessis per prædecessores suos in Imperio pro eo procurant, & intercedente Gisella Henrica uxore, eaque profecta Roman, ivit Mediolanum, & mox Papam, & illuc profecto Herperito præfule Mediolani cum præfulebus Genualle, Veracellensē, ac Placentino, & ibi pulso capvari, & confignans Papiensi præfule Aquileæ, & mox opera Abbatis ibi D. Synfuga clausit Ravennam, & celebrato ibi Paschate, & ejus agro reverso, & omnia Italia cura Apenninum in ejus potestatem relicta rediit Cremonam, & ibi per Joannem suum

00 00 3 num

mum Pont. illic profectum exauctoratus ibi Ubaldo prefule, ac praetibus Genuense, Vercellense, ac Plescentino, sequentibus partes Heriperti, una cum summo Pont. illuc jvit Parmam, eamque, dum in celebraret Natale Dominiacum orto tumultu inter ejus milites ac Parmenses, & per illos occiso ejus pincerat, diripi ac comburi jussit; & in Auliam profectus, & nonnullis ibi gestis adversus Pandulphum illic Principem, & ex epidemia fieviente in ejus exercitu multis ex ejus proceribus, nobilibus, & gregariis militibus amissis, reliis in Germaniam.

A. C. Et anno Natalis Domini 1035. Corradus Imperator adhuc reversus in Italiam, Braxiam de Cremonam profectus, ibi de seditionis pueris assumis

A. C. jussit, & praedia sita apud Cremonam per quinque milia passuum ob damna illata per Cremonenses

Landulpho & Ubaldo eorum Episcopis, Ecclesiae ibi adjuce, & ne quis Dux, Comes, & Scudalarius cum in ipsorum possessione turbaret, & etiam Cremonenses, & Bracenses, Mediolanenses, & Novicomenses de seditione convictos bonis suis exuit, & in Germaniam relegavit, & Bonifacio Comiti Ferrariae Atellino nuptis Beatricem filiam, & Longobardos per varia loca Italiae, praeterim Aemiliae, & Venetiae regionem exercentes tyrannidem, infectus, passim ubique deprehensos repressit, atque bello attrivit, & Germaniam fuit regressus.

A. C. Et anno 1036. Ubaldo prefule Cremonae, dum efflet infantes Valdenonio Abbati, & monachis divi Laurentii, utque coactis copiis pugna commissa in Pago lacus obsecum fuit profligata;

A. C. Corradus Imperator anno 1038. & Imperii sui xv. pergit, die iv. Junii in Frisia, & sepultus fuit Bamberge, una cum Gisella uxore in ecclesia ibi cathedrali per eos fundata, cujus sepulchrum in Imperio Henricus III. filius suus, sui generis nuncupatus

A. C. Niger. Et anno 1046. ex Germania in Italiam descendit exercitu cum Agnete uxore, & Mediolanum accessit, & ibi corona assumpta à Gundone prefule Romae profectus, & expulsi Joanne Episcopo Portuensi, Joanne Archiepiscopo, filio Petri Leonis, invicem contendentes pro obtinendo ibi Pontificatu ab illis occupato, ex eo ejectione Benedicto Episcopo Tuscanum anno 111. & mense 111.

seu VII. ipsius invasionis Gregorium Sunderscum Episcopum Bamberge constituit summum Pont. & ab eo nominato Clemente assumpsit coronam Imperialem die XXIX. Januarii una cum Agnete uxore. Et Bonifacius Laurentis, ejus sororius, die VII. Maji occisus fuit in vico Spinetae agri Cremonensis in insidias per ficiarias, easque cadaver delatum Mantuam, in eode ibi divi Andreae erecta per Beatricem ejus uxorem sepultum, superflite filio sui nominis ac Mathildae mox ejus herede, & nupta Godfrido, etiam Atellino.

A. C. Et Henricus anno 1057. Imperii sui xvii. & die 12. Octobris apud Holarium Sexoniarum urbem, Victor summum Pont. assistente, perit, filio sui nominis Henrico precedente, dum elict annorum quinque, Caesare declarato, dimisso sub tutela Agnete matris, filiae Gulielmi Ducis Aquitaniae, & Picaviorum, & quae Gilbertum de Corrigio clericum Parmensem constituit pro Henrico filio relictorem Italiae.

A. C. Et anno 1063. Nicolaus Allobrogo, Gerardo, dum elict in saeculo, nominato & Episcopo Florentino, summo Pontifici mortuo die 11. Junii mensis VII. anni 111. sui pontificatus, successit de ultima Septembris Anselmus Badagius Mediolanensis, & Episcopus Laurentis, & ex Canonicis regularibus divi Augustini, & nominatus Alexander, & Gilberto Parmensi annuente, & permittente etiam Henrico, sed reclamante Agnete matre, per Episcopos Galliae Citalpinae die XXII. Octobris. anno 1064. apud Basilicam habito conventu Caudala Episcopus Parmensis fuit factus Antipapa, & nomi-

natus Honorius II. & ut occuparet Sedem Apostolicam per eum coacto exercitu, in quo erant multi proceres Rom. summo Pontifici adversantes, Roman ingressus, & ibi in campis Neronianis inter eum exercitum, ac Pontificem, in quo erant Gothofredus maritus Mathildis, Otto Vicecomes Dux Mediolani, & Odo Columana, de mense Aprilis commissa pugna, in qua multi utrinque occiderunt, illinc capillus, profectus fuit Mediolanum, & inde non multo post Romam accersitus per Cuntium filium Stephani ibi prefectum, & alios illic proceres factionis suae, & reversus exercitu, & ibi occupata per eum urbe Leonina, ac adei divi Petri, & Godfrido ejus acie, & Romanis in illum

irruentibus dimissis per suos fautores ob id territoris, & à Cuntio per media agmina Rom. perducus in arcem Adriani, & ibi obfessus biennio solutis libris trecentum annu Cuntio, & ab eo habito equo strigilissimo ex ea arce lapsus fuit.

Et anno 1072. Alexandro summo PP. die XII. A. C. Februarii anno XI. cum dimisso sui Pontificatus

mortuo successus fuit Ildebrandus monachus ex Sona agri Senensis, patre Bonito, & sequente, & die XXVII. mensis Aprilis sacras, & nominatus Gregorius VII. & per eum monito Henrico Caesare, ne alicui largitione corruptus per finoniam pravitatem Episcopatus, & beneficia ecclesiastica conferret, confirmata etiam constitutione Nicolai sui praecessoris, quo declaravit electionem summum PP. spectare Clero, non autem Imperatori adversus decretum factum per patrem Henrici, & cum Henrico hoc recalcitrante facere omnibus, quibus beneficia concessisset, interdictis sacramentis Ecclesiasticis, nocte Natalis Domini in templo B. Mariae Virginis ad praefule Romae celebraret missam, efflente recepturus Eucharistiam, per satellites Cuntii invigilati per Gilbertum Parmensem Ravennae praefulum captivatus, & intraus in ruernu avuitillum ibi regionis Parisiensis, & per Pop. Rom. hoc cognito facinore arreptis armis ex ea creptis & liberatas, ea turri ac adibus Cuntii everfis, & non invento Cuntio supra prolagio in Germaniam ad Henricum, ejus famulae militatis nuntius coacta synodo Cardinalium apud Lateranum, Ugonem de Blancha Cardinalem, ex ejus adversarii ejus opera per Henricum cum Normannis, quibus summus Pont. intendebat movere bellum percussio suedere, ac Gilbertum Ravennae, & Theobaldum Mediolani, Ubaldum Cremonae, Raymondum Trevigni, & multos alios praefules & antistites Galliae Citalpinae sequentes partes Henrici exauctoravit, & separavit à gremio Ecclesiae Romae, & per Henricum procurante Sigfrido praefule Coloniae, habito conventu apud Vormaciam procerum suorum, ac XXIII. Episcoporum cum eo sententiam electio Gilberto Antipapa, & nominato Clemente, & conspectis in Italia tribus solibus eum praefulum Coloniensem, & alios, ac Henricum etiam exauctoravit, & segregavit à ceteris Christianorum Fidelium, & mortuo Ubaldo Cremonae praefule ei successit Arnulphum.

Et Cremonenses anno 1076. & multi alii populi Galliae Citalpinae ab Henrico, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiae, pro eo & illis illud tenentibus, ac electis suppositi fuerant, decederunt, & sic in libertatem vendicunt, constructis curribus jam repertis per Mediolanenses, & super eis apposito vexillo civitatis, cujus jaris erat, retento mans per juvenem impigerrimum, dum ipsi currus essent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, parvo uniusque purpureo contrato, & tabulato militis turris quadrate, & in eorum medio

Et Cremonenses anno 1076. & multi alii populi Galliae Citalpinae ab Henrico, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiae, pro eo & illis illud tenentibus, ac electis suppositi fuerant, decederunt, & sic in libertatem vendicunt, constructis curribus jam repertis per Mediolanenses, & super eis apposito vexillo civitatis, cujus jaris erat, retento mans per juvenem impigerrimum, dum ipsi currus essent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, parvo uniusque purpureo contrato, & tabulato militis turris quadrate, & in eorum medio

Et Cremonenses anno 1076. & multi alii populi Galliae Citalpinae ab Henrico, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiae, pro eo & illis illud tenentibus, ac electis suppositi fuerant, decederunt, & sic in libertatem vendicunt, constructis curribus jam repertis per Mediolanenses, & super eis apposito vexillo civitatis, cujus jaris erat, retento mans per juvenem impigerrimum, dum ipsi currus essent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, parvo uniusque purpureo contrato, & tabulato militis turris quadrate, & in eorum medio

Et Cremonenses anno 1076. & multi alii populi Galliae Citalpinae ab Henrico, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiae, pro eo & illis illud tenentibus, ac electis suppositi fuerant, decederunt, & sic in libertatem vendicunt, constructis curribus jam repertis per Mediolanenses, & super eis apposito vexillo civitatis, cujus jaris erat, retento mans per juvenem impigerrimum, dum ipsi currus essent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, parvo uniusque purpureo contrato, & tabulato militis turris quadrate, & in eorum medio

Et Cremonenses anno 1076. & multi alii populi Galliae Citalpinae ab Henrico, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiae, pro eo & illis illud tenentibus, ac electis suppositi fuerant, decederunt, & sic in libertatem vendicunt, constructis curribus jam repertis per Mediolanenses, & super eis apposito vexillo civitatis, cujus jaris erat, retento mans per juvenem impigerrimum, dum ipsi currus essent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, parvo uniusque purpureo contrato, & tabulato militis turris quadrate, & in eorum medio

Et Cremonenses anno 1076. & multi alii populi Galliae Citalpinae ab Henrico, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiae, pro eo & illis illud tenentibus, ac electis suppositi fuerant, decederunt, & sic in libertatem vendicunt, constructis curribus jam repertis per Mediolanenses, & super eis apposito vexillo civitatis, cujus jaris erat, retento mans per juvenem impigerrimum, dum ipsi currus essent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, parvo uniusque purpureo contrato, & tabulato militis turris quadrate, & in eorum medio

Et Cremonenses anno 1076. & multi alii populi Galliae Citalpinae ab Henrico, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiae, pro eo & illis illud tenentibus, ac electis suppositi fuerant, decederunt, & sic in libertatem vendicunt, constructis curribus jam repertis per Mediolanenses, & super eis apposito vexillo civitatis, cujus jaris erat, retento mans per juvenem impigerrimum, dum ipsi currus essent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, parvo uniusque purpureo contrato, & tabulato militis turris quadrate, & in eorum medio

Et Cremonenses anno 1076. & multi alii populi Galliae Citalpinae ab Henrico, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiae, pro eo & illis illud tenentibus, ac electis suppositi fuerant, decederunt, & sic in libertatem vendicunt, constructis curribus jam repertis per Mediolanenses, & super eis apposito vexillo civitatis, cujus jaris erat, retento mans per juvenem impigerrimum, dum ipsi currus essent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, parvo uniusque purpureo contrato, & tabulato militis turris quadrate, & in eorum medio

Et Cremonenses anno 1076. & multi alii populi Galliae Citalpinae ab Henrico, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiae, pro eo & illis illud tenentibus, ac electis suppositi fuerant, decederunt, & sic in libertatem vendicunt, constructis curribus jam repertis per Mediolanenses, & super eis apposito vexillo civitatis, cujus jaris erat, retento mans per juvenem impigerrimum, dum ipsi currus essent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, parvo uniusque purpureo contrato, & tabulato militis turris quadrate, & in eorum medio

Et Cremonenses anno 1076. & multi alii populi Galliae Citalpinae ab Henrico, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiae, pro eo & illis illud tenentibus, ac electis suppositi fuerant, decederunt, & sic in libertatem vendicunt, constructis curribus jam repertis per Mediolanenses, & super eis apposito vexillo civitatis, cujus jaris erat, retento mans per juvenem impigerrimum, dum ipsi currus essent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, parvo uniusque purpureo contrato, & tabulato militis turris quadrate, & in eorum medio

Et Cremonenses anno 1076. & multi alii populi Galliae Citalpinae ab Henrico, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiae, pro eo & illis illud tenentibus, ac electis suppositi fuerant, decederunt, & sic in libertatem vendicunt, constructis curribus jam repertis per Mediolanenses, & super eis apposito vexillo civitatis, cujus jaris erat, retento mans per juvenem impigerrimum, dum ipsi currus essent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, parvo uniusque purpureo contrato, & tabulato militis turris quadrate, & in eorum medio

Et Cremonenses anno 1076. & multi alii populi Galliae Citalpinae ab Henrico, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiae, pro eo & illis illud tenentibus, ac electis suppositi fuerant, decederunt, & sic in libertatem vendicunt, constructis curribus jam repertis per Mediolanenses, & super eis apposito vexillo civitatis, cujus jaris erat, retento mans per juvenem impigerrimum, dum ipsi currus essent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, parvo uniusque purpureo contrato, & tabulato militis turris quadrate, & in eorum medio

Et Cremonenses anno 1076. & multi alii populi Galliae Citalpinae ab Henrico, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiae, pro eo & illis illud tenentibus, ac electis suppositi fuerant, decederunt, & sic in libertatem vendicunt, constructis curribus jam repertis per Mediolanenses, & super eis apposito vexillo civitatis, cujus jaris erat, retento mans per juvenem impigerrimum, dum ipsi currus essent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, parvo uniusque purpureo contrato, & tabulato militis turris quadrate, & in eorum medio

Et Cremonenses anno 1076. & multi alii populi Galliae Citalpinae ab Henrico, & Imperio Rom. cui, ac Regibus Italiae, pro eo & illis illud tenentibus, ac electis suppositi fuerant, decederunt, & sic in libertatem vendicunt, constructis curribus jam repertis per Mediolanenses, & super eis apposito vexillo civitatis, cujus jaris erat, retento mans per juvenem impigerrimum, dum ipsi currus essent rotis grandioribus, & affidibus firmioribus, parvo uniusque purpureo contrato, & tabulato militis turris quadrate, & in eorum medio

* Episcopi ceteris diebus Caracis, cujus frequens mentio apud Scriptores; Mortuus fuit Calixtus, & Antecessor Cyprianus fuit. Cremon. lib. 1. ejus illustriam apud Cremonenses prebit ad ad. MELVILLE.

ligno projecto ab eorum sustigio rodentibus ad similitudinem mali navalis dependebus, & in eorum summitate affixa cruce aurea, & infra antennam magna suspensa, unde explicaretur vexillum, & quos curvus bovis excellens forme velle candida induti traherent, ejus data cura viro clarissimo virtute & genere, forica & aereo baltheo induto, & publico stipendio educito cum cohorte militum strenuorum, qui eum comitabantur, precedentibus sex tubicibus, & duobus sacerdotibus aservantibus tabernaculum super ipsos curvibus, in quo aservabatur sacramentum Eucharistiae, & celebrantibus missam; & peccatorum militum audientibus confessiones, & aliis eis spectantibus obsecantibus, dum curvus ipsi teneretur in medio exercitus, qui in eo loco, in quo affirmabatur curvus, castrametabatur, & progrediebatur in hostes, & regrediebatur, & curvibus amissis dilabebatur. (Horum curvum iconem, ex *Hyl. Crem. Antonii Campi desumptam*, vti incisa hic apponi curavimus.) Et cum multi ab Imperio subditi ab Henrico defecissent, & Saxones in ipsum bellum reparassent, & Episcopus Metensis cerneret quoque eum ab Imperio deponendum, & Rodolphum Guesfo Teutonico, & multi ab Principes Germani habito conventu Augustae, ne quid infortis adversus Imperium, ut hanc discordiam contingeret, decrevisset, ut summus Pont. illuc proholiceretur, & ibi ab eo Henricus errorum suorum veniam peteret, & cum ea in sacrum juramento spondidisset summus Pont. ex hoc, & etiam motus precibus ac persuasionibus praefatus Treverensis, ut id ad eum per Henricum inter alios Oratores transmissi Romanum, illuc abiit, & iter suum duxit ad Henricum, & cum Vercellis apud ipsos per ibi praefulem, & Henrici in Italia cancellarium clam admonitus fuisset Henricum hostili animo in eum esse, retrocessit, & se recepit in oppidum Canoli agri Rhegionis Com. Mathildis.

A. C. 1077. Et cum Henricus Italian ingressus exercitu dimisso in agro Vercellensi illuc se contulisset, & iuxta ibi missis decolente ornamento imperiali media hyeme ac aspera per triduum moratus in fummo Pont. ventum errorum suorum in eum petisset, ipsum rogata Mathilda, ac Adalco Com. Sabaudiae, & Abbas Clunacensis ab eum eo existentiam concessit, ipsaque absolvit, & imperio, & ecclesiae restituit, pace utrinque firmata die vigesima Januarii, & per Henricum jurjurando promissa integra obedientia Sedi Apostolicae, & cum illuc Papam divertisset, & ibi Canno subita febre correpto & mortuo iterum ab ecclesia defecisset, & per Othonem Saxoniae Ducem, & Rodolphum Sueviae Henrici cognatum, ut ejus uxorem, Henrici sororem dimissus fuisset, & per Othonem, & alios Electores, ac proceres Germanos in unum conventus apud Forlem in Germania de mense Maji depositus ab Imperio, & clodius Rodolphus, ad eum transmissit coronam imperialem. Et Henricus ex Italia recedens in Germaniam exercitu profectus fuit in Rodolphum, & facto utrinque conflictu ad Ambrotram amicum, in quo Episcopi Varmaciensis, & Magdaburgensis occubuerunt, ipsum expulit ex Suevia in Saxoniam, & sum. PP. dum Parochi Ecclesiae sanctae Apparuit olim constructae in suburbio Cremonae per ibi incolas ex elemosynis, & suo proprio aere ad omnipotentis Dei reverentiam, & pro remedio animarum suarum, vigetia discordia inter eum & Henricum sibi commendassent, eum suscepit in sui protectionem.

A. C. 1078. Et anno 1078. die xii. Maji, opera ac sumptus Guilelmi Abbatis, & Gaudonis Prioris Monachorum divi Benedicti, Cremonam, ibi praefule Arnulpho, ac Odone Abbate sancti Laurentii, offi Divorum Petri & Marcellii translata fuerunt, & reposita in sede Divi Thomae, culta per illos

A Monachos, & mox per Monachos monti Oliveti ejusdem Ordinis, & indurtes indumentis coloris albi, ac sacra per Bonitum Episcopum Sutrinum, ac Legatum Apostolicum, & qui Romae affecti fuerunt martyro, & decipati, imperantibus Diocletiano & Maximiano, & sepulta apud Basilicam Dyae Helene inter duas lauros ibi constructam, & indicata fuerunt per Rom. sacerdotem Romano monacho, & Nicolao, & Alberto presbyteris, & Joanni diacono, dum esset in articulo mortis, cum jam diu occultata remansisset, & mox per Sandonem Lateranensem cu Abbati, & Priori, qui ea habuerant a quodam monacho, & Alberico presbytero habebatibus eorum custodiam multum rogatis.

Et anno 1080. Henricus Caesar die xv. Octob. cum A. C. Rodolpho adhuc praefato congressus apud Mebsarogum, ejusque exercitu fuso, eique amputata dextra, & ipsoque non multo post mortuo, & dum Henricus filius suus ex Germania in Italiam alio exercitu properasset, & apud Parmam Mathildem & Azonem Atestinum ejus secudum matrem sibi exercitu occurrentes utrinque commissa pugna fuisset, per Bavariam alio exercitu cum Antipa cum affectus fuit, & profectus in Hetruriam, ibi obfedit Florentiam die xx. Aprilis, & mox cadidit illuc Roman progressus, & illuc expulsi regressus Ravennam, & postea per Spoletin Roman reverius, & ingressus una cum Antipa eum profanavit, porcibus ibi Divorum Petri & Pauli dirutis, & occupata urbe Leonina, & in campis Neronianis castris locatis mox Tybur accessit, & ibi dimisso Antipa cum plerique exercitu in Galliam Cisalpinam rediit.

Et ut conjicere posset ex memoria facta super quodam fragmento per quendam auctorem haud celebrem Henricus filius interm ejus iussu obfedit Cremonam, qui ipsi, postquam se vendicavit in libertatem, recusavit pendere censum pule aetere sex librarum, quam Imperio Rom. quotannis pendere tenebatur, ut eum adhuc compelleret in ius Imperii, postea castris versus flumen Padis in vico Mosae, & cum adversus eum Cremonenses, una cum Mediolanensibus, Placentinis, ac Parmensibus profectis in eorum auxilium tuerentur, ac custodiret viriliter, inde crumpendo, & praesela levata saepe committendo cum Henrici militibus, & Henrico taedio affectus longa ipsius obfessione, & diffusis ea potiri, factis inter eum ac Cremonenses per aliquot dies indebitis, eisque dehatitis faucibus obfussisset, se paratum fore controversiam dirimere singulari certamine cum aliquo ex eorum nobilibus, ubi ea eis placuisset, & Joanninus Baldellus ex oppidanis Castalis majoris agri Cremonensis juvenis impiger, & signifer superius Cremonensium, obfussisset subire certamen ipsum invita patione, firmatque juramento utrinque, ubi Henricus succubisset in certamine, Cremonam a censu immuncem ac liberam dimississet, sin minus, Cremonenses adhuc imperio se subjuculent, & censum debitum exsolvent, & tempore praefinito certamen dispositis temeris, & constructis ergastulis lignicis in agro Mosae, Henricus & Joanninus equitres armati theoricibus, galeis & aliis armis defensibilibus, lanca & clava, se obfussissent certamine, & invicem concurrissent, & congressi per horam fuissent, Henricus per Joanninum lancea multum crassa & viridi, quam habebat, percussit, & ab equo, quem infidebat, & & catus in terra, dimissa victorie Joannino illius absit exercitu, Cremonamque liberam dimisit. Et Cremonenses, ob tam clarum factus & beneficium eis praestitum per Joanninum, volentes ipsi aliquam gratiam habere, ei nupserunt Bertam de Zolis, unicum filium ac heradem unius ex primoribus eorum, cum dote omnium fundorum jacentium in vico Mosae, &

ex alluvione fluminis Padi civitati acquifitorum, & omnium honorum dimifforum in hereditate patris ejus prelle; & Johanninus, cum nulla prole ex ea fufcepta obiffet, eos omnes fundos ac bona fua ex teftamento reliquit Cremonenfibus, qui ob id poftis ad perpetuum memoriam eidem ac uxori fuae duobus fixatis marmoris in muro anteriori ecclefiae cathedralis mox conftituta, & ad forum majus civitatis in loco eminenti, ordinavit quotannis perpetuo in vigilia Affumptionis B. M. Virginis ad aethera, & die xiv. Augufti eas ornari vellimentis coloris rubei & albi fecundum infignia civitatis, quod mox femper factum fuit.

A. C. 1083. Et anno 1083. Henricus Caefar, dum Rom. ad evitandas quotidianas agrorum fuorum incurfiones ac direptiones, quae fiebant per Henrici milites, ac urbis obfidionem, fe ei permiffiffet, urbi ad motu exercitu cum ingreffus fuit, & fumum Pont. dum fe recepiffet in arcem Adriani, in ea obfedit, & cum Robertus Vifcardus exercitu properaffet ad auxilium fummi Pont. ibi coronato Antipapa in Ecclefia Lateranenfis, illic affiftentibus

A. C. 1084. Epifcopis Bononiense, Cervinense, Mutinense, & Cremonenfe, per ipsum mox ingreffus coram imperiali in diebus Paschalis, illic ibi eversis domibus Corforum nobilium Rom. fuorum fummi Pont. cum Antipapa abfcedit, & Robertus ejus acie militum irrupens urbem per portam Flaminiam refiftentibus Romanis, eam combuffit ufque ad arcem triumphalem Domitiani, Laterano ac Capitolio receptis, Capitolioque solo aquato, ecrivae parte urbis, illam ac Lateranum intercepte, ibi inter Rom. ac Normanos commiffis multis praeflis, & urbe fibi tandem vendicata fumum Pont. per eum abductus fuit: mole Adriani Caffineum, & mox Salernum, ubi ex dolore animi die iv. Maji, v. menfis fecundi anno xiiii. fui Pontificatus obijt, & die xx. epifcolum menfis Federicus ex Samo Abbas Montis Caffini iovius factus fuit fummus PP. & nominatus Victor Tertius, qui dum amplexibus facit partes fuis praefloribus, & efflet in monifterio Montis Caffini die xvi. menfis Septemb. anni fecundi fui PP. ex veneno in calice expofito, dum fcrificaret, fuis exftinctus. Et Odo, vel Otho, monachus olim Eboracenfis, poftquam Sodes Apoftolica vacaret per menses quinque, ad eam fuit adfectus, & nominatus Urbanus Secundus, qui affignavit Canonis Regularibus ordinis divi Augustini Congregationis ecclefiae Lateranenfis Rom. ecclefiae divae Agathe Cremonae, & poftquam biennio exoptatus folutionibus populi Rom. ac fuorum Henrici, fe continuiffet in adibus Petri de Leonibus apud templum divi Nicolai carceris in Tulliano, ei cedens rui una cum Cardinalibus & plurimis aliis Melphim, & ibi habuit fynodum. Et cum Henricus ex Germania rursus exercitu Italiam angreffus fuiffet, & ibi praeflo commiffis cum acie Mathildis in campo Sorbariae trans Padum, victus, & obfella Mantua

A. C. 1087. per undecim menses, caque, & Ferraria, & multis aliis Rom. ecclefiae intra biennium occupatis per illum, & rursus apud Romam confectis manibus

A. C. 1089. cum agminibus militum Mathildis ibi fuperatus, Corrado ejus filio ab ipfo deficiente, invent Venetias, & illic cum Antipapa in Germaniam adverfus

A. C. 1091. Corradum, Antipapa illic mox tranfmiffio in Italiam, qui rui Beneventum ad Ricardum illic Principem, Melph abijt in Apulia, & ibi apud Trojam aliam habuit fynodum; & illic progreflus in Galliam Cifalpinam apud Guardafallum, & Placentiam aliam habuit fynodos, & Mediolanum profectus ibi incolae & Praefulem ibi difcordes conciliavit.

A. C. 1092. alpinum, ubi apud Claramontem Alverniae de menfe Octobris habuit aliam fynodum cum praeflatis, & aliis, qui erant cum eo, ac Gallis & Ger-

A. manis praeflatis, & proceribus, in qua decretum fuit bellum adverfus Saracenos, & Turcas occupantes Hierofolymam, & Antiochiam, & alias urbes Chriftianorum in Syria, & regionibus finitimis Orientalibus hortatu Epifcopi Hurienfis, & Petri Anachorite Gallii, ex Ambiano Bellovacensium Gallie Belgicae, per illos infideles illinc expullos omnibus Chriftianis, prophetisque, & agnominiense cuftoditis Praeflepe, in quo D. N. Jefus Chriftus conceptus e Spiritu Sancto affumpta noftre carne natus est, ex M. V. & Sepulcro, in quo ejus corpus fuit poftum depositum e cruce, cui fuprater affixum fuit die xiv. Martii, & folemnitatis Paschalis Judaeorum ex invidia & falis accusatoribus illorum Scribarum & Sacerdotum per Pontium Pilatum, eorum pro Tiberio Caefare procuratorem, damnatus ad mortem per Redemptione noftre, ac totius humani generis, & ex quo Sepulcro, poftquam in eo ficut per triduum, furexit, & illinc ad quadraginta dies adunatus in Gallia omnibus Difcepulis fuis cum Beatiflima ejus Genitrice omnibus videntibus adfcedit in Coelum, in eis regionibus praedicata per ipsum perennitiam, & remiffione peccatorum, & factis infinitis miraculis, & ostentis innumerabilibus virtutibus ad convertendum ad omnipotentem Deum Hebraei ipfi ab illorum unius fcedibus, quibus fere omnes infecti erant, & ad corroborandum, & plene inftruendum in fide divina ejus Apoftolorum, ad ipfos e caelo poft ipsam Adfcedentem per decemum tranfmiffus fuit Spiritus Sanctus.

B. Et tunc Henricus Cremonenfis mortuo die prima Septembris B. Alberto Bergomense, Abbate monachorum de gentium in Magifterio Putidenfe Duxceffis Mediolanenfis per eum fundato, ferrogatus fuit, & inter electos omnipotentis Dei ob ipsius probam & fynceram vitam, ac laudabiles mores fuit connumeratus.

C. Et anno fequente fummus Pont. regreffus Italiae viit Placentiam, & ibi in fuis gratum auctore Corrado filio Henrici recepti Epifcopo, qui adhuc erant Antipapa, & illic rui Guardafallum, & illic habuit aliam fynodum, & Romam redijt, & illic, dum occupata Alba Marforum per Antipapam auxilio ac infatigante Ricardum, principia Capuae ac Beneventi, timentur a Johanne Pagano, & Rom. Henrico, & Antipapa adherentibus, dimiffis adibus Lateranis, ac fancte Mariae, fe recepit adhuc in aedes Petri Leonis, ubi anno duodecimo, & menfe quarto fui Pontificatus, & die xxviii. Julii perijt, ejus cadavere laenter delato, ne Pop. Rom. in illud fceviaret, ad templum divi Petri, & illic tumulato, & Raynerius Bleda ex Flaminia patre Crescentio, & matre Alfata, & praebiter Cardinalis tui, fancti Clementis, & monachus Cartufianus, fuit ei fubftitutus, & nominatus Paschalis Secundus.

D. Et interim Gothifredus, Baldauus, & Eustachius fratres Bolioni, Robertus Flandriae, Raymundus Tholofae Comes, Ugo Magnus frater Philippi Regis Francorum, & multi alii duces, & proceres conito multo exercitu ex Francis, Belgis, & aliquibus Germanis ex ibaregonibus, qui tranfrent in Syriam adverfus infideles illos, ad illic expellendum, & recuperandum regionem ipsam per illos occupatam, (ut praefertur) adverfus ipsam iter fuum direxerunt, & dum Ugo & Raymundus copias fuis defenderunt in Galliam Cifalpinam, invenerunt Mediolanum, & de menfe Octobris accesserunt Cremonam, & fe eis affecerunt

E. Otho Vicecomes, & multi alii Mediolanenfes, Cremonenfes, ac ex incolis ejus regionis, & dum praegreffis fuerunt in Apuliam, Boemundus, ac Tancredus patruus, & nepos Normanni eorum copias, quas habebant paratas, dum Boemundus, & Rugierus, pater Tancredi, & frater Boemundi, in-

vicem gerere bellum ob illi regnum, quod tenebat Rugierus, depositis armis eo secuti sunt, & dum ipsi omnes progressi fuissent in Thraciam, & Byzantium sibi resistente Alexio illic Imperatore, & mox secum auctore Boemundo introfudere, & per eum sibi subministratis armis, ac materie bellica, & milibus, & aliis ad bellum necessariis, ipsi omnes gravi periculo profecti fuerunt iter su-

A. C. um versus Syram, & obessit, & recuperata An-
1097. tiochia anno 1097. de mense Octobris ibi factus fuit Princeps Boemundus, & mox multis aliis urbibus ex Bithynia, & Cappadocia, & Syria, & regionibus ibi propinquis olim Imperio Byzantii suppeditis, obessit, & receptis una cum Hierosolymis

A. C. die xv. Julii 1099. ibi factus fuit Rex Goe-
1099. froldus per ipsum exercitum Christianorum, factis multis combatibus cum illis infidelibus, in quibus plurimi occubuerunt, sed plerique infideles, qui semper succubuerunt, & Otto Vicecomes congressus pugna singulari cum Voluce regulo Saraceno itatuz gigante, eum superavit, & occidit, ei adempto ingruis viperis habentibus in ore hominem feminevolutum, quo utebatur, ad ipsam expeditionem etiam in auxilium Christianorum per Venetos, ac Pisanos destinatis classibus fulcitis, & mortuo Gothefredo infra annum, furrogatus fuit Baldwinus frater.

Et Arnulpho praefato Cremonae mortuo suffecto Vuulstro, istosque bello anno precedente, de mense Maji orto inter Cremonenses ac Cremenses ob fines, & utrinque commisso prelio, in quo multi occubuerunt, & distinctis finibus, & iunctis, ut aqueductus pagum per pagum Salvirolar foret limes eorum territoriorum, & citra ejus ripam esset Cremensium, & ultra Cremensium, & via Mozaniche continans agro Bergomensis esset tota Cremensium.

Et Gubernus de Fois Guisico dux turmae equestris, dum ex Syria ab expeditione Hierosolymitana reverteretur ad lares suos, apud ipsos Cremonam, ibi infirmatus periret, ejusque cadaver sepulchrum fuit in tumulo subterraneo ibi constructo in templo ibi dicato divo *Egidio*, super quo est ejus insignis trium borum cum leone habente pedem laevum erectum cum tribus foliis lauri, antestantibus eum habuisse tres victorias adversus infideles in Damasco, & Hierusalem; & cum ex ejus domo Cremonae remanserant, ex ipsa processit ibi famulus

A. C. huius cognominatus de Foliat. Et Com. Mathildis

1101. dum esset die prima Junii anni proximi in oppido Mirandula, una conventionne cum Abbatibus monasterii Divorum Sani & Fabiani Placentiae pro oppido Guardastalli, & Laceris, ea conceffit Cremonensibus. Et Henricus Caesar Giberio Com. Lotharingae per nonnullos Episcopos Germaniae, electo Cesare, & trucidato, ac victis Saxonibus, gessit etiam bellum adversus Henricum V. filium suum, etiam Caesarem electum per Germanos Episcopos, & sibi rebellem, & dum eo obessit Moguntiae per Henricum filium, utrinque concurrerit ibi forent armis, & Principes Germani, qui erant cum filio, ad recusantem facere, & Henricus filius illinc Norimbergum profectus illud expugnasset,

A. C. ac dissipasset, & eum inloquutus fuit, & dum ibi rursus utrinque paratis aciebus essent concursuri, interponentibus ei Principibus Germanis, qui erant cum eis, cessavit a pugna, & adveniens per filium, ut a suis ministris caveret, clam abiit Leodium, & cum filius ex Aquigrano illuc profectus antedecit illud expugnare, occupavit pontem constructum super Mola flumine apud Virracum, & destinato ejus exercitu in exercitum filii, ipsum aliquo clade repulit, & per eum recepta Colonia florentis partes Caesaris auxilio ibi praefulis, obsequio Leodio per quadamfere, stella insula a vespere diei Veneris primi Quingentis ex An-

A. fitro in Occasum conspecta per dies xxv. laetere, & eique ingentem trabem accensam occurrere, & visus in caesa Domini duabus Lapis, una scilicet in Ortu, & altera in Occasu, ac tribus Solibus, & Comete horribili per dies xl. & multis aliis prodigiis in aere, immitit die viii. Augusti, & anno imperii ejus i. & cum esset excommunicatus, ejus cadaver exhumatum remansit per quinquagnum, & mox obtenta ejus absolutione sepulchrum fuit Spiritus in basilica majori una cum cadavere Berce ejus uxoris, filius Othonis Marchionis Italiae, ex etiam suscepit filia nupta Othoni Regi Rulcorum. Et Henricus Caesar continuavit in Imperio.

B. Cremonenses de mense Junii profecti Brixiam, cum obiderunt, & per Papienses, dum gererent bellum cum Derthonensibus, accessit una cum eis ac Laudensibus mense Augusti profecti Derthonam, ejus suburbia combusserunt, ipsamque obiderunt; & Mediolanensibus per Derthonenses ad eorum opem vocatis & profectis, utrinque gestis nonnullis praecis, in quibus multi occubuerunt, domum roderunt, & Ecclesiam inchoarunt Cathedralem die xxv. Augusti, Waltero eorum praefule in bo-
A. C. norem Bestilime Maris in celum assumpse. 1109.

Et anno 1109. Othone Vicecomite Angliae Com. ac Mediolani Principe mortuo anno lv. sui principatus, superante Andrea filio ex Lucretia Gallica uxore anorum xviii. adversus Brixien-
A. C. ses de mense Junii inchoarunt bellum. Et anno se- 1110. quente, Petro eorum Duce, commisso prelio cum illis, ipsos profligavit, & obiderunt Brixiam, & per illos accessit Mediolanensibus, eisque profectis in sui auxilium, & utrinque reparato bello, & alio commisso prelio ad flumen Olii, victi fuerunt multis hinc inde cadentibus, & ex eis obrutus in aqua flammis Olii, Andrea Vicecomite Mediolanensium dux, & mox per Mediolanenses & Brixien-
A. C. ses victoria potius recepta, & solo aequata 1112. die vii. Maji Laude veteri, cunctis eodem cum recuperant, & dimiserunt Laudensibus, illinc expulsi Mediolanensibus ac Brixien-
A. C. sibus. Qui anno 1113. proximo ingressi Cremonam die Mercurii decima Augusti, Petro ibi tyranno, ac incolis invicem discordibus, cum disruperant ac combusserant, audito ibi terramoti die iii. Januarii.

D. Henricus Caesar primis quinquaginta rebis Im-
A. C. perii compositis in Cremona anno ejus sexto illinc 1114. in Italiam descendit exercitu xxx. milium pedestrium, & xx. nullum equestrium, una cum filio, & Novara sibi resistente capta & combusta, & Mediolani habita corona a Grisoldio ibi praefule, & Andrea Vicecomite domino illic confirmato, inde comitatus per Grisoldum Ungem Camerlingum, & Amationem Pistorientem, Cremonam accessit die xvii. Junii, & ad preces Domiti Praepositi ibi S. Agathe dedicavit, seu oblativis divi Petro & Paulo, eum suscepit in sui protectionem cum omnibus suis, quae haberet tunc in ea civitate, quam extra ipsam in vicis Monticellorum de Uberta, Aqualunga Badoni, & ibi castro, & aliis sibi pertinentibus, Campinagii, & ibi ecclesia S. Christophori, & ecclesia S. Valeris in Aulga cum xii. turris jugibus, & eorum colonos, servos, & ancillas super eis commorantes, & illinc destinata parte exercitus in agrum Brixiensem, per eum arce Gavardi expugnata, inde discedens Mantuam, Parmam, ac Ferrariam Com. Mathildis suppeditavit, ac expugnavit Pontremasiam dirons Laurentis, cum ibi incolae insubstant eum admittere, ac diripi iussit, & pace intra eum Mathilde, illinc vii. Surtium, & ibi exercitu sublevis, & inter eum ac summum Pont. ultra citroque missis legatis re composita, & juramento per eum interposito, facta pollicitatione, ut urbem pacato agmine ingrederetur, illisque, qui ab ipso obtinuerant episcopatum, ab eis abdicatos, eum ingre-

gressus fuit die x. Februarii, & postea castris ad montem Gaii, seu Mali, urbem Leoninam occupavit, & illinc à mole Adriani profectus est ad basilicam divi Petri, & osculatus ibi pedibus summi PP. flantia illi habito solenni ad altare majus, mox ab eo facta postulatione, ut ipsi, quibus doctor episcopos, confirmaret, eoque, cum id recusat fecit, captivum per milites Henrici templum ingressus ad id signo habito, una cum multis pretiis spoliata eorum bonis, & cum Romani tam atroci injuria ei facta, & indignitate rei concitati armis arreptis Teutonico secum militantes una cum eo ex urbe expulsi sunt, multis ex eis occisis pedem retulit ad montem Sorathem, & ibi fummo PP. ac pretiis, dispositis circumquaque custodiis, dimissis, reliquum exercitum admovit urbi, eam oppugnans, & cum occupato monte Mamoe per milites Henrici, & illinc factis incursionibus in agrum Rom. eum ferro, & igne, ac rapinis evertendo. Et cum fummo PP. motus precibus Rom. ad eam evitendam ruinam perductus ad montem Sorathem adhibitis notariis annuisset postulationi Henrici, eumque coronasset die 11. Aprilis in templo divi Petri, factus sui compos non multo post in Germaniam rediit, & dum esset Venetæ Walterio presule Cremonensium in flante suscepit in sui protectionem pro remedio anime sue, & Bertæ ejus uxoris ecclesiam Cathedrali Cremonæ de recenti ampliatam sub titulo, & ad honorem Assumptionis B. Mariæ Virg. & ei confirmavit vicus Buonenghi, Castrum veteris, Insule Ronduladelfici, Cacinove, Brotamini, Ananelli, & Fontanelle, cum facello S. Salvatoris, & oratorio divi Mauricii. Et fummo Pont. coacto Concilio Romæ apud Lateranum revocavit omnia per eum concessa Henrico uti sibi ipsi extorta.

A. C. 1115. Mathildæ die XXI. Julii ætatis LXXVI. decessit Vincencie, seu Florentie, vel Mantuæ, e jusque cadaver sepultum fuit in ecclesia monasterii divi Benedicti inter flumina Padi & Laronis, legata testamenti ecclesie Rom. omni regione à spissa ante, & S. Quintio agri Senensis, & Rha-dicophano, usque Cepanum inter Apenninum, & mare exstante, & in diocesi Cremonensie crectis ecclesiis Pictum trium litterarum Joannis, Sex-pillarum, SS. Jacobi, Petri in Dulmora, Gemiani Garutæ, & Odovillarum, & in suburbis Cremonæ ecclesie S. Agathe ibi constituta XII. Canonici Regularibus, assignatis multis fundis in vico Aquasonge Badoni, & territorio Castilconis cum multis honorantibus, & quæ primo nupit Guidoni Daci Suevie, eoque uti impotente repudiatu, Gotifredo, & eo mortuo, Azoni Estensi.

A. C. 1116. Anno 1116. Henricus Imperator Occidentalis indignatus in fummo Pont. quia revocasset omnia sibi concessa, (ut presertim) ex Germania rursum Italiam exercitu irrupit, & ut è modio eum tolleret, ipseque alium succederet, à quo rursus coronaretur, Romanum profectus omnia ibi adiacentia populatus fuit, & per Tholomeum, & Abbatem Faislerem, eorumque sequaces, magna cum pompa fuit introductus in eam, & ex Campanis accersito Mauritio Hispano Episcopo Bracharense, eum creavit Antipapam, & appellavit Gregorium, & per Rom. appellatum Bordinum, & credens, se fuisse quoque privatam per fumum Pont. dignitate imperi per illum, qui erat exul, apud corpus D. Gregorii iterum se coronari fecit, & die XXII. Martii ad intercessionem Episcoporum Bernardi Parmæ, Landulphi Alti, Vidoti Bononiæ, Sigisfredi Vercellorum, & Azoni Novariæ, dum esset apud vicum Fontane in agro Bononiensie, recepta sub ejus tutela Abbatia Vardæ Episcopus Cremonensium, una cum Masindalpo ejus Abbatæ, & omnibus bonis acquisitis & acquirendis,

A necnon aliodis, & libellariis, interdicendo, ne quis Archiepiscopus, Episcopus, Comes, Vicecomes, Scutellarius, & Abbas ei & monachis, ibi Deo serviens, molestiam inferrent, & Cremonensibus in sui gratiam receptis, ac facta promissione per ipsum eis auxilium adversus suos hostes die vi. Julii Odone Comite, & Diacono Persico eorum legati ex Italia properavit in Germaniam, concessis etiam Cremonensibus jure in aquis fluminis Padi.

Et anno 1119. ex Germania rursum Italiam ingressus exercitus Romæ se appropinquavit, postea castris ad ades D. Petri, & Gelasio fummas Pont. notens eum uti hostem Rom. Ecclesie, & ut ei noceret, illuc accessisse, ex Laterano ibi in ades Vulcani Romæ tunc potentissimi, & illinc duabus triribus repertis, Vulcaniano constante, & Germanis Henrici milibus eum egressum Romanum telis ac sagittis impetentibus ivit Adriam, & illinc Tetracina, & mox Gajetam patriam suam, & Henricus Rom. ingressus fuit, & intendens supradictam ditionem Romanorum, obsessit Ostiaculum, oppidum agri Anagnini, & Galiceno Duce Apulie, & Ruperto Caputæ, & Ricardo Aquile, Principibus Normanni profecti ad fumum Pont. & per eos se, ac quibusvisque eorum juris ipsi suppositis, ac pollicito omni auxilio adversus Henricum, & alios factionis sue, & ex ejus ordine coacto exercitu ad oppidum S. Germani, commendato Antipapa famulæ Frangipannorum ac sequacum, caedibus, incendiis, & ac rapinis in Italia commissis, inde regressus fuit in Germaniam.

Anno 1121. Cremonenses ex agro Brutiensie ceperunt pagum Aquenigrie, & cum Parenthesibus perit Gherardum S. Joannis pari Martæ manus confecerunt, & mox pacem fecerunt. Et anno 1125. Lambertus ex Fagnano agri Imolensis, episcopus Holbenus, fuit electus fummo PP. & nominatus Honorius, hysque aspernata fuit; quia insinui mortales & animantes perierunt, & flumen Padi gelu concretum fuit, ut iter viatoribus, & pluvius onustis & ductis per boves, & equos ad ea trajicienda ipsum flumen præbuerit, & consumpti fructus ex nimio frigore, ac gravis fames subsecuta fuit.

Anno proximo die XI. Aprilis apud Trajectum perit Henricus Imperator, & sepultus fuit Spiræ in ecclesia ibi majori anno Imperii sui XX. nulla dimissa prole ex Mathilde uxore, filia Henrici Regis Angliæ, mox nupta Gotifredo Com. Andegavensi, ex quo suscepit Henricum, mox Ducem Normanniæ, & Regem Angliæ.

Et anno sequente Lotharius, secundus filius Galieni Com. Dux Saxonie ex opera Alberti presulis Moguntie fuit electus Cæsar, Federico & Conrado nepotibus Henrici Leopoldo Com. Orientali, & Carolo Flandrie competitoribus die XXX. Augusti, & ex quibus Conradus Dux Franconiæ per Gotifredum Com. Palatinum Rheni, ac urbes Francorum & Suevorum electus fuit, & Lotharius instigatus per Albertum presulem Moguntie, secum conjungens Olerico Boemorum, & Henrico Baviaræ Ducibus, exercitu profectus in Conradum & Federicum, fratrem suum ex Agnete sorore Henrici, exercitu obfedit eorum oppidum Noricorum, & per eos coactis copiis illinc prælio repulsi ivit Herbipolim, & cum se recepissent Spiram, illuc profectus, & eos obfedit, & diffusus ea potius, illuc abut, & Henrico Baviaræ Duci fratri Galieni nupta Gældra filia, ex qua prodit in lucem Henricus, cognominatus Superbus, & à Leone, eum delinnavit exercitu in Sueviam adversus illos, & illinc Conradus descendit exercitu in Italiam, & ibi occupata Gallia Cisalpina coronatus fuit Mediolani corona ferrea per Anticum Pusteriam ibi Presulem, & Lotharius Spira,

Spira, Ulma, & Norimberga expugnatis, cum infectus fuit, ipseque diffusus viribus suis illinc in Germaniam regressus fuit.

Et Feltrina Abbatis monasterii SS. Sixti & Fabiani Placentie concessit die viii. Januarii, Cremonensibus tertiam partem Guardastalli & Lutarie, preter ibi ecclesiarum per eos die v. Decembris inita conventione cum Placentinis offerendi pro eis quotannis ecclesie ipsius monasterii Byzantium Romanatum.

A.C. Anno 1130. Cremonenses, eorum Consulibus
1130 Florebaldus & Anselmo, bellum habuerunt cum Cremonensibus de mensis Junii, & cum obsiderent Cremonam per Mediolanenses, quibus adhererant in odium Cremonensium, in eorum auxilium vocatis, illinc repulsi fuerunt de mensis Octobris. Et dum transfugerent cohortes militum quoque Briacchum adversus Braxienis & Mutinenses, ex eis quamplurimi trajiciendo Padum in ejus aquis obruti remanserunt, & multi fuerunt capivi, Waltero eorum præfule anno præcedente mortuo, & Ugone ei substituto, ipseque non multo post mortuo, Umberto, & Lambertus Abbas S. Laurentii procuravit ex urbe asportari Cremonam corpora D. Mariæ, Marthæ, Audisacis, & Abacis parentum, & filiorum martyrio afflictorum anno 1106. Romæ una cum reliquis D. Urbani summi Pont. ac Quirini etiam Martyrum, & reponi in ecclesia S. Laurentii.

A.C. Et anno sequente ossa divi Hymerii, quæ diu
1131 occulta remanserant, de mensis Maji fuerunt reposita, & reposita in loco patentiore ecclesie ibi majora.

A.C. Innocentius summus PP. non valens resistere
1131 Gionii Anacleti Antipape, filio Petri Leonis Rom. ex urbe profectus in Galliam, & Philippo filio Ludovici ibi Regis, & Henrico Angliæ Rege receptus apud Germaniam exhortans ad expeditionem adversus infideles, & mox profectus Leodium, & ibi reperto Lothario Cæsare, & ab eo requisito auxilio, quo posset redire in Italiam, habita synodo etiam Rheims, illinc cum eo primo vice deferente in ipsam, & profectus Placentiam illi habuit aliam synodum.

Et cum Lotharius in vico Calvario, seu Romachalorum castra firmasset, Pisas accessit, & ibi Pisanos cum Gremensibus belligerantes composuit, ac Syrum Genue Episcopum, tunc Mediolani Archiepiscopum suppositum creavit Archiepiscopum, ei suppositis tribus Episcopis Cæticæ, ac Bobæ, & Pifarum, alius tribus Corficæ, ac Populone, ei quoque suppositis. Et Lotharius profectus Mediolanum, & per Anselmum ibi præfulem Modicæ coronatus, una cum Mediolanensibus & Cremonensibus frustis obsidet Cremonam mensis Novembris, Soncinoque, & vico S. Baxiani, & nonnulla alios ibi fixissimè in odium Cremonensium direpsit & everfis, cum summo Pont. ivit Viterbium, & castra firmata ad pontem Mamecum juxta ecclesiam S. Agnetis, summus Pont. dum ad eum se illuc conuenerunt Theobaldus præfule urbis, ac Petrus & Leo, & alii Rom. sui fautores, per Janiculum ingressi regionem Transiberinam Sedis Apostolicæ fuit restitutus, ac recessit in Janiculum, Antipapa natusque apparuit. Oppido Picelesum mensis Septembris adhibito in agro Cremonensè ad ripam Abduæ fluminis, ubi olim fuit forum Diocentiorum. Et Lotharius dum esset apud Fontanum Episcopatus Placentiæ, Rachilde conjugis suæ intercedente, & Umberto Episcopo Cremonæ instante, confirmavit quæcumque sibi concessa per Henricum prædecessorem suum.

A.C. Et debellato Ruglerio Normanno ex Italia in
1130 Germaniam reversus, & inter cum & Corradum sibi dimisso iussu Imperii opera D. Bernardi solus

A remansit in eo. Et Cremonenses mensis Septembris infaurarunt Soncinum, demolitum per Lotharium. Et D. Bernardus Mediolanensibus dum eis, quia adhererent Corrado Suevo, interdicta essent sacra per summum Pont. & mox dimisso Corrado Lothario adhererent, abolitionem & veniam impetravit, & Cremonam profectus, & Papam, ut ibi incolæ & confederatos cum Mediolanensibus componeret, re infecta ex Cremona rediit Mediolanum.

Et Lotharius anno 1136. accersitis per summum Pont. in Ruglerium, ex Germania rursus
1136 in Italiam per Vallem Tridenoniam incunante auxilio exercitu descendit una cum Rachilde uxore, filia Henrici Com. in Hortuini, Gertrudi Marchionis in Saxonia, Henrico Duce Bavarie genero, & Conrado Suevo, & castris Gardæ & Guardastalli receptis, ex concessit Henrico. Et cum Mediolanensibus & Cremonensibus hostes Imperii judicavit, & Cremonensibus accusatos, cum essent ex eorum comitatu ab ipsis deficientes ad Mediolanensibus, & citati, coram eo non affuerunt, sententia damnavit.

Et Papam progressus ibi incolæ sibi data pecunia
per eos in sui protectionem recepit, & die xxviii. Maji, dum illinc regressus fuerit maris in Apuliam, castrametatus fuit ad Casale majus in agro Cremonensè; & dum esset Parmæ cum Venetis, eorum legatis illuc accedentibus, fœdus percussit, & habita classe à Pisanis, & per eos direpta A. malfi, & Acrivella eorum oppidis, & agro obdidit, & in sui potestatem recepit Barulium, & ex omni Apulia & Calabria expulsi Ruglerium in Siciliam, & in eis præfule regionibus Comitum Raynonem, seu Reginalphum, seu Regincium, vel Rayneriam, ex suis proceribus insignitum titulo Ducatus Apulæ, & ibi eo dimisso aliquibus copis Germanorum una cum summo PP. reliquis Romanis rediit, ubi fuit insignitus per eum corona imperiali, ibi assidentibus legatis Imperatoris Byzantiæ, illuc missis gratulatum de victoria per ipsam habita in Ruglerium. Et Antipapa ex humanis sublati, & per fautores alio creato, & statim depositi, exhortante Divi Bernardi, eo auctore quoque dum esset Mediolani anno superson incubito Ordine monachorum Humiliatorum conventuum sub regula D. Benedicti cis data, & die trigesima Maji an. 1199. confirmato per Innocentium III. tunc summum Pontificem, Guidone de Porta nobile Mediolanensè procurante. Lotharius ex urbe rediit in Galliam Cisalpinam, & mensis Octobris, secum conjunctis Mediolanensibus ac Cremonensibus, occupavit Soncinum, & S. Baxinum Cremonensibus, ei frustra resistentibus, & mox dimisit, & condidit leges de feudis.

E Et anno secuto recepis in sui gratiam Cremonensibus, eis requiritibus obsedit oppidum Cremonæ, & mox in eos indignatus ipso dimisso direpsit eorum agros, & dum ex Italia per vallem Tridenoniam in Germaniam rediret, & esset ibi sylvæ inter Elmam & Lucum flumina morbo fervere redit Veronam, & ibi die iv. Decembris an. xi. impetu sui obit, ejusque cadaver illinc in Saxoniâ translatum, illic in monasterio Cisterciensium sepultum fuit, superstito filio sui nominis ex Egrtrade, mox nupta Henrico Duci Austriæ, ei que successit Conradus III. Suevus ex familia Scapierum, Princeps Francorum per Henricum VI. ejus avunculum constitutus, competitor suus.

F Et anno 1139. Cremonenses una cum Patre A.C. mensibus obfeda Crema die v. Junii cum Mediolanensibus in ejus auxilium profecta apud Regum aliam ejus agri constituerunt, & succubuerunt ex
P P P P

cia multis captivatis, & mox pacem fecerunt.

A. C. Anno 1141. Ubertus eorum Prefect erecto altari D. Stephano cum facello die xxviii. Junii illud consecravit, & titulum ejus Episcopatus ipsi subiecit, repositis in ejus facello, constructo in parte superiori ecclesie cathedralis propinquus adibus ibidem Episcopatus, reliquis B. Marie Virginis, SS. Apostolorum Petri, Jacobi Alphi, Bartholomei, SS. Martyrum Stephani, Laurentii, Sixti, Calixti, Georgii, Christophori, Vincentii, Pantaleonis, Blasii, Vitalis, Gervasii, Prothasii, Primi, Feliciani, Cosime, Damiani, Fabiani, Scaftiani, Marcellini, & Petri, Quatuor Coronatorum, Abdon, & Sennen, Bassili, Appiani, Herculei, Felicii Vincentii, Nicomedis, Joannis, & Pauli, Grifanti, & Darie, Hippolyti, Cassiani, Germani, Nazarii, Celi, Saturnini, Sisini, Vitalis, Martialis, Abundii, Irinei, Agapiti, Faustini, Artemii, Dionysii, & Septem fratrum, & Felicitatis eorum matris, & SS. Confessorum Gregorii Pape, Ambrosii, Martini, Nicolai, Himeri, Syri, & Genesii Episcoporum, Simpliciani, Sabini, Marni, Zenonis, & Benedicti, & SS. Virg. Agathe, Cecilee, Margarete, Euphemie, Anastasie, Helene, Victorine, Candide, Paulae, & Concordie nutrix divi Hippolyti, & de ligno S. Crucis, & vestimentis B. M. Virg. Sepulchri Domini, purpura qua indutus fuit, & de fimbriis vestimentorum ejus, veste Pauli Apostoli, & virga Moysi, & mox cum aliis repositis in sacro ejusdem ecclesie.

A. C. Anno 1146. Cremonensis mense Julio prelio congressi cum Mediolanensibus apud Cremonam succubuerunt, ut ipsi Mediolanensium eorum scriptis commenderant. Et Eugenio III. Pape summo Pont. eo auctore Romae Senatoribus abrogatis, ibi incolis invit & egre ferentibus, & dum, cum ad prentesset, veritus illorum insidias, illic abiecit, ipsum insequentes telis ac sagittis, ex Italia profecto in Galliam, & ibi cum Cardinalibus, & aliis prelati, quos secum habebat, & Gallici, & Germani per cum celebratis Synodis Parisiis, & Rhemis hortati ac operta ipsius, ac Laurentii Bonaventuræ precessibus suis, & D. Bernardi Corradus Imperator Henrico filio suo reatus puerilis ex consensu Electorum, & aliorum Principum Germanorum in unum conventorem apud Francumfordium electo Casare, & coronato Aquiligrani de mense Februarii, & ex Germanis, Hispanis, & Italis coacto per cum exercitu septuaginta milium equestrum & pedestrium una cum Terrino Germano Episcopo Portuensi, ac legato Apostolico, ac Friderico Sacro Aenobarbo nuncupato nepote, Duce supremo suo, & multis aliis Ducibus, Principibus, proceribus, & nobilibus eorum nationum, inter quos fuit Martinus Turrianus Mediolanensis de mense Maji. Et mox Ludovicus Rex Francorum simili exercitu, ex Francis & Italis conscripto, una cum Eleonora uxore, & Gaudone Florentino presbytero Cardinale tit. S. Gregorii, & legato etiam Apostolico, & multis aliis ex suis, ac Italis, Ducibus, Principibus, proceribus, & nobilibus transiverunt in Syriam ad subsidium Balduni Regis Hierusalem, & aliorum ibi incolarum Christianorum adversus infideles Maramon Metopontiam, & Saladin Alepi filius Sanguigni Sultani, & dum applicuissent Bytantiam, ibi datus per Emanuele filium Imperatorem cognatum Corradi omnium persidissimum, & inimicum Christianorum Occidentalem, precursoribus, qui eos exercitum conduxerunt per loca devia, sylvestra, & sterilia, ac transmissa farina mixta gypso ad pendendum eorum milites, & ex qua, cum factus fuisset panis, ex quo concederent, multi interierunt, & eam factis multis preliis cum infidelibus

A bus in inire sibi occurrentibus, ac repulsis gravi illorum strage multi alii occubuerunt, & per reliquos, ac milites Templarios, Hierosolymitanos, ac Teutonicos, & alios Orientales, Corrado Casare, Ludovico, & Balduino Regibus, & aliis Ducibus, & Principibus, qui erant secum, assistentibus, obsequio frustra Dumalo de mense Maji anni sequentis, & dimisso, illuc plurimis amissis tum ferro, tum fame, tum pelle, tum aliis morbis cautiis ex aeris intemperie, tum aliis variis causis, & Turriano captivato per infideles, & martyrio affecto, reliquis redierunt in Europam.

Anno 1148. Cremonensis secum conjunctis Parmensis ac Palavicinis de mense Decembris commissio prelio cum Placentinis, illos prostigarunt, ex illis multis occisi, & captivati, & ducti Cremonam.

Et die v. mensis Julii anni proximi confertis manibus cum Mediolanensibus apud Castrum novum bucor Abdur, illos quoque fuderunt, multis utrinque decedatis, & capto eorum curru.

Et de mense Decembris anni sequentis emerunt castrum ipsum i Placentiam, & cum eis dimissis Parmensibus sociis percussurunt. Et Corradus Cas. A. C. sic Com. Palatino ibi consummate prelo, dum esset in oppido Lorence apud Gemundam, seu Bambergam, die xlii. Februarii anni xv. imperii sui vix concessit non sine suspitione veneni sibi propinati per nonnullis phisicis ex Italia destinati a Ruglerio Normanno, Rege Sicilie, ad ejus curam superstiti Federico nepote ex Henrico filio, mortuo ex aeris contagione, die xlii. Julii visque in acie columna ignis ardentissimi obvia sibi quaque comburent & consumente, & quæ cerneret in flumen Padu prope Placentiam.

Federicus Aenobarbus, ita nominatus ob barbare elegantiam, nepos suus ex Federico fratre, & filia Henrici olim Ducis Bavarie, Dux Savarie de qua Maria apud Francumfordium electus fuit Casar, & die Dominice de mense Aprilis Aquiligrani coronatus per Arnoldum ibi prelatum in ecclesia divæ Mariæ, assistentibus aliis Electoribus, & habuit uxorem Odellam filiam Leopoldi Marchionis Vintimbergi. Cremonensis profecti Modetum, eam ceperunt, & mox ea dimissa Scalorum delati, ea porci sunt. Et Parmensis prelio unito cum Placentinis & Cremonensibus apud campum Calficuli die vigesima quinta Julii, eos fuderunt, ex ipis multis captivati, & ducti Parmam.

Eugenio summo Pont. Terracina, Scena, Nor. A. C. bura, & arce Fumonis recuperatis è manibus tyrannorum, qui eos occuparent, Tybur profecto solatii grata, & ibi mortuo die octava Julii octavi anni nona sui pontificatus factus est summus Pont. Anastasius quartus Rom. & olim Abbas sancti Ruffi diocesis Velimense, & Cardinalis, Benedicte. Et Federicus Cesar, vita functo Com. Palatino absque prole, ei dato successore Corrado fratre suo, ex Germania per montes Tridentinos exercitu descendit in Italiam de mense Octobris, & de mense Novembris firmatis castris in vico Roncaliarum propinquo Placentie juxta ripam fluminis Padu, & ibi habitis comis cum suis Principibus, & aliis consultiis, iuxta Ambrosii per Ubertum Provorum ibi prelatum insignitus fuit corona ferrea, & seu Modetum, & mox concepto odio in Mediolanenses sibi parce annoium subministrantes, ac recusantes civitates Novicomii & Laude per eos demolitis inflaturæ, in gratiam Novicomensium, Landisium, Papiensium, & Cremonensium, & Gul. Marchionis Montisferri, secum conjunctis eorum copis, illis movi bellum, eorumque agro curisato & direpto, ibi oppido Rofate, ad cujus presidium erant quinque centum Me-

diolanenses, depopulati ac combusto, & per Mediolanenses ad eum placidum exauento Gerardo ipsorum consule, duobus pontibus constructis super alveo Ticini fluminis demolitis, irrupit agrum Novariensium adversus Mediolanensem Com. Blandarum, sequentes partes Mediolanensem, & ibi dominantes, & illic oppida Manin, Galiardi, & Tricte recepti de mensi Decembris descendit in gratiam Marchionis Montisferrati adversus oppidanos Curi, & Alentis Marchiones contumaces, & Cairum, & Alentem, dum ibi socle illinc ad montes propinquos assurgunt, dampnati comburi iussu; & regressus agrum Mediolanensem, & ibi Abate, Galante, & Treate quoque everbis, Derthonam de mensi Februarii obsedit, & de mensi Aprilis Obvicio.

A. C. ne Malaspina duce illius transfusus ad subsidium per
1115 Mediolanenses ducentum milibus, cum prelio ingressi, ex ipis eadentibus Ugone Viccomite, Johanne Maynario, Lanfranco Crucio, Albertino de Carate, Lanfranco de Curte, & Ruglerio funder Mariæ, in sui potestatem redegit, & solo equis iussu die quinta decima Aprilis, & progressus in agrum Veronensem, ibi Senigam combussit. Et Cremonensibus concessis ius monetæ eudendæ, dum elicit in agro Veronense, eo iure, & quibusque aliis regalibus privatis Mediolanensibus. Et Papiensi profectus, ibi die Dominica vigesima quarta ejusdem mensis triumphum duxit, & illinc abiit Placentiam, & die vigesima septima obsedit, eaque dimissa profectus fuit Perviam, & illinc Bononiam, & ibi celebravit Pentecostæ inter directi in Hetruriam ac Latium, & illic prope Sutrium firmatis castris, & inter eam, ac summum Pont. sibi imperans esse notentem. sedata controversia inter eos vigente, ipsique Adriano Quarto ex vico Albano summo PP. obvium facto ad Sutrium, ibi equis pedibus oculatis, Romanæ secum profectus, illic in ecclesia divi Petri die vigesima nona Julii festivitatis ipsius per eum fuit coronatus corona aurea solemanter. Et dum Romani eo in actum irrumpunt in ipsius milibus Teutonico castramentantes in campis Urbem, multis ex eis occisis, ipsique intra urbem & Vaticanum introducti, & Rom. in urbem repulsi, & ibi utrinque conlictis manibus ex eis circiter mille occisis, & ducentum captivis, & in gratiam summi Pont. dimissis. Et cum plurimi ex suis milibus nimio actu vigente morbo contagioso opprelli quotidie deciderent, & Henricus Dux Bavarie, Catalus nuncupatus, eo dimisso ivisset in Germaniam, & ibi novos motus concitaret, omisso bello, quod intendebat movere Gulielmo Norwiche, viro Anconam, & illinc in Galiam Cisalpinam. Et Veronenses, dum ei transirent per eorum agrum armati occurrerunt, & secum per eum milites commisso certamine redacti in sui potestatem arce munitionibus, & ad fines ipsius agri, & inter montes erecta, in quam noctuall ex eis se receperunt, repressi, ex eis circiter mille occisis, aliisve captivis, & ducentum ex ipis laqueo suspensis, & mox habita pecunia à Veronensibus eis data venia ex Italia, ibi dimisso Vicario Gulielmo Marchione Montisferrati propensum in Germaniam adversus Henricum ipsum Catalum nuncupatum.

Et Cremonenses de mensi Maji anni proximi A. C. diriperunt agros Laudensium, & cum eis, ac
1116 Cremonensibus prelio congressi illos superant, multis ex eis captivatis, ac occisis. Et Mediolanenses Gualvagno Duce Duce una cum eis direpto, everisque igne, & ferro domino Montisferrati, & Gulielmo ibi Marchione debellato, regressi sunt agrum Papiensem, & ibi occupati, & praece expostis oppida Serezzani, & Santani, & Novicomensem Morengo tunc Anno, ac Ferra, Papiensibus, & Novicomensibus sibi frustra resistentibus, & cum incole Vellis Luganabae, quorum partes prius

A. sequebantur, defecissent, & Papienses ibi sibi occurrerunt die quarta Julii in campo Rodulphi, ibi utrinque commisso prelio profligantur, & Luganenses viginti quoque eorum oppida depopulatis mensi Augusto ad pristinum statum redegerunt. Et Gualvagno adhuc duce de prima Julia castrametati apud Carolum obtulerunt Viglavagnum, ad cuius praesidium erant copias Marchio Montisferrati, Otto Malaspina, & alii septem Marchiones, ac Papienses, & ibi die tertia decima utrinque commisso prelio, & iussu Papiensibus, & confederatis etiam expulsi ex oppido Santani, per eos occupato nocte diei noni mensis Junii, ex ipis ducentum occisis, & trecentum captis, illud cepit, & demoliti sunt, & Papienses preter morem debilitatos mensi Octobris compulerunt in ius suum, Papiæ mœnis solo æquatis, eaque inter pagos Mediolanensium redacta, & ab eis ex ipsorum nobilibus centum, & ex popularibus ducentum pro servanda sibi fide, habuit oblidibus, & Derthonam instaurant, & Novicomensium, Laudensium & Cremonensium agros, quia Papiensibus opem tulissent, concutiantur, ac depopulati sunt, Laude quoque discreta, ac demolita, ibi incolis profectis Piceleone, & Papiensibus cum preter modum oppressi per Mediolanensem Ardionem Rivoltella, & Othone Brixiense per Adrianum summum Pont. motum eorum, ac Laudensium calamitate, transfusis Mediolanum ad eos legatis, ab ipis defecissent facta irruptione in eorum agrum ultique Papiam mensi Novemb. coque direpto, & Levincelo demolito, adhuc compulerunt in ius suum.

Et Cremonenses Cremonensem agrum quoque curatunt ac diriperunt, ex eis multis captivatis, & Cremonam ducti, & Marchione Montisferrati obfello anno secuto in oppido Catali, ejusque oppidi, ac sancti Gervasi, & stabuli de mensi Junii direpto ac combusti, per ipsos debellato ac facto tributario. Inter Federicum ac summum PP. orta controversia, & ad ipsum, dum elicit Augustæ per summum PP. transfusis legatis Henrico presbytero tit. sanctorum Nerei, & Archelai, & Jasio diacono tit. sanctæ Mariæ in Schola Graeca Cardinalibus, & per Ubertum Provarum præfulem Mediolani, Andream Schachabrotum, Fulconem Landrianum, Simonem Crucium, Albertum Gumburum, & Rampinum Seretorem notarium, Mediolanensibus transfusis legatis, & per Papiensibus Rolando de Boichiella, Lanfranco Torta, Facio de sancto Nazario, Viola de Campanova, & Ardione de Petra, & Laudensibus Alberto Alenano, & Magistro Homobono adversus Mediolanenses, præmisit ex Germana in Italiam Raynaldum Cancellarium suum, & Othone Com. Palatinum: qui recepto oppido Rivoli ad fines agri Veronensis, & Tridenum in montibus munitionibus, & ab ibi incolis, & Veronensibus recepto juramento fidelitatis erga Federicum, illinc progressi sunt Veronam, & inde Mantuum, & mox Cremonam, & ibi habuerunt comitia cum præfibus Ravennæ, Mediolani, & aliis quoddecim præfibus Mediolani Suffraganeis, Marchionibus, Comitibus, Consulibus, & Legatis civitatum circumvicinarum, sequentium partes Federici, & eis præfatis illuc facto recessu. Federicus conductus per Albertum Alenano, & Magistrum Homobonum, de mensi Novemb. descendit adhuc in Italiam, una cum Federico præfule Coloniae, Arnaldo Moguntiae, Helino Trevera, & Ladasio duce Boemæ, & multis aliis Episcopis, Prelatis, Ducibus, Principibus, Proceribus, & nobilibus, & exercitu centum milium equitum, & pedestrum ex Francia, Burgundionibus, Saxoniis, Suevis, Bavaris, Boemis, Aquitaniis, Ungaris, Lotharingis, Chren-

nes, & Ripariolis, & comissa Verona, ingressus fuit agrum Braccensem sociorum Mediolanensium, & cum sibi ausi fuissent arma occurrere, eos utrinque prelio comissa repulit, & Britia, cuiusque agro direptis compulsi in jus suum, & sibi per ipsos datis sexaginta obsequiis, ac pecunia, eis venum dedit. Et Cremonensibus, eorum Consilibus Lanfranco Strufo, Tindio de Mulagata, seu Albertino de Mustoterculo, Arigono de Guzmanibus, Pontio de Geroldis, Pelegino de Ponalibus, Ambrosio de Curtis, & Marchio de Marianis, promissi non permittere aliqua castra construi inter Abduam & Olliam flumina.

A. C. Et anno fabricatus Mediolanensis, legatis ad ipsum leniendum transmissis per eos, & ab eo repulsi, declaravit rebelles Imperii Romani, illisque indicit bellum, & cum equestres circiter mille Galvagno duce, sibi adversus ipsos progrediendi exercitus ausi fuissent occurrere ad flumen Abduæ, illos utrinque prelio commisso Ducibus Bononie, & Dalmatie ducentibus repulit, & profectus fuit Leucum, & ibi trajecit flumine Abduæ ope Novicomitum Rufus de Rufis ex Belimona, Gallucio Lambertato, Manfredo de Lavetaria, Rufus de Advocatis, Joanne de Lugano, & illis de Fegino auctoribus, accessit Novicomium, & mox Mediciam, ubi una cum Beatrice uxore realimpit coronam, & capto, & munito praefectio Tricio, & ibi reposito exercitu, & ad ejus custodiam dimisso Raymone Teutonico cum militibus, & Beatrice uxore, filia unica Raymaldi Comes Byzantius, & Duci Burgundie, ab ea habitis pro dote Ducatu Burgundie, & Gallie Narbonensis, repudiata Odella prima uxore, die prima Augusti metatis castris apud Lacum Lari in praesens de Casirago, ivit Laudam, & mox ad montes Braimones, seu Gerzanos, & illuc equestribus mille usque ad morma Mediolani transmissis, & ibi in eos facta impetitione per Mediolanenses repulsi, nonnulli ex ipsis occisi, & nonnulli captivati, illud obsequi die sexta Augusti, ibi Galvagno & Viviano Anglerie Comitibus ducibus, una cum Marchionibus Montaferratis, Estensis, Salustii, Carci, Malaspinae, & Capiti, Ferrarentibus, Bononiensibus, Pacavinis, Vronensibus, Vicentibus, Tarvisinis, Ravennatensibus, Mutinensibus, Rheginensibus, Parmensibus, Mantuanis, Cremonensibus, Papiensibus, Laudensibus, Novicomensibus, Novarinensibus, Vercellensibus, Alsenensibus, Bergomensibus, Bergolensibus, Bladensensibus, Hetruscis, & Umbris, inimici Mediolanensium, etiam consensu summo Pont. & in eos erumpentibus Mediolanensibus, Corrado Vicecomite & Turso Mandello ducibus, & utrinque levi commissa pugna, eis, & multis aliis occisi, pedem referentibus in urbem, & expugnato arcu triumphali nuncupato, ibi in suburbis munitissimo, à Boemia, & per Cremonenses & Papienses, agro illorum concursato & direpto, ferroque & igne everso, & ibi solo aequatis oppidis Rotari, Gallarati, & Treccati, post multa levia prelia ibi utrinque commissa, in quibus plurimi occubuerunt. Et cum Mediolanenses fuisse opprimerentur, ac peste absumerentur, ipsos se ei permittentes auctore Guidone Com. Blaudrate, compulsi in jus suum, & sibi per ipsos datis obsequiis trecentum de observanda fide, ac soluti libris sex milibus argenti, recepti in sui gratiam die octava Septembris, & dimisso Mediolano illuc ivit Mediciam, & inde ad vacuum Rapolanum, & ibi per quadraginta habuit comitem cum suis consiliatoribus, ecclesiasticis, ac laicis, & proceribus, & sibi dimissi per praefatum Mediolani ibi assistentem Ducatu Bulgare, Marchionatu Marcesine, & Comitatu Supri, omni ei concessio ab Imperio, ibi quoque assistente Guidone de Crema discusso

A Cardinale tit. sancti Calisti Legato Apostolico, Peregrino Patriarcha Aquileje, ac praefatis Taurini, Albar, Yporegae, Halbe, Novissimis Lande, Cremonae, Piacentiae, Rhegii, Mantuae, Veronae, Brixiae, Bergomi, & Concordiae, ac Consilibus & Praetoribus eorum, & aliarum civitatum Gallie Præcipue, Flaminie, & Pacci, & ibi principibus ex consilio Bulgari, Martini, Boffiani, Cremonensium, & Jacobi, & Ugonis Germanorum J. C. & ex suis consiliatoribus, & ex quibus Martinus filius Joannis etiam J. C. & Bulgarius publico stipendio conducti legebant, & docebant Jura in gymnasio Bononiensi; & praefecit unicuique civitati Vicarios suos, & ab eis civitatibus obsequia recepit, & Cremonensibus, eorum Consalibus adhibe Agidjo Dovaria, Guazzono filio Albrighi, & Gabruto Baldino, concessit immunitatem à quibuscunque vectigalibus penes Imperialibus pro mercibus, & bonis quae conducebant, & conducti facerent per flumen Padis infra civitatem usque ad mare per Comitatus Rheginensem, Mutinensem, Ferracensem, Bononiensem, & Ravennatensem.

Et orta controversia inter ipsos & Piacentinos, invicem inimicos antiquos, eorumque, cum aliis alios vellet precedere, & invicem facta levi pugna, in qua multo occubuerunt, & multi remanserunt vulnerati, multae captivatae, ipsorumque legatis coram se habitis, & auditis eorum juribus, & Piacentinis non bene se excusantibus, illos multavit gravi pecunia, iustitque coram turris altiores brachia viginti deprimi, ac Piacentiae vallum solo aequi, & fossas obtursari, ac montes Cremae demoliri, & illinc transmissis nunciis in Sardiniam ad eam recipiendam, ibi creato Rege ope Palanorum & Genuesium, & Genueses, cum fideliter non se gerissent, transmissis Brixianis Duce Arborae, & Papae exercitus in eorum agros, ipsos direptis ac evertis una cum Albungano, illos coegit ad sibi petendum veniam, & multavit mille marchis auri, ac Veronenses filis parere recusantes, oppido Gardae occupato, necnon Ferracines, qui paronum Mathilde trans Padum invaserant, ad praesentiam suavitatem redegit, & Albam profectus ibi castra firmavit, & solennitatem Natalis Domini ann. 1160. celebravit, & quoque transmissis illinc nunciis exegit feudum conductum pendi Imperio Rom. ab urbis totius Italiae ad eum illuc per Ludovicum Gallie, & Henricum Angliae Reges invicem belligerantes, destinatis legatis, ut uterque in suas partes Federicum traheret.

Et cum mortuo Anselmo, praefule Ravennae, Federicus ipius praefatus requisitus ab Adriano summo Pont. per eum confecti Gradoni, filio alterius Guidonis Com. Blaudrate, & summo Pont. id reculasset facere, inter eos summum Pont. ac Federicum Caesarem nova epi suborta simulata. Et Federicus Cremonam accessit, & cum Laudem instaurari iussit, & Mediolanenses id prohibuerint, imposuit Cremonensibus, Papiensibus & Novicomensibus, ut Laudensibus ad ipsam instauracionem auxiliarentur; & inde Piacentiam accessit, & ibi pulcha celebravit, ejusque incolae pecunia regia per speciem latrocinii per eum ipsi crepta alienatis in officio continuant. Et cum Mediolanenses Bernardum, Com. Lugani, Praetorem eis datum, transmissis legatis Raniero ejus fratri, & Othone Com. Palatino, ejusque ignominiose repulsi per Anzoniem Bellasium, Castellum Armenulorum, & Mausum de Mosopera noluerint admittere, in ipsos valde indignatus fuit, & confectus, & dimissis relictis Constante Guidone, Sepri, & Marcesine, & Corrado Marco Trici parte exortor, reliquo ex Italia in Germaniam propioravit per agros Brannium, quos, qui aciem Boiaporum illae transissent invaderant, & iussit

A. C. 1160.

diripi, ex vallibus, & Placentini cum Laudensibus commisso praelio ad vicum sanctæ Mariæ in Strata, eos fuderunt, Tinsolus Puisterla eorum Prætoris capto. Et Mediolanensis Galvagnus Dux profecti Trevisani, illud ceperunt, multibus, quos ibi discesserat Federicus, inde expulsi, aliquibus ex eis interfectis, & illinc pecunia, quam ibi dimiserat, ablata, & inde exportata. Ubertus Episcopus Cremonæ corpus divi Gregorii transfretum fecit in ecclesiam divi Michaelis.

Et Federicus regressus è Germania Italiam exercitus, & dum esset Mutinæ, & partem exercitus haberet in agro Bononiensi, celebrata ibi Pentecoste rursus indicit bellum Mediolanensibus, sibi sustentibus Octaviano tit. sanctæ Cæcilie, & Henrico tit. sancti Nerei, & Archiepi presbyteris, & Gulielmo olim Papiensi Archiepiscopo, & Guidone Crema diacono Cardinalibus sanctæ Rom. Ecclesiæ, & eisdem legatis, & mox exercitu coacto in vico Ronchellum, illinc erupit in agrum Mediolanensem, eumque prædæ, igni, ac ferro exposuit, ex Mediolanensibus, cum die solennis Pentecostes quinque centum equitibus usque Laudam veterem curassent, illinc repulsi gravi strage per ipsius milites, ducibus Guidone præfule Mantuæ, & Guarniero Marchione Anconæ, ex illa nonnullis occisis, & sexdecim captivatis. Et Cremonensibus Benzenibus focus Mediolanensium, dum irrupisset agrum Cremonensem, & illinc prædam abigeret, & palantes irent, intercepti, illisque præda crepta, illinc expulsi, et ipsi septuaginta equitibus, & centum pedestribus tum occisi, tum captivati, & deinde à Federico habita parte exercitus sibi promissis per eos undecim milibus talentis Cremonam obsecravit: & Federicus inito alio prælio per ejus milites ad vicum Cassium cum Mediolanensibus, eisque illinc repulsi, & prostrati, & multa ex ipsis captivata, Ardigiero de Viscomerato, Adriano Vicecomite, Robba de Castello, & Timatio Sabello eorum ducibus, & ad Trevisum erectis tribus propugnaculis adversus illos, ne prohiberent Laudam infestari, jussit ejus fundamenta jaci die tertia Augusti. Et cum Mediolanensibus irati ad opem Cremonensium rursus illis per copias militares Federici fecerit junctis Papiensibus prælio suis ad vicum Cassium, & mox per eos triginta milium obsequio Manturio Novicomenfium, & per Comitem Casirum rectorum Mercatorum per Federico, & per eum transmissis quinque centum equitibus in sui auxilium, & junctis suis copis inde repulsi.

Et dum Henricus, Dux Saxonie & Bavarie, & Federici amicus, una cum Beatrice uxore Federici, & Corrado præfule Augustie, & mox Gualtero Rege Sardine, & Dux Hetrurie, & Marchio Spoleti, & instructis Henrici, ex Germania novis copis descendissent in Galliam Cisalpinam, & cæcitate Federici, quem habebat in agro Laudensi, se conjunxissent, jussit ipsius partem uniri die septima Junii alii exercitus, ac Cremonensibus obsequiis Cremonam, quam in loco pulchri & depresso, & forvis, & duplici muro ex latere cocto circumdatam, & ad cuius præsidium erant Mediolanensibus & Brisenfibus, ducibus Manfredi Dogmæ, Gaspere Bosato, Rolando Opizono, & Gaspere Menelotto, & reliquo exercitu adhuc diripi agrum Mediolanensem, & dum in eum & Papiensibus irrupissent Mediolanensibus, & ex eis erodissent centum quinquaginta, plurimis alii submersis in aquis Ticini, & ex eorum primoribus sexcentum captivati remansissent, die vigesima Junii jussit toto exercitu Cremonam circumdari, & cum tendens ad vicum sancti Basiani agrum Cremonensibus, ubi Beatrice uxor residebat, transfretus fecus Cremonam, & militibus, qui ibi erant ad præsidium, irrupissent in turris equo-

altes enim comitantes, utrinque commisso prælio illos repulsi, multis ex eis quoque occisi, & multis alii captivati, & furores suscitatis, & variis morte affectis, & secutus est iter suum, & Placentinorum clam Cremonensibus opem & auxilium subministrantes, declaravit rebelles Imperii. Adriano summo Pont. Radicofano, & multis alii operis cura lacum sanctæ Christiane munitis, & ditavit Rom. redacta ad aliquam extinctionem, & ad evitandum conversationem Consilium Rom. sibi inferentem, Augustum profecto, & ibi mortuo die prima Septemb. decimo anni quanti fuit Pont. & sepulto die quarta in ecclesia divi Petri Romæ. Et ex Cardinalibus, Episcopis, presbyteris, & diaconis viginti septem congregatis in ædibus ibi Lateranensibus, una cum Rolando Senefie tit. sancti Marci, & Vicecancellario, & Octaviano Rom. tit. sanctæ Cæcilie, & ex Cardinalibus presbyteris per decem & novem electus fuit summus Pont. Rolandus, & nominatus Alexander, & alios septem Octavianos, & novus natus Victor, & Alexander ex urbe accessit Adriam, & illinc transiit in Syram legatum Joannem tit. SS. Joannis & Pauli, presbyterum Cardinalem ad Baldunum Regem Hierusalæ, & Victor ivit Signinam, & dum uterque niteretur tenere Sedem Apostolicam, & dedisset litteras ad Federicum, ad eum legatis destinatis, quibus respondisset, utrumque oportere ire Papiam, qui ipse se contulisset pro ipsa disceptatione tollenda, & per eum destinata legata Danke Pragenf, & Hermannio Froendens præfulebus Adriam ad Alexandrum erantundum tanquam Cardinales, & dum eos repulsi, dicendo, Pont. Rom. à nemine judicandum fore, ipsi profecti Signinam ad Octavianum, ipse cum eis ivit Papiam.

Et anno proximo Federicus Cæsar die vigesima A. C. quinta Januarii, postquam obfedit Cremonam per sexdecim menses, ac sepius oppugnavit, quam multis ibi factis utrinque præliis, in quibus multi occubuerunt, una cum Guarniero Marchione Anconæ duce Federici, & multi capti, ac variis tormentis & diversis morte affecti fuerint, inter quos fuit Joannes Mastalius Cremonensis, qui captus per Cremonensibus propositus fuit tormento bellico extra Cremonam murum, & laceratus in frustra, & misis hinc inde paratis, eam compulsi ad dedicationem, & sutoriis Peregrino Patriarcha Aquileje, & Henrico Duce Bavarie, data venit Cremonensibus, eisque illinc abire permisit, una cum uxoris, & liberis, & bonis, que secum ferre poterant, & Mediolanensibus, & Brisenfibus, qui erant ad ejus præsidium, abique armis, & viginti milibus illinc egressis, depopulari, & comburi, ac solo æquari jussit, solo ejus territorio vendito Cremonensibus pretio liberarum sexdecim milium auri, dum esset Laudæ die sexta Februarii, eorum consilibus Egadio, & Aniceto de Dovaria, Othone nuncupato Diacono de Perico, Bernardo Picentino, Othone Buziola, Ponzo Geroldo, Marchilio Mariano, & Obazone de Burgo, & illinc ivit Papiam die septima, & ibi de ipsis Cremonensibus duxit triumphum, & procedentibus solemnibus Rogationibus, & jejuniis per triduum ad omnipotentem Deum, ibi per septem dies habuit comitum cum Peregrino Patriarcha Aquileje, Arnaldo Archiepiscopo Moguntano, Helino Treverensi, Raynaldo Colonienf, Adriano Bremenf, Vicemano Magdeburgensf, ac Aristenf, & Lugdunensf, & eorum suffraganeis, & Guidone Archiepiscopo Ravennæ, ac Episcopo Firmano, Florentino, Faventinof, Mantuanof, & Bergomenf, Ladislao Rege Bocrorum, Petro Romæ præfeto, Stephano de Thebaldo, Stephano Normanno, Joanne de sancto Stephano, Joanne Gajetano, Vulpharino de Gioduera, & Germano de Petrolone, precibus ac patris Rom. & legatis urbis Romæ.

me, Lodovici Gallie, Henrici Anglie, Stephani Ungarie, & Petri Danie Regum, & aliarum civitatum Italie, & gentium, & Principum Christiani nominis, sequentium partes Federici, & Aleandro foemeniter citato, & non compente, & nec aliquos nuncios suos transmittente, & per omnes preter legatos Regum Gallie & Anglie reprobo, & Viduere pro vero summo Pont. approbo, in gratiam etiam Rom. ejus partes tacentium, ipsam solemnem habita pontificali indutum, & equo albo impositum, & per Papiam circumductum adoravit. Et Alexander fultus auxilio Lodovici Gallie, Henrici Anglie, & Gulielmi Apulie Regum, ac Gualvagni, & Viviani Vicecomitum, Ducum Mediolani, destinato ad Federicum Legato Joanne de Anagnina monendo, ut deferret Octavianum, die vigesima Martii cum, ac Octavianum, & Gulielmum Marchionem Montisferati, Ludovicum Com. Bardelli, Gudonem Baldrate, Cremonenses, Laudeses, Papienses, ac Mantuanos, eorum quoque Praefibus exactoribus, Novarienses, Vercelleses, Sepresenses, Martesanos, & alios, Federici partes sequentes, anathematizavit. Et cum Federici tentaret eum Senas profectum ibi captivari per Tholomeum, inde ob id expulsus per Salimbene amnes Alexandri, & ad sui stipendium conductus Petro praefecto, ac multis proceribus, ac nobilibus Rom. adversus Alexandrum, & Richa filia nupta Raymundo Berengario Regi Aragonum, & Com. Barchinonensi, eidem concessis Gallia Narbonensis à Durantia flumine usque ad mare, & ab Alpibus usque ad Rhodanum cum Arlate, & Aviniono, & Comitatu Fori Calcei.

Et Alexander reversus Roman., & cum ibi multos sibi adversarios compertisset, illinc, ibi loco sui dimisso Julio Episcopo Praenestino, abiit Terracina, & ibi concessis tremibus, ad eum transmissis per Gulielmum Regem Apulie, inde trajecit Genuam, & illinc in Galliam ad Ludovicum ibi Regem, & habito Concilio apud Montem Pefulanum, in quo fuit beatus Gaudinus de Sala Card. Mediolanensis, ibi iteravit excommunicationem in Federicum, & Antipapam. Ex cum Mediolanensis, Seprio & Martesina vastatis, & receptis desilio & Varese, & obfesso Caltrocone, & per milites Federici Pontirolo, & Pontis Cropello occupatis, profecti fuissent Carthum Gualvagno duce, una cum Milone legato Alexandri, Gaudino archidiacono, & Algino cimiteria Mediolani, Federici exercitu ingressus fuit agrum Mediolanensem, & prope ipsum commissio utrinque praefilio fudit, capto eorum curru, & expugnato Tricio; & rursus reintegrata pugna, dum Marchio Montisferati Angleriam agnoscere suo, & alio duces Novicomm copias suas ausugissent, eo dimisso tantum ducentum equitibus, cique superata die decima Augusti propeavit Novicomm in arcem Bardelli, & mox Papiam, & inde Cremonam, & illinc rediit Papiam, nec multum absistit, quin caperetur per Mediolanenses, multa praeda post se dimissa, & ab eis intercepta, & per illos quoque capto & direpto Carthano die tertiadecima Maji, & rursus direptis Seprio & Martesina, reparato exercitu iterum incuravit, ac ferro, & igni, ac praede expoliit agros Mediolanensem per miliaria quiddecim, & Mediolanenses ad vicum Cassinarum sibi occurrentes Guazone de Abiste duce, cum illis alio commissio praefilio superavit, ex eis septuaginta captis, & pluribus occisis, & illic sequens victoriam progressus Mediolanum, illuc ingredi tentavit, sed repulsus, equo, quem insidebat, confosso illinc abiit.

Et cum Placentia & Brindensis, socii Mediolanensem, opem & annonam eu subministrarent, ad id prohibendum expeditis ducentum milibus in oppido Ripae Alae, & totidem in oppido sancti E-

vasti, & superventis novis copiis ex Germanis, Mediolanensem agro depopulato, jussit Mediolanum obsideri, exercitu diviso in septem acies, circa ipsum factis fossis, & erectis propugnaculis, & obfidibus Mediolanensem, quos penes se habebat, aures & naves amputari; & per Mediolanenses fuit eruptione in Germanos, & per eos ipsius praefilio repulsus, occisus ex illorum primoribus, Gerardo Vicecomite, & Ranza Mandello; & cum Gualvagnus ad demonstrandum in civitate ipsa, in qua erat gravis annonae penuria, esse ejus copiam, portari fecisset in illius forum tria milia facorum plenorum fabulo, in quorum fummitate erat frumentum, & de aliis granis, & de pulis gallinaceis, & ovis in multa copia, delusus hoc stratagemate, & credens ob illud in ea civitate esse copiam annonae, & aliorum, quae erant necessaria ad victum ibi incolarum, delusus eo potui, ipsa dimissa illuc ivit Laudam, & vigente gravi penuria, & fervente dira peste fere ubique in Gallia Cisalpina, & aquis maritimae egressus littore, in Italia suscitatus circiter quinque milibus ex ibi incolis, & ex trematibus frequentibus vigentibus multis in locis abortis, & aedificis eversis, & ex eorum ruina plurimis oppressis, & ex eis aliquibus defunctis, & aliquibus debilitatis, & rive in Gallia Cisalpina naves cadente, & in planicie agri Brindensis supergressa novem pedes, & ejus causa quibusvisque frumentis arefactis, & folibus tribus, ac totidem lanis cum crucis figura in caelo confectis.

Anno sequente Federicus successit per Ubertum A. C. Pirovanum, Mediolani praefilem, & Andream Schachaberonium, & socios inimicos Vicecomitum, & facta in eos per ipsam conspurcatione cum ipsa de Ravello, de Bassadone, de Figno, della Tola, de Trivulzio, de Berzano, de Arago, de Cavazano, de Palavicino, de Gualda, de Canbus, de Obicis, de Pralonnibus, de Castis, de Buthis, de Cusano, de Palleno, de Tindoribus, della Croce, de Sella, de Castellis, de Lavono, de Castellis, de Belutio, de Castro Seprio, de Cassio, de Farello, de Villa, de Vigevano, de Grepa, de Herba, de Portofino, de Moleno, & de Rupa, & simulato tractatu pacis inter eum ac Vicecomites, dum in civitate foret gravis omnium penuria, & ferviret pestis, re comissa Offis de Osa, & Alberto, & filius, & Anselmo de Orta, Papiensis, & per Mediolanenses eorum curru confignato, ac data quatuor centum obfidibus Federico, & per eum transmissio curru Cremonam, die prima, seu nona Marti Mediolanum ingressus, praeter fidem per eum datam illud occupavit post ejus longam obfidionem, & frequentes oppugnationes, & mulieribus levis commissa praefilio, in quibus multi utrinque occubuerunt, saculo Cremonensem, Papiensem, Laudensem, & aliorum populorum Galliae Cisalpinae, inimicorum Mediolanensem, ob eorum arroganciam & tyrannidem, & virtute Boemorum militum, eorumque Regis Vindisili filii alterius Vindisili, ei tunc concessio ob illius fidelitatem & fortitudinem, quibus usus fuit in ea obfidione, insigne leonis rubri cum cauda bifurcata, & clypeo albi coloris, & ut aliqui dicunt ex propensione Judaeorum ibi tunc incolentium, ex Comitibus Anglerie sexaginta occisis, & viginti duobus capsis cum aliis trecentis eorum factis, & illinc transmissis in Germaniam una cum Gualvagno, illinc Viviano susingente Bononiam, eorum domibus demolitis, ac praedius & aliis bonis direptis, & reliquis ejusdem factis ibi abire jussa die vigesima quinti Martii, ex quibus aliqui iverint ad vicum sancti Petri, & aliqui Figinum, & etiam Laudam, Novicommum, & Bergonum; & Uberto praefilio legato Benventum, & io Italia Stelphone constituto Vicario suo, & in Comitatu Martesinae Ardione, & Burgensi Aricello, Leuci Brandimer-

te, Benani Aimone, Tivicii Henrico, Seprii Nicola, & Mediolani Ardione Teutonico, & illis de Abiate, de Languico, & aliis, qui Mediolanum sibi prodiderant in primum proditionis factis Comibus, & Comitibus Anglorum privati eorum infigne scilicetorum, & concessio Catancis Escari, & armis prohibitis reliquis Mediolanensibus, & iustis Mediolani moribus demoliri, ac turribus Vicecomitum, & adherentium, ac aliorum iudicium prae-ter ibi suburbium, & eisque omnibus illuc abire; & ex eis aliquibus profectus in Pannonum, ubi cum voluerint condere civitatem, & sibi prohibetur fuisset, trajecto ibi mare illic considerunt, & post-ell Romana demolita per Laudenses, Orientali per Cremonenses, Nova per Bergomenses, Vercellina per Novarienses, Cumana per Novicomenfes, & Ticinense per Papientes, & divisit ibi populis in quinque partes, ex eis parte relegate Rodate, seu Noctam, alia Vigenlinum, alia Lambrae, alia ad vicum sancti Sieri ad Vepes, & alia ad Carri-riam, & eis dato praefecto Bertuccio praefule Leo-dione, & in Comatu Seprii constructa civitate Belforti, & apud vicum sancti Columbani in agro Laudense civitatem Imperiali, & Placentiae, & Bri-xia demolitis moribus, & obscuris foveis, & ab ibi incolis exacta multa pecuniarum summa ejus iusti, & Bononia, & tota Flaminia suppeditata cum reli-qua parte Italiae ibi, & Galliae Cisalpinæ propinqua praeter artem Gardæ prope Veronam occupatum per Turrimundum Veronensem, & mox in potestatem Federici compulsum, pro hac victoria duxit trium-phi Pape, ubi coronatus cum uxore habuit con-vivium cum suis proceribus, & mox profectus ad vicum Ronchalarum, ibi tenuit comitia, & scilicet-na parte exercitus in Latium ex ditiose Ecclesie occupavit omnia, Anagnina, & urbe veten dimit-tit exceptis, ibi multis homicidiis, rapinisque, in-cendit ubique multa cum foveis comulsi, & Spoletum demolito, & prius facto cum Pontificem eis profugum. Et die quinta decima Maji concessit Cremonensibus libertatem, & ut possent sibi elige-re consules interventus ejus legati, ubi foret in Gal-lia Cisalpina, & à quo deberent accipere iuramentum, & ubi foret extra cum suo arbitrio, duobus tamen ex eis transmissis ad ipsum ad sibi praestandum iuramentum fidelitatis, & accipiendum investituram regulum, quae habuissent ante obsidionem Cremae, tam in civitate, quam extra ipsam, terra & aquis, data auctoritate ibi iudicandi ex legibus, & bonis moribus, & Senecium, & sanctum Baxanum, Pontificum, & Castrum novum Laudense, sibi ac successores suis in festo sancti Martini quotan-nis marchis ducentum argenti boni solatis, Fodro etiam eis dimisso, tam in civitate, quam suburbis, & quod unquam eo inficio non possent percutere foedus cum aliquibus, & Cremonensibus sibi fidelibus se nunquam recepturum in sui gratiam Cremonen-sibus Cremonensibus permittentibus, & nec eos per-mittere habere intra flumina Abudae & Ticina, & nec Bergomum, nec Reioze, nec Mantuae, nec Par-mae, nec Placentiae, & eorum Episcopatu, vicis tamen Cremae fidei reservata, & ejus solo, subur-bisque concessit Cremonensibus, ita tamen quod non possent in civitate Cremonae, & ejus Episco-patu, arce, & foveas, & vicum novum ergo facere, & nec Cremonam reedificare, & nec aliquod castrum ibi excitare, Egidio Dovar, Othone de Perfico, & Bernardo Picentino haec acceptantibus, dum essent consules Cremonensem una cum An-selmo etiam de Dovar, Othone Buitolo, Pontio Geroldo, Marchio Martino, Landino Perfico, Pizzo de Burgo, & Marchio de Veralis. Et etiam aliis civitatibus Galliae Cisalpinæ sibi fidelibus con-cessit eandem auctoritatem sibi erandi consules, & Braxia, & Bergomum, Placentiae, & Novicomii praetores Germanos dedit.

A Et anno subsequens, dum esset Cremona in iedi-bus dicit Agathe, ibi consilium Acerbo Acathario, Alberico Armenono, Othero Dovar, Alberto Struso, Anselmo de Bala aquis, & Mar-chio de Veralis, praemissit illis incolis eos tueri à quibuscunque eorum hostibus.

B Et cum Hactius & Girardus Dovar, & Guar-nius Hermetonius, Ruglerius Carfalia, Jo. Bonus Orsinus, eorumque adherentes, Cremonenses as-picias Federici sibi Cremonam subegere tentassent, reliqui id nolentes pati ex consilio Corradi, & An-drea de Carvalcabobus, vicum sanctae Agathe in-colentium se receperunt ultra Cremonellam, & ibi habitabant, eam partem civitatis appellantes Civita-tem novam. Et Federicus transmissis litteris, & nuncios ad Ludovicum Francorum Regem, cum adhortans fuit, ut tollendi ichi finatis causa se cum Alexandro conficeret Divonem proximum Anali flu-minu dividendi Galliam à Germania, quo etiam se comulisset cum Victore causa Concilii faciendi, uter eorum foret legitimus PP. & rebus in Italia pro tem-pore compositis illuc cum Victore, ac Bocmar, Scotie, & Dacie Rogibus, ac multis armatorum copes, eo accessit. Et cum Philippus filius Ludovi-ci Regis Francorum cum Ricardo Anglorum futu-ro Rege illuc se consilii, ad pontem bati fluminis metatis castris, dimisso Alexandro ad Officium monasterium in Aquinania, dum recedisset ire ad Con-cilium ipsum, quod non indixit, Federicus eo ad indignatus, cum ejus ac Francorum exercitus fame opprimerentur, retrocessit in Germaniam, il-lucque in Italiam transiit Victore Cremonam, die septima Octob. Cremonensibus expulsi Dovar-ri, & sequens factio Federici ob aliorum tyran-nidem, avaritiam, & sevinitatem, per cum sub-stituto Episcopo Leodiensium Petro de Camero, mox eo ob ejus tyrannidem amoto, Federico Teu-tonico, & moti communi periculo, in ipsam con-spirarunt, & sumptis armis ipsius praefatus ex urbi-bus una cum ejus ibi magistratibus expulsi foedus fecerunt una cum Veronensibus, Patavinis, Vicentinis, Venetis, ac omnibus populis Galliae Cisalpinæ, sequentibus partes Pontificis, & Pa-pientium, & Laudensium consilium se vocatis tamarunt, ut sibi vellet adherere, fin minus eis arma movissent.

E Et Federicus ex Germania regressus exercitus Ita-liam, & profectus in agrum Mediolanensem, ibi conjunctis copis Papientium, ac Laudensium, suo exercitus Germanorum, illuc ivit Veronam adver-sus Veronenses, & confederatos, ibi in unum se cogentes; & cum illuc voluisset castra firmare, fa-cta io ejus exercitus per ipsos eruptione, & utrius-que confectis manibus coetus fuit illuc eo abire in agrum Papientem, & inde Laudem, ubi habuit comitia, & iusti dimitti captivos Mediolanensem, quos penes se habebat, eisque praefecti praefulem Colonensem, & Marchionem de Cubacho omnium severissimum. Et cum Visio Antipapa gravi oppres-sus egesset Cremonae, Laude ad ipsum ivisset, cum illuc destinavit Lucem, eoque ibi mortuo iusti illi suorum Guidonem de Crema, Cremonensem Car-dinalem tit. sancti Calixti, & nominari Paschalem. Et Cremonenses, Braxianenses, Mediolanenses, & alii confederati, venio Federicum reverum fuisse in Italiam ad eorum excidium, foedus in illum con-firmarunt. Et Alexander ivit Parisios, & inde Tu-rinoniam, & inde ibi habita synodo rediit in Aquina-niam, & Julio Cardinale Vicario suo Romae mor-tuo, ei substituit Joannem etiam Cardinalem tit. 1146. sanctorum Joannis & Pauli. Et cum ejus prudentia plerique Rom. omnia factione Federici, & Anti-papae, & fautorum suorum ei adhererent, & crea-tis consilium ex suis adherentibus, missis legatis ad ipsum in Galliam cum rogante, ut in Italiam ac Romanam rediret, ex consilio Ludovici Galliae, Hen-

Hen-

illum ipsorum insequentibus aciebus militibus, & pharici in itinere cum, ipsiusque exercitum invaderent, & facessendibus usque ad Alpes. Et die quarta Maji consules Cremonae, Mediolani, Veronae, Patavii, Mantuae, Parmae, Placentiae, Bononiae, Braxiae, Bergomi, Laudae, Novicomii, Novariae, Vercellanae una cum Opione Marchione Malaspinae, conveniunt in oppido Laudae, & societatem confirmant. Et mox Mediolanenses, Cremonenses, & Braxienses Placentinam promittunt eorum urbem fore infra quatuor menses purgari facere, & si quod damnum eis bello intulisset Federicus, illud instaurare.

A. C. Anno subsecuto die quinta, seu septima Septembris apparuerunt tres soles versus Occalum ultra duas horas, & ceteris diebus, modum tantum remansit, & etiam tres lunae.

A. C. Et anno 1170. ab hora prima diei vigesimi primi Junii per quatuor menses fere continuos in Syria, ac Phoenicia, & multis aliis provinciis Orientalibus viguerunt praeter modum terremotus, ex quibus concurrebant multa aedificia, etiam valde stabilia Antiochiae, Laodiceae, Aleppii, Caesareae, Edessae, ac Tripolis, & multis aliis urbibus, ac oppidis, ex quibus Tripolis & multa oppida funditus remanserunt diruta, crede innumerabulum ex his incolis opprobrium, gravi terrore superstitum.

A. C. Summus Pont. ex consensibus Cremonensibus 1171. Henrico Medialis, dum Ayno Comes timens Romam cladem eis illatam (ut praefertur) permutato Tusculo cum Verulis sibi danda per Antipapam, & eo dimisso non fuisse admissis per Verulanos, nec Antipapam per Tusculanos, Tusculum cessisset summo Pont. illuc accessit. Et dum Rom. recalcitrant eum Romae recipere dimissis ipsi cura rerum saecularum ex Tusculo ivit signum.

A. C. Cremonenses, eorum consilibus Pontio Gerolamo, Bernardo de Gadio, Raynaldo, seu Ribaldo 1172. Pifarolo, Ottobello della Pila, Henrico de Malanotte, Hunerio Lombardo, Guazono Albrigo, & Lanfranco Officiale, timentes, ne Federicus Caesar Cremonam irrumperet, & casque diriperet, coeperunt instaurare ejus moenia auxilio Mediolanensium, inchoaruntque mercatam extra civitatem inter portas Mosae, & divi Michaelis. Et Bononienses, Mutinenses, Rhegenses, Braxienses, Placentini, Parmenses, & Mediolanenses, assistentibus legatis Pontificis, se obligaverunt juramento veris Cremonensibus, quod ubi aliquod oppidum, aut urx aliqua inter Abdiam & Ollium flumina, absque eorum consensu constitui vellet, se ad ea demolienda secum assuetos, & bellum ea de causis recepturos, & sordus inter se contraxerunt per annos quadraginta, in quoque decennio instaurandum.

A. C. Et Federicus ex consensibus Cremonae Uberto 1174. Dovaria, consensu viribus Gulielmi Marchionis Montisferrati, ex Germania per montes Zenithos una cum Henrico Duce Bavariae, ejus nepote ex fratre, Italianis rursus exercitum irrupit, & coque, ac auxiliariis Marchionis, ac Papianum, die secunda Septembris Seculae urbem, in Gallia Subalpina ad radices montis, occupatam diripi ac evertere iussit, & Astensis timore percussos in dedicationem accepit, alio ejus exercitu ex Umbria profecto in agrum Bononiensem, & coque directo, praefule Mogantino duce, per quatuor menses obsedit, & sepe oppugnavit Alexandriam, & cum consensu ejus copae subditi cunicula ipsam ingressi, illuc fuissent repulsi percos, qui illam tuebantur, & ab ipsa, qui mox illuc erupissent, accepisset aliquam cladem, illuc, diffusus ex portis, in die Paschalis soluta obsidione abiit. Et cum Mediolanenses ac federati castrametantes Derthonae, ut Alexandriae annonam & auxilium ferrent, ei illac transituro occurrerunt quadrio agmine, cum

A. ipso concurrere, eis evitata properavit Clastidium oppidum, ubi dimissus per Henricum Ducem Bavariae, nepotem suum, qui magno praeter exercitum Germanorum secum ducta in Bavariam rediit, inter eum ac federatos factis insidiis, intertemporentibus Gulielmo Colonie praefule, Gerardo de Pontagio Taurinense, & Ricardo de sancto Nazario Papiente pro Federico, & Giberto Picio Mediolanense, & Gerardo Gambra Braxiense, & Gulielmo Veronense pro confederatis, & Ezolino de Romano, & Anselmo Dovaria Cremonense, ad eos transmissis legatis, illuc abiit Papam. Et federati domos suas redierunt, oppido Bazani combusto, & oppido sancti Martini in strata, ac sancti Nazarii, & Brenii Papientium everis, & dum occurrerent copias Cremonensium, apud Placentiam transcurrentibus ad subsidium Alexandriae, & consules ac duces eorum accurrerunt, quod tardius eas adduxissent in gratum Papientium, quibus amici erant, Cremonenses hisintelleis, ut se ab omni suspitione exolverent, eos consules ac duces exaudiverunt, illorumque domos everterunt, eorum Episcopo Offredo de Offredis, suffecto, Uberto tunc mortuo, & Gerardo Carpaneto Cremonae primo praetore.

Et Papae habitus fuit conventus pro pace incuncta per summum Pont. & confederatos cum Federico, illuc profectis tribus Cardinalibus pro summo Pont. cum legatis Venterum, & confederatorum, sed cum Federicus iniqua postulasset, recusassetque restituere ea, quae ecclesiae occupaverat, & nec Gallis Calapinis modum tributorum sibi solvendum statueret voluisset, conventus ipse re infecta fuit dissolutus, & Cardinales redierunt ad summum Pont. Anagninam, & legati Venterum, & confederatorum in patrias suas. Et cum Cremonenses, Derthonenses, & Novicomenses Federico adhererent, Mediolanenses irruerunt in agrum Novicomensem, & Papientium, & populi sunt. Et summus Pont. Alexandriae urbi novum dedit Episcopum, & praefulem Papiae pallii, & Crux dignitate privavit, & cum Alexandrina eorum Episcopum occidissent, & etiam alium mox substitutum, devoratis etiam ipsius carnibus, illos privavit in perpetuum jure Episcopali.

D. Et anno 1176. Cremonae consilibus Gerardo Dovaria, Homobono de Trico, & Ubaldo Pifarolo, Federicus promissit Cremonensibus, Novicomensibus, & Derthonensibus, ipsos tueri ab eorum hostibus, & de mense Maji ei ex Germania copias auxiliarias per saltum Dondulifule superveniens Novicomum, eisque conjunctis exercitui, quem habebat in Italia, Mediolanenses eorum Vexillifero Uberto Giuffiano, cum quo erant Otho, & Raynerius fratres sui, cum novem centum militibus electissimis a morte nominatis, cum se devovissent magis mori, quam praesidium delirere, & alios trecentum, qui curram comitabantur, & Veronenses, Braxienses, Bergomenses, & Vercellenses una confederati, ut ei occurrerent, ingressi agrum Novicomensem, ad Barbanum, seu Vicum Scarsium castra firmantes, & illuc ex eis septem centum equestris Federico, & ejus exercitui occurrerent ad Turrianum Vicum, illuc ad tria milia passuum, & inter Lignanum, & Darsium, quos Federici trecentum equestris, & mox alios turmas supervenientes in auxilium repulsi, ibi atroci inchoino praefule die vigesima nona Maji, & solemniter dovorum Sifini & Alexandri, inter Federici & federatorum exercitus, & ad curram federatorum Federici Vexillifero cadente, & equo, quem insidebat, confosso & occiso, ut non multum absuerit quin & ipse occideretur, multis utrinque desideratis, succubuit. Et dum Germani credentes eum occubuisse, vasis quoque per eos tribus columbas sifere super

A. C.

1171.

A. C.

1176.

in ore curus Mediolanensem, egressis mirabiliter ex altare devorum Sismi & Alexandri Mediolani, terris pedem revolvit, & fugam cepit ad oppida ibi proxima, victoria inclusit ad Mediolanensem, & federatos, inter quos fuit Raynaldus Ethenis filius Bertoldi, ex Germania multis abscortis ad aequi fluminum Abduze & Ticine, dum illa trajicere voluissent, & pluribus, dum ignari itinerum se conferret ad oppida hostilia, ibi necati, & etiam aliquibus captivatis, plerisque Papianis & Novicomensibus, qui erant cum eo, delictis, & impedimentis Federici exercitus, ejusque militum occiduum spoliis concessis militibus federatorum, & eoque biduo quiescente, & nec invento, uxor ejus accepto luggibi habitu Novicomense, ubi erat, ipsam regno furem prosecuta fuit; sed Papie die quinta post ipsam peditum incolomis repertus fuit, alio praestito etiam tunc commisso inter ejus aciem, quam habuit in agro Bononiense, & Bononiensis ad oppidum Medicinæ, & Bononiensibus praefugis, ex ea multa occisus, & multis captivatis praefugis Moguntino Duce.

A. C. 1177. Et cum multi praefati ac proceres, qui Papiam ad eum convenerant, ipsam delere proposuissent, & in Germaniam rediit inter eum & summum Pont. rursus tractata pace, ad ipsam Anagninam, ubi adhuc degit, descendit legatos praefatos Magdeburgensem, Moguntinum, & Vornacensem, & dero ordine, pro pace ipsa facienda, ut summus Pont. Bononiam accederet, & Federicus Mutinam, & mox per legatos Federici allegata Bononia suspensa, cum summus Pont. navigio Gulielmi Siculae Regis ex Veſta urbe Siciliam trajicisset Alexum, & illuc faderam Laburorum urbem, & inde Venetias, & mox etiam illuc conventus legatus Federici, cum eis inde profectus fuisset Bononiam, & illuc Ferrariam electam pro pace ipsa facianda, & illic quoque conventus legatus federatorum ibi eorum, ac legatorum Federici varietatibus sententis paci locus esse non potuissent, omnesque vivissent Venetias; Federicus quoque illuc accessit, & ibi inter eum & summum Pont. auctore Sebastiano Ziano, illic Duce, die vigesima quinta Julii pace stabilita per summum Pont. fuit absolutus ab omni excommunicatione, & receptus in sui gratiam, hac lege, ut eum reduceret Romam, & illuc expulso Antipapae restitueret Sedi Apostolicæ, & mox transiret exercitu in Syriam adversus infideles, & cum Gulielmo Normanno Siciliæ Rege per annos quindecim, & confederatis per annos quinque inducens.

Eti sunt aliqui auctores summum Pont. infestum per Federicum, & adherentes auferisse Venetias, & cum Federicus ob id anno precedente indignatus Venetis bellum movisset, eis in Dalmatia, adversus ipsos Othone filio naturali classe fessaginta quinque naviorum Pisinorum & Genuesium destinata, & qui dum cum Venetorum trincibus triginta Sebastiano Zeno Duce de mente Miji inter Piramum & Parentium in Dalmatia praefixo congressus per eos fuisset superatus, & captus ex ipsius navis amissis quinquaginta, & Venetias conductus ibi eo, & Zano auctoribus pacem ipsam factam fuisse; dum Federicus se coram summo PP. & ad pedes ejus induti habitu pontificali apud ecclesiam divi Sylvestri prostrasset, & summus PP. concessit Ducibus Venetorum ob operam praestitam in ea pace facianda sibi per Zianum, funale candidum, & per sigillandi eorum litteras plumbo, se sedem & polpitum auri, & tertiam sedem Romae in theatro, & vexilla octo fericea diversorum colorum, & tubas argenteas, & perpetuo quotannis visitandum templum divi Marci in festo Ascensionis Dominice plenarium indulgentiarum peccatorum; & ex Venetiis die quinta decima Octob. tredecim menses Gulielmi Normanni, & quatuor Ven-

A. torum trajecit Ravennam, & inde Sipontum, mox Trojam, & postea Anagninam se constitit, Antipapa delictente in oppido Albano. Et Federicus paulo post eum secutus, ex Venetia etiam trajecit Ravennam, & inde Celsinam, ubi Brentonorum oppidum, quod decreverat retinere, restituit Ecclesiae in gratiam summi Pont. dum pro eo starent Veneti, Trivisani, Patavini, Veronenses, Brixianenses, Ferranenses, Mantuani, Bergomenses, Laudenses, Mediolanenses, Novarienses, Vercellenses, Alexandrini, Culinenses, Pedemontani, Placentini, Parmenses, Rhegenses, Mutinenses, Statunenses, Dufani, & nonnulli alii populi Piceni, & Flaminiae, & Marcbio Malaspinae, & Federici partes sequerentur Cremonenses, Papianenses, Genuesenses, Derthonenses, Novicomenses, Savonenses, Albignenses, Casalenses, Mathalenses, Imolenenses, Faventinenses, Ravenantes, Forlivenenses, & Foripolitanenses, Celenenses, Aranenenses, Castracenenenses, Marchio Montalerrati, Comes Blandinense, & Varru, Marchiones Boschi, Comes Laumelli. Et cum fuisset Parmæ & Mediolani, Federicus concessit Cremonensibus, eorum legatis Raynaldo Donondo, & consulis Pontio Geroldo, Gerardo de Dovaria, Homobono de Tricio, & Ubaldo Piscarolo, omnia, quae haberent tum intra, quam extra civitatem in terra & aquis cum tertia parte Guardafalli & Lazzaræ.

Et cum Beatrice uxore, & Henrico filio, anno sequenti ex consiliis Cremonæ Bernardo de Gaudio, dimisso in Italiam Vicario Christiano praefato Moguntiae cum copis, ad res ibi Imperii moderandas, & ibi populos ad adherentes in ejus fide continendos, per agrum Novicomensium rediit in Germaniam.

Et summus Pont. re composita cum Rom. & A. C. quorum Consules ante initum eorum magistratum 1177. in ipsius verba jurare debebant, & ei, ac Ecclesiae Rom. fore fideles, & nihil in eum molituros, ex Anagnia Romam rediit.

Et die quinta Martii anni proximi ad componendos mores ecclesiasticos corruptos, Romæ apud Lateranum inebuit Concilium, in quo fuerunt trecentum praefatos, & inter alios Gulielmus Archiepiscopus Tyri, Henricus Celsinense, Albericus Episcopus Bethleem, Rodolphus Schaffar, Jordanus Aconis, Romanus Trapolin, & cum Petro Priore templi Sepulchri Domini, ac Raynaldo Abbate Montis Sion, & factum fuit decretum, ut omnes subministrantes lignum, ferrum, ac arma infidelibus forent excommunicati.

Et Federicus Caesar spud Heribopolim habitis A. C. comitiis cum suis consiliariis, ac proceribus, 1181. & principibus, & deinde Moguntiae, ibi declaravit Henricum, suum primogenitum, & Celsium, & Federicum secundum Ducem Sueviae, Othonem tertium Burgundiae, & Conradum, & Philippum alios fratres Principes in Germania, & Praetore Cremonae Mastredo de Santa Mutinensi, genero Girardi de Carpeneta, à quo fuit denominatum Castrum Manfredi, tunc per Cremonenses conditum inter Sorcinam, & Olivalem coram a. g. Stella crinita horribili tunc conspecta Alexander summus Pont. die septima Augusti post longos labores ac multas molestias, quibus fuit oppressus per annos viginti & unum, & dies decem & novem, quibus vixit in Pontificatu, ut hoc saeculo migravit, & illuc ad biduum omnium consensu fuit collectus summus Pont. Ughaldus Episcopus Hostianensis, & monachus Lucius tertius.

Anno sequente fuerunt consules Cremonae Guaz. A. C. totus Albignonus de Guazombas, & Gerardo 1182. de Dovaria.

Et anno secundo Dovaria occiso, & solo consule Guazono, & Gerardo Carpeneta Priore mor- 1183.

tuo die nona Octobris, & sepulto ibi in arca marmorea apud Ecclesiam Cathedralis, & scilicet marmoreis ad ibi forum majus constructis: & à grandine instat ovi anteriori illato gravi damno, Federicus Imperator Constantiam habuit comitis Henricum filium suum confirmavit Casarcam, & eo superiore die vigesima sexta Julii pacem solidam Mediolanensibus & confederavit.

A. C. Et anno 1184, ex Germania destinatis ad eum
1184 Placentiam Gulielmo Præfule Altæ, Henrico Guerinio Marchione, & Theodorico fratre, & Rudolpho Camerario, illinc descendit in Italiam, & accessit Cremonam, & per Cremonenses sibi dimisso omni jure eis spectante in oppido Cremæ, & municipis Guardafaldi & Luzarie, & Insula Fulcheria, & eorum pertinentis, quod mox, dum esset Papæ, ipso promississet restituere, pro eo intercedentibus Papæ, & deinde illinc reversus Cremonam hospitavit in domibus ecclesie ibi Sancte Agathe, & Cremonenses penes eum insulserunt, ut illud ibi restitueret, ac insulserunt faceret eas domos ex ecclesiis per ejus mulieres demolis, Federicus ab ipsis timens, clam, eis illinc properavit Mediolanum, & Henrico filio, dum statim illuc se contulisset cum uxore Germana, ibi insignito corona fere in templo divi Ambrosii per Aloyisium Provanum illic tunc Præfulem, & interim per ejus copias, quas habebat in Latino, cum exulibus urbis Veteris, & Corneti, & incolis montis Polotoni, Clusti, Aquæ Pendentis, Vullimi, Balnei, Rhegii, & multorum ibi populorum, obfissa urbe Vercoræ, ei per Florentinos, Præfules, Lucenses, Eugubios, Assisinos, Spoletinos, Umbros, & Marchanos.

A. C. Anno proximo cum cum Henrico filio, Gulielmo Marchione Montiserrati, Genere suo, ei nupta filia sua Beatrice, Uberto Cribello præfule, & Consulibus Mediolani, inde accessit Cremonam, & illinc Placentiam, & cum multi Cremonenses cum secuti fuissent, & Cremonenses plurima illuc profecti, illos armis invadissent, & ex illis multos tum occidissent, tum vulnecissent, Federicus in eos indignatus, illinc Rhegium abiit, & dum ibi esset, declaravit eos Cremonenses rebelles Imperii, eorum Consulibus Alberto Strevesio, seu Fodrio, Aloyisio Pagano de Medulate, & Othone de Marano, seu Contino, vel Cortesio, & Martino de Cumis, & inter Guazconem Albingonem Consulē & ibi rectores orta discordia, deposito Albingone, & concessit Mediolanensibus, illuc ad eum missis legatis, duodecim regalia Imperii spectantia in Comitibus Sæpi, Martisane, Burgarie, Leuci, & scilicet locis ultra Abduam, mox eorum parte concessa Cremonensibus, & ex Insula Fulcheria, Rapamaltam, Casorate, Auguacellum, Pandinum, Masinum, Verate, Calvanum, Aragonum, Turnum, Coenzanum, Gadelham, Doverum, Ronchadellum, Pradam, Vitangium, Pachenzanum, Caravagium, Potentiam, Bergolum, Vaylate, & alia interpretantia ibi Ollim & Abduam, ac promissit insulserunt Cremæ, & Gulielmum Marchionem Montiserrati transiit exercitu in Syriam adversus infideles, & illuc profectus fuit Mutinam, & mox Bononiam. Et Faventia sibi parere recitavit Duce Bertoldo cancellario suo obfissa exercitu, & ad pristinam finitatem compulsa, & dum fuisset progreffus in Hetruriam, omnibus ibi civitatibus sibi hypollitis, Bononia reversus Placentiam.

A. C. Anno sequente tunc interdicti concessis in aere
1185 bellis, aere obfucato, & sole obtenebrato, & Cremonæ Consulibus Alberto Bocca de Torculo, Lanfranco Piscario, Ambrosio Oldoino, Othone de Comitæ, Othone Cortisio, Ambrosio de Scandola, & Palpaterra de Accris, & Prætoribus Alberto, seu Alberico de Sala, ejus opera per Cremonenses sedere percussio cum Parmensibus, & ibi constru-

dis portis ex lateribus coctis cum pontibus, & foveis expurgatis, & castro Robecchi edificato, in gratiam Mediolanensium insulserunt gressu oppidum Cremæ, eorum, ac Placentinarum, & Bruciensium ope, demolitum in gratiam Cremonensium, ut præterit, illud appellando eorum Frisiorum, & inchoata ibi arce die septima Martii, & conductis ad sui stipendium Gilberto ex Comitibus Camisani, & Lantimo de Greppi, mox nominatis de Benzonibus, Cremonensibus.

Et cum Cremonenses indignati in Federicum, A. C. eorum Consulibus Alberto Strevesio, seu Aloyisio
1185 Pagano de Medulate, & Othone de Marano, seu Contino, vel Cortesio, qui receperat in sui gratiam Mediolanensibus, & eis insulserunt in odium Cremonensium Cremonam insulserunt faceret, atreptis armis ingressi agros Cremonensium, eos dissipaverunt, igneque, ac ferro vastaverunt, una cum Henrico exercitu suo, ac Mediolanensium, & Placentinarum, & Bruciensium, agrum Cremonensium irrupit, ac diripi, igneque, & ferro etiam everti jussit, oppidum Soncum, ac Manfredi, ac Cremona occupatis, & oppidis demolitis, & Cremonæ mensibus solo aequatis, ex ipsis multis captivatis, & Mediolanum conductis, eis quoque adeptis Guardafaldo & Luzaria.

Et mox Henricus, dum obfideret urbem Vercoræ, Odone de Comitæ, & Diacono de Persico legatis Cremonensium ab eis transiitibus de mense Julia, ipsos recepit in sui gratiam, eisque promissit, se nunquam ipsis mortuum fore obinjuria & damno ipsi & patri facta, & illata per eos.

Et Lucio summo Pont. mense secundo anni quinti sui Pont. & die vigesima quinta mensis Octobris, Vercoræ mortuo, eisque substituto Urbano tertio Mediolanensibus ex gente Cribella, patre Joanne nominato Lamberto.

Federicus anno secuto, adhuc Consulibus Othone Tertio, & focus Cremonensibus recepit in sui gratiam, eisque concessit Insulam Fulcheriam, & jus monete eundem, qui omnes Gallie Calsipene populi intererunt, ut ante utebantur sola Papæ signata imagine Imperatoris, dimisso oppido Manfredi.

Et Henricus filius in gratiam Mediolanensium cepit Villianum oppidum super Tuscanum Comitatus Allobrogum, & illinc profectus in Vallem Tauri, etiam ibi cepit, ac everti jussit Carbonariam de Zelata, & Insulam ibi Marchonibus.

Et Federicus per Henricum filium obfissa urbe Veteri in Latino, Senensis, & Florentinos, ac alios Hetruscos, qui ei non adhaerant, dominio privavit, Obizione Estense filio loco sui dimisso in Italia, ejusque aucto exercitu, quo perseveravit in obfessione urbis Veteris, illinc abiit in Germaniam.

Et Mediolanensibus, ac Placentiis, Cremonensibus, & Parmensibus, dum Castrum novum Buccæ Abbat munirent, ad id impediendum illuc properantes, ibi collatis manibus illinc expulerunt, & Castrum novum occuparunt.

Et Cremonenses ceperunt construere Castrum Leonis in ipsorum agro, Gerardo de Camisano Cremonense eorum Prætorē, & Offredō de Offredis Episcopum, & per cum ac Theobaldum Episcopum Placentie finibus eorum Episcopatum distinctis inter Sovartam & Olzium, pro quibus inter eos, eorumque præcessores, fuerat longa controversia, Castrum novum Buccæ Abbat occuparunt per Mediolanensibus & Placentiis, ut præterit, junctis focum Parmensibus, illud recuperarunt una cum Sceno, & Casale bino Parmensium per Placentiis etiam occupatis, & quæ Parmensibus dimiserunt, eorum Consulibus Ognabeno de Veronensibus, Mauro de Tringolo, & Musso de Mariniis.

Et Henricus Caesar indixit comitis ad Burgum sancti Donati, & eo ex Italia, ibi dimisso recto-

A. C. 1185.

A. C. 1185.

re Tusardo, profecto ad Federicum Imperatorem petrem suum in Germaniam, Federicus illic descendit in Insula cum eo, & alii filii, & Philippo Francorum Rege, ac Ricardo filio Regis Anglorum, Odone Duce Burgundie, ac multis aliis Ducibus, Principibus, Marchionibus, & nobilibus, & profectus Mediolanum, dimisso Henrico in Italia, illic cum suis, ac Bonifacio, & Gulielmo Marchionibus Montisferrati, ac Venetis, & Pisanis classibus praeiit Ravennae Amiraus classis Venetiae, & Pisane Pisano, ac Frisus, Dacis, & Flamingis classe triremium quinquaginta, ac multis Cremonensibus, eorum praeiore Iohanne Papense, ac Consulibus Joanne Strallo, Homobono Tutio, Ruglerio Bocatio, Henrico Fodrio, & Joanne Corrado, Cremonae habito caesetis, & apud Casale majus constructa trireme, cuiusque concessa, transivit in insidias ad eis bellum inferendum, & ab illis recuperandam Hierosolymam, exhortatione Clementis tertii summi Pont. & direxit iter suum in Syriam per Dalmatiam, Ungariam, ac Thraciam exercitu, sibi promissio libero aditu per Ilicum incitatum a suis, impedito itinere Emacale Camisae patricie Ilicii, & Alexio Barda cum exercitu inopetentibus Philippopolim cepit, & in eum filius impressione per Romanos, & inter illos & Germanos, quos secum habebat, commisso praetio, illis repulis gravi strage, illic accessit Byzantium, & secum per Ilicum terram renovat fodere, & promissa annona ejus mercatus, datisque obsequiis, de ei fide servanda, modo aliquid suis subditis non inferret damnam, ac via praecursoribus traiecit Bosphoro in Bithyniam, ibi cepit Philomellam occupatam per Turcos, & eaque dimissa recepit Ieonum, ejusque agro depopulato, & Turcis, & aliis infidelibus, cum & exercitum suum continuo insequentibus, & ex illis innumeris equis irrupit Armeniam, & eaque redegit in sui potestatem.

A.C.
1196.

Et dum animum Fecrum in Iconii agro equo ingreditus fuisset, lavandi eum gratia, a vorticibus fluminis abscissus de mense Aprilis ibi perit anno trigesimo septimo usque sui, & ejus cadaver delatum Tyrum, ibi summo cum honore, Guidone ibi Rege humis procurante, fuit sepulchrum, ejusque exercitu una cum Fodricio filio ingresso agrum Antiochenum, Bernothoque, & multis aliis occupatis, ibi fere omnibus ejus militibus una cum Federico ex aeris intemperie mortuis, superstitis Henrico, Othone, Corrado, & Philippo, & Sophia, & Beatrice filius, eique successit in Imperio Henricus primogenitus, sextus in numero Imperatorum ejusdem nominis, & profecturus Romam ex Mediolano accessit Cremonam, Cremonensibusque confirmavit privilegium monete eundem, & Insulae Fulcheriae, ibi consulibus Othone de Comine, Gerardo nuncupato Maladobato de Summo, Marchio nuncupato presbytero de Ventalis, Petro Manaria, & Othone de Orionibus, qui nomine Reipublice Cremonensis investiverat Gulielmum de Dovaria Praetorem, & Ramengum consulem Insulae Monticellorum, de omnibus arboribus, fructibus, & plantatis in ejus aggre, seu terrario, & ipsius ripa in ejus burgo, & circa ipsum, & Truchibus legatus Henrica Imperatoris die tertio decimo Junii dedit bannum Mediolanensibus, Braxonensibus, ac Cremonensibus, & aliis, qui sibi probuissent configurare oppidum Cremae Cremonensibus, & tunc Cremonae excelsa campina arengis, & facta ala coquesti, & peracto fodere per Cremonenses, Papienses, Derthonenses, Novocomenses, Laudenses, & Bergomenses invicem, illic abiit Romanam.

Et Cremonensis auctoritate Henrico Imperatore facta per eum promissione cum juramento Cremonensibus, eis servare concessionem sibi factam per ipsum de oppido Cremae, & vicis Insulae Fulcheriae, & per Bonifacium, & Gulielmum Marchio-

nes Montisferrati, eis, & aliis confederatis fidantia data in eorum domino die octava Octobris ex primoribus Cremonensium Othone de Casalmonino, Othone de Confalonieris, Gerardo nuncupato Maladobato de Summo, Lanfranco, Ubaldo, & Raymundo de Oldoyis, & Othone Ruglerio, transierunt corpus militare in auxilium Partensium & Mutinensium, secum foderentorum, adversus Mantuanos & Ferrareses ad Braxellum castramentantes, ex quibus trajectu Padum, pluvium in aquis ipsius obruti remanserunt.

Et anno proximo profecti in auxilium Bergo-A.C. mensium adversus Braxenses, eorum praeiore U-
gatione Bofio Mantuano, & consulibus Gulielmo Bellotto, Giberio de Multo demariis, Com. Gerardo de Camisano, & Ruglerio de Bibo-aquis, ingressi agrum Braxicium, ipsos incantos in ripa fluminis Olli confimentantes, die tertialdecima Decembris invaserunt & fuderunt, ipsorumque agros diruperunt ac ferro & igne vastarunt, una cum oppido Cividati in agro Bergomense per Braxienles, una cum Calepio occupato die octava Aprilis: & Offredo Cremonae praetore mortuo substitutus fuit Sicardus Casalegus, qui concessit in feudum perpetuum tunc nobilibus de Summo Cremonensibus, eorumque successores juri ejus episcopati, spe, datus in locis plebs, Octovillarum, seu Cogola, Marialenghi, Summi, Panchi, Zibelli, Insulae Guidonum, Vicomaris, Salsate, Ardoles, Carpanete, Regazole, Fori novi, Romani, Plebis divi Celli, Sulpitii, Formigiaris, Cartugiane, Sorresinae, Caserii, Moschetani, Stracoccoli, Sancti Joannis in Regione, Castegani Sici, Gualcherenghi, Caretoli, Ravignini, Velligiane, Malchalenghi, Tucenghi, Soncini, Borenghi, Barzaghen, Crucis de Balisim, & Roche montane. Et cum Braxienles, una cum Mantuanis & Piacentinis ibi confederatis traiecit flumine Olli ad oppidum Cividati: ex quinta decima Julii in Cremonensibus insidente, ex eis quinque milia remanserunt tum occisi, tum obruti in aquis ipsius fluminis, & mille valentes, ex quibus etiam multi perierunt, & totidem captivi cum eorum curru, ejus parte ducta Mediolanum, & altera, super qua erat campina, conducta Braxiam una cum campina ipsa posita super turri ibi populi, & quae pro memoria ipsius victorie solita est, ut dicitur, pulsari quotannis in die Carnis privi: & mox Braxienles una cum Mediolanensibus, ac Cremonensibus, & etiam Piacentinis, ac Mantuanis, irrumpentes agrum Bergomensem, ibi ceperunt Romanum, ac Curtem novam.

Et anno sequente Henricus Imperator die quarta A.C. Martii, dum esset Agoneae, Cremonensibus, ob-
rum legatis Odone de Comite, & Alberto Musio, oppidum Cremae etiam concessit, & ex Insula Fulcheriae Azarum, Farinatum, Capram altam, Campum Seccum, Berzolascum, Serignanum, Albarenghum, Piacinum, & Vagnanum ultra torrentem Serii, & circa Gabianum, Bidolascum, Casale, Ruizengum, Camianum, Bustolanum, Offizengum, Isolanum, Suave, Medegnanum, Palsanum, Pignatum, Montum, Gavarum, Balneolum, Oltum, Grangengum, Pignatum, Gradatum, Robertum, Mulazanum, Montodonum, Rivoltellum, Umbratum, Cremofanum, Treisorum, Bordinatum, Quintanum, Pianengum, & Tortum.

Et Cremonensibus, eorum consulibus Martino Mariano, Gulielmo Bellotto, & Ruglerio de Bibo-aquis investiverunt Petronium de sancto Felice, Morandum, & Anglerum de Piferolo, Joannem de Andenna, & Adamonem incolam Gronardi, & consules de Castro nuper adificatum ad Binam novam in ripa Olli suo nomine, & ibi incolarum.

Et anno secuto, die tertii Maji confirmantur for-A.C. dug 1191.

dum cum Papensibus, Derthonensibus, Novicomensibus, & Bergomensibus. Et summus Pont. per Henricum Castilem sibi restituit Tuiculo, coque darepto & solo aquato per Rom. ac sibi concessio jure, quod habebat Imperator eligendi summum Pont. eum insignivit corona imperialis die vigesima Aprilis, & Palatinis, cique concessit nomine Ecclesiarum universis Sicilie occupatum per Tancredum Normannum, ab Henrico jun de sancta prima uxore, ducta Constantia filia Ruglierii quarti Normanni, olim Regis Sicilie, quinquagenaria, educta ex monasterio Panormi, ubi erat Deo dicata, ex dispensatione summi Pont. & qua Cremonam se recepit, & ibi consilibus Guisclino Bellotto, & sociis, eis dimissa fecit per Brixienfes captivos, ac concessit oppidum Cremæ, & Roncharolum, & Pontivium, coque & Papenses, Laudenses, Bergomenses, Novicomenses, ac Bonifacium Marchionem Monasteriati in unum conjunxit per Bonifacium Cremonensem & confederatis, facta promissione prohibendi Mediolanensibus secum gerentibus bellum transitum eorum bonis & mercibus per ipsos dominum.

Et Henricus de Lanthe legatus Henrici Castoris promissit Cremonensibus, quod Henricus servasset secum conventa, & dum esset Placentinis dimisit Burgum sancti Donini pro libris bis mille argenti.

A. C. Et illius anno subsecum profectus Mediolanum
1194 Constantiam ibi deservavit. Et Cremonenses ingressi cum Papensibus & Bergomensibus, eorum consilibus Alberto Summo, Pagano Burgo, & Leonardo Bobo, agrum Mediolanensem illum diripiunt. Et eorum consilibus Rugierio Advocato, Amelero de Burgo, Alberto Summo, & Jacobo de Sordis, & Consilio de Geroldis, & quo eis ingenti aquarum fluminis Padi incremento, ipsius aggeribus disiecta multis partibus agri Cremonensis fuit inundata, profecti in auxilium Laudensium una cum eis, & Bergomensibus, Papensibus, Novicomensibus, & Parmensibus una confederatis in Mediolanensibus, Brixienfes, Cremonenses, Placentinos, & Mantuanos obtinent fossas per Laudenses factas in civitate Lande usque ad flumen Lambri, Mediolanensium agrum prede adhuc exposuerunt, & cum ipsis & confederatis die ultima Junii congressi prelio per eos fuerunt superati, ex ipsis centum quinquaginta occisi, & ex illis ac Laudensibus quadraginta, & ex confederatis ducentum capti cum curia Cremonensium, & ductis Mediolanum, & alios trecentum obtulerunt in flumine Abduze, & Mediolanenses & Brixienfes, utentes hac victoria, cursum, ac depopulati sunt agrum Laudensium, Canavero ibi expugnato, & Zovonengio combusto, & mox irrumpentes agrum Cremonensem, ibi Caravaggio, & Soncino igne ac ferro demoliti sunt, & mox Cremonenses Rugierio de Advocatis eorum mandatario, & Brixienfes eorum procuratore Desiderio, conveniunt, quicunque hac inde occupata vagante inter eos bello, sibi utrinque dimittere, & Tusardus legatus Henrici Imperatoris suscepit in partes suas Bonifacium Marchionem Monasteriati, Cremonenses, Novicomenses, Papenses, Laudenses, & Bergomenses, & eorum adherentes, exclusis Parmensibus, & Emanuele Marchione Malaspina, pace inita per eos cum Mediolanensibus, Placentinis, & Cremonensibus, & nomine Cremonensium prelio per ipsos juramento ipsi legato de servanda pace inter eos, & per ipsum facto precepto Mediolanensibus, & adherentibus, ut eam lervarent, die duodecima Maji, & die quindecima etiam per Cremonenses facta promissione eidem legato, & ad omnia ejus requisitionem consensuerunt cum Cremonensibus, & eis Insebe Fulcherie, & secum Brixienfes die septima Septembris pacem interverunt.

A. Et anno 1195, ex Constantia uxore Henrici, A. C.
dum esset Panormi, seu in urbe Edii Flaminii, die
1195 vigesima sextajaniarii prodit in locum Federicus secundus, Lothario J. C. Cremonense, tunc Bononie publice leges docente, & Sicardus penitus Cremonæ ejus, ac frater, & Brocardi penitus are proprio contritu facit ecclesiam in vico Bonomercii propinqua Cremonæ per bis mille passus in honorem B. Marie Virg. ejusque natalis illustrari memoriam. Et Guisclino Bellotto, Odone de Comitibus, Maltraverio de Mandalbertis, Ilacio de Dovaria, Guidone Domenegono, Garardo Zanebono, Talmatio de Gardulis, Othone de Medulatte, & Gilberto de Multis denariis, & Com. Rugierio de Babo-aquis consilibus, & Prætorio Montigibello Novicomense, & qui ibi obit, & sepultus fuit in arca marmorea penes illam ecclesiam cathedrali, Cremonenses pacem fecerunt cum Mediolanensibus, & confederatis, exclusis Parmensibus, ac Emanuele Com. Malaspina, captiva hunc inde dimissis, auctore Tusardo Vicario Henrici in Gallia Cisalpina. Et Henricus confirmavit Cremonensibus oppidum Cremæ, & Insulam Fulcheriam die sexta Junii.

Et anno proximo Thalamatio de Gardulis, Cremonensi Oldoyno, Pontio de Picensi, Anselmo de Burgo, Henrico de Tindis, Othone de Perfico, Bajasente de Orsibus, Gerardo de Zanebonis, & Adamo de Caligiana, & seu Musto de Medulatte, eorum consilibus, Tusardus legatus Henrici Castoris precepit Cremonensibus & Placentinis, ut invicem sibi ablata & occupata restituerent, & Cremonenses, cum Mediolanensibus, qui neglecta pace agrum Cremonensem irrumpissent, ac diriperent, occurrissent ad vicum Albarum, ibi utrinque commissa pugna fuerunt superati, ex eis capti triginta, & ductis Mediolanum. Et Henricus Castor ex Germania illic profectus, eos ac alios captivos Laudensium ad intercessionem Sicardi Castalensis ibi Episcopi per Mediolanenses iussit dimitti, Brixienfes tunc concessio territorio a vico Mosio propinqua Ollio flumini, & Mantue per duodecim lapides ab utraque ripa fluminis, & inde usque ad Pontolum, & illinc ad Ponzolengum, & inde usque Gudizolum, & illinc usque ad Mosium.

Et anno sequente, Cremonæ consilibus Anzele- A. C.
rio de Burgo, Bajomate de Orsibus, & Musto
1197 de Medulatte per Sicardum ibi Episcopum reposita fuerunt corpora divorum Hymeri, & Archelii in arcis marmoreis, & parte subterranea ibi ecclesie cathedrali, & factus fuit aqueductus marmoreus. Et cum Mediolanenses depopulato agro Bergomense, & ibi demoliti oppido Galilæe & Placentinis ac Brixienfis habitis copis auxilioribus obfiderent Burgum sancti Donini, ut ipsum ademptum Placentinis per Parmenses recuperarent, Cremonenses illic profecti in auxilium Parmensium, & una cum eis ibi prelio congressi cum Mediolanensibus, Placentinis, ac Brixienfis, ipsos illuc fugaverunt, ex eis quamplurimis caesi, & quamplurimus captivati.

Et Cremonenses, eis mota lre per Abbatem & monachos monasterii sanctorum Sixti & Fabiani Placentie, pro municipiis Lazarie & Guardastalli, veritas die nona Octobris condemnati fuerunt per prefatum Rhegi delegatum Apostolicum ad ipsos dimittendum duas partes ex tribus ex eis municipiis.

Et die tertia decima Novembris in mane divus Hemobonus, ex familia Tuerconum non ignobilis, Cremonæ in ecclesia divi Egidii tunc collegiata animam exhalavit, dum esset genitoris ante imaginem illius Christi cruci affixi, & in qua illic prope habitans omnia divina officia, que illic de more celebrabantur die, ac noctu, continuo audire solitab, & ejus corpus tumulatum fuit, sed mox surreptum fuit per Canonicos ecclesie cathedralis Cremonæ.

Qq qq 3 illuc

illinc nocte precedente diem vigesimo quintum Junii 1450. & in eam transfugerunt, & ibi in arca marmorea, & parte subcrenata positi, & in qua reperiuntur, & summo cum honore colitur ob ejus optimam vitam, & miracula multa, quibus virtute omnipotentis Dei, & ejus meritis, dum viveret, & vita sanctus fuit, claruit.

A. C. 1398. Et anno sequuto Henricus Imperator, cum noctua venationi in Sicilia indulgeret, & ibi, ubi erant fontes frigidissimi, cubaret humo ad leniendum arsum tunc vigentem, morbo contracto M. Iamam profectus, ibi die vigesima prima Augusti tertio anni octavi sui imperii obiit, superstitie Federico annorum quatuor, confirmato in Imperio per ejus Electores sub cura Philippi patris Ducis Sueviae ac Hetruriae, & cujus mater Constantia die vigesima septima Novembris etiam perit, & una cum eo Panormi sepulta fuit.

Et Cremonenses, Odone de Comitibus, & Isacio, & Maltraversi Dovariis, Henrico de Surdis, & Joanne Corrado eorum consiliis, orta discordia inter eos creantur sibi Praetorem Cremonensem Odoynum.

A. C. 1399. Et anno subsecuto, Odone de Comitibus, & Isacio, & Maltraversi Dovariis adhuc consiliis, eis promiserunt Bergomenses, eorum legati Brunus de Augustis, & Borso de Geroldis, secum in bello adversus Mediolanenses usque ad Kalendas Augusti pervenire; per Cremonenses tunc insuburato oppido Romanensi; & mox dum Mediolanenses, & Placentini, ac Novarienses, Vercellenses, Novicomenses, Astenses, & Alexandrini adhuc obsidebant Burgum sancti Donini, in eos una cum Papiensibus profecti, & ibi, secum sanctis Parmensibus, Rhegionensibus, & Mutinensibus, utrinque commissa pugna eis fugaverunt.

Et dum Mediolanenses & Placentini, secum conjuncti Bergomensibus, occupata Cornu, & turris Dominegoni, ex agro Lasadense profecti, Castrum novum Buceris Abbatem, coque obside, & capto, & direpto, ac everso, illinc abducentur grana, vna, & alia, illinc in eos properant, & illic cum illis commissa quoque pugna à mane usque ad vespertas sancti Michaelis, ipsos prodigant, & illinc repulerunt, multis oculis occisis, & quampulurimis captivatis.

Et cum Placentini die quarta Octobris adversus Parmenses, obsidebant Castrum Arquati, & sancti Laurentii, profecti, ut ipsis oppidis auxiliarentur, & illic utrinque commissa praelio Parmenses superassent, quampulurimis eis captivatis, & quampulurimis occisis, Cremonenses, Parmensium confederati, his auditis ad illorum opem properant. Sed cum Placentini illinc statim abeuntes, trajecto Pado die vigesima septima Octobris, Cremonam accelerassent, & ibi postquam Pertusis occupassent, Cremonenses his intellectis illuc statim regressi portam ipsam recuperant, Placentini inde abeuntibus, ex eis tamen captivatis mille ducentum, & ab illis quoque recuperatis Parmensibus, quos captivaverunt, & Mediolanenses irruentes agrum Cremonensem, ibi occupant, & everterunt Oficiale, & Brisenfies sibi occupatis, & combussis Phisomis per Bergomenses sperto fudere, tunc de proximo facto cum illis, in eos ac Cremonenses adhaerent, Bulgaro & Calcinate Bergomensium quoque occupatis ac evertis, una cum Colonia & Herbulico.

A. C. 1400. Et anno redemptionis humani generis currente millesimo ducentesimo, die duodecima Januarii, procurante Sicardo Casalense, Cremonae Episcopo, Innocentius tertius Anagninus summus Pont. Rom. divum Homobonum justin describit inter sanctos confessores, quoniam ejus solemnitas celebratur Cremonae die natus sui, qua etiam celebratur memoria divi Britii Episcopi, & confessoris. Et praesentibus Philippum Caesarem olim, dum Italiam regeret, si-

A. bi adversum, & ob id per eum excommunicatum, afficere Imperium Rom. sollicitavit in eum Electores, & Principes Germanos, ut alium eligerent, & cum per Regem Boemae, & Ducem Saxoniae & Suaeve Principes electus fuisset Bertoldus Dux Zeringensis, qui diffusis viribus suis, convento Philippo ad oppidum Matucula, ubi electus fuerat, ibi sponte grato Imperii rejecto, se ei subiecit, & deinde per Coloniensem praesentem, & Comitem Palatini Rheni, electo Othone Principe Provincense, ad eum transiit coronam imperialem, excommunicato Philippo rursus, absoluto per quendam Episcopum. Homobonus Morisus, dum Cremonae publice doceret leges, ibi eodem anno obiit, ejusque cadaver sepulchrum fuit apud ecclesiam divi Gualtherii.

B. Et Cremonenses, praetoribus eorum Lanfranco Ruglerio, & Beltramo de Roncula Bergomensi, concesserunt in seudum Soncium Maltraverso de Mandalbertis, & cum Mediolanensibus, & Brisenfibus, dum irrupissent agrum Cremonensem, illud obsidebant per quindecim dies, illuc ad ejus subsidium una cum Bergomensibus profecti ad vicum Jovis Altae, commiserunt multa praelia, percussio foderet cum Mantuanis die secundae Augusti.

C. Et Papiensibus Cremonensium confederatis profectis Mediolanum, & cum reliquis ibi incolis, ac Novicomensibus, illic ad custodiam & tutelam dimissis, commissa pugna, eis superatis, ex ipsis octo centum captis, & ductis Papiam, & quampulurimis occisis, Mediolanenses ex Soncio Mediolanum ad ibi auxilium properant. Sed dum Placentini in eorum gratiam profecti fuissent Buxerum, & vacuum sancti Andreae ibi propinquum, coeque diriperent, Cremonenses ex vicis Jovis Altae illuc properantes in eorum auxilium, una cum eis maribus contritis per sex horas, ibi illos fuderunt, & inde fugaverunt multa eorum cadere, ex ipsis captivatis sexcentum quinquaginta cum Gundone Mandello eorum praetore, & mox conati apud Bosolamum, inde irruerunt agrum Brixianum, & cum eis inito praelio die vigesima quarta Septembris illos prodigant, multis tamen utrinque caesis, & ex primoribus Brisenfium captivatis septuaginta septem, compulerunt in partes suas, & mox se compulerunt cum eorum milibus die nona Decembris.

E. Et anno proximo Cremonenses, Sicardum eorum A. C. Episcopo procurante, eis & Papiensibus invicem 1401. discordibus, dum se permulissent ejus arbitrio, composuere una cum Bergomensibus, in Brisenfies profecti apud Calcinate, cum eis praelio congressi die nona Augusti illos fuderunt, & currum suum eperunt, & duxerunt Cremonam cum multis ex eis captivatis, & mox orta discordia inter Brisenfies, cum ex Brixia expulsi Roagum profecti fuissent, ad eos desinuerunt copias auxilium, quibus mensis Decembris invaserunt Gavarium, unde per eorum hostes expulsi fuerunt eo direpto, una cum Caprina, & Monte Rotundo, eis quoque evertis, dum partes exteriorum sequerentur. Et inter Philippum & Othonem Caesares electos commissis multis praeliis inter eorum exercitus in Germania diverso Marte, hoc biennio Mediolanenses incursum, & dirupit agrum Bergomensium, & Cremonensium, ibi occupata Oficiale, & per Placentinam turris sancti Andreae capta & everta. Et Cremonenses percussio foderet cum Mantuanis, secum confederatis, apud Marnarobum manus confecerunt cum Veronensibus pari Marte, & deinde eorum medio inter Mantuanos & Veronenses pace facta, profecti Florentiam, cum per dies decem de mense Julii obsiderunt, & die ultima cum Brisenfibus pugnaverunt apud Gavarium, coeque fuderunt, & ibi uxoribus grave damnam intulerunt. Et Brisenfies, dum eorum extorres, habitis copiis auxiliibus à Cremonensibus, Bergomensibus, & Mantuanis, coacti

eosque apud Calcinatum, sibi etiam datis copis auxiliariis per Veronenses, & qui profecti sunt utique Possolungum adversus eos transientes, illos utrinque consilio pari Marte prelio die nona Augusti, illinc abire compulerunt: & ipsorum consiliis Othone de Comite, & Com. Gerardo Manaria, Comite Summo, Garzico Marino, Jacobo Surdo, & Imetto Dordano, & pretore Vitale Bergomense per ipsos pro eis interveniente Corrado Summo Parmensis, Mutinensis, & Rhegensis, invicem discordibus ob limites suorum territoriorum, compositis, & dato arbitrio Guidoni Lupo pretori Parme pro eis, ac Parmensibus concludendi pacem cum Placentiis die secunda Junii, & mox factis induci cum Placentiis, & die decima inita pace exacto juramento de ea servanda, & utrinque dimittendis hunc inde captivis, & facta promissione Bergomensibus facienda pacem cum Mediolanensibus, & eorum adherentibus, & secum factis induci die nona Junii. Et cum Bergomenses die undecima Julii cum eis ac Brixicofibus inita pace utrinque dimissa captivis, & cum Veronensibus firmata, lata sententia per Sicardum Cremonense Episcopum inter eos, & alios populos Gallie Cisalpine pro eorum concordia, & per incolas Lariane praefato juramento fidelitatis adversus Cremonenses in manibus Jacobi de Sardin ex eorum consiliis, & per Mediolanenses facta irruptione in agrum Soncio, eoque directo, ferroque & igne everso, non capto Soncio, Cremonensibus, eorum pretore Othone de Noxa, Basilus de Campodello, promissit dimittere Gaszolan, Turati, ac fuit supplicis vicus Montedena.

A. C. Et cum Boofacius, Marchio Montisferati, Ludovicus Ilerensis Sabaudie, Baldinus Flandrie, & Henricus sancti Pauli Comes, & Joannes Brenia filius Theobaldi Comitis Campanie percussio foredere cum Venetis, Byzantium occupatum per Alexium Angelum Comitem, illinc expulso Iacobi fratre, ac excecato, & carcerato trijacentis clisse navium trecentum triginta diversis generis, & sexaginta trirumum, ac exercitu viginti millium peditem, & octo equestrum, illaque inde augmente Alexio cepissent, mille Cremonenses profecti sunt ad eam expeditionem.

A. C. Et anno 1207, Cremonenses auctore summo Pont. tis subdito interdicto à sacris, cui suppositi fuerant per ipsum, ab eis non dantibus municipiis Guardasilli & Lariane Gandulfo Abbati, & monachis monasterii sanctorum Saxi & Fabiani Placentiae, secum, interveniens Ruggerii Botaci, & Jo. Boni suorum syndicatorum, die decima Decembris conveniunt eis solvere quietannis in festo S. Michaelis libras quadraginta infortiorum.

A. C. Et anno proximo Pontino, seu Pontio, Amato, Nicolao Gadio, & Hilario Heremiano consiliis, à Parmensibus, acquisiverunt jus fluminis Padis, & auxilio extortum Brixicenfium ex prodicione Alacherii Bornardi occupant Asulam, & per Hericenses contrarie factionis illuc nocte profectos inde expulsi Lenam oppidum invaserunt, & illinc irruentes agros Braxianensem diruperunt, ac ferro, ac flamma everterunt, una cum Manerio Guidone Lupo Cremonense equestrum Braxianum duce, ac pretore, una cum Obazone Pufferla Mediolanense, tunc etiam per Mediolanenses Cassone Turiano duce comitibus Crema, & Cremonae pretore Jacobo, seu Petro Bernardo Bononienfem constituerant Praetorium.

A. C. Et anno sequente Bernardo eorum pretore decimo Junio, & sepulto in ecclesia dei cathedrali in arce marmorea, ac consiliis Gerardo Summo, Odofredo Arlenigo, Alberto Dovaria, Oldovino Sacca, & Frigero Bocario speliati Pontivico per Mediolanenses, & concessio Brixicofibus, ibi captivus quadraginta milibus, & quatuordecim occi-

A) si illis ad praefidum degentibus, ibi utrinque commissa pugna constructis duobus pontibus super flumine Ossu, uno scilicet ad vicum Borte, & altero ad plebem Agrinoniam, illuc profecti ipsam reciperunt, & inde progressi Cassionum de Stera venit illud evertent per Brixicenses sibi facta promissione non adherendi in eos Mediolanensibus.

Et Philippus Caesar post longum bellum habitum cum Othone, facta pace cum eo, & nupta filia Beatrice ex Irene filia Iacobi olim Imperatoris Byzantii, & obtenta absolutione à summo PP. ab excommunicatione adversus eum prolata, transmissis legatis Roman ad eum petendam, & per ipsam duobus Cardinalibus in Germaniam ad Philippum ad eum absolvendum, nupit alium filium Ricardum nepoti summi Pont. cum dote Ducatus Spoletii, & Marchionatus Ancone, intervencibus legatis Apostolicis, & Ducibus, & Principibus Germanis, & quibuscunque excommunicationibus & interdictionibus sublati, totius populi Christiani ubique gaudio & benedictio, solus remansit in Imperio. Et Cremonenses exiit Crema, ibi aecolis restituta pristinae libertati.

Et anno sequente, & nono imperii sui, Bambergae, dum una cum ejus cancellario & pincerna esset in conclavi, ubi tunc sibi incidi fecerat venam per burboniforem, affectus uno vulnere in collo per Othosum Vultembucum, illuc inopinate ingressum, obiit, & sepultus fuit, & mox iussu Federici nepotis Spirum translatus, & paulo post patricia trucidatus. Et Otto confirmatus in Imperio per Electores unitos apud Francumfortem, & profectus Aquiligranum, ibi rursus fuit coronatus per praefectum Colonae, habitis lancea, cruce, sceptro, & aliis insignibus imperialibus, quae erant penes praefectum Spire, Cancellarium Philippi, ab eo ob id confirmatum in officio, & per legatos Apostolicos, ad eum Herbipolim destinatis, etiam approbatus ex ordine summi Pont. Cremonenses cum Veronensibus die quinta Junii invenerunt societatem, & cum Parmensibus fluctuante ordines utrinque servandos pro conservanda pace inter eos inita.

Anno subsecuto Otto habitis comitiis de mensis A. C. Maji Agnone, cum Principibus Germanis, & ab eis requisitis, & habitis copis auxiliariis, dimissa uxore in Saxonia, ex Augusta de mense Augusti exercitu descendit in Italiam per saltus Tridentinos, & ivit Veronam, & illinc Mediolanum, & ibi die tertia Augusti coronatus fuit ab Uberto Pirovano illic praefecto, & Cardinale, & per eum concessa tunc Gulielmo de Pufferla Comitibus Alae cum insigni Aquile in campo glauco, & Uberto, & Leonardis Crucis Comitatibus Binaschi, & per Mediolanenses, Brixicenses, & Cremonenses, Placentinos, ac Papienses ei praefato juramento fidelitatis in manibus Vulardi Patriarchae Aquilej, ejus legati in Italia, ex Mediolano ivit Bononiam, & convocata Principibus Italia, & ab eis habito auxilio, & per aliquos ex eis comitatus ivit Romanam, & ibi coronam auream accepto à summo Pont. die vigesima nona Septembris, & solemnitate divi Michaelis sibi praefato juramento confecto fidelitatis versus Rem. Ecclesiam, & inter ejus milites comanentes extra urbem, & Rom. commissa pugna, in qua multo utrinque occubuerunt, inde properavit Tybur, & ibi superventis hyeme praeter modum frigida subfinit. Brixicenses cum extoribus suis se composuerunt, & die duodecima Februarii conveniunt cum Cremonensibus ipsorum consiliis Iacobi Dovaria, Baroto Burgo, Pontino Pontano, & Joanne Amato de invicem dimittendis captivis utrinque factis vigente bello inter eos, Et Sicardus Calasensis Cremonae praeful protulit sententiam inter eos, & alios populos

A. C.

1204.

A. C.

1209.

1308

los Gallie Cisalpine pro sedanda discordia inter ipsos.

A. C. Anno 1210. supervento primo vere, Otho Cæsar, reparato exercitu, eo irrupit Hetruriam, & Picenum, & Latium, & ibi Ecclesiam Rom. nulla habita ratione monitionum sibi factarum per summum Pont. exiit. Moxe Faldicorum, Radicofano, & multis aliis oppidis ditionis ejus, & olim juris Mathaldis, & concessa cum Ducatu Spoleti Beroldo, & Marchia Anconitana Salinaguarre duobus suis, & per agrum Rom. facto transitu, ibi gravi damno ilato, & mox habitus à Pisanis quadraginta tremibus irrupit regnum Neapolitanum, illudque spectans Federico Suevo progressus Capuan, ex eo Campaniam, ac totam fere Calabriam & Apuliam sibi vendicavit. Et summus PP. co admonito ad dimittendum Ecclesie Rom. ipsi per eum occupata, cum id recitasset facere, illum excommunicavit, & omnes sibi subditos juramentum fidelitatis sibi præstito abjolvit, & transmisit legatos in Germaniam ad ibi Electores, ut eligerent Imperatorem Federicum. Et Otho ex Apulia, in qua erat, properavit Bononiam, & illinc Mediolanum, & cum ultra Padum, tunc glacie concrevit, & cooperitum palus, una cum exercitu traductus fuisse per Com. Sanctæ Floris, ejus feudatarum pro Balasario oppido, in eum suspensus, ne ipsum cum exercitu voluisset suffocare, quod ignarus illud ibidem esse, trajecerat, jussit ipsum decapitari, & omnes ejus filios, & descendentes à terris Imperii præcipit, & dum aufugissent in Hetruriam.

A. C. Anno proximo de mense Maji Cremonam accepit, & ibi consiliis Baroni, seu Crisofano Burgo, Alberto Dovaria, Guidone Dondano, seu Laumelino Pistorio, seu Joanne Ghisala, seu Musso de Tuccengo, Joanne Amato, & Ponzo Pontono Cremonensibus, pus in utraque ripa Olili, ac omnes terras eisdem concessas ultra Albidum per præcessores suos confirmavit, ibi prætor Mathæo Corrigeni, in quem, dum electus fuisset prætor per ibi incolebant partem novæ civitatis, in unum conventus adversus sequentes partes ibi civitatis veteri, Gulielmus Mathalis, inter eos ortum fuit bellum intestinum, quod, dum Gulielmus se supposituisset Corrigeni, fuit sedatum medio Sicardi ibi præfatus, & coram legatis Guidone Lupo, Giberto de Multis denariis, Lombardo Guazono, Henrico Sardo, & Corrado Marfilio, die tertii Junii eis promiserunt Mantuan ipsi auxilium in bellis, que facissent cum eorum hostibus, & præfatum Brixiensibus, ipsi ac Brixiensis, Mantuani, Veroneses, Ferrarienses, & Papienses, Azo Eitenfense, & Comes de sancto Bonifacio die quinta decima Junii pacem fecerunt cum Mediolanensibus.

Et Otho, dimissa congruis præfidiis in urbibus per eum occupatis in Italia, acceleravit in Germaniam, & cum ab eo defecissent præfules Moguntinus, & Treverensis, & Rex Boemie, & Dux Austrie, Henricus Com. Turinge, & Lanagavius Hulfæ, & Azo Eitenfense vocatus in Hetruriam, ac Latium, omnia ibi occupata per eum recuperasset, Norimbergæ indictis & habitis comitis Principum Germanorum, ibi eos monuit, ne patretrant Pont. Rom. id juris sibi vendicare, ut ad sui libitum Cæsares ab Imperio decideret, quod eis, non autem Pontificibus, spectaret, hæcque monitione petra dictis aliquot ex ipsa Principibus, in sui sententiam, præter Comitum Turinge, fratrem Comitum Ludovici, mariti divæ Elisabethæ, remansit Imperator. Et dum cives Cremonenses, incolebant civitatem veterem, nolentes esse eorum prætorem Mathæum Corrigenem, civitatem autem novæ Gulielmum Mathalis, &

qui cum id obtinere non potuisset, ingressus urbem novam, ibi munus ipsum exerceret, die duodecima Martii in vico sancti Egidii, ubi erant sedes Mathalorum, utrinque concurrente armis, & mox cedente Mathalia, adhuc Sicardo præfule audire se reconciliantur, sed dum postea Mathalis nolisset stare compositioni, rursus die prima Julii in vico sancti Egidii, & illinc ad badius apud sedes divi Leonardi, deinde Mathæi, & postea sancti Victorii, manus conferuerunt, & profligatus fuit Mathalis multa suorū crede, quampulchris acibus civitatis novæ direptis ac combustis, & deinde Candulphino de Castronovo Veronense ibi prætor constituto, adhuc hinc inde certant ad vicum Basilarum. Et vices sancti Pantaleonis, sequens partes civitatis novæ, direptus fuit per adversarios, & mox reconciliati de mense Septembris profecti sunt in auxilium Azonis Eitenfense ad recuperandam Ferrariam, sibi occupatam per Ugemon Guarnassum, & Salinaguarrem Eitenfem ibi constitutos rectores per Othoneum.

Anno redemptionis humani generis 1212. per A. C. Henricum Com. Turinge, & præfules Moguntinum, & Treverensem, Regem Boemie, & Ducem Austrie, & alios Principes Germanos, qui Othone non adhererant, in Germania electus fuit Imperator Federicus Secundus Suevus, filius Henrici olim Imperatoris, cujus exhortatione summi Pont. adhererunt Cremonenses una cum Papiensibus, Ferrariensibus, Veronensibus, & Azone Eitenfense. Et Otho ex Germania Italiam regressus, vocatis legatis civitatum Gallie Cisalpine, Parmam & Laudem, ibi conventus habuit, & eis perfectis, declaratis rebellibus Imperii Cremonensibus, & aliis sequentibus partes suam Pont. & Fedelic, inde ivit Mediolanum, & illinc properavit in Germaniam. Et Electores inde transmissis legatos Henricum Nisertum, & Anselmum Fustigerium in Galliam Cisalpinam, cujus prius Veronam profectus, & ibi nunciata per ipsos nomine eorum Electorum electione Federici in Cæsarem, Anselmus illinc accessit Roman ad summum PP. & inde Neapolim, & mox in Siciliam ad Federicum, & Henricus Cremonam una cum Gerardo Rhegense, episcopo Novarie, & legato Apostolico, & Azone Eitenfense, ac legatis Veronensium & Papiensium, & ibi per legatum Apostolicum Mediolanensibus, & aliis partes Othoneis frequentibus excommunicatis, & Uberto Pirrovano Mediolani præfule mortuo, cujus substituto Cælio, & intra mensem defuncto, & sepulto in ecclesia cathedrali Cremonæ. Federicus ex Sicilia, ibi dimissa uxore Constantia sorore Regis Castille cum Henrico filio, accessit una cum Azone Eitenfense ad com profectio Roman ad summum PP. & inde Genavam, & mox Papiam, & illinc Papiensibus cum conductibus, & per ipsos cum Mediolanensibus iter suum impedire volentibus, commisso prelio ad flumen Lambri, profligatus, ex ipsis centum desideratis, & totidem captivatis, & ductis Mediolanum, Cremonenses ei occurrentes in agro Laudense ad ipsos flumen equitibus centum quinquaginta, & pedestribus bis milibus, ipsum, cum quo erat Azo Eitenfense, Bonifacius, & Gulielmus fratres Marchiones Montiserrat, Petrus Transverfianus, & Ludovicus Com. sancti Bonificii, conduxerunt Cremonam, ibi consules Leonardo Capellino, Raboldo Burgo, Ravarino Bellosto, & Bellingero Mathalis, & qui ingressus ibi templum mægis illuc B. M. Virginis oblatul pallium auro intertextum, & inde abijt Mantuum cum comitantibus Bonifacio Dovaria, Henrico Sardo, Rodolpho Zanebono, & Ugone Petrico Cremonensium Oratoribus, & ex Mantua in Germaniam properavit, ubi confirmatus fuit Cæsar per Moguntinum & Treverensem præfules, Ludalium Regem Boemie, Hen-

ricum Turingie, Lanegravio & duce Austrie
suadentibus, & cum Philippo Gallice Rege inter-
ventu Ludovici ejus filii in oppido Valcoloris,
propinquo fluminis Mosae, percussit foedus. Exin-
de exercitus profectus est in Othonem, qui Phi-
lippo Gallicum Rege in eum arma parante ab o-
mnibus destitutus, praeterquam à Reginaldo Bone-
niae & Marchie Comite, occurrit Federico usque
ad Brilicum Alstriae, & illinc mox aufugit in An-
gliam ad Joannem ibi Regem avunculum suum,
& illuc aucto exercitu transiit in Philippum Re-
gem sibi infensum, & partes Federici sequentem.
Et Federicus, dum esset apud Metaburgum in
Germania Surdo, Zanebono, Perfico, & Dova-
ria legatis Cremonensium, ad eum illuc profectis,
eis confirmavit privilegia ipsi per eum & patrem
suum concessa.

Cremonenses profecti in Mediolanensem obse-
dentes Herbuscum ex agro Brixinse, sed Bergome-
nsum illuc accessit in auxilium, utrinque confertis
manibus illos fuderunt, & inde expulerunt, &
mox profecti cum Azone Etsense, & ad ejus opem
die vigesima quinta Septembris obdormerunt, &
in potestatem suam redegerunt Vincentium, & in Ka-
lendas mensis Novembris rursus, ac septima vice
bellum inchoarunt cum Mediolanensibus ob oppi-
dum Cremae, & mox ipsi cives veteres & novi
utrinque die decima sexta Decembris manus con-
feruerunt ad vicum Basilarum, & in vico sancti
Pantaleonis, & aliquas domos ex eis solo repe-
runt. Mediolanenses & Placentini infimul junctis
armis, Gulielmo Lando duce, bello infestantur
Bonifacium Marchionem Montisferrati, & con-
cursum agris ipsius ac Papientium, ultra & citra
Padum ac Ticinum, omnia ibi rapinis ac caede vi-
astant, & summa Pont. eis sub anathematis poe-
na p[ro]cipit, ut arma deponeant, & occupata,
& ablata dimittant & restituant, & pertinacibus,
& recalcitrantibus huc facere, sacra interdixit,
& sedata discordia vigente inter Bononenses &
Cremonenses, ratione Jacobi de Bernardo Bonien-
sis, olim poetis Cremonae, Albericus Carbo etiam
ex consiliis Cremonae admonuit Brixinenses, qui
viderentur velle adhuc Mediolanensibus, ut
servarent pacem secum antea precedente per Cre-
monenses contrariam. Et incolae Gavardi die ul-
tima Junii promissurum Cremonensibus illud di-
mittere, & Mantuanum servare pacem factam cum
eis, ac Ferrariensibus, & Veronensibus, quam
die quinta Augusti firmarunt, & Mantuanum die
nona Novembris.

A. C. Sed anno proximo, primo vere supervento,
1331. Cremonae consiliis Lanfranco Oldoyno, Guiliel-
mo Perfico, Henrico Advocato, Sinibaldo Burgo,
Ruberto Gualba, Joanne de Tucengo, Lan-
telmino Pastorio, & Alberto Dovaria, & priore
Rolando Rubico, Mediolanenses secum junctis No-
vicomensibus, Derthonensibus, Alexandrinis,
Vercellensibus, ac compulsi in eorum partes Ber-
gomensibus, arripuerunt agrum Cremonensem, illuc
fugit, dum Albertus Dovaria Cremae praefectus pro
Bosio ejus agnato, tunc commorante penes Federi-
cum Caesarem in Germania, & cui se subjecerat
Cremonensibus, occurrisset, & cum eis commisso pre-
lio per illos fufus, se receperat in arcem Cremae, &
ibi obfessus nocte concubia, & summo mane se-
quente parte exercitus ibi dimissa, reliquo exercitu
trajecto rathibus Serrio ante transmissis auctis ejus
aquis ob pluviam, quae tunc occiderant, facta un-

A. preffione in loca agri Cremonensis illic vicina,
omnia ibi longe & late diripuerunt, & Castrum
leonus circumdedit, Guidone Lupo ibi prefe-
cto, multa ei data molestia, ac aliquibus ex ipso ex-
ercitu destitutus copias adversus Pictorem, Son-
cinium, & Romanensem, rursus per triduum
agrum ipsam concursaverunt, ac diripuerunt passim
usque ad Cremonae suburbia, ibi nonnullis oppida
immunis occupatis, Cremonenses consilio exercitu
aequetroium & pedestrium sexdecim milium, sub
eis Lanfranco Oldoyno, Guilielmo Perfico, Ru-
glerio, seu Henrico Advocato, & Sinibaldo Burgo,
illinc ad decandium in illos profecti, & per
ipsos provocati ad praedium die secunda Junii, qua
celebrabatur sollemnitas Pentecostes, dum illud re-
cusassent ob honorem illius sollemnitatis, transmissi
ad eos legato B. Itrano, Abbate monachorum divi
Benedicti in vico Cereti agri Cremensis, cum eis
in campis Boteline, nunc Battalae, confixerunt;
& dum victoria inclinata ad Mediolanenses, & fo-
cos longe plures Cremonensibus ad fugam specta-
rent, eorumque res redacta esset ad extrinsecum ag-
men Natalenium, quod regeret Oldoyno, Me-
diolanenses ac socios prostrantur opo magis divi-
na, quam humana, & ut creditur intercellionibus
divorum Petri & Marcellini martyrum tutelarum
suorum, dum eorum corporibus, assertatis in ae-
de divi Thomae Cremonae, viri & mulieres imbel-
les Cremonensium domi relictis, valde sibi & co-
rum patrie timentes, precibus ac lacrymis continuo
assisterent, & in aëra, quo insuata fuit res Cre-
monensis, visi fuerint duo equestres indidentes equis
albis, & induti sagulis ejusdem coloris ab eorum
acie armis fulgentibus, irruere in Mediolanenses ac
socios, qui ipsorum praesentia terrore pedem retu-
lerunt, ac dederunt terga Cremonensibus, qui eos
insecuti fuderunt, ex illis multo numero occiso,
ac captivatis quinquae centum aequitibus, & sex
millibus pedestribus, cum eorum curru custodito
per Placentianos, quibus commendatus fuerat, &
ducto Cremonam, & repositi in aede Cathedrali;
& duae columbae ex arce, in qua servabantur ipsi
corpora, etiam tunc videri sunt exire, & praeco
confecto eis regredi, & nullo vento fuisse ex sex-
decim lampadibus ante ipsam arcam quatuor, ubi
aliqui acies Cremonensium fuderunt, existisse,
& mox consecrata victoria à se ipsis secunda; & de
hoc confecta dicunt Trifanum Calchus, Vincen-
tius Gallus, & divus Antonius Florentinus, &
pro memoria hujus victoriae postea quotannis sem-
per celebrata fuit sollemnitas divorum Petri & Mar-
cellini die secunda Junii, qua eorum corpora Cremonam
ex urbe translata fuerant anno 1078. & reposita in
aede divi Thomae, mox culta per monachos Montis
Olivet, etiam sub regala divi Benedicti, &
nunc per Vestales B. M. Virg. nuncupatae de Co-
lumba, Ordinis Cisterciensis, & Lanfranco Oldoy-
no, cujus acies ultimo praelio superassit, donatus insignibus communicata Cremonae coloris
rubes & albi.

Et non multo post Mediolanenses insuata acie
irruerunt agrum Papientium, ipsumque populati
sunt, diruta Mortara & Laumello, ac occupata
Gambalato, Bicheno, Sartana, Candia, Villa
nova, Valetto, Bremedo, Velono, & Vigatio;
& dum obsiderent Papiam, inde fuerunt repulsi.
Otho dum consilio exercitu co descendisset in Flan-
driam ad Valentianum ibi oppidum, & Joannes
Anglus Rex, receptis in ejus partes Comite Mar-
chiae, & alius Aquitanie regibus, obsideret oppi-
dum Rupin monachi, & Ludovicus filius Philippi
Regis Francorum admoeto illuc alio exercitu
cum cognisset illinc abire, & Philippus pater cum
Othone die quinta Julii ad pontem Bovinarum
prope Tornacum praelio congressus, & equo de-
jectus,

bus, efficit in discrimine vite, & victoris inclinaret ad Othonem, elevatus, & super alio equo impolitus fuisset, per eum superatus fuit, ex ipsius exercitu his malis delectis, ex Gallis vero tercentum, captivatis Reginaldo Bononiensis, Ferdinando Flaminio, & Salubricense Anglor Comitibus sequentibus partes Othonis Caesaris, & Anglor Regis, & Reginaldo in arcem Perone, & Ferdinando Parisi tunc de recenti constructa, & Salubricense in arcem fani S. Quantum carceratis, Othone illinc incolente aufugiente, & qui mox peritus vixit abhæc titulo imperis. Mantuani requisiti per Cremonenses in Mediolanenses properarunt. Et Veronenses etiam requisiti in eorum auxilium per Raymundum Ugocem, Cremonæ prætorem, die quartadecima Augusti in eorum opem ad bellum ipsum illud obvoluerunt.

A. C. Anno sequente, Cremonæ prætor Guidone Rhegense, nonnulli ex rectoribus Republicæ Cremonensibus confugerant Nigro Oldoyno Archiepiscopo, & Petro Archidiacono ecclesiæ eorum cathedralis, signum crucis curius Mediolanensium, eis adempti anno præcedente in conflictu fecum facto in contrata Basale territorii Castilconis, ut præfetur, custodiendum ad eorum rectorum libitum. Et Cremonenses, commisso pælio cum Mediolanensibus die quinta Septembris ad vicum Jovis Altæ in agro Cremonensi, victi fuerint amissio eorum curia, ut ipsimet Mediolanensium auctores retulerunt, & dum Placentini agrum Cremonensem irrupissent, ac ferro, & igne, ac rapinis longe ac late vastassent, reparata acie eorum agros ac Cremonium ingressi etiam diriperunt, ac ferro & igne everterunt.

A. C. Anno secundo, Castro novo Baccæ Abbat per dies decem obsessa per Mediolanenses & Placentinos, & per hostium Dovariani Crema vindicata, & Sicardo Castalengo Cremonæ Episcopo mortuo, ei que substituto Homobono.

A. C. Anno proximo Cremonenses, Raymundo Ugocem Beuxinense eorum prætor, Mediolanenses, dum intendentes omnino alioqui gravi clade Cremonenses afficere, secum conjunctis Placentinis, Novicombensibus, Vercelleis, Alexandrinis, & Novariensibus, vicum sancti Floriani, & nonnullis aliis agri Laudensis direptis, irrupissent agrum Cremonensem, ipsaque ibi expugnato Romanengo depopularentur, sibi una cum Parmensibus, Rhegionibus, & Mutinensibus, eorum locis occurrentes inter Azanellum & vicum Jovis Altæ, utriusque ibi commisso pælio una cum sociis superarent, & inde expulerunt, & cum rursus ingressi fuissent agrum Cremonensem, & castra firmassent inter vicus Jovis Altæ & Azanelli, utriusque illuc facta alia pugna eos fuderunt, & illinc fugarunt multis caede, & captiva de eis edita, & qui illinc properantes hominem per agrum Laudensem ibi diriperunt vicus Corni, & Corneti, & supervento mense Octobris irruerunt agrum Parmensem, & ibi quoque depopulati sunt, ac diruerunt Montem Saleem, illincque progressi ad Montem Græcum, ac oppidum Rusdicum, illa ac oppida Varani, & portus Græci, & multas alia ibi ac agri Papiensis deleverunt.

A. C. Et anno altero, ut omnino exacerbat eorum malum odium, quo prosequuntur Cremonenses, facta irruptione in eorum agrum, ibi Romanengum adhuc expugnavit, & cum à vico Jovis Altæ usque ad civitatem omnibus occupatis, ibi omnia diripuerunt, ac incendit & annis vastassent, quatuordecim ibi captivatis, & ductis Mediolanensibus, Cremonensibus, eorum prætor Henrico de Sulpicio, sive de Roverillis, seu Puzio, vel Bernardo Cornazano Parmense, ut par part redderent, cursum ac depredari sunt, ac igne & ferro vastaverunt agrum Placentinorum, Mediolanensium sociorum, intra montes, ac Padum, ac infra Placentinam, ex etiam obsessa, & dum sibi occurrissent ad Montem altum, cum eis commisso pælio illos profigerunt, & dum omni præda redirent domum, Placentini & Mediolanenses eos insecuti, & afflicti inter Trigloam & Placium, invicem pari Morte confluerunt usque ad noctem, & deinde agros Cremonensem & Mediolanensem intra Abbatem everterunt, & in agro Brixiense occuparunt, ac solo acquirunt Pontivicum, multis ubique captivatis. Et cum Mediolanenses & Placentini fecum junctis Novicombensibus, Alexandrinis, Novariensibus, & Derthonensibus, Marchionibus Saluti, & Malaspina, irruerunt agrum Cremonensem, & ex eo diruerunt Iffium, Trigloam, Sorcinum, Gragnortum, Casale Moratum, vicus Jovis Altæ, sanctæ Viti, Azanelli, Cignoni, Bordonari, Gussoli, Curtis de Ruschiis, Cremonenses eis occurrentes de mense Junii, invicem facto pælio illos repulerunt, & ipsi fecum junctis Vercellensibus & Cremonensibus, trajecto Pado incitati per Placentinos ierunt Burgum sancti Domini, & illinc repulsi per Mutinenses, Rhegiones, & Parmenses, die sexta Julii castris sanctæ Crucis cremato, eis, ac Parmensibus, Mutinensibus, ac Rhegionibus una confederatis, ut præfetur, obsessa in oppido Zabeli die festo à mane usque ad vesperam, utriusque commisso certamine illos superarunt multis hinc inde caesi, unde indigni Mediolanenses ac Placentini inde abruerunt occuparunt oppida Busci, Cerri, Rovagge, Rivi Sangiemi, Casali Barbati, ac triginta alia tum Cremonensium, tum Parmensium, tum Mutinensium, tum Rhegionum. Et Abbas, & monachi monasterii SS. Sixti & Fabiani Placentinæ, adhuc moventur licet Cremonensibus pro duabus partibus ex tribus municipiorum Guardastalli & Lumaræ, ejusque cognito commissa fuit per Honorium III. summus Pont. Archiepiscopo Parmensi, & mox Archiepiscopo sancti Geminiani Mutinensi, dum ex consultoribus Cremonæ essent Otto de Comitibus, Belingus Mastalis, Uspinellus de Summo, Gulielmus de Perisio, Egidius de Borgo, Leonardus de Capellariis, Egidius de Bodo, Hymericus Dondonus, Nicolaus de Castalio, Guido de Ollorano, Hymericus de Bellotis, Egidius de Oficialibus, & Egidius de Bernaco, & Legati Albertus Dovaria, & Pontius Anarus.

Et anno secundo, cum Ugo Episcopus Otienis, A. C. & legatus Apostolicus, precepit sub pena anathematis Mediolanensibus, & confederatis, ac Cremonensibus, & secum adherentibus, ut arma deponerent, & pacem facerent, & Mediolanenses præstito juramento per eorum prætorem in manibus ipsius, ipsi promississent facere quæcumque sibi imposuisset, pro eo solando bello. Et Federicus quoque Cæsar exhortatus fuisse Cremonenses ad eam faciendam, pacem ipsam, auctoribus eo legato, ac episcopo Valentino etiam Cardinale, mox facto summo Pont. & Gregorio IX. nominato, ac Bononiensibus se interponuntibus, fecerunt. Et summus Pont. Mediolanenses ab interdito ecclesiastico liberavit. Et Federicus cum eis, & Cremonensibus, ac aliis populis Gallie Alpiniæ fedus percussit. Et Cremonensibus & Parmensibus societatem, quam infirmam habebant, firmavit. Et divi Dominicus & Franciscus, una cum diva Clara Affiliata, Cremonam accesserunt, & hospitati sunt in domibus, in quibus olim fuit Gymnasium publicum extra portam Palelliam ipsius civitatis, in quibus, cum esset puteus, qui haberet squas turbidas, & luteolentas, & potui insuaves, & ex eis hausta hydra, & portata coram ipsis per habitantes in eis domibus, & ad eorum interesset benedictæ fuerunt per ipsos venerabilis signo sanctæ crucis, & per eos, qui ipsos asportarunt, projectæ in puteum, ejus omnes squæ fuerunt purgæ ab omni

Et anno secundo, cum Ugo Episcopus Otienis, A. C. & legatus Apostolicus, precepit sub pena anathematis Mediolanensibus, & confederatis, ac Cremonensibus, & secum adherentibus, ut arma deponerent, & pacem facerent, & Mediolanenses præstito juramento per eorum prætorem in manibus ipsius, ipsi promississent facere quæcumque sibi imposuisset, pro eo solando bello. Et Federicus quoque Cæsar exhortatus fuisse Cremonenses ad eam faciendam, pacem ipsam, auctoribus eo legato, ac episcopo Valentino etiam Cardinale, mox facto summo Pont. & Gregorio IX. nominato, ac Bononiensibus se interponuntibus, fecerunt. Et summus Pont. Mediolanenses ab interdito ecclesiastico liberavit. Et Federicus cum eis, & Cremonensibus, ac aliis populis Gallie Alpiniæ fedus percussit. Et Cremonensibus & Parmensibus societatem, quam infirmam habebant, firmavit. Et divi Dominicus & Franciscus, una cum diva Clara Affiliata, Cremonam accesserunt, & hospitati sunt in domibus, in quibus olim fuit Gymnasium publicum extra portam Palelliam ipsius civitatis, in quibus, cum esset puteus, qui haberet squas turbidas, & luteolentas, & potui insuaves, & ex eis hausta hydra, & portata coram ipsis per habitantes in eis domibus, & ad eorum interesset benedictæ fuerunt per ipsos venerabilis signo sanctæ crucis, & per eos, qui ipsos asportarunt, projectæ in puteum, ejus omnes squæ fuerunt purgæ ab omni

omni immunditie, & effluvia dulces & suaves ex-
gratia & virtute omnipotentis Dei, & summa fide
in eum, ac bonitate, & meritis ipsorum sanctorum,
& omnium illis incolarum stupore, & adhuc ex-
stat positis in eodem loco, in quo fuit templum
ad honorem divi Guillelmi, tunc erecto monasterio
Monialium Ordinis de observantia divae Clare,
sub vocabulo sacrosancti Corporis Christi in vico
sancti Pauli ipsius civitatis, exhortantibus divo Do-
minico, Francisco, & Clara.

A. C. Et anno subsecuto Honorius summus Pont. hi-
1333- teris suis dici decimi septimi mensis Februarii ad-
hortatus fuit Cremonenses invicem discordes ad
concordiam, eorum pratore Theodolio Manigoldo
Brixienſe, dum gravati erant alieno ad se re-
vertendum ab eo, fundos, quos habebant in subur-
biis extra portam Mosae fecus alveum fluminis Pa-
di, vendiderunt, ex quo inter Guardastallum &
Lazarium deviarunt aquas in agrum Parmensem.
Et Rhegienes eisdem, eorum legatis Petro de
Tindia, & Odoario Piccarolo, promiserunt in
eorum agro ipsum alveum aptare, ut tunc & ibi
posset per eam navigari, ac auxilium ad tacen-
dam ab ipsorum hostibus oppida Soncini, Piceleoni-
is, Castelleonis, & Baccis Abduci. Et Federicus
Carlar, dum esset apud Syram, ipsimet eorum le-
gatis Costi de Fabris, Uspino de Summo, &
Lantemburgo de Platina, confirmavit concessionem
factam eis per ejus patrem & avum de oppido Cre-
mae, & Infusa Fulcheria, & qui ex Germania re-
gressus in Infulam, & profectus Modolanum, ut
ibi coronaretur de more, per ibi incolas expulsus
ivit Roman, & ibi die vigesima prima Novemb.
& solemnitate divae Cecilie fuit coronatus à sum-
mo PP. dimisso Rom. Ecclesie Fundi Comitatu.
Ex nuno frigore aquis fluminis Padi gelu concre-
tis, ut super eis equis & carribus tunc & libere
haberi per transiit.

A. C. Et anno 1320. Cremonenses, eorum pratore Pa-
1320- gano, seu Egidio de Alberto Parmense, profecti
in auxilium Rhegensiū, una cum eis obfederunt
Gonzagam, & ex flumine Padisquis, quae valde
creverunt, adhuc derivarunt in agrum Parmensem.
Et archiepiscopus sancti Geminiani delegatus Apo-
stolicus protulit sententiam adversus eos in favorem
Abbatia & monachorum monasterii sanctorum Sixti
& Fabiani Placentiae die nona Decembris pro
duobus partibus ex tribus municipiorum Guardas-
talli & Lazarar, de eis data tenuta ipsi Abbati &
monachis die undecima.

A. C. Et anno proximo, Rodolpho de Noxa eorum
1321- pratore, Honorius Rom. summus Pont. dum vellet
alveum fluminis Padi divertere, eis prohibuit,
& qui perculserunt sœdus die quinta decima No-
vembri cum Placentinis, creatis Placentiae prato-
ribus Gerardo Dovaria, & Jacobo Burgo. Et Ab-
bas & monachi sanctorum Sixti & Fabiani Placentiae
perseverarunt adversus eos in prosecutione litæ
contra ipsos morte pro municipiis Guardastalli &
Lazarar.

A. C. Et anno sequente, cum nolissent parere senten-
1322- tiae contra eos prolate, in favorem ipsorum mona-
chorum, ut praefertur, interdicta fuerunt sacra ipsis,
Gerardo de Cornazano Parmense eorum pratore,
& mox Succione Coglionio Bergomense, feviente
tunc pelle ubique in Italia, & conspecta stella
erecta, & ob frequentes pluvias auctis fluminibus
preter modum, & ab eorum aquis illato gravi
damno fructibus terræ, & ob id causis gravi pe-
nuria, & ex vehementia terræ motu facta in die
solemni Natalis Domini Cremonae ex Brixiae, ille
multis aedificiis ac turribus demolitis, & alia
sperta, & ex eorum ruina oppressis circumer bos
millibus ex illa incolis, ac mortuis; & etiam alibi
in Italia factis multis terræ motibus, & Romæ è
caelo effusus aquas mixtus cinere. Homobonus E-

A. C. piscopus Cremonae concessit in feudum Alberto
Riboldo, Uberto, Lanfranco, Aurelio, Gerardo
do, Isasco, Gualfredo, & alteri Riboldo de Do-
varia, & eorum posteris in perpetuum iura episco-
pi ipsius civitatis, consistentia in loci plebanum
litterarum Joannis, Monticellorum, Hostialis,
sancti Andreae ultra Padum, ultra duplem Leva-
dore, usque ad Cartem Odoivillarum, ubi dicitur
Rodella, & via appellata Brixella usque & ultra
vadum Ungine ad fines episcopatus Placentiae, &
specialiter Caltri novi, Buxen, sancti Joannis de
Castellaria, Frefcaroli, Spigaroli, Restaroli, &
pertinentiarum comprehendarum inter aggerem de-
ficientem ab ecclesia Domine sanctæ Maræ de
monachibus usque ad curtem, seu restam, ac loco
Caltri veteris, & illinc ad flumen Padi recta linea
ab ibi ecclesia usque ad Fontanum, & inde ad Al-
barettum, & curtem sancti Laurentii, & in vallem
Arie, Tinati, & Aquæ nigre, Spemadefichi usque
ad Cantonum Sablonorum, ac locis Montodoni, For-
migaræ, Anadelli, & Palladini cum aquis Padi à
capite Sebielli, & Trivia, Bruslupi versus civita-
tem ab fines episcopatus Placentiae, & Abduæ
mortae.

Et anno secuto Cremonenses, eorum pratore A. C.
Gerardo Terrio, seu Bernardo Cornetano Parmen-
1323- se, ac Placentini admoniti per legatos Cremonen-
sium, ut jurarent exequi quæcumque eis committen-
da per Cremonenses, die octava Januarii ibi invicem
dederunt fidantiam. Et Federicus Imperator
dicta uxore Violante, filia Joannis Regis Hiera-
salem, cum ea ex urbe accessit Cremonam, pro-
mulgitque ibi incolas ipsos nacti à quibusque co-
rum hostibus. Et Honorius summus Pont. die se-
cunda Decembris ipsos liberavit ab interdicto ec-
clesiastico, cui suppositi fuerant pro oppido Guar-
distalli & Lazarar non dimissis Abbat, & mona-
chis sanctorum Sixti & Fabiani Placentiae.

Et anno subsecuto, Cremonae pratore Rolando A. C.
Rubco, quondam Ugonis etiam Parmensis, eorum
1324- incolae de mense Martii versis Cremonenses praestit-
erant juramentum debentis.

Et anno 1325. Cremonae praetores fuerunt Offa
1325- de Canova in civitate veteri, & in civitate nova
Rodolphus Papensis.

Et anno altero Guilielmus Lendenaria Veronen-
1326- sis, & inter Cremonenses & Parmenses eorum a-
grum ultra Padum distincti fuerunt limitibus ex sen-
tentia arbitramentalibus Bonifacio de Bajotaria, &
Guidonis de Guidobono Mutinensium, & Caris-
simi de Gonzaga, & Telle de Cancellariis Rhe-
gensiū, de mensibus Aprilis & Augusti, pro
quibus fuerat inter eos longa controversia, & iam
commissa Rhegensiū & Mutinensibus. Et Fed-
ericus Cremonam se recepit, & ibi habitis comitiis
illinc abiit Modolanum; & cum Mediolanensibus no-
lissent ipsum recipere, inde ivit ad Burgum san-
cti Domini, ubi Cremonenses, dum illic eorum
consules vocati ad non noluerint accedere, dec-
laravit rebelles Imperii, & exiit omnibus privile-
giis imperialibus, & mox eis receptis à sui gra-
tiam, ipsi eis confirmavit, dum Joannes de Ven-
etis, Ocho Divisoli, Brocardus de Perfico, Mar-
tinus Gamborus, Guilielmus Mandallbertus, Jo-
hannes Bombecharius, Guido de Guidarobis, Petrus
Dodonas, Ocho de Zerenola, & Federicus de
Advocatis effene praefecti caltrorum, quae forent
sub disione Cremonensium & extirparint terrenam,
in quo fuerat constructum Caltrum novum.

Et anno sequente, Cremonae pratore Bernardo A. C.
Piceo Mirandulense, seu Pio Mutinense, Hono-
1327- rius summus PP. confirmatis Ordinibus divorum
Dominici, & Francisci, ac Hieronymi divi Augu-
stini, Carmelitarum B. Marie Virg. Humilifi-
corum, & Cruciferorum, mense octavo anni undecima
sui Pontificatus hanc vicem deservit, & Gregorius

IX. Anagninus de familia Comitum, & nepos Innocentii summi Pont. die tertia decima Martii in oppido Septemfidius factus fuit Pontifex Max. qui Joannem Regem Hierosolym ad eum profectum Bononiam, cum Berengarii uxore ex Italia classe trajecit in Syriam, confuivit rectorem in Exarchatu, & Federicum Cæsarem generum suum ejus hortatu recepit in sui gratiam, dum ei promissit ire exercitu in Syriam cum aliis Principibus Christiani nominis adversus infideles, sibi ad id promissis per Cremonenses quinque centum pedestribus, & alios populos Gallie Cisalpinæ quinque milibus quinque centum per bicanuum suo proprio aere, & profectus Veronam, ibi, in odium Atonia Estensis, Vicarium suum constituit Enzeelinum de Romano, & ibi, & Cremonæ habuit delectum militum. Et summus Pont. mandavit die vigesima sexta Septembris Cremonensibus, ut dimitterent oppida Guardasfaldi & Luzuræ Episcopo Mutinensi, qui dum ea habuerit die decima Octobris, & Abbas & monachi monasterii sanctorum Sixti & Fabiani Placentie renuntiarent illi, per ipsos motu Cremonensibus pro ipsi oppidis, ut prefatur, ea ipsi Cremonensibus dimittit. Et Mediolanenses intruperunt agrum Cremonensem, & ex vicu Fori novi pradiis abigerunt.

A. C. Et anno secuto secum junctis Cremonensibus de
1335. mense Octobris obiderunt Castrum Leonis, ejusque, ac Soncini, ac Flexi, & Trigoli agros prædæ & igni suppositurunt, dum Cremonenses Egidio de Domina Agnete Parmense prætor, & consules Jacobo de Burgo, Ugone de Balneolo, Othono de Divisoli, & Alberto de Marabotto eorum, confirmato fardere cum Parmensibus profecti in auxilium Mutinensium adversus Bononenses, ac Florentinos, Ravennates, Forlivenfes, Imolenses, & Faventinos, obidentes Bazanum ac Castrum Bononiense, Plumato oppido Mutinensium capto, cursarunt, ac diripuerunt, ferroque, & igne vastarunt agrum Bononiensem usque ad flumen Rheni, recepto Plumato, ac capto oppido sancti Martini in flumina, Burgo, Mazolerio, Nizolo, & Panigo Bononiensium; & dum noctu redeuntes eis occurrissent ad vicum sanctæ Mariæ strællæ, eodem mense ibi utrinque confectis manibus ipsos fuderunt, ac superarunt, multis ex eis captis, & conductis Cremonam. Beatus Rolandus Cremonensis excellens J. C. & Theologus, & qui scripsit in scientia Theologie, & profectus fuit religionem Ordinis Prædicatorum divi Dominici, paulo ante instituti Bononiæ, dum ibi publice doceret leges, in manibus beati Reginaldi, tunc ibi Prioris eorum religiosorum, una cum nonnullis ex eis, ac Ordinis Conventualium divi Francisci, etiam paulo ante instituti, eis divi Dominico & Francisco defunctis, accessit Cremonam, & ei, & sociis Cremonenses assignarunt pro eorum habitatione aedes divi Gulielmi, constructas in ibi suburbium, in quibus olim exercebatur gymnasiū.

A. C. Et anno subsecuto, eorum prætor Ugone Lu-
1335. ppo, Marchione Parmense, adiac in Bononenses, ac Florentinos, & confederatos, obidentes castrum sancti Cæsarii Mutinensium, profecti in eorum auxilium alia hinc inde commissa pagia illos fugarunt usque Bononiam, & Mediolanenses, ut Cremonenses averterentur a Bononensibus, una cum Cremonensibus intruperunt ac depopulati sunt agrum Cremonensem.

A. C. Et anno 1230. Jacobo Burgo, Ugone Cagnola,
1336. fte Regazola, Othone Divisolo, & Alberto Marabotto consules, & Ugone Marcho Papiente prætor eorum, muta pace cum Mediolanensibus, & per eos sibi transmissis quatuor centum milibus, & eis secum conjuncta profecti in auxilium Mutinensium adversus Bononenses & Florentinos, adhuc obidentes Castrum sancti Cæsarii, ipsos hinc

A inde commissio prælio per sex hoas superarunt, & inde expulerunt usque Bononiam, de eis facta multa præda, & mox ipsi & Mutinenses foribus percussurunt cum Parmensis, in quo comprehensi etiam sunt Parmenses, qui die quinta Julii promissurunt Cremonensibus servare pacem, quam secum habebant. Et Cremonenses Anselmo Silvatico, dum occupasset Castrum novum Buccæ Abduæ, moverunt licem, & Abbas & monachi divorum Sixti & Fabiani Placentie, prætendentes illud sibi spectare, Silvatici assumpserunt defensionem.

Et anno proximo Cremonenses, Bernardo Rubeo A. C. Parmense eorum prætor, Cremonam à porta di-
1336. vi Gulielmi, seu foro Bovario versus portam omnium Sanctorum moenis fulciri jussurunt per brachia tercentum. Nuncupatus Moneta etiam Cremonensis excellens J. C. dum Bononiæ publice leges leges, & in mane solemnitate divi Stephani in ejus ibi ecclesiam ivit, ubi concionem habere B. Jordanus ex religiosi Ordinis Prædicatorum divi Dominici, & narando martyrium divi Stephani, protulisset verba per eum prolata, dum Judæi in eum jacerent lapides, *Videri cetera apertis, et filium hominis plantam a decore vinctum Dei, adeo mente compunctus cum multis discipulis suis dismisso hoc seculo ingressus fuit monasterium ibi ejus Ordinis, & profectus fuit ipsam religionem in manibus etiam beati Reginaldi, & nonnulla composuit in scientia Theologie, & eo auctore fuit instituta ipsa religio in Calabria, ibi ad vicum Carbonaræ erecto monasterio ipsius Ordinis cura annum 1260.*

Et anno sequente Cremonenses, Ferrario Cane A. C. Papiente, seu Jo. Bono Alfandro Cremonense co-
1336. rum prætor, contritus fecerunt portam sancti Lucæ Cremonæ, & mox inter eos ortum fuit bellum intestinum.

Et anno secuto, eorum prætor Gulielmo de
1336. Follano Rhegense, reconciliati profecti sunt in auxilium Veronensium adversus Mantuanos, eorumque agros construxit poste super flumine Padi juxta Ostiam cursum, ac depredati sunt, ac igni & ferro expulerunt. Et Veronenses ob id in eorum gratiam dimiserunt B. Facium, quem in carcere tenebant, & qui cum Cremonensibus rediit Cremonam.

Et anno subsecuto cum grando in agro Beiden-
1336. se & Cremonense crassitudine nucum & cælo ceciderit, in qua erat impressus Jesus Nazareus, & deinde aqua flumina Padi per mensem gelu concretis; ut super eis & Cremona Venetis, & è converso merces curribus sævæ fuerint, & vinum ex dolis supposito igne vici quiesceret & bauri potuerit, molendinis molis impeditis, multisque in lecto rigentibus inventis, Cremonenses, eorum prætor Comitæ de Cerra, secum junctis Parmensibus commissio prælio cum Placentinis inter flumen Taro & vallem Enni, etque fuis, multis ex illis occisis, & quinquaginta septem captivis, mox secum pacem fecerunt, & deinde eorum prætor Gulielmo de Landito Placentino, Mediolanenses secum junctis Brixiensibus, Cremonensibus, Laudensibus, Novicomensibus, Alcxandrinis, Novariensibus, & Marchione Montisferrati, progressos ad vicum Joris Altræ, ut ibi interceptaret ac prohiberet conductu Cremonam elephantem, camelum, & dromedarium, in Italiam conductos jussu Federici Imperatoris, utrinque commissio prælio inde expulerunt, etque invitis ipsa animalia conduxerunt Cremonam, & deinde cursarunt, diripueruntque, ferroque, & igne vastarunt agros Brixianorum, capto oppido Corniano, & ibi reperiis fere ad unum occidis cum multis aliis illis locis; & postea cum Mediolanensibus & Brixiensibus perorando concussit agrum Cremonensem usque ad vicum Jo-

Jovis Altæ, fecum etiam junctis Papiensibus ad Delmam illis occurrerunt, & deinde inventa religioforum divorum Francisci & Domitii à pugna abstinerunt.

A. C. Et anno natali Domini 1337. eorum pretere
1337. **A. C.** Henrico, seu Ricardo Guarnario Dethonenſe, fieri fecerunt forem ante castrum Senighe ad derivandum in eam aqua fluminis Olli, & cum oppidanis Pontifici illi filia prohibere voluissent, utrinque facta pugna ex eis decem & septem occiderunt, & nonaginta captivarunt, & reliquos usque Pontificum fugarunt, & mox inita alia pugna cum oppidanis Urcorum, eos pariter fuderunt, ex ipsis etiam captivatis quadraginta, & multis aliis occisis. Et Brixienſibus castrametantibus apud Mosium, & ex Mediolanenſibus quinque milibus ingreſſis agrum Cremonensem, occurrentes Brixienſibus inter Borzulan & Riparolum Foris per illos combuſtum, utrinque conſerſis manibus, ipsos proſtrigarunt, & fugarunt usque Moſium ad finem Maj, multis ex illis occisis, & ex ipsorum primoribus ducentum captivatis, deſtinaveruntque milites quinque centum in auxilium Mutinenſium, qui eorum auxilio invitati Bononiensibus derivari fecerunt aqua Scultenſe infra Bononiam, plurimamque eorum loca prode, ferro, & igni expoſuerunt ex ipsorum agro, cum hoſtiliter ingreſſi, & ibi per plures dies caſtrametati ſunt.

A. C. Et anno proximo Federicus Caſar, cum intel-
1338. **A. C.** lxiſſet Venetos & Trivignos in cum una cum ſummo Pont. qui eſſet Viterbi, ſocios percuſiſſe, & ſe ſecutore bello, ex Germania exercitu deſcendit in Italiam, & cum Cremonenſes, eorum pretere Simone del Rê, ſive de Summo, ac Papienſes, Borgenſes, Mutinenſes, Rhegienſes, ac Tridentia pro eo ſtarent, acceſſit Veronam de menſe Februarii, & caque recepta opte Emelini de Romano, & ibi conſtituto pretere Gulielmo Dovarria Cremonenſe, ac Ferrarii à Salinagerra, cepit se dirigi juſſit Moſium & Marchiam, & obſedit Mantuam, & vaſtato agro Brixienſi, ac munia Moſio & Marchia, ſerecepit Cremonam de menſe Auguſti, & cum illine vellet ire Papiam, & Mediolanenſes ad Montem clarum die ſeptima Septembris acceſſerunt, & obſiderunt ilique ad menſem Octobris. Et Azo Eſtlenſis ingreſſus ejus acie militum agrum Veronenſem, ibi obſiderit Rivoltalam, illucque ad auxilium proſecto Eſtlenſino de Romano capus ſuus, & utrinque commiſſo praelio prævaluiſſet, converſis armis in eum, una cum Emelino ac Albertino etiam de Romano, obſedit Vincentiam, & die prima Novembris occupavit, ac dirigi & comburi juſſit, & mox direptis agris Patavienſium & Mantuanorum obſedit Treviſum, & ſilinc per Patavinos & confederatos expulſus, cum intellexiſſet Henricum filium ſuum una cum eis in ipſum conſpirare, properans in Germaniam, ibi eum captivavit, & inde tranſmiſit in Italiam, & in arce ſancti Felicii carcerari juſſit, per Comitum ſancti Bonificii, Cremonæ pretere Ugolini Rubio, recepta Marchia, Cremonenſibus, qui erant ad ejus præſidium, occiſis.

A. C. Annoque ſequenti reſpecta pace ſibi petita per
1337. **A. C.** ſumum Pont. ad eum tranſmiſſis legatis Gregorio Monticlonio, & mox alii quatuor Cardinibus, ex Germania properavit in Italiam, & aſſumptis in ejus partes Eſtlenſi, & Comite ſancti Bonificii, cum eis ſuatore Emelino contraſta veniens, & ei caſtramentari ad flumen Adigis inter Veronam & Mantuam, Mediolanenſes, Mantuanos, Brixienſes, Placentinos, Novicomenſes, Novarienſes, Verceilenſes, Vicentini, Cremonenſes, & alii una confederati, in eum de menſe Februarii occurrerunt. Et cum Cremonenſes, Papienſes, Parmenſes, & Mutinenſes ei adhererent, ad ipſos opem tranſmiliſſit, poſtea retulerunt in agrum Brixien-

ſem ad Montem clarum, & Inſulam Ghilii fluminis; & cum Federicus & ſocii in illos tranſiſſent, illinc abierunt, & Federicus & ſocii ingreſſi agrum Mantuanum, cum caſtraverunt, & evertentur usque ad flumen Mincii, præter municipium Marchiarum munitione Federici juſſu, una cum oppido Canoli agri Cremonenſis, & ex agro Veronenſi caſtro ſancti Bonificii, & multis aliis municipibus diruta, converſo itinere verſus Beixiam, eam obſedit, Monte claro diruto, ac Pontificio capto, & cum Mediolanenſes Henrico de Modetia duce proſecti in Borgenſes, qui eos deſertuerant, eorumque agros ingreſſi depopulati fuiſſent, & indeſito bello Federico, & Cremonenſibus, eorum prætere Henrico de Ravello Borgenſenſi, ei ad Manerbum occurrente prohibuissent ipſum per trimetre progreſſi, combuſto Pontificio, tranſeſſo flumine Olli ad Alſianum in agrum Cremonenſem exercitu acceſſit Soncium, & cum illine ſimulaſſet velle ire Cremonam, diſpoſitis aciebus expeditorum militum ad Curtem novam in agro Borgenſenſi, infra memora illos ex agro Cremonenſe, de menſe Novembris invaſit, ac ſiſit, ex eis quamplurimis occiſis, & quinque milibus queſtibus, & his milibus poſterioribus captivatis una cum Petro Teupolo, filio Jacobi Ducis Venetorum prætere, & Henrico de Modetia duce ſupremo eorum, ac curru abſque arbore & cruce per Mediolanenſes Mediolanum aſportata, eo in fructa conſiſſo, dum impeditum luto ob pluvias, quæ in nocte præcedente occiderant, cauſato, illum abducere nequiverunt, & duce, & prætere, ac captivis cum reliquo curru ducto magno cum triumpho Cremonam, & inde tranſiſſis in Apuliam, & curru Romam, & reliquis Mediolanenſibus ex fuga ſe recipientibus per agrum Borgenſem, multis ex eis occiſis, & multis aliis captivatis per ibi incolas, & aliis ſe recipientibus ad Paganum Turrimum in Vallem Sarſinam, & per eum receptis, & viaſco adiutis, & mox conſecto exercitu Cremonæ Laudam proſectus, eam obſedit per trimetre, ac expugnavit, ipſum deſcendentibus Mediolanenſibus, ex ipſis quoque plurimum captivatis, & illine tranſiſſis in Apuliam, & caſtrum imperiale ibi ad portum Cremonenſem erigi juſſit. Et Evergariu ibi nobilibus, ſequentibus partes ſuas, ad ſummos honores proſecta, illos de ſummaſcripſe eorum inimicos depreſſit, & inde ivit Papam.

Et anno ſecuto Cremonenſes, eorum prætere
A. C. Leonardo Cremonio Patavino, cum Mediolanenſibus & Brixienſibus de menſe Februarii conſiſſerunt. 1338.

Et anno ſubſecuto ſummus Pont. die Domini **A. C.** Olivarum Federicum regreſſum in Germaniam, 1339. ejusque ſequaces, iterum excommunicavit, ipſumque imperio privavit, & adverſus ipſum, ac Eozelnum de Romano, Mediolanenſes, & confederatos eis conſecta venia peccatorum concitavit. Et Federicus, diſmiſſo Corrado filio in Germania, regreſſus Italiam exercitu, & per Corradum filium deinde tranſmiſſis quinque milibus Theutoniciſis, eis ac religio exerciti, in quo erant Sarmenſi, Sicili, & Apuli, proſectus Beixiam, eam per tres menſes ac dies oſta obſedit, & ſuppedavit, & mox illine cum Cremonenſibus, Angelino de Mariis eorum prætere, dum irrupiſſet agrum Brixienſem, ac vaſtaſſet nonnullis municipiis Scrolas apud Manerbum deſectis, ac Papienſibus, die duodecima Septembris exercitu irrupit agrum Mediolanenſem, quos volentes tranſire in partes ſuas, modo non ingrederetur Mediolanum, recuſavit recipere, Entio ejus filio Rege Sardiniæ ingreſſo illius acie agrum Bononiensem, & ibi Pluvium evertit, & per exercitum Federici ex agro Medio-

lanense capis & dirutis Landriano, & Crevaquo, & multis aliis oppidis Mediolano proximis. Et Mediolanensibus sibi occurrentibus ad vacuum Locate, & ibi inter eos, Othobello Marano ipsorum duce impigerunt & fortissimè, ut Saracenos confertis manibus, fustigasse Saracenis castra movit ad vicum Cassianum, & illic supervenit in eorum auxilium Cremonensibus, ac Cataneis, & Valvasoribus Mediolani perisque ad eum deficientibus, & superventa copiosa pluvia, qua fuerunt inundata castra, eis ex ipsorum consilio motus ad Largirellam inter Belate & Caiserte, & cum Mediolanensibus ibi egressi ex insidiis Federico, ejusque exercitui se opposuissent, illorum supremo duce Othone Mandello, & derivatis aquis fluminis Abduce in flumina Lambri, Ticinelli, ac Ticini, & Novicomensibus ab eis defecissent, ubi utrinque facto conflictu exercitus Federici fuit prostratus, quamplurimas defecerat, ac Papiensibus & Cremonensibus, amissio eorum curru, Pulibono de Gallis Mediolanense strenue se gerente, destructo per eum gallo auro è gula Theutonici ab ipso prostrati. Et cum Veneti & Genoveses percussio federe cum summo Pont. in ejus gratiam decrevisissent invadere regnum Neapolitanum, ut illud tueretur, & Venetos ab ea expeditione averteret, profectus Patavium, uni cum Enselino ibi tyranno eorum fines cursavit, & illinc per Venetos sibi occurrentes repulsi sunt Parmam, dimisso Patavio Enselino cum ejus copis, & mox ex Parma ivit Lucam, & illinc Pisa, per Mediolanenses tunc agros Papiensem & Novicomensem concursatis & direptis, inque, & ferro everitis, & Papiensibus in jus suum compulsi, & mox obsessi Cremona, & ibi Rupere ad unam ex ejus portis plantata, exstirpata, dimissa, & illinc facta irruptione in agros Bergomensium, eisque etiam everitis, & cum rediissent Mediolanum, facto eorum protectore Pagano della Torre, filio Jacobi filii Martini reguli Vallis Aste, & Barlasine, & habente originem à Turrianis, olim ducebus porte nove Mediolani, per divum Ambrosium constitutus, ex quibus descendit Tullius, qui utebatur insigni leonis, & nupit duas filias duobus fratribus ex Franconia, qui utebantur insigni duorum librorum in campo celesti: die tertii Junii stella cruxata conspecta cum altro instat facis ad Occasum properante, ex quibus fuit indicata gravis annonæ penuria de proximo subsecuta, qua infiniti perierunt.

A. C. Et anno 1240. Federicus Cesar, Eozio filio in 1240. Gallia Cisalpina, & Gualvagno Lanio Comite, & Marchione germano suo in Gallia Subalpina constitutus Vicarius, ex Italia properavit in Germaniam, & ibi Corrado filio assumpto in focum imperii acceleravit in Italiam & Romam obsedit, & illinc per Rom. qui exhortatione summi PP. arma ceperant, pulsus, omnes, qui ex eis captivi fuerunt, variis cruciatibus affici jussit, descensum nominibus factionum Gibellinae & Guelfae tunc introductis, & prius apud Pistorienfes, & quibus omnes fere urbes inferiores Italiae præter Venetias fuerant infectæ, & infinite cordes, inhiatque mala, exterminare processerunt, Cremonæ præfide Homobono, & prætere Gulielmo de Libardo, seu Ravano Papiens, & mox Raynaldo, seu Raymundo de Aquaniga.

A. C. Et die septima Octobris circa ipsum tempus divus Geroldus, dum ex Constantia urbe Germaniae, ex qua erat oriundus, habita heremitico se conferendo Romam ibi visitandi gratia reliquias sanctorum, facto transitu Cremonæ, & ultra eam spatio fere mille passuum juxta ripam citeriorem Padi in contrata Monice mox corruis per ipsum flumen appulsi fuerat, & duos ibi invicem digladiantes iulare voluisset, credidissentque ipsi apud

A eum esse pectuniam, per illos fuit occisus, & ex ejus corpore, dum exhalasset spiritus, mira fragrantia odoris emanavit; & cum esset hora fere vigesima quarta, sol in ea regione præter modum corruscavit, & campum ecclesiarum Cremonæ a scissis pulsari ceperunt, & cum ibi episcopus, & alii ecclesiastici, & quamplurimi seculares ex his stupefacti in eam regionem accesserint, ipsumque corpus confossum multis vulneribus humi prostratum repertum elevare voluerint, ab aliquibus elevari non potuit præterquam à piscatoribus, qui illud, dum tunc piscarentur in aquis fluminis Padi, prius repecerant, & levatum reponere nequiverunt in ecclesia divi Creu, ibi propinqua in suburbis extra portam Molæ, & alia civitas propinquioribus ipsi portæ, nisi in ecclesia divi Vitalis, prope quam tunc habet forum piscarium, & in qua servatur, ejusque solemnitates celebratur annuam die septima Octobris, & cum ad ejus corpus facta fuerant multa miracula pro ejus meritis, ac proba & laudabili vita ex virtute omnipotentis Dei inter ejus electos fuit consummatus.

Anno 1242. Cremonenses, Macho, seu Mel-A. C. chioe Lantao eorum prætor, præfentes Mel-A. C. diolanenses castrametari apud Nosedulum, facto recessu ex Quintano, ubi & ibi castrametabantur, in illos profecti, & tecum prelio congressi, ipsos inde fugaverunt.

C Et anno secuto eorum, prætor Comite Lan-A. C. telmo de Cassiano Laudense, ceperunt Brebium, & excreverunt castrum Franchi, & à Federico Cesar habuerunt castrum Roncarelli ex agro Placentino.

Et anno subsecuto habuerunt pectorem Man-A. C. fredi Cornazum.

Anno 1245. Federicus Cesar, nupta filia spo-A. C. ria Comiti de Carco, Cremonam se recepit, & 1245. illinc cum Cremonensibus, eorum prætor Roberto de Castrolesse, qui ibi portas prætorii manari fecit ære, ac Papiensibus facta impetratione in agrum Mediolanensem eorum ope accessit Mediolanum, plurimisque eorum oppidis, & vicis prædæ, ac ferro, & igni expositis, illinc retrocessit Brissellum, & ibi prætor flumine Padi Veronam, ubi habuit comita, quibus interfecerunt Corradus filius suus Princeps Germanorum, & Balduinus Greecorum Imperator, & eis finitis illinc rediit Cremonam, ubi Federicum filium suum creavit Equitem, & illinc profecturus Lugdunum exercitu ivit Taurinum.

Et anno altero Innocentius IV. summus Pont. A. C. ex familia Flisca, & Comitibus Lavanis Genens- 1246. sis, summus Pont. jussit Gerardum de Corrigio una cum filiis, ac Bernardo de Rubes, & aliis ejus affines Papiensibus ex Parma abire Placentiam, & Federicum Taurini commorantem cum hæretico & schismatico, & qui perlatos carcerasset, ac bona Ecclesiæ occupasset, eique recusasset pendere feudum pro regno Siciliæ, excommunicavit, ac privavit eo regno ac imperio die prima Augusti consensu omnia fecum in concilio assentientum. Et Federicus ex Taurino missis legatis ad Francorum Regem pro sedanda controversia inter ipsum ac summum Pont. ob id indignatus ex Taurino rediit Papiam, jussitque fundos, quos habebant affines summi Pont. in agro Parmensi, diripi, & una cum Papiensibus, & Cremonensibus, & Novicomensibus de menie Octobris irrupit agrum Mediolanensem, eique sibi resistens cum Gregorio Montelongo legato Apostolico intulit grave damnum. Et cum Enzio, filius suus, trajecto flumine Abduz ad Cassianum, & ejus acie disposita una cum Cremonensibus ad Gorgonzolam, eam oppugnando, ibi per Mediolanenses Simone de Locarno duce illic profectus in auxilium, utrinque commisso certamine fuisse captus, ab eis

fuit per Cremonenses ereptus, ex illis captivatis circiter mille, inter quos fuerunt quadraginta Genoveses, quibus conductis Laudam, ibi fuit pectus amputatus, & oculus evulsus, & dimisso Entio Parmam profecto ad ibi regimen, & Henrico Aretino Jur. Conf. illic factio pretore, & agris Placentinarum partes Pontificis sequentium directis, & Placentia occupata, ibi constituit pretorem Copulphum, Cremonae autem Raynaldum de Malchione.

A. C. 1147. Et anno sequente Federicus post gravia damna data Mediolanensibus die vigesima prima Augusti firmatis castris ad Abiate, & die prima Novembris ad Casterium, ibi die quarta decima everlo propugnaculo illorum de Gothis, illuc abiit ad matritima Senensium solati & recreationis gratia. Ex summo Pont. litteris suis datis die duodecima Januarii Lugliani Corrado de Cavalcabobus, & Amato de Amatis, dumtaxat cum Guazzonibus, Pontonibus, Summis, Comitibus, Oldovinis, illis de Casa nova, Perficis, Oldrandis, Marianis, Papiaris, Divinolis, Ciennis, Capellanis, Bocatis, & Burghis, dimisso Federico Caesare ci, & Rom. ecclesiae adhaerentibus, ipsos omnes, & alios sui adherentes, corumque bona assumpti sub ipsius & Sedis Apostolicae protectione. Azo Porchus ex municipio Casalis majoris agri Cremonenf. Jur. Conf. dum Bononie publice doceret leges, occiso per eum alio eorum lectore, fuit decapitatus, & sepultus, composita per eum summa Jura percutis.

A. C. 1148. Anno secuto Federicus, cum praefisset Gulielmum Comitem Hollandiae, Zelandae, & Frisiae filium Florentia ex Mathilde filia Henrici Ducis Brabantiae, auctore Petro Statua aurea presbytero Cardinale nt. sancti Georgii ad vellus aureum legato Apostolico, depositio Federico ab imperio apud Voragine in Germania per Moguntinum, Colonicense & Treverensem praefatus, & Ludovicum Comitem Palatinum Electorem electum Caesarem cum summo Pont. velle transire in Flaminiam, Laguriam, ac Insulriam, ut eis in suas partes compelleret, consto multo exercitu ex Neapolitano regno, ibi dimisso Henrico filio infansulo ac ultimo, & per eum suscepto ex uxore Anglia, & Federico nepote ex Henrico primo genito tunc duce tummarum equestrium, & Federico alio filio Principe Antiochie, dux Heruriae, ac Entio filio suo naturali Rege Sardiniae ejus Vicario constitutus, abiit Senas, & illic Pisis, & inde Cremonam accessit, ubi, ibi pretore Cane Ferrario Papiense, constituit plures consultores militares, & togatos, & mox rediit Taurinum, ubi rursus habuit comitia, & illic legatos suos adhuc destinavit ad Ludovicum Regem Francorum, ut medius esset inter eum ac summum Pont. ad sedandas controversias inter eos vigentes, & dum percussio fecere cum Duce Burgundionum intenderet ire Lugdunum, ut ibi summum Pont. interperceret, & Entius filius suos vocatus per Cremonenses ex Parma abiens se recepit Cremonam, & cum eis & copiis suis ivisset Quinzanum, & Gerardus de Corripio, & alii Parmenses extorres ex Placentia, & ibi habitis copiis auxiliariis regressi iter suum direxerunt Parmam, & cum eis ad Tarrum flumen occurrisset Henricus Arcum Parmae pretor, & ibi dimissus per Entium loco sui multas copias, & illic confectis manibus utrinque multis primoribus, qui secum erant, occubuerunt, aliis profugis ingressi fuissent Parmam, multoque ex fautoribus Federici occidissent, his auditis abiens Taurino exercitu sexaginta millium equestrium, ac pedestrium, inter quos fuerunt Saraceni illuc ex Apulia profecti, & Emilius ejus agminibus ex Murcha Tarvisina inhiatus per Joannem Turriam Mediolani tyrannum, profectus Parmam, tam obsecrat,

A quam Gregorius Montelongus legatus Apostolicus, & Gerardus Corrigenis, & alii ejus factionis tuebantur, & ad ejus subsidium jam profugis praefilio apud flumen Pad. Parmensibus per Gerardum, Mediolanenses capientes mille, Gulielmo de Sorcina, & Othone Marcellino ducibus, ac Bononienses, Placentini, Ferrarienses, Rhegenses, ac Mutinenses alias copias militares transiuerunt, & Octaviano alio legato Apostolico tunc destinato in Galliam Cisalpinam, Parmensibusque ingressis agrum Cremonensem sibi finitimum, ac diripientibus, illic everlo Casali majore, & durante obsidione Parmae ultra annum Federicus Caesar prope cum constituit fecit aliam civitatem, & muncipari Victoriam una cum templo divi Victoris, & etiam ibi cudi nummos, & muncipari *Palatium*, & in eam introduci novos homines ex Asia, Africa, & Aegyptio, & conduci elephantem, & alia animalia, & aves diverfi generis, intendens Parmam, postquam eam cepisset, solo equari facere. Joannes Bonus de Girardis archidiaconus majoris Ecclesiae Cremonae extra ipsius portam Beixanum, & in ejus suburbis erigi fecit ecclesiam ad memoriam, & honorem duodecim Apostolorum.

Et anno subsequente, Cremonae Passio Panigalia, A. C. seu Folia, & Uberto Palavicino Vicario suo, & sibi praestito juramento fidelitatis versus Federicum per Amatium, & Gulielmum de Amatis, & Oldrandum de Oldrandis, Raynaldum de Perdisio, Pontonem, & Guazzonem, dum incidisset in infirmitatem, & ex ea factus incolens, illinc recreationis, & solati gratia ivisset Buxetum, & ibi venationi incumbere, ejus exercitu Parmam circumdante, & ex ipsi facta eruptione per Parmenses & confederatos ducibus Gerardo Corrigenis, & Azone Edense, cum quibus etiam fuit Philippus Vicedominus Placentinus, in ipsum die ultima Februarii, & ex utrinque facto conflictu eo profugato, & demolita urbe Victoriam quamparumvis ex ipso captivatis, & quamplurimum occisis, inter quos fuerunt mille Cremonenses cum Joanne Turriano, & Thadeo Senesiano intercepti, & mille ducentum captivi eorum curra, reliquo exercitu properavit Cremonam, & illic diffusis Cremonensibus, cum tot ex eis occubissent, ac capti fuissent, ab eis Guardaballum, & illic rediit Beixallum, ubi reperit Entium filium suum, qui profugerat Mantuans tripliciter per flumen Pad. ad opem Parmensium, ex eis captis quinquaginta navibus, trecentum furcis suspensis, qui erant super eis, ipsoque illic ejus acie in agrum Lunensem transmissio, ivit reliquo exercitu ad Burgum sancti Donini, ut ibi ipso reparato rursus obideret Parmam, & monasterio Columbe ibi proximo demolito illic rediit Cremonam, & Entium filium suum per eum expugnato Arolo oppido Rhegense, & ibi nonaginta septem rebellibus captis iussu furcis suspensis, mandavit ejus acie ire Faventium, eamque, ac Ravennam, & Forliviolum, Ariminum, Urbinum, & alias urbes in eis regionibus, sequentes partes suas, in fide continere, & ex Cremona acceleravit ad Burgum sancti Donini, & cum populi Galliae Cisalpinae contrariae factionis in eum arma pararent, diffusis Parmam recipere, illic de mense Septembris per montes Beracii transitiv in Hetruriam, & cum Ravenna, & urbes Flaminiae, excepto Arimino, ab eo defecissent ad summum Pont. & Entius filius suus Veronam ad Emiliolum profectus fuisset, ivit Senas.

F. Et anno Natalis Dom. 1250. de mense Maji ex Senis A. C. ivit in Apuliam, & Entius ejus ac Cremonensium acie, eorum pectore Ramerno Mutinense, seu Lanterio de Strata Papiense, profectus in Bononienses, cum eis confectis manibus apud flumen Sculteniam, ibi ejus ac Cremonensium acie sua captivatus fuit, &

& ductus Bononiis, & ibi carceratus cum ducentum Cremonensibus. Et Ubertus Pallavicinus eorum pater, Malencio Burgi ipsorum vexillifero supremo, aliquibus ex eis vallum profectus, & cum Parmensibus iuxta ibi vallum praelio congressus, ipsorum duce ac rector Alberto Corrigenſe, die duodecima Septembris eos superavit, ex illis captivis sui militibus cum ipsorum curru, habente vexillum cum insigne tauri, & conducta Cremonam, & ibi ipsorum, & exorata illius dimissis abire. Federicus Imperator apud oppidum Florentinam distans à Lucerna per sex milia passuum incidit in infirmitatem, & cognito vite sue exitu condidit testamentum, in quo legato multo ære Hospitalis, ac Templaris Hierosolymitanis ad expeditionem adversus infideles, & iussu dimitti omnibus captivis, inhiat sibi successorem Conradum filium ex Violente filia Regis Hierosolymitanis, & Henrico alii filio dimitti Regnum Siciliæ, & Federico nepoti suo ex Henrico primogenito Ducatum Austriæ, & Manfredi filio naturali ex filia Bonifacii Comitis Alagni apud Astam per lapides tres Principatum Tarenti, & ut in Regno Neapolitano, & Gallia Cisalpina esset Victorius Corradus tunc commorans in Germania, dum illinc abesset, & die tertia decima Decembris, & solemnitate diæ Lucæ, anno ætatis sue LIV. & imperii XXXVII. obiit, & ut aliqui ajunt, suffocatus per Manfredum filium suum conſpecto cervicali in os ejus, dum convalesceret, per ipsum, qui ejus cadaver illuc transferri fecit ad Mercuriam oppidum præp. Panobium Siciliæ, & ibi tumulati, & in domanium suum bello compulsi Calabros, & Apulos, & alios accolos Regni Siciliæ, præter Neapolitanos, & Capuanos, & Aquilanos, qui opera Comitis Cæsaræ transiverunt in partes summi Pontificis.

A. C. 1351. Anno altero Bonus Dovaria accessit per Avergaris ex primoribus Laudæ, discordes cum Suetio Vistarino, & alii ibi primoribus ob illic principatum, illuc ejus factione Gibellina accessit, & ope Avergariorum, & suorum fœsuum ejusdem factionis, expulsi inde Vistarino, & ejusque adherentibus factionis diversæ, Laudam Avergaris & sibi subiecit. Et summas Pont. intellecta morte Federici ex Lugduno properavit in Italiam, & ivit Genas, & illinc Mediolanum cum quatuor Cardinalibus, & præfule Hierusalem die septima Julii, & Laudensibus, qui adhererent Dovariæ, interdixit sacris ecclesiasticis inde ivit Perusium, & ibi concessio regno Neapolitano Gualotto fratri Regis Angliæ, & cum Rom. requisiti per eum noluerunt abrogare dignitatem Senatorum, evitata Roma ex Perusio ivit Asiduum. Et Conradus Cæsar his auditis, & quod populi Gallie Cisalpinæ præter Cremonenses fluctuabant, ex Suevia per Illirum exercitu properavit in Italiam, & ivit Veronam, & illinc accessit Cremonam, & ibi ejus præsentia sedatis rebellibus in Gallia Cisalpina, ope Venetorum, & Enzelini de Romano in ea regione potentissimi rediit in Illirum, & ibi habitis tremibus à Venetis illinc trajecit in Apuliam, & illuc cum pompa receptus per Manfredum, omnia, quæ ab eo defecerant, recuperavit infra biennium, Neapoli, Aquino, Aquila, ac Capua expugnatis, & direptis, ac Neapoli, & Aquino moribus exstatis, & Aquino combusto, Aquila vero, & Capua solo aquatis, Com. Cæsaræ Capuæ captivato, & multis alias proceribus illius regni illinc relegatis. Cremonenses factionis Gibellinæ, dum Mediolanenses per Laudenses contrarie factiones in eorum auxilium vocati, eorum duce Martino Turriano, inviserunt Laudam, illinc abierunt cum Bolo Dovaria, qui ope Enzelini de Romano dominum Cremonæ sibi vendicavit, & Mediolanenses Laudæ constituunt protectorem Suetium Vistarinum per decem-

nam ibi everso oppido Imperiali illic olim erecto per Federicum Cæsarum, & munio per Dovarian.

Anno sequente Cremonenses contraxerunt societate A. C. cum Papiensibus, Placentinis, & Verocensibus, 1352. & sibi facta promissione per Veroneses eos tuendi ab ipsorum hostibus, & rebellibus imperii Romanis, & Corradis Cæsaribus, Uberto Pallavicino eorum prætoræ, & duce, ierunt Carnavagium, quod ab eis ad Mediolanenses defecerat, eoque capto & everso Laudam profecti, illam obsederunt, & ibi commissis multis præliis cum Mediolanensibus, eam occupantibus ceperunt, & per mensem detinuerunt, & cum nonnulla exilios Placentini oppidum Rivergalium in montibus Placentinorum occupassent, una cum eis, ac Parmensibus, & Beixensibus, dimissa Laudæ, illuc profecti, ipsam obsederunt per trimestre, ac expugnati, & dirperuerunt, eis exsilibus data vena, & inde abire permissa.

Anno secundo Ubertus Pallavicinus fuit creatus A. C. prætor Placentiæ. 1353.

Et anno subsecuto rector perpetuus suffragii Gibellinorum. Et Patavini, Vercenini, & Veroneses, Cremonensibus, & aliis fœsus confederatis adhererant, & die quinta decima Octob. Enzelinus de Romano suo, & nomine eorum de Prato, & de Porcellis, & Alberti de Camino. Et Ubertus Pallavicinus Vicarius Imperialis in Gallia Cisalpina, & Cremonæ, & Papiæ, ac Placentiæ, & Verocelli dominans [ejus iconem, ex Hist. Mediolan. Ant. Campi, æri incisam hoc loco appositam] suo etiam nomine, ac Marchionum de Careto, & Olivariæ fœdus percussit. Lacubus & fluminibus in Gallia Cisalpina æstivo tempore nullo in acre ventorum flatu, nullo in terris tremore, nulla in aere nube auctis, & ripis egressis, & statim ingressis alveos suos, & diminuta prodigiosa.

Anno 1355. Cremonenses eorum duce, ac prætoræ A. C. adhuc Pallavicino, una cum Enzelino de Ro- 1355. mano obsederunt Mantuam per viginti dies direpto ejus agro Sordello Vicecomite ibi dominante, & Henrico de Rivola Bergomensi ejus fororis prætoræ, qui dum congressus fuerit prælio cum Cremonensibus apud Hostilium ipsos profugavit.

Anno altero, Homobono præfule Cremonæ A. C. functo suffectus fuit Jo. Bonus de Girardi Cremon- 1356. ensis, & archidiaconus ecclesiæ ibi cathedralis, & erectum fuit palatium in vico diæ Agathæ ad ibi forum: ut apparet ex sequenti inscriptione:

IN NOMINE DOMINI AMEN. HOC PALACIUM FACTVM EST AD HONOREM DEI, ET BEATÆ VIRGINIS, ET POPVLI CIPANOVAE TEMPORIS DD. LANFRANCI DE BENZONIS, GIRARDI DE ALEGRIS, NICOLINI DE FRAGANESCO, ET IVLIANI DE ZOVENOLTA, CONSVLVM POPVLI, ET SVPERSTANTES DICTI OPERIS FVERE D. MICHAEL DE BONTEMPI, ET GABRIEL DE PISTORE. MCCLVI. INDICTIONE XV.

Anno sequente Mantuani adversus Cremonen- A. C. ses, eorum prætoræ Leonardo de Sella, & Ho- 1357. mobono Morisio, & Joanne Medalia judicibus ipsius, & Ravarino de Bellottis, Vulfaretio nuncupato Gandonio de Dovaria, Guarnierio Frisno, Gulielmo Hermenzono, Montino de Multis denarius, Marchisio Bocato, Benevenuto Fraganefco, Gerardo de Advocatis, & Dergoldo de Aliprandis eorum legatis fuerunt condamnati Brizæ per Gritum de Gnaïs ibi civem, ac prætoræ, & arbitrum utriusque electum ad eis restituendum Lutzarium, & alios Cremonensium vicos per illos occupatos.

A. C. Anno sequente Martinus Turrianus, auctoribus
 1113. Alberto de Abiate, Azolino Marcellino, & plu-
 rimis aliis ex popularibus Mediolani, factus est eor-
 um ac aliorum protector, & mox auctoribus fra-
 tre Leone de Perago ibi praefule, ac Guidone de
 Petrasanta, Guilelmo Panizone, & Guilelmo de
 Sorexina, plurimisque aliis nobilibus, fuit depolitus,
 & mox per ipsos fautores reſtitutus manu arma-
 ta, occiſo ex nobilibus Baldo de Quirigida, il-
 line die vigesima nona Junii praefule, ac Sorexina
 cum parte nobilium expulſis, & dum profecti
 Canturium, illuc ſecum conjunctis Ruſconibus ex-
 torribus Novicomensibus, cepiſſent, illinc expulſis
 Vitani ipſorum contrariae factionis, eos inſecutus
 fuit, illoſque, ac Ruſcones inde expulit, Atario
 de Vitani illuc introducto. Et Philippus Forti-
 nectus exercitu Pontificiorum recepto oppoſito Pal-
 lacio Briceſie, & Ludovico Comite ſancti Boni-
 facii illuc ex Mantua profecto manu militum,
 tranſivit in Enzelinum illius copias Germanorum
 ad oppidum Baxiani Patrum menſe Julio per
 Eſtenſem & Patavinum praefo falſis, dum reliquis
 caſtrametaretur ad oppidum Piſcherie in agro Ve-
 roſenſi, quod tenebat, ac Pallavicinum, & alios
 ſuae factionis caſtrametantes ad vicum Gumbur-
 ex agro Briceſie, invicem conjunctis aciebus com-
 miſſa pugna cum Pontificiſ de ſecunda Auguſti,
 cuſque proſtratis, fuit captivus tunc cum Henri-
 co Rivola, ac praefulibus Verorae, & Breux, ac
 Tuſone Breux tyranno, ac multis aliis ex primo-
 ribus Pontificiſ, qui ab eis diſmiſſi Brixia fuerunt
 relaxati, excepto legato retento penes Pallavicinu-
 m ejus acie reverſum Cremonam. Et Enzelinu-
 ſ fuit introductus in Brixiam, & reliqui Pon-
 tifici� ex fuga ingreſſi fuer. oppidum Urceorum,
 ac occuparunt Vincinum. Et Enzelinus profectus
 ejus acie in agroſi Vincinum, ibi expugnavit
 oppidum Puliarum, quibuſcumque illuc reperta,
 qui manus militum evadere nequiverunt, per illos
 ejus juſſis inhumaniter occiſis.

A. C. Anno ſubſequenti inter populares Mediolani orta
 1113. diſcordia, & per eorum partem confirmato prote-
 ctore Turriano, & per alteram partem Azolino
 Marcellino. Summus PP. ad eum, ac illoſum, &
 nobilium ſeduloſam diſcordiam tranſmiſſi Mediolani
 Gregorium Montelongum praefulem Aquile-
 jeſe, qui illuc relegatis Martino & Azolino, illic
 reſtituit praefulem, ac nobiles, & cum inde abiſſet,
 Martinus illuc reverſus inde expulſis, & proſcrip-
 tiſ Sorexinum, & filium, qui profecti Brixiam
 ad Enzelinum, cum ad ipſorum & aliorum nobili-
 um Mediolani exortum auxilium requiſiverant,
 & Enzelinus, dum expulſis ex oppido Briceſienſi-
 bus Cremonenſibus ac tenentibus, orta diſcordia
 ob id inter eum & Pallavicinum, obſiſſo oppo-
 do Urceorum, in quo erant Eccleſiaſtiſ cum Boſo
 Dovaria, & alius factionis ſuae, acie octo millium
 armatorum, & per Pallavicinum ſuorum Dovaria
 die Mercurii xi. Junii percuſſo fundere eum Pon-
 tifici�, & Henrico Rivola, Azone Eſtenſe Ferra-
 riſium, Ludovico Comite ſancti Bonifacii Verone-
 nſium protectoribus, ac Mantuanis caſtrametan-
 tibus eorum agminibus ad vicum Jovis Altae, Cre-
 monenſibus etiam tunc opera Dovariae reverſis ad Cre-
 monenſium eorum priſtinos domos, recepto praefi-
 dio Placentinarum impoſito in oppido Crenae de
 menſe Julii, comiſſa obſidione Urceorum intendens
 auxilio extorrum Mediolani illud occupare acie ſua,
 re ſecum conjunctis eis extorribus, ipſorumque
 copias traſecto flumine Abduae ad Caſſianum in-
 greſſus fuit agrum Mediolanenum, & ibi cepit
 Modetium, & Vaprium obſiſſe, & mox diſmiſſi
 Modetium ejus ſuburbis combuſtis itis ad Vicum-
 mercatum, & cum Turrianus quinque millibus e-
 queſtribus iſſet Modetium die decima Septembris,
 Enzelinus [ipſius aconem, ex Ann. Campi Hyſt.

A. Mediolani aeri incanſam hoc loco apponi curavimus] ſibi
 per Turrianum impedia annona, dum voluſſet
 referre pedem Caſſianum, ubi eccleſiaſtiſ caſtra-
 metabantur occupato ponte ibi conſtructo ſuper
 flumine Abduae, per ipſos illinc repulſis acie Boe-
 morum, ac ejus cubodiam diſmiſſa per Enzelinum,
 intra Caſſianum, & per ejus medium traſſire, &
 eccleſiaſtiſ ob id occiſis ſecum congreſſo ſere pro-
 ſtratis ad ipſum victoria inclinata, & Enzelino,
 cuſque exercitu a fronte, a latere, & a tergo per
 Turrianum, ejuſque milites, ac Pontificiſ impul-
 ſo, & per Brixienſes ſecum militantes diſmiſſo, &
 vulnerato jaculo in crure ſinistro, cuſque exerci-
 tu proſtrato ſe poſuſſet in fugam verſus Brixiam,
 B. Uberto Pallavicino, Azone Eſtenſe, & Boſo Do-
 varia cum inſequenſibus, a Joſanne Turheſino
 Sorcinite fuit interceptus, & ductus in tentorium
 Dovariae, & illinc Sorcinum, ubi dum recuſſeſſet
 ſibi mediam praefari, perit octogenarius, cuſque
 cuſaver, cum eſſet rebellis eccleſiae Romae, &
 excommunicatus, fuit ſepultus ſub ibi palatio.
 Beatus Rolandus Cremonenſis ex Religioſi Ordinis
 Praedicatorum divi Domonici obiit.

Anno 1260. Turrianus aſſumpto in partibus ſuis A. C.
 Pallavicino, cuſque per quinquennium ſuppoſito 1146.
 Mediolano, & ſecum junctis armis profectus Lau-
 dam, ejus, ac Summariparum ex ibi primoribus
 ope, illinc expulſis praefulem, ac nobiles Mediolan-
 enſes eo proſtratos. Et Pallavicinus, cui parabant
 Cremona, Novaria, Derthona, Pavia, Alexandria,
 Placentia, Novicomium, & Vercellae, cum cum
 Cremonenſibus profectus in agrum Brixienſem,
 & Brixienſibus ei occurrentibus ad Baſilianum vi-
 cum inde prelio expulſis, ex ipſis occiſis plurimis,
 & octo centum equitibus, & quinque centum
 pedeſtribus captivis, retroceſſit ad Alphanum, &
 ibi reparatis viribus, & auctis copias profectus Bri-
 xiam, cum obſiſſet.

Anno altero in Italia incipiendo a Perſuſo quam- A. C.
 plurima agmina mortalium crucem ſerentium, ac 1147.
 hymna, & cantibus pacem petentium ab omni-
 potente Deo pergrata ſunt per Italiam, & tunc
 Diſciplinorum religio inchoavit.

Et anno ſequente Martinus Turrianus, dum A. C.
 Otto Vicecomes, filius Uberti ex Berta, factus 1148.
 praeful Mediolani Octaviano Ubalino Cardinale
 Florentino procurante occupat Arocam, ejus
 acie ac Cremonenſium ſub Uberto Pallavicino il-
 luc profectus, eum recuperavit, inde auſugente
 Vicecome, ac una cum Angleria & Brebia ſiſce
 demoliri juſſit, & Raymundus Turrianus praeful
 Novicomii eo praefulatu diſmiſſo occupavit archie-
 piſcopatum Mediolani praeter mentem ſummi Pont.
 qui Mediolanenſibus, nolentibus admittere Viceco-
 mitem in eorum praefulem, interdixit facta. Ubertus
 Pallavicinus Brixiam una cum Pontificiſ rede-
 git in ſui poteſtatem opera Jacobi Conſonentiſ,
 & aliorum factionis Guſtie, & percuſſo fundere per
 eum ac Cremonenſes cum Brixienſibus, eis profectus
 Placentiam, ipſam quoque redegit in ſui poteſtatem,
 & ibi conſtituit rectorem Gandium de Dovaria.

Et anno ſecundo ingreſſus acie Cremonenſium A. C.
 agrum Bergomenſem, cum praedix ac ferro expo- 1149.
 ſuit, & ope Cathariorum & Valaſſorum, inimi-
 corum Turriani protectoris Mediolani, per eum
 illinc expulſorum, illud tentavit occupare, &
 Bergomenſes, Rhegenciſ, & Mutinenſes ſup-
 pedavit, & Bononicenſes, na ei obſiſtiſſime, in po-
 teſtatem ſuam redegit, & inter eum ac Mari-
 num Turrianum, protectorem Mediolani, cum
 illud tentavit occupare, ut praefertur, orta diſcor-
 dia, Martinoque deſuncto Philippus frater ſuus,
 ac ſuccceſſor ejus, acie militari irrupit agrum Cre-
 monenſem, & ibi die decima octava Junii expu-
 gnavit, ac dirips juſſit Corvum, ubi erant novem
 turres, & Placentiam, Papienſes, & Brixienſes, dam-

Philippus Fontanellus legatus Apostolicus deceptis custodibus à manibus Pallavicini aufugisset Mantuanum, & illinc ad Lodovicum Comitem sancti Bonifacii ducem suum, ejus opera à Pallavicino illius jago excusso defecerunt ad summum Pont. & etiam in ejus partes transiverunt incolae montis Sclitici, & Calanis ex agro Patavini olim suppositi Enzelino, & permatentes Attoni Estensi eos recipienti pro summo Pont. una cum Tarvisio, illinc aufugiente Alberico fratre Enzelini cum Margarita uxore, & sex filiis, & duobus filiabus in castrum sancti Zenonis; quod Pontifici, Pallavicino Veronensi duce, Albericum insecuti obfederunt, & redegerunt in sui potestatem una cum Alberico, uxore, & filia traditis illis, in quos Albericus & frater fevierunt, & per eos inhumaniter afflicti diversis suppliciis, & interemptis. Et Pallavicino se supposuerunt incolae Quantini, & Calvisani ex agro Brissensie, & qui Attoni Estensi concessit vicum Mosae nunc Comestarii ad fines agri Cremonenses, Mantuani, & Brisicenses. Et Jo. Bono Gerardo Cremonae Episcopo, per ipsum multis praedare gestis, & annuo episcopatus redditu valde aucto, defuncto die vigesima octava Augusti succedit Bernerus de Summo etiam Cremonensis, per ipsum Jo. Bonum erecto quoque hospitale Dominae sanctae Mariae de Valle vindi, ac altare ad honorem & memoriam divi Joannis Baptistae in ecclesia cathedrali Cremonae.

A. C. Anno subsecuto Turrianus cum Pallavicino, & Bosio Dovaria, Cathacina, & Valvaforibus, ejus inimicis invicem confederatis, gessit bellum in agro Cremonense & Placentino.

A. C. Et anno proximo, dum illinc praedam abigeret, & Pallavicinus una cum Cremonensibus, ut illi resisteret, ei occurreret, Brisicenses ab eo defecerunt ad Turrianum.

A. C. Et anno altero, Domeneghino del Vida ex consulisbus Cremonae per Urbanum IV. summum Pont. anno superiore Manfredi Principe Tarentino deposito à regno utriusque Siciliae, & ad illud electo Carolo Andepavensi Com. Gallie Narbonensis, & fratre Lodovici Galliarum regis, & dum ex Massilia clausi trajecit in Italiam ivit Viterbiani ad Clementem etiam IV. summum Pont. per eum confirmato, & insignito corona ipsius regni, & dum Guido Comes Montfortis, ipsius dux supremus, cum sequendo exercitu per ipsam coacti in Gallia Transalpina, inde eo descendit in Subalpinam, & ibi apud Albam subsisteret, & illuc secum per Turrianum ad repimendum Othone Vicecomitem Mediolani electum episcopum, (ut praefertur) & nobiles illinc extorres, & Ubertum Pallavicinum, secum contracta societate, Turrianus ope, ut iret in Apuliam ex Alba transiverit in agrum Brisicensem, Pallavicinus & Bosius Dovaria sequentes partes Manfredi, ex ejus ordine ad impediendum, ne Com. Montfortis exercitu ulterius progrediretur, ex Capriolo & Monte Claro una cum Cremonensibus illi apud Brissiam occurrerunt, & cum eo, & Gallis, & Brisicensibus factionis Guelphae, ipsum comitantibus, signis collatis succubuerunt, & illinc repulsi pedem reulerunt, ex Gallis tamen multis desiderata una cum Com. Favorino ex ilionum Ducibus, ejus militibus remanentibus ad spendium Napolonis Turrianus, qui mortuo Philippo patre suo, Salvino ejus filio per illum expulso, occupavit dominum Modiolani: & dum Com. Montfortis reliquis Gallis per illos Capriolo & Monte Claro captis, & solo aequo, & in ea regione mox nuncupata Francia curia celebrato Paschate, sequendo iter suum pervenisset ad flumen Olla, illudque trajiceret, Pallavicinus, & Dovaria, & Cremonenses ad impediendum progressum ipsius, illi adhuc se opposuerunt, sed cum non auli fuerint praelio secum congressi

A Com. Montfortis & Galli, progressi sunt Mantuanum, & inde per agros Mutinensem & Bononiensem secum additis eorum equitibus Florentinis factionis Guelphae, & ex Florentia expulsi Guidone Guerra Duce Mutinae residentibus, & multis aliis ejus factionis ex Gallia Calapina, Flaminia, Hetruria, & Piceno, dum illuc transiverit, secum aggregata transivit in Lasium: & Pallavicinus, stipatus Cremonensibus, Placentiam, ibi Ruglerio Bellotto Cremonense Praetore, ingressus, inde Albertum de Lando cognominatum Builum, armis tumultuantem adversus Ubertinum agnatum suum, expulsi una cum Burghognono Anguifola, & mox fuit expulsi per Albertum Fontanum. Et legatus Apostolicus illuc profectus ibi tumultum solavit, Raynaldo Scotto illic confectio Rectore, ac Praetore. Et Mediolanenses, Brisicenses, & Mantuani obfederunt Soncinum, & Bergomenses Covum, quem valde diminuerunt, Zanetario de Strata Cremonae Praetore pro Pallavicino.

Anno secuto Tionius de Bocatis Brisicensis una A. C. cum Brisicensibus & Cremonensibus exulibus factionis Gibelinae mense Martio ingressus Brissiam, inde expulsi Guelphos, & dum eis dominari vellent Cremonenses, inde cum eis expulsi fuit, & ibi pro factione Gibelina remansit Guelphus ejus frater, & Cremonenses factionis Domini nuncupati Capellati, Cremonae Praetore Roccho de Strata, loco Zanetarii fratris sui ibi defuncti & sepulti, fuerunt restituti in patriam auctoribus Bernardo Castagneto, & Bartholomaeo Abbate Treccarum legatus Apostolicus, & mox inter eos & Gibellinos nuncupatos Barbaiores orta discordia, Gibellini Bosio Dovaria duce fuerunt illuc expulsi per legatum, & factionem Guelphorum, ex eis captis multis, & in carcere necatis, & dum reliqui ivissent in agrum Mantuanum, & Mantuani occupasset Teobas de mense Aprilis, & etiam tunc orta discordia inter Brisicenses, eorum duce Antonio Martinengo, & Cremonenses, eorum duce Francisco Cavalcabore, ad flumen Ollii, & per Brisicenses allampati focis Mantuano, eorum protectore Sordello Vicecomite, sibi concessio jure in eo flumiae à Caneto oppido usque ad ingressum ipsius fluminis in flumen Padis, & dum Gibellini Cremonenses, eorum duce Bosio Dovaria, & Cremonae Praetore Raynaldo Scotto, loco Rocchi Strate, qui sponte se abdicavit à praetura, profecti fuissent de mense Aprilis ad oppidum Tenzolarum Mosio propinquum, & ex agro Cremonense, Placentiam, ac Cremonenses diversae factionis una cum Bernardo Castagneto legatus Apostolicus de mense Augusti, & Dovaria ejus factione Cremonensium, Soncinatum, Veronensium, ac Teutonicorum, dum illis castrametantibus apud Calvatonium occurrisset, ibi utrinque facta pugna, eos inde repulsi, ex illis multis occisis, & multis captivatis, & Tenzolarum oppido capto, & solo aequato una cum ibi urce, Petro Lombardo ejus praefecto, qui ibi incolae operi tulissent Ocellas, ejusque lapsibus conducta Marcariam ibi propinquam, ex eis constructo ponte super Ollio flumine, inde se recepit Cremonam, eamque occupavit à Parmensibus obedit per nonnullos menses. Summus Pont. liberavit Cremonenses una cum Uberto Pallavicino ab interdicto ecclesiastico, cui eos supposuerat.

C Anno secuto, Dovaria secum conjunctis Pla-A. C. centinis, Laudensibus, ac Cremonensibus factionis Guelphae, Gualterio della Rocca Gallo Cremonae praetore, mense Januario ingressus agrum Brisicensem, ibi diripuit Canetum, Sengham, Pontavicum, Urcos, Barchum, Quintasiam, & multa alia illic oppida, & loca fluminis Olli propinqua. Et Bergomenses occupaverunt, & diripuerunt, & solo aequatum Covi, ibi multa ex incolis sibi valde infer-

E Anno secuto, Dovaria secum conjunctis Pla-A. C. centinis, Laudensibus, ac Cremonensibus factionis Guelphae, Gualterio della Rocca Gallo Cremonae praetore, mense Januario ingressus agrum Brisicensem, ibi diripuit Canetum, Sengham, Pontavicum, Urcos, Barchum, Quintasiam, & multa alia illic oppida, & loca fluminis Olli propinqua. Et Bergomenses occupaverunt, & diripuerunt, & solo aequatum Covi, ibi multa ex incolis sibi valde infer-

BOSIVS DOVARIA,
Dux strenuus,
& Civis primarius Cremonae.

fas occidit. Et Brixienſes, Franciſco Turriano coram prætorè, obſederunt Sonaſium, & menſe Junio inter utranque factionem Cremonenſium, Brixienſium, Bergomeſium, Mantuanorum, Ferrariceniſium ſecuta concordia, ipſi omnes habuerunt comita Sonaſii, illuc conducto Panamoni Bonacolio Mantuæ Regulo.

A.C. Anno ſubſeuto Corradinus Rex Suevæ, Cœ-
1349-
radi olim Cæſaris filius, dux una cum Federico Duce Austriæ anteaſum ſecodeſem, ac exercitu de- cem millium pedeftrium, & quatuor millium equeſtrium inſtigatus per Senenſis, Piliſis, Florentinos, & alios Hetruricos factionis Ghibellinæ in Carolum Andegavenſem ad ei movendum bellum, ipſumque expellendum è regno Neapolitano, deſcendiſſet Tridentum, & illinc Veronam, ubi ſubiſtiſſet per tres menſes, inde per agrum Cremonenſem traiecit flumine Abduæ oſte Cremonenſium Laudem acceſſit, & inde Pagiam, & mox in Latium. Et Boſius Dovaria [ipſius effugiem, ex Ant. Campi *Iſt. Mediol.* in ære incitum hoc loco Lectori conſpiciendum damus] arcem Cremonæ ibi prætorè Henrico Turrienſi, & mox Gulielmo de Rivolis Bergomeſi, ſeu Gualterio della Rocca, Roſcio de Strata ibi deſuncto, obſedit, acceptamque à Gulielphi die octava Junii ſolo aquam juſſit, & mox epreſſis civitatem, & arcem, quam in e- jus agro habebat valde munitam, ingreſſus in ea obſiſſit, & expugnata per Gulielphos ſui occiſus. Et Turrianus è Cremona dolo expellere tentavit Ubertum Pallavicinum, & eam ſibi ſuppeditare, & Ubertus dum fuiſſet obſiſſet in oppido Suſſuligio Placentinarum, per eos ac Parmenſis, ibi obſiſ- ſet, ſuperſtite Manfredino filio, & Inquiſitores hæreſis Mozanicham, dum ibi incolæ eſſent ea infecti, obſiderunt.

A.C. Anno Natalis Domini 1370. Cremonenſes,
1370-
eorum prætorè Adignio de Anzola Parmenſis, ſeu Raynaldo Perſico, una cum Mediolanenſibus conſurſerunt, ac diriperunt agrum Laudem- ſum.

A.C. Et anno altero, Bernerio de Summo eorum præ-
1371-
torè ſuſe mortuo, Cazanotteque agnato ſuo ſubſtitu- to, ac prætorè Joanne Confanonero Placentino pri- mæ ſæc menſibus, & Jacobo Rangone Mutinæ ultimis ſex menſibus, obſederunt Machſartum, ibi erecto propugnaculo cum turri, & cum obſiſſi il- linc erupſiſſet, ut illud demolirentur, attinge- re commiſſo prælio, & per obſidero gravi ſtrage re- cepta, cum die viginti quarta Maji ceperunt ac everterent.

A.C. Anno ſequentè Philippus Rex Francorum, ex
1372-
1373-
urbe rediurus in Galliam, diverſis Cremonam, ibi prætorè Mattheo Corrignis, ſeu Jacobo Rangone, & dum eo ſe contuliſſet ad ipſum legati Genueſium, ac Venetorum, ipſos audivit, ac Venetos, & Genueſes in gratiam ſummi Pont. ut o- mnibus Principibus ac populis Chriſtiani nominis data eſſet facultas tranſeundi in Aſiam adverſus in- fideles, induxit facere inducias per quinquenniū, quo etiam Veneti & Pſiani ſocius prorogaverunt. Beatus Facus Veronenſis auſus die xviii. Januarii obiit Cremonæ, omnibus ſuis bonis ibi Hoſpitali ſancti Spiritus reliſſis.

A.C. Anno ſecuto, Mattheo de Saffolis Mutinenſi
1373-
Cremonæ prætorè, Rodolphus Alſpergenſis, ſeu Alſpergas, filius Alberti Com. Alſatiz provinciæ- lis, & Austriæ Dux, mortuo Federico ibi Duce obſequi prole in prælio tunc factò cum Ungari, & magiſter domus Preſidii nuncupati Othocari Regis Boemæ, & ex nobili familia Rom. Locum Comitum Montis Avenſis deſcendentium à Petro Leone, cum duo ejus nepotes ex urbe expulſi ſe recipiunt ad Alpes, & ibid locum Lucernæ conſiderunt Averbürgum, ſeu Aneſburgum, ibi da- ta nob. uxore per alteram eorum, poſtequam va-

A caſſet Imperium per annos xxxi. ad illud adſciſus fuit, & coronatus Luſitæ, facta promiſſione per ipſum anno proximo ſe conferendi in Italiam, & il- linc in Aſiam ad auxilium noſtrum adverſus infide- les, & eccleſiæ Rom. ſimiliſi Flaminia, in qua com- prehenduntur Ferraria & Bononia.

Et anno ſubſeuto, Cremonæ prætorè Henrico
A.C.
Confanonero, & poſtea Henrico de Vignola Mu-
1374-
tinenſi, ibi vita ſuncto, & ſepulto in ſanctulo mar- moreo penes eccleſiam cathodram, ad eum tranſ- miſſis legatis per Turrianum, cum conſtituit Vi- carium ſuum in Inſubria, & Caſſium ejus filium ductorem turme equeſtrium Germanorum, ad eum ex Germania miliorum Comite Lignini dace.

B Anno 1375. Cremonæ prætorè Panazio de Ar-
1375-
chu, & mox adhuc Henrico Confanonero, ſuit fa- bricatus Leo ex ære Othonis, & poſtus ſuper ibi turre altiore. Et Brixienſes ingreſſi agrum Cremonenſem, cum depopulati ſunt, & Alphonſus Rex Caſtiliæ exhortatus per ſummum Pont. ex Gallia Tranſalpina ibi Lugdum factò Concilio generali revertentem in Italiam, & ſibi occurrentem apud Bellocardum, dum de eo conqueſtus fuiſſet, quod ad Imperium eligi ſceſſet Rodolphum, ei ceſſit omne jus, quod in Imperio ipſo habere pretendebat.

Anno altero, Cremonæ prætorè Ugolino Folia-
A.C.
no, & mox Zaldo de Cancleria Piſtorienſi, quo,
1376-
die vigintiſima prima Januarii geli concreta aqua fluminis Padæ, viguit gravis penuria, & vites, & ſere omnes arbores in Gallia Caſalpina aruerunt.

A.C. Et anno ſequentè, Cremonæ prætorè Guidol-
1377-
mo de Longis Parmenſi, & mox Azone Manfre- do Rhegienſi, & Capitane Corrado de Monte magno, & conſiſſibus Pellegrino de Machis, Joanne Driona, Nicolao de Caſtelo, Rugiero de Pedecanis, Ambroſio Piprario, Anſclerio de Paterno, Bernardo Arigino, & Antonio de Man- zupediis, Antonio de Quadris, & Dominichino de Mozanicha, factus ſuit omnium ibi familiarium cenſus.

D Et Otho Vicecomes ſecum jactis Philippo Lan-
1378-
guſco protectore Papenſium, & Simone Locarno Novicomenſium, ac eorum, ac Novarcenſium, & aliorum ſecum confederatorum copis capto Leu- co cum tota ibi Raptia, & in eum profectis Neapoli- tane, & Corrado putre, & filio, & Franciſco, & aliis ex familia, & factione Turrianorum, & eorum agminibus, & utrinque plures ibi conſer- tibus, & die xxxi. Januarii, & ſolemnitate di- vine Agnitiſ prope Deſum, diſtans Mediolano per milia decem, eos proſegavit, Neapoli- tane, & Franciſco, & Ponceo Amato Cremonenſi. per eis Mediolani prætorè, & multis aliis ex eorum ſi- milita & factione occiſis, ac Napo, & Corrado cognominato Muſca, Gundone, Henrico, Lom- bardo, & Caverna etiam Turrianis, & nonnullis aliis captivatis, & ductis Novicomium, & ibi carcerati, Napoque iccluſo in caven ferrea. Et Caſſius Turrianus ex Canturio, ubi reliqua acie ſubſi- ſtens una cum Oſtoldo Tangemio ille prætorè, dum tentaviſſet, & nec poſſiſſet Mediolanenſes in ejus auxilium allicere, diſſiſis viribus ſui auſugit Laudem, & inde Cremonam, & illinc, cum non fuiſſet ibi receptus, ivit Panam, & multi ex ejus factione auſugrunt Mediolano, ubi Turrianorum domus fuerunt demolire, & conceſſa bona Valvaſio- ribus, & Carhanis, & facti per Othone prætores duo, ſcilicet Languiſcus petritorum, & Locarno popularum, & Gulielmus de Puſſeria, & Corradus de Caſione capitanei, & Marcellini, Mirabilli, & Cuſſani fautores Vicecomitis in ejus gratiam recepti inter ibi patritios. Et Joannes Galatius ex Mar- thero, & Bonacoſa de Burſis hæcem produxit. Et cum dictum fuiſſet centum Patrenſes & Gazar- ros orare pro Turrianis in eorum Synagoga,

ſæc 135 a fue-

fuerunt capti, & ducti Veronam, ubi multi perierunt, multaque publice fuerunt cruciati. In universis fere orbe tunc vigente penuria, & favente epidemia, & die xxviii. Julii factio terramotu, quo multae ades Mediolani corruerunt.

- A. C. Anno subsecuto, quo non fuit nix aliqua, & adhuc viguit penuria, & faevit pestis, Cremonae praetor Gerardus de Buzeto, seu Rolando de Arduigeris Parmense, & mox Anselmo de Rivolis filio Pagni Bergomense, cum Raymondus & Calistus Turriani ibi morarentur, & occupassent arcem Montis Orplani, & Otho Vicecomes intenderet eos illuc expellere, & obsecra ex arce, Viskari & Antegatti ex primoribus Laudensium, & factionis Vicecomitum, confutantes ac diripentes agros Laudensium, Turriani vocati in eorum auxilium coacti multa militum manu illuc ducentum equitibus, & quinque milibus pedestribus profecti arcem ipsam expugnaverunt, ac Tricium, Vaprium, Melignanum, Landrianum, Cassanum, Trivium, Bragnum, Caravagium, & Cremonam praeter ibi Ripam altam cepērunt, eamque, & totam Insulam Fulcheriam diripuerunt, ac ferro & igne vastant una cum agro Papiensium, Bergomumque expugnaverunt, Vicecomitibus sibi frustra resistentibus, & facto utrinque praedio ad vicum sancti Donati eos profligarunt, Mutio Sorellia, Gaspere Vicecomite, & Antiochia Vercellino, & alius xxv. tribus multum, & quamparvis aliis equestribus, & pedibus ex eorum arce captivatis, Othone alia manu excedit multum usque Cassanum in illos profectio, illorumque exercitu suo numerosiore confecto, regresso ad vicum Gorgonzolae, & illuc superstitiam Turrianis, ingressi turrem ibi templi magnitudinem, progressi sunt usque ad portum Ticinensem Mediolani, & ibi castra firmanunt, & Mediolano praedio munito, & nemini illic factionis fuit ad illos accedente, ut sperant, retrocesserunt, & transgresso flumine Abduze ad Beugnum expugnandum contenderunt, & cum Guilhelmus Marchio Monteferrati per Othonem in sui auxilium accessisset, & sibi data multa pecunia factus ejus dux supremus per quinquennium, Mediolanum profectus sit, & per eum, & Langiscum, & Ruscam ibi praetores instructo exercitu, & ad Vaprium oppidum castris metatis, & arcem oppugnavit, & circumvicinis agris direptis, ac igne & ferro vastatis, insurrexit ad Ticinam ponte ultra Abduam trajecissent, Bergomenfibus interponitis factis inducia, utrinque tractata fuit pax ad Melignanum, auctore Corrado Castilhonense, his conditionibus, ut Bipanese & Vapriana arces apud ipsam & collegium mercatorum Mediolanensem dimitterentur custodiendae, omniaque bona patrum Turrianorum eis restituerentur praeter loca munia, quae deponi deberent penes utrinque confidentes, potestasque esset eis habitandi in agro Mediolanense, ubi eis libuisset, & captivi utrinque dimitteretur absque pretio, eis, quos penes se haberent Turriani, consignata per ipsos Guilhelmo, ut prius non solverentur, nisi dimissis suis, qui erant in arce Baradelli Novicomis, & Locarnis, & Ruscia, & alii Novicomenses, penes quos erant, cum id facere recussissent, nec Turrianis quoque bona, quae erant penes illos, quibus donavit Otho, restituerentur, in gratiam agnatorum suorum, ac Sorellianum, Mandellorum, Pusterlarum, & Crisbellorum, Turriani decrepi ex agro Mediolanense abierunt. Et Napis foeda illuvie, & morbo pediculari, & vix tres post menses decem & novem, & dies xxiii. quibus itet in cavea, perit, ejusque cadaver sepulchrum fuit in arce dei Nicolai Novicomis, & illinc ad bannum Lombardus & Caverna eum secuti sunt.

A. C. Anno subsecuto, Cremonae praetor Capitaneus 1379. Frisco de Baldi Florentino, & mox Gravendon

A de Lovisonis Rhegense, Dovarie illuc expulsi fuerant Soncinum, eoque occupato opo Beixenium Cremonae fuerant restructi, & dum ipsi, ac Pallavicini, & Gulielmus Marchio Monteferrati tuerentur Vaprium, Turriani eorum factione Guidone Turrino Patriarcha Aquileje, & Episcopo Novicomis duce illud occuparunt, & cum Gulielmus expugnavit, & solo aequari jussit oppidum Fori Lucini, Papiensis diripentes agrum Laudensem, eum aggressi fuerunt. Et Divus Albertus Bergomensis ex pago Aonisi, sua Ollia, agri Bergomensis profectus Cremonam dimissa quibuscunque bonis, quae in eo pago habebat, ad evitandam molestiam, quae sibi intrebatur per Suardos ex primoribus Bergomenfibus, ut sibi concederet fundum peritorium circiter xli. in eo pago litum, & per eum assumpto habitu Religiosorum tertii Ordinis Praedicatorum divi Francisci, commorantur tunc in adibus divi Gulielmi, ut praefatur, vitam suam ducendo summa cum abstinentia, vigiliis, orationibus, jejuniis, & aliis operibus suis incumbendo, & sibi victum acquirendo laborioso laticinio, & lacrum, quod ex eo faciebatur, dividendo cum pauperibus, & dum illuc novus profectus fuerit Romanam ad ibi visitandum reliquias Apostolorum Petri & Pauli, & aliorum Sanctorum, quae ibi asservarentur, & oecles in Hilganam ad visitandum reliquias divi Jacobi etiam Apostoli ibi apud Galegorum urbem intravit, & die Dominica vii. Maji iunio ven. Sacramento Eucharistiae & amantibus praebitur curati ecclesiae divi Syni, nunc Sepulchri, ex hac vita migravit, & ejus corpus sepultum fuit in ecclesia parochiali divi Matthiae, in cujus parochia habebat, & in qua reperitur & colitur, Pontio Pontonio tunc Vicario episcopali Cremonae, & ob miracula, quibus vivens, & mortuus effulsit virtute omnipotens Deo ex ordine Joannis XX. tunc summi Pontis huiusmodi, & annotata, fuit descriptus inter sanctos Confessores, & & ejus memoria quotannis celebratur Cremonae ea die obitus sui.

- D Anno redemptionis humani generis 1380. Cremonae adhuc praetore Gravendon Lusiono Rhegense, & mox Ugolino de Savignano Mutinense, die xxv. Januarii fuit maximus terramotu, & hora nona eclipsis solis, quae duravit duabus horis, & ea finita apparuit luna coloris nigri, & visus draco longa cauda volare per aera, & ex prima, quae die Jovis x. Aprilis cecidit, vites, ac semina tunc pendencia in agris auerunt, eoque mense cepit pluviae, quae durarunt per duos menses fere continuos, ex quibus aquae summas Padi alve creverunt, ut trabatur pontis, quo conjungebatur, frange remanescunt, & plurimi Cremonensibus necesse fuerit aliorum concedere, & etiam de mense Novembris Tyberis crevit, & urbem inundavit, & coepit dura fames, & mox secuta est epidemia, qua infiniti mortales perierunt.

Anno altero Otho Vicecomes, suborta discordia A. C. inter eum ac Turrianos, auxilio Sorellianum, Mandellorum, & Pusterlarum, Gulielmi Monteferratenis, Simonis Advocati Vercellensis, Guilhelmi Brusati Novariensis, Antonii Langulphi Papiensis, Simonis Locarni, & Elcutheri Ruscae Novicomensis, coacto exercitu triginta millium pedestrum, & sex millium equestrium profectus est Vaprium occupatum per Turrianos, & dum illuc Cremonensibus, eorum duce Lazaro de Lazaris Piskonenf, ac Laudensibus & Parmensibus properant in auxilium Turrianorum, ibi habentium quatuor millia pedestrum, & bis millia equestrium ex Illyro, & Istria, & regionibus circumvicinis coactis, Calisto & Raymundo ducibus, ibi utrinque commisso praedio die xxv. Junii profligavit, Turriano Calisto, & aliis tredecim agnatis, & quinque centum factio-

factiois suis occisis; & Gottifredo etiam Turriano oborto in Lambro flumine, & octo centum captivati, & ducti Mediolanum, inter quos fuerunt duces Parmensium & Cremonensium, & Raymundus suis, quibus sublevarat Laude, illuc aufugientem Aquilem, ingressus agros Cremonensium & Laudensium, eos prædæ exposuit, & mox auctore Gulielmo Marchione cum Cremonensibus castrametante in agro Laudensi de mense Septembris pacem inivit cum Turrianis, & aliis factionis suæ, sibi utrique restituit eunibus olim sibi vicissim ablatis. Et Guido Turrianus tunc ex arce Baradelli, in qua carceratus fuerat, auspicat. Et Conradus de Cavalcabobus, dum factiois sui occupata per Dovanis arce Cremonæ, ibi prætor Gerardo de Arcellis Placentino, vellent domos Dovanensium, & aliorum factionis suæ Gibellinæ diripere, & evertere, id prohibuit.

A. C. 1181. Et anno proximo die tertia Januarii, Cremonæ prætor Federico de Lavello, seu Gerardo de Arcellis Placentino, & mox Gerardo Bajardo Rhegensi, Dovanæ occupant Soncinum, & mox Romanengum ego Gulielmi Montisferratenis, & Soncinatum adversariorum Vicecomitis, moto bello Laudensibus & Cremonensibus contrariæ factionis, eorumque agris direptis per Gulielmum. Et per Cremonenses, Mediolanenses, Parmenses, Placentinos, Brixiacenses, Mantuanos, Mutinenses, & Rhegenses factionis Guelphorum, factis incursionibus de mensibus Aprilis & Maji, electo per Cremonenses eorum prætor per novem menses Gerardo de Bajardo, in agros contrariæ factionis, Turrianis & aliis suarum partium fecerunt inducias cum Orbone Vicecomite, ejusque adherentibus, concessit Turrianis castrum Fori Lincii, & Gulielmo Novicomenis factio eorum protectore per decennium, & mox indignato in Vicecomitem, in ipsius odium illis de Soricina valde sublevarat, & Joanne de Podio Vicario suo constituto Mediolani, & Otho Vicecomes cum illis eipse die xx. Decembris, ejusque loco constituit Ubertum Bechariam Papiensem, & Jacobum, & Carolum Sorcinum, & Terrazos, & Balbos inde relegavit, & Guidone Castillioneo, & Pufferlis invicem conciliatis, & cum eis, ac Carchanis, & Mandellis, & Modetensibus contracta pace.

A. C. 1183. Anno sequente Cremonenses cum Mediolanensibus, & Placentinis, & Brixiacensibus fecerunt pacem, & communis sumptu Guelphorum Gallie Cisalpinæ elevati fecerunt turrim omnibus fere turribus totius orbis sublimiorum hoc biennio, etiam ecclesia ibi cathedrali ampliata, & sacra honorario, Leone Othonis super ea turri imposito liquefacto, & ex eo panno confecto, & super pinnaculo ipsius apposito, & ad ipsius imaginem fabricatis quatuor leonibus ex marmore, & ex eis duobus appositis ad portam majorem, & alia duobus ad aliam portam versus Septentrionem ipsius ecclesie ad conservandam memoriam leonis olim prostrati ad pedes Herois Gallici, & dum pervisset, ejus ossibus expolitis in fundamentis ejus turris, inlastrata ipsa civitate, postquam durata fuisset per Angilulphum Longobardum, Heroe auctore, (ut præfatur) & ad indicandum civitatem ipsam suppositam esse altro Leonis. Et Guidoneus de Archidaco Cremonensis factus fuit dux supremus Mediolanensium.

A. C. 1184. Anno subsecuto maxima fuit annoe ubertas, 1184. ut sextarium tritici venditum fuerit pretio solidorum octo, & vini quindécim, & nec aliqui reperiebantur, qui vellent laborare.

A. C. 1185. Anno 1185. Matheus Vicecomes factus fuit prætor Mediolani per Orthonem Vicecomitem ejus patrum, & Turrianus in eos accersit per Novicomenes in sui auxilium, & ingressos sepius, adversus illos acie sua profectus illuc ex-

pulit, per Novicomenes in gratiam Gulielmi Montisferratenis expugnata Dorchona, ab eo ibi illius præfule occiso, dimissis Musica, & Hermescio Turrianis penes eos carceratis, & mox Petro Ruscono auctore, & insignite Vicecomite inde expulsi, & profectus Aquilem.

Anno altero Cremonenses, Novicomenes, Brixiacenses, ac Turrianis, & alii factionis Guelphæ ex Gallia Cisalpina occupata per Gibellinos turri eminentiori Cremonæ illuc expulsi Guelphis auspiciis Rodulphi Cæsaris, cum Vicecomitibus, ac Mediolanensibus, & aliis factionis Gibellinæ pacem contraxerunt medio Lantellini de Bonzonibus J. Conf. Cremonensis nuncupati Justis. Et Otho Vicecomes continuat duces suos Martham ejus nepotem, & Othonem de Mandello, & Goum de Pufferia, sed Matheus alius expulsi solus remansit, & Mandellus ei movit bellum, in Italia tunc vigente annoe penuria.

Anno sequente die xi. Aprilis fuit magna terremotus Cremonæ, Laudæ, & Mediolani.

Et anno secuto, Cazacomite Summo Cremonæ præfule mortuo substitutus fuit Pontius Ponzonus etiam Cremonensis. Et Religiosi Ordinis Predicatorum divi Domini habitis domibus, & ecclesiis divi Martini, & divæ Agnetis in ipsa civitate, in eas ex sedibus divi Gulielmi constructis in suburbis, in quibus habitabant, se receperunt, ipsaque ampliarunt, ibi constructis templo & monasterio valde magnifico, & etiam circa illud campus Religiosi Ordinis Minorum divi Francis ex eisdem sedibus divi Gulielmi iter receperunt in ipsam civitatem, & sibi etiam construxerunt templum & monasterium valde magnificum, in quibus nunc habitant.

Anno 1190. Cremonæ, ibi mortuo Pontio Ponzono ejus præfule, Bonifacio sanctæ Romæ Eccl. Card. subrogato, Vicecomites, & alii factionis Gibellinæ habuerunt comitum, & elegerunt ducem suum Matheum Vicecomitem, & Gulielmum Montisferratenem bello Alifentem infestantes. Et Cremonenses una cum Placentinis adversus Papienses profecti sunt, & postis castris juxta flumen Bordenentium ad limites agri Placentini & Papiensis, dimissi fuerant per Placentinos illic nulla res facta reversis Placentiam, & ibi sibi constituto protectore perpetuo Alberto Scotto, Alberto Fontana ejus fecero amice.

Anno altero infiniti Turci & Saraceni in Orientem, ubi dominabantur, ex epidemia mortui sunt.

Anno sequente Rodolphus Cæsar anno imperii sui xix. obiit Spire, & ejus cadavere sepulto ibi in ecclesia cathedrali, Adalphas, seu Adolphus, Comes Alfarie de Nassau, fuit substitutus iustitragio præfatum fratris sui præfati Moguntie, & in Gallia Cisalpina constituit Vicarium suum Matheum Vicecomitem; mense Maji ex pluvio, quæ præter modum è caelo ceciderint, aque flumini Padi adeo creverunt, ut tertia ferme parte Cremonæ, Mantuæ, & Ferrariæ ab eis inundata, & suo majore Cremonæ occupato necesse fuerit de mense Junii, quo duravit inundatio, altiora conscendere, Orbone Vicecomite præfule Mediolani etiam tunc mortuo. Et Cremonenses receperunt castrum Martinengi Bergomensem, & muniverunt arcem castri Covi, & Runcenium.

Anno 1195. Cremonæ fuit prætor Thomas de Saxolo Mutinensis.

Anno altero Matheus Vicecomes, dum Cremonenses & Laudenses, ab eo præter modum gravati, per ipsum facto recessu una cum Turrianis, Castillioneis, & Carchanis ibi insensu, obediens Castillionum, in eos profectus ipsos inde expulit.

Anno sequente, Cremonæ prætor Brunetto de Brunadeficiis, & capitaneo Bertario de Guinzinetis.

lis, & confilibus Gulielmo de Pistoribus, Cabrio de Ulbra, Gerardo de Gamba, Petro Stanga, Grazio Verdello, Raymundo de Gamba, & Egido de Mainzone, obit Boninus ibi episcopus, & eque substitutus fuit Raynerus.

A. C. Anno secuto ex iussu ibi rectorum de mense Junii 1198. li fuerunt decapitati publice Manzinus de Mantuonibus ex facio Minate Hetruriae, & Brambaninus de Archidiaconis, & Rollandus de Natalibus.

A. C. Anno subsecuto die ultima Augusti Cremonenses 1199. & Mediolanenses invicem fecerunt pacem. Et Religiosa Carmelitarum D. sanctae Mariae concessa ecclesia parochiali divi Bartholomaei Cremonae cum ejus domibus, nonnulli ex eis se contulerant habitant in ipsas, quas ampliarunt.

A. C. Anno Redemptoris humani generis 1300. Mutio thesauri Vicecomes, dum Azo Edensis, Marchio Ferrariae, ac Mutinae, & Rhegi, & vexillifer Ecclesiae, prosequitur eccle. quibuslibet, & quinque milibus pedestribus Cremonam, & inde Cremonam cum Cremonensibus, Bergomensibus, & Henrico Monconcha sibi federatis, irrupit agros Insulbrum, eis cum factione sua Gibellinorum obvius factus utrique collatis signis apud Albidum flumen in agro Cremonensi, in quem pedem retulerant Azo, & socii, ipsos superavit, & mox inita pace cum Azone, Galatino primogenito suo locavit uxorem Beatricem filiam Aazonis, & R. Neri Gallurae olim Tyranni Pisarum, & Judicis Sandiniae die prima Julii, jam depositus filio Alberti Scotti Placentini, & ex qua & Nino in lucem producta fuit Joanna, mox nupta Gerardo Caminati tyranno Trivulii; & vigus annonae gravis penuria.

A. C. Altero anno Brivincens, dum illorum extorres 1301. Gando per eos obsequio distitit eo potiri, Cremonam & receptissae, ob id indignati facta irruptione in agrum Cremonensem, cum furto, ac igni, & praedae expulsi usque Cremonam.

A. C. Anno sequente Mathias Vicecomes, constitutus 1301. Vicecomes per Albertum Caesarem in Gallia Cisalpina, juncta sibi acie Aazonis Edensis cursavit, & ferroque, & igne vallavit agros Papensium usque Papiam, & percussio fudere, & coactio multo exercitu in eum die xiv. Juno per Cremonenses ac Placentinos, eorum duce Alberto Scotti, Papientes Philippo Langulco, Laudensis Antonio Filirga, Verceilensis Simone Advocato, Novariensis Gulielmo Brufano, Novicomensis Corrado Rusca genero Petri Vicecomitis, Scaligeri Verone Regulos, Gulielmum Pulterum, & pierosque Canonicos, & Valvassores Mediolani, & Bergomenses expulsi ex Bergamo Gibellinis, & alios factionis Guelphae in Gallia Cisalpina, & per ipsos facta conjunctione in gratiam Petri Vicecomitis in Mattheum indignati, quia cum carcerari fecerat, & cum die xiv. Julii agmina utriusque factionis apud Melphum conata essent concurrere, facta irruptione per Scottum & alios in Ducum Mediolani copias eorum, ac Turranorum illuc profectorum ex Aquileja septuaginta equitibus, Vicecomes ipsos acie eis occurrat, & ibi depositum dominium perfusionibus Scotti, & dum juxta convenit inter eos vellet redire Mediolanum, ab ipsis in templo ille captivatus fuit, & Galeatus ejus primogenitus expulsi ex Mediolano, illic introductus Turranus Muscha eorum duce, & ut facilius inter eos duraret, Simonis Turranus duxit uxorem filiam Petri Vicecomitis, & Franciscus agnatus suus neptem Scotti, & Guido quoque Turranus filiam Langulsi, etiam conjunctis invicem affinitatibus per Vicecomites, Pusteras, Gibellos, & Clusianos, & nec multo post mortuo Muscha, superstitibus Castano, Pagano, Raynaldo, Odoacre, Napo, & Melchione hiis, successit Guido frater, qui Mediolani constituit praetores Bernardum Scottum, Antonium

A. Filirgam, & Pium Vernitium Cremonensem, & ducem supremum Gulielmum Brusium, & ope Alberti Scotti suppeditavit Placentiam, & ibi constituit praetorem Pallarium Turranum, & Mattheus illic praefectus fuit.

Et anno secuto ingressus ejus acie agros Insulbrum, A. C. ac Novicomensem, eos praedae expulsi, ac ferro 1301. & flamma evertit usque munita Novicomem, & tentavit ingredi Mediolanum, Azone ejus nepote ex Galeato ipsius filio tunc in lucem producto Ferrariae. Usbertus Folata J. C. Cremonensis tunc leges docuit Perusi, publico stipendio illuc conductus, & qui prius ibi aperuit gymnasium, & ex Cremonensibus Federicus de Pontonibus factus fuit praetor Mediolani, & Simbaldu Burghus Placentiae. Fuit magna aeris fecitas, ut terra non boni produxerit praeter vinum in multa copia.

Anno subsecuto Albertus Scottus, dum Uberti A. C. nis Landus, Vicecomes Pallavicinus, & Lancio 1304. lotus Anguifola contrarie factionis, fuissent illustri Placentiae, ob id indignatus, ex ea expulsi Turranus, ac Tegugranum Pallavicinum eorum ibi praetorem, & occupavit ipsius domum, & dum ex Cremonensibus, Mediolanensibus, Papientibus, & aliis factionis Guelphae in Gallia Cisalpina Cremona habitis comitis de mense Maji sex milia pedestrum, & equitres quatuorcentum eorum duce Juliano Mariano Cremonensi incursum, & direptis agris Placentinorum, obsedit Scottum in civitate Placentiae, Brivincens factionis Gibellinae, & fautores Alberti, occupavit Braxiam una cum Monticello & Pontavico, illinc expulsi Guelphus, & ut divertirent Cremonensibus ab obsidione Placentiae irruerunt eorum agrum.

Anno Natalis Dom. 1305. Raynerio episcopo A. C. Cremonae mortuo substitutus fuit Gerardus de Madis: qui cum esset ex primoribus partibus Britiae, illinc, ut comprehendi ex fragmentis auctoris incogniti mihi datus, ac ut opinor, asportari fecit Cremonam ossa divi Arealdi, martyrio Braxiae affecti anno circiter ccccvi. Adriano imperante, & in templo ad ejus memoriam erecto in vico ibi Omnium Sanctorum reposita. Et anno 1454. Isaac Restallo, ex Canonicis ecclesiae cathedralis Cremonae, procurante in eam translatam, & in pariete dicte sacelli, in quo est altare dicarum Sacramentum Corpori Christi, & olim divo Hieronymo, & in parte superiori juxta chorum ipsius ecclesiae, & mox translata in partem ejusdem subterraneam, & locata in area marmorea ad id fabricata cum altare ei dicato, praeter ejus caput aservatum in tabernaculo armis deaurato ad id etiam laborato, & tentum in armario, in quo aservantur reliquiae aliorum Sanctorum post altare dicarum divo Joanni Baptista, una cum ibi sacello ad partem sinistram ejusdem chori, & ejus divi Arealdi memora celebratur Cremonae quotannis die prima Septembris, qua ipsa ossa dicta fuerunt e Braxia Cremonam.

Anno altero die xxiv. Januarii ex munitio frigore Padus, & alia flumina Italiae, ac Galliae, glacie concreta fuerunt, & ex Vesuvio monte flammaz ignes emissa.

Anno sequente Mediolanenses, eorum duce Gui-A. C. done Turranus, & Jacobo Cavalechore Cremonae 1307. nense eorum praetore, de mensibus Maji & Julii bellum gesserunt cum Cremonensibus.

Qui anno proximo, Gerardo Medio eorum praefate mortuo, eique substituto Egidio de Bonifris Cremonensi, cum Mediolanensibus factionis Guelphae flumine Obli tracto transiverunt in Braxientis, Mantuanos, & Cremonenses diversae factionis, eorum duce Gilberto Corripense, & dum Rolandus Rubens, & alii factionis fuit, de mense Aprilis Parmam occupavit, & Corripensis habitis copiis auxiliariis a Veronenensibus, & Mantuanis, ac Scaligero factionis fuit, & Rubens a Cremonen-

namque etiam factionis fuit, eisque coactis apud Vignolam ad fines agri Rhegensis, & Parmensis, ibi praesentem concurrebant mense Junio, & Rubei succubissent, Corrigenfis Parmam recuperavit inde expulsi Rubeni, & adherentibus ex ea iussu decapitari triginta, & mox contracta pace inter utramque factionem, unaquaque rediit domum, Cremonae exercebat praeterea Odofredo Piperno ibi patrio pro Bassano de Fistriga Laudensis ad eum electo, & per ipsum ea recusat. Et die xi. Maji in Italia conspecto in aere ab Aquilone versus Meridie globo igneo, & in aedibus, ac templo Lateranensibus Romae, orto incendio, ex eoque omnibus combustis, & in ipso & templo divi Pancratii videri multis prodigiis, Albertus Caesar, dum intenderet movere bellum Henrico Duci Carinthiae, qui adhuc occupasset Boemiam, & die prima Maji solerti gratia paucis comitibus a prandio egressis ex Clusa Elvezorum vico iuxta Rayfcedum inter Rixam & Arulam flumina, altero trajecto, facto in eum impetu per Joannem filium Rodulphi Comitem Cheburgi nepotem suum, Rodolphum de Viarda, Gualterium de Exaltor, & Odoericum de Paleno proceres Austriacae, & per Rodolphum recto equo Alberti, eique pignore cuspim illato vulnere in gutture, & mox per ipsos omnes nonnulla aliis iactis vulneribus non longe Rheo flumine per ipsos fuit occisus, ejusque cadaver illuc transiitum Spiram, ibi in ecclesia cathedrali, seu monasterio ab ipso fundato, sepultum fuit, superfluous Federico, Othone, Rodolpho, & alio Alberto, ac Leopoldo, & aliis ad numerum viginti & unum filiocepis Elisabeth ejus prima uxore, filia Raynaldi Duci Carinthiae, & Comitum Tirolis, & Goritiae, dum esset aetatis annorum ix. & imperasset annis decem. Et Henricus VII. filius alterius Henrici ex Beatrice Comitissae Annoniae Comitum Norimbergae, valde infestus Guelphis, in gratiam summi Pont. die prima Novembris electus fuit Caesar ex voto praefatus Treverensis fratris sui, & per Clementem V. summum Pont. Guisconem confirmatus, ad eum transmissis legatis Com. Sueviae, & fratre Gundone Com. Flandriae.

A. C. 1359. Et anno subsecuto die prima Januarii coronatus Aquigrani invito Philippo, Gallorum Rege, anuente Carolum Valsis Com. ejus fratrem creati Caesarem, mox in Alstia de mense Aprilis coronatus Rex Germanorum assidentibus Cardinalibus Pratenfis, & Pilsco, & Duce Brabantiae, & Comitibus Flandriae, & Analdi, & quamplurimis aliis Principibus Germaniae, & Italiae, & Luxemburgum erexit in Ducatum, & procuravit Adalphi & Alberti praefectorum suorum eulavere ex locis, ubi occisi fuerant, deserti Spiram, & in ecclesia ibi cathedrali tumulari, & Joanni filio suo nupti Elisabeth filiam Vinculae, Regis Boemiae, cum dote ipsius regni, moto bello Henrico Com. Cornubiae ipsum occupanti Joanne ipso, ac Petro Colonae duobus comparato exercitu ex Francis, & Bavaris, & ex Boemia expulsi Henrico, eo regno vendicato post multas praedia ibi utraque facta, & Joannem occidere Alberti praefectoris sui sibi supplicem iussit ingredi religionem, & qui ingressus religionem davi Augustini Pisis, ibi cum profectus fuit, ac perivit, & Federicum filium Alberti constituit Ducem Austriae.

A. C. 1360. Et anno 1360. ex Gallia per montes Taurinos descendit in Italiam exercitus, & ibi honoris gratia Philippo Langusco Papae, Simone Collabiano Vercelliarum, Antonio Fistriga Laude, & omnibus aliis fere regulis Galliae Cispinae ei occurrentibus, die decima Novembris profectus fuit Astam, in quam quoniam se recipiunt Matthaeus Vicecomes, & alii de eius familia, & Caltonus Turrianus praefectus Mediolani, & Napoloni frater, & alii eorum agnati dempto Gundone Turriano, & expulsi per

A cum Mediolano die prima Octobris. ibi die quarta Decemb. invicem se reconciliarunt, & illic Henricus per Vicecomes, & Turrianos, & alios regulos ductus fuit Mediolanum, quo applicuit die xiv. Decembris, & cum Gundone illud copis ingressi, in eum ibi diverse factionis incolae essent concursuri, eis sedata ipsum ingressus, Joanne de Caltra Gallico magistro suo militum, Guidoni concessit Vercellas, ac Galeatio Vicecomiti filio Matthaei promissit turmam coequestrum, & cum omnes fere civitates Galliae Cispinae se ei subiecerint praeter Alexandriam, ex consultiore Reip. Cremonensis Joanne de Donellis, Nicolao de Claro, Gerardo de Gofalengo, Jacobo de Gornis, Alberto de Carefinis, Bartholomaeo de Capella, Gabrino de Scavalochis, & Veto de Viscardi.

B Anno altero coram, quam Mediolani accipere A. C. debebat, accepit una cum Margaria ejus uxore, filia Ducis Brabantiae, ac Caesaro Turriano ibi praefectus die vt. Januarii, & solenni Epiphaniae, ibi existentibus praefectibus Treveris, Bistice, Constanter, Ravenna, Brundisii, Lucor, Thebarum, Sanctae Helene, Cervie, Tridenti, Genue, Brixa, Vercelliarum, Novariae, Bergomi, Laude, Aquenae, Patavii, Vincetiae, Trivis, Verone, Mantuae, Rhegi, Merinae, Parmae, Placentiae, Cremonae, Papae, & Novicomii, & Leopoldo Duce Austriae, & supremo duce Henrici habente custodiam civitatis, duobus Delphinis Galliae, Theodoro Montiserrat, Manfredi Saluti, ac Carren, Malupinae, & Luncinae Marchionibus, & Henrico Flindriae, Langusci, & Campet, ac Philippo Sabaudae Comitibus, & ex quibus Philippus erat cognatus Henrici, ac Legatus Romae, Pitarum, Genuae, Placentiae, Verone, Mantuae, Brixa, Bergomi, Parmae, Laude, Papae, Cremonae, Vincetiae, Trivis, Novariae, Vercelliarum, Ypoegiae, Patavii, Novicomii, Rhegii, Mutinae, & multarum aliarum urbium Italiae, ac Vicecomibus, & Turrianis, & aliis duobus utriusque factionis, & per eum creatis multis Equitibus, inter quos fuit Federicus Pontonius Cremonensis. Et cum mox imposito tributo aeorum ducentum millium Mediolanensibus, quod ab eis exigent Nicolaus de Bonifignorio Senensis illic praetor pro Henrico, ipsi ob id indignati, & etiam quis finistre tradebatur & gravabatur multo sumptu per milites Henrici, sumptis armis die decima Februarii in illos ex illis, & praeteritis Germanis per civitatem vagantibus, multos occiderunt, inter eos, ac alios multos, introducentes per Henricum in urbem ex ejus suburbis, ubi habebant castra, ac Mediolanensibus commissa pugna, & Henricus iussit per suos milites diripi Mediolanum, & eorum se vocari duces ibi factionum. Et cum Galeatio Vicecomes multa comitus eorum eo comparuisset, & conjuncta omni culpa in Turrianos, quos asseruit affectare ibi resiliunt tyrannidem, & per eum, & alios factionis fuit secum junctis Germanis commissa praeco cum Turrianis apud platium sanctae Mariae Pavonis, eisque ex ipso occisi quatuor, & ex suis factionis triginta, inde expulsi, & profecti Vercellas, ac Mediolano relegavit Matthaeum Vicecomitem Astum, & Galeatium Trevirum, & cum Advocato occupasset Vercellas, Philippus Langusci, & alii factionis fide Papam inde expulsi Matthaeo Bocaria, Vicini Novicomium inde expulsi Rusconi, Advocati Novariam inde expulsi Brutatis, & Tornicis, Gulielmus Cavalcabos Cremonam inde expulsi Doveriensibus, & Jacobo Redensio, Theobaldus Brutatis Brixiam inde expulsi Federico ibi episcopo, ac Bartholomaeo de Madis, Fistriga Laudam inde expulsi Villanis, Albertus Corrigenfis, gener Philippus Langusci, Parmam illic expulsi Rubeni, & Venturinus Benzonius Cremam inde expulsi Comi-

D E F

multibus Forinovi, Henricus multis legatis Florentinam, Florentinisque admonitis, ne vexarent Aretinos, & Florentis sibi, ac exercitui suo pararent hospitium, eoque in ipsorum auxilium transmissis decem milibus equestribus per Robertum Regem Neapolim cum ejus marcescilo, non audito, ob hanc indignam in Guelphos Mediolano abijt exercitus Laudam, & ibi captivatis Antonio & Bacianno Fissiragis, & Antonio de Laqua ductibus illic Guelphorum, inde fuit Cremona, eamque expugnavit, ac moribus exiit jussit, illuc aufugiente Venturino Bencono, & mox potius oppidum arcis libere, ac Romanæ direxit iter Cremonam, & accessit Soreninam, & ibi noctu hospitium inde ivit Paternum. Et cum ibi sibi occurrisset Supramons Amatus, Hymericus de Laude, Carlinus, & Meliolus de Malumbertis, Dominus, & Benevenutus, ac Niger de Foisaris, Nicolinus, & Zofredinus de Roncarolo, Otcolinus de Mofcardis, Cabrinas de Nigello, Jacobinus Arolides, Marcus Mapheus, Ulbertus de Burgo, Ravarinus, & Illariolus de Bellotis, Thomasius Zancobonus de Sanguis, Thomasius de Divitiola, Jacopinus Siffi, Philippus de Piperaris, Thomasius de Azanello, Joanninus de Gadio, Federicus, & Gualelmus de Guzmanibus, Corradinus de Sfondratis, Thomasius de Piccarolo, Nocolinus de Cavalenis, & Balthasar de Piccardis factionis Guelphæ Gualelmus, & Jacobo fratribus, & aliis de familia Cavalcaborum, & Pontino Pomono, Gregorio de Summo, Jacobino de Perfico, Leonardo Piccardo, & multis alios eorum adherentibus profectis Vitellianam meta Henrici, jussit ipsos decerni per Theobaldum Picardum ejus Irenarchum, & carcerari ibi in arce, & Castrileonis, & Romanengi, & admoeto exercitu Cremonæ die xxvi. Aprilis eum quoque expugnavit, & diripi jussit, ipsius arce, & moribus, & portis demolitis, & foveis obcuratis die ultima Aprilis, Guelphorum domibus everitis ac combustis, & ab ibi ioculis exactis centum milibus, & ex ea factione Guelphorum alios mille ducentum jussit capi, & carcerari in oppidis Castris novi Buccæ Abdur, Malci, Cottone, & aliis inde expulsi, ejus duce supremo Colla Gallico, & Cremonæ constituto Vicario suo Com. Francisco Caputio, & dum una cum uxore hospitaretur in sedibus divi Laurentii Cremonensis exiit omnibus regulis, probatis in eos duabus sententiis per duos ibi jus dicentes, existentes ad fenestras ibi pratoris regione aragherii, & plateæ majoris, die x. Maji, & si aliqui duxerint Henricum Cremonensem, dum se ei libere permisissent, recepsit in gratum, qui mox, cum ibi subsisteret per dies xix. die xxx. Maji ingressus iter versus civitatem Brixiam, in quam Gualelmus Cavalcabos, & alii ejus agnati, & factiosi ad evitandam iram Henrici cum uxoris, & filijs, & tota suppellectile aufugerant, per Theobaldum Brusianum, & alios factionis Guelphæ illic expulsi Gibellini, & capti, & direpsit oppidia Soncini, & Urcorum, & universo agro Brixienfe depopulato, eam civitatem obedit die iv. Junii per quatuor menses, & dies xviii. sex milibus equestribus, & pluribus pedestribus, & cum quo fuerunt Dux Austræ, Marchiones Montiserrati, & Saluti, Com. Flaudrat, Delphinus Vienne, Agapetus, & Stephanus Columne cum Vicecomitibus, Scaligeris, & aliis factionis Gibellinæ ex Gallia Casalpina, Flaminia, & Hetruria, & ibi commisit multis levibus prælis cum Brixienfibus, & aliis factionis Guelphorum ibi congregatis ad eum tuendum, & multis utrinque captivatis, & inter alios Theobaldo Brusato Brixienfe, Joanne Strulo, & Joannino de Summo Cremonensibus, & Theobaldo, cum tentatis per Henricum ei noluisse prodere Brixiam, ob id eo jubente interempto, & una cum aliis dimembrato, & in eorum ultionem per

A Brixienfes jussit suspendi quinquaginta ex captivatis per ipsos exercitus Henrici, & Valeriano ejus fratre vulnerato, & inde conducto Veronam, & ibi mortuo, eaque civitate dimissa per Guelphos, diffisos viribus suis, illuc ex fuga prolapso ad montes ibi adjacentes, ipsam se ipsi sponte permittentem medio Lacu de Fisco Geosensis episcopi Hostiensis, Leonardi Episcopi Albanensis, & Arnaldi Pelaguri Sabienfis Cardinalium, & legatorum Apolliticorum, ex Avenione illic transfusorum per summum Pont. cum Germanis, & aliis militibus exercitus sui ingressus fuit die xxv. Septembris, & jussit domos ibi Guelphorum diripi, dirui, ac comburi, moxque urbs solo æquari, & ibi turribus, arcibus, & palatis publicis publicata ibi incolæ exiit omnibus privilegiis imperialibus, Equestrisque, ac J. C. & Notariis factionis Guelphæ exautoravit, omnibus ibi imaginibus & statuis humanis naribus amputatis, ut se expiaret hoc actu à jaramento per eum præstito de amputandis naribus quibuscunque Brixienfibus, quibus occurrissent, ubi expugnasset Brixiam, & in eam restituit Gibellini, qui propter modum fuerant in Guelphos, ibi & alibi penuria ac peste faverentibus, & ex peste Guidone Anusio, & multis aliis mortuis, & sole & luna tunc pulsi defectum, & insolis fydens facie, ac luna tergemina cum fidebus variis, & circulis, se imagine crucis in aere conspectis, & in Italia, & ad partes Septentrionis viso caelo ardere, & sereno aere, & abique fulgure audito tonitru, & in agro Putavino multa enixa pullum habentem notem pedes, & in Gallia Casalpina videri insola cum capite cristato, ac plumis cinerei coloris maculis sanguineis distinctis visis devolare, & ad tenitorium Mantuæ Vicecomitis viro immensis stature, super equo etiam immensis & insuante stature, ad primas vespers conspecto, & illic ad triduum duobus aliis equestribus ejusdem stature illic superventis, & cum ibi manus consensuissent evascentibus, & facto descensu per viros, & mulieres, indutos facie ex Gallia Transalpina in Italiam, & qui per eam vagati sunt præcurantibus cruciatibus, se percussendo & implorando misericordiam Dei, & discordias componendo, dum vigeret ubertas vini & grani.

Et Henricus, per eum exactis à Brixienfibus maris sexaginta milibus, & de observanda fide erga eum habitis xx. obediis, ex Brixia rediit Cremonam die 11. Octobris, & die 14. audita missa in ecclesia D. Francisci, Cremonensis, eorum syndico Federico Archiducum, recepit in sui gratiam, & ex ipsorum captivis plurimos dimitti jussit gratis, & adhuc transmissis Florentiam Ludovico Com. Sabaudie, & Simone Pistorienfe, & duobus prelatiis, denunciavit Florentinis, ut dimitterent obediionem Aretii, sed ei noluerunt parere, & ex Cremona destinavit exercitum in Placentinam, colique ex Placentia expulso Alberto Scotti, duce ibi factionis Guelphæ, & in eam restituit Gibellini per ipsos, eam recepit audire Cardinale Fisco in sui gratiam, ibi consulto Vicario suo Lamberto Ciprino Florentino, nec non & Parmensis ex eorum urbe expulsi Rubens, ipsi, dum obideret Brixiam, transiit per Gibertum Corrigentem coronam aurea, olim adeptam Federico secundo Imperatori in conspectu facto cum eo obidente Parmam per Parmenses, & eccles. (ut præfatur) transmissis Episcopo Gebenensfe, & Scaligero cent. equestribus in Mantuanos, Veronenses, Vincentes, Putavinos, & Tarvalinos, ipsi omnes se ipsi subjecerunt, & cum eo Veneti quoque percellunt factus, omnes terro calamine Cremonensem, Cremonensem, & Brixianum, & die vi. Octobris Henricus ex Cremona abiit Placentiam, & inde die vii. per Papientes Langasco, & adherentibus expulsi ex Papiis, & illuc restituit Boccas, & alios factio-

GVLIELMVS CAVALCABOS.
Cremonensis Vitellianae Marchio
ac Cremonae Dominus.

factionis fuit, & recepto rectore ipſus Philippo nepote ſuo Com. Sabaudie, illic ivit, & ibi, dum illic eſſet, perit Guido filius Com. Flandrie. Et dum conſtituiſſet in Gallia Caſalpina Vicarium ſupremum Guarnierum Aſpergionem, & Joannem Caſtronovum rectorem, & Mathieum Vicecomitem Mediolani, Galeſium Placentie, Lucenſium Bergomi, Martini filius, Henricum Flandrenſem Lauze, Franciſcum Piccum Mutine, Franciſcum Capitaneum Cremonæ, & Philippum Com. Sabaudie, & Principem Achate, Papie, Novaræ, & Vercellarum, & Gulielmum Plantanellum Patavii, Simonem Pilboranſem Crene, Gerardum Caminatum Tarviſii, Albertum & Franciſcum Scalageros Verone, ſibi etiam jure ceſſo per Comitem Boiſſacium pretio liberum centum auri, & Gulielmum Pulſicrum Aſtre, ſibi etiam conceſſa in feudum iuſula Fulcheria, & Guidone Cribello ſuſco feudatario Leaci, & locorum circumvicinorum, & Ludovico Vicecomite Seprio, Gerardo de Corrigio Guardafalli, & Paſſarino de Bonacolis Lazaræ, Papia abiit, & ipſum comitantibus Philippo Com. Sabaudie, & Legato Pſanorum, & Opizino Spinola, & Bernardo Doria Legato Genueſium, ivit Germaniam, ad quam applicuit die prima Novembris, & ibi inter eos ſociatis factionibus, ac habito domoſio, illucque reſtitutus ſode exulibus, Margarita ejus uxor die xiv. Decembris obiit, quique cadaver ſibi in templo divi Franciſci ſepultum fuit: & Henricus audiit Legatos Regis Neapolis, ac Federici Sicilie ibi adventantes, & inde expulſis omnibus ibi mercatoribus Florentibus, illic tranſmiſit omnes ejus turmas equitres in Lucenſes agros, quos diripuerunt, Lucenſibus, ac Florentibus, & equitibus Roberti Regis in Lucenſem agrum ac Hetruriam deſtinatis, ut Florentinas, Lucenſibus, ac Ferrarienſibus aſſiſterent in Henricum, ſi eos inſeſtare voluiſſet, & cum eſſent impares ejus equitibus ſe continentibus Lauze, Guido Traſmarum, ſatis incurſionibus ejus acie armatorum in agrum Placentinum, Albertum Scottum, qui auſugit in Caſtrum Arquati, repreſſit, & Ghibertus Corrigenſis bello inſeſſavit Bononienses, & eo auctore Perſenſes & Rhegenſes deſecurrant Henrico, & Benicentis, dum idem facere vellent, Canis Scalger eo profectus ſuaracie militari repreſſit de menſe Decembris. Summus PP. habuit Synodum Vicenſem in Gallia Tranſalpina die prima Novembris, cui interfuerant Ricardus Senenſis, Joannes Namurſis Cardinalis, & ccc. Epſcopi, & quamplures alii prelati, & proceres, & ibi addidit Catalogo Sanctorum Ludovicum Andegavenſem Epſcopum, & ex Religioſis Divi Franciſci, & Petrum Moreneum Celeſtium nunciatum, olim ſummum PP. ac Equitibus D. Joannis, ac alius Religioſis Equitum tunc inchoſtis, conceſſit hora Templariorum funditus tunc deſetorum, quia deſecit ad Saracenos, eorum ſupremo moderatore, ac multis aliis ex eis ultimo ſupplicio aſſictis, ac teſtavit, ut bellum inſideretur infidelibus.

A. C. Anno ſequente Gulielmus Cavalcabos, [ejus iconem, ex Ant. Campi *Hyſt. Medul.* vericinium hoc loco exhibemus] & ejus agnati, & ſequaces habuit copias auxilioribus ad Albertum Corrigenſem, ac Florentibus, & ex eorum inſtigatore ſecum junctis Briſienſibus exterritis eorum ſocietis, ingreſſi agrum Cremonenſem, cum diripuerunt turmas equitrum caſtramentum in municipio Caſali majoris, cohortibus autem poſtulerunt in vico Puthet baronit, & die xxii. Januarii obſederunt Cremonam, & ibi occiſo Jacobo Redenſiſco ex primoribus tunc factionis Gibelline, inde expulſis Doveriſibus, & aliis eorum factionis, ac Paſſarino Traſmaro, Joanne Caſtillione ibi Pretore, Galeſio Vicecomite Capitano, & Manfredo Marchione Palavicano ibi ad preſidium mille poſtibus exi-

A ſtentibus, & profectis Romanengum, Caſtrum-leonis, Rubecum, & Bordenanum, & cum Mathieus Viſcomites eis non fuiſſet auxilium, ipſum acceperunt, & ingreſſi ſunt per portum Moſæ. Unde Vicecomites eo id inſigniti Supremote Amato, & aliis Cremonenſibus, juſſu Henrici (ut præterit) captivatis, eduſtis ex arcibus Patavii, Caſtraleonis, & aliis, in quibus ſervabantur, & ductis Mediolanum, & ibi carceratis, & mortuis, moverunt bellum Cremonenſibus, Briſienſibus, Laudenſibus, ac Cremonenſibus factionis Guelphæ. Et Henricus Caſtr ſuperventa maris tranquillitate Genue, dum ibi moram habuiſſet per trimestre, dimiſſo rectore Ugobone Fagolano, die xvi. Martii claſſe Genueſium xl. ſuorum trajecit Piſas una cum præfulibus Treverentiſ, ac Legatione, Duce Bavarie, ac Com. Sabaudie, ac Sforaceniſ, & Antonio Grimaldo, Guidone Delphino, & Roberto ejus filio, dareturque agros Lucenſium & Menacenſium, Piſa abiit per agrum Plumbium ſecus oram ſaracenicam Viterbum, & inde præmiſſo Ludovico filio Philippi Com. Sabaudie na, equitibus Romanis, & ex urbe veteri expulſis Guelphis per Gibellanos, illic ex Viterbio per clerum & populum Rom. eo præſidio conductus applicuit die vii. Maji, alius ibi milibus equitibus, & ibi ſacto convivio, cui interfuerant Stephanus Colonna, Nicolaus Miletus, Annibal de Annibilibus, Joannes Sabellus, Theobaldus de Campofiore, & alii proceres Rom. præter Urſinos, cuique proceribus coactis jurare in verbum ſus de more, & mox inde expulſis, & arcibus & aliis locis ibi manſis impoſito præſidio militum ſuorum, inſiſit grave tributum, ob quod utraque ibi ſacto conſugit ad Urſinos degentes in parte illic inferiori adjacente Tyberi, & ex eorum adibus irruentes Urſini, & alii milites in Germanos milites Henrici impoſitis præſidio, & in urbem introductis adverſus Rom. ſagittarios Piſanos, quos ſecum conduxerunt, & in illos eſſo impetu per Joannem fratrem Regis Roberti c. equitibus, ac totidem poſtibus Halpanis, ac Hetruriſ illic profectis in auxilium Rom. & caſtramentibus in Aventino monte, & utrinque commiſſo prælio, in quo epſcopoſ Lugdunenſis, & quiſque alii fuerunt occiſi, lucubuerunt Caſtrani, & compulſi fuerunt in fugam, & Henricus, dum decreviſſet accipere coronam imperialem in eccleſia ſancti Petri, ea aſſumpta die prima Auguſti in eccleſia Lateranenſi à Cardinalibus Pratente, Fliſco, & Pelagura, illic miſſus per ſummum Pont. inde abiit Tybur coactus, & Joanne Andegavenſe egreſſo urbem ejus acie militum, ſuadentibus Cardinalibus, eaque pacata dimiſſa, peruloſque ſecum fodere per Federicum Aragonenſem in Robertum Regem Neapolis, ex Tybure abiit Tudertum per Subasos, & Umbros, & illinc Arctum, & ad ipſum confluentibus Gibellanis, & Albis Florentibus, & totius Hetruriæ, & illinc expulſis, & per eos direpta Valle Arni una cum illis die xix. Septembris admoto exercitu Florentiæ, & poſtea caſtris apud S. Salvium, eam deſenſum per Lucenſes, Minutenſes, Bononienses, ac Ferrarienſes, & equitres Regis Roberti, obſedit per menſem cum dimiſſo, & cum ea potui depreſſiſſet, deſecitque annota exercitui ſuo quatuor milium equitrum, & plurimum poſtulum byenne tunc ſuperveniente, inde motu caſtris die ultima Octobris ivit Donnamum, inde diſtans per milliaria octo, ubi caſtramentatus eſt per bimilite, quo diripi juſſit agros Florentinorum, ſperans hæc vi ipſos, qui tunc ſe ſubjecerant Roberto Regi Neapolis, ſuppeditare. Et Patavii tumultu exorto die x. Februarii, ibi occiſus fuit Gulielmus Plantanellus illic Vicarius. Et Mantuani, & Veronenſes profecti Vincentium una cum Franciſco Scaligero die x. ipſum ibi conſtituerunt Vicarium. Et Cremonenſes,

eorumque adherentes factionis Guelphæ, profecti de menſe Junii Caſtrumleone, illuc expulerunt Gibellinos. Et Philippus Langueus recepti Papiam ibi capto Manfredo Becaria. Et Albertus Scottus, & alii factionis Guelphæ occuparunt Placentiam, illinc Ubertino Lando & alios factionis diverſe expulſi. Et Galeatus Vicecomes ejus ad ſpectus ibi factus prior die xxiv. Julii Scottum ipſum, & alios inde expulſi. Et Henricus hiſ auctoribus declaravit rebelles Imperii, dum eſſet Piſis, Cavalcabovem, Langueum, Turrianum, & alios qui ab eo deſecerant, ac Gibertum de Cornigio feudatarium Guardafal- li, & Vicarium Rhegii pro eo, Joannem de Quintio de ſancto Vitali generum Giberti, & Opizium de Anſolis, & Parmenſes, & Rhegienſes, quia ad- heruiſſent in eum, Florentinos, Lucenſibus, & con- federatis.

A. C. Et anno ſecundo direptis agris Florentinorum per
ejus exercitum, ac Florentinos & Hetruſcos extul-
ſes, ex Doſoniano die vi. Januarii abiit Bonitium,
quod inſtararii juſſit, & ibi hybernatus eſt, interim
etiam direptis agris Senenſium, Genueſenſium,
& Collenſium, & eſque bello inſeſtitus per ejus exer-
citum, ac caſules. Et cum Federicus Arrago juxta
conventa cum Henrico claſſe trecentum t. ex Sicilia
traieciſſet in regnum Neapolitanum, & ibi occu-
pato Rhegio, illinc bello inſeſtitur Robertum il-
lic Regem, reſta Piſis, & illinc tranſiſſit Hen-
rico Flandrenſi Martiale ſuo parte exercitus in
agros Lunenſium, Minuſenſium, & Lucullanum,
& per ipſum eis direptis, ac occupata die xxiv.
Martii Petra ſancta, & per Malapſum, ſequentes
partes Henrici, Sarzanæ, Robertum Regem Nea-
polis, Piſis ter citatum, & non comparentem pronun-
ciavit reum criminis lreſe Maſſellianæ Caſ. ac rebel-
lem Imperii, & mox ivit Arcium, ubi ruſas de-
claravit Roberto ac Florentina rebellibus Imperii,
& ecclia omnibus juriſus, & regalibus die ix. Ma-
ji, & tranſiſſit claſſibus Genueſium, ac Piſano-
rum trecentum lxx. in Robertum, tranſiit ad-
verſus Senenſes, eorumque agros ingreſſus, ipſos
eos accluſo, quod nimis parce exercitui ſui mini-
ſtraſſent annonam, decorporari juſſit. Et Com. Guar-
nerius Aſpurgentiſis, ejus Vicarius ſupremus in Gal-
lia Ciſalpine, dum Venturinus Pandulus oppidum
Sonicis ibi commendatum per Henricum, cum ob-
ſideret Bruxiam, inde expulſo reſto Henrici, tra-
didit Gulielmo Cavalcabovi, habitis comitiſ
Laudæ, & ibi coſta acie Gibellinorum duode-
cim civitatem ibi regionis die xv. Martii illuc voca-
tus per Barnabovem, & alios illic factionis Gibelli-
nos, illud, quod nuchatur Cavalcabos, & Ventu-
rinus Bentonus, & multi alii eorum factionis, ob-
ſedit, & cohorte pedatum et. proficilente ad ejus
ſubſidium, deleta per milites Guarnerii adverſus
ipſum profectus, & Cavalcabove, & Bentono, &
multis alius ex eorum acie, dum illic erupilſent
in exercitum Guarnerii, & ſecum manus conſeruiſſent,
predigatis, & captivatis Cavalcabove, & Bentono,
juſſitque in gratiam Nazarii Quimoni Cremonenſis
factionis Gibelline occidi, & eorum expugnavit,
& Venturino, & filiis, & illis triginta illorum
factionis captivatis juſſit Fondulum, & alios tri-
bi ad equam equi per ipſum onze oppidum, & in
ejus ſuburbis lupendi ad arbore, & ibi diutius tene-
ri, alios veno fragulari, & utraque factione illinc
expulſi, diripi eorum bona, ac demoliri domos, &
quod nunquam Guelphi poſſent illuc redire, & qui
profecti ſunt Ronſenſium, & Gibellini etiam in
alia oppida Cremonenſium. Et Cavalcabovi ſuper-
ſtites fuerunt Octavianus, Aloisius, Ugolinus, &
Azolinus filii.

Et Galeatus Vicecomes ope Cremonenſium, ac
Bergomenſium ſunt factionis ſuppediavit oppidum
ſ. Baſſiani, & dum Albertus Scottus, & alii Placenti-
ni exules ex Caſtro Arzenti jura Scotti, incur-

A' ſantes agrum Placentinum, ibi bona adverſariorum
diriperent, ſecum juncto Luchino fratre eec. equi-
ſtribus, eos de menſe Auguſti obſedit in ipſo caſtro,
illucque perſilio proſtat, & caſtro ipſo capto, Scottum
& Ubertinum Landum, Duces factionis Placentiæ,
relegavit Mediolanum, ibi priore Egid-
io de Alegria Cremonenſi. Et Scottus profectus Cre-
mam ibi obit. Et Mattheus pater Galeati curſavit,
ac deſtrudatus ſunt agrum Papicem, qui ex Pa-
pia expulſis Curia & Becaria, Caſtellino ibi tyran-
no, & Tyronis per Advocatos ex Vercellis & Caſtel-
lina per Salonenſes ex urbe Athenis, cum eis ſe ſub-
jecerent Roberto Regi Neapolis, acceſſit Ugone
Bartio Vicario Roberti in Gallia Subalpina, & dum
Simon Advocatus, & alii factionis Guelphæ, expulſi
Vercellis, ad Mattheum profecti fuiſſent, una cum
eis illic profectus ipſam civitatem obſedit, & fruſtra
oppugnavit. Et Henricus, dum exercitus ſe conferens
Senas, illuc obſeditur perveniſſet ad Montem acu-
tum, illinc diſtante per lapides quatuor, ibi incidit
in agnitum, & dum inde, ut ab ea curaretur, ſe
recepit Mazarum ad ibi balnes, & cum ea ſibi non
profuſſent, illinc ivit ad Bonconventum, ubi die
xxiv. menſis Auguſti, & non anni quiniſ ſui imperii
obit, & ut aliqui dixerunt ex veneno ſibi dato in
Eucharitia per ſacerdotem, à quo eam aſſumpſit, ad
id pretio inducitur per Florentinos & Lucenſes, de-
ſperantes de eorum ſalute, ubi viſiſſet Henricum, cu-
jus cadaver ſuit delatum Piſas, preter eor ejus juſſu
Genuum allatum, & ſepultum cum cadavere uxoris.
C Et Federicus Arrago, poſtquam fuiſſet Piſis, & Ge-
nuenſes, & Piſani eorum claſſibus domos redierunt.
Et Guido Turrianus, dum eſſet Cremona, ibi per-
rit. Et de menſibus Julii & Auguſti ſunt tanta mor-
tality excedit ob bella intestine, ac penuriam, cum
agri non colebantur in Gallia Ciſalpina, ut ibi ſex-
tentium frumenti venditum fuerit pretio duorum ſo-
renorum.

Anno ſubſequenti Cremona de menſe Aprilis perve-
nit in Robertum Regem Neapolis, qui ibi conſtitit
Vicarium ſuum Paſſurum Turrianum die ix.
Maj, & inde ibi reſtore Aloisio de Cavalcabos,
D & Guidone de Potentibus Capitanio, & Bartho-
lomæo della Torre Vicario, Guelphi profecti de
menſe Maji Soncinum & Rumenſium, illa receper-
unt, & menſe ſequente ſanctum Baſſianum,
Rubecum, & Bordolanum, & Caſtium agri
Laudenſis, inde expulſi Teutonici, ibi per Hen-
ricum diſmiſſi ad preſidium. Et Mantuum, concu-
ſſo agro Cremonenſi, ubi occupant ac combuſ-
ſerunt pontem, ac terram Doſuli, ac multa alia ejus
loca, plurima ibi facta preſta bonorum, ac capta
incolumiſ conductorum Mantuum, & ibi carcere-
torum, & mox occupant & diripiunt Calva-
tonum & Vitellinum, omnibus ibi incolis, qui il-
lorum manus evadere nequebant, occiſis. Et cum
ex epidemia in tota Italia ſerviente innumera-
biles perierunt, & rari eſſent homines, ſextarium frumenti
tantum venditum fuiſt pretio ſoldorum decem.

Anno ſubſequenti Domus 1315. Clemens ſummus A. C.
Pont. factus tribus Conciliis, uno ſcilicet Viennæ, & C.
& duobus Lateran, quibus interfuerunt Philippus
Francorum, Odoardus Angliæ, Ludovicus Navar-
re Reges, & Carolus Valſius: & die xv. Martii
conſpecta luna cum cruce, & poſtera die viſiſſibus
ſolibus inſtar iris, eorum cornu minore occaſum
ſolis, & altero Aquilonem reſpiciente, ac apparen-
ſibus frequentibus ejus deſectibus, duobus ſtellis
cristis per menſem verſus Septentrionem, & in lu-
cem produeto in agro Veronensi pulo equino cum
capite humano, & annonæ penuria ſere in toto orbe
vigente, die xx. Aprilis menſis undecimi anni noni
ſui pontificatus ex hac vita migravit, ejuſque cadaver
fuit tranſlatum in Viſentium, & ſepultum in ec-
cleſia ſui divit Marce de Oeſto doctores Viſen-
ſium. Et Mantuum, & Veronenſes nonnullis co-
piis

pis Theutonicorum inchoato mense Junio, firmis castris ad plebem sancti Jacobi, obfederunt Cremonam, & suburbia, & multis locis territorii ipsius directis, combussive, mox contracta pace inter eos & Cremonenses utriusque factionis, die xxviii. Cremonæ Jacobus Cavalcabos factus fuit ejus protector, & Marchio Vitellanus, ejus duce Simone de Arcellis Parmense, & Galeatio de Forestis tunc ibi Vicario, & Corradino de fascio Michaele capta pro Rege Neapolis, & deinde Mantuanus & Veronensis pace ipsa postposita ingressi adhuc agrum Cremonensem de mense Novembris, ibi occuparunt Bosalum, Calvatonium, Platium, & Castrum Episcopale, & die x. Decembris Jacobus de Cavalcabos adhuc confirmatus protector Cremonæ fuit, Francumforti, ubi anno superiori mortuo Henrico Imperatore, in unum convenierunt præfules Moguntini, Treverensi, ac Colonienfis, & Joannes Rex Boemæ, Rodolphus Comes Palatinus, Valerianus Marchio Brandeburgi, & Dux Saxonie, pro eligendo Cæsare, fuit in festo divæ Lucie per Moguntinum, Treverensem, Regem Boemæ, & Marchionem Brandeburgi electus Ludovicus Bavarus, filius alterius Ludovici ex Elisabeth filia Rodolphi olim Cæsaris, & per alios tunc Federicus Pulcher filius Alberti olim Regis Rom. Dux Austriæ, & amicitus Ludovici.

A. C. Et anno altero Cavalcabos ejus acie armatorum profectus Braxiam, illam occupavit ope Madiorum, & Baisiorum, & aliorum ejusdem factionis, Federaco Madio eorum duce, illinc expulsi Gibellini, ingressi eam per portum Turlonghe die prima Februarii, Gibellini profecti Gavardum, & Franciam curiam, & illinc mox statim eum nonnulli Parmenses regressi Braxiam, & eactis ad ibi forum, & Gulphus ad ipsam portam, & supererant in eorum auxilium nonnulli copus factionis sue, utrinque confectis manibus Gibellini iterum repulsi migrarunt Franciam curiam, illuc, Palazolium, Clarum, Roccam, Urcos, Quinzanum, Lenum, & Calvazium. Et Cans Sciliger, Passarius Bonacofus, Luchinus Vicecomes, una cum Ponazio Ponzone indigato in Cavalcabovum, ejusque adherentibus irruerunt expugnam Cremonensem, ac præde, ferro, & igni expugnarunt, & Cremonam, quam tuebatur Cavalcabos, in eam reversus ipsius factione, & Baisiis, & alia Braxienfis ejusdem factionis, obfederunt, & supererant pluvius, & per Bononenses obfida Mutina, ut dimitteretur, liquerunt, & utrinque de mense Augusti secuta reconciliatione, & facta pace cum Cavalcabovo, & suis adherentibus per Sciligerum, Bonacofos, & Vicecomes die sexta Septembris, & etiam inter Rolandum Rubicum, & Joannem Quartum de sancto Vitale Parmenses, Ponzo, & adherentes remanserunt Cremonæ, & ibi factus fuit protector Gihbertus de Corrigio, & rector Egidius Piperarius Abbas Papiensis, & paulo post, dum Ponzo tentasset sibi illic vendicare dominium, Cavalcabos habitis ducentum militibus à Brutis, & sibi adherente Gregorio Summo, eis, & aliis factionis sue coëdit ad ibi forum capitani, & Piperarius, dum Cavalcaboves, Ponzones, & Gibellinos, & utrinque adherentes, qui forent in armis, studeret componere, & sedare, utrinque facta pugna fuit occisa una cum Leone Ponzone per Aloyium Cavalcabovum ejus forerum, & Leonardo, Corrado, & Baldefare Pienardis, Egidio Alemanno, Grito de Pedreanis, & aliis xlii. ex ibi primoribus, illuc prætoro Gihberto de Foro, illuc auzugensio Portozono cum Amatis, & Gibellini, & aliis eorum adherentibus, Soncium sibi traditum per Philippum Barbivum, ac Cremonam, Caltrumleonis, Bordinianum, Jovis Altam, Platium, Gadum, & Ca-

strum novum buccæ Abduæ, & Ponzo, & Amati in odium Cavalcabovum, ex quorum factione erant, se deservit fecerunt de factione Maltraverorum.

Et anno sequente, Egidio de Mandalbertis Cremonense Episcopo, & mox facto Cardinalis sanctæ Rom. Ecclesiæ substituto Egidio de Bonferis etiam Cremonense tunc mortuo, Luchinus Vicecomes, Cans Sciliger ex Regula Veronæ, & Passarius Bonacofus Mantuæ, cum Veronensibus, Mantuanis, Mediolanensibus, Papiensibus, Placentiis, Parmensibus, Laudensibus, Bergomensibus, Novariensibus, Vercellenfis, Cremonensibus, & Monferratensibus, ac Ponazio Ponzone, & Cremonensibus eorum factionis, die xxviii. Septembris Cremonam obfederunt, postis castris per Mantuanos, Veronenses, & Parmenses in burgo sancti Creati, & per Mediolanenses, Bergomenses, Laudenses, Novarienses, Vercellenfes, Novicomenses, Monferratens, & Cremonenses, ad ripam Navigii usque sanctum Zeonem, & per Papienses & Placentienses in glareâ Padi, & Cremonenses prope portam Papiæ, & in vico Cæpi per dies xxviii. burgis sanctorum Ambrosii, Gulielmi, & Mosandrepis, & combussit, & aquas puteorum veneno infecit, & in vico Longiardoris demolitis & combussis domibus illorum de Siraudent per Enzelium de Divinolus, & Morovinum, & fratres de Natalinis eorum inimicos, & die xi. iv. Octob. distit ac potiri, ipsam dimiserunt. Et Mathæus Vicecomes habitis comitis Soncium cum aliis factionis Gibelline, cujus erat dux supremus, ibi constituit Vicarium suum Cans Sciligerum, & auxit Stephanum filio suo Valentinum Spindam, & Luchino alio filio bellam Placem Genensis. Petrus Jacobus de Offa, filius Raynaldi Canturienfis, Gallus modicus paritibus natus, & videlicet prope cardone, Episcopus Portuensis, post longam contentionem Cardinalium beneas & trimestri cum dimidio habuit de viii. Augusti, Philippo Galbano Rege impellente, factus fuit summus PP. & nominatus Joannes XXII. Et Luchinus, & Sciliger, ac Cremonenses factionis Gibelline, Cremonam obfederunt die iv. Februarii, & de mense Aprilis dolo, Matthæo cognominato Muzo de Crespello, duce, effuso clam muro ipsius juxta vicum sancti Bassiani, eam ingressi centum militibus, & ibi occupato palatio, ipsam suppeditarunt. Gregorio Summo illic Guelphorum duce frustra resistent, & Ponzius Ponzonius (ipsius effugit, ex Alt. Campi *Hist. Albuli* in eis incensum, hac apposi curavimus) inde exsil, ibi factus est protector per Vicecomitem, ea mox per ipsam dimissa Raynaldo cognominato Passario Regulo Mantuæ, & Gulphi illuc profecti Rubecum, & dum illuc die v. Novembris nonnulli exier inde accesserunt ad vicum Ummenæ, & ibi obfida turre illorum de Zuchellis, in qua forent Nicolaus Barghus, & alii xxviii. factionis Gibelline, & quos, dum turre redacta in sui potestatem, captivavit, Ponzonus acie sua ad eorum opem profectus, & ibi collatis utrinque manibus illos fudit, plerisque eum occisis, non captivatis, & Gulphi mox ex Rubeco ope Florentinorum Giherto Corrigenfe duce Cremonam obfederunt de mense Augusti, & fere desolatam, ac derictam ob bellum intestinum, quod tunc gerebatur, etiam ex proditione ejus apertis moeris in vico sancti Crucis ceperunt. Et Gibellini die xxiii. inde expulsi, & illuc reversi suppediarunt, illuc egressi Gulphi ope Sciligeri. Ricardus Malumba J. C. Cremonensis reberbenis docui *Ughis Peruti*, illuc conductus stipendio publico.

Et anno subsequente Guelphi Jacobo Cavalcabovo A. C. duce ope Gulphi, seu Giherti Corrigenfis, Florentinorum, & Bononienum duci supremo, in sui potestatem Cremonam redegerunt, inde expulsi Ponzius Ponzone, & aliis diversæ factionis, & ibi constituto prætoro Aloyio della Ecclesiæ.

A. C. Anno Nativitatis Domini 1360. Mediolani
1360. prodierat in noctem festa, quæ, ut turpi libidini
incumberet, locum in oculis levis aggregatis vi-
ris & mulieribus sub Barloti nomine, Andrea he-
renata, & Gualina uxore magistris, per eos &
alios in habitu sacerdotali peractis nominalis facris,
& mox extinctis luminibus ibi accensis, in omne
genus Veneris prolabebatur, quamplurimis ad illam
una cum Andrea magistro captivatis, & combustis
cum cadavere Gulielmi exhumato ex templo Cla-
rellis, ubi pro sancta colebatur.

A. C. Anno altero Vicecomites, Scaliger, Pomizius
1361. Pezonius, & alii factiones Gibelline, dum Fran-
ciscus Turrianus ex Aquileja multis copiis militari-
bus se receperat in Galliam Cisalpinam, & Ja-
cobus Cavalcabos illius acie ei se conjunxisset, fa-
cto intrinseco conflictu die Jovis 1111. Octobris in
vico Picta Octovillam agri Cremonensis, Tur-
rianos superavit Cassano Turriano, Cavalcabove,
Scaliger, & multis aliis hinc inde captivatis. Ex
Cavalcabos mox dimissis habitis à Florentinis mil-
le equitibus, cis ac alii factionis sue in Gallia
Cisalpina ac Hetruria mensis Novembri obside
Bardum in agro Placentino.

A. C. Et anno sequente die quarta Januarii ibi com-
1361. missio prelio cum hostibus, ejus acie prostrata fuit
oculis, & Leonardus Arcebis ex suis ductibus ca-
privatus. Ex Galatius Vicecomes ope Pontini Pon-
toni, & Vergasii Landi Placentini, & aliorum factionis
sue, die xxv. occupavit ac diripuit Cremonam,
& mox suppeditavit Cremonam, ad cujus presidium
erant Cremonenses & Landensis factiones Guel-
phæ, & Pagani Turrianos centum equitibus.
Ex Mathias ejus pater annorum lxxiii. dum
Beltrandus legatus Apostolicus ipsius coram ci-
tatum, & per illum ad ipsum destinatus legatus Gu-
lielmo Calate, Martino de Modestia, Iliacino Vi-
cecomite, Andrea de Orta, Francisco Garbagna-
to, Stephano Vicecomite, Ricardo Pirovano,
Zaccho de Crivellia, Ottone de Buris, Ambra-
sio de Mandellis, & Gulielmo de Petra sancta,
obtulisset absolvere, dimisso per ipsum Mediola-
no, ac relaxato Turrianis apud cum carceratis, ex
Mediolano tendit in voti gratia Modetiam ad ibi tem-
plum divi Joannis, divertit ad cenobium Chre-
stianicum, ibi oppressus gravi febre, ex ea perit
die xxvi. Junii, ejusque cadaver sepultum ibi fuit,
relictis ex Bonacofa de Buris ejus uxore Galeatio,
qui ci succcessit, Marco, Luciano, Joanne, ac Ste-
phano filius. Summus Pont. dum schisma in Ecclesia
insurrexisset, quo asserbatur Ecclesiasticos habere
non debere quid proprii per aliquos, & per aliquos
contrarium, & Perusino Concilio per Religiosos
divi Francisci, ex ordine ipsius fuisse conclusum,
Ecclesiasticos nil proprium habere debere sanxit, ut
ipsi Religiosi nil unquam proprii, aut commune ha-
berent, nec aliquid eis legari possent, nec aliquorum
testamentorum fieri executora. Virginus, co-
gnominatus Vergasius Landensis, dux pontificis,
indignatus in Galatium patrem Azonis Vicecomi-
tis, qui cum spoliasset Bardo, & aliam ejus oppida
in agro Placentino, ac adulterasset uxorem suam, ex
Placentia ope Scottorum & Ecclesiasticorum equi-
trum cccc. expulso Azone die 1111. Octobris nocte
cum occupavit, & per Beltrandum legatum Apo-
stolicum illuc profectum de mense Novembri ibi
constitutus fuit Vicarius pro ecclesia Mediolanensi.
Turrianos, dum auxilio Modetensium tentassent
ire Mediolanum, Modetiam profecti, in ipsa se-
cum collatis piamibus fuderunt, ac capta ac direpta,
& ex eis oculis ceciderunt ducentum, & Galeatus Vi-
cecomes, Lodovicum Vicecomitem, Jacobum Pu-
berlun, Simonem Gibellum, Franciscum Garba-
gnatoni, Gulielmum Casum, Marcum Modetien-
sem, Stephanum Vicecomitem, Embrandum
Mandellum, Ricardum Pirovanum, Castellum

A) Gloriam, & Ambrosium de Abiete, dum in eum
conjurassent, die x. Decembris à Mediolano ex-
pulsus, ibi utrinque prelio commisso, mox una cum fratri-
bus, ab eo desicientibus Vindelicis, quos habebat ad
suum stipendium, Arginade Buchio, & Rugiero
de Argia nuncupato de Angera discubus, inde ex-
pulsus fuit, & occupata Modestia per Tignorum
Pallaricium, Ravium Rufosum, & Bernar-
gios, & mox expugnata & direpta per Lodovi-
cum Vicecomitem, ibi captivato Pallavicino, ivit
Laudam, & Joannes Turrianus ex Valeio de Ca-
strolcone Gallicus, & legatus Apostolicus Medio-
lani fuit constitutus Vicarius, & Ravius Pretor,
& Gulielmus Pusterla, & alii prænominati Medio-
lanenses, facti fuerunt rectores, Francisco Rusca
cum suis, dum esset Modetiam, conservato per Lau-
dovicum Vicecomitem, & Galeatus, & fratres
Laudam profecti, inde die xii. Decembris redi-
erunt Mediolanum.

Anno secato equefret ecce, ex turris pontificis
transfrentes Placentiam die duodecima Januarii Mar-
cum Vicecomitem interceptum inter Burgum sancti
Domini & Fidenziam super frata Emilia ducentum
equitibus, & nonnullis pedestribus, quibus egres-
sus fuerat castrum Aquati ab eo occupatum, ut non-
nullis mercatores illic transientes spoliaret, com-
missio utrinque prelio profligavit, & alii duce Ray-
mundo Cardona occupavit Derthonam, & multa
alia ibi oppida Papiensem. Et dum Gulielmus Pu-
sterla, & alii extortes Mediolani occupasset Car-
vagium, & Marcus illud recuperaturus necesse eque-
stribus & pluribus pedestribus illic ivisset, & Hen-
ricus Flandrensis olim magister militie Henrici VII.
Imperatoris, & per cum factus Com. Laudæ, de-
scendisset in Galliam Cisalp. tribus milibus eque-
stribus, & pluribus pedestribus confirmatus per
summam Pont. Com. & Raymundo Cardona, &
Cassano nepote Cassini legati Apostolici, pontifi-
cii quadraginta milibus pedestribus, & decem mi-
libus equitibus, inter quos fuerant bis milia Flo-
rentinorum, Pagani Patriarcha Aquileje, Simon-
niz & Pularius Turrianus, & Virginius Landus
coram copiis, & Beltrandus, & Petrus de Ruffino
notarius sacri palatii legatus Apostolicus, illic iter di-
rexerunt, & dum facto post ab eis recessu per Lau-
dum n. equestribus, Vicecomes reliquos pontificis
aggressus, eos fere profligavit, fratre Laudis, Fran-
cisco Garbagnato, ac Simonem Cribello occisis per
ipsos die xxv. Februarii occupata Modetiam, & repa-
rata acie, facto impetu in turmas Vicecomitis, quæ
ibant palantes, eas fuderunt die xxv. Februarii.
Vicecomite naufragente versus Mediolanum, & libe-
re potius sunt Caravagio, Cassano, Vaprio, Tricio,
& plurimis aliis oppidis in ea regione, & deinde Vi-
comerato, & ad Trivium flumine Abduæ trajecto,
& Marco, & Galeatio ejus fratre illic fuit copis oc-
currentibus, inde prelio repulsi eruperunt agrum
Mediolanensem, & ibi ad Tricellam vicum adhuc
sibi occurrentibus Marco, & Lucino, alio fratre,
suis turmis equestribus, ac prelio repulsi Mediola-
num obsiderunt, & ad ejus auxilium destinatis per
Bavarum n. equestribus Bernoldo Guffi dux, co di-
missio illinc abierunt Modetiam. Ex Vicecomites
egressi Mediolanum mille ducentum equitibus, &
profecti Vaprium, illic tentaverunt occupare pontem
super flumine Abduæ constructum per pontificis,
dimissis ad ejus custodiam mille equestribus, & plu-
ribus pedestribus, & illinc facta fuga per Ubertinum
Laudum ex duobus pontificis, qui illic erant, Mo-
detiam ejus acie, pontificis ibi confectis mactata
cum Vicecomitis fuerant superati, ex eis quam-
plurimis occisis, & Simone Turriano submerso in
flumine Abduæ, & Henrico, & Cardona, & duobus
Florentinorum & multis aliis captivatis, & quamplu-
rimis eorum vexillis interceptis, & portatis Mediola-
num die ultima Februarii, & mox cum Vicecomites

obediissent Modetiam, pontifici Henrico Flandrense, è carcere illuc elapso, dnce, inde die xiii. Marti erumpentes in Vicecomites, eos fuderunt, & coegerunt pedem referre Mediolanum dimissis per turmas miliares Bavarum metu excommunicationis in eum, ac Vicecomites, Avenionem prolati per summum Pont. in ipsos quoque concitatis armis fidelium, eis data venia peccatorum, transiit jam per Bavarum in gratiam factionis Ghibelline ex Germania in Italiam, Placentiam ad ibi legatum quatuor legatos ei denunciant, ne bello infestaret Vicecomites, sed dum legatus eis ac Bawaro committitur elicit sacra interdixit, inde ob id terribi abominibus, uno scilicet Lucam, alio Pisas, alio Mantuam, & alio Veronam. Et pontifici die ii. Aprilis occupavit Alexandriam. Et dum Marcus mille equestribus, & bis mille pedestribus profectus Cassanum, & ibi pontibus occupatis probabere deseri antea Modetiam, pontifici adhuc ducebat Henrico, & Castano, & Philippo Gabriele Florentino, Josine Turrisio, & Beltrando legato ex Modetia abeunte, & occurrentes Vicecomiti, cum eo rursus confertis manibus die xix. Aprilis ipsum profugiant ex ejus acie desideratis cccc. equestribus, & pluribus pedestribus, & cum mox adhuc Martens ccc. equestribus, & cccc. pedestribus incurando prohiberet antea etiam deseri Modetiam, n. equestris pontifici Henrico duce profecti Desium, ibi alia quoque utraque commissa pugna cum rursus fuderunt, ipsos omnibus fere equestribus cassis die xxvi. Aprilis.

Et de mense Maji Placentiam inter utranque factionem factio certamine, Ubertino Lando ea dimissa pontifici illinc transiit per legatum Apostolicum munito ad summum Pont. & deinde Marcus profectus ejus acie in Passarium Turrisium de. equestribus ex Modetia egressum die viii. Junii, & dum cum eo inito alio praelio ipsum fudit, ex ipsius equestribus capta & occisa cc. & postea alias turmas equestris Narbonenses profectis Modetiam invadit ad Carugum prope Lambum secum commissa alia pugna, & deinde orta discordia Modetiae inter Germanos & Italos exercitus pontifici, & utrique confertis manibus, ex eis desiderata l. alii ter mille, & decc. equestris, & plures pedestres ex Florentinis, & aliis Hetruscis, Bononiensibus, Rhegenensibus, Parmensibus, Brixiensibus, Laudensibus, Cremonensibus, Bergomensibus, Novicomensibus, Derthonensibus, Novariensibus, Alexandrinis, Vercellensibus, Genuensibus, Papiensibus, Cremonensibus, ac Mediolanensibus extorribus sequentibus partes summi Pont. exceptis Crebellis, qui ierunt Lignanum, & illinc Mediolanum ad Vicecomites, Canturio tunc per Crasium communito, Cardomque duce elapso è carcere auxilio Beccali de Landrino, & Phebi de Comitibus, die xi. Junii abierunt Modetiam profecturi Mediolanum, & Galesto, & Marco Vicecomitis mille equestribus, & pluribus pedestribus eis occurrentibus, & cum non sibi fuerit secum concurrere, reversi Mediolanum, eo profecti illud circumvalarunt die xx. Junii, & die vii. Julii Caravagium duce obsequium per Landum receperunt, & cum Azo Vicecomes tunc profectus ejus, ac Ferrariorum, & Mantuanorum acie ad Barginum sancti Domini illum occupasset, & Bavarus, ac Passarum, Estenses, ac Scaligeri copias auxiliares Mediolanum destinassent Vicecomitis, & Passarum, Estenses, ac Scaligeri alii transissent auctore Joanne Quinto dolo occupare Parmam, ac Fidentiam, & Germani militantes ad stipendium summi Pont. ab eo defecissent ad Vicecomites, & reliqui Pontifici peste consumuerunt, Mediolanensique fame premerunt, Galatinee acris inopia laboravit, & nec possit milibus, quos

habebat ad ibi praesidium, pendere stipendium, Mediolano eis suburbis combustis dimisso, illinc die xvi. Julii redierunt Modetiam, & Vicecomites equestribus tribus milibus eos infecti, ipsam obiderunt, & dum Bergomenses in auxilium Vicecomitis illac de mense Septembris irent, & per pontificis eis occurrentes fuisset, & multo ex acie Vicecomitis Modetiam absidentes peste consumuerunt, illinc die prima Octobris abierunt redituri Mediolanum. Et dum ex pontificis ccc. equestris eos infecti subfuderunt in vico Canarie agri Mediolanensis, Marcus Vicecomes in eos regressus cccc. equestribus, & cum ipsis ibi praelio congressus illos profugavit, ipso vico combusto de mense Octobris, & pontifici die viii. dolo occupata ab eis Laude, illinc multa strage repulsi, & profecti Placentiam die xi. Novembris Cassanum cum ejus arce, & ponte super flumine Abidue, quam tenebant pontifici, inde eis expulsi, recuperavit, & orta discordia inter Germanos, Helvetios, & Rhaetos, qui secum militabant, ex eis ipsam d. dimittentibus, & ex ipsis alibus reverent Germaniam, & alii profecti ad Henricum Flandrensem duces pontificum, illinc rediit Mediolanum, & mox per eum Carate communito, & Vicecomerato, Vaprio, & Ripa alia ex Insula Fulcheria recepti, Modetiam obdidit, & dum ibi incolat, ac pontifici ad ejus praesidium degentes fuisse oppressi fuissent, cum ex pacto de mense Decembris habuit Ubertino Lando, qui foret ad ejus praesidium mille pedestribus, & cccc. equestribus pro summo Pont. illinc exportato thesauri per Quatuor legatos sui Avenione ad eum, penes quem Raymundus Carola etiam illius profectus procuravit in sui gratiam recipi Galestium Vicecomitem, & fratres illi resistentes. Fuit ingens annonae penuria, & vixi copia, & viguit grave frigus.

Anno subsecuto Galatiae Vicecomes die xix. A. C. Novembris factus fuit Dux Mediolani.

Et anno 1325. occupavit & comburi jussit Senecium.

Anno altero summus PP. die xx. Aprilis Bavarum abrogata electione, & deposito Episcopo Aretino, ex ac Vicecomitis, Mediolanensibus, Cremonensibus, Brixiensibus, Bergomensibus, & multis aliis populis Gallie Caspinae adherentibus Bavaro, sacra interdixit. Atius Vicecomes de mensibus Marti, & Aprilis, copias suas irrumendo agrum Brixiensem, ibi multa occupavit oppida. Et Virginus Landus pro summo Pont. irruit agrum Mutinensem die x. Marti ejus acie, & Corrigentium, cc. equestrum Florentinorum, & Saxolo, & nonnullis aliis occupatis, & expugnat Insula Scaleni, ac Burgho forti, de mense Julii inde curavit agrum Mantuanum, & obdidit Mutinam, & cum Passarum dimissa Vercellana Cavalebobus, quam occupaverat, juncto ponte fluminis Padis, eoque transito ad auxilium Mantinae se conferret, inde ab eis ibi suburbis combustis, & in agros Rhegenisum irrumperet, eos quoque prede expulsi ac vastavit, & Parmensis, & mox Rhegenis, & deinde Bononienses de mense Octobris transiverunt in portas summi Pontifici, & Ecclesiae per ipsos Beltrando legato Apostolico ex familia Alidosi inolevit, & Comite Fiamine recepto. Qui dum Estenses & Passarum obediissent Bononiam, postis castris ad oppidum sancti Felicii, coacta ejus ac pontificiorum acie, eique etiam in auxilium per Florentinos transiit c. equestribus, facta illinc in hostes eruptione, & utraque facta pugna eos profugavit.

Anno sequente Bavarus accessit per Vicecomites, Castrutum, & Pisano, & alios factionis Ghibelline in Italiam, ex Germanis in eum se contulit.

tulit una cum Margaritha uxore filia Comitis Gualtieri Hollandie, & Zelandie, & die xxvi. Februarii applicuit Tridentum, ubi una cum Episcopo xlii. quos secum habuit, & aliis ecclesiasticis sibi adherentibus, declaravit summum Pontificem, & inde per Azonem & Marcum Vicecomites e. equitibus, Passarium Bonacofum, Canem Scaligerum decem. Gundonem Tarlatum etc. Pontanum Pontanum, Raynaldum Eitenfem, ac legatos Corranensis, Castrucci Pisanorum, ac Federici Regis Sicilie, ac aliorum factionis Gibelline ductus Veronam, & inde Soncinum, ubi sibi tradita arce per Galeatum Vicecomitem, eam, ac ibi oppidum tenentem, constituit ipsum Vicarium Cernone, & Cremæ, & ex Soncino profectus Novicomium, & illinc die xxvii. Maji Mediolanum, ibi in die solennem Penzecosites, & prima Junii habuit coronam de more à Joanne Vicecomite ibi, seu Novaræ Præfule, & seu ut aliqui dicunt à Gundone Tarlato Episcopo Aretii, & Federico de Madis Episcopo Brixe, & Episcopo Tridenti, & exaltatoribus per summum Pont. & cum ei sibi exagere volenti grave tributum Mediolanenses obtulissent, iussit discedere, & carcerari Modetæ Galeatum, Luchinum, Joannem, & Azonem de Vicecomitibus, eos desertibus Marco & Ludovico Vicecomitibus, Stephano eorum fratre tunc extincto morte repentina, & iurgantibus Scaligero & Francico Rusca, infens Gibellæ, electis xxiv. ibi civibus, inter quos fuerunt Franchinus Vicecomes, Otto Burrus, Ramengus de Cafate, & Belinus de Picra sancta una cum Gualtero Com. Monteferrati eorum præfecto facto ad regimen Mediolani, & ab ibi incolis exactis quinquecentis millibus florinis, inde die v. Augusti abiit in agrum Brixiensem, & ibi apud Urcos habuit comita adveniens Vicecomites, quibus interfuit Pont. Tarlatum, Scaliger, Eitenfem, Passarium, & legati Caltrucci, & alii factionis Gibelline, & Cernone, & Novicomia, & Tiferini constituti Episcopi, & die xvii. ex Urcis recessit, & castrametatus est in glaciis Soncine, & die xx. illud ingressus fuit, & dum ibi esset, ausugerunt Luchinus & Azo Vicecomites & carcerare deceptos paucissimos, & jam ipsi soluti per Vicecomites aureis sexdecim millibus pro eorum redemptione, & mox accessit Cremonam, & ibi habuit aureis ducentum millibus à Gibelino Gallie Cusipine pro stipendio mille quinquecentum equitum, quos secum habebat, illuc traiecit Pado cum eis, & alius ducentum quinquaginta Scaligeri, centum quinquaginta Passarii, centum Eitenfem die xxiv. Augusti ivit Burgum sancti Domini, & inde ivit die 1. Septemb. Pontremulium, & illuc conduxit per Castrutum Lucam, ibi exceptus omni genere honoris, ac summa cum lætitia, & ab ipso habuit aureis quinquaginta millibus, cum insignia Ducatu Lucæ, Pistori, Volaterrarum, & agri Lunensis. Et profectus Pisas, eas obedit per mensem, & redegit in sui potestatem, & ingressus die viii. Octobris per Pisanos iussit dimitti Castrutio oppida Serezanæ, Rothinæ, Montis Caroli, & Petre sanctæ ex agro Lanensis, ac promissit in ejus gratiam dimitti facere Galeatum & Joannem Vicecomites ex carcere Modetæ, & postquam ititit Pisas per hinc inde, exactis à Pisanis aureis octo centum millibus inde ivit Viterbium cum Castrutio, secum ducente mille pedestres & totidem velites cum ecc. equitibus, aliis mille dimittis ad præsidium Lucæ, Passarium, ac Pistori, & inde ad Castrumleonis Pædare, & ibi traiecit flumine Umbros valde aucto ob phuvius, Comitibus sanctæ Flore, & Ugone Balco ecc. equitibus & mille pedestribus cum precedentibus accessit Viterbium tribus millibus equitibus, ubi fuit receptus per Gibertum Gattum ibi tyrannum. Romanengi &

A Soncini incolæ, qui per annos circiter xlii. inter se bellum habuerant ob Fondulos à Soncino expulsos, pacem fecerunt die ultima Octobris, & Fonduli, & alii eorum factionis restituti fuerunt Soncino præter nonnullos ex familia Fondulorum. Gibertus Corrigenfem nomine Ecclesie de mense Decembris recepit Burgum sancti Domini.

Anno sequente Bavarum, accessit per Stephano A. C. Columnam, Jacobum Sabellum, & Theod. 1372.

balduum Statium, rectores Romæ, ex Viterbio die vii. Januarii abiit, & die viii. Roman applicuit, & inde abeuntibus ipsis diversæ factionis ibi cum pompa receptus fuit, & factus Senator, & Dux per annum, die xvi. fuit coronatus per Sarram Columnam ex Viterbio md. equitibus transmissis in agros Urbeveteranos, sequentium partes artificibus, & equis iussit everti, & ibi creavit equitem, & constituit rectorem, & Vicarium suum Castrutum, & solenniter deposito Joanne Pont. Max. creavit Antipapam Petrum Columnam Corburenfem Reatum, Ordinis Minorum divi Francisci ex humili loco, & infimæ conditionis, & nominari iussit Nicolaum V. qui factis nonnullis decretis, & inter alia, ne summus Pont. Roma abesset ultra trimestre, fratre Nicolao Faberentis religioso Heremita concionante, cum, & Nicolaum præfulem Venerum, nepotem Cardinalis Præfentis, & Abbatem S. Ambrosii Mediolani, Germanum præfulem Munie, Petrum de Origo, & Joannem de Ariotto Rom. & Episcopos creavit Cardinales. Et dum clavis Neapolitani Regis occupasset Ostiam, & Germani per Bavarum in eam transiissent per ipsos clausuram inde expulsi fuissent multa caede, & Philippus Carnotensis duxissis Florentie, ad ibi & Hetrurie factiones sue subsidium in Bavarum, & Castrutum, nocte diei xxviii. Januarii profectus Pistorium, decem. equitibus, & bis millibus pedestribus illud occupasset, & diripisset, commisso prælio cum ecc. equitibus, & n. pedestribus, ibi ad præsidium per Castrutum dimissis sub Henrico & Galatano, ejus filius, ac filio & nepote Philippo Tedisii, Bavarum & Castrutum omnia expeditione, quam decreverant facere in Robertum, abierunt ex urbe die v. Februarii, & cum die vii. per Florentinos occupato oppido Castellæ, Castrutibus militibus, quos secum duxerat, properavit illuc Pisas, & inde Lucam, orto Romæ tumultu die v. Martii inter Romanos, Beroldo Ursino, duce Roberti, & Jacobo Columna filio Stephani ducibus, ac Germanos nolentes quicquam solvere pro annona, ex eis multis occisus, Bavarum reversus in urbem, illuc vocavit equites, quos transmissit in Urbeveteranos, & Silvestrum Gattum, tyrannum Viterbi, captivum & tormentatum, exisset dominio, ac thesaurum sacrorum quadraginta millium. Et dum supremum Cancellarius Romæ ex familia Ursina, Princeps Scurarum, ab eo defecisset, ejus ibi palatium per populares Rom. diripi iussit, & ad præces Castruti, Sarre, & Stephani Columnæ, & Jacobi Sabelli, dimissis die xxv. Martii ex arce Modetæ Galeatio & Joanne Vicecomitibus, per Ancunum Rizzardum Noricum eorum eustodem, & Guilielmu Monfortem Vicarium suum Mediolani, illinc abiit Tybur, & die xvi. illuc reversus, & à Romanis exacto tributo sacrorum triginta millium, ibi rursus se coronari fecit per Antipapam, & cum eo bello Neapolitano, Argenteo Rege Sicilie, & Genaventibus exulibus invitis creata Romæ rector Raynerio filio Ugottonis Fagiolani, & Spoleri, & in Latino, ac Flaminia ac Gallia Cusipina constituit Vicarium, inde subsequeus Castrutum ivit Viteras, & mox Tuderum, & illuc ecc. equitibus, & mccc. pedestribus ad Castrum S. Ger.

Germani profectus, per Spoletinos & Perusinos ad
Norman prælio fuit die IV. Junii, recepti Mu-
latum, inde dimissi incolombis eccc. equitribus,
& b. pedestribus Roberti Regis, & deinde
Cisterne, quam jussu diripi, & comburi, & mox
reduci Velutis, & cum illuc non fuisset admittus,
& orta fuisset discordia inter Saxones ac Gatos
una, & Vendelicos & Suevos ex altera, secum mi-
litantes ob prædam Cisterne per milites Roberti
dimisit, & combusta Oita die xxvi. Junii inde
transiit Romam Saxones & Gatos, & alius ivit
Tybur, & ibi cum subisset per mentem, hæc
inde ob penuriam annonæ ac pecuniarum valuit
irumpere Apulum, illinc die xxvi. Julii rediit
Romam.

Et cum Petrus Arago, filius Regis Siculi, classe
lxxxv. thremium, & aliarum navium, & exules
Genuenses ingressi Calabram oc. equitribus ejus
litora diripuerit, & in Latio occupasset & vastas-
set Alturas, & mox Orbiculum, & deinde in-
venit Cornetum, Bavarus deceptus spe sibi datæ per
Regem Siciliæ, & exules Genuenses, & Gibel-
linos, & nec habens pecuniam, qua pendere pos-
set stipendium suo exercitu, nec eo valens irum-
pere Regnum Neapolitanum, munus præditi
per ibi Regem, cum Antipapa abijt Viterbium die
vi. Augusti, & dum Joannes legatus Apostolicus,
& Napuleo, & Beroldus Ursini, ac Stephanus
Columna eorum factione Romanæ regressi fuissent,
& inde abeuntibus Sarra Columnenæ, Jacobo Sa-
bello, & alios sequacibus Bavarum, in eum, & An-
tipapam ibi factis processionebus, ejusque privilegis
combustis, quamplures domos sequacium suorum
depopulatis, & demolitis fuissent, illucque se re-
cepit Gulielmus dux Regis Neapolis eccc. e-
quitribus, diripi jussit agros Urbevenatorum, &
dum intenderet ex prodicione oppidum Bullinæ
occupare, re in lucem prodita, & sumpto multo-
rum ultimo supplicio, ex Viterbio ivit exercitu
sua. equitribum Germanorum, ac multorum Ita-
lorum, die xxvi. Augusti Tudertum, & inde ex-
pulsis Gulielm, & ab ibi incolis exactis decem milibus
aureis, & per Antipapam spoliata ecclesiæ di-
vi Francisci ibi omni thesoro, illinc transiit
Comitem de Ortago ejus illicum b. equitribus in
Flaminiam, & ejus marcescens ignis equitribus
Fulgurum, credens illud dolo occupare. Et dum
Ortago secum junctis Gibelinis diripuerit agros
Imole usque ad ejus mania, & marcescens re
Fulgur in lucem prodita, ejus ac circumvicinorum
depopulatis agris, & ibi commissis multis inco-
dis, inde multa abieci præda rediit Tudertum,
Bavarus insignitus per exules Florentinos, & alios
exules factionis sue, decrevit una cum Caltruto
obsidere Florentiam, & ob id habere delectum mi-
litum, & dum Florentes, munus militibus &
annonæ Florentiæ, & alios oppidis, & municipiis
suis, adversus eum audacter se accinxerunt, ex Tu-
derto cum uxore, & Antipapa, & exercitu die
ultima Augusti rediit Viterbium, & ibi dimissa ux-
ore cum Antipapa illinc abijt oc. equitribus Cor-
netum, & ibi habuit comitum cum Petro Arago-
nense, & exulibus Genuensibus illinc rediit Viter-
bium, & mox Tudertum, & cum ibi haberet de-
lectum militum, quibus Florentiam obsideret una
cum Caltruto, eo die tertia Septembris annorum
xlvii. extincto, superstitibus Galarano & Henrico
filii, & die x. ad montem altum Marfilio Pa-
tavino ex ejus principalibus, rediit Grossetum die
xv. Septembris, & cum ibi Caltruto occupasset
ac immisisset Pisas, per Bavarum ejus uxori con-
cessas, ibi captoano Blasio Bobiense, & Philippo
Capuano, & pluribus aliis, illucque excluso Co-
mite Viterbiensi Germano, ibi rectore pro Ba-
yaro, cultus ecclesiæ ibi dominis per Pisanos ben-
dictio, illis timens, ne urbem traderent Florentinus,

A profectus est, cique illinc abeuntibus Lucani, per
Pisanos ibi fuit receptus magna cum læticia, & ibi
redierunt & Vicarium suum constituit Tarlatum
de Tariat. Et dum Aragonensis & Genuensis ex-
ules illuc ivissent, ibi cum eis habuit comitia, &
dum inde abissent in regiones suas, & filius Ca-
lstruti sibi delata, quod adhiberent Florentinis,
profectus Lucam die viii. Octobris eos cunctis do-
minio, & sibi datis per ipsorum matrem aureas de-
cem millibus ad eum placandum, ibi dimisso Vi-
cario suo Com. Castellano Germano, exactique à
Lucensibus aureis centum quinquaginta millibus,
inde abijt, & dum Vicarius suus ducta uxore filia
Calstruti ejus filius dimisisset dominum Lucæ, re-
cepit oppidis Pislæ ac Bagnani à militibus Calstra-
tiani, qui ea reservant filii Calstruti, eis mi-
lilibus data pecunia, & esset Spisæ, reversus Lu-
cam die viii. Novembris cum ab ejus regimine
deposuit, & filios Calstruti exisset omni dominio,
& una cum matre relegavit Posticumulum, & Pi-
sini eos, ac Nerum Saggiu tutorem, ac exules
Florentinos uti proditores, cum diripissent eor-
um agrum, ex ejus consensu damnavit in ære
& perion.

Anno subsecuto Antipapa una cum ejus Cardine A. C.
abus profectus Pisas, ibi habita concione in gratiam
Bavarum exactoravit & abnequavit funusum
Pont. ac Azone Vicecomite requirente creavit An-
ticardinalem Joannem Vicecomitem, & constituit
Vicarium suum in Gallia Cisalpina, & cum Ba-
varus transiisset Pisas marcescens suum, ut co-
geret ibi incolas adesse excommunicatione Antipape, dum
cum proficeret in funum PP. die xviii. Febru-
arii supervenit tanta vis ventorum cum grandine,
& copia aquarum, ut marcescens gravi frigore op-
pressus, & ut ab eo se liberaret, igne ibi accenso
per ipsum ex miraculo omnipotentis Dei extinctus
remansit, & Bavarus die xvi. Martii, dum Lu-
cæ esset, octo bello intestino inter Ponguinos, &
Ternanellus, & filios Calstruti, ex Pisis illos pro-
fectus cum diripi jussit, inde expulsi Ponguinos,
& filii Calstruti, eorumque solumbus combustis.
Et cum funus PP. cum, ac Antipapam, & se-
quences suos, die xix. rursus Avenionem economi-
cassit, habuit aureis viginti duobus millibus à
Francisco Calstruto de Interminella, cum con-
stituit Vicarium suum Lucæ, & die iii. Aprilis
inde rediit Pisas; & dum filii Calstruti, & Philippi
Todiati alius, & Sarra de Sagina regulus Altrapal-
li, eorum factione occupasset Pistorium, Vica-
riusque Bavarum cum eorum hostibus arceps armis
inde eos expulisset die xi. Aprilis Pisis ibi con-
stituto Vicario Tarlato, ac dimisso cum Antipapa,
oc. equitribus, & Lucæ Francisco Calstruto de
Interminello eccc. equitribus, abijt Marcianum agri
Mantuanæ, & dum Saxones, & Gatti necce. eque-
stres, qui erant ad præsidium Pisarum, & ab ibi
erant Lucæ, concitato tumultu ob stipendium ibi
non solutum, inde abissent, & mox reversi Lu-
cam, illuc non admihi, ejus suburbis direptis, du-
ctoribus duce Beramonde Saxone, & Arnaldo, de
mense Junii occupasset Montem caeruleum supra
Vivianum alioque proximum, & Marcus & Az-
on Vicecomites, penes Bavarum captivos, obcu-
lantes pendere auroreum quatuor centis viginti
quingque millis pro eorum liberatione, & restitu-
tione Mediolani, quibus solveret eis stipendium
Bavarum, necnon Marco, ac dimisso obide penes
Germanos, donec illi solveretur ipsum, permis-
sit Azonem redire Mediolanum una cum Conrado
Porcano, & alia, qui cum eis Azon solverit au-
reorum viginti quingque millia, nulla habita ratione
Bavari, eis ausugissent in Germaniam, Bavarus
Marcianum habuit comita, quibus interfuerunt Ma-
stinus Saliger, Guido Gonnaga, Ponzinus Pon-
zonius Cremonensis, & Franciscus Rulica Tyrannus
No.

Novicomii, & decretum fuit movere bellum Vi-
recomibus uti adherentibus Ecclesie, & Medio-
lanum obfidere, quod Azo volebat dimittere Bava-
ro, & cum Germani tumultuanti die xix. Junii
Marco Vicecomite duce profecti Lucam, eam ab
interminello ibi Vicario Bavari, ac Lucensibus,
ne disperderent, habuissent cum illic arce, & die
xxv. Marco dimisso, & sibi duce constituto, & in
eius verba tractatum sacramento, & facto domino
Luce, ejus agrum curatissimè ac dissipatissimè, ca-
stro majore combusto, & ex ibi incolis supra cccc.
causis die sexta Julii, & mox eversis agris Pisis-
ce, obediissent Lucam tradere Florentinis, sibi solus
aureis octuaginta milibus pro eorum stipendio, &
Florentini nolentes dare veniam filius Calstrui, ut
requirerebatur Germani, & Vicecomes inter se dis-
cordes recusatissimè Germanis solvere eis pecunias,
etiam sibi oblatas mutuo ab aliquibus eorum, ac
Luce mercatoribus, & per Germanos habebat à
Pistoriensibus Monte Mario, Carmignano, Ar-
mignano, & Vulturno, & nonnullis aliis oppidis,
quo occupaverant Florentini, una cum arce Ti-
tiani, Florentini eis dimisso Monte Mario per Ger-
manos pro aureis duodecim milibus solvendis pro
stipendio militum, qui erant ad præsidium ipsius,
destinasset Philippum Carmocentem, eorum du-
cem, ad Germanos ipsos ostendendum ex octuaginta
nullis aureorum, ubi sibi voluissent Lucam trade-
re, & per Germanos penes eos, donec solverentur,
recento Philippo, Bavrus ex Marcia re recepit
Cremonam, & ibi habuit delectatum militum,
& die xxi. Junii procurante Porzino Ponzone,
Cremonensibus concessit privilegium fluminis Olisii
tenus agrum Cremonensem una cum oppidis Guar-
dastalli, Gerardo de Corripio Parmen. & Lacerie
Pallarino de Bonacofin olim concessis per Henricum
VII. ejus præcellorem, & etiam oppidum Creme,
& Insulam Fulcherie, & terram Rapis Abdur, &
per Florentinos radem die cum Monacensibus,
& aliis incolis Vallis Arni fœdore percusso Pisani
indignatos, dum tractatissimè Lucam emere à Ger-
manis sibi solutis aureis sexaginta milibus, bello
moto, ex Cremona sibi milibus equitibus, ac
pluribus peditibus profectus in agrum Mediola-
nensem, & castris positus ad Modortiam, inde die
xii. Augusti cum cursitavit, ac prædæ, ferro,
& igni expulso, & dum Pontifici equitres supra
bis mille ex Bononia profecti Parmam & Rhegium,
eis obfessis ponti fuissent, recepit die xxv. Papam,
& nulla alia re gravi facta, & habita pecunia ab
Azone ad finem Augusti rediit Cremonam, & cum
Pisani accesserit Marco Vicecomite, & Germanus
ex consilio Facii Com. Donatucci à Luca, & intro-
ductus in Pisas de mense Maji, se vendicassent in
libertatem, inde per eos Vicario, ac peditibus Bava-
ri expulsi, & Vicecomite sibi donatis multis mu-
neribus, illinc die xxx. Augusti profecto Floren-
tiam, & ibi eo auctore Florentinis & pontificis in-
vicem conciliatis, Bavrus ex Cremona se recepit
Papam, & illinc ad principium Octobris rediit
Cremonam, & inde die vii. accessit Parmam, si-
cut sibi transmissis à Luca ab ejus marcalesio mil-
le equitibus, quibus intendebat occupare Bononi-
am conditione Alberti Manfredi, & nonnul-
lorum Florentinorum, & re in lucra prodita, &
ibi per legatum habebat à Florentinis ccc. equitibus,
& cccc. velutibus, Bononiensibus proditoribus
captis, & decapitatis, ex Parma abiit cum le-
gatis Parmensium, Mutinensium, & Rhegionum
die xix. Novembris Tridentum, ubi habuit nuntium
mortis Federici Austriaci ejus aemuli, vita
functi ex dytacteria ob multa incommoda per eum
perpetra.

Et Marcus Vicecomes tunc cum Babergio regu-
lo, & Arnaldo præfecto castrorum Germanorum
multoquariorum, profectus Florentiam, cum Flo-

rentinis facto tractatu de eis tradi faciendo per Ger-
manos Lucam pro aureis octuaginta milibus, quos
Florentini adhuc discordes dissuadente Simone Fo-
sa recusare solvere, dono sibi datis per Floran-
tios aureis mille, illinc abiit Bononiam ad ibi le-
gatum Apostolicum, & inde rediit Mediolanum,
ubi fuit summo cum honore receptus per Luchi-
num, & Joannem fratres, & Azonem nepotem ibi
Ducem, & qui præterderet Ducatum Mediolani
sibi spectare, per ipsum in eam inita conjuratione
cum legato Apostolico, Rege Neapolis, & Flo-
rentinis pro eo vendicando tentatis auscio, & chel-
tulis suis ibi vetribus in Azonem concitare, utro-
que Octoris Vicecomitis ea invita in ejus vota,
compulsi, & mox in eam, dum inspicimus fuisset
ipsum alienum puerperum sibi suppositum, indi-
gnatus, ipsum apud Rosicam in profundum forum
ibi arcis projecit, & falsissimè, convincoque ex-
ceptus in palatio Curia Aeneas Mediolani per fra-
tres & nepotem, eo invito illinc abiit, per eos re-
vocatus iustus fuit ibi teneri, etiamque faucibus strin-
gulari, & in publicum extra fenestram projeci.
Parmensis, ac Mutinensis, & Rhegionis, dum Pa-
pam legatus Apostolicus Bononie Rolandum Rus-
beum, ac Gilbertum Corrigensem cognatos invem-
isse discordes illuc vocatos ibi iussisset detineri, de-
ficerant ab Ecclesia die xvii. Augusti. Hoc anno,
& sequente, regnante Sauro in ligno Leonis, in
universa fere Italia viguit gravis annoque penuria,
& multi hoc anno in Italia ob aeris frigiditatem fue-
runt oppressi febre.

Anno partus Virginii 1330. Bavrus imposuit A. C.
Aloyisio Gonzage, ut Cremonensibus dimitteret
municipia Casalis majoris, & Platinæ, & alia, quæ
occuparet ex agro Cremonensie. Et summus Pont.
Antipapam ad se Avenionem productum à Bonifi-
cio Com. Pisano, Pisis, ut rem ei gratam faceret,
captivatum, inde expulsi Lanfrancus, & sequen-
tibus contrarie factionis, & eorum eo genissimum
toto collegio Cardinalium assistente, ac petentem
sibi dari veniam, postquam fuisset iustus & hære-
ticum, eo dimisso incolam iustus cum carceri man-
cipari, in quo illinc ad triennium obiit. Et Joan-
nem Regem Boemie, dum ad eum transmissis lo-
gatis insisteret penes ipsum, ut in sui gratiam reci-
peret Bavrum, paratum dimittere imperium, modo
ad illud eligeretur Dux Bavariæ, repulsi. Mu-
tinensis dc. equitres, & plures pedites pontifi-
cios ex Bononia Beltramo, & Raymundo de Bal-
zo, & Galeato Andegavensi, fratre naturali Re-
gis Neapolis ducibus, profectos Formignem, cre-
dentes eam dolo occupare, illi occurrentes utrin-
que confertis manibus fuderunt, ipsi omnibus fore
causis ac captivatis die xxiv. Aprilis, & per Pa-
rmenis occupato Burgo sancti Donni de mense Ju-
ni alios equitres succce. etiam pontificios ex Bo-
nonia ingressos agrum Mutinensem, ubi secum con-
iunctis Rhegionibus becc. equitibus, & tribus
milibus peditibus, cum eis rursus prælio con-
gressi, fugaverunt usque Bononiam, sed pontifici
reparsa viribus, & coactis in unum m. equi-
tibus, adhuc cursitavit & disperperat agros Mu-
tinensium.

Anno altero, Cremonæ Praetore Uinzio de A. A. C.
tariis, flumen Padi præter modum assis ejus aquas,
dujuncta ipsius aggeribus in agro Mantuano & Fer-
rarense, grave damnum ibi intulit, et illic incol-
lus submersis ultra decem millia. Summus PP. Jo-
hannem Vicecomitem, dum reassignasset cardinalatum
habutum ab Antipapa, ad eum destinato Avenione
legato Veracellio Vicecomite, & alios Vicecomites
in sui gratiam recepit, ac absolvit, & ipsum con-
stituit præfatum Novariæ, & Mediolanensis ad eum
transmissis etiam legatis Avenione Odofredo Casti-
no, Joanne de Pontarolo, & Guidone de Calce,
& Pisanos liberavit ab interdicto à sacris, cui eos-
sub.

subiecerunt. Et Fortivientes obsecro per Bononiensis & pontificis sunt, equitibus, & plures pedestres, compulsi in suas partes. Joannes Rex Boemiarum, vocatus anno precedenti per Braxiensis in Maltinum Sciligerum, eorum agrum de uacue huius evertentem, occupata Braxia auxilio ibi Gibellinorum, & belligerantem cum Bergomensibus factione Guelforum, & nec valentes eis resistere ingressus Italiam d. c. equitibus profectus Brixiam, eam, & mox Bergomum, in suum arbitrium recepit, & vocatus per Gerardium Spinolam Genuensem, à quo fuerat emptus Luca à Germanis tumultuarius, ac Laurentis obsecro per Florentinos, eorum duce Beltramo de Balzo, illuc destinavit bus mille equitibus, & totidem pedestres die xv. Februarii, qui inno praelio cum Florentinis, eos à Luca repulerunt. Et dum legatus Apostolicus Bononiæ, Parmensis, Mutinensis, ac Rhegionis bello infestarent, Parmensis auctoribus Rubens die 11. Martii, & mox Mutinensis ac Rhegionis ipsi Joannes se subiecerunt, & dum Lucensis intendere se subiebere Florentinis, die xv. Martii Florentinorum agros ejus equitibus curantur ac diripiunt, multis eorum oppidis captis. Et cum legatus Apostolicus cum eo ac humen Scultannum percussisset fœdus, & in ipsos Rex Neapolis, Florentinus, Scalgieri, Gomaga, Estensis, & Vicecomites die xvi. Aprilis invadent societatem, summus Pont. die x. Maji eos omnes excommunicavit. Et Joannes, constitutus Vicarius suis Mutinæ Manfredi & Gaudone de Pua, & ibi, ac Parmæ, & Rhegi dimissis ad praedictum octo centum equitibus sub Carolo filio, inde reversus fuit in Insabram, & die septis Papientium, Novariensium, Mediolanensium, & Bergomensium ivit Mediolanum, & ibi factus fuit Rex Italiae. Et cum Cremonenses se ei quoque suppositissent, illine de mense Augusti Cremonam se recepit, & ibi constitutus Vicario suo Pontino Pontano, & Mediolani Azone Vicecomite, & Ludovico avo suo Sabaudiae, & Simone Pistoriensis Lucae, ex Italia ibi in Galliam, & inde in Germaniam, & illine in Boemiam.

A. C. Anno sequente, Eggho Mandalberto Episcopo 1311. Cremonæ mortuo successit Ugolino Ardingherus Parmensis, ex Religiosis Ordinis Praedicatorum divi Dominici de observantia. Azon Vicecomes Brixiam à Scalgieri, qui cum die x. Junii cepisset auxilio ibi Guelforum, inde expulsi Gibellini, ac milibus Regis Boemiarum illuc ad praedictum degenantibus, dum ab eo Rege ob illius tyrannidem diffidisset, habuit se potius qd. die xx. Septembris Bergomum, & die xxix. Octobris medio Ludovici ejus patruis à Gulielmo Castrefranco Vicario Regis Boemiarum accepit Piceleone, inde expulsi Boemii, qui ibi erant ad praedictum, & mox eodem mense ejus acie dolo Cremonam ingressus, illuc expulsi fuit multa caede, & mox una cum Goezaga, & equitibus mille quaque centum, obediit Mutinam per dies viginti, & ibi facta multa praeda, dum Estensis auxilio Scalgieri, duce supremo Leone de Campo sancti Petri Paravino, obdidissent cultum sancti Felicis in agro Mutinensi juris Manfredi Pucarpensis, & per eum cum aliis viginti oppidis, quae habebat in ea regione, commendatum Carolo filio Regis Boemiarum, Manfredum, & Carolum d. c. c. equitibus illuc in auxilium profecti, utrinque commissi ibi praedictos profligantur Picenadi Aliprandi duce Vicecomitis, ac Nicolao Estense, & Nicolao & Theobaldo de Cornetibus, & Jacobo de Aliprandi una cum aliis l. nobilibus cepervit, & multis illis occisis die xx. Novembris: Rex Boemiarum eo mense profectus Avinionem ad summum Pont. & ibi sciam r. m. c. arbitria habito longo sermone, per eum reprehensus, qui ausus fuisset occupare in Italia ea, quae sunt Ecclesiae Rom. inde abuit in Galliam ad Philippum ibi Regem, intendens, debellari Italiae regulis, ibi Carolum fratrem Philippum creare regem.

Anno sequente Rex Boemiarum ex Germaniis in Italiam reversus bis milibus equitibus, terebantur ex eis Com. Arminio duce cum Carolo filio est Parma vivit Bononiam, ad ibi legatum, & per eum non receptus huius fronte, inde ivit Lucam, & ibi dimisso Com. Arminio rediit Bononiam, & sibi per Bononenses datus quidem milibus aureis pro stipendio ipsorum equitum, illuc rediit Parma, & cum Bononensibus legato ob ejus tyrannidem ex Bononia expulso ope Florentinorum, ac Estensis, caesis tam in urbe, quam in agris ejus milibus, ac demolita ibi arce die x. Septembris se vindicant in libertatem, & legatus illuc properasset in Hetruriam, & cum Joanne Urino Card. ibi legato visisset Pisa, & Gibertus Folianus suppediasset Rhegium, inde expulsi Mediolanensium, Et Scalgieri Bergomum, & Azon Vicecomes Corradino duce Brixiam, & mox Papiam, dimisso Carolo filio cum praedictis Mutinæ, ex Parma exercitu properavit Papiam adversus Azonem ibi arcem oppugnantem, & non valens propugnacula ibi erecta per eum superare, irruit agrum Mediolanensium, eisque directo, & ibi Landrino, & multis aliis eversis, eam Florentini ecce equitibus, & Scalgieri decem. destituerunt in auxilium Azonis, re infecta rediit Parmam, ubi cum intellexisset filios Castruti pernos ipsum d. c. tentos clam eo profectos Lucam, ipsam opera Almerici ipsorum avi petenti, & Avinionem ibi civium receptis, & ibi arcem oppugnavit, eo bis milibus equitibus properavit, ipsamque intra biduum recuperavit it, habitisque pecunia à Lucensibus, declaratis rebellibus Castrutianis, & sequacibus, illine regressus fuit Bononiam, & cum Florentinis & Pisanis Lucam sibi obtulit per eum recalcuit emere, ipsam Marfilio, & Petro Rubes, ei per ipsos aureis triginta milibus solutis, dimisit, & etiam commendavit Parmam, & Giberto Foliano Rhegium, & Guidoni, & Manfredi Pui Mariani, ab eis etiam habitis pecunia, concessit, & Pontinum Pontanum confirmavit Vicarium Cremonæ. Et pertesius factiones Italiae, ex ea una cum filio de mense Octobris rediit in Germaniam, illuc cum exercitu rediturus, sed in Boemiam profectus ibi die habuit controversiam cum uxore. Et eo mense Octobris inchoata fuit Cremonae Societas Disciplinarum fuit titulo Christi resurgens in arduis monasterii divi Dominici, & mox translata in sedes divi Michaelis, & deinde erecto sibi sacello à regione monasterii Monialium Conventualium D. Sanctae Mariae in Cistellis Ordinis Cisterciensium divi Bernardi in parochia sancti Galli, incendens induratus tunc coloris albi, mox anno 1377. commutatus in colorem rubrum fuit vocabulo Trinitatis cum signaculo Trinitatis ad latus sinistrum, & etiam per aliquos olim divi Michaelis, conditus ejus statutus anno 1336. dum anno 1288. fuisset inchoata Petrus, Ruglerio Fassiano ibi incolis auctore, cum ei apparuissent divi Hieronymus, Benvenutus, Florentius, Casarius, & Cyriacus una cum B. M. V. & Angelis Michaelis, & Raphaelis, ad ejus latera dimissis literis clausis dandis ibi Episcopo, & cum non potuissent ipsas aperire, super eis celebrata missa solemni, aperta.

Annoque subsecuto, alia sub titulo Passionis, sibi A. C. electo oratorio in Ecclesia Sancti Romani, & anno 1447. unita alii Confraternitati S. Joannis incepte sum annis circiter ec. sibi erecto alio oratorio in vico S. Joannis, & in domibus ibi hospitalis è regione monasterii Monialium Conventualium divi Jo. Baptiste, & Ordinis divi Benedicti, sibi eo anno datus ordinibus, quibus viverent per tunc Episcopum ipsius civitatis Venturianum de Maris: & alia sub titulo gloriosissime & B. M. Virg. in Parochia divi Syri, nunc Sepulchri, Ecclesia monasterii divi Francisci sibi electa, pro eorum congregatione, ac conditis ordinibus, & eisque confirmatae.

anno 1347. à Clemente VI. summo PP. ipfius Societas tunc rectoribus Fichino Caligano, Ognabeno Caurio, Pafino Vida, & Gerardo de Temporalibus: & anno 1380. inflaurato ex in Ecclesia, cultus per Religiofos Ordines Minorum Conventualium divi Francisci, facello olim dicto divo Bernardino, ad honorem ipfius B. M. Virg. multo fempit, & multa cum magnificencia. Et Cremonenses, obfedia Cremona per Anonem Vicecomitem exercitu, fecum convenerunt ipfam ei dimittere, nifi Rex Boemae ac Pontanus Pontonus ei succurrerent aperto Marte cum eo confurgendo, & Ludovicus Gonzaga Rhegium venditum per Folianum Scaligerum habuit ab ibi molis pro Philippino ejus filio, qui ei mortuo non multo post succellit, & ducta uxore Anna filia Nicolai Doriae filia Bofis, & fola ex ejus defcendentibus, ejus oppida & bona in agro Cremonenfe, tum circa quam ultra Padum, pro ejus dote habuit. Et Alidofius legatus Apoftolicus Bononiae deficiens omni praefidio ex Italia profectus fuit Avinionem ad Joannem summum Pont. qui inftigatus per eum in Vicecomites ac Mediolanenfes, rursus eis interfecit facra, & nonaginta diebus iv. Decembris mensis quatuor anni xix. fuit pontificatus fui obitus, ac feptus fuit, & die xx. factus fuit summus Pont. Jacobus de Fumo Theofophus, presbyter Cardinalis tituli Sanctae Prifcae, Ordinis Cisterciensis, & nominatus Benedictus XII. qui confirmavit cenfus in Bavaram & fequaces, prolatus per ejus praefectorem.

A. C. Anno 1335. Azo Vicecomes die xv. Julii Cremonam fuppedavit, & ac dimisit Cremonenfibus factionis fuae, & die ultima Augufti Laudem.

A. C. Et anno altero Novicomitibus fe ei permittentes, ex Novicomis expulfo Rufca per Benedictum eorum Episcopum Ordinis Praedicatorum divi Dominici, jam feptennio illanc exulante ope Vitanorum, recepti in fua domum, & fuppedavit Caravagum, Unceas, ac Burgum fancti Domini, & die xv. Decembris Placentiam per Franciscum Scotum ejus aufpicio occupatum obedit per fix menses, ac redegit in fua potestatem. Et summus Pont. ordinavit perpetuo celebrari debere post Pentecosten per duas decem foecunatam Corporis Domini. Religiofi Heremitarum divi Auguftini de obfervantia, habita ecclesia divi Jacobi in Brada nuncupati parochiali, die xxvii. Januarii fe confulerunt habitatum Cremonam, caque ecclesia amplata progreflu temporis, ibi fua confituerunt monafterium valde magnificum, ejusque tarris mox anno 1461. conftructa fuit, per venerabiles primores ipfius totius Ordinis congregatos Centumcellis in Latino die xviii. Januarii 1275. eorum fupremo moderatore Joanne Cremonenfe, facundissimo Theologo, creato.

A. C. Anno fequenti Azo Vicecomes fuppeditatus Vercellis, ac Novaria jam quadriennio clafpo liberata tyrannide Cazzini Tornelli per Joannem Vicecomitem ibi praefulem, & eo praefulatu dimiffo Alcardo Comendoe archiepifcopo Mediolani, fibi etiam promiffis, donec vivret, folvere quotannis aureis mille quinque centum factum archiepifcopum Mediolani, & Cantuari, Lefcio cum tota Riperta, ac Infula Fulcheria conftrui juffit fuper flumine Abbatie pontem prope Leucum turribus ab utroque capite, ac arce, & Mediolanum munit centum turribus, Tironne & Cantarata dagubus expurgatis, & facta curia in arena, & juxta ibi templum erecto illic alto templo io honorem divi Gotardi, illic & Laude ex terramota quam plurimis aedificiis duratis.

A. C. Et anno feuto conftrui etiam juffit in agro Bergomienfe Romanum, ac debellavit Leodridum Vicecomitem, dum coafto in eum exercitu Helvetiorum ac Rheutorum fibi moviffet bellum, in illum deftinato exercitu fubi Luchino Vicecomite patris fuis, & inter eorum acies die xxi. Februarii ad Pa-

rubium, feu Nervianum, & victoria inclinante ad Leodridum, & fuperventa in auxilium Luchini ala equorum Ludovici Com. Sabaudae foecuri Anonis fuba Heftore Panigo, & vifio mirabiliter divo Ambrosio equifite aciem Luchini praecedere cum flagello in membris, eoque hoftes fugare, acie Leodridi proftigata, eoque captivo una cum Joanne Filio ejus fororio, ac occifis Donatio Malvino, & Lancalotto Anguifola, & die xv. Julii expugnavit, & fubi fuppeditavit Cremonam, inde expulfo Pontano Pontono, & confpecto comete in ligno Tauri per menses quatuor, & antequam extingueretur, altero per bimefite verfus Aquilonem.

Anno fubfucuto celebratis haftiludis, ac multis la. A. C. dia, & creatis Equitibus Francifco Pulhera & Piccardo Aliprande, Mediolani obit die xiv. Augufti, & anno actatus fux xxxviii. & dominii xxi. ex morbo podagra, nulla prole fupervivente ac Beatrice, filia Ludovici Comitis Sabaudae, & cui fuccefferunt Joannes praeful Mediolani, & Luchinus, ejus patris, qui habuerunt die ix. Octobris Bruxiam, fubi proditum per Guidonem Congenientem ibi ducem Scaligerum ad praefidium, ob cujus laticium Luchinus creavit Equitem Joannem de Befcia Cremonenfem, Mediolani tunc Praetorem, & mox habuit Bergomum, jam per eum una cum Marfilio Rubico exercitu Verona obfedia, eifque illos expullos per Scaligerum nuncupatum Mafinum, fubi per Venetos adempto Patavio, ibi cepit Alberto illius fratre, & ducto Venetias, Patavii confititudo rectore Marfilio Carraricnfe. Summus Pont. tunc vacante Imperio Italiam occupari per aliquem hoftem externum, confituit ibi Vicarios fuos pro Ecclesia Luchinum ipfum, & Joannem fratrem fuum Mediolani, & Joannem urbium ab eis occupatarum in Gallia Cifalpina, Scaligerum Veronae, Vincenae, Parmae, Rhegia, ac Lucie, Eftrenfem Ferrariae, Mutinae, ac Argentae fubi fudo annuo aureorum decem milium, Ecclefiae pendendo pro Ferrara, Gonzagum Mantuae, Ubertainum Carraricnfem Patavii, Galeorum Malateftam nuncupatum Ungarum Arimini, Francifcum & Simbaldum fratres Ordelafos Forlivi, Joannem & Ricardum fratres de Manfredis Faventiae & Imole, liberato Mediolano ab interdicto à facris, cui fuppositum fuerat per ejus praefectorem die i. Novembris, Guidone Alice ad cum transfiffo Avinionem legato per Mediolanenfes, & ejus medio facta fubi promiffione per Vicecomes de dimittendis Turrimis penes eos carceratis, illiufque reftituendo quaecumque eorum bona per ipfos & alios occupata, & transfiffo ex Gallia in Italiam legato fuo, & Stephano Columnae dignitate Senatoria Romanae prorogata per quinquennium, fubi datis collegis annuis, & feilicet primo anno Jordane Urfino, & fecondo Cinto agnato fuo Com. Anguillare, qui Francifcum Petrarcam vocatum, & profectum ex Avnione Romanam, ibi creavit vatem, & Bavarus profectus Tridentum, ut par pari redderet, confituit Vicarios fuos in diftione Ecclefiae Joannem de Vico urbis praefectum Viterbi, Malanctas Arimini, Pifauri, & Fani, Antonium Beltrandum Urbina, Delphum & Cathalufum fratres Scallii, Bulgretam Mathecie, Alegranzum Clavellum Fabrianum, Imeftruzium fincti Severini, Gentilem Varanum Camarini, Michaelem Montis Melorti, Paganum Cingali, Nicolaum Bulgargum Efti, Francifcum & Simbaldum Ordelafos Forlivi, Joannem Manfredum Faventiae, & Guidonem Poletanum Ravennae.

Anno 1340. comete vifo Luchinus Vicecomes Cremonam, dum fe vendicaffit in libertatem, exercitu obedit, & ibi commiffis quam multis levibus praeflis cum Cremonenfibus, & milibus, qui erant ad ejus praefidium, re compofita, & habita pecunia à Cremonenfibus interventu Philippus Gonzage, illanc abijt.

Et anno altero illic exercitu reversus in sui ac fratris potestatem redegit. Et Benedictus summus Pont. ibi incolis sibi præfinito iuramento per eorum legatos ad ipsum transfusus Avinionem de parendo mandata Ecclesie, nec taxando eas rebellibus, nec gravando ecclesiasticos aliquibus oneribus, & erigendo ad honorem divi Benedicti in eorum ecclesia ibi cathedrali sacellum, ad quod diem deberet celebrari missa, & in eas solemnitate annua erogari pauperibus panes mille unius libræ pro singulo eorum, liberavit ab interdicto à facris, cui suppositi fuerant per ejus præcessorem.

A. C. Et anno sequente die xxiv. Aprilis mensis quartii sui pontificatus Avinionem ex hac vita migravit, & die vii. Maji Petrus Raglerius Lemovicensis, & præfuit Rothomagi, & monachus, fuit ei substitutus, & nominatus Clemens VI. & profectus Mediolanum, ibi solus Vicecomes confirmavit Vicarios in Italia, & alios constituit ibi Vicarios per præcessorem suum concessi in feudum urbes & municipia, in quibus constituti fuerant Vicari: & Guido Corrigenus opo Philippini Gontagæ occupavit Parmam, inde expulsi Scaligeri, & mox fuit expulsi per Atum fratrem opo Elensis Principis Ferrariæ, per eum & Scaligerum infamali janctis armis moto ob ad bello Gontagæ, adversus eum in agrum Mantuanum transfusi decem milibus pedestribus, & mille quinque centum equitibus.

A. C. Anno secuto summus Pont. procuravit per Electores Imperii haberi comitia apud Lucemburgum in Germania, & ibi eligi Casimirem Carolum, filium Joannis Regis Boemie, Comitem provinciarum, & virum multæ doctrinæ, & callentem multâ idiomata, eumque doctorem per Moguntium, Trevorum, & Coloniensem præfuit, & Duxes Saxonie, & patrem suum Regem Boemie, & coronatum Boie, cum Aquiligrum cum pro Casimire noluerat agnoscere, confirmavit. Gulielmus ex Religiosis Heremitarum divi Augustini, & eorum supremus moderator, & episcopus Novariæ creatus per Clementem VI. summum Pont. & eum Theologus, & J. C. Cremonensis, obiit, & qui sibi electus xii. ex ipso Religiosis sibi obivit divina officia, & multa templa & ædificia ecclesiastica ex ejus episcopatu erigi procuravit, Cremonæ monasterio, & alibi aliis valde auctis, nomine Joannis XXII. summi Pont. ad multos Reges & Principes Christiani nominis fuit Legatus, & dum per eum voluerit promoveri ad dignitatem cardinalatus, ipsum recusavit, & ab eo obtinuit anno 1327. Religiosis ipsius Ordinis, uti prius institutos per divum Augustinum, habere custodiam ejus corporis in templo divi Petri in Cælo aureo, illic ex Novaria, ubi obiit, ejus Gulielmi corpore translato, & ibi in eo templo sepulto.

A. C. Anno subsecuto Atius Corrigenus diffusus possit, & inter Parmam oblatum per Luchinum Vicecomitem, & Philippinum Gontagiam exercitu, eam vendidit Obizzo Estensi Marchioni Ferrarie pretio florenorum sexaginta millium auri.

A. C. Anno 1345. Luchinus Vicecomes, destitutus in Pisanis m. equitibus, eorum agros præde expulsi, & ibi multa occupavit, & cum eis in pace pax Pisis accessit.

A. C. Annoque altero auctore Giberto de sancto Vitale nobile Parmense erat cum Joanne fratre ab Obizone Estensi Parmam, dum eam diffusus fuisset possit tueri adversus Gontagam, & ibi constituit præterem Paganum de Belata Cremonensem, eum jussu ibi aqueductu tendente versus ciadelam constructo, & omnes ibi feudatarios carcerari jussit, eorumque oppida exiit, & Franciscum Pusteriam, Martinum, & Pirardum fratres de Aliprandis, prodita in lucra medio Remenghi Castani conjuratione, per illos adversus Luchinum facta, in gratiam Galeati & Bernabovis nepotum

suorum, & ad instigationem Margarite Vicecomitis, filie Ottavii uxoris Pusterie, commisit capi, & una cum aliis complicibus capto ultimo supplicio affici. Cremonenses adversus Corrigenem pro municipio Guardastalli sibi concessio per Bavarium (ut præfuit) & Laudenses occasione limitum agrorum suorum coram Luchino moverunt litem.

Annus sequente die xxiv. Januarii vapor ingens a. c. ab orientali plaga, & multa copia inficiorum ab acre effluxit, & ea die, & post per dies xv. viguerunt multi terremoti, quibus multa ædificia Cremonæ, ibi præter Ottone de Bonis, Laudæ, Mediolani, & Venetiis corruerunt, & multe prægnantes mulieres fecerunt abortum, præcedente dura fame, ac subsequente dura peste, quæ servit triennio, & multos subulit. Luchinus Vicecomes libellam fiduciam ejus uxorem, Cremonam profectam, & inde Venetiam, & illuc Ugolino Gontaga comitante Mantuam, & inde revertent Mediolanum prohibuit egressi in publicum ex zelotypia concepta in Ugolinum ob multos honores ei per ipsum factos, ipsique Ugolino ac pari moto bello Mantuam oblati, & Galeati nepos suus superato singulari certamine apud Belgas ibi Nobile, cum exult insigni torrium duorum ardentium cum totidem scutulis aquarum, quo mox Vicecomes uxi fuerunt: & Bavarius constituit Vicario suo Urbini Galeo Ferentano obiit anno xxxi. electionis sue, nunquam obitua abolitione à summo PP. licet multoties requisita, dum venaret, & ursum ingentem impetu insequendo ex equo precipitante ceciderit, & corpore vehementer collo vinctus & sensibus destitutus remansit, ejusque cadaver sepultum fuit in urbe Monachi.

Annus secuto Luchinus Vicecomes Corrigenem condemnavit versus Cremonenses ad eis dimittendum Guardastallum, & jus aquarum fluminis Padi usque ad pontem Braxelli, & occupavit Asiam, & Gemonibus bellum movit. Simon ex Religiosis Heremitarum de observantia divi Augustini, Cremonensis, excellens Theologus, multis in eis scientiis eruditè compositis, tuos temporis cognitus fuit.

Et anno subsecuto Luchinus ætatem lxxii. & domini decem, ex veneno fidei propinato per uxorem obiit, superstitibus Bosio, & Forestino, & alio Luchino, & Urfino filiis, ex quibus masculi obierunt in maxima egestate, & Boius nonnullis annis dominatus fuit Laudæ. Et Joannes frater Luchini Gontagæ conspuit in jus suum, exautorato Simone Boccacæ coram duce. Summus Pont. peregrinatum turbas & flagellatum, per Germaniam & Galliam vagantes, jussit reprimi; terramotu cum ventis & grandine facto, ex quo Cremonæ, & fere in tota Italia, & magis Aquale in Brutiis, & apud Vilachum in Illiis, grave damnum illatum fuit, & die x. Aprilis ex pruina, quæ cecidit, vitibus & satia arefactis.

Et anno redemptionis humani generis 1350. Rom. a. c. petentibus consiliis Romæ Senatoribus Petro cognomato Sarra Columna, & Jordane Urfino, & illuc ex Gallia transfusis quatuor Cardinalibus concessit Jubileum; & cum Bononiensis ex consensu Joannis & Jacobi Populorum regulorum suorum se subiecissent Joanni Vicecomiti Vicario Pontifici, & Imperiali in Gallia Cæsarum, & cui parentem Mediolanensis, Cremonensis, Papisensis, Placentini, Parmensis, Novariensis, Novicomensis, Laudensis, Braxensis, Bergomensis, Alexandrini, Veretellensis, Hattensis, Bobiensis, Cremonensis, Pentemulensis, Derthonensis, Albensis, Burgiensis, ac multo alii populi Gallie Cæsarum, jussitque Joannes Bernabovem nepotem suum obidere ac expugnare Iulianum Ecclesie, & Joannem Autepianum de Bogalo, seu Civitate Cremonensem ejus ducem, ac rectorem Bononiæ, quique milibus equitibus transire in Florentinos, eorumque agros diri-

pere, & cum eos cunctaret usque mœnia Florentina, & suppeditato Burgo sancti Sepulchri, & tentata occupatione Pistoris, & facta multa præda ex agro Florentino, se recepit in agrum Mugellanum, & Sacho Tullius sequens partes Vicecomitis nonnulla oppida sibi suppeditatum à Perusino una cum Angulari sibi vendidit, & Pistorinica ac Pratenis timentes suppeditari per Vicecomitem se permisissent Florentina, & Parasencia transivissent in domum Ecclesie. Summus Pontifex tunc Vicecomiti potius nimia suggeri, destinavit in Italiam legatum, qui Scalligerum & alios regulos Gallie Cisalpine, & aliorum repositum ibi vicinarum in unum conjungeret, & incitaret in Vicecomitem, Mediolanensibusque, ac Bononiensibus sacra interdixit, Bononiensique privavit omnibus privilegiis, iustitque ex Bononia transferri gymnasium, nisi rediissent ad Ecclesiam, eique omnia damna illius instauraret, & Vicecomitem coram eo citari, & cum Vicecomes decrevisset eum adire his milibus equestribus, & sex milibus pedestribus Avinionem, ibi omnibus diversis occupatis, ipsum cum Mediolanensibus abolvit, & recepit in sui gratiam. Cremonenses habuerunt Guardastellum, libi anno precedente per Lucianum adjudicatum, (ut præfatur) & ex eorum iureconsultis fuit excellens interpretis juris Nicolaus Ranzanus.

A. C. Anno altero comes sub Septentrione apparuit, 1331. eque exilicia graves ventorum status subsecuti sunt, & coelestis trabs prius parte ardente visa fuit, & Joana de Vissella, seu de Navisella, ac Riccha, & B.atrix, virgines Cremonenses faciles profectas regulam terti Ordinis Scriptorum B. M. Virg. ob eorum probum, sinceram, & abstinentiam vitam più operibus incumbendo, inter electas Dei existimatae fuerunt, & Joana obiit, & ipsius, & aliorum corpora sepulta fuerunt in ecclesia divi Caroli, culta per eos Religiosa in suburbis Cremonæ.

A. C. Et anno sequente coelestis flamma post solis occasum 1332. inter Zephyrum ac Austrum lautilime excrevit, terribileque ostentans incendium, tandem cum murmur magno per eorum coaruit.

A. C. Anno secundo summa Pont. dum Florentini, & 1333. confederati missis legatis in Germaniam ad Carolum Caesarem, eum vocasset in Italiam adversus Vicecomitem, ei, ne Italia disperderetur, concessit Bononiæ sub feudo annuo aureorum duodecim millium Ecclesie Rom. pendendo per duodecim annos, dimisso ei per Vicecomitem Burgo sancti Sepulchri, ac promissa conservacione libertatis Florentinorum, & Cortonenfium, & confederatorum, & nec vexare Pisanos, Lucenses, & Perusinos secum conciliatos, Gulielmo Pallavicino pro Vicecomite, & Carolo Strozio pro Florentinis legatis, una cum aliis in unum conventis in Sargiano oppido Lunense. Et Carolus Caes. ex Germania in Italiam se recepit, & ivit Pavium, & dum ibi exspectaret exercitum, inde Guidone Gonzaga comite accessit Mantuanus. Et Joannes Vicecomes, tentata frustra pace inter Venetos & Genuenses, movit bellum Venetis, qui in eum percussio fœdere eum Carolo Caesare, ac Scalligero, Estense, Carrariense, & Gonzaga, facto eorum exercitus duce supremo Beltrando de Landino, dum Scalliger & alii timuissent, ne Vicecomes suppeditatus Venetis, eos quoque suppeditaret, & de ipsis Junii coarctato exercitu nonnullum milium armatorum utriusque factionis Gallie Cisalpine in locis campestribus Monasterii agri Brisenfium, ut arnis concurrebant, & nec pugna aliqua facta confederati illinc præfatis Guardastellum, ibi Pado ponte conjuncto trajecto, illud obsiderunt, & ad ejus auxilium profecto Joanne Aulegiano, duce exercitus Vicecomitis, ex Versenensibus, Panovinis, Ferramentibus,

Mantuanis, & aliis Gallie Cisalpine factionis fuit, & ibi facto utrinque confictu exercitus Vicecomitis succumbente, capto Aulegiano, eique oppugnatis castris in agro Mantuense, illinc progressi in agrum Cremonensem, illum diruperunt, caelestis flamma longam post se trahente limitem exstinctum à Septentrione in Austrum repente lapsa, ac solis facto deliquio.

Anno subsecuto die Dominica quinta Octobris Jo. A. G. 1334. ante Vicecomes anno xvii. domini sui obiit, superstitibus, eique succedentibus Mathæo, Bernabovo, & Galcino ejus nepotibus ex Stephano fratre.

Anno octavo Domini 1335. Carolus Caes. die A. G. 1335. xiv. Januarii diverxit Cremonam, & illuc comitantibus Gonzaga, Carrariensibus, & Vicecomitis

ivit Mediolanum, & ibi coronatus per Robertum Vicecomitem illic præfatum, inde abivit Patis sibi occurrentibus legatis Senecium, Volaterranorum, Minatensem, & totius fere Hetruriae præter Florentinorum, & ex Patis Senas, & illuc Romam profectus, camque pedesit ingressus ipsius habito domino fuit insignitus diademate imperali per Cardinalem Hostiensem, & alterum illuc ad ad milites per summum PP. & inde rediit in Galliam Cisalpinam, & adhuc diverxit Cremonam, & mox ivit Soncinum, & Vicecomitis constitutus Vicaris suis in domino Mediolani, multa auri copia in Germaniam rediit. Corradus Lindus Germanus, & Marcus Baldus Boemus Vicarius Imperialis, coacti in unum multis equestribus & pedestribus eorum nationis, & Anglice, & Italice voluntarius, eis pervagati sunt fere totam Italiam, & cum, postquam aliquantisper subsistissent in Apulia & Calabria, illuc erupissent in Picenum, & inde in Infubrianam descendissent, & inde repulsi accessissent in agrum Bononiensem, & mox Faventinum, & illuc intendere irrumpere Hetruriam, & per Florentinos fuocibus & adibus montis Apennini, dividens Flaminium ab Hetruria, impotita prædium multum ab eo inopetrato libero reddidi, quoniam parte transgressa in Hetruriam, reliqua subsistit ad frons ipsa, & ibi incolarum bona depredarentur, ab eis arreptis armis illuc repulsi etiam fuerunt, secum concurrendo armis, ex illa plurimis castris, & plurimis vulneris una cum Baldo, ac pluribus captivatis, & bonis, quibus fuerant ipsolati, ac suis ipsi exiit, reliquis pedem recedentibus in agrum Imolesem, Cremonæ rectore Beltrando de Caynis Mediolanense, & Mathæo Rufa Novicomense prætor.

Et ibi anno altero fecim conjuncti alii tribus A. G. 1336. milibus per Senenses & Perusinos, dum cessasset à bello, quod invicem gesserant, de recenti dimissis ab eorum stipendio descendit adhuc in Flaminiam, & illuc in Galliam Cisalpinam, & inde statim regressi in Picenum, & illuc in agrum Fulginatum, & Perusinum, & ab eis, & Pisanis, & Senensibus habita pecunia irrumpit agros Florentinorum, & cum Florentinorum eorum copis, & aliis habitis in auxilium à Rege Neapoli, Estensibus, Carrariensibus & equestribus d. à Bernabovo Vicecomite sub Ambrosio filio suo naturali, ab Aretinis ce. & totidem milibus factis, & ex Neapolitanis L. & multis aliis populis profectis voluntarie illis obsisterent, Pandulpho Malatesta eorum duce supremo post multas pugnas utrinque commissa illinc aberant Lucam. Ugolinus Andegrenus Episcopus Cremonæ die vii. Februarii concessit in feudum Uberto secundo Marchioni Pallavicino, ac descendentibus suis, qui exiendi portum à vatoribus trajiciendis navibus tenebant in flumine Padi, ultra & citra ipsum, à bucca fluminis Abduæ usque ad buccam torrentis Arde agrum Cremonensis, præterquam à civibus ipsius civitatis, & aperto tumulto, in quo erat corpus divi Hieronymi, ibi assidentibus illuc præfatis, & prætoribus, & aliis magistratibus, & multis prælatis, &

incolis, & factis multis miraculis, inchoans fuit Societas Confortis ipsius, & cepta celebrari ejus solemnitas.

A. C. Anno sequente Conradus Lindus, & Marchus
1117- Baldus, eorum agminibus ex Luca per agros Lunen-
siem & Genuesium progressi sunt adhuc in
agros Isulturnos, adversus Bernabovem Vicecomitem,
sublestant apud Ticinum flumen in vico Domus
Aureae sex milibus equestribus, & quatuor
millibus pedestribus, & dum secum coeuntes co-
pulis Ugolino Gonzaga reguli Mantuae, & Joannis
Marchionis Montisferrati inimicorum Bernabovis,
ibi disperent quaeunque sibi occurrerent, Berna-
bo Vicecomes junctis armis cum Galeatio ejus
fratre, ad eum transfusus in auxilium per Floren-
tinos mille equitibus, cum & exercitu suo in illos
transiit, & utrinque commilito praeco ipsos pro-
figavit, Paulo duce vulnerato, & Baldo captivo
cum plurimis aliis, & plurimis aliis occisis eis.
Et Matthaeus Secundus Vicecomes die xxii. Sep-
tembris ex humanis ibi, superstitibus ex Egidio
Gonzaga filia Philippus, & Anne Dornae, Catharina
nupta Ugolino etiam Gonzaga, & Urfina
Balchini Pusterle, ac dimissis Parma, Placentia,
Laude, Lago, Maffia, Pontremolo, Bobo, Borgo
sancti Donati, & Bononia tunc occupata per
Joannem Auleganum, & etiam Papia, Novara,
& Arberga occupata per Joannem Marchionem
Montisferrati, Papiae constituto Vicario Jacobo
Bulliano Religioso Heremitano. Locustarum in-
numera multitudo ingressa Galliam Cuspinam,
frondibusque, & frugibus agrorum pene omnibus
confumptis per illas, mox gravissima pecunia suble-
vata, ut plurimum, ne perirent, concti fuerint cybot
humano comedere, & ex foveae & corruptione
locustarum servilium peste consuta, ut ex ea vix de-
cem superesset ex centum.

A. C. Anno sequuto Bernabos Vicecomes, dum anno
1118. precedente dolo tentasset occupare Mantuam, so-
citatus pontibus Burgi fortis super Pado, & alio
super Mincio existensibus, & confectis mani-
bus cum Ugolino Gonzaga ex ibi Principibus per
ejus aciem profugus fuisse, imposito ponte sum-
mi Padis ad Burgum fortem de mense Januarii ejus
exercitu cursavit ac praedae exposuit agrum Man-
tuam, & ibi orta rixa inter ejus milites Italos &
Germanos, & utrinque confectis manibus per eum
concilians, & oisi fe uter eos possuisset, Germani
fecerunt omnes occubuisse, & mox per eum ac fra-
trem inita pace cum Guidone Gonzaga Mantuae
Principe, ac Marchione Montisferrati, sibi dimis-
sis per eum Papia, ac Novaria, ac Estensis movit
bellum Joannem Auleganum, seu Olegio, recusanti
sibi dimittere Bononiam, per eum occupatam post
mortem Joannis Vicecomitis, illinc expulsi magi-
stratus, ac milites, qui ibi erant ad praesidium
pro Mathero fratre Bernabovis, sublestantque ab hu-
manis multis ex ibi primoribus, & praesertim ex
familia Blancorum, Goedonorum, Benzivolon-
ruum, ac Sabdonorum, multosque aliis inde relega-
tis, obsidet Bononiam, & cum Auleganus, Berna-
bove illinc praeco repulso, ipsam tradidit Egidio
Carillis legato Apotholico reverso in Italiam, ab
eo habita evasit Fieri, etiam movit bellum lega-
to, & rursus obsidet Bononiam, ibi rectore Go-
metio Albertino, & ducibus supremis militum
ecclesiasticorum Galeotto Malatesta, & Petro Far-
nacio, destinatis aliis copias sub Acherino dote in
Picenum ad insubandam ibi duodecim ecclesiasticam,
& nova suborta simulata inter eum ac Gonzagam,
eis copias obsidet Rhegio, & per Carillam non va-
lentem resistere Vicecomiti percussio fudere cum
Gonzaga, Nicolao Estense, ac Scaligero, & per
eos & Carilla concitatos junctis copias obsidet Bri-
xiam, commotus ejus periculo, dimissa parte exer-
citus ad obsidendum Bononiam sub Francisco Estense,

A) Joanne Bzualo Vincentio Laudense, & Ludovico
Albenis, consilio Rhegio, reliquo exercitu transi-
vit ad ejus auxilium, & dum apud Montemclaram
occurrisset hostibus, ibi utrinque collatis signis fuit
profigatus, ac gravi clade affectus, & reliqua co-
piae profectus Braxiam, vix eam ab illis tueri possit,
per Feltrinum Gonzagam invito Ludovico occupato
Rhegio, & commissa alia pagina ad Bononiam inter
ejus copias ibi dimissas, ac ecclesiasticas, copias
suis etiam profigatis, Albertino tamen, & Gar-
sia, & Ferrando Hispanis ducibus cadentibus cum
eo, militibus, & Malatesta & Farnesio vulneratis,
& Estense capto, ex ejus copias desideratis dec. &
sic vulneratis, & nec occis. captis.

B) Anno 1360. Ungarorum equitum quinque mil-
lia, eorum duce Simone, de mense Novembris ob-
siderunt Parmam, superventaque hyeme ac habita
pecunia & Bernabove, inde abierunt. Et Joannes
Galezius nepos suus duxit uxorem Isabellam, filiam
Joannis Gallorum regis cum dote Comitatus Virtu-
tum.

Et anno altero Carolus Caesar concessit die xxi. A. C.
Aprilis ei ac Bernabovi patris sui vas erigendi gy-
mnasium Papae.

Anno sequente, Ugolino Ardigiero praefule Cre-
monae mortuo, ejusque cadavere posito in pariete
finitro chori ecclesiae monasterii ibi sancti Domini-
ci, ei substitutus fuit Petrus de Capellis patritius
Venetus. Innocentius summus Pont. fols deliquit
praetermodum factio Avenioni die xii. Septembris
mensis octavi anni decimi sui pontificatus vitam
cum morte commutavit, & Gulielmus Grifus Cle-
mencis, Abbas S. Victoris Malitiae, nepos Cle-
mentis olim summi Pont. ex fratre, & legatus apud
Vicecomes, die ultima Octobris factus fuit Pont.
Max. & Urbanus V. nominatus, & confirmavit in
Italia summam cum potestate Egidium Carillum, qui
renovato foedere cum Philippo Gonzaga filio Gui-
donis anno superiori mortui, Nicolao Estense, in Berna-
bo Vicecomitem bello insitante Rhegio-
fens, Gonzaga, & Mutinensis Estensis suppositis,
ei movit bellum, & qui oppidis Scandolarie & Bu-
ne agri Cremonensis, & multis aliis in ejus domi-
nio jubeat ipso demolitis, & commisso praeco inter
ejus exercitum, ac ecclesiasticorum, & confederatorum
in vico Salinae agri Mutinensis, fuit fu-
peratus, Ludovico ejus filio naturale, & multis
aliis occisis, & Andrea Populo, Simbaldo Ordela-
pho, Paulo Picco, Guidone Folanio, Azone Cor-
rugense, Nicolao Pallavicino, Gulielmo Cavalca-
bove, & Joanne Pontano ejus ducibus, & pluribus
aliis captivatis ex ejus exercitu, ipso de fuga pro-
lapso ad Cravacorum agri Bononiensis, & per Re-
gio Galliae & Cypru, motos ipsius calamitate, missa
legatis ad Carillam pro pace ei reddende, ipsam fo-
cit cum eo, ac Scaligero, & aliis confederatis. Ray-
mundinus Cavallius ex metu majoribus Jurecon-
sultis Otrolini, de ultima Septembris obit, ejus-
que cadaver kypulturn fuit in tumulo subterraneo
constructo in facinia ecclesiae divi Bartholomaei Cre-
monae, culta per Religiosos D. sanctae Mariae Gar-
melitarum de observantia.

D) Anno sequuto, Ambrosio Vicecomite, & Ami-
zono ducibus Bernabovis Vicecomitis, ingressis co-
piae Flaminiam, canque diripientibus, & Joanne
Anglico duce Pisanorum, adherente Vicecomiti,
ejus acie diripiente agrum Canetorum, Fulgini, ac
Montis Regalis, & Imolenis, & insitante Flo-
rentino, & secum commisso praeco per ipsos apud
Mionte oppidum, eis profigatis, adhuc exarist
bellum inter Vicecomitem & Carillam.

E) Annoque subsequuto per Carillam destinatis
auxilium Florentinorum tribus milibus equestr-
bus, ac pluribus pedestribus sub Obzone Lucce-
se, seu Bononiense, & per eum & alios Florenti-
nos

nostrum duces falso conflictu cum Anglico, & ejus vice equitum fere multum per quasque horas inter Aretiam & Cortonam Florentini & Ecclesiastici prevalearunt, Anglico captivato cum omnibus fere equitibus, & cunctis populis, qui defecerunt ab Ecclesia, reversis ad ipsam. Abbas & monachi divi Laurentii Cremonae, dum haberent in vico & pertinentiis Calci agri Cremonensis nonnulla praedia, dederunt ea in permutationem Gabrieli Aliprando pro nonnullis aliis, quae habuit in vicis Rivii Alti, Grubelli, & Polesini ultra Padum, etiam agri Cremonensis. De mense Augusti locustae invadentes ex Pannonia in Italiam progressae, & per eas, cum essent multum densae, ibi occupato solo per quinque milia passuum fructibus ibi pendentes, ibi grave damnum intulerunt.

A. C. Anno 1365. Bernabos Vicecomes tentavit Gregor. 1361. menses ejus dominio subicere.

A. C. Et anno altero, Cremonae praetore Francisco Ordelapho, junctis armis cum Galeatio fratre, ac Sygnoli, & Flicis, & aliis Genuenibus, eis motu bello Genuam obsedit. Et Galeatius construxit fecit urbem Placentiae, & Violentem filiam suam nupsit Duci Clarentis, filio Regis Angliae, cum dote aureorum ducentum milium, & Albae, & Montis regali, & Bernabos motu bello Francisco, & Ludovico Genuas ob necem Ugolini eorum fratris, per illos pertrahit, expugnavit ac diripuit Burgum fortem in agro Mantuano.

A. C. Et anno sequente Carolus Imperator in eorum auxilium ex Germania descendit in Italiam exercitum viginti millium armorum, & ad Burgum fortem factis multis levibus praелиis cum Vicecome, ejusque exercitu, & opera ipsius aggeribus ibi fluminis Padis apertis, dum ejus aquae auxilia fuissent, inundatis castris Caroli, illinc se interceptante Anchise Vindeho assensu Vicecomitis, re secum composita, & per ipsum sibi data pecunia, nulla re per eum facta abiit die xx. Maji in Boemiam.

A. C. Et anno sequuto, mense Junio cum uxore & filiis ingressus Italiam, ibi Mutinam obsedit, ad cuius praedium erat Baptista filius Bernabovis, & Lucam Pisani, ac Miniate oppidum Florentinis ademti, & Romam profectus, & ibi alloquutus summum Pont. illinc abiit Italam Pisam, & ibi habita pecunia a Florentino, eis dimisit Miniae, & Lucam dimisso Vicario Cardinale Gallico reversus in Germaniam, illic obsedit Ulmam, & Vicarius suus sibi solatus aureis viginti quinque milibus per Lacensis, eos restituit libertati.

A. C. Et anno subsecuto Bernabos, Cremonae facto 1369. censu omnium ibi familiarum, auxilium jussit arcem ibi ad portam S. Michaelis, & in ea illic templum in honorem ipsius divi includi, in ejus vico tunc per ibi vicinos constructo alio templo sub titulo divi Gregorii martyris, ejus corpore ex templo divi Michaelis in illud exportato, & destinavit copias in Florentinos, eorumque agris cursitatis usque Florentiam, & ipsorum agrorum ibi occurruibus progressis, eis grave damnum intulit.

A. C. Et anno 1370. motu bello Joanni Marchioni 1370. Montisferati, cum exiit Valente, & Casale sancti Evasii, & copias destinavit in Hetruriam ad opem Joannis Agnelli adversus Gambacurtas, Pisam occupantes, & quibus eis obsedit per bimestre, & facta pace cum summo Pont. Florentini, Estenses, ac Carrarienses emitt Rhenum a Guidone Gonzaga filio Feltrini pretio florentinum sexaginta milium, & Cremonae in arduis dicunt sanctissimae Cruci constructi fecit arcem, ac alia Truci cum ponte lapideo super flumine Abduae, Picconis, Laure, Sancti Columbari, Novicomis, Scenasi, Melegnano, Cremae, Pontremoli, & Calestani, & Castrum novum buccae Abduae, vallari munitis.

A. C. Et anno altero, dum per Estenses exstans fuisset 1371.

A Rhegio, illud per arcem, quam de novo construxi etiam fecerat, ingressus, recuperavit, Ludovico Teutonico eorum duce illic expulso, & arce ipsa dirui iussa, & per eos adversus ipsum percussio fecere una cum legato Apostolico, Scalligero, Gonzaga, & Carrariense.

Annos sequente commissio praetio per ejus exercitum, ipsius duce supremo Baptista filio, per sex horas cum pontificis & confederatis, eorum ducibus Joanne Anglico, & Estense Marchione Ferrariae, ac Francisco Foliano, illos superavit, Foliano cum Gulielmo nepote suo & multis aliis captivato, & decapitati iusto in civitate Rhego.

Et anno sequuto reparatis viribus per ecclesiasti. A. C. cos & confederatos, collatis signis cum exercitu 1371-

Vicecomitis ad flumen Primprum in agro Mutinense fuit superatis, multis tamen utriusque caesis, & captivatis, & ecclesiastici & confederati irruerunt, & cursum artem Placentinum, & re composita cum Fontanici tentant occupare Placentiam, & castrum sancti Joannis ceperrunt, & Mutinam, dum ab Estense ad Bernabovis defecisset Gerardo Rangone occiso per Manfredum de Salsio, obsiderunt, & Ambrosio ejus filio acie ingressio valles sancti Martini, & Caprianae, & cum ibi incola commissio certamine de mense Augusti, intercepto una cum Ludovico & Antonio Cornegensibus, filius Azonis, in eos profecti alii copias, & ad ultionem filiorum multo ibi caedibus, occidens, ac rapinis magna cum saevitie factis, ipsique debellatis, & alio facto conflictu cum pontifice & confederatis pari Marte per Vicecomitem exercitum, ipse pacem inivit cum summo PP. de mense Novembris.

Et anno subsecuto Isabella uxor Galeatii Com. A. C. Virtutum Gallica, & soror Caroli Gallorum Regis, obiit, superstita Valentina filia, de mense Septembris. Annorum penuria in Italia, ac multis aliis provinciis, vigente, Mediolanense, & Parmae, ac Mutinae, & Rhegi sevientie pelle.

Annos 1377. summus Pont. ex Gallia in Italiam A. C. transfudit Petrum Batriensem Cardinalem, & E- 1371- piscopum Gebennensem, & legatum Apostolicum, qui cum Ferrariam divertisset, ad eum illic conveniunt Nicolaus frater summi Pont. ac Com. Gebennensis, & Sabaudus, Joannes Anglicus, & Otho Proveniens, ambo duces copiarum ecclesiasticarum, & Guido Poletanus, & cum Bernabore Vicecome fecit inducias biennales.

Qui anno altero, Cremonae rector Hieronymo A. C.

Sicco, nupsit Agnesinum filiam Francisco Gonzagae, filio Ludovici Principis Mantuae, & neptem Ugolino nepoti ipsius, ei promissio censu perpetuo annuo acceptis pro Rhego, olim occupato per Feltrinum patrem Ugolini. Et Galeatius Vicecomes bello recepit multa oppida Novariensium, quae a patre suo deciderant, ibi per eum assignatis Vercellis, Novara, Alexandria, & Calale, vigente ingenti omnium rerum penuria in Italia, Germania, & Pannonia.

Galeatius Vicecomes annorum XLVII. perit, su. A. C. perstibus Joanne Galeato, & Azone filius ex Blanca, filia Aymonis Com. Sabaudus, & Azone non multo post mortuo, inter Joannem Galeatum & Bernaborem patrum divisa dominia civitatum, quas habebant in Gallia Cisalpina, Flaminia, & Hetruria. Carolus Imperator die xi. Novembris anni xxii. imperii sui obiit, superstitibus Vincisio juxta Caesare electo, & Sigismundo filius ex Anna nupta Jovina.

Annos 1381. Petro Capello Cremonae Episcopo A. C. mortuo successit fuit Marchus de Porris Mediolanensis.

Annos 1384. cognitus fuit Bartholomaeus de Vul. A. C. pus Soncinus, Jur. Conf. celeberrimus, & qui publico 1384- de docuit leges Patavii, & ejus Gymnasium fuit Rector,

tor, & ex Senatoribus Romæ, & pretor Bononiæ, & dum gereret magistratum Florentiæ, ejus statuta reformavit, & fuit ex superius confultoribus Jo. Galeati Vicecomitis.

A. C. Et anno sequente, Marco Porro prefule Cremonæ mortuo ei substitutus fuit Georgius: & Barnabus Vicecomes, dum nimis avare ac rigide domaretur, & illi faceret ingentem canum veratiorum numerum, gravissimo iussu suorum subditorum, & quos canum præfecti valentes eos esse stragulos, graciles, & emaciatos, obesos, ignavos, & impios esse, gravi pecunia mulcabant, & vel fuisse percutiebant, conquisitis quoque his, qui ante per quinque annos apros silvestres occidissent, & ex eis centum furcis suspendi iussit, & plurimum gravi ære mulcavit, & ex filiis exsultaret, affectaret, & modo tollere Galeatum nepotem, ac generum suum, & per cum cognita illius mente, dum ex Papia profectus fuerit Mediolanum, ubi residet Barnabus, qui ei mule totidem occurreret, & ingressum Mediolanum, & ex egressum per portam Vercellinam sub simulatione eundem voti gratia ad templum B. M. Virg. in Monte jussu Valsium comitatus fuit, iussu Jo. Galeati a militibus, quos secum habebat, fuit captus, & intrusus in arcem portæ Jovis, una cum Marco & Rodolpho filiis, ejusque domibus, & arce, ac publicanis, & quæstoribus ibi popularium prædæ concessit, & illanc conductus in arcem Triciv. ejus iussu constructam die xxviii. Maji, ibi illanc ad septem menses, & die xxviii. Decembris annorum sexaginta fuit, & triginta domum sui, ex veneno sibi propinato in fastellu obit in simplicitate Dominice Portæ ex ejus concubinis, sibi facta jam prædicatione per Medicum Alfrosomum suum domesticum, ut ibi caveret à nonis Maji, eo anno sibi infansio ob trium syderum conjunctionem, & antequam caperetur per dies septem ejus palatio à fulgure percussus, & ex eo intus ibi cuncti peristromus combustis, & videri marore ejus fastigio impedita dejecta, & comminuta. Et Jo. Galeatus potius fuit domino Cremonæ, Placentiæ, Parmæ, Laudæ, Brixæ, ac Bergomi, cum ei prius parentem Papia, Novaria, Alexandria, & Verceilæ, & oppida usque ad Alpes, & Mediolanum utriusque esset commune, superstitibus filiis ex Bernabov, & Anguina, seu Viride Scaligra, Ludovico Cremonæ & Laudæ, Marco Mediolani, Carolo Parmæ & Burgi sancti Domini, Rodolpho Bergomi, & Martino Brixæ rectoribus, & Viride nupta Leopoldo Duci Austriæ, ex qua in lucem produxit Heracles pater Federici tertii max Imperatoris, Thadæa Stephano, & Magdalena Federico Ducibus Bavarie, Agnetæ Francisco Gonzagæ, Angelella Federico, & Antonia Corrado Ducibus Vircimbergi, & mox Antonia Federico Regi Siciliæ, & deinde Procaminio filio Vincislaus Castoris, & postea Francisco Carrariæ, Valentinæ Perino Regi Cypræ, Lucis Edmundo filio Regis Angliæ, & mox Ludovico Andegavensi primo-genito Regis Galliar, & deinde Belthezari Marchione Missinensi, Elisabeth Heracleto Duci Monachi in Germania, & Catharina ipsi Jo. Galeato, & Viride una cum Lancelotto filiceptæ ex Dominica Porra nupta Jo. Anglico, & Palmode, & Galeotto, & Bernardo Ricardo, Elisabeth, & Margarita ex Catharina Cremonensē, & Sacramento ex Montanara de Lantano, Ambrosio, & Helcore ex Bellamella de Grassia una cum Luca, seu Elisabeth nupta Com. Lucio de Landito Germano incolæ montium Brigenorum, una dote aureorum duodecim milium.

A. C. Anno proximo Rolandus de Medicis Mediolanensis archiepiscopus, postquam in locis asperis & solitariis Alpium Bargonis diocesis Placentiæ per annos xxv. moram habuit summa cum abstinentia, & io eis repertus per ibi incolæ, illanc ductus fuerit in ecclesiam ibi B. M. Virginis, & illanc facta concessio-

ne peccatorum Religio Carmelitano, & è manibus ipsius sumpta Eucharistia multa cum reverentia, die v. Septembris causit spiritum, ejusque corpus conductum fuit Buxetum, & conductum in sacello ibi sibi dicato, procurantibus illustribus Marchionibus Pallavicinis ibi, & in vico Bargon dominantibus, & ad ipsum corpus ex gratia omnipotentis Dei, & ejus Rolandi meritis, facta fuerunt multa miracula, ex quibus reputatus fuit inter beatos.

Anno sequente compilata fuerunt statuta Cremonæ, ibi priore Comino de Suardis, Equite Bergomense: & Joannes Galeatus Vicecomes, orto bello anno præcedente de mense Octobris, ex investigatione Galilei Biba aquæ Veronæ exilium inter Antonium Scaligerum ibi regulum Joanne Ordelapho ejus duce, & Franciscum Carrariensem Patavii tyrannum Joanne Ubaldo ejus duce, & insignatus per Carrariensem generum Bernabov in Scaligerum, cum intra trimestre exiit domino Veronæ, ac Vincentiæ cello per eum Vincislaus Casari de tertia decima Decembris, & ei permittente, ne subiretur per Carrariensem, recepto Vicecomite in dominum, Scaligero suffragente Venetis.

Et anno sequito cupit Valentini filium suum A. C. & Isabella Gallica Ludovico Com. Turoni, fratri Caroli VI. Regis Francorum, cum dote urbis Astenis, & quatuor centum millium florenorum: & induxit bellum Florentinis, nisi exaugerant Antonium Scaligerum, & Carolum Vicecomitem filium Bernabov, ab eis conductus ad sui stipendium, ac nisi delitissent à molestia Senecensium, & quod dilatum fuit se interponente Petro Gambacurta Patrum tyranno utrinque amico.

Et anno subsecuto, cum intellexisset Franciscum Carrariensem tentare liberare Bernabovem Vicecomitem eorum societatem, percussio fœdere cum Venetis ac Nicolao Etsense, ei movit bellum, ipsumque eorum ope exiit domino Patavii de mense Novembris Jacobo Vermio sapientem duce, & Carrariensem ibi captivato, & ducto una cum uxore Mediolanum, & carcerato in arce Mediciæ, ubi obit, Francico ejus filio ex fuga prolapsio in Bavianam, & sequendo victoriam recepta Iseltrum, & Blunnum. Georgio præfule Cremonæ vita sancto sufficit fuit Franciscus Cathilicorum Mediolanensis, nuncupatus del Anthe, & Nicolaus Zanafius Cremonensis, Archiepiscopus Neapol. & ante Episcopus Beneventi, ac Brixæ, decessit die xxv. Augusti, ut patet ex sequentibus metris:

Quem ceras, NICOLAVI erat de Zanafium
Strogo sacro, Dilecti Canonis egregius.
Infinita speculæ, dictus, & lux amplæ CREMONÆ,
Corde humilis, patens, officio laus.
Sergius Ecclesiæ Romana tempore longo,
Præfuitibus gratas Cardinalibus suis.
Hunc tres Pontifices dignis successibus urbis
Promoveret suum, missisqueque Patrem.
BRUXIA prima, sequens BENEVENTUM, tertia Re-
gis,
Es caput, & sedes inclita PARTHENOP.
Campus volante dies moras macerans, & amni;
Oparet jura civitas Angolici,
Annos silaginis novem cum mille trecentis
Præteritis, ex qua Virgo Deum genuit,
Angusta, quæ vicina laus sepulchri
Deposuit corpus, regna superna petens.

Anno 1390. Vicecomes, Joanne Ubaldo filio A. C. Azii, & Lantandefco Petra mala Aretino nepote 1390. Sacconi, ducibus, bello invasis Florentinos, eorum agris longe ac large vastatis ejus exercitus, ipsos ingressu per vallem Arni. Et etiam Bononienses, Jacobo Vermio duce, alio exercitu eorum agris ingressu, ipsique direpta. Et Florentini, & Bononienses percussio fœdere cum Venetis, Alberto Es-

tense, Francisco Gonzaga, Carolo Malatesta, & Roberto Duce Austriac, ex regio Neapolitano revocato per Florentinum Joanne Anglicum eorum duce antiquo, & Malatesta quatuor milibus equitibus, & his milibus pedestribus, profecto ad opem Rosonensem, & transfusus legatis in Bavariam ad Stephanum ibi Ducem, & in Galliam ad Jacobum Com. Arminiacum, eos incitavit, ut descenderent in Italiam exercitu adversus Vicecomitem multo ante solito Arminiac. Cremonenses factionis Guelphae, orto rumore Vicecomitem obisse, usque in loco Offanenghi agri Cremonensis, & illinc profecti Gazzolum tunc ejusdem agri, ubi morabantur Gibellini, ipsum praedae expoluerunt, multos ex eis tum occisis, tum captivatis. Et Veronenses die vigesima nona Junii pulso Vicecomite praesidio vocarunt ad eorum dominum Antonium Scaligerum, olim eorum regulum, & ante de mense Augusti, eo mortuo in Piceno, superflite Guilielmo filio aetatis puerilis, ducti potentia ad se vocarunt Ugolotum Blancardum Parmensem, unum ex duobus Vicecomitis tunc stativa habentem in agro Cremonensi, impetrata errata venia, & loco poenae soluta pecunia, & Blancardus ejus acie ingressus Veronam, ipsum disrupit, & deinde, intercedente pro Veronensibus uxore Vicecomitis, ab ejus depopulatione cessavit, & ibi una cum Jacobo Vermio constitutus fuit restor. Et Franciscus Carraricis egressus Bavariam, & mutata veste, faventibus Venetis ingressus Patavium, eo potius fuit praeter ibi arcem, mox obsecram per Ducem Bavariae, cum statim acie militari subsequens, & dum fuisset per Florentinos fraudatus stipendio, ea deinde dimissa reversum in Bavariam, & postea per Joannem Anglicum, illum copias profectum iussu Florentinorum, sibi dato sinere per agros Ferrariensem ab Alberto ibi regulo, redactam in sui potestatem, Jacobo Vermio duce Vicecomitis, exercitu ex Patavo, dum illic transfuisset causa ipsam recuperandi, abeunte in agros Vicentinis.

A. C. Altero anno Com. Arminiaci ex Gallia decem milibus equitibus, & quindecim milibus pedestribus, per montes Taurinos ingressis Galliam Subalpinam, & ibi ad fines Castellae agri Alexandrini expugnati, & dum absque ullo ordine properasset Alexandriam, & cum obsideret, inter illius copias, ac Vicecomitis, quibus Vermio per eum accersitus properavit ad praesidium Alexandriae, facto conflictu, & profligata Gallia, plurimi ex ipsis occisi, remansit vulneratus & captivatus una cum aliis circiter sex milibus, ac Raynaldus Zanfilato, & Joanne Ritis Florentinus, qui eum conduxerant in Italiam, & interit. Et Joannes Anglicus, dum ejus acie ex Patavo, ut se conjungeret Arminiac, & ejus copias properasset in agrum Cremonensem, & ivisset usque ad flumen Ahdue ad ejus fines labem, audita ejus morte, & copiarum suarum strage ex vico Paterna, ubi degerebat, & habebat fundum, descendit in agrum Brixianensem trajecto flumine Ollia, eoque Vermio copias suas ipsum secuto, & dum pervenisset ad flumen Clusium junctum ponte, ex Paterno pugo agri Brixianis, ubi castrametabatur, copias suas ex insidiis egressus eum invadit, ejusque copias fuis, dum reliquae illinc auspicularetur ad montem illorum de Serlis, & ibi a Joanne Rozono cive Brixianse receptus, & vincto adjuvus fuisset, properavit in agrum Patavinum, plurimus quoque suis amissis ob derivatas aquas ex Minio & Atheli per ibi incolas ad impediendum illius iter. Guilielmus Centenaria Cremonensis ex Religiosis Ordinis Minorum Conventualium divi Francisci fuit Episcopus Placentiae, & mox Papae. Cremonae, & ubi in Gallia Cusipina, ex bello ibi intestino multi ex humanis crepi fuerant.

A. Anno 1392. multis Inquisitoribus institutis per A. C. Vicecomitem adversus illos, qui ab eo defecerant, & ex eis Joanne Calabro omnium servissimum turma equitibus, & cohorte pedestribus, profecto Soncinum, & ibi circiter iussu Cabrino & Pagano fratribus de Fondulis, qui factione Guelphorum ierant Gazzolum, & Pagano publice decapitato in foro Soncini, Cabrinus ex ibi arce, in qua aservabatur, auspicularetur, & ibi Asclerum de Barbobus contrariae factionis, & ibi Asclerum de Barbobus cum uxore occidit. Et Cremonae e regione baptisterii, & fori majoris, & ad fines ipsius versus Meridem constructum fuit palatium ad usum magnificorum ibi Equitum, & innox iureconsultorum. Et Vicecomes periculum fudere cum Carolo VI. Rege Gallorum, iussu Jacobum Vermium ejus ducenti duodecim milibus equitibus, & tribus milibus pedestribus, secum conjunctis aliis tribus milibus equitibus Senensem, transire in Florentinos, eoque infestare. Joanne Anglicum eorum duce, secretis ex agro Patavo ipsius acie, & profecto in agrum Florentinum, & ibi eis occurrente, & cum non valeret aperto Marte resistere, illos arte compescente.

Et anno sequuto de mense Januarii cum eis ini. A. C. vit pacem, dimisso Petro Carrarico sub secundo anno aureorum decem milium, auctore Bonifacio nono Thomacello Neapolitano summo Pont. Genus intervenientibus Antonio Adorno ibi duce, & Ricardo Caratolo Neapolitano moderate supremo militum Rhodiensium, & legato Apostolico, utrique facto in eos compromisso.

Anno subsecuto Florentini, cum nonnullis co-A. C. pae militares, quae fuerant ad eorum stipendium, & Vicecomitis, in usum conjunctae ex agro Parmensi irrupissent Hetruriam, & illinc in Picenum, & mox regressae in agros Senensium, diffusi Vicecomite renovante fœdus cum Bononensibus, Este, Carraria, & Gonzaga, & mox cum Malatesta, Polentis, & Manfredis.

Anno 1395. Cremonae priore Thoma de Sals. A. C. fo Mutinense, Vicecomes, Petro Philargo Cretensi Mediolani praedile, ad Vinculium Caesarem in Boemum Oratore destinato, ab eo obtinuit insignia Ducatus Mediolani, & Comitatus Papae, & Angleriae, & domini Cremonae, & quorumcumque sibi suppositorum, ci solutus surcis centum milibus die prima Maji, & etiam secundum aliquos ab Emanuele Imperatore Byzantii Joanne ejus filio tunc profecto Cremonam, & inde in Galliam ad Francorum Regem, petum auxilium adversus Turcos, jam quinquies depopulata Thessalia & Thracia, obediens Byzantium.

Et anno proximo Vinculius Caesar die quinta de A. C. cims Octob. rursus confirmavit domum ac Ducatum Vicecomitis.

E. Et etiam anno sequente die trigesima Maji mor. A. C. tuo, & sepulto Joanne Acuto Anglico, duce fu. 1397. premo Florentinorum, & eique infestantibus Bernardo Aquitano duce Jacobum Aprianum Pisaurum occupatorem, Vicecomes ipse movit bellum Alberto Barbano duce supremo, sub quo erant Joannes ejus agnatus Com. Cusai, Paulus Ursinus, Cecolus Brolis Allobrogas Aftus tyranus, Brandolmus, Paulus Sabellus, Lucas Canalis, & Michael Attendulus, quibus obedit Florentium, illinc incursum ejus agris, & ibi creditus, accendens, & rapinis commissa, & mox ea dimissa, illinc revocato Balbano exercitu, & per eum dimissa Sabello & Canali ad rutelum Apiani, & Pisaurorum, Ursino ad Florentinos profecto, & Attendulo in patriam revento, movit quoque bellum Francisco Gonzaga Principi Mantuae, ejus cognato, quia Agnecum filium Bernabov Vicecomitis ejus uxorem uti suspectam adulterio decipiam fecerat, & cum Barbano, re-

ceptis per eum Marjina, Campedello, Cafanico, & Sancto Michaeli vicis Mantue, cum obsidisset, Carolus Malatesta, fororius Gonzage, habitus copis auxilioribus ex fudere à Veneto & Florentinis, ad auxilium Mantue & Gonzage profectus, illum inde expulit, & mox commissa praeliis tam terrestribus, quam fluvialibus in flumine Padis, & tandem totis viribus ad Governum agri Mantuani inter eorum exercitus die vigesima octava Augusti ipsam profugavit, multa tamen hinc inde cede commissa, & Gonzaga deinde diffusus viribus suis, ut se liberaret à bello Vicecomitis, cum eo factis induciis per decennium, se constituit ejus feudatarius. Joannes Palaeologus, filius Emmanuels Imperatoris Byzanti, adhuc accessit Cremonensem, ibi rector Luchino Rusica, & pater Antonio Vicecomite, & illinc Papiam, & inde in Galliam, petiit auxilium adversus Turcas, adhuc Byzantium obidentes: & die vigesima sexta Decembris Cremonæ ex terramotis multa ædificia corruerunt.

A. C. Et anno sequente, nocte præcedente diem octavam Augusti, ex imbre & impetu ventorum cum tonitribus immensis, & fulguribus ibi, & in ejus suburbis causata fuit magna inundatio, & exstirpate multe arbores, multaque alia ædificia corruerunt omnium stupore. Et Vicecomes die ultima Junii fecit inducias per decennium Papiæ cum Veneto, Florentino, Estensi, Gonzaga, & Carrariensi, auctore summo Pont. instantibus Veneto, & pro eis, & confederatis Michaeli Stenno, & Petro Cornelio eorum patris legatis, & Ugolinus Cavalcabos in ecclesia Hieronymum divi Augustini Cremonæ erigi fecit sacellum ad honorem & memoriam B. Mariæ Virg. in quo ejus corpus mox in tumulo elevato marmoreo sepultum fuit.

A. C. Et anno subsequente Vicecomes Perusinus, dum occiso Borsolo Latendecio eorum tyranno, auxilioribus Rasiptibus ex ibi primoribus, se vendicarent in libertatem, conducto ad eorum stipendium Jacobo oncupato Sfortia Attendulo, & cum Ugolinus Tricris per ecclesiæ Fulgini Vicarius tentaret ipsos in ejus partes trahere, sponte se ei permisissent, recepti in sui dominiis, & etiam Senensis Tholomei & Salimbeni ex eorum primoribus diversarum factionum conciliatis, ibi constituto Vicario Jacobo Sordio Bergomensis, & à Gerardo Apiano regulo Pisauri, mortuo Jo. Jacobo ejus fratre, ad seditiones in eum incitatis per ibi incolas à Florentinis instigatos, exasperato, cum de mense Februarii Pisas pro florentia ducentum milibus, ei dimissis Plumbino, Scarlino, & Insula Elbe, & die prima Martii Facino Cane ejus duce potius fuit Septimio Romano, & Cammino Gallice Subalpino, eis directis, & ibi, & alibi in regione incursatis usque Yporegiam, & depopulata multa caede, & de mense Aprilis, Ottone Tertio etiam duce suo, Spoletio & Assisio. Et Florentini, tunc ejus metu conducti fuerunt ad sui stipendium Sfortiam, per eam ducti uxore Lucin de Ternano ex Martino oppido Hetrusco, ex qua suscepit Cornelium: & die vigesima quinta Aprilis ex pruina aruerunt pleraque vires in agro Cremonensi.

Vinculus Cæsar, ut ultroceretur necem Comitissæ Arminici, ex Germania in Italiam per valles Lodroni & Sabie exercitus descendit adversus Vicecomitem, & multa ibi re gesta illinc Italiam fuit regressus, in Angliam, Germaniam, & Galliam multis præcedentibus ligitis, & sole diversis coloris vultu, quidam archiereus primo vere ex Anglia per Galliam descendit in Italiam, innumera viro & mulieribus indutus linteaminibus, & vestibus albis occultata facie, & qui appellabantur *inamici*, & eos archiereus præcedente facie Christi crucifixum bene mcedebant, & virgulis ferreis se percutiebant, & vagantibus carentes *habebat Mater doloris*, & nonnullis alios hymnos modo hic, modo illic concinnatos, &

A aliquos, inter quos erat discordia, componendo, & cum essent fessi, seu famés, aut sitis eos urgebat, & vel nox superveniebat, in vias pulsam nulla habita ratione subsistebant, ibi morando, ac edendo, & bibendo ex eis, quæ eis sibi subministrabantur gratis, & quos, dum multam functionem præ se ferrent, quamplurimum invitabant ad convivium, cibus continuo se conjungebat in itinere magna multitudo cujusunque qualitatis, & ætatis. Et in eorum opinionem multi prælati ac Principes pervenerunt, & transiundo per Galliam Subalpinam & Liguriam accesserunt in Insuliam. Et summus Pont. appropinquante anno Jubilei accesserunt per Romanos ad eum residentem Assisii missis Oratoribus, & sibi datis pecuniis pro itinere, & ex nutu suo magistratibus Romæ constitutis, inter quos fuit Malatesta, filius Pandulphi regali Pisauri, Senatore, & ipsa urbe munita propugnaculis illuc se recepit, Vincissio Caffare die xx. Maji anni xxi. i. electionis sui, ob ejus malos mores, ignaviam, & vecordiam captivato, & depositio ab Imperio, fuit ei surrogatus Robertus Bavaricus.

Et anno Incarnationis Domini millesimo quatuorcentesimo turba Fratricellorum peregrinantium Heremita ductore appulsi fuerunt Cremonam, & Francisco Castillionem Mediolanensem, nuncupato del Antè, ibi episcopo, per eum, ac clerum & populum factis rogationibus, opera aliquorum ex eis concionum contracta fuit pax inter multos ibi inimicos capitales, & antiquos, & qui per aliquos uocum ullo modo potuerant conciliari, inter quos fuerunt Dovaria, & Burgi, & cum illinc facto recessu progressi per Flaminiam, & Hetruriam, Viterbum, ibi subsistens, intendentes illuc progressi Romam visitatum reliquis ibi Sanctorum, & ad accipiendum Jubileum. Summus PP. tunc in Heremita intum finitibus ipsum è sede expelleret, omque occuparet, copis militibus coactis, & Viterbum delatatum, ipsum ibi jussit capi, & Romanis perducì, illicque ultimo supplicio affici, multis eum lamentibus Viterbi occidit, & reliquæ domum reveria, causata peste mox gravi ob colluviem illarum turbarum, & sitorum ex diversis partibus Europe, & reliquis religionis Christianæ Romanam profectorum ad accipiendum Jubileum, & ex ea innumerebilibus mortuis. Et cum Joannes Bentivolius, filius Antonoli, mortuo Antonio Zambecris occupasset opè Nicolai Estensis, ac Francisci Carrariensis, Bononiam, motu bello per Albertum Com. Cuius Manfredi tyranno Faventia, & qui ope Vicecomitis convensis armis in Boetivolum, & Bononiensem, eis movit bellum, quibus dum Florentini Caroli Malatesta duce opem tulissent, Vicecomes, ut eos averteret ab ope Bononiensium, eis ipsorum tunc duce supremo Rolando Malotta Senensè iorsus bellum, ac tentavit dolo occupare Florentiam, & tractati in lucem prodio, multique ex conjuratis ibi Massimo Albino vexillifero ultimo supplicio affectis, Robertus Cæsar per eos instigatus in Vicecomitem sibi promissis ducentum milibus aureis, & centum milibus solutis ex eis pro stipendio exercitus sui, una cum præfule Colonie, Comite Palatino, & Leopoldo Duce Austriæ, & quindecim milibus armatorum autumnii tempore descendit in Italiam, & receptis in ejus partes Franciscum Carrariensem, & illis de Busco, & Aco de dolo majore, postea cultis ad lacum Benacum in agro Veronensi, & ibi sibi occurrentibus exercitu Facino Cane, Alberico Barbano, & Ottone Testio, duces Vicecomitis, & ibi utrinque commissa pugna victus fugit Tridentum.

F Et anno altero ivi Venetas, & ex Aestæ & Montegrupum in agro Patavino sibi obvia facti Sfortia, & Franciscus cognominato Bocaleto fratre, Belfa, Laurentio, Michele, & Fulcino fratribus, & Santo Petracchio Puente nuncupato avunculo ipsius, & Baldesio Rangone Mutinensi tunc

mis equeſtrium Florentinorum, & conceſſit Sfortie ponti ad ejus inſignia coronari leonem ſulvum erecta cerviſe, & altero pede inſervo, & ſacro ſuſtinente cotoneum, & ſicut Florentia & Veneti multum rogantur, ne ſic fuerint ipſum retinere in Italia, ſibi oblatiſ copias ſub Sfortia, & Rangoso, quibus poſſit habere bellum cum Vicecomite, tamen per eos non poſuit retineri, ſed ex Venetiis reſiit in Germaniam. Quamvis in quadam Chronica Germana legimus Vicecomitem inito conſpectu cum Roberto fuiſſe victum & captivatum, & Robertum tunc deſtitutum à preſule Colonienſi, & Duce Auſtriaci, negotio inſecto properaſſe in Germaniam, & Vicecomes ad ejus quoque ſtipendium in gratiam Petri Dorchonenſis Sfortium conduxit, & Philippum Ducem Aurelianenſem ejus nepotem conſtituit Ducem Genue, ipſique ſubſidiis ob multa bella, que habebat, gravia tributa impoſuit de menſe Novembris, & Decembris. Et ſummas Potentius ejus potentiam augeri, ut pecunias cumulare, quibus ei reſiſteter, introduxit uſum minutarum, quem omnes admittunt, præter Anglos, nuli pro ſolis Episcopis. Et Franciscus Caſtilianenſis Episcopus Cremonæ conceſſit in ſecundum perpetuum Galeotto de Caſate Mediolanenſi jura & bona, ipſi Episcopo ſpectantia, in locis Zanungi, Farlengi & ſancti Martini de caſa Pagana, Curia Ofcalis, prius comitis Nicolino, Lanfranco, & Egidino de Ofcalibus Cremonenſibus, & antea illis de Canacis cum bonis & jurbus eidem Episcopo ſpectantibus in curia Platine, Drizone, & Malangola.

A. C. Et anno ſequente Vicecomes proſequendo bellum 1400. inchoatum adverſus Joannem Benivolium, Bononienſem, & Florentinum, & à quo ceſſaſſet ad adventu Roberti Carſari adverſus illum in Italiam, juſſit obſideri per Berbanum una cum Franciſco Gonzaga, Pandolpho Malateſta, & Othone Tertio, Bononiam, illinc expulſurus Benivolium, & conductis per Florentinos ad eorum ſtipendium Bernardone Vicecomite filio Bernabovis, & Franciſco Carrario cum duobus filiis, mortuo ac ſepulto Florentie Raynuto Francoſcotum duce ex e paleſina, & que ibi ac alibi ſervebat in Italia, & tranſmiſſis exercitu Bononiam ad auxilium, & Bononienſibus ob id facta audacioribus, egreſſis una cum eo Bononiam adverſus exercitum Vicecomitis caſtranctentem ad Caſalegium, & ibi utrinque facio conſpectu ſuccumbentibus, Bernardone, & Carrarienſibus, Nicolao Lanzano, & Sfortia, & Angelo Lavello captivato de ultima Junii, ex culpa Joannis Tartulic deſerentes ordines, & Carrarienſibus dimiſſis in gratiam Gonzagæ, & Benivolio incolente ingreſſo Bononiam, ut eam tueretur adverſus Vicecomitem, obrunctato in ejus gratiam per Cabrinum Fundulum ex ſuis ducibus, nullo reſiſtente, Bononienſibus ſe ei ſponte permiſerunt, & per eos introducto Barbano ea potitus fuit, ut patet ex ſequenti Jo. Galeata Epitola: *Joannes Galeas, Dux Mediolani, &c. Papa, & Fortianus Comes, ac Pſarum, Senarum, & Peruſi Dominum. Benedictus Dux, cuius exheredatio gravis preſentis preſentis noſtri addere ſuccuſſibus, acris Benoniæ adeo ſeci antecedit, quod poſt triumphalem viſtoriam, contra gentes inſidias, per gentes noſtras obveniat, quam obſer per alias litteras noſtras nuntiamus, nuntium ſpſum eorum accedente conſpectu, opſis civitatis Benoniæ Dominum nobis libere tradiderunt, qua viciſſim ad ſolacium, & ſervitium participare decreverunt; & Volentes quod, ad ſandem alioſſi Creatura, à quo nunc principatus, & Dominatus pervenire dignificetur, proſequimur ſolacium, & Laureſſa Felicia, & ſerici, in illa noſtra civitate, & diſtributa illius ſuccuſſibus debet fieri ſaciati. Ceterum pro huiusmodi ſelectiſſimi ſerici ſuſceptiſſimi, ſubſidiis noſtris locare capientes, Datum Inſtamentorum omnibus tribus, & ſubſidiis noſtris remittimus, & hanc ſerici, &*

A) *harum ſerici, à die Dux preſentium reſideret ſervicemus; & Volentes inſuper, ac vobis mandamus, quod quicunque exheredati ex cauſa preſentis, ad inſtantiam ſingularem, vel ſingularium perſonarum, nec non condemnati pecuniarie, in Communi, vel Camera noſtra, niſiſe ad quantitatatem liberarum centum Imper. & ab inde ſerici, in bono omne libere relaxari, jurbis privatarum perſonarum, Communi, & Camera noſtra ſemper ſalvis; De quibus publicis preſentibus in locis conſpectis illius noſtra civitatis, & diſtributa in Die nunc ſerici ſaciati, reſcribenda nobis de receptione preſentium. & prout ſibi ſuſſequatur. Dat. Papa die ii. Julii. Et mox juſſit exercitu viginti quinque milium equeſtrium, & multarum cohortum pedetrium, ducibus ſupremis Barbano & Vermo, obſideri Florentiam. Et dum eſſet in oppido Melegnano Ducatus Mediolani juxta flumen Lambrum, intendens ibi coronari regem Italie, præcedente comete à die prima Quadrageſime uſque ad Paſcha in dies creſcente, ejus cauda reſpiciente Mediolanum, & die Mercurii præcedente Paſcha obſcurato ſole, & die ſecunda Auguſti facta eclipſa lunæ, die tertia Septembris annorum quinquaginta quinque, & domum viginti quatuor, ibi obus in arce ex febre, ſeu ut aliqui dicunt ex epidemia tunc ſarviente in Italia, ſuperſtibus Jo. Maria Duce Mediolani annorum quatuordecim, & Philippo Comite Papæ ejus filius ex Catharina Vicecomite, & Gabriele filio naturali ex Agnete Mantogata, ſibi dimiſſa Piſa & Crema, cuique cadavere ex ejus mente illuc delato Mediolanum in ibi eccleſiam cathedralis, & poſt ejus funebrem poſtopam dimembrato, illincque ejus parte tranſiſta Epſum in eccleſiam ibi Cartuſianorum religioſorum, & reliqua parte Vinnam Gallie in eccleſiam D. Antonii, & ibi ſepulſus, & poſt ſe dimiſſis viginti quatuor civitatibus in Gallia Ciſalpina, Flaminia, & Hetruria ejus domini, Pandolpho, & Carolo Malateſtiſ electis ad regnum Jo. Marci. Et Joannes de Vignate die vigintiſima tertia Novembris occupavit Laudam, illinc expulſis Fiſiragis. Et Senenſes, Franciſco Sabelloſo & aliis factionis ſue ducibus, expulſis Barlotia, Rubes, Cabrini, & Maladverſis contrarie factionis, una cum Georgio Carello ibi pro Vicecomite reſtore, ſe vendicant in libertatem.*

Et anno ſequenti Franciſcus Suardus occupavit A. C. Bergomum, illinc expulſis Colonis, Tornelli 1401. Novariam ea directa, illinc expulſis Laveraris, & multis ibi occiſis, & commiſſis incendiis utrinque; & Rubi Perregrini, & etiam cum Othone Tertio Parmam; & Nicolaus Eſtenſis Ferrarie Principis Riegiem; Sicus Ordelaphus Forlivium, Eustorgius Mantrodus Faventum, & Baldeſar Coſſa, legatus Apolliticus, & Cardinalis treſu ſancti Euſtaſchia, Neapolitanus, duce Andrea Brachio Momon Peruſino, redegit in juſ. Rom. Eccleſie Peruſiam, mox dimiſſum promiſſo centia per Peruſinos Eccleſie Rom. in cuius domitium etiam redierunt Aſſiſiſſimæ Joannes filius Bernabovis Vicecomitis deſpectantur, Rolandus Pallavicinus Bargum Sancti Domini, Franciſcus Gonzagæ Princeps Mantue Goxolium, Vitellianum, Piſcheriam, & multa alia oppida ex agris Cremonenſi, Brixienſi, & Veronenſi, ſuntina agro Mantuano. Et Auguſtinus expulſi Piacenta per Scotos, & Landos Bobium. Et Joannes Columa Lunenſis. Et Braxienſis Guelphæ factionis expulſerunt ex Brſſa Gibellinos, ex ea multa eccleſia, illorum bonis directis, illuc proſectio mania armata Franciſco Carraria, & illinc ad triſtina expulſis. Et Bononienſes inter eorum factiones ſuſtinent bello interſecto, illuc ſupervezo Facino Cane cum copias ſoldati fuerunt. Et Genenſis Sarzanam & Liburnum cepervit. Et Joannes Pontonus die pecuniſſimis Map multa ſermonum manu ingreſſas Cremonam ex ei expulſe Joannem de Caſtrone, ibi cotamſſitium Vicecomitis, & ci-

ves illie opprimentem. Et Ugolinus Cavalcabos Cremonensis, & ejus majores domini Cremonae habuerunt, & qui habuit uxorem filiam Gilberti etiam de Cavalcabos, dolo dimissus e carcere, in quo cum possit fecerat Joannes Galestinus Vicecomes, quia adversus ipsum adhuc esset Joanni Acuto Anglico, etique voluisset prodere Cremonam, per Cremonenses, Parmenses, Placentinos, Bergomenses, Braxenses, Laudenses, Cremonenses, & alios factionis Guelphae in Gallis Cisalpinis, factus fuit eorum dux supremus, & habuit copias auxiliarius ab Othone Tertio, Petro Rubico Parmensis, Joanne de Vignate Laudense, Suardis Bergomensibus, Bartholomaeo & Paulo Benzonis, & Braxensibus factionis Guelphae, & assumpto in sui partes Joanne Pontano, ejus, ac Gulielmi, & Caroli agnatorum suorum ope, ac assentiente Joanne de Summo duce factionis Maltraverse, turmas equestris coactis apud Casale majus, & cohortibus pedestribus ad Putum Baronium, ingressus fuit noctis tempore die ultima Junii Cremonam per portam Moise, constituitque suis ducebatur Joanne & Cabrino Fundulo, & Gulielmo ignato suo, illinc mox eorum ope expulit Pontanum, & Gubellinos, ex quibus plerique iverunt Soncinum, illudque die decima Julii occuparunt, ibi occisus in odium Fundulorum ex eis Petro, & Joanne, & Lanfranco de Cavalli.

Et Dovanensis profecti Cartaginum, illud diriperunt & combusserunt. Et Cabrinas ejus copias profectus die vigesima nona Julii Castrumleonem, compulsi ibi oppositos sibi tradere Ugolinum Pallavicinum contrariae factionis, quem occidit, & dimembrato ejus cadavere super strata, ejus caput ab ipso abscissum, & lancea infixum, ad illum ignominiam detulit Cremonam, & ibi arci superimpoluit, & Gubellinos ex Sorecina expulit, qui iverunt Tribunalum, & in eorum auxilium illuc accersitis Soncinatibus, Fontanellensibus, & illis ibi vicinis contrariae factionis, & qui, dum Guelphi ex Sorecina in eos transivissent, ipsique repertis accinctis ad pugnam illuc infecti, & asserui, ex eis utrinque commissa pugna occiderunt circiter quinquage centum, & reliqui profecti Insulam Dovanensem, ubi erant Dovanenses cum parte Gubellinorum, obsederunt ipsam, & illuc ad auxilium profecto Petro Gambra cum valida manu Gubellinorum Brixiensium, ibi inter eos commisso alio perisio die nona Augusti, & ex Guelphis cadentibus aliis circiter trecentum inde expulsi aufugerunt Gadum, & Gambra copias suas ipsos infectus, illud expugnavit, ac diripuit, & combussit, ibi repertis lere ad unum occisis die undecima Augusti, & secum junctis Cremonensibus, Bergomensibus, Cremonensibus, ac Rolando Pallavicino factionis Gubellinae, profectus Soncinum, illud dolo recepti ab ibi arce praefecto, & mox Castrumleonis, & Rumenengum. Et Guelphi trajecto flumine Padi in ditonem Rolandi Pallavicini, & ibi inter illic incolas eo duce, & ipsos diripientes ea loca, commissa alia pugna, ibi quamplurimi occubuerunt. Et Cavalcabos die vigesima quinta Augusti archibus SS. Michaelis & Lucae Cremonae receptis a Joanne Grubello, ibi praefecto, & depopulatis, & arce sanctae Crucis amplata, ad eum transmissa in ejus auxilium bis milibus equestribus per Florentinos, & Carrarensem die quinta decima Novembris finalata reconciliatione cum Joanne Pomono, illum cum Pontano filio veneno subditul die sexta Decembris. Et Otho, & Franchinus Rufi de mense Julii occuparunt Novicomum, illuc expulsi Viteris, & mox fuerunt expulsi per Pandulphum & Galestinum Malatestas duces Vicecomitis. Et Facinus Canis Vercellus, & de mense Septembris Alexandriam, ea directam, ac multa alia oppida in ea regione. Et Bucardus Gallus, fature pluresque humane, & robustissi-

mus, occupata Dertona movit bellum Vicecomiti, ut dominum Mediolani subiret Carlo duci Aurelianensem. Et Bartholomaeus J. C. & Paulus Benzonis die secunda Novembris per Cremonenses electi fuerunt eorum domini. Et Gentilinus Suardus Bergomensis, accersitus per Cremonenses factionis Gubellinae adversus Benzonis, & in eorum auxilium adversus ipsam ex Cremona per Cavalcaborem destinato Fondulo, ibi inter eorum acies & factiones commisso certamine fuit vulneratus, & illinc ductus Bergomum. Ab hora secunda noctis praecedentis diem decimam sextam Decembris usque in auroram conspecto in arce ingenti globo igneo.

Anno subsecuto, Cremonae praetere Belmundo A. C.

B de Canudatis J. C. Arimense, Otho Tertius, 1404

Cabrinus Fundulus, Joannes de Vignate eorum factionis ingressi die quinta decima Martii Phocetium, cum diripuerunt. Et Facinus Canis, dux supremus Jo. Marz Vicecomitis, eos infestatis, illos illinc expulit, & dum eam quoque depopularetur, Otho Tertius adhuc eam regressus, eo inde expulso, praedae rursus expulsi, & per Jacobum Vercinam illuc etiam profectum illuc expulsi, ejus agros depraedatos fuit, & deinde Philippus de Arcellis eam occupavit. Franciscus Suardus Soncini filius expulsi e Bergamo per Colcones, Malino Vicecomite filio Bernabovis duce, multa utrinque patrata corde cum ejus factione, ejus suburbia diripuit, ne ferro & igne everit, & mox Reduam expugnavit, & lolo acquavit, & Cremona profectus adversus Benzonis, eis illuc expulsi, ipsam occupavit, & illuc profectus Piceleonem, ipsam obsedit, & dum illud oppugnaret fecum junctis Cremonensibus ac Soncinatibus fuit factionis, spe sibi data per ibi arce custodem eo potiendi, Guelphi illuc ad subsidium profecti Cabrino Fundulo duce, & eos obsideres aggressi, cum in aquis, tum super agere fluminis Abduce illuc illam labentis protigerunt, ex eis supra ducentum occisis, & dum Suardus illuc suffugisset, Guelphi eum insequentibus, ibi sagitta vulneratus interit. Paulus Coleo ejus factionis occupavit Tricium. Ugolinus

D Cavalcabos permisso Hectore, seu Alforgio Vicecomite accedere Cremonam, & Gubellinis illic relictis, Joannem, & Marchinum de Sfondratis, Petrum Canutium, Antonolum, Lucam, Georgium, & Mallonerum Oldoyos, Bartholomaeum de Sancto Petro, Joannem Pavaram, & Vetrum Molam, cum sibi delati fuissent tractasse prodere Cremonam Alforgio, ac Gadis, & Pienardis factionis Gubellinae, jussit capi, & post atrocissima tormenta de eis habita decapitari, & Joannem Amatum Vidiceti dominum per Joannem Aliprandum veneno tolli, ac multos alios factionis Gubellinae occidi. Corradus, & Priamus, & alii Dovanenses, & domini Insulae Dovanensis ex agro Cremonense, cum Franciscus Gontage Principi Mantuae subjecerunt. Ruscom Baltheiare duce commissa pugna cum Vicanis contrariae factionis Novicomi, ex utraque factione desideratis ostuaginta, una cum Baltheiare ibi suburbia depopulati sunt, ac everterunt, & Belinzonem, & multa oppida ejus regionis suppedillarunt. Franciscus Carrarensis, adductus in ejus partes Gulielmo Scaligero accersito ex Germania, Rodulpho Vicecomite filio Bernabovis, inhanstibus recuperationi civitatum olim dominis antecessorum suorum, & ab eis habitis nomen triginta milibus, Scaligero promissio domo Veronae, & Vicecomita Mediolani, exercitu coacto Veronam obsedit, ac recepti, & dimisit cum toto ejus territorio Scaligero die septima Aprilis, & decima nona eam ingressus Gulielmus die vigesima prima ex humanis subditis, Brunoro & Antonio ejus filii carceratis in arce Montis Calicis, & Vicecomite etiam ex humanis subdito.

Pandulphus Malatesta, Paulo Sabello, Jacobo XXXX V. C.

Vernio, & Jacobo della Croce, Othone Tertio, & Facino Cane, ducibus Vicecomitis, ex Bononia expulsi, cum aliis magistratibus Vicecomitis per Bononenses, dum se permiscerint fumo Pontifici, per eum in Vicecomitem percussio foedere cum Florentinis, & Bononiae constituto Legato Apostolico Baldesare Costa, & regressis in Galiam Casalinam eorum copias, una cum eis, ac Petro Gambara, ac aliis factionis Gibellinae ingressus Braxiam, ibi Urbiculam occupavit Cabrino Fundolo, qui ibi erat valida manu armatorum, & mille ducentam Bergomensibus ad ejus presidium, illinc expulso in urbem, eamque cum vellet ingredi, & nec posset ob propugnacula ibi ad ripas Gardae illac labentis creta per Guelphos, & intra concordia inter utraque factionem, Cabrinus illud praesentem, illinc aufugisset, ipsam cepit, & mox discordia inter eos factiones sequuta, Carrariensis per Guelphos accessit fuit in Gibellinos, illinc expellendos, sibi promisso domino Braxiae, & admonito Gonzaga Principe Mantuae, ut in ejus partes descenderet, fin minus eum haberet pro hoste, ad eam profectus copias suis nitus fuit ex ipsa Gibellinos expellere, sed sibi resistentibus Tertio, & aliis ducibus, ac Gambara, & Gibellinis, ibi Jacobo Anello pretore, illinc abiit Vincentiam, eamque obsedit; sed Vincentini recusantes ejus dominum subire, delicti per habendi auxilium a Vicecomite, ex consilio Catharinae ejus matris, una cum Feltrensibus, Belanensibus, & Bassanensibus, se permiscerunt Venetis. Rotandus Pallavicinus de mense Maji Jacobum & Petrum fratres de Rubcis, ac Corrigeniens infamul junctis armis obsidentes oppidum Scipionis sui juris, eis occurrentes copias suas ad Costam mediam, illos fudit, per ipsos Costam mediam, ac palatio Pallavicini Varrani, & per Pallavicinum Plebe octo villarum direptis, ac combustis, & utriusque commissa pugna multa caede. Otho Tertius, Rubcis ipsis expulsi ex Parma, ex eis, & aliis factionis fux multis occisis, cum ac Rhegiam occupavit. Ugolinus Cavalcabos die xiii. Decembris nocte intempesta, dum una cum Casare, & Marfilio ejus agnatis, Cabrino Fundolo, Giorgio Benzono, & Braxiensibus, & multis aliis factionis fux, & o. equestribus & mille pedestribus iret Braxiam, ut ibi haberetur comitatus, fuit interceptus, & captivatus per Ettorem Vicecomitem, & alios factionis fux Gibellinae penes Manerium cum Marfilio, & Casare, & multis aliis, & illinc conductus Soncinum, & inde Mediolanum, & ibi carceratus. Et die decimanona Carolus Cavalcabos factus dominus Cremonae, Phi pretore Domino de Garimbertis.

A. C. 1405. Et anno 1405. Ugolinum, dum deceptis custodiis e carcere illuc aufugisset, cumque e medio tollere tentasset, die xiiii. Maji occupata arce sanctae Crucis opae Cabrini Funduli carcerari iussit, & dum in vico Pucaroli construi fecisset arcem, & multi ex ibi incolis in eum indignati, una cum Rolando Pallavicino, & Francisco de Agnolibus, olim pretore Cremonae pro Ugolino, & Carolo duce supremo conspirarunt, intendere utque prodire civitatem Ethoni Vicecomiti, illos iussit capi, & fures suspendi extra portam Mosae, & Franciscum decapitari re in lacum prodita. Pisani occupant Massim & Grossetum, & cum noluerint agnoscere Gabrielem Vicecomitem in eorum dominum, Gabriel vendidit Pisas Florentinis, & Genavam profectus iussit Buccicardi rectoris ibi pro Rege Gallorum, illic fuit captus & decapitatus. Et Florentini Pisanos reculantibus eorum dominum, octo inter eos bello intestino, Pisas exercitu obsiderunt, Luca de Pislo supremo duce, & Massio Alberto, & Cinra Capone legati. Bonifacius summus Pont. conciliis Colimaneisibus & Urfinis, invicem belligerantibus, & per Urfinos fatis Colimaneisibus, ex dolore laterum die prima, seu sex-

ta Octobris noni anni quintidecimi sui Pont. obiit. Et Gofmatius Melioratus Sulmonensis, & Cardialis, factus summus Pont. & nominatus Innocentius VII. Catharina Vicecomite relicta Jo. Galeati iussu Jo. Mariae ejus filii carcerata, & ex dolore minimi mortuus in arce Modenae die xv. seu xviii. ejusdem mensis.

Anno proximo, Francisco Castillione Praefili A. C. Cremonae, defuncto Bartholomaeo de Capris etiam Mediolanense subdito, Cabrino Fundulo, cujus opae & consilio utebatur Carolus Cavalcabos tam in re pacis, quam belli, & cui aeque ac Carolo parebant artium praefecti, ac alii magistratus, intendens occupare dominum Cremonae, facto tractatu cum Othone Tertio Parmae tyranno, sibi pellicito Cremonae dominio, praeparato convivio in oppido Maccastrum agri Cremonensis sibi dono concessio per Carolum, cum redeuntem ex Mediolano, ubi cum Jo. Maria ibi Duce ferdus percusserrat, Cremonam die vigesima quarta Julii una cum Andreatio Junifconsilio, filio Giberti, & multis aliis agnatis suis, ac primoribus, ex itinere sibi obvius factus conduxit in ipsam arcem, & ibi ex cepit hilariter frontem, & praeparatis illis sterculis, neglecta omni fide, ac violato jure hospitii, & convivii, incutiam, & de eo non timentem, & jacentem in lecto una cum aliis novem ibi obruturavit, & ad eam per Othone Tertium adducit aditum de hac perfidia, & horrendo facinore, statim destinato Sparapano duce suo equestribus sexcentum juxta conventa inter eos, ipsi & tribus milibus octo centum, & nonnullis cohortibus pedestrum, inde properavit Cremonam, & dato ingressu in eam per arcem a Fundolo de Fuodulis & Mapheo de Moris ejus praefectis, & convocato populo Cremonense super ibi platea, & ad eam longa habita oratione ipsi persuadendo, ut vellet recipere illum in dominum, qui se adversus eos probe ac iuste gessisset, fin minus ipsos ad id compulisset, ac civitatem diripi fecisset, per Cremonenses ob id, & cum viderent illum esse solum tam militibus, deterritos, receptus fuit in eorum dominum die vigesima quarta Julii, & communis ibi arce & portis, simulans se velle ire spaciatur extra eam cum Sparapano, & cui commiserat Otho, ut civitatem teneret usque ad adventum illuc suum, illum ac milites suos bonis ac blandis verbis coadit extra ipsam, & statim cum regressus, & ocellus ipsius portis iussit Sparapano suum militibus, quibus non indigeret, illinc abire domum, quia dominum Cremonae penes se tenere volebat, ut Sparapano ita deluso necesse fuerit inde redire Parmam ad Othone, qui eum, quia permiscerat se deludi, capi & decapitari iussit, & Fundulos, cum tredecim ex familia Cavalcabovum, audita morte Caroli & aliorum, se receperunt in arcem, eos in potestatem suam habuit, & alios ex primoribus factionis diversae Cremonensium, & sibi infensos ac suspectos, & inter alios illos de Picenariis, ut dominum Cremonae sibi stabiliaret, una cum Ugolino, & filio ipsius naturale infansulo humi alio, & eorum patre immaniter necato, iussit de medio tolli, eorumque domos everti, ac bona diripi, & etiam in vicis Rubici, Plebis Delmonae, Quistri, Sancti Danielis, & aliis agri Cremonensis propugnacula, Octobris mense praecedente munita, demoliri, & in vicis sancti Johannis in civem arcem erigi, ex familia ipsorum de Cavalcabos ex virtute omnipotens Dei uno tantum infansulo Gulielmo nominato reservato, & domino ipso flabilito, inducias fecit cum Joanne Maria Vicecomite Duce Mediolani, & arcis sanctae etiam constituit praefectum Joannem de Fundulis, & Joanne Maria Vicecomite habuit Soncinum sub fructu. Gravi penaria annone vigente, & ex gravi frigore hyeme elapsi congelati torrensibus.

An-

A.C. Anno sequente Otho Tertius Mediolanum obse-
dit, & cum Mediolanensibus & copiis Vicecomi-
tis factis ibi nonnullis præliis, inde ejus acie pro-
fectus Placentiam, eam ingressus nocte præceden-
te diem vigintiannu Septembriis diripuit, & inde et-
iam, ibi commissis nonnullis levibus præliis cum
Jacobio Arecellano illic tyranno, per cum expulsus
redit Parmam, & pungi fecit in ejus scuto effigiem
Arecellani uti proditoris, & coram fe per armige-
rum deferri, & mox solemniter campana Parmæ
sonata ibi in foro comburi, ejusque cineres exponi
super turri altiori, & diu urgentibus ventis dis-
pergi per univerfas orbis partes, jam die vigesima
fexta Julii recepto Burgo S. Donni à Rolando Pal-
lavicino, Franciscus Rufca de mense Martii expul-
sit ex Novicomum Vitanos, Petrus Colleo Bergo-
mensis olim expulsus ex Bergamo, & relegatus Me-
diolanum per Piceniam Vicecomitem, uti hostis
suus, inde cum ejus factione profectus Trivium,
illud occupavit, & nec multo post à suis domesti-
cis occisus fuit, superste Bartholomæo filio. Jo-
hannes Susurdi, expulsus à Bergamo Piceniam Vi-
cecomite ob ejus tyrannidem, co potitus fuit. Ca-
brinus Fundulus de mense Maji Pandulphum de
Picenardis & duos ejus filios Julii decapitari.

A.C. Et anno sequuto, Cremonæ prætor Petrus de
1405. Fufio Parmens, inter eum & Othonem Tertium
gestum fuit bellum. Jo. Maria Vicecomes die vi-
gesima prima Martii deposuit Antonium filium
Malatestæ de Malatestis. Et dum Jacobus Arecella-
nus, expulsus ex Placentia per Boticardum Gal-
lum, die vigesima secunda mensis Augusti occu-
pavit Vercellas, in eum Facinum Canem ducentem
suum ex Alexandria, quem occupavit, destinavit
copias suas, & suppediavit Placentiam, & Genuam
recepit die prima Julii. Pandulphus Malatesta filius
Galeati, tentata occupatione Mediolani, inde re
in lucem prodita Brianum profectus, eum occupa-
vit, illuc absente Ettore Vicecomite ibi Vice-
domino in pago Provali, ubi eum captivavit, &
mox dimisit, recepto ab eo Pallazolo, quod una
cum Colonia, & multis aliis oppidis, ac pagis
agris Bravenfis diripi, ac ferro & igne vastari
commisit. Franciscus Gonzaga occupavit Botulium,
& Sublonetam Com. de Pertico.

A.C. Anno subsequuto Otho Tertius die xxvii. Mar-
1409. ti apud Rubicam, cum ibi causa sedandi bellum
erum ac Nicolaum Principem Ferraræ vigentis
colloqueretur cum Nicolao, in ejus gratiam fuit
obtruncatus per Sfortiam, & Michaellem Attendu-
lum, ejus cadavere dimisso in terris, inde suis au-
sugentibus, tracto Mutinam, & ab ibi incolis la-
cerato, & tradito subus ad devorandum, & seu ut
aliqui dicunt Ruberæ captivatus, & illinc con-
ductus Ferrariæ, ubi decapitatus. Ex Parnensis
die xxx. Junii ob odium, quo ipsum profes-
quebantur, ac Rhegenfis die xxiii. Julii fe per-
miserunt Estense. Guercio filio Othonis in arce
Parmæ obseffo per Sfortiam, doctum ab Estense
Monticolum cum infigne adjuvantibus turbatis inclusi
amulo aureo. Rolandus Pallavicinus recepto Burgo
Sancti Donni. Veneti occupant Casale ma-
jus, & Borcellum die viii. Julii. Joannes de Tor-
fo occupavit Soncinum, sibi data arce per Jaco-
bum de Corvo, commissis pugna inter Pandulphum
Malatestam & adherentes ex una, & Theodorum
Pisatologum Marchionem Monteferrat, Facinum
Canem, & Hectorem Vicecomitem ex altera,
eorumque acies in valle Ravennana, multo occubue-
runt, & mox fe composuerunt.

A.C. Anno 1410. Cremonæ prætor Amio Turri-
1410. nio, multoque de mense Januarii tonitru procel-
loso, ac fella crinita die x. Martii confecta, Jo.
Maria Vicecomes constituit rectorum Mediolani Bu-
ciardum Gallum, eoque disilludente Antonio Tur-
fiano ex consulentibus Vicecomitis non admisso,

A & obseffo Novio oppido Gentuensem per Palzo-
logum, & Facinum, & Ettore Vicecomitem,
in ipsos acie profecto, & ibi utrique collatis si-
gnis preligatis, constituit Palzologum gubernato-
rem Geniæ. Joannes de Vignate die x. Novem-
bris, data pecunia Gallas tueribus Placentiam pro
Vicecomite, eam occupavit. Facinus Canis bello
insestavit Carolum Malatestam, occupantem spreta
fide ac tutela Vicecomitis Brianum, ac Cabrinum
Fundulum agris Cremonensium, Bergomensium,
ac Braxianum depopulatis, & cum Vicecomes, ut
fe, ac Papienses à molestus, quas sibi quocidie
insestebant Castellanus Becaria, & alii factionis suæ,
curisando ac diripiendo agros Papiensium, libera-
ret, pacem cum Becaria fecisset, sibi tradita arce
pontis Ticini, Papiam ingressus, eam occupavit
die xxiii. Decembris, ibi bonis utriusque factionis
direptis. Roberto Bavaro Castre, anno Imperii
sui decimo mortuo, substitutus fuit Sigismundus
Rex Boemæ & Ungariæ.

Altero anno summas Pont. una cum Sfortia ex A.C.
Florentia abest Bononiæ, & Jo. Maria Viceco-
1411. mes redegit in sui potestatem Bergomum. Facinus
Canis, Joanne de Torfo captivato in agro Bergo-
mensi per milites Cabrini Funduli occupavit Bon-
cinum.

Anno sequente Jo. Maria Vicecomes, Dux o. A.C.
minum crudelissimus, & qui magnos cines alii fa-
1412. ciebat, quos ad illi adfectibus excitari jubebat in
Mediolanensibus, & alios sibi exosos, & ab eis
crudeliter dilanari, in mane dici xvi. Maji anni
decimi sui Ducatus in ecclesia S. Gotardi, dum
ibi interfecit milite, fuit occisus per Paulum &
Andream fratres de Badagis, Ambrosium & Otho-
nem Vicecomes, Joannem Puslerium, Francis-
cum & Luchianum de Farina, Ambrosium, Ga-
briellem, & Franciscum de Alpeisani, Parisium
Concoergerum, Magnum Pagannum, illos de Mo-
nis, & de Mantegatis, & alios comparatos in eum,
non valentes illius crudelitati resistere, una cum
Squarzo Germano. Et Jo. Carolus, & Ettore,
filii Barnabov Vicecomita, ingressi sunt Medio-
lanum, & Facino Canis ex oppido S. Evasii Gal-
lie Subalpinae, ejus dux supremo, die iv. Maji
mortuo ex fide contracta in obsequio Bergomi,
inde delato Papiam, Philippus Maria annorum xx.
die xxiv. Maji duxit uxorem Beatricem Attendu-
lum, relictam Facini, quadragenariam, ingenti pec-
cunia, ac suppellectile valore aureorum quatuor cen-
tum millium, Alexandria, Vercellis, Novara, &
Darthona, quas suppediavit Facinus, habitis pro
dote, & opera ipsius etiam recepit in ejus partes
Franciscus dufono nuncupato Carnagnola, & Sico-
co de Montagnam, ducibus Facini inter fe discor-
dibus, & continuo ejus dux supremo Matthæo
Theodonico olim Pergulani milite, cui ac Vancen-
tio Maritano, præfecto arcis portæ Jovis Mediolani,
adhortantibus ac adjuvantibus, recuperavit domi-
nium Mediolani, inde expulsus Ettore, & Sacra-
more, & Jo. Carolo filius Barnabov, illud occupa-
vunt, & multis complicibus necis fratrem ca-
pitavit, & ultimo supplicio affectis, habuit Sep-
timum die x. Junii, & die xviii. Novembris rede-
git in sui potestatem Moderiam, cum Ettore, qui
illuc ex Mediolano aufugerat, introductus per ibi
arceam, ac recuperavit Canturium, Jo. Carolo Vi-
cecomite cognominato Picenino, illud occupante,
inde expulso, ducibus Carnagnola, & Castellan-
to Becaria. Et Joannes Lancius Bergomensis di-
misit oppidum Molinellæ, in quo erat obseffus jam
decennio per Malatestam, sibi data multa pecunia,
& concessa multis privilegiis.

Cabrinus Fundulus occupavit Pumenegium
illorum de Barbobus, ibi Christophoro & Gabie-
no de Barbobus captivatis, una cum Lanceligo
filio Christophori, & conductis Cremonam, & ex

ejus iussu ab ibi turre altiore precipitatis, & occisus, & etiam Cadeganum, & acie profectus Soncinum, illud obsedit, ibi costructo propugnaculo, ad ejus praefidium impeditis duabus cohortibus peditum, illaque conducto tormento bellico, ex quo per bimetric continuum fuerunt projecti globi ferri in oppidum Soncini, illud oppugnando, illiusque agros diripiendo, & Soncinates non valentes se resistere se subiecerant Joanni Tusco ductori equestrium Pandulphi Malatestae, & cui parebant Cadiganum, Fontanella, Corum, Aniniane, Romanum, & nonnulla alia municipia ibi sita, & nupta erat filia Jacobi de Covo praefecti arcis Soncini, & qui expugnavit illud propugnaculum, inde expulsi militibus Funduli, & mox inter eos, dum vicerant, fuit bellum cotinum. Et cum Cabrino, & Cremonensibus, & Novicomensibus confederatis die xii. Novembris fecit inducias Philippus Maria Vicecomes, Bartholomaeo de Capris praefuli Cremonae, dum factus fuisset Archiepiscopus Mediolani, abrogatus fuit auspiciis Funduli Constantius agerius ius. Et Respublica Cremonensis concessit die v. Januarii mercatoribus sustanci palatium sanctae Agathe. Sigismundus Caesar, ad tollendum schisma Ecclesiae, Gallorum & Anglorum Reges convenit.

A. C. Anno sequuto, Pandulphus Malatesta mensis Junii copus suis curavit agrum Cremonensem, Cremonaque obsedit, ac tormentis bellicis illuc conductis illum oppugnavit, & facta eruptione in eum per Pandulum ejus acie repulsus fuit, nonnullis ex ipsis tormentis obtinens clavem ferream. Joannes summus Pont. ex Bononia se recepit Mantuam, Bononiensibus tunc se vendicantibus in libertatem, arce ibi erecta demolita, & mox Cremonam, & illinc Laudam. Et Sigismundus Caesar ex Pannonia accessit in Galliam Cuslinam, & Papiam profectus, ibi summo cum honore fuit receptus per Vicecomitem, & illinc etiam Laudem ad summum Pontificem, ubi in ecclesia ibi cathedrali in die Natalis Domini celebravit missam, & Caesar ad eam cecinit Evangelium, exivit edictum ab Augusto Caesare, & creavit Equitem Joannem de Vignate ibi, ac Placentiae tyrannum, & Joannem Jacobum Paleologum, filium Theodori, constituit Vicarium suum in Italia ibi assistentem, una cum Francisco Gonzaga Mantuae Regulo, & dum die decima octava Maji esset Ultimi in reipote Forlivi, in gratiam & ad possessionem Funduli concessit privilegium, ut posset haberi Cremonae gymnasium, in quo posset vacari omnibus scientiis, & in eis creari doctores eum eisdem immunitatibus, quibus frangeretur Lutetiae, Bononia, & aliae civitates, in quibus forent hujusmodi gymnasia.

A. C. Et anno subsequuto ipse & summus Pontifex ex laude iurant Placentiam, ubi comiter & summo cum honore recepti fuerunt per Viniensem, Caesari consignatis clavibus portarum, eisque munus praefectis, & illinc die ultima Januarii accesserunt Cremonam, quam summus Pont. ingressus fuit per portam Padi, & Sigismundus per portam sancti Lucae, & ibi per Fundulum egressum arcem, & ejus ac civitatem consignatis clavibus Sigismundus, summo cum honore recepti fuerunt, & comita habuerant adversus Ladislaum de eo expellendo ex Lazio, ubi occuparet multa oppida Ecclesiae, ac Piceno, & Hetruria, ubi gerbat bellum adversus Florentinos, & quibus comitis interfuissent Fundulus, & Thomas Moenigius patritius Venetus, & pro Venetis Legatus, & inde ierant Mantuam, ubi etiam summo cum honore eos suscepit Gonzaga, & ibi adhuc ab ipsis habita fuerant comita in Ladislaum, & mox ex Mantua summus Pontifex ivit Bononiam, & ibi iussu in-

staurari arce ibi demolita, (ut praefertur) illinc diffusidentibus amicis de mensis Septembris ivit in Germaniam, & Constantiam urbem provinciae Moguntinae, ubi indictum fuerat Concilium, licet jam pronunciasset illud Romae fieri debere, transmissis jam ob id in Germaniam duobus Cardinalibus Constantiam, ad quam applicuit die vigesima octava Octobris, jam multis praetatis & Principibus tum Italiae, tum aliarum regionum Christianorum illuc profectis, & nec multo post Sigismundus Caesare, qui & in Natali Domini Constantiae celebrata missa per Joannem summum Pont. ad eam rursus uti diaconus cecinit Evangelium, exivit edictum à Caesare Augustus. Vicecomes à Georgio Benzono, dum per Malatestam bello infestaretur, eum accusando, quod adversus ipsum opem tulisset Fundulo, habuit Cremonam, ejusque, ac Pandini constantem comitem sub feudo.

Anno 1415. Cremonae pretore Augustino de O. A. C. zula Parmense, inchoata fuit generalis Synodus Constantiae, cui interfuerunt Joannes Cozza, Sigismundus Caesar, xxxii. Cardinales, iv. Patriarchae, Archiepiscopi xlvii. Episcopi etia. ac multi Abbates, & Praelati, ac Religiosi, & inter eos Franciscus Regatus Cremonensis, filius Jacobi ex Apolloni de Oculo auri, ex Religiosis Ordinis Minorum Conventualium divi Francisci, & insignis Theologus, & ob ejus examini doctrinam, & disputationes mirabiles ibi facta, fuit creatus Episcopus Bergomi, & triginta milia equestrium, & facta fuit sanctio Synodum legitime congregatam habere statim à Christo potestatem. Bononenses Antonio Galeatio Bentivoglio, Guidone Pepulo, & Mathaeo Caneludo duces, expulsi ex Bononia legato Apostolico, se vendicantur in libertatem demolita adhuc ibi arce, & apud eam commissa pugna inter ecclesiasticos Gonzaga Principe Mantuae, & Andegavenses Pandulphi Malatesta duces, & succumbentibus Andegavensibus Malatesta illinc ausugens in agrum Cremonensem ejus copis, ipso occupato praeter oppidum Pielconia, & Castrumkonis obsedit, & oppugnavit Cremonam, & cum nequiverit occupare, habita pecunia à Fundulo, & sibi restituit omnibus, quo occupat, illinc abiit. Et Gonzaga exiit Caracaboves Valtellina.

Anno proximo Joanne Pragenſe, & Joanne Huf. A. C. so hereticis Boemiae, Constantiae ibi in Synodo factis diversis Sessionibus ac disputationibus per Theologos, ex omni ditione Christianorum illic coactos, coram Sigismando Caesare data omnisvis copia dicendi, quicquid sentirent de religione Christiana, cum nunquam ab eorum haereti aliquibus argumentis ac exhortationibus potuerint flecti, damnatu ad ignem, & combustis. Et Joannis Viclef corum preceptoris damnata doctrina, Joannes Cozza multis vias sibi obiectis, quibus laborabat, ad evitandum censuram bonorum, illuc ausugit cum ejus familia, & multis Cardinalibus peripsum creatis auxilio Federici Ducis Austriae Seculium, & mox Liburgum, & dum proficisceretur ad Dacem Burgundiae itinere retrahus, in vico sancti Marci prope Constantiam carceratus, & mox consignatus Ludovico Romano Comiti Palatino, & carceratus non longe ab Edellburgo, datus sibi custodibus Theutonicis ignis idiomati Latini, privatus fuit Pontificatus ac sanctione Synodi per eum approbata. Et Carolus Malatesta loco Angeli Corneli, qui etiam creatus fuerat summus Pont. & cum mandato suo speciali missus Constantiam ad Synodum, certioratus de sanctione facta per eum, ut Corneliu quoque se abdicaret à Pontificatu, sedendo in Sede Apostolica ad id ibi paratu cum insignibus & indumentis pontificalibus se ab eo solemniter abdicavit. Petrus Lunensis Antiqua

autem, quamvis Sigismundus profectus cum legati Synodi ad Reges Galliarum, & Aragonum fratres suos, & ad eum omne studium adhibuit, ut ipse quoque pro quiete Reip. Christiane deponeret pontificatum, & ab eo defecere Hispani, & ibi, qui prius ei adhaeserant preter Scotos, & Armatores opinionem suam adhuc frequentes, pontificatum ipsum nonnulli voluit deponere, sed cognita ejus pertinacia per Synodum, ab eo fuit depositus. Vicecomes die sexta Aprilis Leucum recuperavit, & de mense Augusti Labadum, dolo ibi captivatis Joanne, & Jacobo, & Ludovico patre, & filia de Vignate, & conductis Mediolanum, & ibi furcis suspensis, & die xi. Septembris habuit Novicorum ad Rufconibus, eis data pecunia cum Comitatu Luggani.

A. C. Anno sequente, Cremonae praetor Antonio Bateriaio Jurisconsulto Placentino, redegit in sui potestatem Tricium, Matthaeo Theutonico illius duce supremo, illic infirmato ex fluxu ventris, & cum illic fuisset delatus Mediolanum, ibi mortuo, eique substituto Carmagnola, eo duce recepit Cremonam ex prodicione facta in Georgium Benzonum, eam occupantes, per ejus nepotem ad id inducunt pecuniam, & sollicitationibus i Carmagnola, adoptato in Vicecomitum familia, data etiam ei ex ipsa uxore, eamque jussit obfidere Placentiam anno lupore occupatam per Philippum Arcellanum, & Georgio Valperga etiam duce suo die tertia decima Maji equitibus circiter ducentum profecto Sorcinum nocte diei quindecim, nulla habita ratione foderis, quod erat inter Vicecomitem & Fundulum, occupavit Cremonam Vicecomitis, & ibi dimissis decem & octo militibus ad ejus custodiam, eo Georgio profecto ad municipium Pontonorum, Fundulus illic profectus ipsum, ibi occisis eis militibus, recuperavit, & mox dimisit, & inchoato bello inter eum & Vicecomitem, Carmagnola dimissa Placentia ejus acie ingressus agrum Cremonensem, & ibi conjuncta cum turmis Valperga, & Joannis Oligati etiam ducis Vicecomitis, die tertia Julii per Jacobum Covum, & Petrum de Barbobus pedestribus Sorcinibus sexaginta, & fortioribus centum pro Vicecomite, occupato Tribulo ad principium Julii cepit Sorcinam, Gruginortum, Luignemum, & vicum sancti Joannis in cruce, & multas alias terras agri Cremonensis, & die duodecima obfedit, & vigesima recepit vicum Jovis aliae, inde abductis quamplurimis tormentis bellicis, quae ibi erant, & mox Pumenengium, & parte exercitus transiit flumine Abduze, & ingressus agrum Landensem dimisso Pergulano equitibus trecentum ad custodiam terrarum occupatarum in agro Cremonense. Fundulus die prima Augusti expugnavit Plebem Dulmonae, ad cujus praefidum erant equitres circiter ducentum, & pedestres quinquaginta multa suppellectile, & annona, & inter quos fuerant Cremonenses circiter centum, qui fuerunt capti, & conducti Cremonam.

Et cum in auxilium Funduli supervenissent Nicolaus Tolentinus & Biancarellus, ex cubibus Malatestae, copis sibi per eum destinatis recuperavit Piscarolum, Sorcinam, Casalebuttanum, Casaleferorum, & Gruginortum, & multas alias terras sibi ademptas per Carmagnolan, & ad quorum praefidum erant equitres circiter quinque centum sub Pergulano, Oligato, & Joanne Cremonense etiam duce Vicecomite, cum multa suppellectile, & annona, & qui fuerunt captivi. Et incolae Caselleae de Pontonibus, & vicus sancti Joannis in Cruce metu, sui odio Funduli se permiscuit Malatestae tunc degenti in Flaminia. Et Tolentinus die nona & decima Novembris expugnavit tormenta bellica Pumenengium, ibi occisis octo, qui erant ad ejus praefidum. Et Fundulus die duo-

decima recepit Bordonolan, & expugnavit Macassarum. Carmagnola autem die secunda Augusti in potestatem Vicecomitis jam postea Vercellis redegit Placentiam, praeter ibi arcem sancti Antonini, & Urbiculam, & resistentibus Becarionibus, Thoma Fulgocio Duce Genuae, ac Pandulpho Malatestae foderatis, Philippo Arcellano ibi tyranno inde expulso, & dirupit, omnibus ibi incolis jussit abire Laodiam, & Papiam, sed non multo post Arcellanus eam ingressus, omnia, quae illic remanserant, rapuit, peste tunc in Italia fervente.

Et Vicecomes anno sequuto Carmagnola duce A. C. debellavit in agro Papiensi Becarientes, nonnullis ex eis occisis Papiis, ibi capto Lancelotto, & furcis suspensio, & Vigleria, & nonnullis aliis oppidis ibi finitima, quae occupant Becariones, & mox prodicione oppido Gavii receptis, movit bellum Antonio Fulgocio Duci Genuesium, ejus ac Genuesium exilium acie ingressu Vallem Fulciferam, & ibi captivato Bartholomaeo fratre Philippo Arcellani, & filio, & die vigesima Maji capsis Placentiae arcibus post longam eorum obfessionem, illic conductis, & ibi ante moenia suspensis ad furtum, illic expulso Arcellano, & profecto ad stipendium Venetorum, & mox Patavi mortuo, superstitibus Lazaro filio, ac filia mox nupta Thadeo Estensi. Die vigesima quinta Maji equitres ultra mille quinque centum cum fortioribus quatuor centum Malatestae reguli Brixiae concurrerunt, ac devastarunt agrum Sorcinatum, ibi omnibus feretibus ac arboribus incisis, fundisque directis, in quos, dum Sorcinates, habitis in eorum auxilium i Vicecomite equitibus quatuor centum, irruperunt, die vigesima septima utrinque commisso certamine, eos inde repulerunt, ex illis captivatis supra quinquaginta, & duodecim occisis. Et die vigesima nona ex copis Funduli, dum irruperent agros Romaneghi, ab ibi incolis fuerunt captivati sexaginta, & sex occisi. Constantie, dum ibi duraret Synodus per quadriennium, quo Sedes Apostolica vacasset, die undecima Novembris, & solemnitate diei Martini horis tertium per Cardinales ibi congregatos, & alios sex ex unaquaque natione electos, per Synodum fuit creatus summus Pontifex Odo Columna, patre Agapto, Cardinalis tituli sancti Georgii ad velum aureum, & nominatus Martinus Quintus, cujus pedes osculatus fuit Sigismundus Caesar, prius ingressus conclave nulla habita ratione suae dignitatis, & multis gratis actis electoribus per eos tanto viro electo, & qui approbata Synodo sanciverat alias celebrandum esse usque ad quinquagesimum, & aliam illuc ad sexcentium, & mox singulo decennio in aliquo loco idoneo, ut de rebus Reipublice Christianae pertinentibus tractaretur, & pro prima elegit Papiam. Et Alemanum Aldimarium Florentinum Cardinalem tit. sancti Eusebii cum potestate legati a latere destitavit in Aragoniam, ut poena ac censuris ecclesiasticis cogeret Petrum Lunensem, illic se continentem in oppido Insulae Paniscolae, se abdicare a pontificatu per eum nunquam depositum, licet eum rogatum per anti-Cardinales, qui secum erant, & ex eis quatuor, ac Scotti ab illo defecerunt.

Et anno subsequuto die decima nona Maji dissoluta Synodo Constantie, illic per Sabaudum rediit in Italiam, & die duodecima Octobris Mediolanum ivit, & ibi summo cum honore ac benevultu receptus fuit per Vicecomitem, & illic ivit Brixiam die decima octava, & inde Mantuam, & ibi eo, & Gomaga successoribus inter Vicecomitem, ac Malatestam, et anno praecedente, qui opem tulisset Arcellano, ac Fundulo moto bello per Vicecomitem, ac dolo adeo Bergomo sibi prodito per Guidonem della Capella ibi arcem custodem Car-

magno dūce, facta pace, Malatestae dimissa Braxia, quousque vixisset, ex Mantua abiit Ferrariam, & illinc Florentiam, omnia Bononia, quae in libertatem se vendicant, expulsi illinc praesidio ecclesiastico, & Florentiae episcopum creavit archiepiscopum, & suppositis praefulibus Pistoriensis, Volaterrano, & Fiesulano, & iussit insigniri Joannem Andegavensem coronam utriusque Siciliae, ut ab ea haberet copias auxiliares in Brachium obediens arcem Adriani Rotae. Carmagnola die prima Maji exercitu Vicecomitis irruit agrum Cremonensem, & ex eo cepit Castrum novum buce Abdue, ac diripuit, ibi reitore furcis suspensio, & terris Malati & Maccastrum, ac expugnatis Tribulam, & mox cepit Piceleontem cum arce, & die duodecima Junii Platinam, quam diripuit, & mox ferre ibi omnia redegit in sui potestatem praeter vicum Binae, & Castrumleoni, Malatesta acie auxiliari et resistente, quamplurimus ibi in locis captivatus, & ad tota laqueo suspensus, quia ei obstitissent. Et Joannes Olgatus, cognominatus Picenus, obediens parte caeteris Cremonae. Et Vicecomes a Rolando Pallavicino habuit Burgum sancti Domini, & a Rubicis & Peregrinatis oppida, quae occupantur in agro Placentino. Et Bracciano Attendalam ejus uxorem infamissimam de adulterio cum Michaele Orbellio ejus puerum, seu citharedo, cum eo decipuit iussit in oppido Abati Grauli de mense Decembris. Egidio Cavitelli, atavus meus, Jurisconsultus celeberrimus, & qui publice docuit Leges Perusii, Patavia, Ferrariae, ejus quoque reformationis statutus, & multa alia civitatibus Italiae, & multa composuit in Jure, obit die vigesima Martii, ejusque corpus tumulatum fuit in sacris ecclesiae sancti Bartholomaei, culta per religiosos Carmelitas D. Sanctae Mariae Cremonae, superbi Nicolao filio etiam Jurisconsulto ex Magistrali Regula conpage.

A. C. Anno millesimo quadringentesimo vigesimo Romano septuagesimo humani generis, Vicecomes die decima octava Februarii ingressus fuit Cremonam sibi dictam per Fundulum, notentem se ei imparem, & nec posse resistere, postquam obsessa fuerat per quadrimetris, ibi inter Vicecomitis ac Funduli copias commissus multis levibus praesidiis, in quibus multi occubuerunt, per Vicecomitem dimissis Fundulo Castruleoni, ac omnibus bonis olim Ugolini Cavalabovis, ac soluta aerea quadraginta milibus, & per cum data promissione de servanda sibi fide, illic constituit praetorem Sanfione de Arisio. Et a Nicolao Esteensi Principe Ferrariae die vigesima quinta Octobris habuit Parmam, sibi in gratiam summi Pontificis dimissis Mutina, & Rhegio, & Vercellas, Alexandriam, & Hastam a Jacobo Palaeologo Marchione Montisferrati, & insignitus in Pandolphum Malatestam tyrannum Braxiae, quia Arcellano & Fundulo opem tulisset adversus ipsum, praeter sedus locum factum interventu summi Pontificis, (ut praefertur) initi societate per decennium cum Florentinis, ac Venetis etiam odio profrequentibus Malatestam, quia Maronem Faventium eorum ducem, & per ipsos sibi destinatum in auxilium, immeritam occidisset, illi movit bellum Carmagnola dūce, qui ingressus agrum Braxiensem exercitu obfedit, ac expugnatis, evertebat Urceos, inde aufugentibus Braxiam ad Malatestam Andrea de Leuco, & Bernardo de Bellamusa ejus dactibus ad ibi praesidium, & fere toto agro potius fuit excepto oppido Gardae, ad cujus praesidium erat Nicolaus Tolentinus quatuorcentum equitibus, & positis castris ad Montesclarum, inde ipsum fugavit utique Carpanetulum, & ibi captivavit Ludovicum Melioratum Principem Firmi nepotem Innocentii olim summi Pontificis, profectum in auxilium Malatestae quonque centum equitibus, & bis milibus pedestribus, & mox obfedit Braxiam, & ibi in oppido eo

vulnerato sibi substitutus fuit Gasparinus Vicecomes die septima Octobris.

Et altero anno die undecima Februarii habito A. C. Rhegio ab Esteensi, & mox ei dimisso die sexta decima Martii potius fuit Braxia, inde abeunt Malatesta in Flaminiam ad urbes sui domini. Et die quinta Aprilis habuit a Sustentibus Dondosulam & Belinonem, illoque cum eo ad indignam irruerunt ad Ticinam amnem, & fines Ducatus Mediolani repressit Carmagnola & Pergulano ducibus, eis exercitu occurrentibus, & utrinque commisso certamine die quinta Julii, ex eis occisis ultra bis milia, & ex suis cadentibus quatuorcentum. Et die quartadecima Junii recepit Albignanum. Et adversus Galvanam de Cairis, qui arcem iussu Vicecomitis ad Lantanum construxerat, & occupat, destinavit copias Galeatum Gonzagae, & dum inter eas & Cairis copias multis commissis levibus praesidiis, & ex suis amissis tribus milibus, supervenit Sigismundo Caesare ex Germania cum inde abisset, Carmagnola occurrenti exercitu Vicecomitis Sigismundo Caesari ingresso agrum Braxiensem, & hinc inde collatis signis prostrato, ex sui exercitu dedicatis quatuordecim milibus, & Vicecomitis tribus milibus, reliquis, ex quibus multi etiam fuerant spolati per Philippenses, & Braxienses, Sigismundus properavit in Germaniam, & Carmagnola arcem ipsam expugnatis, & solo aequari iussit. Et mox Vicecomes ejus iussu Cremonae insaurata acribus sanctorum Luciae & Michaelis, iussit cum ope Raphaelis, Baptista, & Abramio Adumorum, & Francisci Spinolae, & aliorum exulatum Genuensium obfedit Savonam, Spineti Fulgiosi eam tuente, omnesque Genuenses praeter Piliscos recepti in sui partes, Thomae Fulgiosi eorum dūce castrorator, ei concessit Sartana, & pace facta cum Florentinis eorum domos distinctis limitibus Macra & Crullio fluminibus, iussit mox obfedit Genavam, & per Thomam Fulgiosum Portu Liburni olim per Genuenses Palas adeptum, vendito Florentinis pretio aereorum centum viginti milium, & dum Falci affines Fulgiosi declinaret in partes Vicecomitis novem tremeibus manibus, eisque praesidio Baptista fratre, & per cum inita pugna cum exulibus Genuensibus habentibus septem tremeibus prostrato, & captivo cum multis aliis scissimis Fulgiosorum die sexta Novembris, seu nona Decembris Genam potius fuit, dimissa Fulgiosi Sartana, & sex aliis oppidis. Summus Pontifex die vigesima Septembris requiescit per Romanos ex Florentia abiit Romam, ubi receptus fuit per ibi incolae summa cum letitia ac pompa, Guidone Vicecomite Cremonae praetore.

Et anno sequente, Aloisio de Belfusto Mediolanensi A. C. se, & Constantio Fundulo ibi praesule defuncto sub-
stinuo Venturino de Marni Bergomense, Joannes Franciscus Gonzaga, Principi Mantuae, profectus Mediolanum ad Vicecomitem, ei congratulaturus ob tot victorias, & nec helui vultu admittit, & monitus animam suam fore ab eo vendicandi omnia, quae occupant ex agro Braxiense, & Cremonense domini sui, rediit Mantuam, & sedus perevit cum Venetis & Florentinis timentibus potentiam Vicecomitis, & ne adversus eos moveret arma infundendo Venetos, quod nixi fuissent armis retinere in dominio Braxiae Malatestam, & quia praeter sedus intum cum Florentinis, ne progrediretur ultra flumen Marnam, & nec vexaret armis Bononiam, concessit Vicecomes ultra ipsum flumen Thomae Fulgiosi exulati Genuensi oppidum Sartanae, & Bononienfem foras Florentinorum in partes suas flexerat, coramque milites conduxerat ad sui stipendium, & una cum exulibus Genuensibus Florentinos, & etiam Venetos infestabat. Et Georgium Benzoniem ibi infumalatum per illius inimicos, quod in cum per illum machinaretur, exiit Pandino, & concessit Cremonensibus in Parmenses ius exigendi vestigal pro mercibus,

cibus, quæ conducerentur per flumen Padæ ad ejus partes inferiores, ad locum Celsæ finitimum agro Cremonensi ac Parmensi. Tiboris, aquis ipsius adeo sacris de mensis Novembris, & per portam Flaminiam ingressis, omnem urbem in plano sitam inundavit, templumque Pantheon implevit usque ad altare, ut aquæ per eam, ac per alveum Tiberis navigatum foret, & decreverit, aliis grave damnum intulit animalibus, & aliis secum abductis.

A. C. 1411. Pape anno sequuto inchoatum fuit Concilium juxta memoratam Sanctionem, & ibi servient pe-
ste illinc translatum Senas: & cum Alphonsus Ara-
go regre ferens summum Pontificem consulisse
titulum regni Neapolitani Ludovico Andegaven-
si, renovasset causam Petri Lunensis adhuc viven-
tis in Paniscola, quibusvis ex congregatis in Con-
cilio pecuniis & pollicitationibus in sui sententiam
pertractis, statim dissolutum approbatis omnibus de-
cretis, quæ ad fidem Christi pertinerent, & indi-
cto alio Concilio Rastice illuc ad septennium. Mor-
tuo Georgio Ordelapho Forliviensi tyranno, supersti-
tibus Theobaldo & Catharina filiis ex Lucretia Ali-
dozia, filia Ludovici regali Faventie, & Forli-
vianis male animatis in eam, quæ uteretur opera
Imolenfium penes eos, & Imole educato Theobal-
do decemili, & per Catharinam ejus forem, uxorem
Thome Fulgosi, ad eos ab ipsa avertendos em-
pto Bolognesio prope Forlivianum ab Antonio Ben-
tivolio Bononiense, Vicecomes innuens velle opitu-
lari Lucretiæ, transiit de mensis Februarii Lugum
agri Ferrarensis, & dicens Ludovici Comitis Cu-
nusciem equitum quatuor milium septem cen-
tum sub Carmagnola, & aliis tredecim suis ducibus
impugnatis, & expulsi Catharina & Bentivolio
ex Bolognesio per Alphonsum Carillum Hispanum
legatum Apostolicum Bononiæ. Et cum Lucretia
timens Vicecomitem, spreto ejus auxilio, habitis
copiis auxiliariis à patre, se receperit intra palatium
Forlivii, Forlivienfes inita conjuncture cum
Vicecomite arripuit armia illud una cum Lucretia
in potestatem suam redegerunt, cœctique ex For-
livio magistratibus, in illud introduxerunt Monta-
gnanum ex Vicecomibus ducibus mille equitibus
Aloisio Storcio, & Alexandro Loculo Ferrar-
ensibus verba facientes ad Forlivienfes tumultu-
antes sedantes nomine Edensis Ducis Ferrariæ,
& Lucretia illinc fuga clapsa ad Forum Pompili,
sibi una cum Ravalino & Humalo oppidis ex agro
Forliviano per Imolenfes defensis, Forlivienfes,
& equitres Montagnanæ iam infocuti, ponti
sunt arce Forti Pompili, & alius agri Forlivien-
sis; & cum Florentina destinasset in auxilium Lu-
cretiæ sexcentum equitres sub Christophoro La-
velano, & Georgio Albino, quibus cursitarent ac
disperderent agrum Forliviensem, Vicecomes in eos
transiit alios sexcentum equitres ex agro Ber-
gacense, ubi habebant stativa, sub Fabricio Capano,
& per eos, & alios Vicecomitis, & Forli-
vienfes commissis reultis levibus præliis cum Flo-
rentinis, & copiis Lucretiæ, & in ejus auxilium
per Florentinos transiit alios trecentum equitres
sub Malatesta Arimino, & Celsinæ regulo,
& die tertia Septembris, quæ Forlivienfes abdu-
cebant ex eorum agris uvæ, licet immaturæ, in-
ito gravi pælio apud flumen Bidentium, & Run-
cium, Florentini, & socii, ad quos victoria prius
inclinabat, succubuerunt, multis utrinque cæden-
tibus, & Florentinorum ducibus suffragentibus ad
Forum Pompili, & mox Malatesta ad Becatinum,
& inde Celsinam ad Carolum fratrem ibi
regulum.

A. C. 1412. Vicecomes anno subsequito, Cremonæ præto-
1412. re Ambrogo Spola Genuense, die quinta Febru-
arii dolo & opera Sici & Pergalani, ducem suum
regum, occupavit Imolam, Ludovico Alafio ibi re-
gulo captivato, & illuc coaducto Mediolanum, &

A inde Modetiam, & ibi carcerato, & deinceps usque
ad mortem, ac Carium Ludovico ibi Comite mor-
tuo, superstitibus Alberico & Malatesta ejus filiis,
sub præcepto illis auxilium ferendi, & Alberico,
qui erat ad stipendium Venetorum, profectus Me-
diolanum ad Vicecomitem ab eo petita Cunii reti-
tutione, & nec obtenta, & ob id in eam indigna-
tus, profectus ad Florentinos, eisque, se, & suis
commendatis, per ipsos ad sui stipendium conductus
fuit sexcentum pedestribus, quibus oppida Malte,
Zachonarie, & sanctæ Agathe tueretur, & Flo-
rentini ad eos milio per Principem Ferrarum Pal-
lante Storcio, & per Vicecomitem Franchino Cas-
talionem, & etiam ad Genuenses Hibleto præfule
Genuensium Genuam, ad eos divertendos ab ope
Lucretiæ, & per Florentinos alios legatis ad Vice-
comitem causa pacis tractante cum eo, quos audire
noluerit, percussio sedere cum legato Apostolico Bo-
nomiæ, & accepto in eorum partes Thoma Fulgo-
sio, ipsi induxerunt bellum, & conscripsit duode-
cim milibus pedestrum, & sex milium equitrum
sub Carolo & Malatesta Malatesta, & cœctis
ad pontem Ronchi obfederunt Forlivianum, ad cu-
jus præsidium erat Siclus quatuor centum equi-
tribus, & Bonus Joannes Trotius, & Petrus Tro-
nus duces Ferrarenses aderant ad præsidium Lu-
go, & Imole, & cum Florentini, expugnatis Fla-
viano & Summa oppidis Forlivienfium, valde preme-
rent Forlivium, ubi etiam serviebat peltis, in-
ter Forlivienfes & Florentinos illis factis milibus
levibus præliis, & Alberico ex ejus oppidis facta
incurfione in agrum Imolenfem, ac Lugum, ipsum
etiam valde opprellisset, Vicecomes ad id prohiben-
dum, illuc ex Gallis Calpina transiit Pergalanum,
& Guidonem Taurillum equitibus quatuor
milibus, & pedestribus mille, quibus obfederunt
Alberico in oppido Zachonarie, in quod pedem
retulerat, & Florentinos, dum per ipsum in sui
auxilium accessit ei opem ferre voluisset Carolo,
& Pandulpho Malatesta, Nicolao Tolentinæ, Ur-
sio Com. Montis Rotondi, Gemile Ursono, Ardi-
tione Carricane, Georgio, & Vemurino Bemo-
nis Cremonensibus ducibus, eis copias suis occurrentes
ad Senogalium, ibi utrinque collatis signis pro-
figurarunt, Carolo Malatesta, Urso Com. Montis Ro-
tondi, & Carrarensibus capivatis, & conductis Me-
diolanum una cum multis aliis, Pandulpho Arimi-
num, & Tolentinæ Celsinam suffragentibus, quin-
tuplurimis eorum milibus etiam cæctis. Taurillus in-
rumpendo agros Celsinatum, & Ariminenfium, ibi
oppida Vermicula, sancti Archangeli, & Savigna-
na, & multa alia oppida occupavit, ex eis Verma-
cula, quia ibi incolæ sibi aliquando obstitissent, di-
rapi jussa, & cum vellet etiam Ariminum occupa-
re, motus per Vicecomitem, ne ulterius progre-
deretur, ab ejus oblatione abstinit. Et Vicecomes
Carolus Malatestam ab se perductum bene habuit,
ac tractavit, dimisitque donatum multis muneribus,
sibi facta promissione se adversus cum nunquam arma
sumpturum. Sed mox Pergalanus capevavit Galea-
tum filium Malatestæ reguli Pastri divergentem,
& cum uxore scobilitatem ad Gradum vicum,
eorumque bona ex incolarum diripuit.

Anno millesimo quadringentesimo vigesimo quinto
ortus Domini, Joannio Adurno Gemonse
Cremonæ prætor, Vicecomes Franciscum Sfortiam
ab eo pro summo Post. debellato Nicolao Trino
Fulgini Tyranno, ejus parere recusante, pluri-
mis ejus oppidis in jus Ecclesiæ vendicatis condu-
xit ad sui stipendium, & una cum Guidone Tau-
rellio transiit copias in Flaminiam adversus Ber-
nardum Ubaldinum, & Nicolauum Picenatum duces
Florentinorum, & per Sfortiam positus castris
ad Faventiam adversus Manfredum, & per Tau-
rellum ad Burgum adversus Ubaldinum, & ibi
utrinque confectis manibus, superato & captivato
Y y y y Ubal-

Ubaldo, multa hinc inde corde edita, & Tyfer-
nibus, Petromolibus, & alius Hetruriae popu-
lis declinantibus in partes Vicecomitis, ejusque par-
tes quoque amplectentibus Aretinis, penes quos er-
at Picennus, & Cortonesibus, & plerisque aliis
populis, nisi Picennus & Tolentinus ei obstitissent.
Et Joanne Casertino, Arditiore Carrariense, Anto-
nio Pisano duobus Florentinorum adversus Tau-
rellum, eorum copias extrahentibus, dimissis
Florentinis, ei quoque adherentibus. Et Pergula-
nus ejus acie obsedit Salsubrium, & direpto portu-
cu occupavit Azulam, Cassianum, & Petribam,
ac praelis exposuit vallem Balilem, & dum obside-
ret Garzanum, ad cujus praesidium erat copias
miltaribus Gerardus Gambitotus, illinc revocatus
per Vicecomitem, ibi dimisso Joanne Justoepo-
litano ex ejus tribunis militum, illinc rediit in Gal-
liam Cisalpinam. Et Nicolaus Tertius Guerrerius
nuncupatus Parmensis alia acie militari Vicecomi-
tis una cum Alexio, Nicolao, Urbano, Joanne
Alviseo, & Antonio de Floris, & Antonio Doris
praefecto classis Genuensis navium octo, & trire-
mum decem & octo, dum Fulgosi, & alii extor-
res Genuensium occuparent Reclum, Gelpum,
Rapallum, Segestrum, Morellum, & Castrumleo-
nis Ripertae una cum Clavario illud oppugnavit, &
mox illinc delatus Rapallum, ibi commisso prelio
eos fudit, multa ex eis occisis, & Thomam Fulgo-
sium, dum aufugisset Segestrum, sequens, cum
eo ibi rursus commissa pugna per ipsum fusus fuit,
multa strage Philippensium edata. Et dum Sfortia
graviter urgeret Manfredum, & alia acies Philip-
pensium cursitaret usque ad moenia Florentina, &
Carnagnola indignatus in Vicecomitem, cum ne-
glectis habentem opera Oldradi Lampugnani, & Jo-
annis Rotii ex suis intus auxiliis, eo Carnagnola,
quem Duxitvi Genuae praeposuerat, exauctorato,
eque praefato Guidone Taurillo in praefectura clas-
sis per Vicecomitem transmissis Neapolim in auxi-
lium Joanne Andagvenis, a Vicecomite descenderet,
& aufugisset ad Venetis, Florentini timentes sup-
peditari per Vicecomitem, & Venetis, Senensis, Al-
phonsius Aragonensis, Amadeus Com. Allobrogum,
Nicolaus Estensis Ferrariae, & Jo. Jacobus Palaeo-
logus Montisfratri, Jo. Franciscus Gontaga Man-
tuae, & Rolandus Pallavicinus Marchionis per Flo-
rentinos exhortati, & instigati per Carnagnolam
pro tuenda libertate Florentinorum adversus Vice-
comitem, inveniunt fideles, eoque decreverant move-
re bellum nisi invicem concordias, ut quae cepis-
sent in Flaminia & Hetruria a Vicecomite eorum oc-
cupatore, cederent Florentinis, alia sitem Venetis
praeter Parmam, quae pervenire deberet in Esten-
sem, ac Mediolanum, quod habere deberet Com.
Sabaudiae, & Coricum, quae dimittenda foret Ara-
gonensi, & conscripto exercitu communi fumpso
decem millium pedestrium, & octo millium eque-
strium, ei praefecerunt Carnagnolam, praeparati et-
iam duobus classibus, una maritima, & alia fluvia-
tili. Et Vicecomes usus opera Oldradi Lampugna-
ni Cabrinum Fendulum, [ipsum eligens, ex Ant.
Campi *Hist. Cremonae* acri inciam hic exhibemus]
sibi delatum in cum quoque adherente Florentinis,
jussu capsi, & captum in vico Annici agri Cremonen-
sis, seu, ut alicui dicunt, apud Castrumleonis
una cum Pomina de Gavatiis della Somalis uxore,
& duobus filiis, eo oppido direpto una cum totaeque
Fanduli suppellectile immensi pretii Papiam condu-
ci, & illinc post multas acerrimas ibi de eo habitas
questiones Mediolanum, & ibi decapitari.

A. C. 1416. Altero anno, praetore Cremonae Petro Raymundo Mediolanense, Veneti ac confederati duce Carnagnola accesserit per Petrum & Achillem Advocatos, alioque Braxiensis factionis Gualphe, cum gravi forent, plurimum par esset, oneribus per Vicecomitem, Braxiae pro eo rectore Oldrado Lam-

pugnano, & introducto in eam nocte diei quinde-
cimi Aprilis, & Resurrectionis Dominicae, septem
millibus equestribus, & pedestribus quinque mil-
libus sub Nicolao Tolentino, Alviseo Vermio, &
Henrico Zangra, & ibi receptus aere pillarum de
quarta Septembris, exercitu Vicecomitis de prece-
dente illuc appulso in auxilium suorum illic obse-
forum in urbica, & aere majori appellata, de men-
se Novembri cum totam occupasset, Petro Lau-
redano, & Fantino Michaeli eorum legatis, &
mox illinc eruperunt in ipsius agrum, & ibi multa
oppida, & loca receperunt, Sfortia duce Vicecomi-
tis ejus exercita frustra resistent. Et Estensis, co-
rum sequens partes, ipsius acie facta incurione ex
Rhegio in agrum Parmensem de decima Martii, il-
linc abegit praedam, Philippensibus illic fatis. Et
Pergulanus, & alii duces Philippenses dimissis Forlivo
& Imola Ecclesiae Rom. medio legati Apostolici
Bononiae, ex Hetruria & Flaminia descenderunt in
Galliam Cisalpinam trajecto flumine Scultennae in
agro Mutinensi ad oppidum Perficci, resistentibus
Estensis & Victore Pisano sex millibus equestribus,
habentibus flatiua Vignola, & intercepto Guidone
Forliviensi proficiciente ad flatiua de prima Maji
curriturum agrum Marumum, ut Gomagan Man-
tuae Principem obediens cum Carnagnola, &
Tolentino Philippenses Braxiae, illinc averterent
ad ejus defensionem. Et suum Pontifex ad existi-
mandum tantum bellum transmissis Cardinalem sanctae
Crucis Venetis, & illinc Mediolanum, & per
eum Venetis & Vicecomite inclinati ad pacem,
missa utrinque Oratoribus Ferrariam, ibi pax fuit
habita, & nec exsequeuta, per Philippenses classe
fluvialis praeparata sub Philippo Eustachio, & Tur-
ricellarum oppido Corrigenium, & olim sibi do-
nato per Vicecomitem, per ipsum occupato, cur-
sitato, & direpto agro Mantuano per Philippenses,
Pergulanus, & alii duces ipsius, & mox per cum
facta irruptione in agrum Braxensem, & ibi eorum
copias junctis cum copias Sfortiae facto exercita vi-
ginti duorum millium armatorum, quibus occurre-
bant exercitus Venetorum quatuordecim millium
equestrium, & decem millium pedestrium sub Car-
nagnola, & Gomaga, & alii insignibus ducebus
Italia. Et dum Thomas Fulgosi, & alii extorres
Genuenses, instigati per Aragonensem adversus Vice-
comitem, obsiderent Genuam, Vicecomes jussit
Sfortiam ejus acie ire ad ipsius subsidium, & parte
obediendum ad impediendum iter suum, ipsi occu-
rente ad fauces Vallis Pulcherrae Abrenum Fulgosi
duce, & ex illis, qui remanserant ad obediendum,
multis abeuntibus, Genuenses illinc erupentes in
reliquo, illos fuderunt, omnibus ferme captivatis,
Thoma & Baptista fratribus Fulgosi aufugientibus
Bavarum, & Reclum. Et Vicecomes inivi factam
cum Sutenisibus & Aragonensibus, ei dimissis por-
tibus Venetis, ac Ericis. Et Significandus Cesar ei
die sexta Julii confirmavit dominium ac Ducatum
Mediolani.

Anno sequente, Petro Raymundo adhuc Cremonae praetore, Veneti, dum Philippenses Nicolao Picinno duce, qui dimissa Florentinis se receperat
ad stipendium Vicecomitis, terra, & Eustachio
praefecto classis fluvialis triginta navium equis, op-
pugnato Casale majore, & recepto oppido Braxi-
lae pervenit in Venetis, ejus arcem expugnasset,
& classis Veneta triginta sex navium, ejus rectore
Francisco Bembo patris Veneto, a parte superiore
fluminis Padis irruisset in classem Philippensem,
cumque regressam prope Cremonam ad quantum
lapidem infrequata fuisset, ibi utrinque commisso cer-
tamene de mense Martii classem Philippensium disper-
surunt, & Bembo sequens victoriam ejus classem
trajecit usque Cremonam, & ibi duobus propugnaculis
ad utranque ripam, & alio in alveo fluminis expug-
natis & combustis, multaque ex ejus milibus ibi
erant.

CABRINVS FONDVLVS.

Senator Comes,

Calixtus Pontificis Maximi Archiepiscopus Sacerdos

Imp. Theobaldus.

missis tunc cum alii tercentum, quos, dum classis Venetorum reliquis animis expugnatis propugnaculis egredi vellet irent palantes iuxta civitatem, & citra ripam citeriorem fluminis Padi, Lavelanus copias, quas erat ad Cremonam praefidum, illic erumpens die Dominica Olivarium occidit, Piccinino ejus acie tunc castrametante ad Casale de Sicis, nunc de Malcembis, à civitate Cremonae per milliarum tria distans. Et Bembo reliquis navarchis, expugnato alio propugnaculo ad ripam fluminis Abduae, ejus classis alverio flumine accessit usque Papium, & ibi repertis omnibus plenis parvis & solitissimis, inde regressus fuit Cremonam, & ibi ad repandendum stragem, quam illic habuerat, ibi fuit militibus expositis, Lavelanus, & Christophorus Guerenus tunc ingressus civitatem ad ejus praefidum, facta illic eruptione eorum militibus in illos, nonnullos alios ex eis occiderunt. Ex Bembo signo dato receptum inde abiit ad superiores fluminis Padi. Et Paulus Urbinus, ex duabus Venetorum, decem militibus equestribus ac multis cohortibus pedestribus destinatus ad praefidum Britae una cum Petro Laurendano ad ibi regimen, Alberico Com. Cami, & Perino Derthonense Turcho occupato, duces Vicecomitis, ex Otolengho, quod tenebant, eorum turris equestribus caritatibus usque Britiam, illic in caserumpendo ipsos copias illas fudit, Perino capivato cum centum quinquaginta equestribus. Et Turellus, Lavelanus, & Guerenus dimissi eorum copias ad praefidum Otolenghi Venetorum exercitum quatuordecim milium equestrum, & sex milium pedestrum, duces superius Carmagnola, & Gonzaga, dum frustra oppugnato Montecarlo Otolenghum obdidit, illic eorum copias egredi in hostes, ibi utrinque commissa alia pugna protelata, ex ipso occisus equestribus mille quatuorcentum, & plurimi ex turris Nani Sirocia cum Veneta pro Edificis militibus, & obervanti stationem eorum exercitus; & cum trajecto flumine Ollii ad vicum Binae die tertiae Julii, eoque occupato cum Platina, ingressus agrum Cremonensem, firmasset castra ad pagum Summi Cremonae propinquum per lapides novum, equestribus decem & octo milibus, & pedestribus octo milibus bipendiaris, & alios sex evocatorum, omnisque laus, colonibus, ac fossoribus, illic etiam prope flante in flumine Padi classis Veneta alios decem milibus navarchis, Vicecomes ex Mediolano properavit Cremonam, ut quiddecim milibus equestribus, & sex milibus pedestribus Mediolanensibus, & Papiensibus, etique junctis reliquo ejus exercitu duodecim milium equestrum, & sex milium pedestrum, & ut aliqui dicunt toto quadraginta milium pugnatorum ad Vicum Cafalis illorum de Sicis, Carolo Malatesta, Sforcia, Lavelano, Piccinno, & Carraricis ducebus, & illic motis castris in Venetos, & inchoato perlo per Antonellum Mediolanensem ad ipsum pagum Summi, quod duravit ab hora nona usque ad finem diei circa exitum mensis Julii utrinque pari Marte, illic diversum fuit. Et Carmagnola profecto ad Casale majus, eoque diu oppugnato, & redacto in sui potestatem, ibi ad praefidum degente Antonio Pisano pedestribus quatuorcentum, & Sforcia resistente per eum arce vicus Binae expugnata, & mox recuperata per Carmagnolam, & deinde per Sforciam, custodibus ibi repertis utrinque occisus. Et agrum ab Amadeo Com. Sabaudae, & Marchione Montefrati ex agro Verceilense concursantibus usque Mediolanum, Vicecomes illuc reversus, inde adversus eos destinata Verceilis ad ibi praefidum Ladislauum filium Pauli Guisii Lucensem tyrannum cohortem pedum, ac constituit ejus duces supremum Carolum Malatestam filium Pandulphi. Et Carmagnola, regressus exercitu agrum Brizicofem ad Mediodium, seu Machalium, ipsos ibi

A circumdantem castris firmatis, illud obfedit, Philippicis eo profectis ad subfidium ex Pompeio, ubi castrametabantur, rursus utrinque ibi confectis manibus die octidies Octobris superavit, capivato Malacita cum pluribus ducebus, ac octo milibus equestribus, & pedestribus mox dimissi per Carmagnolam, tradido Malacita Principi Mantuae ejus cognato, & mox recepit Urcos, Pontium, & multa alia oppida Brizicofem, & Montecarlo obfedit. Et Vicecomes, dum imploratis auxiliis summi Pontificis, ac Sigismundi Caesaris intendit reparatio exercitus contraxit pacem cum Amadeo Com. Sabaudae et datus Verceilis, & ducta uxore Maria ejus filia.

B Anno sequuto summus Pont. motus calamitatis A. C. Vicecomitis, ne domino expelleretur ex Bononiis, ubi erat, destinavit Ferrarium Nicolaum Albergotum Bononiensem, Cardinalem sanctae Crucis, & Ordinis Cisterciacum, ubi ejus praesentia ac dextera summo Pont. Romae reverso disceptata Maji, totius Vicecomitem, ac Venetos, & Florentinos, Edificem, Gonzagam, Marchionem Montefrati, Pallavicinum, Peregrinantes in agro Parmensi, Senenses, nonnullos alios Comites Laguthicos, & alios confederatos, exceptis Fulgosis, & alios exoribus Genensibus, & Paulo Guisio Lucae tyranno, illic transfinitis utrinque legatis stabilita fuit pax, Brisia, Bergomo, Insula Fulcheria ad flumen Abduae respiciente, & oppida ex agro Cremonense occupata per Venetos, & dimissa.

C Et anno subsequuto Vicecomes mox bello duxit A. C. Piccinno Fulgosis, Filicis, & Malaspina extorrens. 1413. bus Genensibus, & Comitibus Peregrinansibus Placentinis, occupavit Insulam Septem, & oppida Monale Fulgosiorem, & expugnavit portum Delphin Fulgorum, Francisco Spasola Genensium amirata, & mox cepit Caregium, Turtulium, Montium, Savignum, & Varesium valla Tari, & multa alia oppida ditionis Pontremoli Joannis Alvisi, & aliorum Fulgorum, & multa alia Lucensem Malaspinarum, & medio sublati Comitibus Peregrinansibus incolentibus Alpes Apennini.

D Anno millesimo quadringentesimo trigesimo par- A. C. tus Virginei per Florentinos, affectantes tollere & 1413. medio Paulum Guisium Lucae tyrannum, eamque sibi subigere, ipsa anno praecedente obfissa, & inde facta eruptione per Guisium, & ibi incolis, in eos illic secum commisso perlo ipsi expulsi gravi strage, Vicecomes procurante Antonio Petro Scutulum protectore dimisit Sforiam, qui fuit turris militibus, & alia copias conscriptis in agro Parmensi inde per saltum Pontremalensem decendit in auxilium Guisii adversus Florentinos aliae obidentes Lucam, & ut cum compellerent in jus suum, tentantes aquas submergere, & in valle Gratiniae coniecta manibus cum Fortebracio, ibi sibi occurrente fuis agminibus, & eo inde repulsi, ejusque vallis receperis omnibus oppidis ac locis olim Guisio parentibus, & cum Florentini timentes Sforiam dimissa obfisione Lucae pedem retulissent, in colle rursus fraxit inter Lucam & Pias expugnatis propugnaculis, & expulsi militibus Florentinorum, ibi dimissi ad praefidum adversus Lucam, cum fuit ingressus, & mox una cum Ladislao filio Guisii ad compellendum Florentinos ad propria tutanda, irrupit agros Pistorinensium, eoque diripuit, Bagino oppido ibi expugnato, & depopulato, Spisiumque obfedit. Et dum Guisius immolatus fuisset Vicecomes velle defendere in partes Florentinorum, etique sibi per ipsos data nonnullis oppidis in Firmam Locum tradere, Ladislauum ad Spisium capivato, & Spisus omnia obfisione, & per Petrucium, qui Lucae erat, ibi detento patre cum alio filio, & uxore, ac reliquis familiaribus, jubente Vicecomite reversus Lucam illic omne exercitum cum tota suppellectile Guisii diripuit, ac

ac divisit cum Petracio, qui inde Guinifum, ac filios, & uxorem conduxit Genum, & illuc Papiam ad Vicecomitem, qui eos in arca Modenae carcerari fecit, Lucensibus restituit libertati. Et cum Florentini soluti Sfortiae triginta octo milibus aureis ea lege, ne adversus illos militaret per semetipsum, eoque sua acie praefecto in agrum Mirandulensem ad ibi hyberna, adhuc obediens exercitu sex milium equitum, & quatuor milium pedestrium, Guidone Antonio Urbini, Guidone Antonio Faventiae reguli, ac Ubaldo, Forteberto, & Frosinate ducibus Lucum, Vicecomes dimisit Picenum, & Lavelianum, & qui consilii per Genuensis requisitos ad Lucensibus in eorum auxilium octo milibus equitibus, & totidem milibus pedestribus impositis praefidis Librefactae & Petreusinae, ex regione Lunense properantur Lucum, & Florentinos, dum inde voluissent recedere, praelio aggressi ipsos, quomvis viginti prius inclinat ad eos, Petro Livio Vermio, & Guerrio Tertio in ipsos irruentibus, & Lucensibus ex Laeca erumpentibus, fuderunt, multa de eis facta praeda, & captura, & nec multa caede edita, & data annona Lucensibus, & recuperatis his, quae sibi occupaverat Florentini, inde regressi in agrum Lunensem, ibi Pontremulium receperunt. Et cum Florentini ac Veneti exercitum congerent, quo Vicecomiti rursus bellum moverent, Vicecomes percussit, ut si ab eis defenderet, facere cum Genuensibus, Senensibus, & Ludovico Apriano regulo Plumboni, & promissa uxore Blanca unica filia naturale annorum quinque Sfortiae, sub spe ei dimittendi dominium Mediolani, ubi aliqua proles ipsi non supervenisset, ipsum etiam requisitum per Florentinos, & Venetos in sui partes, constituit supremum ducem. Bartholomaeus de Ravizengo ex Religiosis Ordinis Minorum Conventualium divi Francisci, Cremonensis, fuit Episcopus Castro-

A. C. Anno altero Bononiensibus sponte in dominium Ecclesiae perventis, & fluminibus Galliae Catalinae praeter modum auctis, & facto deliquio lunae per horam die decima sexta Januarii, & solis die duodecima Februarii Martini summus PP. die vigesima prima epistolis mensis decimi anni quinti decimi pontificatus sui, & aetatis annorum sexaginta trium Romae obiit ex apoplexia, & Gabriel Condemnoris patris Venetus parte Angelo Episcopus Senensis, & Cardinalis, & olim ex monachis divi Georgii in Alga, Ordinis divi Benedicti, factus fuit summus Pont. & nominatus Eugenius Quartus. Et Florentini conducto ad sui stipendium Michael Attendulo dimisso per summum Pont. una cum Venetis receptis in sui partes Jacobo Marchione Monteferrati, & Rolando Marchione Pallavicino, rursus indixerunt bellum Vicecomiti. Et Carnagnola eorum dux supremus, sibi data spe per praefectum arcis Papensis eam sibi prodendi, ex agro Brixienae die vigesima Martii exercitu descendit in agrum Laudentium, & re in lucem prodita, & praefecto captivum, & ultimo supplicio affecto, regressus in agrum Brixienensem, & ibi ad Urceos castris positis die nona Aprilis, inde secum assumptis novallium copis militibus, & occupatis Covo & Antiniae die sextadecima Maii praefectus fuit Somcinum, etiam sibi spe data ibi arcem occupandi per illius praefectum, & à Sfortia & Tolentinat de hoc clam admonitis ex insidiis egressis, eumque aggressis ipsorum turris, fuit inde fugatus, ex illius turris mille quatuor centum caesis, & multis captivis, & aufugit Brixiam. Et mox ex ea abiens ingressus fuit agrum Cremonensem, & firmata castris apud Costam sancti Abrahae obsedit Cremonam, ad cuius praefectum erat Columma ejus acie, qui facta illius eruptione in milites Venetos ibi inter flumen Padi, & crivatem liberas vagantes, & praedam agentes, ex eis trecentum occidit. Et Pic-

minis dux Vicecomitis ex agro Lunense descendens in agrum Pisum, ibi secum junctis Pisum suppeditavit incolae vallis Calenae, & Vetralis, Trebium, ac Marum, & multa alia oppida, & amissa spe potandi Pisi, tractatu, quem ibi habebat, in lucem prodio, abiet in agrum Volaterranum, & ibi secum juncto Alberico Com. Cani, ejus acie multa alia ibi occupavit, & per Senensis irumpendo agros Florentinorum ibi multis damnis illatis, ubi eis deficientibus Tyrifianibus, Volaterranis, & Arbenibus ad Vicecomitem, frustratus quoque spe potandi Aretio pendito tractatu, quem ibi habebat, in eorum agris gravi damno illato. Et dum Tolentinis ejus turris equitum quatuor centum, habentibus stativa in vico Monachico agri Cremonensis, deficientes ad Florentinos, per eos suffectus fuisset Forteberto, qui ab eis abierat, ex Hetrura vocatus per Vicecomitem se recepit Cremonam ad ibi subsidium adversus Carnagnolum eam obidentem exercitu trecenti duodecim milium equitum, & totidem pedestrum cum Nicolao Trivisio classe fluviali tricenis triginta octo, & navium sexaginta in flumine Padi manente decem milibus navarchis, ei resistente Joanne Germaldo alia classe Vicecomitis, munita etiam totidem alius navarchis, & quae inter eas apud Polestem commissa pugna, dum Cremonam retrocessisset, amissis quatuor navibus, & per Sfortiam, & Picenum clam ea navium quinquaginta commissa illorum militibus, & per ipsam commissa alia pugna cum classe Veneta prope Cremonam die vigesima prima Junii cum profligavit, ex ipsa aufugiente praefecto ad Casale majus, post se dimissa viginti sex navibus, & utrinque caesa duodecim milibus navarchis, & ex classe Veneta octo milibus Sclavos captivum cum sexdecim patris Veneti, ac multa suppellectile, & alia quatuor centum vulneris, qui conducti in hospitem Cremonae ibi perierunt.

Et Rolando Pallavicino tunc à Venetis reverso ad Vicecomitem Carnagnola mota castris ex vico Costae ad Fontanciam, eam redegit in sui potestatem, & inde praefectus fuit Montanum, & illic, cum Philippensis tibi occurrisset, regressus fuit Cremonam, & juxta ipsam firmato exercitu ad tres lapides, dum Gualterius Cavalcabos ipsius patris eam ingressus nocte precedente diei decimam octavam Octobris turris equitum ibi portum S. Lucae occupasset, & tenuisset per biduum, & cum sibi per Carnagnolum non dato auxilio Cremonenses, dum ibi non essent aliquae copiae militares Vicecomitis, arreptis annis eam continuo oppugnassent, ipsam dimississet, Carnagnola pedem revertisse Borsolanum, & inde Turricellam, eis occupavit. Et Veneti juncta eorum classe triremium viginti octo cum classe Florentinorum triremium quinque, & Antonii Adurni, & Jacobi Filici Genuensium exsulum triremium trium, & aliarum navium supremo praefecto Petro Laureano patris Veneto, eisque ductis in portum Pisum adversus classem Genuensium triremium viginti quatuor sub Francisco Spinola filio Obthobis, & utrinque commissa pugna in sinu Rapalli, cum fuderunt, hinc inde occisi octo centum, & vulnerati quatuor milibus, Spinola, & multis alijs rectoribus classis Genuensis captis una cum octo ejus triremibus ductis Pisi, & inde Florentiam, & mox Venetiam, occupato etiam Recho oppido per Antonium Fliscum ex extoribus Genuensium, Et Attendulus dux Florentinorum aggressus Albricum Cani Com. Piceninum loco sui dimissum in Hetrura, & castrametum in agro Colsae, & cum eo praelio congressus ipsum fudit, ex ejus equitibus ultra mille occisis, & qui ob id infirmulus de prodione fuit captus, & ductus Mediolanum jussu Vicecomitis, Bernardino Ubaldo, & Pergalano pro eo dimissum in Hetruriam ipsorum copis in auxilium Senensium adversus Flo-

Flo.

Florentinus, qui tunc recuperant Trebium, & multa alia oppida ex Volaterranis, & obiderunt vicum Pisinum. Sigismundus Cæsar de mense Octobris per falsas Belinzone ingreditur Italiam se recepit Vercellum, & inde Mediolanum in auxilium Vicecomitis, & ibi die vigesima quinta Novembris per Bartholomæum Capenæ illi præfiliem fuit insignitas coronæ ferrea, Vicecomite se continente in arce, & nunquam auso eum accedere, & ex Mediolano cum duce Bavarie, Brunerio, & fratre Scaligeri, & Martino Garriensi ivit Placentiam, & inde Parmam. Ex gravi frigore flumina illius glacie concreta fuerunt.

Amo sequente, Cremonæ puerore Alberto Mariano Mediolanense, Barnabæ Adurni ex exterius Gentilibus, habitis à Joanne Marchione Montiserrati octo centum equitibus, eis ac alius trecentum, quos habebat ex montis vallis Pulchre, ac Bitumens profectus fuit Genavam. Et Piceinus ope Galeotti Caritæ Marchionis Finarii, & nonnullorum aliorum ibi oppidorum, in eum delinatus per Vicecomitem, ipsam obsedit in oppido Navarie, & omnibus suis milibus in potestatem suam redegit, & in eos, ac ibi incolæ valde lævius, quam plurimus ecclesiasticis etiam hæcæ subiectis, & magis conversis in Marchionem Montiserrati, cum intra mœnem spoliavit triginta oppida, & ejus Marchionem diripuit, ac ferro & igne subvertit, inde ipso insugiente Vercellus, & inde rediens in agrum Cremonensem, ibi recuperavit Turicollas, Braxellum, & Bordinum una cum multis aliis oppidis, quæ occupavit Carmagnola, qui orinatus ex oppido Carmagnola Gallie Subalpinae, & vilibus parentibus, & dum esset in aetate puerili ad custodiam suam capta per militem, & secum ductus, & mox per Vicecomitem factus dux supremus ob ejus virtutem, recuperato domino Mediolani insinulatus per Venetos, quod ei consentiret, captus Venetis die vigesima secunda Aprilis ibi fuit publice decapitatus, ejusque uxore Briare captivæ captivæ castris omnibus bonis valoris aureorum circiter trecentum milium. Et Venetis, Gonzaga duce supremo confidit, ac Georgio Cornelio, & Gabriele Venero legatis, equitibus duodecim milibus, pedestribus decem, & evocationum quatuor, ac totorum multa manus, & sub quo fuerunt plurimi insignes duces, & tribuni militum, & conjuncto ponte Olisii flumine ad Pontificum, Bordinum, & vicum Bine mense Junii irruerunt agrum Cremonæ, & Bordinum occupavit, & evertit, & Piceino die vigesima sexta, dum oppugnaret arcem Bine, ibi tragula sterta occupat vulnerato, & ex quo fuerit in discrimine vite per plures dies, proci sunt Rubeco, & coque diripio, Casalibusano, Träbulo, Sordina, ac Rumenengo, eo expugnato se funditus diruto, & Fontanella, & mox oppugnatus Soncium per bimette, & coque cum ipius arce capto dimissus inde militibus, qui ibi erant ad præsidium, illinc accesserunt Monacum, & ibi, dum eam obiderent, Sforca, ac Piceino factis incolam exercitum sexdecim milibus armatorum sibi occurrentibus, & ibi factis nonnullis levisbus preliis inde abierunt Canavium, & Philippinensibus eos insistentibus, & per Venetos tentata occupatione Trivili & Brugnae ex Insula Fulcheræ de mense Augusti, Gonzaga per eam factis inducia cum Vicecomite dimissis Venetis profectus est Mantuam. Et legati Venetorum exercitu ingressi vallem Tellinam, ibi multa occuparunt, & per Thadæum Estensem ex eorum ducibus nocte interfecta equitibus trecentum, & pedestribus quatuor centum, dolo illic intercepto Dorio, cum totum ac vallem Sabiam in suam potestatem redegerunt, Daniele Veturio ibi iussu Venero alteri legato, Et per Philippinens recuperatis Braxello, & Caisi et agro Parmensi, Venetis amplexu ponte

flumini Abbatæ apud Bichium, & ibi ad præsidium prepositis Alvaro Severino, & Comite Alvisio Verno, & Petro Paulo Urino equitibus quinque milibus, & pedestribus quatuor milibus de mense Octobris, traiecerunt de mense Novembris in agrum Mediolanensem, & inde facto cum eis prelio per Piceinum sibi copis occurrentibus territi, eo denotato ponte statim regressi sunt. Et cum Piceinus die decima octava Novembris irrupens exercitum vallem Tellinam, & ibi de quarta Decembris, facta alia pugna cum tribus milibus Venetorum sub Georgio Cornelio illem tucibus, illos profligasset captivatis Cornelio, & Estense, ac Cornelio, & Antonio Martinenghi, Italiano Forliviano, & Baptista Caputo, aliorum ducibus, una cum Raynaldo Vicentino, qui Venetis Rumenensium prodiderat, & confignatus Piceino ad fortissimè obfidi sui ejus iussu fuit occisus, & gravissimè de alio edita inde eos expulsi, etiam recuperata Valle Canonica mox recepta per Venetos auxilio ibi Gualphorum. Et transiit per Vicecomitem ad præsidium Bichi Christophoro Lavelano equitibus quinque centum, & per Venetos adhuc constituto duce suo supremo Gonzaga, & Federico Constantino iussu Cornelio, Lavelanoque repulso à Brebio profecti sunt ad hybernæ ad valles ibi propinquas. Sigismundus Cæsar, cum stetit Parme per septem menses, inde profectus est Lucam, & cum illinc delinatus in Florentinis sexcentum equitibus Ungaris, & nonnullis Lucenibus, & prodigiis per Florentinos equitibus commisso prelio, ex eis aliquibus caesis Attendulo & Tolentinæ ducibus, facta mora Lucæ per dies quinquaginta inde ope Antoni Pontaderæ abijt Senas.

Et anno sequente, postquam ibi per menses quinque substitisset, inter eos se summum Pont. missis utrinque legatis ante concordiam, illinc accessit Roman, & camque ingressus die vigesima Maji, die ultima ibi per summum Pont. solenniter imperialis diademate insignatus fuit. Crescente de more Equitibus tantum, tum Germanis, illinc per Piceus ac Flaminium accessit Ferrarum die nona Septembris, & inde Mantuum, & ibi Joanne Francisco Gonzaga creato Marchione additis ibi insignibus imperii, & Ludovico ejus filio desponsata Barbara filia Joannis Marchionis Brandenburgensis affinis fuit, inde rediit in Germaniam, male attingens in Vicecomitem, qui, dum ivit Mediolanum, noluit eum accedere. Vicecomes Sfortia die tertia decima Febriarii desponsavit Blancam Mariam ejus filiam, & mox dum Sfortia Cremonæ longum haberet moram, ei insinulatus per amulos suos de prodicione, & ob id in eum concepta suspitione iussit ipsum ad se vocari per Gium Alexandrinum, ut ad eum Mediolanum accederet, & ubi recussus, occideret, & cum ad ipsum profectus faceret, eum acceptis læta fronte, remota omni suspitione. Et die vigesima nona Aprilis, seu duodecima Maji, Ferrarie inter eum, ac Venetos, & confederatos fuit pax contracta Nicolao Estense ibi Marchione, & Ugone Cardinale auctoribus, & pro Venetis Fantino Michele, & Florentinis Pallanze Seroeno, & Vicecomite Francisco Gallina legatis, qui causam fuit, ut Vicecomes dimitteret Venetis omnia, quæ ex agro Briarense, Bergomense, & Insula Fulcheræ receperat, & Marchioni Montiserrati, & Rolando Pallavicino eorum dominis, quæ occupavit, restitueret, & quæ intercepta fuerant ex Florentinis, Senensibus, Lucenibus, ac Lunenibus ad pristinos dominos revertentur, præter Piceinulum, qui Vicecomiti remaneret, & Alvisio Verno, & aliis, qui pro Venetis militabant, pristina securitas daretur, & utrinque captivi nobis dimitterentur. Genuensis Rolando Lampugnano Genuæ rectore clausum Venetam turrem viginti quinque Laurentis duce mari, & Baptista Fulgolin tere obiderunt de

mensis Julii Septembris, facta eruptione in eis per
ibi incolis cum Clavariis, & Alpidensibus in
eorum auxilium protectis, & Nicolao Nigrono ex
Genoa alio copis auxilium superveniente, inde ex-
pulerunt gravi clade, ex eis ducentum Liguribus
captis, & Genavam conductis. Et Fulgosit inde
abens Clavaram, ipsum diripuit, & illinc curavit
usque Genavam, & ibi nullo facto motu Laburnum
accessit. Et Lauretanas omnia oblatione Segestri
depopulatis ejus agris traiecit in sinum Rapium.

Et cum summus Pont. per Jacobum Vicensem
prefectum urbis habitis à Senensibus navibus, ac
quantos centum equestribus, Vetrals occupasset,
conducto ad sui stipendium Fortebracio, & per eum
Jacobum Vetrals captivato, & mox dimisso libi so-
laris arcis decem milibus, constanti legato Apo-
stolico Joanne Vitellio Cornetano Patriarcha Alex-
andriae, jussisset eos ipsum prefectum bello prosequi,
eoque exsilio omni domino, cum mox Fortebra-
cio multa Ecclesie occupasset, conductu etiam ad sui stipendium Attendulo, & Sigismundo
Malatesta, & Francisco Piccinno, & nonnullis aliis
indignis ducibus eam eorum copis, jussisset per
eos illi quoque inferri bellum, eo utraque gesto,
& per Fortebracium obiecta urbe, & multa urbi-
bus, & oppidis in Latio, & regionibus propinquis
captis, & facta ubique multa praeda, & communi
nonnullis praelis hinc inde diverso Marte, Romae
Bargho Caecemonice turba equestris cum Piccin-
no militante, & per Fortebracium etiam expug-
nato palatio, in quo erat summus Pont. & sup-
pedicata plerique Campana, Vitellio & pontifi-
cis ab ausa secum praelio congressi, Vicecomes
male animatus in summum Pont. adversus eum
transmisit Sforziam, qui conscriptis militibus in
agro Parmense, illinc eis, & alius, quos prius habebat,
descendit in Piccinum, & singens velle ire
Mazfredoniam, & Beneventum in Apuliam, &
alias urbibus, ac oppidis ibi, ac tota regione eccle-
siastica infra diem undecimum potius fux abique
aliquis diutius, praeter Lupanarium, quos intra
se discordes praedia exposuit, Vitellio & ducibus
pontificis frustra fides resistebat. Et Tuderis
quoque ad eum ab Ecclesia deserviente, una cum
Joanne & Leone fratribus, capta Luceria & To-
scanella, & obsequio monte Faliscorum, ingressis
patrimonium divi Petri, illud quoque infra breve
tempus sibi subiecit, Viterbentibus quoque ac
Cornetanis, Sabulis, Comitibus Anguillare, regu-
lis Curti, & Raynuto Farnesio Duce Castis, ei
adharentibus. Et Vicecomes insistent omnino per-
ditioni summi Pont. destinatis in auxilium Cornadi
Trica Fulginitis Italico Forliviense, & Anto-
nello Senense octo milibus equestribus, tentavit
eorum opera noctu occupare Forliviium, & ibi
confinuere regulum Antonium Ordolphum, &
Italianus, & socii illuc expulsi per Forlivienses
fidem servantes Ecclesie, Piccinum ingressi non-
nulla oppida ibi Mondavii in fide Ecclesie per-
sistentia occupavit, & dimittant Guidoni Anto-
nio Urbani. Et Imolenis, dum Guido Pavente-
regulus occupasset quinque eorum oppida, per
ipsum bello exagitati, receptio Vicecomitis praedio
pedetrans fecerunt, & equestrum ducentum,
in ejus partes transiverunt. Et Malatesta Pisani
regulus occupavit circumvicinis, & Pisani Cal-
limum cum ejus ditione, ac decem oppida Mondavii.
Et dum Faustianus Dandulus Venetus rector
Bononiae per summo Pont. illuc auxilio Baptiste
Caetuli episcopi Zambecaris, & illuc accito Mo-
lita ejus acie, inde quoque tentatis expellere Ca-
netium, & per eum capta porta sancta Sephani,
illuc expulsi militibus ibi praedio expositis, inva-
dit Venetia, eique successus fuisse Marcus epi-
scopus Amari, Vicecomes defuncto exercitu Bo-
noniam, cum sibi ope Zambecarum & Beni-

valorum tentavit subjicere multis locis agri Boni-
nensis obsequis, & ex eis tantum occupato monte
Velleo. Narnensibus, & Tyferentibus auxilio Ja-
cobi Mellae, Spoletinis, Urbevinctis, Urinis,
Tuscanis, & Imolenis, & ex Flaminia, He-
truria, & Piceno in fide Ecclesie persistentibus,
& ab eis mox deficientibus Forliviensibus ad An-
tonium Ordolphum, & Perusinus neutri parti ad-
herentibus, Vitellius innotuit Ravennam, & ibi
reperito Thoma praefule Tragumense expulso Fo-
rolivio, ubi erat rector pro Ecclesia, cum eo ira Vo-
netius, & illinc Romanus. Et Vicecomes Piccinum
revocavit in Galliam Cisalpinam. Et dum Sfortia
& Fortebracius vociferantur occupasse quaecum-
que, quae occupant, nomine Concilii Basilice,
illinc Oratores Sigismundi Caesaris, ac Regis Gal-
lorum, & Duci Burgundie Romanos protecti ad
summum Pont. ei peroraverunt ea omnia facta fuisse,
& fieri ipso Concilio infuso, Joanne Baptista
Caetani Genesio J. C. ex Caetanis Oratoribus pro
omnibus verba faciente. Et summus Pont. habitis
ad sui operi mille centum equestribus, & ducentum
pedestribus bybernatis in agro Bononiense
apud Castrum Francum, sub Melita, & Comate
Brundolino, & totidem à Florentina, transmissis
ad Sfortiam Nicolao Episcopo Capuano ipsum con-
fessum Marchionem Picini, & Vicarium pro Eccle-
sia in patrimonio divi Petri, & ad ejus stipendium
conduxit adversus Fortebracium. Et Sfortia, con-
junctis suis & Attenduli copis, obsedit Montem
Faliscorum, & Attendulum & ejus fratres jussit ob-
sidere Tybur, & Fortebracium ejus acie in ipso pro-
fecto, & cum ipso praelio congresso apud Numen-
tum, per eos superato ac sagato, per ipsum auxilia
equestribus circiter ducentum, revertis fuit ad ob-
sidendum Montis Faliscorum, ejus fratribus & At-
tendulo adhuc persistentibus ad obsequium Tyburis.
Et Vicecomes in auxilium Fortebracii ex Gal-
lia Cisalpina transmissit Piccinum Sfortiae auxi-
um, appallum in Hetruriam die vigesima sexta
Decembris. Ex prima, quae cecidit die septima
Aprilis, aetatis vintus.

Et anno subsequente conspecta stella Crinita, & A. C.
cum frequentes pluviae, & nives vigente hyeme ce-
cidissent, gravi frigore vigente, & ariditate, & autum-
no immenso aestu, cum Piccinus & Fortebra-
cius secum junctis Colamenis concurrissent us-
que Romanam, ejusque agris depopulatis ob id non-
nulli Rom. dimisso Pont. in eorum partes transi-
verunt, & ibi populares die vigesima octava Maji
Ponceleto duce occupata Capinolo, & omnibus
ibi portis, & muvis praeter Appiam interceptam
per Attendulum & Leonem Sfortiam, illuc copias
suis intellecto tumultu Romae excitato ex Tybere
protectos, & dum insarent penes summum Pont.
per eum sibi dari regimen urbis, & dimitti custo-
diam arcis Adriane & Hostiae, & pro obsequio Fran-
ciscum Condolmerium Cardinalem, & questorem
Apostolicum nepotem suum, & dum eos exhorta-
tus fuisset ad quiescendum, captivatum, & in vin-
cula coniectum, & Urino, & Comate Cardinalibus
ab urbe ex fuga prolapsis, per illos apposta
custodia palatio, in quo erat summus Pont. ne il-
line auferret, & ex eis constituta septem urbis
rectoribus instituit penes Piccinum, ut eum oc-
cuparet per Vicecomite, & cum summus Pont.
clam illis indutus habitu Monachali cum nonnullis
ejus praetis, & alio constituta navicula, per
Tyberiam, eam incognitis insequentibus Romanis
sagitta, & lapidibus, aufugisset Hostiam, & illinc
urbem veterem, & mox Pisa, & inde Florentiam
die vigesima Junii, Romani cum Piccinno, &
Fortebracio, & Sfortia, & alia duces Pontificis cus-
titantur, agrumque suis, ac diripierunt Latium,
& Baldeas Offidanas praefectibus arcis Adriane il-
line erumpens in urbem ipsam, ejusque suburbia.

Et

Ex per Picenum & Fortebracium Sfortia omni genere injuriarum affectus ob id indignatus, coactis per eum omnibus copiis suis, illos insequens ad pugnam provocavit, & cum ipsi de coactis ab ipso supersignis, auctore Vicecomite, Bono Dordono, & aliis Legatis transmissis ad Sfortiam, omnino intendentes manus secum conferre, factis utrique inducias Picennus, & Fortebracius, regressi Romam, & trajecit Tyberis ad pontem Milvium facta incurfione in Sabinos, omnes ibi predae exposuerunt, Maliano, quod Sforzie patrebat, dolo etiam occupato, & Utriculo obfesso, & Sfortia rursus ex his indignatus motis castris à Monte Falicorum, quem obfidebat, profectus est adversus illos, qui omisso Utriculo pedem reserunt in Malianum, & dum Sfortia, & Tolentinus dux Florentinorum, & per eos transmissus in auxilium summi Pont. profecti fuissent ad urbem veterem illinc flarim abierunt, & Sfortia, omnia obfidiione Montis Falicorum ob inopiam stipendii, ivit Radicofanum, & Picennus in agrum Viterbiensem.

Et cum Brandolinus & Carolus Estensis Venetorum duces recuperantem in agro Bononiense arcem Perficti, ibi intercepto & captivo Gaspare Canetulo equestribus sex centum, quibus dimissis Venetis iuravit ad Vicecomitem, Bononienses auctore Baptista Canetulo adhererent Vicecomiti, Marco Tarralia per summo Pont. Bononiae Rediore, & Paulo Trono Veneto Patricio ibi captivatis, & Alvisio Equite Hierosolymitano, & Florianio summo Pont. germano, & Grisonibus sibi resistebus occisis, & ex Inola acceritis copiis Vicecomitis. Et Sfortia, dum esset febre oppressus, inter eum & Brianus factis rursus induciis, de mensis Augusti profecto Tuderum, ejusque acie destinata ad fluvium, Fortebracius accessit ad oppugnationem arcis Adriani. Ex Picennus trajecit Apennino, ejus copis properavit in Flaminiam ad auxilium Bononiensium adversus copias Venetorum, & Florentinorum, castrametantes in agro Bononiensi ad Olivetum, per eos receptis Periceto, Plungario, & Bazano, & una cum Erasmo Trivulzio subfistit Inola quatuor mille equestribus, & decem milibus pedestribus. Et dum Vitellius Legatus Apostolicus firmatis castris in illos ad Bologniam equestribus sex mille, & pedestribus octo milibus sub Melita, & aliis insignibus equestrum ductoribus, & Tribunis, & per Picennum laceratis, appositis nonnullis copiis ad Galefium, seu ad Rhenum flumen in vico Lici distans à Bologno per quatuor millia passuum, irruperunt in ipsum, facto conflictu utrinque die vigesima octava, seu ultima Augusti, eos prostravit, ex illis captivatis Tolentinis, Ursino, Estense, Martenengo, & Mariano tribus milibus quinque centum equestribus, & pedestribus mille, occisis tantum quatuor, & vulneratis triginta quinque, Vitellio, & Benodolus ex fuga prolapsis Faventiam, dimissis Bologno ad sui custodiam centum pedestribus. Ex Picennus eo, ac Plungio Gazano, & Castro Franco, quae tenebant Pontifici, receptis, rediit in Galliam Cisalpinam, dimisso ad presidium Bononiensium Francico filio sex centum equestribus, & summis Pont. hac clade recepta confirmatis rursus conduxit ad sui stipendium Sfortiam equestribus tribus milibus, & duobus milibus pedestribus per trientium, & contulit veridicam Ecclesiae, declaravitque Marchionem Piceni, quousque viasisset, & Tuderis, & Tuscanella per trientium, & perpetuum Vicarium Firmi Ecclesiae, eidem quoque dimissis omnibus aliis, quae occupavit, & Fortebracium, dum ab eo timentis, dimissis civitatibus & oppidis Ducatus Spoleti, quae occupavit, Sfortia omnibus ejus copiis eum subsequutus, & obfedi, ipretis pollicitationibus fi-

bi factis per Vicecomitem, ad eum destinatis Legatis Francico Gallina, & Marco Sacco. Ex alio, & fraude Offidani praefecti arcis Adriani, & Antonii Ridii Hispaniae militis, capitis Lelio Magdalena, & Valeriano Masio, & nonnullis aliis operantibus Romanis ingressis arcem ipsam, sibi data fide per Ridium eam ipsi praedendi, & cum ipso commutato Francico Conduttorio nepote summi Pont. & dimisso post quartum mensem, tumultus concitatus per Romanos, summis Pont. in sui gratiam concipit, & reversus in urbem, ibi constitutus magistratus nomine Ecclesiae, iussit muniti Capitolium praefidio & armis.

Anno à partu divino salutifero B. Mar. Virginis A. C. millesimo quadringentesimo trigesimo quinto, Cremonae Praetor Joanne Lampugnano Mediolanense, Joanna Andegavensis, Neapolit Regina, die nona mensis Februarii mortua, nulla relicta prole instituto herede Renato agnato suo, jam prius adoptato Alphonsio Aragonense, & Regno Neapolitano occupato per Comitem Palacini, & nonnullos alios ibi proceres, Alphonsus apud acceritis per Joannem Antonium Marianum, & nonnullos alios ibi regulos, ad illud capescendum, illuc ex Sicilia accessit, & ad sui stipendium conductis multis Principibus, & insignibus vasa militaria Italia, & sub eis conscriptis equestribus sex milibus sex centum, & multis cohortibus pedestrum, & Capua obfida, ejusque arce dimissa per Joannem Carmanichum, ipsius praefectum, Comiti Laurenti frequentes partes Alphonsi, ac instructa & munita per eum classe undecim trientium, ac bicornis, & aliorum decem & novem navigiorum, obfidi mari & terra Gaetani, ad cujus praefidium erant per Vicecomitem Gemenfes, Francico Spinula & Ottolino claudoducibus, & dum iussu Vicecomitis Gemenfes trajicerent ad ipsius subsidium classe navium duodecim, & quatuor trientium, ac lateris, Blasio Serreto, seu Agreco, Gemenfem olum notano, ejus praefecto, & cum quo erant multi alii insignes Gemenfes praefecti trientium, ducentum equitibus, & mille quatuor centum navarchis, Alphonsus dimissis ad obfidiorem Gaetani Francico Ursino, Ludovico Cohanenfe, & Christophoro Gaetano, ex suis ducibus, quos exercitus, die quinta Augusti eis occurrit apud Insulam Pontiam in mari Siculo quatuordecim trientibus, super quibus erant Joannes Rex Navarriae, Henricus moderator Equitum divi Jacobi, & Petrus Infans ejus frater, & multi alii utique duces cum aliis centum proceribus, & equitibus ducentum, & utrinque commissa pugna fuit superata, ejus classe dissipata, & ipso, & Joanne Rege Navarriae, & Henrico fratribus suis, Joanne Antonio Ursino Principe Tarentino, Meogato Aquilano Duce Sinetia, Fosio Aquaviva Duce Adriae, Jordano Com. Anveris, Nicolao ejus nepote Com. Didacho, & Joanne magistro Equitum Hispanorum, & aliis centum proceribus, & tribus milibus quinque centum navarchis, aliis sex centum desideratis, & ex Gemenfibus centum quinque viginti, & per Gaetanos facta eruptione ex Gaetani in exercitum, quem Alphonsus dimiserat ad ejus obfidiorem, & ipsius castra, dum suffragiet, depopulatis, ejus classe & captiva conductus fuit in eam, & illinc Savonem, ubi pro Vicecomite erat praetor Franciscus Barbavara, & illinc Mediolanum ad Vicecomitem, & qui, dum iussu dimitti ejus captivis, perussisque fudere cum Alphonsi, ipsius quoque dimissit, & transiit ad portum Venetiarum, ut illuc trajiceret in Apuliam, Gemenfes ob id indignis, ac Savonensis, & alii ejus regionis incolae, pumculo ecclesiae divi Ambrosii Genue fulgure tacto, & illuc excussit imagine pietatis ibi picta, die vigesima sexta Decembris decesserunt ibi pauci, & se vendicantem in libertatem, auctoribus Thoma Fulgioso filio Petri, & Francico Spinula, Ubi.

Uicino Olgisto ibi restitit, & habente ad ejus presidium, his mille pedestres, occiso, & quem Vicecomes illic transiit, una cum Alvisio Croto, & Radino Trivulzio, & facta conjuratione in Venetos, tentavit reducere in Patavium Uberrinum filium Francisci Carrariensis, olim ibi & Vincentum Tyreni, ex Pannonia accersitum in Italiam; & dum egressus fuisset per molitorem in agro Vicentino, die quinta decima Martii fuit per ibi incolae capere una cum duobus ex stipendiariis Vicecomitis sibi data socios, ac viginti Patavini, cum comitibus, & ductus Venetos, & ibi de eis & multis aliis Patavinus, de prodicione suspectis, ultimum supplicium sumptum.

Et Picenninus copias, quas ex mandato Vicecomitis paratas habebat, ut succurreret Carrariensi, ubi occupasset Patavium, re in lucem prodita ex Gallia Calapina properavit Assisium ad opem Fortebracii ibi obfidi per Sforziam. Et dum Franciscus Ridius re compolita cum episcopo Novariense pene sumum Pont. commorante, & Piceno castrametum in agro Senense apud Balneum, & Jacobo Capone Florentino ipsum tentasset capere, reque in lucem prodita, Ridio & Capone capis, & ultimo supplicio affectis, capto etiam episcopo, sed in gratiam Cardinalis sancte Crucis ei data venia, Segismundus & Carolus Malatestae sex centum equestribus, per sumum Pont. conducti ad sui stipendium, dirupissent agros Forliviensem, & Franciscus Picennus sibi transmissis per patrem ex agro Lucense ad ipsius subsidium sex centum equestribus, in illos transivisset, & per Sforziam omnia obfidiione Assisii, & dimissa Vitellio, & Leone fratre quatuor centum equestribus adversus Fortebracium in Piceno, alius ibi mille & octo centum pedestribus, & alii Malatestarum ad Forlivium, Falscum Attendulo illic praesidio, facta professione in Picennum, & per Fortebracium ad movendum Joannem Sforziam ab injuria Tuderinorum facto accessu Falscum copias suas, eoque inde abeundi simulata professione in Flaminiam contra omnes alios copias suas ex Tuderis, & Falcone, ut ei occurreret, facto descensu in subjeclum plantium, & ex Tuderis in eum per Joannem facto impetu, & utrinque ibi collata lignis, eo captivo cum omnibus fere suis, & mox auxilio Tricis, & Fulginitis obfido, & capto Tricio; & Sforzia his intellectis, ne erumperet Picennum, ei occurrisset copias suas, Venetorum, & Florentinorum, & Nicolaus Picennus ex Hetruria quatuor milibus equestribus & mille pedestribus in auxilium sibi properaverit Cessensam, velletque mox illuc regressi Picennum, ut ipsum occuparet, & Sforzia ei obvio facto ad flumen Sapin, sibi que occupata loca, & pontibus, quibus sibi erat necesse transire, & per Christophorum, & Joannem Baldinum, Tolentinos valli Gallatiae, transmissis, ut sibi pararet ferro iter ultra Sapin in Picennum, Francisco filio & Sacramoro Parmense versus Maturanum equestribus trecentum, eisque occurrisset Cambriga, & Troilus duces Venetorum equestribus ducentum, & Thomas Michael eorum patricius, & Legatus bulitarius centum quinquaginta, & ibi die perulima Junii commisso utrinque praelio, & Francisco filio & Sacramoro captivis cum aliis quinquaginta tironibus, Picennus vellet descendere ad exitum agmen, & prohibitus per Eridanum Trivulzium, & erepto filio ei manibus Sforzidarum regressus fuit ad Caramanum, & Sforzia per Florentinos sibi in auxilium transmissis equestribus quatuor centum, & totidem pedestribus, & per Venetos alios copias ex Brixia ibi eorum jussa coacta per Gonaugum, eas, & alius Melite ex Castro Franco agri Bononiensis, & Manfredi ex Faventia, castra humiliter ad Martignanum, & ibi utrinque commissa levibus praeliis, in quibus semper praevaluerunt Sforzidae, Picennus omnia

A no intendens sibi ferro parare viam, & motis castris ad Caramanum die duodecima Julii, directo itinere ad oppidum Mandulæ Malatestrinum, illud oppugnaturus, eoque occurrisset Sforzia, & Cerpellinus ejus dux quatuor centum equestribus copias Picennini imperasset, & ex eis nonnullis capavisset, & Picennus credens Sforziam illuc accessisse toto exercitu retrocessisset, & Sforzia regressus fuisset Forlivium.

Summus Pont. Veneti, & Florentini una cum Vicecomite die decima Augusti Ferrariae se interponente Nicolao ibi Marchione, una cum Gerardo Castilloneo Mediolanense, & Joanne titulo Sancti Petri in vincula, Cardinalibus, miserunt pecuni-

B Quas cautum fuit, ut Vicecomes dimitteret Ecclesiam omnem, quae ei occupaverat in Flaminia, & illinc revocaret Picennum, & alios duces suos ipsorum copias, quas ibi, & in agro Mutinensi habebat, & nec suo, nec alieno nomine se interponeret in Regno Neapolitano. Et Vicecomes ea ratificata restituit Ecclesiae Imolam, & Picennum, & alios suos duces ex Flaminia revocavit in Galliam Calapinam, Lanceloto Croto ad eos destinato die sexta Septembris. Et Bononienses sibi per Picennum dimissa Bononiae, & oppido sancti Petri, ei soluti auras bis mille, & per Sforziam in eorum agro ad Medicinam oppidum firmatis castris, & ibi receptis nonnullis redierunt in ius Ecclesiae die sexta

C Octobris, Baptista Canerulo ex Bononia suffragente ducentum equestribus, die quinta decima ibi constituto rectore Balthesae Offidano, ex illis jussa decapitavit Antonio Bentivoglio, & Thomas Zambecaria ex illis primoribus inditis casis, & Ecclesiae quoque dimiserunt Comes Brandolini, & Melite, ea, quae ei ipsi habebant ex agro Bononiensi. Et Guido Antonius Feltrensis Urbini regulus promissa dimittere oppida Montoni, & Pergule, & septem alia agri Tyrrhenici, & tria Mondavici, quae occuparat. Et Guido Antonius Manfredus ea, quae ex agro Imolense, & Mondavensi, ac circumvicinis habebat: & ad eam quoque redierunt omnes, qui ex Piceno, & Hetruria, ac iustimonio divi Petri, qui ab ipsa defecerant. Et Fortebracius ex spreta pace, Fulconensibus descendentes in partes suas, iivit Tricium oppidum Ecclesiae, & ibi coacto omni suo exercitu, illuc per Tauerces nonnulla oppida occupata, trajecit Apeninam obfidi Montem Floridum; & cum Alexander Sforzia, & Italianus octo centum equestribus per Franciscum Sforziam ex ejus castris, quae habebat adversus Picennum factis induciis cum eo, ad ipsos transmissis in illum transivissent, & applicuissent prope castra ipsius, quae habebat ad Montem Clarum, & ibi contentis manibus ad medium Augusti cum illius copias, eas peragissent, & ipse, cum occidisset ex equo, manumque alicui se vellet permittere in captivum, & equestrum Forliviensem Alexandro petente, ut se permitteret ipsi Alexandro, ens impetisset, per eum gladio vulneratus sub oculo, ibi vita functus fuit, Carolo ejus filio, ac filio Caroli Fulginitis, suffragantibus Assisium. Et Alexander & Italianus victoriam prosequuti multis malibus Fortebracii intercepit & captivatus, ac receptis oppidis Camertinorum, quae occuparat, eorumque copias trajecit Apeninam, Monte Falconi, & Tyrrino, se eis permittentibus, transiverunt in Urbinem, qui adhuc fuerant Fortebracii, & dum cum Desiderio profecti fuissent Assisium, Carolus filius Fortebracii illud ex consilio Perusinorum dimisit Ecclesiae, Picennus tunc castrametum agminis suis in agro Bononiensi apud Clasterium torressem.

E Et Vitellius Legatus Apostolicus captis Vetralla una cum Jacobo Vincente urbis praefecto, eoque jussa decapitari, & recepto Monte Falsicorum, Romam profectus, & conditis ad stipendium Ecclesiae ex acie Fortebracii mille octo centum equestribus,

F

bis, alisque quinque centum Inbici à Sfortia, et, aliis quinque centum, quos habebat, illinc abiens obedit, & in jus Ecclesie redegit Pupium, & Burgum sancti Sepulchri, & compulsi deferre ad Florentinos oppida Porta Veteris, & Vallis Bonae, Reatque tumultu exorto per ibi incolas, illic Praetore occiso, eo properavit, & redegit in finem praeterea. Et dum Antonius Pisani Ponceletto uxoribus capta urbs porta majori, qui iur Pranelle, cum ingreditur, omnia ibi adiacentia diriperet, ac ferro & igne ablumeret, & ibi ob id causato tumultu illic acceleravit, & ope Com. Anguillara inde illam expulsi, & domibus eorum, qui tumultum concitauerant, everitis, & Ponceletto captivato, & forcipibus ignis super curru extructo, & in campo Flore furcis suspensio: & ibi, ubi vigebat gravis annona penuria causata ubertate, ex iustis iustis, quem omnes timebant, delata super praeterea multa granorum copia, bello insequens fuit faustores Pisani, & cepit Roccam Priorem, eoque direpta transiit in Pisaniam, & recepto Colle Sabelli obediit Socum Primum, & Pisaniam, dum illam, in auxilium propensisset, fecum confertis manibus captivavit, & furcis suspendi iussit, & deinde recepto Castro novo obediit, & dñi obello, & in jus suum redacto Pranelle Laurentii Columnae, & inde ibi incolis iustis migrare Romam, & postmodum ad laicum Alburnum captus Gandulpho, subello, Burgetio, & Zaccarolo, ac diruptis, ex iustis summi Pont. requisito sibi auxilio per Iabellum Andegavensem uxorem Renati, valde oppressam per Alphonsum, ad ejus opera progressus fuit in Regnum Neapolitanum, & Racio Monelarense ex Aquila, quam copis suis obediit, repulsi, & Piccino, dum se recepit in Amatrice, insequuto, & compulso usque in Montem Regalem, & agro Amatricis dirupto, ac ferro & igne everto, & Monte Regali depopulato, & obello Theate, in quod aufugerant Menegutius & Ricus, & mox eo dimisso ac dirupto, & combusto Corbario profectus in Martis, & ibi praede & igni exposita Adria, & portus Albefio, illinc profectus in Campaniam Apulum, & Arpinatens, eis, & alia ejus regionis incolis se ipsi permittentibus, receptis, everitis eorum agris, illinc rediit in Latium, & inde Romam, ubi tota hyeme moram habuit.

A. C. Et anno altero Picenninus exercitu viginti mil-
1416-
lium equestrum, & pedestrium, jubente Vicecomite accessit Genium, ut eam compelleret ad pristinum sanitatem, sed cognita Genuefium pertinacia, & per eos ibi recepta arce, illinc depopulata regione Pulcherrae die septima Martis accessit Albinguam, illudque obediit, eoque, & Serenana, & Castro novo ibi occupata, eisque ac multis aliis praeter Serenana praede expositis, illinc accessit Parmam, & inde Lucam, & mox in agrum Pisani, ubi dimissa multa oppida Florentinorum. Et Genuefius habuit copias auxilioribus à Florentinis sibi duces creantur de prima Aprilis Thomam Fulgiosum, quem Baptista frater Vicecomite auxiliante ingressus Palatium Genue tentavit Ducatu expellere de tertia, sed statim illinc repulsi fuerunt. Et summus Pont. Florentini ecclesia Cathedrali consecrata, illinc abiit Bononium die vigesima Maji, & iussit Sfortiam ejus acie ex Piceno se conferre in Flaminiam, & ibi obediit Forliviensem, eoque obello, & post multas per ibi incolas factas eruptiones in Sfortiadis, & utrimque commissis multa levis praedia, & gravis damna illata, illinc expulsi Antonio Ordelapho, ipsoque redacto in potestatem Ecclesie, Bononiam de quinta decima Julii consilium fecit arce, ac palatium, in quo residet Legatus Apostolica, & Balchetrus Offidani, & Petro, & Joan. Paulo ducibus ex Lago expulsi Com. Cui. Et Sfortia Offidani, eam tentasset cum è

A medio tollere, ro sibi parafacta, facto impetu in illam copias degentes ad Ricardum in agro Bononienfem, captivavit, suppositumque tormentis compulsi panderet ea, quae in ipsum machinatas fuerat, & reservatum incolentem ad praesens Hermola Oratoria Venetorum penes summi Pont. & in ejus gratiam transiit in arce Firmi, ubi mox lapide percussus interierit. Et Sfortia profectus exercitu in Picennam adversus Picenninum. Et dum Picenninus factis ibi utrimque levibus praefus redisset in agrum Lunense, & illinc Novium proximum Genue invitet ejus copis, ut auxiliaretur Baptista Fulgioso, ubi obtinuit Ducatum Genue, Sfortia omnia, quae Picenninus ex agro Pisano occupasset, recuperavit, & illinc regressus in agrum Luceensem, eo direpto obediit Lucam, quam tuebatur Marcus Sannazarius turma ducentium, & cohorte pedestrium trecentium pro Vicecomite, Cremonae de mense Februarii hostia fuit confractura sub tit. D. N. Jesu Christi sibi fabricato oratorio ad honorem divi Hieronymi Confessoris, & ex quatuor doctores Rom. Ecclesiae in vico ibi majori Placitae factis ejus ordinibus, & confirmatis anno 1453. per Venturinum de Muris illic Episcopum.

Anno sequente Picenninus, cum Genuefius occu-
A. C.
pulis portum Veneti, illuc copis properavit, 1417
ut ipsum recuperaret, & spe ipsum recuperandi postposita, inde abiit cum Com. Alviseo Venio mille quinque centum equitibus, & octo centum pedestribus, de mense Januarii in auxilium Lunensem, qui ad extremam scopiam redacti, & gravi obsidione oppressi, essent descensuri in dominium Florentinorum, ex agro Lunense in agrum Lunensem jubente Vicecomite transiit, & ibi receptis nonnullis oppidis, & obello Bereto distante à Luca per lapides triginta, & ibi ejus copis, dum abique ordine illuc essent, per Brunorium ducent Sfortiae aggressum una cum Berensibus, qui ex Bereto traxerant, suis, capto Ludovico Gonzaga filio Jo. Francisci, invito patre cum Piccino militante, & diruptis eorum impedimentis, & Brunorio ingressus oppidum, & ibi dimisso praedio, Picenninus distulit eo potiri, inde cum Venio regressus fuit in agrum Lunensem, & ibi Serenana, & nonnullis aliis oppidis Macra proximis capitis, Sannazium oppugnavit, & cepit. Et Veneti uno novo federe cum summo Pont. Renato Andegavense, Genuefibus & Florentinis tertio moverunt bellum, Vicecomiti consilio eorum duce supremo, Gonzaga Marchione Mantuae, & Legato Petro Isaredano, ipsorumque iussu Erasmus Narcentis, Gattamelina nuncupatus, ejus acie militari ex agro Bergomense irrupit agrum Mediolanensem, & dum eum diriperet, Alviseus Vernus, tunc hyberanus ejus copis in regione Briencensium, ipsorum auxilio se faciens obvius ipsum inde repulsi, utraque ibi de mense Februarii commisso praedio, in quo ex Philippensibus fuerant desiderati mille, & ex Venetis tria milia, absorptis etiam nonnullis aliis ex eis in flumine Abduce tunc intrinsecante, & ob id saper eo non facto signo ponte reliquo exercitui non valente sequi Meliam. Et Picenninus per Vicecomitem vocatus in Galliam Cisalpnam ad ejus auxilium dimissus Sannazela una cum Pontenro, & per Sfortiam recuperatis quibuscunque per eam adeptis Florentinis, illuc properavit. Et dum Melita oppugnavit oppida Insula Pulcherne, cioccurra, & per Gonzagam firmata castra prope Bulguriam in agro Bergomense, interceptis impedimentis ipsius, & militum suorum, quae ad eos ducebantur, ingressus agrum Bergomensem multa ibi occupavit Venetorum, Calepo oppido illic funditus demolito, ejusque valle, ac Triscoria sibi suppediata, & expugnato oppido divi Petri proximo Bergomo per tres lapides, amotisque tormentis bellicis arce ipsius, illam cum Bergamo obediit. Et Sfortia accers-

ficus per Venetos adversus eam, dimissa per ipsam nonnullis copiis Florentinis, quibus perleverant in obsidione Lucæ, & Italico Forliviensi transmissio in Picenum octo centum equitibus, quibus ipsum una cum Sfortie fratribus adversus Vitellium, quem timebat, ne illud bello infestaret, de mense Maji se recepit in agrum Rheginensem. Et Picennus dimissa obsidione Bergomi, & nonnullis dimissis copiis ad Forum novum, progressus fuit in agrum Cremonensem reliquæ exercitu adversus Venetos castrametantes Borsolani, & dum ipsi pede relatio ad Vicum Bene, inde factis incursantibus in agrum Cremonensem, ex eo fructus abducebant, illis occurrit, & ut illos averteret ab illa abductione, irruit agrum Brexiensem, & illinc in agrum Cremonensem, ac Cremonam adductis granis, & aliis fructibus, annona ea munta, & dimissa in Insula Fulcheria tot copias, quot sufficerent ad ibi præsidium, trajecit Pado, & ultra ipsum super Gazina per Cremonenses constructo ponte assidue elevatorio, profectus est in Sfortiam castrametans in agro Parmensi.

Et factis induciis inter Vicecomitem ac Venetos per totum mensem Augusti, Sfortia, dum Picennus motu castris ex agro Parmensi tentatis profectus Lucam ad ejus auxilium, illi occurrit: & Guido Antonius Manfredus Princeps Faventie, & Borsus Estensis filius Nicolai Marchionis Pertusæ, & Guidone Antonio, & Euthorgio fratribus de Malatellis dimissis per Venetos, Guido Antonius per Florentinos conductus fuit ad eorum stipendium, Picennus eorum turmis se conjunxerunt. Et cum Imola se subiecisset Vicecomiti, equæ dimissa per ipsum Manfredum Faventino, Manfredus Vicecomiti adhaesit, & ab eo stipendium accepisset, Picennus Euthorgio, & Manfredi copiis suis conjunctis transmissa annona cum pedata, quam volebat subministrare Lucensibus, ad Castellanum, ne velens transire Apenninum, ejus turmis regressus fuit in agrum Mutinensem, & inde permittente summo Pont. in agrum Bononiensem, omnibusque itineribus, quibus itur in Hetruriam, obstitit, & munia per Sfortiam, ibi firmavit castra ad flumen Ibcem, Bononie tunc pro Ecclesia prætoris Daniele Episcopo Concordie, & illuc delinatio Euthorgio equitibus suis in agros Aureoli, eisque per ipsos depopulatis, ipsum sequens Aureolum obediens, captivumque diripi jussit. Et Sfortia indignatus in Venetos ob denegatum sibi stipendium eis dimissis, ipsoque auctore factis induciis per Florentinos cum Lucensibus de mense Aprilis, quibus interim parent loca Lucæ proxima, & reliqua Florentinis, redditis tamen omnibus privatis, quæ eorum essent, & nec Picennus, nec alii Duces Vicecomitis Florentinos infestarent, die undecima Junii adhaesit Vicecomiti, sibi per eam data fide transmittendi in arcem Firmi Blancam ejus filiam jam ipsi promissam uxorem. Et Picennus, dimisso Aureoli, illuc abiit in agrum Forliviensem, & cum ibi firmatis castris apud Cameracium ad fines agrorum Ravennæ, & Celanæ, Spoletum concepto odio in Pyrum Abbatem Cassinensem eorum Rectorem pro summo Pont. ipsum obstitit in ibi arce, & Franciscus filius Picennus, & Italicus Forliviensis, qui Sfortiam deseruerat, accessit per Corradum Tricium Fulganatem in auxilium Abbatis ingressi agrum Spolethinum, eo depopulato eo Fulganatem, & Ursinum hostium Spoletinorum, deinde Spoletum occuparent, diripiisq; & Euthorgius Manfredus non valens Orlanum Spoletanum regulum Ravennæ maritima Genesæ foras sue inducere, ut posthabeat Venetorum amicitia adhereret Vicecomiti, indidit molis Balnei Cavalli, Rusti, & Tuffignani oppidorum suorum, & quæ ab Ecclesia recognoscerebat, ab eo delictæ ad Picennum, Joanne Tolentante Ravennam transmissi in auxilium per

A Venetos cepis, quibus solata fuerant pro stipendio, jubente summo Pont. auxilium quovis millia illuc expulsi per Genesam uxorem Orlanum, Picennus obediit Ravennam, & Ludovico Demolano Patricio Veneto illuc classe appulsi, & Ravennam ingressi, in potestatem suam redegit, & Orlanus mox loquutus fuit partes Vicecomitis, eique etiam auctore Picennino adhererunt dimissa Ecclesia Forliviensis, & Bononiensis, & multa alia populi in ea regione nimis oppressi oneribus per Ecclesiasticos facto ingressi per Bestivolium in Bononiam. Et Philippenses factis induciis factis ioter eos ac Venetos, recentio exercitu, quem habebant in Gallia Cisalpina, in Insula Fulcheria, & ibi ejus parve dimissa reliqua, die undecima Septembris transiverunt in Venetos castrametantes in vico Bane agri Cremonensis, & cum Veneti diffusi viribus suis Orlano trajecit pedem restitissent in agrum Brexiensem ipsorum impedimentis interceptis, & ex eis cum plurimis captivatis a Philippensibus abique pugna, eos insequuti sunt, & ibi multa oppida ceperunt, & Brugnatum obediit per multos dies, in quo erant multa bona Venetorum, receperunt, dimissa inde incolantibus quinque milibus, qui erant ad ejus præsidium, & mox revertunt ad hybernæ. Et Veneti firmatis castris ad Quantanum ibi recentio exercitu quoque hybernati sunt. Et Gonzaga, cum ibi eo requisivisset per ipsum reconquiri vexillum suum eorum Legatis in civitate Braxæ, in ipsos indignatus, dimisso eorum exercitu Federico Costareno una ex ipsorum Legatis, rediit Mantuanum. Significando Imperatore de mense Octobris anno vigesimo septimo Imperii sui, & regni quinquagesimo, septuagesimo mortuus apud Zarlum Austriæ, & sepulto in Vindobonam, seu apud Albam, Albertus Dux Austriæ gener ducta Elisabeth ejus unica filia, ex Barbara uxore, suæ electus Cæsar.

Anno sequuto, Cremonæ Prætor Bartholomæo A.C. nuno Roncarolo Mediolanensi, tribus solibus conspectis, & ex vehementi vento quoniam plurimum arboribus evulsis, & domibus eversis, & navibus in mari submersis, & in vespertis diei undecima Januarii audito gravi terramotu, summo Pont. abrogato Concilio Basilicæ, illud indixit Ferrariæ die vigesima nona Februarii, afferens Græcos, qui cum Ecclesia Rom. in fide volebant consentire, nolle ire Basilicam, sed Ferrariam, ut sibi magis commodaret, & quos cum Principes Concilii prohibere ac promissionibus invitarent, ut illuc se conferrent, nec inducere possunt, conversi in summum Pont. ei demandarunt, quod nisi accessissent Basilicam ad Concilium, esse deposuissent à Pontificatu, illuc ad se excusandum delinatio Jo. Baptistæ Capitula J. C. Patavino ixit Ferrariam ad Concilium ibi inchoatum. Et Joannes Palæologus Imperator Byzantiæ de quarta Marti ex Venetis una cum Demetrio Despoto Peloponnesi fratre suo, ac Josepho Patriarcha Byzantiæ, & Legatis Patriarcharum Hierusalem, Antiochie, Imperatoris Trapezuntæ, Hyberorum, & Vallachorum, & multis aliis præbuit diversarum gentium Ecclesiæ Orientalis, illuc ad ipsum Concilium applicuit Juliano Cæsario Cardinale sancti Angeli auctore, & ex Venetis illuc eos deducere, quo non multo post applicuit Paulus Ruthenorum centum equitibus. Et summus Pont. die decimo septima Septembris per eos, qui Concilium habebant Basilicæ, Carolo Gallorum Rege, Alphonsio Aragonensium, & Philippo Vicecomite consentientibus, deposito à Pontificatu Amadeus Dux Sabaudie filius Aimonis, & prius creatus Dux per Sigismundum olim Cæsarem, & qui vitam hereticam ducebat ad Ripam altam prope Locum Lemusum in agro Gebenensium, ibi constructo nobilio, Ludovico filio dimisso Ducem, secessit fuit Antipapa, & nominatus Felix, & coronatus Basilicæ, ubi creavit Cardinales.

Picennius, dum Melita Dux Venetorum necopius, quae occupant Philippinens ex agris Braxiensis & Bergomensis, defendendi ejus acie in agrum Cremonensem, cum diriperet, adversus ipsum ex Flaminiis ibi dimissis Italico ejus acie ad praedium, & ad se mox Francisco filio, & Isidoro Forlavanio, & conducto ad sui suspendium Jo. Paulo Urfino, eoque turris sua praecellens in Galliam Castellum, illic properavit exercitu, & trajecto Padulo ad vicum Summi in agrum Cremonensem, ibi obediit Casale majas, quod una cum Soncio Veneti praefido usaverant, eoque in potestatem suam adducto intra decem nomina vivit in exercitum Venetorum Melita duce castrametantem ad vicum Binae, eamque sibi occuparentem apud Calvanum, utrique coniectis moribus prostravit, & Platinam, & quicquid Veneti ibi occupant, recuperavit. Et cum Melita ad ripas fluminis Olia disposuisset frequentes excubias, & copias ad ibi custodiam habito transiit a Gontaga die vigesima septima Junii per pontes Canei, & Marchiae intravit agrum Braxiensem. Et cum Melita sibi timens exercitus properat ad loca Braxie propinquas, firmatis castris per Picennium ad Balneolum, omnia plantio Braxiensi a Venetis ad eum sponta deficientia recepit in sui fidem, praeter Monclarenens, Palarenens, & Orivenens. Et cum Melita parte exercitus sui voluisset ingredi Braxiam, & ibi Gibellini obtulissent Francisco Barbaro Patricio Veneto illic rectore, ejusque prudentia infimul conjuncta, ibi utraque factione, contracta unitate laet Martinegos, & Advocatos illic principes factionum, Petrosque Advocatos & Petro Lodovico, invicem inimici, factis amicis intervenit Leonardi Martinegi, Picennius moris castris ad firmavit ad Balneolum Clesi anni adjacentem die vigesima septima Julii, ut positis omni agro Braxiente delecto exercitum Venetorum, Bergomae & Braxie morantem, fameque ferro, sicum confignato, per eum & Gontagam ibi eorum exercitia oculis omnibus itineribus, ne transiret in agros Veronenens & Vicentinum, & per Melitam ad Gavardum firmato exercitu viginti quatuor millium suspendiarum, & evocatione illi profectorum ex Braxia, & Vallibus Tropae & Sabre, Picennius se conjunxit Gontaga quatuor millibus equitibus & pedestribus. Et dum Melita timens, ne aliqui ex ejus duobus conficerent Viccomitis, abulset ex Gavardum, & transmissis plerisque ex ejus militibus ad praedium Braxiae, & reliquis distributis in ejus munitionibus adhuc in fide Venetorum persistentibus, & aliquibus ex ejus duobus deficientibus ad Gontagam, Picennius positis castris ad Salodum, & mox ad Felicianum, & deinde Misericordiam, Salodum, ac Salodum, & Montemclaram in fidem suam recepit. Et Gontaga ejus acie trajecto Mintio recepit omnia inter ipsum se Athelium, ex agro Veronenens adjacentia una cum Valegio ibi intercepto, Joanne Malvolto illic ad praedium ex Braxia transmissio tercentum equitibus, exutus una cum eo omnibus bonis, & mox trajecto Benaco omnem ibi regionem occupavit, ad Viccomitem etiam deficientibus incolis Vallis Sabre, arce eorum oppelli funditus diruta die vigesima secunda Augusti. Et Picennius exercitu ex Salodio profectus Balneolum & Pontadum, ea recepit, & Pallatolum expugnavit, ibi inter ejus copias ac Venetorum duces Bartholomaeo Colono, & Paride Lodovico, inito certamine, in quo succubuerunt Veneti, ex eorum militibus mille quinque centum captivis, & mox Clarium ex prediis recepit, ibi intercepto Guernio Martiano, & Machie Gritto equitibus septem centum, & pedestribus tercentum. Et dum Melita ei auxiliaturis concitis omnibus copias ejus regionis, ipsi illic profectus fuisse, illinc retrocessit Coloniam, & Melita cum sequito eduxit co-

pius in campos patentes Rovadi, & ibi dimissit cum exercitu Veneto die vigesima quinta Septembris, & ex ejus militibus caesi ducentum, & totidem captivati, recepta aliqua clade abut Coloniam. Et Melita Braxiam una cum Thadeo Ethenic, Antonio Martinego, Petro Navarino, & Bartholomaeo Colono, illucque transfusus ad Urco Navarino, & Colono Pallatolum ad ibi praedium copias suas. Et Veneti parata classe fluvium centum sexaginta navium, & quinque trarum, quas vixarent agrum Mantuanum, eidem praefecerunt Petrum Lauretanum.

Et Picennius abiens ex Colonia Rovadium, in fidem suam recepit ibi incolae, & Bonadensis, Paternianus, Baisanensis, Monticulentis, Conclugnesis, Oratores, & Braxiens, & Tropenibus ad Melitam deficientibus expugnavit illicum. Et cum Melita quinquaginta equitibus ex Braxia profectus ad Mantum, ut illinc trajiceret in agrum Veronenens, & ibi reperit Custodis militum Gontaga inde retrocessit, obediit Urcoorum opem, illudque die vigesima secunda Octobris ibi proditum per Petrum Lucensem, ibi praefido impositum ducentum equitibus, recepit. Et dum Estensis Marchio Ferrarise sibi dimissa Penissula Rodigi auctor summo Pont. eis adfessit, Melita dimisso filio Braxie sexaginta equitibus, ac Theodasio, & Cratio eorum turris ad ibi praedium, una cum Navarino & Colono die vigesima quinta Octobris auxilio Paride Comitis Lodovici per montes inaccessibiles vallis Tropae, & circumvicinos interjacentes, Braxiam & Veronam sibi resistentibus Episcopo Tridentino, & Alexandro Marliano duce Poliorum, & per Guillelmum Cavaleborem Cremonensem, & Guadonem Rangonum Mutinensem, duces Venetorum, equitibus tercentum occupatis viriliter salubris moribus commisso praelio cum ibi accolis, & per Ludovicum duce Viccomitis obiectis vadis lacus Benaci, & ad subsidium Melitae ad ejus ripam ulteriorem occurrunt Plesio tribus Venetorum pedestribus quatuor centum, accessit Veronam ejus legione, ex ipsa auxilio octo centum equitibus, occisis per incolae eorum montium. Et Gontaga classe Veneta auxilio Figarolum, illic apud Hostilianum ac Sernum iussu muniri ripas, ne progrediretur. Et Antonius Boccarda duce Viccomitis ibi militibus pedestribus ingressus Vallem Gontagensem, eam vendicavit. Et Joannes Contes, Bartholomaeus Colonus, & Joannes Martinegos hominibus ibi Alpibus eorum faciemus profecti in eum, & utrinque ibi facta pugna, de ejus militibus magnam stragem ediderunt, & Vallem praedae, incendioque, cedebusque exposuerunt. Et Picennius diruta fistula, quibus aquae derivantur in Braxiam, & illinc eorum aquas averis, & credis tribus propugnaculis adversus eum, ipsum obediit toto exercitu Viccomitis de mensibus Novembris & Decembris, ejusque multam locis apertis moenibus, pelis librum tercentum emissis ex tormentis bellaci illic conductis, & factis canaliculis subterraneis pluries oppugnavit, sed gravibus diebus solennibus divi Andreae, & dicitur Luciae, & domitiae sequenti omni genere armorum, ibi commissis praeliis inter Philippinens ac Venetos, illic ad praedium dependentes, & etiam Braxiens equitibus & pedestribus, quibus etiam se conjunxerant milites & Ecclesiastici, ibi Francisco Barbaro rectore, Christophoro Donato Praetore, Andrea Valerio, Gerardo Dundulo, Petro Grimaldo, & Andrea Leone omnibus Patricis Venetis, ac strenuis viris, summaque audientia, illic assistentibus, milium autem supremo duce Thadeo Estense, & illic se veniens pelle ac fame, ad eam leniendam per illic rectorem quam plurimis remediis factis, in eam adhuc faciendo de rapis ac feminibus herbarum.

Et Picennius diffusus ea potius, die vigesima Decem-

bris illinc evulsis tentoriis, ac tormentis bellicis, & equibuscumque aliis impedimentis abductis ab eis, dimissis tamen juxta eum ad petram in sinu collis recurvi in insula duabus cohortibus militem, ut, ubi Brixienses ac milites ad ibi praesidium illinc egressi fuissent, in illos irruerent, & insidias in locum praedictum ad se vocatis, eis ac reliquo exercitui ivit hybernatum ad pedes montium Brixiensium, Gonzaga vero ad loca finitima Benaco, desiderans ex eorum militibus in illa obditione bis milibus, ac fossoribus quinque centum, & ex Veneta ducentum, & Brixiensibus octo centum: Vitecomites ordinavit incolae quoruscunque municipiorum, oppidorum, vicorum, & pagorum diocesis Cremonensis conferri debere oblationi faciendae quotannis in mane diei Assumptionis B. M. V. ad altaria fabricae ecclesiae Cathedralis ipsius civitatis, etiam quod facta fuisset aliqua separatio de eis ab ipsa civitate.

A. C. Et anno subsequente Consue conspecta, Picennus & Gonzaga, dum Melita dux supremus Venetorum, Penetrus & Turbulus oppidis communitis, tentisset annuum ibi congregatum ope Lodroni ex Veronensibus Brixiis importari per montes ad ibi limites interperceret à quatuor eius tribus militum, impetuisset praedicti Archo & Tici oppidis praefectis Tridentini. Et cum per Italianorum eorum ducent equitibus sex centum, & pedestribus mille, facto in illos ad salum Tieni noctu impetu, ipsorumque militum parte occisis, reliquiae captivata cum Tribus, & annona intercepit, Melitaque apud Turbulus, ubi hyemabat, alias cogeret copias cum annona, Picennus & Gonzaga ad prohibendum, ne ipsi importaretur Brixiensibus, die quinta decima Januarii ingressi fuerunt exercitus Vallem Sabiam, & ibi erigi fecerunt propugnacula tria ad Nucem, Cangios, & Thofeti, Caesare Martincingo Guelphorum duce pro Venetis ibi moram faciente ad Mompianum, per eum dimissa Valle Tropia, & Foriliviano praefectis Lodronum, Gerardus Dundabus, & Denesalvis Tribum Venetorum eam Vallem ingressi fuerunt ad auxilium Paridis ibi Comitum sexcentum pedestribus, & aggressi turmam praedictum Philippensium degentem ad Nucem, ex eis multos occiderunt, multosque captivarunt, & secum conjunctis alia quatuor centum, illinc iuverunt ad Paridem, & cum Italianis coactis ibi ex Gibellini factione pedestribus bis milibus, & una cum alius tribus milibus, & sexcentum equitibus profectus fuisset adversus Paridem, Paris in eos facto impetu ad pontem Sarchii fluminis ipsos profligavit, ex eis multos occidit, una cum filio Italiani, ac Petro Capotio duce Episcopi Tridentini. Et Italianis reliquis in hostes facto etiam impetu, eorum multos occidit, & sequenti die utraque etiam facto certamine fuit profligatus & fugatus, ex suis desideratis mille, & totidem captivatis, una cum Galeatio ex Comitibus Arcus, & ex fuga propeperavit ad oppidum Ripae equitibus trecentum, & pedestribus mille. Et Picennus & Gonzaga copias accersitis ex hybernis obediunt & ceperunt Lodronum, & mox obsequio Romano die vigesima quarta Februarii redierunt ad hybernas in oram Benaci. Et Veneti per Laurentium, clausi Philippensium fluminate ad Scerium frustra oppugnata, parant alium classem tranciviam sex, & isaphum triginta quinque, quae conducere possent annuum Brixiensium fame oppressam, Petro Zeno duce, & conduci fecerant per terras & montes multo labore & sumptu in lacum Benaci.

Et Francis Sfortia, delusus spe mptuam Blance sibi totiens promissae, percussu sedere inter Florentinos & Venetos, per eos constitutus fuit dux supremus totius stipendio quatuor milium equitum, & bis milium praedictum die septima Februarii, & etiam conductus ad eorum stipendium Nicolaus Estensis Marchio Ferrariae, una cum Gui-

A done Antonio Manfredi equitibus mille sub Borsio ejus filio, & quem, & Manfredum Veneti jussissent se conjungere equitibus mille quinque centum, & pedestribus trecentum Sfortiae. Et inter eorum ac Philippensium classem commissa pugna die sexta decima Maji in lacu Garda apud Salodium per octo horas, utraque multos cadentibus, intercepta eorum mari, in qua fuerant trecentum Dalmatae, quae fuerunt occisi, & in lacum projecti, eis succumbentibus, Picennus & Gonzaga die vigesima praefecti fuerunt Ceretum & Sanguinetum agri Veronensis, ut illinc transirent Veronam, Vincemiam, ac Patavium. Et Veneti ad ad probandum alia classe subliterunt apud Chigium. Et dum Picennus tentasset transire Athetum, jussissent Andream Donatum equitem, ac Hieronymum Contarenum copias militum raptim coactis ei resistere, & cum Gonzaga effuso & dilato ore fluminis Tanti, quo profuit in flumen Padis, jussisset classem, quem habebat in eo, ex ipso per illud os traduci in stagnum ipsius, ac Athetis inter Laminicum ac aggeres Padis Hostiae & Laminiae supposito, ac aggeres Demolinum, & Molardum Contarenum, etiam eorum Patrios, obturatis vadis Athetis alia classe, & Andream Donatum Praetorem Patavii copias evocatorum militum, & Tibertum Brandolinum Forliviensem trecentum equitibus, ei etiam resistere. Et dum Picennus & Gonzaga directus munitionibus Venetorum ad Malopernum, octo galeonibus, super quibus erant mille navarchi, & praedictae sagittarii, ingressi fuissent Athetum, ibi utraque alia commissa fuit pugna, in qua, Contareno & Brandolino vulneratis, Contareno occubuit. Et Picennus & Gonzaga retrocesserunt Ceretum & Sanguinetum, & conductis galeonibus in Buflam stagnum, & ibi excavata fossae per fossiles sex milia Mantuanos, Brixienses, Bergomasenses, & Cremonenses, ob id vocatos per ipso, eos adduci fecerunt in Athetum, expolitis super ejus ripa quadraginta tormentis bellicis, Melita octo milibus equitibus, & sex milibus pedestribus, & Dario Malpiero illuc Venetia destinato, & alius praenominatus patricius Venetis, classe facta decem milibus navarchis resistentibus, die vigesima quarta Maji, ponte ibi constructo, facto transitu ultra ipsum flumen obediunt & oppugnaverunt Laminicum, & solo sibi proditum per ibi incolas ceperunt una cum Federico Contareno, Bernardo Navareno, Andrea Mozenigo, & Dario Malpiero patricius Venetis, ab ibi praedictum elegitibus, & mox oppida Baldi Leonici, Brendularum, & Suispi, & quaecunque ibi alia Veronensium & Vicentinorum, & munis praedictis Leonico, Suispi, & Brendularum adversus Venetos, apud Montagnanum Melita duce caltranetantes, incursumt usque Panavium, ex ejus agro ac Vicentino abducta multa praedia jumentorum & aliorum. Et Italianis ejus acie militum, ac quatuor centum factionis Gibellini, dum nitentur redigere in potestatem Vitecomitis Maderum, Penetrus, ac Turbulus, ne illuc Veneti possint importare annuum Brixiis, & Petrus Zenobius in Benaco, & Petrus Alvocatus factione Guelphorum, ei resistere, consensu utraque manibus ad Maderum, fusisque ejus copias, coque dejecto ex ejus equo, & Nicolao Guercio, Antonio Trivulbio, Gerardo Terzio, alia quadraginta septem equitibus nobilibus, & alia duobus tam occisis, tam captivatis, & conductis Brixiis, succubuit, & aufugit Salodium. Et Picennus & Gonzaga die prima Junii obediunt Veronam, quam tuebatur Tolentinus, & ibi inita alia pugna inter eorum ac obsequium copias praevaleverunt, ex eis captivatis prope quatuor equitibus.

Et Sfortia interim ex Piceno & recepit Ariminum, & cum ab eo defecisset Guido Antonius Manfredus, coactis alius copias ad pontem Ronchi,

cu

ei de mense Maji Pavennino & Francisco Picenino se continentibus intra Forlivium equestribus quinquecentum, inde abiit per agrum Bononiensem in agrum Ferraricem ad Booderum, & illinc transmissis classe Venetorum impedimenta Clodiam, per Ferrariam Gorum, & inde iunctis pontibus Palo & Atheti fluminibus ivit Clodiam, & illuc quamplurimus Patricius Venetiis ibi occurrentibus in agrum Patavinum transivit sex mille ducentum quinquaginta equestribus, & mille quinque centum pedestribus, quibus Melita reliquis agminibus Venetorum se coniunxit. Et dum Sabienibus & Tropiciensibus adherentibus Venetiis opera Petri Advocati Braxae Patricii, adhuc peste & fame illic vigebat, & Italico iugiter bis milibus armatis eos instanti, & prohibente illos amonem deferri, aliquis ejus copia data, & ibi lenita fame, procurante Barbaro ejus rectore, ac expugnatis & demolitis propugnaculis adversus eam erectis, Thadeus Estensis tertentum equestribus, Decemsalvus sex centum pedestribus, & Advocatus alius tertentum evocatorum Vallium Sabie & Tropae, profecti fuissent Salodium, illud oppugnavit, & Italianos ex Canedulo progressu Felicianum, ibi utriusque praeco inchoato, per ipsum fuerunt profugus, ex eorum agminibus captivus septuaginta Brizienibus, & Estense de fuga reverto Nazam, per eum, & ejus milites, & alios, quos habuit ex Bergamo auxiliares, in itinere expugnato propugnaculo Euphimiano prope eam flante. Et Storta ex agro Patavino tredecim milibus equestribus, & sex milibus sex centum pedestribus, accessit de primi Julia Leonicum, illudque, ad ejus praefidium erant tertentum pedestres, oppugnavit, dum Picennus & Gonzaga ad cimpediendum iter, omnia obsidione Vercenae, inviscut Suspirium, ibi excavari & muram fecissent fossam quinque milibus passuum, & dum Petro Brunorio & Troilo duobus suis ibi vulneratis, ob id indignatus gravius oppressisset, ab ejus incolis habuit, & receptis multis abis oppidis Vicentinorum occupatis per Philippensem, ut praefertur, ivit Suspirium, & illinc ad Montem bellum, profecturus Veronam, & dum ibi Picennus & Gonzaga ei occurrissent agminibus suis, ipse evitavit, ita volentibus Legatis Venetorum, retrocessit ad Vicum sancti Joannis ad Rognum, & dum Philippensem ibi etiam sibi occurrissent, ivit ad vicus sanctorum Marci & Alberti eum eis praelando, & ab ipsis recepta aliqua clade, & ex sua tertentum equestribus scissis ab iter per ibi incolis occisis, die sexta decima Julia Veronam introivit, & ibi fervente peste inde abiit, & trajecto Atheti castra firmavit prope eam per tria milia passuum ad viam Hostiliam. Et dum Philippensem, timentes se infra Athetem claudi, cum trajectissent, rediit Suspirium, ipsamque expugnavit, & sibi ibi adhuc occurrentibus Philippendibus, Gardo & Laegio oppidis tentatis, & cum essent munita praefidio, diffusis eis potius, die vigesima secunda retrocessit in agrum Vicentinum, & Picennus agroto delato in Insulam Porchiarum recuperavit reliqua oppida, quae illi occupantur Philippenis.

Et Petrus de fatis Cremonensis tribunas, dum iret ejus cohorte Montolium, flumini Palo propinquum, ad ibi praefidium, quomodo impedimenta exercitus Veneti sibi occurrentia interceptis. Et Picennus die decima sexta Augusti recessit toto exercitu, eoque stipendio dato, ad Villam Francam. Et cum Barbarus rector Irixie decrevisset delere classem Vicecomitis exarmatam flantem in lacu Benaco ad Salodium, & Ripam, & Pocherium, eo transmissis Thadeo Estense, ac Andrea Valerio, & Leone copias suas, id praevideus una cum Gonzaga ex Vignis, ubi castrametabatur, clam abscedo ducentum equestribus ad Felicianum, & ibi secum conjunctis Italico & Severiano eorum turmis, ipsos

A degentes in montibus invasit, & compulsi redire Brixiam. Et Italico die vigesima Augusti facto impetu in classem Venetum, degentem in lacu Benaco apud Salodium, capta una ex ejus trinitibus, inde fugavit Madernam, ubi ex lacu, dum sibi timeret, extracta fuit super terras, & die vigesima secunda, dum Picennus & Gonzaga exercitus ex Villafrauci, & Italico & Recondus eorum turmis equestribus, ut ipsam interceptent, se recipiunt ad ripam lacus Lari propinquum Guardasane, Stortia ibi castrametans, ut prohiberet, exercitus properavit ad Brandolinum, & ibi sibi occurrentibus Philippenibus, commissa pugna utrinque pari Marte, pedem retulit in vallem Pulestille prope Pontolium, & Picennus ibi sibi adhuc occurrente copia, die vigesima prima

B Septembris trajecto Minio retrocessit Gendum, & ibi subsistit, & mox inde abiit ad lacum Zeni tenens Athem, & Philippenis se receperunt Vignam, utrinque vallis & propugnaculis armata castris, & iuncto ponte Atheli, ut eorum militum saluti, qui peste consumebantur, confulerent. Et Italico & Severiano, dum Cavalcabos & Martiano equestribus mille ex exercitu Venetorum irent Brixiam, & die decima nona repulsi fuissent Gavardum, & Septembris egressi misit, in quibus erat, ibi eos expectantes, invaserunt ipsos, & ibi hinc inde alia commissa pugna, & multis utrinque cadentibus & vulneratis, cogerunt retrocedere, ex eorum equestribus captivatis quatuor centum quinquaginta. Et Picennus dimissa parte exercitus Gonzage, reliqua ingressus Valles Tropae & Sabae sequentes partes Venetas, eas praedix, ferro, & igni expostis suppeditevit, & die vigesima quinta profectus fuit Felicianum, & cum ibi Severiano ejus acie confendisset classem Philippensem, & Italianam occupasset montes Maderno adjacentes, & inter ipsam ac Benacum degentes, & Picennus & Gonzaga profecti fuissent per viam Maderni, ubi erat clavis Veneta, eam noctu invaserunt, & intercepterunt, & multis utrinque vulneratis & desideratis, & vulnerato Petro Zeni regalo, ac tribus Legatis Veneta una cum Zeno clavis praefecto, ac Andrea Valerio, & Leone, & Thadeo Estense, & Baldato Longens sex

D centum equestribus, ac pluribus pedestribus, una cum aliis duobus captivatis multa praeda, Burlesio Cremonensi uno ex duobus classis Philippendis Brixiae se gerente, & Forliviano fuis copis per arduos montes Benaco intercepit pedem referente, & mox occupato Maderno cum quatuordecim milibus aureis ibi expostis pro stipendio exercitus Veneti, & tribus navibus combultis cum remigibus, & marchis Dalmatis in eis repositis, ac toto pulvere sulphureo in clavis Veneta reposito, & decime per Italianam & Severianam parte exercitus possit castris apud Brixiam, & in eos destinatis per Stortium Martiniense & Cavalcabore equestribus quinque centum, & pedestribus tertentum, Picennus, & Gonzaga, ac Severiano reliquo exercitu redierunt Vignam, & Madernum, & dum Melita parte exercitus Veneti se accingeret, ut annosum Brixiam conducere, Picennus, ut id prohiberet, copias suas ivit in vallem Lodromi, & illuc Pischeriam, & mox clavis se recepit ad Ripam Tridentem. Et Cremonenses tunc ex Cremona super curibus per agrum Brixianensem usque Scrimonem armati ad exercitum Philippensem duxerunt annosum.

E Et Picennus die vigesima quarta Octobris ingressus vallem Ideam quinque centum equestribus, per ibi incolis cu omnibus fere occisis, vix solus evasit, & mox dum per Gonzagam ejus acie firmata castris Vignis, Stortia illuc ivisset, & mox reverteretur, & Anonius Prevede proximum, & illic quoque firmasset castra, ut inde se conferret Brixiam, reliquo exercitu Philippenis ivit Tenum, & Ripam Tridentem, ubi inter Philippenis ac Venetos fuerunt commissa nonnulla levis certamina,

in quibus multi occubuerunt. Et per Venetos inchoata fossa prope Limacum per tres lapides usque ad alium fossam, illinc per quatuor distantem, grana derivanda in tam aqua Athetis in paludes Vinculi, & preparata alia classe in lacu Benaco, Stephano Contarino prefecto, ad id prohibendum ex Ripa ejus equestribus profectus Turbulas tentavit incendere trinitem ibi refectam, & illic commisso prelio cum Troilo duce Sfortie, ibi ad presidium degente ejus turmis, illinc fuit repulsus, & dejectus ex equo tractus per suos milites ad loca tuta, ex eis similiter centum. Et dum Sfortia coacta multa copia granorum Brixiam ducentorum, ad Turbulas & Penetram destitisset Melitam ad Ripam presidio classis Venetæ, & ibi constructa fossicet propagacula, & Joannem Concom Romanum, & Dencelavium, Martianum & Crastum Venetum cum Georgio filio Paulus Reguli Lodroni, ad ipsam occupandum, cum Gonzaga ruit Ripam, & inde solus equestribus centum, & pedestribus quatuor centum, superato saltu interponente Tiennum & Vallum Lodroni, Severinate alius equestribus quatuor centum, & totidem pedestribus profectio ad caput lacus Benaci, & cum ejus primi milites diripere cepissent ibi domos, illuc inter eos, ac milites Martiani, & aliorum commisso certamine noctu, fuit profectus, & fere omnibus militibus amissis fuga evasit ad superfluum ibi Montis Ponalis, & illic dimisso equo, inde fuit delatus per Tuscancum ibi pendiarium suum usque Benacum, & illuc cymbis trajectus ad Ripam, & Martianus, & alii duces Venetorum, Nicolao Guercio, Antonio Trivulzio, Gerardo Turco, & aliis caeteris octuaginta ex primoribus Philippensium ab eis captivatis, ipsos conduxerunt Brixiam, & ibi carcerari fecerunt, Italianos quoque ab equo dejecto, umbra noctis fuga prolapsi Salodiam, & Severinate equestribus tantum viginti Madernum, & Sfortia firmatis per Piccinum cuitris apud Arcum & Tinnacum, accessit exercitus ad collecta Tiennio proximum, ubi Carolus Gonzaga ex ducebus Vicecomitibus habebat aciem, illuc etiam per medios hostes transiit, & cum conspecta eorum cohorti ad Ripa petere Tiennum, credens illorum exercitum qui erat vicinior illuc tendere, iussit Troilum & Flaticum eorum turmis equestribus illis occurrere, ac Nicolao Piccinno alia turma equestrum ex suis militibus prioriorum quatuor centum collecta adficiente, eosque aggredi, & die nota Novembris cum Joanne de Mediolano dux ad presidium propugnaculi Arcus ibi Venetis prodidisset, ibi factio alio confectu ruitus Philippenses eorum duce Piccinno, cum quo erat Severinate, profugavit, Martinego, & Carolo Gonzaga ducentum equestribus, & quinque centum pedestribus captivatis, & Piccinno via incolum profectio Tiennum, & illinc per medios hostes ab eodem Tuscancum pennis involuto super humeris delato ad Ripam, ubi Gonzaga reliquo exercitu sublevarat, obfido & capto Tiennio, ibi commissa multis levis preliis, in quibus occubuerunt Sfortiani centum, & Malatesta Celenæ regulus fuit captivatus, & via sibi aperta armis deserti fecit anomiam Brixiam, & dum classe Venetorum conductis terris Roveretum, expugnaret Tiennum, & Piccinus & Gonzaga die decima octava Novembris nocte occupassent Veronam, Blanchino Electore ibi duce ad presidium illic captivato, illuc aufugientibus Antonio Dandulo prelore, & Valere Bragadino rectore, una cum Christophoro Tolomeis, Bartholomæo Pellegrino, & Francisco Madio ex ibi primoribus eis tantum consentientibus, portuque ejus directæ domino dimisso Gonzage, & dum arces forent adhuc apud Venetos, & auctora arcia veteris, in qua erat Carolus filius Gonzage captivatus, quaterentur, Joanne ejus fratre ita trigule illuc transmissis ibi occiso.

A Sfortia audita ejus occupatione, dimissa sub Melita nonnullis cohortibus apud Turbulam & Penetram, reliquo exercitu una cum Jacobo Antonio Marcello penes eum legato, illuc properavit, eoque ingreditur per arcem Felicianam, illic commisso prelio cum Philippensibus, eisque inde expulsi recuperavit infra quadriduum, ex Martiano illic accessit ad custodiam per Gonzagam eorum Principem cuiciter mille occis, & ex equestribus trecentum, & pedestribus quinque centum mercenarius tum captivatus, tum vulneratus ex eis, & aliquibus mortuus cum Joanne Gonzaga fratre Jo. Francisci, & multis submeris in flumine Adige fracto ponte, cum invicem manus conferrent, eis tan iura, quam extra civitatem insequutus multa preda recepta, Armanino de Summo Cremosense, & tribus militum Vicecomitum, dum esset ejus cohorte Cremosensium ibi ad presidium portus Calcarie, per hostes tres oppugnata à Sfortiis, cum vincler tueret, & qui nec illinc eposse potuit, nisi congesto igne in eam per Sfortiadæ, a quibus invasi incolumis cum cohorte Valegium, quo reliquos exercitus Philippensis se receperat, & per eum occupatis propugnaculis crebris & munitis Tiennum Ripæ Tridentine, & Arcus per Venetos, ex Valgo profectus in agrum Brixianum Marchium, & cum illinc ex eo quatuor milia equestrum electorum curstantem Franciam Curtam, & Gesticum profectorum, illud cepissent, diripiuntque, ac everterent, & Ponagium, & Narniam, & Vallem Propiam igne, ferroque subverterent, Sfortia dimisso presidio Verone inde profectus in alias diripientes Franciam Curiam, alioque prelio ibi auxilio accolatum cum illa commisso Tiennum oppugnavit, & Zerpellon de Troilus, duces sui, dum per montes Tridentinos conducerent Brixiam anonam, ex equestribus Philippensibus quamplures captivarunt, & anonom Brixiam conduxerunt. Et Piccinus, dum Sfortiadæ oppugnaret Tiennum, ex opem ac anonom tulit die vigesima quarta Decembris, & Italianis ad prohibendum deserti anonom Brixiam ejus acie sublevarat Tiennum, & die trigesima Decembris iuxta Sfortiadæ oppugnaret Ripam Tridentinam, ac Philippenses, duce Piccinno, commisso adhuc alio prelio, in eo multi occubuerunt, & nisi ei Gonzaga copias sua opem tulisset, de ipso altum fuerat. Albertus Cæsar, dum Amurates rex Turcarum suppeditasset Thessaloniam, & moto bello Georgio Despotæ ejus socero, expugnataque Syderega ibi urbe, & ibi capto Gregorio filio, & per eum ibi dimisso ad presidium, & cum inde aufugisset, rursus captivato & excoecato, ingreditur Pannoniam exercitu, eum prede, igni, & ferro sublevarat, vocatus per Despotam in ejus auxilium, coactio multo exercitu, eo in illam transivit, & dum ipso appello ad Dravum flumen, Rex Turcarum illuc territus reduit in Thraciam recepta Syderega, & expugnata Thessalonica, regressus Austrum, ex morbo coactio in ea expeditione, die vigesima quinta Octobris decima anni secunda sui imperii obiit apud Villam longam Viennæ, sed prope Strigoniam ex dytemera, & ejus cadaver sepultum fuit apud Albam Ungarie, superstitibus Anna & Elisabeth filiabus, ex Elisabeth ejus uxore, & filia Sigismundolum Cæsaris, dimissa prænupta, ex qua natus est Ladislaus. Summus Pont. Græcorum Imperator, ac prelati, & Principes, & alii habentes Sydnodum Ferrarie, illuc, dum ibi fieret petis de mense Januarii, venient Florentium. Vicecomes ad proceres civium Cremosensium, nec cogentur eorum patriam & fundos, quos habebant in ejus agro, deserere, & alio migrare, ad evitandum onera, que eis necesse erat subire ob multas custodias, quos hostiles copie sepe facerent per ipsum agrum, & sepe ibi copie militum, quos Vicecomes cogebatur alere, ut fe, & ejus dominum tueretur ab hosti-

bohi-

hostibus, habere stantia, undavit ejus rantes, ut consenserit ad ipsa onera & damna.

Anno octavo Domini 1440. Federicus tertius, filius Henrici filii Leopoldi ex Leburga filia Sinonis Ducis Moscovie, annorum xxy. per Elechores fuit electus Cæsar. Sforza, dum ex Germania quatuor milia Germanorum in auxilium Vicecomitis scilicet armati descendissent in insubriam ex eis itatis, & cum ex multis copia viris, que cederet, & supergressa fuerit bimum per brachia quatuor, grave trigus vigeret, viticque, & alie arbores aruerant, dimissa obediunt. Tunc, accessit Veronam die octava Januarii, Piccino & Gonzaga exercitus castellanis ac Venetis Tridenti, quo annorum Braxante condici prohiberent, & dum durare hyeme Philippiensis ac Venetis multa levia praelia in agro Braxante commiserunt, & in eis plurimi occubuerunt. Domusque Malatesta Sforza genero captivato, & ducto Mantuan, & communito cum Carolo filio Gonzaga Veronæ carcerato, & ambobus dimissa, Piccannus, dum Sforza apud vicum Sancti Martini, Albergi, & Porcelli exercitus Venetorum viginti milia armatarum recessit, & eque dato stipendio, apud Turbulas efflet internus periculis ibi classis Venetæ in loco Benaco, ut inde posset conduci in agro Braxante, ad id subdandum exercitu Philippiensium quatuordecim milium equestrum, & sex milium pedestrium, eque dato stipendio ad Mantuanum, & Bastianum agri Braxantis, ex eo adversus Venetos & Braxanticos duxit Gonzaga, Italiano, & Severiano coram copia, reliquo abiit, & trajecto Pado sublevis Florentie, & in agro Placentino & Parmense, & ibi eo exercitu instaurato, & ibi rursus soluto stipendio die prima Martii illinc ivit in agrum Bononiensem, & ibi castris aureis viginti milibus, & occurrentibus quatuordecim milibus, & pedestribus quaque centum Florentinorum, illic castrametantibus, dum transmittentur ex Hetruria in Galliam Cassinam per eos in auxilium Venetorum, & utrinque commissa pugna, in suis ac spoliatis, Baldard ipsum ducem captivato, & carcerato in oppido Bolognese, & ibi mortuo, illinc die quinta decima Maji accessit Forliviann, & mox bello Sigisfundo & Malatesta fratribus Regula Cæsarum, & dum in eis Sigisfundo & Jo. Paulus Urbinus copias se continerent, Forlivo, ac Mandola, Tuderano, Molivichio, & Coliano oppidis diripi jussis, eos exivit, & cum Florentini & Veneti desinissent ad eorum opem Cæsarum pedestres bus mille, & illic se receperit ex Piceno Attendulus ejus turmis, & Baldardus Tolentinus equestribus quinque centum, & Malatesta frater Sigisfundi equestribus sex centum, jussu Sforza adversus ipsum transivissent, & occupatis per Guidonem Antonium Faventium illius ducem Cassino, Porticu, Monte veteri, Tarduno, Aurculo, & Mutiliano oppidis Florentinorum ex Apeninum, tentavit cum transire in ipsos duodecim milium armatarum, & cum Florentini die vigesima septima Maji conscripserit copias equestrum & pedestrium, præficerent stipendiaris Nicolauum Pissum, & evocatis Bartholomæum Rolandinum, & una cum summo PP. percussio funder Pisanus ejus acie trajecto Apeninum profectus in eum obidentem Primidorium, illic ipsum expulsi, & Rolandinus expavescens est Camerate, ibi subsistens, abulit, eo ducto vice Apeninum transiens, Hetruriamque ingressus, ibi obedit Politanum, & Florentinos timore perculis in potestatem redegit, & inde progressus in agros eorum, & ibi per ipsum castra firmavit prope Florentiam, per septem milia passuum usque eam cursum, & Florentinorum quatuor milium egressorum adversus eam omnis ibi diripierent, & pedem referrent usque Tractum insequutorum, ibi facto impetu in eos, & utrinque commissa pugna, in qua multi occubuerunt, & quatuor centum capi-

fuerunt, fudit, & Malatesta, reguli Ariminii, filii Pandulphi, una cum Borio Edilice à Venetis ad Vicecomitem ibi auxilio stipendio descenderunt. Summus PP. Vincilio pauci cum per Florentinos infamulato de prodione, & nec recte, nec seduliter se habere in se ecclesiastica, & dum secum haberet quatuor milia equestrum, & ibi nulla potestatem captivato, per Antonium Radium Patrum præficerent acria Adriane, dum ipsum tenuisset secum ad loquendum, & per illos, qui ipsum captivaverant, cum ab eis se fieri voluisset, vulnerato & ducto in anem ipsum, & ibi metuo, ei substituit Ludovicum Saurampum Patrum, Patrum Aquieje, & olim Phylcum, qui equestribus tribus milibus, & pedestribus bus milibus una cum Attendulo, & Bolo, Borea, ac Troilo, & Petro Joanne Paulo Urfino profectus fuit in Picennam acceritum per Francicum Comitum Pubi in agro Calentino, & cum ibi occupatis Babiana, & nonnullis oppidis cum oppido civi Nicolai, illinc accessit ad oppidum Clausorum agri Aretinorum, ut inde transiret in eos ac Senenses, & dum Pontifici & Florentini invisi Aretum, pedem retulit ad radices Apenini, & cum ipsi castrametarentur ad Cassium vicum apud Aretum per tres lapides, ductus agri Tyfem, castra firmavit prope Perusium per quinque milia passuum, & in illud introductus ipsum occupavit, Archiepiscopo Napolitano illic pro Ecclesia rectore inde expulso die undecima Junii, & inde exhausto acriario pontificio, habuit dono à Peratium decem milibus aureis, inde accessit Tyferum, illudque obedit, & cum Troilo & Paulus Valerianus Romæ, tercentum equestribus per media ejus castra transientes, ipsum ingressi fuisset, mox inde castris transivit equestribus sex milibus & pedestribus tribus milibus in hostes, eam totidem equestrum & pedestrium castrametantes ad Anglart oppidum, & utrinque ibi facto consilio per quatuor horas, & victoria prius inclinate ad eum die vigesima nona Junii, & solenniter divi Petri tribus folibus tunc in aere conspectis, & ex vehementi vento arboribus evulsis, & domibus everfis, & navigis in mari submersis, fuit superatus, ejusque scias fuit, ex ipsa occisis octuaginta, & vulneratis quatuor centum una cum Eustorgio Manfredi, & captivatis mille octo centum, inter quos fuerunt duces viginti octo, & ex ecclesiasticis, & Florentinis decem occisi, & ducentum vulnerati, sed hinc inde equis fesscentum hostibus, & hinc citate recepta incursa Francisci ejus filii, ac Guidonis Antonii Manfredi, qui ordines militares deferant, eis, ac reliquis accessit Burgum oppidum, & mox eo dimisso, ac recepto per pontificos, & Florentinos, ac per ipsos dimissis omnibus captivis præter Eustorgium, Sacramorum Parmensem, Romanum Burgum Cremonensem, & alios tres conductos Florentiam, illinc ad octavam lapidem sub Alpem jussu castra firmavit, nonnullis etiam ex suis milibus cum impedimentis interceptis ad Burgum per Troilum & Villanum, egressis Tyferum sulda fuisset victoria, & Eugubium profectus, ibi ope Guidonis Antonii Feltrensis reguli Urbis repente exercitu tentavit regredi Perusium, & nec admittens per Perusium, sed ab eis donatus alius acrio octo milibus proparavit in Flaminium, & ibi omnia, que Vicecomiti adhererant, confirmavit in fide. Ex legatus Apollithicus, per eum ac Florentinos oppidis Androlino matronæ Petrasandus, & Tyferum receptis, ivit Tyferum, & acceptis Perusium in sui partes una cum Petro Balbo nepote summi PP. accessit Florentiam, & per Florentinos exultu Francisco de Guidi Comite septem oppidis, que habuit in agro Calentino.

Ex per summum PP. conductis ad sui stipendium Sigisfundo, & fratre Malatesta mille quinque centum equestribus, & totidem pedestribus, & ex eis mox desinente fratre ad Vicecomitem, exerci-

tu fœdum milium equestrum, & quatuor milium
pedestrium obedit, & copæ Balneacavalium, Ba-
gnonium, Vilanum, Mordavum, & Gelpum, &
mos obedit Forilivum, sed superveniens pluvius
& gravi frigore, eo dimisso inde exercitu rediit in
Hetruriam ex Latium ad hyberna, Scythas transmis-
sit de mense Februarii octo centum pedestribus ad
auxilium Piceni, & dum pervenisset ad portum
maritimum Ariminum, ex procella ibi furbores obrutus,
& commissa pugna inter claves Venetorum sex
triumviri, & aliorum navigatorum sub Petro Zeno,
& Philopœicus in lacu Benaco ad Ripam Tridenti,
& Philippæus profligata ejus comibus, & octo cen-
tum navarchis captivatis, & amissis omnibus navi-
gibus præter duo, quibus aufugit Blasius Alfaretus Ge-
noensis illius præfectus cum Forlivensi, & Italia-
no duce, dum ei affluisset in tempore, perducit ad
Sermonem, & per Venetos tunc iuncta innota Bri-
xiam, posteaque impoſito flumini Mintia, exercitus-
que super ipsum tradidit clava septima Junii in a-
gro Mantuanorum ac Brixienum, eique depu-
latis, Sforta cepit Petrum longum, & Pontio-
nem, & expugnata Rivoltella Benaco adjacente op-
Stephan Concar, in prædicti classis Venetæ, Defen-
tiam, Pedicolum, & Salodum expugnatum,
& direptum per Petrum Brunorum, & Scario-
tum Faventium, ibi captivæ trecentum militi-
bus, quibus erant ad custodiam, & cum Italianis
& Vermis duces Vic-comitis callametraretur ad
Brixiam vicum quatuor centum equeſtribus, &
quinque centum pedestribus, & Italianis de nocta
Juna incurſu agros Brixie usque ad monia Bri-
xiæ, inde abegit prædam, in illos tradivit, &
cum pedem retulissent Urceos, & Italianis illinc se
recepisset Cremonam ad ejus tutelam, progressus
fuit, & potius Pontivum, & multis aliis ibi oppi-
dis, & illinc facit curſationem in agro Cremonenſe,
ex eis abegit prædam, Borio Eſtense tunc Cremonæ
refectore, dum die decima octava Juna equeſtribus
mille quinque centum, quibus ex agro Mantonenſe
exceſſabat per Florentinos in eorum auxilium ad-
veniens Piccinum, apud ipsos deſecit ad Vicecomi-
tem, & Brixæ oppoſo agros Cremonenſis capto per
Petrum Romanorum tribunum fiam militum, etiam
in potius, & per ipsum obſidia Roccafranca,
avit ad Urcorum oppidum, & ibi confectis mili-
tibus cum Italano de Vermo, eisque profligatis,
& inde fugatis, ex ipſorum equeſtribus mille capti-
vas cum multa præda, circiterque bis milibus tam
vulneratis, tum occiſis, illud in potestatem suam
redegit, & mos Socrinates, & Romenegenses ad
deſidentes recepit, & dum Borio Eſtensis eſſet ad
vicum Jura alia ejus copias, eas aggressus profliga-
vit, omnibusque impedimentis exiit, ex ejus e-
queſtribus captivi sex centum, & dum una cum
Italano de Vermo reliquis copis aufugisset Cremonam,
& Caprolentes, Clarenſes, Trivulzenses, Marti-
gianſes, Romanenſes, & omnes acule lacus Se-
bunii una cum Mozanica pervenisset in potestatem
Venetorum, mota caſtris ad Caravagium, Trivi-
linum, & Ripam altam ibi subegit, & cum Viceco-
mis juſſiſſet Gonzagum, Cremona & Crema moris
prædictis, ei occurrere ad Ripam altam, ne trajice-
ret in agrum Mediolanenſem, omnibus ibi accolis
metus periculis inde abundantibus cum armatis, &
a-lis bonis, & ex Placentia deſtinatis claſſem Cremonam
ad ibi prædictum, præparatis omnibus ad Ripam
altam necessariis obſidiis Caravaga, illud obedit
die vigesima Junii, & cum Leone ejus fratre ſibi ſa-
gitæ lethaliter in crepe percusso ibi indignatus il-
lud graviori obſedione præmetret, ejus moras ſcribis
tunc tormentorum bellicorum illius condutorum
qualiter faciendo ad ibi oppidum metu perculliſſet
recepit die trigesima Junii, & per Conſarcum claſſis
Venetæ in Bonaco præfecta una cum Brunorio ex-
pugnata, & direpta Ripa, ibi atrinque multa ca-
p-

A
ediza, & per Bruseonium mox ejus arce vi compulsa
in sui potestate, quodam tempore perfuncti cum
pernata tuerente, & deinde expugnato direpto Gar-
do, & Jacobo Antonio Marcello agrestium manu
ingreffo Arcum, & per Contarenum quoque oppu-
gnato Lagio multibus ibi per Gonzagum impolus
ad prefidium apium Arenue ventibus, Storta, de
millo Petro Advocato cum Braximibus multibus,
evocatis ad oppugnationem arce Caravagi, ingre-
fius agrum Cremonensem, ibi exivit Vicecomitem
omnibus oppidis, que adhuc eiabant præter Ca-
lalia majora ibi inculus prædæ expofitis per milites,
qui erant ad ibi prefidium juffu Italini, & recepte
arce Caravagi rediit etiam in fui potestate Mar-
B
carum, Atium, & Cantium cum ibi arcibus, ex
eas expugnata arce Marcure, & deinde obfide arce
Lunani una cum Contarino, die vigefimo primo Au-
gustii expugnavit Pichierum, ejusque arcem obse-
dit, terra & aquas cum tueribus equitibus, &
pedetribus, ad ejus prefidium per Gonzagum im-
pofitis, & Philopencis una cum Gonzaga & Picerno
ex Flaminia ibi dimiffis ad prefidium Francifco fi-
C
lio, & Guidone Antonio Manfredi regreffo in Gal-
liam Cadipnam quatuor milibus equitibus, &
bus milibus pedetribus, & profecto Mantuum, ibi
die quinta decima Septembris abfuerunt comita,
ad que accellit Nicolaus Eftenfis Marchio Ferraria,
quo mox illis ad Nolum obfidem accitit archiepif-
copus profectus, cum coram Pafcale Maripetre pa-
tricio Veneto, & penes apium Venetorum legato,
tentavit de pace faciendi inter Venetos & Vicecomi-
tem, ipfiusque ei conciliando, fida ufque uxor Bla-
C
maria Vicecomitis filia totiens ipfi promiffa,
& dimiffa Storta illine profectus Mediolanum, inde
die vigefima conduxit Cremonam Blancum, & il-
line die vigefima quarta Mantuum, & cum Storta
requifitus ad illud cunum per Eftenfem, eo invit-
tente Veneti obfiffit accedere, illine conduxit Fer-
rariam una cum Sophis Imperatrice Byzanti, filia
Theodori Marchionis Monferrati.

Picinorum ex Mantua exercitu ibi confecto Bosoniam profectus fuit, ubi prodromis in lucem prodit, ibi crebis periculis, & multis alio Bosoniam illius compunctus iussit capi, & de cu ultimam supplicium sumi, & mox Bosoniam & Flaminia dimittit illa castris illi & Manfredi, illinc progrepsit Mediolanum ad Vicecomitem sic multibus quiescibus, & bis milibus pedestribus, ut quos resbus perditis succurre-
ret. Ex fortiori, recepta & dorepa arce Picherie, traiecit Minio, & Indus Villastrica, & Vigilio, & mox Velleio, expugnatoque Sangoneo, nonnullis oppidis propinquis Mantua potius est, & mox indecir fugiens inducit inter Venetos & Vicecomitem pro agro Cremonensi, & Infula Fulcheria pro totum mensem Octobris, ibi commissa multis levibus praeliis utrinque gravi strage, & preda hinc inde abacta, & de prima Novembri legatis fumina Pont. Venetorum, Florentinorum, Vicecomi, Esteis, Gonzaga, & Marchionis Montisferati, & aliorum Principum Italianorum confectis una cum Sortis & Picentino Mantua pro parte adhuc contra-
henda inter Venetos, & confederatos, & Vicecomitem, & nec ita stabili, Venetis Cremonam requirentibus, si forte die octava Novembris exercitu obfedit Lagnum, & pro cupis subsidio dum Vicecomi de thausset ad Picenium duodecim milia confectum, & sex milia pedestrum fuper classe per Armen Pa-
di, & Veneti aliam classem Oltram, & ibi exerci-
tus firmasset, illinc utrinque bis terne & aquis fuit pugnant, victoria prius inclinata ad Venetis, &
mox ad Philippenses, multis hinc inde desideratis, & mox Sortis profectus Godium, dum illud obfedit, & Severinus ejus illic ad auxilium pro-
perasset, ob inopiam publi de decima Novembris illinc abijt ad Badoellus, & postea cattris die quin-
tadecima inter Lunatum & Picheria, commotis ibi

potius fuit excepto Lunato, & die xxiv. ob im-
mensum frigus cum autumnu vigente multa, &
frequentiores solito, & iere semper pluvie cecidisse,
transmisso exercitu Veronam, & Bergonomum,
& in eorum ac Cremonensium agris, & pagis ibi
Venetis suppositis ad hyberna, Verone turris e-
questrum sublevis, & Philippenses Cremonae, ac
in eis, & Insulae Fulcheriae oppidis, & vicis Vi-
cecomiti parentibus, ac Infubrum, Parmensium,
Placentinorum, & Mantuanorum hybernati sunt
oculorum solito, Piceno ejus turris ac cohortibus
commorante in Caistro veteri Rolandi Pallavicini
ultra Padum, & vigente hyeme Stortia, & Fran-
ciscus Barbarus rector Brixiae, una cum Petro Ad-
vocato, & Paride Com. Lodovici accesserunt Ve-
netas, & per ibi Ducem, ac Senatores lato an-
tuo suscepit succurrunt, & ob multa beneficia in
coram Rempublica collata praemii cognovis hono-
raverunt, & in gratiam Advocati Brixienfis onus
vestigialis masine remiserunt. Et stortia secum
tractata re bellica emise penes ipsos laboravit pro
pote inter eos ac Vicecomitem facienda, sed cum
posuissent sibi concedi jus construendi portum super
flumine Padi, quo possent ad sui libitum traje-
cere in agros Parmensem & Placentinum, ei locus
esse non potuit.

Latini & Graeci, praeter Marcum praefulem E-
phesti, post multas disputationes habitas Florentiae
de mactis sumi in usum conveniunt, & confen-
serunt in dogmatibus fidei Christianae in his, quae
jam diu utrinque discordant, Josepho praefule
Byzantii ibi defuncto, & summus Pont. missus O-
ratoribus Florentiam ad ibi Synodum per Armenos,
& per eos receptis iulius Rom. Eccl. postposita
Graecorum in his, quae pertinerent ad fidem Chris-
tianam, die xx. Novembris dissoluta Synodo, die
xviii. Decembris creavit Cardinales Jo. Antonium
Lafium, Joannem de Turrecremata Hispanos,
Raimundum Rhenensem, Joannem Moricensem,
Gedelinum Andegavensem, & Ludovicum Rho-
tomagensem Gallos, Joannem Eboracensem Ang-
liam, Sibinem Poloniam, Guerrerium, & Pe-
trum Arvignensem Germanos, & Dionysium A-
gricalem Panoniam, Joannem Tarentinum, Ni-
colaeum Capuanum, Gasparem Novicomensem, ex
Mediolano, Albertum de Albertis Camertinorum
Florentinam, & Georgium Filicum Genensem Ita-
los.

A. C. Et Picenus die xi. Februarii anni proximi re-
censio exercitu Vicecomitis, eique dato stipen-
dio, & juramento fidelitatis ad Castrum novum,
inde se recepit Cremonam, & inde Romanengum,
& postea Pumenengum, & illinc die xiii. ibi tra-
jecto Olho in agrum Brixianum, & ibi ducentum
equestribus, & totidem pedestribus sub duce Na-
po interceptis ac spoliatis, & multis alia fugatis
ad Montemclarum, eoque die xiv. expugnato
ac direpto, ibi etiam alia sexcentum equestribus
Venetorum interceptis, spoliatisve, & alia
nullae quinque centum equestribus, & quinque
centum pedestribus eorum proficiscentibus ad In-
fidium Roodi, eis occurrendo, & cum ipsis con-
flictis manibus die xvi. illis quoque interceptis,
exinque aliqua caede, inde die sequenti cursi-
vit usque Brixiam, & ibi cum hostibus commissa
pugna, multis hinc inde desideratis, occupavit
Franciam curiam, & Palatium multa copia an-
nonae, & pulveris sulphurei, excepta arce, ibi
dum cum oppugnaret, Italiano vulnerato spicu-
lo in coram dextra, eaque potius die xxiv. profici-
tus leuam, illud obtinuit, & Martingem, cum
totis agris Bergomensis, & Insula Fulcheria, ac
Corvo, Antimpe, Romanengo, & multis alia ibi
oppidis reverens ad Vicecomitem, & ad Gonzal-
gam Valego, Volta, Capriana, Cislacio, &

A) multis alia illis oppidis, inde destituta ejus acie
suppositavit quoque Quantanum, Manserium,
Balsanum, Albacellum, Pontivicum, quem diri-
pi jussit, expulsi illi incolae cum tot bonis, quot
secum ferre poterint, & montem Ponanum, & alia
loca agri Brixianae citra flumen Mellae, direpto
Roste, & Urceis novis Italiano duce, & die prima
Martii Canerum, expugnata & depopulata ibi
arce, & mox Marcarum, illuc etiam arce & ponte
expugnata, & deinde Bosulum, sanctam Mar-
tinam ab Aggere, Raparolum, ac Sablonetum, &
revertis ad Urceos veteres, illisque suppositatis,
mox oppugnavit & obtinuit Soncinam, illinc quin-
que centum equestribus, & totidem pedestribus,
qui ibi erant ad praesidium, dimissi incolumibus,
cum duobus Genuensibus, & Bartholomeo Lon-
gens, sibi solius aures quatuor militibus, & Stortia
abierit Venetis Brixiam, illique etiam Venetorum
recentio exercitu, illinc rediit Venetam die
xviii. Februarii, & habita copia pobuli, & recep-
tis copiis auxiliariis, per eam olim transmissis in
Hebruram in auxilium Florentinorum, & Erasmo
Narniense Gazzamelis muncupato mortuo, & se-
pulto Patavii, eique subrogato Michaeli Attendio-
lo, ex Fulcheria abiit exercitu quidam millium
equestrum, & sex millium pedestrum, & firma-
ti castris ad Montemclarum ibi oppidum Carpa-
nedum die xxx. Martii expugnati, & de ejus
equestribus plurimas desideratis. Et Philippensi-
bus regressis ad stativa, & ad stipendium Vice-
comitis ducentum ex Venetis, & viginti septem
ex pontificiis, & Florentinis equestribus profes-
sis, & die xv. Aprilis per Ephemem, Gonzal-
gam, & Picenium Blanca Maria conductu Cre-
monam, & illuc Mediolanum ad patrem, & per
Trolum Zerpellorum, dum indignatus in Stortiam
ab eo descenderet ad Vicecomitem ingressum
militibus suis Valleam Canoniam, ea vendidit Vi-
cecomiti, & etiam per eam, ac Derrum Stortiae
generum, dum die xv. Junii ipsum quoque
descenderet ducentum equestribus, & defecisset ad
Vicecomitem, qui cum constitisset ducentum sex
centum equestrum, & quatuor centum pede-
strum, ac Severitatem facto accessu Soncinam
eorum copiis, ac quatuordecim fossoribus, & il-
linc facta incurfione in terras hostiles Brixian-
sam & Bergomensium, eas diripiendo, & die
xv. facta in eos irruptione per Bergomenses, &
utrinque facto certamine, in quo multi hinc in-
de occubuerunt, & per Zerpellorum die xxxi.
interceptis triginta sex equestribus ex quadraginta,
qui ex Bergamo accurrerunt Pallatium, & Jo-
hannem Matto trecentum pedestribus, & viginti e-
questribus, quibus militibus ad stipendium Florentino-
rum, ab eis deficiente ad Vicecomitem.

B) C) D) E) F) Stortia die xli. Junii exercitu Venetorum duo-
decim millium pedestrum, & totidem e-
questrum, castrametavit ad Balsanum, & Philip-
pensibus quatuordecim millibus equestribus, & to-
tidem pedestribus, ad Manserium castrametatis
in agro Brixianae, & ibi factis multis utrin-
que levis praesidiis die xxv. per Stortiam motis
castris, & firmatis ad Curticellam, & per Phi-
lippenses ad Ollagam, hinc inde expulsi aciebus
ad Capriana fuit pugnam pari Marte per
septem horas, centum utrinque cadentibus, &
tercentum vulneratis, inter quos fuit Barbarus
Barbus Cremonensis, dux equestrum Philippi,
qui vulnere sibi illato super speculo obiit, &
dum Bartholomeum Coleo dux Venetorum irru-
pisset ejus copiis agrum Cremonensem die vigesima
Iuxta. Stortia firmatis castris ad Manserium, &
per Philippenses ad Pontivicum, & dum Piceni-
orum eorum dux inde profectus in Venetos, ut
cum eis rursus manus conferret, & recepit, ita

volebant Venetorum legatis, una cum exercitu in
aureum ultra torrentem Melle, & Prati Albino,
& alia oppida circumvicinia potius iuncto Olio
flumine ponte de octava Julii, illuc trajecit in a-
grum Cremonensem, & Civitate, & Calceo, &
alio oppida ad fines ipsius, & agri Bergomensis,
reducta in sua potestate, ibi commisit nonnullis
levibus praedictis, in quorum uno occubuit Guilielmus
Cavalabos patris Cremonensis, & ex primori-
bus praefectis turmarum equitum Venetorum vi-
rilius dimicans cum hostibus, aliqui illorum cecide-
re. xiv. exercitu triginta quinque milium armato-
rum firmavit castra ad Martinengum, ad cujus
praedictum erat Jacobus Pavellus, nuncupatus de
Gabinio, Cremonensis Vicarius Picenini mille
equitibus, & sexcentum pedestribus, Picenino
eum continuo insequente exercitu Philippensium
multo copis ejus filii, & Gonzaga: etiam triginta
miliis armatorum adversus exercitum Venetorum
per mille passus, & Martinengo ab eo eorum-
um oppugnavit tormentis bellicis, & utrique ibi
commisit multis levibus praedictis, in quibus multi
occubuerunt, multis ibi Picenini, & alii Ve-
netorum deperunt ad praedictum Bergomi, vicifim
armis levisus fe infestantibus, & nec commisso
prelio gravi, licet ad id Sfortia, cujus exercitus
erat compulsi in grave ducrimus, & nec inde sine
periculo educi poterat, & nec aliquis annona in
eius castra subvehi, sepius provocatus fuisse per
Picenium, die octava Augusti, & anno octavo
ipsius belli praefer unum ipse pax jam du tradita
medio Eusebio Cairi Mediolanensis, & Urba-
ni Rofei Papienus, ultra & citra commanctum,
contingit fuit, & factis induciis per dies xv. inter
Pontificis, Venetos, Florentinos, Genueses,
ac Vicecomitem, & illuc digredientibus exerciti-
bus in agrum Cremonensem, ubi multa illata fue-
runt damna per utraque milites, Sfortia ex Son-
cio dimisso loco fuit Attendulo rivi Venetis, &
re composita ad Caprianum agri Brivienfis interco-
rum legatos ibi confatis, praefule Aquilegie pro
fano Pont. Francisco Barbarico cognomento di-
vate, & Paulo Trono pro Venetis, Raynerio Ca-
pane, & Angelo Aciolo pro Florentinis, Baptis-
ta Cicada pro Genuesibus, Nicolao Arcimbol-
do, & Francisco Cathilioneo pro Vicecomite, in-
tervenientibus, una cum Gonzaga Principe Man-
tuae, & promissa per Vicecomitem Blanca filia
sua naturali uxor Sfortiae cum dote Cremonae, ac
Pontremuli in agro Lunense loco Picelonia, ac-
ceptis oppida, quae Gonzaga & Pallavicini ex
agro Cremonense possidebant, reliquisque com-
missis arbitrio Sfortiae, die xiv. Octobris ex Ve-
netis applicuit ad vicum Castelleti Pomposorum
bus milibus equitibus, & totidem pedestribus,
& inde die xxv. digressus fuit ad monasterium san-
cto Sigismundi in suburbium Cremonae, ubi eadem
die hora decima septima desponsavit Blancam Ma-
riam annorum sexdecim, antea per dies decem &
septem conductam Cremonam, ibi assistentibus
Petro Vicecomite Cremonae rectore, Vitelliano
Boremaro, Francisco Landriano, Eusebio Cairi,
& Landranco Castilioneo, qui habuit orationem
nuptialem, & cum ea hora vigesima in-
gressus Cremonam per portam sancti Michaelis,
nocte sequente in arce sanctae Crucis consumpsit
matrimonium, habita Cremona cum ejus territo-
rio d'umpra Picenone, ac terra Cavalabovum,
Marchionis Mantuae, & Robaldi Pallavicini una
cum Pontremulo, & die xx. Novembris, cum
eius judicio pacis pacts essent commissa, declara-
vit inferius Cremonae, ibi Ventura de Maria
Episcopo, Rubeno de Viano praetore, Galeano
Boremaro, Guidone Amato Cremonensibus, Ugo-
tione de Contarini Ferrariense, & Palino de Ba-

gnis Papienis praedictis, Bononiam cum tota
Flaminia debere dimitti Eccl. Rom. & dominos
Faventis restituere Florentinis ea, quae ipsi ade-
merant, & etiam ex dominio Rarcone praeter do-
talia, Ecclesiae, & Genuesis sua obtinere dem-
ptis his, quae spectarent Spinalis, solvendo consu-
tum tributum Duci Mediolani, cui cederet alveas
Abdus cum utraque ripa, ac Castrum novum in
agro Genense, illiusque alia, quae tenebant ex
agris Braxienfis, & Bergomensis, & Veronesis,
Veneti, & etiam ducibus Trideni ea, quae ex
agro Veronesis occupant, & per Aloysium Ver-
mum oppido Baldo Veneti, etiam in restituendi-
bus ea, quae penes se haberent sui juris, & etiam
Veneti per Gonzagum Linaico, ac Porenzale alia,
quae eorum occupant ex agris Braxienfis & Ver-
onesis, & ipsi per Venetos omnibus, quae illic oc-
cupant, exceptis Alula, Luato, & Picheria, &
die xii. Decembris fuit publicata pax. Et ad stip-
pendium Sfortiae inter alios fuerunt Jacobus cogno-
minatus Jacomatius, & Mazen de Guarna ex Sa-
lerno Campaniae, Franciscus de Ghyris ex oppido
Celani in Brutis, Marianus Therodis de sancto
Demetrio Calabriae ductores turmarum equitum,
& qui cum eodem Sfortia ex Regno Neapolitano
accesserunt in Italiam, & pro eo militaverunt ad-
versus Venetos, Mediolanenses, & alios hostes
suos, & dum potius fuerit dominio Infubris, &
sanctis bellis subliterant Cremonae, & eorum fa-
milias denominant fuerunt in municipiis, unde ori-
undi fuerunt, & scilicet Salerna, Celana, & Ca-
labria, & ex quibus multi alii insignes viri tum ar-
ma, tum toga processerunt.

Anno sequente de mense Februarii ex gravi vi-
giore gelu flumine Padis concreto, & acerbis vi-
bius, & ob id subopere penuria vini, & cum fere
ubique in Italia Citapina vigeret gravis annonae
penuria, quamplurimum Venetosibus, Braxien-
sibus, & Bergomensibus Cremonam, ubi non erat
multa penuria, profectis, summus Pont. Paulo La-
molara, & Beuno Bino Albanense, armorum per-
tinentiam, iussu suo ultimo supplicio affectis, ex
Florentia Romanam rediit die xxviii. Septembris
per callo fodere cum Vicecomite, indigno in Sfor-
tiam ejus generum magis inclinatam in partes Flo-
rentinorum & Venetorum, quam ipsius. Ex Picen-
no ex Bononia accito, cum consilium esset cum
sui supremam ducem in Sfortiam, ut eum expelle-
ret ex Piceno, & per Vicecomitem Borio Fiftens
concessa Crema prae arce Serri die xvi. Octobris.

Anno sequente facta inter Sfortiam & Piceniam
inducia per octo menses, Piceninus eis postpositis
ex Galia Citapina deservavit quatuor milia equi-
trum, & totidem pedestrum, sub Ludovico
Gonzaga in Senensis Sfortiae socios, & cum Sfor-
tia de mense Septembris dimisso Elio Alphonsio ex
Piceno, ibi constituto Vicarin suo Troilo de Ro-
mano, iussit Venetis, & ab ipso ad Alphonsium
deservavit Italianus Forliviensis, & Petrus Bra-
norius ejus daces quatuor centum equitibus cum
castris, rursus facto confutu per reliquos ejus
copias, ibi dimissis, cum pontificis & Aragonen-
sibus, eorum supremo duce adhuc Picenino prope
montem Abbatis, & Follam die octavo Novem-
bris ipsi prevaluerunt, ex hostibus deciderat
mille quinque centum equitibus, & deinde alio
commisso praedictis die xxix. Decembris succube-
runt, captivati Thedeo Episcopo, Guidone Ran-
gono, Dulcio, Tiberto nepote Melitae, & Simone
Florentino sui ducibus, mille quinque centum equi-
tibus, & quamplurimum pedestris, aliove vulne-
ratis, & Cremonensibus ad subsidium Sfortiae eorum
domini tunc destinant ad eum, cum esset apud Pa-
mam, suorum octo milia, habita eorum modeste
ate a clero.

A. C. Anno 1445. Cremona p[re]sente Libero de Bonarelli Equite Florentino, summo Pont. uni cum Alphonso Aragone[n]se conduxit ad sui stipendium Sigismundum Malatellum, & exercitu transfudit in Sfortiam, ad quem expellendum ex Piceno ad insubionem Vicecomitem, per eum etiam transfudit in Bononiensem Gulielmum Marchionem Montisferrati, & Carolo Gonzaga copias suas, eisque ingressu hostiliter eorum agros, ipsique per illos directis, & à Florentinis motis periculo Bononiensem, in eorum auxilium destinato Eustorgio Parentino equitibus mille quinque centum, & pedestribus ducentum, & per Vicecomitem introduco onere totarum equorum in dominio Mediolani solvendo equitibus suis per hospitales per ibi rurales super eorum fundis, & capitibus ad conservandum eorum turmas, quas in multo numero ad sui stipendium habebat, & iusto Annibale Bentivoglio occidit per Bagliviolum Canetulum, & alios factionis suæ, in eius partes adductos in solenni die Natalis divi Joannis Baptiste, dum ejus ecclesiam adiret, & per Bononienses arreptis armis obtruncavit Canetulo, & alios factionis suæ, qui ibi occurrerunt, illiisque cadaver ignominiose, antequam sepeliretur, interdu traxit per civitatem, & ex Florentia accersito exhortatione summi PP. Xanto filio naturali Hericoris Bentivogli, ibi exercente artem lifici Bononiam, & ibi constituto tutore, & refovere ipsius Joanne filio Annibalis, ibi Venetos ac Florentinos delectans in eorum auxilium alii copias sub Tiberio Brando, in duce impigerimo, Bononienses, eis secum conjunctis, & premiis, pollicitationibusque rebello in partes suas Marchione Montisferrati, & Bellisario Cardinale Bononie legato Apolico, & Xanto dace, facto impetu in Gonzagam castrametantem illius acie ad vicum sancti Joannis coram agri, illinc, & extra agrum ipsum, eum cum acie sua expelleret, & oppida, quæ ibi Piceniam ac federati pro Vicecomite occuparent, recuperarent. Et Sfortia die xxii. Augusti, seu x. Septembris facto conflictu cum pontificis & Aragoneis, Firmo legato Apolico, & Francisco Picenino dimisso per patrem loco ipsius dace supremo ad Ummum copias suas, ipsos profligavit, ac superavit, & Nicolai Picenini pater Francisci anorum sexaginta quatuor, dum Vicecomes decrevisset eum transipere Bononiam recuperandam, ita requirentibus illis exulibus, obiit die xiii. Octobris ex dolore animi concepto, ut creditum fuit, ob rem male gestam per filium superatum à Sfortia, qui Zerpellonum, dum in gratiam summi Pont. ac Alphonso Aragone[n]se eum decevisset tollere ex hispanis, re in locum proflata, expulsum per Alexandrum Sfortiam ejus fratrem jussit furcis suspendi, & intendens adhærere Vicecomi si facere suo, dimissis Veneti constituto supremo dace, eique concessio Priuaro accessit Cotignolum.

A. C. Et altero anno Vicecomitem, cum eum inducere nequississet ad sibi dimittendum Cremonam pro auctore decem millibus, quas ei quotannis pendere obtulisset, indignatus in ipsum, accersito ex Piceno Francisco Picenino, filio Nicolai, in Galliam Calsipinam jussit per eum exercitu ipsam obsideri, & per illum direpto ejus agro, & ibi vico Vidiceti combusto, & Soncino ibi prodito per Franciscum Schivum, & Romanensem, & Calabroensem occupatis, ei admo[n]stravit exercitum die prima Maji, ipsamque per plures dies, die ac noctu oppugnavit, ad ejus præsidium erant Jacomatus Sacramitus, & Angelus Simoneta, credens eum occupare opera ibi Gibellinorum, & Rolandi Pallavicini. Et Veneti, transfudis legatis ad Vicecomitem Mediolanum, ei inducere bellum, nisi desisteret ab oppugnatione Cremonæ, eique, cum ipsam adire nequississent, per internuntium responso dato ipsos tutiores fore alibi, quam Mediolani, transfuderunt à Brisia ad sub-

A) sidium Cremonæ sex milia equitum, & totidem pedestrium sub Michaele Attendulo, Antonio Marcello, & Gerardo Dandulo legatis, & trajecto per eos Olzio in agrum Cremonensem, & ex eis delinatus tercentum Cremonam sub Scaramura Forlivienis, & toto agro occupato per Picenium, reliquos profectis Calale majus, & per Picenium, qui eos exercitu infecutus fuisset, firmatis castris in insula Padi, hanc longe oppido utrinque commisso prælio die xxvii. Septembris Philippenses succubuerunt, ex suis turmis equitibus quatuor millibus captivatis, centum occisis, & totidem in aquis ibi fluminis Padi submersis, Picenino, Erasmo Trivulzio, Alvisio Vermo, putatis inde ausugentibus Cremonam versus, & Attendulus receptis oppida Cremonensem, per Piceniam occupatis, illuc properans, & ibi commisso alio prælio cum Philippensibus, ipsiisque profligatis, ex eis alii quinque centum equitibus, & ibi millibus pedestribus evocatorum captivatis, eam liberavit ab obsidione, & per Joannem Ludovicum Gonzagam, receptis Calale majore, & alius ibi adjacentibus, conjunctis in unum eorum copias ingressus Insulam Fuchieram, nil ibi Vicecomiti circa flumen Abduæ præter Cremonam reliquit, & trajecto flumine omnia igni, & ferro, ac prædæ usque Mediolanum expulsa, direpto Brianx monte, & Bremio capto, obsedit Leucum ad Lam caput, ita, qui erant ibi ad præsidium, illud strenue tuerentibus, Vicecomite ex subministrante scipsum per lacum ipsum annorum & copias auxiliares, & max Calisco occupato, & Abdu ibi juncto ponte, & illuc ad præsidium dimisso Gentile Varano cum copias, reliquo exercitu iuxta Caravaggiu hybernatum, Cremonam ad opem appellu Angelo Simoneta legato sfortie apud Venetos ex agro Brianx nonnullis cohortibus profligatis. Et Attendulus, dum intellexisset Sfortiam exhortatum per sumum Pont. ac Alphonsum Aragone[n]sem, dum fuit, ac Piceniam ab eis nequiret tueri nullo auxiliante, descendisse in partes Vicecomitis faceri sui, p[er]mes eum legatis pro Sfortia Maceo Guana Salernitano, & Vincentio Amiano, & in ejus auxilium descendere exercitu in Galliam Calsipinam, dimissa Leuci obsidione, ac dimissa Calali majore, & alios receptis ex agro Cremonensem, Insula Fuchieram, ac Ducatu Mediolanensem per eum ac Gonzagam, una cum ipso ac exercitu inde abiit, per Venetos munia præsidio Ravenna, & per Florentinos ad impediendum iter Sfortie in Galliam Calsipinam destinata copias in agrum Bononiensem, Jacomatus de Guara ex Salerno missi receptis inter cives Cremonæ, unde Salerna familia ibi degens fuit ab eo denominata, & habuit originem.

E) Et anno sequente, Eugenio summo Pont. mortuo die xvi. Februarii, completo anno xvi. sui pontificatus, & ætatis lxxii. dum una cum Alphonso Aragone[n]se intenderet agitare bello Florentino, qui auxiliari fuisset Sfortie, ne eum expellerent ex Piceno, & Thomas Phisicus ex Sorana oppido Lumenis, Bartholomæo Phisico etiam patre, & Bartholomæa matre bunilis conditionis, & que vendidit pullos & ova, Episcopo Bononie, & curas, ac Joannem Caravallum, Ordine Heremitarum divi Augustini, mox Cardinalem, opera usus fuit Eugenio ad tollendum Concilium Basileense, factum fuit Pontifex Maximus, & nominatus Nicolaus Quintus. Ex Veneis, occupato Calali majore, rursus agros Mediolanenses curantur usque Mediolanum, ac Papiensem, omnia ibi diripiendo, Breve occupato una cum Lario monte, qui fuit direptus, & Leuco oppugnato, & de mensis Aprilis Gerardo Dandulo auctore tentantur Cremonam occupare medio ibi factionis Gualphæ, Fuchien Attendulo illuc refovere. Et sumptus Pont. missi Ferrarium

Dominicum Caprinum Cardinalem Hostiensium, ut ibi Alphonsum, Vicecomitem, Venetos, & Florentinos componeret, sed mortuo Vicecomite ex profuturo veneti Mediolani die xvi. Augusti, & domini sui anno xxxv. & actis xlix. omnia imperfecta remanserunt, Petro Pulsteri pro eo legato penes Sfortiam, & pro ipso eo Pulsteri, & Andrea Biringo penes Vicecomitem intercedentibus. Ex Mediolanensibus se in libertatem vendicarunt, Federico Cesare adherente dominum Mediolani ad eum devotum esse. Ex Alphonsio Aragonense, se de eo fuisse institutum heredem per Vicecomitem opera Brocardi de Perisio, & Jo. Francischi de Landriano, & Carolo primogenito Ludovici Aurelianensis Ducis prestantem sibi illud spectare ab interitu ob Valentini matrem suam, & sororem Vicecomitis, ex qua etiam nati sunt Joannes Princeps Angolimeran pater Francischi, qui mox fuit Rex Gallorum. Et Philippus Comes Virtutis una cum Isabella nupta Fesio ex regina Navarra, ex qua descendit Galthus Fufus, qui fuit Dux suprenus in prelio Ravennae, in quo fuit occisus, ex conventionem inita per Ludovicum Ducem Aurelianensem, maritum Valentini, cum Philippo Maria Vicecomite, & imperio vacante approbata per summum Pontificem. Et Veneti, ex vico Sorensis agri Cremonensis, ubi habebant stativa, sperantes Cremonam transire debere in eorum jus, ibi tumultuantibus Guelphis, & ea spe delusi, receperunt Casali majore & Soricino, profecti Laudam, eam, & mox Placentiam, Dandolo etiam legato, & Eustense duce, in eorum fidem susceperunt, & ibi dimissi ad praesidium sui milibus equestribus, & notidem pedestribus, fere omnia usque Mediolanum occupant una cum Brembio, Mandello, & Leuco, & ibi ponte occupato, ex valle Bassinae, & montibus Brianze praedam & captivos abducent. Ex Mediolanensibus destinatis legatis Venetis ad ibi Ducem, & Senatores, ab eis requirendo restitutionem eorum, quae ibi occupantur ex Dominio Mediolani, & sibi dato responso per eos, ipsa esse restitutura sibi soluti omnes per ipsos expendit in bellis, quae gesserant cum Vicecomite, conscripto exercitu, & conjuncto ponte Olio flumine ad Senigum, eoque trajecto incursant agrum Brianzensem usque ad vicum sancti Gervasi, & inde longe & late abduxerunt praedam & captivos. Et Sfortia, audita morte Vicecomitis socii sui, ex agro Bononiensi, in quo confederat, pulsus ex Piccone, ejus acie, & uxore habitis mutuo pecunias ad Petro Rubeo, constructo ponte super flumine Padi die xxiv. Augusti preperavit Cremonam, & transiit per eam Venetis, & mox Mediolanum Beneditio Physico Nursino legato, & ad ipsum destinatus legatus per Mediolanensibus Aloysio Bosio, & Petro Cottis, factus eorum dux supremus, sibi promissa Beixia, ubi eam cepisset, Pado flumine ponte conjuncto, & praesidiis & machinis firmato, ne Veneti classe fluviali Placentiam tenderent, die xxx. trajecto Abduo ad Piceleone castra sua firmavit adversus Venetos, qui erant ad Camairagum in agro Laudense, & ibi secum junctis copiis Mediolanensium sub Francisco Piccone, & invicem factis aliquibus levibus praeliis, & inde nuptis castris ad Casale Pulsterium, Papiam, dum Papiensem opera Agostea Mainz socrus suae, degenti in arce Papiae, per Mattheum Bolonginum ibi praefectum sibi concessio oppido sancti Angeli in agro Papiae, inclinat eorum animos versus Sfortiam, cum pari odio Venetis & Mediolanensibus prosequerentur, sponte ei ei permittent, recepti, timentes, ne occuparetur per Ducem Sabaudiae, & exercitu ex sua, & Brianzenum suorum adversariorum factione, & in quo erat robur militum harum, coacto, recepto sancto Columbatino in agro

Laudense, obsedit Placentiam medio autumno, & iunctis aquis fluminis Padi ob pluviam tunc supervenientis, terrestri & navali praelio hunc oppugnavit, & die xvi. Novembris expugnavit, ac diripi jussit, ibi captivus Gerardo Dandolo rectore, & Thadeo Eustense duce, ibi ad praesidium decem milibus pedestribus, & nonnullis turmis equestrum, inter quos fuerunt Baptista Azanelius, & Nicolaus Ungaricus tribuni milium Cremonenses, Veneti Attendulo duce ex agro Papiae curstantibus, ac diripientibus agrum Mediolanensem, & transiit exercitu ad hyberna accessit Cremonam, ubi erat Blanca uxor. Et Raymondus, dux Caroli Aurelianensis, de mense Septembris ex Gallia in Italiam descendit exercitu, & sibi prodita urbe Aterse per Thomam Bononiensem ibi rectorem, obsedit florem in agro Alexandrino, & per Mediolanensibus ad ejus opem destinatis copiis Meliore Faventino, & Bartholomaeo Coleono ducibus facto utrinque praelio die xvi. Octobris succubuit, & Coleo mox dimissa Mediolanensibus mille quinque centum equestribus ivit ad stipendium Venetorum, hybernantium in agris Bergomensi & Brianzenis, Sforciada autem in agro Cremonense eis & ultra Padum sanctum ponte, & propugnaculo contrafusa ultra Padum, quod tuebatur Rolandus Pallavicinus, & altero eis Padum, quod tuebatur Cremonensis, & per Mediolanensibus transmissis elasse ex Papia Cremonam, ibi tunc praetore Jo. Francischi de Botichellus Papiente.

Anno sequuto Sfortia, die prima Maji recensito exercitu inter oppida Cremae & Castellanis, eique solito stipendio, profectus Mozanicam, Vailatum, Trivulium, & Casilium, eis positus fuit, & cassis Veneta trivium viginti sex, & plurimum novum, Andrea Quirino duce, dum die xv. Junii appulsa Cremonam, oppugnasset pontem constructum super flumine Padi, commissa pugna cum eis mararchis per Sforciadas, & Cremonenses Salentinus duce, & Blanca Maria eis assistente, ipsique incitante ad praelium una cum Rugerio Gallo ex Piceleone, cognominato Bilancione, strenuo viro, profligata fuit, & dum sudavisset Sfortiam ex agro Laudense supervenire exercitu, retrocessit ad Casale majus, & Sfortia, cum summas Pont. frustra tentasset componere Mediolanensibus, Venetis, & Alphonsium, & Florentinos, qui ad id inclinarent, & Veneti recusassent Laudam Mediolanensibus dimittere, nonnullis oppidis Venetorum receptis eam classem, cum adhuc infestaret Cremonensem, classe Mediolanensem viginti quatuor triremium Blasio Alfero praefecto die xvi. Julii oppugnavit, ejus praesidio diffuso eam ueri, ea combusta suffragante intra Casale majus, & Castro Ponzonorum per Sforciadas die xxi. Julii, & Mozanica per Venetos depopulata, & ea castramentis ab vicum sancti Joannis in cruce, ex vico Trivulianum, ubi castra habebat, eis motis ex consilio & impositione Mediolanensium die xxx. Julii exercitu tredecim milium equestrum, & multorum pedestrum, Alexander, Bosio, & Gerardo ejus fratribus, & Francisco, & Jacobo Piccinis, & multis aliis insignibus doctoribus, & tribus obside Caravagium manuum praesidio Venetorum, & quorum exercitus etiam multorum equestrum & pedestrum sub Michaeli Attendulo, & Francisco Dandolo legatis, cum quibus erant etiam plurimi insignes praesidi turmarum equestrum, & tribuni cohortum pedestrum, dum se remotiss ad ejus arduum, & factis ibi invicem nonnullis levibus praeliis, die xv. Septembris effectu defensionis ad extremum terrarum, illos superavit, occupatis eorum castris, relictis militibus bonis, & ex eorum exercitu superavit duodecim milibus equestribus, & quinque milibus pedestribus una cum Dandolo, & Antonio Donato legatis, Mattheo de

A. C.
1448

E

F

Ca-

Capua, Regino, Carleone, Roberto de Monte alio, Gentile Leoniano, Teseo, & Ludovico Malvestro, & multis aliis ex eo profectis, & tribus Cremonensibus ductis, illuc advenientibus Attendulo, & Carleone Martignone paucis Britannis.

Et cum Piccinatis, ita volentibus Mediolanensibus, ab eo habita parte exercitus, profectus Laudam, cum obsidisset, & ex rediisset in sui potestatem, ex Caravagio reliquo exercitu trayecto Olio transivit in agrum Brixianum, & ivit Brixiam, & eundem die xxv. Septembris obsedit, reparato exercitu bis milibus equitibus, & mille pedestribus, & mox orta inter eum ac Mediolanenses discordia, & Thadéo Elenio mortuo, & sepulto Britice cum multa pompa, Antenolo autem castrorato, & relegato in agrum Trivigi, percussit in eos factus cum Venetis ac Florentinis, & interpresibus Paucalio Maripetro, & Angelo Simoneta, quo castrum fuit, ut sibi per eos singulo mense, donec potiretur Mediolano, pendere decem milia aureorum, & darentur quatuor milia equitibus, & bis milia pedestribus, & quicquid cepisset ultra Padum & Abdam, esset sui juris, citra vero Abdam Venetorum, & habita ab eis ipsis equitibus & pedestribus, & sibi dato legato Jacobo Antonio Marcello, ex agro Brixiano regressus exercitus in agrum Cremonensem ad Cultrumleone, & constructo ponte super fluvium Abdam ad Masothum, sibi dimissum per Henricum & Othorum fratres de Bisquiti, & ad pontis custodiam impo- sitis Jacobo Sacertano congrua copia, progressus fuit in agrum Laudensem, & firmatis castris ad Casale Pulchrum, Placentinos prius sibi con- signatis clavibus Placentie per Joannem Anguilliam, & Com Manfredum de Lande, receptis in sui fidei, & eisque dato jaramento fidelitatis, & ibi custodiam dimissis Jacobo Salernitano, & Thoma Theobaldo sexcentum equitibus, & totidem pedestribus, & omnia, que Mediolanenses occupa- rant ex dominio Vicecomitis præter Mediolanum, Derthonam, & Alemandum rediit in sui potestatem. Et cum Mediolanenses, missi ad eum le- gatis Bartholomeo Morano J. C. & Jacobo Cus- sano, tentassent cum adhuc sibi conjungere, id re- cussit facere, & die xxx. Augusti hora sexta fuit eclipsis Solis, & ea durante viguerunt multi ter- restres, & laxati pestis, ac viguit dura fames, & peste in Asia exorta, & illinc in Illyrium, Germa- niam, & Galliam penetrata, pauci ex multis super- fuerunt, & in Anglia, & etiam Gallia, & Germa- nia, Persia, Pannonia, ac Italia viguerunt bella, in quibus fuerunt commissa incendia, rapine, & cædes. Franciscus cognominatus Cielus de Can- turio, scriba à secretis Sfortie, dum esset Cre- monæ, & habitaret in vico sancti Apollinaris, re- ceptus fuit in Collegium Notariorum Cremonæ, & inter cives ipsius civitatis una cum Mariano de Bi- dona, & Petro Baldino de Lanzonibus.

A. C. Anno subsequente, Cremonæ prætor Alberto Martino Mediolanense, Sfortia de mense Februarii obsedit Mediolanum in vicis ibi propinquas positis castris, & ex eis transiisse obsidium Modertum, Piccinano Vermio Vintimiliem, Dulcio Turrello, ac Capuano eorum turmis, & copiis Carolus Gon- zaga dux superius Mediolanensem, dum eum op- pugnant, illuc profectus, eorum valida manu ad auxilium, & cum egressus, & ibi utrique coman- do præcio, illos inde fugavit, & eis interceptis ter- centum equitibus, multisque tum occisis, tum vulneratis una cum Vermio, & Dulcio mox mor- tuis, eis non optulante Piccinano, qui mox eo suade- ente ipsa per Sfortiades locum rursus obsessa, ipsa dimissa una cum fratre tribus milibus equitibus & mille pedestribus, à Sfortia deficit ad Mediola- nenses. Et Veneti Sugimundo Mastella duce su-

perius, & Jacobo Laureano legato, obsederunt Cremonam, & cum Franciscis Piccinatis, & Carolis Gonzaga, ducibus Mediolanensibus, eorum iussu ad illius præcium irent, Veneti habita Insula Fulche- ria cum Caravagio, illuc pedem retulerunt Focae- nellam, & Carolus Gonzaga mox cum ipsis acie deficit à Mediolanensibus ad Sfortiam, de quarta Septembris sibi prodita Laude, & dum Ludovicus Dux Allobrogum destinasset in auxilium Mediola- nensium copias militares Joanne Campesio duce, quibus obsidisset, & oppugnaret Novariam, dire- pto ejus agro. Sfortia adversus eum ad auxilium Novariensium transiisse Corraam fratrem, & Christophorum Twarellum sexcentum equitibus, & Angelum Lavelam cognatum suum trecentum, & Sacertanum mille quaque centum, & mox Bar- tholomeum Coleonem ejus acie, qui dum occu- rrisset Campesio ad flumen Scizia, ibi cum eo præ- io congressus ipsis copias prostravit, eo captiva- ta. Et Veneti, regredi Fontanella Cremonam, cum nullo sibi resistente, nec dato sibi aliquo auxilio per Mediolanenses, habuerunt die xvi. Septembris, ea- que habita, & ibi constituto rectore Gentile Lo- niano, percussit fodere cum Mediolanensibus, Venetis per eos destinato legato Henrico Panigara, & per Venetos Mediolanum Paulo Venereo ex con- silio Jacobi Antonii Marcelli die xxv. Octobris, quo castrum fuit, Papa, & Cremona e-rum territoria dimissa Sfortie, aliis urbibus, que fuissent Viceco- mitis tempore ejus obitu, Mediolanensibus cede- re, oppido Cremona Venetis remanente, denuncia- rit Sfortie ad eum destinatis legatis Paucali Ma- ripetro, & Oratio Justiniano, ut desisteret ab ob- sidione Mediolani, & à Mediolanensium molestia, nec amplius ab eis speraret auxilium cum eis conven- tum, revocato ab ipsis exercitu Bartholomeo Co- leono eorum duce suis copiis, & Sfortia factis in- duciis cum Mediolanensibus eo id designavit Venetis ad Francicum Focaram Ducem, & Magistrat- us ibi Alexandrum Sfortiam fratrem, Angelum Vi- monetum, & Andream Baragham consequum de hoc fodere, ipso incipio facto per ipsos, & cum ex- hortati per Ducem & Magistratum illud approbare nolissent, & mox minus eo factis approbavit, & ex Venetis mox properant Focaram, & illinc ad Sfortiam, qui re cum prudentibus ducibus ipsam approbare noluit, & nactus pecunia Cosme Me- dici Florentini, & sibi dimissa oppido ac arce Pi- ccleonis per Antonium Crisbellum ibi præfectum ar- tis, obsedit Mediolanum. Et Alphonsus Arago, Rex Neapolis, præcedens dominum Mediolani sibi dimissum fuisse per Vicecomitem, ut prefe- retur, per Venetos inligatus in Sfortiam, ne eo potire- tur, receptis Bononiensibus in partes suas, condu- xit ad auxilium Othonis Tertii Parmensis ipsius i- niamici, & cum eo belligerant in agro Parmen- si, ad sui stipendium Jo. Ludovicum Gonzagam Man- tue Machionem, & mox transiisse Euthergium Manfredum, & Christophorum Lavelam illius duces, illorum copia in eos destinata per Sfortiam Alexandro fratre suo ejus acie, & Manfredi ejus copiis in gratiam Sfortie, amici sui, ceteris revo- lso domum, & per Alphonsum loco sui transiisse Raymundo Ancharino Brario alius copis, ipsam bellum sedatam nam per Alexandrum Raymundo ex- pulso gravi strage, locum & ejus copis commissa pugna, & Nicolao ex fuga prolapsio Mantuum, di- missa Guardasano, & Colomio juris sui, receptis per Sfortiam, & ipse, ac Veneti Florentini, cum nunquam voluissent desistere partes Sfortie, ex eorum dominis expulerunt. Et Amadeus, & Ludovicus, ducibus Allobrogum, post grave damnum il- latum per Sfortiades Vercellensibus, cum Sfortia pacem fecerunt.

Anno Redemptionis humani generis 1450. Cre-
monæ 1450.

mona: proreor Petro de Lunae Papient, Alexan-
der Storta mente Januario ejus agminibus profectus
fuit Felisium, & cum cope Petri Rubei totum Parm-
am recipere, illuc ad ipsam accederet, & inter
eam ac Tatum ipsi occurrerint equites mille quin-
que centum, & predictum tria milia Parmensem,
duobus Campo Ballo, ac Piccino, utrinque con-
ferti manibus, plurima hinc inde cadentibus, eis,
qui essent plures, cessit & pedem retulit adhuc Fe-
lisium, & dum Parmenses cum obediissent, ac op-
pugnassent, supervento in ejus auxilium Salernitano
turris suis, in illos facta eruptione, ipsos fudit, &
illuc fugavit, ex eis de equitibus captivis, Caro-
lo Gonzaga fugiente Parmam, & Piccino Floren-
tium, & mox profectus Parmam, & porta ibi
D. Barnabae occupata ex tractatu habito cum non-
nullis Parmensibus factionis Guelfice, & Rubice,
illuc repulsi sunt, & re in lucem prodita ex
Parmensibus proditoribus, furca suspensis, fuerunt
& alii extremo supplicii affecti, & deinde Parmen-
ses ab omnibus dimissi sponte de mente Februarii
Stortae f. subiecerunt, conducti per eum ad sui
Ripendium Manfredi, & Gilberto Corriganibus,
Ludovico Malvestro, Petro Maria Rubico, & Ni-
colao Tertio Guerrero nuncupato. Ex dum Vene-
ti copias militares Sigifmundo Malatesta duce in eum
desuallent, eique firmis in monte Calcho, transi-
tibus per Stortam in occursum copis suis, ibi la-
cta utrinque pugna multi occubuerunt, & dum
mortuo Francisco Piccino ex ydropsi, Jacobus e-
jus frater ex furtogatis per Mediolanenses, agmini-
bus suis proficeretur ad Venetos, ut se eis con-
jungeret, Stortenses quoque eis occurrentes, utrin-
que conferti manibus ipsam fuderunt, ac fugavit
utique Mediolanenses, plurimos ex ejus agminibus ce-
sis, spoliatis, ac captivatis, & Venetos fume op-
pressos coegerunt ex eo monte abire, duobus Se-
verinate, & Salernitano, & dum Vitomeliensis dux
Stortae Cantuam, cui petrat, Venetis prodere
voluisset, Stortia de hoc morore ex prolebas ipsum
captivavit, & carcerari iussit. Ex Mediolanenses
post longam & gravem obediens, ac multas hanc
inde acceptas & altas elades, ac transitum aliquo-
rum ducum, ac militum ad Stortiam, & necem Leo-
nardi Venerii Patritii Veneti, penas eos pro Vene-
tis Legatis, paratam per ibi eorum populares Joanne
Stampa ac Jacobino, & Theodoro Bosis, Gre-
gorio, & Jo. Francisco patre, & filio de Camis,
Gregorio Lampugnani J. C. & Galeatio Toscano
infigantibus una cum Carolo Gonzaga, ac du-
ram famem die xiv. Februarii, & Coen. Gaspere Vi-
comercato, eos exhortante longa oratione, ejus, ac
Petri Gonzae, ac Joannis Stampae, ac Melchioris
de Maritano opera Stortiam in dominum suam admi-
serunt de sequente, quem prius de hoc admonue-
runt Joannes de Gariboldi Cremonensis, & Aloy-
sius tuincina, & die xxvii. ingressus fuit Mediola-
nam, & die xvi. Martii, qua solemnitas Incarna-
tionis Domini celebratur, & annus Cremonae in-
choatur, multa pompa, ac letitia ipsum Ducem
habuit insignia, Guerrero Castellionzo, J. C. Medio-
lanense, orante, ad ibi custodiam impositis Carolo
Gonzaga, & Jacobo Salernitano, ibi Pratore Petro
de Lunae Papient, & Papae Comitem contri-
butum Galeatum ejus primogenitum, & Aloyfium de
Pielhis Proreorem Cremonae, & mox cum Florenti-
nis pactis factis per xxv. annos, Mediolani, & to-
to ejus in dominio, peste fleviente.

A. C. Anno altero, Cremonae rector Joanne Tolentini-
mate, & Pratore Alberico Miriano, die xvi. No-
vembriis juxta Teuphim ibi divi Francisci erectum
fuit Sacellum in honorem divi Bernardini, per eum
reductore projecto primo lapide in ejus fundamen-
tia, Pecunia Baldino Tobianzo, ex familia illorum
de Lanzagibus a Tolentini oppido Piteum, unde de-

A. descendit una cum Stortia in Inferiorum, & cum sub-
foderit, & obtulerit Cremonae ducta uxore Elisabeth
de Pallavicinis Marchionibus Varam, ex ipsa super-
fuit Nicolao filio, qui duarum istorum Ursulam ex
nobili familia Pontona, Tolentini ibi degentes ab
eo habuerunt originem. Ex Stortia ordinavit dies,
quibus celebratur memoria in honorem divorum
Francisci & Bernardini, Pantaleonis, Colmae, &
Damiani ferari debere.

Anno sequente, Cremonae Pratore Alto Bianco A. C.
de Codonatis, domus Hospitalis, quae ibi, & in
ejus diocesi erant, quibus daretur hospitium, ac
victus peregrinis mendicantibus, eorumque redditus
distribuebantur in usus pauperum, & alios pios per
eorum ministros laicos, & scilicet in Parochia S.
Prospici sub vocabulo S. Spiritus seu beati Facii, pa-
tronatus illorum de Pontombis, & in Parochia San-
ctae Luciae domus fundata sub vocabulo ipsius divi
anno 1433. per Luchinum de Lazoli, in Parochia
divi Pauli sub vocabulo divorum Simonis & Jude,
patronatus ipsorum de Aleghis, in Parochia S. Mi-
chaelis veteris sub vocabulo Incononate, patronatus
illorum de Bonetis, & in Parochia S. Matthiae sub
vocabulo divi Alberti, in Parochia divae Margari-
tae sub vocabulo domus Burlandae, & in Parochia
Sanctae Mariae in Bethlehem sub vocabulo presbyte-
rorum domine Sanctae Mariae Molinariae, in Paro-
chia majori sub vocabulo B. M. Virginis fratrum
divi Gaudenzii Ordinis militum de Canova, in Pa-
rochia S. Syri sub vocabulo Sepulchri Domini, &
penes merna sub vocabulo charitatis, & in burgo
divi Ambrosii sub vocabulo ejusdem, & divae Ma-
riae, patronatus ipsorum de Bordolano, in burgo
S. Creati sub vocabulo ejusdem divi, patronatus ipso-
rum de Cicconis. Et in diocesi in pago S. Petri in
Medicatie, sub vocabulo ejusdem, patronatus ipso-
rum de Schitis, in pago Gantoli sub vocabulo di-
vi Antonii, patronatus illorum de Guazonibus fecus
fratrum Mantue, in pago Motte de Baluffi sub
vocabulo divi Cathaldi, patronatus ipsorum de Co-
delupo, in pago Solaroli Raynerii sub vocabulo di-
vi Stephani, in pago S. Jacobi ab Obopio sub vo-
cabulo divi Jacobi, in vico Rubecchi sub vocabulo
D. Sanctae Mariae de Curte Mella, in vico Tribu-
li sub vocabulo divi Petri, in oppido Soncini sub
vocabulo divi Marci, in oppido Cusalea sub vo-
cabulo divi Juliani, in municipio Casalis majoris sub
vocabulo venerandi Sepulchri Domini, in contra-
ta Roncharoli pagi folle Caprarie ejus territorii,
sub vocabulo Annunciationis B. M. Virginis, fun-
data per Antoninum de Gotti, in Curia Vitelliana
sub vocabulo divae Mariae de monachibus, in muni-
cipio Bonadi sub vocabulo divae Mariae, & Raparoli
fons sub vocabulo divi Bartholomaei, unite fuerant
cum redditibus ex auctoritate concessa per Beatr. in
Christo patrem Nicolaum summum Pont. Cremonen-
sibus, & ad eorum preces demum erecte, cum
oratorio in Parochia divi Antonii sub vocabulo B.
M. Virg. de pietate gubernande, ut gubernantur
Hospitalia Florentiae, & Senarum per seculares, ex
eis electis sexdecim, ex quibus sint quatuor J. C. &
reliqui ex familiis Cremonensium alijque condicio-
nis, ex eis sexdecim electis duodecim singulo anno
quomo die xviii. Januarii, & solemnitate dni Facii,
erant in Parochia S. Erasmi, etiam domus hospita-
lis, sub vocabulo divi Bartholomaei, & sub unita
ipsius Ecclesiae, & in Parochia sanctae Crucis, sub
vocabulo divae Agathe, quae, cum deveniret ad
ruinam, ajportata fuit ad fons Ecclesiae divae A-
gathe, & ejus prepositura unita, & sub voca-
bulo sanctae Mariae Milercordiae, quae fuit unita A-
rchipresbyteratus Ecclesiae Cathedralis, & in Pa-
rochia S. Joannis Novis, sub titulo ejusdem concessa
disciplinis D. sanctae Mariae de Pallone.

Federicus Caesar de mense Januarii descendit in
Ita-

Italian, & ivit Florentiam, & cum Eleonora filia Alphonsi Regis Lusitanæ ex Odorinda sorore Alphonsi Aragonensis ex sorore Isabelle, filie Joannis Secundi Regis Castellæ, ejus uxor applicuisset Seno, cum ea de vin. Martia ingressus fuit Romanum municipium prædictum, & propugnaculis, quindocim Cardinalibus, & honorato quoque ibi cum multa populari turba eis occurrentibus. Et summus Pont. de sequente celebrata missa solemnem in ecclesia divi Petri, eis tanquam sponsa benedixit, & die xix. imposuit coronam Imperialem. Et Fodericus, creatus prius de more nonnullis Equitibus super ponte divi Adriani, illinc abiit cum uxore Neapolim ad Alphonsium ibi regem, & avunculum Eleonore, ubi multa cum pompa ac summo cum honore præceptus fuit, & deinde Romanæ reveras, illinc abiit Senas, & cum in Ligura caro, & Romæ sanguis, una cum aquis pluviet, & intra sex diebus in lucem prodiret, & Cometes horribilis toto mense Junii appareret, nec procul à Salodis mora magno hiatu, ab uno ad summum anno præcedente abiit, Veneti, cum biennio elapso, percussu fuderunt cum Alphonsio Aragonense, Ludovico Duce baudeix, Gulielmo Marchione Montisferrati, & Corrigenibus, Parmensibus ad exitum Stortæ, comparato exercitu sexdecim millium equestrum, & sex millium pedestrum, ingressi die xvi. Maii Gentile Leonatium duce agrum Cremonensem, omnia ibi longe & late disperuerunt, Socrino oppido, & aliis ibi vicinis expugnatis, & dum Cremonam obsiderent, per Seleritatum, qui ibi erat ad presidium, ipsius acie, facta inde eruptione in illos castrametantes in Vico Brudæ de Bugnis, & cum ipsis confertis manibus expulsi fuerunt usque ad flumen Olii, & mox irrumpentes agrum Laudensium, & Mediolanensem, & ibi petiti multis oppidis concurrerunt usque ad portas Mediolani, Stortia tunc non habente aliquas parvas copias militares in promptu, cum de eis non timeret, qui assumpto in socium belli Ludovico Gonzaga Marchione Mantuæ, eo ipsius acie superposito urupit exercitu decem & octo millium pedestrum, & trium millium equestrum, Veneti inter Romanorum, & Socrinum regressi, & castrametantibus prælio profligatis die prima Junii, in agrum Brixiensem, & ibi recepto Pontivico die xvi. illorum duces adeo terruit, ut ducto eorum exercitu intra paludes, nunquam inde elici potuerint, & ausi fuerint cum eo aperto Marte congressi, sperantes ipsam inopia æram haud diu duraturos, & Mediolanenses aliquid pro libertate molituros, per aliquas copias Stortæ militares die xvi. Augusti commissa pugna ad Castrum leonæ in agro Cremonensi, Corrado ejus fratre duce cum quatuor millibus Venetiæ, eorum duce Martharo Campano, eis præda, quam abducentes ex agro Cremonensi, ablata, occidit eorum exploratoribus nocte fopore oppressis, pauci ex Venetiæ incolantibus inde fugientibus.

Et cum Palæologus, Marchio Montisferrati, equestribus quatuor millibus, & bis millibus pedestribus, habitis ab Alphonsio Aragonense, Alexandrino & Papiensibus infestaret, Corradus Stortæ frater una cum Joanne Nucio Cremonensi equestribus tribus millibus, & quinque centum pedestribus, ei occurrent in agro Alexandrino, & ibi utrinque commisso prælio illius copias fudit, ipso fugiente intra Castrum Novum, mox Nucio suspecto Stortæ, ejus iussu capto, & ducto Cremonam, & ibi decapitato die xxi. Septembris. Et cum Corrigenibus, facta quoque impressione eorum acie in agrum Parmensem, ibi occupant oppidum Cumes, Bosius etiam Stortæ frater illis copiis occurrent, & utrinque confertis manibus eos profligavit: qui tamen hoc biennio bello infestaret Parmensem, commisit quoque aliis certaminibus in-

ter Venetos, Carolo Montano eorum duce, & Stortiadæ, Alexandro Stortia ad Vicum Jovis Altiæ agri Cremonensis, & Ceresi agri Laudensium, ubi Veneti prævaluerunt, sed eos nocte proxima delatantes intra paludes, Alexander, dum ipsam tendentem Laudam ad ibi prædictum mo. equitibus, quibus subfistit apud Ceretum, intercepissent impuratum, eis firmatis, & armatis, ac ordinatis invasis, ac delevit, & ad Ottolengum, & Insulam, & inter Marchium, & Cognatum agri Reixentis pari Marte utrinque multa cede commisit. Et Colleo dux Venetorum ex Bratia ad Asiaram facta irruptione inde abegit multam prædā.

Et Ludovicus Gonzaga, Carolum ejus fratrem quoque eorum ductum, dum ipsius acie ipsum de eo non timentem invasisset ad Godium in agro Veronensi, facta pugna inter eorum agmina fialit. Et Stortia juncto ponte fluminis Olii inter Quinzanum & Bordolanum exercitu, & Veneti ad Urceos Novos via Socrinæ in agro Brixienfi byberant fiant. Ex veneranda Religione Cremonensibus, tunc temporis fuerant extimati inter beatos & dilectos omnipotenti Deo, & D. N. Jesu Christo ob eorum probam vitam & laudabilem, Nicolaum, Gregorium, & Georgium de Lazola, Ordinis Heremitarum de observantia divi Augustini, ex quibus Nicolaus fuit Episcopus, & Gregorius, & Roccho Papiensē ejusdem Ordinis auctoribus illustrata ipsa religio in his partibus erecto templo Papiæ ad honorem divi Augustini ipsius institutus.

Anno sequuto Federicus Imperator die xxvii. Ja. A. C. nuntiis ex Senis ivit Ferrariam, ubi crevit Borussia illic Ducem, eis concessis Mutina & Rhegio, & mox Venetiæ accessit, & inde Mantuam, ubi capti Margaritam filiam Ducis Bavarie, Ludovico ibi Marchioni, & vulnerato ad Manerium una cum acce compulsum in jus Venetorum, spicula illinc à Scorpione transmissa, Leonisio supremo eorum duce, & ducto Brixiam, & ibi mortuo die prima Aprilis, & ab ejus die postulata usque ad diem xvii. Junii, fere continuas pluvias cadentibus, & sæpe grandine gravi fructuum pendentium damno, Jacobus Picennius, Leonisio substitutus, tenuit occupare Quinzanum, & Pontivicum, & mox Senigalliam, ibi ad præsidium degente Sacramoro Vicecomite copias suis, & cum Robertum Severinatem, & Tibertum Brandolinum Stortæ duces, egredientes agrum Brixienlium eorum copias cum præda ibi facta, invasisset, prælioque fudisset, ac præda exhausta, Stortia his intellectis illuc exercitu properavit, & secum Severinatæ, & Brandolino eorum aciebus conjunctis, manita pugna cum Picennio cum profligavit, & fugavit usque Pontivicum, multis ex ejus acie captivatis, & mox per Picennium Maneribus, dum ad Stortiam defecisset, ducepto, Stortia erecto propugnaculo ad Monticulum adversus Brixiam, & ibi ibi occurrente Picennio cum eo non conferuit pari Marte, hinc inde ultra quinque centum tum captivatis, tum occisis. Rex Gallorum, cum Florentini eis consilio Francisci Stortæ transmississent Angelum Atiolium equitem, civem suum, in Galliam ad eum, & Rennum Andegavensem, ab ipso petito auxilium adversus Venetos, & incitandam Remum ad recuperandum regnum Neapolitanum, unde expulsi fuerat per Alphonsium, ut eis morem gereret, missi Legatus ad Duces Sabaudie, bello Stortiam infestantem, ipsi denunciavit, ut desisteret ab ejus molestia, sin minus illius hostem futurum, & Ludovicus filius suus, & gener Dux Sabaudie, ob Carlotam ejus filiam, & uxorem Ludovici, multa acie milium in auxilium Stortæ sibi ferro parata vit, prohibita per Allobroges & Gallos Subalpinos, multa aliorum crede, descendit in Italiam & ivit Mediolanum, & ibi facta aliqua mora, inde rediit in Galliam, & Re-

ritus Andegavorum bis milibus equestribus, & totidem pedestribus impeditur per Allobroges recto itinere descendit ex Gallia in Italiam, descendit Savonam, & facta pace cum Marchione Montisferati, illuc se contulit Mediolanum, & inde Cremonam die vi. Octobris, & mox ad Sfortiam castrametantem in agro Brisicensi die viii. unde Venetorum duces omnia omni prelio, licet pluries provocati per Sfortiam, se receperunt ad montes Brisicenses, & Sfortia, expugnato & direpto oppido Pontivici die xviii. oppida circiter xl. Venetorum in agris Bergomensi & Brisicensi recepit. Et Alexandro fratre, & Michaele Attendulo ex Florentia, copias suis appulsi Cremonam die penultimo prohibitus per Venetos, ne ejus exercitu se conjungeret copiis Ludovici Gonzagae, per eos bello etiam infestati, Carolo Gonzaga ac Brandolino ducibus, missis Tibicine ad Picenum & Carolum, supremos duces exercitus Veneti, castrametantes ad Gadum alium in agro Mantuano cum epistolo, ad eos & Legatum scripto, illos provocavit ad praelium, & dum acceptissimè, dispositis copiis suis militibus die iiii. Novembris descendit in campum patentem, ut cum eis conflingeret, & cum ipsi exercitu suo tento intra munitiones castrorum suorum, non ausi fuissent sui copiam facere, Gadum alium oppugnavit, & habuit, & mox receptis Martinengo, Urcis, Soncino, Valle Camonica, & aliis, quae Veneti intra Padum, Abdam, ac Alpes occupassent, praeter Cremonam, Ripam aliam, & Trivium, & Veneti irrumpent ad hyberna superventa hyeme praeter modum aspera, die vii. Novembris ad ea quoque se contulit. Et tunc temporis ex insignibus Philosophis, & Mathematicis Cremonensibus cogniti fuerunt Girardus Sabloneta, qui ex Arabico idiomate in Latinum convertit libros Averrois, & Almansoris Physicorum, & Apollonarii Orphidum, vulgo Officium, qui interpretatus fuit libros posteriorum, & de anima Aristotelis, & Nicolaus de Amodanis, Archiepiscopus Mediolani obitus, ibique sepultus in Ecclesia cathedrali, in qua visitur ejus statur habitus Archiepiscopali, cum lulce metris:

Roman Pontifici qui nuncius rexit, & idem

ipse Placentina Praefuit in urbe prius.

Deinde cathedra Androsi refulsit, Amidanus in urbe

Hoc Nicolaus inest pulchra Cremona tunc.

Iste animo inviolatus, dextra probitate, fideque

Aequabat praefecti, & pietatis patres.

Impia mors nimium Praefectum tollere nobis

Non preceperat, qualem sacula rara ferunt.

Et Vincenzus frater suus fuit Episcopus Placentiae, & Nicolaus Ferrarii J. C. Romae perijt, dum ibi degreget, valde gratus ob ejus doctrinam Nicolao summo Pontifici.

- A. C. Anno subsecuto Renato male animatus in Sfortiam, ac Florentinos, ejus acie ex Placentia, ubi hybernabat, rediit in Galliam, unde mox transfinit Joannem ejus filium in Galliam Cispalinam, unde ibi nulla memorabili gesta rix Florentina. Et Bartholomaeus Colico dux Sfortiae, ejus copias commisso prelio de mense Januarii in agro Bergomense cum novellis Venetorum copiis, eorum dux Ludovicus Malvestro, ipse fudit, & dum ad mandatum Venetorum Jacobus Piccininus, eorum dux supremus, ac Carolus Gonzaga suis turmis equestrum hyeme irumpentes agrum Mantuanum, ibi occupassent oppidum Vuirae, & Angelum de Comitibus, ducem Ludovici ibi Marchionis, eis occurrentem aliis turmis, utrique commissa pugna repulsi in Gadum, ubi foret Ludovicus, magno incommodo & damno, inter Venetos, & federatos, & Sfortiam, ejusque adherentes die xii. Aprilis facta fuit pax per annos. lxx. toties tentata per

sumum Pont. medio & labore Joannis Simonette Ordinis Heremitarum divi Augustini, ultra & citra commentis sepius, coque adhortantis ad pacem ipsum, firmataque Lander, Paulo Barbo Legato Apostolico ibi assidente, & cuius vigore utriusque occupata reddenda erant praeter Insulam Fulcheriae, quam Sfortia cepert & Venetia, iussu eorum demolita arce Cereti in agro Cremonensi, & quae nunquam erigi posset, & Cusilionum, quod Alphonsus Florentinus ademerat, & si quae interim orta fuisset discordia inter eos, summus Pont. pro tempore haberet arbitrium ejus tollenda cognita causa, & qui alii arma intulissent, communis omnium hostis haberetur, & quae mox Alphonsus Aragonensis asperbavit, Dominico Capenigro Cardine sanctae Crucis Legato nullo ad eum, & alios Principes Italiae per forum Pont. praeterquam ad Sigismundum Malacitum, Eustorgium Faventinum, & Genuenses hostes Alphonsi, & cui Genuenses tributum ei promissum dare recubant, & nec ad illam pacem convenire voluerunt, & mox Sfortia recepit ea, quae occupavit ex dominio Mediolani Ludovicus Dux Allobrogum, Leoncelus Ferreris Marchio, & Gulielmus Montisferati, & Corrigenfis, sibi his, quae penes se habebant Ludovicus & Gulielmus, sponte restituit, Bartholomaeus Sfondratus Cremonensis, ob ejus devotum & animi paritatem tunc temporis fuit ex intus familiaribus Federici Imperatoris, & dum penes cum epistolae fuerit Ragusinis populi Liburniae, per eos receptus in ipsorum civitatem, & factus scriba, & regulator rerum ipsorum perpetuus.

Et anno 1455. temporis Praetore Jacobo Castilione Mediolanense, Nicolaus summus Pont. die xxiii. Martii, & anno sui pontificatus octavo completo obiit, & Alphonsus Borea, Sutenensis Valentianae diocesis ex Hispania, pater Joanne, & matre Francica, & Cardinalis tit. Sanctorum quatuor coronatorum, & qui bellum, per septennium gestum inter Alphonsum Aragonensem & Joannem Castellensem Reges, fadarat, factus fuit Pontifex Max. die vii. Aprilis, & nominatus Calixtus Tertius. Sfortia desponsavit Hippolytum filium de mense Octobris Alphonsi Aragonensi filio Ferdinandi, & nepoti Alphonsi Regi Neapoli, etiam per ipsum desponsatus Eleonorem filiam Alphonsi Joanni Galeasii filio ipsius Sfortiae, mox nuptia Herculi Duci Ferrariae, & dum esset Cremonae una cum Blanca uxore, conductis multis architectis, inter quos fuit Angelus de Agucis, constructi fecit turriculas arce Sanctae Crucis, & in Parochia sancti Bassiani propinquam ipsi arci erectum fuit monasterium Monialium Ordinis de observantia divi Augustini, sub titulo & ad honorem divae Monicae ejus matris.

Anno altero apparuerunt Cometes horribiles coloris nigri, una scilicet de mense Januarii in xx. gradus Plicium, & altera die v. Decembris, & xi. die fuerunt summosum Neapoli, Capuae, Gaetae, Anveris, & Ariani, & alibi in Regno Neapolitano, ibi Ariano fere everso, & etiam Florentiae, & Volaterrae, & in Hetruria cum vehementibus ventis de mense Augusti, ex quibus multi aedes corruerunt, arborumque extirpatae fuerunt, & excitata procella maritima multi perierunt, & mors in Lacum Gardae de xxv. Augusti cecidit, & in Hetruria, & Romae, & ad Portum Anconae, pluit sanguis, & in Piceno natus est incultus indolens fluvius, & in Sabina vitalis biops de mense Februarii. Ex Orpheo de Riccio Florentinus, Quosdam arari Sfortiae, fuit factus civis Cremonae, & Orpheus, qui olim ibi habitavit, ab eo denotantur fuerunt, & habuerunt originem.

Anno sequente fuit Praetor Cremonae Paulus Amizonius, & inter Givis Cremonae receptus fuit Joannes de Tolentino, a quo processerunt Tolentini,

ni, degentes Mediolani, dum illic se transfulerit habitatum.

A. C. Et anno sequuto Calixtus summus Pont. cum intendere movere bellum Ferdinando, filio Alphonsi Regis Neapol. atheniens ipsius regnum spectare Rom. Ecclesie, cum Ferdinando esset, naturalis, die octava, seu xv. Augusti mensis tertii cum dimidio anni quarti sui Pontificatus octogenarius obiit, & die xix. Aeneas Piccolominus Senensis ex Carisignano oppido, pater Silvio, & matre Octavia, & Cardinalis, factus fuit Pontifex Max. & Pius secundus nominatus, qui indicit Concilium Mantue, & Venturino de Maris Episcopo Cremonae mortuo die xix. Octobris, substituit Bernardum Rubicum Parmensem.

A. C. Et anno subsequuto, inchoato Concilio Mantue profectus Ferrariam die xv. Aprilis, inde illic accessit, ubi etiam convenerunt multi Prælati ac Principes Christiani, & legati aliorum Principum, & liberarum civitatum Italiane, & eo Concilio inchoato die xxv. Maji, & factis multis sessionibus, & per eam nonnullis habitis orationibus, fuit indicium bellum Turciae de mense Junii, ad ipsum consensu duce supremo Francisco Sfortia, & Georgio Castriotta Scanderbeco nominato Vicario suo. Et Bernardus Rubicus, præfatus Cremonæ, cum fuit ingressus die xxv. Novembris Constanteris, Zamboni, & Viscardi, ibi civibus contententibus pro equo passo, Paulo Amizeno Mediolanense attulit alie Prætor.

A. C. Et anno 1460. ex Vico plebis sancti Jacobi diocesis Cremonensis die xxv. Octobris translata fuerunt Cremonam, & in Ecclesia ibi cathedrali reposita octo divorum Babille, & Simpliciis martyrum, ex quibus Babilla fuit Patriarcha Antiochie, & una cum Urbano Prælaturo, & Apollonio impuberibus, & Theodora eorum matre passus fuit martyrium ibi, ex iussu Valeriani Imperatoris, dum voleret ipsi prohibere ingredi templum illic divinum, & Simpliciis fuit etiam Episcopus, sed non reperi ejus civitatis, & quo tempore fuit martyrii affectus, & quorum alii asservantur in arca marmorea in ecclesia ipsius plebis, dicata divo Jacobo Apostolo jam annis circiter trecentum, in eam translata ex iussu Regine Mathildis, dum eam, & alias ecclesias, ex diocesi Cremonensi erigi fecerit in Plebes, (ut præfatur) & in territorio Catholice diocesis Cremonensis, etiam erectum fuit monasterium sub tit. B. M. Virg. Beato Amadeo Lusitano, ex Religiosis Ordinibus de observantia divi Francisci, procurante cum ædibus pro habitatione Religiosorum ejusque ejusdem Ordinis tunc inchoati. Et Sfortia Cremonensium, dum eo infirmo se infirmavit, qua timebatur de ejus vita, ab ipso defecissent Honorio Anguissola auctore, transmissio in illos Donato de Comate duce suo copis, & utrinque iura pugna die v. Martii, & falsis Placentina, capivatoque Anguissola, Mediolanumque transmissio, exultoque omnibus bonis, redegit ad pristinum sanitatem, & Tibertus Brandolinus intellecta ejus salute sibi mortem conficit.

A. C. Altero anno Cremonæ fuit Prætor Benedictus de Curtis Papiensis.

A. C. Et anno sequente Antonius Melius Cremonensis, Abbas monachorum ecclesie S. Laurentii, Ordinis divi Benedicti Cremonæ, ex ejus ordine & sumptu erecta octa marmorea valde elegante in ipsa ecclesia, in ea positi fecit octa divorum Marii, & Martæ Audasici, & Abachue maris, & filiorum, cum reliquis divorum Urbani summi Pont. & Quirini martyrum, Cremonam conducta ex urbe anno 1431. Lamberto tunc Abbate ejusdem Abbatis procurante.

A. C. Anno sequuto Blanca Maria Vicecomes, uxor Francisci Sfortie, dum esset Cremonæ, ibi Præfule Bernardo Rubico Parmense, Benedictus de Curtis

A) J. C. Papiensis Prætor, Galeatio Castillonaro Mediolanense Referendario, & Bartholomæo de Gadio archiepiscopo, in ejus suburbium, & loco, ubi erat templum in honorem divi Sigismundi, & desponsata fuerat die xxv. Octobris 1441. ad perpetuam memoriam ipsius desponsationis, & honorem, & gloriam omnipotentis Dei, & Sigismundi martyris, qui fuit Rex Burgundionum, & justus eo templo demolito, aliud majus erigi, cum domibus, in quibus habitarent Religiosi Ordinis Heremitarum de observantia divi Hieronymi, & in eo templo die ac nocte celebrarent officia divina consueverat, ea assignato congruo reddito annuo, ex redditu datii introitus portarum ipsius civitatis, & pro ædificandis ipsius domibus, & ecclesia summa cum magnificentia, ea ecclesia inchoata de Lune xx. Junii, per ipsum Blancum profecto primo lapide in ejus fundameta eo in loco, ubi fuit erectum altare majus, & qui lapis fuit marmoreus, & super eo fuerunt impressæ imagines divorum Hieronymi & Sigismundi, cum insignibus Vicecomitum, & literis decessentibus nomen & cognomen Francisci Sfortie, & Blanca Vicecomitis, & die Jovis xxvii. assistentibus ibi ejus magistratibus, & multis nobilibus, ac popularibus Cremonensibus, per ipsum Præfulem celebrata missa solemni, & dictis hymnis, & orationibus divina conductis, in ea ecclesia appositi fuerunt etiam in eis fundamentis alii duo lapides albi marmorei, & scilicet unus versus portam S. Michaelis, super quo fuerunt impressæ etiam imagines eorum divorum cum nominibus & cognominibus ipsorum jugalium, & alter versus portam Moxie, in quo impressa fuit imago divi Sigismundi, & penes cum apposita fuerunt tres ampullæ vitree, in quarum una fuit oleum olivatum, in alia aqua, & in alia vinum merum. Et Sfortia ipsius Bartholomæi Gadii insignis architecti mirabili opera usus fuit in faciendis forcia, argeribus, vallis, machinis, & constructionibus, in bellis, que habuit cum Mediolanensibus & Venetis, ut præfatur. Genueses, dum bello infestarentur per Ferdinandum Regem Neapolæ, se subiecerunt Sfortie die xix. Aprilis, Ludovico Gallesio Rege permissente.

B) C) D) E) F) Qui anno subsequuto, Bernardo Rubico Episcopo Cremonæ defuncto substituto Stephano Bonchiella Papiense, & Bernardo de Zambelli Parmense Prætor, ei dimisit Saveriam, se interponentibus Antonio Nivello penes summum Pont. & Jacobo Papiense, penes Regem Sfortie Legatis, & quam ad Albungum Sfortia, destinato illuc legato Corrado Foliano ab ibi legato Regis, habuit die prima Februarii, & Genue receptum consensit Fulvium Fulgiosum, qui dum, cum ibi non se bene haberet, ad querelam Genuesium illic transmissio Georgio de Ancora eorum Sfortie vocatus, ad ipsum ire recusat, transmissit ad eum reprimendum Gasparem de Vicomercato, & Donatum de Comitæ acie malum, sed Fulgiosus dimissis sibi arcibus, quas habebat, uxori Bartholomæi Sfortie, illuc abiit, & Gaspar, & Donatus, Spiritu Adurno auxiliante, Genueam deinceps arcibus in sui potestatem redegerunt, & dum ibi exortu tumultu Gaspar sibi timens illuc abire voluisset, & ibi nobiles ei assissent, sedato tumultu illuc Gaspar factus fuit Dux, & obitum per eum arcibus, in quibus erant Fulgiosi, ex pacto suo recepit concessio oppido Novaram, & solutis auxilium tredecim militibus uxori Bartholomæi, & mox Genueses missis Oratoribus Mediolanum ad Sfortiam, se, ac dominum suum ei permissum, ac præstaturum jubentem fidelitatem, orante Baptista de Joanne J. C. Genuesis ex ipsis Oratoribus. Fulgiosus ingressus Genueam, ibi classem javavit, & commisso prælio inde victus evasit in

Siciliam, & mox in Corinam, amissa spe recuperandi patriam suam, Plus summus Pont. missis legatis ac literis ad Reges, & potentatus Christianos pro Turcis bello interduco, Anconam datus, ut inde exercitu, quem habebat, & cogere posset, in Syriam trajiceret classē Venetorum Christophoro Maurolico praefecto in Turcia, & quā, dum illuc cum nonnullis Fariis Venetis trajiceretur, concessio bucentauro suborta procella maritima eo se conferret, prohibitus fuit, & Ravennam redire compellus, ibi die x. Augusti duodecimo anni festi sui Pontificatus septuagenarius ex hac vita migravit, omnium doctissimus, literarum amator, ac religiosissimus, & ecclesiae optimus defensor, & Petrus Basso patritius Venetus, patre Nicolao, & matre Polixena, presbyter Cardinalis tit. S. Marci, die iv. Septembris fuit ei furogatus, & nominatus Paulus II. Joannes Simonetta scriba à secretis Sfortiae, & cujus vitam, & praeterea ejus gesta in bello & pace elegans stilo, dum esset Cremonae in Vico S. Apollinaris, receptus fuit in collegium notariorum ipsius civitatis.

A. C. Anno 1466. Cremonae Praetore Alberto Bruscolo Bononense, Franciscus Sfortia armorum LXVII. & Ducatus fidei sedecim die vii. Martii, Mediolani ex hac vita migravit, cui successit Galeatus Maria promogenitus suus, qui dum esset in Gallia Transalpina, illius anno precedente per patrem transmissus tribus milibus quinque centum pedestribus, & v. centum equitibus in auxilium Ludovici ibi Regis adversus Franciscum Ducem Britannie, & multis aliis illis proceres, qui insigunt per eum Ducem ipsi Regi moverant bellum, inde audita morte patris abiit, & dum rediret in Italiam iudicia velibus Antonio Placentini mercatoris, Antonio de Romagnano duce, ei in Sabaudia iuxta radices Alpium, & ad oppidum Novacense insidiati fuerunt Augustulus Fuginus Abbas, & Joannes Albomus, ut cum intersciperent, & ex humanis tollerent, & Mediolanum appulsi, ibi fuit insignitus insignibus ducalibus, superlitis etiam ex Francico & Blanca Vicecomite Jugalibus, Philippo Maria, Duce Baruli, Ludovico, Alcanio Maria, Octaviano, & Hippolyta, & Elisabeth filius, & Bartholomaeus Petrozoni, insignis Rhetor Cremonensis, eos docuit literas grammaticales, & humanitates. Summus Pont. commendavit Antonio Archidisceno Cremonensi ex scriptoribus Apostolicis Praeposuram Ecclesiae S. Agathae Cremonae, cultum per Canonicos regulares divi Augustini, eis illuc dimissa.

A. C. Anno sequuto, Cremonae Praetore Joanne Baldouino Papicene, Galeatus Maria Sfortia iuxta foederate cum Venetis, ac Rege Neapolit, die vi. Julii duxit uxorem Bonam, filiam Ludovici olim Ducis Sabaudiae, & mox orta inter ipsam ac Philippum fororum suum controversia, eique indicto bello de mense Septembris, agro Vercellense & toto ejus dominio incurtus copia fuit, ibi grave damnum inuult, & Antonio, & Manfredi Comitibus Corriganibus, & Principibus Briscelli movit bellum, insillaque crinita conspecta ad principium Octobris die xxvi. Blanca ejus matre defuncta in oppido Melignano.

A. C. Ex anno subsequuto nuptae Blancam ejus forem Guilhelmo Marchione Monteferrati, & ex Bona ejus uxore suscepit, dum esset in Abbatie Grassi, Joannem Galeatum primogenitum, susceptae ex pluvius frequentibus praeter modum fluminibus Galliae Calpinae, quamplurimū ab eis superveci, obruti remanserunt.

A. C. Anno 1470. Praetore Cremonae Jo. Antonio Eustachio die xxvi. Julii, ibi suborto ingenti turbine ventorum cum nimbo, & ex turri ibi altiore evulso duobus turricula, & templo divi Domitici ma-

jori parte regularum, multaque edificis profusis, arboribus extirpatis, & domibus ab aquis submersis, per Turcas fuit ex prodicione Thomae Liburni occupata & dieptea Chalci insula maritima, mancupata Neapoli Venetorum, obsequia per dies xi. chaf. & ecce navium, super qua erant centum viginti milia armatorum, commissa cum illis insulae praetibus ibi per Venetos, Genenses & Florentinos, qui illuc erant ad praedictum, Paulo Quirino Patricio Veneto redire, ex illis desideratis quadraginta millibus, & per ipsos ocellis omnibus ibi incolis, & militibus praetibus, qui illorum manus effugere nequiverunt, inter quos fuit Cremonensis Cremonensis, Galeatus Maria, dum Amedeus Dux Sabaudiae, & Philippus ejus frater, militantes ad stipendia Venetorum, irrupissent copias domum Mediolanensem, ejus acie illis occurrentes, ipsos prepressit, & compulsi sibi petere pacem, & quam reddidit ex intercessione ejus uxoris, & ac Renatae sororis uxoris Ludovici Gallorum Regis. Et Brocardus ex familia Cremonense nobilium Comitum de Perico, Vates, & J. C. celeberrimus, obiit Neapoli, dum ibi esset supremus scriba Ferdinandi primi Aragonensis illius Regis, dum antea fuerit ex supremis consultiorebus Philippi Mariae Vicecomitis, & Nicolai Picenini ipsius supremi ducis, & mox Jacobi ejus filii, cum quo ierat Neapoli.

Altero anno, Venetis ex muliere truxo portens, A. C. to solo capite, duobus pedibus, totidem facibus, quatuor brachiis, duobus femoribus, & totidem utris circa stomachum, & ex alia Braxiae cane, & alia mulica, & Laude supervento grandine crustifera praeter modum, ut ex ea grana ponderata reperta fuerint esse libras unius, dieque xxiv. Januarii stella crinita coloris ignis crinibus longo ac nigri in Occasum directis in principio Labae, & mox versus Septentrionem per dies xl. & altera comae ignita in Occasum directis, in signo Arietis, conspecta, & die xxv. Martii facto gravi terramoto, & vitibus, & plerisque aliis arboribus ex nimio gelu cavilato, ob infrequentes naves & pluvias arefactis, Paulus summus Pontifex, crebro Borso Estense Duce Ferrariae, obiit apoplexia die xxvi. mensis Julii decimo anni festi sui Pontificatus, & Franciscus de Rupere, minister generalis Fraternum minorum divi Francisci de observantia, Savonensis, potere natus, fustigius Francisci Gonzage, & Rodolphi Borgae Hispani, Vicecardinali Sede Apostolica, & aliorum xvi. Cardinalium die x. Augusti fuit electus summus Pont. & nominatus Sixtus IV. qui approbavit Ordinem Religiosorum, inchoatum per Beatum Amadeum Lusitanum (ut praefertur) alio inchoato templo cum monasterio, etiam sub tit. B. M. Virg. Mediolani, in quo templo, dum ibi obierit anno 1484. ejus corpus fuit sepulchrum, & asservatur multis cum reverentia.

Ex anno sequente, comete horribili mense Januarii vifo, creavit Cardinales Petrum Riarum nepotem suum, & ex Religiosis Ordinis Minorum de observantia divi Francisci infimi generis, tit. sancti Sixti, & Julianum alium nepotem tit. sancti Petri in Vincula, una cum Christophoro & Dominico fratribus de Rupere ex Turino, & Raphaelo Savonense affinitus suis, & Alcanio Maria Sfortia, & multis aliis, tunc temporis Andrea Sculptore egregio Cremonense cognato.

Anno sequuto, Cremonae Praetore Jacobo Antonio della Torre, & Praetore Ugo Ammonente, die vii. Maji, ex ingenti terremoto facto, multa aedificia convulsa, & ingens praeterea vituit, & scivis pestis, & vites ex nimio gelu cavilato ob mivi frequentes, quae hyeme ceciderant, arseque ex morbo variolarum.

Ex anno subsequuto, Cremonae Praetore Ambrosio de Adalgando Mediolanense, deiposante Blam-

cum Mariam sororem Philiberto Duci Sabaudie, & Catharinam filiam Alexandri patris Hieronymo Rario nepoti summi Pont. cum dote aureorum quadraginta millium, ac Fori Corneli, Imole nuncupate, habuit à Thadeo, & Guidone patre, & filio de Manfredis inter fe discordibus anno superiori, eis dato Castrò Novo in agro Alexandrino, & nepos Guidoni Fierdellia filia naturali cum dote Boschi & Gulaghi in eodem agro, & patri assignatis quotannis, quotisque vicisset, quatuor millibus aureis, ex nimia aeris siccitate fontes perennes aruerunt.

A. C. Anno Natalis Domini 1477. Cremonæ Prætor
1477 Philippo Petrasanda Mediolanensē, celebrato Romæ
Jubileo, Christianus Rex Dacie, Suevie, Nor-
vegæ, & Gottiæ: die x. Martii Cremonam appli-
cavit, & illinc accessit Romam, ubi amicus est
Principes Christianos adversus Turcos unire, de men-
se Novembria aucta Italie fluminibus in immentum
ob frequentes pluvias, ibi fuit gravē illiusdam damnum.

A. C. Altero anno, Cremonæ Prætor Antonio Sacco,
1478 Galeatus Maria Dux Mediolani de mense Maji mo-
vit bellum episcopo Gebennarum patris, & summi
Ducis Allobrogum fororū sui. Et Genuensibus
sibi confederatis Ludovico Gonzaga, Golierno
Montisferrati Marchionibus, Joanne de Vincimilla,
Joanne Bentivoglio, & Donato del Comae ducibus,
multis eorum oppida direptis, igneque se ferro ever-
sus, & timens, ne Carolus Dux Burgundionum bello
infestaret Sabaudiam, Philiberto ejus Duce co-
gato suo captivato cum Blanca Maria Sfortie so-
rore, cum ingressus exercitu in fide confirmavit,
recuperatis oppidis Sancti Germani, & multis aliis
occupatis per Burgundios, & superventa hyeme
illinc abiit reveritur Mediolanum: & stella crinita
vix in principio mensis Decembria, & per locustas
innumeras ingresses Galliam Cisalpinam confum-
ptis ibi quibusdamque humi videntibus, & superven-
ta nive superflua altitudinem brachiorum duorum
in multa copia, & in agro Veronenſe nato infante
bisporceore, & dum ex Abiate Grassio Mediolanum
proficere, duobus corvis sibi occurrentibus, &
cum ipsis cum nimis infestans croticatu suo vo-
luisse expellere, ejus caput supervolantibus die xxvi.
Decembria, & solemnitate divi Stephani protomarty-
ris, audita legatione Regis Babylonie ad eum
transmissa, in mase in templo ei divo dicato Me-
diolani, ibi divinus assilens annorum triginta triens,
& domini undecim, fuit occisus, per Jo. Andream
Lampugnani, in eum indignatum, quia faveret
Brando Castillioneo præfili Novicomii secum litiganti,
Hieronymum Olgatum, Carolum de Magi-
stris, nuncupatum de Vicecomitibus, & Franzo-
num famulum Lampugnani, ei illatū quindecim vul-
neribus, superfluitibus Joanne Galeatio annorum no-
vem, & Hermete octo filiis, & ex parricida per
Franzozum occiso Francisco Ripa ex stipatoribus
Galeatii Marie, solo ipsis restitute pro ejus salute,
interemptis Lampugnano, & mox Franzono, dum
auferret, & deinde alius captivatus, & de eis sum-
per ultimo supplicio, & ex quibus Olgatus fassus
fuit se ad id fuisse inducitur per Collam de Montanis
de Saggio Bononiensem Grammaticæ Professore.

A. C. Et anno altero, Cremonæ Prætor Angelo Tro-
1477 viana Papenſe, Jo. Galeatus die vi. Januarii Me-
diolani fuit insignitus bireto ducali, & Ludovicus,
& Sfortia patru sui ex Gallia Transalpina, in quam
relegati fuerant, reversi Mediolanum, inita
conspiratione cum Arianio Maria & Octaviano fratri-
bus, unius fuit ibi sibi vendicare regimen, & mox
authoribus Legato ibi Apostolico, & Ludovico
Gonzaga Principe Mantuæ, inita concordia cum
illis rectoribus inde abierunt, & per Suisenſes mo-
to bello Duci Mediolani, & statim sedato, Ge-
nuensibus abiectione ibi, & Jo. Aloysio fratribus
de Flicis ingressis acie Genavam de mense Martii ab

ipſo defeceant, & Ludovico & Octaviano Sfor-
tiadis, Roberto Severinate, Donato Comite, &
Prospero Adamo illuc exercitu duodecim millium
equitum & pedetribus profectis, & de ultima
Aprilis, cum illis commisso prælio ad pristinum sa-
nitatem fuerant compelli, illuc expulſis Flicis,
eorumque sequentibus, & Jo. Baptista Guasco ex il-
lis mox profecto Genavam acie quatuor millium ar-
matorum, & illuc prope cum cum Sfortiadis con-
gresso prælio, ejusque acie profugata, captivato &
ducto Mediolanum, eoque finito bello Ludovicus,
& Octavianus, & alii duces illuc reversi, ibi adhuc
una cum aliis fratribus auxilio Severinate & Comit-
tenturant sibi vendicare regimen, & re pateſcēte, &
Comite captivato, & ob id tumultu exilente, illuc
fuerant per Philippum Mariam relegendi, & Severi-
nas auſigit in Galliam Transalpinam ad Ludovicum
ibi Regem, & Fliscus fuit captus in itinere, & ductus
Mediolanum, & Octavianus, dum inde abiret
una cum fratribus, & traſperet flumen Abudæ ad
vicum Spini in agro Laudensē, ibi ruralibus illos,
ut occiderent, ingentibus in ipſo ceciderit, & ob-
rutus remansit, & Sfortia ivit Barulum Ducatum
suum, Ludovicus Pſia, & Africanus Perulium, Anna
eorum sorore deſponsata Alphoſeo Eſtēſi filio
Herculi Duci Ferrarie.

C Anno ſequito facta conjuratione in necem Julia-
ni & Laurentii fratrum de Medicis Florentinorum, 1478.
& Reipub. Florentine moderatorum, affluente
summo Pont. in eos indignato per Franciscum Sal-
viatum Cardinalem, & Fraſulem Pſarum Bernar-
dum Bandinum, Jacobum de Poggio, & Jo. Bapti-
ſtam de Satis, & Franciscum, Laurentium, Jaco-
bum, & Renatum fratres de Paxis ex primoribus
Florentie, & Antonium Volterrannum eorum fru-
trum de Medicis inimicos, & in mane die xxvi.
Aprilis in æde ibi divæ reparata, dum illic adſeſſent
divinis, eis assilientibus Salvato & Raphaelo Ri-
ario nepote summi Pont. & Legato Apostolico, in
Hetruria interceptis per Bandinum, & Franciscum
de Paxis, & Volterrannum, & Juliano occiso, &
per Volterrannum Laurentio affecto duobus vulne-
ribus, & per illic popularia arreptis armis, eis ag-
grefſionibus una cum Rario & Salvato, præter Ban-
dinum, captivata una cum aliis conjuratis, eisque
omnibus, præter Rarium Legatum, lupo ſuſpen-
ſis, Bandino autem ex fuga proſupſo Hyancium, &
per ibi Imperatorem Turcarum tradito Laurentio,
ejusque julli decapitato, & per summum Pont. ob
hæc Florentinis interdicitis facris, & in eos percuf-
ſo fœdere cum Ferdinando Aragonie Rege Nea-
polis, & Senenſibus coactis exercitu, ejusque ſu-
premo duce conſtituto Federico Urbinate, moto
bello, ejusque ſecum conjunctis Ludovico Fran-
corum Rege, ac Ducibus Mediolani, & Ferrarie,
per illos coactis alio exercitu, ejusque ſupremo duce
facto Roberto Malateſta, ſummo Pontifici, &
conſideratis viriliter armis reſiſtentibus, Comete, &
multis aliis prodigiis antea in caelo conſpectis, &
ex pelle, & aliis infirmitatibus contagioſis infinitis
morientibus: Proſper Adarnus, Dux Genæ per
Duce Mediolani, ab eo ex ſoligatione Regis Nea-
polis deſecta, Robertoque Severinate ex Gallia pro-
fecto, una cum eo ibi arcem expugnavit, & per
Ducem Mediolani in illos deſtinato exercitu trigin-
ta millium equitum & pedetribus, & utrinque
die vii. Auguſti coſerto manibus fuſis profugatis,
& ibietus Fliscus ex Mediolano diſſiſſus, & aggreſ-
ſus de mense Septembris ejus acie Manfredum Lan-
dum, ex ducibus Sfortiadis, caſtramētum qua-
tuor millibus equitibus & pedetribus in agro Ge-
nævæ, cum quoque ſaſit, & cum Adarnus Flis-
cus & Severinas arcarum divi Georgii diripere
traſſent, Genuensibus ob ad orto tumultu arreptis ar-
mis ad ipſa probuerunt, & Baptiſtus Fulgionis

conciliatus Flisco die xi. Octobris illinc Adamum, & Severinatem, alioque ex eorum factione expulsi, & habitati arce à irrutibus de Burris, tam pro Duce Mediolani tenentibus, ibi factus fuit Dux, ibi sibi dimisso dominio per Mediolani Dacem, & Severinas de mense Decembris obfesso Pontremulo, illuc à Sfortiada in eum transfusa fuit expulsi, Santeses ex infugione summa Pont. ac Ferdinandi superato Carato monte ad fines Ducatus Mediolani, eam ingressi, & firmatis castris apud Lugnum, ipsum praede, ferro, & igni exposuerunt, & in illos Federicus Gonzaga, cum Petro Francisco Vicecomite, Jo. Baptista Comite Angulariae, & Com. Borello, multis equestrum turmas ad Belenxonom, & Francisco Longinamo multa pedestrium manus defum, & Francisco Bosio classe utique Locarnum pro Duce Mediolani profecti, illinc redierunt domum praeter nonnullas cohortes, quae remanserunt in Valle Telesia, & Sfortiada, qui Belenzone ad praesidium erant, in ipsos irumpentibus facta utrinque pugna prodigatè fuerat, ex eis occisis septuaginta. Luna die xiii. & Sole xxix. Julii passis deliquit praeter morem, & in agris Brixienfibus Mantuano ingenti numero gladium silvestrum extorto, & mos locustarum immensa multitudo ingressa Galilium Cisalpinam, & ibi ab illis & glombris consumpti fere omnes fructibus pendentes, & in tota fere Italia deviente epidemia, ex qua Venetiae circiter viginti octo milia, Cremonenses ad placandam iram divinam, & pestem averterendam, ex intercessione divi Rocchi confessoris Narbonensis voto ei nuncupato, & ad memoriam ipsius, & honorem omnipotentis Dei, in securibus, extra portam Mosae, Cremonae, erigi fecerunt templum cum domibus, in quibus habitarent Religiosi Ordinis Servorum divae Mariae, & in eo templo celebrarent officia divina.

A. C. Anno subsequente Sfortia Dux Burri, & Ludovicus Sfortiada, insigunt Rege Neapolis, secum assumpti in locum Severinate, & ibi Flisco, ad principium Februarii turmas equestrum irruerunt agrum Genuesium, & inde de mense Martii publicas hostes Ducis Mediolani progressi sunt in agrum Pisianum, & ex eo, ac locis finitimis multa occupata, ac facta multa praeda, illic regressi sunt in agrum Genuesium, & ad Serazanum die xvii. Aprilis Hercule Estense Duce Ferrariae acie militari, quam regebat pro Duce Mediolani, sibi occurrente cum eo pari Marte dimicant, & Estense, & Federicus Gonzaga mox protecti sunt copias Ducis Mediolani in auxilium Florentinorum adversus summum Pont. & Ludovicum Sfortia, fratre suo defuncto mense Julio non sine veneti suspitione, factus est per Regem Neapolis Dux Barri, & secum junctis Severinate & Flisco, ex agro Genense copias irrumendo agrum Dertionensem die xvi. Augusti Deghoran, & alia ibi finitima occupavit, & illic artem ingressu Estense die vii. Septembris, inde praefectus Mediolanum, ibi summo cum honore & magno gaudio fuit receptus, ex consilio Antonii Tullii, ex supremis consiliatoribus ibi Ducis, ad investigandam Petri Pasterle captivitate & carceratis Francisco pincipato Zacco Simoneta Calabro, sapremo redire etiam ibi Ducis, & Antonio filio, & Joanne fratre ipsius, & Orpheo Racio Florentino Quaestore, facta fuit Reitor Domini Mediolanensis, & Alcanius Maria, & Severinus ab exilio revocati fuerunt, & ex eo Orpheo, cum ejus descendentes se consulerunt Cremonam, & ibi firmant sedes suas, familia nuncupata Orpheo proceffit.

A. C. Anno redemptionis humani generis 1480. pace per summum Pont. ac Regem Neapolis iuxta cum Florentinus, & Laurentio Mediceo, eorum moderatore profecto anno praecedente Neapolim ad ipsum

A Regem ex Florentia, ac Duce Mediolani die xxvi. Martii, & ad finem mensis Aprilis per summum Pont. ea postposita, inito foderè cum Venetis, & per Mediolanensem Ducem die xxi. Maji cum Santesibus, per eum, ac Regem Neapolis, summo Pont. ac Venetis, & Florentinis indicta bello, & per eos constituto dace supremo Severinate, moris semis in Constantem Pifium Regulum, Alcanius Maria Sfortia Cardinalis, & Legatus Apostolicus fuit relegatus Ferrariam cum multis aliis, & Ludovicus frater suus desponsavit Beatricem Ethenfem, filium ibi Ducis, anorum octo, & Philippus alius frater duxit uxorem Joannem filiam Principis Salemi, & Ambrosius Longinamus, praefectus arcis Mediolani, pedestribus mille, & Joannes Petrus de Carnate de Bergamino equestribus quatuor centum pro Duce Mediolani transiverunt ad opem Mariae Atridula adversus Genenses, eam bello infestant. Hieronymus Mutianus, seu Mutianus, ex Religiosis Ordinis de observantia divi Hieronymi, Cremonensis cognatus fuit, ob ejus doctrinam & bonitatem.

Et anno altero, Bona Maria relicta Galeati Mariae Ducis Mediolani, ibi arcis Praefecto facto Gabriele Taina, exasultor Philippo Galiano, ob id insignita illinc abiit praefectus in Galliam Transalpinam, & dum provenisset ad municipium Abiati Grafi Ludovicus Sfortia paterius, & rector Ducis Mediolani, ibi cum teneri Julii Baptista de Sacchi ex Vico Platinae agni Cremonensis, & ab eo nuncupato Platina, eccellente Historiographo, & qui scripsit Vitae summorum Pont. & multa alia opera, Rotae ex epidemia mortuo.

Et anno sequente conscripsit quatuor milibus e. A. C. quibus, & his milibus pedestribus, de mense Ju-

narii, eorumque prae destinata in auxilium Ducis Allobrogum adversus Praefules Zamboni Milvanensium, & Taurini, qui occupata Vercella, decieverant eam ex Ducatu expellere, & capivato Praefule Taurini, alios aufugientibus, Duci illic conferavit, & per eum Roberto Severinate eam se vocato, & dum comparere recuisset, declarato rebelles, in illum destinavit Constantem Sfortiam Regulum Pifium reliquis copiis, & per eum ibi Flisco nonnullis copiis Lagerum sibi occurrente ad opem Severinatis, praelio utrinque commisso prostrato, & Severinate fugato, & cum fuisset diffusis viribus suis aufugiente Genasum, & illinc per mare in Hieruram Senas. Ex accersito etiam eam ibi Petro Maria Rubeo, & cum ipse ventus Jo. Franciscum Pallavicinum aculatum suum, ex supremis & intimis consiliatoribus duabus, cum accedere negasset, declarato hoste, adversus eum, quem Veneti, ad quos confugerat, receperant in sua protectionem, transmissit Constantem exercitu, quo obfedit oppidum sancti Secundi domus Rubei in agro Parmense, & Constante illinc abeunte die x. Maji Jo. Jacobum Trivulium, & Jo. Petrum Bergaminnum, & die xvii. Augusti Bonificium ex Marchionibus Montisferati equestribus sece, & pedestribus p. & deinde Thomam ex Marchionibus Salsatorum, qui obit in hac expeditione ex ista palula archibuli in eum emisse, ipsumque exiit xvi. oppido, eoque defuncto Beatricam unum ex filijs suis, tenentem quaque oppida, die ii. Septembris, & postea Guidonem alium filium obfessum in oppido sancti Secundi, & ibi ad praedium habentem dec. equales, & totidem pedestres, die xvi. diffusos viribus suis se ipsi permittentes succedere in sui gratiam, eidem per Guidonem dato obfido servandum erga ipsum halem filio suo. Et cum Jacobus alius filius Petri Mariae per Venetos, ad quos confugerat, receptus in sui protectionem, noluerit se ei permittere, & Guido Turrellus militans ad praedium Venetorum sibi assiteret, in eos copias destinavit Trivulius Dux, & per eum obfedit Jacobo in oppido Turris clare, & Turrelio in oppido Felini, illi

redegit ad peccatam finem. Orta discordia inter Venetos ac Ducem Ferrariae ob limites eorum dominii, & Salinas Comelii possitibus per Ducem, & quas Veneti sibi ipse pertinebant, summus Pont. adhuc una cum Senensibus, & Genuesibus, Veneti, Ducesque anabematizavit; & cum Rex Neapolis, & Dux Mediolani, & Florentini Duci adhaerent, & coacto exercitu per Venetos, quibus Ubertus Malatesta, & Severinus, & legatus Antonius Laureano, indicioque Duci bello die xvi. Maji Federicus Urbina constitutus dux supremus Ducis Ferrariae, & alii ejus duces, & belli consules cum Ludovico Sfortia Cremonae habuerunt comitia de modo restituendi Veneti, Duxque Mediolani in auxilium Ducis Ferrariae destinavit octo milia, & octo equitum, & octo milia pedestrum sub Urbinate, Federico Gonzaga Principe Mantuae, & Guilielmo Monteferrati, & Urbinate etiam die x. Septembris mortuo, ei successit fuit ad bellum Ferrariense Confans Pissani Regulus, cognatus suos.

A. C.

1465.

Ex summo Pont. ejus copia, Tifernam obsidentibus, per Nicolaum Vitellium profugit, indignatus in Columnenses, timens ne advenit cum cogeretur Synodus generalis, dimissa Veneti, & sibi per Regem Neapolim promissio feodo solito pendere pro ejus regno, ipsum cum Florentinis ac Columnensibus recepit io sui gratiam, & cum ipsis ac Duce Mediolani de mense Januarii feodus percussit in Venetos, gravius promentes Ferrariam, ad ejus praesidium erant equitum quatuor milia, & pedestrum tria milia, & Dux Calaber transmissis d. equitibus, & m. pedestribus Ferrariam, ad ibi praesidium, de mense Februarii Cremonam accessit, & ibi Praetor Ambrosio de Mirabilis Mediolanense, illic habuit comitia cum Carolo Gonzaga Legato summi Pont. ac Legatis Regis Neapolis, Afcario Maria, & Ludovico Sfortia, Bonifacio Palaeologo Legato Guilielmi ejus fratris, Laurentio Medico, & aliis Legatis Florentinorum, Joanne Bentivolio Bononiense Legato Ducis Ferrariae ibi conventa, de bello in Venetos proficundo ad opem Ducis Ferrariae, ad quod elegerunt supremum ducem Federicum Gonzagam Marchionem Mantuae, rursusque ibi habitis comitiis per eos factus fuit dux supremus Alphonsus Dux Calaber, qui illinc d. equitibus, & totidem pedestribus die xxi. Junii transivit in Severinatem, ejus copias dissipantem agrum Mediolanensem, & castra firmavit ad Modetiam, & in ecclesia & domibus divi Hilarii monasterium pro usu Religiosorum Ordinis Jesuitarum erectum fuit.

A. C.

1466.

Anno subsequente, Cremonae Praetor Petro Landriano Mediolanense, die xxi. Januarii Mediolani alii habitis comitiis per Galeatum Mariam ibi Ducem, & Afcarium Mariam, & Ludovicum patruos, & rectores suos, Alphonsium Aragonensem, Franciscum Tolentinum Legatum summi Pont. Laurentium Medicum Florentinorum, Joannem Bentivolum Bononiensem, Franciscum Siccam Marchionem Mantuae, Principes Salasorum, Marchionem Monteferrati, Legatos, & alios consules res bellicae, ratione gerendi ipsum bellum, & etiam alia, ad quae etiam intervenient Philippus Eustachius ibi arcis Praefectus, & Antonius Marianus die xxv. Aprilis, quibus decretum fuit bellum ipsum prosecui, & Duce Calabro Cremonam profecto die vii. Augusti, & anno tertio ipsum belli post multa praelia inter exercitus Venetorum, & Ducis Ferrariae, facta, & clades sibi invicem inflicta, caedes patruos, rapinae commissae, ac damna illata in eorum dominio, ac Infabrie, inter Venetos, ac Ferrariae, & Mediolani Duces, apud Brixiam die vii. Augusti auctore Ludovico Sfortia, facta fuit pax inter summo Pont. & alios concordatis, utrique, quae occupant, restituta, praeter

A Infulam Rhodigii per Estensem Veneti dimissum, & Dux Calaber die xxv. Septembris, hac pace firmata, ex Gallia Cispadina domum rediit, & ejus fuit scriba & secretarius Leonardus Boet, nobilis Cremonensis, Vir eximia doctrina. Ex summo Pont. ejus copia, Tifernam adhuc obsidentibus, per Nicolaum Vitellium profugit, indignatus in Columnenses, qui Urbinis repentinis Lausacotiam sibi per Regem Neapolis ademptum, & concessum Columnensibus, illud recusant restitueret, Laurentio Columna protonotario captivato, & decapitato, Vitellium, quo eos possit reprimit, recepit in sui gratiam, & constituit ducem supremum, & die xxi. Maji Columnensibus, inter eos & Urbinos commisso praelio fuis, iussit eorum domos Romae ac dominium diripi, ipsoque illos exiit, & die xiv. Augusti, & anno xiii. sui Pontificatus, ex hac vita migravit, eique die iv. Septembris fuit successus Jo. Baptista Cibo Generatius, mediocri generis, patre Azone, Presbyter Cardinalis, & Innocentius VIII. nominatus.

Ex anno 1485. Cremonae Joanne Antonio della A. C. Turri Episcopo mortuo, & ibi Alberto Bruzolo 1485. Praetore, & Renato Trivultio rectore, ei substituit Afcarium Mariam Sfortiam diaconum Cardinalem tit. sancti Viti in macello, & Legatum Apostolicum Bononiae, & Joannes de Cavalcabos ex descendibus eorum, qui domini fuerant Cremonae, & fuerant Marchiones Vitelliani, Veneticum unicum filium suum misit ei Renato ex primoribus Mediolanensibus, sibi datus in dotem omnibus bonis, quae Cremonae, & in ejus agro habuit. Et Joannes Galeatus, Dux Mediolani, Joanni Mathaeo filio Hannidia Regis Pannoniae anno xv. interventa Francisci Fontanae Brictiniae Legati sui penes Regem, misit Blancam Mariam Sfortiam, dum Justinianus Cavellinus, filius Nicolai J. C. ex Guardia della Cella, propertum meum, & J. C. & Eques, esset Praefectus Sensus excelsi ipsius Regis, & nec multo post, cum obierit apud Belgradum in Panonia inferiori, ejus corpus ibi sepultum fuit. Orto bello inter summo Pont. & Ferdinandum Regem Neapolim, dum ab eo, auctore summo Pont. defecisset Pyrrus Baucius Altamurae, Antonellus Salerni, & Hieronymus Bassignae Principes, & alii septem Proceres Neapolitani, ob auxilia per ipsum eo in Regno suo vestigia, & Ferdinandus in illos, ac summo Pont. percussisset fœdus cum Duce Mediolani, ac Florentinis, Dux ipse in auxilium Ferdinandi ex dominio Mediolani in regnum ipsum destinavit d. equestres. In Italia, Gallia, ac Britannia, ac toto fere orbis fievit pestis.

E. Et anno proximo cadente, Ludovicus patruus, A. C. & Rector suus die xxi. Aprilis, alios d. sub Jo. 1444. Jacobo Trivultio, & mox alios mille, cum bis milibus pedestribus, & deinde alios d. sub Marthio Taurilio ejus ducibus, & ope eorum Ferdinandi, & aliorum m. equitum, sibi etiam in auxilium transmissorum per Florentinos, ac Virgini, & aliorum Urbinorum inimicorum summi Pont. inter ejus exercitum, Alphonsus Dux Calabro filio suo illum regente, & ingressum Latium, eo directo, ac pontificum, & rebellium Roberto Severinate duce suo, confectis manibus, eo profugio, & per summo Pont. dum Renatus Rex Lotharingae in ejus auxilium requisitus copias se accingeret die xi. Augusti, auctoribus Legatis Regis Hispaniae, Ludovico Sfortia, & Laurentio Medico, inita fuit pax cum Ferdinando, eo recepto in sui gratiam, & facta sibi promissione solvendi Rom. Ecclesiae feodum ei solvi confectum pro Regno Neapolitano per ejus praefectores, & ejus rebellibus, modo depositis armis per eos se ei subficerent, dandi veniam, & Renatus Trivultius, gener Marchionis Joannis de Cavalcabos, fuit creatus civis Cremonae.

Bb bb b j Anno

A. C.
1467.

Anno sequente Ludovicus Sfortia, requisito sibi auxilio per hunc Pont. in Bocalium Guzmanum Principem Auxumi, qui defecisset ad Turcas, ad eum repentinum transiit ad ipsius opem equestres mille sub Jo. Jacobo Trivulzio, & per copias Pontificias eorum opem cum Guzmano, & ejus copias factis multis praeliis, Guzmano ipse cum Auxumo se permittit summo Pont. & Ludovicus Sfortia Secundenfis, dum ad finem Februarii egressi limites suos Bonamiam, ac nonnulla oppida Vallis Telineae occupassent, diripissentque, in illos copias profectus die xiv. Martii, illinc terrores repetere regionem suam compulsi. Et dum ad principium Aprilis eorum episcopo Valesia occupato ducto sex mille Suteses ac Rharti, occupato vallibus Vigetii, & Andricola direpta Ducatus Mediolanensis, & ad praesidium ibi, & Domi parte eorum dimissa, progressi in Ducatum ipsam, inde praedam abigerent, & ibi incendia & cardes committerent, in illos transmissis equestribus mccc. & his milibus pedestribus sub Riccio Trivulzio, Ghiberto Borromeo, Jo. Petro Bergamio, & Cottino de Cottis, & per eos cum illis initia pugna die xxviii. eisque superatis, ex ipsis occisis circiter mille, illos repulsi. Et Joannes Episcopus Varradinus, Legatus Regis Pannoniae, & ex suis primis Consulibus, et. equestribus die xvi. Novembris Mediolanum applicuit, & ibi uti mandata Jo. Matthaei Ducis Oppaniz, & Comitibus Bistanti, & filii Regis Pannoniae, desponsavit Blancam Mariam amicum Duci Mediolani Joanni Matthaeo promissam uxorem (ut praefatur Joanne Franciscio Marliano orationem nuptialem habente Joannes Balistrari, praceptor Blondi Flavii Forliviensis Historiographi insignis, Rhetor Cremonensis vixit.

A. C.
1468.

Anno sequente Cremonae Praetore Sigmarolo Homodeo Mediolanense, ibi, ac Mantuae ex turbine ac vehemente vento tegulae domibus projectae, eorumque parietes ac cucumina turrium dejecta fuerunt, Genuesium, dum Ibleto Filisco & Baptismo Fulgioso nostro ingressis hostiter Genum die vi. Augusti, Paulus Fulgiosus Cardinalis, & ibi praesul, re cepisset in ibi arcem, & per Ducem Mediolani, ad ejus subsidium destinato copias Joanne Franciscio Severinense, Ibletus die xxi. Septembris adhaesisset Vicecomiti, & secum conjunctis Adamis, & Spulius, & aliis Genensibus primoribus, captivato Baptismo sibi resistente, se cum Genas, eisque domino suppositurum Duci Mediolani, & per eos ac Severinensem obedia arce, in qua erat l'aulus, die xv. eoque diffuso viribus suis, ipsam egresso, ibi dimisso Baptismo occupato Fulgioso filio, & profecto Romam, & per Baptismum ex Genensibus dimissa, per ipsos sibi concessa Savona die ultima Octobris transmissis Mediolanum die n. Novembris sexdecim legatis, & ibi habitis orationibus coram Duce ac ejus consiliis per Franciscum Sophiam, & Joannem Marinum J. C. ex eis legatis, & sibi dato responso per Jo. Franciscum Marianum ex consiliis ducibus, Duci ipse praestiterunt juramentum fidelitatis, qui Genas consilium gubernatorem Augustinum Adurum.

A. C.
1469.

Anno subsequente Iliabellam Aragonensem, filia Alphonsi Ducis Calabrie, desponsata Jo. Galeatio Duci Mediolani, ex Neapoli mari Genum ducta per Hermetem Sfortiam, Simonem Belpratum, Regis Neapolis ejus ux. Legatum, die prima Februarii ingressa fuit Mediolanum magna cum pompa & letitia, cum comitibus Hercule Estense filio Duci Ferrariae, Annibale Bascivolo filio Joannis, Petro Mediceo filio Laurentii, ac Legatis Regis Pannoniae, & aliorum Principum Italiae, & die sequente desponsata Joanne Borromeo, & Joanne Franciscio Pallavicinio ex consiliis ducibus inter alios assistentibus. Et Ludovicus Sfortia die iv. Decem-

bris ibi caecoratis Aloyio Terrazio a Secretis ibi Ducis, ac Philippo Lusathio ejus sororio, arcis Mediolani praefecto, infamulato, quod prodere vellet illi domum Maximiliano Caesari, & arcis constructus Praefecto Guentio Novariensi ejus domus magistro, Christophoro Bencardo olim ciuitellum arce, ac Bernardino de Curte Papientie puellia aetatis ejus armigero, ac Jacobo ejus fratre, superius ducibus suorum militum, & Joana Blanca filia naturali legitima, desponsata Galeatio Severinensi cum dote Vigleriae, sibi ipse dominium vendicavit. Aetate frequentibus imbribus cadentibus fructus in agris attriti fuerunt, arbores extirpatae, tellus prostrata, & multa animantia interempta.

Anno 1490. Augustino Olgiato J. C. aduocato Cremonae Fratore, die ii. Junii inter Abdum & Ticium flumina grande praeter solitum, quae cecidit, cum multis tonitribus ac fulguribus, fruges ibi pendentes attrita fuerunt, & infiniti mortales cum animantibus percussu perierunt, & die v. Octobris cecidit pruina, quae vires auerant.

Altero anno ad principium Januarii confecta fuit la crista cum cauda alba, fuit dura hyems, & graue frigus, quo fere omnia flumina glacie concreta fuerunt. Et die xxiii. Maji ad Ripam albam Glariae Scerni agri Cremonensis & caelo cecidit lapis fulphureus coloris nigri, & viquebant terrae motus, ex quibus ad finem Octobris in Insula Chios conuertunt tria loca, & circiter quingue milia ibi ibi aedificia oppressi perierunt. Ludovicus Sfortia ex Ferraria Mediolanum transiit Beatrice uxore sua die xii. Januarii, die xxiii. ouisit Alphonsus Estense cognatus suo Annam ejus nepem, & forem Jo. Galeatii Ducis Mediolani, & per eum suscepit Franciscum primogenitum ex Iliabella uxore die Lunae xxix. inter horam xii. & xiii. Et ad subuevandam inopiam pauperum in aedibus hospitalis magni Cremonae erectus fuit mons Pietatis.

Anno sequente Innocentius summus Pont. die xxiii. A. G. Julii anni octavi sui Pontificatus sexagenarius obiit, & illinc ad xx. dies, Rodericus Hispanus ex Borgia familia Cardinalis, & Vicecancellarius Apostolicus, suffragis praeterea Alicant Mariae Sfortiae filii iurrogatus, & nominatus Alexander VI. qui Alfianum Mariam Sfortiam constituit loco sui Vicecancellarium.

Anno sequente Federicus Imperator die ii. Augusti A. G. fuit annus xxxviii Imperii, & xlviii. Regni sui nonagenarius obiit ex dolore Romae, & fluxu corporis, apud oppidum Litifium, Christophoro, Maximiliano, Joanne, Helena, & Cugundi nupta Alberto Bavariae Duci, filius susceptus ex Eleonora filia Odoardi Lusitanie Regis, & ejus cadaver sepultum fuit Viennae, & Maximilianus perseveravit in Imperio, & duxit uxorem Blancam Mariam Sfortiam forem Ludovici, & R. Joannis Matthaei Hunyadi cum dote aureorum trecentum quadraginta millium, Joanne Boncompo ejus Legato, ac Erasmo Bruchia Sfortiae procurantibus. Et Ludovicus Sfortia requisitus per Alphonsum Aragonensem Ducem Calabrie ad dimittendum dominum Mediolani, quod occuparat, Joanni Galeatio genero suo domino legitimo transiit Balbano Comite Belmonti, ac sum. Pont. destinatis legatis Galilium ad Carolum ibi Regem, & Julianum de Bapere Cardinalem illuc ad eum profectum, ipsique intigerant, ut sibi vendicaret bello regnum Neapolitanum, olim dimissum Ludovico ejus patri per Carolum nepotem Remi Andegavensis, sicut expulsi Ferdinandus pater Alphonsi, eoque Alphonsus, ac Federico fratre suo illud occupantibus: per Padi, & Aethia, & aliorum fluminum Gallicae Cusipane praeter modum & morem succis, & per eis gravi illato damno finitimus, & tribus diebus lugubribus in Apulia compocis, ac sole die x. Octobris passio deliquimus, &

E.

F.

A. C.
1490.

1491.

1492.

1493.

1494.

1495.

1496.

1497.

1498.

1499.

1500.

1501.

1502.

1503.

1504.

1505.

1506.

1507.

1508.

1509.

1510.

1511.

1512.

1513.

1514.

1515.

1516.

1517.

1518.

1519.

1520.

1521.

1522.

1523.

1524.

1525.

1526.

1527.

1528.

1529.

1530.

1531.

1532.

1533.

1534.

1535.

1536.

1537.

1538.

1539.

1540.

1541.

1542.

1543.

1544.

1545.

1546.

1547.

1548.

1549.

1550.

& contritus valde strepitibus, & fulguribus coruscantibus, & in agro Aretino visis in aere turris coelestibus, & coloribus pedestribus, auditoque clangore tubarum, sonitu tympanorum, & in diversis partibus Italiae multis imaginibus & statuis visis faustorem emittere, & multis aliis prodigiis.

A. C. Anno subsequens Carolus ipse post multa comitia habita cum suis proceribus, quibus decreverit bello 1470. sibi vendicare regnum Neapolitanum, facta pace cum Regibus Angliæ & Hispaniæ, ac inter concordia cum Maximiliano Cæsare, pramisso Ludovico Duce Aurelianensi fororis suo cum copiis Germaniæ, ubi Gaipar & Antonius Maria Severitates erant alii copias illas ad ibi præsidium delatae per Siliam, & illinc per ipsum & Severitates expulsi Federico Aragonensi, filio Ferdinandi Regis Neapoli clausæ profectio in Liguriam, & Paulo Fulgioso, iberto Fisco, & Adurno Genuensibus, & Rolandino, & Aloyio de Rampallo secum junctis, & per illos obsidibus Rampallo, & occupa- Portu Veneris, & concurati, & direpto agro Genovæ, & tentata ejus occupatione, locum per ipsos eorum milites, Gallos, & Italos ope Rapali acolorum, & Jacobi Bauli Ducis ad præsidium, commisso prælio die iv. Julii mense cade fuit, & ex ipso captivatus, Fulgioso, Rolandino, & Paulo Ursono, defendit ex Gallia Transalpina in Italian exercitu viginti quinque milium equestrum, & pedestrum, & die ix. Septembris applicuit Aflam, & illinc recuperata salutis, qua ibi per aliquot dies oppressus fuit, accessit Papiam, & ibi visitato Joanne Galeatio Sfortia agrogo, & Alphonsio, percussit per eum fudere cum summo Pont. Progreffo in Latium exercitu, & Ferdinando ejus filio progreffo copiis suis, & auxiliariis summi Pont. & Florentinorum multis ducibus impigerunt in Flaminiam ad impediendum iter Gallorum in regnum Neapolitanum, & tñ ubi data occasione irrumperet dominium Mediolani, & ibi Sfortia bello infestaret, & in illos facto transitu per Embaudum Stuardum cognominatum Obegnum Scotorum parte exercitus Gallici, & Jo. Francicum Severitatem cognominatum Frachalium, ejus copias illinc pedem reitantes una cum Alphonsio in regnum Neapolitanum, progreffus ex Papiam, & Florentiam, & ibi incolis restitutus libertati, & per Gallos, & Colomenses conductos ad sui stipendium Alcanio Maria Sfortia procurante progreffus in Latium, & ibi ad flumen Sarni eis Latium disperiens occurrente exercitu Alphonsio, & utrinque facto prælio fuso, & viribus suis diffuso, dimisso regno Ferdinando filio annorum xxiv. consensu trecentis profecto in Siciliam, Romam, cum ingressa fuit die xxx. Decembris exercitu quadraginta milium equestrum, & equestrum, & durante hyeme viguit seris serenitas, & nec pluit, nec nixit, & in agro Cremonensi, & circumvicinis agris pluit mel silvestre, vulgo *neuecaput manna*, occidentibus Vergiliis ob aeris serenitatem & siccitatem, & collectum fuit ex frondibus arborum. Ex Jo. Galeatio Sfortia die xi. Octobris obiit, superfluitibus Francico annorum quatuor, & Bona Maria filius, & Ludovico patruo suo, sibi concessio in feudum domino Mediolani per Maximilianum Cæsarem die v. Septembris, Erasmo Baschiæ pro eo pener ipsum procurante, inchoata fuit *condemnatum Cremona* sub tit. Christi ad Columnam flagellati sibi concessio perpetuo facello in parrochia ibi divorum Viti & Modesti, constructo ad honorem dñarum Gervasil & Prothasil martirum, cum ejus domibus per D. Canonicos Ecclesiæ illius Cathedralis ac Capellanum altaris divi Hymerii in ea constructi, & ibi sibi electo oratorio, domo forent ex disciplinis Christi reingentis, eosque dimisit, sibi assumpto indutio teie colere co-

ralci ab eorum capite usque ad tibias cum signaculo Crucis infuso ad ejus latus dextrum.

Anno Redemptionis humani generis 1495. Cremona Prætor iliano de Gentilibus Derthonense, A. C. Dux Aurelianensium una cum Ludovico Salafforum Marchione profectus Novariam alio exercitu cum sibi propositum per Manfredum Tornellum, & Joannem Caciæ cognominatum Picennum, & Obicium Nigrum, dum Sfortia sibi temisset subijcere Aflam, occupavit die x. Januarii. Et Carolus percussit fudere cum summo Pont. & per cum sibi dato obside Joanne ejus filio Cardinale, ex urbe abiit die xxvi. & parte exercitus ingressus viam Latinam, altera data Antonello Sabello, qui transivit per Sabinos Terracina, Carpineta, & pluribus aliis oppidis ex Lano ibi ecclesiæ Rom. occupatis, direptisque, combulsi, & Jacobo Fandorum Comite ex dominio suo expulso, illinc ivit in Brutios, & inde ad oppidum sancti Germani, & illic sibi occurrente Ferdinando tribus milibus equestribus, quinque centum velitis, & sex milibus pedestribus, inde levi prælio repulso profectus Capuam, eoque sibi dimissa per Joannem Jacobum Trivultium ex ducibus Ferdinandi proproavit Neapolim, & illinc Ferdinando suffugiente xxii. trecentibus in Insulam Ischia, & inde in Siciliam, ingressus eam die xxvi. Februarii ipso die xxii. summa felicitate totum regnum ipsum sibi vendicavit, & per summum Pont. omisso sedere Rega, percussit in eum alio cum Maximiliano Cæsare, Ferdinando Rege Hispaniæ, Venetiæ, Sfortia, Duce Ferrariæ, Marchione Mantuæ, & aliis potentatibus Italæ, dum timerent Caroli potentiam ibi nimis augeri, consilioque exercitu quinquaginta milium equestrum, & pedestrum, & ejus supremo duce constituto Marchione Mantuæ, & per Regem Hispaniarum illinc in Siciliam ad ejus præsidium delata clausæ munitis quinque milibus pedestribus, & sex centum equestribus Ferdinando Agidario Cordubense Gunduldo nuncupato rectore, & per Sfortiadæ obsidibus Afla. Carolus huius intellectus, dimissis ad præsidium regni Neapolim Duce Borboni una cum Obegino, & Præfido Alegræ fratre de Stuardis Scottis, parte exercitus illinc abiit die xx. Maji octo milibus pedestribus, & quatuor milibus equestribus, relicturus in Galliam Transalpinam, & dimissa præfido Florentiæ, Senis, ac Pisis, & tribus milibus Sutenensibus, & aliis copiis sub Camello & Paulo fratribus Vitellii, conductis ad sui stipendium, transiit adventus Genuensibus, & cum die sexta Junii ad Vicum Gerolæ agri Parmensis prope Tarrum sibi occurrisset Marchio Mantuæ, supremus dux summi Pont. ac confederatorum cum legatis apud eum Venetiæ, ac multis Regali, proceribus, ducibus, & Tribuna militum exercitu, & per Carolum ab eis petito libero redditu, & per ipsos denegato, nisi sibi dimissis Hostia ac Novaria, per eum occupatis, & ex consilio & stragemate Jo. Jacobi Trivultii, qui erat cum Carolo, promissa impediens regem, ac sui exercitus multi valoris, & dum disiperentur per Sfortianos, à Gallis, & cum illis facto confictu, & supervento imbri cum turbine, quo impeditum fuit prælium die xii. Julii progreffus fuit victribus armis in Galliam Subalpinam amissa impediementis, & desideratis ex suis bis milibus, multis Reguli, ac Proceribus, nobilibus, ducibus, ac urbanis tum occisus, tum captivis, & ex Pontificis, & confederatis quatuor milibus ex humanis subitis, etiam cum multis ex illorum Proceribus, nobilibus, ac ducibus, & tribus, inter quos fuit Benedictus Cremonensis Tribunus, seu ex utroque exercitu decem milibus, & ivit Aflam.

Et Sfortiades quatuor milia equestrum, tria milia velitum, & quaque milium pedestrum, Joanne Francisco Severitate duce, secum conjunctis mille

milie Suisenibus, & supervento exercitu Veneto-
rum septem milium equitibus, & pedestribus sub
Jo. Paulo Manfrone, obederunt Novariam à Gal-
lia occupatam, eorum Rege alimono per summum
Pont. ut sub poena anathematis eam ac Regnum
Neapolitanum dimitteret eorum dominis prælatis,
& exercitus, quos ibi & in Gallia Subalpina habere-
ret, illinc intra decemdiem revocaret, & si quid ju-
ris in regno Neapolitano ac Novaria preterderet,
juridice ageret, & dum haberet in armis exercitum
triginta milium pedestrium, & mille octo centum
equitibus, quibus intendebat opem & annonam
ferre Novariæ, ac Duci Aurelianensi, ejusque mi-
lilibus ipsam tuentibus fame oppressis, & esset con-
sulturus cum Sfortiatis eam obsoletibus, inivit die
vii. Septembris, intervenit Bernardini Vicecomitis,
Petri Gallarati, & Hieronymi Stanghe Cremonen-
sis, cum Sfortia potem, & eique iussit dimitti Nova-
riam per Ducom Aurelianensem, sibi solutus per
Sfortiam aureis quinquaginta milibus pro stipendio
militum, quos habuisset ad ejus prædium, post-
quam ipsam occuparet. Et Regi per Genueses dimi-
ssa classe ab eis Genæ, & apud Rapallum occu-
pata, & per illorem exules dimissa etiam qui-
busdamque ab eis ibi occupatis, & per Sfortiam re-
vocatis ejus ac Genuesium copis una cum Francis-
co Severiano eorum duce ex Pisa, eisque permis-
sis per Florentinos recuperari, & arcem Genue di-
missa per bicussum penes Ducem Ferrariæ, & quod
liceret Carolo parare ac habere Genue quancun-
que classem absque damno Sfortiæ, qui etiam tene-
retur parare duo navigia, illinc cum aliis quatuor
transmittenda Neapolim in Aragonenses, & anno
proximo alia tria, ac concedere copiis militibus
Caroli illac proficiscentibus ad ejus auxilium, transi-
tum tutum ac liberum per domum Mediolani,
modo illac non transiret in unum ultra cc. eque-
stres, & ubi Carolus illuc ivisset, cum comitari
nonnullis turmis, & Jo. Jacobum Trivaltium reci-
pere in sui gratiam, eisque restituere omnia bona,
quibus eum essuaret, ac deberent utrinque dimitti
captivi, & per Regem reliquis Sfortiæ centum vi-
ginti milia aureorum ex ducentum milibus olim sibi
per illum mutatis, & per Venetos, ubi hoc
seducti intra biennium approbasset, revocata ex Re-
gno Neapolitano classe, quam ibi habebant, sin-
gulis, ubi Carolus eis movisset bellum, quod ad
id Sfortia fecum esset exercitus, & cui deberet di-
mitti quancunque ex eorum dominio vindicta fuisset,
& Sfortia de his observandis per eum data
Carolo obsequiis die xxiv. Septembris ingressus fuit
Novariam. Die xvi. Augusti supervento tembo
vehementi cum fulguribus ac tonitribus, ex poma-
culo turris altioris Cremonæ cecidit pila super so-
ro ibi majoris, quamplurimas arbores proceræ fue-
runt in agro exlupetæ, & super arcem Mediolani
per multos dies fuit visa flamma ignea in aere, Tem-
plum divæ Agathæ Cremonæ procurante Antonio
Archidiacono ejus præpositum fuit sacratum, ibi con-
stitutis per eum duobus Canonis secularibus loco
Regularium olim cum tenentibus: & Bernardinus
Feirensis ex Religiosis Ordini Minorum Conventu-
alium divi Francisci illic fuit concionatus.

A. C. Anno proximo summus Pont. cum Maximiliano
1472. Cæsare, Regibus Hispaniæ, Angliæ, Venetiæ, ac
Sfortia promulgavit fœderis per annos viginti, Nicolao
Urano Com. Rutilium per Venetos eorum supremo
duce constituto: Hora tertia diei xxiii. Januarii inter
Cæsarum, & Beneventorum in Flaminia, & eae-
lo ceciderunt tres lapides coloris albi horrendo so-
nitu, & magno strepitu præcedente, & coepit in
Italia morbus Gallicus, & de menie Novembri
preter morem cecidit grando, & vehementer to-
ruit, & in Gallia Subalpina præter modum & mo-
rem pluit, & flumines creverunt, & Senis, & non-

nullis aliis parvibus Italiæ phis sanguis, & Romæ
summus Pont. fulgure affectus fuit, & ex vehemen-
ti vento ejus vexilla erulsi, & in Tyberim proje-
cta fuerunt, & arcem Adriam fulmine percussa, ejus
maxima pars cum parte mœniorum corruis, & per
aerâ ylic fuerunt vagri copias armatorum cum glo-
bus igneis. Et in agro Parmensi fax ignea cum tri-
bus stellis in ejus parte inferiori, & totidem fu-
riori, coloris prælatis cum horribili hominis facie
esse in aere, quæ audita fuerit mugire, & ab eru-
cis quancunque virentia corrola. Et inchoata fuit
societas Cremonæ sub tit. Sanctæ Crucis, magis au-
tê anno 1518. constructio sibi oratorio in Vico ma-
jori portæ pœnuis super sacello divi Rocchi, sibi
de recenti assumpto vocabulo divi Marcelli summi
Pont. martyra, interdens induta, à capite usque ad
tibias induto tæle coloris sumigri cum linea à parte
anteriori, & posteriori coloris rubei, & signaculo
crucis ad latus dextrum, & in summitate capitis ei in-
fuso. Leonardus Maynardus excellens Physicus Cre-
monensis fuit in magna extimatione ob ejus doctrinam.

Anno sequente Bartholomæus Hermenonius Cre-
monensis, insignis Rhetor, publice Cremonæ doc-
uit sacra grammaticæ, & humanitatis, & vixit
Joannes Optatus Sescinus, qui composuit re-
gulas grammaticales sub nomine Philadi, & Stephanus
Niger ex municipio Catis majoris, qui ex
Grecæ sermone in Latinum convertit Theophrastum,
& Pauliniam, & Franciscus Capellus ex op-
pido Fluxeti, qui composuit carmina, & regulas
grammaticales, & Jacobo etiam Cremonensi ma-
choreta auctore excitatus fuit tunc temporis Ordo
Religiosorum, ducentum vitam alperam & vagam
sibi incerta regula, & indumento lineo à capite us-
que ad pedes. Maximilianus Cæsar exhortatus per
Venetos & Sfortiam ad eum transmissi Marchionis
Seanghe Cremonensis, & eum Sfortia habito collo-
quio ad fines Italiæ & Germaniæ, & sibi per eum se
D. Venetos solutus aureis quinquaginta milibus, & aliis
quadringenta milibus per Sfortiam promissis, ex Ger-
mania per Vallem Tellinam descendit in Italiam die
vii. Octobris, & profectus Viglebanum tentavit sibi
suppedicare Asiam, & in partes suas compellere Du-
cem Allobrogum ac Ferrariæ, ac Principem Salafiorum
ad se vocatos, & qui spera ipsius auctoritate ob-
pauitatem copiarum militarium, quas secum ha-
bebat, noluerunt adire, & per Sfortiam incitatus ad
movendum bellum Florentinis recusantibus aliis
Principibus Italiæ adhærere, & per eum ad id fru-
stra exhortatis, & à Sfortia habitis copiis militari-
bus Jo. Franciscus Severinus dux, & à Venetiis ex
Genus sex triribus onassis tormentis bellicis, se-
cum conjunctis quinq. centum equitibus, ac Ger-
manis mille sibi ad Spediam ex Genus occurrentibus
profectus ad Portum Laburnum per Florentinos præ-
sidio & annoa munitioni, ipsum mari ac terra ob-
edit, & sibi duo subsidio, per Florentinos eo frustra
oppugnato, ipsiusque classis dissipata ex procella ma-
ritima, diffusus eo potin, illinc abut Pisa, & illuc
habitu mutis comitis, inde properavit Papam, & cum
ibi habitis aliis comitis decrevisset commorari in
Italia mille equitibus, & sex centum pedestri-
bus sibi pro eorum stipendio solutis singulis men-
sibus sfortia auri viginti duobus milibus per Sfortiam,
& Venetiæ, & à Venetiis ob id expostulo responso
ex Papa abijt Novicomianum, & illuc clam per la-
cum Belisium, Venetiæ ei offerens pecuniam per
eum requisita pendere, & ibi ibi annulis non-
nullis copiis, & data spe in eam redeundi intra bre-
ve tempus, rediit in Germaniam. Baptista Plafius,
excellens Physicus, & Astrologus, obiit die pri-
ma Februarii, ejusque corpus sepultum fuit in ec-
clesia ibi Heremitarum de observantia divi Augu-
stini.

A. C. Anno sequuto, Hieronymo Vicecomite Mediolanense Cremona Praetore, Pont. intendens vendicare Joanni Rodrico filio suo per eum deposita dignitate Cardinalis Regnum Neapolitanum transmissio Legato ad Federicum ibi Regem, ab eo huius requisivit Arloctam ipsius filiam per ipso, etiam ad id ipsum exhortante Sfortia, transmissio Legato Marchino Stanga, sed Federicus id recusavit facere. Et Carlo Francorum Rege, annorum viginti quatuor, & Regni sui quatuordecim, Ambrosius nocte precedente diem octavam Aprilis morte repentina defuncto, Ludovicus XII. Dux Aurelianensium ejus foror, & filius Caroli ex Maria Civitense, filia Principis Menapiorum eo Carolo, & Philippo Com. Virtutum, & Joanne Comite Angolismae & Valesii, nati ex Ludovico Duce etiam Aurelianensium, & Valentini filia Joannis Galeati Vicecomitis, sunt insigniti corona Rhemis de morte die xxiv. Junii, & repudiata Joana uxore superinducta Annam Britannicam R. praecessoris sua, & percusso foedere cum summo Pont. & pace facta cum Rege Hispaniae, per eum sibi dimisso regno Neapolitano, & in Hispaniam revocato Gendulfo duce suo cum copis, & etiam cum Caesare dimisso arbitrio gerendi bellum cum Venetis, & per ipsum cum Sfortia exhortantibus Cardinale Sancti Petri, Joanne Jacobo Trivulzio, & aliis Italici, & ejus partes sequentibus, inivit societatem cum Venetis, qua convenirent bellum movere Sfortiae, eamque expellere ex dominio Mediolani, ex quo Venetis haberent Cremonam cum Insula Fulcheria usque ad ripam Abduze per brachia quadraginta, & reliquum Rex, se ipsum, & alia domina, quae habebant in Italia invicem tucri, & Joannem Rodricum filium summi Pont. per eum factum Ducem Valentiae Delphinatus, & sibi assignato redditu annuo aureorum viginti duorum millium consensum ad sui stipendium constitutere ducem Flaminiae & Piceni.

A. C. Anno subsequente, Joanne Augustino Ogiare Praetore Cremonae, Sfortia, Beatrice Estense ejus uxore die secunda Januarii ex abortu mortua, requisivit adversus Regem Gallorum à summo Pont. auxilium, oblatum etiam eidem suo, ac Regi Neapolis ad recuperandum dominium ecclesiasticum cum pecunia pro affeciendo aliquo dominio Rodrico filio suo. Et medio Augustini Trivulzii, & Laurentii Mexanice ejus Legatorum, ac Joannis Jacobi Trivulzii Vicarii Regis Gallorum in civitate Afriniae, ei post mortem ipsius per biennium oblatum dimittere dominium Mediolani, eidemque solvere aureorum ducentum millium, sed mox ex consilio Maximiliani Caesaris, Galeati Severinatis, & Antonii Landriani, ea facere recusavit, & ab omnibus dimissus transmissis Legatis Antonio Bugiardo, & Martino Castato ad Bajazetem Imperatorem Turcarum, illum incitavit ad movendum Venetis bellum. Et Rex Gallorum profectus Lugdunum, inde in Galliam Subalpinam de mense Augusti destinavit Bernardinum Obregonum, & Aloysium Regulum Ligini mœ. equestribus, & novem millibus destinatis, quibus ibi secum conjunctis copis Jo. Jacobi Trivulzii, illinc irruerunt in dominium Mediolani, & ibi sibi per Deonum Raphagninum Mediolanensem, custodem arcis Valentiae, ea prodixit, ipsam, ac Areticum, Novium, Viglebanum, Castellum Novum, Pontem Cortonum, & Derthomam, ibi Praefecto Antonio Maria Pallavicino, & multa alia ibi occupantur, & quibus occurrerunt Galeatus Severinas mœ. equestribus, mœ. velutibus, & decem millibus pedestribus, & mille Suissemibus, & Comes Galatiae alii copis, & exercitus Venetorum ingressi Insulam Fulcheriam, & per eum occupata Rocca Sica, Brugnano, Trivulzio, eoque directo, Sfortia requisito Principe Man-

A tuz ejus copis in sui auxilium, & nec profecto, nec intendente profecti ad ipsam, nisi sibi soluto toto stipendio, & secum inita nonnulla conventionibus, quas Sfortia in gratiam Severinatis recusavit facere, & ab eodem medio Ducis Ferrariae recusavit facere, & ab omnibus dimissus, & sibi data tantum spe per Regem Neapolis delibandi in sui auxilium eccc. equestris, & mœ. pedestres fuit Prospero Columa, convocato populo Mediolani, eoque exgravato oneribus, & exhortato longa & miti oratione, ad arma adversus Gallos rudentes Alexandriam, eaque dimissa ipsius passu per Galeatum Severinatem, ibi dimissis militibus ad praesidium profectum Papiam, ut ibi ipsi & frater copias in unum conjungerent, & dum milites Alexandriae dimissi ad praesidium inde auspicasse, cum Galli occuparent, & diriperent, mosque redegerunt in sui potestatem Mortariam, ac Papiam, & cum Veneti imposito ponte super flumine Abduze incurserunt usque Laudam, Mediolanensique tumultuarent, & Francica, & Bernardina de Curte, & Severinatis, ibi duces Sfortiae non audent occurrere Gallis & Venetis, dimissis viribus sui dimisit Joanni Augustino Adorno, & Joanni ejus fratri, sororio Severinatis, Genove Ducatum, & Borromae Angleriam, & Anonam, aliasque terras eis occupatas, & Isabella Anglonia per ejus dote assignavit Ducatum Baruli ac Rosini, eum redditu annuo aureorum triginta millium, & ab ea requirit, nec habito Francico ejus filio, illinc in Germaniam transmissis Maximiliano, & Francisco filijs cum Alcinio Maria fratre, ac Severinatis, & Estense Cardinalibus, dimissis arcem Mediolani Francico, & Bernardino de Curte, Philippo Filio Genuensi, Christophoro Calabriae Cremonensi, & Bluchino de Palude Alexandrino custodienda, praesidio duodecim millium pedestrium, eis numeratis pro stipendio aureorum ducentum quadraginta millibus die ii. Septembris una cum Galeato Severinatis, & Lucio Malvetio, & nonnullis turnis & cohortibus ex Mediolano abiit Asipurgum ad Maximilianum Caesarem ibi degentem.

Et Rex Gallorum ibi intellectus ex Lugduno properavit Mediolanum, ac Mediolanensibus exgravavit multis oneribus, & concessit Joanni Jacobo Trivulzio Viglebanum, & alia, qui sequari fuerant ejus partes, multa alia, & Comitem Gallati, dum indignatus in Sfortiam, quia sibi Antonium Mariam fratrem pretulerat, ab eo defecisset, conduxit ad sui stipendium, & Venetis, Marco Antonio Morosino, & Francisco Foscaro, eorum legatis penes ipsum, dimisit juxta convenia Cremonam circa Padum, & Insulam Fulcheriam, & dum eorum exercitus castrametaretur ad sanum sancti Martini in Belisero prope ipsam per quinq. millia passuum, jam sibi dato Sincione per Anabalem Anguissolam, ibi arcis custodem, sub pensione annua aureorum bis millium, transmissis in ipsam legatis Aloysio Advocato, & Sincione Benzono eorum Ducibus, Veneti ipsam die x. Septembris ingressi sunt, & ibi constituerunt Praetorem Dominicum Trivianum eorum puritum. Et Bernardinus de Curte exhortatione Philippi Filici, ex deputatis per Sfortiam ad custodiam arcem Mediolani, corruptus pecunia, & ejus Filici, & Antonii Mariae Pallavicini interveni sibi soluti aureis viginti quinq. millibus, ac promissa turna equestris, dum viveret nomine Regis Gallorum, postposita fide per eum ac alios data Sfortiae, Gallis die xvi. dimisit arcem ipsam. Et Genuenses quoque se permiserunt Regi Gallorum, eumque accesserunt Dux Ferrariae, Princeps Mantuae, Anibal filius Joannis Bentivoli, Legati Florentinorum, & aliarum civitatum liberarum Italiae, & per ipsum recepti in sui gratiam, & ad sui stipendium conducti fuerunt

rune Princeps Mantuae, & Joannes Bentivellus, & Florentini recepti sub protectionem, sibi in auxilium promissis de. equestribus, & sex millibus pedestribus ad omnem eorum requisitionem, & recepto regno Neapolitano pro recuperatione Fiferum, & aliorum sibi per Senecides & Lucenses occupatorum, quoscunque equestres cum tormentis bellicis necessarii, & per eos ipsi ad defensionem domitorum suorum in Italia, cccc. equestribus, & tribus millibus pedestribus, & receptis Pisis ad vendicandum regnum Neapolitanum de. equestribus, ac mutuae quinquaginta milia aureorum pro stipendio trimestri quinque millium Sutenfium, & reliquae triginta milia aureorum olim sibi mutuatorum per Sfortiam, deductis tamen ex eis expensis per ipsos factis ad sua beneficium, juxta arbitrium Jo. Jacobi Trivulzio, & per eos conducto ad sui stipendium, & constituto duce supremo Joanne de Rupere praefecto Romae. Et Federicus Rex Neapolit, ne bello ipsam infestaret, obtulit ei solvere tributum pro regno Neapolitano, & qui prorogatus induciis cum Caesare usque ad Calendia Majas, & x. die Octobris ex Anna uxore prodita in lucem Claudia primogenita, & constituta Rectore Genuae Aloyfio Arosalino, & Vicario in domo Mediolani Jo. Jacobo Trivulzio, & habito ab Isabella Aragonense Francisco filio suo ex Jo. Galeatio Sfortia, ex Mediolano abiit in Galliam Transalpinam cum eo, quem inditus jussit in monasterio Burgundiae. Et Maximilianus Caesar Geldensibus, & Sutenfibus, per illos armis sumptis adversus Aultrichos, & Valle Angelica Rhethorum eis finitima direpta, praedio repressis, ad eum transmissio Jo. Galeatio Vicecomite legato per Sfortiam, ut ab ipso haberet auxilium adversus Gallos, illos sui intra in gratum ipsius recepit.

A. C. Anno Redemptionis humani generis 1500. Cremonae praetore Paulo Balbo patricio Veneto, Ludovicus Sfortia per Mediolanenses indignatos in Regem Gallorum, & Trivulzium Vicarium suum, nimis faventem factioni suae Guelphorum, ac diversim insequentem, & nimis dure imperantem in dominio Mediolani, accersitis ex Germania, & consiliis auxilio Caesaris, conductis ad sui stipendium aere proprio, ac Cardinalis fratris sui, octo millibus Sutenfibus, & de. equestribus Burgundionibus. Et cum Trivulzio his auditis statim ab eo revocato in dominium ipsum Yvone Alegris turmis equestribus destinatis ad Rodericum, & à Veneto requisitis copiis, per eos ex facere inter ipsos se Regem Gallorum percusso debitis, ex copiis, quas habebat in eo dominio, aliquos delonasset ad praefidum Novicomis, illuc ex Germania ejus copiis una cum fratre propeverat, illudque illuc abeuntibus Gallis recepit, & deinde Mediolanum dimissum per Trivulzium, inde ibi, & ad ejus arcem dimisso praefido protectum Novarium quatuor millibus equestribus & pedestribus, & illuc etiam ibi dimissis ad praefidum cccc. pedestribus Mortuarum, illic firmatis castris, Sfortia Papiensibus & Parmensibus ad eum reversis, & cum Placentini & Lauderenses idem essent facturi, per Venetos destinatis Laude copiis sub Carolo Ursino, & Senecio Benzonio, conductis ad sui stipendium aliis de. equestribus, & multis cohortibus, habinsepae aliis copiis auxiliariis à Senecibus, ac Principe Mantuano, Joanne Bentivellio, Philippo Maria Rubeo, Comitibus Mirandulensibus, Carpenfibus, Corrigiensibus, ac Vermis Bobis, & nonnullis aliis Placentinis, & requisitis Venetis in sui partes, ac Genovensibus ad eum redire, & à Florentinis pecunia, eis per ipsum mutatis, habuit, dimisso fratre ad obsidionem arcis Mediolani, inde progressus fuit Viglebanum, eoque recepto Novariam obsedit, ac cepit direpta Derthona, permissa uide militi-

bus praefidii eorum bene abire, ac recepta Alexandria per Alegriam, & Sutenfibus à Gallis ad eum defensionibus, perseveravit in obsidione arcis Novariae. Et cum Trivulzio sibi transmissis ex Gallia per ibi Regem decem millibus Sutenfibus, & sex millibus Gallis, & mo. equestribus sub Tramoia, & Cardinale Rothomagensis Vicario suo constituto in Gallia Cisalpina, & profecto Astum, ex Mortaria Novariam, ut ibi arci opem ferret, profectus fuit. Et Sfortia, dum expectatis per eum cccc. equestribus, & sex millibus pedestribus ex Mediolano, ibi coactis à fratre, Sutenficia sibi non solum stipendio congruo tempore, in eum concitato tumultu, valde per ipsum rogati ad permanendum in ejus fide, & sibi data omni sua impetibile auri & argenti, donec deferrentur pecunia ex Mediolano, sedati, & exhortati ad conferendum manus cum Gallis, ad recusantem facere, se exstantes cum illa esse alios Sutenfies, cum quibus nollet concurrere, & essent eum deserturi, se permisit illorum fidei, & per eos sibi facta promissione de eo pendendo incolatus à Gallis, corruptos à Trivulzio pecunia, ipse indutus eorum habitu intravit gregarii militis, & conductus per castra Gallorum, eis proditus fuit una cum Antonio Maria, & Fracastio Severinatibus, dum & ipsi essent induti eodem habitu die xi. Aprilis. Et Galli receperunt Novariam, inde usquegenibus Sfortiadis, ex eis illis sibi occurrentibus intra & extra Novariam spoliatis, permissis tamen illuc abire incolatus Burgundionibus Et Alcanis Maria frater Sfortia, dum intenderet in ejus auxilium ex Mediolano copis, quas ibi coegerat, ire Novariam, illuc audita fratris captiva una cum Hermete nepote fratre Jo. Galeatio, & nonnullis Mediolanensibus factionis Gibellinae, aufugit Ripam alium Conradi Landi in agro Placentino, & per eum illuc vocata ab ipso ex Placentia Carolo Ursino, & Senecio Benzonio ducibus Venetorum, eis una cum aliis, qui erant secum, proditus fuit, & conductus Venetis, illucque requisitus per Regem Gallorum una cum Jo. Baptista Vicecomite, & nonnullis aliis Mediolanensibus, qui in Insula Pulcheria subsisterant sub fide Venetorum, conductus fuit in Galliam, quavis per summum Pont. destinato legato Angelo Lionizio Tyburis praefule requisitus fuisse à Venetis, & Sfortia ex iussu Regis inclusus fuit in turri Lorentis Galliae. Et Mediolanenses, & alii populi domini Mediolanensis, qui ad eum à Rege deiecerant, missis per eos legatis ad Cardinalem Rothomagensis, redierunt in ejus dominium, & recepti fuerunt in sui gratiam, per ipsos solutis sibi aureis trecentum millibus, & alios juxta eorum vires. Et Sutenfies indigni in Gallos, recusantes sibi solvere praemium promissum, exclusi Venetis, quas minabantur diripere, inde occupata Chiverna ad fines Ducatus Mediolanensis, requierunt domum. Et Maximilianus Caesar ira accensus in Regem Gallorum ob dominium ipsum occupatum, & captivitatem Sfortiadum, à se ejus ac Venetorum legatis expulsi, tenuit convocatis in unum Electores ac Principibus Germaniae, eos adversus illum, & ad recuperandum dominium incitare. Viguit gravis arctus, & subsecutus fuit grave frigus, & fuerunt vehementes venti.

F. Anno proximo, Cremonae praetore Paulo Balbo, a. e. conspecta imaginibus crucis rubae ac nigri coloris 1501, super vestibus mortualem in unum. Maximilianus Caesar & Rex Gallorum prorogantur inducias, & transmissis per Regem Tridentum ad Caesarem Cardinale Rothomagensis tractantur pacem inire, oblata uxore per Regem Claudia primogenita sua Carolo nepote ex Philippo filio Maximiliani, ut Regem adiret domino Mediolani, & quod per eos ambos junctis armis moto bello Venetis,

tis, ab eis vendicarent per ipsos occupata ex Imperio & regna sua. Et Rex Cremonam eis per ipsam dimissam, ac Beixiam, Bergomum, Veronam, ac Cremonam, quibus exierant Philippum Marianum Vicecomitem, olim Ducem Mediolani, in bellis, quae secum gererant, sed cum Caesar non intenderet domum Mediolani transire in filios Regis, & nec Rex extorres Mediolanenses in eorum patriam, ut requireret Caesar, relictuere, paci locus esse non potuit: verum Philippus filius, dum una cum Joana uxore proficere in Hispaniam, ut ab illic incolis, cum ibi regna essent in eum perventura, reciperet juramentum fidelitatis, profectus Hybrata, ubi erat Rex Gallorum, secum remansit concors promissa Carolo filio per ipsam Claudia primogenita cum dote Britannia. Et cum primo vere non ceciderit pithia per quadrimetris fuit magna aeris siccitas. Tunc temporis Alphonsus, & Ferdinandus ex filiis Comitis Brocardi de Persico, fuerunt ex duobus equestrum Ferdinandi II. Regis Neapolis, & Marcus alius frater Maximilianus Caesaris.

A. C. Anno sequente, Cremonae praetore Hieronymo Donato, Rex Gallorum ex Lugduno Genavam accessit, & illuc Mediolanum.

A. C. Anno sequente, Cremonae adhuc praetore Donato, Alexander summus Pont. audita captura Pauli, & aliorum Urbinorum, iussu Jo. Roderici ejus filii facta, Baptista Cardinale eorum agnato ad se vocato, Romanque profecto, ibi carcerari iussu una cum Raynaldo, & protonotario, & Abbate Alviniani, & Jacobo de Sancta Cruce, eisque, & aliis Urbinis exiliatis toto dominio, quod habebant in Latium, illuc destinatis filio suo Principe Squilanti, una cum protonotario Urfino, & Cardinale mortuo, & ut creditum fuit ex veneno sibi propinato, alius dimitti iussu Julio Urfino ex Palambara Sabellorum, quam oppugnabat, dimissa, aufugiente Ceresum, eoque oppugnato, & mox Urfinas a conu Ecclesiae Rom. segregatis, & introducto anatarum usu, & creatis xxvii Cardinalibus, inter quos fuerunt duo Hispani, dum inhierat occupationi domus Joannis Jordanis Urfini, & decapitato Jacobo Cruceo patris Rom. ex ejus fideione, Roberto Urfino, & aliis ejus familiae & factionis, qui haecenus summo Pont. adhererant, ex Roma abeuntibus, & incertum esset, an sequeretur partes Gallorum, an Hispanorum, praeparato per Rodericum filium ad Vaticanum convivio, & ibi veneno infesto vino, quo ex humana tollerent Cardinales Adurnum, Cornetum, Sancti Angeli, Montem, & Capuae, ad illud invitatos, eorumque defunctorum immensa opes occuparet, & ex vino ipso humilo per summum Pont. ac Rodericum errore deceptos, die xvi. Augusti obiit, & Rodericus, dum curaretur à veneno, intro ductis copias sua duodecim millium armorum, & occupatis, & munici Vaticano, arce Adriani, & adibus Minervae, in quas se receperant Cardinales, & sibi conciliatis Columnensibus, Fabricio filio Odoardi Ducis Amaphitani, ac Prospero filio Antonii Principis Salerni, & Crotoni duobus, eis ac aliis Columnensibus ipsius quibusque, quibus eos exierant, ipsos destinavit in Latium. Ex Urfinis Fabio filio Pauli duci duodecim armatis ingressis Romanam, & ibi direptis, & combussis nonnullis tabernis Hispanorum, & per eos domum suam, quibus eos exierant, receptis, & in eos arrepta arma per Rom. dimissis, ac direptis nonnullis adibus Urbinorum, apud Montem Jordanum. Et cum Cardinales non intenderent incumbere electioni summi Pont. nisi Roderico copias suis Romanam egresso, illuc ducibus Ludovico Picco, Alexandro Trivulzio co. equestribus, & ccc. velutibus cum comitantibus abijt Nepe. Et per Cardinales xxxviii. conscriptis quatuor millibus pede-

A stribus ad eorum custodiam, ingressos monasterium Minervae Ordinis Praedicatorum de observantia divi Dominici, inter quos fuerunt Cardinales Rothomagensis, & Alcaius Maria Storta, ex Gallia illuc conductus, creatus fuit die 1. Septembris Franciscus Picolesinus Senensis summus Pont. & nominatus Pius III. qui illuc ad dies xxvi. ex humanis abiit. Et Urfinus ducibus Alviniano, & Balione, ac Columnensibus invicem concordis, & Rodericus ccc. equestribus, & totidem velutibus, & duodecim pedestribus regressi Romanam, & comitibus ibi praefectis per Columnensibus & Urfinos cum eo, & copiis suis, & Gallorum, in quo vulneratus fuit Balvius Occius Heros Gallicus, Rodericus nondum sanctus, diffusis viribus suis, cum Cardinalibus Hispanis & Principe Squilanti se recepit in arcem Adriani, & per Cardinales adhuc ingressos conclave die 1. Novemb. nemine discrepante fuit electus PP. Max. Julianus de Rupere, Cardinalis sancti Petri in Vincula, Savonensis, & nominatus Julius II. Suisentium & Rhaetorum quinquem nullis curantibus se diriperunt fines Ducatus Mediolanensis, ibi occupatis Mulocco & Lucerna, ejus arce oppugnata, & Gualti, qui erant ad praedictum muri, illuc ad impediendum illorum irruptionem in Ducatum ipsum constructi, inde expulsi, & dum Ambrosius ibi prorex duodecim equestribus, & tribus milibus pedestribus, & aliis copiis auxiliariis Venetorum, Principum Ferrariae, Mantuae, ac Bononiae, illuc occurrisset, corrupti pecunia, & oppressi amonae penuria, & sibi data per Regem Gallorum fide illis dimittendi Belinoniam, omnibus ibi occupatis praeter eam ac Mulocum dimissis, regressi sunt domum.

Anno subsequente, Cremonae Praetore Bartholomaeo A. C. Emilio partito Veneto, Maximiliano Caesar, & Philippus filius cum Rege Gallorum interveniente legatorum percellunt factis coram praefecto Siferstino, & Machione Finalis legati summi Pont. & in eo comprehensis cum Rege Hispaniarum, ubi id intera trinitate approbasset, & quo Rex pollicitus fuit subdere Chasium primogenitum Carolo filio Philippi, & eo decedente, Maximiliano alio filio, & Caesar circumscriptis quibuscumque investitura per eum factis de dominio Mediolani, illud concedere in feudum Regi, & liberis suis masculis, & ibi nullos genuisset, Claudiae, & Carolo, seu fratri, ubi ei nuberet, soluta pro ipsa concessione per Regem Caesari centum viginti milibus aureis, & ex eis medietate investitura facta, & altera post per semetipsum, & quatuordecim perpetuo ad festum Nativitatis Dominicae dato pari calculum. Et sibi invicem promiserunt durare sedere defensionem. Et ubi Caesar Venetis, pro recuperatione per illos occupatorum ex ejus imperio & regnis, movisset bellum, invissetque Romanam ad accipiendum coronam, ei Rex auxiliaria fuisset; & nec Comiti Palatino, ubi cum eo gefisset bellum, opem tulisset. Et ubi Rex Hispaniarum recusasset hoc facere subire, Rex Gallorum ab eo posset recuperare bello regnum Neapolitanum, & dimissis se carere Ludovicum Stortiam, qui tamen moram faceret in Gallia, & ibi in loca, quae sibi assignasset Rex, permisissetque extorres Mediolani illuc redire. Et haec approbarentur per Franciscum Ducem Engolismum. Alcaius Maria Storta Cardinalis, & episcopus Cremonae, Romae, dum ibi medietatem bellum movere Gallia pro recuperando dominio Mediolani, ex veneno sibi propinato ab humanis fuit sublatum, eique furrogatus Galeottus de Rupere Cardinalis, ipsoque intra breve tempus mortuo Hieronymus Trivulzianus patritius Venetus in episcopatu Cremonae.

Anno 1505. Bartholomaeus A. C. Emilio adhuc fuit A. C. praetor Cremonae. 1505.

A. C. Anno pentimo, ibi prætor Paulus Pisano, & 1594
Domenico Bolano capitaneo patris Venetia, inde per eos relegati fuerunt quinquaginta Cremonenses sibi suspecti. Ex turre ibi altiori fulgure percussa, ex ea fuit excussus insigne leonis cum libra ac examine iustitiæ, & litteris apud se positis, *pan tibi Mater Evangelista*.

A. C. Anno sequente, Cremonæ prætor Joanne 1597
Æmilio patrio Veneto, Rcx Gallorum nupit Claudiam primogenitam, jam desponsatam Carolo nepoti Carli, Francisco Duci Engolismensium, ejus nepoti ex Carolo fratre suo, filio Joannis fratris Caroli patris sui. Ex coæto exercitu decem, equestrum, mille, velut, & duodecim milium pedestrium ad reprimendum Genuenses tumultuantes, sibi creato Duce Paulo de Novis punorum tinctore cum octo tribus, ab illa occupata Spedia, & nonnullis aliis locis maritimis, obsequio Monacho Luciani Grimaldii classe, ac exercitu terrestri pedestrium sex milium, Tartisio & Gambacuta ducibus, fuisse copias Hieronymi & Rolandini de Visco, occupato propugnaculo Castellata prope Genuam super montibus, ibi occisis Gallis, qui erant ad ejus præsidium, in illos profectus fuit, & post multa prælia utrinque Genuæ facta, illos redegit ad pristinum finitum, & Genuam ingressus die xxx. Aprilis, & erecta ibi arce, eaque, ac aliis ibi munitis prædiis, & Genuentibus multatis aureis trecentum milibus, eisque prohibitis signare monetas, quas euli faciebant eorum signo, sed signo Regis, ad cujus opem semper haberent paratas vires tres, & Demetrio Justiniano, & Paulo de Novis de fuga retractis Genuam, & ibi decapitatis, dimisit exercitu. Et Maximilianus Cæsar incitatus per summum Pontificem ac Venetos adversus eum sibi suspectum, ne Italiam & Rom. Imperium invaderet, expulso summo Pont. à sede Apostolica, & loco ejus iussu Cardinalis Rothomagensis, convocatis Electoribus, & aliis Principibus Germanis adversus ipsum, cum eis ac Cardinale fuisse crucis legato summi Pont. ac legatis Venetorum, & Principu Mantue, habuit comitia, eisque declaravit rebellem, ac hostem Imperii Rom. & sibi decreto per semestre auxilio decem, equestrum, & viginti duorum milium pedestrium cum tormentis bellicis ad id necessariis, & centum viginti milibus aureis pro eorum stipendio, & qui die xvi. Octobris coacti in agro Constantiæ, inde eum eo descendere in Italiam, requisita etiam ad ejus stipendium duodecim milibus Suisensibus, ex eis etiam ad id requisita per Regem Gallorum, & à Venetiis libero per eorum dominium transire, & per illos sibi oblato, modo secum non haberet exercitum, & etiam à Duce Ferrarie pecuniam, & à Florentinis quinquaginta milibus aureis, & à summo Pont. centum milibus ex pecunia in Germania coactis, pro bello infidelibus inferendo. Ex Rex Gallorum, ut ei resisteret ex Gallia transiisse copias militares in dominum Mediolani, & ibi aliarum iussit haberi delectum, & ex regno Neapolitano ad ejus stipendium conducti his mille quinque centum Hispanos, & ad limites Rhetorum maris Aromæ Borromæorum. Et in Burgundia per Transiliam ibi vicarium suum conducti n. equestris, & in auxilium Venetorum Jo. Jacobum Trivultium Veronam transmitti decem, cum quatuor milibus pedestribus, & Paulus, Baptista, Justinianus, & Fulgiosius Fulgiosi ex exterribus Genuæ, coacti per eos mille pedestribus Germani Bostili domini Ludovici Gonzagæ, quibus intendebant occupare Genuam, per Ambrosium vicarium suum in dominio Mediolani conductis, per eum Parmæ nonnullis turmis & cohortibus, & adversus illos destinatis, omni spe deposita inde abierunt in Germaniam. Et Veneti destinaverunt ad li-

A mites agri Tridentini Comitum Pitiliani cccc. equestribus, & multis cohortibus pedestrium, & Alviannum in Forilivium decem, equestribus, & aliis cohortibus. Et Germanos etiam iussu Cæsaris per ipsos occupatis Goritia, Gandubrio, & Trieste, sibi movissent bellum, & ad Gandubrium per Venetos Pitiliano duce, & per Gallos, & Hispanos Trivultio duce cum eadem commissa pugna profugerunt, multa utrinque eadem commissa, & inde abeuntibus omnia sibi per illos occupata in Foro Juli, & ex locis vicinis Tridentum, ubi sibi moverant bellum, recuperant. Inflamrata fuit ecclesia divæ Agathæ cum ejus ædibus, additis sex Canonici, Hieronymo B Trecco præposito procurante, habenteque jus utendi mitra, & aliis insignibus episcopalibus.

Anno sequuto, Cremonæ prætor Aloysio Mula 1598
partitio Veneto, Ludovicus Sfortia olim Dux Mediolani obijt in civitate Burges Galliarum Transilpinæ, superstitibus Maximiliano, & Francisco ejus filijs ex Beatrice Estensi, & Jo. Paulo naturali. Et Franciscus filius Jo. Galeati Sfortie ex Isabella Aragonense ductus in Galliam per Ludovicum Gallorum Regem, & ut existeretur spes faceretur Sfortianum in dominio Mediolani, indutus habitu monachali in Burgundia iussu Regis, & ibi dimissis sub custodia nonnullorum monachorum, illinc ad nonnullos annos, dum incumbere venationi ex equo præcipitatus, illic quoque perijt. Maximilianus Cæsar præmissa Veronam ad ibi restorare Venetorum, & ab eis requisitis, & nec sibi concessis stativis quatuor milium equestrum, quibus induebant ire Romam pro ibi habenda corona imperiali, profectus Tridentum, illie die iii. Januarii habuit iolemnem pompam, & publicata per Marthæum Lunghum episcopum Burgensem ipsius mente Romam eundi pro habenda ibi corona. Et Tridenti parata multa copia annonæ, & materiei bellicæ, inde ea, ac m. equestribus, & quatuor milibus pedestribus irrupit finis Venetorum versus Vincetiam, & illinc destituit Marchione Brandeburgense n. equestribus, & bis milibus pedestribus versus Ruperem etiam comitis Venetorum, & inde statim Brandeburgum reverso expugnavit, ac oppugnavit nonnulla ibi Venetorum ex agro Vicentino, & mox rexit Bolzannum. Et per Venetos habito delecta militum, & ex Verona versus Ruperem profecto Trivultio turmas equestribus, & octo milibus Suisensibus per Regem Gallorum, & ex eis conductis ad sui stipendium quinque milibus, & reliquis Venetorum recusantibus tamen militare adversus Cæsarem, nisi ad defensionem domini Mediolanensis, destinavit cccc. equestris, & quinque milia pedestrium in Forum Juli, ubi occuparent oppidum Valli Candoris, & ibi restorare, & Georgio Cornelio legato Venetorum, & Alviano in illos profectus ex agro Vicentino acie militari, & classe trajecta versus Trieste irrupit Forum Juli sex milibus pedestribus, & ibi occupata Valle Candoris, cum nonnullis aliis, & ea regione incurrit per quatuor milia passuum, regressus est ad finem Februarii Aspurum pro cogenda pecunia, quibus posset protequi bellum, & inde Ulmam Sueviæ, & ibi incitatus Suevis bellum inferre Suisensibus profectus ad stipendium Regis Gallorum, illic Electores ac Principes Germanos convocavit, & exhortatus est ei ministrare copias militares. Et cum novem milia equestrum & pedestrium Germanorum expugnassent oppidum Barocchi, Alvianus turmas equestribus in illos transivit, & commisso cum illis prælio, etiam ope ibi accolum, eo fudit, ex eis occisis circiter mille, & fere omnes captivati, & illinc progressus expugnavit arce Candoris Carolo Malatesta Arimino duce suo ibi cadente, ad Alpes Julias se recepit, & muniti iussit Goritiam adversus Turcas, ubi illic curassent, una cum Trieste, sic,

hie, & in Illyrio Cortous, ac civitate fluminis ex-
combusta, & ad fines Pannonie Pannoniam, &
multa alia ibi Caesari. Et cum Episcopus Triden-
tinus novem milibus pedestribus descendisset ad
montem Beironium, & ibi ad praesidium degenti-
bus sub Joanne Jacobo Corio, & Dionigio Naldo,
& Vitellio fuso, eis, ac aliis mille pedestribus sti-
pendiariis, ac aliis evocatis obediasset Ripam adja-
centem Gardae, & ad ejus auxilium destinatis co-
pulis, quibus disperetur ibi regio, & Rheticis bis
mille trausatis stipendio episcopum ipsum deserenti-
bus, & populus ejus exercitus amans, reliquis
pedem retulisset, Veneti progressi loca ibi vicina
disperuerunt tribus milibus ex eis depopulantibus
loci ibi Comitatus Agrethum per illic incolas pro-
fugatis, ex illis ducentum occisis, & cum mille du-
centum Germani profectu Tridentum una cum mille
equestribus, & sex milibus pedestribus in mane
Paichuta Petram ibi propinquam per lapides sex ob-
fodissent, profecti sunt in ejus auxilium exercitu
sexdecim millium pedestrium, & quatuor millium
equestrum, & ibi castris firmatis Petram progres-
si, ejus arcem oppugnavunt, & Germanis in eos
irruentibus sibi ademptis duobus tormentis bellicis,
frustrati spe ipsa potiundi inde abierunt Ruperem, &
Germani Tridentum, & illinc domos suas redierunt.

Et Caesar ab omnibus dimissus, & gravi cura op-
pressus, & spe sua defraudatus, sibi occupatus per
Venetos quibuscunque, quae habebat in Foro Julia,
& regionibus propinquis, & quem etiam existissent
Tridentum, & alii ibi vicini, ubi Galli eis conjun-
cti assidue, & nisi prohibiti fuissent per eorum
Regem nolentem Caracem in se gravius incitare,
omnibus comitiis Ulmae, inde abijt Coloniam, &
cum Venetia die decima Julii fecit inducias per
triennum intervenit praesulibus Tridentini, ac Se-
rentani Scribae sui (supremi), ac Zacharia Coatareni pro
Venetis, hinc inde occupatis retentis, & quae pos-
sent muniri, exclusio rege Gallorum pro dominiis
suis, & fuderunt contra Italiae, cum interven-
tibus pro eo Jo. Jacobo Trivulzio, & Carolo
Guifredo praesule Senatus Mediolanensis, vellet in
iudicio comprehendi Ducem Geldensensem, cui bel-
lum faciebat Caesar, & in ipsa comprehensi fuerunt
suumque Pont. Reges Hispaniae, Angliae, & Panno-
niae, & omnes Imperii subditi, & confederati,
& etiam Venetorum, quos nominasset infra tri-
mestre, & mox summus Pont. Caesar, Reges Gal-
lorum, & Hispanorum, Dux Ferrariae, ac Prin-
ceps Mantuae indignati in Venetos, occupantes ex
dominio ecclesiastico Faventium, Ariminum, Ra-
vennam, & Cerviam, etiam repulso Sixto Car-
dinali sancti Petri in Vincula, nepote summi Pont. ab
episcopatu Vicentino, per eos dato ipsorum nobi-
li, & receptis in illorum dominium expulsi per
Regem Gallorum ex dominio Mediolani, exsulibus-
que Forlivi in Faventium, qui inde erumpentes
tentarent occupare Forum Livii domini Ecclesiae,
& ex imperio & dominio Caesaris Patavium, Ve-
ronam, Vicentiam, Trivigium, & ex dominio
Austriacae Forum Julii, & multa alia, & Cremonam
ex dominio Mediolani, & ex regno Neapolis ur-
bes, & portus eis oppugnantes per Ferdinandum
Secundum Aragoensem, & ex dominio Ferrariae
peninsulam Rhodigii, & Mantuae Asulum, Leona-
rum, & Plescherum, transmissis per summum Pont.
Cardinale Nubonense legato ad Regem Gallorum,
ut cum sibi indignum eo episcopatus Placentinum,
& Astensem cum Abbatia Clavallii eo invito col-
latis, conciliaret, percelleret adversus Venetos
fundus in urbe Cameracensi Burgundiae, intervenit
episcopus Cardinalis pro summo Pont. & Margarita
filia Caesaris relictis Flandriae, & Matthaei Lun-
ghii pro eo, & Cardinalis Rothomagensis pro Re-
ge Gallorum, quod ibi in ecclesia cathedrali publi-

estum fuit die decima Decembris, & quo con-
venit bellum movere Venetis pro recuperandis per
ipsos occupatis, ut praefertur, & ad quae dimitten-
da prius deberent moneri per summum Pont. sub
poena anathematis. Et Rex Gallorum facta in eam,
ac Francicum generum suum, eorumque descen-
dentes, investitura per Caesarem de dominio Medio-
lani, sibi solutus aureis centum milibus, in Italia
descenderet exercitu die prima Aprilis proximi, &
nec Caesar, nec Archidux nepos suus bello duran-
te, & oec post per semetire infestarent Regem Hi-
spaniarum in regimine Castiliae, & summus Pont.
decideret controversiam vigentem inter Caesarem ac
Ducem Ferrariae ob dotem Annae Sfortiae olim ux-
oris Ducis, ac sororis Blanchae Mariae uxoris Cae-
saris. Et factus ipsam Caesar & Rex Gallorum,
transmissis per eum ad Caesarem praesule Parisiense,
& Alberto Pio ex regulis Carpi, statim approba-
runt. Et summus Pont. cum invitatus illos iocundus
invisisset, tentatis Venetis ad dimittendum Ecclesiae
Ariminum, & nec per illos dimissum, mox appro-
bavit. Et tunc frequentes pluviae occiderunt, ex
quibus caduta tabula quadam hac, ex eis interierunt
innumerales boves, ac fies, & in Germania, &
Italia ex terremotibus, ipsaque aeris intemperie ar-
bores, ne fronderent, diu retardatae fuerunt. Et
per catholicos factis publicis rogationibus ad omni-
potentem Deum ad avertemdam hanc cladem, ex
impiorum ejus beatitudine aeris summae temperies
sublequuta fuit.

Anno subsequente, adhuc Cremonae pretore Al-
viseo Mula, & Zacharia Contareno rectore, sum-
mus Pont. protulit anathema in Venetos, eorum-
que auxiliares, dominumque suum suppositum pre-
dix, & occupantibus concessit, nisi restituerent il-
lorum dominis praesentis per illos occupata, & ab
ipsorum stipendiis revocavit Julium, ac Laurentium,
cognominatum Rerium, Ursinos, & Troianum Sa-
bellum Rom. Ecclesiae subditos, & per Venetos ad
sui stipendium conductos quique centum equestri-
bus, & tribus milibus pedestribus ibi pro stipen-
dio eorum solutis quinquem milibus aureis, per eos
retentis iussu summi Pont. & eo exhortante, ac Re-
ge Gallorum iubente Venetia indicto bello, Caro-
lus Ambrosius pro Rege gubernator in dominio Me-
diolani sex milibus pedestribus, & tribus milibus
equestribus, ac tormentis bellicis trajecto flumine
Abduae die quinta decima Aprilis inchoato bello in
illos profectus, Trivium Insulae Fulcheriae expa-
gnavit, ibi captivatis Justiniano Mauroceno patritio
Veneto, Joanne Alviseo Vitellio Tiferiense, ac Vin-
centio Arnaldo ducibus, qui ibi erant ad praesidium
centum velicibus, & mille pedestribus, ex quibus du-
centum velites aufugerunt, & occurrentes Gallis cum
eis manus conferuerunt. Et Princeps Mantuae in-
gressus agrum Cremonensem centum equestribus, i-
bi occupavit ac munivit Caesale majus, & inde pro-
fectus Asulum, ac Leonatum olim domini sui, ten-
tavit ea occupare. Et Roccalberus etiam Dux Gal-
licus ex Placentia concursavit ac dirupit agrum
Cremonensem ei finitimum, & quem, & alii Galli
ex Lauda una cum Brancensis juncto ponte flu-
mine Abduae irruerunt, ac depopulati sunt, &
Veneti per eos manatis praesidia ac munitionibus
civitatisque ac locis sui domini, & Cremonae ere-
ctis de mense Martii, Alviseo Advocato Briacensi
assistente, propugnaculo extra portam S. Lucae,
& alio extra portam S. Michaelis, & alio extra
portam omnium Sanctorum, ibi demolitis domibus
divi Ambrosii, & omnium SS. ubi imago B. M.
Virg. super marmo picta nunquam aliqua arte huma-
na demoliri potuit, sed servata fuit virtute omni-
potentis Dei, & multis ex Cremona sibi suspectis re-
legata Venetias, & manens, & transmissa classe An-
gelo Trivisano praefecto in mare Tyrrhenum, &
Cc ccc c 3 etiam

etiam consilio exercitus triginta milium pedestrium sub Alviano, & decem milium equestrium sub Pitiliano, ex Pontivico accesserunt Fonteaellam, & inde cum occupata Ripa alta, profecti Trivium, illud custoditum per mille pedes, & quinque centum equites, expugnaverunt, ac dissipaverunt, ibi captivitas ducibus, & inter eos & Gallos, amicos illud recuperare, commisso praelio, in quo multi utrinque occubuerunt. Rex Gallorum cum Duce Lotharingi bis milibus equestribus, & decem milibus pedestribus Guasconibus, Elvetiis, Italis, & aliarum nationum ex Gallia de secunda Maji profectus Mediolanum, & Abdua flumine conjuncto tribus poenibus, & secum unitis Ambrosio Boiense, ac Principe Mantuano mille quinque centum equestribus, & triginta milibus pedestribus castra firmavit prope culta Venetorum, & per eos direptos, & combulso, & solo aequato, & dimisso Trivilio, inde abeuntes Vailatum quinque centum equestribus, & Elvetiis Ambrosio, & Trivulio ducibus per Gallos recepta Ripa alta, insequentibus & praelio lacerantibus Venetos, & cum pervenissent Vailatum conversa fronte in Gallos per octo centum equites, & fere omnes pedes, degentes in ipsorum extremo agmine, ex jussu Alviani illud regem, & per Regem Gallorum conjuncto in unum quo toto exercitu, & Pitiliano precedente reliquo exercitu Venetorum per Alvianum in sui auxilium revocato, & nec reverso, ab eo facto consilio cum Gallis per tria hora die decima octava Maji, & victoria prius inclinate ad Venetos, & superpervento nimbo cum turbine ventorum, & grandine, & per Alvianum Advocatum Brixianensem, & Soncium Benzonem Cremonensem eorum turmis re composita cum Gallis praelio, dum inchoatum fuisset, dimisso, Gallis prevalentibus, & profligatis Veneti, vulnerato ac captivo Alviano cum multis aliis, inter quos fuit Christophorus Calabris tribunus Cremonensis, & occisi circiter octo milibus, & nec multis equestribus, & sibi interceptis viginti torquentia bellica, ex nimia audacia & temeritate Alviani, Rex Gallorum praeter modum laetus hac victoria pro ejus memoria in loco consilio templo erecto, ac dicato R. M. Virg. ejus jussu, Pitiliano reliquo exercitu incoloni prosequente iter suum recepit Caravagium, & Bergomum cum ejus archibus, ibi captivus Marino Georgio, & Antonio Maniperto, & aliis patribus Veneti illic reportas, & Antonio Maria Pallavicino duce, & nec in Brixiam advenio reliquo exercitu Veneto illic profecto Jo. Francisco Gambura, & aliis factionis suae auctoribus, & ex prodicione Alviani Advocati ac potius fuit, & etiam Crema ex prodicione Soncio Benzonis, & dum rector, & praetor Cremonae, & alii, qui ibi erant, intellecta fraude sui exercitus, praeterea civitate dimissa, in illam arcem se receperunt, medio Galesii Pallavicini cum recepit die xxiv. Maji, & ingressus fuit die xxv. Junii, solemnitate D. Jo. Baptiste, cum comitantibus septem Cardinalibus, Alphonsio Duce Ferrariae, Francisco Mannae, & Montiserrati, & Salutarium Marchionibus, legatis summi Pont. Caesaris, Regis Hispaniarum, & multorum aliorum Principum, & ibi moram habuit per biduum, & confutavit praetorem Jo. Baptistam de Balio, & mox recepit Picconem, praetor ibi, ac Cremonae arces, & deinde Pischieriam, quae direpta fuit, ibi expugnata arce, & occisi quatuor centum pedestres, qui ibi erant ad praesidium, eorum duce Patritio Veneto captivo, & fureis suspensio jussu Regis, reliquo exercitu Veneto, & ex quo multi abierant, castrametante in Campo Martio apud Veronam, dum in eam quoque ibi incole ipsum noluerunt admittere, & Veneti termini, cum vadere Caesarem alio exercitu in illos ex Germania descendere, reliquo eorum exercitu quatuor

centum equestribus, bis milium velatum, & quinque milium pedestrium profecto ad oppidum Medistrax juxta stagnum Venetorum, ibi habitis comitiis decreverunt habere novum delectum milium, & parare classis quinquaginta triremium sub Triviano, ac tentare, an sibi possent conciliare summum Pont. ac Caesarem.

Et summus Pont. constituit legato Francisco Aldosio ex oppido Rô, & praesule Papire, & Duce Ferrariae vexillifero, & Francisco Maria de Rupe- re ejus nepote duce supremo, transmissio exercitus quatuor centum equestrium, totidem velatum, & octo milium pedestrium in Flaminium, & ibi ditione Venetorum incursum, direptos, & igne devastata, & per copias Jo. Pauli Balioni, & Ludovici Pici Murandulensis cum octo centum pedestribus, & nonnullis turmis equestrium Venetorum Jo. Paulo Manfrono duce, apud Brissigellam commisso praelio eis profligatis, Manfrono captivo, & Joanne Graeco duce velatum egresso Ravennam, & occurrente Visetio, etiam duci pontificio, ac obseffa Ravenna per pontificis, es, ac Imola, ac aliis domini Veneti, olim ecclesiastici, potius fuit. Et Dux Ferrariae etiam recepit peninsulam Rhodigii olim domini sui. Ex Christophorus Hispanipes ex regalia litra, & ibi sequens partes Caesari, illic cepit Pissinum, & Divinum. Et Dux Provinciae ex Germania jussu Caesari bis milibus armatis facta irruptione in Forum Julii, ibi etiam recepit Belunum, Feltrum, ac Trieste, & alia ibi quoque olim domini Caesari occupata per Venetos. Et episcopus Tridentinus Ripam & Agrestum, & Comates Lodroni nonnulla oppida eorum ditioni proxima. Et Patavini, & Veronenses, & Vicentini dimissi per Venetos se permiserunt Caesari, quem Veneti transmissio ad eum legato Antonio Justiniano tenuerunt ibi conciliare. Et Leonardus Dreianus exul Vicentinus, & sequens partes Caesari, copias, quibus perveniret usque ad oppidum Valsferam, ductis Trivulio uni, quod Veneti, cum solum permansisset in eorum fide, praesidium muniverunt, illud ingressus tenuit compellere in jus Caesari, & inde repulsi sunt auctore Marco ibi Sartore. Et Rex Hispaniarum potius fuit Manfredonia, Trano, Monopoli, Brundisio, & Hydrunte, sibi dimissa sponte per Venetos. Et Veneti forma conversa ad eos opera Andree Gritti eorum legati, equite Vulpiao velatum, & Zetulo Persino, & Lactantio Bergonense pedestrum ducibus, & auxilio ruralium Patavinorum inimicorum Caesariani, factum ingressi Patavium, illud, ad ejus praesidium erat Dreianus Vicentinus, ac Brunorius de Seregno, ibi dimissi per Ludovicum Gonzagum quinquaginta equestribus, & tercentum pedestribus, receperunt die quinta Septembris, ibi captivo Dreiano, & post per dies quadraginta, quem pervenisset in Caesarem, una cum toto ejus agro, ac Limasio. Et nisi Constantinus Macedonicus dux Caesarianus Vicentiam ingressus fuisset, ibi incolae eis se etiam permulissent, ac turrim Martellam per Venetos obseffa, nisi Cardinalis Estensis ei opem tulisset, vendicissent. Et summus Pont. cum Rege Gallorum in Abiate Graillo, ad eum redeuntem in Galliam transmissio Cardinali Aldosio legato, renovavit factus, quo Rex promittit non protegere aliquos feudatarios, & subditos Romae Ecclesiae, & promissa fuit muris defensio, Dux Ferrariae jam per Regem in sui protectionem suscepto, & quae res in Galliam, dimissa ad opem Caesari septem centum equestribus sub regale falde, quibus ingressus fuit Vicentiam. Et praesul Tridentinus tamen occupari Venetorum per Venetos, eorum equestribus illuc quotidie accursantibus, ipsam quoque ingressus fuit septem centum pedestribus, & ducentum equestribus, illuc ad ibi praesidium etiam vocato

cato Principe Mantuano, quem firmatum sexcentum equesibus ad insulam Scalensem agri Veronensis, illic protectus Lucius Malvecius, Petrus Polverinatus, & Vincentius Callinus ducentum velutibus, & Zanolus Perullinus octo centum pedestribus, & alii, qui erant ad presidium Lamiaci, & mille quique centum ex ibi ruralibus coacti per Hieronymum, & fratres de Pompeis nobiles Veronenses, die decima Augusti captivarunt una cum Bovisio locumtenuis suo, & direpsis eorum turnis conduxerunt Venetis.

Et Cæsar descendit in Italiam exercitu, expugnatique Saravalle, occisis ibi quibusvisque militibus Venetorum reperta illis ad presidium, in ultionem suorum etiam interceptorum per Venetos, dum illud cepissent, & nonnullis aliis in agro Vicentino, eo, ac Patavino, & Veronense agris cursatis, ac direptis per ejus milites. Et per ipsum requisitis, & nec habitis, classibus Pontificia, Gallica, & Hispanica, quibus obsideret Venetos, obstitit exercitu octuaginta milium equestrum, & pedestrum expendiariorum, & evocatorum, ex quibus fuerunt ducentum equestres Pontifici sub Ludovico Pico, & totidem Ducis Ferrarise sub Hippolyto fratre suo Cardinale, & septem centum Regis Gallorum sub Paliffa, die quatuordecima Septembris Patavium valde munitione annoxa, ac materia, & tormentis bellicis, & presidio mille sexcentum equitum, trium milium velorum, & duodecim milium pedestrum Italorum, sub Bernardino Montano, & multis aliis insignibus ductoribus, ac tribunis, & decem milibus Dalmatarum, Illyricorum, & Græcorum, illorum omnium duce Pituliano, ibi assistentibus Andrea Grito, Christophoro Magno, Francisco Capello, & multis aliis ex primoribus patriciis Venetis, & tentata per Cæsarem divisione Medostii fluminis, & ducentum velutibus Philippo Rubeo, & Federico Gonzaga duobus comitantibus tormenta bellica Patavium, fassa per quinque centum Venetos auxilio ruralium Patavinorum eis occurrentes, & ex illis in unum coactis ultra Patavium per mille passus versus Venetis, illic conductus suis armamentis, ac bonis, per Hispanos ex Italos Cæsarianos mille ducentum dissipatis, ipsum illic conductis multis tormentis bellicis pluribus totis viribus oppugnavit, ejusque in multis locis apertis mœnibus die secunda Octobris, inde abiit Vincentiam, & ibi dimissa ad presidium quatuor milibus Germanis, illinc Veronam ivit, & mox Tridentum, indignatus in Venetos, ac Reges Gallorum, & Hispaniarum, quos asserebat sibi opportuno desuisse auxilio, & cum Venetis tentatis per ipsum, & sibi per eos denegatis indiciis, inquit, dum esset Verone, solutus per Florentinos ex ordine Regis Gallorum quadraginta milibus aureis, illic per eos ad ipsum transfusus legatus, & per eum sibi confirmatis privilegiis præcessorum suorum, & aliis concessis. Et per Venetos sex centum equitibus, mille quique centum velutibus, & octo milibus pedestribus, Vincentia, & Salsupio receptis, & mox oppugnata Verona, eaque munita presidio quique milium pedestrum, & tercentum equitum Gallorum Obegino duce, & aliorum ducentum dimissa, & oppugnata Montagnana, expugnatque insula Scalense, ac Bassiano, Ateste, Rhodigio, Felzeto, ac Cividate in ea regione receptis, una cum Castro novo in Foro Julii per Antonium & Hieronymum Siverganos, ibi sequentes partem Venetas, & transfusa classe fluvialis quindecim tridentium, & aliarum navium in flumen Padis sub Angelo Trivisano versus Ferrariam cum nonnullis copis militibus, & redacta in eorum potestatem peninsula Rhodigii, una cum Comacio, eoque direpto & combusto, & per Ducem Ferrarise recepta Montagnana, & apud Pelicollam inter ejus & Ve-

netorum copias, & Ducis factis prælio profugerunt, multis ex eis occisis, & in ejus auxilium transfusus per summum Pont. ducentum equitibus, & ex dominio Mediolani alius centum quingingenta, & eorum ope per copias Ducis Ferrarise cum copias Venetorum ex Pelocella ibi erectis duobus propugnaculis, ac Comacio, cursantibus & dispersis ibi regionem usque Ferrariam, renovata pugna Hippolyto ejus fratre duce, & dissiperatis, cum clauis bellicis tormentis dissipata, & capta, & conducta Ferrariam cum sexaginta vexillis, & ex eis classariis bis milibus desideratis, Trivisano ex fuga prelopio, & ob id exaudiorato, eique iurrogato Paulo Capello per Venetos, Ludovico Pico duce pontificio ex ista pilule in eam emissæ à tormento bellico per classarios occiso.

Et dum Cæsariani habitis copias Gallicis in auxilium cum his milibus Hispanis conductis stipendio Regis Gallorum, & per eum mutatis Cæsari octuaginta milibus aureis, sibi dato Valerio in agro Veronense, intenderent ire Vincentium dimissa classe sub presidio quatuor centum velorum, & totidem pedestrum, Vincentia, & alia ibi propinqua muniepiis, ne occuparentur per Cæsarianos, munitis congruo presidio, & ibi supra Salsupium, & Montem fortem inter montes tota miliariorum quinque facta, & impleta aquis, & munita propugnaculis, Cæsar adhuc descendit quatuor milibus Germanis in agrum Vincentinum, & Venetis sibi, ne ex Germanis ad eum accederent alie copie, resistebant, nulla res facta, & viribus suis destitutus, & cum instaret hyems rediit in Germaniam. Et cum Ambrosius ex ejus acie dimissus ad presidium Veronæ quatuor milibus pedestribus, & sexcentum equitibus, & aliis Pischner, Vallegii, & Braxie, reliquis rediisset Mediolanum, & per Ducem Ferrarise recepto Rhodigio, reliqui Galli, regulo Paliffæ & Trivulio ductibus, Venetis caltranctantibus inter Patavium & Vincentiam, ea, ac Ateste, Coloma, & Laminio potius sunt, & per Cæsarianos Principe Anselmi, & duce Pruncentis ductibus, & per Venetos concursatis & direptis Foro Julio & Istria, & multis ibi locis oppugnatis, & factis præliis, in quibus multis utrinque perierunt. Et mox per Cæsarem ac Venetos exhortante summo Pont. per eum ad ipsos transfusus legatus Achille Grassio episcopo Pisauri, eoque, & legatis Cæsaria, & Joanne Cornelio, & Alvisio Mozenigo legatis Venetorum in utrum conventis ad Hospitalem, & traditis induciis, & nec factis ob immoderatas petitiones Cæsaris, & per eum auctores Cardinale Rothomagenic inita concordia cum Rege Hispanie, & dimisso regno Castiliar, donec adolesceret Carolus nepos suus ejus Rex, cui Rex Hispanie interim quatuordecim pro eo deberet pendere aurorum quadraginta milia, & totidem Cæsari, ac auxiliari ad recuperandum sibi equeus imperio & dominio occupata per Venetos juxta factas Cameracense.

Anno Natalis Domini 1516. Petro Borbonio a. c. Cremonæ prætor, summus Pont. Alberto Pio Regis Gallorum legato, ac legatis Cæsaria, & Regis Hispaniarum penes eum Romæ residentibus, subfolvit & in sui gratiam recepit Venetos, ipsi promittentes se non interponere in beneficiis & causis ecclesiasticis, & nec ecclesiasticos gravare, eisque, & aliis, qui cum ipsis fuissent, transigentibus per mare Adriaticum partem conductionem bonorum suorum immunitatem à vectigali, & nec subditis, nec hostibus Ecclesiæ Romæ auxilium, & nec hospitium in eorum dominio dare, & nec tenere Ferrarise magistratum, cui quoque tenebat conciliare Cæsarem, & indignatum in Regem Gallorum, annexum fuit ab ipso sepulture Regem Hispaniarum, & in eum coacitate Regem Angliæ ad bellum. Et aucto.

auctore Mathæo Episcopo Sedunensi conducti ad sui stipendium Suisium octo milia, Rheis & Valenibus persistens in partibus Regis Gallorum auctore Georgio Soprastio, & indignatus quique in Duces Ferrarie, ei interdixit, ne ad Comacum eundi faceret, & nec exigeret vestigia, quod noviter impugnavit in flumine Padis super mercibus, quæ per ipsum conducebantur Venetias.

Et Dux Ferrarie confuso protectione Regis Gallorum, cui se suppositus, ei soluti aureis quinquaginta milibus, recusante facere, recutato secundo confiato solvi pro Ferraria sibi oblato per ipsum Duces, eum excommunicavit, & habitis in sui auxilium trecentum equitibus à Rege Hispanorum sibi facta invetitura regna Neapolitanæ, ipsi, licet mox præmissa facere obstitisset, movit bellum Principe Urbini duce supremo, & adempti oppida Casti ac Plebis, olim sibi concessa per Alexandrum summum Pont. ac Lughi, & Balnei Cavalli, & alia, quæ habebat in ea regione, & quæ Dux copis suis, & auxiliariis Gallicis profectus in pontificis obediens artem Lughi, eis inde Incolam pedem referentibus recuperavit.

Et summus Pont. intendens etiam potiri Genas, auctoribus Odaviano Fulgioso, & Hieronymo Doria, & aliis illinc extorribus, tandem trientibus sibi dotis per Venetos sub Grillo Contarini, & conjunctis alii trientem per eum paratæ, & conducto ad sui stipendium Mar. Antonio Columna duce Florentinorum centum equitibus, & sex centum pedestribus iussit cum terra & mari oppugnavit, sed pontifici sibi resistebat Fidis & Adurnis mille sex centum pedestribus, & aliis copis sibi illuc in auxilium transmissis ex dominio Mediolani per Ambrosium, ac superveniens sex trientibus classis Gallicæ Præjane præfecto, inde abierunt, & mox sancta classe Veneta ad eamdem trientem decem & novem, illuc regressi Joanne Fulgioso duce, occurrente ad portum Veneris classis Gallica trientem viginti duarum, illinc diffusi viribus suis non sunt progressi, sed regressi, & suborta procella maritima classis Veneta dissipata, post-fici deinde auxilium viribus profecti sunt in Duces Ferrarie, ac arce Lughi, & aliis præmissis adhuc receptis per Duces Ferrarie, potiti etiam fuerunt, Mutina Gerardo, & Francisco Maria Rangano auctoribus, & Rhegio per Duces Ferrarie munio præsidio ducentum equitibus Gallicis sibi transmissorum in ejus auxilium, & aliarum copiarum.

Et in Gallia Transalpina ad deponendum summum Pont. ex iussu ibi Regis, & consensu Cæsaris per ibi prælatos habita Synodo apud Aurelianum, & mox apud Trecciam, & à summo Pont. absentibus Federico Severiano, Bernardino Caravallio tit. Sanctæ Crucis, ac Francisco Boiso Conscientie præfule Hispani, & Gulielmo Braccione præfule sancti Mali, & Renato Botsense Gallicis, Cardinalibus, & tractata conciliatione inter summum Pont. & Regem Gallorum, & nec sequuta, recusante Rege desistere Duces Ferrarie, & Genas resistere libertati jura natum summi Pont. ad principium Septembris ejus iussu Suisium octo milia per ipsum ad sui stipendium conducti irruerunt Ducentum Mediolani, & occupato porte Trefle, illic expulsi sex centum pedestribus Gallicis ad ibi præsidium degentibus, firmanunt castra apud Varisium, & Ambosio, per eum Jo. Jacobo Trivulzio copis transmissis ad montes Bratinos ad illuc, ubi illuc transivissent, resistens, ipsi quoque occurrente quinquæ centum equitibus, & quatuor milibus pedestribus, eisque, & aliis quatuor milibus illuc superveniens denegato transitu per dominum Mediolani, ad opem summi Pont. per illos illuc motis castris, & firmatis, in pluribus locis ipsos insequente, & infestante, ac prohibente

A) annosum Ambosio, dum indigerent pecuniis, & gravi forent oppressi penuria, regressi fuerunt domum ad finem ejusdem mensis. Et summus Pont. ivit Bononiam, & per Venetos transmissis duabus classibus sub Joanne Mauro in flumine Vadi, & octo centum equitibus, & sex centum velutibus, & sex milibus pedestribus in sui auxilium, & ex illis ducentum equitibus, & trecentum pedestribus dimissis ad præsidium Mutinæ, Mar. Antonio Columna, & Jo. Aloisio Vastello ducibus, & per classibus Paulo Capello Veneto legato receptis Rhodigio, & Figarolo, & nonnullis aliis ex agro Ferrariensi, iussu cum vallari, & dum intenderet obsidere Ferrariam, dimissis etiam ad præsidium Mutinæ centum alios pedestribus, & quatuor centum velutibus, & his milibus quinquæ centum pedestribus, recepto sibi ejus protectione Jo. Francisco Pico, in ejus gentium obidire Concordiam, filiorum Ludovici Fici ac Francisca filia Jo. Jacobi Trivulzio nepotum Jo. Francisci, eaque expugnata, Mirandulam, & inter pontificis, & copias Ducis Ferrarie, & Gallicæ auxilium ducentum quinquaginta equitibus, & his milium pedestribus, factis multis levibus præliis diverso Marte, & per Venetos recepta etiam Adria, & ex eorum classe intercepta multis navigiis per Ferrarienses, & per Gallos recepto oppido Carpi, & infirmavit Bononiæ ad mortem, & Ambosio secum conjunctis Bentivolis pedestribus mille, & nonnullis turma equitibus, ut eos reduceret Bononiam, & agros Mutinensium progreffi in agrum Bononiensem, terribus exhortantibus Cardinalibus, qui secum erant, & legatis Cæsaris, & Regum Angliæ, & Hispaniæ, destinavit Jo. Franciscum Picum legatum ad Ambrosium pro tractanda pace inter eum & Regem Gallorum, eoque consentiente Ambosio, ubi absolutus Dux Ferrarie, eisque auxiliariis, & factoribus, & cum eo factis indiciis per semelitre, quo utrinque recepta dimitterentur, & cognoscere de paribus suis per arbitros hinc inde eligendos, & Cæsari Mutina, qui de eja jure cognoscere, & receptos in sui gratiam Cardinalibus, qui eum deservierant, ac Bentivolis sibi relictis bonis, ac ubique permilla habitatione, nisi Bononiæ, ac in vicinis ei propinquis per lapides septuaginta, dimissioque & carcere Cardinale Aurelianense, quem detineri iussit, & concessis beneficiis ecclesiasticis, quo vacassent in regnis & dominiis Regis Galliarum per eum nominanda, & servarentur conventa jura inter eum & summum Pont. his tractatis & firmatis per Picum & Albertum Pium Carpentem, & interponentibus legatis Cæsaris, ac Regum Hispaniæ, & Angliæ cum Ambosio, eis locus non fuit, superveniens interim à Ventis ad auxilium summi Pont. ducentum velutibus Dalmatis, & turma Turcarm, sexcentumque equitibus sub Chiappino Virello, & expectato Fabricio Columna etiam alia equitibus Hispaniæ. Et Ambosio, cum non haberet multas copias, & Bononienses animati per summum Pont. pro eo arma supplescent, & nec fecissent aliquem motum ad opem Bentivolorum, ut sperabant, diffusi viribus suis ex agro Bononiensi ibi.

B) Ex Rex Galliarum cum Rege Angliæ pacem firmavit. Et Veneti permittente summo Pont. conduxerunt ad sui stipendium Jo. Paulum Balionum, Jo. Alvim, & Joannem Vitellios, & Laurentium Ursinum Cerinatem, & constituerunt Balionum supremum exercitus sui ducem, & Cerinatem pedestribus, & ad sanctum Bonificium apud Veronensium commissa per eorum copias multis levibus præliis cum Cæsarianis egressis Veronam, eos foderunt, cingunt Sacramoro Viscomites, & Federico Gonzaga Principe Botoli eorum ducibus, & Jo. Paulo Balione, & multis aliis hinc inde, & dolo tentantur occupa-

C) re Veronam & Brissum, mox tractata cum Francisco

D) Cæsari Mutina, qui de eja jure cognoscere, & receptos in sui gratiam Cardinalibus, qui eum deservierant, ac Bentivolis sibi relictis bonis, ac ubique permilla habitatione, nisi Bononiæ, ac in vicinis ei propinquis per lapides septuaginta, dimissioque & carcere Cardinale Aurelianense, quem detineri iussit, & concessis beneficiis ecclesiasticis, quo vacassent in regnis & dominiis Regis Galliarum per eum nominanda, & servarentur conventa jura inter eum & summum Pont. his tractatis & firmatis per Picum & Albertum Pium Carpentem, & interponentibus legatis Cæsaris, ac Regum Hispaniæ, & Angliæ cum Ambosio, eis locus non fuit, superveniens interim à Ventis ad auxilium summi Pont. ducentum velutibus Dalmatis, & turma Turcarm, sexcentumque equitibus sub Chiappino Virello, & expectato Fabricio Columna etiam alia equitibus Hispaniæ. Et Ambosio, cum non haberet multas copias, & Bononienses animati per summum Pont. pro eo arma supplescent, & nec fecissent aliquem motum ad opem Bentivolorum, ut sperabant, diffusi viribus suis ex agro Bononiensi ibi.

E) Ex Rex Galliarum cum Rege Angliæ pacem firmavit. Et Veneti permittente summo Pont. conduxerunt ad sui stipendium Jo. Paulum Balionum, Jo. Alvim, & Joannem Vitellios, & Laurentium Ursinum Cerinatem, & constituerunt Balionum supremum exercitus sui ducem, & Cerinatem pedestribus, & ad sanctum Bonificium apud Veronensium commissa per eorum copias multis levibus præliis cum Cæsarianis egressis Veronam, eos foderunt, cingunt Sacramoro Viscomites, & Federico Gonzaga Principe Botoli eorum ducibus, & Jo. Paulo Balione, & multis aliis hinc inde, & dolo tentantur occupa-

F) re Veronam & Brissum, mox tractata cum Francisco

ciclo Gambus, sed tractatus in lacem proditus, Gambura & multis aliis in eis urbibus de eis accusatis, captivatis, & decapitatis, & multis ex Caesarianis, & praesentibus Germanis, reversis domum, egressi Patavium octo centum equestribus, mille velutibus, & decem millibus pedestribus Malverio duce Vincentiam, & alia sibi adempta per Caesarianos, praeter Liniacum, receperunt, & obsederunt Veronam munitam praesidio trecentum equestrum Hispanorum, quatuor centum Gallorum, & centum Italorum, & quatuor millium pedestrium Germanorum, & aliorum quique centum, ejusque apertis montibus, & Lactantio Bergomense, & Zetulo Perusino ibi occisi, superventis ad ejus auxilium copias Gallicae, inde abierunt Asilum munitam praesidio Germanorum octo centum, eisque ceperunt, & in gratiam summi Pont. ac Imperatoris Turearum dimiserunt Principem Mantuae, & Caesariani trecentum equestribus, & tribus millibus pedestribus Germanis, duce Principe Anaulti, egressi Veronam, & secum conjunctis mille quique centum equestribus, & decem millibus pedestribus Gallicis Ambrosio duce, & ducentum alius equestribus, & totidem velutibus, & sex millibus pedestribus Ducis Ferrariae, ac fossoribus tribus millibus cum tormentis bellicis, ceperunt peninsula Rhodigii, turrem Marthefane, Castrum Baldi, Montagnam, Atefle, Liniacum, Vincentiam, quam diruperunt, Laminum, Urbiculam, Marosticum, Baulianum, Feltrum, Covolum, Insulam Scalarum, Cividate, & alia ibi loca, & superventis, & secum conjunctis aliis quatuor centum Hispanis sub duce Termolaurum, expugnaverunt, diruperunt, & combusserunt Montem Silicem, sexcentum pedestribus, qui ibi erant ad praesidium, fere ad unum occisi, exercitu Venetorum sex centum equestrum, quatuor millium velutum, & octo millium pedestrum Balione supremo duce, & Grito legato, castrametante ad Brentellam prope Patavium per lapides vias, quo Trivigio praesidio munito pedem retulerunt, & dum Dux Ferrariae summo Pont. minante velle prosequi bellum in illum, Galloque ex Italia expellere, obsidet ejus acie, ac aliis ducentum quinquaginta equestribus Ferrariam.

Et Ambrosius dimissis quatuor centum equestribus, & mille quatuor centum pedestribus ad opem Caesarianorum, & ad praesidium Liniaci occupati per Gallos, centum equestribus, & mille pedestribus ex iussu ejus Regis rediit in dominium Mediolani, receperunt Urbiculam, Asilum, & nonnulla alia eis adempta ex agro Patavino, ut praefertur, Foro Julio etiam tunc cursante ac direpto, ferroque, & igne vastato per Caesarianos ac Venetos, qui profligatis Caesarianis ad civitatem Austriacae, & in Istria expugnata, & direpta, & solo aquata civitate Fluminis irruerunt Germaniam, & alios multam praedam abduxerunt. Ex Caesare intervenit Matthaei Langi episcopi Gurgensis renovato cum Gallorum Rege fuisse conventum primo vere ex Germania descendere in Italiam tribus millibus equestribus, & decem millibus pedestribus, & Rex ei pendere auxilium centum milia, & auxilium mille ducentum equestribus, & octo millibus pedestribus, & sex triremibus, & tormentis bellicis, quae forent necessaria ad prosequendum bellum adversus Venetos juxta foedus Cameracense, interpellatis etiam summo Pont. ac Regibus Hispaniae, & Ungariae, an vellet esse cum eis, & ad id deliberandum praesidio quadrimestre Regibus, & bimestre summo Pont. & cum recussisset eis adhaerere, nisi sedata controversia, quam habebat cum Duce Ferrariae, & pro quo Rex Gallorum, & Dux Augustinus, quae de jure decisa fuissent, finem adversus summo Pont. indicerecur, ac haberetur Synodus per praedictos Germanos ac Gallicos, Cremonae praetore Petrus Borbone substituto Jo. Francisco de Baldo ibi defuncto,

Amo altero summus Pont. hyeme praeter morem frigida ob nives tunc frequentes, & quibus glacie coactum fuerit flumen Padis, & die vigesima quarta Maji cadentibus pluvias, & nivibus liquefactis, dissolutum praeter modum creverit, ex Bononia de secunda Januarii, dissidentibus Cardinalibus, & legatis Venetis, accessit ad exercitum suum obsidentem Mirandulam, auxilium praesidio quatuor centum pedestrium, Alexandro Trivulzio Duce trecentum quinquaginta equestribus degentibus Carpi, Corregio, & Guardafallo ibi vicinis, eisque, ducibus ipsius desperantibus ipsis posse potiri, & Ambrosio secum tractante compositionem interven-
tu Alberti Pii, & nec sseverente ei opem, apertis ipsis manibus sibi deditam per Trivultium, & alios ibi daces, se Mirandulenses, per illos, ne diriperetur, soluta pecunia pontificis, diffusus viribus suis recepit, ac dimisit Jo. Francisco Pico una cum Concordia sub custodia quaque centum Hispanorum, & trecentum Italorum, ibi soluta per Picum aureis viginti millibus, & inde abis Bononiam, & illinc Ravennam exercitu suo, ac Venetorum, etiam per eos recuperata peninsula Rhodigii, & Gallis castrametantibus in agro Ferrariense, & incenditibus obidere Mutinam, eam dimisit Caesari, & Ambrosius credens ipsam dolo occupare copias, quas habebat Ruberiae, tractata in lacem prodito, & sibi data fide per legatum Caesarem non auxiliandi summo Pont. incidit in infirmitatem, qua obit in opusculo Corregio, eique surrogatus fuit Jo. Jacobus Trivulsius, qui tussis centum quinquaginta equestribus Venetorum, firmatis in agro Mirandulense, fratre Leonardo Neapolitano duce, illucque alios expectante, eo, & multis aliis ex ipsis occisi, secum conjunctis copias Ducis Ferrariae Venetos castrametantes ad Bodium in agro Ferrariense invasi, & profligavit, fuisse etiam eorum classarius, ac pontificis occupatis ibi Bostidam, per Ducem Ferrariae ejus acie ad auxilium illuc praesidia ibi commissa utrinque praesidis.

Et summus Pont. episcopus Burgesiensis legatum Caesarem ex Mantua, ubi coconvenerat cum praeside Parisiense Regis Gallorum, se Petro de Cuneis Regis Hispaniae legatis, pro tractanda pace inter eos Reges, & Ducem Ferrariae, ac Caesarem, & Venetos, vocavit ad se Romanam, & ibi etiam secum tractata vocavit, & frustra eo recusante recipere in sui gratiam Ducem Ferrariae. Et Caesare requirente sibi pendam multam auri summam per Venetos, eis tantum dimissis Patavio, & Trevigio, ad resistendum Concilio adversus eum indicto, creavit Cardinales episcopos Eboracensem, & Solunensem, & alios sex, & adhuc tentavit dolo recipere Genavam opera praesulis Vincimilae, filii Pauli Fulgosi olim ibi Ducis, qui se in lacem prodita fuit captivatus, & ductus Mediolanum. Et per Gallos mille ducentum equestris, & septem millia pedestrium, Trivulzio duce capta & direpta Mirandula, & inde motis castris Paulo Manfronio trecentum equestribus ei occurrente ad Massam agri Mutinensis profligato, & captivato per Caesarem Fulsum, in eum destitutum quaque centum equestribus, & multis pedestribus, facto ingressu in agrum Bononiensem, diffusus viribus suis, exhoratus Bononienses ad sibi servandam fidem, ex Bononia, ibi dimisso ad praesidium Cardinale Alidosio mille pedestribus & ducentum velutibus, abis Ravennam. Et Bentivoli Alidosio relictis una cum Octobono Fulgosi, & Guidone Guagnino ejus sorore, & centum velutibus, die vigesima Martii in eam fuerunt recepti opera Laurentii Arioth, & Francisci Raynaldi Bononiensium, & factionis Bentivolorum in duca cleodorum ad ipsos custodiam, captivatis episcopo Gassienso, & Raphaelis Patio uno etiam ex eis ducibus, dum obliisset Gallis Bononiam ingrediuntibus, & exercitu pontificio, & Veneto audita defectione Bononiae Callegii, ubi castrametabantur, dissil-

pato ex eo captivata Urfino de Magrino, & Julio Manfrono, & pluribus aliis ducibus, & milibus, post se dimissis quindecim tormentis bellicis, & perierit impedimentis. Et Bononiensis Urbiculum libi dimissum per Vitellium praefilem illic praefilem, sibi solus suis tribus milibus, se promissa incolemitate ejus, ac suorum, solo acquirit. Et Dux Ferrariae recepit Carpum, ac Cotimolam, & multa alia in Flaminia perventa in summum Pontificem. Et Joannes Salsellius, dux summi Pont. ad custodiam Imole, eam obtulit dimittere Regi Gallorum, sed Trivultius ipsam renuit accipere. Et summus Pont. tentata pace cum Rege Gallorum transmissio Cardinale de Naves Scotto, & pene cum Rege Scotorum legato ad Trivultium ex Ravenna, ubi erat, se accinxit ad bellum prosequendum, & Albidio per Ducem Urbini in eum indignatum, quia dimiserat Bononiam, ibi occiso, Bernardinum Caravalem, & alios Cardinales, qui cum dimiserat, & in ipsum Pisa Concilium induerant ad primam diem Septembris excommunicavit, & ad avertendum ipsum Concilium, aliud induxit Rome ad aedes Lateranenses pro prima die Maji proximi, & adhuc permittit in Gallia secum per ibi Regem tractari pacem, quae etiam non successit, licet Dux Ferrariae obtulerit dimittere Ecclesiae ea, quae habebat in Flaminia, eoque pendere suum consuetum pro Ferraria. Et Trivultio recepta Miranda, sibi dimissa per Jo. Franciscum Picam, & ex ejus exercitu transmissa Veronam ad ibi praesidium quinque centum equestribus, & mille trecentum pedestribus Germanis, & his milibus quinque centum Guasconibus, detentis ad praesidium domini Mediolanensis, reliquo exercitu excommunicato reverso Mediolanum, & per Regem Hispaniae revocato ex Africa Petro Navarra tribus milibus pedestribus in Hispaniam, & inde duabus classibus destinatis in Regnum Neapolitanum, eisque, ac quinque centum aliis pedestribus, & sex centum velibus, transmissis ad subsidium, summus Pont. interdixit sacra Bononiensibus, ac iussit Mar. Antonium Columnam, & Ramazzottum, eorum agrum irrumperere, & in eos facta irruptione per Bononienfes, ipsi illuc repulsi, die vigesima septima Maji ex repente morbo fere extincti remansit, per Pompejum Columnam, & Antonium Sabellum, opera Regis incitata tunc Romanis ad libertatem, & recuperata pristina sanitate tentavit adhuc pacem inire cum Rege Gallorum, & eodem tempore adversus ipsum fœdus percutere cum Rege Hispaniae, ac Veneti, ac Regem ipsum Hispaniae, & Angliae Regem à se ipsi inclinato ad eundem movendum bellum incitare, & inchoato Pisa Concilio in ipsum per Cardinales schismaticos, & Gallos praesatos illic praesatos sub praetextu trecentum equestrum Odeto Fusio regulo Treccii, & centum quinquaginta velibus Satilione ducibus, interdixit sacra Pisanis, ac Florentinis, & Lucensibus, & aliis, qui illos receperunt, & accesserunt ad ipsum Concilium, illudque approbaret, & ipsos Cardinales deposuit, ac privavit dignitate. Et cum Florentini cogissent ecclesiasticos celebrare officia divina, & gravarent oneribus, eis induit bellum, quod non fuit motum ex consilio Pandulphi Petrucci protectoris Senensium. Ex constituit Cardinalem Medicarum legatum Perusii, & mortuo Cardinale Rhegensi legato Flaminie ibi substituit. Et adhuc pace tractata inter eum & Regem Gallorum per legatos Regum Hispaniae & Angliae, & nec per ipsum sublato Concilio Pisano, & nec Ecclesiae dimissa Bononia, nequaquam sequuta, percussit fœdus ad principum Octobris in Regem Gallorum, & suos adherentes, cum Rege Hispaniae ac Veneti, quo promissit tenere ad sui stipendium quatuor centum velites, & sex milia pedestrum, & pendere singulo mense viginti milia aureorum, & Rex Hispaniae mille duce-

rum equestris, mille velites, & decem milia pedestrum, & classis duodecim trirremum, & Veneti conveniunt habere octo centum equestris, mille velites, & octo milia pedestrum, & classis quindecim trirremum, & pendere mensuatim viginti milia aureorum, conscripto per eos supremo duci Raymundo Cardona, & ipsam fundus possint subire Caesar & Rex Angliae. Et Caesarem ipsum exire procuravit Concilium Veneti per eum non permittis ire ad praesidium praesatos Germanis, quod non admittit per Pisanos equestribus Gallicis, & ibi mortuo Cardinale Constanza, & octo tumultu inter Pisanos & Gallos, eis, ac Cardinalibus, & praesatis ad illud congregatis Pisani infensos, in quo Lautrecus, & basilio, dum ad eum sedandum accurrerunt, & multi alii utrinque existerunt vulnerati, fuit transmissum Mediolanum, ibi Vicario Regis Gallorum Cassano Fusio, substituto Regulo Longe villae illuc in Galliam reverso. Maximilianus Caesar habitis comitiis apud Augustam cum Electoribus, & Principibus, & legatis civitatum liberarum Germaniae, illuc in Italiam reversus exercitu substitit inter Tridentum ac Rupe-rem, eoque jubente ipsius, ac Gallorum copias ex Verona, ubi erant ad praesidium, egressa dum ex gaudio Palisii, & progressis in Venetos castrametatos inter Vincentiam ac Lincium, per eos, ac Caesarianos, & Gallos direpto agro Veronesi, Veneticis diffisis viribus suis pedem referentibus inter Patavium & Trevigium, recepit Vincentiam, & multa alia in ea regione, & praesque una cum Vincentia diripi iussit, & equestribus quinque centum, & his milibus pedestribus, praesatis Castrum novum, illo etiam intercepto, & ex eis praeficitatibus & Verona, Suapium firmatis ad Insulam Scalarem trecentum pedestribus, & nonnullis equestribus suis praesio per Venetos cupivante Guidone Rangano, & secum conjunctis Germanis ingressis Forum Julium, Dalmatiam, ac Istriam, & omnibus, quae ibi habebant Veneti, sibi vendicatis, per eos obsecro Trevigio, & commissis multis verbis praesatis inter ipsos ac Venetorum copias, in quibus multi utrinque occubuerunt, & captivi remanserunt, & abominibus Galis in dominium Mediolani iussu eorum Regis, Veneti omnia, quibus exsiti fuerant per Caesarianos & Gallos, receperunt dux Manfronem iuragato Malvetio tunc delinquo. Et Rex Gallorum, dum proposuisset Bononiam, ubi restitueretur libertati, dimittere Ecclesiae, transmissio ad Caesarem, degentem in oppido Brumecchi vicino Tridento, Andrea Burgo Cremonense peres se legato Caesaris, ut eum erga se confirmaret in fide, & per Germanos occupato in valle Candoria oppido Bucioveni valde munito, & tractata pace cum summo Pont. adhuc infesta remanente, iussit dimissa ad praesidium Veronae tribus milibus pedestribus, reliquum suum exercitum eogit in domum Mediolani, & ibi novo militum deiectione augeri, ut eo ad primum ver summus Pont. in Flaminia moveret bellum, intendens, ut illud totis viribus prosequeretur, accedere Mediolanum. Et Salsellius, & Rhegus in eum indignati, & iactantes per sumum Pont. ac Venetos, de mense Novembris ingressis Insularem, & progressis inde usque Mediolanum, & multis ferme usque ad decem milia. Et Pontificis, Cardinale Medico legato, & Marco Antonio Columna duce, praesatis Faventum, & in moribus Bononiensibus capta arce Salsellii, & adversus eos ad praesidium Bononiae transmissis ducentum equestribus, in domum Mediolani per Odetum ibi relictos, & quinque centum equestribus, & his milibus pedestribus, quos tunc ibi habebat, aliis degentibus ad praesidium Veronae & Brissae, & aliis copias per eum ac Mediolanenses coactis, & cum nonnullis praesatis praesio congregatis ac Salsellius, & Rhegus pedem referentibus in suburbis

Mediolani, iussu ei totis viribus resisti, transmissis quibuscumque equestribus, præter ducentum detentos ad custodiam Picardiarum, illic ex Gallia Transalpina. Et requirit à Florentinis copias auxiliares, quas dare recusant. Et Sutenfes, & Rhæti petita, & nec minima pecunia ab Odeto, ad eum Mediolanum transmissio legato, nulla re gesta domum redierunt. Rex Hispaniarum Joanne Rege Navarra obediens Perpignanum, inter eorum copias commisso prælio, & Joannis profligatus, illinc, ac ex tota Baiçya expulso. Et dum Hispani Duce Alva rectore irrupissent Cantabram, vulgo Valconiam, & ad Pyrenæos montes, & ibi ad finem & pedem Portus, & Ronciavallens præsidia imposuissent, & ex Gallis equestribus mille, velutibus mille quinque centum sub Delphino, & decem milibus pedestribus sub Palifa, sibi occurrentibus, & utrinque commissa pugna, illis profligatis, & per Regem Navarra & Palisiam octavo exercitu ad quadraginta milia, rursus obsequio Perpignanum, & per Delphinum ejus equestribus concursata ac direpta Cantabria, & dimisso Perpignano ob penuriam annoxæ, regressa domum Cantabram occupavit. Et classe Anglica ingressa mare Normannicæ, eamque diripiente, & classe Gallica ex Genus ab Italia ei occurrente, inter ipsas fuerunt commissa prælia maritima.

Cremonenses, dum eorum agrum irrupissent Braxienfes, ipsumque diriperent, in illos egressi Nicolaus Dovaria duce eos fuderunt, ex ipsis occisus viginti, & quatuor centum captivatis. De mense Februarii vigerunt graves terræmotus, & die vigesima sexta Martii Venetis, Patavis, Rhodigis, & Utinis, ob eos multa ididissima ceciderunt, & diebus quarta decima, & decima octava Septembris, & mox per decem & octa dies Byzantii muros spectantes mare horrendas adeo concussit terræmotus, domosque subivit, ut rudibus fossam compleverit, & solo aquaverit, arcem Turcarum Imperatoris, in cujus quaque munitionibus turribus immani thesauri servabantur, domusque egregiam, in qua Joannes sterneretur, & everterit cuniculos, quibus longis itineribus, & per montes ex Danubio in urbem aquæ educabantur summis impensis, & laboribus effectus adeo qualivis, ut vix infuarii potuerint, ipsum quoque mare inter Byzantium, & Peram usque adeo innumeri, ut utrinque muros excederent, sui incolis in utrumque prolapsis, gravi illic accolumur damno, & exade circiter trium millium. De mense Maji in agro Cremonense ceciderunt pluvie gravi fragore tonitruum, & fulguribus, & lapidibus sulphureis instat ovis gallinæ diversorum colorum, & die quotta & sexta Septembris visus fuerunt ex luna abire globi ignei, & vapores versus Mediolanum, & hora secunda noctis diei quinti aere fereno etiam ex luna visus fuit abire vaporem, & audito tonitru gravi cum strepitu cadentibus à caelo in vicis Montodeni, & Melicari propinquis fluminibus Abbatæ agri Cremonensis, lapidibus, & in vico Bagnoli agri Braxienfis una librarium centum divisio in multa frusta, sulphureis & ferrugineis, & per duas horas summus ignis etiam egressus ex luna vagantibus per aera, & die decima supervento nimbo cum tonitruis, & fulguribus, & grandine mixta lapidibus, per fulgurem ex horologio pinnaculi templi majora Cremonæ dejecta fuerunt duo signa horarum cum nonnullis lapidibus, summo omnium stupore, & die vigesima inchoavit pestis, quas multi perierunt, & crechum fuit Lazaretum extra portam sancti Lucæ, & viguit dura fames, & per Gallos, & Guascones ibi habentes stativa, illie incolæ & rurales gravi affectu fuerunt damno. Et in agro Ravennate die sextadecima Martii ex muliere ignobili prodit in lucem portentosa cæsa corva in fronte, ore laqueo spectro, & nonnullis liguati-

bus in pedore, crure sinistro desinente in quadam piscis, oculo in genu, femore femineo, & aliis viribus, cum duabus aliis vestimentis loco brachiorum tenus bumeros.

Anno sequente pontifici octo centum equestres, A. C. totidem velites, & octo milia pedestrum Italorum sub Mar. Antonio Columna, Jo. Alvisio Vitellio, Malatesta Balione, & Raphaelo Patio, Medicis legato Apostolico, secum conjunctis aliis mille equestribus, octo centum velitis, & totidem pedestribus Regis Hispaniarum sub Ugone Cardena prorege Neapolis, & Fabricio Columna prorege in Flaminiam, omnesque ibi Ducis Ferrariæ receptis, & capugnata Bafidia die tertis Januarii, emicis fere, qui ibi erant ad præsidium, occisis, & ferme statim recuperata per Ducem illuc ejus acie profectum, ibidem interceptis ducentum equestribus, illis ad præsidium dimissis per Petrum Navarram Vitellio improbate, obediens Bononiæ, Lautreco & Yvone Algeria illud ad præsidium ex dominio Mediolani propeptis ducentum equestribus, & bis nullibus pedestribus. Et mox cum pontifici & Hispani eam oppugnassent, illius multo spatio mentis apertis, & effolis cuniculis, Castano Fusio Vigotio media ac duce hyeme exercitu profecto in agrum Ferraricensem, & ex agro Bononiense receptis Plebe, ac Finis, & in Bononiæ ad ibi subsidium transmissis ducentum pedestribus, & centum octuaginta velitis, eam etiam hostibus ingressis mille trecentum equestribus, & sex milibus pedestribus Germanis, & octo milibus Italis cum annoxæ & re bellicæ, & illis volente e-rumpere in pontificis ac Hispanos, inde pedem retulerunt. Et Castano, dum Veneti die secunda Februarii recepissent Braxiam, sibi proditam per Alvisium Advocatum, & multi ex ejus oppidum, ac Bergomenses se ipsos permisissent, dimissa ad præsidium Bononiæ trecentum equestribus, & quatuor milibus pedestribus, & Ferrariam destinatis centum

quingenis equestribus, & trecentum pedestribus, reliquo exercitu propeptis versus Braxiam, ut eam ibi acce in fide Gallorum adhuc perissent recuperaret, & trajecto Palo ad vicem Stellæ agri Ferraricis, fulsique ad Turrem Magnanelli iuxta flumen Adigia in agro Veronense trecentum equestribus, quatuor centum velitis, & mille ducentum pedestribus Venetorum, qui in eam inciderunt, Jo. Paulo Balione, Baldeare Peruloso, & multis aliis eorum ducibus, ac milibus captivatis, & multis aliis occisis, & in agro Braxienfis alii velitis interceptis, ac profligatis, Melegro Forliviense eorum duce etiam captivato, ad ipsam applicuit, eamque munitam præsidio trecentum equestribus, octo centum velitis, & octo milium pedestrum, & aliorum evocatorum ex vallibus Tropæ, & Sabienfis factionis Advocati, dum obtulisset accipere incolumem salvis Venetis, per ibi arcem ingressus die decima nona Februarii commisso utrinque prælio redegit in sui potestatem, ac diripi jussit per septem dies, salvis mulierum pudicitia, & re ecclesiastica, ex Venetis & Braxienfis eiecit octo milibus occisis una cum Federico Comarenso patrio Veneto, & captivis Andrea Grito, Antonio Pisanino, Jo. Paulo Manfrino, & Advocato, & duobus illius filijs, & plurimis alijs, & Advocatis dimembratis, & mox recuperavit Bergomum. Et pontifici, ac Hispani, & Veneti classe fluviali Venetorum ingressa flumen Padi, & per ejus narvchos in agro Ferraricis illato gravi damno capta Argenta adhuc obfederunt Bononiæ.

Et Rex Gallorum, cum Reges Hispaniarum & Anglorum in eum iustigati per summum Pont. sibi indicerent bellum, nisi jussisset dissolvi Concilium, quod Mediolani habebatur in summum Pont. se Ecclesiæ Rom. dimisisset Bononiæ. Et Casir quoque in

D d d d z cum

sum indignatus, concitato per ipsum Principe Gellias in Ithabancum Maximilianum adherentes, illumque accusando, quod ejus culpa non receperat Patavium, cum ad alibi solus concedere Trivulium ducem, & eiam requirere per eum sibi committi controversiam, quam per Duce Ferrarie cum summo Pont. habebat, Bononiæque dimitti Ecclesie, ac desponsare, & cœffignare ejus filium minorem nato Carolo ejus nepoti, novissime fœdus inisset cum summo Pont. & omnibus imperio subditis interdidisset, ne Gallo militarent, & suppetias ferrent, tentavit Elvetios in suas partes trahere, & per Florentinos receptos in gratiam summi Pont. sibi denegatis copiis auxiliariis, & per Casarem die sexta Aprilis factis inducin cum Venetis per octo menses, iussu Castorum mille sex centum equestribus, quinque milibus Germanis, toridem Gœsfonibus ex Gallia Transalpina in Italiam transiisse, & decem milibus Italis, secum conjunctis aliis centum equestribus, & his milibus velutibus Ducis Ferrarie, cum eo ac Cardinale Severinate legato Concilii transire in Flaminiam, & Castorum eia ingressus agrum Bononiensem, pontificis, ac Hispani, & Veneti mille quatuor centum equestribus, mille velutibus, septem mille Hispani, & tribus milibus Italis pedestribus, Bononiam dimittentibus, & pedem referentibus, he cœgerentur configere cum Gallis, ibi per triduum sibilat, & secum conjunctis nonnullis aliis copiis Bononiensium, illinc Ravennam profectus, cum obsidet, ac oppugnavit, illuc ad ejus subsidium properato Marco Antonio Columna sex centum velutibus, & totidem pedestribus, & ad ejus subsidium accedentibus aliis pontificis, & Hispani, & Veneti. Et dum Galli sibi intercepta annona per Venetos elafse, quam habebant in flumine Padis adversus Ferrariam, unde vehantur, cum terris duci nequirit, oppressi forent penuria, apertis Ravennæ moenibus, illuc dimissis ad presidium castrorum Alegria quatuor centum equestribus, & Paride Scotio mille pedestribus, reliquo eorum exercitu progressus fuit in illos, & trajecto flumine Aqueduce, utrinque facto confiduo prope Ravennam per tris milia passuum die undecima Aprilis, & solemnitate Paschatus, Cardeia, & Antonio Lava eorum turmis pedem referentibus, Galli prœvaliderunt, Castorum tamen cadente una cum Alegria, & multis aliis duobus, & sexcentum equestribus, & septem milibus pedestribus ex illa, & ex Hispani, & poenitentiis, & Venetis autem desiderata septem milibus pedestribus, & sex centum equestribus una cum Joanne Avelino, & episcopia Mediceo legato, Petro Navarro, Fabricio Columna, Ferdinando Duvalio Marchione Fificari, ac Marchionibus Paludis, & Bituntis, & multis aliis utrinque vulneratis, & ex Ravenna abeuntibus Columna, & Vitello, & reliquis Hispani recedentibus in regnum Neapolitanum, eam ingressi depredati sunt, & mox Forliviun, Imolam præter ibi arcem, Cesenam, Ariminum, & multa alia oppida Flaminie regulo Pallie eorum ducē receperunt. Et summo Pont. hac audita strage exhoratus per Cardinales pacem inter Gallorum Regē, & incitatus per legatos Regis Hispanie & Venetorum adversus ipsum bello proicuri, & auctoribus Cardinalibus Nantes & Strigonie inclinato ejus animo magis ad pacem, quam ad bellum, Cardinale Finis, & episcopo Tiburis ex urbe destinatis in Galliam ad Regem, & per eum inde Florentiam præfule Granopoli stabilita pace per summo Pont. facta promissione ab eo reitituerandi ad pristinos honores Cardinales, & alios prælatos, qui eo eum Concilium cœgerant, ac recipiendi in ejus gratiam Ducem Ferrarie, per ipsum requisitus Rom. Ecclesie omnibus, quæ tenebat in Flaminia, & soluto pro Ferraria fœdo antiquo, &

omissa fabrica falis ad Bondentum, & etiam Bentivolios, sibi dimissis omnibus eorum bonis, & per Regem promissa dissolutione Concilii, ac restitutione Bononiæ, ac aliorum, quæ penes eum erant, Ecclesie Rom. eaque pace improbatæ Theophilum Viterium præfulem Eboracensem Regis Anglie, & Arborecentem Hispanie penes summo Pont. legatos, & Cardinales.

Et cum Sutenfes indignati in Regem Gallorum decrevisset adherere summo Pont. & in ejus auxilium in Ducem Ferrarie ire eis eis sex milia, & in partes summi Pont. transivisset Dux Urbini, qui cum deseruerat, & Pompejus Columna auctore Prospero, & Robertus Ursinus auctore Julio etiam Ursino factus episcopus Rhegentis, & alii proceres Rom. qui pro Rege decreverant bellum movere summo Pont. habito stipendio ab ipso Rege, quod retinebant. Et Pallia per generalem Normandiam Vicarium Regis Gallorum in dominio Mediolani cum illic acceperat ad ibi perdidit adversus Sutenfes, eo propter ex Flaminia, ibi dimissis ad presidium eorum, quæ illic tenebantur per Gallos, tercentum equestribus, totidem velutibus, & sex milibus pedestribus sub Cardinale Severinate, inchoavit die tertia Maji Concilium Romæ ad zodel Lateranenses. Et ex Sutenfibus decem & octo milia revocata in Galliam per ibi Regem parte turnarum equestrum, quæ habebat Veronæ, & alibi in Italia ad sui auxilium adversus Regem Anglie, qui sibi moverat bellum, & pœculo novo fœdere per eum cum Florentinis, ac eis habitis ad subsidium domini Mediolanensis tunc equestribus, descendentes per montes Tridentinis in agrum Veronensem, sibi concessio libero aditu per Casarem, & ad Villam Francam secum conjunctis quatuor centum equestribus, octo centum velutibus, & sex milibus pedestribus Venetorum Baliono duce, ad presidium Mediolani, & alibi in Italia pro Rege Gallorem dependentibus tantum decem milibus pedestribus & mille tercentum equestribus, & Cardinale Severinate copias, quæ secum habebat, ex Flaminia profecto Ravennam, & ibi urbes, quæ pervenerant in jus Gallorum ab Ecclesia, ac eam reveris progressi sunt usque Valegium, & ibi ibi occurrente Pallia ad Pontolium septem milibus pedestribus, & mille equestribus, ut eis impediret iter, per eos die tertia Junii praelio prostigato, & per ipsum dimisso Valegio, & profecto Gumbaram, & illinc ad presidium Brizix destinatis his milibus pedestribus, & ducentum quinquaginta equestribus, & Bergomam totidem aliis pedestribus, & centum equestribus, & Cremam totidem pedestribus, & octuaginta equestribus, & Parmam pro subsidio Bononiæ tercentum equestribus, inde reliquo exercitu profecto ad Pontivium, & cum ibi dimissis fuisset per Germanos iussu Casaria consubulo Pontivico, & disiecto ponte, quo ibi flumen Omis conjungitur, inde die quarta Junii Cremonam, & per ipsos Peicheria, & nonnullis aliis ibi locis receptis, cum insequuti sunt, & Pallia Cremonæ disilio subsistere Piceleonem profecto die septima Junii, ingressi agrum Cremonensem ibi ad fluvium sancti Martini Cremonæ propinquas per lapides quinque castra firmanus, & ibi velites Venetos, qui incurranus usque ad Agno nigrae intus agri Cremonensis, & Gallicos ad sibi occurrentes facto levi praelio pari Marti, sibi, ac Venetis solitis aurea quadraginta milibus per Cremonenses, ne Cremona diriperent, quemadmodum morabatur, Marthæo Lupo secundum Cardinale tit. sanctæ Potentianæ, eorum supremo duce, cum cum prefibus Viennæ & Laude, ingresso die octava Cremonam, ibi prætoris Regio Ludovici Galliarum, eam receperunt per Sodenientem ejus domum transiit in Maximilianum illorum primo-

mogenitum Ludovici, ibi confutino Priore Al-
lexandro Sfortia Pisarense, insequuti sunt Gallos,
qui deficientibus ab eis Mediolanensibus, & aliis
Isabribus, & per eos, ac Gulielmum Palatologum
Marchionem Montiserrati in istos motus armis, au-
spicantibus Jo. Jacobo Trivulcio, Antonio Maria
Pallavicino, & Galeazzo Vicecomite in Galliam
Transalpina, locum ducto Cardinale Mediceo,
& eis, dum pervenissent ad Augustum Bacciano-
rum erepto per Raynaldum Zaklum, & nonnullos
alios ad id per eum coactos, & omnia Laude
pedem retulissent ad oppidum sancti Angeli, & inde
Papam, progressi Laudem, eum die tertia decima
Junii receperunt, & mox Mediolanum, & inde
Fapam ierunt, & ibi ad arcem cum Gallis com-
missa pugna, eos profligavit, & inde fugavit die
decima octava, & qui multis eis desideratis di-
missis Mediolani dominio, posito ponte super flumi-
ne Padi ad Valentiam, & eo illinc trajecto regressi
faciunt in Galliam Transalpina, ut ibi se ac sua
tuerentur.

Et per Mediolanenses, Papienses, & alios domi-
ni Mediolanensis & sponte permittentes Sutenisibus
ac Venetis, sibi soluta pecunia juxta eorum vires pro
redemptione bonorum suorum, & per Sutenes Lu-
cerna, & Rhodum Valle Tellina, & Clavena, &
multis aliis locis ad fines domini Mediolanensis, &
per Sedunenses Vigelebas ex eo retentis, illud ex
ordine summi Pont. transfulerunt in Maximilianum
Sfortiam præter Placentiam & Parmam dimissa
Ecclesie Rom. Et Genueis & Genas, dum eis ap-
propinquasset Joannes Fulgiosus copia sua, & aliis
auxiliaribus Venetorum, ad quorum stipendium mi-
nistrabat, abeuntibus Gallis, qui ibi erant ad prædium,
se vendicantur in libertatem, & ibi, ac Me-
diolani, & Cremonæ arcibus, ac Braxia, & Cre-
ma, & Limico adhuc in fide Gallorum persisten-
tibus oppugnavit arcem Cateletri, eamque inde
millibus, qui erant ad ibi prædium cum eorum
præfide dimissis incolumibus sibi soluti auris decem
millibus receperunt, arce Lanternæ, adhuc
sibi data annona per Gallos, confirmata in fide eo-
rum Regis, Venetique, Baliano & Cerite ducibus,
die prima Augusti obfederunt Cremonam, per eos,
ac bis mille Sutenes castramentantes in agro Cre-
monense, mille ducentum equitibus, & sexaginta
velutibus Florentinorum Luca Sabello duce re-
demuntibus Florentiam sub fide ducum Venetorum
per ipsum agrum, direptis ex iussu summi Pont. &
compulsis Venetis Christophoro Mauroceno, & Pau-
lo Capello eorum legati captivitate per Sutenes, ex
prædium Florentinorum facta per eos illa pendere sex
millia aureorum, & Marchionem Montiserrati sibi
conferre Nicolai Caponem Florentinorum le-
gatum profectum Casale sancti Evasii, ierunt di-
missa Cremona, ibi relicta quatuor millibus Sute-
nisibus Octaviano Sfortia, præfide Laude, domi-
ni Mediolanensis rectore, Cremam, eamque dolo
ex consensu reguli Durastii Gallici ibi arcis præfidiis
habuerunt à Benedicto Crisello, & Cerite eam in-
gressis copis suis, ierunt Braxiam obfessam, & in-
de facta eruptione per Gallos, ibi ad prædium de-
gentes, in illos castramentantes in vico Paterni agri
Braxiensi, ex ipsi occisi fuerunt ultra trecentum
equites. Et ipsi Gurgense pro Casare una cum
Cardona pro Rege Hispaniarum, & legati summi Pont.
& Sutenium habitis comitiis Mantue, decrevit
dominium Mediolani dimitti Sfortie, & in Floren-
tiam reduci Mediceo, & Gallis dependentibus ad cu-
stodiam Limicæ, ad dimisso Casari, egressis ipsum
sub fidantia sibi data per Gurgensem, spoliatis ea
spreta per Venetos obfidentes Braxiam, profectus
Romam ad summum Pont. una cum legato Regis
Hispaniarum, confirmato Sfortie domino Mediolani
ubique privilegio consequitur est adversus summum

Pont. per eum fuisse occupatis Parmam & Placen-
tiam ipsius domini, ac Imperii Rom. & que nun-
quam fuerant Ecclesie Romanæ.

Et ex Hispanis equites ducentum, & pede-
strium quinque milia duce Cardona ex regno Nea-
politano profecti sunt in agrum Braxicem, cum
eorum Rex intenderet ipsos transire in dominium
Mediolani, & eisque per summum Pont. & Venetos
solvi stipendium, quod in federe utrinque facto
promiserant, & recubant pendere, & nec solve-
retur, concitarunt tumultum in Cardonam. Et Flo-
rentie ad denotandum ejus representionem percussio
fulgure ibi insigni marmoreo affixo illic portæ, qua
itur Pratum, & ex eo exsculto lilio cum superiori
parte ibi palatii, & inde per thalamum vexilliferi
progressi ad scalam, dejecto quoque lapide marmo-
reo, eodem duce Cardona, & Joanne Mediceo le-
gato, & Juliano ejus fratre profecti ex agro Bononi-
ensie in Hetruriam advenit Florentinos, eisque
moto bello oppugnavit Prato, munito præfido cen-
tum equitibus & bis milibus pedestribus, & Luca
Sabello eorum supremo duce, & ibi vigente gravi
penuria, dum Florentini tractarent compositionem
cum Hispanis, illud expugnavit, & dispuerunt
supra bis milibus ex illis milibus, ac in colis oc-
cidit, & multis captivitate die ultima Augusti, & re-
cepit in eorum fide Pistoriensibus, compulerunt
die prima Septembris Florentinos diffusi viribus suis
recipere Mediceos in domos, Petro Soderino eo-
rum vexillifero exasutorio inde abeunte, & loco
ipsius electo Jo. Baptista Rodolpho, & soluti per
Mediceos Casari quadraginta milibus auri, &
Hispanis totidem, & Cardone viginti milibus, &
per Florentinos factis illis ordinibus percussio fede-
re cum rege Hispaniarum, utrinque promissa mutua de-
fensione, & per Florentinos conductio ad eorum
stipendium ducentum equitibus Hispanorum, &
mox ex Hetruria descendit in Galliam Cilsal-
pinam, & à Gallis dependentibus ad præfidiis Braxia,
& Picherie, Obegano duce, Veneti obfidentes
Braxiam, & dolo eam occupare sperantibus, ipsa
habuerunt die vigesima Octobris, & Gurgense Bri-
xiam requirente nomine Casaris, cum recurrant si-
bi dimittere. Et summum Pont. sibi dimissa Bon-
onia per Bentivolios sibi diffusi, ei se appropinquan-
te Duce Urbini exercitu ecclesiastico posse eam tue-
ri, eos excommunicavit, ac dure se habuit adver-
sus Bononienses, & ad preces Principis Mantuæ,
& legati Regis Hispaniarum, & Fabritii Columnæ ex
Ferraria in gratiam ibi Ducis dimissi, obtulit eum
Ducem eorum se habitum in gratiam suam recipere,
per ipsum dimissa Ecclesie Rom. Ferraria, ejus lo-
co sibi data civitate Hastense in Gallia Sabulina ex
dominio Regis Gallorum in Ecclesiam perventa,
& exiit domino Rhegi, & dum Dux his sibi ob-
venta præter spem ac votum suorum intercederet,
infuso summo Pont. auxilio Fabritii & Prosperi Co-
lumenfium, ex urbe abiit, eos, ac Regem
Galliarum, & adherentes suos anathematizavit, eo-
rumque regna, ac dominia, & bona concessit ipsa
occupantibus, absolutis à jramento fidelitatis sibi
præfido illorum subditi. Et cum Concilium schi-
ismaticum fuisse translatus Lugdunum, iussit inde
transferrî mundum Genebram, unde Ludovicus XI.
olim Rex Gallorum iussit transferrî Lugdunum.
Et Sutenium legatos duodecim, ad se Romam per
eos transfusi, summo cum honore ac gaudio re-
cepit, ipsorumque Resp. concessit insignem emi-
salem cum vexillo, & titulo super eo posito defen-
sorium libertatis ecclesiasticæ, & tentavit cum le-
gato Regis Hispaniarum, ut sibi concederet copias au-
siliaries adversus Ducem Ferrariæ, quibus vendica-
ret Ecclesie Rom. ejus Ducatum, & nec protege-
ret Columnenses, & Florentinos, Senenses, Lu-
centes, & regulum Plombini, & Casare, Rege-

que Hispanis cupientibus dominium Mediolani conferri alicui ex ejus nepotibus, & agere ferentibus ex ipso Parmam & Placentiam pervenisse in Ecclesiam, discordantibus cum eo, Helvetisque intenduntibus illud remanere Maximiliano Sfortiae, & cum etiam progregerent Ducem Ferrariae, quem infequebatur summus Pont. Caesar tractata per summum Pont. cum Gurgense ejus legato compositione inter ipsum se Venetos, obtulit eis sibi dimissa Vincenza, ac soluto feudo annuo auroreum triginta millium, & tunc numeratis auri ducatum milibus per ipsos, dimittere Paviaum, Trevigium, Braxiam, ac Bergomum. & cum Veneti id recusassent facere, Romae etiam ob id, ut pax foret in Italia, conventa legatis Regis Angliae, Florentinorum, Senensium, Ducis Ferrariae, Principis Mantuae, & Suisentium de mense Novembris adhesit cum Rege Hispaniarum summo Pont. adversus Venetos ac Benivolos, dimissa Ecclesia Parma & Placentia salvo jure Imperii, ac approbato Concilio Lateranense, & improbatum Palino, & iussit Germanos, qui erant ad stipendium Ducis Ferrariae, ab eo abire una cum Federico Principe Bozuli, & nec Gallis adherere.

Et summus Pont. promissit non infestare Columnenses praeter Julium ac Pompejum, & alios jam declaratos rebelles Ecclesiae, & nec ipse, nec Caesar cum aliquo Principe fedus percutere, nisi uterque consentiret, data facultate Venetis habendi pacem cum Caesare intra semetire. Et mox cum Gurgensis, & Cardona, & deinde ex Germania Maximilianus Sfortia die sextadecima Novembris, & postea Seduensis, & Laurentius Camperis legatus Apostolicus Cremonam accessissent, & illinc, cum ibi moram habuissent per mensem, Mediolanum, Sfortia ibi eis praefatis, ac legatis Suisentium die ultima Decembris habuit insignis domini Mediolanensis à Cardinale Seduense, orta ob id inter eum & Cardonam commotione. Et Reges Angliae & Hispaniae, junctis copiis Hispanis cum sex milibus pedestribus ad Pontem Rabidum, & per Regem Angliae ad littora Normandiae & Britanniae, ibi, ac in Ducatu Genuae moverunt bellum Regi Gallorum ad principum Maji. Et Rex Hispaniae Joanne, filio Alfonsi, & Catharinae de Fuis Reginae Navarrae marito, requisito, ut durante bello sibi daret nonnullas arces tenendas, & nec ipsi, nec Regi Gallorum adhereret, ab eo habuit ipsas arces. Et cum Rex Gallorum vocato patre Joannis ad se in Galliam, cum annus fuisset secum conjungere, & ipse diffusus fuisset ejus auxilio, illum exiit Regno Navarrae, praeter nonnullas arces, illuc transmissis exercitu, assensum illud, cum adhaesisset Regi Gallorum jure merito occupasse. Et Joanne profecto in Regnum Genuae, Rex Gallorum conditis octo centum equestribus, ac multis cohortibus Germanorum, Anglicis discordantibus cum Hispanis in bello gerendo revertis in Angliam, Hispanis dimissa, classe omni prius littore inter Hispaniam & Angliam occupato, destinavit exercitum sub Delphino, & Carolo Duce Borboni, & Principe Longae villae, adversus Hispanos culmetantes ad fines Navarrae, & Galliae, Federico Alvae eorum rectore, & qui Gallis ope Regis Navarrae, & sibi junctis septem milibus pedestribus, & trecentum equestribus sub Regulo Palsiae, & alius septem milibus Germanis pedestribus, & quatuor centum equestribus, tentata occupatione Runcivallus, profecta Pompejopolim, illinc dimissa praesidio ad fines Galliae, eo properavit ad subsidium, & ipsam ingressus fuit, quam Galli frustra oppugnata, diffusi ea potiri, dimiserunt, & inde redierunt in Galliam una cum alijs tribus milibus pedestribus, & trecentum equestribus, Lautrecos duces ex Cantabria. Rex Hispaniae iussit per Carolum ducem suum in Italia moveri bellum Duci Ferrariae.

A Et anno sequuto ex Hispanis tria millia regulo A. C. Paludis duce occupantur, ac receperunt Trivium à 1511. proceres Brianerio Visigotho, ibi ad praesidium degente, ille commissis utrique multis levibus pugnis, & die vigesima quinta Januarii sexdecim millia irruerunt agrum Cremonensem, & coque direpto, trajecto flumine Padis ierunt in agrum Parmensem, Rex Galbrum auctore Gurgense, cum tentasset sibi conjungere Caesarem, & qui ei adherere annuisset, ubi Rex sibi vendicato dominio Mediolani deposuisset Carolo nepoti Caesaris filium secundum cum dote ipsius domini, penes Caesarem dimissa Cremona, cum Insula Fulcheria, donec adolefcerent, & fuissent habiles ad consummandum nuptias, & concessio, & remissio omni jure ei spectante in Regno Neapolitano, & etiam Regem Hispaniae, & Helvetios, ad eum transmissio Duce Trimaliae, sibi concessis acibus Lucernae, ac Vallis Lugani, & Veneti quoque tentassent sibi conciliare Caesarem, & nec potuissent, nisi ei numeratis auri ducatum quinquaginta milibus, & soluto censu annuo aureorum quinquaginta milibus, eis dimissis Verona, ac Vincenza, foedus percutit cum ipsis, dimissis Grito & Alviano penes se captivis, & sibi per eos promissis ad recuperationem Genuae, Halae, ac domus Mediolanensis, equestribus octo centum, velibus quinque centum, & decem milibus pedestribus, & per ipsum eis copis auxiliariis ad recuperandum ipsorum dominium, quo exstis fuerant post fedus Cameracense. Julius Secundus Pont. Maximus Joannem Albertum Com. Drindum exautoravit Regno Navarrae, illudque concessit Regi Hispaniae, qui illinc expulso Alberto ipsum vendicavit, & dum per eum summus Pont. empta à Caesare Senus pretio aureorum triginta millium, intenderet eum Ducem constituere Francicum Marium de illis Rupere ejus nepotem, ac Ducem Urbini, & Ducem constituere Pisani, & quoque recipere Muriam à Caesare, sibi mutatis aures quadraginta milibus, ac movere bellum Lucubitis, nisi sibi dimississet Gratinianum, quam ademerant Duci Ferrariae, & indignatus foret in Cardinalem Seduensem, quia ex domato Mediolani sibi vendicavit redditum annuum aureorum supra triginta millium, & ob id exautoratum munere legationis Apostolicae, & coram se citatum, & ut ex Ferasio expelleret Jo. Paulum Baionum, & Senensis magis fideles haberet, conduxisset ad sui stipendium Carolum etiam Balaeum, & affinem filiorum Pandelphi Petrucci, adhuc obtinentium primatum Senis, intendereque ex Ducatu Genuae expellere Joannem Fulgosi, eique substituere Octavianum agnatum suum, & Regem Gallorum privare titulo Christianissimi, eumque conferre Regi Angliae in ipsum iuctor, Hispanosque Italia expellere eo Suisentium, incidit in infirmitatem, & dum confirmari fecisset per Concilium Lateranense decretum, quod fecerat adversus occupantes Sedem Apostolicam vi, seu pretio, ac declarasset electionem summi Pont. ipsius Cardinalibus, non autem Concilio, & ordinasset, ac electioni sui successoris intervenirent Cardinales, qui ab eo decederent, & rogasset Cardinales, ut Ducem Urbini constituerent vexilliferum Ecclesiae, sumptus sacramenti ecclesiastici obire ex fibre, & dytenciam, septuagenarius nocte precedente diem vigintiannum secundum Februarii, anni decemvi pontificatus.

F Et Hispani die quarta Martii profecti Placentiam, & mox Parmam, eas redegerunt in potestatem Maximilianus Sfortiae. Et Dux Ferrariae receptis his, quibus fuerat exutus in Flaminia, tentavit Rhegium recipere. Et Joannes Mediceus, filius Laurentii, per Cardinales viginti quatuor ingressus conclave, postquam in eo steterint per dies septem, die quarta Martii opera Cardinalis Bibbiena electionis fuit sum-

mus Pont. & Leo X. nominatus, qui in sui gratiam recepit Cardines sanctæ Crucis, & Severinæ, ac Diem Ferrarie, qui inter coronatione ac pompa in ecclesia Lateranense habuit vexillum Ecclesiæ, & Sacerdotibus adhaerit, ac promissit quotannis solvere aureorum viginti milia ex ære Ecclesiæ, ut in ejus fide persistere, & tentavit concordiam Regis Gallorum, & Cæsarem componere cum Venetis, & per eum requisitus adversus illos destinavit ducentum equestris Troilo Sabello, Lacio Columa, & Achille Tauerello ducibus, & per Gurgensia præfatum legatum Cæsari ad se Romam profectum una cum Francisco Sfortia creavit Cardinalem, & Florentinos ac Lucenæ invicem belligerantes, per Florentinos ac Medicæ conducto ad sui stipendium Marchione Piscanzæ cum Hispanis, controversiam sibi per eos commensam composuit, dimissis per Lucenæ Florentinis Petra sancta, ac Mæliano, & Duci Ferrariæ Gratiniana, & omnem Flaminiam redegit in ejus Ecclesiæ. Et Remus Cerrus mille pedestribus, & ducentum equestribus, ex Crema abiit, spoliata turma quadraginta equestrum Alexandri Sfortiæ, Sorelina hybernansum, Gallis obstrictis in arce Cremonæ assessorum tulit. Et Rex Gallorum transfudit decem milibus pedestribus, & equestribus quinque centum versus Fontem Ralidum, & Regem Navarra in Hispanos, & Mornis ac Tornacensibus in Gallia Belgica se ei permisit, & classe Anglica depopulante itura Aquitanie, suspensa armis per anam cum Rege Hispanie extra Italiam, illic ex Gallia destinavit mille quinque centum equestris, octo centum velites, & octo milia Germanorum sub Roberto Marchie Duce, & septem milia Gallorum sub regulo Boemuntis, omnium supremo ducem Tramolæ de mense Maji, & receptus ejus nomine Alexandria & Halba per Camillum Trivulium, & Mediolanensibus, dum Sfortia Helvetis quatuor milibus sub Giordano Visalico properavit ad ejus auxilium, ac Italia sub Luca Sabello, dimisso Mediolano ivisset Novariam ad ibi præsidium, ad eum deficientibus, & Gallis custodibus arcis Mediolani ibi obstricta subministrata annona per Sacramentum Vicecomitem, & per summum Pont. die duodecima Maji numerata Sfortiæ pro receptione Placentiæ & Parmæ aureis quadraginta milibus, Placentiæ prætor Com. Francisco Perfico Cremonense, & Hispanis mille ducentum equestribus, & octo milibus pedestribus castrametentibus ad Trebam, & illinc intendentibus ire in regnum Neapolitanum, firmatis ad opem Mediolanensibus domui, & Cremonæ inter ibi diversis factionibus die sexta decima commissa pugna, in qua nonnulli utrinque occubuerunt, & die vigesima nonnullis turmis Venetorum illic appulsi, ut Gallia ibi in arce obstricta annona ferrent, inde expulsi per Cremonensibus, Guerriero Cellano duce, & etiam Brisianensibus Bartholomæo Martinengo duce, diripientibus agrum Cremonensem, per Joannem Tancum multa armatarum coacta manu fugatis, & spoliatis trecentum equestribus, & quinque centum pedestribus Cæsare Ferraresibus duce, & Brunorio Petra Cremonæ, & Galeacio Pallavicino illic vocato ad præsidium pro Sfortia ibi degentibus, ejusque porta pulchella obstrata, & illic tunc illius summi fulgoris hora decima octava confecta vestra ibi bageitum cum turmis papilionum.

Veneri Alvano duce supremo tentata per eos occupatione Veronæ, & redacta in sui potestatem Vallego, & Pilsberia, & Relina per Laurentium Cezium præter ibi arcem, die vigesima septima Maji ingressi agrum Cremonensem, occuparunt Cremonam Theodoro Trivulio duce, & Somensibus, & Laudensibus, & aliis ibi regionis incolis pervenit in Galliam Cremona progressi sunt usque Piceleone, & Celsentia sexcentum equestris, & his mil-

le pedestres, egressi Veronam, Rocandolpho & regulo Bonuli ducibus, trecentum velites, & sex centum pedites dimissos per Alvanum ad eulodiam sancti Bonificii, & ibi degentes absque ordine, dum auspicant illinc Coloniam, insecuti sunt, & Colonia occupata & direpta, ibi fere ad unum captivati, & mox Suaprio capto, & direpto, & combusto, & demollo ponte per Venetos imposito super flumine Adigis, progressi sunt usque Vincetiam, quam occuparent, nisi ibi incolæ cum ad ibi præsidium ingressi fuissent. Et Genua per classem Gallicam illic appulsi, Bernardino Fra-Jouane amata, redacta sunt in sui potestatem opo Antonotti, & Antonii Adurnorum, & Octoboni, & Sinibaldi Filicorum, trinitorum Joannis Fulgosi ibi Ducis, & agnatorum suorum ob necem Hieronymi Fisci filii Joannis Aloyisii commissam per Lodovicum & Fulgolinum fratres Ducis, illuc profectorum quatuor milibus pedestribus, & per eos fuis milibus pedestribus Fulgolinum sibi occurrentibus, Zacharia fratre Ducis captivato, & mox occiso una cum Ludovico, & illuc abeunte Jano, dimisso per eum ad eulodiam ibi arcis Catheleti Fulgolinum, & illic per Gallos creato Duce Ansoiotti, & subministrata annona illic Lanterne, illic facto recessu ad Spediam, eaque directa firmata classe in Portu Venetia. Et Gallia, Tramolæ & Jo. Jacobo Trivulio ducibus, ex Alexandria, ibi dimisso præsidio sub Sacramento Vicecomite, & facta pugna inter ibi Gallos eo dace ac Sforciada, in qua multis utrinque occubuerunt, profecti Novariam, eam obsiderunt, ac oppugnarunt ad principium Junii. Et cum Sutenis & Rhæti ad ejus subsidium properassent, & alios expectarent, & Hispani ex agro Placentino cursuissent ac diripissent agrum Papientem usque ad vicum Inre, diffisi ea potius, ipsi, apertis illius morientis, dimissis, inde pedem reverterunt ad vicum Rhotæ, illinc disstant per lapides duos. Et cum Sutenium, & Rhætorum decem milia per Motivum, unum ex eorum ducibus, incitatis, illinc egressorum nocte triplex agmine, aliis non expectatis io ibi subsidium properantibus, sub Georgio Altesio viriliter Gallos id non expectantes invaserunt, & utrique facto prelio die sexta Junii per duas horas felici Marte, per illos fuerant fusi, intercepti ex eorum tormentis bellicis viginti duobus, & plerisque impedimentis direpta, & occisus super decem milia, & fere omnes Germani, & Guasconibus pedestribus una cum regulo Boemuntis, & Montisalconi, & Coriolano Trivulio, & ex Sutenibus & Rhæti tantum desideratis mille centum quinquaginta cum Motivo duce, ac Duce Boemuntis, & Antio Almon duce Sutenium, inde auspicantibus Tramolæ & Trivulio turmis equestribus in Galliam Transalpinam. Et Veneti duce Alviano, hac audita frange, ex agro Cremonensi nonnullis tormentis bellicis post se dimissis, ac Brixia, properantes Veronam, eam defendunt per Rocandolphum, ibi ad præsidium tribus milibus pedestribus & trecentum equestribus degentem, oppugnarunt, & cum ipsam apertis ejus morientis in sui potestatem redigere non valuerint, ea dimissa intruperunt ejus agrum, eoque direpto, ibi firmerunt castra per Balonum eorum ducent septem milibus pedestribus, & sexaginta equestribus, expugnato Laminio, ibi ad sui præsidium duce Viandæ Hispano, & per eos munito Trevigio. Et Mediolanensibus, & aliis qui decederant ad Gallos, soluta multa pecunia Sutenibus, ad Sfortiam redierunt.

Et Cremonenses ad sui præsidium vocarunt & introduxerunt copias Christophorum Pallavicinum Bartholomæo Vitale duce, Galeacio Sfortia Pissini regulo ibi reitore. Et tunc per octo dies ceciderunt pluvie, & ultima die aer præter modum fuit obsec.

obsecutus, & multa tonitrua & fulgura viderunt. Et Sutenfes & Rheti irrumpentes Galliam Subalpinam, ibi Vercellis, ac Haliam, & multa alia ibi occuparunt, & inde ab ibi incolis, eos accusantes Gallis auxilium fuisse, multum pecuniarum summam extorserunt, multamque praedam abduxerunt. Et ex aliis Sutenfibus viginti millia, secum junctis Germanis equestribus quoque centum quinquaginta quinque, Caesare Oldenico duce, in gratiam Maximilianus Caesaris irruerunt Burgundiam, eamque diriperunt, ac ferro & igne vastarunt, & Traniola ibi prorege eis occurrente decem milibus pedestribus, & mille equestribus, ex pugna Novariensis in Italia incolumbus fecum conductis, repulso, & ingreffo Divionem, illud obsederunt, & sibi per eum promissa quatuor centum milibus aurea, pro medietate solvenda intra dies quindecim, & aliis intra trimesse, & Germanis septuaginta milibus, & facta promissione, quod Rex Gallorum subdito Concilio rursus parisset summo Pont. nec ejus subsidium in ipsum opem tulisset, nec eos bello infestasset, ac dimississet Carolo Austriaco partem Burgundiae sibi spectantem, & Sforzas athen Mediolani & Cremonae, & nec eum, nec alios in domum Mediolani, & Gallia Cisalpina vexasset, omni jure sibi in eo domino spectante ipso cello, & nec aliquis Sutenfes ad sui stipendium condescisset, nisi ex licentia suorum rectorum, & Rex haec omnia approbasset, habitis à Traniola per eorum observatione obditi, inde redierunt domum, & cum Rex haec approbare nonnullis, severius in Ducem suos. Et Genuenses, dum Octavianum Fulgiosum habitis à Cardona tribus milibus Hispanis, Marchione Piscariae duce, Genua se appropinquasset, & Flacii, & Adami auctoribus Hieronymo & Antoniotto, ut patriam à bello liberarent, inde Spediam abissent, eamque occupasset cum multis aliis in ipsa regione, & Genuam dimississet Fulgiosum, se vendicarent in liberatam, & ibi Octavianus factus fuit Dux, per eum numeratis Hispanis octuaginta milibus aureis, & Adami, & Flacii ex Spedia illuc profectis, & per alios obfessa Genua, inde repulsi gravi strage, tentarent arcem ibi Lanternae ad eam factis cuniculis demolari. Et clavis Gallica eis munia ex mari Tyrreno trajecit in mare Normanicum. Summus Pont. & Hispaniae, & Angliae Reges, & Gemenfes sedes percellerunt adversus Gallos, & Lavagnus arcis Mediolani, & Joannetius de Herbovilla, Benozia cognominatus, arcis Cremonae praefecti, oppressi gravi inopia, ac diffisi auxiliis Regis, illas dimiserunt Sforzas. Et Sutenfes sibi per eum promissa aureis ducentum quinquaginta milibus, & quotannis per annos viginti quinque quadraginta milibus, assumptis ejus ac domini sui patrocinium. Et Hispania recepta Genua regressi sunt in agrum Placentinum, & inde profecti Bergomum eo sibi dedito, ac expugnata & directa Piscaria, Cardona, & Columina, & Marchione Piscariae ducebus, progressi sunt in Venetos castrametantes in agro Veronense, & eis potius referentibus ultra Adigem, & Balisone ducentum equestribus, & trecentum velutibus, & bis milibus pedestribus, profecto Trivigium, & Alviano reliquo exercitu Patavium, eoque monito propugnaculis, junctis fecum Caesarianis, & per ipsos receptis Vimina, peninsula Rhodigi, & Limaco, & aliis dimissi per Venetos, & cultus firmatus Montegranae, inde exhortatione episcopi Gurgensis profecti Patavium, illud obsederunt exercitu decem milium pedestrium, mille trecentum equestrium, & quatuor centum velutibus, & ibi utrinque commisso praelio, ex eis occubuerunt circiter quatuor milia, & ex Venetis tria milia, & illae supererunt Gurgensis fecum pedestribus, & ducentum equestribus pontificis, ipsum oppugnavit, & factis cuniculis ad illud, ipsique aperis thentis, gravi

A) oppressi penuria, eo dimisso illuc abierunt Vincen-

Caesar, & Margarita, ejus filia, Gubernatrix Flandriae pro Carolo nepote, & Henricus Rex Angliae unitam arma paravit in Regem Gallorum, & Angli duce Talbotto, ac Caesia obsederunt de mense Junii Terosnam in Picardia, muniam praesidio ducentum quinquaginta equestrium, & bis milium pedestrium, & cum Rex Angliae una cum Carolo Duce Summerfeti alio exercitu illuc accessisset, & circa eum existerent quadraginta milia pedestrium, & quinque milia equestrium Anglicorum, & totidem pedestres, & equestres bis mille Germani, & ex Gallis triginta milia pedestrium, & tria milia equestrium Longevillano Principe Rhodolmi duce irent illuc, ut ei opem & annonam ferrent, Angli & Germani, dimissa parte exercitus ad Terosnam, eis occurrentes ad Chignatium veniunt, ab eorum motu nuncupatum Calcarium, à Terosna per tria milia passuum distantem, ibi utrinque commisso praedio die quinta decima, & vigesima quarta Augusti, ipsos profligant, Longevillano, & regibus Bajardo, Onio, & Charomonte captivatis, & ductis in Angliam, & occisis Berna, Rufino, Biandino, & Pabula, & utrinque sexdecim milibus in exercitu Gallorum militantibus decem milibus Germanis ex Ducatu Gildhae. Et Caesariani & Angli Terosna statim positi, ea demolita praefecti Tornacum, olim Nervius, illud obsederunt, & in jus suum compulerunt, sibi soluti per Gallos ibi obfessos aureis centum milibus pro eorum redemptione, Fano sancti Quintini eorum quinque milium praedio munito. Et Jacobus Rex Scottorum, fororis Regis Angliae, exercitu quadraginta milium armatorum Unco duce in gratiam Regis Gallorum irrupit Angliam, & sibi cum diripienti occurrente Havardo Surreo, ibi dimisso rectore per Regem una cum Catharina uxore, & Scottis ablata aliqua praedia, eisque illata gravi strage, expugnavit se diripi possi Norwiam, & mox obfedit Bernacum, & ad Tuerdam die decima Septembris facto utrinque confictu profligati fuerunt Scotti, ex eis una cum ipsorum Rege occisis circiter duodecim milibus, & octo milibus captivatis, & viginti duobus tormentis bellicis magis, & multis aliis armis, & ex Anglis desideratis octo milibus, & totidem captivatis. Et Caesar in Germaniam, & Rex Angliae in Angliam factis indutis cum Rege Gallorum redierunt. Et Rex Angliae Ducenti Sofferti amulum suum, & ex Anglia in Galliam, ad ibi Regem profectum, & inde revocatum in Angliam, & ibi eapem decaptari jussit. Et Laurentius Cerites, dux Venetorum ad praesidium Cremonae, inde die tertia Junii profectus Bergomum, quod tenebant, & valde opprimebat Hispani, illud cum arce occupavit, ibi plurimis ex eis occisis, & Francisco Spudoe eorum Quazilere cum parte aeternum viginti quinque milium ex aeternum à Bergomensi captivato, illuc praemissio Marchione Cagnola Bergomense, tribuno impigermio ejus cohorte, & alius copis etiam Rencii tunc ingressis agrum Cremonensem, eumque diripientibus, & per Sociantes, & Romanengates, & aliis ibi incolis assumptis armis, repulsi, ex eis occisi ultra centum, & multis aliis vulneratis.

Et Sforziales sibi junctis trecentum Hispani ex mille, quibus Antonius Lavea eorum dux fecum junctis aliis bis milibus pedestribus, & centum equestribus sub Antonio Com. Lodroni, obsederat per mealem Pontificiam, ipsumque superstitiar, die ultima Julii Silvio Sabello, Oldrado Lampugnano, & Caesare Ferramofa ducebus, Bergomum recuperant, ejus agrum ingressi fuerunt, ipsumque diripientibus occurrente Rencio, & utrinque commisso praedio pari Marte, illud obsederunt, & per Venetos duc ad auxilium transmissis sex centum equestribus sub Christophoro Albanense, & Sabino de Lantus, eis occurrerunt, & hinc inde commissa multis viribus pre-

his diverso Marte, in quibus occubuit Guernerius Cellanus Cremonensis, duobus equestrum Sfortiadum, & tandem profligatis Venetis receperunt, per Bergonienses multo tunc numero Hispanis, quibus & subiecerunt exclusis Sfortiadis sibi infensum, ibi consuetum redire Mattheo Grunatino, qui cum sacris curculis ibi arcem in sui potestatem redigere tentasset, ex pilula à tormento bellico emissa fuit occisus, & mox per ibi milites arce dimissa, & adhuc ex Rentii copis trecentum equestribus, & quinque centum pedestribus, Mattheo Cagnola, & Marcello Valla Romano, & multis aliis ducibus egressis Cremam, & ingressis Bergomum, & ibi captivatis Caputio Procece, & Antonio Ripanera duce Hispanis, cum pecuniis, quas à Bergomensibus receperant. Et cum Sfortiades, & Hispani trecentum velites, & equestris octuaginta, & alii pedestres cum his millibus evocatis ex monte Brianze, eos illic abeuntes insequuti fuissent, Rentius ipsis occurrentibus copis suis, & cum illis prelio congressus, eos profligavit. Et Casariani Maratium in Istria juxta mare dolo quoque occuparunt. Et dum Veneti illud recuperaturi, Jo. Paulo Manfrosso, & Baldeffre Scipione ducibus, & Andrea Lauretano legato obessissent, & Christophorus Frangipanes ejus acie ad subsidium illuc profectus fuisset, consilio etiam ibi arripe proelio, Venetos fudit, ex eis multis occisis. Et alii Casariani & Hispani ex Vincentia cursuranti se dispererunt, ferroque, & igne everterunt agros Vicentinam, & Pataviam usque ad itagis Venetorum. Et cum Alvisius, ut eis resisteret, egressus Patavium ibi dimisso presidio congruo exercitu pedestrium septem millium, & equestrum quatuor millium, & velum bis millium sub multis insignibus duobus, & tribus Italiis Andrea Grito, & Andrea Lauretano legatis, & multis vallibus & aggeribus utraque ripa Bacchilonis, & Rhenonis fluminum, & impeditis itineribus, illucque accessit ex Trevigio, & secum juncto Balono ejus acie, & illinc Theodoro Trivulzio ejus copis destinato ad presidium Vincentie, ipsos redeuntibus gravi preda onustis Veronam occurrisset, & per illos trajecto flumine Bacchilonis, ipsos insequente ac lacerante Bernardino de Antoniola ejus turma velum, in Venetos quadrato agmine primum ducente Cardona, & extremum Columna conversi, & cum eis invito Alvisio, sed incitato per Lauretanium commissa pugna die septima Octobris, Balono tenente dextrum cornu, Antonio Pio finistrum, & Alvisio medium agmen, ipsos profligarunt, ex eis tum occisis, tum submersis circiter septem millibus, inter quos fuerunt quatuor centum equestris, & Pius, & Constantinus ejus filius, & Lauretani legatus, cum multis aliis insignibus proceribus, nobilibus, duobusque, ac tribus, & capivatis fuerunt Balonus, & multi alii etiam insignes nobiles, & duces, & tribus ex eo exercitu Veneto. Et Alvisius una cum Grito altero legato reliquo exercitu properavit Trivulzium, & Pataviam. Et Casariani, & Hispani pauci ex eis desideratis, adhuc incurritis & depopulatis, se ferro & igne everfus agris Patavio, Trivulziano, & Veronensi, & peninsula Rhodigii, superventa hyeme pro parte subfiterunt in agro Vicentino, & vicis finitimas, & pro parte ierunt in agrum Brianxiensem ad hybernus. Et Columna ducentum equestribus, ducentum quinquaginta velitis, & bis millibus pedestribus ingressus agrum Cremonensem hybernatus fuit Soriano, & Romenergio. In mari Normandico classes Anglica & Gallica nonnullas pugnas commiserunt invicem, in quibus occubuit Odoardus filius Com. Surenus præfectus Anglica, & per navem Anglicam cum duabus Gallicis commissa pugna, & omnibus combustis, & ex eis bis millibus & ultra utrinque desideratis, & mille quoque eorum submersis in mari, utraque classis

A inde abiit, & Gallica die quintadecima Octobris in mari Anglico ex procella remansit dissipata. Et die decima Februarii fuit ingens terremotus, & mors ad finem Italice & Orobisum supra Belinonem in Ducatu Mediolani corruit, & impedito ob id cursu aquarum fluminum Brevi in alveum Ticini, & occupatis ibi per ejus aquas labentes in lacum Verbanus nonnullis pagis factus est illic autem lacus longitudo miliaria. Et apparuerunt duo fules in mane duorum dierum, & eorum noctibus totidem lunæ. In universa fere Italia peste, & fame devastantibus. Et Cremonæ prætor pro Sfortia Bernardo de Comitibus Patavio, sicaris quamplurimis de mense Decembris extremo supplicio affectis, Mattheo Mario Bultiano scelerum vindicæ in donis Mediolanensibus.

Anno subsequente Christophorus Frangipanes Ger- A. C. manis bis millibus quinque centum pedestribus, & 1514. quinque centum equestribus, & Boemis octo centum, & Austriacis mille, & turma Crovatorum, & mense Februarii obessit Alopum, quod solum ex Foro Julii permanserat in fide Venetorum, & per Hieronymum Savonarum ibi ducem ad presidium ejus copias in ipsum illud oppugnatum tanta eruptione repulsi sunt gravi strage, ac multorum caede. Et Alvisius prodita in lucem conjuratione in eum facta per Casarianos, ab ipsis in Patavium destinatis, ficiatis ad eum occidentum, ut ipso subdito facilius occuparent Patavium, & capis sicariis, & ultimo supplicio affectis, ex Patavio profectus in auxilium Alopis ducentum equestribus, & quinque centum velitis, & sex millibus pedestribus cum tormentis bellicis levibus, & expugnato Padernone, ubi se firmarent Germani equestris Ricino dux, eum progredu impedit. Et cum Frangipanes dimisso Alope inde abisset secum conjuncto Savonarano ejus copias, ipsum fuit insequutus, & assequutus, & cum eo prælio congressus profligavit, ipso & multis aliis vulneratis, & multis aliis occisis, equis ademptis septem tormentis bellicis, quibus oppugnavit Alopum, & omnia ibi occupata per Casarianos, præter Goritiam & Gridicam, recepit. Et dum equestris septem centum, totidem velites, & tria millia quinque centum pedestrium, Davalo & Albrechtino ducibus, secum conjunctis Germanis mille quinque centum, Veronam egressis ex Montagnana, & Colonia concurrerunt, ac dispererunt agrum Patavium usque Patavium, & cum resisterent Antoniola erumpente Urbicula velitis trecentum, illuc profecti ipsam obessissent, ac cepissent die vigesima tertia Junii una cum Antoniola, & ejus vitiis, & Veneti adversus eos collegissent ibi, & ad Vincentiam, & Marosticam omnes copias, quas habebant in ea regione, ex Foro Julii rediit Patavium, & inde egressus septem centum equestribus, mille velitis, & septem millibus pedestribus castra firmavit in agro Vicentino, & mox pedem rediit in agrum Pæavinum. Et Casarianis oppressa penuria, dimissis ibi occupatis, pedem referentibus progressus recepit Atelle, ibi captivatis octo centum velitis sub duce Corviera, & auscis copias in eos castrametantes ad Montagnanam, profectus illos provocavit ad prælium, & equis regredientibus in peninsula Rhodigii curstivavit, ac disrupit ibi omnia usque Veronam, & per Malatestam Balonum ducentum velum Albanensium eius locatus in insidiis in montibus Veronensibus, & per ipsos provocata Casarianis ad prælium, & in eos irruerunt, profligatis ad vicum sancti Martini Zacharia Germano, Gotifredo Caledio Veronensi, & Alphonsio Romano ducibus captivatis. Et Cardona dimissis ad presidium peninsula Rhodigii trecentum equestribus, & mille pedestribus, regresso inde ad opem agri Veronensis in Alvarium progressus in eam peninsula Rhodigium ibi cepit, illic trecentum alios

E e e e e eque-

equēstribus captivatis una cum Garzia Mericio dace, illine transmissi Venetias, & aliis, qui ibi erant ad praesidium Iulianae, ea dimissa profecta versus Ferrariam, cum totam ibi vendicavit cum Limaco, Malatesta dace.

Ex Sfortiadis de mēse Maji reparatis viribus, & directis agris Cremonensibus ducentum equēstribus, ducentum quinquaginta velutibus, & bis milibus pedēstribus Hispani Cremonam profecti, illam munitam praesidio etiam totidem equēstrum, velutium, ac pedēstrum obsiderunt, & ibi utrique commisit diversis praeliis diversis Marte, & facta per milites ibi obsequia Marcello Valla duce eruptione in ipsos castrametantes ad vicum Calcinate, quamplurimas equēstribus ex eis captivatis, eorumque directis castris, capto Ferramotto, ac directo Umbriano, Antonio Falencio & Baptista Piccinino ducibus, eis etiam per Venetos profligatis, extititque praeda, occiso Fulgentino, & vulnerato Pieminio, & nec multo post mortuo cum multis aliis, & cum Rentiis oppressis gravi inopia nocte diei vigesima sexti mēsis Julii facta eruptione ex Crema in Sfortiadas ducentum equēstris, totidem velutis, & mille quinquaginta pedēstris, cum obsidentibus, ut praesertur, ipsos inde repulsi, ipsorum combustis impedimentis, eisque ademptis tribus vexillis, & quatuor tormentis bellicis, Petro Cagnola dace pedēstrum, & Fortebratio equēstrum, & gravi illata eis strage, multis ex ipsis desertis, & Cagnola vulnerato per Benedictum Salernum Cremonensem, Sfortiadas pedem retulerunt Laudam. Ex Bartholomaeo Martinengo de Villa Clara, & Nicolao Scotto, Renti ducibus, copis coactis in agro Placentino, illinc egressi agrum Cremonensem, & ibi facta multa praeda die vigesima septima Octobris transmissis Brixiam, & ejus tentata occupatione, mox introductis in Cremonam per Scottam mille quingentum equēstribus, captoque rursus Bergomo bis milibus pedēstribus, & nonnullis equēstribus, Mercurio Vipera & Malatesta Baliono ducibus, illuc destinatis die quinta Novembris, inde Hispanis, qui erant ad praesidium, expulsi, & ex eis captivatis centum equēstribus, & mox illuc profecto Rencio quatuor centum equēstribus, & ducentum velutibus, Cardona & Sabellus illuc accedentes die tertiadecima illud obsiderunt, & oppugnavunt quatuor milibus pedēstribus, quatuor centum equēstribus, & sex centum velutibus, eis viriliter resistente Rencio, motis etiam campis ex turribus ecclesiarum, & effuso, & ex eorum acie liquefacto excussis tormentis bellicis, & Scotto, dum ex agro Placentino per agrum Laudensem illuc iret ad subsidium octo centum pedēstribus, intercepto per milia ducentum Helvetios & Rhetos, & captivato, & conducto Mediolanum, & ibi decapitato, post multas Bergomi oppugnationes, & levis praedia ibi utrinque commissa, plurimorum caede, per Rencium factis induciis cum Hispanis, & Sfortiadas, & sibi, & milium suorum promissa intoluntate, ac bonorum dimissione, & per Bergomenses soluta Hispania & Sfortiada octuaginta milibus aureis pro illorum redemptione, & liberatione a depopulatione, ex prudentia & benignitate Columnae Bergomum dimissum fuit die quinta decima Novembris Hispania. Et Columna rediit ejus copia Cremonam, eisque obfedit, & Hispanis, qui erant ad obsidionem Bergomi, munita Brixia praesidio, progressi in agrum Veronensem adversus Alvanum castrametantes apud Limacum, & secum conjunctis Alarcono, & Davalo eorum copia, & aliis ex eis, qui erant ad praesidium Picheriae, & Verone, & alibi, & cum eo disrumpente agrum Veronensem commisso praelio, in quo multi utrinque occurrunt. Alvanus dimissa peninsula Rhodigii regressus est in agrum Patavinum, & ibi juxta flumen Adigis castra firmavit. Et

A Hispani, & Caesariani hybernati sunt in ea peninsula. Et Veneti etiam mari & terra obsiderunt Maranum Joanne Veturio dace, & dum in ejus auxilium Frangepanes mille pedēstribus & ducentum equēstribus voluisset accedere, Veturius ei occurrit, & intra pugna, eis profligatis, eum captivavit, & transmissit Venetias de mēse Junii, & dum oppugnavissent Maranum, inde repulsi fuerunt per Cattinatos, qui ibi erant ad praesidium, & mox, cum reparatis viribus illuc redire intenderent. Et ex Germanis, Croatis, & Boemis mille equites, & tria milia pedēstrum properant ad ejus opem, timentes ab illis opprimi, inde abierunt Utinum, & Civitate, unde, dum Germani, & alii concurrant, & disrumpentibus ibi regionem, ut id prohiberent, occurrissent, capus fuit per eos Veturius, & dum secum conjunctis aliis quatuor centum equēstribus, & mille ducentum pedēstribus, occupato Monte Falcono, adhuc incurrit & directra regione ipsa, obsidentibus Civitate, & Malatesta de Soliano sexcentum equēstribus, & bis milibus pedēstribus, & Savornianus aliis bis milibus in illos transivisse, utrique commissa alia pugna aliquorum caede eos inde repulerunt, & qui redierunt domum.

Summus Pontifex, Perla per Turcos profligatis, transmissis legatis ad Caesarem, Reges Gallorum, Hispanorum, Anglorum, & alios Principes, & civitates liberae Christiani nominis, omnes adhortatus fuit ad movendum armis unitim in Turcos, & ut facilius fieri posset, operatus fuit per Caesarem, Reges Hispaniae, & Angliae, fieri invicem inducias per annum cum Reges Gallorum, & Suisenses, & Caesarem, ac Venetos procuravit conciliare, & sibi eorum commissa controversia, declaravit inter eos esse pacem, conditionibus per eum exprimens intra annum, & per Caesarem dimissa Patavia & Vincentia Venetis, & per ipsos ibi Trivigio, penesque fuit Crema repedita, & per Caesarem intra mensem ratificata hac declaratione, ei per ipsos soluta aureis viginti quinque milibus, & totidem intra trimestre, & per summum Pont. sibi soluta aureis triginta milibus ab ipsis obtinuit Mutinam, inde ex ejus acie expulso Rangoo, ipsiusque, ac Rhegi, Placentiae, & Parmae creavit Ducem Julianum fratrem suum, affectum etiam occupare Ferrariam, & eum fuit inter ipsos requisivit arcari Regem Neapolis. Et Rex Gallorum intendens recuperare dominium Mediolani, & ob id ad bellum se accingere, tentavit habere in partes suas Suisenses, eis oblata aureis octo milibus, & in futurum aliis octo milibus, & ut facilius votum suum adimpleret transmissis legatis ad summum Pont. eum exhortatus fuit ipsi adhaerere, sed Caesar & Rex Hispaniae id sibi dissuaserunt, & Suisenses se obtulerunt, habitis pro eorum stipendio mensuatim sex milibus aureis, impedire Gallis iter in Italiam, & aliis xl. milibus irrumpere Burgundiam xx. milibus. Et Rex Gallorum desponsata Claudia ejus primogenita die x. Octobris Francisco Valesio, die xv. opera Longivalensis Principis, & Reitoris Normandiae, contraxit pacem cum Rege Angliae ducta uxore Maria ejus sorore, cum dote aureorum quatuor centum milium, sibi dimissa Tornaco, & aliis occupatis ex Normandia per Anglos, eorum Regi per ipsum soluta aureis octo milibus infra annum. Et in qua compensatus fuit Archidux Austriae. Tres lunae infestae sanguine cum circulis deluper ignitis per duas noctes continuas, & duo soles in aurore apparuerunt. Et de mēse Novembris Romae fuit terremoto, & fulgure fuit percussa arx Adriani, inde excussa imago Angeli, & cadentibus frequentibus pluvias in immensum creverunt Tyberis, Padus, & alia flumina Italiae, & die v. Augusti Cremona in ejus agro cecidit gradus instar ovorum gallinaceorum.

vici XII. Gallorum Rex, dum mature ætatis nimis incumbere Veneti cum nova nupta, infirmitas die x. Januarii anno xvii. regni sui obiit, & die xxv. Franciscus Valesius, filius Caroli filii Joannis ex Ludovico I. Duce Aurelianensium, & Valentina Vicecomite, ejus gener, Dux Engolismensium, & nepos Philiberti Ducis Allobrogum ex Ludovico ejus sorore, & ex Ducibus Aurelianensium, anorum xxi. de morte apud Rhemos fuit coronatus Rex Francorum, qui percussit fœdere cum Cæsare, & Carolo ejus nepote, ipsi deposuerunt Renatum ejus cognatum auroreum quatuor cum dote sex centum millium aureorum, & Ducatus Biturigum, per Cæsarem cello omni jure sibi spectante in dominio Mediolani, & Britanni Regi Gallorum, & in quo fœdere fuit comprehensus Dux Geldrensis, & confirmata pace cum Rege Anglorum, & tentata cum Sutenibus, ac summo Pont. destinata Romam ad eum legatis Gulielmo Budeo, & Ant. Maria Pallavicino, & receptis in ejus partes Veneti, ac Genuevibus Octaviano Fulgioso eorum Duce, ipsi inficiis jam sibi fœderatis, ac Duce Ferrarise, & Principe Mauræ, & contractis amicitia cum Ducibus Geldrense, Clivense, ac Legienæ, & nupta sorore Caroli Ducis Borboni, ejus missis militum, Duci Lotharingæ, & adversus eum ac Venetos percussit fœdere per summum Pont. Regem Hispaniæ, ac Florentinos, & Suteniæ, qui promiserunt sibi solutis auriæ xxx. millibus mensuram invadere Burgundiam ac Delphinatum, & Rex Hispaniæ Regi Gallorum ad Gallias fines movere bellum, & nec ab eo desistere, donec dimississet liberum dominium Mediolani, & per ipsum cello exercitus mmo. equestrum, & octo millium velitarum sub Duce Borboni, & Principe Bojorum ac Avermorum, & pedestrum quadraginta millium, aliis bis millibus habitis à Duce Genuevium sub Nicolao Fulgioso, & aliis copiis auxiliariis à Duce Allobrogum ejus avunculo, descendit cum eo, ac Ducibus Lotharingæ, & Gennæ, in Italiam ducente Jo. Jacobo Trivulzio per vias Alpium insuetas clam Sutenibus, pro Stortia conflata eorum itinere occupantibus, & ex quibus fuerunt decem millia Suis, totidem apud Patavium, & octo millia Salinis, Cardinale Sedunense eorum duce, ac legato Apostolico. Ex Rhegio, ac Parma, & Placentia munitis presidio postitionibus, ac Florentinorum Laurentio Medicæo duce. Ex Cæsariæ agro Vicentino cursato, ac direpto, Veneti sibi occurrentibus Alviano duce, utrinque commisso prælio, inde ipsos repellerunt, eisque potens referentibus Patavium, regressi sunt multa præda Veronam. Ex Prospero Columna degente equestribus m. apud oppidum Villæ Francæ Gallie Subalpina, die xv. Augusti illuc profecti oc. equestribus, & mille pedestribus reguli Albricotti, & Palisæ, per eos ex insperato, captivato, & transfusus in Galliam una cum Petro Morgano ejus Locumten. ac Beaucalcone, & Com. Peliculi, Casare Ferranolsca, & Hieronymo Oldono Cremonense ejus ducibus, & multis aliis militibus, & phœnis utrinque occisis. Sutenes Gallis calarnetensibus apud Taurinum, direptis Villatranca, Clivaco, & Vercellis, sibi anomum denegantibus, progressi sunt Novariam, & cum per Gallorum recepta Castellatio Alexandrino, Derthona, & Vercellis, & interceptis pecuniis sibi transfusa per summum Pont. per eorum stipendio, tractata compositione cum Rege, eisque intendentibus ex Novaria abire, transfusus aliis pecuniis per Regem Hispaniæ, & solutis per eorum stipendio ibi subsistentibus, & soluti præfecti Galarum allic expectarent ex alia viginti duo milia.

Rex recepta Novaria cum ibi æce, sibi proditor per Ludovicum Ancianum Cremonensem, cognominatum Ficum, illius præfectum, motis castris ex

A Vercellis ivit Papium, Trivulzio xii. millibus ex eo exercitu in vico Binischi subsistente, & inde mox progressi Mediolanum vii. millibus pedestribus, & tribus millibus equestribus, cum Sutenibus convenit, Duce Allobrogum, ac fratre, & Odoeto Fustio regulo Lautrecii auctoribus, secum habere pacem donec vivisset, & post respectu ejus succedentibus per decemium, sibi dimissis valibus, quos tenebant ex dominio Mediolani, & solutis auriæ sexcentum millibus, eis olim promissis per Tramoliam, & aliis tercentum millibus, & quastannis aliis xi. millibus, annullata tamen pensione aliorum xi. millium, olim sibi facta, ac nupta Stortie nobili Gallica cum dote Ducatus Namurii, annui redditus aureorum xi. millium, ac data turma equestrum x. & quod in hoc fœdere comprehenderentur summas PP. per eum tamen dimissis Rhegio, Parma, ac Placentia, & Dux Allobrogum, & Marchio Montisferrati, sed cum mox supervenisset aliis Sutenibus hinc imperfecta remansissent, & ex eis xxx. millia Mediolanum properarent, & octo millia ab aliis discedendo, Alberto Petra ac Despalio ducebant, redissent domum, & oc. equestris, occe. velites, & quatuor milia pedestrium ex Hispania dimissis Verone ad ibi prædictum, oc. equestribus, totidem velitis, & bis millibus pedestribus Germanis sub Marco Antonio Columna, & Brizæ mce. Germanis pedestribus, ex Verona, & Laurentium Medicæus recepta per eum Ruberia à Guidone Rangono, sibi solutis auriæ xi. millibus, aliis equestribus occe. & occe. velitis, & quatuor millibus pedestribus, accesserunt Placentiam, & Sedunenium ex Cremona illas eos adduxit ad principium Septembris, Nicolao Fulgioso l. equestribus, & aliis ejus cohortibus agrum Laudensem, & Rentio bis millibus pedestribus, & o. velitis, usque Cremonam cursantibus, ac diripientibus. Ex per Rentium die xxvi. Julii expugnato Castroleone, una cum Sexto, Paterno, & Grumello, ibi cum rusticibus commissa pugna, in qua multi illis perierant, & dum mox regressus fuisset Bordolanum, facta in eum irruptione per Cremonensium, eoque ibi cum incolis commisso alio prælio, in quo multi etiam occubuerunt, capto, & direpto, & inde multa præda reverso Cremonam, Cremonæ refovere Ambrosio Mayno, occe. equestris, & occe. velites, & quatuor milia pedestrum Venetorum ex peninsula Rhodigi Alvino duce illas properarunt, & inde die viii. venunt Soreffiam, & inde Laudam, & cum Gallis castrametantibus in vico S. Brigide inter Mediolanum & Melegnanum, postifici & Hispani, imposito ponte super flumen Padis, exhortati per Sedunensem eo trajecto irrupissent agrum Laudensem, & ibi facto prælio cum Gallis sibi occurrentibus, inde, multis ibi cadentibus, repulsi, & inter se discordes, & nec sibi invicem fideles, regressi fuissent Placentiam, & Rentius orti discordia inter eum ac Alvianum Laudæ, ubi erant, direpta, illinc se contulisset oc. equestribus, & totidem velitis ad stipendium summi Pont. Seintens habitis à postificis in auxilium occe. velitis sub Lod. Ursino Com. Piniiani, & Mutio Columna, incitati per Sedunensem ad eos ex Cremona profectum Mediolanum, ab eo facta eruptione in Gallos, eos viriliter aggressi fuerunt, & cum eis, longe illis pluribus, prælio adfuerat congressi die xvi. Septembris usque ad horam iv. noctis, & ex tormentis bellicis Gallorum intercepti xv. & mox reliquo tempore noctis dato quieti corpora, die sequenti usque ad extremam lassitudinem, & alia die gravi odio, & Veneti opportune supervenit in auxilium Gallorum iusto itinere pedem retulerunt Mediolanum, ex eis occisis novem millibus, dimissa victoria cruenta Gallis, ex ipsis desiderata xiv. millibus pedestribus, & oc. equestribus, cum multis proceribus, ac ducibus, inter quos fuerunt Principes

E e e e e

per

per Talonios, Sancerri, Sanbricordis, Bovius, & Chiapinus filius Com. Pitilani, & dehis per Hispanos & pontificis non sibi dato auxilio iuxta fidei datum, Seduensis petito, nec habito stipendio ad Sfortia, eique ad sui praedium dimissis suis. & data fide quamprimum reduendi ad ejus opem, regressi sunt domum. Inter Cremonenses saluos etiam commissa pugna ad forum majus Cremonae, & ibi occiso Apollonio de Multidennari, Sfortia eis Sutenibus m. d. & d. Itali, Hieronymo Morono, Joanne Gonzaga, & notariis aliis nobilibus Mediolani ingressus fu t arcem Mediol. inde transiitso Francisco fratre io Germaniam ad Caesarem, ab eo petitum auxilium adversus Regem Gallorum, qui crebro in loco consiliis pro memoria victoris templo, ibi per triduum celebrari fecit milium solemnem pro suffragio annuarum ibi occisorum, & per Mediolanenses transiitso Orationibus, & ejus exercitui solutus aureis trecentum milibus, ipsoque recepto in Ducem suum, ivit Mediolanum, & cum Sutenes ei dimissis Vallibus, ac Belinzona prater ibi arcem, ac Lucerna cum arcu, solutus ibi custodiis aureis sex milibus, & Rhati retenta Clavenna proparsent domum.

Et Galeatius, & Christophorus Pallavicini equestribus & pedestribus se receperunt Cremonam ad ibi auxilium, cum die ultima Septembris Theodorus Trivultius nomine Regis Gallorum ingressus fuit. Et Sfortia obsequis in arce Mediolani per Petram Navarram, & ad eam fideis cuniculis, & in vico Gariboldi Ducum Mediolani visis duobus equestribus in arce coegregis, eoque, qui visus fuit apparete ab Occidente, & ab ea parte, ubi exstat Gallia, & statuas pluvium humana praesente, & summae Brembio in Alpibus Rhatu effuso in lacum Verbani, diruto ponte quo conjungebatur alveus Tici ultra militare, & retro ibi vicino cohorte Elvetiorum, quae illuc se retraxerat, ac ibi incolae uique ad unam submersis, & ibi regione per xii. milia passuum inundata, terribis his praesigiis, admissis variis suis, cum esset iners, & vila animi, & ceripula, & libidini tantum deditus, se Regi permisit die iv. Octobris, sibi dimissa ea arce cum toto domino Mediolani, ei promissa per Regem solvi, donec viveret in Gallia, ubi debet morari, aureis xxxv. milibus quotannis, & tunc alius x. milibus pro solvendo arce alieno, ac stipendio Sutenibus, qui secum erant, auctoribus Morono & Gonzaga, est dimissis ipsorum bonis, quae habebant in eo dominio, ac promissa Gonzaga annua pensione, & celebrato super illis instrumentis, ductus fuit in Galliam Transalpinam. Et Rex receptis in sui gratiam Galeatio Vaccomite, & aliis, qui sequati fuerant partes Sfortiae, & tractata compositione per Ducem Borboni cum Sutenibus, medio ducum suorum, toto fuit potius domino Mediolani. Et Asia & Lunam desecerunt a Principe Mantuano ad Venetos, ac per eos fuit expugnata Pischeria, ecc. Hispanis, ad ejus subsidium protectis, protigatis. Et humus Pont. dimissis Piacentia & Parma Regi Gallorum, permittis inde abire ejus copis, ac Hispanorum incolunibus, quo voluerunt, cum ipso peresset fœdus, dimisso per cum tributo Florentinae, quod sibi tenebantur quotannis pendere, ipsique, & Mediciis receptis in sui protectionem, & Juliano ac Laurentio promissa annua pensione, cum feudo Juliano in Gallia, ac Laurentio turma equestrum, & Francicum Mariam de Rupere, ei ac Medicis inivimus, qua, cum fuisset lapsum duq suprenus exercitus pontifici, recedisset ac cum Laurentio Mediceo adversus Gauds Ptoemum, excommenavit, expulset ac ejus domino, ac Pischero, eoque, ac utore, & filia protecta Mantuam, Laurentium Medicum nepotem suum ibi constituit Ducem ex auctoritate Cardinalium prater Grimoni

A) Urbini episcopi, & die xvii. Decembris convenit cum Rege Bononia, & ibi triduo collocutus fuit, & firmavit fœdus, & in sui gratiam creavit Cardinales Adamum, Bosconem, ac presidem Constantiae, & dimitti iussit Georgium Superantium penes cum captivum, qui secutus fuisset partes Gallicae, & in sui gratiam recepit Ducem Ferrariae, eique promissit dimittere Rhegium & Mutinam, sibi tamen solutus aureis xi. milibus per cum solutus Casuari, & etiam Regi concessit nominationem praetorum ad beneficia, quae in Gallia vacassent, sed remut in sui gratiam recipere Ducem Urbini. Et Rex in gratiam summi Pont. dimissit Prosperum Columnnam, soluta tertia parte aureorum xxx. milium eis, qui cum captivarant, promissorum, ac promissit eidem non tueri adversus ipsum Henricum prater Lucenses, quos lui protectione receperat, sibi soluta per ipsos aureis xxv. milibus, & data sibi sticulate per summum Pont. mortuo Rege Hispaniae, qui infirmabatur, sibi vendicare regnum Neapolitanum, decrevitque summum Pont. destinare ad Caesarem legatum Egidium, supremum moderatorem Hieronymum D. Augustini, ut dimitteret Venetia Brixiam & Veronam. Et Rex mox rediit illuc Mediolanum, & dimisso omni exercitu prater de, equestres, quatuor milia Germanorum, & totidem Gallos pedestrium destinatum ad praedium ibi domini sub Borbono illic constituto rectore, & Cremonae praetore Guidone Mazzano de Gronopoli, & arce praefecto Joanne de Arborelli nuncupato Benono, & percussio fœdere cum Sutenibus, sibi promissis adiac aureis centum milibus cum aliis ecc. milibus, ipsi per eos dimissis quibuscunque, quae occupant ac dominio Mediolani, & ibi per cum fuisset requisit ad sui stipendium, illud recipere, modo non misissent adversus Ecclesiam ac Imperium, rediit ex Mediolano in Galliam Transalpinam, & quinque pagi Sutenium mox indigari in cum ad sibi movendum bellum per Regem Angliae, ipsi noluerunt adherere. Et Caesar, & Reges Hispaniae, & Angliae in ipsum quoque perculserunt fœdus. Et Julinus Medicus tactus Dux Mutinae, Rhegii, & Parmae, ac Piacentiae rector perpetuus, duxit uxorem Philbertum, sororem Caroli Ducis Allobrogi, dote aureorum centum milium, & non multo post obiit.

Maximilianus Caesar de mense Julii durante bella Turcarum cum Adolito, Turcique diripentibus finis Pannoniae & Illyrii, ad illarascendum, inbuit comitia cum Cardinalibus Gurgense, & Strigomense, ac Regibus Pannoniae, & Poloniae, & legatus Regum Duciae, Gottae, Boemorum, Marchionum, & fere omnium populorum Europae Christiani nominis, & tradavit de bello inferendo Turcis, & rapit Mariam, ejus nepotem ex Philippo filio Ludovico, filio Ladislai Regis Pannoniae, & Bonam Mariam Sfortiam, ex Jo. Galeatio & Isabella Aragonense, Ducissam Barri Sigismundo filio Regis Poloniae, & Antonium filium Ladislai desponsavit Ferdinando etiam nepoti suo ex eodem Philippo filio Veneti recepto Bergamo profratris Brixiam, eam muniam praefidio Hispanorum & Germanorum mille, & quam una cum Verona pao Caesare Hispani & Germani tuebantur, obfederant, & dimissis ejus praefidium forent mille Germani, dimissis potiri, inde motis castris ituri Veronam, ut eam expugnarent, Bartholomaeo Ursino Com. Almani exercitus sui supremo duce infirmo, & gravio Chediam ibi subsistunt, die vii. Januarii, & inde, qui erat sexagenarius, delato Venetis, & illic sepulto, secum junctis Gallis cc. equestribus, & septem milibus pedestribus, ducibus Theodoro Trivulzio, & Notho Sabaudia, regibus Brixiam, cursu cum obfederant, & iacta in eos eruptione per Hispanos & Germanos, ibi ad praedium degentes, & armatis com-

commisso prælio multorum caede, sibi que ademptis & tormentis bellicis, & combullo pulvere sulphureo ab eis fuerunt prostrati, Antonio Grimaldo, Dominico Triviano, Georgio Cornelio, & Andrea Gritto eorum legati. De nocte Maji flamen Padi præter modum ob montem duratum aquis Ticini, ut præterit, auctum fuit, & die xxv. Octobris fuit terramotus Cremonæ, & severunt pellis ac penuria illic, & in tota Italia. Ex Nicolaus Lagarus, Cremonensis Rhetor clarissimus, & qui Cremonæ docuit publice litteras grammaticales, & humanitatis, & atque in ejus scientia composuit elegantis sermone, ex hac vita migravit.

A. C. Anno altero Galli, dum quotidie Hispani, qui tenebant Pœntivium, irruentes agrum Cremonensem, illum diriperent, ipsum obfederunt, & in sui potestatem redegerunt nocte diei primæ Februarii, qui vigorant venti Septentrionalis usque ad horam tertiam, qua visse fuerunt flammæ igneæ labi per ærem ferocem à plaga Septentrionalis versus Meridionalem, & post græve singulis successit, & Alexandriz in Gallia Celsipia eadem hora noctis confectæ fuerunt tres lane in aere per horam invicem pugnantes, & mox in unam viam ignem cogi, & juxta eam esse caliginem, & in aurora pruina cecidit, quæ converta est in sanguinem, & etiam visum fuit agmen gruum in aere invicem præliari, & æqualem à Septentrione supervenire, & una eorum læteras ipsas dividere, & mox evanescere. Ex Galli etiam tunc obfederunt oppidum Mirandulæ, & Caesariani subfidentibus Rhegii, in jus suum compulerunt, inde expulso Jo. Francisci Pico, & introductis filiis Ludovici nepotibus Jo. Jacobi Trivulzii, & quam dum mox Jo. Franciscus coactis copiis tentasset recuperare, cum repulerunt, & Concordia mox obfissa, & oppugnata per ipsum illuc profecto ad auxilium Theodoro Trivulzio cœ. pedestribus, & cœ. equestribus, & utrinque commisso prælio multi hinc inde ceciderunt. Maximilianus Cæsar facta eruptione per Hispanos & Germanos bis milibus ad præsidium Brixiæ pro eo degentes, ex ipsa in Venetis castrametantibus prope ipsam per lapides sex, eisque inde repulsa, ex illis multis tum occisus, tum captivus, & Joanne Fulgioso, & Joanne Corrado Urino, eorum duces, copis suis per ipsos transmissis in Germanorum tria milia per Cæsarum ad subsidium Brixiæ ex Germania per montes Tridentinos appulsi ad arcem Ancii Valli Tropæ, eis, ibi utrinque prælio congressis, prostratis, ex illis occisus v. & reliquis fuga profecta Lodronum, illos illic infectus Venetis missis pedestribus, & per ipsos capto Lodrono & combulto, cum ibi arce munita per Germanos, & inter eos, & Hispanos, ac Venetos, dum utrinque abducerent prædæ ex agris Brixiensium & Veronenfium, commissis multis aliis levibus præliis, in quibus multi occubuerunt, Brixiæ opem & amonem subministravit, & Suisentibus xv. milibus, & Germanis vii. milibus in Italia per montes Tridentinos descendit, & secum junctis tribus milibus pedestribus Hispanis, & v. equestribus, & aliis cœ. egressis Veronam sub Marco Antonio Columna, una cum Bernardo Bibienis, tituli S. Mariæ in portu Cardinalis, & legato Apostolico, infensæ Regi Galliarum, Cardinale Sédunensæ, & Galieno Vicecomite, & multis aliis ensibus Mediolanensibus, & per eos insignitus Marcantonio Germano exercitus supremo ducæ, & juncto ponte fluminis Aghæ, dum Boemiam præter in domino Mediolani, Andreas Gritus legatus Venetorum, & multi alii præter, & Duces Gallici haberent ob id comitia Cremonæ, illud trajecit flumen, Venetis suis occurrentibus prælio repulsi, multis utrinque ceciderunt, se vulneravit, & Pücheria occupata, direpta, & combusta una cum Valegio & Lupato, obfissa Agham munitionis præsidio c. eque-

A strum, & cœco. pedestrium Ricino Asulano ibi ducæ, & Venetis castrametantibus ad vicum Clari, & Gallis bis milibus Cremonæ, & in ejus agro degentibus, & per Cæsarum facta incursione usque ad Pœntivium, die xv. mensis Martii, Veneti & Galli in unum coacti Cremonæ ibi recentis, imposito ponte super flumine Padi, & Nicolao Vairolo, & Visarino, & aliis Cremonensibus & Laudensibus libus die sequente ingressi Laudem, & ibi domibus diveritæ factionis direpta, & in eos facta eruptione per Gallos, ex ibi arce, ad cujus præsidium erant, expulsi, & spoliati, & factio etiam alio levi prælio ad Quinzanum inter Gallos, & Venetos, ac Cæsarianos, ubi utrinque multi obierunt, illine repulsi fuerunt, die xx. ex Cremona, eis illic dimissa ad custodiam tribus milibus pedestribus, & cœ. equestribus sub Obegnino regulo, & Gonzaga Principe Bononi, potestem referentibus versus Ficelecomem.

B Cæsar dimissa Agha ingressi fuit agrum Cremonensem, & ibi castra firmavit die xxiv. & secunda feria Pascuati, Gallique, & Venetis abeuntibus versus Papiam, missis de xxvi. Cremonam faciente ad eam petentem, & data sibi repulsa, & omnibus, quæ sunt intra Padum, Olivum, & Abduam flumina præter eam, potius, motis castris ex agro Cremonensibus itit Cassianum, & ibi factio alio levi prælio cum Gallis, & Venetis, & ex quibus multi Gualcones, & Mediolanenses, & alii utrinque etiam ibi ceciderunt, Abduam trajecit Mediolanum obfedit, ubi ex consilio Jo. Jacobi Trivulzii, & Gritti, & Triviani demolita fuerunt suburbia, & inde expulsi Gibellini, & à moenibus Cremonæ ex pulis ibi rectorum dejectæ Turricellæ, & inter portas omnium Sanctorum, ac Lucae, & Michaelis crechum propugnaculum ad forum horarum juxta domos ibi tinctorem, & aliud extra portam S. Lucae, & aliud extra portam omnium Sanctorum. Ex domo Galli, & Veneti, qui intendebant dimisso Mediolano illine ire Papiam, & inde in Galliam Transalpinam animati per Trivulvium & Gritum, & ex eorum prudentia ibi subsistens, inde transmissis Papiam ad ibi præsidium quatuor milibus pedestribus, & cœ. equestribus, & Mediolani remissa decem milibus sub Palsis, Scutifero, Severiano, & Jo. Jacobi, & Theodoro Trivulzii, & ad eorum opem properarent ex Sédunensibus & Bernensibus decem milia sub Alberto Petra, ac Alberto, & Francisco Supraissis, inopem pecuniarum, & sibi per Hispanos, qui erant ad præsidium Brixiæ, retentis pecunia, quæ ad eam ex Germania conducebantur, & diffusis Suisentibus secum militancibus, ne ipsam, dum sibi peterent stipendium, proderent, habitis comitiis Brixiæ per ejus consiliores, ac legatos Regum Hispaniæ, Angliæ, & Boemiar, post multa levia prælia commissa per ejus milites cum Gallis & Venetis, in quibus multi hinc inde occubuerunt, inde sublati & abducti impediementis, die prima Aprilis exercitu xxx. millium armorum properavit per agros Laudensæ, Cremonensæ, ac Brigidensæ in Germaniam, Suisentibus Laude subfidentibus, & illine abire recusantibus, nisi eis soluto stipendio, quævis ipsi, & alii, qui erant cum Gallis, non intenderent armis invicem concurrere ex commissione superiorum suorum, qui eis quoque mandavit, ut redirent domum, & sibi soluti per Laudensæ quoddecim milibus aureis, Bergomum profectis Brandeburgensibus, ac Sédunensibus, & Columna ducebus, quatuor milibus pedestribus, & ducentum equestribus, & per Bergomenses sibi soluti aliis viginti milibus aureis, & aliis etiam transmissis per Regem Angliæ, & ab illis demolita arce Bergomi, eaque, ac Caistro sancti Angeli direpta una cum Laude, reversis domum per Vallem Tullianam, Jo. Jacobo Staphero ducæ. Ex Columna arce quoque Laude oppugnata, & aperta tormentis bellicis, illine ejus copias, ac nonnullis cohortibus Germanorum Marco Scita ducæ, Veronam rediit.

Et Cæsar nullo suorum consilio, asserens se velle proficisci in Pannoniam, ubi tunc perierat Ladislaus ibi Rex, retineri posuit in Italia, ad ejus regimen dimisit Cardinales Gurgensem & Sedunensem, & ex ejus exercitu Hispanorum & Germanorum tria milia remanserunt ad stipendium Gallorum, qui Dethoniam & Viglebanum illorum de Verna occupaverunt. Et in principio Junii ad fines Burgundie & Flandrie inter Cæsarianos & Gallos factio conflictu, ex utroque exercitu centum milium desiderata fuerunt circiter triginta milia una cum Joanne Rege Navarre, Principe Tramelia, ac duobus Rheni. Et Geldrenses & Suintenses conventionibus olim initis per eos cum Rege Gallorum, ipsi auctore Galeatio Vicecomite adhaeserunt, ac promiserunt pro eo militare adversus quoscunque, qui sibi infensi fuissent tantum, sed ex eis tredecim pagi adversus omnes ipsius hostes. Veneti non expectatis Gallis oppugnaverunt Brixiam, in qua erant ad presidium cccc. equitres, & oc. pedes Hispani Icardo duce, & Germani mille pedestres, credentes cum dolo occupare, sed cum tractatu in locum prodicto Marcus Antonius Columna ex Verona illuc acie statim profectus fuit, & captis proditoribus, eisque ultimo supplicio affici jussit, inde rediit Veronam, Galli Lautrecus duce eo profecti, ipsam, cum eam tota viribus oppugnassent, apertis moribus pluribus in locis, & cum Hispanis, & Germanis ibi commisso prælio multorum utriusque cruce, sed magis Veronorum, quam Gallorum captivam, Icardo, & Camillo Martingeno, & septem milibus Germanis in ejus auxilium transmissis a Cæsare per montes Tridentinos, & ad arcem Ansinum appulsi, Roncadolpho Germano, & Ludovico Com. Lodroni dactibus, per Venetos Jo. Carolo Ursino duce repulsi, & mox alius illos accedentibus cum pecuniis, & adhuc appulsi ad arcem ipsam, Lodovico & Guenerio Germano ducebis, occulo Sternam cum multis aliis, ibi utrinque etiam commissa pugna, die xxvi. Maji ex pacto receperunt, soluti Hispani & Germani aureis novena milium, & inde dimissi eorum bonis abire incolombibus, & deinde illuc motu castris, ut irent Veronam obsequia Veneti instantibus, & cum increpisset rumor Suintenses descendere in dominium Mediolani Cardinale Bihennæ, & Prospero Columna substitentibus Mutina, Galli, cum quibus erant Germanorum sex milia, converso itinere subsisterent Fischeia, & ibi, cum cessato metu Elvetiorum Lautrecus Gallorum dux intellexisset, inter ipsorum Regem & Carolum Archiducem Austrie tractari pacem, castrametati sunt aliquando, & ad eorum stipendium quotidie aliquibus Hispanis, & Germanis, qui erant ad presidium Veronæ se recipientibus, & una cum Gallis concursantibus & disponentibus agros Veronensium, & Mantuanorum, & quibus per Principem Mantuanum, ut cessarent a direptione ejus domini, soluta fuerunt xii. milia aureorum, & Cæsariani, qui erant ad presidium Veronæ, eam egressi capta Vincenza, ipsam ac ejus agros depopulati sunt, & Galli cum Venetis dispartito agmine occupata Schia ad fines Tridentinos & Veronenses accesserunt Veronam, eamque obsiderunt ac oppugnaverunt, ad eorum presidium erat Marcus Aut. Columna v. milibus Germanis, n. Hispanis, & m. Suintensibus pedestribus, & mccc. equitibus sub multis insignibus ducebis Hispanis, Germanis, & Suintensibus, & cum novem milia Germanorum Gualtero Roncadolpho duce illuc destinata per Cæsarem ad ejus opem illic properant, inde podem reverterunt ad Villam Francam, & cum Germanis, recuperata Schia cum oppido Comioni, Veronæ opem pecuniarum ac annonæ tulissent, & nonnulla cohortibus ibi dimissa, & ex eis, qui ibi erant, secum conductis, inde abissent, Galli & Veneti adhuc illuc redierunt Novio-

dam Burgundie, dum rex Gallorum intenderet sibi vindicare Regnum Neapolitanum, & in Regnum Navarre reducere Henricum filium Joannis olim ibi Regis, & inde expulsum per Ferdinandum Regem Hispanie paulo ante defunctum, & ob ejus mortem multis tumultibus ibi fuscitatus, Presul Parisiensis, & præfectus prætorii, & præcis consilii Regis Gallorum pro eo, & pro Carolo Austriaco Rege Hispanie, & Borgundie Carolus Curio Belgæ nutriticus fuit, & scribis supremis a secretis, inierunt novum & perpetuum foedus, promissi per Regem Carolo uxore Aloisia primogenita sua cum dote jarum sibi spectantiam in Regno Neapolitano, & interim pro eis, donec desponsarentur, aurea centum milibus, & decedente Aloisia alia ubi nasceretur succedente, sua minus Renata filia Ludovici præcelloris sui, olim etiam promissa uxore, & ipsa, quæ ex eis pervenisset ad nuptias, decedente sine prole, juribus ipsi Regni Neapolitani remanentibus Regi Gallorum, ac conventum, ut regnum Navarre, commissa ejus controversia, ubi de jure decideretur, illud spectare Henrico, ei dimitteretur, & ubi Cæsar hæc infra biennium probasset, & infra mensem cum dimidio dimisset Venetis Veronam, ei solvarentur per Regem aureorum centum milia, sibi etiam dimissa trecentum milibus olim mutuatis per Ludovicum præcellorem suum, & per Venetos alios centum milibus, & qui dimitteretur, ex eorum dominio Ripa Tridentina cum Rupere, ac aliis, quæ habebant ex Ducatu Austrie in Foro Julii, ibi positis finibus inter eos per arbitros ad eis eligendis, sua minus liceret Regi auxiliari Venetis, lapsis inducis per mensem cum dimidio factis inter eos ac Cæsarem, & quæ tunc summas Pont. approbavit, & Cæsar die iv. Decembris. Frater Thomas Schlaus Ordinis Minorum D. Francisci ex Gallia rediens Cremonam applicuit die ii. Martii, & ibi super foro Monasterii ejus Ordinis ipsa die, & duobus sequentibus, habetis concionibus, in quibus exprobratis sceleribus Cremonensibus, eis prædixit multa mala ventura, nisi penitentiam egerint, & factis ibi multis prodigiis, illius die v. abiit, iurus ad Sepulcrum Dominicum in Sini, & de mense Aprilis etiam duos fuit ex Hispania adolefcenti annorum xv. in cujus stomacho erat altera effigies humani aspectu capite, quæ loquebatur Latine, & die xxiv. Antonius Aquilanus etiam ex Religiosis Conventualibus D. Francisci annorum xv. habuit concionem Cremonæ super Foro majori, & die xxvii. viguerunt vehementer venti, & fuerunt pluvie cum tonitribus & fulguribus frequentibus, & aedes monialium Sacratissimi Corporis Christi, & divæ Monicæ, & domus illorum de Vernatis in vico S. Leonardi, fuerunt percussæ fulgure, & die tertii decimi Julii fuit eclipsis lune in principio tenebrosa, & in fine fulgorei coloris cum radiis igneis.

Anno sequente Maximilianus Cæsar in gratiam A. C. Caroli ejus nepotis approbata conventionem per eam unita, cum Rege Gallorum, ut præfatur, dimisit Veronam Lautrecus post longam ejus obidionem, & oppugnationem, vulnerato etiam Columna ibi digne militum ad presidium, & cum milites essent nimis ei molesti pro stipendio, medio ipsius, ac Presuli Tridentini illuc transmissi die xii. Januarii, sibi soluti aurea centum milibus, & ibi militibus quindecim milibus pro eorum stipendio per Venetos, quibus Lautrecus, medio Gritti eorum Legati, ipsam statim dimisit, per eos dimissi tormenta bellica, quæ Veronæ erant, & inde conducti per Cæsarem Tridentum finito bello, quod duravit adversus Venetos multa strage ac impensis per octennium. Ex Francisca Maria della Rupere conductis Hispanis, qui erant ad ibi presidium, & alia qui inde ierant ad stipendium Veronorum quinque milibus sub Maldonato duce, & tribus milibus Italianis, &

& Gallis pedestribus, & deo: velitis sub Federico Principe Botuli, recuperaturus Ducatum suum Urbini, quo summas Pont. cum exferat, Laurentio nepote suo ibi Duce constituto, ei de mense Decembris movit bellum, & tentata in itinere occupatione Favetue, cum Ducatum ingressus, fere totum recepit. Summus Pont. ex consilio Rodulphi Cardinalis SS. Quatuor Coronatorum, publicavit verum omnium scelerum in omni ditione Christianorum dantium nomen suum, ac erogatum ad bellum ex eorum bonis adversus Turcas, & absoluto die xiii. Martii Concilio Lateranense firmavit fœdus per biennium cum Rege Gallorum, quo facta fuit ibi sœviter promissa defensionis dominiorum suorum in Italia, & per Regem Gallorum & Florentinorum, dandi auxilium summo Pont. adversus quoscunque ejus feudatarios, ac subditos, & rebelles, præter Ducem Ferrarie, ac Laurentio nepoti suo ad recuperandum Ducatum Urbini, & per summum Pont. dimittendi Duci Ferrarie Mutinam, Rhegium, & Rubertum infra septem menses limitatis copiis, ac modis, quibus utrique sibi auxiliarentur, firmis manentibus aliis oppositis in fœdere prius inter eos percussis. Ex prodita in locum conjuratione adversus summum Pont. facta per Alphonsum Petrucium Seneſcem, ac Baldinellum, & Paulum Genovensem Cardinales, iussit eos carcerari, exiitque omni dignitate, & Raphaelem Risorium tit. sancti Georgii, Franciscum Soderinum Volaterranum, & Adrianum de Corneto etiam Cardinales, cum cum sibi notam non assensissent, multo ære multatos ex urbe relegavit, ob id per ibi populari concitato tumultu, & nonnullis Cardinalibus per eos detentis, summo Pont. ob metum se recipiente in arcem Adriani. Cremonæ die xx. Maji excavatis & amplatis fossis, ibi extra Mœtæ portam S. Michaelis fundamenta arcis Alencæ ibi antiquitus erectæ, fuerunt reposita, & adversus forum boarium, & ad portam Paleſteſe quamplurima ossa defunctorum, & ut creditum fuit, Gallorum olim ibi & ad templum Iſidis Junonis occisorum, & in unam etiam cum aliis ossibus interfectorum ad templum ipsam ad numerum circiter quinque millium evasorum, & sepulta in eo templo tunc dicato D. Joanni sub vocabulo Pipæ, & multa alia tunc quoque fundamenta ædificiorum ibi eruta fuerunt. Et per Sacramentum Vicecomitem & nonnullos Cremonenses facta rixa die vi. Junii cum Gallis, quamplurimi ex eis fuerunt vulnerati. Antonius Melius Cremonensis, ex Religiosis Ordinis Heremitarum de Observantia D. Augustini, sacre Theologie excellens doctor Purissimus insignitus, nonnullis in ea scientia compositis, obiit Cremonæ in ædibus monasterii D. Augustini ejusdem Ordinis, & sepultus in ipsius ecclesia. Et Romæ etiam mense Junii cadente nimbo, præcedentibus tonitruiſibus, ac vigente vi ventorum, fuit percussa à celo à fulgure iturus ænea B. Mariæ Virg. affixa à ibi ædibus religiosorum Carmelitarum, & ex ejus ulnis projectus infans, & nunquam reperiens. Et à die xiii. Decembris usque ad Natale Dominicum prope Pandorum per octo millia passuum, & in agro Brisenſe viſæ fuerunt in aere conſigere copie militares cum clangore tubarum, & sono tympanorum, & viguit ingens frigus cum glaciæ, & nevis, & mox calor immensus de mensibus Julii, & Augusti, pluribus patetis aquis exsiccatis, & mox ad hinc ætatis non viguit frigus, nec fuit nix.

A. C. Anno sequuto summus Pont. in ejus gratiam per
1518 Francicum Marian de Rupere derelictum ab Hispaniis, Gallis, Germanis, & Elvetiis, ex iussu eorum Regem ac Cæsarem dimisso Ducatu Urbini Laurentio Mediceo nepoti summi Pontificis, & profectum Mantuum cum suis ad ibi Marchionem cogitatum suum, post multa prælia inter eorum exercitus commissa, & fere semper prævalente Rupere, ac multis

A. expectatis, & direptiones civitatum, oppidorum, & vicorum, ibi plurimum exere, & captivitate, & multa damna illata vicissim. Et per Laurentium ducta uxor Magdalenæ Bojona cum dote annui redditus aureorum decem millium, & Petrucio Cardinale ex iussu summi Pont. strangulato, creavit die xxviii. Junii Cardinales triginta ex uxoribus, ex quibus unus fuit ex qualibet natione Christianorum, ac fuerunt moderatores Religioſorum SS. Dominici, Augustini, & Francisci de observantia, Franciscus Ursinus, Pompejus Columna, & duo ex familia Trivultiorum. Et cum Imperator Turcarum se accingeret, ut exercitu trajiceret in Italiam, perito, nec habito à Venetis illuc transitu per oram Fort Julii, ad ei resistendum transiit ex urbe Cæsarem Cardinalem S. Syri, & ad Regem Gallorum Bitheniam, & Hispanorum Egidium, & Angliæ Campegium Bononiensem etiam Cardinales, & cum eis Regibus, ac Pannoniæ, & Lusitanie, Germanis, Suisenſibus, ac aliis Principibus & civitatibus liberis Christianorum fœdus percussit in Turcas, per eos creato supremo duce Gallorum Rege, inter ipsam ac Regem Angliæ pace inita de mense Septembris, primogenita Regis Angliæ per cum promissa uxor primogenito Regis Galliæ cum dote aureorum cccc. millium, Fornaco etiam restituto Gallorum Rege, sibi solutus aureis oc. millibus. Et inter Reges Galliæ & Hispaniæ confirmata, mortua primogenita Regis Galliæ, destinata uxor Regi Hispaniæ, (ut præfatur) loco ejus substituta alia filia Regis Gallorum, & per ipsam creato Rege Hispaniæ Equite Ordinis divi Michaelis, & per cum creato Rege Gallorum ex Equitibus Flandriæ, & auctore Rege Gallorum inter Cæsarem & Venetos prorogatis iudiciis per quinquennium, per eos solutus Cæsari aureis xlv. millibus. Et Selimus Imperator Turcarum his intellectis ex Syria ibi constituto reſtore Garcelle Mamelucho propravit Byzantium. Cremonæ de mense Novembris forum Capitanei fuit pavimento stratum, & campanæ arengi, & major turris altioris exculle fuerunt per Thomam Thezanum, & Hieronymum Bonetum aſtrifices egregie. Et die xii. Martii aere sereno fuerunt venti vehementes, & hora v. noctis diei sexti Apriiſis viſus fuit in aere globus armatorum per vigiles arcis Cremonæ, & noctibus præcujusdam comete pallida super ea apparuit, ex eadem flammis emissis ab Oriente lignis ibi accensis igne nocte diei secundi pars ipsius arcis remansit combuſta. Et Romæ fuit immensa copia piscium. Et Mediolani in ecclesia cathedrali itarus D. N. Jeſu Christi cruci affixi catenis ferreis, quibus sustinebatur in aere, fractis cecidit, & directa remansit, & in porta Vercellina imago B. Mariæ Virginis per eam, ac imaginem divi Hieronymi in ædibus illorum de Trivultius, lachrymis sanguineis emissis ab oculis multa miracula fecit. Et in agro Bergoſenſe ibi mulier enixa fuit infansem incorporeum invicem conversâ facie. Et Romæ, dum sacerdos in mane Natalis Dominicis celebraret missam, & consecrata Eucharistia, vellet eam elevare, evanuit, & ibi, & Mediolani, & alibi multa alia apparuerunt prodigia, & ingens fuit frigus cum multa glaciæ, & neve, & gravis viguit annonæ penuria.

Anno subſequuto Mæſimilianus Cæſar in viſo A. C.
Valeſii in Norici montibus Bavarie, dum traderet ex diſpenſatione summi Pont. coronari diademate imperali in Germania per Cardinalem illuc deſtinandum, & per Electores Imperii eligi Carolum nepotem suum Cæsarem, gesto bello in Italia adversus Ludovicum Regem Francorum, & Venetos, & extra cum in Elvetios Ducem Bavarie, Com. Palatinum Rheni, ac proſtravio venetis ex hac vita migravit annorum sexaginta trium, mensium novem, & dierum decem & novem, & imperia quadragesimo ſeptimo, sed post mortem petri-

paternam circiter triginta duorum ex Maria Burgundienſe prima uxore ſuſcepit Philippo, & Margirita, exque Maria mortua deſponſata Anna ſiſta Ducis Britannie, ſed non tradita, ex nupta Carolo Regi Gallorum, per ipſum diſſiſſa Margarita ſiſta Maximiliani ſibi etiam deſponſata, & per Maximilianum ducta uxore Blanca Maria ſiſta Caſtelle Merce Ducis Mediolani, & cum qua vixit annis xvi. & die viii. ſeu xxix. Junii electus fuit Caſar apud Francofurtum per Albertum Moguntie, Hermannum Colonie, & Ricardum Treveris præſides, Ludovicum Com. Palatinum, Joſchimum Marchionem Brandenburgi, Federicum Saxonie Ducem, & Ludovicum Boemie Regem, Carolus V. Auftriæ Hiſpaniarum, ac Neapolis, & Sicilie Rex, & Auftriæ, ac Burgundie Dux, dum eſſet in Hiſpania, & Marchione Quintbergie Duce habere copias militares Francofurti, competitote Rege Gallorum, & ſibi ſervente ſummo Pont. tranſiſſio ob id per cum in Germaniam ad Electores Roberto Urſino, & etiam per præſidem Treveris electo Marchione Brandenburgi Caſare, & ex Hiſpania illuc tranſiſſio per Electores ad Carolum Com. Palatinum innotuit de electione, trajectus in Germaniam, & Aquilgratum proſectus die xxv. Octobris, de more ibi fuit coronatus, diſſiſſo in Hiſpania reſtore Adriano epifcopo Trajectenſe ejus præceptore. Ex Rex Gallorum ſibi reſtore Tornaco reducturus in Regnum Navaræ Henricum Albertum, ſilium Joannis inde expulſi, cognatum ſuum, Margarita ſore ipſi nupta, ibi movit bellum Carolo, Alparoto Fulio Duce occupati Perpiniano & Fonteralido per Gallos, & qui caſu inde facta incurſione uſque Julibrigam redirent Perpinianum, ſibi intercepto itinere per Hiſpanos factu utrinque conſiſta die xxiv. Auguſti fuerunt proſugati, & mox per Carolum Cerverrum præſectum Prætorii Caſaris, & Regulum Boſenſem ex conſultoribus Regis tractata inter eos pax, res remanſit impetrecta mortuo Boſenſi. Summus Pont. ad exſtinguendam hæreſim in Germania ſerpentem, Martinum Lutherum illius auctorem, ac Ducem Saxonie ſuum fauctorem excommunicavit, ac ſeparavit à cetero ſeculo. Divus Ceſtius, olim ſummus Pont. in templo Agualæ, in quo ejus corpus allervatur, indurus veſtibus pontificiſ vitiſ fuit ſæra operari. Et de menſibus Julii & Auguſti immenſus fuit calor, & hoc anno vini inopia, & bonitas, & in Gallia, & Hiſpania, ac Elvetia, & Rhætia ſævit peſtis, & ex febris & lentiginibus ob acris interperem quamplurimi Cremonæ perierunt, ibi etiam demolitis porta natalia, & Macelli vetera, & Padua, & alia flumina Italiae, & mare Adriaticum præter modum bis creverunt.

A. C. Anno Natalis Dom. 1520. Carolus Caſar Vormacie habuit comitia una cum Cardine S. Sixti legato Apollonico, prælati, ac Principibus Germanæ adverſus Lutherum, & ejus ſectatores, & Lutherum, qui eis interſuit, juſſit exſuſe à toto Imperio, & ad exſtirpandam illius hæreſim conſilidit normallas conſtitutiones uſque ad ſuorum Concilium generale obſervandas, & conſtituto Vicario ſuo in Germania Ferdinando fratre, à Caſto die viii. Julii traiecit in Angliam ad Henricum ibi Regem amicum ſuum, & per eum deductus Londinum, & inde ad caſtra Vinſoniorum multo apparatu cum eo, ac ſummo Pont. percuffit ſordus in Gallorum Regem ad illum expellendum ex Italia, & reducendum in dominio Mediolani Francicani II. Sforziam ſilium ultimum Ludovici, Placentia, & Parmæ ex eo Eccleſie Rom. & ad mutam deſenſionem Regnorum, & domationem ſuorum, & per Carolum etiam Medicarorum, & Florentinorum, facta etiam promiſſione ſummo Pont. ei auxilium ad recipiendum Ferrariam, & adverſus alios feudatarios & ſubditos ſibi rebelles, & dandi ſeſum conſequum pro Regno Neapolitano,

A & recepto dominio Mediolani, in eo assignare Alexandro ſiſto naturali Laurentii annum reddituum aureorum decem millium, & quod ibi incolæ uſi ſuſſent tale Cervienſe ſibi dando per ſumum Pont. & Carolus empto Ducatu Vinſburgienſe reſſuit Henricum Principem Legionis in dominium ſuum, inde expulſo Roberto dila Marcia, qui illud auxilio Gallorum Regis occupat, per Caſaritanos eo obſeſſo in urbe ſedani, & in Gallia occupata etiam urbe Sueſſoniam, ac obſeſſo Eſſelino Comite Naſamontio Duce, & ad fines Germaniæ & Gallie ſiſto conſiſtu inter eos & Caſaritanos, ex quibus erant Germani, Burgundiones, & Flamingi, utrinque deſideratis creiter xxx. millibus, Galli ſæcquibuerunt, Franciſco Palſia, & multis illis Regibus, Proceribus, Ducibus, & militibus ex eis deſideratis. Et Carolus dum eſſet in Anglia, & in Hiſpania ob illic tyrannidem ejus magiſtratum, qui erant Belgæ adverſus incolæ, eis impoſitis gravibus & injuriis occubitus, excitatus fuſſet tumultus auctioribus Joanne Padia, Joanne Bravo, & Maldonato, & Antonio della Agouta præſide Cameræ, per illos captivata Joana mater Caroli, ac combuſta Medina, & ſibi electo Rege Ferdinando, fratre miſore nato Caroli, & per Caſaritanos ducibus Egidio de Velasco, Magiſtro militiæ, ac Henrico Queſſore, & Henrico clauſis maritimæ præſide, illic cum illis ſiſto conſiſtu ad Villam Alarum die quinta Decembris, ipſis proſugatis, eorum ducibus captivatis, & occiſis, ac reſſa Maria Pacea ſiſta Comitibus Tendallæ, & uxore Padia, poſt illius mortem ducem ſe illis præbente, ſibi per Regem Angliæ promiſſa uxore Maria ipſius ſiſta, ex portu Antwerp ſolvit vela in Hiſpaniam, & ibi de ſis tumultuarius ſumpſit penas. Et Venetiæ Græca muliere enixa factum gemellum una conſolabat cum tribus tantum pæbuis, tibus, ac brachiis, & in Caluogrovello Senenſium per aliam alio portento cum facie humana cornu in fronte, acris alius, linguæ ſerpentis, reliquo corpore caprio pilolo, & coloris cinerei. Et in tota Italia fluminibus præter modum ac ſolium aucti, & Cremonæ de menſe Aprilis ex immenſo calore, & acris nimia ſiccitate, ex lentiginibus, quamplurimis defundia: & multis tractibus in civitibus domini Mediolanenſis ſiſti, & inde exulſibus enatis in urbe Rhegi cum Hieronymo Morano, Hæſtore Vicecomite, & Nicolao Vairolo, ut admonti per proditores eis occuparent, Thomas Fuſio, Reſtor in eo dominio Regis Gallorum, de eis admonti per Federicum Principem Bozoli, ad ipſius Regis ſipendium militentem, cum eo, ac Alexandro Trivulzio ceteris, & m. poſteſtribus illuc proſectus die xxv. Junii, ut eos exules intereiperet, inde repulſus fui, Trivulzio & multis aliis, dum vellent occupare Rhegium, occiſis, Fuſio etiam captivatus, ſed diſſiſſo ad mandatum Franciſci Guizadini ibi reſtoris Pontifici, & Manſiſe Marchionis Pallavicini cum Joanne Rulci cognominato Magiſtro octo centum Rhætiis, & exulſibus Mediolanenſibus enatis in Alpinis Rheatorum, credens ex proditoribus Benediſti Novicomensis, & Antonii Rulci occupare Novicomem, illuc proſectus, & ſiſta inde eruptione per Gratianum Garum ibi reſtores ce. peſtreſtribus in eum, ac Rhætiis, & enatis, inde cum illis expulſis, & per ipſos proditorum una cum Joanne captivatus, ductus fuit Mediolanum, ex quo auſugerunt Bonifician Vicecomes epifcopi Alexandriæ, & multi alii etiam ex Cremona, & alia urbibus domini Mediolanenſis, & capti fuerunt Mediolani Bartholomæus Ferrarius Trapeſita, & Cremonæ Marcus Lanca ſober ferrarius, Andreas della Rupere capto, Jo. Antonius Balariſius, & Vincentius Faſarum, qui convenerant, porta

Mofie

Mosae occupata per eos, Cremonam prodire exsilium nocte precedente festum D. Joannis Baptistae, seu sancti Mathiae, & plurimi alii inde, & aliis urbibus domini Mediolanensis confici prodicionem capite proscipui fuerunt. Et die vigesima Julii Cremona, dum ibi esset Odetrus Fufius, qui ex Gallia Transalpina in Galliam Cisalpinam tunc properaret, ac inde iret Placentiam, suborta procella, ac vi ventorum cum tonitribus & fulguribus frequentibus coacti grando, & ex fulguribus duo ceciderunt in aedibus aliorum de Treccis, in quibus hospitabatur, alterque eorum irruit thalamum, in quo degebat, disiecto etiam ponte, quo jungebatur flumen Padis prope Cremonam, & duo sequente mulla, dum in area earum aedium de Treccis cum confederasset, ut iret Placentiam, cecidit, & diebus vigesima octava & vigesima nona noctu apparuit filia crinita, & Manfredus Palavicinus Mediolani dimenbatus fuit, & Christophorus ejus agnatus & dominus Buleti carceratus, Joannes Ruicha cognominatus, & Noviconi securi percussus, & Caccinotus Marcus Lanca, & Andrea della Rupe-
re vivi conabuli, & alii duo dimenbati die vigesima Septembris ex jussu Laurenti: & etiam ad magis manentem arcem Cremonae constructa fuerunt duo propugnacula ex calce, & lateribus co-
ditis, & turris portae sancti Michaelis demolita.

A. C. Anno altero Carolus Caesar transmissis legatis ad Pontificem Max. Regem Gallorum, ac Venetos, ac Principes, ac civitates liberae Italiae, per eum petit sibi dari liberum aditum eundi Romam sex milibus armorum, ad accipiendum coronam Imperialem de more. In Pannonia, & Gallia, & regionibus circumvicinis in crepusculo diei visi tribus solibus obcuris, & nocte tribus lunis pallidis, & ibi ac alibi vigente multa copia luporum, ac animalium reptilium, ac saepe, & praeter solitum vigentibus ventis vehementibus, ac tonitribus, & fulguribus, & cadente grandine, ex qua Romae, ac prope ipsam per lapides septem viginti horis cecidit, & hora secunda noctium praecedentium diem vigesimam octavam & nonam Junii, conspecta bella crinita horribili, & in agro Veronensi multis à lapia devotis, & ibi, ac alibi, & praeterea in Gallia & Pannonia infinitis viis funditis ex lentiginibus, epidemia, febribus acutis, & apoplexia, & penuria in Italia vigente, & non multo frigore hyemis tempore. Et die vigesima octava Junii arce Mediolani de caelo fulgure percussa, & pulvere sulphureo, qui ibi servabatur in turri, accensio, in qua erant sculptae imagines Divorum Tutelarum cum insignibus Storcium, ea funditus evulsi cum eade duorum ibi Praefectorum, ac centum quinquaginta militum, qui erant ad ejus praesidium. Suintensis adhucisum Regi Gallorum, & pro eo irruerunt Galliam Belgicam, & Hieronymus Adurnus ejus classis ac Caesaris, super quibus erant mille Hispani, & alii factionis suae ex Liguria & regione Lunense, Germani tenuerit occupare, Octaviano Fulgoso, ibi duce sequente partes Gallicas, illinc expulso. Et Germanorum sex milibus, Suintensium totidem, quatuor milibus Italorum sub Guidone Rangone, & his milibus Hispani secum junctis mille Florentinum jussu summi Pont. ac Caesaris Francisco Guizardino Quaeftore Apostolico, & Prospero Colonnae summo Duce, obsederunt Parmam, illuc profecto ad praesidium Thoma Fusio quatuor centum equestribus, & Principe Rosoli quinque milibus pedestribus, & Germani duodecim milia per Caetarem eo destinatis, dum per territorium Veronae ad eam obsidionem, ac opem summi Pont. transirent alii mille conscriptis per exules Mediolanenses Galis ex Lodovico sibi occurrentibus ad Schism agri Tridenti, utrin-

A que ibi commisso praelio, in quo multi occubuerunt, repulsi, progressi fuerunt in agrum Mantuanum.

Et Rex Gallorum movit bellum Caesari in Flaudria Duce Geldrense, ac Roberto Martio duce dori-
bus, ibi expugnato Heslino in agro Morinense, & mox deditione recepta illic arce per Gallos, & qui ad fines Flandriae inter eos ac Caesarianos commisso praelio, in eo desideratis utrinque decem milibus, praevulnerunt. Et die decima nona Augusti Cremonam appulsi quatuor milibus Suevi, & quatuor centum equestribus, & die sequente Lauretco, & Marchione Salafforum aliiis turmis equestrum cum tormenta bellicae, & juxta ipsam civitatem ponte Padis flumine conjuncto, & inde Parmam transmissis Bernabove, & Jo. Paulo Cunilio Trivulsiis eorum turmis, & ibi obfessis per ipsa data pecunia, & dum illuc redirent Cremonam, Pontificis eos insecutus, & inter Buxentum, ac Poleicium afflicta, & utrinque ibi commisso praelio multis ex eis occisis, & vulneratis per ipsos fufi, die vigesima secunda Augusti ex Venetis equestribus quatuor centum sub Theodoro Trivulzio, & quatuor milibus pedestribus sub Carolo Malatesta, Andrea Gritto legato, ab agro Brixienfe imposito alio ponte super flumine Olii, transgressi in agrum Cremonensem, & die sequenti pedestribus progressi Cremonam, & ibi illorum, & Gallorum recentio exercitui, & per Lauretrem pro Galis, & Gritum pro Venetis, Ducentem Urbini, Marchionem Salafforum, & Oratores Ducis Ferrariae firmato federe in Ecclesia cathedralli, summus Pont. interdictis sacra Cremonensibus. Et Galli, & Veneti in unum coacti ex Cremona ibi dimissa Suevi recusantibus ire ex jussu rectorum suorum adversus summum Pont. die secunda Septembris trajecto flumine Padis, ingressi ditionem Palavicinorum, inde profecti sunt ad subsidium Parmae, exsilibus domini Mediolanensis incursantibus ac insequentibus ibi urbes, ex quibus dum Heftore Vicecomite, & Petro Maria Scotto cognominato Bussio Placentino, obfeditur Garatum in agro Placentino, ut illud disperderet, inter eos orta controversia occisus fuit Bussio.

Et Pontifici, & Caesariani, dum in eorum auxilium, ac castra applicuissent Germani, & ex Regno Neapolitano equeftres quatuor centum, & his mille pedestres Hispani Davalo Duce, Parmam occuparunt, citra flumen cum interiebant: & cum Galli quatuor centum equeftres, & quatuor milibus pedestrium, ac Veneti sibi junctis octo milibus Suintensibus Lauretco Duce, & cum quo etiam erant Dux Urbini, & Marcus Antonius Columna, motis castris ea firmasset ad vicum sancti Secundi, inter se discordes pedem retulerunt ultra flumen Lantiae, dimissa Parma, illinc distante per quinque milia passuum, & Lauretco Gallis ibi obfessis opem & annonam tulit. Et summus Pont. Ducentem Ferrariae, & his milibus pedestribus, & duodecim tormentis bellicis egressus Ferrariam cepisset oppida Finalis, & sancti Felices, antheimantavit, & Guido Ragusius ducentum velutibus, & octo centum pedestribus ex Parma profectus ad praesidium Mutinae, ubi erant alii sex centum pedestres, eis, & aliiis copias auxilioribus Hetruscorum Evocatorum secum junctis redegit in jus Ecclesiae nonnulla oppida ibi in montibus, & cum his mille Suintensibus, & octo milia Florentinorum Ramazotto duce, & Cardinale Mediceo legato Apostolico, die decima occurrerunt septem milibus pedestribus, & nonnullis turmis equestrum Ducis Ferrariae, quibus ibat Parmam in auxilium Gallorum cum tormentis bellicis per agrum Rhegicensem, ibi utrinque facto coefferu eo fuderunt, & nisi supervenissent pluviae, omnes deleverunt.

F f f f

Et

Et ex Pontificis & Caesarianis triginta milia, & cum quibus erant sex milia Italorum per Cardinalem Medicum ad eos profectum animati & facti concordati, imposito ponte super Padum flumine, ad Brixellum motis castris, die prima Octobris trajecerunt in agrum Cremonensem, & ibi ad vicum Curie fratrum subsisterunt, illic in metandis castris orta rixa inter Hispanos & Italos, quam Cardinalis Medicus, & Antonius Lavea sedarunt, & eis disponentibus agrum Cremonensem, cum Galli & Veneti, dimisso Parmae praesidio octo centum pedestrum sub Principe Bozali, secum conducto Fusio, juncto etiam ponte ad pagum Mezzae, ex vico sancti Secunda regressi fuissent, & adversus ipsos castra firmasset in vico Bordolini, die quarta sequente regressi sunt Rubechum, & ibi utrinque commissis levis paelis pedem retulerunt Gahlo-netam die nona; & cum Galli invissent Rubechum, & inde ad vicum Binae in Castro Vicecomitum & jam agri Cremonensis, tunc inter duos tauros commissio certamine tota die, qui mox evanuerunt.

Et cum Praeful Sedunensis, & Franciscus Sfortia, alius quindecim milibus Germanis, & mille quinque centum equitibus exulabunt domini Mediolanensis, inter quos erat Nicolaus Vairolo Cremonensis, per dominum Venetorum properassent ad opem Pontificiorum ac Caesarianorum, & Veneti per eos ac Gallos motis castris, ex vico Binae dimissi Galli Rubechi, trajecto flumine Olii, subsisterent die tertia decima ad Pontificum. Die quinta decima aquis maritimis praeter modum ac solitum auditis, Venetis laudatis, die decima nona trajecto flumine Olii iverunt Caeterum, & cum Galli intendentes, antequam Germanis conjungerentur, secum manus conferre flumine Olii juncto duobus pontibus, ac trajecto, eos insequuti fuissent, & supervenientibus pluvius, ac ventis vehementibus, tonitribus, & fulguribus, & pluvius inchoatis die sexta decima, & durantibus usque ad Calendis mensis Novembris, ex quibus Padus, & Olum, & alia flumina Galliae Cisalpiniae praeter modum creverunt, id prohibitum fuisse. Et ex Suisentibus decem, & octo milia Sedunense duce, castrametata in suburbio Bergomi, illuc abundo die vigesima nona subsisterent in vicis Gavardi & Caprioli, & mox Gambare una cum Germanis se conjunxissent Pontificis ac Caesarianis, & Galli die prima Novembris Cremonam se recepissent, ex vico Gambare, accesserunt in agrum Bergomensem; & cum Galli die quinta ex Cremona abissent in agrum Laudensem, & Veneti in agrum Cremonensem, pluvius & nive cum tonitribus, & fulguribus, ac vehementibus ventis vigentibus, profecti ad Ripam altam, & ibi flumine Abduze super Tricium conjuncto ponte, ac trajecto die tertia decima ingressi fuerunt agrum Mediolanensem, & cum ibi per Italos eorum exercitus intercepto Vaprio, ad cuius praesidium aderat Ugo Pepulus turris Octaviani Fulgrosi, & illic ex Pontificis & Caesarianis profecti quatuor centum equitibus, & ex Galis nonnullis turmis, & cohortibus, ut illud recuperarent Thoma Fusio duce, & ibi commissa utrinque pugna, & in ea pedem hinc inde desideratis Galli succumbentes pedem retulissent Mediolanum, ibi Lautrecus Christophorum Palavinum tunc decapitavit iussu. Et Florentini Ramazotto Duce ex agro Rhegientis profecti ad Burgum sancti Donini, & inde Placentiam, & illic in Ducatum Mediolanensem progressi, ibi die decima nona se conjunxissent Pontificis ac Caesarianis, iverunt Mediolanum, illaque ibi cum Galli & Venetis factis multis levis paelis, in quibus etiam multi utrinque perierunt, ipsamque ingressa Hispani Davalo duce, auxilio Hectoris Vicecomitis, & aliorum inde exulatum die vigesima receperunt, illic captivati

Theodoro Trivatio, & Mercurio Romano velum duce, illic Galli abeuntibus Novicomium, & inde ibi dimisso praesidio quinquaginta equitibus, & sex centum pedestrum in agrum Bergomensem, & die vigesima prima, dum Guido Matarone Praetor Cremonae, & alii Galli, qui ibi erant, his auditis ea dimissa illuc abissent, Variolos, & alii inde exules cum ingressi sunt, & Papientes etiam transfugerunt in ius Pontificiorum, ac Caesarianorum, & Hispani profecti Novicomium, illudque per ipsos obsequium receperunt à Gallis, qui ibi erant ad praesidium Vindocense, & Paliffa, ac Bonvalle ducibus, & praeter datam fidem diripuerunt, & Cremonenses Gallos circiter mille revertis Cremonam, dum ibi per artem, quae, adhuc penes illos erat, ingredi cum tentassent, repulerunt; sed dum Thomas Fusius exercitu trajecto flumine Abduze ex agro Bergomense per agrum Laudensem illuc properasset die vigesima quinta Novembris, die sequente inde abeuntibus Vairolo, & alii exulabunt, qui ibi erant tantum ad praesidium, post multa levis paelia per ipsos cum Galli facta se eis permisissent. Et Princeps Bozali iussu per Lautrecum Parmam dimisit Roberto Severinati, & Alexander Vatelina, & Alexander Columa, & Pucius Episcopus Placiani, illuc copias Placentiam properantes, eas receperunt pro Ecclesia Romana. Et Suisentes ac Rhaxti, qui erant ad stipendium Gallorem, dum eos, ac alios, qui erant ad stipendium summi Pont. ac Caesaris, eorum Rectores iussu redire domum, deferrent ad Caesarem, & Galli eos insecuti ipsos invaserunt, & utrinque commissa pugna fuderunt.

Leo Decimus, Pont. Maximus, Henrico Angliae Rege, dum volumen ad defensionem fidei, & Sacramentorum per eum editum adversus impiam doctrinam Lutheri, & Sectarum, valde iracundum in Germania, praesentium summo Pont. & ab eo in coetu Cardinalium lesum, approbatum fuisset, collaudata ejus Regis opinione, insignito una cum posteris suis ad perpetuam instituti memoriam titulo defensoris fidei, obiit die ultima Novembris, & mense nono anni octavi sui pontificatus fere capto ex veneno, ut creditum fuit, ei propinquo per Bernardum Malaspina cubicularium suum.

Et Simbaldu de Flisco, & Com. Nucce, sequentes partes Regis Gallorum, receperunt arcem Pontremuli, dum adhuc in fide Regis essent Cremona, Alexandria, & Genus, cum archibus Mediolani, Novaria, Tricium, Piceleonia, Insula Fulcheriae, & Arona, cum regione Lacus Verbani, & Lautrecus his milibus pedestribus, & sex centum equitibus esset Cremonae, ejus iussu demolitis ipsius burgis cum arce sancti Michaelis, & domibus portae sancti Lucae, erecto propugnaculo ad portam sancti Michaelis, & die duodecimo Decembris mortuo Guidone Matarono J. C. Reg. Praetore, & ad stipendium Caesaris essent tantum Suisentes mille quinque centum, qui erant ad praesidium Placentiae, alii dimissi, & reversi domum, & ex Pontificis septem centum pedestres, & quinquaginta equitres ad praesidium Parmae, Mediolani, & Rhegia, Principe Mantuae Duce, & Florentini redissent domum, Marcus Antonius Columa, & Federicus Princeps Boruli mille trecentum equitibus, & quinque milibus pedestribus profecti Parmam, eum oppugnavit, & inde repulsi per Pontificios ibi ad praesidium degentes sub Francisco Salomone Siculo, & Petro Buciano Generante, de mense Decembris irruentes agrum Placentiam etiam diripuerunt. Et Dux Ferraris coactis centum equitibus, trecentum velibus, milibus pedestribus, recepit Finale, Lugum, Balneacavallum, & Grassanum olim juris sui, ac tentavit intercepte

Mutu-

Muturam, ac Rhegium, Franciscus Maria della Rupte auxilio Gallorum recepit ejus Ducatum Urbini, ac Pisuri, & ex Camerino expulso Jo. Maria Varanco, cum retinuit Sigifmundo Varanco ejus pristino domino.

A. C.

1540.

Anno festivo Cremonæ Prætor Barnab. Putho J. C. Placentino, die octava Januarii post longam & multam contentionem Cardinalium triginta novem, ingressorum conclave die vigesima septima Decembris electus fuit per eos summus Pont. Adrianus octavus de Florentiis, Trajecti inter Brabantiam & Hollandiam natus, humilis generis, & olim præceptor Cæsaris, dum abesset in Hispania pro eo rector, inde elasse maritima die quinta Augusti traiecit Genum, & inde solvens vela, ingressus fuit die vigesima secunda Romanæ, ubi fiebat peltis mille quique centum Hispanis, quos illinc transmisit in Flaminiam ad stativam, & tentavit reducere in partes sua Ducem Ferrariz, & cum eo componere omnem controversiam, quam habuerat cum præfectoribus suis: & Sfortiadis Joanne Salsitello Duce Alexandriam & Hastam auxilio ibi exilium cepit.

Et cum ex Lucernensibus & Sedunensibus, inimicis Suisentium & Zurichensium, decem milia, Norho Sabaudie, & Galeato Severino, & Regulo Palisite ductoribus, descendissent in dominium Mediolani ab ibi auxilium Regis Gallorum, & Hieronymo Adurno jussu Cæsaris habita pecuniis à Rege Angliæ ex Tridento conduxisset Mediolanum sex milia Germanorum, & Franciscus Sfortia ex eis alia sex milia, ex quibus bis mille erant conducti per ipsum, & quatuor milia per Mediolanenses, accessisset Papiam, & mox ibi dimissis ex eis bis milibus, & centum Italici sub Læva, duodecim milibus pedestribus, & mille quinque centum equitibus Mediolanum ivisset, & Hector Vicecomes bis milibus pedestribus, & Philippus Tornicellus mille quinque centum, profecti fuissent ad præsidium Novariæ & Alexandriæ, Lautrecus supervento Thoma fratre, copiis per eum coactis Genue, & conjunctis quatuor centum equitibus, & septem milibus pedestribus Principe Bonuli ducem, ac Lucernensibus, & Sedunensibus, & copiis Venetorum, & Joannis Medicæ, expugnataque Novaria, ibi captivato Tornicello, inde præparavit Mediolanum, ut ibi arci opem & annonam ferret, & cum supervenissent ex Germania quinque milia Georgio Frangenbergio, & Hieronymo Adurno ducibus, ac tormentis bellicis, quæ erant Mediolani, emissis piliis, occisis, Marcus Antonius Columna & Camillo Trivulzio filio Jo. Jacobi, inde possem reverti Papiam, eamque obsedit, ad cujus præsidium erat Marchio Mantuæ tribus milibus Hispanis, & Corsis. Et die nona turbine ventorum ex insigis Regis Gallorum picto super turri altiori Cremonæ dejectis liliis, & die quinta decima Pado præter modum aucto apertis Papie moenibus multis in locis, illinc occurrit Cæsarianis transibundis ad ejus subsidium ad vicum Bicocthe, propinquum Mediolano per lapides teras, & ibi utrinque commisso prælio die vigesima nona, illucque supervento ex Mediolano Sfortia ad auxilium Cæsarianorum quatuor centum equitibus, & sex milibus pedestribus succubuit, ex Gallis occisis quinque milibus una cum Molante, Guilisino Monforte, & Tornono principibus, & ex Lucernensibus & Sedunensibus tribus milibus cum Alberto eorum supremo ducem, & aliis decem & septem ducibus, & longe pluribus captivatis, & ex Cæsarianis Petro Caracena, & nonnullis aliis desideratis, reliqua exercitui progressus fuit Moderatum, & inde Trivium, & illinc reliquis Lucernensibus & Sedunensibus transmissis domum, accessit Cremonam, eaque dimissa sub custodia Thomæ fratris,

A⁴ & Joannis Medicæ, ac nuntia Laude præsidio tutarum sex equitum sub Principe Bonavalli, & cohortium sub Principe Bonuli, & Venetorum copiis regressis agrum Brivientium, ex dominio Mediolani rediit in Galliam Transalpinam cum Regulo Palisita, & Necho Sabaudie: & Cæsariani usi victoria Davalo Duce properarunt Laudam, eamque, inde Cretam auxiliis Principibus Bonavalli & Bonuli, ceperunt ac disperuerunt, & mox Piccione recepto una cum Columna progressi Cremonam, eam obsiderunt, & ibi inter eos ac Gallos, illie ad præsidium degentes, factis nonnullis levisbus prælis, dum Thomas Fusius cum eis convenisset, de ipso ea dimittenda una cum reliquo domino Mediolani exceptis ibi arce, & Mediolani, & Novariæ, die quinta Julii permittit omnibus ibi Gallis cum eorum bonis & tormentis bellicis inde reverti in Galliam, nisi interim, & infra dies quadraginta illis supervenisset auxilium, inde coacti per Antoniotum, & Hieronymum Adurno, & Fliscos inferens Octaviano Fulgioso Genæ Ducem, & sequenti passis Gallicis, Genam accesserunt, eamque obsiderunt, & oppugnaverunt, & ad cujus præsidium erant bis mille pedestres sub Nicolo Fulgioso, & cum Petrus Navarra illuc supervenisset ad ejus opem classe Gallica, & traditor de ea dimittenda, Hispani Davalo ducem ipsum clam ingressi, die vigesima Maji ipsum occuparunt ac disperuerunt, ibi captivato Octaviano Fulgioso ac Navarra, & arce illic constructa, redacta in sui potestatem, & solo aquata, inde aufugiente Federico Fulgioso classe Massiliam, & ibi constituto ducem Antoniotto, inde redierunt in Galliam Cisalpinam, ubi perierat ex ordine Caroli Lanioj Proregis Neapolitani, & Joannis Bonameri legati Cæsaris Romæ, habuerunt statim in agrum Parmense & Placentino, & pro stipendio mensuris per triemestrem ab incolis domini Mediolanensis viginti milia aureorum, à Florentinis quindecim milia, à Gensentibus octo milia, Senensibus quinque milium, & Lucernensibus quatuor milium. Et Galli, qui ex Gallia Transalpina properabant ad subsidium Genæ, audita ejus occupatione retrocesserunt, & qui erant Cremonæ Fusio ducem, ea dimissa die quinta Julii inde redierunt in Galliam, Cremonæ pro Sfortia constituto rectore Franciscus Sfortia de Fojano, & Prætor Com. Ludovico Barbiano J. C. Mediolanense. Et Cæsar transiit Hieronymo Adurno, & per Regem Angliæ Ricardo Paceo, & per Ferdinandum Archiducem Austriæ Legatis suis Venetiæ tentavit deducere Venetos in partes suas, & omnem controversiam, quam habebant cum Archiduce, componere, & Florentinis confirmavit privilegia sibi concessa per præfectoris suos, & Germanam Fusia R. Ferdinandi olim Regis Hispaniæ avi sui materni nuptis Alphonso Aragonio olim Duci Calabriæ. Et Cæsariani etiam ceperunt in Gallia Belgica Tornicium, & Galli in finibus Gallicæ & Hispaniæ Fontes Marianos, nunc Fontem Rapidum, ceperunt, & muniverunt.

Anno sequuto, Hieronymo Trivulzio, Cremonæ præfule, mortuo de mense Februarii successit Petrus Acollus Arctium Cardinalis. Et Cæsariani sibi dimissa arce Mediolani die quinta decima Aprilis per Gallos, habitis stativis in agro Astense, cursum arce disperuerunt totam fere Galliam Subalpinam, & Antonio Læva Duce Galeatum Birgum ex Valentia, quam occupavit, expulerunt, eo & pluribus aliis ibi captivatis, & circiter quatuor centum occisis. Et die vigesima Augusti factis eclipsi lune coloris sanguinei aere feno, & mox pallidi in aurore, usque quo duravit, Sfortia die loquente, dum ex Modetia Mediolanum rediret, gladio proditorie ad necem fuit vulneratus per Bonafacium Vicecomitem auxilium suum equitum,

F i f f a

cum

eumque insidentem multum comitantem, & in ipsum indignum ob necem Hectoris Vicecomitis agrati fuit. Adrianus summus Pont. jam diu tractata & stabilita compositione controversia, quam habebat Archidux Austriae cum Venetis, et per ipsos promissa solvi aures ducentum milibus intra octiduum, cum ipsis, ac Caesare, & Regibus Angliae, & Pannoniae, Ducibus Mediolani, & Urbini, Marchione Mantuae, Florentinis, Senensibus, Genovesibus, & Lucensibus, de mense Augusti percussio federe in regem Gallorum, & infideles per eum promissa ad opem domini Mediolanensis ducentum equitibus & viginti milibus aureis, & per Caesarem octo centum equitibus; & per Venetos sexcentum, ac totidem velitis; & sex milibus pedestribus sub Duce Urbini; & per Florentinos ducentum equitibus cum aureis viginti milibus, & per Genoveses, Senenses, & Lucenses triginta milibus; & per Ducem Mediolani ducentum equitibus, ac totidem velitis; & viginti milibus aureis singulo mense; & per eum ac Caesarem expellere tormentis bellicis, cum omni materia ad id necessaria; & per Genoveses parva & minuta chiffe opportuna, facto eorum supremo duce Principe Mantuae non multo post, die decima Septembris relictis in numerum Sanctorum Gorino Romani, & Antonino praefule Florentinorum, infernus perit die vigesima prima mensis octavi anni secunda sui pontificatus.

Et Dux Ferrariae eo mortuo, coactis tribus milibus pedestribus, & quatuor centum equitibus, & totidem velitis, & secum conjuncto Laurentio Ursino alio ducentum equitibus & his milibus pedestribus, recepit Rhegium, & expugnavit Ruberum, dum ad eorum ac Mutinae praedium esset Guido Rangonus centum equitibus, totidem velitis, & mille pedestribus Italis, & totidem Hispanis conductis ex urbe per Ducem Sueviae. Et Carolus, filius Giberti Mompendieri ex Joana filia Ducis Boeboni, & Magister equitum in Gallia, indignatus in ibi Regem ob litem sibi motam per Ludovicum Sabaudicem, Regis matrem, ob Ducatum ipsius Borboni, Alvernus, Belicorisi, & Forcette, habuam pro dote uxoris neptis Caroli Octavi, olim Regis Gallorum, & Valentianum appidum ad fines Nerviorum, quibus exarsus fuerat, & etiam, quia sibi praetulisset Alancionem Ducem, sororum Regis, in Ducatu supremo exercitus sui, sibi promissa uxore Eleonora sorore Caesaris, & R. Emanuelis Regis Lusitaniae, cum Ducatu Galliae Narbonensis, defecit ab eo cum pluribus nobilibus Gallis ad Caesarem, eo ac Rege Angliae incitatis ad sibi movendum bellum in Gallia, & dum Rex una cum Ludovico Normandiae reitore secum conjuncto octo milibus Arvernensibus, & Bojis, ex Gallia vellet descendere in Italiam ad recuperationem domini Mediolanensis, re in lucem prodita iussit Borbonum capi, ipse ausugit in Burgundiam, & re ibi infestiter tentata accessit ex consilio Caesaris in Italiam, & die tertia decima Decembris applicuit Cremonam, ibi reitore Maymo de Mayno, & praetore Theodoro Orsio, substituto Ludovico Barbano, tunc defuncto, pro Sfortia. Et Guilielmus Bonifertus, Bonivetus nuncupatus, Magister militum Gallorum Regis; ejus iussu exercitus equitibus his milium, totidem velitarum, & pedestrum Helvetiorum sex milium, Valentium bis milium, Rhaetorum totidem, Germanorum sex milium, Gallorum duodecim milium, Italique trium milium ex Gallia Transalpina irrupit Subalpinam recuperaturus dominium Mediolani, & proligatis Caetanensibus, & Sfortiads viginti milibus sibi ad Abate Grassum Prospero Columa duce occurrentibus, & capta Novaria, & per Hispanos sibi dimissis Valencia, Alexandria, &

Lauda, & Columna pedem referente Mediolanum octo centum equitibus, totidem velitis, sex milibus Germanis, quinque milibus Hispanis, & quatuor milibus Italis pedestribus, dum & ad praedium Papiae forent quinque centum equites, sex centum velites, & his mille Hispani, & ter mille Itali pedestres sub Principe Mantuae, & in agro Derthonense tria milia pedestrum Genovesium, & turmas equitum Florentinorum Vitellio duce, & Veneti haberent in arma sex centum equites, mille quinque centum velites, & quinque milia pedestrum, dimissis per Bonifertum ad praedium Novariae, Alexandriae, & Laude ducentum equitibus & his milibus pedestribus, & ad Abate Grassum mille pedestribus Italis, & totidem ad custodiam pontis Ticini, & Cremonam transmissis quatuor centum equitibus, & duodecim milibus pedestribus sub Laurentio Ursino, & Principe Bonzoli, cum obsidum, reliquo exercitu obsidet Mediolanum, & cum Ursino, & Principe Bonzoli die vigesima sexta Septembris obsidet Cremonam, ad cujus praedium erat Georgius Gontags centum equitibus, & Franciscus Salamon Siculus, & Baptista Pelizolus cognominatus Mattas Cremonensis his milibus pedestribus, ejusque qualitas & apertis moenibus tormentis bellicis die quarto Octobris superventus pluvius diffisi ipsi potiri, cum defuerit die nona Octobris, & Sorelina, & suburbii Soncini, & Carvagio directis, inviserunt Mediolanum, & ibi reliquo exercitu Gallorum eorum copias conjungunt, & medio Joannis Savanae Ferrariensis militis gregarii ad praedium Mediolani tractatu in lucem prodito, quo Mediolanum debebat prodi Gallis per Morgantem Parmensem manipulare, & Joannem de Lantus, & quatuor velites Joanae Medici, Veneti ingressi fuissent in auxilium Caesarianorum agrum Mediolanensem, & cecidisset multa copia viri, abijt ex Mediolano eo dimisso die decima septima Octobris ad Abate Grassum, ibi, & Laude utrinque quamplurimis levibus praebis commissa, & dimissa domum Rhaetia & Valentibus, & per Laurencium Ursinum destinatum sepeum milibus pedestribus Aronum, ea, ad cujus praedium erat Anchises Vicecomes, quoque oppugnata.

Et Rex Angliae movit bellum Regi Gallorum in Picardia, Caesare ad fines Galliae & Hispaniae suppeditavit Salernitum, & inopia pecuniarum, quibus solvi posset stipendium militibus, ac arvis interperie, cum esset hyems, pedem retrahit in Hispaniam. Julius Medicus, patre Juliano, Florentinus Cardinalis, post trium mensium contentionem habitum per Cardinales, à triginta novem ex eis die decima septima Novembris fuit adscitus ad summum Pontificatum, & nominatus Clemens Septimus, & qui recepit in sui gratiam Duces Ferrariae, & Urbini, dimissis Ferrariae Ducis his, quae receperat ex dominio suo, ac Duci Urbini Ducatu suo, Pilsuro, & Senogalia sibi concessis in feudum; & ex eorum copias auxiliariis expulit Sigismundum Malatestam ex Ariminio, quod occuparat, & Henricum Regem Angliae rosa aures honoris gratia donavit, & Laurentium Campegium Bononensem, & Cardinalem, legatum transmittit in Germaniam ad ibi Electores, & qui cum eis ivit Norimbergam, ut una cum Ferdinando fratre Caesaris, & ibi Vicerio illic haberet comitia. Et Prospero Columa, qui supremum Caesarianorum in Italia, die triginta Decembris obiit Mediolani, eoque successit fuerunt Ferdinandus Davala Marchio Pilsuriae, & Carolus Lamoys Belgae Proregis Neapolitani, tunc appellatus Mediolanum quatuor centum equitibus, & his milibus pedestribus.

Anno subsecuto per Petrum de Accoltis resignato Episcopatu Cremonae, ipsum habuit Benedictus nepos suos. Et Sfortia die xxii. Februarii recepit a Gal-

à Gallis ibi arcem Herbovilla, ejus Præfido mortuo, cui præfuit Annibalem Picenardum. Ex eo mense Cæfariani Hifpani tribus millibus cum nonnullis turmis equitibus Davalo & Mediceo ducebant egressi Mediolanum in equitibus mille, & totidem pedestres Gallicos Bajardo Duce castrametantes in vico Rubechi, propinquo Abiate Grasso, ubi castrametabatur reliquis exercitibus Gallorum, & utrinque prælio commisso, eis deletis, & etiam alii copias Gallorum, proficicentibus Tricium, sibi obvius, secum conjunctis Stortiadis, in vico Piantino Ducatus Mediolani, ibi utrinque commissa alia pugna multis cadentibus, habitis sex millibus Germanis in sui auxilium, eis, & alia copias Venetorum sub Duce Urbini, ac sum. Pont. Lanajo duce profecti sunt in Gallos, & cum eis commissis levibus præliis ad Abiate Grassum Viglebani, & alibi diverso Marte eos compulerunt in agrum Novariensem, sibi interceptis multis locis, quæ ex dominio Mediolani occupant, & totis viribus ultimo loco die vigesima tertia Aprilis ad flumen Seltia, quo applicuerant Elveti in eorum auxilium, & quibus se conjungere volebant, facto prælio fuderunt, ausugentique infensum sunt, & per Mediceum etiam factum obvium Rhetis, conductis per Zechenam & Laurentium Urfinum ad eorum opem, in vico Capriolo agri Bergomensis, eis inde prælio repulsis in fines suos expulerunt ex dominio Mediolani, vulnerato Bonferio, & occiso Bajardo, cum multis aliis in Galliam Transalpinam dimisso post se quindecim tormentis bellicis, & multis alia bonis, & mox receperunt Laudam & Alexandriam, Gallis, ac Italis octo millibus sub Principe Borzuli ibi degentibus ad præsidium inde abire permittis incolumibus eorum bonis in Galliam.

Carolus Cæsar & Henricus Angliæ Rex instigati per Borbonium percusserunt novum fœdus in Regem Gallorum, ut cum quoque existerent Gallia Transalpina, eidemque & ibi moverent bellum, & jubente Cæsare Borbonius & Davalus, dimissis ad præsidium Mediolani septem millibus Hifpanis, & Papiæ quinque millibus ex eis, ac Germanis pedestribus, ac quatuor centum equitibus sub Læva, ex Gallia Cælapina irruerunt Galliam Narbonensem quinque centum equitibus, octo centum velutibus, & quatuor millibus Hifpanis, quinque millibus Germanis, & tribus millibus Italis pedestribus, & classe munita alia tribus millibus Vgone Moncada reftore, sibi soluta pro eorum stipendio per Regem Angliæ centum millibus aureis, & expugnarunt ibi arcem portus Thelamonis, & ceperunt Aquas Sextias, & multa alia loca Franco Palissie, & Vlietæ regulis, ac Brionis, & Rensio, & Borzuli Principe sibi resistentibus, bis millibus equitibus, octo millibus Germanis, sex millibus Suisentibus, totidem Gallis, & quatuor millibus Italis pedestribus, & mox obsiderunt Massiliam Rensio cohortibus Italoarum ad eam defendendam ingressis, regulo Brioni ibi reftore, & Michaele Salafforum Principe classe regia triremium xiv. & plurium navigiorum illie in mari assistente, & per Cæsarem ad fines Gallie recuperato Fome Rabido, & Carolo Soffertio, duce Angletum, exercitia transgresso in Picardiam, eamque ferro & igne devastante ac diripiente, obfessio Hestilino, & cum nemo ex populo Gallie se committeret fœdi Borbonii, ut sperabat, & Rex Gallorum exercitu bis millium equitum, trium millium velutum, ac pedestrium Gallicorum decem millium, Germanorum sex millium, & totidem Rhetorum, & Venetorum, & Italoarum properaret ad opem Massiliæ, delusi spe sibi data per Borbonium, postquam eam obsederunt per dies xl. & pluries oppugnaverunt, ibi plurimis desiderata ipsa dimissa pedem retrulerunt in Italiam per Albogennos Ligures, & inde per saltus Finium, & Carniurum.

Et Rex, dimissa Gallia sub opportuno præfido, & regimine Ludovici maris, eos insequutus fuit per Cortias & Pœninas Alpes de mense Octobris mille quinque centum velutibus, mille ducentum equitibus, & duodecim millibus Germanis, & totidem Italis pedestribus, eis solutis pro stipendio viginti millibus aureis. Et Venetorum trecentum equitibus, totidem velutibus, & sex millibus pedestribus sub Duce Urbini, degentibus ad præsidium domini Mediolanensis, recepit die xix. Octobris Mediolanum fere ab omnibus dimissum, illuc transmissis fœcialibus Michaele Salafforum Principe, & Ludovico Barbiano ex Comitibus Belzopoli, & ibi dimissis ad præsidium trecentum equitibus, sex millia pedestribus Rhetis & Valentibus, & tribus millibus Gallis sub Theodoro Trivulzio, castra firmavit ad Abiate Grassum exercitu octo centum equitum, & decem millium Valentium, & Rhetorum bis millium, & quatuor millium Germanorum pedestrium, & die xxiii. obsedit Papiam, ad cujus præsidium erant trecentum equitibus sub Garfia Hifpano, & pedestres Hifpani quinque centum, & Germani mille quatuor centum sub Læva, Lanajo, Borbojo, & Davalo, aliis copias abeuntibus Laudam, & inde Soncivum, & illuc Borbojo profecto in Germaniam ad accipiendum ibi copias auxiliares, Galli profecti Laudam, eam receperunt, ubi ac Novariæ & Alexandriæ pariter per eos receperunt ad præsidium, ex eis remanserunt quinque millia pedestrium, & ducentum equitibus, & dum ex prodicione Intenderent occupare Papiam, cum in diebus diei xxx. Octob. oppugnarunt, & inde prodicione in lucem prodita repulsi fuerunt crede supra septem centum eis ablatis, & abductis in Papiam nonnullis tormentis bellicis.

Et summis Pœk. transmissis ad Cæsarem in Hifpaniam Præfide Capux, & ad Gallorum Regem Papiam obsidentem, & ad Lanajam, & Davalum, & alios Duces Cæfarianos Soncivis morantes Jo. Mathæo Giberto episcopo Verone, & datario suo legata, tentavit eos componere, & inter ipsos fieri inducias, & cum non potuisset, adhiit Regi Gallorum, qui etiam transiit ex suo exercitu in Regnum Neapolitanum ducentum equitibus, sexcentum velutibus, & decem millia pedestrium sub Joanne Suardo Duce Albanie, ut secum conjunctis Laurencio Urfino tribus millibus pedestribus, quibus occuparet Savonam, & Varagum, & Urfinus in Latium aliis quatuor millibus pedestribus, illud sibi vendicaret. Et recepit in sui protectionem Ducem Ferruriæ, sibi solutis septuaginta millibus aureis, ac promissa tormentis bellicis cum materie ad id necessaria, & conduxit ad ejus stipendium Ludovicum Palavinum quatuor centum equitibus, & bis millibus pedestribus, quibus infestaret Cæfarianos ac Stortiadis in agro Gremoniense.

Et Stortia, ac duces Cæfariani, & legati Venetorum die xviii. Decembris in arce Cremonæ habuerunt comitia de bello gerendo adversus Regem Gallorum, ad quem, dum ex Ferraria ibi Dux per stratum Æmilium Papiam conduci faceret tormenta bellica, Cæfariani, & Stortiadis, ut id prohiberent imposito ponte super flumine Padæ prope Cremonam Joanne Mediceo duce traiecerunt in ditionem Palavinorum, & mox, dum per agrum Bergomensem ad subsidium Regis Gallorum Papiam irent ex Rhetis & Valentibus xl. millia, Mediceis quinquaginta equitibus, trecentum velutibus, & tribus millibus pedestribus, & duces Veneti trecentum equitibus, totidem velutibus, & quatuor millibus pedestribus eis occurrerunt, ipsosque retrocedere coegerunt domum. Et deinde Mediceis indignatus in Cæfarianos, ab eis suis copias decedit ad Regem Gallorum, & Cæfariani destinarunt in regnum Neapolitanum ad ibi auxilium Ho-

norum Gaetanum, ut secum eorumque Afcanio, & alii Columnaribus Proceribus, in Latio frequentibus partes Caesaris, illud tueretur, Mediolani & in ejus Ducatu, ac loca circumvicinis debacchantes epulem, ex qua infestis perierant, & femina jacta in Gallia Transalpina nimio geli acuerunt, unde ibi gravis penuria succellit, & lupi multos in agro Cremonense, & alibi devorant, & etiam leo in montibus Vicentinis in ibi incolae fecit. Et Cremonae mortuo Mayno de Maynis ibi rectore, Thomas ejus frater ipsi fuit substitutus. Et à die xxi, usque ad xxiv. Maji immensa pluvie, cum fulguribus, & tonitribus ceciderunt, ex quibus aquae fluminis Padis præter modum creverunt.

A. C.
1531

Anno 1531. Redemptio humani generis, Caesariani & Sfortiani adhuc habitis comitis in arce Cremonae, per eos ac legatos Venetorum una cum Sfortia egressi Lauda, occupant Castrum, inde expulsi Galles, ibi utrinque facta pugna, in qua multi occubuerunt, & ex eis Hispani nocte inempta profecti Melsum, illoque capto, ibi Hieronymo Trivulzio, & multis equestribus ejus turme illic ad praedium degeneris occisus, & mox Modetium, & Borbonio una cum Georgio Frundsbergio, Nicolao Salma, & Marco Scio, & sex millibus Germanis, & turme equestrum Burgundorum habitis ac Archiduce Austriæ apud Lauda, eisque conjunctis aliis Caesarianis in Abate Grallo una cum eo, ac Lanajo, & Davalo, Maignanum profecti sunt die xxiv. Januarii septem centum equestribus, mille quatuor centum velutibus, & duodecim milibus Germanis, quinque milibus Hispanis, & tribus milibus Italis pedestribus adversus exercitum Gallorum mille trecentum equestrum, ac Rhætorum & Valensium decem millium, ex Mediolano tunc ad eum profectorum, Italonum septem millium, & Germanorum quatuor millium: & cum Dux Albanus Rento copus sui conjuncto apud Lucan, Lucensibusque compulsi ad sibi pendendum aureorum duodecim millia, & danum tormenta bellica, inde abiit Senas, & Senensibus quoque compulsi ad sibi pendendum pecunias, & dandum alia tormenta bellica, & recipere in eorum protectionem Fabium Petracum, paulo ante per eos allic expulsum, progressus fuit in Latium, Davalus cum Hispanis, dum Sfortia esset Cremonae, & Rex Gallorum, Thoma Fusio, Trimollia, & Palissa proceribus suis cum exhortationibus ad occurrendum Caesarianis, dimissa Pavia, id ex consilio Bonifacii ejus Magistri militum noluisse facere, sed substituisse apud Papiam, progressus fuit ad oppidum S. Angeli, eoque occupato, per ipsum ibi captivum Pyrrus, & Canino, & filius Diosachi Gonzagii, & famulo Capriano, ibi ad custodiam degeneris ducem equestribus, & octo centum pedestribus. Et Gaspere Mayno duce Sfortiae ex Alexandria, ad cujus praedium stabat septem centum pedestribus, profecto in his mille Italos euntes duce Marchione Salafforum ex Savona Papiam, ad ibi auxilium Gallorum per agrum Alexandrinum, eisque impeditis in trapiendo Bremio flumine, ad Castellatum aggressis, & illic utrinque commisso prælio profligatis. Et Rhæti, & Valensibus sex milibus Salubrensis duce sibi, occupata per Jo. Jacobum Medicum, Marchionem Mussi, Clavenna, cum receptis ab exercitu Gallorum abeuntibus domum, Caesariani duc in Februarii castris Gallorum se appropinquarunt. Et Sfortiades Alexandro Bentivoglio, & Rodolpho Varanco ducibus, abeuntes Cremona ducentum equestribus, & mille pedestribus in Ludovicum Palavancinum, occupatum pro Gulio Casale majus, direpto vico S. Joannis in Cruce per ejus copias, & dum Palavancinus non expectato Francisco Rangono, ejus copias, quas coegerat in auxilium Gallorum, & Caesaris majores illic ipsius

A
copis erupisset in Sfortiades, ipsius utrinque commisso prælio die xx. profligatis, captivato Palavancino, & conducto Cremonam.

Et Varagini Andrea Corio duce, dum Marchio Salafforum gerens bellum cum Genensibus, & Ugo Moncada clausa Caesarianis praefectus ex illuc ex Genas profectus fuisset, in eam erumpentes ex Varagine, ejus clausarios fuderunt, ipso quoque captivato cum tredecim ducibus. Et Caesarianis nullo sibi dato stipendio, ac pecuniarum, & omnium indigi, cum summis Pont. nec Rex Angliæ, nec Veneti, nec alii Italiae populi, dissili fortuna Caesaris, ei non auxiliarentur, Borbonio, & Lanajo, & Davalo ducibus post multa levia prælia cum Gallis ad Papiam commissa, in quibus semper prævaluerunt, Joanne Mediceo vulnerato super talia pilula archiboli, & illic conducto Placentiam, ut ibi curaretur, factis quatuor aciebus, cujus priori sex millium pedestrium Italonum, Hispanorum, & Germanorum, & equestrum quinque centum praefuit Alphonsus Davalus, Marchio Vasti, secunde quatuor millium Hispanorum Ferdinando Davalus, Marchio Pisanæ, tertie Germanorum quatuor millium Marcus Scita, & Georgius Frundsbergus, & quartæ etiam Germanorum, & duarum turmarum equestrum Borbonias, & Lanajo praefuerunt, dimissa alia ad praedium castrorum sub nepote Lanajo, in diebus diei xxiv. Februarii, ac solemnitate diei Martijæ, & natalis Caesaris, aperto Parro per barchia sexaginta, in quo castrametabantur Galli, illud ingressi sunt, & facta ex Papiæ eruptione per Lavam centum quinquaginta equestribus, manus construxerunt cum Gallis etiam divisus in quatuor acies, unam scilicet Rhætorum & Valensium sex millium, secundam Germanorum quatuor millium, tertiam Italonum trium millium, & quartam Guasconum & Gallorum octo millium sub regulo Boissens, & praefigens Rhæti & Valensibus, & Rege Gallorum Irenae manus conferente vulnerato in facie, & per eum interempto Ferdinando Castriotto, Marchione S. Angeli, & per Didacum de Avilla, & Joannem de Rubiera equestris Hispanos, & superveniente Motta Aniceto ductore equestrum Borbonio, & petri Offorii Locum-tenentis turmae equestris Granatinorum, & Caesaris Herculiani Forliviensis, & Jo. Baptistae Gualdi Neapolitani capivato, illos fuderunt, captivatis etiam Henrico Alberto Rege Navaræ, Nocho Sabaudæ, Principe Lotharingæ, Francisco Borbonio, Jacobo Chabaneo, Ludovico Trimollia, Aeneas Momorantio, Burgundie praefecto, Obegino, ac S. Pauli, & Brionis, Vallis Dandæ, & Ambrosini regibus, Florentio duce Valentini & Rhætorum, Francisco ex Marchionibus Salafforum, Federico principe Botuli, Galeatio Viccomate, & multis aliis principibus, proceribus, ac Ducibus, una cum Hieronymo Leandro episcopo Brundisii, Nuntio Apostolico, & occisis Gubelino Bonferrio Magistro militum, Tomaico, Apsare, ac Thoma Fusio, Galeatio Fortebialcho, Theodoro Sovebergio, Ricardo Anglo Duce Solort, cognominato Rola alba, Jacobo Dispachio, Bulivio, Ambrosio, Francisco Palissa, & Boissio regibus, Galeatio Severinate, & pluribus aliis ducibus, & gregariis militibus supra decem milia pro parte quoque obrutis in aquis Ticina, dum aufugerent, & inde aufugientibus Alancori, & Claremontis regibus quatuor centum equestribus, & comite Aloyisio de Arce tribus milibus Rhæti & Valentini in Galliam Transalpinam dimissi, post se tormenta bellica, & impedimenta, ac bonus immensis valoris praerentis in Caesarianis, ex eis tantum desideratis Castriotta, & Ugone Cardona, & septem centum gregariis militibus, & vulneratis Ferdinando Davalo tribus velutibus, & Lava uno, & Re-

gem

gem Gallorum inde conduxerunt in arcem Piceleonis, Theodoro quoque Trivulzio de ultima, dum esset Rex in agro Papiensi, ab eum suis militibus captivato per Sfortiam. Et Columnenses copias, quas coegerat ad auxilium Caesaris, audita fraude Gallorum, ac capta eorum Regis ad Papiam, invaserunt Urbinem habentem in armis ad opem Regis in Latino quorundam equestres, ac mille ducentum pedestres, & fuderunt, eos insequentes usque in urbem, in quam pedem retulerant, multis ex eis desideratis. Et dum ibi Columnenses, & Hispani, & alii sequentes partes Caesaris se accingerent ad prælium auctore Duce Sueffie, ibi legato Caesaris penes summum Pont. in Urbinos, & Gallos, Dux Albanensis fedata discordia Urbinorum, & Columnensium per summum Pont. excaustorata parte Gallorum, quos secum habebat, classibus Pontificia & Gallica ex urbe trajecit ad civitatem veterem, & inde in Galliam cum Laurentio Urfino quatuor centum equestribus, mille Germanis, & nonnullis cohortibus Italicorum, ac tormentis bellicis Scenium ac Locentium. Et ex Caesarianis, qui erant ad præsidium domini Mediolanensis quatuor centum equestres, & octo milia Germanorum, dum ibi incolæ gravi inopia laborarent, & male se haberent, inde ierunt in agros Placentinum, Parmensem, & Rhegensem ad fluvium sibi solutus per Florentinos ex ordine sumam. Pont. aurea viginti quinque milibus per stipendio. Et Ludovica mater Regis Gallorum, & alia proceres Gallicæ deputati ad regimen Gallie, dum timerent ei moveri bellum per Regem Angliæ, & Borbonum, ipsius fines muniverunt prædictis, transmissa per liberatione Regis legati ad summum Pont. ac Venetorum.

Et Carolus Caesar die xix. Martii, dum esset Madriti habito munitio victorie Papiensis, & capere Regis Gallorum, sumpta Eucharistia, & per ibi eorum fides rogationibus egit gratias omnipotenti Deo, & nec signa lætitiæ ostendit, nec ostendi voluit, & adhibito consilio præfule Ofm confessoris suo, ac Federico Duce Alva suo præfecto prætoris, exhortatus per præfule ad dimittendum Regem, & cum eo in eundem pacem, ac movendum bellum infidelibus, & hæreticis, & per Ducem ad eum retinendum, & nec dimittendum, nisi prius stabilitis rebus imperii, ac regnum suorum transmissio Bureau cubiculario suo in Italiam Piceleonem ad Regem ipsum ibi adhuc in arce detentum, ei obtulit. Ipsum dimittere sibi dimissa tota Burgundia, & Borbonio Duci Gallia Lugdunense, & Regi Angliæ nonnullis urbibus ex Picardia dimissa, & his non admissa per Regem facta sibi oblatione per ipsum ducendi uxorem Eleonoram sororem Caesaris, & R. Emanuelis olim Regis Lusitanie, obtempera Burgundia per dote, ac Caesar cessit omni jure sibi spectante in dominio Mediolani, & habere Borbonio Margaritam R. Alanconi reguli sibi dimisso Ducatu suo, ac dato alio principatu, ac pro ejus liberatione multa pecunia, & mari, & terra dandi copias militares, quibus iret Romanam ad accipiendum ibi coronam imperialem, incitatus per regem Angliæ ac Borbonum ad prosequendum bellum una cum eis adversus Gallos, & occupandam Galliam, ex qua Rex Angliæ habere Picardiam, Normandiam, Arthemoricam nunc Genavam, & Guasconiæ, per eum consignata sibi adhuc infantilis ætatis ei promissa uxore, illud movere recusavit.

Et Rex Angliæ ob id indignatus, sibi transmissio legato per Ludovicum, matrem Regis Gallorum, cum ea ex Gallis percussit fœdus auctore Cardinale Eborense. Et Caesar Lanxio interveniente de mense Maji pervenit fœdus cum summo Pont. ac Florentinis ad mutuum defensionem eorum, que

habere in Italia, & domini Mediolanensis, & quo Florentini pœli fuit solvere Caesarianis, qui erant in Italia, suorum centum milia, modo egressi fuissent dominium Ecclesiæ, & incolæ domini Mediolanensis uterentur sale Cervinæ, & compellere Ducem Ferrarie dimittere Ecclesiæ Rhegum, Ruberum, & alia, que ipsius tenebat, solutus eis dimissis, Caesar, per summum Pont. alia aurea centum milia, & qui cognoscere, ad Mutinam spectaret Ecclesiæ, seu Imperio, & ubi spectaret Imperio, dimitteretur Ecclesiæ sub feudo, sin minus ei libera remaneret, & recepti in sui protectionem Ducem Ferrarie, sibi per eum solutus aurea quingenta milibus & Marchione Montisferri aurea quinquem milibus, & Genuesis totidem, ac Senes totidem, & Lucenses decem milibus, & quibus pecuniis solum fuit stipendium Caesarianis, & eis dimissis Germanis redire domum.

Et Senis octo tumultu ob eadem Alexandri Briti, commissum per Hieronymum Severinum, sunt ibi mutatum regimen, ex alludentibus Caesaris ei propositis, depositis iis, qui sequebantur partes Pontificias. Et Rex Gallorum una cum regalis Momonorio, Bordenis, ac Balvo, sex suis trinitibus, & alia decem Caesaris, sunt ad eum conductus die septima Julii per Lanxio in Hispaniam, & carceratus in arce Madriti. Et Caesar inde transiit in Italiam ad solum privilegium feudi domini Mediolanensis, sibi concessi sub onere ei solvendi aureorum quinque centum milia, & accipendi sal pro usu ibi incolarum ab Archiduce Austrie, dimisso exercitu, quem habebat in Italia, præter equestrium, qui habere debebant fluvium in dominio Mediolani, ex eis septem centum illuc abiturus in regnum Neapolitanum, ac Hispanorum, quibus danda erant litvra in regione Salustorum, & Dux Borbonus iret in Hispaniam, dimisso Ferdinando Duale duce supremo Caesaris. Qui cum Lava die quarta decima Octobris acceritus ex regione Salustorum ac Gallicæ Subalpinæ cohortibus Hispanorum Novariæ, ac Hieronymo Moreno, & ibi eo detento, ac transiit in arcem Papiæ coegerunt Sfortiam, ut infirmatum de tractatu fœdo in Casarem, de eo exsistente regno Neapoli, occisio omnibus Hispanis, qui erant in Gallia Galipina, quod debebat concedi Duale sub feudo per Pont. Max. qui huic tractatui consensisset, una cum Venetis, sibi dimittere Cremonam ac Mediolanum, una cum archibus Leuci & Piceleonis, cum jam potius essent reliquo dominio, & in arce Mediolani obfederunt, destituti Cremonam ad eam accipiendam Germani mille quinque centum sub Condano de Gurnes, qui illic applicuerunt die vigesima quinta Octobris, & ibi arcem obfederunt. Et Veneti his auditis, dum tractarent, Marino Caracciolo penes eos per Casarem Oratore interveniente, cum eo inire fœdus, suspicatis, ne Caesar retento dominio Mediolani, bello ipsi moto, eos quoque exlueret ipsum dominio, ad ipsum fœdus progressi sunt, Casari solutis aureis centum milibus.

Et mox summus Pont. ac ipsi una cum Gallis Ludovica matre eorum Regis, & Francisco Borbonio, & Claudio Guisæ principe Lotharingæ Gallicæ rectoribus requiritibus, locietatem invenerunt ad defensionem Sfortie ob indignationem summi Pont. conceptam in Casarem, recusantem compelli Ducem Ferrarie ad dimittendum Ecclesiæ Rhegum, & Ruberum, & alia, que pro eo convenerat Lanxio ipsi restitui, sed recepto Duce in protectionem, missæ ei ipsi dimitti una cum Mutina, que erat Imperii, & quam Dux offerret ab eo conducere sub feudo, solutis Casari aureis centum milibus, & totidem summo Pont. & nec concederet, ut incolæ domini Mediolanensis, qui utebantur sa-

le Archiducis Austrie, uteretur sale Cervienſe. Et summo Pont. ac Venetis requisitis ad ipsum societatem per Ludovicam matrem Regis Gallorum, oblatiſ ad recuperandum dominum Mediolani Sfortie quinque decem equitibus, quos transmiſiſſet in Italiam, ac aureis quadraginta millibus mensuatum pro stipendio petulitum, quibus opus fuisset ad eam expeditionem, moto etiam bello Caſari per Gallios ad fines Hispanie, & per summum Pont. ad eam recuperationem una cum Venetis nulle odio centum equitibus, his milibus velutibus & viginti milibus pedestribus. Et Caſar his intellectis ad mitigandum summum Pont. ad eum Romae destinato legato Herrera commiſſario, ſibi obculat compellere Ducem Ferrarie ad dimittendum Eccleſie Rhegium, & alia, quae ipſius teneret, & nec, ubi Sfortia privaretur dominio Mediolani, & ſeu obuſſet, illud ſibi ſe retinere, & nec concedere Ferdinando fratri ſuo, nec Borbono, & cum ob hoc summum Pont. & legatus Caſarii discordarent, & legatus Caſarii petulit inducias ad eum conſulendum, ipſum ſecus aliquantulum fuit dilatum. Et Dux Mediolani, dum agrotaret, ac conſideranti diſſerent parare copias, & ei auxiliari, diſmiſſa arce Mediolani Caſarianis, Cremonam ſe recepit, & ibi arcem ingreſſus fuit, & die vigintiſima ſexta Decembris cohortes & turmas Hiſpanorum illic applicuerunt.

Et Ferdinando Davalus, filius Alphonſi, ex Maria Candoma ſibi Didaci Hiſpani filii Roderici, & Marchio Fiſcarie, & Aquino hora tertia noctis diei vigintiſimi Decembris eclipſi lune prius poliſſet, mox nocte, deinde ſanguine inſar ſanguis draconis, & mox ruberæ vigente, die ſequente annorum triginta ſex Mediolani obit ex ſanguine ad membro virili effuſo, nulla diſſiſſa prole ex Victoria Columina uxore poſt ſe reliſſa. Arminia, & Ceſenne die quinta Julii ſuperveniente nimbo cum tonitribus, & fulguribus, & vehementibus ventis, ac durante tota die, ſuit ibi cauſatum immenſum augmentum aquarum, quo ibi multa ædificia conuerſunt, & ultra ſix mille ex illic incolis perierunt, tum aqua obruti, tum ruina deditionum oppreſſi. In vico Jovis Altae agri Cremonenſis evenit caſus miſerabilis, nam per puellam ex ibi incolis, annorum iv. traxis ſui annorum quinque membro virili cultello amputato, eoque mortuo, ſuperventa eorum matre puella fuſſe vehementer percuſſa occiſa, & mox dum illic apuſſiſſet maritus, & eorum pater ipſiſ viſis mortuis ex nimia impatiente doloris per eum interempta uxore, & domo eorum habitationis, in qua hæc conigerunt, combuſta, ſeipſum laqueo ſuſpendit.

A. C. Anno altero Franciſcus, Gallorum Rex, abſeſſa omni ſpe libertatis, ac diſſiſſa Caſare, inciſit in gravem infirmitatem, & Margarita ejus ſoror R. Alancoſi ipſum acceſſit. Et Carolus Caſar contradicente Mercurio Gatinaſi ejus ſupremo Cancellario, & exhortante Lanajo, die quinta decima Februarii ex conſenſu Ducis Borboni ſibi conceſſo dominio Mediolani, juſſit cum dimitti, firmata utrinque juramento conventionem, ac perpetua pace, qua Rex promiſſit ducere uxorem Eleonoram ſororem Caſarii dote auroſum ducentum millium, Ludovico primogenito ſuo nupta etiam Eleonora filia, ac diſmiſſa Caſari Burgundiam cum Comitibus Nanteſ, ac Nadini, aliſque ſibi ex Flandria ſpectantibus, & ejus ſuperioritate, ac Comitatu Atrebatum, acceſſo omni jure ſibi competente in regno Neapolitano, dominio Mediolani, & civitatibus Genue, Haliæ, Alexie, Nerviorum, Lillie, Doſci, Peronæ, Piſtorum, ac Boloniæ ſitis ultra flumen Sequanam, & quod etiam Henricus Albrechtus diſmiſſiſſet Caſari omne jus, quod ſibi prætendebat ſpectare in regno Navarre, obſon Jonaſi ejus parit, eique recuſanti illud dimittere non auxilium, & nec Duci Vitam-

A. bergeniſum, nec Ruberto Duci Martie, & etiam mortuis Duce Menaporum munc Geldrenſium, ac Comitæ Zulaphi, et ipſius Ducina, & Comitatus pervenirent in Caſarem. Et Rex quoque in ſui gratiam recipere Ducem Borbonium, Principem Aurengiorum, & Marchionem Salafforum, & alios, qui adhaſſiſſet Caſari, ſibi reſtituit quibuſcunque, quibus eos excluſerat, permitteretque Borbonium agere viſ juris contra Ludovicum Regis matrem pro Comitatu Aquitanie, & Caſari trajecturo in Italiam traderet quatuor triremes magnas, & duodecim mediocres cum quatuor navibus, & ſolveret ducentum millia aureorum, quibus penderet ſtipendium ſemelſtre ſex millibus pedestribus, & ſexcentum equitibus, quibus trajecturus erat in Italiam, & pro his obſervandis dare obſides Ludovicum & Henricum primogenitos, & ubi dimitteretur, Carolum tertium ſuum penes ſe tenendum, & etiam ſibi præbere per ſemelſtre quinque centum equites, ac ſolvere ſtipendium aliorum ſex millium pedestrum, & penes Regem Angliæ procurare liberare Caſarem ab obligatione aureorum quinque centum millium, quam verum cum habebat, ſin minus eo ſibi ſolveret, & deducto Rege die decima Martii ad Foſſem Rabulum, ad limites Gallie & Hiſpanie, & quod mox per eos auctos rogaretur ſummum Pont.

C. ad convocandum in unum omnes Principes, ac populos Chriſtianos adverſus infideles & hæreticos, conceſſa ob id omnium ſeculorum indulgentia auxilium, ac præſtantibus nomen ſuum, & ex eorum bonis erogantibus ad bellum ſecum gerendum. Et Rex Gallorum diſmiſſis, & proſectis Lutetiam, & ibi coſtus ſuis proceſſibus, & conſultoribus Eccleſiaſticis, & ſecularibus, coram eis propoſiſ per cum promiſſis Caſari, ut præſteret, & diſcuſſis, & unanimiter declaratis per eos, ipſi non eſſe obſervanda tamque facta perceptivum, jure belli pecunia redimendum, & per ipſum ob id, & pro redemptione filiorum oblata Caſari multa pecunia ſumma, & per Caſarem non admiſſa, ſed interpellato Rege ad priſtinum captivitatem, & nec diſmiſſa reſiſtentiſ Burgundionibus Burgundia, Lanajo in Galliam proſecto ob id una cum Rege, ut ibi promiſſiones per eum factæ, ut præſteret, ab ipſo ratificarentur, & requiſitis per ſummum Pont. etiam indignatum in Caſarem, una cum eo, ac Rege Angliæ, ac Venetiis in ipſum die vigintiſima ſecunda Maſi percuſſit ſecus pro recuperando dominio Mediolani Sfortie dimittendo, & qui Rex teneretur cedere omne jus ſibi in eo coſpetenti eadem, ac ſucceſſoribus ſuis per Sfortiam ac ſucceſſores ſuos, perpetuo ſolutis quotannis aureis quinquaginta millium, & diſmiſſa civitate Haliſſenſi Duci Auſtanienſi filio Regis per eum gubernanda, & etiam pro vendicando Regno Neapolitano, dimittendo ſilo Regis, proponendo & eligendo per ſummum Pont. ſub obligatione etiam perpetui quotannis ſolvendi Regi Gallorum auroſum leptaſaginta millia, & diſmiſſo Antonio Ducum Genue, ubi ei adhaſſiſſet, & Medicis conſervati in dominio Florentie, assignatoque Regi Angliæ in Regno Neapolitano Principatu annui redditus auroſum triginta millium, & Cardinali Eboracenſi in Italia redditu annuo auroſum decem millium, & Caſare ſe ſiſ adherente ei diſmiſſo Regno Neapolitano, ex ipſo tamen assignato ſummo Pont. Principatu redditus annuo auroſum quadraginta millium, & ubi id, ac dominum Mediolani, ac ſilos Regis Gallorum dimittere reſuſciſſet, ei moveri bellum, & Caſare ad hæc requiſito per ſummum Pont. ac facere reſuſcitate, ipſi inſiſto bello deſtinavit in Italiam adverſus ipſum ſex centum equitibus, totidem velites, & octo milia pedestrum Guſconorum ſibi Michaelis Antonio Marchione Salafforum, & multis aliis ducibus, etiam conſuctis ad ſui ſtipendium decem millibus Elveris

pro recuperando Tornaco in Picardia, ob id, & illuc, & Caletum transmissis exercitibus per Regem Anglie, & per summum Pont. & Venetos consensum in Italia ad exercitum, & per Lavam, ac Alphonsum Marchionem Valli coactis Caesarianis adversus eos in dominio Mediolani, compulsi Mediolanenses ad eorum dispendium, & Venetis egressa Veronam sub Duce Urbino, ac Pontificis octo milibus pedestribus, & multis turmis equestrum sub Joanne Medico, una cum eis ingressi Ducum Mediolani ad opem Sfortie, & per Venetos dolo ac opera Ludovici Vistarum occupata Laude, inde expulsi septem centum Caesarianis, ibi ad prædium degentibus sub Fabricio Marsandis, & alius tribus milibus ad eorum subsidium properatis, Devaldo & Joanne Urbino ducibus, facta utraque pugna repulsi, & per Pontificis ac Venetos pedestribus undecim milibus, & equestribus bis mille quique centum obseis Mediolani, & ibi facto praelio cum Caesariana, per eos inde repulsi Melissam, & ex Mediolano transmissi Papiam mille quique centum pedestribus, & ex eis remanentibus Mediolani quique milibus Hispani, & tribus milibus Germanis nonnullis turmis equestrum, in illos se conferentes quatuordecim milibus Helvetis, & per Mediolanenses, cum tribus pluriusquam per effectus eos Caesariani opprimerent, Mediolani in illos excitato tumultu, & ex eis occisi ibi quamplurimis repressi, & Cremonæ cum ad pinguedinem ex ordine sui rectorum pro Carolo Cesare, ut pingeretur ejus indignis in parte anteriori, & posteriori turris illic eminentioris correspondente platee ibi majori ad eam appositæ machinæ lignæ, quibus sustinerentur eorum pictores, nullo ibi existente igne, sed eo excitato ex radiis solis tibus tunc, cum effectus meridies æstivus, prodigiis accensis, & combustis fuerunt, & opus ipsum evanescit fuit.

Et Pontifici & Veneti, dimissa Helvetis ad obsequium Mediolani octo milibus pedestribus duce Malacrita, accesserunt Cremonam, eamque demolis templis ac monasteriis divorum Angeli D. Sanctæ Mariæ Gratiarum Ordinis Minorum divi Francisci, Cathaldi Ordinis Servorum D. Sanctæ Mariæ de observantia, & Zenonis Monialis Conventualium Ordinis divi Benedicti, constructis in ejus suburbiis, ejusque portis sanctorum Luce, & Michaelis, & Moise obstruatis, & ibi portis, & turriculis Urbiculæ dirutis, murum præsidio bis milium Germanorum sub Coradino de Glumes, & mille quique centum Hispanorum sub Thoma de Sangui nuncupato Bajacete, & ducentum equestrum sub Sarra Columna, die secunda Augusti obsederunt, & die sexta infestissime oppugnaverunt, tribus in locis apertis ejus moenibus cum pila ferrea, & marmoreis ex tormentis bellicis illuc conductis in ea exoneratis, amissisque ex ipsa Venetis ac Pontificis circiter mille cum plurimis tribubus, & die quinta Septembris Franciscus Maria Duce Urbino eorum exercitum supremo rectore, ipso reliquo exercitu illic supervento, utrinque factis multis levis præliis, in quibus multi ab utrinque occubuerunt, ex prælio die vigesima quarta Septembris repperunt: & Caesarianis illic abeuntibus die decima Octobris, die decima octava dimiserunt, Sfortia illic profecto, Petro Pisauriensis ibi per Venetis legato, & pro Cesare Prætoris Alcasio Botta J. C. Cremonensis, eique per Sfortiam substituto Signorino Cutici J. C. Alexandrino.

Et Mediolanenses, cum adhuc immanis oneribus oppressi tumultum excitassent in Hispanos ibi degentes, per ipsos repressi fuerunt, nonnullis ibi populatibus occisus, & quibusdam eorum nobilibus sibi suspectis illuc relegatis gravi eorum excidio, ac calamitate, summus Pont. reconciliatus Vespasia-

no Columnæ filio Prosperi, cum quo bellum habuerat, dimissis tribus milibus pedestribus, quo tenebat ad urbis præsidium, Pompeio Colonna, & etiam Vespasiano ad investigationem Ugonis de Moncada Romæ legati pro Cesare, est copias ingressus, ipsoque augmente in artem Adriani, compulsi sunt factis inducus cum eo per quadriduum revocare in agrum Placentinum ex dominio Mediolani copias, quas ibi habebat ad auxilium Sfortie. Et Ferdinandus, Archidux Austrie, ex Germania per Tridenios filius sub Georgio Frundsbergio transfudit in Italiam ad opem Cesaris fratris quatuordecim milia Germanorum cum valida equestrum turba, Venetis occurrentibus, ac frustra repugnantibus, & quibus progressus in agrum Mantuanum ad Governum dum occurrissent Dux Urbini, & Joannes Medicus eorum copias, dimissis Gallis adversus Caesarianos in dominio Mediolani, & utrinque commisso praelio, & vulnerato Medico ex pila ex sclopo emissis in altero crure, & delato Mantum, & ibi mortuo, Germani prevulerunt, & Galli per eos ac Pontificis, Laurentio Urbino, & Guidone Rangone ducibus, expugnata Modetia, & nonnullis receptis ex dominio Mediolani, superventa hunc ierant ad hybernæ. Et Franciscus Sfortia Dux Urbini, & Petrus Pisauriensis legatus Venetorum, & legati Gallorum, & aliorum confederatorum, & Marchio Salasorum, die duodecima Decembris habuerunt comitia Cremonæ, Carolus Cesar duxit uxorem libellam filiam Emanuelis, & sororem Joannis Regis Lusitanie, ex dispensatione summi Pont. dote aureorum centum septuaginta milium, & Joannes duxit uxorem Catharinam, sororem Caroli. In montibus Urbini facto conflictu inter Corvos & Milvos, quamplurimis occisus, Corvi succubuerunt. Et locustæ quoque in ea regione gravè damnum iulerunt ibi fructibus. Mulier rusticana ex vico domorum de Stephanis agri Cremonensis peperit potentem solo lumine dextro, duobus cornibus in fronte, & absque hamæ, & carnibus leprosis & coarctis.

Anno sequente Cesariani exercitu viginti milium Germanorum sub Georgio Frundsbergio, Hispanorum sex milium, & Italorum quatuordecim milium, Carolo Borbonico Duce supremo, Placentia obseis, & oppugnata, & dimissa Mediolani congruo præsidio etiam Germanorum, & Hispanorum sub Lava, & recepto in ejus partes Duce Ferrarie, ex Gallia Cisalpina per Flaminium ierunt versus Romam, & Frundsbergio infirmo, & mortuo Ferrarie, ingressi Hetruriam irruerunt agrum Florentinum, & inde profecti Senis, eas obsederunt. Et dum Galli, & Veneti confederati, Urbinate & Salustiano ducibus, eos insequentes exercitum appulissent Florentiam die sexta Aprilis, ibi tumultu excitato per Florentinos pro recuperanda libertate, & represso per Principem Bonuli ex ducibus Gallicis, ipsius prudentia & dexteritate, & in montibus Camerinis turmas equestrum Cesarianorum illic traducta per Orpheum Ausidan prælio profligata à Camillo Urino, copias sua dimissa Senis, invito Lanço eis occurrente ad Aretium, per eam data fide summo Pont. cum, nec dominum ecclesie non infestaturus fore, Cesariani Romam properarunt, & die sexta Maji oppugnaverunt, & ibi Borbonio ex idu pilæ ex sclopo emissæ ab urbe occiso, eique successit Philiberto Auregorum * Principe Sequeno expugnata, & ingressi diriperunt, summo Pont. inco-lum ingresse artem Adriani, in qua obseis & adactus necessitate se illis die sexta Junii ex conventionem secum inita & firmata per Cæsarem die ultima Octobris quatuor centum milibus aureis

pro parte solutis, & reliquis promissis solvi, quam primum passus pro ipsius redemptione, per eum ex iussu Caesaris datus obsequio de ipsis solvendis, illuc clam Germani & Hispani cum custodibus, se contulit ad Urbem veterem. Ex Florentini ex Florentia expulsi Hippolytus Cardine, filio Juliani Secundi, & Alexandro filio Laurenti quondam Petri Medicei, & alius eorum factionis, qui iuverunt Lucam, se vindicantur in libertatem. Et Veneti ex dominio ecclesiastico Cerviam & Ravennam, & Dux Ferrarie Mutinam receperunt.

Et de mense Maji prope & extra portam omnium Sanctorum Cremonae propugnaculo, & altero ad portam sancti Michaelis inchoatis, & die tertia Julii audito terræ motu, ex Caesarianis septem millia Larva duce, Sfortiadum tria millia Italorum pedestrium pro Sfortia coactorum Cremonae, Laudae, & ex locis Insule Fulcherie sibi suppositis ex dominio Mediolani, eis munitis presidio, dum irrupissent ejus Ducum, & occuparent Modetium, illuc properantes inde expulerunt, & Modetium diruperunt. Et Odetus Fusius regulus Lausenci exercitus consilio communi dispensio Gallie & Angliæ Regum, intellecta per eos urbis occupatione, & direptione, ac obsidione summi Pont. in arce Adriani facta per Caesarianos, ad ipsum liberandum ex Gallia descendit in Italiam, & firmatis ad principium Augusti castris ad urbem Hasensem, & illinc transmissis copiis ad oppidum Boschi in agro Alexandrino, illo expugnato, direpto, & combusto, ibi captivatis Germanis cohortium Com. Lodroni ex Alexandria illuc ad presidium transmissa, profectus fuit Genasum, & ibi secum conjuncto Caesaris Fulgoso, ejus copiis, ac Andrea Dora ex equitibus sancti Michaelis illuc appulsi, classe Gallica triremum decem & septem, ac plurium navigiorum cum mari se tenuis obsedit, ac redegit in. ius Regis Gallorum, inde obsedit Anconitum Adurno ibi Duce, Augustino Spinula, aliisque eorum agnatis, & Flicis, & ibi captivatis Simbulo Flicis, & Gabriele Martinegro, Antoniotto autem illuc assurgente, ibi Philippo Dora dimisso in egerere, in quo eum poni fecerat, ipsaque munita presidio Gallorum sub Theodoro Trivulzio ibi constituto reddito, inde abiit Alexandriam, tamque oppugnavit, ac recepit, inde Caesarianos, qui ibi erant ad presidium, dimissa incolantibus, & illuc transitiv in Ducatum Mediolani, & ibi secum conjunctis copiis Venetorum profectus Papiam, cum quoque oppugnavit, & cepit, diripique jussit die decima Octobris, Ludovico Barbano ibi ad presidium duce cum egresso, & dum illius fidei se permisisset, de tento, & transmissio Genasum, & illuc Petro Navarra copiis suis destinato in Caesarianos, egressos Mediolanum, & Abate Grasso recepto illic firmatos, illisque ope Sfortiadum eorum conjundiorum inde expulsi, ex Papiam abiit Placentiam, & ibi Duce Ferrarie & Marchione Mantue, intervenit legatorum suorum illuc transmissorum, receptis in partes Regis Gallorum, inde motu castris exercitus viginti quinque millium pedestrium, & bis mille quinque centum equestrium iter suum direxit versus Romanam.

Et Caesariani duce Larva egressi, Mediolanum, Venetos ac Sfortiades junctis armis ingressos ejus Ducatum, ipsa occurrentes coegerunt praelio pedem referre Melignanum, & illuc non abire. Et cum mox Jo. Jacobus Medicus conductus per Gallos, & confederatus ad eorum stipendium, occupato Montegio inter Novacum & Leucum, inde copiis suis in eos castrametantes ad Melignanum transivisset, ipsosque compulsi retrocedere Mediolanum, & deinde tentata infeliciter recuperatione Monteguti per Ludovicum Barbanum ex duobus Caesarianorum, copiis suis egressi adhuc in ipsum,

A & secum praelio congressi ad Gallarate, cum, ipsique copiis federatis, & dum supra lapsus ad fines lacus Larii Leucum, quod tenebant Caesariani, obsideret, ex arce Olgeti in adversa ripa Abduæ, etiam per eum occupata expulserunt, & deinde eadem concello Leuco ex consilio Hieronymi Moreni in partes suas habuerunt adversus Sfortianos & confederatos, & omnia, quæ ipsi ex dominio Mediolani occupant in ejus parte superiori, recuperant uni cum Novara, Philippo Tornello civis suo, & militante stipendio Caesaris eam ingressi, ex ipso Ducatu, & ex agris Papiensium, Novariensium, & finitimerum, per eum & alios præda paucis abducta. Et Henricus Junior, Dux Præconis, ex Germanis inferiori decem millibus Germanis, & sex centum equitibus, de mense Maji in gratiam Caesaris, ut ius opem ferret in Italiam, sibi frustra resistentibus Venetis, intrat, & omnibus locis, per que transit, direpto, ac ferro & igne vastato, nisi sibi ibi incolæ parati essent pecunia pendere, obedit Bergonium, eoque dimisso, secum conjunctis Hispanis, eis Laudæ appropinquavit, ad cujus presidium erat Pualis Sfortia duodecim cohortibus Italorum, & cum illinc per eos repulsi fuerit gravi strage, & ex Germanis infectis epidemia, quæ in dominio ipso debachabatur, multi perissent, cum illis, qui sibi ab illa, ac strage, superfuissent, rediit in Germaniam ad medium Julii. Et Hispani pedem reulerunt Melignanum omisso Mediolano, fere ab omnibus dimisso ob gravia onera, quibus ibi incolæ per illos omnia omni pietate afflicti, & Papiam occupant Annibale Picernus duce Sfortiano, ejusque pedestribus mille ducentum, quibus eam tuebatur inde expulsi, & quæcumque alia ibi finitima.

Et Franciscus Borbonius, Com. S. Pauli, cum ex Gallia Transalpina iussu ibi Regis, ut resisteret Præconis, ac Germanis, alio exercitu octo millium pedestrium, sex centum equestrium, & totidem velut descendisset in Italiam, & recepta nonnullis ex dominio Mediolani, quæ pervenerant in Caesarianos, progressus fuit in agrum Cremonensem, & ibi secum conjunctis copiis Venetorum ac Sfortis, & sibi Papiam regressus, ipsam expugnavit, sibi resistentibus Petro Birago, & Busicella ducebus Caesarianis, ibi ad presidium illuc ad opem transmissis per Larvam à Melignano septem centum pedestribus, ex septem millibus, quos secum habebat, & in cujus oppugnatione Annibal Picernus duce Cremonensis, & ejus pedestres strenue se gesserunt, & Hispani pedem reulerunt ex Melignano Mediolanum. Carolus Cesar die undecima Novembris, dum esset Burgis in Hispania, sibi ad eum missis facibus per Regem Gallorum provocatus ad duellum illud acceperat, bellumque movit Duci Geldrensi, Regis Gallorum partes sequenti, eumque obsessum in urbe Tilia multis exiit, & cui Rex nullam opem ferre potuit. In vico Domorum de Stephanis apud Cremonensem contigit casus horrendus, & miserabilis, nam ibi incola valde infestus per militem impium, hospitalem in domo ejus habitationis, ut sibi provideret de caribus, quas comederet, cum videretur percutiendo, cum non haberet, unde posset eas emere, occisi per eum filia amorem duodecim, & filio octo, eorumque caribus coctis, & militi appositis, ex nimia doloris impatientsia mox ad flumen Olis profectus, in ipsum se projecit, ac suffocavit.

Anno sequuto Cremonæ episcopo Benedicte Adcolto, & Petro patruo suo Cardinale perpetuo administratore, & Prætor Benedicte Tonio J. C. Mediolanense, & Ducali Senatore integerrimo, & sub quo multi improbi scelum suorum penas dederunt, eique mortuo ad principium Aprilis substituto Ludovico Petro etiam J. C. Mediolanense, & Ducali

A. C.

1540

Ducali

Ducali Senatore, Galli Lautreco duce secum conjunctis quatuor millibus Germanis sub Petro Advocato Brixiense, ac totidem Italia, & quinque centum equestribus, & mille quique centum velutibus Venetorum, ac Florentinorum sub Alphonsio Estense, ac tunc Valerio Urfini, progressi sunt exercitu triginta millium pedestrium, & equestrum sex millium in Latium, & ibi occupata Aquila, & alii in ea regione praeputer Apuliam, & cum ex Caesariana tredecim millia pedestrium, & bis mille equestrum Alphonsio Davalo, & Alarconio ducibus urbem egressi, eosque insecuti ad Trojam in Apuliam firmasset castra, illic in illos transiverunt, & ibi utrique commisit praelio, & mox alii levibus factis per sepebendum, quo illic calumetati sunt, Camillo & Valerio Urfini strenue se gerentibus ex ducibus Gallorum, & cum Caesariana superventis in auxilium Gallorum alii sex millibus pedestribus Florentinorum sub Alvano, clam motis castris inde profecti Neapolim, eam ingressi fuissent, illos insequi in Melphim expugnatum, ac diriperunt, ibi tribus millibus, & ultra Caesariana, qui illic erant ad praesidium, occisis, & ex Gallis desideratis cunctis mille quinque centum, & Venuio, & nonnullis aliis civitatibus, oppidis, ac vicis receptis per eos, obediunt, Ariano etiam tunc per Caesarianos, quia ibi incolae eis noluisse parere, depolant.

Ex cum Philippus Doria classe Genuensium octo triremium, & Andreas Doria classe Gallica illos ad subsidium Gallorum applicuissent, & per eos commissa pugna cum classe Caesariana sex triremium ad promontorium Urbi prope sinum Amalfitanum, & profligata Caesariana, occisis Ugone Moncada Prorege Neapolis, Maucino Dapa, cum multis aliis ducibus, & septem centum Hispanis, & totidem navarchis, & captivatis Davalo, Alcarzio, & Camillo Columnenibus, & multis aliis Hispanis ac Neapolitanis ducibus, ac militibus peregatis, qui erant super ex, & ligatis ad catenam, & coactis navigare, modo non forent vulnerati, & ex Genuensibus, & Gallicis militibus, & nautis autem occisis circiter quinque centum, & in Calabriam quoque inter Caesarianos & Gallos gesto invicem bello, & per Gallos ibi receptis multis, & ad Anveriam ibi utrique bis commissa pugna, in qua prius praevaluerunt Caesariani, & mox succubuerunt Ferdinando Gonzaga eorum duce, & Neapolim appulsa classe Gallica, super qua erat Laurentius Urfinus ejus copias, ac superventa classe Veneta Jo. Petro Lando, & Jo. Petro Mauroceno Praefectis ex Apulia, redactis in eorum potestatem Mola, Paligiano, Brandusio, & multis aliis municipiis ibi, & Calabriz, & illic per eos & Gallos cum Caesarianis factis multis levibus praeliis diverso Marte, & ex epidemia tunc fore ubique in Italia sevicente, ex Gallis, qui ibi erant de mensibus Julii, & Augusti, fere quarta parte extincta: & Lautreco die duodecima Augusti, ac Principe Valdemonte, qui recepta Neapoli juve majorem suorum sperabat ibi fore Regem, & Marchione Salsolium, qui recepta Neapoli Trivulzio, multisque aliis praeteritis, ducibusque ac nobilibus cum Gallicis, tum Italis, tum ex febre, quam alii diversis morbis ibi in castra, & alibi in locis, ad quae se receperant, ut curarentur, ex vivis sublati, reliqui dimissa Neapoli pedem retulerunt ad municipia ibi propinqua, & cum Caesariani Neapolim egressi eos insequuti fuerint, fere omnes die vigesima nona fuerunt captivi, & spoliati ab illis, qui mox Capuam, & alias urbes, & oppida, quae occupantur Galli, ex regno Neapolitano, receperunt, & bellum prosequuti sunt reliquos Gallos, & Venetos, terra, & mari in Apulia expugnata Manfredonia, ac oppugnato Trano per Venetos.

A Ex Andreas Doria, cum Francorum Rex ab eo postulasset sibi per eum confignari Davalum, & Columnam eis confignare recitatis ob id, & quia per ipsum fuisset stipendio defraudatus, in eum indignatus ab ipso deiecit, & Genuam purum suam inde Gallis expulsi una cum Theodoro Trivulzio ibi pro eis redire reddidit liberam, ipsique constituit ducem Albertum Dorian, & mox universam ejus ditionem, ac Savonam in sui potestatem redegit, & Genuenses, cum ex Gallis tria millia, ac Inubria regulo sancti Pauli ducente Genuam properassent, eam recuperaturi, eos inde repulerunt, & ab ipsis Genuam vacati sunt, & ibi arcem per Theodorum Trivulzium omnium rerum penuria oppressum sibi deditam receperunt. Et Carolus Caesar ex Hispana classe transmisit bis mille Hispanos pene omnes incortes, & fere nados, & omnium rerum indigos illos ad eorum subsidium, si indiguerint, sine minus domini Mediolanensis, & qui dum Barbaro dace Genuam conducti, & per Genuenses non admissi, per montes Placentinos longis itineribus ad Padam ripam adversus Belzojolum ducti, ibi Pado trajecto Mediolanum profecti sunt, & Caesariani ibi Antonio Larva dux, dum eis nullus locus trans Ticinum preteret, & Veneti trajecto Abdua, & Galli una conjuncti cum Sforziana Mediolanum obediissent, eosque ipsorum paucitate diffusi potiri, inde abulicet, Veneti Melignanum, & Galli Landrianum, ut inde irent Genuam oppugnatum trajecto Pado, Mediolano noctu egressi, Galloque improvisi aggressi, eos fuderunt regulo sancti Pauli eorum supremo ducente, & Hieronymo Castillonense, & Claudio Rangone captivatis una cum multis aliis, & quampluribus occisis, & reliquis, dum ausugissent versus Papiam, per milites Picenardi, qui ibi erant ad praesidium pro Sfortia, armis & equis spoliatis. Et Torricellus ex ducibus Caesarianis Novariam per ejus arcem, quam tenebat, ingressis copias suis cum occupavit, inde expulsi Sfortiani, qui ipsam tenebant, & mox inde egressus praedictum, cum praefixi ibi arcis eam ac civitatem exivisset. Et per Sfortianas quinque in arce captivos, inter quos erant tres Novarienses, auxilio nonnullorum operationum, qui ibi erant arceps armis ipsam occupant, Hispani, qui illic erant ad praesidium, tum trucidati, tum carcerati, audita ejus occupatione illic properavit, & cum ipsam oppugnasset, & Sfortianis dimissa sua paucitate, sibi pacta eorum ac bonorum suorum incommunicate eam recepit.

Carolus Caesar Carolum Ducem Geldriae sequentem partes Gallicas anno superiori per eum vico Olandae opulenta direpta, & Monte civitate munitissima ad flumen Halse obfessa, & expugnata per Caesarianos, se ei permittentem in sui potestatem recepit, eique, donec vivisset, dimisit Frisiam sibi concessam per Philippum patrem Caroli, & etiam habuit ab Henrico Batavo praefile Trajecti, & domo regionis Transilvaniae ex auctoritate summi Pont. & consensu ibi accolarum dominium illic temporale, dum Dux Geldriae in ea ipsum infestaret, dimissa quoque Duci ipsi Gravelinga ibi urbe, per Joannem ejus principem, dum infestaretur per Georgium Ducem Saxoniae, & Frisiae dominum. Cremonae a principio mensis Februarii usque ad principium mensis Decembris saevit pestis, ex qua plurimum cuiusque generis perierunt, dum ibi forent excellentes Pbyfici, inde oriundi Jacobus Alavian, Jacobus Barbo, Hieronymus Carcanonus, Simplicianus Macanens, Marcus Antonius Hala, Homobonus Orfidus, vulgo Offredus, Georgius Fundulus, Hieronymus Luparus, & Cathaldus, & Petrus pater, & filius della Manna, & Cathaldus filius filius aiterius Petri clarissimi Rhetoris, & Grammaticae, & Doctoris litterarum humanitatis, & qui cum Cremonae

communi ipsius aere conductus publice legi docuit, & interpretatus fuit summa facundia, & Laude usque ad ejus mortem; & decesserunt Daniel Gajetanus, & Franciscus Concoregius preceptor meus, clarissimi Rhetores, & qui publice ibi docuerunt litteras Grammaticas, & Humanitatis, & etiam Gajetanus litterarum Græcarum, quibus ac Poësi eruditus fuit. Raynera secunda filia Ludovici olim Francorum Regis nupta Herculi Duci Ferrarie ex Gallia illuc accedens die octava Novembris Cremonam accessit. Et ex ipsa postea & fuit in tota fere Italia vigentibus infinitis mortuis, & per plurimos ex eis dimissis filiis tum ætatis infantiis, tum puerilis ætatis vagantibus die & noctu per itinera, templa, fora, & alia loca publica vestitus sibi medicamentis, Venetiis Hieronymus de Meani ibi incolam miteris eorum duram ciuitatem, multos ex eis illic colligi, & conduci fecit in domos ad id paratas, & perpetuo victu, & diurno ex suo proprio aere eis fuituro, ipsa dimissis sub regimine tum ecclesiasticorum, tum secularium preside vice, illinc aliat ad vicum Somaſchæ Ducatus Mediolani propinquum agro Bergomensi, & in ipsa ciuitate opo nonnullorum ibi incolarum Christi fideiſum Bergomi erectis tribus hospitalibus, uno scilicet pueroſum, alio puerorum, & alio mulierum ex impudica vice poſſerunt ad poſuicam, & alio Mediolani orphanorum Francisci Sfortie ibi Ducis quoque auxilio, & ibi, & in ea regione collectis, & conductis in ea orphanis, & mulieribus impudicis earum ciuitatem, & illic collocatis, eis quoque perpetuo & diurno victu assignato, eoſque Meano mox mortuo in ipſo vico Somaſchæ. Et tunc multi alii idem opus piam & laudabile imitantur in multis aliis ciuitatibus Italia, & præſertim in Indubia idem opus ſunt. Et Cremonenſes procurantibus Pagano Pontano priore clericorum ecclesiæ cathedralis Cremonæ, & Homobono Lizario heremita, Cremonenſibus multorum aliorum ope assignarunt puellis adules hospitalis eorum de Tincina in vico ibi sanctæ Sophiæ, illic conſtituto oratorio ſub titulo diuæ Uſuliæ, & pueris empta domo in vico sancti Natarii à Gaſpare Gallarzo, & mox illic ad nonnullos annos vendita, & alia empta in vico sancti Vitalis, & in ea, ac domibus ibi ecclesiæ, in qua ſit reſpoſum corpus Beati Geroldi, collocatis, eiſque pueris, ac puellis, donec adoleverint, regulatis, & ex elemoſynis educatis, & eruditus bonis moribus, ac præceptis diuinis, articulis fidei Chriſtiane, ac documentis, & præceptis ecclesiæ Rom. & ad vacandum frequentibus ad omnipotentem & miſericordiam Deum trinum & unum orationibus, & laudibus, & invocationibus auxiliis B. Mariæ Virg. Genitricis Redemptoriæ D. N. Jeſu Chriſti, cuique ſanctorum, & electorum, & ubi aliqui ex eis cupierint erudiri litteris grammaticis, in eis eruditus, & etiam aliquibus ex eis inſtructus in aliquibus artibus, ubi ipſa idonei fuerint, & ubi aliqui ex eis optarint promoueri ad ſacros ordines, ad eos ipſiſ promouit, & perſeuerantibus in ea religione cum nonnullis aliis laicis, & aliis ejuſdem ordinis, & egredientibus ipſis domos alias ſubſtituit, ex eis etiam pueris & puellis aliquibus concessis ad ſeruiendum nonnullis Cremonenſibus, & ex ipſis puellis aliquibus nuptas eis data congrua dote ex elemoſynis collatis per reſpoſes hoſpitalium, & aliorum locorum pium ex ipſa ciuitate, & per alios religioſos, & alios Chriſti fideles, etiam pro eorum orphanorum alimentis, eis gubernatis per nonnullos Cremonenſes aliquos ſacrorum ad ad quorundam electis.

A. C. Anno ſubſequente Carolus Caſar percuſſo ſoldare cum ſummo Pont. qui eiſ promiſſe Mediceos reſtituere Florentiam, & Alexandrum ſumum Pont. nepotem ibi conſtituere Ducem, per eum tamen ducta uxore Margarita filia naturali Caſaris, eoſque in-

A. ſignito per ſumum Pont. de more corona imperialis, & die quinta Auguſti cum Rege Gallorum interuenſe Ludouice ejus matris, ac Margaritæ amittæ Caſaris reſtrictis Flandrie in unum conuentum apud Cameracum in Burgundia inita concordia, qua cautum ſit, ut Rex duceret uxorem Eleonoram ſororem Caſaris, ex qua, ubi ſuſcepſſet mulierum, ei concederetur Ducatus Burgundiae, & pro redemptione filiorum penderet Caſari vigintiſ centena milia aureorum, & Regi Angliæ ducentum milia, ex Hiſpania claſſe traiecit Savonam die octava, & inde die decima Genauum, ubi cum honore à Principibus Italia receptus fuit, & illinc die vigesima ſecunda Septembris Placentiam accessit, ubi etiam ſummo cum honore & gaudio ſuſcepſus fuit per Hippolytum Mediceum, & Alexandrum Farneſium, & Franciscum de Angelis Cardinales, illuc tranſmiſſus per ſumum Pont. ad præſtandum iuramentum fidelitatis erga ipſum, ac eccleſiam Rom. & Haſtatem urbem ſibi diſſimam per Gallorum Regem, dono conceſſit Beatriſ ejus cognatæ, uxori Caroli Philiberti Ducis Sabaudie.

Et Caſarini depentes ad præſidium Mediolani Lava duce, dum illuc ſet ad Carolum Caſ. Papiam ex pacto receperant ab Annibale Piccinato duce Sfortiano, ac oppugnantem caſtrum ſancti Angeli, Et Carolus Caſar ex Placentia ixit Parmam, & illic Mutinam, & ex ejus exercitu quindecim milia pediteſibus, his mille velum, & mille terreneum equitum Philiberto Salomoni Belgæ, ſeu Sequano, Principe Aurengorum duce ex regno Neapolitano deſcenderunt in Umbriam, & ibi receptis Meviana, Peruſio, & Aſiſio, & Hiſpello expugnat, ibi ducebatur ad præſidium Leone Balano, & Jo. Baptiſta Borghieſe Senenſis, & ibi deſiderata multa Hiſpania cum Joanne Urbino coram cohortum ſupremo reſtore, & in ſiſ poteſtatem compulſo, & ſpoliatis militibus, qui ibi erant ad ejus præſidium, præter fidem eis datam, ex ipſa regione domini Malateſta duci ſupremi Florentinorum, occupatis quibuſcuſque aliis, progreſſi in Hecuriam, & illic quoque occupatis Aretio, Caſtroleone, & Cortona, ea quoque oppugnata, Florentinorum, Florentiam ſe appropinquarunt, eamque obſederunt die vigesima quarta Octobris. Et Florentini conſcriptis duodecim milibus pediteſibus, & quatuor milibus equiteſibus, & ex ſiſ armatis ſeptem milibus ſub Mario Uſiano, Stephano Columa, & multis aliis ductoribus ac ducebus Itali impigerunt Balione Malateſta duci ſupremo, illa reſiſterunt. Et Carolus Caſar ex Mutina proſectus eſt Bononiam, dum ſumum Pont. ex Roma comitatus multis Cardinalibus, prælatiſ, proceribus, ac nobilibus illuc ſe tranſlaſſet, & Franciscum Sfortiam, cum illuc acceſſiſſet, ad reſiſtentionem ſumum Pont. ſibi ſupplicem in ſui gratiam recepit die vigesima tertia Decembris eidem diſmiſſo Inſubrum dominio, depoſitata per eum Chriſtierni, filia Chriſtierni Regis Dacie, ex Iſabella ſorore Caſaris, eique promiſſa per Sfortiam novem centum milibus aureis, ex quibus tunc deberent pendere quatuor centum milia, & reliqua intra decennium quotannis equis poſſionibus, ſibi reſeruatæ Noricomio, & Mediolani arce, donec promiſſis pecunie primo anno ſoluerentur, & in partes ſuas recepit Venetos, & reſiſtens per illos occupatis ex Apulia, ac eccleſiæ Rom. Cervia, & Ravenna, & per ſumum Pont. & Ducem Ferrarie ſibi commiſſa omniſ controverſia, quam habebat pro Rhegio & Muria.

Stella crinita in Italia, Germania, & Gallia de menſibus Julii, & Auguſti conſpecta. Et Sfortia ſibi diſmiſſo dominio Mediolani per Carolum Caſarem, (ut præſertur) ut ibi inſeſ ſubſidii ſuiſ jao miniſtraretur, eorumque controverſie rite & recte deſiderentur & tollerentur, & omnia illic recto ordi-

ne transirent, pro eorum quiete & salute, ibi habitavit exilium Senatus ex quatuor reverendis Religiosis, totidem viris Militaribus insignibus, & duodecim Juris peritissimis, ex quibus essent quatuor advenae, cum Praefide, ac Consilio à secretis ex viris tum militaribus, tum rogatus cum supremo Cancellario, & officium Quæstorum reddiditum acrarum ibi ordinari, & extraordinarii annonæ, ac a quarum summa regalia illas labentium cum eorum Praefidis, Advocatis, & Syndicis Fiscalis, & Scribis, ac supremo ibi criminum Vindice, & ex Senatoribus fuerunt Cremonenses Jo. Franciscus Stendrius, & Jo. Baptista Specianus insignes J. C. & Specianus etiam ex ipsa consulentibus, & supremus quæstor criminum, & ex Scribis apud excelsum consilium Stephanus Gulpertus, & penes excellentissimum Senatorem Franciscus Petrus Niger vates, ac Græcis & Latinis litteris eruditus, & Galeatus Rocca, & ex suis militaribus tribus incitis Annibal, Sebastianus, & Orpheus Picenardi, Jo. Baptista, & Franciscus fratres de Pelzola nuncupati de Mattis, Baronus Somentus, Marc. Antonius Fabagrola, & Carolus de Grandibus, & Jo. Antonius Manaria ex oppido Caltridensis, & ad stipendium Caroli Caesaris Ludovici, Nicolai, & Marchionis de Burgo, & prius fuerunt ex Senatoribus ecclesiasticis Georgius Gadus, praepositus monachorum Ovidius Humiliorum relictiorum in ecclesia, & domibus divi Abundii, seu D. sanctæ Mariæ in Horto, & ex Senatoribus brevis togæ Augustinus Somentus. Et Fabagrola ob ejus fidelitatem adversus Franciscum Stortium domum suam, & ex ejus aulica fuit, & per Carolum Imperatorem, & Philippum Regem Hispaniæ filium suum, mortuo Stortia tam in re belli quam pacis obtinuit multa munera, quæ diligenter, & multa cum laude exequutus fuit, sequendo vestigia majorum suorum, ex quibus multi fuerunt ecclesiastica insigniti dignitate, & aliqui conspici arte militari, & aliqui doctrina Juris.

A. C. Anno millesimo quingentesimo trigesimo octavo 1546. Dominici, Cremonæ prætoris adhuc Ludovici Forro, Maximilino Stortia Lutetiae mortuo, & apud Carmelitas sepulto, Carolus Caesar die Jovis vigesima quarta Februarii, & solemnitate divi Mathiæ Apostoli, & ejus natalis, à Clemente summo Pont. assumptis insignia Imperii, Marco Alvaro Osorio Marchione Altorgiæ auro sceptrum, Didaco Paceco Duce Afcalonum eric genimato in vagina condito, Hispanis, Alexandro Mediceo Duce Florenti, & genero Caroli Caesaris, orbe auro cum cruce præfixa gemmis distincta, & Bonifacio Pæneologo Marchione Montisfatis corona aurea, præcolentibus ad ecclesiæ divi Petronii Bononiens. protectoris: & dum ex ea, quæ sit cathedrali, abiret corona insignibus inter Cardinales Rodolphum, & Salvatam eodem Marchione in solenni cblamyde cum coronam, & Francico Duce Urbini, & præfecto urbis, & duce supremo exercitus Veneti in velle purpurea Dalmatica cum tegumento capitis, condito in metæ formam, aurea cruce distincto, & tenuis utraque pendensibus, & Philippo Com Palatino in tali veste etiam purpurea frigus munica, & plano pilo candido, & pelibus fulso aureum orbem, & Carolo Duce Sabaudiz pileolum amonibus, inaragdis, & carbuncibus interlucensibus sublitum, & quæ cum oporteret majores officii gratia coronæ capiti Caesaris dempta præsentis manibus deferendi, & facta fide cum juramento per Marioum Carneciolum protonotarium Apostolicum Neapolitanum, & Com. de Nassau cubicularem supremam, & Andream Burgum Cremonensem legatum Caroli Caesaris, penes huncsum Pont. ejus electionis scilicet Aquisgrati per Electores Imperii in Caesarem, eaque præfata summo Pont. per Cardinalem An-

conitum, & Bononiæ celebratis hastidulis ob latitiam natalis Ferdinandi filii Caesaris, tunc de recenti nati ex Iulbella uxore in Hispania, dimisso summo Pont. exercitum, quo æstus obiecta fuit Florentia, illic superveniens ex Gallia Cisalpinis aliis sexdecim milibus pedelibus cum viginti quinque tormentis bellicis sub Davalo, & mos sex milibus Germanis sub Felice Lodronio, & Hispanorum nonnullis cohortibus sub Petro Valco, Italorum cum obsidentium supremis tribus Petro Aloyio Farnesio, Alexandro Virelio, Jo. Baptista Sabello, Martio, & Camillo Columnis, Horatio, & Stortia Balonis, Pirro Stipicantio, Petro Maria Rubeo Com. S. Secundi, Scarlengo Hæstense, Andrea, & Jo. Baptista Castalis, Francico Marmaldo, Jo. Salsello, & Rodolpho Gonzaga, ex Bononia die vigesima secunda Martii ivit Mantuam, & ibi Federico Gonzaga consilio Duce, inde abiit io Germaniam, & pridie solemnitate gloriosissimi Corporis Christi applicuit Augustam, ubi erant indicia comitia Principum, & civitatum Germaniæ ad tollendos controversias religionis Christianæ, quæ ob diversâ sententiarum componi non poterant, licet optatum Cesar enixè laboravit vulgato edicto, quo mandavit veteres ritus ceremoniarum in ecclesia Rom. retineri debere, ibi assidentibus Ferdinando fratre, Cardinale Campegio legato Apostolico, Alberto præfate Mogunziæ etiam Cardinale, & Christophoro Stadio ibi præfate, Joanne Duce Saxonie una cum Joanne ejus filio, & Erneste, & Francico Ducibus Lungemburgi ejus fratribus, Annibale Otfiano, & Joachimo Marchione Brandenburgi, & multis aliis ecclesiasticis, prælati, religiosi, & theologis, & viris doctis, & principibus, & perfectis comitis die vigesima Novembris illinc abiit in Flandriam. Et Eleonora Caesaris soror tercia Francico Regi Gallorum desponsata ex Hispania trajecit in Galliam cum libere ipsius Regis de mense Junii.

D. Et Florentini cum orta discordia inter Italos & Hispanos obidentes Florentium, & utrinque commissa pugna, & occisis supra trecentum, & prævalentibus Italis, Germani iussu Ferdinandi Gonzagæ io Italos arma convertissent, eisque cedentibus Italis ipsorum castra dirupissent, & de secunda Augusti facta conflictu io agro Pistoriense ad vicum Gavatinæ per quatuor milia pedesstrum Florentinorum, & nonnullas turmas equestres duce Francico Ferruccio, dum ex Pisis irent Florentiam cum Caesarianis filio occurrentibus Philiberto Salomino duce, & prævalentibus Florentinis, occiso Philiberto, & utrinque deficientibus his milibus, & Virelio, & Fabricio Marmaldo illic io arcium Caesarianorum preperantibus, fuisse per Marmaldum, occiso, Ferruccio captivato, ac occisis Com. Civitellæ, Joanne de Mariis, & multis aliis, & Jo. Paulo Urfino, Nicolao Massa Albanensè, Paulo de Castro, & Carolo de Civitella tribus, & duobus Florentinorum, & multis aliis ducebus, & militibus utraque captivatis, & Florentie inter Florentinos exorta tumultu ab eis excohorato Maltellæ, post multa alia levia prælia Florentiæ, & alibi in Hætruria diverso eventu utrinque facta, in quibus multi alii occubuerunt, obfessi per undecim menses à Caesarianis supra quadraginta milia, & omnium inopia oppressi die decima Augusti invenerunt compositionem cum Ferdinando Gonzaga Principe Auenturionum, subfinito Guentio Perulino ultra citra commensate, & Joannis Caesarianis pro stipendio octingenta milibus aureis, & Alexandro, & Hippolyto, & aliis ex familia Medicea, & eorum factionis ex Florentia per eos expulsi, recepti, liberati fuerunt ab obsidione per Caesarianos, & per Carolum Imperatorem fuit ibi constitutus Prior perpetuus Alexander Mediceus. Roma die octava O-

Arbris ingenti, & nunquam visa copia aquarum fuit inundata per viginti quatuor horas, & campus Floræ altitudine longissimæ hæcæ eis supergressis, multique ædificiis occupatis, & contempsis ab eis, & quoque in Flandria, Zelanda, & Hollandia Insulis fuit ingens diluvium aquarum, quibus inundata fuerunt Ardonæ, Celsæ, Illerda, & Bucca civitates, & multa alia loca, cuique grave damnum illarum.

A. C. Anno altero Ludovico Piolla J. C. Mediolanen-
1551. se, & Doc. Sen. Cremonæ prætor, Ferdinandus Caroli frater annorum viginti octo, exemplo veterum Imperatorum, Coelestia die undecima Januarii creatus est Rex Rom. & Carolus Imperator, dum esset Bruxellis in Flandria pronuntiavit Mutinam & Rhegium speâre Ducem Ferrariæ, & concessit milicibus Rhodensibus Insulam Melitam spatis miliariorum sexaginta, & distantem à Sicilia per octuaginta milia passuum, & Albertum Ducem Provincensium, & olim Magistrum equarum domine Sanctæ Mariæ Teutonicoe in Prussia, cum adhuc esset hæretici Lutherani, exactoris, & declaravit rebellem Imperiæ, & die sexta Julii creavit Alexandrum Medicum, generum suum, Florentiæ Ducem, cui ejus filii legitimi succederent, & deficientem lineam suam, alii propinquare filiarum suarum subdignitate vexallitæ, & e medio sublati ibi seditionis. Die vigesima sexta Junii, plebs Cremonensis ob grave onus vectigalis macine soldorum triginta Imperialium pro singulo sextario frumenti, ibi incolis arreptis armis cursum per eam civitatem occisus sex ex ibi consularibus. De mense Septembris apparuit cometes horribilis per multos dies, & in Gallia Transalpina viguit famies. Romæ die vigesima quinta Julii visus fuit in aere trabs igneus, & quo cometes conspexit, & in Latino ex pectore puellæ singulo trado effudit aqua frigida in multa copia, & die nona super foro majori Cremonæ subfuit examen aquarum, & de mensibus Septembris, Octobris, & Novembris ex imperu aquarum fluminis Padis ingressum foveas ibi inter portas Padis & Modicæ, foveas ibi propinquo corroso, demolita fuerunt pro parte ejus moenia. Et Sfortia, concessis nubibus multis ejus proceribus & aulicis, per ipsum flumen accessit Venetiam, ad ibi Ducem & Seniores visitandum, & colloquendum. Et Antonius Pirovanus insignis Rheior Cremonensis obiit. Et Benedictus Alphæus, nominatus Lampidus, & qui honesto stipendio conductus Mantuam per Federicum Gonzagam ibi Ducem docuit literas grammaticales, & humanitates, Francicum, & Gulielmum, & Ludovicum ejus filios. Et Hieronymus Fundulus literis Græcia & Latine eruditus, & qui fuit præceptor Francisci, & fratrum de Valesio filiorum Francisci Regis Francorum, claruerunt dimissa poësi per Alphæum.

A. C. Anno sequente Carolus Imperator mense Martio
1552. una cum Ferdinando fratre ex Brabantia iuxta Ratisbonam, ibi causa agendorum comitorum adversus Turcos, quibus interfuerunt Laurentius Campegius Cardinalis, & legatus Apostolicus, Albertus Archiepiscopus Moguntinus, Ludovicus Comes Palatinus Rheni, Jo. Federicus, filius Joannis Ducis Saxoniarum, legatus Langravii Hassiæ, & alii legati civitatum liberarum Germaniarum, & ut concordaret auxilia possent parari, Religiosa controversia fuit propozita ad futurum Concilium, & seu ad prima comitia, & Smalcaldia, & Norimbergæ habiti fuerunt conventus. Et cum Turcarum Imperator Belgrado Alba nuncupato ex Pannonia die vigesima Augusti 1541. expugnata, & die natali Domini anni 1552. Rhodo Equarum divi Joannis Baptistæ sedem illinc expulsum, & die vigesima nona Augusti 1548. factio conflictu cum Ungaris in Pannonia, effudit iussu multorum utrinque caede, & Ludovico co-

A. rum Rege, dum suis in fugam conversis, aufugiendo ab equo, quem infidebat, præcepit cecidit in foveam palustrem in ejus aquis obruto, Budacque eorum metropoli occupata, & anno 1519. de mense Septembris obfella, & oppugnata Vienna Austriæ sede Imperatoris Rom. exercitui ducentum quadraginta milium armatorum, & illinc per milites, qui erant ad ejus præsidium, Philippo Com. Palatino duce supremo plurimorum caede expulso, Principibus Christianis discordibus & negligentibus, factus audacior & arrogantior, iniuria omnino Viennam suppedinare, & Imperium Rom. sibi tributarium facere, confirmatis induciis cum Sigismundo Rege Poloniae, per Serviam & Carinthiam transivisse appulisset Belgradum Ungariæ die solenni divi Jo. Baptistæ, exercitui trecentum milium armatorum, & aliorum centum voluntariorum eos frequentius, & tripartita millium fossorum, & illinc Austriam irrupisset de mense Augusti, Abrahæ & Michælo ducibus supremis, per dies viginti oppido Ganso, ad Ungariæ & Valachiar confinia posito, obfesso, & graviter oppugnato. Et cum Nicolaus Juninus, seu Christianus, ibi præfectus, ut incolam remaneret à vi illa comminata per Turcas, illorum potestatem ipsum permittisset. Et Aloysius Crivius præfectus Turcarum clausi, ea per Danubium ducta, Strigoniæ, ibi duce ad præsidium Corbodano, & Pollovium, C. ibi congressus cum Ungaris eos superavisset, ex eis duodecim milibus captivatis una cum Theobaldo & Albeltherio ducibus, & quatuor centum occisis, parato exercitu ex Hispanorum, quorum dux erat Alphonsus Davalus, Italis sub Ferdinando Gonzaga, & Hippolyto Mediceo legato Apostolico, cum quibus erant Comes Guido Rangonus, Fabricius Marcanus, Antonius, Marcus, & Petrus Columne, Jo. Baptista Gualdus, Petrus Maria Rubens, Philippus Torricellus, & Gabriel Martenogius, præfectis materiei bellicæ, ac Germanis, Burgundionibus, Flandrensibus, & Ungaris nonaginta milium pedestrium, viginti quatuor milium velitarum, & sex milium equestrum in totum, conscriptis octo milibus Ungaris ex ære ecclesiastico per Valentium Tuengum, & Paulum Bachium duces Ungaros impigros, ac fossorum, luxurum, & calorum septuaginta quinque milium, eo transivit in Turcas, & ivit Viennam. Et cum illorum Imperator terroris, etiam viro divo Martino equestre ad ibi moras cum ente nodo adversus Turcas, aufugisset turpiter, amissa ex illis circiter viginti quatuor milibus, & per eos Pannonia & Austria prædæ, ac ferro, & igni suppositis ac vastatis, & illinc captivis abductis circiter triginta milibus, Capsono & Forisio ejus ducibus, equestribus quindecim milibus eis curstantibus ac disipientibus, & per Com. Palatinum, dum eis occurrisset duodecim milibus pedestribus, factio cum illis certamine fusa eorum duce una cum plurimis ex illis occisis, & reliquis aufugientibus, dum etiam occurrissent alii octo milibus pedestribus, & mille quatuor centum equestribus Germanis, Joachimo Marchione Brandenburgi, Racino, & Sigismundo, & Com. Ludovico Lodovici ducibus, & mox alitis cohortibus Hispanorum, & Ungaris equestribus sex milibus, per eos intercepti, à Turcis inhumaniter trucidati quatuor milibus capivis impuberibus, ægillibus. Et cum Carolus Cæsar decreverit dimissa Germania redire eorum domos, cum Hispanis descendere in Italianam, & dimittere Italos in Pannonia & Austria, ut ibi militarent adversus Turcos, ex eis octo mille sibi contritus ducibus Cagorrio & Torosio, inde facta seditione properant in Italiam Maldocheo, & pluribus vicis, & pagis Germaniarum, Særiæ, & Carinthiæ, per quas transivissent, depopulati & combusti idque Viancum, Germanis & aliis ibi incolis armis eos insequentibus. Et Carolus ex ejus exer-

exercitum peditum quatuordecim milibus transivit in Italiam, & profectus est Mantuam. Hora vigesima quarta diei vigesima secunda Julii horologium exstitit super alioque turri Cremonae fulgure fuit percussum. Et de mense Septembri apparuit cometes horribilis per multos dies. Andreas Burgus Cremonensis insignis Orator, & Eques, & ex intimo familiaris Maximiliani olim Caesaris, & mox Ferdinandi ejus nepotis, & cum per eis ac Carolo Quinto Augusto fratre Ferdinandi penes Clementem summum Pont. & multos alios Principes, summus fuit legationibus, ac efficit Bononiæ penes eum summum Pont. Orator, ibi obiit die prima Januarii, ejusque cadaver illinc translatum fuit Cremonam, & sepultum in ecclesia divi Petri, culta per Canonicos regulares divi Augustini.

A. C. Et anno sequuto summus Pont. & Carolus Imperator, & legati Venetorum, & aliorum Principum, & civitatum liberarum Italie, Bononiæ conveniunt, & ibi die vigesima quarta Februarii factus, quod erat inter eos, prorogatus per sex menses. Et summus Pont. instante Carolo communicavit Regem Angliæ ab Catharum uxorem materterem Caroli, post annos viginti, quam ei nupierat, repudiata, superinducta Anna Bolonia Londini coronata die vigesima octava Maji, summo Pont. reclamante, Mariæque Elizabethæ Catharinæ filia die duodecimo Septembris titulo principatus Angliæ se abdicare conata anno superioris. Et Carolus die quarta Martii, dum ex Bononiæ se receperat in Galliam Cæsarinas, accessit Cremonam, & ibi hospitatus est per nonnullis dies in ædibus magnificorum de Trechia, illic prætor adhuc Ludovico Piolla, ad finem anni ibi defuncto, & mox profectus est Laudam, & inde Mediolanum, & illinc Papam, & deinde Genavam, & inde classem trajecit est in Hispaniam per Andream Doriam, eodem tunc concessa Melpi, obijt Sergiani Lanaceto in regno Neapolitano, & Duci Urbini dimisso principatu Sorrie, olim Joannis avi sui empto per Cæsarem. Et summus Pont. redacta Ancona in potestatem ecclesiæ, & Francorum Rex de mense Octobris Massiliæ conveniunt, & Catharina neptis summi Pont. ex Laurentio Mediceo, auctore Joanne Suardo Duce Albanie ejus arunculo fuit desponsata Henrico filio secundo Regi Duci Aurelianensium. Et in gratiam Regis Odetus Castilianus, Philippus Boloniensis, Claudius de Guis, & Joannes Venotus Galli creati Cardinales per summum Pontificem. Ad finem Augusti extra Zodiacum non procul à Perse cometes apparuit se projiciens versus Occidentem per dies quadraginta. Augustinus Foliata Cremonensis ex religioſa Ordinis Heremitarum de observantia divi Augustini, eximius Theologus, in ea scientia composuit multis, Ferrarie in ædibus monasterii divi Andree ejusdem Ordinis obiit, & sepultus fuit in ipsa ecclesia.

A. C. Anno subsequuto Cremonæ prætor Julio Viustino 1550 J. Cons. Placentino, & Duc. Sen. Franciscus Sfortia Dux Mediolani die secunda Maji consumpsit matrimonium cum Christerna, filia Christiani olim Regis Ducis, Clementis Septimum summum Pont. cum de mense Julii apparuissent cometes fere per totum mensem Augusti, die vigesima quinta Septembris anni undecimi sui Pontificatus, & ætatis anni quadraginta septimi creati Cardinalibus triginta uno, obiit: & die terdecima Octobris Alexander Farnesius Rom. & episcopus Holbeus, & Decanus Cardinalis annorum sexaginta septem, fuit suffraganeus, & Paulus tertius nominatus, qui publice excommunicavit Henricum Anglorum Regem, eumque regno privavit, cum eoſdem consilio sibi tanquam supremo capiti ecclesiæ Anglicanæ imparet decimas ecclesiasticorum proventuum persolvit, præscriptis monachis, ad ipsius obedientiam summo Pont. Rom.

A tribus monachis Carthusiensibus adversus illum impietatem reclamantibus extremo supplicio affectis, ipsumque regnum adjudicavit unicuique illud occupare volentis.

Anno Redemptionis humani generis 1555. Rex A. G. Gallorum criminatus per Carolum Imperatorem de foderere Turcorum contempto Germanico se expugnare penes Electores & Principes Germanos, & videns externos Principes adversus eum bellum parere ad engendum copias milites, nolens gravare sibi subditos tributis, ea ab ecclesiasticis questivit. Et Carolus Imperator tentato federe cum Rege Persiarum ad eum transmissio Roberto Anglo, ope Andree Quirini patris Veneti, & ob id è medio sublato iussu relictus Aleppi pro Turcarum Imperatore, ducibus Hieronymo Travilla Com. Sarm. Federico Adurno, Augustino Spinola, & Marchione Finalis, Donaque supremo præfecto classis, ipsius mense Maji ex parva & onusta copia Italorum & Germanorum, Sebastianus Urbemense dux, & Flindrenſium & Hispanorum triginta milium peditum, & bis mille septem centum equitum, & cum quo erant Aloysius infans Lusitanie cognatus suus, Hermandus Toleti Dux Alve, Ferdinandus Gontaga, Principes Balens, ac Balignanz, Alarco Spinulus, & Caraffa proceres Neapolitani, Virginia Ursinus heros Rom. & Paulus Iulioſanus patritius Venetus una cum classe Pontificia, & multi alii preeres Germani, Hispani, & Itali, & Alphonsus Dux Valis, Marchio Valti, Dux supremus exercitus retritus, trajecit die vigesima quinta Maji ex Barchinone in Africam adversus ibi infideles, & Goletæ ibi propugnaculum die quadradecima Junii expugnavit, ibi occisis mille quinque centum Turcis, & plurimis vulneratis eorum ducibus, Sinano Smirnenſe nuncupato Judo, & Asidaro Caranum nuncupato Caccadavolo, inde expulſis, & ibi desideratis Com. Sarm. & quatuordecim ejus milibus, & mox profectus Tuncum, & in partes suas recepto Muleſſe olim ibi Rege, illinc expulſo illud obedit, & facto consensu cum Ariadeno Eneobarbo archipirata illud occupante, quæ multis eade suorum repulſo, intra urbem die vigesima Julii auxilio viginti duorum milium captivorum Christiani nominis, ibi assertoratum in arce, ad ejus præfidium dimisso per Ariadenum Multapha Genenic ex opulo Noviorum rebelles religionis Christianæ cepit, illudque directum una cum omni ejus regno, ac Hippocæ, nunc Bona nuncupato, restituit Muleſſi sub tributo annuo duorum equorum, ac accipit, ac stipendio solvendo mille Hispanis tenendis ad præfidium Goletæ, Ariadeno decem milibus occisis, & tredecim milibus captivis ex ejus exercitu centum milium Arabum, & Turcarum, & Hippone per Carthianos, suffugiente Algerium copias, quæ sibi remanuerant super quatuordecim triremibus, inde abiit classem triumphali, & se recepit in Italiam, & die ultima Augusti ingressus fuit Neapolim, ubi, dum ibi manserit, celebrata fuerunt festalibus ob lætium victoriæ Africane, ac nuptias Margaritæ ejus filie tunc desponsatæ per Alexandrum Medicum Ducem Florentiæ, cui Hippolytus frater suus tunc defunctus, ut Ducem Florentiæ eum existeret, paravit infidias, & confirmavit factus cum Venetis, repulſis Cardinalibus Salvatio, & Rodolpho, & Philippo Strocio, a mulis Medicorum, petentibus Florentiam per eum restitui libertati, & Francico Secundo Sfortia, ultimo Duce Mediolani, mortuo die vigesima quarta Octobris, in eo Ducatu ac dominio iussit, & constituit rectorem Antonium Lavam Hispanum.

Et anno altero, Francico Crasso Mediolanense J. A. C. C. & Cæsario Sen. Cremonæ prætor, obijt Neapoli Roman, eumque die quarta Aprilis ingressus triumphans, & coram Max. Pont. per Cardinalem Lotha-

Lotharingum, legatum Regis Gallorum, compellat de pace, & ad dimittendum dominum Mediolani Henrico filio Gallorum Regis, parum aequis auribus eum audivit, minis additis, se Regem ipsum ad inopiam & ignobilitatem reduciturum, & qui cum intrante autumno pretendens sibi debere Nicensium & Villamfranconem, per ejus antecessores Duci Allobrogum in Gallia Narbonensi oppugnatas, & à Carolo ibi ducis & avunculo suo requisitas, & nec sibi restitutas, & Sabaudiam tanquam hæreditariam Ludovicæ matris suæ sororis Philiberti defuncti absque prole ex Philippo & Margaritha, sorore Ducis Borbonis, ob pactum initum ob illius nuptias, cum Carolo Philiberto esset tantum conjunctam ex latere pariti, & etiam insensu Regi, quia ducta uxore Beatrice Lusitanæ, sorore uxoris Caesaris, ei adhucera, ipsi movisset bellum, & Verceilis eum ingressum obsidisset exercitu, Philippo Samborto supremo duce, Roma abijt Sens, & illinc Florentiam, & mox Lucam, & inde per Lunenses properavit in Galliam Subalpina ad cognati sui auxilium, & ibi coadjuvante viginti duorum milium Germanorum, Hispanorumque, & Italicorum decem & octo milium pedestrum, & equestrum, Duce Alve equestrum, Levitum Ferdinando Gonzaga, & Davalo pedestrum ductoribus, & Lavæ communi supremo; & per eum in sui potestatem rediit Fossiam, ad cuius præsidium erat regulus Paulus, & Anibus Pinaroli, & Borgia Taurini, eo, ac classe sub Principe Doria irrupit Galliam Narbonensem usque ad Aquas Sextias, easque alius ibi occupata obedit, & dimissa à Gallis recepta, & quas ejus milites diruperunt, & mortuo Francisco Delphino annorum viginti, & ut creditum fuit, ex veneno sibi propinato per Sebastianum de Montecuculi ob id decipiatum, & cum alius exercitus Caesaris Henrici Nasamonis ducis Picardiam irrupisset, & ibi castrum Turpin expugnasset ac dirupisset, præfecto ibi captivato, & hercia suspensio, & Guiliam, & Richemontem, Fianum Quintum, ac Periam frustra obsidisset, & obsido Fano Requesen Gallus dux, illic repulsi per fortunas, ejus militibus aquo terribilibus cineribus ignis carbonibus permixtis, ac facis, & sudibus, & capto Deverneo præda referto, & mox recuperato industria & diligentia Harin Principis, illuc ex Gallia profecti.

Et Marchio Salasorum sequens partes Caesaris, & Jo. Jacobus Medicus alio exercitu obsidissent Taurinum in Gallia Subalpina, Rex Gallorum alio exercitu parato Caesari occurrit usque ad Avinionem, sibi impedito comessatu, & spe subita ulterius progrediendi, & commisso prælio inter Caesarianos Ferdinandum Gonzaga, & Jo. Paulo Luzago ducibus, & Gallos septem centum equestres Montagnano & Boïso, & septem milia pedestrum Petro Corfo ducibus ad Brioniam, & Gallis profligata, eorum ducibus captivata, & Jo. Baptista Pelacino Bononienſe, & Jo. Stephano Hispano ducibus velutum Caesarianorum, & plurimis aliis defederatis, & ex Caesarianis quotidie multis ex dyfenteria pereuntibus Carolus dimissa & directa Brionia, & frustra tentatis Avellæ, ad cuius præsidium erat Stephanus Columna, & Massila, amissi ibi ex suo exercitu circiter viginti milibus die tertia decima Septembris, tunc quoque Nasamoni per eum dimissa Perona, exercitu suo ex Picardia redeunte in Flaudiam, regressus fuit Italiam, Lavæ ejus supremo ducis mortuo in itinere die octava Octob. ex nimio dolore concepto per eum, qui scierat totam Galliam suppeditare Jo. Paulo Ursino, ejus turmis equestribus Caesarianis continuo insequente & lacerante, & concessa in feudum Novaria Petro Aloysio Farnesio filio summi Pont. & declarata hærede Marchionatus Montisferrati Margaritha Palæologa, uxore Federici Gonzaga, Du-

cis Mantuæ, nepte Jo. Georgii Palæologi tunc defuncti absque prole, dimisso in Infabura Alphonsio Davalo, Marchione Vastis, Duce exercitus sui, & rectore Marino Carnaciole Neapolitano Cardinale, de mense Novembri ex Genas in Hispaniam classe trajecit. Et Cæsar Fulgositus per eum, & Gaudonem Rangoniam, Petrum Strocium Florentinum, & Palavicinum Vicecomitem Mediolanensem, ambos exules, & Jo. Franciscum Gonzagam, cognominatum Canicem, pro Rege Gallorum coactis decem milibus pedestribus, & nonnullis turmis equestrum ad oppidum Mirandolæ, illinc eis progressus per agros Parmensem & Piacentium Genas, eam, ut ipsi restituerent, obdidit, & inde per Genueses repulsi multa suorum crede, Augustino Spinola, & Baptista Corso, cognominato Varine, ducibus, illinc progressus in Galliam Subalpina, ibi occupavit Carmagnanum, & Carmagnolem. Et ex Caesarianis quinque milia Davalo duce ex urbe Hahense noctu Casale profecti, Casaleſes, quid fecerant à Gonzaga ad Gallos, Christophoro Gasco Alexandrino & Biandra Casaleſe auctoribus, ad pristinum sanitatem redegerunt, eorum bonis direptis, & ibi occiso Gasco, & ex Caesarianis desiderato Hieronymo Mendoza Hispano, ibi commissio utrinque prælio. Et Rex Gallorum exercitu obdidit & cepit Effelinum, & regulus sancti Pauli, dux suus, copias ingressus Comitatum Arturii, ibi multa occupavit, & hybernus est. Et Flandriæ tentarunt Effelinum recuperare, & Terouren frustra obdiderunt, sibi datis ope & armis per Gallos castramentantes apud Ambionem, Anibojo regulo duce, sumum Pont. indixit Mantuæ synodum generalem, quam recularunt Germani accipere. Et Trivulzium ad Regem Gallorum, & Carpentem ad Caesarem Cardinales designavit pro eis componendis. Noctæ præcedente diem decimam septimam Augusti fuit multus terramotus, & de prima Septembris flumen Padi ab impetu squarum furoris subitum parte interiorum Cremonæ inter portus Padi & Medie diruta, & dimissa direxit cursum suum versus Meridiem: & die vigesima octava hora tertis decima in civitate Parisi apparuerunt duo soles valde rubicundi, & candidi, quorum alter respicebat versus Occiduum. Boccacius, & Camillus patet, & filius de Boccacius Cremonensis fuerunt egregii pictores.

Anno sequente Alexander Medicus, Dux Flo. a. 6. rentis, annorum viginti quinque, nocte præcedente diem septimam Januarii, propinquo suo Laurentio filio Petri Francisci proditori fuit necatus, eique substitutus Cosmus agnatus suus, filius Joannis ex sorore Cardinalis Salviati, annorum decem & octo, suspiciis Innocentii de Cibo etiam Cardinalis affinis sui. Caesariani Nasamoni duce irruerunt Picardiam, & cum Galli eis occurrerent in dedicationem cepissent ibi Angianam arcem, ac expugnassent Effelinum, ejusque arce ad dedicationem compulsi, validiores opera ac præsidio munivissent, & illino nulla alia re ibi facta statim abissent, ducem Florentino Com. Barenſi expugnarent Fasum duci Pauli, & Moitrolum emulantes ceperunt, & in iectis igne incolis ibi inde dimissi combusserunt, & Parmenses Adriano Iureno & Philippo Aristotro Henrici Angiæ ducibus graviter oppugnavit, & dam essent ignis oppressi Henricus Delphinus, Angiano duce comessatu & præsidio non line damno eis subministratis, ipsos liberavit, commissio prælio per Caesarianos, Flamings cum eis abeuntibus, captivato eorum duce una cum Georgio Albanense velutum ductore. Et mox Galli, qui erant ad præsidium Effelinum, illud egressi, illoque aggressi, ipsos foderunt, multis utrinque occisis, & multis captis, & vicissim comessatus. Et alia Galli regulo Anicota duce supremo, Jo. Pau.

Paulo Urfino pedesterum ductore, profecti in Galliam Subalpinam, Albam seceperunt, ac Suzam, Vilianam, & Montem Callerum, & nonnulla alia oppida oppugnata ceperunt, ac oppugnantur oppidum Boichi, & Francico Turriano arcem Carmagnani, & illinc repulsi per Francicum Marchionem Salasorum, ducem Casarianum, illuc in auxilium copias suis profectum, adversus illos bis milibus pedestribus, & mox ductis copiis per Turrianum expugnata, & Marchione Salasorum una cum Cesare Maffio, & Brunio Com. Tigni, suis copiis profectis Carmagnolum, eoque ad cuius praesidium erat Stephanus Murinensis, obfessis, ipsoque Marchione idem archiebus illinc expositi die vigesima octava Maji occiso per Casarianum, expugnata, Stephanus ibi dux captivus & furcis suspensus, ejusque milibus transmissis ad tritemes, & Francico successit Michael frater.

Et mox Galli, Jo. Paulo Urfino, Lelio Romano, Malatesta Ariminense, Com. Nubilarie, & Joanne Taurino duces, ipsam oppugnant, & illinc expulsi per Casarianum caute circiter mille quique centum, ex oppido Bujchae de mense Junii ierant Claracum, illudque obfessum per milites mille quique centum Baptista Lava Corio, & Vincenzo Strozio duces ceperunt, & mox reverti ad oppidum Bujchae eis duces, ac Jo. Paulo Urfino, ac Lelio Taurino, eorumque copias eorumque illi potius fure, Rangono illinc profecto Veneto, & ibi mortui. Ex Casariani, qui erant ad praesidium domini Mediolanensis, Davalo duce in eorum auxilium duodecim milibus Germanis, ex Germania illuc profectis, eis & quatuor milibus Italici, & nonnulli turmas velut de mense Augusti invenerunt etiam Galliam Subalpinam, & die ultima obfederunt, ac expugnaverunt, & diripuerunt Cherium, ad cuius praesidium erat regibus Ramoni cum equitibus Aiali: & dum regibus Omeri supremus dux Gallorum foret una cum Jo. Paulo Urfino, & Galeotto Malatesta eo oppido Pinarelo, transmissis nonnullis cohortibus Italorum, & Hispanorum ad Montem calvum, eoque per ipsos die duodecima Septembris expugnato & direpto, obfederunt Claracum, ad cuius praesidium erat Caesar Fulgofius, & Livius Ursinus, die quarta decima, & in potestatem suam redegerunt, & mox Albam, ad cuius praesidium erat Julius etiam Ursinus, Vincentius Strozius, & Oedericus Gualco, & deinde obfederunt Pinarellum & Taurinum. Et cum Delphicus ex Picardia circiter duodecim milibus Elvetiis, octo milibus Gualconis, & quique milibus Italici pedestribus, & quatuor centum equestribus, illuc descendisset, & secum juncto regulo Omeri, alii copias Gallici ibi degentibus ad praesidium, operem & annorum tulisset Taurino & Pinarelo, Regulo Aricoto mille Gualconis, & mille equestribus, & quinquaginta velutibus, eorum dux Emilio Forlivienfe, & alii quidem milibus pedestribus ibi dimissa, illinc redierunt ad loca munita, & inde Cherio, & alia sibi suppositis munitis congruo praesidio in Insulubrum, & mox inter eos & Gallos facti fuerunt indicia trimestria.

Et per Casarem quadriennes cum Danis, Norvegis, & aliis Germanis Septentrionalibus. Et Turcoman Imperator percussio fodere cum Rege Gallorum, Joanne Foetelo per cum ad illum transmissio legum, & instigatus per Alphonsum Pignatellum, & alios exules Neapolitanos in Petrum Tolentum, protegem Neapoli, cuncto exercitu centum decem milium armorum sub Lucinbeo ex ejus militum Magistri supremis, iussu eos trajicere in Apuliam, & iussu triginta milibus ex illa obfessa & oppugnata Barletta, occupavit ac diripuerunt Tarentum, inde autemque Mercurio Gatinara ibi regido, & multa alia loca. Et Andreas Do-

ria classis Casarianae profectus per illos etiam occupata, ac direpta, & combusta, & solo aqua Vigilia in Dalmatia, nonnulla navigia illuc deprehensa in mari Ionio cuncta mercibus in sui potestatem redegit die quartadecima Julii, & decima octava alios decem triremes deprehensas penes Anethum insulam propinquam Coreyco, cum eis Allicuto illarum praefecto, ibi fisco praeflo profugavit, & die vigesima aliam classem illorum viginti novem triremum. Mense Julio Turris Beluqua, ad Sequanam flumen adversus portam divi Antonii Lutetiae, nitro sulphure ac pulvere tormentario valde munita, fulmine idem funditus eversa est. Et in agro Bononiense mense Augusto vehemens cecidit grando mixta sanguine, ex qua aliqua grana fuerunt ponderata librarum viginti octo, & Romae totum tempus illorum extra temporis statum fuit auditum. Et in superiori Germania magna aquarum sitis inundata. Jo. Franciscus Faerius, ex religiosis Ordinis Minorum Conventualium divi Francisci, Cremonensis eximius Theologus, obiit Bononiae die vigesima secunda Februarii. Et Franciscus ex Comitibus de Persico J. C. & olim ex Senatoribus Maximiliani Mariae Sfortiae Ducis Mediolani, & pro eo praeior Placentiae, & qui scripsit historiam bellorum, & aliorum nobilium, quae occurrunt in Italia ab anno 1509. usque ad annum 1519. in libris decem non impressis.

Et anno sequenti, Cremonae praetore Marco Bavaria J. C. Mediolanense Sen. Caef. die decima nona Februarii hora vigesima secunda, orto gravi ventorum turbine ibi cecidit grando. Summus Pont. Caesar, Ferdinandus ejus frater, Veneti, Senensis, Lucensis, ac Dux Florentiae, Romae die octava Februarii fortis ius Turcas percussit. Quo summa Caesaris pro medietate, & pro duodecim summi Pont. & pro reliqua Venetorum parvi & fulciri deberent ducentum triremes, & centum naves exercitus viginti milium Germanorum, quindecim Hispanorum, & totidem Italorum pedestrum, & quatuor milium quique centum equestrum, & tormentis bellicis, cum eorum materie ad id necessarii, constituta supremo dux exercitus Principe Urbani, classis Pontificiae Marco Grimano patritio Veneto, & Patritia Aquileja, & Casare Andrea Doria, & Venetis Vincentio Capello rectoribus, & per Regem Rom. pueri exercitum, quo illis moveret bellum in Ungaria sub Dionysio Benichio, & ad hanc expeditionem exhortari deberet summus Pont. Reges Galliae, Poloniae ac Russiae. Et Rex Gallorum una cum Henrico filio, & Aeneas Momorantio, ejus militum supremo magistro, exercitus septem milium Germanorum sub Guilielmo Frandsbergo, sex milium Elvetiorum, quatuor milium Italorum, & Gualconorum, & quique milium Gallorum pedestrum, & triem milium equestrum cum suis velutibus, & multa annona ex Gallia Transalpina descendit in Subalpinam per montem Zenilium, & repulsa Casarianis sibi occurrentibus, Camillo Columba & Cesare Maffio duces, operem & annorum tulit Taurino, & ibi militibus, quos habebat ad praesidium, illae arce, quae tenebatur per Casarianos expugnata, so recepto Monte Calerio, & fisco indeiussu inter cum ac Casarem per trimestre, opera Eleonorae uxoris, & Margaritae sororis suae, & Mariae etiam Caesaris Relectricae Flandriae, in unum conventurum ad ibi fines, illinc rediit in Galliam Transalpinam.

Et summus Pont. & Caesar, & Gallorum Rex mense Julio convenerunt Nicetiae Galliae Narbonensis, & Caesar, & Rex cum de pace convenire non potuerint, fecerunt indicia decem die decima octava, exhortante summo Pont. & mox

Hh hh h in

infimali convehnerunt ad Foffas Marianas, vulgo Aquas mortuas, in Gallia Narbonensi, & inde rediit Caesar in Hispaniam, & Rex in Galliam Belgicam, ubi convenit cum Regina Maria ibi Redrice. Et Hispani moxte Caesarum exercitus in Infubria, & Africa, unde classe trajecti fuerant, Bernardino Mendota praefecto, in Siciliam, ibi, ac in Infubria tumultuaverunt, omnia, quae in eis regionibus sibi occurrerunt, passim diripientes, ob stipendium, quod sibi afferbant adhuc deberi, & Hispani in Infubria sibi soluto stipendio centum viginti milium sarcorum per ibi incolae, auctore Davalo ibi resistere pro Caesare, partim transmissi sunt in Pannoniam, & partim in Dalmatiam adversus Turcas. Et ex Hispani sex milibus Siciliam, dum Herodes, & alii eorum ducibus cum Macagnono Navarro eorum supremo magistro militum tumultuarent, & alii sibi dato stipendio fuissent repressi Alvaro Sandoz duce, & data eis libertas in diversis municipiis, & vicia Siciliam, & concessa venus, auctore Ferdinando Gonzaga, fuerunt illorum duces capti, & haec suspensi, & alii pro parte trucidati, & reliqui remissi in Hispaniam. Claustris Pontificia, Caesariana, ac Veneta triemium centum triginta quatuor, & annis majora, & navium septuaginta duarum, & aliorum navigiorum, super quibus erant triginta milia pedestrium, cum bis mille equestribus ingressis mare Jonium, & dum eis occurrerent Turci classe octingenta triemium, navium quinquaginta, & navigiorum triginta Ariadeno, & Monacho Eumacho ducibus supremis, ad sinum Partionorum, nunc Preveze prope Abraciam, nunc Lartam, & sic ibi levi pugna Ariadeno tenente classis Turcorum modum agmen, & anterior caput Driguto Rayfio, & dextrum cornu Tabua, & sinistram Salengo, & per Turcas oppugnata triemne majori, quam rogebat Alexander Condemnerius cum dubus aliis triemibus, super quibus erant Mancinus Navarrens, & Buccanegra Hispani, & multae turres Turcorum equestrum, & cohortes pedestrium ex Naupacto in auxilio illorum classis properarent, interceptis dubus aliis triemibus per illas, super quibus erant Abbas Bibennus, & Franciscus Moenings, per Doriam, & alios praefectos classium reculatum sunt iure certamen cum illis totis viribus, & remigant eis evitatis portum Corcyrii ibi propinquum, de mense Octobris. Et classis Caesariana expugnata Castro novo in Dalmatia, inde expulsi Turci illud occupantibus, ibi desideratis Buccanegra, & Caesare Pollio Firmans, & dimissi ad ejus praefidium quatuor milibus Hispani sub Francisco Sarmenta ex illis, qui tumultuaverunt in Infubria, illinc rediit in Italiam. Et Veneti indicibus redemerunt ab Imperatore Turcarum, sibi dimissa Neapoli & Malvasia.

Octavius Faneus, nepos summi Pont. duxit uxorem Margaritam Austriacam, relictam Alexandri Medici Ducis Florentiae, & filium naturalem Caesaris. Die decima Aprilis appuerunt tres soles, & die vigesima octava Septembris, & solemnitas divi Michaelis in vico Tripergulae Campaniae inter Comas & Bajas, & Puteolos, ubi erant multa balnea salubria, & diebus praecedentibus graves & frequentes terremotus viguerunt, apertoque solo, & lae, & profunda voragine facta, ex ea erupuerunt flammae ignes cum fumo & caligine in magna copia, & deieci lapides igniti magno cum fragore, ac ingentibus tonitribus in altum, unde cum precipitanter lapides cecidissent, Tripergulae, & vicorum circumstantium urbium, & oppidorum per duodecim milia passuum aedificia ruarunt diruta, multorum caede hominum & animalium, & Tripergula desolata, ibi dimisso tumulto cum foramine in medio latitudinis passuum circiter quadraginta, & altitudinis quatuor milium, sum-

mo omnium stupore. Nicolaus Bonis J. C. & Oretor sacundus, Cremonensis, ex hac vita migravit.

Anno sublepto Turci classe novingenta navium A. C. Ariadeno praefecto, & exercitu trecentum milium 1555 armatorum, Uliamane Peria Bosinae redire duce, & tertia decima Julii obiderunt, & oppugnavit Castrum novum, ad cujus praefidium erant quatuor milia Hispanorum, Francisco Sarmenta, & Joanne Navarino Moncada nuncupato, Heremia Genuesie, Serono Aragonense, Ludovico Sandello, Ariano Cussino Burgundione, & Valerio Valentino tribuna, & Oliverio Strapula, & Lazaro Coroneise ductoribus equestrum, post longam obidionem, & frequentem oppugnationem, & multa praedia ibi commissa, in quibus ex Turcis supra quinquae milia occubuerunt, die septima Augusti expugnavit ac diripuerunt, ibi Hispani fere omnibus ad praefidium decedentes, & usque ad extremam latitudinem strene pugnantibus occisi, & reliqui captivi, & mox oppido Rizinio capto, praefecti Castrum etiam Dalmatiae, & Venetorum, illud quoque obiderunt, ac oppugnavit, & inde per militem, qui ibi erant ad praefidium, Jo. Matthaeo Bembo patrio Veneto illic redire, viuliter fuerunt repulsi, gravi illorem strage ac caede. Hispani imposito sibi subsidio per Caesarem valde indigentem pecuniis ob bella, quae diutius gesserat, exhausto acrio, tumultuaverunt, & nec aliquid praeter solitum ei pendere voluerunt. Et Isabella eius uxor ex puerperio penes Toletum die ultima Aprilis ex hac vita migravit, superstitibus ex ea Philippo, Maria, & Catharina filia. Ferdinandus Rex Romanorum, & Stephanus Sepulsi occupata Ungaria pacem iniverunt hac lege, ut Sepulsi mortuo regnum ipsum cederet Ferdinandus, sed Sepulsi duxit uxorem Isabellam filiam Sigismundi Regis Polonae ex Bona Maria Sforza. Die octava Maji in Tauro apparuit cometes non procul a capite Draconis, quae fere tribus hebdomadis dura it, & die vigesima tertia Julii Cremonae fuit percussus holoquium existens super turre ibi altiori a fulgure, & cecidit grando, ex qua aliqua grana ponderata reperta fuerunt unciarum decem & octo, & in Italia viguit gravis aestas penuria, Hieronymus Claravicus ex Piccione, Gregorius Oldovius moram habens Venetis, & Julius Crocus Ferrariae, ambo presbyteri seculares, & omnes Cremonenses, vates celebres fuerunt, eorum carminibus typis impressis.

Anno 1540. Alphonsus Davalo, Marchione V. A. C. Ali, Vicario Caesari in dominio Mediolani, & Joanne Malonorio de Brinonia Gallie Narbonensis 1540 J. C. ac Caes. Senatore Cremonensi praetore, Carolus Caesar ad compescendum Gandavenses tumultuantes, & ad defectionem spectantes, pro Galliam, accepta ibi Regis fide, & ab eo honorifice receptus, suum se consulit Gandavium haereditarium suum ditionem, & ibi in lucem prodit, illudque ingressus aliquod armatorum copis auctoribus seditionis decapitatis, Gandavenses omnibus regulibus exsist, & divi Brunonis monasterium ad domandam eorum insolentiam, si quae supplicidisset, ibi in arcem erigi iussit de mense Maji. Et cum Gulielmus filius Joannis Ducis Clivenfis ei suspectus, quod externa foedera sequeretur, & minus gratus, quod praeter iussum ipsius se Duxem Geldresium inaugurari passus fuisset, ac nuptis nepos Caesaris relictus Francisci Sforzae adferri videretur, accepta fide a Ferdinando Caesare fratre, eum salutaturus Gandavium ivisset, ipsum contempnere habuit, & Gulielmus inde ob id statim recessit, & pater suus, qui non multo post obiit, moriturus eum sedulo monuit, ut officio Caesarem coleret posthabitis amicitia externis.

Veneti compellati per Cæsarem & Gallorum Regem, Daralo ac Anubio Oratoribus ob id missi Venetias de pace secum inenda adversus infideles, ipsi dissi, & cum effretis redacti ad inopiam omnium rerum ob gravia recepta damna ex bello Turcarum, cum eorum Imperatore pacem fecerunt, & dimissi Nadino & Laurano oppidis Dalmatiae, ac Neapoli Romanis, & Malvasia, quas solum habebant ex Peloponneso, Aloysio Budovaro ad illam Byzantium destinata. Et Cæsar oblati nuptia Mariz filiz unicz, & seu unus ex filiabus Ferdinandi fratris, Carolo filio Gallorum Regis cum domino Flandrie, ut paci locus inter eos esset, & per Regem Gallorum affectantem dominium Insularum, ea oblatione rejecta, cum eo discors remansit, ac respuo fœdus Regis Anglie, filii infensio ob repudium & mortem Catharine materis sue: Angones, & mox Vormatiz habitas fuerunt comitia per Ferdinandum, & proceres, ac principes Germanos, & legatos civitatum ibi liberarum ad resistendum Turcis, & causa concordie Germaniz, & religionis Federico Comite Palatino, & Nicolao Perenoto Gravella nuncupato, Cæsaris supremo scriba à secretis, præsentibus, Joanneque Esio, & Julio præfule Norimberge, & Gropio Catholico, & Melanchthone, & Buccro, & Pistorio adversariorum defensoribus opinionem, res remansit imperfecta ob Ferdinandi absentiam, & prorogata est ad comitia Ratisbonæ, ad quæ summus Pont. pro componenda religione missi legatos Cardinales, inter quos fuit Alexander Farnesius nepos suus. Et astute valde torrida & sicca vini & siliquis fuit ubertas, sed fœci & olerum penuria causata, ut creditur, ob cometem, & solis eclipsim, quæ fuit die septima Aprilis per boreas duas, & viguerunt multis in locis incendia, & ibi incendiarii quamplures extremo supplicio affecti fuerunt. Et Agibona Saxoniæ civitas in totum est exusta.

A. C. Anno altero Carolus Cæsar de mense Aprilis cum
1548. Gaipare Contareno, & aliis legatis sum. Pont. & Ferdinando ejus fratre, & multis Principibus Germaniz in unum conventu Ratisbonæ, una cum multis doctissimis viris utriusque religionis, & ipsius græciæ, & belli Turcarum eminentis habuit comitia, & electis ex utraque religionis tribus, præpositoque libello accurate descripto per Cæsarem, cui quod bonum ex æquum esse videretur, adderetur, aut detraberetur, elictique ex omnibus controversiis articuli viginti tres pene in unum conventu, & Protestantes, quæ addenda forent, actualissent legato Pontificio rem omnem ad Concilium rejiciendam effe assente, cum non intenderet absente summo Pont. quicquam in eis statuendum fore, in quibus Protestantes ab ecclesiæ Romanæ consensu desisterent, res ipsa ad futurum Concilium faciendum infra biennium fuit remissa, & decretum bellum gerendum esse mari & terra adversus Turcas, sumptibus Imperii, & Carolum Allobrogum Ducem restitui in Ducatum suum. Et cum Gulielmus Dux Clivenfium, dispositus per ipsum Margaria Henrici Navarre Regis filia, ex Margarita sorore Regis Gallorum, ad eum descenderet occupato Ducatu Geldrense. Et etiam in partes regis Gallorum multi proceres Germani transivissent, ac hostes Cæsariz ac fratris se professi fuissent, Gulielmus fuit declaratus rebellis Imperii, & Carolus Cæsar eis periculis comitatus, & nuptia Christerna nupte, relicta Francisci Sforzie, Francisco filio Ducis Lotharingie, invito Gallorum Rege, jam nuptia Francica sorore Laurentio principi Aurentiorum, inde, & ex Germania descendit in Italiam, & die decima octava Augusti applicuit Cremonam, & inde Mediolanum, & illinc Locam, & ibi convenit cum summo Pont. & eo, ac Andrea Dotia

A. ejus classis supremo præfecto dissentientibus, liberarum Hispaniam à pirata Algerii in Africa morantibus, & Hispaniam frequenter cursantibus, & diripientibus, ex Luca ab eis concessio Cremonensibus die nona Septembris super vestigali curia, quæ venditur ad macellum Cremonæ, redditu annuo librarum bis mille imperialium. Et summus Pont. die vigesima Septembris Bononiam ivit. Eo mense summisbus Gallie Ciliapius, Azulius, Flaminiz, & Hetruriz in immensum auctus, & multis terramotibus eodem mense, ac precedente factis, ex quibus multa edificia etiam illibilia Bononiæ, Florentiæ, Lucæ, Pisis, & Volaterris, & multis aliis locis corruerunt, ex quorum ruinis multi oppressi occubuerunt, & aliqui debilitati remanserunt.

B. Et Carolus Cæsar die vigesima quinta trajecit in Africam classe triremium sesaginta quinque, & ducentum navium oecænarum, & ultra, onusta annona & materia bellica, Doris & Bernardito Mendosa Hispano ejus rectoribus, & super qua erant quinque millia Italarum sub Augustino Spinola, & Camillo Columna, & ex Hispania septem millia sub Hernando Duce Alve, totidem ex Germanis, & tria millia voluntariorum nobles, & proceres, ex quibus fuerunt septem centum Hispani, & Neapolitani quatuor centum, cum Equitibus Rhodensibus, & nonnullis aliis Equestribus, & Comitatus per Alphonsum Duvalum, Ferdinandum Gomagum, Othavium Duacem Camarini, generum suum, & Sforzium Com. Sanctæ Floris, & applicuit Algerium die vigesima Octobris, & ibi rectore Afanacchi Sardo rebelli religionis Christianæ, illud obsedit Duce Camariis primum agmen, Com. Sanctæ Floris extremum, & Gomazaga medium regentibus, & expulsi Numidis, prælio secum inuito à monte ei propinquo, & ultra ibi duos pontes ei proximos spacio ietis jaculi cum balista, & die sequente supervenit gravi procella maritima, qua submersa fuerunt quindecim triremes cum aliis navibus circiter sexaginta. Et nocte sequente nimbo subsequenti à prima vigilia noctis effuso in multa & vehementi copia cum ventorum impetu, & dum Camillus Columna esset septem cohortibus Italarum ad custodiam ibi pontis, & in ipsos Numidas equestris irruissent, & illinc eos valde debilitatos ab aquis expulsi sunt multa caeduntque ad castra Cæsarea, & supervenit aliis eorum auxilium, illi repulsi fuissent in Algerium, & exercitus Cæsariz oppressus siti, fame, & frigore, non posset sub duo morari apud Algerium, cum eo pedem tenuit ad vicum Matalassi ibi propinquum, & illinc ad classem eum insequentibus, & lacerantibus infidelibus, & manus contentibus cum Cæsarizianis vultus eis resistebant, & multos ex illis occidentibus, & vulnerantibus brevibus armis, dum in eos impetum facerent, & ex ipsa classe navibus, & triremibus eiecerunt centum triginta partim fractis, partim amissis, ac infeliter terribili pugna commissa cum infidelibus, & ab illis magna recepta elude vix incolumis reliqua classe evasit. Et cum Daralo, & Gomazaga, & Doris, ac Mendosa amobus ejus præfectis, ac reliquis suis duobus, & milibus ipsam concessit die vigesima quarta Octobris, & in Siciliam applicuit, & illinc in Italiam properavit, & inde de mense Novembris trajecit in Hispaniam, plurimis ejus milibus desideratis cum aliquo navis, & post & dimissis multis tormentis bellicis, equis, tabernaculis, & multis impedimentis ingentis valoris, & plenique in aquis maritimas propecit.

C. Cæsar Fulgositus Ligur, & Antonius Rincosus Hispanus, Gallie Regis legati, Venetias cimba per fluvium Padis trajecerunt, ut irent Byzantium ad ibi Imperatorem, intercepti necati sunt die pri-

ma Julia, & Georgius de Austria filius Maximilianus omni Cararia praefatus Valentia fuit carceratus Lugduni. Et ex majoribus ducibus potestibus Italorum, profectorum ad opem Regis Romanorum in Turcas ingressos Patronum, fuit Antonius Maria Picenardus, & Jo. Baptista Guazzonis ex ejus tributis, & vicarius suus, Cremonensis. Antonius Milo Cremonensis, filius fabri cementarii, & ex fabro cementarii miles gregarius factus, & cum esset omnium adacissimus & robustissimus habuit tributum à Francisco Storta secundo, & ultimo subsidium Duce, Paulo Tertio Farnesio summo Pont. Venetis, ac Francisco Valesio Rege Francorum, & cum esset nulli secundus architectura, ac muniendis & circumvallandis civitatibus & oppidis, fuit insignis per Venetos & Regem dignitate superari eorum architecti, & Cyprum pro Venetis tutatus fuit adversus Turcas, & dum pro Rege adversus Bolognam urbem mantimam Gallie Belgicae, quam occupabat Angli, & obsidebant Franci, machinas & novam urbem condidit faceret, ibi ex humanis fuit subversus.

A. G. Anno sequente, Petro Paulo Origono J. Com. 1560. Meliolanense, & Caesare Sen Cremonae praetore, Carolus Caesar, cum per Gallorum Regem compellatur de legatis suis praeter sua gentium occisus, & de restitutione domini Meliolanensis, nihil ad rem respondit, & Rex Gallorum paratus hanc inde exercitus bellum adversus se excitatum, & Rex destinatus Antonio Polonio legato Byzantium, ad ibi Imperatorem, cum illo periculi fecit adversus Caesarem, illumque incitavit classem transmittere in mare Tyrrhenum ad excidium regni Neapolitani, ac requisitis Venetis in ejus partes, qui ad se transmissi per Imperatorem Turcum in gratiam villam ducent suum transmissi in Geldriam ad Guilielmum Ducem Clivensem, generum Regis Navarrae, qui adjuvante filio Martino Russo Teutonico, copiarum duce, conscriptis tredecim milibus pedestribus, & duobus milibus equestribus populatus est agros Brabantinos, & oppida & arces circiter centum una cum Rois subvertit, & munia acere multavit, Lovaniensiumque terrore pene in dedicatione coegit, Antverpiam obsedit, quaque suburbia diripuit, ac combussit, Ferdinando Principe Austriacorum, caeso & captivatus ex ejus copiis Germanorum, dum ipsis voluisset occurrere die xxv Julii, equi sui periculis celantate aufugiente, Alberto ejus equitum magistro tamen captivato, & superventis in ejus auxilium mille ducentum pedestribus, & in lucem prodito tractatu, quem habebat Antwerpiae, ut sibi prodere, & capto, & ultimo supplicio affecto proditor, diffusis ea potiri, ad ejus praesidium crant Lancelottus de Vercellis, Nicolaus Iconemus, Cornelius Pania, & Dux Aricotti cum Italici negotiantibus, ipsa dimissa illuc abiit.

Et Carolus Regis filius Dux Aurelianensium una cum Claudio regulo Guillelmo expugnato Jacidio mox Everonoso Arlunum, Veritonum, Lucimbargum, omnesque ejus Duxatus arces, & oppida munivit praesidiis, & illuc rediit in Galliam. Et Dux Biduensis, Regis rector in Picardia, arcem Tornebum in Belgica Septentrionali captam solo requiri iussit, & Adrianum Bueronem, Reticum, in Flandria sibi occurrentem copias invasi, ac praedio fugit, & Libecum oppidum in Ducatu Arthesii cum aliquot oppidis interceptis, & Teutonum aetate & praesidio munivit. Et Henricus Delphinus alio exercitu Gallorum, & Italorum quaque militum regulo Briffaci, & Jo. Paulo Ursino ducibus supremis praesidium Italorum sub Petro Corio, & Joanne Taurinense, & totius exercitus Anabozo, obsedit ad fines Hispaniae & Galliae

A Peripignam, ad ejus praesidium erant Cerpello & Mazanaga tribuni eorum cohortibus, & dum Caesar coasio exercitus Hispanorum, & ad ejus opem habitis quinque milibus ex Italia, se ad ejus auxilium sub Autumnii tempore accingeret, aquas inundantibus ac turbantibus castra, & ventorum procella, aetna visum ac spirandi facultatem multibus admeant, illud reliquit.

Et Guilielmus regulus Laangi Prorex in Gallia Subalpina copias, quas ibi habebat ad praesidia Taurini, Montis Caleni, Savignani, Pinaroli, ac Verolengi, oppugnavit Claracum una cum Hasta, Vercellis, Vuipiano, Ofana, & Cherro, & Claracum redegit in sui potestatem, nocturne transmissis tribus cohortibus Hieronymo Sacro Neapolitano duce, & alia Albani, cum frustra duo oppugnavit Comite Francisco Landrario illam tuente, turma velut Albanensium ducta per Chacarum intercepta ac direpta per Ludovicum Biragum ad Verolengum. Et Dux Ambrosius etiam heros Gallicus ex Gallia Narbonense manu Italorum praefectus Cuium, illud obsedit, & Petrus de Porta Vicentinus sexaginta velutibus, & Blasius de Soma cohorte illud ingressi tutati sunt viriliter, illuc repulsi Galis, ex eis trecenti centum occisi una cum Guilielmo de Blandrate, & multis aliis vulneratis una cum Petro Corio, Joanne Taurino eorum tribuni, & Caesariani in Gallia Subalpina Davalo duce tentant dolo occupare Taurinum sibi per Gallos Carmagnola, & Carraignas, & multis alios loci ibi adepti, & alii ex Gallia Belgica, dum recuperatis oppidis agri Lucimbargensis in Galliam Celticum irruerent gravissima aetate interperie tanta rabie, & perniciacia, ac pluviarum copia, & frigoris rigiditate superventa, & ex ea non pauci equestribus, & pedestribus ipsorum exercitibus, eoque resistente, Confido, & Rejeccio, ibi municipii vastatis regressi sunt in Brabantiam, & illuc egressi in ditiosem Clivensem, dum depopulati sunt, ac invaserunt, & armis infecerunt, Umberto, Dura, Juliano, & Zitaro, & alia oppidis, & civitatibus municipalibus interceptis, eoque munitis, & multis ex ibi incolis cum multa praedia illuc abductis, Guilielmoque illic Principe copiis supervenit Umberto, Sultorio, & Dura praedio congruo dimisso, & Zitaro moniis exilio illuc regressi sunt, & Guilielmus Zitaro instaurato, & egrege valio munio, & ibi, & Juliaci cohortibus ad praesidium dimissis adversus Caesarianos mense Decembris ivi Umberto, illudque obsedit. Ad magis vallandum Cremonae civitatem inter portas ibi omnium Sanctorum, & divi Michaelis erit obturata, & illuc prope instaurata, & templo divi Sebastiani extra, & prope portam Sancti Michaelis, demolito, erectum fuit sublime propugnaculum, quod ex incuria in ruinam mox abiit.

C D E F

Et dum instarent dies quadragesimalis nova superstitio fuscitata fuit in pago Umenetiae, Cremonense medio, mulieres rusticanae fanae, afferentes sibi apparuisse B. Mariam Virg. idem mulieri faventibus multis sacerdotibus, quibus inde maximis provenus reddebatur, eo concurrentibus quamplurimis Cremonensibus, Brisenensibus, Mantuanis, & aliis ibi finitimis, etiam infans diversis infirmitatibus, afferentibus se ab eis sanari, fuit sublati opera, ac prudentes Fabricii Algerii, Vicarii Episcopalis Cremonae, non sine ibidem sacerdotum, & rusticorum gravi animi molestia. Et de mense Augusti copias locustarum initio alia eurentium, & post quatuor adepti, ingens tamquam nubes ex Germania irrupit Galliam Cisalpinam, & regiones finitimas, & omnibus fere vicijs tunc in agris pendentibus absumptis, hyeme superventa frigore contrahunt, dimisso in locis, in quibus contraherant, gravi fectore. Et Florentia, Pisa, Luce, ac Scarparia, & in tota fere Hetruria, & Bomania, & mul-

multis aliis locis et terrarum plurima aedificia corruerunt, ex quorum ruinis quamplicius mortales de mente Juni oppressi perierunt. Et monitruum infantes, & factus pecuni psum in lucum producti fuerunt, & ex multis pluvius, quae ceciderunt primo vere in Gallia, sunt causta penuria vini. Summus Pont. ex urbe destinavit in Germaniam Norimbergam, ubi Ferdinandus Rex Rom. & Electores, & Germaniae principes, & legum liberarum urbium habebant comitia de indicendo bello Turcarum Imperatori, habenti copias militares ad fines Ungariae, & Austriae adversus alias ibi Regis Rom. ad praesidia, Joannem Moroniam Cardinalem, & antistitem Mutinensem, legatum suum, & ibi per eam aperiri fecit mentem suam de indicendo Concilio Tridenti ad id idoneo electo in Calendis mensis Novembris, & illuc eo profecto Moronio cum Polo, & Fastio, & jam Cardinalibus haereticis id improbatum, Et Hofcalius de Hofcalibus Cremonensis, & ex tribuna militum Caroli Augusti, & hoc anno dum esset pro Ferdinando fratre Rom. Rege, cohorte pedestrum in civitate Be-gradi Pannoniae obsessa per Turcos, viriliter se gessit, & ibi Rectori, & aliquibus ejus ductibus, volentes se permittere Favis, ne se illis permitterent absque prelio, contraxit. Et Jacobus de Augustis ex tribuna Cae. Italorum obit morte violenta.

A. C.

1361.

Anno subsequente die vigesima prima Martii inter Brabantium, dum conducerent annuum Carianis obsequiis Norimbergi, & Gulelmum Ducem Clivensem, & ejus copias ea occurrentes contentis moribus, Brabantii sibi adversus ventus tunc subortus, postquam aliquantulum pari Marte eccitantes, succubuerunt, annonas, & multa praedae, & tormenta bellicis post se dimissa, compulsi fuerunt regressi. Et Clivenis irruerunt disionem Lucimbium gentem, & eaque depopulata reversi sunt Heriburgum, illudque crebro oppugnavunt, & dum ipsi ibi obsiderent templum egregie munitum, in quod multi ex ibi incolis confugerant, illic per eos gravi clade repulsi fuerunt. Et Brabantii reparatae copias, trajecto flumine Moise, opem & auxilium obsequi tulerunt, utrique ibi alia commissa pugna mense Maio, & per obsequiis facta eruptione in Clivenis, & pagis ibi vicinis direptis, & per Clivenis ei amotis tormentis bellicis, ipsius motus disiectis, & per obsequiis illis egeribus constructis, eis strenue resistentibus, eo dimisso pedem referentes Martino Russeno, duce tredecim milibus pedestribus, & equestribus milibus, ingressi agros Trajensium, & ibi occupata Amforda, exclusi mirro astu illis, qui erant ad ejus praesidium, dum ex ea plurimi exivissent praedatum in regionem ibi propinquam, & ab ejus incolis exacta multa pecunia, & soluta militibus pro eorum stipendio, & mox irruerunt, & diriperunt Helmsdum, Endoniam, Galeriam, & disionem Aldsburgensem, & agros Lucimbium gentem, & Brabantiorum.

Et Carolus Caesar percussio fidei et cum Rege Angliae adversus Regem Gallorum, Philippo unco suo annorum xvi. creato Rege Hispaniae, & eaque deponens Maria filia Joannis Regis Lusitaniae, & per eum sibi mutuata multa pecunia, paratis duabus classibus, exarumque altera transmissis sub Martino Cardinale adversus Mauros Transiens, qui ab eo de-fecerunt, & altera in Flandriam duodecim milibus Hispaniae classes Gallios, ex Taracoe solvens vela, super classis Ligustica Genum apulus de mense Maji, die quinta Juni diverxit Cremonam, & inde ad octavam diem ivit Buxatem, ubi cum summo Pont. illuc profecto ex urbe, ibi dimisso rectore, Rodolpho Pio Carpenie Cardinale, cum Alexandro Vinctio, & remotis arboribus de rebus pertinentibus quaeque Italiae, & sicut Christianorum, per-

triduum collocatus fuit, & compellens per eum, ut Octavium nepotem suum Ducem Infubrum crearet sub feudo annuo Imperio Rom. pendendo, & multa auri copia ei oblata, illuc rediit Cremonam, & dimissa aere Florentiae ac Liburno Cosmo Mediceo, ibi Duci, multa pecuniarum summa sibi soluta, inde abut per saltus Tridentinos in Germaniam, & ibi concilio exercitus quatuordecim milium Germanorum, duodecim milium Flaudorum sub Principe Aurenciorum, quatuor milium Italorum sub Camillo Columna, & Antonio Doria, totidem Hispanorum sub Alvaro Sandoe pedestrum, & sex milium equestrum, & velitum, Burgundiosum, Albanensium, Italorum, & aliarum diversarum gentium, equestrum constituto duce supremo Ferdinando Gontaga, & velitum Francisco Estense, & Stephano Columna magistro castrorum, & materiel bellicae Joanne Jacobo Mediceo, & per Regem Angliae alio exercitu quinquaginta milium ex Anglia extra ordinem imperato, jussuque, ut una cum equitatu suo ad diem statutum esset Norobis, Maffuppo duce supremo, trajecto in Annoniam, & ibi Landresio oppido valide munito capto, Landa duce viro impigerissimo illud tueri, & qui cum aerea Certisani illud obsederunt, illuc erumpens in eos cum paucis expeditis militibus, permixta turba velitum ad eos remorandum, si impetum in illos fecissent, eis eripuit tormentum bellicum, celatissimum vocatum, quod per medios hostium vigilas, ac paululum amissis, inter eorum castra & oppidum labentis, abduxit in illud, & inde globos aliquot in eos, antequam ab ipsis ad arma conclamatum fuerit, jaculari jussit. Et per Caesaris Ubeigo Ducem Clivenis per ibi Ducem copias obsequi, dum suspectas ferre voluerit, recepta etiam ibi multa strage à Clivenibus, eorum equitatu in fugam verso, se fere omni pedaturis caelo, ipsique commatu adepto una cum tormentis bellicis post se dimissa.

Carolus Caesar duodecim milibus pedestribus, & his milibus equestribus, die vigesima secunda Augusti protectus Duram etiam Clivensem Ducem, & ibi secum conjuncto Principe Aurenciorum, copias suas die vigesima sexta expugnavit, & diripi & comburi jussit, ibi multis oculis cum eorum duce Flanteo, ex ipsius militibus desideratis sex centum cum Facio Pilano, Quirino Nespolitano, & Uberto Naranano equite, & mox redegit in sui potestatem Roccomondum, & Valpodum etiam Geldriae, & Gubelmum ibi Ducem ab hac conlternatum, & à suis proditum, sibi supplicem medio Henrici Marceionis Brandeburgi, ac praesulis Colonienlis, in gratiam suam recepit, sibi supposito ducatu suo munatissimo, ejusque Ducis uore ex indignitate rei dolore percula mortuus, ei nupit Mariam filiam Ferdinandis fratris, ei tantum dimisso ducatu Geldriae sub feudo Imperio solvendo, & mox restituro Julienne, de mense Decembris alio exercitu duce Gulelmo Subburgiense Germano transmissio in Leucas, ubi quendam locum recepit, & Lucemburgo capto per Ducem Aurenciensem, & valde munito, obsequi illuc repulso per Gallos Sergiano Caracciolo, Principe Melphi, duce. Et in Gallia Subalpina Davalo duce etiam portus fuit Monte Regali, Mondervino, ibi duce Carolo Drusio cum nonnullis copiis Gallorum & Elvetiorum inde exclusi, & Carnagola, & multis aliis oppidis ibi Gallorum, Ludovico Albarino duce ad praesidium Habitae, ex quibus munitum fuit Caregnatum, praesidio Germanorum, & Hispanorum munitum sub Pyrrho Columna, & Felice Lodronio Com. Arcis, & Michaeli Hispano ductibus. Et Angli milites tuncens Castrum, Cuneim, & Hornam, ingressi eadem Davidem, ibi circiter viginti rusticis cum usoribus, ac liberis, dum confugerent in ibi templum, Hu hū hū j & ibi

& sibi promissa incommutate eorum fide se commisit, dimisso templo contempta fide concedendo ibi turram, iugularunt, & inde precipitantes, & tota hyeme agrum Boloniensem curabant ac diripuerunt, nemine resistente. Et inde per ibi incolam armis arreptis iussu Gallorum alio profecta. Et Caesar gello quam bello in Danis adversus Christum ibi Regem, Gallis confederatum, debellans Duce Clivensium, inde abiens ex Geldris exercitu, eoque conjuncto Anglis, & Flamingis sub Adriano Beureno, & Germanis quatuor milibus sub Arisco, ac Hispanis obsequentibus Landresium, ibi castra firmavit, ad cujus praesidium erant Landas & Decias duces Gallici, copes & turmas militibus, & cum Delphinus Gallus una cum Aniboj, & Brifaco, & Drefana reguli, exercitu quindecim milium Elvetiorum, octo milium Italorum, totidem Guasconum, ac multorum equestrium, illuc profectus, ei opem & annonam tulisset, resistebat Caesarianis, cum eis commisso praelio, & paucis desideratis, & ibi substituto Landas, secum conducto Vermiano regulo, illinc abiens Camariacum, & illic etiam cum Caesarianis ibi degentibus ad praesidium facis nonnulli alius levibus praesidiis, in quibus nulli occurrant, inde reversus fuit in Galliam. Carolus Caesar superventa hyeme, multis ex ejus exercitu percutibus ex morbo ob aeris intemperiem, ivit Camariacum, & ibi dimisit exercitum praeter Hispanorum. Et Galli degentes in Gallia Subalpina sub Buterio Principe ibi prorege, ad praesidia illic locorum Regi suppositorum, expugnata Yporegia sub hyeme, dux Angiano regulo, redegerunt in sui potestatem Crescentium, Drefaram, & sanctum Janum, & multa alia ibi oppida, quae erant in potestate Caesarianorum, & ducibus Ossono duxore Guasconum, & Bernardino Vi-comercato Mediolanense obederunt Carignanum, sed Caesarianis focum praelio concurrentibus Davalo duce, inde pedem retulerunt, captivato Ossono, & multis ex ejus militibus desideratis, & etiam multis captivatis per Caesarianos.

Et Ariadocus Zenobarbus, classis Turcarum praefectus, in gratiam Regis Gallorum cum Polino ipsius legato ex mare Jonio classe triremum centum decem, & plurimum navigiorum, de mense Aprilis curavit ac diripuit littora maritima Italiae usque Hostiam, multo terrore Romanorum capto & depopulato regno Calabriae, Dodaco Hispano ibi duce ad praesidium, & per eum filia sua desponsata Ariadoco, & sibi conjuncta classe Gallica triremum viginti duarum, decem & octo navium, & aliorum plurimum navigiorum sub Francisco Borbono Angiani regulo, ingressus mare Gallicum, ibi occupavit portum Ville Francae, ac Nicam praeter arcem, Paulo Sincoque Equite Rhodiense, ejus praefecto, ipsam sitientie ruente. Et cum Davalus Vicarius Caesaris in domoio Mediolani illuc exercitu, & Doria ejus classis supremus dux ipsa ex Hispania in eum transirent, diffusis viribus suis, direpta & combusta Nicaea, & illuc abductis in inferam captivitatem viris, adolescentibus, pueris, ac puellis letum triumphum illius Imperatori altissimus propeverat in portum Tarentinum, ne ab eis circumveniretur. Et cum ad Villam Francam nonnullae triremes Doriae ex procella maritima ibi suborta dissipatae remansissent, illuc profecti Strocus prior Capuae ex ducibus classis Gallicae, & Salechus Turcarum portici fuerunt nonnullis tormentis bellis triremum Doriae extractis ab aquis maritima, in quibus ceciderant. Et eum Turcae, Salsia & Alcinio Celebio ductoribus, alia classe ex Africa curantur ac diripuerunt littora Hispaniae. Cremonae suborto nimbo vehementer ventorum impetu de secunda Julii, illorum impetu nonnulli columelli marmorei erecti secus partem austerioptem ecclesiae ibi cathedra

A fuerunt dejecti. Et ad castrum Sanctiburgi diocesis Monasteriensis Germanis, sanguis pluit. Jo. Bernardus Regazola, cognominatus Felicianus, ortus Venetiis, sed origine Cremonensis, cretiscus quancumque lingua Papae, dum ibi publico stipendio conductus legeret libros humanitatis, ex humanis abut. Et Jo. Paulus Ferrarius, & Jo. Jacobus Trincus, ex tribus Caesarianis Italorum, morte violenta obierunt.

Anno subsequente, ac precedente, Cremonae praetor Francisco Crafio J. C. Mediolanense, ac Caes. Senatore, & ibi hora septima noctis praecedentis diem sextam decimam Februarii audito terramoto, ex Gallia pedestribus quatuordecim milibus, & equestribus bis mille secum conjunctis Sarentibus, Guasconis, & Allobrogis, Francisco Angiano Borbonense, fratre Principis Vanducensis regi sanguinis, & Alpinarum gentium prorege, & cum quo erant Thermonis, Biterius, Viandonus, Tassius dux equestrium, & Saeserius Abvernus, & multi alii proceres Gallici, occurrentes in vico Cerignolae Galliae Subalpinae die quarta decima Aprilis, & secunda Paschatis, Germanis octo milibus sub Christophoro, & Brunorio fratribus Scalgeris, sex milibus Italia sub Ferdinando Principe Salernitano, & Cesare Massio Neapolitano, Hispanis tribus milibus sub Raymundo Cardona, velibus septem centum sub Principe Sulmonense, & Carolo Gonzaga, & aliis quinquaginta Ducis Florentiae sub Rodulpho Baleno, omnium supremo duce Davalo, praeficientibus Carignanum obsequium per Gallios, ut Germanis & Hispanis, ibi ad praesidium degentibus, rector Pyrrho Columnensis, opem & annonam terrent, & utrique commisso praelio eos, ad quos prius victoria inclinant, profligant, ex eis cadentibus circiter duodecim milibus, & plerisque Germanis una cum fratribus Scalgeris eorum ducibus, ac multis aliis tribus, & proceribus, & multis aliis captivatis una cum Carolo Gonzaga, & ex Gallis bis milibus desideratis, & regulo a Thermon capto, & per Columnam ob id diffusum viribus suis, & pensura oppressum, illuc ad dies quadraginta dimisso ex pacto Carignano Angiano, per eum dimissis quibuscumque Caesarianis in pacto captivatis. Unde Hispani egressi occupant Braxellum ad fines agri Cremonensis prope & ultra Padum ditius Cardinalis Ferrariensis.

Et Julius Caesarinus, & Marcus, & alii Columnenses, hac audita strage Caesarianorum, coegerunt ad eorum opem quampares copias in Latino, & in Hetrura Dux Florentiae sub Othone Monte acuto bis mille pedestres. Et Ludovicus Ursinus Com. Pitiliani, & Dux Somae exilum Neapolitanus, & Petrus Strocus, cum quo erat Palavicinus Vicecomes, praepositis divi Celsi, in oppido Mirandulae adversus eos, & per Gallias alias quoque admarant. Et Strocus, ut occuparet dominium Mediolani, ejus copias traiecit circa Padum ad Casale majus, & ductis per agrum Cremonensem, & secus moenia Cremonae de mense Maji, & inde per territorium Laudense eos insequente, ac lassente Hieronymo Sylva suis velibus, & dum eis oppressa & compulsa in grave periculum, sum frustrata opinione & illa receperit, auxilio Petri Aloyisii Farnesii Ducis de recentia electi per summum Pont. Placentiae & Parmae invito Caesare, rursus traiecit Pado in agrum Placentinam, & ibi secum conjunctis sex milibus pedestribus Com. Pitiliani, ac Ducis Somae sub Com. Copata, direxisset iter suum in Galliam Subalpinam, ut se conjungeret aliis copiis Gallicis, adhuc obsequentibus Carignanum, per agrum Papientem versus Genuensem insequentibus Caesarianis Davalo duce, & pervenisset ad vicum Savassinae de quarta Junii, ibi inter ejus copias ac Caesarianis commissa pugna fuit profligatus virtute Principis Salerni, Du-

ciis Sulmonae, Sfortiae Palavicini, & Com. Sanctae Floris, & non facta multa caule, sed captura multorum, inter quos fuerunt Dux Sotiae, & Com. Georgius Martinengius Brasensis, & Vilius Virinus obiit, fugiente Strocio una cum Nicolao filio Com. Pulliani, & Flaviano Com. Angulana, & aliis circiter eo. & adhuc reverso Mirandulam, & ibi per eum coactis aliis octo milibus pedestribus, & equestribus, quibus profectus per agros Parmensem & Placentiam via Emilia recto itinere, & inde per Lunenens ad Genetensem, Albam in Galia Subalpina domitii Montis Ferrati, tam occupavit. Et Caesariani Vegen Hispano Oratore Caesaris penes summum Pont. & ob indignationem in eum conceptam per ipsum dimissum profecto Mediolanum, & inde in Galliam Subalpinam, eo ductore ibi expugnatum ac diripuerunt Vulpianum, militibus ibi ad praesidium fere omnibus occisis, duce, & vexillifero, & aliis domini Mediolanensis incolis ibi captis, furcis suspensis, & nonnulla alia oppida receperunt, & inde mox Vella rediit Romanam.

Et Carolus Caesar Duci Regi pace reddita, & eo procurante in comitiis Sapientibus Rege Gallorum hoste ac rebellem Rom. Imperii declarato, imperatque per ipsum ac Regem Angliae suis ingentibus pecunia, & iunctis armis in illum profecturus fuit bellicus, & per Ang. unum obfessa Bologna, conscripto exercitu Germanorum decem & septem milium sub Corrado Elio, Martino Ruscenio, & Guilielmo Frundibergo, ad eum a Rege Gallorum reversis, ac Mauritio Duce Saxoniae, & Marchione Brandeburgi, & Hispanorum septem milium, & sexdecim milium Burgundionum, Clavensium, & Flandensium sub Maximiliano Comite Bura, ac septem milium quinque centum equestrum, & velut sub Francisco Eftenie, & totius exercitus supremo ductore Ferdinando Gonzaga, profectus Luxemburgum, illud cepit, Sergio Caracalio ibi duce ad praesidium militum fame oppressorum, & aliis transgressis in Campaniam, Ligninum expugnavit, Brierio & Ruscenio proceribus Gallicis, illic etiam ad praesidium cum duobus cohortibus sub Aenea Tutavilla, ac Sandricerium oppugnavit, & longa obsidione redegit in sui potestatem, Rheinato Principe Aurentorum ibi vita functo ex ista tormenti bellici, illic fuisse multis praeliis inter Caesarianos & Gallos, ibi ad praesidium degeneres sub Landa duce impigerunt, & in uno eorum occisi supra quinque centum Hispanis, & multis Germanis cum aliquot vexillis, & Landa, & eoque substituto regulo Saderii, & per Caesarianos profligatis turmis Gallicis, illic proficiscentibus duce Brisacco, ut ibi obfessa ferrent open & annenam, commisso utrique praelio in vico Vitri, ibi fuit occurrentibus Caesarianis duce Mauritio, ac Eftenie, & Jo. Baptista Galbado, & Frundibergo ductoribus, multique ex eis desideratis, Brisacco erepto e manibus Caesarianorum per Petum Corium tribunum impigerunt, inde abeunte reliquis, & mox per Caesarianos occupato Vitro, ibi expugnato templo, illic occisis inhumaniter trecentum pedestribus, qui in illud aufugerant, & dimissis ex Saudecricio incolumibus militibus, ibi ad praesidium cum duobus tormentis bellicis, & mox cepit Aspernam, & cum Rex Gallorum, sibi superventis copiis Elvetionum, & eisque conjunctis aliis Gualconorum, Gallorum, & Italorum sub Petro Strocio, & Petro Maria Rubeo, Caesarii accurrisset ad flumen Maroniam, & Com. Frundibergus, dum Caesar intendere ne Lancia obfessum, eo trajecto, & vestibus illic depositis, illius vadum tentaret, & per Gallos illic superventus agnitus, captus, & ductus Lunensis, ibi incolis territis, ne calamitate belli, & ipsi inundarentur ipsamque ad fugam, & fortunas suas inde exportari facientibus, per Carac-

ciolum Abbatem filium Sergiani scolarem arripere armis, & aliis scolariis in unum coactis, & animis ad ea sumendum ad ibi defensionem. Rex illic reversus praesentia sua eos erecisset, & bene sperare, & in arma esse exhortatus fuisset, & Castro Theodorici per Gallos recuperato, ejus incolis tam occisus, tum nec mulctatus, & ne Christiani eo uicerentur, combusto una cum pabulo & comestatu, qui in ea regione forent, & ob id Caesariani omnium gravi penuria opprimerentur, & Germani non sibi dato stipendio tumultuarent, & Caesar esset indigus pecuniarum, & Rex studio pacis teneretur, Gaborie Gofmano Hispano ex religiosi Ordinis Praedicatorum divi Dominici ultro & citro commente, dum de ea loqui cecisset Jo. Jacobus Medicus, & ac nobiles, ipsa fuit stabida die xviii. Septembris in oppido Crispini Galliae Celticae per Ferdinandum Gonzagum, & Nicolaum Peronotum pro Caesare, & Claudium Amboym, Carolum de Nuceo, & Albertum Vapardum pro Rege, qui curam fuit, ut utrinque occupata post inducia Nicenses restituerentur, & muberet Caesari Carolo Duci Aurelianensium, filio Regis, Mariam filiam Caesaris cum dote sicuti Flandriae, Ducatus Brabantiae, Geldriae, Luxemburgi, Hollandiae, Namurci, & Utriae, & regionem ibi vicinam, & Burgundiae superioris, omni tamen jure remisso Caesari per Regem, quod sibi praetendebat spectare in regno Neapolitano, & dominio Mediolani, & vel unam ex filiabus Regis Rom. cum dote domini Mediolanensis, dimisso omni jure Caesari per Regem, quod praetendebat in Comitatu Flandriae, Artusi, & Geldriae, & sibi per Caesarem omni jure, quod praetendebat in civitatibus Peronna, & Bolonia muricam, & in Burgundia inferiori, & regione Machoni, & utrum matrimonium esse deberet, declararet per Caesarem intra octo menses, & ubi ejus filia nupsisset, & ex ea non pervenisset proles masculina, Flandria, & alia ejus dote redirent ad Caesarem, & penes eum remaneret jus Burgundiae, & Regi domini Mediolanensis saluum, dimissis tamen, donec supervenisset proles, penes Caesarem, ubi filia Regis Rom. nupsisset Duci Aurelianensium, archibus Mediolani, & Cremonae, & etiam restitueretur Carolo Duci Allobrogum omnia sibi occupata ex dominio suo, dimissis etiam penes Regem, donec edimitteretur arces Mediolani & Cremonae, & in ea pace comprehensi fuissent summus Pont. Maximilianus Rom. Sigismundus Poloniae, Joannes Lusitaniae, & Christianus Daniae Reges, Carolus Dux Allobrogum, Germani, Suavi, ac Veneti, & Principes, & civitates liberae Italiae, & Henricus Rex Angliae tunc obfessi mari & terra Boliviam, & Montilium, si voluisset, & ad quem Rex Galliae, cum destinasset ex suis primoribus causis ab ipso sciscitanda, num vellet in pace comprehendi, Rex Angliae eos tenere jussit in arce Ardelonae, distans per quatuor milia passuum a Bolonia, quam cum habuisset a Vernicense ibi praefecto praesidium cum civibus, & tribuna die vigesima quarta Septembris permixtis inde abire cum bonis, quae inde humeris asportari potuissent, & quos abeuntes & transantes aquas Angli insequuti, ex eis occiderunt senes, pueros, ac iocumina quamplures, vocatis ad se legatis Galliae re, quam nolent, sibi dimisse eos vacuos ad Regem suum: qui deditione Boliviam intellexit, copias suis militibus ex Campania accerxit, ut eam recuperaret, eis transivisset sub Henrico Delphino, quae cum ingressae partem ejus inferiorem, ibi trucidato praesidio Anglico, praedae inhaerens deferret ordinibus, per Anglos de facili illuc repulsi fuerunt, & inopia comestatu destituta, inde statim abierunt dimissa Boliviam Anglis, qui oppugnato Montilio sibi dimisso per Urbanum regulum

gulum ibi rectorem, & Rincherii fano incenso, & omni agro contemno late vastato, & in Scotia Edimburgo direpto, ac dimissa sub fidei & congruo pacto per Regem cum eo reverti sunt in Angliam.

Et Ariandus /Enobarbus, archipirata Turcarum, solus velis ex portu Taurendorum Gallie Provincialis, una cum Leone Strocio rectore classis Gallicae, direptis littoribus Hetruriae, ibi occupatis portibus Thelamonis, & Herculis Senecium, & Infula Lili, ac oppugnato frustra Orbitello, illud coepit ingresso Joanne Lunense Hispano, & illuc ad opem destinatis aliis agminibus per Ducem Florentie sub Stephano Columna, & Chiapino Vitellio ducibus, & per illum habito à Jacobo Appiano regulo Platanis, filio Simonis Judae, & archipiratae captivato ad Tunetum, & facto Christiano, & depopulatis littoribus Calabriae, Apuliae, & Siciliae, rediitque in sui potestatem Insulas Ichiæ, Lipari, & Procidae, & oppugnatis Punicolis, & dum illuc ad opem properaret Petrus Toletanus, prorex Neapolis, decem milibus pedestribus, & his milibus equestribus tumultuarie coactis, ivit Byzantium, ad ibi Imperatorem, multa praedia & innumeris captivis, Joanne Doria classe Caesariana illum insequente, ac lacerante. Petrus Aloysius Farnesius die decima Augusti in ecclesia cathedrali Placentiae, ejus ac Parme Ducatus accepit insignia. Ex illi familia Dovia Cremonense Federicus inter Italos militavit pro Carolo Caesare turma equestrum quinquaginta, ex quibus plerique fuerunt Cremonenses, & mox pro Cosmo Mediceo duce Florentiae.

A. C. Anno 1545. Cremonae praetore Vincentio Falcuto Urbinate Carf. Sen. & J. C. & mox revocato Mediolanum uti electo ad censum generalem dominii Mediolanensis, ipsi surrogato Alexandro Vicecomite J. C. Mediolanense, & etiam Carf. Sen. Joannes Maria de Monte episcopus Præfessionis, & Marcellus presbyter, & Reginaldus Polus Anglicus diaconus Cardinales, ac legati, & Vicarii Pontificis una cum plurima episcopis, ac legatis, Tridenti Concilium inchoarunt die tertia decima Decembris pro reducenda antiqua religione. Neapoli fuit terremotus, quo corruit propugnaculum versus mare, & multae aedes ceciderunt, & quamplurimi oppressi ab eorum cadentibus perierunt. Joannes Baptista Specianus etiam J. C. & Capit. Justitiae generalis in toto dominio Mediolani pro eodem Francisco Secundo Sfortia ejus Duce, & mox pro invictissimo Carolo V. Augusto Quaestor totius eorum exercitus in Gallia Cispadina, obiit Mediolani die 30. Octobris, & excellens Physicus, & Astrologus Georgius Fundulus, pariter Cremonensis, die prima Aprilis, ejusque corpus tumultuam fuit in ecclesia ibi cathedrali.

A. C. Anno altero Carolus Carf. habitis comitiis Rationae non invito summo Pont. ab eo habitis duodecim milibus pedestribus & equestribus sub Octavio Farnese ejus nepote, & sed duce pedestrium Alexandro Vitellio, & equestrium Jo. Baptista Sabellico, & legato Apostolico Alexandro Farnese Card. & fratre Octavii, & à Duce Ferrariae centum quinquaginta equestribus sub Francisco ejus fratre, & Florentie ducentum sub Rodolpho Baliono, & habito defectu quatuor millium Italorum, & fœderum Germanorum sub Aliprando Mandruccio, Georgio Stamburgo, Georgio Ralimbargo, & Jo. Jacobo Mediceo praefecto materiei bellicae, & Georgio Vitenspachio notho Bavariae, & Flandensium duodecim millium sub Maximiliano Com. Burense, & septem millium equestrium sub Maximiliano ejus nepote, Guliancho, Melenico, Moderatore supremo equum Prusensium, Com. Burense, Alberto filio Casimiri Duca Spaurzensis,

A Philippo Lanojo, Principe Salmonae, Henrico filio etiam Ducis Spaurzensis, Joanne filio Joachimi Marchionis Brandeburgensis, Emanuele Philiberto Principe Gallie Subalpinae, & Com. Jo. Baptista Spinello Neapolitano, & ex Italia & Pannonia conductis in Germaniam octo milibus Hispanis per Alphonsium Vineum, Antonium Toletanum, & Alvarum de Sandes, & constitutis totius exercitus duce supremo Hernando Duce Alvie, & Jo. Baptista Castallo castrorum rectore, & consulentibus rei bellicae Pyrro Columna Rom. Caesare Massio Neapolitano, & Com. Francisco Landriano Mediolanense, & cum quo erant quamplures proceres, nobiles, ac tribuni militum impigerissimi Rom. & Itali, & receptis in ejus partes Guilelmo Duce Bavariae, fratre Alberti generi Regis Rom. ac Guilelmo Duce Clivense, etiam genero Rom. Regis, & declaratis rebellibus Imperii Rom. Federico Duce Saxoniae, & Philippo Langravio fautoribus haereticorum, eique contumacibus, exstincto Federico auctoritate eligendi Caesarem, collata Mauritio ejus nepoti, ad reprimendum eos, & alios, qui anno 1554. habito conventu apud Schelmoldacum in Saxonia per eos, ac Christiernum Regem Daniae, Federicum Com. Palatinum, Dominicum Ducem Vintburgensem, ac Ducem Clivensem, Com. Ubertum Udenburgum, ac legatos Augulze, Ulmae, Argentinae, Constantiae, Tonnervae, & Norimbergae in unum convenerant, & fœdus percellerant. Et cum in eum transivissent exercitus octuaginta milium pedestrium, decem millium equestrium, & sex millium sollarum, centum triginta tormentis bellicis, & pro eis, ac annona, & materie bellica, & aliis pro usu exercitus conducendis octo milibus equis, octo centum plauris, tercentum navibus, & multo alio apparatu, exercitus duce supremo Langravio, castrorum magistro Senapeo, & Erneste filio Ducis Spruincensis, victorio Ducis Saxoniae, & in quo exercitus fuerant quamplures principes, proceres, reguli, ducesque equestrum, & tribuni Germani, eorumque civitatum liberarum fecum confederatarum, & per illos occupato propugnaculo Schafe in Comitatu Tirolemi, & ad fines Italiae, ut impedirent Italos ingredi Germaniam, & adversus illos volentes occupare Aspergum, per ibi incolae coactis octo milibus pedestribus sub Gualualdo occupissent Tonnervam, & Trinam Vindelcorum, & firmasset castra ad Heimbürgum die tertia Augusti illis duodecim milibus pedestribus, & his milibus equestribus tantum occurrunt, firmataque castra apud Lanzottum, quod intendebant & hostes occupare, & ibi, & apud Nicauldium, & Heofaldium factis multis utrinque levibus praeliis, & in ejus auxilium supervento Comite Burense duodecim milibus pedestribus, & sex milibus equestribus duodecim tormentis bellicis, ut ad impediendum ejus iter adversus eum profecto Comite Vindemburgi quindecim milibus pedestribus, & mille ducentum equestribus, & repulso per Albertum, & Joannem Marchiones Brandeburgenses, Maximilianum Regem Boemorum, ac Moderatorem Praefixae, copias per Caesarem transmissis obviam Comiti Burense, & in ejus auxilium, & etiam Francofurtensium Francoiae, & appollo in castra Caesariana redegit in sui potestatem Meumburgum, & factis quamplurimis aliis levibus praeliis cum hostibus apud Tonnervam, & Torsingum, & Herborna expugnata per Aspergenses, suppedinavit Tonnervam, Thilingum, & Lovingham, & vigente hyeme aspera, & frequentibus praevia, & nivibus cadentibus, & utroque exercitus gravi morbo annone penuria oppresso, & multis ex morbo & fame ex ipsius exercitiis preceantibus, & eorum aciebus utrinque dispositis, cum saepius armis invicem se provocassent, & devenerant fuissent

ad extremum certamen, Cæsareque multociens expostus fuisset morti, utriusque pedem reulerunt, & conjurati facti irruptione per Mauricium decem millibus pedestribus, & quatuor millibus equestribus in Ducatum Saxonie, & ibi occupata Adolfo, Suebinga, Virmenbergo, & pluribus aliis, frustra ei resistente Joanne fratre Federici, & per illos tentata pace Cæsaris, & nec illis reddita, domos redierunt. Et Ulmenes, Angustani, & Francofordienfes multo ante soluto Cæsari ad eum redierunt. Et qui Alphonso Davalo, Marchione Vastii, Vicario suo in dominio Mediolani, mortuo de mente Martii in civitate Viglebani, substituit Ferdinandum Gonzagum ex Principibus Mantue.

Et Neapoli de mense Maji, & die vigesima secunda Julii per incolam ab Inquisitionem hæreticis in eos inchoatum per Petrum Toletanum, ibi præregem, factam tumultu multorum Cæsare Maremano, Priore Barlettæ ex familia Caracciola, & Joanne de Suesia, & cœlesti per præregem militibus quinque millibus, & totidem per Neapolitanos, & ibi commissa multis præliis, in quibus nonnulli Neapolitani occubuerant, destinata ad Cæsarem Principe Salerni, & Placidio Sabello, una cum Marchione Valli Hispano legato præregis in Germaniam, jussit Neapolitanos arma deponere, & quique per ipsos depositi, ex ipsis Joannes de Pasqualibus Suesianus, Cæsare Maremanus, & alii triginta tres subiti fuerunt ex humanis jussu præregis, & Princeps Salerni, & Placidius Sabellus, & multi alii sibi infensi quibuscunque suis dimissi illic abierunt. Ubertus Gambara Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & commendatarius perpetuus Abbatie divi Laurentii Cremonensium, ejus Ecclesiæ, ac domos magnificas inde dimissi monachis suis auctoritate Apostolica concessit monachi Montis Oliveti Ordinis divi Benedicti, qui de mense Aprilis se contulerunt in eos habitatum, dimissi Ecclesiæ, & domibus eorum divi Thomæ, & concessis monialibus domine Sanctæ Mariæ, nuncupatæ de Columba, Ordinis Gillercentium Conventualium, eis ademptis ipsarum Ecclesiæ, & domibus, & tenuerunt per moniales divæ Monachæ Ordinis de observantia divi Augustini, cum multis & opulentis fundis constitutis in diocesi Cremonensi, post diuturnam licentiam earum factam Cremonensi, Mediolani, & Romæ. In regione Cremonensium, Placentina, Parmensis, & Mantuana, suborta est superstitio diabolica, qua multi populares & rurales, quadam mentis levitate tamquam fanatici unitim accurrebant ad ecclesias, & per fora, & alia loca publica ibi se exsuentes vestibus, etiam quod inter eos essent aliquæ mulieres, & nobiles, & cum aliquantulum more bacchantium tripudiarent, se humi prostrabant, & illic diu circumvehantur, & mox aliquantulum tamquam mortui jacebant, ac etiam nonnulli pugnis ac fixis corpori suum percutiebant, & in templis se adhibebant, ibi turmatim cantes hymnos in honorem Dei ac B. M. Virginis, ac vigiliabant, & pompa ducebant, nulla aliquid ætatis ac sexus habita differentia, & præsertim in vico Roboreti diocesis Cremonensis, & que infamia duravit usque ad mensem Septembris. Et die septima Augusti Mechliniæ in Bozbanzia, suborto gravi turbine palatium, & domus Cæsaris fulmine prodigioso percussa, & ex eo eadē circiter sexcentum pulveris sulphurei, qui ibi asservabatur, igne accensis deflagravit cum domibus illic propinquis octo centum, ex ibi incolis centum sexaginta, fragmentis lapidum illic rectorum percussis, & occisis, & alii circiter sex centum fluctuati, magno reliquorum stupore ac terrore.

A. C. Anno sequente Genue ad finem Januarii, ut

A redderetur pristinae libertati, excitato tumultu per Jo. Aloyisium Fliscam, ex ibi primoribus, ope Othoboni, Corneli, & Hieronymi fratrum suorum, insurgente & coalente Petro Aloyisio Farnesio, Duce Parmæ & Placentiæ, campu per Jo. Aloyisium quatuor tremibus lumini Pont. & coactis nonnulli copias militaribus, & per eos occiso Jo. Dominico filio Thomæ Dorici, nepote Andrea præficti classis Ligulicæ, juvene impigerissimo, igne occurrente, & Jo. Aloyisio, dum vellet occupare classem nocte ex ejus trecentis cadente in undis maritimis, & ibi submerso, omnia sedata sunt, & Othobono, & fratribus ex Genia incolumbis ad Montem Ollum ex fuga prolapsis, ubi Hieronymus, dum illic se firmallet, per Augustinum Spinolam, illum copias profectum, fuit captivatus, & decapitatus, & ejus, ac fratrum bona captivata, & odes, quas habebant Genue, solo sequente. Dux Saxonie ejus copias aggressus Albertum Ducem Prunicensium, ejus acie sua ipsum captivavit, & multa ex sibi occupatis in Saxonia per Ferdinandum & Musaricum recuperavit. Et Carolus Cæsare munitis prædictis congruis Ulma, Augusta, Francfortio, Virmenburgo, Sturedolpo, Chiercon, Alpurgo, & Liemburgo sibi suppedita, & receptis in ejus partes Joachimo Marchione Brandeburgensi, & Ferdinando fratre ad eum profecto mille quique centum equestribus, & his milibus pedestribus Ungaris, & Boemis, & Jo. Georgio Prunicensi quatuor centum equestribus, & Mauritio Saxonie Duce, & Joachimo Brandeburgensi tribus milibus ducentum, & tentata adhuc gratia Cæsaris per Joannem Federicum, medio Gulielmi Ducu Clivenfis, ejus cognati, receptis Valdenburgo, Rochanizo, Alamico urbibus, & multis aliis Saxonie, exercitu sexdecim milium pedestrium, & trium milium sexcentum equestrum Germanorum sub Anselmo Suevo, Nicolao Mandruccio, ac Italonum, & Hupsanorum, Boemorum, & Ungarorum, profectus est in eum Jo. Federicum habentem in armis viginti octo milia pedestrium, & tria milia equestrum sub Gulielmo Tubergo, & Alberto Com. Massfeldi, & cui adhaeserant multi Boemi, odio prosequentes eorum Regem sub Comite Galpre Fluschio, & trajecto flumine Albi, & die vigesima quarta Aprilis prope Melburgum equestribus tribus milibus sex centum primo congressis, cum eo secum habente sex milia pedestrium, cum his mille quinque centum equestribus, ipsum feliciter fudit, cumque vulneratum in facie, & captivatum per Com. Hippolytum de Porta Vicentium una cum Duce Ernesto, habuit in ejus potestate, suo primogenito ausingente, ex ipsius exercitu occisis circiter his milibus pedestribus, & quinque centum equestribus, & longe pluribus captivatis, & ex Cæsarianis tantum desideratis quinquaginta, aquis fluminis Albi, dum illud traiperent Cæsariani, deprectis, & mox auditis, ut absque periculo trajici non possent. Et Aquila tunc compsecta eos circumdare, & lupo egresso è sylvis ibi propinquis ab eis intercepto, & caligine, qua ea die hæretus sol obscuratus fuerat, evanescente, & sole emittente radios suos ferrugineos, & nec solito cursu, sed tarde descendente præter modum ad Occasum, his prodigiis demonstrata fuit victoria Caroli Cæsaris, & eisdem Jo. Federici Duce Saxonie, Sibilla Clivenfis ejus uxore, una cum Joanne Henrico ejus cognato, & Catharina ipsius uxore, & sorore Ernesti Ducis Virmenbergensis ad Carolum Cæsarem profecta, & per Cæsarianos recepta Virmenbergo, Goetia, & omni Saxonia, Langravium post multam illius resistentiam diffisum viribus suis, pro eo intercedentibus apud Cæsarem Mauritio Saxonie ejus genero, Joachimo Marchione Prunicensi, & Olingio Duce

1111 Thi

Tobolgi, & se intermittentem, omnibus arcibus sui domini solo acquirit praeter Civeriam, seu Castellam, ac solutis per eam aureis trecentum quingentis milibus, & dimissa omnibus tormentis, ac aliis instrumentis bellicis Caesari, dimissoque Henrico Duce Pruncenti, quem tenebat captivum, & eoque summo Moderatori Praefixit, his, quae ex eorum dominio occupata, restituta, teneantur iussu decima Junii per Ducem Alva sub custodia Hispanorum, in eos ob id per Germanos indignatos assumptis armis, & quos delevisent, nisi eis Itali assisterent, & Caesar se interpolasset, & qui, dum esset Habs in Suevia, de mense Junii in sui gratiam recepit Odoricum Ducem Vintimburgensem sibi supplicem, una cum Federico Com. Palatino, ac Argentoratensibus.

Ex inde convertis armis in Boemos rebelles Ferdinando eorum Regi, & habentes in armis triginta milia pedestrium, & duodecim milia equestrum, Jo. Jacobo Mediceo copias suis in illos praemissis, quamprimum eis ipsi occisi in Thuringia, dum illic in eos transiret, solo terrore armorum ad pristinae fuitatem illos redegit. Et Bucerenses, Nubicensis, & Horbigeneses populos Germaniae Saxoniae finitimos, & Philippum, & Bavarum Duces Pomeraniae, sponte quoque se ei mittentes, sub imperio suo recepit, & postremo Constantienses adhuc sibi contumaces suppeditavit, & profectus Augustum, ibi habuit comitum, & auctore Othone Trusio Cardinale illic praefule pro conservanda religione Christiana, exilipiandave haereti Lutherana, condi & publicari iussit nonnullas constitutiones die quinta decima Augusti in Germania observandas, donec perficeretur Synodus generalis. Et Germanis, ob stupendum sibi non solum tumultu arcibus, repressis, & ubique in Germania compositis rebus, ex Spira profectus est jam vere Imperator in Galliam Belgicam de mense Octobris, secum conductis Duce Saxoniae, & Langravio. Ex Tridentino fuit translatum Concilium Bononiam. Henricus Octavus, Angliae Rex, annorum quinquaginta septem, & regni triginta octo, obturato mentis tibus suppurante ex febre ardentissima, Odoardo eius filio superstitite, & Francisco Valeus, Rex Gallorum, annorum quinquaginta quinque, & regni triginta duorum, in arce Rubiciana ex febre dierum decem & octo oppressus, die ultima Martii, Henrico eius filio superstitite, ex hac vita migravit. Et Petrus Aloysius, filius summi Pont. Placentiae ibi occupato Comenio divi Benedicti Oederis Canonorum Regularium divi Augustini, & iussu erigi in arce omnium munificentissimam ob illum grave impensum, & quia adveniret Caesari, die decima Septembris hora quinta decima illic in urbicula occisus fuit per Com. Joannem Anguissolam, auxilio Com. Augustini de Lando, Jo. Aloysii Comanensis, & Alexandri, & Hieronymi Palavicinorum a Scipione, superstitibus Alexandro, & Raymundo Cardinalibus, & Octavio, & Horatio, & Victoria filius ex Hieronyma Urina uxore, & Placentia sponte una cum tota diuina Transpadana Palavicinorum agri Cremonensis, Placentinae, ac Parmensis, usque ad eulrum Guelforum ad stram Aemiliam, se suppositis Carolo Caesari, unde ex post causata fuit gravis bella in Italia, ac Picardia, & de fine Decembris nocte Conceptionis divae Mariae apud Parisios, Sequana vehementer inundante, palus pontis divi Michaelis altera summa ripa adversa ad Orientem spectans locatus subiciis cum aedificis superstitibus corruit, gravi etiam periculo parva averte Occidentis.

A. C. Anno sequuto Maximilianus, Archidux Austriae, & filius Ferdinandi Regis Rom. ex Germania per Italiam una cum Christophoro Maudructo Cardinale, & praefule Tridentino, & Duce Pruncenti trans-

ivit in Hispaniam, ibi desponsaturus Mariam filiam Caesaris, ejus consanguineam, ex dispensatione summi Pont. & die secunda Julii Cremonam applicuit, & ibi moram habuit per triduum: Benedicto de Acobis Arcineo Card. & Episcopo Cremonae mortuo Francisco Siondrans, eius Cardinalis, factus fuit ibi Episcopus, [cujus effigiem ex Ant. Campi *Hyl. Mediet. xxi* incisioni hic apponimus.]

Anno subsequuto Philippus, Hispaniarum Rex, A. C. inde transiens per Italiam in Galliam Belgicam ad 1548 Carolam Caesarem patrem, Cremonam die decima Januarii diverit, & ibi commoratus est per biduum, & die ultima Martii appulsi Brusellas, ibi cum triumpho fuit receptus per Mariam & Eleonoram ejus amitas. Paulus Tertius Farnesius summus Pont. annorum octuaginta duorum, & quindecim sui pontificatus, die decima Novembris obiit Romae, & ut creditur ob animi dolorem conceptum ex recessu ab urbe eo infirio facto per Octavianum ejus nepotem Parmam, in quam tamen non fuit admittus per Camillum Ursinum ibi ducem, & rectorem Apostolicum, creatus per eum summum Pont. sex centum equitibus, ejus nomine nuncupatis. Dominicus Baccus, quo iter non fuit praestitutum cedere viros, turbamque accendere cantu, & ad magis graphice scribendum, obiit die xxvii. Januarii.

C. Anno Redemptionis humani generis 1570. Cremonae praetor Jo. Paolo Bertio J. C. Papenle, & 1570 Caesare Sen. Jo. Maria de Monte Siniuno Florentinus, & Cardinales annorum sexaginta duorum die septima Februarii factus fuit summus Pont. & nominatus Julius tertius: qui die vigesima quarta Februarii Parmam divitius iussit Octavio Farnesio, & Romae celebrato Jubeo de more, transmissis diplomatis per ditionem Christianorum die quinta decima Novembris omnes Antistites, ac Principes ibi, quorum interit, provocavit ad Concilium Tridentinum reduendum, ubi inchoatum fuerat. Et Franciscus Siondrans Card. & Episcopus Cremonae mense Junio illic profectus, ibi in mane solemnitate divi Petri in ecclesia cathedrali ad altare majus celebravit solemnem missam, & ex auctoritate Apostolica concessit Jubeum ibi incolae, & creatis Equitibus Laurentio agnato suo, Lombardo Pericello, & Jo. Baptista Paterno, febre oppressis die ultima Julii obiit, & usque cadaver sepulchrum fuit in sepulchro maritimo, ob id erecto in parte superiori ipsius ecclesiae, & creatis fuit furoregibus Federicus Caesari Rom. etiam Cardinalis. Cemonensis, & Papenle, cum utriusque legati in honorandis Principibus, ac pompa publicis obsequiis, & aliis, in quibus contigisset una aedificiorum legatos velle praecedere, adherentes, hunc inde agentes, eorum civitatem imagis nobiliter & antiquam, utrinque disceptant coram excelso Senatu Mediolani habitis orationibus, quae mox orationi stylo editae typis in lucem prodire fuit, sed controversia ipsa remansit indecisa.

Anno altero Carolus Caes. de mense Februarii A. C. habuit comitis Augustae Vindelicorum, quibus Philippum filium Rom. Regem creati optavit, sed Ferdinando fratre juri succedere recitavit, ea res in aliud tempus dilata fuit. Ex ad quae comitia saepius convocati Germani Principes, Saxonesque suppeiores venire rogabant, quod adversus alii, quod eis Caes. quadraginta ante promiserat, multa scilicet dicerent, seque nolle ei conveniri molestae, in quo religio, in quo conjuratione, damanda & comparienda videbatur; & Saxones arma parantibus novum bellum eorumque edis, & Mendelburgum obfessum, unde cum erupissent obfessi, tria milia ex illis caesa fuit, & inde sequens expugnatione parum feliciter per Mauricium Electorem, obfessi licet in magnis angustis fuissent, tamen deditionem face-

FRANCISCVS SFONDRATVS.
Cremionensis;
Sanctae Romanae Ecclesiae Cardinalis.

tribus, continuo bello Germaniam diripientes, ac ferro & igne diruentes, praebatos, & alios ecclesiasticos ibi infundendo, templa, & cornubia demolendo, & alia multa enormia committendo, de mense Octobris reductis ad pristinum famitatem Ulma, Augusta, Spira, Norimberga, & Francumforte, ab ibi incolis habitis pecuniis, Martino Russo decem milibus pedestribus, & mille equestribus ad fines Picardiae degente adversus exercitum Gallorum, ibi ad praesidium stantem, exercitu Germanorum decem milium, Hispanorum septem milium, Flamingorum octo, & Italorum sex, profectus die decima octava Octobris ad urbem Mediomatricam Lotharingae, cum, ad cujus praesidium erant Princeps Guilielmus, Serocius, Horatius Farnesius cum multis aliis proceribus, & ducibus Gallicis, & copiis, recepturus, obsedit se oppugnava. Et cum Marchio Brundeburgensis ex Germania properasset in Lotharingam, & ibi intercepto Treveri, illic castra firmasset, & ibi gravi strage illata transfudit in partes Caesaris, Reitelbergo ex ducibus suis decem cohortibus tamen profecto in castra ad stipendium regis Gallorum, & per eum Principe Ornale fratre Guilielmi, dum ipsum mille pedestribus, & quinque centum equestribus, dimissis ad pedestribus invasisset, habitis cohortibus auxiliariis ad Caesarem, & utrique commisso praeflo profugit cum eis turris, & vulnerato, & captivato una cum multis aliis, ac occisis circiter centum quinquaginta, se receperit in castra Caesariana adversus urbem Mediomatricam, & Momorantiam illuc prope ad ejus subsidium habebat exercitum triginta milium pedestrum, & septem milium equestrum Gallorum, & Elvetiorum. Et Russo castris, & ferro & igne vastante Picardiam, per eum expugnato Edfelino, & Anbejo vita functo, adversus ipsum destinato Sathisono multo exercitu ad recuperationem Edfelini, & in auxilium Picardiae, & alius copiis dimissis ad praesidium Lotharingae sub Duce Namurci per Momorantiam se retrahentem ab eo expugnato, ac manato praesidio Edfelino, & inter Gallos ac Caesarianos ad urbem Mediomatricam factis pluribus levibus preliis, in quibus plurimi occubuerunt, & ex Caesarianis ibi oppressa penuria annonae ibi impedita per Gallos fame & frigore tunc gravi plerique deficientibus, & praefertum Italis, inter quos fuit generosus Tribunus Jo. Franciscus Ala Cremenensis, post longam ejus obsidione, inde die prima Januarii abiit, Gallique ibi curritata, & direpta, ac ferro & igne diruta, in Germaniam rediit insequentibus Galis, & praeflo laesentibus Caesarianis, & Concilium Tridentinum ob id imperfectum remansit.

Ferdinandus princeps Salerni, invitus Proregi Neapolis, defecit ad Caesarem ad Regem Gallorum, eique & adhaerent Senefes instigati per Hieronymum Bonifacium Patrum die vigesima septima Julii, expulsi ex Senis Hispani sexcentum Franciscus Alva dux, & Regis protectione se supponerunt, introductis sex milibus pedestribus, & nonnullis turmis equestribus sub Nicolao Com. Pissini, ac Mario, & fratre Comitibus Sanctae Floris, indigni in Didacum Hispanum, ibi rectorem pro Caesare, cum eis nimis dure se gerentem, praeflo utrinque commisso, & per Gallos, & Senefes expugnato templo divi Domini, in quo tercentum Hispani auferunt, & ex eis occisi ducentum, & urbicula, ibi noviter constructa per Caesarianos, solo aquata, illic transfudit per Florentiae Ducem copias in subsidium Hispanorum sub Othone Monte acuto. Et etiam insula Corsica fere omnis in possessionem Gallorum reducta fuit, eorum classe illuc trajecta die vigesima Augusti. Et cum quatuor milia Italorum sub Sfortia Palavicino trajecissent in Transylvaniam, ad ibi subsidium adversus Turcas,

A & Erasmus Tassilus aliis copiis obfessit oppidum Driganti in Transylvania, & Accomates Turcarum duobus quidem milibus equestribus ad ejus opem profectus, & per Palavicinum, & Drosillum, eorum copias secum coniecit manibus, repulsi, multis ex suis occisis, & mox reparato praeflo cum reliquis die decima Augusti, & solemnitate divi Laurentii, ex Germanis munus foffis & aggeribus occisus carenter tribus milibus, & Sfortia reliquis ingressio ibi salvam proximam, Accomates cum ingressus fuit, & dum Sfortia cum Italis per plerisque equestris Ungaros dimissis intrepide manibus confertis cum Turcis, omnes fere sui, non valentes illis resistere ob illorum multitudinem, infelicitate occubuerunt, & ex ejus manu dextra, caesa est, captivato una cum Hippolyto etiam Palavicino, Bambino, & Alberto Carpenfium, Mario Tyburtino, Vincentio Antonino Florentino, & Erasmo Tassilo, & pluribus aliis, inter quos fuerunt multi Cremenensis, & Erasmo cum eis ducto Byzantium, & ibi decapitato, & Varinense episcopo cum multis aliis insignibus varia occisio, victoria positus fuit, & captivos cum omni praeda per eum capta duxit Budam, Sfortia mox redempto, solutus pro eo quidem milibus aureis solutis. Ex hac vita migravit Homobonus Orfidus, vulgo Ofredus, excellens Physicus Cremenensis, ejusque corpus sepulcrum fuit in ecclesia Hieronymi de Observantia divi Augustini.

Anno sequente ex Caesarianis quatuordecim milia A. G. lis, eorum ductore Petro Toletano procege Neapolis, Aloygio filio ibi ad regimem dimisso, & inter eos ac Gallos pro bello Parmense factis induciis, moverunt bellum Senefibus, obfesso Monte Alino, ad cujus praesidium, erat cum copiis Jordanus Ursinus, & Scorum Bernardinus regibus i Therma cum Hippolyto Elenie Cardine, quatuor milibus pedestribus, & Grosseii, & Lucignini Corcellus Bectivolis aliis copiis, qui facta irruptione in septem centum Germanos, profectus (violetum tercentum pedestribus, & mille velibus, eos profligavit, multis ex eis occisis, & multis captivatis, & Adrianus Balione ad praesidium Monticelli, & Carolus Ursinus Clusii aliis copiis, & Florentiae mortuo Petro Toletano, loco ejus perseverante in bello Garfa filio suo cum Alexandro Vitellio, & Alesandro Cornia pedestrum supremo ductore, obfessit Senas, & transfudit in Hetruriam ex dominio Mediolani per Gonzagum ibi rectorem quatuor milibus pedestribus, & nonnullis turmis equestrum sub Jo. Jacobo Mediceo oppugnavant, & redegerunt in sui potestatem Monticellum die decima nona Martii, Balione ibi captivato una cum multis aliis, ac plurima alia loca Secensium. Et summus Pont. dum tunc erat ad Caesarianos, iussit conscribi octo milia pedestrum, & nonnullas turmas equestrum sub Camillo Ursino, eique monari Romanis. Et cum Srocus nocte dies sexti decimi Decembris mille quinque centum pedestribus ex Monte Alino profectus una cum Francisco Ursino Senas, & ibi commissa pugna cum Caesarianis, in qua utrinque multi occubuerunt, Senatibus, ac ibi militibus ad praesidium, opem & annonam tulisset, & Senefes transfudit una cum Silva Regia Gallorum legato apud sumum Pont. sedavisset. Jo. Jacobus Medicus, habitus ad Duce Florentiae nonnullis cohortibus Germanorum, redegit in sui potestatem Caricolas, & Gremolium, & Carolum Caraffam comitantem copias suis populares Senefes, ex Senis expulsi, eis occurrentes, ipsam repulsi multa fuorum exere, captivato Mathaeo Stendardo exule Florentino.

Et cum classis Turcarum Draguto duce eurasiet, ac diriperet littora Apuliae, & Calabriae, Ca-

fariani indigi pecuniarum, & volentes opem ferre Neapoli, Senas deferuerunt. Et dum ex Germania quatuor milia Georgio Mandrucio duce ex Genoa Neapolim, Paezco Hispano Cardinale, ibi per Ducem Alva illic factum progreto, constituto rethore, proficiscerentur tremibus septem classa Ligustica, Andrea Doria duce, inter Carcellas & insulam Pontium, Turca eorum classe interceptum una cum Maodrudo duce. Et non expectato Principe Salernitano classe Gallica ad perseverandum in direptione ipsa, superveniente autumno redierunt Byzantium, ad ibi Imperatorem suum. Et Casariani irruerunt alia manu in Picardiam, ac expugnaverunt, & solo aequarunt Terosnam, Martino Rustinio ductore, & ei mortuo substituto equite Balicorto, & ibi erecto, & munito propugnaculo ad Montale, oppugnantes Eilelmum, ubi ad praesidium occurrunt Florantius Farnesius, fidi desponsata Diana, filia naturali Regis Gallorum, & captivatus Dux Boloni, ac multi proceres Gallici, & Itali, & mox coadto exercitu per Gallorum Regem mille ducentos equitum, sex centum velantum, & quoddecim millium pedestrium Gallorum, quatuordecim millium Elvetiorum, mille quinq; centum Anglorum & Sotorum, cum centum tormentis bellicis, & utrinque commisso paelio ad Ambuanos, fuerunt prostrati, ex eis occisis circiter quinq; centum, & totidem captivati cum septem vexillariis, & ex Gallis desideratis circiter octo centum una cum Principe Offone, ac captivato altero suo Memoranti una cum multis aliis ducibus, & ibi, ac in Burgundia, & Campana, Philiberto supremo duce, commissis multis incendiis, ac rapinis, ac multis aliis praedictis, in quibus multi duces & milites hinc inde perierunt, & septem paratis utrinque aciebus, ut invicem concurrerent, & per Gallos capto Cambresio, ac temata occupatione Bipalmis, ubi erant trecentum quinquaginta equites ad praesidium sub Alimonte Burgundione, & Camariaco munito multo praesidio per Casarianos, & receptum ad hyberna, hinc inde munitis locis suis praedictis. Et Jo. Jacobus Medicus, die vigesima sexta Decembris ex Florentia noctu profectus Senas quatuor milibus Italis, & sex centum Hispanis pedestribus, & nonnullis turmis equitum, expugnato ibi propugnaculo in ejus suburbis erecto, eas obsedit, ac oppugnavit, Rodulfo Baliono, & Chispino Vitellio aliis turmis Florentis Ducis constantibus, ac depopulantibus agrum Senensem, & nisi Cornelius Bentivolus dux ad praesidium Senarum oblatisset, Medicus ipse occupasset. Galli quinq; centum pedestres, & nonnulli equitres ducibus Ludovico Burgo, & Bernardino Vicomercato exterribus Mediolanensibus die decima octava Novembris ex oppidis Guischi & Verolengi, ad quorum praesidium erant, properantes Verocius Ducis Subadze sibi proditas per ejus salicum, eas ingressi, easque resistentibus ibi incolis, & Hispanis, qui erant ad ejus custodiam, invicem collatis manibus per biduum capti, & depopulati, illic repulsi fuerunt, inde exportata multa preda, & suppellectile argentea, & alia materiei ducali multi pretii, cum syndone, quo involutum fuit corpus D. N. J. Christi immensi pretii. Ex phoivis, quae ceciderunt die quintadecima Septembris usque ad principium Octobris, cum vento auxit fuerunt praeter modum aquae fluminis Padi, & sibiurum fluminum Galliae Cisalpinae, & ab eis inundata agri sibi finitimi, & ibi fructibus in grave damnum domorum suorum.

A. C. Anno subsequente Petrus Strocus, coactis copiis in agro Mirandulensi, ac alibi, accessit ad praesidium Senarum, & Alcamio Cornes duce Casariano per eum Clusio sibi data spe per Farnacium exulem Florentinum illud occupandi, habitis à Duce Flo-

rentis tribus milibus pedestribus, & ducentum quinquaginta equitibus sub Baliono etiam nocte interpeila ingressi, & per Flaminium Urinum Com. Aogulari, ibi ducent ad praesidium ejus copias, & alii habuit à Strocio, illiusque copias utrinque collatis manibus fatis, & repulsi, captivato una cum Hercule della Penna ejus foror, & ducto Senas cum multis aliis, & cum inde aufugere tentasset, illic transiit in Galliam Transalpina ad ibi Regem, & ejus jussu dimisso, & Baliono occiso cum aliis circiter mille, & Leone, fratre Strocii, priore Capuano, & ex Equibus Rhodiensibus, duabus tremibus ex Insula Melita supervento in portum Herculis ad opem Senensium, egressus Senas nocte diei undecimi Junii sex milibus pedestribus, & mille equitibus, occurrunt Comiti Mirandulensi, & Alexandro à Themia, proficiscens ad ejus subsidium quatuor milibus Italis, totidem Hbatis, & quinq; centum equitibus, quibus intendebat movere bellum Ducis Florentiae, & per eum occupatis Monte Catino, & Monte Carolo, & ibi junctis Rhaetis & Italis, Jo. Jacobus Medicus, dimissis adversus Senenses septem milibus pedestribus, & quinq; centum equitibus, in eum transitit aliis copiis, easque occurrat ad Spisium, & cum Strocio in eum progressus fuisset, dissisi viribus suis retrocessit Priatorium, & cum Strocio Senas reversus, ejus fratre occiso istu archiepiscopi ad oppidum Scutini, dum illud oppugnare voluisset, superventa classe Gallica bis milibus Guscioni, & totidem Elvetiis, ad finem Julii fuisset egressus Senas duodecim milibus pedestribus, ut Elvetis, Rhaetis, & Italis, & mille equitibus se conjungeret, Medicus id prohibuit quiddecim milibus pedestribus Hispanis, Germanis, & Italis, bis milibus velitis, & quinq; centum equitibus, ei occurrat prope Martianum in Hetruria, occupatum per Strocium una cum Foliano, ibi occiso Carolo Urino, & ad eum nobium sancte Abundant in agro Senense commissa utrinque pugna, occisa hinc inde circiter ter centum, & mox renovata multis aliis, sed pluribus Casarianis Mario Stortia, Com. Sanctis Floris, & Priore Lombardis, captivatis, & superventis in auxilium Medici Camillo Columna ex Apulia tribus milibus pedestribus, & Joanne de Luna ex Gallia Cisalpina aliis quatuor milibus, & nonnullis turmis, & die trigesima Julii apud Lucidum alia commissa pugna inter eos, in qua ceciderunt ex Strocianis circiter mille, & Casarianis quatuor centum, reliquis obsedit Martianum, & cum Strocio ei opem ferre voluisset, die secunda Augusti prope ipsum, & Florianum, & Lucidum inter eorum acies facto conflictu, sinistram cornu Hispanorum regente Joanne Lunense, & Itolorum dextrum cornu, Com. Sanctis Floris equitum supremo ductore, & Medico extremum agmen, & Borgheto vexillifero Strociorum aufugente, & Itolorum cornu profligato per eos, mox converta fortuna Strociani succubuerunt, ex eis caesi circiter quatuor milibus, & plerique Rhaetis una cum Joanne Bentivolio, Vincentio Spirito, & Gino Capone exulibus Florentinis, Valerone duce Guscionem, regulo Forchii, ejus locum tenente, & multis aliis ducibus, & nobilibus, ac gregariis milibus circiter quatuor centum, & Strocio, & Paulo Urino, & Aurelio Fulgoso vulneratis, easque, ac Cornelio Bentivolio, Baptista Altovito, Alexandro Salviano, & Antonio de Runchero, ex Spissa supra elapsis, Senas post se dimissa vexillis circiter centum equitum, & pedestrum, cum nonnullis tormentis bellicis, & Borgheto vexillifero, qua inchoato paelio cum Medico ausugisset cum plerique equitibus, furens suspensio jussu Strocii Medicus postea victoria, easque prosequuta ex

fuis tantum desideratis circiter septem centum, professus Lucignanum, illud obedia, & rediit in sui potestatem, illuc aufugientibus Borgheto & Altovro, ibi dimissis ad praesidium per Strocium, & dimissis captiva una cum Bonconvento, & Moete Carolo, & alia municipia Senensium, in quibus reperta fuit multa aurore, & dimissis captiva gratis, sibi praestito juramento se non militaturos infra annum adversus Caesarem, illuc reversus ivit Sena, caesque artibus obediit.

Et Doria, dum Bernardinus à Thernis classe Gallica, & conjuncta classe Turcarum, directis littoribus Apuliae & Calabriae, ingressus Corsicam, ibi occupasset sanctum Bonasium, & sanctum Florentiam, & alia praeter Calvum & Badium, & inde ibi dimisso ad regimen Jordane Ursino mille pedestribus abiisset, illuc classe Caesaria Ligustica profectus obediit, ac diutius oppugnavit, ac rediit in sui potestatem sanctum Florentiam, & mox frustra oppugnavit sanctum Bonasium. Et Galli supervenio primo vere tripartito agmine cursarunt, ac dirperunt, ac ferro, & igne everterunt, Aene Memorantio supremo duce quinque millibus Gallis, totidem Elvetiis, & quatuor millibus Germanis pedestribus, & equestribus mille quatuor centum, & tribus millibus sex centum velutibus sub Omala, & Tavano regulis Burgundiam, & alia quatuor millibus Gallis, totidem Germana pedestribus, & equestribus fixcentum, & velutibus mille sub regulo Namurci Lotharingiam, & decem millibus Gallis, & Picardis pedestribus, tercentum equestribus, & quinque centum velutibus sub Principe arcis Soroni Ducatum Artusi, olim Atebatum, & die vigesima octava Junii obediit, & suppeditantur Marie Burgum Memorantio duce, Caesariani Philiberto duce Gallis imparibus frustra resistentibus, & Visianum, & multa alia assistente Rege cum Duce Namurci, & Ducibus Phaulse, & Alcomoni, & Caesariani sibi occurrentibus nonnullis copiis inter Alisiam, & Bipalmam Principis Soroni, ibi utrinque commisso praelio fuerant profugati Caesariani.

Et Caesari ad Gallia resistendum coacto multo exercitu sub Philiberto, & Duce Pruvincense, & alia confederatis, Alberto Marchione Brandeburgense uti hoste Caesari ab ejus dominio per ipsos armis expulso, in suorum Caesaris bis millibus equestribus supervenit, transivit in Gallorum Regem, & per eum in unum coacto exercitu inter Creventorum & Carminiacum Gallis se opposuit, & non multum abfuit, quin uterque exercitus, dum esset invicem propinquus, totis viribus confingeret prope oppidum Rontini, quod obediit Galli, & Caesariani nixi fure ei ope non ferre ibi commisso praelio, in quo Caesariani succubuerunt, ex eis occisis circiter mille ducentum, & ex Gallia quatuor centum. Et cum Caesari dimisso Philiberto, & Rex Memorantio à castris abiisset, & Caesariani duce Philiberto, & Galli regulo Vindocense ducibus, plures pugnas leves commisit, in quibus multi occubuerunt, gravi damno utrique sibi illato ierunt ad fluvium. Et Galli degentes in Gallia Subalpina die quarta Decemb. dolo ibi occupantur Vporegam, ibi commissa pugna cum Caesariani, in qua occubuerunt circiter mille. Carolus Caesar Ferdinandum Gonzagum per Joannem Figuram, & Lunensem arcis Mediolani praefectum, Franciscum Tabernam Caesari signi in Infubria magistrum, Franciscum Crassum praefectum ibi redditum ordinariorum, & nonnullis alios fuis annuos penes ipsum, dum esset Braxelli, criminum de infidelitate adversus ipsum, multis ex ejus mensuris Mediolani carceratis, ad se vocatum, & profectum ob ejus dignita-

tem, prudentiam, ac merita adversus Imperium absolvit, & pro pecunia, quam ei debebat, sibi concessit oppidum Sancti Severini, & nonnulla alia in regno Neapolitano, eique subfuit in regimine domini Infubrum Ferdinandum Davalum Marchionem Pularie, & mox Joannem Figuram. Et Joannes Lunensis veritus iram Caesaris aufugit in Galliam Transalpinam.

Et Carolus Caesar concessit liberam administrationem regnorum Neapolis, & Siciliae, & domini Mediolanensis, Philippo ejus unigenito, sibi dispositus Maria Angliae Reginae annorum quadraginta, sibi concessio timo sui Regni tantum, in quod succederet eorum primogenitus, & nec existerent masculis primogenita, Hispaniae, & alia dominis remanentibus Carolo Philippo filio, & ubi obisset abique prole, perventura in alios nascituros ex Maria praeter Hispaniarum Regnum, nisi facta institutione, & nec suscepta alia prole devolveretur Regnum Angliae in proximiores Regine, adversus quam ob id in Anglia fuit excitatus tumultus, Thomas Humeto, Petro Carra, & Henrico Duce Bosloechi auctoribus, per eos, & alios eorum factionis coactis quinque millibus pedestribus, & nonnullis turmis equestrum obfesso Londino per biduum, & mox per eos cum Anglis frequentibus pures Regine commisso praelio, ac profugis eo Thomas, ac Duce Bosloechi captivata die septima Februarii, Petro jam profecto in Galliam, eique, ac Joana per Odoardum instituta haeredit, ac Golpholdo de Duleo marito suo ultimo supplicio affectus, Philippus ex Hispania in Angliam classe profectus ibi in civitate Vincetri die vigesima quinta Julii, & solemnitate divi Jacobi solemniter Mariam deposuivit, & cum ipsa nocte sequebatur consumpsit matrimonium, & cum quo fuerant inter alios proceres Arnaldus Dux Alve suus praefectus praetori, Rigome de Silva, Anronus de Toledo, & Petrus Langua. Hieronymus Pinzonius Cremonensis excellent Theologus, Astronomus, decretorum Doctor, & ex Canonici Ecclesiae Cathedralis Cremonae, & littera Hebraica, Graeca, & Latina eruditus morte violenta occubuit Venetiis, dum ibi esset solati gratia. Arnaldus Colombus etiam Cremonensis tunc temporis cognitus fuit ob penitiam singularem in arte Noehomii.

Anno 1555. Cremonae praetore Danesio Fulido. A. C. no J. C. Placentino Cae. Senatore, Galli die secunda Martii occupantur Casale sancti Evasii Montis Ferrati, & mox Montem Calvum, & multa alia Caesarianorum, in Gallia Subalpina regulo Salvosono ductore, & deinde obediit Vulpianum. Julius summus Pont. die vigesima tertia ejusdem mensis, & anno quarto, & mense sui pontificatus ex hac vita migravit, equitibus religiosus quatuor centum per eum creatus sub nomine divi Petri. Et Marcellus Cervinus Senensis ex monte Puliano, Cardinalis sanctus Crucis, annorum quinquaginta quinque, integerrimus, & doctissimus per triginta super Card. conclave ingressus fuit electus summus Pont. equo mortuo illic ad viginti duos dies die vigesima tertia Maji, & Alencionis Dominicus Jo. Petrus Castella Neapolitanus, episcopus Hostiensis, & Velitensis, & Decanus Cardinalis, annorum sexaginta novem, ei fuit successus, & nominatus Paulus Quartus, qui Carolum Carissim nepotem suum die septima Junii creavit Cardinalem, & Joannem fratrem Com. Montorii, & Antonium filium suum supremum ducentum militum ecclesiasticorum, Guidonem Ubbelum Ducentum Urbini praefectum nobis, & centum viginti nobilibus Rom. equestri dignitate insignivit, ex quibus duodecim singula nocte excubare debent ad ipsius thalamum, & Romanis dimisit tributum. Et Senensis, dum obfideretur exercitu sex millium Germanorum, & trum

trium milium Hispanorum, & aliis cohortibus, & turmis Itatorum Ducis Florentiae sub Jo. Jacobo Mediceo, & Strocio ad opem & annonam datum coegit per mille pedes, fume oppressi die vigesima Aprilis se permiserunt Philippo Regi Hispaniarum, qui eorum regimen dimisit Duci Florentiae, & Marcus Brundisus, Hieronymus Spanchia, Andreas Bandacrus, & multi alii eorum nobiles, agro ferente dominum Ducis Florentiae, inde abierunt ad montem Altinum, eumque nominaverunt praesidium, & ibi crexerunt Rempublicam. Ex Jo. Jacobo Mediceo die tertia decima Junii expugnavit portum Herculis, ibi desiderata quinque centum Hispanis.

Ex Caesarini Armando Duce Alvae ex Anglia profecto in domitium Infubrum, ibi coacto exercitu duodecim milium Germanorum, sex Hispanorum sub Alvaro Sando, Francisco Ibera, & Joanne Guerra, & octo milium Itatorum pedestrium sub Vespasiano Gonzaga, & Ferdinando Marchione Piscaris, Garzia Toletano vicario Armandi, & Cesare Massio Neapolitano caltrum magistro, & Raynundo Cardona praefecto austeri bellicae, & Nicolao Cida quatuor eo, & equitibus octo centum, & mille velutibus multa manu fossorum, & ingenti numero carorum, & aliorum impedimentorum, & tormentis bellicis quadraginta, de mense Julii profecti Ulpiam, per Gallos septem mille pedes, & septem centum equitres Bellaco regulo duce obsequium, & equum pedem referentibus Turinorum, eorum municipis munus congruo praesidio, die quarta Augusti opem & annonam tulit ibi obsequia, & mox Ulpiam dimisso sub custodia Caesaris Neapolitani ierunt ad oppidum sanctae Angustae, vulgo sancti Jani ibi propinquum, ad cuius praesidium erant ibi mille pedes sub Ludovico Barago, & Bernardino Vilmerato, illudque frustra oppugnavit, Gallia sub Alvaro Guisano regulo destituta, & ex eis transfusa ad ejus subsidium octo centum sclopatorum, & trecentum equitibus, illinc abeuntibus Caesarinis ex consilio Jo. Jacobi Medici, & Jo. Baptiste Gualdi ex Mediolano profectorum ad portum oppidi Sturiae, & Duce Alvae, dimisso vicario fide ibi Galialdo, illinc transfesso Neapolim, reversi Galli Ulpiam, Aumalo & Brissaco regulo ducibus, illud oppugnavit, & in potestatem suam compulerunt die vigesima secunda Septembris, ejusque mensis, & vello demolitis, & mox receptis Monte Calvo, & Bugella die octava Octobris, & Monte Calvo demolito, ac Aquensi urbe, & Ancisa tentatis, ab Ancisa repulsi multa praedia ierunt ad hyberna. Ex alii Galli curriturunt ac dirperunt, ac ferro & flamma subverterunt fines Flandriae, Comitatus sancti Pauli & Arzani proditis in lucem tractantibus, quibus Caesarinis predebantur urbs Mediomatricum, propugnaculo Montali, & Mariaburgum, ei tunc, ac media hyeme opem & annonam tolerant, resistuntibus Caesarinis principe Aurengiorum duce, & ibi utrinque commisso praedio, in quo fuerant multi desiderati hinc inde, ierunt ad hyberna, & inter naves viginti duas Flamingorum, & decem novem Gallorum, & normellorum navigorum in mari Anglicano commissa pugna per sex horas ardentibus agram, & victoris prius inclinata ad Flamingos Galli prevaleverunt, ex navibus Flamingis sex combustis, & quinque interceptis, & navarchis curierum trecentum occisis, & ex Gallicis sex combustis, & mille navarchis occisis.

Carolus Caesar die vigesima quinta Octob. cessit Philippo filio suo omne jus Regnorum, & dominiorum suorum eorum multis Principibus, ac nobilibus Burgundiae, ac Flandriae illuc accessit, & Maria sorore, quae etiam dimisit regimen Flandriae. Sum-

mus Pont. die vigesima Decembris crevit quaque Cardinales Antonium Capocidium Rom. Joannem Croperium Germanum, Joannem Ricemanum Galum, Joannem Salicium Hispanum, Scipionem Racheidam Siculum, Dionem Carafam Neapolitanum, & Bernardinum Scorum Sabinensem, & transfusa legatos in Galliam Belgicam pro Cardulo, & Celicam ad Hauricum ibi Regem pro Cardulo inter eos sedanda. In Italia per mensem apparuit stella crinita valde horribilis, & pallida cum radiis auro similibus, a Meridie versus Septentrionem, & mox successit calor ingens, & multa, & duratior pluviae ceciderunt: & in Norico, Suevia, & Boemia tam vehemens exortus est ventorum turbo, cum multa fulguribus ignitis in aere, ac eorum impetu multa fuerunt prostrata arboris, & arbores raucitatus evulsi, & in partibus montium Angulæ ex coelo aperto vide sunt in aere multae flammulae exire: & ex terrae motu Byzantii multa aedificia corruerunt, & post triduum Bellia summa splendoris, & magnitudinis insisteret prope lunam via sunt, quae ob acumen sui luminis conspici non poterat, & in agro Biturici oppido Germaniae post grandinem & fulmina ingentia vide sunt in aere concurrere invicem acies armatarum, & auditu tubarum & tympanorum sonitus eos ad pugnam incitantium. Jo. Carolus Alayatus superius nominis inter negotiores Europae Annuerpae Moronorum ex Gallia Belgica, dum ibi resideret, obiit dimissa post se manentia opibus, & Fortunius ejus agnatus excellens theologus, philosophus, physicus, & astronomus, dum esset Londini in Anglia annorum quadraginta quinque, dimisso post se libello astronomico, & si ductus vixisset multa alia opera in eis scientiis reliquisset, & Antonius Maria Augulus scriba Respub. Cremonensis, nulli secundas praefata & carmine, in quibus multa composuit non impetravit, die secunda Decembris Cremonensis obiit.

Anno proximo Reges Gallorum & Hispanorum, A. C. dum vigisset bellum inter eos, per quinquennium, 1554. exhortante summo Pont. sacris induciis conveniunt tractare, nam inter eos locus esse posset paci auctoribus Polo Cardinale, & Regina Maria Angliae eis, & praefule Vincitiae, & supremo quatuor, & duobus alii proceribus Anglicis per Regem Hispaniarum conventum in unum ad Giavarum una cum Cardinale Lotharingo, & praefulibit Aulicis, & Dividant, ac Memorantio, & Albalupina Scriba supremo Regis Gallorum pro eo, ac praefule Alexia, & duce Medici pro Caesare, & per Cardinalem & Regem facta propositione, ut Isabella primogenita Regis Gallorum nupta Carolo primogenito Regis Hispaniarum, sibi dimisso domitio Mediolani, & Regi Gallorum Comitatu Capoloni loco Terosae, & propugnaculo Montali demolendo unum cum arce Montem Juri, vel Duvallae arbitrio Regis Gallorum, vel omnibus referretis Synodo generali per ipsum decidenda, interim dimissis Emanueli Philiberto quibuscunque occupatis per Gallos, ex epa Ducatu Sabaudiae, ac principatu Gallicae Subalpine praeter arces, docta per eum uxore Margaritae sorore Regis Gallorum, & cum agentibus suis hanc offerentibus facere, etiam restituit Duci Octavio Farnesio Placentia, & alia ibi occupata per Caesarianos ex epa Ducatu, & alia controversiis remissis etiam Synodo per eum decidenda, cum ob id compositionis locus esse non posset, Galli adhuc curabant & dirperunt, ac ferro & igne dirperunt Picardiam, Caesarinamque Principem Aurencomum duce eis resistuntibus, ope & annona Mariaburgum per Gallos datus, ibi ac alibi in ea regione commissa utrinque levibus praefatis, in quibus multi occubuerunt, mox ipsi & Caesariani ierunt ad fluvium, & deinceps fecerunt inducias per annos quinque die quinta Februarii ad pugnam

pum Vascellæ apud Cameracum Burgundie, Gaspere regulo Calabronis, & Carolo Principe Auren-
torum pro Rege Hispaniæ procurantibus. Carolo
Cæsar cum Maria & Eleonora fororibus profes-
sus Selimbürgum Zelandis, & ibi die prima Sep-
tembris diplomate dimisso jure Imperii Ferdinan-
do fratri, illuc trajecit cum ejus fororibus in Hispa-
niam, & ibi ingressus cenobium divi Justii reli-
giorum Hieremitarum divi Hieronymi, vacavit
contemplationi divine.

De mense Martii comes horribilis apparuit per
multas hebdomadas. Summus Pont. Christophoro
Manducio Cardinale, & episcopo Tridentino Vi-
cario Regio in dominio Mediolani, ut Regem His-
paniarum exfueret Regno Neapolitano, percussio
in eum fadere cum Rege Gallorum sibi per eum
promissis ad illud vindicandum octo millibus pede-
stribus, & sex centum equestribus, & jussu ipsius
carceratis Carcissio de Vecchia legato, Jo. Antonio
Taffo Magistro Tabellariorum Regis Hispaniarum,
Camillo Columna, & Juliano Cararino sequenti-
bus ejus portis, & Afcanio Maria Stortia Cardina-
le, & Quæstore Apostolico una cum Latino Volat-
terano ejus scriba à secretis, per Carolum ejus fra-
trem receptis ex clisse Gallicæ, quæ erat in portu
Hostiæ, datus tremibus sibi per Gallon, dum
esset cum eis Madillæ, adeptis, & ex jussu summi
Pont. penes Gallon dimissis auxilio eorum Regis mo-
vit bellum Columnensibus, eis, & ipsorum fauto-
ribus, & auxiliatoribus excommunicatis, & ad ejus
spendium conductis Julio, Camillo, Francisco, &
Paulo Urinis, & Afcanio della Corna, Antonio
Torrelo, & ex eis constituto duce supremo Julio, &
Afcanio Locumtenente Antonii nepotis sui, exiit
Marcus Antonium Columnam domino Paleani, &
aliis, quæ habebat in Lazio, & Paleani nepos suum
continuit Ducem, & ejus filium Marchionem Ca-
varana die decima septima Maji, & Antonium al-
terum nepotem Comitem Balnei, & Marchionem
Monta Belli. Et dum Afcanio Corna, ei exolus,
ab ipso timens aufugisset Neapolim, jussit carcerari
Angelum fratrem Cardinalem, & Cæsarem nepo-
tem ipsius, & dum Strocium profectus Paleanum
illud intendere munire propugnaculis, & Dux Al-
væ Prorex Neapolitanum, ne quad adventus re-
gum Neapolitanum innovaretur, ut rumor erat,
coactis septem millibus Italis sub Vespasiano Gon-
zaga, tribus millibus Hispanis sub Garfia Toletano,
quatuor centum equestribus sub Marco Antonio Co-
luma, & mille trecentum velutibus sub Com. Po-
poli, eos duodecim tormentis bellicis ad principium
Septembris transiit in Latium, & ibi occupato
ponte Corvi, redegerit in sui potestatem Verulas,
Boudas, Profinum, ac Ananiam, ea expugnata.
Summus Pont. habitis à Rege Gallorum ex Corfi-
ca bis nullibus ducentum Gasconis, & aliis mille
ex Monte Galvo, & ex Ducatu Urbini mille quin-
que centum Italis sub Aurelio Fulgoso, trecentum
Germanis, & nonnullis cohortibus Italarum profes-
sus Romanus ad ejus præsidium, & per ibi incolus
Alexandro Columna duce assumptis armis ad ipsius
defensionem, jussit præsidis confluxu marini Bo-
noniæ, & alia municipia ad fines Latii, & alibi
in dominio Ecclesiæ adversus Hispanienses. Et dum,
& ipsi redegerunt in sui potestatem Nepesum, &
alia usque Marinum, ac Hostium die decima octava
Septembris per Ducem Somæ, profectum duabus
cohortibus Gasconum, & nonnullis turmis eque-
strium Pallianum, ut illinc expelleret Hispanos ibi
ad præsidium degentes, reliquis Pontifici, trans-
missis ad eorum auxilium per Regem Gallorum ex
Gallia Transalpina, duodecim tremibus appulis
in portum veterem, & inde conductis per Strocium
Nepesum cum nonnullis copiis, illud obfederunt
ac oppugnavant, ac tentantur occupare Moreto

A Calabro ibi dace ad præsidium, & cum Hispani-
enses illuc ad auxilium properantes, & oppugnantes
arrem Hostiæ, ad ejus præsidium erat Hostias
Sbirrus, dux Romanus septuaginta militibus. Et
Strocio multis copiis ad Urbem veterem profecto,
ibi utrinque commissa pugna ex Cæsarianis centum,
Hispani occubuerunt Vespasiano Gonzaga, & plu-
ribus alia Italæ vulneratis, ex quibus multi perie-
runt.

Et Dux Alvæ, sibi data spe per Pontificios pa-
cis, pro ea tractanda expectato ad Critam ferratam
juxta ordinem secum datum Cardinale Caraffa, &
nec profecto, delusus prosequendo bellum cepit
B Tybur, ad ejus præsidium erat Franciscus Ursinus
quatuor centum pedestribus, & mox ad ejus præsi-
dium accessit Montucius septem centum Gascon-
is, habito delectu aliorum militum per Baldefarem
Rangosum, Lucium Vitellium, Brunerum Vapoch-
schium ex Foro Ponsili, & Antonium Caraffam
duces Pontificios, & Roma munita per Alexan-
dram Columnam septem millibus Italis, Gascon-
is, & Germanis, & totidem Romanis, cum His-
panienses cursuissent ac diripissent usque Romam,
& Pontifici forent oppressi gravi inopia omnium
rerum vigente hyeme, summus Pont. expectatis
in auxilium aliis bis millibus Gasconis, sex milli-
bus Elvetis pedestribus, & octo centum equestri-
bus, & mille velutibus ex Gallia Transalpina, per
ibi Regem delinsum sub Francisco Principe Guis-
tano, & tenata societate Venetorum, & nec habita
die vigesima octava Octobris fecit indicium cum Re-
ge, se interposuissent Cardinalibus Sanctis Floris,
& sancti Jacobi, eo Cardinale Sancti Jacobi trans-
missis per summum Pont. ad Ducem Alvæ Anagn-
inam, & per eum ad summum Pont. Romanum Fran-
cisco Pacecco etiam Cardinale, mox in unum con-
ventus ad Critam ferratam, Hispanienses pedem re-
tulerunt Tybur. Et Rex Hispaniarum receptis in
sui gratiam Octavium Farnesium, sibi restituta
Phlencia, & aliis, quæ ex ipso Ducatu pervene-
rant in Carolum Cæsarem patrem, ac concessit A-
lexandro fratri suo Abbati Morealis in Sicilia,
Cremonæ ex ordine Christophoro Manducio, Car-
dinalis Tridentini, Regii Vicarii in dominio Me-
diolani, & pro executione litterarum Regis His-
paniæ, diei duodecimi Novembris factis fuerunt
effossiones extra ipsam à porta divi Michaelis, &
propugnaculo ibi erecto ire usque ad arcem super
solo privato pro ea amplianda, & munienda vallis,
& moriis, & alia propugnacula lapideis, sed mos
permisse interdictis transire in vacuum.

A Anno sequente, Ludovico Mazzetta J. C. Medio-
lani, & Cæf. Sen. Cremonæ prætoris, Rex Gal-
lorum postpositis induciis, quæ erant inter eum ac
Regem Hispaniæ, indignatus in eum, ipsum incau-
sando sibi fidem non servasse, tentata per cum sur-
tum occupatione urbium Mediomatrici Locher-
gæ, ac Burdigalæ in Burgundia, cum ibi, ac in
Flandria propugnaculis, & Montis Alini, ac Gro-
fetti in Hetruria moto bello summo Pont. in ejus
auxilium ex Gallia Transalpina transmisit Italiam
sub Francisco Principe Guisano Elvetiarum octo
millia, & Gasconorum quatuor millia pedestrum,
sex centum equestribus, & mille ducentum veluti-
bus, qui cum pervenissent in Galliam Subalpionem,
ibi occupant, ac diripiunt, & moriis mada-
runt Valentium Regis Hispaniæ, & progressi in
agrum Rhegiensem ditiosæ Ducis Ferrariæ, ibi se-
cum conjunxerunt sex millia pedestrum, ducentum
equestribus, & sex centum velutibus per Du-
cem conscripta ad sui stipendium, & cum Chris-
tophoro Manducio Cardinale, & Prorex in do-
minio Mediolani, conscriptis quoque millibus Ita-
lis, & Dux Florentiæ aliis copiis militibus, ab
illis timentes munivissent prædium civitates, & alia
loca

loca domini Mediolanensis, ac Ducatus Florentie, & per Carolum Caraffam Cardinalem, ex urbe profectum Rhegium, ad Ducem Ferrarie, & Principem Guianum, & alios eorum consiliores in re bellica, habetis ibi comitis, quibus proposuissent, antequam progredierentur, dominium Mediolani suppeditare, hac causa deliberatione preperant in Latium. Et cum Hispaniensis sub duce Alvar ibi in unum coacti transmissis nonnullis cohortibus ad presidium Civitellæ sub Comite Sanctæ Florie eis occurrissent, secum conjunctis ex Pontificiis ibi quatuor millibus pedestribus, & nonnullis turmis equestrum sub Antonio Caraffa irruerunt Aprucum, & ibi directo campo, & occupato Trano, regressi sunt Latium, & cum ad opem Hispanienium ex Lazio applicuissent illuc nonnullæ copæ Germanorum, & ex eis septem cohortes transmissæ fuissent ad presidium oppidi Florentini, receperunt Piperim, & multa alia ibi Bonifacio Com. Sarmoneæ duce, & Galliano, & Zaccarolo Sarra Columna, & Cintio Capisucorum copis, dum voluissent progredi, profligati per Hispaniensis Pompejo Columnæ duce, utrinque commisso pælio, in quo multi fuerunt occisi, & Tybur, & Montem Fortium dimissum per Franciscum Branchatum, quod directum & combustum fuit, ac Neptunum sex centum Italæ, & Gualconis pedestribus illuc profectis Duce Paliano, & Strocio ductoribus, & Maritum, Fraicatum, Citam Ferratam, Gandulphum, Barigellam, & oppidum Sancti Angeli, & inter Lacium Ursum, ejusque copias, & Mar. Antonium, & Pompejam Columnensem, & quæque acies confertis manibus, ipsoque profligato se repulsi, & per Franciscum Columnam multaqueque locis expugnatis ac directis, expugnata ac diripuerunt de quartadecima Februarii Vicum Varonis, ibi ducesum Hispani, qui illic erant ad presidium, & multis aliis occisis, & multis aliis captivatis; & mox oboderunt Civitellam, Hispaniensibus adhuc tenentibus Ananiam, Presulum, Montem Fortium, Ganzanum, Sabellum, & multa alia ex Lazio. Et summas Pont. indignatas in Regem Hispaniæ, legatum, quem penes eum habebat, revocavit Romam: & in Ducem Octavianum Farnesium, qui eo invito ipsi adhuc aderat, declinavit Comitem Antonium de Tolentino ad occupandum Castrum, & Adriaum Balneum Velitrum, inde revocato Romam Duce Sotere, & Franciscum Ursum Tybur, & mox Monacum Gallum, & dum distis illud, quod esset munitissimum, tuos, dimissit, declinavit Ursum ad Vicum Varonis, & cum Hispaniensis eo, ac Tybur cum toto dominio Columnensium receptis incurassent usque Romam, summas Pont. requisitis aliis copis militaribus a Rege Gallorum, & à Venetis, & habita turmis Regis, quæ erant Parmæ & Mirandolæ, & conductis ad sui stipendium Julio Vitellio filio Alexandri, Baldesare Raugono, & Braccio Carabosco ex Foro Pompili, in unum coactis Romæ septem millibus pedestribus, & totidem aliis Romæ advenit Hispaniensis.

Et dum Antonius Caraffa tribus millibus pedestribus stipendians, & nonnullis evocatis, & adquebus turmis profectus Alatum, inde fines regni Neapolitani intravit, consistebat, & copis Pontificiis, quæ Romæ erant, inde intenderent erumpere advenit Hispaniensis, ipsi secum junctis his millibus pedestribus, & turmis equestribus advenit Pontificiis arma parant; & dum Romani in Gualcones, qui cum eis non solveret stipendium, finitæ Romæ se gerebant, illic arma assumpserunt, & ea, qui ducebantur per Castrum, Lofredus rector Alvanini occurrunt, ex Hispaniensibus octo milia Italorum, sex quilla Germanorum, & totidem Hispanorum pedestrum, bis millibus equestribus

averunt ad auxilium Civitellæ, quæ obsidebatur per Pontificios, & ex occurrentibus turmis Gallorum duce Scipio, inter eas ac quinque centum velites sub Com. Sanctæ Florie, & cohortes Hispanorum Garfia duce, factum fuit leve prælium pari Marte, & per Hispanos capta & direpta Julia nova ad medium mensis Martii, & supervenit ad opem Hispanienium sex millibus Germanis, ductis per Dorian super classem, & ex eis tribus millibus progressis in Latium, & ibi junctis secum quatuor centum pedestribus, & quinquaginta equestribus Italæ, & copis Marci Antonii Columnæ, & apud pontem Sarri facto levi pælio per turmas & cohortes Pompeji Columnæ cum suis Pontificiis, Leonardo de Rupere duce, eis profligata, & Leonardo cupivato, & receptis per Marcum Antonium oppido vallis Montali, coque directo & combusto, & oppido Praenestino etiam directo, Marthæo Stendario ibi relore, & ad ejus auxilium profectis mille octo centum Germanis, & mille ducentum Hispanis cum duabus turmis equestrum, & summi Pont. Romam mille quinque centum Elvetis, & per Columnam firmatis castris inter Signum & Palanum, & cum ad Palan auxilium ex Elvetis & Italæ quatuor millia cum nonnullis turmis ex urbe sub Julio Urino transirent, eique occurrisset Columna aliquibus copis, & utrinque commissa pugna ipsos, ad quos prius inclinarat victoria, profligavit, vulnerato & captivato Urino cum aliis quatuor centum, & occisis centum viginti ex eis, & per ipsos post se dimissis septem signis militariibus, & ex Columnensibus triginta interceptis, & multis aliis vulneratis, & Flaminio egresso Palanum nonnullis copis, per eis ex Germanis, ibi ad obsequium degentibus, oculis circiter sexaginta, & nonnullis armatis interceptis, & ductis intrus Palanum, Columna ejus copis, Signis expugnata & direpta, plerisque militibus occisis, eis adnotata Palanum, illud obsedit, & dum Galli pedem retraherent Firmum, & Alculum, & ex eis, cum Hispaniensis movissent bellum Duce Ferrarie, ad ejus subsidium nonnullæ cohortes invissent, & nonnullæ alie, dum timeretur, ne Dux Florentiæ, cui Rex Hispaniæ dimiserat Senas, obideret Montem Altinum, illuc ad presidium properassent, summas Pont. Ducena Guiliam ad se vocavit Romam, qui illuc una cum Caraffa die secunda Maji profectus fuit, & cum Hispaniensis supervenit in eorum auxilium tribus millibus Hispanis ex Hispania, & aliis mille ex Sicilia, & per eos dimissis Italæ, & expugnatis Aragonæ, & Feligiano, Aragonæque directo, combusto, munitisque malato, & eam recepto Malignano irent obsecrum Alculum, ibi ad presidium ducebant Joanne Antonio Toraldo, & Scipio, & ibi commissa alia pugna inter Hispanos, & Gualcones, in qua utrinque occubuerunt circiter octuaginta, & plures remanierunt vulnerati, & Gualcones, qui erant pauciores, succubuerunt, se conjungissent Columnensibus, & classis Neapolitana custodiret ac diriperet littora domini Ecclesiæ, & Hispaniensis, & Columnensis tentata occupatione Romæ, pedem retraherent Columnam, summas Pont. se interposuerunt Venetis in gratiam Rege Hispaniæ, ac Cardine Sanctæ Florie, & Vitellio Vitellio post gravia damna illata, multa incendia commissa, & levis pælia facta per ejus copias & Hispaniensis, plurimorum utrinque cæde in Lazio, & dum ibi excolæ fame opprimerentur, motus eorum clementie invit pacem cum Rege Hispaniæ: de qua decima Septembris, utrinque captivi dimissi, & quilibetque occupatus ex domino ecclesiastico per Hispaniensis relictus ecclesiæ, ac ducibus, & militibus, qui hinc inde militabant, data venia, restituitque bonus Marco Antonio Columnæ, & Alcanio Cornio,

es, ac Comite Balnei non tamen receptis in sui gratiam, præter Palanum fequellatrum sub custodia Jo. Bernardi Carboe utroque electi, & data si de per summum Pont. dimittendi partes Gallorum Regis, & ejus jussu dimissis ac carcere Camillo Colonna, ac uxore, & fratre præfule, & Juliano Casarino, & aliis fequentibus partes Regis Hispaniæ, quos, ut præfetur, carcerari fecerat.

Et Galli in Picardia coacti in unum ex præfidiis, quæ ibi erant, nocte diei sexti Februarii invaserunt, ac tentarunt dolo occupare Aleburgum, & inde irumpentes Comitatum Atrebatum, illic occuparunt, ac diriperunt, ac combusserunt Lameum, & Hispaniælibus arreptis armis per eos sibi resistentibus, ulterius non fuerunt progressi: sed in Gallis Subalpina ex Gallia quoddecim millia pedestrium & equestrum mille, Brissaco duce, de mense Aprilis valle Fenaria occupata, illinc dolo eductis Hispanis, ad ejus præsidium degentibus, & plerisque occisis evenit, una cum Claracho, obederant Cusum, & cui, dum ex Hispaniælibus, septem millia pedestrium, quinque centum equestribus Marchione Picariz doctore voluerint optulari, eorum parte subsistente Cuni, ipsi occurrerunt apud Fossilam, & ibi facta utrinque pugna eos prostraverunt, ipsorum equestribus tum occisis, tum captivatis, & aliis augumentibus Fossilam die vigesima octava Junii, & inde Hæstam, & ad eorum subsidium Cardus Tridentinum Vicarius Regius in dominio Mediolani coactus raptum ibi stipendiarius, & aliis octo milibus evocatis, adversus illos se accinxit inter Picarium, & regulum Reumagum Gallum, & Georgium Maringum Hispanum, & procerem Vasionem etiam Gallum, & procerem Milorum, & Anvillam, commissio tunc ex pacto equestre, & singulari certamine lanceis, & Reumago vulnerato per Picarium in brachio, Vasionem per Maringum in latere, & occiso, & Anvillam per Milorum in femore equo Milori vulnerato, & alios Hispaniælibes, & Gallos etiam equestris diebus fequentibus diverso Marte virtutis in animo ostendentes gratia. Et Dux Ferrariæ concepta suspitione per eum in Sigismundum Essenfem, & Corrigenfem, quæ receperunt in eorum loca nonnullas cohortes Hispanorum, motu eis bello, evasit Essenfem oppido Sancti Martini, & Corrigenfes Corripio, ac occupavit Nubilium, & Rolum, & obediit Guardastallum, & Marchione Picariz illic profecto, & per eum, & Ducem Parmæ & Placentiæ, coactis copiis militaribus, quibus ei moverent bellum, oppugnavit, & dum ad ibi auxilium supervenirent, ad impediendum eorum accessum, motis castris & declinata classe fluviali in eas, inter ipsas ac suas commissio prælio in flumine Padæ, in quo multi occubuerunt, illinc abiit: & Dux Parmæ jussu Regis Hispaniæ adversus eum bello proscuto, ipsius copiis ac Hispanorum, ingressus agros Mutinensium, ac Rhegensium, ibi sacula grave damnum intulit.

Et Rex Hispaniæ dimissis Senis una cum toto eorum dominio, præter Urbicellum ac portum Herculis, Daci Florentiæ, ab eo habita multa pecuniarum summa, coacto exercitu triginta millium pedestrium, & duodecim millium equestrum, tentata occupatione Roncuroli ac recuperatione Burgi Maris, Henrico, ac Hernesto Pruvincientibus, ac Geldrenfi Ducibus, & Comibus Agamontis, Orni, Masfida, & Opiani, ac plurimis aliis proceribus, dactilibus, & eorum omnium supremo Præfido Philiberto Duce Allobrogum, commissio prælio per ejus exercitum cum Gallis apud Roncaticum pari Marte, obediit Ghisam, & cum Rex Gallorum, sibi etiam indito bello per Regiam Angliæ, ejus classe carissimæ & depopulante litores Normanniæ, adunata decem & octo milibus

A pedestribus, & octo milibus equestribus, eis occurrisset, Hispanienses dimissa Ghisam, secum conjunctis novem milibus pedestribus, & his milibus equestribus Anglicis, per ipsorum Regiam ad opem Philippi conjugi sui declinata, obediit Farum Sancti Quintini, olim Augustam Veromandorum nuncupatum, Philippo ipso ex Anglia profecto Bruffellus, & dum ex Gallis viginti milia pedestrium, & undecim milia equestrum condunata ad oppidum Ferræ, Aene Momomario duce, voluissent ei, ac Gallis ibi obediis, Braillo ac Satisfactione Proceribus ducibus, opem & annona ferre, ex consilio Comitis Agamoni, coque his milibus equestribus Sequanis, & Hispanis, ac Hernesto, & Henrico Ducibus Sueffionum his milibus quinque centum, & octo centum Fernolis Masfeldi Comite, & mille Menapii Comite Orni ducibus, & aliis septem milibus pedestribus sub aliis ducibus, quatuordecim tormentis bellicis, occurrerentibus Gallis ad Bannem Somæ, propinquam Fano Sancti Quintini, die decima Augusti utrinque facta conflixa fuisse Gallis, ex eis occisis circiter sex milibus una cum Joanne Borbonio, & Angiano, & plurimis aliis proceribus, regulis, dactilibus, & tribuna, & multis aliis captivatis una cum Ladvico Gonzaga ex Principibus Mantuæ, vestillis quinquaginta pedestrium, & decem & octo equestrum, & tormentis bellicis curvibus viginti, & decem muralibus, & curribus annona omittit, & impediens bellica cum multo numero equorum post se dimissis, Hispanienses eis potiri prævaluerunt, ex ipsis tantum desideratis circiter mille tercentum cum Bonicoito Hispano magistro calvorum, Masfidi Comite in temore, & Sando in genu vulnerati, cum duobus aliis proceribus Germanis, & reliquis Gallis inde potem referentibus ad præsidium locorum sibi oppositorum Namurii Duce eos ducente, regulis Dandoloi, & Sancti Remigii, pluribus aliis proceribus ac dactibus ingressis Farum Sancti Quintini, quinque milibus stipendiariis, illic profecti illud oppugnarunt, & ibi inter illos obediis ac eos factis multis levibus præliis, in quibus multi occubuerunt, ejuisque mortuis pluribus in locis quassatis ac apertis tormentis bellicis redegerunt in sui potestatem die vigesima septima Augusti, ac diriperunt salvis templis, & mulieribus, & eorum pudicitia servata, ac senibus, & pueris ex edicto Philippi Regis illic profecti publicito, ejuisque jussu ipsi mulieribus, senibus, & pueris, ac omni inbelli turba curribus impositis, in Gallie oppida ibi propinqua traductis, & Germanis, qui erant ad ejus præsidium, dimissis in columbus, singulo eorum donato auro pro victico, ibi captivatis eis Regulis Dandoloi, & sancti Remigii Amira, ac filio Momomario cum multis aliis regulis, principibus, & tribuna, ac milibus, & multis aliis occisis, & maxime recepterunt Callectum, illic profecto ad præsidium regulis Solgauchi, & dimissis Angliæ redire domum, illic revocatis per eorum Regiam, timentem Angliæ fuisse infestam per Scotos, se accingentes ad arma adversus Anglos, & sedata discordia, inter Germanos & Hispanos orta ob Gallos, quos captivantes, expugnaverunt Hunum die decima septima Septembris, ubi erant ad præsidium regulis Sepallii & Elli, & maxime receptis multis aliis locis in ea regione, & rursus commissio prælio inter eos ac Gallos apud Seculium, in quo multi etiam utrinque occubuerunt, & Galli prævaluerunt, & in eorum auxilium sibi perventis decem milibus Helvetis, & totidem Germanis, & ex Italia Principe Gaudio exercitæ, qui ibi sibi superferat, & Principe Osmite totius equestribus, & multis Germanis ab exercitu Hispaniense ob stipendium sibi non solum in castra Gallorum

profectus, & decem millibus ex eis in castra Hispanensium per regionem Secunianorum Gallie, ibi per Gallos ac Elvetios, illuc ad praesidium degentes, eo ut prohiberet, & cum Hispanenses essent impares Gallis, & supervenisset hyems, vagaretque acris intemperies, utroque exercitus ivit ad hybernica, Gallorum dux Princeps Guisano ad principium Novembrii: Ferdinandus Austracus per Carolum fratrem transfivissis legatis Gulielmo Principe Arentiorum, Georgio Veralio, & Sigismundo Alerio die vigesima quarta Februarii ad Electores, ut Imperio, per ipsum dimisso Ferdinando, ipsum insisterent ejus corona, per eos, & multos alios Principes Germanos congregatos apud Francumfordium, die tertia decima Martii fuit confirmatus, & coronatus, & mox secum profectus Antobrigam, ibi ad principium Octobris, ad tollendos haereticos religionis Christianae, cum eis habuit comita. In Gallia Cispina quam plurimi oppressi fuerunt insolita capiti gravitudine cum febre, causata ex repentina acri frigidaque post gravem aestum, & mox sequuta solita aeris reaperie ex eis multi perierunt, & Tyberis Romae die quinta decima Septembris praetermodum illico aquis aucta illam inundavit, & ibi demolitis duobus pontibus, gravique illato damno fere statim relapsus fuit in alveum suum: & Padus, & alia flumina valde creverunt, & grave damnum aquis fuit intulerunt, Florentiae nocte ex incrementis Auri nonnullis ibi templis, & aedificiis solo aequata, una cum quatuor pontibus, & in Sicilia, & Aquitania.

A. C. Anno sequuto Galli, dux supremo Principe Guisano, cum quo erant Reguli à Thermis, Onale, & Grandmontis, & Petrus Strocus, die prima Januarii obsederunt Caesarem Morinorum juxta mare in Picardia olim, & die tertia Augusti 1547. Gallis Philippo eorum Rege per Anglos Odoardo ipsorum Rege, postquam illud anno obsiderent, ademptum, & expugnatis propugnaculis, ibi erectis ad ejus defensam per Anglos illud tenentes, ac qualisq; & apertis ejus munitis à tormentis bellicis plurimis in locis, compulerunt in sui potestatem, Angli, qui ibi erant ad praesidium, dimissis incolombis praeter eorum ducem supremum, una cum aliis quinquaginta ex suis primoribus, quos Galli penes se tenuerunt captivos, die octava Januarii: & die vigesima tertia, sequentes victoriam, ceperunt, ac demoliti sunt oppidum Chines, illinc egressis novem centum militibus cum suo dace, jam aliis quatuor centum occisis, & deinde receperunt oppidum Nanes, illic duobus captivatis, & multa alia, quae ibi occupabant Angli, cum tormentis bellicis sexcentum, ac multa bellicae materiae &annonae copia summa cum felicitate, & Rex eorum convocatis multis praefatis, ac omnibus proceribus, & legatis civitatum totius Galliae in civitatem Parisiensi, & ibi habitis comitiis pro tuendo & conservando illic Regno suo, & ab ibi incolis & ecclesiasticis habitis multa pecuniarum summa, jussit haberi delectum Germanorum, Elvetiorum, & Guasconum, & Maria Stuarta, Regina Scottorum, die vigesima quarta Aprilis ibi deposita per Franciscum primogenitum suum Desphiam, inde abiit Caesarem, & ibi consuevit rectorem Bernardinum Principem à Thermis, & ex ejus exercitu Gallorum pedestrum septem milium, mille quinque centum equestribus secum junctis aliis pedestribus tredecim milibus sub Roncadolpho, Recoicho, Leneburgo filio Reiburgi, & quatuor millibus quingentum equestribus sub filio Ducis Leneburgi, & Reimbergo Locumtenente unius ex filiis Lamgravi Hassiae, Germanis omnium dux supremo Guisano, de mense Junii obsiderunt, & die quinta expugnarent, & vigesima secunda redegerunt in sui potestatem Thonvillam in Lotharinga, ibi fu-

A. Etis multis praefatis cum Hispanis, & Burgundionibus, qui erant ad ejus praesidium, Comite Orni, & Codroba duobus, in quibus Petrus Strocus Florentinus, dux impigerimus Gallorum Regis, ac multi alii Proceres, & milites utroque occubuerunt, & mox per eos captos ac mortuis nudo Arlunno, & receptis Villanone, Chigno, & Rustignolo, obsiderunt ac oppugnarunt Lucemburgum, Principe Masfeldi, & Comite Orni duabus, & ex eis, qui erant ad praesidium Caesari, quinque centum equestres cum quatuordecim cohortibus illud egressi, & secum conjunctis sex millibus Germanis cum tribus turmis Scottorum, Principe à Thermis ductore, iverunt Gravelinum Picardiae, & illuc prope occupatis nonnullis locis ipsum obsiderunt, & ad ejus auxilium profectis quindecim milibus pedestribus, & bis milibus quinque centum equestribus Com. Agamone ductore, & factis utroque ibi nonnullis levibus praefatis, Galli nolentes se impares hostibus pedem remitterent, & Hispanenses superventus in eorum auxilium navibus illis illic in mare propinquum, & in ipsos facto impetu die tertia decima Julii commissa pugna illos prodigunt, vulnerato & captivo Principe à Thermis una cum Ambosio, & Sinapone, & Villabono proceribus, & multis aliis duabus, & militibus, occisisque ceciderunt milibus quinque centum, & multis aliis submeris in flumine ibi propinquo, dum assurgente, & plurima vulneratis, & ex Hispanensibus circiter quinque centum desideratis. Et Princeps Guisanus hoc audita strage ex Lotharinga exercitu, quem illic habebat, in Picardiam tranivit, & ad finem Julii adversus illos, & apud Pirapontem castra firmavit, illuc tunc appulo in sui subsidium Gulielmo ex duabus Saxoniae bis milibus equestribus, & decem cohortibus Germanorum sub Jacobo Anshimburgo, & conjuncto suo exercitu, in quo habuit octo milia equestrium, & supra viginti milia pedestrum ex Germanis, & Elvetis, & aliis Galli dux Namurti ductore expugnavit Herbamontem, & multa alia ceperunt ex Ducatu Lucemburgi, ex quibus aliquas Hispanensium dimiserunt, & superventis pluvii Galli non fuerunt progressi, & classe Anglica navium sexaginta Milordis Chazono praefecto, ingressa mare Normandicum, ibi littora infestante, & cum Dux Balcon idae ejus copia in sui auxilium profectus fuisset, illinc abeunte, & mox Flaminga septuaginta navium Praxide Vachano rectore illuc appulsa, & ex ea egressis militibus in littora Britanniae, & per eos occupato, direpto, & combusto Conquestio, illucque progredientibus occurrentibus regulo Crescemonis ibi rectore, sex milibus armatis illic coactis, & regulo Tanpaes Britanniae multis aliis copiis pedestribus, ac equestribus per eum coactis, inde pedem reitendentibus ad eorum classem, & illinc super ea donum reversis multa praeda.

Et Reges Hispanorum & Gallorum mox inclinarunt ad pacem, dum Rex Hispanorum habere in armis supra triginta milia pedestrum, & quatuordecim milium equestrium Germanorum, Hispanorum, Burgundiorum, Sepanorum, & Italicorum, multa copia tormentorum ac rei bellicae, fuit Philiberto Duce Allobrogum, cum quo erant multi proceres, nobiles, doctores, ac tribuni Itali, Hispani, Germani, Belgae, & Sequani, & Rex Gallorum decem & octo milia equestrium, & triginta milia pedestrum ex Gallis, Suevis, Elvetis, & Italis, & etiam Germanis apud Pirapontem sub Rege Navarrae, ac multis aliis regulis, proceribus, nobilibus, ductoribus, & tribuni Galliae, ac Germaniae, & Principe Salerni, & Ducibus Some, & Atri exilibus Neapolitanis, in domibus Abbatiae Cercurup ad fines Picardiae, & Atrabatium convennerunt ad medium Octobris opera Poli Cardinalis

Anglicis, & Christianis Ducis Lotharingae ad sedandum illud bellum, Cardinalis Lotharingae, & Præfati Aurelianiensis, & Proceres Momorantini, & Sancti Andree cum Claudio Albusina Scriba à fecerit Regis Gallorum pro eo, cum Præfate Alexie, Duce Alve, Principe Aurentiorum, Comite Milite, & Virgilio Cebalco ex consiliis Regis Hispanie pro ipso, & propositis uxoris per Galia Hispaniabella primogenita unigenito Regis Hispanie, & Margarita fore Regis Gallorum Emanueli Philiberto Duci Sabaudie, utrinque dimisso exercitu, paci adhuc locus esse non potuit, adversantibus Anglis sibi non restitit Cælio. Et clausa Turcarum trajiciens ex Galia Narbonensie, inferia Gallorum Regi, Anadeno Anobarbo Præfecto, Byzantium, curavit ac diripuit litora maritima Apulicæ, Siciliæ, ibi quamplurimum captivatus, & secum abductus.

Inter Cremonensibus & Brisenfibus vigente aestate renovata fuit controversia, totiens olim agitata ob possessionem fluminis Olis, ex quo derivantur aquæ, ad irrigationem agri Cremonensis, & etiam Brisenfis, cuius regione ducæ Navigii Cremonensis in agro Bergomensis ducæ vi & armis per Brisenfem, proprio imperio in eorum agrum derivatis in grave damnum Cremonensium, & quæ controversia tandem sedata fuit interventu arbitrum, missis nomine Regis Hispanie Venetis ad ibi Senatum & Ducem legatis. Et Rex Hispanie reddidit pacem Alphonsio Duci Ferraciæ auctore Duce Florentie, per eum ejus tertius filia nupta Herculi ipsius primogenito, alia jura nupta Paulo Joriana Urliano. Et Rex Gallie nupti Claudiam secundam filiam Caroli Duci Lotharingie. Carolus Cæsar die vigesima prima Septembris, & solemnitate divi Matthæi Apostoli, annorum quinquaginta octo, mensium sex, & diem viginti septem, & imperii triginta septem, & mensium duorum, & totidem dierum, & Regnorum Hispanie, Belgarum, Germanie inferioris, utriusque Siciliæ, & Indis Occidentalis, facta confessione peccatorum, sumpta Ecclesiastica à manibus Bartholomæi Mirandæ presulis Toletani, humili ac puro corde, per eum uti verum & catholicum Christianum in ædibus monasterii divi Justini monachorum Ordinis divi Hieronymi in Hispania, prope Placentiam ibi urbem per septem milia passuum, ex hac vita migravit, post se dimissa fama sanctitatis, plurimum belli per eum habitus, & fere toto tempore ejus Imperii, & in Germania multis habitis consiliis, & pallis incommodis, & longis factis itineribus ad extinguendam hæresim Lutheranam, quæ duravit toto ipso tempore Imperii sui, & ad ejus gloriam, & Religionis Christianæ conservationem, ejusque cadaver sepultum fuit in civitate Illiberi in sacello, in quo ibi tumulata sunt cadavera Regum Hispanie majorum suorum, superstitibus Philippo, & Joanne, & Maria filijs legitimis, & Joanne, & Margarita naturalibus. Et Maria relicta Ludovici Pannonie Regis die decima octava Octobris, & Eleonora Francisci Vallesii Galliarum Regis de mense Februarii foretes sue, & ad finem Novembris Maria Elisabeth Regis Angliæ, & uxor Philippi Regis Hispaniarum nulla prole post se dimissa, & die decima Decembris, Reginaldus Polus Cardinalis in Anglia obiit.

A. C. 1591. Anno subsequuto Hernandus Gonzales Cordubensis, Dux Suevie, Vicarius Regis Hispanie in domo Mediolani, Julio Claro J. C. Alexandrino, & Reg. Sen. Cremonæ prætor, cœso exercitu equitum & pedestrum in Galia Subalpina cepit Centale, & expugnavit Montem calvum, & obediit Cæle, & Franciscus Ferdinandus, Marchio Pictaviæ, & dux ibi regius, Rovilicem. Et Reges Hispanie & Gallie ad medium Februarii, aditus

etorum ac Regine Angliæ legatis in unum conventis, una cum Chriftierna nepte Cæsaris, & Carolo filio Ducibus Lotharingie, eorum opera tandem post longa & gravia bella inter eos ac parentes suos gesta, ac excidia commissa in Galia Transalpina, Subalpina, & alibi, pacem invenerunt in oppido Cambræsi Cambracensis Burgundie die tertio Aprilis, utrinque occupatis restituta, & Isabelia filia Regis Gallorum ducta uxore per Regem Hispanie dote aureorum quatuor centum millium, & Margarita foretes per Emanuelum Philibertum Ducem Allobrogum dote aureorum ter centum millium, eique restituta principatu Gallicæ Subalpinæ, quo cæsus fuerat, & in regimine Flandriæ constituta Margarita uxore Octavi Farnesii, Ducis Parmæ & Placentiæ, foretes naturali Regis Hispanie per eum. Viso comite ad finem mensis Maji usque ad diem vigesimum secundum Junii. Henricus Rex Francorum, dum hastulidus, quæ exerceri faceret Parisiis in Galia ob nuptas Isabeliæ filie Regi Hispaniarum, & Margaritiæ sororis Emanueli Philiberto Duci Sabaudie, concurrisset equester hastilis cum filio Comitis Gomei, & principe Lango Scoto, dux militum defensorum ad sui custodiam, spaci gratia, ex istu fragmenti hastilis fracti in eo concussu & ingressu intra oculum galeæ, quam habebat ad faciem, & ibi infixo hora decima nona diei vigesimi secundi Julii anni quadragesimi, & regni sui duodecimi obiit, superstitibus Francisco, Carolo, Maximiliano, Alexandro, & Hercule, & Isabelia, & Claudii filijs susceptis ex Catharina Medicea, filia Laurentii secundi ex Margalena Bojona Gallica, & Margarita filia naturali, & Franciscus primogenitus annorum quoddecim et succedit in regno, sub quo in Galia Transalpina hæresis Lutherana & Calvinica suscitatur, & valde auzerunt.

Paulus IV. Cæsarissimus Pontifex multis decretis per ipsum conditis ad extirpandas hæreses, quorum aliquibus fuerant prohibiti multi auctores, qui scripserunt in diversis licentias, & aliqui aliquos duxerunt in religionem Christianam, & aliqui de ea male fenserunt, inter quos multi fuerunt Germani cum libris, qui in Germania impediti fuerunt, & nonnulla adversus eos, qui egressi fuerant comobis, in quibus professi fuerant religionem, & in eam redire compellabantur, ejusque nepotibus cum finisire & haberent expulsi ex urbe, ibi hora vigesima prima diei decimi octavi mensis Augusti tertii ante sexti sui pontificatus obiit, per Rom. tunc acceptis armis, & carceribus apertis, ingressos ades officii Inquisitionis Hihericorum, & ibi combustis quibuscumque processibus per ejus Magistratus formatus, & omnibus libris diversarum auctorum illic allectis, & tentato incendio ædium Marchionis Valentis nepotis sui, flammæ in ejus Pont. honorem in capitulo erecta, dejecta & ignominiose commissa, ac commissis multis homicidiis, rapinis, & aliis delictis. Et Jo. Angelus de Medicis Mediolanensis presbyter, Cardinalis tit. sancti Stephani, in Cælio monte per Cardinales ingressos conclave die quinta Septembris electus fuit summus Pont. notio diei Natalis gloriosissimi Dominici, & Pius Quartus nominatus, & qui ex mente, & cum interventu sacri collegii Cardinalium sanctæ Rom. Ecclesiæ Franciscus Turrano pater cum pro Ferdinando Austriaco Oratore, confirmavit cum Cæsarem nunquam approbatum per ejus præcedentem, potestatemque sui devolutum habuit ad sacram Sedem Apostolicam Imperium concessum cuiusque voluit, & nec Carolum olim Imperatorem, cum ipsam deposuisset, potuisse illud conferre fratri, & nec confirmari per ejus Electores, ac Principes Germanos, præter missam & ordinem ipsius præcedens, ac sacre theologie Cardinalium Rom. Ecclesiæ.

Anno

A. C.
1590.

Anno 1560. ortus Domini Nicolao Sfondrato Cremonæ episcopo, ob assensionem de ejus episcopatu factam per Federicum Carium Cardinalem, eamque die quarta Julii prius ingressio, & per ipsum die Dominica septima celebrata missa solemniter in Ecclesia ibi Cathedrali, & Julio Claro J. C. Alexandrino, & Reg. Senatore, adhuc illic Prætor, & per Ducem Suevæ, Vicarium Regium in domo Mediolani, ibi sibi substituto Francisco Ferdinando Avalo Aquinate, Marchione Pifarum, & ejus scriba fuit à secretis Franciscus Locatellus Cremonensis, litteris Latinis eruditus, & graphice scribens, & qui, dum Devalum factum protegem scripsit, secutus fuerit, eo ibidem mortuus, illic substituit, ibi Magistratum gerens, ducta uxore ex ibi incolis opulenta, & ejus frater Vincentius, insignis Architectus, ob ejus eximiam artem fuit in maximo pretio apud Henricum olim Regem Francorum, & Armandum Alvarezum Ducem Albar in Hispania, & per ibi Regem constitutum rectorum, & ducem supremum in Gallia Belgica, & regionibus ibi propinquis sibi suppositis, & ejus opera Rex in regno suo, & Dux in eis regionibus usi fuerunt in ibi construendis propugnaculis, & auriendis, & vallandis civitatibus, & oppidis adversus illic rebelles & hostes suos. Cremonæ, & in ejus agro, & regionibus vicinis, gravis annoz penuria viguit, coactis ob urentem, & amissis pluribus, quibus creva flumen Padis, & mandavit partem interiorum territorii Cremonensis, & agros Mantuanos, & Ferrariensium. Inter Cremonenses & Brixienses adhuc suscitata controversia ob flumen Olis, & solata.

Nostris auspicijs Regis Hispaniarum Duce Medice, protege Sicilia, ducore, solatis velis ex insula Melitæ post multa infortunia, ac pericula maritima, ac mortem multorum militum ac nauarum, cum impediti procella maritima non potuissent transire Tripolim, appellati Meninger insulam, nunc Zerbi, ditantem per octuaginta millia passuum à Tripoli, & à Melita ducentum octuaginta, de secunda Martii, & ibi commissis novallis præliis cum Arabibus & Numidis, & hinc inde paucis desideratis, & ejus Principe ipse se eis permittente die tertii decima Aprilis, ipsam receperunt, & ibi constructo propugnaculo, & manito præditi quinque millium pedestrum, illinc dimissis mulieribus, & aliis imbelibus circiter mille, sub Alvoro Sando duce impigerunt, & Michaele Bajono, & Antonio Oliverio, Hispanis aliis inde abire intendentibus in Italiam super classibus, intellecta professione in eos classis Turcarum, eaque octuaginta quinque triremium, & aliorum navigiorum, super quibus forent duodecim millia pedestrum, & multe turme exquestrum sub Paulo, ac Suillo ejus locum tenente, ex Byzantio supervenit eis, & Caracofa Mitylineo, & Dragono archipiratis, rectoribus, & inter ipsos, ac eorum & Hispanientium classes, ac Turcos, & Arabes, & Numidas sex millium secum conjunctos, & Hispanentes commissis quamplurimis levibus præliis tum mari, tum terra, ac oppugnato & consensu tormentis bellicis, & recepto die ultima Julii propugnaculo per hostes, dum Hispanentes in eos degentes carentes lignis & aquis, & opprimerebantur omnium rerum penuria, viginti septem tramentibus, & quatuordecim navibus classium Hispanientium, & plerique Siculæ interceptis, & ex Hispanientibus tum occisis, tum submersis, tum ex morbo amissis supra quinque millia cum multis proceribus, & tribus Hispanis, & Italia, ac captivatis Castano filio proceris, ac præfule Majorce, Sanderio, & Sancto de Lavea, reliqui inde compulsi fuerunt inde abire, & sedare in Italiam, gravi strage recepta, ex infidelibus quoque desideratis supra novem millibus ex illis, qui erant super eorum classe,

& conductis Hispanientibus Byzantium ad eorum Imperatorem, & ex ejus jussu carcerato Sando cum ejus presbytero, & unico famulo in turri ibi nuncupata maris nigri. Jo. Baptista Schitius, excellentissimus J. C. Cremonensis, & Reg. Senator, ex familiaris antiquissima Oldroanda, denominata à Jacobo Oldroando nuncupata Schitza, qui vixit circa annum 1177. & rexit incolis vicorum Boodolani, & & Præbissi, nunc Vicecomitem, & dimisit post se sex filios, à quibus processit familia nuncupata Schitza, decessit in Gallia Belgica, dum ibi foret pene Regem Hispaniarum, tunc illic degentem Orator pro toto domino Insulano, & per ipsum ob ejus doctrinam, & mores receptus fuerit inter suos consultores, & pro eo intervenit inter alios ad pacem anno præcedente contractam per ipsum cum Rege Galliarum: ejus sepulchrum Braxellis in Ecclesia Cathedrali cum hac inscriptione viguit:

D. O. M.

IO. BAPTISTAE SCHITIO CREMONENSE
VIRO CLARISS. QVI INTER MEDIOLANENSES PRIMVM SENATORES DEINDE INTER PRIMOS CAR. V. AVG. ET REGIS PHIL. EIVS FILII CONSILIARIOS. CVM INTEGRITATIS, FIDEI, ET PRVDENTIAE GLORIA, PER QVINQVENNIUM VERSATVS EST FRATRI BENEMERENTI FEDERICVS FRATER MOESTISS. P.
OBIIIT BRVXELLAE OMNIBVS MAXIMVM SVI DESIDERIVM RELINQVENS AN. AGENS XLVIII. ID. FEB. M. D. LVIII.

Ex Marcus de Paulis, cognominatus Tartellus, Rhetor clarissimus, & qui Cremonæ publice docuit litteras grammaticales & humanitatis, superbiuit Francico excellenti Phisico, patre Hieronymi, etiam Phisici.

Anno altero, Hieronymo Montio J. C. Mediolanensis, Regio Senatore, Cremonæ prætor, summas Pont. Carolo Caraffa Cardinale tituli sancti Viti, & Joanne ejus fratre Duce Palani, ob eorum demerita damnatis, & Romæ nocte præcedente diem sextum Martii ultimo supplicio affectis, indixit, & inchoari iussit Concilium Tridentinum, ob id transmissis diplomatis ad quoscunque prelatos, & Principes Christianos, & destinato Tridentum ad aperendum ipsam Concilium Antonio Capitulo, legato Apostolico apud Venetos. Et Gabriel Faernus litteris Latinis valde eruditus, & poeti conspiciunt, Romæ die decima septima Novembris perit, dum ibi ob ejus doctrinam & mores dilectus fuit. Post inter ejus familiares degeret, & haberet custodiam bibliothecæ Vaticanæ, multis profus & carmine eleganter compositis, per eum post se dimissis, & pro parte impressis. Et inter horum quantum noctis præcedentis diem etiam quantum ejusdem mensis ex hoc seculo abiit Joannes Musonius, ex vico Rupis Jani, Rhetor clarissimus, & qui Cremonæ docuit publice litteras grammaticales & humanitatis. De mensis Septembris nocte circa primam vigiliam visum fuit celum ardere longo & lato spatio ad occasum Solis, & Aquilonem, & in eo esse exercitum instructum, & divisum inter acies militares equitum & pedestrum, propensam ex Italia in Galliam Transilpanum maximo omnium stupore.

Anno sequente, durante Synodo Tridentina, ad S. A. C. nes Italiae & Germaniæ, illuc conveniunt ex Urbis, & ab Italia, Hispania, Passentia, Polonia, Borussia, Gallia, & alijs partibus ortus, bene sententibus de religione Christiana, quamplurimis præfules, prælati, religiosi ejusdemque ordinis, Theologi, ac J. C. ac Legati Caesaris, ac Regum Galliarum, Hispaniarum, Luteranæ, & Polonæ, & quamplu-

K k k k k

plu-

Plurimorum Principum, & civitatum liberarum, & alii, & ibi Legatus Apostolicus pro summo Pont. Hercule Gonzaga tit. sanctæ Mariæ novæ Mantuano, Hieronymo Scripando tit. sanctæ Salutaris Neapolitano, & ex religiosis Heremitarum divi Augustini, Stanislaw Odo tit. sancti Nicolai, & episcopo Vermentis Polono, & Marco Altempio tit. duodecim Apostolorum Germano, Cardinalibus sanctæ Rom. Ecclesiæ, factis plurimis Sessionibus, & disputationibus, condita fuerunt quamplurima decreta salubria, pertinentia ad religionem Christianam, & extirpandas perfidias hæreses, adhuc debacchantes in Angliâ, & tota fere Germania, & quæ proficiscuntur in Gallias Transalpinas, ibi suscitato novo nomine hæreticorum se appellantium *Ugonnor*, & quorum hæresis fuerunt pene omnes ibi incolæ infecti, eorum fautores Antonio Borbonio Duce Vinduciensi, marito Joannæ filiæ Henrici Alberti ex Margaritâ Valentiæ Regina Navarræ, & Carolo Principe Decondo fratribus, & quamplurimis aliis principibus, & proceribus Gallicis, per illos eorum duce supremo Decondo assumptis armis in ecclesiasticis & Catholicis, ac occupatis urbibus Aurelianensibus, Rothomagensibus, Lugdunensibus, & quamplurimis aliis ibi urbibus, oppidis, & locis etiam auxilio Anglorum, & aliquorum Germanorum sibi adherentium, & ibi templis, ac cernobiis demolitis, illinc, & ubique imaginibus, ac statuis Redemptoris nostri, B. Mariæ Virg. ac Sanctorum abra- & fractis, & reliquiis Sanctorum ibi repertis dissipatis, ac sacramentis aquarum baptismatis, Eucharistiæ, & olei sancti profanatis, bonisque quibuscunque ecclesiasticorum & catholicorum direptis, & multis utrinque commissis præliis in diversis ibi locis, in quibus infiniti occubuerunt, & incendia, & licet ad sedandam eorum hæresim, ac seditionem impiam Carolus Maximilianus ibi Rex, ac Catharina Medicea ejus mater, & alii Principes, & herodes bene de fide sentientes, omnem operam præstiterint, & auxilio Philippus Regis Hispaniæ per eum dimissa Navarra urbe Duci Vinduciensi, ut hæreticos illos compesceret, & cum immani furore, nihilominus omnia frustra fecerunt, ut necesse fuisse Regi Gallorum ad illam concedendam, & pro tuendo regno suo habitis etiam copiis auxiliariis a summo Pont. ex urbe, & ac Italia, ac Rege Hispaniæ ejus fororis ex Hispania ac Gallia Cisalpina arma assumere, & cogere exercitum equestrem & pedestrem sub Francisco Guisano, ac Ænes Monmorantio ducebus supremis adversus illos.

Maximilianus, primogenitus Cæsaris, Rex Boemæ, habitis comitijs in ecclesia sancti Bartholomæi, Francoforti in Germania per omnes Electores, ac Principes ipsius, fuit electus Rex. Rom. die vigesima quinta Novembris, & die trigesima coram insignibus multa pompa ac læticia, assistentibus legatis Ducum Ferrariæ ac Mantuæ, & Ferdinandus pater suus fecit inducias cum Imperatore Turcarum per octo annos, in quibus gratiam per ipsum dimisso Alvaro Sandeo penes eum Byzantiæ captivo, & profecto Viennam, una cum Joana Guzmanâ ejus uxore.

Anno sequuto, Cremonæ prætor Thoma Odebalco J. C. & Regio Senator, illuc die vigesima prima Decembris Rodolphus & Hermetes, ex filijs Maximilianii Cæsaris, ex Austria in Hispaniam ad ibi Regem avunculum suum per eum accessit, proficiscentes per Italiam una cum Othone Herrulice, Cardinale tit. sanctæ Sabinae, & præfule Auguste Vindictorum, illuc diverterunt. Et die vigesima quarta solutum fuit Concilium Tridentinum, quo multis ibi factis sessionibus & disputationibus quamplura decreta renovata fuerant, quæ in Concilio antiquis probe, ac prudenter, & utiliter per Reverendiss. Patres, ac Sanctissimos Pontifices Sac.

A & Catholicæ Ecclesiæ condita fuerant, & abierant in defectu, & condita multa aliis ad conservandam religionem Christianam, & extirpandas impias hæreses in Angliâ, ac fere tota Galliâ, & Germania debacchantes, ac tollendum abusus, & malos mores, quibus infecta fuerant Resp. Christiana tum circa sacramenta, quam pios usus ecclesiæ, Joanne Morono tit. in Lascia, & Ludovico Sumoneta tit. sancti Quiritii Cardinalibus legatis, & præfatis Apostolicis ad ipsam Concilium, Hercule Gonzaga ex regulis Mantuæ, & Cardinale tit. sanctæ Mariæ, ibi jam vita fundido. Paulus Ala, subtilissimus legum interpres Cremonensis, Mediolani hora duodecima diei Dominicæ quarta mensis Januarii, dum ibi esset ex illustribus Senatoribus Serenissimi Regis Hispaniæ, obiit, ejusque cadaver conductum fuit Cremonam, & ibi in ecclesia Cathedrali sepultum fuit in sepulchro majorum suorum juxta altare illuc dictum divo Michaeli archangelo, & erectum per eos majores suos, cum hujusmodi inscriptione:

D. O. M.

PAVLO ALAE QVI OB IV. CL. EXIMIAM
PRVDENTIAM IN SENATVM MEDIO-
LCOPTATVS EVM MAGISTRATVM EA FI-
DE GRAVITATE ABSTINENTIA CASTE
INTEGREQVE ET AD PRISCÆ PROBI-
TATIS LAVDEM GESSIT VT LONGE MA-
JORES A REGE SPERARE DEBVISSET,
SED HEV DVM REIP. DIGNITATI ENIXE
PRIVATORVMQVE COMMODO BENIGNE
STVDET SVIS PARVM CONSVLENS PER-
DITA VALETVDINE DIV VSVS VITA
CESSIT SVO MAGIS QVAM ALIOR. TEM-
PORE VIX. ANN. IL. M. X. CIVITAS CR.
DECRETO SEPVLCRO SVMPVT PVB. CI-
VI B. M. PARENTAVIT.

Et ex fratribus suis fuerunt Benedictus excellens Mathematicus, & Daniel, Jo. Baptista, & Jo. Petrus ex inclitis tribunis multum ejusdem Serenissimi Regis in Italia decessit. Ex Franciscus Petrus Niger, pruriter Cremonensis, & clarissimus orator, & vates, & litteris Hebraicis, Græcis, & Latinis peritus Mediolani, dum esset ibidem ex Scribis, ac supremis apud illuc excellentium Senatuum Serenissimi Regis Hispaniæ.

Anno subsequuto, Gabriele de Cueva, Duce Al-
burquerque, Hispano rector in dominio Mediolani, Ferdinandus Cæsar die quinta Julii Viennæ Aus-
triæ ex hac vita migravit anno imperii sui quinto, & mensis decimo fere expleto, & electionis sue
E trigesimo quarto, & ætatis annorum sexaginta, & mensium decem. Orta controversia inter legatos Regum Hispaniæ & Galliæ Romæ penes summum Pont. cum alter alterum vellet præcedere in pompis, & aliis, quibus contingeret ibi adesse, summus Pont. declaravit debere præcedere legatum Regis Galliæ sub fundamento, ut creditur, quod præcessores Regis Galliæ statum Rom. Ecclesiæ, ac religionis Christianæ valde auerant, & pro eo conservando & ampliando multa bella obierant, & præclara facinorosa egerint adversus infideles, & alios, qui ipsam opprimere voluerint, & Galli prius Hispaniæ fidem Christi receperint, quævis Rex Hispaniæ plura habeat Regis, & fit potentior Rege Gallorum, & ob id per Hispanos concepto odio in summum Pont. ac Gallos provocatus fuit legatus Hispaniæ Regis in eam cum aliis ibi ejus ministris. Ex ejus classis centum tredecim tremeum, & centum navigiorum majorum, & aliorum minorum, ac triremis prælatæ Regis iustitiaz, super quibus erant duodecim milia iutorum, Hispanorum, & Ger-

Germanorum cum multis proceribus trajecturis in Africam, ibi expugnavit, ac redegit in sui potentiam infra triennium de mense Augusti propugnaculum nuncupatum Pignorum, non multum distans ab Algeri e regione Calpeni, ibi quamplurimus ex insidelibus, qui illud tenebant, & alii ad ejus auxilium profecti, occisi, & ex Regia quatuor tantum desiderati, & nonnulli vulnerati, & Mauri, & Arabes obfederunt ac oppugnaverunt Oranum, & illinc per Hispanos, qui ibi erant ad presidium, repulsi fuerant. Et inter horam quancumque sextam noctis precedens diei vigesimum tertium Decembris, & per biduum antecedens prolapsa ab aere multa nix copiosa fuerunt præter morem ac statum temporis tonitrua procella cum fulguribus. Hieronymus Regula Cremonensis satis edoctus litteris grammaticis & humanitatis, & ingenii mirabilis, & ad omnia versatilis, comes & computer meus Venetiis, dum ibi esset ex supremis scribis Tribunalium, & Advocatorum Fisci publici in toto dominio Venetorum, ex hoc seculo abiit de mense Martii, & etiam die septima Julii Philippus de Nicolis ex oppido Caltrioneis agri Cremonensis, olim ex excellentissimis scribis à secretis Caroli Quinti Rom. Imperatoris, coram quo, & Clemente VII. summo Pont. Cardinalibus, & prælatibus, ac principibus, & nobilibus, & aliis congregatis in mane diei vigesimi quarti Februarii 1530. in ecclesia cathedrali divi Petronii Bononiæ habuit orationem elegantem Latino sermone, & mox ex quodam humore melancholico demens factus, per Carolum Augustum dimissus rediit Cremonam.

A. C. Anno 1567. ortu Dominici, Patriarchæ Alexandrini in Ægypto ex Thebæide destinavit legatum Roman ad summum Pont. ad promittendum ei obedientiam, cum biennio antea Amplius Patriarcha Assyriorum Orientalium illuc ad eum profectus fuerit, & ad ejus genus provolutus ei solenni jureamento promiserat etiam obedientiam, & omnium Conciliorum oecumenicorum, præsertim Tridentini novissime facti, statuta & decreta suscipere, & suos omnes fidei subditos docere, & per eum, ac presbyteros, ac diaconos, quos secum habebat, vestimentis, & aliis ad eorum sacerdotium pertinentibus, & viatico habito à summo Pont. rediit in Assyriam ad ejus sedem, quam habet in civitate Murati de tenese Martii. Et in eum summum Pont. facta fuit conjuratio per Leonardum Acolum Aretinam, Antonium Canissam, Prosperum Pistorium, & Antonium Manfredum Peliparium à toto domino Veneto prescriptum ob numerosos adulteros, per illum excessus, qua occidi debebat summus Pont. ex infligatore Acoli per alios prodoctores pugionibus, promissa per eum alio sanctissimo & angelico summo Pont. ex sanguine profecturo Romam ingenti numero piorum, & fidelium Christianorum illico, ut ajebat, promissa etiam Camilla domino Papæ, Pelipario Cremonæ, & Pistorio Aquilejæ, & cum ex gratia omnipotentis Dei nequaquam sibi committere tam grave scelus, discordes remanerent, Acolus, Pistorius, & Camilla de eo crimine accusati per Peliparium, capti fuerant, & ultimo supplicio affecti.

Et Turcarum Imperator indignatus in religiosos Equites divi Joannis, incolentes Insulam Melite, Africam & Siciliam interjectam juxta mare Africanum in Tingitana nunc Numidia, intendensque eos delere, ac Melitam Insulam, ac ibi urbem, & propugnacula ipsorum sedem ducere, quia propinquum suum cum uxore ex Africa Byzantium per Rubicam illius uxorem vocatum, & per fretum Africanum ad eam trajicentem occiderent, instructa classe, ac suo exercitu recessit die prima Aprilis in Insula Tefia, seu Tifrea, juxta Byzantium per lapides decem, illuc educto publicato ire prohibuit

A quibuscuque Christiani nomen sui pona ultimi supplicii, movit bellum ipsa Equitibus, jussu Mustapha supremo rectore sui exercitus viginti octo milibus sex centum ac suis milibus magis electis, & Psali, & Draguto regulo Tripolis in Africa, & archipirata, ac Narecto centum quadraginta duabus triremibus, & aliis triginta novem navigiis oneratis, onustis plurimis tormentis ac impelumentis bellicis, ac ingenti annonæ copis, ac materiæ bellicæ, trajicere in Melitam Insulam, eoque una cum Arabibus, ac Numidis, & aliis sociis Turcarum in Africa sibi junctis diripere, ac ferro & igne subvertere, ejus civitate ac propugnacula ibi expugnatis. Et Mustapha Albulica, & Psali Amirca classe die decima quinta Maji illuc appulsi, & ibi die decima octava Portu Malinocci occupato, & ex classe expositis in terris classariis viginti milibus, & superveniens ex Alexandria Ægypti sex triremibus, super quibus erant pedestres novem centum, ex Tripoli Draguto tredecim triremibus, super quibus erant sex centum, ac Leochupetia Syriæ decem, super quibus erant octo centum, & ex Algerio viginti sex, super quibus erant bus mille ducentum, eis, ac Numidis, & aliis insidelibus illic coactis obfederunt die vigesima quarta propugnaculum sancti Hermi, ibi constructum in loco sublimi, & juxta ibi urbem, eoque sexies mari ac terris oppugnato, ipsiusque apertis moenibus cum globis ferreis ac tormentis bellicis triginta duobus, illuc conductis, in ea emissis, & cum equitibus, & aliis milibus mille quatuor centum, qui ibi erant ad presidium, commisit multis & frequentibus proeliis die ac nocte, in quibus plurimi utrinque occubuerunt, una cum Draguto & multis aliis satrapis Turcarum, expugnato ac solo æquato die vigesima tertia Julii, ibi ex Equitibus centum triginta, & aliis ibi militantibus ad presidium degenibus, & qui totum mare suffugere nequiverunt mille centum septuaginta inhumaniter occisi, & die quinta Julii ad motis reliquis copis tormentis bellicis septuaginta oppido, & burgo sancti Michaelis ibi urbem, eisque vallibus circumdatis, & duodecim, & ultimo loco die vigesima prima Augusti ipsum oppugnavit, & ejus muris fere solo acutis, Equitibus & aliis militibus, & ibi illuc ad presidium, viriliter resistentibus, & cum Turcis & aliis insidelibus continuo congressentibus, Joanne Valetto nobili Gallico Equitum supremo moderatore: & tunc temporis per quadriduum horis vespertinis Byzantii conspecta & caelo flammis ignis vibrare in aedes ibi imperiales, & mox triduo sequente comete horribili super aedes Constantinæ, olim ibi Imperatoris, & in auxilium obfessorum superveniens die prima Septembris triremibus septuaginta duabus ex classibus Regiæ Hispaniæ, Ducum Florentiæ, ac Sabaudie, ac Liguriæ, super quibus erant decem milia pedestrum electorum tum ex Italia, tum Hispanis cum ducentum ex eis Equitibus Melitenensibus, & quadraginta sancti Stephani sub Gersia Toletano prorege Siciliæ, cum quo erant multi alii proceres ac nobiles, tum Itali, tum Hispani, Turci & alii insideles omnia obsidione Burgi, quem intendebant totis viribus expugnare, contentis eorum classe, & Italibus milibus, & Hispanis quinque milibus quinque centum, & ex eis equitibus ducentum, & nautis trecentum ad sacrum Jussuoli egressis ipsorum classem, & Turcis, & aliis insidelibus sex milibus egressis illorum classem occurrentibus die undecima Septembris, & utrinque praelio congressa, ipsi prodigiosa, ex illa occisa circiter mille octo centum, & quatuor centum submersis in undis maritimus, dum per Italos ac Hispanos compulsi ad eorum classem suffugerent, nocte sequente valde terribili illinc aberant, dimissi post se viginti quatuor tormentis bellicis, & multis aliis impelumentis, & ex

ex illis viginti sex milibus sex centum quinquaginta quatuor tum ferro, tum morbo extinctis, & ex Equitibus, & aliis, qui erant cum eis circiter novem milibus, inter quos fuerunt filius Garfite, & tertium tredecim equites, ex quibus remanserunt octuaginta vulnerati, & triginta incolumes ex mille, & Toletano septuaginta tremoribus illos insequente appulerunt Lepanium Peloponnesi, & illorum Imperator graviter indignatus in eos Equites, decrevit adversus ipsos anno proximo totis viribus bellum instaurare, quibuscumque templis Christianorum, ac synagogis Judaeorum ubique in Imperio suo iussu demoliri, &que ac Christianis quibuscumque illis habitantibus militare coactis, seu pendere stipendium Turcis, & aliis militantibus pro eo, ex moniti & invocatione illius sacerdotum, asserentium praeferunt res sibi infeliciter cessasse, & has clades evenisse, quia pateretur ibi degenerare tam diversis religiones.

Mediolani habita fuit Synodus per Carolum Borromaeum, tituli sanctae Praxedis Cardinalem, & majorem Penitentiarium, & legatum Bononiensem sanctae Rom. Ecclesiae, & ibi praesentem, & alios episcopos ac praetores provinciae suae, in qua condita fuerunt multa fabulosa decreta ad reformandos mores, & ritus ecclesiasticos, & tollendum abusus, qui in Ecclesiam Rom. irreperant. Et Cremonae ad augendum & conservandum religionem, & doctrinam Christianam juxta dispositionem decretorum Synodi Tridentinae anno precedente statuta, inchoatae fuerunt scholae erudiendi pueros & puellas in aliquibus ecclesiis ipsius, & suburbiorum, & etiam episcopatus diebus festis, à praedio articulis fidei, & preceptis sanctae Rom. Ecclesiae, & bonis moribus, & doctrina Christiana pro viris & mulieribus seculares modicioris generis pro eorum congregatione, ipsi mox concessa ecclesiis parochialibus divi Christophori. Pius IV. summus Pont. una cum Rege Hispaniae, & supremo moderatore Equitum Melitensium, intellecta impuamente Turcarum adversus eos, ad defensionem Melitae convenit habere dilectum pedestrem sexdecim milium, ex quibus haberent stipendium tria milia ex aere Apostolico, octo milia à Rege, & reliqui à supremo moderatore. Et hunc viginti secunda diei noni Decembris mensis undecimi anni sexti sui pontificatus, & aetatis sanctorum septuaginta septem, mensium quinque, & dierum duorum, ex hac vita migravit, creatis quinquaginta quatuor Cardinalibus, & fere ex omni natione Christiani nominis, & multis ex Gallia Cisalpina, inter quos fuerunt septem ex Mediolano patria sua, & duo sui nepotes, quos multum ditavit ex aere Apostolico, & vita sanctis triginta quatuor, & ex creatis per eum Federico Gonzaga presbytero, & erecto Ordine religiosorum milium docentum pium nuncupatorum, quos decoravit multis privilegiis. Vigint quatuor frigus inchoatum de mense Decembris, quo multis in locis vites & aliae arbores aruerunt, & mox secuta fuit ingens fluminum inundatio, & praesertim Danubii & Rheni, qua agris & aedificiis ex propinquo grave fuit illatum damnum, & in Germania servit pestis, qua infiniti hoc anno & duobus sequentibus perierunt, & domus fines in multis partibus Europae, qua aliqui sibi inferre manus compulsi fuerunt. Et in Liguria prope Niceam aliquae vici repente huius absorpti fuerunt, ut eorum nulla reliquia superfuissent.

Anno altero, praeterea Cremonae Canillo Porro J. C. Mediolanensis, & Reg. Sen. Michael Ghilerius presbyter, Cardinalis tit. sanctae Mariae super Minervam, & creatus per Paulum IV. olim summum Pont. die duodecimo Martii 1557. & Ordinis Praedicatorum de observantia divi Dominici, ex opido Boichi diocesis Alexandriae Galliae Cisalpinae,

A modicis parentibus natus, per quinquaginta quinque Cardinales, ingressus concilium nocte praecedente diem viginti secundum Decembris, & inter quos non fuerunt Galli, & ibi mortuo Francisco Gonzaga presbytero Cardinale tit. sancti Laurentii in Lucina, fuit creatus die Lunae septima mensis Januarii, & solemnizatus divi Christophori auspiciis praesertim Alexandri Farnesii episcopi Tusculani, & sanctae Rom. Ecclesiae vicecancellarii, summus Pont. & Pius V. nominatus: qui multa edidit decreta ad componendum mores, & reprimendum luxum ecclesiasticorum, & ad tollendum abusus Laicorum, & adversus impudicas mulieres, & Hebraeos domini ecclesiastici, ex quibus Eliam Romanorum Hebraeorum Synagoga praepositum cum tota familia, & alios ultra tertentum baptizavit; & dum tribus diebus in mane rogaciones obierit Romae pedibus nudis, & aperto capite, & iunctis manibus, & contrito corde obsecrans omnipotentem Deum, & demontacem ei obstitit, & quae valde ejulare à nullis teneri posset, ab eo ter signo crucis benedictum in prima rogacione, & in secunda tres alias, ex quibus una ignobilis per aliquem ecclesiasticum liberari non potuerat, & tertia rogacione aliam liberavit, & multos alios, qui oppressi erant durantibus & incurabilibus morbis extra eas rogaciones ab illis sola ipsius benedictione in nomine sanctae & individuae Trinitatis facto signo crucis, sibi data ad haec ob ejus eximium benevolentem potestate per omnipotentem Deum. Et Matthaeus Raparus Cremonensis fuit ejus pocillator, & ob ejus puritatem ac sinceram fidem, ipsius auspiciis aliquoties fuit honoris ac proventus magnos ecclesiasticos, & factus nobilis, & Senator Rom. Plerique populares Brabantiae, Flandriae, Artesiae, Annoniae, Hollandiae, Frisiae, Namurci, & Geldriae infestis haereticis Lutherana, Calvinista, & Anabaptistura, dum Philippus Rex Hispaniae, eorum dominus, glatis litteris Margaritae forori suae ibi reditrici, imposuisset, ut pro conversatione ibi sedei Catholicae pro eorum incolis observari faceret edicta Serenissimi Caroli Caesaris ejus patris, & per ipsum confirmata, ac decreta Concilio Tridentino ad eorum reformationem, & fuissent suspicati, ne adversus eos vellet introduci sciret Inquisitionem haeresis observatam in Hispania, incitati per doctores illarum haereticorum, ac concionatores, armis arreptis irruerunt in templum Antuerpiae, Gandavi, Brugis, Trajecti inferioris, Valentianae, Tornaci, Iprae, Ondisconii, Alderandi, Bergiae, Cassovi, Buscovi, Mechliniae, Hottedelavii, Ballioi, Amstelodami, Armentariae, multarumque aliarum urbium, oppidorum, vicorum, & pagorum eorum regionum multa cum furtivitate, domibus ibi Catholicorum & religiosorum direptis, eversis, ac profanatis, simulacris divinis abstratis, & prostratis, & baptisimatis, & oleo sancto, & christum venerabilibus sacramentis ruperit abjectis, & pedibus concutatis, ac ossibus & reliquiis illis sanctorum conservatis, dissipatis, & Catholicis, & ecclesiasticis sibi resistens tum occisis, tum vulneratis, ac aliquos ex eis capto, & cruciatu, & martyrio affecto, & mortibus stupre. Et cum Margarita ipsi reditrici conscriptis nonnullis copis militum sub Comitebus Egmondano, & Mediano, & Principe Aurenjontum, & aliis Principibus, regulis, proceribus, & clericis Catholicis, & sequentibus partes regiae, adversus illos eis arreptis armis obstitissent, Buccolentes, Rugicolas, Lovanientes, Dordoescentes, Montenses, Alostanae, Teveremondani, Curtaceses, Torenenses, Ducresti, Gandaveses, Arilmenides, Novomagenses, Devavabentes, populi eorum regionum, sequentes partes Regiae, aliquoties per sedati fuerunt, obediens Valacena, & nonnullis ex ipsorum concionatores captis, & ultimo supplicio affe-

MARC HIERONYM
VIDA.
CREMONENS.
Albani Episcopus.

affecit. Et Philippus Rex Hispanie conscripsit quatuor legionibus Germanorum per Paridem & Felicem Lodovicum, Jo. Baptistam de Archu, & Annibalem Alernipum duces suos, ex eis decem cohortes destinavit ad praesidium propugnaculi Goleze in Africam, & reliquis triginta ad praesidium Insulae Melitae, & civitatum & oppidorum Galliae Subulpiriae.

Et solimanus Imperator Turcarum perventis in lucem proditionibus, quibus ei predebantur Trieste & Gradisca in Istria Imperii Rom. Brundisium in Apulia Regis Hispaniae, & Savona in Liguria Genuensium, cum intellexisset Melitam insulam esse munitam praesidio militum, ac annona & materie bellica, & vallis, & muris, ac propugnaculis, iussit Paulum Illyricum ejus classis praefectum ipsa octuaginta triremum, & aliorum navigiorum Apuliae, Calabriae, Samnitarumque littora cursitare, depopulari, ferroque & igne diruere, & per illum regione maritima Samii, & finitima concursata, & illic intercepta & direpta Ortona urbe, ac oppida franchae villae, Sancti Viti, Montis Sufii, Ripae, Clusii, Termulorum, Casale, Frontonii, & multis aliis ibi incolis, militibus, ad eorum praesidium degentibus, non ausis secum congregari, & oppugnano Vasto, & mox dimisso, & cum appulisset ad insulam Diomedeam, habitatum per Canonicos Regulares divi Augustini, eis illuc repulsis ausuiter per milites, qui ibi erant ad praesidium, superventique tunc procella maritima ex classe ipsa submersis sex triremibus, super quibus reperta fuerunt sexdecim tormenta bellica, ex quibus unum habebat insigne Caroli Caesaris, & ad eam Capriolam eadente filio spurio solimani ultimum undecim, & mox curritas maritima Calabriae & finitima, & per piratas Algeri decem navis, onus multis preciosis, ex Aethiopia transiensibus in Hispaniam, interceptus. In Insulae vigente afflate tanta letum manus occupavit itinera, ut nullis tuto essent, quin per eos spoliarentur, & saepe occiderentur, & cum quovis augerentur, & magis grassarentur, & nec coacti possent aliqua turba scitellum supremi ibi vindicis scelerum, & aliorum magistratum, dum quiesci aufugerent in insula, quae sibi parant ad omnes casus, in locis silvestribus, conditum & publicum fuit edictum ibi vicarii Regii, ex mente illic quoque excelsi Senatus, quo concessio praemio illos capientibus, & praesentibus ibi magistratibus, sin minus occidentibus, & ubi aliqui fuissent damnati aliquo crimine capitali, etiam atroci, dummodo non fuisset adversus divinam ac regiam majestatem, data eis venia, plurimi ex illis ipsius vigore tum fuerunt occisi, tum fuerunt capti, & consignati iusticentibus Mediolani, & aliarum urbium ejus domini, & ipsorum iussu ultimo supplicio affecti, inter quos fuerunt eorum duces, & reliqui ob id terris dimissis latibulis alio aufugerunt.

Et cum multae mulieres prolapsae ex paupertate, vel ex vitio carnis, vel aliam ob causam in inobedientiam, ad ea redierint ad honestatem, eis assignatae fuerunt ad habitandum ardes monasterii olim monialium Conventualium Ordinis divi Benedicti sub tit. divae Annae in vico sanctae Mariae novae Cremonae; & provisa de alimentis, congruis electis viris, & mulieribus etiam ecclesiasticis, & ex honestioribus ipsius civitatis ad eorum regimen. Et de mense Aprilis concessae fuerunt ecclesiae & domus Apostolorum in ibi suburbii per Jo. Petrum de Gloriano, patrum Mediolanensem, praepositum ecclesiae sanctiorum Viti & Modesti in ipsius civitatis, qui erant annexae ipsae domus & ecclesiae Apostolorum Religiosis Ordinis divi Francisci de observantia, vulgo Capucinatorum, excitati anno 1515. Matthaeo Lango ex religiosis tertii Ordinis

At etiam divi Francisci, residendum in oppido Falconis diocesis Firmante in Piceno, promotore, erecto tunc monasterio in urbe Camerini, ibi concessio solo per Catharinum de Cibo ibi dominum, & confirmata per Clementem VII. fuisse Pont. die vigesima octava Maji 1526. & multi ex ipsis se conulerunt in aedes ipsius Apostolorum, illic degendo & vivendo ex elemosinis quotidianis eis subministratis per Cremonenses, die nocturne celebrando officia divina in ipsa ecclesia, reformatas una cum ipsis aedibus etiam ampliatas. Hieronymus Vida, (cujus imaginem in aere incisam, ex *Hist. Atradi. Ant. Campi desumptam*, hic exhibemus.) Episcopus Albis in Gallia Subulpiria, Cremonensis, ob ejus poesi ac proam ubique gentium notus, ibi die 27. Septemb. ex hac vita migravit magno sui desiderio dimisso apud doctos, & Cremonenses compatriotas suos, & Albenses: fuit sepultus in civitate Alba, nihilominus Cremonensis, exequia ei publice soluta, pulcherrimum Cenotaphium in Ecclesia Cathedrali ipsi exeruerunt cum hac inscriptione:

D. O. M.

M. HIER. VIDAE ALBAE EPISCOPO
QVEM PROBE OMNES NORVNT CIVIT.
CREMONA DECRETO SEPVLCRO SVMP-
PTV PVBL. CIVI QVI DE VNIVERSA CL-
VIT. B. M. EST PARENTAVIT.

V. A. N.

QVI CVM QVICQVID IN EGREGIVM HO-
MINEM LAVDIS DICI POTES IN EVM
BENEFICIO NAT. FVERIT COLLATVM
IMMORT. ERAT DIGNVS NISI NATVRAE
COMMVNIS CONDITIO OBSTITSET VI-
VIT TAMEN ADHVC APVD NOS VIVET-
QVE AETERNVM AD POSTEROS BENEF.
IVCVNDISS. AC PERPETVA RECORDA-
TIONE.

QVI OMNIBVS ERGA GREGEM SIBI COM-
MISSVM OFFICIIS FVNCTVS PIETAT.
CHARIT. FIDE CONST. PRAECLARVS OM-
NIBVS CARVS NEMINI NOXIVS A NO-
BIS DISCESSIT SVO MAGIS QVAM ALIO-
RVN TEMPORE.

QVI NON SOLVM PIE, ET SANCTE DEVM
COLVIT, SED ITA ETIAM CECINIT, VT
IN COLLO LOCVM VBI BEATVS AEVO
SEMPITerno FRVATVR, ET IN TERRIS
AETERNAM SIBI GLORIAM MAXIMO OM-
NIVM MORTALIUM FRVCTV COMPA-
RARIT.

Et Jo. Paulus Zacharias, etiam Cremonensis, ex tribus militum Regionum. Et faneus Pont. revocavit concessionem per ejus praecedentem factam Episcopo Mantuae de nonnullis vicis diocesis Cremonensis, propequid diocesis Montis, tanquam juris diocesis Cremonensis, ut semper fuerant.

Anno sequente Flamingi, Brabantici, & alii populi ibi finitimi, ex Gallia Belgica & Germania inferiori suppositi Regi Hispaniarum, efferendis heresibus infecti, cum Rex ipse illos alique armis reducere ad pristinum sanitatem tentasset, magis debacchati sunt in templis divinis, ac & bona catholico- rum & ecclesiasticorum demoliendo, & diripiendo, ac profanando, illorum ducibus supremis Henrico Bredarda, Ludovico Nulovio, Vandalbergo, & Coloviano ibi proceribus, factis utrinque frequentibus praelis, in quibus multi occubuerunt, & per illos duces supremos cum aliis supra quinquae centum habito conventu in catholicis die tertia Aprilis, Margarita ibi rectora ad illos sedan-

L. I. I. I.

dos

dos illius deflavit in Hispaniam ac Philippum eorum dominum, & fratrem suum Joannem de Ber-
ga Marchionem, & Com. Valentiz, Floriam Mo-
nasterium regulum Monachorum, & malignos velo
novo ab eo Philippo, pro obtinenda ab ipso ap-
probatione privilegiorum olim sibi concessorum per
Carolus IV. Imperatorem, & confirmatorum per
Carolus V. que sunt hæc, scilicet, *Principi ibi
non herere, extra consensum nobilitatis & arbitrium,
statum ecclesiasticum ampliare licuit progressu tem-
poris, quam ab aliis Principibus obtineant, & ut anti-
quum subdium, vel exterrum suorum, accusatione,
aut petitione criminali, aut civili persequatur, nisi
per suam justitiam ordinata, & libera, in qua rem
defendere possit scriptum, suamque causam auxilio ad-
vocatorum publicæ, & quod absque consensu regionum
aliquid vellet imponere, & nec vetus consuetudo
mutetur, nec in Brabantia aliqui externi presen-
taretur alius muneri, quod foret aliquis magis pon-
deris, nec ab ipso Principe in suam egeret statum earum
regnum, quod ab eis pecunia exigat, vel ab eis po-
tentes, populo Brabantia non tentaret egredi fieri
fieri, quin nihil extra eam ditionem statueret, sed
teneatur se transferre in loca Brabantie, si quid
ab eis imperator caperet, & nec iniuste, aut ali-
quæ eorum leges, consuetudines, & statuta viola-
ret, sed ipsi ab omni iuramento & diplomate ab-
soluti, & liberi remaneret, nullaque ibi in re ad-
stringeretur.* Et cum Rex intendens armis illos
reprimere, & cogere ad id faciendum, quod spon-
te noluerant agere, ex Hispania & Italia in ipsos
destinasset tria milia Hispanorum, septem milia
Italarum & Allobrogum, & totidem Germano-
rum, mille ducentum equestribus sub Arnando Du-
ce Alve, cum quo fuerant Chiampus Vitellius pro
magistro equestrum, Gabriel Cerpelloni pro præ-
fecto materiæ bellicæ, Vincenzi Locatelli Cre-
monensis insignis architecta, destinati per Guliel-
mum de Nalio Principem Arentinorum, & non-
nullis alios eorum duces ac fautores, deposuerunt
armis, & quamplurimi ex eis insurgerunt in A-
gliam & alias regiones, & ibi incolæ eorum se-
cte abominabiles, & Principi Cavanæ una cum
Philippo Memorantio Amatori, & Orni Comate,
& Philippo Crojo Aretico Duce, ac Petro Erne-
sto, & Nivardo Com. Arigucci ex ibi Principibus,
& Leodicensi, Bolduensis, & Vianensis, popu-
lo Brabantini, ad primum statum redierunt.
Et Norcanus Anacon præfectus, & Religiatus
Dux nonnullarum civitatum ex regulis Belgici
pro rege ad sedandas illas turbas sociam operum
prestituerunt. Et cum Hispani de mense Septem-
bris ingressi fuerint Flandriam, Dux Alve ex ius-
su Regis carcerari iussu Amatorum Com. Agamo-
ni, & Philippum Osmundum Com. Orni, &
præfectum clausi Regiæ in Gallia Belgica, & duos
alios ex ibi penoribus, & plurimos ex illic popu-
laribus, & ex ipsis multis suspendi furtis, & ad
retinendum alios in fide, Anversius, & in multis
aliis urbibus, in quibus non forent propugnacula
ac arces, de eis coarctat.

Et optimus Pont. Rom. Ecclesiæ ad extirpan-
dum hæc hereticis contagiosis omne, quod posuit,
subministravit auxilium Regibus Hispaniarum, &
Galliarum, & militibus Rhodensibus ad munien-
dum insulam Melitum eorum domicilium, & Ma-
ximiliano Casari adversus imperum Turcarum, &
ad augendam religionem Christianam, & milio-
dos abulios, qui in eam irrepserant, multa lauda-
bilis fecit, & Mantuæ, Veronæ, Mutinæ, Be-
noniæ, & Faventis, & nonnullis aliis urbibus,
oppidis, & vicis Flaminis, quam plurimi compen-
suerunt infestis exterminando crimine hæreticum, ex
quibus, dum pro eo adversus illos processum foret
per Inquisitorem ex Religiosis Ord. Pred. de Ob-

serv. divi Dominici, quibus illius criminis spectat
cognitio, multi fuerunt carcerati, & ex illis, qui
noluerant ab eorum velina opinione recedere, &
ad catholicam ecclesiam redire, aliqui ultimo im-
pulsio affectu fuerunt, & aliqui alios peris circa
mortem, & alii cum recognoverint errorem suum
absoluti, & multi, cum vocati in iudicium ad se
expurgandum, ab illo noluerint sui copiam facere,
condemnati, & ejecti extra eorum catholicorum,
& ab omni regione Christianorum proscripti. Et
Mantuæ per illos inito tractata de occidendo quo-
cumque ibi religiosus Ordinis divi Dominici degen-
tes, duo ex ipsis nocte præcedente diem Natalis
Dionisi, dum monasterium ipsum egredi fuissent,
profecturi ad templum ibi prospectum monialium,
illuc celebratum pium Missæ sacrificium de more,
inhumaniter vocati fuerunt. Cremonæ de mense
Majæ & Junii primores religionum Eremitarum divi
Augustini, & Carmelitarum in Longobardia, in
eorum monasteriis conveniunt, & de rebus spe-
dientibus eorum Ordini tractant, & multi ex eis
valde eruditus Theologia habuerunt in eorum tem-
plis, ac sede cathedrali, conciones & disputationes.
Et de mense Julii, Humiliorum ad ades ibi ipso-
rum religiosorum, & quia dignitates, & suprema
officia, ac opulentos redditus ipsius religionis sibi
vendicant, & inter se dividerent, & post mortem
aliis, quos elegerant, dimitterent, & ab aliis reli-
giosis separatim vivebant more prælatorum præter
instituta divi Benedicti, que præter professi, Car-
olus Borromæus presb. Card. tit. S. Praxedis, &
præfuit Mediolani, & eorum conservator, & qui cum
ipsis conveniret, ex auctoritate Apostolica sibi data
eos redegit in ordinem, & ad ipsa instituta. Et in-
ter cum ac Senatui Regium in dominio Mediola-
ni orta controversia pro cognitione criminum utrius-
que foro spectantiam, Petrum Franciscum Viceco-
mitem omnium ibi criminum iurisperit vindicem,
& Hieronymum Pechum ex promeritis Advocatis
Fisci, cum Vicecomes assensiente Pechio ex mente
ipsius excelsi Senatus lectorem primarium Borromæi
præfuit commississet capere, & sine publice dissen-
di, & qui dum adeo præcipitarent dissentius fuis-
set, ventre aperto videret ex ipso effluerunt. Et
concessit fuerunt ades præposituræ ecclesiæ divi
Jacobi cum ecclesiæ construxit in parochia S. Vin-
centii ejusdem civitatis, cuius redditu annuo au-
torum mille percipiendo ex ipsius fundis, suis in
vico Petralii agri Cremonensis, per Alvisum de Ba-
silica Petri Novariensem, ejus tunc præpositum,
& etiam supremam magistrum Ordinis Humiliorum,
religiosis presbyteris sancti Pauli Decollati
Ordinis Regularium de observantia divi Benedicti,
Mediolani anno 1516. auctoribus Jacobo de Morigio,
Bartholomæo Ferrerio Mediolanensibus, &
Antonio Maria Zacharia Cremonensis, illuc erecto
monasterio & templo magnificè ad memoriam Decol-
lationis divi Pauli, sumptu fideliter de Tauris-
la ex Principibus Gaudardis, eo per ipsum, &
alios Taurislos in ipso participantibus venditi Ferdinan-
do Gonzage, & qui ipsum una cum multis aliis
mulieribus & virginibus nobilibus ingressa fuit, &
ipsam religionem professi, ex ædibus monasterii
parte munis divisi, & assignata eis religionis, in
templo ipso die & nocte celebrantibus Missam,
& alia officia divina, erecto & inchoato ipso Or-
dine monasterio monialium ejusdem fidei titulo di-
væ Mariæ in domibus illorum de Burgo, stram
in vico sancti Donati Cremonæ, sumptu & o-
pera nobilis & honeste matronæ Cremonensis Va-
lerie de Aleris R. Obituaria de Burgo, per eam
ipsius Ordinis assumptum habita, & facta professione
cum multis aliis, eidemque assignata dote sua.

Hora tertia noctis præcedentis diem vigesimam
festam Januarii apud Cassin, olim Theodosiam,
Ge.

Genentium in Taurica Cheroneſo, nunc minori Tartaria, ſpatio trium horarum in aere apparuerunt tres ſoles cum circulo diverſi coloris, ex quibus una ivit verſus Ortum, alius verſus Occalum, & medius verſus Septentrionem, & mox Occalum, & deinde evanuit, commutato circulo in colorem tum rubrum, tum viridem, tum croceum, tum coeleſtem. Et hora ſexta decima cum dimidia Mercuri nocti Aprilis, dum eſſet in quarto gradu Leonis, & luna in vigefimo nono Arietis, pulſus fuit deliquium per horas circiter dua. Et hora quarta noctis precedentis diem vigefimam luna apparuit lucidiſſima utque ad auroram cum cruce ſuper eam, ac ſtella prope ipſam, præter modum fulgentibus. Et hora quines decima cum dimidia Venere decimi ſeptimi Octobris, dum eſſet in quarto gradu ſere per horas cum dimidia paſſa fuit etiam deliquium. Et die Jovis duodecima Junii hora quinta decima in Valle nigra duacum Sabaudia, & prope Genebeum per lapides ſeptem, graculi, picæ, & corvices cum corvis turmatim confluxerunt, coſque proſtraverunt multis utrinque occiſis. Et demenſe Auguſti Tyberia egreſſus alveum ſuum, ſecum piſcum innumerabili copia eduſta, urbem inundavit. Et de menſe Octobris aquæ Padæ, & aliorum fluminum, & torrentium Gallia Cisalpina, & regionum ibi propinquarum, præter modum ac morem auſæ, & egreſſæ eorum alveos, nedum ſibi finitimis, ſed longe ab illis diſtantibus, grave damnum intulerunt. Ex æſta ſunt præter modum torrida. Ex generoſa familia iſorum de Treccis Cremonenſe Petrus Franciſcus & Sigifmundus fuerunt ex incitiſ tribus milium, & Ladovicus eorum frater duxor equitum in Italia pro Rege Hiſpaniæ. Et Julius, & Antonius, & Bernardinus de Campo fuerant egregii pilotes, & Jo. Baptiſta Cambus fulpor, & Martinus Sicus Romæ ex ſuperius archieſcæ, & mox Maximiliani Caſ. & Jo. Baptiſta Andreaſus ex tribunis Italorum, ex hac vita migravit die vigefima prima Septembris.

A.C.
1546.

Anno ſequuto, Cremonæ prætor Antonio Loodoſio, & mox eo creato præſecto redditorum ordinariorum ſtatu Mediolani, ei ſubſtituto Ferdinando Hortio Hiſpani J. C. & Regis Senatoribus, Dux Alva prærexit in Flandria, cum intellexiſſet Germanos, qui erant in Gallia Cæſaræ, contracta pace inter ibi Regem & perdueſſes ſuos, ad quorum auxilium iſerant, irrupturos Belgicam, antequam redirent in Germaniam, ad id prohibendum in illos tranſmiſit Hiſpanos & Italos equeſtres cum peditarum Gallia Cisalpina, & alios milites juſſit ſcribi, & cum etiam intellexiſſet, Mariachiteneum ducem ex illis tranſire navigio copias ſuis per flumen Moſæ, illic quoque tranſmiſit quingentes equeſtres cum nonnullis cohortibus peditarum, qui illos ſecum conſerſis manibus in fugam compulerunt, ex eis occiſi circiter quinque centum, & ex Regis tantum deſiderati quadraginta, & proditi in lucem proditiōnibus, quibus debebat occidi ad Abbatem proximam Bruſſellæ in ibi eccleſia mare diei Dominiæ Palmarum, dum illic propoſuiſſet alimere eucharistiæ, & præſul Leodii per hæreticos diſcrep oppidi ſui domini juſſu eorum complices capi, & carcerari: & per Principem Auentiorum ære nonnullorum illius ſectæ conſcripta novæ milibus equiſtribus, & quindecim milibus pedetribus, cum ex illis bis mille equiſtres, & quatuor milia pedetrium, ſub quodam Comite irrupiſſent Gelnam, & ex aliis tris milia equiſtrum, & decem milia pedetrium Friſiam ſub Ladovico Com. Naſſovii, & ibi eccleſiaſticis & catholicis gravi damno illato, & Veda occupata, obſediſſent Graavildam, omnibus ſere Hiſpanis deſtinatis Naumacum, & bis milibus pedetribus,

A & quinque centum equiſtribus Trajectum ſuperius, & alia ſub Com. Boſovii præſecto Hollandiæ ad alia loca tuendum, aliis pedetribus Hiſpanis & Germanis partes Regias ſequentibus, & Burgundionibus ſub Com. Arambergio in Naſſoviam, & dum Naſſovius eis ſuis occurreret, & utrinque ſecta pugna uſque in noctem, eis pedem reſtaſſet in Danum, illoſque Regi inſequuti fuiſſent, & ibi pedetres non expectatibus equiſtribus manus ſecum conſeruiſſent, & occiſi Arambergio, & nonnullis aliis ducibus, & gregariis militibus, in fugam converſi fuiſſent, dimiſſa poſt ſe ſex tormentis bellicis cum pecunia eorum ſpentiū, ex illis occiſis multis cum Philippo fratre Conſati Naſſovii, juſſit die prima Junii Antuerpiæ decapitari viginti octo Equiſtris Ordinis, & multos alios non obſcuri generis vario mortis genere affici, & die ſexta Bruſſellæ Amoraſum Com. Aganoei cum ejus ſcriba, & Philippum Momoranum Com. Orni, Amiraſam clauſis Belgicæ, eduſos ex arce Gandavii publice decapitari, & nec multo poſt Antuerpiæ Dominum ab Azali ex primoribus ibi nobilibus, & multos alios uti rebelles Reges, inter quos fuit unus ex illis, qui decreverant ipſum occidere, & alius, qui tribus aliis propoſuiſſet Groningam quatuor in locis comburere, ut facilis daretur in eam ingreſſus Naſſovio, qui eum obſideret, ad cujus præſidium erat Com. Meganus octo cohortibus Germanorum, & mille Hiſpanis, & cum Martinengius ex ductoribus Regia equiſtribus trecentum ſe conſerret ad ejus præſidium, & ſexdecim milibus pedetribus hoſtium occuſiſſet, inter illos, ac equiſtres Martinenghi, ac obſeſſos apud Abbatem commiſſa pugna die vigefima ſecunda Junii, ex illis circiter trecentum occiſi, & ex Regis decem, & Megano Com. vulnerato iſtu globuli emiſſo ab archiepſco in collo. Dux Alva illos tranſmiſit ad ſubſidium alius decem & ſeptem cohortes, ex eis dimiſſis ſexcentum pedetribus ad præſidium nonnullorum locorum, prope que tranſiverunt, & Naſſovius bis provocavit ad pugnam Vitellium procerem, Romæ ducem ſupremum Regionum, qui erant adverſus ipſum. Et dum Guſtelius ex Comitibus de Naſſovio Princeps Aurentiorum, proſugus, & frater Ladovici, & Com. Palatinus Rheni cognatus Agamoni, & Auguſtini, & fratres filii Federici olim Ducis Saxoniæ, & filii Philippi olim Landgraviæ Haſſæ, & Goltungus Dux Proſpiti, & plures alii Principes Germani, ægre ferentes necem Aganoni, ſedus invicem percuſſiſſent, ut eam uſicerentur, & Flamingos in libertatem vendicarent, ex illorum extorribus & hæreticis, ad eos conſentiſſibus, coſcitiſ copias, & Com. Metenſium ſuis recuperatſſet Bergum ejus oppidum, ibi caſis militibus, qui erant ad ejus præſidium, & ex Mechlinia adductis nonnullis tormentis bellicis, Dux Alva exercitu, quem habebat, ſe appropinquavit Gronovindæ, & cum illinc Naſſovius ſuis abſiſſet, & per Regios, qui illos inſequuti fuerint, ex illis occiſis circiter mille, ex eo exercitu dimiſſis ſexcentum equiſtribus Ducibus Provincienſibus ad præſidium Gronovindæ, reliquis die ſexta decima Junii illos inſequutus fuit, & cum Naſſovius caſus ejus copias ad duodecim milia pedetrium, & quinque centum equiſtres, eis ſubſtiſſet in loco munitiſſimo, & intra vallum impoſuit in ſolo ſilveſtri, & paluſtri, & à fronte adjucentem lato, & præſtando ſumini, ut ibi expectaret Guſtelium fratrem ſuum aliis copias, in eum iter ſuum converteret, & in illum milia centum equiſtribus ſclopetariis ad eum provocandum, & mox quinque centum pedetribus etiam ſclopetariis. & deinde trecentum prætorianis, & poſtea aliis mille ſclopetariis cum aliquot equiſtribus, & ſubinde Hiſpanis cum ſex milibus Germanis, & quindecim cohortibus Burgundionum,

LIII

nam, & successisse alia trecentum equestribus, & alia velutibus sub Ferdinando filio suo, & cum illis à meridie usque ad noctem, & sequente die usque ad vespertam, confectis manibus illos fudit, occupato ponte suamque inoppositum, quo in continentem ibatur, & dum se in fugam posuissent, & palantes irent, Hispanenses illos insequuti, ex eis occiderunt circiter septem milia, ex Regis tantum desideratus odio, & totidem vulneratis, signis militariibus viginti, & sexdecim tormentis bellicis, & equis mille quinque centum curulis, & multis aliis post se dimissis cum pecunia & suppellectile argentea Nallovii & Hicetorii reguli multi pretii, eo ante per biduum illinc ex fuga prolapsio: & Nallovio navicula Mosam flumen transgresso, dum ante pugnam castra Regia aquis ibi lacunarum & fluminum, multa copia illuc libentium, nunc tumefactis ex pluvii & celo prolapsis, intenderet inundare, assurgit in Picardiam, & cum Princeps Auretorum frater suus novem milibus equestribus & duodecim milibus pedestribus reliquis copias ejus se conjunxisset supervenit autumnus, & ex Hispania superveniens milibus quinque centum Hispaniarum quadraginta milibus aureis pro eorum stipendio in Galliam Belgicam, Dux Alvar eis secum conjunctis transit in ipsos fratres exercitus bis milium quinque centum equestrum, totidem velutium, & duodecim milium pedestrium, & ad Trajectum inferioris trajecto flumine Mosae, & dum timeret, ne hostes per Burgundiam transirent in Galliam, & se ibi haereticis Decondens regulo illorum duce, ad id prohibendum transmissa pecunia praefecto Burgundiae, jussit per eum ad ejus fines militibus conscriptis eos apponere, & cum ipsi fratres exercitus suo castra firmasset apud Rheum, eisque se conjunxisset Agultham Regulus Germaniae cohortibus tredecim, in illos accessit pedestribus triginta milibus, & sex milibus equestribus. Et cum fratres ipsi viginti quinque milibus pedestribus, & octo milibus equestribus trajecto Rheno irrupissent in Principatum Juliacensem, & ibi ad eos appulsi alius quinque centum equestribus sub quodam Comite propinquo Comitibus Agamoni, ad ulciscendum ejus necem, à Principe Juliacense petita, & nec habita annona, Dux Alvar prope Trajectum per mille passus castra movit, & cum hostes per Rheum transmissis machinis bellicis Glediam versus iter direxissent, & occupato oppido Reispae prope Coloniam Agrippinam, & ad ejus praedictum duodecim pedestribus ducentum, & cum non haberent naves, quibus possent Mosam ponte conjungere, & sibi impedita annona per Hispanenses non multum copiam ipsos, & materiam bellicae habere, secus flumen ipsum tenderent, illos insequutus fuit, & cum hostes die vigesima Octobris nota castra, nonnullis copiis Gallorum eorum superstitious in ipsorum auxilium tendentibus, Hispaniensibus occurrissent, in illos transiit, & dum nonnulli ex hostibus transirent Mosam flumen, ubi Brabantia à Leodiensie dividitur diuione, & in eos transmissis nonnullis cohortibus Hispaniarum, & turmas equestrum, & de utrinque ibi consensu certamine, ex illis plurimis caesis, & multis captis, & in eorum auxilium superveniens eis copiis Gallicis, oppressi annona & pecuniarum egestate mox castra tentantem Mosam transire, ut irent in Germaniam, & ejus aquas auctis, praefectus Leodiensis ad non permittit, converso itinere in Galliam properantem, Belgia gravem stragem intenderet illos quoque saepeque fuit, & cum fratres ipsi nonnullis copia sua in Galliam incolunt se receperunt, vivit Cantuarium, & mox ibi, & in aliis municipiis Belgicis ad eorum praesidium Germanus, & aliquibus aliis ejus copiis, & alia transmissis Antuerpion, & Valenciam, & alia lo-

ca Hollandiae, accessit Bructellus, & cum Aurisac & finem sibi clandestino favore Belgiam illorum scilicet, intenderent occupare Frisiam, illuc delatavit alia copia Hispaniarum, & ad praedictum oppidi Brondoni jura Aurisac, ibi munitionibus, ejus filio, qui foret Lovanii, illinc Antuerpion adducto, & mox inde in Hispaniam conducto, & dum quadam ex illa haeretica ad Picardie fines occurreret in silva, illuc transcurrentes invaderent, spoliarent, & occiderent, in illos quoque transmissis aliis Hispaniis, & per eos cum illis commissa pugna, dissiptae fuit, ex eis multis caesis, & multis captis, & plerisque extremo supplicio affectis, proposito edicto publico citatis fratribus Aurisac, & multis aliis illorum scilicet, ut eorum eo sifterent intra certam diem, & cum non comparuissent, illos declaravit rebelles regios, & ex illis sexaginta septem Antuerpiae & multos alios Gandavi, Tornaci, & Mechliniae capi & carcerari jussit, & cum ex illis haeretici circiter mille quinque centum prope Antuerpion per mille passus templa, & monasteria, & domos catholicorum diriperent & comburerent, confectis novo milite in illos delatavit nonnullas copias Italorum sub regulo Beovontis, eisque praefectus fuit, ex ipsis plerisque submersis in flumine ibi propinquos, & centum captis, & fureis suspensis, & ex Tornaco evocatis nonnullis turmis Italorum, eas & alia Hispanicas locavit ad fines Galliae Belgicae ad tam turulam ab haereticis.

Carolus Austricus, unigenitus mactatus Philippus Regis Hispaniarum, dum ab eo dissentiret, & ipsi jussu relegatus fuisset in sedes regis Madrisi Hispaniae Tarraconensis, ibi ex inordinato victu obiit die vigesima quarta Julii. Ex nocte praecedente diem quartum Octobris Isabella Valefia uxor puerperio ingenti ipsius, & suorum doloris, superstitibus Eugenias annorum quatuor, & Catharinam triem, natiibus. Ex die penultima Augusti in morora saepe sereno verius Occasum apparuit flamma crinita cum cauda longa, & ignita directa ad Orientem. Byzantia subortoque impetuoso turbine venorum, & statim subsecuta procelis marinis, & superveniens pluviae, gravibus tonitribus, & portentosis fulguribus, omnia ibi inundata remanebant, fumum ibi incolantem stupore, & gravi damno. Ex obstitis caliginibus, & ventis vehementibus, & frequentibus pluviae, quae fere toto primo vere viguerunt in Italia, & locis propinquis, excussis floribus ac uvis, & segetibus, eisque conculcatis, & plerisque putrefactis, & multa agri inferioris Cremonensis parte inundata ab aquis, successit tenuis reddita vini, & fere omnium granorum. Hyems fuit torrida, & frigida ex aliqua copia nivis in ejus principio, & mox pluviae frequentibus superveniens. Et Nannum municipium Sabaudiae, distante à Langlano per duodecim milia passuum, die penultima Junii circa meridiem ex vehementi vento, ibi tecta domorum illius impetu, qui duravit per quartam partem horae, prostrata fuerunt, plurimaeque arbores mirae proceritatis exstirpatae, calamine ibi praetoriorum ad tria milia passuum procul ejectione, & turri, in qua erat campanae, ex adverso latere aperto, eisque culmine campanae majoris, & homologis dejecto, & in terram infusa per duos cubitos, eoque fere toto praetorio demolito, molendinisque, eisque molis in varias partes dispersa, diruta, plurimis, & parvis, & infantibus ex eorum nostrum uberibus exceptis in aeternum transiit, nec unquam visis, ut ibi indigene conspecta in aere lignis, & arboribus ingentes molis, putantes jam supremum diem adesse, ut ab imminente periculo liberarentur, aufugerint in loca subterranea.

Anno subsecuto Rex Hispaniae, stabilita aetate Antuerpiae ad ibi incolis, & alios Flandriae, & caeterarum regionum ex Gallia Belgica, & Germania

161

inferior, sibi foppositurum in fide Chriftiana, & adversus eum coledvanda, iuffit ipfum, & alios civitates, & oppida earum regionum muniri armis, materie bellica, ac praefidio militum, Aurentionum Principis nonnullis copijs fubfiteri in agro Argentonienfe, & dum ibi non haberet pecuniam, quibus pollet eis folvere fpendium, per ipfos dimiffo, & venditis Argentonienfibus tormentis bellicis, & cuncta fupellectile, quam habebat, clam profectio Meguntium, ubi erat uxor, & illius Coloniam, Chupino Vitellio, & Gabriele Cerpelano, degentibus cum copijs ad praefidium Zelandiae, & per Duces Aliae relictis flaturum earum regionum accerfita Bruffellas, & ab eis petita decimis valorum omnium bonorum mobilium, quae per eos venderentur, & trigefima immobilium, & centefima ornatum fmel folverenda, quibus pollet folvere fpendium militibus, quon ibi haberet ad eorum praefidium, & loca alienata redimere, & reliquum referre in ararium Regium, ut fi qui motus bellorum illic infurrescunt, facilius coerceri poffent, & per Provinciales fibi oblata certa fumma pecuniarum, & in centefimum factu confenfu, factaque promiffione eam folverendi, & ex eis per Frifcos & Geldrenfes facta redemptione, & fere omnes habito confenfu folverendi decimas & viceffimum certis conditionibus, cum adhuc infurrescunt haeretici adversus eum, & Hifpanienfes, & ex Beticis circiter triginta millia parum firmis in fide Chriftiana, & ion, fed magis cum fint finitimi Africae, mare Atlanticum intermedie, adherentes fupernitoni Mahumetanus, fumptis armis auctore filio olim illorum Regis, ex Hifpania Tarruconenfe etiam illuc ex fuga prolapsi, ab eo defeciffent, confilio exercitu ad illos repervenit, & compellendum in praeftinum, adversus illos cum deftinavit fub Joanne Auftraco fratre naturale, & Ferdinando Confulente Duce Sueviae, & ex Africa illuc trajectis, & alius transfuiffa per Imperatorem Turcarum infidelibus in illorum auxilium, utrinque multa diverfo Marte, & plurimorum caede, ibi fuerunt commiffa certamina, & affecti fuerunt gravibus cladiibus, ex illis aliquibus deftinatis, clam per illorum ducem ad occidendum Auftracum, & interceptis ultimo fupplicio affectis.

Ex Regina Angliae ipfum latenter exofa, qui haeretico, quos ipfa forebat, ubique insequetur, ad diminuendas ejus vires, pecunias, quas navigijs ex Hifpania per mare Anglicum tranfmittit in Flandriam, quibus ibi militibus ad praefidium pollet folvere fpendium, retentis, & per Duces Aliae illic relictos quibuscunque Angli ibi reperti cum eorum mercibus illinc abire prohibita, & interdicitis commercijs inter utrifque fubditos non fine magno eorum damno, cum Regina ipfa novam contraxit finitimitatem. Ex ea Gallia & Anglia multa haereticorum manus navigijs triginta trajecti in Indiam. Regi Hifpaniae fuppositum, ad ibi excidium. Ad opera mendicantium Cremonenfium exhortatione Fr. Timothei de Pafano, Ordinis Heremitarum de obfervantia divi Auguftini, eximii Theologi, facta in concionibus per eum habita ad populum durante Quadragefima in Ecclefia Cathedrali, hofpitale illorum de Dulcis, fitum in vico fancti Apollinaris urbis civitatis, erectum fuit fub titulo divi Alexii, cujus coenaculum ad habendam, cledas viris prolix ex ipfa civitate, motu quatuor ad providendum de eorum alimentis congruis, & mox valde ampliatum, & factum magnificum ex elemofynis piorum. Brevis, Orobiorum vicus prope lacum Novicomis, & fons Brevis fluminis coacta multa copia aquarum ex pavis tunc fuperventis, & motus ibi propinquus aperto, ac prolapsi in vallem ibi proximam, illarum impetu fubmersis fuit, & ibi factas locas nullis remanentibus vesti-

gile, & ibi fere omnibus incolis obituus de fventi Julii. Ex Venetijs nocte intempefta, praecedente diem Mercurii quartam decimam Septembris, vere ferenno, pulvere fulphureo afervato in tribus turribus ibi armamentaria, habentibus muros valde craffos ex lapide cocto, & cunctis cum offis tribus manibus ferro ad unanimitatem eorum, accento feu indutris humata, feu ira coelefti, cum turribus apertis & dirutis, & ex armamentario nonnullis portibus ac muris exterioribus fpatio triginta duorum brachiorum, pulvis ipse penitus circiter tredecim millium, in triginta cadit extitit, remanent combustis una cum quindecim thirembus, & adibus monasteriorum divae Mariæ Virginis, vulgo Caletis, Ordinis Coeleftinorum, & Religioforum divi Francisci ei propinquas, concuffis, praeter ecclefiam aedis divi Francisci, in quo offerabatur Euchariftia, una cum nonnullis alijs aedificijs etiam valde remotis, & in Murano oppido quibuscunque vitreis fractis ingenti ibi domineorum fuorum damno, quinque ex illis, qui erant in armamentario, & nonnullis alijs ex incolis Venetiarum extitit, & plurimas alius mutilatis, fummo omnium ibi fuperventum fupore ac horrore, & nifi excitati fuperventus ignis, & ruina turrium, & viso incendio intremis, & per ibi Nobiles & Magiftratus animis illic incolae ad illud extinguendum praefito fuiffent, periculum ei erat, ne tota civitas cum armamentario ipfo, & navigijs, & matre bellica inextinguibili preti, id afferant, funderet deleteretur, hora noctis ex incendio extitit, ipfius fuperventus quoque audito Tarvisi, Patavii, & in filia.

Et Byzantii, dum in domo Hebraei coctus fuiffet panis in furno, ibi extorfo igne in crepufculo noctis praecedentis diem Mercurii tertium Octobris inter Praetorium & Mefquitarum Mahumetum ufque ad mare, illuc habens fpatio quatuor millium paffuum vagato nocte ipfa, ac biduo continuo remanentibus combusta aedificia lignis cum bonis, quae ibi fuerant immenfi valoris, & plerifque Hebraeorum, dum Dux fuperventus illis vigiliam egregerat, & impensum ei forent intenus laefus & oco, & ulterius progreflus fuiffet incendium, cum Imperator tandem admonitus, ac vigiles, & praetoriani ibi milites, & Byzantini ad illud extinguendum properaffent, in domibus Hebraeorum reperti calaverunt multorum ex illic incolis tum Graecorum, tum Turcarum, & in una cum ex illorum Synagoga perit cruci affixi. Et apud Tarnum, Emporium ad Tarnum flumen, pulvere fulphureo ibi quoque affervato, ex iuffu Imperatoris Turcarum igne in ipfum conjecto per Mahumetum combusto, plurimas ex ibi illum fumma vigiliantia custodientium extitit. Ex Derchone & Vincentiae etiam fuerunt incendia. Ex Parme, nocte praecedente diem quartam Octobris, auctis aquis fluminis cum interhabentibus ex nimbo illic fupervento, circa illud fuit inundata ufque ad tabulas illic domorum. Ex Perufi, nocte praecedente diem Veneris fequequenti, hora fpecim ex terramoto, qui duravit per horam cum dimidia, multa corruerunt aedificia, & Carane, Agrigenti, & Leonii civitatibus Siciliae, ac in A. milita, & Hetrura multis in locis tunc temporis multorum ab eis opprefforum caede, & fuperventum gravi damno. Ex Neapolis ibi etiam hora vigefima quarta diei fabbati fequequentis ex terramoto, qui duravit per sex horas cum fummo fragore tonitrui, & fulguribus, & nimbo copiofo, & mixto grandine, qui duravit per biduum, tres remanent inundata, & quatuor aedificia etiam valde flabilia corruerunt, & quam multas alia facta tabulae fuerunt, & ibi incolis plurimis ab eis tunc oppreffis, tum fuffocatis, tum debilitatis, & ibi & prope per triginta millia paffuum extitit arboribus, & fubmersis molendinis, & fpatio palmorum quinque elevato

solo ex limo ibi dimisso, ingenti damno ibi accolatum, qui durante aeris turbine, timentes ab aqua suffocari, ad evitandum periculum mortis altiora conscenderunt. Ex Florentie testudo primarii templi noctu duobus fulminibus icta, in plures partes dissiluit, & perfacta remansit, ut ad eam instaurandum expensa fuerint aureorum supra quatuor milia. Et in Sicilia, & toto Oriente conspecta fuit stella crinita horribilis. Ex illustribus Comitibus Pemonporum Cremonensibus fuit Eques Rhodensis divi Joannis Baptiste Rubertus

A. C. Anno, postquam Dominus Noster Iesus Christus 1570. sua passione acerbissima redemit humanum genus

1570. Cremonae praetor Camillo Castiglione J. C. Mediolanense, & Reg. Sen. summus Pont. die Dominica quinta mensis Martii, & tertia Quadragesimae, & solemnitate divi Eusebii confessoris, & Cremonensis hora decima septima, Romae in templo ibi divi Petri, & sacello Sixti olim summi Pont. dum celebraret illic missam cantatis Evangelio & Symbolo Apostolorum, & ante elevationem Eucharistiae insignivit Coenae Medicae Ducem Florentiae, & Principem Pisuram, Senensem, Volaterrae, Aretii, Montis Almi, & Grosseti in Hetruria, ibi assistentem insignibus illis Magni Ducis summa cum pompa multas ex Italia, & Germana Ducibus ibi aggre fecerunt. Rex Hispaniae bello prosequutus fuit Granatensis sibi rebelles, ad illos delendum, obsequia & expugnata Galesa eorum urbe, ibi ex illis his milibus, & ex infidelibus tercentum, qui erant ad ejus praesidium occisis, & ex suis desideratis mille quatuor centum cum quadraginta eorum tributis. Et ex Vienna per reliquam Germaniam, Flandriam, & Oceanum in Hispaniam tracta uxore Anna filia Maximiliani in ejus gratiam, & ob ingens gaudium contractum ob nuptias cum eo factas, concessit veniam Flandris extorribus, & rebellibus, & jus domum revertendi, abjuncta ipsius haereti per eos, qui illa forent infecti, & recognita vera & Catholica religione Christiana & sanctissima Rom. Ecclesiae, & destinavit adversus Turcos bello infestantes Venetos ad eorum opem classem triremum quadraginta novem, egressae muniant materie bellica, & copiis militaribus, Andrea Doria Genuense duce impigerunt. Et discordiam, quam habebat cum Regina Angliae, ausus fuit tollere. Hora secunda noctis praecedentis diem Martii vigesimum primam mensis Januarii suis deliquit lune prius nigri coloris, & mox sanguine conspecta Byzantii, & in plaga Orientali per horas quatuor, & die Mercurii decima septima Maji inter horas decimam & undecimam Mediolani, dum ibi fierent Rogationes, coarscuerit illic fieri singulo anno per triduum post sacratissimum solemnitatem Pentecostis, apparuerunt tres leides cum tribus solibus distinctis, & invicem propinquis, qui durarunt usque ad horam sextam decimam, & in unum inter eos medium, & majorem, ac magis sublimem coaluerunt, dum pallescent fummo onatum ibi incolarum stupore, & prodigio mortis Principum, submersorum, everisionum regionum, & praetorium, & gravis epidemiae, & terrae motus, & afflictionum ecclesiasticorum. Et nocte praecedente diem Veneris decima septima Novembris fuit terremotus Mantuae & Ferrariae prima vigilia noctis subsuevit per breve tempus solem, & nec multo post iterum, & deinde septies, quo illic aedificia concussa fuerunt, & arx, septem ibi puera, & alii ex familia ibi Ducis, qui illuc suscipere nequebant, oppressi & occisi, & alia aedificia corruerunt, & die proxima alii noningenti aliquo spacio interfecti, & singula ferme hora tres, ut Dux cum uxore & reliqua familia illinc territis accesserit in horum citra urbis pomerium, ibi sibi constructis tuguriis lignis & tentoriis, in quibus

habitare possent ad evitandum illud imminens periculum, & hora circiter secunda noctis sequentis obscurato aere, & maximo turbine suborto, & illinc ad horum circitum, & vix hinc valde lucida, & stella crinita latitudines cubitorum fere duorum, & circa hora duas rursus obscurato aere, ut alter alterum cerere nequiret, & circa horam tertiam noctis terramota facta alia vehementer, ut nonnulli ibi homines ac domus consistere possent, & circa horam quartam multis aliis, ex quibus turris, curia, templum majus, duodecim cornobis, & alia templa, & aedificia, & plerique e regione arcis, & templum divi Pauli, multorum caede corruerunt semiborae spacio, quo unus duravit, & aliis tribus diebus sequentibus lustrante spiritu multi alii aliquo intervallo, & subinde plures alii, ut circiter quinque milia utriusque sexus, & cupilliter aetatis territi aufugerint in novum forum, eo trepidantibus mulieribus, & matronis asportantibus teneros infantes sub unius, & ad praesidia ubique genant & luctu gravi, ut omnes crederent diem extremum adventisse, spacio quadraginta horarum centum quadraginta terramotibus, & multis aliis post duos menses, quibus urbs ipsa deformata remansit, multis ex ejus incolis interemptis, & plerisque aliis ad evitandum necis periculum per eos derelictis tabernaculis, in quibus decerent, suisque opificiis, quae exercerent, extra ipsam per quinque & sex milia passuum contractis tuguriis, illic profectis, & cum aliquot transactis mensibus suos penates repetere voluerint, & rursus terram commoveri, & tremere audierint, illinc recedere rursus coactis, ibi illato damno estimato ultra quatuor centum milia aureorum scutatorum. Et nocte subsequuta diem primam Novemb. Oceano egresso ejus littora in Gallia Belgica, & ibi aggre alto & laeo, facto ad arceudas ejus aquas, discepto ab ipsis aquas Ancepsum, & multa alia loca ei proxima inundata fuerunt, illic aedificia submersis & dimis, & innumerabilibus incolis suffocatis, & immenso damno illato. Et in Gallia Lugdunense Rhodano, & aliis fluminibus, ac torrentibus ob multas & frequentes pluvias de mense ejus Novemb. auctis in immensum, ibi fuit ingens equarum diluvium, gravi illic quoque multorum damno, & ex eis multis submersis. Et etiam in Hetruria & Latio auctis praeter modum & morem Arno, Tyberi, & aliis ibi fluminibus, & torrentibus ob durantem & frequentes pluvias, Roma & Florentia fuerunt inundatae. Et in Anglia mox aliquo spacio arefcente nonnullis horis, ut per illud iri tato ponerent pedibus sicci. Et hyems fuit asperissima, & praeter modum frigida ob multas & frequentes nives, quae ceciderint in Liguria, Insubria, & fere tota Gallia Cisalpina, ut in aliquibus locis pedes novem excederent, & super solo usque ad mensem Maji manserit.

Anno proximo summus Pont. cum ei innotuisset A. C. ex relatu fide dignorum plurimis ex praepositis, & 1571. religiosi Ordinis Humiliorum sub norma divi Benedicti, inchoati in Italia anno 1070. per nonnullos Mediolanenses, in Germaniam relegatos per Henricum IV. Caesarem Mediolanensibus infernum, & deinde aucti anno 1181. per alios Mediolanenses & Insubres, auctoribus Guidone & fratre de Capitaneis Mediolanensibus per Federicum Caesarem Romanorum suorum demolitis Crema, Derthona, & Mediolano, captivatos & transfusos in Germaniam, & contracta pace cum Mediolanensibus, & aliis confederatis, auctore Henrico filio dimissos & revertis in Italiam, & anno 1200. confirmari per Innocentium IV. summum Pont. non bene se habere, & nec vivere secundum ipsam religionem, ejusque pia dogmata in malum exemplum & scandalum reliqui populi Christiani, re saepius propo-

ta in sacre eorum Cardinalium, & per eos eorum ipso sapus tractata, disceptata, & considerata, & mature discussa ex eorum consensu ad amittendum ipsam Ordinem, & ne ulterius procederet, decrevit neminem amplius eam debere profiteri, episcopus o-pulerant promissa concessit nonnullis ex ipsa Cardinalibus, non habentibus multos redditus ecclesiasticos, & aliquibus alii prelati cum onere ex ipsi provenientibus sibi assignatis alendi religiosos, qui forent ex ipso Ordine profecti, donec in eo viverent, ipsique instituta servassent.

Et dum per Turcas spoliatus Veneti Insula Cy-pri per centum quinquaginta milia pedestrium & equestrum, ab illis Nicolai ibi metropoli obfessa, ad cujus presidium erat Nicolaus Dandulus mille tercentum Italici, & Greci quatuor milibus quinque centum, & ex ibi incolis bis milibus, & insu-laribus mille pedestribus, & Dalmatis, & Illyricis quinque centum equestribus, & pluries oppugnata, & inter illos & ibi obfessio commissa multis preliis, in quibus plurimi utrinque occubuerunt. Ex Pasi praefecto illorum classis, & Halimo ex illorum supremis ducebus, superveniens in illorum auxilium die nona Septembris anni praecedentis compulsa in jus suum, & solo arguta, quibuscumque ibi reper-ti fuit occurrentibus armatis, & qui illorum manus aufugere nequiverant, & nec se ipsi permiserant, occisis una cum Dandulo, & multis aliis nobilibus, & viginti milibus captivis, Danduli abfessio capite a reliquo corpore, & transmissa Famagustam, aliam Cyprae civitatem municipalium maritimarum, ad Aloysium Bragadinum paritum Venetum ibi ro-torem, & Hectorem Balotum, ducem supremum milium impolitorum ad ibi praedictum, & mox per reliquos ex aliis, ex quibus infanti perierunt, tum ferro, tum morbo, & aliis infidelis centum tri-ginta quatuor milium cum quodriginta milibus folioribus, Mustapha omnium illorum supremo duce, ex obfessa, ad cujus praesidium erant quatuor milia octo centum, & plerique Itali, & ex ibi incolis, & insularibus tria milia pedestrium, cum ducentum equestribus Epirotis, cum illorum Imperator minis-retur quoque occupare quascumque alias regiones Christianas, imperio suo finitimus, summus Pont. ad id prohibendum, & conservandam & tuendam di-tionem ipsam, & succurrendum Famagustae, & Tur-carum, & aliorum infidelium adiacem & sevitiam comprimendum, destinata per eum legati & nuntii ad Maximilianum Caesarem, Regem Hispaniae, Lusitaniae, Poloniae, ac Ducem, & Principes, & civitates liberae Italiae, tentavit ipsos in usum se-cum & cum Venetis conjungere, & una cum Venetis ac Regibus Hispaniae & Lusitaniae, secum conjunctis etiam Ducibus, & civitatibus liberis Ita-liae, percussit foras in Turcas, & ad communem Religionem Christianae ab illa defensionem, eorumque offensam, & recuperationem ditionis Chri-stianae per illos occupare, die vigesima quarta Ju-nii, & date ope & anno Famagustae, & illae obfessa per Marcum Quintum classis Venetae ro-torem, illuc appulsum ex Creta die vigesima secunda Januarii duodecim navibus, & quatuor navibus oneratis ea onusta, & navibus septem Tur-carum ei occurris praeco repulsa, ex eis tribus sub-merfis, duabusque navibus onusta commissa danda, per illos obfidentibus Famagustam captis, & qui-busdam propugnaculis per illos erectis super scopu-los Gantelle prope arcem Famagustae erectis, & per Turcas saepius ex oppugnata secum per ibi ob-fessio commissa multis preliis, in quibus occube-runt ex illa cunctis octoginta milia cum rectoribus Trojalis, & Arabiz, & multis aliis Satrapis, & ducebus ex decem & octo qui erant in illorum exercitu. Jo. Francisco ex Comitibus Corsi, & Ce-rola Regibus Cameracensibus ex tribus Ita-

rum viriliter congregentibus, & ex quibus Corvus, multus ex illis interfectus, occubuit, & dum Bra-gadinus, & Balio, & alii, qui supererant ex ob-fessis, diffisi spe auxilii, & opprelli omnium inopia se permiserunt Mustaphae, sibi dimissa Famagusta, eumque solo tantum eris accincti accesserunt una cum ipso Regonaco, & ex aliis iussu praeter fidem sibi datam per eum fuerit capsi, & inhumaniter trucidati, Bragadino excoriatu, & atroci martyrio afflicto, & per eum constanti animo pulso, & Ali-mus, & Poecareus dimisso supremo duce Mulla-phatio ad obfessionem Famagustae sibi ex classe cen-tum octoginta sex, & levium centum decem di-missis triginta, reliquis, super quibus erant viginti quinque milia armatorum, irrupissent Cretam, & ibi mari propinquas diem, & igne, & ferro ex-pulsi, & ex illic incolis captivis octo centum, illuc progressi fuissent ad Insula Zacynthi, & Ce-phaloniae, & etiam ex illic incolis captivis aliis cir-citer sex milibus, illuc ivissent Corecyum, & ex procelis maritima stirpsis illorum quatuor tricen-tum Asturum, nunc Catharum, quod obfessum, Joannes Austracius frater Regis Hispaniae, adolecentis inoperrimus, factus Dux iurem per summum Pont. ac Regem, Venetis, & aliis confederatos eorum classium, & per eos peratis trecentibus, & intracis navarcha, remigibus, annoa ex mate-rie bellica congruis, & etiam aliis copis militari-bus croatis per Venetos adversus Turcas, & tote-lam ditionis lux illorum imperio fuistura, ex Hi-spania trajecit trecentibus quadraginta super tribus conductis ex eis Rodulpho, & Hermelle filius Ma-ximiliani Caesaris, & nepotibus Regis in Italiam, & illuc in Siciliam Mesanem, alia trecentibus vi-ginti sex classis Lagutiae sub Andrea Doria, & tri-ginta Neapolitane classis sub Alvaro Balfimmo Mar-chione sanctae Crucis, & cum mox illuc appropinquasset duodecim sum. Pont. ac Ducis Florentiae sub Marco Antonio Columa, & sex Equitum Militem-um, & centum novem cum sex navibus Venetorum sub Augustino Barbado, & per Austracum, & praefectos eorum classium, ex consilio rebus bel-lis secum degentes, re in consilium deducta ex voto Alesani Cornei decretum fuisset classis Turcarum occurrere, & in mane diei octavi Septembris, & solemnitate S. M. Virg. per Paulum Odeicolum Novicomensem, Episcopum illuc destinatum nuntium Apostolicum per summum Pont. celebrata mis-si solenni in honorem Sancti Spiritus in templo ibi majori, per Austracum, & fere omnes alios duces, & aliquos navarchos sacra concisione peccato-rum, & sumpto Venerabili Sacramento Eucharis-tiae, & sibi concessa per Odeicolum ex multitudine ei attributa per summum Pont. venia omnium peccatorum, & per ipsos duces & Austracum sibi utrinque data fide, & etiam per eos duces, navarchos, & remiges praestito opportuno juramento fidelitatis, & militis veris Austracum trecentibus centum, ex quibus fuerant decem Siculae sub Joanne Cardona, & aliis levibus, & navibus oneratis viginti quinque, & ex eis trecentibus viginti quin-que sub Cesare Davalo, omnium supremo rectore, Alexandro Farnesio, Principe Parmae & Piacenziae, & super quibus fuerant duodecim milia Italarum, octo milia Hispaniarum, tria milia Germanorum, & totidem ex ea antiquibus voluntariosorum, cum Pompejo & Prospero Colonna, Paulo Jordano, & Virgino Ursinis precibus Romanis, Afrano Cor-neis, Gabriele Cerpellano, & pluribus aliis proceribus ac ducebus Rom. Venetis, ac aliis Italia, Hi-spanis, ac Germanis, lectis ac constanti animo die sequente abijt adversus Turcas, mari & terra dis-pientes, ac ferro & igne subvertentes insulam inter-dictam & ibi tyrannice ditionis Venetorum, & qui intellecta protectione an alios classis confederato-rum,

rum, dimisso Catharo, quod obsidebant, factis inter illos & incolis ibi ex alibi illis regionum dominis sui nonnullis praeliis diverso Marte, & aliquibus oppugnatibus, & ex eis Anzivaro, Sorpoto, & Dulcino capsis, & Budua directis, ibi se eis conjunxerunt aliae tresdecim Ochiali, & Caracola archipræstis ductoribus, eisque omnibus profectis Corcyram, & illinc repulsi die decima Septembris, tribus eorum tredecim classis Alexandrinæ ad ibi portum submersis, & ubique factis captivis, populationibusque redierunt Lepantum eorum classe ducentum quinquaginta tredecim, super qua forent decem millia Janiciorum, & quatuordecim millia Spachorum, confederati, postquam impediti per aliquot dies turbine ventorum progressi, Turcia subfultibusque latis Galacchæ, die sexta Octobris progressi sunt in Insulam Cephaleniam, disstantem à Lepanto per triginta millia passuum, & ibi se firmarunt.

Ex cum Turcæ assumptis super eorum tredecim alius sex millibus Janicris, & sexdecim millibus Spachis, ex illa, qui erant ad præsidium Peloponnesi pro Imperatore Turcarum, & viginti tredecim, ac duabus navibus dimissis in Cypro sub Carperio archipræstis, reliquis die quarta Octobris se appropinquarunt classi confederatorum tredecim ducentum septem, ipsi ex quadriparsita, & ex ipsa locatis sexaginta duabus tredecim cum quindecim levis, & duabus magnis in fronte, quam regeret Austricus, degentes ab ejus tredecim latus dextrum prætoriana ecclesiastica, super qua esset Columna cum Pompejo agnato suo, & Michaele Ghislerio nepote Pontificio, & juxta prætoriana Ducia Sabaudæ, super quam foret princeps Urbini, & in ejus alia prætoriana Equitum Melitenium, & ad latus sinistrum Venetæ, super qua foret Sebastianus Venerius, & juxta eam Genuesis, super qua foret Farnesius, & in alia alia Genuesis, super qua foret Paulus Jordanus Ursinus, & alia Hispaniensis, super qua foret Aloysius Rechezeus major Commendarius Castiliæ, Vicarius suus, & post Venetiam alius duabus Venetis, super quibus forent Catharinus Malipierus, & Joannes Lauretanus, & in cornu dextro, quod regeret Doria, sexaginta tribus cum aliis duabus etiam magnis, & in sinistro, quod duceret Bartholomæum, cum Marco Quirino, & Antonio Carle, quinquaginta tribus cum duabus alius magnis, & in parte posteriori, & subsidiaria, quam tenebant Marchio Sanctæ Crucis, & Joannes Cardona prætorius classe Siculæ, cum Octavio Gontaga, Vincentio Virellio, & aliis proceribus Hispanis cum associantibus, triginta octo in illos traiecerunt, coque ad Insulas Echindes, nunc Catalari, obvius habuerunt, & ipsi quoque divisi illorum classe tredecim ducentum tredecim in quatuor partes, ex qua primam tenuerunt Porcureus, degeni ad sinistram dextram cum quinquaginta, & Ochialis ad manum sinistram cum prætoribus Alexandrinæ, Algeriæ, & Mytilenæ tredecim nonaginta, & parvis quinquaginta, & sinistrum Caracolum, & partem subsidiariam Sirocalis: & per Austricum & Joannem Cardonam classe sua & confederatorum lustrata, eisque multibus exhortatis ad pugnam, & quibuscunque, qui erant super ea, captivis libertate donatis die Dominica septima Octobris, & solemnitate divæ Justine destinatis in illos sex magnis tredecim vultu prius sinistram, & mox dextram, & elevatis duabus ventis ex tredecim Austricæ, super quorum altero foret picta imago Domini Nostri Jesu Christi, & in altero B. Mariæ Virginis ejus Matris, & pulchra tuba, & generatis tormentis bellicis bus, ter, quater, & quinque per confederatos, multæ tredecim ex illorum classe irruerunt in frontem, & utrumque cornu confederatorum invicem concurrunt fuit ardenti animo, incho-

A to prælio hora decima septima, & dissipatis decem tredecim confederatorum, eorumque cornu dextro concurrente cum sinistram hostili, quod regerat Ochialis, multum liberante, ei data opes per Austricum, & Marchionem sanctæ Crucis, & sole oculos Turcarum verberante, & summo Pont. Romæ continuis precibus Deum exorante, prævalente Barbado, Ochialis, dimissa victoria nostris, suffugisset viginti quinque tredecim, & decem liburnis una cum Caracolo Amirato, & Elia Genuesis archipræstis infidelibus Naupactum, & victoria ad nostros inclinata per captivos Christianos, qui erant super illorum classe in vinculis, eis iractis, & in illos assumptis armis, & ex spiculo sagittæ percussis Barbado super superculo, & mox mortuo, nostri victoriam profecti fuerunt utique ad noctem, ex hostilibus tredecim submersis viginti quinque & quindecim combustis, centum septuaginta unam cum quadraginta levis ceperunt, inter quas fuerunt triginta novem prætoriane, occisus Porcureus, & Alimo percussio ictu pilule cassis ex sclopo in capite, mox cum cecidisset, per Hispanum capite ei amputato, & delato ad Austricum, & cuspidi infuso, & in acra sublatum in hostes, & Caracola, ac rectoribus Mytilenæ, Sicyon, Chio, Rhodi, Naupli, & aliis viginti Sacris cum quindecim millibus gregariis multibus, & navis cum occisus, tum obrutus, & rector Chalcidæ, cum aliis tribus Satrapiis, & duobus filiis Alimi, & multis aliis ductibus, & quatuor millibus multibus captivatis, & ab eis recuperatis cupivis Christianis nominis penes ipsos duodecim millium, & super illorum tredecim reperitis ducentum millibus aureis, cum alia suppellectile, & matre, ac antona immensi valoris, & divisis inter confederatos capervis, & tredecim, ex eis viginti septem, cum captivis octo centum odraginta & uno, pervenerunt summo Pont. & odraginta, cum septem centum captivis Regi Hispaniæ, & quinquaginta, cum mille ducentum sexaginta duabus captivis Venetis, & ex nostris tredecim submersis tamen septem, una scilicet Pontificia, alia Equitum Melitenium, alia Ducia Sabaudæ, duabus Siculis, & totidem Venetis, quarum una fuit Marci Antonii Molini, & altera Hieronymi Georgii Cretenfis, & alia Genuesis Marci Antonii Ciconi, & desiderata Barbado, Andrea ejus agnato, Benedicto Soprano, Marco Antonio Lando, Antonio Puigaligo, Vincentio Quirino, Hieronymo & Mariano Contarenis, Catharino Malipietro, Joanne Lauretano, Francisco Molino, Theodoro Balbo, Francisco, Stephano, & Hieronymo Cornelis patritius Venetis, Virginio & Horatio Ursinis proceribus Rom. Offredo Justiniano Genuesis, Francisco Bonfortato, Joanne Baptista, Benedicto, & Jacobo de Marco, Antonio Molacio ex Insula Cephalenæ, Jacobo Ursino Vincentino, Benedicto Cypro, Hieronymo Rifurco ex Catharo, & Andrea Salerno Cretenfis, cum navarchis octo millibus, & totidem alius vulneratis una cum Austrico, Paulo Jordano, Sforza Regalo sanctæ Crucis, Treolo Sabello, Marco Molino, Thoma Medico, Raynerio Bufolo, Marcelino Guardinio, Spina Mzengho, Julio Haldino, Joannino Mugiallo, Jo. Maria Puzzo, Tomabono Filacio, & Federico Martello.

F Ex die vigesima octava Octobris classis Regis Lusitanæ nonnulla navigia ex Africa evadentia ad subsidium Turcarum, dum illis occurrisset in mari Africo, invicem facto alio prælio perdidit. Ex tunc confederati affecta victoria in portum ibi propinquum se receperunt, ibi illis suboritur procella maritima, quæ, cum essent in loco uno, eis nequam nocere posuit, per triiduum subsistendo solum & gratis cogerunt omnipotenti Deo ob ipsam victoriam, & ob eam, & alteram Regis Lusitanæ affe-

afflicta ex gratia Dei Opt. & Max. ob frequentes preces ei factas per summum Pont. & reliquos catholicos, facte fuerunt rogationes Romæ, Neapoli, Medinæ, Mediolani, Florentiæ, Genue, Venetiæ, & alibi in Italia, ac Hispania, ac aliis ditione Christiana, & ingentes actæ gratiæ omnipotentis Deo, & ostensa multa & diversis signis ingentis letitiæ. Cremonæ inchoatus fuit Ordo iutorum, mercedem indutus indulsio telæ coloris albi usque ad calcem, sub titulo Divæ Mariæ Misericordiæ, dum comitatur illos, qui damnati fuerint ad ultimum supplicium ob illorum demerita, sibi electo loco eorum congregationis in ædibus confraternitatis divi Hieronymi in Parochia ibi majori, & prope forum majus. Hispanensium quatuordecim milia, ex quibus fuerunt octo milia Italarum, quinque milia Germanorum, & Hispanorum mille, eorum ductore Beltramo, nepote Ducis Alburgiochi Infantis Regii rectoris, coacti in Infubria illuc profecti ad Vuile, oppidum constructum juxta mare in Liguria versus Galliam Narbonensem, illud obediunt, & in possessionem suam redeperunt, & cum ibi Marchio in partes Regis Hispaniæ inclinasset, illud ei, quem prius suspicabatur, ne vellet amplecti partes Gallicæ, seu transire in jus Cesaris, dimiserunt, præter ipsius arcem præsidio Hispanensium muniam die decima octava Junii. Maximilianus Cæsar, Stephano Sepulio rege Ungariæ mortuo, nulla post se dimissa prole, de mense Februarii per eum sibi legata Transilvania eam habuit. Gabriel della Queva, Dux Alburgiochi Hispaniæ, & regius rector supremus in domino Mediolani, & Vicarius in Italia, homo integerrimus, circiter dimidium noctis præcedentis diem Martis viginti primam Augusti obiit ex febre contrita labore iuvenis, quo comitus fuit usque Braxellum Rodolphum & Hericstem filios Maximiliani Cesaris, ex Hispania redeuntes in Austriam ad ipsum, eaque suppositus fuit Alvarus Sanchez etiam Hispanus, & olim rector legionis Hispanorum veteranorum, ipsoque mox susceptus Aloysius Rechezenus major Commendatarius Castiliæ, & Hispaniæ. Beccardus Secundus ex Illustribus Comitibus de Pærico Cremonensibus, & intima familiaribus Serenissimi Regis Hispaniæ, & per eum insignibus munere præfectoris tabuli eorum suorum, & mox calvarum ejus exercituum in dominio Mediolani, & regimini Siciliæ, & legationis penes Pium IV. summum Pont. & ex Eputibus Rhodiensibus Divi Joannis Baptistæ, Mediolani decessit hora septima noctis præcedentis diem Lunæ viginti tertiam Aprilis, ejusque cadaver illuc fuit conductum Cremonam, & sepultum in sacello dicato D. Jo. Baptistæ, & per majores suos erecto in templo monasterii divi Dominici, & ejus sumptu reformato. Anas huius sterilis ex aeris intemperie & ex humo productus nonnullis vermiculis, à quibus siliquæ fabarum, & vitiæ, dum pendebant in agris immatura, comestæ fuerunt, multa tamen copia mali subsequuta in Infubria, & fere tota Gallia Cisalpina.

A. C. Anno sequente, Cremonæ prætor Franciscus Rincon, J. C. Hispano, & Regio Mediolani Senator, & Aloysio Rechezeno magno Commendatario Castiliæ, Vicario regio in domino Mediolani, & de mense Februarii percussa fulgure flamma Angeli ex aurichalco affixa super arbore in summitate arboris sancti Angeli, & projecta in terras. Pius V. Pont. Maximus, postquam inde per annos sex, mensis, & dies viginti unum in Sede Apostolica, valde sanctæ religionis Christianæ, deprellique multum hæreticis, & emendatis multis abulibus ecclesiasticorum & secularium, eoque auctore secum, & cum Venetis bello gravi interfectis per immensum Imperatorem Turcarum in illam, & ad desertam Vene-

torum contra hæc societate per Regem Hispaniæ, & in unum coactis classibus inita pugna in mari Jonio cum classe Turcarum die septima Octobris præcedentis, eoque prostrata gravi illorum præce gratia omnipotentis Dei concessa, ut erodiret, ad frequentes preces hujus summi Pont. & per eum creati Cardinalibus viginti, & uno cum Michaelæ Bonello nepote suo obiit ex morbo calculi Romæ, non sine nomine sanctitatis, hora vigesima secunda diei Jovis primi Maji, ejusque cadaver iussu transferri ad vicum Boschi agri Alexandrini, unde fuit oriundus, & sepeliri in templo ad honorem divi Mauritii martyris ibi erecto ejus iussu, & sumptu, & cultu per Religiosos Ordinis Predicatorum de observantia divi Dominici, cujus Ordinem professus fuerat, habitantes in ædibus valde magnificis prope ipsum templum, credit etiam iussu & sumptu ipsius. Et die Martis tertia decima, hora vigesima prima per Cardinales, qui Romæ fuerunt, ingressos conclave vesperæ præcedente non expectatis aliis, concorditer electus fuit summus Pont. Ugo Compagnonus Bononiensis, ex mediocri familia, annorum circiter septuaginta unus, & creatus Cardinalis die duodecima Martii 1566. per Pium IV. tunc summum Pont. ob ejus eximiam doctrinam, & experientiam rerum, ac probos mores, & multam peritiam in utroque Jure, & nominatus fuit Gregorius XIII. & unctus, & coronatus die Dominicæ decima septima, ejus titulo, & dignitate cardinalatus tit. sancti Sixti concessa Jacobo Compagnono, ejus nepoti ex fratre, & qui omni re posthabita operatus fuit, ut societas inita cum ejus præcessore ac Venetis in Turcas, per Regem Hispaniarum confirmaretur, secum additis quoque Sebastianus Rege Lusitanicæ, ac Ducibus Sabaudie, Urbini, Ferrariæ, Mantuæ, Florentiæ, & Parmæ, & eorum commanibus sumptibus procuravit muniri classem adhuc sub Joanne Austriaco. Et Collegium Germanorum amicus & perpetuus preventibus aureorum decem millium suus, ut in eo possent alii centum Germani, qui vacarent litteris & sacre Theologiæ, qua possent impugnare hæresim impiam in Germania deobachantem. Flanndrentes tumultuarii Aurentiorum Principis duce occupant die prima Aprilis Bruxellæ, & sexta, qua celebratur fuit Pascha, Flisingam oppidum Zelandis munissimum, & mox Nallovio, fratre Principis Aurentiorum, duce civitatem Montium primariam Annoniæ, & octava die Valentiniæ, unde non multo post expulsi fuerant per Hispanenses, & decima nona Junii Aquas Veteres Hollandiæ, & vigesima quinta Goudam, Dordracum, Harlemum, & Leodam, & in Zelanda Veneos oppidum, & Zephineam, & die vigesima sexta Cononariam, & eodem mense Almadam, & Rutenmandam die vigesima Julii, & die ultima Augusti Mechliniam mox recuperatam, & direptam per Hispanenses, & die septima Septembris Nardens oppidum etiam Brabantie, & mox Zutphenum, & multa alia loca ibi incolis ob grave tributum eis impositum per Ducem Alva in eum indignatis, ibi per illos perducit hæreticos templis, monasteriis, & ædibus religiosorum & catholicorum direptis & everitis, & statim, & imaginibus sanctorum inde abrais, projectis, & fractis, ossibus, & reliquiis sanctorum, sacramentis baptismatis, eucharistiæ, & olei sancti pedibus ignominiose conculcatis, & quibuscunque religiosi, & catholici, qui illorum manus salvare nequiverant, affectu diverso martyrio, quod plerique constanter peroleverunt, & trucidatis, & male tractatis, in ea regione, & Germaniæ, ac Gallia gravi cumsum penuria vigente, & ob hanc rebellionem Hispaniæ trinitatis alius confederatorum jungi non poterunt, nisi lapsa esset, sed Hispanenses apud Flanndres degentes Montium civitatem Annoniæ per tumultuosos

occupatam, ut praefertur, & in qua esset Comes Nassovius ad ejus praesidium equitibus quinque centum, & pedestribus mille tum Flandria, tum Germania, tum Anglia haereticis obsederunt & oppugnaverunt, & cum quinque milia pedetrium, & mille quinque centum equitrium ex Gallia, illuc ad auxilium ex Gallia transfusa per ibi amicitiam, secum multis aliis eodem copias navi fuerint ei opem & annonam ferre, sed cum illis praeco illos inde repulerunt, & eis multis occisis, & multis captivis cum illorum duce supremo, & fere omnibus furtis suspensa, & reliquis per ruiticos finitimos trucidatis, & cum mox Princeps Aurentiorum alius copias tentavit idem facere, & nec potuerit, superveniens Germani partes regis sequentibus, & stipendio conductis, & ex eis alius Valenzenas, & aliquibus Buchadum destinatis, & die vigesima quinta Augusti occupato monasterio ibi propinquum illic occisi praedicti, cum die ultimo oppugnaverunt, & Princeps Aurentiorum ex consilio normannorum Gallorum, dum Hispanienses superveniens pluvius diffusi ipsam expugnare, intenderent cum decessere, occupavit Mechliniam, & mox oppugnavit Lovanium, & illinc fuit repulsus per ibi incolae, ex ejus copias illuc caesis circiter trecentum, & mox sibi soluta pecunia illuc abiit, & cum ex illius copias die sexta Septembris bis mille equitres Germani, & ipse reliquis die octava ad auxilium civitatis Montium venerit, & in castra Hispaniensem tam obidentiam intrupere non fuerit, & illinc per Hispanienses quos repulsi fuerint, ex illa occisi pedestribus circiter quinquaginta, & equitibus quadraginta, Auranus ixit Valenzenas, & mox illinc rediit ad civitatem Montium, & prope ipsam combus nonnullis pagis, illuc abiit die undecima, & Hispanienses pedestres mille quinque centum, & velites quinquaginta superinducti indusit albis cum infensu, & media nocte ingressi ejus castra, ibi occisi ex cubis, ex illis multibus interemerunt circiter quinque centum, & multos alios vulnerarunt, & illinc multos eorum equos abduxerunt, Auranus inde reliquis ex fuga prolapsi in Brabantiam, & mox reversi ad oblationem Montium reliquis die tertia decima, & quarta decima Septembris oppugnaverunt, & cum die sexta decima gravius oppugnare intenderent, cum se permittem illinc permisso abire Comiti, cum aliis ducibus, & militibus mille quinque centum eorum armis, & tot bonis, quos potuissent ferre absque vexillis die vigesima quarta receperunt, & incolae, qui illic remanserunt, una cum eorum clero habuerunt solennes rogationes ad omnipotentem Deum.

Et Comes suus accessit in Frisiam, & Galli ierunt in Picardiam, & Dux Alve, dimisso congruo praesidio in civitate Montium, reliquis accessit Butitum, illinc disans per tria milia passuum, & die ultima Septembris Mechliniam, eamque obdidit, & cum ipsam intenderet oppugnare, cum rebelles dimiserunt, & cum ibi incola spe venie obtinende ad Ducem Alve destinasset legatos, & reliqui incumbere rogationibus divinis, Hispanienses ipsam ingressi die secunda Octobris molloresistente eam dirupuerunt, & solo sequebantur, excepta templis & monasteriis, praeter mentem Ducis Alve, & bis mille equitres ex ipsi infensu illi, qui illuc assugerant versus oppidum Drifentse, totaque afflicti occiderunt, & spoliarunt omnibus bonis, quae secum asportabant, Principe Aurentiorum, qui illic ante per quadriduum fuerat, suis pectem reverens ultra flumen Mosae, & alios rebellibus fere ex tota Hollandia, Zelandia, Frisia, & Brabantia, praeterquam ex Flellinga Zelandiae, & Arleho Hollandiae expulsi, ibi omnibus ferme everiti, & ex quibus dum expulsi ab Argu iressent Atungum ex insulis Hollandiae duobus tormentis

bellicis illinc repulsi fuerunt per Hispanienses egres-
sus Middelburgum & Amassan, ex illis occisi cir-
citer sexcentum, & eis adeptis tormentis bellicis
una cum navibus, quibus illuc traiecerant, & quas
combusserunt. Et dum die vigesima rebelles obse-
dissent insulam Argu Hollandiae, ex Hispaniensi-
bus tria milia illuc protecta per aquas profundas & mari
effluxu spacio duodecim milium passuum ei opem
tulerunt, ex illis occisi supra octo centum cum du-
cibus eorum Gallicis, dum destituti ab aquis navi-
bus, quibus illuc traiecerant, aufugere non potue-
runt, alii illinc ex fuga prolapsi intellecto adven-
tu Hispanensium, die vigesima quarta obfessi quo-
que Albinga, ex eis quoque rebellibus, dum aufu-
gissent ex Aldernardo per eos occupato, die septi-
ma Septembris audita receptione Mechliniae, ut
irent Fufflingam sexaginta duobus captivatis, & fur-
cis suspensa. Et de mense Septembris obfessi Zu-
tiffino Zelandiae, in quo erat mille ducentum re-
belles, & receptis suburbis multis illuc aufugien-
tibus occisi, & quatuor centum quinquaginta &
uno captivatis, & projectis in mare, & mejusquis
suffocatis, & expugnato propugnaculo Sparadani
muricifimo una cum Nardenie oppido Leida, &
multarum aliarum urbium, & oppidorum ex Hol-
landia, incolae se eis permittentes receperit, ac di-
reptis etiam Termooda & Aldrado. Et cum Au-
riacus intenderet repetere Ruremundam, ejus mi-
lites passim omnia illic circumvicina diripuerunt,
Dux Alve perique fuis copias accessit Trajectum,
& ibi ab se dimissi plerique equitres, & cum mul-
ti ejus regionis incolae ad eum supplices accesserint,
illos in sui gratiam recepit, & die decima septima
Octobris nonnullas copias transfudit Ruremundam
ad praesidium, & cum multa oppida ibi ab haereti-
cis dimissa se ei permiserunt, ixit die vigesima sexta
Neumagum hybernarum, & illinc dimissa Duce
Olanse, & Henrico Duce Pruvincense suis copias,
quas penes eum habebant, accessit obfessum Zeu-
tiffiam paludibus circumdatam, & cum cum op-
ugnasset die quarta decima & quinta decima No-
vemb. inde aufugientibus peractibus die sexta de-
cima Hispani & Burgundiones cum ingressi sunt,
nonnulli ibi militibus, qui dimissi fuerant ex urbe
Montium, ab eis evacho juramento, ne militarent
adversus Regem Hispaniae, deprehensis, & pedi-
bus suspensa, & scilicet in eos dispersis pulvis con-
fossis & occisi, & diebus decima octava & deci-
ma nona ex eis aliquae copiae ierunt ad Narsen-
se oppidum, & aliquae ad alia loca, & Narsen-
se expugnato, direpto, & combusto, ibi omnibus fore
occisi, dum trecentum Galli ex illis, qui quoque
dimissi fuerant ex urbe Montium, incolae sub
praemisso juramento noluerunt eis resistere. Et re-
liqui populi Hollandiae exacerbat eodem Narsen-
sium, pertinaciter in rebellionem pervererant prae-
ter Aulodoromenses ex ibi primoribus, qui semper
in fide Regis perseverarunt, haereticis, dum de
decima octava Decembris eorum urbem nixi fuerint
occupare, inde die sequente praeco repulsi multo-
rum caede, ex suis ramentis desideratis circiter triginta
tribus, & mox Federico filio Ducis Alve pro-
fecto Arlemum, non ignobilem urbem Hollandiae,
multa militum manu, & die decima Decembris ibi
aggere occupato, & ex haereticis, qui erant plu-
rum ad ejus praesidium, occisi circiter centum, &
multis aliis vulneratis, & plerisque illis, dum vo-
luerint illuc aufugere, in aquas submersi, & die
sequente ad Septentrionem ex Anthrum obfessi, &
cum nonnulli haereticis pedestres & equitres ad ejus
opem irent, nonnulli cohortibus Hispanorum &
Germanorum scilicet Arlemum in illis transfusis, &
utrinque commisso certamine ipsi repulsi, ex eis
circiter septem centum occisi, reliquis aufugien-
tibus post se dimissi vexillis septem pedetrium, &

uno equeſtrium, & pago, in quo ſubſiſterant, di-
repto, & dum ex occidentibus Germani & Bur-
gundiones illud ingredi nati fuerint, die vigefima
per obſeſſos ſcopetis diſpoſita, & lapidibus proje-
ctis in eos ipſis repulſis, ex eis tam ſubmerſis, tum
exſtinctis circiter ducentum, & die vigefima nota
ad ejus ſubſidium ſcopetarii ſeptem centum Galli
illorum ſectis illud ingreſſi funt.

Ad comprimendum Cremonenſium nimium lu-
xum, & epulatum ſumptum, & valde frequentem
uſum tripudiorum, inſtitutus fuit ordo ſaluberrimus
à præfectis adminiſtrationis eorum Reip. & appro-
batus per excellum Senatuum Regium in domo Me-
diolani, pena cum ſervantibus pecuniis impoſita,
& eorum delatoribus præmio propoſito. By-
zantii per triduum conſpecta fuit in aere Crux val-
de fulgens, & quæ, dum in eam ibi infideles pila-
rum plumbeæ ex archiepiſtis diſploderent, abſconde-
batur, & rariſ appareret. Et Daniſci, & Hie-
ruſalem conſpecta quoque æquila cum corvis ad pe-
des, quibus ac roſtro eas lacerabat. Et in pago A-
rſtoderami natus eſt die undecima Decembris in-
ſanus biceps gemino dorſo, & octo pedibus, & ſtatim
perit. Et Cremonæ menſe Julio ex Serra,
nuncupata Serena, uxore Moſſi de Sathan vicus
ſancti Nicolai Hebraicæ ſectæ natus eſt infans quan-
to capite bovino. Et hora decima diei Mercurii quar-
ti Junii ibi & Parmæ fuit terræmotus, quo aliqua
ædificia Parmæ conſuerunt, & hora ſecunda noctis
præcedenti dum vigefimum ſextum fuit deliquim
luna per horas duas, & totidem minutos, ex quo
ejus corpus fuit obſcuratum punctis quatuor, & mi-
nutus duodecim. Et hora tertia noctis præceden-
tis diem Veneris quartam Julii ſuborto turbine ve-
hemente in aere cum ventis, nubibus, tonitribus,
& fulguribus cecidit gregio multæ in locis agro-
rum Cremonenſis, Laſanenſis, & circumvicinorum,
& exſtipatae fuerunt multæ arbores, proſtrata ædi-
ficia, & dampnatae vineæ, & alii fructus ſuper
ſolo ibi pendentes. Hyemæque fuit præter modum
frigida ex multa nive, quæ cecidit, & remanſit ſu-
per ſtumo ſere per totum menſem Januarii ſubiſ-
quati. Partem Gallarata, uxor Meg. J. C. Jo.
Baptiſta Maynoſki, litteris Græciſ & Latinis eru-
dita, deceſſit die ſexta Auguſti.

A. C.
1571.

Anno ſequente, Antonio Guzmano Marchione
Ayameſis proceri Hiſpano ſubſtituto Aloyſio Re-
cheneno, magno Commendatario Caſtiliæ, deti-
nato ad regnum Gallie Belgicæ, & regionum ſi-
cinarum loco Armandi Toletani Ducis Alve, in
dominio Mediolani, ac Italia Hiſpanienſis, Fede-
rico ipſius Armandi Ducis filio ductore, ac Conſule
de Bolu Regio Hollandiæ præfecto, obſidentes Ar-
lemum, & capto ibi propugnaculo ex ibi obſeſſis,
& rebellibus circiter his milibus armatis, illinc e-
greſſis in caſtra Hiſpanienſium menſe Januario, &
ſecum manibus collatis progreſſis uſque ad tormenta
bellica, quibus oppugnabatur civitas, & illinc non-
nullis ex eis occiſis pede relato in ipſam civitatem,
die proxima ad reprimendam illorum audaciam, &
decidendam hanc ignominiam ex eis trecentum arma-
tis archiepiſtis, per alios vallis & propugnaculis ab
ipſis adverſus eam erectis, & plerique Valenſis in
aerem ejus moenia conſcenderunt, & cum nonnulli
ex ipſis in eam deſcendiſſent, per obſeſſos accenſo
pulvere tormentario ab illis ibi in loco ſubterraneo
expoſito, ex eis plerique illic remanſerunt exſtin-
cti, & alii compulſi fuerunt eam regredi. Ex cum
viginti curruſ oculiſi unum in ipſam ducentum,
eos intercepterunt, & ducentum in caſtra, & mox
obſeſſa ſubmiſſa tuta amona, & dato ſubſidio per
Hollandos & Zelandos illorum ſectæ, & in media
civitate erecto propugnaculo, & ſuper eo impoſitis
tormentis bellicis, & exortatis in Hiſpanienſes à
globis ferreis ex eis diſpoſitis gravi affectu reman-
-

runt damno. Et per Burgentes ibi populus Princi-
pe Aurentiorum rebellium ſupremo dace penes il-
los moram trahente expoſito, & die ſeptima Januarii
per rebelles navigis occurrentes aliis duodecim ex
Hiſpania in Galliam Belgicam tranſientibus per mare
Gullicum, & dum pervenerint apud Ramingam
oppidum, eis interceptis, & utraque commiſſa pug-
na, ex ipſis quinque redactis in illorum poteſta-
tem, & aliis in ea conſecto igne combuſtis, &
mox, cum nixi fuerint occupare Amſterdamum
Arlemo propinquum, & per ibi incolæ fuerint re-
pulſi, aliquorum fuorum, & illorum multa caede, &
copiæ auxiliares Italorum, Burgundionum, Hiſpa-
norum, & Germanorum, partes Regiæ ſequen-
tium, Arlemum applicuiſſent in ſubſidium illud ob-
ſidentium, & Aurantius nixus mari ac terris ſubmi-
niſtrare annonam, & materiem bellicam, ac mili-
tes recentes obſeſſis quinque milibus veterans, &
octo milibus ibi incolis dura oppreſſis fame, repul-
ſi fuerint per Hiſpanienſes, ex illius copiis occiſis
mille ſex centum, & per eos poſt ſe dimiſſi qua-
tuordecim ſignis militariibus, decemque tormentis
bellicis, & trecentum curribus annona onuſtis, &
ab obſeſſis, ut duram famem lenirent onuſibus ſere
equis, canibus, ſelibus cometiſ, & per ple-
roque ex ea viginti diebus prorogata vita terro-
ribus bovum ſale conditis, & aqua macerata, & ſi-
ti per menſem ſola aqua ſedata, unum falis tantum
copiæ ſemper habita, & ex quinque milibus præſi-
diiſtibus tribus milibus quinque centum tum
fame, tum morbo, tum gladio, inter eos ac Hi-
ſpanienſes factis multis præliis, exſtinctis, poſtea-
quum ipſa urbs obſeſſa fuerit per menſes ſeptem, &
ſepius oppugnata die tertia decima Julii, ibi incolæ
& militibus reliquis ſe permittentibus arbitrio Hi-
ſpanienſium, eam receperunt in ſui poteſtatem, &
per ipſos conceſſa ſunt vici incolis, præterquam
nonnullis ſediſioſis, & fuerunt dimiſſa bona pro eo-
rum pretio, ſoluti per ipſos Hiſpanienſibus floren-
ti ducentum quadraginta milibus, & cum inter mi-
lites reperti fuerint Guſcones circiter ſexcentum,
& Angli trecentum, qui ex civitate Montium di-
miſſi illuc ſe conſulerant præter juramentum ab illis
preſtitum, Guſconia ſuſpenſis laqueo una cum
nonnullis Arlemi incolis ſediſioſis, & ab his exſuſ-
ſiſtis præter caſiſſimam, & abduſtis æſta civita-
tem, & præcipitatis in aquas, & Germania venia
data.

Et cum Dux Alve Hiſpanienſis, & multos al-
ios propoſuiſſet claſſe deſtinare in Zelandiam ad au-
xilium Middleburgi, ibi per rebelles obſeſſi, ipſi
Arlemum ingreſſi eo occupato reſcuerunt ipſi pa-
rere, & illinc abire, niſi illis ſolito ſtipendio in-
tegro quadraginta menſium, quod promiſiſſent, &
nec habuiſſet donatiſſent, & mox ex eis aliquæ copiæ
proſectæ Fluiſſingam, ut eam obſiderent, & rebelli-
bus eis occurrentibus repulſæ, mox alia copiæ ſe-
cum conjunctis reintegratis vinibus eam obſiderunt.
Et hæretici Hollandiæ Ruſſivero exiſte due occu-
parunt Alkrinam, & dum illic incolæ eorum ſectæ
tenerent portam occidentalem, & catholici tene-
rent portam meridionalem, & per eos accerſiti ad
eorum opem Hiſpanienſes, & ex eis tres cohortes,
& due turmæ, & Hollandienſium catholicorum
tres legiones cum tribus tormentis bellicis murrari
illuc deſtinare die ſexta decima Julii, eo ſunt tarde
proſecti, impediti in diripiendis bonis ruralium
Hæloe, & Almundæ. Joannes Authricus frater,
& Dux ſupremus claſſium Regi Hiſpaniæ, eis onu-
ſis Hiſpaniæ, & illis ſub Ferdinando, & Oſtavo
Gonzaga, Paulo Sforza, Marcello Doria, & Jo-
anne Cardona, atque Germanis, inter quos fuerint
multi alii proceres cum Hiſpani, tum Itali, & præ-
ſertim Romani, & multa annonæ copiæ, & mate-
rie bellicæ, ex Sicilia traiecit in Africam, & ibi
Mm mm m a Tu-

Tunecum per Numidas, & alios infideles, qui erant ad ejus praedictum dimissum, cepit, & dimisit Muleali, illius Regi illic expulso, ibi ad praedictum Hispanis & Italis impositis sub Pagano Doria, & Gabriele Cerpelloni ibi facto rectore, & ad ipsum munendum iussu fieri propugnaculis, & cum tria milia quatuorcentum ex Turca cum nonnullis Numidarum copias, profecti Bisertam, cum nixi fuissent occupare, & per ibi incolae, & nonnullos captivos Christianos penes eos degentes, illis praesidio fuis, sibi trement & galieno, super quibus erant, interceptis die decima tertia Octobris, Bisertani missi ad Joannem Austriacum legatis se ipsi permisissent, tam recepti, & Amida rege Tuneti, qui auctor fuisset discordiae & perturbationis regni Tunetani, illius hereditibus illic expulsis, & cum adversus Tunetanos male se gessisset, Turcae illud invaserunt & occupaverunt, captivato, & de Guletae propugnaculo cum uxore & liberis super trement in Siciliam destinato & relegato, & cum Mulealis ei jurasset, se uni clientem & vassallum Regis Hispaniae ei praestitutum quicquid sibi impositum fuisset, & ex Tunetani quadraginta milia, qui illic dimissi omnibus bonis sauguerunt Bisertam & Caraniam, supplices illuc redirem obtinuerunt, & reversi fuissent, elasse & nautae incolam Neapolim ovum reduit.

De mensibus Julii, Augusti, & Septembris viguit gravis controversia inter Carolum Borromaeum ex Cardinalibus sanctae Rom. Ecclesiae, & Archiepiscopum Mediolani, ejusque Vicarium Jo. Stephanum Belvisium ex una, & Aloysium de Rechezeno Commendatarium Castillae Rectorem, & Praesidem Exceliti Senatus, & supremum Cancellarium, & Camillum Cathanum videlicet generalem criminum in dominio Mediolani, & alios ibi Magistratus Regios ex altera, pro conservanda eorum jurisdictione ob litem motam ad officium Archiepiscopale per Moniales divi Michaelis in vico Gallarati Ducatus Mediolanensis, adversus Franciscum Restam pro nonnullis bonis, quae Moniales praetenderent earum monasterio debere dimitti per Restam, Rectorem, Praeside, Cancellarium, & vindice ob id excommunicata per Borromaeum, & per ipsos ab ejus excommunicatione interposita appellatione ad sanctissimam Sedem Apostolicam, destinato ob id Romam Politoio Medaburba patrio Papiae, & J. C. & Regio Senatus enudat. & ibi mortuo, & multis aliis utrinque factis, tandem sedata fuit. Et die Mercurii decima mensis Augusti Jo. Baptista Gaudensius Ferrariensis super foro Caputanei virum combustus fuit ob haereticam, in quam, dum esset ex religiosus Heremitarum de observantia divi Augustini, incidit, & cum mox ab illa resipisset, ab ea absolutus fuerat, & deinde relictis religionem illa relaxata vagatus fuerat, & ierat Genevam asylum haereticorum, & ibi ducta uxore, illic, & in Gallia Transalpina concionatus fuerat adversus religionem Christianam, & mox assumpto habitu clericali docuerat litteras grammaticales in oppido Braxelli, ubi captus fuerat, & illuc ductus Cremonam in manus ibi haereticis Inquisitoris, & per ipsum adversus illum instructo processu condemnatus per iudices illius supremos in urbe, & in mane dies Mercurii praecedens solemniter degradatus per Nicolaum Spondanum illic Episcopum, assistentibus Abbatibus Canonorum Regularium monasterii divi Petri, & Monachorum Montis Oliveti, residentium in cellulis divi Laurentii ipsius civitatis, & innumerebilibus ibi incolis. In Hollandia mense Januario Lovanium, propinquum Oceano & flumini Mosae, inundatum fuit ab illorum aquis praeter modum succis. Apparuit stella crinita horribilis in Piscibus circa ultimum portem. In Gallia Cisalpina ex nimio & distans frigore hyemalis, &

vera temporis, plerisque agri Cremonensis & insubriae viabus arescitis, & ex reliquis, dum tota die quinta decima Junii, quae desolaretur, pluviae ceciderunt, rucinis maderatis, & grana ab eis producta fere omnibus vitatis, & mox effusis, & dum florentes fegites ex frequentibus caliginibus contaminatis grana, quae ex eis fuerant producta, tum corruptis, tum damnis, succellit vini & grani gravis penuria, quae duravit in annum sequentem, & donec eo facta fuerit granorum & ovorum collectio.

Anno subsequente, Cremonae praetore Marco Antonio Arefio Mediolanense J. C. & Sen. Regio, in Gallia Belgica Ludovicus Comes de Nassau, &

Joannes, fratres Principis Aurentiorum duces supremi rebellium ibi, & in Germania inferiori suppositi Regi Hispaniae per illos obfessa, & occupata civitate Middelburgi maritima Zelandiae, dum ibi non esset annona, & Hispaniensis annonam ac opem ipsi ferre non nixi fuerat, & nec poterunt inopediti procella, illinc militibus, qui erant ad aqua praedictum, dimissi eorum armis, & bonis praeter ipsorum duces suppositum, & nonnullis aliis committendas cum captivis, quos Hispaniensis penes se & illis habebant, & data vena ibi incolis, fuis concessis eorum bonis non mercantibus, intruperunt cum Christophoro, & fratre, ex filia Comitis Palatini, & multis aliis proceribus, & tribus milibus equestribus, & circiter octo milibus pedestribus, tum Galis, tum Flemingis, tum Germanis, tum Anglis, tum Scotis illorum superflitionis, & ex Zelandia, Geldria, & Hollandia multis aliis quoque occupatis, illinc intruerunt in Brabantium, & ibi intercepto Septemburgo, ejusque, & ipsius totius regionis agris ferro, igni, & praedae expositis, dum intenderent occupare productionem arcem Anserpiae, & multa alia ex eis inclementiam in illorum impium votum, secum conjunctis multis aliis equestribus, & pedestribus ex illis secum confederatis die decima Februarii obfederunt civitatem Trajochi inferioris, vulgo *Majrwei*, propinquam flumini Mosae, &

et cum praefatis conjurationibus, & aliquibus ex earum conficis carceratis tercentum Hispani, & sex centum Valentis pedestres, & quatuor centum equestris, Sancto de Anvilla Hispano procre ducere illic, ut ei opem ferrent, accederent, & per eos Septemburgo, & aliquibus aliis, per rebelles occupatis, recuperatis, & mox secum junctis aliis, in eorum subsidium destinatis per Aloysium Rechezenum Commendatarium majorem Castillae, & dum navigia in flumine Mosae existens, ne illud ipsis conjungerent, rebelles ac socii illinc abducerent, & ipsi ad id impediendum eis occurrerint, utrinque facto praesto succubuerint ex illis occubentibus circiter sex centum, & multis aliis vulneratis, & in auxilium Hispanienfium supervenient aliis his milibus Hispanis Gonzale de Buscamento, & Mondragoe ducibus ex Hollandia cum nonnullis cohortibus Valentium ex illis, qui erant ad praedictum Brutiellum, Lovanii, & Filimontis, & equestribus armatis archibus procre Samburgo duce, & terna Burgundium, & aliis velum Joanne Baptista de Montey & Ferrarolorem Bernardino de Mendoza, & alio Bernardino de Toledo ducibus cum suis nobilibus, & strenuis viris, rebelles & locos, dum, ut occuparent aliquas urbes Geldriae, & se unirent alia, quos secum habebat Princeps Aurentiorum, dimisso Maitrione illinc motis castris absissent, Hispaniensis tum flumine confectis navigiis, tum terre secus alterum ipsius ripam infectis sunt, & cum pervenissent ad civitatem Mucchi Ducatus Chivensis, ibi trajecta flumine profecti ad civitatem Gravii Geldriae suppositam Regi Hispaniae, & ibi secum conjuncto procre Foergo, illi vectore, copias suis de quinta decima Aprilis ibidem cum eis, licet numerosis, facto aliquo temporis spacio praesto illos fu-

A. C.
1574

derunt, ex eis occisis circiter quingens milibus pedestribus, & mille quingens centum equestribus una cum Christophoro filio Comitis Palatini, & multis aliis vulneratis, cum filio majore natu Principis Austriacorum, & aliis captivatis, Ludovico & Joanne aliorum ductibus ex fuga propulsis, post se dimissis triginta septem vesiliis, & Hispaniensibus tantum dederatis quadraginta, & ceteros quinquaginta vulneratis ex gratia magis divina, quam arte humana, & reliquis cum nullo diutius habuerint impendium, recularunt, nisi eo habito, ulterius militare, & ingressi Anversiam, & domos ibi incolarum, ipsos compulerunt sibi præstare victum lautum, etique ob id per ipsos numeratam aureis quingens centum militibus in hostes Zelandiam occupantes progressi sunt, & qui interim viros auxerant, & eos Hispaniensis, ubi profecti fuissent victoriam, delere percussisse.

Carolo Maximiliano Gallie Rege, dum opera ibi tumultuaria fuerit sollicita, amorum circiter triginta quingens, & regni sui quarto decimo ad finem Maji mortuo, dimissa unica filia annicula ex Isabella Austriaca uxore, Alexander frater suus, qui, sibi assumpto nomine patris, fuit nominatus Henricus III. ei successit, & habito tantum mortis fratris ex Cracovia Polonia, ubi ejus Rex die vigesima prima Februarii solemniter coronatus fuerat, clam nocte intempesta equis velocibus ad id paratis paucis comitibus properavit in Austriam ad Maximilianum Cæsarem, & Rudolpho, & Henrico ejus filios, sibi, dum præsentissent ejus adventum, occurrentibus cum multis eorum amicis & nobilibus, perductus fuit Viennam, & summo cum honore & gaudio ibi receptus per Cæsarem, cum eo moram habuit multis diebus, & illinc abiit Venetum, & postquam ibi subsistit nonnullis diebus, sibi illic præstito per Venetos omni genere honoris & lætitiæ, cum Eusebio Sabaudie, & Hercule Ferrarie Duces ex sui propinquis, & multi Regibus, proceres, & nobiles Gallici ex ejus adherentibus sibi applicuerunt, cum eis accessit Ferrariam, & mox Mantuam, ubi cum per ibi Duces fuerit receptus summo cum honore & gaudio, inde discessit Cremonam die octava Augusti navigio per flumen Padis sinistro cursu, & die decima audina rassa celebrata in ecclesia ibi parochiali, & collegiata divæ Agathæ, per Cæsarem de Moronibus ex ejus Canonici ad oppidum Fontanelle, & sequente Modetium, & alia die Vercellæ deductus fuit multa cum pompa & lætitiæ per Antonium Guzmanum Marchionem Ayuntis, & in dominio Mediolani Gubernatorem supremum pro Rege Hispanie, ex ejus ordine & lætæpæ utroque per dominum ipsam comitatus consilium fere ejus regulis, & nobilibus, ac milibus equestribus, & ex Vercellis mox per Emanuellem Ducem Sabaudie, ac suos nobiles, & purpuratos, ac milites ductus Turinum Gallie Subalpinæ Metropolim, ejusque sedem, ubi, dum cum eo, qui adversus ipsam usum fuerit omni genere honoris & lætitiæ interdu morum fecerit, illinc ab eodem habitis suis copia equestrum & pedestrium, quibus possit rebelles, ubi ei iter in Regnum suum impendere tentassent, ivit Lugdunum, & ibi depens cum Catharina matre, Alexandro fratre, & Henrico Alberto Rege Navarre sororis ipsius, ac aliis principibus Gallis sibi fidelibus, affectuosæ quoscunque Regni sui incolæ Rom. Ecclesiæ, ac sibi adherere ex ipsius naturali mansuetudine, ac consilio precorum suorum die decima Septembris illuc, & usque in eo Regno publicis & propolis palam edictis, obtulit quibuscunque, qui desisterent à religione Christiana, & fide Regum ipsius præfectorum, & ad eam, & se reverterentur, veniam concedere, & in sui gratiam recipere, & Regulo Monasterii, dum ad eum Lug-

dunum ivisset jussu ibi coarctari, & regno Danville exactorem administratione Tholozæ, quam habebat, illinc cum fratribus in Germaniam: profectus, paucisque, & præsertim ex junioribus tumultuariis ad eum & religionem Christianam reverentis, coactis multo exercitu, eoque tripertito adversus illos in Gallia Narbonensē, Delphinatū, & Tholosā degentes transivit, ut illos armis ad prælium fanitatem compelleret.

Schimus Turcarum Imperator cum Venetis die quarta decima Januarii confirmata amicis, eis dimisso Despoto oppido Ithyri, & per ipsos illi agro Jaderensē, præterquam prope civitatem per bis mille passus, & prodicionē secum inita per Obholaldinum, & Fabium de Gordis Ravennatem, & nonnullos alios, qui erant per Ecclesiā Rom. ad prædictum Anconæ, quæ per illos debebat prodi Turcis, in lacem prodina de mensē Aprilis, proditoriisque Romanis conductis, & cum eum fassi fuerint, ultimo supplicio affecta, delinavit in Africam classem navigationis ducendum octingenti quatuor onustam annona, materie bellicæ, ac multa copia lætæ ac bombæ ad usum aggerum, & multis copiis militibus Ochiali archiepiscopo Calabro, perhissima fidei Christianæ proditore, supremo rectore, & Piali Græco magistro militum suorum Europæorum doctore, ex Græcia per mare Jonium, Siculum, & Africum, & ibi secum conjunctis ultra centum milia Numidis parium suarum, die quarta decima Julii obfesso Tuneto cum propugnaculo Gulete illuc in stagnis maritimis vallato triplici muro lato, & intus aggeribus cum octo aliis propugnaculis ad ejus latera, & frontes, ac arcē inexpugnabili ex lateribus coctis, & calce, ac duro siliice, & faxo ad ejus præsidium degentibus circiter mille septem centis Hispanis, & Italis impigerimis cum multa copia annosæ ac materiei bellicæ, sæpiusque oppugnatæ, tormentis bellicis aperta, & fere diruta duobus muris, nullo eis resistente ex ignavia, seu magis, ut creditum fuit, peridia Petri Pontificis illi rectoris, & supremi duci Hispani, die secunda Augusti eo pontus fuit, ipsoque solo equato, ac multis ibi ad præsidium impensis se Turcis permittentibus captivatis, & aliquibus ex eis necatis, aliisque propugnaculo illuc prope, & inter Guletam ac Tunetum, qui ibi erant ad præsidium de recenti crecto obfesso, ac expugnato die quarta decima Septembris militibus, qui ibi erant ad præsidium, Italis Gabriele Cerpelono, & Pagano Doria, ducibus viriliter resistebus, & ex eis multis occisis, & multis vulneratis, multique aliis captivatis cum Cerpelono tribus vulneribus pilulis plumbeis confosso, ejusque filio adolescentulo coram eo inhumatim decapitato, Doria autem, dum nonnullorum Numidarum fidei se permittisset, per illos trucidato, ejusque capite abfisso præsentato Piali Turcarum supremo duci, omnibusque captivis super classem impensis, & ibi turper alligatus catenis, eoque, jam recepto & munito congruo præsidio Tuneto, consensit, & datū velis versus Siciliam, ut confugeret cum Hispaniensibus staret ibi in portibus maritimis, Joanne Austriaco ejus supremo præfecto, ut se accingeret ad opem Gulete, ejusque propugnaculi, sed discordie cum Andrea Doria, Rectore turremum Genuensium, & fratre Pagani, & Marchione Sanctæ Crucis rectore turremum Neapolitanarum, & nonnullis ex Hispanis Siciliæ prædictæ præpositis consensibus cum Turcis, & nec sibi data copia pugne, regressa Byzantium incolui & videret, ex ejus tamen archiepiscopi, natus, ac Numidis, cum ferro, cum pelle, tum aliis moribus desideratis quamplurimis, & Selimo præsentatis, Petro Carnario paulo post ex humanis subsidio, & Cerpelono, & aliis captivis Christianis naviis, ibi diversis in locis carceratis, ingenti lætitia fuit affectus.

Mm m m 3 cius;

cius; subortoque non multo post incendio in ejus palatio Byzanti, quo consumpta remanserint bona valoris aereorum circiter ducentum millium, ac humani sublati decima Decembris anni Imperii ipsius septimi, & mensis tertii, & atavis quinquagesimo primi, Amaratique, ejus primogenitus annorum circiter viginti quinque, illi succellit, ipsius jussu strangulatus duobus fratribus, ac totidem nepotibus. Venetis die quarta decima Maji, dum Ludovicus Morosinus ibi Dux, convocatus quamparumvis Senatoribus, Patriciis, ac nobilibus Venetis amicis suis ad epulum solemne, paratum ob memoriam ejus dignitatis, ad quam aditus fuerat ex die anno 1570. in adibus palatii ejus residentie, contigus aedibus ecclesiae divi Marci munus tulerat Venetorum, in quibus exercebantur omnes fere Magistratus, & habebantur Comitatus, & repositum est armorum Venetorum, subito incendio, earum, & divi Marci magna pars remansit combusta; & die vigesima, & diebus sequentibus, dum de more ferent mandare, super foro ibi majori propinquo eis aedibus, ac stagno maritimo, ex alio incendio causato, ut suspicatum fuit, arte hominis, quamparumvis ibi quoque tabernae, cum mercibus, ac aliis bonis, quae erant in eis, pretii immensi, consumptae fuerant, multo dominorum suorum damno & dolore, & ibi incolarum metu, eorumque, & quorundamque aliorum ingenti stupore prodigiosoque fuisse concepto de Republica Veneta in ejus perniciem. Ad principium quoque Septembris ex multis & frequentibus pluvius superveniens, mare, ac Pado, & alia fluminibus, & torrentibus Italiae praeter modum auctis, eis adjacentia ab eorum aquis inundata fuerunt, damno quoque ingenti ibi accolarum.

A. C. Anno 1575. ab octo Dominico, Cremonae adhuc praetore Marco Antonio Aresio, celebrato Jubileo annorum viginti quinque apertis instrumentis aureis & argenteis, ad ad septis, die prima Januarii in mane per summi Pont. Vicecancellarium & Decanum, & episcopum Portuensem, & Cardines sanctissimae Romae Ecclesiae, etiam quo nonnullorum aliorum ipsius Cardinalium duabus portis constructis, & obturatis ad utrumque larum portarum anteriorum ecclesiarum B. Mariae Virg. Majoris nuncupata, & divorum Apostolorum Petri, & Pauli, & Joannis Lateranensis etiam nuncupati, & die ultima Decembris obturatis, quo Jubileo concessa fuit remissio, & Indulgentia peccatorum, tam quo ad culpam, quam ad poenam, in quam fuisset incursum, qui illa concessa fuissent contrito corde Sacerdoti idoneo, & de illis poenitentem, ac proposuisse ab illis se abstinere in futurum gratia tamen omnipotentis Dei, ac viderentur diebus ad id statuta eo anno ipsae ecclesiae, illis effusa precibus ad omnipotentem & optimum Deum per agentia merita Passionis & Crucis unigeniti D. N. Jesu Christi, ac plurima fuit matris Mariae Virg. ac multorum divorum Apostolorum, Discipulorum, Evangelistarum, Martyrum, Confessorum, Virginum, & Viduarum ipsarum, pro consensatione & augmento suae religionis, & Fidei, ac sanctissimae Ecclesiae, & Sedis Apostolicae, & Catholicae, ejusque inimicorum extinctione, & extirpatione haereticum adversus eam vigentium, ac unione, & pace, ac conservatione Regum, ac Principum, ac totius populi sui, ejus preciosissimo sanguine redempti, communitate captivis aliisque dignitatis, quos summus Pont. Rex Hispaniae, & Veneti penes se habebant ex Turcis cum Gabriele Cerpelone, & patricis Venetis, & aliis, qui erant penes Turcarum Imperatorem, & utrinque dimissi. Maximilianus Secundus Caesar inchoit & habuit comitia de mense Octobris cum plerisque Electoribus ac Principibus, & reliquorum, & Civitatum liberarum Germaniae, le-

gitis Ratione Vindeliciae, ubi per ipsos electum fuit eorum ac Romanorum Rex die vigesima septima Rodolphus primogenitus suus, illic existens secum, ac cum matre, & fratribus, & Carolo, & Ferdinando patris sui, & mox ibidem Aquigranum Hollandiae die Martis prima Novemb. & solemnitate Omnium Sanctorum, insignitus fuit ibi corona per Archiepiscopum Moguntinum, assistentibus Treverensi & Colonienf. etiam Archiepiscopis.

Philippus Hispaniae Rex, mortuo filio Carolo suo infante ex Anna Austriaca, ejus quarta uxore, die Sabbati nono Julii ex ea die Martis duodecima subsecuta alium suscepit, nomenque in baptismo eum Carolum, & cum ex Belgia, & Bavaris, & aliis finitibus sibi suppositis multis urbibus, & oppidis receptis, & aliquibus everfis ex eis, quae ab ipso defecerant ad rebelles religiosos, & fidei Christianae, & sanctissimae Rom. & Catholicae Ecclesiae, ac suos, & ex illis plurimis occisi, ipsos fere in jus suum compulsi, obtulissetque sibi supplices in gratiam suam recipere, modo sanctissimae Rom. Ecclesiae, & suae observantiae leges, & utriusque ob ad data obsequiis, & electis arbitris ad firmandas leges ipsas, illique recusantibus & honestis adhaerere, impietate tamen delerere, & quamparumvis duobus & multis gregariis Hispanienium legum, quibus illos bello insequeretur, extinctis tum morbo, tum ferro, alios in eorum supplementum cum pecunia ex Hispania transiit, & ex Germanis suas partes sequentibus ad ejus stipendium conductis, adversus rebelles ipsi bellum prosequens fuit, & cum res sibi felici Marte succederent, Aloyisio Recheseno Commendatario majori Castillae ibi ipsius vicario, & duce supremo, & Chapiño Vitellio procore Rom. & nonnullis aliis ductibus suis ex humanis sublati, res ipse teperrant & declinavit. Et Hispani ob stipendium sibi non solum tumultuarent, & militare recusatant adversus rebelles, qui sibi data pecunia, & promisso auxilio per Regem Angliae inhiantem occupare Zelandiam ex ea regione Regi suppositam, & Angliae propinquam, audaciores facti sunt, aliorumque res fuit antea.

Instituta fuit Cremonae sodalitas nominis Dei, inchoata in Hispania auctore Didaco de Venoso, eximio Theologo, & Concionatore Hispano ex Religiosa Divi Pauli Ordinis Praedicatorum divi Dominici, & mox Romae, & deinde in multis aliis civitatibus Italiae, ad prohibendum blasphemias, perjurias, & illicita iuramenta, cum summi Pont. Pius IV. concessit multa indulta, & privilegia sibi electa ecclesiae divi Jacobi ipsius civitatis pro eorum congregatione. Et Rex ad occurrendum quoque ne clisse Turcarum Siculi, Calabri, Apuli, & alii finitibus etiam sibi subditi in Italia, & Equites Meditaneis infestarentur, illuc ex Hispania destinavit Joannem Austracum fratrem suum de mense Maji super classe sex millibus Hispanis, etique additis quatuordecim millibus Germanis ad sui stipendium conductis, & in ipsius dominum Mediolani appulsi, & sex millibus Italis illuc conscriptis, & eis, & aliis Hispanis, & Germanis, & aliis Italis, quos in Italia ad sui tutelam habebat, cum iussu tueri ab infidelibus, sed sine dura & dura peste infestis, Byzantii & in Thracia quieverunt. Die septima Septembris hora sexta, & minutis quinquaginta tribus, Venetis ex Hebraea navis est infans bicorporis, capibus & cruribus amictis abique pedibus, solo lumine in ventre infans umbrosi pro emittendis excrementis, & obit iussu biduum extinctus, ut credum fiat, per Hebraeos ibi habitantes ad evadendum damna, quae illis potendi viderentur, inter illos suscitato novo propheta, qui illos decerneret foret. Nocte precedente diem duodecimum Octobris vehementer turbine ventorum ac Occidu suborto Byzantii, & in ejus agro cecidit Mo-

ta copia viti, quæ supergressa fuit solum ibi uncia sex, & inter fauces Ageri, & Bospori maris, inter Philippopolim & Byzantium, dutesum raves, & alia lxx majores, super quibus erant septuaginta millia sextaria frumenti, & multa copia vini, quæ conducebantur Byzantium, ad ibi incolarum leniendam famem duram, obtulit remanserunt cum navis, & alia, quæ erant super eis, inter quos fuerunt decem & octo millia captivorum Christiani nominis, & viginti tres trahentes in armamentario Byzantii, ac ibi circiter ducentum domus magnificæ, & multa alia ædificia cum multis tabernis assiduis coarctuerunt, ex quorum ruina quamplurimi oppressi fuerunt, & plerique perierunt, multo ibi incolarum superfluum stupore, ex virtute omnipotentis Dei, ad reprimendum immanem fævitiam & audaciam Turcarum, ibi, & in tota illa regione, ac Orientali, & Meridionali, & etiam aliqua parte Occidentali, & Septentrionali dominantium, ac immenso illorum Imperatoris damno, ac dolore. Et nocte præcedente die septimas Januarii culmen sublimis palatii marmorei lxxxix, & omnium Italæ speciosissimi, constructum lamine plumbei, conflagrav. ex igne, qui à celo descendit, ut credam fuit. Et de mense septima cecidit grandio in agris Mandalphi Ducatus Urbini in Umbria, cujus grana fuerunt libra circiter unus, & quibus grave damnum illarum fuit fructibus tunc ibi penditibus. Et de decima septima Novembris auditus fuit terræmotus Ferrarie. Et Tridenti, & in vallibus ibi propinquis, & Rhetorum, Romæ, Venetiis, Messane, Mantuæ, & multis aliis in civitatibus, & municipiis, vicis & pagis Italæ plurimi ex epidemia obierunt, & nonnulli sunt medicritati. Ex Paulus Fossii J. C. Cremonensis decessit Mediolani, ibi, & in universo ejus statu crimiunum Quæstor generalis.

A. C. Anno proximo, Cremonæ prætor iterum Camilio Porto Mediolanense J. C. Reg. Senatore, procurator Reverendissimo Carolo Borromæo presbytero Cardinale, & Archiepiscopo Mediolani, & venerabili Nicolao Sfondrato Episcopo Cremonæ, & quampluribus aliis vener. Præfibus civitatum Italæ, ad placandam iram omnipotentis Dei, imminentem populo Christiano eo ejus gravis peccata, & pro salute animarum suorum subditorum, & ne ipsi, qui anno præcedente tum ratione ætatis, tum infirmitate, tum aliorum impedimentorum Romam accedere nequeverunt pro consequenda Indulgentia Jubilei tunc ibi celebrati, carerent eo si-luendo beneficio, summus Pont. concessit omnibus & singulis utriusque sexus eorum subditis, & in ipsorum Episcopatu existentibus vere poenitentibus, & confessis, & puro corde visitantibus usque ad octavam Paschæ Refractionis Dominicæ hujus anni ecclesias per ipsos deputandos diebus quindécim continuas, vel interpositas, etiam diminuendis per ipsos, seu eorum generales Vicarios infirmis, & a-lia impeditis aliquo legitimo impedimento, tempore, rerum, locorum, & personarum qualitate pensata, & super eis aliis opportuno remediis adhibitis, & singula vice quinque recitantes orationem Dominicam, & salutarem Anglicam orando omnipotentem, & misericordem Deum pro Christianorum, & Principum suorum unione, hæresim extinctione, sanctissimæque matris ecclesiæ exaltatione, plenariam ipsius Jubilei omnia peccatorum suorum Indulgentiam & Remissionem, pen-dente ac si anno ipso Jubilei ecclesiæ Romæ pro deputatis statuta ad id diebus personaliter visitasset, exceptis quoque facultate unicuique eorum eligendi presbyterum (secularem, vel cuiusvis ordinis regularem ab ordinariis approbatum, cui confiteri possent eorum peccata, ipsi diligenter per eos auditis data auctoritate per ipsos eis iuncta poeniten-

tia saluati absolventi ab illis quantumcumque gravi-bus & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, & quæ fuissent comprehensa in Bulla condicta publi-cari in die cætes Domini, Cremonæ deputatis ad eas orationes recitandas ecclesiæ Cathedrali & pa-rochialibus Divorum Michaelis, ac Lucæ cultæ per Religiosos Ordinis de observantia divi Francisci, & Bartholomæi cultæ, per Religiosos Ordinis Carmelitarum Sanctissimæ Mariæ Virginis etiam de observantia, sive omnes ibi Christianæ Reli-gionis, & qui domi fuerant cujuscunque sexus, di-gnitatis, status, ordinis, conditionis, & ætatis etiam decrepitæ, debilis, & infirmæ per ipsos con-trito corde, confessis peccatis, & assumpto tempo-re opportuno saluberrimo Sacramento Eucharistiæ, & factis jejuniis, & indigentibus, ac locis piis di-tis elemosinis, & factis aliis bonis operibus per plurimos, visitatis ipsæ ecclesiis tam tempore diei, quam noctis, & sere continuo, & etiam unitim, læpe ipsos associante eo ven. Episcopo Sfondrato, & crebro pedibus nudis, imaginem D. N. Jesu Christi cruci affixi coram eo semper alata, hoc divi-num & saluberrimum accepit Jubileum, & quamplurimi ex oppidis, vicis, ac pagis ejus Dio-cesis turmatim & vicatim confluerunt, durante eo tempore Jubilei in ipsam civitatem, ad eas ecclesias cum ipsorum mulieribus, pueris, pueris, discipulis, religiosis, & presbyteris, vexillis, & signis venerandæ Crucis ecclesiarum suarum, eas præce-dentibus summa cum jubilatione, canendo dum irent hianus, antiphonas, & hymnos in honorem Dei, & ad implorandum ejus misericordiam veritas ipsos, & alios Christianos, & in ipsa ecclesiis recitatis eis oratione Dominicali, & Salutatione An-gelicæ ad consequendum hoc-dum saluberrimum Jubilei, mox prorogari per eandem ven. Episcopum ex auctoritate per summum Pont. fidei, & ad ejus intercessionem concessa per triginta dies, præfatis eis Diocesanis, cum poenitentiarum in civitate, per cives hospitio, cibo, & potu lute & hilari fronte in eorum domibus, & reliqui fide Diocesa-ni tam circa, quam ultra flumen Padæ eadem pompa quoque concurrerunt ad ipsas ecclesias pro assequenda hac Indulgentia, nisi eis prohibuim fuisset per Præfatos Summos ipsius civitatis, metu pestis levientis Venetiis, Paravi, & Mantuæ, & in multis aliis municipiis, vicis, & pagis Italæ, ad quam accedendam à Cremonensibus ipsemet ven. Episcopus Sfondratus apud summum Pont. obtinere procuravit, ut obtinuit, dari etiam similem peccato-rum Indulgentiam usque ad finem ipsius anni eis Cremonensibus etiam concessis, & contrita, visi-tantibusque eisdem ecclesiis per alios dies quinde-cim, vel ad minus tempus limitandum, (ut præferretur) & ibi recitantis quinque eisdem orationem Dominicam, & Salutationem Anglicam, & rogantibus etiam omnipotentem Deum pro aver-sione pestis ab eis, & per ipsum ven. Episcopum durante temporibus earum Indulgentiarum, factis sæpius rogationibus generalibus, & publicis, eun-do ab ipsa ecclesiæ cathedrali ad eas aliam ecclesias, & illinc ad ipsam ecclesiam cathedralem præcedentibus vexillo rubeo, in quo sit picta imago B. M. V. cum cruce alba, & signis ven. Crucis ejusdem ecclesiæ, pueris & pueris eruditus in articulo & perceptis religionis Christianæ circiter quatuor milibus, cum multis viris & mulieribus eos regentibus, ac aliter, orphanæ, disciplinis religiosi Ordinis Jesuitarum, Servorum, & Carmelitarum sanctissimæ Mariæ Virg. Heremitarum divi Angu-stini de observantia, Minorum Conventualium, & Capucinorum, ac tertii, & quarti divi Francisci, Predicatorum divi Dominici etiam de observantia, Humiliatorum, & montis Olivæ Conventualium divi Benedicti, & Canonorum regularium divi Augu-

gallini, probyteria, capelanis, parochiis ipsius civitatis, canonicis secularibus divae Agathae una cum clericis ipsius Seminarii, Manonaris, & musicis ipsius ecclesiae, una cum eis puella, pueri, & orphanus, & aliquibus ex discipulis, religiosis, & presbyteris literatis, & aliquis anaphoras, aliquosque hymnos, & psalmos proferentibus ad impetrandam misericordiam divinam, secum allatis in urnis ac vasis aereis, crystallinis, & alia materiei deauratae, & argentatis capribus divorum Hymerii, Homoboni Cremonensium protectorum, Arcadii, & ex ligno sanctissimae Crucis, cui affixum fuit corpus D. N. Jesu Christi, & ex ossibus, membris, & reliquiis Divae Mariae, ac aliquorum Apostolorum, Discipulorum, Evangelistarum, Martyrum, Confessorum, & sanctarum Virginum, quae afferuntur in sacello dicato divo Jo. Baptista in eadem ecclesia cathedrali, & mox succedentibus Canonici cum Archiepiscopo, Archidiacono, Decano, & Praeposito, & alius praetis ejusdem ecclesiae, & ipso ven. Episcopo incidentes pedibus nuda coram se habente honorandissimam imaginem D. N. Jesu Christi cruci affixi, cum subsequenibus multis aliis praetis, J. Confessis, & aliis viris, & mulieribus nobilibus, & plebeis, & saepe magistratibus ipsius civitatis, inter eos discipulos existentibus ex eorum quinque ordinibus, seu scolis, durante hoc Juliano iachostia, ex quibus unus ordo fuerit indutus elicio cum cruribus nudis, conductis mox pro eorum Congregatione doctibus penes ecclesiam divi Gregorii, ibi novo structo sacello sub titulo divi Pauli primi Heremite, alius veste lineae albi coloris, & alius veste latae teleni Gallici muncupate, cum venerabili signo sanctissimae Crucis coloris albi, habente circum coloris variis ad latus dextrum, eis infuso sub vestimento fere totum coloris nigri habente, & hujusmodi signum crucis, ac diadema cum hoc versiculo, *Egregei, & vobis diadema, quo coronavit eum Mater sua*, & alia sursum etiam hujusmodi indutus cum insigni crani ad latus sinistrum, & partem posteriorem, & duorum ossium mortuorum ad latus dextrum, & eorum partem anteriorem, infuso eis & capite etiam mortui fabricato, in manibus allato per eos, & alius indutus tela cinereis albe, quinque alius scolis, quae ante forent, una scilicet sub titulo Christi Religiosis incedens induta indulto teleni coloris albi, cum signaculo crucis super summitate capitis ei infuso, & divi Michaelis ad latus sinistrum, mox anno sequente in colorem rubrum commutata, cum signaculo sanctiss. Trinitatis ad latus sinistrum, & alia sub titulo Christi ad columnam flagellum incedens induta indulto teleni coloris carulei ab eorum capite usque ad tibias cum signaculo Christi columnae alligati infuso ad latus sinistrum, & qui discipuli eorum Ordinem, dum eunt ad Rogationes, incedunt hini feriatum cum fectis ferreis in manibus eorum terga enudata percutiendo usque ad effusionem sanguinis, petralis eorum vrsulis, & insignibus Christi columnae alligati, & Resurgentes, & alia sanctae Crucis sibi recenter assumpto vocabulo divi Marcelli summi Pont. & martyris incedens induta modo praemisso indulto teleni coloris subnigri cum linea a parte anteriori, & posteriori, & signaculo crucis rubrae ad latus dextrum, & in summitate capitis infuso, & dum ipsi omnes reversi fuissent in ecclesiam cathedralem, per ven. Episcopum eis data solennis & divina benedictio, & visitatis quoque per plerisque ibi incolis singulis quadraginta horis aliqua ex ecclesiis ipsius civitatis, & recitatis quoque oratione Dominica, & Salutatione Angelica ad sacrosanctum Sacramentum Eucharistiae ibi existentem pro consequenda indulgentia eis data per eundem ven. Episcopum, & etiam visitantibus aliquam aliam ecclesiam praefatae civitatis per eum, & ibi recitandis praememorata oratio-

nem Dominicam & Salutationem Angelicam facere ac puro corde. Et nisi per sanctissimum & ecumenicum Concilium Tridentinum constitutio utilis & laudabilis renovata fuisset, quae sanctum fuit ven. Episcopos, praetatos, & alios presbyteros, habentes dignitates ac beneficia ab ecclesia, in eis debere residere, haec & multa alia facta ad decus & salutem animarum populi Christiani, nunquam equidem procurata, ac facta fuissent.

Miccomilanus Secundus Austriae Caesar, occupato per Stephanum Batorem Transilvaniam regno Polonae, ducta uxore Isabella filia Sigismundi olim ibi Regis, maritus artatus, & Maximiliano collato per plerisque praetatos, & proceres Polonos, ac Lithuanos pro habendo auxilium ad illud vendicandum ab Electoribus, Principibus, & civitatibus liberis Germaniae, & aliis populi Christiani, habuit comitiam Ratibonae cum Joanne Moerono Cardinale, & legato Apostolico, & eorum legatis, & cum nimis tardi fuissent ad ei consentiendum, ex gravi foedis dolore febri causata & morbo calculi, nulla alia re memorabili gella, annorum quadraginta octo, & mensium trium, ejusque electionis, & imperii duodecim & mensium trium, de Martii nona mensis Novembris obiit, superstitibus Rodolpho, Hermelle, Alberto, Vincilio, Maximiliano, Mathia, & Ferdinando, & quatuor filibus suisceptis ex Maria Austriae, filia Caroli Augusti parvi filii, ex quibus in Imperio ei successit primogenitus suus Rodolphus annorum viginti septem, & Hermelles secundus generus in Regno Ungariae, & Albertus creatus fuit Cardinalis sanctissimae Rom. Ecclesiae, & Ladislaus ex Equitibus Rhodensibus, & Commendatarius Leonis in Castris, ex eius filiabus nuptis Atha Hispaniae regi, & Isabella Carolo Maximiliano olim regi Francorum. Caesar Beumann, litteris Hebraicis, Graecis, & Latinis valde eruditus, & J. C. Cremonensis, & pater ex Raphaelae mulieris doctrinae, humanitatis, & dexteritatis, & cujus pater Mattheus etiam J. C. fuit, & Caesar ipse ex cathedra summi Pont. & anno praecedente Romae praefuit annos, & hoc seculo etiam migravit Neapoli, dum ibi oppressus gravi animi aegritudine, amissa grae summi Pont. dunt ejus mentem arcanam fructu tentari, & ex ea familia etiam fuerunt Franciscus, & Josephus pater, & filius J. G. & Joseph fuit maritum, & versatilis ingenii, & peripicacis, & profunde memoriae, & plurimum humane, & obiit anno 1539. pater autem 1512.

Hispanienses Serisam, feu Sericium, civitatem Zelandiae munitissimam, occupant per haereticos, obesseque per Hispanienses ultra annum, postquam Princeps Aurentiorum haereticorum dux ibi obesset aliquot vicibus opem & amorem tulit, illi tandem dura fame compulsi in portum suum redegerunt ac diriperunt, & mox reculerunt ulterius protequi bellum adversus haereticos, & perducere reges, nisi sibi tollere stipendio, quod eis degeri praetendebant, ingressique ipsam civitatem, & alius ejus regionis Regi suppositas compulerunt ibi incolis illi dare victum laute, & solvere pecuniam, & occisantes eorum agros illinc praedari abigerunt, & incolae his compulsi ac irritati, armis in illos arreptis, eos compulerunt in ipsam civitatem, quae obsiderent, & incolae Brusselesium per eos caceratis ipsorum Reftoribus se vendicare indubertatem, & pro ea conservanda ipsi & alii eorum regionum incolae in ipsorum societatem acciperunt Principem Aurentiorum, ipsique sequentes conventionibus utrinque iniitis, & publicatae Graeviae octava Octobris, & dum Rex intenderet illos in sui gratiam recipere, eorumque privilegia confirmare, & ob id destinare ad ipsos Joannem fratrem suum ex Italia in Hispaniam vocatum, & praefectum,

dum, & Comes Agemonius filius Amoeuti profectus in Galliam ad ibi Regem propinquum suum, cum tentare incitare in Regem Hispania ejus fororem, & occupare regiones ipsas, tumultuantibus & indignis in Hispania ibi incolis, hacque reculerent facere Rex Gallie, & regalis Zampegni rector Antuerpiæ pro Rege Hispania, & ibi administratores Reip. & arcis præfectus, & tribuni Hispanorum in ea degentium vicem sibi promississent Hispanos, & incolæ se vicissim non molestarunt, & ubi Hispanorum hostes illic inviserunt Antverpienses illos non recepturos, & nec eis in Hispanos auxilium, illucque die tertia Novembris in mane accesserit Agemonius pedestribus circiter duodecim millibus Valentium, Germanorum, & Belgarum filii viginti tribus procre Zamperio supremo ducit, & equestribus octo centum sub proceribus Zavaro, & Zavaro fratre Principis Antiocti, & procre Herbellano supremo duce Germanorum, secumque ibi incolis junctis aciem obfiderunt ad ejus partem civitatem respicientem adductis quamprimum facies, luna & bombyce plena, ad eam vallandam, & illic deinde aggeres terreni cum propugnaculis construerentur ad prohibendum, ne illic Hispani, & alii milites ad ejus præsidium degentes possent exire, & in eos ex tormentis bellicis displosis globos, & pilas ferreas, ac marmoreas ipsos lacerare, & fame opprimerentur, & Principes Aurentorum alii militibus super navigiis viginti extra, & prope ipsam in flumine Scheide ex propinquo foret ad custodiam, per Hispanos accesserit aliis ex degentibus ad præsidia Aloibi, & Liræ, & municipiorum circumvicinorum, & illos profectus ex arce circa meridiana die sequente sumptis cibis, & potu in illos irruerunt circiter bis mille ex eis cum mille quinque centum Valentibus, & velutibus circiter quatuor centum sub vexillis sex eo in impetu illinc in civitatem exoneratis tormentis bellicis, & confertis manibus ad aggeres cum eorum custodiis, & inde expulsi, protectaque victoria coniecto igne in aedes pretoria, eisque & alia illo accensis, ex ipsi circiter viginti duo millia fuerunt, ex illis quatuordecim millibus occisæ, & multis captivæ cum Agemonio, ac Placono, Davaro, Zamperio, & Zamperio rectoribus, & Herbellano, dum illic assurgeret, in flumine submerso, & reliquis cum Aurario & suis ex fuga propeflis Flisingum, diripuerunt Antverpiam per quadriduum, exactis ab Italii, Hispania, Lusitania, & Germania ibi auris decem scutatis pro singulis centum valoris bonorum suorum, Gallorum autem, & Anglorum, & aliorum rationum mercatorum ibi degentium domibus depopulatis, & præda visoria immensis ibi facta in arcem paucis ex his amissa cum præda ipsa pedem reverterunt, & arcem aurora manserunt, Joanne Austriaco cum Octavio Gonzaga, & aliis octo ex nobilibus Hispania equi velocibus sepius mutatis ex Hispania per ibi Regem transmissi ad eos populos sedantes per Galliam ad ipsos properare, & de Parisiis appulso Lucimburchum, & huiusmodi dissiio illine progredi, & mox dum Augustani, Norimbergenses, & Francofordenses transmissi ad eum legati ab ipso requisiverunt, ut vellet statuere, quod Hispani, qui forent in arce Antverpiæ uterentur aliqui modesta in eorum mercatoribus, sibi restituta ipsorum mercibus, & bonis ex honesta aliqua pecunia dimissa, sive soluta, & Gallis circiter bis millibus ad eorum populorum opem in usum confectis, & ex eis nominis copis appulsi Gandavium, ibi arce ab eis populis recepta, & cum Principe Aurentorum societate confirmata, & Beuffellia publicata. Ex dum Hispanienses degentes ad præsidium Trajecti superioris sepe irrumperant agros

A ibi propinquos, eosque diriperent, ferro, & igne valarent, Austricus, conductis nonnullis turmis & cohortibus Germanorum ad finem tutum, innoxius fuit, una cum præfulis & aliis prælati eorum populorum, ipsi & Hispanienses conciliare, & ut ipsi populi fideles essent suo Regi ejus nomine ipsi oblata confirmatione privilegiorum suorum, sed nil operatus fuit. Ex Hispania mari deflinita tunc ingenti argenti copia in Insulubrum cuedenda in pecuniam.

Neapolitani indignati in eorum Proregem ex nimia arrogantia aulicorum suorum in eorum nobiles, & duro ipsius regimine in eos & cunctos alios ibi regni, multis ex ipsis nobilibus ac popularibus, eis impeditis multis criminibus, & aliis tunc carceratis, tum multatis, tum proscriptis, tum diversimode vexatis, prohibebatque eorum legatis in Hispaniam, ad ibi eorum Regem hanc significandum, Ferdinando Caralla ex ipsis nobilibus, & pro eis legatus, dum equis velocibus sepius mansit illuc properando appulisset Ostiam in Latium, ibi capto & conducto Neapoli ex consensu summi Pont. ad evitandam indignationem Proregis, nonnullis armorum motus concitaret de mense Novembris. Ex summo Pont. ad eos sedandum illos designavit legatum Joannem Riccium Cardinalem, & Pisum Episcopum. Notibus præcedentibus diem Lunæ decimam mensis Aprilis, & Martii primam mensis Maji cecidit prima, qui palmitum vitium producti in multa copia auerunt, & in multis locis agrorum Cremonensium, & Parmensis, & circumvicinorum præcedentibus ventis frequentibus Septentrionalibus cum gravi fragore præter statum temporis subsequato, cum multa aeris siccitas præcessisset, & æstus fuerit tepida, reliquis vis maturatis productum fuit vinum acidum, eisque ac fieri causata mediocritas, & lini modicæ. Die Veneris vigesima septima etiam Aprilis in mane, dum latrunculi circiter quadraginta ex illorum secta, quos errantes *cingari* vulgo appellant, delinissent in nonnullis sylvis agri Brisenensis, & per ibi incolas armis infestis tentassent irrumperere agrum Cremonensem trajecto flumine Olis utrumque agrum intermediente, resistebat & inuis custodibus impositis ad ejus ripas, ne patenterent aliquos, qui ex Mancu, ejusque agro ob pestem illic vigentem abissent, illud transgredi, tantus illos, & alios Brisenensis, & Cremonenses invasit timor, ut publicæ campanis ibi ecclesiarum ad tintinnum turmatum striperent arma, timentes illos esse aliquas acies hostiles, quæ vellent ingredi domos suas, eisque, ac alia ipsorum bona diripere, ex eisque aliquos captivare, & alio abducere, & ab ipso pro eorum redemptione pecuniam extorquere, ut illis resisterent, eodem timore illinc longe usque in agros Bergomensem, Laudensem, & Mediolanensem penetrato, ut ibi quocumque incolæ idem fecerint, licet nullos unquam aliqui viderint, nisi Brisenenses, qui nonnullis ex illis latrunculis captivarunt, & duxerunt Brixium, ubi iussu illis magistratum furcis suspensi fuerunt, per prodigiosos aliquos ex huius conceptu malo omne aliquid ex regionibus superventurum malum, & damnum. Et die Sabbati xiv. Julii hora vigesima in pagis propinquis Cremonæ per sex millia passuum versus Septentrionem inter Ortum & Occiduum eodem spacio cecidit nimbus cum grandine cassidinis tantum circiter octo, quæ vehementi vrorum turbæ tunc suborto exasperata & projecta fuerat multæ arbores, etiam proceriores, striditque fere omnes fructus super solo ibi tunc pendentes. Et nocte præcedente diem Lunæ octavam Octobris, qua hora quinta fuit deliquit luna, visus fuit in aere manare vapor igneus super urbem Romæ, & prope arcem Aduani per horas circiter tres tantis splen-

doris, ut ex eo cultus existeret super ibi turri fabulæ asperfaciendi fere extinctus remaneret. Venetia, Patavia, Mediolani, Mantua, & in nonnullis aliis municipiis Infuriæ flevit epidemia, ex qua plurimi, & plerique populi; & Veneti multi physici exilanti remanuerunt. Et Cremonæ, & in ejus agro viguit mirabilis corporum sanitas, quantum Farmensis & Placentini suspicati Cremonenses cum Mediolanensibus habere conversionem, eis secum habere commercia libera prohibuerunt.

A. C. Anno sequente Rex Hispaniæ de mense Januarii
1577 opera Jonæ ejus fratri recepit in sua gratiam Belgas, Batavos, & alios populos Germaniæ inferiorem, qui ab eo defecerunt, ad ipsum, & religionem Carolianam reverteri, illinc abscuntibus Hispaniæ, & aliis, qui erant ibi ad prædici adversus illos præter Valencias, sibi confirmatis illorum privilegia immunitatum, & aliorum eis antiquitus concessis, ac approbatis, & factis per Carolum V. Rom. Imperatorem patrem suum inviolabilium, & Guilelmo Aurelianorum Principe constituto rectori Batavorum & Zelandorum, ejusque approbatis conventionibus per ipsum initis cum eis populis, & Gandavi die octava Novembris publicatis, & per Hispanos dimissis archibus Antuerpiæ, & aliis ejus regionis demolendis, publicata ipsa conventionis de decima septima Februarii Brusseles, & die vigesima Martii Antuerpiæ, ibi arces per Hispanos consignata Duci Arelcori, & Valensibus, eum ingressis, & Joanne Austriaco per Regem constituto eorum supremo rectore, & magna cum pompa ingressis die prima Maji Brusseles. Et dum Rex Hispaniæ eis populi quieti curatus à febre tertiana, qua oppressus fuit de mense Martii, proposuisse una cum Scythiano Rege Lusitanie nepute suo arce constanti conscripto exercitu, & militibus clausis inferre arma Turcis, & Mauris infidelibus in Africa, illorum navigia latrocina sæpe infestantibus littora maritima Hispaniæ & Italiæ, & impedientibus, ne tunc ex Hispania & India ultra citroque trajici possent ipsorum navigia per Africam, illisque coercere, & Marnarchem Seryphum Regem ibi Fensum, & Regno suo expulsum per Memolucum patrum suum, cum ad eorum usum confugisset, in illud reducere.

Et Austriaco Redore suo apud Belgas, & ibi Magistratibus invicem discordibus in eorum regimine, ejusque, & plerisque aliis ipsarum Regionum incolis, perleverantibus in impia heresi, Austriacus mense Julio comitata Regina seniore Navaræ ex Belgis, ad quorum balnea fuerat salutis gratis, per eam, & præfulem Loodii summo cum honore suscepta, reverente domum se recepisset Namurcum, & in agris, & sylvis ei propinquis, solatii & recreationis gratia una cum nonnullis Belgarum proceribus sibi suis incumbere venustiori, & motibus literis ei per incognitum destituta, ut cave-ret ab insidiis in ipsum paratis per illos magistratus, quod à nonnullis eorum equestribus interceptur, omnia venustione eis proceribus, & aliis, qui secum forent, properevit Namurcum, & in ejus arces, & ad illos Magistratus datus literis de eis insidiis sibi patefactis, ut per ipsos ad eum transmissis duobus illorum præfulebus se executum, eos non fore illarum condicio, omnique opera & diligentia uteretur, ut earum auctoribus, ubi factæ fuissent, detegerentur, & ubi cooperissent, punirentur, & per Austriacum de præmissis omnibus ad Regem scriptis literis, ejusque tabulario prophanate in Hispaniam per ditionem Navaræ, ibi intercepto per Gallos tumultuosos, & per Navaræ Regem, habitis & transmissis ad Aurelianorum Principem, qui per ipsum collectis copiis suis militibus insinuat Antuerpiam, eamque ibi accolorum ope, aliis expulsi Germani & Valensibus, ipsam pro-

A. Rege custodientibus, occupavit una cum multis alim civitatibus, & oppidis ejus regionis, & mox die septima Augusti arce Antuerpiæ ab ipsis cruci-
B. thodibus habita, ejusque, & aliorum Belgarum rebellium julu ipsius parte demolita.

Rex ipse jussu copias Hispanorum, qui in Infu-
C. bria regione Italiæ subliterant, illinc accelerare adversus rebelles illos, & ad eos reprimendum alias copias Germanorum partes sua sequentium conscrip-
D. si, & per Austriacum, cum quo foret Octavius Gonzaga, ex regulis Italiæ, juvenis impigerimus, illas moveri bellum, & ipsi sibi electis protedore Aurelianorum Principe, & destinatis Legatis per illos Viennam Austriæ ad Rodolphum Carolum ibi residentem ei obtulerunt, quod ubi aliquem ex
E. ejus fratribus ad illos transmississet, ipsum recepisset in illorum domum, & cum eis non amisset, Mathias, frater suus minor natus, eo incito clam nocte precedente diem undecimam Octobris cum legatis ipsis ex Vienna abiit Coloniam, & ibi
F. sublevis, & post multos sermones cum rebelibus per ipsum & eorum internuntios factos, & utrinque propositis multis conditionibus, aliquibusque earum receptis, per ipsos illorum factus fuit Redor. Et trisine Melensie, & tribus aliis classis Hispaniæ onulis aureis trecentum militibus, & super quibus forent centum quadraginta navarchi, cum quadraginta nobilibus Hispaniæ, & præfule Valentis, & nonnullis Equitibus Melensibus jussu Regis ex Hispania trajicientibus in Italiam, ut Hispani ibi in Infubria degentibus solveretur stipendium, ut transirent in Belgas rebelles & alios, ad bellum illis intendendum, interceptis in mari per
D. pietas infideles, & abductis in Africam, Rex ad illos reprimendum constituit Scythiæ Vicarium suum Marcum Antonium Columnam procerem Rom. magistrum sui stabuli equorum in regno Neapolitano, qui proposito Fabricio filio suo per Martinum de Camis Hispaniam, dum esset Byzantii combustis tremibus sexdecim cum alia magna ex classe Turcarum subsistente in mari Aegæo, in tam congesto igne clam noctu supra protulim. Et nocte
E. precedente diem vigesimam secundam mensis Julii, & solemnitate diuè Magistane, dum esset Rex cum suis sulcis & purpuratis in arduis, quas superioribus annis constitui fecerat cum monasterio & templo celeberrimum, in quibus deprent religiosi Ordinis Carmelitarum beatissime Mariæ Virginis in vico appellato Extaralarum agri Mantue, seu Orisane civitatis tunc Madrid ex Hispania Tarraconense, & prope cum per leuca cuceret septem, & septies incolebat solatis, & aucupi, & venationis gratis ibi non existentibus ali-
F. quibus aliis ædificiis, subterio nimbis cum ventis, tonitribus & fulguribus, eis ædibus ab una eorum fulgurum perussis & fere confignatis, gravi Regis & secum commemorantium timore de periculo, & ibi incolatum stupore.

Et Cremonæ inchoata fuit Confraternitas sub titulo divi Jo. Baptiste in ecclesiæ Cathedrali, ubi est sacellum ei dicatum cum altari in parte superiori ipsius ad manum sinistram foras, crearet annum 1548. erectum summa & opera Joannis Boni de Geroldis tunc Archidiaconi, & mox Episcopi ipsius civitatis parue fuit, & in parte posteriori altaris adest amaranus, in quo maxima cum reverentia aservatur de membris, ossibus, cruro, cineribus, & reliquiis in tabernaculo, vasculis, urnis, & arcubus crystallinis, & aliis materiis deauratis, & deargentatis beatissime Mariæ Varg. & schæet de ejus capillis, vestimentis, cruro, & lacte, digni ipsius divi Jo. Baptiste, & Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, Andree, Jacobi Alphei, & Zebedi, Thomæ, Bartholomæi, Marthæ, Simonis, & digni Mathias, & ex cruro divi Pauli, &

maxilla divi Barnabae discipuli, Marci, & Lucæ Evangelistarum, Stephani Protomartyris, cum illo divi Laurentii, & ex carbonibus, quibus istum fuit corpus suum, & Martyrum summorum Pontificum, Clementis, Stephani, Sixti, Callisti, Lucii, & Fabiani, & episcoporum Bassiani, Apollonii, Eustachii, Blasii, Procopii, & Sebastiani, Dalmatii, Gorgonii, Christophori, Vincentii, Archelai, Georgii, Vitalis, Victorii, Marcialis, Dionysii, Viti, Faulstini, Pantaleonis, Proccati, Anastasii, Nicomedi, Theodori, Saturnini, Sigismundi, Pomponii, Quirinti, Herculani, Gregorii presbyteri, Joannis cleomefynarii, Sigibaldi Vincentini, Nicomedi, Sifinii, Cassiodori, & Germani, cum digito divi Dionysii, & Joannis, & Pauli, Colinae, Damiani, Gervasii, Prothasii, Cornelii, Cypriani, Babillæ, Simpliciani, Marcellini, Petri, Abdon, Sennen, Primi, Feliciani, Gordiani, Epimachi, Faustini, Jovite, Nazarii, Celsi, Abscondi, & Hippolyti, Irenei, Basilii, Laurentii, Pergentini, Felici, Tranquillini, Artemii, Candidi, & Paulini, Grifitii, & Darie, Quatuor Coronatorum, & Septem fratrum, & Felicissimæ eorum matris, & Confessorum summorum Pontificum Sylvestri, & Gregorii, & Archiepiscoporum Ambrosii, Geruntii, Colinae, Germani, & Episcoporum Nicolai, Gregorii Nazianzeni, Zenonis, Hilarii, Syri, Savini, Mazerii, Genesii, Simpliciani, Sabini, Egidii, Columbani, Germani, Leonardi Filletii, Benedicti Abbatis, cum brachio divi Maximi, Hircani, Barbariani, & Simonis monachi, & heremite, cum polvere divi Lazarii, & interala beati Facii, & sanctarum Virginum & Martyrum Catherinae, Cecilie, Agnetis, Lucie, Agathe, Margerite, Anastasie, Eusebie, Julise, Juliane, Theodore, Firmine, Thecle, Victorie, Candide, Paulæ, Concordie, matris divi Hippolyti, Gualperge, Helene Regine, & ex ligno, cui affixum fuit corpus Domini, lapide columnæ, cui fuit alligatum, ac lapide, super quo ex cruce depositum fuit expositum, Monti Calvarie, & Præsepis, in quo habuit ortum, solo ejus sepulchri, ac purpura, qua indutus fuit, & fimbriis vestimentorum suorum, ac Montis Sini, virga Moysi, velle divi Pauli, ac lapide, super quo sedit Elias Propheta, dum filium viduæ suscitavit, ac capitis divorum Homoboni, Himerii, & Arealdi, & dentis divæ Apollonie, & capite Samaritanæ, perlicite superioribus annis translatis, & ex capite divi Stephani erecto in parte superiori ejusdem ecclesie, & repositis in eo armario, & ipsi Confraternitati concessa, multis indulgentiis à peccatis per Gregorium XIII. summum Pont. & ex quibus maxime fuit in ecclesia parochiali, & collegiata divæ Agathe, & olim culta per Canonicos Regulares divi Augustini congregationis Lateranensis Romæ in quaque tabernaculis, & duobus capis deservatis, cum reliquis Sanctorum Damiani, Ursicini, Irenei, Marcelli, Mauratii, Cassiani, Romani, Floriani, Hippolyti, Tiburtii, Valeriani, Savini, Martini, Sixti summi Pont. & martyris, Papii, & Theophili episcoporum, Quadraginta Martyrum, & Adalberti confessoris, divarum Agathe ejus velo, Barbaræ, Julise, Mariæ Ægyptiacæ, & ex ejus brachio, Firmine, & undecim milium Virginum, cum ossibus divi Jacobi Apostoli Alphæi, ubi anno sequente inchoata alia Confraternitas sub titulo Conceptionis B. Mariæ Virg. Antonii Trecco ejus prepositio procurante, & etiam in ecclesia parochiali D. Sanctæ Mariæ in Bethleem cum reliquis sanctorum Nerei, Archelai, Floriani, Joannis summi Pont. Martyris, Antonii, & Ursule, & ex cerebro Innocentium, cum articulo digiti divæ Magdalene, & lapide sepulchri B. Mariæ Virginis, & ejus lacte, & indumentis di-

vi Antonii, & maxilla divi Gerardi fecit divi Alberti, & articulo digiti divi Homoboni, & ex lapidibus appositis D. N. Jesu Christo, dum jejunasset in deserto per quadraginta dies per Satanam cum tentando.

Et in ecclesia divi Petri Apostoli erecta una cum ecclesiis divorum Pauli, Salvatoris, Tiburtii, ac B. Mariæ Virg. Archangelorum anno 1064. ex voto Ardinghi de Judicibus filii Albizoni, & Editæ uxoris, eorum bonis sibi legatis, prius culta per Monachos Ordinis divi Benedicti anno 1074. receptis in protectionem per Alexandrum Secundum summum Pont. & mox anno 1440. per Eugenium summum Pont.

Pont. concessa Canonicis Regularibus divi Augustini Ordinis Lateranensis, tunc incolentibus ecclesiam divæ Agathe, & ejus ædes anno 1468. concessa per Callistum Tertium summum Pont. Jo. Baptiste Archidiacono nob. Cremonensi, & tunc ex scriptoribus Apostolicis, & factis ejus ecclesie divæ Agathe prepositis, ipsi Canonici remanentes usque in præsens in ipsa ecclesia divi Petri, & ejus ædibus, in qua asservantur summo cum honore in tabernaculis idoneis corpus divæ Mariæ Ægyptiacæ, cujus solemnitas celebratur quatuordecima secunda Aprilis, dum circiter annorum 317. ortus Domini, postquam ex vita impudica ad pudicam ex virtute omnipotentis Dei, & opera B. Mariæ Virginis profecta Hierusalem ex Ægypto, una cum nocturnis peregrinis, ad visitandum sepulchrum ibi D. N. Jesu Christi, asperum & solitariam vitam ducendo ad se expandi ad peccatis, quæ commiserat in heremo regionis Palestine illius vicinæ per annos circiter quadraginta septem, a divo Zozimo illic Abbate reperi fuisse, & sibi facta confessione peccatorum, & ex ejus manibus assumpto venerabili Sacramento Eucharistie ipsum ibi commiserit, cum capite ipsius divi Zozimi, & ex capitis septem fratrum martyrum, & ex præsepis, in quo D. N. Jesus Christus in lucem productus, repositus fuit, & columna cui fuit alligatus, & ex ipsius coronæ impostis ejus capiti tempore ejus passionis, & ex velo B. Mariæ Virginis, & ex ossibus Andreæ ex Canonicis ipsius Regularibus, & ex dentis & ossibus divæ Cecilie virg. & mart. & cimeribus sanctorum Alexandri, Sifinii, & Mauratii, & ex cilio divi Raymundi, & S. Eustasie virg. & mart. & ex reliquiis D. Hippolyti, Quirinti, & Julise, Sebastiani, & Victorii mart. divorum Alexii, Chrysostomi, & Martini confessorum, & S. Mariæ Magdalene, & in ea ecclesia parochiali divi Pauli ex eodem præsepis, & una ex ipsi spinis, & ex rosis productis in horto, in quo captus fuit, & ex porta aëris Hierusalem, per quam transivit, dum duceretur ad patibulum crucis, & tabula ipsius, super qua scriptus fuit titulus crucis, & uno ex lapidebus camere, in qua Angelus Gabriel annunciarit B. Mariæ Virgini ipsum Jesum Christum ex ea nasciturum, & solo ubi sparsit lac, quo ipsum aliebat, & ex capillis, & vestimentis, & velo ipsius, & ex humo loci, in quo Innocentes infantes fuerunt affecti martyrio, & perierunt, & ex ossibus alterius brachii unus ex eis, & de collo divi Jo. Baptiste, & uno ex digitis divi Philippi, & ex ossibus & capillis divi Andreæ, & ossibus & cilio divi Thomæ Apostolorum, & de ossibus divorum Laurentii, Anastasii summi Pont. Grifitii, & Darie, ac Blasii, & ex ossibus divi Antonini, & alterius brachii divi Damiani, & particula unius ex ossibus capitis, & reliquiis divorum Martini, & Colinae, & capite divi Antonii Episcopi, & confessoris, & ex altero genu divi Christophori, maxilla divæ Apollonie, & ex capite divi Theophili discipuli divi Pauli, & dentis unius ex quatuor Coronatis, & illo divæ Ursule, & liquore divæ Catherinae, & ex terreno, ubi mortuus est diva Mag-

dalera, solo montis Sinai, in quo Moyses dedit Hebraeos praecepta, & legem Dei, & ex cinctio divi Gulielmi, & divae Mariae, & canisla beati Facii, & ex reliquiis divorum Simonis, & Judae Apostolorum, Innocentii furem Pont. Simpliciani, Nerei, Nicolai, Babillae, Grifanni, Marci, Marcelliani, Christophori, Clementis, Hippolyti, Cosinae Abbatis, & Felicium, & Sanctorum Rufinae & Secundae.

Et in ecclesia etiam parochiali divi Martini corpus divi Alberti, & ejus caput in pyxide, & ex brachio divi Jo. Baptiste, & ex ossibus divi Laurentii, & ex reliquiis divorum Romani, Mauriti, Marci, Marcelli, Feliciani, Vincentii, Germani episcopi, undecim milium Virginum, Apollonii martyris, ex discipulis D. N. Jesu Christi, sanctae Dulcissime virg. & mart. Quadragesima martyrum, Tyburii, Valeriani, Marthae Apostoli, Anastasio episcopi, Nicolai, Grifaberti, Bernardi, Leonardi, Donati, & Himerii episcoporum, & confessorum, & Clementis summi Pont. & divarum Agnetis, Agathae, Luciae, Mariae Aegyptiacae, & Christianae, & ex veste B. Mariae Virg. & divi Bernardini, & ex brachiis Innocentium, & brachio divi Fermi, & ex digito pedis divae Barbarae, & ex brachio divi Theobaldi. Et in ecclesia parochiali divae Helenae alterum brachium etiam divae Barbarae. Et in ecclesia etiam parochiali divi Prosperei ex reliquiis divorum Michaelis, & Benedicti. Et in ecclesia etiam parochiali SS. Nazarii & Celsi, & eorum reliquiis, & de Sudario, purpure, & alia vestimenta, & fimbria D. N. Jesu Christi, & lapide, super quo fuerunt divisa ejus vestimenta tempore ipsius Passionis, & de eo, super quo sedebat beatus. Maria Virgo, dum cum lactaret, & thalamus, in quo oravit, & veste, & alia vestimenta ejusdem beatissime Mariae Virginis, & ex vestimentis divi Joannis Apostoli, & Evangelistae, & cruci unius ex Innocentibus, & ex osse alterius humeri divi Paulini, & capitis sanctorum Erasmi, & Genesii, & alterius humeri, & duobus ex capitulis divae Magdalene, & oleo emanato ex ossibus divae Catharinae, & reliquiis divorum Jacobi & Bartholomaei Apostolorum, Ambrosii, Vincentii, Florentii, Julia, Alberti, Babillae, & Simpliciani, Zenonis, Domitii, Archelii, Pancratii, Nicolai, & Quadragesima Martyrum, & Mischaorum, & divarum Clarae, & Anastasiae. Et in ecclesia Prioratus S. Sylvestri, de ossibus ipsius, Babillae, & Simpliciani, & ossibus & pelle sanctae Eusebiae martyris, & ex ossibus divi Augustini, & de ligno Crucis, cui affixus fuit D. N. Jesus Christus, & porta aurea, & capillis divae Mariae Magdalene, & de reliquiis SS. Marcellini, & Petri, Valentini, Anastasii, & Cosinae. Et in ecclesia S. Erasmi de ligno memoratae Crucis, & lapide monumenti, in quo corpus ipsius D. N. Jesu Christi ab ipsa Cruce acceptum positum fuit, ac beatus. Mariae Virginis, & ex osse divi Gelsii, & digito divi Peregrini, & maxilla S. Mariae Aegyptiacae, & manu Longini, & ex corona divae Catharinae, & veste divi Francis. Et in ecclesia divi Pantaleonis ex brachio ipsius, & ex ligno memoratae Crucis, & ex ossibus sanctorum Prothasii, Gordiani, Epimachi, Stephani, & Emerentiani, & reliquiis sancti Ambrosii, & ex palma beatus. Mariae Virg. & ex capillis divae Mariae Magdalene. Et in ecclesia divi Galli ex maxilla divi Simpliciani. Et in ecclesia sancti Syri, nunc Sepulchri, ex osse divi Arelidi, capilla divi Andree, & ex spongia, qua porrectum fuit acetum cum felle mixtum D. N. Jesu Christo cruci affixo. Et in ecclesia monasterii Monialium divae Monicae Ordinis de observantia divi Augustini, situm in parochia S. Bassiani, ex osse alterius be-

A chii divi Sebastiani, & colli divi Blasii, & ex reliquiis Innocentium, & ex ligno crucis Dominicae, & sepulchro est cadaver Blanche Franciscanae filiae naturalis Francisci Primi Sforzae Ducis Mediolani, defunctae anno 1516. aetatis sexaginta, dum viveret in eo monasterio per annos quadraginta septem, & ejus opera aedum fuit opibus ipsius monasterium facta longa lita per ejus Moniales cum Monialibus D. S. Mariae de Columba Ordinis Cisterciensis divi Bernardi.

Et in ecclesia sancti Vincentii ejusdem, ac divorum Arelidi, Quiritii, & Simpliciani, & Longini martyrum, & divi Luciae Evangelistae, & ex latere Boaze Mariae Virg. & ex reliquiis undecim milium Virginum. Et in ecclesia divi Leonardi ex reliquiis ejusdem, & divi Theodori, & ex vestimentis divarum Mariae Magdalene, & Mariae Bononiae, & Jacobi, & ex solo, in quo fuerunt reperti tres discipuli, ac fuit caput D. N. Jesu Christi, ac croce in qua flectit. Et in templo divi Gregorii presbyteri & martyris, erecto in parochia S. Michaelis, aedum ejus ossa cum duobus fructibus sanctissimae Crucis D. N. & bis ex digitis divae Brigide, & ex reliquiis divi Joannis Apostoli & Evangelistae, & aliorum Apostolorum ex ipsa ecclesia translata cum eis ossibus in ipsum templum tempore ejus erectionis, factae anno 1569. sumptu ibi vicinorum. Et in ecclesia divi Bartholomaei culta per Religiosos Carmelitano maxilla divae Apolloniae, & caput divi Gudonis Alberti episcopi & confessoris.

Et in ecclesia divi Lucae, culta per Religiosos tertii Ordinis de observantia divi Francis, praepositorum capituli divi Lucae. Et in ecclesia praepositorum divae Lucae parochiali, erectae jam annis circiter novem centum sexaginta, dum Longobardi Italiam domarentur, reliquiae divorum Tiburtii & Valeriani fratrum, Romae decem quatuordecim Maji martyrio affectorum, Urbino summo Pont. & Marco Antonino Helio Gallo imperante, cum brachio & manu divae Firmus martyris. Et in ecclesia divi Egidii, etiam parochiali, & olim collegiata, brachium divi Sebaldi martyris, & ejus solennitas celebratur quotannis die vigesima noni Januarii. Et in ecclesia divi Cataldi vicina Mortae de Bellafis diocesis Cremenensis ex reliquiis SS. Thomae Apostoli, Silvestri, Felicis, & Agapeti, summorum Pont. Nerei, & Archelii, martyrum, Eusebii, Bassiani, & Theodori, ac Eliaboth matris divi Jo. Baptiste, & Justinae mart. & quibus temporibus, & per quos, & quorum opera translata fuerint in ipsas ecclesias, reperire non potui.

Ad principium mensis Junii Romae uxor Leonardi Botza J. C. & ex iudicibus criminalibus, prodigiose peperit duodecim fructa carnis animata cum aliqua effigie humana, & oculis, vulgo *mala* appellata. A die prima usque ad diem tertium decimum Maji pluviae fere continue cum gravi viguerunt frigore. Et in agro Tuderis occidit ingens grando, & Occanus egressus ejus littora Hollandiae, ac regionem sibi propinquam, eas inundavit, dimissa ibi multa piscium copia, cum duabus balenis ingentis longitudinis & crassitudinis, omne ob id per ibi rates capto, grave bellum, seu duram famem, vel diram pestem in eis regiosibus fore debere. Et hora secunda noctis praecedentis diem tertiam Aprilis per hora tres, & minutis quadraginta duas, & hora septima noctis praecedentis diem vigesimam Septembris totidem horas, & minutis quadraginta, luna pella fuit deliquitum. Et in crepusculo noctis praecedentis diem Mercurii tertiam decimam mensis Novembrii, cum luna foret in Occasu versis Septentrionem, apparuit stella cruxim valde splendida cum coma versus Ortum in gradu vigesimo octavo Scorpionis, & Capricorni vigesimo, & in decimo ipsius Saturni, & exaltatione, &

de termini Mercurii apud altum Aquile cum quadrate Jovis, per heas circiter tres coloris primi nigri, mox albi, & subinde rubri, cundo versus Orem, & inclinando versus Septentrionem, & succellive in crepusculo cujusvisque noctis per dies quinquaginta octo finitis: die nona Januarii subsecuti Limites, & l'aghus Cypri urbes terramotu diu curiter viginti octo qualitate fuerunt gravi ibi damno illato, & etiam Brixia, & mox dux peste infestata, quampsumis ex illa ibi, ac Mediolani, Papie, & Vincetie, & Lugduni, & in eorum agris mortuis, & Venetiis voto emisso per ibi Ducem, Ecclesiasticos, senatores, ac populares constructi faciendi in vico Judaeæ ad honorem Christi Redemptoris tempore magnificum cum adibus die vigesima quinta mensis Martii proximi, & solemnitate nostra Redemptionis assignatum religiosi Capucini, Ordini dei Francisci, ut in eo habitando in ipso acibus celebrarent officia divina die & nocte, a peste illa liberati ex gratia omnipotentis Dei. Et Aloysio Mocenigo eorum Duce die quarta Junii, & anno secundo Ducatus sui mortuo, surrogato Sebastiano Veneto die duodecima. Et hora circiter decimam nonam die Veneris vigesima mensis Decembris, in unum ex caminis adium Ducalium, omnium Italæ amplissimarum & pulcherrimarum, majorique pretii, in quibus resident ibi Dux, & se frant fere omnia officia, quæ Venetiis exercitorum, & habentur comitis iuxta ecclesiam in honorem divi Marci celebrantur, & ad forum illic majus, & prope flagnum ibi maritimum. & in earum parte oratione, & opulentiore, & propinquiori ipsi ecclesie, & se protendente usque ad portem paleæ nuncupatum, accensio igne culpa unum ex illa habitantibus pars ipsa contigit, una cum multis scripturis tam publicis, tum privatis in ea aservatis, & aliis ibi existentibus, & nonnullis ex illis habitantibus, dum illud incendium duraret usque ad horam fere septimam, qua extinctum fuit, factio ibi concursu per populum Venetum, ad illud extinguendum, quibuscumque Senatoribus, & magistratibus Venetis, eorumque apparitoribus id procerantibus, statuta marmorea Justitia ei parti affixa in fronte verius forum deformata ejus capite, manibus, cruribus, & pedibus cum ense, & examine in ejus manibus retentis consumptis, & in die precedente ex procella in eo flagno suborta nonnulli quoque navigis submersis cum botis, & nautis, & aliis circiter centum viginti, qui erant super eis. Mense quoque Martio visis tumis piscium in eo flagno insulorum præter novem supermatantiam uno attonitorum, ex quibus multi forent ventre supino.

Columanus Balletus Cremonensis, dum postquam fuit ætatis maturæ promotus ad sacerdotium ob ejus doctrinam grammaticæ, & humanitatis, electus fuit plebanus ecclesiæ sancti Mauriti Diecesis Cremonensis, Papie, dum ibi doceret eas artes, obiit de mense Maji ex epidemia illic vigente. Dececidit & Calistus Divitibus, Rhena cognominatus, ex Canonici Regularibus divi Augustini, insignis Theologus, & concionator, & ob ejus doctrinam factus episcopus Caleni, vulgo *Canale* ex Campaniæ felici, & Hieronymus Politiuz ex Religiosi ordinis Prædicatorum de observantia divi Dominici, etiam eruditus Theologus, & concionator, & ob ejus quoque doctrinam factus episcopus Trebularum, seu Tribi, in Umbria Ducatus Spoleti, qui fuerunt Cremonenses. Non viguit grave frigus, nec vehemens calor, & ex fundis Cremonensibus & Parmensibus fuit perceptum congruus redditus frumenti, vini, & fœci, & ex agro Transpadano Cremonensium & Parmensium habita fuit copis portorum, Cremonæ rectore Raphaelæ Arcumanico Hispano, & Camillo Porro prætori,

cum fuerit electus præfectus reddituum extraordinariorum Regionum, ac annonæ, & fluminum in dominio Mediolanensi, suffecto Camillo Cathano Vayano, etiam J. C. Mediolanensis, & Regio denatore. Et Camillus ex illis tribus Comitibus de Perisio Cremonensis decessit in insula Melite violenta morte, dum ibi effet ex Rever. Militibus divi Jo. Baptistæ.

Anno sequenti Rex Hispaniæ multa passus fuit infortuna, plerique Belgis, Batavis, & aliis populis Germaniæ interioris Septentrionalibus ibi finitimis recusantibus ejus dominium, ac Hispanorum regimen, & prædium, & sanctissimæ Rom. Ecclesiæ obedientiam, ac divina sacramenta recipiuntibus, & doctrinis impiis Lutheri, Calvini, & aliorum hæresiarum infectis, & armis Hispanienses, ac religiosi, & catholicos ibi infestantibus, & ex illis decedens militibus pedestribus, & mille equestribus duxce regulo Montagnoni, dum propolissent obsidere Nismurum, in cujus agro foret Joannes Austricus, vicarius ipsius in ea regione viginti milibus pedestribus, & his milibus equestribus, & castrametarent apud ibi oppidum Gibelli propinquum cultus Hispaniensem per sex milia passuum, & ex eis die ultima Januarii Alexandro Farnesio Principe Parmæ & Placentiæ, & vicario Austriaci, tribus milibus pedestribus Italiam in illos progressu, & Octavio Gonzaga bis milibus equestribus cum subsequente, ipsi motis castris vellet progressu, utriusque consertis manibus ibi propigara, ex eis multis tum occisis una cum supremo eorum duce, tum captivatis una cum regulo Guigni ex illorum primoribus ducebatur, & valde tremore, & ex ipsis tantum quatuor milibus pedestribus fuga prolapsi in ipsum oppidum, post se dimissa triginta signis, & quatuor vexillis, cum multis impedimentis magni valoris per victores habitis, & prosequuta victoria obsidio eo oppido, & sibi decido per quatuor cohortes, & quatuor centum equitres dimissos ad ejus prædium sex tormentis bellicis cum alio oppido ibi propinquum iuxta flumen Mosæ, ad cujus prædium erant alii eorum milites, quibus prohibebatur per ipsum flumen conducta annonam ex Gallia Celtica Nismurum, & per illos in eorum auxilium, ut Hispanienses possent resistere, accersitis Regina Angliæ, Hercule Duce Alantoni fratre Regis Gallorum, & Casimiro regulo Germano, & iecum cum Com. Palatino, ac Rege Sueviæ, & Danici, & Duce Saxonici, & Lubecensibus in Hispaniarum Regem percussio foderet, & Duce Engolismensium, nonnullis copiis Gallicis mense Junio, & Casimiro aliis Germanorum sub stipendio Regine Angliæ, ad illorum opem profectis, & inter illos ac Mathiam Austricum, Principem Aurentiorum, Ducem Arisforti, & Com. Egnontis divisa ea regione, & ex ea assignata Mathiæ Brabantia, Duci Alantoni civitate Montis cum tota ibi proxima regione ad fines Gallie Celtice, Principi Aurentiorum Hollandia, Zelanda, & Frisia, Casimiro Comitibus Lucemburgi, Laburgi, & Soldaci, Duci Arisforti Comitatu Bouchains apud flumen Scheldam inter Valentinas, & Samorobricum metropolim Comitatus Oflervandes Ambianorum, olim Nerviorum, & Comiti Egnontis Comitatu Here apud Terosnam, & ad fines Atrebatum, & constituto per eos populos ipsorum exercitus duxce supremo Alantoni iecum mense Augusto convento pro eis militare decem milibus pedestribus, & bis milibus equestribus ejus proprio are per sex menses, & mox sex milibus eorum are, ut omnia, quæ ex ea regione armis recepta fuissent citra flumen Mosæ, essent juris sui, sibi per illos dimissis municipiis Landresii, Alantici, & Beovri, & inter eos ac Hispanienses multis communis præliis diverso Marte, in quibus multi occu-

Na a n n 3 bae

boerint, & multi vulnera remanserint cum Principe Parmæ, & Octavio Gonzaga, & multi capti, plurimi municipia ac loca ibi directis, igneque, & ferro diratis, dum noluerint ibi incolæ se eis permittere, & per illic hæreticos instigatos ab illorum concionatoribus, perseverando in illorum inchoata impiecat adversus catholicos, religiosive, eorumque bona divina, templa, & sacramenta, & reliquias Sanctorum. Et Gandavi furcis suspensis prætulibus ipse, & Beugie, & Duce Aricori, & fratre, ac regulis Montagnini, Egmontis, Capuli, & Gandavii ex illis hæc ægre ferentibus, eis dimissa, & profectis Liliam nonnullis copiis pedestrium & equestrium, & peste, fame, & ferro ex illis circiter octoginta milia peremptis, per Rodolphum Cæsarem, & Electores, & multos alios ibi ac Germaniæ præfatos procurata concordia inter Regem & illos hæreticos, & per Regem commissa omni eorum, ac ipsius differentia Rodolpho nepoti, & sororo suo, & ob id ad eum destinato Carolo de Aragonia Duce Terræ Norvæ, & per summum Pont. Jo. Baptistâ Cassiano præfate Rosani transmissio legatis jam per summum Pont. Regi subministrata pecunia ad reprimendum hæreticos illos ex ære ecclesiastico. Et dum Colonie convenire decreverint una cum ibi præfate, ac præfatus Heriboli, Virmbergi, & Comite Sarmbergi legatis Cæsaræ, ac Archiepiscopo Moguntino & Treverensi, & legato Regiæ Angliæ, & agnibus illorum rebellium, Joanne Austriaco oppresso febre acuta, & lentigibus, ac fluxu ventris, ex eis die prima Octobris annorum viginti novem mortuo in propugnaculo Bussi, erecto in agro Namurci adversus hostes, ejusque cadavere delato Nannum, & ibi in ecclesia majori exposito multa pompa, & illinc mox in Hispaniam translato, & sepulto in ecclesia divi Bartholomæi Excuriatum, eique successore Francisco vicario suo, & per eum regis copiis cum rebellibus commissis multis præliis, eisque gravibus affectis ciadibus, & die vigesima secunda Septembris hora octava noctis in civitate Madridi mortuo quoque Vnciusso Austriaco filio Maximiliani olim Cæsaris sororo, & nepote suo, & magno Priore Castiliæ, ejus successor Maximaliano fratrem minore nato, & die decima octava Octobris Ferdinando filio suorum circiter quique ex humana rapto, ei, ac patri Carolo annorum circiter duorum, & Philippo nato nocte præcedente diem Dominicam tertiam decimam mensis Aprilis, & die prima Maji, & solemnitate divorum Jacobi & Philippi baptizato, & etiam viis sanctis Catharina forore Caroli patris, & reliqua Joannis Lusitanæ Regiæ anita, ac Schustiano etiam Lusitanæ Rege filio Joannis Secundi, & nepote suo ex forore Joana, die quarta Augusti in confilio facto exercitui suo in Mauritania cum ibi infidelibus, & Joana filia Ferdinandi olim Cæsaris, & uxore Francisci Ducis Florentiæ, ibi ex abortu die decima Aprilis propinqua sua, & anno præcedente die Lunæ octava Julii Maria, filia Odouardi Ducis Braganziæ Lusitanæ, & uxore Alexandri Farnesii Principis Placentiæ & Parmæ, castissima, & valde proba, etiam nepes sua Parmæ, & Barchinone ad finem mensis Junii inundata per biduum, & de mense Decembris Medius civitate Asturiæ Hispaniæ, & ibi regione propinqua per passum circiter sexaginta milia terræmotus concussus, & ibi infinitis edificis dirutus, incolarum illic multorum oppressione, & aliquorum ex eis eade, & aliorum debilitate, & superfluum gravi damno, & timore, & his omnibus infortunis constanti animo pallis, & omnipotenti Deo actis gratis, & precibus supplicibus per eum catholicum, & fere iusta ubique in regnis, & domini sui per illic religiosos, & seculares. Christiani, Christiani omni

A Regis Sueviæ, Daciæ, & Gothiæ, & illic expulsi, filia ex Isabella forore Caroli V. olim Imperatoris, & prius nupta Francisco Secundo Sforia olim Duci Mediolani, & eo mortuo Francisco olim Duci Lotharingiæ, die vigesima prima Novembris accessit Cremonam, & ibi summo cum honore suscepta per illic magnificas Regios, nobiles, & populares ex ordine Regis Hispaniæ propinqui sui, & hospitata in ædibus magnificorum de Trecechi vicus sancti Agathæ per dies septem, illic appulsi navigio averio flumine Padi, ejusque aquis augescentibus ob frequentes pluvias tunc cadentes, ex Mantua, illic profecta adveniens ex Ferrara, & templo honorabili Laurenti in Pieno erecti in honorem B. Mariæ Virg. ei oblati donis multo pretii pro recuperanda ipsius pristina valetudine.

Rodolphus Cæsar Sablonæ oppidum ex diocesi & territorio antiquo Cremonensi, ad intercessionem, & in gratiam Veispasiani Gonzagæ eidem dominantis erexit in Ducatum, ejusque tit. insignivit ipsiusmet Gonzagæ. Domestico Augusti ab impio hæretico Hollandiæ ibi periculo sacerdoti portante venerabile Sacramentum ad infirmum, & cum e maibus ipsius cecidisset eo sepius pugone ingenti rabie confuso, ex ipso aliquo effuso sanguine illic conservato, & hæretico furore correpto, & mox mortuo, ingens procella in mari ibi propinqua supervenit cum ingenti pluvia, & turbine ventorum, & æris obfuscate. In Pannonia apud Budam & Danubium die duodecima Februarii apparuit monstrum cum quatuor brachiis, & manibus, ac aliis, duabus auribus sinistris, cruribus hispidis instar Satyræ, pedibus leoninis, & oculis emittentibus flammam ignis, in quoscunque obvios fixa gravia impetu projiciente, & ex illis multos percutiendo. A die tertia decima ipsius mensis fere usque ad diem vigesimam secundam Aprilis Quadesima vigente fuit aer mobilis, & caliginosus, & pluvie ceciderunt frequentes. Hora tertia noctis præcedentis diem Martis primam ipsius mensis ære pluvioso, & ventoso confecta stella crinita cum cauda bifurcata instar draconis, & die quinta decima Julii taberna pontificis aromataria ab igne correpta, & ab eo illic aromatibus & aliis valoris aureorum circiter mille consumptis, & nisi ibi incolæ illic accurdissent, & ignem extinguiscent, ipsa, & multa alia ædificia ibi propinqua ab illo consumpsit remansissent. Et etiam nonnullis Hispaniis, & Lusitanis illic degeneribus, & uno ex illis sacerdoti verba profertor, & invicem conjungendo matrimonio exierandum victimam Sodomitæ exercebant, delatis ibi magistratibus criminalibus, ex iustis eorum carcervatis, & de illo vitio convincitis ultimo supplicio pro eo affectis.

E die Jovis decima Aprilis intertexerunt à Septentrione & Meridie venti frigidissimi, qui durarunt per dies & noctes fere decem continuo, ex quibus pleneque vires in Gallia Citalpina auerunt, omnesque fere fructus in agris pendentes damificati fuerunt. Et nocte præcedente diem sabbati duodecimam subito incendio casuali Mediolani in una ex tabernis ibi vicus fabricantium, & venditionum arma, flantibus ipsa venit, ipsa cum aliis quinque cum supellestiale, que in eis reperiebatur, valoris aureorum circiter triginta millium, combusta remansit, igne extincto die ipsa sabbati. Eodemque mense Faventiæ in lacum producta fuerunt duo monstra, quorum unum fuit cum capite, & unguibus mustele, & aliis membris humanis, alterum cum capite equino, & duobus oculis in pedore, & cauda draconis, & latum mormo. Die prima Maji ex pernicioso grandine, qui cecidit in multis pagis, viis, & municipiis Gallie Citalpinae segeter, & aliæ fruges pendentes in agris fuerunt attrite, & valde damificatæ, & superventa grani sepes siccitæ, ex ea causata fuit modica copia lini, feni, leguminum,

F

nam, & ceterum. Arx Budæ eodem mense, & arx Mentis Calvi Marchionatus Montisferati de mense Junii clara die fuerunt percussæ fulgure.

Et inter horum notam, & decimam diei Dominice octavæ Junii auditus fuit Cremonæ tremor, & ex eo in Dalmatia, & ad fines agri Bononiensis & Florentini, aperti fuerunt montes, & multa ibi ædificia corruerunt, multorum ibi incolarum oppressione, & ex eis aliquorum cade, & aliorum debilitatione, & navigia circiter centum, dum forent in mari Dalmatiz, obruta remanserunt cum multis, qui super eis erant. Et die Mercurii vigesima quinta ejusdem mensis in mane orto vehementi turbine ventorum cum grandine ingenti in agro Ferrariensi, ibi grave damnum illatum fuit, & dum Alphonsus ibi Dux decerneret venationi in campis illic latissimis, & ad ipsum procellam evitandum confunderet cum aucibus, & nobilibus, quos secum habebat, currus, ut properarent in loca tuta, & transirent prope flumen Padis illic labens, multi ex eis projecti fuerunt in flumina ipsam, & in ejus aquis obruti remanserunt, & ubi per multos ex suis, qui ad ejus opem accurrerunt, non fuisset retentus, idem infortunium quoque incidisset. Et prope Pataviam per quædam nulla passum ex fulgure, quod illic ceciderat, ædificiis multis combulsa illatum fuit damnum auroreum circiter mille. Et in mane diei quinquaginti Augusti, & solemnitate B. Mariæ Virginis ob miraculum nivis ex eis cecidit sere tunc ubique claro, & sole lucere in solo Casamento Ludovici de Figulais in vico Madagnazi Diocesis Cremonensis, & agri Cremonensis, habitato per Andream Coltam. Et die decima nona Octobris ex procella, sacra aquis maritimis prope & intra civitatem Venetiarum, & tumefactis fluminibus, & eis aquis unicus ob pluviam diem sexdecim contumens, urbs ipsa inundata fuit, & grave damnum ibi incolis illatum, dum irruerunt plerique eorum domos usque ad primam ipsarum contigionem, & etiam Genue, & aliis civitatibus maritimis Italie. Et nocte præcedente diem vigesimam tertiam Novembri inter horum septimam & octavam Romæ, & multis aliis in locis, visa stella summi sideris etiam bifurcata. Et de mense Decembris ad oppidum Buari Mauritaniz Tangitanæ ex terræmotu multa quoque ædificia corruerunt plurimorum oppressione, & aliquorum cade, & aliorum debilitatione, multorumque navigiorum, quæ fuerant in ibi mari naufragio, superfluitum illic incolarum shapare & timore. Bernardus de Gattis, nuncupatus Solarius, egregius pictor, origine Papiensis, & cum impuber una cum parentibus ex Papæ ob bella, quæ tunc ibi, & in tota Insulbris, Gallia Subalpina & Transalpina vigeant, Cremonam accesserit, ibi substitit, & lures suos elegit, & fuit educatus, & receptus inter illic cives, ac perit.

A. C. Anno subsequuto Gregorius summus Pont. & Rodolphus Cæsar una cum præfibus Mogantino, Treverensi, & Colonienſe, ex Electoribus Imperatorum, auxilii sunt Belgis, & Germanos transrhenanos sibi finitimos, rebelles sanctissimæ Rom. Ecclesiæ, & Catholicæ M. Regis Hispaniæ, reducere ad verum Christi religionem, & obedientiam Regis eorum domini, sedareque bellum grave inter illos ac Regem vigens, eorum exercitibus regem ipsam dripiensibus, ac ferro & igne evergentibus, rebellibusque illis insequentibus ibi catholicos & religiosos, cum occidendo, ipsorumque bonis, ac templis divinis, & monasteriis diruendo, inde imaginibus & statuis divinis abstratis & fractis, & venerandissimis sacramentis baptismatis, crismatis, olei infirmorum, & Eucharistiæ dissipatis, & pedibus conculcatis ignominiose per illos, defuncto per summum Pont. legato Jo. Baptista Cathaneo

A præfule Rotari Viniom Austriæ ad Rodolphum, & illinc cum Carolo Aragonio Duce Terræ Novæ Siculæ, ad id destinato per Regem, ac præfibus Heribolis, & Viremburgi, & Comite Sutenburgi legatis Cæſari, & Mogantino & Treverensi, anno præcedente profectus Coloniæ, & cum ibi prædile in unum coactis, & illinc lapsus per eos transmissis nuntiis montium rebelles, ad eos destinandum ipsorum legatos legitimos, illique redeuntibus ad obedientiam sanctissimæ Sedis Apostolicæ, ac Regis ex ejus ordine præcipuo, & naturali clementia per legatum suum oblata pace, & venia rebellionis, confirmatione quorumcunque immunitatum sibi concessarum per Carolum Imperatorem ipsius genitorem, & alios eorum dominos, & libera dimissione civitatum, & arcium, & oppidorum ab Hispaniis, aliisque extraneis ministris, & magistratibus, oneribus insolentis, & ibi etiam publicarum administratione, reservata sibi tantum superioritate, & præcipue vestigalium, reddituumque solutorum per ipsum haberi ex eis regionibus, & volentibus perire perire in impia hæresi dato illic exilio, & quadiennio ab ea recedendi, percepto interim redditu bonorum suorum medio procuratorum, & interea die septima Martii obfessio Trajecto superiori ex Brabantia propinquo flumini Moſæ, etiam illud nuncupatum Maſtricum interlabenti, per tria milia Hispanorum, quatuordecim milia Germanorum, octo milia Valensium, quatuor milia Italoorum, & quinque milia Barchinensium pedestrium, & equeſtrum quatuor millium, & Ferrarioleum bis mille, Italoorum totidem, & fossorum circiter decem millium, tormentis bellicis tum castrenſibus, tum muralibus, Alexandro Farnesio duce supremo, ac vicario Regio, & circa ipsum constructis novem propugnaculis, & ad munimentum caſtrorum tribus, & sacis cuneulis intra & extra, & eoque undecies oppugnato, ac inter obfessores ac obfessos pluribus factis præliis, repulſis Hispaniſſimis, ex eis occisis circiter duodecim millibus cum viginti sex eorum tribus, inter quos fuerunt multi Papienses, ac Placentini, & alii Itali nobiles, qui militabant cum Farnesio, & ultima vice die præcedente solemnitate divi Petri vigesimam nonam Junii, ejusque civitatis plurimis in locis apertis morantibus, & dum in crepusculo noctis subsequens per cuneulum, constructum ad partem Orientalem Trajecti, illam ingressi Hispani circiter centum in nonnullis ibi domibus drutis à tormentis bellicis subſiſſent, & vexillifer Germanos morantibus confectis, & nonnulli sui milites per eum accesserit ipsum secuti fuissent, & repente ibi vigile, qui somno oppressi fuissent, & occiso, & occupata illic hostium materie bellica, & in mane ipsius diei per Hispanos conjecto igne in eum cuneulum, & obfessio ob ad territis pedem referentibus, Germani, & Hispani, & alii illos infecti fuissent, & ex illis occisis circiter quatuor centum cum fossoribus circiter mille, reliquis subſiſſent in vicum ibi propinquum, & ultra ipsum flumen Moſæ, & per ibi incolas illinc repulſi fuissent, multique ex eis, dum trajicerent flumen una cum eorum supremo duce Canabro ab illis aquis obruti, capta ea civitate cum ipſo vico, & direpta, data venia mulieribus, senibus, pueris, & illis, qui auſugerint in templa ibi divina, & ecclesiastica, facta præda valorum auroreum circiter ducentum millium ex ordine Farnesii inter omnes obfessores diviſa, ac Sebastiano Veronensi obfessorem archiepiscopum capto, & ducto ad Farnesium, dum ex rebellibus essent in armis circiter viginti milia pedestrium, & sex milia equeſtrium, quo opem & auxilium ferrent obfessio, & Com. Agamoniis, & alii reguli convertit ad Regem ducti penitentia ob impios actus per rebelles in catholicos, & ecclesiasticos, ac templa divina, & sacra

sacramenta, ut praeferatur, commissos. eorum copia illis resistere, ab eis Nivelis, & Mechlinia recepta, & ibi quibuscunque rebellibus illis reperitis interfecit, Matthia ex Archiducibus Austriae, dum timuisset, ne ibi incolae, cum non auxiliatus fuisset Trajeto, in eum ferverent, ex fuga prolapsi in Galliam, & per Hispanenses conversi armis in Artesiam & Annoniam, ibi incolae se permiscerunt Firmio eos recipiente, Bufcondonensis, Transilvani, Vallanensis, Tornacensis, Novagenses, Antuerpenses, Gandavenses, Brabantini, Geldenses, Neomagenenses, Arternienses, & alii populi eorum regionum, sapienter per legatos Pontificum, Catecos, & praefules, & alios congregatos Colonias missis ad ipsos oantibus, eos exhortati fuissent ad acceptandum sibi oblata per legatum Regium, quae forent honesta & laudabilia pro illorum quiete, salute, & utilitate manifestis, eorum responsio expectato usque ad diem tertium Novembriis, nec aliquo dato, perseveraverunt in eorum pertinacia, legati se praefules ipsi diffusi illorum conversione Colonia abierunt.

Et Rex Hispaniae iussit quoque cogi ex Germania legiones suas per Com. Hieronymum Lodovicum ex suis primoribus ducibus, & habere staziva in parte inferiori agri Cremonensis inter flumina Poli & Olivi tota aestate & autumnus, & in Hetruria, Apulia, & Calabria, & regionibus Italiae circumdatus alia tres Italorum per Petrum Medicum, & supervenia hyeme transire in oram Lunensem, & ibi portus, & classibus ibi coactis Fabio Columna procece Rom. filio Marci Antonii praefecto classis ibi regionis, & Marchione sanctae Crucis Neapolitanae, trapi in Hispaniam, & conjungi aliis legibus Hispanorum, illuc etiam coactus ad finem Lusitaniae, Genuae, Neapoli, & Mesinae, porta ingenti copia annonae & materies bellicae, cum multis tormentis, machinis, & aliis instrumentis bellicis, ex quibus credebatur velle sibi vindicare regnum Lusitaniae, ei spectare mortuo ibi Rege Cardinale avunculo suo, ubi ibi incolae se ei sponte non permiscerent, & seu movere bellum Mauris Algeri, & alius in Africa frequentibus partes Turcarum, ope ibi Regum Fescum & Marocci sibi dimissis per eos quibuscunque Lusitanis penes eos captivatis, pro eorum redemptione solutis ipsorum dominis per Regem aureis quatuorcentum milibus, dum ad praesidium Algeri foret Venetus rebellis religionis Christianae duodecim milibus armatorum, & Rex Hispaniae classes centum, trecentum, & totidem navium munitas, & circiter triginta millia pedestrium & equestrum in arma, & sibi dimisso Finali ex Liguria per Rodolphum Caesarum ex consensu ibi reguli de Careni Hispani, ex ejus ordine ille impositi ad praesidium, praesidentes municipium Malesimi ei propinquum Regi quoque spectare, illud ceperunt, ibi regulo ex familia quoque Careta captivato, & illuc ducto Mediolanum. Archangelus de Blanchis Viglebensis, ex Religiosis Ordinis Praedicatorum divi Dominici, episcopus Theanensis, & Cardinalis tit. S. Caelestis in palatio, & perpetuus Commendatarius praepositus S. Abundii Cremonae, cultus per Religiosis Humiliorum sub regula divi Benedicti, ejus ecclesiam & aedes valde magnificas, illuc dimissis eis Religiosis, concessa Religiosis Theatini Ordinis Regularium divi Benedicti, inchoati Romae anno 1716. promotoribus Petro Casella, procece Neapolitano, episcopo etiam Theani, & mox creato Cardinale, & deinde summo Pont. sanctissimus Rom. Ecclesiae, & Paulo IV. nominato, & Galeatio Theaneo Vincentino protonotario Apostolico, Bonifacio Colla, & Alexandro, & Paulo Romanis erecto monasterio ibi in vico Montis Cabali sub titulo, & ad memoriam, & honorem divi Syl-

vestri summi Pont. quod plurimi ingressi sunt, ac profecti ipsam religionem, & mox Mediolani, & in multis aliis civitatibus, & municipiis Italiae, ibi constructis sibi aliis monasteriis, & ex quibus multis se receperunt Cremonam in ecclesiam & aedes ipsa habitatum. Et die quinta decima Augusti Isabella Gomaga, filia Frederici olim Ducis Mantuae, & relictæ Francisci Ferdinandi Davali Marchionis Pictariae filii Alphonsi, ex hoc seculo migravit in municipio Casella majoris agri Cremonensis, relictæ de se ipsa maximam sanctitatis opinionem ob ejus probam & laudabilem vitam, ac bonos mores, orationibus, elemosinis, & jejuniis incumbendo, & corpus suum valde affligendo. Et Alexander Piccenardus J. Cons. de mense Julii Genuae, dum ibi esset praetor ex quinque ad ibi incolis iudicandum praefectis factus ob ejus eximiam legum doctrinam, & Rochus de Capellinis egregius architectus, etiam Cremonensis, Romae die vigesima septima, & circa principium mensis Maji, excellens in musica tam vocali, quam instrumentali, & ex Canonica ecclesiae cathedralis ipsius civitatis Marcus Felinus.

Die vigesima sexta Januarii in municipiis haereticorum Galliae Lugdunensis fuerunt graves terrae motus. Et urbs Bilelmum ex inundatione aquarum passa fuit grave damnum, multis ibi aedificiis everis, & aliquibus ex eis alto abscissis. Et etiam nocte praecedente diem Martis decimam septimam Februarii urbs Lutetiae auctis valde aquis ibi flumina Somae inundata fuit, illic incolae illato immenso damno. Et in vespere diei Jovis sextae decimae Aprilis, & Cenae Domini suborta ventis à Septentrione & Meridie vehementibus, & perverantibus usque in diem sequentem, nocte occidit pruina in multa copia, ex qua in tota fere Gallia (si alpina, & regione circumvicina, fuit catuatum ingens frigus, & illatum grave damnum fructibus tunc pendens ibi agria. Et in fretis Italiae lubmeria fuerunt navigia. Et die Dominica vigesima sexta gravi procella suborta apud Genuam factis rogationibus per ibi praesulem, & eorum, ac populum ad omnipotentem Deum, & cineribus divi Joannis Baptista illic aspersis circumcirca per ipsam civitatem, ea sedata fuit, & deinde illic ipius & regionis suae incolae infecti peste dira, ex ea infiniti occubuerunt: & die vigesima octava, & nona Aprilis apparuit ibi sanguinei coloris. Et de mense Julii ob gravem aestum in Hispania exortum ab humo processit multa copia glirum, & quibus devastata fuit pars fructuum ibi pendens ibi agria. Et in multis locis agri Cremonensis, & agrorum circumvicinorum, durante aestate cecidit grando, ex qua valde damnis facti fuerunt fructus ibi pendentes. Et die nona Septembris ex terrae motibus, qui durarunt per sex dies & noctes in Sicilia, aperto ibi monte Aetna in quinque locis, ex eis flammae eruperunt, cum lapidibus igitur in aere projectis, & ex quibus arbores plantaeque ibi, & in locis circumvicinis, arsefactae remanserunt, gravi ibi aecolorum damno, timore, & supore, & palluavit pestis. Arx Lixae, seu Alexiae, ex Liburnia die secunda Octobris percussa fuit fulgure, & diruta, exstincto Joanne Cornelio patricio Veneto ibi praefecto cum tota ejus familia, ac multis militibus, qui erant ad ejus praesidium, cum multis aliis illuc incolis, ex fragmentis lapidum aedificiorum ibi everitorum, multisque aliis quassatis cum onerellis navigiis, quae erant in mari ibi propinquo, duodecim milibus, qui erant super eis, occisis, bimestre iere continuo inchoato die decima Octobris pluviae ceciderunt, ex quibus aquae Padi, Tyberis, & Arni, & aliorum fluminum, ac torrentium in Italia, valde & praeter modum creverunt, & ibi flumina grave damnum ipsaverunt. Et ex fluxu maris de mense No-

Novembri apud Cornetum in Latio fuit projecta extra ipsum balnea in terra. Noctē precedente diem Martis tertium mensis Decembris visū fuit Luna cum circulo circa eam coloris instar rubri. Et in regionibus Aquitanie, & Geldrie, Namurci, & Lucimburg Gallie Belgicę, & Elvetiorum, & Rhetorum fœvit pellic. Die septima Aprilis Venetiæ ex muliere Græcia prodit in lucem infans cum facie & pede Ieonis, & à tergo duabus pelibus, & nec multum vixit. Et in vico Zurichii agri Laudensis mulier peperit duos canes cum infantulo. Noctē precedente diem Martis decimam septimam mensis Februarii Camillo Cathaneo Vayano prætorē Cremonę mortuo, ei substitutus fuit Alexander Panigrola, etiam J. C. Modolensis, ac Reg. Sen. Fuit mediocris redditus frumenti, & aliorum granorum congruus, & multa copia vini, fedis acidi, ac pomorum.

A. C. 1180. Anno subbermo Natalis D. N. Jesu Christi ex beatiff. Mar. Virg. 1780. Romæ Imagine ejusdem gloriosiff. Genitricis D. N. Jesu Christi cum eo infantulo in gremio picta super parte interiori unius ex moris turris, constructæ in vico Parionis in montibus, & domi foret occultata fœno, quod esset in turre, percussa tridente ferro, quo motum fuisset fœnum, & voce lugubri ab ea emissā audita, & statim ab ipsā amoto fœno conspecta, & ab aere tunc effuso nimbō copiosio gravi ventorum impetu, tonitruum strepitum cum fulguribus frequentibus de mense Aprilis, dum quamplurimi ex ibi incolis his auditis ac visu attoniti accurrerent in ipsam turrim, & gressu celeritate imaginem ipsam, & factis ad eam Genetricem Mariam precibus, invocato ipsius auxilio ad omnipotentem Deum in illorum periculis, & infortunis, & pro assequenda venia peccatorum suorum ab eo, ipsiusque placanda ira adverterit illos, ex ejus gratia, & intercedente ipsā gloriosiff. Mariā Virg. multi ex ipsa fami fuerint ab infirmitatibus varis, quibus opprimebantur, & multa alia facta miracula, quotidie plurimis etiam aliis à diversis infirmitatibus liberatis, quibus decedebantur, ingens multitudo ferentium concurreret ad ipsam multis pecuniis, & aliis magni precii, quas ibi dimitterent ad ornandum ipsam imaginem, & turrim, & ut ante eam fieret quotidie divinum sacrificium missæ, cum aliis officiis ad honorem omnipotentis Dei, & ipsius gloriosiff. Mariæ Virg. memoriam, & ex ipsa pecuniis distribueretur egenis, & fierent alia opera pia, summus Pont. ordinavit eam imaginem, ut foret in loco magis honorato, comodo, idoneo, & frequentato, illinc amoveri, & transferri in ecclesiam cathedralium ejusdem urbis, & cum ibi Gubernator eb illuc processit fuisset cum fidebus, nullaque eorum arte & vi amoveri potuisset, & ibi vicini aggre ferentes eam inde asportari, fabros ipsos, ac retores, & milites, quos secum habebat, susceptis fœtis & baculis impetissent, & illinc expulissent, & nimbis quoque tunc vehementi gravi ventorum impetu cum tonitribus & fulguribus extortus fuisset, ordinavit eam turrim redigi in templum, ac amplari sub vocabulo D. Sanctę Marię à Tronis, ad honorem ipsius, & prænarratorum memoriam ibi constructis domibus, in quas se conferrent cathedram ipsi habitatum, & in eas alimēta haberent, & in templo ipso celebrari facerent missæ, & alia officia divina, die & nocte per sacerdotes secum assistendo, eisque auxiliando ex pecuniis, & aliis, quæ ibi oblata & dimissa fuissent per illos accedentes. Et finito sacello magnifico cum sepulchro ex ordine ipsius summi Pont. quoque erecto in ecclesia Divi Petri etiam Romæ ad honorem & memoriam divi Gregorii Nazarenzi Episcopi, & insignis theologi, & ex celeberrima doctoribus religionis Christianarum in par-

atibus Orientalibus, ejus corpus die undecima Junii transferri fecit ex ecclesia Monialium, degenitum in adibus regionis ibi campū Marti, in ipsam ecclesiam divi Petri, & locari in eo sepulchro constructo in ipso sacello, ipsam comitanto ab ipsa ecclesia Monialium ad eam divi Petri cum Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, prælati, religiosi, presbyteri, ac laici ex incolis Romę, & aliarum regionum circumvicinarum innumerabilibus multo cum honore, fecum faciendo solemnes rogationes ad omnipotentem Deum, verius cum invocato auxilio B. Marię Virg. omniumque Sanctorum suorum, ipsiusque divi Gregorii supplici & contrito corde pro conservatione & exultatione ecclesię suę, ipsiusque defensione ab infidelibus, & hereticis, illorumque exstirpatione, ac pace & unitate Principum, & populorum Christianarum nominis, ac suorum peccatorum venia ex ipsius gratia, & mulatione, co summo Pont. conservato incolūm, ne concalceretur, & ex humanis tolleretur à tabulano suae nuncupatur Confessarii ex palatio divi Petri, in quo resideret, constructis ex lateribus ecclia & calcē, opere testudineo, dum, postquam per ipsam aulam ambulasset aliquo temporis spacio, die vigesima septima Junii ipsam egressus fuisset, statim illud corcorit.

Et die septima Aprilis ex terramotibus quassatis & duratis malis edificis in Hollandia, Zelandia, & Brabantia, Antwerpia, & Brüsselis, & in maritimis Normandię, & relique Gallie Celticę, & Anglię, ac ibi in navalibus apud Bologniam, & Genoviam, & Londinium, & aliis submersis multis navigiis, aliquorum interitis. Et aere sereno ab æthere prolapsio igne in campellina Anglię, & longo, & lato ipso progressu per ea omnibus ibi repetitis convulsis. Et eodem mense in ipsius regione productio in lucem infantulo abique capite cum rana rubra ibidem. Et de mense Novembri alio ex venula nato unica manu, octo pedibus, & ex ea uno humano, & aliis diversorum animalium, & cauda muris, & galea in capite. Et per ibi divites avarum muliere videm, & paupere, quæ ab eo petuisset elemosynam, à se ignominiose expulsa, ipsius domo percussa fulgure, & cum ipso, ac tota ejus familia, & bonis, quæ ibi forent combustis, ex judicio omnipotentis Dei. Rex Hispaniæ ad comprehendendum pertinaciam, & extirpandum impiam doctrinam rebellium Rom. Ecclesię, & sibi ex Belgis, & Germanis transibentibus adhuc debachantibus in ecclesiasticos & catholicos earum regionum, ipsos occidendo, eorumque bonis, domos, ac templa divina diripiendo, & vastando, simulachris, & reliquiis, ac sacramentis ibi divinis evensis, projectis, & pedibus conculectis, & per illos intercepta Mechlinia, & ad ejus custodiam impolles Anglis eorum superstitionis, qui usi fuerint in ibi catholicos omni genere levitici, & dum occiderent omnes Moniales monasterii ibi Ordinis de observantia divę Clare, ex virtute omnipotentis Dei audite fuerunt noctia tempore celebrare officia divina in earum ecclesia. Et dum diruerint scellum erectum in ecclesia ibi majori olim per B. Ramonem, scpius conspecta fuit crux alba super eis fragmentis. Et dum voluerint diruere templum, & aedes ibi divi Celsi cultas per Religiosos Carmelitas Domine sanctę Marię, vix brachio extento super ipso templo cum enis nudo, terribi, ab ejus ruinis desisterunt. Et Brüsselis altare erecto in ibi ecclesia cathedrali, ad quod in tabernaculo auro magnifico servarentur summo cum honore tres hostiæ sacrate eucharistię Dominicę, olim expositę è manibus novalliorum Hebræorum, qui comperiti fuerint in ea uti omni genere vituperii, scpius everso, & statim instaurato, & ipso inuicero, & circa illud ad prohibendum ad ipsam illorum aditum constructo muro ex lateribus calcis & calcis, adver-

sus illos continuavit bellum ope nonnullorum ex
 ipsis sequentium partes suas, & ex Valensibus, Ger-
 manis, & Italis conductis ad ejus stipendium, mul-
 tis copias pedestrium & equestrum, Alexandro Far-
 nelio, Principe Parmæ & Placentiæ, & nepote suo,
 ibi ejus vicario, & duce supremo, & illorum re-
 ctore Gulielmo Principe Aurentiorum. Ex dum Or-
 ribigenes, Grulligenes, Troneses, & Frisii, Re-
 gi ipsi adhaesissent, de mense Februarii, ex eorum
 regionibus quibuscunque Hispanis equestribus & pe-
 destribus egressis in Infubriam, & equestribus mox
 in Regnum Neapolitanum, & pedestribus illinc
 classem conductis in Hispaniam, & mox traductis in
 Infubriam, per rebelles obfessa Groninga in Frisia,
 Ludovico Nallovio, fratre Principis Aurentiorum,
 duce, & Regiis tententibus ad ejus opem, cum ex
 illis circiter mille quinque centum equestris, & de-
 cem milia pedestrum occurrerent sub regulo De-
 lania, Gallico vicario Principis Aurentiorum, fa-
 ctio utrique prelio profligati fuerunt, eis fere o-
 mnibus caesis, & captivatis, & ex ipsis ducibus, &
 aliis optimis conductis in civitatem Montem
 Anoniam ad Farnesium ibi residentem. Et regulus
 Calicus ex adherentibus Regis ingressus municipium
 Bressi, sibi proditum per ibi incolas, quinque cen-
 tum pedestribus, & secum confertis manibus per
 ibi milites ad praesidium, & per illos ex ipsis oeci-
 dis circiter trecentum, reliquis captivatis fuit una
 cum rectore Domi, & aliis quatuor proceribus,
 quos secum habebat. Ex per Montenses facta con-
 junctio in necem Farnesii, & in lucem prodita,
 multi ex illis compunctis carcerati, & ultimo
 supplicio affecti fuerunt de mense Julii. Et Comes
 Agamomus ex adherentibus etiam Regis, dum ef-
 fect in ejus oppido Imos, & jaceret in lecto, eo
 oppido clam nocte occupato per rebelles, regulo
 Delania etiam duce, una cum uxore & sorore ca-
 ptus, & ductus fuit Brüsselii, & ibi carceratus.
 Alioque mox prelio commisso inter Reges & re-
 belles apud Brugiam, & rebellibus profligatis, ex
 illis multis quoque caesis, ipse regulo Delania il-
 lorum Dux multis aliis captivatis fuit. Et per Re-
 gos deinde obfessum fuit oppidum Delphi in Fri-
 sia, & de mense Augusti eo recepto Boschivium,
 & dum ex prodicione incendere capere Samarobri-
 ram, nunc Cambrium Ambianorum, ea in lucem
 prodita, ex ipsis incolis ejus consensu captivatis
 quadraginta cum quinque ecclesiasticis, mox obfessa
 per Regios, Rex ipse Margaritam sororem, &
 matrem Farnesii vicarii sui, & olim rectricem pro
 Rege ibi populum, illae ex Italia transmissit ad
 exhortandum rebelles illos ad deponendum arma,
 & illorum impiam opinionem, & Rom. Ecclesiae,
 & ipsi Regi obediendum, & per eos sibi electo
 protectore Alexandro Duce Alantoni, & per eum
 ad opem Cambrai ex Gallis sibi adherentibus his
 destinatis copis, & per Regios sibi occurrentes re-
 pulsus gravi illorum strage, & multorum eade &
 capta, & mox per alios transmissos ibi obfessis
 data ope & annoa. Et inter rebelles illos & Re-
 gos factis multis aliis preliis diverso Marte in Fri-
 sia, Zelanda, Arctida, Hanoia, Geldris, & Brabantia,
 multorum utrinque eorum quoque eade &
 capta, ibi multis nauviciis obfessis tum oppo-
 gnatis, tum expugnatis, & aliquibus ex eis dire-
 ptis, Rex ipse ad tollendam eam humanis Principem
 Aurentiorum publicato edicto ejus nomine propo-
 suit ingens premium cum occidentibus, seu capti-
 vatis, & de consignatis Farnesio vicario suo,
 & ipse ad hanc evitandam, & se conservandum in
 Hollandiam regionem et supplicium se recepit.

Ex in Hybernia per ibi suppositos Regine Ang-
 liae, & copias militum, quas illic habebat ad sui
 praesidium, & alios ibi sequentes partes Regis Hi-
 spaniae, & copias per eum ad ipsorum opem trans-

missas, commissas etiam fuerunt nonnulla certami-
 na diverso Marte, aliquorum interius. Et Hen-
 rico Infante Lusitano, episcopo Eboracense, &
 Cardinale sanctiss. Rom. Ecclesiae sub tit. Quatuor
 Coronatorum, & Regi Lusitanæ Ulisponæ mor-
 tuo de ultima Januarii, quo etiam in lucem pro-
 ductus fuit, exhortatis prius, dum celebravit alle-
 in ecclesia cathedrali missam solemnem, ibi inco-
 lis, & aliis Lusitanis, habita ad eos illic congrega-
 tos facunda oratione per ipsum, ad accipiendum
 post ejus mortem in Regem suam Philippum ejus
 nepotem Regem Hispaniae, cui magis, quam aliis
 spectaret, & conveniret ipsum regnum, cum manus
 foret ex Isabella sorore ejus Henrici, & Joannis
 fratris sui avi Sebastiani, ejus Henrici praecessoris,
 & habuisset uxorem Mariam filiam ipsiusmet Joan-
 nis, cujus filius quoque fuit nominis habuisset uxorem
 Joannem socorem Philippi, ex qua natus fuis-
 set Sebastianus, & Joannes ipse olim ibi Rex, &
 idem Henricus, & alii eorum fratres nati fuissent
 ex Emanuele, & Maria filia Ferdinandi Regis Ara-
 goniae, & sorore Joanne matris Caroli V. Augus-
 ti patris Philippi. Et regnum ipsum esse mem-
 brum regni Asturiae, & Legionis nunc Castiliae ju-
 ris Philippi, crecente annum millesimum decimum
 concessum sub feudo per Alphontium VI. Catholicum
 Regem Henrico Comiti Lotharingae, ei nupta
 Tiferea filia sua naturali eo operam fidelet &
 praestare per eum navatum secum militando, Gal-
 lis secum conductis adversus Saracenos, regnum
 ipsum occupantes, eo ex illorum manibus recu-
 perato. Et Philippus ipse, cum & Regia Ara-
 goniae, Castiliae, & reliquis Hispaniae teneret, fo-
 ret alius quoque praeposendus in ipso regno ob
 ejus potentiam, magnosumtatem, dignitatem, au-
 thoritatem, & integritatem eximiam, & per eum
 Regem Hispaniae, ut ipsum regnum haberet via
 jura, & absque armis, exquisitis & habiti consiliis
 a celeberrimis Jurisperitis ex Hispania, Italia, &
 Gallia, morum scientibus in ibi gymnasiis publi-
 cis, & etiam Romae, Mediolani, & alibi ipsum
 regnum et uti propinquiori maficilo ipsi Regi de-
 fundito, ut praeretur, ipse, & facta oblatione
 per ipsum ejus quinque rectoribus, ac primariis,
 ac incolis, eum recipientibus in Regem suum, ipsi
 confirmandi privilegia immunitatum sibi concessa-
 rum per olim ille Reges, eisque permittendi regni-
 & administrationem rerum ibi publicarum, &
 ex eis idoneis concedendi dignitates, & proveni-
 ibi ecclesiarum, & officia, & magistratus illic, &
 alibi, ac dandi ibi incolis grana, quibus indiguis-
 set eorum victu, & quocunque ex ipsis, qui ad-
 huc forent captivi apud Numidas, ex eis, quos
 captivasset anno superiori tempore consilia se-
 cum facti per Sebastianum eorum Regem exercitu
 suo, in quo obierit, a se suo proprio redimendi,
 ac multis aliis amplis conditionibus oblati, & Jo-
 anne ex Catharina, filia Olovardi Ducis Bragantiae,
 sorore Joannis Secundi Regis Lusitaniae, & Don
 Antonio filio naturali Aloysii, ex filius memorati
 Emanuelis Ducibus Bragantiae, & praetendunt
 regnum ipsum sibi spectare, eis confirmandi ipsum
 Ducatum, & alia Dominia, quae ibi haberent, &
 alia multa redditus concedendi, & solvendi ipsi Don
 Antonio pecunias, quibus posset solvere eis ale-
 num, quod haberet, & eis rectoribus, praestibus,
 & incolis, & Catharinae, & Don Antonio debitis
 multis dilationibus ad deliberandum super eis obla-
 tionibus, & Catharina transgressa in partes Regis,
 & per alios nullo sibi dato responso congruo, & per
 summum Pont. ad prohibendum, ne bellum inter
 eos ac Regem succederet, defunctum Alexandro Ri-
 o Patriarcha Alexandrino, & S. Rom. Ecc. pres-
 bytero Cardinale sub tit. D. Sanctae Mariae in Ara-
 celi, ad Regem degenem ad limites Lusitaniae in-
 civi-

civitatem Guadalupe, olim Cecilie Meline nuncupata, ut eam compoeret cum Lusitanis, dum in regione ibi propinqua haberet exercitum equestrum & pedestrium sub cura & regimine Annadi de Toleto Ducis Alve, ejus exercitum ducis supremi antiqui, ex Italia sub Petro Medico, cum quo forent multi proceres ac nobiles Rom. & Itali, & Germani sub Com. Ludovico Lodronio, & Hispania veteranis, quos habuisset ad presidium Siciliae, Calabriae, Apuliae, & Infubriae, & ex aliis concessis sui stipendio, cum aliis adunatis per Duces, Marchiones, & Comites Hispaniae, eorum proprio ere, & magno numero fessorum, lixarum, & calorum, & jumentorum, currum, tormentorum bellicorum tam curritum, quam muralium, ac classis Sicula sub Fabricio Columa, eique mortuos substituto Prospere agnato suo, & Neapolitana sub Antonio Cardona, Lagullica sub Andrea Doria, & Hispana sub Alvaro Bassimano, regulo Sanctae Crucis Hispano, in mari ibi finitimo, quibus regnum ipsum vendideret, ubi sibi sponte recusasset illud dimittere, & dum cum Don Antonio esset in civitate Sanctae Artae cum duobus ex eis rectoribus, ac Ferdinando ad Prumeto ex magistratibus summi Pont. & ejus nuncio apud Lusitanos, ac Alexandrum Farnesio episcopo Parmae, & ibi, ac Placentiae Ducis, legato penes eosdem, & per ipsum in ecclesia illuc majiori celebrata missa solemni, in ea invocata gratia Sancti Spiritus, ex consensu eorum duorum rectorum sibi die decima nona Junii subscripserat titulum & coronam ipsius regni, & mox illuc nonnullis copiis militum, quas habebat, directo itinere Vilpionum metropolim ipsius regni, ut per ibi incolae Rex agnosceretur, & dum alii tres rectores alii copias militum ad ei resistendum illuc erupissent, ut secum armis concurrerent, & per eum ipsorum copias adductis in sui votum, fecum ingressus fuisset Ulispionem, ipsiusque tribus rectoribus ex fuga illius prolapsis ad Regem, & ei adherentibus, Rex ipse, per ipsum eo Don Antonio declarato rebelles suos, & proscripto a quibusque ejus regni, & dominiis, & explosionis, & equitatis itineribus, quibus posset ipse exercitus transire tormentis bellicis in regnum ipsum Lusitaniam, iussit Ducent Alve ipse exercitu, ac eis classibus illud ingredi in illum Don Antonium, & Lusitanos ejus partes sequentes, & Dux Alve, multis ex eo exercitu morbis contagiosis, ob intemperiem aeris confatis, vita sancta, reliquis mari & terris ingressus ipsum regnum, & ex eo receptis multis civitatibus, & oppidis, se ei permittentibus absque armis, direxisset iter suum versus Ulispionem, eique se appropinquasset, & Don Antonius aliquibus copiis militum illuc in ipsum exercitum erupisset, & facta utrinque aliquo pugna, nonnullorum crede, repulsi in eam civitatem, pedem retulisset, & per Regios frequentes victorias ipsius civitatis porta receperat, ibi incolae diffusi viribus suis se Regi permittent, illuc ex fuga prolapsi Don Antonio nonnullis ex ipsius copiis ad montes, & sylvas illius regionis, dimissa post se classe quadraginta ducum suorum manita tormentis bellicis, eorumque matrone, ac copia annonae, & militibus, inter quos forent septem majores, super quarum singula erant quoniam centum milites ad eorum custodiam, cum quadraginta duobus tormentis bellicis, & intercepta per Regios die vigesima quinta Augusti, aliquibus ex eis insequantibus ipsum Don Antonium, Rex ipse eos incolas recepit in sui gratiam & protectionem, eos dimissi omnibus illorum bonis, & cum fecerint peltis Ulispone, ex ejus incolis illa quotidie multi occurrerent, sublevis in civitate ipsa Guadalupe, & illuc non multo post oppressus infirmis ejus ex ea laboravit usque ad mortem, & recepta valetudine per ipsum Anna Austrica,

A ejus quarta uxor, infecta lentiginibus, ex illis & abortiva duorum foetuum perit die vigesima sexta Octobris, ex ea, quae locum vixisset per decennium, superstitibus filiis Carolo annorum quinque, & Philippo annorum duorum, & Maria mensium octo, dum in lucem producta fuerit die quarta decima Februarii.

Et cum Don Antonius suorum acie se recepisset sex milia pedestrium, & sex centum equestrum in civitatem Portus, Albaret olim nuncupata, ex ea regione, Hispani, qui ipsum insequuti fuerint, illuc transiverunt, & inito certamine inter eos & ipsum Don Antonium, illiusque copias eis profligatis, & ipso ex fuga prolapsi, paucis equestribus tantum evocatis ad mare ibi propinquum, Rex ex Guadalupe suis parumparum, & aliis, quos secum habebat, accessit die quinta Decembris in civitatem Elvirae, Elves nuncupata, ex insignioribus civitatibus Lusitaniae, & per ibi incolae & alios Lusitanos, illuc profectos, receptus fuit multis cum pompa, & magno cum honore, & verus ipsum, & Carolum suum primogenitum, & Infantem, praestitum juramentum obedientiae & fidelitatis congruum, & cum Don Antonius intellecta clementia, qua usus fuisset Rex in Lusitanos, amissa spe habendi copia auxiliaris a Rege Gallorum, & Regina Angliae, & aliis, a quibus sperabat, missis legatis ad Regem obtulisset se ei permittere, ipsum obtulit recipere in sui gratiam, & cum per Lusitanos nonnulli Hispanis occisis suspicatum fuerit, id processisse ex investigatione ipsius Don Antonii, intercedere tamen inter Lusitanos & Hispanos ipsos odio naturali immenso antiquum, & timorem se Regi subscipere, Rex ipse ad ipsum tollendum ex humanis propius edictum publicum, quo ipsum capientibus, eique fuis ejus militibus praesentantibus, & ubi voluerit resistere occidentibus, obtulit praemium.

C Rodolphus Caesar Cremae oppidum, ex diocesi & territorio antiquissimo Cremonensi, erexit in civitatem ad intercessionem & in gratiam Venetorum ei dominatum, dato ei Episcopo per summum Pont. Hieronymo Diedo ex ipsorum patris, sibi dimissa per episcopos Cremonensem, Placentinum, & Laudentem ex his, quae habebant ex ejus agro, suppositoque ejus episcopatu archiepiscopatu Bononiensi mox erecto. Ex Mediolani hora secunda noctis praecedentis diem Mercurii vigesimam primam Aprilis mortuo Antonio Guzmano Marchioni Aymonti Hispano, & in universo statu Mediolani rectore, & in Italia capitaneo generali pro Rege Hispaniae, per ipsum ei substitutus fuit Don Santius Gervara de Padilia, ibi acris praefectus, & ex Cardinalibus sanctissimae Rom. Ecclesiae decesserunt Archangelus de Bianchio, tit. S. Praxedis, ex vico Gambaloidi agri Vigebanensis, & ex Religiosis Ordinis Praedicatorum de observantia divi Dominici, & episcopus Theanensis, die decima octava Januarii, & Franciscus Alciatus, tit. D. sanctae Mariae in portica, Mediolanensis, die vigesima mensis Aprilis, & Joannes Mortuus Decanus, & episcopus Hostiensis, etiam Mediolanensis, circiter horam quintam noctis praecedentis diem vigesimam secundam mensis Decembris Romae, & die perulitima Augusti hora vigesima in domibus Abbatiae propinquae Taurino obiit Emanuel Philibertus Dux Sabaudiae annorum quinquaginta trium ex febre contagiosa, superstitre Carolo unico filio legitimo annorum decem & octo. Ex de mensibus Julii & Augusti ob intemperiem aeris frigidi, ac caliginis, & ventos vigentes mense Julio praeter statum temporis, Romae, Venetis, Mediolani, & alibi in tota Italia, Gallia Transalpina, Hispania, & fere tota Europa infiniti oppelli fuerunt vehementi capus gravelline cum febre, ac tussi, rheuma-

te, stomachi indispositione, & acerbitate, & rursus ex capite eorum slegmate frigido distillante, & nullo gultu cibi ac potus, ex quibus innumerales occurrerunt, & ex epidemia Genitæ, & in ejus regione, Taurini, Parisii, Lugduni, Nicæ, & multis aliis vicis Galliarum Narbonensis, immensi alii defecerunt. Nicolaus Sfondratus, Præful Cremonæ, in ecclesiis ibi cathedrali dei Jovis decima Augusti, & duobus diebus sequentibus, habuit Synodum cum Archiepiscopo, Archidiacono, Decano, Præposito, Præbitero, Camerario, canonicis, & mansionariis ipsius ecclesiæ, & aliis Archiepiscopis, præpositis, & rectoribus ecclesiarum ipsius civitatis, & fux Diocesis, in qua lectis per Joannem Baptistam Gadium, unum ex ipsis canonicis, coram aliis ibi congregata decretis, constitutionibus summi Pont. sancti. Rom. Ecclesiæ, ac decretis Synodorum Tridenti, & hujus Provinciarum Mediolanensium hæcenus conditis ad ipsam synodum facientibus, ordinatum fuit ea esse servanda, ac electi fuerunt Judices delegandi à Sede Apostolica in causis ecclesiasticis in ipsa civitate agendis, & examinatores provehendorum ad sacros ordines, & dignitates, ac beneficia ecclesiasticorum, ac testes synodales, & facta alia ad conservandum eorum mores, & ritus, ac honestatem, & decorum sacerdotalem. Et Cremonæ hæc mirabilia contigerunt: nam inter Moniales D. sanctæ Mariæ de Columba, Ordinis Cisterciensis, degentes in ibi ædibus, & ecclesiæ divi Thomæ existens Aurelia de Navarolo ex incolis ipsius civitatis, dum esset annorum circiter novem ætate humana & opera diabolica, sibi dato fusciculo violarum, fuscina, & postquam egrotavit per biennium continuum oppressa à Spiritu maligno, & dum ipsam valde intellet, exorcismis suo represso, ingressa monasterium ipsarum Monialium, & dum earum religionem intendere profiteri, rursus oppressa ab illo spiritu, & dum exorcismis assiduis iterum repressus cessavit ab ejus molestia per annos circiter quinque, mox singulo anno per ipsam vexata, & gravius hoc anno tormentata fuit ejus manibus, brachiis, pedibus, facie, genis, capite, labris, oris, ac lingua acubus acuta perforans, ipsaque lingua impedita, ejusque ore obturato, sermone prohibito, ac est & potu sibi interdus prohibitis ex ipsis acubus, quibus ipsa membra inferebat ex eis extractis nonaginta, & in ejus uterum intravit colubus, qui ejus cor ac stomachum continuatim corroderet, omnemque cibum, quem susceperet, sibi datum pro elemosyna devoraret, gutture & pedibus vinculis alligato, ipsaque sæpe percussa lapidibus, ejusque nodis sepe, ac dorso finitæ massæ, medietate brachii, & genu ab ea parte excoriatis, ejusque corde suffocato, ac membra ipsi cruciatis, ac stomacho corolo, compulsa morari sub dio in locis humidis, & super folia noctis tempore, & etiam diei, ex ore ipsius per tres hebdomadas continuas ejectiones ipsius acubus, clavis, & massula ferreis, nucleis, nucleis integris persicorum, fœno, & canna, convolutis crinibus mollebris ac plumis diversarum avium, semibibus coriandri, ac picæ, cum tribus orbiculis ovorum gallinarum, in quorum uno fuerit etiam de semibibus coriandri, & in alio de capillis cum clavícula ferrea, & modulo cordis fabricato die tertia Maji, & solemnè Inventiois sanctissimæ Crucis, cui affixum fuit corpus Domini, ipsaque valde cruciata, cum tentata per eam ad deferendum religionem Christianam, illique adherendum, & se obligandum scriptura ejus lingue facta, ad noluerit tacere, dum ei non adessent Sacerdotes, qui illum demonem orationibus divinis & exorcismis reprimere, quibus illum coegerunt die vigesima tertia Octobris sibi pandere multas fascinationes, quasi ad ei nocendum paratas ha-

bebat in camera, in qua moram faciebat, & ad ipsam liberandam ab eo colubus, eo ex ventre ipsius extracto, & asportato, ejusque fascinationibus repertis, & combustis, deinde non fuit molestata, & tot sibi tormenta per illum illata confusi & avido animo fultus, roborata ope & gratia D. N. Jesu Christi, ad exemplum reliquorum suorum fidelium, quos nunquam deserit.

Et hora decima septima diei Dominicæ septimi mensis Julii suborto nimbo gravi ventorum impetu, ac strepitu tonitruum, & fulguribus, unoque eorum percussa arce sanctæ Crucis ejusdem civitatis ad partem Occidentalem, & pulvere sulphureo expedito in camera ibi constructa sub fornice, pro defensione ipsius arce, accessio eversa fuit ipsa camera cum aliis locis, & membris ibi, & ad partem Septentrionalem constructis, oleo olivarum, & ab ardendo cuncto, & oratio, & aliis illis reservatis pro usibus ejus militum defensorum ad custodiam ipsius arce, consumptis, ex eis multibus, & aliis ibi repertis à ruina eorum edificiorum evertorum concutatis, & ex ipsa mortuis octo Hispanis, & duobus Theutonibus, inter quos fuit eorum chirurgus, cum decem mulieribus ex illorum uxoribus, & ancillis, & pueris, & puella viginti eorum filii, & multis aliis doctissimis summo omnium Cremonensium impore ac timore. Et circa meridiem diei Martis vigesimæ primæ mensis Junii cecidit in municipio Vitellianæ decembris Cremonensis, & ejus, ac locorum circumvicinorum agris, grando, ex qua aliqua grana ponderata reperta fuerunt esse unciarum viginti octo, & fracta fuerunt imbrices, quibus tegebantur eorum domus, & occisi fuerunt multi ex ibi incolis, & multi amantes tam domestici, quam silvestres, & multæ exstirpate arbores, & ibi, & in agro Parmensi, fructibus pendens ibi latum fuit grave damnum. Et circa finem mensis Maji visæ fuerunt in aere frequentes turbine pupilionum volare ab Ortū & Septentrione versus Occasum, & mox illinc redire. Et in vico Strutelle agri Papialis inter passeres innumerales ibi congregatos commisso certamine, ex eis infanti perierunt. Et in agris Trivisii, & Fori Julii, multi apparuerunt lupi, ex quibus aliqui severient in nonnullis pueros, & impuberes ex ibi incolis. Et ad principium mensis Julii conspecta fuit in aere stella lucidissima. Et die Dominica sexta mensis Augusti, & Transfigurationis Dominicæ, Venetis suborto quoque ibi turbine, multoque nimbo effuso gravi ventorum impetu, ac tonitruum strepitu, & fulguribus, ab eis percussa fuerunt aedes Religiosorum ex Minoribus Conventualibus divi Francisci, & Carmelitis Dominæ sanctæ Mariæ, & Montis Oliveti sub vocabulo divi Antonii. Et inter secundam & tertiam horam noctis præcedentis diem Veneris ultimam mensis Septemb. visus fuit ingens vapor igneus ab Ortū Soli se protendere versus Septentrionem, & mox diminutus duravit fere usque ad aurorum subsistent in aere. Et in crepusculo noctis præcedentis diem Dominicam novam Octobris conspecta fuit stella crinita, & mox alia de mensis Decembris, quæ apparuerunt per multas noctes eis mensibus, ac de mensis Januarii. Fuit annus mediocri redditus. Sigismundus Riemardus, excelsus J. C. & ex Regis senectutis in Domino Insulorum, ex ulcere sibi curato in capite ex hac vita migravit die xxiii. Novemb. Mediolani, & illinc ejus corpus conductum fuit Cremonam patriam suam, & postquam in sepulchro majorem suorum, existente in ecclesiâ monasterii Religiosorum Ordinis Præd. de observantis D. Dominici: & quem ab ejus præclaræ virtutes, & multa beneficia per eam præstata ipsi patriæ fux, concivis fux horum memoros valde honorant, ex eorum antipublico procuratore ejus sumere, & pro iussu suo fux celebratis officiis divi

divinis in ecclesia fidei Cathedrali, illic sibi erecto cenotaphio imaginario, & temporario, excelso infus pyramidis, opera fabrici & architectura insigni, quod circumdatum fuit ab imo usque ad summum cernicis accensis damnisque ipsi officii, cum hac inscriptione:

SIGISMUNDI FICENARDI SENATORIS
AMPLISSIMI VTVELA PRAESIDIOQUE
ORBATA CIVITAS CREMONEN. QVAE E-
IVS CONSILIO, ET FIDE, TAM IN SENATU,
QVAM APVD REGEM FVIT SEMPER
ADIVTA, TOT COMMODIS AVCTA, TO-
TA NVNC MOERORE CONFECTA NVNC
VNICO ELOGIO PATREM PATRIAE HVNC

SE DECLARAT.

DECRETISQUE EI EXEQVIIS, POMPA,
LAVDATIONE, HAC ETIAM SPECIE,
ET DIGNITATE EIDEM RECTO TABER-
NACVLO, QVASI MERITORVM SVORVM
QVADAM CONSECRATIONE, VOLVIT CI-
VITAS PIETATEM ERGA DIVINVM IL-
LVM VIRVM, IN CIVIVM ANIMIS IN-
CLVSAM, PVBLICE APVD OMNES ESSE
TESTATAM.

QVI CVM MAGNA VIR ESSET INTEGRI-
TATE, ET INNOCENTIA, CVMQVE IVR-
CIV. SCIENTIA, ATQVE OMNI PVVDEN-
TIAE GENERE PRAESTARET, SVMVM
NON MODO DIGNITATIS IN SENATV,
SED ETIAM GRATIAE APVD HISPAN.

REGEM, LOCVM TENVIT.

AD QVANTVM VERO GLORIAE FASTI-
GIVM, BENEFICENTIA, HOSPITALITA-
TE, MIRAQVE IN ADIVVANDIS OMNI-
BVS ALACRITATE, ILLE SE EXTVLE-
RIT, TOTA LOQVATVR HAEC MOLES,
TOT COLUMNIS ERECTIS, TOT LYMI-
NIBVS ACCENSIS, NOS LOQVI NON SI-
NIT DOLOR.

In Piceno, Flaminia, & Liguria, & ad fines regionis-Cremonesis, Laudensis, Bergomensis, Cremensis, Brixienfis, Mantuani, Mutinensis, & Rhegiensis, subitit ingens manus latronum ficiariorum, & illic exilium nonnullorum ex ibi magnatibus auxilio facta, contempnente imperio illic Magistratum, & suorum satellitum, ut aliqui ex exilibus Piceni, & Flaminiae, & Liguriae, tam audaces & impii fuerint, ut ausi fuerint irumpere nonnulli ex illic municipiis, in quibus habitarent eorum inimici, ipsosque invadere, & secum manus conferre, & aliquorum domos ab eis habitatas expugnare & diripere, & quocunque in eis repertos occidere, ut ad illos existendum opus fuerit summo Pontifici in eos destinare Alexandrum Sforziam in Picenum, & Petrum Donatum Casium in Flaminiam Bononiam Cardinales sancti Rom. ecclesiae, multa armorum manu, & quorum opera & diligentia plurimis ex illis captivatis, & ultimo supplicio affectis, reliqui illinc terris auferunt. Et cum ex Cremonesensibus, & populo sanctis, exiles & socii acciterent domosque, easque depopulati sint, & multos ex aliquorum suorum inimicorum mandato, & ab eis habito pretio occiderint, adversus illos ad eos quosque exstinguendum per Ducem & praefectos Resp. Venetorum, & Rectorem, & magistratus in fars Mediolanensem pro Rege Hispaniae, & Ducem Mantuae, proposita fuisse publice edicta quibus expellunt huius praemium ex aere publico illos captivantes, & consignantes ibi Magistratibus, & ubi eis obstitissent, ipsos occiderent.

A. C. Anno igitur Natalis Domini 1581. Alexandro

1581.

A Panigrola J. C. Mediolanensis, & ex Senatoribus Regis in fars Mediolani, Cremonae praetore, Philippus Rex Hispaniae die vigesima Aprilis, dum esset in civitate Taculure, vulgo Thomeae, Lusitaniae, ibi ejus regni, & regionum sibi suppliciter fuit insignis corona summo cum triumpho, ac gaudio, & consensu ibi incolarum, preter adherentium Don Antonio, nuncupato Duci Bragantiae, ejus amulo, per aliquos ex illis occupatis initus Terzeris, locus qui sit transitus ex Hispania in Indiam, & illinc reditus, eo profecto in Galliam & Angiam, ad ibi requirendum auxilium, quo recuperaret Regnum ipsum. Et Rex, limitata in statu suo Medicorum auctoritate ibi Vicarii sui, fatis illic ejusdem Senatui uti statum posse in causis civilibus & criminalibus arbitrio suo juxta dispositionem Juris Civilis, constitutionum, & ordinum Imperialium, & suorum illic literis suis transmissis. Et factis inducis per trionem cum Tuarum Imperatore, intervenit Alexandri Crucii Mediolanensis, penes illum nunciis sui Byzantii, iuxta Visponem Metropolim Lusitaniae, & domi resideret ibi in arce, per aliquos ex aliis adherentibus Don Antonio, ad tollendum ex Hispania Regem ipsum, & quocunque Hispanos, quos secum haberet, illic invisos, facta fovea subterranea, ab edibus monasterii ibi Religiosorum D. sanctae Mariae Gratiarum Ordinis Heremitarum divi Augustini, penetrante in ipsum arcem, ei monasterio propinquum, & impia pulvere sulphureo, accendendo ad arcem ipsam subvertendam, & paratis nonnullis copiis militum, qui Hispanos, & alios, quos secum haberet, invaderent, & obstruarent, & ex gratia omnipotentis Dei hac conjuratione Regi, dum ivisset in ecclesiam ipsam, ut ibi assisteret sacrificio venerabili missae, patefactis per mulierem vesulam sibi porrectis literis, in quibus haec omnes expostula erant, mox eos lectis quietum, & nec inventam, Priorem & Vicarium eorum Religiosorum, & multos alios confisos, & complices illius impii facinorosi carcerari iussit, & de illis ultimum supplicium afflumi, multis alia illic ex fuga proposita ad eum Don Antonio, & in alias regiones, & destinata copia militaribus ad recuperandos insulas Terzeris, & per illarum occupandos illic praefectis repulsi, iussit per alios copias, quas habebat in Flandria, & regionibus circumvicinis, ejus dominio spectantibus, interim continuari bellum adversus illic rebelles suos, & obsessa urbs Samaritana Ambazonum per eos, ipsique ducta ope & senonata, eis illic expulsi per copias Gallicas, illic transmissis per Herculem Ducem Almonis, & rebellibus vocatum in eorum protestorem & superiorem, invito Principe Austriaco, illorum Duce supremo, & Matthias Austriaco, Regis nepote, ipsorum rectore, illic dimisso, & reverso Viennam Austriacae patriam suam, & per Regis copias mox obsessa, & facis oppugnata urbe Tornacensium, & compulsa in jus suum, ibi obsessi laborantibus inopia armorum, & diffusis ope rebellium, & permissis die ultima Novembris Alexandro Farnesio, duci supremo eorum copiarum, & in ipsi regionibus Vicario Regis, solati per ibi incolas pro eorum & bonorum suorum redemptione aureum centum milibus pro stipendio ipsarum copiarum, & inde percussis militibus abire eorum armis & bonis preter eorum duces, & magistratus per rebelles, & Gallos cum Regis copias commisit multis praefectis, ad ipsas civitates obsessas, & ubi in illis regionibus, & utrinque multis occupatis, & nonnullis ex eis directis, & aliquibus eversis, plurimorum caede & captum, & aliquorum tenetis occupatione, ex conditionibus in locum pervenit, & aliquibus eorum complices capta, & ultimo supplicio affectis, & alia, dum suffugerint, illic pro-

00003

scri-

scriptis, & per rebelles catholicis ex terris, per illos occupatis, expulsi, Alonzio profecto in Angliam ad libellum ibi Regiam, & ejus secum tractato conuulsi.

Rex ad cognoscendum, & censendum, an Magistratus sui in statu Mediolanensi post annum 1559. julle in eorum officis se gesserint, ut illos, ubi comperi fuissent ad injussu administrasse, corrigere, illuc ex Hispania transfudit Aloyfium de Castilia ex ejus togatis, & judicibus supremis, amplissima auctoritate. Et Maria Austriaca Imperatrix, ejus soror ex Carolo V. Romanorum Imperatore, & relicta Maximiliani Secundi Cæsaris Rodolpho Secundo filio, etiam Casare, reverso ad pristinum sanitatem, postquam laboravit diutius gravi infirmitate, vocata per Regem ad regimen filiarum suarum ex Vienna Austriæ Metropoli, & sede Imperiali, de mensibus Septembris, Octobris, & Novembris, per Dominum Venetorum, Insulorum, & Liguriam una cum Margaria ejus filia minori natu, comitata per Ferdinandum ejus filium, & Carolum cognatum ejusdem ex Archiducibus Austriæ, ac plurimos proceres, nobiles, & equites Austriacos, Boemos, Ungaros, Germanos, & Italos, sibi quoque occurrentibus Carolo Borromæo præfate Mediolani, Ludovico Manducio Cardinebus S. R. E. Eleonora cognata sua, uxore Gulielmi Gottage Dacis Mantuæ, Alphonsi Estense Ducis Ferrariæ, Octavio Farnesio Duce Parmæ & Placentiæ, cum Raynario nepote ex Alexandro filio, Sancto de Avilla vicario Regis in Insulbris, legatis Ducum Sabaudie, Florentiæ, Urbini, Venetorum, ac civitatum, per quas, seu earum territoria, vel propie ipsius transiit, Nicolao Sfondrato, Episcopo Cremonæ, multis aliis prælatis, proceribus, nobilibus, copios equitibus & pedestribus, eorum præfectis & tribunis, ac popularibus multa cum pompa & læticia accessit Genavam, & illinc in Hispaniam super trecentibus Andree Doreæ, præfecti classis Ligulicæ, una cum Ludovico Taberna episcopo Laudæ nuntio Apostolico, Scipione Simoneta Senatore Regio in domino Insulbricæ, & pro eo regente electo apud Regem ipsum, mulier omnium præstantissima, clementissima, humillima, religiosissima, & dedita contemplationi divinæ, & operibus piis, & cillens nedum idioma Hispanum, sed Gallicum, Italicum, Germanum, & Austriacum.

Cæsar Picenardus, Cremonæ indigena, sed ab ea, & toto statu Mediolani capite proscriptus, intendens Nicolaum Plafum concivem, & inimicum suum, & quocunque alios domesticos suos, & sibi armis hærentes exiliguere unico tempore abstinuit, illis nocte intempesta præcedente diem vigesimam quintam mensis Januarii, & solemnitate conversionis divi Pauli, traxerat foras, & consensu & descendendo vallo ipsius civitatis, ubi ejus moenia corruerant, adduxit ipsam intravit, & properavit domum Philis fatis ampliam, & sitam fere in medio civitatis inter duas stratas ab Ortu & Septentrione e regione ecclesiæ, & monasterii Religiosorum Heremitarum divi Augustini de observantia, & aream spaciosam ab Occidu, & turti latente præter basium marmorum ab Ortu, sed undique habente prospectum, & ne impeditur exsequi ad facinus abominabile ab illis propositum occupatis itineribus domi propinquus per aliquos ex illis, & aliis dispositis circa ipsam, & per nonnullos ex ipsa dejectis faculis plena pulvere sulphureo secum portatis, & igne accessit in eccliam vicinam subterraneas domus constructas sub fornace, per earum fenestras correspondentes alteri strætæ à Septentrione, ipsa fere tota demolita turri illata, inde Picenardus & socii, inuicem Plafum abesse cum Lavinia Trecca uxore,

A ac fere omnibus eorum domesticis, ex sui bono futo, domi focus fuit tunc defunctæ, Thoma de Magistris ac Marina muliere infami una ibi accumulatis ab aliquo ejus materia oppressa, & extincta, illinc incolumbus egressa civitatem, & conscendit navi, ad illorum fugam parata in alveo fluminis Padi civitati propinqua, per ipsum, & ad ejus partes inferiores, & extra statum ipsum reversis summo Cremonæ Magistratum, & incolam, & circumvicinorum, & aliorum shapere.

Superioribus annis inflaurato palatio veteri Reipublice Cremonensi, demolita scila habente gradus marmoreos, & alia lapide crecta in loco commodiori, ad faciliorem adscensum & descensum ipsius palatii, & in ejus parte superiori constructis conspicuis cameris, cum tabulatis ligneis, & pavimentis latericis, ac fenestris, & specularibus vitris ad eas, & quibuscunque aliis opportunis commoditatibus, & eleganti edificio, eis cameris assignatis sigillatim Reipub. Cremonensis Consulibus, Decurionibus, Quæstoribus, Censitoribus, Decoratoribus, Dictatoribus, Rationatoribus, & aliis officialibus ipsius Reip. & in inferiori ipsius parte aliis constructis, & assignatis Consulibus Mercatorum ejusdem civitatis, ejus palatii parte, in qua redditur jus, in ipsa civitate per Vicarium prætorium dimissa, hoc anno pro majore decore ipsius ejus muri interiores, & quibus area ipsius circumdatur, fuerunt ornati pictura ad ortum Solis pñto insigni Sereniffi Regis Hispaniæ, & D. Nobili, in quo comprehensa sunt insignia quarumcunque regionum ejus Regimini, Protecctio, & Doninio suppositarum, & ad Occasum insigni ipsius civitatis, & ad Septentrionem pictis finalacris Cremonæ, & Hérculis, ipsius civitatis auctoribus, & super scalam ipsam constructum tabulatum assiduum, & prope, & extra ipsam palatium ad Meridiem statutum forum linæ venalis pro majore commoditate ipsorum venditorum, & emptorum. Nocte præcedente diem vigesimam octavam mensis Aprilis

C Florentiæ, & in locis ibi propinquis vigigerunt terræmotus, ex quibus multa ædificia corruerunt, gravia ibi incolarum metu. Locustæ innumerabiles irruerunt Andalusiam regionem Hispaniæ, & ibi omnia vinda degentia in agris corruerunt de mense Junii. Ex eodem mense in ecclesia divi Antonii Sarrenti, civitatis Campaniæ felicit, apparuit insago D. N. Jesu Christi cum luminibus accensis ante eam. Hora circiter vigesimam quartam dici vigesimi sexti mensis Julii vapor igneus visus fuit in aere. Et in mane dici quinti decimi Augusti, & Assumptionis ad aethera B. M. V. in municipio Alotibus propinquo Præge, metropoli Boemæ, per leucas quatuor spatio horæ visus fuit Sol valde ignitus & rubicundus cum duobus armatis à capite usque ad pedes armis coloris nigri invicem propinquos conversi facie Occasus, & cum utrinque aliquantulum manens confluerunt progrediendo, ad ipsam partem evanescentibus, & mox uno induto hujusmodi armis viso cum capite, & humeris intus circumlum Solis, & reliquo corpore subter ipsam, & ejus Occasui converso, & supervenit nebula obscurata, & nec amplius viso. Et in Thracia ex turbine ventorum multa ædificia corruerunt, & multæ arbores exstirpatæ fuerunt. De mense Septembris in Normandia & regionibus circumvicinis conspectus fuit cometes, & in omni fere Italia viguit annonæ penuria. Antonius Treceus, J. V. D. Ecclesiæ collegiatæ Agstæ Agstæ Præpositus, & Canonici ecclesiæ cathedralis Cremonæ, olim P. V. summi Poet. à cubiculari, denum à Pont. Max. moderno creatus Protocæsaribus, Romæ obiit die nona Aprilis.

Anno sequente Cremonæ prætorie constituto AL. A. C. phontio Lopezio, J. C. Hispano, & ex Regis Se-

antibus in flatu Mediolani, eique mortuo die vigesima tertia Martii Galeatio Brugera Mediolanense, etiam J. C. & ex eisdem Sen. Gregorius XIII. Pont. Max. die vigesima tertia Februarii approbavit, & jussit typis imprimi, & publicari Romæ die prima mensis Martii, & ubique in orbe Christiano, observari refectionem, & correctionem, & institutionem anni Solaris, æquæ cum Lunari, opera, labore, & doctrina Ambrosii Ladii Vindobonensis, excellentis olim Physici & Astronomi, commorantis Romæ, deductis decem diebus intermedieantibus dies quartam & quintam decimam mensis Octobris præfatus anni, auctis ex cursu annuo nonnullorum minorum ultra dies trecentum sexaginta quique, & hec æque post annum trecentum viginti sexaginta sexum, quo factum Concilio œcumenico Nicææ in Bithynia trecentum sexaginta octo episcoporum, & aliorum prælatorum, ex universis partibus regionum, religionis Christianæ, stabilis fuit ipse annus, Calendario nunc edito, & compilato, & regulato, & approbato per multos alios Astronomos excellentes, quo annotati fuerunt dies, quibus gloriosissimum Pascha Dominicum, & alia festiva mobilia, celebrari debeant singulo anno in futurum. Et assignavit Germaniæ, & Angliæ, academici Romæ studentibus sacre Theologiæ, & alius scientiis, & religionis Jesuitis, & aliis pauperibus viventibus in communi Romæ, & alibi per eorum alimentis ex redditibus beneficiorum, quæ vacarent ob obitum nonnullorum prælatorum hoc anno occursum. Et Bonensiæ patrie sue episcopatum crevit in archiepiscopatum, Gabriele Palcone ejus concive, & episcopo, & Cardinale S. R. E. sub tit. S. Martini in Montibus, procurante, ei suppositis episcopis Cervie, Imola, Mutinæ, Rhegi, Parmæ, & Placentiæ ex provincia Ravennatensi, & Cremæ ex provincia Mediolanensi.

Et Rodolphus Gafar, assistentibus Ludovico Mandruto, presbytero Cardinale tituli S. Honorii legato, & Jo. Antonio Bonhomine episcopo Vercellensi, Cremonensi, nuntio penes eum sanctissimæ Sedis Apostolicæ, habuit comitia Augustæ Vindelicorum cum præfatis Moguntino, Treverensi, & multis aliis, Duce Saxoniæ, Murchione Brandeburgensi, & multis aliis Principibus, & legatis præfati Colonie, & multorum aliorum Principum, & civitatum liberarum Germaniæ, & ab eis requisivit & obtinuit pecuniam, quibus posset solvere impendium militibus, quos ei necesse foret habere ad præsidium & defensionem Domini sui in Pannonia & Transilvania adversus Turcas. Et multa in eis comitiis propostia fuerunt, & passa stabilita adversantibus Rom. Ecclesiæ ibi congregatis instantibus per Cæsarem, & legatum, & alios catholicos illic coactos, illis & eorum sequacibus permitti posse vivere juxta consuetum & impium eorum arbitrium in religione Christiana, & nec eo concessio illis improbandis septem sacramenta ecclesiastica, eis diversimode abutendo venerabili missæ sacrificium, orationem, cerimonias, officia divina, jejunia, & alia pia opera, simulacra etiam divina B. Mariæ Virginis, & Sanctorum, & eorum, & B. M. Virg. invocationes, solemnitates, religiones, vota cultus, & alia, auctoritatem summi Pont. Rom. epusque excommunicationes, interdicta, indulgentias à peccatis, expiationes animarum humanarum à peccatis purgationi, mediisq; suffragiis missæ, orationum, & officiorum ecclesiasticorum, elemosinarum, jejuniorum, & aliorum piarum operum, eo purgatorio denegato, una cum constitutionibus, decretis, & ordinibus S. Rom. Ecclesiæ, & per illorum sequaces concitato tumultu Veneris Austriæ metropoli, ejus sedis, illuc ex Augusta dimissis eis comitiis propensivæ, & trajiciendo per Danubium navigio, & illius tenaci & profundo limo impedi-

to, incidit in grave vite periculum, & cum applicuisset Viennam, ibi, & in ejus regione subito gravi turbine ventorum à culmine palatii ejus residentie dejecto simulacro ferreo Aquilæ, insignis Imperiali, & ibi infixio, & à tectis domorum tegulis etiam projectis, gravi ibi incalorem pavore & ita-pore. Et ipse, & Ferdinandus, & Carolus putri sui catholici, ab Austria, & regionibus sibi suppositis expulserunt hæreticos.

Et Dux Alamanicus, assistente Henrico fratre, Rege Francorum facto, & inito tractatu cum Regina Angliæ in Regem Hispaniæ ad eum extendendum dominio Flandriæ, & regionem ei unitarum, ex Angliæ ope, ac navigio, & aliquibus copiis ipsius Reginiæ trajecit, per Zelandiam, & illinc cum Gulielmo de Nassu Principe Auenturum, & multis aliis proceribus Flamingis, eorumque locis rebellibus S. R. E. & Regis Hispaniæ, Antuerpiam accessit, eamque ingressus die vigesima Februarii per ibi incolæ, & multos alios ex illis rebellibus, secum confederatos, multa cum pompa & lætitia fuit receptus, & per ipsos incolæ, & alios Brabantinos, creatus eorum Dux, & aliorum protector & rector, solemniter depositus ab illorum superiori-tate Hispaniæ Rege, ejusque titulo & insignibus delectis, & Alanzoni appositis, & exculsa pecunia aurea & argentea, habente ejus insigne, ac nomen, & titulum, ejusque Ducatus, ac superioritatis, ea publice in fora, & viis ibi sparsa, & per ipsum sibi confirmatis privilegiis immunitatis, & aliorum, sibi concessis per iocissimam Carolum V. Rom. Imperatorem, & alias olim Dominos suos. In crepulo noctis perocedens diem septimum Martii in Italia conspectus fuit vapor igneus, à parte Occidentali, tendens versus Septentrionem per horas circiter sex: & nocte sequente in Gallia Belgicæ, & regionibus propinquis suborta gravi procella, ex ea submersa fuerunt multa navigia, & projecta ædificia, eversæ turre ecclesiæ sancti Michaelis Antuerpiæ, in cujus domibus habitabatur Dux Alamanicus cum cammo cameræ, in qua erat, multo ejus timore facta illuc per ipsum fugæ, ejusque insignibus super ibi porta pictis evulsis, & illinc asportatis, & die sequente visum flammis ignis, & sanguinis in aere per modum horam, & alius signis horribilibus ibi incolarum ingenti stupore, & timore, & malo mentis præfugio. Et in vico Vilaghe Arragoniæ pulsavit campana Ecclesiæ à se ipsa diebus octava & nota, & versus Occidem & Aquilonem visæ fuerunt nebula ignes, & super civitates Burgos, & Medinæ à Campo, & aliis ibi propinquis, conspectus comites per dies quindecim. Et sic tractatu in necem Auranti per Gasparem Davallrum Hispanum Antuerpiæ, & in Flandria exercentem negotiatione multi valoris, & Joannem Trotzenum ex Brugia Flandriæ Regi adherentem, & ex ejus alicui in Hispania, cum ibi ministris ipsius Regis, ejus nomine permissis Davallro aureis licentiis octuaginta milibus cum dignitate unus ex Equitibus Ordinis divi Jacobi in Compellensibus in Galicia, annui redditus sarcorum trium millium, & Trotzeno aurei scutata triginta milibus pro eorum premio sequuta morte Auranti, & ad eum occidendum per Davallrum dato mandato Johanni de Zavalanis Cantabro, secum habitantem, & per eum suscepto, Aurantiam per ipsum in domibus ecclesiæ divi Michaelis Antuerpiæ, in quibus habitabatur, receptis convivio die decima octava Martii Alamanio, & proceribus, & nobilibus Gallicis eum comitantibus, remansit percussus unico ictu in faucibus penetrante, & exante extra collum, descensu ibi existentibus illinc excussis à pilulis ex sclopo brevi à filice per Cantabrum eo sclopo occupato sub pillo, quo erat indutus, ingressum domos ipse, & Aurantio scilicet propinquum disperso in eum legentem litteras filias

sibi fraudulenter portectas per Cantabrum, & per Aurantium, eique, quæ erant clausæ, dissolutas, & per milites ad custodiam, & alios ibi degentes, Cantabro, dum illinc dispolito seipso aufugeret, itatim intercepto, & occiso, & mox, cum suspicari fuissent, Alanzonium manifeste Cantabro, ut occideret Aurantium, in eam, & Gallos, qui erant secum, facto armis impetu, ut eos occiderent, sed sedati per Aurantium Alanzonium exgravato ab illa suspitione, cum & Gallos ipsos dimiserunt, per Davastum per quinque dies, insequam hoc facinus committeretur, ab Antuerpia factis recessu, multa pecunia tum propria, tum ab aliis ibi negotiatoribus mutuo habita, in Frisiam ad nonnullos illic proceres Flandros sequentes partes Regis, & die, qua commissum fuit facinus, ad Regesium Vicarium, & Ducem supremum exercitus Regis in eis regionibus, cathartentem apud Lovanium, ei denuntiavit mortem Aurantii, & per Farnesium transmissis legatis ad Burlesonem & Gandavenses, eos exhortatum, ut mox quo Aurantio redirent ad Regem, qui illos in gratiam suam recepisset, & per illos carceratis, & carceratis per Burlesonem ab eis ductis Antuerpiam ad Aurantium, & ex ejus ordine dimissis, & Gandavii ibi negotiorum gestore Davastri carcerato, & illinc conducto etiam Antuerpiam, & ibi etiam carcerato una cum faciente, cui Cantaber de recenti confessus fuerat peccata, & se proposuisset occidere Aurantium, & valde tormentatus, & ultimo supplicio affectus.

Et Farnesius pariter exercitus Regis, & copiarum procerum ex ea regionibus, sequentium partes suas, obseidit per menses circiter tres, ac sepius oppugnavit Odonardum, & ibi inter obseidos & obseidentes commissa multis præliis plurimorum caede, ejus iaculis sibi parere recalcantes gravi penuria amonuit oppressos, & diffusos ope aliorum rebellium, compulsi in jus Regis, & se ei permittentes recepti de nomina Julii per illos, ne eorum bona dispercerentur per obseidentes, solum eis stipendium, quod promeruerant, inde dimissis indubius, qui erant ad eorum præsidium, iporum armis & bonis, exceptis illorum ducibus & refores. Et cum Aurantius, dum aliquantulum convalescisset à vulnere ipsi illato, ut præciseretur, una cum Alanzono, & aliquibus proceribus, & nobilibus Gallicis, & copis militibus se consulasset Rugiam civitatem Brabantie, illuc accessit Franciscus de Massa Italus, ex municipio Martinghi agri Bergomenis, audax, & sagax, & ex primoribus militibus Regis ab eorum castris, & aucupata amicitia sibi secunda Com. olim Aganonesis prope Aurantium degentis, & decapitato patre per ipsum suscepti, & educati, & valde dilecti, & Capitanei Salcedi Galli, & ex ausiliis Alanzoni secum tractavit, ut Aganoni Aurantium ex humanis tollerit clam ei in cibo, seu potu, propinato veneno, occultato sub gemma annuli sibi per Massam dati, & Aurantio sublato ex humanis, Salcedus per eum & Gallos secum conjungendos, auctore regulo Brunomoniaco, etiam Gallo, inimico Alanzonii, in eum concitato tumultu, ipsum & Gallos sibi adherentes occiderent, ope etiam Regiorum sibi per Salcedum prodita Brugga, sed expectata opportunitate ad eam exsequendum, in hæc ex improposito pervento tractatu fuerunt carcerati Aganoni, Massa, & Salcedus, & nonnulli alii ipsius consocii, & Massa & Salcedus ultimo supplicio affecti una cum nonnullis ex illis carceratis.

Et Alanzonus copis suis & rebellibus se accinxit ad bellum adversari Regem, ut ipsos ex eis regionibus expelleret. Et Rex Hispanie, ad illis resistendum, legiones Hispanorum, quas habebat in Sicilia, Calabria, Apulia, & regionibus circumvicinis sibi suppositas, jussit in Insuliam se transferre, & illinc una cum copis Italicis ad sui stipendium conductorum, inter quos fuerunt circiter

sex centum Cremonenses sub Hieronymo Onio, Jo. Angelo Galarato, & Roberto Guazono tribus milium, etiam Cremonensibus, transire in Flandriam, & ibi reliquis ejus copis uniri, & inter eos omnes, cum quibus etiam fuerunt multi proceres, & nob. Rom. & Itali voluntarii, & copias Alanzoni, & rebelles commissa multis præliis, plurimorum caede & captura, utriusque ibi multis interceptis municipiis, & aliquibus ex eis tum direptis, tum everitis, & aliis tentans capere ex conditionibus in lucem proditis, & eorum aliquibus complicitibus captivatis, & ultimo supplicio affectis, rebellibus perseverantibus in aliorum impietate adversus templa, & sacramenta divina, ac ecclesiasticos, & catholicos, & eorum bona.

Et Antonius, nuncupatus Dux Bragantie, sed prior Ceratæ, dum anno precedente nonnulli navibus & militibus se ex Lusitania propinquit in Galliam Transalpinam, & ibi in Normandiam, ejusque mari sublitit, cumque loquuti fuerint multi Lusitani ex suis adherentibus, & ibi Rege, & Regina Angliæ conventis ad eis requisivert auxilium, quo redire possent in Lusitaniam, ejusque regnum, ex quo afferret se armis expulsum fuisse per Regem Hispaniæ, & sibi illud spoliare, ipsique clam auxiliantibus, ac Gallicæ Rege permittente ibi conscriptis militibus sex milibus sub Philippo Scroto Italo, duxce impigerunt, cum quo fuerint multi ex regulis, proceribus, & nobilibus Gallis, ac coacta & munita classe navium viginti octo majorem, & triginta minorum, amona & materie bellicæ, & super ea imposita eis militibus, regulis, proceribus, & nobilibus, intendens vendicare ipsum regnum non cum navibus onustis, æque velarentur ex India in Lusitaniam, eum occurrentes, ipsique intercepti, & in jus suum convertendo, de mensis Julii ex Gallis trajecit in Hispaniam, & nonnulli ibi depopulatis abrupti die quarta decima Julii Insulam Sancti Michaelis ipsius regni, & ibi expositis ab eis navibus ex ipsa militibus circiter tribus milibus, & dum illis occurrerent circiter sex centum quinquaginta Hispani, qui erant ad ejus præsidium super undecim navibus, & utrinque commisso prælio eis prostratis, & ex ipsa navibus septem dissipatis, ibi civitatem occupavit, & diripi jussit, & dum intenderet expugnare ejus arcem, in qua ipsius civitatis rector, & reliqui milites, & eorum duces se receperant, & ad ipsum auxilium supervenisset Alvarus Basimanus, Marchio Sanctæ Crucis, rector alterius classis Hispaniæ viginti octo navibus oneratis, & quinque æstuantis, inter quas fuerunt duæ prædictæ nuncupate Galeoni, ex triginta una, super quibus forent ex Hispaniæ veteranes, & uronibus, & Germanis, & Italiis, inter quos fuit Mondinarus Armenus, & tribus milium Cremonensibus, circiter quinque milia cum equitibus ducentum Hispani, & die vigesima secunda, & sequente, utraque classis se accinxisset ad pugnam per Antonianam, sibi sole & vento opportuno facto, inani impetu in Hispaniam, & eam die sequuta, & repulsa per Hispaniam, & die subsequente vento convertito, & alia die facto in eam certamine, & nocte præcedente facto recessu duabus navibus per Don Antonium, ab ejus classe, ipsa succubuit, & dissipata remansit, ex illa submersis nonnullis navibus vi tormentorum in eis exoneratorum cum militibus civitate decem, qui erant super eis, & nonnulli alii intercepti, & cum combustis, tum profunditate, & æquibus fuga elapsis, & ex earum militibus occisis aliis circiter mille ducentum, cum illorum duce supremo, & ex aliis nobilibus & proceribus Gallicis viginti quatuor, & aliis nobilibus quinquaginta, & uno, & militibus gregariis, & munita classis trecentorum copis, &

et

ex iussu Marchionis regulis, proceribus, & nobilibus decapitati, & alii maioribus annis decem & septem fures laqueo suspensi, & ex navibus, quae auligerant, una deprensas & interceptas in regione Gallicae, super qua forent multi Lusitani, qui fuerunt conducti Ulipsonum, & ibi quoque decapitati, ex Hispana classe desideratis circiter ducentum viginti quatuor, & vulneratis quinque centum quinquaginta, & per reliquos recepta ipsa civitate cum insula, & ibi captivatus quoque multis aliis, ex eis Antonianis, illic reperti, & ductis etiam Ulipsonum per Marchionem multo cum triumpho, & gaudio. Et Don Antonius navibus, quae sibi fuerant, ad insulas Terzerias profectus, & illinc iurisdictionis freta Lusitaniae & Hispaniae, & multa praedae illic facta, ea & ipsi navigii rediit in Galliam. Et illius de mense Decembris supervenit ad subsidium Alantoni circiter duodecim millibus pedestribus, & quinque centum equestribus, ex illis nonnullae turmae & cohortes noctu properantes ad castrum Antioeni, illudque circumdatum fossis, & murum vallis, & aggeribus terrenis, & arce clausa ingressi fuerunt ibi incolis assentientibus, & auxiliantibus, ea, & alii fere omnibus illarum regionum incolae odio prosequentibus Regem, & Hieronymum Ozius Cremonensem, & in malicia molitum veritas, & ex tribus Regis pedestrium Italarum in eisdem regionibus, dum foret ejus cohorte Cremonensem, & altera Mediolanensem ad custodiam ipsius Castris, per Farnesium vicarium Regium in ipsius regionibus, prohibendo illuc dare annonam Antverpiensibus, fuit captivatus per duos Gallos ex ipsis, & cum uterque contenderet cum habere captivum, per alterum indignatum sic confusus, & occisus fuit, & pauci ex eis cohortibus fuga elapsi, & desiderati. Fabius Ala etiam Cremonensem ejus vicarias, & signifer, & alii se receperunt in arcem, & in ea obstiti per hostes, diffusi viribus suis, & ope Regionum, se illis permisissent, & pro eorum redemptione soluta pecunia iura eorum vires ad statum dimissi fuerunt, & mox per Regis obsequium fuit Castrum ipsum diutius, & compulsum in eorum possessionem.

Et Rex Hispaniae, Dudo, & Carolo ejus filio annorum septem die vigesima sexta Novembris mortuo, ex morbo variolarum, quo etiam Philippum alter filium annorum circiter quatuor laboravit usque ad extremum. Et in Hispania, & Venetiis, & alibi innumerabiles decederunt, & per Lusitanos incolas ei Philippo praestito juramento fidelitatis, iussit ex ejus magnanimitate ac clementia naturali publicari Ulipsonem, & in toto regno Lusitaniae, eisdem, quo ipsi rebellibus obtulit veniam, multoque ex illis ad ipsum reveris recepit in sui gratiam. Julianus, ex nobili & vetusta gente Mariana prognatus, acutissimi vir ingenii, Physicus, Philoſophus, Astronomus, & Medicus excellens atque peregrinus, & vivis excelsit a. d. vi. Cal. Mart. maximo sine nostrae civilis dolore, in qua medicinam maxima cum laude exercitavit. Ob virtutem suam atque doctissimum insignem evocatus ille fuit in Ticinensem, sive Papientem Gymnasium, ibique satis ampla percepit annua, & primam in Logica cathedram obtinuit honorificentissime, multoque per annos usque ad mortem suam publice docuit. Eadem gens Mariana Francicum quoque produxit, qui & ipse Physicus fuit & Philoſophus admodum illustris, & ob doctrinae praestantiam itidem in collegium Medicorum, quod est Papiae, cooptatus est, quo in Gymnasio per viginti continuos annos Logicam, Physicam, & Metaphysicam publice docuit. Sed cum deinde haec urbs a Gallis obsideretur anno epochae Christianae MDCXCVI. Piratum in illam abijt, pacto honestissimo salario, ibique sequenti anno MDCXCVII. vitam cum horre commutavit. Cadaver ejus ab Joanne

Baptista fratre in patrum est urbem tranſlatum, ibique conditum in communi gentis Marianaepulchro, quod est in primo monasterio S. Domus Clauſtro, addita sequenti Inſcriptione, marmori incisa:

FRANCISCVS MARIANVS ART. ET MEDICINAE DOCT. IN COLLEGIVM PHYSICORVM CREMONAE, ET PAPIAE COOPTATVS PRIMVM IN TICINENSIS GYMNASIO LOGICEN, PHYSICEN, ET METAPHYSICEN ANN. XX. PVBLICE LEGIT, DEINDE EA VRBE A GALLIS OBSESSA PIRANVM YSTRIAE OPTIMA CONDITIONE ACCERSITVS, MEDICINAM EGREGIE EXERCERES OBIIT ANN. M. D. XXVIII. TRANSLATVSQVE A JO. BAPTISTA FRATRE IN COM. FAMILIAE SEPVLCHRO IACET. F. B. M. M. D.

Ex eadem quoque familia fuit Angelus, qui ex re militari magnam sibi gloriam comparavit, maxime in Anglia, ubi peripnus & acceptissimus fuit Catholicae reginae Mariae, & in nobilium ordinem cooptatus est, qui periculis pro insigni habet, quae apud Anglos dignitas est non vulgaris. Sed deinde, cum Angli se obediuntia & imperio S. Ecclesiae subdidissent, in patriam rediit, & post mortem Joannis Ludovici Trecci legatus sive praefectus cohortis militum a nobilibus Alexandro Gonsiaga ducte factus est.

Ludovicus Aimas, urbis nostrae praefectus & illustrius Jurisconsultus, ab Serenissimo rege nostro Catholico ornatus est dignitate Senatoria, & Mediolanum profectus est, ibique in amplissimum hunc ordinem adscriptus & inauguratus a. d. iv. Cal. Apr. Nimirum illud quasi proprium & familiare est nobili genti Aimas, ut viros illa ferat in Jurisprudencia excellentes. Ita temporibus antiquioribus floruerunt Joannes, Balthasak, & Marcus Antonius, Jurisconsulti celeberrimi. Nostra autem aetate clarissimus eodem studio fuit Ludovicus, quem diximus, pater Melchior, qui adeo carum habuit patriam, ut, illam ne relinquere haberet opus, nunquam ullum munus aut dignitatem accipere voluit, quae variis ex locis ipsi offerebantur. Decessit ille summo nostrae civitatis dolore anno MDCXX. & sepultus est in S. Bartholomaei templo Fratrum Carnalitanorum, ubi filii ejus hoc parenti elogium marmori insculptum posuerunt:

MELCHIORI AIMO I. C. CLARISSIMO, QVI OB EGREGIAS EIVS VIRTUTES, ET SINGVLAREM IN PATRIAM PIETATEM, NON MINORI CIVIBVS SVIS COMMODO, ET ORNAMENTO FVIT, QVAM IOANNES, BALTHASAK, ET M. ANTONIVS EIVS MAIORES, QVI CVM IN IVRE CIVILI EXCELLERENT, SVAE VTILITATEM PVBLICAM PRAEFERENTES, NOMINIS VI MEMORIAM RELIQUERVNT. LVDOVICVS I. C. VINCENTIVS PHYSICVS, IO. PAVLVS, ET IO. BAPTISTA FILII PATRI CARISSIMO, ET B. M. MOESTIST. PP. VIXIT ANNOS LXX. P. M. OBIIT PKID ID SEPTEMBERIS N. D. LXX.

Et circiter horam vespertinam diei primae Maji, & divorum Jacobi & Philippi Apostolorum, in regione vicus Galegia suppositae civitati Palamos regionis Gotholandiae emerit nubes longa & lata, in qua fuerunt innumerabiles formae draconum horribiles instar ferocious hominum, leonum, luporum, canum, & aliorum quadrupedum, ac corvorum, & aliorum volantium coloris nigri, & cum religioſi & alii ibi incolae terrore cum signo Crucis se

congregant in cœmeterio illæ ecclesiæ, & prolatis trinita ad ea fuganda hymnis, orationibus, & psalmis divinis ad id idoneis. Præpositus ipsius Ecclesiæ venerabilis Sacramento Corporis Domini in tabernaculo ascendisset turrim ejus ecclesiæ, virtute ipsius Sacramenti plerique ex eis convernerunt in ibi stagnum aquarum, ex quo exivit flamma ignea insilar turris fœtoris maximi, & insupportabilis usque ad nubem, & ad eam descendentes, & illinc descendentes illis animalibus, & inter ea volitante ave insignite magnitudinis, & speciei nunquam viæ valde feroci, & tunc subito ingenti turbæ ventorum, quo extirpate fuerunt multæ arbores etiam proceræ, & combusta ibi vineæ, & subsequente nimbo copioso, ex nube, quæ evanuerit gravi terrore, & stupore eorum incolarum, & aliorum circumvicinorum, & malo omine ex eis visis capto, ad perniciem eorum, & aliorum ipsius regionis, & totius Hispaniæ. Et die vigesima nona & undecima Juli Venetiæ subito turbæ ventorum cum tonitruis, & fulguribus, & uno eorum percussa turris ibi sublimiore, & multis in locis diruta nonnullis ædificiis ei propinquis, & prope eam in foro ibi publico facta fovea lata, longa, & profunda in loco, in quem convernerat fulgur, erexit vapor fumo immediis fœtoris, & cum ipsum pati non posset ei propinquus, ad eum prohibendum & extinguendum obstrata terreno per ibi incolas ob id attentos, illudque in finitum omen interpretantibus, etiam horis vespærarum diei vigesimi secundi mensis Juli, & solemnitate diæ Magdalene, ex vehementi procella etiam suborta in freto, eis, & Clodius propinquo submersis quampluribus navigiis cum navis ad centum triginta quinque, & bonis super eis existentibus. Et Patulæ in Calabria fuerunt terræmotus. Et die tertia civitas Fridrige Carnithie ex incendio accidentali fere tota remansit combusta. In Myrio, & Prage Boemii, & in Rhetia, & regione Elvetiorum ibi propinqua, & Byzantii fœvis pestis. Annoræ fuit mediocri reddita. Et ex Cremonensibus celeberrimis Fabius Galuratus Cremonensis, ex Equibus divi Stephani Piarum, juvenis impigerimus, & qui læpius audacter tiremi, cujus erat rector, pælio congressus cum pirata infidelibus ex Africa cursitantibus, & diripentibus littora maritima Italiæ, illos fudit, ac delevit, ex hac vita migravit dimissa sui ob id posteris fama perenne, & etiam concesserunt Jo. Baptista Cambus insignis Sculptor, ac presbyter Vincentius Viator literis Latinis eruditus, ex municipio Cafala majoris, & ibi archiepiscopus divi Stephani.

A. C. Anno sequito die decima septima Januarii Carolus 1us Aragonum, Dux Terræ Novæ Siculæ, constituto vicario, & rectore Regio in statu Mediolanensæ, & Galeatio Brugera adhuc Cremonæ prætor, Dux Alanzonius, cum proposuisset eis copias ex Gallia ad sui subsidium appulas in Flandriam, ut præstaret, eam, ac omnes regiones ei unitas, sibi & posteris suis subjicere, sublatæ ex humanis Principe Aurentiorum ei resistente, ipsis fere omnibus ibi incolis adhaerentibus, ut id exequeretur absque tumultu, ordinavit ipsarum copiarum haberi delectum prope Antuerpiam, & missis nuntiis ad Aurantium cum vocavit, ut se adiret, & interesset ei delectus, & cum Aurantium præstigiis mali recuasset hæc facere, exequendo esse valdeudinarium, & sinistra laborare corporis sui dispositione, annuix fuit eis copias Antuerpiam irrumpere, armique repellere à portis ipsius militum per Antuerpienses, ad eorum, & Antuerpiæ castrorum impositos, & Antuerpienses cum cognovissent copias ipsas velle eorum bona diripere, arreptos armis una cum eis militibus, & illis oppulerunt, & decessum conferta manibus ipsas illinc repulserunt, plurimos unaque

A occis, sed pluribus ex Gallis, inter quos fuerunt multi reguli, proceres, ac nobiles, & etiam captivi, dimissa post se multis vexilla & signa, per Antuerpienses interceptis, & humi per ipsam civitatem ignominiose tractis, & Alanzonius, dum reliquis pedem referret, ibi cecidit in aquis, & fuit in periculo, ne submergeretur, equo, super quo erat, obreto, & per Brusellenses. Rugerica, & Gandavenses non fuit receptus, per Gandavenses, ac insignibus quoque hœrentis, & mox sibi in auxilium destinatis per Regiam Angliæ militibus navigio, missis nuntiis ad Aurantium, & ei adherentes, tentavit se cum ea componere, & Farnesius Vicarius Regis, missa aliis ad eos nuntiis, ipsos exhortatus fuit redire ad Regem, qui eis veniam doloisset, ipsosque permisisset vivere in religione Christiana juxta eorum votum, modo id non fecissent publice.

B Rex Hispaniæ ex Lusitania dimissa sub regimine Alberti Auliaci Daconi Card. S. R. E. nepotis, ac fororis sui, ac congruo præsidio militum rediit, & die vigesima octava mensis Martii aere turbulento, & frigido, & ab eo effuso læpius grandine, & sole offuscato, flantibus vehementibus ventis applicuit Madritum, regi Toletani civitatem, solum ibi sedem ipsius, ibi occurrente Antonio Perotto, Granvelano cognominato, episcopo Cardinale Sabinenis illæ Recloræ suo ingenti numero ibi incolarum, ac Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Regibus, proceribus, equitibus, nobilibus, ac magistratibus fore totius Hispaniæ cum comitatibus lumina cum lætiis, & pompa, inter quos fuit Petrus

C Mediceus heros Hetruscus cum nonnullis aliis Italis, nullo docto triumpho, ita jubente ipso Rege, illis recepto, & per eum nonnullis ibi lætiis negotiis, triduo sequente illinc abiit ad vicum Escuniarum ibi vicinum, & illis ingressus ædes Regias valde magnificas cum templo egregio culto per religiosos Carmelitæ B. Mariæ Virg. ibi celebravit Pascha D. N. J. Christi, tunc propinquo queri dedina. Et reveris Madritum ad principatū mensis Maji, ibi multos Principes & nobiles insignivit dignitate æquales velleris auri, juxta ordinem in Burgundia institutum per Philippum ibi Ducem, patrem Caroli fœci Maximilianum, primi Cæsaris Austriaci, mortuo Carolo, per eum ducta uxore Maria ejus unica filia & hærede, & pro qua Maximilianus habuit ex Burgundia Ducatum, & ex reliquo dominio Caroli Flandriam, & alias regiones ei vicinas ex Gallia Belgica, & Germania inferiori, & perentibus cum Ducatu in Philippum Maximilianum filium ex ipsa Maria, & parentem Caroli V. Rom. Imperatoris, & mox in eum Carolum, & successore in ipsum Regem ejus unigenitum legitimum. Et ex ipsi ipsius fere omnibus tridentibus, navibus oneratis, & aliis navigiis tam majores, quam minoribus classium suarum Hispaniæ, Lusitanæ, & Italiæ, inter quas erant quatuor tiremes pæralæ, coactis in portu Ulipsonæ, & munia æreosa, & materic, ac tormentis bellicis, & remigiis necessariis, & super eis impositis duodecim milibus pedestribus Hispanis, Lusitanis, Germanis, & aliquibus Italis, & eorum constituto præfecto Alvaro Bazano Marchione S. Crucis, eum quo fuerunt multi alii Marchiones, Duces, Comites, Equites, Nobiles, ac Proceres Hispani, & Lusitani, & Hieronymus ex Ill. Com. Lodroni, rector Germanorum, & Mondinarus Armenalphus tribunus Cremonensis, destinavit ipsum eis, ad recipiendos Insulas Terceiras, & alias novem ei propinquas, situtas in Oceano occidentali ultra Hiberniam, & distantes à continenti per miliaria circiter octo centum, & olim per nonnullas Lusitanas navibus appollas, ad eas recognitas, receptas, & subpositas eorum tunc Regi, cujusque successibus in Regno Lusitanicæ, & per Don Antonio

nium, nuncupatum Ducem Bragançie, extorrem Lusitanum, & ex regnum Lusitanie amulum Hispanie ipsius Regis, occupatus, ad prohibendum illic transitum necessarium ejus navium ex Hispania in regiones Indie ei subiectas, & illuc onustarum ibi auro, argento, unioibus, & aliis immensi pretii in Hispaniam fere singulo anno, & die vigesima tertia Julii ipsius apud vicum divi Sebastiani eorum insularum, ad quarum præsidium forent ex Gallis circiter tria milia, & ex Lusitanis, & aliis nationibus, circiter quatuor milia quinquecentum, Gallorum supremo Duce Regulo Carteni, & ibi Vicario Don Antonio Emanuele de Silva Equite Lusitano, & erectis vallibus, & septem propugnaculis, & munitis tormentis bellicis, & per Marchionem, & ejus consiliarios rei bellicæ, ac magistratus, & Duces suos peritos militares, & multos ex præminatis proceribus ea die, & diebus sequentibus, perfectis & considerato situ Insule Tercerie, & aggere ejus civitatis, ac propugnaculorum, vallorum, & locorum magis debiliū, & opportunorum, ad faciliorem eorum expugnationem, ac tentata etiam eorum insularum receptione absque armis, oblata venit Regis eorum custodiis, & incolis, & per illos valde animatos ad eas defendendas audacter recusata, & ex ipsa navibus egressi in litus propinquum Trinceris multis copiis militum, qui erant super eis, & ex Insula mari & terra per ipsos biduo oppugnata, & inter obfessos & obfidentes viriliter confectis manibus, & ex eis multis occisus & vulneratis, utrinque exoneratis tormentis bellicis, & ultima die per obfessos Regis ei secundo vento dimissa civitate, & per Regis recepta, & depopolata, & per obfessos, diffusi eas insulas posse ineri, ac ad eorum subsidium adversus Regis habere copias militares à Don Antonio, die ultima Julii Regis dimissa ipsa, & mox alia una cum armis, vexillis, ac tormentis bellicis, navigiis, & aliis bonis alijsque valoris, & Gallis, eorum vestimentis, & bonis, quæ poterant apportare, triremibus Regis transmissa in eorum patriam, dimissis penes Marchionem ex eorum ordinariis tribunis quatuor, & uno, ex majoribus obfessibus, donec ad eum transivisse facient ipse trirenes. Et Emanuele Silva, Vicario Don Antonio, & duobus ex ejus primariis captivatis & decapitatis, & decem ex ea Insula laqueo suspensis, ex iussu Marchionis, & reliquis per eum data venia, & permixta habitare in eis insulis, cisque munitis annua & congrua præsidio militum, aliis & navibus, qui sibi supersuerant, concessis classe, ea summo cum triumpho rediit ipse Marchio Ulipsonem.

Et Rex copias militibus, quas habebat ad præsidium Flandriæ, & regionum circumvicinarum Domini sui, ex Gallia Belgica, & Germania inferiori sub Alexandro Farnesio ibi suo Vicario, & Duce supremo, prosequuto bello, auxilio illic procerum parvis suis sequentibus, adversus ibi rebelles, & utrinque multos municipis receptis, & aliquibus ex eis directis & everis, & aliquibus depopulatis, & nonnullum tentata clam receptione, & multis commissis præliis, plurimorum cladis & captura, in quibus sæpius prævaluerint copie Regis, & Gallis cum Duce Alanzonio eorum ductore exotis rebellibus popularibus, recusantibus Alanzonio subesse, reversis in Galliam, per eas copias Regis receptis nonnullis civitatibus maritimis, & municipis tenebris occupatis per rebelles, illos valde repressit & debilitavit. Et ex mente consiliorum suorum in re militari iussu in eas reges Neapolitano, & statu Mediolanense confectis decem milia pedestrium, & duci in Hispaniam Petro Mediceo ex filiis Colme, olim Magni Ducis Florentie, constituto ducæ supremo, & Antonium Okafalis, ex primariis tribunis Regis, Italianum pedestrium con-

scriptorum in statu Mediolanense fuit rector, & præfectus unius ex ipsorum cohortibus, & Julius Fabagrossa ex tribunis veteranis Regis Italorum, filius Marci Antonii etiam ex tribunis veteranis Francisci Sfortie Secundi Ducis Mediolani, & Casarianus alius cohortis, & alius Jo. Petrus Marianus Cremonenses, & eis omnibus cohortibus pedestrium, ex Italia classe Ligustica Regis trajecit in Hispaniam Tarraconensem, datis stativis juxta ibi litora maritima regionis Condeftanorum Okafalis peris, & sepultus fuit in civitate Alonis, vulgo *Alizentes*, & Fabagrossa Carthagini de mente Okafalis oppressi febri cum multis aliis Cremonensibus ex eis cohortibus mortuis ob qualitatem aeris illius regionis, cui ipsi non affueti erant. Et etiam ex Cremonensibus Petrus Zignamus, valde peritus in re militari, & quod sequens vestigia Jo. Antonii patris, ab adolescentia usque ad senectutem exercuit militiam equestrem, & multorum insignium doctorum turmarum equestrium fuit Locumtenens tum sub memorato Sfortia, quam Carolo V. Romanorum Imperatore, & Philippo filio Regis Hispanie, Sfortia successibus in Ducatu ipso, & sæpe in præliis pro ipsa habitis tam in Italia, quam extra Italiam, cum eorum hostibus pugnando viriliter se gessit, multis illatis & receptis vulneribus obiit die octava Aprilis.

Et Julianus Maranus, excellens Physicus, Astronomus, & Mathematicus, & qui ob ejus summam doctrinam in ipsis scientiis publico stipendio ætatis ætatis Regis publice in gymnasio Ticinensi legere, docuit, & interpretatus fuit Dialecticam per multos annos, decessit die vigesima prima Februarii, dimissis ibi apud multos desiderio. Et Bartholomæus de Scelve, literis Latinis eruditus, per eum ad plene instruendum in religione Christiana, & vero Dei cultu, homines composuit Meditatione spirituali Latino sermone, & pueros norma laudabili materno sermone, & qui venerabilis omnium doctissimi Hieronymi Vide etiam Cremonensis, præfatus civitatis Albar, Monasterium Monasterii in Gallia Subalpina fuit scriba, & per eum ob ipsam virtutem & probos mores valde dilectus, & mox Conservator Ordinum Rcip. patriæ suæ, ex qua dum ite transivisset in ipsam civitatem Albar, una cum Antonia de Capogolis uxore illic oriunda, ibi vitam dederat mortalem die ultima Septembris. Et Miera, filia Philippus Regis ex Anna Austriacæ ejus quartæ uxore, amorum trium Madridi eodem mente vitam cum morte commutavit. Nicolaus Sfondratus, præfatus Cremonæ, in ecclesia ibi Cathedrali diebus prima, & secunda Septembris habuit secundam Synodum solemnem totius Cleri ei suppositi ex ipsa civitate, & ejus diocesis, in qua lectis decretis conditis in Synodo sexta Provinciali mense Maio anni præcedentis, celebrata Mediolani, per ipsam fuerunt ea probata, & recepta, & electi Judices, quibus committende erant causæ ecclesiasticæ à Sede Apostolica ex urbe in ipsa civitate, & Examinatores promovendorum ad sacerdotium, & beneficia ecclesiastica, & Testes Synodales ex ipso clero idonei, ex Examinatoribus additis tamen quatuor Religiosis. Gregorius Pont. Max. Rom. hoc anno, & annis superiorem, mortuus aliquot Cardinalibus sanctissimis Rom. Ecclesiæ superlitis addidit die duodecima Decembris Jo. Antonium Fachinetum, Patriarcham Hierusalem, & Albertum Bolognetum, Episcopum Mellianæ compatriotas suos, Jo. Baptista Cusanum, olim Archiepiscopum Rosani Rom. Alexandrum Medicum civem, & Archiepiscopum Hispaniensem, Hispanum, Franciscum de Gioiosa, Archiepiscopum Narbonensem, Matthæum Contarellum Conanorum, Sedis Apostolicæ Datarium, Carolum Borbonum, electum Archiepiscopum Rothomagensem, Gallum, Michaelem Turrianum, Episcopum Centensem, Utinen-

sem, Julium Canarium, Episcopum Adriensem, Augustinum Valerium, Episcopum Veronae, Venetum, Antonium Marium de Salviatis, olim Episcopum Sancti Petri, Florentinum, Vincentium Laurum, Tropicensem, Episcopum Montis Regalis, Calabrum, Philippum Spandium, Episcopum Nolanum, Genuensem, Scipionem Lancelottum, ex reverendissimis Auditoribus Apostolicis coarum sacri palatii, etiam Romanum, Georgium Rutinadum, Episcopum Vindensem, Polonum, Simonem de Aragona, ex filius Caroli Ducis Terrae novae, Vicarii Regii in statu Mediolanense, Franciscum Sforziam, ex Illustrissimis Com. Sanctae Florae, & Nicolai Sforziam, [ejus imaginem, ex Ant. Campi *Hist. Mediol.* desumptam, in az incisam hic apponi curavimus] Episcopum patriae nostrae Cremonae, ipsius ac totius Ducentis fuit incolarum ingenii studio, & cujus pater Franciscus, excellens in V. J. D. & Orator fuit, & ex Reverendissimis Cardinalibus S. Rom. E. & Episcopis Cremonae patriae suae, & majorum suorum, & antea ex Senatoribus Duc. mox Caesaris in hoc statu Mediolanense, & deinde Rector Senarum.

Tanta fuit turba, ex Infubria, Liguria, Latio, & Piceno, & regionibus circumvicinis, latronum, & inde exilium, ut per illos nonnullis in itinere, & propterea habitantibus, spoliatis pecunia, & aliis rebus, quae penes se habere eo compersissent, & ex ibi illorum hostibus occisis, ut ab illorum impetu eas regiones, eorumque incolae, & viatores liberandum, & ipsos exilipandam, proposito edicto publice ex ordine illic Superiorum & Rectorum, concessa venia, oblatoque pretio illos occidentibus, seu capientibus, & praesentibus illis Magistratibus, plurimi ex illis tum fuerint occisi, tum capti, & praesentati eis Magistratibus, ipsorumque iussu ultimo supplicio affecti, & cum ex eis, qui illos captivaverint, seu occiderint, fuerint multi ex illis exulibus, ob delicta, pro quibus erant exules, sibi facta legittima remissione per officios, fuerint liberati ab ipsis, & eorum patriae restituti, & reliqui exules, & latrones ob id tertio alio auferunt. In vico Tavernellarum Galliae Subalpinae versus montes Cherri in principio mensis Martii aere sereno conspexerunt fuerunt duae nebulae, habentes simulacrum inlustratum duorum galeorum infusum conjuncturam, audistisque strepitum tonitruum inlustramentorum bellicorum, & super aedes & ecclesiam monasterii D. Sanctae Mariae de Campanis, culas per religiosos Capucinos Ordinis divi Francisci, audita suavis melodia sonorum & cantuum musicalium. Ex die nona Aprilis spatio trium horarum Norimbergae, & in regione ibi finitima Germaniae, conspexerunt fuit arcus caelestis tribus solibus in eo, ipsius medio magis lucido, & se protendentes extra arcum ipsum, & super eum duobus arcibus invicem annexi. Ex festibus, & legitimis maturis pendens in agra, finitimis Praegae metropoli Boemicae, spatio passuum circiter viginti millium illic fervente peste, non percussa in grandine, nec flantibus ventis aere sereno, ex illius urendine, & caliginibus frequentibus vigentibus grana ferre omnia deciderunt, & in finitimum transierunt prodigiose gravi ibi incolarum sapore, timore, dolore, ac damno. Florentiae de mense Septembris sus percipit motuum suae speciei tribus capitibus, uno leicet ore fustilo, alio bubonico, & alio barbacanis, & acie oculorum ardenti, quod fuit cibatum, donec vitae farina filiginea aquis liquefacta. Eodem mense ex terrae motu in Armenia, & Syria, multa aedificia tum privata, quam publica, una cum iniquis Marmaribus, corruerunt, quibus multi ibi incolae oppressi tum perierunt, tum debilitati fuerunt. Ex Parisiis in Gallia Transalpina in aere multo strepitu audito visa fuerunt simulacra inlustrata aerium armatorum invicem concurrere. Ex in Lotharinga audita fuerunt can-

parae à seipsis pulsare, ac audita fuit infans plorare in ventre matris eo pro pregnantis. Byzantii in Thracia, Viennae in Austria, Praegae in Boemia, Lugduni & Parisiis in Gallia Transalpina, & in aliquibus pagis Elvetiorum, & Rhetorum, Carni, & Carniola, & locis circumvicinis, ex dira & inevitabili peste plurimi, & plerique ex nimia gravidine capiti, exulsi, & remanserunt, & fuit mediocri redditus granorum, & feni, & vini, & pomorum multa copia.

Cremonenses originari, & coloni Rom. dum ipsis, eorumque Imperatoribus parerent, & postquam se in libertatem crexerint, & in ea perseveraverint, & semetipsos gubernarint, ac postea, eorumque Principes multa praeciosa gesserint facinora, & ex quibus C. Octaviano Augusto Rom. Imperatore Romae cognitus fuit Q. Varius vates facundissimus, coartatus A. Tibulli, P. Vir. Maronis, & Q. Flacci Horatii, etiam poetarum facundissimorum, & cujus jussu scutiformis eorum poemata elegantissima supplicuerunt, & plurimi alii insignes tum sanctitate, tum religione, tum armis, tum toga, tum literis, tum in quibuscunque scientiis, & artibus claruerunt, de quibus, & ipsis facinoribus in hoc meo Compendio non retulit, cum de eis non compererem huius scriptum per aliquos Auctores celebres.

Ex Cremona est in plaga Occidentali, & climata septimo, & regione salubri, & se protendit oblique in longitudinem à Meridie, tunc pro ejus egressu & ingressu fuit portus Padis, & Moisae, ad Septentrionem, ubi habet portum divi Lucae, & in latitudine ab Ortu, ubi habet portus Novim, & Omnium Sanctorum, ad Occiduum spatio passuum circiter bis mille quaque centum circundata pro parte mensis, & pro parte aggeribus, & vallibus, ac fossis, & propugnaculo ante eam ad Ortum & regione portus olim sancti Michaelis inter portas Novam, & Omnium Sanctorum, circumsepto muro constructo ex lateribus coctis & calce, & arce ad Septentrionem, in qua civitate sunt Ecclesiae Major cum Baptisterio, parochiales triginta sex, ex quibus sunt novem & alia dicata divae Agathae collegiata insignitis tit. praepositorum, & alia dicata divo Salvetro tit. Prioratus, & alia dicata divo Antonio tit. Praepositorum, & alia divo Joanni, cujus fuit administratio unus ex reverendis Equitibus Hierosolymitanis, oratoria decem & septem, monasteria Religiosorum totidem. Ex in suburbis ipsius civitatis divi Rochi Servorum D. Sanctae Mariae, Capucinorum Ordinis divi Francisci, sancti Sigismundi Ordinis Hergitarum divi Hieronymi de observantis, & prope ipsam per mille passus in contras Buscheti D. Sanctae Mariae, & congregationis per beatum Petrum de Pisis in ejus dioecesi inchoati, & in vico Cave Sanctae Mariae Magdalenae Ordinis Cisterciensium divi Bernardi de Clairvalle, & reverendarum Monialium intra civitatem fuit titulus Corporis Domini, divae Clarae, D. Sanctae Mariae de Pace Ordinis fororum de poenitentia divae Clarae, seu divi Francisci, & divae Moniche Ordinis divi Augustini, & Annunciationis B. M. V. Ordinis divi Hieronymi, & divi Benedicti, & divae Marthae Regularium Ordinis etiam divi Benedicti omnium de observantis, & divorum Jo. Baptistae, Quiritti, & Vallis viridis, Ordinis ejusdem, & S. Mariae in Cistellis, & Colombe Ordinis etiam Cisterciensium divi Bernardi omnium Conventualium. Ex ex quibus conventus Monialium B. M. Virg. Vallis viridis inchoavit circiter annum millesimum ducentesimum ab ortu Domini in vico Jovis Arae, ducentis Cremonensibus, adolescentulis ibi nominata Gentia, caeca à matre, illuminata mirabiliter per omnipotentem Deum ad intercessionem praebitae M. Virg. dum foret in sacello illic ei dicato, damna per matrem illuc prope in agris colligentem spicas legentem, & ex monitu B. M. V. notificato hoc miraculo per eam Sicardo Caelano, tunc episcopo Cremonae, ejus ope,

FORMA EXTERIOR MAJORIS. F. CAT.

CATHEDRALIS TEMPLI CREMONENSIS

Forma exterior

Baptisterii Cremenensis

Ichthyographia

Baptisterii

ac opera, & elemosinis aliquorum Christi fidelium constructa in vico ipsi ecclesia & domibus insitit monasterii, sub titulo divi Laurentii, cuique ipsa Gentia una cum aliis mulieribus viginti quinque ingressa, & ibi fecum facta eorum Abbatissa inita protectione religionis Christi sub regula divi Benedicti. Et anno 1213. die duodecima Octobris per ipsum Sicardum eius monasterio unito hospitale sancti Nicolai, ex ordine ipsius erecto pene Duple Murbasi proximum ipsi civitati, & dotato per Friscum filium Federici Suevi Anobardi nuncupati Imperatoris Rom. die quattodecima Julii 1193. pro executione legati facti per eum in ejus ultimo testamento, condito in ipsa civitate diei quattodecima Septembris 1288. & confirmato ipso conventu die undecima Octobris 1216. per Homobonum tunc episcopum ejusdem civitatis, & Sicardi successorem, & die quattodecima Julii anni predicti 1213. per Innocentium Tertium Anagninum tunc summum Pont. & die vigesima Januarii 1217. per Honorium ejus successorem approbato. Et die prima Martii per eum Homobonum ipsi conventui unita ecclesia divi Thomae Apostoli, erecta in vico Lemii suburbiorum ipsius civitatis, presbytero Joanne tunc beneficiata ipsius silentie, cuique per ipsum, & ejus forem, omnes bonis suis dimissa, ipsa Abbatissa & Moniales ex eo vico Jovia Arce se contulerunt habitatum in domos ipsius ecclesie, ea concessione etiam confirmata per ipsum episcopum die duodecima Augusti 1244. Et die quattodecima Maji per Innocentium Quartum Genuensem ex familia Flisca, etiam tunc sum. Pont. approbato eodem conventu. Et anno 1380. eidem unito per Petrum de Capella patrum Venetum, tunc episcopum ipsius civitatis, alio monasterio constructo sub titulo divi Andreæ in vico ubi ejus nomine nuncupatur in eadem diocesi, eodemque anno die septima Martii per Agapetum legatum Apostolicum, dum esset Papæ, Urbano Sexto Neapolitano summo Pont. & mox per multos alios summos Pont. etiam eo conventu approbato. Et anno 1419. per Constantium Fondulum, tunc Cremonæ Episcopum, facta concessione ecclesie, & domorum Sanctissimæ Trinitatis, constructarum in parochia divi Petri de Pado ejusdem civitatis die vigesima tertia Februarii eis Monialibus, eaque confirmata die septima Decembris 1437. Helena de Cipellis, tunc Abbatissa earum Monialium, una cum eis se consultit ex eo vico Lemii habitum in eas domos Sanctissimæ Trinitatis. Et anno 1516. Hieronymo Trivisano patricio Veneto, episcopo ejusdem civitatis, & Abbatissa earum Monialium Elisabeth etiam de Cipellis, ipsi per eas nonnullas domibus cum ecclesia nuncupatis Vallis viridis, & habitatis per duas Moniales Ordinis de observantia divi Augustini, se contulerunt habitatum in eas domos Vallis viridis, Julio de Rupere tunc summo Pont. assistente, & per Nicolaum Sfondratum, modernum Episcopum ejusdem civitatis, eis Monialibus adjudicata ecclesia & domibus Monialium divæ Annæ ejusdem Ordinis, constructis in parochia D. Sanctæ Mariæ novæ, que desecrasset, ac alia bonis, ac unitis Monialibus monasterii D. S. Mariæ Angelorum, residentibus in terra Zabelli memorata diocesis, & per Carolum Borromæum, Cardinalem S. Rom. E. tit. sanctæ Praxedis, & Archiepiscopum Mediolani anno 1575. visitato clero ejusdem civitatis Cremonæ, ejusdemque diocesis unita Monialibus monasterii D. S. Mariæ de Laureto cum domibus ipsius monasterii, constructis in parochia divæ Agathæ ipsiusmet civitatis, earumque bonis, cum commode non possent habitare in ipsi domibus Vallis viridis, nec prope ipsas forent aliquæ domus vendende, empta per eas, ipsarum Abbatissa Prudentia Persicella, ecclesia domo à Paulo & Bartholomæo fratribus de Fodis, in ipsam ive-

rum habitatum. Est etiam in hac nostra civitate Collegium illustre, ex quo, tanquam ex equo Trojano, subinde viri prodierunt, non tantum in Jurisprudencia, sed & in qualibet alia preclara scientia excellentissimi. Et quoniam patrum nobilium memoria, & adeo nostro quoque revo, nonnulli sunt eruditionis excellentia multum illustraverunt hanc patriam suam, officio meo desse mihi videret, si eorum nulum facerem mentionem, cum id nulum alibi præstitum sit à nobis. Igitur perceleber inter illos fuit Joannes Franciscus, ex nobili & vetusta Valvassorum stirpe, que hodie vulgo ab omnibus Argentarum familia vocatur. Hic multis variis à Principes legationibus honorificentissime functus est pro patria sua, quem & servavit ille tam temporis, cum bellorum motibus ea premeretur undique, & maxime à Gallis, qui eam dissipasset, nisi hujus honorati civis eloquentia fuisset mitigata. Decessit ille non sine dolore nostræ civitatis anno MDCCV. & sepultus est in templo S. Dominici, hac ipsius tumulo inscriptione addita:

D. O. M.

IO. FRANCISCO VALVASSORI ARGENT.
I. C. IUSTITIA, FIDE, PIETATE, CAETERISQUE ANIMI VIRTUTIBUS CLARISSIMO. REGNAVIT IN IUDICIIS, PATRIAM A GALLIS SERVAVIT, DOMI OMNIBUS MYNERIBUS, FORIS LEGATIONIBUS AD REGES EGREGIE FVNCTVS EST, DIFFICILIBVS REIP. TEMPORIBVS INTEMPESTIVE DECESSIT. IO. GALEATIUS FRATER OPT. ATQVE B. M. FOS.
VIX. ANN. XLVIII. M. XI. OBIT VII. ID. SEPTEMB. M. D. XXVIII.

Idem quoque temporibus floruit Stephanus Sfondratus, qui paulo ante prædictum Argentam defunctus est, & ipse quoque in eodem S. Dominici templo conditus, cujus ad sepulcrum hic titulus comparat:

M. D. XX. APR. XII. HAEC STEPHANI SFONDRATI I. C. AMPLECTITVR OH QVANTI LVMINIS VRNA CAPAX. VIX. ANN. LII.

Et in ipsa civitate adiunt quoque Hospitale Majus, nuncupatum Pietatis, Mendicantium, Verecundorum, Orphanorum, Orphanarum, Mulierum conversarum à vita impudica ad vitam pudicam, divi Antonii, ipsorum del Affiatte, & de Marinis, & Leprosorum extra portam novam sub vocabulo divi Lazari, Confortium R. M. Virg. cujus confortiales congregantur in ecclesia monasterii divi Francisci, & Confortium ejusdem Rosarii, cujus confortiales congregantur in ecclesia divi Domianici, & Confortium divi Homoboni, & multa alia in multis ex ipsis ecclesiis, ac Societates, & Confraternitates, & multa alia loca pia, quorum redditus distribuntur in usus pauperum, & alios pios, per eorum rectores, ac Turris omnium totius orbis altissima, [quam, ex Ate. Campi Hist. Mediol. scri incensam hic exhibemus] & multe alie heretice ad ipsas ecclesias, & in aliis diversis paribus ipsius civitatis tum acutæ, tum quadratæ in earum summitate, Palatium Episcopale, & aliud Reip. & aliud, in quo resident Prætor. ejusque Vicarius, ac Juxta criminalium, & aliud Mag. Equitum olim, & nunc J. Conf. & aliud Mercatorum ad forum divæ Agathæ, & multe alie domus excelsæ ibi innolunt, & forum majus, & capitanei, & piscarium, & lini venalis, & forum bovm, & multe alie plateæ ante ipsas ecclesias, & alibi, & via late, & multi hortus, ac multi viridaria.

Et Cremonensæ aqueductus, super quo descendente ab euripo publico ipsius civitatis sunt molendina tum intra, quam extra, & juxta ipsam civitatem

P p p p j ten

tem. Ex cuius territorio, in quo non sunt montes, nec loca sylvestria, est fertilissimum, & abundat grana, visio, uvæ, pomis, oleis, laucinis, melle, lino, lana, feno, & lignis, & multis aliis, quæ sunt ad usum totius hominis viventis, equi, ovibus, & aliis animalibus domesticis, & ad plagas Septentrionales & Orientales circumdatur Olio flumine, ipsum, & agros Braxiensis & Mantuanum interlabente, unde per eundem derivantur aquæ, quibus irrigatur major pars ipsius, ac flumine Abdone, ipsum ac agrum Laudensem dividente à plaga Occidentali, & intersecatur à Serio torrente descendente à montibus Bergomensibus, ac flumine Padi confluentis prope ipsam civitatem, & per cuius alveum illuc unisque fere conducuntur omnes mores ac res, ac confluit populi, & eique territorio à plaga Occidentali adherent agri Laudenses, & Placentini, à Septentrionali Bergomensis, & Braxiensis, ab Orientali Mantuani, & à Meridionali etiam Placentini, & ex eo territorio non comprehenso in statu Mediolanensi, & ultra Padum sunt occupata per Parmenses, & ejus Ducatus unta novellis sunt anni oppida, & loca insignia Buxetum, ac Monticellum de Ungine, ex dominio Illustriss. Marchionis Sfortis Palavicini, & Gibellum cum Rivoalto ex dominio Illustr. Com. Juli Rangoni, & Guardafallum, olim ex agro Mutinense, concessum Cremonensibus per Ludovicum Bavarum Imp. & perventum in Illustriss. Ferdinandum avum suum, superioribus annis ab Illustr. Ludovico Taurilla. Et circa Padum ad fines agri Cremonensis, & Mantuani, Vitelliana, olim jura Cavalcoboum Nob. Cremonensium, & Gaduloum comprehensa in Ducatu Mantuæ, & Sabloneta, olim de Perfico Nob. etiam Cremonensium, Bozzum, Civitate, & Ripavolum, ex dominio Illustriss. Ducis Vespasiani Gonzagæ, & vicus Insulæ, olim jura Dovariensium, etiam Nob. Cremonensium, & ab eis nuncupatus, & sancti Martini ab Aggere, domini Illustr. D. Pirri, & Fratrum de Gonzagæ, & Veskovati, ex dominio Illustr. D. Com. Nicolai, & nepotum de Gambara, & ab eorum antecessoribus emptus ab Illustriss. de Gonzagæ, & olim juris episcopii Cremonæ, & datus in permutationem pro vico Jovis Aræ pervento in Illustr. Philippum Gonzagæ, & Principibus Mantuæ, pro dote Anæ filie Nicolai unigeniti Bossi, una cum aliis bonis, quæ erant jura episcopii Bossi, & per eum possessa in territorio Cremonensi, tam ultra, quam citra Padum. Et in agro Cremonensi, nunc situs Mediolani, existant Casale majus, & Caltrunconis, ex feudo Illustriss. Don. Alfonsi Duvali, & Calvatoni, Platina, & Spineta, ex feudo Magnifici Alfonsi Gastaldi proceris Neapolitani, & Caltram Dudona, ex feudo Reverendi, & nob. Com. Jo. Clementis, & fratrum de Schutius, vicus sancti Joannis in Cruce, ex feudo Illustr. Com. Ludovici de Caminate, nuncupati de Bergaminis, Castellum nob. Com. de Poizonibus, Vidazum, olim totum nob. de Amatis Cremonensium, Piscarolum, & Gronardum, ex feudo Mag. Com. de Marino Gemenium, & Consortum, Bordinum, & Rohechum, ex feudo Mag. Com. del Maino Nob. Mediolanensium, Sorcina, ex feudo Mag. Com. Camilli de Barbibus, Rumengnum, & Grumellum, ex feudo Mag. Com. Ludovici Affiaste, Covum, & Antinake, ex feudo Illustr. Corneli Benrivoli, Senecum, ex feudo Illustr. Com. Maximiliani Stampæ Nob. etiam Mediolanensi, & Tucenium jura feudalia Magn. DD. de Casteletta, Formigara, & Cornaletum, ex feudo Mag. de Trivalcio Nob. etiam Mediolanensium, & Curia Nob. de Cavalcoboum, ex feudo Illustr. Francisci Sfortis, Caltrum Norani Buccæ Abdue, jura feud-

ali Magn. Com. Jo. Baptistæ Stanghe, & Machathura illorum de Bibaquis Nob. Ferrarensium, ac Fontanella.

Et ex familiis Cremonensium aliquæ sunt originarie, sed rursus, & aliquæ profecerunt à Romanis, ex urbe Cremonæ transmissis habitantibus, & aliquæ à milibus eorum veterani sub Cajo Julio Cæsare, quibus Cajo Octavianus, quæ propepos, & successores in Imperio, pro premio eorum militiæ concessit fundos tunc ibi incolarum sibi inferiorum, plebisque illine expulsi, qui receptantur Mar. Antonium Proconsulem Rom. expulsi à Mutina, quam exercitus obsederat, dum in ea foret copiis Decimus Brutus, ex interfectibus Caji Julia Cæstris, per Marcum Antonium quæ exercitus hæc confilictu cum Au. Hircio, G. Panis Consulibus tunc Rom. & C. Octavianis, & eorum copiis, quibus optulari volebant Bruto, ejusque Mar. Antonii exercitu casu, ipsosque prolapso Cremonam. Et nonnullæ à Gothis & Longobardis, dum ei, & fere totæ Italiæ domini fuerint, & multæ à Gallis, & Francis, & Germanis, dum una cum Carolo Magno Imperatore Romano, & ejus successoribus Gallis, & Germanis in ipso Imperio, & aliis ducibus Gallis, & Germanis in Italiam descendente, & etiam multæ à Mediolanensibus, Papiensibus, Laudensibus, Bergomensibus, Braxiensibus, Mantuensibus, Mantuanis, & aliis populis Italiæ, & aliunde, dum illuc se receperint, & sedes suas ibi firmarint, cum etiam ex Cremonensibus multæ alie alio abierint, & subsisterent, & nonnullæ familiar, quæ aliunde Cremonam accesserunt, assumpserunt cognomen à civitatibus, oppidis, vicis, & pagis, unde abierint, & aliquæ à nominibus patrum eorum, quæ illos se receperint, & aliquæ à semetipsis cum eorum insignibus ex suo proprio capite, & nonnullæ alie ab eorum exercitibus, & aliæ ab aliquo aliorum facinor.

Et cum plerique ex Cremonensibus fuerint, & sint industrij, & ingenij acutissimi, nonnulli ex eis ad usum lautum hominum excogitarunt, & præpararunt faciemem ex carne galli, seu bovini, munitam in etia, & mixta pulvere pipæris, seu gingiberi, cinamomi, canellæ, & aliorum aromatum, & inspicinata, & alligata in eorum intestinis, & mox igne in aqua coctum, seu tostum, & mensis impositum, & per ibi coactiva coactum. Et alii ad indumentum humanum excogitarunt, & laborarunt tegumentum, nuncupatum *perlatum*, & *valisum* ex filo lini & bombycis contextum, & pro aliqua parte tinctum ex sacco pulveris herbarum gaudi collecti, & præparati. Et aliud, nuncupatum *seriarum*, contextum ex flamine, seu filo lanæum ovium, & tinctum in diversis coloribus. Et aliud vulgo *Mediolanum*, contextum in filo lanæum & lini, tincto, ut præfertur. Et aliud ad opperimentum, sub vocabulo *cacorum*, contextum ex filo pumini debali, & aliorum diversorum quadrupedum domesticorum. Et alii excogitarunt & fabricarunt ex are subtilitate cultellos valde egregios, firmos, ac fabiles, & qui ex ipis civitate conducuntur, & afferuntur ad diversas partes orbis ad usum ibi incolarum, magno lucro Cremonensium, qui eos præparant, ac præparari fecerint.

Et ex Cremonensibus nunc sunt venerandi Prælati, celeberrimi litteris, & bonis moribus, & dignitatibus Jo. Antonius Boncompagni Præfatus Vercellæ, & nunc nuntius Apostolicus penes Rudolphum Cæsarem, & Ludovicus Ripa J. C. & Auditor Illustriss. Jacobi Boncompagni Præfatus arcis Adriani, & Ducis Sorre, Jo. Maria Capella, ex Religiosis Ordinis Servorum D. S. Mariæ de obervantia, eximius Theologus, & qui in æ scientia multa erudite composuit, ex quibus pleraque sunt typis impressa; Ludovicus nomenitus Jacobus Antonius, ex familia antiquæ & honoratæ Stanga Cremonensis, & ex venerabilibus Religiosis Ordinis Pra-

Prædicatorum de observantiæ divi Dominici, celeberrimus Vates, & Historiographus, compositus per cum multis carminibus Latino sermone, & etiam materio, & Herruico, & erudito opere de cognominibus familiarum patriæ suæ, & etiam fere omnium civitatum, & oppidorum receptis ab omnipotente Deo, Angelis, coelis, astris, elementis, arboribus, herbis, genibus, provinciis, civitatibus, oppidis, vicis, & pagis, necnon & animantibus tam terrestribus, quam volatilibus, & aquaticis, ab hominibus, membris propriis, nominibus, moribus, vitis, scientiis, artibus, artificibus, officiis, gradibus, & dignitatibus, & nec imprecis, ex mente superiorum fuorum. Et dum per multos annos moram habuerit Neapoli, illuc evocatus per Illustr. Diomedem Vincentium Carassum, primum Ducem Metulanensem, ob memoratam hujus Stange doctrinam, per eum Ducem, necnon & ibi Præfulem, ac prelatos, proceras, & alios doctos habitus in summo honore & pretio. Et qui Mediolani, dum ibi esset anno partus Virginæ nobis saluifici 1541. annorum viginti trium per invictissimum Carolum V. Austriacum Rom. Imperatorem, illic tunc degentem, & ei præfatum per memoratum Illustr. Carassum, & excell. Alonsum Davalem Marchionem Vassæ & Piscariæ, ibi, & in universis ejus statu moderatorem, pro ipso illustr. Imperatore, & eodum de ipsius Stange memoratis scientiis insignitus fuit publice corona laurea poetica. Hic Burgius, Abbas inter Canonicos regularis, prius in literis Græcis, Hebraicis, & Latinis, Medicinæ & Philosophiæ doctor, & quolibet scientiarum genere ornatus. Josephus Nigge, cognominatus Mosella, scriba & secretarius, seu compulsa sacrosancti Collegii Reverendissimorum Card. S. Rom. Ecclesiæ Constantinus Porta, ex Religiosis Ordinis Minorum Conventualium divi Francisci, excellens musicus Mar. Antonius Amidatus J. C. & Abbas Abbatie omnium Sanctorum Cremonæ, & residens in civitate Leade, pro vener. ejus episcopo Ludovico Taberna nuncio Apostolico penes Serenissimum Regem Hispaniæ, Ferrandus Bonetius, eruditus literis Latinis & Hebraicis, Ecclesiæ divi Vincentii, Josephus Oliva Ecclesiæ divi Michaelis, Christophorus Brumarius J. C. Ecclesiæ Sæc. Lucie parochialis præpositus, & Nicolaus Scribonius, ex Canonico Ecc. collegiæ divæ Agathæ ejusdem civitatis, Antonius Marius Cabalus, ex municipio Cadals Majoris, Vicarius Episcopalis in ipsius civitate Julius Petrolus, ex municipio Sablinceus, qui composuit elegantem sermonem magistro *Annalis Pædagogum* ab eorum urbis initio usque ad annum 1487. Et ex Rever. Equibus Hierosolymitanis residentibus in Insula Melitæ, inter Numidiani & Siciliam Insulam, Jo. Baptista Ripa, & Jo. Baptista de Summo, & Jacobus Capredonus. Et divi Stephani residentes Pisis in Hetruria Aloysius, & Annibal Dovariz, & ex quibus Aloysius etiam fuit ex insignibus ductoribus turmarum equestrum Francisci Medicei, Magni Ducis Florentiæ, & ex prudentibus Consultoribus in re bellica Regis Hispaniæ. Et Prælati Ecclesiæ Cathedralis ejusdemmet civitatis Jo. Jacobus de Arberis Archiepiscopus, Horatius de Trechis Archiepiscopus, Julius de Bemis Castor, Flavius de Florentis J. C. Decanus, Jo. Antonius de Schitis Præpositus, Com. Jo. Galeatus Ponzonius J. V. D. Primicerius, Julius de Casanigo Cameliarcha, Bonus de Lamo Thesaurarius, Cæsar de Sfondratis Prior, & Rev. Canonici Hieronymus, & Nicolaus patris, & nepos de Amadonis, Joseph de Burgo, Bartholomæus de Ugoianis, Alexander Schichinellus J. V. D. Viduarius, Petrus de Riparais, Antonius Maria de Guazzonis, Pet. Antonius de Lazzonibus nuncupatus de Tolentinis, Orpheus de

A Motari, Dionysius Somenzini etiam J. V. D. Alexander de Guazzonis, etiam J. V. D. Antonius de Rixis, litteris Latinis valde eruditus, Jo. Antonius de Honoris excellens Theologus, & Camillus de Brinis. Et insignes J. V. Doct. & aules *Emilius* Regius, Jo. Petrus, & Homobonus patris, & nepos de Offredis, Jo. Franciscus Petrichellus, Jo. Baptista Bonetius, Johannes Botta, Antonius Maria Paveseus, Jo. Baptista, & Franciscus de Cautis, Comes Pet. Martyr Pontionius, & Ludovicus Aymus, ex Illustr. Senatoriis Regis in hoc statu Mediolani, Alexander Schichinellus Canonicus, ut præfatus, Jo. Jacobus Turresinus, antiquitatis Cremonensium diligens scrutator, & peritus, Ludovicus Magnus, Hieronymus Partheus eques, & Com. Palatinus, Jo. Baptista Goldoni, Sigismundus Foffa, Jo. Clemens Schitius Ecclesiasticus, & Prototonarius Apostolicus, & ex feneratoribus Regis, Jo. Baptista Laudius, Hieronymus Fondulus, Franciscus Tinctus, Vincentius Maynoldus, Jo. Baptista Picenardus, Petrus, & Jo. Petrus Enobarbi, Julius Bagarotus, Antonius Belesellus, Julius Turrisius, Jacobus Maynoldus Galaxus filius insignis etiam J. C. Jo. Baptiste Maynoldi, & Historiographus excellens, & qui composuit opus elegans Latino sermone de Regni, & Domus, Titulus, & Diplicatis Sereniff. Regis Hispaniæ, Vincentius Hofstadius, Ordarius Maynoldus, Jo. Bap. Sucus, Claudius Burgus, & Honorius Riparais. Et excellentes Artium & Medicinæ Doctores, Jo. Baptista Machaneus quondam Hieronymi, etiam Artium & Medicinæ Doct. Thomas Somenzini, Franciscus, & Hieronymus pater, & filius de Paulis nuncupatus de Tartellus, Hieronymus Maynoldus, Cæsar Chiholus, Augustinus Pelius, Hierodorus Picenardus quond. Jo. Baptiste artium Artium & Medicinæ doctor, Sebastianus Berzicus, Benedictus de Comitibus, Sigismundus Brumarius degens in urbe, Vincentius de Aymis, Vincentius Bagarotus, Gulielmus Lupus, & Horatius Paternus. Et periti in arte Chirurgiæ, Franciscus de Albergonibus, nuncupatus Basila, & Benedictus de Machis. Et insignes in re militari, Jo. Baptista Summan, & Carolus Ciria, ex Vice-Prefectis turmarum equestrum Italorum, Cæsar Trechus, ex Veneticiæ unius eorum, Gaspar Oxius, olim etiam Vice-Prefectus unius ex ipsi Turmis, Nicolaus Burgus, Jo. Baptista & Thomas fratres de Perichello, Jo. Baptista & Gabriel fratres de Matio, Vincentius Drizone, Jo. Jacobus Gonzaga, etiam ex Rev. Equibus divi Stephani, Jo. Angelus Galaxus, Jo. Petrus Marianus, & Gaspar Strata, tribuni cohortium pedestrium etiam Italorum Regis Hispaniæ. Et celebres Rhetores, Grammatici, & litteris humanitatis eruditi, Franciscus Zava, cuius duo *Epistolæ*, *Orationes*, & *Carminum* volumina jam pridem edita leguntur, & qui, dum litteris sæpe à Cremonensibus evocatus, tandem honestæ conditioni à triumviris ibi precibus expugnatus ceciderit, quinquennio, qui secum convalescit, vix peractis, ex dimissa ingenti sui desiderio relicto apud ipsos omnes, in patriam, ne Cremonenses suos omnino deliruisse videretur, non multo ante illius adventum presbytero Rolando Cavagnino, clarissimo etiam Rhetore, sc. literis Grammaticis, & Humanitatis valde erudito, etique publice ac ære communi ipsius Reip. ibi docente, & legente in sui locum proximus cœnitus illic Decurionum voce, & decreto ipsius munus honorarium illis civium suorum decore & utilitate sustinet, & Martharus Catranus ex Castrolenon, & qui dum annorum circiter quinque ex morbo variolarum amiserit aciem oculorum, & Baptista de Dofenna presbyter secularis, & grammaticus, & litteris humanitatis eruditus, avunculus suus ei legent multa opera apud

ditorum, qui de ipsi scientia scripserint, ex earum quotidiana lectione & intelligentia eas adeo commendavit & tenue memorie, ut ipsi cum ad actum perfectum pervenerint, publice Cremonae, & alibi docuerit, ac doceat nullo stupore audientium & discipulorum, ex quibus multos cum erulit. Romanus de Bargo, Alexander Lamus, & Casar Porta nullis secundi in pangsendi rhythmis vulgaribus. Sofonista Angiola, quam ob ejus miram scientiam picture & musicae valde dilexit Elisabeth Vallesia, tertia uxor Serenissimi Regis Hispanie, ut ibi penes eam se contuere usque ad ipsius mortem, & dum decederet ejus filius sibi commendavit. Jo. Baptista Raymundus, clarissimus Mathematicus, ex patre Cremonense natus, & educatus Neapoli, & Romae cognitus. Antonius de Campo, egregius pictor, per eum picta affabre tabula de situ Cremonae patriae suae, & mores, & totius ejus territorii antiqui circa & ultra flumen Padis secus cum labentis, & circa flumina Olivi & Adice, juxta ipsius territorium confluentis, ex eo insignibus oppidis & vicis, in ea tabula seriatim annotatis, ac composito opere materna lingua de principio de etiam situ ipsius civitatis, ejusque templi majoris, & aliorum templorum, & sacellorum divinarum, & monasteriorum, & de corporibus, ac membris, & reliquiis Sanctorum, quae asservuntur in eis, hospitalibus, confraternitatibus, societatibus, ac coenobis, baptisterio, turri emunitioni, & aliis turribus, aedibus sublimibus, palatiis, plateis, viis, arce, portis, muris, vallibus, aggeribus, fossis, & aliis memorabilibus, & juribus, insignibus, praefectibus, & dominiis, pictis multorum ex eis simulacris, & ad amissum sculptis in eo opere una cum Carrocio [cujus icon habetur sup. col. 1289.] pro Cremona. & alii populi Galliae Cisalpinae, dum essent nulli subiecti, usi fuerant in bellis, quae invicem, & eorum factiones diversimode existeret diligenter, & ad amissum, & summi Pont. sibi data notitia de ipsi ejus doctrina pingendi & sculptendi, ipsum indigni dignitate equestri Sedis Apostolicae absque emolumento.

Et Respublica Cremonensium regitur consilio & auctoritate centum quinquaginta legitime electorum, & approbatorum per eorum supremum Principem, & inter quos sunt multi J. C. aliqui milites, & plerique ex eorum primoribus, & ditioribus, & alii mediocri conditionis, & mercatores, & ex quibus centum quinquaginta, duodecim singulo mense praeficiuntur regimini, ipsorumque centum quinquaginta munus durat donec viciet, & aliquibus ex eis mortui per reliquos datis suffragiis, & plerique favorabilibus aliis surrogatis, & approbati per Vicarium Reg. in statu Mediolanense, & singulo anno ante Cal. Januarii ex ipsis centum quinquaginta, per ipsos datis suffragiis, ut praefertur, electi per biennium Regulatore Ordinum cum duobus Dilectoribus ex hon. Collegio Notariorum ipsius civitatis, & Commissario, & sex Conservatoribus Patrimonii ipsius Reipub. quibus sunt duo Rationatores, qui annis proximis fuerint Dilectores, & etiam Commissario & alii sex ad conservationem, & instaurationem, ac decorem thesaurum cum civitate, quam ejus territorii, & pontium super eis constructorum, & alii duobus palatiorum ejusdem Regis, & per annum alii sex officiales cum Vicario Provisionum J. C. ad providendum, ut ea, quae venduntur ad usum & usum incolarum ipsius civitatis, ejusque territorii ibidem vendantur pretio, pondere, & mensura iustis, & concordantibus, & nec per eorum venditores, & aliquos negotiatores, opifices, & artifices ibidem in eis venditionibus, & negotiationibus, artibus, & artibus committantur irades, & Oratores etiam J. C. qui biennio pro Republica ipsa

A resident Mediolani penes Ill. Vicarium, & Excelsum Senatorem, Mag. Quaxilores, & alios Magistratus Regionis ibi degentes, & ex eis Consiliarios, & quibuscumque alia civibus Cremonensibus tamen circumspiciatis, & idoneis per biennium tribus praefectis Fabricae Ecclesiae Cathedralis ejusdem civitatis, & tribus Praefectoribus carceratorum miserabilium, ac Commissario, & aliis sex ad conservacionem Navigii publici ejusdem civitatis, & aliorum Aqueductuum tendentium ad irrigacionem majorem partem agrorum ipsius territorii, & aliis sex, ac Commissario ad conservacionem & instaurationem Aggerum constructorum adversus impetus flumina Olivi & Adice, territorium ipsum circumlabentium, & Padis, & aliorum torrentium, & Dugalium illud territorium interlabentium, ne ibi agri, eorumque fructus ab illis inundentur, & suffocentur eis torrentibus, & Dugalibus excavatis & expurgatis congruis temporibus, & pontibus super eis constructis instaurationis, & aliis constructis, & ad quodlibet eorum officiorum electo J. C. & per Regentes mensis Decembris uno ex Notariis ducentum obsequantibus ejusdem Collegii, & ex eis idoneis octo per biennium ad examinandum testes producendos per colligentes in causis ordinariis, & civilibus, coram ibi iudicantibus vertentibus, ex quibus unus considerens eorum colligantem incumbit ipsi examini. Et per annum ad regimina hospitalis ibi Petras, inter quos sint quatuor J. C. & ex eis sexdecim quatuor singulis tribus mensibus praefici ipsi regimini cum Conservatore ordinum ejusdem hospitalis, & duobus Notariis etiam memoratis collegii.

Residentibus in ea civitate nomine Serenissimi Regis Hispaniae, ac Ducis Mediolani, & Domini ipsius civitatis, viro militari ad regimen, & custodiam ipsius civitatis, & ibi arcis, & etiam per biennium Praetore, ex Senatoribus ejusdem Regis J. C. ad dicendum jus ibi incolis in causis civilibus, & criminalibus, & etiam ad ipsam regimen, cum duobus etiam J. C. fecum conductis, uno ad dicendum jus in causis civilibus, & altero in causis criminalibus, ac Referendario in causis daturis, & etiam Regis, & Commissario totarum eorum mortuorum ejusdem territorii in causis coram onerum, & ambobus totae brevis, & nomine Reverendissimi ibi Episcopi ejus Vicario etiam J. C. ad dicendum jus ibi in causis Ecclesiasticis, & nomine Mercatorum, ac negotiatorum, & opificum, & artificum, tribus ex eis electis Consilibus ad dicendum jus in causis, & negotiis ipsius mercantilibus, singulis sex mensibus. Et ex Mag. Decurionibus, & optimatibus Cremonensibus conservatoribus Patrimonii publici ipsius civitatis Homobono Offredo J. C. Petro Francisco Hofcaule, Johanne Schizio, Romano Bargo, Jo. Baptista Rustello, Hieronymo Foisia, & Commisario Carolo Pontano. Conservatoribus Vicariorum Francisco Cantio J. C. Vicario Provisionum, Thoma Ripa, Rocco Flaminio, Antonio de Magistris, Carolo de Pastore, Pet. Aloysio Follati, & Mercario Manara. Praefectoribus carceratorum Claudio Bargo J. C. Jo. Baptista Sfondero, & Carolo Cambugio. Praefectis Fabricae Ecclesiae Cathedralis Jacobo Maynoldo Galatari J. C. Antonio Pisco, & Octaviano Cantano, ex quorum ordine, ac sumptu ipsius Fabricae constructa multa fuerunt ad perpetuum ornamentum ipsius Ecclesiae, eo Cantano filio Jo. Francisci unus ex Decurionibus ejusdem civitatis ex familia antiqua, ac nobili, & ex qua anno 1138. fuit ex Canonici ibi ecclesiae cathedralis Adamus, & annis 1158 & 1163. fuerunt ex Consilibus Cremonae, dum nulli supposita foret, Ambrosius, & Accius, deinde iniquus est Ocho, qui vixit anno Domini circiter 1240. Conservatoribus Navigii & Aqueductuum, libentium per territorium Cremonense, ad irrigacionem

majoris partis ipsius, Julio Turriano J. C. Vincen-
cio Spanga, Johanne Schitio, Antonio Pifcio, Jo.
Petro de Alla, Jacobo Baguero, & Commisaria
Ludovico Bonetto. Decoratoribus Jo. Baptista Su-
cio J. C. Vincenzio Spanga, Maximiliano Pifcio,
Jo. Georgio Dato, Pietro Fodato, & Com. Ludovi-
co Affayato. Et Conservatoribus Palatorum ipsius
civitatis Jo. Francisco Summo, & Eusebio Botta. Et
Conservatoribus Aggerum adversus flumina, & Du-
gala labentia in idem territorium, Vincentio May-
noldo J. C. Jo. Baptista Pericichello Capit. Carolo
Schiaschinello, Carolo, & Maximiliano ambobus
de Madiis, & Jo. Andrea Bonetto, & Commis-
sario Panevino de Panevino. Et Conservatoribus Ho-
spitalium Pietatis Jo. Baptista Cautio J. C. Hiero-
nymo Puthen J. C. Equ. & Com. Petro Barbovo,
& Jo. Baptista Sudio etiam J. C. Gabriele Mutio
Capit. Paulo Botta Cap. & Carolo Cella, Jo. Fran-
cesco Capellano, Jo. Andrea Bonetto, & Jo. Geo-
rgio Dato, Gulpheramo de Gulpheram, Eusebio
Botta, & Franc. Bonasio, Pet. Aloysio Schaccha-

A baroccio, Bernardino Turriano, & Nicolao Regio.
Et Conservatore ordinum ipsius civitatis Cesare Pol-
littio. Thesaurario Jo. Andrea Bonetto. Et Oratore
in civitate Mediolani Francisco Tindio etiam J. C.
Et ad tollendum omne sententia, & sedandum ali-
quorum nimiam arrogantiam, precedentem se-
licet ea, quae nesciant, & habere ea, quae non ha-
bent, nec habere possunt, viderer rationem, &
aliquibus ducem casuum invehendi in nomen, &
hoc Compendium meum, in eo invitus appo-
noma, & cognomina quorumcumque Ecclesiastico-
rum, J. C. Physicorum, & Magistratum ipsius
civitatis, & cum praeposuerim J. Conf. Physicu,
B reservata controversia inter eos vigente ob eorum
precedentiam, & cum huic Compendio appo-
suerim finem summo meo sumptu, & labore, gratias
infinitas ago omnipotenti Deo, qui me interim
conservavit, & quem rogo, ut ex sui gratia me
conservet ab omni peccato, & quibuscunque invi-
dia, & maligis.

F I N I S.

'TAVOLA DE CASTELLI, VILLE, E TERRE FEVDALI DEL CONTADO, E DIOCESI DI CREMONA, E PRIMA DEL CONTADO CREMONESE.

ER CHE non uscisse così ignato questo disegno del Contado, Territorio, e Diocesi di
Cremona, l'hò voluto accompagnare con la seguente Tavola de' Castelli, e Terre inseda-
te così alla medesima Città, come ad altri Signori, i quali hora le possiedono; Ne hò
voluto trascurare di dire, che'l circuito di questa Diocesi s'estende circa ducento miglia,
il Contado ubidente, che concorre unitamente à pagare i carichi alla Camera Regia, e
Ducale, contiene cclxii. Terre grosse, & ville, che si chiamano Comune, & cinque al-
tre ve ne sono, che si chiamano separate, cioè Picchione, Soccino, Casalmaggiore,
Castellione, e Fontanella. In tutto questo Contado ubidente, e separato si ritrovano un
miglione, seicento, sette mila, e novecento trentaotto pertiche, e quattro tavole di terre lavorabili, le
quali sono compartite a dette Commune; Contiene etiam il Paese della Calzana, che è ciente da tutti i
carichi, & vi sono pertiche quares'una mila seicento novantasei, & tavole quattordici di terre, come ne
appare nel Libro di Giovannino Muccio Agrimenfore publico di Cremona. Nell'istesso Contado sono cinque
luoghi sottoposti in Spirituale al Vescovo di Bergamo, cioè Padermo, Fengo, Farfengo, Luignano, & Of-
fidero, e perche' forsi un giorno mi verà l'occasione di parlarne più diffusamente, per hora non ne dirò al-
tro: ma metterò solamente le Terre Feudali, che sono le seguenti.

DELLA COMMUNITA DI
CREMONA.

Casalmorano.
Castellotto Cellano.
Dossi de' Frati.
Vinceto.
Garda.

D'ALFONSO MARCHESE
DEL VASTO.

Casalmaggiore Terra nobile, &
grossa.
Castellione Terra cinta de' mura
con una Rocca.

DI MASSIMILIANO SPAN-
PA MARCHESE.

Soccino nobiliff. Castello.
Rivolta Socca Castello.

DI FILIPPO MARCHESE, ET
HIPPOLITO FRATELLI
CONTI DEL MAINO.

GASPARE CONTE DEL MAINO.
Azzanella.
Borgo novo de' Capelli.
Barzaniga.
Bordolano.
Campagnola.
Cagnone.
Corte de' Cortesi.
Robecco.
S. Martino in Bellio.

DI LODOVICO AFFAYATO
CONTE.

Romascengo, ove è una villa bell.
Rocca.

Fiesco.
Crunello.
Salviera.
Caslecchio di sopra.
Ronco Todescino.

DI LODOVICO BERGAMINI
CONTE.

S. Giovanni in Croce, Terra grossa.
Guffola.
Gustarolo Capellino.
Roccateno.
Solengo Rainero.
Tornada.
Breda Gostanzo.
Bellona.
Cà di Pedroni.
Cà de Bonavoglia.
Cà d'Andrea.
Cafà nova de' gli Offredi.
Caprile.

Qq qq q

De

1 Hinc Tabulam ex Ant. Campi Hif. Cremon. hic uberi-
mori, et de his castellanis, interpretatus, effigis illustrem Typo-
gram, quae per totum Opus seu locis illustrantur.

Derovere.
Martignana.
Di PAOLO SFONDRATO BARONE.
Trigolo Terra grossa.

Di G^o. GALEAZZO PONZONE
CONTE, PRIMICERIO DI
CREMONA, DOTTORÈ,
ET PROTONOT.
APOST.

PIETRO MARTIER SENATORE,
HORA REGENTE DELLO
STATO DI MILANO
PRESSO S. M.
CATHOLICA.

NICOLÒ, SEGHIEMONO FRATEL-
LI CONTI PONZONI, ET
ANTONIO PONZONE CONTE.

Il Castellotto de Ponzoni.
Scandolara ripa di Po.

RIVERA.
S. Martino del Lago.
S. Leovino Aroldi.

Cornale.
Cà de Sorefini.
Cafalorio.

Caruberto.
Cafalecchio.
Villa de Talamazzi.

S. Faustino.

Di VINCENZO GONZAGA PRIN-
CIPÈ DI MANTOVA.

Di NICOLÒ GAMBARA CONTE.
DI SCIPIONE, ANNEIALE, G^o.
FRANCESCO, ET LUCRETIO
FRATELLI DE GAMBARA
CONTI.

Veskovito.

Di G^o. BATTISTA S' ANGA
CONTE.

Castel nuovo bocca d'Adda.
Di G^o. CLEMENTE DOTTORÈ,
ET PROTONOTARIO APOSTOLICO,
BERNARDINO, RAFAEL-
LO, CARLO, ET LODOVICO
FRATELLI DI SCHIZZI.

Castel Disone.

Di CAMILLO BAREVO.
Sorecina Terra grossissima, ove fo-
no meglio di xv. mila anime.

Di G^o. BATTISTA CASTALDO.

Piedera.
Calvatone.
Dizzona.
Castel Franco.

Colombarolo.

S. Giacomo dell'Oppio.

S. Paolo ripa d'Olio.

Voltoio.

Di G^o. BATTISTA DE MARINI.
Scandolara ripa d'Olio.

Bisa nuova.

Di ERMES BENTIVOGLIO.
Covo Castello.

Di CORNELIO, E FRATELLI
BENTIVOGLI.

Asignate.

Di VINCENZO SECCO.

CESARE, CAMILLO, GEORGIO,
ET MASSIMIGLIANO FRA-
TELLI D'E SECCI.

SOCINO DOTTOR DI LEGGE, ET
MARCO ANTONIO FRATELLI
DE SECCI DI ARAGONIA,
E MOLTI ALTRI DELL'ISTESSA
FAMIGLIA DE SECCI.

Calzo.

TERRI FEYDALI DELLA DIOCE-
SI DI CREMONA NEL MILANESE.

Di MYTIO SFORZA MARCHISE.
Caravaggio nobiliss. Castello cinto
di mura.

Misano. Vidalingo.
Calviano. Caffarice.

Afago.

Di GIROLAMO BONELLO MAR-
CHISE, NIPOTE DI PIO V. DI
S. MEM. E FRATELLO DEL
CARDINALE ALESSAN-
DRINO.

Calzido.

DE SIGNORI VISCONTI.

Brignano.

Di RINALDO D'ABBA.

Pandino.

TERRI FEYDALI DELLA DIOCE-
SI DI CREMONA NEL FARMIG-
GIANO OLTRE IL PO.

Di SFORZA MARCHISE
PALLAVICINO.

Buffeto Città per privilegio di Papa
Paolo Terzo, & di Carlo V. Imper.

S. Agata.

Ciprone.

Vidalingo.

Sorata.

S. Rocco.

S. Andrea.

Mercore.

Becchino.

Frafcavolo.

Bassida.

Castelvetro.

DEL SUDETTO SFORZA, ET DI
MICHELLE CASALE.

Monicelli Terra grossa con la Roc-
ca.

DEL SUDETTO MICHELLE CASALE.
Otra.

Fogorale. S. Giuliano.
Castelletto. S. Pietro.

Di GIVLIO RANONE MAR-
CHISE.

Gibello Castello.

Pieve d'Alvavilla.

Reggazzuola.

Stagno.

S. Croce.

CATELLI, E TERRE FEYDALI
DELLA DIOCESI DI CREMO-
NA NEL MANTOVANO.

Di GUGLIELMO GONZAGA DU-
CA DI MANTOVA.

Viadana Terra popolata, che si
può agguagliare ad alcuna Città
d'Italia.

Cavallura.

Cogozzo.

Cigognara.

S. Martino.

S. Matteo.

Portiole.

Coreggio verde.

Cazzuolo Castello.

Belforte.

Dossolo.

Di VESPAZIANO GONZAGA DU-
CA DI SARONEDA.

Sabioneda Fortezza belliss.

Bozzolo Terra nobile con una del-
lissima Rocca.

Rivarolo di fuori.

Breda.

Porticcia.

Di SCIPIONE, E FERRANTE
FRATELLI GONZAGHI.

S. Martino dell'Argine.

Isola Dovarè.

Di GIVLIO CESARE GONZAGA.
Pomposello.

TERRI FEYDALI DELLA DIO-
CESI DI CREMONA NEL
BRESCIANO OLTRE

L'OLIO.

Di GIVLIO, VENCISLAV, E
MALATESTA MARTI-
NENGI CONTI.

Vrigo.

F I N I S.

UMBERTI LOCATI,
PLACENTINI,
DE
PLACENTINAE VRBIS
ORIGINE, SVCCESV,
ET LAVDIBVS,
SERIOSA NARRATIO.

ILLVSTRI, AC REVERENDO DOMINO,
D. CHRISTOPHORO
 COMITI SCOTO,
 ET REFERENDARIO APOSTOLICO,
VMBERTVS LOCATVS,
 PLACENTINVS,
 S. P. D.

EXPALlescens facies, & quem mundum muliebrem
 vocarunt Antiqui, minus decens corporis cultus, at-
 que cui innitatur haud neglectæ conditionis vir, fa-
 miliariumque concomitantium turba, quatuor hæc,
 illustri ac mi observandissime **CHRISTOPHORE**, in
 publicum ire, nobiliorem mulierem impedire cum
 noverimus, mirum non est, si jamdudum Augustæ
 huic nostræ Placentiæ adversis hætenus repressæ for-
 tunis latebras exuere non licuit. Nosti enim hinc
 factionum contentionibus versatam, & depravatam, Civium discordiis
 informem olim redditam, & hinc inde variis exhaustam casibus inanissi-
 mam, fere nullis adauctam præsidii, nulloque sustulam patrocínio con-
 spectum subterfugisse. At nunc meliori probe spei restituta, & serenio-
 ri collustrata fulgore, Octavii Farnesii innixa, atque protecta præsidio,
 quia egressum tentat. Adis, rogo, & una cum Nicolao, Carolo, &
 Paulo Emilio germanis, ac tota illustri Scotorum familia, quam vestrum
 studiosissimam semper & uberrimam nostis, in publicum nunc prodire vo-
 lentem, illam conhonecantes, tueamini.

ISIDORI PICENARDI,
 MEDICI PHYSICI CREMON.
 IN LAVDEM
VMBERTI LOCATI,
 PLACENTINI,
 EXASTICON.

DET tibi perpetuas, **VMBERTE**, Placentia laudes,
 Semper & exsulet Nomine leta tuo.
*Tu nante antiquæ repetis primordia gentis,
 Quam sit Marte potens, consilioque gravii.
 Semideam memoras prolem, facta inchoa narras:
 Magnus es hac patria, magnus & eloquio.*

EJVSDem DISTICHON.

Νίκας ὄφρα Λόκατ' ἄνδρον, πατρίαν τε πρόπαιον
 Συναίτις, τιθέσαι σοὶ χάριν εὐδα πατρίς.

VMBER-

V M B E R T I L O C A T I ,
P L A C E N T I N I ,
D E
P L A C E N T I N A E V R B I S
O R I G I N E , S V C C E S S V ,
E T L A V D I B V S ,
S E R I O S A N A R R A T I O .

Z A R D I N V S , L O C A T V S ,
E T L I L I A T A ,
I N T E R L O C V T O R E S .

SALVERE te jubeo, Locate mi colende, quid agitur?

Loc. Eequid? nosti jam, & me percunctaria? sed salvus & tu sis, Zardine mi, adventumque tuum fortunat oportuit Deus Opt. Max. mihi opportunum & pergratum.

ZAR. Ego hac etiam horæ studiis infectus (sicut te & studio, rebusque gravibus apprime intentum semper noverim) studes & maceraris?

Loc. Illius Enni nequaquam immemor, scio, qui ait *instat, plus agere habet, quam cum est negatum in agere*, hic omnes mea curas locavi.

ZAR. Sed quid post te (cura utriusque offensa) Liliam illam intusor? suspicarer sane quid te indignum, nisi tuam & vitæ & animæ integritatem nolem, perfectæque habere. Sed quid (si dica licet, & fas est) hic negotii habet?

Loc. Tua quippe longe falsus sum oratione; alio enim hanc sententiam directurum te existimabam.

ZAR. Nil te viro prudenti, & integro unquam alienam novi: tamen jam sexagenarium minus hujusmodi confortio egere putabam.

Loc. Recte quidem sentis, si Elysiis me non delectari colloquiis censēs, & æqui bonique Liliam consulas.

ZAR. Quid autem ad hoc mutuum vos & taciturnum colloquium, velut ad mysterium, pellexit?

Loc. Mutuus inter nos amor. Sed ne tantum primo Liliæ cum sene speciem miseris: nam plurimum huc distat à *parare*, aliusque nefcio quid explicat, quo factum est, ut nature ductu, etque, qui Gracianus Cippam exulare induxit, affectu huc eam mecum forexerim.

ZAR. Scotica sane responsione uteris, minusque de re me clarum facis. Sed Liliatæ bujussæ quæso (si licet) nomen edico.

Loc. Adest ipsa minime sermonis expert: de se ipsa loquatur.

LIL. Hæc.

ZAR. Neutri quidem vestrum molestus esse vellem, minusque à vestris vos feris, & colloquiis, gravibusque negotiis avocare.

Loc. Immo pergratum nobis feceris, si hic nobiscum paulisper commoraberis: sed mirum, quia Liliam, quam in dies vides, & tantopere ob-

servas, non noveris. Age autem tu, Liliata, te Zardino nostro indica.

LIL. Pudret quidem de me loqui, nisi utrumque vestrum jam inde fere à pramis incubabam novissim.

ZAR. Quid alius hac reperit?

LIL. Ego illa tot talibus acta, & rerumnis & calamitatibus fere pessumdata, toties direpta, afflicta, exhausta, & demum flagra pene, cladibusque ad interitum affecta, que te & seniore hunc jam dudum alui & educavi, nomine olim Trivia, ac Valeria, mox Augusta, & Placentia, nunc vero jure quodam sæco Liliatæ nomen mihi vendicare possum.

ZAR. O festum diem, quo te cum seniore nunc inventi, & te jamdiu audire satagebam. Sed à quo potius, quam à te ipsa exoptem? & quamobrem incommoda illis agitata, & à quibus ea tuleris, mihi velim, dicas.

LIL. Hæc mihi! infandum mihi prope jubes renovare dolorem; namque animus meminit boeret, luctuque refugit; sed, cum tantus amor moveat te, & cura remordet, expedium paucis. Jam inde à secundo, tertioque Gallorum in Italiam transitu, & micris, & calamitatibus objecta & obnoxia fui, exhausto mihi primo à Gallis sanguine, mox Gothorum iniqua direptione expilata, Longobardis vi sole deturbata fui. Post Germanorum imperio vix surrepta, modulis jam prope exhaustis Vicecomitibus subacta, & Sfortianis dudum infelicitate succubis; & civium importunioribus factionibus iterum atque iterum evicerata, vix tantillum mihi speritus & vocis superstit.

ZAR. Incommodè quidem tecum & prave actum est, (ut assera) multis tamen te decoratam insignis & ornamentis audio.

LIL. Siquidem (ut audisti) ex hinc inde tuli: jacentem tamen, & pene silvestrem equum in campum à Latina è collibus traductum erexere primo Romani, Barbarique hinc expulsi, ac delictis colonis illustrare. Pontificibus deinde illa rerum domus & vallo, & aggerè munita, mox turris merenibus circumvallata, plurima privatim mihi, civibusque meis irrogata legibus foveat & illustret.

ZAR. Hoc miraber quod te ab omnibus pessumdatur, ab ipsis tantum Romanis illustratam cum dixeris, nil mali ab eis te passum recordaris.

LIL. Utique si forte luxu eorum forsitan altitricis insignibus dum cives mox hostiare putarant, ejus bellæ tantilla evidentia illos afficeret.

ZAR. At quid Liliata hoc pulchrum gestas? vel unde tibi vendicasti?

A 2

LIL.

LAL. An modo adhuc florentem libris fragrantemque Farnesiorum domum nosti? Quod vides, ignoreas? Hanc me liliato induit pallio, meque cunctis nunc inamantem perturbantibus & liberam videntis hoc lilio fragrantem ferret, foret, & hostibus procul abscis Octavio Principe pace plutquam oclavina munitione tutatur & illustrat.

ZAR. Jam re propemodum ceteris feliciorum admiror & gaudeo, sed unde tot tibi veniant ornamenta & insignia?

LAL. Jam te alimodum mei studiolum video: sed ne diutius tot te detineam verbis, cetera sub hoc pallio legas.

Quia de Placentinorum, eorumque civitatis vestustate quanto magis convenire, tanto de ejusdem urbis nomine & conditoribus dissentire Chronicorum indagatores invenimus, operis pretium duximus, quo posteri de utroque reddantur certiores, etsi lepore minus redolenti, breviori tamen eloquio, quæ de tam observanda re apud dignitate prædictos auctores invenimus, in unum colligere. Tui siquidem Livii, Polybii, Pothiani, Taciti, Blondi, Pliniani, Ricobaldi, Cori, Bentii, & Ripaltæ lychnis locuti, Scoticos errores cautius vitare curabimus. Et primo teste Ricobaldo Ferrariense cum jam per annos fere centum triginta diversis sub Regibus Orientales, qui Indi primo, mox à quo sua in sacrificiis plurimum utebantur thure (si pro Deoigeni habebant) Tusci à vicinis nominati fuerint, autem aliis Padanam vallem possederint, à supervenientibus Italorum profugorum & Gallorem copias (ad trecenta nemque hominum milia horum exercitus adscendebat) vi armorum coactis illam Italæ partem, quæ nunc Hetruria dicitur, ultra Appenninum se retraxerunt. De his Titus Livius lib. 1. quæta Decad. *Eam gentem, inquit, tradidit fama, dulcedine frugum, maximeque vini nova tum voluptate captam, Alpes transisse, agrosque ab Hetruria ante catas possidere, et invectisse in Galliam vinum silicida gentis castis. Et post pauca: E quidem haud abnormem Cladium Gallos ab Arunte, seu quo alio Gallo, adductis, sedibus, qui appugnaverunt Cladium, non fuisse, qui primi Alpes transierunt.* Hæc Titus Livius. Galli igitur potius victoria à se occupatam regionem tria in Regna divisērunt, quorum Melampus cum tenuisset primum ejus caput, Melampion à nomine proprio nominavit, Molianum post dictum.

Secundum Regnam, quod ex Trivirēsi Gallia oriundum erat, Trivirum cum obtinisset ultra Padum amensissimam in planicie civitatem extruens, illam simul cum propè labente fluvio Trivium ex quo nomine (syncope vocari coepit, hæc Placentia infra nominabitur.

Tertium Regnam Adrianus juxta maris superi littora tenens urbem fundavit, Adriamque ex suo nomine cum appellasset, sinus quoque illi nomen indidit.

Audientes autem ex quorum semine Tusci traxerant originem reliqui Orientales, suos velle Padana expulsi ingenti cum armorum multitudine in Italiam adit Gallos dominio dejiciunt, humilibusque cum priorum incolam reliquis interitis Ducibus, & ejus gentis Primores vel occidunt, vel in fugam vertunt. Mœnibus deinde urbium à Gallis constructarum penitus demolitis novas novis nominibus insignitas urbes erigunt. Horum Rex Mememius Tusces, Liguribus, Picenibus, & Alemanni sibi colligatis per annos quadraginta, quibus regnavit, Gallos taliter est iniecit, ut ne ad fuisse, qui ad Italiam viis ardore semper inhaurant, qui citra montes remanserant, accessus haberent, alperum in locis quamplures Arces erexit. Eo mortuo, qui fuisset in regno, ejus septem filii ibi ipsa diademata impoentes, in septem ex pri-

moribus civitatibus regnaverunt, fuerantque Aquilegia, Adria, Bexia, Mediolanum, Trivia, Rhenus, & Ravenna. Quorum Principum nomina dicta sunt Amirdæ, Phaeli, Leud, Malmen, Bulzac, Regash, & Pharpas.

Post multum vero temporis fama Italietum discordiarum inter Padanos maxime & Tuscos cœtuum, Gallos iterum in Italiam attraxit. Per Tuscos enim saluūque Julius Alps transcederant, (ait Titus Livius) insigne acie Tusci huud procul Tackno fl. confederunt. Horum Dux Heloytus fuit. Pado deinde ratibus trajecto non Hetrucos modo, sed etiam Umbros agro pellunt; intra Appenninum tamen sese tenuere. Bojus horum Regularis in dextera Padi fl. Regni sedem sibi constituit ex suo nomine Boicum Galliam regionem vocari voluit.

Anno quinquagesimo septimo aeneæ senioris mortem Aeneas junior, alius Sylvius, maximo cum belli apparatu Patavium profectus de expugnanda superiori parte vallis Padanæ cum Antenoris successoribus optime convenit, acceptoque ab eis suffragio improvis Gallos aggredire, ac eorum Regibus expugnatis Mediolano potitur, trajectisque Pado copias, quæ nunc Placentia dicitur, tum ad montium radices sitam Trivium, ubi Trivia fl. sinem facit, secus Padum fl. transtulit, atque ob loci complacentiam, non Trivium amplius, sed Placentiam eam vocari voluit. Et, quo nova civitas habitatore citius abundaret, quos potuit ex dispersorum reliquis hinc inde revocatis urbem coelare iussit. Regnavitque per successores suos usque ad Brenni Galli adventum.

Qui à Placentulo Trojano Dehelboræ Israelitarum Judicia tempore Placentiam fundatam assensu Bennis Alexandrinus, vero tanto minus adherere videretur, quanto inter Trojæ ruinam, ipsamque Dehelboram annos circiter centum quinquaginta intercessisse pro certo habetur; tot annis enim Dehelboræ Trojæ destructionem præcessit. Minus errare videntur, qui à loco, ubi primo sita dicebatur Valerium illam appellatam fuisse autumant, cum locus ipse idem nomen nostris etiam temporibus retineat; nam ab exteris Trivia, ab incolis Aboriginibus Valeria dici potuit. Augustus nomen ab Augusto Duce illam sortitum fuisse aliquid dicunt. Nos autem auctoribus innixi, qui à fonte quondam Augustum eam nominatam asserunt, opinamur ab sugurali fonte, juxta quem transtulit, illam id nominis obtinuisse; Ethnicorum enim mos fuit etiam in fontibus ab avium volute, fuge garrita, suscipere sugura, sicut ab suguris Augusta dicitur præsumitur. Cetera ejus Urbis, si que inveniantur, nominis scititia & fabulosa videntur.

An. ab Urbe condita trecentesimo sexagesimo quarto, vel circa, Galli maximo cum exercitu Brenno Duce in Italiam irruentes totam Vallem Padanam tertio occupaverunt, fugatique qui ex Trojanorum sanguine descenderant Ducibus, Galliam Cisalpinam eam regionem vocari voluerunt; nec montium finibus contenti superato Appennino Tusciam invaserunt, ibique Senas construxerunt. Hi sunt, qui fatis ad Aliam fl. Romanorum copias Romam profecti Urbem incenderunt. Hæc Ricobaldus Ferrariensis de origine urbium Italia. Horum Gallorem dominio per annos circiter centum sexaginta octo fuit subiecta Placentia.

An. ab Urbe condita quingentesimo trigésimo secundo M. Cl. Marcello, & Gn. Cornelio Canfulibus, subactis reliquis Italiæ partibus Marcellus ultra Appenninum copias duxit, trajectoque Pado fl. cum Gallis confuit; quo in prælio interfectis ex hostibus cum Vindomaro eorum Rege triginta milibus, superiorem Vallis Padanæ partem obtinuit. Nam ejus Regis Galli fere omnes, deditum cum Mediolano eorum capite oppidis omnibus, Romanorum

notum praesidium receperunt; Murellus primis habitatoribus Romanis missis novas colonias ultra citraque misit.

An. igitur ab Urbe condita quingentesimo trigesimo quinto M. Lævio, & L. Esoulio Paulo Consulibus, teste Livio lib. 1. *De*. 111. Placentia, & Cremona coloniae deductae fuerunt, sed secundum Alconium Paduanum P. Cornelio Scipione patre Africani, & T. Sempronio Longo Coss. *Vides*, inquit Alconius, in *Annalibus nostris*, qui *Pomum bellum secundum scripserunt*, tradi, *Placentiam coloniam deductam prid. Kal. Januarii, primo anno eius belli*. P. Cornelio Scipione patre Africani, & T. Sempronio Longo Coss. *Nique illud dies patet, sic tam coloniam esse deductam, quemadmodum post plures annos Cn. Pompejus Strabo pater Pompeji Adagis Transpadanas coloniam deduxerit; Pompejus enim non novis colonis eas constituit, sed veteribus incolis manentibus juxta deduxit Latini, ut postea habere jux, quod cetera Latina colonia, id est, ut priusque magistratus gratia Civitatem Romanam adspicerent. Placentiam autem sex milia hominum novo colono deducta sunt, in quibus equites deducendo juxta castra, ut apparetur Gallis, qui tam partem Italiae tenebant. Deduxerunt Transpadani P. Cornelius Africa, P. Papirius Malle, Cn. Pompejus, sive C. Cornelius Scipio, cumque coloniam, quingentesimam tertiam deductam esse invenimus. Haec Alconius in *Oratione in Pisonem*. De hac colonia ait Polybius lib. 111. *Hæc suntque verba Tit. Livii ubi supra: Dum Roma scriberetur milites, classemque, & committatur, ac cetera ad transfugerentem necessariam pararetur, omni studio ad perficiendas colonias incumbitur, quas circa Padum in Gallia super incubaverant, jam adiacere erant oppida, oppidula, ut intra triginta dierum spatium adessent, mandata decreta singulis colonis sex milia hominum. Quæ circa Padum adiacere Placentia, qua ultra Cremonam appellata. Eam rem graviter & inique animo ferentes Boji, nec veterem irarum immemorati, ab Carthaginensibus adveniens habuerunt, à Romanis defecerunt, dimissi ab hostibus, quos propriis bello, sentis memoriam, deduxerunt, arreptis armis, & ad id ipsum solliciti, insubribus tantum insensum in agrum superaditis colonis affigantur fecerunt, ut perterrita moris multitudine sua cum Transpadanis Romanorum, qui ad dividenda agris venerant, adesset membris Placentia Atuinam conjungeret.**

An. proximo P. Cornelio, & T. Sempronio Coss. quo tutius Annibali resistere, Romani mira celeritate cum vicino Esoponio Placentiam vallo & aggere muniti mandantur, teste Cornelio Tacito libro xix. de Cremona sic dicente.

An. ducesimo octogesimo sexto à primordio sui condita erat, T. Sempronio, & P. Cornelio Coss. ingruente in Italiam Annibale propugnaculum adversus Gallos trans Padum agentes; iussu qui dicant propugnaculum hoc murum à Pado fl. ad montes continuatum fuisse, & pro argumento habent incolæ nonnulli eodem tramite inventa fundamenta. Munta ergo propugnaculis Placentia Gn. Scipioni ad Ticium sub Annibale fuso refugio fuit, Tit. Liv. lib. 1. *De*. 111. sic dicente; itaque proxima nocte iussu militibus vasa silentio colligere, castra à Ticino mox festinatimque ad Padum est, ut ratibus, quibus junxerat flumen, nondum relictis fies tamulit aque iunctione hostis copias transiret. Præus Placentiam pervenire quam satis foret Annibal ab Ticino protectus, quod enim inter Trebiam, Padumque agri est, Galli tunc iocolebant, ait Tit. Livius ubi supra. Quicquid autem Romanorum virum cum utroque Consule Annibali oppositum ad Placentiam erat, aut illis copias defendi posse Romanum Imperium, aut spem oculum esse aliam fatis declarabat. Ceterum nec hiberna quidem Romanis quieti erant, viganibus passim Numidii equitibus, & quæ his

A impeditiora erant, Celibus, & Lusitanisque. Omnes igitur clausi undique committas erant, nisi qua Pado naves subvenerent. Emporium prope Placentiam fuit, & opere valido, & magno munitum praesidio; ejus castelli oppugnandi spe cum equitibus ac levi armatura protectus Annibal cum priusum in celando intercepto ad effectum spei habuisset, Emporium noctu adortus Annibal (ait Livius) non sedit vigilas, repente tantus clamor est sublati, ut Placentiam quoque audiretur; mane cum equitatu Consul affuit, iussu quadrato agmine legionibus sequi; pugnatum est, & quæ Annibal iussu pugna excelsit, pavore hostibus injecto defensum est praesidium. Paucos post dies vix dum satis procurat vulnere ad Viciniam* ire pergit oppugnanda; id Emporium à Romanis Gallico oculo fuerat munitum, inde locum frequentaverant accolæ mixti undique ex siont* & populi. Hujus generis multitudo fama tam impigre defensi ad Placentiam praesidi accessit armis alterius obviam Annibali procedi, & cum ex altera parte nihil præter inconditum turbam esset, in altum, & Duci fidens miles, ad triginta quinque milia hominum à paucis castris fuerunt. Postero die facta deditione praesidium Punicum intra moenia acceptum; mox iussu arma tradere, cum dicto parantem omne inhumane fuit, perhibet exemplum in miseros edum est, hæc Tit. Livius ubi supra.

Ab Annibale ad Trebiam fusi duo consulares exercitus, Scipio alter Consulatum tacito agmine Placentiam exercitum perduxit, inde Pado trajecit Cremonam, ne duorum exercituum hibernis una colonia premeretur; ad prima Venis signa profectus ex hibernis (ait Tit. Liv.) in Hetruriam transiens Annibal ab nivibus, glacie, & pluvia impeditus digressio Appennino retro ad Placentiam castra movit, & ad decem milia progressus novum cum Consule congressit; pugna raro ulla magis fuit, & cum utriusque partis pernicie clavior fuisset, si extendi à die in longum spatium quivisset; nec accensum ingentibus animis prelium diremit.

Anno ab Urbe condita quingentesimo quadragésimo septimo Afrubus fortissime relictis civitatem Placentiam certum est, Tit. Liv. lib. vii. *De*. 111. sic dicente: ceterum quantum Afrubus milium celeritas, expeditiorque transitus munera consulit, tantum mora ad Placentiam, dum tam frustra obstat, oppugnataque, sibi nocuit, nam & facilem expugnationem esse, & magnam se iniectionem cetera terrorem ejus Urbis excidio credebatur.

An. proximo Placentini & Cremonenses Romanam ad Senatum mittunt Legatos querentes, agrum suum ab accolis Gallis incursum, se vastari, magnamque partem colonorum suorum dissipari, & in frequentes se urbes recepisse, agrum vastatum & desertum habere. Consules C. Maestio Praetori colonias ab hoste tueri iussu ex senatusconsulto edixerunt, ut qui cives Placentii, aut Cremonenses essent, ante certum diem in suas colonias revertentur.

An. quingentesimo quingentesimo quarto Galli Insubres, Cremonam, & Boji exciis Salis, I-lustibus, & ceteris Lugulicis populis Amicore Pono Duce (de Afrubus exercitu in his locis hic substituitur) Placentiam invaserunt, & decipia Urbe, ac per iram magna ex parte incensa, vix duobus malibus hominum inter incenda ruinisque relictis, trajecto Pado ad diripiendam Cremonam pergit, sed suo deciderio fraudati à jam de re

* Repetendum, Celibet.

* Alii legunt, Villanovis.

* Legit, juxta.

certioribus factis Cremonensibus, & supervenientibus ex Hetruria Romanis fusi, triginta quinque milia ex suis desideraverunt. Ex Placentina captivi ad duo milia liberorum capitum reddidit coloniam, hanc Tit. Liv. lib. 3. Dec. 17. ubi & addit, ex duabus coloniis, quae velut claustra ad cohibendos Gallicos tumultus oppositae fuissent, cum una direpta & incensa esset, trajectumque id incendium velut ex continetibus testis in tam propinquam coloniam esset, quid tandem L. Furio Provinciae Praetori faciendum ex fensuconsulto est demandatum.

An. ab Urbe condita quingentesimo quinquagesimo septimo Cn. Cornelio omnium consensu decretus triumphus, & Placentini, Cremonensisque addiderunt favorem Consul gratias agentes, commemorantemque oblatione se esse ab eo liberatos, propterea etiam, cum apud hostes essent, servitutis exceptos.

Cn. Cornelius de Insuibris, Cenomanisque in magistratu triumphavit, multis signis militaria tulit, multa Gallica spolia captivis carpentis transevit, multi nobiles Galli ante currum traditi, inter quos quidam Amilcarem Ducem Paenorum fuisse auctores sunt; ceterum magis in se convertit oculos Cremonensium, Placentinorumque colorum turba pilatorum currum sequentium.

An. quingentesimo quingagesimo nono L. Valerius Flaccus Cos. superatus ad Lythamum sylvam Boijs octo milibus ex eis interfectis, reliquum agrestis circa Padum Placentiae & Cremonae habuit, restituitque, quae in isdem oppidis bello diruta fuerant, hanc Tit. Liv. lib. 33. Dec. 19.

An. ab Urbe condita quingentesimo sexagesimo tertio Placentinorum & Cremonensium Legatus L. Aurunculeus Praetor in Senatum introduxit; iis querentibus inopiam colonorum, alius belli casibus, alius morbo afflissima, quotiesdam accolorum Gallorum reliquiae colonias, decrevit Senatus, ut in supplementum eorum sex milia familiarum contribuerent, quae in eas colonias dividerentur, crearenturque ad eos deducendos ab L. Aurunculeo. Triumviri creati sunt, M. Atilius Serranus, L. Valerius filius, & Flaccus, L. Valerius C. filius, hanc Tit. Liv. ubi supra. Placentinos Cicero de se bene meritis in *Orando* vocat, quod pro reducto suo cum tota Italia caverint, nec ultra apud antiquiores ac fide dignos auctores de Placentina Urbe quicquam memoria dignum invenientes, quae ex modestioribus accurate haurire laboravimus, paululum nunc propinare curabimus.

Quor. annis autem Gallis, à quibus Trivia, seu Valeria constructa est, subiecta fuerit Placentia, penitus ignoratur: sub Orientalibus autem fuit annos centum & quinquaginta: sub Gallis secundo annos circiter centum: sub Latinis, à quibus translata Placentiaque vocata, annos sexcentos sexaginta: sub Gallia tertio annos centum sexaginta: sub Romana Repub. annos centum septuaginta tres.

Ab oppressione Reipub. Romanae per Iulium Caesarem diversis sub Imperatoribus quiescit Placentia, usque ad Othonis & Vitellii tempora. Qui autem hos praecederant, imperaverant ut infra.

C. Julius Caesar imperavit per annos quatuordecim Tyrannide computata mensibus septem.

Octavianus Augustus Imperator creatus imperavit annos sex & quinquaginta, cuius Imperii anno quadragesimo secundo JAVI CAESARIS DOMINUS noster notus est, à qua nativitate de cetero annos computabimus.

An. igitur post Christi nativitatem quinto decimo Tiberius Imperator post Octavianum imperavit annos tres & viginti.

An. 38. Caligula post Tiberium imperavit annos tres, menses decem, & dies novem.

An. 43. Claudius in Imperio succedens, imperavit annos tredecim, menses octo, dies 20.

An. 55. Nero Imperator creatus, imperavit annos quatuordecim.

An. 68. Galba Imperator factus, imperavit menses septem, & dies septem.

An. 70. Otho Salvus Neronis jam familiaris Galba per insidias interfecto inter tumultus & caedes Imperium occupat. Cum autem solisset Vitellium ab exercitu Imperatorem jam declaratum, se ei Imperii obtulit consortem; id cum non impetrasset, collectis undique copiis urbe egreditur, atque ad Brixillum ducit; inde ad Alpes primum, mox circa Placentiam, deinde apud Castrum mediocriter, cum pugnat, novissime apud Bedriacum fraude superatus tertio Imperii sui mense, & die quinto mortem sibi confert. Interim Spaurina pro Othone Placentiam optimo cum milite tuebatur. Qui vero pro Vitellio rem agebat Coccinus Padum transgressus omnis confusa, cursaque (ait Corn. Tacitus lib. xviii.) in oppugnationem Placentiae magno terrore venit, sed primus dies impetu magis, quam veterani exercitus artibus transactus, opera inausitque muros subire cibo vinoque praeceperat. In eo certamine pulcherrimum Amphitheatrum opus suum extra muros confignavit, sive ab oppugnantibus incendium, dum facies, & gladios, ac missiles ignem in obfides jacularetur, sive ab obfides dum repperit. Municipale vulgus primum ad suspiciones fraude illata ignis alimenta credidit, à quibusdam in vicinis coloniis invidiae emulatione, quod nulla in Italia molles tam expas foret. Ceterum multo suorum cruore pulsus Cecinna, & non parandis operibus atsumpta. Vitelliani pluteos, craticas, & vineas suffulcendis muris, protendensque oppugnantibus, Othoniani iudes, & atrocitas lapidum, ac plumbi, atque moles perfringendis operibus, obruentisque hostibus expoliant; utrinque pudor, utrinque gloria, & diversae exhortationes: hinc legionum & Germanici exercitus robur: inde urbanorum militum & Praetorianorum cohortum decus intolentum. Illi ut signum ac desidem, & Circus ac Theatrum corruptum militem, hic peregrinum & externum increpabant: simul Othonem ac Vitellium celebrantes, culpantesque, uberioribus intenti * se probis, quam laudibus stimulantur. Vix dum orto sole plena propugnatoribus †, fulgentes armis, virisque campi densum legionibus agmen, sparsa auxiliorum manus, altores murorum sagittis aut facia incescere, neglecta, aut arvo fluxa cominus aggredi; ingerunt desuper Othoniani pila, liberto magis & certo ictu, truci & more patrio nudis corporibus super humeros scuta quatientum. Legionarius pluteis & craticis subruit muros, instruit aggerem, molitur portas: contra Praetoriani dispositos ad ipsum molares ingenti pondere ac fragore provolvunt: pars subeuntem obruit, pars conixi, & exangues, aut laceri, cum suggerit litragem trepidatio, coque aeris à membris vulnerarentur, rediere in fracta partium fama. Ex Cecinna fama & pudore corpus temere oppugnationis, ne irritus ac vanus visum castris adhereret, trajecto rursus Pado Cremonam petere incendit. Haec Corn. Tacitus ubi supra. Vitellius igitur Imperio potius in omnem ingloriam, nequam, ac servitium prolapsus octavo Imperii sui mense, die quinto, superveniente Vespasiano captus, & religatus terga manibus, injecto cervicibus laqueo semanum in forum tractus est: ibi herore & cerro postquam est ludibricus, apud Cremonensium minutissimis ictibus excarnificatus, demum unico cum fratre & filio in Tyberim proiectus est. Placentia autem Ve-

† Refertur, inter.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

† Vocalium membris exaltat.

spasiano dedita sub infra scriptis Imperatoribus optime quievit.

An. igitur post Christi adventum septuagesimo Vespasiano interfecto Vitellio imperavit annos novem, menses xi. & dies xxxv.

An. 84. Titus Vespasiani filius Imperator electus, imperavit ann. duos, menses duos, dies xx.

An. 83. Domitianus Titus in Imperio succedens, imperavit ann. xv. & dies vi.

An. 97. Nerva Imperator factus, imperavit annum unum, menses quatuor, & dies novem.

An. 99. Trajanus Nervae in Imperio succedens, imperavit annos decem & novem, menses iv. & dies xv.

An. 119. Adrianus Imperator electus, imperavit ann. xs. menses x. & dies xxxv.

An. 139. Antoninus, cognomento Pius, Imperator electus, imperavit ann. duos & viginti, menses septem, & dies xxxvi.

An. 165. Commodus & Marcus Antoninus fratres imperaverunt ann. decem & novem.

An. 183. L. Commodus Imperator creatus, imperavit ann. duodecim, menses octo, & dies xv.

An. 194. Helvius Pertinax Imperator factus, imperavit menses duos, & dies xxvi.

An. 194. Severus Imperator electus, imperavit ann. xvii. menses octo, & dies xxi.

An. 212. Caracalla Imperator electus, imperavit cum fratre anno unum, post mortem fratris ann. v. menses tres, & dies xxi. omnino imperavit ann. vi. menses ii. dies v.

An. 219. Maximinus factus Imperator, imperavit annum unum, menses ii. & dies iii.

An. 229. eodem Marcus Aurelius Macrinus in Imperio succedens, imperavit ann. tres, menses ix. dies iv.

An. 233. Alexander Imperator factus, imperavit ann. xxi. menses vii. & dies xvii.

An. 236. Maximinus Imperator electus, imperavit ann. duos, menses aliquot.

An. 239. Gordianus III. Imperator electus, imperavit annos sex.

An. 245. Philippus Imperator creatus, imperavit annos quinque.

An. 250. Decius Imperator electus, imperavit per biennium, & menses tres.

An. 252. Hostilianus Imperator factus, imperavit per duos annos.

An. 254. Valerianus & Gallienus imperare ceperunt, infeliciterque imperaverunt ann. quindecim: nam horum ignavia ad declinationem Romanorum Imperium impulit; Galieno namque delictis ac luxuriis Mediolanensibus immerso Tetricus in Gallias militibus Imperator acclamatur; Romae Decius, & Asia Odennus Imperii jura usurparunt; Placentiaque ad Germanis totum Italiam diripiendis haud mediocriter vexatur.

An. 269. Claudius, ejus nominis secundus, Imperator electus, imperavit annum unum, menses x. & dies xv.

An. 274. Aurelianus Imperium adeptus, optime viriliterque imperavit ann. iv. mens. xi. & dies vii.

An. 276. Tacitus Imperii sui mense sexto, Florianus tercio occiditur.

An. 277. Probus Imperator electus, imperavit ann. quinque, & menses quatuor.

An. 282. Carus Imperium adeptus, imperavit annum unum, & mens. aliquot.

An. 284. Diocletianus Imperator creatus, imperavit ann. viginti; sub hoc Imperatore immanissimo Placentina civitas maerulum Christianorum visa est: nam (ut in ejus Urbis monumentis invenitur) quotquot Christiani nominis professores ad Mutinam ad Placentiam inventi, per ejus Imperato-

ris sicarios ad eam Urbem traditi eu, in quo Divae Mariae de Campania loco postea erectum fuit templum, decollati, ac in puteum, cujus in medio ejus templi veneratione digna adhuc existant vestigia, projecti fuerunt.

An. 304. Diocletianus & Maximiano se Imperio abdicantibus Constantinus & Gallienus Imperatores facti imperaverunt ann. tres.

An. 307. Maxentius, & Maximianum patrem, & Diocletianum ad Imperii recuperationem induxit, quo in tumultu sanctorum undecim fuit intercessio.

An. 322. Placentina Ecclesia Episcopum primum ab Eusebio Pontifice maximo, ex Roma Placentiam missum, Victorem nomine habuit. Hic per annos tres & quinquaginta sibi creditum sanctissime cum rexit Ecclesiam, quod nunc sancti Antonini dicitur, templum Divo Victori martyri creavit & consecravit; nam & miracula & prophetico spiritu clavit, in extremis virque dum laboraret adstantibus dixisse fertur, *post istum annum in qua meo parato sepulchrum meo decurssi simulandus*, quod rei probavit eventus: nam post aliquot annos (ut infra patebit) eo in tumultu per beatum Savinum Placentinum Episcopum Divi Antonii Martyris ulla recondita fuerant.

An. 330. Constantinus Imperium adeptus, imperavit ann. triginta, sub cujus Imperio cum tota Italia optime quievit Placentia.

An. 339. Constantinus, Constantius, & Constantinus divisio Imperio unus alium inquitur, tandem pervalens Constantius, imperavit ann. quatuor & viginti.

An. 359. & vigesimo secundo imperii Constantii Damasio Pontifice maximo sedente Savinus, patria Romanus, Episcopus Placentinus electus, sedis annos quinque & quadraginta. Hic extra muros civitatis monasterium mirabili structura edificavit; cuius destruxit Ecclesiae lapides & ligna postmodum per beatum Maurum Episcopum in basilicam duodecim Apostolorum, nunc Sancti Ramundi, translata fuerunt. Hic sancto Episcopo Divi Antonii Martyris sub Maximiano Imperatore pati jam longo tempore in puteo demerlum corpus revelatum cum fuisset, levavit, atque cum sancti Victoris praedecessoris sui corpore sepelivit. Hic sanctorum reliquiae anno 1563. inventae, atque a clero & populo religiosissime adoratae eodem in loco repositae fuerunt.

An. 361. Julianus Apostata Imperium adeptus, imperavit per annos duos.

An. 363. Jovianianus Christianissimus Imperator electus imperavit per menses vii. & dies xxi.

An. eodem Valentinianus Imperator creatus imperavit annos undecim, mens. viii. & dies xxi.

An. 365. Valens & Valentinianus simul imperaverunt ann. tres, mens. iv. & dies xxviii.

An. 375. Gratianus & Valentinianus simul imperaverunt annos sex.

An. 379. Theodosius Imperator factus imperavit ann. xvi. & dies xi.

An. 393. Arcadius & Honorius imperaverunt simul annos septem.

An. 400. septimo videlicet Imperii Arcadii & Honorii ab Innocentio Pontifice Maximo Maurus Lotharius Episcopus Placentinus confirmatus, sedis annos novem & viginti, obitque miracula clarus, sepultus in Ecclesia Divi Savini. Hic corpora beatorum Savini praedecessoris sui, Eusebii, Domini, Victoris, Gelasii, & Victoris in eadem Ecclesia sepelivit. Per haec tempora Gothi Alarico Rege totam Italiam vexantibus, Placentia plusquam mediocriter afflicta fuit, sed tandem concessa Gothi Aquinatis, Italia quievit.

† *Legi, Galerius.*

Ad,

An. 430. Theodosius cum Honorio, hic in Occidente, alter in Oriente, imperavit ann. quatuordecim.

An. 444. qui in Imperio successit Constantius pauci diebus imperavit.

An. eodem Gothis Italiam vexantibus Valentinianus Imperator felix imperavit ann. xxx.

An. 450. Leone, ejus nominis primo, Pontifice Maximo sedente Floriano Episcopus Placentinus electus, Attili Italiam vexante, sedit annos novem.

An. 453. Maximianus, interfecto Valentiniano, Eudoxiaque Imperatrice violentis nuptiis sibi copulata conjugio, imperavit annos tres, quo ab Genesio interfecto Majorianus Imperator creatus imperavit annos tres.

An. 459. Anitus, patris Romani, à Leone Pont. Max. Episcopus Placentinus creatus sedit ann. lx & viginti, sepultusque est in ecclesia sanctorum Victoris & Antonii. Hic (ut fertur) ab exercitu Imperator electus cum fuisset à Leone Imperatore Constantino. decessit Episcopus Placentinus ordinatus fuit.

An. 461. Severianus Imperator electus, imperavit ann. tres. Hoc anno ab Alanis totum Galliam vastantibus Placentia dirupta fuit.

An. 467. Anthemius Imperator electus, Vandali Italiam vexantibus, imperavit annos quinque & mensis tres.

An. 472. Olybrius interfecto Anthemio per mensis tres, & dies xiii. imperavit, cui successit Glycimerus, qui & ipse annum unum, mensis tres, & dies xxi. imperavit, biennio namque variante fortuna horum Principum vixit mutationes.

An. 475. Zenone Isauro Constantino impetrante, Simplicio natum Pont. Max. sedente, Odoacer Herculorum Rex cum Turcilingorum & Scytharum multitudinem Italiam occupat, Orestemque Augustuli, qui se pro Imperatore gerebat, patrem (Blundo teste) primo acie solum, mox in Ticino obsequium, ac finaliter deditum, Placentia coram toto exercitu enic Regio obruncari iussit: sub hoc Rege cum tota Italia fuit Placentina Civitas ann. quatuordecim.

An. 486. Odoacro regnante, & Simplicio Pont. Max. sedente, Placidus Episcopus Placentinus electus sedit ann. quinque & viginti, sepultusque est in ecclesia sanctorum Victoris & Antonii.

An. 494. ad expellendum ex Italia Odoacrum à Zenone Constantino. Imperatore missus Theodoricus Ostrogothorum Rex Placentiam ad dedicationem coegit, eamque tota cum Italia possedit per annos septem & triginta.

An. 511. Silvanus Episcopus Placentinus electus sedit annos unum & viginti, Symmacho Pont. Max. sedente, sepultusque est in ecclesia sanctorum Victoris & Antonii.

An. 529. Vistiges Gothorum Rex creatus regnavit per annos quatuor, quo à Belisario pro Imperatore capto, & Constantinopolim transmissio, Heliandem, Atalincum, & Totilam, tres Gothorum Reges, uno anno civitas Placentina habuit. Horum tertius Totila dum pari feritate in totius Italiae urbibus deservire contendit, Narsete ab Imperatore Justiniano in Italiam missus maximam Gallie Cuiusque partem recuperavit, & quae secum trahebat Longobardorum legiones, ut Placentinos ac Parmenses (hi in Gothorum fide perseverantes) infellerent, apud Brivallum locavit.

An. 533. Joannes Episcopus Placentinus electus, sedente Felice, ejus nominis tertio, Pont. Max. & Justiniano imperante, sedit ann. viginti, sepultusque est in ecclesia Divi Antonii.

An. 552. Totila Gothorum Rege à Narsete interfecto, regnavit pro eo Tejus, fuitque Placentia

A) sub hoc Rege usque ad ejus gentis recessum ex Italia per annos circiter decem.

An. 554. Sautrodus, natione Germanus, sub Exarchatu Narsetis, Vigilio Pont. Max. sedente, Placentinus Episcopus electus sedit annos sexdecim, sepultusque est in ecclesia Divi Antonii.

An. 560. Gothi ex Italia expulsi, fuit Placent. Civitas sub Exarchatu Ravennate per annos sex.

An. 565. Justinus Junior Imperator electus imperavit ann. undecim. Hic uxore infante Narsetem ex Italia revocavit, Longinumque pro eo misit. Id agere tulit Narsetes, suumque permaxime fovit indignationem ex verbo Augustae dicentis, *non opus ducere, sed dividere proles* (Eumachus erat Narsetis) & *velis texere illam magis oportere*. Imperatrici

com talem se telam auditorum respondisset, qualem, dum viveret, ipsa deponere non posset, relicta Roma Narsetes Neapolim pergit, ac inde cum eorum omnium pomorum parte, quorum ferax est Italia, ad Longobardos clam mittens nuncios illis suadet, ut desertis uliginosis Pannoniarum campis in omnibus bonis referent Italiam protinus transirent. Longobardi, & pomorum suavitate alleciti, & nuncios promissis accenti ad transigrandum dum se accingunt, Narsetes Romanis reveris infra paucos dies facto conestit.

C) An. 570. Sirus Episcopus Placentinus electus sedit ann. viginti, Joanne, ejus nominis tertio, in Petri cathedra sedente, imperante autem Justino, sepultusque est in ecclesia Divi Antonii.

An. 571. Alboinus Longobardorum Rex Italia ingressus, infra trienni spatium totam fere superiorem ejus partem occupavit, fuitque Placentia sub hoc Rege, fuisse successibus Longobardorum Regibus, usque ad Caroli Magni adventum, cuique tam miserabiliter servivit, ut etiam quandoque omnium frugum partem tertiam corum exactionibus conferte cogregeretur. Horum Regum series fuit, ut infra.

D) Alboinus primus Longobardorum Rex, regnavit ann. xxxi. in Pannonia regnavit ann. xxvii. & mens. vi. in Italia vero ann. tres, mensis vi.

An. 571. Clephus, secundus Longobardorum Rex, regnavit per ann. unum, mens. vi. Post ejus mortem per decennium diffidentibus de Rege eligendo Longobardi Placentia sub Zabzambano Longobardo Mediolani Principe fuit subiecta. Per Duces enim divisi Longobardi de Rege convenire non poterant.

E) An. 590. Vindemialis, natione Sabaudensis, Gregorio magno in Sede Petri sedente, ac Mauricio Imperatore, Episcopus Placentinus electus sedit annos triginta, sepultusque est in ecclesia Divi Antonii.

An. 593. Autharis à Longobardis Rex electus regnavit ann. quinque, mensis septem.

An. 598. Agilolphus Longobardorum Rex electus regnavit ann. xxi. Hoc anno servissimum pectus laboratum est.

An. 611. Bonifacio Pont. Max. sedente Joannes Italus Episcopus Placentinus electus sedit ann. quatuordecim, sepultusque est in ecclesia Divi Antonii.

An. proximo Adalduus Longobardorum Rex creatus regnavit annos decem.

F) An. 635. Arioldus Longobardorum Rex electus regnavit ann. duodecim.

An. eodem Catharinus Monachus, Gallis natione, Placentinus Episcopus electus, Severo Petri cathedram tenente, sedit ann. lxx & triginta, sepultusque est in ecclesia Divi Antonii.

An. proximo Rotharis Longobardorum regnum adeptus regnavit ann. quindecim, mens. quatuor.

An. 651. Rodolodus Longobardorum Rex electus regnavit ann. quinque, & dies xii.

An.

An. 666. Aniberus Longobardorum Rex electus regnavit annos novem.

An. 661. Dominus, Patria Placentinus, à Vitielliano Pont. Max. Placentinus Episcopus ordinatus fedit annos xiv. sepultusque est in ecclesia Divi Antonini.

An. 666. Grimoaldus Longobardorum Rex electus regnavit annos novem: sub hoc Rege Lupus Foro-lula Dux, cui, dum Romaldo filio in Apulia laboranti succurreret, Grimoaldus regni curam commisit, & regnum ipsum, & Placentiam pluiquam mediocriter affixit.

An. 675. Pertaritus Longobardorum Rex factus regnavit annos xviii. solus annos viii. cum filio Cuniberto annos decem.

An. proximo Cuniberto Longobardorum Rex electus regnavit annos duodecim.

An. 676. Florianus Episcopus Placentinus electus, Dono Pont. Max. sedente, annos novem & viginti fedit, ubi sepultus sit, nescitur.

An. 694. Luthibrandus Longobardorum Rex creatus regnavit menses viii.

An. 695. Ragumbertus Longobardorum Rex electus tantum per annum regnavit.

An. 696. Arlberus Junior Longobardorum Rex electus regnavit annos duodecim.

An. 718. Asprandus in eodem regno succedens regnavit tantum menses tres.

An. eodem Luthibrandus Longobardorum Rex electus regnavit annos unum & triginta, menses septem.

An. proximo Placentinus nomine & patria Episcopus Placentinus electus, ac à Joanne, ejus nominis sexto, Pont. Max. confirmatus, fedit annos unum & viginti, sepultusque est in ecclesia Divi Antonini.

An. 726. Joannes, patria Mediolanensis, in Episcopus Placentinus electus, atque à Gregorio, ejus nominis secundo, Pont. Max. confirmatus, fedit annos decem & septem, sepultusque est in ecclesia Divi Antonini.

An. 749. Hildebrandus Longobardorum Rex electus factus regni sui mense motuit. Cui anno eodem Racho succedens regnavit annos quinque, menses vi. post Monachus factus regni iuribus cessit.

An. 756. Aistulfus Longobardorum Rex factus regnavit annos vii.

An. 744. Andodardus, seu Andoardus Episcopus Placentinus electus, atque à Zacharia Pont. Max. confirmatus, fedit annos unum & viginti, sepultusque est in ecclesia Divi Antonini.

An. 763. Desiderius, Longobardorum Rex electus ultimus, regnavit annos decem & octo, quo in Gallias per Carolum Magnum transiit, ac Langudum cum uxore & filiis exulare coactus, tota Gallia Crispina dominum mutavit.

An. 764. Thomas Monachus Benedictinus electus Episcopus Placentinus, atque à Stephano, ejus nominis secundo, Pont. Max. confirmatus, fedit annos duodeviginti, sepultusque est in ecclesia Divi Antonini.

An. igitur 779. Carolus Francorum Rex, ac Imperator, cognomento Magnus, devicto, capto, ac exulare coactus Desiderio Longobardorum Rege, in Italia regnavit annos quindecim, mox ejus regni jura Pipino filio cessit.

An. 785. Desiderius, patria Placentinus, Episcopus Placentinus factus fedit annos decem & novem: nam instante Episcopi electione, cum & electus, & populus tam orationibus, quam jejuniis se affligeret, recluso caidam beata Virgo apparetur dixit: *Age, de populo Placentino, ut mihi deturum Concilium in hoc ipsum sis elegit: Et quia, inquit, ille respondens* Dominus, *est tuus iste Concilium?*

A Respondit illi ipa, *est Desiderius*. Tum erigens vis Senioribus urbis quod videret, audieratque, aperuit. At illi duo quæstum cum invenerint Desiderium, maximo cum omnium gaudio sibi in Episcopum ordinari petierunt, ac obtinuerunt. Ab Adriano ergo Pont. Max. Episcopus confirmatus Desiderius ann. decem & octo creditum sibi populum pavit, ac rexit. Mortuus autem sepelitur in, quam ipse paucos ante dies consecraverat, ecclesia Divi Joannis Evangelistæ.

An. 790. Pipinus Caroli Imperatoris filius in Italia regnare cepit, regnavitque ann. tredecim.

An. 805. Maurus, ejus nominis secundus, post Desiderium Episcopus Placentinus electus, sedente Adriano Pont. Max. fedit ann. quinque & viginti, sepultus est in ecclesia sancti Ambrosii Ordinis sancti Benedicti.

Per hos dies, qui cum Carolo Magno ex Scythia in Italiam contra Desiderium Longobardorum Regem venisse dicitur Gulielmus Scotus adversa valetudine gravatus victoriosum Imperatorem in Gallias revertentem sequi cum nequivisset, Placentie quædam remanere, quam longissimè itineris ad patriam revertendo experiri pericula, quo sibi Placentinorum devincti annos Antonii de Spectinis pluiquam mediocriter conditionis viri filiam sibi accepit uxorem, ex qua plures cum accepisset filios tam nobilissimæ famulæ ea in Civitate fecit principium.

An. 806. Bernardus, Pipini nepos, Rex Italie declaratus regnavit ann. novem. Hic cum Ludovico patri, & Imperatori, ut à Carolo avo mandatum acceperat, iussu parere proterve negaret, ab ipso Ludovico, & Regno, & vita privatus.

An. 814. per Jodocum de Lumello Comitem Palatinum (hic famulæ à Porta dicitur fuisse) juxta murum civitatis Placentiæ versus occidentem Divis Apostola Simoni & Jude erecta fuit ecclesia.

An. proximo Bernardo nepote capite punito Ludovicus Imperator Italie Regnum obtinuit, in quo quidem ann. sex & viginti regnavit. Hujus Imperatoris uxor Engelberga infra octidia Placentiæ Divis Sixto & Agapeto martyribus cum Monachum monasterio crexit templum, in quo cum nonnullis sanctorum reliquiis ejusdem Divi Sixti martyris ac Pontificis à Paschali Pont. Max. sibi donatum corpus Ludovicus ipse uxori collocandum ex Roma Placentiam transiit anno 822. vel circa. Hæc Engelberga dicitur lapidos pontes super Trebiam, Nurium, & Ardam Placentinos fluvios extruxisse; fidem auget adhuc in rusticorum ore perseverans urbem circa Trebiam, *La porta della Regina*.

An. 831. Podo, patria Placentinus, Gregorio, ejus nominis quarto, Pont. Max. sedente, Episcopus Placentinus electus fedit ann. triginta. Hic postquam nonnullas crexisset, dotassetque ecclesias, mortuus sepultus est in ecclesia Divi Petri in foro.

An. 840. Letharius Imperator electus imperavit ann. quindecim. Placentie mortuus, sepeliturque in ecclesia Divi Antonini.

An. 854. Gostfredus Episcopus Placentinus electus, sedente Leone, ejus nominis quarto, Pont. Max. fedit ann. quinque, sepultusque fuit in ecclesia sancti Joannis Evangelistæ.

An. 856. Ludovicus, ejus nominis secundus, Imperator electus, imperavit ann. decem & novem.

An. 859. Julianus sedente Benedicto, ejus nominis tertio, Pont. Max. Episcopus Placentinus electus fedit ann. quatuor & triginta, sepultusque est in ecclesia Divi Joannis Evangelistæ.

An. 866. Divus Martinus à Roma Placentiam de-latum

latus corpus Monasterio & Monasterio sancti Sixti dono datum est.

An. 868. per Dodonum Scotum Episcopum extra muros Placentiam in Diva Brigida honorem constructum fuit monasterium. Quo metuo Ado & Constantinus duo presbyteri pro eius Episcopi anima ipsam monasterium cum suis proveniunt dono dederunt Monasterio Divi Sixti.

Per hos dies laud longe extra Urbem sancti Divi Antonii reedificata fuit ecclesia.

An. 876. Carolus, cognomento Calvus, Imperator electus post Ludovicum nepotem, imperavit annos sex.

An. 881. Carolus ejus nominis tertius, cognomento Simplex, Caroli secundi filius, à Joanne VIII. Pont. Max. Imperator coronatus, imperavit ann. xii.

An. proximo haud procul Placentia, quae nunc sancti Alexandri dicitur Divo Laurentio creata fuit ecclesia.

An. 891. Arnulphus Caroli Imperatoris & Formosi Pont. Max. favore Imperium adeptus, imperavit annos duodecim.

An. eodem Paulus, patria Mediolanensis, Formosi Pont. Max. sedente, Episcopus Placentinus electus sedit annos decem & novem, sepultusque est in ecclesia sancti Joannis Evangelistae.

An. 899. Frontonus Bituntinus Archiepiscopus Placentiae moritur, sepeliturque in Divi Sixti ecclesia juxta fontes.

An. 903. Ludovicus, ejus nominis tertius, Arnulphi filius, pater in imperio succedens, imperavit annos decem, ejusque ignavia à Franci ad Germanos Imperium decedit: nam, dum in Italia alii, alii in Gallia, & alii in Germania imperare niterentur, per annos circiter sex & quadraginta absque legitimo Imperatore Christiani Respub. infestissime remansit: Ludovicus namque cum Berengario, qui in Italia imperare ceperat, ante praelio jam victum superisset, haud segnitè rem epta octo, maximam eam cum copiis Italiam repetens post multas hinc inde datas, acceptasque clades, patrem Constantinopolim, si hunc in Austriam fugere, ibique exilium cogit. Regnaverat siquidem in Italia Berengarius cum Alberto filio ann. circiter undecim; siquæ per Othonem restituta Italia pax sub ejus imperio per ann. duo & viginti duravit.

An. 917. Berengarius, ejus nominis secundus, in Italia imperare coepit, imperavitque annos septem. Hoc Imperii sui terminos extendere cupiens, (Cisalpinam enim tantum Galliam possidebat) Ungaros contra Hetruscos certis conditionibus sibi conjunxit, ut in Italiam venientes, postquam omni spretu fodere ferro & igni cuncta fere consumpsissent, preda onesti, unde venerant, in Pannonias fuit reverfi.

An. eodem Conradus Episcopus Placentinus, à Sergio, ejus nominis secundo, Pont. Max. confirmatus, sedit ann. quinque & viginti, sepultusque est in ecclesia sancti Joannis Evangelistae. Hic sanctorum Victoris, Domini, Gelasii, & Peregrini corpora recondidit in ecclesia inferiore sancti Savini.

An. 922. Rodolphus Burgundiorum Rex in Italiam descendens Berengarium vi armorum ex Italia expulsi, quæ & imperavit per ann. quatuor; Berengarius autem, cum in Pannonia fuisset, Ungaros in Italiam iterum compulsi, qui direptis Brian, Mantus, Bergamo, & Papis cum nonnullis

oppidis, etiam quod jam diriperant Divi Sixti monasterium Placentiae igni combusserunt.

An. 926. Hugo Comes Arletoensis ab Italis in Italiam vocatus contra Rodolphum, qui multo cum milite ex Germania descenderat, magno cum belli apparatu ex Gallia venit, fugatoque hoste, imperavit annos decem.

An. 932. Lotharius, ejus nominis secundus, in Italia regnavit ann. xviii. cum patre xv. solus ann. 111. Peste sub hoc Imperatore per totam Italiam laborum est.

An. 935. Placentiae per Adolindam Comitissam Divo Georgio creata vel potius reparata fuit ecclesia.

An. proximo Henricus Bavarorum Dux, atheniensis Ungaros regnum Cispadanum Italiam occupasse, maximo cum Germanorum exercitu Italiam ingressus signis collatis eos uno & altero praelio fudit, atque fugavit; nec diu in laetis fuit victoria, qui infra paucos dies à Berengario, Berengarii prius ex filia nepote, citra omnem sanguinis effusionem Italicis finibus excedere fuit coactus; maximis namque cum Ungarorum copiis ex Pannonis supervenerat Berengarius, expulsoque hoste Albertum filium Italic Regem, se ipsum autem Imperatorem declaravit, contra hunc ab Agapeto Pont. Max. vocatus Otto Henrici filius maximo cum militum numero in Italiam descendit, ac infra paucos dies patrem Imperio, si hunc Italiam regno cedere cogit. Hoc imperialis Diademate decoratus postquam Berengarium jam sibi Pont. Max. interventu reconciliatum Calsipicæ Galliae ac Flaminiae praefecisset, in Germaniam est reversus. Tunc Berengarius Othonis amore solutus in Athone ejus urbis dominum, qui nexu solutus (carere illam mancipaverat Berengarius) Alumbus Lotharii relictum Othoni tradidisset utorem, conversus Canosam obediens cingit; hosti impar viribus Atho Othonis unaniter iussibus.

An. eodem Placentiae in honorem sepulchri Domini nostri Jesu Christi templum fuit constructum.

An. 944. Berengarius, qui supra, dum Imperatorem ageret, venit Placentiam, Placentini & Cremonensis agri consensu discevit, terminisque posuit.

An. 966. Sigifridus Episcopus Placentinus electus, atque à Joanne Pont. Max. confirmatus, sedit ann. viginti, sepultusque est in ecclesia Divi Joannis Evangelistae.

An. 962. Otto Imperator creatus imperavit annos decem & octo. Hoc postquam Henricum Bavarorum Ducem, & Lotharium Francorum, Imperia rebelles optime domuisset, maximo cum exercitu descendit in Italiam, ibique aucto milite contra Constantium & Alexium Graecos Imperatores parum felicitè pugnavit. Sub hoc Imperatore Placentina Civitas quiescit, ab eoque studi ac universitatis scientiarum profitendarum diplomate fuit decorata; si ejus Urbis jam vetustate corrosis scriptis fides adhibeatur.

An. 976. Bernardus Episcopus Placentinus electus, Benedicto, ejus nominis septimo, Pont. Max. sedente, sedit annos duos, sepultusque est in ecclesia Divi Joannis Evangelistae.

An.

An. 978. Bofius Epifcopus Placentinus electus, fedente Benedicte, qui fupra, fedit annos quatuor, feptulque eft in ecclefia Divi Joan. Evangeliftae.

An. proximo Otho Imperator decenti cum apparatu & pompa Placentiam ingreffus decima fexta Novembris Lanfrancum, Opizo, Jacobum, Gerardum, & Ferum fratres de Bracfortis milites creavit, ac de Vicoviflano agri Placentini caftello in perpetuum feudum eos inveltivit.

An. 982. Joannes, natione Græcus, Epifcopus Placentinus electus, fedit annos-quatuordecim. Hic in lateris fuis Archiepifcopi nomen, dignitatemque cum fibi ufurpaffet, factio ſchifmate à Creſcentio Conſule Romano in Antipapam erectus, Joannes decimus octavus vocavit, fedique in ſuo pſeudo-Papam menſibus decem; nam Otho Imperator ſuperveniens Creſcentium capite punivit, Joannem vero oculis privari primo, mox etiam ceteris in membris mutilari juſſit. Hoc quæ pro Pont. Max. fe gereret Divæ Juſtinæ Virginis & Martyris corpus Placentinis civibus dono dedit, quod quidem corpus in Divi Joannis Evangeliftæ templo primum reconditum, poſtmodum autem in ecclefia majori tranſlatum fuit.

An. 994. Sigifredus, ejus nominis ſecundus, Epifcopus Placentinus electus, Gregorio, ejus nominis quinto, Pont. Max. fedente, fedit annos duodeviginti, ſepulchruſque eſt in ecclefia Divi Antonii. Hic nonnulla memorie digna fecit; inter quæ ſunt, quod veſtitute corollam ac pene jam conſumptum Divi Antonii templum reſtauravit, ac Divi Savini monaſterium conſtruxit.

An. 1004. pridie Kalendas Junii Antonio, Athoni, alia Burnengo, & Theodaldo de vico Vallecarii ab Henrico Imperatore, cum flumine Carrii uſque ad Padi medium ſupra rivum Placentini agri caſtellum in feudum nobile conceſſum eſt.

An. 1009. Academia, & omnium bonarum artium ſtadium ab Othone, ejus nominis tertio, Imperatore jam impetrato in Civitate Placentina ſub Rogero optimo legum interprete ac gloriatoſe florere coepit.

An. 1014. Nobilibus de Fontana Placentinis ab Henrico Imperatore capitaneatus diploma conceſſum fuit.

An. 1017. Conradus, Henrici ex filia nepos, Imperator electus maximo cum belli apparatu contra Helisprandum Angliæ Marchionem in Italiam deſcendit, qui hoſtem Mediolani manibus ſe continenter perſpicies, potiunde ejus urbis ſpe amiſſa, igne conſumptis ſuburbis Romam verſus iter arripuit; iode Imperii corona à Benedicte Papa obtenta totum indignationis ſue furorem in Dalmatas & Ungaros vertit; hunc legitim monaſterium ſancti Pauli de Mediano Placent. agri, & divitiis, & privilegiis decoravit.

In hoc & ſequenti anno per Europam, ſed maxime in Italia, poſt famem peſtis adeo deſarvit, ut nre jor pars mortalium deſecret.

An. 1018. Petrus, Mediolanenſis natione, à Benedicte, ejus nominis octavo, Epifcopus Placentinus factus, fedit annos duodecim, ſepulchruſque eſt in ecclefia Divi Joannis Evangeliftæ.

An. 1031. Ricardus, natione Campanus, à Joanne ejus nominis Papa vigefimo Epifcopus Placentinus ordinatus, fedit annos decem & ſeptem, ſepulchruſque fuit in ecclefia Divi Joannis Evangeliftæ.

Circa hæc tempora ex Galliis revertens Innocentius ejus nominis Papa ſecundus, cum Lothario Imperatore contra Petrum Leonem Antipapam Placentiam nonnullorum Epifcoporum conventum habuit.

An. 1048. Juvo ſchifmatis tempore factus Epi-

ſcopus Placentinus, fedit annos quatuor, ſepulchruſque fuit in ecclefia Divi Joannis Evangeliftæ.

An. 1050. Henricus ex electis ejus nominis tertius, ex coronatis vero ſecundus, Imperator electus, imperavit annos quatuor. Hic Imperator ægre ferens Eccleſiam ſchifmate vexari in Italiam deſcendit, congregatoque in urbe Concilio Sylveſtrum & Gregorium Pontifices ſchifmaticos depoſuit, Clementemque, ejus nominis ſecundum, creari juſſit, à quo accepto imperiali Diademate in Germaniam reverſus eſt.

An. 1053. Guido Placentinus ſchifmatis tempore Epifcopus Placentinus ordinatus, fedit annos quinque, ſepulchruſque fuit in ecclefia Divi Joannis Evangeliftæ.

An. 1055. Henricus; ejus nominis tertius, Henrico patri in Imperio ſuccedens, ann. octo & quadraginta imperavit; hic omnibus de ſe ipſo optinam primo dedit, mox in deterius labens Pontificem Max. ſummo odio perſequi eſt viſus.

An. 1058. Dionyſius, patria Mediolanenſis, Eccleſia ſchifmate laborante, Epifcopus Placentinus ordinatus, fedit ann. octo & viginti, & ſepulchruſ fuit in ecclefia Divi Joannis Evangeliftæ; hic Pontifex, cum & doctiſſimus & diſtinctus, Imperatorique gratiſſimus eſſet, Abbatiam ſancti ſepulchri dotavit.

Eodem anno à Papienſibus provocati Placentini manu armata contra eos proſecti victoria ſanguinolenta licet potius ſunt, præda onuſti Placentini in urbem ſuam revertuntur.

An. 1063. Fames totum Italiam afflixit, quæ ſeviſſimam peſtem poſt ſe reliquit.

An. 1077. Mauricio, durante ſchifmate, factus Epifcopus Placentinus, fedit ann. quatuordecim, ſepulchruſque in ecclefia Divæ Euphemie.

An. 1081. In vigilia Paſchæ Placentina civitas ultra dimidium incendium accidentale & improvium paſſa eſt.

An. 1084. Prima Septembris apud Nigrinam Placentini cum Papienſibus armis jurâ defendere orſi victores cum evaſiſſent, voto adſtricti omnium Sanctorum eccleſiam adſtrere coeperunt.

An. 1089. Ex pinivium penuria tanta ſecit in agro Placentino ſuit, ut non modo fluvii & fontes, ſed & ipſi putei deſecire ſint viſi; propter id extracto ex ſacrario Divæ Juſtinæ corpore, ac per clerum & populum cum hymnis & precibus facta proceſſione, pluvie impetrata ſunt.

An. eodem inter milites & populares orta diſcordia, populares urbe excedere coacti ſunt; hi cum apud ſancti Lazari Xcnodochium tota die exſpectaſſent, bonis civibus interventibus, intra urbem recepti ſunt.

An. 1091. Placentiæ Divæ Euphemie invento corpore ejus reſtитуta fuit eccleſia.

An. proximo Vindricus, natione Gallus, ab Urbano ejus nominis Papa ſecundo Epifcopus Placentinus creatus, fedit annos decem.

An. 1093. Per Nobiles Paſtorellos, Paſtaſtrellas & Scamellacas extra urbem ſuo cum monaſterio Divo Marco erecta fuit eccleſia; & quia Vallis Umbroſe Monachi eo in loco poſtmodum recepti diuque morati ſunt, ab eadem Divi Benedicte nomen præſumimus eccleſiam illam fortiam fuiſſe; fuit & noſtris diebus Canonicoſum Regularium, nunc arce clauditur.

An. 1099. Gilberti Ravennatis Archiepifcopi ſeditionibus cedere cupiens Urbanus Pont. Max. Placentiam venit, ubi quod Melphi jam inceperat tranſlato Concilio, à Gregorio prædeceſſore ſuo in Henricum Imper. & Gilbertum factam excommunicationem confirmavit, pluraque ad Eccleſiæ reformationem ſpectantia ordinavit. Nec tacendum puto, cum in Divæ Mariæ, quod de Campanis dicitur,

templo sollemniter esset perficiendus, inchoataque praefatione pervenisset ad illud praefationis, *Deus, Sancte, Pater omnipotens, aeternus Deus*, statim superno Spiritu actus addidit, & *in invocatione Beata Mariae semper virginis*, &c. quem praefationem sanctus Pontifex, postmodum ceteris novum praefationibus addi voluit; ut manifeste habetur in Decretis, *dist. lxx. c. Sanctissimum*. Expropter dictus Pontifex, & parientibus, & actorum remissionibus locum ornavit. Jam Imperatoris jugum Placentini cives excusserant; ab altero namque, & altero Pontifice exciterato Henrico, omnes fere Lombardiae civitates spretis Imperii Reftoribus per Consules proprios regi coeperant. Eo anno extra moenia Placentiae Divo Savino legimus erectam fuisse ecclesiam.

An. 1107. Addo Episcopos Placentinos à Paschali Papa creatos, sedis annos duodecim, & fuit sepultus in ecclesia Divae Euphemiae.

An. eodem, Henrico patre in carcere trasto, Henricus, ejus nominis quartus, factus Imperator, imperavit annos quatuor & viginti. Hic Romam profectus, cum à Paschali Pont. Maximo Imperii coronam extorsisset potius quam impetrasset, Mediolanum pervenit, Andreæque Vicecomitem ejus & urbis, & regionis Principem constituit, anno videlicet Imperii sui xi.

An. 1107. Quam extra moenia Placentiae constructam Divo Savino supra diximus ecclesia fuit consecrata, in ejus prior altari infra scriptae reconditae fuerunt reliquiae, & primo ipsius Divi Savini corpus, cum Ampulla Divi Antonini martyris sanguine plena, Divorumque Martini & Eusebii reliquiae, cum duabus Alabastrinis capsulis, a liaque capsula omnibus reliquiis plenae; has omnes reliquias hoc anno videlicet 1563. vidimus, cum pro translatione earum reliquiarum praefatum altare frangeretur.

In altare Sancti Thomae quatuor coronatorum, Divi Thomae, & Divi Clementis reliquiae fuerunt repositae.

In altari Sancti Genesii, Divi Joannis Baptiste, Divi Sigismundi, Divi Macarii Abbatis, & Divi Stephani protomartyris.

In altari Sanctae Victoris ipsius Divae Victoris ossa, cum Divarum Justinae, Sabinae & Mariae Magdalene reliquiae.

An. eodem, quae Divo Petro urbis totum patri-monium suum consecraverat Mathaldis Comitissa Placentiae diem suum clausit extremum; ejus cadaver in Divi Benedicti monasterium agri Mantuani delatum ibi sepelitur.

An. 1112. Monasterium Divi Sixti Placentiae ejectis inde Monialibus nigris amictur Divi Benedicti Monachis concessus fuit.

An. 1114. Bonizo Italus à Paschali Papa Episcopus Placentinus creatus, contra vitia & haereticos indefessè cum predicaret, Pontificatus sui mense sexto ab illis de Vidalta, de Bardo, de Bonifacio, de Torricellis, & de Porta nova, apud ecclesiam Divi Donni super perram Agnionum exoculatus extra civitatem torpiter ejectus fuit. Hoc Cremonens ductus ibi mortui, sepultusque fuit in ecclesia Divi Laurentii, supra cujus sepulchrum infra scripta carmina incolupta leguntur:

Nobis depositum tibi clara Placentia gessit

Antistes Romanus Christi pro nomine martyris.

Septima hoc fultu hanc laex collecta in urna.

An. eodem Arduinus Placentinus, Abbas Sancti Savini, factus Episcopus Placentinus, sedis annos quadraginta, sepultusque fuit in ecclesia ipsius Sancti Savini.

An. 1119. Ex frigore intensissimo maxima omnium frugum secuta est sterilitas, & hanc pestem, quae non hominum modo, sed rerum etiam, quadrupedum, & volucrum maximam partem absum-

pfit, & quod prius legimus terramotum quadraginta continuis diebus per totam Italiam fuisse.

An. proximo Gerardus à Porta Placentinus Potentissimus Episcopus per Calistum Pontificem Maximum Sanctorum catalogo fuit adscriptus, cujus corpus Potentiae in Apulia requiescit.

An. 1122. Ecclesiae majores Placentiae fundamenta posita fuisse, ut per infra scriptos verius patet, quae leguntur in facie ipsius ecclesiae supra portam, quae est ad Meridiem:

Centum vicini duo Christi mille fave

Anni, quoniam capram fuit hoc laudabile templum.

An. 1125. Ex hyemis asperitate maxima, & hominum, & animalium defecit multitudo, & quia illa non solum frustuliferis arboribus, verum etiam frumentis, maxime nocuit, ingens secuta est fames.

An. 1127. Lotharius, ejus nominis tertius, Imperator electus annis tredecim imperavit. Hic cum Placentinis, qui ab ibi electis Consulibus regerentur, nihil habuit, quo anno Conradus, Fredon-tionis de Caverzago filius, quicquid in Caverzago castello juris habebat Consulibus Placentinis donavit, id propter ab hildem de ipso castro investitus fuit.

An. 1130. Consules Placentini fuerunt Albertus Judex, & Bogarus à Porta, vel secundum alios Vicedominus Bugaricus.

An. 1131. Consules fuerunt Presbyter Fulgus, & Reginaldus Surdes.

An. 1132. Consulibus Garimberto Mantegatio, Fulcone Advocato, & Gerardo Secamelica, Isembardus, Ubertus, Ruffus, Rainerius, Laurentius, Jacobus Olgrenus, & Guido de Calsico, de Cella-gava castro, Consulibus Placentinis donationem fecerunt. Idem fecerunt Anno & Albericus fratres de Fabrica receptis quatuor & viginti libris pro Speculo & Rario castris, de quibus postmodum fuerunt ab ipis Consulibus investiti.

An. 1133. Consules fuerunt, qui fuerant anno superiori.

An. 1134. Consules fuerunt Presbyter Fulgus, & Fulco Strictus.

An. 1135. Consulibus Garimberto Mantegatio, Fulcone Advocato, Alberico Vicedomino, & Reginaldo Sardo, circa civitatem fossae creptae fuerunt.

An. 1136. Consules fuerunt Fulco Advocatus, & Albertus Vicedominus.

An. 1137. Gerardo de castro Arquato, & Raimundo Secamelica Consulibus homines de Sancta Margarita fidelitatem Placentinis Consulibus fecerunt; quo anno, cum Gandulfo Scarpa ejus loci Domino illi de Corticellis fidelitatem fecerunt. Nam deditione & juri suorum cessione facta, tam pro se, quam pro filiis & posteris suis idem Gandulfus ab ipis Consulibus investituram promeruit.

An. 1138. Bonizone de Andito, Fulcone Advocato, Gerardo Monensi Consulibus, Marcus de Pecoraria à Consulibus Placentinis in feudum perpetuum medietatem Montislibi Turris S. cum parte exteriori obtinuit; quo anno Burgum Sancti Donni à Placentinis destructum legimus.

An. 1139. Consulibus Joannina Mantegatio, Niccolao de castro Arquato, & Uberto Fingito, ex Trebia fluvio in urbem aquae derivatae fuerunt; quo anno, qui dicebatur Carolo Magno militasse, vi-sissequerentis sexaginta annos, Joannes de tem-poribus diem suum clausit extremum.

An. 1140. Arnold de Porta, & Cajo Clerico Consulibus, à quo eundem monetis jus impetra-runt Placentini, Conradus, ejus nominis secundus, Imperator electus, imperavit annos duodecim; quo anno Burgus Sanctae Brigide ab igne incerto penè totus consumptus est.

An. eodem, ut in Registro Communis Placentiae legitur, Fulcus Reginaldus, & Ansaldo fra-tres

tres de Porta montem, super quo nunc castrum novum Tertiorum situm est, tunc Belmonte dictam, in perpetuum locaverunt. Successu deinde temporis Guilhelmus de Porta cum mero ac mixto imperio à Frederico Imperatore locum in feudum obtinuit, ut est videti in feudi consilio privilegio penes illos de Porta.

An. eodem homines de Salfo Majori, quo facilius ab hostium incurfionibus defenderentur, Placentiam sefe submittentes in festo Sancti Martini singulis annis Consulibus Placentinis solidos decem offerre promiserunt; quo anno Consulibus Placentinis reconciliatus Gerardus de Cornazano eisdem fidelitatem fecit, promissisque in Civitate Placentiae per tres menses tempore belli futuri omnino se habitaturum.

An. 1141. Homines Burgi, Vallis Terri sex annorum fidelitatem Placentiam fecisse legimus: quo anno salva Imperatoris fidelitate cum Papensibus conveniunt Placentiam, ut contra hostes his in anno sibi invicem succurrere, ceterasque amissiones suffragia prestare, teneantur. Hujus anni Consules non invenimus.

An. 1142. Consules fuerunt Garimbertus Mantegatus, Presbyter Fulgofius, & Gerardus Secumelia.

An. 1143. Fuerunt Consules Jonathas Mantegatus, & Nicolai de castro Arquato.

An. 1144. Consules fuerunt Garimbertus Mantegatus, Presbyter Fulgofius, & Albericus Vicodominus.

An. 1145. Consulibus Fulcone Advocato, & Opazone Filiodono, homines de Arona de Castro suo deditionem & fidelitatem Placentinis fecerunt, quo anno, Ubertus Palatinus, Marchio, omnia, quae in Placentia agro circa Tarrum fluvium habebat, castra Placentinis Consulibus renuntiavit, & tam ipsi, quam dictorum castrorum homines Placentinis fidelitatem fecerunt. Praefatique Consules eidem ipsa castra, in feudum perpetuum, tam pro se, quam pro filiis, & ab eo descendentibus concesserunt; de quibus omnibus dictis Marchio ipsi Placentinis Consulibus fidelitatem replicavit.

Eodem an. Guilhelmus, & Opazo Marchiones Malaspinae, cum Placentinis Consulibus conveniunt, ut infra: Nam praedicti Marchiones iuribus, quae in Complano castro habebant, Consulibus & Comuni Placentiae cesserunt, & tam ipsi, quam ejus castrum homines dictis Consulibus fidelitatem fecerunt; qui quidem Consules eis expedire Curiam Felinae promiserunt. Interim eo pro negotio libras centum quinquaginta deposuerunt; sicque utrinque medio juramento conventio firmata est.

An. 1146. Consules fuerunt Fulco Strictus, & Ubertus Fugatus.

An. 1147. Rugerio Sairano, Reginaldo Porono, & Reginaldo Secumelia Consulibus, Eugenius ejus nominis Papa tertius Placentiam transiens in Gallias ad Concilium iturus, quo inde reliqua extraheret Dvi Sixti, solum frangi iussit.

An. 1148. Rosio Balbo, & Gerardo de Andito Consulibus sibi numeratis solidis viginti monete Placentiae, Jeanne Placentinis Episcopus omnibus, quae in Montebalbo habebat, iuribus Placentinis Consulibus cessit.

An. 1149. Consulibus Fulcone Advocato, & Presbytero Fulgofio, inter Placentinos, qui Tabianum obsidebant, ex una, & Parmenses, & Cremonenses, ex altera pugnam cum fuisset, victi fuere Placentini.

An. 1150. Fulcone Stricto, & Gerardo de Andito Consulibus cladis jam acceptae haud immemores Placentiam, manu armata ad Tabianum repente profecti, locum depopularunt primum, mox aquatis fossis domos eius diruerunt. Nec hoc

contenti in Parmenses lati Modellanum castellum diriperunt; & ne à Cremonensibus ea in re impedirentur, quod eis abutulerant castrum novum in faucibus Abduae relictum.

Eodem anno Guilhelmus, & Opazo Marchiones Malaspinae, Ubertum, & Albertum de Prachata pro se, & eorum masculis legitimis, se descendentes per feudum perpetuum de Arce Prachate & Petrasiliana intellexerunt.

An. 1151. Ubertus de Fontana, & Rogerius Vescontus Licacorus Consules fuerunt.

An. 1152. Consulibus Albrico Mantegatio, Miltraverso, Folio de Andito, Gerardo Colladocha, & Ricardo Sardo, die tertia decima Julii, apud Placentiam horribilissima in aere apparuit colamna, qua transibat cuncta consilium. Nam Dvix Marizae de Campania turram una cum tecto ecclesiae Dvix Victoris, & vicinis nonnullorum pauperum domibus penitus destruxit. Deinde impetu pluviana vehemens ac torrensio aëta, in Palo flumine se involvit; signum vero eorum, quae postea in Civitate Placentina malorum visi sunt. Nam eodem anno Fredericus Imperator jam factus, maximo cum belli apparatu in Italiam descendit, dispersisque nonnullis Lombardiae urbibus, Romam pro corona Imperiali obtinenda per agrum Placentinum cum proficisceretur, omnia dissipare videbatur; verum obtenta ab Adriano Pontifice Maximo corona, cum copias haud parum peste fiti diminutas perpendisset, relictis, qui Mediolani & Cremonae oblationem continuarent, milibus, cum ceteris in Germaniam reversis est.

An. 1154. Ribaldo de Carrio, Rosio Balbo, & Joanne Aguinone Consulibus, Ugo Placentinus ab Anastasio Papa Episcopos Placentinis ordinatus, sedis annos decem & novem, sepulchrum deinde in ecclesia Majori, alienasse dicitur castrum Arquatum, aliis Episcopis Placentiae.

An. 1155. Albertus Mantegatus, Gerardus de Andito, & Gerardus Colladochi Consules fuerunt.

An. 1156. Ubertino Vicecomite, Rugerio, & Hieronymo de castro Arquato, & Ricardo Sardo Consulibus, à Rivo Dvix Brigidae ad ecclesiam Dvi Stephani suis cum turribus erectae portae, fossaque cavatae fuerunt.

Hoc anno Placentinos Mediolanensibus colliga-
tos legimus; quo etiam anno Nicolaus & Patenus
fratres Viridi, quae in castro Viridi habebant, iuribus
cesserunt Placentinis. A quibus postmodum
investiti de eodem castro feudum possederunt. Idem
fecerunt eodem anno Ubertus & Bosius filii quondam
Poltronelli Viridi de eodem numeratis sibi à
Placentinis libris quinquaginta quinque monete
Papientis.

Anno eodem Nicolaus de Durberco receptis à
Consulibus Placentinis centum quinque libris, ac
singulis annis in Placentia duobus sceraris frumenti
cessit iuribus, quae in castro Durberco, & loco
Montifilini habebat.

An. 1157. Fulco Strictus, Rosius Balbus, Presbyter Fulgofius, Fulco de Andito, & Ubertus Scorpones, Consules fuerunt.

An. 1158. Oddo Novellus, Ubertus de Porta, Fulgofius de Fulgofis, Bregognonus & Bernardus de Andito, Consules fuerunt.

An. 1159. Uberto de Porta, & Uberto de Andito Consulibus Fredericus Imperator iterato in Italiam descendit, longaque obediōne. & nonnullorum Judexorum proditiōne, obtenta Mediolanensi civitate, eam diripiendam militi reliquit. Et captum Galyagnum Vicecomitem ejus urbis Principem caenis victum in Germaniam misit. Nec eo contentus totam urbem dirui ac penitus solvique iussit: Papiam inde profectus de obsidenda Placentia, cum Vercellensem, Novarensem, Ber-

Bergomatum, Cremonensium, & Laudensium Oratoribus, ac nonnullorum Germanorum Principibus firmum habuit. De hoc certior facti ex una, ex altera Mediolanensium calamitate terribi Placentini, jamque de sibi colligatorum Brivensium fidei deditione securi. Et quod gravius eos premebat (sit Bernardinus Corrus) Cremonensium, Laudensium, & Papiensium inimiciorum oblitum minime de deditione ad Imperatorem Papiam Oratoresmittere decreverunt. Missi ergo Papiam Oratores, atque Conrado Imperatori locuto interveniente in Divi Salvatoris ecclesia extra Papiam auditi, cum infra positis conditionibus de civitate Placentina deditionem fecerant: *Primo, ut sex milia marchas argenti Imperatori numerarent; Secundo, ut omnibus turribus sola aquata fossa etiam in planum redactarent; Tertio, ut Imperatori nomine eius urbes medietatem reciperent.* Omnes has conditiones minus licet libenti animo acceptaverunt Placentiani, executionique mandatum.

An. 1160. Consules fuerunt Paganus de Arcellis, Gulielmus Malvicinus, Rangonus de Campemoldo, Gualt. Vicedominus, Vbertus Vicedominus, Andzeos, Bernardus Ficiamus, & Lanfrancus de Abatiis.

An. 1161. Gerardus de Andito, Gerardus de Colladochia, Boliu Prædoverra Placentinus, Mantegallus Petronus Vicedominus, & Grimerius Vicecomes, Consules fuerunt, cum Arnaldo Barbarura Prætor Imp.

An. 1162. Consules fuerunt Ubertus de Fontana, Dragus Surdis, Gulielmus Secamelica, Alberto Mantegatus, & Rugerius Satiricus, cum Arnaldo Barbarura Imp. Prætor.

An. 1163. Consules fuerunt Gandulfus Clericus, Otto Malacorrigia, Bernardus Scorpionus, & Stephanus Licacorus.

An. 1164. Qui per biennium in Civitate Placentina vices gerit Imperatoris, Arnaldus Barbarura Germanus, in Germaniam reverfus à paucis, qui in urbe remanserant, civibus (Nobiliores enim exsultabant) undecim milia marchas argenti extorfit nec eo contentus Thesauri ecclesie Divi Antonini diripito, cum libeo Registi Communis Placentie, nonnulla ejus urbis privilegia in Germaniam fugiens secum portavit. Hujus anni Consules, si non joverantur, haud est mirum; temporis forte calamitas Consulibus urbem curare coegit.

An. 1165. Post Arnaldi discessum Civitas per Consules iterum regi cepit, hique fuerunt Arduinus Confanonius, Gajus Clericus, Otto Malacorrigia, Fredericus Podius, Uguzonus Bellatus, & Ugo Speronius. Hi (ait Blondus) cum Veronenfibus, Brivensibus, Bergomatibus & Mediolanensibus contra Imperatorem novam colligationem fecerunt. Invenimus tamen hoc anno Placentiam à suis militibus dissipatam, Nobiliores enim milites tunc vocabantur.

An. 1166. Consules fuerunt Oddo Novellis, Albertus de Andito, Grimerius Vicecomes, Bonizonus Belingerius, & Bernardus Andiconus.

An. 1167. Consules fuerunt Gulielmus de Malaparte, Ubertus Pochsterra, Albertus de Andito, Bonamicius Scarratus, & Salvus de Carimano.

An. 1168. Consules fuerunt Albertus Mantegatus, Albertus de Andito, Antonius Fontana, Lanfrancus de Petralina, Atto Calvus, & Grimerius Vicecomes.

An. 1169. Guidoto Fontana, Bosio Malvicino, Joanne de Bonifacio, & Fulcone de Aghinonis Consulibus, è manibus Episcopi Bobiensis Zavarellum castellum Placentiam recuperant; quo anno nundinx, seu fene Placentie fieri coeperunt, pro quibus expedendis, apud sanctum Sixtum, qui adhuc nomen fere retinet, locus fuit destinatus.

An. 1170. Tedaldum de Roncoveteri, Rugonum de Porta, Arnaldum de Arcellis, & Gulielmum Secamelicam, Civitas habuit Consules.

An. 1171. Ugo Speronius, Stephanus Licacorus, Patronus Vicedominus, Lanfrancus de Abatiis, Antoninus de Andito, & Antoninus de Porta, Consules fuerunt.

An. 1172. Consules fuerunt Fulvus de Pecconia, Ardicionus Stracincosus, & Bregognonus Malvicinus.

An. 1173. Guidoto de Fontana, Bosio Balbo, Grimerio Vicecomite, Zenone Mantegato, & Stephanus Licacorus Consulibus, qui è Frelenci compedibus fugerat, Galvagnus Mediolanensium Princeps in Italiam revertitur, Mediolanensibusque hinc inde collectis, cum Emanuele Græco Imperatore suffragantibus Cremonensibus, Placentiam, ac Veronenfibus suo loco Mediolanum reituit, Blondo teste, qui ait: *Sed dum hinc Fredericus pariter una equarum Antonium obsidet, inde exercitus sui pars altera in Hircaniam agit, Mediolanenses sacrum bello populorum, præsertim Cremonensium, Placentiarum, Veronenfiumque auxilio urbem suam Mediolanum, nisi fuerat, ejusque nunc solus manuum reatificaverunt.* Quo anno etiam Bobiensis in manibus Consulium Placentinorum, Placentie fidelitatem fecerunt.

An. eodem Theobaldus, patris Mediolanensis, sedente Alexandro Pont. Max. Episcopus Placentinus factus, sedit ann. decem & octo, sepultusque est in ecclesia cathedrali.

An. proximo Consulibus Arnaldo de Arcellis, Alberto Mantegato, Alberto Sperono, Bregognono Licacoro, & Fulco de Iniquitate, (ait Blondus) *Vix dum Fredericus in Germaniam quieti suo lacum deperit, quædam Lombardi emersi quædam Papienses, Tredensesque, & Mantegatesque, quæ soli Barbarura in Lombardis armis habuerit, militibus ejusque possent, quod Retoriam locum Tamara anno adjuvati designaret, ejus, ubi Mediolanenses, Placentini, & Cremonenses cura rei in seipso inscripta urbem condiderit, quam in Barbarura dedecus ejusque, & ut loci major accideret militibus, de Pontificis nomine Alexandriam appellaret.*

An. eodem Placentie Divi Petri in foro ecclesia igne consumpta fuit.

An. 1175. Consules fuerunt Grimerius Vicecomes, Joannes de Bonifacio, Gulielmus de Carrio, Atto Malacorrigia, & Bosius de Puteo.

An. 1176. Ubertus Vicedominus, Stephanus Licacorus, Gulielmus Bregognonus, Lanfrancus de Abatiis, & Gerardus de castro Arquato, Consules fuerunt.

An. 1177. Consules fuerunt Malnepos, Guiscardus, Maganus, Gulielmus Licacorus, Zeno Boccamatta, & Uldricus de castro Arquato, Nero Trigacolla, & Bonizo Surdis.

An. 1178. Consules fuerunt Joannes de Bonifacio, Zeno Mantegatus, & Bonizo de Andito.

Ann. sequenti Consules non invenimus.

An. 1180. Joanne de Bonifacio, Bregonzio Licacoro, Uberto Vicedomino, Guarnero Mantegato, Opazone Aghinone, Fulcone, Uberti de Andito filio, & Lanfranco de Abatiis, Consulibus, inter Abbatem monasterii Divi Savini & Consulibus civitatis conventum fuit, ut tam scilicet, quam per ipsos Consules intra septa dicti monasterii faciendorum, molendinorum decem sint monasterii præstiti, & decem ipsorum Consulium, & Communis Placentie: quo anno per sententiam Galdini, tunc Mediolanensium Episcopi, determinatum fuit, portum Padis fluvii apud Placentiam ad Commune Placentie pertinere, monasterium autem Divæ Julæ civitatis Bætie singulis annis ab ipis pro omni jure, quod in dicto porta præstendit habere, libras viginti Mediolanensium, vel quadraginta mansuorum.

Eodem anno Albertus, & Rolandus, cum Jacobo fratre de Monte Arrolin, de eo loco Consulibus Placentinīs fidelitatem fecerunt, investituramque de eodem loco ab ipsīs Consulibus meruerunt. Quo anno Arnauus Comes de Bardis, cum Bonifacio sibi consanguineo de Minze Spilolo, donationem fecerunt Consulibus Placentinīs, ab eisque tam pro se, quam pro filiis, & descendendis in feudum fuisse.

An. 1181. Consulibus Pagano de Arcellis, Joanne de Arcellis, Joanne Malvicino, Marino Surdo, Gulielmo de Andim, Petracin Sperono, & Bolin de Fontana, Placentinī cum Florentinīs sic conueniunt, ut pro quacunque taxa duodecim imperiales, pro triseis vero quatuor & viginti, videlicet, dum solidi pro pedagio, sive gabella solvantur. Quā anno cum Pontremulensibus de sibi inuicem seruanda fidelitate & amicitia apud Bardum castrum Placentinī optime conueniunt.

Eodem anno, & cum Ferrarēnsibus de pedagin, & naviū gabellis, sibi quidam conueniunt.

An. 1182. Consulibus Gulielmo Malaparte, Rufino Transatto, Uberto Scorpione, Alberti Mantegato, Odone Nuvellin, & Domofilo de Fontana, Albertus, Arnauus Pelliparius, & Gulielmus fratres de Guinero, in manibus Consulū Placentinorum de manutendo Gialigio castrum fideliter iuraverunt.

An. 1183. Arduino Confalonierio, Nerrore Fugiolio, Azone Vigiustino, Zenone de Castro Arquato, & Gerardo Andicino, Consulibus, pro firmanda, quae inter Fredericum Imperatorem & Civitates Lombardie Consuetudo in Germania tractanda erat, pace, Placentinī quatuor elegerunt Oratores, Gerardum videlicet Andicionem, Jacobum Strictum, Arnauum de Carrio, & Clapponem Judicem; in quo anno, Gulielmo Astensi Episcopo interveniente, ut Imperatoris nuncin, in civitate Placentina pro dicta pace fienda omnium Lombardie, Flaminie, seu Romanoliorum, & Marchie civitatum Oratores, una cum ipsius Imperatoris, & Henrici Regis, ac dicti Frederici filii nunciis convenire jubi & de nonnullis, quae cum ipsius propter Pontremulensibus habebant Cremonensibus, cum Placentinīs convenire.

Anno eodem Opizo Marchin Malaspinae, ejusque filius Opizianus, Placentinī in Palatio Communis in Consulibus Placentinorum manibus iurjurando promiserunt, se per totam proximam futuram diem in manibus ab ipsīs Consulibus mittendorum Nunciosum Damgoniam castrum, Arcemque Horrenale fideliter configuratos; castrum etiam Roncharollū legimus hoc anno erectum fuisse.

An. 1184. Graterin Mantegato, Pellaro Decacordo de Campremulid, & Gulielmū Scarpinū Consulibus, Theodaldus Lavance Comes in Valle Turri in manibus Consulū Placentinorum fidelitatem fecit; idem fecerunt illi de Complano, videlicet Rainieris, Caciaguerra, & Sguacciavilla fratres de Complano, cum Ribuldo, & Zenone de Perpeno. His fecit sunt illi de Valle Turri Poracius, videlicet, de Rublo, Albertus Pegolotus, Arnauus, & Orandinus de Zelata. Idem in pleno consilio fecit & Oberus de Minetodonico, & illi de Montarollo; Macensius Clapponis, & ipse numeratis sibi quatuor & viginti libris in manibus Consulū Placentinorum omnibus, quae & in terris ejus vicinis, & in turri sua habebat, jurbus cessit.

An. 1185. Consulibus N. Malnepote, & Bolin Pellaro, ex conventione in Constantiensis pace cum Imperatore conclusis pro Cremenli fabrica, huad mediocriter gravati Placentinī, & cementationis, & funderis ad id opus mittere coacti fuerunt.

An. 1186. Arduino Confalonierin, Arnaldo Stridin, Guarnerio Mantegato, Guidone de Modia-

no, & Ruffino de Pecoraria Consulibus, inter Placentinos & Marchionem Malaspinae ex una, & homines de Petracura ex alia, pax firmata est; & cum Papienfibus remisit sibi in vicem dantis & injuriis in Inco Bardonesis de pace optime conveniunt Placentinī, idem & cum Mutinensibus hoc anno eos fecisse legimus.

An. 1187. Gregorius Liencorn, & Caponi Corrosio Consulibus, Rodulphus de Pecoraria, de Campremulid, & de dimidū castrū Montebis ab ipsīs Consulibus investituram promeruit; quā tempore per Theodaldum Episcopum Placentinum, & Offredum Episcopum Cremonensem, de quibus diu disputatum fuerat, inter Ozeam Placentinum & Suazam Cremonensem fines discreti fuerunt.

An. 1188. Consulibus Bonipanne Advocato, Conrado Sanguibono, Julio de Vigolino, Jordano de Bondano, & Aurico Caroso, Placentinī in Palatin veteri, coram Petro Diani Cardinali in publico consilio, Monrudis, & Albertus fratres Marchiones Malaspinae Consulibus Placentinis omnium, quae in Valle Turri habuerant, habebantque, juriū suorum eis per ipsos Consules numeratis libris quatuor milibus fecerunt cessione.

Anno eodem Vianum castrum per Gerardum & Albertum fratres Ardemanos Consulibus Placentinīs veditum fuit.

De hujus anni notanda in Registro Communis Placentiae inventimus, ut infra:

In nomine Domini. Amen. An. 1188. x. Kal. September. in civitate Placentia in publica contione ante majorem ecclesiam congregata, praesente Domina Gualfredo Comite de Lomello, Martino della Torre, Uberto de Landrino, Oliverio Zindleria, qui sunt de civitate Mediolani; Domino Apicazio Advocato de Brissa, Bonapace, acque Desiderio Judice ejusdem civitatis Brissae; De Marchia interfuissent praesentes Otto Judex, Gerardus de Calano; De civitate Placentia tunc praesentes in contione illa Albertus Mantegatus, Petrus Pontremulensis, Opizo Novellus & Gulielmus Scarpin, Desiderio Advocato de Bergomo, qui in colloquio tunc temporis Placentia salto vocem Relloris abiecerat, sequenda et volente Gulielmo de Lusa, tunc Praefecto Bononia, & Relloris, Guisfrances de Oldano Relloris Mediolani, Ubertino de Falcia Relloris Verona, Altinus de Pagano Prateris Mantua, & Relloris, Jacobo de Fesere Relloris Novaria, Joanne Benedicli Vercellorum Relloris, Rolando Praxmaris Relloris Mantua, Ugonis Fogleris Relloris Rhegi, N. Lucio Relloris Formentis, Florio Judice Relloris Tarvisi, acque Milo de Brissa, qui omnes in jam dicta contione aderant; praecipio jam dictum Bononia, & illam Rhegi, & illam Parma, ut Parmensem contem, & Parmensem aperte Relloribus praecipere, quatenus Verona usque ad proximam colloquium ibi statim ante Relloris adfuerit parati custodire & obedire omnia praecipia, quae Relloribus eis fuerint de salto Placentinorum nec interiri aliquo modo Placentinīs offendenda per commune vel diversim per se, vel per alios, & quidam permitterent aliquos in offensionem Placentinorum per suam terram, vel per suam foream ire, & quod Consiliarii venientes jurare attendere totam, sicut supra dictum est. Et didit Desiderio praecipio Placentinīs, ut infra hunc terminum Parmensem offendenda per commune, vel per diversim, per se, vel per alios, nec permitterent aliquos per suam terram, vel per suam foream in offensionem Parmensem ire. Statuit insuper volente Relloris, quod Placentinī simile juramentum Parmensibus facere debeant, itaque jam dictum Desiderio concessit & volente illorum Rellorum praecipio Relloris Mantua, Verona, Tarvisi, acque Vincenza, ut Cremonam irent, & a parte Rellorum eis dicerent, quod Placentinīs non offenderent, nec violarent eas, eorum terra, vel aqua eis; & praecipio Relloris Mediolani, Novaria, acque Vercellorum, ut denuncarent Papienfibus colloquium a Relloribus Verona statimam, ad quod si vellet facerent venirent, & a par-

à parte Rellorum eis dicentis, ne Placentini ostenderent, nec eis, eorum terra, vel aqua eis prohiberent, quod si facerent, quilibet Rellorum similiter variis Papensis fuit, si vero Placentini jam dicta precepta placenter non adimplerent, dicit, quod Rellorum eis ex bonitate nocent, & Placentini adhibebant, & saltem militem facient ad dandum jam dictis rebus eadem emione exhibebant, Rempax de Breida, concordia & voluntas ipsorum Rellorum ibi profectum hoc idem dixit, & confirmant, quod Desiderius dicitur. Hoc in Registro.

An. 1189. Opizone Novello, Guidone de Pateto, Arnaldo Stricto, Bernardo, & Gulielmo Scorpione Consulibus, Henricus, ejus nominis quintus, Frederici filius, patri in Imperio succedens, imperavit ann. duodecim. Hic nullam à Placentinis habuit obedientiam, & quo anno Bernardus Balbus de omni eo, & toto quod Placentina communis, seu Republica habet, & tenet, vel pro ipsa habetur, & tenetur, ac iuste, vel injuste ab aliquo occupatur in cultis, eorumque curas, videlicet Onorio, Monerolo, Castelletto, Comphinto, & Casali Dolini, à Consulibus ipsis inveltus fuit.

An. 1190. Consulibus Uberto de Bonafacio, Jacobo Manegatio, & Alberto Nepote, Petro Dismo, & Goffredo, Cardinalibus intervenientibus inter Parmenses, & Ubertum Malaspinam ex una, & inter Placentinos ex altera, pax perpetua firmata est.

An. 1191. Consulibus Fulco Radino, Antonio de Andito, & Uberto de Gmicio, numeratis Henrico Imperatori libris duabus milibus Placentini sub pignore acceperunt Burgum Sanctum Dominum, eodemque anno homines ejus loci fidelitatem sibi facere voluerunt.

An. 1192. Uldrico de castro Arquato, Rufino Sperano, Rangone de Carrio, Opizone de Porta, & Jacobo Malacorrigia Consulibus, Kalendis Julii Consules Placentini instante Episcopo electione eorum majoris ecclesie ingressi contra Archidiaconum & Praepositum in hac verba proruperunt: *Quoniam ad Episcopatum electionem interdictum, quod papa legatis concessit fieri debet, nos tunc populi in hoc obtemperantes, omnes electionibus, & electionis Episcopi possessionem interisse debemus, & volumus, & promissionem Episcopi nobis scientibus & affirmantibus fieri volumus, quod si negaveritis Romanam Curiam appellamus, & ex parte Sedis Apostolicae, ne ultra procedatis contradiemus.* Hec ex Registro.

An. 1193. Fulcone de Iniquitate, & Nicolao Colladochia Consulibus, pro expeditione Apulia ducentas argentis marchas Henrico Imperatori Placentini obtulerunt, & quo anno Gerardus, & Richardus, ejus ex fratre nepos, de Montarzollo, cum Ugone & Rainiero fratribus, & ipsi de Montarzollo Madus judicassoribus, cum addito jumento, & sub pœna quingentarum librarum ipsam Montarzollum Castellum pro Placentina Republica conservare & defendere Consulibus ipsis promiserunt.

An. 1194. Joanne Malamene, & Gulielmo Scorpione Consulibus, Monucellus & Gulielmus Marchiones Malaspinae palatio Episcopali eorum Placentino & Bobienis Episcopis, & Consulibus supra dictis inter Placentinos & Pontremulenses pericula pacis fœdera servare promiserunt, ut in Registro Communis Placentinae clarum est videre, ubi invenitur, ut infra: *Marchio Monucellus Malaspina de publica comune Placentina, ibi simul congregata pariter Civitatem Placentinam, sicut civis Placentinus, & fidelitatem Communis Placentinae, per talia verba: Ego Marchio Monucellus pariter Civitatem Placentinam civitatis, sicut civis Placentinus, & fidelitatem Communis Placentina contra omnes homines salvo fidelitatis Dominici Imperatoris Henrici, & matris antecessorum Domini*

Arnoldi, & salvo sacramento, quibus reverentiam Papensi, & Parmensi.

An. 1195. Albrico Vicedomino, Uberto Vicecomite, Ranerio Carione, Reginaldo Surdo, & Uberto Scorpione Consulibus, Albertus Marchio Malaspina vice sua, & Conradus ejus ex Opizone fratre nepotis pro ducentis quindecim libris numeratis libris Placent. Consulibus, qui supra cessionem ac venditionem fecit de podio Grandulae, & omnibus aliis podis in dicta Grandulae Curia existentibus, ita quod nec prandium, nec alium podium, nec aliquod castrum edificari possit, neque levare ipsa Grandula Curia circa Placentinorum Consulibus consentium.

An. 1196. Sub isdem anni proximi prateriti Conradus subbus apud Cassagnollum Vallis Tidoni villam Placentini Burgum Novum edificare coeperunt.

An. 1197. Gerardo de castro Arquato, Opizone de Porta, Albrico de Andito, Gerardo Stricto, & Antonio Stricto, Consulibus, seu Donno Burgenses in eorum ecclesia Placentinis fidelitatem iterarunt. Invenimus hoc anno Consules Placentinos pro conservatione ejus castelli, illis de Burgundo ducentes pedites & equitem unum, ex quibus sexaginta minus cives Placentini essent, voluisse dare; sed Bertoldus cuiusdam responsione repulsi à coepis desisterunt: *Procedatur promissum* (dicitur Bertoldus) *sub fideiussione de sacris domus, villarum, ac possessione Burgensibus, nec milites mutaverunt.*

An. 1198. Fulcone Radino, Uberto Vicedomino, Opizone de Fontana, Homodo Blanco, & Martino Surdo, Consulibus, Salsi majoris Consules Placentini in ecclesia Divi Prothasii, coram Placentinis Consulibus se de districtu & jurisdictione Placentinarum & de plebibus Canalicis, nec de districtu Parmensi esse vel fuisse, neque Parmensibus unquam respondisse jurjurando professi sunt, fueruntque, ut in Registro reperitur, Marinus Lacerius, Ugo de Bucino, Nelsolo de Pampere, Gerardus de Pico, Gerardus Garbitus, Andreas Donnus, Anselmus Porbillus, Petrus Vacarius, Joannes Ottonus de Fruns, Rolandus Sanctus, Gerardus Vinus, Bonadies Burgatus, Gerardus Merinus, Ubertinus de Taviza, Petrus de Fenna, & Bonadies Pozzoli.

An. 1199. Consulibus nos invenimus, qui quidem annus Placentinis infastus fuit, qui Cremonensium auxilio fulti contra Parmenses pro recuperatione Burgi Sancti Domini profecti datis, acceptisque cladibus, re infecta, cum Placentiamque redirent, turrimque sancti Andreæ recuperare nitum faciant ab supervenientibus, pro quibus servabatur terris, Cremonensibus in fugam versi fuerunt. Capti ea in elade eum Guidone Mandello Prætoris sexcenti cives Placentini ex una, & quod pejus ex altera Papientes Burgum Novum Vallis Tidoni diriperunt, ac igni combusserunt. Eodem anno apud sanctum Laurentium inter Cremonenses & Parmenses ex una, & Placentinos ex altera, pugnam est, sed varia victoria. Circa finem anni, intervenientibus Mediolanensium & Braxianorum Oratoribus apud Cremonam inter Parmenses, Pontremulenses, & Placentinos, pax firmata est.

An. 1200. Fulco Radino, Uberto Vicedomino, Petro Manegatio, Gulielmo Surdo, & Rangone Surdo, Consulibus, inter Parmenses & Placentinos per Lotharium Imperatorem confinis discreta fuere; de quo anno sic invenitur in Registro Communis: *An. 1200. Sex Kal. Novembri inter civitates Bonifati, & quidem prout sub castro Crucis, per Placentinorum Legatos, ac Marchionem Malaspinam, & Mediolanensium, convenisse ad observandum Oratores, videlicet, Cremonensem, Braxianensem, Landensem, & Parmensem facio fuisse pacem, & collegatos contra omnes hostes, sed primo contra Papenses.*

An. 1201. Gladis jam acceptis memores Placentini Gulielmo Pasterla Mediolanensi eorum Praetore ac Duce, manu armata ad sanctum Andream repente profecti turrim ejus loci destruxerunt, inde contra Papenses, properantes Mediolanensem fulcrum apud Negrum caesos, in fugam verterunt. Ex hostibus equites trecenti, totidemque pedites capti fuerunt. Quo anno novam fossam circa Placentiam ductam legimus, Consules non invenimus.

An. 1202. Uberto Vidala, & Jacobo de castro Arquato Consulibus, Grimerus de Porta, Placentinus de castro Arquato, Episcopus Placentinus ordinatus, sedis annos tredecim. Hic secundo pontificatus sui anno una cum clero suo à civibus urbe expellatur, exsiliivique per triennium, quo populus Placentinus Divinis continue caruit. Causam non inventientes, renovavit tunc Manichaeorum haereticos populum seductum id scelus perpetrasse arbitramur; tandem optimis civibus intervenientibus in civitatem revocatus moritur, sepeliturque in ecclesia cathedrali.

Anno eodem Beatus Raimundus, vir magnae hospitalitatis & sanctitatis, miraculis clarus, Placentiae moritur.

Eodem anno in civitate Laudensi, Placentini cum Mediolanensibus & Papiensibus de pace optime conveniunt. Per hos dies Opizo, & Armannus Lavantii Comes juribus, quae in Terfogio & Alberto se habere asebant, Placentina cessant.

An. 1203. Uberto de Porta, Jacobo Stricho, Uberto Gnoco, Joanne Podico, & Ruffino de Carriniano, Consulibus, inter praefatos Consules, & presbyterum Alexandrum, ministrum ecclesiae sancti Vitalis de Sello nomine & vice ipsius ecclesiae, Domino Grimerio Placent. Episcopo, & Comite praesente, & consentiente, ac sua auctoritate interponente, & praesente Domino Gulielmo Marchione, & majori ecclesiae Canonico, atque Gerardo Archiepiscopo plicis de Claffigio dicitur ecclesiae fratribus, & consensientibus talis conventio facta est, videlicet: *Quia idem presbyter Alexander fecit datam & concessit, promissionem atque plenam licentiam dedit, Uberto de Porta recipienti nomine & vice Communitatis Placentiae, circandi & cavendi patres ad saltem habendam necessarios faciendo, ubique in territorio Salvi, habendi, & tenendi Communitatis Placent. ipso patre, cum gradillo Communitatis medietatem experientem, & ecclesiae aliam medietatem, & carum.* Haec ex Registro.

Anno eodem, cum omnibus juribus, quae ab Episcopo Bobensis ipse acceperat, Stadleriam castellum per Antonium de Andio Communi Placentiae datum legimus.

An. 1204. Fulco Radinus, & Franciscus de Fontana Consules fuerunt.

Annus insequens Arnaldum Strictum, Nicolaum de Andio, & Joannem de Fontana Consules habuit.

An. 1206. Consules fuerunt Joannes de Pado, Albertus Balbus, Gulielmus Nerus, & Henricus de Montescuto.

An. 1207. Consules fuerunt Ruffinus de Porta, & Cornelius de Fontana.

An. 1208. Consules non invenimus.

An. 1209. Gulielmo Pastorello, Manfredi Rondani, Gulielmo de Andio, Uberto de Bonifacio, & Petro Passicallura, Consulibus, per Guliermum de Andio annuentibus Consulibus Placentinis Clavena castrum, pro dimidio id tantum possidebat Gistlerius, muro circumdari coepit.

An. 1210. Consules non invenientes dicimus, quod Dudrano Marcelino Praetorem Placent. agente Otto Imperator pacificus, pacificoque Placentiam ingressus est. Quo anno, ut in Registro patet,

A per Dudranum Praetorem novallii juramento adstricti fuisse sunt, ut infra: *Hanno, & Albericus de Montescuto eorum Montescutensium, novallique terra jugera in feudum à Placentinis se habuisse, habereque concessi sunt Raimundus, & Albertus de Montescuto centum jugera terra se habere in feudum à Placentinis pro palatium à Marchione Malaspina tenentis Vinarum, Cortem Felice, & Castrum de Liza de Cornu.*

An. 1211. Joanne Malamena, & Leonardo Razono de Carriniano Consulibus, Bobensis vi armorum à Placentinis ad fidelitatem faciendum iterum coacti fuerunt.

B An. 1212. Alberto Malnecote, & Alberto Bregonno Consulibus, iterum rebellantes, iterumque vi armorum ad deditionem coacti Bobensis Placentinis fidelitatem fecerunt. Hoc anno in Registro invenimus inter Placentinos, & Mediolanenses, ac Gulielmum, & Conradum Marchiones Malapinas colligationem factam, cum juramento iniicitiae inimicis, & amicitiae amicis.

An. 1213. Alberto Secamelica, Uberto Gundin de Fontana, & Lombardo de Fontana, Consulibus, Mediolanensium auxilio Placentini, Parnapellum castellum Papiensibus abstulerunt.

C An. 1214. vel circa, Frater Jacobus, Ordinis Prædictorum, Episcopus Placentinus ordinatus, sedis annos duos, vel circa, qui prevalentes in urbe haeretici pueros, aut nullo, Episcopatus sui habere potuit proventus.

An. 1215. Consules non invenimus; legimus tamen per hos dies Bosonassum & Rosvassum castella à Placentinis fuisse destruita.

An. 1216. Gandulfo de Fontana, Petracio Passicallura, Jacobo Malonga, Savino Surdo, Alberto de Montedonico, Presbytero Cacca, & Rogero de Bonifacio, Consulibus, colligati Mediolanensibus Placentinis, maximam agri Papiensis partem rapinis, incendiis & homicidiis devastaverunt. Quo anno etiam apud Fontenarium cum Cremonensibus variante fortuna pugnatum legimus.

D An. 1217. Quo de his illatis iniuriis vindictam fumerent Placentini cum eorum confederatis, agrum Cremonensem ingressi direptionibus & incendiis vastabant. Tandem Lanfranco Bobensium Braxiensis ac Praetore Placentino interveniente equis conditionibus cum Cremonensibus Placentinis conveniunt. Inter Mediolanenses autem, Placentinos, & Papienses his conditionibus pax firmata est, videlicet: *Quod Papienses per decennium, Figherianum, Placentini autem loca communia, videlicet Pheretum, Sanctum Martinum, Montedonico, Ulmam, & Monticellum possiderent.* Quo anno in Registro legimus illos de Terilio, de Porcellano, & de Tevigo, Consulibus Placentinis se submisisse.

E Et quia in annis sequentibus nullo, vel paucos, Consules invenimus, sat erit de solis Praetoribus seu Potestatibus memoriam facere, de quibus si duo, tres, seu plures ejusdem anni Praetores occurrerint, minus admirandum erit, si & temporum vicissitudines, & civium factiones considerabimus.

Anno igitur 1218. Lanfranco Pontremulensi Praetore, grossierem monetam cudere coeperunt Placentini. Quo anno, quae de puteis, & quae strata elevatae dicitur, urbis portae factae fuerunt.

F An. 1219. Guidone Buitto Mediolanensi, & post illum Guidone de Crema, Praetore, Mediolanensium auxilio ad Burgam Sanctum Domini profecti Placentini direptionem locum combusserunt; inde ad Bussutum luti capto loco tanta discordia vexari coeperunt, ut sine ordine Placentium reversi, populus milites cum Guidone Praetore urbe expulsi, Guidonemque de Crema in Praetorem sibi elegerunt.

An. 1220. Fulco, purus Placentinus, (monestieri sanctae Euphemiae Praepositus hic fuerat) Hono-

rio, ejus nominis tertio, Pont. Max. sedente, Episcopus Placentinus ordinatus, sed nonnullos menses; deinde transiit fuit ad Episcopatum Papiensem.

Anno eodem Vicedominus, ex nobilibus de Confadobis, Episcopus Placentinus ordinatus sub Honorio, qui supra, & Gregorio, ejus nominis nono, sedis annos tredecim, sepultusque est in monasterio Columbe. Tres hujus anni Placentinorum Praetores legitimos, videlicet Graecum Fornarium, Guilielmum Bisutum, & Belingarium Moilagium. Contra milites ad Compreremolam egressus populus, cum non invenissent hostes, directo loco praedonati ad urbem reverti nituntur. De re facti certiores, qui peragrum vagabantur, milites eos insequuntur, captosque ex eis sexcentos, trecentos in castris Arquato, reliquos in Florentia custodiendos ducunt. Tandem Summo Colono Cremonensi Praetore interveniente pacificantur, laetique omnes urbem ingrediuntur.

An. 1221. Sedatis civium animis Otto Mediolanensis per Cardinalem Ostiensem Praetor Placent. mittitur. Populo minus gratus hic comes esset, Guilielmus de Andito Praetor eligitur; id agere ferens Otto cum nobilibus noctu Guilelmi domum aggreditur, quoniam praevenerat Guilelmus, domumque armatis militibus stipaverat, optime defendens ad diem pugnam protraxit; mane armatus populus ad domum properat, capsumque, cum suis iudicibus ac ministris, & ex militibus centum, Ottomem carceri mancipavit; verum infra horas paucas, cum e carcere fugisset Otto, optimis intervenientibus civibus, & carceri liberatur; & tunc, quas a populo Placentino sub deposito receperant, mille marchas argenti, auctoritate Cardinali Mediolanensi restituerunt; Otto e carcere fugiens ad Comobium, ibidem & sexaginta Placentini obides ferrabantur, propeavit, eoque sub arboribus carcere custodiri voluit; atque pro ipsorum liberatione mille sexcentas libras ab eis extorsit.

An. 1222. Gerardum de Novaria Cremonensem, & Jacobum de Burgo Cremonensem, duos successivo Praetores habuit civitas Placentina; quae nec hoc anno seditionibus caruit; boni tamen intervenientibus civibus pacata fuit. Per Morinum Communis Placent. Syndicum & Procuratorem Palavicino de Palavicinis, Marchioni, ejusque fratribus, ne, quam in Anguliano castello incepcerat, fabricam profecqueretur, ex parte ipsius Communis inhibuit fuisse invenimus in Registro, ubi etiam legimus, ut infra: *In nomine Domini. Amen. Anno ab Incarnatione ejusdem Domini millesimo ducentesimo vicesimo secundo, Ind. decima, die Luna, undecima Aprilis, in plebe Florentina, coram Rinaldo de Carro, Fulcone Bergognone, Paulcone Rondano, Novellone de Porta, Joanne Sarde, Ugone de Malafina dno, & Joanne Capite agi, omnibus testibus rogatis, Dominicus Alverinus Ambasciator Communis Cremonae, nunc negotia Communis Placentiae gerens, in praesentia & consensu Domini Petraci Advocati, & Domini Gaudolfi Fulgosi, & Domini Rossini Zavaradi Ambasciatorum Communis Placentiae, ex parte militum, & Domini Lanfranchi de Scio, & Domini Guilelmi de Zolano, ejusdem Communis Ambasciatorum ex parte populi denunciavit, & dixit Domini Palavicini Marchioni de Palavicinis, ut a modo ipse, nec fratres sui procedant in laboribus castri, sine licet, quod facere cupiunt ex muner Angulani, & quod id totum quod saltem erat super eodem mune a denunciante; citra quoniam fecit Dominus Petrus de Oldemio, tunc Communis Cremonae Ambasciator ad gerenda negotia praefatus Communis Placentiae, cum Ambasciatoribus ejusdem Communis ipsi Marchionem penitus destruxit, & de eo, quod saltem erat ante primam denunciationem, eo quod destruxit debet a denunciante, citra saltem praecipit eadem Dominus Palavicinus, ut ipse & fra-*

nes sui in proximum tempus respuant Communis Placent. & Communis negotia gerantibus, &c.

An. 1223. Nigrum Marianum Cremonensem Praetorem habuere Placentini.

An. 1224. Placentiae post valvas ecclesiae majoris per Petrum de Vacario, & Garsallam, ac Joannem de Justo, qui cum Guilhelmo de Andito jam diu litigaverat, Joannes de Pradello traxerit interficere. De malefactoribus vindictam sumere dum nititur Ugo Angagnolla (Praetorem enim agebat) sedis seditione, ac fractis carceribus per Guilielmum de Andito nexu soluti malefactores ipsi abire coeperunt; ex indignitate laici milites urbem egrediuntur, ac rapinis & direptionibus vacantes per agrum debacchantur; bos infectus popularis ad locum, quod *particium* dicitur, adoriuntur, nonnullique interficiunt, aliquot etiam coram capivis in urbem traxerunt; infra paucos tamen dies Guazeno Mediolanensi Praetore interveniente popularibus reconciliati milites in urbem revertuntur.

An. 1225. Tam à militibus, quam à popularibus Lombardus Guazarenus Cremonensi Communis Praetor eligitur. Hic antequam urbem ingrederetur apud Sanctum Christophorum primum, mox apud Sanctum Bonicum, ultimo etiam apud Positanum, nonnullis debitis à militibus retinetur, causam tamen non invenimus.

An. 1226. Flavio de Nichoardi Praetorem Placent. agente in Guastino Ruffum Praetorem Mediolanensem, tam per milites, quam per populares de unione & pace compromissum fuit. Hic in plateis majoris ecclesiae capitulis, & pacis conditionibus sollemniter publicatis, Guilielmum etiam de Andito omni nexu solutum declaravit.

An. 1227. Guidone de Landrino Mediolanensi Praetorem Placent. agente ab Abbat monasterii Sancti Petri in Caelo aureo Papiensi. libris duabus militibus quadringentis Fombium castellum ultra Padum Placentini emerunt, & hoc in Registro Communis.

An. 1228. Abiticius Marcellinus Placentinum Praetorem agens, cum Oprano Malaspina nomine etiam & vice Conradi patris sui Placentiae in palatio Communis medio juramento Praetori ipsi & Consulibus promittit, tam in bello, quam alio in eventu praestitum esse, & succurrere Communis, & Consulibus Placent. Praetorem autem & Consulem ex vi ejusdem juramenti promittunt eundem Marchionem in similibus tutari & defendere; paucos post dies, quod promiserat Oprano Conradus petrus confirmavit.

Anno eodem die 28. Martii in ecclesia plebis Montarzoli Valli Trebiae, Albertus Bernardus, & Lantelmus fratres de Montarzoli fideliter sicta iurejurando promiserunt servare omnia, & singula Praetoris Placent. praecipia; quo anno Divae Mariae de Nazareth extra Placentiam ad mercedem aedificata fuit ecclesia.

Eodem anno invitis Pontremilenisbus Codonem ad Apenini iudicia per Placentinos acquiritum fuit.

An. 1229. Guilielmo Saporita Praetorem Placent. agente Bobenfes in jam Placentinis jurata fideliter perferre coacti fuerunt: omnes namque ab quindecim ad septuaginta annos fidelitatis juramentum repperisse, reperimus.

An. 1230. Dum Reinardus Zagus Mediolanensis Placentinum Praetorem ageret, nonnulli heretici ex Cantorum sedis Placentiae igne fuerunt consumpti; suis namque meritis ita confitebantur, quod peccatoribus poenitentibus vnicui dari posse negabant.

Anno eodem à Placentinis libris centum quinquaginta recepta omnem in jam agro Placent. habebat, jun-

jurisdictionem, & eorum ac mixtum imperium constitutione, ut singulis annis quadraginta libras sibi ab eis numerarentur, Episcopus Bobien. Placentinam renuntiavit; quo anno remisit sibi invicem injuriis Rhegenses cum Placentinis legimus optime convenisse.

An. 1231. Cum omnibus & singulis civibus precepisset, ut trepulis armis ad domum Guilelmi de Andito illum frequenter, Gofredus de Pirovallis Prætor Placentinus, instante ipso Guilelmo à prætura fuit absolutus, locoque ejus Fulcos de Andito, Tadas de Tadis, Clavellus Filiodonus, & Gandalfus Fulgosius quatuor urbis Rectores communiter electi fuerunt; horum auctoritas per biennium duravit.

An. 1233. Reipublice Placent. regende Provincia, tam à militibus, quam à popularibus Lanterino Mainerio demandata fuit; quo anno per Vicedominum Episcopum Placentinæ sententiam in Registro Communis legimus, *predixerunt Symonem Consiliarium, & Syndicum monasterii, & ecclesie Sancti Petri in Celo aureo Papiæ, sibi à Placentinis centum libris imperial. numeratis, eis finem fecisse de anno eo, quod annis dicti monasterii illi præter posset, tam in spellamentis ad res Fambii, quam Sancti Floriani, &c.*

Anno eodem, mortuo Vicedomino in Episcopatu Placentino successit frater Egidius Ordinis Cisterciensis, qui omnibus gratissimus, sedit annos septem, sepultusque fuit in ecclesia Quarticiorum, juxta altare.

Eodem anno, omnium civium discordie, seu differentie componendæ negotium fratri Leone Ordinis Minorum compromissum fuit; hic viginti hinc & hinc à se electis jussit, ut amplexibus stricti invicem se oscularentur; mox atque divisio honorum trivilis, Lanterinoque in prætura confirmata, omnium societatum colligationes dissolvit; milium tamen societates eodem anno reformatas legimus; domi namque, & foris civibus infestissimus annus fuit; nam Arduus Confessionarius Montem-Sanctum castellum occupavit ex una, ex altera, cum sibi adherentibus, nonnullisque Cremonensibus, Guilelmus de Andito quosdam peregrinos nomen milites Placentinos urbe extraxit, atque ad Rivergarium duxit. In urbe etiam dam in platea majores ecclesie prædicaret frater Rolandus de Cremona Ordinis Prædicator. ac de fide contra hæreticos vehementer disputaret, cum facinoroso furariorum turbas accedentes hæretici cum loco deiecerunt. In tumultu illo, qui pro fide se opponere voluit divi Savini Monachus letaliter vulneratus est; altera die jussu Episcopi ac Prætoris per milites capti nonnulli milii fuerunt ad Pontificem Maximum.

Anno eodem, Beltramus de Porta populo Prætor eligitur, milites autem Opizonem Malaspinam Ducent sibi præficiunt; contra hos ac Valis Tarri incolæ centum, cum ex milibus Cremonensibus, nonnullisque Placentinis, ducentis Palavicinis Marchio, cum pugnasset, victor evasit, octosque quingue & quadraginta equites, & octoginta pedites, ac Placentiam destitit carceribus mancipavit; nam quo eam victoriam sibi gratiorem ostendendum Placentinæ, libras mille eidem numerari jusserunt. Hyemis asperitas hoc anno non fluviorum modo agies, verum etiam intra vegeres vium condensare est visâ; & quia eo algore non tantum vineæ, ficulnæ, & olivæ, sed & nucæ arbores omnes fere exsiccate fuerunt, æruentisque, maxima alimentorum penuria, & hæc æstivæ pestis subsecuta est.

An. 1234. Beltramus de Porta primum, mox Berengerius Malaspinus Prætorum egerunt; quosanno populus Placentinus militum Cremonensium suf-

A fragio, in quibus milites Plac. se retraxerunt, Rivergarium & Pignatiam castella obsidentes, infra decimum septimum diem ad deditionem coegerunt, eosque sibi conciliatos in urbem reducerunt; verum infra paucos dies cum familiis suis milites urbem iterum egressi ad Rivergarium se retraxerunt; tum populus apud sanctum Sixtum, remittente Conrado Malaspina coram Præture, electis Capitaneis duodecim, cum his qui urbem exierant milibus, iusserunt pactum procurari; tunc electi Duodecim locum per urbem discurrerent jurjurando cives sibi colligebant; id ægre ferentes Conradus & Guilelmus de Andito una cum eorum familiis Cremonam perrexerant; tunc qui rem tute agere cupiebant Duodecim electi, cum Cremonensibus, &c, qui ad hoc Placentiam Legatos miserant, Papicibus juramento à singulis iterum accepto in Joannem Pecurarium Cardinalem compromittunt; hic, militibus in urbem resistitis, orationibus communem Raicerum Zenam Veneum Prætorum dixit, ac institui procuravit, atque Guilelmum de Andito cum omnibus, qui secum Cremonam aufugerant, proscriptis, eorumque domos everti ac demoliri mandavit. Annus in erat trigessimus sextus supra millesimum ducentiesimum.

C An. 1237. Henrico de Modetis Præture, Placentini Monticellum, & Castella Padi combusserunt, conveneruntque supra ipsum Padum apud dictum Monticellum pontem erigere; quo anno in campo Feræ Carcallinus de Cremona, & Cerdanus de Mantua duo pupiles in agone contendentes, Carcallinus victor evasit.

An. 1238. Raicerus Placentie iterum Rector urbem ampliari cupiens, fossis per gymum ductis, S. Lazari, S. Antonini, & Sancti Raimundi tres portas prioribus addi voluit; quo anno sibi ab Frederico Imperatore timentes Placentini, ne locus ab hoste occuparetur, Burgum novum igne consumpsit, castrumque crucis agri Bobensis vi armorum ceperunt. Medianeque etiam, & grossi valis sex denariorum codisse illos legimus.

An. 1239. Gufredo de Pirovallis Mediolani Prætorum Placentinum agente, Papientes, Vercellenses, Novarienses, & Astenses, maximum cum belli apparatu terra & aquis ad pontem super Padum à Placentinis noviter erectum veniunt; & quo id opus facilius destruerent, jactu eodem in flumine super colligatis navibus novo ponte, magnam super alias naves lignorum struem erigunt, atque supposito in Placentinorum pontem deiciunt; et in cymbis parati Placentini periculi & cætenis ardentem machinam ad fauces Lambi usque impellunt, sicque suum pontem animalissime tutati sunt.

E An. 1240. Azone de Pirovallis Præture, Albertus de Prandionibus, patris Brexiciensis, Episcopus Placentinus ordinatus, sedit annos unum & viginti, translatus inde ad Episcopatum Ferrariensem; vacat sedes per biennium. Hoc anno, Frederico contra Pontificem Maximum serviente: *Et erat, ait Blondus, in Lombardia Gregorius Montislegi Pontificis Legatus, qui à Faventia Mediolanum aſſens quicquid urbem oppiderantque via impeditum est Emilia in Pontificis Gregorii, & faciarum bello partibus remittat.*

F An. 1241. Leonardus Vicecomes Prætorum egit; sub quo nil notandum legimus.

An. 1242. Manfredus Confessionarius Brizicini Placentinum Prætorum agente, Innocentius, ejus nominis quartus, Pontifex Maximus universitatibus literarum studii Placentinis aliam concessum Diplomam amplius gratis decem annos reddidit; quo anno Heoricus, Frederici Imperatoris filius, cum copiis per agrum Placentinum transiens, cum nonnullis ejusdem agri locis Potencianum castellum igne consumpsit.

An. 1243. Henricus iterato agrum Placentinum vastavit. Patern hoc anno pervalluisse legimus, Conrado de Consilio Prætorum Placentinum agente.

Annus iniquæ Azonem de Provalis Prætorum secundo Placentini habuerunt.

An. 1245. Ottone Viccomite Prætor Henricus, Frederici filius, adhaustus in agro Cremonensi copias, iterato in Placentinos irruens, & ad ejus urbem merita usque diffurrens, etiam quod Sancti Spiritus dicite hospitale combussit; spe namque obtinendæ urbis ab Alberto de Fontana sibi facta iuxta mœnia etiam obsequibatur; tandem cæ spe delusum se perpendens inde recessit, Xenodochique leprosum campanam asportari iussit; quo anno Gerardum Anguissillam dacentis sexaginta libris, quæ in Salvo majori civitas Placentina habebat, iura emisse legimus. Anni insequentes Rectores habuerunt.

An. 1246. Landulfum Crivellum Mediolanensem.

An. 1247. Manvellum de Madis Braxiansem.

An. 1248. Lanterinum Perilium Mediolanensem.

An. 1249. Paulum de Sorelina Mediolanensem.

An. 1250. Matthæo de Corrigia Parmensi Prætorum agente, populus Placentinus milites urbe expulsi, Ubertumque de Iniquitate novum Prætorum sibi creavit, & ne in agro milites longo fruenter præsidio una cum Cremonensibus ad Rivergarium obsequium, Uberto Palavicino Cremonensium Prætor Duce, pergant: eo ad dedicationem coacti, Fontanam, Raglium, & Carrum tria castra, infra biennium defluerunt, penitusque demolituri; & Grimoaldo militem Prætor abrogato, Ubertus Palavicinus Prætor creatur; hic Guido de Scarlo Papiensis Placentiæ Vicario relicto Cremonam revertitur; ibi ejus civitatis rebus suis nati compositis Placentiam regressuri, atque Factionis Gibellinæ iussu agro Rectorem perpetuum, ac Dominum Placentiæ eligunt, anno videlicet millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto.

An. 1251. Lanfrancus Grimaldus Genuensis primum, mox Ubertus de Iniquitate Prætores fuerunt.

An. 1252. Ferracius Papiensis Prætorum Placentiam dum ageret, cum Palavicino, principatum urbis ambiens, simulat laboravit; verum, ut in Registro invenimus, mediantibus Papiensibus Papiæ in consilio generali ejus civitatis, cum ipso Palavicino optime convenit.

An. 1253. Ubertus Palavicinus Prætor Placentinus factus, (ut jam diximus) Cremonam profectus, Guidonem Scarfium Vicarium reliquit.

An. 1254. Ubertus Palavicinus, ex Prætor Prætor perpetuus ac Dominus Placentiæ creatus, Bernardum de Scilo Rhegiensem pro se Prætorum instituit. Hoc anno per Martinum quendam hospitalem Cascedi institutum legimus. Inter bujus anni notanda in Registro Communis Placentiæ invenimus, ut infra: *In nomine Domini. Amen. Anno ab Incarnatione xpi milio Dom. millesimo ducentesimo quinquagesimo quarto. Indulgentia dandena, die luna, festina Maii, in camera provota Communis Placentiæ, convocati ibi Domini Ottone de Nuprio, & Nicolaus Odono Ambasciatoribus Cremonæ, & Domini Ugo Nibbi, & Pergam Gata Ambasciatoribus Parma, & Domini Guaderio Zucchi Judice, & Vassallo de Consilio Ambasciatoribus Braxia, & Domini Calvo Gobbo, & Salve Regale Ambasciatoribus Placentiæ, & Domini Angerio Cornarum, & Ottone Clerico Ambasciatoribus Papiæ, & Domini Gualtero de Argenta, & Laurencio de Patrono Ambasciatoribus Tordinæ, & Domini Laurentio de Acervolis, & Petro Bello de Pontecorvallis, civibus & sapientibus Bergami, occasione ordinandi & decreti hancm statum, & nullatenam, & proficem monia supra scriptam civi-*

tatem; qui venerunt ad infra scriptam concordiam: In primis placuit eis, quod monia grossa fiat, qua valeant quilibet denarius grossus quatuor imperiales; item quod in quolibet marca ipsorum monetarum fiat quinquæ quateris, & dimidium rami, & non plus, & sex uncia, & duo quateris, & dimidium argenti finis, & pari, & non minus de quo argente quilibet civitas habere assensum pœni sit. Item quod in quolibet marca de Bergame adferantur distillati denarii quatuordecim, solidi & tres denarii de denariis grossis sup. & adferantur in summa quinquaginta & septem solidi, imper. ad rationem quatuor imper. pro uno quoque denario grossi ipsius moneta; tali modo, quod nullas denarius sit in ipsa moneta grossa, qui sit ultra rationem quinquaginta & septem solidi, in quolibet marca; nec minus de quinquaginta & quinquæ solidi, imper. in quolibet marca ipsius moneta. Ita quod simul exadantur & mixti fiat, & cadant ad rationem quinquaginta & septem solidi, ad rationem quatuor imper. pro quolibet marca. Item licet civibus offerant civitatem facere ipsam monetam grossam, si voluerit, & si voluerit, sublimitas tenetur quilibet ipsam civitatem recipere & expendere distillat monetam distillis modo factam. Item fiat moneta parva, & sitalis ipsa moneta, quod sitis denarii parvi, qui decemur mediani, curvat, & expendantur pro uno denario grossi superius nominato; & tali modo colligatur ad duodecim uncias, videlicet duas uncias & dimidium argenti parvi, & non minus, & novem uncias rami, & non plus, & adferantur in illis duodecim solidi, uncias quodraginta & septem, ita quod in ipsi denarius parvi non sit aliquis denarius levior ultra quinquaginta in quolibet uncia, ut supra.

Inter Lundeniæ & Placentinos certis conditionibus per decennium legitimis inducias intercessisse.

An. 1255. Pro Palavicino Azo de Gobbo Parmensis Prætorum Placent. epia

An. 1256. Pro Palavicino Rolandus Manivertus Parmensis dum Prætorum ageret, & annuente populo Palavicinus, omnibus Placentini agro destructa castellis, etiam Cremonæ dominio potitus est; nec his contentus Palavicinus, sed ad Braxie tyrannidem inibans, quo facilius cum civitate ibi subjugaret, Ezellio de Romano nonnullarum Venetæ regionis civitatum tyranno colligatus adhaesit; huic per Fredericum Imperatorem, quod in Archiva Placentinis vidimus, amplissimum omnium bonorum suorum exemptionis privilegium fuit concessum; illumque ab Henrico, ejus nominis sexto, Imperatore in Diplomate Ubertino de Lando sub die 26. Aprilis. 1253. Papis concessio, sic incipiente: *Imperialis Clementia manifestata fuerit, sacri Imperii Lander dux generalis Vicarium universum nominatum, &c. Interim, ut Blondus, impigriori fuerit Parmenses patria extorret, qui Placentinorum aliam populariter spe fecit, iter ad recipiendam patriam sunt aggressi.*

An. 1257. Facta seditione per Albertum de Fontana, Gulielmus de Petra pro Palavicino Prætor una cum Ubertino de Lando Placentia eiecit, ipseque Albertus Prætor eligitur. Ubertinus urbe expulsi Cavarium castellum occupavit, ac munivit, inde quoque Manfredi Regi Siciliæ militare cepit, à quo etiam Venetiarum Comitatum in Apulia promeruit; Gibellinorum namque fisor Manfredus omnibus ejus Factionis Placentinis exterioribus stipendiis suppediabat; eques libris tres, pedes solidos viginti singulo mensis recipiebant.

Annus hic erat millesimus ducentessimus quinquagesimus octavus, cum Luxardi, & Valli Tarri nobiliores Uberti Palavicini favore Bargum Vallis Tarri, qui in Placentinorum fide perverberat, vi armorum obtinuerunt, & Palavicini Speculum castellum occupaverunt. Nec pignori fuit Albeicus de Gravigo; hic namque quod ei per Placentinos abia-

ablatus fuerat, una cum fratre Gravago castello recuperato, inde civis Placentinos infestare non cessabat.

Hoc anno legimus Fombium castrum per Commune Placentiae per diavido venditum fuisse Nicolao, & Oberto fratribus de Bagarotis precio librarum mille ducentarum septuaginta septem, & solidorum decem Placent.

An. 1259. Guidardo de Petra Sancta Praetorem Placent. contra extorres profecti Placentia civis à Palavicinis & Luvardis apud Nucetum caeli multas quinquaginta, pedites trecentos, signa militaria duo, & cum eorum tubis duos tubicines deduxerunt; quo anno supra Padum pontem eredium legimus.

Eodem anno per Philippum Fulgiosum Episcopum Placent. & Ubertum Cagnolum Archidiaconum, cum Scois & Mancalolis expulso Alberto de Fontana, Philippus ipse Placentiam praetorem occupavit; quo facto Ubertinus de Lando cum Henrico & Guidone Palavicinis pacifice Placentiam ingrediuntur.

Anus insequens tumultibus civibus Bartolinum Tabernarium Parnensem, Castellatum Domini Guidonis Bononiensis, Philippum Fulgiosum Episcopum Placent. & Neapolinum à Torre Mediolan. quatuor Praetores civitas Placentiam passa est.

An. 1261. Ubertus Palavicinus, recuperato principatu, cum nobili militem societate Placentiam ingressus Vicecomitem ex fratre nepotem urbis Praetorem creavit.

Anno proximo pro Palavicino Manfredi Lupo Praetorem Placent. agente, die vigesima Januarii, Uberti Palavicini iussu per solemne ac generale consilium Placent. conclusum ac sanctum fuit, Ubertinum de Lando Vensuram Comitem habere, & colligere debere pedagium, guidagium, ac gabellam Clavense, ac Nuris fl. iussu dicendi potestatem in omnibus & singulis infra scribendarum villarum dominibus à quinque & viginti libris infra, proventumque eo ex officio obtinere pro quolibet bovum iugo frumcon scellarum unum, & ejus mensuram medietatem pro singulo privato (*braccenem* vocant nostrates) annis singulis; idque iura etiam in eisdem Ubertini voluerunt transire successores. Villarum autem nomina sunt; villae Roncharoli, Castellum Padu, Spraverio, Cavaris, Sancti Nazarii, Arsur, Moncellorum, Zavenicchi, Polignani, & Sancti Petri in Cerno.

An. 1263. Guidone de Dovaria Praetorem Placent. agente Carolus Andegavensis, Provinciae Narbonensis Comes, à Pontifice Max. utriusque Siciliae Rex jam declaratus, fratris auxilio fultus; Ludovici Francorum Regis germanus erat) maximum pro regni obtinendis exercitum parari iussit; hunc per Lombardiam Romam deducendum Comiti Flandriae cum tradidisset armata classe ex Gallis Romam Pontificem alloquutus ipse vectus est; ibi ipso cum Pontifice ac Patribus de re agenda habito consilio, ab se jam preparatis ex Gallis in Italiam accersit copias; has un Calsipsum Galliam ingressas intelligit, qui Placentiae, Cremonae, & Brixiae domino jam potius fuerat Ubertus Palavicinus, milites tandem contrito, quo eis iter pracluderetur, toto conatu resistere statuit; factus de re certior Carolus Guelphorum suffragio innititur, novoque Italorum habito delectu contra Palavicinum ad Capricolum agri Brixienfis castellum oppugnandum ire pergit; ibi pugnotum cum fuisset, Caroli miles victor evasit. Ea clade audita civis Brixienfes contra Palavicinum se crexerunt; Franci autem collecta caesorum spolia, oppidoque in Palavicinum contemptum everso, in Apuliam recto tramite properarunt. Hoc an. per Guidonem Praetorem pro Plac. legimus Fombium recuperatum.

Anno eodem videntes Placentini extorres totam fere Hetruriam, ac Italorum Principum maximum partem, cum Pontifice Maximo & Carolo Rege convenisse, interventibus Uberto de Ronchoveteri, ac Flamingo de Lando Palavicino, ut & ipse cum Ecclesia conveniret, fuisse; nec diu ad id cum Cremonensibus se redderet Palavicinus, sed de Dovaria dubitabat. Interim, Placentiae facta seditione Bregogonum, Anguisciola, & Albertus Bussa de Lando, cum armatis hominibus, alter ad Sanctum Antonium, alter ad domum illorum de Bussis se retraxit; tunc cum Praetore Ubertinus de Lando maximam studiosorum sui nominis partem in platea majoris ecclesiae reduxit; ubi postquam aliquantisper expectassent, Ubertino ad ejus loci custodiam permanere iussu, Praetor multo cum milite, ac portae Novae populo contra Bregogonum processit, nonnullisque ex studiosorum societate interfectis, Bregogonum cum ceteris urbe expulit. Altera die, optima cum custodia ac militem Cremonensem societate Ubertus Palavicinus Placentiam ingressus, Bussam urbe expulit, & quoniam ex ejus societate potuit capi, ac Cremonam puniendus mitti iussit. Nec diu quaevis civitas; nam qui exulabat Albertus Fontana infra paucos dies maxima cum exilium ac proscriptionem multitudinem Placentiam ingressus Palavicinum exire coegit, & hoc est, quod invenitur in Registro, ubi dicitur: *In summo Domino. Amen. Anno Domini 1263. Indit. septima, die fevri, anno Novecentis, Placent. coram castella Dulciani, Roberto de Ronchoveteri, Ubertino de Inguiceto, Gerardo Mus, Gerardo Pico de Andite, Galvano Capello, & Jacobo de Guallo testibus rogatus, cum Albertus de Fontana, tunc Pictas Placent. in plura ac generalis consilio, &c. Hec diximus, quia multi à multis possunt Praetores hujus anni, & sequentis. Parvi dispendii est visus Fontanae ingressus; ex Cremona enim supervenientes Legatus Apostolicus omnia pacata reddidit; qui cum Palavicinum ad cedendum principatum induxisset, Reginaldo Scoto Praetore Placentiae relicto, ad Burgum Sanctum Dominum properavit.*

In hoc anno invenimus Placentinos duas Constitutionum partes ad nutum Joannis Palisirelli, tertiam iussu Ubertini de Lando creasse.

Anno eodem, qui jam fuerat intrusus Philippus Fulgiosus Episcopos Placentinus factus, sedente Urbano, ejus nominis quarto, Pont. Max. sedis annos septem & viginti; Mediolani moritur, sepeliturque in ecclesia Divi Eustorgii.

An. 1264. Conradum de Sancto Georgio Praetorem legimus.

An. 1265. & 1266. Lanterionem de Paratico solum per mensem Praetorem Placent. egisse invenimus; consula namque videbuntur omnia; nam

An. 1267. Gerardum de Dovaria pro Bosio de Dovaria per quatuor menses Placentiam rectisse legimus; cui successit Guidotus Archidiaconus de Cremona. Per hos dies ex Cremona Placentiam iterum reverfus Apostolicus Legatus, quam cum Papiensibus & Cremonensium Oratoribus contra Pontificem Maximum perficere satagebat Ubertinus Landus colligationem dissolvit, ac penitus dissipavit; re aperta Ubertinus cum suis complicitibus facta fuga in Bardi Arce sese recepit; hic namque in clade Apala à Carolo caesus, Henrico, & Galvagno duobus filiis in Francorum captivitate relictis, Manfredi mortuo cum paucis, qui cladi supererant, Placentiam, obliquis itineribus Placentiam reverteret; tum Legati Apostolici iussu tra ipsius Ubertini, quam ejus complices domos Placentini everunt, & quod in urbis pomercio consilium erat viridarum succidit; illius insuper armenta, dum ad Senum castellum ducebantur, per illos de Florentioli direpta fure; nec eis contenti

Placentini nonnulla Palavicini castra vi armorum capunt ac diripiunt, direptaque demoliantur. Legimus Adalbertum de Gambero de Porta per hos dies pro Carolo Andegavensi Placentiam rexisse, idque pro Ecclesia Carolum fecisse pro certo putamus; nonnulla siquidem oppida pro ipsa Ecclesia illum recuperasse invenimus; sicut de Gravago legitur in quibusdam Notariis scriptis.

An. 1268. Dam Cadisus à Turre Mediolani. Placentiæ Praetorem egeret, Ubertinus de Lando Papam ad Conradum Suevum profectus; (hic pro regno paterno recuperando multo cum milite contra Carolum in Apuliam properabat) eidem facta fidelitate Comitatus Venafrae, addito etiam Muris Comitatus, confirmationem restaurari obtinuit. Conradius autem Papæ reassurto milite per agrum Placentium in Apuliam infeliciter descendit; à Carolo namque iussu acie sulis capitur, ac capite punitur. Interim quo injuria & damnis Placentinos magis afficeret Ubertinus de Lando, quæ ad illam diem in eorum fide perseveraverat Praetorem Arcem vi armorum cepit, & quotquot in ea invenit, interfecit iussit; ex Arce optimo praefidio munita ad Caracensem ducit, locumque vi armorum capium militi diripiendum reliquit; pedes sexaginta, equisque duodecim ibi inventi ad Gravagum ducti sunt; eodem die, qui in Zavarello erant, extores Placentini ad Montemveotinum ducenti locum diripiunt, direptumque igitur consumunt.

An. 1269. Arocho à Turre Mediolanensi Placentinum Praetorem agente, Ubertus Palavicinus, jam diu principato privatus, in castris Siligio à Placentinis & Parmensibus obsessus infeliciter moritur; quo anno, Bardi Arcem obsessam deditam Placentinis legimus.

Anno proximo Luguro de Savimo Praetorem agente, Placentiæ inter Albertum de Fontana, & Joannem Palastrellum ortis discordiis, Antonii de Fontana filius interfecit invenitur; odium tamen simulato silentio operiebatur. Per hos etiam dies in Montania inter Luxiardi & Flicos armis discipatum est: viatores cum evasissent Luxiardi, ex hostibus secum & sexaginta interfecit, Albertum, Nicolaum, & Mazum de Flico, cum equitibus octoginta captos secum traxerunt; tandem hinc datus de Galvigno & Conrado, vel Henrico Mal. Ubertini de Lando filius (in clade Apula hi capti fuerant) restituendis, datisque obsequiis inter Flicos & Luxiardi pax firmatur. Flicorum timore solutus Ubertinus, & Zavarello erumpens, Zencuerum capit, diripit, ac igni comburit; indeque totam Vallem Tidoni infestare non desinit, tum & Ubertino, & extoribus ipsius resistere se haud posse cum perpenderit Placentini, alius Regis Castellæ, alius Caroli Andegavensis patrocino subesse cupit; illi de Scotis, cum cæteris mercatoribus (ait Chronica antiquior) vice-ruot; siquæ pro decennio Carolo Regi sese subdiderant; Robertus de Lavona à Carolo Rector Placentiam missus, omnibus extoribus redeundi in patriam ad mensum per edictum facta copia, primo Albertum, deinde de Gravago de Andito accipit, atque ad eum castrum sibi resignandum coegit, eidem cum Germano dividens septem millibus libris numeratis & assignatis.

A Balbis deinde Prætorum, Praefectorum, & Onolam, à Manfredi de Ricciolo Arcem Varisii, ab Arnano de Pexalla Agnellam, à Marchionibus Palavicinis Pelegnum, & Belvedere, pro Placentinis obtinuit; Vicecomes tamen Palavicinus de pro Communi Placentiæ ipsis castris servandis, & custodiendis, cum civibus optime convenit.

Faucos post dies pro Ubertino Lando, Luxiar-

di Gravagum iterum occupant; indeque cum extoribus Placentinis, ac rusticorum Vallis Tauri multitudo contra eos, qui pro Carolo Bardi Arcem custodiebant Picardos profecti eis pugnant coram faciunt; nec eam remurum Regii milites, siquæ pugnant eum fuisset, victores evasere Luxiardi; interfecit namque septem & triginta, quinque & quinquaginta equites capti sunt; inter hos Placentini tres inventi sunt.

Anno eodem Scurpi Nobiles de Vianino exemptionem & immunitatem suam à Comuni Placent. obtinuerunt.

An. 1271. Conrado de Montemagno pro Rege Praetore agente, Theobaldus Vicecomes, patrius Placentinus, post Patrum longam discordiam abfens Pontifex Maximus electus, Gregoriusque ejus nominis decimus vocatus, sedis annos quatuor; hic Pontifex suum anno secundo pro Synodo celebranda in Gallias profectus, octo cum Cardinalibus Placentia transivit; sinatque Synodo ex Gallias revertens, iterum Placentiam, indeque Perusium, ubi & dicam suum clausit extremum, perrexit.

An. 1272. Sigismundus Cacerias Pistoriensis Praetorem Placent. egit.

An. 1273. Manfredus de Saxollo Praetorem egit Placentinum.

An. 1274. Rufinus de Putco Alexandrinus Praetorem cum egisset Placentinum ante terminum ex seditione facta urbe expulsi sunt.

An. 1275. Bernardo Lanfredo Praetore, aperta; quam de tradenda Ubertino de Lando urbe fecerant, produtione, capto Gerardus de Rippepi, Rubens de Sancto Zenone, & Rugerius Ferrarius capite puniti fuerunt. Circa finem anni Placentinis reconciliatus Ubertinus de Lando pacifice Placentiam ingreditur, atque in publico palatio honorifice recipitur. Canonicum etiam de Canamunia hoc anno Placent. Praetorem legimus.

Eodem anno longam post Imperii vacationem Rodolphus, Cornabuz Comares, Imperator eligitur, imperavitque, licet non coronatus, annos viginti; hic comparando pecunia studiosissimus, eum esset Lucensis, Florentinis, Genuensibus, & Savonensibus ob numeratam pecuniam liberat donatis, Scribam etiam in Italiam misit, quatenus, quibus vivendi, regnandique Republicam placuisset libertas, dummodo numeratam civitates, ac populos liberos, exemptosque declararet; hinc Placentinos fidelitatem fecisse in Registro legimus, ut testis: *In nomine Domini. Amen. Anni ab incarnatione christi Domini millesimo ducentesimo septuagesimo quinto, Inditione quarta, die Jovis, decimo Octobris; in domo Communis Placent. coram Domini Galvano de Salaria, Legum Professore, Raimundo de Jaculo Judice, & Assessore Domini Alberti Canamunici Praetoris Placent. Galvano de Masolino Judice praesens Praefatus, Assessore de Olivero facto ipsius Praesentis, Joanne de Balneis Judice ipsius Domini Praesentis, & aliis exemplaribus testibus, congregato consilio generali Communis Placent. sine compa. utroque praesens, filio more de mandato Domini Canamunici, Domini Alberti Canamunici Praetoris Placent. praesentis in eodem, Domini Juliano Archidiaconi Judice, Domini Manarini de Manarini Capitanei societatis Mercatorum, & Foralencum, convocati in eodem consilio Consiliihus illis sociatis, & societatem populi Placent. ibidem lectis literis legationis vener. patris Domini Galvani Dei gratia Ferrariorum, Episcopi, Apostolice Sedis Legati, & illis etiam literis legationis vener. patris Domini Rodolphi Cancellarii Imperialis Aulae, & fratris Beringarii Prioris hospitalis Hierosolymitani per Alamaniam, &c. Regis, vener. Domini Henrici Cameris de Fuldenberg, & omnium facta ibidem per eandem Domini Legatum, Dom.*

Cal.

Cazaninici, Dom. Alberti Cazaninici Potestatis Placent. & Dom. Juliano Archiducem Judici, & Prætorum Dom. Manarini de Manarini Capitanei societatis Mercatorum, & Paratorem civitatis Placent. & Consulis della societatis, necnon universi & singuli de ipsi consilio, ut sacramentum fidelitatis facerent, prefatus Legatus serventibus Domini Rodolphi Regis, in Imperatorem Roman. electi, presentibus sacramentum fidelitatis sibi fieri, voce & nomine Domini Regis prædixit: Dominus Cazaninicus, Domini Alberti Cazaninici Potestatis supra scripti, & prædixit vice Capit. de consensu expresso, & Parabolis expressis hominum de Placentia universorum & singulorum in dicto consilio talibus sacrosanctis Evangelii corporaliter sacramentum fidelitatis fecerunt, iuxta formam inferius denotatam, videlicet, quod prefatus Potestas, & vice Capitanei, & universi, & singuli in ipsi consilio congregati erant ubi hæc verba in audien fideles Romani Imperator, & Domini Rodolphi Regis Romanorum semper Augusti, & quod non erant in scella, neque in consilio ubi pref. Domini Rex prædix. vocem, vel nomen, aut captiver male captivus; consilium, quod per se, nec nuncios suos, seu litteras eis credituras esset ipsi scientibus ad eum dantem, seu præjudicium nulli panderet: si dantem qui tractaret fideles, pro peccatorum impedire non fiant, quod si per se impedire non poterint, per nuncios, aut per litteras si significare crederent, ut ad notitiam eius perducatur: Imperium Romanum, & Regalia eius, quæ habet ubicunque, & specialiter in Italia maxime tunc totis viribus, & defendendo; ad defendendum, & manuteneendum vero, quæ habet, seu tenet, adjuvare erant; officium eis commisit in Italia bene & fideliter exercere iura & jurisdictiones, & possessiones Rom. Imperii, quæ ubicunque consistere faceret, revocabant, & conservabant; Nuncios prefati Domini Regis Rodolphi recipientes, & fideliter ac benigne tractabant; & omnia juraverunt, & præmissum bene fide, & sine fraude, & dolo adimplere & observare, talibus sacrosanctis Evangelii, in omnibus, & per omnia, ut superius legitur, & cunctis, &c.

An. 1276. Albertus Cazaninicus Cazaninici pater Prætorum Placent. egit.

An. 1277. Aloysius de Verona, & post eum Albertus de Fontana, Prætorum Placent. egit; quo anno maximam frumenti penuriam legimus.

An. 1278. Prætor Placent. Reginaldo de Caceris Pistorienti, sacra Divi Francisci ædes fundata fuit, Sancta Maria prius nominata.

An. 1279. Adelmatius Florent. Prætorum Placent. egit; quo anno, quæ tredecim pennis confinebatur Divæ Mariæ de templo turris creta fuit. Hoc anno, ut in Registro legitur, 20. Iulii Patru in domo Potestatis per electos tam à Placentinis, videlicet Nicholam de Zilano, & Nigrum Rubrum de Vjustino, quam à Papenensibus, videlicet, Jacobum Tetavegam, Robrum de Strata, Christum Rampum, & Odonem parvum, de communi concordia conclusum fuit infra scripta loca, videlicet, Montedonican, Sanctum Marcianum, Monicellum, Usum, & Plebetam esse & pertinere ad Placent. iurisdictionem; hoc idem per consilium generale ipsorum Papicium confirmatum fuit.

An. 1280. Lazzario de Lazzaris Placent. Prætorum agente; qui per annos quatuordecim Francorum capivus fuerat Galvagnus Ubertini de Lando filius reatu solutus Placentiam applicuit, Reginaldusque Scoti filium sibi accepit uxorem.

An. 1281. Mensis Maio dum Tibaldus de Brusatis Brivincis Prætorum Placent. ageret, Palatium magnam communi Placent. fundationem accepit, in ejus fossa per cubitos sexdecim lapidea ara, cui insculptum erat, *Ara Bellone inventa dicitur*, de qua (ut in quibusdam Historiarum fragmentis

legimus) post secundum bellum Panicem, Annibale per Romanos superato, ac Italia expulso, quod contra hostes Romanæ Reipub. viriliter semper restitissent Placentini, Bellona (ea Martis foror putabatur) ipsi pro tutelari data est; tam ob rem eo in loco ipsi Bellonæ ab Antiquis templum erectum creditur. Nec mirum si & invicem, & contra alios in arma citra difficultatem enguntur Placentini.

Hoc anno, Carolus Andegavensis utrius Siciliæ Rex complens decennio, quo regendum Placentiam susceperat, ejus regimini cessit, ut in libro Registro patet fol. 499. ut infra: *In nomine Domini. Amen. Anno ab Incarnatione ejusdem Domini millesimo ducentesimo octuagesimo primo, Indictione nona, die Lave, sextadecima Junii, sub legem Domini Thibaldi de Brusatis, Potestatis Placent. etiam Domini Alberto de Fontana, Guido Coderpore, Alberti Scoto, Rainoldi de Saiblene, Aluacho Falgese, Ricardi de Fontana, Palmerii Vicidamini, Uberti Nigri Placentini, Lancelotti Serda, Gualtero de Pontana, Uberti Lavandario, & Nonjane de Pontale, ac Gualtero de Paganano, ipsorum regum, congregatis generalis consilio Communi Placentia, sine compagna, & voce prædicti, sub leca hostiis ipsius Domini Potestatis, silvo more convocati ad illud Consilium Placentiam, & societatis populi civitatis ipsius de mandato supradicti Domini Thibaldi de Brusatis Potestatis Communi & prefate & existente in dicto consilio Domini Gerardus de Ruschietis Capitaneus societatis Mercatorum, & Paratorem prædixerunt, Baldanum de Anzillo Cap. in dicto generali consilio, & in prefata & audientis fratris Petrolini, Prioris Fratrum, seu conventus Fratrum Predicatorum de Placentia, fratris Philippini Coderpore, fratris Uberti Pighi, & fratris Pauli de Samila Nicolas, de dicto Ordine Fratrum Predicatorum, & fratris Philippi de Ruschietis, Guardiani conventus Fratrum Minorum de dicta civitate, & fratris Pauli Bagaroti, fratris Alberti de Arellis, & fratris Jacobini de Raglis, de dicto Ordine Fratrum Minorum, &*

fratris Antonii Facarii, fratris Benwardi Thibaldi Prioris Fratrum, seu conventus Fratrum Eremitarum de Placent. & fratris Andolani de Verona, fratris Bassani, & fratris Benwardi de Bononia de dicto Ordine Eremitarum; ex parte serenissimi Domini Caroli, dei gratia Hierusalem & Sicilia Regis portavit, atque dedit Domini Opizoni Cerata de Alba, olim Clerico pro dicto Domino Rege in Placentia, litteras sigillo ipsius Domini Regis, cum cem rubris sigillatis, apertas, sanas, & integras, non vitiatas, neque corruptas, in litteris, neque in sigillis, & sine aliquo cancellaterra, & cum subrepta, seu cartula fissa juxta sigillum ipsorum litterarum, secundum consuetudinem Regalis Curie in sculptura, seu imagine, cujus sigilli est imago ipsius Domini Regis super eque, cum ense in manu ab una latere, cum scriptura decem, filius Regis Francie Andegavia, Provincia, Forcalquier, Tournai. Comes; & ab alio latere est ipsius Domini Regis imago, sedens in formam dextram levam, cum ferula, seu Zelo in manu dextra, & cum panno, cum cruce in manu sinistra, & cum scriptura decem, Carolus Dei gratia Rex Hierusalem, Sicilia, Ducatus Apulia, Principatus Capua hæc formam continentes: CAROLUS DEI gratia Rex Hierusalem, Sicilia, Ducatus Apulia, & Principatus Capua, alius Urbis Senator, Achaja, Andegavia, Provincia, Forcalquier, & Tournai. Comes, Opizoni Cerata de Alba & Araris Placentia fidei sue gratiam suam & bonam voluntatem, cum nos quatuordecim annis, & scripta singula fella alim nostri in Placentia Domini tempore, qui ibidem per nos de nostro mandato Araris existit, quæ penes se sunt in camera civitatis ipsius Potestatis & Capit. Placent. per se assignari volumus; fidelitatem inacceptam mandamus, quatenus statim receptis prefatis quatuordecim, & scripta inijuncta fella, in Placentiam prædixi

nostra

noſtri demum tempore, qua potes te habes, vocatis ſapientibus Placent. ipſi Prefecti & Capitanei in illorum ſapientum preſentia ſindacis aſſignare, ſellarios ſeri de aſſignatione huiusmodi ſcriptum publicum ad cancelam. Dat. apud urbem Piterem, anno Domini milieſimo ducentiſimo ſexageſimo primo, tertio ſexti, nona Ind. Rogatum noſtram Theſaurarium anno quinto, Sicilia vtra ſexto decimo, de qua quidem preſentatione prodellit Domini Prefecti conſilium & conſilium viſerunt, & rogaverunt ne Notarium infra ſcriptum, ut omnes alios Notarios in dictis conſiliis exiſtentes, piam quidem tenentur facere publica inſtrumenta.

Ego Raymundus Muſſini Not. &c.

An. 1252. Bernardus de Lanfredis Lucenſis, & poſt eum Garlindonus Lupicinus de Rhegio, Praetorem Placent. egerunt.

An. 1283. Guido de Corrigia Parmenſis, & poſt eum Cervus Bovaterius Bononiensis, Praetorem Placent. egerunt; quo anno iterum inter cives Placentinos ſeditio contra Landenſes orta ad Compianum obſidendum itur; inde, qui primum Ubertino Lando locum ſervabant Laxardis ejectionis, ad montem Arſitum ipſorum Laxardorum caſtellum Placentini ducunt, captumque ac directum comburant. Dum ibi huc agerunt, qui in Zavattello pro eodem Ubertino erant facta irruptione Montemapium caſtellum capiunt ac diripiunt; viz cum praeda in Zavattello reverſi erant, cum Placentini equites, cum duarum portarum populo illos inſequi locum obſident, ac infra paucos dies vi armorum capiunt; Janotus quidam, qui ceteris preerat, ſuis fugientibus, cum octo ibi inventis ſuſpenſus eſt.

Anno eodem intervenientibus Gulielmo de Papiſ, ac Alberto Scoto inter cives Placent. & Ubertinum pax reſecta eſt; numeratis tamen ipſi Ubertino pro redemptione Palmerii Alberti de Fontana ſiliis libris octoginta.

An. 1284. Breſſianus de Salla Brixiensis primus, mox Decius Cancellarius, Praetores Placent. egerunt.

An. 1285. Gerardus de Torquensis Florentinus, & poſt illum Albertus Trionus Brixiensis, Praetorem Placent. egerunt.

Anno inſequens Ugones de Corticella Parmenſis, & Albertum Ugones Brixiensem, Praetores Placent. habuit.

An. 1287. Ubertus Lupus de Soragna, & poſt illum Berardus Velongus Broletensis, Praetores Placent. fuerunt.

An. 1288. Auricus de Modetis, & poſt eum Conradus de Palatio Brixiensis, Praetores Placent. egerunt.

An. 1289. Joanne de Simonpicaninis de Bononia, & Jacobo de Jacobis de Perafio, Praetoribus, contra Papienſes ad Arenam profecti Placentini re infecta domum redierunt.

An. 1290. Placentini Bartholomeum de Mediis Brixiensem, & poſt eum Gulielmum de Lambertinis Bononiensem Praetores habuerunt; quo anno contra Papienſes, cum Cremonenſibus ad Bardozium fluviolum Placentiam a Papienſi agro diſcriminantem, profecti Placentini, ibi cum nihil ſperati inſeſti proſequi poſſe perpendifſent, dimiſſi Cremonenſibus revertuntur in urbem, atque Albertum Scorum, Alberto de Fontana ejus ſocero ſubſtitente, in protectorem perpetuum ac Dominum cum mero ac mixto imperio eligunt; huc primo principatus ſol anno juxta plebem de Olubus caſtri ſancti Joannis menſis facere cepit; quo anno Placentini Lazaroſto caſtello deſtructo ad Zavattellum ducunt, ſubſequi Ubertino de Lando, qui locum occupaverat, octo milibus libris caſtellum recuperant; atque eodem anno a Bobienſi E-

A piſcopo ejus caſtelli inveſtiturum ac infeodationem perpetuam accipiunt.

An. 1291. Adulphus Naſſi Comarchus poſt Rodolphum Imperator electus, ab Alberto Duce Auſtriae juſſo agmine interſector, Albertusque ipſe Imperator eligitur. Hujus anni Placentiam Praetores fuerunt Ricardus Ugones Brixiensis, & poſt illum Bonifacius Puſſeria Mediolanenſis. Albertus Fontana extorris moritur, ſed ubi haud legimus.

An. 1292. die 2. Auguſti illi de Monticellis verſus Pap. Rolando de Canuſio Praetor Placentiam vice Communis Placent. fidelitatem fecerunt.

An. 1293. Nicolinus Cornificus Cremonenſis, & poſt illum Roſſionis Guſcius de Alexandria, Praetores Placent. fuerunt.

Anno 1294. Ruſſionum Guſſelium Alexandrinum Praetorem Placent. habuit.

An. 1295. Per Salum Rononum, Syndicum & Agorem Communis Placentiae, homines de Ruſſione recepti fuerunt ad fidelitatem; quo anno Praetores Placent. fuerunt, Bonifacius Samaritanus Bononiensis, & poſt illum Ricardus Artimifius de Bononia.

An. 1296. Albericus Vicecomes Placent. Episcopum Placentinum adeptus, ſedit annos ſex; inde tranſiit ad Episcopatum Vinetanum. Hic, qui anno eodem in Curia obiit, Rainerius Urbevetanus, Ordinis Cisterciensis, ſuccedit. Hujusmodi Praetor ſuit Petrus Tonus Alexandrinus.

An. 1297. Ogerio Merlano Placent. Praetore, in eaſte grandines importunaſſime, in hieme altiores ſolito nives fuerunt.

An. 1298. Albertus Scotus in concives deſervire cepit; nam a Gabriele Guadagnabeno neutrius factionis viro florenorum quatuor milia jeſuno ſtomacho extorſit: a Gabriele Dataro florenis mille, a Palmerio Anguiſſola librarum treis milia, a Rolando Caupone libras quingentas, a Clavello Ronchuello librarum quatuor milia, a Bernardo Mercello libras quingentas, ab Odone Anguiſſola libras trecentas, & quampnibus ſuis pecunias haud paucas extorſit; Nobiles nonnullis pedore canceris conſuſi cepit; hic etiam Caſides locum, in quo ad ducentos ſeni pluſiſſima, frumenti autem & leguminum pluſquam centum modis conſumpta fuerunt, igne combuſti juſſit.

Hic Alberto Fontani caſtrum a Comuni Placentino hoc anno venditum, in Registro legitur.

Anno eodem Ubertinus Landus diem ſuum claſſit extremum.

An. 1299. Carneto de Puteo Alexandrino, Praetore Placent. decem denariorum 23 Placent. cuſum fuit.

Anno inſequens Gulielmus de Invicatis Alexandrinum, & Bonifacium Samaritanum Bononiensem, ſucceſſive duos Praetores habuit.

An. 1301. Franciſco de Ghilleriis, & Bonifacio Samaritano Bononiensis, Placentiae Praetoribus, a Pont. Max. in Italiam tractus Carolus, Regis Francorum germanus, Romam iturus multo cum milite Placentiam venit.

An. proximo Praetoribus Franciſco Ghillerio, qui ſuper, & Pontio Pienardo de Cremona, Ugo de Pilons, patris Placent. ac Prior S. Victoris, Bonifacio, ejus nominis octavo, Pont. Max. ſedente, Episcopos Placent. electi, ſedit annos decem & ſeptem. Hic caſtrum Varſii cum caſtro S. Imeti commutavit cum Joanne Scoto, moritur Avenioni, ibique ſepelitur.

Anno eodem Placentini, Cremonenſes, Papienſes, cum nonnullis Mediolanenſium vicinorum oppidorum populiſ inſiſſe fudere contra Mipheum Vicecomitem ejus urbis Principem, Albertum Scorum, tunc Placentiae Dominum, copiarum Du-

cent eligunt. Hic delecta habito, additque sibi Turrianos extorribus, in agrum Mediolanensem ducit, vastatque agro ad pacis conventiones petendas, dedicationemque ipsam faciendam jam pene obsecro evas coegit; nam cum suis minus fideret Maphæus urbem cum copis egrediatur, Albertumque ad congressum invitavit: nec mora, Maphæus, quam dextera tenebat, Alberto porrigens clavem, *Ille, ut, nunc, in ista*: postera die Mediolanum pacifice ingressus Albertus, dum de conditionibus pacis, deinde Maphæi principatus abrogatione, atque exilium restitutione ageret, quorundam civium prodicione ingressi Turriani Maphæum expellunt; tum, quo ejus fraudis ignarum se ostenderet, Albertus, Bernardus Scoto Prætor ibi relicto, Ducatus se abdicavit, Placentiamque sine mora revertit.

An. 1303. Franciscus Scotus Alberti filius cum armata adolescentium Placentium multitudo, cum & de Rolando Scoto sibi inimicissimo Prætorum Papie tunc agente vindictam sumere videretur, & suam posset satiare ingluviem, citra Padum per agrum Papientem hostiliter discurrere omnia fœdabat, utque (quod pejus erat) inde annulos & aurum sacrum extraheret, mulierum etiam dignitate crines precidi jubebat. Placentiam deinde reversus una cum Petro Mancassola, ac nonnullis ficiariis ad Confanoneriorum domos diripiendas perrexit; qua in combustione Barnabas Confanonerius ab ipsis Francisci ficiariis interiret. Hujus anni Simonem de Nazario Papientem & Sigumbaldum de Burgo Cremonesensem, Prætores legimus.

An. 1304. Pinucio de Sinsio Parmense, & Samaritano de Bononia Prætoribus, Papientes cum Mediolanensibus, additis sibi Novariensibus ac Vercellensibus, agrum Placentinum ingressi apud Fontanum quem plurima mala fecerunt ex una; ex altera Vicecomes Palavicinus occupata Bardi Arce Bobienses etiam ad se dedecere induxit: id egit, ut circa finem anni orta in populo seditione Albertus Scotus una cum Franciscio filio Parmensi versus fugam arripere, Turriani enim Placentiam ingressi ejus urbis principatum occupaverunt; dieque proxima cum exsilibus etiam Vicecomes ipse Palavicinus urbem intravit. Annus in erat 1305. Petro de Villata primum, mox Raymundo de Turre, Prætoribus Urbano.

Per hos dies relicta Italia Pontifex Maximus in Gallias Sedem transfudit.

An. 1306. Bisarum diviti Placentini, in Borgo illorum de Fontana, in platea majoris ecclesie pars illorum de Lando, & de Fulgosis ad arma concurrerunt, & cum tota die tumultuissent, altera die illi de Fontana excedere civitate sunt compulsi; quo anno Vigolenum castellum, in quo Petrus Mancassola se cum nonnullis extorribus continebat, à populo Placentino destructum fuit; exsilibus tamen parum est. Falchinum Covalacium de Notaria, & Pinum Vernatium de Cremona, hoc anno invenimus Prætores episc.

Anno proximo Vicecomes Palavicinus, & Lancello Anguissola Abbatibus, seu Rectoribus Placentinæ Civitatis, Albertus Scotus cum Fontanensibus Placentiam ingressus cum Palavicino, equum Anguissolam, & Landos omnia fecit extorres, Guidoneque de Turre Prætozem ac Rectorum Placentinorum in biennium eligi passus est; Guido autem Passio de Turri Vicario relicto in lufibus est reversus. Legimus hoc anno Placentinos ad Rivergarium clade affectos, non à quibus.

An. 1308. Prætoribus, seu Rectoribus Placentinæ Civitatis Thomas de Bernigio de Mediolano, & Tigurtus Palavicinus inter ipsos Urbis Rectores ex una, & qui in Bobio se retraxerant, Vice-

comes Palavicinus, Ubertinum Senioris, Ubertini Lando ex filio nepotem, Lancello Anguissolam, & alios exules ex alia, per Guidonem Turrianum, Arborem Modicum duratura pax firmata est: proximo namque anno Placentini Alberto Scoto ianizi, qui pro ipso Guidone Turriano Prætozem agebat, Tigurtum Palavicinum omnibus cum stipendiis Placentia expulerunt, Albertumque Dominum ac Principem Placentinæ salutaverunt. Per hos dies Placentinis extorribus colligiti Mediolanenses, Papicades, Vercellenses, & Novarienses Duce Accio Vicecomite, cum civibus Placentinis pugnaturi ad Padum usque contendunt; verum in ejus fluminis traiectione semel & iterum frustra nixum cum fecissent, sibi que supra pontem à civibus impigre resisti pluries experti cum fuissent, victoriam obtinende se omnia in pontem igne injecto ad Guardamiliem se retraxerunt, ejusque loci turres destructa inde lapsi sunt.

Annus in erat 1310. Prætoribus Guidone de Manfredis de Rhegio, & Thomas de Sazolla, Ubertinus de Lando, & Leonardus de Arellis, cum Passio Turriano locum Rivergarium occupaverant. Jam Henrici Imperatoris nuntii Placentiam applicuerant, petitamque ab civibus fidelitatem obtinuerant, cum Alberto Scoto de conditionibus pacis, cum Ubertino Lando, & Leonardo de Arellis, ac aliis extorribus optime conveniens dimidio honorum civilium eis concessio illis maxima cum hilaritate in urbem recepit. Verum die eadem in arma crecti totam urbem confondere sunt visi. Postera die, que fuit decima octava Martii, cum Guelphus Albertus Scotus inde expulsi in castrum Arquato sese recepit.

Hoc anno maximam Prætorum Placentinæ mutationem legimus, nam Bernardus Medius Brixienis per mensem tantum Prætozem egit.

Basilius de Filisuta Laudensis, & Arnulphus frater per dies decem.

Richardinus autem de Languischa Papientis per quatuor menses cum dimidio ea in dignitate permansit.

Post hæc in Archiebis Placentinæ, & penes Jo. Franciscum Riccium invenimus, ut infra: *In nomine Domini. Amen. Anno 1310. die sexta mensis Septembris, convocato & congregato generali consilio Communitatis Placentie sine campana & voce prætorum in palatio ipsius Communitatis mense solito de mandato Domini Alberti Confanonerii, Bernardi de Lando, Leonardus de Arellis, Bernardus Vicecomitis, & Ricardus Anguissola Potestatem Placentie, & Rectorum sui nominis, & vice, & nomine Domini Theodalis de Carro collegæ ipsorum, in quo consilio dictus Bernardus de Lando suo nomine, & collegarum suorum propositum, & elegi fecit infra scriptam provisionem factam per ipsos Dominos Potestates, & sapientes Placentie huius in præfatis consilio, & coram Consiliariis in ipso consilio existentibus, cujus forma talis est:*

Providimus, statuerant, & ordinarant dicti Domini Potestates, & Rectores, &c. & electi fuerant per dictos Dominos Potestates, & sapientes, in Potestates Communitatis Placentie nobiles viri Domini infra scripti, videlicet, nobilis Lancello Anguissola, Albertinus Vicecomes, Ubertinus de Lando, & Leonardus de Arellis, super quibus omnibus, & singulis dictis Dominis Bernardus sui nominis, & suorum sociorum, consilium populeviti, Dominus Ricardus de Arellis prope consulebat, qui super prædicta provisione, & proposita, & contentis in ea facta, & procedatur ad plenam, ut in ipso plenius continetur, & qui ipsi quatuor Potestates auctoritate præfatis consilio habentes omni auctoritatem, facultatem, baptismum, meram & mixtum imperium in omnibus, & per omnia, & in his amantibus, & similibus, que ad officium potestatis plene

possunt pervenire, tam super inquirendis malis, quam civilibus, &c. non obstant. &c.

Eodem anno fame laboratem est, frumentum solidis triginta, milium solidis viginti, melica solidis sexdecim vendebatur.

An. 1311. Invenimus Lambertum Cyprinum Florentinum pro Henrico Imperatore in Civitate Placentina Vicarium fuisse; sed eodem anno cum Gibellinis à Guelphorum exulibus expulsam fuisse; eodemque anno ipsorum Gibellinorum impulsu Albertum Scotum ex castro Arquaso Placentiam venisse, Guelphosque inde expulisse, atque urbem pro Imperatore recivisse; extores enim Guelphi in castro sancto Joanne, & Burgonovo se retraxerant: circa finem anni, cum de Henrico Imperatoris adventu in Italiam fama in dies magis suggeretur, Albertus Scotus Ubertinum Landum una cum omnibus Gibellinis exulare coegit; facta namque seditione acclamatum est per urbem, moriantur Gibellini, sique ceteris fugientibus duodecim, inter quos Ubertus Talaracha tumor septuaginta inventus est, faciunt interfecit. Ubertinus autem Landus in Carminiano cum suis se recipias ad Imperatoris adventum ibi permansit.

An. 1312. Henricus Imperator Italiam ingressus resistentes Florentinus, & nixum haud modicore contra cum facientibus Alexandrinis Papiam potitur primum, mox, qui exulabat, Vicecomitem suffragio Guidotum à Turris Mediolano expulit, urbemque ingressus omnibus fere totius Italiae Oratoribus praesentibus, siquidem facientibus, coronam ferre ab ejus urbis Archiepiscopo est coronatus. Placentinam Civitatem legitime quamplures rectores hoc anno mutasse. Horum primus fuit Pet. de Menio Veronensis, Vicarius Imperatoris; hunc secutus est Joannes Quiricus de Parma, qui permensem tantum duravit; post hunc Ubertus Crivellus quatuor & viginidies, Landricus Vicecomes per sex menses Vicarium egit Imperatoris; cui successit Mutius de Modetia. Vicecomitem autem favorem fecit Joannem Galeatium ejusdem familiae in Principem Placentini eligunt, Blondo dicente: Ad Placentiam vero cum duobus pariter iratus pararet Henricus, Cardinale de Fiesco intercedente, Placentini ejusdem armis Alberti Scoto Guelphorum Data contraria sententia Imperialem Vicarium adjuverunt. Et Platina, Cum perterriti, ait, Mantuani, Veronenses, Patavini, Patavini, Tarvisini, & Veneti Henrici Imperatoris mandatu parassent, Placentini quoque pulsi Alberto Scoto Guelphorum Duce Imperatoris Praefectum suscepissent Albertum Crivellum Mediolanensem. Hic cum tam urbem quoque & viginis diebus pro Vicecomitibus regisset, Landricus Vicecomes successit. Eo anno octavo Kal. Novembris Henricus Imperator acquiescit in vallibus Tarsi, & Ceni fl. per Ubertinum Landum Seniore, ac ejus fratres, jura Ubertino Juniori confirmavit, & approbavit.

An. 1313. die 18. Maji pro Henrico Imperatore Galeatius Vicecomes Placentiam ingressus Ubertinum de Lando in urbem revocavit; verum cum & sibi, & civium filius timeret, quo & tutiorem & quietiorem redderet civitatem, ex nobilibus civibus quatuordecim Mediolanum reliquit, fueruntque Albertus Scotus, Franciscus Scotus Alberti filius, Bernardus Scotus, Reginaldus Confanonerius, Clavarianus de Fontana, Petrus de Specchini, & Gerardus Barbarin. ex una, ac altera Ubertinus de Lando, Bernabos de Lando, Ubertus de Porta, Andriolus de Gravago, Manfredus Spelta, Princivalis Capitaneus, & Philippus de Carro. Circa finem anni in divi Andreae vigilia, cum Guelpho Factionis extoribus Placentinam Papiensis armata manu venerunt Placentiam, atque juxta, quae strata levata dicitur, portum castra fixerunt; contra hos cum stipendiariis

Agressus Galeatius, omnes in fugam convertit, ex hostibus tamen quadringenti capti, vel interfecit fuisse; ea egit res, ut in urbem cum victoria reversus Galeatius, Dominus ac Rector perpetuus Placentiae ab omnibus sit acclamatus. Hic ejus porte frusto ponte lapideo levatorium fieri constituit, & cum ab Guelphis exoribus sibi valde timeret, per fossas Civitatis aquarum sustentatione (cisternae vocant nostrates) fieri jussit: quo anno apud Papiam Henricus Imp. moritur; per hos dies Galeatius suam avaritiam calare non valens in civium opera debecchari coepit; nam violato Fratrum Praedicatorum sacratio ibi absconditos Placentinorum Thesauros inde importavit, & quo magis sum fuitare inglemus, quamplurima in Divi Sixti Monasterio recondita Scotorum, Claponum, & Confanonerium bona diripuit. Clerici & sacerdotis sanctae Magdalenae ab ipso spoliati, Potentini locus, cum ipsi ab eodem direpta, ac penitus destructa fuere; additum est, à Nicolino Zilano milite quadringentos aureos extorfit.

An. 1314. Paganino de Panego Bononiensis Praetore Placentino, civibus infestissimum invenimus; nam, & domi, & foris tum à Tyranni sevitia, quam ab ipsorum civium seditionibus agitati innumera mala passi sunt; Pombi enim castrum combustum, Casalei destructum, Potentianum direptum, ac pene destructum, Papiam & Varconas loca penitus deserta, Placentinos apud Vijsulium magnat elade effecit, & ut unice haec concludamus verbo, omnia sub Galeatio bullire, atque de fumo in flammam, & de his ignem in immensum accendi videbatur. Hoc erat ejus Tyranni virtuti, quod ab illo empta aeris tantum promissione solvebat. Quo anno cum Papiensibus convenientes Cremonenses, Parmenses, Alexandrini, Novarienses, & Vercellenses Duce Alberto Scoto cum Guelphis Placentinis Placentiam obfederunt; verum discordia vexata nono ejus obfidionis die Padi fluminis praeter incendo re infecta dilapsi sunt; nec dum recesserant hostes, cum facta irruptione cives, in quo illi se munierant, Burgum sancti Leonardi combusserunt.

Interim Verzuus de Lando in Valle Tidoni, quae Arcellorum erat, arcem Olizii occupavit.

Eodem anno contra Albertum Scotum accensus Galeatius ad castrum Argutum scuit, ibique interfecit nonnullis, & quod prius visum est, vastato Monialium monasterio praeda onulim, cum multis captivis militem suum in urbem reduxit; iterum atque iterum eo reversus messim vastat, molendinaque ac domos nonnullas destruit, atque incensum confirmat: tandem Thibaldo Casaleo Priore, & Albertacio Vicecomite interventibus nonnullorum dierum sunt induciae.

Anno eodem Paganinus Bononiensis ex Comitibus de Panego Praetor Placentinis diem clausit extremum; cujus corpus cum illius, qui per dies quidam illum precefferat, filii corpore tumulatum fuit in faxea arca, in ecclesia Divi Joannis in cantibus, facie locata juxta portum ipsius facie arde, à dextris aliquantulum elevata, cui tale est incision Epitaphium:

Quatuor & deni tricenis mille sub avvis
Est sociatus Paganinus nomen dillus,
Nobilis Comes de Panego, & insula prelat,
Hic praefrator, largus virtutis amator,
Iste caput guerra, ac tota muerenda in arte,
Est scutum gentis Casalei nomen dillus.

Paganino in ejus anni Praetura successit Malchinarus de Panego nepos.

Eodem anno finis induciis ad castrum Argutum pugnatum est, futilique ac interfectis multis, cum captivorum multitudine ac preda multa victores Placentini in urbem reversi sunt.

Eodem

Eodem anno per Verzulum de Lando Galeatii nomine, quod fuerat illorum de Ziliano, castrum Mox capsum fuit, quo etiam anno mortuo Ubertino de Lando Manfredus frater ejus in Divi Antonii sacra sede per Galcatium Vicecomitem miles creatus est.

An. 1315. Brancalione de Andalo Bononiense Placentiae Praetore morus civitatis eo in loco, ubi campus ferebatur, factus est, & in loco, ubi Augustae seu Augustalis fons fuisse dicitur, quod post Citadellem dicta fuit, castrum edificari coepit. Quo anno, cum Imperatoris electorum schisma Ludovicum Ducem Bavarie germanum, ac Federicum Austriacum Ducem duos Imperatores genuisset, inter Christianum Rempulm, seditionibus implevit. Quo anno Galcatius Fulgiosus interveniente Guelpho cum Gibellinis Placentinis convenisse legitur.

An. 1316. Brancaloni, qui supra, in Praetorem Placentiam successit Simon de Scaphis Parmensis, quo anno iussu Galcatii castrum Arquati melius comburuntur, vinea et arbores succiduntur, molendinaeque & rusticorum domus diruantur: tandem Galeatio locus deditur, & qui ipsum locum defendere nequiverat, Albertus Scotus in consiliis Cremonae ad mortem exulare cogitur, obentis igitur castrum Arquati, & Valle Tidoni cum castrum sancto Joanne. Paeinus Bardi Comes, & Rolandus Viquireis Dominus ipsi Galeatio fidem fecerant. Hic extra moenia urbis, & qui misericordiae dicebatur, vico dirui iussu, quo intra muros arcem erigeret, quamplurimas civium domos destrui iussit: magnam domum hospitalis sancti Joannis de Montali, & sancti Fidelis sacram arcem etiam solo aequavit. Et qui sibi fuisse inbalidus erat, qui ad jam ab se proclamatis mandatis convenierat, mercatores capi, spoliari, & in carcere iussit tradi: post multiplicatas executiones Leonardum de Arcellis ad perpetuum carceres damnavit, Theodulum de Crimenum germanos Vicecomites in florentes mille sibi multavit; totidemque à Manfredi ejus familiae extorxit, à Jacobo Confaloniero florentes quadringentos, à Clavario Mancifolla florentes quingentos, ab Uberto de Verizio libras quingentas, totidemque à Zanino de Compiano, ab Aldigero de Vigoteno, ejusque filio, & nepote, libras septingentas sub capitis poena extorxit.

An. 1317. Praetorem pro Galeatio Placentiae egit Jacobus de Cornazano Parmensis.

Annus is erat 1318. cum Hilario Zochi Parmensi Placentiae Praetore Burgis novus Vallis Tidoni, in quo Leonardus de Arcellis se continebat, per mensem jam obsessus ad deditionem cogitur, atque Galcatii iussu diripitur, moribusque privatur.

An. 1319. Pocastera de Cefena Praetore Placentiae Bernardus ex nobilibus de Carrio Placentinus Episcopos ordinatus, sedis annos quindecim, Joanne, ejus nominis vigesimo secundo, Pont. Max. sedente, sepultusque est in ecclesia majori prope portam orientalem juxta altare Divae Annae. Et cessavit, seu vacavit Episcopatus annis octo, propter bella enim, & in dies ortu popularum totius Italiae vexationes tui non erant acceless.

An. 1320. Paginano Zochi de Parma Praetore Placentino, sibi rebelles compescere cupiens Galcatius apud Bardum eos aggreditur, fusosque, ac dispersos cum reddidisset, captum Leonardum de Arcellis ad perpetuum damnavit carceres.

An. 1321. Pro Bosollo de Luca Praetore, Galcatius Vicecomes Caxalinum, Turranum, Verzollam, Carponetum, Retzanum, Magnanum Laygueriam, & Zilianum agri Placentini castella dirui iussit.

Anno proximo Zardo de la Fontana Parmensi Praetore Placentiae, Verzasio de Lando inde fuga-

to, Galeatius Ripaltae castrum dirui ac destrui voluit. Circa finem anni decima nona Decembris virorum trium millium Placentinorum consilio congregato in palatio magno in manibus ad hoc Placentiam missorum Oratorum Federico Imperatori fidelitatis iuramentum firmatum est; verum octava post hoc die, qui ab Galeatio profectus fuerat Verzasio de Lando trecentis cum Pontificis Maximi edictis militibus ab Legato Apostolico obsecratis, ex Astensis civitate per devia montium adfecta Placentiam veniens in angulo portae, quae sanctae Viduae dicebatur, sacro foramine urbem ingreditur; indeque expulsio Accio Galeatio Vicecomitis filio (abest poter) civitatis principatum occupavit. Qui Gibellinus licet Guelphos tamen in urbem revocavit, hac à Pontifice Maximo Placentiae urbes Redor confirmatus, Legato intra urbem eandem honorifice recepto, omnia, quae subditi Galcatius, castella in Placentinorum potestatem rededit. Gibellini Placentiam expulsi, ad Rivergarium cum secessissent, ab Legato Apostolico sibi nonnullis ex suis desideraverunt: ex in clade Nicolaus & Rolandus de Lando, cum aliis centum capiti fuerit, quo anno, quod à Gibellinis recuperatum fuerat, castrum Senii à Placentinis direptum ac dirutum fuit.

An. 1323. Antonius Grillus Genovesis Placentiae pro Ecclesia Praetorem egit, cui eodem anno successit Jacobinus Pontecarralis Brizensis, quo anno Legatus trajecit Pado copias Insubres aggreditur, bis cum instructo agmine occurrisse Marcum Galcatii Vicecomitis germanum, pugnam est, cladeque accepta Insubres intra urbem Mediolanensem sese receperunt. Laudens etiam cum nonnullis oppida expulsio Vicecomitem milite Pontificis Maximi praedictam receperunt, item & Terdonensis ex aliis, & Alexandrini fecerunt.

An. 1324. Albertino de Cantuaria Rhegense primum, mox Pallazino à Turre Mediolanense, Praetorem pro Ecclesia agnibus, numeratis libris octo millibus Manfredi Lando Placentini castrum Arquatum recuperaverunt. Quo anno Ubertus de Arcellis, & Jacobus Sanctus duo Oratores à Placentia electi de urbis deditione faciendi plenissimo jure ad Pontificem Maximum missi fuerunt. Per hos dies Rolandus Scotus, cum Placentinis addito sibi Ecclesiae suffragio, quod contra Cremonam in Padi ripa situm erat, castrum de Malamorte trecentis ex hostibus interfectis vi armorum cepit.

Annus insequens Andriam Rubicum Parmensem pro Ecclesia Praetorem Placentiae habuit.

An. 1326. Egidio Ugono de Brizia pro Ecclesia Praetorem Placentiae agente, in Italiam à Pontifice Maximo contra Ludovicum Bavarie Ducem vocatus Joannes Rex Boemiae Placentiam venit, indeque ad Papiam obsequium perrexit. Per hos dies sub protectione Ecclesiae civitas Placentina reviviscere est visa, nam & urbis moenia resecta, & civium domus restauratae fuerunt.

Annus insequens Lantam Gualfredum de Bononia, & post eum Rubicum de Rubis de Parma Praetores habuit, quo anno Ludovicus Imperator, Manfredi Lando, & ex fratre Conrado nepotibus castrum, & locum Vallis Tatti, cum tota ipsa Vallis Tatti, & castrum, & locum Bardi Vallis Centi tota cum ipsa Valle in feudum, cum mero & mixto imperio dedit.

An. 1328. Pro Ecclesia habuit Praetores Placentiae Stephanum de Monello Venetum, & post eum Jordanum Savignanum de Mutina.

An. 1329. Joannes de Orabonus Imolensis, & post illum Azo Nonerius Brizensis, pro Ecclesia fuere Praetores Placentini.

An. 1330. Fervium de Gavatis Bononiensem, & post illum Unicornum de Papia, Praetores Placent. pro Ecclesia habuit.

An. 1331. Rodolphus Guarfendonus de Mutina pro Ecclesia Prætorum Placentie egit.

Anno proximo Franciscus de Panis de Alculo pro Ecclesia Prætor Placentie fuit.

An. 1333. per Fratres, qui Divi Augustini Heremitarum dicuntur, intra moenia urbis Placentie Divo Laurentio erecta fuit ecclesia. Quo anno legimus Soram de Surinis, & post eam Joannem de Puteo, pro Ecclesia Prætorum egisse.

Anno proximo duxum ecclesiarum Divæ Annæ videlicet, & Divæ Mariæ Carmelitarum iacta fuerunt fundamenta. Quo anno pro Ecclesia Prætorum fuerant Arnaldus Vacherius primum, mox Petrus Lambertus de Bononia.

An. 1335. Franciscus Scotus, Alberti filius, expulsus inde Pontificis Maximi auxilio Pontanen- ses, & Fulgiosius urbe expellit. Hi in castrum Sancto Joanne, Burgo novo, Vercella & Cagnone-cum sese receperunt, fortunæ benigniorem aspectum præstolari disponent. Sub hoc Francisci urbis Prætores legimus Federicum Capellatam, Albertam de Castelli Placentino, & Franciscum Tortum de Alexandria.

An. 1336. qui Vicecomitibus Olisii arcem pro- ducere voluisset, Calcagnus cum sociis post cruciatum forcipum in campo Feræ vivus defossus est.

Anno eodem Accius Vicecomes Mediolani Do- minus collecto undique milite una cum extorribus Placentinis Placentiam obsidere statuit; traiecit igitur Pulo copias, ut ad Quarticellum Monasterium applicuit, quod per David Scotum tenebatur, castrum Casalegium vi armorum obtinuit, atque destruxit: inde ad civitatem ducens eam fossis & vallo circumdedit: septimo ejus obsidionis mense, qui exulabant, Donatus Malvicinus, Lancillo- tus Anguissola, cum Annibale, & Bernardo ejus- dem familie per aquæ ductum urbis ingressum tentant; verum à vigiliis auditi dum regressum pa- rant, Annibal occiditur. Donatus autem cum reliquis, Bernardo in hostium manibus relictus, ad suos revertitur. Franciscus autem, cum in dies alimenta deficere militibus, & subsidia sperare ab aliquo hand posse perpendere, certis sub conditionibus Actio de civitate dedicationem fecit; nam in Placentino- rum & Scotorum Archivis invenitur, ut infra: *In nomine Domini. Anno ab incarnatione Domini millesimo trecentesimo trigésimo sexto, Indul. quarta, die sabbati, quarta decima Decembris, Placentia, in palatio Communis, in publico & generali consilio dicti Communis presentibus Capitulis viris D. Leone de Deliano de Mediolano, Galoagno Omnis Mediolanen- si, Joanne de Pizano, Federico Capellato jure pri- ro, Joanne de Strilla, civibus Placentiis, &c. vir no- biles, sacres, ac discreti D. Jacobus de Casside Val- deterris Placentiis arbiter, & arbiter, & amica- bilis compositus inter magnificum & excellentissimum D. D. Accium Vicecomitem generalem Ducatum Mediolani, Bergami, Comi, Cremensi, Lodi, Ver- cellarum, & partium extraxit Placentia ex una parte, & equestrum militum Ducatum Franciscum Scotum si- lium Alberti relictum, & defensorem civitatis Placen- tie, & districtum sui nominis, & nomine, & vice Com- munitatis Placentie ex altera, &c. Valens D. arbiter suum patris malis & partibus pacem dare, &c. sedendo, &c. Christi nomine invocato, &c. dixit, precepit, manda- vit, arbitratus fuit & sententiavit, &c. primo, scien- do, tenet, & quare, item, quod dictus D. Acci, fuit Accius fii, & esse debet Dominus, gubernator, liber, & generalis civitatis Placentie, & districtus ejus, &c. item, quod magnificus vir Joannes de Vitis Lavania Comes fii ejus Vicarius per duo annos conventiones proxime facturas, cum iure & iure Imperio, & omni iura jurisdictionis arbitratu fuit, & sententiavit. Item, quod ipse D. Franciscus habuit, tenet, & possidet*

castrum Florentiata Placentiam, cum omnibus redi- tionibus, & conventionibus suis, & cum omnibus pedagiis, & gabellis censuris, &c. Item cum decima fii & jus- sum, quod, qui eadem decima, remanet liber, arbi- tratus fuit, & pronuntiavit dictis arbiter, quod dictus D. Franciscus Scotus, & filii, habitatores, & laborato- res ipsorum civitatis ab auxilio, & praesentibus, & ab omnibus, &c. suis exempti, &c. Nec non ipsi, & omnes officiales Communis per ipsum D. Franciscum, vel ejus tempore deputati, & qui officia ab hoc retro ha- bebunt, sint ab omnibus gessis & satisfactionibus in Commu- ni absolvi, nec possint per aliquos molestari, &c.

Pœnitent igitur mendacis Bernardinum Corrium; qui Franciscum Scotum Placentiam vendidisse scri- bit, nec precium ponit.

Anno eodem delectu habito Duce Fredhino itum est pro expugnatione castri Arene: ibi pugnatum cum esset, Placentini nonnulli ex suis delectis in fugam vertuntur, Fredhino à civibus dedicatione suspectus carceri mancipatur.

An. 1337. Guilafridus Lanzam de Grumello Bergomensem Placentie Prætorum habuit.

An. 1338. Martino Aliprædo de Mediolano Prætor Placentino Franciscus Scotus omnibus, quæ in Florentiata habebat, juribus Arzoni Vice- comiti renunciavit, in cujus recompenationem su- per filinas Communis Placentie libras mille quin- gentas rehavuit. Item apud portam, quæ sancti Au- tonini dicebatur, Arcem fundavit Vicecomes, cum ad concordiam redactos cives omnes in urbem continere nititur.

Anus insequens Gasparinum Grassam de Can- tario Prætorum Placentinum habuit.

An. 1340. Beonizius de Caimis Mediolanensis Prætorum Placentinum egit.

Anus insequens per sex menses Basilicum Man- tegium Mediolanensem, per reliquum anni Ra- mangum de Casali de Mediolano Prætorum Placen- tinum habuit.

An. 1343. Othone Burro de Mediolano Præto- re Placentino Rugerius Gazius patria Placentinus, sedente Benedicto, ejus nominis duodecimo, Pont. Max. Placentinus Episcopus ordinatus, sedes an- nos sexdecim, sepulchrum in Ecclesia majori juxta altare sanctæ Agnetis. Quo anno Padus fluvius ultra vivicium memoriorum excrevit, & homines, & bestias sine numero una cum ejus fluvii pontis parte secum traxit.

Eodem anno castrum Arquatum ingressus Lega- tus Apostolicus à viris ejus loci coram Guidone Ci- mollo, Francico Scoto, Leonardo de Arcellis & Gulielmo Roncero, atque Vercusio Lando no- mine Ecclesie fidelitatis juramentum accepit.

An. 1343. Joannes de Bexozilla Placentie Præ- torem agris in libras octingentas ex minus justad- ministratore prædecessore suo multavit. Quo anno infra duorum & quinquaginta dierum spatium pons Padi cretus fuit, cujus expensis ad libras quinque millia quingentas ascenditur. Pro refectione etiam pontis Trebis libras septem millia octingenta solute fuerunt.

An. 1344. Princivallum Gurverium Astensem Prætorum habuit.

An. 1345. Otholino Burro de Mediolano Pla- centie Prætor peltis per totam Lombardiam de- ficiens, cum omnibus pregnantibus mortalium mediocritatem assumpsit.

Anno proximo, Joanne Bressano de Mediolano Placentie prætorum agrate, inter Pontificem Ma- ximum & Vicecomites pax firmata est; diffidis ta- men laborabant Placentini; nam alii infestissimi vi- quique servabant, ubi autem omnes infestissimi vi- debantur, & maxime Rocofred Turris cum castris Calendaichi, sancti Himenti, Caurisii, Basilicæ, Lazzani, Bardonezie, Gragnani inferioris Carpa- neti,

neti, Zene, Valcanali, Verolla, Rizzoli, & Diolli: per hos dies enim tot homicidia, direptiones, furta, adulteria, incendia, & sacrilegia perpetrabantur, ut reliquis etiam domibus tot abierint, quod nec medietas mortalium in agro remanserint.

Annus insequens Joannem de Mandello Mediolanensem Praetorem habuit.

An. 1347. Arx in castro Arguto erecta, turrisque templus loci citra ecclesiam detrimentum Placentinis ad plenum satisficientibus destructa fuit. Per hæc tempora platea major Placentiæ jussu principis fortificata est, publicoque ære civium, domus eo in loco incluse, emptæ, atque diruptæ.

An. 1348. Praetor Placentinus fuit Galpar de Comitibus Mediolanensis, cui eodem anno successit Gentilinus de Suardis Bergomensis.

Annus proximus Antegillum Burrum, patria Mediolanensem, Praetorem Placentiæ habuit.

An. 1350. Praetorem Placentiæ agente Joanne de Casate Mediolanense, Joannes Vicecomes Mediolanensis Archiepiscopus, Luchino fratri in Isobria & Lignaria principatu succedens, Placentiæ etiam dominium obtinuit, regnavitque pacifice per annos quinque.

An. 1351. Mapheus de Mandello Mediolanensis Praetorem egit Placentiæ, cui eodem anno successit Faustinus de Madus de Brixia.

Annus insequens Oholinum Burrum Mediolanensem Praetorem habuit Praetorem.

An. 1353. Joannes Tornielus Novariensis Praetorem Placentiam egit.

An. 1354. Blasus de Capellis Mediolanensis, & post illum Albertus Ancilla Marchio Praetorem Placentiæ egit.

An. 1355. Joanne de Pirovano Praetore Placentiæ ex turribus Palatii Communis Placentiæ una fulmine percussa adhuc monstrat vestigia. Quo anno, quinto nonas Maji, dum è Roma in Germaniam reverteretur coronatus Carolus, ejus nominis quartus, Imperator, Donadio Malvazino, suisque successoribus, & hæredibus legitimis libere, & in feudum nobile in perpetuum, cum mero & mixto imperio, & gladii potestate dedit jus in castro Sancto Joanne de Olmbra, & in tota valle Tidoni, & in Torrente ipso.

Anno eodem ipse Donatus ab eodem Imperatore ejus Consiliarius, & communis factus est.

An. 1356. Albertus Ruscha Comensis Placentiæ Praetorem egit, cui eodem anno successit Blasus Capellis de Mediolano.

Annus insequens Zanardum Pusterlam Praetorem habuit. Quo anno Joanni Vicecomiti, Galestius, & Bernabò, ex Stephano fratre nepotes, bis conditionibus successerunt, ut Laudem, Placentiam, Parmam, Cremonam, Bergomum, & Brixiam, Bernabò possideret; Papiam vero, Como, Novaram, Verelliam, Tordona & Alexandria, Galestius dominaretur; Mediolani principatu æternis annis uterque potiretur. Quo anno Ligæ exercitus per agrum Placentinum dissolutus pertransiit.

An. 1358. Franciscus Barro Mediolanense Placentiæ Praetorem agente ad trium cubitorum altitudinem in agro Placentino nix adscendit. Quo anno Donatus Malvazinus, ejusque filii, & descendentes Venetorum cives ac Nobiles creati fuerunt; diploma penes Nebiani Marchionem esse vidimus.

An. 1359. Zanardo Pusterla secundo Praetore Placentino Petrus ex Marchionibus de Cochonate, Clemente, ejus nominis sexto, Pont. Max. sedente, Episcopus Placentinus electus sedit annos duodecim. Hic quæsiplara jocalia ecclesiæ suæ donavit, sepultusque est in ecclesiâ majori juxta altare Divæ Lucie, quod ære proprio, & crexit, & dotavit.

Per hæc tempora pro Vicecomite contra Papen-

ses navali prælio pugnantibus Placentini capis duobus hostium tricornibus victores evaserunt.

An. 1360. Othino Martiano Mediolanense Placentiæ Praetorem agente omnium ecclesiarum Placentinarum ejus anni provcentum principis iniquus à clero extorfit. Quo anno etiam peste facillima laboratum est. Circa finem anni Bernardus Ricardi Anguissolæ filius miles, consiliarius, & equitum Galeatii Vicecomitis Dux Placentiæ moritur, sepeliturque in domo Fratrum Predicatorum.

Eodem anno ad excavandas Arcis Papienfis fossas pro cubitis ducentis viginti quinque concurrere Placentinicos fuisse; quo anno in communiconilio Placent. libris juris Abbatis de Puliano, sive de Quarticiolla, conclusum fuit jura pontis Trebie ad dictum Abbatem pertinere, recipiendo à singulo pedate extrario denarium unum, ab equite autem duos, teneaturque ipse Abbas dictum pontem reficere.

Annus insequens Petrum de Mandello Mediolanensem Praetorem Placentiæ habuit.

An. 1362. Gerardus Bulgarius Vercellenis Praetorem Placentiæ egit.

Anno proximo dum Antonius Tornielus Novariensis Placentiæ Praetorem ageret, & quæ Marchioni Montiserrati servierat, Anglorum copie, (ad decem milia eorum numerus adondebat) quo Pisanis militarent, per agrum Placentinum transierunt. Quo anno in castro Arguto populares nonnulli domum Ludovici & Uberti fratrum de Bagrotis ingressi magnam vini quantitatem effuderunt, diripiuntque ipsorum stearum opibus ad publicos carceres curruerunt, reosque nexu solutos abire fecerunt, mox ablati ab Judice ejus castri clavis exactorem fidelem etiam interfecerunt, indeque suam fugerunt.

Anno 1364. Carolo de Colato Trivisano Placentiæ Praetore, dum ex Papiâ Placentiam rediret, qui quarundam glarearum in confinibus Ripalte agri Placentini exsistentium occasione cum Franciscis Socco litigaverat, Beltramus de Lando per eundem Franciscum, & complices interfecit. Eæ egit res, ut, & Franciscus ipse proferberetur, & ejus domus solo aquaretur. Ejus facinoris rei judicatus fuerunt Gulielmus de Alegro, Joannes de Gazio, Petrus Arcogus, & Franciscus de Zambarno.

Anno proximo per D. Episcopum Placentinum Divi Francisci ecclesiâ consecrata fuit, Praetorem agente Franciscus de Zagis Pisano.

Annus insequens Praetorem habuit jam tertio Zanardum Pusterlam de Mediolano, qui eo in officio Placentiæ diem elapsit extremum populo gratissimus.

An. 1367. Matthæo de Mandello Praetore Placentiæ in vicina Divi Nazarii strata levata jussu Principis pro stipendiatorum habitatione incepta fuit Citadella, ac infra quinque annos maximam civium expensis finita, de qua vide Bernardinum Corriam in tertia parte *Historiæ Mediolanensis*, & in Archivis Placentiæ, in examine Francisci Ducchi, penes Joann. Franciscum Riccam.

Anno proximo Pisanorum Vaidonum Tarvisinum Placentinum Praetorem legimus.

Annus is erat 1369. Guelfo Guilerio de Pisis Praetore Placentino, cum es tritici penuria Placentiæ fuit, ut à mense Januario ad Cal. Junias, qui septem solidis emi solebat, starius frumenti venderet solidis quadraginta, & amplius, fuisse autem, & vicie solidis duobus & triginta. Eam ob rem pons gabella fuit ablata; talis penurie trium mensium pluviae causa fuerunt.

An. 1370. Balzarolus de Badagio Praetor Placent. erat.

Anno proximo, Joanne de castro Bardo Praetore

D 3 Pla-

Placentino pro impetranda pluvia, quod est in clau-
stro Divæ Mariæ in cortina, Divi Antonini Mar-
tyris vetus sepulchrum apertum est, pluvieque per
totum Placentinum agrum subfusa. Quo anno
Joannes de Suzano Placentinus Ordinis Heremita-
rum Divi Augustini Arioni, & Theologie Do-
ctor insignis se famulos diem elausit extremum.

An. 1372. Franciscus de Zapis Pifano Placentinæ
Prætorum agente Franciscus de Castilione prior
Casalei, & Ubertus Zagus Placentinus Abbas fan-
cti Joannis Baptiste de Ravenna eliguntur Episco-
pi Placentini, sed ipsorum neuter ejus Episcopa-
tus possessionem valens accipere, (bello enim &
regionis tumultibus impediuntur) uterque sine
Episcopatu moritur: vacat sedes annis quatuor,
vel circa. Quo anno Galeatii Principis jussu (mili-
tia onus pro Bernaboe fratre hie subbit) maxi-
mum cum civium dispendio ad obsequium Astensem
per Placentinos milli fere mille quingenti milites,
rusticive fossiles, qui pro re à Clero Placentino
duodecim millia florenorum auri extorta fuerat.
Tum Pontifici Maximo Legatus nonnullis equi-
tum ac pedum turmas ex Bononia in agrum Placen-
tinum mittens in Valle Tidoni biennare jussit;
disposuerat enim Pontifex ipse una cum Amadeo
Sabaudie Comite, quo Vicecomitem ab Astensi ob-
servatione averteret, ejus terras aggredi, & expugnare
succedere Fortuna. Hi igitur Tidoni Valle occupa-
ta nuncios miserunt ad Burgum novum, quos
vacuos, & rejets, immo delatos, ut audierunt,
co profecti vi armorum locum ceperunt, ac dimissi
tantum mulieribus viros omnes pro personali redem-
ptione numerare coegerunt. Ea res tantum terro-
ris vicinioribus terris incussit, ut de deditione ci-
tra omnem difficultatem cogitaverint. Tunc Gra-
gusium inferius, quod erat Honofri, & Reginaldi
fratrum de Scors, castrum Motæ, quod erat
Nicolini, & Gerardoni de Zilano, castrum Gazolæ,
quod erat Bartholomæi Dulciani, castrum Ta-
veranghi, quod erat Petracini, & Palmerii fratrum
de Mercalli, castrum montis Bolzoni, quod
erat Joannis de castro novo, castrum Caisangi,
quod erat Joannis Malviciei de Fontana, castra
Pozzani, Misiani, Passiani, Carrigii, Trevotii, Cam-
primoldi superioris, sancti Himeni, Calendacchi,
& alia plurima deditionem fecerunt. Post hæc cir-
cundederunt castrum Sanctum Joannem, sed de
ejus expugnatione desperantes in agrum Papensem
transierunt; ibi nonnullis castris obtentis militem
in hyberna dimittunt.

Anno proximo Prætor Franciscus, qui supra,
ex hybernia egressi Pontificis milites orientalem
Placentinæ plagam adorant, Vigolenamque,
se Pigatium, & statum Monclinum, Laza-
num, Cornetium, & alia castella circa difficulta-
tem obtinent: his peractis novo cum milite ex Bo-
nonia assuit Legatus, qui missus ad ea, quæ pro Vi-
cecomite adhuc se tenebant, castella de deditione
nuntiis, illi de castro Sancto Joanne clam ad eum
deceperunt. Hi namque fida conjuratione contra
Vicecomitem Prætorum arma assumunt, stipendia-
rios armis spoliant, & ipso etiam Prætor vulnere-
to Legatum accersit, se intra ejus loci portas,
cum Ecclesiæ præsidio introducunt.

Per hos dies Bernabos Ubertini Landi filius ad
Ripaltum castrum accessit, ingressusque Conradi
de Lando domum, Petrum Zanardum de Lando
una cum filio vocari jussit, singensque aliqui il-
los interficere; mox ad ipsius Petri domum accedens,
quo ejus filii staretur, exhiberetque bona, ejus-
dem Petri uxorem torqueri fecit.

Jam legimus relictis in agro Placentino, qui præ-
sidia custodierunt, cum copiis Bononiæ reverterat,
cum Vicecomes omnia castella recuperare cupiens
multo cum milite Franciscum Estensem Ferrarie

A extorem ex Placentia ad Lazzarum in confinis
Placentinæ & Papensis agri misit. Eo in castello
pauci cum rusticis circiter quinquaginta vigini erant
ex Burgundia pedes. Hos expugnare aleno & al-
tero nixu cum nequissimis Franciscis, ex Vegiano
& Vigoleno acceptis rusticorum multitudine vir-
tutem præsidium cepit, interfecitque Ecclesiæ
militibus castellum igne consumpsit: nec his con-
tentus Franciscus aquisit solo mœnibus ex rusticis,
quos in loco reperit, tres per alterum pedem suspen-
di jussit. Mox per agrum Placentinum discurrunt,
modo hoc, modo illud castellum oppugnare sin-
gens, nullum ex præsidio ecclesiasticis inclinare po-
tuit. Interim Sabaudie Comes in Vercellensie No-
variensi agro Vicecomitem argens Franciscum suo
cum milite co properare cœgit. Nec solum, dum
Marcellus Brasforis, qui aliis Vicecomitis
Vicarium egerat, Cornetianum castrum suum pro
Ecclesiæ custodiret, Cornetianum quingentis exire co-
gitur; cumque in Vigulini turre, quæ pro Eccle-
siæ servabatur, ferecepisset, ab illis de Sancto Geo-
rgio circumdatur, atque infra procos dies ad dedi-
tionem coactus capitur, & ad Sanctum Georgium
ducitur; indeque Placentiam tractus extra portam,
quæ Sancti Raymundi dicitur, in loco suspendi-
tur. Nonnulli ex his, qui Vigolenum castrum pro
Ecclesiæ servabant, ad castrum Sanctum Joannem
pro suffragio impetrando missi à rusticis quibundam
capti, atque ad mœnem clarum ducti à Joanne An-
gustolla inducuntur, ut eis assignandos milites tan-
quam ex castro Sancto Joanne obtentum suffragium
ad Vigolenum fecum ducant: id factum cum fuisset,
castrum caprum ac destructum fuit, Rastius
& Stephanus duo Vicecomitis rebelles ibi inventi
Placentiam transfugerunt, ac per alterum pedem
ultra Padem fluvium susceperunt.

Mense Junio ejus anni Vicecomes castrum San-
ctum Joannem expugnare cupiens in Valle Tido-
ni Duce Jacobo Verme copias misit. Verum cum
se nihil proficere arbitraretur, (Dondatus enim
Malvicinus pro Ecclesiæ locum omnibus cum Valli
Tidoni præsidio defendebat) menses circiter circa
ea præsidia incendi ac consumi jussit: Vairacum
namque tantum Vicecomitis milites defensoribus va-
cium creperat, ac igni combussit, verum ab Joanne
de Acuto, quem multo cum milite venturum
perceperat, cum sibi timeret Vicecomes intra Placen-
tinæ mœnia se recipere, & qui unde militi ex-
solveret stipendia non habebat, Galestinis omnes
ejus anni proventus tam à clero quam à populo ex-
torqueri voluit.

Anno eodem Franciscus Constanonensis Leo-
nardo Dulciano inde expulso nonnullorum rusticorum
suffragio castrum Zenæ occupavit, atque pro
Ecclesiæ servavit. Circa finem anni Antonius & Ro-
landinus fratres de Mancifollis Danione eorum con-
sanguineo inde excloso Valconasium castrum pro
Ecclesiæ occupaverunt; idem Raphaclem Dulcia-
num fecisse legimus, qui spreto Vicecomite Cavur-
sum & Bardonziam castella pro Pontifice Maxi-
mo conservare se ostendit; omnia namque in Placen-
tino agro bullire videbantur. Nuoc Ecclesiæ
milia præsidia occupat, nunc Vicecomes ac recu-
perare dum nixum facit, mœnem comburit, diripi-
it opes, mœnia diruit, & quos sibi hostes putat,
mortales patibulo affigit. Nunc per agrum discur-
rent Sabaudie eques dirceptionibus, occisionibus,
& incendiis omnia sedat. Tunc sibi timens Vice-
comes, quæ in duas partes dividebatur, intra vide-
licet, & extra urbis mœnia, Cistellam de Fude-
lla basid sine maximo civium detrimento fundari
jussit.

Per hos dies Bartholomæus Dondatii Malvicini
filius cum nonnullis electis militibus ex castro
sancto Joanne in agrum Papensem properans in
mo-

montibus sitam, quam Petram vocant, Arcem cum funiculis scalis ascendit, atque pro Ecclesia occupavit.

An. 1374. quo Lutherus de Rusconibus Comensis Placentiam Praetorem agbat, mense Maio Joannes de Acuto cum copiis ecclesiasticis Placentiam appropinquans inter Petrolas, Sanctum Bonicum, Quarcicollam, & Sanctum Antonium castra posuit. Quo anno pestis adeo invaluit, ut mortalium pars media sit absumpta: additum, & nebulæ tam importune, pluviaeque fuerunt, quod in agris superfluo humore corrupta metis, nec semina quidem reddiderunt, quapropter inaudita famines est subsequuta.

Anus insequens Lutherum, qui supra, Placentinum Praetorem habuit.

An. 1376. Spineta de Spinolis Genuensis Placentiam Praetorem agente Conradus de Georgiis Papensis Abbas Sancti Bartholomaei de Papa, Episcopus Placentianus ordinatus Gregorio, ejus nominis undecimo, Pont. Max. sedente, sedit annos quatuordecim, sepulchrumque est in ecclesia majori juxta portam orientalem.

Anus insequens Lutherum, qui supra, habuit Praetorem.

An. 1378. Praetor fuit Spineta de Spinolis Genuensis.

An. 1379. Antonius Tornicellus de Novaria.

An. 1380. Petrus Gutherius Altensis.

An. 1381. Lutherus de Rusconibus Comensis.

An. 1382. Paganus de Aliprandis Mediolanensis.

Per haec tempora Galeatus Vicecomes, Joanne Galeatio filio relicto, diem clausit extremum.

An. 1383. Praetorem egit Nicolaus Tornicellus Novariensis.

An. 1384. Praetor fuit Nicolaus, qui supra.

An. 1385. Andreas de Pcpulis Bononicus Praetor fuit.

An. 1386. Praepositus de Martinengo Praetorem egit.

An. 1387. Alceus de Rusconibus Cremonensis Praetor fuit.

An. 1388. Joannes Garzonius Luccensis Praetor fuit.

An. 1389. Rappeto de Rappetis Praetore Placentino Bernabois Vicecomes (pater Joanne Galeatio, ex Galeatio fratre nepote, Mediolani principatum ex toto sibi vendicavit; nec pro iniuria id accepisse dissimulans Joannes Galeatus reliqua domini parte se continebat. Hic cum adoleverit Francorum Regis, à quo etiam dotam tunc Comitatum Virtutum in Gallias receperat, filiam sibi ducit uxorem. Ea mortua ipsius Bernabois filium, quo tunc, quod cognoverat, faciliusque perficeret, secundam sibi desponsit. Tandem ægre ferens Bernaborem Mediolanensi principatu tandem potiri, simulata religione sacras ades frequentare, pique, atque sanctis operibus insistere satagebat. Cum igitur ad sacram Divæ Mariæ idem, in colle Mediolano imminenti sitam, ex voto se profecturum sinxisset, decem cum apparatus ex Papi Mediolanum ire pergit. Hic milite exultans, nique mali suspicatus, cum occurrisset Bernabois duobus cum filiis ab Joannis Galeatii sociis captis in Arcem Treccianam ducitur: ibique ad mortem carceri mancipatur. Mediolanum subinde ingressus Joannes Galeatus omnium civium plausu ejus urbem Princeps ac Dominus aclamatur. Ea decide usus est celeritate, ut omnium, quæ Bernabois paraverat imperio, civitatem de fide prestans Osmores die postea affuerint, inter hos & Placentiam Civitatis Osmores novum Principem recognoverunt.

Per hos dies Joannes Galeatus Vicecomes, Virtutum Comes, & Mediolani Princeps, Othonem, seu Othonium Mandellum pro se ac filius legitimus

A de Cavarso agri Placentini castello, ac villis ad illud pertinentibus, investivit, infundavitque. Hic unus ex ipsius Joannis Galeatii studiosissimis in Bernabois captus in ejus, quo vehebatur, equi frenum manum primus iniecit.

Anno eodem ab ipso Joanne Galeatio Joannes Anguifolla realem ac personalem tam pro se quam pro filiis in perpetuum promeruit exemptionem.

Item, & ab eodem, eidem temporibus obtinuit Joannes Nicellus Nobilis Placentinus.

An. 1390. Guidone Vilmercati Praetore Placentino, Philippinus de Confanonensis pro se, suisque successoribus, à Communi Placentiae realem ac personalem in perpetuum duraturam obtinuit exemptionem.

Anno proximo Ludovico Vistarino Praetore Placentino frater Gulielmus de Cantauria, patria Cremonensis, Ordinis Minorum, Episcopus Placentinus ordinatus, sedit annos octo, vel circa, Bonificus, ejus nominis nono, Pontificem Maximum agente; inde translatus ad Episcopatum Papiensem.

Quo anno Galvagnus, & Manfredus Marchiones Palavicini, Pelegrinum, & Speculum, agri Placentini castella, à Joanne Galeatio Principe pro se, & filiis masculis, & legitima in studium perpetuum obtinuerunt.

Anus insequens Jacobum Martinianum Perusinum Praetorem Placentinum habuit.

An. 1393. Jacobus de Pigiis Praetorem Placentinum egit.

An. 1394. Ugolinus de Scorignis Patavinus Praetorem egit.

An. 1395. dum Petrus Gualandus Placentiae Praetorem ageret, qui antea Comes Virtutum appellabatur Joannes Galeatus Vicecomes, Mediolani Dominus, haud modico ære Ducatus dignitatem ab Imperatore cum obtinuisse, maximo cum populi tepore ejus dignitatis insignia suscepit.

Anus insequens Antonium de Lagnello Pisum Placentiae Praetorem habuit.

An. 1397. die 17. Februarii Bindasio de Benedictis Pisano Praetorem Placentiae agente, Bezzalini & Philippinus fratres Marchiones Palavicini ab ipso Joanne Galeatio Duce de Pelegrino, & Speculo castellis, cum mero ac mixto imperio, ac gladii potestate investitura iterum impetraverunt.

Anno proximo Nicolaus de Benedictis Praetorem Placentiae egit.

An. 1399. Jacobo Mariano Praetorem agente frater Petrus de Candia, Græcorum natione, Ordinis Minorum, Placentinus Episcopus ordinatus sedit annum cum dimidio: inde translatus ad Episcopatum Novariensem, postmodum ad Archiepiscopatum Mediolanensem favore Principis Cardinalis, & tandem summus Pontifex creatus, Alexander, ejus nominis quintus, vocatus est. Hic mortui Pontificatus sui mense octavo, sepeliturque Bononiæ in ecclesia Fratrum Minorum.

Anno eodem Academia, & omnium bonarum artium studium, Joannis Galeatii Vicecomitis Mediolani Ducis privilegio Placentiae tertio restituitur; in qua quidem Universitate principatum tenuit Bartholus Perusinus, ut infra, & Doctorum tunc legentium series, & eorum mensualis stipendia patebant.

An. 1400. Marfilio Parizonio de Alexandria Praetore Placentino Petrus de Maineriis, patris Mediolanensis, Medicus Phisicus Joannis Galeatii Ducis, Episcopus Placentinus ordinatus sedit annos sex, vel circa: Mediolani mortuus, & in ecclesia Divæ Mariæ Heremitarum sepelitur. Quo anno 17. Januarii Fratre Silvestro de Sena regularis vite Franciscano instanti ad tollendas civium simulas ac factiones, vari septem electi fuere, videlicet, Joannes de Cogalis juris utriusque, parique profes-

fellionis Mathæus Todifcus, Lazarus à Porta, Joannes Scribanus, cum Ludovico Sixto de Barlatrium ac Medicinis Doctore, & Petro de Vezolla, ac Jacobo Marengo: & die 22. per prefatos confecta statuta publicata ab maxima populi parte approbata fuere: octo milia siquidem fuerunt, qui jurjurando ea observanda esse firmaverunt, confectoque per Joannem de Roehoweteri inter Guelphos & Gibellinos de pace instrumento subsecuta est solennis processio.

Anno proximo Prætor Marfilio, qui super Divæ Mariæ novæ super Rivum prope sanctum Joannem in canalibus sacra ædes erecta fuit, nunc destruxit.

An. 1403. Moruo Joanne Gualterio Mediolani Duce inter novi Ducis Consilarios haud parva oritur solitudo. Hæc vulgata foris Magnatum discordia egit, ut in evitare Cremonensi Ugolinus Cavalcabos excitata seditione ejus urbis Tyrannidem occuparet. Laudens & ipsi ejusdem Gibellini novum sibi Tyrannum creantur Joannem Vincilem. Hos secuti in Legati Apostolici spe erecti Braxenses, Bergomenses, & Placentini à Duce sese evulserunt, turbata namque adeo erant omnia, ut nec quidem civitas ipsa Mediolanensis Principi pro voluntate pareret; Placentium namque ob civiles factiones infra biennium octiditrepam, ad tamque solitudinis miseriam redactam legimus, ut per cam transientes vix caupemem, seu, in quo resisterentur, diversorium invenirent. Nam ultra dicta Biondi Forelvisiens, que invenimus in examine cujusdam Francisci Duchi super nonnullis capitulis, reperimus, ut infra: *Resignat quod vortus fuit, & est publica vox, & fama, quod alius de dicto anno 1403. & de morte Mariæ, videlicet die quinta decima ipsius mensis, & si male non recorder, quadam die sabbati hebdomadae Lazari quondam magnificus Otto de Tertio D. Cabrano de Fendulo, D. Joannes de Vignati, & quampures alii Capitanei armatum, & cum magna quantitate armigerum tam pedum, quam equitum, & instructum diversarum civitatum & locorum, intraverunt dictam civitatem Placentiam, & posuerunt ad faciemque illius de Squadra, illi de Anguillis Placent. licet pauci fuerint publice clamando, mora, mori, Modogelli. Hæc ex Archivis penes Joannem Franciscum Riccium: quæ sequuntur in quibusdam fragmentis invenimus. Vallum in Divi Sixti monasterio contra Castellam alterum, alterum contra sancti Antonini Arcem extruxerunt; verum cum urbem tueri non auderet, Ducem restituit. Eam pro Duce ingressus Facinus Canis, & Castellum, & arcem superioriore dolo cum obtinisset, fecitque urbem Ducem proclamari jussit. Hic Joanne de Novo urbis Prætor erecto cum Gibellini ad debiliora aggerem ac mortuum loca reficienda instabant. Mortuam siquidem Divi Sixti dirui constituerat, verum bonorum Civium se opposens intercessio id tacinus impedivit. Tandem cum Duci resistere se posse desperaret Facinus direptam exhaustamque urbem relinquens abiit. Tunc Philippus Vicecomitis promissionibus allectus Otto Tertius inter portam Cremonensem, & eam que sancti Lazari dicitur, fructu muro noctu urbem ingreditur, & tam Guelphos quam Gibellinos militi disperdendo exponit. Ex cum hyems solito frigidior esset, destructis domibus milites tectorum ligna comburebant, urbem namque erigere, ac penitus destrucere statuerat Otto, nisi cum stipendiario ære Jacobus Verines cito assuisset. Nec his contentus Otto Placentiam suo eum milite egressus nulli parcendo agrum infestare non desinit.*

Anno eodem convenientes Scoti, Landi, Fontanenſes, & Fulgiosi ad Duciam, novamque Ducem, Mediolanum de postulantem, supplicantesque conventionibus Oratores mittunt potentes inter plu-

raab eis supplicata, ut exclusis, ac tanquam patriæ hostibus, proditoribusque ex urbe ejicerent omnesque utriusque sexus Anguillios per ipsos Scotos, Landos, Fontanenſes, & Fulgiosos tantum civitas Placentina regeretur. Li omnia, præter Anguilliosorum rem concernentia, que Joannes Aliprandi Placentinorum Oratorum hic primus erat) judicio referabantur, quæ petierant, cum impetrasset Placentiam revertuntur, hæc ex instrumentis invento penes Joannem Franciscum Riccium: quæ sequuntur ex Bernardino Corrio habuimus; tam de re certiores facti Anguillios urbe relictâ ad sua se retraxerunt castella, hos relictis, qui cam custodirent, in urbe trecentis equitibus instructi Galvagno Lando

Duce Scoti cum cæteris civibus illorum castella tam infensè oppugnare ceperunt, ut omnibusque illis transiuntibus agrum Placentium reddere infestissimum, tum quo, & cam urbem quietiorem, & illius agrum omnibus tutiorem redderet Dux, quos in agro Bononiensi in hybernâ habebat, ducentos cataphractus equites Placentiam propere jubet; hi Placentiam profecti, cum se ab Placentinis spectatos, urbeque exclusos perpensisent, ad Pontenarium retrocedentes locum disperdunt; & hoc est quod innuere videtur Corrius, cum dicat anno 1404. septima Januarii, opera & arte Gualphæ Fadionis à Duce defecisse Placentiam; & tunc ejus urbis Prætor, cum militum præfecto in Arce, ubi cum Cornelio de Roma Nicolao Crivellat erat, se receperunt, atque ad proximum mensem Maji usque illum optime servaverunt; Dux namque novum delectu habito ad eam urbem expugnandam misit: sicque vigesima prima Maji vi armatarum Placentiam ingressi Vicecomitis milites disperunt, ac (ut jam diximus) in solitudinis miseriam reducant.

Interim Joannes-Maria Mediolani Dux cætere diu assidatam matrem veneno necat, deinde in alios etiam tam crudeliter delivare effi vius, ut citra omnem causam plurimos interfecit, nonnullos etiam eives cambus lacerandos objeci jussit; & cum hæc procul infamia ejus vita ab omnibus propemodum rursus fuisset, tandem filii timentium domesticorum gladiis coscissos est, anno principatus sui sexto.

An. 1404. Franciscus, & Joannes fratres de Scotiis, à Joanne-Maria Mediolani Duce Comites creati, Franciscus Vigolenum, Joannes Agagianum castella, quæ jam possederant, cum mero se mixto imperio, & gladii potestate, tam pro se, quam pro filijs legitimis, ac naturalibus in seculum perpetuum accepunt.

An. 1405. Galvagnus de Lando pro se, & filijs suis, cum omnibus, que prædecessores sui penes habuerant, tam virtute omnî factæ venditionis Ubertino Lando per Commune Placentiæ, quam etiam aliorum parum, à Joanne-Maria Mediolani Duce castrum Complani, cum mero se mixto imperio, ac etiam pro gladii potestate, & in perpetuum feudum accepit.

Anno eodem die 13. Septembris, idem Dux Bernabovis Lando, & ejus descendibusque masculis legitimis Veganum, Comitum, Valerian, Castellâ Padî, Roncharollum, sanctum Petrum in Cerio, Pulignatum, Sparavicum, Pontemclaviam, & sanctum Nazarium agri Placentini castella, cum mero se mixto imperio, & gladii potestate commisit regenda.

Eodem anno Castellatum castellum, cum mero se mixto imperio, & gladii potestate Joanni, Antonii Cornazzani Senensis filio, cuiusque filijs legitimis in nobile feudum à Joanne-Maria Duce Mediolani concessum est.

An. 1407. die 16. Aprilis Franciscus, & Joannes fratres de Scotiis ab ipso Joanne-Maria Duce in feudum, cum mero & mixto imperio pro se, & suis filijs legi-

legitimis, & defendentibus, quod Boromei fuerat, qui à suis iuribus decederet, castrum Argutum cum suis iurisdictionibus acceperunt.

An. eodem Branda de Castilione, patria Mediolanensis, sub tribus simul fidentibus, imo Ecclesiam Dei sciendibus, schismaticis Pontificibus, sed in Episcopatu Placentino annos quatuor, vel circa. Inde Cardinalis factus (ut tunc moris erat) Episcopatus celsi.

Per hos dies apud locum, qui dicitur *alla de de*, agri Placentini Joannes Anguissola Alerum Episcopum Albensem Marchionis Montisferrati ad Pontificem maximum Orationem spoliavit; ob quod facinus, & à Divinis interdictis fuit: vide penes Joannem Franciscum Riccium.

An. 1408. Franciscus, & Antonius fratres Malvicani de Fontana ab Joanne-Maria Mediolani Duce Nebam, Stadern, Zenevereti, Casirus, & Vicibaroni, quae pridem habuerant, locorum Marchiones, cum filijs legitimis, cum mero ac mixto imperio creati sunt.

An. eodem 25. Augusti Philippus de Arcellis Othoni de Tertius adhaerens inde expulso Jacobi Vernis praefido Arcem Olisii occupavit.

Carca finem anni Philippus-Maria Vicecomes Joannis-Marie fratris, ac Mediolani Ducis morte percepta ex Papis optimo cum milite Mediolanum properans, quod turbulentiſſimum invenit, superatisque, qui illud sibi arrogaverant, infra paucos dies dominium suum recuperavit. Et Placentia inter hos tumultus suis solitionibus vexata eidem Philippo tandem paruit. Quo anno invenimus ipsam Joannem-Mariam Ducem Trojam, aliis Venetum, Montem Bisignum, Montemventanum Vallis Laureti in Comitatus erexisse, cuiusque Comitatus Martinum, & Antonium de Arcellis Nobiles Placentinos, eorumque filios legitimos, & naturales, cum mero ac mixto imperio, & gladii potestate Comites erevisse; id iurisdictionis Philippus Dux diplomate eodem anno confirmatum legitimus.

An. 1410. Joannes, ejus nominis vigesimus tertius, Pontifex Max. schismaticus, licet cum Sigisfundo Imperatore Placentiam conveniens de convocanda apud Constantiam Germaniae generali Synodo optime stabilivit.

An. 1412. Frater Alexius de Sergio, patria Mediolanensis, Ordinis Minorum, Branda praedecessore suo interveniente, ex Episcopatu Gabienſi ad Episcopatum Placentinum translatus sub schismaticis Pontificibus sedit annos octo, sub veris post Concilium annos septem & quinquaginta; Cremonae moritur, vel Placentiam delatus in ecclesia majori sepelitur.

An. eodem die 20. Septembris Vallis Tidoni agri Placentinae, cum omnibus terris, castris, & villis in ea existentibus, videlicet caſtro sancto Joanne, Burgo novo, Puzano, Carano, Pizolano, Montebolano, Sarnato, Mota, Tavernago, Saturno, Aprizano, Posio, Lilligiano, Millano, Rozanello, Fabiano, Castiano, Vizano, Valcielo, Cuseno, cum Bufalino, ac territorio Prignano, Planella, Tyrolajum, Saliam, Arcem Olisii, cum tota Valle Pegoraria, Arcellis, Castrum novum, Calendasium, Zilanasium, Montalbium, Agacium, cum tunc de Rotofredo, cum eorum terris & territoriis suis Philippus-Maria Dux ad Comitatus dignitatem erexit, atque Philippum, & Bartholomaeum fratres de Arcellis ejus Comitatus, cum mero ac mixto imperio, gladiique potestate Comites creavit, filiosque eorum legitimos in perpetuum cum in dignitate succedere doclaravit.

An. eodem Philippus-Maria Dux Mediolani

A Manfredi Lando, quod ab Joan. Maria Duce Galvagno patri concessum fuerat, Ripulac dominium confirmavit.

An. 1414. Bernardonus Anguissola pro se, suisque filijs legitimis, cum mero ac mixto imperio, & gladii potestate de caſtellis Rippe, Montis sancti, & Graziani, cum eorum villis à Sigisfundo Imperatore infudatus fuit.

An. eodem die 20. Februarii per Sigisfundum Imperatorem Albertus, & Petrus fratres Scoti eodem in diplomate Comites caſtri Arquati nominati de Florentiola caſtello, & ejus villis investiti ac infudati sunt. Quo anno idem Albertus ab ipso Imperatore Duglieti & Vigoleni Comes dictus; faustisque ejusdem Imperatoris Consiliarius omnium bonorum suorum exemptionem & immunitatem promeruit. Hic etiam Albertus ab eodem Imperatore caſtri Arquati, cum Valle Arde, & Valle Clavenz à flumine ipsius Clavenz ad Vigolenum, & Castrum novum Scottorum investituram promeruit, ut patet in Bulla Imperiali data Cremonae die 12. Februarii an. 1414. in Archivis Scottorum.

An. qui supra, Philippus de Arcellis, Comes Vallis Tidoni, quod ejus forem sibi desponderat (forte promiserat) noluisse Philippus Vicecomes Dux Mediolani, ei indignatus Sperono de Petra sancta interveniente Tyrannidem Placentiae una cum Bartholomaeo fratre hoc modo sibi usurpavit. Nam per muros Civitatis inter portam stratae levatae, & sanctae Victoriae, cum rusticorum multitudine Bartholomaeum germanum cum interomississet, rejectoque ab civibus intellectisset, Philippus multiplicato milite Civitatem aggrediendo, vique armorum obtentam multi diripiendo exposuit primum, mox cum se ejus Urbis Principem ac Dominum acclamari iussisset, ad nefandam, crudelive animam vertit; alios namque obrutavit, alios vivos defodit, alios autem in puteos dat praecipites. Sarmatrum Scottorum caſtellum capto prius Alberto ejus familiae principali per insidias occupavit. Montem Zilanasium, ac Gragnanum Scottorum expugnavit, ac diripit. Vallem Narze ingressus Nicellus urget, insequitur Anguissolas, nec aliquos quiescere sinit, sed finem cito habuit iniquitas; daravit enim hujus Tyranni menses circiter triginta. Ii fratres Bartholomaeo de Ballens Praetore Placentiae relicto, Theodoro Montisferrati Marchioni, & Malatestae adherentes Philippum Ducem infestare coeperunt; sexcentis enim equibus Bartholomaeus, tandemque Philippus praesent: tandem apud Gavam Alexandrini agri caſtellum fusi, non capti, (ut Cornius ait) sed in fugam verſi faere, ut citius infra patebit.

An. 1417. Ejecto inde Arcellorum praefido Placentia per Philippum Ducem vi armorum recuperatur, militique diripiendi exponitur: additum, quia Arcellis, qui Malatestae Ariminensi se conjunxerat, resistere se posse desperat Vicecomes, voce praconis mandat, ut infra duarum horarum spatium cives omnes Placentiam excederent: sicque miseram civitatem per annos tres vacuum, ac penitus exhaustam, ita remansisse legitimus, ut tres tantum in ea perſonae, uno videlicet in sancta Brigida, una in sancto Joanne in canalibus, tertis in sancto Francisco vix inventae fuerint; in foro namque, & plateis urticae, vepres, & cicuta, ita succreverant, ut etiam magni viri statarum excederent. Vix Philippus Dux Placentiam discesserat, cum Pandolphus Malatesta cum Philippo de Arcellis Urbem ingreditur, expugnataque ea, quae apud sanctum Nazarium erat, Citadella, quae valde pauci erant, bonis omnibus ad portum, fenestrarumque postes, ac valvas usque, Civitates spoliavit, indeque recedit.

E

An.

An. proximo Philippus iterato Placentiam revertitur, &c., quod residuum invenit, ad portarum cardines usque inde aufertur iussu: nam tantillum quietis sub hoc Duce Civitas Placentina habere poterat: castella insuper omnia, quae prius possederat, quo & nobiliora sibi gratiora, & urbem exhaustam omnino redderet Philippus diversis in feudum perpetuo concessit. In etiam sancto Joanne Arcem eo tempore inexpugnabilem erigi iussit: quae profundissima circumdatur, cum iussisset, ex agro operarios, & etiam ex Vigoleno castello calcem & ligna pro eo opere Albertum Scotum conducere coactum legitur: id opus tribus annis anno 1433. perfectum invenimus, quo anno Antonium Raphaelam & Thobiam Othom Mandelli filios de jam sibi per Joannem Galeatum concessio Cavurio castello, eum vero ac mixto imperio investivit.

Circa finem ejus anni Franciscus Camminolia, generalis copiarum Ducalium rector, Burgum novum obsedit, captivumque diripuit. Qui eo in loco erat Philippus de Arcellis noctu ad Venetos fugit; qui autem pro suffragio impetrando Genavam profectus fuerat Bartholomaeus Philippi frater, cum Joanne nepote capti ante portam ejus castelli suspensi sunt.

An. 1435. Monasterium Divi Sisti per Monachos Obervantiae, & Congregarios sanctae Justinae reformatum est.

An. proximo, Antonio Cornazano, & ejus filius in loco Aringhae, & portarum introitus immunitas, & exemptio per ipsam Philippum Ducem concessa est.

An. 1438. Idem princeps Montemventurum castellum in Comitatum erigens ejus loci Bernardonis Anguissolae solum Comitum creavit. Quo anno Placentiae terremotus fuit.

An. eodem Conradino Vitomercato mediante Philippus Dux, eum Comitatus dignitate, & merito ac mixto imperio Bartholomaeum Joannis Anguissolae solum super Montem clarum, Sutam, & sanctum Damianum agri Placentini castella constituit.

Eodem anno die 7. Septembris ab eodem Duce super Corsanum, & Vistracum, cum vero & mixto imperio, ac gladii potestate Lazzaro Todischo jus collatum est.

An. 1439. Ab ipso Philippo Duce exiit edictum, quod, quotquot feudis, possessiones, vel officia ab eodem Principe obtinuerunt, omnium proventuum suorum medietatem infra dies quindecim, medietatemque infra dies triginta debeant persolvere. Quo anno Joannes Anguissola cum suis complicitibus obfesso castello Spectino vallis Minze damna laud modica ejus vallis incolis maxime intulit.

An. 1441. die 17. Octobris Joannes Franciscus de Vezolla Placentinus Conradus Vitomercato mediante, & pro se & pro filijs legitimis, cum vero & mixto imperio, & gladii potestate ab eodem Duce Comitatum Polzani promeruit.

An. eodem ab ipso Philippo locus Montechini, cum villa de Robo medio Rolando Lampugnano cum vero & mixto imperio, & gladii potestate collata fuerunt Bartholino de Nicella; cui usque Cabino fratri eadem & personalem exemptionem eodem Duce mille aureis numeratis concessam legitur, Valleque Nuriae sub ejus Principis protectione servata.

An. 1441. Albertus Scotus per Philippum Ducem in feudum perpetuum & nobile, cum vero & mixto imperio, ac gladii potestate habuit Carpanetum, Sarmatum, Carrum, Moiam, Fontanam frigidam, eorumque pertinentias pro se, & filijs suis legitimis, & naturalibus: addita est per eundem Du-

cem ipsi Alberto & Villa Vicimarini anno videlicet proximo.

An. 1443. 27. Martii Bartholomaeus Coleo equitum Ducalium ductor non adspersendus maxima cum equitum & pedum copia contra rusticos exactionem taxarum eorum Ducalium negantes profectus in Vallem Nuriae infra paucos dies multis ex suis desideratis, infestaque re, Placentiam rediit.

Die 11. Aprilis Alerius Vermes docentis cum equibus, & octingentis pedibus Bononiam iterum Placentiam ingressus est.

Die 3. Maji in die videlicet sanctae Crucis hora tertia nix in magna quantitate in Civitate Placentiae, & diocesis descendit, arboreisque ac vineis fructuum suorum spe privati.

An. eodem nova Civitas, nec cito finienda, perturbata accidit; nam septima die Octobris hora diei tertia Frates Regularis vice Ordinis Praedicatorum & majorum suorum, & Principis literarum munimine facti conventum sancti Joannis in canalibus Placentiae ingreditur, expulsi que inde Fratribus conventualibus, duobus tantum, videlicet fratre Antonio de Luna, & fratre Marco, exceptis, locum obinent.

Die 13. Octobris Frates conventuales introducti fuerunt in praedictum monasterium, iussuque ibi manere, donec aliter ordinaretur.

Die 3. Decembris, qui ad hoc missi fuerant magister Joannes de Montecroci conventualium Provincialis, nonnullique Praetores ejusdem Ordinis in favorem Fratrum vice Regularis contra Conventuales sententiam tulerunt, assentes Frates Obervantiae esse, & debere esse dominos totius conventus, alios vero non obervantes posse ibi permanere expensis ipsius conventus, quoad fuerit eis per Superiores provium.

Anno proximo die 11. Januarii, hora prima noctis Frates conventuales, Frates Obervantiae verbis & plagis etiam affectis extra conventum expulerunt.

Die 13. ex officialium Ducalium commissione capto prius Fratre Reginaldo Cartario, ac incarcerato pro restitutione Fratrum obervantialium minus armata pugnatum est usque ad vesperam; dumque pugnaretur, & per tectum quoddam adscenderent, quidam frater Galicianus de Gragnano armatus, jam in capite laevius, fracta, quam manu tenebat, lancea, & tecto in vicium rivum cecidit: tandem dum tota die pugnasset, nec resistere valeret, ad conventum ventum est. Post paucos autem dies spoliatum exhaustumque conventum Frates Conventuales Fratribus Obervantiae reliquerunt.

Die 17. Februarii Frates Obervantiae pacifice restituti fuerunt in conventum sancti Joannis, Conventuales cum strepitu omnes exierunt.

Die 30. Martii in aula Episcopalis Placentiae quatuordecim Religiosi, Nobiles, & Doctores conveniunt coram Episcopo & Commissario Ducali, & ibi multa hinc inde dicta & audita, visumque literis Apostolicis, & Ducalibus cum rationibus utriusque partis confusi Conventuales adire, Obervantes autem magno cum gaudio domum redire.

Die 10. Aprilis in die Veneris sancti, praedicante in ecclesia sancti Joannis fratre Donato Obervantiae sancti Dominici, instantibus Conventualibus plures utriusque sexus in dictum conventum irruerunt, fractoque secularis officio claustrum sancti Alexii cum armis intraverunt, & ibi, non lapidibus tantum, sed etiam telis, & etiam beluisti pugnatum cum fuisset, parum defuit, quin combureretur conventus; tandem pulsat campana, qui in platea majoris ecclesiae praedicat;

dicatus, D. Timotheus Canonici populum ad Observantium liberationem hortatur, sique cum armata curia & turba Nobilium accedente ad locum Praetore fugerunt improbi, ex eis tamen capti nonnulli in sancti Antonii Arce per aliquot dies servati fuerunt.

An. 1447. die 20. Aprilis Fratres Conventuales Ordinis Praedicatorum Placentiam vi armorum iterum expulerunt ex conventu Sancti Jo. Fratres de Observantia: & die 26. ejusdem mensis Fratres Observantiae vigore litterarum Ducalium fuerunt restituti in eodem conventu.

Anno eodem die 9. Octobris Fratres Conventuales ex conventu praedicto injuriis & verberibus affectos Fratres de Observantia iterum expulerunt.

An. 1446. die 2. Februarii Fratres Conventuales magnam in platea communis fecerunt unionem, additis sibi nonnullis discipulis secularibus, perrexeruntque ad Divi Georgii ecclesiam, ubi tunc Fratres de Observantia se retraxerunt, ut quosdam apprehenderent, ac carceribus manciparent, spe tamen sua fraudata fuerunt, optimis civibus intervenientibus.

Die 4. Februarii hora secunda noctis propter periculum vitandam, & Fratribus, & c. qui eos in dono receperat, Lazaro à Porta imminente, Franciscus Anguissola ducentis cum armatis quatuor vitae regularis Fratres ex ipsius Lazari ad Joannis Anguissolae domum affocavit.

Die prima Maji Fratres Reginaldus Cartarius, & Gulielmus Scazzanus ausu temerario ceperunt fratrem Thomam de Brugia Praedictorem de Observantia intra portas plateae communis, & cum nonnullis Gulielmo Bauderna macellario favente ad conventum sancti Joannis secum traxissent, nisi à Curia Praetoria impediti fuissent.

An. 1447. Franciscus, & Jacobus fratres Nicolai Picinini filii tanquam Marchiones, ac Comitès, Mediolanensique communitatis conservatores Monii Canini, & Gragnani castella, cum villis Taderii, Misanti, Tranquillani, & Rezzani, cum eorum pertinentiis in nobile & perpetuum feudum, cum mero & mixto imperio, ac gladii potestate dederunt Vinciguerra de Arena tam pro se, quam pro filiis legitimis; Picininus enim, Philippo Duce vivente, castrum Arquatum, Florentinolum, Burgum novum, & quae Arceclorum fuerant castella ab ipsa Duce obenta filiis reliquerat. Quo anno, Duce ipso mortuo, cum singulae ejus principatus civitates, vel libertatem sibi vindicare naterentur, vel certis inniti Principibus viderentur, Placentiam Lazarum à Porta juris utriusque Doctorem, Ludovicum Burlam Artium & Medicinae Professore, Bartholomaeum Malvicinum de Fontana, Franciscum de Russo, & Thomam Beraldum, quinque viros ad Civitatis regimen elegit primum, mox propter civium factiones, cum ibi timerent, quibus dederit Veneti Civitatem pieporem facultatem consuluerant, octo viros elegerunt, videlicet, Lazarum à Porta, Franciscum Antoniam, Franciscum de Venella, Bartholomaeum Malvicinum, Hieronymum de Lando, Bartholomaeum de Fontano, Thomam Beraldum, & Julianum de Julianis. Hi triginta Pado apud Casale Pulsterlingorum Provisione exercitus Venetorum de Civitate dedicationem fecerunt; ac Thadeum Estensem ipsius Venetorum exercitus Rectorem multo cum milite intra urbem secum traxerunt. Id pendens, qui Mediolanensem copiarum Doctor creatus fuerat, Franciscus Sfortia ex Cremonensi & Laudensi armulitum coegit primum, mox huius sine suorum auxilio (Thadeus enim Placentiam egrediens iterum impellere nitabatur) triginta

A Pado copias ordine infra notato Placentiam milite cingit. Ab Oriente in suburbio pedum multitudinem, quibus huiusmodi equitum aciem statuit, eam, quae Padam respicit, partem Carolo Gonzaga commisit. Meridionali autem plaga, & Occidentis altera Francisco Picinino, altera Ludovico Vermo data est custodienda: & cum ab altero multum distaret, alter aequatus campis, qui hinc inde liber miles discurreret perviam, facillime omnibus viam optime reddidit. Jam ejus urbis moenia Francisci iussu pluribus in locis tormentorum Vulcanicorum ictibus aperta videbantur, obequitandoque est trina regione urbem aggredi militum cum hortaretur, statim, quo vocabatur, equus Vulcanici tormenti ictu percussus illum solo reddidit. Hunc signis obtutu videntes ex adolescentioribus duo & saluti, & recentiori equo restiterunt. Hinc, qui remissa jam videbatur, pugna revivificere, ardentiusque augeri cepti est: novam siquidem expugnandi genus Franciscus advenit; cum enim ex illa, quae flumen respicit, parte disterneret pluvia in unum congelatae aquae sic succrevissent, ut inde militibus repletae naves ad moenia applicari possent, ad efficit Franciscus, ut ejus moeri defensoribus impedirentur: sique trigesimo secundo ejus oppugnationis die circa solis declivium cedentibus defensoribus vi armorum ingressus Sfortianus miles Placentiam avidissime diripuit. Qui illam custodiendam, defendendamque suscepit, Thadeus Estensis, secundum aliquos, noctu Parmam, indeque Rhegium effugit. Corrus illam de arce superiori facta deditione Francisco adhaesisse affirmat. Qui in arce inferiori cum nonnullis sese receperat, Albertus Scotus altera die de se deditionem fecit Carolo Gonzaga, quod in navibus ordinandis impeditus minus praedae accepisset; qui ad eam diem se defenderunt in quadam turri inventi quingenti cives donati sunt; tandem ad militum discordiam tollendam omnes Placentii, eorumque boni, quadraginta continuis diebus militi praedae fuerunt. Proscripti fuerunt Albertus Scotus cum filiis, Jacobus Ripalta, & Heffor filius, Manfredus Landus, cum omnibus Comptani & Bardi habitatoribus. Hi tamen per Franciscum postmodum restituti fuerunt.

Franciscus igitur Mediolanensem nomine magistratum Placentiae ordinato in agrum Cremonensem copias redaxit.

An. proxima variis seditionibus iterum agitati Cives Placentini Joanne Anguissola, & Manfredi Lando intervenientibus, qui à Mediolanensium obedientia jam defecerant Francisci Sfortiae sese dediderunt. Hic ex agro Leodensi ubi contra Mediolanenses castra posuerat Placentiam profectus, ejus Civitatis claves, ut moris est, accepit. Postero die relicto ibi, qui sexcentis cum equis eam urbem custodiret, Thomas Tabboldo, in castra reversus est; sicutque Civitas Placentina sub Sfortianorum principatu per annos tres & quinquaginta.

An. eodem die 22. Novembris, quo enim sibi gratiorem redderet Franciscus Sfortia, quae Verulan de Lando jam fuerat, Ripaltum castellum cum centenaria Manfredi Lando, cum mero se mixto imperio, & sibi, & filiis legitimis in feudum concessit.

An. 1449. Pro Picinini in Florentioli existentis Angelus de Sancto Vitali inde cum hominibus ejus loci extens, incia turris locum Calendi igitur consumpsit. Quo anno per Franciscum Sfortiam Mediolani Ducem noviter creatum Lazarus de Arcellis, Manfredus Landus, Joannes Anguissola, Antonellus Rubens com. & Jacob. Palmatus Equites creati fuerunt.

An. 1470. ultimo Augusti Petro, & filiis ex Palatinis Marchionibus per Franciscum Sfortiam restituta fuerunt, quae amissa ab eis dicebantur, Scipionis, Vallis plani, Colles, & Nolas, montes collis iura, cum plecto mero ac mixto imperio, tam pro se, quam pro filiis legitimis, & naturalibus. Quo anno Placentiae peste laboratum est.

An. eodem Curvium castellum per Franciscum Sfortiam Othoni Mandello, Raphaelis filio, cum mero ac mixto imperio, ac gladii potestate concessum fuit in feudum.

An. 1471. Placentiae peste sevitissima laboratum est.

An. proximo die 8. Maji Marcus, Bartholomaeus, & Antonius fratres de Arcellis per Franciscum Sfortiam Ducem confirmantur in feudum Comitatus Montisventani.

An. eodem die 6. Iulii quicquid Jacobo Palmato per Philippum Ducem infeudatum fuerat, cum mero ac mixto imperio, per Franciscum Sfortiam restituitur. Quo anno per eundem Ducem Zanino, Bertolini de Nicellis filio, feudum Montochio confirmatum est.

An. 1472. Joannes Campellus, patria Papiensis, Episcopus Placentinus ordinatus fuit annos duos & viginti; Papiæ moritur, sed Placentiam translatus in ecclesia majori sepelitur.

An. eodem Lazarus à Porta à Francisco Sfortia Duce confirmationem obtinuit ejus, qui fuit famulus jandis fuerat usus, cum Taberna in loco ubi Albarella dicitur supra Padum tenendi & construendi portum.

An. 1477. die 7. Aprilis Padus maxima damna vicinis inferens supra modum excrevit.

An. proximo novus ultra hominum memoriam altissimus levis.

An. 1479. novum Praetorem in urbem ingressum afflicto Jacobus Palmatius, & Antonius Malvicinus Equites se invicem intra portam strata levata suffoderunt.

An. 1481. Regno suo per Sultandum expulsa Regina Cyprì ad focerum Sabaudiae Ducem suum Placentiam venit.

An. proximo, Francisco Sfortia Mediolani Duce morbo laborante Jacobinus Peliciarius de Vegano, vulgo dictus *il Polpa*, cum Negrino de Sancto Andrea, & Bianco Granello, ac rusticorum montanorum agri Placentini multitudine in arma erecti ad urbem properant, atque, nisi eis gravissimum ablutio concedatur, clamando rebellionem minantur. Hos Conradi Foliani viatus pacatus ad propria redire cum induxisset, Honorio Augustollæ, & Tiberii Brandolini suadente serum in arma concitato nonnulli ejus agri castella occupare induxit. Contra hos multo cum milite missus Donatus de Mediolano infra paucos dies reddidit disceptos: ex rusticis multi, inter quos fuerunt Busachus Granelius, & Fornarius eorum praevarii, capti, ac patibulis affixi; Petrolasque se suspenderat; Joannes Galeatus Augustollæ Honorium fratrem ligatum Mediolanum ad Ducem misit; Donatus captem Tiberium Mediolanum secum traxit, ac cum Honorio perpetuo carceri mancipavit.

An. eodem Albertus Scotus, Vigoleni Comes, mortuus est, ac in filii super quattuor columnas creata arca fustulitè sepelitur.

An. 1485. Pons Padii renovatus fuit.

An. 1486. Franciscus Sfortia Mediolani Dux paralyti dilapidatus moritur, cui ea in dignitate succedens Joannes Galeatus filius regnavit annos novem, vel circa.

An. eodem iussu Joannis Galeatii Ducis tam offensiva, quam defensiva arma omnem à civibus Placentiam in palatio communem collata fuisse, ac

que infra quinque dies restituta. Quo anno Dux ipse suum Placentiae ingressum solennissimè pompa fecit.

Anno, qui super, voci compotes cives Placentini in platea ecclesiam Divæ Mariae Servorum fundari iusserunt. Quo anno ex Franciscana per ministrum suum Parma venienti peste infecti, quoniam plurimi moriuntur.

An. 1489. Varium agri Placentini estellum cum suis jurbus per Joannem Galeatium Ducem Mediolani in feudum nobile & perpetuum, cum mero ac mixto imperio, & potestate gladii Trifano, & Joanni fratribus de Scotis, eorumque filijs legitimis, ac naturalibus concessum fuit.

An. 1471. Fride Idus Martii adversante Antonio Lunate Senatore, Alberto autem Ripalta Procuratore, ut difficulter, ita gloriose, auctoritas conferendi doctrinae insignia in Civitate Placentia coram Senatu Mediolanensi obtenta fuit.

An. proximo die 16. Maji Bessarian, Niceus Graecus, Cardinalis in Gallias ad Francorum Regem profecturus Placentiam intravit, receptusque in Episcopio post prandium longam de Spiritu Sancto habuit disputationem. Quo anno die 2. Junii, ex Salucia veniens Hercules Ferraricus Ducis mater à Placentibus honorifice recepta fuit.

An. eodem hospitali magno datum est principium; cuius rectores eliguntur tres, videlicet per Episcopum, & capitulum majoris ecclesiae, atque Praepositum sancti Antonii, quorum unus clericus, tres per Aelianos Communes Placentiae, tres per Abbatem sancti Savini, & sancti Sixti, & Guardianum monasterii Nazareth, necnon autem Campaniae; duo per Consules Mercatorum, & ut aliqui remanent de negotio instructi, quinque per Deputatos anni praecedentis. Quo etiam anno licitas fuit maxime.

An. 1473. die 29. Martii Xifone, Dacie, Norvegus, Sciswone, Suevic, & Gothorum Rex devotionis gratia Romanam petens, Placentiam ingressus est.

An. proximo die 16. Maji Padus inondans animalia quamplurima absumpsit.

An. 1477. Michael de Marliano civis Mediolanensis ex Episcopatu Teroendensi ad Episcopatum Placentinum translatus eodem anno diem clausit extremum. Hic nonnulla sacrificia majoris ecclesiae reliquit, ac condonavit ornamenta.

An. eodem Sacromonus de Mendotia, patria Mediolanensis, Episcopus Placentinus ordinatus mensis sui Episcopatu secundo translatus fuit ad Episcopatum Parmensem. Huc Fabriceus Marlianus Mediolanensis civis successit; ex Teroendensi enim Episcopatu ad Placentiam translatus, sedis annos duo de triginta; Mediolani moritur; indeque ejus cadaver Placentiam transfertur in ecclesia majori sepelitur. Hic Episcopus castellum sancti Hieronimi è manibus Nobilium de Arcellis aere proprio liberavit; Episcoposque proveniens citra Aluviam officium auxit in duplo, & veritate sua fere consumptum Episcopale palatium restauravit, ipsiusque ecclesiae ornamenta ac libros renovandos curavit. Quo anno per Antonium Commensum Placentiae Albertus Ripalta, Jacobus de Caiolla de Rhegio, J. V. Doctores, Joannes-Maria Malvicinus Murchio, & Joannes-Franciscus Anguistola Comes; quatuor viri super reformatione conventus, & Fratrum Sancti Joannis in casualibus Placentiae clesii fuerunt, qui ejusdem conventualibus reformatos introduxerunt.

Circa finem anni Mediolani à Divi Stephani die natali, ejusque sacra sede, dum missarum solennia celebrarentur Galeatus Maris Sfortis Dux Mc-

Mediolani ab Joanne Andrea Lampugnano eire nobilissimo quatuordecim sicie scilicet interficitur. Nec fugere pre turba, nec se oculere valens interfector immensus statim confoditur vulnibus. Reliqui ea in conjuncture inventi minutissimas in parvis coacti fuerunt. Eo in principatu Joannes Galeatio Mariae patri successit, cujus tutelam aggressi, qui Galeatio jussu exsultabant, Ludovicus & Ascanius, ejus Galeatii fratres, novem annos nato nepoti Ducis nomen tantum relinquentes, cetera ejus dignitate omnia propemodum occupaverunt. Cum adolevisset Joannes Galeatius Maria, Ferdinandus Apulie Rex, cujus ex Alphonsio filio nepos huic desponsa erat, ut jam adulto nepoti principatum cederet Ludovicus per Oratores instans. Hinc nigriores illi grandibus pregnantibus genitrix nubes, in quibus rociis Italix turbinibus bellorumque procellae descenderunt; vaser siquidem Ludovicus, quo sibi imminente Ferdinandi potentiam minueret, nepotia rem ipso cum Rege verba in longum protrahit ex una, ex altera uti ad sibi jure delatum Apulie Regnum descenderet recuperandum, Carolum Francorum Regem hortatur, sollicitat, ac, quo facilius in Italiam alliciat, comestum promittit, ac profert. Nacta hac opportunitate Carolus novas copias prioribus addit, ac, quasi contra Othomanum Imperatorem profecturus, classem & omne belli apparatus disposui jussit.

An. 1476. Fratres Conventuales, alias sancti Joannis in canalibus, cum Fratribus sancti Francisci, & sancti Laurentii, additis sibi nonnullis plebeis, civibusque infamis generis, in sedibus custodiam Vialis armis & scalis ibi preparatis conventum apud sancti Joannis invadere, ac inde Fratres de Observantia expellere disposunt; verum aperta res Nobilium prudentia & arte taliter provalum fuit, ut nullum res sit fortia effectum.

Anno eod. Fratres Jesuiti obtinuerunt locum & ecclesiam sancti Bartholomaei.

An. 1478. Locustarum innoctum multitudinem fegit devoratum peltis sevilissimis secuta est.

Per hos dies Placentia inaudita novitas accidit. Quidam, cujus nomen & cognomen honestatis causa silentio operire bonum judicamus, cum usurarius publicus teneretur, non sine populi denotante delatus est ad sepulchrum, sed a populo interduci impediti clienti noctua illud sepeluit; octavo die, quae erat dies Pentecostes, post prandium undique supervenientes pueri, quos tota fere sequebatur Civitas, clamantes *Rexum, Rexum*, (sic vulgo cognominabatur avarus) ad ejus sepulchrum cucurrerunt, & quod lapideis malleis & sudibus (duo enim magni lapides superpositi erant) virescere potuissent, digressi & baculis tantum pueri & vestigio perfecterunt; nam sepulchrum aperuit, cadaver extrahunt, apprehenduntque, qua cingebatur, fuisse per claustrum ad plateam trahunt; inde ad domum Commisarii Ducalis, cujus commensalis erat, ibique pluribus additis funibus per collum, per brachia, & per medium ad ejus domum trahunt, ibique coram vultu & filius illudant. Tandem *Rexum, Rexum* continuantes extra Civitatem tractant, & illudum apud Sanctum Spiritum nudum ad falcem cadaver suspendunt; nomen & cognomen vide in Chronica, quam habet Joseph Pastor.

An. 1481. Corpora Sanctorum Visitoris, Domini, Gelasii, & Peregrini longo tempore laetitia, inventa, Rufino de Landis Abbate sic ordinante, laetico marmore clauduntur.

An. 1483. Guido Rubens, cum Jacobo fratre, & Venturino copiarum Provodore, relicta omnibus, quae in Parmensi agro possidebant, castris per platum, apertaque viam multo cum equitatu

A ad castrum Arquetum, inde ad Rustigium, & demum in Valem Nuris Joanne Lilio Nicello. Duce pervenerunt; sed missa multo cum copiosa nonnullis pedum lepoebat ad Vigolcomam Ludovicus Storta illos loco edere coegit; nam Ludovicus in Parmensem agrum duces Finium Ruberum castrum oppugnare adortur.

Anno eodem die 28. Julii, Cardinalis, sancti Clementis Pontifici Maximi nepos, maxima pompa Placentiam ingressus, salutis recuperandae gratia, ibi per aliquot menses moram traxit.

An. 1484. Manfredus Landus locum Ferrariorum Valli Nuris, Arceque ejus loci-invisus Nicellis ab Actis Ducali Consilio emere ausus, dum locum obtinere nitur, fido impetu ejus vallibusque farnorum folles incidunt, locorumque molles, & incudes destruant, eas & strobili ferro & igne consumant, omniaque fere ad ferrum calyemque purgandum necessaria instrumenta violenter inde exportant.

Die 16. Aprilis in die Veneris Sancti frater Petrus de Bergamo, & Theologus celeberrimus Ordinis Praedicatorum moritur.

Die 13. Maji ejus anni, Conrado Troili, & Hectoris Sotorum famulo à Manfredi Landi famulis per insidias interfecto, inter Casaligum & Ripaltum castris utriusque factionis factus est armatorum concursus, sed per Ducem accitis partium capitibus rumor visus est quietere.

Hoc anno die 22. Maji, Monachi albi ingramenti montis Oliveti nominati ab Alexandro Mariano Abbate locum Sancti Sepulchri Placentiae obtinent. Quo anno peste laboravit Civitas, caritis subsecuta, frumenti stertus solidis 38. carnis libra denariis quindocim, per pullorem parvorum solidis 6. feni plastrum libris 12. butyrum den. 20. emebatur, sicque bellum, pestis, & fames in memoria hominum non audita.

Per haec tempora, cum Civitas aquarum penuria laboraret, nec prece, nec precio derivata aqua ex Trebis in Urbem delatari liceret Manfredus Landus, per Ducis penalis precepta ad id cum cogeretur, licentia, & scitellibus, equibusque quadraginta ripas Placentiam ingreditur, circue de sibi transmissis precepto stultulo inceper. Interim per falsas literas Albertus Sotor Mediolanum ire cogitur, hunc Joannes, deinde Conradus Manfredi Landi filius, sequitur, tandem literarum falsitate per Ducem cognita Joannes Landus capite damnatur, Bartholomaei Scoti tamen interventu vite restituitur.

An. 1495. Joanne Galeatio Mariae Papie mortuo Ludovicus Maria patruus in Ducatu successit. Quo anno Carolus Francorum Rex multo cum belli apparatu in Italiam descendens Placentiam ingreditur, declinavitque in palatio illorum de Landis. Die sexto inde discedens per Parmensem & Rhegiensem agrum in Apuliam contra Alphonsium Regem perrexit.

An. proximo Carolus Francorum Rex in Apulia cum exercitu revertens apud Giarcolam agri Parmensis huius parva clade ab colligitis Italis occiditur. Joannis tamen Jacobi Trivulsi virtute per agrum Placentinum ductus in Assensem civitatem, qui superminerat militem reduxit; inde in Gallis profectus illam sibi ab Italis Principibus injuriam contra Ludovicum Stortum vindicare disposuit: morte tamen preventus, & belli apparatus, & cito complendum in Italiam delatum Ludovico Andegavensi genero reliquit.

Annis is erat nonagessimus nomen supra milleimum quadringessimum, cum Franci maximo cum exercitu Obenigo, & Joanne Jacobo Trivulzio Praefectis in Italiam descendentes Alexandrum occupant ex una, ex altera Anteaem Lus-

drianus Ludovici Sfortiae archarius à Simone Hericono interficere, atque omne diripitur. Ea affectus Ludovicus iactura, cum & militem, & delectus habundis ipem amisset, cum Alcanio fratre, & Maximiliano, atque Francisco duobus filiis ad Maximilianum Imperatorem in Germaniam profugit. Franci Mediolanum profecti intra paucos dies omnium ejus principatus Civitatum Oratores de devotione acceperunt, atque corrupto Bernardino à Curia Praefecto cum, quem ad Jovis portam sita est, Mediolani Arcem obtinuerunt. Interea aliqui ex Placentiani nominis studiosi in armis erecti, & Praetoris, & Gubernatoris domos diripiunt ex una, ex altera Petrus quidam Cordice nationis arrepto cum Sfortiani insignibus vexillo clamare cepit *Alere, Alere*, (ad Ludovicum Ducis cognomen erat) tum solita ira exardescens Franci Gibellinorum domos comburere minatur, fecitque, nisi opinionum civium interveniente pacati fuissent.

Anno proximo ab Mediolanensibus ex Germanis vocatus Ludovicus Sfortius multo cum Helvetiorum petratum in Italiam revertitur, amicumque principum infra paucos dies cum recuperasset, ab ipsis, quos locum traxerat, Helvetii apud Novariam prodians Francis in Gallias captivus ducitur.

Anno eodem Alcanius Sfortia Cardinalis Ludovicus frater apud Ripaltum agri Placentini castellum ab Venetis captus Venetis ducitur, indeque Ludovicus Francorum Regi in Gallias & ipse ducendus traditur. Captus igitur duobus Sfortiani fratribus, nemine penitus contradicente, Francorum Rex insubrium Principatum infra paucos dies iterum recuperavit, siquae Placentia Francis subiecta per annos duodecim, vel circa.

An. 1503. Senex quidam, cognomento *il Terzolo*, annorum octoginta duorum, qui per annos duos & quadraginta Herodione Danie ludum conlocaverat, tanquam Haereticus relapsus, & apostata à fide catholica per Inquisitorem haereticorum praviatius traditus est brachio seculari Curiae, & in platea majoris ecclesiae combustus. Quo anno, & infra notati pari condicione agni traditi sunt, videlicet Longareta, cura duobus mulieribus de Casalego, Catharina de Compians cum senex, qui per annos quinquaginta in haereticis perseveraverat, Bertholomeus de Casale, qui ad ludum cum Zoeha ibat, & Medico Corani fustigati sunt.

An. 1504. in Placentini montibus rusticus quidam, cui nomen erat Berthole, cui & cum Falchiano genere plures filii latrociniis arte peritissimi cum essent, neque nobilibus, neque vilioribus parceret, quos aurum, argentum, frumenta, vinum, aliudve quod sibi prociuum indicaret, habere arbitrareretur, sicurus stupens statim adortus quicquid petebat vi & metu obtinebat, ferro etiam & igne cum omnia fedaret de loco ad locum, cuiquam eis in montibus per plures annos aditus nullus tutus erat, etiam in dies capti farcis suspensi die ex mortui fuissent, manus tamen illius facinorosa societas nunquam est visa; tandem de vita cautus Mediolanum ad Regem praeficitur, ab eoque in domum propriam remissus mortuus est in pace.

An. 1506. pro peste infectis extra mœnia Placentiae amplissimum quadrato latere receptaculum constructum fuit, locus fossa circumdatus erat, cum ecclesia in medio quadri super columnas undique aperta cameris quadraginta pro singulis latere contineret.

An. 1512. Julii, ejus nominis secundi, Pont. Max. & Venetorum suffragis Maximilianus Sfortia Ludovicum qui Mediolani Ducis filius expulsus inde Francis Ducatum potenter recuperavit. Et qua inter eas, quas eum Pontifice ipso habuerat, convocationes pro certa in militem stipendium junctura

hic pecunie quantitate Placentiam & Parmam tribus eidem Romano Pontifici cedere promissae, Placentina Civitas ex eo anno ad annum usque quingentesimum quintum decimum supra millesimum sub Rom. Ecclesiae patrocinio optime quievit. Eam ob rem Lazarus Malvicinus, Antonius Maria Scorus, Petrus Bernardinus Anguisola, & Camillus Landus quatuor Oratores de fidelitate praestanda Romam ad Pont. Max. missi fuerunt. Et, qui scandalis intra urbem obviavit, quatuor excoisores hi creati fuerunt, Erasmi Malvicinus, Joannes Anguisola, Gulielmus Scorus, & Masfredus Landus. Insuper & quatuor alii, ut ad urbem accessus essent securiores, demandatum est, ut per agrum discurrerent liberis tutaque confervarent viam, hos voluerunt esse Albertum Malvicinum de Fontana, Albertum Scorum, Marcum Antonium de Lando, & Nicolaum Anguisolam; qui tunc cum Oratoribus missis fuerat Bartholomeus Baraterius una cum Lazaro Malvicino equestris dignitatem sibi, Civibus solum immunitatem promissae. Urbs Placentinae pro Pontifice Maximo Joannes Guarzardus Bononiensis J. V. Doctor, Rector, & Gubernator primus ingreditur.

Circa finem anni die 29. Decembris Maximilianus Sfortia Placentiam ingreditur, indeque pro accipiendo principatu patrum Mediolanum properavit: quo recuperato Julii Pont. Max. inopinate mors nunciatur. Nec deservit ex Gibellini aliqui, qui ad repandam Placentiam adolescentia Principis animum accenderent. Reversus igitur Placentiam, cum pedatum Hispano novis exactiombus, militumque expensis tam civis, quam rusticis infestare cepit. Verum infra paucos dies Leonis Pont. Max. cretione precepit omnibus ejus Civitatis juribus Gubernatori Apostolico resignatis Mediolanum revertitur.

Annis in erat 1513. Petrus Scorus, cognomento *Bulius*, quod fuit factiosus (Guelphus enim erat) primatum ei denegatum fuisset, Gibellini adherens eorum, & plus, cum facinor per urbem duceret, & quotquot ex Guelphis inveniebat, vel interficere, vel saltem in ignominiosam fugam convertere nitebatur. Erat Albertus, Gulielmus, Paulus, Caxar, Paris, & Antonius Maria Scotti, Gissillus Malaspina, & Erasmi Malvicinus, & reliqui contrariae factionis, cum armis suis in domibus se continerent, homicidii tamen quampharima in dies perpetrati inveniebantur; ad eam namque civium furor infamem addecebat, ut eum sacrum arduum turres pro aggere, pro mole, & pro arcis illis essent. Et cum suis odium facere sitis in urbe haud posse perpendere, Civitatem exeuntes totum Placentinum agrum omnibus infestum reddiderunt. Tandem Thoma Campesio urbis Gubernatore interveniente pax Civitati restitui visa est. Interim ab Pontifice Maximo Placentiam missis militibus, cum Francisco Braccforti capti nonnulli in carcerem traduntur; Antonius Malvicinus capte plexus est, multi autem fuga saluam sibi quaesierunt. Per hos dies Hispani agrum Placentium plusquam modice infestaverunt.

An. 1514. Nicolaus Scorus equitum Venetorum ductor, dum obissis Bergomensibus succurrere nititur, à Sfortiani capsis, atque Mediolanum ductus, contra jus belli capite puniunt. Per hos dies quietus impatiens Petrus Bulius tumultuoso milite collecto, cum nonnullis vallibus Naris militioribus locis Ferreris Bertholini Nicelli castellum occupavit ex una, ex altera Claudius Landus, quod illorum de Arellis fuerat, castrum Ronchia intravit; verum hi anathematizati, proscripti, & rebelliones percursum in jam amantissimo diplomate Apostolico conammatum signore Placentiam ingrediti.

gressi in ab civibus conclusam pacem confirmare coguntur; contra Malvicanos enim, & Nicellos, atque Gicilium Malaspinam omnem se rem habere dicebant.

Anno proximo, qui mortuo Ladovico in Francorum regno jam successerat, Franciscus Dux Engolismensis, maximo cum belli apparatu in Italianam ruens deducit Maximilianum Infuburum Ducem in Gallias missi, potiusque Ducem etiam sibi ab Leone Pont. Max. in percussio foderere promissum Placentiam obtinuit, posseditque per annos quinque, civibus intra, rusticis autem extra semper tumultuantibus. Penultima Decembris Bononium pro alloquendo Pontifice Maximo profecturus Rex Placentiam ingreditur, atque in Paradisi Scoti palacio honorifice recipitur. Interim Jacobus Verme, cum nonnullis Placentinis extoribus, Nicaseno directo, quod erat Antonii Scoti, Languerum castrum comburit, Trevisum dirigit, occupatoque Montalbo palatium ejus igne consumit ex una, ex altera Bernardinus Anguissola Statum castrum occupat, Bussilque per agrum Placentiam discurrens direptionibus, homicidiis, & incendiis omnia fardat. Tunc qui in Placentina Civitate Proregem agebat sibi, & urbi ab extoribus timens, paus, viam, ac molendinorum exemptionem voce precoribus edixit, sicque gratioribus sibi & Regi cives cum reddidit, omnem exitum timorem visus est exuere.

An. 1517. Qui Vermium bona à Rege dono acceptet Galentius Sanseverinus (scutarius Regius is erat) post unam & alteram oppugnationem Arcis Olisii Jacobum Vermem ad deductionem coegit; suis namque cum rebus quemque inde cedere abireque permittit.

An. 1518. Valsinus Malabaila Nobilis Aftenfis Fabricio in Episcopatu Placentino succedens benivolentia solit; per commutationem deinde ad Aftensem transitus Placentinam Antonio Trivulzio cecidit. Quo anno Jacobus Sancta Columba, Francus natione, Placentiam pro Rege Gubernator facinorosos nonnullos de medio tulit; quorum famosissimus fuit, qui cognominabatur *Tempesta*, extra portam straze levate suspensus. Annoque proximo ad Præduerum Bussi castrum oppugnandum pergit vi armorum obtento præsidio ibi inventos suspensio necavit. Bussus noctu suffugit.

An. 1520. Antonius Trivulzius Mediolanensis Patrius adepto Episcopatu Placentino inter bellicos tumultus per biennium tantum supervixit; Cremonæ moritur, Mediolanumque delatus in patrum suorum sepulchro tumulatur.

Anno proximo Carolus Aultrius Romanorum & Hispaniarum Rex de expellendis ex Italia Francis, cum Leone Pont. Max. sedus inuit. Delectu agitur ab utroque habito, dum Parmam obsidere contendunt, qui Placentia exulabant, Jacobus Anguissola, & cui Bussus cognomen erat, Petrus Scotus cum extoribus innumera multitudine per agrum Placentinam discurrentes, & feris rusticis, & intra urbis moenia cives, ac Francos ipsos trepidare cogebant. Hi quo facilius in Placentiam habuerunt ingressum, de ejus urbis porta noctu sibi aperenda, cum Tameo quodam Tarvisino custode optime conveniunt. Vtrum aperta prodione, cum eis, qui noctu ad moenia usque venerant, extoribus Tameus suffugit; missis siquidem multo cum equitatu ex Mediolano ad Urbem custodiam Hieronymus Trivulzius una cum Cæsare Scoto interpede rem agebant; hi namque Placentia multo cum milite egressi Bussum in Scato castello circumstant. Hic, ut erat cordatus, viriliter inter exiens viginti tantum ex suis desideratis per moenia devia noctu suffugit. Franci Placentiam reveri captem Jo. Baptista Zan-

dam ob inventas apud illum hostium literas capite puniunt. Dum Anguissolæ cum Bussio in Montecelari & Vegrani locis exulatum copas resciant, negantque, Trivulzius, quo tatus rem agere videretur, Placentiam portas nobilioribus custodiendas distribuit; nam straze levate Parodi, & Guhelmo Alberto, & Galfano Scoti sancti Raymundi, sancti Lazari, Cæleri ejusdem familie, Fudeite Joanni Antonio de Apulia, Bargeti autem Francico & Alexandro portas observandas commisit.

Interim Bussus pilula plumbæ in genu vulneratus Parmam curandus vehitur; ibi cum Profero Columen pro Imperatore de obtinenda Placentia diu locutus nondum satis procurato vulnere cum Anguissola, Jacobo Verme, Matthæo Beccaria Papienit, & Bartholomæo de Villacura Brixienit, se reliquis exulibus in agrum Placentinam revertitur. Interim Placentie Petrus Franciscus Malvicinus, Christophorus Scotus, cognomento Mazzonus, ac tonior quidam de proditione suspecti carcere clauduntur; Mazzonus Mediolanum ductus capite punitur, reliqui ære multatim dimittuntur. Landi fere omnes ad Cymbros exulare coguntur. Ejusdem anni circa horum sextam noctem quartæ mensis Augusti Placentiam adorti exules, quæ sancti Raymundi dicitur, adhibito igne urbis portas succendunt. Tum qui pro statione erant custodes, ne hostibus urbs pateret ingressus, adhibitis lignis incendium in majas, remque in longum profertur.

Jam scalis muros adfenderant, clamoribusque urbem implebant hostes, cum cives, & pauci, qui aderant milites ex hostibus quinque interfecerant; ex defensionibus aliqui vulnerati fuerunt. Ad auroram res protracta cum fuisset, à quo territi ignorarunt etiam qui aderant, insecta re omnes in fugam vertuntur; sicque extoribus unde venerant ad montana fugientibus, & custodibus pati terrore percussis ad propria dilapsis ad horam diei tertiam, & sine hoste, & sine custode ea urbis porta remansit. Tandem Agatino ejus agri castellum ab ipsis exulibus vi armorum capto inter dividendum prædium Bussus interficitur. Hujus morte facti animosiores Regi milites (Francus namque Bussus tremebundus erat) urbe egressum, facilius impetu verfos in fugam exules interficiunt, vel in jam ex continuatis pluvius alveum jam excedentem Nuram fluvium impellunt; indeque cum nonnullis captivis, ac præda mediocri in civitatem revertuntur. Altera die iterum urbe egressi Regi milites apud Vicumviam, nunc vulgo *Vigilano*, ex hostibus centum occidunt, captosque aliquot in civitatem trahunt. Tandem, cum neque in militum numero & virtute, manusque in moenium ejus urbis firmitate sicerent Franci, hostesque in dies augeri & appropinquare audirent, (jam enim cum Helvetiorum copis Antonius Pocius Pistorii Episcopus Florentinam applicuerat) relicta Placentia in Infubriam ad Odetum Proregem properant.

Potterio die Placentiam cives, cum Gorro Gherro Fanensi Episcopo pacatum receperunt Romanæ Ecclesiæ præsidium. An. 1522. Ad Scaramuciam Trivulzium Antonii Episcopi fratrem Episcopatus Placentinam deferunt. Hic cum Episcopatum ipsam per triennium jam possideret, Cæsarino Trivulzio ex fratre sponsum illius administrationem resignavit. Quo anno nova Divæ Mariæ de Campanis sacra ædes fundata fuit; ejus primarium lapidem Petrus Recorda Episcopus Sebustensis, & Suffraganeus Episcopi Placentini solenniter imposuit.

Circa finem anni die 18. Decembris mortuus Palavincino de Palavincis ejus castelli domino Gorro Placentie Gubernator cultum sanctum Joannem pro Ecclesiæ preoccupavit, sed per Arcem intro-

missi milites Hispani, & Ecclesiarum presidium interficiunt, & castellum diripiunt.

An. 1525. Caelenus Trivulsius, Mediolanensis Patricius, Episcopus Placentinum factus, sedet annos quinque & triginta, sepulchrum Mediolani in patrum suorum sepulchro.

Annis in erat 1527. cum pro Ecclesia urbem Placentinam ab Caesariano obsessum tueretur Guido Rangonius aggere & vallo primus eam urbem cingere cepit, quoniam secuti formam Pontificum Legati ad eam, quae nunc reliquit, deduxerunt perfectionem; duabus igitur ex partibus obfessa civitas haud mediocriter premebatur; ad Nurium autem fluvium Italorum & Hispanorum Duces castra posuerant, huc discepciones, inde incurfiones in dies eam fierent, ipsi etiam viatoribus praclusa itinera reddebantur. Eo in agro cum toto exercitu postquam hiemasset, nec expugnanda civitas spem aliquam haberet, cui summa rerum demandata erat, Carolus Borbonicus vastato agro (ad nonaginta vaccas secum traxisse fertur) Antonio Leva quatuordecim Germanorum, totidemque Hispanorum cohortibus in Insubriam redire iussu per Parmensem, Rhegensem, ac Mutinensem agros Romanis contra Pontificum Max. properavit.

An. 1529. Pontifici Maximo jam reconciliatus Carolus Caesar, quo Imperii corona ab ipso ornari mereretur ex Hispania Genavam trajecit, inde Placentiam parvo cum militum numero pergens, ut & Pontifici ipsi ad eum expiendum Bononiam ituro, & Italae Praesidibus de communi concordia cogitandi, deliberandique spatium daret, ibi hiemavit. Quo anno Kal. Septembris hora quartadecima Bartholomaeus Ferrarius pro Clemente, ejus nominis septimo, Pont. Max. eam Urbem regens Placentia: Civitatis cingentes novos muros auspiciat Bartholomaeum Pandolum, Vincentium Vitalium Cives Placentinos, & tertium Petrum Franciscum Viterbiensem architectos adhibuit. Itaque novis moribus, & fossis, novisque propugnaculis egregiis, cum inexpugnabili arce firmata octangulariter, ut infra patet, formata Placentia. Hic addatur postea Civitas.

An. 1536. Ex Neapoli revertens Carolus Imperator maximo cum exercitu per agrum Placentinum pacifice transiit.

Per hos dies ex Venetia ad Mirandulam se conferens Guido Rangonius, cum Cagnino Gonzaga, ac Cesare Fulgioso militem pro Francorum Rege undique contrahit, reducereque ad justam exercitus formam copias, additoque sibi nonnullis cum militibus Petro Strocio per agrum Parmensem & Placentinum iussu itineribus Genavam ducunt.

An. 1539. Paulus, ejus nomen tertius, Pontifex Maximus pro comas Christianorum concordia Nicenam ad Francorum Regem proficiscens Placentiae Joannem Andream Pusterisum, Petrum Mariam Pavum, Jo. Paulum, & Joseph de Casate Equites creavit.

An. 1542. die 3. Sept. Locustarum infinita copia ex partibus orientibus in Italiam veoit, ita ut herbas virentes, mellicae omnes minutis, ubi morabatur, eroderent, ac adurerent; quod non sine insensato praestigio universo orbi fuit; Dei tamen ope, hinc superveniente omnes interire.

An. 1542. Paulus Farnesius Pont. Max. ad Buxerum agri Placent. castellum cum Carolo V. Imper. longum sermonem habuit.

An. 1544. Petrus Strocus, & Ludovicus Ursinus Petilianus Comes undique contracto milite apud Mirandulam copias reducunt, & cum ad justum exercitus formam reduxissent trajecto Pado fl. per agrum Cremonensem stationes pro libito fi-

ciunt. Inde in Insuarem cum tenuisset transitum evecti tramite ad Placentiam ea cognunt celeritate, ut, nisi eis Petrus Loyfius Farnesius, copiarum Ecclesiae tunc praefectus, navis succurrisset, in Padum fluvium ab superveniente cum copias Caesarianis Daulo coacti fuissent. Per Placentinum igitur agrum in Papientis colles Caesarianum equatum fugitando cum evasissent, iussu itineribus in agrum Tordenensem descendunt; ibi ab hostibus ad pugnam coacti victores prius, mox victi fuerunt.

Anno eodem, qui ducentis tantum cum militibus suorum cladem aufugerat, Petrus Strocus relictis copias ex Mirandula per Rhegensem & Parmensem agrum ad Taurum fluvium duxit, inde per Placentinum sicut disposuerat agrum ducere ab Stortia Palavicino armis prohibitis non sine suorum ingenti labore per ejus fluvii vallem Apennini juga ascendere, atque per Ligurios salus ad Francos in Taurinos gressum dirigere cepit. Ab Augustino tamen Lando comestum habuisse audivimus. Quo anno, quae Sancti Antonii castrum dicebatur, Arx superior Pauli, ejus nominis tertii, Pont. Max. accedente consensu per cives destructa fuit. Et, quae tredecim primis pulcherrime fustigabatur, Turris ecclesiae sanctae M. de Templo hoc anno una eodemque die sua fulgura busta, cum ruinam minaretur, ad duas partes fuit excisa.

An. 1547. decima nona Augusti, hora sexta decima, Petrus Loyfius Farnesius Pauli, ejus nominis tertii, Pont. Max. filius Placentiae & Parmae Dux acclamatur, atque a Bernardino di Barba Casalensi Episcopo pro Pontifice ex in causis, Marino Grimano Cardinali Legato Apostolico, & Catalano Trivulzio Episcopo Placentino praesentibus, in ecclesia cathedrali Placentiae coram clero & populo Stortia de Stortis ex sorore nepos, ipsius Ducis gerens vices, Ducalibus insigniis decoratur.

Anno proximo Petrus Loyfius Placentiae Dux circum circa Canonicorum Regularium Divi Augustini monasterium Arcem adificare, mobilisque eam munire cepit, & quo opus citius perficeretur, collectis ex omni agro Placentino rusticis, eorum tria millia onera gestantium trecentia camentariis manstrare voluit, eaque celeritate & sollicitudine uti est visus, ut ad eam molem trium mensium spemum opus reduceret, quod posset cum antiquioribus Romanorum extructionibus comparari. Ea operis celeritas in suspicionem haud mediocrem primarios ejus Civitatis induxit. Qua-

propter Augustinus Lendus, Joannes Anguissola, Hieronymus, & Camillus fratres Palavicini, & Joannes Ludovicus Confalonarius, cum consulis ex nobilibus ejus urbis facta conjuratione ipsum Petrum Loyfium Placentiae in secretione ejus camera decimo Septembris, hora quintadecima, an. 1547. jamjam praesens interfecerunt. Ejus rei fama ex Arce veteri, alias Castella, in qua facinus perpetratum erat, in urbem delata populum in arma erexit, ac, quem mortuum agnorat, Ducis liberationem ad Arcem ipsam struxit. Conjurati, cum Ducem, Ducem acclamantis populi voces sedare non possent, suspensum per funem ad fenestram Ducis cadaver ostendunt primum, mox, quo totius populi continuum clamorem citius quiescere facerent, in praecipua demittunt. Tunc ceteris suadaci unus, quo de re alios certiores redderet, ad jam dejectum cadaver descendit, atque illius effigiem diligenter inspicit, illud veri Ducis corpus ceteris affirmavit. De re facta certiores Placentini ad propria redierunt; milites, qui in Civitate erant in usum conglobati, in novam Arcem sese receperunt. Tunc & populi, & mi-

militum timore solati, in quod cum Caesaris convenerant, conjuncti tormento Valcanio faciunt signum. Nec segnius ex Cremona afflatus suffragium: eadem siquidem die, hora licet tardiusculi, nonnulli cum equibus adventi peditum multitudo, siquae altera die citra omnem strepitum optimis cum conditionibus (per decennium enim evactionem levamen civibus concessit) Franciscus Gonzaga pro-Imperator eam urbem pro Caesare recepit. Interim qui in novam Arcem sese receperant milites, eam & alimentis, & omni prorsus carceris defensionis apparatu, à Civibus liber dimissi struendo agmine Parmam profecti sunt. Hoc mali inter plura eo in tumultu passa est civitas, quod Archivi, in quibus ejus urbis cum totius agri dimensionibus scripta servabantur, à quibus impune hucusque dicere non leuait, igni consumpti fuerunt.

Hoc anno, qui observantiali titulo decoratur, Fratres Minores Divae Mariae de Campania locum ad habitandum obtinuerunt. Quo anno etiam Philippus Caroli Imperatoris filius Placentiam venit, cui mira arte elaborata Placentiae effigiem argentum Placentiam Civem obtulere.

An. proximo, qui ex euenobio, quod in Arce nunc includitur, cuncti fuerunt D. Augusti. Canonici Regularis Placentiae in via sua sub ipsius sancti Augustini titulo novam, amplissimamque fundaverunt monasterium.

An. 1549. Palus ex nimio gelu congelatus homines & currus suffocavit.

An. 1555. Christophoro Madraccio Cardinali, ac pro Philippo Austriae Hispaniarum Rege Infanti regente, & Cosimo Medice Florentino Duce interventibus Octavianus Farnesius Caesari reconciliatus maximo cum ejus urbis tripudio Placentiae dominum recuperavit, in Arce tamen Hispanorum praesidio perseverante.

An. 1557. Octavio Principe favente per hereticas pravitates Inquisitorum Placentiae diligentem inquisitione facta carceri triginta haeretici, suspecti vero quamplurimi inventi fuerunt. Horum fuga arrepta tanquam contumaces ac obstricti condemnantur aliqui, reliqui haeretici abjurati ad misericordiam recepti inter pecunientes consummati sunt.

An. 1560. Bernardinus Scotus, patria Sabinus de Manliano, Episcopus Placentini administrationemactus (Cardinalis erat) sedit annis

Anno eodem Margarita Austria Farnesii Octavii Farnesii Placentiae Ducis uxor eo in loco, ubi, quae Citadelles dicebatur, Arx sita erat, mirae magnificientiae Palatium fundari ac extruxit jussit.

An. 1563. Inaudita terrae secitas in agro Placentino fuit; à mense namque Febuario ad medium Octobris, & inde ad finem anni perduravit; id propter omnes sere, & urbis, & agri putei, ac fontes exsiccari sunt visi. Et, quod pejus, frumenti ac leguminum omnium subsecuta est penuria. Ea occasione nonnullorum avarorum facta, eorumque auri sacra famae adco accendi est visa, ut nondum paleas excussi tritici stariis, vel sextarius, aureo nummo venierit. Et cum ob id iussu Principis omnium alimentorum facta fuisset descriptio, & ex deficiendium infidelitate, & ex coninguentium Civium multicoia aviditate tam in Civitate quam in agro vix pro anni dimidio alimenta inventa fuerunt. Id perpendentes, qui rem ita se habere putabant, Civitatis Rectores alio se recte disposuit. Hi igitur, arte haud modico sub usus accepto, non tritici modo, sed & filiginis, ac diversi generis leguminum maximam quantitatem ex Taurinis agris navigio cum veaulent, eos, qui temeracissime prius absconderant frumenta, proferre, ac visas solito vendere citra vim coegerant; factumque est, (ô caeca avaritiae facies)

ut, quod prius aureo nummo vix emi poterat, dimidio post venderetur. Iterata autem alimentorum descriptione tassarum frumenti in Urbe Placentina inventum est, ut per menses quindecim, & ultra, grano proprio abundantissime Civitas suos possit pascere Cives. Emptum granum, quia superfluum inventum est, modo infra notato dispendium fuit.

Et primo, Civibus urbem incolentibus, & in ea liberatis, frumenti sextarios octo millia centum septuaginta tres.

Secundo, ab omni communi separatis functionum Antonii, & Lazari hospitalibus devotis frumenti sextarios centum sexaginta unus.

Terrio, Nobilibus Nicollis civibus forariis frumenti sextarios sexaginta.

Quarto, diversis agri Placentini Communibus frumenti sextarios quingentos quatuaginta tres, filiginis tria millia quinquaginta, foliorum quadringentos triginta sex, & milia centum triginta quatuor.

Quinto, Pistoribus urbis frumenti sextarios quinque millia quatuor.

Sexto, Dominis feudatariis, forariis, frumenti sextarios quingentos.

Neque tam utili onere se immunes clerici passi sunt: nam qui presbyteri vulgo appellantur clerici seculares duo mille quadringenti, claustrales autem mille quadringentes nonaginta quinque libras volentarie numeraverunt, Mendicantibus parum est.

Annus insequens demptis pomis omnium frugum fertilis abundantissimaque hait.

Circa finem ejusdem anni, octavo videlicet Kal. Jan. ad Philippum Hispaniarum Regem eorum minorem avunculam in Hispanias profecturi Herthicus & Rodolphus, Maximiliana Boemorum Regis filia, Placentiam ingrediuntur, atque ab Octavio Duce maximo, cum totius ejus urbis populi tripudio accepti Arenarius Circensibus ludis per triduum honorantur.

ZARDINVS & LILIATA.

ZAR. In his, quae multa quidem, sed enudata nunquam enucleata mihi visa, sub hoc tuo liliato pallio perlegi, hoc unum offendi, quod non, uti reliquae solent urbes, in nobiles, sed in milites, popularesque barbarum cives tuos divisit.

LIL. Factum scies, si hominum ex Socrati sententia in animae & corporis optima temperie, pecudum vero in bono, validoque corporum habitu, nobilitatem sitam cognoveris.

ZAR. Imo, & ex Democratis dictis novi hominum nobilitatem sola in morum bonitate perfixam, sed, qui ea splenduerint, perpaucos agnovi.

LIL. Quin potius hac fulgentes luce quamplures nescuntur ignoti.

ZAR. Enigmata confundor; edisserere (rogo) si ignoti quomodo nesciantur?

LIL. Est nobilitas, quae sola est & unica virtus, est & gentilitas. Priori ignoti duo Nobiles vix tandem noscuntur. Posteriora, quae ex milita, malitiae ortum habet, cultores civis facultatibus emergunt: & haec quidem ex effluo, & utnam hostium tantum, cruore, & publico premio comprobatur. Hinc apud Romanos tot coronatum genera, Civilium, Murarium, Obfidionalium, Navalium, tot militaria dona, Armillae, Hastae, Phaleriae, Torques, Annuli, Statuae, Imágenes, nata sunt, quibus gentilitas nobilitas aspicitur. Apud Carthagenenses tot donabantur annuli, quos interficere praestit. Iberi tot circa sepulchrum erigebantur obelisci, quos ille interfecit ex inimicis.

Apud Scythas in celebri convivio in tantum circumlatam

latum patrem accipere licitum erat, qui hostem occidit. Apud Macedones lex erat, qui nulum hostem interfecisset, capitis cingi in opprobrium ignobilis. Apud Germaniae populos nomen uxorem ducere licebat, qui non prius caput interfecisset hosti ad Regem dedisset. Hanc nobilitatem si à primis uerbis exploremus, ipsam nil aliud, quam roburum improbitatem esse inuenimus, dignitatemque non nisi fecere acquisitionem: nam Adam duos filios habuit, in quibus humana familia bivium fecit, uidelicet in Abel plebis, in Cain Nobilium, qui cum secundum carnem erudela & superbus esset, de more persequens cum, qui secundum spiritum humilis erat, interfecit Abel: sed reparata fuit plebeja familia in Seth tertio Adæ filio. Ipse inquit Cain parricidio fratris primus militie & gentilitas nobilitati initium dedit, confidens in propitius viribus, spretis etiam Dei Opt. Max. & naturæ legibus, primam condidit urbem, constituit Imperium, ac creatos à Deo liberos homines opprimere cepit: donec à illi contempto Dei Iudicio, & corrupta omni carne, premencia libidine inquinati genuerunt Gigantes, *utra famula, aut Scriptura?* hi opprimebant mores, exolentes & latrocinia, & celebrantes nomina sua, imponentes ea regionibus, & urbibus, & montibus, & fluminibus, & uariis, & aquis. Atque hæc sunt illa antiquissima & primæva nobilitatis mania, hæc virtutes, hæc ingenia, quibus in hunc usque diem ipsi ornatur nobilitas, cujus archinectas pater ille gigantum, quos delicit Dominus in diluvio aquarum, uno solo reservato Noe viro iusto in generationibus Seth; qui cum tres essent filii, Sem, Japhet, & Cham, utque illi inaurato post Diluvium sæculo præfectorum gentium exemplo etiam urbes condiderunt, & Regna constituerunt, nobilitas gentilitas existenter artifice, robusta videlicet improbitas, impudentia, potentia, militie, violentia, opprellionis, venationis, luxus, pompæ, & vanitatis, simulque nobilitatis stemmæ, quæ Noe filii huc impetraverunt, & quorum numero Cham, ex quo exterorum esset nequissimus, primus & super omnia Regnadinatorem monarchiam promeruit. Ipse genuit Nembroth, quem Scriptura describit *patriem in terra, & rebusque tenentem civem Domino*. Hic edificavit Babylonem illam magnam & linguarum confusio initium fuit, traditque regnandi disciplinam, nobilitatque gradus, honores, dignitates, officia, imaginisque decrevit. Exinde in plebem leges sancite, introducta servitus, & exactiones, à populo conscripti exercitus, gællaque crudelia bella. Hanc gentilitatem nobilitatem cum his, quæ à millennario statellum, ficasorumque numero famulis militibus tunc dicebantur, Palavicinorum, Scotorum, Landorum, & Arcellorum, Ubertus, Albertus, Franciscus, Ubertinus, Philippus, & Bartholomæus sibi crexerunt.

Quam autem virtutis nobilitatem supra nominavimus ex antiquioribus etiam Scripturis ortum habuisse inuenimus; Jacob namque duodecim filios cum genuisset, quem mortuum iundiu severat, Joseph filium ex servili municipio solenni Aegyptiorum ritu Nobilem ab Pharaone creatum audivit: in ejus enim præcæsum, testamentoque virtutis atque præsentis, posuit Rex annulum in manum ejus, & torquem in collo ejus. Similis præ omnia nobilitandi mos erat apud Persas & Chaldaeos, sicuti de Mardochæo & Daniele legitur. Inde in hanc usque diem hæc encandorum Nobilium confectio permansit apud Reges & Principes, à quibus illi virtute, aliis pecuniis, aliis facinoribus hanc nobilitatem commoverunt: ex nostratibus tales fuerunt, quem Blondus Flavius scribit patrem L. Prætoris, qui fuit Julius Cæsar pater, &

Abello Marisco faciendis armis præfuisse, Dondatus Malvicinus, qui ab Urbano, ejus nominis quarto, Pont. Max. & à Carolo, ejus nominis quarto, Roman. Rege, amplissimis gratias nobilitatus fuit. Franciscus & Antonius fratres ejusdem familie à Joanne-Maria Mediolani Duce Marchiones creati. Albertus, ejus nominis secundus, ex Scotis à Sigismando Imper. Comes calli Arquis, & Vigolen. Franciscus & Joannes fratres ejusdem familie à Joanne-Maria Mediolani Duce alter Vigoleni, alter Agariani Comes facti. Ex Landis, cum nepotibus Manfredus Vallis Tarræ, & Cens à Ludovico Imperat. creatus Dominus nobilitatem posteris suis promeruit. Galvagnus etiam ejusdem familie à Joanne-Maria Mediolani Duce Complani Comitatum promeruit. Ex Angustollis Bernardus à Ludovico Romanorum Rege: talem promeruit nobilitatem. Lancillottus autem, Joannes, & alii hanc pauci ipsius familie à diversis Principibus eandem dignitatem obnuenerunt. Ex Arcellis Philippus, & Bartholomæus una cum Martino, Antonio, & altero Bartholomæo Montiventanæ Comitibus. Ex Nicellorum familia Zaninus, & Bartholomæus. Ex illis de Vezolla Joann. Franciscus, Ex Cornazanis Antonius, & Joannes. Ex Vicedominis Philippus, cujus virtute (Blondus testatur) Parmensis Federici Imper. exercitum urbem suam obsidentem fuderunt, atque fugerunt. Ex Bracioris Lanfrancus, Optus, Jacobus, & Gerardus ab Orhane Imper. Equites, ac milites creati. Ex Palavicinis fuerunt Galvagnus, Manfredusque fratres, multique ejus familie ab diversis Principibus illustres.

ZAR. Justiores igitur prioribus fuere juniores. LIL. Si boni seniores, secunda meliores, tertique, & hujus ætatis quarti, & quinti opem forte dici possent.

ZAR. Hujus nostræ recentioris ætatis sunt-ne, qui in armis potissimum & cæ, & corum familie illustrare sint visi?

LIL. Nicolaus ex Scotis Equestris Ordinis Venetis militans, & ejusdem nominis ipse ex Paulo fratre nepos equitum Ducatum rector, Cæsar Francorum equitum hæc mediocri opinio Ductor, Albertus, & Troilus fratres, & horum ex Alexandro fratre nepos Læcretius Venetorum Turmarum Duces egregii, Carolusque peditem Ducatum Ductor. Ex Landis Claudius cum equitum, tum peditem Cæsarum totum Dux egregius, & qui de illo optime merentes morte præventus maxillimos reliquit, Manfredus junior. Ex Angustollis uno tantum nevo notatus Joannes, & domi, & foris insignis. Ex Nicellis Joannes pater, Albertusque filius; hic in Gallia pro Pontifice Maximo, ille pro Cæsare in Germania contra hereticos pugnavit vitam reliquit. Petrus Franciscus, & ipse Nicellus, peditem Ductor optimus. Claruerunt Antonius Mentanus, & cum aliis medicis nobilitatis Venturi Gazius peditem Duces illusterrimi, ac Antonius Moricellus, Joanneque Antonius Quajalegus.

ZAR. At qui noscuntur ignoti adhuc mihi sapient.

LIL. Nobilitatibus qui negotiis infundant ignoti primum despectuque videntur, mox, & ante aliquando, & post mortem clarioris, illustriorisque videntur emergere: exemplo sunt Theobaldus Vicedomes, qui ob ejus meritis etiam ab ipse Pontifex Maximus creatus, Gregorius, ejus nominis decimus, vocatus est.

Vicedominus de Vicedominis Aquilegensis Patriarcha, & Cardinalis.

Petrus Dianus Cardinalis.

Ottobonus Robertus Episcopus Patavinus, mox Patriarcha Aquilegensis.

Gerardus à Porta Episcopus Potentinus à Calixto Pont. Max. an. 1119. Sanctorum catalogo adscriptus.

Addé Dominam, Placentinum, Podonem, Guidonem Arduinum, Grimenium à Porta, Vicodominum de Cossadocha, Fulconem, Aggidium, Philippum Fulgofium, Albericum Vicodominum, Ugocem de Pilotis, Bernardum de Carro, & Rugerium de Gazis, omnes, & Placentinos, & Episcopos Placentinos.

Nec silentio operiendi sunt hujus ætatis viri Camillus Mentuatus Episcopus Satrianus, Fabius Cupellatus Episcopus Lacedemonensis, Cornelius Mallus Archiepiscopus Bitonicus, & Julius Magnus Episcopus Calvensis, omnibus (circa offensam) prioris temporis Ecclesie Prælati merito comparandi.

CLARERVNT ET IN IVRE FORI

EX ANTIQVARIORIBVS.

T. TYNCHA Orator, cujus meminit Cicero in *Bruto*, & *pro Mærenæ*, Placentinus, & Pileus Bagarotus glossatores, Bagarotus de Bagarottis, Philippus Caxolla, Lazarus à Porta, Mattheus, Albertus, & Antonius de Rupalta, Apollonius Blancus, Gulielmus de Saliceto, Albertus de Ferraris, Antonius Dominicus Melingerra, Bartholomæus Baraterius, & Joan. Franciscus Ponzenibus. Horum omnium haud spernenda scripta aliqua inveniuntur. Nec minoris considerationis fuerunt, tantque, qui eis successerunt, Daniel Vigiſinus, ejusque filii Julius, & Alexander, Alexander Ruinagis, Joannes Cigalla, Joan. Franciscus Maruffis, Bernabus à Putco, Julius Cupellatus, & qui adhuc superſunt Dandefus Filiodorus, Joseph Zanardus, Joan. Baptista Ponzenibus, Gabriel Bonabarillus, Petrus Franciscus Mancalolla, Franciscus Baraterius, Marcelus Marzianus, Federicus, & Christophorus Scotti, Albertus de Vis, Petrus Antonius Anguissola, & Petrus Antonius Petra, ac Hieronymus Mentuatus.

IN ARTIBVS, ET MEDICINA

CLARERVNT.

Georgius Valla, Gulielmus de Saliceto, Albertus de Salis, Lazarus Dilaras, Petrus Antonius Rusticus, Joannes Cremaſcus, Petrus Antonius, & Aconinus fratres de Falsois, Jacobus Mentuatus, & qui suis se operibus laudant, nunc viventes.

ZAR. Ex qui seculo abdicarent se cunctis nam splendoris quid tibi afferre poterunt?

LIL. Imo, duplici enim gloria, domi videlicet & foris, me exornare contendunt.

ZAR. Omnes-ne? an pauci?

LIL. Omnes quidem minime, cum haud desint, qui fuissent fausto calcant, & qui medio ostenduntur digito; verum non desunt, qui, & me, & eorum familias, sedatis suis leucrationibus illustrant.

ZAR. Nam qui Regularium titulo insigniuntur Canonici possunt-ne Galatæm Thetideamque amare?

LIL. Etiam, altera enim alteri confert stante requilibrio.

ZAR. Nobilium Xenodochium apud nos hoc ærenobium dicitur.

LIL. Et Nobilium, & popularium modo literis moribusque medicorum oritur, nec Cesio habitor, adolescentem tutissimum est asylum.

ZAR. Quid tibi decoris linasti ista stulerunt?

LIL. Hoc mihi honoris ex his agnosco, quod

A ex urbanis nobilioribusque familiis excerptos Polemones quamplures reddiderunt. Ex Scotti Jacobum Antonium Abbatem, ac predicatorum eorum, qui & Placentini Monasterii preuentus haud mediocriter adauxit, & nonnullorum Monasteriorum adoptione gavius est. Post hunc ejusdem familiae Cornelium Archangelum, Gasparum, & Petrum tam regimine, quam concionibus apertissime effecerunt.

B Ex Nicellorum domo Aurelium, qui ejus confortii decies, & amplius, Rectorem generalem egit, & Albam (Rochetum vocant) in ejus Imperatoris coronatione Federico porrexit: alterumque ejusdem nominis haud adspiciendum Prælatum. Ex antiquissimis Bardi Comitibus Galdimum habuit, qui Rector quinquies cum fuisset, Lateranensemque canoniam recuperasset, quam Tremintanam vocant, Diomedem Insulam acquisivit. Ex Confalonieriis Gabrielem Abbatem, ac Viſtatorum, cum Timotheo divini verbi concionatore. Ex Landorum familia Theodolum Prælatum, Valerianumque predictorem. Ex Arcelli Hieronymum, & Desdatum Abbatem, ac predicatorum eorum. Ex Vicodominis Gabrielem, & Bartholomæum Abbatem, & generales Rectores. Ex Barateriis fuit Leonardus. Ex Malapini Petrus Abbas: & Adeodatus Abbas fuit ex eis de Putco. Ex Ardicionibus, aliis Calvis, fuerunt Joannes Poeti, & Gabriel predicator, Abbatesque ipsi regimini. Fuit & inter ceteros famosissimus ille Calistus Farnarius, qui ob singularem doctrinam, dicendumque facundiam, totius Italiae contra hæreticos Inquisitionis officium promeruit. Hunc facundia non impar, regimine prædatorum, fidei sequitur Theodolus Bursi. Nec desunt quamplures alii ejus professionis utraque sufficientia polientes; inter quos eminet Marcus Antonius ille Bagarotus, qui his Rectorem generalem egit, totiusque Viſtator, novi ac amplissimi Monasterii Placentini fundator & erector fuit, atque per senos duodecim illud jam regens adolescentem multitudinem ad ejus religionis habuam, cum receperit Mercenariam taliter se exhibuit, ut Canonici esse non desint.

ZAR. Nigrioris amicali Monachi quid tibi claritatis conferre valuerunt?

LIL. Ex horum agro amictu, morificataque conversatione optimus, suavissimulque semper exhalat odor sanctitatis: nam ex horum classe fuerunt Petrus de Vegis Monasterii Placentini reformatore, Ildorus Scotticatus, Andreas Fontana, Michael de Gazis, Hieronymus de Rebusſis, Marcus Zellinus, Zacharias, & Bernardus de Bagarottis, Thomas de Guadagnabemio, Paulus de Cigallis, Hieronymus Licacovras, Thomas, & Antonius de Rupalta, omnes quidem Abbates, Ildorus autem, & Hieronymus præfuerunt omnibus.

ZAR. Odiosi tamen civibus.

LIL. Quis melior vicini fegit.

ZAR. Franciscani centrales tui nam & ipsi quid splendoris tibi attulerunt?

LIL. Neque tertii, neque quarti doctrinis pollem, concionandique, ac docendi gratia civis meos hominibus videntur.

ZAR. Ex iis emerſerunt-ne aliqui?

LIL. Etiam plures: nam Paulus Barianus, Jacobus Roncharollus, Augullinus Macerata, Aloysius Aghinonius, Hieronymus Rubicus, & Hieronius, omnes Aratum, & Theologiae Professores celeberrimi evaserunt. Nec eis cedere videntur, qui adhuc haud sine honore vitam ducunt, Cornelius Martinus Archiepiscopus Bitonicus, Julius Magnus Episcopus Calvenſis, Lucas Anguissola Regens Bononiensis, ac Hieronymus Medicus

P 2 divi-

divinarum Literarum civibus meis interpres, cum / A
Mauricio Cereolo, & Modello Bonadeo Sacra
Theologiae Professoribus.

ZAR. Qui Divi Augustini Heremite dicuntur
quid tecum habent, habueruntve honores?

LAL. Calluerunt literas priores, moreque coluerunt.
Nec ingenuitate laborant Moderni: nam Joannes
de Suzzano eorum Canonicus fundator inter omnes
sui temporis literarum cultores celeberrimus est ha-
bitus. Claruerunt post eum Joannes & Medius capiti-
bus, Lactantius Marcolinus, Apollinaris, Am-
brosiusque utraque scientia pollentes. Est & Philip-
pus pro Divo habitus: superfluit etiam Benedectus,
Petrus, & Cornelius suis virtutibus de se optime lo-
quentes.

ZAR. De Dominicis aucto, sed non a civibus
audire.

LAL. Quamobrem?

ZAR. De eis obloquuntur.

LAL. A puro pura defluit aqua, sed quid eis ob-
ijcitur?

ZAR. Pomarius Hercules illos asserentes torve
intueri videtur.

LAL. Omnes-ne?

ZAR. Quamplures.

LAL. Que pars amabilis, aegris oculis ac lip-
pis lux est odiosa.

ZAR. Inquire, accire, subtiliusque scrutare quam
liceat, & quod absurdum a quibaidam Malvanum
a secretis se habere dicitur.

LAL. Qui curari negligit agrotus Medicum odit,
abhorretque pharmacum. Sed quid cum ceteris,
qui Malvano utitur Haereticum Inquisitor?

ZAR. Amosus idem unaque omnibus ejus fami-
liae cum sit, ultra crepidam considerans vulgus pa-
res putat omnes. Sed habuerunt, habent-ne, & si
suos illustres?

LAL. Habuerunt, habentque nonnullos, pluri-
mosque habuissent, nisi hinc literarum acquirenda-
rum labor, hinc, quae non habet unde suum pau-
peris pascat, amorem nobilium adolescentum ab
eorum coetu amicos arceret.

ZAR. Vixne forte utuntur ad ipsas literas acqui-
rendas, docendisque?

LAL. Utique cum suis compendiosis, quibus,
vim licet appellent, grata est via ista, ceteros libe-
re docent.

ZAR. Extraneos etiam suis in Gymnasiis admit-
tunt?

LAL. Imo, & citra coactionem mercedem semper
(ut dici solet) in cymna domo aliquis.

ZAR. Quas a praesentibus, docentve literas?

LAL. Et cetera, quas liberales vocare solentur,
Artem, & Divinarum rerum Theoremata.

ZAR. Cercopum cursum mihi describere videris,
perarduum quippe est eorum negotium.

LAL. Sed nil nisi ardens vincunt: per haec namque
ex Zilana domo Americus ille, & doctus, &
morem sanctitate insignis, ad totius ejus religionis
apicem, generalitatemque adfocendit. Paulus insuper,
& ipse Piacentinus, totius Reformatorum conven-
tuum congregations generalis Vicarius evasit; Tho-
mas Radinus Theodiscus violentis literarum manibus
ad sacri Palatii ingreditur pervenit; Vincennius
a Villa Regens Bononiensis; Vincennius Barate-
rius, Marcus Roncavallus, Nicolaus, & ejus ex
fratre nepos, Thomas Ripalta, cum Angelo Gi-
bellino, Dominico Luchello, ac Joseph Orabono
Theologi omnes celebrationis dignissime erant.
Nec sumo aliquo obtubulari potest fumus ille Ber-
tholomaeus Armille Auctor, & compendiosior
in Divi Pauli, & canonica Epistola expositio-
nis auctor, qui cum divini verbi concionatore,
& Haereticum inquisitorem dux epistae, nonnullis
etiam poemata post se reliquit. Nec horum in-

ferior judicandus est, qui totius Apuliae ac Ca-
labriae contra haereticam pravitatem Commissarius
Apostolicum nunc agit, Valerius Malvincius.

DE VNIVERSITATE SCIENTIARVM, ET STUDIO CIVITATIS PLACENTINAE.

ZAR. Cum sub pallio tuo legimus omnium bo-
narum artium studium in te aliis floruisse, de ro-
clariis fieri cupio quo tempore, quibusve sub Do-
ctoribus hujusmodi in te floruerint Gymnasia.

LAL. Nono supra millesimum anno ab Othone,
ejus nominis tertio, Romanorum Rege favoribus
sulta omnium scientiarum studium florere cepi. Quo
tempore etiam Rugerius acutissimus legum inter-
pres ius mecum profitebatur: ac armorum trepi-
tibus per aliquos annos intermissa quadragesimo le-
cundo supra millesimum ducentum Innocen-
tium, ejus nominis quarti, privilegio eadem studia
reputata fuerunt. Anno autem millesimo trecentis-
mo nonagesimo octavo per Joannem Galeatium Vice-
comitis Mediolani Ducis primi Diploma tam O-
thonis, quam Innocentii gratiae ac immunitatis
restauratae, auctorque fuerunt, atque studium ter-
tio in me erectum, imo erectum cum fuerit, qui
bonas artes profiteri, docereque videbantur, Do-
ctoribus, atque Lectoribus de stipendiis provisorum
fuit, ut infra:

Nam Philippo de Bergis Professori Theologo
pro lectione Theologica singulo mense assignatum
fuit stipendium librarum sex, solidorum tredecim,
& denariorum quatuor, videlicet l. 6. f. 13. d. 4.
Francisco de Gilis pro lectione De-
cretorum l. 13. f. 6. d.

Francisco de Castilione pro eadem
lectione l. 8. f. d.

Qualtrino de Tatis legenti Decre-
tales ordinarie l. 26. f. 3. d.

Ambrosio de Ferendis legenti ut
supra l. 5. f. 6. d.

D Thaddeo de Vicomercato legenti
Decretales extraordinarie l. 33. f. 6. d.

Antonio de Tuffignano legenti De-
cretales ut supra l. 26. f. 13. d.

Bellano de Strata legenti Sextum
& Clementinas ordinarie l. 10. f. 13. d.

Leonardo de Gratia legenti ut supra
ordinarie l. 5. f. 6. d.

Rodulpho de Vellare legenti ut su-
pra extraordinarie l. 5. f. 6. d.

Joanni de Cicadis legenti ut supra
extraordinarie l. 8. f. d.

E Baldo de Perasio legenti Codicem
ordinarie l. 164. f. d.

Christophoro de Castilione legen-
ti Codicem ut supra l. 53. f. d.

Christophoro de Mcletis legenti
Codicem extraordinarie l. 53. f. d.

Raphaeli de Fulgossini legenti Codicem
extraordinarie l. 26. f. d.

Signorino de Homedis legenti In-
fortiatum ordinarie l. 40. f. d.

Jacobo de Jolans legenti ut supra l. 66. f. d.

Ambrosio de Bocilis legenti Infor-
tatum extraordinarie l. 13. f. d.

Mapheolo de Serregno legenti ut
supra l. 8. f. d.

F Columbo de Bobio legenti ut su-
pra l. 8. f. d.

Raphaeli de Raimundis legenti ut
supra l. 13. f. 6. d. 8.

Hinaldo de Sicleris legenti ff. ver. l. 8. f. d.

Joanni de Anguissolani legenti ut su-
pra l. 4. f. d.

Petro de Nicellis legenti ut su-
pra l. 4. f. d.

Anto-

Antonio de Barsterna legenti ut
supra 1. 4. f. d.
Gasparino de Capomibus legenti ut
supra 1. 4. f. d.
Georgio de Pinarollo legenti
Digest. vet. extraordinarie 1. 4. f. d.
Tudico de Fufaris legenti ut su-
pra 1. 4. f. d.
Gabrieli de Arcellis legenti ut su-
pra 1. 4. f. d.
Uberto de Sicilia legenti ut supra 1. 4. f. d.
Joanni de Vantio legenti ut supra 1. 4. f. d.
Bartholomeo de Lando legenti
ut supra 1. 4. f. d.
Comiti de Olesaria legenti ut supra 1. 4. f. d.
Baptiste de Jacob legenti ut supra 1. 10. f. 13. d. 4.
Petro de Sarsis legenti Infortia-
tura 1. 13. f. 8. d. 8.
Robio de Peruffo legenti ut supra 1. 66. f. d.
Martilio de Sancta Sophia legen-
ti Physicam ordinarie compu-
tata pensione domus 1. 170. f. 6. d. 8.
Lanico de Saritana legenti Pra-
cticam ordinarie 1. 26. f. 13. d. 4.
Antonio Cerinifono legenti Phys-
icam ordinarie 1. 13. f. 6. d. 8.
Jacobio de Martignonis legenti
Physicam extraordinarie 1. 6. f. 13. d. 4.
Sepliano de Sorengo legenti ut
supra 1. 6. f. d.
Matthaeo de Vitadino legenti ut
supra 1. 4. f. d.
Joanni Francisco de Balbis legen-
ti ut supra 1. 4. f. d.
Luchino de Petra Sancta legenti
ut supra 1. 17. f. 6. d. 8.
Uberto de Suis legenti ut supra 1. 4. f. d.
Danieli de Sancta Sophia legenti
ut supra 1. 16. f. d.
Joanni de Colis legenti ut supra 1. 4. f. d.
Berino de Cremona legenti ut su-
pra 1. 4. f. d.
Gulielmo de Ponte Coronio leg-
enti ut supra 1. 11. f. d.
Francisco de Strapaciatia legenti
Practicam 1. 13. f. 6. d. 8.
Luchino de Bellicellis legenti ut
supra 1. 6. f. 13. d. 4.
Bernardo de Magnanis legenti
Practicam extraordinarie 1. 8. f. d.
Blasio de Parma legenti Philoso-
phiam Moralem, Naturalem,
& Astrologiam 1. 26. f. 13. d. 4.
Joanni de Cachelonia legenti As-
talogiam 1. 13. f. d.
Blasio de Ponte Coronio legenti
Philosophiam Aristotelis 1. 8. f. d.
Ugoni de Senis legenti Philoso-
phiam Aristotelis ut supra 1. 6. f. 13. d. 4.
Bettino de Bisceffis legenti ut supra 1. 6. f. 13. d. 4.
Joanni de Cerasona legenti aucto-
res 1. 17. f. 6. d. 8.
Philippo de Rhegio legenti Dan-
tem & auctores 1. 5. f. 6. d. 8.
Francisco de Crispis legenti Astro-
logiam 1. 6. f. 13. d. 4.
Joanni de Pelegrino legenti Pra-
cticam 1. 4. f. d.
Antonio de Abbatibus legenti ut
supra 1. 4. f. d.
Antonio de Restis legenti Physi-
cam 1. 4. f. d.
Stephano de Ofina legenti ut supra 1. 4. f. d.
Joanni de Cypro legenti ut supra 1. 8. f. d.
Joanni de Bonellis, & Ambrosio

A de Monte generalibus bidellis
studiis 1. 8. f. 6. d. 9.
Joanni de Mirandula olim Artista-
rum & Medicorum pro lectu-
ra Senecae 1. 4. f. d.
Joanni de Cremona Doctori
Grammaticae, Logice, Rhe-
torice, & Philosophiae 1. 17. f. 6. d. 8.
Gulielmo de Ponte Coronio leg-
enti Chirurgiam 1. 11. f. d.
Antonio de Curte legenti Noes-
tism 1. 8. f. d.
Horum laboribus diversis annis, & temporibus
talibus subministrabantur stipendia.
ZAR. At nunc literarum studia videntur Cives.
LIL. Et Juno, & Venus, est in causa, Marique
gloriosus.
ZAR. Sunt-ne falcem aliqui in praecorum stu-
diorum vestigia?
LIL. Solos apud Dominicanos bonarum artium
vestigia tantillum remanent: semper enim & com-
professores, & ex proposito citra (ut jam diximus)
lucrum fugiendam aviditatem extraneos instruendo
eorum Gymnasia omnibus potuerunt.
ZAR. Audivi illos, & nunc idem facere, sed
qui, quovis doctam explosant non habeo.
LIL. Thomas, & Dominicus, hic Luchefius,
ille Ripales, singuli duas lectiones Philosophiae
videlicet, & Logice alius, tertiam vero Theo-
logiae alter, alter Philosophiae suae Calculatiae de-
clarat.
ZAR. Lintatos etiam Canonicos intellexi bujuf-
modi palatrum subtile.
LIL. A certis annis belle ceperunt, sed lutum,
nisi tundatur, non fit urceus.
ZAR. Et inter Cives sunt-ne priora Gymnasia
aliqua vestigia?
LIL. Equidem, sed corruges, imo erosae sic,
ut corrupta videantur, & Fascibus de Via Militari
legenti nemque libere doceant, Hieronymo
Medici Minoriano pro sacra lectione libere centum
tantum fegalo anno numerantur, tertius pro lec-
tura Ciceronianis Antonius Bandinellus Lucensis
singulis annis recipit aureos nummos ducentos tri-
ginta.

DE CIVIVM DIGNITATIBVS.

ZAR. Cum tot dignitatum gradus inter cives
tuos sub pallio legerim, à quibus in eos, haec nobi-
lissimum genera primo emanant scire exopta-
rem.
LIL. Cum superato, ac cum uxore, & filius in
Gallias transiit Desiderio Longobardorum Re-
ge, Carolus cognomento Magnus Placentiam veni-
it, accitis, qui pro Ecclesia Longobardis resiste-
rant, nobilioribus Placentinis, alios Marchiones,
alios Comites, alios Vicecomites, alios Valvaso-
res, alios autem milites, & quoddam vexillarios
creavit. Marchiones antiqui sunt Palavicini, &
Malaspinae, posteriores autem Fontanensis; sique
dividuntur in Malvicinos, Arcellos, Zagnos, de
Pavarano, de Antiquo, de Rocha, de Taleria,
de Paveris, de Banduchis, de Gravonibus, de
Prasafilia, de Pochsterra, & de Strineta.
Sunt & Comites, quorum antiquiores familiae
fuerunt illi de Vidala, de Berdo, de Montecu-
cho, de Bonifacio, qui omnes una domus, una-
que familia, unam portantem insignem, illi de
Montecuccho excoepit, qui Aquilam superaddide-
runt. Sunt & Comites de Mirabello à Comitibus de
Lumello descendentes, & Comites de Ruvigioio.
Comites Palatini sunt ex Vicedominis, quorum
domus continet Gassios, Bosios, Colladachas,
Roncharellas, Clericos, Occhidibovos, & de
Sarezio.

Comites moderniores sunt ex Scotia, Landis, Anguissalis, Arcellus, de Vezolla, de Todischis, & Vernes.

Capitanei sunt ex illis de Carrio, de Valdeclema, & de Veggio, atque de Iomana.

Vallores sunt nobiles de Castro novo.

Militares domus sunt (ut jam diximus) Fontanensis, Fulgoini, Anguissalis, Specini, Saginobeni, Dulcinii, Carrii, Confanonerii, Vicecomitis, Cagnoli, Vidali, Vicecomites, Palaftrelli, de Presbytero, Lacacervi, Stricci, Sardi, Bracfortes, Valudoni, de Porta, Filiodoni, Ronchoveteri, Mazzaforti, & Scoti, atque Landi, Landorini familia in se amplectitur Ruzientes, Vulpes, Zanardos, Cicerubinos, Vincianos, Guchinos, Lamoneas, Barbarossas, Ferrarios, de sancto Damiano, de Cencenaro, de Fabrica, de Salla, de Gravago, Bussos, & Marzanos.

ZAR. Et unde horum nomina dignitatum traxerunt originem?

LAL. Ab officiis primam, mox in feudum transiit: sed ne ex arena (ut dici solet) funiculum nebere videamus, ex Alciato nota, feudum binavolum, liberumque rei in mobilis, vel acquilientis esse concessionem, cum utin dominus translatione, sub fideiitate, servitutumque honorum exhibitione, recta proprietate. Feudorum aliud Regale, ut Marches, Ducatus, Comitatus, & id genus: aliud non Regale, ut quod ab inferioribus a Principe recognoscitur, vel si a Rege confertur, est tamen extra dignitatem.

Secunda sectio est, quod feudorum aliud nobile, aliud ignobile. Nobile est, quod possitorem suum nobilitat, vel cum, qui prius erat, nobilem ostendit. Ignobile est, quod a minimis Valloresibus, vel etiam a plebe pagani, id est, privati, in feudum conceditur, quod aliter Burgense nominatur.

Tercia erit, quod feudorum aliud rectum & purum, aliud improprium & unpurum.

Quarta feudorum aliud reale, aliud personale.

Quinta feudorum aliud ecclesiasticum, aliud seculari.

Sexta feudorum aliud masculinum, aliud femininum.

Septima feudorum aliud antiquum, seu paternum, aliud novum.

Octava feudum paternum aliud ab antiquis cognitis, aliud a patre acquisitum. Cetera feudorum sectiones ad has reduci possunt; quare res utem in feudum dari possunt.

Nota, quod quae non sunt in commercio, ut sunt res sacre religiose, atque publicis usibus dicte, & breviter quae alienari non possunt, in feudum neque dari possunt.

Quae autem commerciales sunt in feudum optime dari possunt, siveque in quadruplici differentia, sed quaedam soli, id est, terre, quaedam solo adherentes, quaedam immobiles, & quaedam sunt mobiles, quae nunquam dantur in feudum, quia rectum dominium non potest remanere apud dominum, quae consumitur usui.

QUI FEUDVM DARE, VEL CONFERRE, VEL ACCIPERE POSSUNT.

Solus Romanus Princeps feuda Regalia, ut sunt Ducatus, Marchionatus, Comitatus, & id genus confert, c. 1. tit. de feudo March. Vassalli autem huiusmodi dignitatum sunt Duxes, Marchiones, Comes, &c. c. 1. qui fei Dux, & illi secundum feudalia placita Capitanei regni proprie nominantur.

Ducis originem ab exercitu Romani Ducibus emanasse putamus, quos ab Romani Imperii Principibus territorii donatos esse verisimile est, & tamen ab eis recognoscant.

A Comitum originem Germanorum moribus ortam fuisse scribit Cornelius Tacitus in libello de Germania, apud Priusque usum fuisse receptum, ut cuilibet Principi, seu Duci exercitus duodecim Comites assignarentur, ideo dictos, quia comitarentur eos, & a Ducum latere non discederent.

Marchionum nomen est Gothicum a *Marchia* barbaris interpretatione, sive (ut alii placet) Marchionum quasi Margrathonum origo in limitaneos Praepositos sive Daces referenda: nam Margrathi dicti sunt, qui limitibus, quos vulgo *Marches* Germani appellant, graphii, id est, Praepositi fuerunt, ut ex L. in nomine Ducum C. de Praefecto Praet.

B Afric. Romanos olim limites Imperii statuisse, in quibus adversus Barbaros, hoc est, hostes excubias habebant, quorum milites, qui in limitibus militarent, limitarios appellabant, & inde & limitanei fundi, & limiticopi, l. 1. l. Agror. Horum Daces limitaneos, vide Alciatum C. de feud. limitari. l. 1. in l. viris spectabiles. C. de divers. offic. & appari. l. 12. Et unico Lampreidii loco, in *Alexandro Severo*, etiam docetur, qui se habet: *Sala, quae de hostibus capta fuit, limitanei Dacibus & militibus concessa, ita, ut eorum esset, si heredes eorum molerentur, nec unquam ad privatos pervenerent, datus eis attentus militatus, si etiam sua rura defenderent.*

C Aliqua (ut diximus) sunt feuda Regalia, quae absolutam & prerogativam nobilitatem habent, quorum participes tantummodo sunt regni Capitanei. Alii sunt non Regalia, sive a Principibus Romanis, sive a regni Capitaneis concedantur, quae non quidem prerogativam, ut illa, sed consensum quandam nobilitatem exhibent, veluti Baronum, & aliorum, qui melioris sui nobilitatem, qui ipsi sub se habent vassallos nobiles. Porro, qui a Valloresibus maioribus, ut a Baronibus, & consensu Nobilibus feuda accipiunt; sunt quidem & ipsi Nobiles, sed mediocri nominis, quos minores Vallores nominamus, qui & ipsi feuda conferunt, & sub istis sunt private personae Pagani, & Cives, qui in plebe paulo nominatiores sunt. Haec Uldericus Zalus in *feudali*, ex quibus quid Dux, quid Marchio, quid Comes, & quid Vallores sit, & unde illi nomina duxerit originem facillime perspectum habemus.

DE ECCLESIASTICIS DIGNITATIBVS.

ZAR. Et in ecclesiasticis sunt-ne & tibi dignitates?

E LAL. Sunt, & utinam qualis petella, tale & operculum foret: est Comitatu Palatino optima cum jurisdictione fulgens Episcoporum dignitas, sunt Regularium Abbatum, ut infra.

DE ABBATIBVS MONACHORVM CIVITATIS PLACENTIAE.

Abbatibus sancti Savini Ordinis sancti Benedicti sub se habet Prioratus infra notandos, videlicet sanctae Victoriae, sanctae Trinitatis, sancti Ambrosii, sancti Salvatoris, sancti Bartholomaei de Zegio, & ecclesiae sancti Savini de Carrio, sancti Savini de Renapello, sanctae Mariae de Tavernago, sancti Stephani de Fubano, sancti Savini de Fontana Pradolae, sancti Nicolai ultra Trebium, sancti Petri de Paderna, sancti Columbandi de Lucrefco, sancti Columbandi de Maricellis, & Hospitalis sancti Savini, sancti Salvatoris, & sanctae Victoriae. Hujus Abbatum titulus cum proventibus in commendam transit: ecclesiam cum optime provisam mens habent, qui Hieronymus Divi Hieronymi titulo gloriantur.

Abbatia sancti Sixti Ordinis Divi Benedicti; ubi habent Monachi nigri congregationis sanctae Iustinae, habet sub se ecclesiam sanctae Mariae in

Bur-

Borgheto, & hospitale ipsius ecclesiae, & sancti Macharii, villae de Codirebia; habentque iurisdictionem in castro novo in fuscibus Abbatibus Cremonensis agri, & montis Clemenis Parmensis agri.

Abbatia sancti Sepulchri Ordinis sancti Benedicti, ubi habitant Monachi Montis Oliveti, sub se habent hospitale sancti Sepulchri appellatam.

Abbatia sancti Marci, alias sancti Benedicti Ordinis Vallis Umbrosae, erat Canonicorum Regularium, & qui in aere inclusum est monasterium sub titulo Divi Augustini, per ipsos Canonicos sollemnissimum aliud monasterium erectum est.

DE ABBATIIS IN AGRO PLACENTINO EXISTENTIBUS.

Abbatia monasterii de Moximo Ordinis sancti Benedicti sub se Vassallos, vassalque quamplures habet.

Abbatia monasterii de Tolla Ordinis sancti Benedicti sub se, & castra, & villas habet de Mistrano iuxta castrum Arquatum, & sancti Dalmatii in Civitate duos Prioratus habet.

Abbatia monasterii Columbat Ordinis Cisterciensis, quae est prope Florentinolum, habet sub se Abbatem Pontis Trebiae, seu Quarticellae, Abbatem Fontane frigidae agri Parmensis, Abbatem sancti Martini de Bocis ejusdem agri, & Abbatem Bronzoli in paludibus Ventiarum. Monasteria autem Monialium in diversis locis nunc decem, videlicet Monasterium celestium Venetum, Monasterium sanctae Margaritae in paludibus Venetarum, Monasterium sancti Joannis de Papa Cremonae, Monasterium Pictolarum, sive sanctae Mariae ad tres passus agri Placentiae, Monasterium de Nazareth, & Monasterium de Gallica extra Placentiam, Monasterium Monialium castris Arquati, Monasterium Burgi sancti Donini, Monasterium sanctae Mariae novae, extra Mutinam versus montes, Monasterium aliud Misericordiae extra Mutinam versus Padum, & habet Monasterium ibidem, quod dicitur de Porta.

Abbatia Monasterii Pontis Trebiae, seu Quarticellae Ordinis Cisterciensis, est intra confinia Civitatis Placentiae, vulgo *la Faltre*, & est sub Abbatia Columbat.

PRIORATVS, SIVE MONASTERIA EXEMPTA AGRI ET EPISCOPATVS PLACENTINI.

Monasterium de Travazano.
Monasterium de Riccollo.
Monasterium de Carpadasco.
Monasterium de Gravago.
Monasterium de Mistrano.

MONASTERIA MONIALIVM INTRA VRBEM PLACENTIAE.

Monasterium sancti Sivi Ordinis sancti Benedicti.
Monasterium sancti Hieronymi Ordinis sancti Beni dicti.

Monasterium sancti Franchi Ordinis Cisterciensis.

Monasterium sancti Raymundi Ordinis Cisterciensis.

Monasterium sancti Bernardi Ordinis Cisterciensis.

Monasterium sancti Barnabe Ordinis sancti Augustini.

Monasterium sancti Bartholomaei Ordinis sancti Augustini, & sub cura Fratrum Praedicatorum.

Monasterium Nivis Ordinis sancti Augustini.

Monasterium Annuntiatae Ordinis sancti Augustini.

Monasterium sanctae Clarae Ordinis Minorum.

Monasterium sanctae Mariae Magdalene Ordinis Minorum.

Monasterium Vallis Viridis Ordinis Minorum Amadecorum.

RELIGIOSORVM MENDICANTIVM CONVENTVS, ET ECCLESIAE.

Conventus sancti Joan. Baptiste in cumilibus, ubi habitant Fratres Dominicani, seu Ordines Praedicatorum.

Conventus, & ecclesia sancti Francisci, ubi habitant Fratres Franciscani, seu Ordinis Minorum Conventuales.

Conventus, & ecclesia sancti Laurentii, ubi habitant Fratres Augustiniani, dicti Heremites.

Conventus, & ecclesia sanctae Mariae Carmelitae, ubi habitant Carmelites.

Conventus, & ecclesia sanctae Annae, ubi habitant Fratres Servitae Conventuales.

Conventus, & ecclesia Divae Mariae de Campania, ubi habitant Fratres Minores in. de observantia.

Conventus, & ecclesia S. Mariae gratiarum de plates, ubi habitant Fratres Servitae reformati.

Conventus, & ecclesia S. Bernardini, ubi habitant Fratres Minorae de Amodeis.

Conventus, & ecclesia sancti Bartholomaei, ubi habitant Fratres Jesuiti.

Conventus, & ecclesia Spiritus Sancti, ubi habitant Fratres Humiliati.

EXTRA PLACENTIAM.

In castro Arquato conventus, & ecclesia sancti Francisci, ubi habitant Fratres Minores de observantia.

In Curte Majori conventus, & ecclesia sancti Francisci, ubi habitant Fratres Minores de observantia.

In Florentiola, ecclesia sanctae Mariae gratiarum, ubi Fratres Dominicani habitant.

In eodem loco ecclesia sancti Francisci, ubi habitant Fratres Minores de observantia.

In Burgo vallis Tarrì conventus, & conventus sancti Dominici, ubi habitant Fratres Ordinis Praedicatorum.

In eodem loco ecclesia sancti Augustini, ubi habitant Fratres Augustiniani Heremites.

In castro sancto Joanne ecclesia, & conventus sancti Rochi, ubi habitant Fratres Servitae reformati.

In eodem loco ecclesia sancti Francisci, ubi habitant Fratres Minores de observantia.

In Burgo novo conventus, & ecclesia sancti Francisci, ubi habitant Fratres Minores de observantia.

DE ECCLESIIS SACERDOTVM, SEV CLERICORVM, SECVLARIVM, RORVMQUE DIGNITATIBVS.

Ecclesia cathedralis, quae titulo Assumptionis beatae Mariae insignitur, habet corpora sanctorum, Justinae virginis & martyris, caput sancti Cypriani martyris, corpora sanctorum Arthemii, & Candace uxoris, ac Paulinae filiae martyrum. Habet cum Episcopo honorabile collegium, videlicet Archiepiscopum, Praepositum, & Vicedominum, Canonicos decem & novem, Praebendarios autem, seu Mansionarios, duodeviginti.

Ecclesia sancti Antonini est secunda post cathedralem, habetque cum collegio Praepositum, Canonicos quatuordecim, Mansionarios, seu Praebendarios decem & septem, corpora sanctorum Antonini, Victoris Episcopi primi Civitatis, Optili Diaconi, & Casti, ac Desiderii martyrum. Episcoporum etiam numero octo corpora, cum Asilprandi Longobardorum Regis, ac Lotharii Imperatoris corporibus ibi sepulta sunt.

DE PRAEPOSITIS ALIARVM
ECCLESIARVM PLACENTIAE.

Ecclesia aliis sancti Iohannis Euangelistae, nunc cum ecclesia sancti Michaelis unita, habet Praepositum, Canonicos, & Praebendarios.

Ecclesia sanctae Mariae Galliverti habet Praepositum, Canonicos, & Praebendarios.

Ecclesia sancti Rodorici habet Praepositum, Canonicos, & Praebendarios.

Ecclesia sanctae Brigidae habet Praepositum, Canonicos, & Praebendarios.

Ecclesia sanctae Euphemiae habet Praepositum, & Canonicos regulares congregationis S. Salvatoris.

DE PRAEPOSITIS ECCLESIARVM
DIOECESIS PLACENTIAE.

Ecclesia sancti Nicolai de castro Arguto habet Praepositum, Canonicos, & Praebendarios, subestque majori ecclesiae plebs ejus loci. Hanc fundavit Joannes Episcopus Parmensis.

Ecclesia sancti Joannis Baptiste de Viculo Marchorum habet Praepositum, & Canonicos undecim, ac Praebendarios quodecim, in qua est corpus sancti Hippolyti martyris, quam fundavit Ubertus de Orta Marchio.

Ecclesia di S. Savino de Carrio habet Praepositum, fundataque fuit per Nobiles de Carrio.

Ecclesia S. Michaelis de Rotofredo habet Praepositum.

DE ECCLESIIS, QVAE SVNT IN
CIVITATE PLACENTIAE SECUNDVM
PORTARVM DIVISIONEM.

Ex primo in ea, quae sancti Lazari dicitur, portae sunt infra scriptae ecclesiae.

Ecclesia cathedralis, de qua satis supra diximus.

Ecclesia sancti Antonini.

Ecclesia sancti Salvatoris.

Ecclesia S. Lazari cum hospitali leproforum extra moenia.

Ecclesia sanctae Annae, quae est Servorum Conventualium.

Ecclesia sanctae Mariae de Turricella.

Ecclesia sanctae Mariae Nivis, quae est Monialis.

Ecclesia sancti Pauli habet Rectorem, & Praebendarios.

Ecclesia sancti Bartholomaei de Zogiofa, quae est Monialium Ordinis Praedicatorum.

Ecclesia sancti Augustini Canonicorum regularium.

Ecclesia sancti Bernardini Fratrum Minorum de Amadeis.

Ecclesia sancti Stephani habet Rectorem.

Ecclesia sanctae Mariae de Carrio.

Ecclesia sancti Vincentii.

Ecclesia sanctae Mariae in Cortina.

Ecclesia sancti Sivi Monialis.

Ecclesia sancti Martini in Borgo.

Ecclesia sancti Michaelis, de qua supra.

Ecclesia sancti Nazarii supra murum.

Ecclesia sancti Nicolai de Filigadis.

Ecclesia sancti Savini, de qua supra, est Monachorum.

Ecclesia sancti Ambronii habet Priorem sub monasterio sancti Savini.

Ecclesia sanctorum Joannis, & Pauli, & sancti Zeni unita.

Ecclesia sancti Laurentii Fratrum Heremitarum.

A Ecclesia sancti Euthachii: hujus Confraternitatis & Filiodoni sunt patroni.

Ecclesia sancti Nicolai de Capis habet Rectorem, & Praebendarios.

Ecclesia sancti Juliani habet Rectorem, & Praebendarios.

Ecclesia sanctae Crucis portae novae.

IN PORTA VDEXTAE.

Ecclesia sanctae Crucis de Vindexta habet Rectorem.

Ecclesia sanctae Agnetis habet Rectorem.

Ecclesia sanctae Mariae Paganorum habet Rectorem.

Ecclesia sanctae Mariae in Galliverto habet Praepositum.

Ecclesia sanctae Mariae in Suffredo habet Rectorem.

Ecclesia sanctae Trinitatis habet Rectorem.

Ecclesia sancti Sylvestri est sub Abbate Nonantulae.

Ecclesia sanctae Fidis habet duos Rectores.

Ecclesia sancti Martini in foro habet Rectorem, & Praebendarios.

IN PORTA MEDIOLANENSI, SIVE
BURGHETTI.

Ecclesia sanctae Mariae Spermorum habet Rectorem, & duos Praebendarios.

Ecclesia sancti Georgii est Prioratus Monachorum de Como.

Ecclesia omnium sanctorum voto à Comuni addicta.

Ecclesia sancti Sixti est Monachorum nigrorum.

Ecclesia sancti Petri in Solzello subest Monachis, quae supra.

Ecclesia sanctae Mariae in Burgheto subest eisdem Monachis, Rectorem habet.

D Ecclesia sancti Thomae habet sacerdotem electum per illos de Arcellis, Rectorem habet.

Ecclesia sancti Nicolai de Filiodoni, seu de Capitania, habet Rectorem electum per Capitaneos de Fontana.

Ecclesia sanctae Aguae habet Rectorem, & Praebendarios.

Ecclesia sanctae Margaritae habet Rectorem, & Praebendarios.

Ecclesia sanctae Euphemiae est Canonicorum regularium.

Ecclesia sanctae Mariae de Carmelo est Fratrum Carmelitarum.

Ecclesia sancti Dalmatii habet Priorem, & Praebendarios, cujus Prior subest Abbas de Tolla.

Ecclesia sancti Silverii, vel sanctorum Jacobi, & Philippi, Rectorem habet.

Ecclesia sancti Martini in curia sub Abbate sancti Sixti.

IN PORTA STRATAE LEVATAE.

Ecclesia sanctae Mariae de Zirovalia, vulgariter de Zirolla, habet Rectorem, & Praebendarios.

Ecclesia sancti Georgii habet Rectorem, & duos praebendas.

F Ecclesia sanctorum Simonis, & Judae habet Rectorem, & Praebendarios.

Ecclesia sancti Ulderici habet Praepositum, & duos Canonicos.

Ecclesia sanctae Brigidae habet Praepositum, & Praebendas.

Ecclesia sancti Matthaei habet Priorem regularem sub Abbate Morariae.

Ecclesia sancti Jacobi habet Rectorem, & Praebendarios.

Eccle-

Ecclesia sancti Jacobi Minoris est Discipulorum.

Ecclesia sancti Andree in Burgo habet Rectorem.

Ecclesia sancti Bartholomaei est Hospitalis ipsius. Ecclesia sancti Sepulchri est Monachorum Montis Oliveti.

Ecclesia sanctae Mariae de Campania est Fratrum Minorum.

Ecclesia sanctae Victoriae est unita cum dicta ecclesia.

Ecclesia sancti Nazarii habet Rectorem, & praebendas.

Ecclesia sanctae Mariae Vallis Viridis est Monialium Amadorum.

Ecclesia sanctae Mariae Magdalene est Monialium Minorum.

Ecclesia sancti Marci in Arce concluditur.

IN PORTA SANCTI RAYMUNDI.

Ecclesia sancti Donini habet Archiepiscopatum, & Praebendas.

Ecclesia sancti Faustini supra muros.

Ecclesia sancti Prothasii Rectorem habet.

Ecclesia sancti Gervasii habet Rectorem, & Praebendas.

Ecclesia sanctae Mariae gratiarum est Fratrum Servorum.

Ecclesia sancti Hilarii habet Rectorem.

Ecclesia sancti Alexandri habet Praepositum, & Praebendas.

Ecclesia Sancti Spiritus est Fratrum Humiliatorum.

Ecclesia sanctorum Apostolorum, nunc sancti Raymundi, est Monialium Cisterciensium.

Ecclesia sancti Joannis Baptista in canalibus est Fratrum Praedicatorum.

Ecclesia sanctae Mariae de Templo habet Rectorem regularem praefatus Ordinis.

DE HOSPITALIIS, QVAE SVNT, VEL FVERVNT, IN CIVITATE, IVRVNIBUS, ET DIOECESI PLACENTIAE.

Et primo in porta orientali, alias sancti Lazari,

Hospitale sancti Salvatoris.

Hospitale sancti Stephani.

Hospitale sancti Savini.

Hospitale sancti Bernardi.

Hospitale sancti Antonii.

Hospitale sanctae Annae.

Hospitale sancti Lazari pro leprosis extra portam.

Hospitale Sancti Spiritus in confinibus dictae portae.

Hospitale de Montali in dictis confinibus.

IN PORTA MEDIOLANENSI.

Hospitale sancti Mauri ultra Fudicam.

Hospitale sancti Macharii.

Hospitale sanctae Mariae in Burgo.

IN PORTA STRATAE LEVATAE.

Hospitale sancti Bartholomaei.

Hospitale sancti Sepulchri.

Hospitale sanctae Victoriae.

Hospitale Calotae.

Hospitale sancti Antonii infra moenia Civitatis.

Hospitale sancti Antonii in confinibus portae stratae levatae.

Hospitale misericordiae in Burgo portae stratae levatae.

Hospitale Peregrini.

Hospitale sancti Maphel.

Hospitale sancti Jacobi.

Hospitale sanctae Brigide.

Hospitale sanctae Mariae de Ponte.

IN PORTA S. RAYMUNDI.

Hospitale Dei.
Hospitale sanctae Elisabeth.
Hospitale sancti Raymundi.
Hospitale sanctae Mariae Magdalene.
Hospitale sancti Christophori in Burgo portae sancti Raymundi.

HOSPITALIA PER DIOECESIM

PLACENTINAM PORTA.

ET PRIMO VLTRA TREBIAM.

Hospitale sancti Joannis.
Hospitale sancti Jacobi.
Hospitale sanctae Mariae, scilicet Fratrum de Cothula.
Hospitale de Bardonecia in confinibus ejus castri.
Hospitale de Caverzago.
Hospitale de ponte Trebie.

INTER NVRIAM, ET ARDAM FLAVIOS.

Hospitale sancti Macharii de Roncharollo.
Hospitale sancti Petri de Pomenario.
Hospitale sancti Petri de Castadi.
Hospitale Spiritus Sancti in Castro Arquato, & consorti sanctae Mariae subest majori ecclesiae dictae terrae.
Hospitale S. Bartholomaei extra dictam portam.
Hospitale sancti Antoini in Burgo fuxi dictae terrae.
Hospitale de Verzalli.

VLTRA ARDAM.

Hospitale Florentiole.
Hospitale sanctae Margaritae dictae terrae.
Hospitale Madonaric.
Hospitale de Dei fiducia.
Hospitale de Polzano.
Hospitale de Obio.
Hospitale de Plono.
Hospitale de Longena, cum ecclesia sanctae Mariae Magdalene.

CERTAE DOMVS PRO CONSERVATIONE CERTORVM PONTIVM.

Domus de Rocho pro ponte Trebie.
Domus de Montali pro ponte Nuric.
Domus pontis de Albarolla pro ponte de Albarolla.

Domus Pontis in Rivergario pro ponte de Rivergario.

ZAR. Xenodochiorum loca, & si plurima, aut nulla, aut pauca egentibus patent.

LAL. Pictis amictu operis aviditas eorum degluberavit, deglutinavitque bona ista, ut, quod ad pauperum famem piosissimisque levandam institutum fuerat, in divitum luxum hodie converteretur.

ZAR. Sunt-ne per agrum tuum, ut in ceteris, plebs aliqui sua cum collegis?

LAL. Sane quidem plurimi, & utinam haud nimis collegati.

ZAR. Quomobrem?

LAL. Omnis herus servo monosyllabus. Est plebs de Obstra, seu de Castro sancto Joanne, (ut ab Occidente incipiam) quae habet quatuor Canonicos, & sex Praebendarios.

Plebs de Bilegno.

Plebs de Verdetto.

Plebs de Pomario.

Plebs de Campagnolla.

Plebs de Rocha Panciana.

Plebs de Scaderia.

Plebs de Travano.

Plebs de Momisano.

Plebs de Tuma.

G

IN.

INTER NVRIAM, ET TREBIAM.

Plena de Rungoto, quæ est excepta, subest-
que Episcopo Papienti.
Plebs de Centenano.
Plebs de Carminiano.
Plebs de Vigolcino.
Plebs de Potentino.
Plebs de sancto Paulo.
Plebs de Sparoria.
Plebs de Iuliana.
Plebs de Sepunia.

INTER NVRIAM, ET ARDAM.

Plena de castro Arquato habet Archiepiscopo-
rum, qui est etiam Præpositus, & habet Archi-
diaconum, Canonicos sex, & Presbiterios decem
& octo, nobilitate Othoboni Feliciani Placentini
Patriarchæ Aquilegensis sepultura.

Plebs de Maxiancio.
Plebs de Polerio.
Plebs de Cassio.
Plebs de Carzo.
Plebs de Cagnano.
Plebs de Travazano.
Plebs de Carpaneto.
Plebs de Pontenurio.
Plebs de Fontana frigida.
Plebs de sancto Petro in Cerro.
Plebs de sancto Nazario.
Plebs de Pulignano.

VLTRA ARDAM.

Plena de Florentiola habet Canonicos octo, &
Presbiterios.

Plebs de Vigoleno.
Plebs de Campo Cervario.
Plebs de Cusnelazio.
Plebs de Ygio.
Plebs de Varlio.
Plebs de Casa Nova.
Plebs de Trisaligo.
Plebs de Varono.
Plebs de Gravago.
Plebs de Rodogno.
Plebs sancti Georgii de Burgo Vallis Turri.
Plebs de Bedonia.
Plebs de Plono.
Plebs de Legio sancti Quirici.

SVMMA OMNIIVM DIGNITATVM ET
DOMORVM ECCLESIASTICARVM CIVITATIS,
ET DIOECESIS PLACENTINÆ.

Episcopus Placentinus unus,
Archidiaconus unus, ecclesiæ majoria.
Præpositus unus,
Vicedominus unus,

Abbatibus monasteriorum Civitatis Placentiæ quat-
tuor.

Abbatibus monasteriorum Dioecesis Placentiæ
quatuor.

Priores ecclesiarum Civitatis Placentiæ tres.

Priores ecclesiarum per Dioecesium Placentiæ
quunque.

Præpositi ecclesiarum Civitatis Placentiæ sex.

Præpositi ecclesiarum per Dioecesium Placentiæ
quatuor.

Conventus Fratrum Mendicantium in Civitate

Placentiæ decem.

Monasteria Monialium Civitatis Placentiæ duo-

decim.

Ecclesiæ parochiales Civitatis Placentiæ una &
quadraginta.

Ecclesiæ non parochiales Civitatis Placentiæ octo
& triginta.

Plebs Dioecesis Placentiæ sex & quadraginta.
Hospitalia Civitatis & suburbiorum Placentiæ
viginti novem.

Hospitalia per Dioecesium Placentiæ tria & vi-
ginti.

Domus pro pauperibus conservandis quatuor.

Conventus Fratrum Mendicantium in Dioecesi
Placentiæ novem.

DE AGRI PLACENTINI FERTILITATE.

ZAR. De agro libet-ne aliquid dicere?

LIL. Hoc unum puto dicendum, agrum meum
ex feracitate pinguiore, ut semper granum, vium,
linum, ac cæsum omnibus, sed vicinis maxime,
subministrat.

ZAR. Ager ubi feracior?

LIL. In planicie, si circa Æmiliam pinguiore,
uberiusque vomere lucente.

ZAR. Limum ubique se producit?

LIL. Præterquam in montibus, sed apud Sar-
matum, cultum sanctam Joannem, & Burgum
novum potissime.

ZAR. Vinum ubi bonum, melius, & optimum?

LIL. Bonum sub Æmilia, nobilissimum supra usque
ad collum radices, nobilissimum in collibus; sed
cum omnibus comparandum apud Vianinum, ca-
strum Arquatum, Vigolenum, Vegianum, Vil-
lam auream, Coranum, Canonum, & Zilianum.

ZAR. Cæsi bonitate oblivisci-ne licet?

LIL. Qui carius, suavisque eo vescuntur Ge-
novesis, Veneti, Romani, & Constantinopolita-
ni, ipsi illum laudare possunt.

ZAR. Acria temperie etiam gaudere videris?

LIL. Inter Italiæ insubriores hic meus Plinio te-
ste sub Vespasiano Imperatore connumeratus est;
ipse enim Princeps de seris temperie certior fieri
cupiens ab expertis, ubi plures seniores inveniri
contigisset, ibi seris subtilitatem esse audivit; in
agro Placentino inter plures senio confectos, qui
centessimum trigentesimum jam attingerent ætatem
invenit.

LIL. Huic salubritati haud modicum con-
fert à Trebis & Nuris fl. nonnullorum rivorum
deductio: per Urbem enim fluentes colluvium &
cloacarum lordei secum trahunt, Urbemque pur-
gant, atque ad molenda frumenta rotis defer-
vunt.

ZAR. Et quo unguis, est-ne aliquid olei?

LIL. Est, sed non facis, sunt castanea, ex qui-
bus montani rustici & nutrantur, & nonnulli lu-
crantur: sunt quercus pro subis impingendis:
sunt & piceus irrigui pro oleis armentis, de-
liciosi horti, amarusque silve, atque ad ven-
tionem aptissimi, suosque ordine disposita saliceta,
& odorifera rosaria.

ZAR. Audivi, & sal ex puteis hausta aqua con-
densari, atque ex terre visceribus evelli.

LIL. Apud salum tantum salis conficitur, quan-
tum & Placentini visci, & Parmensibus sufficere
videtur: res, quod alius apud ferreas efflucitur,
inopæ, vel forte ignavis eorum, qui locum
possident, intactum relinquunt.

DE PRIVILEGIIS CVDENDI MONETAS
ET VNIVERSITATIS SVVDI PLACENTINI
CONCESSIS.

ZAR. At quia de cudendâ pecuniâ, &
studio, ac doctoratus insignia conferendi privilegia
superius habitas isti sermo, Principum Diploma
accurate viderem.

LIL. Cudendi monetæ Conradi Diplomatis hic
exemplar consistat; studio autem Innocentii, &
Vicecomitis duo superfunt, Othoboni autem quan-
do directus Archæus, cum Communi nostri Re-
gistrum, ac Divi Antonini Thesaurum abstulit,
Arnaldus Barbarus Diplomæ hinc secum portavit.

Cu-

Codendi Monetæ Placentinæ per Conradum Romanorum Regem, ejus nominis secundum, concessum Privilegium.

In Nomine Sanctæ, & Individuæ Trinitatis Conradus, Divina Clementia Servens, Romanorum Rex secundus. Auctoritas expresse Regis degnatus, ut privilegia ab antecessoribus nostris collata firmare ac roborare intendamus, & a nullo ausu temerario infringi permittamus, unde iussu premissis fidelicem nostram acquiescentiam monetam ab antecessoribus nostris Henrico quarte, & Henrico quinto Imperatoribus collatam, concessam, & confirmatam. Nos eadem auctoritate unacodimus, & confirmamus, & prefatis scriptis semper cum ibi ad honorem Ecclesiæ, ac Civitatis Placentiæ, cum omni reverentia, & sollicitudine, & debita justitia manere decernimus, donec auctoritatem & potestatem monetariorum consilio Communi corruptam reintegremus, corruptores iussu iudicio castigando. Quod si quis hucus nostra confirmatio, & donatio paginam quancunque temerario ausu infringere, aut infringere præsumpsit, eorum libras auri purissimi compenset, quorum partem dimidiam nostræ Camere, reliquam vero partem prefatæ Civitatis solvo. Ut autem hac nostra confirmatio concessio firma, & inconcussa auri tempore permaneat, hanc inde chartam scribi, & sigilli nostri impressione insigniri iussimus, manaque nostra, ut infra videretur, corroboravimus.

Sigillum D. Conradi Romanorum secundi Regis investitum.

Ego Arnoldus Cancellarius, vice Arnoldi Cancellarii, Archiepiscopi, reaguovi.

Anno Dominicæ Incarnationis M. C. LXX. Indictionis tertie, regnante Conrado secundo Romanorum Rege, anno vero Regis qui tertio. Data in Alesia in loco, qui dicitur Adleisium, in Christo salutem. Amen.

Universitatis litterarum docendarum, Doctorumque insignia conferendi Placentinæ concessum Innocentii Pont. Max. Privilegium.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei Venerabili fratri Episcopo, & dilectis filiis clero & populo Placentinæ salutem, & Apostolicam benedictionem. Quia professum terra nostra in vobiscum amplius charitatis, vellemus libenter, quod ibi scriptis reperitur argentes, vel etiam, studium litterarum, in quo iussu subtiliter novis ingenuis argenti explicare, quibus ibi argenti elegantia ornatum suorum oblectat principis, & loci esset, in quo auri sapientia conlari. Credimus enim, & pro forma tenemus, quod ex hoc Civitate Placentia non modicum honoris accideret, & ibi possent exinde spiritualiter & temporaliter gratia commoda provenire, propter quod non tam consideratione casu frater Albertus vobis super hoc insisteret supplicanti, quam etiam ab istis Civitatis antiquorum generale ibi fieri studium expenset, ut ad ipsum Civitatem Placentiam ad hactenus conlari, ex qua non solum dependens mille cipes, sed etiam omni fortissimè armata omnibus Doctoribus, & Scholaribus in quancunque facultate in prefata Civitate studerentibus, quod videretur privilegium, indulgentiam, libertatem, & immunitatem gaudere, quibus Parisi, seu Bomeia, vel alii studii generalibus studentes letantur, auctoritate prefatum indulgentiam. Nullo ergo hominum licet omnimodo hanc paginam nostra concessio infringere, vel ei ausu temerario contraire, si qui autem hoc attulerit præsumpsit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum

eorum se noverit incursurum. Datum Lugduni viii. Kal. Februarii, Pontificatus nostri anno quinto, & ante ab Incarnationis Dominici M. CC. XLIII.

Joannis Galeati, Mediolani Ducis, pro ea Privilegium.

Joannes Galeati Dux Mediolani, Papa, Angleria, ac Virtutum Comes, &c. Inter cetera, que consueverunt ad curam optima Principis pertinere, hoc est maxime, ut non solum opes & fortunas civium defendenda, & quantum fieret in ipsa ampliande redactæ funderet potestatem, equalitatemque Republicam, sed ut virtutes atque scientias propagande ornarentur, multoties curis efficeret, pollicetur, & sane quancumque civium immortalis, qui collessem habet originem, hoc terrestri & corruptibili corpore melior est, tantum sunt animi bene bonis deservientibus corpori meliora, adeo, ut in istis premissis hujus, quæ terra habetur, fundamentum humane felicitatis existat, ad quam quidem felicitatem non solum hominum singularum via, sed etiam perfecta quomodolibet communitati, ut ipsi Civitatis, ordinatur. Principi igitur, qui suam vult (sicut est debet) bene sollicitare, & felicitate Republicam, dare operam debet, & omni quo potest studio providere, ut non solum quancumque sint Civis, sed etiam erudit, quod hoc maxime modo fieri potest comprehendimus, si pluribus in loco fuerint generalia studia constituta, ad que pro virtutibus & scientiis acquirendis habilitet homines transferre se valeant: etenim (ut de antiquissimis memoriam faciamus) si illa quondam accommodata doctrinæ opportunitas Avitarum totum celeberrimum Græciam fecit, & ad eam capiam diligens provexit, ut exinde postea per universum vivis secularium litterarum velut ex fonte manarent. Deinde Romane Republica magno Imperio jam creta non solum armis, sed etiam litterarum studio illustrata, si, quod habet non videmus, per Italiam, per Germaniam, per Galliam, & per alii nationes formosa quodam studio Provocavit ac Regna tribuit: Nos, qui Ducem sane nostram Memoriam desideramus saltem ac videretur fructu, & huiusmodi vult ornamento saltem, non immerito, magis proprie de nostra plenitudine potestatis a Cæsare dignatus nobis, & nostris successoribus attribuit, Nos autem, & ex certa scientia, & omni modo, quo melius possumus, duximus in Civitate nostra Placentia generale studium instituendum. Volentes igitur ad perpetuam rem memoriam, & ipsius studii utilitatem, gratias, beneficium, immunitatem, & privilegia debere roborare, & ex auctoritate, atque potentia vobis creta ad Ducem solliciti dignitatem concessi per serenissimum Principem, & gloriosissimum Dominum nostrum Dominum Venerabilem, Dei gratia Romanorum & Baronia Regem, sicut in Privilegio collatum nostris Ducibus plenim continetur, specialiter in hoc gratiam faciendo Civitatis, & Civibus Placentiæ, prefatum tenore concedimus, ut in prefata Civitate Placentia generale studium utriusque juris, videlicet tam Canonici, quam Civiles, nec non Philosophiæ, Medicinæ, & Artium liberalium, ac quancunque fuerint approbatarum erigant, & ex tunc in auri perpetui temporibus observant, quod quidem studium, quibus student, necnon Rector, Doctores, Bachelarii, Bachelii, tam generales, quam speciales Officiales, atque ministri, famuli, & famulas eorum, & consilios eorum quancunque nomina constent, qui fuerint per tempora, quancunque etiam dignitatis, premissis, faciat, & ordinet, seu conditionibus prelati, & singuli eorum exhiberint omni eo privilegio, libertate, immunitate, indulto, & gratia, quibus Parisiensi, Paduensi, Bomeiensi, Oxoniensi, Arelatensi, Aloufianensi, Papiensi, Perusino, & quancunque alia studia generalia privilegia & approbata viderentur, huius nostra concessio gratia premissis in perpetuum valeant, & gaudere per omnia, ac si privilegium, libertas, immunitas, indulto, & gratia huiusmodi singulorum quancunque premissis presen-

libus de curis ad verbum esset inferiora decessimus, & hoc nostra constitutione Ducali Imperiali auctoritate concessa propter valorem temporibus, ex certa scientia facientes de Ducatu plenitudine potestatis, ut prefata Civitas Placentina prefatis iuxta Ducali concessione satisfacta generalis studii gratiosi Privilegio gauderet, & natus, possitque duntaxat Responderi in Christy Pater Dominus frater Galsterius de Conventu Sacra Pagina, seu Theologia Doctor eximius prefatus Episcopus Placentinus per se, vel per aliam Futurum suum, seu Locum-tenentem de consilio, approbatione, consensu Dilectorum, & magistrorum studii memorati, secundum diversitatem facultatum praelatorum, singula singulis congruis & debite referenda, servatis forma, modo & ordine, qui in talibus consecutione in praeliis generalibus, & alios studiis laudabiliter observari, illis qui ad hoc idonei, & digni necesse studiis examini promissio licentiae, & ad Dilectorum, seu Magistrorum apud promovere, honorem cathedra, & caetera Dilectorum, seu Magistrorum insignia eis rite conferre, ac de eis plenius investire, & legendi licentiam indulgere, et quovisque alius dilectorum exercere, & expedire. Ca-

teram, ut Scholares & Studentes quilibet Placentini praeliis tanto liberior valeant litterarum studii insudare, quanto a molestiarum &urbationum impetu expeditius liberati, & amplius fuerint libertate Ducali nostra dignitate saluti, Reclerum, Dilectorum, Scholares, seu Studentes eisdem studiis, universis quaque & singulis eorum, & consuevis ipsorum familiaris, famulas, & muros, nec non scolas, & domos, seu hospitia in nostra praeliis iustitiam ac defensionem recipimus, & mandamus omnibus & singulis Officialibus, & subditis nostris, qui sunt, & in futurum erant, quatenus hanc concessionem nostram in his, qua ad eis spectat, vel spectare poterit, quomodolibet in futurum observare, inviolabiliter observari faciant, tunc & defendendo studium antedictum, sibi, & eius Recleribus, Dilectoribus, Scholares, & Studentibus, Recleribus, & Officialibus favoribus honestis & licitis exhibendo. In casus rei testamento presentes fieri iussimus, & registrari, nostrisque sigillis pendentes munimine roborari. Dat. Recleribus, die prima Januarii MCCC. LXXXIII. Jo. Maria Dilectorum.

Laus Deo Omnipotenti.

F I N I S.

I N D E X

R E R V M E T V E R B O R V M.

Adua a Flaminio appellatum quam tra-
sit fuerit. 1129. D.
— Nomen unde acceperit. 1209. C.
— Per quam Faltem in Lacum
Lerium effundatur. 1210. A.
— Proterbas quomodo dicitur. ib.
— Quem Lacum adtingat. 1209. B.
Abduz Fontes ubi visantur. 1210. A.
Abiacte-Gallum quod dicitur oppidum. 1070. F.
1071. B.
Abistum a Sfortiano quomodo receptum? 1167. B.
Abundus, Diaconi, Martirii reliquia Mediolani ad-
servantur. 415. A.
— reliquia an & quomodo Mediolanum translata?
431. B.
— unde, passio & mors. 424. A. 434. D.
Acciolini trucidantur. 61. D. 150. B.
Acciolinus adulescens de Marcelina gente, Turrianus
adversarius, gladio subfusus occubuit. 60. C.
— A Mediolanensem imperator. 61. B.
Accolinus Casarem rebus fidebat. 57. F. 59. D.
— Ita & mores eius. 61. B.
— Mortuus. 61. A. 150. C.
— Sapa excrevum cadit Braxiaque positur. 58. B.
Accurtius Canticus quos & qualis. 161. D.
Acerbus Morena Mediolanum a Frederico Anbar-
bo quare missus. 874. E. 998. D.
— Qua & quomodo scripsit. 1011. D.
— Quo fuerit? 874. E. 998. D.
— Ubi & quo merito obierit. 880. E. 1009. E.
Aceto acrimonia quomodo addenda. 646. C.
Actes in acce paganus quando visa. 1268. F. 1581.
C. 1671. F.
Activa vita an tempore prior sit contemplativa? 481. D.
Actus Mediolanensis principi IV. Laudatur, usque
perennis & juvenum exponitur. 293. C.
— Belas cum Ruano Regi. 199. D.
— — — — — Ludovico. 300. B.
— — — — — Scaligero. 301. A.
— Conspiras contra eum Marcus. 298. C.
— Deservitur, Laudatur & moritur. 301. C.
302. A.
— Ejus universum vita curriculum. 293. C.
— Exornas & edificas Mediolanum. 301. B.
— Falla. 295. D. 299. F.
— Favet Joanni Bohemia regi. 299. B.
— Insigne ejus scilicet. 294. E. 295. B.
— Patris Imperii Principis sit. 295. E.
— Pro signo bellico videri usum. 295. A.
Actius Elcitus, succedit Opinio. 113. B.
— A fisco occiditur. 123. F.
— Carolo II. Neapolitanorum regis filiam duxit.
123. E.
— Cum Joanne Marchione copias conficiat adver-
sus Picoconem. 114. C.
— Nolle re inclusis salis Ferrariam reverteri.
114. D.
Actius quid de re laudandus. 724. A.
Accurtius Canticus comprehensus & vivit. 83. B.
Ad pro Apud quando sumptus. 1044. E.
Adamus Palacius Nobilis Mediolanensis cujus iussu
suscepit necatus. 871. E. 993. D.
Adeodati variis enumerantur. 454. A.
— Corpus Mediolani jacet. 453. F. 454. A. 455. B.
Aditus Divini Ecclesia Romana per quos palmerii.
771. D.
Adolphus de Nassu Romanorum Imperator quando
clidus. 1344. D.

Adolphus Vicarium suum quem constituit in Gallia
Cisalpine. 1354. E.
Adorationis honor Principibus quando in Italia attri-
buitur. 692. D.
Adriani Pont. Max. dilata duo qua memorata dignat
1105. D.
Adrianus Pont. Max. quando creatus. 765. D.
Adrianus Papa summum sacerdotium vix quadragin-
ta dies tenuit. 84. C.
— Quis antea ferebat. 1105. D.
— Quo Carolo Magno filius baptizaverit. 1271. A.
Adrianus IV. Pont. Max. quando obierit. 1105. A.
Adrianus VIII. Archiepiscopus Austriae & Vencetis quo-
modo composuerit. 1527. A.
— Fudus quibuscum adversus Regem Gallia &
Insidias percussit. ibid.
— Quando obierit. ibid. C.
— Quis fuerit. 1525. A.
— Quomodo Pont. Max. elatus fuerit. ibid.
Adua Flaminio, vide supra Abduz.
— Aquas quando maxime intumescunt. 920. F.
— Alantes qui a dextra levaeque ipsa pertrahunt.
1103. D.
— Quem Lacum praeteribat. 660. B.
— Unde cadat. 1103. D.
Adunc cursus Descriptus. 660. C.
— Raper Gladius Patis quomodo descriptus.
1210. B.
Aduncum Oppidum unde epulatum. 1217. E.
Aedificia ex Pavorum curibus & fulguribus ubi
prostrata. 1581. B.
— Multa unde & quomodo quassata & diruta.
1650. C.
— Fluvium ex Terra-Motibus ubi curruerit. 1560.
F. 1561. A. 1645. A.
Aeghona Saxonia civitas ita quando exusta.
1517. C.
Aegolus de Aquis Episcopus Landeshi quando ex-
uerit. 905. D.
Aegyptus in S. Literis quomodo appellata? 806. A.
Aeria salubritas unde confirmatur. 591. A.
Aestu Solis hamum ita molis quomodo perierit.
892. D.
Aetas aerea qua dilata? 801. B.
Aethiopes unde ita dilata? 785. F.
Aethra Mons ubi, quando & unde apertus? 1648. E.
Annodus Juvenalis Ticinensem Episcopum singulari qua
Carmine & a quo subfcriptus fuerit. 713. A.
Annodus Juvenalis Ticinensem Episcopum ab Har-
mista Pont. Max. ad Anastasium Constantinopolit.
Imp. quare legatus. 711. E.
— Quando in Episcopatum vicerit. 712. D.
— Quomodo vir fuerit. 711. D.
Asiatum qui Negitatur. 1581. C.
— Quando obierit. ibid.
Agamonius (Came) Galliam quare petierit. 1633. A.
— Ubi & quomodo captivatus fuerit. 1651. C.
Agathæ (Diræ) Tabula & humerus a quo ex Sicilia
Cremam affortata. 1569. B.
Agatho Romanorum Pont. Max. Concilium Constan-
tinseli quare indixit. 752. E.
Ager Lucumellinus ubi finis. 618. C.
— Lini praestanti celebratus. 649. A.
— & capid. ibid.
Ager Tusculanus a Romano qua in re differat. 590.
E. 591. D. 592. A.
Agilulphus Rex Longobardorum in Bonifacium III.
Pont. Max. quare indignatus. 1169. D.

H

Agi-

Agilulphus Mantuam in suam potestatem quomodo redegerit. *ibid.* E.
 — Patavium quomodo consecravit. 735. B.
 — Urbes quas in Galliam Exarchum occupaverit. 1269. D.
 — Unorem qua auctoritate duxerit. 733. D.
 Agonia Amici quam fallax. 639. A.
 — In Padum ubi iussit. *ibid.* B.
 — Ubi orator. *ibid.* A.
 Agri Cremenensis Fertilitas. 742. E.
 — Latitudo & Longitudo. *ibid.* D.
 Agri Dei ear Cometeria dicantur? 405. F.
 — Nobiles qui dicantur. 593. D.
 — Vicentini & Panvini a quibus vastati. 1505. C.
 Agrum Cremenensem qui promi tenuerit. 630. C.
 Aithulphus vicegerat & vincitur. 18. D.
 Alagna quis in Infubria loci? 641. D.
 Alagna loci importunas quæ? *ibid.*
 Alani quo Populi? 697. B.
 — Italia quomodo occurrerit. *ibid.*
 — Italiam quo Duce invaserit. *ibid.*
 Alantotius (Dux) Antverpium advenire quomodo coarctatus. 1667. E. 1668. A.
 — Belgarum superum Dux quando saltus. 1661. A.
 — Galiam quando & quare repperit. 1669. E.
 — Periculum quod Antverpia incurrent. 1661. D. 1668. A.
 Alba Pompeja Pertinax patria. 107. E.
 Albi Dux Amaratum Comitem Agamini carcerari quare iussit. 1603. E.
 — Decapitari ubi iussit. 1606. B.
 — Angli Negatores cum iussu in Flandria decernerit. 1609. D.
 — Apenninum quomodo diriperit. 1585. A.
 — Arces Antverpia &c. construi quare iussit. 1603. E.
 — Arvici Rebellis Regi Hisp. ubi & quando declaraverit. 1608. B.
 — Comitem Orni carcerari quare iussit. 1603. E.
 — Decapitari ubi iussit. 1606. B.
 — Conjurationis eam quo & a quibus saltus. 1605. E.
 — Decemum beneam eamque mobilium quando & a quibus penerit. 1609. B.
 — Filium Auriaci in Hispaniam duci quando iussit. 1608. A.
 — Hispanos & Italos contra quem iussit. 1605. D.
 — In Belgiam a quo, quando & quare missus fuit. 1603. C.
 — Ludovicum Comitem Nassovium ubi & quomodo fuderit. 1605. F. 1606. A.
 — Mariachianum quomodo profugaverit. 1605. E.
 — Nassoviam ubi & quomodo delinquit. 1606. E. 1607. A.
 — Principem Aurenziarum & ejus fratrem insectatus quomodo fuerit. 1607. A.
 — Qua pro defensione Regni Neapolitani aggressus fuerit. 1583. D.
 — Rellor & Dux supremus in Belgia a quo constitutus. 1593. B.
 — Tybar quomodo expugnaverit. 1584. B.
 Alberghum pro quo dilatum. 1058. E.
 Albertus Alamannus unde clarus. 852. E. 973. E.
 — Albertus Cæsar ubi & a quibus confusus. 1357. B.
 — Cadaver ejus ubi sepelitus. 1416. E.
 — Ubi & quo morbo obierit. *ibid.* D.
 Albertus dux Austria ad Romanum imperium designatur, potentiamque Vaccensis ostendit. 113. B. meretur. 117. B.
 Albertus (Dux) Berghemense quando obierit. 1252. A.
 — Corpus ejus ubi sepelitus. *ibid.* C.
 — Insuper Sanctus quando & a quo relatus. *ibid.*
 Albertus de Quadrellis a quibus Landensem Episcopum electum. 881. F.
 — Quando obierit. 884. D.
 Albertus Scoticus controversas inter Turrianos & Vi-

centios quomodo diremerit. 901. D.
 — Dominum quod occupaverit. 1356. B.
 — Ubi obierit. 1354. A.
 Albingunotum Sedes. 605. A.
 Albus conjugium & meri. 15. B.
 Alboicus Longobardorum Rex a quo in Italiam allectus fuerit. 850. C.
 — Papiam petiit. 727. E. 728. A.
 — Proceres suos qua in parte Papiæ habitandos dimiserit. 731. C.
 — Qua jubente occisus fuerit. 731. D. 851. C. 1269. C.
 — Quo miraculo a destrumenta Papiæ fuerit deterret. 728. E.
 Albrighon Labocussa de Lando quomodo occisus. 977. D.
 Aldericus Arcis Laudensis Praefectus quomodo occisus. 857. D.
 Aldericus frater Arciducis miserum cum suis perierit. 63. B.
 Aldiprandus Dux Longobardorum a quo Spoletum constitutus. 766. C.
 Aldovaldus Regina Theodolinda filium Regem quare ejusdem. 743. D.
 Alexander Benivolus Comitis a Fr. Sfortia quare missus. 1213. E.
 Alexander Gonzaga ad quid a Fr. Sfortia delatus. *ibid.*
 Alexander Magnus quid ab Amone quæsitus. 783. C.
 Alexander Medicus Florentia Dux quando & a quo creatus. 1547. B.
 — Prior perpetuus Florentia a quo & quando constitutus. 1546. F.
 — Quam uxorem duxerit. 1550. E.
 — Ubi & a quo necatus fuerit. 1552. D.
 Alexander Picenardus quando obierit. 1688. B.
 Alexander Pontifex Romanus a quo mori traditus. 681. F.
 Alexander II. quomodo ad Papatum pervenerit. 27. C.
 Alexander Sextus Annataram usum quando introduxit. 1477. C.
 — Carcerari Roma quare iussit. 1477. C.
 — Carolo Regi Galia quid sub prelo Anabematibus mandaverit. 1471. A.
 — Carolum VIII. Regem Gallia in Regno Neapolitano confirmare quare voluerit. 917. E.
 — Caym Foderis contra Carolum VIII. Principem fuerit. *ibid.*
 — Filium suum deponere cui voluerit. 1473. A.
 — Fudum cum Carolo VIII. Regi Galia ubi & quando pepigerit. 1470. A.
 — Fulgare Romæ quando effusus fuerit. 1472. A.
 — Omisum fudum cum Regi Galia quare ab ejus fuerit. 1470. C.
 — Pontifex Maximus quando saltus. 1468. D.
 — Quis Cardinales una vice creaverit. 1477. D.
 — Societatem quare interit cum Casare Maximiliano. &c. 1470. C.
 — Ubi & quando obierit. 1477. E.
 Alexander Signifer Legatus Thebes quare ad solum Christi adduxit. 833. C.
 — Templum ejus in quo Bergomi Civitatis parte, conditum. 834. D.
 Alexander Terminus Pont. Max. Alexandrinus jure Episcopali in perpetuum quare privaverit. 1314. D.
 — Concilium Roma quare convocaverit. 1315. D.
 — In manus ejus quid Yrarum fuerit ante miam ipsius Magistratum. *ibid.* C.
 — Infignia qua de dextris Ziani & abili Pontificum Dactibus pro Pace inter ipsum & Casarem Frid. Anthonium procuravit. *ibid.* E.
 — Patem Casari Frid. Anthonio quibus conditionibus concessit. *ibid.* D.
 — Papiæ Praefectum Falis & Cenci dignitate quare privaverit. 1314. C.

Alexander Triculius *ubi & quando occisus*. 1530. E.
 Alexandri Papa munificia cum Friderico 31. E.
 — *Infantis in Imperatorem*. 39. B.
 — *Quando & quando soluta*. 38. E. 39. A.
 Alexandri Civitas *a quibus & quando condita*. 881. C.
 — *Capta & direpta a Gallis quando fuerit*. 1474. B.
 — *Fratria obsidetur a Friderico*. 35. E.
 — *In Gallis a quibus occupata*. 1169. A.
 — *Nomen illud a quo & quando sortita*. 882. C.
 Alexandri in Longobardis *quis*? 104. C.
 — *Ad defensionem sollicitatus* 105. C.
 — *Occidat Galeum & persequatur omnes
 ejus posteros*. 105. E.
 Alexandri dedant se Roberto. 144. F.
 — *Ad Viscum transiit*. ibid.
 — *Ad predicationem & munificentiam rei*. 102. B.
 — *Necnon motus experiantur*. 103. B.
 — *Scindantur in partes*. 145. B.
 Alexius Angelus Comnenus Byzantium occupat.
 1115. C.
 — *Capiti a quibus fuerit*. ibid. D.
 — *Itacum fratrem suum excusat*. ibid. C.
 Alieni *fatus*, vel *Damianus* Papae *qui doli fuerit*.
 633. D.
 Aloysius Arostinus Vicarium Genas a quo consti-
 tuitur. 1477. B.
 Aloysius Borricus Censurus *quomodo vulneratus &
 mortuus*. 1237. B.
 Aloysius Bragadus Patricius Venetus a Turcis *ubi
 & quando obsidetur*. 1614. A.
 Aloysius de Callida Mediolanum a quo & quare mis-
 sus. 1679. A.
 Aloysius Rechezzus Praefectus Mediolani *quando
 solutus*. 1617. D.
 Alpheus Varus J. C. Consul. Roma *quando solutus*.
 1261. A.
 — *Cremona quam artem exerceat*. ibid.
 — *Unde Nisabium sese praestiterit*. 1261. F.
 Alphonus Arago in Pont. Max. *unde indignatus*.
 1429. A.
 Alphonus Arago in Regnum Neapolitanum a
 quo accessit. 1422. B.
 — *Ducatum Mediolanensem ad se pertinere unde
 contendit*. 1447. A.
 — *Gyrtum quando obsiderit*. 1422. C.
 — *Præbe Navas a quibus sapientia*. ibid. D.
 Alphonus Dux Ferrariæ *quod inferentium incur-
 rit*. 1645. B.
 Alphonus Rex Neapolitanus Ducatus Mediolanensis
 heres *quomodo dicitur*. 921. B.
 Alpinorum Jurgium *ampla Descriptio*. 1171. A.
 Altarium *multo quomodo & quare soluta*? 489. F.
 Alvario maximo in Monasterio Historici *unde
 occurrat*. 798. A.
 Alvarus Sanctus Praefectus Mediolani *quando solutus*.
 1617. D.
 Alvirius Pontiorum Dux a quibus per conjurationem
 peritus fuerit. 1506. C.
 Amadeus Dux Sabaudia Pont. Max. *quando & ubi
 solutus*. 1418. F.
 Amalunthæ *quod Regnum administraverit*. 714. E.
 Amatus Pontius Mediolani Praetor *constituitur*. 90. C.
 — *Mortuus*. 90. E.
 Ambigus Cetharum Rex *qui & quare Severus sua
 sunt abiecerit*. 845. B.
 Ambitionis humanae *quod sit retinacula*. 680. F.
 Ambrosius Dux Angilberti Mediolanensis *mors fuit*.
 560. A.
 — *Dens Sepulchrum, altare in honorem
 ejus extruendum &c.* 487. E. 488. E. 489. A.
 — *Reliquia ubi fuit*? 488. A. 491. B.
 Ambrosius Helvetius Patricium suum *potestatem quomodo
 curaverit*. 1478. C.
 — *Mediolani a quo & quando fuerit constitutus*. ib.
 — *Ubi & quando obierit*. 1490. C.

Ambrosius Arturus Landensium Episcopus a quo &
quomodo solutus. 852. C.
 Ambrosius Mediolanensis Austriæ *quid in Heresim A-
 rianam egerit*. 688. E.
 Amicitia (in) *quid accipere sit*. 781. E.
 Amicitia Civitatum *unde constituantur*. 618. A.
 — *Vera quis fructus*. 1153. A.
 Amnis Laticus *unde constituitur*. 1210. D.
 — *Aque ejus qua natura*. ibid. E.
 Amnis Lambrius *unde effluit*. 661. A.
 Amorus Ceres Agami ubi & ejus iussu decipitur.
 101. 1606. B.
 Amatus Rex Tartarum cui in Imperio successit.
 1627. A.
 — *Thebainicam quando expugnaverit*. 1436. D.
 Amplius Patriarcha Afferum Summi Pontificis
 Romano obedienciam *quando promissit*. 1597. C.
 Anacrophobos Libri primi Historia Medicea.
 1185—1187.
 — *Libri Secunda Historia Medicea*. 1185—1188.
 Anacletus Pontifex Romanorum *quo supplicio afficitur*.
 682. E.
 Anastasius Imperatoris Constantinopolitani impietas in
 quibus enutritur. 711. E.
 Anastasius Imp. Constantinopolis *interemptus quomodo
 fuerit*. 713. D.
 Anastasius IV. Pont. Max. *quando solutus*. 1300. E.
 Anathelotus *quando solutus Episcopus Brundis*. 1262. E.
 Anathematia in Orientalibus a Pontificibus Romanis
quare lata fuerit. 761. A.
 Ancona Casari Frid. Rarioris *quomodo sese dedi-
 derit*. 878. F.
 — *Id munus unde sortita*. 1113. D.
 Anconum *quo prodece vulneris seloni Tartar. Imp.*
 1624. B.
 Andreas Burgus insignis Orator Cremonensis ubi &
quando obierit. 1549. A.
 Andreas Doria A Francis I. Gall. R. ad Casarem
 Carolum V. *quare defecit*. 1542. A.
 — *Classis Tartarum quando & ubi fuderit*.
 1554. A.
 — *Genam Patrium suam quomodo liberavit*.
 1542. A.
 Andreas Heremita quem Sella Mediolanensem intro-
 duxit. 1367. A.
 — *Comensum ubi fuerit*. ibid.
 Andreas Vicecomes Mediolanensem Dux *quando
 fuerit*. 1294. C.
 — *Mediolani Dominus a quo confirmatus*. ibid. D.
 Angelus Cottarus Pontius, Antipapa *quando fuerit*.
 917. A.
 Angelus Marianus *unde constituitur*. 1666. B.
 Angilberti abbas. 427. A.
 Angilbertus Pulchre liberalitas & cura erga Ambro-
 sium Canonicum Mediolanensem. 487. A.
 — *Patriam suam A. Ambrosius*. 487. D.
 Angliæ Comitum origo. 20. A. 65. A.
 — *Est Fridericum Imperator inter fideles*. 34. B.
 — *Lani*. 42. A.
 Angli Agrum Balenicensem *quomodo constituitur*.
 1562. A.
 Angliæ Rex & ejus Poster a quo & quando Titale
 Fidei Defensoris insigni. 1524. D.
 Anglorum Regina Galia Regi Bohem *quando decla-
 raverit*. 1587. F.
 — *Quando obierit*. 1591. E.
 Anginalis quibus & a quo Potestas datur. 1000. D.
 Animos Clementis VII. Pont. Max. *qua res periculi-
 rit*. 913. F.
 Anna Austria quarta uxor Philippi II. Hispan. Regi
quomodo obierit. 1654. A.
 Anna Bolotia Londini *quando Regina coronata*.
 1549. B.
 Anstatarum asus a quo Pontifex Al. incredulitas.
 1477. C.

Antiochei *grani penuria quando vignerit*. 1355. C.
 — *In Gallia Cispadana*. 1444. C.
 — *In Italia*. 1554. B. 1556. D.
 — *In iure pene Ordo*. 1364. F.
 — *Ubius quando maxime*. 1355. E.
 Annum & Regem quomodo & quare dividam Pa-
 feres *Apreuici*. 523. A.
 Antimon Inuensi in Longobardiam quare misit.
 890. A.
 Antegachi qui fuerint. 96. A.
 Anchemius *Rom. Imp. a quo accipit*. 697. C.
 Anthiochia Crivella Petri Vicentis Uxor nuda clara.
 903. A.
 Anthropomorphitarum Hæresis in Gallia Transjuda-
 na quando surrexit. 1281. B.
 Antipapa Angelus Carrarum Fœderis. 917. A.
 — Balchazar Coffa. *ibid.*
 — Calixtus III. quando electus. 884. C.
 — Candola. 1187. F.
 — Gregorius XII. quando existerit. 917. A.
 — Nicolaus V. a quo Roma creavit. 1371. B.
 — Pafchalis III. ubi & quando electus. 877. F.
 — Petrus de Luna Hifpanum. 916. F.
 — Videtur a quibus Cardinalibus creatus. 867. E.
 Antipapa eodem tempore quo & qui fuerit. 916. F.
 Antiphatonum origo. 478. D.
 Antiquitas eundem unde circumferuntur. 634. B.
 — *Que Antiquam nomen diffinitur*. 610. E.
 Antiquitatis & Dignitatis Levorum & Cremonensium
 Populorum differentia quæ. 629. D. 631. D. 633.
 A. *ibid.* F. 634. A.
 Antistes Mediolanensis nullum habet auctoritatem in
 Ecclesiâ Ticinensem. 689. B.
 Antistites mala fama quantum Religiosi nocent bo-
 na vero quantum profit. 758. B.
 Antonius Archiepiscopus mentionis. 147. A.
 Antonius Braganza Dux ex Rege Gallia & Regina
 Anglia quid obituerit. 1664. C.
 — *Fugam ubi capessit*. *ibid.* F.
 — *Galliam quando repperit*. 1665. B.
 — *Infulam S. Michaelis quomodo expugnauit*.
 1664. D.
 — *Terceras Insulas quando petiuit*. 1665. A.
 Antonius Piffenga caput a quo fuerit & incurrebat.
 908. C.
 — *Episcopatum quod eius uicariis inscriptum*. 910. E.
 — *Monacho Cafari ubi si submisit*. 906. F. 907. A.
 — *Mattheum Vicarium unde repperit*. 904. D.
 — *Obi & quando obierit*. 910. D.
 Antonius Fiffinga Land a quibus tenuerit imperium.
 911. F.
 — *Quomodo obierit*. 914. B.
 Antonius Læva Landam Urbem qua vi oppugnave-
 rit. 941. E.
 — *Mediolano quando & a quo profectus fuit ibi C.*
 — *Obfidionem Landæ folvere quomodo coactus*.
 943. A.
 — *Quando obierit*. 1551. F.
 — *Quibusdam Ticini defensionem suscepit*.
 1170. C.
 — *Ticinum a quo missus fuerit*. 1166. D.
 Antonius Natus Angustus qua & ubi obierit. 1583. C.
 Antonius Melius Cremonensis qua & quando obierit.
 1517. D.
 Antonius Milo Cremonensis quis & unde claret.
 1559. A.
 — *Ubi & quomodo obierit*. *ibid.* B.
 Antonius Oculi qua & ubi petiuit. 1670. A.
 Antonius Rincones & Cæsar Fulgofus Gallia Regi
 Legati ubi & quomodo interempti fuerint. 1558. V.
 Antonius Trechus J. U. D. ubi & quomodo obierit.
 1680. F.
 Apennini Montis Descriptio. 583. B.
 — *Ubius quanta & commoda*. 593. B.
 Apenninus Mons & qui qua obicit. 585. D.

Apenninica Italia Partis Descriptio. 591. E.
 Apicatus Populi unde est dicti. 606. C.
 Apicorum Sedes. *ibid.*
 Apis quid fuisse credatur. 808. C.
 Apollinarius (Divus) Ravennam a quo missus fuerit.
 1624. E.
 — *Martyris ubi fuerit curatus*. 1263. A.
 Apollinarius Orphidus Cremonensis claret & cussi-
 cum quomodo si præsiderit. 1455. C.
 Apros Leuendinates quomodo capere solent. 653. D.
 Apuzi quem Agrum, ejusdem Coloni, occupaverint.
 606. F.
 Apuzorum Sedes. *ibid.* B.
 Aqua Frigida, Comitum quod appellatum fuerit.
 1816. D.
 Aqua Pædis ex pellere in Latio quomodo effluerit.
 1547. C.
 — *Quæ hominum milia in Gallia Cispadana suf-
 focaverit*. 1308. B.
 Aquæ calidæ ad radices cuius Alpium Montis occur-
 rant. 1304. B.
 Aquæ Statioforum deserviant. 107. E.
 Aquarum qua mirabilis ibant. 656. B.
 Aquileja Urbi a quo capta & profectus. 695. E.
 Aquilo Fœderis Fœderis quam uisus sit. 597. F.
 Thomas Aquinatus leui & miri. 89. D.
 Aquola una quibus uisus. 1283. B.
 Aro S. Bassini in Templo Landens a quo & quibus
 rebus ditatus fuerit. 917. C.
 Armatæ qui Populi fuerint. 796. D.
 Ararat qua Regis? 801. C.
 Araricus Rex Italia. 849. F.
 de Arcella, (Philippus & Bartholomæus) Comites
 erant. (65.) E.
 — *Tyrannidem Placentia usurperant*. (66.) C.
 Attem Clavenna que Strategemate occupaverit Ri-
 cinos. 1174. A. 1175. A.
 Archangelus de Blanchis Cardinalis Sigebertus quas
 ad Monachos Theatini concessit. 1647. E.
 Archelai (Divus) Martyris corpus Cremonam quando
 unde, & a quo dultum fuerit. 917. C.
 Archiconfratris Crucifixi quando capitis, quanteque
 fuit. 570. B.
 — *Ejus est oleo ungere Imperatorem electum ib.*
 Archiepiscopus Treverensis alius antiquior in Germa-
 nia. *ibid.*
 Arcenata (Carolus) commendatur. 540. A.
 Arcuballista qua Machina bellica. 1088. B.
 Arcus mirabilis Castellum Norimbergæ quæ uisus 1669. E.
 Arcus supra Salern qui & quales uis. 1671. E.
 Ardicus de Rincones Cardinalis Lucifera Rom. Landem
 quare adierit. 565. C.
 Arena Oppidum ubi finem. 683. A.
 Arena Aurifera ubi occurrit. 667. C.
 Arsalenus Enobarbus Clafis Turcarum Prefectus
 Italiae Littera in capis gratiam carissimæ. 1567.
 A. 1568. D.
 Ariata Hæresis quem diffinitionem in Longobardia
 atulerit. 747. B.
 — *A quo primam in Occidente depulsa fuerit*.
 688. E.
 — *Utiqueque Orbem quomodo infecerit*. *ibid.* A.
 Arietaria Machina qua fuerit. 1084. B.
 Ariovaldus Rex Langobardum quomodo regnaverit.
 843. D.
 Arripit Langobardum Rex Regnum quomodo rece-
 rit. 747. E.
 — *Templum Divi Saluatoris ubi edificavit*. *ibid.* F.
 Arripit regnum quod. 17. D.
 Aris qua & qui Hæresis? 687. F. 688. A.
 Artemum ab Hifpaniis quomodo expugnatum. 1620.
 E. 1621. A. *ibid.* E. 1621. A.
 Arum quibus Alimacibus dona fuerint. 746. A.

Atma-

- Armarius Sacelli D. Jo. Rapiſſa Cremona quibus
Reliquis replem. 1637. E. 1638. A.
- Armatorum Cipia qua & quando uſa in Aſſe va-
gari. 1471. A.
- In Aſſe conſiſtere quando & ubi uſa. 1517. E.
- Armintaci (Comes) a quo in Italia captivatus fuerit.
1391. D.
- Armorum uſu Italia omnibus quatuordecim The-
doricis. 705. E.
- Arnaldi Fili qui diſſi. 975. A.
- Arnaldus Babavaria quibus & a quo Petreſus datus.
1000. D.
- Arnolphus Imperator accerſus in Italiam a Rom.
— Petreſus quare fuerit. 1276. B.
- Cadaver qui ubi ſepultum. 1277. B.
- Ex quo morbo obierit. ibid.
- Fit Imperator. 110. B.
- Fodis quomodo percuſſus. 1175. F.
- In Italiam unde eruperit. 1276. A.
- Inſignibus Diademate Imperiali a quo fuerit.
ibid. B.
- Mediolani quem Reſtorem conſtituerit. ibid. A.
- Occidit ubi Albertus Rodolphus ſiſ. 112. B.
- Quomodo remanſit Imperator. 1275. E.
- Art Lini prapariandi quomodo operiſſi. 649. C.
- Machinas fabricandi quomodo antiqua. 1083. E.
- Art Adriani, Romae ſolentur quomodo percuſſa. 1508. F.
- Antwerpia a quibus occupata. 1637. C. 1636. A.
- Cleverna quo Stratiagemine a Jo. Jac. Mediceo
occupata. 1174. A. 1175. A.
- Italia quo parte abſum fuerit. 594. D.
- Laca ſeu Alexia fulmine quando percuſſa & diru-
ta. 1648. E.
- Maſſiana a quo occupata. 1159. B.
- A quibus radicibus curſa. 1217. E.
- Eius deſtructio a quibus per ſadus expulſa.
1231. F.
- Jo. Jac. Medicus quomodo ſi deditur. 1159. B.
- Quantum munus fuerit. 1156. F.
- Qui cum eundem. 1217. D.
- Un ſua. ibid.
- Aſcanius Cardinalis frater Lod. Sfortia quo auſpice-
re. 934. A.
- Venit a quibus traditus fuerit. ibid. B. *
- Aſcanius Maria frater Lod. Sfortia a quibus prodi-
tus & diſſiſi. 1476. C.
- Episcopos Cremonenſis quando ſallus. 1466. C.
- Ubi & quomodo obierit. 1478. F.
- Aſculum Bartholomaeo Sacerdotum mali quare mul-
taverit. 594. B.
- Aſopum in Fontes a quo ſuſtra obſiſſum. 1506. B.
- Aſpangi cultura. 643. E.
- In Aſſe Leonelino citius quam alibi quare
creſcit. 644. A.
- Aſprandi verna ſer. 17. D.
- Atia, vel Atte qui ubi ſuſſit Locu. 1077. B.
- Atia & Athenienſium oppreſſi ſunt. 133. A. 135. F.
- A Paris ſollicitum. 144. B.
- Caſus, ſi deſcendi. 148. B.
- Aſſor Vicecomes a Gallis quomodo deſtruxit. 1159. D.
- A quo & cum ſollicitum truncatus fuerit.
1161. A.
- Eius ſervicia. 1159. F.
- Ex qua gente oriundus fuerit. ibid. D.
- Plebis Principi haberi quare voluerit. ibid. E.
- Aſſulphus Rex Longobardum regnare quando capi-
tus. 761. B.
- Ad quid a Pipino Francorum Rege cuſtus fa-
rit. ibid. C.
- Eius Regnum unde memorabile. ibid. B.
- Quando obierit. 764. F.
- Athila Aquilam quando expugnaverit & ſole a-
quavit. 1267. E.
- In Italiam quando & quibuscum Populi de-
ſcenderit. ibid. D.
- Italiam quomodo reliquerit. 1268. A.
- Atio Praſul Cremona a quo conſtitutus. 1274. B.
- Atius Cornigenſis Parmam cui & quare proderit.
1381. D.
- Atius Vicecomes qua & ubi occupaverit Oppida.
1370. D.
- Atium Duci Spti Ticiu qui Locu? 677. A.
- Atellus Gens quomodo abſeſt. 689. F.
- De ea quid notandum. ibid.
- Atilla Italiam quomodo inſeſſerit. 695. E.
- Eius ſervitium quomodo conſecraverit Leo Pont.
Max. ibid.
- Landem Pompeian & alia Italia Urbis quas
deſtruxerit. 848. B.
- Avarus Divus ubi & quomodo iudicio Dei percuſſus.
1650. D.
- Auctores qui in Chronographia admitti debeant.
791. D.
- Aucupia diverſiſſimam quomodo exerceantur. 654. D.
- Aucupus & Venatoribus qua Regio totius Europa
aptur. 651. F. 653. A.
- Augustus Vindelorum qua, quare & a quo habitia
Comitis. 1661. D.
- Augustini (Duci) corporis tranſlatio ex Sardinia Pa-
piani quando ſalla. 756. B.
- Corpus conditum ubi ſuſſit. 757. D.
- Augustinus (Ducus) unde laudatus. 756. B.
- Augustinus Ferrarius Auſſis Perceſſus Jo. Jac.
Mediceum cum Fr. Sfortia quomodo eundem.
1237. D.
- Augustinus Foliat qui & ubi obierit. 1549. E.
- Augustinus Maſſaria Cardinalis & Episcopos Conſe-
ji unde oriundus? 1201. C.
- Augustulus Rom. Imperator quando & quomodo ſa-
llus. 700. R. 1268. C.
- Imperi Sedem ubi ſuſſit. 700. B.
- Aula quid apud antiquos Titianſis ſignificat.
633. D.
- Auliciana Nobiliſſima Familia unde proderit? ibid.
- Aures Aſſa qua diſſa. 801. B.
- Aurelia de Naviculis a diabolo quomodo aſſilla &
liberata. 1655. C. 1656. A.
- Aurelium Principes quomodo ad Medientenſem Prin-
cipem percuſſum. 331. B.
- Aurichanenſium Duc Niceram quomodo occupave-
rit. 1470. A.
- Aurelius Rom. Imp. in Chriſtianiſmum quando ſervit.
686. C.
- Auri cadendi, ſili ſuper induendi ſervit, eſſe dem-
que ab argento ſanguendi arti explicatur. 544. B.
- Auſſer Venetis minus calculatus quare in Venetiam
Divitem revolutus quam in meridionales Oras.
598. C.
- Autharis a quo & quando Rex Longobardum el-
lin. 731. C.
- Quam uxorem duxerit. ibid. D.
- Aycacodis prohibetur a Mattheo Vicecomes Pontifi-
cam Mediolanenſi. 105. E.
- Azo Porchus J. C. & Beſonius Preſbyter quare de-
ſcriptum. 1341. C.
- Azo Vicecomes Accardum Comendatum Archiepiſco-
pum Mediolanenſi quomodo diſmiſſit. 1379. E.
- Ambroſius (Ducus) mirabiliter ei quomodo vi-
ſus. 1380. A.
- Cremonam quando ſubjecerit. 1379. C.
- Equites quo creaverit. 1380. B.
- Maſſibula alioſque Ludos ubi celebraverit. ib.
- Mediolanum quoniam Turrim munerit. 1379. E.
- Niceram quomodo expulſit. ibid. C.
- Pantem conſecravit ubi juſſit. ibid. E.
- Quando obierit. 1380. B.
- Templum ubi creaverit. ibid.
- Azo Vicomitis Landam quomodo acceperit. 911. D.
- Quando obierit. ibid.
- Quorum opera Com potius fuerit. 1100. D. B.

B.

- B**ABYLONIA à Semiramide condita an resbo dicatur. 794. A.
 Bagna Gaita quo deperditur & quomodo capta. 991. A.
 Balduinus Gracorum Imperator quibus Comitibus in Italia adhaeruit. 1140.
 Balena ubi, quando & quomodo projecta in terram. 1640. A.
 Balenæ duo quando & quomodo ad Littora Istellandica projecta. 1640. E.
 Balerus Matagius de Cremona quomodo occisus. 977. D.
 Balionus à quibus captivatus. 1505. E.
 Balivus Occani Heres Gallicus in quo praelio vulneratus. 1478. B.
 Ballista quid & unde dicta? 1086. E.
 Ballistis qua eminebantur? ibid. 1087. E.
 Balchazarus Coss. Amicus quo exstiterit. 917. A.
 Bandinus capite quomodo fuerit & quare decapitatus. 1462. D.
 Bannum quid & pro quo dicitur. 1079. B.
 Baptismus inter & Circumcisionem quid differunt? 674. B.
 Baptista Cardinalis Ursinus &c. à Julio II. Pont. Max. quare incarceratus? 1477. C.
 Baptista Fulgositus Ducatus Genoa quomodo obtinuit. 1415. E. 1416. A.
 Baptista Platina Historiographus unde ita dictus? 1464. C.
 — Ubi & quare morbo obierit. ibid.
 Baubertella cujus Romanorum Imperatoris cognomen? 848. D.
 Baubarus Rector Brixia Classis Vicecomes delere quomodo decreverit. 1431. F.
 Barnabæ Mediolanensis Principis IX. vita & facta. 312. C. 315. A.
 — Divisio imperii inter Liberos discordiam & prodicionem auarit. 317. A.
 — Libero. 316. E.
 — Mori in carcere. 317. C. 318. D.
 — Imperatoris ab excommunicatione. 318. B.
 Barnabas Barbo Cremonensis ubi & quomodo occisus fuerit. 1442. F.
 Barnabas (Dorus) Mediolanensis quando accesserit, in quoque predicaverit. 1162. E.
 — Primus Mediolanensis religionis Christiana dicitur embuisse. 168. E. 169. A.
 Baroni quid de Osone Aleria judicium. 1021. C.
 Barre vestissima Urbs vestigia ubi volatur. 1222. A.
 Barriemum Ducatum cui concesserit Ludovicus Sforza. 911. D.
 Bartholus Saxoferratus à Nerfais quare multatus. 194. B.
 Bartholomæus de Adriano Mediolanensem Ditionem quare & ex qua parte aggressus fuerit. 913. A.
 Bartholomæus Claravillius Turum Oppidum oppugnare quare recusaverit. 1154. B.
 Bartholomæus Malapina quam noctem duxerit. 916. B.
 Bartholomæus Petronius Rhod. Cremonensis quare Principes decernerit. 1459. D.
 Bartholomæus de Vulpi Socinam quantum Per & quando cognovit. 1388. F.
 Balignus quibus Viri floruerit. 670. A.
 — Ubi sit & quomodo olim vocata. 678. C.
 Balignus loca unde lendenit. ibid. E.
 — Religiosem Christianam quo successu receperit. ibid. 679. F.
 Balignus (Dorus) Ad Episcopatum Londensem quomodo vocatus. 848. A.
 — Eius dies Festus Landa singulis annis quomodo celebraret. 877. A.
 — Landa Petre in Novam ejus reliquia quo prom-

- ptæ translata. 876. F. 1001. C.
 — Post mortem quibus se obtulerit. 857. F.
 — Reliquia ejus quid acciderit. ibid.
 Bartolomeus ad Cremonam quo Locis dictus. 1260. B.
 Baucius (Ugo) infestis Ludovicis Imperatoris additus. 198. B. 199. D.
 — Cavalerium & alios conjuratos decollat. 213. A.
 — Occidit. 219. F. 320. A.
 — Presbyterus. 199. E. 300. A.
 — (Pauli) conjuratus & mors. 376. E. 377. F.
 Henrici Bavari facta & lenda. 15. B.
 Beatrix Sforza Lud. Sforza Uxor quando obierit. 919. B. 1473. D.
 — Quod fatus Mediolani &c. illi factum fuerit. 919. C.
 Beatrix Uxor Frid. Barbarissa Lande quomodo fuerit exposita. 867. C.
 — Statuta ejus qua fuerit. 1012. D.
 Beda unde oriundus. 764. D.
 — Qua verba per somnium audierit. ibid. E.
 — Quando floruerit. ibid. D.
 Belgæ &c. in sui gratiam quomodo receperit Philippus II. Hispaniarum Rex. 1635. B.
 Belgrodium à quo expugnatum. 1547. F.
 Belirus Caput in Italiam cujus passu trajecerit. 714. F. 849. E.
 — Ex Italia quare revocatus? 716. F.
 Bellinum Oppidum ubi situm? 1167. D. 1217. F.
 — Unde illud. 1219. E.
 Belli fortunam iterum in Italia tentare quare voluerit Ludovicus XII. Rex Gallia. 934. F.
 Bellimontius Venetia à Ludovico Gallia Rege quare missus. 930. B.
 Bellus quibus Londenfes à Cremonensibus implicati. 855. B.
 — Londenfes à quibus & quare petiti. 879. F. 1005. E.
 Bellusiam Italia succurrit. 13. C. 14. C.
 Bello vradillam suam Casariani quo antior & quo Duce ex Italia in Galliam transfulerit. 1168. F.
 Bellocius quantum & quando Gallorum multitudine in Italiam sicam duxerit. 845. C. 1258. E.
 Bellum à quibus, quare, & quo impigante Regi Galba declaratum? 1494. F.
 — Adversus Saracenos & Turca Hierosolymam occupantes in qua Synode decretum? 1192. A.
 — Casarem Carolum I. inter & Gallia Regem unde exarsit? 1573. D.
 — Colomanensibus à quo & quare illatum cum excommunicatione? 1583. C.
 — Ferdinandum inter Regem Neapol. & Pontificem Max. unde ortum. 1466. D.
 — Ferraria Ducis à quo illatum? 1487. B.
 — Galeatus Maria quibus moeruit. 1459. E.
 — In Venetia à quibus decretum? 1464. F. 1465. C. ibid. E.
 — Inter Filias Casaria Ludovici Pii unde ortum? 1274. B.
 — Londenfes inter & Mediolanenses. 843. A. 844. A. 900. A.
 — Pisani inter & Florentines. 928. E.
 — Turci ubi & quo procurant inditum? 1457. B.
 — Veneti à quo declaratum? 1383. E. 1478. E.
 — Unde ortum in Germania? 1572. F.
 Beltrando Papa nuncius quid commisit cum Mattheo Vicecomes communicandum. 126. F. 230. D. 231. D. 280. B.
 Benacus Lacus hodie quomodo dictus. 876. D.
 Benedictinorum apud Mediolanenses iura & incrementa. 476. D.
 Benedictus Presb. Cremona quando exstiterit. 1274. D.
 Benedictus Jovius unde oriundus? 1202. B.
 Benedictus XI. Papa sit. 121. A.
 Benedictus XII. Pont. Max. quando & ubi creatus. 1179. C.

Benedictus *A. Cremenensis* quod *iramenicum* ex-
gerit. 1381. A.
— *Caesarem Lad. Reueram* & *Sequaces eius* qua-
re *excommunicaverit*. 1379. C.
— *Solemnitas* qua ab eo, quando & quare per
decem dies celebrari iussit. ibid. D.
— *Vicarius fuit in Italia* quod *consecraverit*. 1380. C.
— *Vbi & quando obierit*. 1381. B.
Benedictus XIII. *Antipapa* quando *existerit*. 916. F.
Bernus Petronius *Templum Vincenianum Mediolanense*
invari cui *confellum* & *consumptum* vetustate re-
stituit. 388. C.
Berengarius I. & II. *imperium in Italiam* (19) D.
Berengarius *Italia Rex* quando *fuerit*. 1276. C. & E.
— *Captus* a quo *fuerit* & qua *lege dimissus*. ib. F.
— *Circa Imperialis infanciam*. 1277. F.
— *Presules qui & quomodo ab illo facti*. 1280. B.
— *Quo & a quo eam* *Uixit* *relegatus*. 1281. F.
— *Vbi, a quo & quomodo occisus*. 1278. B.
Bergomatus *Christum* quando & a quo *suspenderit*.
813. C.
Bergomatium *Ager* quam *gratus Romanis* fuerit.
835. A.
Bergomensem & *Brixianorum* *salutem*. 166. B.
Bergomi *Oppidi elegia*. 840. A.
— *Interpretari nomen illius quomodo possit*. 832. C.
— *Nomen est erigere amicum Hebraicum*. 831. C.
832. A.
— *Nomen Ethimologia* qua? 830. B.
— *Unde deducenda?* ibid. E.
— *Stat' & Amantia*. 819. E. 830. A.
Bergomum *an Bergomum* dici debeat. 836. D.
— *Dimissum fuisse* a quibus fuerit. 1507. E.
— *Occupatum a Venetis in Hispanis* quomodo *fue-
rit*. 1504. E.
— *Recuperatum* quomodo *fuerit*. 1505. A.
— *Regibus parvis* unde *cessit*. 832. E.
— *Romanorum Monasterium* *existit*. 835. A.
Bergomum in *diuina Piscoinitia* *redigatur*. 109. A.
Bernabos Vicecomes a quo *profigatus*. 1385. C.
1388. B.
— *Bellum ei* quicum *exaruerit*. 1386. F.
— *Burgum-Ferum* quando *expugnauerit* & *di-
pauerit*. 1387. B.
— *Captus iussu* *carcere inclusus*. 1389. B.
— *Duces eius* a quibus *superari*. 1386. F.
— *Generosus* *Domini sui* *subiecte* quomodo *ten-
taverit*. 1387. B.
— *In* *Olegio* *bellum* *quare* *inuerit*. 1385. D.
— *Legatus Pontificum* *bellum* *quare* *instaurit*. ibid.
— *Almanum* *frustra* *occupare* *sentit*. 1385. C.
— *Pacem* *quibusdam* *securit*. 1386. E.
— *Pecuniam* *Caesari Carolo* *quare* *dedecit*. 1387. C.
— *Pontificis* *colpae* *federatis* *quomodo* *superari*.
1388. A.
— *Profigatus* *ubi* *fuerit*. 1386. A.
— *Quo* *fuerit* & *profigatus*. 1385. B.
— *Vbi & quomodo obierit*. 1389. C.
Bernabos *Vicentius* *dominatus* quomodo *fuerit*. 712. D.
— *Filiis suis* *Domini sui* *quomodo* *diuiderit*.
ibid. C.
— *In* *Regnum* *Scaligeram* *Uicem* *suam* *qua* *usus*
fuerit *manifestata*. ibid.
— *Quomodo obierit*. 913. A.
Bernabovum *Vicentium* quomodo *superauerit* *Egidium*
Cervici. 1386. D.
Bernardinus *Carvaginis* qua & quomodo *composuerit*
Herologia. 710. F.
Bernardinus *de Corte* cui *Arce* a *Lud. Sforzia* *com-
missa*. 921. E.
— *Mediolanensem Arcem* *enim* *tradidit*. 922. D.
1474. E.
Bernardinus *Talentius* *Laudensem Episcopum* *unde*
alarum. 901. F.

Bernardus (Diva) *Cremenensis* & *Mediolanensis* *fr-
stra* *conciliare* *sentit*. 1298. A.
— *Mediolanensis* *veniam* *qua* *de* *re* *impetrave-
rit*. ibid.
Bernardus *de Gattis* quando *perierit*. 1645. E.
Bernardus *Medicorum* *quam* *uxorem* *duxerit*. 1246. E.
— *Quo* *ex* *ea* *liberos* *suspenderit*. ibid. F.
Bernardus *Monachus Austrius* *Mediolanensis* *landat-
ur*. 32. B.
Bernardus *Rex Italia* a quo *factus*. 1273. B.
— *A Caesare Lad. Pio* quando *desecrerit*. 1274. A.
Bernardus *Rubeus Parmensis Praeful* *Cremona* a quo
& quando *factus*. 1457. B.
Berotus *Chaldeus* *landatus*. 799. E. 801. D. 802.
B. 803. A. 806. E. 807. B. 809. D. 810. E. 811. C.
— *Quantum*, a quibus, & quare *admiratus* &
ueneratus *fuerit*. 802. B.
Bertholdus *primus Comes Sabaudia* quando *factus*.
1281. F.
Betinus *Bonus Albanensis* *ultimo supplicio* a quo &
quare *afflictus*. 1444. D.
Bitoca *Urbe* *quae* *prae* *nobilitate*. 938. D. 1515. E.
Blacum *Oppidum* *ubi* *fium*. 1221. E.
Binarius *numerus* *landatur*. 399. B.
Biserta *in Africa* a quo *recepta*. 1613. B.
Bladum *quid* *in genere* *significet*. 1218. F.
Blanca *Maria* *Soritis* *cui* *nupta*. 1466. C. 1467. C.
Blanca *Uxor* *vidua* *Fr. Sforza* *quis* *se* *recepit*. 925. C.
— *Vitam* *quomodo* *suuenerit*. 926. A.
Blandus *Amicus*. *Ferox* *Hofibus* *quantum* *fuerit* *Je-
annes* *Jacobi* *Mediolani*. 1148. B.
Blennum *quo* *vina* *ferat*. 1214. B.
Blenfium *Urbi* *grauis* *damnum* *unde* *passus*. 1648. C.
Blis *Flumen* *ubi* *effundatur* *in* *Lacum* *Larianum*.
1214. F.
Blondus *Castigatus*. 762. D.
Botmos *ad* *pristinam* *sanctatem* *quomodo* *redegerit*
Caesar *Carolus* *V.* 1571. B.
Boemundus *Antiochus* *Princeps* *quando* & *quomodo*
factus. 1293. A.
Boemundus *Pamela* *seditionis* *auctor*. 146. B.
Boethius *Serentinus* *Patricius* *Romanus* a quo *acci-
sus*. 706. A. 711. B.
— *Herologia* *qua* *fabricauerit*. 709. E. 710. C.
— *Unde* *facillime* *dicatur*. 669. B.
Boji *ejus* *ex* *Italia* *scilicet* *ubi* *posuerit*. 847. B.
— *Ex* *qua* *Gallia* *parte* *Italiam* *perierit*. 846. D.
— *Leues* *Populos* *infectis* *armis* *quare* *perierint*.
627. D.
— *Libros*. ibid.
— *Padam* *Flumen* *quo* *loco* *traxerit*. 628. C.
Bojorum *Sedes*. 604. B.
Bombax *quid* & a *Calabri* *quomodo* *appellatur*.
645. F.
Bombyces *unde* *ita* *appellati*. ibid. E.
Bombycum *cultura*. ibid. A.
Bona *Mater* *Jo. Gallicii* *quid* *administraverit*. 926. B.
— *Omnia* *Laudensium* *quando* & *quare* *absolu-
erit* *Mediolanensi*. 966. C.
Bonacofa (Matthaeus) *ecce* *Enri*. 82. C.
Bonidogomagus *ubi* *fium* t 107. A.
Bonifatius *Marcus* *Monasterii* a quibus *belli* *in-
fectus*. 1329. C.
Bonifatius VIII. *Papa* *moritur*. 121. F.
Bonifacius *Summus* *Pontifex* *quando* *obierit*. 1399. F.
1400. A.
Boniverus a *Francisco I. Regis* *Gallia* *in* *Italiam* *qua-
re* *missus* t 939. A.
— *Galliam* *cum* *damus* *repetere* *quando* *causam* *fue-
rit*. ibid. D.
Bononia a quo *occupata* t 1394. D.
— *Unde* & *quomodo* *flerere* *coeperit*. 763. E.
Bononiz *principatum* *Barnabus* *agriter* *quirit*. 312.
C. 315. D.
— *Accipit*. 321. F.

Bona-

Bononiæ Arcis præfiliū, multique Bononienses à quo
 & quare morte multatus. 1440. B.
 — Convocatus à quibus & quare fallus. 1549. B.
 Bononium cui & quo condidit concepit Pontifex
 Maximus. 1383. D.
 — Tridentinum Concilium quare translatum.
 1571. D.
 Bononienses contra Degam præfiliam suam pugnant,
 sed vincuntur & pœnantur. 147. C.
 — Cui adheerunt. 1421. B.
 — Cui se sponte tradiderunt. 1415. D.
 — Friderice Barbarossa quomodo se submisserunt.
 876. C.
 — In juri Ecclesiæ quomodo & quomodo redierunt.
 1424. B.
 — In Libertatem quomodo se vindicaverunt.
 1404. C.
 — Quibus Privilegiis spoliaverit Clement VII. Pon-
 tificis Maximus. 1383. B.
 — Redignatur in potestatem Joannis. 306. C.
 — Valli à Vicecomite quomodo fuerunt. 1395. D.
 — Urbicalem quomodo sibi aquarum. 1491. A.
 Borromæus (Carolus) Humilitatis Atonachos quomo-
 do reformaturus. 1604. C.
 Borius Dux Ferraria à quo & quando creatus.
 1474. C.
 Bossi (Hieronymi) Hymenæalium de sponsalibus &
 auspiciis laudatur. 522. C.
 Bossius Sacris divinis constituitur. 99. F.
 Brabantæ & Populares plures in Religionem Ro-
 manam quid præstiterunt. 1600. C.
 Brabantini regnum à quibus dederunt. 1273. C.
 — Ubi & quomodo fess. 1561. C.
 Bractemur rane. 544. B.
 Bralios Alens olim quomodo distat. 1203. C.
 — Ipsi qui fixi. 1204. A.
 Brambaninus de Archidiaconis quomodo decapitatus.
 1385. A.
 Brenna Pieni Orabierum quæ casu submersa. 1609. F.
 Bresson Orabierum Corticem cadaver à Fr. Pem-
 ppe duci quomodo petierit. 793. F. 794. E.
 Bricola } Quæ Machina Bellica. 1088. B.
 Brichola }
 Brithmarus Rex Gallorum ubi & à quo interemptus.
 1259. A.
 Brimonia vide Cremona.
 Brionia vide Cremona.
 Brixia à quo condita & aucta. 829. A.
 — Expugnata à quo sacris & munibus spoliata.
 1359. E. 1360. A.
 — À Gallis quomodo fuerit. 1483. D. 1484. E.
 — Obfessa in qua, sed frustra, fuerit. 1430. E.
 1431. A.
 — Vicecomitibus à quibus predicta fuerit. 1380. B.
 Brixia Calmen sublimè Palatii marmorei omnium Ita-
 liæ speciosissimi unde confagratæ. 1629. B.
 — Descriptio. 1134. A.
 — Insurgit quæ vixit occurrat. 836. D.
 — Terra mox quomodo contigerit. 1331. F. 1641. A.
 Brixium & Brixianis quomodo male doberit Cæsar
 Henricus VII. 1359. E. 1360. A.
 — Quando occupaverit Jacobus Cavalcabini.
 1365. C.
 Brixianus à Cæsare Henrico VII. quam male habuit.
 1365. A.
 — Pacem à Frid. Barbarossa quibus conditionibus
 obtinuerit. 875. F. 1000. A.
 — Quæ de vi à Frid. Barbarossâ castigati. 873. D.
 Brixianorum & Bergensium saltem. 166. B.
 — Dedum. 171. A. 174. B. 176. E.
 — Obsequio & conjugio contra Henricum. 174.
 E. 175. E.
 — Pœn. 175. F.
 Brixianum (Sanctum) à quo in Cremonenses occupa-

tum. 1298. D.
 Brixianensem Episcopatum quare devotaverit Rex Bo-
 hæ. 967. E.
 Brixianensis quod eius & in conjugium remissum?
 1441. B.
 Brocardus quis & quomodo obierit. 1460. B.
 Brocardus Secundus quomodo decessit. 1617. D.
 Brulium qui locus dicatur. 1099. B.
 — Quomodo aliter distat? ibid.
 Brucius filius spiritus Lucini Pœniti præfiliam
 Landersem quomodo administraverit. 901. E.
 Brulliarum Insula in libertatem se quomodo vindi-
 caverit. 1632. F.
 Burti in Mauritanis Tingiana Terra-Mina quomodo
 contigerit. 1645. D.
 Bubæ Aqua quæ distat. 661. A.
 Bucicaldus in Insurrectionem adfiliati Principis Me-
 dianensis venit. 325. E.
 — Pagâ sibi consulere debuit. 326. B.
 Bucicardus Graecum quomodo pro Rege Gallia rexit.
 1399. E.
 — Placentia quem expulserit. 1401. C.
 Buda Ungarorum Metropolis à quo & quando occupa-
 ta. 1548. A.
 Bulgari Scania J. C. faciem quomodo distat?
 571. B.
 Burduri Pises quam statueram aequit. 1223. A.
 Burginorum juri, ari, ritus. 511. C.
 Burgidalem farum quomodo occupare voluerit Phi-
 lippi II. Hispaniarum Rex. 1584. E.
 Burgerius de S. Seprio à Landersem quomodo
 suscitatus. 990. A.
 Burgeri Oppido fixi. 591. A.
 Burgetum Oppidum ab Inculis quare desertum? ibid.
 Burgundi unde oriundi. 707. A.
 — Trinitas quare fuerit mutata. 711. B.
 Burgundum Episcopum Episcopos Ticiensem quare
 adierit. 906. F.
 — Sinteris Ferris & Ipnæ quomodo devotaverit.
 1503. A.
 Burgus S. Spri unde creatus? 643. A.
 Burmenibus in Monsibus insigne quid occurrat.
 1204. B.
 Burmann Pieni libertatem quomodo amisit. ibid.
 — Ubi fixum? ibid.
 Burmann Oppidum celebre unde sit. 1210. A.
 — Ubi fixum? ibid.
 Squarcinus Burtus principis nobilitatis Mediolanensis.
 82. C. 253. B.
 — Quid fecerit. 82. D. 253. D. 254. D.
 — Laudatur. 254. C.
 Bussi (Jacobus) falli & falsi (77) E.
 Byzantii Crux quæ, qualis, & quomodo apparuerit.
 1621. B.
 — Damna maxima unde contigerit. 1628. F.
 1629. A.
 — Damna grave unde & quomodo acciderit.
 1608. D.
 — Horrendus Terra-Adnus quomodo perfrigerit.
 1493. C.
 — Incendium maximum unde fuerit. 1610. G.
 Byzantium à quo occupatum. 1321. C.
 — Captum à quibus fuerit. ibid.

C.

CARRINUS Fundulus à quo & quare decapitatus
 jussu. 1421. E.
 — Cremona Domitium quomodo occupaverit.
 1400. B.
 — Inducit quem fecerit. ibid. F.
 — Pamenensem quomodo occupaverit. 1402. F.
 Cadver Cæsaris Henrici IV. quomodo innotuit
 manserit. 1294. A.

Ca-

Caladus *Farmensis Pontificatus deficiunt*. 17. D.
 Calaver *Caroli Calvi Regis Francorum qui ad sepul-*
crum transfatus. 1175. B.
 — *Joannis Vmari qua contumelia afflicti*. 910. B.
 — *Leobardi Romanorum Imperatoris qui transla-*
rum & spolum. 1198. E.
 Calaterra *qua Sporan deferri iusserit Cæsar Hen-*
ricus VIII. 1357. D.
 Cæcilia Serbellona *cui Viro nupta fuerit*. 1146. E.
 Cæcilius *Petta unde grandis furor*. 1202. A.
 Cæsar Brumatus *unde insignis*. 1631. C.
 — *Vbi & quando eboris*. ibid. D.
 Cæsar Fulgofus & Antonius Rinconus *Legati Gal-*
lie Regis ubi & quomodo inirempsi fuerint. 1558. F.
 Cæsar Maremarus *Napoli morte quare multatus*.
 1569. C.
 Cæsar Picenardus *quod andax facinus Cremona pa-*
travit. 1639. D. 1660. A.
 Cæsarca *in Italia conditur*. 35. C.
 Cætarei *Mediolanum in quos & quomodo occupant*.
 1937. F.
 Cætarei *quando conseruerint in Italiam descendere*.
 1209. A.
 Cætharus *a quo ad Ticinum paffi*. 1166. C.
 — *Arcem Mediolani quomodo habuerint*. 1526. E.
 — *Bello viciillam ex Italia in Galiam quo An-*
tilore & quo Duce transfuerint. 1168. F.
 — *Capitoni Galii qui ad su fuerint in prælio ad*
Papum. 1532. D.
 — *Comitia cum Sforzidiis qua & ubi habue-*
rint. 1531. B.
 — *Effilium quando expugnauerint*. 1552. E.
 — *Faxum D. Pauli & Moutrolum quomodo re-*
ceperint. ibid.
 — *Paffi ubi & unde repaffi fuerint*. 1578. A.
 — *Galiam Subalpina quomodo iraperint*. 1553. C.
 — *Gaudi & Ventus in variis præliis ubi fuerint*.
 1513. D. 1514. A.
 — *Hifpanie Adilites ubi & quare tumultuave-*
rint. 1555. A.
 — *Ja. Jao. Adelicum ubi fuerint*. 1540. A.
 — *Laudum quomodo ceperint & diriperint*.
 1516. A.
 — *Laca qua in Ventis occupauerint*. 1489. E.
 — *Maramum in Iftria quomodo occupauerint*. 1505. B.
 — *Mediolanum quando intrarint*. 1532. F.
 — *Papiam quomodo receperint*. 1544. B.
 — *Paffi quanta fuerint in obfidenda Urbe Media-*
matrice. 1575. D.
 — *Picardiam quando & quo Duce iraperint*.
 1551. E.
 — *Puercolum quomodo expugnauerint*. 1551. D.
 — *Præfigati ubi fuerint a Francifco I. Gall. Reg.*
 1527. F.
 — *A Gallis ubi fuerint*. 1577. B. 1579. D.
 — *Qua Laca & quando in Saxonia occupauerint*.
 1570. F.
 — *Serui quando obfederint*. 1538. E.
 — *Serephus bellum quando mouerint*. 1575. C.
 — *Stragum ubi paffi fuerint*. 1564. B.
 — *Terranum quando expugnauerint & filo equa-*
riunt. 1577. B.
 — *Ticinum de noua quare & quomodo manerint*.
 1170. F.
 — *Turmas Gallicas ubi profigauerint*. 1565. D.
 — *Vbi & quando Gallis delinuerint*. 1539. A.
 — *Veneris & Sforzidas Mediolanenfis Ducatu*
quomodo egerint. 1539. F.
 — *Unde repulerint*. 1509. D.
 Cæfarinorum *Villoria quanta in Francifcum I. Gal-*
lie Regem. 1182. A.
 Cæfarinæ *de fignidibus quærentes Hiftoriarum Mero-*
ni quomodo retinuerint. 1172. A.
 Cæjus Sempromius *qua de Græcorum mendaciis fcrip-*
ferit. 790. E.

— *Qua fcripferit de Roma Conditor*. 794. D.
 Calabris *quibus Etruriam & Inflituti Diuina celebrat*.
 187. E.
 — *Tanto affa quante Apulia quare non primatur*.
 588. A.
 Calabrie *Defcriptio*. 587. E.
 — *Valle Mannam quomodo fignatur*. 588. A.
 Calagurritanus (Dominicus) *conditor*. 130. A.
 Calcaria *qua Victoria dicta*. 1504. B.
 Calchus (Trifitanus) *qua occasione Mediolanenſium Hi-*
ſtoriam fcripferit. 8. prof.
 — *Inuentus in Præceptorem fannæ Georg. Mera-*
lam. ibid.
 — *Refoluitur*. ibid.
 Calcius (Joun.) *quæ & qualis*. 154. B. 156. D.
 Calclum *a Gallis in Angliis quomodo obſiſſum & ex-*
pugnatum. 1589. C.
 Caligula *Romanorum Imperator quondam exiſterit*.
 1262. D.
 Calixtus III. *Antipapa quomodo electus*. 882. D.
 — *Fractus à quo & quomodo regatur*. 883. F.
 Calixtus III. *Pont. Maximus quomodo euectus*. 1456. D.
 — *Quando eboris*. 1457. A.
 Callidus *Matthias Picenus quanta fuerit*. 906. B.
 Caloceri *Hiforia & ſum*. 560. F. 561. A. 564. B.
 Calor *unde tantus Italia immutatur*. 584. C. 585. A.
 586. A.
 — *Unde centus in Orientali Italia parit*. 586. C.
 Calumnia *Suſtentis in Chriftianis retinuitur*. 677. E.
 Camillus Borromicus *Ramus quantum dixerit*. 662. D.
 Campana *a ſe ipſa ubi fuerint*. 1662. D.
 Campanæ *a ſe ipſi ubi fuerint*. 1672. A.
 Campanum *eyrum & origo*. 391. A.
 — *Antior & inuenerit*. 392. F. 393. A.
 — *Materna ex qua*. 394. F.
 Canopi *Judex quis fuerit*. 746. B.
 Canpio *quis alim diceretur*. 745. D.
 Canpis *quanta utilitates afferat inundatio fluminis*
Pædi. 615. A.
 Canpolæuius *Oppidum quales?* 642. E.
 Canpolæum *Oppidum unde ita dictum*. 633. D.
 Canpos *quid ſit*. 1111. B.
 — *A Mnaſchis qui locis vocantur*. 745. F.
 — *Males qui Locet & unde ſe dicitur*. 853. D.
 — *Ramatia in Italia unde ſe dicitur*. 700. E.
 Cancellarius *Frâ. Ambaſſis male a Mediolanenſi-*
bus quare habitus. 792. D.
 Candidum *quidquidſi à Syris quomodo dicatur*. 812. E.
 Candiſſi *reſponſa in Mnaſchorum Clero eripit*. 478. D.
 Cantrones *quod hominum genus*. 1216. F. 1117. A.
 Canes *duas cum Inſanulo Miuier ubi peperit*. 1629. A.
 Canis (Facini) *Faia*. 325. E. 326. D. 328. A.
 — *Femina*. 327. D.
 Canis Sciliger *cujus & à quâ Vicarias conſtituit*.
 1366. C.
 Cannabentis *terra unde dicta*. 109. E.
 Canicum & Sotum *fuerint Metelia ubi quomodo &*
quomodo andia. 1671. D.
 Capellanus *unde ſe dicitur*. 1061. B.
 Capitanei *Mediolani quicum alim fuerint*. 1130. B.
 Capitecurum *arias, potentia & impreſſitas*. 41. A.
 41. A. 59. B.
 Capri *dicti Stambaci Defcriptio*. 1118. F.
 Captiuorum *quomodo & a quibus fuerit Gregorius VII.*
Pontifex Maximus. 1288. C.
 Capocinus *Templum Venetiis quomodo & quare con-*
ſtruitur. 1641. B.
 Capucinorum *noſta & antiqua ſider Mediolani*.
 510. F.
 Caput *ſeymii quid ſit*. 1038. D.
 — *Inſubria quod Oppidum*. 637. D.
 Carabilla *qua Fira*. 763. F.
 Caraffæ (Caroli) *Encomium*. 330. profa. 397. G.
 Caratum *expugnatur*. 154. E.
 Carbonenſis *quibus in Italia paribus videtur*. 1203. E.

Cardinales qui & à quo creati Massilia in gratiam Galie Regis. 1549. D.

Quis & quando creaverit Gregorius XIII. Pontifex Maximus. 1670. E.

Julius II. Pont. Max. 1490. D.

XXXI. quando creaverit Leo X. Pontifex Max. 1518. A.

Paulus IV. Pontifex Maximus. 1582. A.

Pius IV. 1599. D.

Cardinalis Consuetudo ubi obierit. 1492. B.

Cardinalis Rotomagensis Fierum in Galia Cisalpina a quo constituitur? 1476. A.

Cardinalium discordia in eligendo novo Papa ab obitu Clementis V. 104. A.

Caristadium Opidum unde constituitur. 643. A.

Carthago Dux Florentinorum a quo & ubi profugum. 1415. E.

Decapitum ubi & quare fuerit. 1417. C.

Ex quibus Parentibus oriundum. ibid.

Carnivalis de Ertago Landensis Mediolanensem quendam captivum quomodo fecerit. 990. A.

Caroli Andegavorum Regis filia & bella. 41. D. 43. A.

Regium Placentia credit. 46. A.

Caroli Aurelianensis pater, sua & sui in Ducatum Mediolani. 332. C. 331. F. 334. A.

Caroli Magni filium invenit. 11. B.

Carolus Aegypciensis Rex attraxitque Sicilia à quo & quando videtur? 1347. D.

Belle a Corradino Rege Suevia quare petuit? 1340. A.

Confirmatum in Regno Neapoli. a quo fuerit? 1347. D.

Ducatum Mediolanensem ad se petierit unde contraxerit. 1447. B.

E Northmanni Galie in Italiam evocati ab Urbano Papa contra Manfredum. 271. D.

Carolus Austriacus a Patre suo Philippo II. Hb. R. Madrian quare relegatus. 1608. C.

Quomodo obierit. ibid.

Carolus Borbonius a quo supremas Praefatus in Italia saluti. 939. E.

In Franciscum I. Galie R. rebellat. ibid. 1537. D.

Massiliam quando & quibusque obsiderit. 1529. D.

Novum fœdus inter qui Reges procuravit. ib. C.

Quibusque Galie Narbonensem irrupit. ib. D.

Rerum Summa in Italia a quo commisit? 936. F.

Ubi & quomodo occisus fuerit. 943. A. 1538. F.

Carolus Cadamostus unde clerici. 913. F.

Carolus Calvus Rex Francorum a quibus & quare comparatione petitis? 1274. F.

Cadaver quo quis ad sepulchrum translatum? 1275. B.

Ecclesia Cremenensis concessa quo confirmaverit. 1274. E.

Imperium quando occupaverit. ibid.

Ubi & quomodo obierit. 1275. A.

Carolus Cavalcabos Cremenae Dominus quando fallus? 1399. D.

Carolus II. Claudi Appulorum Rex filiam Alis E. fusi in matrimonium dat. 123. D.

Moritur. 143. E.

Quid in Italia effecerit. 136. D.

Carolus consilium Ludovici Francorum Regis accipit a Papa in Italiam sub promissione Regni Sicilia ad debellandum Manfredum. 70. B.

Ejus & Nepotum ejus Nomina ablatum. 106. A.

Ejus filia in Italia. 71. A.

Ejus Legatorum iratus ad Papam. 73. D.

Moritur. 101. A.

Papa ob precantiam valde susceptus fuit. 84. C.

Carolus Crassus Imperialis Dux datus à quo insignitus. 1275. D.

Reichidem Uocem suam quare repudiavit. ibid.

Tandem unde suscipiit. ibid.

Ubi obierit. ibid. E.

Carolus Dux Archiducis Ducatum Mediolanensem

fem quo jure praterierit. 911. B.

Carolus Falsus Jo. Regis Boemia quo mandatus Caesar electus. 1381. C.

Bononiam quo conditione ei concesserit Pont. Max. 1383. D.

Coronatus Rex Romanorum ubi fuerit. 1381. B.

Cremensem quando devicerit. 1384. B.

Italiam quando priores. 1383. E. 1384. C.

Sus quod concesserit Bernaboni Patre suo. 1386. B.

Mediolani Corona Ferrea à quo coronatus. 1384. B.

Roma a quo coronatus. ibid.

Quando obierit. 1388. E.

Carolus Gonzaga à Mediolanensibus ad Sportum quando defecit. 1450. A.

Carolus Lanoyus cui in summa Imperii successerit. 1167. A.

Carolus V. à Francisco I. Galie Regis bello prima vice quando petuit. 1519. C.

Caprivus suo quo petuit. 1533. D.

Ad ducatum à quo fuerit provocatus. 1540. E.

Adrianum Episcop. Trajectensem in Hispaniam quare misit. 1519. C.

Africam quando & quo comitatu petiit. 1550. C. 1558. B.

Albertum Ducem Provincensem unde & quare excommunicatus. 1547. B.

Algerie quare defecit. 1558. E.

Algeriam quando applicaverit. ibid. C.

Angliam quare petiit. 1519. E.

Augustus Comitus quando habuerit. 1573. C.

Belium Duci Geldrensem quare movit. 1540. E.

Boemiam ad pristinam libertatem quomodo redegit. 1571. B.

Caesar quando, à quibus & ubi electus. 1519. B.

Carolum Ducem Gildria in sui potestatem quomodo recepit. 1542. E.

Christianum Neptemum cum misit. 1557. F.

Cuscinum quid in Hispania in reliquam via sua eiecit. 1583. A.

Comitia ubi, quando & adversus quem habuerit. ibid. E.

De Religione ubi habuerit. 1546. B.

In Tarcum ubi habuerit. 1547. E. 1557. B.

Compositum ejus in Imperio quo fuerit. 1519. B.

Concordia inter eum & Franciscum I. Regem Galie quibus procurantibus tenata. 1544. A.

Constitutiones de Religione quas & ubi, fecerit. 1519. E.

Quas & in quod tempus publicaverit. 1571. C.

Corona Imperiali insignitus quando fuerit. 1544. A. 1545. D.

Cremenensibus quid concesserit. 1558. A.

Cui in Imperio successerit. 937. D.

Cum summo Pontifice & Florentini Fœdus quare precesserit. 1533. F.

Dacia Regi patrem quando reddiderit. 1565. B.

Dominio quo Philippo Filio suo administranda tradiderit. 1580. A.

Dominium Mediolani Francisc. Sporti ubi dimiserit. 1544. E.

Dominus perpetuus Mediolani quomodo fallus? 944. F.

Duram in quare expugnavit. 1562. D.

Et Clementi VII. Pont. Rom. Bononia quare concessit. 944. A.

Ex Germania in Italiam quando descendit. 1557. F.

Fœdus cum Leone X. Pont. Max. quare interit. 937. C.

Quas cum in Franciscum I. Gall. Reg. fecerit. 1519. F. 1561. E.

Quas insignitus cum Rege Anglie in Francisc. I. Gall. Reg. 1539. D.

Ca-

Carolus V. *Festas Regni Angliæ quare restituit.* 1557. B.

— *Funtum & Rabidum quomodo recuperaverit.* 1529. E.

— *Gallia ubi vicerit.* 1510. B. 1551. E.

— *Gaudiosæ & iucundissimæ quomodo multaverit.* 1556. E.

— *Græcia quomodo excepim fuerit.* 1544. A.

— *Germaniam quomodo restituit.* 1561. A.

— *Goleia Propagandam in Africa quomodo expugnauerit.* 1550. C.

— *Gualianum Filium Ducis Clivienſis quare & quomodo conceperit.* 1556. F.

— *Ducem Geldria in sui gratiam qui prestante receperit.* 1561. D.

— *Heretum Legatum ad Pont. Max. quare miserit.* 1555. B.

— *Imperii sui Ferdinando Fratri suo ubi & quando egerit.* 1583. A.

— *Infulam Adriaticam Militibus Rhodienſibus quando conceperit.* 1547. B.

— *Iu. Jac. Medicus quare scripserit.* 1233. A.

— *Iu. emse Regnerum & Dominium suorum Philippo Filio sui quando tradidit.* 1581. F.

— *Landreſum Oppidum quando expugnauerit.* 1561. B.

— *Landgravium quando dimiserit.* 1574. F.

— *Legatum ad Persarum Regem quare miserit.* 1550. B.

— *Libertatem Italianam petendi à quo & quare postulaverit.* 1521. C.

— *Liguriam in Compensia quando expugnauerit.* 1565. D.

— *Luthericam Cardinalium Regis Gallia Legatum quare parum aqua auribus audivit.* 1551. A.

— *Luxemburgum quando cepit.* 1565. C.

— *Medicam Florentia quæ conditio restituit.* 1541. F.

— *Mediomatricam Urbem frustra quando obsiderit.* 1575. B.

— *Nordensium Galliam quando iraperit.* 1552. C.

— *Per Galliam quæ conuente Flandriam petierit transiit.* 1556. E.

— *Philippo Filio suo quam uxorem designavit.* 1580. A.

— *Philippum unicam Filium Regem Hispaniarum quando fecit.* 1561. E.

— *Regem Romanarum creati ubi vulnerit.* 1571. E.

— *Picardiam quando iraperit.* 1552. C. 1552. E.

— *Placentia quomodo excepim fuerit.* 1544. B.

— *Pontilem Max. ubi conuenerit.* ibid. E.

— *Quam uxorem duxerit.* 1538. C.

— *Quando & ubi obierit.* 1591. C.

— *Quid de Venetianis in Insulabris preſcripserit.* 655. C.

— *Rebello Imperio qui & quare declarauit.* 1568. B.

— *Regem Galliarum qui de re criminatus fuerit.* 1550. A.

— *Hollæ & Rebellum Imperio declarari quomodo preceperit.* 1565. B.

— *Regi Galliarum quid & qua conditio obtulerit.* 1557. B.

— *Regationes & Granatium Alliances ubi & quare de re publicè fieri voluerit.* 1533. D.

— *Sandricarum quando & quomodo expugnauerit.* 1565. D.

— *Saxonia Ducem ubi vicerit & captiuauerit.* 1570. C.

— *Triumphum Romanam quando ingressus fuerit.* 1550. F.

— *Tumultum in Africa quomodo expugnauerit.* ibid. D.

— *Veneris ad portus sui allicire quomodo voluerit.* 1536. D.

Carolus VIII. *Gallia Rex à quo Italianam vocatus.* 916. F.

Carolus VIII. *Armeniam ejus in Regno Neapoli.* 918. D.

— *Capnam quomodo accepit.* 1470. B.

— *Florentia Pilem excepit.* 927. D.

— *Fundum Pontificis M. ubi peruenit.* 1470. A.

— *Galliam repetere quare voluerit.* 927. F.

— *Itellum omnibus hostibus in se confederatis in Galliam quomodo peruenit.* 1470. F.

— *Italiam quando petierit.* 1469. B.

— *Neapolitanum Regnum quomodo occupauerit.* 917. D.

— *Pacem cum Sfortia quæ mediante fecit.* 1471. B.

— *Pisani in libertatem vindicat.* 927. C.

— *Prelium cum Fuderatis contra se Italia ubi inierit.* 928. B.

— *Qua facilitate Regnum Neapoli.* 1470. C.

— *Romam quando petierit.* 1469. E.

— *Sub Anathematis pena quæ 951 à Pont. Max. mandatum fuerit.* 1471. A.

— *Unde & quomodo abiit.* 1469. E.

Carolus IX. *Gallia Rex quando obierit.* 1625. B.

Carolus Magnus Rex Francorum ab Adriano Pont. Max. in Italiam quare vocatus.

Desiderium Regem Longobardum penes se habere quare voluerit.

Gymnasia ubi erexit.

In Italiam quare descendit.

Ludovicum Filium suum Socium Imperii facit.

Magni & Christianissimi Cognomen unde accepit.

Medietia quando creatus.

Nannum quare Desiderio Longobard. Regi miserit.

Occidentem Imperator à quo declaratus.

Qua de re à Pont. Max. sollicitatus fuerit.

Romam quare petierit.

Saxonia Pontifici quid concessit.

Tutali qui ab eo assumpti fuerint.

Ventis nominis impugnat quibus Gallia & Germani utantur.

Veniam quomodo receperit.

Carona quæ fessa Tacini?

Cartotium Bellicam Instrumentum à quo prime inventum?

Defertur.

Qua pompa duceretur.

Carthaginiensis Tella unde cognoscitur?

Monachi ejus quomodo vitam agunt.

Calile Majus quando & a quibus conditum & habitatum?

Calile S. Evasii destruitur.

Calile moratum qui vicem dedit?

Calicus unde desumpsit Formacel nomen?

Calio Turritani à quo valida auxilia accepit?

Archiepiscopus Mediolani quando extiterit.

Calionus frustra petiit auxilium à Mediolanensibus?

Quid fecit?

Pugnat cum Gualtero & moritur?

Calionus Turritani quæ & unde aufertur?

Callectum quomodo receperit Philippus Hispaniarum Rex?

Callectio in partes patriciarum Mediolanensium transiit?

Reluctantur Orbem Fiscoemiti?

Castellum Burgunum quibus & quomodo se dedit?

Castellum Bassianum à quo Gualtero ereptum?

Alaricum cujus rei Alamanicum fuit?

Castellum Bassianum mœniis malis in *Laudensium* finibus a quo restitutum? 876. F.

— *S. Columbanus iterum a quo & ubi extructum?* 877. D.

— *S. Marini ubi & quomodo fuit?* 762. E.

— *Treccium a quo vi armamentarium?* 899. F.

Callosus Fufius Braxianus in *Veneris* quomodo recuperaverit. 1490. E.

— *Quem profugaverit.* ibid.

— *Quo in Presbo occisus fuerit.* 1495. D.

— *Picarus Regis Galliarum ubi fuerit.* 1492. B.

— *Villaria qua & in quos ab ead. Ravennam reperta.* 1495. D.

Castro-Novum Oppidum a quibus conditum? 705. E.

Caltrucius in pariet. *Martini* trahitur. 211. C.

— *Hominum a Cesare.* 291. D.

— *In quocumque conquisit.* 211. B.

— *Laudatur & moritur.* 291. B. 294. A.

— *Locum obtinet.* 211. C. 292. A.

— *Vinea Cardinatus.* 288. C. 294. D.

Calturn Aeterni Galli quando occupaverit & mœnium. 1665. B.

Calturn de Castillione a quibus obsidum. 592. B.

— *Sed frustra.* ibid. E.

Calturn Treccii quibus & quomodo redditum? 1008. F.

Calturne in fortuna introductum in *Italiam* Longobardorum Regum fuerit. 732. A.

Caius solitabilis qui in *Vico* *Sancti* *Alti* *Agri* *Cremensis* conigerit. 1535. D.

— *Misrabili & horrendum in Vico Domarum de Stephani Agri Cremensis qui conigerit.* 1540. E.

Catanæ in Sicilia Terra-Matris quando conigerit. 1610. E.

Catapulta quid Instrumenrum Bellicum? 1038. E.

Catani heretici cremantur. 56. E.

Cato an plures de Originibus Libris scripserit? 787. D.

Cattanei qui? 876. B.

Cavalerius decedunt. 213. A.

Cavta Porta Nipa-Terrarum quando & a quo inclusas. 1350. D.

Candola Episcopus Parmensis Antipapa quando factus. 1287. F.

— *Nomen quod accepit.* 1288. A.

— *Roma quando expulso.* ibid.

— *Romam a quo accessit.* ibid.

Cantes Ludovici Sarchii unde infans? 1221. C.

Casafullum quid Instrumenrum Bellicum. 1.89. B.

Cedroniani, vide Ceconiani.

Cedronum Familia apud Bergomates quaerit. 816. E.

Celestinus (Dignus) pridem mortuus Sacra operari ubi & quando visus. 1519. D.

Cenomani a quo errandi. 814. F. 816. B. ibid. F.

— *Errant qua Sede?* 816. F.

— *Idem qui Orebis.* 817. A.

— *Inter quos Populus crevit?* ibid. B.

— *Quare ita distipulati quum Cydoniani, Cedroniani, Cydoniani, Cydoniani?* ibid. D.

— *Urbes ubi condiderit.* 827. A.

Censere Latere quid? 616. F.

CXL. Terra-Matris 40. horarum spatio ubi conigerit. 1612. B.

Cenuncellæ Oppidum in Italia quomodo hadie dicitur. 928. A.

Cenun Oppidulum unde distam? 816. E.

Certamen Navale apud Ancanum inter quos commissum. 717. A.

— *Inter innumerabiles Passeres ubi commissum.* 1656. D.

— *Singulari celebre inter quos commissum.* 941. D.

— *Terræ inter quos apud *Bellicum* Oppidum.* 717. A.

Cerva quodam quid peremerit. 655. D.

Cesla, sive Cella quid fuerit. 1132. A.

Cellasorum Terra in Italia quando appetat. 593. C.

Chato filius Noachi aliter quomodo & a quibus dicitur. 805. C. 806. E.

— *Impius quantum fuerit.* ibid.

Charcellus familiaris Radualdi Longobard. Regis quare Ducliam petierit. 744. E.

Charistattheusque de Alcanis quanta extiterit. 1543. B.

Christi Conceptionem *Sylvestri* *Italiam* praedicasse. 678. A.

Christianum Religionem non esse Novam. 677. F.

Christiani quid hominum genus. 678. B.

— *Transfuerit in Syriam ab Emanuele Imperatore Cæsariensi.* quomodo habuit. 1299. F.

— *Sancti Galieni Rom. Imp. quomodo habuit.* 685. F.

Christianissimus quare tamperis creverit imperante Constantino. 687. F.

Chrilthanoem Persecutio Tertia a quo mandata. 682. E.

Christianus Duclianus quando persecutus fuerit. 680. C.

— *Persecutio non exercuisse.* 677. E.

Chrilthianus Danie Regis & *Stabula* *Austriacæ* filia cui in matrimonium data. 944. C.

Chrilthianus Rex Danie &c. Romam quare adierit. 1461. B.

Chrilthophori Columbi Elegia. 609. A.

Chrilthophoro (Sancto) Lande *Pempeja* Templum quomodo fuerit extructum. 902. A.

Chrilthophori de *delicibus* *Mediolanensi* ubi, quando, & a quibus conditum? 547. D.

— *Em in honorem car. suis duo dies festi apud Mediolanensem instituit.* 550. E. 552. F. 554. C.

— *Imagines qua de causa in subteritis, vix publicis & extra templa frequentur pūat.* 552. A. 556. A.

— *Innotuit in posse.* 554. E. 555. A.

— *Sed titulo *Regule* domus primæ, deinde *Sedula* ex nobilitate, precipui *Viri* instituta, Societatem quo reditum quantitas.* 556. E.

— *Templum apud *Laudensium*, in quo *Sina* serpente pūat, innotuit.* 555. A.

— *Chrilthianus & imagines quo, quare conuocant.* 551. A. 558. D.

Chrilthianus Palatinus ubi & cujus iussu decapitatum. 1523. F.

Chrilthianus Corpus & sanguinem suum Discipulis suis quomodo communicaverit. 676. C.

Chrilthianus Cracivum quo anno & sua ætate & Imperii *Tiberii* *Cæsaris*. 847. C.

Chrilthianus quo anno Imperii *Cæsaris* *Augusti* natus. ibid.

Chronologice Scripturae qui fuerit sequenti. 792. B.

Chus Saturnum *Æthiops* a quo nuncupatum. 805. D.

Cibor Familie Elegia. 608. E.

Cicade quo Anni tempore Roma molesta. 590. B.

Cicadula quo anno tempore Roma molesta. ibid.

Cicer *Laurentina* *Regionis* *capitulum* coloris? 657. F.

Cicercula quid? 678. B.

Cicoris Nigri quo mirabili virtute? 657. F. 658. A.

Cicero laudatur. 750. B.

Ciceronis Testamentum de *Austriis* qui suscipiendi sunt in deferendis temporibus. 791. F.

— *De Græcorum in dando testamento auctoritate.* 793. C.

Cicus *Simponea* *Calaber* edisium quibus & quando se praestiterit. 926. C.

— *Capite ubi & quare truncatus.* ibid. D.

Cingari, vide Latrones.

Circulus Aureus quando circa Solem visus. 126. D.

Circumcisionem inter & Baptismum quid discrimen? 674. B.

Circumpadana Italia pars cui rei affinitas. 595. B.

Circumpadana Italia partis Descriptio. 594. F. 725. B.

— *Eam *Ar* & proprietas.* 595. E.

— *Fertilitas & abundantia.* 596. E.

— *Ingeni & habitus Incolarum a Meridionalibus diversitas.* 597. A.

— *Artem & Temporum proprietas & varietas.* 596. D.

Cir-

Circuspadiani unde *nuncupandi*? 606. E.
 Cislipina Gallia qua *Regio olim dicta fuerit*, 604. C.
 — *Ibi quare & curia quae fella Propagandula*, 1177. D.
 Cist-Apenninica Italia Partis qua *Adrius temperes* & unde? 584. B.
 Cispadani Aetiole qui *primi fuerint*, 609. D.
 Civitatis aut Populi *privatim unde desumenda*? 611. F.
 Civitatis Americis unde *constituitur*, 618. A.
 — Italia *refractorum quantum studiorum Theodorici*? 706. B.
 Clara filia Bernardi Adalici cui *Vira & à quo col-locata fuerit*, 1191. A. 1191. A.
 Clarz (Dive) *Phrygiae quae*? 913. F.
 — *Anglica, Littera Normannica quando cursum* & *degradavit*, 1387. F.
 — *Et Hispanica, Littera Normannica quando* *infectavit*, 1590. D.
 — *Conspicua in Britannia Gallia occupa-* *ta, diripi & comburi*, ibid.
 Classis *Casarem, Castrum-Novum in Dalmatin* *quando expugnata*, 1555. D.
 — *Ubi & in qua Classe villa*, 1541. C.
 — *Turcarum, Apuliam quando & quo insigni-* *te irrupit*, 1553. F.
 — *Littera Apulia & Sicilia quando* *cursum*, 1576. F.
 — *Sicilia quando infectavit*, 1591. B.
 Claudius Ptolemaeus *Adrianus Reptis quando* *descriptus*, 1210. B.
 Claudius Nero *quandam imperavit & quando* *perierit*, 1263. A.
 Clavium Oppidi Civis qui *in Arce Captivi habuer-* *int Roccus*, 1175. A.
 — *Arce à quo & quo stratagemate occupa-* *ta*, 1173. F.
 — *Et Situs ejus descriptus*, 1172. E.
 — *Oppidum à quo expugnatum*, 177. B.
 Clavium oblatio in Populo *quid significet*, 1051. C.
 Clemens Papa mortuus, 81. D.
 — *Admonitio Taurinensis ne Antiquitatem recipiant*, 155. D.
 Clemens IV. Pont. Max. Carolum Andegavensem *Regem utrumque Sicilia quando* *confirmaverit*, 1347. D.
 — *Ubi & quando obierit*, 1364. F.
 Clemens V. Papa in Lugdunensi Gallia *agens Peli-* *geriam in Italiam missis ad componenda dissidia*, 113. C. 124. C.
 — *Cum Francus bellum gerit*, 124. B.
 — *Vinctus ab eis*, 125. A.
 — *Sancus, ut designatus in Germania Casares, quam-* *vis Romanis Regis appellationem forsiterent, tamen a* *sensum Pontificis Imperii jura & nomen acciperent* *&c.*, 194. D.
 — *Mortuus*, 204. A.
 — *Peruicacem sese fere Italia attulit*, 122. B.
 — *Dilectum & ejus sollicitos persequitur*, 113. A.
 — *Quando obierit*, 908. D.
 Clemens VI. Romanus *quo conditione Casari Carolo* *concessit*, 1383. D.
 — *Brennesius quibus Privilegiis privaverit*, ib. B.
 — *Casarem quem eligi Electoribus mandaverit*, 1381. C.
 — *Flagellantiem Societatem quando* *condemnavit*, 1381. D.
 — *Politiam quando concessit*, ibid. E.
 — *Pravum Alacrum quando creavit*, 1381. D.
 — *Quam Societatem confirmaverit*, 1379. A.
 — *Quo in Prætorium incitaverit*, 1381. F.
 — *Victoriam quo ab eo confirmat*, 1381. B.
 — *Victricem ad se quare attulerit*, 1383. B.
 — *Urbes & Atque quibus in Feudum concess-* *erit*, 1381. B.

Clemens VII. A quibus Capis captivus detentus, 941. A.
 — *Casarem Carolum V. & Gallia Regem tempo-* *re quomodo tenuerit*, 1530. D.
 — *Cardinales quos & in quibus gratiam creaverit*, 1549. D.
 — *In Arce Adriana Romae à quibus captus & non* *dimissus*, 1588. F.
 — *Pontifex Maximus quando creatus*, 1518. E.
 — *Quando obierit*, 1539. E.
 — *Regem Angliae quo impetrate excommunicaverit*, 1549. B.
 — *Regi Galliarum quare adfuerit*, 1530. D.
 Clemencia Casaris Henrici Luxemburgi *erga Lau-* *deros quantal*? 907. D.
 Clephus Rex Longobardorum à quibus *constitutus*? 731. E.
 — *Omnibus à quibus fuerit*, ibid.
 Cletus Mediolanensis *quo in Arce pertransierit*, 689. D.
 Clita *quod Instrumentum Belicum*, 1089. C.
 Codemalis de Pulleris *quomodo interfectus*? 977. B.
 Coelovenia qui *Lacus & unde dicitur*? 642. D.
 Coelum *Longo & lato spatio ardere quando visum*? 1594. E.
 Cocconium *quod Aqua Frigida dicitur*? 1216. D.
 — *Fluvius dicitur ubi sit*, 1219. C.
 Cohortes Pedestres *in Arce quando visae*? 1469. A.
 Collegium Longobardorum Latine à quo & unde *se* *dicitur*? 772. E.
 Collibertus *olim qui fuerit*, 746. A.
 Colloquium apud Beronem *quod indidit*? 1001. C.
 Colonia Cremonensium *quando constituta*? 613. C.
 Colonie Latine & alia à Colonis Romanis *quando* *deserunt*, 613. D.
 — *Quadam Romanorum imperata facere renu-* *erunt*, 615. C.
 — *Quantum Romano subiecta fuerint*, 615. E.
 Coloniae *quo & unde ante Græcos emat in Italiam* *duxerit*, 811. D.
 Colonia Nema à quibus *fuerit impedita*, 815. B.
 — *Omnibus an jura Civitatis forendique suffragia* *perpetuam fuerit*? 621. F.
 Colonorum Cremonensium Origo, 619. C.
 Columbarius Baletus Cremonensis *quo & quomodo* *obierit*, 1641. E.
 Columenitis *quos & quando in Italia fuerint*, 1533. A.
 Columenitibus bellum à quo *clatum*? 1583. G.
 Comitia *Infusa in Lacu Martia à quo & quare* *capta & curiosa*? 1215. E. 1216. A.
 Comensis Aribalanensis *agros devastant*, 275. A.
 — *Vincuntur*, ibid.
 Comenitibus qua Privilegia & Immunitates *con-* *cessit Theodoricus Gothorum Rex*, 1199. B.
 Comensis Lacu *unde & quomodo fiat*, 660. B.
 — *Olum quomodo dicitur*? ibid.
 Comes primus Sabaudie *quo fuerit*, 1252. F.
 Comes S. Floris à quo & quare *capite mutilatus*, 1327. C.
 Cometæ horribiles *quando in Italia apparuerunt*, 1456. E. 1547. C.
 Cometæ horribiles *quando & quomodo in Germania* *visi*, 1294. A.
 — *Fissa ubi & quando fuerit*, 1380. A. ibid. E.
 1383. C. 1411. B. 1453. B. 1460. E. 1462. E.
 1518. D. 1549. D. ibid. E. 1556. D. 1583. A.
 1660. F. 1663. D.
 Cominiorem memoria in Abmonitio *vetarum*, 165. E.
 Comitatus per Electores Imperii *ubi & quare* *habita*, 1381. C.
 — *Angusta Finesclerum à quo & quare* *habita*, 1661. D.
 — *Religiosa de Religione quando habita*, 1577. D.
 — *Etiā nec iocose Pontifex Abbas*, 1577. E.

- Comi Oppidi Descriptio. 1201. A.
Commoditas que & ubi ubi Apennini Idem. 593. B.
Commodum quem Lucium Pliniam nuncupavit. 1216. D.
Comum Oppidum a quibus vocum. 1212. A.
— Ad Ducatum Mediolanensem pertinere quan-
do cepit. 1200. D.
— Edificia que ad pium usum continent. 1201. B.
— Antiquum quantum fuerit. 1199. B.
— Bella que inter Comenses & Mediolanenses pro-
pter Episcopum ibid. E.
— Bella Civili quando conflaverit. 1200. D.
— Castellum ejus a quo fuerit extructum. 1201. B.
— Crumen que qua indoles? ibid. C.
— Orubarum stirpem esse que tradiderit.
1211. C.
— Colonia que fuerit tempore Augusti Caesaris.
1199. D.
— Crudentum ubi fuerit. ibid. A.
— Descriptio Sum ejus. 1212. D. 1213. A.
— Desolationem a Rhois quis refecerit. 1199. C.
— Fligia ejus a quibus celebrata. 1211. B.
— Evangelium Comensibus qui Apostolo predica-
vit. 1199. D.
— Exercitus qui miser illud direxerit. 1200. E.
— Falsitudo Gubellorum & Guelphorum quan-
do vastatum? 1200. B.
— Formis que ejus indoles? ibid. A.
— Frustra a quibus tentatum? 1190. A.
— Funditus eversum ubi loca refecerunt.
1200. A.
— Gilekium & Guelphus Partes que Familia se-
data sit. ibid. C.
— Gubellum in potestatem quando transierit.
1199. D.
— Hispani quare direxerit. 1214. D.
— Illud quis condiderit. 1199. A.
— In ciuitate a quibus redactum? 1214. A.
— In ciuitate ducem nro concessit. ibid. C.
— Intra ejus incerta. 1199. C.
— Insulres ad Comum quis deleuerit. 1199. D.
— Insulres ejus Bella modo vta? 1214. C.
— Lorum locum habet vicinum. 1201. A.
— Longobardus quando & quando parauit.
1199. D.
— Mediolanenses illud ejusque Agrum quando de-
vastaverunt. 1200. B.
— Monumenta ejus antiquitatis quis descripsit.
1211. E.
— Mausoleum ejus quod? 1201. B.
— Nobilitatem a quo quam maxime fuerit.
1211. D.
— Novo-Comum quando nuncupatum. 1199. C.
— Quare distans fuerit. 858. D.
— Obsequium a quo exortum & expugnatum.
1199. C.
— Occisus ibi que & quanta perpetrata fuerit.
1200. D.
— Opulentiam ejus quid fecerit. 1214. C.
— Orbus a quibus inde viti. 1199.
— Pandolphus Malatesta quando & quomodo di-
rexit. 1214. D.
— Petrus deus Hispanus quantum in illud tyrannide-
m exercuerit. ibid.
— Pliniam Francem que honestatem condiderat.
1201. C.
— Portus que habet. ibid. B.
— Portus ejus ubi fuit? ibid.
— Privilegia que a Frid. Barbarossa & ejus suc-
cessore Henrico VI. accepit. 1200. A.
— Pasterula illud quando & quare expugnauerit
& funditus evertit.
— Quo amplauerit & Alaudus ciuitatis.
1199. B.
— Quorum Imperio successi parauit. 1200. E.
— Refugium a quo fuerit. 1214. B.
- Se veteri Damio quomodo reddiderit. 933. B.
— Sim que quis? 1201. A.
— Suburbia que das Lucum Lucum quomodo
amplauerit. 1212. D.
— Tempus que illic numerantur. 1201. B.
— Testi a quibus inde passit 1199. B.
— Unde ita distans? 857. D. 1211. D.
— Veteris Antores illud qui honestauerit.
1201. C.
— Commune quid sit. 1211. E.
— Concilio Constantia qui interfuerit. 1404. B.
— Concilio in Viennensi Alberg. quid finitum. 194.
E. 195. B.
— Concilium a Pio II. Pontifice Maximo ubi inditum.
1477. A.
— Concilium Basilea a quo & quando abrogatum.
1428. D.
— Concilium Constantia a quo inditum. 858. D. 917.
B. 951. D. 1404. A.
— Quando inchoatum. 1404. B.
— Concilium Constantinopoli a quo Papi. Max. inditum?
751. E.
— Concilium Ferraria a quo inditum? 1428. E.
— Quo propter pestem translatum? 1436. E.
— Concilium Lugdunum & Gallia a quo & qua de re ce-
lebratum. 894. D.
— Concilium Mantua a quo & quando inditum?
1457. A.
— Concilium Papi 1°. 2°. Cremona. 3°. Landa a quo
& a quibus celebratum. 994. A.
— Quando inchoatum & mox quare Senas
translatum. 1409. A.
— Concilium Perusia quid fallum fuerit. 1367. D.
— Concilium Pisi a quibus & aduersus quem inditum.
1491. E.
— Concilium Roma a quo convocatum. 1315. D. 1491. B.
— Quando inchoatum in Adibus Lateran.
1495. B.
— Concilium Tridentinum a quibus & quando inchoa-
tum? 1567. D.
— Bononiam quare translatum? 1571. D.
— Inchoatum quando & a quibus? 1593. D.
— Iterum quando passum? 1594. D.
— Sinitum quando fuerit. 1597. F.
— Tridentum quando reditum? 1571. C.
— Concordia a quo procurata inter Hisp. Regem & Bel-
gas? 1643. B.
— Condebaldu Burgundia Rex quantum pradam in sa-
lubria egerit. 704. B.
— Condebertus cui successit in Regno Langobardum.
770. E.
— Constitutiones a Camerariis quomodo differant. 408. E.
— Tempus sunt conjuncta. 414. A.
— Conflicti Carci inter & Alaudis in Mantibus Urbis
quando passum? 1538. D.
— Oraculum, Fictum, & Cornicum quando
& ubi passum? 1607. B.
— Confructa Coloratum. 374. A.
— Connetabli qui disti fuerunt. 901. B.
— Conradi, Frederici filii, mar. 51. F. 55. F.
— Conradus & Germanus accessit in Italiam. 71. D.
— Conradus Lotharii successit. 33. B.
— Conradus A quibus Rom. Imperator electus? 851. A.
— Confirmatus. ibid.
— Heriberto Archiepiscopo Mediolan. quid con-
cessit. 852. B.
— Quando & ubi obierit. 853. F.
— Rex Italia a quo saluatus? 851. B.
— Conradus de Balanite quibus & a quo propius?
1000. E.
— Conradus Comes de Balanite quis fuerit. 1014. C.
— Conradus Frater Cesaris Frid. Ambarbi quis &
quid fuerit. 1011. D.
— Consilium Mediolani in Gallis quod initum fuerit.
1149. F.

- Consensum Cardinali ubi obierit. 1492. B.
 Consilium Sapientum quod fuerit in Langobardia Un-
 ibum. 1040. E.
 Consilium Romani nomen ante manerit. 589. G.
 Constantia Concilium a quo inditum. 878. D. 973.
 D. 1404. A.
 Constantinopolitano (de) regno certamina. 44. A.
 Constantinus Rom. Imperator a quo baptizatus fue-
 rit. 1266. D.
 — Cuius sagittis fuerit. 694. A.
 — Imperio quando potum fuerit. 687. B.
 — Lantca, qua in bello usum fuerit. 1280. C.
 — Sylvester Papi. Max. & ejus Successoribus quid
 concesserit. 1266. D.
 Constantinus Rom. Pont. Max. quod iudicium inter
 Mediolanensem & Ticinensem Ecclesiam dederit.
 690. E.
 Constantius Pont. Max. Maritimum Pont. Max. quo-
 modo habuerit. 749. A.
 Constantius Filius Constantis Imp. a quo, cujus ius-
 sa & ubi occisus? 1266. E.
 Constantinus vultusque sui Roma quo Anni tempore
 excedere debeant. 590. D.
 Consules Romani ante ultimum Magistratum Alexan-
 dre III. Pont. Max. quid iuramentis promissum.
 1215. C.
 Contentio quanta fuerit inter Mediolanensem & Tici-
 nensem Ecclesiam Praefatis. 690. A.
 — Sublata quomodo fuerit. 755. D.
 Contentiones quanta & unde inter Landenses & Me-
 diolanenses. 855. E.
 Contentum (in) Italia quo acrius temperie discrimi-
 na obstruuntur & unde? 583. F. 584. B. 585. D.
 Contradicensi facultas cui res plurimum inferret.
 799. A.
 Controversia Braccensis inter & Cremonenses unde sa-
 pe orta. 1591. B. 1593. C.
 — Mediolani qua inter Carol. Bertram Arch-
 episcop. Mediolan. & Aliphan Reichenensem ibidem
 Praefatum Regnum? 1613. C.
 — Orta qua fuerit inter Carol. Bertram & Se-
 natum Regnum Mediolanensem? 1604. C.
 — Qua de re orta inter Legatos Roma Regem Al-
 ba & Hispania? 1596. E.
 — In casu gratiam a Pontifice Max. soluta? ibid.
 Convictus a Frid. Barbarossa Papa & Cremona quo-
 re inditum? 872. A.
 — Huic Convictus qui interfuerint. ibid.
 — In eo qui excommunicatus fuerit. ibid. C.
 Convictus Venetia a quibus & quare soluti? 1549. B.
 — Apud Scheldatam in Saxonia a quibus &
 quare habitus? 1568. B.
 — In Rencalia a quo & quare habitus? 970. F.
 — Inter quos Langobardia Civitates Mediolani
 habitus? 894. B.
 — Smalcaldia & Norimbega qui & quare ha-
 bitus? 1547. F.
 Convivium nuptiale sanctum. 313. C.
 Convivium misticum. 98. B.
 Copa pro Copa. 1054. B.
 Copiae Armatorum vagari in Aere ubi & quando vi-
 sa. 1472. A.
 — In Aere configere quando & ubi visa. 1517. E.
 Corbi (Balthasari) Abbatu iam & genitium Heu-
 mea. 403. B.
 Cornelii Taciti Libri postremi ubi & quando reper-
 ti. 716. D.
 Cornelius (Angelus) ubi & quomodo si Pontificatus
 occurrit. 1404. F.
 Corona Ferrea ubi coronari solent Rom. Imperato-
 res. 905. D.
 Coronam Ferream quare Mediolani in armam accipiat,
 quo in Germano Caesar designatus? 27. C. 156. A.
 Corradus Rex Saxonie in Carolum Andegavensem
 dilecto quoque mortui. 1249. A.
 Corradus Caesar Italianus quando perierit. 1247. D.
 — Oppida qua expugnatus & sibi apertus. ibid. C.
 — Recuperata ab ipso in Italia qua fuerit. ibid.
 Corradus Dux Francorum a quo Reior in Italia con-
 stituit? 1281. B.
 — Compositus Lutharii Casaris electi a quibus Im-
 perator electus? 1295. E.
 — Filium suum Henricum Casarem eligi ubi cu-
 ravetur. 1299. D.
 — Imperator per quem constituit? 1298. F.
 — Mediolani Corona Ferrea a quo coronatus?
 1296. F.
 — Ubi & quomodo extitum fuerit. 1306. C.
 Corradus Dux Francorum a quo Imperator designa-
 tus? 1277. B.
 — Quo morbo obierit. 1278. A.
 Corradus Dux Formariae Aureae Corona Roma a quo
 redemptus? 1286. E.
 — Caesar quando electus? 1285. F. 1286. A.
 — Conveniam ubi habuerit. 1286. C.
 — Corona Ferrea ubi & a quibus coronatus? ibid.
 — De festinibus in Italia quam potius sumptus.
 1287. B.
 — Ejus Uxor qua fuerit. 1286. A.
 — Filium suum Henricum Casarem quando desi-
 gnatus. ibid. B.
 — Germaniam quare reperiit. 1287. A.
 — Italianam quare perierit. 1286. B.
 — Mediolanensem qui & quare ab eo defecerit.
 ibid. A.
 — Mediolani nelli qua viderit. ibid. D.
 — Mediolanum quare abfcedit. ibid. C.
 — Ubi obierit. 1287. C.
 Corradus Filius Casaris Henrici IV. a Patre quare
 defecit. 1291. E.
 Corrumpere ac Quirini reliquias adferre? 415. F.
 Corta (Herlembaldus) qualis? 128. B.
 Corsica Insula sub potestate Genuensium quando red-
 dita? 1575. F.
 Costmus Medicus Dux Florentiae quando solus?
 1552. E.
 — Dux Florentiae, Princeps Pisorum, Senarum
 &c. quando & a quo insignitus? 1611. B.
 Cottus dillam de Deorum Nominibus 807. D.
 Cottoen a quibus ita debet? 645. F.
 — Unde & quomodo cretus. 646. A.
 Concordia quomodo confugerit Henricus III. Galliae Rex.
 1611. C.
 Crassi (Petri) facies semel in lacryma & ejulatus
 delectaverunt. 111. B.
 Crassus Centurio vitium quomodo & in casus edium
 finierit. 1212. A.
 Credentiam quid fuerit? 1043. C.
 — S. Ambrosii quid? ibid. E.
 Credentiam Consulibus parare quid? ibid. C.
 Crems a quibus expugnata & interfecta? 897. A.
 — A Sfortiadibus in Venetis frustra quando dissi-
 sa fuerit. 1507. A.
 — Eam qui caperetur, demulsi sunt, ejusque Agens
 inter se dissenserunt. 1281. B.
 — Expugnata quomodo fuerit a Frid. Barbarossa.
 867. C.
 — Fessiter quomodo expugnata, sed frustra? 977. 980.
 — Insula quae Haris Amphipropitularum quando
 interfecta? 1281. B.
 — Quando & a quibus condita? 851. B. 1269. C.
 Crems nomen materna lingua quid indover. 743. D.
 — Oppidum in Civitatem quando & a quo ere-
 ctum? 1654. D.
 Crementis Frid. Barbarossa itam in se quomodo cu-
 raturus. 866. F.
 Cremona a quo restaurata? 742. B. 1143. E.
 — A quibus & ubi fuerit condita? 1257. C. ib. F.
 — A quibus expugnata? 755. E.
 — A quo se dilata? 1257. C.

- Cremona, unde cognominata Alcmene. 1258. B.
 — *Arx qui ab Alcmena & quomodo dilla.* 1257. D.
 — Brimonia seu Brimonia a quo nuncupata. 1258. B. ibid. D.
 — Capra, direpta & subversa ab Achiba quomodo fuerit. 1267. F.
 — Colonia Remanorum quando facta. 1259. A.
 — Crumena a quo dilla fuerit. 1277. E.
 — Cui & quibus condicibus sese dederit. 938. F.
 — Damna qua a Galio & Quasitibus passa sit. 1493. F.
 — Direpta & incensa a quibus fuerit. 1266. A.
 — Expugnata a Gibeonibus quando fuerit. 1266. D.
 — Quando fuerit a Cesare. Henrico VII. 1359. C.
 — Fallitibus concepitur. 173. B.
 — Gallo quo placcatum dicitur ab ea expugnata impediti. 1266. F.
 — Gibeonibus quomodo expulsi. 1266. E.
 — In quem peruenit. 1264. C.
 — Infantatam quam facili sit. 743. A.
 — Alibi esse jacerent Hostes tamen arcuit. 1166. F.
 — Obsessa a quibus fuerit. 1310. A. 1361. E. 1366. B. ibid. D. 1497. D. 1537. D.
 — A Galvano Picconino. 1367. C.
 — Occupata quando fuerit a Frid. Landorbo, ejusque Alana Sole exorta. 1318. B.
 — Recepta a Ventis & Peniculis quando fuerit. 1537. E.
 — Restaurata a quo fuerit. 1266. C.
 — Subacta. 171. A. 172. B. 173. B. 181. A.
 — Vincta a quo conceffa. 1471. D.
 — Unde dilla fuerit. 742. D.
 Cremonae Arcem in Aede SS. Crucis construi quis iussit. 1387. E.
 — Arx a quo ampliata. ibid. D.
 — Arx SS. Crucis fulgure quando percussa & maximo damno eversa. 1656. A.
 — Andax facinus a quo perpetratum. 1659. D. 1660. A.
 — Nibem Circulando concegit. 1327. F. 1328. A.
 — Zona que Francisci procuratorum. 1394. C.
 — Calamitas ob folium diffidit. 131. E.
 — Desolito a Cesare. 181. A.
 — Campana Atreagus & Turri Aliteris quando cusa. 1518. D.
 — Casus qui miserabilis concegit. 1335. D. 1540. E.
 — Cusum omnium Familiarum quando factus. 1350. C. 1387. D.
 — Christiani quando persecutionem passi. 1371. E.
 — Conices qui & quando super eam visus. 1518. D.
 — Conuicia a quo & quando habita. 1324. D. 1465. E.
 — Confraternitas qua & quando instituta. 1636. E.
 — Qua incubata. 1469. F.
 — Damna qua attulerit Tempus. 1393. B.
 — Descriptio. 1672. C.
 — Diffidit & mutui. 164. E.
 — Dominum quod sibi vindicavit. 1343. F.
 — Donum Hydratis & in loco ejus Duceff quando fundata. 1452. B.
 — Draculog a canda volare quando visum. 1352. D.
 — Dux Tempus in quorum horum exstruella. 1270. B.
 — Ecclesia qua conceffa ab Imp. & confirmata. 1274. B. 1275. D. 1277. C. ibid. E. 1282. D. 1284. E. 1285. B. 1297. F.
 — Ecclesius Maibildis qua legaverit. 1295. D.
 — Ecclesius Sole qua & quando visa. 1352. D.
 — Episcopi qui fuerunt tempore Gubernum & Landgubernum. 1271. D.
 — Examen Apam super fure majori quando subfinit. 1547. C.
 — Fabrica qua fallia jussu Constantii Imp. 1262. A.
 — Forum Capitane quando partimento stratum. 1518. D.
 — Fundamenta qua solidando reposita. 1517. C.
 — Globum Armatarum in Altis per Figulas quando visum. 1518. D.
 — Granda insar Ovetum Gallinaceorum quando deciderit. 1508. F. 1566. D.
 — Gravis penuria unde vignerit. 1593. C.
 — Herologium aliter Terra fulgure quando percussam. 1549. A. 1556. D.
 — Hospitalis D. Alexii quare erectum. 1609. E.
 — In quibus Edibus hospitalitas fuit per omnia dies Cesar Carolus V. 1549. C.
 — Infans cum capite Bovino quando natus. 1621. C.
 — Jubilum quando acceptum. 1629. D.
 — Jura Consulis Clarissimi qui sternunt. 1666. D.
 — Lapides Sulphurei diversorum colorum insar sui galinaceos quando deciderunt. 1493. E.
 — Lepus sulphureum colorem nigri a Celo quando deciderit. 1468. C.
 — Luna cujus colora visa fuerit. 1352. D.
 — Marina quando deciderit. 1469. E.
 — Mirabilia qua & quando concepit. 1655. C.
 — Magma unde pro parte demola. 1547. D.
 — Mors Pictura quare & quando erit. 1468. C.
 — Mulieribus Pantheonem qua adit ad habundantiam conceffa. 1601. E.
 — Nomen quam antiquum. 1657. B.
 — Opus quod Pictura a radis Solaribus impeditum. 1537. C.
 — Ordo qui & quando incensus. 1617. A.
 — Qui & que Aulore excitatus. 1472. C.
 — Palatium Feni quando restauratum. 1660. B.
 — Quod & quando exstruendum fuerit. 1344. D.
 — Parmagae Terra motus quando concegit. 1621. C.
 — Penuria quanta & unde vignerit. 1350. C. 1460. F.
 — Pessu & penuria simul quando concepit. 1351. A. 1418. D. 1460. F. 1468. C. 1540. F. 1542. F.
 — Quando incubavit. 1493. F.
 — Phylis Clari qui & quando exstruit. 1542. F.
 — Prædigia qua concepit. 1493. F.
 — Propagacula qua incubata. 1539. B.
 — Propagaculum ad quam Portam erectum. 1560. E.
 — Qua & quando instituta Societas. 1426. E.
 — Reitor pro Sporta qua constituit. 1526. D.
 — Religiosi qui & quare concepit. 1604. B.
 — Religiosa Sacerdotum qua extitit in vario Ecclesiis. 1636. E. 1637. A. — 1640. A.
 — Schola qua & ex quo decreta constituita. 1599. C.
 — Sini & Alia temperis qualis. 1672. C.
 — Societas qua & quando incubata. 1268. D. 1471. A.
 — Societates alia qua instituta. 1378. E.
 — Solatius qua & quando instituta. 1618. D.
 — Solimutis qua & in cujus memoriam celebratur. 1330. D.
 — Solis tres quando conflati. 1428. D.
 — Statuta quando compilata. 1390. A.
 — Stella Cruxa quando visa. 1421. F.
 — Superfluitas qua suberta in eum Divone. 1569. D.
 — Syndus quomodo & a quo habita. 1655. A. 1670. D.
 — Taurus quam die per Lionem circumducatur. 1257. F.
 — Terra-Alma quando concepit. 1333. F. 1352. D. 1354. B. 1382. A. ibid. D. 1393. B. 1513. A. 1539. B. 1552. D. 1554. B. 1645. A.
 — Territorium quale. 1675. A.
 — Turri aliter Les Obis ex ere quando impositum. 1350. B.
 — Tyrannidem qui exercebat. 1294. D.
 — Viter qui & quando celebrare extiterit. 1556. D. Cre-

Cremonae *Vicarius* qui & à quo datus. 1371. B.
 — *Vicemini* à quo datus. 1407. C.
 — *Piri eximii* qui & quando fuerint. 1472. C.
 — *Pite* & *Sarmata* unde aruerint. 1352. D.
 — Unde *haurienda* sit *Nobilitas*. 743. B.
 — *Vicereptus* à quo cretus. 1403. D.
 Cremonam *Accelus* qui deduxerit. 1157. D.
 — *Alcani* qui incoluerint. 1167. B.
 — *Assomha* qua & à quo datus fuerint. 1136. E.
 — *Acta Ficecomi* fidei subijcit. 1379. C.
 — *Christiana* Rex *Daniae* quando applicuerit. 1461. B.
 — *Corpora* *Diverum* qua offerata. 1197. B.
 — *Corpus S. Hymerii* quando translatus. 1181. B.
 — 1197. C.
 — D. D. *Dominicus*, *Franciscus* & *Diua Clara* quando accesserint, ibique hospitii sint. 1332. E.
 — Et *Placentiam* milita qui *Familiam* *Roma* deduxit. 1160. C.
 — *Carphi* fidei quando subijcerint. 1366. E.
 — *Helvici* quando diriperint. 1160. E.
 — *Henricus Imp.* quando in *procellam* suam suscepit. 1194. E.
 — *Leithar* Imp. frustra quomodo obsiderit. 1197. D.
 — *Ludovicus XII.* *Galie* Rex quando ingressus fuerit. 1483. E.
 — *Osia D. D. Petri* & *Marcellini* quando translata. 1189. F.
 — *Philippus Hifp.* Rex quando diverterit. 1572. A.
 — Qui *Exulibus* prodere voluerint quomodo multati. 1520. F. 1521. A.
 — Quomodo *refractoris* & *ampliaris*. 1281. A.
 — *Sibi* & *sub* cuius auspicio subigere qui voluerint. 1310. A.
 — *Sole* qui agnovissent. 1258. A.
 — *Tabulam* & *Henricum D. Agatha* à *Sicilia* qui offeraverit. 1269. B.
 — *Veneri* quomodo occupaverint. 1501. F.
 Cremonenses ad *quorum* *Prædicationem* *Fidem* *Christi* acceperint. 1262. E.
 — *Agrum* *Briziansem* quomodo diriperint. 1320. B. 1325. E.
 — *Landensem* quando concarferint. 1349. C.
 — *Abbas* *Galie* *Cisalpinæ* *Populi* à *Cæsare* *Henrico III.* quare defecerint. 1288. F.
 — *Antonia* *Romani* ab eis *potentibus* quid responderint. 1259. D.
 — *Belium* quare habuerint cum *Cremonensibus*. 1197. A.
 — *Brizianum* quando obsiderint. 1194. A.
 — *Brizianenses* quomodo oppresserint. 1320. B. 1324. D.
 — *Cæsar* *Frid.* *Ambarbus* in qua concesserint. 1316. B. 1317. D.
 — *Castrum* *Leoni* construxit quando caperint. 1318. E.
 — *Certamen* quid cum *Theotonicis* commiserint. 975. F.
 — *Christophorum* *Palestinianum* ad sui *Præsidium* quando vocavit. 1501. F.
 — *Cilici* *Romanorum* quando oppressi à *Gallo* fuerint. 628. E.
 — *Concessum* *Crema* ipsi à *Patre* *sallem* *Filium* quomodo confirmaverit. 1319. F.
 — *Condicio* qua ipsi in *deditionem* à *Frid.* *Ambarbo* impofita. 781. B.
 — *Corpora* D. D. *Hymerii* & *Archelai* ubi reposita. 1123. D.
 — *Cremonensem* *Agrum* quando curfariunt & diriperint. 1301. C.
 — Cui & à quo *adhuc* *possi*. 1328. C.
 — *Cajus* *possi* *Cremonesi* obsiderint. 867. A.
 — Cum *Papensibus* qua de re & ubi *disceptarint*. 1572. E.
 — *Durbone* *Suburbia* quando combusserint. 1104. B.
 — Et *Mediolanenses* *frustra* *conciliare* *tentati* D. *Carolus* *Burgenfium*. 1198. A.
 — *Excusati* ab eis qui fuerint. 1345. A.

— *Febraia* *Abbatissa* *Monasterii S. S. Sixti* & *Fabiani* *Placentia* illi quid concesserint. 1197. A.
 — *Fidus* quibusque percussorint. 1344. C.
 — *Fovea* qua ab eis & quando *fossa* fuerit. 1337. A.
 — *Fredericum II.* *Saracum* *Cæsarem* quomodo *exceperint*. 1318. E.
 — *Fredericum* *Ambarbus* in quid *impreverint*. 1304. E.
 — *Fundus* quos & quare *vendiderint*. 1333. B.
 — *Fufi* ab *Arthyla* quomodo *fuertint*. 1267. F.
 — Quando *fuertint* à *Parmentisibus*. 1300. D.
 — *Gallo* quomodo *reparavit*. 1524. B.
 — *Gasolum* quare *diriperint*. 1391. A.
 — *Henricus VII. Imp.* in *Cremonam* quando *concesserint*. 1321. B.
 — *Henricus* *Pont. Max.* in quid *prohibuerint*. 1331. D.
 — Illi quid *promiserint* *Frid.* *Ambarbus*. 1310. A.
 — *Impetum* *in* *trium* *fratrum* quando *fecerint*. 1259. B.
 — *Infantes* qui *exterioris* *tempore* *Lad.* *Carvelli*. 1676. F.
 — In sui *gratiam* quando *recepit* *Leithar* *Imp.* 1198. E.
 — In *perpetuam* *memoriam* *Johanni* & *uxoris* *eius* quid *deceverint*. 1291. A.
 — *Interdillo* eis qui *absolverint*. 1325. D.
 — Quando *liberati*. 1334. C.
 — *Johannem* *quam* & quare *uxorem* *dederint*. 1290. F.
 — *Junii* *Mediolanensibus* *Agrum* *Landensem* quare *concarferint*. 1349. C.
 — *Jus* *sumum* in *Oppidum* *Cremonam* cui *dimiserint*. 1317. B.
 — *Landem* *captam* quando *derinuerint*. 1344. A.
 — *Landensem* *Agrum* quando *diriperint*. 1301. A.
 — *Legatus* *Frid.* *Ambarbus* male quare *habuerint*. 972. C.
 — *Libertis* qua in à *Frid.* *Ambarbo* *concessa*. 1309. C.
 — *Leithar* *Imp.* in eis quid *occupaverint*. 1198. D.
 — *Maquina* qua *urbem* *suam* *propugnauerint*. 979. A.
 — *Marchionem* *Montisferrati* *tributarium* quomodo *fecerint*. 1302. C.
 — *Mediolanensem* *Agrum* quando *diriperint*. 1321. C.
 — *Mediolanenses* quomodo *prosecuturint*. 1330. C.
 — Ubi *fuertint*. 1300. B.
 — *Mitius* *deus* *inter* *Transpadanos* *Populos* unde *habuerint*. 631. E.
 — *Mitius* quando, quare & quo *auxiliante* *refaurare* *cuperint*. 1313. D.
 — *Mitius* *cadenda* *jus* *illis* quando *concesserint* *Frid.* *Ambarbus*. 1301. B.
 — *Montisferrati* *antidia* quando & in quas *alerint*. 1335. C.
 — *Olivianus* *illis* quare *iratus*. 1261. C.
 — *Odoacre* *Kuthene* quomodo *suppositi* *fuertint*. 1268. C.
 — *Oppida* qua in à *Comitibus* *Matulidis* *concessa* *fuertint*. 1193. D.
 — *Oriundi* unde *fuertint*. 629. E. 630. A. 631. C.
 — *Pagum* *Aqua-Nigra* in *Brizianenses* quomodo *ceperint*. 1296. E.
 — *Parmentisibus* quibusque *obsiderint*. 1298. F.
 — *Parmentisibus* *Capivici* quomodo & à quibus *recuperarint*. 1323. D.
 — *Pax* *inter* *eos* & *Mediolanenses* quibus *procuratoribus* *falsa*. 1332. E. 1335. F. 1335. A.
 — *Placentinus* quibusque *junctis* *prosecuturint*. 1300. B.
 — *Quabusum* & quibus *extulsi* *pacem* *interint*. 1322. B.
 — *Quibus* *Privilegiis* *exenti* à *Cæsare* *Henrico VII.* 1359. D.
 — *Recepti* quomodo *fuertint* in *gratiam* à *Cæsare* *Henrico VII.* 1360. D.
 — *Reiterum* *perpetuam* *quam* *fecerint*. 1344. B.
 K
 Cre-

Cremonesis *Episcopatus* quando *obfideris* &

expugnatus. 1344. B.

— *Rolando* (Beato) & *Sociis* eius *quasi* *ad* *concessio-*
nes. 1337. F.

— *Romanorum* *Oppidum* *quando* *reftauratus*.

1343. C.

— *Serra* *in* *quatre* & *in* *interdita*. 1333. E.

— *Serventia* *qua* & *quae* *in* *Pont. Alex. in* *ui* *pro-*
lata. *ibid.* D.

— *Sincium* *in* *Caftro* *Lebore* *demolitus* *reftau-*
ratus. 1298. A.

— *Societatem* *quatre* & *quibafum* *contraxerit*.

1344. A.

— *Subfragia* *Roma* *duodius* *unde* *habuerit*. 1266. B.

— *Territorium* *quod* *in* *Prid. Amharbo* *emertis*.

1306. D. 1309. E.

— *Tridigal* *quod* & *a* *quo* *ius* *concessum*. 1408. F.

— *Quod* *ius* *a* *Philippo* *II. Hifp. Rege* *concessum*.

1373. A.

Cremonesis *Ager* *in* *quibus* *dirigitur*. 1361. E.

— *Agripari* *malis* *a* *Pado* *quando* *immundus*. 1321. C.

— *Orator* *mutatus*. 630. F. 631. A. 638. A. 677. A.

701. B. 720. A. *ibid.* E. 729. A. 736. A. 741. B.

748. E. 751. C. 759. E. 766. D.

— *Flebi* *arma* *quatre* & *quando* *arripuerit*. 1547. C.

— *Quidam* *Mediolanenfis* *quo* *afu* *ad* *Mediolanum*
reftaurandum *vocaverit*. 1313. B.

— *Reftituta* *quibus* *Palatium* *S. Anglia* *conceffo-*
rit. 1403. B.

Cremonefium *Agrus* *Lebore* *Imp.* *quando* *deri-*
pnerit. 1298. E.

— *Colonia* *quando* *confituta*. 631. C.

— *Colorem* *Origis*. 619. C.

— *Dominium* *quale* *fuerit*. 632. C.

— *Epifcopo* *quid* *concefferit* *Caftro* *Oubo* *III.* 1284. E.

— *Erga* *Laudenfis* *gratitudo*. 855. C.

— *Extima* *charitas* *unde* *paturus*. 1543. C.

— *Fides* *quo* *fuerit*. 653. C.

— *Frid. Amharbo* *Agrus* *quando* *devaftatus*. 1318. B.

— *Fuga* *qua* & *quando* *convergit*. 636. A.

— *Ingenia* *quo* *in* *1676*. D.

— *Latus* *nomen* *quo* *ordini* *compreffus* *fuerit*.

1611. A.

— *Pleraque* *Familia* *unde* *oriunda*. 1676. A.

— *Præful* *Uberrus* *quorum* *Sanctarum* *Reliquias* *sub*
Altari *D. Stephani* *recondiderit*. 1294. A.

— *Privilegia* *ubi* & *quando* *confirmaverit* *Caftro* *Fri-*
derici *II. Sarrum*. 1329. B.

— *Qui* *pro* *ubi* *inter* *Sanctus* *fuerit* *annumera-*
ta. 1454. B.

— *Romanus* *quanta* *fuerit* *subjeftio*. 616. B.

— *Summa* *qua* *fuerit* *imbecillitas*. 636. A.

— *Villoria* *in* *Gallia* *quanta*? 1260. A.

Crescentius *quasi* *feditiones* *Roma* *excitavit*. 1283. C.

— *At* *quibus* *Confat* *fallus*. *ibid.* D.

— *Cribellus* (Angelus) *laudatur*. 529. F. 530. F.

— *Cripia* *Petrata* *quod* & *ubi* *Alinafferunt*. 590. F.

— *Vina* *quibus* *crescant*. 592. C.

— *Crispus* *Niger* *Ticinensis* *quando* *fallus* *Epifc.* 683. C.

— *Ad* *qua* *Ticinensis* *hircatus* *fuerit*. *ibid.*

— *Croatius* *amici* *in* *Abdum* *ubi* *fe* *condat*. 1205. A.

— *Croatius* *quasi* *831*. A.

— *de* *Cruce* (Uberrus) *laudatur*. 111. F.

— *Crucem* *Dominii* *Heraculus* *Imp.* *unde* *recepit*. 739. C.

— *Manibus* *præfere* *quod* *figuificavit*. 1307. D.

1309. C.

— *Crucis* *vahel* *ac* *pigri* *coloris* *fuger* *hominum* *vestibus*
quando *in* *Germania* *conferta* *fuerit*. 1476. F.

— *Cruciatum* *Hiftoria*. 29. C.

— *Crucis* *figura* *homo* *fratus* *in* *marmoribus* & *tonnili*
quando *infertur* *capitum*. 438. C.

— *Crumena* *vide* *Cremosa*.

— *Cruz* *qua*, *qualis* & *quando* *apparuerit* *Byzantii*. 1621. B.

— *Cryptum* *defcriptio* & *ad* *cas* *hominum* *confutatus*.
409. B. 410. D. 413. A.

— *Ufus*. 413. A.

— *Cucurbitæ* *quasi* *generat*. 659. A.

— *Cucurbitarum* *Refinarum* *quasi* *fecerit* *ibid.*

— *Autumnatum* *quasi* *fecerit* *ibid.* B.

— *Cünthiburus* *quasi* *697*. F.

— *Quare* *pro* *Reverentibus* *in* *Romanis* *epifc.*
duxerit. *ibid.*

— *Curia* *Donatus* *qualis* *fuerit* *quifque* *fatum*. 124. F.

— *Curus* *Lancio* *laudatur* & *male* *perit*. 28. A.

— *Curtoem* *Familia* *quomodo* *perierit*. 1217. F. 1218. A.

— *Cycni* *quasi* *fuerit*. 819. E. 820. A.

— *Cynomani*, *vide* *Cenomani*.

— *Cydomani* *a* *quo* *erit*? 813. A.

— *Quande* *erit*? 814. D.

— *Cyndomani*, *vide* *Cenomani*.

— *Cydnus* *enjus* *fuerit* *filius*. 812. F.

— *Eius* *filii* *quasi* *fuerit*. 818. B.

— *In* *qua* *Regione* *Italia* *confiderit*. 814. E.

— *Quas* & *ubi* *Civitates* *confiderit*. 813. A.

— *Cygnomani*, *vide* *Cenomani*.

— *Cyracus* *Laudis* *Pompeja* *Epifcopus* *unde* *clarus*?
848. B.

— *Cyrus* *Alagus* *quo* *ordine* *Sacra* *facere* *infisterit*.
741. D.

D.

DAEMONUM *forma* *innumeralibiles* *in* *Nube* *quan-*
do & *ubi* *ufa*. 1666. F.

— *Dagiltharus* *Dux* *Italia* *Regimine* *a* *quo* *efficius* 729. A.

ibid. C.

— *Dantes* *explicat* & *confutit*. 125. C.

— *Dalmatin* *Provincia* *Terra* *Mediani* *quando* *afflicta*.
1645. A.

— *Dalmatus* *Sigisus* *Albionum* *Regem* *Longobardorum*
quando *advocavit*. 728. C.

— *Damasci* & *Hyperfifima* *Aquila* *quando* *viſa*. 1621. B.

— *Damaticum* *quando* *frustra* *a* *Chriftianis* *obſefum*.
1300. A.

— *Damianus* *Epifcopus* *Ticinenfis* *quando* *ſervavit*. 752. C.

— *Quam* *Epifcopum* *ad* *Conſilium* *Caſtantine* *ſcri-*
bere *ſuſcepit*. *ibid.* F.

— *Serventia* *ejus* *qua* *de* *Morte* & *Reſurrexione*
Cleofii. 753. D.

— *Dama* *maxima* *Byzantii* *unde* *conſeſcit*. 1628. F.

1629. A.

— *Nantua* *quanta* *ex* *procella* *oriſa* *fuerit*. 1608. E.

— *Quanta* *affert* *Immunitas* *Fluminis* *Padi*.
611. E.

— *Damom* *grave* *Byzantii* *unde* & *quando* *acciderit*.
1608. D.

— *Italia* *unde* *illatum*. 1461. B.

— *Locuſta* *ubi* *intulerit*. 1538. C. 1660. D.

— *Daniel* (Sanctus) *quasi*. 923. B.

— *Ejus* *Reliquia* *quid* *Pompa* *translata* *Londam* *fue-*
rit. *ibid.*

— *Davatus* *cujus* *auxilio* *Mediolanum* *intravit*. 1523. F.

— *Decreta* *qua* *confutatus* *Pius* *P. Pius* *Maximus*.
1600. A.

— *Decuriones* *qui* *vocantur* *in* *Municipiis*. 835. A.

— *Dedicationis* *ſermone*: *EX* *VOTO*. 366. C.

— *Deſectus* *præſis* *viridis* *unde* *in* *Italia* *extitit*.
693. C.

— *Deſenſoria* *Fidei* *Rex* *Anglia* & *ejus* *Feſteri* *a* *quo* &
quando *inſignit* 1524. D.

— *Dei* *Reverentia* *a* *quibus* & *quomodo* *ſervita*. 769. C.

— *Dejicere* *de* *Terra* *quid* *ſi*. 1044. F.

— *Delebitum* *unde* *clarum*? 1218. D.

— *Deſinum* *Oppidum* *ubi* *ſitum*. 1219. E.

— *Delmeſa* (Feirus) *Prætor* *Placentinarum*. 135. B.

— *Delphinus* (Ugo) *frustra* *Mediolanum* *puli*, *nam* *op-*
ponit *ſe* *ei* *Galatæum*. 128. E.

— *Delphinus* *Primogenitus* *Henrici* *II. Gall. Reg.* *Mar-*
iani *Swartum* *Reginam* *Scotorum* *ubi* *deſignaverit*.
1589. E.

- Deprecor pro quo dictum. 1041. D.
 Derthoni in *Liguria caput*. 801. B.
 Describitur. 109. C.
 Descriptio aduersus *Tetri Oppidi*. 611. C.
 — *Ampla Jugum Alpium*. 1173. A.
 — *Aprensu Montu*. 585. B.
 — *Aprensa Italia parva*. 592. E.
 — *Arixia*. 1134. A.
 — *Calabria*. 587. E.
 — *Capri deli Stamboci*. 1218. F.
 — *Castellum & Nobiliu Easiliaru Launelina Regni*. 640. B.
 — *Corvum Padane Pallo Parit*. 504. F. 715. B.
 — *Clavenna oppido & Sinu ejus*. 1173. E.
 — *Come Oppidi*. 1201. A. 1212. D. 1213. A.
 — *Cresmona*. 1692. C.
 — *Curia Juvu Tucin*. 660. C.
 — *Curia Padi Fluminis*. 611. B.
 — *Frequentia Populorum hunc incolentium*. 589. A.
 — *Helu Arberu*. 587. C.
 — *Italia*. 583. B.
 — *Lauris Lacu*. 1205. E. — 1214. A.
 — *Leuci Oppidi*. 1211. E.
 — *Montium Valli-Telina*. 1204. B.
 — *Telina-Pallu*. 1203. A. — 1208. A.
 — *Palatum Jugum Alpium*. 1173. C.
 — *Desiderii imperium & elades*. 19. A.
 — *Desiderii Errone Dux bona Ecclesia Romana quando invasit*. 765. B.
 — *Desolatam a quo capitur fuerit*. 851. E.
 — *Dominum Imperatorem Orisum in Italiam revocare quomodo iudicavit*. 695. C.
 — *Fatum D. Maria ubi exstraxerit*. 1223. A.
 — *Fili quo ipsi fuerit*. 769. E.
 — *Longobardum Regnum quomodo invasit*. 764. F.
 — *Obsequia a quo Papa fuerit*. 767. A.
 — *Quem & quare Fautorem habuerit*. 765. A.
 — *Quo & quare ad Card. Magnum ipsum Papa obsequium misit*. 768. A.
 — *Reliquia quo fuerit a Carolo Magno*. 1271. C.
 — *Deturbus Infubria Annis ubi erit*. 639. B.
 — *Eius Curia*. ibid. E.
 — *Deus bona quo ex Longobardum in Italia Bellu exaxerit*. 761. E. 762. B.
 — *Excidium Italia quare permisit*. 691. C. 692. B. 693. B.
 — *Diacomem (Paulum) laudat*. 769. B.
 — *Diſta des Adriani IV. Pont. Max. memorata digna*. 1105. E.
 — *Diſtum quondam ſacerdotem Bulgari Bononia Jureſcitu*. 711. B.
 — *Dignitati Populi quid maxime conveniat*. 626. D.
 — *Diocletianus Rom. Imp. a quo fuerit interceptus*. 680. D.
 — *Animo ſui atrocitatem quomodo in Chriſtianos effuderit*. 686. D.
 — *Chriſtianos quando perſecutus fuerit*. 680. C.
 — *Dionysius corpus tranſiit in Cappadocia Medulatum commentatus*. 370. F. 371. A.
 — *Dionysius Helicarnasseus metatus & caſtigatus*. 783. B.
 — *Dionysius Pont. Max. ſub quo Romanorum Imp. obierit*. 686. B.
 — *Dimittite pro relinquere*. 1048. C. 1067. D.
 — *Diploma Fed. Barbaroſa pro Landa Nova cunden*. 863. F.
 — *Disciplinorum Belgie quando inchoaverit*. 1346. D.
 — *Secretis ſui Tulo Chriſti ubi inchoata & recepta*. 1378. D.
 — *Discordia inter Nobiles & Plebeios Landeſes quo & unde*. 887. C.
 — *Conſpectu a quibus & quomodo fuerit*. ibid. E. 888. C.
 — *Discordia inter Raym. Viderum & Reynaldum Can-*
cellarium eſtium quoque in Pontificem Max. quo fuerit. 983. C.
 — *Adulans quo & inter quo fuerit*. 1345. D.
 — *Discrimen quod inter Circumſcriptionem & Baptiſmum*. 674. B.
 — *Dilentiones inter Landeſes maxime quando fuerit*. 892. E.
 — *Diſtinctio quo emer Arietes & Machina alio Bellu*. 1085. B.
 — *Dino & Dominum Mediolanenſi Ludovico XII. Galia Regi quando parceret*. 934. C.
 — *Ditioni Eccleſia Romana adus per quo parcerit*. 773. D.
 — *Dives avarus ubi & quomodo iudicio Dei percuffus*. 1650. D.
 — *Diti Jo. Baptiſta Eguites Rhode Inf. quando & a quo expulſi*. 1547. F.
 — *Soluto Tempum quam elegenter ad Populum conſtitutum fuerit*. 748. A.
 — *Divina quibus Ritibus & Inſtitutis in Calabria celebrantur*. 587. E.
 — *Diviſio Italia*. 583. B. 826. B.
 — *Doctrina Joſuſis Viciet ubi damnata*. 1404. E.
 — *Dolus dolo quomodo deſuſus*. 1161. F.
 — *Domus ab Anſi ubi & cujus juſſu decapitatus*. 1606. B.
 — *Dominicus Boccus quo & quando obierit*. 1573. B.
 — *Dominicus Malateſta ubi & a quo captivatus fuerit*. 1437. B.
 — *Quo-cum deſtinentus commentatus fuerit*. ibid.
 — *Dominicus vero Ordini auſtor*. 43. E.
 — *Dominus Italici ad Exteros tranſferendi quo cauſa fuerit*. 770. E. 771. A.
 — *Mediolanenſis Cruſis Generalis quando ſuſtus*. 1567. C.
 — *Dominium Italia inter quo diſiſſum*. 1280. A.
 — *Quocumque* 631. E.
 — *Suum Filiu ſuis quomodo diſiſſit Bernabes Ventur*. 712. C.
 — *Dominus Mediolani in perpetuum qui appellatus fuerit*. 897. D. 944. E.
 — *Domitius Nero ſtagnatus quantum fuerit*. 1263. B.
 — *Quandem imperaverit*. ibid.
 — *Domos Mediolanenſium Germani quare perſeſſerunt*. 905. F.
 — *Dorbinium Oppidulum ubi ſum*. 1221. C.
 — *Draco herba quo & cui rei inferat*. 650. A.
 — *Draco immans in ſtagnantibus prope Landam aquis quomodo natus & extinctus*. 901. E. 902. A.
 — *Ducatus Mediolanenſis Urbis a quo & quare male Bata*. 934. C.
 — *Carolo V. Rom. Imp. plerique quomodo ſe ſubjecerant*. 938. A.
 — *Atakimilum Land. Eſtortia quomodo ſe ſubmiſerant*. 934. E.
 — *Duces Longobardum Regibus ſuis quid peperderint* 733. A.
 — *Ducum Mediolanenſium Sermus & Series*. 1193. A. 1694. A.
 — *Duellu tempus & locus a quo conſtitueretur*. 745. F.
 — *Uſus quoque introductus fuerit apud Longobardos*. 743. F.
 — *Duellum (ad) commentandum quo requireretur* 745. D.
 — *Ferruſium in quibus Caſſus fuerit*. 744. D. 745. A.
 — *Dulcius quali homo, quidque doceret*. 112. D.
 — *Ejus mors*. 123. C.
 — *Dutrum qui Locus & unde celebris*. 643. B.
 — *Dux Brunſvicensis in Italiam a Ferdinando Caſare quare miſſus*. 942. C.
 — *Dux Ferraria Ducatum ſuum in Pontificis quomodo recuperaverit*. 1494. B.
 — *Dux Sabaudia primus qui ſuſtus*. 1418. F.

E.

- E**CCLESIA Romana vide Romana Ecclesia.
 ab Ecclesia Jo. Jacobus laudatur. 481. A.
 Ecclesia Mediolanensis ab antiqua constitutione pro-
 lapsa quomodo fuerit. 689. C.
 — Eius que dignitas. ibid.
 Ecclesia qua a Nicasio P. Theofanis soluta. 1173. D.
 Ecclesia Ticinensis prioritarum in Mediolanensem ob-
 tinere quare debuerit. 690. C. ibid. F.
 Ecclesia Cremonensis que concessit Carolus Calvus
 Rex Francorum. 1174. E.
 Ecclesia Romana Denarium unde creverit. 763. B.
 766. B.
 — Denarii aditus a quibus patuerit. 773. D.
 Eclipsis Lunae qua & quando contigerit. 1526. F.
 1531. C.
 — Solis que & quando extiterit. 1605. A.
 Edictum quod contra Letroni publicatum in Inse-
 bris. 1601. C.
 Edoardus Britannorum Rex Mediolanum diuertit.
 84. A.
 Electus quis fuerit Oratimus Epiphanius Episcopus.
 Ticinensis ab Italia Principis. 699. B.
 Egentius, Friderici filius quid egerit in Italia. 53. A.
 — Impetris in Italia. 54. A.
 — Adetur. 55. D.
 Egidiolus Cavellinus quis & quando obierit. 1407. C.
 Egidiolus de Bonifacio Cremonensi Cremona Praefectus
 quando exierit. 1376. E.
 Egidius Caritia a quo cum summa potestate in Italia
 confirmatus. 1386. C.
 — Bernaborem Paccemitem quomodo superavit.
 ibid. D.
 Elector Imperii quare factus fuerit Rex Bohemiae.
 1183. E.
 Electores Germaniae Legatus que & quare missus
 in Italiam. 1328. C.
 — Quando & a quo constituit. 1283. E.
 Eleonora Caesaris Caroli V. Soror uxor Francisci I.
 Regis Gal. desponsata Galiam quando petierit.
 1546. C.
 — Quando obierit. 1591. E.
 Elizabeth Regina Anglia Philippum II. Hisp. Regem
 quantum iuncti. 1609. D.
 — Chrysophori Columbi. 609. A.
 — Cuius. 608. E.
 — Cuius Oppido a quibus celebrata. 1212. B.
 — Falsa. 608. E.
Elogia
Gemin
 — Ligurum Salutarum. 608. B.
 — Adolphus Vezgii. 914. E.
 — Reverte. ibid.
 — Turracianum. 1167. E. 1168. A.
 — Penetorum. 696. B.
 Elogium heros Joannis Jacobi Medici. 1142. D.
 1145. F. 1148. A. 1147. C.
 — Pini Falii Valeriana. 1211. B.
 Emanuel Philibertus Dux Sabaudia quando obierit.
 1676. F.
 Emanuel Constantinopolis. Imp. Christianus transiit
 in Syriam psumi quare habuerit. 1299. F.
 — Imperator Occidentis a quo, quando, sed fru-
 stra, coronari petierit. 1311. E. 1312. E.
 Emiliarius Terna que fusa dilla. 1600. D.
 Engelberge Ludovici Imperatoris uxor luti & fa-
 cta. 18. D.
 Entius Filius Caesaris Frid. Suevo a quibus captus,
 moxque ab arce. 1390. F. 1391. A.
 — Capivatus ubi fuerit. 1342. F.
 — Quo & quare fuerit suspensus. ibid. D.
 Enus quid quod Scythas Aramios. 806. E.
 Enzelmus de quibus requiritus fuerit. 1345. D.
 — Amicus a quo apud impeditus. 1346. A.
 — Exercitus eius ubi profugatus. 1608.

- Valeratus ubi fuerit. ibid.
 Epidemia & penuria in universis feri erit quando vi-
 guerit. 1371. A.
 — Savinore quando fere tota Italia laboraverit.
 1465. B.
 — Ubi & in qua maxime fecerit. 1541. E.
 1635. A. 1655. A.
 Epiphanius Ticinensis Episcopus qualis fuit. 697. C.
 — A Ravennatibus adus quare habitus. 699. E.
 — Burgundiam quare intravit. 706. F.
 — Odoacre Regi qua de re Ticinensis gratias
 egerit. 702. C.
 — Regnum a Theoderico qua de re fuerit. 706. D.
 — Sacra Divina quomodo celebraverit. 708. C.
 — Ubi & quando obierit. 709. A.
 Episcopatum Ticinensem quare discesserit Rex Bo-
 hemia. 967. E.
 Episcopus Florentia titulo Archiepiscopus quando
 & a quo Pontifice Max. declaratus. 690. B.
 — Mediolanensis Archiepiscopum a quo & quan-
 do solus. 1197. D.
 Episcopi omnes disti olim Pape. 1100. A.
 Episcopus de Legio quibus & a quo Poetibus datus.
 1000. D.
 Epistola qua Joannis Episcopi Urbis Roma ad Justi-
 nianum Imperat. Constantinopolis. 712. D.
 Epitaphium quod cumulo Aeneas Virgilio inscrip-
 tum. 910. E.
 Equitibus duo in Aere congressi quando & ubi vigi-
 1511. C.
 — Terna in Aere ubi & quando vigi. 1469. A.
 Equites Davi Jo. Baptista Rinde solus a quo &
 quando expulsi. 1547. F.
 Equorum Orientalis Italiae partis unde profectus.
 388. F.
 — Oris inflammationis quomodo medietur. 658. B.
 — Proberum qua nota. 589. B.
 Eridanus caput fuerit Filium. 818. B.
 — Fluvium ex quo Adamas oritur. ibid.
 Eruca Alagna Pincus pueri quam abrum Regium
 quare viderit. 641. F. 642. A.
 — Vindus quantum nocuit. 641. E.
 — Unde iterum proditio oritur quam maximam.
 642. A.
 — Unde perire possit. 642. E.
 Ervilum Lammelia Regium quod? 677. D.
 Esclimam a quibus expugnatum. 1552. E.
 Esclim quid apud Scythas Aramios. 806. E.
 Etimologia Latini quomodo dici possit. 784. A.
 Estrusci Longobardiam quando invaserunt. 845. D.
 — Ubi & a quo fuit & fugati. ibid.
 Eustatius Pontifex Romanus uxor a quo traditus. 682. F.
 Eucharistia una Divorce ab Epiphano Episcopo Tici-
 nensem consecrata in cuius rei memoriam fuerit.
 708. D.
 Evergion Nobilis Calenensis ad qui honores conve-
 rit Caesar Fridericus Suevo. 1338. D.
 Eugenius III. Papi. Max. Galiam quare petierit.
 1199. C.
 — Seniores Romani quare abrogaverit. ibid.
 — Ubi & quando obierit. 1300. D.
 Eugenius IV. Romanus quam Arcem externi iusserit.
 1435. F.
 — Captivatus a quo fuerit. 1420. E.
 — Cardinalis quo & ubi creaverit. 1441. C.
 — Concilium Episcoporum ab eo quare abrogatum.
 1418. D.
 — Depositi ubi & a quibus Summo Pontifici
 fuerit. ibid. E.
 — Florentia quam Ecclesiam consecravit. 1455. E.
 — Pontifex Maximus quando obitus. 1455. D.
 — Quando obierit. 1446. E.
 — Quo habitus & unde creaverit. 1430. E.
 — Romanus quando redierit. 1421. A. 144. D.
 — Significandum quippe factum de Mediolanensi ad
 ful

- fui fignidum quando condiderit.* 1438. F.
1441. A.
— *Petrus quando occupaverit.* 1419. B.
Euripus *Gremius* Caroli Pini. 1215. D.
Europus *Principes pro qua Provincia Fatus & Viribus*
— *contenderit.* 1145. A.
Eustebus *Abbas Beideri* *et* *quos Bibliothecarius* *quomodo conficiat.* 1267. C.
Euthalius *Cremonesium Episcopus quando fallit.*
1168. D.
Exarchorum *origo.* 15. E. 16. E. 101. A.
Exarchus *in Italia primus quis fuerit.* 850. A.
— *A quo & quando ab Italia fugavit.* 759. D.
761. E. 762. A.
— *Qui fuerit sub Justino II. Imp. Constantinopol.*
717. B.
Ezechii *Italiae quis primus causat.* 691. B. 692. B. 693. B.
— *Secunda.* 693. E.
— *Tertia.* 694. C.
Excidium *Italiae quando & quare contigerit.* 691. B.
692. B. 693. B.
Excitius *Christiani adversus quos in Syriam transi-*
— *rum.* 1192. E. 1199. D.
Excitius Pontificus & Venetus *ubi & a quibus dis-*
— *sparet.* 1400. F. 1491. A.
Excusatus *quis fuerit a Cremonesibus & quare.* 1434. A.

F.

- FABA** *Laemellina Regionis quat* 657. D.
Fabius gentis *lun.* 516. B.
— *Adventum Atalantae.* *ibid.*
Fabianus *Pater Alex.* *quis & quando baptizaverit.*
1266. D.
Fabius *Galerius Cremonesis quando obierit.* 1667. D.
Fabius *de Goris Ravennae ultimus Supplens Romae* *quare officium.* 1626. B.
Fabius *Pictor de Italia Origine quis scripserit?* 801. B.
— *De Roma Origine quat?* 794. C.
Fabius *Vespasianus Imperator quando reman-*
— *eat.* 1266. C.
— *Romanorum Imperator quando, à quibus &*
— *ubi electus.* 1265. A.
— *Unde oriendus.* *ibid.*
Fabula *de Cyclo unde erit.* 821. D. 822. A.
— *De Phidestis & Erichon unde desum-*
— *puit.* 822. A. 821. D.
Faciens *audax a quo perpetratum.* 1659. D. 1660. A.
— *Quod praefectura Massana componere promi-*
— *sem.* 1160. D.
Factiones *Gibellinarum & Guelfiarum in Italiam quan-*
— *do introducta.* 1339. E.
— *Quantum in Italia ferbuerit.* 891. A. 892. E.
— *Urbes quo sit infesta fuerit.* 1339. E.
Factionis *Gibellinarum urbes quando & quomodo ad-*
— *dicta.* 1115. F.
Factionibus *Gibellinarum & Guelfiarum Civium*
— *Oppidum inter alia quantum fuerit devastatum.*
1200. B.
Factionum *in Italia origo & causa.* 126. D. 128. A.
145. E. 165. D. 209. B. 258. B.
— *Ita car non regit.* 130. A.
Famagusta *quando & a quibus capta.* 1613. D. 1614. A.
Fames *in Gallia Transalpina quando viguerit.* 1547. C.
— *Et Pestis in Asia etc. quando viguerit.* 1449. D.
— *In Italia & tota fere Orbe quando vige-*
— *rit.* 1706. A.
Familia *Astevana unde prodierit.* 633. D.
— *Carinum quando perierit.* 1217. F. 1218. A.
— *De Felicitate ex quibus orianda.* 1291. D.
— *Gerardi Trivisio quam Nobilis.* 680. B.
— *Geniata Adamae qua & quomodo aliter dicta.*
602. A.
— *Jovorum unde orianda.* 1215. F.
— *Lambertorum Ravennae à quo descendit.* 1279. D.

- *Mariae quando fuerit.* 656. D.
— *Qua Pagani Joventium adificaverit.* 713. C.
— *Sicca ubi Insignis.* 608. A.
— *Finisterram Lande quantum fuerit.* 910. C.
Familia *Caduram apud Bergomati qua Origo.* 816. E.
— *Qua Comi Gibellina & Guelfis partes solita*
— *est.* 1200. C.
Familium *Je. Vicentii & Baribalem. Malafina*
— *quantum existerit potentia.* 916. B.
— *Nobilium Laemellina Regionis Descriptio.* 640. A.
Famum *D. Maria ubi exstiterit Desiderius Long-*
— *hardorum Rex.* 916. B.
— *D. Pauli & Monitralium à Cesaribus quomodo*
— *receptum.* 1552. E.
Fara *a quo expugnata.* 984. F.
Fasces *qui liberaverit edant.* 658. C.
Favos *Latini quis abduxerit.* 1118. D.
Faventia *Cesari Frid. Barbarossa quomodo subacta.*
— *876. D. 1001. B.*
Fax *qua quando & ubi in Aethiopia.* 1472. A.
Febronius *Abbas Monasterium SS. Fabiani &*
— *Sixti Placentiae Cremonesibus quantum concessit.*
— *1297. A.*
Federici *Nomen quid significet?* 1022. C.
Federationes *Vide in Fridericus.*
Federationis *Alva Dux Cesaris Caroli V. quod de Fran-*
— *cisco I. Gallia Regis capere consilium dederit.*
— *1533. D.*
— *Vide caetera in Albiz Dux.*
Felix *Romanorum Pontifex Alex. à quo interruptus.*
— *686. F.*
Ferdinando *Davallo Regnum Neapolit. a quo & qua*
— *conditio concedi debuerit.* 1534. D.
Ferdinandus *Aragonensis quando, quare & qui ab-*
— *sugerit.* 1470. B.
— *Regnum Neapolitanum quomodo recuperaverit.*
— *918. D.*
— *Cesaris Caroli V. Frater Rex Rom. quando crea-*
— *tus.* 1547. A.
— *Comitis qua, quare, quando & ubi habuerit.*
— *1550. B.*
— *Et Stephanus Sephus qua audierit pacem i-*
— *nierit.* 1556. C.
— *Imperator a quo Pontifex Alex. & quare non*
— *civitas fuerit confirmata.* 1592. F.
— *In Imperiali Dignitate quando confirmatus &*
— *coronatus.* 1589. B.
— *Indulgentias in quibus annis cum Turcarum Impera-*
— *tore fecerit.* 1595. E.
— *Mauritio Saxoniae Duci & c. adversus Carolum*
— *V. Fratrem suum quare se conjunxerit.* 1574. D.
— *ibid. F.*
Ferdinandus *Capituli ubi, & Neapolim dallas quare*
— *fuerit.* 1634. B.
Ferdinandus *Castriottus à quo & ubi recessus.* 1532. D.
Ferdinandus *Davalus quando, ubi & quo verbo o-*
— *bitus.* 1535. C.
— *Quando Dominici Infabrum Praefectus fa-*
— *llus fuerit.* 1580. A. 21
Ferdinandus *Piscatus Alciem suam quomodo straxe-*
— *rit.* 1180. A.
— *Cujus in Italia Legatus fuerit.* 1190. C.
— *Quam Oratorum ad Adulsi & qua de re ha-*
— *berit.* 1179. C.
Ferdinandus *Princeps Salerni quare à Cesare Carolo*
— *V. ad Regem Galliarum defecit.* 1575. E.
Fergus *Landis lani.* 153. E.
Petraria *a Ravennatibus Dominio Ecclesiae Romanae*
— *quomodo subacta fuerit.* 764. C.
— *Unde ita dicta sit.* *ibid.*
Petrus *Terre-Altoris quando fallus sit.* 1611. F.
— *1612. A. 1619. C.*
Petra *Cava Nape-Turrianus quando & à quo incli-*
— *sus.* 1350. D.
Fertum *quod dicitur Gariboldum.* 751. A.

Fortitudo & abundantia Circumpadana Italia partis.
190. E.
Infabria quanta. 639. C.
Fouda defcriptionis & dividitur. 91. B.
— Ea qui conferre & accipere possit Placentie.
91. E. 92. A.
Picum Tutulus libertate egregius ubi surgat. 664. A.
Fidei Defensorum Rex Anglia & ejus Fideles a quo &
quando ingressi. 1524. D.
Fidem Christianam quæ Populi sub Auspicio Caroli
Alagi receperunt. 1278. C.
— Non esse novam. 677. F.
Fides diuila unde. 614. C.
— Nostra qua fit. 673. F.
Filiæ Bernardi Medici Clara & Margarita quibus
Vires & a quo doteat. 1191. A. 1192. A.
Filium suum dispendere casu dilaerit Alexander VI.
Pont. Max. 1473. A.
Filius Principis Aracati natu maximus in Hispaniam
captivum duci a quo ingressi. 1608. A.
Finit qui Belli & Regem Longobardici. 768. C.
Firmamenta quæ Regem erigendi & tuenda. 732. D.
Fistula familia Pistorum ingressi. 81. B. 151. F.
Fistula (Antoni) inebriat in Alachiam. 149. D.
— Cum Henrico Imperatore in gratiam redire fin-
det. 167. D.
— In vincula conjicitur. 181. D.
— Merito. 203. D.
Flagellantium Societatem qui condemnaverit. 1382. D.
Flammis Obsequium a quibus duxerit. 1273. C.
— Quando facti fuerint Christiani. ibid. D.
Flamma Celsitæ terræ ubi & quando incenderit.
1381. D.
— Ignem dæm per multos dies ubi visus. 1471. E.
Fulca Genis Elegia. 608. E.
Fulca occidit patrem suum, & Urbe ac Principatu
pessit. 123. F.
Futlinga quando & a quibus expugnata. 1618. D.
Florentia dedit se Ugolini. 206. A.
— Obsequit ab Henrico Imperatore. 189. D.
— Olim a quibus condita & ita diuila. 1273. A.
— Omnibus juri & privilegiis priuatur.
190. D.
— Pacem fecit cum Joanne Antistite Mediola-
nensi. 306. E.
— Reversio deditur. 190. B.
— Vincitur & obsequit ab Ugolini. 193. A. 194. B.
104. E.
Florentia Caroli VIII. Galia Rex quomodo cepit.
927. D.
— Quam Ecclesiam consecravit Eugenius IV. Pont.
Max. 1425. E.
— Terra-Minus quando viguerunt. 1660. D.
— Testudo primarii Templi quomodo descripta.
1611. A.
Florentini a quibus Medici in Domibus admittere
compulsi fuerint. 1498. C.
— Belium Vincemur quando indicunt. 1415. D.
— Fidem adversus Vincemur quibusque interve-
nit. 1411. D.
— In libertatem quomodo se vindicant. 1539. A.
— Legatos in Germaniam ad Casarem Carolum V.
quare miserunt. 1383. D.
— Luca quanta frange & a quo expulsi. 1414. D.
1415. B.
— Opem quærit & quare implerunt. 1390. F.
1391. A.
— Pissum Urbis occupanda quam audi. 929. C.
— Pissu quare obsequit. 1399. F.
— Sacris a quo & quare interdicti. 1462. D.
Florentinorum superbum responsum Imperatori datum.
139. C.
— Conjuratio adversus Henricum. 145. D.
Flumina Inundantiam sua quanta dampna Italia at-
tulit. 1589. B. 1605. B.

Fodum quid sit. 1124. E. 1284. C.
Fodius Adriani VIII. Pont. Max. quibusque ad-
versus Regem Galia & Infidelis pepigerit. 1527. A.
— Adversus Pontem a quibus interit. 1481. D.
— Casarem Maximilianum inter & Ludovicum
XII. Galia Regem quando percussit. 1478. C. 8.
— Caroli VIII. Regis Galiarum cum Pont. Max.
1470. A.
— Carolus Borbonius inter qui Principes procura-
verit. 1519. C.
— Carolus V. quæ insignia pepigerit cum Rege
Anglia in Franciscum I. Galia Regem. ibid.
— Cremonenses quibusque percussit. 1344. C.
— Cum Leone X. Pont. Max. quod pepigerit Casar
Carol. V. 917. E.
— Genoveses & Florenti quando & quare cum Pont.
Max. interit. 1338. B.
— Henricum II. Regem Galia inter & Mauri-
tium Saxoniæ Ducem quod & adversus quem per-
cussit. 1574. B.
— In Toros inter qui & ubi percussit.
1554. C.
— Inter qui Galia Cypolina Populi & quare
revocatum. 1311. F. 1512. A.
— Novum inter qui Reges & quæ procurant per-
cussit. 1519. C.
— Pontifex Max. Veneti & Florentini quod inter-
rent. 540. B.
— Quo-cum in Franciscum I. G. R. interit Car-
lus V. 1519. F. 1561. E.
— Quod & contra quem alium inter Pontificem
Max. Galia Regem & Venetis. 940. E.
— Regis vincta quare recessit Casar Carolus V.
1557. D.
— Rhenus inter & Franciscus Sfortia a quo pro-
curatum. 1168. E.
— Veneti & Galia Rex quare interit. 945. B.
Fotum in Lammellum Agro quæpex. 646. D.
Fortis Gemellus ubi in locum educti. 1520. C.
Fons diva Maria ubi Tuxis fecerat. 669. C.
— Duxum Plomorum unde memorabili. 1214. A.
— Jumentis periculis ubi oritur. 669. D.
— Magnum quæ distit. 1214. C.
— Olet Roma a Taberna mercaria quando tota
die efflavit. 1261. D.
Fons-Rabidus Urbis in Galia a Carolo V. quando re-
ceperta. 1519.
Fons Abdes Fluvii ubi visantur. 1210. A.
Fons Calceus Medicorum urge. 560. F. 561. A.
— Lacus. 562. D.
— Miracula. 572. F. 573. A.
— Ponticulus. 564. E.
Fontium salutiferorum exempla. 433. A.
Forma Ceni ludæa quæ fit. 1100. B.
Formaci Nomen unde Calem desumpserit. 661. F.
Formæ innumerabiles damnum in Nabe quando &
ubi apparuerunt. 1666. F.
Formule Obligationum inter Papenses & Longobar-
dos cur a Notario Episcopi deservierunt. 730. D.
Forrebratius a quibus profugum. 1424. D.
Fortuna-ne an Caste intraditum in Italian Regnum
Longobardorum. 731. A.
Fortunus qui & ubi obierit. 1582. C.
Forum .Corneli Oppidum quomodo hodie distit.
876. D.
— Fredericus Barbarissa quomodo submissum. ibid.
Fossatum quid sit. 1100. B.
Fores qua & quare a Cremonensibus facta. 1337. A.
Fuga Beamellina Regum. 646. C.
Franci unde oriundi. 706. B.
Francis Canto qua Regem in Italia vocavit. 1147. F.
Francisci de Lugini facinora sp. A. 60. A.
Francisci (Dni) Religio Mediolanensem a quo & quando
introdutta. 889. B.
Francisci Marti conjuratio & mors. 326. F. 327. F.
Frans

- Francisci Mariani Sepulchri quod Episcopatum suscepit. 1666. A.
- Franciscus Boecbonius enus pissa & quare in Italiam descendit. 1540. C.
- Franciscus Carradenus qui captivus & ab incarceratus. 1530. D.
- Franciscus quando repugnavit. 1531. C.
- Franciscus a se expugnatum cui tradiderit. 1538. E.
- Franciscus Castillonius Mediolanensis Episcopus Cremona quando fuit. 1530. D.
- Franciscus de Castro Mediolanensis quo in Pandam concessit. 1535. B.
- Franciscus Ochus qui & quando in Collegium Notariorum & Civium Cremonensium adscriptus. 1449. E.
- Franciscus Cribellus à Francis. Sforcia apud Ocheano quare missus. 1531. E.
- Franciscus Delphicus obitu quando creditus fuit. 1551. C.
- Franciscus ex Comitibus de Perisio qui & quando obierit. 1554. B.
- Franciscus Fiumi Jo. Galeazzi Sforcia quare & cuius pissa habita Almonici indam. 1480. B.
- Franciscus Galia Rex. Sforcia à stirpe exstincta. Mediolanensem Principatum à Maximiliano Cesare perit incassum. 335. B.
- Franciscus Garbagnas à Mantua Vicecomes mittitur ad Henricum Caesarem ut eum conciliaret. 143. B.
- Adversus pishatam Pope sum. 231. B.
- Alapi percontatur. 181. F.
- Franciscus Gonzaga abis & a quo Marchio creatus. 1418. D.
- Franciscus Locustellus Mediolanensis unde insignit. 1593. A.
- Franciscus Mantica Cardinalis unde evindus. 1502. C.
- Franciscus de Massa Italia alicui supplicio quare afflicto. 1663. D.
- Franciscus Mattius à Sforcia Clevenam quare missus. 1177. C.
- Franciscus Morozus cuius capis duxerit. 1550. C.
- Fortius quod speciem ediderit. 104. F.
- Franciscus Ordelaphus Cremona quando Prator. 1387. B.
- Franciscus Petrascha Roma à quo Facti creatus. 1389. E.
- Franciscus Picent quare saltem non composuerit. 130. A.
- Franciscus Picent quare saltem non composuerit. 130. A.
- Franciscus Primus (Valefius) apud Electores & Principes Germanos qua de re se expugnauerit. 1550. E.
- Adversus Caesarem Carolum V. Fudus quoniam percussit. 1559. C.
- Berbonis domesticis dissidia impeditis quantum fuerit. 1166. C.
- Cesar Carolum V. Italique Principes in Pont. Max. Fudus quare junxerit. 104. B.
- Cesar Carolum V. bellum prima vice quare movit. 1519. C.
- Casarianus abis prolixaverit. 1527. F.
- Captivatus in quo Fratio fuerit. 1533. D.
- Castrorum qui ad Ticinum dispositi. 1180. B.
- Cum Caesare Maximiliano qua de re convenit. 1515. D. 1516. A.
- Cum Salsburghis quando pepigerit. 1510. A.
- Dimissus & vinculis quod conditione fuerit à Cesare Carolo V. 1535. E.
- Domino tre Mediolanensi quando patus fuerit. 1511. E.
- Dallus Captivus qui fuerit. 1533. A.
- Effugium quando expugnauerit. 1551. C.
- Ex quibus Parandus evindus. 1509. A.
- Ferdinandum Castriatum abis interemerit. 1551. D.
- Fudus cum Venetiis quare & quibus conditionibus interit. 935. F.
- Qua conditio cum Cesare Carolo V. pepigerit. 1509. A.
- Galliam Transalpinaem quando reperierit. 1511. D.
- Genesius in suo patus quando receperit. 1509. B.
- Gabellum Ganserium cum quibus cepit in Infabrianis miserit. 1166. C.
- Hellu & Rebelis Imperii in quibus Comitibus & qui procurante dederat. 1561. B.
- In Galia Regni cui & quando successerit. 935. E. 1509. A.
- In gravem morbum unde in Hispania decidit. 1535. E.
- In Hispaniam quando & in quem Locum condalet. 1534. C.
- Italiam qua via paterit. 935. F. 1509. D.
- Italiam quando repugnavit. 1169. D.
- Lantrecham Venetiis quare concessit. 936. F.
- Libertus à Cesare Carolo V. vocatus in illum quibusdam Fudus pepigerit. 1536. D.
- Mediolanensem Provinciam quando sibi vindicaverit. 1148. C.
- Mediolanum ipsi pater. 1169. D. 1530. A.
- Quanta Pompeianarum. 936. E. 1511. B.
- Nervarum quibusque Arcem quando receperit. 1509. F.
- Pacem quibusque & quibus conditionibus fecerit. 104. A.
- Papam quando & quando obdiderit. 1530. B.
- Pratum ad Marianum saltem commisit. 1148. C.
- Principes qui & quare adversus eum pepigerunt. 1509. C.
- Quo in pratio captivus fatus fuerit. 946. A. 1531. D.
- Rerum Summam in Italia cui commiserit. 936. F.
- Sforcia quo cum matrimonio junxerit. 1510. B.
- Sabalinum in Galliam qua, quando & quare descendit. 1554. E.
- Salsburghis abis vicerit. 1510. F.
- Ticinum suorum ab Urbe Ticino frustra avertere tentat. 684. A. 1570. E.
- Ubi cum Leone X. Pont. Max. convenit. 1512. A.
- Et à quo in pratio capta. 1181. C.
- Et quo anno atatis obierit. 1571. D.
- Veneremur admirabilem abis probraverit. 655. B.
- Veneris in suis patus recipit. 1509. B.
- Vulneratus in facie abis fuerit. 1511. D.
- Franciscus Secundus Rex Galia Paris in Regno quando successerit. 1592. C.
- Franciscus Sfondrati Cardinalis abis obierit. 1571. D.
- Franciscus Sforcia a quibus summas Copiarum praefectus electus fuerit. 912. A.
- Ducatum Mediolanensem quo jure ambierit. 921. B.
- Fudus cum Venetiis quare junxerit. 923. A.
- Landa quando excepit. 104. B.
- Laudenses quando recepit. 104. F.
- Mediolanum quando intravit. 104. D.
- Papa Comes quando appellatus. 921. B.
- Quando obierit. 924. F.
- Franciscus Sforcia II. Maximilianus Frater à quo Mediolanum iurisdixit. 938. C.
- Astoria qua usus fuerit in Jo. Jac. Medicum. 1165. F. 1166. A.
- Bonifacius Vicecomes abis quare & quando viderit. 1161. C. 1516. F.
- Comitia abis & quibusque adversus Regem Galia habuerit. 1530. E.
- Cum Urbe quando patus fuerit. 1500. D.
- Cremonam quare se receperit. 1535. B.
- Cui Rerum Summam commiserit. 1150. C.

Franciscus Stortia II. *expensis quantum à Mediolanensibus fuerit*. 1149. C.

— *Fundum Dominum Mediolanensium à quo & quâ conditione acceptus*. 1134. C.

— *Fidm cum Rhois & Helvetiis adversus Medicum quare peperit*. 1132. D.

— *Franciscum Martium Clavoniam quare miserit*. 1177. C.

— *Gevaga quod mandatum dederit*. 1135. C.

— *Inauguratus & confirmatus Mediolanensem Dux à quo & ubi fuerit*. 944. C. 1544. E.

— *Jo. Jac. Medicus quid concesserit*. 1172. G.

— *Medicam meam ferre posse quando cepit*. 1169. A.

— *Mediolanum quando occupaverit*. 939. E.

— *Papam quare se receperit*. 943. E.

— *Pennid quantâ habuerit in Arce Mediolanensi à Caesaris obsequio*. 940. C.

— *Quam Uxor ipsi dederit Caesar Carus V.* 944. C. 1544. E.

— *Quando & quo morbo obierit*. 944. D. 1550. F.

— *Rotes ubi & quando fuerit*. 1168. C.

— *Sedes qua ab eo sibi cuncta*. 941. D.

— *Subditi sui quando complexus fuerit*. 1151. F.

— *Sufficiens morti Oratoris Roterum à se quando amicus fuerit*. 1131. A.

— *Vencum quare prius*. 1547. D.

— *Vires Medice quando fuissent*. 1177. G.

— *Villarum qua mandata dederit in Medicam*. 1135. C.

Franciscus (Christophorus) à quibus profugus. 1505. D.

Frachia, sive Frachelia, unde ita dicta.

Fraticelli qui & quando vsq. 1393. F.

— *Cremam quando accesserit*. 1394. B.

— *Fuere Hieronymus & Dantes undesignati*. 1120. A.

— *Frederici Nomen quid significet*. 1012. C.

— *Fredericus Gonzaga cujus Opus in Italia profuerit*. 1150. C.

— *Fredericus vide Fridericus*.

— *Fredulphus Amici quem servitum auget*. 1204. C.

— *Frequentius Populorum Romam incolentium Descriptio*. 159. A.

— *Frachelia vide Frachia*.

— *Friderici bella contra Italiam gesta*. 54. B. 55. C.

— *Clades*. 50. C. 54. F.

— *Diraptiones*. 47. F. 49. G.

— *Excommunicatus à Papa*. 49. D. 53.

— *Fata in Italia*. 47. D.

— *Incursio, sive negatio, fata*. 53. E.

— *Mori*. 55. E.

— *Fredericus Anobardus quare ita appellatus*. 1012. F.

— *Ararium ejus à quibus capsum fuerit*. 1312. A.

— *Alexandriam frustra obsidet*. 882. E. 1313. E.

— *Alexandrum III. Legatum Pontificem quando agnovit*. 883. E.

— *Antea Civitas ipsi quando se dedit*. 1004. C. 1311. B.

— *Antium ejus in bello quantum*. 1115. F. 1116. A.

— *Antea commotum Mediolanensem nudo & quando impediunt*. 906. B. 997. A.

— *Aqui-grati quando & à quo certatum*. 1300. C.

— *Astani diripi & comburi quare jussit*. 1301. A.

— *Astenses quando accepit*. 1313. E.

— *Bridam Mediolanensem quare indicit*. 1305. B.

— *Inveniens submissus quando habuerit*. 1001. A.

— *Braccensis quando accepit*. 1000. A.

— *Byzantium quando accepit*. 1319. C.

— *Caesar quando electus*. 1300. C.

— *Caurum diripi & comburi quare jussit*. 1301. A.

— *Cancellarium suum Mediolanum quare miserit*. 972. D. 1301. A.

— *Castra duo Nobilissima Mediolanensem quando cepit*. 959. G.

— *Civitas qua ab ille data Galiero Marchioni de Monteferrato*. ibid. D.

— *Comitia ubi & quibus habuerit*. 1303. F.

— *Comitia E.* 1309. C. 1310. D. 1316. D. 1317. A.

— *Comitia Urbem quibus Privilegiis ornata*. 1200. A.

— *Conditio qua ab eo Concessio in deditionem proposita*. 981. B.

— *Constantia Concilium quare indicit*. 858. D.

— *Conventum Revocatio quae Jurisconsultis Patavine interisse voluerit*. 971. A.

— *Illam conventum quare habuerit*. 970. F.

— *Conventum Papia Primi, Secundo Cremona indicit*. 872. A. 981. D. 994. A.

— *Convivia Procerum suis ubi accepit*. 1309. C.

— *Cremam Imperii accessit sive sui concessio Populi Romani quam agere voluit*. 1108. E. 1110. A.

— *Cremam citius quare voluit*. 999. E.

— *Cremam Curiam Imperialis ubi fuerit*. 875. D.

— *Cremam D.* 1301. C.

— *Cremam oppidum in cuius gratiam restitutum jussit*. 1318. A.

— *Sole avari quare jussit*. 1306. D.

— *Cremensi Solam quibus vendiderit*. ibid. 1309. E.

— *Cremensem quid precepit*. 972. C.

— *Cremam quando accessit*. 1311. B.

— *Cremensem in sui gratiam quando recepit*. 1318. C.

— *Cremensem quam libertatem concessit*. 1309. C.

— *Quid imperatoris in Landensem gratiam*. 1304. E.

— *Quid promissit*. 1303. A.

— *Curia sua exire Mediolanensis Legatus suum quare jussit*. 959. B.

— *Delatum à Mediolanensem qui Stratagemate fuerit*. 1308. A.

— *Devotum in sui potestatem quando redegit*. 1301. B.

— *Devotio qua in Latio & apud Tuscanos privaverit*. 1318. D.

— *Dona Landensem quo gaudis accepit*. 860. C.

— *956. E.*

— *Mediolanensem quâ eversione restituit*. ibid.

— *Dulcissimus quare occupavit*. 1014. E.

— *Ejus Procuratoris ipsi abstinere Res Italia quando administraverit*. 1003. D. 1004. C.

— *Ex quibus Parenthesi vinculus fuerit*. 1012. B.

— *Excommunicatus à quo & quare fuerit*. 1307. D.

— *Excretus ejus Roma nudo infirmatus fuerit*. 1009. D.

— *Favencia Friderice Barbarossae quando submissa*. 876. D. 1001. B.

— *Ferrae Corona Mediolani à quo insignitus*. 1300. E.

— *Fidum & pecuniam à quibus accepit*. 1309. D.

— *Fidus cum Romanis quando iuravit*. 962. F.

— *Fractura de Pace tentatur*. 1314. C.

— *Germania qui Principes illi in Italiam auxilia duxerit*. 993. A.

— *Germaniam ex Italia quando reperierit*. 876. E.

— *Galileum Marchionem Montisferrati in Syriam adversus quos transfugerit*. 1317. E.

— *Hereditatem suam inter Filios suos quando partem fecit*. 884. F.

— *Henricum Filium suum Caesarem ubi detulerit*. 1316. E. 1317. A.

— *Humanitatis exemplum quod ediderit in infirmum quando sublevando*. 981. E.

— *Hyemantis causa qui se receperit*. 873. A. 996. B.

FIN

Fridericus Endobarbus imperio Roberti quæ Papales

declinaverit. 1311. D.

In Italiam quantum quare profectus fuerit. 881. D.

Sexum. ibid. F.

Incolas Mediolanenses quomodo disperserit. 1309. B.

Italia Principes quæ convenerit exceptis. 990. E.

Italiam quare preceperit. 860. D. 861. A. 1300. E.

1301. F. 1305. A. 1319. A.

Juramentum pro eis dandū Militem a quibus

exegerit. 990. E.

Jurisdictionem omnium Longobardis Civitatum

quid imperaverit. 971. D.

Justitia quæ quanta. 1035. D.

Landenses unde laudaverit. 868. C.

Landensibus novam Urbem condere ubi permis-

erit. 863. C. 969. A.

Legati ad se qui & quare à Pont. Max. missi.

1301. D.

Legatus ad Ludovicum Francorum Regem quare

missus. 1310. B.

Magnus equitatus unde fuerit. 1011. F.

Mediolanenses Agros quomodo depopulari. 808. D.

1010. C. 1100. F. 1307. E.

Quare aderit. 1030. E. 1300. E.

Quibus Juribus privaverit. 1301. B.

Robertus Imperio Romano quando declarave-

rit. 1301. B.

Mediolanensibus quem profecerit. 1310. E.

Quid concesserit. 1317. D.

Mediolanum obsidet. 871. D. 871. F. 993. D.

995. A. 996. A. 1305. E.

Et Mediolanenses quibus conditionibus ac-

ceperit. 874. B. 1303. C.

Fandulsi datus quare iussit. 874. F. 875. A.

999. A. 1309. A.

Mediana Ceream quam recesserit. 1303. B.

Monaia cadenda juxta Cremonensem quando

concesserit. 1301. B.

Obsides Mediolanensem quando multaverit.

1308. A.

Obsidem Mediolani quare internavit.

871. A.

Odelam primam suam Uxorem quomodo repu-

diaverit. 1303. C.

Pacem ab Alexandro Pont. Max. ubi & quibus

conditionibus accepit. 1315. D.

Mediolanensium eorumque Federati quon-

do dederit. 1317. A.

Pacu quos conditiones Mediolanensem concedere

volverit. 871. E.

Polonium quod Lande exstirpi voluerit. 871. C.

Papam ubi aderaverit. 1307. A.

Papam Germaniam quando repeterit. 1311. F.

Papam se recipere a quibus coactus fuerit. 881. B.

1010. B.

Periculum quantum incurrexit. 1314. F.

Quod & quomodo incurrexit in pugna ad

Mediolanum. 871. F. 995. E.

Petere Romanam intendit. 878. D. 960. D.

Placentiam quid imperaverit. 971. B. 1304. B.

Placentinos quomodo excoepit. 1000. C.

Portus Mediolani quibus dirui iussit. 1309. B.

Presbiter in Longobardis Civitatibus quos

confecerit. 866. C.

Prudentissimus quare distulit. 1014. B.

Quando obierit. 884. F. 885. D. 1319. D.

Quo ad Alexandrum Pont. Max. Legatus mis-

sus. 1315. C.

Rebiles Imperio Placentinos quare declaraverit.

1306. A.

Religiosissimus quare distulit. 1013. E.

Roma quare exivit. 1311. C.

Roma a quo convenerit. 861. A.

Ab Adriano Pont. Max. quomodo exceptus

& creatus. 961. C. 1103. E. 1104. A. 1106. A.

Romanam cauda qua in Longobardis egerit. 878. E.

1004. B.

Quomodo exierit. 1008. F. 1311. D.

Sacristianus atheni appellatus fuerit. 1013. A.

Sacram Urbem diripi & everti quare iussit.

1311. E.

Segetes & Vites Mediolanensem quomodo de-

vastaverit. 970. D. 993. B.

Senigam comburi quomodo iussit. 1301. B.

Splendorem a quibus Civet quomodo multaverit.

983. A.

Statum ejus quæ fuerit. 1011. B.

Sveviam Adriani PP. Pont. Max. ex equo de-

ficiente renatus dicitur esse. 1103. F.

Syriam quare petierit. 1319. A.

Templa qua Roma combusserit. 1311. C.

Terdonem expugnari, comburi & ad funda-

menta dirui. 960. D. 1081. P.

Terdonensibus quibus de rebus minatus fuerit.

959. E.

Triumphum de quibus egerit. 1309. C.

Tusci aliqui domum privari. 1318. D.

Ubi & quomodo sepulchrum fuerit. 1011. E.

1319. D.

Veniam a quibus retrocedere coactus. 1310. D.

Vercenses quare pessime habuerit. 963. C.

1110. A. 1301. B.

Viterum legumum Romanorum Pontificem ubi

& quomodo agnovit. 867. F. 871. B. 981. F.

983. E.

Oppressum gravi exegit qua miserit. 1310. E.

Viteria quæ qua memorata digna. 1119. C.

Villum a Mediolanensium eorumque Sociis ubi

& quomodo fuerit. 1314. A. 1315. A.

Uxor quæ qua fuerit. 1300. D.

Fridericus Austria Dux Romanorum Imperator electus.

1297. E.

Excitatur à Papa contra Ludovicum & Ma-

theum. 1297. A.

Fridericus Barbarossa. Vide Fridericus Endobarbus.

Fridericus Dux de Rotemburgo quæ fuerit. 1013. B.

Fridericus Dux Svecie Rex Romanorum quando ele-

ctus. 858. D.

Fridericus excitatur à Papa ad bellum Orbem Impe-

riari facendum. 45. B.

Fridericus Marchio Nivernus quibus Capiti in Ita-

lia imperaverit. 917. E.

Fridericus Romanorum Rex quid egerit in Italia, quo-

modoque vixit. 35. D. 34. E. 35. E. 36. D.

A quibus cum Pontifice reconciliatus. 37. C.

Alexandriam circumcidit. 35. E.

Non satis Alexandrum Papam. 34. E. 35. B.

Quomodo in gratiam cum eo redierit. 38. E.

39. A.

Quomodo mortuus. 41. C.

Fridericus Secundus Suevus à quibus & quæ horten-

te Imperator Romanorum electus. 1318. B.

Ab Henrico III. Pont. Max. quare excommuni-

catus. 888. E.

Austriam Ducatum cui dederit. 1243. B.

Brixiam obsidet. 1318. A. ibid. E.

Casar ubi & a quibus in Germania confirmatus

fuerit. 1318. F.

Comitia ubi & quando habuerit. 1334. D.

1340. D. 1341. D.

Cremonam quando se receperit. 1340. C.

Cremonensem ubi & quando confirmaverit Pri-

vilgia. 1319. B. 1333. B.

Damnorum quantum Mediolanensibus intulerit.

1340. E.

Et qui obsiderit. 1337. F.

Electus quæ in Casarem quibus denunciata.

1318. C.

Ennum filium Pitarium suum in Gallia Cist-

erna quando confugerit. 1335. D.

- Fredericus Secundus Suerus excommunicatus ab Innocentio IV. Pont. Max. quare fuerit. 1390. E.
 — Excommunicatus denuo à Pontif. Max. quare fuerit. 1338. E.
 — Exeritus eius à quibus profugatus. 1339. B.
 — Filium suum Henricum Regem quare privavit. 890. D.
 — Fudes adversus eum qui in Italia pepererint. 1337. C.
 — — Longobardia Civitatem dissiolvere quare voluerit. 889. B.
 — Fridericum Filium suum Equitem ubi creaverit. 1340. D.
 — Fudes quorum deripi iussit. ibid. E.
 — Henricum Filium suum qui captivum miserit. 1317. D.
 — Imperio ejus à quo fuerit. 893. A. 1022. D. 1341. C.
 — In Ecclesiasticis quare seniorit. 891. A.
 — In Mediolanenses quare ira exarsit. 891. B.
 — In Venetenses quare exacerbat. 888. F.
 — Italian quare perierit. 1337. C. ibid. E.
 — Landam quando obsiderit, & expugnaverit. 1338. D.
 — Legatus unde miserit ad Francorum Regem. 1340. E.
 — Manfredi Filio suo auctor quæ dederit. 1343. B.
 — Mediolanenses quæ plagâ affecerit. 1318. A.
 — — Ubi & quare profugaverit. 1328. E.
 — Mediolano à quibus expulsum fuerit. 1333. B.
 — Naras quando fuerit. 1321. A.
 — Quando obierit. 893. A. 1022. D.
 — Quem sibi heredem Testamento constituerit. 1343. B.
 — — Quo Anno atque obierit. ibid.
 — Româ quomodo repulsum fuerit. 1339. D.
 — Roma Imperator à quo & quando creatus. 1333. C.
 — Roman quomodo obsiderit. 1339. D.
 — Romanus capto quibus supplicio affecerit. ibid. E.
 — Siciliam Regem quem constituerit. 1343. B.
 — Ubi immolatus fuerit. ibid. C.
 — Villaria quæ ab eo in Mediolanenses &c. reportata. 890. D.
 — Vincentiam quando expugnaverit. 1337. D.
 — Violacem Uicem quando duxerit. 1334. D.
 Fridericus Tertius à quibus Cæsar electus fuerit. 1437. A.
 — Italian quando prius. 1451. F. 1453. A.
 — Mediolani Dominum ad se esse devotum quando ostenderit. 1447. A.
 — Neapoli quomodo exceptus fuerit. 1453. B.
 — Quando & quo morbo obierit. 1458. D.
 — Roma à quo cum Eleonora Uxor sua coronatus. 1453. A.
 Fridiga Urbis Carinthia quando fere tota combusta. 1667. C.
 Frigus quando & ubi immensam. 1356. E.
 Frumatum Legatum Sides. 606. C.
 Frugum penuria in Gallia & Ubertas in Italia eodem anno quomodo fieri possit. 600. B.
 Frundinbergus (Comes) captus quomodo fuerit, & Luceiam ductus. 1565. F.
 Fulgura & Tardiora præter morem, ubi & quando audita fuerint. 1597. A.
 Fulgure Roma quando effusus fuerit Alexander VI. Pont. Max. 1471. A.
 Funda quod Instrumentum Belicum. 1089. C.
 Fundamenta quæ solidando Cremona reperi. 1517. D.
 Fundibulum quod Instrumentum Belicum. 1089. E.
 — — Pri Fundibulum. ibid.
 Fundos quos & quare vendiderint Cremonenses. 1333. B.
 Fungus saluberrimus ubi orientur. 644. C.

- Affecti quare mali, Autumnales verò innocui. 643. D.
 Funus quod Mediolani &c. factum fuerit Beatrici Effugæ Lad. Sforza Uxor. 929. C.
 Furius Bibaculus Fates ubi decurrit. 1261. A.
 Fufius Prefectus Regis Mediolanensis inducias quibusdam peperit. 1151. D.
 — Infidus quibus fustia præterit. 1150. A.
 — Retam Samma à quo si in Longobardiam commissa. 1155. C.

G.

- GABRIEL de Cueva Dux Alburquerque Reller Domini Mediolanensis quando captivatus. 1596. D.
 — Quando & unde obierit. 1617. C.
 Gabriel Paernus quæ & unde conficiat. 1594. D.
 Gabriel Medicus Morbenium Oppidum quare reliquerit. 1231. F.
 — Ubi & quomodo occisus fuerit. 1237. A.
 Gabriel Vicecomes Genas à quo decaptatus. 1399. E.
 Gabrini Fundulus Cremonensem Tyranni mors & crudelis animas. 318. D.
 Gajeta à quo obsessa. 1421. C.
 Galdinus Selenius Mediolanens à Friderico ducem relictus. 35. A.
 Galeacii II. Mediolanensis Principis VIII. descriptio, vita, facta & mors. 311. A.
 Galeacii (Joannis) Mediolanensis Principis X. vita, mores, ingenium, facta, prodicta, conjugium, liberi. 317. C. 319. A. 320. F. 321. A.
 — Amor in Literas & Litteras. 319. D.
 — Commentaria in exemplum laudanda. 320. C.
 — Epitaphium. 323. A.
 — Fides Valeriana, Ludovicus, Carolus F. Gallia regis filio natus. 321. C.
 — Law & vituperatio. 323. C.
 — Mors. ibid. A.
 Galeacius (Joann.) an legitimi verique Cæsaris nomine Mediolanensis, Principis & dux fuerit? 321. B.
 Galeacius Maria à quo & quare in Galliam missus. 925. A. 1459. C.
 — Amadeum Ducem Sabaudia & Philippum ejus fratrem ubi & quomodo repressit. 1460. B.
 — Brilum quibus moverit. 1459. E.
 — Blacum Sororem suam cui nupsit. ibid. F.
 — Episcopo Gebennatam Patris sui bellum quare movit. 1461. B.
 — Cremonenses bellum quomodo intulerit. ibid.
 — Ibi redeanti in Italiam qui infideli fuerint. 1459. C.
 — Interfectus ubi & à quibus fuerit. 926. B.
 — Joannes Galeacius filius ejus ubi natus. 1459. F.
 — Legationem Regi Babylonis ubi audivit. 1461. D.
 — Matrem suam ab administratione Rerum quomodo removerit. 811. C.
 — Mediolani Dux quando soltus. 925. B.
 — Patri in Daciam Mediolanensi quando successerit. 1459. C.
 — Philibertum Ducem Sabaudia quando captivaverit. 1461. C.
 — Sepeliri Matrem suam ubi voluerit. 926. A.
 — Seditatem quæ assum misit. 1459. E.
 — Ubi & à quibus occisus fuerit. 1461. D.
 Galeacius Matris Filium Bassianum Castellum quibus erigunt. 909. D.
 — Fugere unde coactus fuerit. ibid. E.
 — Germani quare se junxerunt. 906. C.
 Galeacius Sanctissimus à quo Dux Belli constituitur. 930. D.
 Galeacius Vicecomes Bassianum Oppidum quomodo subiecit. 1565. F.

Galatien Vicecomes *Raris ab obsequio liberat*, Cremonaeque petitur. 116. E.
 — *Basiliensium Oppidum quomodo subiecit*. 1363. F.
 — *Coniunctus in Pontia*. 190. B.
 — *Coniunctus adversus Henricum Imperatorem*. 159. B. 161. C.
 — *Cui Filium suum misit*. 1389. B.
 — *Dux Mediolani quando fallit*. 1370. C.
 — *Ejus fata varia*. 181. E.
 — *Ejus universum vita curricula*. 181. D.
 — *Henrici rebus fudet*. 163. B.
 — *Impugnatus ab Ath. Scottis*. 195. D. 196. D. 197. B.
 — *Infidis petitur*. 186. C. 188. E.
 — *Joanni obfistit*. 114. A.
 — *Liberatur*. 192. A.
 — *Mediolano expellitur*. 185. A.
 — *Quo & quare expulsi*. 1367. P. 1368. A.
 — *Mortuus*. 191. F.
 — *Adhibet oratorum calumniam*. 189. A.
 — *Nasitur, & quare Galatien dicitur*? 169. F. 181. D.
 — *Novaria Praefectus, Mediolanensis Populi Magister, Altit servum in matrimonium accipit*. 113. D. 114. E. 115. A. 116. C. 181. E. 183. A.
 — *Pauci quando successit*. 1367. D.
 — *Placentia Mediolanum quare concessit*. 135. D. 185. E.
 — *Placentiam ubi obfiderit*. 1364. A.
 — *Proter ubi fallit*. 1363. A.
 — *Quando perierit*. 1388. E.
 — *Quaritur pacem per Cardinalem*. 187. E.
 — *Quibus rationibus Philippum Galatien Regem movetur, ut rebus infestis Gallis repeteret*. 114. C. 184. C.
 — *Religatur*. 165. F.
 — *Sindus rebus Ludovici, sique Procurator perpetuus Placentia, Cremona &c.* 198. B. 189. A.
 — *Vicem Rationum praestat, persequitur & Debetur petitur*. 180. E. 199.
 — *Urbanis Placentiam quando construxit*. 1387. B.
 — *Vincis Scentum*. 196. B. 197. D.
 Galatienum *craditum, avaritia, fallit &c.* 51. D. 52. A. 53. B. 54. A. 61. D. 62. E.
 — *Fata*. 71. F. 73. A.
 Galitae *quod olim Oppidum*. 1076. D.
 Galli ad Locum Latium *quanta facinora perpetrarunt*. 1155. C.
 — *Casariani ubi fuderunt*. 1553. F.
 — *Calpurnius in Angliis quando expulsi*. 1589. C.
 — *Cassale S. Eusebii quando occupaverunt*. 1580. D.
 — *Castrum Anagni quando & quomodo occuparunt & manerunt*. 1665. B.
 — *Dolati ubi & a quibus fuerunt*. 1529. A.
 — *Falsi, fugati & Galliam repeteret a quibus cauti*. 935. C. 1168. F.
 — *Herbanonem &c. quando expugnaverunt*. 1590. D.
 — *Hispantenses ubi profugerunt*. 1587. C.
 — *Hispiani ubi praevaluerunt*. 1588. F.
 — *In Comitatum Arelatensem quando invaserunt*. 1587. A.
 — *Italiam de seorsum quomodo cauti*. 733. D.
 — *Lucum Loricis & Oppidum quomodo exciperent*. 1165. D.
 — *Londae petente & a quibus expulsi*. 938. E.
 — *Magistratus captivum qui fuerat in Prælio ad Papam*. 1531. D.
 — *Marchianum quomodo obfiderat & expugnarunt*. 1579. C.
 — *Orem & Avandem quare & quibus Urbem tulerunt*. 1581. E.
 — *Oppidum quomodo Gallia Calpurnia occupavit*. 1553. A.

— *Que in Gallia Subalpina occupavit*. 1574. A.
 — *Quot & quales in Prælio ad Papam ceciderunt*. 1181. A.
 — *Requis & Casariani unde fuerunt*. 1553. A.
 — *Ticinum frustra advenit*. 1170. D.
 — *Tullum quando expugnarunt*. 1574. C.
 — *Valentiam Regis Hispaniae quare occupaverunt, diriperunt & manum nudarunt*. 1584. F.
 — *Vercellensium quomodo expugnarunt & depredaverunt*. 1577. E.
 — *Vercellensium quando expugnaverunt*. 1574. C.
 — *Ulpianum quando expugnaverunt*. 1581. D.
 — *Unde in diti*. 804. A.
 — *Urbem Mediomatricam quando expugnaverunt*. 1574. C.
 — *Tyregiam quomodo expugnaverunt*. 1563. C. 1579. E.
 Gallia Calpurnia *qua Regis olim diti fuerit*. 804. C.
 — *In Calpurnia quare & contra quas fallit Propugnaculis*. 1577. D.
 — *Terra Medici quomodo afflita*. 1508. B.
 — *Transpadana Italia Pars alius saltem quomodo habita*. 815. B.
 Galliam Lugdunensem, & aliquam ejus Municipia Terra-Alnus *graves quando afflicti*. 1648. C.
 Gallia (de) *quid vocetur Xenophon*. 795. F.
 Gallorum Duxes Helvetios *corruptum ubi & quare fuderunt*. 935. B.
 — *In Italia clades*. 569. F.
 — *Nomen quomodo aquivoceum*. 795. F.
 — *Nomen ejusd. 796. D. 831. C.*
 — *Quot species*. 796. B.
 — *Viterria quo successu ubi interrupta*. 1553. F.
 — *Ultima Clades ubi contigit*. 1168. D.
 Gallus Bruno Dux Italiam *petiisse quomodo refugerit*. 789. B.
 — *Calpurnia Gallia qui expulsi*. 1579. A.
 — *Itali quomodo videtur*. 1548. E. 1549. E.
 Gallura *parva passim infestat Agrius Pisonum*. 114. F.
 Galvaria *qui, & quomodo vixit*. 845. pref.
 Galvignus *Viterriensi ex vicinis quomodo excipit*. 831. A.
 Gambolrum, *vide Campolavum*.
 Gandari *fuerunt qui & quare saepe fuerunt*. 1643. A.
 Gandinus (Beatus) *de Sala cum Cincis interfuerunt*. 1307. G.
 Garda Castellum *quomodo inexpugnabile*. 396. D.
 — *Nomen cum Locis deditur*. 1601.
 Garibaldus Taurinorum Dux *quomodo producit*. 750. F.
 — *Ubi & quomodo obit*. 754. A.
 Gariboldellum *quod ferrum dicitur*. 1601.
 Garivola, *vide Eruca*.
 Garulorum *que Siles*. 606. B.
 Geruva, *vide Eruca*.
 Gastonus Puffus *in quo prælio fuerit Dux Supremus*. 1447. B.
 Gaydes *quod fuit*. 1130. B.
 Gazar & Patreni *Centum ubi & quare cremati*. 1350. F. 1351. A.
 Geldensium Dux *Bello & Casare Carolo V. quare perit*. 1540. E.
 Genetricius Vandalarum Rex *Lemem Romanum Pontificem quare perierit*. 696. E.
 Genes *post Diluvium qui fuisse dicuntur*. 804. D.
 Gentibus *Nomina imponere quomodo fuerit*. 815. E.
 Gemis Cibuz *Eligia*. 608. E.
 — *Fuisse Eligia*. 1601.
 — *Nobilissima Pira Mirandula que Siles*. 641. G.
 — *Ruvergia Eligia*. 1601.
 Genus *a Denato quomodo occupata*. 1576. G.
 — *Adfuerunt Nomina Gaepla*. 211. D. 215. C.
 — *Dedit si Roberto*. 114. D.
 — *Et Genesius vocatur Puffus*. 305. E.
 — *Ex pisse quomodo passus sit*. 1648. D.

- Genoa *frustra oppugnatur à Gibellini.* 116. C. 119. A. 111. A.
 — *Id Neminis inde servita fit.* 605. A.
 — *Id ceteris potestatem redollet.* 1501. B.
 — *Id postquam Guelfis Neminis venit.* 111. B.
 Genoa *Ducem cum & a quo dimissa.* 1474. C.
 — *Eligia.* 609. B.
 Genoa & Genouium *magistratus & interna diffidia.* 114. B. 130. A.
 — *Festivitas.* 109. B.
 — *Refectio à quibus olim procurator.* 607. D.
 — *Regimini quare facta.* 1648. D.
 — *Us redderetur pristina libertati quid contigerit.* 1570. A.
 Genouies à *Ja. Galeacio quando deferuntur.* 1461. F.
 1461. A.
 — *A quo Syra ad Religionem Christianam conver-*
sa. 677. A.
 — *Alphonsum Aragonensem Prælii Navalii ubi &*
quomodo superavit. 1411. D.
 — *Classem Franciam ubi vicerunt.* 1418. F. 1419. A.
 — *Cui Gallorum Regi se subiecerunt.* 1474. F.
 — *Francisco Sforza quomodo se submisit.* 1458. F.
 — *Graviditatem suam erga Romanos quomodo te-*
stas fuit. 607. D.
 — *Id Libertatem quomodo se vindicaverunt.* 1497.
 C. 1501. C.
 — *Joanni Galeacio quando se subiecerunt.* 1474. F.
 — *Vicentem pagam quare & quomodo excu-*
siunt. 1411. F.
 Genouium *que antiquitas.* 605. E.
 Genus *Humana ubi principes reparatum fuerit.*
 801. C.
 Georgius Castriotus Scanderbergus *Vicarius Pont.*
Max. in quo Bello declaratus. 1457. B.
 Georgius Fandulus *Ormannensis excellens Physicus &*
Astrologus quando obierit. 1567. E.
 Georg. Merula *viciuperator & defraudator.* 8. *Præf.*
 Georgius Rufica *Cardinalis unde orundus.* 1501. C.
 Georgius Tinctorius *quomodo adrem & ubi Mediolani*
erigi volebat. 857. C.
 — *Quibus Profectum fuerit.* 856. E.
 Gerardo Familia *Ticinensis quam Nobilitas.* 680. B.
 — *Unde dicta.* *ibid.*
 Gerardus Archianus & Sforza *ad Mediceum quare*
missi. 1172. B.
 — *Cypria in Valera Vulturenam quomodo duxerit.*
 1178. B.
 — *Ex cuius munere id excusatus fuerit.* *ibid.*
 — *Adoffum à Sforza cum totius capis quare mi-*
tatur. 1177. D.
 Gerardus de Bajardo *in quo annis electus Crenone*
Prætor. 1153. C.
 Gerardus de Modis *Crenone Episcopus quando fa-*
ctus. 1156. C.
 Gerisimus à *Sforzianis quomodo receptus.* 1167. B.
 Germani *Mediolanensem domum quare peribstrave-*
rim. 605. F.
 Geroldus (Dorus) *scripsit ubi & à quibus fuerit.*
 1139. F.
 Gertrudis *Martyris Reliquia variis in locis exhibetur.*
 488. B. 491. B.
 Gibellini & Guelfi, *das salicorum nomina & ori-*
ge. 53. D. 58. A. 71. C. 127. A. 162. F. 163. A.
 169. C. 158. B.
 Gibellini *in Italia qui dicebantur.* 890. F.
 Gibellinorum *Festum vices quomodo & à quibus ad-*
duc. 1152. F.
 Giberto de Fois *Gaufrido ubi ex Syria reditus obtinuit.*
 1193. C.
 — *Quot Villarios in sepulchris repositurum.* *ibid.* D.
 Girardus *Sublimes Ormannensis unde clarus.* 1455. C.
 Gisberti *tanulius.* 417. C.
 Glastum *que Berke.* 879. D.
 — *Ad quid milis fit.* *ibid.* E.

- Globus *Armatorum in Adre quando & ubi visus.*
 1518. D.
 Gnos *Maggiori Ormannensis Profectus Fabrorum quan-*
do fuerit in Exercitu Pompei. 1161. E.
 Gnocia *que Alana Familia.* 601. E.
 — *Aliter quomodo dicta.* *ibid.*
 Gondiberger *Longobardorum Regia qua de re accu-*
sata. 743. D.
 — *Quomodo vixerit.* 747. D.
 — *Templum Joanni Baptista quare edificaverit.*
 744. F.
 Gonzaga *Veneris quare destruxit.* 1428. B.
 Gothi *ad quod à Deo electi.* 695. B.
 — *Alaricum sibi Regem quando constituerunt.* 694. D.
 — *Idi à quibus prima plaga illata.* 714. D.
 — *Italia periti Romanos quomodo diriperunt.* 694. E.
 — *Italiam vastaverunt.* 11. D.
 — *Qui fuerunt Populi.* 695. B.
 — *Qui jure Reges Italia periti fuerunt.* 719. D.
 — *Quos immolans quod pacem illi concessam excu-*
tarunt. 717. F.
 — *Villis & fugati sunt.* 15. A.
 Gothifredus *Rex Hierosolymorum quando factus.*
 1293. B.
 Gothi *ex Italia discedere quando permittunt.* 717. E.
 — *Italia Agros quomodo diriperit Theodericus*
Gothorum Rex. 705. D.
 Gothorum *Nomen quid Germanici significet.* 695. B.
 — *Vires à quo in Italia facta.* 717. C.
 Gotsfredus *Langobardi Comes Patriarchum Mediolanen-*
sium Dux constituitur. 85. C. 159. B.
 — *Percurritur.* 86. A. 261. D.
 — *Quid fecerit.* *ibid.* D. 379. E. 260. C.
 Gotsfredus *Salicorum Hierosolyma obsidu & expu-*
gnavit. 30. A.
 Graculorum, *Picorum, & Cornicum pugna quando*
& ubi facta. 1605. B.
 Græci *quid nunquam saltem fecerunt Germanis.*
 793. C.
 Græcorum *levitas quantum mendaciorum verbis an-*
teceperit. 820. D.
 Græcos *(semper fuisse pueros) quomodo dicitur.* 811. B.
 Grajus *Ateni quis?* 1210. A.
 Grammaticæ & Humilitatis *prima Rudimenta ubi*
didicerit Virgilius. 1161. A.
 Gram *feri omnia sine venis etc. ubi magno faculorum*
damno deciderunt. 1669. E.
 Grando *crasso præter modum ubi deciderit.* 1460. C.
 — *Cypri grana illa Unitarum ubi deciderit.* 1614. F.
 — *Grana cuius Libra anici ubi clausa fit.* 1619. B.
 — *Pendens Unitarum XXIII. quando & ubi de-*
cidit. 1609. C.
 — *Qua deciderit in Agro Romanis.* 1554. D.
 — *Crenensis.* 1621. C.
 — *In Agro Braccianensi & Crenensi.* 1556. D.
 Gravedo *Capitis in tota fere Europa quando viguit.*
 1614. F.
 Gregorius VII. *Papa non bene convexit cum Henrico*
Imperatore. 29. A.
 Gregorius à *quo Principi electus.* 737. D.
 — *Plebe Constantinopolitana Imperatori quare Epi-*
scopus scripsit. *ibid.* E.
 Gregorius *bindelicus Episcopus Bambergensis Crenone*
Rem. Pontifex à quo factus. 1187. D.
 Gregorius V. à *quibus anagninis fuerit.* 1183. C.
 — *Que antea Pontifex Mediceus electus.* *ibid.*
 — *Roma à quibus exire coactus.* *ibid.*
 — *Sedi Apostolica à quo restituta.* *ibid.* E.
 Gregorius V. *Papa Legem fœderis Imperatoris sti-*
pendi. 14. C.
 Gregorius VII. *ab Henrico Casare abduco quare*
reversus. 1189. C.
 — *Antea quomodo dictus.* 1488. E.
 — *Captivatus quare & à quibus fuerit.* *ibid.* C.
 — *Declinatus ipse qua de stigenda Pontifice.* *ibid.*
 Grc.

Gregorius VII. *Ecclesia que ab eo in prouidentiam suscepit.* 1189. B.
 — *Episcopi qui & quare ab eo excommunicati.* 1188. D.
 — *Fides quoniam peruenit.* ibid.
 — *Henricum Cefarem cuius precibus abfoluit.* 1189. D.
 — *Quare excommunicatus.* 1188. E.
 — *In Arcem Adriani quare se receperit.* 1191. B.
 — *Liberatus a Populo Romano quando fuerit.* 1188. C.
 — *Profectus Maximus quando saluus.* ibid. B.
 — *Ubi & quando obierit.* 1191. C.
 Gregorius Papa creator. 83. C.
 — *Mediolanensem licet componere fuder.* 83. D.
 — *Adoratur.* 84. B.
 — *Orbano Mediolanensi Prefecti Rex non multum curare uidetur.* ibid.
 Gregorius IX. Cefarem Frid. Saracum denique quare excommunicauerit. 1188. E.
 — *Fridericum Cefarem cuius uirtute & qua condicione in gratiam receperit.* 1137. A.
 — *Profectus Maximus quando electus.* 1132. E. 1134. F. 1135. A.
 Gregorius XII. Anagnina quando existerit. 917. A.
 Gregorius XIII. Belgis cum Elyfien. Rego recordare quando amicus fuerit. 1645. E.
 — *Cardinales qui & quando creauerit.* 1670. E.
 — *Collegium Germanorum Roma quando constituit & auarit.* 1618. D.
 — *Jo. Riccio Cardinalem ad quid destinari.* 1614. B.
 — *Kalendarium quando reformauerit.* 1661. B.
 — *Profectus Maximus quando electus.* 1618. B.
 — *Studiosi variorum Nationum qui Roma affugerunt.* 1661. C.
 Grimoaldus Constantem Constantinopolitanam Imperatorem quando contriuerit. 751. B.
 — *Gallus ubi pegerit & delinquit.* ibid.
 — *Regnum Longobardum quando occupauerit.* 750. F. 751. A.
 Griphoni quales Nummi. 110. F.
 Grominga & quibus fratribus obijit. 1651. B.
 Grolgalla Saxa unde infusa. 1213. A.
 Grothus qui Picus. 1104. F.
 Grupellum ubi situm. 643. B.
 — *Unde dictum.* ibid.
 Gruyus Agmen in Apenninico praterit ubi & quando uisum. 1511. C.
 — *Caprata quam admirabilis.* 654. F.
 Guia uel Guidum uide Gladium.
 Gualteri Garbani sanctimonie inque uenerit. 886. D.
 Guhterus Garbagus Nephewus que exstiterit. 887. A.
 — *Ubi stipulium fuerit eius corpus.* 888. A.
 Guibragus que Strategemate Frid. & Conrardum delectus. 1308. A.
 Guisda & que & in quem expugnata. 1001. B. 1001. A.
 Guimeri Affargens munera & salu. 189. B.
 Guimerius Apertus Supremum Vicarium in Galia Cisalpinis & quo constituit. 1561. A.
 Guispius in Italia qui decemur. 890. F.
 Guisphorum Fictio armie retandis quando capta. 6152. E.
 Guisphorum in Fallierum Landa quando multum factum fuerit. 908. A.
 — *Mediolani 908. D.*
 — *Plectunt.* 908. B.
 Guera que uix & pro quo dicta. 1060. A. 1101. D.
 — *Que inter Mediolanensem & Papensem.* 983. D.
 Guido Comes de Bladrata qui fuerit. 1814. B.
 Guido Comes Monteferrati, cuius Dux Sapientum fuerit. 1147. D.
 — *In Latium quando transierit.* 1548. A.
 — *Sapientum quibus uicem tenuit.* 1147. D.
 Guido Cremenfis cui in Papam successit. 1093. A.

Guido Turanus Dux Mediolani quando existerit. 1155. F.
 — *Quomodo Uicem duxerit.* ibid. E.
 — *Ubi prorsus.* 1164. E.
 — *Unde existerit.* 1153. A.
 Guilelmus Marchio de Monteferrato quis fuerit. 1014. A.
 Guillelmo quam Sella Mediolanensem intruduerit. 1167. A.
 — *Ubi excommunicatus eius uideretur cernitum fuerit.* ibid.
 Guillelmi Marchionis Monteferratis coniugium, superbia & irruptiones. 80. F. 112. B.
 — *Acturum pacem qualem.* 97. F. 121. C.
 — *Amicia Orbem Profutur lata.* 88. A. 97. D. 113. C. 164. B. 170. F.
 — *Clades à Maribus ipsi inlata.* 105. B.
 — *Copula inuadendi regni.* 98. E. 99. D. 171. D. 173. E.
 — *Depredatus Italia.* 104. F.
 — *Fatalis mors.* 105. E. 175. E.
 — *Ordinatus Orbem impleretur.* 100. D. 101. B. 104. B. 105. A. 171. D.
 — *Pugna cum Cefare.* 99. A. 171. A.
 Guilelmus Baduix a Francisco I. Galie Regis ad Leonem X. Pont. Max. quare missus. 1509. B.
 Guilelmus Cavalcabos Patricius Cremenfis ubi existerit. 1443. A.
 Guilelmus Chryfianus Dux Rebellis Imperii à quo, quando & quare declaratus. 1557. F.
 — *Alfredi Brabantini &c. quomodo subreuerit.* 1559. D.
 Guilelmus Guisferius Maris Prefectus à quo in Infanteris missus. 1166. C.
 — *Cafarianus ad Trimum pedit.* ibid.
 — *Laudem Pompeium expugnat.* ibid. E.
 — *Atropinacum expugnat.* ibid.
 — *Pellum cum fuffi quid decepti paruerit.* 1168. E.
 Guilelmus Helandus Comes Cefar quando electus. 1141. C.
 Guilelmus Marchio Monteferrati iuxta Fridericum Imperatorem. 34. B.
 Guilelmus Moderatus Sapientum Heremitarum D. Augustini quantum Vis fuerit. 1181. C.
 — *Ubi & quando obierit.* ibid. D.
 Guilelmus Monteferrati Marchio ab Orbem Piceniam qua de re sollicitatus. 898. D.
 — *Dummo: Mediolani quomodo saluus.* 897. C.
 — *Nova ab Helandis & Rhodis peditatus sumpta petiti.* 1167. B.
 — *Sapientum Picenii Mediolanensemque Dux.* 899. C.
 — *Utium quid in Nihilum Longobardum gratiam cepit.* 898. E.
 Guilelmus Naliovan Aueracorum Princeps quithopem & quare Societatem inuenit. 1606. F.
 — *Piffigum quando expugnatus.* 1618. D.
 — *Leuacum quando occupatus.* 1619. B.
 — *Meribianum quando occupatus.* ibid.
 — *Oppida qua in Helandis occupati.* 1618. D.
 — *Reuocata quanta penuria leuauerit.* 1609. A.
 — *Pro-Rex à quibus electus.* 1636. B.
 — *Quas & qua de re Laurens ad Cefarem Rediplum misit.* ibid.
 — *Reiter Batavorum quando saluus.* 1615. B.
 — *Reuolui unde fuerit.* 1618. C.
 — *Sabidum Helandis ferre quantisperi tentari.* 1611. A.
 — *Taburatus Brunellus à quo & quibus precantibus fuerit.* 1660. E.
 — *Zelandum Reiter quando inficitur.* 1635. B.
 Guilelmus Piantanellus ubi iussus. 1361. F.
 Guilelmus Pulcherus ubi perierit. 899. F.
 Guilelmus de Pulcheris Alfa Comitatus à quo acciperit. 1126. D.

H.

- HADRIANVS IV. Romanorum Pont. Max. Legatus in Longobardiam quare missus.** 861. F.
Hadrianus VI. Pontifex Maximus cui in Pontificatu successerit. 938. F.
Hæcclius Antropomorphus in Gallia Transpadana quando Surrexit. 1331. B.
 — Ariana a quo primum in Occidente depulsa fuit. 688. E.
 — Monacholitarum quando invaderit. 751. D.
 — Utinque Orbem quantum infecerit. ibid. A.
Himachii unde ita nuncupati. 785. E.
Haliludia Benania a quo & quare celebrata. 1746. A.
 — Neapoli quare & a quo celebrata. 1550. E.
Hæstoria hæmæ a concubina filii facta & enata. 327. F. 318. B.
 — Mori. ibid. C.
Hector Rubens quod Palatium restituerit. 757. C.
Helvetii delicti a quo & ubi factum. 936. C.
 — Demus sui quomodo reperierit. ibid. D.
 — Eui quomodo comparsit Maximilianus Sfortia. 935. D.
 — Exercitum Gallorum in Italia quare destruxit. 938. D.
 — Fugati multum cede ubi fuerint. 1260. C.
 — In Gallia quam Valliam reppererunt. 935. C.
 — Manus cum Gallia conficere quare miserat. 1476. B.
 — Milia quæ pedum habuerint in exercitu Maximilianus Sfortia. 936. B.
 — Valturum adversus quem auxilium fuit. 1331. D.
 — Fide Sutesiens.
Henricum Austriæ ducem Papa in Italiam vocat contra Mattheum Viscontium. 127. A.
Henricus Aucepti a quo Imperator Romanorum designatus. 1278. A.
 — Hongari quod frange repulerit. 1280. C.
 — Quando obierit. ibid. D.
Henricus Claudius Ravaria Dux a quibus & quando Romanorum Imperator electus. 1285. A.
 — Corona Ferrea Mediolani a quo & quando coronatus. ibid. C.
 — Dena qua Ecclesia Romana legaverit. ibid. E.
 — Laurenti qui ab eo ex Longobardia expulsi. ibid. C.
 — Quo-cum Nominis obierit. ibid. F.
 — Serpentem Aeneam a Mose in Deserto fabricatum a quo accepit. ibid. B.
 — Ubi obierit. ibid. E.
Henricus Comes Flandria a quo Landam Crivatem obtraxerit. 908. D.
 — Pontifici Maximo Landam quare tradiderit. ibid. E.
Henricus eligitur Roman. Imperator. 118. B.
 — Adversus eum conjuratum Mediolanensem. 159. A.
 — Amicum uxorem, qua Landatur. 181. A.
 — Abusus in deditionem redigit. 148. A.
 — Britannia oppugnat & capta. 176. D.
 — Cremonenses graviter punit. 173. D.
 — Car Robertum invitare Roman & amicum speravit. 184. E.
 — Florentiam obsidet. 189. D.
 — Ei graviter punit. 190. D.
 — Bism coronatur. 188. D.
 — In Italiam descendens Mediolani ornamenta regia capiti, episcopis Terraceni, & Matthei in procuratorem restituit Landem Pompejanam recipi. 139. A. 149. F. 178. F. 179. A.
 — Insuperabilis fuit erga illud munus deprecatus. 155. A. C. 156. F. 158. A.
 — Mattheus & Guidon pacti futura leges dicit. 173. B.
 — Mediolani coronatur & munus ei decernitur, & datur. 174. B. 155. E. 157. E.

- Pacem, fœdera & nuptias Roberto offert. 187. C.
 — Peragrat totam feri Italiam. 179. D. 189. C.
 — raris. 184. E.
 — Perga Mediolanum. 151. F.
 — Roma prohibetur. 189. A. 188. A.
 — Roman reliquit. 189. B.
 — Roman venit. 187. F. 188. F.
 — Pœne ubi ministerio & opera cunquidam Bernardi Monachi Prædicatum, venenum in panem Sancta Cena datur. 191. A.
 — Pœne in Italiam, excipitur benigni, jurat in verba Pontificis. 149. D. 188. E.
Henricus Frederici II. Filii Rex Romanorum quando fallus. 889. F.
Henricus Gallia Delphinus Comitis qua, quare & ubi habuerit. 1589. E.
 — Fœdas cum Mauritio Saxonia Duce &c. quando, quare & adversus quem habuerit. 1574. B.
 — Inducit cui rei passus fuit & quare. ibid. E.
 — Loca qua in Hispania expugnata. 1574. D.
 — Luxemburgum sibi quando subdidit. 1590. A.
 — Patri quando in Regno Gallia successerit. 1571. D.
 — Pinaris supplicium quando tulit. 1553. E.
 — Taurino opem quando tulit. ibid.
 — Theracolum quando expugnata. 1589. F.
 — Tornacensis unde liberaverit. 1552. F.
 — Ubi & quomodo obierit. 1592. B.
Henricus de Landrino quomodo occisus. 297. B.
Henricus Loeburgus Antonium Viscontem Cremonam quare sicam abduxerit. 297. D.
 — Clementia qua usus fuit erga Landenses. ibid. C.
 — Cremonam quomodo excepit. ibid. E.
 — Ferrea Corona ubi & a quo coronatus. 297. C.
 — Mandata qua dediti Matthei Visconti & Terraceni. 294. F.
 — Mattheo Visconti qua promissus. ibid. D.
 — Mediolanum quo sicam Roman duxerit. 295. D.
 — Mediolanum quando prius. ibid. B.
 — Quo morbo obierit. 298. C.
 — Roma a quo coronatus. 297. F.
 — Romanorum Imperator quando electus. 294. B.
 — Sermo ejus qui ad Viduam Terracensem. 295. C.
 — Trucidari quod Cremonenses iussit. 297. F.
Henricus quid in Apulia, Sicilia, & Neapoli fecerit. 41. D.
Henricus Sacrus de Landia quomodo prius. 985. B.
Henricus de Saxonia, Leo quare cognominatus. 1081. E.
Henricus III. Gallie Rex Frater sui Caroli IX. quando successit. 1625. B.
 — Cracoviâ quomodo aufugerit. 1623. C.
 — Emanuel Dux Sabaudia cum quo duxerit. 1625. E.
 — Pœntis quomodo excepit. ibid. C.
 — Pœntis quomodo excepit. ibid.
Henricus III. ab eo in Imperio quo decessit. 1189. B.
 — Coronatum Roma a quo fuit. 1187. D.
 — Deposuit ab Imperio quare & a quibus fuit. 1189. E.
 — Eius Filii Caesar quando declaratus. 1187. E.
 — Episcopi qui Pontificatum ambiens Roma ab eo ejus. ibid. D.
 — Humilissimi veniam a Gregorio VII. Pont. Max. quomodo prius. 1189. D.
 — Imperator Romanorum quando factus. 1187. C.
 — Mediolani cum quo coronatus. ibid.
 — Obvoluta qua Sedi Apostolica ab eo promissa fuit. 1189. D.
 — Roma quem Summum Pontificem constituit. 1187. D.
 — Saxones in eum arma quare movit. 1189. B.
 — Ubi & unde obierit. 1187. E. 1190. B.
Henricus VII. Roman. Imperator ejus Filium, Etiam adversus Hieronymum V. Filium suum quare gessit. 1293. E.

Hen-

Henricus IV. Cadaver ejus quando inhumatum manserit. 1294. A.

Coronatus Roma a quo fuerit Imperator. ibid. B.

Corradus ejus filius ab eo quare deferretur. 1291. E.

Cromeniam liberam quomodo dimiserit. 1290. F.

Florentiam phider. ibid. B.

Isabam quando petierit. 855. D.

Matildam ejusque secundum Matrimonium ubi fuderit. 1290. B.

Roma expulsi quomodo fuerit. ibid.

Romanos ingressus cum quomodo profectus. ibid. C.

Romanis ei se quare permisit. 1291. B.

Singulare certamine quocumque & quare ad Cromeniam profectus. 1290. E.

Ubi obierit. 1294. A.

Vitum quicquid fuerit a Matilda capiti. 1291. E.

Henricus V. Abbatem quam Cromenensem sub sua tutela accepit. 1295. F.

Andream Fuscumque Mediolani Dominum quando confirmaverit. 1294. D.

Antipapam quem Roma creaverit. ibid.

Coronari aeternam a quo voluerit. 1295. E.

Cromeniam quam Ecclesiam in possessionem suam & quare suscepit. 1294. E. 1295. C.

Cromeniam quando accessit. 1294. D.

Ex Germania in Italiam iterum quare intravit. 1295. E.

Gregorium Pont. Max. eo Romanam accedente quo recepit. 1296. A.

Germaniam quando repetierit. 1295. B.

Imperator quando solvit. 1294. A.

Indignum in Pontificem Maximum quare fuerit. 1295. E.

Italiam quando petierit. 1294. D.

Mabiti ejus Agrum Romanorum ferro & igne devotant. 1295. B.

Novarium quomodo expugnaret & combusserit. 1294. D.

Papam inquit Matildam. ibid. F.

Pontificem Maximum cum quorum precibus convenerit. 1295. B.

Pontemulum quare expugnaret. 1294. E.

Post qua parata in Germaniam recepit. 1296. C.

Romanam petiit, Captivumque facit Pontificem Maximum. 1295. A.

Ubi obierit. 1296. D.

Henricus VI. Filium Frid. Enobarbi Casar ubi dederat. 884. F. 1316. E.

Comitia ubi indixerit. 1318. F.

Concessionem Crima Cromenensibus a Patre ejus factam quomodo confirmaverit. 1319. F.

Constitutionem ubi deservierit. 1321. C.

Corona Ferrea ubi & a quo insignitus. 1317. B.

Cromeniam concessit Cromenensibus. 1321. B.

Cromenensibus qua promissit. 1318. C.

Quid concessit. 1320. D.

Imperiali Corona a quo & quando coronatus. 1032. E. 1321. A.

Mediolanum quando accessit. 1322. C.

Opusculum quod in gratiam Mediolanensem cepit. 1318. D.

Patri suo quando in Imperio successit. 885. F.

Privilegium quod Cromenensibus confirmaverit. ibid.

Quam secundum Uterum duxerit. 1321. A.

Regnum armeniarum Sicilia a quo ei fuerit concessum. ibid.

Romanam unde obierit. 1319. F.

Trojanum Pontifici Maximo quomodo restituit. 1321. A.

Ubi, quando & quo morbo obierit. 1323. A.

Henricus VII. a Cromenensibus quid exegerit. 1359. C.

Agrum Florentinorum quomodo diripuerit. 1362. B.

Agrum gram quando coronatus. 1357. D.

Aureorum quot molia a Braxiensibus exegerit. 1360. D.

Braxium & Braxiensis quam male habuerit. 1359. E. 1360. A.

Cadavera qua Spiram deferri iussit. 1357. D.

Casar quando eligit. 1357. C.

Civitates Lombardia ex qua se subiecerunt. 1358. A.

Comitia qua & ubi habuerit. 1363. D.

Convivium Roma quibus fecerit. 1362. B.

Cromeniam expugnavit & murum exui jubet. 1359. A.

Cromenenses in gratiam recipit. 1360. D.

Ducem Mediolanum a Mediolanis suis quare iussit. 1358. D.

Ducem Austria quem constituit. 1357. E.

Duclis a quibus fuerit Mediolanum. 1358. A.

Florentiam frustra phider. 1361. E.

Legatos quare misit. 1359. A.

Galatium Fuscum quid promissit. 1358. A.

Genus quo Legatos audierit. 1361. C.

Gratum quando viderit. ibid. B.

Thiburnum ubi fuerit. 1362. B.

Joannem filio suo quam Uterum collocavit. 1357. E.

Italiam unde petierit. ibid.

Lucemburgum erigit in Ducatum. ibid. D.

Matthaeum accensum quare relegaverit. 1358. F.

Mediolanensibus quod tributum imposuerit. ibid. D.

Mediolani quando coronatus. ibid. B.

Pisu quando trajecit. 1362. A.

Rex Romanorum ubi coronatus. 1357. D.

Roma coronam a quibus assumpsit. 1360. D.

Sacerdos depulsi quare iussit. 1361. D.

Saxonia qua cum convenerit. 1359. B.

Ubi, quando & quomodo obierit. 1364. B.

Venerabili cui concessit. 1358. A.

Henricus VIII. Angliae Rex quando & quo morbo obierit. 1571. D.

Heraclius Romanorum Imperator Princeps qui fuerit. 739. C.

Quo morbo genere obierit. ibid. D.

India quomodo materit. ibid. C.

Herba Gladium qua decatur. 679. D.

Ad qua natus. ibid. E.

Hercatum Sides. 606. C.

Hercules Elibensis a quibus & qua de re Index admittit. 929. C.

Heremitarum Religio de Observantia D. Augustini Cromeniam habitantium quomodo considerit. 1379. D.

Heriberti III. Archiepiscopi Mediolanensis parentem, saltem, mort. 498. D. 499. A. 107. A.

Eius corpus, ossa & reliqua ubi jacent. 499. D.

100. A.

Heriberti Archiepiscopi Mediolanensem quem Regem Italia salvaverit. 853. B.

Aggerum quid tolerat. 855. E.

Carocium quare & quomodo advenit. ibid. C.

Janamentum quod a Landensibus obtinuit. 851. E.

Mediolanenses quare & quomodo male habuerit. ibid. F.

Quibus Episcopus & a quo liceret ipsi dare Anatum & Bionum. ibid. B.

Qui fuerit & quando vixerit. 427. B.

Heriprandi Vice-comitis illustre faciem. 16. B.

Hermannus Verdensis Episcopus a Frid. Enobarbo quare in Italiam missus. 1001. E.

Statuta ejus qua fuerit. 1012. A.

Her.

- Hermannus Paderſis in Saxonia Epifcopus à quo & quare in Italiam miſus. 876. E.
 Hermes Vicecomes Praefectus eis & quare à Mero-
 no aditus. 1153. C.
 — Tarpetius quomodo & unde fegerit. ibid. E.
 Herneſtus & Rodolphus filii Maximiliani Caſaris
 Hoſpitiæ à quo acceptis petierunt. 1595. F.
 Herneſtus II. Rex Boemia quando ſallus. 1632. C.
 Herculeum vide Verulengium.
 Heruli Caſtra quando & quomodo invaſerunt. 700. E.
 Hieronymus de Miana quantum chertatem extraxerit. 1543. B.
 Hieronymus Moronus ad quid Nobilis Mediolanen-
 ſis ſolentaverit. 1149. C.
 — Caſtrorum de ſigendis quereutes quomodo reſi-
 merit. 1171. A.
 — Fortiam Viſurum facinora quantum aſſimarit.
 1152. A.
 — Franciſco Sfortia quantum addidit. 1149. C.
 — Gerardus Archidux ad eum a Sfortia quare
 miſus. 1172. B.
 — Humatidum quod de Jo. Jac. Medicis pro-
 fuerit. 1160. B.
 — Jo. Jac. Medicis fortunam in Lacu Lario quo-
 modo retaraverit. 1153. E.
 — Lubentem Fortunam quibus auxillio ſalvare ag-
 grediaur. 1172. A.
 — Molis ad ſcitum præcipites quomodo com-
 poſuerit. ibid.
 — Secum à via quem duxerit. 1150. A.
 — Tridemo in Italiam quare proſecutus. ibid.
 Hieronymus Oxii Cremenſis ubi & à quibus cap-
 tivatus & occiſus. 1665. B.
 Hieronymus Pinzonius Cremenſis quantos Vir fue-
 rit. 1580. D.
 — Quando obierit. ibid.
 Hieronymus Regazzoli Cremenſis quis. 1597. B.
 — Quando obierit. ibid.
 Hieronymus Trivulſus ubi occiſus. 1531. B.
 Hieronymus de Vida Inſigne unde fuerit. 1602. B.
 — Cræſtophæum quod 156 & à quibus creſcitum.
 ibid.
 — Quando obierit. ibid.
 Hildericus à quibus erundum fuerit. 713. D.
 Himantopodes unde diſti. 785. F.
 Hircus quod Inſtrumentum? 664. D.
 Hircus Imperatrix Orientis cum Cavale Alagno de ſu-
 nibus utroque Imperii quomodo convenit. 1272. E.
 — Cui habere intendit. ibid. F.
 Hiſpani Duces Jo. Jac. Medicum deſerere quare ex-
 ceſſere. 1231. B.
 — In Caſtorem Carolum P. quare tumultuaverit.
 1556. C.
 — Alagno damno unde reſpoſ. 1646. C.
 Hiſpanus (Vincentius) ſallimentum reſiſit. 130. E.
 Hiſtoria à Florentibus & Lucenſibus obſidetur, expu-
 gnatur & deroſatur. 124. D. 191. F.
 — Florentium ſub potitur. 124. E.
 Hiſtoria Quid ſit? 824. A.
 — Quid ſecundum Gelium. 1101. D.
 Hiſtoria qua materia eſſe debeat. ibid. F.
 Hiſtorici (ut) deſcribendo quibus credendum ſit. 792. E.
 793. A.
 Homerus in quibus voluptatem conſtituerit. 782. D.
 Homines ad quod in locum cenſantur educti. 783. A.
 — Inſolitis ſenſum unde amiſſum. 1268. F.
 — Scitum poſt Diſtictum geminis Marem & Fa-
 minem edidiſſe. 803. B.
 Homini qua tria præſentia ſunt. 680. E.
 Hominum diverſitas unde ſit. 779. C.
 — Tria miſſa eſſe Salsi quomodo perierint. 822. D.
 Homo quomodo diſtingui poſſit dicatur. 779. D.
 Homobonus quis & unde clarus. 858. E. 953. E.
 — Inter Sanctos quando & a quo relatus. 1323. F.
 — Ubi obierit, & ſepultus fuerit. 1322. F.

- Homobonus Cremenſis Epifcopus deſunctus quando fue-
 rit. 1344. D.
 — Qua & quibus conceſſis in Fondum. 1334. A.
 Honor Adoratus Principibus in Italia quando at-
 tributus. 692. D.
 Honoratus Sever Epiphani Epifcopi Teſtaſium ubi ſe-
 pulch. 709. C.
 Honoratus Externis unde clarus. 748. B.
 Honorius Papa ſalla. 45. F.
 Honorius III. Pont. Max. Archiepiſcopo Parmenſi
 quam commiſſionem dederit. 1312. C.
 — Fridericum II. Roman. Imperat. quare excom-
 municaverit. 888. E.
 — Ordines Dominici, Franciſci &c. quando con-
 firmaverit. 1334. F.
 — Quando obierit. ibid.
 Honorius IV. Pontifex Maximus quando ſtellus.
 1296. C.
 Horatius Farnellus ubi occiſus fuerit. 1577. B.
 Horologia à Boiſius Severino qua fabricata fuerint.
 709. E.
 — Qua ad Burgundia Regem à Theodoricus Gebu-
 rum Nege miſſa. 710. A.
 Horologiorum origo & forma vario. 394. A.
 Horologium à Bernardus Garozzi quod compoſi-
 tum fuerit. 710. F.
 Horologium quod ſub Jo. Galatini Vicecomitis fabri-
 catum. ibid. C.
 — Reparatum à Janulo quod fuerit. ibid. D.
 Horreum Lombardia qua Regis dicitur. 1121. F.
 Horti quondam Sancti præbeant loca ſepulchrorum.
 453. D. 471. C.
 Hoſialis de Hoſtalibus Cremenſis quis & unde inſi-
 gne. 1561. B.
 Hoſpitalitas apud quos in Italia maxime viget.
 698. E.
 Hoſtes tres crepti à manibus Hebreorum ubi aſſerva-
 ti. 1650. F.
 Hoſtis in bello quomodo traſtandus. 92. D.
 Humane ambreus qua ſunt Retinacula. 680. F.
 Humani ingens qua ſunt Retinacula. ibid.
 Humanitas & Grammaticæ prima Rudimenta Vir-
 gili ubi diducit. 1262. A.
 Humanum genus ubi principio reparatum fuerit. 802. C.
 Humilitatum Ordo quando & à quo Pont. Max. an-
 nuntiat. 1613. A.
 Huron Populi ad quorum exemplum Sedibus ſuis ad
 diſpendium egreſſi ſunt. 695. D.
 — Ex Galia à quo expulſi fuerint. ibid.
 Hyems æſtiva quando contriverit. 1612. E.
 Hymeni forma. 521. C.
 — Uſus in nuptiis. ibid. E.
 Hymnus de Gaholo quomodo occiſus. 977. B.

I.

- IAcobus Arigonis Epifcopi Landeſis quis hoſtibus
 aſus fuerit. 817. F.
 Jacobus Cavalabon Cremenſis Mediolani Prætor
 quando exierit. 1356. E.
 — Braccum quando occupaverit. 1355. C.
 — Cremenſis quando Preſtor ſallus. 1365. A.
 Jacobus Cimini Landeſis Filius à Carmanola quo-
 modo captus. 918. A.
 Jacobus Piccininus ſallus & fugatus à quibus & quo-
 niſque fuerit. 1451. C. 1454. D.
 — In capis locum à Mediolanenſibus ſubſtituit.
 1451. C.
 Jacobus Viſdominus Nobilis Piacentinus à Landeſi-
 bus quomodo occiſus. 871. B.
 Jacobus Viſtartinus qua caſu aſſiſus fuerit. 910. E.
 Janellus quis & quod Horologium reparaverit.
 710. D.
 Janus & Noah idem fuerunt. 803. C. ibid. F.
 — Nomen ejus Eſthymus. ibid.

- Janus non modo bifrons sed & quadrifrons pictus fuit.* 360. C. 362. A.
— Omerius quare dilus. 804. A.
Idolum in cuius capite erat Leo a quo demolitum. 1271. D.
Jejunii caput quid sit. 1038. D.
Jesus Christus servitorem duci quomodo absurdum. 770. B.
Jesus Christus Dominus noster quando natus. 1261. D.
— Predicare quo anno Tib. Nervus cepit. ibid. B.
Ignavia qua major esse possit. 783. D.
Ignis fax quando & ubi in Aere visa. 1472. A.
Idovaldes a quibus Rex constitutus. 715. D. 849. F.
Illici Arboris Descriptio. 587. C.
Illuvies aquarum qua mirabilis. 656. B.
— Italiam quando effugerit. 1333. E.
Quintum Lagerum Sides. 606. D.
Imagines & pillaria quomodo fructus probent. 444. C.
Imagines qua in sacris Ecclesiis S. Petri & B. M. Virginis Roma dispalcata fuerat. 1008. E.
Imago Domini Nostri Jesu Christi ubi & quomodo visa. 1660. D.
— B. M. Virginis qua & ubi Miracula fecerit. 1718. E.
Imbarbus ubi in carcerem coniectus. 901. B.
Immanis Serpens unde prope urbem Landam natus & exstinctus. 901. E. 902. A.
Imola, vide Forum Cornelia.
— Frit. A. Nubibus quomodo se subsuaserit. 1001. B.
Imolentes in cuius & quomodo partes transierunt. 1419. E.
Imperator Romanorum quibus praefectibus Mediolani Ferras Coronas Curantur debeant. 1284. B.
— Romanis coronandis a quo duci debeant. 1284. B.
Imperatores Romanorum a Romano Pontificibus quod coronandi officentur. 1107. D.
— Divi quare excommunicantur. 1023. C.
— Omnes quibus Titulus sint placuerit. 1025. E.
— Romanis in Germania a quibus electi. 1283. E. 1284. A.
— Romanis eligendi in Germania quibus facultas concessa fuerit. 1283. E.
— Quoties, quomodo, & a quibus coronati. ibid. E. 1284. A.
Impet. Romani prius apud Germanos permanere qui constitutus. 1283. E.
— Petrus a quibus in Italia electus. 759. D. 774. A.
— Sedis mutatio quam plagam Italia attulerit. 693. B. 700. B.
Imperium quid sit. 772. A.
— Inter Felix Ludovicus Pii Imp. quomodo divisum. 1274. C.
— Occidentale inter se qui divisum. 1175. E.
Impietas Anastasi Imperatori Constantinopolitana qua in se emiserit. 711. E.
— Lavandus quomodo profectus. 1175. E.
In Proposito qua-cum Cafa jugenda. 1061. C.
Inanitas pro arca. 1045. F.
Incendium Byzantini maximum unde contigerit. 1610. C.
— Mediolani quantum detrimentum attulerit. 990. D. 1644. E.
— Tana cuius iussa contigerit. 1610. D.
— Punitus. 1627. A. 1641. C.
Indicium Frid. Barbarissimum inter & suum Longobardis Civitatis in Saxonia ubi facta. 381. F.
— Decretales inter quas & quo procurant facta. 1514. F.
— Galles inter & Casariens quomodo & in quod tempus facta. 1586. F.
— Landenses inter & Mediolanenses a quo procurata. 899. C.
Infans Biscoporum ubi & quando natus. 1461. D. 1518. E. 1613. F.
— Cum capite Brevis ubi natus. 1611. C.
— In Pago Aristerdemensi quo natus sit. 1611. B.
— Vinctus qui & qualis editus. 1649. A.
Infantes Admistrant ubi & quando editi. 1561. A.
Infantulum cum duobus Cambis Molari ubi pepererit. 1649. A.
Infantulus infelix siatura ubi & quando natus. 1456. F.
— Absque capite ubi natus. 1650. C.
— Alter amica manu & alio pedibus ubi natus. ib.
Infirmaria leica quis olim fuerit. 1121. A.
Inflammationes uris Equorum quomodo medentur. 658. B.
Ingauniorum Sides. 606. A.
Ligenia qua dista sit. 1083. C.
— Qui dista sit. ibid.
Ingenium humani qua sine reinarata. 680. F.
— Incolarum Circum-Padanae Italiae partis à Meridionalibus qua diversum. 597. A.
Ingenium Constantini Romanorum Imperatoris quomodo fuerit. 694. A.
— Quid dicatur in Bello. 1090. A.
— Rhetorum quod? 1177. A.
Ingenium Arium Scripserit qui fuerit laudis digniores. 811. F. 812. A.
Ingenium in gente unde existimetur. 634. A.
Inimicitia qua inter Papenses & Derivantes. 855. A.
Innocentius III. Pater. Adax. a quo Sedi Apostolica restituta fuerit. 1297. E.
— Humbanum quando iussit inter Sanctos referri. 1323. F.
— Humbanum Ordinem quando confirmaverit. 1298. D.
— Letharium Imperatorem ubi & quando coronaverit. ibid. C.
— Philippum Caesarem quare excommunicaverit. 1124. A.
— Rem in Galliam &c. quare profectus fuerit. 1297. C.
Innocentius IV. Papa infirmus, ut Cardinales rabro galero & culari dependente foris cruce incederent. 52. F.
— Hostis Frederici excommunicatus illem. 53. A.
— Mediolani majoris gaudis exceptus fuit. 56. A.
— Moritur. 57. D.
Innocentius IV. Pater. Adax. Caesarem Fredericum Saxon ubi & quare excommunicaverit. 1340. D.
— Imperium Frederici II. ubi & quare abrogaverit. 892. A.
— Mediolanenses Sacra quare interdixit. 1346. D.
— Quorum bona in suam potestatem assumptis. 1341. B.
Innocentius V. Papa sit & moritur. 84. C. 89. D.
Innocentius VII. Bonum qua-cum abierit. 1402. B.
— Summus Pontifex quando creatus. 1400. B.
Innocentius VIII. Pontifex Summus quando factus. 1466. B.
— Quando obierit. 1468. D.
Innocentius IX. Pontifex Max. unde obierit. 1202. C.
Inquisitio in Sytum Aquileensem qua, quare & a quibus fuerit. 1677. B.
— Qua ferret in Monachis. 746. B.
Inscriptio Calumniae Officinae. 810. C.
— Semiramidis. 805. E.
— In Landem P. Maris ubi exierit. 834. E.
— Landis Pompeja. 846. B.
— à Landensibus cui & quare posita. 885. E.
Inscriptiones Templi Pivociani Mediolanenses capite annor. 364. A. 365. B. 366. A. 367. A. 372. B. 375. A. 377. B. 380. D. 381. A. 382. C. 383. A. 384. A. 474. C. 518. A.
Inscriptiones Veterum Monumentorum Belgici & in qua Agro qua notantur. 835. A. — 819. A.
— Insigne Gentilium Foviarum Familiae quod? 1217. F.
Insignis qua Ziano & alii Pivocum Ducibus deducit. 812.

- rit Alexander III. Pont. Max. pro pace inter ipsum
 & Caesarem Fried. & Carbarum procurata. 1315. E.
 Infinitum idem quod simul? 1047. C.
 Infubres in quibus a Romanis benevolis fuerint. 637. D.
 Infubria a quibus occupata. 603. D.
 — A quo Flavio medio feri interfectus. 638. F.
 — In qua parte desita. 639. A.
 — Irrigata quantum sit. 661. D.
 — Provenia quando salta. 637. C.
 — Quomodo desierit esse Provincia. ibid. E.
 Infubria Caput quid fuerit. 637. D.
 — Fluvium natum. 638. D.
 — Proprietate. 639. C.
 — Provenia qui terminus. 637. D.
 — Sine & fines. 603. B. 638. C.
 Infubrium antiqua fides ubi primo tradita. 449. F. 450. A.
 Infula in Lata Lario unde clara. 1215. E.
 Insularum proximae Italiae adiacentium quae habent.
 183. E.
 Intemehorum quae Sedes. 606. A.
 Inundatio Arminii & Cisterna quod damnum attu-
 lerit. 1535. C.
 — Auctoritas quae & quod domus attulerit. 1613. C.
 — Arui & Tiburis quanta damna Heitoria &
 Latio coacturum.
 — In Galia Cispina, Aemilia, Flaminia, E-
 truria quando conigerit. 1558. A.
 — Lugdunensi quae & quanta damna imper-
 larit. 1612. D.
 — Maxima in Flandria, Zelandia & Hollandia
 quando conigerit. 1547. A.
 — Padis Fluvio Campis quanta esset militum.
 613. A.
 — Danubi quanta esset. 612. E.
 — Quando acciderit in Germania Superiore. 1554. B.
 Inundationes Fluvium Italia quanta damna probu-
 rint. 1589. B. 1605. B.
 Joannes Andegavensis cetera usque Siciliam insequi
 a quo iussu. 1407. A.
 — Quando obierit. 1422. B.
 Jo. Maria & Philippus Mariae Galeaciorum anni mortis
 & imperii. 549. D.
 Joannes Albi parvus Cardinalis creatum usque parvum
 gallicumque abstinuit. 156. D.
 Joannes Accius Anglorum Rex Supremus Florentia-
 rum quando obierit. 1592. E.
 Joannes Angelus Medicus in quod Collegium Me-
 dicum adsum. 1147. B.
 — Per quo gradu ad summum Pontificatum a-
 scenderit. ibid. C.
 — Quam in rem & a quo ab eis datus fuerit.
 1138. C.
 Joannes Austriacus Belgarum supremus Rex a quo
 & quando constitutus. 1635. C.
 — Biterum in Africa quomodo receperit. 1623. B.
 — Conjuratio in eum qua & ubi salta. 1635. D.
 — Lettera ejus ad Hispaniae Regem ubi & a qui-
 bus intercepta. ibid. F.
 — Neapolim quomodo intravit. 1623. C.
 — Quantum Vallentum in Turcia ad Legatum
 reportaverit. 1614. A. 1616. A.
 — Tunc in Africa quomodo expugnavit. 1623. A.
 — Ubi & quo morbo obierit. 1643. C.
 Jo. Bapt. Castaneus ad quod a Gregorio XIII. Pont.
 Max. defunctus fuerit. 1645. F. 1646. A.
 Jo. Bapt. Guadentius Ferrarensis vocatus Cremona que-
 re commisit. 1623. D.
 Jo. Bapt. Schitius usque quomodo se profectus.
 1594. A.
 — Sepulchrum ejus quo Epistaphio ornatum. ibid.
 1233. C.
 — Ubi obierit. ibid.
 Jo. Bapt. Specianus a Francisco Sforzia ad quod ele-
 ctus. 1233. C.
 — Jurejurandum quo & 1587. D.

- Quando obierit. ibid.
 Jo. Bernardus Regenzola qui fuerit. 1564. A.
 — Ubi obierit. ibid.
 Joannes Beheimus Rex defensus in Italiam, & quid
 in ea egerit. 159. B.
 — Bellus cum Albio & sociis. ibid. D.
 — Foveo Albus. ibid. C.
 Jo. Bonus de Girarda Praefat. Cremonensem quando sa-
 lta. 1346. D.
 Jo. Cabanac ubi casus. 1168. D.
 Jo. Cala Pontificatus Summi ubi & quomodo salta.
 1404. E.
 — Unde & quare aufertur. ibid.
 Jo. Calistocus Galia Cispina Rex a quo constitu-
 tus. 1561. A.
 Jo. Cornelius Patricius Venetus ubi & quomodo po-
 nent. 1648. E.
 Jo. Franciscus ex Falsasferum fero quomodo celeberr-
 imus. 1674. A.
 — Infertur ejus sepulchrum quo? ibid. C.
 — Quando obierit. ibid. B.
 Jo. Franciscus Faernus quo? 1554. B.
 — Quando obierit. ibid.
 Jo. Franciscus Gonzaga fides cum Feneis & Flo-
 rentino quod receperit. 1408. E.
 — Mediolanum quare puerit. ibid.
 Jo. Franciscus Scleritius Ludovicum Sforziam quomodo
 prodidit. 931. A.
 Jo. Galeacius Bernabotum filium ejus quomodo de-
 ceperit. 912. E. 913. A.
 — Coram Ducalium quando accepit. ibid. C.
 — Ducis Mediolanensis Titulum a quo imperaverit.
 ibid. B.
 Jo. Galeacius & Uxor ejus quae de re quesi fuerit
 apud Alphonsum Patrem. 926. E.
 — Patri suo quando & quomodo successerit. ibid. B.
 — Quam avarum duxerit. ibid. E.
 — Rerum administrationem sub eo pueri quae sus-
 cepit. ibid. B.
 — Ubi obierit. 927. A.
 Jo. Galeacius Mediolanum quando expulsus. 1355. E.
 — Natus quando fuerit. 1350. F. 1459. F.
 — Uxor qua ipsi a Patre relicta. 1355. C.
 Jo. Galeacius Bireto Ducali ubi & quando infirmus.
 1461. E.
 — Blancam Mariam Sforziam cui nupsit. 1466. C.
 1467. C.
 — Generosus ab eo quando defecerit. 1461. F.
 1462. A.
 — In auxilium Ferdinandi Regis Neapolitani quae
 copias defecit. 1466. D.
 — Quam Uxorem desponsaverit. 1467. F.
 — Quando obierit. 1469. E.
 Jo. Galeacius Vicecomes Nepes Bernabotum bello que-
 re puerit Franciscum Carvaresium. 1390. C.
 — Dimittam ejus quid fuerit. 1389. D.
 — Florentiam occupare quae dolo traxerit. 1394. D.
 — Florentini bellum quare minatus sit. 1390. C.
 — Quo Duce bellum egerit. 1392. E.
 — Florentino quando & quare bello invasit.
 ibid. F.
 — Fides cum Carolo VI. Rege Galliarum quare ini-
 rit. 1392. D.
 — Franciscus Gonzaga Princeps Mantua bellum que-
 re moverit. ibid. F.
 — Inducias quae procurante popigerit in decemium
 cum Francis. 1393. C.
 — Infirmus quo & quare infirmus. 1392. A.
 — Infirma qua a Caesare Vincetio obtinuit.
 ibid. D.
 — Legatus quo & quare ad Caesarem Florentiam
 missus. ibid.
 — Obfidione Florentiam quando elaxavit. 1396. B.
 — Patrem cum Florentino quomodo interit. 1392. B.
 — Quam Uxorem duxerit. 1386. B.

- Jo. Galeacius Viceromes Scaligerum Domitius Perna & Vincentius quomodo soluerit. 1390. B.
 — Valentianum Filium suum cui nupsit. ibid. C.
 Jo. Grecus Episcopus Placentia in eam locum Penit-fex Maximus substitutus fuerit. 1283. D.
 — Oculo, Penitencia, vixit à quo privatum. ibid.
 Joannes Hearnus Imperatoris primogenitus ducti in ma-trimonium Vincitius Bohemorum Regis filium au-xiam. 140. E.
 Jo. Hostius in Concilio Constantiensi quare combustus. 1424. D.
 Jo. Jas. Medicus Accursum Landensem cum Ca-beris Florianorum ubi & quomodo ceciderit. 1236. E.
 — Ad arma unde si converterit. 1147. C.
 — Adversum Beatos à qua & quare missus. 1571. B.
 — Animus Helvetiorum Rhetorumque in haerco-lemiam suam quomodo adduxerit. 1151. A.
 — Arcem Clavennam Oppidum per quem & quo Stragmate occupaverit. 1174. A. 1175. A.
 — — Quomodo infrastruxit. 1177. B.
 — Arcem Massiliensem quomodo accepit. 1159. B.
 — Affidam apud quem & quare fuerit. 1150. D.
 — Alterum Picecomum eam substitutione & pro-missi occiderit. 1160. D. 1161. A.
 — Alauda quid in eam asu fuerit Francisci. Sfor-da. 1165. F. 1166. A.
 — Agram quid & ubi aperavit, & quare. 1162. E.
 — Blandus amicus, ferax hostium quantum fuerit. 1148. B.
 — Bona successu indignum quando & quomodo se profecerit. 1555. E.
 — Carni & ossibus cui fuerit. 1150. D.
 — Castellum Massiliense quomodo manerit. 1165. C.
 — Clavennam Arcem & Oppidum quomodo intra-vertit. 1172. E.
 — Conam Oppidum quo profugio manerit. 1166. E.
 — Conatus ei summus qui fuerit. 1165. D.
 — Concessa ipsi à Sfortia quo fuerit. 1172. C.
 — Cujus Lacum Profecturam accepit. 1152. C.
 — Car ad Lacum Larium exalatum ierit. 1147. F. 1148. A.
 — Dolum Mureni altero dolo quomodo elapsit. 1161. F.
 — Dabim ad Mureni mandata quantum & qua-re huiusmodi. 1160. C.
 — E fere Juvencius Mediolanensis quos excep-rit, severit & in armis habuerit. 1149. B.
 — Es qui & quales se pancerat. 1164. A.
 — Eius sativum ad rei novit à quo compulsum. 1169. B.
 — Ex qua Gente erimundus fuerit. 1146. D.
 — Ex insidiis à quo petitus fuerit. 1147. D.
 — Expeditionem in Valturum quare suscepit. 1130. D.
 — Exilium suum quanto sanguine expiavit. 1151. C.
 — Fidelitatem quantum erga Fr. Sfortiam demon-stravit. 1169. F. 1170. A.
 — Finis Rhetorum quomodo intraferit. 1168. C.
 — Galorum Classi partem ubi & quomodo concre-matus fuerit. 1112. B.
 — Gallum Tabernarium quare confoderit. 1149. F.
 — Gerardum Archiducem eam tertio capio ad se missum ubi & quomodo excepit. 1177. D.
 — Genua quid ab eo negotium acciderit. 1133. C.
 — Genuensem capitulum quomodo fecerit. 1236. B.
 — Helvetius quem gratis & acceptus facit. 1148. A.
 — Helvetius Massi Oppidi obsidionem solvere quo-modo coegerit. 1232. B.
 — Homines ad parendum quomodo coegerit. 1235. E.

- Honor quis avas cum ad virtutem erexit. 1152. A.
 — Horatius quomodo fuerit miles suos. 1164. C.
 — Hostes ei qui superaverit. 1162. E.
 — In Cujus locum substitutus fuerit. 1152. B.
 — Iamnicam quomodo suam quid vi interverit. 1147. F.
 — Isidus sibi à Rhetis fratres quomodo evaserit. 1178. C.
 — Iter Rhetorum per Lacum Larium quomodo im-pedierit. 1187. C.
 — Larentum Clavennam ubi & quomodo diffuderit. 1155. A.
 — Lacum Oppidum quo profugio manerit. 1166. E.
 — — Traditum ab eo Sfortia quibus condicio-nibus fuerit. 1288. A.
 — Loci quare circa Lacum Larium occupaverit. 1230. A.
 — Machinas Helvetiorum quomodo devoverit. 1232. C. +
 — Mandata qua suis Legatis apud Franciscum J. Galie Regem dederit. 1235. B.
 — Mater ejus quo fuerit. 1146. E.
 — Materius Bellus Prefectus à quo constitutus. 1562. B. 1567. F.
 — Matius Matrem, Fratres, Liberos quomodo habuerit. 1152. F.
 — Matium quare lauerit. 1150. B.
 — Mediolanum ejus auxilio quomodo capium in Galis fuerit. 1151. F.
 — — Qui civitibus stipatus perrexit. 1149. E.
 — Murem Amicum quomodo evaserit. 1177. B.
 — Mileses Hispani eam quare sicci fuerint. 1130. A.
 — Milites sui qualem se exhibuerit. 1164. B.
 — Militis civitatem quomodo ruderit. 1158. E.
 — Militum suorum numerum unde auxerit. 1236. E.
 — Modestia ejus quanta. 1150. D.
 — Moxia qua ad Sfortiam & Alernum miserit. 1156. C.
 — Morbentium Oppidum quomodo occupavit. 1231. B.
 — Mureni cum quid de re tentaverit. 1160. B.
 — Mureni sue imperium ad quem ignarus devole-rit. 1161. C.
 — Mureni ejus initium quod fuerit. 1152. D.
 — Massiam Arcem & Lacum Oppidum Franci-co Sfortia quomodo dederit. 1288. A.
 — Massiam Arcem quo dolo intraferit. 1163. A.
 — Natus ubi & quo ante fuerit. 1146. F.
 — Navis quare miserit ad Caesarem Carolum P. & Ferdinandum Romanorum Regem. 1235. A.
 — Omnia in ejus gratiam agere videri voluerit. 1165. F.
 — Oppidum Clavennam ipsi quomodo occupaverit. 1177. B.
 — Oracientas quo de re ad Mediolanensem. 1151. D.
 — — Militis suos. 1155. F.
 — Pauc ejus qui fuerit. 1146. E.
 — Periam Herculis quomodo expugnaverit. 1581. B.
 — Prefectus eam miserit quare acerbas l'ister. 1152. F.
 — Provinciam suam quare obtinuerit. ibid. C.
 — Quanta Polterio acriter fuerit. 1182. C.
 — Quasi casus gravissimi interit. 1237. C.
 — Rapti quam gratis & accepti fuerit. 1148. A.
 — Rhetis quare laqueaverit. 1172. D.
 — — Sibi quomodo concessaverit. 1168. F.
 — Seges Lacum comportari quomodo curaverit. 1234. C.
 — Senas quomodo obsiderit. 1577. D.
 — Sermam quo de re cum Gerardo Archiduce miserit. 1177. F.
 — Stationem suam ubi & quando habuerit. 1154. F.

- Jo. Jac. Medicorum Spondia militibus suis unde ha-
verit. 1170. A.
— Sub epi infante initio promissum quod prodigia
fuerit epi Pontificis. 1146. F.
— Transiit in Gallia Sabaudia quae cum obse-
dit. 1551. D.
— Temeraria quae fuerit epi industria. 1159. B.
— Thegnas suadens pariter Gallum auxilium quid
responderit. 1171. D.
— Thegnam Cohortem Rheticorum Praefectum
sibi quomodo conciliaverit. 1148. A.
— Tormenta Sfortianorum Lancum quomodo du-
xerit. 1126. B.
— Triplehem quomodo occupavit. 1168. C.
— Turrus Oppidum in Galis quomodo expugn-
averit. 1154. E.
— Valtrem Bergelensem quomodo exoneravit & po-
pulum suavit. 1177. D.
— Triplehem totam quomodo depopulavit.
1168. C.
— Valtrem gravissimam quae a Paulo Pontiano ac-
ceperit. 1147. D.
— Valtrem in praelio suavit. 1177. A.
— Vbi fuerit. 1532. B.
Jo. Jac. Trivultius a Landecio Galia Rege in Italiam
— quare missus. 930. B.
— Crimenam cuius nominis ingressus fuerit. 1511. C.
— Mediolanensem quare aditus. 1477. D.
— Mediolani quae invenit. 933. C.
— Rellor a quo occupatus. ibid. C.
— Mediolanum quomodo dimisit. ibid. E.
— Miraculum quare si ceperit. ibid. C.
— Quae via Italiam intravit. 1509. D.
— Penitus ubi salvavit & perfigavit. 1490. C.
Jo. Jas. Tindus quae morte obierit. 1564. A.
Joannes Marchio Athesiense invadit Mattheum.
— 213. E.
— Athesiense. 115. B.
Jo. Maria Scotus Jurisconsultus unde oriundus.
— 1210. C.
Jo. Maria Gibellinorum partes quomodo sellatus fuerit.
— 913. F.
— Illius Filia in matrimonium cui data. 916. B.
— Imperium quomodo administraverit. 913. F.
— Laudum Urbem tenere quomodo voluerit. 916. B.
— Patrem hereditatem quam portionem obtinuerit.
— 913. D.
Jo. Maria Vicecomes Dux Mediolani quae Rellor
— à Patre habuerit. 1356. C.
— Antonium Filium Malatestae Malatesta quomodo
— decesserit. 1401. C.
— Vbi & quare occisus fuerit. 1401. B.
Jo. Mattheus Felinus Gibellina Caput ubi & quomodo
— fuerit. 1148. A.
Jo. Musonus quomodo obierit. 1594. E.
Jo. Nobilis Landensis Episcopus Exagium quomodo
— saltus suavit. 854. D.
— In Sanctorum numerum à quo relatus. ibid. E.
— Inscriptio quae de eo occurrat. ibid. F.
— Unde clarus. ibid. A.
Jo. de Pulchellus Sursianus Napolis morte quare mul-
— tatus. 1569. C.
Jo. Paulus Amore Lava ad deditionem hortantur quid
— responderit. 942. A.
— Cesarium Laudum quomodo propulerit. 943. A.
— Lauda a quo praefectus fuerit. 942. D.
Jo. Paulus Ferrarius quae morte obierit. 1564. A.
Joannes Pontifex carissimus à quibus fuerit. 1275. B.
— & concilio quomodo elapsus fuerit. ibid.
— Imperialis Diademate quomodo insignitus. ibid.
— Omniaque pro re quomodo contumaciter. 1181. D.
— Scorta publice creant. ibid.
Jo. Pragensis in Concilio Constantensi quare creda-
— batur. 1404. D.
Jo. Rex Brevia à quibus in Massimam Scagorum

- vocatus. 1377. A.
— Concilio cum Oxore ubi & quae de re ha-
— verit. 1378. D.
— Palliones Italici portages rediit in Germaniam.
— ibid.
— Italiam quare reperit. ibid. A.
— Picarus seu Martinus quae confusus. 1377. A.
Jo. Scitarius Apostolicus ad Casertum à quibus &
— quare missus. 1181. E.
Jo. Simonetta in Collegium Nativitatis Cremona quomodo
— receptus. 1459. B.
Jo. Tudesci ubi valuerat. 970. D.
Jo. Vicecomes Bellum Fenset quare movit. 1383. E.
— Quando obierit. 1384. A.
— Vltis ubi fuerit. ibid.
— Vbi Jo. Galeacius Vicecomes Nepos.
Jo. Vicentius à quibus Archiepiscopus Mediolanen-
— sium salus. 911. D.
— Heredes quae reliquerit. 912. A.
— Loca quae dederit Galeacio Cognato sui. ibid.
— Principi Mediolanensem quomodo salus. 911. F.
— Quando obierit. 912. A.
Jo. de Vignac Placentiam in quae & quomodo re-
— ceperit. 1401. A.
Jo. Viniatus auro quatuor abundavit. 915. F.
— Captivi à quo & quomodo salus. 919. D.
— Corpus epi quae continuata post mortem effusum.
— 910. B.
— Hostium epi Lauda quae usui fuerit. 917. A.
— In numerum Nobilium Pontificum quomodo adap-
— tatus fuerit. 915. A.
— Mediolanum quomodo frustra tenuerit. 914. E.
— Placentia Imperatorem & Pontificem Maximum
— quomodo exceperit. 917. D.
— Quibus rebus à Casere Sigismundo ornatus.
— ibid. C.
— Quis & quomodo Lauda Principe salus fuerit.
— 914. B.
— Vbi & quomodo obierit. 920. A.
— Urbem Mediolanensem quomodo petiit. 919. B.
Joannes XII. Papa exaltatus. 23. F.
Joannes XXI. Papa non dies fuit. 84. C.
Joannes XXII. Antipapa ad eum à quo Avinionem
— perdidit. 1376. C.
— Antipapam & Lad. Bavarium rursus ubi excom-
— muniaverit. 1374. D.
— Cui in Pontificatu Maximus successit. 908. D.
— Depositi Roma à quo fuerit. 1373. B.
— Exaltatus ab eo qui & quare fuerit. 1371. B.
— Excommunicatus ab eo qui fuerit. 1377. C.
— Fit Papa confirmatusque priore Clementi sacra.
— 1204. C. 156. F.
— Invenit Antipapam ubi iussit. 1376. D.
— Papa huius Matthaei. 115. F. 106. E. 230. D.
— Pisonis ab Interdicto à Sacris ubi liberaverit.
— 1376. F.
— Regi Sicilia quid receperit. ibid. D.
— Sacra rursus quibus interdictis. 1379. B.
— Sacris quos & quare interdictis. 1370. D.
— Summus Pontifex quomodo & quo impetrante crea-
— tus. 1366. C.
— Vbi & quomodo obierit. 1379. B.
— Vicecomes ubi & quomodo in gratiam recepit.
— 1376. F.
Joannes XXII. antea multorum tantulum in Ita-
— lia. 209. A.
— Alas propositi rei per Belandum. 131. E.
— Conditiones patri Matthaeo citate propositi. 216. F.
— 218. A. 131. A.
— Facet Tarranis. 157. E.
— Genam obsequio liberare fides. 123. C.
— Hostis Oribus Vicecomitis Mediolanensem Ducem
— 157. D. 159. A.
— Invenit dicit deo et Matthaeum. 132. D.
— Tactum ob hoc facinus ipse à Populo. 233. E.

- Joannes XXII. *uagat Italia*. 134. D.
 Joannes XXIII. *Antipapa quando fuerit*. 927. A.
 Jo. de Larentis *Contarini caput suu Galatino Prin-*
cipem Aracurum occidere voluerit. 1661. F.
 Joanninus *Crematensis civitas sua bona Testamentis*
quare reliquerit. 1491. A.
 — *Qua fuerit*. 1399. E.
 — *Singulari certamine cum Henrico Filio Caesaris*
Henrici III. quare decedaverit. ibid.
 Joannus Archiepiscopus *Mediolanensem Praepositum VI. vi-*
ta, fallis, mors, sepultura & epistolum. 305. A.
 Joannus Baptista *(Dion)* *Egrediens Rhodo Insula a quo-*
bus & quando exierit. 1547. F.
 Joannus Jacobi *Medicis brevis Elegiam*. 1142. B.
 1145. F. 1146. A. 1147. C.
 Jo. una Maria *Aledislanensem Principem XI. successio-*
parentis, educatio, vita, fallis, conjugium, mors.
 124. F. 125. F. 126. C.
 Joannus Vicieli *Duchessa abj damna*. 1424. E.
 Judana *Gras qua Familia*. 643. D.
 Josephus *Judeam laudat*. 798. C.
 Joannem *Familia uranda unde fuerit*. 1215. F.
 — *Ingressus ejus quod Constitutum*. ibid.
 Ita *quale fuerit*. 109. A.
 Indes *tres & tres Siles diffusi ubi & quando vix-*
erit. 1611. E.
 Isabella Aragonensis *Jo. Galeacio desponsata Mediola-*
na qua promissa & magnificencia excepta fuerit. 1467. F.
 Isabella *Fulca, prociat & loci natus*. 103. D.
 Isabella *Gonzaga Pulchra Francisci Ferdinandi Davali*
ubi & qua morte obierit. 1688. A.
 Isabella *Valetia Uxor Philippus IV. Hispaniarum Regis*
quomodo obierit. 1608. C.
 Isabella *Virtutum Comissa Uxor Galeacii quando ab-*
ierit. 1388. C.
 Itali *ad sua occidia quomodo saepe gerit*. 697. F.
 — *Gallus quancum obierit*. 1448. C. 1149. E.
 — *Aliter unde culpandi fuerit*. 703. E.
 Italia *a quibus mensa passa fuerit*. 715. A.
 — *Aspicua quomodo ab Offide fuerit*. 809. C.
 — *Dilla a Jaro quando fuerit*. 803. F.
 — *Epulonia faciente fere tota quando laborave-*
rit. 1463. B.
 — *Isa Regemine deservimus quando maxime versa-*
ta fuerit. 727. A.
 — *Indignum quomodo se profuerit qua alia, ut*
alium, amittantur Gentibus. 770. D.
 — *Nomina qua servita fuerit*. 809. E.
 — *Orientali Imperio quomodo restituta*. 718. A.
 — *Origines a quibus ducitur secundum Trojam*
Pempejum. 770. D.
 — *Se ipsam deprecandam exteris Gentibus quomodo*
tradiderit. 701. C.
 Italici *Agros Gentis suae quomodo diviserit Theodori-*
cus. 703. D.
 — *Arx qua Pars alium fuerit*. 594. D.
 — *Cale tantis unde imminet*. 584. C. 585. A.
 586. A.
 — *Et praecipue in ejus Orientali parte*. ibid. C.
 — *Civitates quomodo administrata*. 40. C.
 — *Civitates instructissimas quomodo studuerit Theo-*
dericus. 706. B.
 — *Convincens qua discrimina*. 583. F.
 — *Descriptio*. 583. B.
 — *Descriptio*. ibid. B. 816. B.
 — *Domitium inter quos diviserit*. 1180. A.
 — *Excubiti qui sub Juliano II. Imperatore Con-*
stantinopolitani. 727. B.
 — *Excubiti qua prima causat*. 691. B. 692. B. 693. B.
 — *Secunda*. 693. E.
 — *Tertia*. 694. C.
 — *Excubiam quando & quare tenuerit*. 691. B.
 692. B. 693. B.
 — *Fata & diversiones*. 13. E. 14. E. 15. B. 22. B.
 — *Grave damnum unde illatum*. 1461. B.
 — *Libertas ab illo*. 11. C. 36. F.
 — *Malaga & quomodo creaverit*. 733. E. 734. G.
 — *Onge splendida quomodo existerit*. 790. C.
 801. A. 803. E.
 — *Parisi Trajannianum quomodo diviserit Plinio-*
ment. 817. A.
 — *Partis Circumpadanae Descriptio*. 594. F.
 — *Plaga Plaga confusum quomodo addita fuerit*.
 697. B.
 — *Qua a Gervasio Fendalorum Rege illata*. 696. E.
 — *Unde data*. 693. E.
 — *Principes Societatem contra Carolum VIII. Gal-*
lia Regem quomodo & quare invenerit. 927. D.
 — *Principum solertia in succidiam & impruden-*
tiam incitata exordia ejus quomodo promoverit.
 694. C.
 — *Quisierit ab exteris intra se quomodo summa-*
ta. 697. C.
 — *Rex quibus occipitendibus consumpta fuerit*.
 696. F.
 — *Status qui sub Theodoro Gerbano Rege*. 704. E.
 — *Sub Juliano Secundo Imperatore Constan-*
tinopolitano. 727. A.
 — *Sitas quis*. 816. A.
 — *Subalilis a Gubis mirabilis in quibus videtur*.
 695. A.
 — *Tam Meridionali quam Orientali Partis qua*
communita. 588. C.
 — *Terra Africam quando creata*. 1382. D.
 1449. D. 1456. E. 1460. D. 1493. C.
 — *Trans-Apenina Partem qua Populi incolant*.
 816. E.
 — *Variarum Regionum Reges a quibus olim con-*
stituti. 816. A.
 — *Urbanus & Populorum flatus antiquus*. 612. C.
 Italiani *a quibus & quomodo copii*. 1432. E.
 — *Periculum quod invenerit*. 1435. C.
 — *Profigat ab eo qui Functorem fuerit*. 1433. B.
 — *Palustratum ubi fuerit*. 1441. B.
 Italicae *urbium Caesaris singulariarum artium*
& pulchra, maxime Imperatore, per omne interregii
tempus, vindicta sibi Papa. 195. A. 204. C.
 Italonum *Burgundia Capivus quomodo redemerit Theo-*
dericus. 707. B.
 Jubenius *quis*. 680. E. 683. A.
 — *Quandam cum obitu servatur*. 683. C.
 Jubilatum *a Clemente VI. Pont. Max. quando creaf-*
um. 1382. D.
 Judex *Campi quis fuerit*. 746. B.
 — *Quidam i Sardania Insula Regiam Dignitatem a*
qua emerit. 1003. C.
 Judices *Truistellus unde ita dicti*. 642. C.
 Judicium *quod Constantinus Romanus Pontifici inter Ti-*
cinogrum & Mediolanensem Ecclesiam. 690. C.
 Jugera *Lanalis Promontorii quomodo venerantur*.
 1116. C.
 — *Revelata quid sit*. 1026. A.
 Jugorum *Alpinorum ample Descriptio*. 1173. A.
 Jugum *quid ducatur ab Ecclesiae Propheta*. 623. E.
 Julius *a quo Marijani affluat*. 827. F.
 — *Christianus Marijani Physici & Astrologi quando ob-*
ierit. 1670. C.
 — *Julianus de Medicis ubi & a quo occisus*. 1462. D.
 — *Julianus Medicus salus Dux Matina &c. quam*
Uxorem duxerit. 1511. D.
 — *Julianus Vir perquam maxime conficiat quando ob-*
ierit. 1645. E.
 Julius II. *Anabernat Veneti quando perasserit*.
 1482. C.
 — *Edam Duci Ferraria quare moverit*. 1487. B.
 — *Benivolium quomodo excommunicaverit*. 1498. D.
 — *Benivolium Sacra quare intraverit*. 1491. D.
 — *Cardinales quos & quare creaverit*. 1490. D.
 — *Christianissimi Tituli Regem Galliarum priore*
quando & quare voluerit. 1500. E.

- Julius II. Ducet ejus Penitus ubi profugaverint.
1484. B.
— Ferraria Ducem quare excommunicaverit.
1487. B.
— Florentini bellum quare indixerit. 1491. E.
— Fadu cum Rege Gallia ubi & quare renovaverit. 1484. E.
— Quare & quibuscum interit. 934. D.
1481. D. 1481. B.
— Genua pueri quomodo vulnerit. 1487. B. 1490. D.
— Genua Ducem expellere Jo. Faigefum quare vulnerit. 1500. E.
— Hispani quorum spe Italia expellere vulnerit. ibid.
— In Regem Gallia Fadu quibuscum percellerit.
1491. F.
— Indignatus quomodo in Regem Gallia fuerit.
1486. F.
— Inducias cum Rege Gallia quomodo recaverit.
1483. E.
— Joannem Albrechtum Regem Navarra quomodo excommunicaverit. 1500. C.
— Legatus ejus Oppido qui in Penitus recuperaverit. 1484. B.
— Mirandulam quomodo receperit. 1500. B.
— Pacem qui procuratus temerit cum Rege Gallia.
1488. C. 1491. B.
— Pisum &c. Sacra quare interdixerit. 1491. E.
— Pontifex Maximus quomodo fallit. 1478. B.
— Quando & quo morbo obierit. 1500. F.
— Quo Pontifex fuerit. 758. C. 934. C.
— Regem Gallia &c. quare excommunicaverit.
1498. E.
— Seno Urbem a quo & quare emerit. 1500. C.
— Suisque qui insigni Titulo condecoraverit.
1498. F.
— Venetis quibus procurantem in gratiam receperit. 1486. F.
Julius III. Jubilum Rome quomodo celebraverit.
1572. C.
— Ollavio Farnese bellum quare indixerit. 1573. B.
— Parmam cui dimitti jussit. 1572. C.
— Pontifex Maximus quomodo creatum. ibid.
— Quando obierit. 1580. D.
— Regi Galorum quomodo adhaesit. 1574. A.
— Romanum adversum qui morari jussit. 1576. E.
— Sacra Communis Sacrae quomodo necessaria. 724. D.
— Jusque habere sibi Regem constituendi. 718. D. 719. A.

K.

- K**ALENDARIVM à quo & quando renovatum.
1661. A.
Kapetjani varia Synonyma. 406. E. 408. D. 417. B.
— Medulanensium recepti. 411. A.
— Orig. 407. A.
— Ufus & locum. ibid. B.

L.

- L**ABARVM quid significet. 375. E.
— Labor Tritona quomodo & a quibus peragatur in
Lacumellum Regnum. 647. D.
— Labritus: vnde dicitur laus à quibus & quando celebratur. 651. F.
— Lactus Amni unde conficiant. 1210. D.
— Aqua ejus qua natura. ibid. E.
— Lacus Benacus Indis quomodo distat. 876. D.
— Lacus Comensis unde sit. 660. B.
— Flamma quod illum praeclabatur. ibid. B.
— Oium quomodo distat. ibid.
— Lacus Laril Descriptus. 1201. E. — 1214. A.
— Lacus Major ubi sit. 660. C.
— Oium quomodo distat. ibid.
— Lacus Montis Acuti olim quomodo distat. 661. A.

- Lavi Ligures. Etsi antiqui Acolia Ticini Oppidi fau-
fo. 613. E.
— Car sta disti. 611. B.
— Liberos semper fuisse. 616. E.
— Oriand unde fuerit. 619. E. 631. B.
Lavorum Ligurum amicum cum Romanis quando
contraxit. 617. D. 618. A.
— Dominum quousque si intruderit. 616. F.
— Fides in quibusquam maxime extiterit. 615. B.
— Populus quem antiquissimus fuerit. 610. B.
— Qua Sedes. 603. D. 609. F.
Lacumellina Regis ejus sit Duxum. 640. A.
— Descriptus Castellorum & Nobilium ejus Fam-
iliarum. ibid. C.
— Eius qui sunt & limites. ibid.
— Id Nemini unde fuerit. ibid.
— Adfuit ejus quam varia & capite. 647. A.
— Oppida ejus qua? 640. B.
— Paga ejus qui? ibid.
— Solus ejus quod? 637. B.
— Unde un dista. 633. B.
Lacumellinatus Apri capere quomodo solent. 653. D.
Lacumellinum vicum ejus sit sapius & adori.
613. A.
Lacumellum Oppidum à quibus & unde distans.
613. B.
— Lambertini Bononi possit. 89. C.
— Lambertinorum Florentia Familia a quo descendit.
1279. D.
— Lambertus Viniatus Nobilis Landensis ad quid à Frid.
Barbarossa Profectus. 878. D.
— Lambus Amis unde efficit. 661. A.
— Lampetra formā exigat quomodo & ubi invenitur.
662. C.
— Lanastum Promentorium in Lario Lacu quam effi-
ciem exhibeat. 1216. C.
— Lances quod Imperator Constantinus in bellis usus fue-
rit. 1180. C.
— Quod Christi Latus Dextram conficiam a quo
recuperata. ibid.
— Landa Quis? & unde Insigne? 1162. B.
— Landinocum qui lacus & ubi occurrat. 1067. D.
— Landulphus a quo Praefat Cremona factum. 1285. B.
— Cremona a quibus & quare optum. ibid. D.
— Et mex resistunt. ibid. E.
— Palatium quod Cremona confecerit. 1285. D.
— Larditagus qui locum. 1066. E.
— Larii Lacum Descriptus. 1203. — 1214.
— Eius quam piscos fuit. 1219. B.
Larius Lacus a quibus Larios annexatus fuerit.
1209. A.
— Angustiar ubi sit. 1215. B.
— Fluvius Abdena cum efficit, vel saltem angit.
1209. B.
— Litora qui unde rursus current. 1215. B.
— Unde Litora ejus caula, & navigantium cur-
sus deservire licet. 1216. D.
— Latini & Graeci de Religione ubi, & quomodo con-
fiterentur. 1441. C.
— Latitudo & Longitudo qua Agri Cremonensis. 741. E.
— Latrones disti Cingari quantum terrarum in Galia
Cisalpine incusserint. 1634. D.
— Latronum ingens manus ubi subsisterit. 1657. D.
1671. B.
— Lauda vel Lavus indifferenter dista. 1034. C. 1039. D.
— Nove ubi confiterit. 857. F. 863. C.
— Qua ejus Forma. 870. C.
— Vide cetera in Laus Pompeja.
— Laudensi in Concilio qui examinatus fuerit. 994. D.
— Laudensium Templum S. Christophori & festum e-
jus. 513. A.
— Laudi & Laudensium obfisse, expugnat & dara
servavit. 31. A. 56. B. 81. A.
— Deduxit. 99. C. 168. B. 169. A.
— Depredavit. 98. B.

Laudentes. *Perfugium eorum quod fuerit*. 919. C.
 — *Perpetuus à Mediolanensibus hostes unde declaravit*. 851. E.
 — *Perpetuus à Mediolanensibus unde fuerit*. 564. E.
 — *Perpetuus ad Castrum comes nominatus quare concessit*. 565. D.
 — *Poll à se expugnatum Cremona à Frid. Embarto quod accepit*. 981. E.
 — *Postellus ad quod iurandum adacti*. 891. A.
 — *Raffabica eorum à quibus iussu Friderici II. administrata*. 891. C.
 — *Romanum Oppidum ac Castellum quomodo expugnauerit*. 901. C.
 — *Sacris Ecclesiasticis à quo & quare interditi*. 1341. D.
 — *Sede Mediolanensem dedere quomodo castrum*. 943. A.
 — *Strages eorum quanta facta ad Ollium Amicum*. 855. C.
 — *Urbem suam quare munierit*. 870. B.
 LUGUACIUS à FRANCISCO I. Gallie Regis Venetiis quare euerit. 936. F.
 — *Galliam quare repetierit*. 938. D. 1515. C. 1516. A.
 — *In Italiam à FRANCISCO I. quare missus*. 942. B.
 — *Mediolanum quare se receperit*. 1151. A.
 — *Rerum Summam Galliam petens cui commiserit*. 1155. C. 1516. A.
 LEGUM CASTRO & REGUM GALL. LUST. & PALM. eorumque Theologi Viri celebres Traditum quomodo acceperunt. 1594. F. 1595. A.
 LEGES Longobardorum qui in scriptis redegerit. 743. D.
 LEGIO RAPAX qua & unde ita nuncupata. 1265. B.
 LEGUM ORDIO componi quomodo debuit. ibid. B.
 LENNUM unde memorabile. 1316. C.
 LEO de genere Perpetuum Archiepiscopus Mediolanensis. 71. A.
 — *Mortuus in exilio*. 148. E.
 — *Optimum fuit*. 51. B. 68. B.
 LEO ex AERE Olibum quando posuit super Turris Altissimae Civitatis Cremonae. 1150. B.
 LEO promissum ad pedes Petri Gallici ubi & quare se professus. 1269. F.
 LEO Medicus Cardinalis quid Vir fuerit. 758. C.
 LEO Pontifex Rom. Atilia feritatem quomodo composuerit. 695. E. 848. D.
 LEO Pontifex & Celsus quid & in qua fides percelleret. 1150. C.
 LEO Romanus à quo post multas plagas incarcerationum. 1172. A.
 LEO III. quem Rom. Imperatorem in Occidente declaraverit. 851. F.
 LEO VII. à quo & quando Summus Rom. Pontifex electus fuerit. 1282. A.
 LEO X. Cardinalem quem creaverit. 1501. B.
 — *Cardinales XXXI. quando creaverit*. 1518. A.
 — *Christiani Principes ad Turci bellum inferendum quomodo invitaverit*. 1508. C.
 — *Cremonensem Sacra quare interdixit*. 1522. C.
 — *Cum Rege Gallie fides quomodo percelleret*. 1511. E.
 — *Ducem Ferraria quare excommunicaverit*. 1522. E.
 — *Fidus adversus Gallos quibusque percelleret*. 1503. D.
 — *Gallie Regi qua concessit*. 1512. A.
 — *In eum qui Cardinales conspiraverit*. 1517. B.
 — *Inducens inter Principes Christianos procurare quare voluerit*. 1508. C.
 — *Indulgentias quas publicari iussit*. 1517. A.
 — *Italianum Fratrum suum quem Ducem creaverit*. 1508. D.
 — *Leontium Medicum Neptem suum ubi capessit Ducem*. 1511. F.
 — *Matinum Lamberum Civ. quomodo & quare excommunicaverit*. 1519. D.
 — *Matinum à quo & quomodo elinquerit*. 1508. D.

— *Per biennium fides cum Rege Gallie firmas*. 1517. B.
 — *Pontifex Maximus quando creatus*. 1500. F. 1501. A.
 — *Quare FRANCISCUM Mariam de Rapere excommunicaverit*. 1511. F.
 — *Quibusque adversus Turcos fides pepigerit*. 1518. B.
 — *Sforza quid dederit pro receptione Placentia & Parma*. 1501. D.
 — *Sustentum quomodo adhaerit*. ibid. A.
 — *Ubi cum Rege Gallie convenerit*. 1512. A.
 LEO PRÆF. Mediolanensis urbe ejusque & in eam rursus recipitur. 58. E.
 LEONARDI perfidia. 299. F.
 — *Pugna cum Luchino & Aliso*. 300. B.
 LEONTIUS in Sicilia Terra-Motus quando convenerit. 1510. E.
 LEPUICULOS quomodo rapit Vulpes. 654. B.
 LEUCUM Oppidum qui tenuerit. 1151. B.
 — *Ejus descriptio*. 1221. E.
 LEVITAS GRACULUM quomodo mendaciarum nebulas excutierit. 810. D.
 LIBERALITAS Romanorum in Ligures quanta. 607. C.
 LIBERI & sui Patri Populi quomodo dicantur. 612. C.
 LIBERTAS Indicarum Civitatum immensi quando capere. 615. C.
 — *Præfata in multis Italia Populi quando remanserit*. 616. C.
 LIBERTATEM suam quomodo recuperaverit Germanicus. 1497. C. 1503. C.
 LIBRILLA qua instrumenta Bellica. 1090. C.
 LIBUI unde Ormadi. 631. E.
 LIBUORUM Seder. 618. C.
 — *Salterum Seder*. 603. E.
 LIBUOS Reji infestis armis quare petierit. 617. D.
 LICINIORUM Orbiterum Oppidum quod fuerit. 817. D.
 LIGUR qui & à quo oriundus. 813. B.
 — *Ligures longius quare & quomodo fuit*. 605. D.
 — *Martini quanta fide evocati*. 606. E.
 — *Montani in fides quanta fide stantes*. ibid.
 — *Nomina qui sortis fuerit*. 812. D.
 LIGURIA qua olim Regis dilla fuerit. 604. B.
 LIGURUS Divisus. ibid. F.
 — *Partes quoad Atrii temperum inter se quomodo differant*. 605. C.
 — *Partium Seder*. 604. F.
 — *Terminus qui ibid.* E.
 LIGURIUM planam quomodo exhausit Theodericus. 705. E.
 LIGURUM antiquitas unde patet. 604. D.
 — *Lavorum antiquitas qua fuerit Seder*. 609. F.
 — *Nomen unde dillum* ? 604. E.
 — *Salviorum sive Saliorum Seder*. 606. A.
 — *Etiam Belgia*. 608. B.
 LILIA Infigne Galliarum unde & quomodo fuerit descripta. 1515. E.
 LIMISSA Urbis Insule Cypri quomodo & quando Terra-Motus concussa. 1541. A.
 LIMITES qui & quomodo positi inter Cremonensem & Cremonensem. 1293. C.
 LIMARI Operatores ab Italia quomodo nuncupantur. 649. D.
 LIMONIS Mons quem olim. 1119. A.
 LINGUAM Hebraeam Græcā esse longe antiquiorem. 786. B.
 LINGUA quæ post Diluvium fuisse credentur. 804. D.
 LINI præparandi ars quam expressa. 649. C.
 — *Oleum ex eius semine quomodo fiat*. 650. B.
 — *Semen ad quatuordecim usum desinitur*. ibid. A.
 — *Terra quomodo mundatur*. ibid.
 LINORUM differentia unde designatur. 649. A.
 LINUM quod plerum in Italia affertur. 648. F.
 LIPUS successit Petri Apostoli unde oriundus. 1265. B.
 LITTERÆ ad Theodorum quare missæ Rheini. 1178. E.
 Lit.

Littora *Hollandia* &c. quanta *dama* passa *sint* ex
Oceanum inundatione. 1630. E.
 Litu de *Ligeridum* quod *Tollimanus*. 607. B.
 Locutus (Simoni) quid *fecerit* 163. E. 164. C.
 — *Eum* *erat*. 163. C. 168. B.
 Locutus (Simoni) *Atedolani* in *ferrea* *cavata* *con-*
clafum *accribifime* *eructur*. 83. B. 161. E.
 — *Est* *ab* *Orbino* *paritum*. 88. A.
 — *Fines* *Atedolaneſium* *depradatur*. 83. F.
 Locut *dictum* *Inſtituta* *qui* *dictum* *fuerit*. 1131. A.
 Locut *qui* *apert* *reuerſus* *in* *totam* *Europam*. 652. F.
 653. A.
 Locutus *grave* *domum* *ſuilibus* *ubi* *intulit*.
 1538. C. 1660. D.
 Locutatum *numera* *multitudo* *Gallum* *Cly-Alpi-*
nem *quando* *ingreſſa*. 1185. C. 1461. C. 1463. B.
 1560. F.
 Lodiana *pro* *quo* *diſta*. 1058. D.
 Lombardia *id* *numquam* *quando* *ſeruita* *ſe*. 1057. F.
 Lombardie *harrem* *qua* *Regis* *deſatur*. 1121. F.
 — *Vide* *cetera* *in* *Longobardis* &c.
 Longinus *Exarchus* *primus* *a* *quo* *conſtitutus*.
 850. A.
 — *Italia* *Preſellus* *a* *quo* *ſallus* *fuerit*. 726. A.
 727. A. 1266. E.
 — *Itabici* *Regimini* *expers* *quantum* *fuerit*.
 717. B.
 Longitudo & *Latitudo* *Agri* *Cremoneſis*. 742. E.
 Longobardi *a* *Preſellus* *Barbaroſſa* *quomodo* *habuit*.
 878. B. *ibid.* F.
 — *A* *quo* & *quare* *ex* *Italia* *dimiſſi*. 617. B.
 — *A* *Romanis* *quo* *bonorum* *partem* *exegerint*.
 712. B.
 — *Euna* *qua* *in* *Pontificem* *Romanum* *conſulerint*.
 773. C.
 — *Cui* *ſiſſe* *dediderint*. 766. C.
 — *Deo* *pro* *adoretis* *ſuo* *in* *Italian* *vota* *quomodo*
ſoluerint. 727. D.
 — *Equarum* *armata* *quibus* *in* *lacu* *conſiderint*.
 732. F.
 — *Equitum* *quantum* *valuerint*. *ibid.* E.
 — *Equit* *a* *quo* & *quare* *Italia* *exire* *coacti*.
 617. B.
 — *Falſis* *quandis* *fuerint*. 741. E.
 — *Gallus* *ex* *Italia* *ubi* *expulſi*. 731. F.
 — *Italiam* *quando* *perierint*. 726. F. 1268. E.
 1269. A.
 — *Labore* *quando* *exierint*. 761. B.
 — *Leaduntur*. 19. D. 41. D.
 — *Laudem* *Pompejanam* &c. *quando* *expugnari*.
 851. A.
 — *Mediolanum* *accedunt* & *ad* *deditionem* *com-*
pellunt. 727. D. *ibid.*
 — *Pannoniam* & *Italiam* *vaſtarunt*. 15. B.
 16. D.
 — *Papiam* *petunt*, *abſident*, & *recipiunt*. 727. E.
 728. C. 851. A.
 — *Per* *Regnum* *ſuum* *in* *Italia* *que* & *quanta* *pra-*
ſtiterint. 771. F.
 — *Papoli* *qui* *ab* *ibi* *in* *Pannonia* *deſecti* *fuerint*.
 726. E.
 — *Qualis* *erga* *eos* *quibus* *eum* *ſociſſe* *dederint*.
 732. B.
 — *Qui* *Papoli* & *unde* *erundi*. 719. A. 726. B.
 870. D.
 — *Quo* *jure* *Regis* *pariti* *ſue*. 719. D.
 — *Quo* *milite* *uſu* *fuerint*. 733. A.
 — *Quomodo* *duſſa* *prifſima* *fides* *reliquerint*.
 850. E.
 — *Quifſam* *Reges* *habuerint*. 16. B.
 — *Sedes* *ubi* *fuerint*. 727. G.
 — *Sicetia* *qua* *fuerit* *inter* *est*. 732. A.
 — *Tacum* *eos* *quomodo* *veniauerint*. 743. E.
 — *Veram* *Religionem* *quando* & *quomodo* *amplexi*
fuerint. 734. D.

— *Unde* *ita* *diſſi*. 726. C.
 Longobardus *deſcribitur*. 21. A.
 — *Qua* *Regis* & *a* *quibus* *ita* *appellata* *fue-*
rit. 772. C.
 Longobardie *Civitates* *ſedus* *inter* *ſe* *qua* *interius*
contra *Cafarem* *Ferd.* *Barbaroſſam*. 879. A. 882. A.
 889. A.
 — *Conſtates* *ut* & *vicinarum* *Regum* *ſedus* *inter*
ſe *quare* *interius*. 888. E. 889. A.
 Longobardiana *quando* *tenuerint* *Errajſi*. 845. D.
 Longobardorum *Colegium* *Latere* *a* *quo* *conſtitutum*
 & *unde* *ſe* *mutipiam*. 772. E.
 — *Cura* *in* *quo* *venerit*. 732. D.
 — *Duces* *quid* *Regi* *perpenderint*. 733. A.
 — *Fortuno* *ne* *an* *caſu* *Regum* *in* *Italian* *intrada-*
rum. 732. A.
 — *Leges* *quo* *in* *Scriptis* *redaxerit*. 742. D.
 — *Mediolani* *rebus* *ab* *Italiis* *quare* *deduxerit* *Car-*
olum. 768. E.
 — *Reges* *qua* *Tributa* *exegerint*. 733. A.
 — *Regum* *per* *decemum* *ſub* *quibus* *fuerit*.
 731. E.
 — *Quale* *fuerit*. 732. A.
 — *Quandis* *duraverit*. 768. C.
 — *Regis* *qui* & *quando* *ſui* *exierit* *in* *Italia*.
 19. C. 768. C. 1199. D.
 — *Regum* *labare* *quando* *cuperit*. 742. A.
 — *Transit* *ad* *Bavariis*. 17. B.
 — *Variis* *in* *regimine* *quid* *indicaverit*. 732. C.
 Longobardus *in* *Italian* *qua* *appellaverit*. 726. A.
 850. C.
 — *Quo* *nomine* *deſignaverit* *Tacum*. 748. E.
 — *Regum* *ſatus*. 442. A.
 — *Sedes* & *domitium* *ſuit* *Ticinum*. 20. D.
 Longobardi *viri* *in* *agro* *Bergomate* *hospes*. 517. D.
 Loptana *Virgines* *ſacra* *ſtudium* *ſuam* *quomodo*
ſeuerant. 1223. A.
 Lotharinga *qua* *Regis* *diſta*. 1274. D.
 — *Imperio* *a* *quo* *ante*. 1280. C.
 Lotharii *Imperatoris* *ſallat* 32. E.
 Lotharius *alter* *quomodo* *dundat*. 1028. F.
 — *Quo* *fuerit* *Imperator*. 1029. A.
 Lotharius *a* *quo* *Italia* *hax* *conſtituit*. 1274. B.
 — *Imperium* *et* *quomodo* *obegerit*. *ibid.* D.
 — *Mediolani* *quando* *ſuerit*. *ibid.* E.
 — *Mediolanum* *ubi* & *quando* *ingreſſum* *fuerit*.
ibid. D.
 Lotharius *Brizianum* (Simoni) *in* *Cremoneſes* *quo-*
modo *creparit*. 1298. D.
 — *Cadaver* *eum* *ubi* *tranſlatum* & *ſepulchrum* *fuerit*.
ibid. E.
 — *Cafar* *eius* *opere* *fuerit* *clitum*. 1296. E.
 — *Competentes* *eius* *in* *Imperio* *qui* *fuerint*. *ibid.* A.
 — *Coronatus* *Mediolani* *a* *quo* *fuerit*. 1279. D.
 — *Cremoneſis* *quare* *dominaverit*. 1298. B.
 — *Epifcopum* *Mediolani* *Archiepifcopum* *quomodo*
eraverit. 1279. D.
 — *Ex* *Germania* *in* *Italian* *a* *quo* & *quando* *acce-*
ſſit. 1298. A.
 — *Fidus* *eum* *Favetis* *quando* *percuſſit*. *ibid.* C.
 — *Germaniſe* & *ſuavis* *hospitantes* *inter* *ſe* *ubi* &
quomodo *compaſſerit*. 1297. D.
 — *Germanum* *deſſiſi* *veritatis* *ſua* *quando* *reperierit*.
ibid. A.
 — *Opydam* *quod* *in* *Agro* *Cremoneſi* *adſeuerit*.
ibid. E.
 — *Papeſſes* *in* *proſtitutionem* *ſuam* *quomodo* *recep-*
erit. 1298. B.
 — *Roma* *a* *quo* & *quando* *Imperator* *eurocum*.
ibid. C.
 — *Reglerium* *Normanum* *in* *Italia* *quando* *debeſe-*
verit. 1297. F.
 — *Unde* *expulerit*. 1298. C.
 — *Solum* *in* *Imperio* *quomodo* *remanſerit*. 1297. F.
 1298. A.

Lotharius Senciam in Agro Cremensi quomodo pecu-
paverit. 1198. D.
— *Ubi & quo Imperii anno occuberit.* ibid. E.
Lovanium in Brabantia unde inundatum. 1613. F.
Lucas dirigitur ab Ugentore. 193. C. 194. A. 205. B.
— *Conjuras contra Ugentorem.* 211. B.
— *Obsequium à Marco Florentino.* 297. E.
Lucemburgum in Ducatum à quo erectum.
1157. D.
Lucenses à servitute quomodo liberati. 1415. A.
Lucerni à quibus Romanorum Imperator electus.
697. E.
Luchini Mediolanenses Priacipi V. vita & falli.
300. D. 301. D.
— *Fallit, conjugium, liberi & mors.* 302. F. 303. A.
Lucinus Vicecomes Cremonam in sui & fratris pro-
prietatem quomodo redegerit. 1381. A.
— *Incarcerari quos & quo impellente iussit.*
1382. A.
— *Leuitiam quantam & unde perceperit.* 1380. B.
— *Mediolanum Vicerem suam egredi quare prohiberi.* 1381. B.
— *Nepotem suum quibus exierit.* ibid.
— *Parvam à quo esse & parer ejus emerit.*
1381. E.
— *Quomodo obierit.* 1381. D.
— *Vicarium pro Ecclesià à quo constituitur.*
1380. C.
Lucius Vicentius à quo Principe Mediolanum saluti.
911. D.
Lucius Pontifex Maximus quando obierit. 1318. C.
Ludovica Galia Regina Regis suus quomodo & quan-
do monuerit. 1533. C.
Ludovicus Arianus commendabilem unde se fecerit.
1666. C.
Ludovicus Andegavensis Episcopus à quo inter Sanctos
relatus. 1361. D.
Ludovicus Arnulphi filius naturalis Germaniam
quare repetivit. 1277. C.
— *Imperium quomodo occupaverit.* ibid.
— *In Italia à quo fuerit superatus.* ibid.
Ludovicus Aurelianensis à quibus in Italiam vocatus.
929. F.
— *Reli fornicum iterum in Italia seminare quare
voluerit.* 934. F.
— *Societatem in Italia contra Ducem Sfor-
tam quomodo iniecit.* 930. A.
— *Immunitates quas ab eo petierit Populus Medio-
lancensis.* 932. E.
— *In Italiam quando profectus fuerit.* ibid. D.
— *Mediolanum urbem ingressus quomodo fuerit.*
ibid.
— *Quantas in Italiam captas misit.* 930. C.
— *Rex Galia quando & quomodo saluti fuerit.*
929. A.
— *Senatum Venetum quibus conditioibus in Par-
tes suas allexerit.* 934. F.
— *Ubi & quando obierit.* 935. E.
Ludovicus Bavaria Dux in Imperatorem eligitur.
197. F.
— *Aegre fert certamina Cardinalium in electione
novi Papae.* 204. A.
— *Exibat in Italia dubius & anceps.* 295. F.
296. A.
— *Eam fallentem in Italia sibi cunctavit, qua
accessoribus suis obsequens fuerat.* 198. A.
— *Mediolanum venis magnifice ibi excepit.*
289. D.
— *Quo palle Italiam peragravit.* 291. B.
— *Rebelle & contrarium à Papa denunciatur.*
204. D.
— *Rediit in Germaniam.* 297. A.
— *Uadique curatilis pecuniam.* 296. F.
Ludovicus Bavaria à quibus in Italiam vocatus.
1370. F.

— *A quo Roma coronatus.* 1371. B.
— *Ab Antipapa coronatur.* ibid. E.
— *Casus à quibus Electoribus Franciscus decla-
ratus.* 1365. B.
— *Carcerari quos & quare iussit.* 1371. B.
— *Comitia ubi & adversus quos habuerit.* ibid. C.
1373. E. 1374. A. ibid. F.
— *Creatus ab eo Antipapa quis fuerit.* 1373. B.
— *Cremona & Crema quem Vicarium constitu-
it.* 1171. B.
— *Dilecti Ecclesie quos sui Vicarius constituit.*
1380. E.
— *Demum quos & quare exivit.* 1374. A.
— *Ejus Electionem quando abrogaverit Pontifex
Maximus.* 1370. D.
— *Equentem quem creaverit.* 1372. B.
— *Exceptionem quomodo fuerit à Pisano.* 1374. C.
— *Filius ubi natus ipse fuerit.* 1372. E.
— *Hereticum Pontificem Maximum ubi declara-
verit.* 1371. A.
— *Joannem XXII. Pontificem Maximum quando
deposuerit.* 1372. B.
— *Italiam quando & quo-cum petierit.* 1370. F.
— *Mediolanum à quo & quando coronatus.* 1371. B.
— *Pisus quando obsiderit.* ibid. E.
— *Roma quomodo excepit.* 1373. A.
— *Romam à quibus accepit.* ibid.
— *Suam quantam petierit à Picecomitibus pro
eorum liberatione.* 1374. E.
— *Ubi & quomodo obierit.* 1382. C.
— *Vicarium suum Pisum quem constituit.* 1374. A.
— *Suum quem fecerit.* 1371. B.
Ludovicus Bafani filius Italia Regno quomodo peti-
it. 1277. A.
Ludovicus Caesar quo meritis obijit creditus fuerit.
1462. E.
— *In Beregarium à quo infirmus.* 1277. D.
Ludovicus Galia Rex Jajum Jaju-Consiliam quan-
tis fecerit. 724. E.
Ludovicus Palavicinus ubi & à quibus captus. 1532. A.
Ludovicus Pius in Imperio quando patris Caroli Ma-
gno successit. 1273. F.
— *Fusus quibuscum renoverit.* ibid.
— *Ubi & quando obierit.* 1274. B.
Ludovicus Sabellus misere quomodo petierit. 1231. D.
Ludovicus Stortia adversum quem auxilium à Ponti-
fice Maximo petierit. 1473. D.
— *Arcem Mediolani custodiendam quibus dimisi-
rit.* 1474. C.
— *Et impetrat commendari.* 931. E.
— *Captivum saluti à quibus & quomodo fuerit.* 933. F.
1476. B.
— *Cognatam suam in matrimonium cui dederit.*
927. B.
— *Cum exceptum quomodo fuerit.* 932. A.
— *Conjunctum quod cognatum & amicum sui expugnavit.*
930. E.
— *Demetrium Mediolani cui obierit.* 1473. D.
— *Ducatum Barrensem cui concessit.* 931. D.
— *Mediolanensem quomodo administraverit.*
926. E.
— *Dux Mediolanensem quando & quomodo saluta-
vit.* 927. B.
— *Ex Germania in Italiam à quibus accepit.*
1475. D.
— *Fugam in Germaniam meditari quando cepit.*
931. B. 1474. C.
— *Fusus quod uxori fieri curaverit.* 929. B.
— *Helvetum cum quomodo prodiderit.* 931. E. 1476. B.
— *In Franciam conditus quomodo fuerit.* 933. F.
— *Isabella Aragonia pro ejus dote quod assigna-
vit.* 1474. C.
— *Italiam quomodo repetierit.* 933. A.
— *Legatos ad Turcarum Imperatorem quare misit.*
932. F. 1473. E.

- Ludovicus Sfortis (Maurus) cognominatus aliquis Patria sua a quo & quare expulsi. 916. D.
 — Aleximilianus Caesar cum quomodo excepisset. 912. C.
 — Mediolanum in eius potestatem quomodo reversionem. 913. C.
 — Obviam qui iuxta Carolo VIII. Galia Regi. 917. A.
 — Ubi post decem annos obierit. 934. A. 1148. D. 1480. B.
 Ludovicus Villarius Nobilis Landensis patriam suam ante & quomodo liberaverit. 940. E.
 — Sigismundum Malatestam in singulari certamine quomodo vicerit. 941. F. 942. A.
 Ludovicus Unguorum Rex quomodo obierit. 1548. A.
 Ludovicus XII. Galia Rex adversus Sfortium quibuscum iudas iuravit. 1471. C.
 — Belium in quo quibus Regibus motum fuerit. 1499. D.
 — Fennis quo hortatus indixerit. 1482. D.
 — Bernardum Obegannum &c. quando & quare in Italiam misit. 1473. E.
 — Eritia petiti quomodo fuerit. 1483. D.
 — Claudium Primagium suam cui in matrimonium collocavit. 1479. A.
 — Caput adversus Regem Anglie unde eduxerit. 1496. C.
 — Cremi quomodo potius fuerit. 1483. E.
 — Cremonam eximio modo receperit. ibid.
 — Ducem Valentinum in Delphinatum quem fecerit. 1473. C.
 — Ex quibus Patrebus erundat fuerit. ibid. B.
 — Florentinas sub precitorem suam quibus conditum receperit. 1475. A.
 — Fodas cum Sanctis Pontifice quando percellerit. 1473. C.
 — Nivum cum Florentinis quare percellerit. 1496. C.
 — Franciscum Valsio Claudium suum Primagium decessit. 1508. E.
 — Galium Transalpinum quando repetierit. 1475. C.
 — Genuam quando accepit. 1477. C.
 — Genuensis ad proflum famitatem quomodo redegit. 1479. B.
 — Italia Præpse qui cum accepit. 1474. B.
 — Mediolanum quando accepit. 1477. C.
 — Quando vicerit. 1474. D.
 — Pacem cum Rege Hispania quomodo fecerit. 1473. B.
 — Quibus conditionibus cum Cesare Maximiliano inter voluerit. 1476. F.
 — Pax inter eam & Anglia Regem quomodo patet. 1508. E.
 — Pontificem Summum deponi quomodo iuravit. 1487. D.
 — Quam Vicerem duxerit. 1473. B. 1475. B.
 — Regem Navarra Regis sui quare exierit. 1499. D.
 — Rhenus Rex quando coronatus. 1473. B.
 — Synodum apud Anthebanam haberi quare voluerit. 1487. D.
 — Ventis iuxta civitatem quid accepit. 1474. D.
 — Villaria qui ab ipse in Venetia reportata. 1481. A.
 — Unde & quando obierit. 1509. A.
 Lugdunus Vobis facile a Mediolanensibus quare & quomodo decessit. 1301. F.
 Lugduno Nondum Genuam quare translatam. 1498. E.
 Luperdunum Landat. 18. A.
 Lupo Præfati Cremona a quo & quando electus. 1281. B.
 Lamellina Lombardia Regis quomodo cognominatus. 1111. F.
 Luna cum Cruce quando visa. 1364. E. 1605. A.
 — Deliquitum præter motum quando passa. 1483. B. 1605. B.

- Luna Deliquitum ubi, quando & quomodo visum. 1611. D. 1621. C. 1640. F.
 — Dux in Germania quando visa. 1294. A.
 — In Italia. 1506. A.
 — Tres ubi, quando & quales visa. 1313. B. 1508. F. 1513. B. 1521. C.
 Luperdunum gens Fabia, quod Vincens Canalicum habere solita. 470. B. 475. B.
 — Nomina, quibus post Augusti lucem solitarii, Heremita, Menacho tandem disti. ibid. D.
 Lupo Lemmianensi quomodo captare solent. 651. D.
 Lupus qui & a quo erundum. 833. C.
 Lupus Potentianus ubi in carcere coniectus. 901. B.
 Lulivius Rex ubi & quando obierit. 1641. A.
 Lutetia Incula magnum damnum ante post fuerit. 1648. C.
 — Unde quam maxime terribi fuerit. 1565. F.
 Lutherus Rulica Crenesi Patriam sua potestati quando & quomodo subiecit. 1200. C.
 Lutiprondus Præfati Cremona quando electus. 1281. D.
 Lysiprandus Longobardorum Rex Leges quod annuim decessit interit. 759. A.
 — Eius Regnum quod maxime consanguine fecerit. 756. A. 757. A.
 — Quo anno obierit. 760. E.

M.

- MACHINA** quid sit. 1083. C. ibid. E. 1084. B.
 — A Frid. Ambrosio qua fabricata in Cremona obdormit. 978. B. 979. A.
 — Qua facta a Crenensibus ad propagandam artem suam. ibid.
 Machinarum varia Nomina. 1085. C.
 Magentius Tyrannus ubi & quomodo se occiderit. 1167. A.
 Magi tres Mediolani Colaniam transfati. 495. E.
 Magister Sententiarum qua distul fuerit. 771. F.
 Malatesta (Carolus) Mediolani exivit. 315. D.
 Maloventis Savonius in Christianis, reconditur. 677. E.
 Malus quid dixerit Longobardi. 733. A.
 Manfies Præfati Mediolani quando salus. 1279. D.
 Mandellum Oppidum ubi suum. 1211. A.
 Manfredus Iussu Pontifice. 57. E. 251. E.
 — Mercur. 71. A.
 — Princeps Tarentinus à Regis attingens Sicilia quando decessit. 1347. C.
 — Quod fecerit in Italia. 71. A.
 Manga quid sit. 1084. F. 1086. A.
 Mangana quo Locis Constantinopoli distul. 1085. D.
 Mangarum quid? ibid.
 Mangena. ibid.
 Manginella. ibid. E.
 Mangnellum
 Manganolæ } 1086. C.
 Manganello
 Mangonellus }
 Mangani Synonyma. ibid. E.
 Mantia unde signatur in Calabria Palibus. 988. A.
 Mandellus (Orho) Landat. 50. A.
 Manficta seror qua Virgo fuerit. 924. B.
 Manfuctus Mediolanensem Archiepiscopum ad Concilium Constantinopolitanum quare iussit. 751. E.
 Mantus à quibus recepta. 735. E.
 Mantuani ad quid resistendum Crenensibus damni fuerit. 1344. E.
 Mantus Civitas à quibus condita. 601. E.
 — Dignitatem quid arguit. 601. D.
 — Familia qua ab iure præfati. ibid. E.
 — Nomina unde ducatur. ibid. D.
 — Origo. 601. E.
 — Ornamentum triplex quod? ibid. E.
 — Synodus a quo indita & a quibus recepta. 1551. C.
 — Terra-Aetna quando cernitur. 1611. F. 1612. A.

Manutur civitas. Unde antiquitatem & nobilitatem as-
sumptum. 601. E.
Manuturum Gibellina fassio prefit. 131. E.
Manum dedere in Alcomachia quod fit 746. C.
Mantoria de Mantorioribus quando deservatur. 1355. A.
Maphaei Veggus clarum se quomodo fecerit. 924. B.
— Elegia ejus. ibid. E.
Marcellinus. Ambrosii foveri. spaciabam. 494. C.
Marchesius Stampa ab & quando Filiam crepiter-
rit. 1211. E.
Marchesius Crend ad Cesarem Frid. Ankerham
quare profugerit. 979. C.
— Quo Missosier? 1090. B.
Marchusius. Symon. 91. A.
Marco Vincemus, Marthab filio, summa gerendi bel-
li adversus Ligulicos Gualphus demandatur. 212. E.
213. A. 218. D.
— Desiderat. 216. D. 219. A.
— Affines restant. 218. E.
— Carduus hostis est. 218. F.
— Eius mors. 219. A.
— Eius praetura fassa. 219. B.
— Hostis est Alina. 218. C.
— Exprobrantur insidia Galacis parata. 218. F.
219. B.
— Genia repugnat. 216. C. 219. A. 212. A.
Marcondus de Gumbara a quo & quibus Petissim da-
tur. 1000. D.
Marcondus de Grebus Comes Ordo qui fuerit. 1013. C.
Marconem a quo fassio & fugat. 586. C.
Marci Catonis quid in Graecia videretur. 791. B.
Mircus Cato laudatur. 801. A. 803. D. 809. D.
ibid. E.
— Qua de Gracorum mundatim scripsit. 790. E.
Marcus Cato Portius corrigior. 607. F.
Marcus de Porcia Mediolanensi quando fassio Cremon-
ensium Episcopi. 1388. F.
Marcus Vicecomes a quibus profugatus. 1368. B.
Margarita Caesaris VII. Unus ubi & quando obierit.
1361. B.
Marguitta Filia Bernardi Medici cui viro & a quo
locata fuerit. 1191. A. 1192. A.
Margarita Pro-Rex Belgii in quo Populares quid pra-
suerit. 1600. E.
Maria Anglia Regina quando obierit. 1591. E.
Maria Aulhuca Imperatrix in Hispaniam a quo &
quare accessit. 1699. B.
Maria Pro-Rex Flandria Galles ibi negotiantes quomo-
do infestaverit. 1573. D.
Maria Stuart Regina Scotorum Delphinum Gallia ubi
defensaverit. 1589. E.
Marie V. Imago lacrymas sanguinem effudit. 966. F.
Marica Faria Ticius cuius rei monumentum fit.
610. D.
Marici Populi unde oriundi. 619. D.
Mazicia Famula quomodo fuerit. 616. D.
Marcorum qua fides. 619. E. 610. C.
Maricum Castellum cuius rei monumentum fit. ibid. A.
Marticus Bullius Phaeorum apud Francisc. Sportum
Orator quomodo interfecit. 1230. F. 1231. A.
Martinus Gattarus Landensis quo & quando sternitur.
910. E.
Martinus Lutherus a Pontifice Max. quando excom-
municatur. 1519. D.
— Tuo Imperio exulare a quo & quando iussu.
ibid. E.
Martino Pont. Maximus qui iubente Roma in vin-
culis detentus.
Martinus V. a quo, quando & ubi Pontifex Maxi-
mus electus. 1406. D.
— Almamam Almatium Cardinalem Florenti-
um Legatum a Laure in Aragoniam quare desti-
navit. ibid. E.
— Cardinalem S. Crucis ad quo & quare misit.
1411. C.

— Mediolani quomodo excepit. 1406. F.
— Roma quanta laetitia excepit. 1408. D.
— Syndus celebrari quomodo instituit. 1406. D.
— Ubi & quo merbo obierit. 1415. D.
Mentinus Turinus Proem Mediolanensem quando
exiit. 893. D.
— Procellor Mediolanensem &c. quando sa-
luta. 1345. A.
Merisimus aliter quomodo dicatur. 661. C.
— Unde effusit. ibid. B.
Musiarius de Bargo Landensium quando & a quo
Profellus. 891. E.
Muthia a Caesaris iussu quando obesse. 1169. C.
1159. F.
Muthus quando & quare convenerit Summus Pon-
tix & Francorum Rex. 1549. D.
Muthus Cremonensis a Cremonensibus quomodo habi-
tus. 1306. D.
Muthicium a quibus expugnatum. 1646. C.
Muthimonia ubi & quando se simul convenerunt duo
Sacerdotes. 1644. D.
Muthia II. Mediolanensi Principi VII. vita, sa-
luta, conjugium, liberi, mors. 309. A.
Muthus capus Oribis profellus pugnat feliciter.
100. F.
— Administrationis Reipubl. designatur. 101. C.
— Lani & Predigia in ortu ejus. 101. F. 126. B.
277. B.
— Magnus adhibetur. 101. D. 277. A.
Muthus ibidus Scote. 196. A. 197. A.
— Eius conjuga & liberi. 206. D. 201. C.
— Excommunicatur a Papa. 106. E. 280. A.
— Gibellinum castrum exstruit. 199. C.
— Juberat a Papa, ut aut in Gallia, aut Affam
proficisceretur. 126. F.
— Papam adgrederetur Bonaei casti. 199. E. 200. C.
— Quam potuit. 211. D. 232. D.
— Quomodo Mediolan. Resp. statum servavit.
201. E. 201. C.
Muthus Granatus ubi & quomodo occisus. 1505. A.
Muthus Rapanus Cremonensis unde conjunctus.
1600. C.
Muthus Vicecomes a quo Mediolani fassio Proce-
deret? 1373. F.
— Canis Scaberr. Fecitarius ejus ubi constituitur
1366. C.
— Comitia ubi habuerit. ibid.
— Dominum ex cuius personificationis deposuerit.
1355. E.
— Dux Supremus quando & a quibus electus.
1354. C.
— In vincula conjunctus ubi fuerit. 1355. E.
— Libera quos post se reliquerit. 1367. D.
— Mediolanum ingredi quomodo tentavit. 1356. A.
— Papensem Agrum depradavit. 1364. A.
— Rellor Mediolani a quo constituitur. 1361. A.
— Relegatus quo fuerit a Cesare Henrico VII.
1358. E.
— Supplicat qui & quando ab eo fuerit. 1355. B.
— Turrianus unde expletus. 1354. A.
— Valentiam Spurius cui expletus. 1366. C.
— Ubi obierit. 1367. D.
— Vicarius a quo constituitur in Gallia Cisalpina.
1354. E. 1355. C.
Muthus II. Vicecomes quando obierit. 1385. B.
Muthus Vicecomes quomodo natus. 55. E.
— Cum Gattaro fassio. 101. 150. A.
— Rebelleus suspensus excusit se. 161. F. 161. A.
Muthus Vicomitis a quo Vicarius Remorum Im-
peratoris in Longobardis constituitus. 901. A.
— Calidus qui quanta. 906. B.
— Dignitate unde creverit. 901. C.
— Excommunicatur a Pontifice Maximo. 909. C.
— Henrico Luxemburgo Mediolanum petere quare
fasserit. 905. B.

Mat-

- Mathæus Vicentinus Landam revertendi quantum
 cupidos fuisse. 901. C.
 — Piterem occupat. ibid.
 — Mediolanensem Ducatum cedere cui coactus.
 901. D.
 — Patrum Vicentium Cognatum suum in Carcerem
 conjici quare voluerit. 902. F.
 — Potentia unde creverit. ibid. C.
 — Profugas qua de re semper cogitaverit. 903. E.
 — Quando a viris discesserit. 909. C.
 — Spei animosque suos unde & ad qua exierit.
 904. C.
 Mathæus vicinū Galileum. 101. B.
 — Confugit ad Imperatorem Henricum, contem-
 tum, in procuratorem restituitur. 147. D. 148. E.
 161. F. 167. B. 176. C. 183. D. 178. D.
 — Cum Senio expulsi & Italiani invadit.
 181. A.
 — Pugnae tentat sinistra, vincitur & in exi-
 lum mittitur. 119. A. 111. A.
 — Ejus cetera facta. 111. A.
 — Ejus tres filii patriā cesserant. 111. C.
 — Imperiali Vicarium delegatur. 110. B.
 — Rebelle adgradiatur. ibid. D.
 — Relegatur. 165. F. 179. C.
 — Stimulat, dissimulat. 112. E.
 — Verumam perit. 111. C. 142. E.
 Mathæus Frater Rodolphi Caesaris Reller Belgii à qui-
 bus fallit. 165. B.
 Mathilda cui nupsit. 1187. D.
 — Ecclesia Romana qua legaverit. 1195. D.
 — Quando & ubi eberit. ibid. C.
 Matheus ubi, quare & quomodo exproverit. 1150. B.
 Maumeni Arce & Sella ad qua tempora referenda.
 739. E.
 — Sella unde tantopere invaluerit. 740. C.
 Mauritius Imperator Constantino palatinus equis suis
 Romā quare subducenti. 731. E.
 — Roman quomodo discesserit. 735. A.
 — Ubi & à quo occisus fuerit. 737. C.
 Mauritius Dux Saxonia Angellam, Ulmam &c.
 quando exproverit. 1574. C.
 — Quando & quare cum Henrico II. Gallia Regē
 fudere iussit. ibid. B.
 Maximilianus Archidux Austria in Hispaniam quan-
 do, quare, & quo comitatu transierit. 1573. A.
 — Quam uxorem duxerit. 1571. F. 1571. A.
 Maximilianus Rex Boemia Rex Romanorum quan-
 do electus. 1595. D.
 — Transilvaniam quomodo habuerit. 1617. C.
 Maximilianus Romanorum Imp. Anaxam filiam La-
 distai cui desponsaverit. 1511. E.
 — Bellum Fœderis quare movetur. 1478. E. 1480. C.
 — Emam Mariam Sfortiam cui nupsit. 1511. E.
 — Comitia ubi & quando habuerit. 1491. B.
 1511. D.
 — Concordiam qua procurante inierit cum Rege
 Hispania 1486. E.
 — Cuius perfassione in Italian venierit. 929. A.
 1473. D.
 — Cum Ventis fœdas quā conditione percesserit.
 1500. B.
 — Dimissionem Mediolanensem cui in fondam dedi-
 dit. 1469. E.
 — Ducem qui in Venetis qua Oppida occupavit.
 1484. C.
 — Fœdas cujus interventa cum Rege Gallia inie-
 rit. 1489. E.
 — Geldenses unde regresserit. 1475. C.
 — Germaniam regis quomodo repeterit. 937. C.
 1471. F. 1514. E.
 — Gravi curā unde oppressus. 1481. C.
 — In Italian quomodo discederit. 1485. B. 1491. B.
 — Quando & quare discederit. 1503. B.
 — Inducias cum Vinctis quare fecerit. 1481. C.
 — Invenituram Dominum Mediolanensem cui dederit.
 1481. A.
 — Ad accessum in Galia Regem quare fuerit.
 1476. E.
 — Italian quando & quare perierit. 937. A.
 1471. D.
 — Mariam Nepem suam cui eduxerit. 1511. E.
 — Pini III. Papi. Atax. adversus quem cum in-
 taverit. 1479. C.
 — Quam uxorem duxerit. 937. B. 1468. E.
 — Quibusdam fœdas adversus Regem Gallia per-
 cesserit. 1511. D.
 — Rem cum Pontifice Maximo quomodo compen-
 sat. 1499. B.
 — Sacerdotes unde regresserit. 1477. C.
 Maximilianus Romanorum Imp. Cardinales quos ad
 Regem Italia dimiserit. 1515. A.
 — Mediolanem quando discesserit. 1514. C.
 — Quando, ubi & ex quo morbo eberit. 1518. F.
 — Retinere in Italia quare non potuerit. 1515. A.
 Maximilianus II. Agni-grani quando coronatus.
 1618. A.
 — Quando eberit. 1631. B.
 — Rex Romanorum quando electus. 1629. F. 1628. A.
 Maximilianus Lodovicus Sfortia filius confirmatus à
 quo fuerit in Mediolanensem Ducatus. 934. E.
 — Cuius mentis Principi fuerit. 1148. D.
 — Fœdas quare & quibusdam inuenerit. 936. B.
 — In Galliam quomodo abduxit. ibid. E. 1148. D.
 1511. D.
 — Italian quare & quomodo repeterit. 934. D.
 — Mediolanensem Dominum iterum recepit. 937. D.
 — Mediolani Dux quando coronatus. 934. E.
 1499. C.
 — Placentiam & Parmam quorum opira recep-
 taverit. 1500. F.
 — Qui post amissam pagnam se recuperit. 936. D.
 Maximilianus Sfortia Arcem Mediolani ingressus quo-
 modo fuerit. 1511. A.
 — Franciscus I. Regi Gallia quomodo se permiserit.
 ibid. D.
 — Fratrem suum ad Caesarem in Germaniam qua-
 re miserit. ibid. B.
 — Obsequia a quo fuerit in Arce Mediolani. ibid. C.
 — Quam uxorem duxerit. 1510. B.
 — Ubi eberit. 1545. D.
 Maximilianus Stampia cuius Procurator ad decendam
 uxorem fuerit. 944. C.
 Maximinus Romanorum Imperator in gratiam Chri-
 stianorum quid statuerit. 687. A.
 Mechlinia à quibus direpta & sile equata. 1619. E.
 Mechliniae Palatinus Caesaris &c. quomodo eversum.
 1569. F.
 Medinæ in Hispania Terra-Molæ quomodo convenerit.
 1643. E.
 Mediolanensem vinum quam generosum. 651. A.
 Mediolanenses à Frid. Anbarbo sub & profugam
 quomodo fuerint. 1505. C.
 — A Landensibus ubi fuerat. 816. F.
 — Agrum Landensium quare & quomodo depopu-
 lati fuerint. 891. C. 893. A. 894. C. 1311. D.
 — Agros æterni quomodo depopulati fuerint Frid.
 Anbarbus. 888. D. 991. B.
 — Aliique Fridericus II. hostes quomodo se professi
 fuerint. 890. A.
 — Auri quot Libras Landensibus inesset adfuer-
 rint. 964. B.
 — Bona omnia Landensibus quando & quare ab-
 stulerunt. 966. C.
 — Caesarem Frid. Sacrum recipere quando inter-
 rint. 1334. D.
 — Caesari Frid. Anbarbo Abdum transire vol-
 lensi quomodo se opposuerit. 968. A.
 — Cancellarium Frid. Anbarbi mali quare ha-
 buerint. 973. D.

Mediolanenses capti à Landensibus qui fuerint. 868. F.
872. F. 985. D. 995. E.
— Captivos quare in Penitus fecerint. 1447. D.
— Carcanum quare deseruerint. 990. C.
— Castrum Trevis expugnatum. 972. F.
— Collegium quod à Prefectis Barbarossa per ob-
sidem imperaverint. 872. D. 995. B.
— Conditiones Pacis qua ipse à Frid. Barbarossa
oblata fuerint. 816. A.
— Corcorum quem, quare, & ubi iudicierint.
879. A.
— Cremonensem Agrum quantis impressione devasta-
rum. 1110. A.
— Quare irruerint. 1129. E.
— Dominium Montis-Ferrati ferro & igne quan-
do devastatum. 1101. E.
— Excommunicatos quare & a quo fuerint. 1128. D.
— Exiles in urbem ipsam Mediolanensem quomodo
irruerint. 1151. B.
— Francosum Sfortiam in urbem suam quan-
tando exceperint. 938. C.
— Frid. Amburbum quomodo delatuerint. 957. F.
958. E. 1108. A.
— Frid. Barbarossa quomodo se tradiderint. 874. B.
998. A.
— Frigia Landam per stratagemas expugnare
intendi. 869. B.
— Fugati a quibus fuerint. 973. B.
— Gerardum Consulem suum cuius iussu exanilla-
verunt. 1101. A.
— Grana, Vina & Oleum unde & quomodo ab-
stulerint. 1123. C.
— Henrici Romanorum Regi fidelis esse quare vo-
luerint. 890. B.
— In sedem suam Landenses allicere quomodo in-
tentum. 879. C.
— In Gallia quomodo & cuius hortatu decem-
runt. 1151. F.
— In Germaniam quomodo irruerint. 1108. A.
— In Landenses quid fecerint. 861. B.
— Insuper quod mandata Landenses oppresserint.
963. F.
— Invenitum quod à Landensibus possederint.
861. C. 862. A. 964. D.
— Iure eundem Menta à quo privati. 1118. B.
1101. B.
— Landa apudam ab eis quomodo concrematam &
desolatam. 857. E. 862. B. 1102. B.
— Landem Pompejam quare obsiderint & ad de-
ditionem compulerint. 856. C.
— Landenses in sedem suam, abieruntque Calsal-
na Gallia Populorum adversus quem allicere volue-
runt. 1110. D. 1111. F.
— Landensem Agros depopularunt. 900. E.
— Legatos ad Cardinalem Ratismagensem quare
miserunt. 914. B.
— Frid. Barbarossa quomodo exceperint. 866. C.
— Loca que in Cremonensibus occupavit. 1121. E.
— Mobilia Landensium quare abstulerint. 964. D.
— Mollia qua & quare ab illis Landensibus im-
posita. 966. A.
— Novariensem Agrum quare irruerint. 1101. A.
— Obsiderunt à Frid. Barbarossa. 871. D.
— Onitum immensi a quibus oppressi fuerint.
1137. F.
— Orbium Falgognam mali quare habuerint.
972. D.
— Pacem à Frid. Barbarossa quibus conditionibus
accipere decreverint. 873. D. 997. E.
— Pax inter eos & Cremonenses quibus condi-
tionibus facta. 1132. E. 1135. A.
— Presulum in qui fuerit à Frid. Amburbo de-
rum. 1110. E.
— Prædictum Landa per decemnum quem con-
sueverint. 1443. F.

— Quales semper habuit fuerint. 1060. C.
— Rebiles Imperii Romanum quando & à quo de-
clarati. 1303. B.
— Se in libertatem quando vindicaverint. 1447. A.
— Sfortiam in Domum suam quando aduerserint.
1451. F.
— Sichelrum Frid. Barbarossa Legatum quam ma-
le exceperint. 860. A. 916. B.
— Stratagemas rerum in Landem Pompejam ita-
ne quomodo fallum. 985. E. 986. A.
— Surgenum Novum urbem Landam opprimere
quomodo studuerint. 868. B.
— Terdonam redificare quare & quomodo volue-
runt. 960. E. 961. A.
— Valli Lugana facula quando devastavit. 1101. F.
— Veniam à Maximiliano sue Duce qua de re &
quomodo impetravit. 915. C.
— Vitis à Frid. Barbarossa quomodo fuerint.
867. B.
— Villaria que ab ipse & in qui reperiata.
900. D.
— Urbem suam Franciscus I. Galia Regi quomodo
dediderint. 935. D.
Mediolanensis Ecclesia unde accepit dignitas. 689. B.
Mediolanensibus quid iusserit Cæsar Henricus VI.
1123. C.
— Tributum quod à Cæsare Henrico VII. imposi-
tum. 1118. D.
Mediolanensis Clerus quo in Ritu permanserit. 689. D.
— Delabri S. Christophori descriptio. 547. D.
— Religiosa quæ enumerantur. 518. D.
— Duce Ludovico XII. Galia Regi quanta parue-
rit. 934. C.
— Demoni cunctis generalis quando fallum. 1567. C.
— Fani D. Calceus antiquitas, summa, mirum sibi
erivum ad illam frequentia, imaginis &c. 560. F.
961. A. 564. E. 566. E. 571. B.
— Hæreticum devotum ad Amburbum Princi-
pum Domum narratio. 111. B.
— Aduersarii & Tempus S. Dionysii conditio &
principia. 498. E.
— Monialium S. Vincentii annus 992, origo
& interitum. 476. E. 498. B. 502. D. 506. F. 514. B.
527. C.
— Palatii ad D. Georgii aulæ & materia.
451. D. 452. A.
Mediolanensium Episcopi Archiepiscopi à quo &
quando facti. 1197. D.
— Favar & anxiosa Ottoni Imperatori exhibitæ.
45. C.
— Henrico premissa. 46. C.
— Pacis inter Martham & Guidonem facta ab
Henrico Imperatore articuli. 153. B.
— Pax cum Henrico facta. 39. D.
— Flores sub Galsterum Demone quomodo se gess-
runt. 1148. E. 1149. A.
— Presul Valperium ad Cæsarem Ottonem quare con-
fugerit. 1281. C.
— Presulis postula & iurisdictionis actio. 33. A.
— Querela & altercationes de domo dandi Hen-
rici Imperatoris. 155. A. 156. F. 158. B. 159. D.
— Valentium imperatoris. 44.
— Villaria que in Frid. Amburbum. 1114. F.
1115. A.
Mediolani Edificia publica. 47. A.
— Apollinis & commodi ad insularum re-
gnum. 66. D.
— Aqueductus enumerantur. 509. A.
— Civitatis bella cum Cæsare Frederico. 33. F.
36. C. 48. A.
— Chaca. 508. E.
— Camerata. 411. A.
— Conuersio ad Christianam fidem prima quando,
à quo, & ubi facta. 368. E. 369. A.
— Discordia que & inter qui fuerit. 1345. D.
Me-

- Mediolani Dominum dimittendum sfortia quando & ubi decretum. 1497. F.
- Rediſſio ſeſſerit in Nape. 85. A.
- Dominus in perſonam quos appellatus. 897. D.
- Quo & quando perſonam ſallus fuerit. 944. F.
- Erymologia. p. D.
- Everſa ſigra a Johanne XXII. Papa. tentata. 134. A.
- Familia. 14. E.
- Fata & deſcriptio. 10. B. 12. C. 14. C. 24. E.
- 27. D. 31. E. 34. A. 503. B. 568. C.
- Fritulati, opes, potentia. p. E. 10. A. 66. D.
- Fures. 564. B.
- Forma. 387. D.
- In Gallis quod conſilium initum fuerit. 1149. F.
- Succidium quod & quando conſerget. 1644. E.
- Sacramenta. 10. E. 11. A.
- Scitſina diſſidia. 51. D. 98.
- Lani variis ab adiuncto, ac precipue ab artibus ante cadendo. Cr. 543. A. 544. A. 546. B.
- Liberatio a Geſſis quando ſalla. 13. E.
- Maſſina & vexilla. 171. F. 180. B.
- Abſolvere ſuavia non proſequuntur. 111. B.
- Abſolu Templo, Columna, Maſſaria, & Edificia publica ſunt. 11. D.
- Mulo magis & clari nati, habitarum & morum ſunt. ibid. B.
- Obſidium a Conrado Sarco ſallum. 26. A.
- Origo. p. A.
- Ornamenta & Maſſas ſalla. 103. E.
- Et adſidia a Galeacio II. proſecta. 314. C.
- Paravia. 535. B.
- Petra Tiberis laudatur. 450. E. 451. A.
- Peria. 526. B.
- Peria a quibus dicitur juſſerit Frid. Emburbi. 1109. B.
- Petras creari a quibus valuerit Frid. Emburbi. 972. D.
- Propoſita S. Albini ad quam pertinet Diſceſſus. 519. C.
- Prima bella ab elemtis Flacentiam & Cremonam. 10. B.
- Puteum ad ſepulchrum trium Sanctorum commendatur. 433. A.
- Quanta frequentia civium. 12. B.
- Rapina. 45. D. 46. A. 47. B. 51. E.
- Regnum quo pallo conſtitutum. 60. B. 66. D.
- Rivi Petra deſcriptio. 507. F. 508. A. 510. A.
- Rivi Petra ergo, curſus, munera. 507. E.
- Sacerdotes purſſantonia Pui & Xſſi. 531. C.
- Salubritas dicitur. 539. C. 540. D.
- Sancti ubi ſepulſi erantque reliquia varia. 495. D. 415. A. 449. D. 453. 456. B. 461. E.
- Sella Tarlento a quibus introducta. 1367. A.
- Sella, Capitanei & Falvoſſores. 41. A. 43. B. 158. C.
- Senatus exceſſus a quo & quando conſtitutus. 1545. A.
- Sira, Ara, Sacella, Reſcriptum, Turres, & ſcila deſcriptio. 389. D. 395. D. 399. A. 403. B.
- Statua D. N. J. C. qua ceciderit & duxilla remanſerit. 1518. D.
- Statua maronice Hymeni ad puteum Fabium explicatio. 510. B.
- Syndus & Carola Berromas quando habita. 1599. B.
- Templo S. Joannis amonius. 511. A.
- Templo Vincentiani antepaſſus, virgo & dedicatio. 359. D. 363. F. 367. F. 373. A. 381. B.
- Terra-Adſus quando conſerget. 1351. A.
- Pui Fabrum tunc nate dicitur. 503. B. 514. F. 515. A.
- Vincentiana Paravia ſues. 539. C. 540. D.
- Mediolanum & Friderico ad ſalam curſum reſatur. 35. A.
- A quibus conditum fuerit. 845. E.
- Ad deditionem a quibus compaſſum. 727. D.
- Caput ſuſceſſus. 637. D.
- Davalim cum auxilio intraverit. 1513. F.
- Dorepam a capite Abſilium fuerit. 1358. D.
- Dolo a quo occupatum. 1281. C.
- Dominus Gallorum quando reſerit. 1148. C.
- Expugnationem a Carolo-Magno quando fuerit. 1271. B.
- Franciſci I. Gallie Regi quomodo paternit. 1369. D.
- Proſtra, a quibus conſideratum ſentatum. 943. C.
- Fanditis dicitur & currit a quo juſſum. 874. F. 875. A. 999. A. 1109. A.
- In Gallis cum auxilio capium fuerit. 1151. F.
- Irrito molitione a Gallis quando obſidione caſum. 1169. A.
- Liberratum ab ſuſcedillo a Sacris a quo & quando fuerit. 1380. D.
- Ludovicum Rex Gallie quomodo ingreſſum fuerit. 900. D.
- Peſſidentia quando laboraverit. 1269. A.
- Reparatum quomodo & a quibus fuerit. 879. B. 1004. E.
- Uri ſum. 664. B.
- Megaron (Cameri) ubi & quomodo vulneratum. 1606. C.
- Michiur Annus nſſum quomodo ſe fecerit. 1665. D.
- Quando gherit. ibid.
- Sepulchrum cum quo Epitaphio ornatum. ibid. E.
- Militia Dux Penterum ubi a Piceis villis. 1419. A.
- Melo-citradus quomodo ſit. 618. D.
- Eſu cum ante cibum quare fuerit. ibid. E.
- Peſſi cibum quare noxius. ibid. D.
- Melodia Canonum & Sonorum ſuavia ubi, quando & quomodo audita. 1674. D.
- Melonum quot genera. 658. E.
- Memphis vix quid ſignificet. 809. C.
- Mendaciorum quantus veritas Graecum levitas exi conſerit. 810. D.
- Menſura ſuſſa a quibus occupata. 1593. C.
- Mera Finis ubi in Latium Locum ornatum. 1218. E.
- Mercatum cuius avi vix ſit. 1036. B.
- Metraſum quid fuerit. 806. A. ibid. D.
- Meſſis Lucetina Regionis quomodo varia & abundans. 647. A. 648. C.
- Metuſſentes dnam ſilam Monarchiarum Annales quare comprehenſi. 791. C.
- De Romanorum Annalibus quare ſuſſerit. ibid. E.
- Laudatus. 791. D.
- Quando ſuſſerit. 791. D.
- Michael de Carcano nſſum unde ſe proſſerit. 925. F.
- Middelburgum quando & a quibus expugnationem. 1614. B.
- Milicim Atlanticum a quibus expugnationem. 1647. E.
- Milantes in Aere quando uſ. 1268. F. 1582. C. 1671. F.
- Militaria vix qua in Liguria dicitur. 606. E.
- Milites qui & quare a Monte deſcendunt. 1514. E.
- Miſo Ferrea Damnaſum quomodo occupaverit. 1278. C.
- Milorum & Corporum conſilia in quibus Maſſas ſallus. 1578. D.
- Nimacium Oppidum qui tenuerit. 1151. B.
- Quo illud conſerem fuerit. ibid. E.
- Unde celebre. 1216. F.
- Mirabilia vix: Ciceri nſſi que? 657. F. 658. A.
- Miraculum Cremona quod & quando conſerget. 1330. C. 1481. F.
- Edium quod in Albino Papiam urbem ingreditur. 728. E.
- Geminum quod prope urbem Laudam edium fuerit. 502. A.
- In exercitu Mediolanensem quod acciderit. 958. B.
- Quid ſit. 1067. A.
- Mirandula a quibus capta & dirupta. 1490. E.

Nebulae mundatiorum quantas levitas Græcorum existerent. 820. D.
 Nebulosa Oppidum ubi fuit? 545. C.
 Nepos Legatus Romæ ad p. missus ad Odoacrum quare missus. 700. C.
 — Quibus favoribus Romanorum Imperator fuit. ibid. A.
 Neroec morio fœvia in Christianis quare non vigetur. 677. D.
 Nestium Oppidum ubi fuit. 1123. C.
 Nicea in Galia Narbonensi qui & quare claverunt. 1554. F.
 Nicolaus de Amidani Archiepiscopus Mediolanensem quando obierit. 1455. D.
 Nicolaus de Bonifignobus pro Casare Henrico VIII. Mediolani Prætor quando confusit. 1358. D.
 Nicolaus Dandulus ubi occisus. 1613. C.
 Nicolaus Ferrarius Juru-Consultus ubi perierit. 1455. D.
 Nicolaus II. Papa jura & ritus tradidit creando Pontificis. 27. B.
 Nicolaus III. Papa fr. 84. C.
 — Cum Veneto bellum gerit. ibid. E.
 — Dux i. f. fœderis Italia prefecit, alteri E. uriam gubernandam, alteri procuratorem Ecclesiæ & rei Bononiensis tradidit. ibid. D.
 — Dux i. f. fœderis de quare regionis ad dignitatem promoveret confusit. ibid. F.
 — Aleritar. 85. A.
 — Suffraganeus Carolum. 84. D.
 Nicolaus Piccininus quando obierit. 1445. D.
 Nicolaus Quintus Anapapa a quo Roma creatus. 1372. C.
 — Anno Cardinalem quem creaverit. 1374. C.
 — Ecclesia qua ab eo deservit fœderata. 1373. D.
 — Joannem XIII. ubi anathematizaverit. 1374. B.
 — Incurcari ubi a Joanne XXII. jussus est. 1376. D.
 — Quo cum Avenionem ad Jo. XXII. perduxerit. ibid. C.
 — Vicarium suum in Galis Cistaciensem quem exco-
 muniavit. 1374. C.
 — Ubi obierit. 1376. D.
 Nicolaus Quirius Summus Pontifex quando factus. 1446. A.
 — Quando obierit. 1456. C.
 Nicolaus Senensis Prætor Mediolanensis viuperator. 157. A.
 Nicolaus Zanafus Cremonensis Archiepiscopus Neapoli-
 tanae quando obierit. 1390. D.
 Nicolini de Monasterio fœderi nomen de omni pu-
 blico monumento sublatum fuit. 106. A.
 Nicomedes Presbyteri reliquia Mediolani adser-
 vant. 415. A.
 — Reliquiarum translatio in Mediolani templum
 quando facta. 430. E.
 — Vitis, officium, passio, mors. 420. E.
 Nicotia solo quando & a quibus æquata. 1613. B.
 Nigropontus Insula a Turcis in Venetis quando occu-
 pata. 1460. A.
 Nivæ casu abique clare in cuius solam deciderit. 1645. C.
 Noah vide Jannu.
 Noschus filius sui Orbem quando divisit. 803. C.
 805. A.
 Nobiles Landenses Landi urbe quare exiverint. 856. B.
 Nobilitas duplex, gentilitia & militaria. 81. E.
 — Oppidi unde petenda. 618. D.
 — Unde originem habet. 83. A.
 Nomen Gæthorum Germanicè quid significet. 695. B.
 — Imperii Romani in Occidente quando emicere-
 rit. 774. A.
 — Regnum Longobardi quare respuerint & rejecer-
 int. 851. D.

Nomina Græcorum imponere quorum fuerit. 815. E.
 — Guelphorum & Ghibellinorum Mediolani quan-
 do primum audus. 906. D.
 — Peripetia quomodo sui rerum imagine. 831. B.
 — Qua in Italia Longobardorum Originem sagiam.
 772. D.
 — Rerum similia. 832. D.
 — Varia Machinarum. 1085. C.
 — Vitærum strenuorum & militarium quorum o-
 perâ & virtute usus est Jo. Jac. Medicus.
 1187. E. 1188. E.
 Nominibus nota non obsolevit utendum. 606. B.
 Nominum Confusio unde acciderit. 807. E.
 Norimbergæ qui mirabilia Arcem Celsitæ visus.
 1169. E.
 — Et Smalcadia qui & a quibus conventus habiti.
 1547. F.
 Notimbergi Comitibus a quo & quare habitâ.
 1561. A.
 Nolocomia qua a Gadheto Garbano extructa.
 837. A.
 Nolocomium Misericordia a quo & ubi constructum.
 886. E.
 Notæ qua eorum probetur. 587. B.
 Notarius Episcopi formula obligatorem inter Papi-
 ses & Longobardos cur scripsit. 730. D.
 Nova vel Novi qui locum. 1078. B.
 Novales Agri qui & quare dicantur. 593. D.
 Novaria a Gallo in quo occupata. 1470. A.
 Novarie qui fuit. 639. C.
 Novariensem Agrum qui Annis intererat. ibid. A.
 Novariensis Regni terminus qui? ibid. E.
 Novenarius numerus præ cæteris observandus. 358. E.
 401. A.
 Nov-Comites cui se permisit. 1379. C.
 Novocomites sollicitantur in Orbem Mediolanensem
 Præfati partes. 88. E.
 — Juvant ipsum. 89. E. 106. B. 175. C.
 Novo-Comum quod Oppidum. 818. D.
 — Quare ita dictum. ibid.
 — Occupatum in Gallo a quibus fuerit. 1519. A.
 Novumcomum obiderit & expugnatur. 32. F.
 Nubeculae dæa quod finalitatem habere visa fœ.
 1669. D.
 Nucce (Joanice) cuius jussu Cremona decapitatur.
 1451. F.
 Numinata quomodo alim homines signaverint.
 809. A.
 Nundine Legatus Græbaram quare & a quo trans-
 lata. 1498. E.
 Nuptiarum quidam ritus exponitur. 511. E.
 Nursini Bartholdum Saxoferratem quare multaver-
 int. 594. B.

O.

OBJECTIONIBUS circa Ticini antiquitatem
 satisfit. 616. A. 617. A.
 Obiectum qui Apennini Mons. 585. D.
 Obisio elevum urbe cuius rei sit argumentum.
 1051. C.
 Obligationum formula inter Papienses & Longobar-
 dos cur a Notario Episcopi confiderentur. 730. D.
 Obisium Verum de Cremona quomodo perierit.
 985. F.
 Occitus Conjuratorum caput adversum Mattheum.
 117. C.
 — Dominium Mediolanensem obierit. 115. F.
 — Passus fuit a Mattheo in captivum. 117. C.
 — Frustra regnum adfessat. 120. D.
 — Hostis Galeati. 195. F. 196. D.
 — Incausum Turrianum paribus fœder. 115. D.
 — Pugnat & vincit Mattheum. 119. A.
 — Studeat in gratiam redire cum Galeaticis.
 196. C.

O.

OQ2.

Octavianus Antipapa Victor dictus à quibus creatus.
867. E.
Octavianus Augustus Cremenensis quare iratus.
1261. C.
— Imperium quando assumpsit. *ibid.*
— Quo morbo mortuus fuerit. *ibid.* B.
— Tempus Janni quare sua aetate anno clausit.
ibid. D.
Octavius Farnesius quam uxorem duxerit. 1557. E.
Octavius Patavicus Cardinalis unde oriendus.
1202. C.
Odetus Fufius Genuus in jui Regis Galliarum quomodo redierit. 1539. C.
— In Italiam quando & quare descenderit.
ibid. B.
Odum Mediolanensis inter & Landensis unde 1852. E.
893. A.
— Exonatum in Ticinenses unde extiterit.
699. E.
Odoratus Heretorum Dux ad quid à Nigete invitatus. 700. C.
— In Italiam quomodo penetraverit. *ibid.* D. 848. D.
1268. B.
— Inimici quarum familiarum fuerit. 848. F.
— Italia in Populo quod Tributum imperaverit.
701. E.
— Notatus unde fuerit. 703. E.
— Quando in Italia regnavit. 848. F.
— Rex à Romanis quomodo creatus fuerit.
701. B.
— Sublimis cum suis Proceribus à quo fuerit.
704. D. 1268. D.
Odoratus Praefectus Anglica Classi ubi occubuit.
1505. E.
Odorandum à quo expugnatum. 1663. C.
Odor & Sapientia qui vixit Leuclim. 612. A.
Officia Divina veluti celebrari ahi & quomodo audita. 1650. E.
Ogyges quis? 804. D.
Oidicus Gallus Praefectus Cremenensis quando electus.
1212. D.
— Monasterium quod erigi procuraverit. 1283. C.
— Et duxit. 1284. E.
Oldojnus Praefectus Cremenensis quando creatus.
1213. B.
Oldradus de Ponte clarum quomodo se fecerit.
909. F.
— Ipse quod Epitaphium inscriptum fuerit.
910. B.
— Romanus quando & quare vocatus. 909. F.
— Ubi obierit. 910. A.
Oldradus Tangentium Brizianus Praefectus Mediolanensis, necnon animos citatus. 90. C. 91. B.
163. F.
Oldradus Trevisus à Landensibus in carcerem quare constrictus. 856. A.
— Praefectus Mediolanensem quando factus.
889. D.
Oldradus ultimo supplicio Romae quare afflicus.
1626. B.
Olei ex semine Lini qua virtutes. 650. C. *ibid.* E.
651. A.
Oleum Picum unde infusum. 1221. A.
Oleum à Lini semine quomodo factum & quomodo.
650. B.
Olona qua Annus? 1066. E.
— Unde effusus. 660. F.
Omen bonum Landensis unde desumpsit. 969. B.
Onager quod instrumentum bellicum. 1090. D.
— Alter quomodo dictum. 1091. A.
Opicinus Spinola Logothetam italicum evocavit.
180. E.
— Accipit jui munera cuncta. 190. E.
Opicio Malaspina famula Marchio laudatur ab Imperatore Frederico. 34. C.

Opicinus Episcopus Marchio finis suis amplius.
102. A.
— Meritis. 113. B.
Oppida quare alim in excessu latu condita.
828. B.
Oppidi Nobilitas unde petenda? 618. B.
Oranum Propugnaculum in Africa à quibus in Hispaniam frustra traxit. 1597. A.
Oratio Albertus Alamanni & Humberti ad Frid. Barbarum. 858. F. 954. D.
— Capite unius Landensem ad Sibiricum Legatum Casare Frid. A. nobis. 957. D.
— De Religione Christiana promissum. 673. F.
— Epiphanius ad Italiam Principes arma contra ipsos movens. 698. A.
— Ad Burgundiam Regem quod de re? 707. C.
— Ferdinando Pistoris ad milites suos quod de re.
1179. C.
— Landolphi Ducis quod de re ad Albinum Regem. 725. B.
— Syri Aquilegius de Deitate. 671. C.
Orationis Epiphanius Episcopus Ticinensis ad Italiam Principes qui efficitur? 699. B.
Orbis Christianus Schismate quando maxime laboraverit. 916. F.
Ordo Legum composi quomodo debuit. 723. B.
— Monachorum Humilitatem quando, quare & à quo Pontifici Maximo amulatur. 1613. A.
Oracles in quo exercitum praeficit? 700. A. 848. E.
— Capiti à quo & ad necem abstrahit? 701. A. 848. E.
Organum quod instrumentum bellicum? 1090. F.
Orem Terra-Matubus quando concussus fuerit. 1313. B.
Orientales Romani Pontifici Anathematibus quare servit. 762. A.
Origo Colosorum Cremenensium. 619. C.
Oris inflammationi eorum quomodo medietur.
618. B.
Orta ubi & quomodo crescit? 661. B.
Ordo Cydonianus quare dicitur? 813. A.
— Idem qui Cremenus. 817. A.
— Unde dicitur? 813. A. 817. D.
— Orandi? 783. F. 784. F. 785. A. 789. A.
Orobiorum nomen esse Sibirum. 817. D.
— Nomen Ethymologia quod? 787. A.
— Hebraicum eam esse. 786. D. 796. D. 813. B.
Orobios à Gallo Senenibus Duce Brevis eris esse.
790. A.
Orpheus de Riccio Florentinus Civis Cremenensis quando & quomodo factus. 1456. F.
Osi (Felicus) liberi de Sepulchris & Epitaphiis laudatur.
519. E.
Osius Aegyptius quis fuerit. 806. D. 807. F.
— In Italiam quando pervenit. 809. B.
— Nomen qui quid significet. 808. A.
— Post mortem quomodo appellatus. *ibid.* B.
— Sepulchri ubi fuerit. 809. B.
Osimus Confessor Caesaris Corvis V. quod ei de Francis I. Galia Regis ipsius Captivo confectum dederit.
1513. D.
Olivum Picum ad Loricum Lacum unde celebrat. 1216. B.
Olivarius partes Pavorum quando & quomodo factus fuerit. 1428. A.
Olingothierius quando in Italia extitit? 1268. D.
Otto de Bruxin Cardinalis Romana Ecclesiae Landem-Pompejam quare adversus. 965. C.
Otto Caesar Adelindam uxoris consilio uxorem duxerit.
1181. A.
— Albertum Gallicum Comitem in Iulianum Corsam fugere quomodo coegerit. *ibid.* D.
— Byzantium quare relegaverit. 1282. A.
— Beringarium eam uxore quo relegaverit.
1281. F.
— Ex Italia quando in Germaniam rediit. *ibid.* B.
Otto

Ocho Filius ejus Rex Germaniarum quando electus? 1181. E.

— Romanum Scribarum Pontificem Maximum quare elegerit. 1282. A.

— Nicolaum recipit. 1281. F.

— Alenu-Ferrari Regimen cui concesserit. 1282. C.

— Papam recipit. 1281. F.

— Praefat Mediolani quare venerit. ibid.

— Quare in Italiam suam descendit. ibid. E.

— Quomodo filium ex Adelhuda uxore sua suscepit. ibid. B.

— Reiores Italia quomodo constituit. 1282. C.

— Rex Italia a quo coronatus fuerit. 1281. D.

— Interdum Ducem suum in Italiam contra quem misit. 1282. B.

— Tyrannum Italiam qui impellere oppugnavit. 1281. A.

— Ubi & quando obierit. 1281. E.

— Victoria quae ab ipso & in qua fuerit reportata. 1281. A.

Ocho fit Imperator. 44. E.

— Gens bellum contra Pontificem Sacri & Imperii titulo provocavit eum. 45. A.

— Romanum petiit cum fratre Italiam. ibid.

Ocho Frederici filius an capiti & Venetis deportatus patris inter Imperatorem & Pontificem compositus fuerit auferit. 37. C.

Ocho II. Corona Imperiali quando insignitus? 1281. E.

— Extrudis quando fuerit. ibid. F.

Ocho III. Corona ferrea Mediolani a quo fuerit coronatus. 1282. B.

— Imperator Romanorum quo aetate atque electus? ibid. A.

— Imperiali Corona cum Maria uxore sua a quo insignitus. ibid. E.

— sui Imperii Romani cuius nota apud Germanos permanserit. ibid.

— Quod iam Episcopo Cremonensi concesserit. 1284. E.

— Quomodo & a quo exultum fuerit. 1287. A.

— Romanum quando obsiderit & oppugnavit. 1282. D.

— Ubi obitus fuerit. ibid. A.

Ocho III. Parma Tyrannum in causam gratiam persequi obtinuit. 1201. D.

— Cadaver ejus a quibus traditum Sacris devorandum. ibid.

Ocho Principi Provincensi Aquilani a quo rursus Caesar coronatus. 1226. C.

— Crimen Sancta Flora quare iussit decapitari. 1327. C.

— Comitis ubi & quando habuerit. 1226. D. 1227. E.

— Confirmatus in Imperio a quibus fuerit. 1226. C.

— Civitatem quomodo & ubi habuerit. 1228. G.

— Cremonensem quo confirmaverit. 1227. C.

— Eccommunicatus quare fuerit a Pontifice Maximo. ibid. B.

— Imperator quando, a quibus & quo iuberet elevari. 1224. A.

— Quomodo remanserit. 1227. F.

— In Germaniam redire quando & quare acceleraverit. ibid. E.

— Italiam quando petiit. 1226. D.

— Mediolani a quo ferrea Corona fuerit insignitus. ibid.

— Pacem cum Philippo quomodo fecerit. ibid. A.

— Philippum Gallia Regem quare aggressus fuerit. 1229. A.

— Principes Germani qui ab eo defecerunt. 1227. E.

— Privatus quomodo exierit. 1221. A.

— Quam uxorem duxerit. 1226. A.

— Rebeller quos Imperio declaraverit. 1228. C.

— Regressus quando & quare fuerit in Italiam. ibid.

— Roma quomodo coronatus fuerit. 1226. E.

— Villis a Philippo Gallia Rege ubi fuerit. 1229. A.

— Unde in Anthonem auferent. 1229. A.

Ocho Vicecomes Mediolani Praefat quando & quo presentatus fuit. 1246. D.

— Quando obierit. 1254. E.

— Quo-cum Saraceno pugnavit. 1292. B.

— Turribus quando profugaverit. 1250. D.

— — Quantociens profugaverit. 1252. F. 1252. A.

Ocho Vicentius Archiepiscopus Mediolanensem urbem Mediolanensem quomodo ingressus fuerit. 895. F.

— Apparatus ejus contra Landenses quomodo infelix. 896. C.

— Beneficiam Pastoralis ad Marchionem Montis-Ferrati quare misit. ibid. D.

— Cursum Adriae Fluminis alio avertere quare voluerit. 898. A.

— Extremum periculum quomodo evitaverit. ibid.

— Marchionem Montis-Ferrati Mediolanensem quare invitaverit. 897. C.

Otto Vicecomes provocavit Barbarum singulari certamine occidit. 30. D. 246.

— Commisit primum. 87. B. 262. C.

— Debetur Turriano Fomificationis urbi cum regno obtinuit. 67. D. 68. C. 72. F. 73. A. 81. C.

— 83. D. 90. A. 91. F. 92. 93. D. 249. F. 250. F.

— 251. A. 265. F. 269. C. 276. A.

— Et infelix fuit a Turriano. 87. E.

— Eius clementia. 95. B. 268. D.

— Eius oratio ad prefatum nobilitatem mediolanensem. 86. C. 88. D. 92. C. 257. B.

— Eius oratio coram Papa habita. 76. F. 256. B.

— Guibelmum amicum reit. 99. D. 100. A. 274. G.

— In eum conjurati & bella. 97. A.

— Meritis & laudibus. 111. B. 276. C.

— Patrem facit cum Turriano infelix & ben-

um. 101. D. 271. C.

— Redaptum Caesarem accepit. 100. E. 274. F.

— Vincitur. 87. E. 88. C. 263. A.

P.

PACEM Reges Gallia & Hispania componere queri non potuerunt. 1290. E. 1291. A.

Pacis Templum Roma quomodo corruerit. 1261. D.

Padi Curia Descripta. 612. B.

— Inundatio domus quomodo effratis. 612. E.

— Unilates quomodo effratis Campi. 612. A.

Pado Florent quod antiquum nomen fuerit. 609. D.

Palus abaque in Longobardia Flamma prae mediam quando creverit. 1268. F.

— Unde ita dicitur. 607. B.

Paganini Bononiensis Episcopum. 52. E.

Paganinus occiditur. 72. B. 252. C.

Paganus Turrianus quo fuerit. 48. F.

— Brevis fuit. 52. B.

— Primus in hac Familia solum Magistram gestit. 51. B.

Paganus ubi publici decapitatus. 1292. A.

Paganus Doria a quibus cruciatus. 1626. E.

Pagi qui Lucanellus Regnum. 640. B.

Pagus Juventianus a quo Familia edificata. 713. C.

— Sala ad Lacum Lariani unde fegant. 1215. D.

— S. Nazarius in insubria unde crederet. 641. A.

Palacenstis Pars quae dicta Papa. 721. A.

Palaeologus Marchio Montis-Ferrati a quo & ubi fuit & profugatus. 1453. E.

Palatinus Papa quae in loco ubi fuit. 720. F.

Palavicinus Altherum de Landa unde expulserit. 1248. A.

— Altherum quando obsiderit. 1246. C.

Palavicinus Mediolanensem quare percussit. 1250. B.

Palavicinus ubi a Turci captivus fuerit. 1576. B.

Pandolphus Malistella a quo & quare bello petuit. 1407. E.

— Cremonam quomodo frustra obsiderit. 1403. C.

— Effugit Vicecomitem ubi captivus fuerit. 1401. C.

— Quod condicione cum liberum dimisit. ibid.

Papae ex qua Italia Regibus condidit fuit. 648. D.

Papae cum emetis dicti Episcopi simpliciter. 1100. A.

- Paphus Urbis in Insula Cypro quando & quando Ter-
re-Matru concussa. 1641. A.
- Papia a Longobardis appensa, obfessa, & sese dedere
coacta. 727. E. 728. A.
- Caput Regis fides salta. 715. E.
- Et quare. 851. D.
- Cai & quando sese desiderit. 768. D.
- Dirupta & diruta a quo fuerit. 808. E.
- Esquignata, capta & dirupta a quo fuerit. 1539. E.
- Et a quibus. 943. D.
- Fecit Celsus. 183. E.
- Id nomen unde sortita sit. 701. F. 1066. B.
- Obfissa a quo & quare fuerit. 767. A. 1525. E.
- Oppugnata & expugnata. 183. F. 100. C.
- Quando & quando habuerit Equitum Sta-
tuam soli decantam. 200. D.
- Papiz Carvontis à quo & quare inditit. 981. D.
- Demus que Solaria dicitur. 706. C.
- Fridericus Barbarossa qui Pompei curmatas fue-
rit. 875. D.
- Palatum quo in luce urbi suum. 730. F.
- Pavia que Palacensis dicitur. 731. A.
- Turres frequentes quid arguant. ibid. B.
- Papum urbem Regem fuisse que monumenta demon-
strat. 723. A.
- Papientes in jui Pontificum ac Cesarianorum quan-
do transierunt. 1524. A.
- Merulianenses Terdanam readificantes quid vi
opugnauerunt. 661. C.
- Quo jure sub Longobardis nō fuerit. 730. C.
- Parabola pro parola. 1084. A.
- Paris Comes Vals Tropia quae & ubi Ficecomitis co-
pias profugaverit. 1431. D.
- Parvius Acis armata contra se invicem in Alre con-
currere quando cois. 1671. F.
- Parlamentum pro quo dicitur. 1064. D.
- Parlascia Oppidum unde clarum. 1224. B.
- Parma a quibus obfissa. 1886. B.
- Et Placencia dimissa Ecclesia quando fuerit.
1497. C. 1499. A.
- Obfidetur a Friderico frustra. 54. C.
- Parmentis à quibus oppugnati. 1241. D.
- Sortis quando se subiecerunt. 1451. B.
- Parochorum nomen deputatis plenam. 738. C.
- Ona & calamitosa conditio. ibid. E.
- Paroculius monasterio dignitas, & erige. 533. D.
- Jura capta. 537. B.
- Pavocis solis interbantur Papista, in quibus humaver-
unt. 547. D.
- Parvius Galliaribus unde infusus. 1621. D.
- Quando obierit. ibid.
- Parvianus rat successit in Reges Longobardorum.
750. E.
- In exilium quare obierit. 751. A.
- Monasterium quod & quare edificaverit. ibid. E.
- Quando & quando rexit. ibid. E.
- Reges quando & à quibus resistens fuerit.
ibid. E.
- Pachalis III. Antipapa ubi & quando obierit. 877. F.
1310. E.
- Quando obierit. 882. D.
- Palscia qua sit venientia, adeoque profusa in Insulabris.
661. D.
- Pallibonius de Gallia Mediolanensis arcem gallicam à
galis Theodoricis quando destruxit. 1339. B.
- Pallura Apravensis Annam & Regem quare & quan-
do dividit. 593. A.
- Pataventi & Gazeti centum quare & ubi cremati.
1150. F. 1151. A.
- Patavinum a quibus conflatum. 735. B.
- Obfissum a quibus frustra fuerit. 1504. F.
- Pavet quando recuperaverit in Casarem Maxi-
milianum. 1484. D.
- Patricius Alexandrum Legatum ad Summum Pon-
tificem quare miserit. 1597. C.
- Patricus qui & C. Conesio Ferrarienti interfuerit.
1428. E.
- Patricius qui dicitur fuisse à Adonachio. 746. A.
- Pauli (Sancti) Dominus in Italiam a Francisco I. Gal-
lie Rege quare missus. 943. C.
- Alexandrum quare se recuperet. ibid. D.
- Villis & capis ab Annio Leca ubi & quan-
do fuerit. ibid. F.
- Pauciferum vinum ubi cretus. 657. C.
- Paulus Ala Cremenensis quando obierit. 1596. B.
- Que Episcopus Sepulchrum eius ornatum. ibid.
- Unde confectus. ibid.
- Paulus Discorpus londani. 769. B.
- Paulus Guastellus Leca Tyrannus Florentinus quando
obfissus. 1414. D.
- Ubi cum alio a Ficecomitis incarceratus. 1415. A.
- Paulus Jovius unde oriundus. 1201. B.
- Paulus Lamorus alimus supplicio a quo & quare affe-
ditur. 1444. D.
- Paulus II. Pontifex Maximus quando salus. 1459. B.
- Quando obierit. 1460. D.
- Paulus III. Pontifex Maximus quando cretus.
1549. F.
- Henricum VIII. Anglorum Regem quare ex-
communicaverit. 1549. F.
- Synodum Generalem Mantua quando indixit.
1552. C.
- Tricubium ad Regem Galie & Carpentum Car-
dinalem ad Casarem Legatum quare miserit. ibid.
- Ubi & quando obierit. 1572. B.
- Paulus IV. Pontifex Maximus quando cretus.
1580. F.
- Anticum filium suum quibus profecerit. ibid.
- Cardinales quare creaverit. 1582. A.
- Calumniosus bellum quare movit, & quae ex-
communicaverit. 1583. C.
- Copia que ab ipso Roma in Hispaniam coacta.
1585. E.
- Fedas cum Rege Galliarum adversus Regem
Hispania quare percussit. 1583. B.
- Inductus cum Hispano quomodo peperit. ibid. C.
- Legati qui ad cum missi ad discordiam inter
Henricum Galie Regem & Casarem Carolum V.
fidelitatem. 1582. A.
- Leca que adversus Hispanum moneri iussit.
ibid. E.
- Neptem suam Cardinalem quando creaverit.
1580. F.
- Pax quando frustra tentata ab eo inter Reges
Galie & Hispania. 1582. D.
- Quando obierit. 1595. D.
- Statua eius ex mortuo quam ignominiosus habita-
ta. ibid. E.
- Paulus Vitellius Florentia quare capite truncatus.
919. D.
- Paulus Zacharias Cremenensis quando obierit. 1602. E.
- Pax Casarem Carolum V. inter & Franciscum I. Galie
Regem quomodo salta. 940. C. 1544. A.
- Ferdinandum Regem Neapoli inter & Sixtum
IV. Pontificem Maximum quibus procurantibus fa-
cta. 1456. F.
- Franciscum I. Galie Regem inter & Casarem
Carolum V. quibus condonandis salta. 944. A.
1566. B.
- Frid. Archiducem inter & Alexandrum Pon-
tificem Maximum quomodo salta. 1315. D.
- Frid. Barbarossam inter & suum Longobardie
Croatas ubi & quomodo inter. 885. A.
- Prastra tentata inter Pontius & Augustus consi-
deratis & Ficecomitem. 1442. C. ibid. E. 1441. B.
- Quomodo tentata inter Casarem Maxi-
milianum & Ludovicum XII. Regem Galie. 1476. F.
1477. A.
- Henricum II. Regem Galie inter & Philippum
Hispaniarum Regem quando & ubi tentanda salta. 1572. A.

Pax haud durabilis inter Lundenſes & Medulanſes ſit. 899. E.
 — Interim publicatio. 900. A. ibid. F. 901. E.
 — In quaſt aucto facta inter Venetis & Speriſiam. 1455. F.
 — Inter Civis ipſi Lundenſes quando & quomodo facta. 893. B.
 — Ducem Medulanſium & Comitum Lundenſium quando & quibus conditum facta. 918. C.
 — Julium II. Pont. Max. inter & Regem Gallie. 1495. F. 1496. A.
 — Medulanſium cum Lundenſium. 885. C. 886. B.
 — Penſilem Maximum inter & Fractis, Florentinoſque & Vicenſium ubi & quomodo facta. 1414. A. 1443. C.
 — Regem Anglia inter & Franciſcum I. Gallie Regem. 1518. B.
 — Summam Penſilem inter & Florentinoſque quando inita. 1463. F.
 — Turritanoſque inter & Vicenſium que procurante & quibus conditum facta. 903. D. 1351. D. 1354. A.
 — Venetis inter & Vicenſium quando facta. 1418. E.
 — Vicenſium inter & Venetis & Florentinoſque. 1414. A.
 — Peccatorum confeſſio cum rei adiutorium ſit. 677. C.
 — Pileg Fildu Hiberni unde ita dictum. 804. F.
 — Penuria & Epidemia in univerſe ſere Orbe quando viguerit. 1351. A.
 — Pugna in Gallia & Urbis in Italia eodem anno quando ſeri poſſi. 600. B.
 — Gravis in Gallia & Germania quando viguerit. 1618. F.
 — Perduces quando rapiat ſalpes. 654. B.
 — Perpetrate quando ſumant. 1047. D.
 — Peſpignatum a quo uſum. 1519. F. 1560. A.
 — Peſtic per Tartar preſigati quando fuerit. 1508. C.
 — Periculis III. Chryſiſtorum a quo Romanorum Imperatore mandata. 681. E.
 — Periculum Terra-Mara quando emiſum. 1610. E.
 — Peſtilentia in Exercitum Ind. Americis qua Roma incidit. 1009. D.
 — In Gallia Chalybina qua viguerit. 1508. B. 1385. C. 1449. D. 1641. B.
 — Italiam item quando inſuſcitavit. 1313. E. 1506. A.
 — Per ſeri apud Orbem quando ſervit. 1466. D.
 — Regiones Agaitica, Geldria, Namurica &c. quando aſſuerit. 1649. A. 1671. A.
 — Petrus quod ſuſtinentum Belicum. 1090. F.
 — Petrus quid jaceret. 1091. E.
 — Petrus de Pulſa ubi valuerat fuerit. 970. D.
 — Petri Damiani qua ſanctum. 854. B.
 — Petrus Cardinalis cum poſſi ſingularis. 1518. A.
 — Petrus pro Deo in terra ſuſſi. 676. E.
 — Petrus Aloyſius Franciſcus inſerua Parma Ducem ubi, a quo & quando acceptus. 1567. C.
 — Petrus Aloyſius filius Summi Pontificis Pauli III. quando, ubi, quare & quomodo occiſus fuerit. 1571. D.
 — Petrus Apoſtolus Romanus quando & quare advenit. 1161. E.
 — Petrus Arago quando Claſſe Calabrum perierit. 1171. B.
 — Petrus Baptiſta ubi ad mortem voluerat. 1168. D.
 — Petrus Barbus, quid. 913. E.
 — Petrus Barbus unde laudatus? 800. B.
 — Petrus Beſacia Cremonenſis Tribuni que Venetorum Imperatoriſ interceperit. 1633. E.
 — Petrus de Capella Cremonenſis poſtquam quando ſuſſi. 1366. C.
 — Petrus Episcopuſ Ticinenſium unde creſcitum &

commendabilem ſe fecerit. 757. E. 758. B.
 — A quo & quare Episcopuſ conſtitutus. 758. A.
 — Petrus Lombardus unde clarus. 771. E.
 — Petrus Loſius Placentia conſtituitur. 80. C.
 — Interſeruit. ibid. E.
 — Petrus Lundenſis Summi Pontificis quare, quomodo & ubi deſeruit. 1405. A.
 — Cardinales qui ab eo deſecerunt. 1406. E.
 — Petrus Navarra unde clarus. 936. E.
 — Petrus Pontificatus qua perſiſit aſus. 1646. D.
 — Petrus Ruſcia Cardinale unde viciandus. 1201. C.
 — Petrus Sirocius Florentinoſque Dux impigerimus Regis Gallorum ubi occubuit. 1590. A.
 — Petrus Temacoldus quare, & quomodo Dominus ſuit male mulierum. 911. A.
 — Petrus Vicenſium occidit. 56. F.
 — Petrus Vicenſium Medulanſium. 40. A.
 — Pacem ratiſicat. 66. D.
 — Petrus Vicenſium a quo in carcerem cinctus. 901. F.
 — Petrus Zignaeus Vir Clariffimus quando perierit. 1670. B.
 — Phœdon quid. 811. C.
 — Colonus quare, quid & unde deduxerit. 811. C.
 — E ora ubi exceſſerit. 810. F.
 — Phœdonus quomodo rapiat ſalpes. 654. B.
 — Philippi Medulanſium Principis XII. vita facta, facta, 327. C. 329. F. 330. B.
 — Crœgia. 317. D. 319. E.
 — Finites. 330. A.
 — Pina. 319. D.
 — Philipponus longuſque conſurat adverſus Mattheum. 116. E. 117. A.
 — Accenſat. 181. E.
 — Capitur. 147. E.
 — Conciliatur Matheo. 179. E.
 — Eius Ricarde filium Alabaſtri incaſum deſpondet. 117. C.
 — Fecit Henricus Caſari. 140. B.
 — Papa proficitur. 183. F.
 — Finitur, capitur, in Galliam mittitur & liberatur. 136. E.
 — Philippus Achaja princeps ſumit, & ſalutem Theodorum Andronicum filium. 137. F. 136. A.
 — Concitat arbes adverſus Caſarem. 180. C.
 — Francorum Rex in Romanum Imperatorem ſuſcit. 137. C. 138. A.
 — Philippus Comes Palatinus Turcomanifederit. 1548. E.
 — Philippus Fontaneus a quibus & quomodo captivatus. 1345. B.
 — Philippus Fraucorum Rex unde & quare Cremonam duxerit. 1349. D.
 — Philippus Hyſpaniarum Rex ad Den American Regem Luſitania in hominem ſellendum qua propoſuerit. 1644. C.
 — Adminiſtrationem Regnum Neapoliſ & Siciliaſque Dominiſque Medulanſium ei quando ceſſavit Paſce cum Carolus V. Romanorum Imperator. 1580. A.
 — Alphonſus de Caſtilia Medulanſium quare miſerit. 1639. A.
 — Alphonſus Dux Ferrariaſ pacem quomodo reddidit. 1591. C.
 — Angliam quomodo perierit. 1580. C.
 — Americum ſuam in Senna Medulanſium quomodo dimiſit. 1653. B.
 — Belus &c. in ſua gratiam quomodo receperit. 1635. B.
 — Belum adverſus Belgas quomodo continuerit. 1651. A.
 — Bardagalum ſerum occupare quomodo voluerit. 1584. E.
 — Carolum Auſtriacum filium ſuam amicam Medulanſium quare relegaverit. 1608. C.
 — Caſtelum quomodo receperit. 1588. E.

- Philippus. Concordia inter illum & Belgas quo procurante tentata. 1643. B.
- Conjuratio in eum qua, quando & ubi facta. 1658. C.
- Cremonesibus quod vestigal conceperit. 1573. A.
- Eivora in Lusitania quomodo exceptus. 1654. B.
- Eam Regina Anglia quantum exusu fuerit. 1609. D.
- Favum S. Quintini quando abfuderit. 1588. A.
- Et expugnatus. ibid. D.
- Farragines Belgis ejus nomine quid & quando promissae. 1668. B.
- Flandris externis veniam quando & quomodo concesserit. 1611. C.
- Galko ubi fuderit. 1588. B. 1590. B.
- Granatini sibi rebeldes quomodo profectus fuerit. 1611. C.
- Hispaniis qua & quando regitur. 1573. A.
- Hannu ab eo quando expugnatus. 1588. F.
- In Anglia ab Albo Duce fieri quid jussit. 1609. D.
- In Arantiarum Principem quid decreverit. 1551. F.
- Inducias in quod tempus cum Turcorum Imperatore fecerit. 1658. B.
- Infirmitas multa nate & quando passus fuerit. 1642. A.
- Jo. Anstiacum fratrem suum naturalem adversum quo iussit. 1609. C.
- Jo. Anstiacum quam & quare Classen tradiderit. 1628. E.
- Lusitania Rex coronatus ubi & quando fuerit. 1658. A.
- Mare. Antio. Celeronum Vicarium suum in Sicilia quare constituit. 1636. C.
- Mariam Anglia Regiam quomodo designaverit. 1585. C.
- Mediomatricum urbem fortius invadere quomodo tentaverit. 1584. E.
- Periculum magnam ubi incurrit. 1636. D.
- Proposuit ejus quod cum Sebastiano Lusitania Rege. 1635. C.
- Quam ei autem designaverit Pater ejus Carolus P. 1580. A.
- Regnum Lusitaniae quide sibi vindicare credidit fuerit. 1647. C.
- Rex Lusitaniae in quo declaratus. 1652. B.
- Sensu urbem eum, quare & quando dimiserit. 1587. E.
- Titulo & auctoritate sua in Belgis quando & a quibus depositum. 1611. B.
- Titulum & Coronam Regis Lusitaniae sibi quomodo sumpsit. 1653. C.
- Tercera Insula quomodo invaserit in Don. Antonium Ducem Braganza. 1668. B. 1669. A.
- Tractatus qui ab eo factum in necem Principis Arantiarum. 1662. E.
- Ventis quantum Classen in auxilium contra Turcas destinaverit. 1611. D.
- Pennam Lusitaniae quando & quomodo concessit. 1665. D.
- Ussippenam Metropolim Lusitania quando petierit. 1658. B.
- Uxor ejus quomodo obierit. 1608. C.
- Philippus Sekandia comes Iussu Roberto, pugnat cum eo de Asla. 144. A.
- Insula Imperatori Henrico. 182. C. 133. D.
- Philippum Rex Francorum adversatur Mathias Hungaricus. 223. D.
- Amicitia accrevit. 252. B.
- Ejus parentis. 261. B. 277. C.
- Fiduciam per Legatos moris de intentione Papae. 227. C.
- Inclinare ad fudera videbatur & pacem cum Papâ. 228. B. 230. F.

- In Gallias regressus rebus infestis. 225. D.
- Londam. 236. E. 227. C.
- Astoria. 236. C. 281. B.
- Pugnat cum Raynardo. 229. B.
- Voluntatem vocatur a Papâ ad causam diffiniam. 231. D.
- Universum ejus vita curriculum. 277. A.
- Philippus Romanorum Imperator à quo excommunicatus. 1324. A.
- Excommunicatione quâ condicione solutus. 1326. A.
- Pacem cum Orbem quomodo fecerit. ibid.
- Solum quomodo in Imperio remanserit. ibid. B.
- Ubi obierit. ibid. C.
- Philippus Maria Dux Mediolanensem Jacobum Comitem Landa filium quo-cum gaudis capivum fecerit. 918. B.
- Inducias quibus fecerit. 1403. B.
- Jo. Finianum Mediolanum petere quare voluerit. 918. F.
- Loca qua & in quibus occupaverit. 1402. E.
- Mediolanum quâ expulserit. ibid.
- Mediolanum in quo recuperaverit. ibid.
- Predicione quâ natus fuerit in Jo. Finianum Landa Crimen. 919. D.
- Vivere quando desierit. 921. A.
- Philippus de Nicolâ decessit quomodo factum. 1597. B.
- Philippus Turritus Comum Oppidum quando & quorum opera occupaverit. 1200. C.
- Philo Hebraeus Iudam. 792. E.
- Philosophi quod sit officium. 781. E.
- Phocas Constantinopolitanorum Imperator à Romano Ecclesiâ unde & quomodo laudatus fuerit. 737. E.
- Rufinus IV. Pontifex Maximus quid concessit. 738. B.
- Phoenicia quantum patuit. 811. C.
- Pice Mirandulae Genus Nihiluma qua sedes. 641. C.
- Picardia a quo ferre & igne devastata. 1529. E.
- Picardonia Pajallus à Periculis in sacra laetum more strangulatus est. 314. A.
- Picarum, Graculorum, & Ceruicam constituit ubi & quando factum. 1605. B.
- Picennius Dux Picenensis à quo ad Mediolanensem defecit. 1449. F.
- Romani Arce Profectum, multisque Romanenses ab eo morte quare nullati. 1440. D.
- Roziam in qua, sed iussu, obfiderit. 1430. E.
1431. A.
- Et Fortitudinem Laicum quomodo invaserit. & diriperit. 1420. E. 1421. A.
- Ex quo periculo non solum evaserit. 1434. E.
1436. D.
- Exercitus supremus Dux à quo constitutus. 1444. D.
- Fadus quibus contra Mediolanenses percussit. 1449. B.
- Francum-Certum quomodo occupaverit. 1441. F.
- Fusus ubi & a quibus fuerit. 1426. C.
- Germani quare accessit. 1435. D.
- Gonzague quomodo actum interceperit. 1431. B.
- In Venetis quid occupaverit. 1426. F.
- Londam quando obfiderit & expugnaverit. 1449. A.
- Loca qua in fidem suam receperit. 1425. D.
1426. B. 1441. F.
- Mediolanum Ducem Venetorum ubi & quomodo vicerit. 1429. A.
- Marchionem Mentis-Ferrati quod oppido intra mensem subaverit. 1417. B.
- Mentem-Clearum quando expugnaverit & diripuerit. 1441. F.
- Patrius Pinetis quos & quod cepit ille & Gonzaga. 1432. D. 1434. C.

Picentinus Placentinus in sui fidem quando receperit. 1449. C.
 — Quam Fallerni in Fuentis reportavit. 1416. B.
 — Quo morbo obierit. 1451. C.
 — Quis incolas & quæ Oppida Duci Piccomiti subiecit. 1416. A.
 — Salus Valdem quando subiecit. 1414. C.
 — Tropia Valdem quod facilitas subiecit. ibid.
 Picta Oppidum cum Arce ubi situm? 1215. C.
 Pictores egressi qui fuerint in Italia. 1605. C.
 Pictatus Moos Cremona quando & quare creatus. 1468. C.
 Pignorum Propugnaculum in Africa à cuius Classe & in quæ expugnatum. 1596. F. 1597. A.
 Pignerani qui & quare in Liguria ita deliti sui. 679. A.
 Pipinus Francorum Rex Italiam quare petierit. 761. C.
 — Orientis Imperatori Italiam Fructibus repenti quid responderit. 761. C.
 — Quando obierit. 761. A.
 — Stephanum Romanorum Pontificem Maximum quando excepit. 761. C.
 Pipinus Italia Rex a quo declaratus & coronatus. 1272. D.
 — Medulani quando obierit. 1273. B.
 Pifa & Pulani comparant contra (Yguisum). 211. A.
 Pifis à Florentinis quando & quare obissa. 1399. E.
 Pifani Imperium arvis sua quibus obtulerit. 928. F.
 — Mediam & Gregentiam quando occupavit. 1399. E.
 Pifciatunæ Virgines sacra pudicitiam suam quando incantant. 1223. A.
 Pifces Burbuti quam Falterum equest. 1223. A.
 Pius II. Pontifex Maximus quando fallus. 1457. A.
 — Concilium ubi indicit. ibid.
 — Legatos ad Principes Christianos quare misit. 1459. A.
 — Ubi & quando obierit. ibid.
 Pius III. quando electus Pontifex Maximus. 1478. A.
 — Quando obierit. ibid.
 Pius IV. Pontifex Maximus quando creatus. 1502. E.
 — Cardinales quos & qui creaverit. 1599. D.
 — Carolum Corisiam Cardinalem & eius fratrem Joannem Ducem Sabaudie morte quare multaverit. 1594. D.
 — Concilium Tridentinum inchoari quando iussit. 1592. D.
 — Conyariis qua in eam facta fuerit. 1597. D.
 — Legatum Regis Galorum quo pretexto in Ceremonias velaretur procedit legatum Regis Hispanie. 1596. D.
 — Quando obierit. 1599. D.
 Pius V. Pontifex Maximus quando creatus. 1600. A.
 — Concilium Episcopo Mantua factum quare revocavit. 1601. E.
 — Decreta qua constituit. 1600. A.
 — Damoclatas mulieres quando liberavit. B. B.
 — Inquisitoribus quod imperaverit. 1603. F.
 — Judas quos baptizavit. ibid. B.
 — Mediolani Rhodensium qua subsidia praestiterit. ibid. F.
 — Atherbi incurabiles quando sanavit. 1600. C.
 — Quando obierit. 1618. A.
 — Subsidia qua & quare Hispaniarum Regi subministravit. 1603. E.
 Pilastronum quod Oppidum & ubi situm. 1061. A.
 Placentia & Parma domus quando fuerint Ecclesie Romana. 1497. C. 1499. A.
 — In Republica Veneta possessionem quando concessit. 921. E.
 — Pro Ecclesia Romana à quo & quando recepta. 1514. C.
 — Quæ Episcopi insignia. 1057. B.
 — Romanorum Culcitra. 1056. F. 1259. A.

Placentia & Placentinorum summi. 180. D.
 Placentia prima origo. (7.) B. (8.) C. (9.) A.
 — Abbas Monachorum enumerantur. (92.) E.
 — Academia quando instituta. (21.) D. (62.) F. (88.) A.
 — Agri fertilitas. (100.) A.
 — Arx. (80.) D.
 — Bella prima. (9.) E. (10.) A. (40.) D.
 — Circa domus pro conservacione ceterarum panium. (98.) B.
 — Gnadele. (78.) E. (67.) A. (80.) D.
 — Civium deputatos Marchiones & Comites &c. (90.) D. (99.) D.
 — Civium discordia & seditiones. (35.) D. (37.) C. (40.) E. (42.) A. (56.) F. (70.) D.
 — Deditio Actis facta. (55.) D.
 — Deditio Veneti facta. 69.) E.
 — Ducum, Comitum & Marchionum origo. (91.) F. (92.) A.
 — Episcopi. (14.) B. (72.) D. (77.) C. (78.) E. (79.) A. (81.) D. (84.) F. (85.) A.
 — Fata. (55.) C. (59.) A. (60.) A. (66.) C. (67.) A. (69.) E. (71.) A. (74.) C. (76.) D. (78.) B. (79.) A. (80.) A. (81.) A.
 — Fata à Gallis orta. (7.) C. (8.) A.
 — Homenum Rodolpho praestum. (44.) D.
 — Hostilitas. (39.) E. (97.) D. (98.) A.
 — Insuperfalis, Malvici & alii deliti tiri. (85.) B.
 — Liberatio à Gallis. (7.) E. (8.) B.
 — Magistratus, Reges Imperatores, Consules, Praetores. (11.) E. (12.) A. (14.) B.
 — Monachi, Regulares, ceterique religiosi. (85.) D. (86.) A.
 — Nobiles enumerantur. (83.) E.
 — Nomen Trevisa unde? (7.) D. (8.) C.
 — Papa imperavit per tempus aliquod. (75.) F. (76.) A.
 — Perturbationes à Clericis facta. (68.) B. (73.) C. (81.) B.
 — Pileani, Pileti. (58.) E.
 — Praepositi Ecclesiarum. (95.) A.
 — Privatus, sive Almagister exemptus. (91.) D.
 — Privilegia. (101.) F. (102.) A.
 — Regimini cessit Carolus Andegavensis Rex. (46.) A.
 — Religiosorum mendicantium, & sacerdotum seu Clericorum secularium conventus & ecclesia. (94.) A.
 — Suspensa Academica. (88.) C. (89.) A.
 — Tempora. (55.) A. (58.) D. (78.) F. (94.) A. (95.) C. (96.) A.
 — Terminii. (30.) C.
 — Versa Synonyma. (8.) D.
 Placentini castitatis qua de re fuerint à Frid. Barbarossa. 873. D.
 — Excusabiles qua de re fuerint. 616. C.
 — Henricus VI. Romanorum Imperator Bargum S. Domini in quomodo dimiserit. 1321. B.
 — Landerfesi quando federati. 1305. A.
 — Pacem à Frid. Barbarossa quibus conditionibus obtulerit. 876. A. 1000. C.
 — Parmenses quando obierunt. 1323. D.
 — Rebelles Imperi à quo declarati fuerint. 1306. A.
 — Plaga Italia qua illata à Genesio Vandalerum Rege. 696. E.
 — — Qua illata ex Imperii sede motata. 693. E.
 — Plancius contumax ubi repertus. 1210. E.
 — Elegans in salubria ubi occurrat. 659. A.
 — Qua dilla Miri-Adam. 803. B.
 — Sicomoria qua & quare dilla in Agro Trinensi. 614. B. 651. F. 616. F.
 Plautia castigata. 747. C.
 — Landerfesi. 751. C. 760. E. 769. C.
 Plauto Plauti sibi dicitur quando nuncupatus. 797. C.
 Pliniana villa quam Commodianus dicitur ubi sua. 1216. D.
 — — Quam Tragediam dicitur ubi sua. 1222. D.

Plinii *Platanus opacissima ubi olim fuerat*. 1114. E.
 Plinius *castigatus*. 787. A.
 Plinius *exi Cateni ignorantia crimen impegerit*. 785. B.
 — *Quam indigni de Circumpadanâ Italia parte scripserit*. 595. A.
 Plinius Junior *quo honestamento à Comensibus condempnatus fuerit*. 1201. C.
 — *Unde piscari solitus fuerit*. 1216. D.
 Plona *Canebanum ubi fœum*. 1219. C.
 Pluvia *quare minor frequens circa Pœnniam quam circa Patavium*. 599. E.
 — *Quid circa Londrosibus fuerit*. 969. B.
 Podetia *qui?* 876.
 — *A quo instituta*. 876.
 — *Unde dicta*. ibid.
 Polentia *laudatur*. 106. F.
 Pomaria *quomodo conficienda*. 659. E.
 Pompejus *a quibus & quando saltes Ticinensium Eripimus*. 682. C.
 — *Quando abierit*. 683. A.
 Ponticellus *quomodo & à quo exercitatus*. 1425. B.
 Pons *incomparabilis structura ubi occurrit*. 1221. E.
 Pons Pontius *us a quo destruitur*. 984. E.
 — *Et derogatur*. ibid.
 Pons *quando & quo tractatus in Ticinum Fluvium adificatus*. 683. E.
 — *Quâ arte ad fieri perierit*. ibid. F. 684. A.
 Pons S. Michaelis *Parisijs quando & quomodo curatus*. 1771. F.
 Pontifex Romanus *liber an fuerit sub Orientis Imperatoribus*. 773. B.
 — *Quando nullam diem nec Roma nec in Italia totâ habuerit*. ibid.
 Pontifici Romano *qua à Longobardorum Rege restituta fuerint*. 762. D. ibid. F.
 Pontificij *fusi à quibus & delecti fuerint*. 1345. B.
 — *Ferrariensium Ducatum quomodo invaserint*. 1494. A.
 — *Pedem unde retulerint*. ibid. C.
 Pontificus & Venetus *Exercitus à quibus dissipati*. 1490. F. 1491. A.
 Pontificum Romanorum *quis primus Roma Episcopis dicit colorari* Papæ. 1100. A.
 Pontinus Pontonius *a quo Ormona Protellor salus*. 1366. D.
 — *Quis fuderit & profugaverit*. ibid. E.
 Populares *plurique Brabantia &c. in Religiosum Romanum quid praestiterint*. 1600. C.
 Populi Alani *qui fuerint*. 697. B.
 — *Itali quomodo exercebant*. ibid.
 — *Italijs quo dote invaserint*. ibid.
 Populi Alieni *juris vel Domini qui dicebantur*. 623. D.
 — *Antiquiores qui Trans-Padana Italia Provincia*. 631. A.
 — *Dignitati quid maximè conveniat*. 626. D.
 — *Gothi qui dicti?* 695.
 — *Longobardi a Frid. Barbarossa Prefellu quomodo habuit*. 878. B. ibid. F.
 — *Mixti juris qui dicti fuerint*. 624. B.
 — *Privatus unde deservenda*. 631. F.
 — *Quasi-Liberi qui dicebantur*. 622. E. 623. B.
 — *Qui auspicijs Caroli Magni acceptum solum Christianum*. 1273. C.
 — *Quotupliciter Liberi & sui juris dicantur*. 623. C.
 Populus *structurae quid efficiat*. 741. E.
 Populus Romanus *Decem quando & quare exacerbat*. 693. A.
 Procurator (Conradus) *Procurator Caroli, homo nequam*. 126. E.
 Porphyrius *Dux Romanae Juvenentis Episcopo Ticinensium quid praecepit*. 683. B.
 Porta Marica *Ticini exiis rei sit monumentum*. 620. D.
 Porta Palacensis *Papia qua & quare dicta*. 731. A.

Portas Mediolani *a quibus jussu duci Frid. Barbarossae*. 1309. B.
 Portennum *enim coram in fronte &c. ubi in lucem editum*. 1493. F.
 — *Abster Rusticana quod & ubi pepererit*. 1649. A.
 — *Quod & ubi natum*. 1460.
 Possessio *Virtutis, quid?* 814. B.
 Potestas *Mediolani a quibus creati volacriti*. Frid. & Barbarus. 973. D.
 Praeceptum *quod precipuum homini à Naturâ fuerit inditum*. 691. D.
 Praefecti *Frid. Barbarossa Longobardia Populi quomodo habuerint*. 878. B.
 Praefectus *Accusatus & Venationibus in Lammellâ Regum quare constitutus*. 655. A.
 Praefectus *Mulliana cui facituri premium promittatur*. 1160. D.
 Praetia *qua & quare inter Ottonem & Philippum Caesaris*. 1324. E.
 Praetium *ad Castrum Carcani inter quos commissum*. 988. C.
 — *Ad Patavium quod & inter quos commissum*. 900. C.
 — *Atre ubi & inter quos* 998. D. 986. B. 987. A.
 — *Austropia gravi & eructum*. 1632. E. 1633. A.
 — *Atrux ad Alcidolomph inter quos* 896. F.
 — *Casariani inter & Galis ubi & quando*. 1515. A. 1564. B. ibid. E. 1565. A. 1573. E.
 — *Celebre quod ad Papam & inter quos*. 940. A. 1180. C. 1181. A.
 — *Commissum ad Tusculam inter quos fuerit*. 2007. B.
 — *In urbem ipsam Mediolanensem quod statum fuerit*. 1150. B.
 — *Inter Henricum III. & Rudolphum Imperatores a Gregorio VII. Pont. Atax. saltem quid fuerit*. 1289. E. 1290. B.
 — *Novale quod inter Claves Ducis Bragançie & Hispaniarum Regis*. 1644. E.
 — *Longobardia federatus Civitates inter & Frid. Barbarossam*. 883. B.
 — *Philippum Patrem inter & Ottonem quid?* 1330. F.
 — *Roma inter quos commissum fuerit*. 962. D.
 — *Serocum inter & Joannem Jacobum Medicum*. 1778. C.
 Præfidi *Karibonum cui Concilio interfuerit*. 1428. E.
 Præfidi *Latini quid sit*. 616. F.
 Prætextus *qui in summum Pontificem beligerandi*. 1430. B.
 Prætorum *suum Reatinis à fenestra quando precipitaverunt*. 594. C.
 Presbyter *de Caluso quomodo occisus*. 977. B.
 Principes *Europæ pro qua Provincia vici & viribus contendunt*. 1145. A.
 Principes *Germani qui cum copijs Frid. Barbarossam convenerunt*. 871. D.
 Principum *Italiae silectis in imprudenciam & fœderum versa ejus excidium quomodo promoverit*. 694. C.
 Priores *Crociati aut Populi supra alium unde deservenda?* 631. F.
 Pro centum *Marchis, quid?* 1040. B.
 Proceres *multi Germania in partes Regis Gallorum quando & quare transierunt*. 1557. F.
 Proceres *Thegani quanta fuerit*. 1168. F.
 Prodigia *in oppugnatione Aricindæ solia*. 178. C.
 Prodigia *infulsa quando in celo visa*. 913. C.
 — *Quæ & quando in Germania convenerint*. 857. C. 1518. E.
 — *In Italia extiterint*. 1360. B.
 Proditio *qua Landolfus & à quibus convenerit*. 877. C.
 Proficere *quid apud Mercurium?* 1040. C.
 Prois *virtus defessus unde in Italia extiterit*. 693. C.
 Promontorium *humani pedis similitudinem representans ubi videtur*. 1219. C.
 — *Tarus unde notabile*. 1214. A.

Prosper Adurnus Dux Genoa cujus insigilatione à Duce Medulanensem defecit. 1462. E.
Prosper Columna Antonium Latum Ticinum quare miserit. 1166. D.

— Capivatus à quibus fuerit. 1579. E.
— Capas suas Mediolani contrahit. 1166. D.
— Cremonensem profectum auget. ibid.
— Cuius Bello Dux stultus fuerit. ibid. C.
— Galatrum capus quam multum non curavit. 939. A.
— Franciscum Sforziam Mediolanum quomodo introduxerat. 938. C.
— In cuius gratiam liber dimissus? 1512. D.
— Quando ibierit. 1528. F.
— Quibus capis in Italia imperaverit. 937. C. 1150. C.

— Ticinum adire quare conseruerit. 658. F.
Protasius Adartius reliqua varus in locu ostenduntur. 488. B. 491. F.

Proverbium quod & quare in usu circa Aquilam. 586. E.

Providentia Divina in quibus miranda. 912. B.
Provincie Atthalasce Regi à quibus adempta. 714. D.

Provincie que Italia Longobardis olim subiecta fuerunt. 747. A.

Psalmi proprietates contemplationi vite conveniunt. 485. A.

Ptolomaeus Galias Cardenas unde oriundus? 1101. C.
Publicanorum Ordo quid olim Roma contineret. 1146. E.

Pudicitiam suam Virgines sacra Lepinta & Pisciliana quomodo tueantur. 1223. A.

Puellae ex peltore in Lano qua & quando aqua effugerit. 1547. C.

Pueri cruce affixi ubi invenit. 1610. D.
Pueros semper fuisse Græcos quomodo dicatur. 821. B.

Pugna memorabilis inter Classes Christianam & Tarcicam ubi commissa. 1555. B.

Pullus Equinus cum capite kamano ubi & quando edidit. 1364. F.

Pulterici (Amhelmi) Prefule Medulanensis saluta. 32. E. 33. A.
— (Gulielmi) mors. 97. E.
— Lani. 112. A. 154. D.

Paneola quande saluta Terra-Mora. 1667. C.
Pyra qua dicta Curubila. 763. F.
Pyrrithum, vide Draco.

Q

QUADRINGENTVM unde dictum? 107. C.
Quasi-Liberi Populi qui doli fuerint. 622. E. 633. B.

Quaternarius numerus quid moneat. 400. F.
Quaternarius numerus expenditur. ibid.

Quintolinus quo fuerit. 1090. B.
Quinti Salsiani Episcopi & martyris reliqua Mediolani adferuntur. 415. A.

— Ad corrigia jaceant? 435. F.
— Officium, passio, genus mortis, & reliqua vitæ. 416. B. 418. D. 429. C.

— Reliquia quomodo Paenonia Romanæ inde Mediolanum delata. 435. F. 426. D.

Quid pro Ubi frequenter ubi occurrat. 1041. F.

R

RACHISIVS Longobardorum Rex Regno quomodo recessit. 761. A.

— In Regnum redire à quo fuerit exulatus. 765. A.

Raimundus Cardona à quo Vicarius in Longobardia constitutus. pop. D.

— Mediolanum frustra quomodo tenuerit. 910. C.
Raimundus Turrianus Patriarcha Aquilejensi archiepiscopus quibus talenti. 900. A.

Raimaldus Calene Archiepiscopus à quo & quare in Italiam missus. 876. E. 1001. D.

— Statum ejus quo fuerit. 1012. E.
Raimundus creatus Pontifex Medulanensis. 68. B. 73. E. 75. A.

Rama trovara qui construxerit. 662. D.
Rapa quande & quomodo legenda. 619. B.

— Quomodo debent cogi. ibid. C.
— Virtus ejus qua in Medicina. ibid. C.

Rapax Legio qua & unde sit nuncupata. 1265. B.
Raphagi qui à Kamano diti? 659. B.

Ratibonze Civitas de Religione quande habita. 1557. D.

— Non invito Pontifici Maximo quande habita. 1567. E.

Raucida Saxa qua rapae dicta. 1217. A.

Ravenna à Pontificis in Fursis quomodo recepta. 1484. B.

— Ad dittem Romanæ Ecclesiæ quande redierit. 761. C.

— Quo titulo extenuata. 697. E.
— Victoria qua volubilitate fuerit. 1495. D.

Ravennam qui expugnauerunt. 759. D.
— Theodoricus cui Regni sedem elegerit. 705. B.

Ravennatum olim in Ticinensi unde extiterit. 699. E.

— Rex diminuta maxime quande fuerit. 763. D.
Raymundi Cardoni transitus in Italiam. 128. D. 286. A.

— Arbutum & conciliatio pacis. 287. F.
— Disgregationes & vexationes. 235. B. 236. A.

— Florentinorum Dux infelix. 288. C.
— Fugam infelix. 287. A.

Raymundus Dux Caroli Aurelianensis quande & quare in Italiam descendit. 1428. B.

Raymundus Turrianus Medulanensem Archiepiscopatum quo invito invasit. 1346. D.

— Quo, quande, & quare aufugerit. 1353. A.

Restito Prætorum Janæ & senescra quare præcipuevit. 194. C.

Reclitici qui decedunt? 638. B.
Reclitio Genæ à quibus olim procurata. 607. D.

Reformare quomodo fuisse dicatur. 1026. C.
Regem sibi constituere cupis juri sui. 718. D. 719. A.

Regis urbi qua dici possit. 721. D.
Regimen Longobardorum quale fuerit. 732. A.

— Quandiu duraverit. 768. C.
— Regimini Longobardorum variatio quid indicaverit. 732. C.

Regium Anglorum Regi Galie bellum quande deceleraverit. 1587. F.

— Quande obierit. 1591. E.
Reginaldus Polus Cardinalis quande obierit. ibid.

Regio qua totius Europæ aptior occupis & venationibus. 652. F. 651. A.

— Sicomoria qua & quare dicta in Agro Ticinensi. 614. B. 655. F. 656. F.

— Vide cetera in Sicomoria.
— Triangulans qua dicta in Italia. 658. F.

Regiones & Antium quomodo & quare dividantur. 593. A.

Regisfolium à quo Romæ Ravennam transfatum. 766. A.

— Quare ita dictum fuerit. ibid. C.

Regium nomen Longobardi quare resignerit & receptum. 851. D.

Regni erigendi & tuendi qua firmamur. 732. D.

Regnum Longobardorum fortitudo an casu in Italiam introduitum fuerit. ibid. C.

Regnum quid sit? 722. A.

Regum Galliarum summa & series. 1193. A. 1194. A.

Religio Sancti Francisci Mediolanensem quande & u quo introduita. 889. E.

Religionem Christianam non esse novam. 677. F.
 — Consequens quæ via quiet & facilior. 719. B.
 Religiosi Hieronymum Divi Augustini de Observantia Crenoniam habitatum quando se conculerint. 1379. D.
 Reliquæ Delabris S. Christophori Attilianensis. 518. D.
 Reliquæ quæ occurrunt in Armario Sacelli D. Joan. Baptiste Crenonia. 1636. E. 1637. A.
 — S. Davidis quæ pompâ Landa transfata fuerint. 921. B.
 Reliquis Divi Bassani quid acciderit. 857. F.
 Remus Andegavensis in Sforziam & Florentiam male quare assumptus. 1455. E.
 — Italiam quando & quare petierit. ibid. A.
 Rematus Princeps Autantiorum ubi occisus fuerit. 1565. D. *
 Retinacula quæ sint humani ingenii humanæque ambitionis. 680. F.
 Revertens Dei à quibus & quomodo spectat. 769. C.
 Rex Angliæ & ejus Fidei iudex Deliciorum Fidei quando & à quo insignitus. 1534. D.
 — Beliam Regi Francorum quando moverit. 1628. D.
 — Beliam quando & in cujus gratiam obfiderit. 1565. C.
 — Et expugnari. 1566. F.
 Rex Boemie Episcopatum Braxinensem quare devotissimus. 907. E.
 — Quare salvis fuerit Elster Imperii. 1283. E.
 Rex Lusitanus quomodo villorum maximam reportaverit. 1616. F.
 Rhæti literas ad Thebanum quare miseris. 1178. E.
 Rhætiocum Oppidum absum. 1217. C.
 — Promissionem quid? ibid.
 Rhætiocum quod ingratum. 1177. A.
 Ricardus Linguicus eadē in probo. 200. C.
 Ricardo Linguico belli summam tradit Ordo. 89. F.
 — Administramentum Mediolani. Rip. 95. A.
 Rocius gentis Rhæti quæstragmate Arcem Clavennam occupaverit. 1174. A. 1175. A.
 — Clavenna civis quæ captivos in Arce habuerit. ibid. F.
 Richardus Linguicus unde à Maribus Vicentis fuerit uratus? 701. D.
 Ricimer Alano Italiam expellit. 697. B.
 — In fecerit suum arma moveri. ibid. C.
 — Occidit fecerit. ibid.
 — Partem penitus dat. ibid.
 Ritubium oppidum unde celebre. 606. D.
 Robertus Bavaria Cæsar quando electus. 1394. B.
 — Insignis quæ Sforza concessit. 1395. A.
 — Italiam quando & ad quam præter petierit. 1394. E.
 — Præter ab eo quæ petierit. 1395. A.
 Robertus Carolus II. filius in Narbonne Galliam transfundens & Papa se deditum proficere. 143. F.
 — Adversarius Ludovici Imperatoris. 198. A.
 — Alexandrum accepit. 145. A.
 — A Papa Imperio & jure Henrici Cæsaris eximitur. 190. F.
 — Assa posuit. 144. C.
 — Ceditur ab Urone. 206. B.
 — Conjuratio principi adversus Henricum Imperatorem. 182. A. 184. A.
 — Conjuratio auxilium. 214. D. 216. B. 217. A. 221. B.
 — In Gallia profectus. 218. A.
 — Invocatur a Cæsare ad Romanam veniens, mittens patrem, fratrem & dilectum accusatur. 184. C.
 — Merito Henrici vultu aditus fuit. 192. A.
 — Multa civitatis ipsi pariter in Italia. 144. A.

— Omnes Garibus sacris. 181. D.
 — Procurator Italia civitatis mortis Henrici Imperatoris. 198. B.
 — Rellu a Cæsare premittitur. 190. D.
 — Subversus Henricus & Florentini contra Ugionem. 194. E.
 — Ut cum Henrico Imperatore in gratiam rediret, regatur. 187. C.
 Rocha a quo capta. 995. A.
 — Quæ loca fuerit. 1078. A.
 Rochus de Capellinis unde insignitus. 1648. B.
 — Quando obierit. ibid.
 Rodolinda Regina unde lendor. 752. A.
 Rodolphus Rex Longobardorum unde clatus. 747. D.
 Rodolphus Augustus Imperator quando electus, & a quibus. 1289. E. 1350. A.
 — Coram ubi fuerit. 1350. A.
 — Ubi & quando obierit. 1354. D.
 — Vicariam quem sibi constituit in Infabria. 1350. A.
 Rodolphus Dux Burgundiarum à quo & contra quem in Italiam accit. 1278. A.
 Rodolphus cuius carâ Rex Italia coronatus. 1279. D.
 Rodolphus & Hermetus filii Maximilianus Cæsaris in Hispaniam a quo & quando accessit. 1595. F.
 Rodolphus Imperator nequicia accit. 110. B.
 Rodolphus in Imperio Patre quando successit. 1631. C.
 — Civitas quæ & quare Augusta Fidelicorum habuerit. 1661. D.
 — Sabina oppidum in cujus gratiam in Ducatum creverit. 1644. B.
 Rogationes a quo Pontifice Maximus insignitus. 1272. A.
 — Roma quare salta. 1648. D.
 — Roma, Neapoli, Messina &c. quare & cujus iussu salta. 1617. A.
 Rolandus de Natalibus quando decapitatus. 1355. A.
 Rolandus de Medici Anachorita Adolanderus quæ in edere à vivis discessit. 1389. F. 1390. A.
 Rolandus (Beatus) quæ & quando Germaniam accessit. 1315. D.
 — Et & Sani quæ ad concessit Crenonensis. ibid. E.
 — Quando obierit. 1346. B.
 Roma à Christo ad mania simulacra quando se convertit. 691. A.
 — Ad Palladium cum Longobardis quomodo compulsa. 731. E.
 — Coniuncta à quo fuerit. 1291. C.
 — Coniunctas solitudinis suæ quæ anni tempore excedere debant. 590. D.
 — Dirupta à quibus capta fuerit. 942. A.
 — Excedit a quo tradita. 716. E.
 — Imperii erigendi & perdendi ipsa quomodo origo fuerit. 701. C.
 — Italici Regni sedes cur non electa secundum Bernardum Saccum. 705. B.
 — Libera quando & quomodo salta. 737. B.
 — Obiit a quibus per annum fuerit. 734. E.
 — A quo & quando expugnata fuerit. 1276. B.
 — Principi ab eo qui electus fuerit. 737. D.
 — Romanus an illam condiderit? 794. C.
 Rome aquæ cineribus mixta à Calo quando efflavit. 1333. F.
 — Crenata duo quando crepescit. 1547. C.
 — Cindor quæ fuerit. 794. C.
 — Domus quæ occupaverit. 1279. D.
 — Epidemia quando viguerit. 1352. D.
 — Fœderis maxima quando emiserit. ibid.
 — Hardei Clerum quando pervergerit. 656. C.
 — Incendium unde & quando crepescit. 1357. A.
 — Inundatio maxima quando fuerit. 1546. F. 1547. A.
 — Nobilitas diffinitionis quando turbata. 696. C.

Rome *peſtis quando ſeueriſſ.* 1194. D.
 — *Proſigia qua & quando 1069.* 1357. A.
 — *Supplicatio qua de uictoria ſeſſa per triduam.* 1260. B.
 — *Reuerentiam Reſcriptum à quo tranſlatum.* 760. C.
 — *Terra-Metis quando conuerſi.* 1508. F.
 — *Tiberis magna illuvies quando conuerſi.* 1351. D.
 — *Temura extra tempus ſtatim quando auditum.* 1554. B.
 — *Trabi ignea in Aere quando conſpicua.* 1547. C.
 — *Vana ſeſſa.* 12. D.
 Romana Eccleſia à Patriarcha Conſtantiopolitano
 qua in re venata fuerit. 731. E. 714. B.
 — *Libera quando & quomodo ſeſſa.* 737. B.
 — *Rhacem Imperatorem Conſtantiopolitanum unde laudaverit.* ibid. E.
 — *Quem Principem elegerit.* ibid. D.
 Romandiola à quibus erepta à ſervantibus Longobardorum. 760. A.
 Romani ad Neptunum in Dalmatia agentem quando & qua de re ſervierunt. 700. B.
 — *Italia Principes quando fuerint.* 621. D. 614. E.
 — *Quantà Liberalitate in Ligures uſi ſint.* 607. C.
 Romanorum Imperator, unde Imperator, Imperatores.
 Romuli ſtatua Roma quando & quomodo corruerit. 1161. D.
 Romulus à quibus Rex declaratus. 815. F. *
 Roncallia qua loca, & ubi ſint. 860. D. 937. A. 1056. E. 1059. A.
 Roſa ſicut ſupulcra veterum ornabantur. 159. B.
 Rotharus Longobardorum Rex Ariam ſecut. 17. A.
 — *Que ante regni ſui obierit.* 747. C.
 — *Unde conſtitutus.* 743. D.
 Rotius de Corticelli laudatur. 30. C.
 Roxate qui locus & ubi ſint. 1067. E.
 Rufinus Lucenſis priuſquam ſacerdotium Mediolanenſi inter, rapuit eſt. 112. E. 261. A.
 Rugerus Faſſinus comes Societatis auſit. 1378. D.
 Rupes qua dicitur Raucida Saxa. 1217. A.
 Ruſiconis imper ſuſcepit Orbem Vicecomiti. 101. D.
 Ruſicones gentem urbem Comenſi quando receperunt. 1200. C.
 Ruſiconis (Petrus) Praeſt ſu Mediolani. 101. D.
 Ruſiconis mulier ubi & quod parentem pepererit. 1538. D.
 Ruſiconis ad quid plerumque prima. 653. C.
 Ruſiconis Familiae elegia. 608. E.

S.

SABARDIAE primus Comes qui fuerit. 1281. F.
 — *Dux primus qui fuerit.* 1418. F.
 — *A quo creatus.* ibid.
 Sabellus laudatus. 760. F.
 — *Natus.* 748. D. 750. C. 769. A.
 Sablonetis Oppidum à quo exortum in Ducatu fuerit. 1644. B.
 — *& in cuius gratiam.* ibid.
 Sacca Familia ubi inſeſſa. 606. A.
 Saccus de Saccis Nobilis Laudensis quando ſecutus. 886. C.
 Sacerdotes duo ubi & quando ſe matrimonio ſunt conuenerunt. 1644. D.
 Sacerdotum caliditas ſubſtituit aliquando Mediolani. 18. B.
 Sacriligium quod perpetraverit Theodoricus Gothorum Rex. 714. C.
 Scavita in Chriſtianis mortis Nerone quare non uiguerit. 677. D.
 Sala Pagus ad Latium Locum unde frequenter. 1215. D.
 Salaria qua Dimas Pagus dicitur. 706. C.

Salernus homo Galus ultimo ſupplicio quare aſſectus. 1663. E.
 Salernum Legatiſſimum Oppidum. Syrum Aquilejenſem quomodo exceperit. 679. B.
 Salernum Tiberis ſalem ex ipſo colore nigro quomodo purget & liqueſcat. 670. A.
 Salernum, ſive Salernum Liguum Elogia. 608. B.
 — *Sedes.* 606. A.
 Salernus an Seruatus dicendum ſi. 749. E.
 Samarobriua Ambianorum à quo obſiſſa. 1651. D.
 S. Nazarius Pagus in Infabria unde celeberr. 641. A.
 Sanctae Florae Comes cuius juſſu decapitatus fuerit. 1317. C.
 Sancti implorantur à Populo in iis malis, in quibus & ipſi uocantes, vel morientes verſati ſunt. 554. E.
 Sancti Subini Moni quod Oppidulum. 717. F.
 — *Vbi ſitum.* ibid.
 Sanctimonius Qualiter Garbani in qua re uictor. 886. D.
 Sanctio qua ſeſſa in Concilio Conſtantiensi. 1404. C.
 Sanctorum cultus & ueneratio qualis? 463. C.
 — *Imagines ſolere quid ſi ſecundum Bernardum Sacerdotem.* 756. D.
 — *Reliquia quomodo honorantur.* 464. C.
 Sandeum Praefat Mayra Inſula ubi à Turcis fuerit captiuitas. 1593. F.
 Sanguis ubi & quando plerit. 1456. F. 1471. A. 1564. A.
 Sapor & odor qui vini Lammelli. 652. A.
 Saraceni Epidemia quando laborauerunt. 1354. D.
 — *Ex Inſula Corſica & Sardinia à quo & quando expulſi.* 1291. C.
 — *Fractum Oppidum quomodo occupauerunt.* 1278. F. 1279. A.
 Saracenorum tumulus ad qua ſemper referendus. 719. E.
 — *Sub nomine qui Populi comprehendunt.* 539. F.
 Sarcophagi uix non una eſt. 518. D.
 Saturnus Ethiope quod? 805. D.
 Satyri, S. Ambroſii ſecutus, tumulus. 494. A.
 Savina (Sancta) ex qua gente prodierit. 849. B.
 Savona inter qua Oppida uia. 606. A.
 Saxa Gros-gallia unde inſeſſa. 1213. A.
 — *Raucida qua rapit dicitur.* 1217. A.
 Saxonum Dux Altheman Duxem Francienſem quomodo captiuerit. 1570. B.
 — *Villu & captiuum à Caſare Carolo F. ubi & quomodo fuerit.* 1570. C.
 Scaliger aſſectus principatum Mediolanenſem. 129. D.
 — *Britanniam amittit.* 301. A.
 Scalliger genti Perona traditur. 183. C.
 — *Eum opes & potentia.* 212. E.
 — *Roberti pollicitationes regit.* 215. E.
 Scara uel Scarra qua uix? 1102. F.
 Scaram qui milites. ibid. B.
 — *Unde ſe dicit.* ibid.
 Scarpus Paternus Patriarcha Aquilejenſi cui à Pontifice Maximo ſubſtitutus fuerit. 1438. A.
 — *Superatus ubi & à quibus fuerit.* ibid. C.
 Schelmadici in Saxonia Conuentus à quibus & quare habuit. 1568. B.
 Schuma quod in Eccleſia inſeruerit. 1367. D.
 Schismate Orbis Chriſtianum maximè quando laborauerit. 216. F.
 Scientia Iuris Communis quantum neceſſaria. 714. D.
 Scioli qua dicitur? 780. C.
 Scipionis Tonſi, Patricii Mediolanenſis, Maſſum laudatur. 513. C.
 Scorpio in quorum ſupplicio locum habuerit. 1092. C.
 — *Quod inſtrumentum bellicum.* ibid. A.
 Scoti ſancti. (48.) C.
 — *Dignitas Comitum.* (66.) A.
 — *Feuda.* (67.) F.
 — *Alere.* (71.) F.

P 2

Scot.

Scotos Metibai fandum & funtatem filii in Patrem
 iram agere. 136. E.
 — Frustra oppugnat Galaciam. 197. C.
 — Mediolani in exilium abijt. ibid. B.
 — Altorum. 107. B.
 Scriptor Cremonensis, vide Cremonensis Orator.
 Serapiones illustratores qui fuerunt in Cleveologia.
 792. B.
 — Legationum Arimam qui laude digniores. 821. F.
 822. A.
 Scriptorum qua variatio circa finem Longobardorum
 Regum in Italia. 968. F.
 Scutiteri qui olim dicti? 1135. B.
 Scythar Araxam quid Enium dicunt. 806. E.
 — Quid illo fit Etilia. ibid.
 Scythar qui dicti Sagae Berofii fuerunt. 796. D.
 Schythia Saga qua dicta. 801. D. 803. D.
 Secta Barilotti qua & quanda Mediolani fuerit ex-
 tra. 1367. A.
 Secundus quomodo ad fidem conversus. 561. F.
 Seleucus Hebraeus ubi & cui Romanorum Imperato-
 ri vocatus preparaverit. 1175. A.
 Seides qua Boyrum. 604. B.
 — Exilem ex Italia. 847. B.
 — Cremonensium. 815. F.
 — Praetura in Lugurum. 606. C.
 — Garulorum. ibid. B.
 — Hercunum. ibid. C.
 — Inatam Lugurum. ibid. D.
 — Inagurum. ibid. A.
 — Inuicibulum. ibid.
 — Latorum Lugurum. 603. D. 609. F.
 — Lugurum Saluorum. 606. A.
 — Longobardi ubi fuerunt 717. C.
 — Qua abstin a Thordero Guborum Rege. 705. B.
 — Taurorum. 603. F.
 Sedis Imperatorum Romanorum mutatio Italia quan-
 tam plogem attulerit.
 Seditio qua & unde Neapoli conuenerit. 1369. B.
 Segretis in Galba Cysalpin penitus quande aruerit &
 attritus fuit. 1644. E. ibid. F.
 Sellinus Tuerorum Imperator amicitiam cum Venetijs
 quomodo conseruauerit. 1616. A.
 — Quomodo ex humanis sublimis. 1627. A.
 — Tunc in Africa quomodo potius fuerit. 1616. B.
 Semer Lini quomodo Terra manducum. 650. B.
 — Ad quatuordecim aiam inferuam. ibid. A.
 — Olim ex eo quomodo fuit. ibid. B.
 Semiramis an Babyloniam euadidisse recte dicatur.
 794. A.
 Senecius a Caesare Carolo V. quare ad Gallos defec-
 tor. 1575. E.
 — Philippus II. Regi Hispaniarum quande & quo-
 modo se permiserit. 1581. A.
 Senecius sustinuit repugnare. 130. E.
 Senis tumultum unde orit. 1534. B.
 Senonum Gultorum qua Sedes. 604. B.
 Senium demitis infans unde amiserit. 1168. B.
 Septentio caputale Mediolanensem hostes quomodo
 deterruit Mediolanum. 504. B.
 Septimana Otto caput. 162. B.
 Septemensis (Franciscus) Mediolanensem castris fit. 68. C.
 249. B. 257. E.
 — Sacerdotum cessit. 73. B.
 Septemburgum in Brabantia a quo occupatum fuerit.
 1624. C.
 Septemarii numeri mysteria. 399. F. 400. A.
 Septennium totum quot? 612. C.
 Sepulchra notabilibus habentur. 475. B.
 — Rofa fagari & orari solita. 519. B.
 — In olim inscribatur hac formula molliet olla
 cubent, fite, quiescant. 519. D.
 Sepultura olim extra urbes orat. 407. E. 471. B.
 Serapi qua fuerit. 808. B.
 Seruianum qua fitem? 1103. B.

— Aliter quomodo dictus. ibid.
 Sergius III. Pseudo Maximus Galiam quare patri-
 ri. 1177. D.
 — Vbi obijt. ibid. E.
 Sericia Oppidum in Zelanda in quibus captum & de-
 ceptum fuerit. 1631. E.
 Serius fluvius qua loca uiuat. 1130. A.
 Serpens immans ex aqua prope Londin fluguentem
 nam quomodo fuerit, & exstinctus. 901. E. 903. A.
 Serpillum cui nris inferuat in Laonclina Regione.
 646. C.
 Seruator in Salvatore decendum fit. 749. E.
 Seruitum pro qua re datur. 1033. F.
 Seruitus unde fit. 616. E.
 Siortius ad stipendium suum quos assumptis. 1444. B.
 — Aliqua Venetorum Ducis Venetis u Quor &
 Senatorum quomodo habuit & excepti. 1441. B.
 — Blencam Mariam Vicecomiti filiam ubi &
 quande desponsauerit. 1443. E.
 — Brizium Antonium inuoluntate quibus conuini-
 tem tenuerit. 1437. A.
 — Caput Penicilli ubi superauerit. 1445. D.
 — Dignitas inter eum & Mediolanenses unde &
 quande orit. 1449. A.
 — Dux Septemum a quibus constituit. 1431. F.
 — Vbi contra Turcos ubi, u quo, & quande
 declaratus. 1457. B.
 — Filius fuis Joannem Galeacium quam uxorem despon-
 fuerit. 1456. D.
 — Oenenses ei quande se submisserit. 1458. F.
 — Hippolytam filiam suam casu desponsauerit.
 1456. F.
 — Joannem Piccininum ubi profugauerit. 1454. D.
 — In Dominum suum a Mediolanensibus quande
 admissus. 1451. E.
 — Inuicem amicum genere u quo afflicti? 1421. A.
 — Mediolanensem Dux superuenit quande fuit.
 1447. E.
 — Mediolanum quande obsiderit. 1449. E.
 — Officium ubi & quomodo conuenerit. 1426. A.
 — Pater. cum eo qui fuerit. 1450. F.
 — Papae ei quande se dediderit. 1447. A.
 — Placentiam expugnari & diripi quande & qua-
 re iussit. 1448. A.
 — Quande ad partes Vicecomiti Securi sui de-
 scenderit. 1446. D.
 — Radicefiam quare iocuit. 1421. B.
 — Superatus ubi & a quibus fuerit. 1455. D.
 — Vix & quande obijt. 1459. B.
 — Vicecomiti Oppido XL. quomodo recuperat.
 1455. A.
 — Venetis quare reliquerit. 1417. D.
 — Vbi profugauerit. 1458. D.
 — Verumam in quos recuperauerit. 1436. A.
 — Vexillifer Ecclesie u quo & quande soluit.
 1421. E.
 — Vicecomiti quare adhaesit. 1417. D.
 — Vide cetera in Franciscus Stortia.
 Stortia (Franciscus) Placentiam petiuit. (69.) F.
 — Alitur. (71.) E.
 Stortia (Ludovicus) Mediolani dux quomodo soluit.
 333. C.
 — Capitur. 334. A.
 Stortia de Cremona in Venetis quande frustra obside-
 rit. 1507. A.
 Stortia (Franciscus & Galeacius) qui fuerit? 330. B.
 — Illi solita. 334. F.
 Sybilla Italica Christi conceptionem predixit. 678. A.
 Sicanus Casalefse Prator Cremonae quam & miss
 quos sententiam tulit. 1326. F.
 Siccius Ares magna quande in Italia fuerit. 1336. B.
 Sichenus a Frnd. Barbarossa ad Lundenfse Cretes mis-
 fus quare fuerit. 879. B.
 — Ad Casalem Frnd. Barbarissam quare & a
 quibus remissus. ibid. F.

Sicherius, *Mediolanensis cum quatuor milibus & indegit*
excepit, 862. A. 956. B.
 Sicilia *Terra-Meritis quando concessa*, 1610. E.
 Siciliensis *expeditus in Africam adversus Saracenos*,
 87. B.
 Sicomonia *Regis & Placitici in Agro Ticinensi qua*
& quare ita dicta sit, 614. B. 655. F. 656. F.
 — *Alnus ibi quando debetur?*, 657. B.
 — *Dispositio ejus qua?*, 659. D.
 — *Ejus qui sunt*, 657. A.
 — *In ea quod notandum*, 656. F.
 Sicomorio *sole nudo iussu hominum*, 657. C.
 Sigimundus *Cesar ad castra auxilium Italiam ingres-*
sus fuerit, 1457. A.
 — *Comitia ubi & quare habuerit*, 1203. E.
 — *Consilium ad Consilium quando petierit*,
 1404. A.
 — *Circa ferrea ubi & a quo insignitus*, 1457. A.
 — *Cremationis quo-tum potuit*, 403. E.
 — *Evangelium Pontificis Maximi missitante ubi*
ecceperit, ibid. D. 1454. A.
 — *Ex Provincia in Galliam Cyprianum quando ac-*
cessit, ibid. C.
 — *Germanicum quo animo in Praecomitatu repeterit*,
 1418. D.
 — *Papa a quo & quomodo excepit*, 1403. C.
 — *Placitum quo-tum petierit*, ibid. E.
 — *Roma Imperiale Diadema a quo insignitus*,
 1418. C.
 — *Socii unde abierit*, ibid.
 — *Vicarium-jum in Italia quem constituerit*,
 1403. D.
 Sigimundus *Guidanus unde insignitus*, 1574. B.
 — *Quando obierit*, ibid.
 Sigimundus *Mileitia in singulari certamine a quo*
fuerit victus, 941. F. 941. A.
 Sigimundus *Romanorum Imperator quando fuerit*,
 916. B.
 — *Consilium ad Consilium quando profectus fu-*
erit, ibid.
 — *Diadematum quo-tum petierit*, 917. A.
 — *Ejus qui fuerit Procurator in Longobardia*,
 916. C.
 Sigimundus *Picturum Sara-Cybalum, qua?*, 1656. F.
 — *Quando obierit*, ibid.
 — *Quod ematipium & a quibus ipse creatus*,
 1657. A.
 Simon *ex Religiosis Florentinus D. Augustinus quan-*
do & unde eo-tum fuerit, 1382. C.
 Simonius *Iustinus quam aetatem duxerit*, 1355. E.
 Simulachrum *quod dux nobilem exhibuerat*, 1609. D.
 Sicutus IV. *Pontifex Maximus quando electus*, 1645. D.
 — *Eandem adversus Pontis quinquiesimam peperit*,
 1456. C.
 — *Regem Neapolitanum, Florentinus & Coloman-*
ses in gratiam quando & quare receperit, ibid. C.
 — *Quando obierit*, 1466. B.
 Smalcaldus & Norimbergae *qui & a quibus convenerat*
habui, 1547. F.
 Societas *Dyscoliporum sub Titulo Christi ubi secessit*
& recepta fuerit, 1378. D.
 Societates *Cremone & alibi qua erant*, 1378. E.
 Socii *Romanorum qui populo in Italia non diti fu-*
erit, 614. D.
 — *Quando quosque fuerit de ipsi Romani*, 615. B.
 Socius *pro Collega*, 1047. D.
 Sodinita *maris*, 570. A.
 Sofferus *Dux a quo & quare deservit iussus*,
 1704. D.
 Soluminus *Cremone qua & in casus rei memoriam*
celebretur, 1330. D.
 — *Quae per X. dux a Benedicto XII. Pontifice Maxi-*
mo celebrari iussu, 1339. D.
 Solutia *Principum Italia in imprudentiam & fever-*

diem versa aeternum ejus quomodo promoverit,
 694. E.
 Solus *duo in Italia quando vixit*, 1506. A. 1508. F.
 — *Parisi quales & quando vixit*, 1552. D.
 Solus *tres in Apulia quando confectus*, 1468. F.
 — *In Germania*, 1294. A.
 — *In Italia*, 1288. E. 1318. B. 1364. E. 1438. C.
 1555. E.
 — *In Faennia & in Galis &c.*, 1521. C.
 — *In Taurica Chersonese*, 1605. A.
 Solus *tres in nonum coalescere quando confectus fue-*
rit, 1261. D.
 Solimanus *Turcarum Imperator quanta damna pos-*
uit Interitus Proterum, Alpula, Calabria &c.
inferit, 2601. A.
 Solus *Abbas hominum tria milia ubi & quomodo pe-*
perit, 892. D.
 — *Echysianum modis Terra-Meritis ubi & quan-*
do concepit, 1459. D.
 Sol *O-rens urbs Venetus quid conferat*, 598. E.
 599. A.
 — *Sanguis quando visus fuerit*, 1648. D.
 1660. E.
 Soncinates & Soncinum *appugnantur & expugnan-*
tur, 181. D.
 Soncinum *a quibus expugnatum*, 1348. B.
 — *Occupatum a quibus fuerit*, 1353. B.
 Sondula *qui fuerit?*, 1104. F.
 Sonorum & Cantium *fuerit Melodia ubi, quomodo*
& quando audita, 1671. D.
 Sophia *Imperatrix Constantinopolitana quam tempe-*
re Norisium infestata fuerit, 716. A.
 Soterius *geni faves Gualther*, 99. F.
 — *Averit ab eo*, 101. B.
 Soterius *(Paul.) qua?*, 58. C. 60. D. 67. D. 250. E.
 Soterius *Manilius qua Virgo?*, 914. B.
 Spinalium *gesta & facta*, 209. C. 210. A. 211. E.
 212. A.
 Spicola *(Gerardinus) laudatur & Raymondus Cardo-*
mis apponitur, 229. C.
 — *Ejus Lucam*, 298. B.
 Spoletum *a quo combusum*, 1110. D.
 — *Civitas Romanorum*, 1114. E.
 — *Dile a quibus occupatum*, 1457. E.
 Staphora *Amas qua alinat terra*, 687. C.
 Statua *Aenea Dea Maria Virgini fulgare ubi per-*
cussa, 1517. E.
 — *Latus a quo & quare summus Terris*
altaris Cremone impulsus, 1270. A.
 — *Angeli in summis Arcibus Sancti Angeli Ro-*
ma fulgare quando percussa, 1617. E.
 — *Domus Nostri Ioseph Christi ubi & quomodo de-*
ciderit, 1518. D.
 — *Equestris qua ab urbe Ravenna Papam expor-*
tata fuerit, 760. B.
 — *Iustitia marmorea ubi & quomodo deformata*,
 1641. D.
 — *Remus Roma quando evertitur*, 1261. D.
 Statua *Hymeni ad Fontem Saluum Mediolan. decla-*
rata, 520. B. 525. A.
 — *Papensis Sali dicta unde fortis trabes originum*,
 200. D.
 Statua *Beatricis Caesaris Frederici Barbarossa uxoris*
qua?, 1012. D.
 — *Heremius Veridicus Episcopus qua?*, ibid. A.
 — *Renealdus Calvus Archiepiscopus qua?*, ibid. E.
 Statius *quo Civitatem Italorum ante fundam bel-*
lum Punicum, 614. C.
 Stella *Bifurcata sumus flenderis ubi & quando visa*,
 1645. D.
 — *Crima quando visa*, 1608. C. 1644. D.
 — *Horribilis quando apparuit*, 1623. F.
 — *In Italia quando visa*, 1313. E. 1338. D.
 1420. D. 1460. C. 1461. C. 1468. B. 1521. D.
 1544. F. 1582. A.

Suella Crinias in Sicilia & toto Oriente quando vi-
sa. 1611. A.
—— Infula in Germania quando & quando
visa. 1193. F. 1294. A. 1640. F.
—— Alacra quando visa. 1612. A.
Stellæ duæ Cronia per mensem ubi & quando visi.
1364. E. 1616. E.
—— Interdum quando & ubi conspici. 1117. F.
Stemma & Series Ducum Mediolanensium. 1193. A.
1194. A.
—— Regum Gallia. ibid.
—— Joannis Jacobi Medici ab ejus ave. 1189. B.
Stephanus Pontifex Maximus Romanorum Galliam
quare petierit. 761. C.
Stephanus Sindritus quando fuerit. 1674. C.
Stephanus Tertius Pontifex Maximus quando crea-
tus. 765. B.
Stuardi genti divitiis & clientulis potens Bergamo pe-
latur. 111. A.
Subactio Italia à Grece mirabilis quare visa fuerit.
695. A.
Subjunctio quæstiplici modo fit. 623. E.
Subjunctio causa quæ est videtur. 624. B.
Subjugare quid verbum sit? 1017. A.
Succus Pylarica gentis princeps cum dactylis suis in
cassida macerari solet. 81. B. 251. F.
Sucus Villanus in quot anni Praefectum Laudensem
fuerit salu. 893. C.
—— Quo casu afflicti fuerit. 910. E.
Suctonii catalogus in Christianis redivit. 677. E.
Suentes ad quid & quomodo se debuerint aduersus
Gallos. 1508. E.
—— Burgundiam quo Duce ferro & igne vastave-
runt. 1501. A.
—— Ducatum Mediolanensem quorum insigilatione
belli aggressi fuerint. 1463. A.
—— Et Rhodum multum pecuniarum summam audi &
quando extorserint. 1503. A.
—— In Decem fuit quando & quare servierint. ibid. C.
—— Mediolani Dominum quibus conditum in se
suscepit. ibid. D.
—— Reges Gallia quo auxilio adhaeserint. 1515. B.
—— Vici a Galis ubi fuerint. 1510. F.
—— Vnde castra in Hibernia.
Summaripa (Jacob.) Mediolani proficere. 100. D.
Sumanpax Nobilis Laudensis quo & quare a Cæsa-
re Frederico II. relegati fuerint. 891. A.
Superfluitas nuda qua erit in Pago Ulmeneto Cremo-
nensi ducum. 1560. E.
—— Quando subacta. ibid.
Supplicatio qua diabólica sobria in Regione Cremo-
nensi, Placovina, Parmensi & Mantuana. 1569. D.
Supplicationes à Narsese Roma quare precepta.
717. E.
Sui mensura quid & ubi pepererit. 1669. F.
Sylvester Pontifex Maximus Romanorum quando fue-
rit. 689. A.
Symmachus Rhetor à quo à medio sublatus. 706. A.
—— Roma quando toleratus. 691. F.
Syndon quæ involutum fuisse dicunt Domini Nostri Je-
su Christi corpus à quibus & ubi capta. 1577. E.
Synodus Mediolani à Carolo Borromeo quando habi-
ta. 1599. B.
—— Trece in Gallia à quo & quando habita.
1275. C.
—— Vienna in Gallia Trans-Alpina à quo & quando
habita. 1176. D.
Spiri candidum quid sit quo vocabulo offerant.
812. E.
Syria Terra-Media quando cuncta, multipax damna
passa fuerit. 1671. F.
Syrus Exercentis Christiani quando perierint. 1193. E.
1199. D.
Syria Aramæis quid sit Esem? 806. E.
—— Quid sit Esmu. ibid.

Syrus Aquilejensis familiarum Convicta habuit quid
dixerit. 670. E.
—— In Ligures quando profectus. 678. C.
—— In qua Ticini parit habitaverit. 677. B.
—— Oratio ab ipso de Deitate ubi & quando habita.
671. C.
—— Primum omnium Evangelium in Insularia docuit.
670. E.
—— Quam Regionem ad Fidem Christianam in Italia
ad Christum adduxerit. 678. F.
—— Soles Oppido Ligustici quomodo excepit. 679. B.
—— Ticini palam concionari quare voluerit. 669. F.
—— Ticini quo profectus. 677. C.
—— Ticinum quando ingressus fuerit. 669. E.
—— Ubi & quando obierit. 680. D. 681. A.

T.

TABULAE adfigendi nom. templis dicuntur & ta-
mali aude? 418. D.
Ticini de matre quadam Liguri quod testimium.
607. E.
Ticinus Longobardus quomodo nominaverit. 741. E.
Tamaris arbor ubi crevit. 667. F.
Tanæ incendium cuius passu convexit. 1610. D.
Tanari erius. 107. E.
Tarentula ubi nunquam visa fuerit. 666. C.
Tarentum Oppidum in Apulia à quibus fuerit occu-
patum & deripsum. 1551. F.
Tartalia combusta est? (71) C.
Tarnisano (Nicolao) Cardinali faveat Matthew.
113. C.
Taurinorum Sedes. 603. F.
Tejus Gubernum Rex quid egerit ut Regnum in Italia
restitueret. 717. C. 849. F.
—— Quando recubuerit. 719. D.
Telme Vallis humilis. 1203. C. 1205. C.
—— Longuè. 1204. A.
—— Alnus ubi culta sit. 1205. E.
—— Sitis. 1203. C.
—— Tectis quid firmamentum. 1205. B.
—— Unde ita dicta? 1203. C. 1205. C.
Templa multa deorum extra ambum urbium fue-
runt apud Græcos. 765. E.
—— Diversis sanctis successivè sacra. 374. A.
—— Recunda olim maximo in us. 387. B.
Templarii sanctitas quando & quare deliti.
1561. D.
—— Tollunt. 195. B.
Templariorum bona quibus concessa. 1561. D.
Templum Capucini quando & quare Venetiis constru-
tum. 1641. B.
—— D. Salvatoris quam eleganter ad Patium con-
struam fuerit. 748. A.
—— Patru Roma quando corruptis. 1261. D.
—— Sancti Christophori Laude Pompei quod constru-
tum fuerit. 901. A.
Tempora ad quarum Monarchiarum Annali quadra-
rent secundum Philem Hebraeorum. 792. E.
Tenere pro durare. 1067. A.
Tentia quid sit. 1063. C.
Terdona à quo & quare diruta? 960. D. 1081. B.
—— Colonia fuit Romanorum. 1081. C.
—— Condita à quibus sacra. ibid. B.
—— Id nomen unde accepit. ibid.
—— Quam rem candescerant & aspe inopia
labore. 961. F.
Ternaria numeri mysteria. 400. E.
Teronia in Gallia à quibus fuerit occupata & rita
derelicta. 1504. C. 1577. B.
Terra in Italia cessante quando appetat. 593. C.
de Terra deicere quid sit. 1044. F.
Terre-Mous Agriensis in Sicilia quando convexit.
1610. E.
—— Armeniam quando afflicxit. 1671. F.

Ter-

Terre-Motus Brizica quando factus fuerit. 1313. F. 1641. A.
 — Buar in Mauritania Tingitana. 1645. D.
 — Byzantii quando horrendus contigerit. 1493. G.
 — Catania in Sicilia quando contigerit. 1610. E.
 — Crenoma velutem quando fuerit. 1313. F.
 — CKL Paris 40. horarum ubi contigerit. 1612. B.
 — Dalmatiam Provinciam quando affluerint. 1625. A.
 — Falli ubi multi fuerint. 1558. B.
 — Ferraria quando fallis sit. 1611. F. 1612. A. 1619. C.
 — Florentia quando viguerit. 1660. D.
 — Galliam Cis-Alpnam quando affluerint. 1308. B.
 — Graves in Gallia Lugdunensi quando fuerint, et in quibusdam aliis Municipiis. 1648. C.
 — In Oriente quando exciderint. 1313. B.
 — In Sicilia quando. 1610. E.
 — In Pice Tringula quae damna attulerit. 1755. E.
 — Italiam quando affluerint. 1382. D. 1449. D. 1456. E. 1460. D. 1493. C.
 — Locum in Sicilia quando contigerit. 1610. E.
 — Limissa urbs Insulae Cyprae quando & quando fuerit. 1641. A.
 — Mantua quando factus fuerit. 1611. F. 1612. A.
 — Medua in Hispania quando contigerit. 1643. E.
 — Moleculi quando. 1351. A.
 — Neapoli quando duraverit & quanta damna causerit. 1567. D. 1610. F.
 — Fugit in Insula Cyprae quando & quando perierit. 1641. A.
 — Peragii quando evertit. 1610. E.
 — Patreia quando factus sit. 1667. G.
 — Roma quando contigerit. 1508. F.
 — Syriam quando affluerit, quoque damna attulerit. 1621. F.
 — Viterbum Brizica & Crenoma quando contigerit. 1313. F.
 Testimonium Joannis Sarideniensis de Gallia Italiana Duce Brenno patribus. 789. D.
 — Livio de Liguriis quod? 607. B.
 — Pauli Diaconi de Gallia Italiana Duce Brenno patribus. 789. C.
 — Trogi Pompeii de Gallia Italiana Duce Brenno patribus. ibid. B.
 Tetrarchia quod vocabatur. 792. C.
 Teupoli & Quenici duo Fenerum salientes constituti. 145. F.
 — Pamuntur. 146. D.
 Teupolis (Petr.) laudatur. 48. A. ibid. E.
 Theatris Monachi quando & quibus Promeritis uti. 1647. F.
 Theobaldus Bruttus Imperator Henrici imperatoris gravi parat adfuit. 172. B. 175. F. 176. A.
 Theganus a quibus cum capis suis unde revocatus fuerit. 1167. D.
 — Constatuta eius quanta cum Joanne Jacobo Medice. 1168. F.
 — In Rhodum revocatus quorum castra destruxit. 1178. F.
 — Quare & a quo missus in Galliam fuerit. 1169. B.
 — Retherji, fugit Almericum a consilio revocare tentat. 1171. A.
 — Per quanta proceritatis fuerit. 1168. F.
 Theobaldus Almericus in Populo Romano quare & quando facti contritus. 692. E.
 Theobaldus quare & quo jubeat cum aliis dimembratus. 1359. F.
 Theobaldus Burdo quis & quando occubuit. 870. A.
 Theobaldus, Flocconis quis fuerit. 86. B. 256. F.
 — Pater Mathei. 161. B.
 — Interfuit. 261. A.
 Theodatus conspiciendo Regnum suum quando fecerit. 714. E.

— In caput Regni administrationem & aditus qui aditus fuerit. ibid. D.
 — Justiniani Imperatoris Constantinopolitani animam quando revocavit. ibid. E.
 — Otrij quare & a quo fuerit. 715. A.
 Theodolinda a quo fides firmitatem edicta. 734. D. 740. E.
 — Crenomasti quibus verbis alienata sit. 742. B.
 — Cui Regi nuptus. 733. D.
 — Otranda unde fuerit. ibid.
 — Regius quanta fuerit. 740. E.
 — Sagra quae urbis fieri voluerit. 741. D.
 — Ubi & quando obierit. 743. D.
 Theodoricus Gothorum Rex a quo Rex Italiae declaratus fuerit. 703. E. 849. D.
 — Capitis omnes Itali domus dat Epiphano Tici-nensium Episcopo. 708. B.
 — Comestibus privilegia & immunitates quando concesserit. 1199. D.
 — Epistolam ad Boethium Severinum qua de re scripta. 709. E.
 — Ex voto quandoque discessit. 714. C.
 — Gethi sui agros Italiae quandoque diviserit. 705. D.
 — Horologium qua misit ad Burgundiam Regem. 710. A.
 — Joannem Penitencem Maximum ad Justinum Imperatorem Orientis quare misit. 713. E.
 — Regni sui quam sedem elegerit. 705. B.
 — Rem in Italia quando posuit. 704. D.
 — Sacrolegium quod perpetraverit. 714. C.
 Theodorus (Divus) Papenium Episcopum quo tempore fornerit. 769. F.
 Theodorus filius Andronici mittitur in Ligures quid-que ubi effecit. 135. D.
 — Ejus conjugium. ibid.
 — Laudatur. 137. B.
 — Monteferrati Marchie fugit. 198. C.
 Theodorus Trivultius &c. ubi & a quo captivatus. 1524. A. 1533. A.
 Theodolinda conjugia, pietas & lenitas. 16. B.
 Thomas Episcopus in Britannia occidit & in collo-geo Sanctorum pariter. 35. D.
 Thomas Fulgosi Dux Genovesium quando creatus. 1435. E.
 — Et quidem ubi quo impellente Graecam obse-derint. 1412. D.
 Thomas Vilius Rellor Domini Mediolanensis captiva-tus ubi fuerit. 1520. E.
 — De Crenoma reddenda quando & quibusdam concesserit. 1516. B.
 Thomas Mocenigus Patrius Pontius quibus Con-stitus & quibusdam interfectus. 1403. F.
 Thomas Neapolitanus Subrati Comes militat contra Ladove. Caesarum. 198. B.
 Thulci unde & a quo diti. 804. B.
 Tiberius Nero cui successit & quando imperavit. 1161. B.
 — Quare manu ante & ubi obierit. ibid. C.
 Tiberius Brandolinus mortem quare ubi confecerit. 1437. E.
 Ticiences Episcopi ubi per persecutionem Romanorum laetantur. 687. B.
 — Gratos Deo agere quare debeant. 716. B.
 — Otracum Syri Aquilegensis quando excepit. 673. E.
 — Pompejanum ubi Episcopum quando elegerit. 682. C.
 — Quod in memoriam Syri confectum perpetui fac-erendum. 681. D.
 — Tributo ab Octavio toti Italia imperato quare exempti. 701. B.
 Ticiences Ora a quibus Liguriis habitata. 609. E.
 — Eius differentia ab aliis Regibus quoad Aera temporis. 663. C.
 — Quae ex factis suis praeparata haurit. 668. D.
 Ticiences ad Religionem Christianam converso in Syro

Syre Aquileijensi quomodo procurata. 676. B. *ibid.* F.
Ticini Accia cur Locus Ligures dicit. 611. B.
Ticini Capitaneus deferpius. *ibid.* C.
Atrui qui salubritas nade? 665. A.
Antiquitas unde probatur. 618. C.
Antiquitatis monumenta qua supersunt. 611. F.
Episcopo qua privilegia concesserit Hermisda Pontifex Alamanus. 611. F.
Fissa qua dicitur Emislarum. 1660. D.
Locus quomodo confusus in quo familia Christiana olim convivebat. 676. F.
Turres quare adeo alta. 612. A.
Ticinum Oppidum a Gordiano Romanorum Imperatore unde fuerit celebratum. 665. F.
A quibus conditum. 613. E.
Amplificationem unde fuerit. 704. A.
Capitum, direptionem, occisionem a quo fuerit. 701. A.
Horti quos quam celebra. 665. E.
Idem in quo sit Titianum cum Papa? 703. B.
Primam amatum Insularum Oppidum Religionem Christianam accepit. 670. F.
Que tempore conditum fuerit. 614. C. 619. A.
Reftauratum quo procurante fuerit. 702. C.
Ticinus Annus. 1065. A.
Eius Curia Descriptio. 660. C.
Insularum quomodo rursus fecit. 638. F.
Petrarum qui genere celebr. 667. B.
Sylvia quomodo circumspicit. *ibid.* D.
Tinta Mulda de Gava Martum Landensem quomodo insperit. 988. B.
Titanum Teiza Vallis satum firmamentum ubi situm. 1205. B.
Titanus (Sanctus) quo tempore Ladis Pompeji Episcopus extiterit. 848. F.
Tuili a Carolo Magno Francorum Rege qui assumpti. 772. C.
Quibus sibi placuerint Imperatores comites. 1035. E.
Tuilio Fidei Defensoris Rex Anglia & qui posteri a quo & quomodo fuerit cognitus. 1324. D.
Tolentini Mediolanenses unde oriundi. 1456. F. 1457. A.
Tormesum in bello quid sit? 1092. E.
Torniacum in Gallia a quibus occupatum. 1504. C.
Tortorella quod instrumentum Belicum. 1093. C.
Totila a quibus Rex fuerit confusus. 716. E. 849. F.
In quo prout interfectus. 717. A.
Roman quomodo multaverit. 716. E.
Trabuchus quod instrumentum Belicum. 1092. D.
Tragordia villa Plana ubi sita. 1221. D.
Trans-Padana Italia pars alius cultus quare & quomodo habita. 857. B.
Trans-Padana Italia Provincia qui antiquiores Populi. 631. A.
Treca in Gallia Syndus a quo & quomodo habita. 1273. C.
Tremollus Dominus a Ludovico Gallia Rege in Italiam quare missus. 933. D.
Triangulatis qua Regis in Italia dicitur. 678. F.
Tribocetum quod instrumentum Belicum. 1093. E.
Tricafola Pulstera Prætor Landensem a Placentino quomodo & quomodo captus. 871. B. 993. A.
Tridentum ad Concilium quomodo accesserint Legati Cesaris, & Regem Gallia, Lusitania, & Polonia coramque Theologia Viri celebres. 1594. F. 1595. A.
Tricemes XVI. in Mari Argei a quo in Tarentum convulsus. 1636. C.
Tricetus labor quomodo & a quibus peragitur in Lombardia Regibus. 647. D.
Trivisum Oppidum in Italia a quo conditum. 810. A.
Corruptio pro quo dicitur. 809. E.
Trivultus exercitum Prætoris Præfili ubi captus. 1151. B.
Troglodytes unde ita nuncupati. 635. E.
Troilus & Zerpellorus antiquum Bruxium quomodo introductum. 1436. C.
Servitium quare destruxerint. 1442. C.
Trumellini Judæi unde ita dicitur. 642. C.

Trumellum qui locum. *ibid.* C.
Tumultus a quibus & quomodo excitatus in Anglia. 1580. B.
In Hispania. 1520. B.
Suraceorum ad qua tempora referenda. 735. E.
Tumulus vitium & sicam ubi ubi extitit. *ibid.* A.
Tunico Oppido in Africa Selimus Turcarum Imperator quomodo potius fuerit. 1615. B.
Tuoretum quomodo expugnatoris Cesar Carolus F. 1550. D.
Turca a quibus & unde magna eade repulsi. 1556. C.
Castrum. Novum quomodo expugnatorum. *ibid.* A.
Christiani ubi profugerunt. 1575. B.
Classis quam & ubi intercepimus. 1577. A.
Albia quæ Capsturam ex Insula Crata, Zaccinto, &c. abstinuit. 1614. B.
Turcarum Classis Littora Apulia quomodo cursaverit. 1576. F.
Imperator Apuliam quomodo & quo infestante iteravit. 1553. F.
Mediam Insulam frustra quomodo obsiderunt. 1597. F. 1598. A. 1599. A.
Qua visum territis nado aufugerit. 1548. D.
Ungaris ubi superaverit. *ibid.* C.
Turma ad auxilium Julii II. Pontificis Maximus quomodo & quomodo venerit. 1488. E.
Turca bellum ubi & quo procurante indidit. 1457. A.
Turme Equitres in Arte ubi & quomodo vixit. 1469. A.
Turmi Prementurium unde mirabilis. 1224. A.
Turcom quod oppidum. 1154. A.
Eius satella quod & quare passus. 1224. B.
Turcum in Gallia a qua expugnatum. 1154. E.
Turtiana Familia unde oriunda. 1217. C. 1219. F.
Turtiani a quibus Mediolani oppressi fuerint. 895. E.
Dispersi per varias Italia urbes a quo fuerint. 906. E.
Henricum Lamberburgum inter suum versum Mediolanum deferre quare opus fuit. 905. A.
In Germaniam quare occupavit. 906. A.
Loca quæ in vicinis firmata occupaverint. 897. A.
Mediolanum quomodo introductus. 1351. E.
Principes a qua Valle oriundi. 1167. E.
Viccomites ubi & quomodo vixerint. 1351. B.
Turtiani (Martini) moribus in Rempubl. Mediolanensem. 58. C. 60. A. 61. E.
Fata. 60. E. 67. A.
Honor. 63. E.
In Bergomensi crudelitas. 67. E.
Turtiosi (Philippi) successu in locum fratris, conjugum, ceteraque salta. 69. D. 70. D.
Ingenium & mors. 70. F.
Turtianorum domus quomodo demolita. 1350. E.
Quibus habuanda concessa. *ibid.*
Turtianorum opes, & potentia. 149. C. 458. E.
Stemma gentilitium. 304. B.
Turtianorum status ad Papam. 74. D.
Epistolæ & conspectus. 95. A. 96. A. 101. F.
270. A. 271. F.
Pugna & villoria. 87. A.
Turtianus (Franciscus) comites adversus Henricum Imperatorem. 159. B. 183. C.
Cadit Marcam. 116. C.
In exilium mittitur. 164. D.
Præcepti consensu contra Ludovicum Imperatorem. 198. B.
Functi Mediolanenses. *ibid.* C.
(Simon) Braccius imperat. 112. F.
Turtianus (Franciscus) comites excipitur a Carolo Sicilia rege. 72. E.
Dei quo devotus fuit, sanctus Mediolanensem. 94. C.
Gledis subditus. 90. E.
Turtianus (Gauderus) successu fratri in gubernationem veram, laudatur & imperator. 122. C.

Tur-

Turrimus (Guidetus) aderat Ollaviano Ubaldino. 247. F.

— Cum Mathias fatus pacifimus. 150. A.

— Indoles ejus & flauis. 247. E.

— Laboratur & vindictam meditatur. 142. A.

— Mediolanensi Sacerdoti se obicit & Aquile-

— jensem Pontificatum accipit. 106. D.

— Parentis ejus & patriis. 247. C.

— Quid fecerit. 125. C.

Turrimus Caltonis fuit Archiepiscopus Mediolanen-

— sis. 126. A.

— Adgreditur facinus sibi gentique sua exitiale.

— 144. B.

— Adversatur muneris Imperatori dando. 154. E.

— Causa intercessurus ab amicis contraria mon-

— str. 152. D.

— Excommunicatur. 141. A.

— Fugit. 161. D.

— Guidonem Delphini Gallici filium vocat ad p.

— 126. C.

— Illud in Mathiam Vicecomitem. 142. E.

— In exitum pellitur cum filio. 164. D. 165. B.

— Ira in imperatorem ad pacem admentem mo-

— derari arguit. 152. E. 279. A.

— Mutatur. 183. B.

— Rebelat contra Henricum. 180. C.

— Revocatur pugna domum. 165. A.

— Accipit imperium. 250. A. 269. C.

Turrimus (Guido) sustinet patrum suum Gastonem.

— 126. B.

Turrianus (Martinus) laudatur. 33. C. 248. F. 249. C.

Turrianus (Paganus) laudatur. 249. D.

— Patriarum Duce Mediolani expulit. 249. E.

— (Philippus) quid fecerit. 251. B.

— Mutatur & laudatur. 251. E.

Turrianus (Raymundus) infestat & debellat Medio-

— lanensem. 96. B. 97. C. 272. B.

— (Guido) de Arce Baradoli aufugit. 100. D.

— Non concordat cum Turrimo. 125. D.

— (Musca) laboratur & carcere & dux belli non

— committitur. 102. C. 275. C.

— Est Praefectus Mediolanensis. 120. F. 121. B.

— Detinetur & reliquit sui filius. 121. C.

Turrianus (Lionardus) debellatur & seditione. 161. A.

— Eicitur. 165. F.

Tutris Beluqua prope Lanetiam quomodo funditus e-

— versa. 155. A.

Tutris Segurii Papia quare ita dicta fuerit. 711. B.

Tutris omnibus feri totum Orbis sublimis & quidem e-

— levata. 1251. D. 1674. E.

Tutris qua & quare redacta in Templum. 1549. E.

Tutredus Legatus Caesari Henrici VI. Cremonensem

— quid preceperit. 1321. C.

— Et Placentiam. ibid.

— Quae ita suam praevidentem suscepit. 1321. E.

Tutris qua olim Regio fuerit. 1105. B.

Tutris filius Cydas cui Regionis nomen dederit. 819. A.

Tutris omnia vicia alicuius conditionis exprimit. 484. C.

Tutris omnia ambigua quid in Christianis addaxerit.

— 686. D.

Tynheni unde ita dicta. 804. B.

V

VALCHERIVS Junceus Heribipus Archi-

— diacum in Lombardiam & quo & quare mis-

— sus. 890. A.

Valentina Joan. Galeatii filia nubit Ludovico, Caro-

— li V. Galia Regis filio. 331. C.

— Eius qui in Ducatum Mediolanensem. 332. B.

— Quae liberis peperit. ibid. C.

Valentinianus Romanorum Imperator ubi occisus. 696. C.

Valentini impietas in Christianis quomodo compescat.

— 685. E.

Valentinus sua consuetudine Remi quo anni tempore ex-

— cedere debet. 590. D.

Valigii qui Domini? 642. B.

Valium qui locum? ibid.

Vallem Bergellensem depopulat Joannes Jacobus

— Medicus. 1277. D.

— Valerianum qui fluvium mediam perfundit.

— 1211. B.

Valles Calabre Alana quomodo signant. 583. A.

Valium Jugorum Alpiorum castra Descriptio.

— 1173. C.

Vallis Canonica quomodo porrigitur. 1204. B.

— Involuntaria quam jactanda. 1215. C.

— Intravit. 1219. E.

— Lugana incolae & Mediolanensibus quando devo-

— stat. 1301. F.

— Seta. 1217. B.

— Telum dicta sic unde fuerit. 1203. C.

— Eius humus. ibid.

— Seta. ibid.

— Penitus qua dicitur. 1204. C.

— Valeriana unde celebris. 1211. B.

Valeriores, qui & quales fuerint. 43. B. 876. B.

Vandali cujus generis vera. 696. D.

— Romanum Imperium quando invaserint. ibid.

Vaporignus super urbem Remam quando visus. 1534. F.

— Ubi & quando visus. 1600. D. 1662. C.

Varente oppido vna quam generis. 1220. B.

Variatio regiminis Longobardum quid indicaverit.

— 732. C.

— Scriptum qua circa finem Regni Longobardum

— in Italia. 968. B.

Vasta Turrita unde nobilis. 642. C.

Vaticum Regis Roma quibus habitanda concessa. 766. C.

— 772. C.

Vaticinum quod Martii Cassii in Grecia. 791. B.

Ubalinus Cardinalis (Ollaviano) quare vi armata

— Mediolanum redire coactus fuerit? 68. C. 248. F.

— Oderat Turrimus, & quare. 244. E.

Ubalinus Cremona Episcopus & quo & quando fuit.

— 1186. C.

— Ubertus ubi & a quo fuerit. 1287. C.

Ubertus & commoditas Apennini Montis quanta. 593. B.

— Frugum in Italia, & pecuniae in Gallia redem

— anne quomodo fieri possit. 600. B.

Ubertiorum familia & quo descendit. 1279. D.

Ubertinus filius Francisci Carrariensis & Veneto ubi

— mo supplicio quare afflictus. 1423. A.

Ubertus Palavicini officio, solita, bella. (39.) D. (40.) D.

— Alter. (41.) C.

Ubertus Palavicini sociatus cum Turrimo gente displi-

— citus. 69. D.

— Carolo Saxonia regis. 70. C.

— Eius Cremona. 81. E.

— Transitus in suavitatem adversarium. 70. A.

Ubertum Oggenatem Mediolanensem exercitus profecto-

— rum, ejusque mortem alicuius. 47. C.

Ubertus Palavicinus Gobelium nomen stultit. 58. A.

— Eius ingenuam. 64. B.

— Socius Turrimo. 59. E. 64. B.

Ubertus Pallavicinus Braxiam in suam potestatem quo-

— modo redegit. 1246. D.

— Placentiam sibi quomodo subiecit. ibid. E.

Ubertus Pirovanus Mediolanensem Praeful Frideri-

— cum & Ansbaram quando accersivit. 1308. C.

Ubertus Praeful Cremonensem quorum Senatorum Re-

— liquas sub Altare Sancti Stephani commendavit.

— 1299. A.

Ubertus Vicecomes germanus Marthi fuerit mortis.

— 103. E.

Venatici qui aptius loci in tota Europa. 652. F. 653. A.

Veneficium non exercuisse Christiani. 677. E.

Veneti genti quomodo antiqua. 600. D.

Veneti antiquissimi Italia Populi. 600. F. 818. F.

Veneti ad anciam Sforza factus quibusdam pagis-

— ruit. 1453. B.

- Venetici Africanum Cardinalem fratrem Ludovici Sfortia cui tradiderint. 934. B.
- Bizantium quomodo receperint. 1516. C.
- Cesarianis ubi superaverunt. 1488. F.
- Classim fluctatim ubi & quare paraverint. 1410. A.
- Crimā oppide quando potius fuerint. 1450. B.
- Com Clemente P. Papa bellum gerunt. 124. A.
- Cyprius insula quando & a quibus ipsius. 1613. B.
- Etruriam qua elegit. 696. B.
- Fodas cum Cesare Carolo P. quare pepererint. 1534. F.
- — Francis I. Gallia Regē & quibus conditionibus invenit. 935. F. 939. F.
- Fortuna ad eum quando & quomodo convorsa. 1484. D.
- Hadrianus VI. Pontifici Maximo, Cafari Carolo P. & Francisco Sfortia fudere quomodo iunxit. 938. F.
- In Medulanensē Ducem qua & quando loca occupavit. 1447. C.
- Inducit a Turcarum Imperatore quomodo redemerint. 1555. F.
- Locum in Calabria qua receperint. 1489. A. ibi. D.
- — Quasi P. scotum occupaverint. 1417. D.
- Ludovicum Gallia Regem in Italiam quare vocaverint. 929. E.
- Male habentur a Nicolao III. Papa. 84. E.
- Nicum sedes quibuscum & adversus quem iuxerint. 1426. D.
- Pacem cum Turcarum Imperatori quibus antibus fecerint. 1557. A.
- — Prefugit a quo in Valle-Telina fuerint. 1418. A.
- — A Sfortia ubi fuerint. 1453. D.
- — Quanta auferunt per Ludovicum XII. Gallia Regem. 1431. B.
- — Elerium Ravennam qua regerunt. 1395. A.
- — Societatem quare cum Medulanensibus iuxerint. 943. C.
- — Transiunt in Italiam Turci qua concesserint. 1518. B.
- — Pallen-Telina ubi quomodo subierint. 1417. E.
- — Ubertinum filium Francisci Carrariensis nihil supplicio ubi affecerint. 1433. A.
- — Ubi & a quo fuerint delati. 1431. D. 1448. F.
- — A quibus fusi & prefugati. 1505. C.
- — 1513. A. ibi. F.
- — Fidis a quibus fuerint super Lacum Garda. 1431. A.
- — Vincant. 125. A.
- — Unde oriundo. 788. C.
- — Volucritas a quibus intercepti & exati. 938. A.
- — Urbini Ducem in terras Medulanensem quare miserint. 941. C.
- Venetia Transpadana quomodo jangatur. 600. C.
- — Italia Imperium a quibus appellerit. 818. F.
- Venetiae auxilia qua dederit Dom adversus mari impotentem. 997. F.
- — Quando & maxime damus inundata. 1645. C.
- — Urbe inita quando occurrant. 696. A.
- Venetiam urbem qua gentes amplificaverint. ibi.
- Venetia a quo bellum declaratum. 1383. E. 1478. E.
- Venetia incendium quando contigerit. 1617. A. 1641. C.
- — Infans qui & quando fuerit editus. 1649. A.
- — Quanta clades & unde conigerit. 1610. A.
- — Papis sumi immensis factum quando & unde conigerit. 1667. B.
- Venetorum auxilia qua res perculerit. 939. F.
- — Classis ubi & quomodo profugata. 1448. D.
- — Legatus in Galliam quare profectus fuerit. 935. E.
- Venetorum interea dissida a Teopola & Quirino etia. 145. E.
- — Cladem quam a Genuefibus accepit. 305. F.
- — Decem-virorum origo & manas. 146. C.
- — Delitio ad Franciscum Sfortiam facta. 333. A.
- — Excusatio pecunia a Mattheo pofuita. 217. E.
- Venetorum qui fundaverint? 812. A.
- — Quomodo ad sui portus allicere voluerit Cesar Carolo P. 1526. D.
- Venetis capis farris filius. 818. D.
- — Filius quos qui fuerint. 819. A.
- — Exercitus & Pontificatus a quibus dissipatus. 1490. F. 1491. A.
- — Senatus edictum in Ludovicum Sfortiam unde receperit. 929. D.
- — In portis Ludovici Gallia Regis quibus conditionibus abfuit. 934. F.
- Venetia a natura proficitur esse limitis. 991. E.
- — Nemina quibus Galli & Germani veniar quia imposuerit. 1273. D.
- Venetis Aquilo Venetia quam militis fit. 597. F.
- — Anstet minus caliditate quare in Venetiam ditionem iuxerat quam in Ora Meridionalis. 528. C.
- — Occidentalis quamvis levitate fiat in Venetia ditio. 599. D.
- Vergetianum finis. 109. F.
- — Expugnatus & clades. 137. B. 251. C.
- Verzellus phidenter & dedantur. 181. E.
- — Vernabum Amnis unde Trevinum iuxerat. 668. F.
- — A quo & quomodo recuperata. 1436. A.
- Verona a quibus & quomodo noia occupata. 1435. E.
- — A quo & quomodo recuperata. 1436. A.
- Verona Scaligeri genti traditur. 181. C.
- — Verone domum quomodo occupaverit Afili. 1278. C.
- Veronam quomodo receperit Carolo Adagio. 769. A.
- Veronenses Ugonem Blancardum Parmensem quare ad se vocaverunt. 1591. B.
- Veronensem mori qui erga Imperatorem in Italiam ingredienti aut ex eo exarant. 1118. A.
- Veronica Summoza qua fuerit. 914. B.
- — Verulengum oppidum unde ita dilium. 704. D.
- — Venetis pro Medulanensibus pro & caris. 507. F. 513. D.
- — Ugo Arelatensis adversus quem in Italiam vocatus. 1278. D.
- — Burgundiam quando repaverit. 1389. A.
- — Quomodo haredem suum conseruavit. ibi. B.
- — Rex Italia quorum auxilium falli fuerit. 1278. F.
- — Ubi abierit. 1380. A.
- — Ugo Lotharii filius confirmatus Rex Italia quando fuerit. 1177. C.
- Ugonius Ardigerius Episcopus Cremona Urbis Paduam in studium quid conseruavit. 1384. E.
- Ugonius Cavalcabos Cremonensis Cremonensem Ducem supremum quando fallit. 1399. A.
- — Decapitatus qui iussit. 1398. D.
- — Interceptus a quo fuerit & captivatus. 1399. D.
- — Perzonam & Gibellum quomodo expulsi. 1397. B.
- Ugonotti in Gallia quando iussit. 1596. B.
- — Factores eorum qui fuerint. ibi.
- Ugotio Pallavicinus a quo accisus & dimembratus. 1397. C.
- Ugotio Palliolus Difensorum Praefectus Lucensibus & Florentino gravu. 193. A. 194. A. 204. E.
- — Fels excitus. 211. C.
- — Vincit Florentinus cum eorum fuit. 105. D.
- — Vis aptior & facilius qua se Religiofus Christianum construendi. 719. B.
- — Alitatus in Legatus qua dicitur. 606. E.
- — Per quas rapit incisa. 1117. A.
- — Viandrate quos item & pro qui dilium. 1072. A.
- — Vicarii qui a Clemente VI. Pontifice Maximo confirmati. 1381. B.
- — Vicarius Roma Alexandri Pontifici Maximo qui fuerit. 1310. E.
- — Ita qui subitimus. ibi. F.
- — Vicecomes Alphonfus Arragensem captivum a Grauenfibus liberum quomodo dimissit. 1431. E.
- — Auxilia a quibus impetraverit. 1414. A.
- — Cabrinum Fundulum &c. decapitatus quare iussit. 1411. E.
- — Vicecomes Cornagolum qua munere exanctaverit. 1411. C.
- — Carolum Adaltesiam quomodo habuerit. 1410. E.

- Viccomes Cremensis quomodo accepit. 1407. D.
 Ecclesia Romana qua restituta. 1434. B.
 Padus adversum eam qui invenerit. 1411. D.
 Quibusdam adversum Florentinos & Pe-
 tes perierit. 1415. B.
 Grana quomodo potius fuerit. 1408. D.
 Granaquum exterius balam quare moperit.
 1414. C.
 Intoler omnes Cremensis ditius in quam ob-
 latuam conferre voluerit. 1431. B.
 Laudem quomodo recuperaverit. 1405. B.
 Et Lenum. ibid.
 Lota qua per Ducis sui occupaverit. 1410. E.
 1411. A.
 Lucretia Alidolia vidua Georgii Ordelaphi in po-
 testatem ejus quomodo & a quibus redacta. 1409. C.
 Ludovicus Alidolus in ea ad mortem usque ca-
 pitum detentus. 1410. A.
 Pacem cum Aragonensibus quibus conditionibus fo-
 cerit. 1412. B.
 Amadeo Comite Sabaudia. 1414. A.
 Florentinus. 1408. C.
 Sotensibus. 1412. B.
 Peroniam quomodo habuerit. 1407. D.
 Patrimonium Divi Petri sibi quomodo subjece-
 rit. 1419. D.
 Quis in partes suas susceperit. 1408. C.
 Regine Ecclesiastica in ea quomodo potius fuerit.
 1419. C.
 Ruralium ditius Cremensis quid preceperit.
 1437. A.
 Sfortia quare fuerit indignatus. 1444. D.
 Ubi & que morbo obierit. 1447. A.
 Uxorem suam quo-cum decapitari iusserit. 1407. B.
 Vicecomitem ad se quare citaverit Clemens VI. Pon-
 tificis Maximus. 1383. B.
 Vicecomes 2 quo & ubi excommunicatus fuerit. 1369. A.
 Comitibus ubi habuerit. 1354. C.
 In Dominio Mediolanensi Vicarii a quo empli-
 cati. 1384. B.
 Quomodo in Italiam accesserint. 1370. F.
 Vicecomitem erige. 10. A. 65. A. 145.
 Lona. 67. B.
 Per aliquot tempus ablatuata. 66. A.
 Progenies in Altitus defecit. 331. B.
 Vita. 147.
 Vici aliquot repentinis hiatis ubi absorpti. 1599. F.
 Vicissitudo rerum qua sit. 696. F. 704. E.
 Viclemani qui fuit. 642. D.
 Viclemanum Oppidum unde distans. 633. C.
 Unde celebre. 642. D.
 Vico Tripesgule damna qua Terra-Alentius con-
 gerit. 1575. E.
 Vici Mediolanenses a Frederico Barbarossa ubi & quo-
 modo fuerit. 867. B.
 Vidor Antipapa a quibus Cardinalibus creatus. 867. E.
 1306. B.
 Legimus a Frederico Barbarossa quomodo agni-
 tus. 867. F. 872. B. 981. F. 983. A. 1307. A.
 Muralia ab his reliqua falsa decantur.
 1003. A.
 Pontifex Maximus quomodo electus fuerit. 981. F.
 983. A.
 Ubi & quando obierit. 877. F. 1310. E.
 Victor III. quomodo & quomodo creatus Pontifex Ma-
 ximus. 1291. C.
 Quomodo fuerit extinguitus. ibid. D.
 Victoria a Mediolanensibus reportata in qua fuerit.
 900. D.
 Apulum & Germanorum in Galis qua Calca-
 tina dicta. 1504. B.
 Caesaratum in Franciscum I. Galie Regem.
 1181. A. 1182. A.
 Caesaris Caroli F. in Saxonia Ducem. 1570. C.
 Federatarum Longobardis Crivatarum in Frederi-
 cum Barbarossam. 883. C.
 Frederici Embarchi qua memorata dignitas. 119. C.
 Frederici II. in Mediolanenses etc. 890. D.
 Galorum in Helvetias. 1510. F.
 Germanorum sub Frederico Embarcho quanta
 ad Tusciam in Romanas. 1007. B.
 Ludovicus XII. Galie Regi in Venetos quanta
 fuerit. 1483. A.
 Mediolanensem in Fredericum Embarchum.
 1314. F. 1315. A.
 Mediolani qua & quomodo celebrata fuerit.
 916. A.
 Navalis Galorum in Flamingos. 1581. F.
 Christianorum in Turcos. 1614. A. 1616. A.
 Othones Casaris in qua reportata. 1281. A.
 Ravennam qua nobilitaverit. 1305. D.
 Suericum in Galie ubi & quomodo reportata.
 1502. D.
 Tusciam in Italos & Germanos ubi reportata.
 1576. B.
 Turcica Classis in Hispaniam. 1593.
 Venetorum & Florentinum in Genasenses. 1416. E.
 In Casariens. 1505. D.
 Victoris quod pulcherrimum gnav. 1175. F.
 Vicus Barman ubi fuit. 1204. B.
 Caste miramum. 1260. E.
 Domorum de Serphanis ex quo horrendo casu
 insignis. 1540. E.
 Grossum. 1204. F.
 Jovis Aliaz in Agro Cremensi ex quo misera-
 bilis casu insignis. 1535. D.
 Lopin ubi fuit. 1212. F.
 Metiola. 1218. E.
 Nobilius. 1217. A.
 Novum unde celebris. 1218. E.
 Oleum unde nobilis. 1220. A.
 Officium ad Larium Lacum unde celebris. 1196. B.
 Parietes quam speciem praeberet. 1212. B.
 Sendula. 1204. F.
 Summolacus unde distans. 1218. E.
 Tremetius unde celebris. 1216. E.
 Vido Turanus Mediolani Dominum Legatus quo mi-
 serit ad Casarem Henricum Luxemburgum. 904. B.
 Quid ab Henrico Luxemburgo meretur. ibid.
 Vienna Austria a quo fuit ubi & oppugnata.
 1548. A.
 Vicina in Galia Trans-Alpina Spontis a quo & quan-
 do habita. 1276. D.
 Viglebanum ablatuata frustra. 1571. E.
 Voglevanum Oppidum unde sic distans. 1212. B.
 Vigilia in Dalmatia a quibus accepta. dispersa. com-
 busta. 1554. A.
 Vigor septentrionalis sedem in Italia quomodo sibi com-
 munit. 701. D.
 Villa Plinii quam Comediam dicebat. ubi fuerit sita.
 1216. D.
 Tingetium dicebat. ubi fuerit sita. 1212. D.
 Villicae quo Cicero genere Galienae ova foventes pa-
 scant. & quare? 658. B.
 Vira Aquosa quibus antea. 1213. B.
 Varone Oppidi quam generis. 1214. B.
 Vincentii Leuita & Martyris. passus. reliqua. tem-
 pla etc. 456. B. 458. F. 459. A.
 Templum quo B. Maria dedicavit. 476. A.
 Vincentius Locustellus unde insignis. 1593. B.
 Vincellus Caeli adversum quem descenderis in Ita-
 liam. 1593. E.
 Capivatum quare fuerit & ab Imperio depesit.
 1394. B.
 Vinetium suum Caesariani ex Italia quo audire &
 quo Duce in Galiam bello transfugerit. 1168. F.
 Vitis Alagnae Eraca quare plus necesse quam alia-
 ram Regemum vitibus. 641. F. 642. A.
 Vini Vallis Volucentis aliquam. 1211. B.
 Vinumolim hodiernum quomodo & quomodo distans.
 606. A.

Vinum Album quomodo a Ticiensibus appetitur. 651. C.
 — Lucumellinum cuius sit sapor & odor. ibid. A.
 — Mediolanense quam generosum. ibid. A.
 — Pauciflorum ubi crescat. 657. C.
 — Septennium. 652. C.
 Vipera solum aliquando frui. 31. A.
 — Signum Attili bellicum fuit. 295. A.
 Virginius notum. 608. A.
 — Grammatices & Humanitatis prima rudimenta ubi didicerit. 1262. A.
 Virgines Sacre Pisciculanæ, Lepioneque pudicitiam suam quomodo inuenit. 1213. A.
 Virginitas Vergulius in quæ & quare fuerit indigna. 1267. B.
 Viri & Mulieres illustres in Hispania qui & quando obierint. 1643. A.
 Viribus & votis pro qua Provincia contendit Europa Principes. 1145. A.
 Viridomarus Rex Galorum ubi & à quo interemptus. 1259. A.
 Virilis proles defuncti unde in Italia exierit. 693. C.
 Virtus mirabilis qua Cicero regit? 657. F. 658. A.
 — Qua præclarior vigeat in gente. 614. C.
 Virtutes elici ex femine suis extrahit, quæ? 651. A.
 Virtutis passio quid? 814. B.
 Visigothi qui Populi? 695. B.
 — Ad quid electi fuerint. ibid.
 — Vide Gothi.
 Vitarum gens petri. 85. A. 96. A.
 Vitarum Landem Regem quam occupaverint. 908. F.
 — Quidam publici quare cremati. 913. F.
 Vita activa an prius usq. & exercitationis paranda, quam contemplativæ dulcedine perficiantur? 483. D.
 Vituli Ovies Comætes ad se Patria Urbis Imperium quomodo traxerint. 1200. C.
 Vitulus Adulæus prætorum. 59. B.
 Vitellius ubi excommunicatus petri. 1266. B.
 Vitellius Legatus Apostolicus Ponceletum quare & quomodo excommunicaverit. 1425. B.
 — Per Eleuterius apud Pontificem Maximum qua de re infamatus fuerit. 1438. A.
 — Ubi & quo morbo obierit. ibid.
 Vites quætoples vexari solent male? 651. C.
 Vitibus Alagnis quid maxime nocet. 641. F. 642. A.
 Vitigis a quibus Rex constituitur. 715. A.
 — Capiti a quo & Constantiopolim missus. ibid. B. 849. E.
 Vitium cultura quam sumptuosa & fallax. 651. C.
 — Tumulus ubertate egregius ubi surgat. 664. E.
 Vita Veneta ex quibus petri fiant. 667. F.
 Vitrix, reus Mediolanensis, origo, cursus, nomina. 507. E.
 Vitulus Biceps ubi & quomodo edunt? 1456. F.
 Vituperatio an Laus in quibus non pendat. 813. E.
 Vivaria Romæ quæ constituerint. 662. D.
 Vivarium qui loci dicatur. 659. D.
 Vivimus Angleria Civis laudatur. 34. B.
 Vestes Urinus occisus ubi fuerit? 1565. A.
 Umbri populi à quibus fuerint genti. 795. D. 831. D.
 Uogati in Panonia a quo & quando sub & prestigati. 1547. F.
 — Italiani qui mediis affuerint. 1278. D.
 — Quomodo Aquileiam occupaverint. 1279. C.
 Unitati numeri præstantia. 398. E.
 Voltuena arvis ubi & quando condita. 122. C. 1218. B.
 Voltuensi ad oppidum Soudram quare se receperint. 1231. C.
 — Innocentius Jacobum Medicum quantum eduxit. ib.
 — Opem ab Helvetiis adversus quem petierint. ib. D.
 Volucem Saracorum Ducem Orbis duxit. 146. pref.
 — Eius stupor & insignis. ibid.

Voluptatem Flomarus in quo constituitur ferat? 781. D.
 Voragine mirabilis qua & ubi occurrat. 656. B.
 — Unde sit dicta. ibid. D.
 Vocis & Viribus pro qua Provincia contendit Europa Principes. 1145. A.
 Vox ab imagine Beate Virginis Maria ubi & quando edita. 1649. B.
 Urbani II. Papa Expeditio in Terram sanctam suscepit. 29. C.
 Urbanus Papa Orbem fovit & contra Turricos armat. 69. A. 72. F.
 — Alastida hostes & bella facit. 70. A.
 Urbanus II. Pontifex Maximus quando saluti. 1297. D.
 Urbanus III. Pontifex Maximus quando creatus. 1318. C.
 — Regnum atriisque Sicilia Cesari Henrico V. quando concesserit. 1321. A.
 Urbanus IV. Pontifex Maximus Alphonsus Castilia Regi quod ius concesserit. 1350. B.
 — Carolum Andegavensem ad quid elegerit. 1347. D.
 — Alastidam Principem Tarentinam a Regno atriisque Sicilia quando & quare deposuerit. ibid. C.
 Urbanus V. Pontifex Maximus quando electus. 1386. C.
 — Heremianum Franciscorum Ducem comprehendi quare passus. 1394. C.
 — Petrum Bataricensem Cardinalem in Italiam quare misit. 1388. D.
 — Quam usum introduxerit. 1395. B.
 Urbes & Municipia quibus in Fensum concesserit Clementi VI. Pontifex Maximus. 1383. B.
 Urbium & Provinciarum cura Praesulibus, minorum locorum minoribus sacerdotibus credita. 533. F. 534. F.
 Ubi Regia qua dici possit. 721. B.
 Uredo unde in totibus generatur. 651. D.
 Urinum unumillarium exemplum & explicatio. 472. C.
 — Nomen, quo fuisse dicta, exponitur. ibid.
 — Usus. 471. A.
 Usbertus Poista juris-Consultus Crimenensis quod Petrus aperuerit Gymnasium. 1356. A.
 Usurarius quidam morum quam malitrosus? 731. D.
 Utilitates quævis campi afferat inundatio sumuntur. 613. A.
 Vulpes Lepusculi, Perdices, Phasiani quomodo capiuntur. 654. B.
 — Raro quare à Venetibus saltatur. ibid. A.
 Uxor Leonardi Rota juris-Consulti quid Roma peperit. 1640. E.

X.

XENOPHON de Gallis quid narret. 795. F.

Y.

YPOREGIA à Gallis quomodo occupata. 1565. C. 1579. E.

Yvo Aegria unde & quare revocatur. 1475. D.

Z.

ZENO Orientis Imperator cui Italia Regnum concesserit. 849. D.

Zenobia a quo villa & in triumphum ducta. 686. C.

Zetibi insula a quibus occupata. 1593. C.

— Vide Menegus.

Zerpellonus & Troilus à Sforzia quare deferunt.

1442. C.

— Anthonem Briziam quomodo introduxerint.

1436. C.

Ziana (Sebast.) Ducis Fructuarum sepulchrum & elegium. 38. A.

Zoroaster qui cognominatus fuerit. 810. F.

CORRIGENDA.

In Indice voluminis Secundi ab initio, Linæ 6. His-
 toriam Attilianensem, Legæ Historiam Attilianensem.

